

EVANKELIUMI MATTEUKSEN MUKAAN	PYHÄN MATTEUKSEN EVANKELIUMI	Pyhän Mattheuxen Evangelium .
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Jeesuksen Kristuksen, Daavidin pojan, Aabrahamin pojan, syntykirja.	Jesuksen Kristuksen syntymäkirja, Davidin pojan, Abrahamin pojan.	1:1 TÄmä Kirja on Jesuxen Christuxen syndymäst/ Dawidin Pojan/ Abrahamin Pojan.
1:2 Aabrahamille syntyi Iisak, Iisakille syntyi Jaakob, Jaakobille syntyi Juuda ja tämän veljet;	2. Abraham siitti Isaakin. Mutta Isaak siitti Jakobin. Jakob siitti Juudan, ja hänen veljensä,	1:2 ABraham sijtti Isaachin. Isaac sijtti Jacobin. Jacob sijtti Judan/ ja hänen weljens.
1:3 Juudalle syntyi Faares ja Sera Taamarista, Faareelle syntyi Esrom, Esromille syntyi Aram;	3. Juuda siitti Phareksen ja Saramin Tamarista. Phares siitti Hetsronin. Hetsron siitti Aramin.	1:3 Juda sijtti Pharexen ja Saramin/ Thamarist. Pharez sijtti Hezronin. Hezron sijtti Ramin.
1:4 Aramille syntyi Aminadab, Aminadabille syntyi Nahasson, Nahassonille syntyi Salmon;	4. Aram siitti Aminadabin. Aminadab siitti Nahassonin. Nahasson siitti Salmonin.	1:4 Ram sijtti Aminadabin. Aminadab sijtti Nahassonin. Nahasson sijtti Salmonin.
1:5 Salmonille syntyi Boas Raahabista, Booalle syntyi Oobed Ruutista, Oobedille syntyi Iisai;	5. Salmon siitti Boaksen Rahabista. Boas siitti Obedin Ruutista. Obed siitti Jessen.	1:5 Salmon sijtti Boaxen/ Rahabist. Boas sijtti Obedin/ Ruthist. Obed sijtti Jessen.
1:6 Iisaille syntyi Daavid, kuningas. Daavidille syntyi Salomo Uurian vaimosta;	6. Jesse siitti kuningas Davidin. Kuningas David siitti Salomonin Urian emännästä.	1:6 Jesse sijtti Cuningas Dawidin. Cuningas Dawid sijtti Salomonin/ Urian emännästä.
1:7 Salomolle syntyi Rehabeam, Rehabeamille syntyi Abia, Abialle syntyi Aasa;	7. Salomon siitti Rehabeamin. Rehabeam siitti Abian. Abia siitti Assan.	Salomon sijtti Roboamin. 1:7 Roboam sijtti Abian. Abia sijtti Assan.
1:8 Aasalle syntyi Joosafat, Joosafatille syntyi Joram, Joramille syntyi Ussia;	8. Assa siitti Josaphatin. Josaphat siitti Joramin. Joram siitti Ussian.	1:8 Assa sijtti Josaphatin. Josaphat sijtti Joramin. 1:9 Joram sijtti Osian.
1:9 Ussialle syntyi Jootam, Jootamille syntyi Aahas, Aahaalle syntyi Hiskia;	9. Ussia siitti Jotamin. Jotam siitti Akaksen. Akas siitti Etsekian.	Osia sijtti Jothamin. Jotham sijtti Achaxen. Achas sijtti Ezechian.
1:10 Hiskialle syntyi Manasse, Manasselle syntyi Aamon, Aamonille syntyi Joosia;	10. Etsekia siitti Manassen. Manasse siitti Amonin. Amon siitti Josian.	1:10 Ezechia sijtti Manassen. Manasse sijtti Amonin. Amon sijtti Josian.

1:11 Joosialle syntyi Jekonja ja tämän veljet Babyloniin siirtämisen aikoina.	11. Josia siitti (Jojakimin. Jojakim siitti) Jekonian ja hänen veljensä, Babelin vankiudessa.	1:11 Josia sijtti Jechonian ja hänen veljens/ Babelin fangeuxes.
1:12 Babyloniin siirtämisen jälkeen Jekonjalle syntyi Sealtiel, Sealtielille syntyi Serubbaabel;	12. Mutta Babelin vankiuden jälkeen siitti Jekonia Sealtielin. Sealtiel siitti Zorobabelin.	Mutta Babelin fangeuxen jälkeen/ sijtti Jechonia Sealthielin. 1:12 Sealthiel sijtti Zorobabelin.
1:13 Serubbaabelille syntyi Abiud, Abiudille syntyi Eljakim, Eljakimille syntyi Asor;	13. Zorobabel siitti Abiudin. Abiud siitti Eliakimin. Eliakim siitti Asorin.	1:13 Zorobabel sijtti Abiudin. Abiud sijtti Eliachim. Eliachim sijtti Asorin.
1:14 Asorille syntyi Saadok, Saadokille syntyi Akim, Akimille syntyi Eliud;	14. Asor siitti Sadokin. Sadok siitti Akimin. Akim siitti Eliudin.	1:14 Asor sijtti Zadochin. Zadoch sijtti Achinin. Achin sijtti Eliudin.
1:15 Eliudille syntyi Eleasar, Eleasarille syntyi Mattan, Mattanille syntyi Jaakob;	15. Eliud siitti Eleatsarin. Eleatsar siitti Matanin. Matan siitti Jakobin.	1:15 Eliud sijtti Eleazarin. Eleazar sijtti Mathanin. Mathan sijtti Jacobin.
1:16 Jaakobille syntyi Joosef, Marian mies, hänen, josta syntyi Jeesus, jota kutsutaan Kristukseksi.	16. Jakob siitti Josephin, Marian miehen, josta (Mariasta) on syntynyt Jesus, joka kutsutaan Kristus.	1:16 Jacob sijtti Josephin/ Marian miehen/ josta Mariast on syndynyt Jesus/ joca cudzutan Christus.
1:17 Näin on sukupolvia Aabrahamista Daavidiin kaikkiaan neljätoista polvea, ja Daavidista Babyloniin siirtämiseen neljätoista polvea, ja Babyloniin siirtämisestä Kristukseen asti neljätoista polvea.	17. Niin ovat kaikki polvet Abrahamista Davidiin asti neljätoistakymmentä polvea; Davidista Babelin vankiuteen myös neljätoistakymmentä polvea, ja Babelin vankiudesta Kristukseen asti neljätoistakymmentä polvea.	1:17 Niin ovat kaikki polwet Abrahamist Dawidin asti/ neljätoistakymmendä. Dawidist/ Babelin fangeuteen/ myös neljätoistakymmendä polwe. Babelin fangeudest/ Christuxen asti/ ovat myös neljätoistakymmendä polwe.
1:18 Jeesuksen Kristuksen syntyminen oli näin. Kun hänen äitinsä Maria oli kihlattu Joosefille, huomattiin hänen ennen heidän yhteenmenoan olevan raskaana Pyhästä Hengestä.	18. Jeesuksen Kristuksen syntymys oli näin: koska Maria hänen äitinsä oli Josephiin kihlattu, ennen kuin he yhteen tulivat, löyttiin hän raskaaksi Pyhästä Hengestä.	1:18 Jesuxen Christuxen syndymys oli näin/ koska Maria hänen Äitins oli Josephiin kihlattu/ ennen kuin hän weisen cotians/ löyttin hän rascaxi Pyhästä Hengestä.
1:19 Mutta kun Joosef, hänen miehensä, oli hurskas, ja koska hän ei tahtonut saattaa häntä häpeään, aikoi hän salaisesti hyljätä hänet.	19. Mutta että Joseph hänen miehensä oli hurskas ja ei tahtonut häntä huutoon saattaa, ajatteli hän salaisesti hyljätä hänen.	1:19 Mutta että Joseph hänen miehensä oli hurscas/ ja ei tahtonut häntä huuton saatta/ mutta ajatteli hänen salaisest hyljätä.

1:20 Mutta kun hän tätä ajatteli, niin katso, hänelle ilmestyi unessa Herran enkeli, joka sanoi: "Joosef, Daavidin poika, älä pelkää ottaa tykösi Mariaa, vaimoasi; sillä se, mikä hänessä on siinnyt, on Pyhästä Hengestä.	20. Kuin hän näitä ajatteli, katso, niin Herran enkeli ilmestyi hänelle unessa ja sanoi: Joseph, Davidin poika! älä pelkää ottaakses Mariaa puolisoas tykös; sillä se, mikä hänessä on siinnyt, on Pyhästä Hengestä.	1:20 Cosca hän tätä ajatteli/ cadzo/ nijn Herran Engeli ilmestyi Josephille unes/ ja sanoi: Joseph Dawidin poica/ älä pelkä ottaxes Mariat puolisoatas tygös: sillä se joca hänesä on sijnnyt/ se on Pyhästä Hengestä.
1:21 Ja hän on synnyttävä pojan, ja sinun on annettava hänelle nimi Jeesus, sillä hän on vapahtava kansansa heidän synneistänsä."	21. Ja hänen pitää synnyttämän Pojan, jonka nimen sinun pitää kutsuman Jesus; sillä hän on vapahtava kansansa heidän synneistänsä.	1:21 Ja hänen pitä synnyttämän pojan/ jonga nimen sinun pitä cudzuman Jesus: sillä hän on wapahtawa Canssans heidän synneistäns.
1:22 Tämä kaikki on tapahtunut, että kävisi toteen, minkä Herra on puhunut profeetan kautta, joka sanoo:	22. Mutta tämä on kaikki tapahtunut, että täytettäisiin, mitä Herralta on sanottu prophetan kautta, joka sanoo:	1:22 Mutta tämä on caicki tapahtunut/ että täytetäisin cuin Herralda on sanottu Prophetan cautta/ joca sanoi:
1:23 "Katso, neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan, ja tälle on annettava nimi Immanuel", mikä käännettynä on: Jumala meidän kanssamme.	23. Katso, neitseeseen pitää raskaaksi tuleman ja synnyttämän Pojan, ja hänen nimensä pitää kutsuttaman Emmanuel; se on niin paljon sanottu: Jumala meidän kanssamme.	1:23 Cadzo/ Neidzen pitä rascaxi tuleman/ ja synnyttämän pojan/ ja hänen nimens pitä cudzuttaman EmmanuEl/ se on/ Jumala meidän cansam.
1:24 Herättyään unesta Joosef teki, niinkuin Herran enkeli oli käskenyt hänen tehdä, ja otti vaimonsa tykönsä	24. Kuin Joseph unesta heräsi, niin hän teki kuin Herran enkeli hänen käski, ja otti puolisonsa tykönsä,	1:24 Cosca Joseph heräis/ nijn hän teki cuin Herran Engeli hänen käski: 1:25 Ja otti puolisans tygöns/
1:25 eikä yhtynyt häneen, ennenkuin hän oli synnyttänyt pojan. Ja hän antoi hänelle nimen Jeesus.	25. Ja ei tuntenut häntä, siihenasti kuin hän poikansa esikoisensa synnytti, ja kutsui hänen nimensä Jesus.	ja ei tundenut händä siihenasti cuin hän esicoisens synnytti/ ja cudzui hänen nimens Jesus.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Kun Jeesus oli syntynyt Juudean Belehemissä kuningas Herodeksen aikana, niin katso, tietäjiä tuli itäisiltä mailta Jerusalemiin,	1. Koska siis Jesus syntynyt oli Belehemissä Juudan maalla, kuningas Herodeksen aikaan, katso, tietäjät tulivat idästä Jerusalemiin ja sanoivat:	2:1 COsca sijs Jesus syndynyt oli Belehemis Judan maalla/ Cuningas Herodexen aican/ cadzo/ silloin tulit tietäjät idästä Jerusalemijn/ ja sanoit:
2:2 ja he sanoivat: "Missä on se äsken syntynyt juutalaisten kuningas? Sillä me näimme hänen tähtensä itäisillä mailla ja olemme tulleet häntä kumartamaan."	2. Kussa on se syntynyt Juudalaisten kuningas? sillä me näimme hänen tähtensä idässä, ja tulimme häntä kumartaen rukoilemaan.	2:2 Cusa on se äsken syndynyt Judalaisten Cuningas? me näimmä hänen Tähdens idäsä ja tulimma händä cumartaman.

2:3 Kun kuningas Herodes sen kuuli, hämmästyi hän ja koko Jerusalem hänen kanssaan.	3. Kuin kuningas Herodes sen kuuli, hämmästyi hän ja kaikki Jerusalem hänen kanssansa,	2:3 Cosca Cuningas Herodes sen cuuli, hämmästyi hän ja caicki Jerusalem hänen cansans.
2:4 Ja hän kokosi kaikki kansan ylipapit ja kirjanoppineet ja kyseli heiltä, missä Kristus oli syntyvä.	4. Ja kokosi kaikki ylimmät papit ja kirjanoppineet kansan seassa, ja kyseli heiltä, kussa Kristuksen syntymän piti.	2:4 Ja cocois caicki ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet Canssan seas ja kyseli cusa Christuxen syndymän piti.
2:5 He sanoivat hänelle: "Juudean Beetlehemissä; sillä näin on kirjoitettu profeetan kautta:	5. Ja he sanoivat hänelle: Betlehemissä Juudan maalla; sillä niin on prophetan kautta kirjoitettu:	2:5 Ja he sanoit hänelle: Bethlehemis Judan maalla: sillä nijn on Prophetalda kirjoitettu:
2:6 'Ja sinä Beetlehem, sinä Juudan seutu, et suinkaan ole vähäisin Juudan ruhtinasten joukossa, sillä sinusta on lähtevä hallitsija, joka kaitsee minun kansaani Israelia.'" "	6. Ja sinä Betlehem Juudan maassa, et sinä ole suinkaan vähin Juudan päaruhtinasten seassa; sillä sinusta on tuleva se Ruhtinas, jonka minun kansaani Israelia pitää hallitseman.	2:6 Ja sinä Bethlehem Judan maasa/ et sinä ole suingan vähin Judan Pääruintinasten seas: sillä sinusta on tulewa se Ruhtinas/ jonga minun Canssani Israeli pitä hallidzeman.
2:7 Silloin Herodes kutsui salaa tietäjät tykönsä ja tutkiskeli heiltä tarkoin, mihin aikaan tähti oli ilmestynyt.	7. Silloin kutsui Herodes tietäjät salaa, ja tutkisteli visusti heiltä, millä ajalla tähti ilmestyi,	2:7 Silloin cudzui Herodes tietäjät sala/ ja tutkisteli wisust heildä/ millä ajalla Tähti ilmestyi.
2:8 Ja hän lähetti heidät Beetleheemiin sanoen: "Menkää ja tiedustelkaa tarkasti lasta; ja kun sen löydätte, niin ilmoittakaa minulle, että minäkin tulisin häntä kumartamaan."	8. Ja lähetti heidät Betleheemiin, ja sanoi: menkää ja kysykää visusti lapsesta, ja kuin te löydätte, niin ilmoittakaat minulle, että minäkin tulisin ja kumartaisin häntä.	2:8 Ja lähetti heidän Bethlehemijn/ ja sanoi: mengät sinne ja kysykät wisusti lapsesta: ja cosca te löydätte/ nijn ilmoittacat minullekin/ että minäkin tulisin ja cumarraisin händä.
2:9 Kuultuaan kuninkaan sanat he lähtivät matkalle; ja katso, tähti, jonka he olivat itäisillä mailla nähneet, kulki heidän edellään, kunnes se tuli sen paikan päälle, jossa lapsi oli, ja pysähtyi siihen.	9. Kuin he olivat kuninkaan kuulleet, menivät he matkaansa, ja katso, tähti, jonka he olivat nähneet idässä, kävi heidän edellänsä, niinkauvan kuin hän edellä käyden seisahti sen paikan päälle, jossa lapsi oli.	2:9 Cosca he olit Cuningan cuullet/ menit he matcaans: ja cadzo/ Tähti/ jonga he olit nähnet idäs/ käwi heidän edelläns/ nijncauwan cuin hän edellä käyden seisatti sen paican päälle/ josa lapsi oli.
2:10 Nähdessään tähden he ihastuivat ylen suuresti.	10. Kuin he tähden näkivät, ihastuivat he sangen suurella ilolla,	2:10 Cosca he Tähden näit/ ihastuit he sangen suurella ilolla.

2:11 Niin he menivät huoneeseen ja näkivät lapsen ynnä Marian, hänen äitinsä. Ja he lankesivat maahan ja kumarsivat häntä, avasivat aarteensa ja antoivat hänelle lahjoja: kultaa ja suitsuketta ja mirhaa.	11. Ja menivät huoneeseen, löysivät lapsen äitinsä Marian kanssa, maahan lankesivat ja rukoillivat häntä, ja avasivat tavaransa, ja lahjoittivat hänelle kultaa ja pyhää savua ja mirhamia.	2:11 Ja menit huoneeseen/ löysit lapsen Äitins Marian cansa/ maahan langesit ja cumarsit händä/ ja awaisit tawarans ja lahjoitit hänelle Culda/ Pyhäsavua ja Mirrhamita.
2:12 Ja Jumala kielsi heitä unessa Herodeksen tykö palaamasta, ja he menivät toista tietä takaisin omaan maahansa.	12. Ja Jumala kielsi heitä unessa Herodeksen tykö palajamasta; ja he menivät toista tietä omalle maallensa.	2:12 Ja Jumala kielsi heitä unes Herodexen tygö palajamast. Ja he menit toista tietä omalle maallens.
2:13 Mutta kun he olivat menneet, niin katso, Herran enkeli ilmestyi Joosefille unessa ja sanoi: "Nouse, ota lapsi ja hänen äitinsä ja pakene Egyptiin, ja ole siellä siihen asti, kuin minä sinulle sanon; sillä Herodes on etsivä lasta surmataksaan hänet."	13. Mutta kuin he olivat menneet pois, katso, niin Herran enkeli ilmestyi Josephille unessa, sanoen: nouse ja ota lapsi äitinensä tykö, ja pakene Egyptiin, ja ole siellä siihen asti kuin minä sinulle sanon; sillä Herodes on etsivä lasta, hukuttaaksensa häntä.	2:13 MUTta cosca he olit mennet pois/ cadzo/ nijn Herran Engeli ilmestyi Josephille unes/ sanoden: nouse ja ota lapsi Äitinens tygös/ ja pakene Egyptijn/ ja ole siellä sijhenasti cuin minä sinulle sanon: sillä Herodes on edziwä lasta hucuttaxens.
2:14 Niin hän nousi, otti yöllä lapsen ja hänen äitinsä ja lähti Egyptiin.	14. Niin hän nousi ja otti lapsen äitinensä yöllä tykönsä, ja pakeni Egyptiin,	2:14 Nijn hän nousi ja otti lapsen Äitinens yöllä tygöns/ ja pakeni Egyptijn/
2:15 Ja hän oli siellä Herodeksen kuolemaan asti; että kävisi toteen, minkä Herra on puhunut profeetan kautta, joka sanoo: "Egyptistä minä kutsuin poikani."	15. Ja oli siellä Herodeksen kuolemaan asti: että täytettäisiin mitä sanottu oli Herralta profeetan kautta, joka sanoo: Egyptistä kutsuin minä poikani.	ja oli siellä Herodexen cuoleman asti. 2:15 Että täytetäisin cuin sanottu oli Herralda Prophetan cautta/ joca sanoi: Egyptist cudzuin Minä Poicani.
2:16 Silloin Herodes, nähtyään, että tietäjät olivat hänet pettäneet, vihastui kovin ja lähetti tappamaan kaikki poikalapset Beethlehemistä ja koko sen ympäristöstä, kaksivuotiaat ja nuoremmat, sen mukaan kuin hän oli aikaa tietäjiltä tarkoin tiedustellut.	16. Kun Herodes näki itsensä tietäjiltä vietyksi, vihastui hän sangen kovin, ja lähetti tappamaan kaikki poikalapset Beethlehemissä ja kaikissa sen äärissä, jotka kaksivuotiset olivat taikka nuoremmat, sen ajan jälkeen, jonka hän oli tarkasti tietäjiltä tutkinut.	2:16 Cosca Herodes näki hänens tietäildä wietellyxi/ wihastui hän sangen cowan/ ja lähetti tappaman caicki poicalapset Beethlehemis ja caikisa sen ärisä/ jotca caxiwuotiset olit taicka nuoremmat/ sen ajan jälken/ cuin hän oli tarcast tietäildä tutkinut.
2:17 Silloin kävi toteen, mikä on puhuttu profeetta Jeremiaan kautta, joka sanoo:	17. Silloin se täytettiin, mitä Jeremialta profeetalta sanottu oli, joka sanoo:	2:17 Silloin se täytettin cuin Jeremialda Prophetalda sanottu oli/ cosca hän sanoi:

2:18 "Ääni kuuluu Raamasta, itku ja iso parku; Raakel itkee lapsiansa eikä lohdutuksesta huoli, kun heitä ei enää ole."	18. Ramassa on ääni kuulunut, suuri valitus, itku ja iso parku: Rakel itkee lapsiansa, ja ei tahtonut itsiänsä antaa lohdutettaa, ettei he ole.	2:18 Rhamas on äni cuulunut/ suuri walitus/ itcu ja isoi parcu/ Rahel itke lapsians/ ja ei tahtonut händäns anda lohdutetta/ ettei he ole.
2:19 Mutta kun Herodes oli kuollut, niin katso, Herran enkeli ilmestyi unessa Joosefille Egyptissä	19. Mutta kuin Herodes oli kuollut, katso, niin Herran enkeli ilmestyi Josephille unessa Egyptissä ja sanoi:	2:19 MUTta cosca Herodes oli cuollut/ cadzo/ nijn Herran Engeli ilmestyi Josephille unes Egyptis/ ja sanoi:
2:20 ja sanoi: "Nouse, ota lapsi ja hänen äitinsä ja mene Israelin maahan, sillä ne ovat kuolleet, jotka väijyivät lapsen henkeä."	20. Nouse ja ota lapsi äitinensä, ja mene Israelin maalle; sillä ne ovat kuolleet, jotka lapsen henkeä väijyivät.	2:20 Nouse ja ota lapsi Äitinens/ ja mene Israelin maalle: sillä ne owat cuollet/ jotca lapsen henge wäijyit.
2:21 Niin hän nousi, otti lapsen ja hänen äitinsä ja meni Israelin maahan.	21. Niin hän nousi ja otti lapsen äitinensä, ja meni Israelin maalle.	2:21 Nijn hän nousi ja otti lapsen äitinens/ ja meni Israelin maalle.
2:22 Mutta kun hän kuuli, että Arkelaus hallitsi Juudeaa isänsä Herodeksen jälkeen, niin hän pelkäsi mennä sinne. Ja hän sai unessa Jumalalta käskyn ja lähti Galilean alueelle.	22. Mutta kuin hän kuuli, että Arkelaus oli kuningas Juudeassa, isänsä Herodeksen siassa, pelkäsi hän sinne mennä. Ja hän sai Jumalalta käskyn unessa, ja poikkesi Galilean ääriin,	2:22 Mutta cosca hän cuuli että Archelaus oli Judeas Cuningas/ Isäns Herodexen sias/ pelkäis hän sinne mennä. Ja hän sai Jumalalda käskyn unes/ ja poickeis Galilean ärijn.
2:23 Ja sinne tultuaan hän asettui asumaan kaupunkiin, jonka nimi on Nasaret; että kävisi toteen, mikä profeettain kautta on puhuttu: "Hän on kutsuttava Nasaretilaiseksi."	23. Ja tuli ja asui kaupungissa, joka kutsutaan Natsaret, että täytettäisiin mitä prophetain kautta sanottu oli: hän pitää Natsarealaiseksi kutsuttaman.	2:23 Ja tuli ja asui Nazarethin Caupungis/ että täytetäisin cuin Prophetan cautta sanottu oli: hän pitä Nazareuxexi cudzuttaman.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .
3:1 Niinä päivinä tuli Johannes Kastaja ja saarnasi taivasten valtakuntaa Juudean erämaassa	1. Niinä päivinä tuli Johannes Kastaja, ja saarnasi Juudean korvessa,	3:1 Nijnä päiwinä tuli Johannes Castaja/ ja saarnais Judean corwes/ ja sanoi:
3:2 ja sanoi: "Tehkää parannus, sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle."	2. Ja sanoi: tehkää parannus; sillä taivaan valtakunta on lähestynyt.	3:2 Tehkät parannust: sillä taiwan waldacunda on lähestynyt.

3:3 Sillä hän on se, josta profeetta Esaias puhuu sanoen: "Huutavan ääni kuuluu erämaassa: 'Valmistakaa Herralle tie, tehkää polut hänelle tasaisiksi.'"	3. Sillä tämä on se, josta sanottu on Jesaialta prophetalta, joka sanoo: huutavan ääni on korvessa, valmistakaa Herran tietä, tehkää hänen polkunsu oikiaksi.	3:3 Ja hän on se josta Esaias Propheta puhui/ joca sanoi: huutawan äni on corwes/ walmistacat Herran tietä/ tehkät hänen jalcatiens oikiaksi.
3:4 Ja Johanneksella oli puku kamelinkarvoista ja vyötäisillään nahkavyö; ja hänen ruokanaan oli heinäsiirakat ja metsähunaja.	4. Mutta Johanneksella oli vaate kamelin karvoista ja hihnainen vyö hänen vyöllänsä, ja hänen ruokansa oli heinäsiirakat ja metsähunaja.	3:4 Mutta Johannexella oli waate Camelin carwoist/ ja hihnainen wyö hänen suolisans/ ja hänen ruocans olit heinäsiiracat ja medzähunaja.
3:5 Silloin vaelsi hänen tykönsä Jerusalem ja koko Juudea ja kaikki Jordanin ympäristö,	5. Silloin meni hänen tykönsä Jerusalem, ja koko Juudea, ja kaikki maakunta Jordanin ympäriltä.	3:5 Silloin meni hänen tygöns Jerusalem ja coco Judea/ ja caicki maacunda Jordanin ymbärildä/
3:6 ja hän kastoi heidät Jordanin virrassa, kun he tunnustivat syntinsä.	6. Ja he kastettiin häneltä Jordanissa, ja tunnustivat heidän syntinsä.	jotca häneldä castettin Jordanis/ ja he tunnustit heidän syndins.
3:7 Mutta nähdessään paljon fariseuksia ja saddukeuksia tulevan kasteelle hän sanoi heille: "Te kyykäärmeitten sikiöt, kuka on neuvonut teitä pakenemaan tulevaista vihaa?"	7. Mutta kuin hän monta Pharisealaisista ja Saddukealaisista näki tulevan kasteensa tykö, sanoi hän heille: te kyykärmekten sikiät, kuka teitä neuvoi pakenemaan tulevaista vihaa?	3:6 Cosca hän monda Phariseuxist ja Sadduceuxist näki tulewan hänen castens tygö/ sanoi hän heille: 3:7 Te kärmen sikiät/ cuca teitä neuwoi pakeneman tulewaista wiha?
3:8 Tehkää sentähden parannuksen soveliaita hedelmiä,	8. Tehkää siis parannuksen soveliaita hedelmiä.	3:8 Tehkät sijs parannuxen toimellisia hedelmitä.
3:9 älkääkä luulko saattavanne sanoa mielessänne: 'Onhan meillä isänä Abraham'; sillä minä sanon teille, että Jumala voi näistä kivistä herättää lapsia Abrahamille.	9. Ja älkää ajatelko itsellenne sanoa: Abraham on meidän isämme. Millä minä sanon teille: Jumala voi näistä kivistä Abrahamille lapset herättää.	3:9 Ja älkät ajatelco/ idzellennä sano: Abraham on meidän Isäm. Minä sanon teille: Jumala woi näistä kiwistä Abrahamille lapset herättä.
3:10 Jo on kirves pantu puitten juurelle; jokainen puu, joka ei tee hyvää hedelmää, siis hakataan pois ja heitetään tuleen.	10. Mutta jo myös on kirves pantu puitten juurelle: sentähden jokainen puu, joka ei tee hyvää hedelmää, hakataan pois ja tuleen heitetään.	3:10 Kirwes on pandu puitten juurelle/ jocainen puu joca ei tee hywä hedelmätä/ hacatan pois ja tuleen heitetän.
3:11 Minä kastan teidät vedellä parannukseen, mutta se, joka minun jäljessäni tulee, on minua väkevämpi, jonka kenkiäkään minä en ole kelvollinen kantamaan; hän kastaa teidät Pyhällä Hengellä ja tulella.	11. Minä tosin kastan teitä vedellä parannukseen; mutta se, joka minun jälkeeni tulee, on väkevämpi minua, jonka kenkiä en minä ole kelvollinen kantamaan, hän kastaa teitä Pyhällä Hengellä ja tulella.	3:11 Minä tosin castan teitä wedellä parannuxeen/ mutta joca minun jälken tulewa on/ on wäkwämbi minua/ jonga kengiä en minä ole kelwollinen candaman/ joca casta teitä Pyhällä Hengellä ja tulella.

3:12 Hänellä on viskimensä kädessään, ja hän puhdistaa puimatanterensa ja kokoaa nisunsa aittaan, mutta ruumenet hän polttaa sammumattomassa tulella."	12. Jonka viskin on hänen kädessänsä, ja hän perkaa riihensä ja kokoo nisunsa aittaansa, mutta ruumenet polttaa hän sammumattomalla tulella.	3:12 Jonga wiskin on kädes/ ja hän perca rijhens ja coco nisuns aittans/ mutta ruumenet poltta hän sammumattomalla tulella.
3:13 Silloin Jeesus tuli Galileasta Jordanille Johanneksen tykö hänen kastettavakseen.	13. Silloin tuli Jesus Galileasta Jordaniin Johanneksen tykö, kastettaa häneltä;	3:13 Silloin tuli Jesus Galileast Jordanijn Johannexen tygö/ castetta häneldä.
3:14 Mutta tämä esteli häntä sanoen: "Minun tarvitsee saada sinulta kaste, ja sinä tulet minun tyköni!"	14. Mutta Johannes kielsi häneltä, sanoen: minä tarvitsen sinulta kastetta, ja sinä tulet minun tyköni?	3:14 Mutta Johannes kielsi häneldä/ sanoden: minä tarwidzen sinulda castetta/ ja sinä tulet minun tygöni?
3:15 Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Salli nyt; sillä näin meidän sopii täyttää kaikki vanhurskaus." Silloin hän salli sen hänelle.	15. Niin vastasi Jesus ja sanoi hänelle: salli nyt; sillä näin meidän sopii kaikkea vanhurskautta täyttää. Ja hän salli hänen.	3:15 Nijn wastais Jesus/ ja sanoi hänelle: salli nyt/ sillä näin meidän sopi caicke wanhurscautta täyttä. Ja hän salli hänen.
3:16 Kun Jeesus oli kastettu, nousi hän kohta vedestä, ja katso, taivaat aukenivat, ja hän näki Jumalan Hengen tulevan alas niinkuin kyyhkysen ja laskeutuvan hänen päällensä.	16. Kun Jesus kastettu oli, astui hän kohta ylös vedestä: ja katso, taivaat aukenivat hänelle, ja hän näki Jumalan Hengen tulevan alas, niinkuin kyyhkysen, ja tulevan hänen päällensä,	3:16 Cosca Jesus castettu oli astui hän cohta ylös wedestä/ ja cadzo/ taiwat aukenit hänelle ja Johannes näki Jumalan Hengen tulewan alas nijncuin mettisen/ ja tulewan hänen päällens.
3:17 Ja katso, taivaista kuului ääni, joka sanoi: "Tämä on minun rakas Poikani, johon minä olen mielistynyt."	17. Ja katso, ääni taivaasta sanoi: tämä on se minun rakas Poikani, johon minä mielistyin.	3:16 Ja cadzo/ äni taiwast sanoi: tämä on minun racas Poican/ johonga minä mielistyn.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .
4:1 Sitten Henki vei Jeesuksen ylös erämaahan perkeleen kiusattavaksi.	1. Silloin vietiin Jesus hengeltä korpeen kiusattaa perkeleeltä.	4:1 Silloin wietin Jesus Hengeldä corpeen/ kiusatta Perkeleldä.
4:2 Ja kun Jeesus oli paastonnut neljäkymmentä päivää ja neljäkymmentä yötä, tuli hänen lopulta nälkä.	2. Ja kuin hän oli paastonnut neljäkymmentä päivää ja neljäkymmentä yötä, sitte hän isosi.	4:2 Ja cosca hän oli paastonnut neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä/ nijn hän isois.

4:3 Silloin kiusaaja tuli hänen luoksensa ja sanoi hänelle: "Jos sinä olet Jumalan Poika, niin káske näiden kivien muuttua leiviksi."	3. Ja kiusaaja tuli hänen tykönsä ja sanoi: jos sinä olet Jumalan Poika, niin sano, että nämät kivet leiviksi tulevat.	4:3 Ja kiusaja tuli hänen tygöns/ ja sanoi: Jos sinä olet Jumalan poica/ nijñ sano/ että nämät kivet leiwixi tulewat:
4:4 Mutta hän vastasi ja sanoi: "Kirjoitettu on: 'Ei ihminen elä ainoastaan leivästä, vaan jokaisesta sanasta, joka Jumalan suusta lähtee.'"	4. Mutta hän vastasi ja sanoi: kirjoitettu on: ei ihminen elä ainoasti leivästä, mutta jokaisesta sanasta, joka Jumalan suusta lähtee.	4:4 Mutta hän wastais/ ja sanoi: Kirjoitettu on/ ei ihminen elä ainoastans leiwästä/ mutta jocaidzest sanast cuin Jumalan suusta lähte.
4:5 Silloin perkele otti hänet kanssansa pyhään kaupunkiin ja asetti hänet pyhäkön harjalle	5. Silloin otti perkele hänen kanssansa pyhään kaupunkiin, ja asetti hänen templin harjalle,	4:5 Silloin otti Perkele hänen pyhään Caupungijn/ ja asetti hänen Templin harjalle/ ja sanoi hänelle:
4:6 ja sanoi hänelle: "Jos sinä olet Jumalan Poika, niin heittäydy tästä alas; sillä kirjoitettu on: 'Hän antaa enkeleilleen käskyn sinusta', ja: 'He kantavat sinua käsillensä, ettet jalkaasi kiveen loukkaisi.'"	6. Ja sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poika, niin laske sinus alaspäin; sillä kirjoitettu on: hän antaa käskyn enkeleillensä sinusta, ja he käsissä kantavat sinun, ettet joskus jalkaas kiveen loukkaa.	4:6 Jos sinä olet Jumalan poica/ nijñ laske sinus alespäin: sillä kirjoitettu on/ hän anda käskyn Engeleillens sinusta/ ja he käsisäns candawat sinun/ ettes jocus jalkas kiwen loucka.
4:7 Jeesus sanoi hänelle: "Taas on kirjoitettu: 'Älä kiusaa Herraa, sinun Jumalaasi.'"	7. Niin Jesus sanoi hänelle: taas on kirjoitettu: ei sinun pidä kiusaaman Herraa sinun Jumalaas.	4:7 Nijn Jesus sanoi hänelle: taas on kirjoitettu/ ei sinun pidä kiusaman sinun Herras Jumalatas.
4:8 Taas perkele otti hänet kanssansa sangen korkealle vuorelle ja näytti hänelle kaikki maailman valtakunnat ja niiden loiston	8. Taas vei hänen perkele sangen korkialle vuorelle, ja osoitti hänelle kaikki maailman valtakunnat ja niiden kunnian,	4:8 Taas wei hänen Perkele sangen corkialle vuorelle/ ja osotti hänelle caicki mailman waldacunnat/ ja nijden cunnian/ ja sanoi hänelle:
4:9 ja sanoi hänelle: "Tämän kaiken minä annan sinulle, jos lankeat maahan ja kumarrat minua."	9. Ja sanoi hänelle: nämät kaikki minä annan sinulle, jos sinä lankeat maahan ja rukoilet minua.	4:9 Nämät caicki minä annan sinulle/ jos sinä langet maahan/ ja cumarrat minua.
4:10 Silloin Jeesus sanoi hänelle: "Mene pois, saatana; sillä kirjoitettu on: 'Herraa, sinun Jumalaasi, pitää sinun kumartaman ja häntä ainoata palveleman.'"	10. Niin sanoi Jesus hänelle: mene pois, saatana! Sillä kirjoitettu on: Herraa sinun Jumalaas pitää sinun kumartaman, ja häntä ainoaa palveleman.	4:10 Nijn sanoi Jesus hänelle: mene pois Sathan: sillä kirjoitettu on/ sinun Herras Jumalatas pitä sinun cumartaman/ ja händä ainoata palweleman.
4:11 Silloin perkele jätti hänet; ja katso, enkeleitä tuli hänen tykönsä, ja he tekivät hänelle palvelusta.	11. Silloin jätti hänen perkele; ja katso, enkelit tulivat ja palvelivat häntä.	4:11 Silloin jätti hänen Perkele. Ja cadzo/ Engelit tulit ja palwelit händä.

4:12 Mutta kun Jeesus kuuli, että Johannes oli pantu vankeuteen, poistui hän Galileaan.	12. Mutta kuin Jesus kuuli, että Johannes oli vankiuteen annettu ylös, poikkesi hän Galileaan,	4:12 COsca Jesus cuuli Johannexen kijnniotetuxi/ poickeis hän Galileaan ja jätti Nazarethin.
4:13 Ja hän jätti Nasaretin ja meni asumaan Kapernaumiin, joka on meren rannalla, Sebulonin ja Naftalin alueella;	13. Ja jätti Natsaretin, tuli ja asui Kapernaumissa, joka on merikaupunki, Zebulonin ja Naphtalin äärissä;	4:13 Tuli ja asui Capernaumis/ joca on mericaupungi/ Zebulonin ja Nephtalin äärisä.
4:14 että kävisi toteen, mikä on puhuttu profeetta Esaiaan kautta, joka sanoo:	14. Että täytettäisiin se mikä sanottu oli Jesaias prophetan kautta, joka sanoo:	4:14 Että täytetäisin cuin sanottu oli Esaian Prophetan cautta/ joca sanoi:
4:15 "Sebulonin maa ja Naftalin maa, meren tie, Jordanin tuonpuoleinen maa, pakanain Galilea -	15. Zebulonin maa ja Naphtalin maa, läsnä meritietä, sillä puolella Jordanin, pakanain Galilea,	4:15 Zebulonin maa ja Nephtalin maa/ läsnä meriteitä/ sillä puolella Jordanin/ ja pacanain Galilea:
4:16 kansa, joka pimeydessä istui, näki suuren valkeuden, ja jotka istuivat kuoleman maassa ja varjossa, niille koitti valkeus."	16. Kansa, joka pimiässä istui, näki suuren valkeuden, ja niille, jotka kuoleman maassa ja varjossa istuivat, koitti valkeus.	4:16 Canssa/ joca pimiäs istui ja cuoleman warjos/ näki suuren walkeuden/ ja nijlle jotca maan culmas istuit ja cuoleman warjos/ coitti walkeus.
4:17 Siitä lähtien Jeesus rupesi saarnaamaan ja sanomaan: "Tehkää parannus, sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle."	17. Siitä ajasta rupesi Jesus saarnaamaan ja sanomaan: tehtäät parannus; sillä taivaan valtakunta lähestyi.	4:17 Sijtä ajasta rupeis Jesus saarnaman/ ja sanoman: tehkät parannus: sillä taiwan waldacunda lähesty.
4:18 Ja kulkiessaan Galilean järven rantaa hän näki kaksi veljestä, Simonin, jota kutsutaan Pietariksi, ja Andreaan, hänen veljensä, heittämässä verkkoa järveen; sillä he olivat kalastajia.	18. Mutta kuin Jesus käveli Galilean meren tykönä, näki hän kaksi veljestä, Simonin, joka kutsutaan Pietariksi, ja Andreaxen hänen veljensä, laskevan verkkoa mereen; (Sillä he olivat kalamiehet,)	4:18 COsca Jesus käwi Galilean meren tykönä/ näki hän caxi weljestä/ Simonin/ joca cudzutan Petarixi ja Andreaxen hänen weljens/ laskewan werckoja mereen: sillä he olit calamiehet.
4:19 Ja hän sanoi heille: "Seuratkaa minua, niin minä teen teistä ihmisten kalastajia."	19. Ja sanoi heille: seuratkaa minua, ja minä teen teidät ihmisten kalamiehiksi.	4:19 Ja sanoi heille: seuratca minua/ ja minä teen teidän ihmisten calamiehixi.
4:20 Niin he jättivät kohta verkot ja seurasivat häntä.	20. Niin he jättivät kohta verkot ja seurasivat häntä.	4:20 Nijn he jätit cohta wercot/ ja seuraisit händä:

4:21 Ja käydessään siitä eteenpäin hän näki toiset kaksi veljestä, Jaakobin, Sebedeuksen pojan, ja Johanneksen, hänen veljensä, venheessä isänsä Sebedeuksen kanssa laittamassa verkkojaan kuntoon; ja hän kutsui heidät.	21. Ja kuin hän sieltä edemmä kävi, näki hän toiset kaksi veljestä, Jakobin Zebedeuksen pojan ja Johanneksen hänen veljensä, venheessä isänsä Zebedeuksen kanssa, parantavan verkkojansa; ja hän kutsui heitä.	4:21 Ja cosca hän sieldä edemmä käwi/ näki hän toiset caxi weljestä/ Jacobuxen Zebedeuxen pojan/ ja Johannexen hänen weljens/ wenhes Isäns Zebedeuxen cansa/ parandawan werckojans/ ja hän cudzui heitä.
4:22 Niin he jättivät kohta venheen ja isänsä ja seurasivat häntä.	22. Niin he kohta jättivät venheen ja isänsä, ja seurasivat häntä.	4:22 Nijn he cohta jätit wenhen ja Isäns/ ja seuraisit händä.
4:23 Ja hän kierteli kautta koko Galilean ja opetti heidän synagoogissaan ja saarnasi valtakunnan evankeliumia ja paransi kaikkinaisia tauteja ja kaikkinaista raihnautta, mitä kansassa oli.	23. Ja Jesus vaelsi ympäri kaiken Galilean, ja opetti heidän synagogissansa, ja saarnasi valtakunnan evankeliumia, ja paransi kaikkinaiset taudit ja kaiken sairauden kansan seassa.	4:23 JA Jesus waelsi ymbärins caiken Galilean/ ja opetti heidän Synagogaisans/ ja saarnais waldacunnan Evangeliumi/ ja paransi caickinaiset taudit ja caiken sairauden Canssan seas/
4:24 Ja maine hänestä levisi koko Syyriaan, ja hänen luoksensa tuotiin kaikki sairastavaiset, monenlaisten tautien ja vaivojen rasittamat, riivatut, kuunvaihetautiset ja halvatut; ja hän paransi heidät.	24. Ja sanoma kuului hänestä kaikkeen Syrian maahan. Ja he toivat hänen tykönsä kaikkinaisia sairaita, moninaisilla taudeilla ja kivuilla vaivatuita ja piruilta riivatuita, ja kuutaudillisia ja halvatuita; ja hän paransi ne.	ja sanoma cuului hänestä caickeen Syrian maahan. 4:24 Ja he toit hänen tygöns caickinaisia sairaita/ moninaisilla taudeilla ja kiwuilla waiwatuita/ ja Piruilla rijwatuita/ ja cuutaudillisia/ ja halwatuita. 4:25 Ja hän paransi ne caicki/
4:25 Ja häntä seurasi suuri kansan paljous Galileasta ja Dekapolista ja Jerusalemista ja Juudeasta ja Jordanin tuolta puolen.	25. Ja häntä seurasi paljo väkeä Galileasta ja kymmenestä kaupungista, ja Jerusalemista ja Juudeasta, ja maakunnista sillä puolella Jordania.	ja händä seurais paljon wäke Galileast/ ja nijstä kymmenest Caupungist ja Jerusalemist ja Judeast/ ja nijstä maacunnista sillä puolella Jordanin.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .
5:1 Kun hän näki kansanjoukot, nousi hän vuorelle; ja kun hän oli istunut, tulivat hänen opetuslapsensa hänen tykönsä.	1. Mutta kuin hän näki kansan, astui hän ylös vuorelle, ja kuin hän oli istunut, tulivat hänen opetuslapsensa hänen tykönsä.	5:1 COsca hän näki Canssan/ astui hän ylös vuorelle/ ja cuin hän oli istunut/ tulit hänen opetuslapsens hänen tygöns.
5:2 Niin hän avasi suunsa ja opetti heitä ja sanoi:	2. Niin hän avasi suunsa, opetti heitä ja sanoi:	5:2 Nijn hän awais suuns/ opetti heitä/ ja sanoi:
5:3 "Autuaita ovat hengellisesti köyhät, sillä heidän on taivasten valtakunta.	3. Autuaat ovat hengellisesti vaivaiset; sillä heidän on taivaan valtakunta.	5:3 Autuat owat hengellisest waiwaiset: sillä heidän on taiwan waldacunda.

5:4 Autuaita ovat murheelliset, sillä he saavat lohdutuksen.	4. Autuaat ovat murheelliset; sillä he saavat lohdutuksen.	5:4 Autuat owat murhelliset/ sillä he saawat lohdutuxen.
5:5 Autuaita ovat hiljaiset, sillä he saavat maan perä.	5. Autuaat ovat siviät; sillä he saavat maan perä.	5:5 Autuat owat siwiät: sillä he saawat maan perä.
5:6 Autuaita ovat ne, jotka isoavat ja janoavat vanhurskautta, sillä heidät ravitaan.	6. Autuaat ovat, jotka isoovat ja janoovat vanhurskautta; sillä he ravitaan.	5:6 Autuat owat jotca isowat ja janowat wanhurscautta: sillä he rawitan.
5:7 Autuaita ovat laupiaat, sillä he saavat laupeuden.	7. Autuaat ovat laupiaat; sillä he saavat laupiuden.	5:7 Autuat owat laupiat: sillä he saawat laupiuden.
5:8 Autuaita ovat puhdassydämiset, sillä he saavat nähdä Jumalan.	8. Autuaat ovat puhtaat sydämeistä; sillä he saavat nähdä Jumalan.	5:8 Autuat owat puhtat sydämeist: sillä he saawat nähdä Jumalan.
5:9 Autuaita ovat rauhantekijät, sillä heidät pitää Jumalan lapsiksi kutsuttaman.	9. Autuaat ovat rauhan tekiät; sillä ne pitää Jumalan pojiksi kutsuttaman.	5:9 Autuat owat rauhan tekiät: sillä ne pitä Jumalan pojixi cudzuttaman.
5:10 Autuaita ovat ne, joita vanhurskauden tähden vainotaan, sillä heidän on taivasten valtakunta.	10. Autuaat ovat, jotka vanhurskauden tähden vainotaan; sillä heidän on taivaan valtakunta.	5:10 Autuat owat jotca wanhurscauden tähden wainotan: sillä heidän on taiwan waldacunda
5:11 Autuaita olette te, kun ihmiset minun tähteni teitä solvaavat ja vainoavat ja valhetellen puhuvat teistä kaikkinaista pahaa.	11. Autuaat olette te, kuin he pilkkaavat ja vainoovat teitä, ja puhuvat kaikkinaista pahuutta teitä vastaan, valhetellen minun tähteni.	5:11 Autuat oletta te/ cosca ihmiset pilckawat ja wainowat teitä/ ja puhuwat caickinaista pahutta teitä wastan/ walehdellen minun tähteni:
5:12 Iloitkaa ja riemuitkaa, sillä teidän palkkanne on suuri taivaissa. Sillä samoin he vainosivat profeettoja, jotka olivat ennen teitä.	12. Iloitkaat ja riemuitkaat; sillä teidän palkkanne on suuri taivaissa. Sillä näin he vainosivat prophetaita, jotka teidän edellänne olivat.	5:12 Iloitcat ja riemuitcat: sillä teidän palckan on suuri taiwas. Sillä näin he wainoisit Prophetaita/ jotca teidän edellän olit.
5:13 Te olette maan suola; mutta jos suola käy mauttomaksi, millä se saadaan suolaiseksi? Se ei enää kelpaa mihinkään muuhun kuin pois heitettäväksi ja ihmisten tallattavaksi.	13. Te olette maan suola: jos siis suola tulee mauttomaksi, millä sitte suolataan? ei se enään kelpaa mihinkään, vaan heitettää pois ja ihmisiltä tallattaa.	5:13 TE oletta maan suola: jos suola tule mauttomaxi/ millä sijtte suolatan? nijn ei se myös kelpa mihingän/ mutta heittä pois/ ihmisildä tallatta.
5:14 Te olette maailman valkeus. Ei voi ylhäällä vuorella oleva kaupunki olla kätkössä;	14. Te olette maailman valkeus. Ei sitä kaupunkia taideta peittää, joka vuorella on,	5:14 Te oletta mailman walkeus. Ei sitä Caupungita taita peittä/ joca vuorella on.

5: 15 eikä lamppua sytytetä ja panna vakan alle, vaan lampunjalkaan, ja niin se loistaa kaikille huoneessa oleville.	15. Eikä kynttilää sytytetä ja panna vakan alle, vaan kynttiläjalkaan, valaisemaan kaikkia, jotka huoneessa ovat.	5: 15 Eikä kyntilätä sytytetä ja panna wacan ala/ mutta kyntiläjalcaan/ walaiseman caickia jotca huones owat.
5: 16 Niin loistakoon teidän valonne ihmisten edessä, että he näkisivät teidän hyvät tekonne ja ylistäisivät teidän Isäänne, joka on taivaissa.	16. Näin valistakoon teidän valkeutenne ihmisten edessä, että he näkisivät teidän hyvät työnne, ja kunnioittaisivat teidän Isäänne, joka on taivaissa.	5: 16 Näin walistacon teidän walkeuden ihmisten edes/ että he näkisit teidän hywät työnnä/ ja cunnioittaisit teidän Isän/ joca on taiwas.
5: 17 Älkää luulko, että minä olen tullut lakia tai profeettoja kumoamaan; en minä ole tullut kumoamaan, vaan täyttämään.	17. Älkäät luulko, että minä tulin lakia ja prophetaita päästämään: en minä tullut päästämään, vaan täyttämään.	5: 17 ÄLkät luulco/ että minä tulin Lakia ja Prophetiaita päästämän: en minä tullut päästämän/ mutta täyttämän.
5: 18 Sillä totisesti minä sanon teille: kunnes taivas ja maa katoavat, ei laista katoa pieninkään kirjain, ei ainoakaan piirto, ennenkuin kaikki on tapahtunut.	18. Sillä totisesti sanon minä teille: siihenasti kuin taivas ja maa kato, ei pidä vähinkään piirto eikä joku rahtu laista katooman, siihenasti kuin kaikki tapahtuvat.	5: 18 Totisest sanon minä teille: siihenasti cuin taiwas ja maa cato/ ei pidä wähingän pijrto eikä jocu rahtu Laista catoman/ siihenasti cuin caicki nämät tapahtuwat.
5: 19 Sentähden, joka purkaa yhdenkään näistä pienimmistä käskyistä ja sillä tavalla opettaa ihmisiä, se pitää pienimmäksi taivasten valtakunnassa kutsuttaman; mutta joka niitä noudattaa ja niin opettaa, se pitää kutsuttaman suureksi taivasten valtakunnassa.	19. Kuka siis jonkun näistä vähimmistä käskyistä päästää, ja näin ihmisiä opettaa, hän pitää taivaan valtakunnassa vähimmäksi kutsuttaman; mutta joka sen tekee ja opettaa, se pitää suureksi taivaan valtakunnassa kutsuttaman.	5: 19 Cuca sijs jongun näistä wähimmistä käskyistä päästä/ ja näin ihmisiä opetta/ hän pitä taiwan waldacunnas wähimmäxi cudzuttaman: mutta joca sen teke ja opetta/ se pitä suurexi taiwan waldacunnas cudzuttaman.
5: 20 Sillä minä sanon teille: ellei teidän vanhurskautenne ole paljoa suurempi kuin kirjanoppineiden ja fariseusten, niin te ette pääse taivasten valtakuntaan.	20. Sillä minä sanon teille: ellei teidän vanhurskautenne ole paljoa enempi kuin kirjanoppineiden ja Pharisealaisten, niin ette tule taivaan valtakuntaan.	5: 20 SIIllä minä sanon teille: ellei teidän wanhurscaudenne ole paljon enämbi cuin kirjanoppenuitten ja Phariseusten/ nijn et te tule taiwan waldacundan.
5: 21 Te olette kuulleet sanotuksi vanhoille: 'Älä tapa', ja: 'Joka tappaa, se on ansainnut oikeuden tuomion.'	21. Te kuulitte mitä sanottu oli vanhoille: ei sinun pidä tappaman; mutta jokainen, joka tappaa, hänen pitää tuomioon vikapää oleman.	5: 21 TE cuulitta mitä sanottu oli wanhoille: ei sinun pidä tappaman: mutta jocainen joca tappa/ hänen pitä duomiohon wicapää oleman.

5:22 Mutta minä sanon teille: jokainen, joka vihastuu veljeensä, on ansainnut oikeuden tuomion; ja joka sanoo veljelleen: 'Sinä tyhjänpäiväinen', on ansainnut suuren neuvoston tuomion; ja joka sanoo: 'Sinä hullu', on ansainnut helvetin tulen.	22. Mutta minä sanon teille: että jokainen, joka tyhmästi vihastuu veljellensä, hänen pitää tuomioon vikapää oleman; mutta jokainen, joka sanoo veljellensä: raka, hänen pitää neuvon alle vikapää oleman; mutta jokainen, joka sanoo: sinä tyhmä, hänen pitää helvetin tuleen vikapää oleman.	5:22 Waan minä sanon teille: että jokainen joka wihastu weljellens/ hänen pitä duomiohon wicapää oleman. Ja jokainen cuin sano weljellens Racha/ hänen pitä neuwon ala wicapää oleman. Ja jokainen joca sano: sinä tyhmä/ hänen pitä helwetin tuleen wicapää oleman.
5:23 Sentähden, jos tuot lahjaasi alttarille ja siellä muistat, että veljelläsi on jotakin sinua vastaan,	23. Sentähden, jos sinä uhraat lahjas alttarille, ja siellä muistat, että veljelläsi on jotakin sinua vastaan:	5:23 Jos sinä uhrat lahjas Altarille/ ja siellä muistat/ että weljelläsi on jotakin sinua wastan:
5:24 niin jätä lahjasi siihen alttarin eteen, ja käy ensin sopimassa veljesi kanssa, ja tule sitten uhraamaan lahjasi.	24. Niin jätä sinne lahjas alttarin eteen, ja mene ensin sopimaan veljes kanssa, ja tule sitte lahjas uhraamaan.	5:24 Nijn jätä lahjas Altarin eteen/ ja mene ensin sopiman weljes cansa/ ja tule sijtte lahjas uhraman.
5:25 Suostu pian sopimaan riitapuolesi kanssa, niin kauan kuin vielä olet hänen kanssaan tiellä, ettei riitapuolesi vetäisi sinua tuomarin eteen ja tuomari antaisi sinua oikeudenpalvelijalle, ja ettei sinua pantaisi vankeuteen.	25. Sovi nopiasti riitaveljes kanssa, koskas vielä hänen kanssansa tiellä olet, ettei riitaveljes anna sinua joskus tuomarille, ja tuomari antaa sinun palvelialle, ja sinä heitetään torniin.	5:25 Sowi nopiast rijtaweljes cansa/ coscas vielä hänen cansans tiellä olet/ ettei rijtaweljes sinua anna joskus Duomarille/ ja Duomari anna sinun palwelialle/ ja sinä heitetän tornijn.
5:26 Totisesti minä sanon sinulle: sieltä et pääse, ennenkuin maksat viimeisenkin rovon.	26. Totisesti sanon minä sinulle: et sinä suinkaan pääse sieltä ulos, siihenasti kuin sinä maksat viimeisen rovon.	5:26 Totisest sanon minä sinulle: et sinä pääse sieldä ulos/ siihenasti cuins maxat wijmeisen ropoin.
5:27 Te olette kuulleet sanotuksi: 'Älä tee huorin.'	27. Te kuulitte sanotuksi vanhoille: ei sinun pidä huorin tekemän.	5:27 TE cuulitta sanotuxi wanhoille: ei sinun pidä huorin tekemän.
5:28 Mutta minä sanon teille: jokainen, joka katsoo naista himoiten häntä, on jo sydämessään tehnyt huorin hänen kanssansa.	28. Mutta minä sanon teille: jokainen, joka katsoo vaimon päälle himoitaksensa häntä, hän teki jo huorin hänen kanssansa sydämessänsä.	5:28 Mutta minä sanon teille: jokainen joca cadzo waimon päälle himoitaxens händä/ nijn hän teki jo huorin hänen cansans sydämesäns.
5:29 Jos sinun oikea silmäsi viettelee sinua, repäise se pois ja heitä luotasi; sillä parempi on sinulle, että yksi jäsenistäsi joutuu hukkaan, kuin että koko ruumiisi heitetään helvettiin.	29. Jos oikia silmäs pahentaa sinun, niin puhkaise se ulos, ja heitä pois tyköäs; sillä parempi on sinulle, että yksi jäsenistäsi hukutetaan, kuin että koko ruumis pitäis heitettämän helvettiin.	5:29 Jos sinun oikia silmäs pahenda sinun/ nijn puhcaise se ulos/ ja heitä pois tykös: sillä parambi on sinulle/ että yxi sinun jäsenistäsi hucutetan/ cuin coco sinun ruumis pitäis heitettämän helwettijn.

5:30 Ja jos sinun oikea kätesi viettelee sinua, hakkaa se poikki ja heitä luotasi; sillä parempi on sinulle, että yksi jäsenistäsi joutuu hukkaan, kuin että koko ruumiisi menee helvettiin.	30. Ja jos oikia kätes pahentaa sinun, niin hakkaa se poikki, ja heitä pois tyköäs! sillä parempi on sinulle, että yksi jäsenistä hukutetaan, kuin että koko ruumis pitäis helvettiin heitettämän.	5:30 Ja jos sinun oikia kätes pahenda sinun/ nijn hacka se poicki/ ja heitä pois tykös: sillä parambi on sinulle/ että yxi sinun jäsenistä hukutetan/ cuin coco sinun ruumis pitäis helwettijn heitettämän.
5:31 On sanottu: 'Joka hylkää vaimonsa, antakoon hänelle erokirjan.'	31. On myös sanottu: jokainen joka emäntänsä hylkää, hän antakaan hänelle erokirjan.	5:31 On myös sanottu: jocainen joca emändäns hylkä/ hän andacan hänelle erokirjan.
5:32 Mutta minä sanon teille: jokainen, joka hylkää vaimonsa muun kuin huoruuden tähden, saattaa hänet tekemään huorin, ja joka nai hyljätyn, tekee huorin.	32. Mutta minä sanon teille: joka emäntänsä hylkää, muutoin kuin huoruuden tähden, hän saattaa hänen huorin tekemään; ja joka nai sen hyljätyn, hän tekee huorin.	5:32 Mutta minä sanon teille: että joca emändäns hylkä/ muutoin cuin huoruden tähden/ hän saatta hänen huorin tekemän/ ja joca nai sen hyljätyn/ hän teke huorin.
5:33 Vielä olette kuulleet sanotuksi vanhoille: 'Älä vanno väärin', ja: 'Täytä Herralle valasi.'	33. Taas te kuulitte sanotuksi vanhoille: älä vanno väärin, vaan pidä valas Herralle.	5:33 TAas te cuulitta sanotuxi wanhoille: älä wanno wäärin/ mutta pidä walas Herralle.
5:34 Mutta minä sanon teille: älkää ensinkään vannoko, älkää taivaan kautta, sillä se on Jumalan valtaistuin,	34. Mutta minä sanon teille: älkää ensinkään vannoko, ei taivaan kautta, sillä se on Jumalan istuin;	5:34 Waan minä sanon teille: älkät ensingän wannoca/ ei taiwan cautta/ joca on Jumalan istuin.
5:35 älkääkä maan kautta, sillä se on hänen jalkojensa astinlauta, älkää myöskään Jerusalemin kautta, sillä se on suuren Kuninkaan kaupunki;	35. Eikä maan kautta, sillä se on hänen astinlautansa: ei myös Jerusalemin kautta, sillä se on suuren kuninkaan kaupunki:	5:35 Eikä maan cautta/ joca on Jumalan astinlauta: ei myös Jerusalemin cautta/ joca on suuren Cuningan Caupungi.
5:36 äläkä vanno pääsi kautta, sillä et sinä voi yhtäkään hiusta tehdä valkeaksi etkä mustaksi;	36. Ei sinun myös pidä vannoman pääs kautta, sillä et sinä voi yhtään hiusta valkiaksi eli mustaksi tehdä.	5:36 Ei sinun myös pidä wannoman pääs cautta/ sillä et sinä woi yhtän hiusta walkiaxi eli mustaxi tehdä.
5:37 vaan olkoon teidän puheenne: 'On, on', tahi: 'ei, ei.' Mitä siihen lisätään, se on pahasta.	37. Vaan teidän puheenne pitää oleman: on, on, ei, ei; mutta mitä siihen lisätään, se on pahasta.	5:37 Teidän puhen pitä oleman: On/ On/ Ei/ Ei: mutta mitä sijhen lisätän/ se on pahasta.
5:38 Te olette kuulleet sanotuksi: 'Silmä silmästä ja hammas hampaasta.'	38. Te kuulitte sanotuksi: silmä silmästä, ja hammas hampaasta.	5:38 TE cuulitta sanotuxi: silmä silmäst/ hammas hambast.
5:39 Mutta minä sanon teille: älkää tehkö pahalle vastarintaa; vaan jos joku lyö sinua oikealle poskelle, käännä hänelle toinenkin;	39. Mutta minä sanon teille: älkää olko pahaa vastaan; vaan joka sinua lyö oikialle poskelle, niin käännä myös hänelle toinen.	5:39 Mutta minä sanon teille: älkät olco paha wastan/ waan joca sinua lyö oikialle poskelle/ nijn käännä myös hänelle toinen.

5: 40 ja jos joku tahtoo sinun kanssasi käydä oikeutta ja ottaa ihokkaasi, anna hänen saada vaippasikin;	40. Ja joka sinua tahtoo oikeuden eteen, jo ottaa hamees, niin salli myös hänelle muukin vaate.	5: 40 Ja joca sinua tahto oikiuden eteen ja otta sinun hames/ nijn salli myös hänelle muukin vaate.
5: 41 ja jos joku pakottaa sinua yhden virstan matkalle, kulje hänen kanssaan kaksi.	41. Ja joka sinua vaatii peninkulman, mene hänen kanssansa kaksi.	5: 41 Joca sinua waati peniculman/ nijn seura händä caxi.
5: 42 Anna sille, joka sinulta anoo, äläkä käännä selkäsi sille, joka sinulta lainaa pyytää.	42. Anna sille, joka sinulta anoo, ja älä käänny siltä pois, joka lainan pyytää.	5: 42 Anna sille joca sinulda ano/ ja älä käännä sinuas sildä pois/ joca lainan pyytä.
5: 43 Te olette kuulleet sanotuksi: 'Rakasta lähimmäistäsi ja vihaa vihollistasi.'	43. Te kuulitte sanotuksi: rakasta lähimmäistäs, ja vihaa vihollistas;	5: 43 TE cuulitta sanotuxi: racasta lähimmäistäs ja wiha wihollistas.
5: 44 Mutta minä sanon teille: rakastakaa vihollisianne ja rukoilkaa niiden puolesta, jotka teitä vainoavat,	44. Mutta minä sanon teille: rakastakaat vihollisianne; siunatkaa niitä, jotka teitä sadattavat; tehkää niille hyvin, jotka teitä vihaavat, ja rukoilkaa niiden edestä, jotka teitä vainoovat ja vahingoittavat,	5: 44 Waan minä sanon teille: racastacat wihollisian/ siunatcat nijtä jotca teitä sadattawat: tehkät nijlle hywin jotca teitä wihawat: rucoilcat nijden edest/ jotca teitä wainowat ja wahingoittawat.
5: 45 että olisitte Isänne lapsia, joka on taivaissa; sillä hän antaa aurinkonsa koittaa niin pahoille kuin hyvillekin, ja antaa sataa niin väärille kuin vanhurskaillekin.	45. Että te olisitte teidän Isänne pojat, joka on taivaissa; sillä hän sallii aurinkonsa koittaa niin pahain ylitse kuin hyväinkin, ja antaa sataa niin väärille kuin vanhurskaillekin.	5: 45 Että te olisitta teidän Isänne pojat joca on taiwas: sillä hän saldi Auringons coitta nijn pahain ylidze cuin hywäingin/ ja anda sata nijn wäärille cuin wanhurscaillekin.
5: 46 Sillä jos te rakastatte niitä, jotka teitä rakastavat, mikä palkka teille siitä on tuleva? Eivätkö publikaanitkin tee samoin?	46. Sillä jos te rakastatte niitä, jotka teitäkin rakastavat, mitä teidän siitä palkkaa on? eikö Publikaanit myös niin tee?	5: 46 Sillä jos te racastatte nijtä ainoastans jotca teitäkin racastawat/ mitä teidän sijtä palcka on? eikö Publicanit nijn myös tee?
5: 47 Ja jos te osoitate ystävällisyyttä ainoastaan veljillenne, mitä erinomaista te siinä teette? Eivätkö pakanatkin tee samoin?	47. Ja jos te ainoastaan veljeinne kanssa soveliaat olette, mitä te sen kanssa erinomaista teette? eikö Publikaanit myös niin tee?	5: 47 Ja jos te ainoastans weljein cansa soweliat oletta/ mitä te sen cansa erinomaista teettä? eikö Publicanit myös nijn tee?
5: 48 Olkaa siis te täydelliset, niinkuin teidän taivaallinen Isänne täydellinen on."	48. Olkaa siis te täydelliset, niinkuin teidän taivaallinen Isänne täydellinen on.	5: 48 Olcat sijs täydelliset nijncuin teidän taiwallinen Isängin täydellinen on.
6 LUKU	6 LUKU	VI. Lucu.

6:1 "Kavahtakaa, ettette harjoita vanhurskauttanne ihmisten nähden, että he teitä katselisivat; muutoin ette saa palkkaa Isältänne, joka on taivaissa.	1. Kavahtakaat, ettette anna almujanne ihmisten edessä, että te heiltä nähtäisiin: niin ette saa palkkaa Isältänne, joka on taivaissa.	6:1 CAwattacat ettet te anna almuisatan ihmisten edes/ että te heildä nähtäisiin/ nijn et te saa palcka teidän Isäldän/ joca on taiwais.
6:2 Sentähden, kun annat almuja, älä soitata torvea edelläsi, niinkuin ulkokullatut tekevät synagoogissa ja kaduilla saadakseen ylistystä ihmisiltä. Totisesti minä sanon teille: he ovat saaneet palkkansa.	2. Kuin siis almuja annat, niin älä edelläs torvella soita, niinkuin ulkokullatut synagoogissa ja kujilla tekevät, että he ihmisiltä kunnioitettaisiin. Totisesti sanon minä teille: he ovat saaneet palkkansa.	6:2 Coscas sijs almu annat/ nijn älä edelläs torwella soita/ nijncuin wieckat Synagogis ja kujilla tekewät/ että he ihmisildä cunnioitetaisin. Totisest sanon minä teille: he owat saanet palckans.
6:3 Vaan kun sinä almuja annat, älköön vasen kätesi tietäkö, mitä oikea kätesi tekee,	3. Mutta kuin sinä almuja annat, niin älköön vasen kätes tietäkö, mitä oikia kätes tekee,	6:3 Mutta cosca sinä almu annat/ nijn älkön sinun wasen kätes tietkö mitä oikia kätes teke.
6:4 että almus olisi salassa; ja sinun Isäsi, joka salassa näkee, maksaa sinulle.	4. Että almus olisi salaisuudessa, ja Isäs, joka salaisuudessa näkee, maksais sinulle julkisesti.	6:4 Että sinun almus olisi salaudes/ ja sinun Isäs/ joca salaisudet näke/ maxais sinulle julkisest.
6:5 Ja kun rukoillette, älkää olko niinkuin ulkokullatut; sillä he mielellään seisovat ja rukoilevat synagoogissa ja katujen kulmissa, että ihmiset heidät näkisivät. Totisesti minä sanon teille: he ovat saaneet palkkansa	5. Ja kuin rukoilet, niin ei sinun pidä oleman niinkuin ulkokullatut; sillä he mielellänsä seisovat ja rukoilevat synagoogissa ja kujain kulmissa, että he ihmisiltä nähtäisiin. Totisesti sanon minä teille: he ovat saaneet palkkansa.	6:5 JA coscas rucoilet/ nijn ei sinun pidä oleman nijncuin wieckat: sillä he rucoilewat Synagogis ja kujain culmis/ että he ihmisildä nähdäisin. Totisest sanon minä teille: he owat saanet palckans.
6:6 Vaan sinä, kun rukoilet, mene kammioosi ja sulje ovesi ja rukoile Isääsi, joka on salassa; ja sinun Isäsi, joka salassa näkee, maksaa sinulle.	6. Vaan kuin sinä rukoilet, niin mene kammioos, ja sulje oves, ja rukoile Isääs, joka on salaisuudessa: ja Isäs, joka salaisuudessa näkee, maksaa sinulle julkisesti.	6:6 Waan cosca sinä rucoilet/ nijn mene Camarijs ja sulje owi/ ja rucoile sinun Isäs salaisest/ ja sinun Isäs/ joca salaudet näke/ maxa sinulle julkisest.
6:7 Ja kun rukoillette, niin älkää tyhjiä hokeko niinkuin pakanat, jotka luulevat, että heitä heidän monisanaisuutensa tähden kuullaan.	7. Ja kuin te rukoillette, niin älkää olko paljon puhuwait, niinkuin pakanat; sillä he luulevat heitä paljon puheensa tähden kuultavan.	6:7 Ja cosca te rucoiletta/ nijn älkät olco paljo puhuwait nijncuin pacanat: sillä he luulewat heidäns paljon puhens tähden cuulduxí.
6:8 Älkää siis olko heidän kaltaisiaan; sillä teidän Isänne kyllä tietää, mitä te tarvitsette, ennenkuin häneltä anottekaan.	8. Sentähden älkää olko heidän kaltaisensa; sillä Isänne tietää kyllä, mitä tarvitsette, ennen kuin te häneltä rukoillettekaan.	6:8 Sentähden älkät olco heidän caltaisens: sillä teidän Isän tietä kyllä mitä te tarwidzetta/ ennen cuin te häneldä rucoillettacan.

6: 9 Rukoilkaa siis te näin: Isä meidän, joka olet taivaissa! Pyhitetty olkoon sinun nimesi;	9. Näin teidän siis pitää rukoileman: Isä meidän, joka olet taivaissa! Pyhitetty olkoon sinun nimes.	6: 9 Näin teidän siis pitää rucoileman: ISä meidän joca olet taiwais. Pyhitetty olcon sinun nimes.
6: 10 tulkoon sinun valtakuntasi; tapahtukoon sinun tahtosi myös maan päällä niinkuin taivaassa;	10. Lähestyköön sinun valtakuntas. Olkoon sinun tahtos niin maassa kuin taivaassa.	6: 10 Lähestykön sinun waldacundas. Olcon sinun tahtos nijn maasa cuin taiwais.
6: 11 anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme;	11. Anna meille tänäpäivänä meidän jokapäiväinen leipämme.	6: 11 Anna meille tänäpäñ meidän jocapäiwäinen leipäm.
6: 12 ja anna meille meidän velkamme anteeksi, niinkuin mekin annamme anteeksi meidän velallisillemme;	12. Ja anna meille meidän velkamme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän velvollistemme.	6: 12 Ja anna meille meidän welcam andexi/ nijncuin mekin annam meidän welgollistem.
6: 13 äläkä saata meitä kiusaukseen; vaan päästä meidät pahasta, [sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia iankaikkisesti. Amen].	13. Ja älä johdata meitä kiusaukseen. Mutta päästä meitä pahasta. Sillä sinun on valtakunta, ja voima, ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen!	Ja älä johdata meitä kiusauxeen. Mutta päästä meitä pahasta. 6: 13 Sillä sinun on waldacunda/ ja woima/ ja cunnia/ ijancaickisest/ Amen.
6: 14 Sillä jos te annatte anteeksi ihmisille heidän rikkomuksensa, niin teidän taivaallinen Isänne myös antaa teille anteeksi;	14. Sillä jos te anteeksi annatte ihmisille heidän rikoksensa, niin myös teidän taivaallinen Isänne antaa teille anteeksi.	6: 14 Sentähden/ jos te andexi annatte ihmisille heidän ricoxens/ nijn myös teidän taiwallinen Isän anda teillen andexi.
6: 15 mutta jos te ette anna ihmisille anteeksi, niin ei myöskään teidän Isänne anna anteeksi teidän rikkomuksianne.	15. Vaan jollette anteeksi anna ihmisille heidän rikoksiansa, niin ei myös teidän Isänne anteeksi anna teidän rikoksianne.	6: 15 Waan jollet te andexi anna ihmisille heidän ricoxitans/ nijn ei myös teidän Isän andexi anna teidän ricoxitan.
6: 16 Ja kun paastotte, älkää olko synkännäköisiä niinkuin ulkokullatut; sillä he tekevät kasvonsa surkeiksi, että ihmiset näkisivät heidän paastoavan. Totisesti minä sanon teille: he ovat saaneet palkkansa.	16. Mutta kuin te paastotte, niin älkää olko surulliset niinkuin ulkokullatut; sillä he muuttavat muotonsa, että he ihmisiltä nähtäisiin paastoovan. Totisesti sanon minä teille: he ovat saaneet palkkansa.	6: 16 MUtta cosca te paastotta/ nijn älkät olco surulliset cuin wieckat: sillä he muuttawat muotons/ että he ihmisildä nähdäisin paastowan. Totisest sanon minä teille: he owat saanet palckans.
6: 17 Vaan kun sinä paastoat, niin voitele pääsi ja pese kasvosi,	17. Vaan sinä kuin paastoot, niin voitele pääs ja pese kasvosi,	6: 17 Waan coscas paastot/ nijn voitele pääs ja pese caswos:
6: 18 etteivät paastoamistasi näkisi ihmiset, vaan sinun Isäsi, joka on salassa; ja sinun Isäsi, joka salassa näkee, maksaa sinulle.	18. Ettet ihmisiltä nähtäis paastoovan, mutta Isältäs, joka on salaisuudessa: ja Isäs, joka salaisuudessa näkee, maksaa sinulle julkisesti.	6: 18 Ettei se nähdäis ihmisildä ettäs paastot/ mutta sinun Isäldäs joca on salaisudes. Ja sinun Isäs/ joca salaisudes näke/ maxa sinulle julkisest.

6:19 Älkää kootko itsellenne aarteita maan päälle, missä koi ja ruoste raiskaa ja missä varkaat murtautuvat sisään ja varastavat.	19. Älkäät tavaraa kootko maan päällä, kussa koi ja ruoste raiskaavat, ja kussa varkaat kaivavat ja varastavat;	6:19 Älkät tawarata cootco maan päällä/ cusa ruoste ja coit raiscawat/ ja cusa warcat caiwawat ja warastawat.
6:20 Vaan kootkaa itsellenne aarteita taivaaseen, missä ei koi eikä ruoste raiskaa ja missä eivät varkaat murtaudu sisään eivätkä varasta.	20. Vaan kootkaat teillenne tavaraa taivaassa, kussa ei koi eikä ruoste raiskaa, ja kussa ei varkaat kaiva eikä varasta.	6:20 Waan cootcat teillen tawarata taiwas/ cusa ei ruoste eikä coi raisca/ ja cusa ei warcat caiwa eikä warasta:
6:21 Sillä missä sinun aarteesi on, siellä on myös sinun sydämesi.	21. Sillä kussa teidän tavaranne on, siellä on myös teidän sydämenne.	6:21 Sillä cusa teidän tawaran on siellä on myös teidän sydämen.
6:22 Silmä on ruumiin lamppu. Jos siis silmäsi on terve, niin koko sinun ruumiisi on valaistu.	22. Silmä on ruumin valkeus; jos siis silmäs on yksinkertainen, niin koko ruumiis on valaistu.	6:22 Silmä on ruumin walkeus/ jos sijs sinun silmäs on yxikertainen/ nijn coco ruumis on walaistu.
6:23 Mutta jos silmäsi on viallinen, niin koko ruumiisi on pimeä. Jos siis se valo, joka sinussa on, on pimeyttä, kuinka suuri onkaan pimeys!	23. Mutta jos silmäs on paha, niin koko ruumiis on pimiä. Jos siis se valkeus, joka sinussa on, on pimeys, kuinka suuri on itse pimeys?	6:23 Waan jos sinun silmäs on paha/ nijn sinun coco ruumis on pimiä. Jos sijs se walkeus joca sinus on/ on pimeys/ cuinga suuri on idze pimeys?
6:24 Ei kukaan voi palvella kahta herraa; sillä hän on joko tätä vihaava ja toista rakastava, taikka tähän liittyvä ja toista halveksiva. Ette voi palvella Jumalaa ja mammonaa.	24. Ei kenkään voi palvella kahta herraa; sillä taikka hän tätä vihaa ja toista rakastaa, taikka hän tähän suostuu ja toisen ylönkatsoo. Ette voi palvella Jumalaa ja mammonaa.	6:24 Ei kengän woi palwella cahta Herra: sillä taicka hän tätä wiha/ ja toista racasta/ taicka hän tähän suostu ja toisen ylönkadzo: et te woi palwella Jumalata ja Mammonat.
6:25 Sentähden minä sanon teille: älkää murehtiko hengestänne, mitä söisitte tai mitä joisitte, älkääkä ruumiistanne, mitä päällenne pukisitte. Eikö henki ole enemmän kuin ruoka ja ruumis enemmän kuin vaatteet?	25. Sentähden sanon minä teille: älkäät murehtiko henkenne tähden, mitä te syötte ja mitä te juotte, eikä ruumiinne tähden, millä te teitänne verhootte. Eikö henki enempi ole kuin ruoka? ja ruumis parempi kuin vaate?	6:25 Sentähden sanon minä teille: älkät murhettico teidän hengenne tähden/ mitä te syöttä eli juotta: eikä teidän ruuminne tähden/ millä waattella te teidän werhotta. Eikö hengi enämbi ole cuin ruoca? ja ruumis parembi cuin waate?
6:26 Katsokaa taivaan lintuja: eivät ne kylvä eivätkä leikkaa eivätkä kokoa aittoihin, ja teidän taivaallinen Isänne ruokkii ne. Ettekö te ole paljoa suurempiarvoiset kuin ne?	26. Katsokaat taivaan lintuja, ei he kylvä eikä niitä, ei myös kokoa riiheen, ja teidän taivaallinen Isänne ruokkii heidät. Ettekö te paljoa enempi ole kuin he?	6:26 Cadzocat taiwan linduja/ ei he kylwä/ eikä nijtä/ ei myös coco rijheen/ ja teidän taiwallinen Isän ruocki heidän. Ettäkö te paljo enämbi ole cuin he?
6:27 Ja kuka teistä voi murehtimisellaan lisätä ikäänsä kyynäränkään vertaa?	27. Mutta kuka teistä voi surullansa lisätä yhden kyynärän pituudellensa?	6:27 Eli cuca teistä woi surullans lisätä kynärän hänen pituudellens?

6:28 Ja mitä te murehditte vaatteista? Katselkaa kedon kukkia, kuinka ne kasvavat; eivät ne työtä tee eivätkä kehrää.	28. Ja mitä te surette vaatteista? Katsokaat kukkasia kedolla, kuinka he kasvavat: ei he työtä tee, eikä kehrää.	6:28 Ja/ mitä te suretta vaatteista? cadzocat cuckoldaita kedolla: cuinga he caswawat/ ei he työtä te eikä kehrä.
6:29 Kuitenkin minä sanon teille: ei Salomo kaikessa loistossansa ollut niin vaatetettu kuin yksi niistä.	29. Kuitenkin sanon minä teille, ettei Salomon kaikessa kunniassansa ollut niin vaatetettu kuin yksi heistä.	6:29 Cuitengin sanon minä teille: ettei Salomon caikes cunniasans ollut nijn vaatetettu/ cuin yxi heistä.
6:30 Jos siis Jumala näin vaatettaa kedon ruohon, joka tänään kasvaa ja huomenna uuniin heitetään, eikö paljota enemmän teitä, te vähäuskoiset?	30. Jos Jumala näin vaatettaa pellon ruohon, joka tänäpäni seisoo ja huomenna pätsiin heitetään, eikö hän paljota enemmän teidän sitä tee, te vähäuskoiset?	6:30 Jos Jumala näin vaatettaa pellon ruohon/ joca tänäpäni seisoo ja huomenna pädzijn heitetän/ eikö hän paljota enemmän teidän sitä tee te vähäuskoiset?
6:31 Älkää siis murehtiko sanoen: 'Mitä me syömme?' tahi: 'Mitä me juomme?' tahi: 'Millä me itsemme vaatetamme?'	31. Älkää siis surulliset olko, sanoen: mitä me syömme, taikka mitä me juomme? eli millä me meitämme verhoomme?	6:31 Älkät sijs surulliset olco/ sanoden: mitä me syömme/ taikka mitä me juomma? eli millä me meitäm werhoitam? sillä caickia näitä pakanat edziwät.
6:32 Sillä tätä kaikkea pakanat tavoittelevat. Teidän taivaallinen Isänne kyllä tietää teidän kaikkea tätä tarvitsevan.	32. Sillä kaikkia näitä pakanat etsivät; sillä teidän taivaallinen Isänne kyllä tietää teidän kaikkia näitä tarvitsevan.	6:32 Teidän taiwallinen Isän kyllä tietä teidän caickia näitä tarwidzewan.
6:33 Vaan etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttansa, niin myös kaikki tämä teille annetaan.	33. Vaan etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttansa, ja niin kaikki nämät teille annetaan.	6:33 Edzikät ensin Jumalan waldacunda ja hänen wanhurscauttans/ ja nijn caicki nämät teille annetan.
6:34 Älkää siis murehtiko huomisesta päivästä, sillä huomisen päivä pitää murheen itsestään. Riittää kullekin päivälle oma vaivansa."	34. Älkää sentähden sureko huomisesta päivästä; sillä huomisella päivällä on suru itsestänsä. Tyytykään kukin päivä surullensa.	6:34 Älkät sentähden sureco huomisenesta päiwästä: sillä huomisenella päiwällä on suru idzestäns. Tyytykän cukin päiwä surullens.
7 LUKU	7 LUKU	VII. Lucu.
7:1 "Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi;	1. Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi.	7:1 Älkät duomitco/ ettei teitä duomittais:

7:2 sillä millä tuomiolla te tuomitsette, sillä teidät tuomitaan; ja millä mitalla te mittaatte, sillä teille mitataan.	2. Sillä millä tuomiolla te tuomitsette, pitää teitä tuomittaman, ja sillä mitalla, jolla te mittaatte, pitää teille jälleen mitattaman.	7:2 Sillä millä duomiolla te duomidzetta/ pitä teitä duomittaman. Ja sillä mitalla jolla te mittatta/ pitä teille myös mitattaman.
7:3 Kuinka näet rikan, joka on veljesi silmässä, mutta et huomaa malkaa omassa silmässäs?	3. Miksis siis näet raiskan, joka on veljes silmässä, ja et äkkää malkaa omassa silmässäs?	7:3 Mixis sijs näet raiscan weljes silmäs/ ja et äckä malca omas silmäsäs?
7:4 Taikka kuinka saatat sanoa veljellesi: 'Annas, minä otan rikan silmästäsi', ja katso, malka on omassa silmässäs?	4. Taikka, kuinka sinä sanot veljelles: pidäs, minä otan raiskan silmästäsi; ja katso, malka on omassa silmässäs?	7:4 Taicka/ cuinga sinä sanot weljelles: pidäs/ minä otan raiscan silmästäsi/ ja cadzo/ malca on omas silmäsäs?
7:5 Sinä ulkokullattu, ota ensin malka omasta silmästäsi, ja sitten sinä näet ottaa rikan veljesi silmästä.	5. Sinä ulkokullattu, heitä ensin malka ulos sinun silmästäsi, ja katso sitte, kuinka saisit raiskan ulos veljes silmästä.	7:5 Sinä wiecas/ heitä ensin malca ulos sinun silmästäsi/ ja cadzo sijtte/ cuingas saisit raiscan ulos sinun weljes silmästä.
7:6 Älkää antako pyhää koirille, älkääkä heittäkö helmiänne sikojen eteen, etteivät ne tallaisi niitä jalkoihinsa ja kääntyisi ja repisi teitä.	6. Älkää antako koirille pyhää, ja älkää pääryjänne heittäkö sikain eteen, ettei he niitä joskus tallaa jaloillansa, ja käännä itsiänsä, ja repele teitä.	7:6 Älkät andaco coirille pyhä/ ja älkät teidän Pärlyjänne heittäkö sicain eteen/ ettei he niytä joskus tallaa jalgoillansa/ ja käändäwät nijn idzens teitä wastian/ ja repelewät teitä.
7:7 Anokaa, niin teille annetaan; etsikää, niin te löydätte; kolkuttakaa, niin teille avataan.	7. Anokaat, niin teille annetaan: etsikää, niin te löydätte; kolkuttakaat, niin teille avataan.	7:7 ANocat/ nijn teille annetan: edzikät nijn te löydätte: colcuttacat nijn teille awatan:
7:8 Sillä jokainen anova saa, ja etsivä löytää, ja kolkuttavalle avataan.	8. Sillä jokainen, joka anoo, hän saa, ja joka etsii, hän löytää, ja kolkuttavalle avataan.	7:8 Sillä jocainen joca ano/ hän saa: ja cuca ikänäns edzi/ hän löytä/ ja colcuttawalle awatan.
7:9 Vai kuka teistä on se ihminen, joka antaa pojallensa kiven, kun tämä pyytää häneltä leipää,	9. Eli onko teistä joku ihminen, jolta hänen poikansa anois leipää: antaisko hän hänelle kiven?	7:9 Eli ongo teisä jocu ihminen/ jolda hänen poicans anois leipä/ annaisco hän hänelle kiwen?
7:10 taikka, kun hän pyytää kalaa, antaa hänelle käärmeen?	10. Eli jos hän kalaa anois: antaisko hän hänelle käärmeen?	7:10 Eli jos hän cala anois/ annaisco hän hänelle kärmen?
7:11 Jos siis te, jotka olette pahoja, osaatte antaa lapsillenne hyviä lahjoja, kuinka paljoa enemmän teidän Isänne, joka on taivaissa, antaa sitä, mikä hyvää on, niille, jotka sitä häneltä anovat!	11. Jos siis te, jotka pahat olette, taidatte hyviä lahjoja antaa teidän lapsillenne, kuinka paljoa enempi teidän Isänne, joka on taivaissa, antaa niille hyviä, jotka häneltä anovat?	7:11 Jos te/ jotca pahat oletta/ taidatte hyviä lahjoja anda teidän lapsillen/ cuinga paljo enä/ teidän Isän joca on taiwais/ anda nijlle hywiä jotca häneldä anowat.

7:12 Sentähden, kaikki, mitä te tahdotte ihmisten teille tekevän, tehkää myös te samoin heille; sillä tämä on laki ja profeetat.	12. Kaikki siis, mitä te tahdotte, että ihmiset pitää teille tekemän, niin te myös heille tehkää; sillä tämä on laki ja prophetat.	7:12 CAicki siis mitä te tahdotta että ihmiset pitä teille tekemän/ niin te myös heille tehkät: sillä nämät owat Laki ja Prophetat.
7:13 Menkää ahtaasta portista sisälle. Sillä se portti on avara ja tie lavea, joka vie kadotukseen, ja monta on, jotka siitä sisälle menevät;	13. Menkää ahtaasta portista sisälle; sillä se portti on lavia ja avara tie, joka vie kadotukseen, ja niitä on monta, jotka siitä sisälle menevät;	7:13 MEngät ahtast portist sisälle/ sillä lawia portti ja awara tie wie cadotuxen/ jota monda waeldawat.
7:14 mutta se portti on ahdas ja tie kaita, joka vie elämään, ja harvat ovat ne, jotka sen löytävät.	14. Ja se portti on ahdas, ja tie kaita, joka vie elämään, ja harvat ovat, jotka sen löytävät.	7:14 Ja se portti on ahdas ja tie caita/ joca wie elämähän/ ja harwat sen löytävät.
7:15 Kavahtakaa vääriä profeettoja, jotka tulevat teidän luoksenne lammasten vaatteissa, mutta sisältä ovat raatelevaisia susia.	15. Mutta kavahtakaat teidän vääristä prophetaista, jotka teidän tyköne lammasten vaatteilla tulevat, mutta sisältä he ovat raatelevaiset sudet.	7:15 CAwahtacat siis teidän wääristä Prophetaista/ jotca teidän tygön lammasten waatteilla tulewat/ mutta sisältä he owat raatelewaiset sudet.
7:16 Heidän hedelmistään te tunnette heidät. Eihän orjantappuroista koota viinirypäleitä eikä ohdakkeista viikunoita?	16. Heidän hedelmistänsä te tunnette heidät: hakeeko joku viinamarjoja orjantappuroista, taikka fikunia ohdakkeista?	7:16 Heidän hedelmistäns te tunnetta heidän. Hakeco jocu wijnamarjoja orjantappuroist? taicka ficunita ohdackeista?
7:17 Näin jokainen hyvä puu tekee hyviä hedelmiä, mutta huono puu tekee pahoja hedelmiä.	17. Niin jokainen hyvä puu kasvaa hyvät hedelmät; mutta mädännyt puu kasvaa häijyt hedelmät.	7:17 Niin jocainen hywä puu caswa hywät hedelmät/ mutta mädänny puu häijyt hedelmät.
7:18 Ei saata hyvä puu kasvaa pahoja hedelmiä eikä huono puu kasvaa hyviä hedelmiä.	18. Hyvä puu ei taida häijyjä hedelmiä kasvaa, eikä mädännyt puu hyviä hedelmiä kasvaa.	7:18 Hywä puu ei taida häijyjä hedelmitä caswa/ eikä mädänny puu hywiä hedelmitä.
7:19 Jokainen puu, joka ei tee hyvää hedelmää, hakataan pois ja heitetään tuleen.	19. Jokainen puu, joka ei kasva hyvää hedelmää, hakataan pois, ja tuleen heitetään.	7:19 Jocainen puu cuin ei caswa hywä hedelmät/ hacatan pois ja tuleen heitetän.
7:20 Niin te siis tunnette heidät heidän hedelmistään.	20. Sentähden tuntekaat heitä hedelmistänsä.	7:20 Sentähden tutcat heitä hedelmistäns.
7:21 Ei jokainen, joka sanoo minulle: 'Herra, Herra!', pääse taivasten valtakuntaan, vaan se, joka tekee minun taivaallisen Isäni tahdon.	21. Ei jokainen, joka sanoo minulle: Herra, Herra! pidä tuleman taivaan valtakuntaan; mutta joka tekee minun isäni tahdon, joka on taivaissa.	7:21 Ei jocainen cuin sano minulle: Herra/ Herra/ pidä tuleman Taiwan waldacundaan/ mutta joca teke minun Isäni tahdon/ cuin on Taiwais.

7:22 Moni sanoo minulle sinä päivänä: 'Herra, Herra, emmekö me sinun nimesi kautta ennustaneet ja sinun nimesi kautta ajaneet ulos riivaajia ja sinun nimesi kautta tehneet monta voimallista tekoa?'	22. Moni sanoo minulle sinä päivänä: Herra, Herra! emmekö me sinun nimes kautta ennustaneet, ja sinun nimellä ajaneet ulos perkeleitä, ja ole sinun nimes kautta monta väkevää työtä tehneet?	7:22 Monda sano minulle sinä päivänä: Herra/ Herra/ emmekö me sinun nimes kautta ennustaneet/ ja sinun nimellä ajaneet ulos Perkeleitä/ ja olemma sinun nimes kautta monda väkevää työtä tehneet?
7:23 Ja silloin minä lausun heille julki: 'Minä en ole koskaan teitä tuntenut; menkää pois minun tyköäni, te laittomuuden tekijät.'	23. Ja silloin minä tunnustan, en minä teitä ikänä tuntenut: menkää pois minun tyköäni, te väärintekijät.	7:23 Ja silloin minä heille tunnustan: en minä teitä ikänäns tundenut/ mengät pois minun tyköni te väärintekijät.
7:24 Sentähden on jokainen, joka kuulee nämä minun sanani ja tekee niiden mukaan, verrattava ymmärtäväiseen mieheen, joka huoneensa kalliolle rakensi.	24. Sentähden jokaisen, joka minulta nämät puheet kuulee ja ne tekee, vertaan minä toimelliseen mieheen, joka huoneensa kalliolle rakensi.	7:24 SEntähden jocaidzen/ cuin minulda nämät puhet cuule ja ne teke/ wertan minä toimelliseen mieheen/ joca huonens calliolle rakensi.
7:25 Ja rankkasade lankesi, ja virrat tulvivat, ja tuulet puhalsivat ja syöksyivät sitä huonetta vastaan, mutta se ei sortunut, sillä se oli kalliolle perustettu.	25. Ja sade lankesi, ja virrat tulivat, ja tuulet puhalsivat, ja sitä huonetta sysäsivät, joka ei kuitenkaan kukistunut; sillä se oli kalliolle perustettu.	7:25 Ja sade langeis/ ja wirrat tulit/ ja tuulet puhalsit/ ja sitä huonetta sysäisit/ joca ei cuitengan cukistunut: sillä hän oli calliolle perustettu.
7:26 Ja jokainen, joka kuulee nämä minun sanani eikä tee niiden mukaan, on verrattava tyhmään mieheen, joka huoneensa hiekalle rakensi.	26. Ja jokainen, joka kuulee minulta nämä puheet, ja ei tee niitä, hän verrataan tyhmään mieheen, joka huoneensa sannalle rakensi.	7:26 Ja jocainen cuin cuule minulda nämät puhet/ ja ei tee niitä/ hän werratan tyhmän mieheen/ joca huonens sannalle rakensi.
7:27 Ja rankkasade lankesi, ja virrat tulvivat, ja tuulet puhalsivat ja syöksähtivät sitä huonetta vastaan, ja se sortui, ja sen sortuminen oli suuri."	27. Ja sade lankesi, ja virrat tulivat, ja tuulet puhalsivat, ja sitä huonetta sysäsivät, joka kukistui, ja sen lankeemus oli suuri.	7:27 Ja sade langeis/ ja wirrat tulit/ ja tuulet puhalsit/ ja sitä huonetta sysäisit/ joca cukistui/ ja sen langemus oli suuri.
7:28 Ja kun Jeesus lopetti nämä puheet, olivat kansanjoukot hämmästyksissään hänen opetuksestansa,	28. Ja se tapahtui, kuin Jesus oli lopettanut nämät puheet, että kansat hämmästyivät hänen oppiansa.	7:28 Ja se tapahtui/ cosca Jesus lopetti nämät puhet/ että Canssat hämmästyit hänen oppians:
7:29 sillä hän opetti heitä niinkuin se, jolla valta on, eikä niinkuin heidän kirjanoppineensa.	29. Sillä hän opetti heitä voimallisesti, ja ei niinkuin kirjanoppineet.	sillä hän opetti heitä woimallisest/ ja ei nijncuin Kirjanoppenet.

8 LUKU	8 LUKU	VIII. Lucu .
8:1 Kun hän astui alas vuorelta, seurasi häntä suuri kansan paljous.	1. Kuin hän astui alas vuorelta, seurasi häntä paljo kansaa.	8:1 COsca hän astui alas wuorelda/ seurais händä paljo Canssa.
8:2 Ja katso, tuli pitalinen mies ja kumartui maahan hänen eteensä ja sanoi: "Herra, jos tahdot, niin sinä voit minut puhdistaa."	2. Ja katso, niin tuli spitalinen mies, kumarsi häntä ja sanoi: Herra, jos sinä tahdot, niin sinä voit minun puhdistaa.	8:2 Ja cadzo/ nijn tuli yxi spitalinen mies/ cumarsi händä/ ja sanoi: Herra/ jos sinä tahdot/ nijn sinä voit minun puhdistaa.
8:3 Niin hän ojensi kätensä, kosketti häntä ja sanoi: "Minä tahdon puhdistu." Ja kohta hän puhdistui pitalistaan.	3. Niin Jesus ojensi kätensä ja rupesi häneen, sanoen: minä tahdon, ole puhdas. Ja hän puhdistettiin kohta spitalistansa.	8:3 Nijn Jesus ojensi kätens/ ja rupeis häneen/ sanoden: Minä tahdon/ ole puhdas. 8:4 Ja hän puhdistettin cohta spitalista.
8:4 Ja Jeesus sanoi hänelle: "Katso, ettet puhu tästä kenellekään; vaan mene ja näytä itsesi papille, ja uhraa lahja, jonka Mooses on säätänyt, todistukseksi heille."	4. Ja Jesus sanoi hänelle: katso, ettet kenellekään sano: mutta mene ja näytä itses papille, ja uhraa lahjas, jonka Mooses on käsenyt, heille todistukseksi.	Ja Jesus sanoi hänelle: cadzo/ ettes kellekän sano/ mutta mene ja näytä idzes Papille/ ja uhra lahjas/ jonga Mooses on heille käsenyt todistuxexi.
8:5 Ja kun hän saapui Kapernaumiin, tuli hänen tykönsä sadanpäämies ja rukoili häntä	5. Mutta kuin Jesus meni Kapernaumiin, tuli sadanpäämies hänen tykönsä, ja rukoili häntä,	8:5 MUTta cosca Jesus meni Capernaumijn/ tuli yxi Päämies hänen tygöns ja rucoili händä/ sanoden:
8:6 ja sanoi: "Herra, minun palvelijani makaa kotona halvattuna ja on kovissa vaivoissa."	6. Ja sanoi: Herra! minun palveliani sairastaa kotona halvattuna, ja kovin vaivataan.	8:6 Herra/ minun palwelian sairasta cotona halvattuna/ ja cowin waiwatan.
8:7 Hän sanoi hänelle: "Minä tulen ja parannan hänet."	7. Jesus sanoi hänelle: minä tulen ja parannan hänen.	8:7 Ja Jesus sanoi hänelle: minä tulen ja parannan hänen.
8:8 Mutta sadanpäämies vastasi ja sanoi: "Herra, en minä ole sen arvoinen, että tulisit minun kattoni alle; vaan sano ainoastaan sana, niin minun palvelijani paranee.	8. Niin sadanpäämies vastasi ja sanoi: Herra, en ole minä mahdollinen, että sinä tulet minun kattoni alle; vaan sano ainoasti sana, niin palveliani paranee.	8:8 Nijn Päämies wastais/ ja sanoi: Herra/ en ole minä mahdollinen/ että sinä tulet minun cattoni ala/ waan sano ainoastans sana/ nijn minun palwelian parane.

<p>8: 9 Sillä minä itsekin olen toisen vallan alainen, ja minulla on sotamiehiä käskeyni alaisina, ja minä sanon tälle: 'Mene', ja hän menee, ja toiselle: 'Tule', ja hän tulee, ja palvelijalleni: 'Tee tämä', ja hän tekee."</p>	<p>9. Sillä minä olen myös ihminen toisen vallan alla, ja minun allani on sotamiehiä, ja sanon tälle: mene! ja hän menee, ja toiselle: tule! ja hän tulee, ja palvelialleni: tee tämä! ja hän tekee.</p>	<p>8: 9 Sillä minä olen myös ihminen toisen vallan alla/ ja minun allani on sotamiehiä: ja sanon tälle: mene: ja hän mene. Ja toiselle: tule/ ja hän tule/ Ja minun palvelialleni: tee tämä/ ja hän teke.</p>
<p>8: 10 Tämän kuultuaan Jeesus ihmetteli ja sanoi niille, jotka häntä seurasivat: "Totisesti minä sanon teille: en ole kenelläkään Israelissa löytänyt näin suurta uskoa.</p>	<p>10. Kuin Jeesus tämän kuuli, ihmetteli hän, ja sanoi heille, jotka seurasivat: totisesti sanon minä teille: en ole minä löytänyt senkaltaista uskoa Israelissa.</p>	<p>8: 10 Cosca Jeesus tämän cuuli/ ihmetteli hän/ ja sanoi heille jotca händä seuraisit: totisest sanon minä teille: en ole minä löynnyt sencaltaist usco Israelis.</p>
<p>8: 11 Ja minä sanon teille: monet tulevat idästä ja lännestä ja aterioitsevat Aabrahamin ja Iisakin ja Jaakobin kanssa taivasten valtakunnassa;</p>	<p>11. Mutta minä sanon teille: monta tulevat idästä ja lännestä, ja pitää Abrahamin, Isaakin ja Jakobin kanssa taivaan valtakunnassa istuman.</p>	<p>8: 11 Mutta minä sanon teille: monda tulewat idäst ja lännest/ ja pitää Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin cansa Taiwan waldacunnas istuman.</p>
<p>8: 12 mutta valtakunnan lapset heitetään ulos pimeyteen; siellä on oleva itku ja hammasten kiristys."</p>	<p>12. Mutta valtakunnan lapset heitetään ulkonaiseen pimeyteen: siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys.</p>	<p>8: 12 Mutta waldacunnan lapset heitetän ulconaiseen pimeyteen/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.</p>
<p>8: 13 Ja Jeesus sanoi sadanpäämiehelle: "Mene. Niinkuin sinä uskot, niin sinulle tapahtukoon." Ja palvelija parani sillä hetkellä.</p>	<p>13. Ja Jeesus sanoi sadanpäämiehelle: mene, ja niinkuin sinä uskoit, niin sinulle tapahtukoon. Ja sillä hetkellä parani hänen palveliansa.</p>	<p>8: 13 Ja Jeesus sanoi Päämiehelle: mene/ ja nijncuins uscot/ nijn sinulle tapahtucon. Ja sillä hetkellä parani hänen palwelians.</p>
<p>8: 14 Kun Jeesus tuli Pietarin kotiin, näki hän hänen anoppinsa makaavan sairaana kuumessa.</p>	<p>14. Ja kuin Jeesus tuli Pietarin huoneeseen, näki hän hänen anoppinsa makaavan ja sairastavan vilutautia.</p>	<p>8: 14 Ja cosca Jeesus tuli Petarin huonesen/ ja näki hänen anoppins wuotella sairastawan wilutautia.</p>
<p>8: 15 Niin hän koski tämän käteen, ja kuume lähti hänestä; ja hän nousi ja palveli häntä.</p>	<p>15. Niin hän tarttui hänen käteensä, ja vilutauti luopui hänestä. Ja hän nousi, ja palveli heitä.</p>	<p>8: 15 Nijn hän rupeis sen käteen/ ja wilutauti luowui hänestä. Ja hän nousi/ ja palweli heitä.</p>
<p>8: 16 Mutta illan tultua tuotiin hänen tykönsä monta riivattua. Ja hän ajoi henget ulos sanalla, ja kaikki sairaut hän paransi;</p>	<p>16. Mutta kuin ehto tuli, niin he toivat hänen tykönsä monta pirulta riivattua; ja hän ajoi ulos sanalla henget, ja teki kaikkinaisia sairaita terveeksi;</p>	<p>8: 16 MUtta cosca ehto tuli/ nijn he toit hänen tygöns monda Pirulda rijwattuta/ ja hän ajoi ulos sanalla henget/ ja teki caickinaisia sairaita terwexi.</p>

8:17 että kävisi toteen, mikä on puhuttu profeetta Esaiaan kautta, joka sanoo: "Hän otti päällensä meidän sairautemme ja kantoi meidän tautimme."	17. Että täytettäisiin, mitä sanottu oli Jesaias prophetan kautta, joka sanoo: hän on ottanut meidän heikkoutemme, ja hän kantoi meidän tautimme.	8:17 Että täytetäisiin/ cuin sanottu oli Esaian Prophetan kautta/ joca sanoi: hän on ottanut meidän heikkoudem/ ja hän candoi meidän tautim.
8:18 Mutta kun Jeesus näki paljon kansaa ympärillään, käski hän lähteä toiselle rannalle.	18. Kuin Jesus näki paljon kansaa ympärillensä, käski hän mennä toiselle puolelle (merta).	8:18 COsca Jesus näki paljon Canssa ymbärilläns/ käski hän mennä sille puolelle merta.
8:19 Ja eräs kirjanoppinut tuli ja sanoi hänelle: "Opettaja, minä seuraan sinua, mihin ikinä menet."	19. Ja kirjanoppinut tuli ja sanoi hänelle: Mestari, minä tahdon sinua seurata, kuhunka ikänä sinä menet.	8:19 Ja yxi Kirjanoppenut tuli ja sanoi hänelle: Mestari/ minä tahdon sinua seurata cuhungas ikänäns menet.
8:20 Niin Jeesus sanoi hänelle: "Ketuilla on luolat ja taivaan linnuilla pesät, mutta Ihmisen Pojalla ei ole, mihin hän päänsä kallistaisi."	20. Niin Jesus sanoi hänelle: ketuilla ovat luolat, ja taivaan linnuilla ovat pesät; mutta Ihmisen Pojalla ei ole, kuhunka hän päänsä kallistaa.	8:20 Nijn Jesus sanoi hänelle: ketuilla on luolat ja Taiwan linnuilla on pesät/ mutta ihmisen Pojalla ei ole cuhunga hän pääns cumarta.
8:21 Ja eräs toinen hänen opetuslapsistaan sanoi hänelle: "Herra, salli minun ensin käydä hautaamassa isäni."	21. Toinen hänen opetuslapsistansa sanoi hänelle: Herra, salli minun ensin mennä hautamaan isääni.	8:21 Toinen hänen Opetuslapsistans sanoi hänelle: Herra/ salli minun ensin mennä hautaman Isäni.
8:22 Mutta Jeesus sanoi hänelle: "Seuraa sinä minua, ja anna kuolleitten haudata kuolleetensa."	22. Niin Jesus sanoi hänelle: seuraa minua, ja anna kuolleet haudata kuolleitansa.	8:22 Nijn Jesus sanoi hänelle: seura minua/ ja anna cuollet haudata cuolluitans.
8:23 Ja hän astui venheeseen, ja hänen opetuslapsensa seurasivat häntä.	23. Ja kuin hän oli haahteen astunut, seurasivat häntä hänen opetuslapsensa.	8:23 JA cuin hän oli hahten astunut/ seuraisit händä hänen Opetuslapsens.
8:24 Ja katso, järvellä nousi kova myrsky, niin että venhe peittyi aaltoihin; mutta hän nukkui.	24. Mutta katso, suuri ilma nousi merellä, niin että haaksi aalloilta peitettiin. Mutta hän makasi.	8:24 Ja cadzo/ suuri ilma nousi merellä/ nijn että haaxi alloilda peitettin/ ja hän macais.
8:25 Niin he menivät ja herättivät hänet sanoen: "Herra, auta, me hukumme."	25. Niin tulivat hänen opetuslapsensa ja herättivät hänen, ja sanoivat: Herra, auta meitä, me hukumme.	8:25 Nijn tulit Opetuslapset/ ja herätit hänen/ ja sanoit: Herra/ auta meitä/ me hucumme.
8:26 Hän sanoi heille: "Te vähäuskoiset, miksi olette pelkureita?" Silloin hän nousi ja nuhteli tuulia ja järveä, ja tuli aivan tyven.	26. Ja hän sanoi heille: te heikko-uskoiset, miksi te olette pelkurit? Niin hän nousi ja asetti tuulen ja meren, ja tuli juuri tyveneksi.	8:26 Nijn hän sanoi heille: te heickouskoiset/ mitä te pelkät? Hän nousi ja asetti tuulen ja meren. Ja tuli juuri tywenexi.

8:27 Ja ihmiset ihmettelivät ja sanoivat: "Millainen tämä on, kun sekä tuulet että meri häntä tottelevat?"	27. Niin ihmiset ihmettelivät, sanoen: millainen tämä on? sillä tuulet ja meri ovat myös hänelle kuuliaiset.	8:27 Nijn ihmiset ihmettelit/ sanoden: millinen tämä on? sillä tuulet ja meri owat myös hänelle cuuliaiset.
8:28 Kun hän tuli toiselle rannalle, gadaralaisten alueelle, tuli häntä vastaan kaksi riivattua, jotka olivat haudoista lähteneet ja olivat kovin raivoisia, niin ettei kukaan voinut sitä tietä kulkea.	28. Ja kuin hän tuli sille puolelle merta, Gerasalaisten maakuntaan, niin häntä vastaan juoksi kaksi pirulta riivattua, jotka olivat haudoista lähteneet, ja olivat sangen hirmuiset, niin ettei kenkään taitanut sitä tietä vaeltaa.	8:28 Ja cuin hän tuli sille puolelle merta/ Gergesenerein maacundaan/ njn händä wastan juoxi caxi Pirulda rijwattuta/ jotca olit haudoista lähtenet/ ja olit sangen hirmuiset/ njn ettei kengän tainnut sitä tietä waelda.
8:29 Ja katso, he huusivat sanoen: "Mitä sinulla on meidän kanssamme tekemistä, sinä Jumalan Poika? Oletko tullut tänne vaivaamaan meitä ennen aikaa?"	29. Ja katso, he huusivat sanoen: Jesus, Jumalan Poika, mitä meidän on sinun kanssa? Oletkos tullut tänne meitä vaivaamaan ennen aikaa?	8:29 Ja cadzo/ he huusit/ ja sanoit: Jesu Jumalan Poica/ mitä meidän on sinun cansas 8:30 Oletcos tullut meitä waiwaman ennen aica?
8:30 Ja etäällä heistä kävi suuri sikalauma laitumella.	30. Ja kaukana heistä kävi sangen suuri sikalauma laitumella.	Ja caucana heistä käwi sangen suuri sicajoucko laituumella.
8:31 Niin riivaajahenget pyysivät häntä sanoen: "Jos ajat meidät pois, niin lähetä meidät sikalaumaan."	31. Niin perkeleet rukoilivat häntä ja sanoivat: jos ajat meidät ulos, niin salli meidän mennä sikalaumaan.	8:31 Nijn Perkelet rucoilit händä/ ja sanoit: jos sinä ajat meidän ulos/ njn salli meidän mennä sicalaumaan.
8:32 Ja hän sanoi niille: "Menkää." Silloin ne lähtivät heistä ja menivät sikoihin. Ja katso, koko lauma syöksyi jyrkännettä alas järveen ja hukkuivat veteen.	32. Ja hän sanoi heille: menkää. Niin he läksivät ulos ja menivät sikalaumaan; ja katso, koko sikalauma syöksyi äkisti itsensä jyrkältä mereen ja upposi.	Hän sanoi heille: mengät. 8:32 Nijn he läxit ulos ja menit sicalaumaan: ja cadzo/ coco lauma syöxi idzens äkist mereen ja uppoisit.
8:33 Mutta paimentajat pakenivat; ja he menivät kaupunkiin ja ilmoittivat kaikki, myöskin sen, miten riivattujen oli käynyt.	33. Mutta paimenet pakenivat ja menivät kaupunkiin ja ilmoittivat kaikki, ja kuinka pirulta riivatuille oli tapahtunut.	8:33 Mutta paimenet pakenit/ ja menit Caupungijn/ ja sanoit caicki/ ja cuinga Pirulda rijwatuille oli tapahtunut.
8:34 Ja katso, koko kaupunki lähti Jeesusta vastaan; ja kun he hänet näkivät, pyysivät he häntä menemään pois heidän alueeltaan.	34. Ja katso, koko kaupunki meni ulos Jeesusta vastaan. Ja kuin he hänen näkivät, rukoilivat he häntä menemään pois heidän maansa ääristä.	8:34 Ja cadzo/ coco Caupungi meni ulos Jeesusta wastan. Ja cosca he hänen näit/ rucoilit he händä menemän pois heidän maacunnastans.
9 LUKU	9 LUKU	IX. Lucu .

9:1 Ja hän astui venheeseen, meni jälleen toiselle rannalle ja tuli omaan kaupunkiinsa.	1. Ja hän astui haahteen, meni jälleen ylitse ja tuli omaan kaupunkiinsa.	9:1 JA hän astui hahten/ meni jällens ylidzen/ ja tuli omaan Caupungijns.
9:2 Ja katso, hänen tykönsä tuotiin halvattu mies, joka makasi vuoteella. Kun Jeesus näki heidän uskonsa, sanoi hän halvatulle: "Poikani, ole turvallisella mielellä; sinun syntisi annetaan sinulle anteeksi."	2. Ja katso, he toivat hänen eteensä halvatun, joka makasi vuoteella. Ja kuin Jeesus näki heidän uskonsa, sanoi hän halvatulle: poikani, ole hyvässä turvassa, syntisi annetaan anteeksi sinulle.	9:2 Ja cadzo/ he toit halwatun/ joca macais wuotella. Cosca Jesus näki heidän uscons/ sanoi hän halwatulle: poican ole hywäs turwas/ sinun syndis annetan andexi sinulle.
9:3 Ja katso, muutamat kirjanoppineista sanoivat mielessään: "Tämä pilkkaa Jumalaa."	3. Ja katso, muutamat kirjanoppineista sanoivat keskenänsä: tämä pilkkaa (Jumalaa).	9:3 Ja cadzo/ muutamat Kirjanoppenuist sanoit keskenäns: tämä pilcka Jumalata.
9:4 Mutta Jeesus ymmärsi heidän ajatuksensa ja sanoi: "Miksi te ajattelette paha sydämässänne?"	4. Ja kuin Jeesus näki heidän ajatuksensa, sanoi hän: miksi ajattelette paha sydämässänne?	9:4 Cosca Jesus näki heidän ajatuxens/ sanoi hän: 9:5 Mixi te ajattelette paha teidän sydämisän?
9:5 Sillä kumpi on helpompaa, sanoako: 'Sinun syntisi annetaan sinulle anteeksi', vai sanoa: 'Nouse ja käy'?	5. Sillä kumpi on keviämpi sanoa: synnit annetaan anteeksi sinulle, taikka sanoa: nouse ja käy?	cumbi on kewiämbi sano? synnit annetan andexi sinulle/ taicka sano: nouse ja käy?
9:6 Mutta tietääksenne, että Ihmisen Pojalla on valta maan päällä antaa syntejä anteeksi, niin" - hän sanoi halvatulle - "nouse, ota vuoteesi ja mene kotiisi."	6. Mutta että teidän pitää tietämän Ihmisen Pojalla olevan vallan maan päällä synnit anteeksi antaa, (niin sanoi hän halvatulle:) nouse ja ota vuotees, ja mene kotias.	9:6 Mutta että teidän pitä tietämän ihmisen Pojalla olewan wallan maasa synnit andexi anda. 9:7 Sanoi hän halwatulle: nouse ja ota wuotes/ ja mene cotias.
9:7 Ja hän nousi ja lähti kotiinsa.	7. Ja hän nousi ja meni kotiansa.	Ja hän nousi ja meni cotians.
9:8 Mutta kun kansanjoukot sen näkivät, peljästyivät he ja ylistivät Jumalaa, joka oli antanut senkaltaisen vallan ihmisille.	8. Ja kuin kansa sen näki, ihmettelivät he ja kunnioittivat Jumalaa, joka oli ihmisille antanut senkaltaisen vallan.	9:8 Ja cosca Canssa sen näki/ ihmettelit he ja cunnioitit Jumalata/ joca oli ihmisille andanut sencaltaisen wallan.
9:9 Ja sieltä kulkiessaan ohi Jeesus näki miehen, jonka nimi oli Matteus, istumassa tulliasemalla ja sanoi hänelle: "Seuraa minua." Niin tämä nousi ja seurasi häntä.	9. Ja kuin Jeesus sieltä kävi ohitse, näki hän ihmisen istuvan tullihuoneessa, nimeltä Matteus, ja sanoi hänelle: seuraa minua. Niin hän nousi ja seurasi häntä.	9:9 JA cuin Jesus sieldä käwi ohidze/ näki hän ihmisen istuwan tullihuones/ nimeldä Mattheus. Ja hän sanoi hänelle: seura minua. Nijn hän nousi/ ja seurais händä.

9: 10 Ja kun hän aterioi hänen kodissaan, niin katso, tuli monta publikaania ja syntistä, ja he aterioivat Jeesuksen ja hänen opetuslastensa kanssa.	10. Ja tapahtui, kuin hän atrioitsi huoneessa, katso, niin tuli monta Publikania ja syntistä, ja atrioitsivat Jeesuksen ja hänen opetuslastensa kanssa.	9: 10 Ja tapahtui/ että Jesus atrioidzi hänen huonesans/ cadzo/ nijn tuli monda Publicani ja syndistä/ ja atrioidzit Jesuxen ja hänen Opetuslastens cansa.
9: 11 Ja kun fariseukset sen näkivät, sanoivat he hänen opetuslapsilleen: "Miksi teidän opettajanne syö publikaanien ja syntisten kanssa?"	11. Ja kuin Pharisealaiset sen näkivät, sanoivat he hänen opetuslapsillensa: miksi teidän Mestarinne syö Publikanien ja syntisten kanssa?	9: 11 Cosca Phariseuxet sen näit/ sanoit he hänen Opetuslapsillens: mixi teidän Mestarin syö Publicanein ja synneisten cansa?
9: 12 Mutta kun Jeesus sen kuuli, sanoi hän: "Eivät terveet tarvitse parantajaa, vaan sairaat.	12. Mutta kuin Jesus sen kuuli, sanoi hän heille: ei terve tarvitse parantajaa, vaan sairaat.	9: 12 Cosca Jesus sen cuuli/ sanoi hän heille: ei terwet tarwidze parandajata/ waan sairat.
9: 13 Mutta menkää ja oppikaa, mitä tämä on: 'Laupeutta minä tahdon enkä uhria.' Sillä en minä ole tullut kutsumaan vanhurskaita, vaan syntisiä."	13. Mutta menkää ja oppikaat, mikä se on: laupiutta minä tahdon, enkä uhria; sillä en minä tullut vanhurskaita kutsumaan, vaan syntisiä parannukseen.	9: 13 Waan mengät parammin ja opecat se: laupiutta minä tahdon ja en uhria: sillä en minä tullut wanhurscaita cudzuman/ mutta syndisitä parannuxeen.
9: 14 Silloin Johanneksen opetuslapset tulivat hänen tykönsä ja sanoivat: "Me ja fariseukset paastomme paljon; miksi sinun opetuslapsesi eivät paastoa?"	14. Silloin tulivat Johanneksen opetuslapset hänen tykönsä, ja sanoivat: minkätähden me ja Pharisealaiset niin paljo paastomme, mutta ei sinun opetuslapses paastoo?	9: 14 Silloin tulit Johannexen Opetuslapset hänen tygöns/ ja sanoit: mingätähden me ja Phariseuxet nijn paljo paastomma/ mutta ei sinun Opetuslapses paasto?
9: 15 Niin Jeesus sanoi heille: "Eiväthän häävieraat voi surra, niinkauan kuin ylkä on heidän kanssaan? Mutta päivät tulevat, jolloin ylkä otetaan heiltä pois, ja silloin he paastoavat.	15. Niin Jesus sanoi heille: taitaako hääjoukko niinkauvan murehtia, kuin ylkä on heidän kanssansa? mutta päivät tulevat, että ylkä otetaan heiltä pois, ja silloin heidän pitää paastoman.	9: 15 Nijn Jesus sanoi: Taitawatco yljän pojat nijncauwan murhettia/ cuin ylkä on heidän cansans? mutta päiwät tulewat/ että ylkä otetan heildä pois/ ja silloin heidän pitä paastoman.
9: 16 Ei kukaan pane vanuttamattomasta kankaasta paikkaa vanhaan vaippaan, sillä semmoinen täytetiikka repii palasen vaipasta, ja reikä tulee pahemmaksi.	16. Mutta ei kenkään paikkaa vanhaa vaatetta uuden veran tilalla; sillä paikka repee pois vaatteesta, ja läpi tulee pahemmaksi.	9: 16 Ei kengän paicka wanha waatetta vden weran tilgalla: sillä se paicka rewäise cuitengin hänens pois waattesta/ ja läpi tule pahemmaxi.

9:17 Eikä nuorta viiniä lasketa vanhoihin nahkaleileihin; muutoin leilit pakahtuvat, ja viini juoksee maahan, ja leilit turmeltuvat; vaan nuori viini lasketaan uusiin leileihin, ja niin molemmat säilyvät."	17. Ei myös pane kenkään nuorta viinaa vanhoihin leileihin; muutoin leilit pakahtuvat, ja viina vuotaa pois, ja leilit turmellaan; vaan nuorta viinaa lasketaan uusiin leileihin, ja niin he molemmat tähdellä ovat.	9:17 Ei pane kengän myös tuoretta wijna wanhoiin leileihin/ sillä leilit pacahtuwat/ ja wijna vuota pois/ ja leilit turmellan: mutta tuore wijna lasketan vsijn leileihin/ ja nijn he molemmat tähdellä owat.
9:18 Kun hän tätä heille puhui, niin katso, eräs päämies tuli ja kumartui maahan hänen eteensä ja sanoi: "Minun tyttäreni kuoli juuri ikään, mutta tule ja pane kätesi hänen päällensä, niin hän virkoaa eloon."	18. Kun hän nämät heille puhunut oli, katso, niin päämies tuli ja kumarsi häntä, sanoen: nyt on minun tyttäreni kuolemallansa; mutta tule ja pane kätes hänen päällensä, niin hän virkoaa.	9:18 COsca hän nämät heille puhunut oli/ cadzo/ nijn yxi Päämies tuli ja cumarsi händä/ sanoden: Herra/ nyt cuoli minun tyttären/ mutta tule ja pane kätes hänen päällens/ nijn hän tule eläwäxi.
9:19 Niin Jeesus nousi ja seurasi häntä opetuslapsinensa.	19. Niin Jesus nousi ja seurasi häntä, ja hänen opetuslapsensa.	9:19 Nijn Jesus nousi ja seurais händä/ ja hänen Opetuslapsens.
9:20 Ja katso, nainen, joka oli sairastanut verenjuoksua kaksitoista vuotta, tuli takaapäin ja kosketti hänen vaippansa tupsua.	20. Ja katso, vaimo, joka oli kaksitoistakymmentä ajastaikaa punaista tautia sairastanut, kävi takana, ja tarttui hänen vaatteensa liepeeseen;	9:20 JA cadzo/ waimo/ joca oli caxitoistakymmendä ajastaica punaista tautia sairastanut/ käwi hänen tacanans/ ja rupeis hänen waattens liepesen:
9:21 Sillä hän sanoi itsekseen: "Jos vain saan koskettaa hänen vaippansa, niin minä tulen terveeksi."	21. Sillä hän oli itsellensä sanonut; jos minä ainoastaan rupeen hänen vaattesensa, niin minä tulen terveeksi.	Sillä hän oli idzelläns sanonut: 9:21 jos minä ainoastans rupen hänen waattesens/ nijn minä tulen terwexi.
9:22 Silloin Jeesus kääntyi, näki hänet ja sanoi: "Tyttäreni, ole turvallisella mielellä; sinun uskosi on tehnyt sinut terveeksi." Ja sillä hetkellä nainen tuli terveeksi.	22. Niin Jesus käänsi itsensä, näki hänen ja sanoi: ole hyvässä turvassa, tyttäreni! sinun uskos on sinun terveeksi tehnyt. Ja vaimo tuli sillä hetkellä terveeksi.	9:22 Nijn Jesus käänsi hänens/ näki hänen ja sanoi: ole hywäs turwas tyttären/ sinun uscos on sinun terwexi tehnyt. Ja waimo tuli sillä hetkellä terwexi.
9:23 Ja kun Jeesus tuli päämiehen taloon ja näki huilunsoittajat ja hälisevän väkijoukon,	23. Ja kuin Jesus tuli päämiehen huoneeseen, ja näki pillein soittajat ja kansan hymisevän,	9:23 Ja cosca Jesus tuli Päämiehen huonesen/ ja näki huiluin soittajat/ ja Canssan hymisewän.
9:24 sanoi hän: "Menkää pois, sillä tyttö ei ole kuollut, vaan nukkuu." Niin he nauroivat häntä.	24. Sanoi hän heille: menkää pois; sillä ei piika ole kuollut, vaan hän makaa. Ja he nauroivat häntä.	9:24 sanoi hän heille: Mengät pois/ ei pijca ole cuollut/ mutta hän maca: ja he nauroit händä
9:25 Mutta kun väkijoukko oli ajettu ulos, meni hän sisälle ja tarttui hänen käteensä; ja tyttö nousi.	25. Mutta kuin kansa oli ajettu ulos, meni hän sisälle ja tarttui hänen käteensä, ja piika nousi.	9:25 Cosca Canssa oli ajettu ulos/ meni hän sisälle/ ja rupeis hänen käteens/ ja pijca nousi.

9:26 Ja sanoma tästä levisi koko siihen maahan.	26. Ja sen sanoma kuului kaikkeen siihen maahan.	9:26 Ja se sanoma cuului caicken maahan.
9:27 Ja kun Jeesus kulki sieltä, seurasi häntä kaksi sokeaa huutaen ja sanoen: "Daavidin poika, armahda meitä."	27. Ja kuin Jesus sieltä läksi, seurasi häntä kaksi sokiaa, huutain ja sanoen: Davidin poika, armahda meitä.	9:27 JA cosca Jesus sieldä läxi/ seurais händä caxi sokiata/ huusit ja sanoit: Dawidin Poica armada meitä.
9:28 Ja hänen mentyänsä huoneeseen sokeat tulivat hänen tykönsä; ja Jeesus sanoi heille: "Uskotteko, että minä voin sen tehdä?" He sanoivat hänelle: "Uskomme, Herra."	28. Ja kuin hän tuli huoneeseen, tulivat sokiat hänen tykönsä, ja Jesus sanoi heille: uskotteko minun sen voivan teille tehdä? He sanoivat hänelle: Herra, me uskomme.	Ja cosca hän tuli huonesen/ tulit sokiat hänen tygöns. 9:28 Ja Jesus sanoi heille: uscottaco minun sen woiwan teille tehdä? he sanoit hänelle: Herra/ me uscomma.
9:29 Silloin hän kosketti heidän silmiänsä ja sanoi: "Tapahtukoon teille uskonne mukaan."	29. Niin hän rupesi heidän silmiinsä, sanoen: tapahtukoon teille uskonne jälkeen.	9:29 Nijn hän rupeis heidän silmijns/ sanoden: tapahtucon teille teidän usconne jälkeen.
9:30 Ja heidän silmänsä aukenivat. Ja Jeesus varoitti heitä vakavasti sanoen: "Katsokaa, ettei kukaan saa tästä tietää."	30. Ja heidän silmänsä aukenivat. Niin Jesus haastoi heitä, sanoen: katsokaat, ettei kenkään saa tätä tietää.	Ja heidän silmäns aukenit. 9:30 Nijn Jesus haasti heitä/ sanoden: cadzocat/ ettei kengän tätä saa tietä.
9:31 Mutta he menivät pois ja levittivät sanomaa hänestä koko siihen maahan.	31. Vaan kuin he menivät pois, niin he julistivat hänen sanomansa kaikessa siinä maassa.	9:31 Waan cosca he menit pois/ nijn he julistit hänen sanomans caikesa sijnä maasa.
9:32 Ja katso, näiden lähdettyä tuotiin hänen tykönsä mykkä mies, joka oli riivattu.	32. Kuin nämät olivat menneet ulos, katso, niin he toivat mykän ja pirulta riivatun ihmisen hänen eteensä.	9:32 COsca nämät olit mennet ulos/ cadzo/ nijn he toit mykän ja Pirulda rijwatun ihmisen hänen eteens:
9:33 Ja kun riivaaja oli ajettu ulos, niin mykkä puhui, ja kansa ihmetteli sanoen: "Tällaista ei ole Israelissa ikinä nähty."	33. Ja kuin perkele oli ajettu ulos, niin mykkä puhui. Ja kansa ihmetteli ja sanoi: ei senkaltaista ole ikänä Israelissa nähty.	ja cosca Perkele oli ajettu ulos/ nijn myckä puhui. 9:33 Ja Canssa ihmetteli/ ja sanoi: ei sencaltaista ole ikänäns Israelis nähty.
9:34 Mutta fariseukset sanoivat: "Riivaajain päämiehen voimalla hän ajaa ulos riivaajia."	34. Mutta Pharisealaiset sanoivat: hän ajaa ulos perkeleet perkeleitten pääruhtinasten kautta.	9:34 Mutta Phariseuxet sanoit: hän aja ulos Perkelet/ Perkeleitten Pääruchtinan cautta.

9: 35 Ja Jeesus vaelsi kaikki kaupungit ja kylät ja opetti heidän synagoogissaan ja saarnasi valtakunnan evankeliumia ja paransi kaikkinaisia tauteja ja kaikkinaista raihnautta.	35. Ja Jesus kävi kaikkia kaupungeita ja kyliä ympäri, ja opetti heidän synagogissansa, ja saarnasi valtakunnan evankeliumia, ja paransi kaikkinaisia tauteja ja kaikkea sairautta kansassa.	9: 35 JA Jesus käwi caickia Caupungeita ja kyliä ymbärins/ ja opetti heidän Synagogisans/ ja saarnais waldacunnan Ewangeliumi/ ja paransi caickinaisia taudeja/ ja caickia sairautta Canssas.
9: 36 Ja nähdessään kansanjoukot hänen tuli heitä sääli, kun he olivat nääntyneet ja hyljätyt niinkuin lampaat, joilla ei ole paimenta.	36. Ja kuin hän näki kansat, armahti hän heidän päällensä, että he olivat niin nääntyneet ja hajoitetut kuin lampaat, joilla ei ole paimenta.	9: 36 Ja cosca hän näki Canssat/ armahti hän heitä/ että he olit nijn hyljätyt ja hajotetut cuin lambat ilman paimenda.
9: 37 Silloin hän sanoi opetuslapsillensa: "Eloa on paljon, mutta työmiehiä vähän.	37. Silloin hän sanoi opetuslapsillensa: eloa on tosin paljo, mutta työväkeä on vähä.	9: 37 Silloin hän sanoi Opetuslapsillens: elo on tosin paljo/ mutta työwäke on wähä:
9: 38 Rukoilkaa siis elon Herraa, että hän lähettäisi työmiehiä elonkorjuuseensa."	38. Rukoilkaat sentähden elon Herraa, että hän työväkeä lähettäis eloonsa.	9: 38 Rucoilcat sentähden elon Herra/ että hän työwäke lähettäis hänen eloons.
10 LUKU	10 LUKU	X. Lucu
10: 1 Ja hän kutsui tykönsä ne kaksitoista opetuslastaan ja antoi heille vallan ajaa ulos saastaisia henkiä ja parantaa kaikkinaisia tauteja ja kaikkinaista raihnautta.	1. Ja hän kutsui tykönsä kaksitoistakymmentä opetuslastansa, ja antoi heille vallan riettaisia henkiä vastaan, niitä ajaa ulos, ja parantaa kaikkinaisia tauteja ja kaikkea sairautta.	10: 1 JA hän cudzui tygöns caxitoistakymmendä Opetuslastans/ ja andoi heille wallan riettaisita hengejä wastan/ nijtä aja ulos/ ja paranda caickinaisia taudeja/ ja caickia sairautta.
10: 2 Ja nämä ovat niiden kahdentoista apostolin nimet: ensimmäinen oli Simon, jota kutsuttiin Pietariksi, ja Andreas, hänen veljensä, sitten Jaakob Sebedeuksen poika, ja Johannes, hänen veljensä,	2. Mutta nämät ovat kahdentoistakymmenen apostolin nimet: ensimmäinen Simon, joka Pietariksi kutsutaan, ja Andreas, hänen veljensä, Jakobus Zebedeuksen poika, ja Johannes, hänen veljensä,	10: 2 Mutta nämät owat cahdentoistakymmenen Apostolein nimet: esimäinen Simon/ joca Petarixi cudzutan/ ja Andreas hänen weljens/ Jacobus Zebedeuxen poica/ ja Johannes hänen weljens,
10: 3 Filippus ja Bartolomeus, Tuomas ja Matteus, publikaani, Jaakob, Alfeuksen poika, ja Lebbeus, lisänimeltä Taddeus,	3. Philippus ja Bartolomeus, Tomas ja Matteus, Publikani, Jakobus Alpheuksen poika, ja Lebbeus, liialta nimeltä Taddeus,	10: 3 Philippus/ ja Bartholomeus/ Thomas/ ja Mattheus/ joca Publicani oli ollut/ Jacobus Alpheuxen poica/ ja Lebbeus/ lijalda nimeldä Taddeus/
10: 4 Simon Kananeus ja Juudas Iskariot, sama, joka hänet kavalsi.	4. Simon Kananeus ja Juudas Iskariot, joka myös hänen petti.	10: 4 Simon Cananeus/ ja Judas Ischariotes/ joca hänen petti.

10:5 Nämä kaksitoista Jeesus lähetti ja käski heitä sanoen: "Älköön tienne viekö pakanain luokse, älkääkä menkö mihinkään samarialaisten kaupunkiin,	5. Nämät kaksitoistakymmentä lähetti Jeesus, joille hän oli käskenyt, sanoen: älkäätkä menkö pakanain teille, ja Samarialaisten kaupunkiin älkäätkä sisälle menkö;	10:5 NÄmät caxitoistakymmentä lähetti Jeesus/ joille hän oli käskenyt/ sanoden: älkätkä mengö pacanain teille/ ja Samaritanein Caupungeihin älkätkä mengö:
10:6 vaan menkää ennemmin Israelin huoneen kadonneitten lammasten tykö.	6. Mutta menkäätkä paremmin kadotettuun lammasten tykö Israelin huoneesta.	10:6 Mutta mengätkä parammin kadotettuun lammasten tykö Israelin huoneesta.
10:7 Ja missä kuljette, saarnatkaa ja sanokaa: 'Taivasten valtakunta on tullut lähelle.'	7. Niin menkäätkä ja saarnatkaa, sanoen: taivaan valtakunta on lähestynyt.	10:7 Nijn mengätkä ja saarnatkaa/ sanoden: Taiwan waldacunda on lähestynyt.
10:8 Parantakaa sairaita, herättäkää kuolleita, puhdistakaa pitalisia, ajakaa ulos riivaajia. Lahjaksi olette saaneet, lahjaksi antakaa.	8. Sairaita parantakaa, spitalisia puhdistakaa, kuolleita herättäkää, perkeleitä ajakaa ulos. Lahjaksi te saitte, niin myös lahjaksi antakaa.	10:8 Kipiöitä tehkät terwexi/ Spitalisia puhdistakaa/ cuolleita herättäkät/ Perkeleitä ulosajakaa. Lahjaksi te saitte/ nijn myös lahjaksi andakaa.
10:9 Älkää varustako itsellenne kultaa, älkää hopeata älkääkä vaskea vyöhönne,	9. Ei teidän pidä varustaman itsiänne kullalla eikä hopyalla, eikä vaskella teidän vyöllenne,	10:9 Ei teidän pidä culda/ eikä hopyata/ eikä waske pitämän teidän wyöllän/
10:10 älkää laukkaa matkalle, älkää kahta ihokasta, älkää kenkiä, älkääkä sauvaa; sillä työmies on ruokansa ansainnut.	10. Eikä ewässäkällä matkalle, eikä kahdella hameella, eikä kengillä, eikä sauvalla; sillä työmies on ruokansa ansainnut.	eikä ewässäkää matcalla/ eikä cahta hametta/ eikä kengii/ eikä sauwa: 10:10 Sillä työmies on ruocans ansainnut.
10:11 Ja mihin kaupunkiin tai kylään te tulettekin, tiedustelkaa, kuka siellä on arvollinen, ja jääkää hänen luokseen, kunnes sieltä lähdette.	11. Vaan kuhunka ikänä kaupunkiin taikka kylään te sisälle menette, niin kyselkäätkä, kuka siinä on mahdollinen, ja olkaa siellä siihenasti kuin te lähdette.	10:11 Waan cuhunga ikänäns Caupungijn taicka kylään te menette/ nijn kyselkät cuka siinä on otollinen/ ja olkaa siellä siihenasti cuin te lähdette.
10:12 Ja tullessanne taloon tervehtikää sitä.	12. Mutta kuin te huoneeseen sisälle menette, niin tervehtikäätkä sitä (ja sanokaa: rauha olkoon tälle huoneelle!)	10:12 Mutta cosca te huonesen menette/ nijn terwettäkät sitä/ ja sanokaa: rauha olcon tälle huoneelle.
10:13 Ja jos talo on arvollinen, tulkoon sille teidän rauhanne; mutta jos se ei ole arvollinen, palatkoon teidän rauhanne teille takaisin.	13. Ja jos huone on mahdollinen, niin tulkaa teidän rauhanne hänelle; jollei hän ole mahdollinen, niin teidän rauhanne teille palajaa.	10:13 Ja jos se huone on otollinen/ nijn tulca teidän rauhan hänelle: jollei hän ole otollinen/ nijn teidän rauhan teille palaja.

10:14 Ja missä teitä ei oteta vastaan eikä teidän sanojanne kuulla, lähtekää pois siitä talosta tai siitä kaupungista ja pudistakaa tomu jaloistanne.	14. Ja kussa ei kenkään ota teitä vastaan eikä kuule teidän sanojanne, niin menkää ulos siitä huoneesta taikka siitä kaupungista, ja puhdistakaa tomu jaloistanne.	10:14 Ja cusa ei kengän rupe teitä wastan/ eikä cuule teidän sanojan/ nijn mengät ulos nijstä huoneista/ taicka sijtä Caupungista: ja pudistacat tomukin teidän jalgoistan.
10:15 Totisesti minä sanon teille: Sodoman ja Gomorran maan on tuomiopäivänä oleva helpompi kuin sen kaupungin.	15. Totisesti sanon minä teille: huokeampi pitää oleman Sodoman ja Gomorran maalle tuomiopäivänä kuin sille kaupungille.	10:15 Totisest sanon minä teille/ huokembi pitä oleman Sodoman ja Gomorran maalle duomio päiwänä/ cuin sille Caupungille.
10:16 Katso, minä lähetän teidät niinkuin lampaat susien keskelle; olkaa siis älykkäät kuin käärmeet ja viattomat kuin kyyhkysset.	16. Katso, minä lähetän teidät niinkuin lampaat sutten keskelle: olkaat sentähden taitavat niinkuin käärmeet, ja vakaat niinkuin kyyhkyiset.	10:16 CAdzo minä lähetän teidän/ nijncuin lambat sutten keskelle/ olcat sentähden taitawat nijncuin kärmet/ ja wacat nijncuin mettiset.
10:17 Kavahtakaa ihmisiä, sillä he vetävät teidät oikeuksiin, ja synagogissaan he teitä ruoskivat;	17. Mutta kavahtakaat ihmisiä; sillä he ylönantavat teidät raastupiinsa, ja synagogissansa he hosuvat teitä.	10:17 Mutta cawattacat ihmisiä/ sillä he wiewät teidän heidän Rastupijns/ ja heidän Synagogisans he hosuwat teitä.
10:18 ja teidät viedään maaherrain ja kuningasten eteen minun tähteni, todistukseksi heille ja pakanoille.	18. Te viedään myös päämiesten ja kuningasten eteen minun tähteni, heille ja pakanoille todistukseksi.	10:18 Te wiedän myös Päämiesten ja Cuningasten eteen minun tähteni/ heille ja pacanoille todistuxexi.
10:19 Mutta kun he vetävät teitä oikeuteen, älkää huolehtiko siitä, miten tahi mitä puhuisitte, sillä teille annetaan sillä hetkellä, mitä teidän on puhuminen.	19. Kun he teitä ylönantavat, älkää murehtiko, kuinka eli mitä teidän pitää puhuman; sillä teille annetaan sillä hetkellä, mitä teidän pitää puhuman.	10:19 Cosca he teitä eteen wetävät/ älkät murhettico/ cuinga ja mitä teidän pitä puhuman/ sillä teille annetan sillä hetkellä mitä teidän pitä puhuman.
10:20 Sillä ette te itse puhu, vaan teidän Isänne Henki puhuu teissä.	20. Sillä ette te ole, jotka puhutte, vaan teidän Isänne Henki, joka teissä puhuu.	10:20 Et te ole jotca puhutta/ waan teidän Isän Hengi/ joca teisä puhu.
10:21 Ja veli antaa veljensä kuolemaan ja isä lapsensa, ja lapset nousevat vanhempiansa vastaan ja tappavat heidät.	21. Mutta veli antaa ylön veljensä kuolemaan, ja isä pojan, ja lapset karkaavat vanhempia vastaan, ja antavat tappa heitä,	10:21 Weli saatta toisen weljen cuoleman/ ja Isä poicans/ ja lapset carcawat wanhembians wastan/ ja tappawat heitä.
10:22 Ja te joudutte kaikkien vihattaviksi minun nimeni tähden; mutta joka vahvana pysyy loppuun asti, se pelastuu.	22. Ja te tulette vihattavaksi kaikilta minun nimeni tähden. Mutta joka loppuun asti vahvana pysyy, hän tulee autuaaksi.	10:22 Ja caicki teitä wihawat minun nimeni tähden. Mutta joca loppun asti wahwana pysy/ hän tule autuaxi.

10:23 Ja kun teitä vainotaan yhdessä kaupungissa, paetkaa toiseen; sillä totisesti minä sanon teille: te ette ehdi loppuun käydä Israelin kaupunkeja, ennenkuin Ihmisen Poika tulee.	23. Mutta koska he teitä siinä kaupungissa vainoovat, niin paetkaat toiseen. Totisesti sanon minä teille: ette ehdi kaikkia Israelin kaupunkeita toimittaa, siihenasti kuin Ihmisen Poika tulee.	10:23 Cosca he teitä yhdes Caupungis wainowat/ nijn paetcat toiseen. Totisesta sanon minä teille: et te woi caickia Israelin Caupungeita toimitta/ siihenasti cuin ihmisen Poica tule.
10:24 Ei ole opetuslapsi opettajaansa parempi, eikä palvelija parempi isäntäänsä.	24. Ei ole opetuslapsi parempi opettajaansa, eikä palvelia parempi isäntäänsä.	10:24 Ei ole Opetuslapsi parempi Opettajatans/ eikä palwelia parempi isändätäns.
10:25 Opetuslapselle riittää, että hänelle käy niinkuin hänen opettajalleen, ja palvelijalle, että hänelle käy niinkuin hänen isännälleen. Jos he perheenisäntää ovat sanoneet Beelsebuliksi, kuinka paljoa enemmän hänen perheväkeään!	25. Siinä on opetuslapselle kyllä, että hän on niinkuin hänen opettajansa, ja palvelia niinkuin hänen isäntänsä. Jos he ovat itse isännän beelsebubiksi kutsuneet, kuinka paljoa enemmän he hänen perheensä kutsuvat?	Tytykön Opetuslapsi/ jos hän on nijncuin hänen Opettajans/ ja palwelia nijncuin hänen isändäns. 10:25 Jos he owat idze Isännän Beelzebubixi cudzUNET/ cuinga paljo enämmin he hänen perhens cudzuwat?
10:26 Älkää siis peljätkö heitä. Sillä ei ole mitään peitettyä, mikä ei tule paljastetuksi, eikä mitään salattua, mikä ei tule tunnetuksi.	26. Älkää sentähden heitä peljätkö; sillä ei ole mitään peitetty, joka ei pidä ilmoitettaman, ja salattu, joka ei tule tiettäväksi.	10:26 Älkät sentähden heitä peljätkö. Sillä ei ole mitän peitetty/ joca ei pidä ilmoitettaman/ ja ei ole mitän salattu/ joca ei tule tiettäwäxi.
10:27 Minkä minä sanon teille pimeässä, se puhukaa päivän valossa. Ja minkä kuulette kuiskattavan korvaanne, se julistakaa katoilta.	27. Jota minä teille pimeissä sanon, sitä sanokaat walkeudessa, ja mitä te korvissanne kuulette, sitä saarnatkaa kattoin päällä.	10:27 Jota minä teille pimeis sanon/ sitä sanocat walkeudes/ ja mitä teidän corwaanne sanotan/ sitä saarnatcat cattoin päällä.
10:28 Älkääkä peljätkö niitä, jotka tappavat ruumiin, mutta eivät voi tappaa sielua; vaan enemmän peljätäkää häntä, joka voi sekä sielun että ruumiin hukuttaa helvetiin.	28. Ja älkää peljätkö niitä, jotka ruumiin tappavat, ja ei voi sielua tappa; mutta peljätäkää enemmän sitä, joka voi sekä sielun että ruumiin helvetissä hukuttaa.	10:28 JA älkät peljätkö nijtä/ jotca ruumin tappawat/ ja ei woi sielua tappa/ mutta peljätäkät enämmin sitä/ joca woi sekä sielun että ruumin Helwettin hucutta.
10:29 Eikö kahta varpusta myydä yhteen ropoon? Eikä yksikään niistä putoa maahan teidän Isänne sallimatta.	29. Eikö kaksi varpusta yhteen ropoon myydä? ja yksi heistä ei putoo maan päälle ilman teidän Isättänne;	10:29 Eikö caxi warpuista yhten ropoin myydä? ja yxi heistä ei puto maan päälle ilman teidän Isätän.
10:30 Ovatpa teidän päanne hiuksetkin kaikki luetut.	30. Niin ovat myös kaikki teidän päanne hiukset luetut.	10:30 Nijn owat nyt myös caicki teidän pään hiuxet luetut.

10:31 Älkää siis peljätkö; te olette suurempiarvoiset kuin monta varpusta.	31. Älkäätkö siis peljätkö: te olette paremmat, kuin monta varpusta.	10:31 Älkät sijs peljätkö/ te oletta parammat/ cuin monda warpuista.
10:32 Sentähden, jokaisen, joka tunnustaa minut ihmisten edessä, minäkin tunnustan Isäni edessä, joka on taivaissa.	32. Sentähden jokainen joka minun tunnustaa ihmisten edessä, sen tunnustan myös minä Isäni edessä, joka on taivaissa.	10:32 Sentähden/ jocainen cuin minun tunnusta ihmisten edes/ sen tunnustan myös minä minun Isäni edes/ joca on Taiwais.
10:33 Mutta joka kieltää minut ihmisten edessä, sen minäkin kiellän Isäni edessä, joka on taivaissa.	33. Mutta joka minun kieltää ihmisten edessä, hänen minä myös kiellän Isäni edessä, joka on taivaissa.	10:33 Mutta joca minun kiellä ihmisten edes/ hänen minä myös kiellän minun Isäni edes/ joca on Taiwais.
10:34 Älkää luulko, että minä olen tullut tuomaan rauhaa maan päälle; en ole tullut tuomaan rauhaa, vaan miekan.	34. Älkäätkö luulko, että minä olen tullut rauhaa lähettämään maan päälle: en ole minä tullut rauhaa, vaan miekkaa lähettämään.	10:34 Älkät luulco/ että minä olen tullut rauha lähettämän maan päälle/ en ole minä tullut rauha/ mutta miecka lähettämän.
10:35 Sillä minä olen tullut nostamaan pojan riitaan isäänsä vastaan ja tyttären äitiänsä vastaan ja miniän anoppiansa vastaan;	35. Sillä minä tulin ihmistä isäänsä vastaan riitaiseksi tekemään, ja tyttäätä äitiänsä vastaan ja miniää anoppiansa vastaan.	10:35 Sillä minä tulin ihmistä Isäns wastan riidaisexi tekemän/ ja tyttäätä äitiäns wastan/ ja miniän hänen anoppians wastan.
10:36 ja ihmisen vihamiehiksi tulevat hänen omat perhekuntalaisensa.'	36. Ja ihmisen vihamiehet on hänen perheensä.	10:36 Ja ihmisen oma perhe tule hänen vihamiehexens.
10:37 Joka rakastaa isäänsä taikka äitiänsä enemmän kuin minua, se ei ole minulle sovelias; ja joka rakastaa poikaansa taikka tyttäätänsä enemmän kuin minua, se ei ole minulle sovelias;	37. Joka rakastaa isäänsä taikka äitiänsä enempi kuin minua, ei se ole minulle sovelias; joka rakastaa poikaansa taikka tyttäätänsä enempi kuin minua, ei se ole minulle sovelias.	10:37 Joca racasta Isäns taicka äitiäns enä cuin minua/ ei hän ole minulle otollinen. Ja joca racasta poicans/ taicka tyttäätäns enä cuin minua/ ei se ole minulle otollinen.
10:38 ja joka ei ota ristiänsä ja seuraa minua, se ei ole minulle sovelias.	38. Ja kuka ei ota ristiänsä ja seuraa minua, ei se ole minulle sovelias;	10:38 Ja cuca ei ota oma ristiäns/ ja seura minua/ ei se ole minulle otollinen.
10:39 Joka löytää elämänsä, kadottaa sen; ja joka kadottaa elämänsä minun tähteni, hän löytää sen.	39. Joka löytää henkensä, hänen pitää sen hukuttaman, ja joka henkensä hukuttaa minun tähteni, hänen pitää sen löytämän.	10:39 Joca löytä hengens/ hänen pitä sen hucuttaman/ ja joca hengens hucutta minun tähteni/ hänen pitä sen löytämän.
10:40 Joka ottaa tykönsä teidät, se ottaa tykönsä minut; ja joka ottaa minut tykönsä, ottaa tykönsä hänet, joka on minut lähettänyt.	40. Joka teitä holhoo, hän holhoo minua, ja joka minua holhoo, hän holhoo sitä, joka minun lähetti.	10:40 JOca teitä holho/ hän holho minua/ ja joca minua holho/ hän holho sitä/ joca minun lähetti.

10:41 Joka profeetan ottaa tykönsä profeetan nimen tähden, saa profeetan palkan; ja joka vanhurskaan ottaa tykönsä vanhurskaan nimen tähden, saa vanhurskaan palkan.	41. Joka prophetaa holhoo prophetan nimellä, hän saa prophetan palkan, ja joka vanhurskasta holhoo vanhurskaan nimellä, hän saa vanhurskaan palkan.	10: 41 Joca Prophetan holho Prophetan nimellä/ hän saa Prophetan palkan. Ja joca vanhurskasta holho vanhurscan nimellä/ hän saa vanhurscan palkan.
10:42 Ja kuka hyvänsä antaa yhdelle näistä pienistä maljallisen kylmää vettä, hänen juodaksensa, opetuslapsen nimen tähden, totisesti minä sanon teille: hän ei jää palkkaansa vaille."	42. Ja kuka ikänä juottaa yhden näistä vähimmistä kylmällä vesipikarilla ainoastaan, opetuslapsen nimellä, totisesti sanon minä teille: ei hän pidä palkatta oleman.	10: 42 Ja cuca ikänäs juotta yhden näistä vähimmist kylmällä wesipicarilla/ ainoastans Opetuslapsen nimellä/ totisesta sanon minä teille/ ei hän pidä palcata oleman.
11 LUKU	11 LUKU	XI. Lucu .
11:1 Ja kun Jeesus oli antanut kahdelletoista opetuslapselleen kaikki nämä käskyt, niin hän lähti sieltä opettamaan ja saarnaamaan heidän kaupunkeihinsa.	1. Ja tapahtui, kuin Jesus lakkasi senkaltaisia kahdelletoistakymmenelle opetuslapsellensa käskemästä, meni hän sieltä edemmä opettamaan ja saarnaamaan heidän kaupunkeihinsa.	11:1 JA se tapahtui/ cosca Jesus lackais sencaltaisia cahdelle toistakymmenelle Opetuslapsellens käskemästä/ meni hän sieldä edemmä opettaman ja saarnaman heidän Caupungeihins.
11:2 Mutta kun Johannes vankilassa ollessaan kuuli Kristuksen teot, lähetti hän opetuslapsiansa	2. Mutta kuin Johannes vankiudessa kuuli Kristuksen työt, lähetti hän kaksi opetuslastansa,	11: 2 COsca Johannes/ joca silloin fangeuxes oli/ cuuli Christuxen työt/ lähetti hän caxi Opetuslastans
11:3 sanomaan hänelle: "Oletko sinä se tuleva, vai pitääkö meidän toista odottaman?"	3. Sanomaan hänelle: oletko sinä se tuleva, eli pitääkö meidän toista odottaman?	kysymän häneldä: 11: 3 Oletcos se tulewa/ eli pitäcö meidän toista odottaman?
11:4 Niin Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Menkää ja kertokaa Johannekselle, mitä kuulette ja näette:	4. Niin Jesus vastasi ja sanoi heille: menkää ja sanokaat jälleen Johannekselle, ne mitkä te kuulette ja näette:	11: 4 Nijn Jesus wastais/ ja sanoi heille: mengät ja sanocat Johannexelle/ ne cuin te cuuletta ja näettä.
11:5 sokeat saavat näkönsä, ja rannat kävelevät, pitaliset puhdistuvat, ja kuurot kuulevat, ja kuolleet herätetään, ja köyhille julistetaan evankeliumia.	5. Sokiat saavat näkönsä, ja ontuvat käyvät, spitaliset puhdistetaan, ja kuurot kuulevat, kuolleet herätetään, ja köyhille saarnataan evankeliumi,	11: 5 Sokiat saawat näköns/ onduwat käyvät/ spitaliset puhdistetan/ ja cuuroit cuulewat/ ja cuollet herätetän/ ja köyhille saarnatan Evangelium.
11:6 Ja autuas on se, joka ei loukkaannu minuun."	6. Ja autuas on se, joka ei pahene minusta.	11: 6 Ja autuas on se/ joca ei pahene minusta.

11:7 Kun he olivat menneet, rupesi Jeesus puhumaan kansalle Johanneksesta: "Mitä te lähditte erämaahan katselemaan? Ruokoako, jota tuuli huojuttaa?"	7. Kuin he menivät pois, rupesi Jesus sanomaan kansalle Johanneksesta: mitä te läksitte korpeen katsomaan? ruokoako, joka tuulelta häälytetään?	11:7 Cosca he menit pois/ rupeis Jesus sanoman Canssalle Johannexest: Mitä te läxitte corpeen cadzoman? ruococo joca tuulelda häälytetän?
11:8 Vai mitä lähditte katsomaan? Ihmistäkö, hienoihin vaatteisiin puettua? Katso, hienopukuiset ovat kuningasten kartanoissa.	8. Taikka mitä te läksitte katsomaan? ihmistäkö, vaetetettua pehmeillä vaatteilla? Katso, jotka pehmeitä kantavat, ne ovat kuningasten huoneissa.	11:8 Taicka mitä te läxitte cadzoman? ihmistäkö vaetetettua pehmiöillä vaatteilla? Cadzo/ jotca pehmeitä candawat/ ne owat Cuningasten huoneisa.
11:9 Vai mitä te lähditte? Profeettaako katsomaan? Totisesti, minä sanon teille: hän on enemmän kuin profeetta.	9. Taikka mitä te läksitte katsomaan? Prophetaako? totisesti sanon minä teille: tämä on jalompi kuin propheta.	11:9 Taicka mitä te läxitte cadzoman? Prophetaco? totisest/ sanon minä teille: tämä on jalombi cuin Propheta:
11:10 Tämä on se, josta on kirjoitettu: 'Katso, minä lähetän enkelini sinun edelläsi, ja hän on valmistava tiesi sinun eteesi.'	10. Sillä tämä on se, josta kirjoitettu on: katso, minä lähetän enkelini sinun kasvois eteen, joka on valmistava sinun ties sinun etees.	11:10 Sillä tämä on se/ josta kirjoitettu on: cadzo minä lähetän minun Engelini sinun caswos eteen/ joca on walmistapa sinun ties sinun etees.
11:11 Totisesti minä sanon teille: ei ole vaimoista syntyneitten joukosta noussut suurempaa kuin Johannes Kastaja; mutta vähäisin taivasten valtakunnassa on suurempi kuin hän.	11. Totisesti sanon minä teille: kaikkein niiden seassa, jotka vaimoista syntyneet ovat, ei ole yhtäkään suurempaa kuin Johannes Kastaja tullut; mutta kuitenkin se, joka vähin on taivaan valtakunnassa, on häntä suurempi.	11:11 Totisesta sanon minä teille/ caickein nijden seas/ jotca waimoist syndynet owat/ ei ole yhtäkän surembata Johannes Castajata tullut. Mutta cuitengin se cuin wähin on Taiwan waldacunnas/ hän on händä suurembi.
11:12 Mutta Johannes Kastajan päivistä tähän asti hyökätään taivasten valtakuntaa vastaan, ja hyökkääjät tempaavat sen itselleen.	12. Mutta hamasta Johannes Kastajan päivistä, niin tähän asti, kärsii taivaan valtakunta väkivaltaa, ja väkevät repivät sen itsellensä.	11:12 Mutta hamast Johannes Castajan päiwästä/ nijn tähän päiwän asti/ kärsi Taiwan waldacunda wäkiwalda/ ja wäkwät repiwät sen heillens.
11:13 Sillä kaikki profeetat ja laki ovat ennustaneet Johannekseen asti;	13. Sillä kaikki prophetat ja laki ovat Johannekseen asti ennustaneet.	11:13 Sillä caicki Prophetat ja Laki/ owat Johannexen asti ennustanet.
11:14 ja jos tahdotte ottaa vastaan: hän on Elias, joka oli tuleva.	14. Ja jos te tahdotte ottaa vastaan: hän on se Elias, joka tuleva on.	11:14 Ja jos te tahdotta otta wastan/ hän on se Elias/ joca tulewa oli.
11:15 Jolla on korvat, se kuulkoon.	15. Jolla on korvat kuulla, se kuulkaan!	11:15 Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.
11:16 Mutta mihin minä vertaan tämän sukupolven? Se on lasten kaltainen, jotka istuvat toreilla ja huutavat toisilleen	16. Vaan minkä verraksi minä tämän sukukunnan vedän? hän on lasten vertainen, jotka turulla istuvat ja huutavat kumppaneillensa,	11:16 WAan mingä werraxi minä tämän sugun wedän? hän on nijden lasten wertainen/ jotca turulla istuwat/ ja huutawat cumpaneillens/ ja sanowat:

11:17 sanoen: 'Me soitimme teille huilua, ja te ette karkeloineet; me veisasimme itkuvirsiä, ja te ette valittaneet.'	17. Ja sanovat: me soitimme huilua teidän edessänne, ja ette hypänneet: me olemme veisanneet teille murhevirsiä, ja ette itkeneet.	11:17 Me huilua soitimma teidän edesän/ ja et te hypännet/ me olemma weisannet teille murhen wirsiä/ ja et te itkenet.
11:18 Sillä Johannes tuli, hän ei syö eikä juo, ja he sanovat: 'Hänessä on riivaaja.'	18. Sillä Johannes tuli ei syöden eikä juoden, ja he sanovat: hänellä on perkele.	11:18 Sillä Johannes tuli/ ei syöden/ eikä juoden/ ja he sanowat: hänellä on Perkele.
11:19 Ihmisen Poika tuli, hän syö ja juo, ja he sanovat: 'Katso syömäriä ja viininjuojaa, publikaanien ja syntisten ystävää!' Ja viisaus on oikeaksi näytetty teoissansa."	19. Ihmisen Poika tuli syöden ja juoden, ja he sanovat: katso ihmistä, syömäriä ja viinan juomaria, Publikanein ja syntisten ystävää. Mutta viisaus vanhurskautetaan lapsiltansa.	11:19 Ihmisen Poica tuli syöden ja juoden/ ja he puhuwat/ cadzo sitä syömäritä ja wijnan juomarita/ Publicanein ja Synnisten ystäwätä. Ja wijsaudella annetan oikeus hänen lapsildans.
11:20 Sitten hän rupesi nuhtelemaan niitä kaupunkeja, joissa useimmat hänen voimalliset tekonsa olivat tapahtuneet, siitä, etteivät ne olleet tehneet parannusta:	20. Silloin hän rupesi soimaamaan niitä kaupungeita, joissa olivat tehdyt usiammat hänen väkevät työnsä, ettei he itsiänsä parantaneet.	11:20 Silloin hän rupeis soimaman niitä Caupungeita/ joisa hän olit tehnyt usiammast wäkekewemät työt: ja ei he heitäns cuitengan parandanet.
11:21 "Voi sinua, Korasin! Voi sinua, Beetsaida! Sillä jos ne voimalliset teot, jotka ovat tapahtuneet teissä, olisivat tapahtuneet Tyyrossa ja Siidonissa, niin nämä jo aikaa sitten olisivat säkissä ja tuhassa tehneet parannuksen.	21. Voi sinuas Koratsin, voi sinus Betsaida! Jos senkaltaiset väkevät työt olisivät tehdyt Tyrossa ja Sidonissa kuin teissä tehdyt ovat, niin he olisivat aikaa säkissä ja tuhassa tehneet parannuksen.	11:21 Woi sinuas Chorazi/ woi sinuas Bethsaida/ jos sencaltaiset wäkekät työt olisit tehdyt Tyros ja Zidonis/ cuin teisä tehdyt owat/ nijn he olisit aica säkis ja tuhwas tehnet parannuxen.
11:22 Mutta minä sanon teille: Tyyron ja Siidonin on tuomiopäivänä oleva helpompi kuin teidän.	22. Jonka tähden sanon minä teille: Tyrolle ja Sidonille pitää oleman huokiamman tuomiopäivänä kuin teille.	11:22 Mutta cuitengin minä sanon teille: Tyrolle ja Zidonille pitä oleman huokiamman duomio päiwänä cuin teille.
11:23 Ja sinä, Kapernaum, korotetaankohan sinut hamaan taivaaseen? Hamaan tuonelaan on sinun astuttava alas. Sillä jos ne voimalliset teot, jotka ovat tapahtuneet sinussa, olisivat tapahtuneet Sodomassa, niin se seisoi vielä tänäkin päivänä.	23. Ja sinä Kapernaum, joka olet korotettu taivaaseen asti! sinä pitää hamaan helvettiin sysättämän; sillä jos Sodomassa olisivat senkaltaiset väkevät työt tehdyt kuin sinussa, niin he vielä tänäpäpä seisoisivat.	11:23 Ja sinä Capernaum/ joca olet corgotettu taiwasen asti/ sinun pitä haman Helwettin sysättämän. Sillä jos Sodomias olisit sencaltaiset wäkekät työt tehdyt/ cuin sinus/ nijn he wielä tänäpäpä seisoisit.

11:24 Mutta minä sanon teille: Sodoman maan on tuomiopäivänä oleva helpompi kuin sinun."	24. Jonka tähden sanon minä teille: Sodoman maalle pitää huokiamman oleman tuomiopäivänä kuin sinulle.	11:24 Mutta cuitengin sanon minä teille: Sodomalle pitä huokiamman oleman duomio päivänä cuin sinulle.
11:25 Siihen aikaan Jeesus johtui puhumaan sanoen: "Minä ylistän sinua, Isä, taivaan ja maan Herra, että olet salannut nämä viisailta ja ymmärtäväsiltä ja ilmoittanut ne lapsenmielisille.	25. Sillä ajalla vastasi Jesus ja sanoi: minä kiitän sinua, Isä, taivaan ja maan Herra, että olet kätkenyt nämät viisailta ja toimellisilta, ja olet ne ilmoittanut pienille.	11:25 Sillä ajalla/ wastais Jesus/ ja sanoi: Minä kijtän sinua Isä/ Taiwan ja maan Herra/ että olet kätkenyt nämät wijsailda ja toimellisilda/ ja olet nämät ilmoittanut pienille:
11:26 Niin, Isä, sillä näin on sinulle hyväksi näkynyt.	26. Tosin Isä, sillä niin oli sinun hyvä tahtos.	11:26 Tosin Isä/ nijn oli sinun hywä tahtos.
11:27 Kaikki on minun Isäni antanut minun haltuuni, eikä kukaan muu tunne Poikaa kuin Isä, eikä Isää tunne kukaan muu kuin Poika ja se, kenelle Poika tahtoo hänet ilmoittaa.	27. Kaikki ovat minulle annetut minun Isältäni, ja ei kenkään tunne Poikaa, mutta Isä; eikä Isää tunne yksikään, mutta Poika, ja kenelle ikänä Poika tahtoo sen ilmoittaa.	11:27 Caicki owat minulle annetut minun Isäldäni/ ja ei kengän tunne Poica mutta Isä/ eikä Isä tunne yxikän mutta Poica/ ja kelle ikänäns Poica tahto sen ilmoitta.
11:28 Tulkaa minun tyköni, kaikki työtätekeväiset ja raskautetut, niin minä annan teille levon.	28. Tulkaat minun tyköni kaikki, jotka työtä teette ja olette raskautetut, ja minä tahdon teitä virvoittaa.	11:28 Tulcat caicki minun tygöni/ jotca työtä teette ja oletta rascautetut/ ja minä tahdon teitä wirgotta.
11:29 Ottakaa minun ikeeni päällenne ja oppikaa minusta, sillä minä olen hiljainen ja nöyrä sydämeltä; niin te löydätte levon sielullenne.	29. Ottakaat minun ikeeni teidän päällenne, ja oppikaat minusta, että minä olen siviä ja nöyrä sydämestä; ja te löydätte levon teidän sieluillenne;	11:29 Ottacat minun iken teidän päällen/ ja oppecat minusta/ että minä olen siwiä ja nöyrä sydämest/ ja te löydätte lewon teidän sieluillen:
11:30 Sillä minun ikeeni on sovelias, ja minun kuormani on keveä."	30. Sillä minun ikeeni on sovelias ja minun kuormani on keviä.	11:30 Sillä minun iken on sowelias/ ja minun cuorman on kewiä.
12 LUKU	12 LUKU	XII. Lucu .
12:1 Siihen aikaan Jeesus kulki sapattina viljavainioiden halki; ja hänen opetuslastensa oli nälkä, ja he rupesivat katkomaan tähkäreipäitä ja syömään.	1. Siihen aikaan kävi Jesus sabbatina laihoin lävitse; niin hänen opetuslapsensa isosivat, ja rupesivat tähkäreipäitä noukkimaan ja syömään.	12:1 Sijhen aican/ käwi Jesus Sabbathina laihoin läpidze. Nijn hänen Opetuslapsens isoisit/ ja rupeisit tähkäreipäitä nouckiman ja syömän.

12:2 Mutta kun fariseukset sen näkivät, sanoivat he hänelle: "Katso, sinun opetuslapsesi tekevät, mitä ei ole lupa tehdä sapattina."	2. Mutta kuin Pharisealaiset sen näkivät, sanoivat he hänelle: katso, sinun opetuslapses tekevät sitä, mitä ei sovi sabbatina tehdä.	12:2 Cosca Phariseuxet sen näit/ sanoit he hänelle: cadzo/ sinun Opetuslapses tekewät sitä/ cuin ei sowi Sabbathina tehdä.
12:3 Niin hän sanoi heille: "Ettekö ole lukeneet, mitä Daavid teki, kun hänen ja hänen seuralaistensa oli nälkä,	3. Mutta hän sanoi heille: ettekö te ole lukeneet, mitä David teki, kuin hän isosi, ja ne, jotka hänen kanssansa olivat?	12:3 Mutta hän sanoi heille: ettäkö te lukenet/ mitä Dawid teki cosca hän isois/ ja ne jotca hänen cansans olit?
12:4 kuinka hän meni Jumalan huoneeseen, ja kuinka he söivät näkyleivät, joita ei hänen eikä hänen seuralaistensa ollut lupa syödä, vaan ainoastaan pappien?	4. Kuinka hän meni Jumalan huoneeseen, ja söi näkyleivät, joita ei hänen sopinut syödä, eikä niidenkään, jotka hänen kanssansa olivat, mutta ainoastaan pappein?	12:4 Cuinga hän meni Jumalan huonesen/ ja söi näkyleiwät/ joita ei hänen sopinut syödä/ ei nijdengän jotca hänen cansans olit/ mutta ainoastans Pappein.
12:5 Tai ettekö ole lukeneet laista, että papit sapattina pyhäkössä rikkovat sapatin ja ovat kuitenkin syyttömät?	5. Taikka ettekö te laissa ole lukeneet, että papit sabbatina rikkovat templissä sabbatin, ja ovat kuitenkin nuhteettomat?	12:5 Taicka ettäkö te Lais lukenet/ että Sabbathina rickowat Papit Templis Sabbathin/ ja owat cuitengin nuhtettomat?
12:6 Mutta minä sanon teille: tässä on se, joka on pyhäkköä suurempi.	6. Mutta minä sanon teille: tässä on se, joka on suurempi kuin templi.	12:6 Mutta minä sanon teille: täsä on se/ joca on suurempi cuin Templi.
12:7 Mutta jos tietäisitte, mitä tämä on: 'Laupeutta minä tahdon enkä uhria', niin te ette tuomitsisi syyttömiä.	7. Mutta jos te tietäisitte, mikä se on: laupiutta minä tahdon, ja en uhria, sitte ette suinkaan tuomitsisi viattomia.	12:7 Mutta jos te tiedäisitte mikä se on: laupiutta minä tahdon/ ja en uhria/ sijtte et te suingan duomidzis wiattomia.
12:8 Sillä Ihmisen Poika on sapatin herra."	8. Sillä Ihmisen Poika on myös sabbatin Herra.	12:8 Sillä ihmisen Poica on myös Sabbathin Herra.
12:9 Ja hän lähti sieltä ja tuli heidän synagoogaansa.	9. Ja hän läksi sieltä, ja tuli heidän synagogaansa.	12:9 JA hän meni sieldä edemmä/ ja tuli heidän Synagogans.
12:10 Ja katso, siellä oli mies, jonka käsi oli kuivettunut. Niin he kysyivät häneltä sanoen: "Onko luvallista sapattina parantaa?" voidaksensa nostaa syytteen häntä vastaan.	10. Ja katso, siellä oli ihminen, jolla oli kuivettunut käsi. Ja he kysyivät häneltä, sanoen: sopiiko sabbatina parantaa? että he olisivat saaneet kantaa hänen päällensä.	12:10 Ja cadzo/ siellä oli ihminen/ jolla oli cuiwettu käsi. Ja he kysyit hänelle/ sanoden: sopico Sabbathina parata? että he olisit saanet canda hänen päällens.
12:11 Niin hän sanoi heille: "Kuka teistä on se mies, joka ei, jos hänen ainoa lampaansa putoaa sapattina kuoppaan, tartu siihen ja nosta sitä ylös?	11. Niin hän sanoi heille: kuka on teistä ihminen, jolla olis yksi lammas, ja jos se sabbatina putoais kaivoon, eikö hän tarttuisi siihen ja vetäisi ylös?	12:11 Nijn hän sanoi heille: cuca on teistä ihminen/ jolla olis lammas/ ja jos se Sabbathina putois caiwon/ eikö hän tartuis siihen/ ja wedäis ylös?

12:12 Kuinka paljon suurempi arvoinen onkaan ihminen kuin lammas! Sentähden on lupa tehdä sapattina hyvää."	12. Kuinka paljoa jalompi on ihminen kuin lammas? Sentähden sopii kyllä sabbatina hyvää tehdä.	12:12 Cuinga paljo jalombi on ihminen kuin lammas? Sentähden sopi kyllä Sabbathina hywä tehdä.
12:13 Sitten hän sanoi miehelle: "Ojenna kätesi!" Ja hän ojensi; ja se tuli entiselleen, terveeksi niinkuin toinenkin.	13. Niin hän sanoi sille ihmiselle: ojenna kätes! ja hän ojensi, ja se tuli terveeksi niinkuin toinenkin.	12:13 Nijn hän sanoi ihmiselle: ojenna kätes: ja hän ojensi. Ja se tuli terwexi nijncuin toinengin.
12:14 Niin fariseukset lähtivät ulos ja pitivät neuvoa häntä vastaan, surmataksensa hänet.	14. Mutta Pharisealaiset menivät ja neuvoa pitivät häntä vastaan, kuinka he hänen hukuttaisivat.	12:14 Silloin menit Phariseuxet/ ja neuwo pidit händä wastan/ cuinga he hänen hucutaisit.
12:15 Mutta kun Jeesus huomasi sen, väistyi hän sieltä pois. Ja monet seurasivat häntä, ja hän paransi heidät kaikki,	15. Mutta kuin Jesus sen ymmärsi, meni hän sieltä pois, ja paljo kansaa seurasi häntä, ja hän teki kaikki terveeksi.	12:15 Mutta cosca Jesus sen ymmärsi/ meni hän sieldä pois. Ja paljo Canssa seurais händä. 12:16 Ja hän teki caicki terwexi/
12:16 ja hän varoitti vakavasti heitä saattamasta häntä julki;	16. Ja hän haastoi heitä, häntä ilmoittamasta,	ja haastoi heitä händäns ilmoittamast.
12:17 että kävisi toteen, mikä on puhuttu profeetta Esaiaan kautta, joka sanoo:	17. Että täytettäisiin, mitä sanottu oli Jesaias prophetan kautta, joka sanoo:	12:17 Että täydetäisin/ cuin sanottu oli Esaian Prophetan cautta/ joca sanoi.
12:18 "Katso, minun palvelijani, jonka minä olen valinnut, minun rakkaani, johon minun sieluni on mielistynyt; minä panen Henkeni häneen, ja hän on saattava oikeuden sanomaa pakanoille.	18. Katso, minun palveliani, jonka minä valitsin, minun rakkaani, johon minun sieluni mielistyi: minä panen hänen päällensä minun henkeni, ja hänen pitää tuomion pakanoille julistaman.	12:18 Cadzo/ minun Poican/ jonga minä walidzin/ minun rackahan/ johonga minun sielun mielistyi/ minä panen häneen minun Hengeni/ ja hänen pitää duomion pacanoille julistaman.
12:19 Ei hän riitele eikä huuda, ei hänen ääntänsä kuule kukaan kaduilla.	19. Ei hän riitele eikä huuda, eikä yhdenkään pidä kuuleman hänen ääntänsä kujilla.	12:19 Ei hän rijtele/ eikä huuda/ eikä yhdengän pidä cuuleman hänen ändäns kujilla.
12:20 Särjettyä ruokoa hän ei muserra, ja suitsevaista kynttilänsydäntä hän ei sammuta, kunnes hän saattaa oikeuden voittoon.	20. Särjettyä ruokoa ei hänen pidä murentaman ja suitsuvaista kynttilän sydäntä ei hänen pidä sammuttaman, siihenasti kuin hän saattaa tuomion voitoksi,	12:20 Murettua ruocoa ei hänen pidä särkemän/ ja suidzewaista pellowaista ei hänen pidä sammuttaman/ siihenasti cuin hän saatta duomion voitoxi.
12:21 Ja hänen nimeensä pakanat panevat toivonsa."	21. Ja hänen nimensä päälle pitää pakanain toivoman.	12:21 Ja hänen nimens päälle pitä pacanat toiwoman.

12:22 Silloin tuotiin hänen tykönsä riivattu mies, joka oli sokea ja mykkä, ja hän paransi hänet, niin että mykkä puhui ja näki.	22. Silloin tuotiin hänen tykönsä pirulta riivattu, sokia ja mykkä; ja hän paransi hänen, niin että sokia ja mykkä sekä puhui että näki.	12:22 Silloin tuotin hänen tygönsä Pirulda rijwattu/ sokia ja myckä/ ja hän paransi hänen/ nijn että sokia ja myckä sekä puhui/ että näki.
12:23 Ja kaikki kansa hämmästyí ja sanoi: "Eiköhän tämä ole Daavidin poika?"	23. Ja kaikki kansa hämmästyí ja sanoi: olleeko tämä se Davidin poika?	12:23 Ja Canssa hämmästyí/ ja sanoi: olleco tämä se Dawidin Poica?
12:24 Mutta kun fariseukset sen kuulivat, sanoivat he: "Tämä ei aja riivaajia ulos kenenkään muun kuin Beelsebulin, riivaajain päämiehen, voimalla."	24. Mutta kuin Pharisealaiset sen kuulivat, sanoivat he: ei tämä aja ulos perkeleitä, vaan beelsebubin, perkeleitten päämiehen, kautta.	12:24 Mutta cosca Phariseuxet sen cuulit/ sanoit he: ei hän aja ulos Perkeleit/ waan Beelzebubin Perkelitten päämiehen wäellä.
12:25 Mutta hän tiesi heidän ajatuksensa ja sanoi heille: "Jokainen valtakunta, joka riitautuu itsensä kanssa, joutuu autioksi, eikä mikään kaupunki tai talo, joka riitautuu itsensä kanssa, pysy pystyssä."	25. Mutta kuin Jesus tiesi heidän ajatuksensa, sanoi hän heille: jokainen valtakunta, itsiänsä vastaan erinnyt, tulee kylmille, ja jokainen kaupunki taikka huone, itsiänsä vastaan erinnyt, ei seiso.	12:25 Cosca Jesus tunki heidän ajatuxens/ sanoi hän heille: jocainen waldacunda idze wastans erinnyt/ tule kylmille/ jocainen Caupungi taicka huone idzens watan erainnut/ ei seiso.
12:26 Jos nyt saatana ajaa ulos saatanan, niin hän on riitautunut itsensä kanssa; kuinka siis hänen valtakuntansa pysyy pystyssä?	26. Ja jos saatana ajaa ulos saatanan, niin hän on erinnyt itsiänsä vastaan: kuinka siis hänen valtakuntansa seisois?	12:26 Ja jos Satan aja ulos Satanan/ nijn hän on erinnyt idzens watan/ cuinga sijs hänen waldacundans seisois?
12:27 Ja jos minä Beelsebulin voimalla ajan ulos riivaajia, kenenkä voimalla sitten teidän lapsenne ajavat niitä ulos? Niinpä he tulevat olemaan teidän tuomarinne.	27. Ja jos minä beelsebubin kautta ajaisin perkeleitä ulos, kenenkä kautta siis poikanne ajavat niitä ulos? Sentähden pitää heidän oleman teidän tuomarinne.	12:27 Ja jos minä Beelzebubin wäellä ajaisin Perkeleitä ulos/ kenengä wäellä sijs teidän poicanna ajawat nijtä ulos? sentähden pitä heidän teitä duomidzeman.
12:28 Mutta jos minä Jumalan Hengen voimalla ajan ulos riivaajia, niin on Jumalan valtakunta tullut teidän tyköne.	28. Mutta jos minä ajan ulos perkeleitä Jumalan Hengellä, niin Jumalan valtakunta tuli teidän tyköne.	12:28 Mutta jos minä ajan ulos Perkeleitä Jumalan Hengellä/ nijn Jumalan waldacunda tuli teidän tygön.
12:29 Taikka kuinka voi kukaan tunkeutua väkevän taloon ja ryöstää hänen tavaroitansa, ellei hän ensin sido sitä väkevää? Vasta sitten hän ryöstää tyhjäksi hänen talonsa.	29. Taikka kuinka joku taitaa jonkun väkevän huoneeseen mennä, ja hänen kaluansa ryöstää, ellei hän ensin sido väkevää, ja sitte ryöstä hänen huonettansa?	12:29 Mutta cuinga jocu taita jongun wäkewän huonesen mennä/ ja hänen taloins ryöstä/ ellei hän ensin sido wäkewätä/ ja sijtte ryöstä hänen huonettans?

12:30 Joka ei ole minun kanssani, se on minua vastaan; ja joka ei minun kanssani kokoa, se hajottaa.	30. Joka ei ole minun kanssani, hän on minua vastaan, ja joka ei minun kanssani kokoo, hän hajottaa.	12:30 Joca ei ole minun cansani/ hän on minua wastan: ja joca ei minun cansani coco/ hän hajotta.
12:31 Sentähden minä sanon teille: jokainen synti ja pilkka annetaan ihmisille anteeksi, mutta Hengen pilkkaamista ei anteeksi anneta.	31. Sentähden sanon minä teille: kaikki synnit ja pilkka annetaan ihmisille anteeksi; mutta pilkkaa Henkeä vastaan ei anteeksi anneta ihmisille.	12:31 Sentähden sanon minä teille: Caicki synnit ja pilcka annetan ihmisille andexi/ mutta pilcka Henge wastan/ ei andexi anneta ihmisille.
12:32 Ja jos joku sanoo sanan Ihmisen Poikaa vastaan, niin hänelle annetaan anteeksi; mutta jos joku sanoo jotakin Pyhää Henkeä vastaan, niin hänelle ei anteeksi anneta, ei tässä maailmassa eikä tulevassa.	32. Ja kuka ikänä sanoo jonkun sanan Ihmisen Poikaa vastaan, se hänelle anteeksi annetaan; mutta joka sanoo jotakin Pyhää Henkeä vastaan, ei sitä hänelle anteeksi anneta, ei tässä eikä tulevaisessa maailmassa.	12:32 Ja cuca ikänäns sano jongun sanan ihmisen Poica wastan/ se hänelle andexi annetan: mutta joca sano jotakin Pyhä Henge wastan/ ei sitä hänelle andexi anneta/ eikä täsä/ eikä tulewaisesa mailmasa.
12:33 Joko tehkää puu hyväksi ja sen hedelmä hyväksi, tahi tehkää puu huonoksi ja sen hedelmä huonoksi; sillä hedelmästä puu tunnetaan.	33. Taikka tehkäät hyvä puu, niin hänen hedelmänsä tulee hyväksi, taikka tehkäät mädännyt puu, niin hänen hedelmänsä tulee mädänneeksi; sillä hedelmästä puu tunnetaan.	12:33 Taicka tehkät hywä puu/ nijn hänen hedelmäns tule hywäxi/ taicka tehkät häijy puu/ nijn hänen hedelmäns tule häijyxi: sillä hedelmästä puu tutan.
12:34 Te kyykäärmeitten sikiöt, kuinka te saattaisitte hyvää puhua, kun itse olette pahoja? Sillä sydämen kyllyydestä suu puhuu.	34. Te kyykärmekten sikiät, kuinka te taidatte hyvää puhua, koska te itse pahat olette? sillä sydämen kyllyydestä suu puhuu.	12:34 Te kärmen sugut/ cuinga te woitte hywä puhua/ cosca te idze pahat oletta? Sillä sydämen kyllydest suu puhu.
12:35 Hyvä ihminen tuo hyvän runsaudesta esille hyvää, ja paha ihminen tuo pahan runsaudesta esille pahaa.	35. Hyvä ihminen tuo edes hyvästä sydämen tavarasta hyviä, ja paha ihminen tuo edes pahasta tavarasta pahoja.	12:35 Hywä ihminen tuo hywäst sydämen tavarast hywiä. Ja paha ihminen tuo pahast sydämen tavarast pahoja.
12:36 Mutta minä sanon teille: jokaisesta turhasta sanasta, minkä ihmiset puhuvat, pitää heidän tekemän tili tuomiopäivänä.	36. Mutta minä sanon teille: jokaisesta turhasta sanasta, jonka ihmiset puhuvat, pitää heidän luvun tekemän tuomiopäivänä;	12:36 Mutta minä sanon teille: jocaidzest turhast sanast cuin ihmiset puhuwat/ pitä heidän duomiopäiwänä lugun tekemän.
12:37 Sillä sanoistasi sinut julistetaan vanhurskaaksi, ja sanoistasi sinut tuomitaan syylliseksi."	37. Sillä sanoistas sinä hurskaaksi tehdään, ja sanoistas sinä tuomitaan.	12:37 Sillä sanoistas sinä hurscaxi tehdän/ ja sanoistas sinä duomitan.
12:38 Silloin muutamat kirjanoppineista ja fariseuksista vastasivat hänelle sanoen: "Opettaja, me tahdomme nähdä sinulta merkin."	38. Silloin vastasivat muutamat kirjanoppineista ja Pharisealaisista, sanoen: Mestari, me tahdomme nähdä sinulta merkkiä.	12:38 Silloin wastaisit hänelle muutamat Kirjanoppeneist ja Phariseuxist/ sanoden: Mestari/ me tahdomma nähdä sinulda ihmeitä.

12:39 Mutta hän vastasi heille ja sanoi: "Tämä paha ja avionrikkoja sukupolvi tavoittelee merkkiä, mutta sille ei anneta muuta merkkiä kuin profeetta Joonaan merkki.	39. Niin hän vastasi ja sanoi heille: tämä häijy ja huorintekiä suku etsii merkkiä, ja ei hänelle pidä merkkiä annettaman, vaan Jonan prophetan merkki.	12:39 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: tämä häijy ja huorintekiä sucu edzi merckiä/ waan ei hänelle anneta/ muuta cuin Jonan Prophetan mercki.
12:40 Sillä niinkuin Joonas oli meripedon vatsassa kolme päivää ja kolme yötä, niin on myös Ihmisen Poika oleva maan povessa kolme päivää ja kolme yötä.	40. Sillä niinkuin Jona oli valaskalan vatsassa kolme päivää ja kolme yötä, niin pitää myös Ihmisen Pojan maan sydämessä kolme päivää ja kolme yötä oleman.	12:40 Sillä nijncuin Jonas oli walascalan wadzas colme päiwä ja colme yötä/ nijn pitä myös ihmisen Pojan maan sydämes colme päiwä ja colme yötä oleman.
12:41 Niiniven miehet nousevat tuomiolle yhdessä tämän sukupolven kanssa ja tulevat sille tuomioksi; sillä he tekivät parannuksen Joonaan saarnan vaikutuksesta, ja katso, tässä on enempi kuin Joonas.	41. Niniven miehet pitää nouseman tuomiolle tämän suvun kanssa ja hänen tuomitseman; sillä he paransivat heitänsä Jonan saarnasta. Ja katso, tässä on enempi kuin Jona.	12:41 Niniwen miehet pitä nouseman duomiolle tämän sugun cansa/ ja hänen duomidzeman: sillä he paransit heidäns Jonaxen saarnasta. Ja cadzo/ täsä on enämbi cuin Jonas.
12:42 Etelän kuningatar on heräjävä tuomiolle tämän sukupolven kanssa ja tuleva sille tuomioksi; sillä hän tuli maan ääristä kuulemaan Salomon viisautta, ja katso, tässä on enempi kuin Salomo.	42. Etelän kuningatar on nouseva tuomiolle tämän suvun kanssa ja hänen tuomitseva; sillä hän tuli maan ääristä kuulemaan Salomonin viisautta. Ja katso, tässä on enempi kuin Salomon.	12:42 Drötingin etelästä pitä nouseman duomiolle tämän sugun cansa/ ja hänen duomidzeman: sillä hän tuli maan äristä cuuleman Salomonin wijsautta. Ja cadzo/ täsä on enämbi cuin Salomon.
12:43 Kun saastainen henki lähtee ihmisestä, kuljeksii se autoita paikkoja ja etsii lepoa, eikä löydä.	43. Mutta kuin rietas henki on lähtenyt ihmisestä, niin hän vaelttaa lävitse kuivia paikkoja, etsein lepoa, ja ei löydä.	12:43 Cosca rietas hengi on lähtenyt ihmisest/ nijn hän waelda läpidze cuiwia paickoja/ edzi lepo/ ja ei löydä.
12:44 Silloin se sanoo: 'Minä palaan huoneeseeni, josta lähdin.' Ja kun se tulee, tapaa se huoneen tyhjänä ja lakaistuna ja kaunistettuna.	44. Silloin hän sanoo: minä palajan jälleen minun huoneeseeni, kusta minä läksin. Ja kuin hän tulee, niin hän löytää sen tyhjäksi, käväistyksi ja kaunistetuksi.	12:44 Silloin hän sano: minä palajan jäl lens minun huoneseni/ custa minä läxin/ ja cuin hän tule/ nijn hän löytä sen tyhjäxi/ käwäistyxi/ ja caunistetuxi.
12:45 Silloin se menee ja ottaa mukaansa seitsemän muuta henkeä, pahempaa kuin se itse, ja ne tulevat sisään ja asuvat siellä. Ja sen ihmisen viimeiset tulevat pahemmiksi kuin ensimmäiset. Niin käy myös tälle pahalle sukupolvelle."	45. Silloin hän menee ja ottaa kanssansa seitsemän muuta henkeä, itseänsä pahempaa, ja ne sisälle menevät ja asuvat siellä, ja sen ihmisen viimeiset tulevat pahemmaksi kuin ensimmäiset. Näin myös tapahtuu tälle pahalle sukukunnalle.	12:45 Sijtte hän mene/ ja otta seidzemen muuta henge/ idzens pahembata/ ja he menewät ja asuwat siellä. Ja sen ihmisen wijmeiset tulewat pahemmaxi cuin ensimmäiset. Näin myös tapahtu tälle pahalle sucucunnalle.

12:46 Hänen vielä puhuessaan kansalle, katso, hänen äitinsä ja veljensä seisoivat ulkona, tahtoen häntä puhutella.	46. Kuin hän vielä kansalle puhui, katso, hänen äitinsä ja veljensä seisoivat ulkona ja pyysivät häntä puhutella.	12:46 COsca hän vielä Canssalle puhui/ cadzo/ hänen äitins ja weljens seisoit ulcona ja pyysit händä puhutella.
12:47 Niin joku sanoi hänelle: "Katso, sinun äitisi ja veljesi seisovat ulkona ja tahtovat sinua puhutella."	47. Niin yksi sanoi hänelle: katso, äitis ja veljes seisovat ulkona, ja tahtovat sinua puhutella.	12:47 Nijn yxi sanoi hänelle: cadzo/ sinun äitis ja sinun weljes owat ulcona/ ja tahtowat sinua puhutella.
12:48 Mutta hän vastasi ja sanoi sille, joka sen hänelle ilmoitti: "Kuka on minun äitini, ja ketkä ovat minun veljeni?"	48. Niin hän vastasi ja sanoi sille, joka hänelle sitä sanoi: kuka on minun äitini ja kutka ovat minun veljeni?	12:48 Nijn hän wastais/ ja sanoi sille sanansaattajalle: cuca on minun äitin/ taicka cutca owat minun weljeni?
12:49 Ja hän ojensi kätensä opetuslastensa puoleen ja sanoi: "Katso, minun äitini ja veljeni!"	49. Ja hän ojensi kätensä opetuslastensa puoleen ja sanoi: minun äitini ja minun veljeni.	12:49 Ja hän ojensi kätens Opetuslastens puoleen/ ja sanoi: cadzo/ minun äitin/ ja minun weljeni.
12:50 Sillä jokainen, joka tekee minun taivaallisen Isäni tahdon, on minun veljeni ja sisareni ja äitini."	50. Sillä jokainen, joka tekee Isäni tahdon, joka on taivaissa, hän on minun veljeni, ja sisareni, ja äitini.	12:50 Sillä jocainen cuin teke minun Isäni tahdon/ joca on Taiwais/ hän on minun weljen/ ja sisaren/ ja äitin.
13 LUKU	13 LUKU	XIII. Lucu .
13:1 Sinä päivänä Jeesus lähti asunnostaan ja istui järven rannalle.	1. Mutta sinä päivänä läksi Jesus huoneesta ja istui meren tykönä.	13:1 Sinä päiwänä läxi Jesus huonesta/ ja istui meren tykönä.
13:2 Ja hänen tykönsä kokoontui paljon kansaa, jonka tähden hän astui venheeseen ja istuutui, ja kaikki kansa seisoi rannalla.	2. Ja hänen tykönsä kokoontui paljo kansaa, niin että hän meni haahteen, ja istui: ja kaikki kansa seisoi rannalla.	13:2 Ja hänen tygöns cocondui paljo Canssa/ nijn että hän meni haahteen/ ja istui/ ja caicki Canssa seisoi rannalla:
13:3 Ja hän puhui heille paljon vertauksilla ja sanoi: "Katso, kylväjä meni kylvämään."	3. Ja hän puhui heille paljon vertauksilla, sanoen: katso, kylväjä meni kylvämään.	13:3 Ja hän sanoi heille monella wertauxella/ sanoden:
13:4 Ja hänen kylväessään putosivat muutamat siemenet tien oheen, ja linnut tulivat ja söivät ne.	4. Ja hänen kylväissänsä lankesivat muutamat tien oheen, ja linnut tulivat ja söivät ne.	13:4 Cadzo/ kylwäjä meni kylwämän/ ja cosca hän kylwi/ langeisit muutamat tien ohen/ ja linnut tulit/ ja söit ne.
13:5 Toiset putosivat kallioperälle, jossa niillä ei ollut paljon maata, ja ne nousivat kohta oraalle, kun niillä ei ollut syvää maata.	5. Muutamat taas lankesivat kivistöön, kussa ei heillä ollut paljo maata, ja nousivat pian päälle, ettei heillä ollut syvää maata;	13:5 Muutamat taas langeisit kiwistön/ cusa ei heillä ollut paljo maata/ ja nousit pian päälle/ ettei heillä ollut sywä maata.

13:6 Mutta auringon noustua ne pahtuivat, ja kun niillä ei ollut juurta, niin ne kuivettuivat.	6. Mutta kuin aurinko nousi, niin he poudittiin, ja ettei heillä ollut juurta, niin he kuivettuivat.	13:6 Mutta cosca Auringo coitti/ nijn he poudittin/ ja ettei heillä ollut juurta/ nijn he cuiwetuit.
13:7 Toiset taas putosivat orjantappuroihin, ja orjantappurat nousivat ja tukahuttivat ne.	7. Mutta muutamat lankesivat orjantappuroihin, ja orjantappurat kävivät ylös, ja tukahuttivat ne.	13:7 Muutamat langeisit orjantappuroihin/ ja orjantappurat caswoit/ ja tucahutit heidän.
13:8 Ja toiset putosivat hyvään maahan ja antoivat sadon, mitkä sata, mitkä kuusikymmentä, mitkä kolmekymmentä jyvää.	8. Muutamat taas lankesivat hyvään maahan, ja tekivät hedelmän, muutama satakertaisen, muutama kuudenkymmenen kertaisen ja muutama kolmenkymmenen kertaisen.	13:8 Muutamat taas langeisit hyvän maahan/ ja teit hedelmän/ muutamat satakertaisen/ muutamat cuudenkymmenen kertaisen/ ja muutamat colmenkymmenen kertaisen.
13:9 Jolla on korvat, se kuulkoon."	9. Jolla on korvat kuulla, se kuulkaan!	13:9 Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.
13:10 Niin hänen opetuslapsensa tulivat ja sanoivat hänelle: "Minkätähden sinä puhut heille vertauksilla?"	10. Niin opetuslapset tulivat ja sanoivat hänelle: miksi sinä puhut heille vertauksilla?	13:10 Nijn Opetuslapset tulit/ ja sanoit hänelle: mixi sinä puhut heille wertauxilla:
13:11 Hän vastasi ja sanoi: "Sentähden, että teidän on annettu tuntea taivasten valtakunnan salaisuudet, mutta heidän ei ole annettu.	11. Mutta hän vastasi ja sanoi: teille on annettu tuta taivaan valtakunnan salaisuudet, vaan ei heille ole annettu.	13:11 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: teille on annettu tuta Taiwan waldacunnan salaisudet/ waan ei heille ole annettu.
13:12 Sillä sille, jolla on, annetaan, ja hänellä on oleva yltäkyllin; mutta siltä, jolla ei ole, otetaan pois sekin, mikä hänellä on.	12. Sillä jolla on, hänelle pitää annettaman, ja hänellä pitää kyllä oleman; mutta siltä, jolla ei ole, pitää sekin otettaman pois, mikä hänellä on.	13:12 Sillä jolla on/ hänelle pitä annettaman/ ja hänellä pitä kyllä oleman. Mutta sildä/ jolla ei ole/ pitä sekin otettaman pois/ cuin hänellä on.
13:13 Sentähden minä puhun heille vertauksilla, että he näkevin silmin eivät näe ja kuulevin korvin eivät kuule, eivätkä ymmärrä.	13. Sentähden minä puhun heille vertauksilla, ettei he nähden näe, eikä kuullen kuule, ei myös ymmärrä.	13:13 Sentähden minä puhun heille wertauxilla: Ettei he nähden näe/ eikä cuullen cuule/ ei myös ymmärrä.
13:14 Ja heissä käy toteen Esaiaan ennustus, joka sanoo: 'Kuulemalla kuulkaa, älkääkä ymmärtäkö, ja näkemällä nähkää, älkääkä käsittäkö.	14. Ja heissä täytetään Jesaiaan ennustus, joka sanoo: korvillanne pitää teidän kuuleman, ja ei ymmärtämän, ja nähden näkemän, ja ei äkkäämän.	13:14 Ja heisä täytetän Esaiaan ennustus/ joca sanoi: Corwillan pitä teidän cuuleman/ ja ei ymmärtämän/ ja nähden näkemän/ ja ei äckäämän.

13:15 Sillä paatunut on tämän kansan sydän, ja korvillaan he työläästi kuulevat, ja silmänsä he ovat ummistaneet, etteivät he näkisi silmillään, eivät kuulisi korvillaan, eivät ymmärtäisi sydämellään eivätkä kääntyisi ja etten minä heitä parantaisi.'	15. Sillä tämän kansan sydän on kovettunut, ja he korvillansa työläästi kuulivat, ja silmänsä panivat umpeen, ettei he joskus näkisi silmillänsä, ja kuulisi korvillansa, ja ymmärtäisi sydämellänsä, ja palajaisivat, ja minä parantaisin heitä.	13:15 Sillä tämän Canssan sydän on cowettu/ ja he ei corwillans cuullet/ ja silmäns panit umben. Ettei he joscus näkis silmilläns/ ja cuulis corwillans/ ja ymmärräis sydämelläns/ ja palajaisit/ ja minä parannaisin heitä.
13:16 Mutta autuaat ovat teidän silmänne, koska ne näkevät, ja teidän korvanne, koska ne kuulevat.	16. Mutta autuaat ovat teidän silmänne, sillä he näkevät, ja teidän korvanne, sillä he kuulevat.	13:16 MUtta autuat owat teidän silmän/ sillä he näkewät/ ja teidän corwanna/ sillä he cuulewat.
13:17 Sillä totisesti minä sanon teille: monet profeetat ja vanhurskaat ovat halunneet nähdä, mitä te näette, eivätkä ole nähneet, ja kuulla, mitä te kuulette, eivätkä ole kuulleet.	17. Sillä totisesti sanon minä teille: monta prophetaa ja vanhurskasta pyysi nähdä, joita te näette, ja ei nähneet, ja kuulla, joita te kuulette, ja ei kuulleet.	13:17 Totisesta sanon minä teille: monda Prophetat/ ja wanhurscast pyysit nähdä/ joita te näettä/ ja ei nähnet/ ja cuulla/ joita te cuuletta/ ja ei saanet cuulla.
13:18 Kuulkaa siis te vertaus kylväjästä:	18. Niin kuulkaat siis te kylväjän vertaus:	13:18 Nijn cuulcat sijs kylwäjän wertaus:
13:19 Kun joku kuulee valtakunnan sanan eikä ymmärrä, niin tulee paha ja tempaa pois sen, mikä hänen sydämeensä kylvettiin. Tämä on se, mikä kylvettiin tien oheen.	19. Kun joku kuulee valtakunnan sanan ja ei ymmärrä, niin tulee pahuus ja tempaa pois sen mikä hänen sydämeensä kylvettiin. Tämä on se, joka tien oheen oli kylvetty.	13:19 Cosca jocu cuule waldacunnan sanan/ ja ei ymmärrä/ njjn tule pahus/ ja temma sen pois cuin hänen sydämebens kylwettin. Tämä on se/ joca tien ohen oli kylwetty.
13:20 Mikä kallioperälle kylvettiin, on se, joka kuulee sanan ja heti ottaa sen ilolla vastaan;	20. Mutta kivistöön kylvetty on se, joka kuulee sanan, ja kohta ilolla sen vastaan ottaa;	13:20 Mutta kiwistön kylwetty on se/ joca cuule sanan/ ja cohta ilolla sen otta.
13:21 mutta hänellä ei ole juurta itsessään, vaan hän kestää ainoastaan jonkun aikaa, ja kun tulee ahdistus tai vaino sanan tähden, niin hän heti lankeaa pois.	21. Mutta ei ole hänellä juurta itsessänsä, vaan ajan pysyy: kuin siis vaiva eli vaino tulee sanan tähden, niin hän kohta pahenee.	13:21 Mutta ei ole hänellä juurta idzesäns/ eikä pysy: cosca waiwa ja tusca tule sanan tähden/ njjn hän cohta pahane.
13:22 Mikä taas orjantappuroihin kylvettiin, on se, joka kuulee sanan, mutta tämän maailman huoli ja rikkauden viettelys tukahuttavat sanan, ja hän jää hedelmättömäksi.	22. Mutta orjantappurain sekaan kylvetty on se, joka sanan kuulee; ja tämän maailman suru ja rikkauden petos tukahuttaa sanan, ja hän tulee hedelmättömäksi.	13:22 Mutta orjantappurain secan kylwetty/ on se/ joca cuule sanan/ ja tämän mailman suru/ ja rickauden petos tucahutta sanan/ ja hän tule hedelmättömäxi.

13:23 Mutta mikä hyvään maahan kylvettiin, on se, joka kuulee sanan ja ymmärtää sen ja myös tuottaa hedelmän ja tekee, mikä sata jyvää, mikä kuusikymmentä, mikä kolmekymmentä."	23. Mutta hyvään maahan kylvetty on se, joka kuulee sanan ja ymmärtää, joka tosin tuottaa hedelmän ja tekee, muutama satakertaisen, muutama kuudenkymmenen kertaisen, muutama kolmenkymmenen kertaisen.	13:23 Mutta hyvän maahan kylvetty/ on se/ joca cuule sanan/ ja ymmärtä/ ja tuotta myös ja teke hedelmän/ muutamata satakertaiset/ muutamata cuudenkymmenen kertaiset/ muutamata colmenkymmenen kertaiset.
13:24 Toisen vertauksen hän puhui heille sanoen: "Taivasten valtakunta on verrattava mieheen, joka kylvi hyvän siemenen peltoonsa.	24. Toisen vertauksen pani hän heidän eteensä, sanoen: taivaan valtakunta on ihmisen vertainen, joka kylvi hyvän siemenen peltoonsa.	13:24 Toisen wertauxen pani hän heidän eteens/ sanoden: Taiwan waldacunda on ihmisen wertainen/ joca kylwi hyvän siemenen peldons.
13:25 Mutta ihmisten nukkuessa hänen vihamiehensä tuli ja kylvi lustetta nisun sekaan ja meni pois.	25. Mutta ihmisten maatessa tuli hänen vihollisensa ja kylvi ohdakkeita nisuin sekaan, ja meni pois.	13:25 Mutta ihmisten maates/ tuli hänen wihollisens/ ja kylwi ohdackeita nisuin secaan/ ja meni pois.
13:26 Ja kun laiho kasvoi ja teki hedelmää, silloin lustekin tuli näkyviin.	26. Mutta kuin oras rupeesi kasvamaan ja hedelmän kantoi, silloin näkyivät myös ohdakkeet.	13:26 Cosca oras rupeis caswaman/ ja hedelmöidzemän/ nijn näyit myös ohdacket.
13:27 Niin perheenisännän palvelijat tulivat ja sanoivat hänelle: 'Herra, etkö kylvänyt peltoosi hyvää siementä? Mistä siihen sitten on tullut lustetta?'	27. Mutta perheen isännän palvelijat tulivat ja sanoivat hänelle: Herra, etkös hyvää siementä kylvänyt peltoos? kusta siis sillä on ohdakkeet?	13:27 Silloin tulit perhenisännän palweliat/ ja sanoit hänelle: Herra/ etkös hywä siemendä kylvänyt peldos/ custa sijs sijhen on ohdacket tullet?
13:28 Hän sanoi heille: 'Sen on vihamies tehnyt.' Niin palvelijat sanoivat hänelle: 'Tahdotko, että menemme ja kokoamme sen?'	28. Niin sanoi hän heille: vihamies sen teki. Mutta palvelijat sanoivat hänelle: tahdotkos, että me menemme ja kokoamme ne?	13:28 Nijn sanoi hän heille: wihollinen sen teki. Sanoit palweliat hänelle: tahdotcos että me menem/ ja rewimme ne pois.
13:29 Mutta hän sanoi: 'En, ettette lustetta kootessanne nyhtäisi sen mukana nisuakin.	29. Mutta hän sanoi: en, ettette ohdakkeita kootessanne myös tempaisi ynnä heidän kanssansa nisuja pois.	13:29 Mutta hän sanoi: en/ sillä cosca te ohdacket rewittä pois/ nijn te myös temmatte nisut pois.
13:30 Antakaa molempain kasvaa yhdessä elonleikkuuseen asti; ja elonaikana minä sanon leikkuumiehille: Kootkaa ensin luste ja sitokaa se kimppuihin poltettavaksi, mutta nisu korjatkaa minun aittaani.'"	30. Sallikaat molemmat kasvaa elon-aikaan asti; ja elon-ajalla sanon minä elomiehille: kootkaat ensin ohdakkeet, ja sitokaat heitä lyhteisiin poltettaa, mutta nisu kootkaat minun aittaani.	13:30 Sallicat caswa molemmat elon aican asti: ja elon ajalla sanon minä elomiehille: cootcat ensin ohdacket/ ja sitocat heitä lyhteisiin poldetta/ mutta nisu cootcat minun aittani.

13:31 Vielä toisen vertauksen hän puhui heille sanoen: "Taivasten valtakunta on sinapinsiemenen kaltainen, jonka mies otti ja kylvi peltoonsa.	31. Toisen vertauksen pani hän heidän eteensä, sanoen: taivaan valtakunta on sinapin siemenen vertainen, jonka ihminen otti ja kylvi peltoonsa;	13:31 Toisen wertauxen pani hän heidän etens/ sanoden: Taiwan waldacunda on Sinapin siemenen wertainen/ jonga ihminen otti ja kylwi peldoos/
13:32 Se on kaikista siemenistä pienin, mutta kun se on kasvanut, on se suurin vihanneskasveista ja tulee puuksi, niin että taivaan linnut tulevat ja tekevät pesänsä sen oksille."	32. Joka on pienin kaikkia siemeniä, mutta kuin se kasvanut on, niin hän on suurin kaalein seassa, ja tulee puuksi, niin että taivaan linnut tulevat ja tekevät pesänsä sen oksille.	joca on pienin caickia siemenitä. 13:32 Mutta cosca se caswoi/ nijn hän on suurin taimein seas/ ja tule puuxi/ nijn että taiwan linnut tulewat/ ja tekewät pesäns sen oxille.
13:33 Taas toisen vertauksen hän puhui heille: "Taivasten valtakunta on hapatuksen kaltainen, jonka nainen otti ja sekoitti kolmeen vakalliseen jauhoja, kunnes kaikki happani."	33. Toisen vertauksen sanoi hän heille: taivaan valtakunta on hapatuksen vertainen, jonka vaimo otti, ja sekoitti kolmeen vakkaan jauhoja, siihen asti kuin kaikki happani.	13:33 Toisen wertauxen sanoi hän heille: Taiwan waldacunda on hapatoxen wertainen/ jonga waimo otti/ ja secoitti colmeen wackan jauhoi/ sijhenasti cuin caicki happani.
13:34 Tämän kaiken Jeesus puhui kansalle vertauksilla, ja ilman vertausta hän ei puhunut heille mitään;	34. Nämät kaikki puhui Jesus kansalle vertauksilla, ja ilman vertauksia ei hän mitään puhunut heille,	13:34 Nämät caicki puhui Jesus Canssalle wertauxilla/ ja ilman wertauxita ei hän mitän puhunut:
13:35 että kävisi toteen, mikä on puhuttu profeetan kautta, joka sanoo: "Minä avaan suuni vertauksiin, minä tuon ilmi sen, mikä on ollut salassa maailman perustamisesta asti."	35. Että täytettäisiin mitä oli prophetan kautta sanottu, joka sanoo: minä avaan suuni vertauksiin ja puhun ulos salatut maailman alusta.	että täytetäisin cuin oli Prophetan cautta sanottu/ joca sanoi: 13:35 Minä awan suuni wertauxis/ ja puhun salatut mailman algusta.
13:36 Sitten hän laski luotaan kansanjoukot ja meni asuntoonsa. Ja hänen opetuslapsensa tulivat hänen tykönsä ja sanoivat: "Selitä meille vertaus pellon lusteesta."	36. Silloin laski Jesus kansan menemään, ja tuli kotia. Ja hänen opetuslapsensa tulivat hänen tykönsä, sanoen: selitä meille sen vertaus pellon ohdakkeista.	13:36 Silloin laski Jesus Canssan/ ja tuli cotia. Ja hänen Opetuslapsens tulit/ sanoden: selitä meille se wertaus pellon ohdackeist.
13:37 Niin hän vastasi ja sanoi: "Hyvän siemenen kylväjä on Ihmisen Poika.	37. Niin hän vastasi ja sanoi heille: joka kylvää hyvän siemenen, se on Ihmisen Poika.	13:37 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: ihmisen poica on hywän siemenen kylwänyt/
13:38 Pelto on maailma; hyvä siemen ovat valtakunnan lapset, mutta lusteet ovat pahan lapset.	38. Mutta pelto on maailma; vaan hyvä siemen, ne ovat valtakunnan lapset; mutta ohdakkeet ovat pahan lapset.	peldo on mailma/ hywä siemen on waldacunnan lapset. 13:38 Mutta ohdacket owat pahan lapset.

13:39 Vihamies, joka ne kylvi, on perkele; elonaika on maailman loppu, ja leikkuumiehet ovat enkelit.	39. Vihollinen, joka ne kylvi, on perkele; elonaika on maailman loppu; mutta elomiehet ovat enkelit.	13:39 Wihollinen joca ne kylwi/ on Perkele/ elon aica on mailman loppu: elomiehet owat Engelit.
13:40 Niinkuin lusteet kootaan ja tulella poltetaan, niin on tapahtuva maailman lopussa.	40. Niinkuin siis ohdakkeet haetaan kokoon ja tulella poltetaan, niin pitää myös tämän maailman lopulla oleman.	13:40 Nijn cuin ohdacket haetan cocon/ ja tulella poltetan/ nijn pitä myös tämän mailman lopulla oleman.
13:41 Ihmisen Poika lähettää enkelinsä, ja he kokoavat hänen valtakunnastaan kaikki, jotka ovat pahennukseksi ja jotka tekevät laittomuutta,	41. Ihmisen Poika lähettää enkelinsä, ja heidän pitää kokooman hänen valtakunnastansa kaikki pahennukset, ja ne jotka vääryyttä tekevät,	13:41 Ihmisen Poica lähettä Engelins/ ja heidän pitä cocoman caicki pahennoxet/ ja ne jotca wääryyttä tekewät/ hänen waldacunnastans.
13:42 ja heittävät heidät tuliseen pätsiin; siellä on oleva itku ja hammasten kiristys.	42. Ja heittävät heidät tuliseen pätsiin: siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys.	13:42 Ja heittäwät heidän cuumaan pädzijn/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.
13:43 Silloin vanhurskaat loistavat Isänsä valtakunnassa niinkuin aurinko. Jolla on korvat, se kuulkoon.	43. Silloin pitää vanhurskaat kiiltämän niinkuin aurinko isänsä valtakunnassa. Jolla on korvat kuulla, se kuulkaan!	13:43 Silloin pitä wanhurscat kijldämän/ nijncuin Auringo heidän Isäns waldacunnas. Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.
13:44 Taivasten valtakunta on peltoon kätketyn aarten kaltainen, jonka mies löysi ja kätki; ja siitä iloissaan hän meni ja myi kaikki, mitä hänellä oli, ja osti sen pellon.	kuulla, se kuulkaan! 44. Taas on taivaan valtakunta tavarain vertainen, joka on peltoon kätketty, jonka ihminen löysi, ja kätki sen: ja ilon tähden, mikä hänellä siitä oli, meni hän pois ja myi kaikki mitä hänellä oli ja osti sen pellon.	13:44 Taas on Taiwan waldacunda tawaran wertainen/ joca on peldoon kätketty/ jonga ihminen löysi/ ja kätki sen: ja ilon tähden/ cuin hänellä sijtä oli/ meni hän pois/ ja myi caicki mitä hänellä oli/ ja osti sen pellon.
13:45 Vielä taivasten valtakunta on kuin kauppias, joka etsi kalliita helmiä,	45. Taas on taivaan valtakunta kauppiamiehen vertainen, joka etsi hyviä päärlyjä.	13:45 Taas on Taiwan waldacunda cauppamiehen wertainen/ joca edzei hywiä Pärlyjä.
13:46 ja löydettyään yhden kallisarvoisen helmen hän meni ja myi kaikki, mitä hänellä oli, ja osti sen.	46. Ja kuin hän löysi yhden kalliin päärlyn, meni hän pois, myi kaikki, mitä hänellä oli, ja osti sen.	13:46 Ja cuin hän löysi callin Pärlyn/ meni hän pois/ ja myi caicki mitä hänellä oli/ ja osti sen.
13:47 Vielä taivasten valtakunta on nuotan kaltainen, joka heitettiin mereen ja kokosi kaikkinaisia kaloja.	47. Taas on taivaan valtakunta vercon vertainen, joka on mereen heitetty, ja kaikenlaisia kokosi.	13:47 TAas on Taiwan waldacunda wercon wertainen /joca on mereen heitetty/ cocoman caickinaisia caloja/

13:48 Ja kun se tuli täyteen, vetivät he sen rannalle, istuutuivat ja kokosivat hyvät astioihin, mutta kelvottomat he viskasivat pois.	48. Kuin se täyteen tuli, vetivät he sen rannalle, ja istuivat ja erottivat hyvät astioihinsa, mutta mädänneet he heittivät pois.	cosca se täyten tuli. 13:48 Wedit he sen rannalle/ ja istuit ja eroitit hywät astioihins/ mutta pahan he heitit pois.
13:49 Näin on käyvä maailman lopussa; enkelit lähtevät ja erottavat pahat vanhurskaista	49. Näin on tapahtuva maailman lopulla: Enkelit menevät ulos ja erottavat pahat vanhurskasten keskeltä,	13:49 Näin myös on tapahtuva mailman lopulla/ Engelit tulewat/ ja erottawat pahat wanhurscaista.
13:50 ja heittävät heidät tuliseen pätsiin; siellä on oleva itku ja hammasten kiristys.	50. Ja heittävät heidät tuliseen pätsiin: siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys.	13:50 Ja heittäwät heidän cuumaan pädzijn/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.
13:51 Oletteko ymmärtäneet tämän kaiken?" He vastasivat hänelle: "Olemme."	51. Sanoi Jesus heille: ymmärsittekö te nämät kaikki? He sanoivat hänelle: ymmärsimme, Herra.	13:51 Sanoi Jesus heille: ymmärsittäkö te nämät caicki? He sanoit hänelle/ ymmärsimme Herra.
13:52 Ja hän sanoi heille: "Niin on jokainen kirjanoppinut, joka on tullut taivasten valtakunnan opetuslapsesi, perheenisännän kaltainen, joka tuo aarekammiostaan esille uutta ja vanhaa."	52. Mutta hän sanoi heille: sentähden jokainen kirjanoppinut, joka on taivaan valtakuntaan oppinut, se on perheenisännän vertainen, joka tavarastansa tuo edes uusia ja vanhoja.	13:52 Nijn hän sanoi heille: sentähden jocainen kirjanoppenut/ joca on Taiwan waldacunnan oppenut/ se on perhenisännän wertainen/ joca hänen tawarastans tuo edes utta ja wanha.
13:53 Ja kun Jeesus oli lopettanut nämä vertaukset, lähti hän sieltä.	53. Ja tapahtui, kuin Jesus lopetti nämät vertaukset, läksi hän sieltä.	13:53 Ja tapahtui/ cosca Jesus lopetti nämät puhet/ läxi hän sieldä.
13:54 Ja hän tuli kotikaupunkiinsa ja opetti heitä heidän synagoogassaan, niin että he hämmästyivät ja sanoivat: "Mistä hänellä on tämä viisaus ja nämä voimalliset teot?"	54. Ja kuin hän tuli isänsä maalle, opetti hän heitä heidän synagogassansa, niin että he hämmästyivät ja sanoivat: kusta tällä on tämä viisaus ja nämät väkevät työt?	13:54 Ja tuli hänen syndymä maallens/ ja opetti heidän Synagogasans/ nijn että he hämmästyit/ ja sanoit: Custa tällä on tämä wijsaus/ ja woima?
13:55 Eikö tämä ole se rakentajan poika? Eikö hänen äitinsä ole nimeltään Maria ja hänen veljensä Jaakob ja Joosef ja Simon ja Juudas?	55. Eikö tämä ole tuo sepän poika? eikö hänen äitinsä kutsuta Mariaksi ja hänen veljensä Jakob ja Joses, ja Simon ja Juudas?	13:55 Eikö tämä ole se sepän poica? Eikö hänen äitins cudzuta Mariaxi? ja hänen weljens Jacob ja Joses/ ja Simon ja Judas.
13:56 Ja eivätkö hänen sisarensa ole kaikki meidän parissamme? Mistä sitten hänellä on tämä kaikki?"	56. Ja hänen sisarensa, eikö ne kaikki ole meidän tykönämme? Kusta siis tällä on nämät kaikki?	13:56 Ja hänen sisarens/ eikö ne caicki ole meidän tykönäm? custa tällä on nämät caicki?

13:57 Ja he loukkaantuivat häneen. Mutta Jeesus sanoi heille: "Ei ole profeetta halveksittu muualla kuin kotikaupungissaan ja kodissaan."	57. Ja he pahenivat hänessä. Niin sanoi Jesus heille: ei prophetaa kussakaan halvempaan pidetä kuin isänsä maalla ja kotonansa.	13:57 Ja he pahenit hänes. Nijn sanoi Jesus heille: Ei Propheta cusacan halvembana pidetä/ cuin Isäns maalla ja cotonans.
13:58 Ja heidän epäuskonsa tähden hän ei tehnyt siellä monta voimallista tekoa.	58. Ja ei hän siellä monta väkevää työtä tehnyt, heidän epäuskonsa tähden.	13:58 Ja ei hän siellä monda ihmettä tehnyt heidän epäuscons tähden.
14 LUKU	14 LUKU	XIV. Lucu .
14:1 Siihen aikaan neljännen ruhtinas Herodes kuuli maineen Jeesuksesta.	1. Siihen aikaan kuuli Herodes tetrarka Jesuksen sanoman,	14:1 Siihen aican/ cuuli Herodes Tetrarcha Jesuxen sanoman/
14:2 Ja hän sanoi palvelijoilleen: "Se on Johannes Kastaja; hän on noussut kuolleista, ja sentähden nämä voimat hänessä vaikuttavat."	2. Ja sanoi palvelioillensa: tämä on Johannes Kastaja; hän on noussut kuolleista, ja sentähden tekee hän senkaltaisia väkeviä töitä.	ja sanoi palwelioilles: 14:2 Tämä on Johannes Castaja/ hän on nosnut cuolluista/ sentähden teke hän sencaltaisia wäkewitä töitä.
14:3 Sillä Herodes oli ottanut Johanneksen kiinni ja sitonut hänet ja pannut vankeuteen veljensä Filippuksen vaimon, Herodiaan, tähden.	3. Sillä Herodes oli ottanut Johanneksen kiinni, sitonut ja vankiuteen pannut, Herodiaksen, veljensä Philippuksen emännän tähden.	14:3 Sillä Herodes oli ottanut Johannexen kijnni/ sitonut ja fangiuxeen pannut/ Herodiaxen/ hänen weljens Philippuxen emännän tähden.
14:4 Sillä Johannes oli sanonut hänelle: "Sinun ei ole lupa pitää häntä."	4. Sillä Johannes oli hänelle sanonut: ei sinulle ole luvallinen häntä pitää.	14:4 Että Johannes oli hänelle sanonut: ei sowi sinun händä pitä.
14:5 Ja Herodes olisi tahtonut tappa Johanneksen, mutta pelkäsi kansaa, sillä he pitivät häntä profeettana.	5. Ja kuin hän tahtoi hänen tappa, pelkäsi hän kansaa; sillä he pitivät hänen prophetana.	14:5 Ja cuin hän tahdoi hänen tappa/ pelkäis hän Canssa: sillä he pidit hänen Prophetana.
14:6 Mutta kun Herodeksen syntymäpäivä tuli, tanssi Herodiaan tytär heidän edessään, ja se miellytti Herodesta;	6. Mutta kun Herodeksen syntymäjuhlaa pidettiin, hyppäsi Herodiaksen tytär heidän edessänsä; ja se kelpasi Herodekselle.	14:6 COsca Herodexen syndymä Juhla pidettin/ hyppäis Herodian tytär heidän edesäns. Ja se kelpais Herodexelle.
14:7 sentähden hän valalla vannoen lupasi antaa hänelle, mitä ikinä hän anois.	7. Sentähden lupasi hän hänelle vannotulla valalla antaa, mitä hän anois.	14:7 Sentähden lupais hän hänelle walalla/ anda mitä ikänäns hän anois.
14:8 Niin hän äitinsä yllytyksestä sanoi: "Anna tuoda minulle tänne lautasella Johannes Kastajan pää."	8. Mutta niinkuin hän äidiltänsä ennen neuvottu oli, anna minulle, hän sanoi, tässä vadissa Johannes Kastajan pää.	14:8 Nijn hän sanoi: nijncuin hänen äitins ennen hänen oli opettanut: anna minulle täsä astias Johannes Castajan pää.

14:9 Silloin kuningas tuli murheelliseksi, mutta valansa ja pöytävierasten tähden hän käski antaa sen.	9. Ja kuningas tuli murheelliseksi; mutta kuitenkin valan tähden ja niiden, jotka ynnä atrioitsivat, käski hän antaa hänelle,	14:9 Ja Cuningas tuli murhellisexi. Mutta cuitengin walan tähden/ ja nijden jotca sijnä atrioidzit/ käski hän anda hänelle.
14:10 Ja hän lähetti lyömään Johannekselta pään poikki vankilassa.	10. Ja lähetti leikkaamaan Johanneksen kaulaa tornissa.	14:10 Ja lähetti leickaman Johannexen caula tornisa.
14:11 Ja hänen päänsä tuotiin lautasella ja annettiin tytölle; ja tämä vei sen äidilleen.	11. Ja hänen päänsä kannettiin vadissa ja annettiin piialle, ja hän vei sen äidillensä.	14:11 Ja hänen pääns cannettin astias/ ja annettin pijcalle/ ja hän wei sen äitillens.
14:12 Ja hänen opetuslapsensa tulivat ja ottivat hänen ruumiinsa ja hautasivat hänet; ja he menivät ja ilmoittivat asian Jeesukselle.	12. Ja hänen opetuslapsensa tulivat, ja ottivat pois hänen ruumiinsa, ja hautasivat sen; ja menivät ja ilmoittivat Jeesukselle.	14:12 Ja hänen Opetuslapsens tulit/ ja otit pois hänen ruumiins/ hautaisit sen/ ja menit ja ilmoitit Jesuxelle.
14:13 Kun Jeesus sen kuuli, lähti hän sieltä venheellä autioon paikkaan, yksinäisyyteen. Ja tämän kuultuaan kansa meni jalkaisin kaupungeista hänen jälkeensä.	13. Ja kuin Jesus sen kuuli, meni hän sieltä pois haahdella erämaahan yksinänsä. Ja kuin kansa se kuuli, noudattivat he häntä jalkaisin kaupungeista.	14:13 COsca Jesus sen cuuli/ meni hän sieldä pois hahdella erimaahan yxinäns. Ja cosca Canssa sen cuuli/ noudatit he händä jalcaisin Caupungeista.
14:14 Ja astuessaan maihin Jeesus näki paljon kansaa, ja hänen kävi heitä sääliksi, ja hän paransi heidän sairaansa.	14. Ja Jesus meni ulos, ja näki paljon kansaa, ja armahti heidän päällensä, ja paransi heidän sairaitansa.	14:14 Ja Jesus käwi/ ja näki paljon Canssa/ ja armahti heidän päällens/ ja paransi sairaita.
14:15 Mutta kun ilta tuli, menivät hänen opetuslapsensa hänen tykönsä ja sanoivat: "Tämä paikka on autio, ja päivä on jo pitkälle kulunut; laske siis kansa luotasi, että he menisivät kyliin ostamaan itsellensä ruokaa."	15. Mutta kun ehtoo tuli, tulivat hänen opetuslapsensa hänen tykönsä, ja sanoivat: tämä on erämaa, ja aika on jo kulunut: laske kansa, että he menisivät kyliin itsellensä ruokaa ostamaan.	14:15 MUTta ehtona tulit Opetuslapset hänen tygöns/ ja sanoit: tämä on erimaa/ ja yö tule/ laske Canssa tykös kylijn menemän heillens ruoca ostaman.
14:16 Mutta Jeesus sanoi heille: "Ei heidän tarvitse mennä pois; antakaa te heille syödä."	16. Niin Jesus sanoi heille: ei tarvitse heidän mennä pois: antakaat te heidän syödä.	14:16 Nijn Jesus sanoi heille: Ei tarwita heidän menemän pois/ andacat te heidän syödä.
14:17 He sanoivat hänelle: "Meillä ei ole täällä muuta kuin viisi leipää ja kaksi kalaa."	17. Mutta he sanoivat hänelle: ei meillä ole tässä enempi kuin viisi leipää ja kaksi kalaa.	14:17 He sanoit hänelle: ei meillä ole täsä enä cuin wijsi leipä/ ja caxi cala.
14:18 Mutta hän sanoi: "Tuokaa ne tänne minulle."	18. Hän sanoi: tuokaat minulle ne tänne.	14:18 Hän sanoi/ tuocat minulle ne tänne.

14:19 Ja hän käski kansan asettua ruohikkoon, otti ne viisi leipää ja kaksi kalaa, katsoi ylös taivaaseen ja siunasi, mursi ja antoi leivät opetuslapsillensa, ja opetuslapset antoivat kansalle.	19. Ja hän käski kansan istua ruoholle, ja otti ne viisi leipää ja kaksi kalaa, katsahti ylös taivaasen, kiitti, ja mursi, ja antoi leivät opetuslapsille, ja opetuslapset antoivat kansalle.	Ja käski Canssan istua ruohon päälle. 14:19 Ja otti ne wijsi leipä/ ja caxi cala/ cadzahti ylös Taiwasen/ kijtti/ mursi ja andoi leiwät Opetuslapsillens/ ja Opetuslapset annoit Canssalle.
14:20 Ja kaikki söivät ja tulivat ravituiksi. Sitten he keräsivät jääneet palaset, kaksitoista täyttä vakallista.	20. Ja he söivät kaikki, ja ravittiin. Niin he kokosivat tähteistä muruja, kaksitoistakymmentä koria täyteen.	14:20 Ja he söit caicki/ ja rawittin. 14:21 Nijn he cocoisit muruja/ ja täytit caxitoistakymmendä coria tähteistä.
14:21 Ja niitä, jotka aterioivat, oli noin viisituhatta miestä, paitsi naisia ja lapsia.	21. Mutta niitä, jotka olivat syöneet, oli lähes viisituhatta miestä, ilman vaimoja ja lapsia.	Mutta nijtä cuin olit syönet/ oli lähes wijsi tuhatta miestä ilman waimoita ja lapsita.
14:22 Ja kohta hän vaati opetuslapsiansa astumaan venheeseen ja kulkemaan edeltä toiselle rannalle, sillä aikaa kuin hän laski kansan luotansa.	22. Ja kohta vaati Jesus opetuslapsiansa haahteen astumaan, ja menemään hänen edellään toiselle rannalle, niinkauvan kuin hän kansan olis tykönsä laskenut.	14:22 JA cohta Jesus waati Opetuslapsians hahten menemän hänen edelläns toiselle rannalle/ nijncauwan cuin hän Canssan olis häneldäns laskenut.
14:23 Ja laskettuaan kansan hän nousi vuorelle yksinäisyyteen, rukoilemaan. Ja kun ilta tuli, oli hän siellä yksinänsä.	23. Ja kuin hän oli kansan laskenut, astui hän yksinänsä vuorelle rukoilemaan. Ja kuin ehto joutui, oli hän siellä yksinänsä.	14:23 Ja cosca hän oli Canssan laskenut/ astui hän yxinäns vuorelle rucoileman. Ja cosca ehto joudui/ oli hän siellä yxinäns.
14:24 Mutta venhe oli jo monen vakomitan päässä maasta, aaltojen ahdistamana, sillä tuuli oli vastainen.	24. Mutta haaksi oli jo keskellä merta, ja ahdistettiin aalloilta; sillä vastatuuli oli.	14:24 Mutta haaxi oli jo keskellä merta/ ja ahdistettin alloilda: sillä wasta tuuli oli.
14:25 Ja neljännellä yövartiolla Jesus tuli heidän tykönsä kävellen järven päällä.	25. Mutta yöllä, neljännessä vartiossa, tuli Jesus heidän tykönsä, käyden merellä.	14:25 Mutta yöllä neljännes wartios/ tuli Jesus heidän tygöns/ käyden merellä.
14:26 Kun opetuslapset näkivät hänen kävelevän järven päällä, peljästyivät he ja sanoivat: "Se on aave", ja huusivat pelosta.	26. Ja kuin opetuslapset näkivät hänen merellä käyvän, peljästyivät he, ja sanoivat: kyöpelä se on; ja huusivat pelvon tähden.	14:26 Ja cosca Opetuslapset näit hänen merellä käywän/ peljästyit he/ ja sanoit: Köpeli se on/ ja huusit pelgon tähden.
14:27 Mutta Jesus puhutteli heitä kohta ja sanoi: "Olkaa turvallisella mielellä, minä se olen; älkää peljätkö."	27. Niin Jesus puhui kohta heille ja sanoi: olkaat hyvässä turvassa! minä olen: älkää peljästykö.	14:27 Nijn Jesus puhui cohta heille/ ja sanoi: olcat hywäs turwas/ minä olen/ älkät peljästykö.

14:28 Pietari vastasi hänelle ja sanoi: "Jos se olet sinä, Herra, niin käske minun tulla tykösi vettä myöten."	28. Niin vastasi Pietari häntä ja sanoi: Herra, jos sinä olet, niin käske minun tulla tykös vetten päällä.	14:28 Niin vastais Petari händä/ ja sanoi: Herra/ jos sinä olet/ niijn käske minun tulla tygös wetten päällä.
14:29 Hän sanoi: "Tule." Ja Pietari astui ulos venheestä ja käveli vetten päällä mennäkseen Jeesuksen tykö.	29. Niin hän sanoi: tule! Ja Pietari astui ulos haahdesta ja kävi vetten päällä, että hän menis Jesuksen tykö.	14:29 Niijn hän sanoi/ tule. Ja Petari astui ulos hahdest/ ja käwi wetten päällä/ että hän menis Jesuxen tygö.
14:30 Mutta nähdessään, kuinka tuuli, hän peljästy ja rupesi vajoamaan ja huusi sanoen: "Herra, auta minua."	30. Ja kuin hän näki ankaran tuulen, niin hän peljästy, ja rupesi vajoomaan, huusi sanoen: Herra, auta minua!	14:30 Ja cosca hän näki angaran tuulen/ niijn hän peljästy. 14:31 Ja rupeis wajoman/ huusi sanoden: Herra/ auta minua.
14:31 Niin Jeesus kohta ojensi kätensä, tarttui häneen ja sanoi hänelle: "Sinä vähäuskoinen, miksi epäillit?"	31. Niin Jesus ojensi kohta kätensä, ja tarttui häneen, ja sanoi hänelle: oi sinä heikko-uskoinen, miksis epäillit?	Niijn Jesus ojensi cohta kätens/ ja tartui häneen. 14:32 Ja sanoi hänelle/ o sinä heickouscainen/ mixis epäillit?
14:32 Ja kun he olivat astuneet venheeseen, asettui tuuli.	32. Kun he astuivat haahteen, niin tuuli tyveni.	cosca he astuit hahten/ niijn tuuli tyweni.
14:33 Niin venheessä-olijat kumarsivat häntä ja sanoivat: "Totisesti sinä olet Jumalan Poika."	33. Mutta ne, jotka olivat haahdessa, tulivat ja kumarsivat häntä, ja sanoivat: totisesti olet sinä Jumalan Poika.	14:33 Mutta ne/ jotca olit hahdesa/ tulit ja cumarsit händä/ ja sanoit: totisesta olet sinä Jumalan Poica.
14:34 Ja kuljettuaan yli he tulivat maihin Gennesaretiin.	34. Ja kuin he olivat menneet ylitse, tulivat he Genesaretin maalle.	14:34 JA cosca he olit mennet ylidze/ tulit he Genezaretin maalle.
14:35 Ja kun sen paikkakunnan miehet tunsivat hänet, lähettivät he sanan kaikkeen ympäristöön, ja hänen tykönsä tuotiin kaikki sairaat.	35. Ja kuin sen paikan miehet tunsivat hänen, lähettivät he ympäri kaikkea sitä maata, ja toivat hänen tykönsä kaikkinaisia sairaita,	14:35 Ja cosca sen paican Canssa tunsit hänen/ lähetit he ymbärins caicke sitä maata sanansaattajat/ ja toit hänelle caickinaisia kipeitä.
14:36 Ja he pysyivät häneltä, että vain saisivat koskea hänen vaippansa tupsuun; ja kaikki, jotka koskivat, paranivat.	36. Ja rukoilivat häntä, että he ainoastaan hänen vaatteensa palteeseen saisivat ruveta. Ja kaikki, jotka siihen rupesivat, tulivat terveiksi.	14:36 Ja rucoillit händä/ että he ainoastans hänen waattens paltesen saisit ruweta. Ja caicki jotca siihen rupeisit/ tulit terwexi.
15 LUKU	15 LUKU	XV. Lucu .
15:1 Silloin tuli fariseuksia ja kirjanoppineita Jerusalemista Jeesuksen luo, ja he sanoivat:	1. Silloin tulivat Jeesuksen tykö kirjanoppineet ja Pharisealaiset Jerusalemista, ja sanoivat:	15:1 Silloin tulit Jesuxen tygö Kirjanoppenet ja Phariseuxet Jerusalemist/ ja sanoit:

15:2 "Miksi sinun opetuslapsesi rikkovat vanhinten perinnäissääntöä? Sillä he eivät pese käsiään ruvetessaan aterialle."	2. Miksi sinun opetuslapses rikkovat vanhinten säädyn? sillä ei he pese käsiänsä leipää syödessänsä	15:2 Mixi sinun Opetuslapses rickowat wanhinden säädyt? sillä ei he pese käsiäs leipä syödesäns.
15:3 Mutta hän vastasi ja sanoi heille: "Miksi te itse rikotte Jumalan käskyn perinnäissääntönne tähden?"	3. Niin hän vastaten sanoi heille: miksi tekin rikotte Jumalan käskyn, teidän säätyinne tähden?	15:3 Nijn hän wastaten sanoi heille: Mixi myös te ricotte Jumalan käskyn teidän säätyinne tähden?
15:4 Sillä Jumala on sanonut: 'Kunnioita isääsi ja äitiäsi', ja: 'Joka kiroaa isäänsä tai äitiänsä, sen pitää kuolemalla kuoleman.'	4. Sillä Jumala käski, sanoen: kunnioita isääs ja äitiäs: ja joka kiroilee isää eli äitiä, hänen pitää kuolemalla kuoleman.	Sillä Jumala käski/ sanoden: 15:4 Cunnioita Isäs ja äitiäs/ ja joca kiroile Isäns eli äitiäns/ hänen pitä totisest cuoleman.
15:5 Mutta te sanotte: Joka sanoo isälleen tai äidilleen: 'Se, minkä sinä olisit ollut minulta saapa, on annettu uhrilahjaksi', sen ei tarvitse kunnioittaa isäänsä eikä äitiänsä.	5. Mutta te sanotte: jokainen sanokaan isälle taikka äidille: se on uhrattu, jolla sinua piti minulta autettaman: ja ei ensinkään kunnoittaisi isäänsä eikä äitiänsä.	15:5 Mutta te sanotta oikiaxi joca sano Isälle taicka äitille/ se on Jumalalle annettu/ jolla minun piti sinua auttaman. 15:6 Ja nijn ei ensingän cunnioita Isäns eikä äitiäns/
15:6 Ja niin te olette tehneet Jumalan sanan tyhjäksi perinnäissääntönne tähden.	6. Ja te olette rikkoneet Jumalan käskyn teidän säätyinne tähden.	a te olette rickonet Jumalan käskyn teidän säätyin tähden.
15:7 Te ulkokullatut, oikein teistä Esaias ennusti, sanoen:	7. Te ulkokullatut! Jesaias ennusti teistä oikein, sanoen:	15:7 Te wieckat/ Esaias ennusti teistä oikein/ sanoden:
15:8 'Tämä kansa kunnioittaa minua huulillaan, mutta heidän sydämensä on minusta kaukana;	8. Tämä kansa lähestyy minua suullansa, ja kunnioittaa minua huulillansa; mutta heidän sydämensä on kaukana minusta.	15:8 Tämä Canssa lähesty minua suullans/ ja cunnioitta minua huulillans/ mutta heidän sydämens on caucana minusta.
15:9 mutta turhaan he palvelevat minua opettaen oppeja, jotka ovat ihmiskäskyjä."	9. Vaan turhaan he minua palvelevat, opettain niitä opetuksia, jotka ovat ihmisten käskyt.	15:9 Waan turhan he minua palwelewat/ opettain sitä opetust joca ihmisten käsky on.
15:10 Ja hän kutsui kansan tykönsä ja sanoi heille: "Kuulkaa ja ymmärtäkää."	10. Ja hän kutsui kansan tykönsä, ja sanoi heille: kuulkaat ja ymmärtäkää!	15:10 Ja hän cudzui Canssan tygöns/ ja sanoi heille: cuulcat ja ymmärtäkät.
15:11 Ei saastuta ihmistä se, mikä menee suusta sisään; vaan mikä suusta käy ulos, se saastuttaa ihmisen."	11. Ei se ihmistä saastuta, mikä suusta menee sisälle, mutta se, mikä suusta tulee ulos, saastuttaa ihmisen.	15:11 Ei se ihmistä saastuta cuin suuhun pannan/ mutta se cuin suusta tule/ se saastutta ihmisen.

15:12 Silloin opetuslapset tulivat ja sanoivat hänelle: "Tiedätkö, että fariseukset loukkaantuivat kuullessaan tuon puheen?"	12. Niin tulivat hänen opetuslapsensa, ja sanoivat hänelle: tiesitkös, että Pharisealaiset pahenivat, kuin he tämän puheen kuuluivat?	15:12 Nijn tulit hänen Opetuslapsens/ ja sanoit hänelle: tiesitkös että Phariseuxet pahenit/ cosca he tämän puhen cuulit?
15:13 Mutta hän vastasi ja sanoi: "Jokainen istutus, jota minun taivaallinen Isäni ei ole istuttanut, on juurineen revittävä pois.	13. Mutta hän vastasi ja sanoi: jokainen istutus, jota ei minun taivaallinen Isäni ole istuttanut, pitää juurinensa revittämän ylös.	15:13 Mutta hän wastais ja sanoi: jocainen istutus/ jota ei minun taiwallinen Isän istuttanut/ pitä juurinens rewittämän ylös.
15:14 Älkää heistä välittäkö: he ovat sokeita sokeain taluttajia; mutta jos sokea sokeaa taluttaa, niin he molemmat kuoppaan lankeavat."	14. Antakaat heidän olla: he ovat sokiat sokiaain taluttajat; jos sokia sokiaa taluttaa, niin he molemmat kuoppaan lankeevat.	15:14 Andacat heidän olla/ he owat sokiat ja sokiaain taluttajat/ jos sokia sokiata talutta/ nijn he molemmat cuoppaan langewat.
15:15 Niin Pietari vastasi ja sanoi hänelle: "Selitä meille tämä vertaus."	15. Niin vastasi Pietari ja sanoi hänelle: selitä meille tämä vertaus.	15:15 Niin wastais Petari ja sanoi hänelle: selitä meille tämä wertaus.
15:16 Mutta Jeesus sanoi: "Vieläkö tekin olette ymmärtämättömiä?"	16. Niin Jesus sanoi: vieläkö tekin olette ymmärtämättömät?	15:16 Nijn Jesus sanoi: wieläkö te oletta taitamattomat?
15:17 Ettekö käsitä, että kaikki, mikä käy suusta sisään, menee vatsaan ja ulostuu?	17. Ettekö te vielä ymmärrä, että kaikki, mitä suuhun sisälle menee, se menee vatsaan, ja sillä on luonnollinen uloskäyminen.	15:17 Ettäkö te wielä ymmärrä? että caicki mitä suuhun pannan/ se mene wadzaan/ ja sillä on luonnolinen uloskäyminen.
15:18 Mutta mikä käy suusta ulos, se tulee sydäimestä, ja se saastuttaa ihmisen.	18. Mutta jotka suusta tulevat ulos, ne lähtevät sydäimestä ulos, ja saastuttavat ihmisen.	15:18 Mutta jotca suusta tulewat/ ne lähtewät sydäimestä/ ja saastuttawat ihmisen:
15:19 Sillä sydäimestä lähtevät pahat ajatukset, murhat, aviorikokset, haureudet, varkaudet, väärät todistukset, jumalanpilkkaukset.	19. Sillä sydäimestä tulevat ulos pahat ajatukset, murhat, salavuoteudet, huoruudet, varkaudet, väärät todistukset, pilkat:	15:19 Sillä sydäimestä tulewat pahat ajatuxet/ murhat/ salawuoteudet/ haureudet/ warcaudet/ wäärät todistuxet/ pilcat.
15:20 Nämä ihmisen saastuttavat; mutta pesemättömin käsin syöminen ei saastuta ihmistä."	20. Nämä ovat ne, jotka saastuttavat ihmisen; mutta pesemättömillä käsillä syödä, ei saastuta ihmistä.	15:20 Nämät saastuttawat ihmisen/ mutta pesemättömillä käsillä syödä/ ei saastuta ihmistä.
15:21 Ja Jeesus lähti sieltä ja vetäytyi Tyron ja Siidonin tienoille.	21. Ja Jesus läksi sieltä ja poikkesi Tyron ja Sidonin maan ääriin.	15:21 JA Jesus läxi siellä/ ja tuli Tyrin ja Sidonin maan ären.

15:22 Ja katso, kanaanilainen vaimo tuli niiltä seuduilta ja huusi sanoen: "Herra, Daavidin poika, armahda minua. Riivaaja vaivaa kauheasti minun tytärtäni."	22. Ja katso, Kanaanean vaimo, joka niistä maan ääristä oli tullut, huusi häntä, sanoen: Herra, Davidin poika, armahda minua: minun tyttäreni vaivataan hirmuisesti perkeleeltä.	15:22 Ja cadzo/ Cananean vaimo/ joca nijstä maan äristä oli tullut/ huusi händä sanoden: Herra/ Dawidin poica/ armada minun päälleni/ minun tyttären waiwatan hirmuisest Perkeleldä.
15:23 Mutta hän ei vastannut hänelle sanaakaan. Niin hänen opetuslapsensa tulivat ja rukoilivat häntä sanoen: "Päästä hänet menemään, sillä hän huutaa meidän jälkeemme."	23. Mutta ei hän sanaakaan häntä vastannut. Niin hänen opetuslapsensa tulivat ja rukoilivat häntä, sanoen: eroita häntä sinustas; sillä hän huutaa meidän jälkeemme.	15:23 Mutta ei hän sanacan händä wastannut. Nijn hänen Opetuslapsens tulit/ ja rucoilit händä sanoden: eroita händä sinustas: sillä hän huuta meidän jälkem.
15:24 Hän vastasi ja sanoi: "Minua ei ole lähetetty muitten kuin Israelin huoneen kadonneitten lammasten tykö."	24. Niin hän vastaten sanoi: en ole minä lähetetty, vaan kadotettu in lammasten tykö Israelin huoneesta.	15:24 Nijn hän wastaten sanoi: en ole minä lähetetty/ waan cadotettu in lammasten tygö Israelin huonesta.
15:25 Mutta vaimo tuli ja kumarsi häntä ja sanoi: "Herra, auta minua."	25. Mutta se tuli ja kumarsi häntä, sanoen: Herra, auta minua.	15:25 Mutta se tuli ja cumarsi händä/ sanoden: Herra auta minua.
15:26 Mutta hän vastasi ja sanoi: "Ei ole sovelias ottaa lasten leipää ja heittää penikoille."	26. Niin hän vastaten sanoi: ei ole sovelias ottaa lasten leipää ja heittää penikoille.	15:26 Nijn hän wastaten sanoi: ei ole soweljas/ otta lasten leipä ja heittä penicoille.
15:27 Mutta vaimo sanoi: "Niin, Herra; mutta syöväthän penikatkin niitä muruja, jotka heidän herrainsa pöydältä putoavat."	27. Niin se vastasi: totta Herra, syövät kuitenkin penikatkin niistä muruista, jotka heidän herrainsa pöydältä putoavat	15:27 Nijn se wastais: totta Herra/ syöwät cuitengin penicatkin nijstä muruista/ jotca heidän Herrains pöydäldä putowat.
15:28 Silloin Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Oi vaimo, suuri on sinun uskosi, tapahtukoon sinulle, niinkuin tahdot." Ja hänen tyttärensä oli siitä hetkestä terve.	28. Silloin Jesus vastaten sanoi hänelle: oi vaimo, suuri on sinun uskos, tapahtukoon sinulle niinkuin sinä tahdot. Ja hänen tyttärensä tuli sillä hetkellä terveeksi.	15:28 Silloin Jesus wastaten sanoi hänelle: O waimo/ suuri on sinun uscos/ tapahtucon sinulle nijncuin sinä tahdot/ ja hänen tyttärens tuli sillä hetkellä terwexi.
15:29 Ja Jeesus lähti sieltä ja tuli Galilean järven rannalle; ja hän nousi vuorelle ja istui sinne.	29. Ja Jesus läksi sieltä ja tuli Galilean meren tykö, ja astui vuorelle, ja istui siihen.	15:29 JA Jesus meni sieldä edemmä/ ja tuli Galilean meren tygö/ astui wuorelle/ ja istui sijhen.

15:30 Ja hänen tykönsä tuli paljon kansaa, ja he toivat mukanaan rampoja, raajarikkoja, sokeita, mykkiä ja paljon muita, ja laskivat heidät hänen jalkojensa juureen; ja hän paransi heidät,	30. Ja paljo kansaa tuli hänen tykönsä, ja toivat kanssansa ontuvia, sokeita, mykkiä, raajarikkoja ja paljon muita, ja laskivat Jesuksen jalkain eteen; ja hän paransi heidät.	15:30 Ja paljo Canssa tuli hänen tygöns/ ja toit cansans onduwita/ sokioita cuuroja/ myckiä/ raajarickoja/ ja paljo muita/ ja saatit Jesuxen jalcain eteen. 15:31 Ja hän paransi heitä/
15:31 niin että kansa ihmetteli nähdessään mykkäin puhuvan, raajarikkojen olevan terveitä, rampojen kävelevän ja sokeain näkevän; ja he ylistivät Israelin Jumalaa.	31. Niin että kansa ihmetteli, kuin he näkivät mykät puhuvan, raajaricot terveinä, ontuvat käyvän ja sokiat näkevän, ja kunnioittivat Israelin Jumalaa.	nijn että Canssa ihmetteli/ cosca he näit mykät puhuwan/ raajaricot/ terwenä olewan/ onduwat käywän/ sokiat näkewän/ ja cunnioidzit Israelin Jumalata.
15:32 Ja Jeesus kutsui opetuslapsensa tykönsä ja sanoi: "Minun käy sääliksi kansaa, sillä he ovat jo kolme päivää olleet minun tykönäni, eikä heillä ole mitään syötävää; enkä minä tahdo laskea heitä syömättä menemään, etteivät nääntyisi matkalla."	32. Ja Jesus kutsui opetuslapsensa tykönsä, ja sanoi: minä armahdan kansaa, että he ovat jo kolme päivää minun tykönäni viipyneet, ja ei ole heillä mitään syötävää: ja en minä tahdo heitä tyköäni syömättä laskea pois, ettei he tiellä vaipuisi.	15:32 JA Jesus cudzui Opetuslapsens tygöns/ ja sanoi: minä armahdan Canssa/ että he owat jo colme päiwä minun tykönäni wijpynet/ ja ei ole heillä syötäwätä/ ja en minä tahdo heitä tyköäni syömätä pois laske/ ettei he tiellä waipuis.
15:33 Niin opetuslapset sanoivat hänelle: "Mistä me saamme täällä erämaassa niin paljon leipää, että voimme ravita noin suuren kansanjoukon?"	33. Niin sanoivat hänen opetuslapsensa hänelle: kusta me saamme tässä erämaassa niin monta leipää, että me ravitsemme niin paljon kansaa?	15:33 Nijn sanoit hänen Opetuslapsens hänelle: custa me saamme täsä erimaas njn paljo leipä/ cuin me rawidzemma tämän Canssan.
15:34 Jeesus sanoi heille: "Montako leipää teillä on?" He sanoivat: "Seitsemän, ja muutamia kalasia."	34. Ja Jesus sanoi heille: kuinka monta leipää teillä on? He sanoivat: seitsemän, ja vähä kalasia.	15:34 Ja Jesus sanoi heille: monda leipä teillä on? He sanoit: seidzemen/ ja wähä calaisita.
15:35 Niin hän käski kansan asettua maahan.	35. Niin hän käski kansan istua maan päälle atrioitsemaan.	15:35 Nijn hän käski Canssan maan päällä atrioidzeman.
15:36 Ja hän otti ne seitsemän leipää ja kalat, kiitti, mursi ja antoi opetuslapsillensa, ja opetuslapset antoivat kansalle.	36. Ja hän otti ne seitsemän leipää ja kalat, kiitti, mursi ja antoi opetuslapsillensa, ja opetuslapset antoivat kansalle.	15:36 Ja hän otti ne seidzemen leipä/ ja calat/ kijtti/ mursi/ ja andoi Opetuslastens/ ja Opetuslapset annoit Canssalle/
15:37 Ja kaikki söivät ja tulivat ravituiksi. Sitten he keräsivät jääneet palaset, seitsemän täyttä vasullista.	37. Ja he söivät kaikki ja ravittiin, ja ottivat ylös mitä liiksi jäi, seitsemän täysinäistä koria muruja.	ja he söit caicki/ ja rawittiin. 15:37 Ja otit ylös mitä lijaxi jäi/ seidzemen täysinäistä coria muruja.

15:38 Ja niitä, jotka aterioivat, oli neljä tuhatta miestä, paitsi naisia ja lapsia.	38. Mutta niitä jotka söivät, oli neljä tuhatta miestä, ilman vaimoja ja lapsia.	15:38 Mutta niitä kuin söi/ oli neljä tuhatta miestä/ ilman vaimoita ja lapsita.
15:39 Ja laskettuaan kansan tykönsä hän astui venheeseen ja meni Magadanin alueelle.	39. Ja kuin hän oli kansan tykönsä laskenut, astui hän hahteen, ja tuli Magdalan rajoille.	15:39 Ja kuin hän oli Canssan tykönsä laskenut/ astui hän hahteen/ ja tuli Magdalan rajoille.
16 LUKU	16 LUKU	XVI. Lucu .
16:1 Ja fariseukset ja saddukeukset tulivat hänen luoksensa ja kiusasivat häntä pyytäen häntä näyttämään heille merkin taivaasta.	1. Niin tulivat hänen tykönsä Pharisealaiset ja Saddukealaiset ja kiusaten anoivat häntä, että hän merkin taivaasta osoittais heille.	16:1 Niin tulit hänen tykönsä Phariseuxet ja Saduceuxet ja anoit häntä kiusaten merkkiä Taivasta.
16:2 Mutta hän vastasi ja sanoi heille: "Kun ilta tulee, sanotte te: 'Tulee selkeä ilma, sillä taivas ruskottaa',	2. Niin hän vastasi ja sanoi heille: kuin ehto tulee, niin te sanotte: seijes tulee: sillä taivas ruskottaa,	16:2 Niin hän vastais ja sanoi heille: ehtolla te sanotta: seijes tule: sillä Taiwas ruscotta.
16:3 ja aamulla: 'Tänään tulee rajuilma, sillä taivas ruskottaa ja on synkkä.' Taivaan muodon te osaatte arvioida, mutta aikain merkkejä ette osaa.	3. Ja huomennä: tänään tulee kova ilma; sillä taivas ruskottaa ja on valju. Te ulkokullatut! te taidatte taivaan muodon tuomita, mutta aikain merkkejä ette taida tuomita?	16:3 Ja huomennä/ tänään tule cowa ilma: sillä Taiwas ruscotta/ ja on pimiä. Te wieckat/ Te taidatte Taiwan muodon duomita/ ettäkö te taida myös tämän ajan merkkiä duomita?
16:4 Tämä paha ja avionrikkoja sukupolvi tavoittelee merkkiä, mutta sille ei anneta muuta merkkiä kuin Joonaan merkki." Ja hän jätti heidät ja meni pois.	4. Tämä häijy ja huorintekijä sukukunta etsii merkkiä, ja ei hänelle pidä merkkiä annettaman, vaan Jonan prophetan merkki. Ja hän jätti heidät, ja meni pois.	16:4 Tämä häijy ja huorintekijä sucucunda edzi merkkiä/ ja ei hänelle anneta muuta merkkiä/ vaan Jonan Prophetan merkki/ ja hän jätti heidän/ ja meni pois.
16:5 Kun opetuslapset saapuivat toiselle rannalle, olivat he unhottaneet ottaa leipää mukaansa.	5. Ja kuin hänen opetuslapsensa olivat tulleet ylitse toiselle rannalle, olivat he unohtaneet ottaa leipiä myötänsä.	16:5 Ja koska hänen Opetuslapsens olit tulleet ylitse toiselle rannalle: olit he unhottanet otta leipä myötäns.
16:6 Ja Jeesus sanoi heille: "Varokaa ja kavahtakaa fariseusten ja saddukeusten hapatusta."	6. Mutta Jesus sanoi heille: katsokaat ja kavahtakaat teidän Pharisealaisten ja Saddukealaisten hapatuksesta.	16:6 Niin Jesus sanoi heille: cadzocat ja cawahtacat teidän Phariseusten ja Saduceusten hapatuxest.
16:7 Niin he puhuivat keskenään sanoen: "Emme ottaneet leipää mukaamme."	7. Niin he ajattelivat itsellensä, sanoen: se on, ettemme ottaneet leipiä myötämme.	16:7 Niin he ajattelit idzelläns/ sanoden: En me ottanet leipiä cansam.

16:8 Mutta kun Jeesus sen huomasi, sanoi hän: "Te vähäuskoiset, mitä puhutte keskenänne siitä, ettei teillä ole leipää mukanne?"	8. Mutta kuin Jesus sen ymmärsi, sanoi hän heille: te vähäuskoiset! mitä te ajattelette keskenänne, ettette leipiä myötänne ottaneet?	16:8 Cosca Jesus sen ymmärsi/ sanoi hän heille: te vähä uscoiset/ mitä te suretta keskenän/ etet te leipiä cansan ottanet?
16:9 Ettekö vielä käsitä? Ja ettekö muista niitä viittä leipää viidelletuhannelle ja kuinka monta vakallista otitte talteen,	9. Ettekö vielä ymmärrä, taikka ettekö te muista niitä viittä leipää viidelletuhannelle, ja kuinka monta koria te korjasitte?	16:9 Ettäkö vielä ymmärrä? taikka ettekö te muista wijttä leipä/ ja wijttä tuhatta ihmistä/ ja mittoman coria te corjaisitta?
16:10 ettekä niitä seitsemää leipää neljälletuhannelle ja kuinka monta vasullista otitte talteen?	10. Niin myös niitä seitsemää leipää neljälletuhannelle, ja kuinka monta koria te korjasitte?	16:10 Nijn mös nijtä seizzendä leipä/ ja neljä tuhatta ihmistä/ ja mittoman coria te corjaisitta?
16:11 Kuinka te ette käsitä, etten minä puhunut teille leivästä? Vaan kavahtakaa fariseusten ja saddukeusten hapatusta."	11. Kuinka ette ymmärrä, etten minä leivästä teille sitä sanonut, että teidän pitäis kavahtaman teidän Pharisealaisten ja Saddukealaisten hapatuksesta?	16:11 Cuinga et te ymmärrä (etten minä leiwäst teille sitä sanonut/ että teidän pidäis cawattaman Phariseusten ja Saduceusten hapatuxest?)
16:12 Silloin he ymmärsivät, ettei hän käskenyt kavahtamaan leivän hapatusta, vaan fariseusten ja saddukeusten oppia.	12. Silloin he ymmärsivät, ettei hän käskenyt heitä kavahtamaan itsiänsä leivän hapatuksesta, vaan Pharisealaisten ja Saddukealaisten opista.	16:12 Silloin he ymmärsit/ ettei hän käskenyt cawatta leiwän hapatuxest/ mutta Phariseusten ja Saduceusten opetuxest.
16:13 Kun Jeesus tuli Filippuksen Kesarean tienoille, kysyi hän opetuslapsiltaan sanoen: "Kenen ihmiset sanovat Ihmisen Pojan olevan?"	13. Mutta kuin Jesus tuli Kesarean maan ääriin, joka kutsutaan Philippuksen, kysyi hän opetuslapsiltansa ja sanoi: kenenkä sanovat ihmiset minun, Ihmisen Pojan, olevan?	16:13 Silloin tuli Jesus Cesarean maan äreen/ joca cudzutän Philippuxen/ ja kysyi Opetuslapsillens/ ja sanoi: Kenengä sanowat ihmiset minun ihmisen Pojan olewan?
16:14 Niin he sanoivat: "Muutamat Johannes Kastajan, toiset Eliaan, toiset taas Jeremiaan tahi jonkun muun profeetoista."	14. Niin he sanoivat: monikahdat Johannes Kastajan; mutta muutamat Eliaan; muutamat taas Jeremiaan, taikka jonkun prophetaista.	16:14 Nijn he sanoit: Monicahdät Johannes Castajan: Mutta muutamat Helian: Muutamat taas Jeremian/ taikka jongun Prophetaista.
16:15 Hän sanoi heille: "Kenenkä te sanotte minun olevan?"	15. Sanoi hän heille: mutta kenenkä te sanotte minun olevan?	16:15 Sanoi hän heille: mutta kenengä te sanotta minun olewan?
16:16 Simon Pietari vastasi ja sanoi: "Sinä olet Kristus, elävän Jumalan Poika."	16. Vastasi Simon Pietari ja sanoi: sinä olet Kristus, elävän Jumalan Poika.	16:16 Wastais Simon Petari ja sanoi: sinä olet Christus elävän Jumalan Poica.

16:17 Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Autuas olet sinä, Simon, Joonaan poika, sillä ei liha eikä veri ole sitä sinulle ilmoittanut, vaan minun Isäni, joka on taivaissa.	17. Ja Jesus vastaten sanoi hänelle: autuas olet sinä, Simon Jonan poika! sillä ei liha eikä veri ilmoittanut sitä sinulle, vaan Isäni, joka on taivaissa.	16:17 Ja Jesus wastaten sanoi hänelle: Autuas olet sinä Simon Jonan poica/ sillä ettei liha eikä weri ilmoittanut sitä sinulle/ mutta minun Isän joca on Taiwais.
16:18 Ja minä sanon sinulle: sinä olet Pietari, ja tälle kalliolle minä rakennan seurakuntani, ja tuonelan portit eivät sitä voita.	18. Mutta minä myös sanon sinulle: sinä ole Pietari, ja tämän kallion päälle tahdon minä rakentaa minun seurakuntani, ja helvetin portit ei pidä häntä voittaman.	16:18 Mutta minä myös sanon sinulle: sinä olet Petari/ ja tämän callion päälle tahdon minä raketa minun Seuracundani/ ja helwetin portit ei pidä händä woittaman.
16:19 Minä olen antava sinulle taivasten valtakunnan avaimet, ja minkä sinä sidot maan päällä, se on oleva sidottu taivaissa, ja minkä sinä päästät maan päällä, se on oleva päästetty taivaissa."	19. Ja minä annan sinulle taivaan valtakunnan avaimet: ja mitä sinä maan päällä sidot, pitää sidotun oleman taivaissa, ja mitä sinä päästät maan päällä, sen pitää oleman päästetyyn taivaissa.	16:19 Ja minä annan sinulle Taiwan waldacunnan awaimet/ ja caicki cuin sinä maan päällä sidot/ pitä sidotut oleman Taiwais/ ja caicki cuin sinä päästät maan päällä/ ne pitä myös oleman päästetyt Taiwais.
16:20 Silloin hän varoitti vakavasti opetuslapsiaan kenellekään sanomasta, että hän on Kristus.	20. Niin hän haastoi opetuslapsiansa kellenkään sanomasta, että hän oli Jesus Kristus.	16:20 Nijn hän haasti Opetuslapsians kellengän sanomast/ että hän oli Jesus Christus.
16:21 Siitä lähtien Jeesus alkoi ilmoittaa opetuslapsilleen, että hänen piti menemän Jerusalemiin ja kärsimän paljon vanhimmilta ja ylipapeilta ja kirjanoppineilta ja tuleman tapetuksi ja kolmantena päivänä nouseman ylös.	21. Siitä ajasta rupesi Jesus julistamaan opetuslapsillensa, että hänen piti Jerusalemiin menemän, ja paljon vanhimmilta ja pappein päämiehiltä ja kirjanoppineilta kärsimän, ja tapettaman, ja kolmantena päivänä ylösouseman.	16:21 Siitä ajasta rupeis Jesus julistaman Opetuslapsillens/ että hänen piti Jerusalemijn menemän/ ja paljon wanhimmilda ja Pappein päämiehildä ja Kirjanoppeneilda kärsimän/ ja piti tapettaman ja colmanden päiwänä ylösouseman.
16:22 Silloin Pietari otti hänet erilleen ja rupesi nuhtelemaan häntä sanoen: "Jumala varjelkoon, Herra, älköön se sinulle tapahtuko."	22. Ja Pietari otti hänen erinänsä, rupesi häntä nuhtelemaan, sanoen: armahda itsiäs, Herra: älköön sinulle se tapahtuko!	16:22 Ja cuin Petari otti hänen erinäns/ rupeis hän händä nuhteleman/ sanoden: armada idzes Herra/ älkön sinulle njn tapahtuco.
16:23 Mutta hän kääntyi ja sanoi Pietarille: "Mene pois minun edestäni, saatana; sinä olet minulle pahennukseksi, sillä sinä et ajattele sitä, mikä on Jumalan, vaan sitä, mikä on ihmisten."	23. Niin hän käänsi itsensä ympäri ja sanoi Pietarille: mene pois minun tyköäni, saatana! sinä olet minulle pahennukseksi: ettes ymmärrä niitä, jotka Jumalan ovat, mutta ne, jotka ihmisen ovat.	16:23 Ja hän käänsi hänens ymbärins/ ja sanoi: mene pois minun tyköäni Satan/ sinä pahennat minun/ ettes ymmärrä nijtä/ jotca Jumalan owat/ mutta ne jotca ihmisten owat.

16:24 Silloin Jeesus sanoi opetuslapsillensa: "Jos joku tahtoo minun perässäni kulkea, hän kieltäkään itsensä ja ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua.	24. Silloin Jeesus sanoi opetuslapsillensa: jos joku tahtoo minun perässäni tulla, hän kieltäkään itsensä, ja ottakaan ristinsä, ja seuratkaan minua;	16:24 Silloin Jeesus sanoi Opetuslapsillens: jos joku tahto seurata minua/ hän kieltäkään idzens/ ja ottacan ristins päällens/ ja seuratcan minua.
16:25 Sillä joka tahtoo pelastaa elämänsä, hän kadottaa sen, mutta joka kadottaa elämänsä minun tähteni, hän löytää sen.	25. Sillä joka tahtoo henkensä vapahtaa, hän hukuttaa sen; mutta joka henkensä hukuttaa minun tähteni, hän löytää sen.	16:25 Sillä joca tahto hengens kätke/ hän hucutta sen. Mutta joca hengens hucutta minun tähteni/ hän löytä sen.
16:26 Sillä mitä se hyödyttää ihmistä, vaikka hän voittaisi omaksensa koko maailman, mutta saisi sielullensa vahingon? Taikka mitä voi ihminen antaa sielunsa lunnaiksi?	26. Sillä mitä se auttaa ihmistä, jos hän kaiken maailman voittais, ja sielullensa saisi vahingon? taikka mitä antaa ihminen sielunsa lunastukseksi?	16:26 Mitä se autta ihmisen/ jos hän caiken mailman woitta/ ja sielullens teke wahingon? taicka mitä anda ihminen/ jolla hän sieluns lunasta?
16:27 Sillä Ihmisen Poika on tuleva Isänsä kirkkaudessa enkeliensä kanssa, ja silloin hän maksaa kullekin hänen tekojensa mukaan.	27. Sillä Ihmisen Poika on tuleva Isänsä kunniassa enkelittensä kanssa, ja silloin hän maksaa kullekin töittensä jälkeen.	16:27 Sillä se tosin tapahtu/ että ihmisen Poica on tulewa Isäns cunnias Engeleittens cansa/ ja silloin hän maxa cullekin töidens jälkeen.
16:28 Totisesti minä sanon teille: tässä seisovien joukossa on muutamia, jotka eivät maista kuolemaa, ennenkuin näkevät Ihmisen Pojan tulevan kuninkuudessaan."	28. Totisesti minä sanon teille: muutamit seisovat tässä, joiden ei suinkaan pidä kuolemaa maistaman, siihenasti kuin he näkevät Ihmisen Pojan tulevan hänen valtakunnassansa.	16:28 Totisest minä sanon teille: muutamit seisowat täsä/ jotca ei pidä cuolemata maistaman/ siihenasti cuin he näkewät ihmisen Pojan tulewan/ hänen waldacunnasans.
17 LUKU	17 LUKU	XVII. Lucu .
17:1 Ja kuuden päivän kuluttua Jeesus otti mukaansa Pietarin sekä Jaakobin ja hänen veljensä Johanneksen ja vei heidät korkealle vuorelle, yksinäisyyteen.	1. Ja kuuden päivän perästä otti Jeesus Pietarin ja Jakobin ja Johanneksen hänen veljensä, ja vei heidät erinänsä korkialle vuorelle.	17:1 Ja cuuden päiwän peräst/ otti Jeesus Petarin/ Jacobin ja Johannexen hänen weljens/ ja wei heidän erinäns corkialle wuorelle
17:2 Ja hänen muotonsa muuttui heidän edessään, ja hänen kasvonsa loistivat niinkuin aurinko, ja hänen vaatteensa tulivat valkoisiksi niinkuin valo	2. Ja kirkastettiin heidän edessänsä, ja hänen kasvonsa paistivat niinkuin aurinko, ja hänen vaatteensa tulivat valkiaksi niinkuin valkeus.	ja kircastettin heidän edesäns. 17:2 Ja hänen caswons paisti nijncuin Auringoinen/ ja hänen waattens tulit walkiaxi nijcuin walkeus.

17:3 Ja katso, heille ilmestyivät Mooses ja Elias, jotka puhuivat hänen kanssansa.	3. Ja katso, heille näkyivät Moses ja Elias, jotka puhuivat hänen kanssansa.	17:3 Ja cadzo/ heille ilmestyit Moses ja Elias/ ja puhuit hänen cansans.
17:4 Niin Pietari rupesi puhumaan ja sanoi Jeesukselle: "Herra, meidän on tässä hyvä olla; jos tahdot, niin minä teen tähän kolme majaa, sinulle yhden ja Moosekselle yhden ja Eliaalle yhden."	4. Niin vastasi Pietari ja sanoi Jeesukselle: Herra, meidän on tässä hyvä olla: jos sinä tahdot, niin me teemme tähän kolme majaa, sinulle yhden, ja Mosekselle yhden, ja Eliaalle yhden.	17:4 Nijn wastais Petari/ ja sanoi Jesuxelle: Herra/ meidän on täsä hywä olla/ jos sinä tahdot/ nijn me teemme tähän colme maja/ sinulle yhden/ Mosexelle yhden ja Elialle yhden.
17:5 Hänen vielä puhuessaan, katso, heidät varjosi valoisa pilvi; ja katso, pilvestä kuului ääni, joka sanoi: "Tämä on minun rakas Poikani, johon minä olen mielistynyt; kuulkaa häntä."	5. Vielä hänen puhuisansa, katso, paistava pilvi ympäri varjosi heidät, ja katso, ääni pilvestä sanoi: tämä on minun rakas Poikani, johonka minä mielistyin: kuulkaat häntä.	17:5 Wielä hänen puhuisans/ cadzo/ walkia pilwi ymbäriwarjois heidän. Ja cadzo/ äni pilwest sanoi: Tämä on minun racas Poican/ johonga minä mielistyn/ cuulcat händä.
17:6 Kun opetuslapset sen kuulivat, lankesivat he kasvoilleen ja peljästyivät kovin.	6. Ja kuin opetuslapset sen kuulivat, lankesivat he kasvoillensa, ja peljästyivät sangen kovin.	17:6 Ja cuin Opetuslapset sen cuulit/ langeisit he caswoillens/ ja peljästyit sangen cowin.
17:7 Niin Jeesus tuli heidän tykönsä, koski heihin ja sanoi: "Nouskaa, älkääkä peljätkö."	7. Ja Jesus tuli, ja rupesi heihin, ja sanoi: nouskaat, ja älkäät peljätkö.	17:7 Ja Jesus tuli/ ja rupeis heihin/ ja sanoi: noscat ja älkät peljätkö.
17:8 Ja kun he nostivat silmänsä, eivät he nähneet ketään muuta kuin Jeesuksen yksinään.	8. Mutta kuin he silmänsä nostivat, ei he ketään nähneet, vaan Jesuksen yksinänsä.	17:8 Cosca he silmäns nostit/ ei he ketän nähnet/ mutta Jesuxen yxinäns.
17:9 Ja heidän kulkiessaan alas vuorelta Jeesus varoitti heitä sanoen: "Älkää kenellekään kertoko tätä näkyä, ennenkuin Ihmisen Poika on noussut kuolleista."	9. Ja kuin he menivät vuorelta alas, haastoi Jesus heitä, sanoen: älkäät kellenkään tätä näkyä sanoko, siihenasti kuin Ihmisen Poika kuolleista nousee.	17:9 Ja cuin he menit wuorelda alas/ haasti Jesus heitä/ sanoden: älkät kellekän tätä näkyä sanoco/ siihenasti cuin ihmisen Poica cuolluista nouse.
17:10 Ja hänen opetuslapsensa kysyivät häneltä sanoen: "Miksi sitten kirjanoppineet sanovat, että Eliaan pitää tulla ensin?"	10. Niin hänen opetuslapsensa kysyivät häneltä, sanoen: miksi siis kirjanoppineet sanovat, että Eliaan pitää ennen tuleman?	17:10 Nijn hänen Opetuslapsens kysyit hänelle/ sanoden: Mixi sijs Kirjanoppenet sanowat/ että Elian pitä ennen tuleman?
17:11 Jeesus vastasi ja sanoi: "Elias tosin tulee ja asettaa kaikki kohdalleen.	11. Niin Jesus vastaten sanoi heille: Elias tosin tulee ennen, ja kohentaa kaikki.	17:11 Nijn Jesus wastaten/ sanoi heille: Elias tosin tule ennen/ ja cohenda caicki.

17:12 Mutta minä sanon teille, että Elias on jo tullut. Mutta he eivät tunteneet häntä, vaan tekivät hänelle, mitä tahtoivat. Samoin myös Ihmisen Poika saa kärsiä heiltä."	12. Mutta minä sanon teille: Elias on jo tullut; ja ei he tunteneet häntä, mutta tekivät hänelle mitä he tahtoivat. Niin myös Ihmisen Poika on heiltä kärsivä.	17:12 Mutta minä sanon teille: Elias on jo tullut/ ja ei he tundenet händä/ mutta teit hänen mitä he tahdoit. Nijn myös ihmisen Poica on heildä kärsiwä.
17:13 Silloin opetuslapset ymmärsivät hänen puhuneen heille Johannes Kastajasta.	13. Silloin ymmärsivät opetuslapset hänen Johannes Kastajasta sanoneen heille.	17:13 Silloin ymmärsit Opetuslapset hänen Johannes Castajast sanonen.
17:14 Ja kun he saapuivat kansan luo, tuli hänen tykönsä muuan mies, polvistui hänen eteensä	14. Ja kuin he kansan tykö tulivat, tuli yksi mies hänen tykönsä ja lankesi polvillensa hänen eteensä,	17:14 Ja cuin he Canssan tygö tulit/ tuli yxi mies hänen tygöns/ ja langeis polwillens hänen eteens/ sanoden:
17:15 ja sanoi: "Herra, armahda minun poikaani, sillä hän on kuunvaihetautinen ja kärsii kovin; usein hän kaatuu, milloin tuleen, milloin veteen.	15. Ja sanoi: Herra, armahda minun poikaani, sillä hän on kuutaudillinen ja kovin vaivataan; sillä hän lankee usein tuleen ja usein veteen.	17:15 Herra/ armada minun poicani/ sillä hän on cuutaudillinen/ ja cowin waiwatan/ sillä hän lange usein tuleen/ ja usein myös weteen.
17:16 Ja minä toin hänet sinun opetuslastesi tykö, mutta he eivät voineet häntä parantaa."	16. Ja minä toin hänen opetuslastes tykö, ja ei he voineet häntä parantaa.	17:16 Ja minä toin hänen sinun Opetuslastes tygö/ ja he ei woinet händä parata.
17:17 Niin Jeesus vastasi ja sanoi: "Voi sinä epäuskoinen ja nurja sukupolvi, kuinka kauan minun täytyy olla teidän kanssanne? Kuinka kauan kärsiä teitä? Tuokaa hänet tänne minun tyköni."	17. Niin Jesus vastaten sanoi: oi epäuskoinen ja nurja sukukunta! kuinka kauvan minun pitää teidän kanssanne oleman? kuinka kauvan minun pitää teitä kärsimän? Tuokaat häntä minulle tänne.	17:17 Nijn Jesus wastaten/ sanoi: epäuscoinen ja cangia sucucunda/ cuinga cauwan minun pitä teidän cansan oleman? cuinga cauwan minun pitä teitä kärsimän? tuocat händä tänne.
17:18 Ja Jeesus nuhteli riivaajaa, ja se lähti pojasta, ja poika oli siitä hetkestä terve.	18. Ja Jesus rankaisi sitä, ja perkele meni hänestä ulos; ja poika parani sillä hetkellä.	17:18 Ja Jesus rangais sen/ ja Perkele meni hänestä ulos. Ja poica parani sillä hetkellä.
17:19 Sitten opetuslapset menivät Jeesuksen tykö erikseen ja sanoivat: "Miksi emme me voineet ajaa sitä ulos?"	19. Silloin menivät opetuslapset Jesuksen tykö erinänsä, ja sanoivat: miksi emme voineet sitä ajaa ulos?	17:19 Silloin menit Opetuslapset Jesuxen tygö erinäns/ ja sanoit: Mixen me woinet sitä aja ulos?

<p>17:20 Niin hän sanoi heille: "Teidän epäuskonne tähden; sillä totisesti minä sanon teille: jos teillä olisi uskoa sinapinsiemenenkään verran, niin te voisitte sanoa tälle vuorelle: 'Siirry täältä tuonne', ja se siirtyisi, eikä mikään olisi teille mahdotonta."</p>	<p>20. Niin Jesus sanoi heille: epäuskonne tähden. Sillä totisesti minä sanon teille: jos teillä olis usko niinkuin sinapin siemen, niin te taitaisitte sanoa tälle vuorelle: siirry tästä sinne, niin se siirtyis, ja ei teille mitään olisi mahdotointa.</p>	<p>17:20 Nijn Jesus sanoi heille: teidän epäuscon tähden. Totisesta minä sanon teille: jos teillä olis usco nijncuin sinapin siemen/ nijn te taidaisitta sano tälle vuorelle: sijrrä sinus tästä sinne/ nijn se sijrtyis: ja ei teillä mitän olis mahdotoinda.</p>
<p>17:21 Mutta tätä lajia ei saa lähtemään ulos muulla kuin rukouksella ja paastolla.</p>	<p>21. Vaan tämä suku ei mene muutoin ulos kuin rukouksella ja paastolla.</p>	<p>17:21 Waan tämä sucu ei mene muutoin ulos/ cuin rucouxella/ ja paastolla.</p>
<p>17:22 Ja kun he yhdessä vaelsivat Galileassa, sanoi Jeesus heille: "Ihmisen Poika annetaan ihmisten käsiin,</p>	<p>22. Kuin he asuivat Galileassa, sanoi Jesus heille: tapahtuva on, että Ihmisen Poika annetaan ylön ihmisten käsiin;</p>	<p>17:22 Cosca he asuit Galileas/ sanoi Jesus heille: tapahtuva on/ että ihmisen Poica annetan ylön ihmisten käsijn.</p>
<p>17:23 ja he tappavat hänet, ja kolmantena päivänä hän nousee ylös." Ja he tulivat kovin murheellisiksi.</p>	<p>23. Ja he tappavat hänen, ja kolmantena päivänä hän nousee ylös. Ja he tulivat sangen murheellisiksi.</p>	<p>17:23 Ja he tappawat hänen/ ja colmandena päiwänä hän nouse ylös. Ja he tulit sangen murhellisexi.</p>
<p>17:24 Ja kun he saapuivat Kapernaumiin, tulivat temppeliveron kantajat Pietarin luo ja sanoivat: "Eikö teidän opettajanne maksa temppeliveroa?"</p>	<p>24. Mutta kuin he menivät Kapernaumiin, tulivat verorahan ottajat Pietarin tykö, ja sanoivat: eikö Mestarinne ole tottunut verorahaa maksamaan?</p>	<p>17:24 Ja cosca he menit Capernaumijn/ tulit werorahan ottajat Petarin tygö/ ja sanoit: eikö teidän Mestarin ole harjandunut weroraha maxaman:</p>
<p>17:25 Hän sanoi: "Maksaa." Ja kun hän tuli huoneeseen, kysyi Jeesus häneltä ensi sanaksi: "Mitä arvelet, Simon? Keiltä maan kuninkaat ottavat tullia tai veroa? Lapsiltaanko vai vierailta?"</p>	<p>25. Sanoi hän: on. Ja kuin hän tuli huoneeseen, ennätti hänen Jesus, ja sanoi: mitäs luulet, Simon? keiltä maan kuninkaat ottavat tullin eli veron? omilta lapsiltansa, taikka vierailta?</p>	<p>17:25 Sanoi hän: on. Ja cuin hän tuli huonesen/ ennätti hänen Jesus/ ja sanoi: mitäs luulet Simon? cuilda maan Cuningat ottawat weron: omilda lapsildans/ taicka wierailda?</p>
<p>17:26 Ja kun hän vastasi: "Vierailta", sanoi Jeesus hänelle: "Lapset ovat siis vapaat.</p>	<p>26. Pietari sanoi hänelle: vierailta. Sanoi Jesus hänelle: niin lapset ovat vapaat.</p>	<p>17:26 Petari sanoi hänelle: wierailda. Sanoi Jesus hänelle:</p>

17:27 Mutta ettemme heitä loukkaisi, niin mene ja heitä onki järveen. Ota sitten ensiksi saamasi kala, ja kun avaat sen suun, löydät hopearahan. Ota se ja anna heille minun puolestani ja omasta puolestasi."	27. Mutta ettemme heitä pahentaisi, niin mene merelle, heitä onkes, ja ota se kala, joka ensin tulee ylös, ja avaa hänen suunsa, niin sinä löydät rahan: ota se, ja anna heille minun ja sinun edestäs.	17:27 Nijn lapset owat wapat/ mutta etten me heitä pahennais: njn mene merelle/ ja heitä onges/ ja se cala/ jongas ensin saat/ ota ja awa hänen suuns/ njn sinä löydät rahan/ ota se/ ja anna heille/ minun ja sinun edestäs.
18 LUKU	18 LUKU	XVIII. Lucu .
18:1 Sillä hetkellä opetuslapset tulivat Jeesuksen tykö ja sanoivat: "Kuka on suurin taivasten valtakunnassa?"	1. Sillä hetkellä tulivat opetuslapset Jeesuksen tykö, sanoen: kuka siis on suurin taivaan valtakunnassa?	18:1 Sillä hetkellä tulit Opetuslapset Jesuxen tygö/ sanoden: cuca on suurin Taiwan waldacunnas?
18:2 Niin hän kutsui tykönsä lapsen, asetti sen heidän keskellensä	2. Ja Jesus kutsui tykönsä lapsen, ja asetti sen heidän keskellensä,	18:2 Ja Jesus cudzui tygöns lapsen/ ja asetti sen heidän keskellens/ ja sanoi:
18:3 ja sanoi: "Totisesti minä sanon teille: ellette käänny ja tule lasten kaltaisiksi, ette pääse taivasten valtakuntaan.	3. Ja sanoi: totisesti minä sanon teille: ellette käänny ja tule niinkuin lapset, niin ette suinkaan tule sisälle taivaan valtakuntaan.	18:3 Totisest minä sanon teille: ellet te käänny ja tule nijncuin lapset/ njn et te tule Taiwan waldacundaan.
18:4 Sentähden, joka nöyrytyy tämän lapsen kaltaiseksi, se on suurin taivasten valtakunnassa.	4. Sentähden joka itsensä alentaa niinkuin tämä lapsi, se on suurin taivaan valtakunnassa.	18:4 Joca idzens alenda nijncuin tämä lapsi/ se on suurin Taiwan waldacunnas.
18:5 Ja joka ottaa tykönsä yhden tämänkaltaisen lapsen minun nimeeni, se ottaa tykönsä minut.	5. Ja joka holhoo senkaltaisen lapsen minun nimeeni, hän holhoo minun.	18:5 Ja joca holho yhden sencaltaisen lapsen minun nimeeni/ hän holho minun.
18:6 Mutta joka viettelee yhden näistä pienistä, jotka uskovat minuun, sen olisi parempi, että myllynkivi ripustettaisiin hänen kaulaansa ja hänet upotettaisiin meren syvyyteen.	6. Mutta joka pahentaa yhden näistä pienimmistä, jotka uskovat minun päälleni, parempi hänen olisi, että myllyn kivi ripustettaisiin hänen kaulaansa, ja hän upotettaisiin meren syvyyteen.	18:6 Mutta joca pahenda yhden näistä pienimmist/ jotca uscowat minun päälleni/ parambi hänen olis/ että myllyn kiwi ripustettaisin hänen caulaans/ ja upotettaisin meren sywyteen.
18:7 Voi maailmaa viettelysten tähden! Viettelysten täytyy kyllä tulla; mutta voi sitä ihmistä, jonka kautta viettelys tulee!	7. Voi maailmaa pahennusten tähden, sillä pahennukset kumminkin tulevat! Voi kuitenkin sitä ihmistä, jonka kautta pahennus tulee!	18:7 Woi mailma pahennuxen tähden: sillä pahennus cummingin tule. Woi cuitengin sitä ihmistä/ jonga cautta pahennus tule.

<p>18:8 Mutta jos sinun kätesi tai jalkasi viettelee sinua, hakkaa se pois ja heitä luotasi; parempi on sinulle, että käsipuolena tai jalkapuolena pääset elämään sisälle, kuin että sinut, molemmat kädet tai molemmat jalat tallella, heitetään iankaikkiseen tuleen.</p>	<p>8. Mutta jos kätes taikka jalkas pahentaa sinun, niin leikkaa ne pois, ja heitä pois tyköäs. Parempi on sinun elämään sisälle mennä ontuvana taikka raajarikkona, kuin että sinulla olis kaksi kättä eli kaksi jalkaa, ja sinä heitettäisiin ijancaikkiseen tuleen.</p>	<p>18:8 Mutta jos sinun kätes/ taikka jalcas pahenda sinun/ nijn leicka se pois/ ja heitä pois tykös. Parambi on sinun elämään onduwana mennä/ taikka raajarickona/ cuin sinulla olis caxi kättä ja caxi jalca/ ja heitetäisin ijancaickiseen tuleen.</p>
<p>18:9 Ja jos sinun silmäsi viettelee sinua, repäise se pois ja heitä luotasi; parempi on sinun silmäpuolena mennä elämään sisälle, kuin että sinut, molemmat silmät tallella, heitetään helvetin tuleen.</p>	<p>9. Ja jos silmäs pahentaa sinun, niin puhkaise se ulos, ja heitä pois tyköäs. Parempi on sinun silmäpuolena elämään sisälle mennä, kuin että sinulla olis kaksi silmää, ja sinä heitettäisiin helvetin tuleen.</p>	<p>18:9 Ja jos sinun silmäs pahenda sinun/ nijn puhcaise se ulos/ ja heitä pois tykös. Parambi on sinun elämään mennä silmäpuolla/ cuin sinulla olis caxi silmä/ ja heitetäisin helwetin tuleen.</p>
<p>18:10 Katsokaa, ettette halveksu yhtäkään näistä pienistä; sillä minä sanon teille, että heidän enkelinsä taivaissa näkevät aina minun Isäni kasvot, joka on taivaissa.</p>	<p>10. Katsokaat, ettette katso ylön yhtäkään näistä pienimmistä; sillä minä sanon teille: heidän enkelinsä taivaissa näkevät aina minun isäni kasvot, joka on taivaissa.</p>	<p>18:10 Cadzocat/ ettet te cadzo ylön yhtäkän näistä pienimmist: sillä minä sanon teille: heidän Engelins Taiwais näkewät aina minun Isäni caswon/ joca on Taiwais.</p>
<p>18:11 Sillä Ihmisen Poika on tullut pelastamaan sitä, mikä on kadonnut.</p>	<p>11. Sillä Ihmisen Poika tuli autuaaksi tekemään sitä, mikä kadonnut oli.</p>	<p>18:11 Sillä ihmisen Poica tuli autuaxi tekemän/ sitä cuin cadonnut oli.</p>
<p>18:12 Mitä arvelette? Jos jollakin ihmisellä on sata lammasta ja yksi niistä eksyy, eikö hän jätä niitä yhdeksääkymmentä yhdeksää vuorille ja mene etsimään eksynyttä?</p>	<p>12. Mitä te luulette? jos jollakin ihmisellä olis sata lammasta, ja yksi heistä eksyis: eikö hän jättäisi yhdeksänkymmentä ja yhdeksän, ja menis vuorelle, ja etsis eksynyttä?</p>	<p>18:12 Mitä te luuletta? jos jollakin ihmisellä olis sata lammast/ ja yxikin heistä exyis? eikö hän jätäis yhdexänkymmendä ja yhdexän vuorille/ ja menis ja edzeis sitä exynyttä?</p>
<p>18:13 Ja jos hän sen löytää, totisesti minä sanon teille: hän iloitsee enemmän siitä kuin niistä yhdeksästäkymmenestä yhdeksästä, jotka eivät olleet eksyneet.</p>	<p>13. Ja jos niin tapahtuu, että hän löytää sen, totisesti sanon minä teille: hän iloitsee enemmän siitä kuin yhdeksästäkymmenestä ja yhdeksästä, jotka ei eksyneet.</p>	<p>18:13 Ja jos nijn tapahtu/ että hän löytä hänen/ totisest sanon minä teille: hän iloidze enämmin sijtä/ cuin yhdexästäkymmenestä ja yhdexäst/ jotca ei exynet.</p>
<p>18:14 Niin ei myöskään teidän taivaallisen Isänne tahto ole, että yksikään näistä pienistä joutuisi kadotukseen.</p>	<p>14. Niin ei ole myös teidän Isänne tahto, joka on taivaissa, että joku näistä pienimmistä hukkuis.</p>	<p>18:14 Nijn ei ole myös teidän taiwallisen Isänne tahto/ että jocu näistä pienimmist hukkuis.</p>

18:15 Mutta jos veljesi rikkoo sinua vastaan, niin mene ja nuhtele häntä kahdenkesken; jos hän sinua kuulee, niin olet voittanut veljesi.	15. Mutta jos sinun veljes rikkoo sinua vastaan, niin mene ja nuhtele häntä kahden kesken yksinänsä. Jos hän sinua kuulee, niin sinä olet veljes voittanut.	18:15 Mutta jos sinun veljes ricko sinua wastian/ nijn mene ja nuhtele händä cahden kesken. Jos hän sinua cuule/ nijns olet veljes woittanut.
18:16 Mutta jos hän ei sinua kuule, niin ota vielä yksi tai kaksi kanssasi, 'että jokainen asia vahvistettaisiin kahden tai kolmen todistajan sanalla.'	16. Mutta jos ei hän sinua kuule, niin ota vielä yksi eli kaksi kanssas, että kaikki asia kahden eli kolmen todistajan suussa olis.	18:16 Jos ei hän sinua cuule/ nijn ota yxi eli caxi cansas/ että caicki asiat cahden eli colmen todistajan suus olisit.
18:17 Mutta jos hän ei kuule heitä, niin ilmoita seurakunnalle. Mutta jos hän ei seurakuntaakaan kuule, niin olkoon hän sinulle, niinkuin olisi pakana ja publikaani.	17. Mutta ellei hän niitä tahdo kuulla, niin sano seurakunnalle; ellei hän seurakuntaa tottele, niin pidä häntä pakanana ja Publikanina.	18:17 Ellei hän nijtä cuule/ nijn sano seuracunnalle/ ellei hän seuracunda cuule/ nijn pidä händä pacanana ja Publicanina.
18:18 Totisesti minä sanon teille: kaikki, minkä te sidotte maan päällä, on oleva sidottu taivaassa, ja kaikki, minkä te päästätte maan päällä, on oleva päästetty taivaassa.	18. Totisesti sanon minä teille: kaikki, mitä te maan päällä sidotte, pitää myös oleman sidotut taivaassa: ja kaikki, mitä te päästätte maan päällä, pitää myös oleman päästetyt taivaassa.	18:18 Totisest sanon minä teille: Caicki mitä te maan päällä sidotta/ pitä myös oleman sidotut Taiwais: Ja caicki mitä te päästättä maan päällä/ pitä myös oleman päästetyt Taiwais.
18:19 Vielä minä sanon teille: jos kaksi teistä maan päällä keskenään sopii mistä asiasta tahansa, että he sitä anovat, niin he saavat sen minun Isältäni, joka on taivaassa.	19. Taas sanon minä teille: missä ikänä asiassa kaksi teistä sopivat maan päällä; jota he rukoilevat, sen heidän pitää saaman minun Isältäni, joka on taivaassa.	18:19 Taas sanon minä teille: misä ikänäns asias caxi teistä sopiwat maan päällä/ jota he rucoilewat/ sen heidän pitä saaman minun Isäldäni/ joca on Taiwais.
18:20 Sillä missä kaksi tahi kolme on kokoontunut minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskellänsä."	20. Sillä kussa kaksi taikka kolme tulevat kokoon minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskellänsä.	18:20 Sillä cusa caxi taicka colme tulewat cocon minun nimeeni/ sijnä minä olen heidän keskellänsä.
18:21 Silloin Pietari meni hänen tykönsä ja sanoi hänelle: "Herra, kuinka monta kertaa minun on annettava anteeksi veljelleni, joka rikkoo minua vastaan? Ihanko seitsemän kertaa?"	21. Silloin Pietari tuli hänen tykönsä, ja sanoi: Herra, kuinka usein minun pitää veljelleni, joka rikkoo minua vastaan, antaman anteeksi? onko seitsemässä kerrassa kyllä?	18:21 Silloin Petari tuli hänen tygöns/ ja sanoi: Herra/ cuinga usein minun pitä weljelleni/ joca ricko minua wastian/ andaman andexi? Ongo seidzemes kerras kyllä?
18:22 Jeesus vastasi hänelle: "Minä sanon sinulle: ei seitsemän kertaa, vaan seitsemänkymmentä kertaa seitsemän.	22. Sanoi Jesus hänelle: en minä sano sinulle ainoastaan seitsemän kertaa, mutta seitsemänkymmentä kertaa seitsemän.	18:22 Sanoi Jesus hänelle: en minä sano sinulle ainoastans seidzemen kerta/ mutta seidzemenkymmendä kerta seidzemen.

18:23 Sentähden taivasten valtakunta on verrattava kuninkaaseen, joka vaati palvelijoitansa tiliä.	23. Sentähden on taivaan valtakunta kuninkaaseen verrattu, joka tahtoi lukua laskea palveliainsa kanssa.	18:23 Sentähden on Taiwan waldacunda Cuningahan werrattu/ joca tahdoi lucua laske palweliains cansa.
18:24 Ja kun hän rupesi tilintekoon, tuotiin hänen eteensä eräs, joka oli hänelle velkaa kymmenentuhatta leiviskää.	24. Ja kuin hän rupesi laskemaan, tuli yksi hänen eteensä, joka oli hänelle velkaa kymmenentuhatta leiviskää.	18:24 Ja cuin hän rupeis laskeman/ tuli yxi hänen eteens/ joca oli hänelle welca kymmenen tuhatta leiwiskätä.
18:25 Mutta kun tällä ei ollut, millä maksaa, niin hänen herransa määräsi myytäväksi hänet ja hänen vaimonsa ja lapsensa ja kaikki, mitä hänellä oli, ja velan maksettavaksi.	25. Mutta ettei hänellä ollut varaa maksaa, käski hänen herransa hänen myytää, ja hänen emäntänsä ja lapsensa, ja kaikki mitä hänellä oli, ja maksettaa.	18:25 Ja ettei hänellä ollut wara maxa/ käski Herra hänen myytä/ ja hänen emändäns/ ja lapsens/ ja caicki mitä hänellä oli/ ja maxetta.
18:26 Silloin palvelija lankesi maahan ja rukoili häntä sanoen: 'Ole pitkämielinen minua kohtaan, niin minä maksan sinulle kaikki.'	26. Niin palvelia lankesi maahan ja rukoili häntä, sanoen: herra, ole kärsivällinen minun kanssani, ja minä maksan kaikki sinulle.	18:26 Nijn se palwelia langeis maahan/ ja rucoili händä/ sanoden: Herra/ ole kärsiwäinen minun cansani/ ja minä maxan caicki sinulle.
18:27 Niin herran kävi sääliksi sitä palvelijaa, ja hän päästi hänet ja antoi hänelle velan anteeksi.	27. Niin armahti herra palveliaa, päästi hänen, ja antoi hänelle velan anteeksi.	18:27 Nijn armahti Herra sitä palweliata/ ja päästi hänen/ andoi hänelle welan andexi.
18:28 Mutta mentyään ulos se palvelija tapasi erään kanssapalvelijoistaan, joka oli hänelle velkaa sata denaria; ja hän tarttui häneen, kuristi häntä kurkusta ja sanoi: 'Maksa, minkä olet velkaa.'	28. Niin palvelia meni ulos, ja löysi yhden kanssapalvelioistansa, joka hänelle oli velkaa sata penninkiä; ja hän tarttui häneen, ja kiristi häntä kurkusta, sanoen: maksa minulle velkas.	18:28 Nijn se palwelia meni ulos/ ja löysi yhden cansapalvelioistans/ joca hänelle oli welca sata penningitä. Ja hän tarttui häneen/ ja otti hänen caulasta/ sanoden: maxa welcas.
18:29 Niin hänen kanssapalvelijansa lankesi maahan ja pyysi häntä sanoen: 'Ole pitkämielinen minua kohtaan, niin minä maksan sinulle.'	29. Niin hänen kanssapalveliansa lankesi maahan hänen jalkainsa juureen, ja rukoili häntä, sanoen: ole kärsivällinen minun kanssani, ja minä maksan kaikki sinulle.	18:29 Nijn hänen cansapawelians langeis maahan/ ja rucoili händä/ sanoden: ole kärsiwäinen minun cansani/ ja minä maxan caicki sinulle.
18:30 Mutta hän ei tahtonut, vaan meni ja heitti hänet vankeuteen, kunnes hän maksaisi velkansa.	30. Mutta ei hän tahtonut, vaan meni ja heitti hänen torniin, siihenasti kuin hän velan maksais.	18:30 Mutta ei hän tahtonut/ waan meni ja heitti hänen tornijn/ siihenasti cuin hän welan maxais.

18:31 Kun nyt hänen kanssapalvelijansa näkivät, mitä tapahtui, tulivat he kovin murheellisiksi ja menivät ja ilmoittivat herrallensa kaiken, mitä oli tapahtunut.	31. Mutta kuin muut hänen kanssapalvelijainsa näkivät mitä tehtiin, murehtivat he sangen kovin, tulivat ja ilmoittivat herrallensa kaiken, mitä tehty oli.	18: 31 Cosca muut hänen cansapalveliansen näit mitä tehtiin/ murehdit he sangen cowin/ tulit ja ilmoitit Herrallens caiken mitä tehty oli.
18: 32 Silloin hänen herransa kutsui hänet eteensä ja sanoi hänelle: 'Sinä paha palvelija! Minä annoin sinulle anteeksi kaiken sen velan, koska sitä minulta pyysit;	32. Silloin kutsui herra hänen eteensä, ja sanoi hänelle: sinä paha palvelia, minä annoin sinulle anteeksi kaiken velan, ettäs minua rukoilit:	18: 32 Silloin cudzui Herra hänen eteens/ ja sanoi hänelle: sinä paha palwelia/ minä annoin sinulle andexi caiken welan/ ettäs minua rucoilit.
18: 33 eikö sinunkin olisi pitänyt armahtaa kanssapalvelijaasi, niinkuin minäkin sinua armahdin?'	33. Eikö myös sinun pitänyt armahtaman kanssapalveliaas, niinkuin minäkin armahdin sinua?	18: 33 Eikö myös sinun pitänyt armahtaman sinun cansapalveliatas/ nijncuin minäkin armahdin sinua?
18: 34 Ja hänen herransa vihastui ja antoi hänet vanginvartijain käsiin, kunnes hän maksaisi kaiken, minkä oli hänelle velkaa.	34. Ja hänen herransa vihastui, ja antoi hänen pyöveleille, siihenasti kuin hän maksais kaikki, mitä hän oli hänelle velkaa.	18: 34 Ja hänen Herrans wihastui/ ja annoi hänen böweleille/ siihenasti cuin hän maxais caicki mitä hän oli hänelle welca.
18: 35 Näin myös minun taivaallinen Isäni tekee teille, ellette anna kukin veljellenne sydämestänne anteeksi."	35. Niin myös minun taivaallinen Isäni tekee teille, jollette kukin veljellensä teidän sydämestänne anna anteeksi heidän rikoksiansa.	18: 35 Nijn myös minun taiwallinen Isän teke teille/ jollet te cukin anna sydämestäns andexi weljens ricoxita.
19 LUKU	19 LUKU	XIX. Lucu .
19: 1 Ja kun Jeesus oli lopettanut nämä puheet, lähti hän Galileasta ja kulki Jordanin tuota puolta Juudean alueelle.	1. Ja tapahtui, kuin Jesus oli lopettanut nämät puheet, läksi hän Galileasta ja tuli Juudean maan rajoille, sille puolelle Jordania.	19: 1 Ja tapahtui/ cosca Jesus oli lopettanut nämät puhet/ läxi hän Galileast/ ja tuli Judean maan rajoille/ sille puolelle Jordanin.
19: 2 Ja suuri kansan paljous seurasi häntä, ja hän paransi heitä siellä.	2. Ja paljo kansaa seurasi häntä, ja hän paransi heitä siellä.	19: 2 Ja paljo Canssa seurais händä/ ja siellä hän heitä paransi.
19: 3 Ja fariseuksia tuli hänen luoksensa, ja he kiusasivat häntä sanoen: "Onko miehen lupa hyljätä vaimonsa mistä syystä tahansa?"	3. Ja Pharisealaiset tulivat hänen tykönsä, kiusasivat häntä, ja sanoivat hänelle: saako mies eritä vaimostaan kaikkinaisen syyn tähden?	19: 3 Ja Phariseuxet tulit hänen tygöns/ kiusaman händä/ ja sanoit hänelle: saaco mies eritä waimostans caickinaisen syyn tähden?

19:4 Hän vastasi ja sanoi: "Ettekö ole lukeneet, että Luoja jo alussa 'loi heidät mieheksi ja naiseksi'?"	4. Niin hän vastasi ja sanoi heille: ettekö te ole lukeneet: joka alusta ihmisen teki, mieheksi ja vaimoksi hän heidät teki?	19:4 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: ettäkö te ole lukeet/ joca algusta ihmisen teki/ miehxi ja waimoxi hän heidän teki.
19:5 ja sanoi: 'Sentähden mies luopukoon isästänsä ja äidistänsä ja liittyköön vaimoonsa, ja ne kaksi tulevat yhdeksi lihaksi'?	5. Ja sanoi: sentähden pitää ihmisen luopuman isästänsä ja äidistänsä, ja vaimoonsa sidottu oleman, ja ne kaksi tulevat yhdeksi lihaksi:	19:5 Ja sanoi: sentähden pitä ihmisen luopuman Isästäns ja äitistäns/ ja waimons tykönä pysymän/ ja caxi tulewat yhdexi lihaxi:
19:6 Niin eivät he enää ole kaksi, vaan yksi liha. Minkä siis Jumala on yhdistänyt, sitä älköön ihminen erottako."	6. Niin ei he ole enään kaksi, mutta yksi liha. Jonka siis Jumala yhteen sovitti, ei pidä ihmisen sitä eroittaman.	19:6 Nijn ei he ole enä caxi/ mutta yxi liha. Jonga sijs Jumala yhten sowitti/ ei pidä ihmisen sitä eroittaman.
19:7 He sanoivat hänelle: "Miksi sitten Mooses käski antaa erokirjan ja hyljätä hänet?"	7. He sanoivat hänelle: miksi Mooses käski antaa erokirjan ja hyljätä hänen?	19:7 Nijn he sanoit hänelle: mixi sijs Moses käski anda erokirjan/ ja waimon hyljätä?
19:8 Hän sanoi heille: "Teidän sydämenne kovuuden tähden Mooses salli teidän hyljätä vaimonne, mutta alusta ei niin ollut.	8. Sanoi hän heille: teidän sydämenne kovuuden tähden salli Mooses teidän eritä vaimoistanne; vaan ei alusta niin ollut.	19:8 Sanoi hän heille: teidän sydämen cowuden tähden salli Moses eritä teitä teidän waimoistan. Waan ei algusta njn ollut.
19:9 Mutta minä sanon teille: joka hylkää vaimonsa muun kuin huoruuden tähden ja nai toisen, se tekee huorin; ja joka nai hyljätyn, se tekee huorin."	9. Mutta minä sanon teille: kuka ikänä hylkää vaimonsa muutoin kuin huoruuden tähden, ja nai toisen, hän tekee huorin; ja joka hyljätyn ottaa, hän tekee huorin.	19:9 Mutta minä sanon teille: cuka ikänäns hylkä waimons muutoin cuin huoruden tähden/ ja nai toisen/ hän teke huorin. Ja joca sen hyljätyn otta/ hän teke huorin.
19:10 Opetuslapset sanoivat hänelle: "Jos miehen on näin laita vaimoonsa nähden, niin ei ole hyvä naida."	10. Hänen opetuslapsensa sanoivat hänelle: jos miehen asia niin on vaimon kanssa, ei sitte ole hyvä naida.	19:10 Hänen Opetuslapsens sanoit hänelle: jos miehen asia njn on waimons cansa/ ei sijtte ole hyvä naida.
19:11 Mutta hän sanoi heille: "Ei tämä sana kaikkiin sovellu, vaan ainoastaan niihin, joille se on suotu.	11. Niin hän sanoi heille: ei tätä sanaa kaikkiä käsitä, vaan ne, joille se annettu on.	19:11 Hän sanoi heille: ei tätä sana caicki käsitä/ mutta ne joille se annettu on.

<p>19:12 Sillä on niitä, jotka syntymästään, äitinsä kohdusta saakka, ovat avioon kelpaamattomia, ja on niitä, jotka ihmiset ovat tehneet avioon kelpaamattomiksi, ja niitä, jotka taivasten valtakunnan tähden ovat tehneet itsensä avioon kelpaamattomiksi. Joka voi sen itseensä sovittaa, se sovittakoon."</p>	<p>12. Sillä muutamat ovat kuohitut, jotka äitinsä kohdusta niin syntyneet ovat: ja ovat kuohitut, jotka ihmisiltä kuohitut ovat: ja ovat kuohitut, jotka taivaan valtakunnan tähden itse kuohinneet ovat. Joka sen taitaa käsittää, se käsittäkään.</p>	<p>19:12 Sillä muutamat ovat cuohitut/ jotca äitins cohdust nijn syndynet owat. Ja owat cuohitut/ jotca ihmisildä cuohitut owat. Ja owat cuohitut/ jotca Taiwan waldacunnan tähden idze heidäns cuohidzit. Joca woi otta/ se ottacan.</p>
<p>19:13 Silloin tuotiin hänen tykönsä lapsia, että hän panisi kätensä heidän päälleen ja rukoilisi; mutta opetuslapset nuhtelivat tuojia.</p>	<p>13. Silloin vietiin hänen tykönsä lapsia, että hän laskis kätensä heidän päällensä ja rukoilisi; mutta opetuslapset nuhtelivat heitä.</p>	<p>19:13 Silloin wietin hänen tygöns lapsia/ että hän laskis kätens heidän päällens ja rucoilis/ mutta Opetuslapset nuhtelit heitä.</p>
<p>19:14 Niin Jeesus sanoi: "Antakaa lasten olla, älkääkö estäkö heitä tulemasta minun tyköni, sillä senkaltaisten on taivasten valtakunta."</p>	<p>14. Mutta Jesus sanoi: sallikaat lasten olla, ja älkäät kieltäkö heitä tulemasta minun tyköni: sillä senkaltaisten on taivaan valtakunta.</p>	<p>19:14 Waan Jesus sanoi heille: sallicat lasten tulla minun tygöni/ ja älkät kieldäkö heitä/ sillä sencaltaisten on Taiwan waldacunda.</p>
<p>19:15 Ja hän pani kätensä heidän päälleen ja lähti sieltä pois.</p>	<p>15. Ja kuin hän oli pannut kätensä heidän päällensä, meni hän sieltä pois.</p>	<p>19:15 Ja cuin hän oli pannut kätens heidän päällens/ meni hän sieldä pois.</p>
<p>19:16 Ja katso, eräs mies tuli ja sanoi hänelle: "Opettaja, mitä hyvää minun pitää tekemän, että minä saisin iankaikkisen elämän?"</p>	<p>16. Ja katso, yksi tuli ja sanoi hänelle: hyvä Mestari! mitä hyvää minun pitää tekemän, että minä saisin ijankaikkisen elämän?"</p>	<p>19:16 Ja cadzo/ yxi tuli ja sanoi hänelle: hywä Mestari/ mitä minun pitä tekemän/ että minä saisin ijancaickisen elämän?"</p>
<p>19:17 Niin hän sanoi hänelle: "Miksi kysyt minulta, mikä on hyvää? On ainoastaan yksi, joka on hyvä. Mutta jos tahdot päästä elämään sisälle, niin pidä käskyt."</p>	<p>17. Niin hän sanoi hänelle: miksi sinä kutsut minun hyväksi? Ei ole kenkään hyvä, vaan yksi, Jumala. Mutta jos sinä tahdot elämään sisälle tulla, niin pidä käskyt.</p>	<p>19:17 Nijn hän sanoi hänelle: mixi sinä cudzut minun hywäxi? Ei ole kengän hywä/ waan ainoa Jumala. Mutta jos sinä tahdot elämään tulla/ nijn pidä käskyt.</p>
<p>19:18 Hän sanoi hänelle: "Mitkä?" Jeesus sanoi: "Nämä: 'Älä tapa', 'Älä tee huorin', 'Älä varasta', 'Älä sano väärää todistusta',</p>	<p>18. Hän sanoi hänelle: kutka? Jesus sanoi: ei sinun pidä tappaman: ei sinun pidä huorin tekemän: ei sinun pidä varastaman: ei sinun pidä väärin todistaman:</p>	<p>19:18 Nijn hän sanoi hänelle: cutca? Jesus sanoi: älä tapa: älä tee huorin: älä warasta: älä wäärin todista.</p>
<p>19:19 'Kunnioita isäsi ja äitiäsi', ja: 'Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi'."</p>	<p>19. Kunnioita isäas ja äitiäs: ja sinun pitää rakastaman lähimmäistäs niinkuin itse sinuas.</p>	<p>19:19 Cunnioita Isäs ja äitiäs/ ja racasta lähimmäistäs nijncuin idze sinuas.</p>

19:20 Nuorukainen sanoi hänelle: "Kaikkia niitä minä olen noudattanut; mitä minulta vielä puuttuu?"	20. Sanoi nuorukainen hänelle: kaikki nämät olen minä pitänyt nuoruudestani; mitä vielä minulta puuttuu?	19:20 Sanoi nuorukainen hänelle: kaikki nämät pidin minä nuoruudestani/ mitä vielä minulta puuttuu.
19:21 Jeesus sanoi hänelle: "Jos tahdot olla täydellinen, niin mene, myy, mitä sinulla on, ja anna köyhille, niin sinulla on oleva aarre taivaassa; ja tule ja seuraa minua."	21. Sanoi Jeesus hänelle: jos sinä tahdot olla täydellinen, niin mene ja myy mitä sinulla on, ja anna vaivaisille; ja sinun pitää saaman tavaran taivaassa; ja tule ja seuraa minua.	19:21 Sanoi Jeesus hänelle: jos sinä tahdot olla täydellinen/ niin mene ja myy mitä sinulla on/ ja anna waiwaisten/ ja sinun pitää saaman tavaran Taiwasa/ ja tule ja seura minua.
19:22 Mutta kun nuorukainen kuuli tämän sanan, meni hän pois murheellisena, sillä hänellä oli paljon omaisuutta.	22. Mutta kuin nuorukainen kuuli sen puheen, meni hän pois murheissansa; sillä hänellä oli paljon tavaraa.	19:22 Cosca nuorukainen kuuli sen puhen/ meni hän pois murehisans: sillä hänellä oli paljon tawarata.
19:23 Silloin Jeesus sanoi opetuslapsillensa: "Totisesti minä sanon teille: rikkaan on vaikea päästä taivasten valtakuntaan.	23. Mutta Jeesus sanoi opetuslapsillensa: totisesti sanon minä teille: rikas tulee työläästi taivaan valtakuntaan.	19:23 Mutta Jeesus sanoi Opetuslapsillens: totisest sanon minä teille: Ricas tule työläst Taiwan waldacundan.
19:24 Ja vielä minä sanon teille: helpompi on kamelin käydä neulansilmän läpi kuin rikkaan päästä Jumalan valtakuntaan."	24. Ja taas sanon minä teille: huokiampi on kamelin käydä neulan silmän lävitse, kuin rikkaan tulla Jumalan valtakuntaan.	19:24 Ja taas sanon minä teille: kewiambi on Camelin käydä neulan silmän läpidze/ kuin rickan tulla Jumalan waldacundan.
19:25 Kun opetuslapset sen kuulivat, hämmästyivät he kovin ja sanoivat: "Kuka sitten voi pelastua?"	25. Mutta koska hänen opetuslapsensa sen kuulivat, peljästyivät he sangen kovin, sanoen: kuka siis taitaa autuaaksi tulla?	19:25 Cosca Opetuslapset ne cuulit/ peljästyit he sangen cowin/ ja sanoit: cuca sijs woi autuaxi tulla?
19:26 Niin Jeesus katsoi heihin ja sanoi heille: "Ihmisille se on mahdotonta, mutta Jumalalle on kaikki mahdollista."	26. Niin Jeesus katsahti heidän päällensä ja sanoi heille: ihmisten tykönä on se mahdotoin, mutta Jumalan tykönä ovat kaikki mahdolliset.	19:26 Nijn Jeesus cadzahti heidän päällens/ ja sanoi heille: ihmisten tykönä on se mahdotoin/ mutta Jumalan tykönä owat caicki mahdolliset.
19:27 Silloin Pietari vastasi ja sanoi hänelle: "Katso, me olemme luopuneet kaikesta ja seuranneet sinua; mitä me siitä saamme?"	27. Silloin vastasi Pietari ja sanoi hänelle: katso, me luovuimme kaikista ja seuraamme sinua: mitä siis meidän siitä on?	19:27 Silloin wastais Petari ja sanoi hänelle: cadzo/ me luowuimma caikista/ ja seuramma sinua/ mitä sijs meidän sijtä on?

19:28 Niin Jeesus sanoi heille: "Totisesti minä sanon teille: siinä uudestisyntymisessä, jolloin Ihmisen Poika istuu kirkkautensa valtaistuimella, saatte tekin, jotka olette minua seuranneet, istua kahdellatoista valtaistuimella ja tuomita Israelin kahtatoista sukukuntaa.	28. Niin sanoi Jesus heille: totisesti sanon minä teille, te, jotka minua olette seuranneet, uudessa syntymisessä, kuin Ihmisen Poika istuu kunniansa istuimella, pitää myös teidän istuman kahdellatoistakymmenellä istuimella, tuomiten kahtatoistakymmentä Israelin sukukuntaa.	19:28 Nijn sanoi Jesus hänelle: totiest sanon minä teille/ te jotca minua seuratta sijnä vdes syndymises/ cosca ihmisen Poica istu hänen cunnians istuimella/ pitä myös teidän istuman cahdellatoistakymmenellä istuimella duomiten caxitoistakymmendä Israelin sucucunda.
19:29 Ja jokainen, joka on luopunut taloista tai veljistä tai sisarista tai isästä tai äidistä tai lapsista tai pelloista minun nimeni tähden, on saava monin verroin takaisin ja perivä iankaikkisen elämän.	29. Ja jokainen, joka luopui huoneista, taikka veljistä, taikka sisarista, taikka isästä, taikka äidistä, taikka emännästä, taikka lapsista, taikka pellostä, minun nimeni tähden, hänen pitää satakertaisesti saaman, ja ijancaikkisen elämän perimän.	19:29 Ja jocainen cuin luopui huoneistans/ taicka weljistäns/ taicka sisaristans/ taicka Isästäns/ taicka äitistäns/ taicka emännästäns/ taicka lapsistans/ taicka pellostans/ minun nimeni tähden/ hänen pitä satakertaisest saaman/ ja ijancaickisen elämän perimän.
19:30 Mutta monet ensimmäiset tulevat viimeisiksi, ja monet viimeiset ensimmäisiksi."	30. Mutta monta ensimmäistä tulee viimeiseksi ja viimeistä ensimmäiseksi.	19:30 Mutta monda ensimmäist tule wijmeisexi/ ja wijmeistä ensimmäisexi.
20 LUKU	20 LUKU	XX. Lucu .
20:1 "Sillä taivasten valtakunta on perheenisännän kaltainen, joka varhain aamulla lähti ulos palkkaamaan työmiehiä viinitarhaansa.	1. Sillä taivaan valtakunta on perheenisännän vertainen, joka varhain huomeneltain läksi ulos palkkaamaan työväkeä viinamäkeensä.	20:1 Sillä Taiwan waldacunda on Perhenisännän wertainen/ joca warhain huomeneldain läxi ulos palckaman työväke wijnamäkeens.
20:2 Ja kun hän oli sopinut työmiesten kanssa denarista päivältä, lähetti hän heidät viinitarhaansa.	2. Ja kuin hän oli sopinut työmiesten kanssa päiväpenningistä, lähetti hän heidät viinamäkeensä.	20:2 Ja cuin hän oli sopinut työmiestens cansa määrätyst päiwä palcast/ lähetti hän heidän wijnamäkeens.
20:3 Ja hän lähti ulos kolmannen hetken vaiheilla ja näki toisia seisomassa torilla joutilaina;	3. Ja hän meni ulos liki kolmannella hetkellä, ja näki muita seisovan turulla joutilaina,	20:3 Ja hän meni ulos liki colmannella hetkellä/ näki hän muita seisowan Turulla joutilasna/
20:4 ja hän sanoi heille: 'Menkää tekin minun viinitarhaani, ja mikä kohtuus on, sen minä annan teille.'	4. Ja sanoi heille: menkää tekin viinamäkeen, ja mitä kohtuullinen on, minä annan teille. Niin he menivät.	ja sanoi heille: 20:4 Mengät myös te minun wijnamäkeni/ ja mitä cohtullinen on/ nijn minä annan teille: Nijn he menit sinne.

20:5 Niin he menivät. Taas hän lähti ulos kuudennen ja yhdeksännen hetken vaiheilla ja teki samoin.	5. Taas hän meni ulos liki kuudennella ja yhdeksännellä hetkellä, ja teki myös niin.	20:5 Ja taas hän meni ulos liki kuudennella ja yhdeksännellä hetkellä/ ja teki myös niin.
20:6 Ja kun hän lähti ulos yhdennentoista hetken vaiheilla, tapasi hän vielä toisia siellä seisomassa; ja hän sanoi heille: 'Miksi seisotte täällä kaiken päivää joutilaina?'	6. Mutta yhdellätoistakymmenennellä hetkellä läksi hän ulos, ja löysi muita joutilaina seisomasta, ja sanoi heille: miksi te tässä kaiken päivän joutilaina seisotte?	20:6 Mutta yhdellätoistakymmenellä hetkellä läxi hän ulos/ ja löysi muita joutilasna seisomast/ ja sanoi heille: mixi te täsä caiken päiwän joutilasna seisotte?
20:7 He sanoivat hänelle: 'Kun ei kukaan ole meitä palkannut.' Hän sanoi heille: 'Menkää tekin minun viinitarhaani.'	7. He sanoivat hänelle: sillä ei ole kenkään meitä palkannut. Hän sanoi heille: menkää tekin minun viinamäkeeni, ja mitä kohtuus on, pitää teidän saaman.	20:7 He wastaisit: ei ole kengän meitä palcannut. Hän sanoi heille: mengät te myös minun wijnamäkeeni/ ja mitä cohtus on/ sen pitä teidän saaman.
20:8 Mutta kun ilta tuli, sanoi viinitarhan herra tilansa hoitajalle: 'Kutsu työmiehet ja maksa heille palkka, viimeisistä alkaen ensimmäisiin asti.'	8. Mutta kuin ehto tuli, sanoi viinamäen isäntä perheensä haltialle: kutsu työväki, ja maksa heidän palkkansa, ruveten viimeisistä ensimmäisiin asti.	20:8 Cosca ehto tuli/ sanoi wijnamäen isändä Perhenshaldialle: cudzu työwäki/ ja maxa heidän palckans/ ruweten wijmeisist ensimmäisin asti.
20:9 Kun nyt tulivat ne, jotka olivat saapuneet yhdennentoista hetken vaiheilla, saivat he kukin denarin.	9. Ja kuin ne tulivat, jotka liki yhdellätoistakymmenennellä hetkellä tulleet olivat, saivat he kukin penninkinsä.	20:9 Ja cuin ne tulit/ jotca liki yhdellätoistakymmenellä hetkellä tullet olit/ ja sait cukin päiwän palcan.
20:10 Ja kun ensimmäiset tulivat, luulivat he saavansa enemmän; mutta hekin saivat kukin denarin.	10. Mutta kuin ensimmäiset tulivat, luulivat he enemmän saavansa; ja he myös saivat kukin penninkinsä.	20:10 Cosca ensimmäiset tulit/ luulit he enemmän saawans. 20:11 Ja he myös sait cukin päiwä palcan.
20:11 Kun he sen saivat, napsivat he perheen isäntää vastaan	11. Ja kuin he saivat, napsivat he perheenisäntää vastaan,	Ja cuin he sait/ napsit he Perhenisändätä wastan/
20:12 ja sanoivat: 'Nämä viimeiset ovat tehneet työtä vain yhden hetken, ja sinä teit heidät meidän vertaisiksemme, jotka olemme kantaneet päivän kuorman ja helteen.'	12. Sanoen: nämä viimeiset ovat yhden hetken työtä tehneet, ja sinä teit heidät meidän verraksemme, jotka olemme kantaneet päivän kuorman ja helteen.	ja sanoit: 20:12 Nämät wijmeiset olit ainoastans yhden hetken työsä/ ja sinä teit heidän meidän werraxem/ jotca olemma candanet päiwän cuorman ja helden.
20:13 Niin hän vastasi eräälle heistä ja sanoi: 'Ystäväni, en minä tee sinulle vääryyttä; etkö sopinut minun kanssani denarista?'	13. Niin hän vastasi ja sanoi yhdelle heistä: ystäväni, en tee minä sinulle vääryyttä; etkös sopinut minun kanssani määrätystä penningistä?	20:13 Nijn hän wastais yhdelle heistä/ ja sanoi: ystäwän/ en tee minä sinulle wääräyttä/ etkös sopinut minun cansani määrätyst palcast?

20:14 Ota omasi ja mene. Mutta minä tahdon tälle viimeiselle antaa saman verran kuin sinullekin.	14. Ota se, mikä sinun tulee, ja mene matkaas; mutta minä tahdon tälle viimeiselle antaa niinkuin sinullekin.	20:14 Ota se cuin sinun tule/ ja mene matcas: minä tahdon myös tälle wijmeiselle anda nijncuin sinullengin.
20:15 Enkö saa tehdä omallani, mitä tahdon? Vai onko silmäsi nurja sentähden, että minä olen hyvä?'	15. Vai enkö minä saa tehdä minun kalustani mitä minä tahdon? taikka katsotkos sentähden karsaasti, että minä hyvä olen?	20:15 Wai engö minä saa tedä minun calustani mitä minä tahdon? taicka cadzotcos sentähden carsast/ että minä hywä olen?
20:16 Näin viimeiset tulevat ensimmäisiksi ja ensimmäiset viimeisiksi."	16. Niin viimeiset tulevat ensimmäisiksi ja ensimmäiset viimeisiksi. Sillä monta ovat kutsutut, mutta harvat valitut.	20:16 Nijn wijmeiset tulewat ensimmäisixi/ ja ensimmäiset wijmeisixi. Sillä monda owat cudzutut/ mutta harwat walitut.
20:17 Ja kun Jeesus lähti kulkemaan ylös Jerusalemiin, otti hän ne kaksitoista erilleen ja sanoi matkalla heille:	17. Ja Jesus meni ylös Jerusalemiin, ja otti kaksitoistakymmentä opetuslastansa erinänsä tiellä tykönsä, ja sanoi heille:	20:17 Ja Jesus meni ylös Jerusalemijn/ ja otti caxitoistakymmendä Opetuslastans/ erinäns tiellä tygöns: 20:18 Ja sanoi heille:
20:18 "Katso, me menemme ylös Jerusalemiin, ja Ihmisen Poika annetaan ylipappien ja kirjanoppineitten käsiin, ja he tuomitsevat hänet kuolemaan	18. Katso, me menemme ylös Jerusalemiin, ja Ihmisen Poika ylönnetaan pappein päämiehille ja kirjanoppineille; ja he tuomitsevat hänen kuolemaan,	cadzo/ me menemmä Jerusalemijn/ ja ihmisen Poica ylönnannetan Pappein päämiehille/ ja Kirjanoppenuille/ ja he duomidzewat hänen cuolemaan.
20:19 ja antavat hänet pakanoille pilkattavaksi ja ruoskittavaksi ja ristiinnaulittavaksi, ja kolmantena päivänä hän on nouseva ylös."	19. Ja antavat ylös hänen pakanoille pilkattaa, ja ruoskittaa, ja ristiinnaulittaa: ja kolmantena päivänä on hän nouseva ylös.	20:19 Ja ylönnandawat pacanoille pilcatta/ ja ruoskitta/ ja ristinnaulitta/ ja colmandena päiwänä hän ylösnouse.
20:20 Silloin Sebedeuksen poikain äiti tuli poikineen hänen tykönsä ja kumarsi häntä, aikoen anoa häneltä jotakin.	20. Silloin tuli hänen tykönsä Zebedeuksen poikain äiti poikinensa, kumarsi ja anoi jotakin häneltä.	20:20 Silloin tuli hänen tygöns Zebedeuxen poicain äiti poikinens/ cumarsi ja anoi jotain häneldä.
20:21 Niin hän sanoi vaimolle: "Mitä tahdot?" Tämä sanoi hänelle: "Sano, että nämä minun kaksi poikaani saavat istua, toinen sinun oikealla ja toinen vasemmalla puolellasi, sinun valtakunnassasi."	21. Vaan hän sanoi hänelle: mitäs tahdot? Sanoi hän hänelle: sano, että nämät kaksi minun poikaani istuisivat, yksi sinun oikialla kädellä ja toinen vasemmallas, sinun valtakunnassas.	20:21 Ja hän sanoi hänelle: mitäs tahdot? Sanoi hän hänelle: sano/ että nämät caxi minun poicani istuisit/ yxi sinun oikialla kädellä/ ja toinen wasemallas sinun waldacunnasas.

20:22 Mutta Jeesus vastasi ja sanoi: "Te ette tiedä, mitä anotte. Voitteko juoda sen maljan, jonka minä olen juova?" He sanoivat hänelle: "Voimme."	22. Niin Jesus vastaten sanoi: ette tiedä, mitä te anotte. Voitteko juoda sen kalkin, jonka minun pitää juoman, ja kastettaa sillä kasteella, jolla minä kastetaan? He sanoivat hänelle: me voimme.	20:22 Nijn Jesus wastaten sanoi: et te tiedä mitä te anotta/ woittaco juoda sen Calkin/ jonga minun pitä juoman? ja castetta sillä Castella/ jolla minä castetan?
20:23 Hän sanoi heille: "Minun maljani te tosin juotte, mutta minun oikealla ja vasemmalla puolellani istuminen ei ole minun annettavissani, vaan se annetaan niille, joille minun Isäni on sen valmistanut."	23. Ja hän sanoi heille: minun kalkkini tosin te juotte ja sillä kasteella, jolla minä kastetaan, te kastetaan; mutta istua minun oikialla kädelläni, taikka vasemmalla, ei ole minun antamisellani, vaan joille se on valmistettu minun Isältääni.	20:23 He sanoit hänelle: me woimma. Hän sanoi heille: Minun Calckini tosin te juotta/ ja sillä Castella/ jolla minä castetan te castetan. Mutta istua minun oikialla kädelläni/ taicka wasemalla/ ei ole minun andamisellani/ mutta joille se on walmistettu minun Isäldäni.
20:24 Kun ne kymmenen sen kuulivat, närkästyivät he näihin kahteen veljekseen.	24. Ja kuin ne kymmenen sen kuulivat, närkästyivät he niistä kahdesta veljeksestä.	20:24 Cosca ne kymmenen sen cuulit/ närkästyit he nijstä cahdesta weljexestä.
20:25 Mutta Jeesus kutsui heidät tykönsä ja sanoi: "Te tiedätte, että kansojen ruhtinaat herroina niitä hallitsevat, ja että mahtavat käyttävät valtaansa niitä kohtaan.	25. Mutta Jesus kutsui heidät tykönsä ja sanoi: te tiedätte, että kansain päämiehet vallitsevat heitä, ja ylimmäisillä on valta heidän ylitsensä.	20:25 Mutta Jesus cudzui heidän tygöns/ ja sanoi: te tiedätte/ että mailmalliset Päämiehet wallidzewat heitä/ ja jotca jalot owat/ he hallidzewat heitä.
20:26 Näin älköön olko teillä keskenänne, vaan joka teidän keskuudessanne tahtoo suureksi tulla, se olkoon teidän palvelijanne,	26. Vaan ei niin pidä oleman teidän keskenänne; mutta joka tahtoo teidän seassanne suurin olla, se olkoon teidän palvelianne;	20:26 Ei nijn pidä oleman teidän keskenän/ mutta cuca tahto teidän seasan jaloin olla/ se olcan teidän palwelian.
20:27 ja joka teidän keskuudessanne tahtoo olla ensimmäinen, se olkoon teidän orjanne;	27. Ja joka tahtoo teidän seassanne ensimmäinen olla, se olkoon teidän palvelianne.	20:27 Ja joca tahto teidän seasan ensimmäinen olla/ se olcan teidän palwelian.
20:28 niinkuin ei Ihmisen Poikakaan tullut palveltavaksi, vaan palvelemaan ja antamaan henkensä lunnaiksi monen edestä."	28. Niinkuin ei Ihmisen Poika tullut, että häntä piti palveltaman, mutta että hän palvelis, ja antais henkensä lunastukseksi monen edestä.	20:28 Nijn cuin ei ihmisen Poica tullut että händä piti palweldaman/ mutta että hän palvelis/ ja andais hengens lunastuxexi monen edestä.
20:29 Ja heidän lähtiessään Jerikosta seurasi häntä suuri kansan paljous.	29. Ja heidän lähteissänsä Jerikosta, seurasi häntä paljo kansaa.	20:29 Ja heidän lähteisäns Jerichost/ seurais händä paljo Canssa.

20:30 Ja katso, kaksi sokeaa istui tien vieressä; ja kun he kuulivat, että Jeesus kulki ohitse, huusivat he sanoen: "Herra, Daavidin poika, armahda meitä."	30. Ja katso, kaksi sokiaa istuivat tien ohessa. Kuin he kuulivat, että Jesus kävi ohitse, huusivat he, sanoen: Herra, Davidin Poika, armahda meitä!	20:30 Ja cadzo/ caxi sokiata istuit tien ohes. Cosca he cuulit/ että Jesus käwi/ huusit he sanoden: Herra Dawidin Poica armada meitä.
20:31 Niin kansa nuhteli heitä saadakseen heidät vaikenemaan; mutta he huusivat sitä enemmän sanoen: "Herra, Daavidin poika, armahda meitä."	31. Niin kansa torui heitä vaikenemaan. Mutta he huusivat enemmän, sanoen: Herra, Davidin Poika, armahda meitä!	20:31 Nijn Canssa waadei heitä waickeneman. Mutta he huusit enemmän/ sanoden: Herra Dawidin Poica armada meitä.
20:32 Silloin Jeesus seisahtui ja kutsui heidät tykönsä ja sanoi: "Mitä tahdotte, että minä teille tekisin?"	32. Ja Jesus seisahti, ja kutsui heidät tykönsä, ja sanoi: mitä te tahdotte, että minun pitää teille tekemän?	20:32 Ja Jesus seisatti/ ja cudzui heidän tygöns/ ja sanoi: Mitä te tahdotta/ että minun pitä teidän tekemän?
20:33 He sanoivat hänelle: "Herra, että meidän silmämme aukenisivat."	33. Sanoivat he hänelle: Herra, että meidän silmämme aukenisivat.	20:33 Sanoit he hänelle: Herra/ että meidän silmän aukenisit.
20:34 Niin Jeesuksen tuli heitä sääli, ja hän kosketti heidän silmiänsä, ja kohta he saivat näkönsä ja seurasivat häntä.	34. Niin Jesus armahti heitä ja tarttui heidän silmiinsä, ja he saivat kohta näkönsä ja seurasivat häntä.	20:34 Nijn Jesus armahti heitä/ ja rupeis heidän silmijns: Ja he sait cohta näköns/ ja seuraisit händä.
21 LUKU	21 LUKU	XXI. Lucu
21:1 Ja kun he lähestyivät Jerusalemia ja saapuivat Beetfageen, Öljymäelle, silloin Jeesus lähetti kaksi opetuslasta	1. Ja kuin he lähestyivät Jerusalemia ja tulivat Bethphageen öljymäen tykö, lähetti Jesus kaksi opetuslasta,	21:1 JA cuin he lähestyit Jerusalemita ja tulit Bethphagen Öljymäen tygö/ lähetti Jesus caxi Opetuslastans/
21:2 ja sanoi heille: "Menkää kylään, joka on edessänne, niin te kohta löydätte aasintamman sidottuna ja varsan sen kanssa; päästäkää ne ja tuokaa minulle.	2. Sanoen heille: menkää kylään, joka on edessänne, ja te löydätte kohta aasintamman sidottuna, ja varsan hänen kanssansa: päästäkää ne ja tuokaat minulle.	sanoden heille: 21:2 Mengät kylään joca on teidän edesän/ ja te löydätte cohta Asintamman sidottuna/ ja warsan hänen cansans/ päästäkät ne ja tuocat minulle.
21:3 Ja jos joku teille jotakin sanoo, niin vastatkaa: 'Herra tarvitsee niitä'; ja kohta hän lähettää ne."	3. Ja jos joku teille jotakin sanoo, niin sanokaat: Herra niitä tarvitsee, ja kohta hän laskee heidät.	21:3 Ja jos jocu teille jotakin sano/ nijn sanocat: Herra nijtä tarwidze/ ja cohta hän laske heidän.
21:4 Mutta tämä tapahtui, että kävisi toteen, mikä on puhuttu profeetan kautta, joka sanoo:	4. Mutta tämä kaikki tapahtui, että täytettäisiin, mikä sanottu oli prophetan kautta, joka sanoo:	21:4 Mutta nämät tapahduit caicki/ että täytetäisin/ cuin sanottu oli Prophetan cautta/ joca sanoi:

21:5 "Sanokaa tytär Siionille: 'Katso, sinun kuninkaasi tulee sinulle hiljaisena ja ratsastaen aasilla, ikeenalaisen aasin varsalla.'"	5. Sanokaat Zionin tyttäreille: katso, sinun Kuninkaas tulee sinulle siviä, istuen aasintamman päällä ja ikeen alaisen aasin varsan päällä.	21:5 Sanocat Zionin tyttäreille: cadzo/ sinun Cuningas tule sinulle siviä istuin Asintamman päällä/ ja iken alaisen Asin warsan päällä.
21:6 Niin opetuslapset menivät ja tekivät, niinkuin Jeesus oli heitä käsenyt,	6. Niin opetuslapset menivät ja tekivät niinkuin Jesus heille käsenyt oli,	21:6 Opetuslapset menit/ ja teit nijncuin Jesus heille käsenyt oli/ ja talutit hänen tygöns Asintamman ja warsan.
21:7 ja toivat aasintamman varsoineen ja panivat niiden selkään vaatteensa, ja hän istuutui niiden päälle.	7. Ja taluttivat aasintamman ja varsan, ja panivat niiden päälle vaatteensa, ja istuttivat hänen niiden päälle.	21:7 Ja panit nijden päälle heidän waattens/ ja istutit hänen nijden päälle:
21:8 Ja suurin osa kansasta levitti vaatteensa tielle, ja toiset karsivat oksia puista ja hajottivat tielle.	8. Niin enin osa kansasta hajoitti vaatteensa tielle, ja muut karsivat oksia puista ja hajoittivat tielle.	21:8 Nijn monda Canssast hajotti waattens tielle. Ja muutamat carseit oxia puista/ ja hajotit tielle.
21:9 Ja kansanjoukot, jotka kulkivat hänen edellään ja jotka seurasivat, huusivat sanoen: "Hoosianna Daavidin pojalle! Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimeen. Hoosianna korkeuksissa!"	9. Mutta kansa, joka edellä kävi, ja jotka seurasivat, huusivat, sanoen: hosianna Davidin Pojalle! kiitetty olkoon se, joka tulee Herran nimeen! hosianna korkeudessa!	21:9 Mutta Canssa/ joca edellä käwi/ ja jotca seuraisit/ huusit sanoden: Hosianna Dawidin Pojalle/ kijtetty olcon se joca tule Herran nimeen/ Hosianna corkiudes.
21:10 Ja kun hän tuli Jerusalemiin, joutui koko kaupunki liikkeelle ja sanoi: "Kuka tämä on?"	10. Ja kuin hän tuli Jerusalemiin, nousi koko kaupunki, sanoen: kuka on tämä?	21:10 Ja cuin hän tuli Jerusalemijn/ nousi coco Caupungi/ sanoden: cuca on tämä?
21:11 Niin kansa sanoi: "Tämä on se profeetta, Jeesus, Galilean Nasaretista."	11. Niin kansa sanoi: tämä on Jesus, propheta Galilean Natsaretista.	21:11 Nijn Canssa sanoi: tämä on Jesus se Propheta Galilean Nazarethist.
21:12 Ja Jeesus meni pyhäkköön; ja hän ajoi ulos kaikki, jotka myivät ja ostivat pyhäkössä, ja kaatoi kumoon rahanvaihtajain pöydät ja kyyhkysten myyjäin istuimet.	12. Ja Jesus meni sisälle Jumalan templiin, ja ajoi ulos kaikki, jotka myivät ja ostivat templissä, ja vaihettajain pöydät ja kyyhkyisten kaupitsiain istuimet hän kukisti,	21:12 JA Jesus meni Jumalan Templijn/ ja ajoi ulos caicki jotca myit ja ostit Templis. 21:13 Ja waihettajain pöydät ja mettisten caupidziain istuimet hän cukisti.
21:13 Ja hän sanoi heille: "Kirjoitettu on: 'Minun huoneeni pitää kutsuttaman rukoushuoneeksi', mutta te teette siitä ryövärien luolan."	13. Ja sanoi heille: kirjoitettu on: minun huoneeni pitää rukoushuoneeksi kutsuttaman; mutta te olette sen tehneet ryöväriten luolaksi.	Ja sanoi heille: kirjoitettu on/ minun huonen pitä rucous huonexi cudzuttaman/ mutta te oletta sen tehnet ryöwäriten luolaxi.

21:14 Ja hänen tykönsä pyhäkössä tuli sokeita ja rampoja, ja hän paransi heidät.	14. Ja hänen tykönsä tulivat sokiats ja ontuvat templissä, ja hän paransi heidät.	21:14 Ja hänen tygöns tulit sokiats ja onduwat Templis/ ja hän paransi heitä.
21:15 Mutta kun ylipapit ja kirjanoppineet näkivät ne ihmeet, joita hän teki, ja lapset, jotka huusivat pyhäkössä ja sanoivat: "Hosianna Daavidin pojalle", niin he närkästyivät	15. Mutta kuin pappein päämiehet ja kirjanoppineet näkivät ne ihmeet, jotka hän teki, ja lapset templissä huutawan ja sanovan: hosianna Davidin Pojalle! närkästyivät he,	21:15 Cosca Pappein päämiehet ja Kirjanoppenet näit ne ihmet/ cuin hän teki/ ja cuulit lapset Templis huutawan/ ja sanowan: Hosianna Dawidin Pojalle: närkästyit he
21:16 ja sanoivat hänelle: "Kuuletko, mitä nämä sanovat?" Niin Jeesus sanoi heille: "Kuulen; ettekö ole koskaan lukeneet: 'Lasten ja imeväisten suusta sinä olet valmistanut itsellesi kiitoksen?'"	16. Ja sanoivat hänelle: kuuletkos, mitä nämä sanovat? Niin Jesus sanoi heille: kuulen kyllä. Ettekö te koskaan ole lukeneet: lasten ja imeväisten suusta olet sinä kiitoksen valmistanut?	ja sanoit hänelle: 21:16 Cuuletkos mitä nämät sanowat? Nijn Jesus sanoi heille: Cuulen kyllä? ettekö te coscan lukenet? Lasten ja imewäisten suusta olet sinä kijtoxen walmistanut.
21:17 Ja hän jätti heidät ja meni ulos kaupungista Betaniaan ja oli siellä yötä.	17. Ja hän luopui heistä, ja meni ulos kaupungista Betaniaan, ja oli siellä yötä.	21:17 Ja hän luowui heistä/ ja meni Caupungista Bethaniaan/ ja oli siellä.
21:18 Kun hän varhain aamulla palasi kaupunkiin, oli hänen nälkä.	18. Mutta huomeneltain kaupunkiin palatessansa isosi hän.	21:18 Mutta huomeneltain Caupungihin palaitesans/ isois hän.
21:19 Ja nähdessään tien vieressä viikunapuun hän meni sen luo, mutta ei löytänyt siitä muuta kuin pelkkiä lehtiä; ja hän sanoi sille: "Älköön sinusta ikinä enää hedelmää kasvako." Ja kohta viikunapuu kuivettui.	19. Ja kuin hän näki fikunapuun tien ohessa, meni hän sen tykö, ja ei löytänyt siinä mitään muuta kuin lehdet ainoastaan; ja hän sanoi sille: älköön ikänä tästäkään edes sinusta hedelmää kasvako. Ja fikunapuu kohta kuivettui.	21:19 Ja hän näki ficunapuun tien ohes/ meni hän sen tygö/ ja ei löynnyt hänesä mitän muuta cuin lehdet: ja hän sanoi hänelle: älkön ikänäns tästäkään edes sinust hedelmätä caswaco. Ja ficunapuu cohta cuiwettui.
21:20 Kun opetuslapset tämän näkivät, ihmettelivät he ja sanoivat: "Kuinka viikunapuu niin äkisti kuivettui?"	20. Ja kuin opetuslapset sen näkivät, ihmettelivät he, sanoen: kuinka fikunapuu niin kohta kuivettui?	21:20 Ja cuin Opetuslapset sen näit/ ihmettelit he sanoden: cuinga se ficunapuu nijn cohta cuiwettin?

<p>21:21 Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Totisesti minä sanon teille: jos teillä olisi uskoa ettekä epäilisi, niin ette ainoastaan voisi tehdä sitä, mikä viikunapuussa tapahtui, vaan vieläpä, jos sanoisitte tälle vuorelle: 'Kohoa ja heittäydy mereen', niin se tapahtuisi.</p>	<p>21. Jesus vastaten sanoi heille: totisesti sanon minä teille: jos teillä olis usko, ja ette epäilisi, niin ette ainoastaan tätä tekisi, mikä fikunapuulle tapahtui, vaan myös jos te sanoisitte tälle vuorelle: siirry ja kukistu mereen, niin se tapahtuis.</p>	<p>21:21 Jesus wastaten sanoi heille: totisest sanon minä teille: jos teillä olis usco/ ja et te epäillis/ nijn et te ainoastans tätä tekis/ cuin ficunapuulle tapahtui/ mutta myös jos te sanoisitta tälle vuorelle: siirrä sinus/ ja cukistu mereen/ nijn se taphtuis.</p>
<p>21:22 Ja kaiken, mitä te anotte rukouksessa, uskoen, te saatte."</p>	<p>22. Ja kaikki, mitä te anotte rukouksessa, uskoen, sen te saatte.</p>	<p>21:22 Ja caicki mitä te anotte rucouxes uscolla/ sen te saatte.</p>
<p>21:23 Ja kun hän oli mennyt pyhäkköön, tulivat hänen opettaessaan ylipapit ja kansan vanhimmat hänen luoksensa ja sanoivat: "Millä vallalla sinä näitä teet? Ja kuka sinulle on antanut tämän vallan?"</p>	<p>23. Ja kuin hän meni templiin, tulivat hänen opettaissansa hänen tykönsä pappein päämiehet ja kansan vanhimmat, sanoen: millä voimalla sinä näitä teet? taikka kuka sinulle antoi sen voiman?</p>	<p>21:23 JA cuin hän meni Templijn/ tulit hänen tygöns Pappein päämiehet ja Canssan wanhimmat/ hänen opettaisans/ sanoden: millä voimalla sinä näitä teet? taicka cuca andoi sen woiman?</p>
<p>21:24 Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Minä myös teen teille yhden kysymyksen; jos te minulle siihen vastaatte, niin minäkin sanon teille, millä vallalla minä näitä teen.</p>	<p>24. Niin Jesus vastaten sanoi heille: minä tahdon myös teiltä kysyä yhden sanan: jos te sen minulle sanotte, niin minä myös teille sanon, millä voimalla minä näitä teen:</p>	<p>21:24 Nijn Jesus wastaten sanoi heille: minä tahdon myös teille kysyä sanan/ jos te sen minulle sanotte/ nijn minä myös teille sanon/ millä voimalla minä näitä teen.</p>
<p>21:25 Mistä Johanneksen kaste oli? Taivaastako vai ihmisistä?" Niin he neuvottelivat keskenänsä sanoen: "Jos sanomme: 'Taivaasta', niin hän sanoo meille: 'Miksi ette siis uskoneet häntä?'</p>	<p>25. Kusta Johanneksen kaste oli, taivaastako taikka ihmisistä? Niin he ajattelivat isellensä, sanoen: jos me sanomme: taivaasta, niin hän sanoo meille: miksi ette siis häntä uskoneet?</p>	<p>21:25 Custa Johannexen Caste oli/ olico se Taiwasta/ taicka ihmisistä? Nijn he ajattelit idzelläns sanoden: jos me sanomme Taiwast/ nijn hän sano meille: 21:26 Mixette sijs händä usconet?</p>
<p>21:26 Mutta jos sanomme: 'Ihmisistä', niin meidän täytyy peljätä kansaa, sillä kaikki pitävät Johannesta profeettana."</p>	<p>26. Mutta jos me sanomme: se oli ihmisistä, niin me pelkäämme kansaa; sillä kaikki pitivät Johanneksen prophetana.</p>	<p>Mutta jos me sanomme: se oli ihmisildä/ nijn me pelkämme Canssa: sillä caicki pidit Johannexen Prophetana.</p>
<p>21:27 Ja he vastasivat Jeesukselle ja sanoivat: "Emme tiedä." Niin hänkin sanoi heille: "Niinpä en minäkään sano teille, millä vallalla minä näitä teen.</p>	<p>27. Ja he vastaten sanoivat Jesukselle: emme tiedä. Sanoi hän heille: en minä myös sano teille, millä voimalla minä näitä teen.</p>	<p>21:27 Ja he wastaten sanoit Jesuxelle: En me tiedä. Sanoi hän heille: En minä myös sano teille/ millä voimalla minä näitä teen.</p>

21:28 Mutta miten teistä on? Miehellä oli kaksi poikaa; ja hän meni ensimmäisen luo ja sanoi: 'Poikani, mene tänään tekemään työtä minun viinitarhaani.'	28. Mutta kuinka te luulette? Yhdellä miehellä oli kaksi poikaa, ja hän meni ensimmäisen tykö, ja sanoi: poikani, mene tänään tekemään työtä minun viinamäkeen.	21:28 MUTta cuinga te luuleta: Yhdellä miehellä oli caxi poica/ ja hän meni ensimmäisen tygö/ ja sanoi: poican mene tänään tekemän työtä minun wijnamäkeni.
21:29 Tämä vastasi ja sanoi: 'En tahdo'; mutta jäljestäpäin hän katui ja meni.	29. Niin hän vastaten sanoi: en tahdo. Mutta sitte katui hän, ja meni.	21:29 Nijn hän wastaten sanoi: En minä mene. Mutta sijtte hän cadui/ ja meni.
21:30 Niin hän meni toisen luo ja sanoi samoin. Tämä taas vastasi ja sanoi: 'Minä menen, herra', mutta ei mennytkään.	30. Niin hän meni toisen tykö, ja sanoi myös niin. Mutta hän vastaten sanoi: kyllä minä menen, herra, ja ei mennytkään.	21:30 Nijn hän meni toisen tygö/ ja sanoi myös nijn. Mutta hän wastaten sanoi: kyllä minä menen Herra/ ja ei mennytkän.
21:31 Kumpi näistä kahdesta teki isänsä tahdon?" He sanoivat: "Ensimmäinen." Jeesus sanoi heille: "Totisesti minä sanon teille: publikaanit ja portot menevät ennen teitä Jumalan valtakuntaan.	31. Kumpi näistä kahdesta teki isänsä tahdon? He sanoivat hänelle: ensimmäinen. Sanoi Jesus heille: totisesti sanon minä teille: Publikanit ja portot käyvät teidän edellänne Jumalan valtakuntaan.	21:31 Cumbi näistä cahdesta teki Isäns tahdon? Ja he sanoit hänelle: se ensimmäinen. Sanoi Jesus heille: Totisest sanon minä teille: Publicanit ja portot käywät teidän edellän Taiwan waldacundaan.
21:32 Sillä Johannes tuli teidän tyköne vanhurskauden tietä, ja te ette uskoneet häntä, mutta publikaanit ja portot uskoivat häntä; ja vaikka te sen näitte, ette jäljestäpäinkään katuneet, niin että olisitte häntä uskoneet.	32. Sillä Johannes tuli teidän tyköne vanhurskauden tiessä, ja ette häntä uskoneet: mutta Publikanit ja portot uskoivat hänen. Mutta te, jotka sen näitte, ette sittenkään parannusta tehneet, että te häntä olisitte uskoneet.	21:32 Sillä Johannes tuli teidän tygön wahhurscauden tietä opettain/ ja et te händä usconet/ mutta Publicanit ja portot uscoit hänen. Waicka te sen näittä /nijn et te sijttekän parannusta tehnet/ että te hänen päällens olisit vsconet.
21:33 Kuulkaa toinen vertaus: Oli perheenisäntä, joka istutti viinitarhan ja teki aidan sen ympärille ja kaivoi siihen viinikuurnan ja rakensi tornin; ja hän vuokrasi sen viinitarhureille ja matkusti muille maille.	33. Kuulkaat toinen vertaus: oli perheenisäntä, joka istutti viinamäen, ja pani aidan sen ympärille, ja kaivoi siihen viinakuurnan, ja rakensi tornin, ja pani sen vuorolle peltomiehille, ja vaelsi muille maille.	21:33 Cuulcat toinen wertaus: Oli yxi Perhen isändä joca istutti wijnapuita ja pani aidan nijden ymbärins/ ja asetti wijnacuopan/ ja rakensi tornin/ ja andoi sen wijnamäen miehille/ ja meni wieralle maalle.
21:34 Ja kun hedelmän aika lähestyi, lähetti hän palvelijotansa viinitarhurien luokse perimään hänelle tulevat hedelmät.	34. Mutta kuin hedelmän aika lähestyi, lähetti hän palveliansa peltomiesten tykö, ottamaan sen hedelmiä.	21:34 Cosca hedelmän aica lähestyi/ lähetti hän palwelians wijnamäen miesten tygö/ ottaman sen hedelmitä.

21:35 Mutta viinitarhurit ottivat kiinni hänen palvelijansa; minkä he pieksivät, minkä tappoivat, minkä kivittivät.	35. Ja peltomiehet ottivat kiinni hänen palveliansa, ja yhden he pieksivät, toisen he tappoivat, kolmannen he kivittivät.	21:35 Ja wijnamäen miehet otit kijnni hänen palwelians/ yhden he piexit/ toisen he tapoit/ colmannen he kiwitiit.
21:36 Vielä hän lähetti toisia palvelijoita, useampia kuin ensimmäiset; ja näille he tekivät samoin.	36. Taas hän lähetti toiset palveliat, usiammat kuin ensimmäiset, ja he tekivät heille myös niin.	21:36 Taas hän lähetti toiset palweliat usiammat cuin ensimmäiset/ ja he teit heidän myös nijn.
21:37 Mutta viimein hän lähetti heidän luokseen poikansa sanoen: 'Minun poikaani he kavahtavat.'	37. Mutta viimein lähetti hän heidän tykönsä poikansa, sanoen: he karttavat poikaani.	21:37 Mutta wijmein lehetti hän heidän tygöns poicans/ sanoden: He pelkäwät minun poicani.
21:38 Mutta kun viinitarhurit näkivät pojan, sanoivat he keskenänsä: 'Tämä on perillinen; tulkaa, tappakaamme hänet, niin me saamme hänen perintönsä.'	38. Mutta kuin peltomiehet näkivät pojan, sanoivat he keskenänsä: tämä on perillinen; tulkaat, tappakaamme häntä, ja niin me saamme hänen perintönsä.	21:38 Cosca wijnamäen miehet näit pojan/ sanoit he keskenäns: tämä on perillinen/ tulcat/ tappacam händä/ ja nijn me saamme hänen perindöns.
21:39 Ja he ottivat hänet kiinni ja heittivät ulos viinitarhasta ja tappoivat.	39. Ja he ottivat hänen kiinni, sysäsivät ulos viinamäestä ja tappoivat.	21:39 Ja he otit hänen kijnni/ sysäisit ulos wijnamäest/ ja tapoit.
21:40 Kun viinitarhan herra tulee, mitä hän tekee noille viinitarhureille?"	40. Kun siis viinamäen isäntä tulee, mitä hän niiden peltomiesten tekee?"	21:40 Cosca wijnamäen isändä tule/ mitä hän nijden wijnamäen miesten teke?"
21:41 He sanoivat hänelle: "Nuo pahat hän pahoin tuhoaa ja vuokraa viinitarhan toisille viinitarhureille, jotka antavat hänelle hedelmät ajallansa."	41. He sanoivat hänelle: ne pahat hän pahasti hukuttaa, ja antaa viinamäkensä toisille viinamäen miehille, jotka hänelle antavat hedelmät ajallansa.	21:41 He sanoit hänelle: Että he pahat owat/ nijn hän pahasti heidän hucutta/ ja anda wijnamäkensä toisille wijnamäen miehille/ jotca hänen andawat hedelmän ajallans.
21:42 Jeesus sanoi heille: "Ettekö ole koskaan lukeneet kirjoituksista: 'Se kivi, jonka rakentajat hylkäsivät, on tullut kulmakiveksi; Herralta tämä on tullut ja on ihmeellinen meidän silmissämme'?"	42. Sanoi Jesus heille: ettekö te ikänä Raamatuissa ole lukeneet: jonka kiven rakentajat hylkäsivät, se on tullut kulmakiveksi. Herralta on se tapahtunut, ja on ihmeellinen meidän silmäimme edessä.	21:42 Sanoi Jesus heille: Ettekö te ikänäns Ramatuisa lukenet. sen kiwen/ jonga rakendajat hylkäisit/ se on tehty culmakiwexi. 21:43 Herralda on tämä tehty/ ja on ihmellinen meidän silmäim edes.
21:43 Sentähden minä sanon teille: Jumalan valtakunta otetaan teiltä pois ja annetaan kansalle, joka tekee sen hedelmiä.	43. Sentähden sanon minä teille: Jumalan valtakunta pitää teiltä otettaman pois ja annettaman pakanoille, jotka sen hedelmän tekevät.	Sentähden sanon minä teille: Jumalan waldacunda pitä teidä otettaman pois/ ja annettaman pacanoille/ jotca sen hedelmän tekewät.

21:44 Ja joka tähän kiveen kaatuu, se ruhjoutuu, mutta jonka päälle se kaatuu, sen se murskaa."	44. Ja joka lankee tähän kiveen, hän runnellaan. Mutta jonka päälle hän lankee, sen hän murentaa.	21:44 Ja joca lange tähän kiiveen/ hän runnellan. Mutta jonga päälle hän lange/ sen hän murenda.
21:45 Kun ylipapit ja fariseukset kuulivat nämä hänen vertauksensa, ymmärsivät he, että hän puhui heistä.	45. Ja kuin pappein päämiehet ja Pharisealaiset kuulivat hänen vertauksensa, ymmärsivät he, että hän heistä sanoi.	21:45 Ja cuin Pappein päämiehet/ ja Phariseuxet cuulit hänen wertauxens/ ymmärsit he/ että hän heistä sanoi.
21:46 Ja he olisivat tahtoneet ottaa hänet kiinni, mutta pelkäsivät kansaa, koska se piti häntä profeettana.	46. Ja kuin he pyysivät häntä ottaa kiinni, pelkäsivät he kansaa, sillä he pitivät hänen prophetana.	21:46 Ja he pyysit händä otta kijnni/ mutta he pelkäisit Canssa/ sillä he pidit hänen Prophetana.
22 LUKU	22 LUKU	XXII. Lucu .
22:1 Ja Jeesus rupesi taas puhumaan heille vertauksilla ja sanoi:	1. Ja Jesus vastaten puhui taas heille vertauksilla, sanoen:	22:1 Ja Jesus puhui taas heille wertauxilla/ ja sanoi:
22:2 "Taivasten valtakunta on verrattava kuninkaaseen, joka laittoi häät pojallensa.	2. Taivaan valtakunta on kuninkaan vertainen, joka teki häitä pojallensa,	22:2 TAIwan waldacunda on Cuningan wertainen/ joca teki häitä Pojallens.
22:3 Ja hän lähetti palvelijansa kutsumaan häihin kutsuvieraita, mutta nämä eivät tahtoneet tulla.	3. Ja lähetti palveliansa kutsumaan kutsutuita häihin, ja ei he tahtoneet tulla.	22:3 Ja lähetti palwelians cudzuman cudzutuita häihin/ ja ei he tahtonet tulla.
22:4 Vielä hän lähetti toisia palvelijoita lausuen: 'Sanokaa kutsutuille: Katso, minä olen valmistanut ateriani, minun härkäni ja syöttilääni ovat teurastetut, ja kaikki on valmiina; tulkaa häihin.'	4. Taas hän lähetti toiset palveliat, sanoen: sanokaat kutsutuille: katso, minä valmistin atriani, härkäni ja syöttilääni ovat tapetut, ja kaikki ovat valmistetut: tulkaat häihin!	22:4 Taas hän lähetti toiset palweliat/ sanoden: sanocat cudzutuille/ cadzo/ minä walmistin minun atrian/ minun härkäni ja syöttiläni owat tapetut/ ja caicki owat walmistetut/ tulcat häihin.
22:5 Mutta he eivät siitä välittäneet, vaan menivät pois, mikä pellolleen, mikä kaupolleen;	5. Mutta he katsoivat ylöns, ja menivät pois, yksi pellollensa, toinen kaupallensa.	22:5 Mutta he cadzoit ylöns. Ja menit pois yxi pellollens/ toinen caupallens.
22:6 ja toiset ottivat kiinni hänen palvelijansa, pitelivät pahoin ja tappoivat.	6. Mutta muut ottivat kiinni hänen palveliansa, ja pilkkasivat heitä, ja tappoivat.	22:6 Mutta muut otit kijnni hänen palwelians/ ja pilckaisit heitä/ ja tapoit.
22:7 Mutta kuningas vihastui ja lähetti sotajoukkonsa ja tuhosi nuo murhamiehet ja poltti heidän kaupunkinsa.	7. Mutta kuin kuningas sen kuuli, vihastui hän, ja lähetti sotaväkensä, ja hukutti ne murhamiehet, ja heidän kaupunkinsa poltti.	22:7 Cosca Cuningas sen cuuli/ wihastui hän/ ja lähetti sotawäkensä/ ja hucutti ne murhamiehet ja heidän Caupungins poltti.

22:8 Sitten hän sanoi palvelijoillensa: 'Häät ovat valmistetut, mutta kutsutut eivät olleet arvollisia.	8. Silloin hän sanoi palvelioillensa: häät tosin ovat valmistetut, mutta kutsutut ei olleet mahdolliset.	22: 8 Silloin hän sanoi palvelioillens: Häät tosin owat walmistetut/ mutta cudzutut ei ollet mahdolliset.
22:9 Menkää siis teiden risteyksiin ja kutsukaa häihin, keitä tapaatte.'	9. Menkääts siis teiden haaroihin, ja kaikki, jotka te löydätte, kutsukaat häihin.	22: 9 Mengät sijs teiden haaroin/ ja caicki jotca te löydätte/ cudzucat häihin.
22:10 Ja palvelijat menivät ulos teille ja kokosivat kaikki, keitä vain tapasivat, sekä pahat että hyvät, ja häähuone tuli täyteen pöytävieraita.	10. Ja palveliat menivät ulos teille, ja kokosivat kaikki, jotka he löysivät, pahat ja hyvät; ja häähuone täytettiin vieraista.	22: 10 Ja hänen palwelians menit teille/ ja cocoisit caicki cuin he löysit/ pahat ja hywät/ ja häähuone täytettin wierahista.
22:11 Mutta kun kuningas meni katsomaan pöytävieraita, näki hän siellä miehen, joka ei ollut puettu häävaatteisiin.	11. Niin kuningas meni katsomaan vieraita, ja näki siellä yhden ihmisen, joka ei ollut vaatetettu häävaatteilla.	22: 11 Nijn Cuningas meni cadzoman wieraitans. Cosca hän näki siellä yhden ihmisen/ joca ei ollut waatetettu hääwaatteilla.
22:12 Ja hän sanoi hänelle: 'Ystävä, kuinka sinä olet tullut tänne sisälle, vaikka sinulla ei ole häävaatteita?' Mutta hän jäi sanattomaksi.	12. Niin hän sanoi hänelle: ystäväni, kuinkas tänne tulit, ja ei sinulla ole häävaatteita? Mutta hän vaikenä.	22: 12 Ja hän sanoi hänelle: ystäwän/ cuingas tänne tulit/ ja ei sinulla ole hääwaatteita? Nijn hän waickenä.
22:13 Silloin kuningas sanoi palvelijoille: 'Sitokaa hänen jalkansa ja kätensä ja heittäkää hänet ulos pimeyteen.' Siellä on oleva itku ja hammasten kiristys.	13. Silloin sanoi kuningas palvelioille: sitokaat hänen kätensä ja jalkansa, ottakaat ja heittäkää häntä ulkoiseen pimeyteen; siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys.	22: 13 Silloin sanoi Cuningas palwelioillen: sitocat hänen kätens ja jalcans/ ottacat ja heittäkät händä ulcoiseen pimeyteen/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.
22:14 Sillä monet ovat kutsutut, mutta harvat valitut."	14. Sillä monta on kutsuttu, mutta harvat ovat valitut.	22: 14 Sillä monda on cudzuttu/ mutta harwat owat walitut.
22:15 Silloin fariseukset menivät ja neuvottelivat, kuinka saisivat hänet sanoissa solmituksi.	15. Silloin Pharisealaiset menivät pitämään neuvoa, kuinka he hänen sanoissa solmeaisivat.	22: 15 Silloin Phariseuxet menit pitämän neuwo/ cuinga he hänen sanoisa solmeisit.
22:16 Ja he lähettivät hänen luoksensa opetuslapsensa herodilaisten kanssa sanomaan: "Opettaja, me tiedämme, että sinä olet totinen ja opetat Jumalan tietä totuudessa, kenestäkään välittämättä, sillä sinä et katso henkilöön.	16. Ja he lähettivät hänen tykönsä opetuslapsensa Herodilaisten kanssa, sanoen: Mestari, me tiedämme sinun totiseksi, ja sinä opetat Jumalan tien totuudessa, et myös tottele ketään; sillä et sinä katso ihmisten muotoa.	22: 16 Ja he lähetit hänen tygöns heidän Opetuslapsens Herodianein cansa/ sanoden: Mestari/ me tiedämme sinun totisexi/ ja sinä opetat Jumalan tien totudes/ et myös tottele ketän/ sillä et sinä cadzo ihmisten muoto.

22:17 Sano siis meille: miten arvelet? Onko luvallista antaa keisarille veroa vai ei?"	17. Sano siis meille, kuinkas luulet: sopiiko keisarille antaa veroa taikka ei?	22:17 Sano siis meille/ cuingas luulet? sopico Keisarille anda wero taicka ei?
22:18 Mutta Jeesus ymmärsi heidän pahuutensa ja sanoi: "Miksi kiusaatte minua, te ulkokullatut?"	18. Mutta kuin Jeesus ymmärsi heidän pahuutensa, sanoi hän: mitä te ulkokullatut kiusaatte minua?	22:18 Cosca Jesus ymmärsi heidän pahudens/ sanoi hän: mitä te ulcocullatut kiusatta minua?
22:19 Näyttäkää minulle veroraha." Niin he toivat hänelle denarin.	19. Osoittakaat minulle veroraha. Niin he antoivat hänelle verorahan.	Osottacat minulle weromynti. 22:19 Nijn he annoit hänelle werorahan.
22:20 Hän sanoi heille: "Kenen kuva ja päällekirjoitus tämä on?"	20. Ja hän sanoi heille: kenenkä on tämä kuva ja päällekirjoitus?	22:20 Ja hän sanoi heille: Kenengä on tämä cuwa ja päällekirjoitus?
22:21 He vastasivat: "Keisarin." Silloin hän sanoi heille: "Antakaa siis keisarille, mikä keisarin on, ja Jumalalle, mikä Jumalan on."	21. He sanoivat hänelle: keisarin. Niin hän sanoi heille: antakaat keisarille, mitkä keisarin ovat, ja Jumalalle, mitkä Jumalan ovat.	He sanoit: hänelle Keisarin. 22:21 Nijn hän sanoi heille: Andacat Keisarille/ cuin Keisarin owat/ ja Jumalalle cuin Jumalan owat.
22:22 Kun he sen kuulivat, ihmettelivät he ja jättivät hänet ja menivät pois.	22. Ja kuin he nämät kuulivat, ihmettelivät he, ja luopuivat hänestä, ja menivät pois.	22:22 Ja cosca he nämät cuulit/ ihmettelit he/ ja luowuit hänestä ja menit pois.
22:23 Sinä päivänä tuli hänen luoksensa saddukeuksia, jotka sanovat, ettei ylösnousemusta ole, ja he kysyivät häneltä	23. Sinä päivänä tulivat Saddukealaiset hänen tykönsä, jotka sanovat, ettei ylösnousemusta ole, ja kysyivät häneltä,	22:23 Sinä päiwänä tulit Saduceuxet hänen tygöns/ jotca ei sano olewan ylösnousemusta/ ja kysyit hänelle/ sanoden:
22:24 sanoen: "Opettaja, Mooses on sanonut: 'Jos joku kuolee lapsetonna, niin hänen veljensä naikoon hänen vaimonsa ja herättäköön siemenen veljelleen.'	24. Sanoen: Mestari! Moses sanoi: jos joku kuolee lapsetoinna, niin hänen veljensä pitää naiman hänen emäntänsä ja herättämän veljellensä siemenen.	22:24 Mestari/ Moses sanoi: jos jocu cuole lapsitoin/ njn hänen weljens pitä hänen emändäns naiman/ ja herättämän weljens siemenen.
22:25 Keskuudessamme oli seitsemän veljestä. Ensimmäinen otti vaimon ja kuoli; ja koska hänellä ei ollut jälkeläistä, jätti hän vaimonsa veljelleen.	25. Niin oli meidän seassamme seitsemän veljestä, ja kuin ensimmäinen nai, niin se kuoli. Ja ettei hänellä ollut siementä, jätti hän emäntänsä veljellensä.	22:25 Nijn olit meidän seasam seidzemen weljestä/ cosca ensimmäinen nai/ njn se cuoli. Ja ettei hänellä ollut siemendä/ jätti hän emändäns weljellens.
22:26 Niin myös toinen ja kolmas, ja samoin kaikki seitsemän.	26. Niin myös toinen ja kolmas, hamaan seitsemänteen asti.	22:26 Nijn myös toinen ja colmas/ haman seidzemenden asti.
22:27 Viimeiseksi kaikista kuoli vaimo.	27. Mutta kaikkein viimein kuoli myös se vaimo.	22:27 Mutta caickein wijmein cuoli se waimo.

22:28 Kenen vaimo noista seitsemästä hän siis ylönousemuksessa on oleva? Sillä kaikkien vaimona hän on ollut."	28. Kenenkä emännän siis näistä seitsemästä pitää hänen ylönousemisessa oleman? Sillä kaikki ovat häntä pitäneet.	Kenengä emännän sijs nijstä seizemest pitä hänen ylönousemises oleman? 22:28 Sillä jocainen piti händä.
22:29 Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Te eksytte, koska te ette tunne kirjoituksia ettekä Jumalan voimaa.	29. Niin Jesus vastaten sanoi heille: te eksytte ja ette tiedä Raamatuita, eikä Jumalan voimaa.	22:29 Nijn Jesus wastaten sanoi heille: te exytte/ ja et te ymmärrä Ramatuita/ eikä Jumalan voima.
22:30 Sillä ylönousemuksessa ei naida eikä mennä miehelle; vaan he ovat niinkuin enkelit taivaassa.	30. Sillä ylönousemisessa ei naida eikä huolla, mutta he ovat niinkuin Jumalan enkelit taivaassa.	22:30 Sillä ylönousemises ei naida eikä huolla/ mutta caicki owat nijncuin Jumalan Engelit Taiwas.
22:31 Mutta mitä kuolleitten ylönousemukseen tulee, ettekö ole lukeneet, mitä Jumala on puhunut teille, sanoen:	31. Mutta ettekö te ole lukeneet kuolleitten ylönousemisesta, mitä teille on Jumalalta sanottu, joka sanoo:	22:31 Ettekö te ole lukenet cuolluitten ylönousemisest/ jota teille on Jumalast sanottu/ joca sanoi:
22:32 'Minä olen Aabrahamin Jumala ja Iisakin Jumala ja Jaakobin Jumala'? Ei hän ole kuolleitten Jumala, vaan elävien."	32. Minä olen Abrahamin Jumala, ja Isaakin Jumala, ja Jakobin Jumala? Ei ole Jumala kuolleiden Jumala, mutta elävien.	22:32 Minä olen Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala/ ja Jacobin Jumala. Ei ole Jumala cuolluitten Jumala/ mutta eläwitten.
22:33 Ja sen kuullessaan kansa hämmästyi hänen oppiansa.	33. Ja kuin kansa sen kuuli, hämmästyivät he hänen oppiansa.	22:33 Ja cuin Canssa sen cuuli/ hämmästyit he hänen oppians.
22:34 Mutta kun fariseukset kuulivat, että hän oli tukkinut saddukeuksilta suun, kokoontuivat he yhteen;	34. Mutta kuin Pharisealaiset sen kuulivat, että hän oli Saddukealaisten suun tukinnut, kokoontuivat he yhteen.	22:34 COsca Phariseuxet sen cuulit/ että hän oli Saduceusten suun tukinnut/ cocounsit he yhten.
22:35 ja eräs heistä, joka oli lainoppinut, kysyi häneltä kiusaten:	35. Ja yksi lain-opettaja heistä kysyi häneltä, kiusaten häntä, ja sanoi:	22:35 Ja yxi Lain opettaja heistä kysyi hänelle kiusaten händä/ ja sanoi:
22:36 "Opettaja, mikä on suurin käsky laissa?"	36. Mestari, mikä on suurin käsky laissa?	22:36 Mestari/ cuca on suurin käsky Laisa:
22:37 Niin Jeesus sanoi hänelle: "'Rakasta Herraa, sinun Jumalaasi, kaikesta sydämestäsi ja kaikesta sielustasi ja kaikesta mielestäsi.'	37. Niin Jesus sanoi hänelle: sinun pitää rakastaman Herraa sinun Jumalaas, kaikesta sydämestäs, ja kaikesta sielustas, ja kaikesta mielestäs:	Jesus sanoi hänelle: 22:37 Racasta sinun Herras Jumalatas/ caikesta sinun sydämestäs/ ja caikesta sinun sielustas/ ja caikesta sinun mielestäs.
22:38 Tämä on suurin ja ensimmäinen käsky.	38. Tämä on ensimmäinen ja suurin käsky.	22:38 Tämä on suurin ja ensimmäinen käsky.

22:39 Toinen, tämän vertainen, on: 'Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi.'	39. Toinen on tämän kaltainen: sinun pitää rakastaman lähimmäistäs niinkuin itse sinuas.	Toinen on tämän caltainen: 22:39 Racasta sinun lähimmäistäs nijncuin idze sinuas.
22:40 Näissä kahdessa käskyssä riippuu kaikki laki ja profeetat."	40. Näissä kahdessa käskyssä kaikki laki ja prophetat riippuvat.	22:40 Nijsä cahdesa käskysä caicki Laki ja Prophetat rippuvat.
22:41 Ja fariseusten ollessa koolla Jeesus kysyi heiltä	41. Koska Pharisealaiset koossa olivat, kysyi heiltä Jesus,	22:41 Cosca Phariseuxet coosa olit/ kysyi heille Jesus/
22:42 sanoen: "Mitä arvelette Kristuksesta? Kenen poika hän on?" He sanoivat hänelle: "Daavidin."	42. Sanoen: mitä teille näkyy Kristuksesta, kenenkä poika hän on? he sanoivat hänelle: Davidin.	sanoden: 22:42 Mitä teille näky Christuxest/ kenengä Poica hän on? He sanoit Dawidin.
22:43 Hän sanoi heille: "Kuinka sitten Daavid Hengessä kutsuu häntä Herraksi, sanoen:	43. Hän sanoi heille: kuinka siis David kutsuu hengessä hänen Herraksi? sanoen:	22:43 Hän sanoi heille: cuinga sijs Dawid cudzu hänen Herraxi hengesä? sanoden:
22:44 'Herra sanoi minun Herralleni: Istu minun oikealle puolelleni, kunnes minä panen sinun vihollisesi sinun jalkojesi alle.'	44. Herra sanoi minun Herralleni: istu minun oikealla kädelläni, siihenasti kuin minä panen vihollises sinun jalkais astinlaudaksi.	22:44 Herra sanoi minun Herralleni/ istu minun oikialle kädelleni/ siihenasti kuin minä panen sinun wihollises jalcais astinlaudaxi.
22:45 Jos siis Daavid kutsuu häntä Herraksi, kuinka hän on hänen poikansa?"	45. Jos siis David kutsuu hänen Herraksi, kuinka hän on hänen poikansa?	22:45 Jos sijs Dawid cudzu hänen Herraxi/ cuingast hän on hänen poicans?
22:46 Ja kukaan ei voinut vastata hänelle sanaakaan; eikä siitä päivästä lähtien yksikään enää rohjennut kysyä häneltä mitään.	46. Ja ei kenkään taitanut häntä mitään vastata: ei myös yksikään rohjennut sen päivän perästä häneltä enempää kysyä.	22:46 Ja ei tainnut kengän händä mitän wastata. Ja ei myös yxikän rohgennut sen päiwän peräst hänelle enämbätä kysyä.
23 LUKU	23 LUKU	XXIII. Lucu .
23:1 Silloin Jeesus puhui kansalle ja opetuslapsilleen	1. Silloin Jesus puhui kansalle ja hänen opetuslapsillensa,	23:1 Silloin Jesus puhui Canssalle/ ja hänen Opetuslapsillens/
23:2 sanoen: "Mooseksen istuimella istuvat kirjanoppineet ja fariseukset.	2. Sanoen: Moseksen istuimella istuvat kirjanoppineet ja Pharisealaiset:	sanoden: 23:2 Mosexen istuimella istuwat Kirjanoppenet/ ja Phariseuxet.
23:3 Sentähden, kaikki, mitä he sanovat teille, se tehkää ja pitäkää; mutta heidän tekojensa mukaan älkää tehkö, sillä he sanovat, mutta eivät tee.	3. Kaikki siis, mitä he teidän kärkevät pitää, se pitäkää ja tehkää; mutta heidän töittensä jälkeen älkää te tehkö, sillä he sanovat, ja ei tee	23:3 Caicki sijs mitä he teidän kaskewät pitä/ se pitäkät/ ja tehkät/ mutta heidän töidens jälken älkät te tehkö: sillä he sanowat/ ja ei tee.

23:4 He sitovat kokoon raskaita ja vaikeasti kannettavia taakkoja ja panevat ne ihmisten hartioille, mutta itse he eivät tahdo niitä sormellakaan liikuttaa.	4. Sillä he sitovat raskaat kuormat, joita ei voida kantaa, ja panevat ne ihmisten olille, mutta ei he sormellansakaan itse tahdo niitä liikuttaa.	23:4 He sitowat rascat cuormat/ joita ei woida canda/ ja panewat ihmisten olgille/ mutta ei he sormellansatkan idze tahdo nijtä lijcutta.
23:5 Ja kaikki tekonsa he tekevät sitä varten, että ihmiset heitä katselisivat. He tekevät raamatunlausekotelonsa leveiksi ja vaippansa tupsut suuriksi	5. Mutta kaikki työnsä tekevät he, että ne ihmisiltä nähtäisiin. He levittelevät muistokirjansa, ja tekevät suureksi vaatteensa liepeet,	23:5 Caicki heidän työns tekewät he/ että ne ihmisildä nähdäisin. 23:6 He lewittelewät heidän muistokirjans/ ja tekewät suurexi heidän waattens liepet/
23:6 ja rakastavat ensimmäistä sijaa pidoissa ja etumaisia istuimia synagoogissa,	6. Ja rakastavat ylimmäisiä sijoja pidoissa ja ylimmäisiä istuimia synagogissa,	ja racastawat ylimmäisiä istuimita pidoisa/ ja Synagogisa ylimmäisiä sioja.
23:7 ja tahtovat mielellään, että heitä tervehditään toreilla, ja että ihmiset kutsuvat heitä nimellä 'rabbi.'	7. Ja tervehdyksiä turulla, ja tahtovat kutsuttaa ihmisiltä: rabbi, rabbi.	23:7 Ja terwetyxiä Turulla/ ja myös tahtowat cudzutta ihmisildä Rabbixi.
23:8 Mutta te älkää antako kutsua itseänne rabbiksi, sillä yksi on teidän opettajanne, ja te olette kaikki veljiä.	8. Mutta älkää te antako teitä kutsuttaa rabbiksi; sillä yksi on teidän Mestarinne, joka on Kristus, mutta te olette kaikki veljekset.	23:8 Mutta älkät te andaco teidän cudzutta Rabbixi: sillä yxi on teidän Mestarin/ joca on Christus/ mutta te oletta caicki weljexet.
23:9 Ja isäksenne älkää kutsuko ketään maan päällä, sillä yksi on teidän Isänne, hän, joka on taivaissa.	9. Ja älkää ketäkään kutsuko isäksenne maan päällä; sillä yksi on Isänne, joka on taivaissa.	23:9 Ja älkät ketäkän cudzuc Isäxen maan päällä: sillä yxi on teillä Isä/ joca on Taiwais.
23:10 Älkääkä antako kutsua itseänne mestareiksi, sillä yksi on teidän mestarinne, Kristus.	10. Ja älkää te antako teitä kutsuttaa mestariksi; sillä yksi on teidän Mestarinne, joka on Kristus.	23:10 Ja älkät andaco teidän cudzua Mestarixi/ sillä yxi on teidän Mestarin/ joca on Christus.
23:11 Vaan joka teistä on suurin, se olkoon teidän palvelijanne.	11. Joka teistä suurin on, se olkoon teidän palvelianne.	23:11 Joca teistä suurin on/ se olcan teidän palwelian.
23:12 Mutta joka itsensä ylentää, se alennetaan; ja joka itsensä alentaa, se ylennetään.	12. Mutta joka itsensä ylentää, se alennetaan, ja joka itsensä alentaa, se ylennetään.	23:12 Mutta joca idzens ylendä/ se aletan/ ja joca idzens alenda se yletän.
23:13 Mutta voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut, kun suljette taivasten valtakunnan ihmisiltä! Sillä itse te ette mene sisälle, ettekä salli meneväisten sisälle mennä.	13. Mutta voi teitä, kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut! jotka suljette taivaan valtakunnan ihmisten edestä; sillä ette itse sinne mene, ettekä salli meneväisiä sinne mennä.	23:13 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet/ te ulcocullatut/ jotca suljette Taiwan waldacunnan ihmisildä: sillä et te idze sinne mene etkä salli menewäisiä sinne mennä.

23:14 Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut, kun syötte leskien talot, jopa näön vuoksi pitkiä rukouksia pitäen! Sentähden saatte sitä kovemman tuomion.	14. Voi teitä kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut! jotka syötte leskein huoneet, ja muodoksi pidätte pitkät rukoukset: sentähden te saatte sitä kovemman kadotuksen.	23:14 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet/ te ulcocullatut/ jotca syötte leskein huonet/ sanoden: me pidämme pitkät rucouxet/ sentähden te saatte sitä cowemman cadotuxen.
23:15 Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut, kun te kierrätte meret ja mantereet tehdäkseenne yhden käännynnäisen; ja kun joku on siksi tullut, niin teette hänestä helvetin lapsen, kahta vertaa pahemman, kuin te itse olette!	15. Voi teitä kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut! jotka merta ja mannerta ympäri vaellatte, tehdäkseenne yhtä uutta Juudalaista; ja kuin se tehty on, niin te hänestä teette kaksikertaa enemmän helvetin lapsen kuin te itse olette.	23:15 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet/ te ulcocullatut/ jotca merta ja Mannerta ymbäri waellatte tehdäxenne yhtä Proselitiä. Ja cosca se tehty on/ nijn te hänestä teette caxikerta enämmän Helwetin lapsen/ cuin te idze oletta.
23:16 Voi teitä, te sokeat taluttajat, jotka sanotte: 'Jos joku vannoo temppelin kautta, niin se ei ole mitään; mutta jos joku vannoo temppelin kullan kautta, niin hän on valaansa sidottu'!	16. Voi teitä, te sokiat taluttajat! jotka sanotte: joka vannoo templin kautta, ei se mitään ole, mutta joka vannoo templin kullan kautta, se on velvollinen.	23:16 Woi teitä te sokiat taluttajat/ jotca sanotte: Joca wanno Templin cautta/ ei se mitän ole/ mutta joca wanno Templin cullan cautta/ se on welgollinen.
23:17 Te tyhmät ja sokeat! Kumpi on suurempi, kultako vai temppeli, joka kullan pyhittää?	17. Te hullut ja sokiat! sillä kumpi on suurempi: kulta, eli templi, joka kullan pyhittää?	23:17 Te hullut ja sokiat/ sillä cumbi on suurembi/ culda eli Templi? Joca cullan pyhittä?
23:18 Ja: 'Jos joku vannoo alttarin kautta, niin se ei ole mitään; mutta jos joku vannoo sen päällä olevan uhrilahjan kautta, niin hän on valaansa sidottu.'	18. Ja joka vannoo alttarin kautta, ei se mitään ole; mutta joka vannoo lahjan kautta, joka sen päällä on, se on velvollinen.	23:18 Ja joca wanno Altarin cautta/ ei se mitän ole/ mutta joca wanno sen lahjan cautta/ cuin sen päällä on/ se on welgollinen.
23:19 Te sokeat! Kumpi on suurempi, uhrilahjako vai alttari, joka uhrilahjan pyhittää?	19. Te hullut ja sokiat! sillä kumpi on suurempi: lahja, eli alttari, joka lahjan pyhittää?	23:19 Te hullut ja sokiat/ cumbi on parembi/ lahja eli Altari/ joca lahjan pyhittä?
23:20 Sentähden, joka vannoo alttarin kautta, vannoo sen kautta ja kaiken kautta, mitä sen päällä on.	20. Joka siis vannoo alttarin kautta, hän vannoo sen kautta ja kaikkein, mikä sen päällä on.	23:20 Joca sijs wanno Altarin cautta/ nijn hän wanno hänen cauttans/ ja caickein cuin sen päällä on.
23:21 Ja joka vannoo temppelin kautta, vannoo sen kautta ja hänen kauttansa, joka siinä asuu.	21. Ja joka vannoo templin kautta, se vannoo hänen kauttansa ja sen kautta, joka siinä asuu.	23:21 Ja joca wanno Templin cautta/ se wanno hänen cauttans/ ja sen cautta/ joca sijnä asu.

23:22 Ja joka vannoo taivaan kautta, vannoo Jumalan valtaistuimen kautta ja hänen kauttansa, joka sillä istuu.	22. Ja joka vannoo taivaan kautta, se vannoo Jumalan istuimen kautta ja hänen kauttansa, joka sen päällä istuu.	23:22 Ja joca wanno Taiwan cautta/ se wanno Jumalan istuimen cautta/ ja sen joca hänes istu.
23:23 Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut, kun te annatte kymmenykset mintuista ja tilleistä ja kuminoista, mutta jätätte sikseen sen, mikä laissa on tärkeintä: oikeuden ja laupeuden ja uskollisuuden! Näitä tulisi noudattaa, eikä noitakaan sikseen jättää.	23. Voi teitä kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut! jotka kymmenykset teette mintuista, tilleistä ja kuminoista, ja jätätte pois ne raskaamat laista, tuomion, laupiuden ja uskon: näitä piti tehtämän, ja toisia ei jätettämän.	23:23 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet te ulcocullatut/ jotca kymmenexet teette Minduista/ Tilleistä/ ja Cuminoista/ ja jätätte pois ne rascammat Laista/ cuin owat: Duomio/ laupius/ ja usco: näitä pidäis tehtämän/ ja toisia ei jätettämän.
23:24 Te sokeat taluttajat, jotka siivilöitte hyttysen, mutta nielette kamelin!	24. Te sokiat taluttajat! te kuurnitsette hyttysen ja kamelin nielette.	23:24 Te sokiat taluttajat/ te cuurnidzette hyttyisen/ ja Camelin nielette.
23:25 Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut, kun te puhdistatte maljan ja vadin ulkopuolen, mutta sisältä ne ovat täynnä ryöstöä ja hillittömyyttä!	25. Voi teitä kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut! jotka puhdistatte juoma-astian ja ruoka-astian ulkoiselta puolelta, mutta sisältä ovat ne täynnä raatelemista ja tyytymättömyyttä.	23:25 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet te ulcocullatut/ jotca puhdistatte juomaastian ja ruocaastian ulcoiselda puolelda/ mutta sisäldä oletta te täynäns raatelemista/ ja tytyttömyyttä.
23:26 Sinä sokea fariseus, puhdistasin ensin maljan sisus, että sen ulkopuolikin tulisi puhtaaksi!	26. Sinä sokia Pharisealainen! puhdistasin ensin juoma-astia ja ruoka-astia sisältä, että myös ulkonainenkin puoli puhtaaksi tulisi.	23:26 Sinä sokia Phariseus/ puhdistasin ensin juomaastia ja ruocaastia sisäldä/ että nijn ulcoisetkin puolet puhdistetuxi tulisit.
23:27 Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut, kun te olette valkeiksi kalkittujen hautojen kaltaisia: ulkoa ne kyllä näyttävät kauniilta, mutta ovat sisältä täynnä kuolleitten luita ja kaikkea saastaa!	27. Voi teitä kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut; sillä te olette valkiaksi sivuttuina hautain kaltaiset, jotka ulkoa kauniit ovat, mutta sisältä ovat he täynnä kuolleiden luita ja kaikkea riettautta.	23:27 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet te ulcocullatut/ jotca oletta walkiaksi siwuttuina hautain caltaiset/ jotca ulco caunit owat/ mutta sisäldä owat he täynäns cuolluitten luita/ ja caicke riettautta.
23:28 Samoin tekin ulkoa kyllä näyttätte ihmisten silmissä hurskailta, mutta sisältä te olette täynnä ulkokultaisuutta ja laittomuutta.	28. Niin myös te olette ulkoa tosin nähdä ihmisten edessä hurskaat, mutta sisältä te olette täynnä ulkokullaisuutta ja vääryyttä.	23:28 Nijn myös te oletta ulco nähdä ihmisten edes hurscat/ mutta sisäldä te oletta täynäns petosta ja wääröyttä.

23:29 Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut, kun te rakennatte profeettain hautoja ja kaunistatte vanhurskasten hautakammioita,	29. Voi teitä kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut! jotka rakennatte prophetain hautoja ja kaunistatte vanhurskasten hautoja,	23:29 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet te ulcocullatut/ jotca rakennatte Prophetain hautoja/ ja caunistatte wanhurscasten muiston mercksiä/
23:30 ja sanotte: 'Jos me olisimme eläneet isäimme päivinä, emme olisi olleet osallisia heidän kanssaan profeettain vereen'!	30. Ja sanotte: jos me olisimme olleet meidän isäimme aikoina, emme olisi olleet osalliset heidän kanssansa prophetain veressä.	ja sanotte: 23:30 Jos me olisimme ollet meidän Isäim aigoilla/ en me olis ollet osalliset heidän cansas Prophetain weres.
23:31 Niin te siis todistatte itsestänne, että olette niiden lapsia, jotka tappoivat profeetat.	31. Niin te siis itseänne tunnustatte, että olette niiden lapset, jotka tappoivat prophetat.	23:31 Nijn te siis idze teidän päällemme tunnustatte/ että te oletta nijden lapset/ jotca tapoit Prophetat.
23:32 Täyttäkää siis te isäinne mitta.	32. Niin tekin täyttäkää teidän isäinne määrä.	23:32 Nijn tekin täyttäkät teidän Isäinne määrät.
23:33 Te käärmeet, te kyykäärmeitten sikiöt, kuinka te pääsisitte helvetin tuomiota pakoon?	33. Te kärmeet, te kyykärmetten sikiät! kuinka te vältätte helvetin kadotuksen?	23:33 Te kärmet/ te kyykärmetten sikiät/ cuinga te wäldätte Helwetin cadotuxen.
23:34 Sentähden, katso, minä lähetän teidän tykönnne profeettoja ja viisaita ja kirjanoppineita. Muutamat heistä te tapatte ja ristiinnaulitsette, ja toisia heistä te ruoskitte synagoogissanne ja vainoatte kaupungista kaupunkiin;	34. Sentähden, katso, minä lähetän teille prophetat, ja viisaat, ja kirjanoppineet; ja niistä te muutamat tapatte ja ristiinnaulitsette, ja muutamat te pieksätte teidän synagogissanne, ja vainootte kaupungista kaupunkiin.	23:34 Sentähden/ cadzo/ minä lähetän teille Prophetat ja wijsat/ ja Kirjanoppenet/ ja nijstä te muutamat tapatte/ ja ristinnaulidzetta/ ja muutamat te piexette teidän Synagogisan/ ja wainotta Caupungista Caupungihin.
23:35 että teidän päällemme tulisi kaikki se vanhurskas veri, joka maan päällä on vuodatettu vanhurskaan Aabelin verestä Sakariaan, Barakiaan pojan, vereen asti, jonka te tapoitte temppelein ja alttarin välillä.	35. Että teidän päällemme pitää tuleman kaikki vanhurskas veri, joka vuodatettu on maan päälle hamasta vanhurskaan Abelin verestä niin Sakariaan, Barakiaan pojan vereen asti, jonka te tapoitte templin ja alttarin vaiheella.	23:35 Että teidän päällemme pitä tuleman caicki wanhurscas weri/ joca vuodatettu on maan päälle hamast wanhurscan Abelin werestä/ nijn Zacharian Barachian pojan weren asti/ jonga te tapoitta Templin ja Altarin waihella.
23:36 Totisesti minä sanon teille: tämä kaikki on tuleva tämän sukupolven päälle.	36. Totisesti sanon minä teille: kaikki nämät pitää tuleman tämän suvun päälle.	23:36 Totisest sanon minä teille: caicki nämät pitä tuleman tämän sugun päälle.

23:37 Jerusalem, Jerusalem, sinä, joka tapat profeetat ja kivität ne, jotka ovat sinun tykösi lähetetyt, kuinka usein minä olenkaan tahtonut koota sinun lapsesi, niinkuin kana kokoaa poikansa siipeinsä alle! Mutta te ette ole tahtoneet.	37. Jerusalem, Jerusalem, sinä joka tapat prophetat ja kivillä surmaat ne, jotka sinun tykösi lähetetyt ovat! kuinka usein minä tahdoin koota sinun lapses, niinkuin kana kokoo poikansa siipeinsä alle? ja ette tahtoneet.	23:37 Jerusalem/ Jerusalem/ sinä joca tapat Prophetat/ ja kiwillä surmat ne/ jotca sinun tygös lähetetyt owat/ cuinga usein minä tahdoin coota sinun lapses/ nijncuin Cana coco poicans sijpeins ala/ ja et te tahtonet?
23:38 Katso, 'teidän huoneenne on jäävä hyljätyksi.'	38. Katso, teidän huoneenne pitää teille jäämän kylmille.	23:38 Cadzo/ teidän huonen pitä teille jäämän kylmille.
23:39 Sillä minä sanon teille: tästedes te ette näe minua, ennenkuin sanotte: 'Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimeen.'	39. Sillä minä sanon teille: ette suinkaan minua tästedes näe, siihenasti kuin te sanotte: kiitetty olkoon se, joka tulee Herran nimeen!	23:39 Sillä minä sanon teille: et te suingan minua tästedes näe/ siihenasti cuin te sanotte: kijtetty olcon se/ joca tule Herran nimeen.
24 LUKU	24 LUKU	XXIV. Lucu .
24:1 Ja Jeesus lähti ulos pyhäköstä ja meni pois; ja hänen opetuslapsensa tulivat hänen tykönsä näyttämään hänelle pyhäkön rakennuksia.	1. Ja Jesus meni ulos ja läksi pois templistä, ja hänen opetuslapsensa tulivat osoittamaan hänelle templin rakennuksia.	24:1 Ja Jesus meni ulos/ läxi pois Templist/ ja hänen Opetuslapsens tulit osottaman hänelle Templin rakennuxia.
24:2 Niin hän vastasi ja sanoi heille: "Ettekö näe näitä kaikkia? Totisesti minä sanon teille: tähän ei ole jäävä kiveä kiven päälle, maahan jaottamatta."	2. Niin sanoi Jesus heille: ettekö te kaikkia näitä näe? Totisesti sanon minä teille: ei pidä tässä jätettämän kiveä kiven päälle, joka ei maahan jaoteta.	24:2 Nijn sanoi Jesus heille: ettäkö te caickia näitä näe? Totisest sanon minä teille: ei pidä täsä jätettämän kiwe kiwen päälle/ joca ei maahan jaoteta.
24:3 Ja kun hän istui Öljymäellä, tulivat opetuslapset erikseen hänen tykönsä ja sanoivat: "Sano meille: milloin se tapahtuu, ja mikä on sinun tulemuksesi ja maailman lopun merkki?"	3. Mutta kuin hän istui Öljymäellä, menivät opetuslapset hänen tykönsä erinänsä ja sanoivat: sano meille: koska tämä tapahtuu, ja mikä sinun tulemises ja maailman lopun merkki ollee?	24:3 Mutta cosca hän istui öljymäellä/ menit Opetuslapset hänen tygöns erinäns/ ja sanoit: Sanos meille cosca tämä tapahtu? Ja mikä sinun tulemises/ ja mailman lopun mercki olle?
24:4 Silloin Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Katsokaa, ettei kukaan teitä eksytä.	4. Ja Jesus vastasi ja sanoi heille: katsokaat, ettei kenkään teitä viettele.	24:4 Mutta Jesus wastais/ ja sanoi heille: cadzocat/ ettei kengän teitä wiettele.
24:5 Sillä monta tulee minun nimessäni sanoen: 'Minä olen Kristus', ja he eksyttävät monta.	5. Sillä monta tulevat minun nimeeni, sanoen: minä olen Kristus! ja viettelevät monta.	24:5 Sillä monda tulewat minun nimeeni/ sanoden: minä olen Christus/ ja wiettelewät monda.

24:6 Ja te saatte kuulla sotien melskettä ja sanomia sodista; katsokaa, ettette peljästy. Sillä näin täytyy tapahtua, mutta tämä ei ole vielä loppu.	6. Niin te saatte kuulla sotia ja sanomia sodista. Katsokaat, ettette peljästy; sillä kaikki nämät pitää tapahtuman, mutta ei vielä ole loppu.	24:6 Nijn te saatte cuulla sotia/ ja sanomita sodista/ cadzocat/ ettet te cauhistu. 24:7 Sillä caicki nämät pitä tapahtuman/ mutta ei wielä ole loppu.
24:7 Sillä kansa nousee kansaa vastaan ja valtakunta valtakuntaa vastaan, ja nälänhätää ja maanjäristyksiä tulee monin paikoin.	7. Sillä kansan pitää kansaa vastaan nouseman ja valtakunnan valtakuntaa vastaan, ja tulee ruttotauti ja nälkä ja maanjäristys moneen paikkaan.	Sillä Canssan pitä Canssa wastian nouseman/ ja waldacunnan waldacunda wastian/ ja tule ruttotauti/ ja nälkä/ ja maan järistys moneen paickan.
24:8 Mutta kaikki tämä on synnytystuskien alkua.	8. Mutta kaikki nämät ovat murhetten alkua.	24:7 Mutta caicki nämät owat murehten alcu.
24:9 Silloin teidät annetaan vaivaan, ja teitä tapetaan, ja te joudutte kaikkien kansojen vihattaviksi minun nimeni tähden.	9. Silloin he ylönantavat teitä vaivaan ja tappavat teidät, ja te tulette vihattavaksi kaikilta pakanoilta minun nimeni tähden.	24:8 Silloin he ylöndawat teitä waiwaan/ ja tappawat teidän/ ja te tulette ylöncadzotuxi caikilda pacanoilda/ minun nimeni tähden.
24:10 Ja silloin monet lankeavat pois, ja he antavat toisensa alttiiksi ja vihaavat toinen toistaan.	10. Ja silloin monta pahenevat, ja keskenänsä pettävät toinen toisensa, ja vihaavat toinen toistansa keskenänsä.	24:10 Ja silloin monda pahenewat/ ja keskenäns pettävät toinen toisens/ ja wihawat toinen toistans keskenäns.
24:11 Ja monta väärää profeetta nousee, ja he eksyttävät monta.	11. Ja monta väärää prophetaa nousevat ja viettelevät monta.	24:11 Ja monda wäärä Prophetat nouse/ ja wiettelewät monda.
24:12 Ja sentähden, että laittomuus pääsee valtaan, kylmenee useimpien rakkaus.	12. Ja että vääräys saa vallan, niin rakkaus monessa kylmenee.	24:12 Ja että wääräys saa wallan/ nijn rackaus monesa kylmene.
24:13 Mutta joka vahvana pysyy loppuun asti, se pelastuu.	13. Mutta joka vahvana pysyy loppuun asti, se tulee autuaaksi.	24:13 Mutta joca wahwana pisy loppun asti/ se tule autuaxi.
24:14 Ja tämä valtakunnan evankeliumi pitää saarnattaman kaikessa maailmassa, todistukseksi kaikille kansoille; ja sitten tulee loppu.	14. Ja tämä valtakunnan evankeliumi pitää saarnattaman kaikessa maailmassa, kaikille pakanoille todistukseksi; ja silloin tulee loppu.	24:14 Ja waldacunnan Evangelium pitä saarnattaman caikesa mailmasa/ caikille pacanoille tunnustuxexi/ ja silloin tule loppu.
24:15 Kun te siis näette hävityksen kauhistuksen, josta on puhuttu profeetta Danielin kautta, seisovan pyhässä paikassa - joka tämän lukee, se tarkatkoon -	15. Kun te siis näette hävityksen kauhistuksen, josta sanottu on Daniel prophetan kautta, seisovan pyhässä siassa; (joka tämän lukee, hän ymmärtäköön!)	24:15 Cosca te sijs näette häwityxen cauhistuxen/ josta sanottu on Daniel Prophetalda/ seisowan sijnä pyhäsä sias/ joca tämän luke hän ymmärtäkön.
24:16 silloin ne, jotka Juudeassa ovat, paetkoot vuorille;	16. Silloin ne, jotka Juudeassa ovat, paetkoot vuorille.	24:16 Silloin ne cuin Judeas owat/ paetcan vuorille.

24:17 joka on katolla, älköön astuko alas noutamaan, mitä hänen huoneessansa on,	17. Ja joka katon päällä on, älköön astuko alas ottamaan jotakin huoneestansa.	24:17 Ja jotca caton päällä owat/ älkön astuco alas ottaman mitän huonestans.
24:18 ja joka on pellolla, älköön palatko takaisin noutamaan vaippaansa.	18. Ja joka pellolla on, älköön palatko vaatteitansa ottamaan.	24:18 Ja joca pellolla on/ älkön palaitco waatteitans ottaman.
24:19 Voi raskaita ja imettäväisiä niinä päivinä!	19. Voi raskaita ja imettäväisiä niinä päivinä!	24:19 Woi rascaita ja imettäväisiä nijnä päiwinä.
24:20 Mutta rukoilkaa, ettei teidän pakonne tapahtuisi talvella eikä sapattina.	20. Mutta rukoilkaat, ettei teidän pakonne tapahtuisi talvella eikä sabbatina;	24:20 Rucoilcat/ ettei teidän paconna tapahduis talvella eikä Sabbathina.
24:21 Sillä silloin on oleva suuri ahdistus, jonka kaltaista ei ole ollut maailman alusta hamaan tähän asti eikä milloinkaan tule.	21. Sillä silloin pitää suuren vaivan oleman, jonka kaltaista ei ole ollut maailman alusta niin tähän asti, ei myös tule.	24:21 Sillä silloin pitä suuren waiwan oleman/ jonga caltainen ei ole ollut mailman algusta nijn tähän asti/ ei myös tule.
24:22 Ja ellei niitä päiviä olisi lyhennetty, ei mikään liha pelastuisi; mutta valittujen tähden ne päivät lyhennetään.	22. Ja ellei ne päivät olisi lyhennetyt, niin ei yksikään liha tulisi autuaaksi; mutta valittuin tähden pitää ne päivät lyhennettämän.	24:22 Ja ellei ne päiwät lyhetäis/ nijn ei yxikän liha tulis autuaxi/ mutta walittuin tähden ne päiwät lyhetän.
24:23 Jos silloin joku sanoo teille: 'Katso, täällä on Kristus', tahi: 'Tuolla', niin älkää uskoko.	23. Silloin jos joku teille sanois: katso, tässä on Kristus taikka siellä! älkää uskoko.	24:23 Silloin jos jocu teille sanois: cadzo/ täsä on Christus/ taicka siellä/ nijn älkät uscoco.
24:24 Sillä vääriä kristuksia ja vääriä profeettoja nousee, ja he tekevät suuria tunnustekoja ja ihmeitä, niin että eksyttävät, jos mahdollista, valitutkin.	24. Sillä väärät Kristukset ja väärät prophetat nousevat, ja tekevät suuria ihmeitä ja merkkejä: niin että myös, jos taitais tapahtua, valitutkin eksytettäisiin.	24:24 Sillä wäärät Christuxet/ ja wäärät Prophetat nousewat ja tekewät suuria ihmeitä ja merckejä/ nijn että myös/ jos taidais tapahtua walitutkin exytettäisin.
24:25 Katso, minä olen sen teille edeltä sanonut.	25. Katso, minä olen teille sen ennen sanonut.	24:25 Cadzo/ minä olen teille ennen sanonut:
24:26 Sentähden, jos teille sanotaan: 'Katso, hän on erämaassa', niin älkää menkö sinne, tahi: 'Katso, hän on kammiossa', niin älkää uskoko.	26. Jos he siis teille sanovat: katso, hän on korvessa! niin älkää menkö ulos; katso, hän on kammiossa! älkää uskoko.	24:26 Jos he sijs teille sanowat: cadzo/ hän on corwes/ nijn älkät mengö ulos: cadzo/ hän on Camaris/ älkät uscoco:
24:27 Sillä niinkuin salama leimahtaa idästä ja näkyy hamaan länteen, niin on oleva Ihmisen Pojan tulemus.	27. Sillä niinkuin pitkäisen tuli leimahtaa idästä ja näkyy hamaan länteen, niin on myös Ihmisen Pojan tulemus.	24:27 Sillä nijncuin pitkäisen tuli leimahta idästä ja näky haman länden/ nijn on myös ihmisen Pojan tulemus.

24:28 Missä raato on, sinne kotkat kokoontuvat.	28. Sillä kussa raato on, siihen kotkat kokoontuvat.	24:28 Mutta cusa raato on/ siihen cotcatkin coconduwat.
24:29 Mutta kohta niiden päivien ahdistuksen jälkeen aurinko pimenee, eikä kuu anna valoansa, ja tähdet putoavat taivaalta, ja taivaitten voimat järkkyvät.	29. Mutta kohta sen ajan vaivan jälkeen aurinko pimenee, ja kuu ei anna valoansa, ja tähden putoavat taivaasta, ja taivaan voimat pitää liikutettaman.	24:29 Mutta cohta nijden waiwa päiwain jälken/ Auringo pimene/ eikä Cuu walista/ ja Tähdet putowat Taiwast/ ja Taiwan voimat wapisewat.
24:30 Ja silloin Ihmisen Pojan merkki näkyy taivaalla, ja silloin kaikki maan sukukunnat parkuvat; ja he näkevät Ihmisen Pojan tulevan taivaan pilvien päällä suurella voimalla ja kirkkaudella.	30. Ja silloin näkyy Ihmisen Pojan merkki taivaassa, ja silloin kaikki sukukunnat maassa parkuvat ja saavat nähdä Ihmisen Pojan tulevan taivaan pilvissä suurella voimalla ja kunnialla.	24:30 Ja silloin näky ihmisen Pojan mercki Taiwasa. Ja silloin caicki sucucunnat maasa parcuwat/ ja saawat nähdä ihmisen Pojan tulewan Taiwan pilwis/ suurella voimalla ja cunnialla.
24:31 Ja hän lähettää enkelinsä suuren pasunan pauhatessa, ja he kokoavat hänen valittunsa neljältä ilmalta, taivasten ääristä hamaan toisiin ääriin.	31. Ja hän lähettää enkelinsä suurella basunan äänellä, ja he kokoovat hänen valittunsa neljästä tuulesta, yhdestä taivasten äärestä niin toiseen.	24:31 Ja hän lähettä Engelins suurella Basunan änellä/ ja he cocowat hänen walittuns neljäst tuulest/ yhdestä Taiwan ärestä nijn toiseen.
24:32 Mutta oppikaa viikunapuusta vertaus: kun sen oksa jo on tuore ja lehdet puhkeavat, niin te tiedätte, että kesä on lähellä.	32. Mutta oppikaat fikunapuusta vertaus: kuin sen oksa on tuores ja lehdet puhkeavat, niin te tiedätte suven läsnä olevan:	24:32 Oppicat Ficunapuusta wertaus/ cosca sen oxa on tuore ja lehdet pacahtawat/ nijn te tiedätte suwen läsnä olewan.
24:33 Samoin te myös, kun näette tämän kaiken, tietäkää, että se on lähellä, oven edessä.	33. Niin myös te, kuin te näette nämät kaikki, tietäkää, että se on läsnä, oven edessä.	24:33 Nijn myös te/ cosca te näette nämät caicki/ tietäkät että se on juuri owen edes.
24:34 Totisesti minä sanon teille: tämä sukupolvi ei katoa, ennenkuin kaikki nämä tapahtuvat.	34. Totisesti sanon minä teille: ei suinkaan tämän sukukunnan pidä hukkuman ennen kuin kaikki nämät tapahtuvat.	24:34 Totisest sanon minä teille: Ei tämän sucucunnan pitä huckuman/ ennen cuin caicki nämät tapahtuwat:
24:35 Taivas ja maa katoavat, mutta minun sanani eivät koskaan katoa.	35. Taivas ja maa pitää hukkuman, mutta minun sanani ei pidä suinkaan hukkaantumana.	24:35 Taiwas ja maa hucku/ mutta minun sanani ei pidä huckanduman.
24:36 Mutta siitä päivästä ja hetkestä ei tiedä kukaan, eivät taivasten enkelit, eikä myöskään Poika, vaan Isä yksin.	36. Vaan siitä päivästä ja hetkestä ei tiedä kenkään, ei taivaan enkelitkään, vaan minun Isäni yksinänsä.	24:36 Waan sitä päiwä ja hetke ei tiedä kengän/ ei Engelitkät Taiwas/ waan minun Isän yxinäns.

24: 37 Sillä niinkuin oli Nooan päivinä, niin on Ihmisen Pojan tulemus oleva.	37. Mutta niinkuin Noan ajat olivat, niin pitää myös Ihmisen Pojan tulemus oleman.	24: 37 Mutta nijncuin Noahn ajalla oli/ nijn pitä myös ihmisen Pojan tulemus oleman.
24: 38 Sillä niinkuin ihmiset olivat niinä päivinä ennen vedenpaisumusta: söivät ja joivat, naivat ja naittivat, aina siihen päivään asti, jona Nooa meni arkkiin,	38. Sillä niinkuin he niinä päivinä vedenpaisumisen edellä olivat, söivät ja joivat, naivat ja huolivat, hamaan siihen päivään asti, jona Noa arkkiin sisälle meni,	24: 38 Sillä nijncuin he nijnä päiwinä wedenpaisumisen edellä olit/ söit ja joit/ nait ja huolit/ haman siihen päiwän asti/ jona Noah Arckin meni:
24: 39 eivätkä tieneet, ennenkuin vedenpaisumus tuli ja vei heidät kaikki; niin on myös Ihmisen Pojan tulemus oleva.	39. Ja ei tietäneet ennen kuin vedenpaisumus tuli, ja otti pois kaikki: niin pitää myös Ihmisen Pojan tulemus oleman.	24: 39 Ja ei tiennet ennen cuin wedenpaisumus tuli/ ja otti pois caicki. Nijn pitä myös ihmisen Pojan tulemus oleman.
24: 40 Silloin on kaksi miestä pellolla; toinen korjataan talteen, ja toinen jätetään.	40. Silloin on kaksi kedolla: yksi otetaan ylös, ja toinen jätetään.	24: 40 Silloin on caxi kedolla/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.
24: 41 Kaksi naista on jauhamassa käsikivillä; toinen korjataan talteen, ja toinen jätetään.	41. Kaksi jauhavat myllyssä: yksi otetaan ylös, ja toinen jätetään.	24: 41 Caxi jauhawat yhdellä myllyllä/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.
24: 42 Valvokaa siis, sillä ette tiedä, minä päivänä teidän Herranne tulee.	42. Valvokaat siis; sillä ette tiedä, millä hetkellä teidän Herranne on tuleva.	24: 42 Walwocat sijs/ sillä et te tiedä/ millä hetkellä teidän Herran on tulewa.
24: 43 Mutta se tietäkää: jos perheenisäntä tietäisi, millä yövartiolla varas tulee, totta hän valvoisi, eikä sallisi taloonsa murtauduttavan.	43. Mutta se tietäkää: jos perheenisäntä tietäis, millä hetkellä varas on tuleva, kaiketi hän valvois, eikä sallisi kaivaa huonettansa.	24: 43 Mutta se tietäkät/ jos Perheenisändä tiedäis/ millä hetkellä waras olis tulewa/ caiketi hän walwois/ ja ei sallis caiwa huonettans.
24: 44 Sentähden olkaa tekin valmiit, sillä sinä hetkenä, jona ette luule, Ihmisen Poika tulee.	44. Sentähden olkaat te myös valmiit; sillä millä hetkellä ette luulekaan, tulee Ihmisen Poika.	24: 44 Sentähden olcat te myös walmit/ sillä millä hetkellä et te luulectan/ tule ihmisen Poica.
24: 45 Kuka siis on se uskollinen ja ymmärtäväinen palvelija, jonka hänen herransa on asettanut pitämään huolta palvelusväestään, antamaan heille ruokaa ajallansa?	45. Kuka siis on uskollinen ja toimellinen palvelia, jonka Herra pani perheensä päälle, antamaan heille ruokaa ajallansa?	24: 45 Cuca on uscollinen ja nopsa palwelia/ jonga Herra pani perhens päälle/ andaman heille ruoca ajallans.
24: 46 Autuas se palvelija, jonka hänen herransa tullessaan havaitsee näin tekevän!	46. Autuas on se palvelia, jonka Herra löytää niin tehneeksi, kuin hän tulee.	24: 46 Autuas on se palwelia/ jonga Herra löytä nijn tehnexi/ cosca hän tule.

24:47 Totisesti minä sanon teille: hän asettaa hänet kaiken omaisuutensa hoitajaksi.	47. Totisesti sanon minä teille: hän panee hänen kaiken hyvyytensä päälle.	24:47 Totisest sanon minä teille: Hän pane hänen caiken hywydens päälle.
24:48 Mutta jos paha palvelija sanoo sydämessään: 'Minun herrani viipyy',	48. Mutta jos paha palvelia sanoo sydämessänsä: minun Herrani viipyy tulemasta;	24:48 Mutta jos se paha palwelia sano sydämesäns: 24:49 Minun Herran wijpy tulemast/
24:49 ja rupeaa lyömään kanssapalvelijoitaan ja syö ja juo juopuneiden kanssa,	49. Ja rupee pieksämään leipäveljiänsä, niin myös syömään ja juomaan juomarien kanssa:	Ja rupe piexemän leipäweljiäns/ nijn myös syömän ja juoman juomaritten cansa.
24:50 niin sen palvelijan herra tulee päivänä, jona hän ei odota, ja hetkenä, jota hän ei arvaa,	50. Niin sen palvelian Herra tulee sinä päivänä, jona ei hän luulekaan, ja sillä hetkellä, jolla ei hän tiedä.	24:50 Nijn sen palwelian Herra tule sinä päiwänä/ jona ei hän luuleckan/ ja sillä hetkellä/ jolla ei hän tiedä/
24:51 ja hakkaa hänet kappaleiksi ja määrää hänelle saman osan kuin ulkokullatuille. Siellä on oleva itku ja hammasten kiristys."	51. Ja hän eroittaa hänen, ja antaa hänelle osan ulkokullattuun kanssa: siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys.	24:51 Ja hän leicka hänen ricki/ ja anda hänelle palcan ulcocullattuun cansa: siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.
25 LUKU	25 LUKU	XXV. Lucu .
25:1 "Silloin on taivasten valtakunta oleva kymmenen neitsyen kaltainen, jotka ottivat lamppunsa ja lähtivät ylkää vastaan.	1. Silloin pitää taivaan valtakunta oleman kymmenen neitseen kaltainen, jotka ottivat lamppunsa ja menivät ulos ylkää vastaan.	25:1 Silloin pitä Taiwan waldacunda oleman kymmenen Neidzen caltainen/ jotca otit lampuns/ ja menit ylkä wastan.
25:2 Mutta viisi heistä oli tyhmää ja viisi ymmärtäväistä.	2. Mutta viisi heistä oli taitavaa, ja viisi tyhmää.	25:2 Mutta wijsi heistä oli tyhmä/ ja wijsi taitawata.
25:3 Tyhmät ottivat lamppunsa, mutta eivät ottaneet öljyä mukaansa.	3. Tyhmät ottivat lamppunsa, ja ei ottaneet öljyä myötänsä;	25:3 Tyhmät otit lampuns/ ja ei ölly myötäns.
25:4 Mutta ymmärtäväiset ottivat öljyä astioihinsa ynnä lamppunsa.	4. Mutta taitavat ottivat öljyä astioihinsa, ynnä lamppunsa kanssa.	25:4 Mutta taitawat otit öllyä astiaans ynnä lampun cansa.
25:5 Yljän viipyessä tuli heille kaikille uni, ja he nukkuivat.	5. Kuin ylkä viipyi, tulivat he kaikki uneliaiksi ja makasivat.	25:5 Cosca ylkä wijwyi/ tulit he caicki uneliäxi ja macaisit.
25:6 Mutta yösydännä kuului huuto: 'Katso, ylkä tulee! Menkää häntä vastaan.'	6. Mutta puoli-yönä tuli huuto: katso, ylkä tulee, menkää ulos häntä vastaan.	25:6 Mutta puoli yönä tuli huuto: cadzo/ ylkä tule/ mengät händä wastan.
25:7 Silloin kaikki nämä neitsyet nousivat ja laittoivat lamppunsa kuntoon.	7. Niin nousivat kaikki nämät neitseet ja valmistivat lamppunsa.	25:7 Nijn nousit caicki nämät Neidzet/ ja walmistit lampuns.

25:8 Ja tyhmät sanoivat ymmärtäväsille: 'Antakaa meille öljyänne, sillä meidän lamppumme sammuvat.'	8. Mutta tyhmät sanoivat taitaville: antakaat meille öljystände; sillä meidän lamppumme sammuvat.	25:8 Ja tyhmät sanoit taitawille: Andacat meille teidän öljystände/ sillä meidän lampum sammuwat.
25:9 Mutta ymmärtäväiset vastasivat ja sanoivat: 'Emme voi, se ei riitä meille ja teille. Menkää ennemmin myyjäin luo ostamaan itsellenne.'	9. Niin vastasivat taitavat, sanoen: ei suinkaan, ettei meiltä ja teiltä puuttuisi; mutta menkää paremmin niiden tykö, jotka myyvät, ja ostakaat itsellenne.	25:9 Nijn wastaisit taitawat/ sanoden: Ei suingan/ ettei meildä ja teildä puutu/ mutta mengät parammin nijden tygö/ jotca myywät/ ja ostacat idzellen.
25:10 Mutta heidän lähdettyään ostamaan ylkä tuli; ja ne, jotka olivat valmiit, menivät hänen kanssansa häihin, ja ovi suljettiin.	10. Mutta kuin he menivät ostamaan, tuli ylkä. Ja jotka valmiit olivat, ne menivät hänen kanssansa häihin, ja ovi suljettiin.	25:10 Cosca he menit ostaman/ tuli ylkä. Ja jotca walmit olit/ ne menit hänen cansans häihin/ ja owi suljettin.
25:11 Ja myöhemmin toisetkin neitsyet tulivat ja sanoivat: 'Herra, Herra, avaa meille!'	11. Viimein tulivat nekin toiset neitseet, ja sanoivat: Herra, Herra, avaa meidän eteemme.	25:11 Wijmein tulit nekin toiset Neidzet/ ja sanoit: Herra/ Herra/ awa meidän eteem.
25:12 Mutta hän vastasi ja sanoi: 'Totisesti minä sanon teille: minä en tunne teitä.'	12. Mutta hän vastasi ja sanoi: totisesti sanon minä teille: en tunne minä teitä.	25:12 Mutta hän wastais/ ja sanoi: Totisest sanon minä teille: En tunne minä teitä.
25:13 Valvokaa siis, sillä ette tiedä päivää ettekä hetkeä.	13. Valvokaat sentähden, sillä ette tiedä päivää eikä hetkeä, jona Ihmisen Poika tulee.	25:13 Walwocat sentähden/ sillä et te tiedä päiwä eikä hetke/ jona ihmisen Poica tule.
25:14 Sillä tapahtuu, niinkuin tapahtui, kun mies matkusti muille maille: hän kutsui palvelijansa ja uskoi heille omaisuutensa;	14. Sillä niinkuin ihminen matkusti kauvas ja kutsui palveliansa, ja antoi heille tavaransa:	25:14 Sillä nijncuin ihminen muille maille lähteisäns/ cudzui palwelians/ ja andoi heille tawarans.
25:15 yhdelle hän antoi viisi leiviskää, toiselle kaksi ja kolmannelle yhden, kullekin hänen kykynsä mukaan, ja lähti muille maille.	15. Ja antoi yhdelle viisi leiviskää, toiselle kaksi ja kolmannelle yhden, jokaiselle varansa jälkeen: ja meni kohta matkaansa;	25:15 Yhdelle andoi hän wijsi leiwiskätä/ toiselle caxi/ ja colmannelle yhden/ ja jocaidzelle warans jälken/ ja meni cohta matcans.
25:16 Se, joka oli saanut viisi leiviskää, meni kohta ja asioitsi niillä ja voitti toiset viisi leiviskää.	16. Niin meni se, joka viisi leiviskää oli ottanut, teki niillä kauppaa ja voitti toiset viisi leiviskää.	25:16 Nijn meni se/ joca wijsi leiwiskätä oli ottanut/ teki nijllä cauppa/ ja woitti toiset wijsi leiwiskätä.
25:17 Samoin kaksi leiviskää saanut voitti toiset kaksi.	17. Niin myös se, joka kaksi oli ottanut, voitti myös toiset kaksi.	25:17 Nijn myös se/ joca caxi oli ottanut/ woitti toiset caxi.

25: 18 Mutta yhden leiviskän saanut meni pois ja kaivoi kuopan maahan ja kätki siihen herransa rahan.	18. Mutta joka yhden oli ottanut, hän meni pois ja kaivoi maahan, ja kätki herransa rahan.	25: 18 Mutta joca yhden oli ottanut/ meni pois ja caiwoi maahan/ ja kätki Herrans rahan.
25: 19 Pitkän ajan kuluttua näiden palvelijain herra palasi ja ryhtyi tilintekoon heidän kanssansa.	19. Niin pitkän ajan perästä tuli palveliain herra ja laski lukua heidän kanssansa.	25: 19 Nijn pitkän ajan peräst/ tuli nijden palwelian Herra/ ja laski lucua heidän cansans.
25: 20 Silloin tuli se, joka oli saanut viisi leiviskää, ja toi toiset viisi leiviskää ja sanoi: 'Herra, viisi leiviskää sinä minulle uskoit, katso, toiset viisi leiviskää minä olen voittanut.'	20. Ja tuli se, joka oli ottanut viisi leiviskää, ja toi toiset viisi leiviskää, sanoen: herra, viisi leiviskää sinä annoit minulle, katso, minä olen toiset viisi leiviskää niillä voittanut.	25: 20 Ja tuli se/ joca oli ottanut wijsi leiwiskätä/ ja toi toiset wijsi leiwiskätä/ sanoden: Herra/ wijsi leiwiskätä sinä annoit minulle/ cadzo/ minä olen toiset wijsi leiwiskätä nijllä woittanut.
25: 21 Hänen herransa sanoi hänelle: 'Hyvä on, sinä hyvä ja uskollinen palvelija. Vähässä sinä olet ollut uskollinen, minä panen sinut paljon haltijaksi. Mene herrasi iloon.'	21. Sanoi hänen herransa hänelle: hyvin, sinä hyvä ja uskollinen palvelia! vähän päällä sinä olit uskollinen, minä panen sinun paljon päälle: mene sinun herras iloon.	25: 21 Sanoi hänen Herrans hänelle: sinä hywä ja vscollinen palwelia/ wähän päällä sinä olit vscollinen/ minä panen sinun palion päälle/ mene sinun Herras iloon.
25: 22 Myös se, joka oli saanut kaksi leiviskää, tuli ja sanoi: 'Herra, kaksi leiviskää sinä minulle uskoit, katso, toiset kaksi leiviskää minä olen voittanut.'	22. Niin tuli se, joka oli kaksi leiviskää ottanut, ja sanoi: herra, kaksi leiviskää sinä annoit minulle, katso, toiset kaksi olen minä niillä voittanut.	25: 22 Nijn tuli se/ joca oli caxi leiwiskätä ottanut/ ja sanoi: Herra/ caxi leiwiskätä sinä annoit minulle/ cadzo/ toiset caxi olen minä nijllä woittanut.
25: 23 Hänen herransa sanoi hänelle: 'Hyvä on, sinä hyvä ja uskollinen palvelija. Vähässä sinä olet ollut uskollinen, minä panen sinut paljon haltijaksi. Mene herrasi iloon.'	23. Sanoi hänen herransa hänelle: hyvin, sinä hyvä ja uskollinen palvelia! vähän päällä sinä olit uskollinen, minä panen sinun paljon päälle: mene sinun herras iloon.	25: 23 Sanoi hänen Herrans hänelle: sinä hywä ja vscollinen palwelia/ wähän päällä sinä olit vscollinen/ minä panen sinun paljon päälle/ mene sinun Herras iloon.
25: 24 Sitten myös se, joka oli saanut yhden leiviskän, tuli ja sanoi: 'Herra, minä tiesin sinut kovaksi mieheksi; sinä leikkaat sieltä, mihin et ole kylvänyt, ja kokoat sieltä, missä et ole eloa viskannut.	24. Niin myös se tuli, joka yhden leiviskän oli ottanut, ja sanoi: herra, minä tiesin sinun kovaksi mieheksi: sinä niität siitä, kuhunkas et kylvänyt, ja siitä sinä kokoot, kuhunka sinä et hajoittanut.	25: 24 Nijn myös se tuli/ joca yhden leiwiskän oli ottanut/ ja sanoi: Herra/ minä tiesin sinun angaraxi miehexas/ sinä nijtät cuhungas et kylwänyt/ ja sijtä sinä cocot/ cuhungas et hajottanut.
25: 25 Ja peloissani minä menin ja kätkin sinun leiviskäsi maahan; katso, tässä on omasi.'	25. Ja minä peljäten menin pois ja kätkin sinun leiviskäs maahan: katso, tässä on sinun omas.	25: 25 Ja minä peljäten menin pois ja kätkin sinun leiwiskäs maahan. Cadzo/ täsä on sinun omas.

25:26 Mutta hänen herransa vastasi ja sanoi hänelle: 'Sinä paha ja laiska palvelija! Sinä tiesit minun leikkaavan sieltä, mihin en ole kylvänyt, ja kokoavan sieltä, missä en ole viskannut.	26. Mutta hänen herransa vastasi ja sanoi hänelle: sinä paha ja laiska palvelia! jos tiesit minun siitä niittävän, kuhunka en minä kylvänyt, ja sieltä kokoovan, johonka en minä ole hajoittanut,	25:26 Mutta hänen Herrans wastais/ ja sanoi hänelle: Sinä paha ja laisca palwelia/ tiesitkös minun sijtä nijttävän/ cuhunga en minä kylwä/ ja siellä cocowan/ johonga en minä ole hajottanut.
25:27 Sinun olisi siis pitänyt jättää minun rahani rahanvaihtajille, niin minä tultuani olisin saanut omani takaisin korkoineen.	27. Niin sinun siis olis tullut antaa minun rahani vaihettajille, ja minä tultuani olisin omani jälleen saanut kasvun kanssa.	25:27 Nijn sinun sijs olis tullut anda minun rahan wahettajille/ ja cosca minä olisin tullut/ nijn minä olisin tosin omani jäl lens saanut corgolla.
25:28 Ottakaa sentähden leiviskä häneltä pois ja antakaa sille, jolla on kymmenen leiviskää.	28. Ottakaat siis häneltä leiviskä, ja antakaat sille, jolla on kymmenen leiviskää.	25:28 Ottacat sijs häneldä se leiwiskä/ ja andacat sille/ jolla on kymmenen leiwiskätä.
25:29 Sillä jokaiselle, jolla on, annetaan, ja hänellä on oleva yltäkyllin; mutta jolla ei ole, siltä otetaan pois sekin, mikä hänellä on.	29. (Sillä jokaiselle, jolla on, pitää annettaman, ja hänellä pitää kyllä oleman; mutta jolla ei ole, sekin kuin hänellä on, pitää häneltä otettaman pois).	25:29 Sillä jocaidzella/ jolla on/ sille pitä annettaman/ ja hänellä pitä kyllä oleman. Mutta jolla ei ole/ sekin cuin hänellä on/ pitä häneldä otettaman pois.
25:30 Ja heittäkää tuo kelvoton palvelija ulos pimeyteen; siellä on oleva itku ja hammasten kiristys.'	30. Ja heittäkää se kelvotoin palvelia ulkonaiseen pimeyteen: siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys.	25:30 Ja heittäkät se kelwotoin palwelia ulconaiseen pimeyteen/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.
25:31 Mutta kun Ihmisen Poika tulee kirkkaudessaan ja kaikki enkelit hänen kanssaan, silloin hän istuu kirkkautensa valtaistuimelle.	31. Mutta kuin Ihmisen Poika tulee kunniassansa ja kaikki pyhät enkelit hänen kanssansa, silloin hän istuu kunniansa istuimella,	25:31 Cosca ihmisen Poica tule hänen cunniasans/ ja caicki pyhät Engelit hänen cansans. Silloin hän istu cunnians istuimella/
25:32 Ja hänen eteensä kootaan kaikki kansat, ja hän erottaa toiset toisista, niinkuin paimen erottaa lampaat vuohista.	32. Ja hänen eteensä kootaan kaikki kansat. Ja hän eroittaa toiset toisistansa, niinkuin paimen eroittaa lampaat vuohista,	ja hänen eteens cootan caicki Canssat. 25:32 Ja hän eroitta toiset toisistans/ nijncuin paimen eroitta lambat wuohista.
25:33 Ja hän asettaa lampaat oikealle puolelleen, mutta vuohet vasemmalle.	33. ja asettaa lampaat tosin oikialle puolellensa, mutta vuohet vasemmallensa.	25:33 Ja asetta lambat oikialle puolellens/ mutta vuohet wasemallens.
25:34 Silloin Kuningas sanoo oikealla puolellaan oleville: 'Tulkaa, minun Isäni siunatut, ja omistakaa se valtakunta, joka on ollut teille valmistettuna maailman perustamisesta asti.	34. Silloin sanoo kuningas niille, jotka hänen oikialla puolellansa ovat: tulkaat, minun Isäni siunatut, omistakaat se valtakunta, joka teille on valmistettu maailman alusta.	25:34 Silloin sano Cuningas nijlle/ jotca hänen oikialla puolellans owat: Tulcat minun Isäni siunatut/ omistacat se waldacunda/ joca teille on walmistettu mailman algusta.

25:35 Sillä minun oli nälkä, ja te annoitte minulle syödä; minun oli jano, ja te annoitte minulle juoda; minä olin outo, ja te otitte minut huoneeseenne;	35. Sillä minä isosin, ja te ruokitte minun: minä janosin, ja te juotitte minun: minä olin outo, ja te minun huoneeseen otitte:	25:35 Sillä minä isoisin/ ja te ruokitte minun: minä janoisin/ ja te juotitte minun: minä olin outo/ ja te minun huonesen otitte.
25:36 minä olin alaston, ja te vaatetitte minut; minä sairastin, ja te kävitte minua katsomassa; minä olin vankeudessa, ja te tulitte minun tyköni.'	36. Alasti, ja te vaatetitte minun: sairaana, ja te opitte minua: minä olin vankina, ja te tulitte minun tyköni.	25:36 Minä olin alasti/ ja te vaatetitte minun. Sairasna/ ja te opitte minua: minä olin fangina/ ja te tulitta minun tyköni.
25:37 Silloin vanhurskaat vastaavat hänelle sanoen: 'Herra, milloin me näimme sinut nälkäisenä ja ruokimme sinua, tai janoisena ja annoimme sinulle juoda?	37. Silloin vanhurskaat häntä vastaavat ja sanovat: Herra, koska me näimme sinun isoovan, ja ruokimme sinun? taikka janoovan, ja annoimme sinun juoda?	25:37 Silloin vanhurskat häntä wastawat/ ja sanowat: Herra/ cosca me näimme sinun isowan/ ja ruokimme sinun/ taicka janowan/ ja annoimme sinun juoda?
25:38 Ja milloin me näimme sinut outona ja otimme sinut huoneeseemme, tai alastonna ja vaatetimme sinut?	38. Mutta koska me näimme sinun outona, ja huoneeseen otimme sinun? taikka alastoinna, ja vaatetimme sinua?	25:38 Cosca me näimme sinun outona/ ja huonesen otimme sinun? taicka alaistoinna/ ja vaatetim sinua?
25:39 Ja milloin me näimme sinun sairastavan tai olevan vankeudessa ja tulimme sinun tykösi?'	39. Eli koska me näimme sinun sairaana, taikka vankina, ja tulimme sinun tykösi?	25:39 Eli cosca me näimme sinun sairasma/ taicka fangina/ ja tulimme sinun tygös?
25:40 Niin Kuningas vastaa ja sanoo heille: 'Totisesti minä sanon teille: kaikki, mitä olette tehneet yhdelle näistä minun vähimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle.'	40. Niin vastaa kuningas ja sanoo heille: totisesti sanon minä teille: sen minkä te olette tehneet yhdelle näistä vähimmistä minun veljistäni, sen te teitte minulle.	25:40 Nijn wasta Cuningas/ ja sano heille: totisest sanon minä teille: Sen cuin te oletta tehnet yhdelle näistä vähimmist minun weljistäni/ sen te teitte minun.
25:41 Sitten hän myös sanoo vasemmalla puolellaan oleville: 'Menkää pois minun tyköäni, te kirotut, siihen iankaikkiseen tuleen, joka on valmistettu perkeleelle ja hänen enkeleillensä.	41. Silloin hän myös sanoo niille, jotka vasemmalla ovat: menkää pois minun tyköäni, te kirotut, ijankaikkiseen tuleen, joka valmistettu on perkeleelle ja hänen enkeleillensä.	25:41 Silloin hän myös sano nijlle/ jotca hänen wasemallens owat: mengät pois minun tyköni te kirotut ijancaickiseen tuleen/ joca walmistettu on Perkelelle ja hänen Engeleillens.
25:42 Sillä minun oli nälkä, ja te ette antaneet minulle syödä; minun oli jano, ja te ette antaneet minulle juoda;	42. Sillä minä isosin, ja ette minua ruokkineet: minä janosin, ja ette minua juottaneet:	25:42 Sillä minä isoisin/ ja et te minua ruockinet. Minä janoisin/ ja et te minua juottanet.

25:43 minä olin outo, ja te ette ottaneet minua huoneeseen; minä olin alaston, ja te ette vaatettaneet minua; sairaana ja vankeudessa, ja te ette käyneet minua katsomassa.'	43. Minä olin outo, ja ette minua huoneeseen ottaneet: alaston, ja ette minua vaatettaneet: sairas ja vankina, ja ette minua oppineet.	25:43 Minä olin outo/ ja et te minua huonesen ottanet: alaston/ ja et te minua vaatettanet: minä olin sairas/ ja fangina/ ja et te minua oppinet.
25:44 Silloin hekin vastaavat sanoen: 'Herra, milloin me näimme sinut nälkäisenä tai janoisena tai outona tai alastonna tai sairaana tai vankeudessa, emmekä sinua palvelleet?'	44. Silloin nekin häntä vastaavat, sanoen: Herra, koska me näimme sinun isoovan, taikka janoovan, taikka outona, eli alastoinna, eli sairaana, taikka vankina, ja emme sinua palvelleet?	25:44 Silloin myös nekin händä wastawat/ sanoden: Herra/ cosca me näimme sinun isowan/ taicka janowan/ taicka outona/ eli alastoinna/ eli sairasna/ taicka fangina/ ja en me sinua palwelleet?
25:45 Silloin hän vastaa heille ja sanoo: 'Totisesti minä sanon teille: kaiken, minkä olette jättäneet tekemättä yhdelle näistä vähimmistä, sen te olette jättäneet tekemättä minulle.'	45. Silloin hän vastaa heitä, sanoen: totisesti sanon minä teille, mitä ette tehneet yhdelle näistä vähimmistä, sitä ette tehneet minulle.	25:45 Nijn hän wasta heitä sanoden: Totisest sanon minä teille/ mitä et te tehnet yhdelle näistä vähimmist/ sitä et te tehnet minulle.
25:46 Ja nämä menevät pois iankaikkiseen rangaistukseen, mutta vanhurskaat iankaikkiseen elämään."	46. Ja niiden pitää menemän ijankaikkiseen vaivaan, mutta vanhurskaat ijankaikkiseen elämään.	25:46 Ja nijden pitä silloin menemän ijancaickiseen waiwaan: mutta wanhurscat ijancaickiseen elämään.
26 LUKU	26 LUKU	XXVI. Lucu .
26:1 Ja kun Jeesus oli lopettanut kaikki nämä puheet, sanoi hän opetuslapsillensa:	1. Ja tapahtui, kuin Jesus oli lopettanut kaikki nämät puheet, sanoi hän opetuslapsillensa:	26:1 Ja se tapahtui/ cosca Jesus oli lopettanut caicki nämät puhet/ sanoi hän Opetuslapsillens:
26:2 "Te tiedätte, että kahden päivän perästä on pääsiäinen; silloin Ihmisen Poika annetaan ristiinnaulittavaksi."	2. Te tiedätte, että kahden päivän perästä tulee pääsiäinen, ja Ihmisen Poika ylönnannetaan ristiinnaulittaa.	26:2 Te tiedätte/ että cahden päiwän peräst tule Pääsiäinen/ ja ihmisen Poica ylönnannetan ristinnaulitta.
26:3 Silloin ylipapit ja kansan vanhimmat kokoontuivat Kaifas nimisen ylimmäisen papin palatsiin	3. Silloin kokoontuivat pappein päämiehet ja kirjanoppineet ja kansan vanhimmat ylimmäisen papin saliin, joka kutsuttiin Kaifas.	26:3 Silloin cocounsit Pappein päämiehet/ ja Kirjanoppenet/ ja Canssan wanhimmat ylimmäisen Papin salijn/ joca cudzuttin Caiphas:
26:4 ja neuvottelivat, kuinka ottaisivat Jeesuksen kiinni kavaluudella ja tappaisivat hänet.	4. Ja neuvoa pitivät, kuinka he Jesuksen kavalluksella kiinniottaisivat ja tappaisivat.	26:4 Ja neuwo pidit/ cuinga he Jesuxen cawaluxella kijnniottaisit/ ja tappaisit.

26:5 Mutta he sanoivat: "Ei juhlan aikana, ettei syntyisi meteliä kansassa."	5. Mutta he sanoivat, ei juhlapäivänä, ettei kansassa tule meteli.	26:5 Mutta he sanoit: ei Juhla päivänä/ ettei Canssas tule meteli.
26:6 Kun Jeesus oli Betaniassa pitalisen Simonin asunnossa,	6. Kuin Jesus oli Betaniassa, spitaalisen Simonin huoneessa,	26:6 Cosca Jesus oli Bethanias/ Spitalisen Simonin huone
26:7 tuli hänen luoksensa nainen, mukanaan alabasteripullo täynnä kallisarvoista voidetta, minkä hän vuodatti Jeesuksen päähän hänen ollessaan aterialla.	7. Tuli vaimo hänen tykönsä, jolla oli lasi kallista voidetta, ja kaasi sen hänen päänsä päälle atrioitessansa.	26:7 Tuli yxi vaimo hänen tygöns/ jolla oli Clasi callist woidet/ ja caasi sen hänen pääns päälle atrioitesans.
26:8 Mutta sen nähdessään hänen opetuslapsensa närkästyivät ja sanoivat: "Mitä varten tämä haaskaus?"	8. Mutta kuin hänen opetuslapsensa sen näkivät, närkästyivät he ja sanoivat: mihinkä kelpaa tämä haaskaus?	26:8 Cosca Opetuslapset sen näit/ närkästyit he/ ja sanoit: mihingä kelpa tämä haascaus?
26:9 Olisihan sen voinut myydä kalliista hinnasta ja antaa rahat köyhille."	9. Sillä tämä voide olis kalliisti taittu myytää ja annettaa vaivaisille.	26:9 Tämä woide olis kyllä callist taittu myytä/ ja annetta waiwaisten.
26:10 Kun Jeesus sen huomasi, sanoi hän heille: "Miksi pahoitatte tämän naisen mieltä? Sillä hän teki hyvän työn minulle.	10. Mutta kuin Jesus sen ymmärsi, sanoi hän heille: mitä te vaivaatte tätä vaimoa? Sillä hän teki hyvän työn minun kohtaani.	26:10 Mutta cosca Jesus sen ymmärsi/ sanoi hän heille: mitä te waiwatte tätä waimoa? Sillä hän teki hyvän työn minun cohtani.
26:11 Köyhät teillä on aina keskuudessanne, mutta minua teillä ei ole aina.	11. Sillä teidän tykönänne ovat aina vaivaiset; mutta en minä teillä aina ole.	26:11 Teidän tykönän on aina waiwaiset/ mutta en minä teillä aina ole.
26:12 Sillä kun hän valoi tämän voiteen minun ruumiilleni, teki hän sen minun hautaamistani varten.	12. Sillä että hän kaasi sen voiteen minun ruumiini päälle, sen on hän tehnyt minun hautaamiseksi.	26:12 Sillä sen woiten cuin hän caasi minun ruumini päälle/ sen on hän tehnyt minun hautamisexeni.
26:13 Totisesti minä sanon teille: missä ikinä kaikessa maailmassa tätä evankeliumia saarnataan, siellä sekin, minkä hän teki, on mainittava hänen muistoksensa."	13. Totisesti sanon minä teille: kussa ikänä tämä evankeliumi saarnataan kaikessa maailmassa, niin tämä myös, minkä hän teki, pitää mainittaman hänen muistoksensa.	26:13 Totisest sanon minä teille: cusa ikänäns tämä Evangelium saarnatan caikes mailmas/ nijn tämä myös cuin hän teki/ pitä mainittaman hänen muistoxens.
26:14 Silloin meni yksi niistä kahdestatoista, nimeltä Juudas Iskariot, ylipappien luo	14. Silloin yksi kahdestatoistakymmenestä, joka kutsuttiin Juudas Iskariot, läksi pois pappein päämiesten tykö,	26:14 Silloin läxi pois yxi cahdestatoistakymmenest/ joca cudzuttin Judas Ischarioth/ Pappejn päämiesten tygö/

26:15 ja sanoi: "Mitä tahdotte antaa minulle, niin minä saatan hänet teidän käsiinne?" Ja he maksoivat hänelle kolmekymmentä hopearahaa.	15. Ja sanoi: mitä te tahdotte minulle antaa, ja minä teille hänen saatan? Ja he määräsivät hänelle kolmekymmentä hopiapenninkiä.	ja sanoi heille: 26:15 Mitä te tahdotte minulle anda/ ja minä teille hänen saatan? Ja he määräisit hänelle colmekymmendä hopiapenningitä.
26:16 Ja siitä hetkestä hän etsi sopivaa tilaisuutta kavaltaaksensa hänet.	16. Ja siitä ajasta etsi hän soveliasta aikaa pettäöksensä häntä.	26:16 Ja sijtä ajasta edzei hän tila/ saadaxens händä pettä.
26:17 Mutta ensimmäisenä happamattoman leivän päivänä opetuslapset tulivat Jeesuksen tykö ja sanoivat: "Mihin tahdot, että valmistamme pääsiäislampaan sinun syödäksesi?"	17. Mutta ensimmäisen makian leivän päivänä tulivat opetuslapset Jeesuksen tykö, sanoen hänelle: kussas tahdot, että meidän pitää sinulle valmistaman pääsiäislampaan syötää?	26:17 Mutta ensimmäisnä makian leiwän päiwänä tulit Opetuslapset Jeesuxen tygö/ sanoden hänelle: cusas tahdot että meidän pitä sinulle walmistaman Pääsiäis lamban syötä?
26:18 Niin hän sanoi: "Menkää kaupunkiin sen ja sen luo ja sanokaa hänelle: 'Opettaja sanoo: Minun aikani on lähellä; sinun luonasi minä syön pääsiäisaterian opetuslasteni kanssa.'"	18. Niin hän sanoi: menkää kaupunkiin yhden tykö, ja sanokaat hänelle: Mestari sanoo: minun aikani on läsnä, sinun tykönäs tahdon minä pääsiäistä pitää minun opetuslasteni kanssa.	26:18 Nijn hän sanoi: mengät Caupungijn yhden tygö/ ja sanocat hänelle: Mestari käski sinulle sano/ minun aican on läsnä/ sinun tykönäs tahdon minä Pääsiäistä pitä minun Opetuslasteni cansa.
26:19 Ja opetuslapset tekivät, niinkuin Jeesus oli heitä käsenyt, ja valmistivat pääsiäislampaan.	19. Ja opetuslapset tekivät niinkuin Jeesus oli heitä käsenyt, ja valmistivat pääsiäislampaan.	26:19 Ja Opetuslapset teit nijncuin Jeesus oli heitä käsenyt/ ja walmistit Pääsiäis lamban.
26:20 Ja kun ehto tuli, asettui hän aterialle kahdentoista opetuslapsensa kanssa.	20. Mutta kuin ehto tuli, istui hän pöydän tykönä kahdentoistakymmenen kanssa.	26:20 Mutta ehtona istui hän pöydän tykönä cahdentoistakymmenen cansa.
26:21 Ja heidän syödessään hän sanoi: "Totisesti minä sanon teille: yksi teistä kavaltaa minut."	21. Ja heidän syödessänsä sanoi hän: totisesti sanon minä teille: yksi teistä minun pettää.	26:21 Ja heidän syödesäns sanoi hän: 26:22 Totisest sanon minä teille: yxi teistä minun pettä.
26:22 Silloin he tulivat kovin murheellisiksi ja rupesivat toinen toisensa perästä sanomaan hänelle: "Herra, en kai minä ole se?"	22. Ja he tulivat sangen murheellisiksi, ja rupesi jokainen heistä sanomaan hänelle: Herra, lienenkö minä se?	26:23 Ja he tulit sangen murhellisexi ja rupeisit jocainen sanoman: Herra/ lienengö minä se?
26:23 Hän vastasi ja sanoi: "Joka minun kanssani pisti kätensä vatiin, se kavaltaa minut.	23. Mutta hän vastasi ja sanoi: joka minun kanssani pistää kätensä vatiin, se pettää minun.	Hän wastais/ ja sanoi: joca minun cansani pistä kätens fatijn/ se pettä minun.

26:24 Ihmisen Poika tosin menee pois, niinkuin hänestä on kirjoitettu, mutta voi sitä ihmistä, jonka kautta Ihmisen Poika kavalletaan! Parempi olisi sille ihmiselle, että hän ei olisi syntynyt."	24. Ihmisen Poika tosin menee, niinkuin hänestä on kirjoitettu; mutta voi sitä ihmistä, jonka kautta Ihmisen Poika petetään! parempi olisi sille ihmiselle ollut, jos ei hän olisi syntynyt.	26:24 Ihmisen Poika tosin mene/ nijncuin hänestä on kirjoitettu. Mutta woi sitä ihmistä/ jonga cautta ihmisen Poica petetän/ parambi olis hänelle ollut/ ettei hän olis syndynyt.
26:25 Niin Juudas, joka hänet kavalsi, vastasi ja sanoi: "Rabbi, en kai minä ole se?" Hän sanoi hänelle: "Sinäpä sen sanoit."	25. Niin vastasi Juudas, joka hänen petti, ja sanoi: Mestari, olenko minä se? hän sanoi hänelle: sinäpä sen sanoit.	26:25 Nijn wastais Judas/ joca hänen petti/ ja sanoi: Mestari/ olengo minä se? Hän sanoi hänelle: sinäpä sen sanoit.
26:26 Ja heidän syödessään Jeesus otti leivän, siunasi, mursi ja antoi opetuslapsillensa ja sanoi: "Ottakaa ja syökää; tämä on minun ruumiini."	26. Mutta kuin he söivät, otti Jesus leivän, ja kiitti, mursi ja antoi opetuslapsille, ja sanoi: ottakaat, syökää: tämä on minun ruumiini.	26:26 Cosca he söit/ otti Jesus leiwän/ kijtti/ ja mursi/ ja andoi Opetuslapsillens/ ja sanoi: ottacat/ syökät/ tämä on minun ruumin.
26:27 Ja hän otti maljan, kiitti ja antoi heille ja sanoi: "Juokaa tästä kaikki;	27. Ja hän otti kalkin, ja kiitti, antoi heille ja sanoi: juokaat tästä kaikki;	26:27 Ja hän otti Calkin/ kijtti/ ja andoi heille/ ja sanoi: juocat tästä caicki:
26:28 sillä tämä on minun vereni, liiton veri, joka monen edestä vuodatetaan syntien anteeksiantamiseksi.	28. Sillä tämä on minun vereni, sen uuden Testamentin, joka monen tähden vuodatetaan syntein anteeksi antamiseksi.	26:28 Tämä on minun weren/ sen Uden Testamendin/ joca wuodatetan monen tähden syndein andexi andamisexi.
26:29 Ja minä sanon teille: tästedes minä en juo tätä viinipuun antia, ennenkuin sinä päivänä, jona juon sitä uutena teidän kanssanne Isäni valtakunnassa."	29. Mutta minä sanon teille: en suinkaan minä silleen juo tästä viinapuun hedelmästä, siihen päivään asti kuin minä juon teidän kanssanne sen uuden minun Isäni valtakunnassa.	26:29 Minä sanon teille: en minä sillen juo tästä wijnapuun hedelmästä/ siihen päivän asti/ cuin minä juon teidän cansan vden minun Isäni waldacunnas.
26:30 Ja veisattuaan kiitosvirren he lähtivät Öljymäelle.	30. Ja kuin he olivat kiitosvirren veisanneet, menivät he ulos Öljymäelle.	26:30 Ja cosca he olit kijtoswirren weisannet/ menit he Öljymäelle.
26:31 Silloin Jeesus sanoi heille: "Tänä yönä te kaikki loukkaannutte minuun; sillä kirjoitettu on: 'Minä lyön paimenta, ja lauman lampaat hajotetaan.'	31. Silloin sanoi Jesus heille: tänä yönä te kaikki pahenette minussa; sillä kirjoitettu on: minä lyön paimenta, ja lampaat laumasta pitää hajoitettaman.	26:31 Silloin sanoi Jesus heille: tänä yönä te caicki pahenette minusa/ sillä kirjoitettu on: Minä lyön paimenda/ ja lambat laumasta hajowat.
26:32 Mutta ylösnoustuani minä menen teidän edellänne Galileaan."	32. Mutta sittenkuin minä nousen ylös, käyn minä teidän edellänne Galileaan.	26:32 Mutta sijtte cuin minä ylösnousen/ käyn minä teidän edellän Galileaan.

26:33 Niin Pietari vastasi ja sanoi hänelle: "Vaikka kaikki loukkaantuisivat sinuun, niin minä en koskaan loukkaannu."	33. Niin vastasi Pietari ja sanoi hänelle: jos vielä kaikki sinussa pahenisivat, en minä ikänä pahene.	26:33 Nijn wastais Petari/ ja sanoi hänelle: jos wielä caicki muut sinusa pahenisit/ en minä cuitengan ikänäns pahene.
26:34 Jeesus sanoi hänelle: "Totisesti minä sanon sinulle: tänä yönä, ennenkuin kukko laulaa, sinä kolmesti minut kiellät."	34. Jesus sanoi hänelle: totisesti sanon minä sinulle: tänä yönä, ennenkuin kukko laulaa, kolmasti sinä minun kiellät.	26:34 Jesus sanoi hänelle: totisest sanon minä sinulle: tänä yönä ennen cuin Cuckoi laula/ colmasti sinä minun kiellät.
26:35 Pietari sanoi hänelle: "Vaikka minun pitäisi kuolla sinun kanssasi, en sittenkään minä sinua kiellä." Samoin sanoivat myös kaikki muut opetuslapset.	35. Pietari sanoi hänelle: ja vaikka minun pitäis sinun kanssas kuoleman, en kiellä minä sinua. Niin sanoivat myös kaikki opetuslapset.	26:35 Petari sanoi hänelle: ja waicka minun pidäis sinun cansas cuoleman/ en kiellä minä sinua. Nijn sanoit myös caicki Opetuslapset.
26:36 Sitten Jeesus tuli heidän kanssaan Getsemane nimiselle maatilalle; ja hän sanoi opetuslapsillensa: "Istukaa tässä, sillä aikaa kuin minä menen ja rukoilen tuolla."	36. Silloin tuli Jesus heidän kanssansa kylään, jota kutsutaan Getsemaneksi, ja sanoi opetuslapsillensa: istukaat tässä, niinkauvan kuin minä menen ja rukoilen tuolla.	26:36 Silloin tuli Jesus heidän cansans kylään/ joca cudzutan Gethsemanexi/ ja sanoi Opetuslapsillens: istucat täsä/ nijncauwan cuin minä menen tuonne/ ja rucoilen.
26:37 Ja hän otti mukaansa Pietarin ja ne kaksi Sebedeuksen poikaa; ja hän alkoi murehtia ja tulla tuskaan.	37. Ja hän otti tykönsä Pietarin ja kaksi Zebedeuksen poikaa, rupesi murehtimaan ja vapisemaan.	26:37 Ja hän otti Petarin cansans/ ja caxi Zebedeuxen poica/ ja rupeis murehtiman ja wapiseman.
26:38 Silloin hän sanoi heille: "Minun sieluni on syvästi murheellinen, kuolemaan asti; olkaa tässä ja valvokaa minun kanssani."	38. Niin sanoi Jesus helle: minun sieluni on suuresti murheissansa kuolemaan asti; olkaat tässä ja valvokaat minun kanssani.	26:38 Nijn sanoi Jesus heille: minun sielun on murehisans cuoleman asti. Olcat täsä/ ja walwocat minun cansani.
26:39 Ja hän meni vähän edemmäksi, lankesi kasvoilleen ja rukoili sanoen: "Isäni, jos mahdollista on, niin menkään minulta pois tämä malja; ei kuitenkaan niinkuin minä tahdon, vaan niinkuin sinä."	39. Ja hän meni vähän taamma, lankesi kasvoillensa, rukoillen ja sanoen: minun Isäni! jos mahdollinen on, niin menkään pois minulta tämä kalkki: ei kuitenkaan niinkuin minä tahdon, mutta niinkuin sinä.	26:39 Ja hän meni wähä taemma heistä/ langeis caswoillens/ rucoillen ja sanoden: Minun Isän/ jos mahdollinen on/ nijn mengän pois minulda tämä Calcki/ ei cuitengan nijncuin minä tahdon/ mutta nijncuin sinä.
26:40 Ja hän tuli opetuslasten tykö ja tapasi heidät nukkumasta ja sanoi Pietarille: "Niin ette siis jaksaneet yhtä hetkeä valvoa minun kanssani!"	40. Ja hän tuli opetuslasten tykö, ja löysi heidät makaamasta, ja sanoi Pietarille: niin ette voineet yhtä hetkeä valvoa minun kanssani.	26:40 Ja hän tuli Opetuslastens tygö/ ja löysi heidän macamast/ ja sanoi Petarille: Nijngö? Ettäkö te woinet yhtä hetke walwo minun cansani?

26:41 Valvokaa ja rukoilkaa, ettette joutuisi kiusaukseen; henki tosin on altis, mutta liha on heikko."	41. Valvokaat ja rukoilkaat, ettette kiusaukseen lankeaisi. Henki tosin on altis, mutta liha on heikko.	26:41 Walwocat ja rucoilcat/ ettet te kiusauxeen langeis/ hengi tosin on aldis/ mutta liha on heicko.
26:42 Taas hän meni pois toisen kerran ja rukoili sanoen: "Isäni, jos tämä malja ei voi mennä minun ohitseni, minun sitä juomattani, niin tapahtukoon sinun tahtosi."	42. Taas meni hän toisen kerran ja rukoili, sanoen: minun Isäni! ellei tämä kalkki taida mennä pois minulta, muutoin jos en minä sitä juo, niin tapahtukoon sinun tahtos.	26:42 Taas meni hän toisen kerran/ ja rucoili sanoden: Minun Isän/ ellei tämä Calcki mene pois minulda/ muutoin etten minä sitä juo/ nijn tapahtucon sinun tahtos.
26:43 Ja tullessaan hän taas tapasi heidät nukkumasta, sillä heidän silmänsä olivat käyneet raukeiksi.	43. Ja hän tuli ja löysi taas heidät makaamasta; sillä heidän silmänsä olivat raskaat.	26:43 Ja hän tuli/ ja löysi taas heidän macamast/ sillä heidän silmäns olit rascat.
26:44 Ja hän jätti heidät, meni taas ja rukoili kolmannen kerran ja sanoi samat sanat uudestaan.	44. Ja hän jätti heidät, meni taas ja rukoili kolmannen kerran, ja sanoi entisen sanan.	26:44 Ja hän jätti heidän/ meni taas/ ja rucoili colmannen kerran/ ja puhui endiset sanat.
26:45 Sitten hän tuli opetuslasten tykö ja sanoi heille: "Te nukutte vielä ja lepäätte! Katso, hetki on lähellä, ja Ihmisen Poika annetaan syntisten käsiin.	45. Silloin hän tuli opetuslastensa tykö, ja sanoi heille: maatkaat vielä ja levätkäät! katso, hetki on lähestynyt, ja Ihmisen Poika annetaan ylön syntisten käsiin.	26:45 Nijn hän tuli Opetuslastens tygö/ ja sanoi heille: maatcat ja lewätkät? cadzo/ hetki on lähestynyt/ ja ihmisen Poica ylönannetan syndisten käsijn.
26:46 Nouskaa, lähtekäämme; katso, se on lähellä, joka minut kavaltaa."	46. Nouskaat, käykäämme: katso, se lähestyi, joka minun pettää.	26:46 Noscac ja käykäm/ cadzo/ se lähesty joca minun pettä.
26:47 Ja katso, hänen vielä puhuessaan tuli Juudas, yksi niistä kahdestatoista, ja hänen kanssaan lukuisa joukko ylipappien ja kansan vanhinten luota miekat ja seipäät käsissä.	47. Ja vielä hänen puhuessansa, katso, Juudas, yksi kahdestatoistakymmenestä, tuli ja hänen kanssansa paljo väkeä miekoilla ja seipäillä, pappein päämiehiltä ja kansan vanhimmilta.	26:47 Wielä hänen puhuesans/ cadzo/ Judas yxi cahdestatoistakymmenest tuli/ ja hänen cansans paljo wäke miecoilla ja seipäillä/ Pappain päämiehildä ja Canssan wanhimmilda.
26:48 Ja se, joka hänet kavalsi, oli antanut heille merkin sanoen: "Se, jolle minä suuta annan, hän se on; ottakaa hänet kiinni."	48. Mutta se, joka hänen petti, oli antanut heille merkin, sanoen: kenenkä minä suuta annan, se on, kiinniottakaa häntä.	26:48 Mutta joca hänen petti/ oli andanut heille merkin sanoden: kenengä minä suuta annan/ se on/ ruwetcat häneen.
26:49 Ja kohta hän meni Jeesuksen luo ja sanoi: "Terve, rabbi!" ja antoi hänelle suuta.	49. Ja hän astui kohta Jeesuksen tykö ja sanoi: terve, Rabbi! ja suuta antoi hänen.	26:49 Ja hän astui cohta Jesuxen tygö/ ja sanoi: terwe Rabbi. Ja suuta andoi hänen.

26:50 Niin Jeesus sanoi hänelle: "Ystäväni, mitä varten sinä tänne tulit?" Silloin he tulivat Jeesuksen luo, kävivät häneen käsiksi ja ottivat hänet kiinni.	50. Niin sanoi Jesus hänelle: ystäväni! mitä varten sinä tulit? Silloin he astuivat edes ja laskivat kätensä Jesuksen päälle, ja ottivat hänen kiinni.	Nijn sanoi Jesus hänelle: Ystävän/ mitä warten sinä tulit? 26:50 Silloin ne astuit edes/ ja laskit kätens Jesuxen päälle/ ja otit hänen kijnni.
26:51 Ja katso, eräs niistä, jotka olivat Jeesuksen kanssa, ojensi kätensä, veti miekkansa ja iski ylimmäisen papin palvelijaa ja sivalsi häneltä pois korvan.	51. Ja katso, yksi niistä, jotka olivat Jesuksen kanssa, ojensi kätensä, veti miekkansa, ja löi ylimmäisen papin palveliaa, ja hakkasi pois hänen korvansa.	26:51 Ja cadzo/ yxi nijstä jotca olit Jesuxen cansa/ ojensi kätens/ weti mieckans/ löi ylimmäisen Papin palweliata ja hackais pois hänen corwans.
26:52 Silloin Jeesus sanoi hänelle: "Pistä miekkasi tuppeen; sillä kaikki, jotka miekkaan tarttuvat, ne miekkaan hukkuvat.	52. Niin Jesus sanoi hänelle: pistä miekkas siallensa; sillä kaikki, jotka miekkaan rupeevat, ne miekkaan hukkuvat.	26:52 Nijn Jesus sanoi hänelle: pistä mieckas siallens: sillä caicki jotca mieckan rupewat/ ne miecalla hucatan.
26:53 Vai luuletko, etten voisi rukoilla Isääni, niin että hän lähettäisi heti minulle enemmän kuin kaksitoista legionaa enkeleitä?	53. Taikka luuletkos, etten minä voisi vielä rukoilla minun Isääni, lähettämään minulle enemmän kuin kaksitoistakymmentä legiota enkeleitä?	26:53 Taicka luuletkos/ etten minä woisi wielä rucoilla minun Isäni/ lähettämän minulle enämmän cuin caxitoistakymmendä Legiot Engeleit?
26:54 Mutta kuinka silloin kävisivät toteen kirjoitukset, jotka sanovat, että näin pitää tapahtuman?"	54. Kuinka siis Raamattu täytetään, että niin pitää tapahtuman?	26:54 Cuinga sijs Ramatut täytetän/ että nijn pitä oleman?
26:55 Sillä hetkellä Jeesus sanoi joukolle: "Niinkuin ryöväriä vastaan te olette lähteneet minua miekoilla ja seipäillä vangitsemaan. Joka päivä minä olen istunut pyhäkössä opettamassa, ettekä ole ottaneet minua kiinni.	55. Sillä hetkellä sanoi Jesus joukolle: niinkuin ryövärin tykö te läksitte miekoilla ja seipäillä minua kiinniottamaan: minä istuin teidän tykönänne joka päivä, opettain templissä, ja ette minua kiinniottaneet.	26:55 Sillä hetkellä sanoi Jesus joucolle/ nijncuin ryöwärin tygö te läxitte miecoilla ja seipäillä minua kijnniottaman/ minä istuin teidän tykönän jocapäiwä opettain Templis/ ja et te minua kijnniottanet.
26:56 Mutta tämä kaikki on tapahtunut, että profeettain kirjoitukset kävisivät toteen." Silloin kaikki opetuslapset jättivät hänet ja pakenivat.	56. Mutta tämä on kaikki tapahtunut, että prophetain kirjoitukset täytettäisiin. Silloin kaikki opetuslapset jättivät hänen ja pakenivat.	26:56 Mutta tämä on caicki tehty/ että Prophetain kirjoituxet täytetäisin. Silloin caicki Opetuslapset jätit hänen ja pakenit.

26:57 Mutta Jeesuksen kiinniottajat veivät hänet ylimmäisen papin, Kaifaan, eteen, jonne kirjanoppineet ja vanhimmat olivat kokoontuneet.	57. Mutta ne, jotka Jeesuksen olivat kiinniottaneet, veivät hänen Kaiphaan, ylimmäisen papin, tykö, kussa kirjanoppineet ja vanhimmat olivat kokoontuneet.	26:57 Mutta ne jotca Jesuxen olit kijnniottanet/ weit hänen Caiphan ylimmäisen Papin tygö/ cusa Kirjanoppenet ja Canssan wanhimmat olit heidäns coonnet.
26:58 Ja Pietari seurasi häntä taampana ylimmäisen papin esipihaan asti; ja hän meni sinne ja istui palvelijain joukkoon nähdäksensä, kuinka lopulta kävisi.	58. Mutta Pietari seurasi häntä taampana hamaan ylimmäisen papin salin porstuaan, ja meni sisälle, ja istui palveliain sekaan, näkemään loppua.	26:58 Mutta Petari seurais händä jäljestätaambana/ haman ylimmäisen Papin Salin porstuan/ ja meni sisälle/ ja istui palweliain secan/ näkemän loppua.
26:59 Mutta ylipapit ja koko neuvosto etsivät väärää todistusta Jeesusta vastaan tappaaksensa hänet,	59. Mutta pappein päämiehet ja vanhimmat ja kaikki raati etsivät väärää todistusta Jesusta vastaan, saadaksensa häntä tappa;	26:59 Mutta Pappein päämiehet ja wanhimmat/ ja caicki Radi/ edzeit wäärä todistusta Jesusta wastian/ saadaxens händä tappa/ ja ei löynnet.
26:60 mutta eivät löytäneet, vaikka monta väärää todistajaa oli tullut esille. Mutta vihdoin tuli kaksi,	60. Ja ei löytäneet. Ja vaikka monta väärää todistajaa tuli, niin ei he sittenkään löytäneet. Mutta viimein tuli kaksi väärää todistajaa,	26:60 Waicka monda wäärä todistaja tulit/ nijn ei he sijttekän löynet. Mutta wijmein tulit caxi wäärä todistaja/
26:61 ja he sanoivat: "Tämä on sanonut: 'Minä voin hajottaa maahan Jumalan temppelin ja kolmessa päivässä sen rakentaa.'"	61. Ja sanoivat: tämä on sanonut: minä voin maahan jaottaa Jumalan templin, ja kolmena päivänä sen rakentaa ylös.	ja sanoit: 26:61 Tämä on sanonut/ minä woin maahan ricko Jumalan Templin/ ja colmena päiwänä sen jäl lens rakenda.
26:62 Silloin ylimmäinen pappi nousi ja sanoi hänelle: "Etkö vastaa mitään siihen, mitä nämä todistavat sinua vastaan?"	62. Ja pappein päämies nousi ja sanoi hänelle: etkös mitään vastaa, mitä nämä sinua vastaan todistavat?	26:62 Ja Pappein päämies nousi/ ja sanoi hänelle: etkös mitän wasta? Mitä nämä sinua wastian todistawat?
26:63 Mutta Jeesus oli vaiti. Niin ylimmäinen pappi sanoi hänelle: "Minä vannotan sinua elävän Jumalan kautta, että sanot meille, oletko sinä Kristus, Jumalan Poika."	63. Mutta Jeesus oli ääneti. Ja pappein päämies vastasi ja sanoi hänelle: minä vannotan sinua elävän Jumalan kautta, että sanot meille, jos olet Kristus, Jumalan Poika.	26:63 Mutta Jeesus oli äneti. Ja Pappein päämies wastais/ ja sanoi hänelle: minä wannotan sinua elävän Jumalan cautta/ että sanot meille/ jos sinä olet Christus Jumalan Poica?
26:64 Jeesus sanoi hänelle: "Sinäpä sen sanoit. Mutta minä sanon teille: tästedes te saatte nähdä Ihmisen Pojan istuvan Voiman oikealla puolella ja tulevan taivaan pilvien päällä."	64. Sanoi Jeesus hänelle: sinäpä sen sanoit; kuitenkin sanon minä teille: tästedes pitää teidän näkemän Ihmisen Pojan istuvan voiman oikialla puolella ja tulevan taivaan pilvissä.	26:64 Sanoi Jeesus hänelle: sinäpä sen sanoit. Cuitengin sanon minä teille: tästedes pitä teidän näkemän ihmisen Pojan istuwan Jumalan woiman oikialla puolella/ ja tulewan Taiwan pilwisä.

26:65 Silloin ylimmäinen pappi repäisi vaatteensa ja sanoi: "Hän on pilkannut Jumalaa. Mitä me enää todistajia tarvitsemme? Katso, nyt kuulitte hänen pilkkaamisensa.	65. Silloin repäisi pappein päämies vaatteensa, sanoen: hän on pilkannut (Jumalaa); mitä me silleen todistajia tarvitsemme? Katso, nyt te kuulitte hänen pilkkansa.	26:65 Silloin rewäis Pappein päämies waattens/ sanoden: Hän on pilcannut Jumalata/ mitä me sillen todistust tarwidzem? Cadzo/ nyt te cuulitta hänen pilckans/
26:66 Miten teistä on?" He vastasivat sanoen: "Hän on vikapää kuolemaan."	66. Mitä te luulette? Mutta he vastasivat ja sanoivat: hän on vikapää kuolemaan.	mitä te luuletta? 26:66 He wastaisit/ ja sanoit/ hän on wicapää cuolemaan.
26:67 Silloin he sylkivät häntä silmille ja löivät häntä nyrkillä kasvoihin; ja toiset sivalsivat häntä poskelle	67. Silloin he syljeskelivät hänen kasvoillensa ja löivät häntä poskelle, ja muutamat pieksivät häntä sauvoillansa.	26:67 Silloin he syljeskelit hänen caswoillens/ ja löit händä rusicoillans. 26:68 Ja muutamat piexit händä poscelle/
26:68 ja sanoivat: "Profetoi meille, Kristus, kuka se on, joka sinua löi."	68. Sanoen: arvaa meille, Kristus, kuka on, joka sinua löi?	ja sanoit: arwa meille Christe/ cuca sinua löi?
26:69 Mutta Pietari istui ulkopuolella esipihassa. Ja hänen luoksensa tuli muuan palvelijatar ja sanoi: "Sinäkin olit Jeesuksen, galilealaisen, seurassa."	69. Mutta Pietari istui ulkona salista, ja hänen tykönsä tuli yksi piika ja sanoi: sinä olit myös Jeesuksen kanssa Galileasta.	26:69 Mutta Petari istui ulcona Salist/ ja hänen tygöns tuli yxi pijca/ ja sanoi: Sinä olit myös Jesuxen cansa Galileasta.
26:70 Mutta hän kielsi kaikkien kuullen ja sanoi: "En ymmärrä, mitä sanot."	70. Mutta hän kielsi kaikkein edessä ja sanoi: en minä tiedä, mitäs sanot.	26:70 Mutta hän kielsi caickein cuulden/ ja sanoi: en minä tiedä mitäs sanot.
26:71 Ja kun hän oli mennyt ulos portille, näki hänet toinen nainen ja sanoi sielläoleville: "Tämäkin oli Jeesuksen, Nasaretilaisen, seurassa."	71. Kuin hän läksi ulos ovesta, näki hänen toinen piika ja sanoi niille, jotka siellä olivat: ja tämä oli Jeesuksen Natsaretilaisen kanssa.	26:71 Cosca hän läxi ulos owest/ näki hänen toinen pijca/ ja sanoi nijlle/ jotca siellä olit: ja tämäkin oli Jesuxen Nazarenin cansa.
26:72 Ja taas hän kielsi valalla vannoen: "En tunne sitä miestä."	72. Ja hän kielsi taas vannotulla valalla: en tunne minä sitä ihmistä.	26:72 Ja hän kielsi taas wannotulla walalla/ en tunne minä sitä ihmist.
26:73 Vähän sen jälkeen tulivat ne, jotka siinä seisoivat, ja sanoivat Pietarille: "Totisesti, sinä myös olet yksi heistä, sillä kielimurteesikin ilmaisee sinut."	73. Mutta vähän hetken perästä tulivat ne, jotka siellä seisoivat ja sanoivat Pietarille: totisesti olet sinä myös yksi heistä; sillä sinun puheeskin ilmoittaa sinun.	26:73 Ja vähän hetken peräst tulit ne/ jotca siellä seisoi/ ja sanoit Petarille: totisest olet sinä yxi heistä/ sillä sinun puhes ilmoitta sinun.
26:74 Silloin hän rupesi sadattelemaan ja vannomaan: "En tunne sitä miestä." Ja samassa lauloi kukko.	74. Niin hän rupesi itsiänsä sadattelemaan ja vannomaan: en tunne minä sitä ihmistä. Ja kohta kukko lauloi.	26:74 Nijn hän rupeis idzens sadatteleman/ ja wannoman: en tunne minä sitä ihmistä. Ja cohta Cuckoi lauloi.

26:75 Niin Pietari muisti Jeesuksen sanat, jotka hän oli sanonut: "Ennenkuin kukko laulaa, sinä kolmesti minut kiellät." Ja hän meni ulos ja itki katkerasti.	75. Niin Pietari muisti Jesuksen sanan, joka oli hänelle sanonut: ennenkuin kukko laulaa, kolmasti sinä minun kiellät. Ja hän meni ulos ja itki katkerasti.	26:75 Nijn Petari muisti Jesuxen sanan/ joca oli hänelle sanonut: ennencuin Cuckoi laula/ colmasti sinä minun kiellät. Ja hän meni ulos/ ja itki catkerast.
27 LUKU	27 LUKU	XXVII. Lucu .
27:1 Mutta aamun koittaessa kaikki ylipapit ja kansan vanhimmat pitivät neuvoa Jeesusta vastaan tappaaksensa hänet;	1. Mutta kuin aamu tuli, pitivät kaikki pappein päämiehet ja kansan vanhimmat neuvoa Jesusta vastaan, häntä kuolettaaksensa,	27:1 Mutta huomendain pidit caicki Pappein päämiehet ja Canssan wanhimmat neuwo Jesusta wastan/ händä cuolettaxens.
27:2 ja he sitoivat hänet ja veivät pois ja antoivat hänet maaherran, Pilatuksen, käsiin.	2. Ja sitoivat hänen, menivät pois ja ylöntoivat hänen maaherralle Pontius Pilatukselle.	27:2 Ja sidoit hänen/ weit pois/ ja ylönnait hänen MaanHerralle Pontius Pilatuxelle.
27:3 Kun Juudas, hänen kavaltajansa, näki, että hänet oli tuomittu, silloin hän katui ja toi takaisin ne kolmekymmentä hopearahaa ylipapeille ja vanhimmille	3. Kuin Juudas, joka hänen petti, näki hänen kuolemaan tuomituksi, katui hän, ja toi jälleen ne kolmekymmentä hopiapenninkiä pappein päämiehille ja vanhimmille,	27:3 Cosca Judas/ joca hänen petti/ näki hänen cuolemaan duomituxi/ catui hän/ ja toi jäl lens ne colmekymmendä hopiapenningitä Pappein päämiehille ja wanhimmille/
27:4 ja sanoi: "Minä tein synnin, kun kavalsin viattoman veren." Mutta he sanoivat: "Mitä se meihin koskee? Katso itse eteesi."	4. Sanoen: minä pahasti tein, että minä petin viattoman veren. Mutta he sanoivat: mitä meidän siihen tulee? katso itsiäs.	/ ja sanoi: 27:4 Minä pahasti tein/ että minä petin wiattoman weren. Nijn he sanoit: Mitä meidän sijhen tule? cadzo idzes.
27:5 Ja hän viskasi hopearahat temppeliin, lähti sieltä, meni pois ja hirttäytyi.	5. Ja hän heitti hopiapenningit templiin, läksi sieltä, meni pois ja hirtti itsensä.	27:5 Ja hän heitti hopiapenningit Templijn/ läxi sieldä/ meni pois/ ja hirtti idzens.
27:6 Niin ylipapit ottivat hopearahat ja sanoivat: "Ei ole luvallista panna näitä temppelirahastoon, koska ne ovat veren hinta."	6. Mutta pappein päämiehet ottivat hopiapenningit ja sanoivat: ei näitä sovi panna uhriarkkuun; sillä se on veren hinta.	27:6 Mutta Pappein päämiehet otit hopiapenningit/ ja sanoit: ei näitä sowi panna uhriarckun/ sillä se on weren hinda.
27:7 Ja neuvoteltuaan he ostivat niillä savenvalajan pellon muukalaisten hautausmaaksi.	7. Niin he pitivät neuvoa, ja ostivat niillä savenvalajan pellon, vierasten hautaamiseksi.	27:7 Nijn he pidit neuwo/ ja ostit nijllä sawenwalajan pellon/ wierasten hautamisexi.
27:8 Sentähden sitä peltoa vielä tänäkin päivänä kutsutaan Veripelloksi.	8. Sentähden se pelto on kutsuttu tähän päivään asti veripelloksi.	27:8 Sentähden se peldo cudzutan wielä tähän päiwän asti weripelloxi.

27:9 Silloin kävi toteen, mikä on puhuttu profeetta Jeremiaan kautta, joka sanoo: "Ja he ottivat ne kolmekymmentä hopearahaa, hinnan siitä arvioidusta miehestä, jonka he olivat israelilaisten puolesta arvioineet,	9. Silloin täytettiin se mikä sanottu oli Jeremias prophetalta, joka sanoo: ja he ottivat kolmekymmentä hopenapenninkiä, sen arvatun hinnan, jonka he arvasivat Israelin lapsilta,	27:9 Silloin täytettiin se cuin sanottu oli Jeremialda Prophetalda/ joca sanoi: 27:10 Ja he otit colmekymmendä hopenapennigitä/ jolla se myyty maxettin/ jonga he ostit Israelin lapsilda/
27:10 ja antoivat ne savenvalajan pellostasta, niinkuin Herra oli minun kauttani käsenyt."	10. Ja antoivat ne savenvalajan pellostasta, niinkuin Herra on minun käsenyt.	ja annoit sawenwalajan pellostasta/ nijncuin Herra on minun käsenyt.
27:11 Mutta Jeesus seisoi maaherran edessä. Ja maaherra kysyi häneltä sanoen: "Oletko sinä juutalaisten kuningas?" Niin Jeesus sanoi: "Sinäpä sen sanot."	11. Mutta Jesus seisoi maaherran edessä. Niin maaherra kysyi häneltä, sanoen: oletkos sinä Juudalaisten kuningas? Jesus sanoi hänelle: sinäpä sen sanot.	27:11 Mutta Jesus seisoi MaanHerran edesä/ nijn MaanHerra kysyi hänelle sanoden: oletcos Judalaisten Cuningas? 27:12 Jesus sanoi hänelle: sinäpä sen sanot.
27:12 Ja kun ylipapit ja vanhimmat häntä syyttivät, ei hän mitään vastannut.	12. Ja kuin hänen päällensä kannettiin pappein päämiehiltä ja vanhimmilta, ei hän mitään vastannut.	Ja cuin hänen päällensä cannettin Pappein päämiehildä/ ja wanhimmilda/ ei hän mitän vastannut.
27:13 Silloin Pilatus sanoi hänelle: "Etkö kuule, kuinka paljon he todistavat sinua vastaan?"	13. Silloin sanoi Pilatus hänelle: etkös kuule, kuinka paljon he sinua vastaan todistavat?	27:13 Silloin sanoi Pilatus hänelle: etkös cuule/ cuinga cowasti he sinun päälles candawat?
27:14 Mutta hän ei vastannut yhteenkään hänen kysymykseensä, niin että maaherra suuresti ihmetteli.	14. Ja ei hän vastannut häntä yhtäkään sanaa, niin että maaherra suuresti ihmetteli.	27:14 Ja ei hän vastannut händä yhtäkän sana/ nijn että MaanHerrakin suurest ihmetteli.
27:15 Oli tapana, että maaherra juhlan aikana päästi kansalle yhden vangin irti, kenenkä he tahtoivat.	15. Mutta juhlanä oli maaherra tottunut päästämään kansalle jonkun vangin irrälle, jonka he tahtoivat.	27:15 Mutta Juhlana oli MaanHerra tottunut päästämän Canssalle jongun fangin irrälle/ jonga he tahdoit.
27:16 Ja heillä oli silloin kuuluisa vanki, jota sanottiin Barabbaaksi.	16. Niin oli heillä silloin yksi kuuluisa vanki sidottuna, joka kutsuttiin Barabbas.	27:16 Nijn oli heillä silloin yxi cuuluisa fangi sidottuna/ joca cudzuttin Barrabas.
27:17 Kun he nyt olivat koolla, sanoi Pilatus heille: "Kummanko tahdotte, että minä teille päästän, Barabbaanko vai Jeesuksen, jota sanotaan Kristusksi?"	17. Kuin he siis koossa olivat, sanoi Pilatus heille: kumman te tahdotte, että minä päästän teille? Barabbaan, taikka Jesuksen, joka kutsutaan Kristus?	27:17 Ja cosca he coosa olit/ sanoi Pilatus heille: cumman te tahdotte/ että minä päästän teille/ Barraban taicka Jesuxen/ joca cudzutan Christus?
27:18 Sillä hän tiesi, että he kateudesta olivat antaneet hänet hänen käsiinsä.	18. Sillä hän tiesi, että he hänen kateuden tähden olivat antaneet ylö.	27:18 Sillä hän tiesi/ että he hänen cateuden tähden olit ylöndanet.

27:19 Mutta kun hän istui tuomarinistuimella, lähetti hänen vaimonsa hänelle sanan: "Älä puutu siihen vanhurskaaseen mieheen, sillä minä olen tänä yönä unessa paljon kärsinyt hänen tähtensä."	19. Mutta kuin hän tuomio-istuimelle istui, lähetti hänen emäntänsä hänen tykönsä, sanoen: älä sinä mitään tee sille vanhurskaalle; sillä minä olen paljon kärsinyt tänäpäpä unessani hänen tähtensä.	27:19 Mutta cuin hän duomio istuimelle istui/ lähetti hänen emändäns hänen tygöns/ ja käski hänelle sanoa: älä sinä mitän tee sille wanhurscale: sillä minä olen paljo kärsinyt tänäpäpä unesani hänen tähtens.
27:20 Mutta ylipapit ja vanhimmat yllyttivät kansaa anomaan Barabbasta, mutta surmauttamaan Jeesuksen.	20. Mutta pappein päämiehet ja vanhimmat yllyttivät kansaa anomaan Barabbasta, mutta Jesusta hukkaamaan.	27:20 Mutta Pappein päämiehet ja wanhimmat yllytit Canssa anoman Barrabast/ mutta Jesusta huckaman.
27:21 Ja maaherra puhui heille ja sanoi: "Kummanko näistä kahdesta tahdotte, että minä teille päästän?" Niin he sanoivat: "Barabbaan."	21. Niin vastasi maaherra ja sanoi heille: kumman näistä kahdesta te tahdotte, että minä päästän teille? mutta he sanoivat: Barabbaan.	27:21 Nijn wastais MaanHerra/ ja sanoi heille: cumman näistä cahdesta te tahdotte/ että minä päästän teille? 27:22 Mutta he sanoit: Barraban.
27:22 Pilatus sanoi heille: "Mitä minun sitten on tehtävä Jeesukselle, jota sanotaan Kristukseksi?" He sanoivat kaikki: "Ristiinnaulittakoon!"	22. Pilatus sanoi heille: mitä siis minun pitää tekemän Jesukselle, joka kutsutaan Kristus? Sanoivat he kaikki hänelle: ristiinnaulittakaan.	Pilatus sanoi heille: mitästä sijs minun pitä tekemän Jesuxelle/ joca cudzutan Christus? Sanoit he caicki hänelle: Ristinnaulittacan.
27:23 Niin maaherra sanoi: "Mitä paha hän sitten on tehnyt?" Mutta he huusivat vielä kovemmin sanoen: "Ristiinnaulittakoon!"	23. Niin sanoi maaherra: mitä hän paha teki? Mutta he huusivat sitä enemmän ja sanoivat: ristiinnaulittakaan.	27:23 Nijn sanoi MaanHerra/ mitästä hän paha teki? Mutta he huusit sitä enämmin/ ja sanoit: Ristinnaulittacan.
27:24 Ja kun Pilatus näki, ettei mikään auttanut, vaan että meteli yhä yltyi, otti hän vettä ja pesi kätensä kansan nähden ja sanoi: "Viaton olen minä tämän miehen vereen. Katsokaa itse eteenne."	24. Kuin Pilatus näki, ettei hän mitään auttaa taitanut, mutta enempi pauhina tuli, otti hän vettä ja pesi kätensä kansan edessä, sanoen: viatoin olen minä tämän vanhurskaan vereen: katsokaat itsiänne.	27:24 Cosca Pilatus näki/ ettei mitän auttanut/ mutta enä huhu tuli/ otti hän wettä ja pesi kätens Canssan edes/ sanoden: viatoin olen minä tämän wanhurscan wereen/ cadzocat teitan.
27:25 Niin kaikki kansa vastasi ja sanoi: "Tulkoon hänen verensä meidän päällemme ja meidän lastemme päälle."	25. Ja kaikki kansa vastasi ja sanoi: hänen verensä tulkaan meidän päällemme ja lastemme päälle.	27:25 Ja caicki Canssa wastais/ ja sanoi: hänen werens tulcan meidän päällem/ ja meidän lastem päälle:
27:26 Silloin hän päästi heille Barabbaan, mutta Jeesuksen hän ruoskitti ja luovutti ristiinnaulittavaksi.	26. Silloin päästi hän heille Barabbaan; mutta Jesuksen, kuin hän hänen ruoskinut oli, antoi hän ylöä ristiinnaulittaa.	27:26 Silloin päästi hän Barraban/ mutta Jesuxen andoi hän ruoskitta/ ja ristinnaulitta.

27:27 Silloin maaherran sotamiehet veivät Jeesuksen mukanaan palatsiin ja keräsivät hänen ympärilleen koko sotilasjoukon.	27. Silloin maaherran huovit veivät Jeesuksen raastupaan, ja kokosivat hänen tykönsä kaiken joukon.	27:27 Silloin MaanHerran huovit otit Jesuxen Rastupan/ ja cocoisit hänen tygöns caiken joucon.
27:28 Ja he riisuivat hänet ja panivat hänen päällensä tulipunaisen vaipan	28. Ja kuin he olivat hänen riisuneet, puettivat he hänen purpuraiseen kaapuun,	27:28 Ja cuin he olit hänen rijsunet/ puetit he hänen Purpuraiseen Caapuun.
27:29 ja väänsivät orjantappuroista kruunun, panivat sen hänen päähänsä ja ruovon hänen oikeaan käteensä, polvistuivat hänen eteensä ja pilkkasivat häntä ja sanoivat: "Terve, juutalaisten kuningas!"	29. Ja tekivät orjantappuroista kruunun ja panivat hänen päähänsä ja ruovon hänen oikiaan käteensä, ja kumarsivat polviensa hänen edessänsä, pilkkasivat häntä ja sanoivat: terve, Juudalaisten kuningas!	27:29 Ja panit orjantappuroista Cruunun hänen päähäns/ ja annoit ruogon hänen oikiaan käteens/ ja cumarsit polwians hänen edesäns/ ja pilckaisit händä/ ja sanoit: Terwe Judalaisten Cuningas.
27:30 Ja he sylkivät häntä, ottivat ruovon ja löivät häntä päähän.	30. Ja kuin he olivat sylkeneet hänen päällensä, ottivat he ruovon ja löivät häntä päähän.	27:30 Ja cuin he olit sylkenet hänen päällens/ pilckaisit he händä/ otit ruogon/ ja löit händä päähän.
27:31 Ja kun he olivat häntä pilkanneet, riisuivat he häneltä vaipan, pukivat hänet hänen omiin vaatteisiinsa ja veivät hänet pois ristiinnaulittavaksi.	31. Ja sittekuin he olivat häntä pilkanneet, riisuivat he häneltä kaapun, ja puettivat hänen omiin vaatteisiinsa, ja veivät hänen ristiinnaulittaa.	27:31 Ja sijtte cuin he olit händä pilcannet/ rijsuit he häneldä Caapun/ ja puetit hänen omijn vaatteisins/ ja weit hänen ristinnaulitta.
27:32 Ja matkalla he tapasivat kyreneläisen miehen, jonka nimi oli Simon. Hänet he pakottivat kantamaan hänen ristiänsä.	32. Mutta kuin he menivät ulos, löysivät he yhden miehen Kyrenistä, nimeltä Simon: sen he vaativat hänen ristiänsä kantamaan.	27:32 Ja löysit yhden miehen Kyrenest/ joca cudzuttin Simon/ sen he waadit hänen ristiäns candaman.
27:33 Ja tultuaan paikalle, jota sanotaan Golgataksi - se on: pääkallon paikaksi -	33. Ja tulivat siihen paikkaan, joka kutsutaan Golgata, se on: pääkallon paikka.	27:33 Ja tulit siihen paickan/ joca cudzutan Golgatha/ se on pääcalloin paicka.
27:34 he tarjosivat hänelle juotavaksi katkeralla nesteellä sekoitettua viiniä; mutta maistettuaan hän ei tahtonut sitä juoda.	34. He antoivat hänelle etikkaa juoda sapella sekoitettua; ja kuin hän maisti, niin ei hän tahtonut juoda.	27:34 Ja he annoit hänelle etickat juoda sapella secoitettua/ ja cuin hän maisti/ nijn ei hän tahtonut juoda.

27:35 Ja kun he olivat hänet ristiinnaulinneet, jakoivat he keskenään hänen vaatteensa heittäen niistä arpaa.	35. Mutta sitte kuin he olivat hänen ristiinnaulinneet, jakoivat he hänen vaatteensa ja heittivät arpaa, että täytettäisiin, mitä sanottu oli prophetan kautta; he ovat minun vaatteeni jakaneet, ja minun vaatteistani ovat he heittäneet arpaa.	27:35 MUtta sijtte cuin he olit hänen ristiinnaulinnet/ jaoit he hänen waattens/ ja heitit arpa/ että täytetäisin/ cuin sanottu oli Prophetalda: he owat heillens minun waatteni jacanet/ ja minun waatteistani owat he heittänet arpa.
27:36 Sitten he istuutuivat ja vartioivat häntä siellä.	36. Ja istuen he vartioitsivat häntä siinä.	27:36 Ja he istuit sijnä ja wartioidzit händä.
27:37 Ja he olivat panneet hänen päänsä yläpuolelle hänen syynsä julki, näin kirjoitettuna: "Tämä on Jeesus, juutalaisten kuningas."	37. Ja he panivat hänen päänsä päälle hänen syynsä kirjoitetun: TÄMÄ ON JESUS, JUUDALAISTEN KUNINGAS.	27:37 Ja he kirjoitit hänen pääns päälle hänen syyns: 27:38 Tämä on Jesus Judalaisten Cuningas.
27:38 Silloin ristiinnaulittiin hänen kanssansa kaksi ryöväriä, toinen oikealle ja toinen vasemmalle puolelle.	38. Silloin ristiinnaulittiin kaksi ryöväriä hänen kanssansa, yksi oikialle puolelle ja toinen vasemmalle.	Silloin ristinnaulittin caxi ryöwäritä hänen cansans/ yxi oikialle puolelle/ ja toinen wasemalle.
27:39 Ja ne, jotka kulkivat ohitse, herjasivat häntä, nyökyttivät päätänsä	39. Mutta ohitsekäyväiset pilkkasivat häntä, väänTELIVÄT päätänsä,	27:39 Mutta ohidzekäywäiset pilckaisit händä/ wäändelit päätäns/
27:40 ja sanoivat: "Sinä, joka hajotat maahan temppelin ja kolmessa päivässä sen rakennat, auta itseäsi, jos olet Jumalan Poika, ja astu alas ristiltä."	40. Ja sanoivat: sinä joka maahan jaotat Jumalan templin ja kolmena päivänä sen rakennat, auta itseäsi: jos olet Jumalan Poika, niin astu alas rististä.	ja sanoit: 27:40 Sinäkö se olet/ joca särjet Jumalan Templin/ ja colmena päiwänä sen jällens rakennat/ auta idzes: jos sinä olet Jumalan Poica/ nijn astu alas rististä.
27:41 Samoin ylipapit ja kirjanoppineet ja vanhimmat pilkkasivat häntä ja sanoivat:	41. Niin myös pappein päämiehet, kirjanoppineitten ja vanhimmitten kanssa, pilkkasivat häntä ja sanoivat:	27:41 Nijn myös Pappein päämiehet/ Kirjanoppenet/ ja wanhimmat pilckaisit händä/ ja sanoit:
27:42 "Muita hän on auttanut, itseään ei voi auttaa. Onhan hän Israelin kuningas; astukoon nyt alas ristiltä, niin me uskomme häneen.	42. Muita hän on auttanut, itseänsä ei hän voi auttaa. Jos hän on Israelin kuningas, niin astukaan nyt alas rististä, niin me uskomme hänen.	27:42 Muita on hän auttanut/ mutta ei hän woi idzens autta. Jos hän on Israelin Cuningas/ nijn astucan alas rististä/ ja me uscom hänen.
27:43 Hän on luottanut Jumalaan; vapahtakoon nyt Jumala hänet, jos on häneen mielistynyt; sillä hän on sanonut: 'Minä olen Jumalan Poika.'"	43. Hän turvasi Jumalaan: päästäkään nyt hänen, jos hän mielistyy häneen. Sillä hän sanoi: Jumalan Poika minä olen.	27:43 Hän turwais Jumalaan/ päästäkäm nyt händä/ jos hän tahto. Sillä hän sanoi: Jumalan Poica minä olen.
27:44 Ja samalla tavalla herjasivat häntä ryöväritkin, jotka olivat ristiinnaulitut hänen kanssansa.	44. Sitä myös ryövärit hänelle soimasivat, jotka olivat ristiinnaulitut hänen kanssansa.	27:44 Sitä myös ryöwärit hänelle soimaisit/ jotca olit ristinnaulitut hänen cansans.

27:45 Mutta kuudennesta hetkestä alkaen tuli pimeys yli kaiken maan, ja sitä kesti hamaan yhdeksänteen hetkeen.	45. Mutta kuudennesta hetkestä hamaan yhdeksänteen asti oli pimiä kaikessa maassa.	27:45 Mutta cuudennest hetkest haman yhdexänden asti/ oli pimiä caikesa maasa.
27:46 Ja yhdeksännen hetken vaiheilla Jeesus huusi suurella äänellä sanoen: "Eeli, Eeli, lama sabaktani?" Se on: Jumalani, Jumalani, miksi minut hylkäsit?	46. Ja liki yhdeksättä hetkeä huusi Jesus suurella äänellä, sanoen: Eli, Eli, lamma sabaktani? se on: minun Jumalani, minun Jumalani, miksis minun ylenannoit?	27:46 Ja liki yhdexättä hetke huusi Jesus corkialla änellä/ sanoden: Eli/ Eli/ lamaasabahtani/ se on/ minun Jumalan/ minun Jumalan/ mixis minun ylonannoit?
27:47 Sen kuullessaan sanoivat muutamat niistä, jotka siinä seisoivat: "Hän huutaa Eliasta."	47. Mutta muutamat niistä, jotka siinä seisoivat, kuin he sen kuulivat, sanoivat: Eliasta hän huutaa.	27:47 Mutta muutamat/ jotca sijnä seisoit/ cosca he sen cuulit/ sanoit he: Heliasta hän huuta.
27:48 Ja kohta muuan heistä juoksi ja otti sienen, täytti sen hapanviinillä, pani sen ruovon päähän ja antoi hänelle juoda.	48. Ja kohta juoksi yksi heistä ja otti sienen, ja täytti sen etikalla, pani sen ruovon päähän, ja antoi hänen juoda.	27:48 Ja cohta juoxi yxi heistä/ cuin hän oli ottanut sienen/ ja täyttänyt eticalla pani sen ruogon päähän/ ja annoi hänen juoda.
27:49 Mutta muut sanoivat: "Annas, katsokaamme, tuleeko Elias häntä pelastamaan."	49. Mutta muut sanoivat: pidäs, katsokaamme, jos Elias tulee häntä päästämään.	27:49 Mutta muut sanoit: pidäs/ cadzocam/ jos Heliias tule händä päästämän.
27:50 Niin Jeesus taas huusi suurella äänellä ja antoi henkensä.	50. Niin Jesus taas huusi suurella äänellä, ja antoi henkensä.	27:50 Nijn Jesus taas huusi corkialla änellä/ ja ylös annoi hengens.
27:51 Ja katso, temppelin esirippu repesi kahtia ylhäältä alas asti, ja maa järisi, ja kalliit halkesivat,	51. Ja katso, templin esivaate repesi kahtia ylhäältä hamaan alas, ja maa järisi, ja kalliit halkesivat,	27:51 Ja cadzo/ Templin esiwaate repes cahtia/ ylhäldä haman alas/ ja maa järis/ ja kiwet halkeisit.
27:52 ja haudat aukenivat, ja monta nukkuneiden pyhien ruumista nousi ylös.	52. Ja haudat aukenivat, ja monta pyhain ruumista, jotka maanneet olivat, nousi ylös,	27:52 Ja haudat aukenit/ ja monda pyhain ruumist/ jotca maannet olit/ nousit.
27:53 Ja he lähtivät haudoistaan ja tulivat hänen ylösnousemisensa jälkeen pyhään kaupunkiin ja ilmestyivät monelle.	53. Ja läksivät ulos haudoista, hänen ylösnousemisensa jälkeen, tulivat pyhään kaupunkiin, ja ilmestyivät monelle.	27:53 Ja läxit haudoistans/ hänen ylösnousemisens jälkeen: tulit pyhään Caupungijn/ ja ilmestyit monelle.
27:54 Mutta kun sadanpäämies ja ne, jotka hänen kanssaan vartioitsivat Jeesusta, näkivät maanjäristyksen ja mitä muuta tapahtui, peljästyivät he suuresti ja sanoivat: "Totisesti tämä oli Jumalan Poika.	54. Mutta kuin sadanpäämies ja ne, jotka hänen kanssansa olivat vartioitsemassa Jeesusta, näkivät maan järinän ja ne, mitkä tapahtuivat, pelkäsivät he suuresti ja sanoivat: totisesti oli tämä Jumalan Poika.	27:54 Mutta cosca Päämies/ ja ne jotca hänen cansans olit wartioidzemas Jeesusta/ näit maan järinän/ ja ne cuin siellä tapahtui/ peljästyit he suurest/ ja sanoit: totisest oli tämä Jumalan Poica.

27:55 Ja siellä oli monta naista, jotka olivat Galileasta seuranneet Jeesusta ja palvelleet häntä; he seisoivat taampana katselemassa.	55. Mutta siellä oli paljon vaimoja taampana katselemassa, jotka Jeesusta olivat seuranneet Galileasta, palvelleen häntä,	27:55 Ja siellä oli paljon vaimoja taampana katselemassa/ jotka Jeesusta olivat seuranneet Galileasta/ palvelleen häntä.
27:56 Heidän joukossaan oli Maria Magdaleena ja Maria, Jaakobin ja Joosefin äiti, ja Sebedeuksen poikain äiti.	56. Joiden seassa oli Maria Magdalena, ja Maria Jakobin ja Joseen äiti, ja Zebedeuksen poikain äiti.	27:56 Joiden seassa oli Maria Magdalena/ ja Maria Jacobi/ ja Joseen äiti/ ja Zebedeuxen poikain äiti.
27:57 Mutta illan tultua saapui rikas mies, Arimatiasta kotoisin, nimeltä Joosef, joka hänkin oli Jeesuksen opetuslapsi.	57. Mutta kuin ehto tuli, tuli yksi rikas mies Arimatiasta, jonka nimi oli Joseph, joka myös itse oli Jeesuksen opetuslapsi.	27:57 Ehtona tuli yksi rikas mies Arimatiast/ jonka nimi oli Joseph/ joka myös oli Jeesuksen Opetuslapsi:
27:58 Hän meni Pilatuksen luo ja pyysi Jeesuksen ruumista. Silloin Pilatus käski antaa sen hänelle.	58. Tämä meni Pilatuksen tykö ja pyysi Jeesuksen ruumista. Silloin Pilatus käski antaa ruumiin.	tämä meni Pilatuxen tykö/ ja pyysi Jeesuksen ruumista. 27:58 Silloin Pilatus käski antaa hänelle Jeesuksen ruumin.
27:59 Ja Joosef otti ruumiin, kääri sen puhtaaseen liinavaatteeseen	59. Ja kuin Joseph oli ruumiin ottanut, kääri hän sen puhtaaseen liinaan,	27:59 Ja koska Joseph oli ruumin ottanut/ kääri hän sen puhtaaseen liinaan.
27:60 ja pani sen uuteen hautakammioonsa, jonka oli hakkauttanut kallioon. Ja hän vieritti suuren kiven hautakammion ovelle ja lähti pois.	60. Ja pani omaan uuteen hautaansa, jonka hän oli hakkauttanut kallioon, ja vieritti suuren kiven haudan ovelle, ja meni pois.	27:60 ja pani omaan uuteen hautaansa/ jonka hän oli hakkauttanut kallioon/ ja vieritti suuren kiven haudan ovelle/ ja pois meni.
27:61 Ja siellä olivat Maria Magdaleena ja toinen Maria, jotka istuivat vastapäätä hautaa.	61. Silloin olivat siellä Maria Magdalena ja toinen Maria, ja istuivat haudan kohdalla.	27:61 Silloin olivat siellä Maria Magdalena/ ja toinen Maria/ ja istuivat haudan kohdalla.
27:62 Seuraavana päivänä, joka oli valmistuspäivän jälkeinen, ylipapit ja fariseukset kokoontuivat Pilatuksen luo	62. Mutta toisena päivänä valmistuksen päivästä kokoontuivat pappein päämiehet ja Pharisealaiset Pilatuksen tykö,	27:62 Mutta toisena päivänä valmistuksen päivästä/ kokouksitt Pappein päämiehet/ ja Phariseukset Pilatuxen tykö/
27:63 ja sanoivat: "Herra, me muistamme sen viikottajan vielä eläessään sanoneen: 'Kolmen päivän kuluttua minä nousem ylös.'	63. Sanoen: herra, me muistamme sen viikottajan sanoneen eläessään: kolmen päivän perästä minä nousem.	sanoen: 27:63 Herra me muistimme sen viikottajan sanoneen eläessään/ kolmen päivän perästä minä ylösousem.

27:64 Käske siis tarkasti vartioida hautaa kolmanteen päivään asti, etteivät hänen opetuslapsensa tulisi ja varastaisi häntä ja sanoisi kansalle: 'Hän nousi kuolleista', ja niin viimeinen villitys olisi pahempi kuin ensimmäinen."	64. Käske siis varjeltaa hautaa kolmanteen päivään asti, ettei hänen opetuslapsensa tulisi yöllä ja varastaisi häntä, ja sanoisi kansalle: hän nousi kuolleista: ja niin jälkimäinen villitys tulee pahemmaksi kuin ensimmäinen.	27:64 Käske siis varjeltaa hautaa kolmanteen päivään asti/ ettei hänen opetuslapsensa tulisi yöllä ja varastaisi häntä/ ja sanoisi kansalle: hän nousi kuolleista/ ja niin jälkimäinen villitys tulee pahemmaksi kuin ensimmäinen.
27:65 Niin Pilatus sanoi heille: "Tuossa on vartijaväkeä, menkää, vartioikaa niin hyvin kuin taidatte."	65. Pilatus sanoi heille: teillä on vartijat: menkää, vartioitkaa niinkuin te tiedätte.	27:65 Pilatus sanoi heille: siinä on vartijat: menkää vartioitkaa niinkuin te taidatte.
27:66 Niin he menivät ja turvasivat haudan lukitsemalla kiven sinetillä ja asettamalla vartijat.	66. Mutta he menivät pois, ja vahvistivat haudan vartiain kanssa, ja lukitsivat kiven sinetillensä.	27:66 Mutta he menivät pois/ ja vartioitit haudan vartiain kanssa/ ja lukitsit kiven sinetillensä.
28 LUKU	28 LUKU	XXVIII. Luku .
28:1 Ja kun sabbatti oli päättynyt ja viikon ensimmäisen päivän aamu koitti, tulivat Maria Magdaleena ja se toinen Maria katsomaan hautaa.	1. Mutta sabbatin päivän lopulla, joka rupesi valaisemaan toista sabbattia, tuli Maria Magdalena ja toinen Maria katsomaan hautaa.	28:1 Mutta Sabbathin päivän ehtona/ joka rupesi valaisemaan toista Sabbathia/ tuli Maria Magdalena/ ja toinen Maria katsomaan hautaa.
28:2 Ja katso, tapahtui suuri maanjäristys, sillä Herran enkeli astui alas taivaasta, tuli ja vieritti kiven pois ja istui sille.	2. Ja katso, suuri maanjäristys tapahtui; sillä Herran enkeli astui alas taivaasta, tuli ja vieritti kiven ovelta, ja istui sen päälle.	28:2 Ja kadu/ siinä tapahtui suuri maanjäristys: sillä Herran enkeli astui alas taivaasta/ tuli ja vieritti kiven ovelta/ ja istui sen päälle.
28:3 Hän oli näöltään niinkuin salama, ja hänen vaatteensa olivat valkeat kuin lumi.	3. Ja hän oli nähdä niinkuin pitkäisen tuli ja hänen vaatteensa olivat valkeat niinkuin lumi.	28:3 Ja hän oli nähdä niinkuin pitkäisen tuli/ ja hänen vaatteensa olivat valkeat niinkuin lumi.
28:4 Ja häntä peljättyen vartijat vapisivat ja kävivät ikäänkuin kuolleiksi.	4. Mutta hänen peljättyensä hämmästyivät vartijat ja tulivat niinkuin he olisivat kuolleet.	28:4 Mutta vartijat hämmästyivät peljättyä häntä/ ja tulivat niinkuin he olisivat kuolleet.
28:5 Mutta enkeli puhutteli naisia ja sanoi heille: "Älkää te peljätkö; sillä minä tiedän teidän etsivän Jeesusta, joka oli ristiinnaulittu.	5. Mutta enkeli vastasi ja sanoi vaimoille: älkää peljätkö, sillä minä tiedän teidän etsivän ristiinnaulittua Jeesusta.	28:5 Mutta enkeli vastasi/ ja sanoi vaimoille: älkää peljätkö/ sillä minä tiedän teidän etsivän ristiinnaulittua Jeesusta.

28:6 Ei hän ole täällä, sillä hän on noussut ylös, niinkuin hän sanoi. Tulkaa, katsokaa paikkaa, jossa hän on maannut.	6. Ei hän ole tässä; sillä hän nousi ylös, niinkuin hän sanoi. Tulkaat, katsokaat siaa, kuhunka Herra pantu oli.	28:6 Ei hän ole täsä/ hän on ylösnosnut nijncuin hän sanoi. Tulcat/ cadzocat sia cuhunga Herra pandu oli.
28:7 Ja menkää kiiruusti ja sanokaa hänen opetuslapsillensa, että hän on noussut kuolleista. Ja katso, hän menee teidän edellänne Galileaan; siellä te saatte hänet nähdä. Katso, minä olen sen teille sanonut."	7. Ja menkää pian ja sanokaat hänen opetuslapsillensa, että hän nousi kuolleista. Ja katso, hän menee teidän edellänne Galileaan: siellä teidän pitää hänen näkemän, katso, minä sen teille sanoin.	28:7 Ja mengät pian ja sanocat hänen Opetuslapsillens: että hän nousi cuolluista. Ja cadzo/ hän mene teidän edellän Galileaan/ siellä teidän pitä hänen näkemän/ cadzo minä sen teille sanoin.
28:8 Ja he menivät kiiruusti haudalta peloissaan ja suuresti iloiten ja juoksivat viemään sanaa hänen opetuslapsillensa.	8. Ja he menivät nopiasti haudalta suurella pelvolla ja ilolla, ja juoksivat ilmoittamaan hänen opetuslapsillensa.	28:8 Ja he menit nopiast haudalda suurella pelgolla ja ilolla/ ja juoxit ilmoittaman hänen Opetuslapsillens.
28:9 Mutta katso, Jeesus tuli heitä vastaan ja sanoi: "Terve teille!" Ja he menivät hänen tykönsä, syleilivät hänen jalkojaan ja kumartaen rukoilivat häntä.	9. Mutta heidän mennessänsä ilmoittamaan hänen opetuslapsillensa, katso, niin tuli Jesus heitä vastaan ja sanoi: terve teille! Niin he tulivat ja rupesivat hänen jalkoihinsa, ja kumartaen rukoilivat häntä.	28:9 Mutta heidän mennesäns/ Cadzo/ nijn cohdaish Jesus heidän/ ja sanoi: Terwe teille. Nijn he tulit ja rupeisit hänen jalcoins/ ja cumarsit händä.
28:10 Silloin Jeesus sanoi heille: "Älkää peljätkö; menkää ja viekää sana minun veljilleni, että he menisivät Galileaan: siellä he saavat minut nähdä."	10. Silloin sanoi Jesus heille: älkää peljätkö! menkää, ilmoittakaat minun veljilleni, että he menisivät Galileaan: siellä he saavat minun nähdä.	28:10 Silloin sanoi Jesus heille: älkät peljätkö: mengät ja ilmoittacat minun weljilleni/ että he menisit Galileaan/ siellä he saawat minun nähdä.
28:11 Mutta heidän mennessään, katso, muutamat vartijaväestä tulivat kaupunkiin ja ilmoittivat ylipapeille kaikki, mitä oli tapahtunut.	11. Mutta kuin he menivät pois, katso, niin tulivat muutamat vartioista kaupunkiin ja ilmoittivat ylimmäisille papeille kaikki, mitä tapahtunut oli.	28:11 Cosca he menit pois/ cadzo/ nijn tulit muutamat wartioista Caupungihin/ ja ilmoitit ylimmäisille Papeille caicki mitä tapahtunut oli.
28:12 Ja nämä kokoontuivat vanhinten kanssa ja pitivät neuvoa ja antoivat sotamiehille runsaat rahat	12. Niin he kokoontuivat vanhimpain kanssa, ja neuvoa pitivät, ja antoivat sotamiehille paljon rahaa,	28:12 Nijn he cocounsit wanhimbain cansa/ ja neuwo pidit/ ja annoit sotamiehille paljon raha/ ja sanoit:
28:13 ja sanoivat: "Sanokaa, että hänen opetuslapsensa tulivat yöllä ja veivät hänet varkain meidän nukkuessamme.	13. Sanoen: sanokaat, että hänen opetuslapsensa tulivat yöllä ja varastivat hänen meidän maatesamme.	28:13 Sanocat: että hänen Opetuslapsens tulit yöllä/ ja warastit hänen meidän maatesam.

28:14 Ja jos tämä tulee maaherran korviin, niin me lepytämme hänet ja toimitamme niin, että saatte olla huoletta."	14. Ja jos se tulee maaherran korville, niin me tahdomme hänen lepyttää ja saattaa teidät suruttomaksi.	28:14 Ja jos se tule MaanHerran corwille/ nijn me tahdomme hänen lepyttä/ ja saatam teidän suruttomaxi.
28:15 Niin he ottivat rahat ja tekivät, niinkuin heitä oli neuvottu. Ja tätä puhetta on levitetty juutalaisten kesken, ja sitä kerrotaan vielä tänäkin päivänä.	15. Ja he ottivat rahan, ja tekivät niinkuin he olivat opetetut. Ja tämä puhe on ääneksi otettu Juudalaisten seassa hamaan tähän päivään asti.	28:15 Ja he otit rahan/ ja teit nijncuin he olit opetetut. Ja tämä puhe on änixi otettu Judalaisten seas haman tähän päiwän asti.
28:16 Ja ne yksitoista opetuslasta vaelsivat Galileaan sille vuorelle, jonne Jeesus oli käskenyt heidän mennä.	16. Mutta ne yksitoistakymmentä opetuslasta menivät Galileaan, sille mäelle, jonka Jesus oli heille määrännyt.	28:16 Mutta ne yxitoistakymmendä Opetuslasta menit Galileaan/ sille mäelle/ johonga Jesus oli heitä määrännyt.
28:17 Ja kun he näkivät hänet, niin he kumartaen rukoilivat häntä, mutta muutamat epäilivät.	17. Ja kuin he näkivät hänen, kumarsivat he häntä, mutta muutamat epäilivät.	28:17 Ja cosca he näit hänen/ cumarsit he händä/ mutta muutamat epäilit.
28:18 Ja Jeesus tuli heidän tykönsä ja puhui heille ja sanoi: "Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä.	18. Ja Jesus tuli ja puhutteli heitä, sanoen: minulle on annettu kaikki voima taivaassa ja maan päällä.	28:18 Ja Jesus tuli ja puhutteli heitä/ sanoden: Minulle on annettu caicki woima Taiwas ja maan päällä.
28:19 Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni, kastamalla heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen	19. Menkääts siis ja opettakaat* kaikkea kansaa, ja kastakaat heitä nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen,	28:19 Mengät sijs ja opettacat caicke Canssa/ ja castacat heitä nimeen Isän/ ja Pojan/ ja Pyhän Hengen.
28:20 ja opettamalla heitä pitämään kaikki, mitä minä olen käskenyt teidän pitää. Ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päivä maailman loppuun asti."	20. Ja opettakaat heitä pitämään kaikki, mitä minä olen teille käskenyt. Ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päivä, maailman loppuun asti. Amen!	28:20 Ja opettacat heitä pitämän caicki/ cuin minä olen teille käskenyt. Ja cadzo/ minä olen teidän tykönän jocapäiwä mailman loppun asti.

EVANKELIUMI MARKUKSEN MUKAAN	PYHÄN MARKUKSEN EVANKELIUMI	P. Marcuxen Evangelium .
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Jeesuksen Kristuksen, Jumalan Pojan, evankeliumin alku.	Jesuksen Kristuksen, Jumalan Pojan, evankeliumin alku.	1:1 Jesuxen Christuxen Jumalan Pojan Evangeliumin alcu nijncuin Prophetais kirjoitettu on:
1:2 Niinkuin on kirjoitettuna profeetta Esaiaan kirjassa: "Katso, minä lähetän enkelini sinun edelläsi, ja hän on valmistava sinun tiesi."	2. Niinkuin prophetaissa kirjoitettu on: katso, minä lähetän minun enkelini sinun kasvois eteen, joka on valmistava sinun ties sinun etees.	1:2 Cadzo/ minä lähetän minun Engelini sinun caswos eteen/ joca on walmistapa sinun ties sinun etees.
1:3 "Huutavan ääni kuuluu erämaassa:'Valmistakaa Herralle tie, tehkää polut hänelle tasaisiksi",	3. Huutavan ääni on korvessa: valmistakaaat Herran tietä, tehkää hänen polkunsu oikiaksi.	1:3 Huutawan äni on corwes/ walmistacat Herran tietä/ ojendacat hänen polcuns.
1:4 niin Johannes Kastaja saarnasi erämaassa parannuksen kastetta syntien anteeksisaamiseksi.	4. Johannes kasti korvessa ja saarnasi parannuksen kastetta syntein anteeksi antamiseksi.	1:4 Johannes oleskeli corwes/ casti/ ja saarnais parannuxen Castetta syndein andexi andamisexi.
1:5 Ja koko Juudean maa ja kaikki jerusalemlaiset vaelsivat hänen tykönsä, ja hän kastoi heidät Jordanin virrassa, kun he tunnustivat syntinsä.	5. Ja hänen tykönsä meni ulos koko Juudean maakunta ja Jerusalemin asuvaset, ja kastettiin kaikki häneltä Jordanin virrassa, tunnustain syntinsä.	1:5 Ja hänen tygöns tulit coco Judean maacunda/ ja ne Jerusalemist/ ja castettin caicki hänelä Jordanin wirrasa/ tunnustain heidän syndins.
1:6 Ja Johanneksella oli puku kamelinkarvoista ja vyötäisillään nahkavyö; ja hän söi heinäsiirkkoja ja metsähunajaa.	6. Ja Johannes oli puetettu kamelin karvoilla, ja ympäri hänen suoliansa oli hihnainen vyö, ja söi heinäsiirkkoja ja metsähunajaa,	1:6 Ja Johannes oli puetettu Camelin carwoilla/ ja ymbäri hänen suolians oli hihnainen wyö/ ja söi heinäsiirkkoja ja medzähunajata.
1:7 Ja hän saarnasi sanoen: "Minun jälkeeni tulee minua väkevämpi, jonka kengänpaulaa minä en ole kelvollinen maahan kumartuneena päästämään.	7. Ja saarnasi, sanoen: se tulee minun jälkeeni, joka on minua väkevämpi, jonka en minä ole kelvollinen kumarruksissa kenkäin rihmaa päästämään.	1:7 Ja saarnais/ sanoden: Se tule minun jälken/ joca on minua wäkewämbi/ jonga en minä ole kelwollinen cumarruxis kengäin rihma päästämän.
1:8 Minä kastan teidät vedellä, mutta hän kastaa teidät Pyhällä Hengellä."	8. Minä tosin kastan teitä vedellä; mutta hän kastaa teitä Pyhällä Hengellä.	1:8 Minä tosin castan teitä wedellä/ mutta hän casta teitä Pyhällä Hengellä.
1:9 Ja niinä päivinä Jeesus tuli Galilean Nasaretista, ja Johannes kastoi hänet Jordanissa.	9. Ja tapahtui niinä päivinä, että Jesus tuli Galilean Natsaretista ja kastettiin Johannekselta Jordanissa.	1:9 Ja se tapahtui nijnä päiwinä/ että Jesus tuli Galileaan Nazaretist/ ja castettin Johannexelda Jordanis.
1:10 Ja heti, vedestä noustessaan, hän näki taivasten aukeavan ja Hengen niinkuin kyyhkysen laskeutuvan häneen.	10. Ja kohta kuin hän astui vedestä ylös, näki hän taivaat aukenevan ja Hengen tulevan alas hänen päällensä niinkuin kyyhkysen,	1:10 Ja cohta cuin hän astui wedestä ylös/ näki hän Taiwat aukenevan/ ja Hengen tulewan alas hänen päällens nijncuin kyhkyisen.

1:11 Ja taivaista tuli ääni: "Sinä olet minun rakas Poikani; sinuun minä olen mielistynyt."	11. Ja ääni tuli taivaasta: sinä olet minun rakas Poikani, johonka minä mielistyin.	1:11 Ja äni tuli Taiwahist: Sinä olet minun racas Poican/ johonga minä mielistyn.
1:12 Kohta sen jälkeen Henki ajoi hänet erämaahan.	12. Ja Henki ajoi hänen kohta korpeen.	1:12 Ja Hengi ajoi hänen cohta corpeen.
1:13 Ja hän oli erämaassa neljäkymmentä päivää, ja saatana kiusasi häntä, ja hän oli petojen seassa; ja enkelit tekivät hänelle palvelusta.	13. Ja hän oli siellä korvessa neljäkymmentä päivää, ja kiusattiin perkeleeltä, ja oli petoin seassa; ja enkelit palvelivat häntä.	1:13 Ja hän oli sijnä corwes neljäkymmendä päiwä/ ja kiusattin Perkeleldä/ ja oli petoin seas: ja Engellit palwelit händä.
1:14 Mutta sittenkuin Johannes oli pantu vankeuteen, meni Jeesus Galileaan ja saarnasi Jumalan evankeliumia	14. Mutta sitte kuin Johannes oli vankiuteen annettu ylö, tuli Jesus Galileaan, saarnaten Jumalan valtakunnan evankeliumia,	1:14 Mutta sijte cuin Johannes oli otettu kijnni/ tuli Jesus Galileaan/ saarnaten Jumalan waldacunnan Evangeliumi/ ja sanoi:
1:15 ja sanoi: "Aika on täyttynyt, ja Jumalan valtakunta on tullut lähelle; tehkää parannus ja uskokaa evankeliumi."	15. Ja sanoi: aika on täytetty, ja Jumalan valtakunta on lähestynyt: tehkää parannus ja uskokaat evankeliumi.	1:15 Aica on täytetty/ ja Jumalan waldacunda on lähestynyt/ tehkät parannust/ ja usocat Evangeliumi.
1:16 Ja kulkiessaan Galilean järven rantaan hän näki Simonin ja Andreaan, Simonin veljen, heittävän verkkoa järveen; sillä he olivat kalastajia.	16. Ja kuin hän käveli Galilean meren tykönä, näki hän Simonin ja Andreaxen hänen veljensä laskevan verkkoa mereen: (sillä he olivat kalamiehet.)	1:16 Ja cosca Jesus käwi Galilean meren tykönä/ näki hän Simonin ja Andreaxen hänen weljens werckojans mereen heittäwän: sillä he olit calamiehet.
1:17 Ja Jeesus sanoi heille: "Seuratkaa minua, niin minä teen teistä ihmisten kalastajia."	17. Ja Jesus sanoi heille: seuratkaa minua, ja minä teen teidät, että te tulette ihmisten kalamiehiksi.	1:17 Ja Jesus sanoi heille: seuracat minua/ ja minä teen teidän ihmisten calamiehixi.
1:18 Kohta he jättivät verkot ja seurasivat häntä.	18. Ja he jättivät kohta verkkonsa ja seurasivat häntä.	1:18 Ja he jätit cohta werckons/ ja seuraisit händä.
1:19 Ja käytyään siitä vähän eteenpäin hän näki Jaakobin, Sebedeuksen pojan, ja Johanneksen, hänen veljensä, heidätkin venheessä, laittamassa verkkojaan kuntoon.	19. Ja kuin hän sieltä vähää edemmä kävi, näki hän Jakobin Zebedeuksen pojan ja Johanneksen, hänen veljensä, parantavan venheessä verkkojansa.	1:19 Ja cuin hän sieldä wähän edemmä meni/ näki hän Jacobin Zebedeuxen pojan ja Johannexen hänen weljens/ parandawan wenhes heidän werckojans/ ja hän cudzui cohta heitä.
1:20 Ja kohta hän kutsui heidät; ja he jättivät isänsä, Sebedeuksen, palkkalaisineen venheeseen ja lähtivät seuraamaan häntä.	20. Ja hän kutsui kohta heitä. Ja he jättivät isänsä Zebedeuksen venheeseen palkollisten kanssa, ja seurasivat häntä.	1:20 Ja he jätit Isäns Zebedeuxen wenhesen palcollisten cansa/ ja seuraisit händä.
1:21 Ja he saapuivat Kapernaumiin; ja hän meni kohta sapattina synagoogaan ja opetti.	21. Ja he menivät sisälle Kapernaumiin; ja hän meni kohta lepopäivinä synagogaan, ja opetti.	1:21 Ja he menit Capernaumijn/ ja hän meni cohta lepopäiwänä Synagogaan/ ja opetti.
1:22 Ja he olivat hämmästyksissään hänen opetuksestansa, sillä hän opetti heitä niinkuin se, jolla valta on, eikä niinkuin kirjanoppineet.	22. Ja he hämmästyivät hänen opetustansa; sillä hän opetti heitä voimallisesti, ja ei niinkuin kirjanoppineet.	1:22 Ja he hämmästyit hänen opetustans: sillä hän opetti heitä woimallisest/ ja ei nijncuin Kirjanoppenet.
1:23 Ja heidän synagogassaan oli juuri silloin mies, jossa oli saastainen henki; ja se huusi	23. Ja heidän synagogassansa oli ihminen riivattu saastaiselta hengeltä, ja hän huusi,	1:23 Ja heidän Synagogasans oli yxi ihminen rijwattu saastaiselda hengeldä/ ja hän huusi/ sanoden:

1:24 sanoen: "Mitä sinulla on meidän kanssamme tekemistä, Jeesus Nasaretilainen? Oletko tullut meitä tuhoamaan? Minä tunnen sinut, kuka olet, sinä Jumalan Pyhä."	24. Sanoen: voi, mitä meidän on sinun kanssa, Jesus Natsarealainen! tulitkos meitä hukuttamaan? Minä tunnen sinun, kukas olet, Jumalan pyhä.	1:24 Pidäs/ mitä meidän on tekemist sinun cansas Jesu Nazarene: Tulitcos meitä hucuttaman? Minä tiedän mikäs olet/ Jumalan pyhä.
1:25 Niin Jeesus nuhteli sitä sanoen: "Vaikene ja lähde hänestä."	25. Ja Jesus nuhteli häntä, sanoen: vaikene ja mene ulos hänestä.	1:25 Ja Jesus nuhteli händä sanoden: waickene ja mene ulos hänestä.
1:26 Ja saastainen henki kouristi häntä ja lähti hänestä huutaen suurella äänellä.	26. Ja kuin se saastainen henki repäisi häntä ja huusi suurella äänellä, niin hän läksi ulos hänestä.	1:26 Ja cuin se saastainen hengi rewäis händä ja huusi suurella änellä/ nijn hän läxi hänestä.
1:27 Ja he hämmästyivät kaikki, niin että kyselivät toisiltaan sanoen: "Mitä tämä on? Uusi, voimallinen oppi! Hän käskee saastaisia henkiäkin, ja ne tottelevat häntä."	27. Ja he hämmästyivät kaikki, niin että he kyselivät keskenänsä, sanoen: mitä tämä on? mikä uusi oppi tämä on? Sillä hän käskee myös voimalla saastaisia henkiä, ja he kuulevat häntä.	1:27 Ja he hämmästyit caicki/ nijn että he kyselit keskenäns/ sanoden: mikä tämä on? mikä vsi oppi tämä on? Sillä hän kärke myös woimalla saastaisita hengiä/ ja he cuulewat händä?
1:28 Ja hänen maineensa levisi kohta koko ympäristöön, kaikkialle Galileaan.	28. Ja hänen sanomansa kuului kohta ympäri kaiken Galilean lähimaakunnan.	1:28 Ja hänen sanomans cuului cohta ymbäri caiken Galilean lähi maacunnan.
1:29 Ja tultuaan ulos synagogasta he menivät kohta Simonin ja Andreaan taloon Jaakobin ja Johanneksen kanssa.	29. Ja he menivät kohta ulos synagogasta ja tulivat Simonin ja Andreaxen huoneeseen, Jakobin ja Johanneksen kanssa.	1:29 Ja he menit cohta ulos Synagogasta/ ja tulit Simonin ja Andreaxen huonesen/ Jacobin ja Johannexen cansa.
1:30 Ja Simonin anoppi makasi sairaana kuumeessa, ja kohta he puhuivat hänestä Jeesukselle.	30. Mutta Simonin anoppi makasi vilutaudissa, ja he sanoivat hänestä kohta hänelle.	1:30 Mutta Simonin anoppi macais wilutaudis/ ja he sanoit hänestä cohta hänelle:
1:31 Ja hän meni hänen luoksensa ja nosti hänet ylös, tarttuen hänen käteensä; ja kuume lähti hänestä, ja hän palveli heitä.	31. Ja hän meni ja nosti häntä, ja rupesi hänen käteensä, ja vilutauti jätti hänen kohta; ja hän palveli heitä.	1:31 Ja hän meni/ ja nosti händä/ ja rupeis hänen käteens/ ja wilutauti jätti hänen/ ja hän palweli heitä.
1:32 Mutta illan tultua, kun aurinko oli laskenut, tuotiin hänen tykönsä kaikki sairaat ja riivatut,	32. Mutta ehtona, kuin aurinko laski, toivat he hänen tykönsä kaikkinaisia sairaita ja perkeleiltä riivatuita,	1:32 Mutta ehtona cosca Auringo laski/ toit he hänen tygöns caickinaisia sairaita ja Perkeleildä rijwatuita.
1:33 ja koko kaupunki oli koolla oven edessä.	33. Ja koko kaupunki tuli kokoon oven eteen.	1:33 Ja coco Caupungi tuli cocon owen eteen.
1:34 Ja hän paransi monta, jotka sairastivat moninaisia tauteja, ja paljon riivaajia hän ajoi ulos eikä sallinut riivaajien puhua, koska ne tunsivat hänet.	34. Ja hän paransi monta, jotka sairastivat moninaisia tauteja, ja hän ajoi ulos paljon perkeleitä, eikä sallinut perkeleiden puhua; sillä he tunsivat hänen.	1:34 Ja hän paransi monda/ jotca sairastit moninaisia tautia/ ja hän ajoi ulos paljo Perkeleitä/ eikä sallinut Perkeleitten puhua: Sillä he tunsit hänen.
1:35 Ja varhain aamulla, kun vielä oli pimeä, hän nousi, lähti ulos ja meni autioon paikkaan; ja siellä hän rukoili.	35. Ja huomeneltain sangen varhain ennen päivää, kuin hän nousi, meni hän ulos. Ja Jesus meni erinäiseen asiaan ja rukoili siellä.	1:35 Ja huomeneldain sangen warhain ennen päiwä/ cuin hän nousi/ meni hän ulos: Ja Jesus meni erinäiseen siaan/ ja rucoili siellä.
1:36 Mutta Simon ja ne, jotka olivat hänen kanssaan, riensivät hänen jälkeensä;	36. Ja Simon riensi hänen perässänsä ja ne jotka hänen kanssansa olivat.	1:36 Ja Petari riensi hänen jälkens/ ja ne jotca hänen cansans olit.

1:37 ja löydettyään hänet he sanoivat hänelle: "Kaikki etsivät sinua."	37. Ja kuin he löysivät hänen, sanoivat he hänelle: jokainen etsii sinua.	1:37 Ja cosca he löysit hänen/ sanoit he hänelle: 1:38 Jocainen edzi sinua.
1:38 Ja hän sanoi heille: "Menkäämme muualle, läheisiin kyliin, että minä sielläkin saarnaisin, sillä sitä varten minä olen tullut."	38. Ja hän sanoi heille: menkäämme lähimmäisiin kyliin, että minä sielläkin saarnaisin; sillä sitä varten olen minä tullut.	Ja hän sanoi heille: Mengäm lähimmäisijn kylijn/ että minä sielläkin saarnaisin/ sillä sitä warten olen minä tullut/
1:39 Ja hän meni ja saarnasi heidän synagogissaan koko Galileassa ja ajoi ulos riivaajat.	39. Ja hän saarnasi heidän synagogissansa, koko Galileassa, ja ajoi ulos perkeleitä.	1:39 Ja hän saarnais heidän Synagogisans coco Galileas/ ja ajoi ulos Perkeleitä.
1:40 Ja hänen tykönsä tuli pitalinen mies, rukoili häntä, polvistui ja sanoi hänelle: "Jos tahdot, niin sinä voit minut puhdistaa."	40. Ja hänen tykönsä tuli spitalinen, rukoili häntä, lankesi polvillensa hänen eteensä ja sanoi hänelle: jos sinä tahdot, niin sinä voit minun puhdistaa.	1:40 Ja hänen tygöns tuli yxi spitalinen/ rukoili händä/ langeis polwillens hänen eteens/ ja sanoi hänelle: Jos sinä tahdot/ sinä voit minun puhdistaa.
1:41 Niin Jeesuksen kävi häntä sääliksi, ja ojentaen kätensä hän kosketti häntä ja sanoi hänelle: "Minä tahdon; puhdistu."	41. Ja Jesus armahti häntä ja ojensi kätensä, rupesi häneen ja sanoi hänelle: minä tahdon, ole puhdas.	1:41 Ja Jesus armahti händä/ ja ojensi kätens/ rupeis häneen/ ja sanoi hänelle: Minä tahdon/ ole puhdas.
1:42 Ja kohta pitali lähti hänestä, ja hän puhdistui.	42. Ja kuin hän sen oli sanonut, niin spitali läksi hänestä kohta pois, ja hän tuli puhtaaksi.	1:42 Ja cuin hän sen oli sanonut/ nijn spitali läxi hänestä cohta pois/ ja hän tuli puhtaxi.
1:43 Ja varoittaen häntä ankarasti hän laski hänet heti menemään	43. Ja Jesus haasti häntä, ja lähetti hänen kohta pois tyköänsä,	1:43 Ja Jesus haasti händä/ ja lähetti cohta pois tyköäns/ ja sanoi hänelle:
1:44 ja sanoi hänelle: "Katso, ettet puhu tästä kenellekään mitään, vaan mene ja näytä itsesi papille ja uhraa puhdistumisestasi se, minkä Mooses on säätänyt, todistukseksi heille."	44. Ja sanoi hänelle: katso, ettes kellenkään mitään sano, mutta mene, osoita itses papille ja uhraa puhdistukses edestä ne, mitkä Mooses käski, heille todistukseksi.	1:44 Cadzo/ ettes kellengän mitän sano/ mutta mene/ osota idzes Papille/ ja uhra puhdistuxes edestä/ cuin Mooses on heille käsenyt todistuxexi.
1:45 Mutta mentyään pois tämä rupesi laajalti julistamaan ja asiasta tietoa levittämään, niin ettei Jeesus enää saattanut julkisesti mennä kaupunkeihin, vaan oleskeli niiden ulkopuolella autoissa paikoissa; ja kaikkialta tultiin hänen tykönsä.	45. Mutta kuin hän meni ulos, rupesi hän paljon saarnaamaan ja ilmoittamaan sitä asiaa, niin ettei hän sitte taitanut julkisesti kaupunkiin mennä; mutta oli ulkona erinäisissä paikoissa, ja joka taholta tultiin hänen tykönsä.	1:45 Mutta cosca hän meni ulos/ rupeis hän paljo saarnaman ja ilmoittaman sitä työtä/ nijn ettei hän sijtte tainnut julkisesta Caupungijn mennä/ mutta oli ulcona erinäisis paicois/ ja joca tahwolda tuldin hänen tygöns.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Ja muutamien päivien perästä hän taas meni Kapernaumiin; ja kun kuultiin hänen olevan kotona,	1. Ja taas muutamain päivain jälkeen meni hän Kapernaumiin, ja se kuultiin, että hän huoneessa oli,	2:1 JA taas muuttamain päiwain jälken/ meni hän Capernaumijn/
2:2 kokoontui paljon väkeä, niin etteivät he enää mahtuneet oven edustallekaan. Ja hän puhui heille sanaa.	2. Ja kohta kokoontuivat monta, niin ettei enää siaa ollut, ei ovenkaan tykönä; ja hän puhui heille sanan.	2:2 Ja cohta cocounsit monda/ nijn ettei heillä sia ollut/ ei ulcommaisellacan puolella owe/ ja hän puhui heille.
2:3 Ja he tulivat tuoden hänen tykönsä halvattua, jota kantamassa oli neljä miestä.	3. Ja hänen tykönsä tulivat, jotka toivat yhtä halvattua, joka neljältä kannettiin.	2:3 JA hänen tygöns tulit/ jotca toit yhtä halvattua/ joca neljäldä cannettin.

2:4 Ja kun he väentungokselta eivät päässeet häntä tuomaan hänen tykönsä, purkivat he katon siltä kohdalta, missä hän oli, ja kaivettuaan aukon laskivat alas vuoteen, jossa halvattu makasi.	4. Ja kuin ei he saaneet häntä lähestyä kansan tähden, niin he kiskoivat huoneen katon, jossa hän oli, ja kaivoivat lävitse, ja laskivat vuoteen alas, jossa halvattu makasi.	2:4 Ja cuin ei he woinet händä lähestyä Canssan tähden/ nijn he kiscoit huonen caton/ josa hän oli/ ja caiwoit caton läpidze/ ja laskit wuoten alas/ josa halvattu macais.
2:5 Kun Jeesus näki heidän uskonsa, sanoi hän halvatalle: "Poikani, sinun syntisi annetaan anteeksi."	5. Mutta kuin Jesus näki heidän uskonsa, sanoi hän halvatalle: poikani, sinun syntis annetaan sinulle anteeksi.	2:5 Cosca Jesus näki heidän vscons/ sanoi hän halwatulle: poican/ sinun syndis annetan sinulle andexi.
2:6 Mutta siellä istui muutamia kirjanoppineita, ja he ajattelivat sydämessään:	6. Niin siellä olivat muutamia kirjanoppineita, jotka istuivat ja ajattelivat sydämessään:	2:6 Nijn siellä olit muutamia Kirjanoppenuist/ istuit ja ajattelit sydämisäns: mitä tämä näin pilcka puhu?
2:7 "Kuinka tämä näin puhuu? Hän pilkkaa Jumalaa. Kuka voi antaa syntejä anteeksi paitsi Jumala yksin?"	7. Mitä tämä niin pilkkaa puhuu? Kuka voi synnit antaa anteeksi paitsi ainoaa Jumalaa?	2:7 Cuca woi synnit anda andexi paidzi ainoata Jumalata?
2:8 Ja heti Jeesus tunsu hengessänsä, että he mielessään niin ajattelivat, ja sanoi heille: "Miksi ajattelette sellaista sydämessänne?"	8. Ja kohta kuin Jesus tunsu hengessänsä, että he niin itsellänsä ajattelivat, sanoi hän heille: mitä te näitä ajattelette teidän sydämessänne?"	2:8 Ja cohta cuin Jesus tunsu Hengesäns/ että he nijn idzelläns ajattelit/ sanoi hän heille: mitä te näitä ajattelette teidän sydämisän?"
2:9 Kumpi on helpompaa, sanoako halvatalle: 'Sinun syntisi annetaan anteeksi', vai sanoa: 'Nouse, ota vuoteesi ja käy'?	9. Kumpi on keviämpi, sanoa halvatalle: synnit annetaan sinulle anteeksi, taikka sanoa: nouse, ja ota sinun vuotees ja käy?	2:9 Cumbi on kewiämbi sano halvatalle/ synnit annetan sinulle andexi/ taicka sanoa: nouse/ ota sinun wuotes/ ja mene?
2:10 Mutta tietääksenne, että Ihmisen Pojalla on valta maan päällä antaa syntejä anteeksi, niin" - hän sanoi halvatalle -	10. Mutta että teidän pitää tietämän Ihmisen Pojalla olevan vallan maan päällä synnit anteeksi antaa, (sanoi hän halvatalle:)	2:10 Mutta että te tiedäisitte ihmisen Pojalla olevan woiman maan päällä syndiä anda andexi/ nijn hän sanoi halvatalle:
2:11 "minä sanon sinulle: nouse, ota vuoteesi ja mene kotiisi."	11. Minä sanon sinulle: nouse ja ota vuotees, ja mene kotias.	2:11 Minä sanon sinulle: nouse/ ota wuotes/ ja mene cotias.
2:12 Silloin hän nousi, otti kohta vuoteensa ja meni ulos kaikkien nähden, niin että kaikki hämmästyivät ja ylistivät Jumalaa sanoen: "Tämänkaltaista emme ole ikinä nähneet."	12. Ja hän nousi kohta ja otti vuoteen ja meni ulos kaikkein nähden, että he kaikki hämmästyivät ja kunnioittivat Jumalaa, sanoen: emme ole ikinä sen muotoista nähneet.	2:12 Ja hän nousi cohta/ otti wuotens ja meni ulos caickein nähden/ että he caicki hämmästyit ja cunnioidzit Jumalata/ sanoden: En me ole ikänäns sen muotoista nähnet.
2:13 Ja taas hän lähti pois ja kulki järven rantaa. Ja kaikki kansa tuli hänen tykönsä, ja hän opetti heitä.	13. Ja hän läksi taas ulos meren puoleen, ja kaikki kansa tuli hänen tykönsä, ja hän opetti heitä.	2:13 JA hän läxi taas ulos meren puoleen/ ja paljo Canssa tulit hänen tygöns/ ja hän opetti heitä.
2:14 Ja ohi kulkiessaan hän näki Leevin, Alfeuksen pojan, istumassa tulliasemalla ja sanoi hänelle: "Seuraa minua." Niin tämä nousi ja seurasi häntä.	14. Ja kuin hän meni ohitse, näki hän Lewin Alphein pojan istuvan tullihuoneessa, ja sanoi hänelle: seuraa minua. Ja hän nousi ja seurasi häntä.	2:14 Ja cuin Jesus meni ohidze/ näki hän Lewin Alphein pojan/ istuwan Tulli ottamas/ ja hän sanoi hänelle: Seura minua.

2:15 Ja kun hän aterioi hänen kodissaan, aterioi myös monta publikaania ja syntistä Jeesuksen ja hänen opetuslastensa kanssa; sillä heitä oli paljon häntä seuraamassa.	15. Ja tapahtui, kuin hän atrioitsi hänen huoneessansa, atrioitsi myös monta Publikania ja syntistä Jeesuksen ja hänen opetuslastensa kanssa; sillä niitä oli paljon, jotka häntä olivat seuranneet.	2:15 Ja hän nousi/ ja seurais händä. Ja se tapahtui/ cosca hän atrioidzi hänen huonesans/ atrioidzi myös monda Publicani ja syndistä Jesuxen ja hänen Opetuslastens cansa: sillä nijtä oli paljon cuin händä olit seurannet.
2:16 Kun fariseusten kirjanoppineet näkivät, että hän söi syntisten ja publikaanien kanssa, sanoivat he hänen opetuslapsilleen: "Publikaanien ja syntistenkö kanssa hän syö?"	16. Ja kuin kirjanoppineet ja Pharisealaiset näkivät hänen syövän Publikanien ja syntisten kanssa, sanoivat he hänen opetuslapsillensa: miksi hän syö ja juo Publikanien ja syntisten kanssa?	2:16 Ja cuin Kirjanoppenet ja Phariseuxet näit hänen syövän Publicanein ja syndisten cansa/ sanoit he hänen Opetuslapsillens: mixi hän syö ja juo Publicanein ja synneisten cansa?
2:17 Sen kuullessaan Jeesus sanoi heille: "Eivät terveet tarvitse parantajaa, vaan sairaat. En minä ole tullut kutsumaan vanhurskaita, vaan syntisiä."	17. Ja kuin Jesus sen kuuli, sanoi hän heille: ei terveet tarvitse parantajaa, vaan sairaat: en minä ole tullut kutsumaan vanhurskaita, vaan syntisiä parannukseen.	2:17 Cosca Jesus sen cuuli/ sanoi hän heille: Ei terwet tarwidze Läkäritä/ mutta sairait: en minä ole tullut cudzuman vanhurscaita/ mutta syndisitä parannuxeen.
2:18 Ja Johanneksen opetuslapset ja fariseukset pitivät paastoa. Niin tultiin ja sanottiin hänelle: "Johanneksen opetuslapset ja fariseusten opetuslapset paastoavat; miksi sinun opetuslapsesi eivät paastoa?"	8. Ja Johanneksen ja Pharisealaisten opetuslapset paastosivat; niin he tulivat ja sanoivat hänelle: miksi Johanneksen ja Pharisealaisten opetuslapset paastoovat, mutta ei sinun opetuslapses paastoo?	2:18 JA Johannexen ja Phariseusten Opetuslapset paastoisit paljon/ niijn he tulit ja sanoit hänelle: mixi Johannexen ja Phariseusten Opetuslapset paastowat/ mutta ei sinun Opetuslapses paasto?
2:19 Jeesus sanoi heille: "Eiväthän häävieraat voi paastota silloin, kun ylkä on heidän kanssaan? Niin kauan kuin heillä on ylkä seurassaan, eivät he voi paastota."	19. Ja Jesus sanoi heille: kuinka hääjoukko taitaa paastota, niinkauvan kuin ylkä on heidän kanssansa? Niinkauvan kuin ylkä on heidän kanssansa, ei he voi paastota.	2:19 Ja Jesus sanoi heille: Cuinga hääjoucko taita paastota/ niijncauwan cuin ylkä on heidän cansans? Niijncauwan cuin ylkä on heidän cansans/ ei he woi paastota.
2:20 Mutta päivät tulevat, jolloin ylkä otetaan heiltä pois, ja silloin, sinä päivänä, he paastoavat.	20. Mutta ne päivät tulevat, että ylkä heiltä otetaan pois, ja niinä päivinä pitää heidän paastoman.	2:20 Mutta ne päivät tulewat/ että ylkä heidä otetan pois/ ja niijnä päiwinä piti heidän paastoman.
2:21 Ei kukaan ompele vanuttamattomasta kankaasta paikkaa vanhaan vaippaan; muutoin uusi täytetilkku repii palasen vanhasta vaipasta, ja reikä tulee pahemmaksi.	21. Ja ei ompele kenkään uutta paikkaa vanhaan vaatteeseen; sillä uusi paikka repäisee itsensä kuitenkin vanhasta, ja läpi tulee pahemmaksi.	2:21 Ei ombele kengän vtta paicka wanhaan waattesen/ sillä vsi paicka rewäise idzens cuitengin sijtä vanhasta/ ja läpi tule pahemmaxi.
2:22 Eikä kukaan laske nuorta viiniä vanhoihin nahkaleileihin; muutoin viini pakahuttaa leilit, ja viini menee hukkaan, ja leilit turmeltuvat; vaan nuori viini on laskettava uusiin leileihin."	22. Ja ei pane kenkään nuorta viinaa vanhoihin leileihin; muutoin nuori viina särkee leilit, ja niin viina vuotaa pois, ja leilit turmellaan; mutta nuori viina pitää uusiin leileihin pantaman.	2:22 Ja ei pane kengän tuoretta wijna vanhoin leileihin/ sillä tuore wijna särke leilit ja niijn wijna haascandu/ ja leilit huckanduwat/ mutta tuore wijna pitä vsijn leileihin pandaman.
2:23 Ja tapahtui, että hän sapattina kulki viljavainioiden halki, ja hänen opetuslapsensa rupesivat kulkiessaan katkomaan tähkäreipäitä.	23. Ja tapahtui, että hän kävi sabbatina laihoin lävitse, niin hänen opetuslapsensa rupesivat käydessänsä tähkäreipäitä katkomaan.	2:23 JA se tapahtui/ että hän käwi Sabbathina laihoin läpidze/ niijn hänen Opetuslapsens rupeisit tien ohes tähkäreipäitä catcoiman.
2:24 Niin fariseukset sanoivat hänelle: "Katso, miksi he tekevät sapattina sitä, mikä ei ole luvallista?"	24. Ja Pharisealaiset sanoivat hänelle: katso miksi he tekevät sabbatina, jota ei sovi?	2:24 Ja Phariseuxet sanoit hänelle: Cadzo/ he tekewät sitä cuin ei Sabbathina sowi?

2:25 Hän sanoi heille: "Ettekö ole koskaan lukeneet, mitä Daavid teki, kun hän ja hänen seuralaisensa olivat puutteessa ja heidän oli nälkä,	25. Ja hän sanoi heille: ettekö te ole ikänä lukeneet, mitä David teki hädillänsä, kuin hän isosi ja ne, jotka hänen kanssansa olivat?	2:25 Ja hän sanoi heille: Ettekö te ole ikänäns lukeet/ mitä Dawid teki hädilläns cosca hän isois/ ja ne jotca hänen cansans olit?
2:26 kuinka hän meni Jumalan huoneeseen ylimmäisen papin Abjatarin aikana ja söi näkyleivät, joita ei ollut lupa syödä muiden kuin pappien, ja antoi myös niille, jotka hänen kanssansa olivat?"	26. Kuinka hän meni Jumalan huoneeseen, ylimmäisen papin Abjatarin aikana, ja söi näkyleivät, joita ei sopinut syödä, vaan ainoasti pappein, ja hän antoi myös niille, jotka hänen kanssansa olivat.	2:26 Cuinga hän meni Jumalan huonesen/ ylimmäisen Papin AbJatharin aicana/ ja söi näkyleiwät/ joita ei kengän tohtinut syödä/ waan Papit/ ja hän andoi myös nijlle/ jotca hänen cansans olit.
2:27 Ja hän sanoi heille: "Sapatti on asetettu ihmistä varten eikä ihminen sapattia varten.	27. Ja hän sanoi heille: sabbati on ihmistä varten tehty ja ei ihminen sabbatia varten.	2:27 Ja hän sanoi heille: Sabbathi on ihmistä warten tehty/ ja ei ihminen Sabbathia warten.
2:28 Niin Ihmisen Poika siis on sapatinkin herra."	28. Niin on myös Ihmisen poika sabbatin Herra.	2:28 Ihmisen Poica on myös Sabbathin Herra.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .
3:1 Ja hän meni taas synagoogaan, ja siellä oli mies, jonka käsi oli kuivettunut.	1. Ja hän meni sisälle jälleen synagogaan, ja siellä oli ihminen, jolla oli kuivettunut käsi.	3:1 JA hän meni jällens Synagogaan/ ja siellä oli yxi ihminen/ jolla oli cuiwettu käsi.
3:2 Ja voidakseen nostaa syytteen häntä vastaan he pitivät häntä silmällä, parantaisiko hän miehen sapattina.	2. Ja he ottivat hänestä vaarin, jos hän hänen sabbatina parantais, kantaaksensa hänen päällensä.	3:2 Ja he otit hänestä waarin/ jos hän hänen Sabbathina parannais candaxens hänen päällens.
3:3 Niin hän sanoi miehelle, jonka käsi oli kuivettunut: "Nouse ja astu esille."	3. Ja hän sanoi sille ihmiselle, jolla kuivettunut käsi oli: astu edes!	3:3 Ja hän sanoi sille ihmiselle/ jolla cuiwettu käsi oli: astu edes.
3:4 Ja hän sanoi heille: "Kumpiko on luvallista sapattina: hyvääkö tehdä vai pahaa, pelastaako henki vai tappaa se?" Mutta he olivat vaiti.	4. Ja hän sanoi heille: sopiiko sabbatina hyvää tehdä eli pahaa tehdä? henkeä vapahtaa taikka tappaa? Mutta he vaikenivat.	3:4 Ja hän sanoi heille: Cumbi sopi Sabbathina tehdä/ hywin eli pahoin? henge wapahta taicka tappa? Mutta he waickenit.
3:5 Silloin hän katsahtaen ympärilleen loi vihassa silmänsä heihin, murheellisena heidän sydämensä paatumuksesta, ja sanoi sille miehelle: "Ojenna kätesi." Ja hän ojensi, ja hänen kätensä tuli jälleen terveeksi.	5. Niin hän katsoi heidän päällensä vihaisesti ja oli murheissansa heidän sydämensä kovuuden tähden, ja sanoi ihmiselle: ojenna kätes! ja hän ojensi, ja käsi tuli terveeksi niinkuin toinenkin.	3:5 Nijn hän cadzoi heidän päällens wihaisest/ ja oli murheisans heidän sydämens cowuden tähden/ ja sanoi ihmiselle: ojenna kätes: ja hän ojensi/ ja se käsi tuli terwexi/ nijncuin toinengin.
3:6 Ja fariseukset lähtivät ulos ja pitivät kohta herodilaisten kanssa neuvoa häntä vastaan, surmataksensa hänet.	6. Ja Pharisealaiset menivät ulos ja pitivät kohta Herodilaisten kanssa neuvoa häntä vastaan, kuinka he hänen hukuttaisivat.	3:5 JA Phariseuxet menit/ ja pidit Herodianein cansa neuwo händä wastan/ cuinga he hänen hucutaisit.
3:7 Mutta Jeesus vetäytyi opetuslapsineen järven rannalle, ja häntä seurasi suuri joukko kansaa Galileasta. Ja Juudeasta	7. Mutta Jesus poikkesi opetuslastensa kanssa meren tykö, ja paljo kansaa seurasi häntä Galileasta ja Juudeasta,	3:6 Mutta Jesus poickeis Opetuslastens cansa meren tygö/ ja paljo Canssa seurais händä Galileasta.

3:8 ja Jerusalemista ja Idumeasta ja Jordanin tuolta puolen ja Tyron ja Siidonin ympäristöltä tuli paljon kansaa hänen tykönsä, kun he kuullivat, kuinka suuria tekoja hän teki.	8. Ja Jerusalemista, ja Idumeasta, ja tuolta puolen Jordania, ja jotka Tyron ja Sidonin ympärillä asuivat, suuri joukko: jotka hänen tekonsa kuullivat, ne tulivat hänen tykönsä.	3:7 ja Judeasta/ ja Jerusalemista/ ja Idumeasta/ ja tuolda puolen Jordanin/ ja jotca Tyron ja Sidonin ympärillä asuit/ suuri joukko/ jotca hänen tecons cuulit/ ne tulit hänen tygöns.
3:9 Ja hän sanoi opetuslapsillensa, että hänelle oli pidettävä venhe varalla väentungoksen tähden, etteivät he ahdistaisi häntä;	9. Ja hän sanoi opetuslapsillensa, että venhe olis aina häntä läsnä kansan tähden, ettei he häntä ahdistaisi.	3:8 Ja hän käski Opetuslastens toimitta hänellens yhden wenhen Canssan tähden/ ettei he händä ahdistais:
3:10 sillä hän paransi monta, jonka tähden kaikki, joilla oli vaivoja, tunkeutuivat hänen päälleen koskettaaksensa häntä.	10. Sillä hän oli monta parantanut, niin että kaikki, joita vaivattiin, tunkivat hänen päällensä rupeemaan häneen.	3:9 Sillä hän oli monda parandanut/ ja caicki joita waiwattin/ tungit hänen päällens/ rupeman häneen.
3:11 Ja kun saastaiset henget näkivät hänet, lankesivat he maahan hänen eteensä ja huusivat sanoen: "Sinä olet Jumalan Poika."	11. Ja kuin saastaiset henget näkivät hänen, lankesivat he hänen eteensä maahan, huusivat, sanoen: sinä olet Jumalan Poika.	3:11 Ja cuin saastaiset henget näit hänen/ langeisit he hänen eteens maahan/ huusit ja sanoit: sinä olet Jumalan Poica.
3:12 Ja hän varoitti ankarasti heitä saattamasta häntä julki.	12. Ja hän haasti heitä kovin häntä ilmoittamasta.	3:12 Ja hän haastoi heitä cowin händäns ilmoittamast.
3:13 Ja hän nousi vuorelle ja kutsui tykönsä ne, jotka hän itse tahtoi, ja he menivät hänen tykönsä.	13. Ja hän astui ylös vuorelle ja kutsui tykönsä, jotka hän itse tahtoi, ja he tulivat hänen tykönsä.	3:13 JA hän astui ylös vuorelle/ ja cudzui tygöns jotca hän idze tahdoi/ ja he tulit hänen tygöns.
3:14 Niin hän asetti kaksitoista olemaan kanssansa ja lähettäöksensä heidät saarnaamaan,	14. Ja hän sääsi ne kaksitoistakymmentä olemaan tykönänsä, että hän heitä lähettäis saarnaamaan;	3:14 Ja hän sääsi ne caxitoistakymmendä oleman hänen tykönäns/ että hän heitä lähettäis saarnaman.
3:15 ja heillä oli oleva valta ajaa ulos riivaajia.	15. Ja että heillä piti voima oleman taudit parantaa ja perkeleitä ajaa ulos.	3:15 Ja että heillä piti woima oleman tautia parata/ ja Perkeleitä ulos aja.
3:16 Ja nämä kaksitoista hän asetti: Pietarin - tämän nimen hän antoi Simonille -	16. Ja pani Simonille nimen Pietari,	3:16 Ja annoi Simonille Petarin nimen/
3:17 ja Jaakobin, Sebedeuksen pojan, ja Johanneksen, Jaakobin veljen, joille hän antoi nimen Boanerges, se on: ukkosenjylinän pojat,	17. Ja Jakobille Zebedeuksen pojalle ja Johannekselle Jakobin veljelle: (ja antoi heille nimet Boanerges, se on, pitkäisen pojat),	3:17 Ja Jacobille Zebedeuxen pojalle ja Johannexelle Jacobin weljelle/ annoi hän nimexi Boanerges/ se on/ pitkäisen pojat/
3:18 ja Andreaan ja Filippuksen ja Bartolomeuksen ja Matteuksen ja Tuomaan ja Jaakobin, Alfeuksen pojan, ja Taddeuksen ja Simon Kananeuksen	18. Ja Andreaxen, ja Philippuksen, ja Bartolomeuksen, ja Matteuksen, ja Toomaan, ja Jakobin Alphein pojan, ja Taddeuksen, ja Simonin Kananealaisen,	3:18 Ja Andreaxen/ ja Philippuxen/ ja Bartholomeuxen/ ja Mattheuxen/ ja Thomaxen/ ja Jacobin Alphein pojan/ ja Taddeuxen/ ja Simonin Cananeuxen/
3:19 ja Juudas Iskariotin, saman, joka hänet kavalsi.	19. Ja Juudaan Iskariotilaisen, joka myös hänen petti.	3:19 Ja Judas Ischariothin/ joca hänen petti.
3:20 Ja hän tuli kotiin. Ja taas kokoontui kansaa, niin etteivät he päässeet syömäänkään.	20. Ja he tulivat huoneeseen; ja kansa taas kokoontui, niin ettei heillä ollut tilaa syödäkään.	3:20 JA he tulit huonesen ja Canssa taas cocounsi/ nijn ettei heillä ollut tila syödäckän.
3:21 Kun hänen omaisensa sen kuulivat, menivät he ottamaan häntä huostaansa; sillä he sanoivat: "Hän on poissa suunniltaan."	21. Ja kuin hänen omaisensa sen kuulivat, menivät he ulos ottamaan häntä kiinni; sillä he sanoivat: hän on mielettömäksi tullut.	3:21 Ja cosca hänen omaisens sen cuulit/ menit he ja tahdoit hänen otta kijnni: sillä he sanoit: hän on mielettömäxi tullut.

3:22 Ja kirjanoppineet, jotka olivat tulleet Jerusalemissa, sanoivat: "Hänessä on Beelsebul", ja: "Riivaajien päämiehen voimalla hän ajaa ulos riivaajia."	22. Mutta kirjanoppineet, jotka Jerusalemissa olivat tulleet alas, sanoivat: hänellä on beelsebul, ja perkeleiden pääruhtinaan kautta hän ajaa ulos perkeleitä.	3:22 MUtta Kirjanoppenet/ jotca Jerusalemissa olit tulleet alas/ sanoit: hänellä on Beelzebub/ ja Perkeleitten päämiehen voimalla hän ajaa ulos Perkeleitä.
3:23 Niin hän kutsui heidät luoksensa ja sanoi heille vertauksilla: "Kuinka saatana voi ajaa ulos saatanan?"	23. Ja hän kutsui heidät tykönsä, ja sanoi heille vertauksilla: kuinka taitaa saatana saatanan ajaa ulos?	3:23 Ja hän cudzui heidän tygöns/ ja sanoi heille wertauxilla: Cuinga taita Satanas toisen aja ulos?
3:24 Ja jos jokin valtakunta riitautuu itsensä kanssa, ei se valtakunta voi pysyä pystyssä.	24. Ja jos valtakunta erkanees itsiänsä vastaan, niin ei se valtakunta taida seisoa.	3:24 Ja jos waldacunda ercane idzens wastian/ niijn ei se waldacunda woi seiso:
3:25 Ja jos jokin talo riitautuu itsensä kanssa, ei se talo voi pysyä pystyssä.	25. Ja jos huone erkanees itsiänsä vastaan, niin ei se huone taida seisoa.	3:25 Ja jos huone ercane idzens wastian/ ei se huone woi seiso:
3:26 Ja jos saatana nousee itseänsä vastaan ja riitautuu itsensä kanssa, ei hän voi pysyä, vaan hänen loppunsa on tullut.	26. Ja jos saatana karkaa ja eroittaa itsensä itsiänsä vastaan, niin ei hän taida seisoa, mutta saa lopun.	3:26 Ja jos Satanas carca ja eroitta hänen idzens wastian/ niijn ei hän woi seiso/ mutta häwiä.
3:27 Eihän kukaan voi tunkeutua väkevän taloon ja ryöstää hänen tavaraansa, ellei hän ensin sido sitä väkevää; vasta sitten hän ryöstää tyhjäksi hänen talonsa.	27. Ei taida kenkään väkevän huoneeseen mennä ja hänen kaluansa ryöstää, ellei hän ensin sido väkevää kiinni, ja sitte ryöstä hänen huonettansa.	3:27 Ei woi kengän wäkewän huonesen mennä ja hänen caluans ryöstä/ ellei hän ensin sitä wäkewätä sido kijnni/ ja sijtte ryöstä hänen huonettans.
3:28 Totisesti minä sanon teille: kaikki synnit annetaan ihmisten lapsille anteeksi, pilkkaamisetkin, kuinka paljon pilkannevatkin;	28. Totisesti sanon minä teille: kaikki synnit annetaan anteeksi ihmisten lapsille, pilkatkin, joilla he Jumalaa pilkkaavat,	3:28 Totisest sanon minä teille: caicki synnit annetan andexi ihmisten lapsille/ pilcatkin/ joilla he Jumalata pilckawat:
3:29 mutta joka pilkkaa Pyhää Henkeä, se ei saa ikinä anteeksi, vaan on vikapää iankaikkiseen syntiin."	29. Mutta joka puhuu pilkkaa Pyhää Henkeä vastaan, ei hän saa ijanikaikkisesti anteeksi, vaan hän on vikapää ijanikaikkiseen tuomioon.	3:29 Mutta joca puhu pilcka Pyhä Henge wastian/ ei hän saa ijancaickisest andexi/ mutta hän on wicapää ijancaickiseen duomioon.
3:30 Sillä he sanoivat: "Hänessä on saastainen henki."	30. Sillä he sanoivat: hänellä on saastainen henki	3:30 Sillä he sanoit: hänellä on saastainen hengi.
3:31 Ja hänen äitinsä ja veljensä tulivat, seisautuivat ulkopuolelle ja lähettivät hänen luoksensa kutsumaan häntä.	31. Niin tuli hänen veljensä ja äitinsä ja seisautuivat ulkona, ja lähettivät hänen tykönsä kutsumaan häntä.	3:31 JA hänen äitins ja weljens tulit/ ja seisait ulcona/ ja lähetit händä cudzuman ulos.
3:32 Ja kansanjoukko istui hänen ympärillään, ja he sanoivat hänelle: "Katso, sinun äitisi ja veljesi tuolla ulkona kysyvät sinua."	32. Ja kansa istui hänen ympärillensä ja sanoivat hänelle: katso, äitisi ja veljes kysyvät sinua ulkona.	3:32 Ja Canssa istui hänen ymbärilläns/ ja sanoit hänelle: Cadzo/ sinun äitisi ja weljes kysywät sinua ulcona.
3:33 Hän vastasi heille ja sanoi: "Kuka on minun äitini, ja ketkä ovat minun veljeni?"	33. Ja hän vastasi heitä, sanoen: kuka on minun äitini taikka minun veljeni?	3:33 Hän wastais heitä/ sanoden: cuca on minun äitin ja weljen?
3:34 Ja katsellen ympärilleen niihin, jotka istuivat hänen ympärillään, hän sanoi: "Katso, minun äitini ja veljeni!"	34. Ja kuin hän oli ympäri katsonut niiden päälle, jotka hänen ympärillensä istuivat, sanoi hän: katso, minun äitini ja minun veljeni.	3:34 Ja cosca hän oli cadzonut caickein nijden päälle/ jotca hänen ymbärilläns istuit/ sanoi hän: Cadzo minun äitin ja weljeni.
3:35 Sillä joka tekee Jumalan tahdon, se on minun veljeni ja sisareni ja äitini."	35. Sillä joka tekee Jumalan tahdon, hän on veljeni sisareni ja äitini.	3:35 Sillä joca teke Jumalan tahdon/ hän on minun weljeni ja sisareni ja äitini.

4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .
4:1 Ja hän rupesi taas opettamaan järven rannalla. Ja hänen luoksensa kokoontui hyvin paljon kansaa, jonka tähden hän astui venheeseen ja istui siinä järvellä, ja kaikki kansa oli maalla järven rannalla.	1. Ja hän rupesi taas opettamaan meren tykönä, ja paljo kansaa kokoontui hänen tykönsä, niin että hänen piti astuman haahteen ja istuman merellä, ja kaikki kansa oli maalla meren tykönä.	4:1 JA hän rupeis taas opettaman meren tykönä/ ja paljo Canssa cocounsi hänen tygöns/ niijn että hänen piti astuman hahten/ ja istuman merellä.
4:2 Ja hän opetti heitä paljon vertauksilla ja sanoi heille opettaessaan:	2. Ja hän opetti heitä paljon vertauksilla, ja sanoi opettaissansa:	4:2 Ja caicki Canssa jäi maalle meren tygö/ ja hän opetti heitä paljo wertauxilla/ ja sanoi saarnasans:
4:3 "Kuulkaa! Katso, kylväjä lähti kylvämään.	3. Kuulkaat: katso, kylväjä meni ulos kylvämään.	4:3 cuulcat: Cadzo/ kylwäjä läxi kylwämän.
4:4 Ja hänen kylväessään osa putosi tien oheen, ja linnut tulivat ja söivät sen.	4. Ja kylväissä tapahtui, että muutama lankesi tien oheen, niin tulivat taivaan linnut ja söivät sen.	4:4 Ja kylwäis tapahdui/ että muutamat langeisit tien oheen/ niijn tulit Taiwan linnut ja söit sen.
4:5 Ja osa putosi kallioperälle, jossa sillä ei ollut paljon maata, ja se nousi kohta oraalle, kun sillä ei ollut syvää maata.	5. Muutama lankesi kivistöön, jossa ei paljo maata ollut; joka kohta nousi päälle, ettei sillä ollut syvää maata.	4:5 Muutamat langeisit kiwistöhön/ josa ei paljo maata ollut/ joca cohta nousi päälle: sillä ei hänellä ollut sywä maata.
4:6 Mutta auringon noustua se paahtui, ja kun sillä ei ollut juurta, niin se kuivettui.	6. Kuin aurinko nousi, niin se poudittiin; ja ettei sillä ollut juurta, niin se kuivettui.	4:6 Cosca Auringo coitti/ niijn se poudittin/ sillä ei hän ollut juurtunut/ ja cuiwetui.
4:7 Ja osa putosi orjantappuroihin; ja orjantappurat nousivat ja tukahuttivat sen, eikä se tehnyt hedelmää.	7. Ja muutama lankesi orjantappuroihin, ja orjantappurat kävivät ylös ja tukahuttivat sen, eikä kantanut hedelmää.	4:7 Ja muutamat langeisit orjantappuroihin/ ja orjantappurat caswoit/ ja tucahutit ne/ eikä candanet hedelmätä.
4:8 Ja osa putosi hyvään maahan; ja se nousi oraalle, kasvoi ja antoi sadon ja kantoi kolmeenkymmeneen ja kuuteenkymmeneen ja sataan jyvään asti."	8. Ja muutama lankesi hyvään maahan, ja kantoi hedelmän, joka kävi ylös ja kasvoi. Ja muutama kantoi kolmenkymmenen kertaiset, ja muutama kuudenkymmenen kertaiset, ja muutama sadan kertaiset.	4:8 Ja muutamat langeisit hywän maahan/ ja se candoi hedelmän/ joca enäni ja caswoi. Ja muutamat caswoit colmenkymmenen kertaiset/ ja muutamat cuudenkymmenen kertaiset/ ja muutamat sadan kertaiset:
4:9 Ja hän sanoi: "Jolla on korvat kuulla, se kuulkoon."	9. Ja hän sanoi heille: jolla on korvat kuulla, se kuulkaan.	4:9 Ja hän sanoi heille: Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.
4:10 Ja kun hän oli jäänyt yksin, niin ne, jotka olivat hänen ympärillään, ynnä ne kaksitoista kysyivät häneltä näitä vertauksia.	10. Mutta kuin hän yksinänsä oli, kysyivät ne, jotka hänen ympärillänsä kahdentoistakymmenen kanssa olivat, häneltä sitä vertausta.	4:10 JA cuin hän rupeis yxinäns oleman/ niijn ne/ jotca hänen ymbärilläns cahden toistakymmenen cansa olit/ kysyit häneldä sijtä wertauxest.
4:11 Niin hän sanoi heille: "Teille on annettu Jumalan valtakunnan salaisuus, mutta noille ulkopuolella oleville kaikki tulee vertauksissa,	11. Ja hän sanoi heille: teille on annettu tuta Jumalan valtakunnan salaisuus; mutta niille, jotka ulkona ovat, tapahtuvat kaikki vertausten kautta:	4:11 Ja hän sanoi heille: Teille on annettu tuta Jumalan waldacunnan salaisudet: mutta nijlle/ jotca vlcona owat/ tapahtuwat caicki wertauxen cautta/

4:12 että he näkemällä näkisivät, eivätkä huomaisi, ja kuulemalla kuulisivat, eivätkä ymmärtäisi, niin etteivät kääntyisi ja saisi anteeksi."	12. Että he nähden näkisivät ja ei huomaitisi, ja kuullen kuulisivat ja ei ymmärtäisi: ettei he joskus palajaisi, ja heille annettaisiin synnit anteeksi.	4:12 Että he näkewäisillä silmillä näkewät/ ja ei sijttekän tunne/ ja cuulewaisilla corwilla cuulewat/ ja ei sijttekän ymmärrä/ ettei he joskus palajais/ ja heille annetaisin synnit andexi.
4:13 Ja hän sanoi heille: "Ette käsitä tätä vertausta; kuinka sitten voitte ymmärtää kaikki muut vertaukset?"	13. Ja sanoi heille: ettekö te tiedä tätä vertausta? ja kuinka te kaikki vertaukset ymmärtäisitte?	4:13 Ja sanoi heille: Ettekö te ymmärrä tätä wertausta/ cuinga sijs te tahdotte muut wertauxet ymmärtä.
4:14 Kylväjä kylvää sanan.	14. Kylväjä kylvää sanan.	4:14 Kylwäjä kylwä sanan/
4:15 Mitkä tien oheen putosivat, ovat ne, joihin sana kylvetään, mutta kun he sen kuulevat, niin saatana heti tulee ja ottaa pois heihin kylvetyn sanan.	15. Mutta nämä ovat, ne jotka tien vieressä ovat: kussa sana kylvetään, ja kuin he sen ovat kuulleet, tulee kohta saatana ja ottaa pois sanan, joka heidän sydämiinsä kylvetty oli.	mutta nämät owat ne jotca tien wieres owat: 4:15 Cusa sana kylwetän/ ja cuin he sen owat cuullet/ tule Satan ja otta pois sanan/ joca heidän sydämijs kylwetty oli.
4:16 Ja mitkä kallioperälle kylvettiin, ovat niinkään ne, jotka, kun kuulevat sanan, heti ottavat sen ilolla vastaan,	16. Ja ne ovat senkaltaiset, jotka kivistöön kylvetyt ovat: kuin he sanan kuulleet ovat, ottavat he sen kohta ilolla vastaan:	4:16 Ja muutamat owat sencaltaiset/ jotca kiwistöön kylwetyt owat: cosca he sanan cuullet owat/ ottawat he sen cohta ilolla wastan/
4:17 mutta heillä ei ole juurta itsessään, vaan he kestävät ainoastaan jonkun aikaa; kun sitten tulee ahdistus tai vaino sanan tähden, niin he kohta lankeavat pois.	17. Ja ei ole heissä juurta, mutta ovat ajalliset; sitte kuin murhe taikka vaino tulee sanan tähden, niin he kohta pahenevat.	4:17 Ja ei ole heisä juurta/ mutta owat ajalliset/ waan cosca murhe taicka waiwa sattu sanan tähden/ nijn he cohta pahenewat.
4:18 Ja toisia ovat orjantappuroihin kylvetyt; nämä ovat ne, jotka kuulevat sanan,	18. Ja muutamat ovat, jotka orjantappuroihin kylvetyt ovat: ne kuulevat sanan,	4:18 Ja muutamat owat/ jotca orjantappuroihin kylwetyt owat:
4:19 mutta maailman huolet ja rikkauden viettelys ja muut himot pääsevät valtaan ja tukahuttavat sanan, ja se jää hedelmättömäksi.	19. Ja tämän maailman suru, ja rikkauden viettelys ja muut himot tulevat ja tukahuttavat sanan, ja saatetaan hedelmättömäksi.	4:19 Ne cuulewat sanan/ tämän mailman suru/ ja rickauden wiettelys/ ja muut himot tulewat ja tucahuttawat sanan/ ja saatetan hedelmättömäxi.
4:20 Ja mitkä hyvään maahan kylvettiin, ovat ne, jotka kuulevat sanan ja ottavat sen vastaan ja kantavat hedelmän, mikä kolmikymmen-, mikä kuusikymmen-, mikä satakertaisen."	20. Ja ne ovat, jotka hyvään maahan kylvetyt ovat: jotka kuulevat sanan ja ottavat sen vastaan, ja hedelmän kantavat, muutama kolminkymmenin, ja muutama kuusinkymmenin, ja muutama sadoin kerroin.	4:20 Ja muutamat owat/ jotca hywän maahan kylwetyt owat/ ne cuulewat sanan/ ja ottawat sen wastan/ ja hedelmöidzewät/ muutamat colmenkymmenin/ ja muutamat cuusinkymmenin/ ja muutamat sadoin kerroin.
4:21 Ja hän sanoi heille: "Eihän lamppua oteta esiin, pantavaksi vakan alle tai vuoteen alle? Eiköhän lampunjalkaan pantavaksi?"	21. Ja hän sanoi heille: sytytetäänkö kynttilä pantaa vakan alle eli pöydän alle? eikö, että se pantaisiin kynttilänjalkaan.	4:21 JA hän sanoi heille: sytytetängö kyntilä panda wacan ala/ eli pöydän ala? waan kyntiläljalcaan.
4:22 Sillä ei mikään ole salattua muuta varten, kuin että se tulisi ilmi, eikä kätkettynä muuta varten, kuin tullakseen julki.	22. Sillä ei ole mitään peitetty, jota ei ilmoiteta, eikä ole salaista, vaan että se julki tulis.	4:22 Sillä ei ole mitän peitetty/ joca ei ilmoiteta/ eikä ole salaista/ jota ei julisteta.
4:23 Jos jollakin on korvat kuulla, hän kuulkoon."	23. Jos jollakin on korvat kuulla, se kuulkaan.	4:23 Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.

4:24 Ja hän sanoi heille: "Ottakaa vaari siitä, mitä kuulette; millä mitalla te mittaatte, sillä teille mitataan, vieläpä teille lisätäänkin.	24. Ja hän sanoi heille: katsokaat, mitä te kuulette. Jolla mitalla te mittaatte, pitää teille mitattaman, ja vielä lisätään teille, jotka kuulette.	4:24 Ja hän sanoi heille: cadzocat mitä te cuuletta. Jolla mitalla te mittatte/ sillä muut teille mittawat/ ja vielä lisäten/ jotca tämän cuuletta:
4:25 Sillä sille jolla on, sille annetaan; mutta siltä, jolla ei ole, otetaan pois sekin, mikä hänellä on."	25. Sillä jolla on, hänelle annetaan; ja jolla ei ole, sekin, mitä hänellä on, otetaan häneltä pois.	4:25 Sillä jolla on/ hänelle annetan/ ja jolla ei ole/ sekin cuin hänellä on/ otetan häneldä pois.
4:26 Ja hän sanoi: "Niin on Jumalan valtakunta, kuin jos mies kylvää siemenen maahan;	26. Ja hän sanoi: niin on Jumalan valtakunta kuin jos ihminen heittäis siemenen maahan,	4:26 JA hän sanoi: nijn on Jumalangin waldacunda/ jos ihminen heittäis siemenen maahan/
4:27 ja hän nukkuu, ja hän nousee, öin ja päivin; ja siemen orastaa ja kasvaa, hän ei itse tiedä, miten.	27. Ja makais, ja nousis yöllä ja päivällä: ja siemen puhkeais ulos ja kasvais ylös, koska ei hän tiedäkään.	4:27 Ja macais/ ja nousis yöllä ja päiwällä/ ja laiho wihotais/ ja caswais/ cosca ei hän tiedäckän.
4:28 Sillä itsestään maa tuottaa viljan: ensin korren, sitten tähkän, sitten täyden jyvän tähkään.	28. Sillä maa kantaa hedelmän itsestänsä, ensin oraan, sitte tähkääpään, ja niin täyden jyvän tähkääpäässä.	4:28 Sillä maa hedelmöidze idzestäns/ ensin oraxen/ sijtte tähkääpään/ ja nijn täyden jywän tähkääpääs.
4:29 Mutta kun hedelmä on kypsynyt, lähettää hän kohta sinne sirpin, sillä elonaika on käsissä."	29. Mutta kuin hedelmä tulee edes, lähettää hän kohta sinne sirpin; sillä elonaika on läsnä.	4:29 Mutta cosca hedelmä kypsy/ lähettä hän cohta sirpin/ sillä elon aica on läsnä.
4:30 Ja hän sanoi: "Mihin vertaamme Jumalan valtakunnan, eli mitä vertausta siitä käytämme?"	30. Ja hän sanoi: mihinkä me Jumalan valtakunnan vertaamme? eli millä vertauksella me sen vertaamme?	4:30 JA hän sanoi: keneen me Jumalan waldacunnan wertamme? eli millä wertauxella me sen wertamme?
4:31 Se on niinkuin sinapinsiemen, joka, kun se kylvetään maahan, on pienin kaikista siemenistä maan päällä;	31. Niinkuin sinapin siemenen: kuin se maahan kylvetään, on se vähin kaikkia siemeniä, mitä maassa on;	4:31 Se on nijncuin sinapin siemen/ cosca se kylwetän/ nijn on se wähin caickia siemenitä/ cuin maasa on/
4:32 mutta kun se on kylvetty, niin se nousee ja tulee suurimmaksi kaikista vihanneskasveista ja tekee suuria oksia, niin että taivaan linnut voivat tehdä pesänsä sen varjoon."	32. Ja kuin hän kylvetty on, niin hän nousee, ja tulee suuremmaksi kaikkia kaaleja, ja tekee suuret oksat, niin että taivaan linnut hänen varjonsa alle taitavat pesät tehdä.	4:32 Ja cuin hän kylwetty on/ nijn hän nouse/ ja tule suremmaxi cuin caicki ruohot/ ja teke suuret oxat/ nijn että Taiwan linnut hänen warjons alla pesiä tekewät.
4:33 Monilla tämänkaltaisilla vertauksilla hän puhui heille sanaa, sen mukaan kuin he kykenivät kuulemaan;	33. Ja sen muotoisilla monilla vertauksilla puhui hän heille sanan, sen perästä kuin he voivat kuulla.	4:33 Ja semmuotoisella monella wertauxella puhui hän heille: sen peräst cuin he voit cuulla/
4:34 ja ilman vertausta hän ei puhunut heille. Mutta opetuslapsillensa hän selitti kaikki, kun he olivat yksikseen.	34. Mutta ei hän ilman vertausta mitään heille puhunut, vaan selitti kaikki opetuslapsillensa erinänsä.	4:34 Mutta ei hän ilman wertauxita mitän heille puhunut/ waan hän selitti caicki Opetuslapsillens erinäns.
4:35 Ja sinä päivänä hän illan tultua sanoi heille: "Lähtekäämme yli toiselle rannalle."	35. Ja hän sanoi heille sinä päivänä, kuin ehto tuli: menkäämme ylitse.	4:35 JA sen päiwän ehtona sanoi hän heille: mengäm ylidze.
4:36 Niin he laskivat kansan luotaan ja ottivat hänet mukaansa, niinkuin hän venheessä oli; ja muitakin venheitä oli hänen seurassaan.	36. Ja he laskivat kansan, ja ottivat hänen, kuin hän oli haahdessa; oli myös muita venheitä hänen kanssansa.	4:36 a he laskit Canssan/ ja otit hänen/ cuin hän oli hahdes: oli myös muita haaxia hänen cansans.

4:37 Ja nousi kova myrskytuuli, ja aallot syöksyivät venheeseen, niin että venhe jo täyttyi.	37. Ja suuri tuulispää nousi ja aallot löivät sisälle haahteen, niin että se jo täytettiin.	4:37 Ja suuri tuulispää nousi/ ja allot löit hahten/ niijn että se täytettin.
4:38 Ja itse hän oli peräkeulassa ja nukkui nojaten päänaluseen. Ja he herättivät hänet ja sanoivat hänelle: "Opettaja, etkö välitä siitä, että me hukumme?"	38. Ja hän oli perällä ja makasi päänalaisen päällä. Ja he herättivät hänen ja sanoivat hänelle: Mestari, etkös sitä tottele, että me hukumme?	4:38 Ja hän oli perällä ja macais päänalaisen päällä. Ja he herätit hänen/ ja sanoit hänelle: Mestari/ etkös tottele/ että me hucumme?
4:39 Ja herättyään hän nuhteli tuulta ja sanoi järvelle: "Vaikene, ole hiljaa." Niin tuuli asettui, ja tuli aivan tyven.	39. Ja kuin hän herätettiin, nuhteli hän tuulta ja sanoi merelle: vaikene, ole ääneti. Niin tuuli asettui ja tuli juuri tyveneksi.	4:39 Ja cuin hän herätettin/ nuhteli hän tuulda/ ja sanoi merelle: waickene ja asetu.
4:40 Ja hän sanoi heille: "Miksi olette niin pelkureita? Kuinka teillä ei ole uskoa?"	40. Ja hän sanoi heille: mitä te niin pelkurit olette? Kuinka ei teillä ole uskoa?	4:40 Nijn tuuli asetui ja tuli juuri tywenexi. Ja hän sanoi heille: mitä te pelkätte? Cuinga se tule/ ettei teillä ole vsco?
4:41 Ja suuri pelko valtasi heidät, ja he sanoivat toisillensa: "Kuka onkaan tämä, kun sekä tuuli että meri häntä tottelevat?"	41. Ja he peljästyivät sangen suuresti ja sanoivat keskenänsä: kuka tämä on? sillä tuuli ja meri ovat hänelle kuuliaisat.	Ja he peljästyit sangen suurest/ ja sanoit keskenäns: cuca tämä on? sillä tuuli ja meri owat hänelle cuuliaiset.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .
5:1 Ja he tulivat toiselle puolelle järveä gerasalaisten alueelle.	1. Ja he tulivat ylitse meren Gadaralaisten maakuntaan.	5:1 JA he tulit ylidze meren Gadarenein maacundaan/
5:2 Ja kohta kun hän lähti venheestä, tuli häntä vastaan haudoista mies, joka oli saastaisen hengen vallassa.	2. Ja kuin hän läksi haahdesta, kohtasi häntä kohta haudoista ihminen, jossa oli saastainen henki.	5:2 Ja cuin hän läxi hahdest/ cohtais händä cohta haudoist yxi ihminen saastaiselda hengeldä rijwattu/ jolla oli maja haudois.
5:3 Hän asusti haudoissa, eikä kukaan enää voinut häntä kahleillakaan sitoa;	3. Jolla oli maja haudoissa, ja ei voinut kenkään häntä kahleilla sitoa;	5:3 Ja ei woinut kengän händä cahleillacan sitoa:
5:4 sillä hän oli monta kertaa ollut sidottuna jalkanuoriin ja kahleisiin, mutta oli särkenyt kahleet ja katkonut jalkanuorat, eikä kukaan kyennyt häntä hillitsemään.	4. Sillä hän oli usein jalkapuissa ja kahleissa sidottuna, ja hän oli särkenyt kahleet ja jalkapuut rikkonut, ja ei kenkään voinut häntä asettaa.	5:4 Sillä hän oli vsein jalcapuis ja cahleis sidottuna/ ja hän oli särkenyt cahlet/ ja jalcapuut rickonut/ ja ei kengän woinut händä asetta.
5:5 Ja hän oleskeli aina, yötä ja päivää, haudoissa ja vuorilla, huutaen ja runnellen itseään kivillä.	5. Ja hän oli aina yötä ja päivää vuorissa ja haudoissa, ja parkui, ja hosui itsiänsä kivillä.	5:5 Ja hän oli aina yötä ja päiwä vuorisa ja haudoisa/ parcui/ ja hosui idzens kiwillä.
5:6 Kun hän kaukaa näki Jeesuksen, juoksi hän ja kumartui maahan hänen eteensä	6. Mutta kuin hän näki taampana Jeesuksen, juoksi hän ja lankesi maahan hänen eteensä,	5:6 Cosca hän näki taambana Jesuxen/ juoxi hän/ ja cumarsi händä/ huutain suurella änellä/ ja sanoi:
5:7 ja huutaen suurella äänellä sanoi: "Mitä sinulla on minun kanssani tekemistä, Jeesus, Jumalan, Korkeimman, Poika? Minä vannotan sinua Jumalan kautta, älä vaivaa minua."	7. Ja huutain suurella äänellä sanoi: mitä minun on sinun kanssas, Jesus, korkeimman Jumalan Poika? Minä vannotan sinua Jumalan kautta, ettet minua vaivaisi.	5:7 Mitä minun on sinun cansas Jesu/ sen corkeiman Jumalan Poica? minä wannotan sinua Jumalan cautta/ ettes minua waiwa.

5:8 Sillä hän oli sanomaisillaan sille: "Lähde ulos miehestä, sinä saastainen henki."	8. (Sillä hän sanoi hänelle: lähde ulos saastainen henki ihmisestä.)	5:8 Hän sanoi hänelle: lähde vlos sinä saastainen hengi ihmisest.
5:9 Ja Jeesus kysyi siltä: "Mikä on nimesi?" Niin se sanoi hänelle: "Legio on minun nimeni, sillä meitä on monta."	9. Ja hän kysyi häneltä: mikä nimes on? Ja hän vastasi, sanoen: legio on minun nimeni; sillä meitä on monta.	5:9 Ja hän kysyi hänelle: mikä sinun nimes on? hän wastais sanoden: Legio minun nimen on: sillä meitä on monda.
5:10 Ja se pyysi pyytämällä häntä, ettei hän lähettäisi niitä pois siitä seudusta.	10. Ja hän rukoili häntä suuresti, ettei hän lähettäisi heitä ulos siitä maakunnasta.	5:10 Ja hän rucoili händä suurest/ ettei hän lähetais händä pois sijtä maacunnasta.
5:11 Niin siellä oli lähellä vuotta suuri sikalauma laitumella.	11. Niin oli siinä vuorten tykönä suuri sikalauma laitumella.	5:11 Nijn oli sijnä vuorten tykönä suuri sicalauma laitumellans.
5:12 Ja ne pysyivät häntä sanoen: "Lähetä meidät sikoihin, että menisimme niihin."	12. Ja kaikki ne perkeleet rukoilivat häntä, sanoen: laske meitä sikoihin, että me heihin menisimme sisälle.	5:12 Ja caicki ne Perkelet rucoilit händä/ sanoden: laske meitä sicoihin/ että me heihin menisim.
5:13 Ja hän antoi niille luvan. Niin saastaiset henget lähtivät miehestä ja menivät sikoihin. Silloin lauma, noin kaksituhatta sikaa, syöksyi jyrkännettä alas järveen; ja ne hukkuivat järveen.	13. Ja Jesus salli kohta heidän. Ja saastaiset henget läksivät ulos ja menivät sikain sisälle. Ja lauma syöksi itsensä kohdastansa mereen (mutta heitä oli lähes kaksituhatta), ja he upposivat mereen.	5:13 Ja Jesus salli cohta heidän. Ja saastaiset henget läxit vlos/ ja menit sicoihin. Ja lauma syöxi idzens cohdistans mereen. Ja heitä oli lähes caxi tuhatta/ jotca uppoisit mereen.
5:14 Ja niiden paimentajat pakenivat ja kertoivat siitä kaupungissa ja maataloissa. Ja kansa lähti katsomaan, mitä oli tapahtunut.	14. Mutta sikain kaitsiat pakenivat ja saattivat sanoman kaupunkiin ja kyliin. Ja he menivät ulos katsomaan, mikä se oli joka tapahtui,	5:14 Mutta sicain caidziat pakenit/ ja saait sanoman Caupungihin ja kylijn. Ja he menit cadzoman mitä tapahtunut oli:
5:15 Ja he tulivat Jeesuksen luo ja näkivät riivatun, jossa legio oli ollut, istuvan puettuna ja täydessä ymmärryksessään; ja he peljästyivät.	15. Ja tulivat Jeesuksen tykö ja näkivät sen, joka perkeleeltä riivattu oli, istuvan ja vaatetettuna ja toimellisena, jossa legio oli ollut; ja he pelkäsivät,	5:15 Ja tulit Jesuxen tygö/ ja näit sen joca Perkeleldä rijwattu oli/ istuwan waatetettuna/ ja toimellisna/ josa Legio oli ollut/ ja he pelkäisit.
5:16 Näille kertoivat näkijät, mitä oli tapahtunut riivatulle ja kuinka sikojen oli käynyt.	16. Ja ne, jotka sen nähneet olivat, juttelivat heille, kuinka perkeleeltä riivatulle tapahtunut oli, ja sioista.	5:16 Ja ne sanelit heille jotca sen nähnet olit/ mitä sille Perkeleldä rijwatulle tapahtunut oli/ ja sigoista.
5:17 Ja he alkoivat pyytää häntä poistumaan heidän alueeltaan.	17. Ja he rupesivat häntä rukoilemaan menemään pois heidän maaltansa.	5:17 Ja he rucoilit menemän händä pois heidän maaldans.
5:18 Ja hänen astuessaan venheeseen se riivattuna ollut pyysi häneltä saada olla hänen kanssaan.	18. Ja kuin hän astui haahteen, niin se, joka perkeleeltä riivattu oli, rukoili, että hän sais hänen kanssansa olla.	5:18 Ja cuin hän astui hahten/ nijn se joca Perkeleldä rijwattu oli/ rucoili että hän sais hänen cansans olla.
5:19 Mutta hän ei sitä sallinut, vaan sanoi hänelle: "Mene kotiisi omaistes luo ja kerro heille, kuinka suuria tekoja Herra on sinulle tehnyt ja kuinka hän on sinua armahtanut."	19. Mutta ei Jesus häntä sallinut, vaan sanoi hänelle: mene kotias omaistes tykö, ja ilmoita heille, kuinka suuret työt Herra on sinulle tehnyt, ja on sinua armahtanut.	5:19 Mutta ei Jesus händä sallinut/ waan sanoi hänelle: mene cotias omaistes tygö/ ja ilmoita heille/ cuinga suuren hywän tegon Herra on sinulle tehnyt/ ja on sinua armahtanut.
5:20 Niin hän lähti ja rupesi Dekapolin alueella julistamaan, kuinka suuria tekoja Jeesus oli hänelle tehnyt; ja kaikki ihmettelivät.	20. Ja hän meni ja rupesi saarnaamaan niissä kymmenessä kaupungissa, kuinka suuret työt Jesus oli hänelle tehnyt; ja he kaikki ihmettelivät.	5:20 Ja hän meni/ ja rupeis saarnaman nijsä kymmenes Caupungis/ cuinga suuren hywän tegon Jesus oli hänelle tehnyt/ ja he caicki ihmettelit.

5:21 Kun Jeesus oli venheellä kulkenut takaisin toiselle puolelle, kokoontui paljon kansaa hänen luoksensa, ja hän oli järven rannalla.	21. Ja kuin Jesus taas meni haahdella ylitse, kokoontui paljo kansaa hänen tykönsä, ja hän oli läsnä merta.	5:21 JA cuin Jesus taas meni hahdella ylidze/ cocondui paljo Canssa hänen tygönsä/ ja hän oli läsnä merta.
5:22 Niin tuli muuan synagoogan esimies, nimeltä Jairus, ja lankesi hänet nähdessään hänen jalkojensa juureen,	22. Ja katso, synagogan päämies , Jairus nimeltä, tuli, ja kuin hän näki hänen, lankesi hän hänen jalkainsa tykö,	5:22 Ja cadzo/ yxi Synagogan Päämies/ Jairus nimeldä/ ja cuin hän näki hänen/ langeis hän hänen jalcains tygö:
5:23 pyysi häntä hartaasti ja sanoi: "Pieni tyttäreni on kuolemaisillaan; tule ja pane kätesi hänen päällensä, että hän tulisi terveeksi ja jäisi eloon."	23. Ja rukoili häntä suuresti, sanoen: minun vähä tyttäreni on viimeisillänsä; tule ja pane kätes hänen päällensä, että hän paranis ja eläis.	5:23 Ja rucoili händä suurest/ sanoden: minun tyttären on wijmeiselläns/ tule/ ja pane kätes hänen päällens/ että hän paranis ja eläis.
5:24 Niin hän lähti hänen kanssansa. Ja häntä seurasi suuri kansan paljous, ja he tunkeutuivat hänen ympärilleen.	24. Niin hän meni hänen kanssansa; ja paljo kansaa seurasi häntä, ja ahdistivat häntä.	5:24 Nijn hän meni hänen cansans/ ja paljo Canssa seurais händä/ ja ahdistit händä.
5:25 Ja siellä oli nainen, joka oli sairastanut verenjuoksua kaksitoista vuotta	25. Ja vaimo, joka oli sairastanut punaista tautia kaksitoistakymmentä ajastaikaa,	5:25 JA yxi waimo/ joca oli sairastanut punaist tautia caxitoistakymmendä ajastaica:
5:26 ja paljon kärsinyt monen lääkärin käsissä ja kuluttanut kaiken omaisuutensa saamatta mitään apua, pikemminkin käyden huonommaksi.	26. Ja oli paljon kärsinyt monelta parantajalta, ja oli kuluttanut kaiken hyvyytensä, eikä mitään apua tuntenut, vaan tullut paljon pahemmaksi;	5:26 Ja oli paljo kärsinyt monelda Läkärildä/ ja oli culuttanut caiken hywydens/ eikä mitän apua tundenut/ waan tullut paljo pahemmaksi.
5:27 Tämä oli kuullut Jeesuksesta ja tuli kansanjoukossa takaapäin ja koski hänen vaippaansa;	27. Kuin hän kuuli Jesuksesta, tuli hän kansan seassa takaa ja rupesi hänen vaatteisiinsa;	5:27 Cosca hän cuuli Jesuxesta/ tuli hän joucon seas taca/ ja rupeis hänen waatteisins:
5:28 sillä hän sanoi: "Kunhan vain saan koskettaa edes hänen vaatteitaan, niin tulen terveeksi."	28. Sillä hän sanoi: jos minä ainoasti saan ruveta hänen vaatteisiinsa, niin minä paranen.	5:28 Sillä hän sanoi: jos minä ainoastans saan ruweta hänen waatteisins/ nijn minä paranen.
5:29 Ja heti hänen verensä lähde kuivui, ja hän tunsi ruumiissansa, että oli parantunut vaivastaan.	29. Ja hänen verilähteensä kohta kuivettui, ja hän tunsi ruumiissansa, että hän oli vitsauksestansa parantunut.	5:29 Ja hänen werilähtens cohta cuiwettui/ ja hän tunsi ruumisans/ että hän oli hänen widzauxestans parattu.
5:30 Ja heti kun Jeesus itsessään tunsi, että voimaa oli hänestä lähtenyt, kääntyi hän väkijoukossa ja sanoi: "Kuka koski minun vaatteisiini?"	30. Ja Jesus tunsi kohta itsessänsä voiman, joka hänestä lähtenyt oli, ja käänsi itsensä kansan seassa ja sanoi: kuka rupesi minun vaatteisiini?	5:30 Ja Jesus tunsi cohta idzesäns woiman/ joca hänestä lähtenyt oli/ ja käänsi hänens Canssan seas/ ja sanoi: cuca rupeis minun waatteisin?
5:31 Niin hänen opetuslapsensa sanoivat hänelle: "Sinä näet kansanjoukon tungeskelevan ympärilläsi ja sanot: "Kuka minuun koski?"	31. Ja hänen opetuslapsensa sanoivat hänelle: sinä näet, että kansa sinua ahdistaa ympäri, ja sinä sanoit: kuka minuun rupesi?	5:31 Ja hänen Opetuslapsens sanoit hänelle: Sinä näet että Canssa sinua ahdista ymbärins/ ja sinä sanot: cuca minuun rupeis?
5:32 Mutta hän katseli ympärilleen nähdäksensä, kuka sen oli tehnyt.	32. Ja hän katsoi ympärinsä, että hän sen näkis, joka sen teki.	5:32 Ja hän cadzoi ymbärins/ että hän sen näkis:

5:33 Niin nainen pelkäsi ja vapisi, koska hän tiesi, mitä hänelle oli tapahtunut, ja tuli ja lankesi maahan hänen eteensä ja sanoi hänelle koko totuuden.	33. Mutta vaimo pelkäsi ja vapisi, että hän tiesi, mitä hänen kohtaansa tapahtunut oli, tuli ja lankesi hänen eteensä, ja sanoi hänelle kaiken totuuden.	5:33 Mutta vaimo pelkäis ja wapis/ sillä hän tiesi mitä hänen cohtans tapahtunut oli: Nijn hän tuli ja langeis hänen eteensä/ ja sanoi caiken totuden.
5:34 Mutta Jeesus sanoi hänelle: "Tyttäreni, sinun uskosi on tehnyt sinut terveeksi. Mene rauhaan ja ole terve vaivastasi."	34. Mutta hän sanoi hänelle: tyttäreni, sinun uskosi paransi sinun; mene rauhaan ja ole terve vitsauksestas.	5:34 Mutta hän sanoi hänelle: tyttären/ sinun uscos paransi sinun/ mene rauhaan ja ole terwe widzauxestas.
5:35 Hänen vielä puhuessaan tultiin synagoogan esimiehen kotoa sanomaan: "Tyttäresi kuoli; miksi enää opettajaa vaivaat?"	35. Kuin hän vielä puhui, tulivat muutamat synagogan päämieheltä, jotka sanoivat: sinun tyttäres on kuollut: mitäs silleen Mestaria vaivaat?	5:35 COsca hän wielä puhui/ tulit muutamat Synagogan Päämieheldä: Jotca sanoit: sinun tyttäres on cuollut/ mitäs sillen Mestarita waiwat?
5:36 Mutta Jeesus ei ottanut kuullakseen, mitä puhuttiin, vaan sanoi synagoogan esimiehelle: "Älä pelkää, usko ainoastaan."	36. Mutta Jesus kohta kuultuansa sen sanan sanottavan, sanoi synagogan päämiehelle: älä pelkää, ainoastaan usko.	5:36 Cosca Jesus cuuli sen sanan sanottawan/ sanoi hän cohta Synagogan Päämiehelle: älä pelkä/ ainoastans usco.
5:37 Ja hän ei sallinut kenenkään muun seurata mukansa kuin Pietarin ja Jaakobin ja Johanneksen, Jaakobin veljen.	37. Ja ei hän sallinut kenenkään itsiänsä seurata, vaan Pietarin ja Jakobin ja Johanneksen, Jakobin veljen.	5:37 Ja ei hän sallinut/ että jocu händä piti seuraman/ waan Petari ja Jacobus/ ja Johannes Jacobin weli.
5:38 Ja he tulivat synagoogan esimiehen taloon; ja hän näki hälisevän joukon ja ääneensä itkeviä ja vaikeroivia.	38. Ja hän tuli synagogan päämiehen huoneeseen, ja näki pauhinan ja ne, jotka itkivät ja porasivat paljon.	5:38 Ja hän tuli Synagogan Päämiehen huonesen/ ja näki tohun/ ja ne jotca itkit ja parguit:
5:39 Ja käydessään sisään hän sanoi heille: "Mitä te hälisette ja itkette? Lapsi ei ole kuollut, vaan nukkuu."	39. Ja hän meni sisälle, ja sanoi heille: mitä te pauhaatte ja itkette? Lapsi ei ole kuollut, vaan makaa.	5:39 Ja hän meni huonesen/ ja sanoi heille: mitä te hymisettä ja itkettä? Ei ole lapsi cuollut/ waan maca.
5:40 Niin he nauroivat häntä. Mutta hän ajoi kaikki ulos ja otti mukaansa lapsen isän ja äidin sekä ne, jotka olivat hänen kanssaan, ja meni sisälle sinne, missä lapsi makasi.	40. Ja he nauroivat häntä. Mutta kuin hän oli kaikki ajanut ulos, otti hän lapsen isän ja äidin kanssansa ja ne, jotka hänen kanssansa olivat, ja meni sisälle, kussa lapsi makasi,	5:40 Ja he nauroit händä. Mutta cosca hän oli caicki ajanut ulos/ otti hän lapsen Isän ja äitin cansans/ ja ne jotca hänen cansans olit/ ja menit sinne/ cusa lapsi macais/
5:41 Ja hän tarttui lapsen käteen ja sanoi hänelle: "Talita kuum!" Se on käännettynä: Tyttö, minä sanon sinulle, nouse.	41. Ja tarttui lapsen käteen ja sanoi hänelle: talita kumi, se on sanottu: piikainen, (sinulle minä sanon), nouse ylös.	rupeis lapsen käteen/ ja sanoi hänelle: 5:41 Talitha\$ cumi\$/ se on sanottu/ pijcainen/ minä sanon sinulle/ nouse ylös. Ja cohta pijca nousi/ ja käwi.
5:42 Ja heti tyttö nousi ja käveli. Sillä hän oli kaksitoistavuotias. Ja he joutuivat suuren hämmästyksen valtaan.	42. Ja kohta piika nousi ja kävi; sillä hän oli kahdentoistakymmenen ajastaikainen. Ja he hämmästyivät suurella hämmästyksellä.	5:42 Ja hän oli cahdentoistakymmenen ajastaicainen.
5:43 Ja hän kielsi ankarasti heitä antamasta kenellekään tietoa tästä ja käski antaa tytölle syötävää.	43. Ja hän haasti heitä kovin, ettei kenkään sitä saisi tietää, ja hän käski antaa hänelle syötävää.	
6 LUKU	6 LUKU	VI. Lucu .

6:1 Ja hän lähti sieltä ja meni kotikaupunkiinsa, ja hänen opetuslapsensa seurasivat häntä.	1. Ja hän läksi sieltä ja meni isänsä maalle, ja hänen opetuslapsensa seurasivat häntä.	6:1 JA hän läxi sieldä ja meni Isäns maalle/ ja hänen Opetuslapsens seuraisit händä.
6:2 Ja kun tuli sapatti, rupesi hän opettamaan synagogassa; ja häntä kuullessaan monet hämmästyivät ja sanoivat: "Mistä tällä on kaikki tämä, ja mikä on se viisauus, joka on hänelle annettu? Ja mitä senkaltaiset voimalliset teot, jotka tapahtuvat hänen kättensä kautta?"	2. Ja kuin sabbati tuli, rupesi hän synagogassa opettamaan; ja monta, jotka kuulivat, hämmästyivät, sanoen: kusta tällä nämät ovat? ja mikä viisauus hänelle annettu on, että myös senkaltaiset väkevät työt hänen kättensä kautta tapahtuvat?	6:2 Ja cuin Sabbathi oli/ rupeis hän Synagogas opettaman/ ja monda jotca cuulit/ hämmästyit/ sanoden: custa tällä nämät owat? ja mikä wijsauus hänelle annettu on/ että sencaltaiset wäkwät työt hänen kättens cautta tapahtuwat?
6:3 Eikö tämä ole se rakentaja, Marian poika ja Jaakobin ja Jooseen ja Juudaan ja Simonin veli? Ja eivätkö hänen sisarensa ole täällä meidän parissamme?" Ja he loukkaantuivat häneen.	3. Eikö tämä ole se seppä, Marian poika, Jakobin ja Joseen ja Juudaan ja Simonin veli? eikö myös hänen sisarensa ole tässä meidän kanssamme? ja he pahenivat hänessä.	6:3 Eikö tämä ole se seppä/ Marian poica/ Jacobin ja Josen ja Judan ja Simonin weli? eikö myös hänen sisarens ole täsä meidän cansam? Ja he pahenit hänesä.
6:4 Niin Jeesus sanoi heille: "Ei ole profeetta halveksittu muualla kuin kotikaupungissaan ja sukulaistensa kesken ja kodissaan."	4. Mutta Jesus sanoi heille: ei propheta muualla ole katsottu ylön kuin isänsä maalla ja lankoinsa seassa ja kotonansa.	6:4 Mutta Jesus sanoi heille: ei Prophetat mualla cadzota ylön cuin Isäns maalla/ ja langoins seas/ ja cotonans.
6:5 Ja hän ei voinut siellä tehdä mitään voimallista tekoa, paitsi että paransi joitakuuta sairaita panemalla kätensä heidän päälleen.	5. Ja ei hän voinut siellä yhtään väkevää työtä tehdä, vaan ainoastaan pani kätensä harvain sairasten päälle ja paransi heitä;	6:5 Ja ei hän woinut siellä yhtän wäkwätä työtä tehdä/ waan ainoastans pani kätens harwain sairasten päälle/ ja paransi heitä.
6:6 Ja hän ihmetteli heidän epäuskoansa. Ja hän vaelsi ympäristössä, kulki kylästä kylään, ja opetti.	6. Ja ihmetteli heidän epäuskoansa. Ja hän vaelsi ympäri kyliä, opettain ympäristöllä,	6:6 Ja ihmetteli heidän epäuscoans. Ja hän waeli ymbärins kyliä opettain ymbäristöllä.
6:7 Ja hän kutsui tykönsä ne kaksitoista ja alkoi lähettää heitä kaksittain ja antoi heille vallan saastaisia henkiä vastaan.	7. Ja kutsui ne kaksitoistakymmettä, ja rupesi niitä kaksin ja kaksin lähettämään, ja antoi heille voiman saastaisia henkiä vastaan.	6:7 JA cudzui ne caxitoistakymmendä/ ja rupeis nijtä caxin ja caxin lähettämän/ ja andoi heille woiman saastaisia hengiä wastan.
6:8 Ja hän sääti heille, etteivät saaneet ottaa matkalle muuta kuin ainoastaan sauvan; ei leipää, ei laukkua, ei rahaa vyöhönsä.	8. Ja kielsi heitä mitään ottamasta tielle, mutta ainoasti sauvan, ei evässäkkiä, ei leipää, ei rahaa kukkaroon;	6:8 Ja kielsi heitä mitän ottamast tielle cansans/ mutta ainoastans sauwan/ ei lauckua/ ei leipä/ ei raha cuckaroon/
6:9 He saivat kuitenkin sitoa paula-anturat jalkaansa; "mutta älkää pukeko kahta ihokasta yllenne."	9. Mutta olemaan kengässä, ja ettei he pukisi kahta hametta yllensä.	mutta oleman kengäs: 6:9 Ja ettei he pukis cahta hametta päällens.
6:10 Ja hän sanoi heille: "Missä tulette taloon, jääkää siihen, kunnes lähdette pois siltä paikkakunnalta.	10. Ja hän sanoi heille: kussa ikänä te huoneeseen menette sisälle, niin olkaat siinä, niinkauvan kuin te sieltä menette pois.	6:10 Ja hän sanoi heille: cuhunga huonesen te tuletta/ nijn olcat sijnä/ nijncauwan cuin te sieldä menette pois.

6:11 Ja missä paikassa teitä ei oteta vastaan eikä teitä kuulla, sieltä menkää pois ja pudistakaa tomu jalkojenne alta, todistukseksi heille."	11. Ja jotka ei teitä vastaan ota, eikä kuule teitä, niin menkää pois sieltä ja pyyhkikää tomu, joka teidän jalkainne alla on, heille todistukseksi. Totisesti sanon minä teille: Sodomalle ja Gomorralle on tuomiopäivänä huokiampi kuin sille kaupungille.	6:11 Ja jotca ei teitä hywäile/ eikä cuule/ nijn mengät pois sieldä/ ja pyhkikät tomukin/ cuin teidän jalcain alla on/ heille todistuxexi. Totisest sanon minä teille: Sodomalle ja Gomorralle on duomio päiwänä huokiambi/ cuin sille Caupungille.
6:12 Niin he lähtivät ja saarnasivat, että oli tehtävä parannus.	12. Ja he läksivät ulos ja saarnasivat, että he parannuksen tekisivät,	6:12 Ja he läxit ja saarnaisit parannusta tekemän.
6:13 Ja he ajoivat ulos monta riivaajaa ja voitelivat monta sairasta öljyllä ja paransivat heidät.	13. Ja ajoivat ulos monta perkelettä, ja voitelivat öljyllä monta sairasta, ja paransivat.	6:13 Ja ajoit ulos monda Perkelettä/ ja woitelit öljyllä monda sairasta/ ja paransit.
6:14 Ja kuningas Herodes sai kuulla hänestä, sillä hänen nimensä oli tullut tunnetuksi, ja ihmiset sanoivat: "Johannes Kastaja on noussut kuolleista, ja sentähden nämä voimat hänessä vaikuttavat."	14. Ja kuningas Herodes sai sen kuulla (sillä hänen nimensä oli jo julistettu), ja sanoi: Johannes, joka kastoi, on noussut kuolleista, ja sentähden voimat vaikuttavat hänessä.	6:14 JA Cuningas Herodes sai sen cuulla (sillä hänen nimens oli jo julistettu) ja sanoi: Johannes joca casti on nosnut cuolleista/ ja sentähden woima waicutta hanesä.
6:15 Mutta toiset sanoivat: "Se on Elias"; toiset taas sanoivat: "Se on profeetta, niinkuin joku muukin profeetoista."	15. Muut sanoivat: se on Elias: mutta toiset sanoivat: se on propheta, taikka niinkuin joku prophetaista.	6:15 Muutamam sanoit: se on Elias: mutta muutamam sanoit: se on yxi Propheta taicka nijncuin jocu Prophetaista.
6:16 Mutta kun Herodes sen kuuli, sanoi hän: "Johannes, jonka minä mestautin, on noussut kuolleista."	16. Mutta kuin Herodes se kuuli, sanoi hän: se on Johannes, jonka kaulan minä annoin leikata, hän on kuolleista noussut.	6:16 Cosca Herodes sen cuuli/ sanoi hän: se on Johannes/ jonga caulan minä annoin leicata/ hän on cuolleista nosnut.
6:17 Sillä hän, Herodes, oli lähettänyt ottamaan kiinni Johanneksen, sitonut ja pannut hänet vankeuteen veljensä Filippuksen vaimon, Herodiaan, tähden. Sillä Herodes oli nainut hänet,	17. Sillä Herodes oli lähettänyt Johannesta ottamaan kiinni, ja pani hänen torniin, Herodiaksen, veljensä Philippuksen emännän tähden, jonka hän oli nainut.	6:17 Sillä Herodes oli lähettänyt Johannest ottaman kijnni/ ja pani hänen tornihin/ Herodiaxen hänen weljens Philippuxen emännän tähden/ jonga hän oli nainut.
6:18 ja Johannes oli sanonut Herodekselle: "Sinun ei ole lupa pitää veljesi vaimoa."	18. Sillä Johannes oli Herodekselle sanonut: ei sinulle ole luvallista pitää veljes emäntää.	6:18 Sillä Johannes oli Herodexelle sanonut: ei sowi sinun pitä weljes emändätä.
6:19 Ja Herodias piti vihaa häntä vastaan ja tahtoi tappaa hänet, mutta ei voinut.	19. Ja Herodias väijyi häntä, ja tahtoi häntä tappaa; mutta ei hän saanut.	6:19 Ja Herodias wäijyi händä tappaxens/ mutta ei hän saanut.
6:20 Sillä Herodes pelkäsi Johannesta, koska tiesi hänet vanhurskaaksi ja pyhäksi mieheksi, ja suojeli häntä. Ja kun hän kuunteli häntä, tuli hän epäröivälle mielelle monesta asiasta; ja hän kuunteli häntä mielellään.	20. Sillä Herodes pelkäsi Johannesta, että hän tiesi hänen hurskaaksi ja pyhäksi mieheksi, ja otti vaarin hänestä, ja kuuli häntä monessa asiassa, ja kuulteli häntä mielellänsä.	6:20 Sillä Herodes pelkäis Johannest/ että hän tiesi hänen hurscaxi ja pyhäxi miehexas/ ja otti waarin hänestä/ ja cuuli händä mones asias/ ja cuuldeli händä mielelläns.
6:21 Niin tuli sopiva päivä, kun Herodes syntymäpäivänään piti pitoja ylimyksilleen ja sotapäälliköille ja Galilean ensimmäisille miehille.	21. Ja kuin sovelias päivä tuli, että Herodes syntymäpäivänänsä teki ehtoollisen ylimmäisillensä ja päämiehille ja esimiehille Galileassa,	6:21 JA cosca sowelias päiwä tuli/ että Herodes syndymä päiwänäns teki ehtolisen ylimmäisillens ja Päämiehille/ ja esimiehille Galileas/

6:22 Ja Herodiaan tytär tuli sisälle ja tanssi, ja se miellytti Herodesta ja hänen pöytävieraitaan. Niin kuningas sanoi työlle: "Ano minulta, mitä ikinä tahdot, niin minä annan sinulle."	22. Ja Herodiaksen tytär tuli sisälle ja hyppäsi, ja se kelpasi Herodekselle ja ynnä atrioitseville, sanoi kuningas piialle: ano minulta mitäs tahdot, ja minä annan sinulle.	6:22 Ja Herodiaxen tytär tuli sisälle/ ja hyppäis/ ja se kelpais Herodexelle ja ynnä atrioidzewille. Nijn Cuningas sanoi pijcalle: ano minulda mitäs tahdot/ ja minä annan sinulle.
6:23 Ja hän vannoi työlle: "Mitä ikinä minulta anot, sen minä annan sinulle, vaikka puolet valtakuntaani."	23. Ja hän vannoi hänelle: mitä ikänä sinä minulta anot, niin minä annan sinulle, puoleen minun valtakuntaani asti.	6:23 Ja hän wannoi hänelle: mitä ikänäns sinä minulda anot/ niijn minä annan sinulle/ ehkä puolen waldacunnastani.
6:24 Niin hän meni ulos ja sanoi äidilleen: "Mitä minä anon?" Tämä sanoi: "Johannes Kastajan päätä."	24. Mutta se meni ulos ja sanoi äidillensä: mitä minun pitää anoman? vaan se sanoi: Johannes Kastajan päätä.	6:24 Hän meni ja sanoi äitillens: mitä minun pitää anoman? se sanoi: Johannes Castajan päätä.
6:25 Ja hän meni kohta kiiruusti sisälle kuninkaan luo, pyysi ja sanoi: "Minä tahdon, että nyt heti annat minulle lautasella Johannes Kastajan pään."	25. Ja hän kohta meni sisälle kiiruusti kuninkaan tykö, anoi sanoen: minä tahdon, että minulle annat juuri nyt Johannes Kastajan pään vadissa.	6:25 Ja hän taas meni kijrust Cuningan tygö/ anoi ja sanoi: minä tahdon/ että minun annat cohta Johannes Castajan pään fatis.
6:26 Silloin kuningas tuli hyvin murheelliseksi, mutta valansa ja pöytävierasten tähden hän ei tahtonut hyljätä hänen pyyntöään.	26. Niin kuningas tuli sangen murheelliseksi; kuitenkin valan tähden ja niiden, jotka ynnä atrioitsivat, ei tahtonut häneltä kieltää.	6:26 Nijn Cuningas tuli murhellisexi/ cuitengin walans ja ynnä atrioidzewaisten tähden/ ei hän tahtonut häneldä kieldä.
6:27 Ja kohta kuningas lähetti henkivartijan ja käski tuoda Johanneksen pään.	27. Ja kuningas lähetti kohta murhaajan, ja käski hänen päänsä tuoda.	6:27 Ja Cuningas lähetti cohta murhajan ja käski hänen päänsä tuoda sisälle.
6:28 Niin vartija meni ja löi häneltä pään poikki vankilassa ja toi hänen päänsä lautasella ja antoi sen työlle, ja tyttö antoi sen äidillensä.	28. Niin se meni ja leikkasi hänen kaulansa tornissa, ja toi hänen päänsä vadissa, ja antoi sen piialle; ja piika antoi sen äidillensä.	6:28 Nijn hän meni ja leickais hänen caulans tornis/ Ja toi pään fatis/ ja annoi pijcalle/ ja pijca andoi äitillens.
6:29 Kun hänen opetuslapsensa sen kuulivat, tulivat he ja ottivat hänen ruumiinsa ja panivat sen hautaan.	29. Ja kuin hänen opetuslapsensa sen kuulivat, tulivat he ja ottivat hänen ruumiinsa, ja panivat sen hautaan.	6:29 Cosca hänen Opetuslapsens sen cuulit/ tulit he ja otit hänen ruumins/ ja panit hautaan.
6:30 Ja apostolit kokoontuivat Jeesuksen tykö ja kertoivat hänelle kaikki, mitä olivat tehneet ja mitä olivat opettaneet.	30. Ja apostolit kokoontuivat Jesuksen tykö, ja ilmoittivat hänelle kaikki sekä ne, mitkä he tekivät, ja mitä he opettivat.	6:30 JA Apostolit coconnuit Jesuxen tygö/ ja ilmoitit hänelle caicki mitä he teit ja opetit.
6:31 Niin hän sanoi heille: "Tulkaa te yksinäisyyteen, autioon paikkaan, ja levätkää vähän." Sillä tulijoita ja menijöitä oli paljon, ja heillä ei ollut aikaa syödäkään.	31. Ja hän sanoi heille: tulkaat te yksinänen erinäiseen paikkaan ja levätkää vähä; sillä monta oli, jotka tulivat ja menivät, niin ettei he syödäkään joutaneet.	6:31 Ja hän sanoi heille: tulcat te ainoastans erinäns corpeen/ ja lewätkät vähä sillä siellä oli monda/ jotca menit ja tulit/ niijn ettei he syödäcän joutanet.
6:32 Ja he lähtivät venheellä autioon paikkaan, yksinäisyyteen.	32. Ja he menivät korpeen haahdella erinänsä.	6:32 Ja hän meni hahdella erinäiseen siaan/
6:33 Ja he näkivät heidän lähtevän, ja monet saivat siitä tiedon ja riensivät sinne jalkaisin kaikista kaupungeista ja saapuivat ennen heitä.	33. Ja kansa näki heidän menevän, ja moni tunsu hänen, ja juoksivat sinne jalkaisin kaikista kaupungeista, ja he ennättivät heitä, ja he kokoontuivat hänen tykönsä.	ja Canssa näki hänen matcustawan/ ja moni tunsu hänen. 6:33 Ja juoxit sinne jalcaisin caikista Caupungeista/ ja he ennätit heitä/ ja he coconnuit hänen tygöns.

6:34 Ja astuessaan maihin hän näki paljon kansaa, ja hänen kävi heitä sääliksi, koska he olivat niinkuin lampaat, joilla ei ole paimenta, ja hän rupesi opettamaan heille moninaisia.	34. Ja Jesus läksi ulos ja näki paljon kansaa, ja hän armahti heitä; sillä he olivat niinkuin lampaat, joilla ei ole paimenta, ja rupesi heitä opettamaan paljon.	6:34 Ja Jesus läxi ulos/ ja näki paljo Canssa/ ja hän armahti heitä: sillä he olit nijncuin lambat ilman paimeneta: Ja rupeis heille opettaman.
6:35 Ja kun päivä jo oli pitkälle kulunut, menivät hänen opetuslapsensa hänen tykönsä ja sanoivat: "Tämä paikka on autio, ja aika on jo myöhäinen;	35. Ja kuin päivä paljon kulunut oli, tulivat hänen opetuslapsensa hänen tykönsä, sanoen: tämä on erämaa, ja aika on jo kulunut.	6:35 JA cosca päiwä paljo culunut oli/ tulit Opetuslapset hänen tygöns/ sanoden: 6:36 Tämä on erimaa/ ja aica on jo culunut/
6:36 laske heidät luotasi, että he menisivät ympäristöllä oleviin maataloihin ja kyliin ostamaan itsellensä syötävää."	36. Laske heitä, että he menisivät ympäri kyliin ja majoihin, ostamaan itsellensä leipiä; sillä ei heillä ole syötävää.	laske heitä menemän kylijn ja majoin/ ostaman heillens leipä: sillä ei heillä ole syötäväätä.
6:37 Mutta hän vastasi heille ja sanoi: "Antakaa te heille syödä." Niin he sanoivat hänelle: "Lähdemmekö ostamaan leipää kahdellasadalla denarilla antaaksemme heille syödä?"	37. Mutta hän vastaten sanoi heille: antakaa te heille syötävää. Ja he sanoivat hänelle: pitääkö meidän menemän kahdellasadalla penningillä leipiä ostamaan, ja antamaan heidän syödä?	Mutta hän sanoi heille: Andacat te heille syötäväätä. 6:37 Ja he sanoit hänelle: pitääkö meidän menemän cahdella sadalla penningillä leipä ostaman/ ja andaman heidän syödä?
6:38 Mutta hän sanoi heille: "Montako leipää teillä on? Menkää katsomaan." Otettuaan siitä selvän he sanoivat: "Viisi, ja kaksi kalaa."	38. Mutta hän sanoi heille: kuinka monta leipää teillä on? menkää ja katsokaat. Ja kuin he katsoivat, sanoivat he: viisi, ja kaksi kalaa.	6:38 Mutta hän sanoi heille: mondaco leipä teillä on? mengät ja cadzocat. Ja cosca he cadzoit/ sanoit he: wijsi/ ja caxi cala.
6:39 Niin hän määräsi heille, että kaikkien oli asetettava ruokakunnittain vihantaan ruohikkoon.	39. Ja hän käski heidän istuttaa kaikki atrioitsemaan eri joukkoihin viheriäisen ruohon päälle.	6:39 Ja hän käski heidän caicki istutta atrioidzeman/ erijoukkoihin wiherjäisen ruohon päälle.
6:40 Ja he laskeutuivat ryhmä ryhmän viereen, toisiin sata, toisiin viisikymmentä.	40. Ja he istuivat joukoissa sadoin ja viisinkymmenin.	6:40 Ja he istuit joucois sadoin ja wijsinkymmenin.
6:41 Ja hän otti ne viisi leipää ja kaksi kalaa, katsoi ylös taivaaseen ja siunasi ja mursi leivät ja antoi ne opetuslapsilleen kansan eteen pantaviksi; myöskin ne kaksi kalaa hän jakoi kaikille.	41. Ja kuin hän otti ne viisi leipää ja kaksi kalaa, katsoi hän taivaaseen, kiitti ja mursi leivät, ja antoi opetuslapsillensa pantaa niiden eteen: ja ne kaksi kalaa jakoi hän kaikille.	6:41 Ja cuin hän otti he wijsi leipä ja caxi cala/ cadzoi hän Taiwasen/ kijtti ja mursi leiwät/ ja andoi Opetuslapsillens panna nijden eteen/ ja ne caxi cala jacoit hän caikille.
6:42 Ja kaikki söivät ja tulivat ravituiksi.	42. Ja he söivät kaikki ja ravittiin.	6:42 Ja he söit caicki ja rawittin.
6:43 Sitten he keräsivät palaset, kaksitoista täyttä vakallista, ja tähteet kaloista.	43. Ja he korjasivat kaksitoistakymmentä täysinäistä koria muruja, ja myös kaloista.	6:43 Ja he corjaisit caxitoistakymmendä täysinäistä Coria muruja/ ja myös caloista.
6:44 Ja niitä, jotka olivat syöneet näitä leipiä, oli viisituhatta miestä.	44. Ja niitä, kuin söivät, oli lähes viisituhatta miestä.	6:44 Ja nijtä cuin söit/ oli wijsi tuhatta miestä.
6:45 Ja kohta hän vaati opetuslapsiansa astumaan venheeseen ja kulkemaan edeltä toiselle rannalle, Beetsaidaan, sillä aikaa kuin hän laski kansan luotansa.	45. Ja hän ajoi kohta opetuslapsensa astumaan haahteen ja edellä menemään meren ylitse Betsaidaan, siihenasti kuin hän päästäis kansan.	6:45 JA hän käski cohta Opetuslapsens astu hahteen menemän meren ylidze Bethsaidaan/ siihenasti cuin hän päästäis Canssan.
6:46 Ja sanottuaan heille jäähyväiset hän meni pois vuorelle rukoilemaan.	46. Ja kuin hän oli päästänyt heidät, meni hän vuorelle rukoilemaan.	6:46 Ja cosca hän oli päästänyt heidän tyköäns/ meni hän mäelle rucoileman.

6:47 Ja kun ilta tuli, oli venhe keskellä järveä, ja hän oli yksinään maalla.	47. Ja kuin ehtoo tuli, oli haaksi keskellä merta, ja hän yksinensä maalla.	6:47 Ja ehtona oli haaxi keskellä merta/ ja hän yxinäns maalla.
6:48 Ja kun hän näki heidän soutuessaan olevan hädässä, sillä tuuli oli heille vastainen, tuli hän neljännen yövartion vaiheilla heidän luoksensa kävellen järven päällä ja aikoi kulkea heidän ohitsensa.	48. Ja hän näki heidän olevan hädässä soutamisessa; (sillä heillä oli vastainen). Ja liki neljäntenä yön vartiona tuli hän heidän tykönsä, käyden meren päällä, ja tahtoi mennä heidän ohitsensa.	6:48 Ja hän näki heidän hädäs soutawan/ sillä heillä oli wastainen. Ja liki neljäntenä yön wartiona tuli hän heidän tygöns käyden weden päällä. 6:49 Ja tahdoi mennä heidän ohidzens.
6:49 Mutta nähdessään hänen kävelevän järven päällä he luulivat häntä aaveeksi ja rupesivat huutamaan;	49. Mutta kuin he näkivät hänen käyvän meren päällä, luulivat he olevan kyöpelin ja huusivat.	6:50 Ja cuin he näit hänen käywän weden päällä/ luulit he olewan Köpelin/ ja huusit: sillä caicki näit hänen ja hämmästyit.
6:50 sillä kaikki näkivät hänet ja peljästyivät. Mutta heti hän puhutteli heitä ja sanoi heille: "Olkaa turvallisella mielellä, minä se olen; älkää peljätkö."	50. (Sillä kaikki näkivät hänen ja hämmästyivät.) Ja hän puhui kohta heidän kansansa ja sanoi heille: olkaat hyvässä turvassa, minä olen, älkäät peljätkö.	6:51 Ja hän puhui cohta heidän cansans/ ja sanoi heille: olcat hywäs turwas/ Minä olen/ älkät peljätkö.
6:51 Ja hän astui venheeseen heidän tykönsä, ja tuuli asettui. Niin he hämmästyivät ylen suuresti sydämessään.	51. Ja hän astui heidän tykönsä haahteen, ja tuuli heikkeni. Ja he paljoa enemmän keskenänsä hämmästyivät ja ihmettelivät;	Ja hän astui heidän tygöns hahteen/ ja tuuli heikeni. Ja he hämmästyit/ ja ihmettelit suurest:
6:52 Sillä he eivät olleet noista leivistäkään päässeet ymmärrykseen, vaan heidän sydämensä oli paatunut.	52. Sillä ei he ymmärtäneet leivistäkään, vaan heidän sydämensä oli paatunut.	6:52 Sillä ei he ymmärtänet leiwistäkän/ waan heidän sydämens oli soennut.
6:53 Ja kuljettuaan yli toiselle rannalle he tulivat Gennesaretiin ja laskivat maihin.	53. Ja kuin he olivat menneet ylitse, tulivat he Genesaretin maalle ja laskivat satamaan.	6:53 JA cuin he olit mennet ylidze/ tulit he Genezarethin maalle/ ja laskit satamaan.
6:54 Ja heidän noustessaan venheestä kansa heti tunsu hänet;	54. Ja kuin he menivät ulos haahdesta, niin he kohta tunsivat hänen,	6:54 Ja cuin he menit ulos hahdesta/ nijn he cohta tunsit hänen:
6:55 ja he riensivät kiertämään koko sitä paikkakuntaa ja rupesivat vuoteilla kantamaan sairaita sinne, missä kuului hänen olevan.	55. Ja juoksivat ympäri kaiken sen ympäristön, ja rupesivat sairaita viemään vuoteissansa, kussa he kuului hänen olevan.	6:55 Ja juoxit ymbäri caiken sen maacunnan/ ja rupeisit sairaita wiemän vuoteisans sinne/ cusa he cuulit hänen olewan/
6:56 Ja missä vain hän meni kyliin tai kaupunkeihin tai maataloihin, asetettiin sairaita aukeille paikoille ja pyydettiin häneltä, että he saisivat koskea edes hänen vaippansa tupsuun. Ja kaikki, jotka koskivat häneen, tulivat terveiksi.	56. Ja kuhunka hän meni sisälle kyliin eli kaupunkeihin taikka majoihin, niin he panivat kujille sairaita, ja rukoilivat häntä, että he ainoastaan hänen vaatteensa palteeseen saisivat ruveta, ja niin monta kuin häneen rupesi, ne paranivat.	6:56 Ja cuhunga hän meni sisälle kylihin eli Caupungeihin/ taicka majoihin/ nijn he panit kujille sairaita/ ja rucoilit händä/ että he ainoastans hänen waatteins palteseen saisit ruweta. Ja nijn monda cuin häneen rupeis/ parani.
7 LUKU	7 LUKU	VII. Lucu .
7:1 Ja fariseukset ja muutamat kirjanoppineet, jotka olivat tulleet Jerusalemissa, kokoontuivat hänen luoksensa.	1. Ja hänen tykönsä kokoontuivat Pharisealaiset ja muutamat kirjanoppineista, jotka Jerusalemissa tulleet olivat.	7:1 JA hänen tygöns cocounsi Phariseuxet/ ja muutamat Kirjanoppenuista/ jotca Jerusalemist tullet olit:

7:2 Ja he näkivät, että muutamat hänen opetuslapsistaan söivät leipää epäpuhtailla, se on pesemättömillä, käsillä.	2. Ja kuin he näkivät muutamat hänen opetuslapsistansa yhteisillä (se on: pesemättömillä) käsillä syövän leipää, laittivat he sitä.	7:2 Ja cuin he näit muutamat hänen Opetuslapsistans yhteisillä/ se on/ pesemättömillä käsillä syöwän leipä/ laitit he sitä:
7:3 Sillä eivät fariseukset eivätkä ketkään juutalaiset syö, ennenkuin ovat tarkoin pesseet kätensä, noudattaen vanhinten perinnäissäntöä,	3. Sillä pharisealaiset ja kaikki Juudalaiset ei syö, ellei he usein pese käsiänsä, pitäin vanhimpain säätyä.	7:3 Sillä ei Phariseuxet eikä Judalaiset syö ellei he usein pese käsiäns/ pitäin vanhembain säätyjä/
7:4 ja torilta tultuaan he eivät syö, ennenkuin ovat itseään vedellä vihmoneet; ja paljon muuta on, mitä he ovat ottaneet noudattaakseen, niinkuin maljain ja kiviastiain ja vaskiastiain pesemisiä.	4. Ja kuin he turulta tulevat, ei he syö pesemättä. Ja monta muuta on, jotka he ovat ottaneet pitääksensä, jota on: juoma-astiain, kivi-astiain, ja vaski-astiain ja pöytäin pesemiset.	ja cuin he Turuldakin tulewat/ ei he syö pesemätä. 7:4 Ja he otit paljo muutakin pitäxens/ cuin on: juomaastiain/ kiwiastiain/ ja waskiastiain/ ja pöytäin pesemiset.
7:5 Niin fariseukset ja kirjanoppineet kysyivät häneltä: "Miksi sinun opetuslapsesi eivät vaella vanhinten perinnäissäännön mukaan, vaan syövät leipää epäpuhtailla käsillä?"	5. Sitte kysyivät Pharisealaiset ja kirjanoppineet häneltä: miksi ei sinun opetuslapses vaella vanhimpain säädyn jälkeen, vaan syövät pesemättömillä käsillä leipää?	7:5 Sijtte kysyit Phariseuxet ja Kirjanoppenet hänelle: mixei sinun Opetuslapses waella vanhembain säädys/ mutta syöwät pesemättömillä käsillä leipä?
7:6 Mutta hän sanoi heille: "Oikein Esaias on ennustanut teistä, ulkokullatuista, niinkuin kirjoitettu on: 'Tämä kansa kunnioittaa minua huulillaan, mutta heidän sydämensä on minusta kaukana;	6. Mutta hän vastaten sanoi heille: Jesaias on hyvästi teistä ulkokullaisista ennustanut, niinkuin kirjoitettu on: tämä kansa kunnioittaa minua huulilla, vaan heidän sydämensä on kaukana minusta.	7:6 Nijn hän sanoi heille: Esaias on hyvästi teistä ulcocullaisista ennustanut/ nijncuin kirjoitettu on: Tämä Canssa cunnioidze minua huulilla/ mutta heidän sydämens on caucana minusta.
7:7 mutta turhaan he palvelevat minua opettaen oppeja, jotka ovat ihmiskäskyjä.'	7. Mutta turhaan he minua palvelevat, opettain sitä oppia, joka on ihmisten käskyjä.	7:7 Turhan he minua palwelewat/ opettain sitä oppia/ cuin on ihmisten käsky.
7:8 Te hylkäätte Jumalan käskyn ja noudatatte ihmisten perinnäissäntöä."	8. Sillä te hylkäätte Jumalan käskyn, ja pidätte ihmisten säädyn, kivi-astiain ja juoma-astiain pesemiset, ja muita senkaltaisia te paljon teette.	7:8 Te hyljätte Jumalan käskyt/ ja pidätte ihmisten säädyt/ kiwiastiain ja juomaastiain pesemisestä/ ja teettä monda muuta sencaltaista.
7:9 Ja hän sanoi heille: "Hyvin te kumoatte Jumalan käskyn noudattaaksenne omaa perinnäissäntöänne.	9. Ja hän sanoi heille: hyvin te hylkäätte Jumalan käskyn, että te teidän säätynne pitäisitte.	7:9 Ja hän sanoi heille: aiwa peräti te hyljätte Jumalan käskyn/ ja teidän säätyn te pidätte/
7:10 Sillä Mooses on sanonut: 'Kunnioita isääsi ja äitiäsi', ja: 'Joka kiroaa isäänsä tai äitiänsä, sen pitää kuolemalla kuoleman.'	10. Sillä Moses sanoi: kunnioita isääs ja äitiäs! ja joka kiroilee isää eli äitiä, hänen pitää kuolemalla kuoleman.	7:10 Sillä Moses sanoi: sinun pitä cunnioidzeman Isäs ja äitiäs/ ja joca kiroile Isäns ja äitiäns/ hänen pitä totisest cuoleman.
7:11 Mutta te sanotte, että jos ihminen sanoo isälleen tai äidilleen: 'Se, minkä sinä olisit saava minulta hyväksesi, on korban' - se on uhrilahja -	11. Mutta te sanotte: jos ihminen sanoo isälle taikka äidille: korban, (se on uhrattu) jolla sinua piti minulta autettaman.	7:11 Mutta te sanotta: jos jocu sano Isällens taicka äitillens/ Corban/ se on/ Jumalalle on se annettu/ cuin sinun olis pitänyt minulda tarpexes saaman/ hän teke hywin/
7:12 ja niin te ette enää salli hänen antaa mitään avustusta isälleen tai äidilleen.	12. Ja ette salli hänen mitään tehdä isällensä taikka äidillensä.	7:12 Ja nijn et te salli hänen mitän tehdä Isällens taicka äitillens:

7:13 Te teette Jumalan sanan tyhjäksi perinnäissäännöllänne, jonka olette säätäneet. Ja paljon muuta samankaltaista te teette."	13. Ja hylkääte Jumalan sanan teidän säädylänne, jonka te säätäneet olette, ja senkaltaisia paljon te teette.	7:13 Ja ricotta Jumalan käskyn teidän säädylän/ cuin te säätänet oletta. Ja sencaltaista te teettä monda muuta.
7:14 Ja hän kutsui taas kansan tykönsä ja sanoi heille: "Kuulkaa minua kaikki ja ymmärtäkää:	14. Ja hän kutsui tykönsä kaiken kansan ja sanoi heille: kuulkaat kaikki minua, ja ymmärtäkää.	7:14 JA hän cudzui tygöns caiken Canssan/ ja sanoi heille: cuulcat caicki minua ja ymmärtäkät/
7:15 ei mikään, mikä ihmisen ulkopuolelta menee hänen sisäänsä, voi häntä saastuttaa, vaan mikä ihmisestä lähtee ulos, se saastuttaa ihmisen.	15. Ei ole ulkona ihmisestä mitään, joka häneen menee sisälle, ja taitaa hänen saastuttaa; mutta ne, mitkä hänestä tulevat ulos, ne ovat ne, jotka saastuttavat ihmisen.	7:15 Ei mene ulco mitän ihmiseen/ cuin hänen saastutta taita/ mutta ne cuin ihmisest tulewat ulos/ ne saastuttawat ihmisen.
7:16 Jos jollakin on korvat kuulla, hän kuulkoon."	16. Jos jollakin on korvat kuulla, se kuulkaan.	7:16 Jos jollakin on corwat cuulla/ se cuulcan.
7:17 Ja kun hän kansasta erottuaan oli mennyt erääseen taloon, kysyivät hänen opetuslapsensa häneltä sitä vertausta.	17. Ja kuin hän kansan tyköä meni huoneeseen, kysyivät hänen opetuslapsensa häneltä tästä vertauksesta.	7:17 Ja cosca hän Canssan tykö meni huonesen/ kysyit hänen Opetuslapsens häneldä tästä wertauxesta.
7:18 Ja hän sanoi heille: "Niinkö ymmärtämättömiä tekin olette? Ettekö käsitä, ettei mikään, mikä ulkoapäin menee ihmiseen, voi häntä saastuttaa?	18. Ja hän sanoi heille: oletteko tekin niin ymmärtämättömät? ettekö ymmärrä, että kaikki mikä ulkoa menee ihmiseen, ei se häntä taida saastuttaa?	7:18 Ja hän sanoi heille: olettaco tekin nijn ymmärtämättömät? ettekö wielä ymmärrä? että caicki cuin ulco menee ihmiseen/ ei se händä saastuta?
7:19 Sillä se ei mene hänen sydämeensä, vaan vatsaan, ja ulostuu." Näin hän sanoi kaikki ruuat puhtaiksi.	19. Sillä ei se mene hänen sydämeensä, vaan vatsaan, ja menee luonnollisesti ulos, kaikki ruuat puhdistain.	7:19 Sillä ei se mene hänen sydämehens/ mutta wadzaan/ ja mene luonnollisest ulos/ joca caicki ruat puhdista.
7:20 Ja hän sanoi: "Mikä ihmisestä lähtee ulos, se saastuttaa ihmisen.	20. Ja hän sanoi: mitä ihmisestä tulee ulos, se saastuttaa ihmisen.	7:20 Ja hän sanoi: mitä ihmisest tule ulos/ se saastutta ihmisen/
7:21 Sillä sisästä, ihmisten sydäimestä, lähtevät pahat ajatukset, haureudet, varkaudet, murhat,	21. Sillä sisältä ihmisten sydäimestä tulevat ulos pahat ajatukset, huoruudet, salavuoteudet, miestapot,	7:21 Sillä ihmisten sydämist tulewat ulos pahat ajatuxet/ huorus/ salawuoteus/ miestappo/
7:22 aviorikokset, ahneus, häijyys, petollisuus, irstaus, pahansuonti, jumalanpilikka, ylpeys, mielettömyys.	22. Varkaudet, ahneudet, pahat juonet, petos, irstaisuus, pahansuomuus, Jumalan pilikka, ylpeys, hulluus.	7:22 warcaus/ ahneus/ petos/ wiettelys/ häpemättömyys/ pahansuomus/ Jumalan pilcka/ coreus ja hulluus.
7:23 Kaikki tämä paha lähtee sisästä ulos ja saastuttaa ihmisen."	23. Kaikki nämät pahuudet sisältä tulevat ulos ja saastuttavat ihmisen.	7:23 Caicki nämät sisäldä tulewat ulos/ ja saastuttawat ihmisen.
7:24 Ja hän nousi ja lähti sieltä Tyyron ja Siidonin alueelle. Ja hän meni erääseen taloon eikä tahtonut, että kukaan saisi sitä tietää; mutta hän ei saanut olla salassa,	24. Niin hän nousi ja meni sieltä Tyron ja Sidonin maan ääriin, ja meni sisälle huoneeseen, eikä tahtonut sitä kenellekään antaa tietää: ja ei hän taitanut salaa olla.	7:24 NIjn hän nousi/ ja meni sieldä Tyrin ja Sidonin maan ärijn/ ja meni huonesen/ eikä tahtonut sitä kenellekän anda tietä.
7:25 vaan heti kun eräs vaimo, jonka pienessä tyttäressä oli saastainen henki, kuuli hänestä, tuli hän ja lankesi hänen jalkojensa juureen.	25. Sillä kuin yksi vaimo kuuli hänestä, jonka vähällä tyttärellä oli saastainen henki, niin se tuli ja lankesi hänen jalkainsa juureen,	7:25 Ja ei hän tainnut cuitengan sala olla/ sillä cohta cuin yxi waimo cuuli hänestä/ jonga wähä tytär saastaiselda hengeldä rijwattu oli/ tuli ja langeis hänen jalcains juuren/

7:26 Ja se vaimo oli kreikatar, syntyään syyrofoinikialainen; ja hän pyysi häntä ajamaan ulos riivaajan hänen tyttärestään.	26. (Mutta vaimo oli Gregiläinen, Syropheniassa syntynyt) ja hän rukoi häntä ajamaan pois perkelettä hänen tyttärestänsä.	7:26 Joca oli Grekiläinen/ Syrophenisias syndynyt/ ja hän rucoili häntä ajaman pois Perkelettä hänen tyttärestänsä.
7:27 Niin Jeesus sanoi hänelle: "Anna ensin lasten tulla ravituiksi; sillä ei ole soveliasta ottaa lasten leipää ja heittää penikoille."	27. Niin Jesus sanoi hänelle: salli ensin lapset ravittaa; sillä ei se ole kohtuullinen, ottaa lasten leipää ja heittää penikoille.	7:27 Nijn Jesus sanoi hänelle: Salli ensin lapset rawita. Sillä ei ole se cohtullinen/ otta lasten leipä/ ja heittä penicoille.
7:28 Mutta hän vastasi ja sanoi hänelle: "Niin, Herra; mutta syövähän penikatkin pöydän alla lasten muruja."	28. Mutta hän vastasi ja sanoi hänelle: tosin Herra: syövät penikatkin pöydän alla lasten muruista.	7:28 Hän wastais ja sanoi hänelle: tosin Herra/ syövät penicatkin pöydän alla lasten muruista.
7:29 Ja hän sanoi vaimolle: "Tämän sanan tähden, mene; riivaaja on lähtenyt sinun tyttärestäsi."	29. Ja hän sanoi hänelle: tämän puheen tähden mene: perkele läksi ulos sinun tyttärestäs.	7:29 Ja hän sanoi hänelle: tämän puhen tähden mene/ jo Perkele läxi sinun tyttärestäs.
7:30 Ja vaimo meni kotiinsa ja havaitsi lapsen makaavan vuoteella ja riivaajan lähteneen hänestä.	30. Ja kuin hän meni kotiansa, löysi hän perkeleen lähteneeksi ulos ja tyttärensä makaavan vuoteessa.	7:30 Ja cuin hän meni cotians/ löysi hän Perkelen lähtenexi/ ja tyttärens macawan wuotes.
7:31 Ja hän lähti jälleen Tyyron alueelta ja kulkien Siidonin kautta tuli Galilean järven ääreen Dekapolin alueen keskitse.	31. Ja taas kuin hän läksi Tyron ja Sidonin maan ääristä, tuli hän Galilean meren tykö, kymmenen kaupungin maan äärten keskitse.	7:31 JA taas cuin hän läxi Tyrin ja Sidonin maan äristä/ tuli hän Galilean meren tygö/ kymmenen Caupungin maan ärten keskidze.
7:32 Ja hänen tykönsä tuotiin kuuro, joka oli melkein mykkä, ja he pyysivät häntä panemaan kätensä hänen päälle.	32. Ja he toivat hänen tykönsä kuuron, joka myös mykkä oli, ja he rukoilivat häntä panemaan kätensä hänen päällensä,	7:32 Ja he toit hänen tygöns cuuroin/ joca myös myckä oli/ ja he rucoilit häntä paneman kätens hänen päällens.
7:33 Niin hän otti hänet erilleen kansasta, pisti sormensa hänen korviinsa, sylki ja koski hänen kieleensä	33. Ja hän otti hänen erinänsä kansasta ja pisti sormensa hänen korviinsa, sylki ja rupesi hänen kieleensä,	7:33 Ja hän otti hänen erinäns Canssasta/ ja pisti sormens hänen corwijns/ sylki ja rupeis hänen kieleens/
7:34 ja katsahti ylös taivaaseen, huokasi ja sanoi hänelle: "Effata", se on: aukene.	34. Ja katsahdin taivaaseen huokasi, ja sanoi hänelle; ephphata, se on: aukene.	7:34 Cadzahtain Taiwasen/ huocais ja sanoi hänelle: hephethah\$/ se on/ aukene.
7:35 Niin hänen korvansa aukenivat, ja hänen kielensä side irtautui, ja hän puhui selkeästi.	35. Ja kohta aukenivat hänen korvansa, ja hänen kielensä side pääsi vallallensa ja puhui selkiästi.	7:35 Ja cohta aukenit hänen corwans/ ja hänen kielens side pääsi wallallens/ ja puhui selkiäst.
7:36 Ja Jeesus kielsi heitä sitä kenellekään sanomasta; mutta mitä enemmän hän heitä kielsi, sitä enemmän he julistivat.	36. Ja hän haasti heidät kellenkään sanomasta. Mutta jota enemmän hän haasti, sitä enemmän he ilmoittivat.	7:36 Ja hän haasti heidän kellengän sanomast. Mutta jota enemmän hän haasti/ sitä enemmän he ilmoitit.
7:37 Ja ihmiset hämmästyivät ylenmäärin ja sanoivat: "Hyvin hän on kaikki tehnyt: kuurot hän saa kuulemaan ja mykät puhumaan."	37. Ja he suuresti hämmästyivät, sanoen: hyvästi hän kaikki teki: kuurot hän tekee kuulemaan ja mykät puhumaan.	7:37 Ja he suurest hämmästyit/ sanoden: hyvästi hän caicki teki/ cuuroit hän teki cuuleman/ ja mykät puhuman.
8 LUKU	8 LUKU	VIII. Lucu .

8:1 Niinä päivinä, kun paljon kansaa taas oli koolla eikä heillä ollut mitään syötävää, kutsui hän opetuslapsensa tykönsä ja sanoi heille:	1. Niinä päivinä, koska sangen paljo kansaa oli, eikä ollut heillä mitään syömistä, kutsui Jesus opetuslapsensa tykönsä ja sanoi heille:	8:1 Niinä päiwinä/ cosca sangen paljo Canssa oli/ eikä ollut heillä mitän syömistä/ cudzui Jesus Opetuslapset tygöns/ ja sanoi heille:
8:2 "Minun käy sääliksi kansaa, sillä he ovat jo kolme päivää olleet minun tykönäni, eikä heillä ole mitään syötävää.	2. Minä surkuttelen kansaa; sillä he ovat jo kolme päivää viipyneet minun tykönäni, ja ei ole heillä, mitä he söisivät.	8:2 Minä armahdan Canssa: sillä he owat jo colme päiwä wijpynet minun tykönäni/ ja ei ole heillä mitän syömistä/
8:3 Ja jos minä lasken heidät menemään syömättä kotiinsa, niin he nääntyvät matkalla; sillä muutamat heistä ovat tulleet kaukaa."	3. Ja jos minä päästän heidät kotiansa syömättä, niin he vaipuvat tiellä; sillä muutamat heistä olivat kaukaa tulleet.	8:3 Ja jos minä päästän heidän minun tyköni cotians syömätä/ nijn he waipuwat tielle: sillä muutamat olit heistä cauca tullet.
8:4 Niin hänen opetuslapsensa vastasivat hänelle: "Mistä täällä erämaassa kukaan voi saada leipää näiden ravitsemiseksi?"	4. Niin vastasivat häntä hänen opetuslapsensa: kusta joku voi näitä ravita leivillä tässä erämaassa?	8:4 Wastaisit händä Opetuslapset: custa jocu woi näitä rawita leiwillä täsä erämaas?
8:5 Hän kysyi heiltä: "Montako leipää teillä on?" He sanoivat: "Seitsemän."	5. Ja hän kysyi heiltä: kuinka monta leipää teillä on? He sanoivat: seitsemän.	8:5 Ja hän kysyi heille: mondaco leipä teillä on? he sanoit: seidzemen.
8:6 Silloin hän käski kansan asettua maahan. Ja hän otti ne seitsemän leipää, kiitti, mursi ja antoi opetuslapsillensa, että he panisivat ne kansan eteen. Ja he panivat.	6. Ja hän käski kansan istua atrioitsemaan maan päälle. Ja hän otti ne seitsemän leipää, kuin hän kiittänyt oli, mursi ja antoi opetuslapsillensa, että he olisivat panneet eteen; ja he panivat kansan eteen.	8:6 Ja hän käski Canssan istua atrioidzeman maan päälle. Ja hän otti ne seidzemen leipä/ cuin hän kijttänyt oli/ mursi hän ja andoi Opetuslastens/ ja he panit Canssan eteen.
8:7 Heillä oli myös joitakuita kalasia; ja siunattuaan ne hän käski panna nekin kansan eteen.	7. Ja heillä oli myös vähä kalasia; ja hän kiitti, ja käski ne myös pantaa eteen.	8:7 Ja heillä oli myös vähä calaisita/ ja hän kijtti/ ja käski ne myös panda eteen.
8:8 Niin he söivät ja tulivat ravituiksi. Sitten he keräsivät jääneet palaset, seitsemän vasullista.	8. Niin he söivät ja ravittiin; ja he korjasivat tähteet, jotka jääneet olivat, seitsemän koria muruja.	8:8 Nijn he söit/ ja rawittin. Ja he corjaisit tähtet/ cuin jäänet olit/ seidzemen coria muruja.
8:9 Ja heitä oli noin neljätuhatta. Ja hän laski heidät luotansa.	9. Ja niitä jotka söivät, oli liki neljätuhatta; ja hän päästi heidät.	8:9 Ja nijtä cuin söit oli liki/ neljä tuhatta. Ja hän päästi heidän.
8:10 Ja kohta hän astui opetuslapsineen venheeseen ja meni Dalmanutan seuduille.	10. Ja hän astui kohta opetuslastensa kanssa haahteen, ja tuli Dalmanutan maan ääriin.	8:10 JA hän astui cohta Opetuslastens cansa hahten/ ja tuli Dalmanuthan maan ärijn.
8:11 Ja fariseukset lähtivät sinne ja rupesivat väittelemään hänen kanssaan ja vaativat häneltä merkkiä taivaasta, kiusaten häntä.	11. Ja Pharisealaiset tulivat ja rupesivat kamppailemaan hänen kanssansa, pyytäen häneltä merkkiä taivaasta, kiusaten häntä.	8:11 Ja Phariseuxet tulit ja rupeisit häneldä kysymän/ kiusaisit händä/ pyyten häneldä merckiä Taiwast.
8:12 Niin hän huokasi hengessään ja sanoi: "Miksi tämä sukupolvi vaatii merkkiä? Totisesti minä sanon teille: tälle sukupolvelle ei anneta merkkiä."	12. Ja hän huokasi hengessänsä ja sanoi: miksi tämä suku merkkiä pyytää? Totisesti sanon minä teille: ei tälle sukukunnalle anneta merkkiä.	8:12 Ja hän huocais henges ja sanoi: mixi tämä sucu merckiä pyytä? totisest sanon minä teille: Ei tälle sugulle anneta merckiä.
8:13 Ja hän jätti heidät ja astui taas venheeseen ja lähti pois toiselle rannalle.	13. Ja hän jätti heidät, ja astui taas haahteen, ja meni ylitse.	8:13 Ja hän jätti heidän/ ja astui taas hahten/ ja meni ylidze meren.
8:14 Ja he olivat unhottaneet ottaa mukaansa leipää, eikä heillä ollut muassaan venheessä enempää kuin yksi leipä.	14. Ja he olivat unohtaneet ottaa leipiä, eikä ollut heillä enempi kuin yksi leipä haahdessa myötänsä.	8:14 JA he olit unohtanet otta leipä cansans/ eikä ollut heillä enä cuin yxi leipä hahdes myötäns.

8:15 Ja hän käski heitä sanoen: "Varokaa ja kavahtakaa fariseusten hapatusta ja Herodeksen hapatusta."	15. Ja hän käski heitä, sanoen: katsokaat ja karttakaat teitänne Pharisealaisten hapatuksesta ja Herodeksen hapatuksesta.	8:15 Ja hän käski heitä/ sanoden: cadzocat ja carttacet Phariseusten hapatuxest/ ja Herodexen hapatuxest.
8:16 Niin he puhuivat keskenään siitä, ettei heillä ollut leipää.	16. Ja he ajattelivat keskenänsä, sanoen: ei meillä ole leipiä.	8:16 Ja he ajattelit keskenäns/ sanoden: ei meillä ole leipä.
8:17 Kun Jeesus huomasi sen, sanoi hän heille: "Mitä puhutte siitä, ettei teillä ole leipää? Ettekö vielä käsitä ettekä ymmärrä? Onko teidän sydämenne paatunut?"	17. Ja kun Jesus sen ymmärsi, sanoi hän heille: mitä te ajattelette, ettei teillä ole leipää? ettekö te vielä huomaitse, ettekä ymmärrä? vieläkö teillä nyt on paatunut sydän?	8:17 Ja cuin Jesus sen ymmärsi/ sanoi hän heille: mitä te kyselettä/ ettei teillä ole leipä? ettäkö te vielä ymmärrä? wieläkö teillä nyt on cowettu sydän?
8:18 Silmät teillä on, ettekö näe? Ja korvat teillä on, ettekö kuule? Ja ettekö muista:	18. Silmät teillä on ja ette näe? ja korvat teillä on, ja ette kuule? ettekö myös muista?	8:18 Silmät teillä on/ ja et te näe/ corwat teillä on/ ja et te cuule:
8:19 kun minä mursin ne viisi leipää viidelle tuhannelle, kuinka monta vakan täyttä palasia te keräsitte?" He sanoivat hänelle: "Kaksitoista."	19. Kuin minä viisi leipää mursin viidelle tuhannelle, kuinka monta täysinäistä koria te tähteitä korjasitte? He sanoivat: kaksitoistakymmentä.	8:19 Ettäkö te muista/ cosca minä wijsi leipä mursin/ wijdelle tuhannelle ihmiselle/ cuinga monda täysinäistä coria te silloin tähteitä corjaisitta.
8:20 "Ja kun minä mursin ne seitsemän leipää neljälletuhannelle, kuinka monta vasun täyttä palasia te keräsitte?" He sanoivat: "Seitsemän."	20. Niin myös kuin minä ne seitsemän mursin neljälletuhannelle, kuinka monta täysinäistä koria tähteitä te korjasitte? he sanoivat: seitsemän.	8:20 He sanoit: caxitoistakymmendä. Nijn myös cosca minä ne seidzemen mursin/ neljälle tuhannelle/ cuinga monda täysinäistä coria tähteitä te silloin corjaisitta? he sanoit: seidzemen.
8:21 Niin hän sanoi heille: "Ettekö vieläkään ymmärrä?"	21. Ja hän sanoi heille: miksi ette siis ymmärrä?"	8:21 Ja hän sanoi heille: mixet te sijs ymmärrä?"
8:22 Ja he tulivat Beetsaidaan. Ja hänen tykönsä tuotiin sokea, ja he pyysivät, että hän koskisi häneen.	22. Ja hän tuli Betsaidaan, ja he toivat sokian ja rukoilivat häntä, että hän rupeais häneen.	8:22 JA hän tuli Bethsaidaan/ ja he toit yhden sokian/ ja rucoillit händä/ että hän rupeis häneen.
8:23 Niin hän tarttui sokean käteen, talutti hänet kylän ulkopuolelle, sylki hänen silmiinsä ja pani kätensä hänen päälleen ja kysyi häneltä: "Näetkö mitään?"	23. Ja hän tarttui sokian käteen, ja vei ulos hänen kylästä, ja sylki hänen silmiinsä, ja pani kätensä hänen päällensä, ja kysyi häneltä, josko hän jotakin näkis.	8:23 Ja hän rupeis sen sokian käteen/ ja ulos wei hänen kylästä: ja sylki hänen silmijns/ ja pani kätens hänen päällens/ ja kysyi hänelle/ jos hän jotakin näkis.
8:24 Tämä katsahti ylös ja sanoi: "Näen ihmiset, sillä minä erotan käveleviä, ne ovat puiden näköisiä."	24. Niin hän katsoi ylös ja sanoi: minä näen ihmiset niinkuin puut käyskentelevän.	8:24 Nijn hän cadzoi ylös ja sanoi: Minä näen ihmiset käyskendalewän nijncuin minä puita näkisin.
8:25 Sitten hän taas pani kätensä hänen silmilleen; ja nyt mies näki tarkkaan ja oli parantunut ja näki kaikki aivan selvästi.	25. Sitte hän taas pani kätensä hänen silmäinsä päälle, ja antoi hänen taas katsoa. Ja se tuli parannetuksi, niin että hän näki kaikki kaukaa ja selkiästi.	8:25 Sijtte hän taas pani kätens hänen silmäins päälle/ ja andoi hänen taas cadzoa. Ja se tuli paratuxi/ nijn että hän näki caicki selkiäst.
8:26 Ja hän lähetti hänet hänen kotiinsa sanoen: "Älä edes poikkea kylään."	26. Ja hän lähetti hänen kotiansa, sanoen: älä mene kylään sisälle, älä myös kellenkään tätä kylässä sano.	8:26 Ja hän lähetti hänen cotians/ sanoden: älä kylään mene/ älä myös kellengän tätä siellä sano.

8:27 Ja Jeesus lähti opetuslapsinensa Filippuksen Kesarean kyliin. Ja tiellä hän kysyi opetuslapsiltaan ja sanoi heille: "Kenen ihmiset sanovat minun olevan?"	27. Ja Jesus meni ulos ja hänen opetuslapsensa Kesarean kyliin, joka kutsutaan Philippi; ja hän kysyi tiellä opetuslapsiltansa, sanoen heille: kenenkä sanovat ihmiset minun olevan?	8:27 JA Jesus meni Opetuslastens cansa nijhin kylijn Cesarean tygö/ joca cudzutan Philippi. Ja hän kysyi tiellä Opetuslapsillens/ sanoden: kenengä sanowat ihmiset minun olewan?
8:28 He vastasivat hänelle sanoen: "Johannes Kastajan, ja toiset Eliaan, toiset taas jonkun profeetoista."	28. Niin he vastasivat: Johannes Kastajan, ja muutamat Eliaan, vaan muutamat jonkun prophetaista.	8:28 He wastaisit: Johannes Castajan/ muutamat Elian/ muutamat jongun Prophetaista.
8:29 Niin hän kysyi heiltä: "Kenenkä te sanotte minun olevan?" Pietari vastasi ja sanoi hänelle: "Sinä olet Kristus."	29. Ja hän sanoi heille: kenenkäs te sanotte minun olevan? Pietari vastasi ja sanoi hänelle: sinä olet Kristus.	8:29 Ja hän sanoi heille: kenengästä te sanotta minun olewan? Petari wastais/ ja sanoi hänelle: sinä olet Christus
8:30 Ja hän varoitti vakavasti heitä puhumasta kenellekään hänestä.	30. Ja hän haasti heitä kellenkään hänestä sanomasta.	8:30 Ja hän haasti heitä kellengän hänestä sanomast.
8:31 Ja hän alkoi opettaa heille, että Ihmisen Pojan piti kärsimän paljon ja joutuman vanhinten ja ylipappien ja kirjanoppineiden hyljittäväksi ja tuleman tapetuksi, ja kolmen päivän perästä nouseman ylös.	31. Ja hän rupesi heitä opettamaan, että Ihmisen Pojan pitää paljo kärsimän, ja hyljättämän vanhimmilta ja ylimmäisiltä papeilta ja kirjanoppineilta, ja tapettaman, ja kolmantena päivänä ylösnouseman.	8:31 Ja hän rupeis heitä opettaman/ ja sanoi: ihmisen Poica on paljo kärsiwä/ ja hyljätän vanhimmilda ja ylimmäisildä Papeilda/ ja Kirjanoppeneilda/ ja tapetan/ ja colmandena päiwänä hän ylösnouse:
8:32 Ja tämän hän puhui peittelemättä. Silloin Pietari otti hänet erilleen ja rupesi häntä nuhtelemaan.	32. Ja hän puhui sen puheen julki rohkiasti. Ja Pietari otti hänen tykönsä, rupesi häntä nuhtelemaan.	nijn hän puhui tämän puhen julkisest. 8:32 Ja Petari otti hänen tygöns/ rupeis händä nuhteleman.
8:33 Mutta hän kääntyi, katsoi opetuslapsiinsa ja nuhteli Pietaria sanoen: "Mene pois minun edestäni, saatana, sillä sinä et ajattele sitä, mikä on Jumalan, vaan sitä, mikä on ihmisten."	33. Mutta hän käänsi itsensä ja katsoi opetuslastensa puoleen, nuhteli Pietaria, sanoen: mene pois minun tyköäni, saatana; sillä et sinä ymmärrä niitä, mitkä Jumalan ovat, vaan niitä, mitkä ihmisten ovat.	8:33 Mutta hän käänsi idzens/ ja cadzoi Opetuslastens puoleen/ nuhteli Petarita/ sanoden: mene pois minun tyköni Satan/ sillä et sinä ymmärrä mitkä Jumalan owat/ waan mitä ihmisten on.
8:34 Ja hän kutsui tykönsä kansan ynnä opetuslapsensa ja sanoi heille: "Jos joku tahtoo minun perässäni kulkea, hän kieltäköön itsensä ja ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua.	34. Ja hän kutsui tykönsä kansan ja opetuslapsensa, ja sanoi heille: kuka ikänä tahtoo tulla minun perässäni, hän kieltäköön itsensä, ja ottakoon ristinsä, ja seuratkoon minua.	8:34 Ja hän cudzui tygöns Canssan ja Opetuslapsens/ ja sanoi heille: cuca minua tahto seurata/ hän kieldäkän idzens/ ja ottacan ristins päällens/ ja seuratcan minua.
8:35 Sillä joka tahtoo pelastaa elämänsä, hän kadottaa sen, mutta joka kadottaa elämänsä minun ja evankeliumin tähden, hän pelastaa sen.	35. Sillä kuka ikänä tahtoo henkensä vapahtaa, hän hukuttaa sen; mutta joka ikänä henkensä hukuttaa minun ja evankeliumin tähden, hän vapahtaa sen.	8:35 Sillä cuca ikänäns tahto hengens hucutta minun ja Evangeliumin tähden/ se hänen wapahta:
8:36 Sillä mitä se hyödyttää ihmistä, vaikka hän voittaisi omaksensa koko maailman, mutta saisi vahingon sielullensa?	36. Sillä mitä se auttaa ihmistä, jos hän voittais kaiken maailman, ja saisi sielullensa vahingon?	8:36 Sillä mitä se autta ihmistä/ jos hän woitais caiken mailman/ ja saisi sielullens wahingon?
8:37 Sillä mitä voi ihminen antaa sielunsa lunnaiksi?	37. Eli mitä ihminen antaa sielunsa lunastukseksi?	8:37 Eli mitä ihminen anda sieluns lunastuxexi?

8:38 Sillä joka häpeää minua ja minun sanojani tässä avionrikkojassa ja syntisessä sukupolvessa, sitä myös Ihmisen Poika on häpeävä, kun hän tulee Isänsä kirkkaudessa pyhien enkelien kanssa."	38. Sillä joka häpee minua ja minun sanojani tässä huorintekiässä ja syntisessä suvussa, sitä myös pitää Ihmisen Pojan häpeemän, koska hän tulee Isänsä kunniassa pyhain enkelien kanssa.	8:38 Mutta joca häpe minua ja minun sanani täsa pahas ja syndises sugus/ sitä myös pitää ihmisen Pojan häpemän/ cosca hän tule Isäns cunnias pyhain Engelitten cansa.
9 LUKU	9 LUKU	IX. Lucu .
9:1 Ja hän sanoi heille: "Totisesti minä sanon teille: tässä seisovien joukossa on muutamia, jotka eivät maista kuolemaa, ennenkuin näkevät Jumalan valtakunnan tulevan voimassansa."	1. Ja hän sanoi heille: totisesti sanon minä teille: muutamit näistä, jotka tässä seisovat, ei pidä kuolemaa maistavan siihen asti kuin he näkevät Jumalan valtakunnan voimalla tulevan.	9:1 Ja hän sanoi heille: totisest sanon minä teille: muutamit näistä/ jotca täsä seisowat/ ei pidä cuolemata maistaman/ siihenasti cuin he näkewät Jumalan waldacunnan woimalla tulewan.
9:2 Ja kuuden päivän kuluttua Jeesus otti mukaansa Pietarin ja Jaakobin ja Johanneksen ja vei heidät erilleen muista korkealle vuorelle, yksinäisyyteen. Ja hänen muotonsa muuttui heidän edessään;	2. Ja kuuden päivän perästä, otti Jesus tykönsä Pietarin ja Jakobin ja Johanneksen, ja vei heidät erinänsä korkialle vuorelle yksinänsä: ja hän kirkastettiin heidän edessänsä,	9:2 JA cuuden päiwän peräst/ otti Jesus tygöns Petarin ja Jacobin ja Johannexen/ ja wei heidän corkialle vuorelle erinäns/ ja hän kircastettin heidän nähtens/
9:3 ja hänen vaatteensa tulivat hohtaviksi, niin ylen valkoisiksi, ettei kukaan vaateenvalkaisija maan päällä taida semmoiseksi valkaista.	3. Ja hänen vaatteensa tulivat kiiltäväksi ja sangen valkiaksi niinkuin lumi, ettei yksikään vaateen painaja taida niin valkiaksi painaa maan päällä.	9:3 Ja hänen waattens tulit kijldäwäxi ja sangen walkiaxi nijncuin lumi/ 9:4 ettei yxikän waatten painaja taida nijn walkiaxi paina maan päällä.
9:4 Ja heille ilmestyivät Elias ynnä Mooses, ja nämä puhuivat Jeesuksen kanssa.	4. Ja heille ilmestyi Elias Moseksen kanssa, jotka puhuivat Jesuksen kanssa.	Ja heille ilmestyi Elias ja Moses/ jotca puhelit Jesuxen cansa.
9:5 Niin Pietari rupesi puhumaan ja sanoi Jeesukselle: "Rabbi, meidän on tässä hyvä olla; tehkäämme siis kolme majaa, sinulle yksi ja Moosekselle yksi ja Eliaalle yksi."	5. Ja Pietari vastaten sanoi Jesukselle: Rabbi, hyvä on meidän tässä olla: tehkäämme siis tähän kolme majaa, sinulle yhden, Mosekselle yhden ja Eliaalle yhden.	9:5 Ja Petari sanoi Jesuxelle: Rabbi/ hywä on meidän täsä olla/ tehkämme tähän colme maja/ sinulle yxi/ Mosexelle yxi ja Elialle yxi.
9:6 Sillä hän ei tiennyt, mitä sanoa, koska he olivat peljästyksissään.	6. Vaan ei hän tietänyt, mitä hän puhui; sillä he olivat hämmästyneet.	9:6 Waan ei hän tiennyt mitä hän puhui: sillä he olit hämmästynet.
9:7 Ja tuli pilvi, joka peitti heidät varjoonsa, ja pilvestä kuului ääni: "Tämä on minun rakas Poikani; kuulkaa häntä."	7. Ja pilvi tuli, joka ympäröi heidät, ja ääni tuli pilvestä, sanoen: tämä on minun rakas Poikani, kuulkaat häntä.	9:7 Ja pilwi tuli ja warjois heitä. Ja äni tuli pilwest/ sanoden: Tämä on minun racas Poican/ cuulcat händä.
9:8 Ja yhtäkkiä, kun he katsahivat ympärilleen, eivät he enää nähneet ketään muuta kuin Jeesuksen, joka yksinänsä oli heidän kanssaan.	8. Ja kohta kuin he ympäröi katsahivat, ei he enään ketään nähneet, vaan Jesuksen yksin heidän kanssansa.	9:8 Ja cohta cuin he ymbärins cadzahdit/ ei he ketän nähnet/ mutta Jesuxen yxinäns heidän cansans.
9:9 Ja heidän kulkiessaan alas vuorelta hän teroitti heille, etteivät kenellekään kertoisi, mitä olivat nähneet, ennenkuin vasta sitten, kun Ihmisen Poika oli noussut kuolleista.	9. Mutta kuin he menivät alas vuorelta, kielsi hän heidät kellenkään niitä sanomasta, mitä he näkivät, vaan sitte kuin Ihmisen Poika on kuolleista noussut.	9:9 Cosca he menit alas wuorelda/ kielsi Jesus heidän kellengän nijtä sanomast cuin he näit/ siihenasti cuin ihmisen Poica cuolleista ylösnousis.

9:10 Ja he pitivät mielessään sen sanan ja tutkistelivat keskenään, mitä kuolleista nouseminen oli.	10. Ja he pitivät sanan mielessänsä, ja tutkivat keskenänsä, mitä se olis, nousta ylös kuolleista.	9:10 Ja he pidit sen sanan mielesäns/ ja tutkeit keskenäns/ mitä se olis cuin hän sanoi: ylösnosta cuolluista.
9:11 Ja he kysyivät häneltä sanoen: "Kirjanoppineethan sanovat, että Eliaan pitää tuleman ensin?"	11. Ja he kysyivät häneltä sanoen: mitä kirjanoppineet sanovat, että Eliaan pitää ensin tuleman?	9:11 Ja he kysyit hänelle/ sanoden: mikä se on cuin Kirjanoppenet sanowat: Elian pitä ensin tuleman?
9:12 Niin hän sanoi heille: "Elias tosin tulee ensin ja asettaa kaikki kohdalleen. Mutta kuinka sitten on kirjoitettu Ihmisen Pojasta, että hän on paljon kärsivä ja tuleva halveksituksi?"	12. Mutta hän vastaten sanoi heille: Elias tosin tulee ensin ja ojentaa kaikki: ja niinkuin on Ihmisen Pojasta kirjoitettu, että hänen pitää paljon kärsimän ja katsottaman ylö.	9:12 Hän wastais/ ja sanoi heille: Elias tosin tule ensin ja toimitta caicki. Ja nijncuin on ihmisen Pojasta kirjoitettu/ hänen pitä paljo kärsimän/ ja ylöncadzottaman.
9:13 Mutta minä sanon teille: Elias onkin tullut, ja he tekivät hänelle, mitä tahtoivat, niinkuin hänestä on kirjoitettu."	13. Mutta minä sanon teille, että Elias on myös tullut, ja he tekivät hänelle, mitä he tahtoivat, niinkuin hänestä kirjoitettu oli.	9:13 Mutta minä sanon teille: Elias on tullut/ ja he teit hänelle mitä he tahdoit/ nijncuin hänestä kirjoitettu oli.
9:14 Ja kun he tulivat opetuslasten luo, näkivät he paljon kansaa heidän ympärillään ja kirjanoppineita väittelemässä heidän kanssaan.	14. Ja kuin hän tuli opetuslasten tykö, näki hän paljon kansaa heidän ympärillänsä, ja kirjanoppineet kamppailevan heidän kanssansa.	9:14 JA cuin hän tuli Opetuslastens tygö/ näki hän paljo Canssa heidän ymbärilläns ja Kirjanoppenet kyselewän heidä.
9:15 Ja kohta kun kaikki kansa hänet näki, hämmästyivät he ja riensivät hänen luoksensa ja tervehtivät häntä.	15. Ja kohta kuin kaikki kansa näki hänen, hämmästyivät he ja juosten tykö tervehtivät häntä.	9:15 Ja cuin caicki Canssa näit hänen/ hämmästyit he/ ja wastan juosten terwetit händä.
9:16 Ja hän kysyi heiltä: "Mitä te väittelette heidän kanssaan?"	16. Ja hän kysyi kirjanoppineilta: mitä te kamppaillette keskenänne?"	9:16 Ja hän kysyi Kirjanoppenuilda/ mitä te kyselittä keskenän?"
9:17 Silloin vastasi eräs mies kansanjoukosta hänelle: "Opettaja, minä toin sinun tykösi poikani, jossa on mykkä henki.	17. Niin yksi kansan seasta vastasi ja sanoi: Mestari, minä toin sinun tykö poikani, jolla on mykkä henki.	9:17 Nijn yxi Canssan seast wastais/ ja sanoi: Mestari/ minä toin sinun tygös poicani/ jolla on myckä hengi:
9:18 Ja missä vain se käy hänen kimppuunsa, riuhtoo se häntä, ja hänestä lähtee vaahto, ja hän kiristelee hampaitaan; ja hän kuihtuu. Ja minä sanoin sinun opetuslapsillesi, että he ajaisivat sen ulos, mutta he eivät kyenneet."	18. Ja kuin hän rupee hänen kimppuunsa, niin hän repelee häntä, ja hän vaahtuu, ja kiristelee hampaitansa, ja kuivettuu. Ja minä sanoin sinun opetuslapsilles, että he ajaisivat hänen ulos, ja ei he voineet.	9:18 Ja cosca hän rupee hänen kimpuuns/ nijn hän repele händä/ ja hän wahtu/ ja kiristele hambaitans/ ja cuiwettu. Ja minä sanoin sinun Opetuslapsilles/ että he ajaisit hänen ulos/ ja ei he woinet.
9:19 Hän vastasi heille sanoen: "Voi, sinä epäuskoinen sukupolvi, kuinka kauan minun täytyy olla teidän luonanne? Kuinka kauan kärsiä teitä? Tuokaa hänet minun tyköni."	19. Niin hän vastasi ja sanoi: oi sinä uskotoin sukukunta! kuinka kauan minun pitää oleman teidän kanssanne? kuinka kauan minä teitä kärsin? Tuokaat häntä minun tyköni.	9:19 Nijn hän wastais ja sanoi: sinä uscotoin sucucunda/ cuinga cauwan minun pitä oleman teidän cansan? cuinga cauwan minä teitä kärsin? tuocat händä minun tygöni.
9:20 Niin he toivat hänet hänen tykönsä. Ja heti kun hän näki Jeesuksen, kouristi henki häntä, ja hän kaatui maahan, kieritteli itseään, ja hänestä lähti vaahto.	20. Ja he toivat sen hänen tykönsä. Ja kuin hän näki hänen, repäisi kohta henki häntä, ja hän lankesi maahan, ja kieritteli itsiänsä ja vaahtui.	9:20 Ja he toit sen hänen tygöns. Ja cohta cuin hengi näki hänen/ rewäis hän händä/ ja langeis maahan ja kieritteli händäns ja wahtui.
9:21 Ja Jeesus kysyi hänen isältään: "Kuinka kauan aikaa tätä on hänessä ollut?" Niin hän sanoi: "Pienestä pitäen.	21. Ja hän kysyi hänen isältänsä: kuinka paljon aikaa sitte on kuin tämä on hänelle tullut? Hän sanoi: lapsuudesta;	9:21 Ja hän kysyi hänen Isällens: cuinga paljo aica sijtte on/ cuin tämä on hänelle tullut? hän sanoi/ lapsudest.

9:22 Ja monesti se on heittänyt hänet milloin tuleen, milloin veteen, tuhotakseen hänet. Mutta jos sinä jotakin voit, niin armahda meitä ja auta meitä."	22. Ja hän heitti hänen usein tuleen ja vesiin, että hän hukuttais hänen. Mutta jos sinä jotakin voit, niin auta meitä ja armahda meidän päällemme.	9:22 Ja hän heitti hänen usein tuleen ja wesijn/ että hän hucutais hänen. Mutta jos sinä jotakin voit/ nijn armahda meidän päällem ja auta meitä.
9:23 Niin Jeesus sanoi hänelle: "'Jos voit!' Kaikki on mahdollista sille, joka uskoo."	23. Niin sanoi Jesus hänelle: jos sinä sen voit uskoa, kaikki ovat uskovaiselle mahdolliset.	9:23 Nijn sanoi Jesus hänelle: jos sinä sen uscot/ sillä caicki owat uscowaisille mahdolliset.
9:24 Ja heti lapsen isä huusi ja sanoi: "Minä uskon; auta minun epäuskoani."	24. Ja kohta pojan isä huusi itkien ja sanoi: Herra, minä uskon, auta minun epäuskoani.	9:24 Ja cohta pojan Isä huusi itkein/ ja sanoi: Herra/ minä uscon/ auta minun epäuscoani.
9:25 Mutta kun Jeesus näki, että kansaa riensi sinne, nuhteli hän saastaista henkeä ja sanoi sille: "Sinä mykkä ja kuuro henki, minä käsken sinua: lähde ulos hänestä, äläkä enää häneen mene."	25. Mutta kuin Jesus sen näki, että kansa ynnä juoksi tykö, nuhteli hän sitä saastaista henkeä, sanoen hänelle: sinä mykkä ja kuuro henki! minä käsken sinua, mene ulos hänestä, ja älä tästedes hänen sisällensä mene.	9:25 Cosca Jesus näki/ että Canssa juoxi tygö/ nuhteli hän sitä saastaist henge/ sanoden: sinä myckä ja cuuroi hengi/ minä käsken sinua/ mene ulos hänestä/ ja älä enä hänen sisällens mene.
9:26 Niin se huusi ja kouristi häntä kovasti ja lähti ulos. Ja hän kävi ikäänkuin kuolleeksi, niin että monet sanoivat: "Hän kuoli."	26. Niin se huusi ja repeli kovin häntä, ja läksi ulos. Ja se tuli niinkuin kuollut, niin että moni sanoi: hän on kuollut.	9:26 Nijn se hengi parcui/ ja repeli cowan händä/ ja ulos läxi. Ja se tuli nijncuin cuollu/ nijn että moni sanoi: hän on cuollut.
9:27 Mutta Jeesus tarttui hänen käteensä ja nosti hänet ylös. Ja hän nousi.	27. Mutta Jesus tarttui hänen käteensä ja nosti hänen, ja hän nousi.	9:27 Mutta Jesus tartui hänen käteens/ ja nosti hänen/ ja se nousi.
9:28 Ja kun Jeesus oli mennyt huoneeseen, niin hänen opetuslapsensa kysyivät häneltä eriksensä: "Miksi emme me voineet ajaa sitä ulos?"	28. Ja kuin hän oli huoneeseen mennyt sisälle, kysyivät hänen opetuslapsensa häneltä erinänsä: miksi emme voineet häntä ajaa ulos?	9:28 Ja cuin hän oli huonesen mennyt/ kysyit hänen Opetuslapsens hänelä salaisest: mixemme woinet händä aja ulos?
9:29 Hän sanoi heille: "Tätä lajia ei saa lähtemään ulos muulla kuin rukouksella ja paastolla."	29. Ja hän sanoi heille: tämä suku ei taida millään muulla kuin rukouksella ja paastolla mennä ulos.	9:29 Ja hän sanoi: tämä lai ei taida millän muulla cuin rucouxella ja paastolla ulosmennä.
9:30 Ja he lähtivät sieltä ja kulkivat Galilean läpi; ja hän ei tahtonut, että kukaan saisi sitä tietää.	30. Ja he läksivät ulos sieltä ja vaelsivat Galilean lävitse, ja ei hän tahtonut sitä kenenkään tietää.	9:30 JA he läxit siellä ja waelsit Galilean läpidze/ eikä tahtonet sitä kellengän sanoa.
9:31 Sillä hän opetti opetuslapsiaan ja sanoi heille: "Ihmisen Poika annetaan ihmisten käsiin, ja he tappavat hänet; ja kun hän on tapettu, nousee hän kolmen päivän perästä ylös."	31. Sillä hän opetti opetuslapsiansa ja sanoi heille: Ihmisen Poika annetaan ylön ihmisten käsiin, ja he tappavat hänen; ja kuin hän on tapettu, niin hän kolmantena päivänä nousee ylös.	9:31 Nijn hän opetti Opetuslapsians/ ja sanoi heille: ihmisen Poica ylönannetan ihmisten käsijn/ ja he tappawat hänen/ ja cuin hän on tapettu/ nijn hän colmandena päiwänä ylösouse.
9:32 Mutta he eivät käsittäneet sitä puhetta ja pelkäsivät häneltä kysyä.	32. Mutta ei he ymmärtäneet sitä mitä hän sanoi, ja pelkäsivät häneltä kysyä.	9:32 Mutta ei he ymmärtänet sitä cuin hän sanoi: ja pelkäisit myös hänelä kysyä.
9:33 Ja he saapuivat Kapernaumiin. Ja kotiin tultuaan hän kysyi heiltä: "Mistä te tiellä keskustelitte?"	33. Ja hän tuli Kapernaumiin, ja kotona ollessa kysyi hän heiltä: mitä te tiellä keskenänne kamppailitte?	9:33 JA hän tuli Capernaumijn/ ja cotona olles/ kysyi hän heille: mitä te tiellä keskenän kyselittä?
9:34 Mutta he olivat vaiti; sillä he olivat tiellä keskustelleet toistensa kanssa siitä, kuka oli suurin.	34. Mutta he vaikenivat; sillä he olivat kamppailleet tiellä keskenänsä, kuka heistä suurin olis.	9:34 Mutta he waickenit: sillä he olit kysynet keskenäns/ cuca heistä suurin olis.

9:35 Ja hän istuutui, kutsui ne kaksitoista ja sanoi heille: "Jos joku tahtoo olla ensimmäinen, on hänen oltava kaikista viimeinen ja kaikkien palvelija."	35. Ja kuin hän istui, kutsui hän ne kaksitoistakymmettä ja sanoi heille: jos joku tahtoo ensimmäinen olla, sen pitää oleman kaikkein viimeinen ja kaikkein palvelian.	9:35 Ja cuin hän istui/ cudzui hän ne caxitoistakymmendä/ ja sanoi heille: joca tahto ensimäinen olla/ sen pitä oleman caickein wijmeisen/ ja caickein palwelian.
9:36 Ja hän otti lapsen ja asetti sen heidän keskellensä; ja otettuaan sen syliinsä hän sanoi heille:	36. Ja hän otti lapsen ja asetti sen heidän keskellensä. Ja kuin hän otti sen syliinsä, sanoi hän heille:	9:36 Ja nijn hän otti yhden lapsen/ ja asetti heidän keskellens. 9:37 Ja cuin hän otti sen sylijns/ sanoi hän heille:
9:37 "Joka ottaa tykönsä yhden tämänkaltaisen lapsen minun nimeeni, se ottaa tykönsä minut; ja joka minut ottaa tykönsä, se ei ota tykönsä minua, vaan hänet, joka on minut lähettänyt."	37. Kuka ikänä yhden tainkaltaisen lapsen korjaa minun nimeeni, se korjaa minun: ja joka minun korjaa, ei hän minua korjaa, vaan sen, joka minun lähetti.	Cuca yhden taencaltaisen lapsen corja minun nimeni tähden/ se corja minun/ ja joca minun corja/ ei hän minua corja/ mutta sen joca minun lähetti.
9:38 Johannes sanoi hänelle: "Opettaja, me näimme erään, joka ei seuraa meitä, sinun nimessäsi ajavan ulos riivaajia; ja me kielsimme häntä, koska hän ei seurannut meitä."	38. Mutta Johannes vastasi häntä sanoen: Mestari, me näimme yhden sinun nimelläs perkeleitä ajavan ulos, joka ei seuraa meitä, ja me kielsimme häntä, ettei hän seuraa meitä.	9:38 MUtta Johannes wastais hänelle/ sanoden: Mestari/ me näimme yhden sinun nimelläs Perkeleitä ulosajawan/ ja ei hän seura meitä/ ja me kielsim händä meitä seuramast.
9:39 Mutta Jeesus sanoi: "Älkää häntä kieltäkö; sillä ei kukaan, joka tekee voimallisen teon minun nimeeni, voi kohta sen jälkeen puhua minusta pahaa."	39. Niin Jesus sanoi: älkäät häntä kieltäkö; sillä ei ole ketään, joka tekee voimallisen työn minun nimeni kautta, ja taitaa kohta pahasti puhua minusta.	9:39 Nijn Jesus sanoi: ei teidän pitänyt händä kieldämän: sillä ei kengän tee jotacuta voimallista työtä minun nimeni cautta/ joca cohta pahast puhu minusta.
9:40 Sillä joka ei ole meitä vastaan, se on meidän puolellamme.	40. Sillä joka ei ole meitä vastaan, se on meidän edestämme.	9:40 Sillä joca ei ole meitä wastan/ se on meidän cansam.
9:41 Sillä joka antaa teille juodaksenne maljallisen vettä siinä nimessä, että te olette Kristuksen omia, totisesti minä sanon teille: se ei jää palkkaansa vaille.	41. Sillä kuka ikänä juottaa teitä vesipikarilla minun nimeeni, että te olette Kristuksen, totisesti sanon minä teille: ei hän suinkaan kadota palkkaansa.	9:41 Ja cuca juotta teitä wesi picarilla minun nimeeni/ että te oletta Christuxen/ totisest sanon minä teille: ei hänelle suingan sitä pidetä maxamat.
9:42 Ja joka viettelee yhden näistä pienistä, jotka uskovat, sen olisi parempi, että myllynkivi olisi pantu hänen kaulaansa ja hänet olisi heitetty mereen.	42. Ja kuka ikänä pahentaa yhden vähimmistä, jotka uskovat minun päälleni, parempi olisi hänelle, jos myllyn kivi pantaisiin hänen kaulaansa ja heitettäisiin mereen.	9:42 Ja cuca yhden nijstä vähimmist/ jotca uscaltawat minun päälleni/ pahenda/ parambi olis hänelle/ jos myllyn kiwi hänen caulaans ripustettu olis/ ja mereen heitetty olis.
9:43 Ja jos sinun kätesi viettelee sinua, hakkaa se poikki. Parempi on sinulle, että käsipuolena menet elämään sisälle, kuin että, molemmat kädet tallella, joudut helvettiin, sammumattomaan tuleen,	43. Jos kätes on sinulle pahennukseksi, niin hakkaa se pois: parempi on sinun käsipuolena elämään mennä, kuin jos sinulla olis kaksi kättä ja menisit helvettiin, sammumattomaan tuleen,	9:43 JOs sinun kätes on sinulle pahennuxexi/ nijn hacka se pois/ parambi on sinun käsipuolna elämähän mennä/ cuin sinulla olis caxi kättä ja mennä Helwettijn/ ijancaickiseen tuleen/
9:44 jossa heidän matonsa ei kuole eikä tuli sammuu.	44. Kussa ei heidän matonsa kuole, eikä tuli sammuteta.	9:44 Cusa ei heidän matons cuole/ eikä tuli sammuteta.

9:45 Ja jos sinun jalkasi viettelee sinua, hakkaa se poikki. Parempi on sinulle, että jalkapuolena menet elämään sisälle, kuin että sinut, molemmat jalat tallella, heitetään helvettiin,	45. Ja jos jalkas on sinulle pahennukseksi, hakkaa se pois: parempi on sinulle, että ontuvana elämään menet, kuin jos sinulla olis kaksi jalkaa ja heitettäisiin helvettiin, sammumattomaan tuleen,	9:45 Ja jos sinun jalcas on sinulle pahennuxexi/ hacka se pois/ parambi on sinun ettäs onduwana elämään menet/ cuin sinulla olis caxi jalca/ ja heitetäisin Helwettijn/ ijancaickiseen tuleen/
9:46 jossa heidän matonsa ei kuole eikä tuli sammu	46. Kussa ei heidän matonsa kuole, eikä tuli sammuteta.	9:46 Cusa ei heidän matons cuole/ eikä tuli sammuteta.
9:47 Ja jos sinun silmäsi viettelee sinua, heitä se pois. Parempi on sinulle, että silmäpuolena menet sisälle Jumalan valtakuntaan, kuin että sinut, molemmat silmät tallella, heitetään helvettiin,	47. Ja jos silmäs on sinulle pahennukseksi, niin heitä se pois: parempi on sinun silmäpuolena Jumalan valtakuntaan sisälle mennä, kuin jos sinulla olis kaksi silmää ja heitettäisiin helvetin tuleen,	9:47 Ja jos sinun silmäs on sinulle pahennuxexi/ nijn puhcais se/ parambi on sinun silmäpuolla Jumalan waldacundan mennä/ cuin sinulla olis caxi silmä/ ja heitetäisin Helwetin tuleen/
9:48 jossa heidän matonsa ei kuole eikä tuli sammu.	48. Kussa ei heidän matonsa kuole, eikä tuli sammuteta.	9:48 Cusa ei heidän matons cuole/ eikä tuli sammuteta.
9:49 Sillä jokainen ihminen on tulella suolattava, ja jokainen uhri on suolalla suolattava.	49. Sillä kaikki pitää tulella suolattaman, ja jokainen uhri pitää suolalla suolattaman.	9:49 Sillä caicki pitä tulella suolattaman/ ja jocainen uhri pitä suolalla suolattaman.
9:50 Suola on hyvä; mutta jos suola käy suolattomaksi, millä te sen maustatte? Olkoon teillä suola itsessänne, ja pitäkää keskenänne rauha."	50. Suola on hyvä; mutta jos suola tulee mauttomaksi, millä te sen höystätte? Pitäkää itse teissänne suola, ja rauha teidän keskenänne.	9:50 Suola on hywä/ mutta jos suola tule mauttomaxi/ millä te sen höystätte? pitäkät idze teisänne suola/ ja rauha teidän keskenän.
10 LUKU	10 LUKU	X. Lucu .
10:1 Ja hän nousi sieltä ja tuli Juudean alueelle, kulkien Jordanin toista puolta. Ja taas kokoontui paljon kansaa hänen luoksensa, ja tapansa mukaan hän taas opetti heitä.	1. Ja kuin hän sieltä läksi, tuli hän Juudan maan äärille sen maakunnan kautta, joka on sillä puolella Jordania. Ja kansa kokoontui taas hänen tykönsä, ja niinkuin hän oli tottunut, niin hän taas opetti heitä.	10:1 JA cuin hän sieldä läxi/ tuli hän Judan maan ärilie/ sen maacunnan cautta/ joca on sillä puolella Jordanin. Ja Canssa coconnui taas hänen tygöns/ ja nijncuin hän oli tottunut/ nijn hän taas opetti heitä.
10:2 Ja fariseuksia tuli hänen luoksensa, ja kiusaten häntä he kysyivät häneltä, oliko miehen lupa hyljätä vaimonsa.	2. Ja Pharisealaiset tulivat ja kysyivät häneltä: saako mies vaimonsa hyljätä? kiusaten häntä.	10:2 JA Phariseuxet tulit ja kysyit hänelle: sopico miehen waimons hyljätä? kiusaten händä.
10:3 Hän vastasi ja sanoi heille: "Mitä Mooses on teille säätänyt?"	3. Mutta hän vastaten sanoi heille: mitä Moses teille käski?	10:3 Mutta hän wastaten sanoi heille: cuinga Moses teille käski?
10:4 He sanoivat: "Mooses salli kirjoittaa erokirjan ja hyljätä vaimon."	4. He sanoivat: Moses salli kirjoittaa erokirjan ja hyljätä.	10:4 He sanoit: Moses salli erokirjan kirjoitta ja eroitta.
10:5 Niin Jeesus sanoi heille: "Teidän sydämenne kovuuden tähden hän kirjoitti teille tämän säädöksen.	5. Ja Jesus vastaten sanoi heille: teidän sydämenne kovuuden tähden kirjoitti hän teille sen käskyn.	10:5 Jesus wastaten sanoi heille: teidän sydämen cowuden tähden kirjoitti hän teille sen käskyn.
10:6 Mutta luomakunnan alusta Jumala 'on luonut heidät mieheksi ja naiseksi.	6. Mutta luomisen alusta on Jumala heidät luonut mieheksi ja vaimoksi.	10:6 Mutta luonnon algusta on Jumala heidän luonut miehexi ja waimoxi.

10:7 Sentähden mies luopukoon isästänsä ja äidistänsä ja liityköön vaimoonsa.	7. Sentähden pitää ihmisen eriämän isästänsä ja äidistänsä, ja pitää vaimoonsa yhdistymän.	10:7 Sentähden pitää ihmisen eriämän Isästänsä ja äitistänsä/ ja pitää idzens vaimoonsa yhdistämän/
10:8 Ja ne kaksi tulevat yhdeksi lihaksi.' Niin eivät he enää ole kaksi, vaan yksi liha.	8. Ja niin tulevat kaksi yhdeksi lihaksi, niin ettei he ole silleen kaksi, mutta yksi liha.	ja nijn tulewat caxi yhdexi lihaxi. 10:8 Ja ei he ole sillen caxi/ mutta yxi liha.
10:9 Minkä siis Jumala on yhdistänyt, sitä älköön ihminen erottako."	9. Mitä siis Jumala on yhteen sovittanut, ei ihmisen pidä sitä eroittaman.	10:9 Mitä sijs Jumala on yhten sowittanut/ ei ihmisen pidä sitä eroittaman.
10:10 Ja heidän mentyään huoneeseen opetuslapset taas kysyivät häneltä tätä asiaa.	10. Ja hänen opetuslapsensa kysyivät taas häneltä kotona siitä asiasta.	10:10 Ja hänen Opetuslapsens kysyit taas cotona sijtä asiasta.
10:11 Ja hän sanoi heille: "Joka hylkää vaimonsa ja nai toisen, se tekee huorin häntä vastaan.	11. Ja hän sanoi heille: kuka ikänä hylkää vaimonsa, ja nai toisen, se tekee huorin häntä vastaan.	10:11 Ja hän sanoi heille: joca hänens eroitta waimostans/ ja nai toisen/ se teke huorin händä wastan.
10:12 Ja jos vaimo hylkää miehensä ja menee naimisiin toisen kanssa, niin hän tekee huorin."	12. Ja jos vaimo hylkää miehensä ja huolee toiselle, hän tekee huorin.	10:12 Ja jos vaimo eriä miehestäns/ ja huole toiselle/ hän teke huorin.
10:13 Ja he toivat hänen tykönsä lapsia, että hän koskisi heihin; mutta opetuslapset nuhtelivat tuojia.	13. Ja he toivat hänen tykönsä lapsia, että hän heihin rupeais; niin opetuslapset nuhtelivat niitä, jotka heitä toivat.	10:13 JA he toit hänen tygöns lapsia/ että hän heihin rupeis. Nijn Opetuslapset nuhtelit heitä/ jotca nijtä toit.
10:14 Mutta kun Jeesus sen näki, närkästyi hän ja sanoi heille: "Sallikaa lasten tulla minun tyköni, älkääkä estäkö heitä, sillä senkaltaisten on Jumalan valtakunta.	14. Mutta kuin Jesus sen näki, närkästyi hän ja sanoi heille: sallikaat lasten tulla minun tyköni, ja älkäätki kieltäkö heitä; sillä senkaltaisten on Jumalan valtakunta.	10:14 Cosca Jesus sen näki/ närkästyi hän/ ja sanoi heille: sallicat lasten tulla minun tygöni/ ja älkät kiöldäkö heitä: sillä sencaltaisten on Jumalan waldacunda.
10:15 Totisesti minä sanon teille: joka ei ota vastaan Jumalan valtakuntaa niinkuin lapsi, se ei pääse sinne sisälle."	15. Totisesti sanon minä teille: jokainen, joka ei Jumalan valtakuntaa ota vastaan niinkuin lapsi, ei hän suinkaan siihen tule sisälle.	10:15 Totisest sanon minä teille: jocainen cuin ei Jumalan waldacunda ota nijncuin lapsi/ ei hän suingan sinne tule.
10:16 Ja hän otti heitä syliinsä, pani kätensä heidän päällensä ja siunasi heitä.	16. Ja hän otti heitä syliinsä, ja pani kätensä heidän päällensä, ja siunasi heitä.	10:16 Ja hän otti heitä sylijs/ ja pani kätens heidän päällens/ ja siunais heitä.
10:17 Ja hänen sieltä tielle mennessään juoksi muuan hänen luoksensa, polvistui hänen eteensä ja kysyi häneltä: "Hyvä opettaja, mitä minun pitää tekemän, että minä iankaikkisen elämän perisin?"	17. Ja kuin hän oli lähtenyt ulos tielle, tuli yksi juosten, lankesi polvillensa hänen eteensä ja kysyi häneltä: hyvä Mestari! mitä minun pitää tekemän, että minä ijancaikkisen elämän perisin?"	10:17 JA cuin hän tielle lähtenyt oli/ tuli yxi juosten/ cumarsi händä/ kysyi hänelle ja sanoi: hywä Mestari/ mitä minun pitä tekemän/ että minä ijancaickisen elämän perisin?"
10:18 Mutta Jeesus sanoi hänelle: "Miksi sanot minua hyväksi? Ei kukaan ole hyvä paitsi Jumala yksin.	18. Niin Jesus sanoi hänelle: miksis sanot minun hyväksi? Ei kenkään ole hyvä, vaan yksin Jumala.	10:18 Nijn Jesus sanoi hänelle: mixis sanot minun hywäxi? Ei kengän ole hywä/ mutta ainoa Jumala.
10:19 Käskyt sinä tiedät: 'Älä tapa', 'Älä tee huorin', 'Älä varasta', 'Älä sano väärää todistusta', 'Älä toiselta anasta', 'Kunnioita isääsi ja äitiäsi.'"	19. Kylläs käskyt tiedät: ei sinun pidä huorin tekemän: ei sinun pidä tappaman: ei sinun pidä varastaman: ei sinun pidä väärää todistusta sanoman: ei sinun pidä pettämän: kunnioita isääs ja äitiäs.	10:19 Kylläs käskyt tiedät: Älä tee huorin/ älä tapa/ älä warasta/ älä wäärä todistust sano/ älä wiettele/ cunnioita Isäs ja äitiäs.

10:20 Mutta hän sanoi hänelle: "Opettaja, niitä kaikkia minä olen noudattanut nuoruudestani asti."	20. Mutta se vastasi ja sanoi hänelle: Mestari, nämä kaikki olen minä pitänyt hamasta minun nuoruudestani.	10:20 Se wastais/ ja sanoi hänelle: Mestari/ nämät caicki olen minä pitänyt hamast minun nuoruudestani.
10:21 Niin Jeesus katsoi häneen ja rakasti häntä ja sanoi hänelle: "Yksi sinulta puuttuu: mene, myy kaikki, mitä sinulla on, ja anna köyhille, niin sinulla on oleva aarre taivaassa; ja tule ja seuraa minua."	21. Mutta kuin Jesus katsahti hänen päällensä, rakasti hän häntä, ja sanoi hänelle: yksi sinulta puuttuu: mene, myy kaikki, mitä sinulla on, ja anna vaivaisille; ja sinulla pitää oleman tavara taivaassa: ja tule, seuraa minua, ottain risti.	10:21 Mutta cosca Jesus cadzahti hänen päällens/ racasti hän händä/ ja sanoi hänelle: yxi sinulda puuttu/ mene ja myy caicki mitä sinulla on ja anna waiwaisten/ ja sinä saat tawaran Taiwas/ ja tule minua seuraman/ ottain risti.
10:22 Mutta hän synkistyi siitä puheesta ja meni pois murheellisena, sillä hänellä oli paljon omaisuutta.	22. Mutta hän tuli siitä puheesta murheelliseksi, ja meni pois murheissansa; sillä hänellä oli paljo tavaraa.	10:22 Mutta hän tuli sijtä puhesta murhellisexi/ ja meni pois murehisans: sillä hänellä oli paljo tawarata.
10:23 Silloin Jeesus katsoi ympärilleen ja sanoi opetuslapsillensa: "Kuinka vaikea onkaan niiden, joilla on tavaraa, päästä Jumalan valtakuntaan!"	23. Ja kuin Jesus katsahti ympärillensä, sanoi hän opetuslapsillensa: kuinka työläästi ne, joilla varaa on, tulevat Jumalan valtakuntaan!	10:23 JA cuin Jesus cadzahti ymbärins/ sanoi hän Opetuslapsillens: cuinga työläst rickat tulewat Jumalan waldacundan.
10:24 Niin opetuslapset hämmästyivät hänen sanoistaan. Mutta Jeesus rupesi taas puhumaan ja sanoi heille: "Lapset, kuinka vaikea onkaan niiden, jotka luottavat tavaraansa, päästä Jumalan valtakuntaan!"	24. Mutta opetuslapset hämmästyivät näistä hänen sanoistansa. Niin Jesus taas vastaten sanoi: rakkaat pojat! kuinkas työläs on niiden tulla Jumalan valtakuntaan, jotka tavaroihinsa uskaltavat.	10:24 Mutta Opetuslapset hämmästyit hänen sanastans. Nijn Jesus taas wastaten sanoi heille: rackat pojat/ cuinga työläs on nijden tulla Jumalan waldacundan/ jotca tawaroihins uscaldawat.
10:25 Helpompi on kamelin käydä neulansilmän läpi kuin rikkaan päästä Jumalan valtakuntaan."	25. Huokiampi on kamelin käydä neulan silmän lävitse, kuin rikkaan Jumalan valtakuntaan sisälle tulla.	10:25 Huokiambi on Camelin käydä neulan silmän läpidze/ cuin rickan Jumalan waldacundan.
10:26 Niin he hämmästyivät yhä enemmän ja sanoivat toisillensa: "Kuka sitten voi pelastua?"	26. Mutta he hämmästyivät vielä sitte sangen suuresti, sanoen keskenänsä: ja kuka taitaa autuaaksi tulla?	10:26 Mutta he ihmettelit wielä sijtte sangen suurest keskenäns/ sanoden: cuca taita autuaxi tulla?
10:27 Jeesus katsoi heihin ja sanoi: "Ihmisille se on mahdotonta, mutta ei Jumalalle; sillä Jumalalle on kaikki mahdollista."	27. Niin Jesus katsahti heidän päällensä, ja sanoi: ihmisten tykönä on se mahdotoin, mutta ei Jumalan tykönä; sillä kaikki ovat Jumalan tykönä mahdolliset.	10:27 Nijn Jesus cadzahti heidän päällens/ ja sanoi: ihmisten tykönä on se mahdotoin/ mutta ei Jumalan tykönä: sillä caicki cappalet owat Jumalan tykönä mahdolliset.
10:28 Niin Pietari rupesi puhumaan sanoen hänelle: "Katso, me olemme luopuneet kaikesta ja seuranneet sinua."	28. Niin Pietari rupesi sanomaan hänelle: katso, me olemme kaikki antaneet ylön, ja seuranneet sinua.	10:28 NIjn Petari rupeis sanoman hänelle: cadzo/ me olemma caicki ylönandanet/ ja seurannet sinua.
10:29 Jeesus sanoi: "Totisesti minä sanon teille: ei ole ketään, joka minun tähteni ja evankeliumin tähden on luopunut talosta tai veljistä tai sisarista tai äidistä tai isästä tai lapsista tai pelloista,	29. Mutta Jesus vastasi ja sanoi: totisesti sanon minä teille: ei ole kenkään, joka jätti huoneen, taikka veljet eli sisaret, taikka isän eli äidin, taikka vaimon eli lapset, taikka pellot, minun ja evankeliumin tähden,	10:29 Jesus wastais/ ja sanoi: totisest sanon minä teille: ei ole kengän/ joca jätti huonens/ taicka weljens eli sisarens/ taicka Isäns eli äitins/ taicka waimons eli lapsens/ taicka peldons/ minun ja Evangeliumin tähden.

10:30 ja joka ei saisi satakertaisesti: nyt tässä ajassa taloja ja veljiä ja sisaria ja äitejä ja lapsia ja peltoja, vainojen keskellä, ja tulevassa maailmassa iankaikkista elämää.	30. Ellei hän saa jälleen satakertaisesti nyt tällä ajalla huoneita ja veljiä, ja sisaria, ja äitejä, ja lapsia, ja peltoja vastoinkäymisillä * , ja tulevaisessa maailmassa ijancaikkisen elämän.	10:30 Ellei hän saa jälleens nyt tällä ajalla satakertaisest huoneita ja veljiä/ sisarita ja äitiä/ lapsia ja peldoja/ wastoinkäymisellä/ ja tulewaises mailmas ijancaickisen elämän.
10:31 Mutta monet ensimmäiset tulevat viimeisiksi ja viimeiset ensimmäisiksi."	31. Mutta monta ensimmäistä tulee jälkimäiseksi, ja jälkimäistä ensimmäiseksi.	10:31 Mutta monda ensimmäistä tule jälkimäisexi/ ja jälkimäistä ensimmäisexi.
10:32 Ja he olivat matkalla, menossa ylös Jerusalemiin, ja Jeesus kulki heidän edellään; ja heidät valtasi hämmästys, ja ne, jotka seurasivat, olivat peloissaan. Ja hän otti taas tykönsä ne kaksitoista ja rupesi heille puhumaan, mitä hänelle oli tapahtuva:	32. Mutta he olivat tiellä menemässä ylös Jerusalemiin; ja Jesus kävi heidän edellänsä, ja he hämmästyivät, ja seurasivat häntä ja pelkäsivät. Ja hän otti taas ne kaksitoistakymmentä tykönsä ja rupesi heille sanomaan, mitä hänelle tapahtuva oli:	10:32 JA he olit tiellä menemäs Jerusalemijn/ ja Jesus käwi heidän edelläns/ ja he hämmästyit/ ja seuraisit händä ja pelkäisit. 10:33 Ja Jesus otti taas ne caxitoistakymmendä tygöns/ ja rupeis heille sanoman/ mitä hänelle tapahtuwa oli.
10:33 "Katso, me menemme ylös Jerusalemiin, ja Ihmisen Poika annetaan ylipappien ja kirjanoppineitten käsiin, ja he tuomitsevat hänet kuolemaan ja antavat hänet pakanain käsiin;	33. Katso, me menemme ylös Jerusalemiin, ja Ihmisen Poika annetaan ylönpappein päämiehille ja kirjanoppineille, ja he tuomitsevat hänen kuolemaan ja antavat ylönhänen pakanoille;	Cadzo/ me menem ylös Jerusalemijn/ ja ihmisen Poica ylönnannetan Pappein päämiehille ja Kirjanoppenuille/ ja he duomidzewat hänen cuolemaan/ ja ylönnandawat pacanoille.
10:34 ja ne pilkkaavat häntä ja sylkevät häntä ja ruoskivat häntä ja tappavat hänet; ja kolmen päivän perästä hän on nouseva ylös."	34. Ja he pilkkaavat häntä, ja pieksävät hänen, ja sylkevät hänen päällensä, ja tappavat hänen; ja kolmantena päivänä hän nousee ylös.	10:34 Ja he pilckawat händä/ ja piexewät hänen ja sylkewät hänen päällens ja tappawat hänen/ ja colmandena päiwänä hän ylösnouse.
10:35 Ja Jaakob ja Johannes, Sebedeuksen pojat, menivät hänen luoksensa ja sanoivat hänelle: "Opettaja, me tahtoisimme, että tekisit meille, mitä sinulta anomme."	35. Niin tuli hänen tykönsä Jakob ja Johannes, Zebedeuksen pojat, sanoen: Mestari! me tahdomme, että tekisit, mitä me anomme.	10:35 NIjn tuli hänen tygöns Jacobus ja Johannes Zebedeuxen pojat/ sanoden: Mestari/ me tahdomma/ että tekisit mitä me anomma.
10:36 Hän sanoi heille: "Mitä tahdotte, että minä teille tekisin?"	36. Niin hän sanoi heille: mitä te tahdotte minua teillenne tekemään?	10:36 Hän sanoi heille: mitä te tahdotta minua teillen tekemän?
10:37 Niin he sanoivat hänelle: "Anna meidän istua toisen oikealla ja toisen vasemmalla puolellasi, sinun kirkkaudessaasi."	37. Vaan he sanoivat hänelle: anna toisen meistä istua oikialla ja toisen vasemmalla puolellas sinun kunniassas.	10:37 He sanoit hänelle: Anna toisen meistä istua sinun oikialla/ ja toisen wasemalla puolellas sinun cunniasas.
10:38 Mutta Jeesus sanoi heille: "Te ette tiedä, mitä anotte. Voitteko juoda sen maljan, jonka minä juon, tahi tulla kastetuiksi sillä kasteella, jolla minut kastetaan?"	38. Mutta Jesus sanoi heille: ette tiedä, mitä te anotte. Voitteko juoda sen kalkin, jonka minä juon, ja sillä kasteella kastettaa, jolla minä kastetaan?	10:38 Jesus sanoi heille: et te tiedä mitä te anotta/ woitteco juoda sen Calkin/ cuin minä juon: ja sillä Castella castetta/ jolla minä castetan?
10:39 He sanoivat hänelle: "Voimme." Niin Jeesus sanoi heille: "Sen maljan, jonka minä juon, te tosin juotte, ja sillä kasteella, jolla minut kastetaan, kastetaan teidätkin;	39. Vaan he sanoivat hänelle: voimme. Niin sanoi Jesus heille: sen kalkin tosin te juotte, jonka minä juon, ja sillä kasteella te kastetaan, jolla minä kastetaan;	10:39 He sanoit: woimma. Sanoi Jesus heille: sen Calkin tosin te juotta/ jonga minäkin juon: ja sillä Castella te castetan/ jolla minäkin castetan:

10:40 mutta minun oikealla tai vasemmalla puolellani istuminen ei ole minun annettavissani, vaan se annetaan niille, joille se on valmistettu."	40. Mutta istua minun oikealla ja vasemmalla puolellani, ei ole minun antamisellani, mutta niille, joille se valmistettu on.	10:40 Mutta istua minun oikealla ja vasemmalla puolellani/ ei ole minun antamisellani/ mutta se tapahtu niille/ joille se valmistettu on.
10:41 Kun ne kymmenen sen kuulivat, alkoivat he närkästyä Jaakobiin ja Johannekseen.	41. Ja kuin ne kymmenen sen kuulivat, rupesivat he närkästymään Jakobin ja Johanneksen tähden.	10:41 JA cuin ne kymmenen sen cuulit/ rupeisit he närkästymän Jacobin ja Johannexen tähden.
10:42 Mutta Jeesus kutsui heidät tykönsä ja sanoi heille: "Te tiedätte, että ne, joita kansojen ruhtinaiksi katsotaan, herroina niitä hallitsevat, ja että kansojen mahtavat käyttävät valtaansa niitä kohtaan.	42. Mutta kuin Jesus kutsui heidät tykönsä, sanoi hän heille: te tiedätte, että ne, jotka ovat asetetut kansain päämiehiksi, hallitsevat heitä, ja heidän ylimmäisillänsä on valta heidän ylitsensä.	10:42 Mutta cosca Jesus cudzui heidän tygöns/ sanoi hän heille: te tiedätte että mailmaiset päämiehet hallidzewat/ ja ne jotca woimalliset owat heidän seasans/ nijllä on walda/
10:43 Mutta näin ei ole teidän kesken, vaan joka teidän keskuudessanne tahtoo suureksi tulla, se olkoon teidän palvelijanne;	43. Mutta ei niin pidä oleman teidän keskenänne; vaan joka teidän seassanne tahtoo suurin olla, se olkaan teidän palvelianne.	10:43 Mutta ei nijn pidä oleman teidän keskenän/ waan joca teidän seasan tahto suurin olla/ sen pitä teidän palwelian oleman:
10:44 ja joka teidän keskuudessanne tahtoo olla ensimmäinen, se olkoon kaikkien orja.	44. Ja joka teistä tahtoo tulla ensimmäiseksi, hän olkaan kaikkein orja;	10:44 Ja joca teistä tahto olla ensimmäinen/ hänen pitä caickein orja oleman.
10:45 Sillä ei Ihmisen Poikakaan tullut palveltavaksi, vaan palvelemaan ja antamaan henkensä lunnaiksi monen edestä."	45. Sillä ei myös Ihmisen Poika ole tullut, että häntä palveltaisiin, mutta palvelemaan ja antamaan henkensä lunastuksen hinnaksi monen edestä.	10:45 Sillä ei ihmisen Poica ole tullut palwelda/ mutta palweleman/ ja andaman hengens lunastuxexi monen edestä.
10:46 Ja he tulivat Jerikoon. Ja kun hän vaelsi Jerikosta opetuslastensa ja suuren väkijoukon seuraamana, istui sokea kerjäläinen, Bartimeus, Timeuksen poika, tien vieressä.	46. Ja he tulivat Jerikoon. Ja kuin hän läksi Jerikosta ja hänen opetuslapsensa ja paljo kansaa, niin istui tien ohessa sokia, Bartimeus Timein poika, kerjäten.	10:46 JA he tulit Jerichoon. Ja cuin hän läxi Jerichost/ ja hänen Opetuslapsens/ ja suuri joucko Canssa. Nijn istui tien ohes yxi sokia/ Bartimeus Timein poica/ ja kerjäis.
10:47 Ja kun hän kuuli, että se oli Jeesus Nasaretilainen, rupesi hän huutamaan ja sanomaan: "Jeesus, Daavidin poika, armahda minua."	47. Ja kuin hän kuuli, että se oli Jesus Natsaretista, rupesi hän huutamaan ja sanomaan: Jesus, Davidin poika, armahda minua.	10:47 Ja cosca hän cuuli että se oli Jesus Nazaretist/ rupeis hän huutaman ja sanoman: Jesu Dawidin Poica/ armahda minua.
10:48 Ja monet nuhtelivat häntä saadakseen hänet vaikenemaan. Mutta hän huusi vielä enemmän: "Daavidin poika, armahda minua."	48. Ja moni nuhteli häntä, että hän olis ollut ääneti. Mutta hän huusi paljoa enemmän: Davidin Poika, armahda minua.	10:48 Ja moni nuhteli händä/ että hän olis ollut äneti. Mutta hän huusi sitä enämmin: Dawidin Poica/ armahda minua.
10:49 Silloin Jeesus seisahtui ja sanoi: "Kutsukaa hänet tänne." Ja he kutsuivat sokean, sanoen hänelle: "Ole turvallisella mielellä, nouse; hän kutsuu sinua."	49. Ja Jesus seisahti ja käski kutsua häntä. Ja he kutsuivat sokian ja sanoivat hänelle: ole hyvällä mielellä, nouse! hän kutsuu sinua.	10:49 Ja Jesus seisatti ja käski cudzua händä. Ja he cudzuit sen sokian/ ja sanoit hänelle: ole hyvällä mielellä/ nouse/ hän cudzu sinua.
10:50 Niin hän heitti vaippansa päältään, kavahti seisomaan ja tuli Jeesuksen tykö.	50. Niin hän heitti pois vaatteensa yltänsä, nousi ja tuli Jesuksen tykö.	10:50 Nijn hän heitti pois waattens yldäns/ nousi/ ja tuli Jesuxen tygö.

10:51 Ja Jeesus puhutteli häntä sanoen: "Mitä tahdot, että minä sinulle tekisin?" Niin sokea sanoi hänelle: "Rabbuuni, että saisin näköni jälleen."	51. Ja Jesus vastaten sanoi hänelle: mitä tahdot, että minä sinulle tekisin? Niin sokia sanoi hänelle: Rabboni, että minä saisin näköni.	10:51 Ja Jesus sanoi hänelle: mitä tahdot/ että minä sinulle tekisin? Sokia sanoi hänelle: Rabboni/ että minä saisin näköni.
10:52 Niin Jeesus sanoi hänelle: "Mene, sinun uskosi on sinut pelastanut." Ja kohta hän sai näkönsä ja seurasi häntä tiellä.	52. Mutta Jesus sanoi hänelle: mene, sinun uskos vapahti sinun. Ja hän sai kohta näkönsä jälleen, ja seurasi Jesusta tiellä.	10:52 Jesus sanoi hänelle: mene/ sinun uscos teki sinun terwexi. Ja hän sai cohta näkönsä jälleens/ ja seurais Jesusta tiellä.
11 LUKU	11 LUKU	XI. Lucu
11:1 Ja kun he lähestyivät Jerusalemiä, tullen Beetfageen ja Betaniaan Öljymäelle, lähetti hän kaksi opetuslastaan	1. Ja kuin he lähestyivät Jerusalemiä, Betphageen ja Betaniaan, Öljymäen tykö, lähetti hän kaksi opetuslapsistansa,	11:1 JA cuin he lähestyit Jerusalemi/ ja tulit Bethphageen/ ja Bethanian Öljymäen tygö/ lähetti hän caxi Opetuslastans/ ja sanoi heille:
11:2 ja sanoi heille: "Menkää kylään, joka on edessänne, niin te kohta, kun sinne tulette, löydätte sidottuna varsan, jonka selässä ei yksikään ihminen vielä ole istunut; päästäkää se ja tuokaa tänne	2. Ja sanoi heille: menkää kylään, joka on teidän edessänne, ja kohta kuin te siihen tulette sisälle, löydätte te varsan sidottuna, jonka päällä ei yksikään ihminen istunut ole; päästäkää se ja tuokaat tänne.	11:2 Mengät kylään/ joca on teidän edesän/ ja te löydätte cohta tulduan warsan sidottuna/ jonga päällä ei yxikän ihminen istunut ole/ päästäkät se/ ja tuocat tänne.
11:3 Ja jos joku teille sanoo: 'Miksi te noin teette?', niin sanokaa: 'Herra tarvitsee sitä ja lähettää sen kohta tänne takaisin.'	3. Ja jos joku teille sanoo: miksi te sen teette? niin sanokaat: Herra sitä tarvitsee; ja kohta hän laskee hänen tänne.	11:3 Ja jos jocu kysy teille: mixi te sen teette? nijn sanocat: Herra sitä tarwidze/ ja cohta hän laske hänen tänne.
11:4 Niin he menivät ja löysivät oven eteen ulos kujalle sidotun varsan ja päästivät sen.	4. Niin he menivät, ja löysivät varsan sidottuna ulkona oven tykönä tien haarassa, ja he päästivät sen vallallensa.	11:4 Nijn he menit/ ja löysit warsan sidottuna ulcona owen tykönä tien haaras/ ja he päästit hänen.
11:5 Ja muutamat niistä, jotka siellä seisoivat, sanoivat heille: "Mitä te teette, kun päästätte varsan?"	5. Ja muutamat niistä, jotka siellä seisoivat, sanoivat heille: mitä te teette, että te varsan päästätte?	11:5 Ja muutamat nijstä/ jotca siellä seisoit/ sanoit heille: mitä te warsa päästätte?
11:6 Niin he sanoivat heille, niinkuin Jeesus oli käskenyt; ja he antoivat heidän mennä.	6. Mutta he sanoivat heille, niinkuin Jesus oli käskenyt; niin he päästivät heidät.	11:6 Mutta he sanoit heille/ nijncuin Jesus oli käskenyt. Nijn he salleit heidän.
11:7 Ja he toivat varsan Jeesuksen luo ja heittivät vaatteensa sen päälle, ja hän istui sen selkään	7. Ja he toivat varsan Jesuksen tykö ja heittivät vaatteensa sen päälle, ja hän istui sen päälle.	11:7 Ja he toit warsan Jesuxen tygö/ ja heitit waattens hänen päällens/ ja hän istui sen päälle.
11:8 Ja monet levittivät vaatteensa tielle, ja toiset lehviä, joita katkoivat kedoilta.	8. Mutta moni hajoitti vaatteensa tielle, ja ne muut karsivat oksia puista ja hajoittivat tielle.	11:8 Mutta moni hajotti waattens tielle/ ja muutamat carseit oxia puista/ ja hajotit tielle.
11:9 Ja ne, jotka kulkivat edellä, ja jotka seurasivat, huusivat: "Hoosianna, siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimeen!	9. Ja jotka edellä kävivät ja myös seurasivat, huusivat, sanoen: hosianna, hyvästi siunattu olkoon se, joka tulee Herran nimeen!	11:9 Ja jotca edellä käwit/ ja myös seuraisit/ huusit sanoden:

11:10 Siunattu olkoon isämme Daavidin valtakunta, joka tulee. Hoosianna korkeuksissa!"	10. Hyvästi siunattu olkoon Davidin meidän isän valtakunta, joka tulee Herran nimeen: hosianna korkeudessa!	11:10 Hosianna/ kijtetty olcon se/ joca tule Herran nimeen: kijtetty olcon Dawidin meidän Isäm waldacunda/ joca tule Herran nimeen/ Hosianna corkeudes.
11:11 Ja hän kulki sisälle Jerusalemiin ja meni pyhäkköön; ja katseltuaan kaikkea hän lähti niiden kahdentoista kanssa Betaniaan, sillä aika oli jo myöhäinen.	11. Ja Jesus meni Jerusalemiin ja templiin, ja kuin hän kaikki ympäri katseli, koska jo ehtooaika oli, läksi hän ulos Betaniaan kahdentoistakymmenen kanssa.	11:11 Ja Herra meni Jerusalemijn/ ja Templijn/ ja cuin hän caicki cadzeli/ läxi hän ehtona Bethaniaan cahdentoistakymmenen cansa.
11:12 Kun he seuraavana päivänä lähtivät Betaniasta, oli hänen nälkä.	12. Ja toisena päivänä, kuin he Betaniasta läksivät, isosi hän,	11:12 JA toisna päiwänä/ cosca he Bethaniasta läxit/ isois hän.
11:13 Ja kun hän kaukaa näki viikunapuun, jossa oli lehtiä, meni hän katsomaan, löytäisikö ehkä jotakin siitä; mutta tultuaan sen luo hän ei löytänyt muuta kuin lehtiä. Sillä silloin ei ollut viikunain aika.	13. Ja näki taampana fikunapuun, jolla olivat lehdet, niin hän meni lähes, jos hän jotakin hänestä löytänyt olis. Ja kuin hän tuli tykö, ei hän muuta löytänyt kuin lehtiä; sillä ei ollut vielä fikunain aika.	11:13 Ja näki taambana ficunapuun/ josa olit lehdet/ nijn hän meni lähes/ jos hän jotakin hänestä löytänyt olis. Ja cuin hän tuli sen tygö/ ei hän muuta löynnyt cuin lehdet: Sillä ei ollut wielä ficunain aica.
11:14 Niin hän puhui ja sanoi sille: "Älköön ikinä enää kukaan sinusta hedelmää syökö." Ja hänen opetuslapsensa kuulivat sen.	14. Ja Jesus vastaten sanoi hänelle: älköön tästedeskään kenkään sinusta syökö hedelmää ijankaikkisesti. Ja hänen opetuslapsensa kuulivat sen.	11:14 Ja Jesus sanoi ficunapuulle: älkön tästedeskän kengän sinusta syökö hedelmätä ijancaickisest. Ja hänen Opetuslapsens cuulit sen.
11:15 Ja he tulivat Jerusalemiin. Ja hän meni pyhäkköön ja rupesi ajamaan ulos niitä, jotka myivät ja ostivat pyhäkössä, ja kaatoi kumoon rahanvaihtajain pöydät ja kyyhkysten myyjäin istuimet,	15. Ja he tulivat Jerusalemiin. Ja Jesus meni templiin, rupesi ajamaan ulos kaupitsioita ja ostajia templissä, ja vaihettajain pöydät ja kyhkyläisten myyjäin istuimet hän kukisti.	11:15 JA he tulit Jerusalemijn. Ja Jesus meni Templijn/ ja rupeis ajaman ulos caupidzioita ja ostaita Templis ja waihettajain pöydät/ ja kyhkyisten myyjäin istuimet hän cukisti.
11:16 eikä sallinut kenenkään kantaa mitään astiaa pyhäkön kautta.	16. Ei hän myös sallinut jonkun kantaa astiaa templin lävitse.	11:16 Ei hän myös sallinut jongun canda jotakin Templin läpidze.
11:17 Ja hän opetti ja sanoi heille: "Eikö ole kirjoitettu: 'Minun huoneeni on kutsuttava kaikkien kansojen rukoushuoneeksi'? Mutta te olette tehneet siitä ryövärien luolan."	17. Ja hän opetti, sanoen heille: eikö kirjoitettu ole: minun huoneeni pitää kutsuttaman rukoushuoneeksi kaikille kansoille? mutta te olette sen tehneet ryövärien luolaksi.	11:17 Ja hän opetti/ ja sanoi heille: eikö kirjoitettu ole? minun huonen pitä cudzuttaman Rucous huonexi caikelle Canssalle/ mutta te oletta sen tehnet ryöwärein luolaxi.
11:18 Ja yliapit ja kirjanoppineet kuulivat sen ja miettivät, kuinka saisivat hänet surmatuksi; sillä he pelkäsivät häntä, koska kaikki kansa oli hämmästyksissään hänen opetuksestansa.	18. Ja kirjanoppineet ja pappein päämiehet kuulivat sen, ja etsivät, kuinka he olisivat hänen hukuttaneet; sillä he pelkäsivät häntä, että kaikki kansa hämmästyivät hänen oppiansa.	11:18 Ja Kirjanoppenet ja Pappein päämiehet cuulit sen/ ja edzeit händä hucuttaxens/ sillä he pelkäisit händä/ että caicki Canssa ihmetteli hänen oppians.
11:19 Illan tultua he menivät kaupungin ulkopuolelle.	19. Ja kuin ehtoo tuli, meni Jesus ulos kaupungista.	11:19 JA ehtona/ meni Jesus ulos Caupungista.
11:20 Ja kun he varhain aamulla kulkivat ohi, näkivät he viikunapuun kuivettuneen juuria myöten.	20. Ja kuin he aamulla kävivät ohitse, näkivät he fikunapuun kuivettuneen juurinensa.	11:20 Ja cuin he huomeltain ohidzekäwit/ näit he ficunapuun cuiwetuxi juurinens.

11:21 Silloin Pietari muisti Jeesuksen sanat ja sanoi hänelle: "Rabbi, katso, viikunapuu, jonka sinä kiroisit, on kuivettunut."	21. Ja Pietari muisti, ja sanoi hänelle: Rabbi, katso, fikunapuu, jotas kiroisit, on kuivettunut.	11:21 Ja Petari muisti/ ja sanoi hänelle: Rabbi/ cadzo se ficunapuu/ jotas kiroisit/ on cuiwettunut.
11:22 Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Pitäkää usko Jumalaan.	22. Niin vastasi Jesus ja sanoi heille: pitäkää usko Jumalan päälle.	11:22 Nijn wastais Jesus ja sanoi hänelle: uscocat Jumalan päälle.
11:23 Totisesti minä sanon teille: jos joku sanoisi tälle vuorelle: 'Kohoa ja heittäydy mereen', eikä epäilisi sydämessään, vaan uskoisi sen tapahtuvan, minkä hän sanoo, niin se hänelle tapahtuisi.	23. Sillä totisesti sanon minä teille: jokainen, joka tälle vuorelle sanois: siirrä itses ja kukistu mereen! eikä epäilisi sydämessänsä, vaan uskois ne tapahtuvan mitä hän sanoo; niin hänelle tapahtuu, mitä hän sanoo.	11:23 Totisest sanon minä teille: jocainen cuin tälle vuorelle sanois/ nouse ja cukistu mereen/ eikä epäile sydämesäns/ mutta usco sen tapahtuwan cuin hän sano/ nijn hänelle tapahtu mitä hän sano.
11:24 Sentähden minä sanon teille: kaikki, mitä te rukoillette ja anotte, uskokaa saaneenne, niin se on teille tuleva.	24. Sentähden sanon minä teille: kaikki, mitä te rukoillen anotte, se uskokaat saavanne; niin se tapahtuu teille.	11:24 Sentähden sanon minä teille: mitä te rucoillen anotta/ se uscocat teidän saawan/ nijn se tapahtu teille:
11:25 Ja kun te seisotte ja rukoillette, niin antakaa anteeksi, jos kenellä teistä on jotakin toistansa vastaan, että myös teidän Isänne, joka on taivaissa, antaisi teille anteeksi teidän rikkomuksenne."	25. Ja kuin te seisotte ja rukoillette, niin anteeksi antakaat, jos teillä on jotakin jotakuta vastaan, että myös teidän Isänne, joka on taivaissa, antais teille anteeksi teidän rikoksenne.	11:25 Ja cosca te seisotta ja rucoilleta/ nijn andexiandacat/ jos teille on jotakin jotacuta watan/ että teidän Isän/ joca on Taiwahis/ annais myös andexi teidän ricoxen.
11:26 Mutta jos te ette anna anteeksi, niin ei Isännekään, joka on taivaissa, anna anteeksi teidän rikkomuksianne.	26. Mutta jos ette anteeksi anna, ei myös teidän Isänne, joka on taivaissa, anna anteeksi teidän rikoksianne.	11:26 Jos et te andexianna/ ei myös teidän Isän joca on Taiwahis/ anna andexi teidän ricoxitan.
11:27 Ja he tulivat taas Jerusalemiin. Ja kun hän käveli pyhäkössä, tulivat ylipapit ja kirjanoppineet ja vanhimmat hänen luoksensa	27. Ja he tulivat taas Jerusalemiin; ja kuin hän käveli templissä, tulivat hänen tykönsä pappein päämiehet, kirjanoppineet ja vanhimmat,	11:27 JA he tulit taas Jerusalemiijn/ ja cuin hän käweli Templis/ tulit hänen tygöns Pappein päämiehet/ Kirjanoppenet/ ja wanhimmat/ ja sanoit hänelle:
11:28 ja sanoivat hänelle: "Millä vallalla sinä näitä teet? Tahi kuka sinulle on antanut vallan näitä tehdä?"	28. Ja sanoivat hänelle: millä voimalla sinä näitä teet? ja kuka antoi sinulle sen voiman, että näitä teet?	11:28 Millä voimalla sinä näitä teet? ja cuca andoi sinulle sen voiman/ että näitä teet?
11:29 Mutta Jeesus vastasi heille: "Minä myös teen teille yhden kysymyksen; vastatkaa te minulle, niin minä sanon teille, millä vallalla minä näitä teen.	29. Mutta Jesus vastaten sanoi heille: minä myös kysyn teiltä yhden sanan: vastatkaa siis minua, niin minäkin sanon teille, millä voimalla minä näitä teen:	11:29 Jesus sanoi heille: wielä minäkin teidän jotakin kysyn/ wastacat sijs minua: nijn minäkin sanon teille/ millä voimalla minä näitä teen.
11:30 Oliko Johanneksen kaste taivaasta vai ihmisistä? Vastatkaa minulle."	30. Johanneksen kaste, oliko se taivaasta, eli ihmisiltä? vastatkaa minua.	11:30 Johannexen Caste/ olico se Taiwast eli ihmisildä? wastacat minua.
11:31 Niin he neuvottelivat keskenään sanoen: "Jos sanomme: 'Taivaasta', niin hän sanoo: 'Miksi ette siis uskoneet häntä?'"	31. Niin he ajattelivat keskenänsä, sanoen: jos me sanomme: taivaasta, niin hän sanoo: miksi ette siis häntä uskoneet?	11:31 Nijn he ajattelit keskenäns/ sanoden: Jos me sanomma: Taiwast/ nijn hän sano: Mixet te sijs händä usconet?
11:32 Vai sanommeko: 'Ihmistä?'" - sitä he kansan tähden pelkäsivät sanoa, sillä kaikkien mielestä Johannes totisesti oli profeetta.	32. Mutta jos me sanomme: ihmisiltä, niin me pelkäämme kansaa: sillä kaikki pitivät Johanneksen totisena prophetana.	11:32 Mutta jos me sanomma: ihmisildä/ nijn me pelkämme Canssa: sillä caicki pidit Johannexen totisna Prophetana.

11:33 Ja he vastasivat ja sanoivat Jeesukselle: "Emme tiedä." Silloin Jeesus sanoi heille: "Niinpä en minäkään sano teille, millä vallalla minä näitä teen."	33. Ja he vastasivat, sanoen Jesukselle: emme tiedä. Ja Jesus vastasi ja sanoi heille: en minäkään sano teille, millä voimalla minä näitä teen.	11:33 Ja he wastaisit/ sanoden Jesuxelle: En me tiedä. Ja Jesus wastais/ ja sanoi heille: en minä myös sano teille/ millä woimalla minä näitä teen.
12 LUKU	12 LUKU	XII. Lucu .
12:1 Ja hän rupesi puhumaan heille vertauksilla: "Mies istutti viinitarhan ja teki aidan sen ympärille ja kaivoi viinikuurnan ja rakensi tornin; ja hän vuokrasi sen viinitarhureille ja matkusti muille maille.	1. Ja hän rupesi heille puhumaan vertauksilla: ihminen istutti viinamäen, ja pani aidan sen ympärille, ja kaivoi kuopan, ja rakensi tornin, ja pani sen vuorolle peltomiehille, ja matkusti muille maille,	12:1 JA hän rupeis heille puhuman wertauxilla: yxi ihminen istutti wijnapuita/ ja pani aidan sen ymbärins/ ja caiwoi cuopan/ ja rakensi tornin/ ja pani sen vuorolle wijnamäen miehille/ ja matcusti muille maille.
12:2 Ja kun aika tuli, lähetti hän palvelijan viinitarhurien luo perimään tarhureilta viinitarhan hedelmiä.	2. Ja lähetti ajallansa palveliansa peltomiesten tykö, ottamaan peltomiehiltä viinamäen hedelmää.	12:2 Ja cosca aica tuli/ lähetti hän palwelians wijnamäen miesten tygö/ ottaman hedelmä wijnamäen miehildä.
12:3 Mutta he ottivat hänet kiinni, pieksivät ja lähettivät tyhjin käsin pois.	3. Mutta he ottivat hänen kiinni, hosuivat hänen ja lähettivät hänen pois tyhjänä.	12:3 Mutta he otit hänen kijnni/ hosuit hänen ja lähetit hänen tyhjänä.
12:4 Ja vielä hän lähetti heidän luoksensa toisen palvelijan. Ja häntä he löivät päähän ja häpäisivät.	4. Ja taas lähetti hän heidän tykönsä toisen palvelian, ja sen he kivittivät ja pään särkivät, ja lähettivät hänen pois pilkattuna.	12:4 Taas lähetti hän heidän tygöns toisen palwelian/ jonga pään he kiwillä särjit ja lähetit hänen pois pilcattuna.
12:5 Ja hän lähetti vielä toisen, ja sen he tappoivat; ja samoin useita muita: toisia he pieksivät, toisia tappoivat.	5. Ja hän lähetti taas toisen; sen he tappoivat: ja monta muuta, muutamat he hosuivat, ja muutamat tappoivat.	12:5 Ja hän lähetti taas toisen/ sen he tapoit: ja monda muuta/ muutamat he hosuit/ ja muutamat tapoit.
12:6 Vielä hänellä oli ainoa rakas poikansa. Hänet hän lähetti viimeiseksi heidän luoksensa sanoen: 'Kavahtavat kaiketi minun poikaani.'	6. Niin hänellä oli vielä rakas ainoa poikansa; hän lähetti myös sen viimeiseksi heidän tykönsä, sanoen: he karttavat minun poikaani.	12:6 NIjn hänellä oli wielä ainoa poica/ jota hän racasti/ sen hän wijmein lähetti heidän tygöns/ sanoden: he cartttawat minun poicani.
12:7 Mutta viinitarhurit sanoivat toisilleen: 'Tämä on perillinen; tulkaa, tappakaamme hänet, niin perintö jää meille.'	7. Mutta ne peltomiehet sanoivat keskenänsä: tämä on perillinen: tulkaat, tappakaamme häntä, niin perintö jää meille.	12:7 Mutta wijnamäen miehet sanoit keskenäns: tämä on perillinen/ tulcat/ tappacam händä/ nijn perindö jää meille.
12:8 Ja he ottivat hänet kiinni, tappoivat ja heittivät hänet ulos viinitarhasta.	8. Ja he ottivat hänen ja tappoivat, ja heittivät ulos viinamäestä.	12:8 Ja he otit hänen ja tapoit/ ja heitit hänen ulos wijnamäestä.
12:9 Mitä nyt viinitarhan herra on tekävä? Hän tulee ja tuhoaa viinitarhurit ja antaa viinitarhan muille.	9. Mitäs viinamäen Herra on tekävä? Hän tulee ja hukkaa ne peltomiehet, ja antaa viinamäen muille.	12:9 Mitästä wijnamäen Herra on tekewä? Hän tule ja hucka ne wijnamäen miehet/ ja anda wijnamäen muille.
12:10 Ettekö ole lukeneet tätä kirjoitusta: 'Se kivi, jonka rakentajat hylkäsivät, on tullut kulmakiveksi;	10. Ettekö te ole lukeneet tätä kirjoitusta: jonka kiven rakentajat hylkäsivät, se on tullut nurkkakiveksi.	12:10 Ettekö te ole lukenet tätä kirjoitust: se kiwi jonga rakendajat owat hyljännet/ se on tehty nurckakiwexi.
12:11 Herralta tämä on tullut ja on ihmeellinen meidän silmissämme'?	11. Herralta on tämä tullut, ja on ihmeellinen meidän silmissämme.	12:11 Herralda on tämä tehty/ ja on ihmellinen meidän silmisäm.

12:12 Silloin he olisivat tahtoneet ottaa hänet kiinni, mutta pelkäsivät kansaa; sillä he ymmärsivät, että hän oli puhunut tämän vertauksen heistä. Ja he jättivät hänet ja menivät pois.	12. Ja he etsivät häntä kiinni ottaaksensa, ja pelkäsivät kansaa; sillä he ymmärsivät, että hän heille tämän vertauksen sanonut oli. Ja he jättivät hänen ja menivät pois.	12:12 Ja he edzeit händä kijnniottaxens/ ja pelkäisit cuitengin Canssa. Sillä he ymmärsit/ että hän heitä wastan tämän wertauxen sanonut oli. Ja he jätit hänen ja menit pois.
12:13 Ja he lähettivät hänen luoksensa muutamia fariseuksia ja herodilaisia kietomaan häntä sanoilla.	13. Ja he lähettivät hänen tykönsä muutamit Pharisealaisista ja Herodilaisista, solmeamaan häntä sanoissa.	12:13 JA he lähetit hänen tygöns muutamit Phariseuxist ja Herodianeist/ solmeman händä sanoisa.
12:14 Nämä tulivat ja sanoivat hänelle: "Opettaja, me tiedämme, että sinä olet totinen etkä välitä kenestäkään, sillä sinä et katso henkilöön, vaan opetat Jumalan tietä totuudessa. Onko luvallista antaa keisarille veroa vai ei? Tuleeko meidän antaa vai ei?"	14. Ja he tulivat ja sanoivat hänelle: Mestari, me tiedämme, että olet totinen ja et tottele ketään; sillä et sinä katso ihmisten muotoa, mutta opetat Jumalan tien totuudessa. Sopiiko keisarille antaa veron, taikka ei? Pitääkö meidän antaman, taikka ei antaman?	12:14 Ja he tulit ja sanoit hänelle: Mestari/ me tiedämme/ että olet waca/ ja et tottele ketän: sillä et sinä cadzo ihmisen muoto/ mutta opetat Jumalan tien totudes. Ongo se oikein/ että me annamme Keisarille weron/ taicka ei?
12:15 Mutta hän tiesi heidän ulkokultaisuutensa ja sanoi heille: "Miksi kiusaatte minua? Tuokaa denari minun nähdäkseni."	15. Niin hän tiesi heidän viekkautensa, ja sanoi heille: mitä te kiusaatte minua? Tuokaat minulle raha nähdäkseni.	12:15 Pitäkö meidän andaman/ taicka ei? nijn hän tiesi heidän cawaluxens/ ja sanoi heille: mitä te kiusatte minua? Tuocat minulle raha nähdäxeni. Ja he toit.
12:16 Niin he toivat. Ja hän sanoi heille: "Kenen kuva ja päällekirjoitus tämä on?" He vastasivat hänelle: "Keisarin."	16. Niin he toivat. Ja hän sanoi heille: kenenkä on tämä kuva ja päällekirjoitus? He sanoivat hänelle: keisarin.	12:16 Nijn hän sanoi heille: kenengä on tämä cuwa/ ja päällekirjoitus? He sanoit hänelle: Keisarin.
12:17 Jeesus sanoi heille: "Antakaa keisarille, mikä keisarin on, ja Jumalalle, mikä Jumalan on." Ja he ihmettelivät häntä suuresti.	17. Niin Jesus vastasi ja sanoi heille: antakaat keisarille, kuin keisarin ovat, ja Jumalalle, kuin Jumalan ovat. Ja he ihmettelivät häntä.	12:17 Nijn Jesus wastais ja sanoi heille: andacat Keisarille se cuin Keisarin tule/ ja Jumalalle se cuin Jumalan tule. Ja he ihmettelit händä.
12:18 Ja hänen luoksensa tuli saddukeuksia, jotka sanovat, ettei ylösnousemista ole; ja he kysyivät häneltä sanoen:	18. Niin hänen tykönsä tulivat Saddukealaiset, jotka sanovat, ettei nousemista ole, ja kysyivät häneltä sanoen:	12:18 Nijn hänen tygöns tulit Saduceuxet/ jotca ei sano olewan ylös nousemista/ ja kysyit hänelle/ sanoden: Mestari/ Moses kirjoitti meille:
12:19 "Opettaja, Mooses on säätänyt meille: 'Jos joltakin kuolee veli, joka jättää jälkeensä vaimon, mutta ei jätä lasta, niin ottakoon hän veljensä lesken ja herättäköön veljellensä siemenen.'	19. Mestari! Moses kirjoitti meille: jos jonkun veli kuolis, ja jättäis vaimon, ja ei lapsia, niin hänen veljensä pitää ottaman hänen vaimonsa ja herättämän veljellensä siemenen.	12:19 Jos jongun weli cuolis/ ja jättäis waimon/ ja ei lapsia/ nijn hänen weljens pitä ottaman sen waimon/ ja saattaman weljellens siemenen.
12:20 Oli seitsemän veljestä. Ensimmäinen otti vaimon, ja kun hän kuoli, ei häneltä jäänyt jälkeläistä.	20. Niin oli seitsemän veljeä. Ja ensimmäinen otti vaimon, ja ei jättänyt kuoltuansa siementä.	12:20 Seidzemen welje owat ollet/ ja ensimmäinen otti waimon/ ja ei jättänyt cuoltuans hedelmätä.
12:21 Silloin toinen otti hänet, ja hänkin kuoli jättämättä jälkeläistä. Niin myös kolmas.	21. Ja toinen otti hänen, ja kuoli, ja ei hänkään jättänyt siementä. Niin myös kolmas.	12:21 Ja toinen otti hänen/ ja cuoli/ ja ei hängän jättänyt hedelmätä.

12:22 Samoin kävi kaikille seitsemälle: heiltä ei jäänyt jälkeläistä. Viimeiseksi kaikista vaimokin kuoli.	22. Ja hänen ottivat ne seitsemän, ja ei jättäneet siementä. Kaikkein viimein kuoli vaimo.	12:22 Nijn myös colmas/ ja hänen otit caicki seidzemen/ ja ei jättänet siemendä.
12:23 Ylösousemuksessa siis, kun he nousevat ylös, kenelle heistä hän joutuu vaimoksi, sillä hän oli ollut kaikkien noiden seitsemän vaimona?"	23. Sentähden ylösousemisessa, kuin he nousevat ylös, kenenkä heistä vaimo pitää oleman? Sillä hän oli niille seitsemälle emäntänä.	12:23 Caickein wijmein cuoli se waimo. Cosca sijs he ylösousemises ylösousewat/ kenengä heistä se waimo pitä oleman? Sillä seidzemen pidit sitä waimo.
12:24 Jeesus sanoi heille: "Ettekö te siitä syystä eksy, kun ette tunne kirjoituksia ettekä Jumalan voimaa?"	24. Ja Jesus vastaten sanoi heille: ettekö te sentähden eksy, ettette tiedä kirjoituksia, eikä Jumalan voimaa?"	12:24 Ja Jesus wastaten sanoi heille: te exyitte: sillä et te tiedä Kirjoituxia/ eikä Jumalan woima.
12:25 Sillä kun kuolleista noustaan, ei naida eikä mennä miehelle; vaan he ovat niinkuin enkelit taivaissa.	25. Sillä kuin he kuolleista nousevat ylös, ei he nai eikä huole, mutta ovat niinkuin enkelit, jotka ovat taivaissa.	12:25 Cosca he cuolluista nousewat/ ei he nai/ eikä huole/ mutta owat nijncuin Engelit Taiwasa.
12:26 Mutta mitä siihen tulee, että kuolleet nousevat ylös, ettekö ole lukeneet Mooseksen kirjasta, kertomuksessa orjantappurapensaasta, kuinka Jumala puhui hänelle sanoen: 'Minä olen Aabrahamin Jumala ja Iisakin Jumala ja Jaakobin Jumala'?"	26. Mutta kuolleista, että he nousevat, ettekö te ole lukeneet Moseksen Raamatussa, kuinka Jumala pensaassa hänelle puhui, sanoen: minä olen Abrahamin Jumala, ja Isaakin Jumala, ja Jakobin Jumala?"	12:26 Mutta he cuolluista että herätetän/ ettäkö te ole lukenet Mosexen Ramatus/ cuinga Jumala pensas hänelle puhui/ sanoden: Minä olen Abrahamin Jumala/ ja Isaachin Jumala/ ja Jacobin Jumala?"
12:27 Ei hän ole kuolleitten Jumala, vaan elävien. Suuresti te eksytte."	27. Ei Jumala ole kuolleiden, vaan elävien Jumala: te sentähden suuresti eksytte.	12:27 Mutta ei hän ole cuolluitten/ waan eläwitten Jumala/ sentähden te suurest exyitte.
12:28 Silloin tuli hänen luoksensa eräs kirjanoppinut, joka oli kuullut heidän keskustelunsa ja huomannut hänen hyvin vastanneen heille, ja kysyi häneltä: "Mikä on ensimmäinen kaikista käskyistä?"	28. Ja kuin yksi kirjanoppineista tuli, joka kuuli heidän kamppailevan keskenänsä, ja näki, että hän hyvästi vastasi heitä, kysyi hän häneltä: kuka on kaikkein suurin käsky?"	12:28 JA cuin yxi Kirjanoppenuista tuli/ ja cuuli heidän kyselewän keskenäns/ ja näki että hän hywästi wastais heitä/ kysyi hän häneldä: Cuca on caickein suurin käsky?"
12:29 Jeesus vastasi: "Ensimmäinen on tämä: 'Kuule, Israel: Herra, meidän Jumalamme, Herra on yksi ainoa;	29. Mutta Jesus vastasi häntä: tämä on kaikkein suurin käsky: kuule, Israel, Herra meidän Jumalamme on yksi Herra.	12:29 Jesus wastais händä: tämä on caickein suurin käsky: Cuule Israel/ Herra meidän Jumalam/ on ainoa Jumala/
12:30 ja rakas12:32 Ja Kirjanoppenut sanoi hänelle: Mestari/ sinä olet totisest oikein puhunut/ yxi on Jumala/ ja ei ole toista paidzi händä.ta Herraa, sinun Jumalaasi, kaikesta sydämestäsi ja kaikesta sielustasi ja kaikesta mielestäsi ja kaikesta voimastasi.'	30. Ja sinun pitää rakastaman Herraa sinun Jumalaas kaikesta sydämestäs, ja kaikesta sinun sielustas, ja kaikesta sinun mielestäs, ja kaikesta sinun voimastas. Tämä on suurin käsky.	12:30 Ja sinun pitä racastaman sinun Herras Jumalatas/ caikesta sinun sydämestäs/ ja caikesta sinun sielustas/ ja caikesta sinun mielestäs/ ja caikesta sinun wäestäs. Tämä on suurin käsky.
12:31 Toinen on tämä: 'Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi.' Ei ole mitään käskyä, suurempaa kuin nämä."	31. Ja toinen senkaltainen on tämä: sinun pitää rakastaman sinun lähimmäistäs niinkuin itse sinuas. Ei ole näitä suurempaa käskyä.	12:31 Ja se toinen on tämän caltainen: sinun pitä racastaman sinun lähimmäistäs nijncuin idze sinuas. Ei ole näitä suurembata käskyä.
12:32 Niin kirjanoppinut sanoi hänelle: "Oikein sanoit, opettaja, totuuden mukaan, että yksi hän on, ja ettei ketään muuta ole, paitsi hän.	32. Ja kirjanoppinut sanoi hänelle: oikein, Mestari, sinä sanoit totuuden; sillä yksi on Jumala, ja ei ole toista paitsi häntä:	12:32 Ja Kirjanoppenut sanoi hänelle: Mestari/ sinä olet totisest oikein puhunut/ yxi on Jumala/ ja ei ole toista paidzi händä.

12:33 Ja rakastaa häntä kaikesta sydämeestä ja kaikesta ymmärrykestään ja kaikesta voimastaan, ja rakastaa lähimmäistään niinkuin itseänsä, se on enemmän kuin kaikki polttouhrit ja muut uhrit."	33. Ja rakastaa häntä kaikesta sydämeestä, ja kaikesta ymmärrykestä, ja kaikesta sielusta ja kaikesta väestä, ja rakastaa lähimmäistä niinkuin itsiänsä, se on enempi kuin kaikki polttouhrit ja muut uhrit.	12:33 Ja racasta sitä caikesta sydämeestä/ ja caikesta ymmärrykestä/ ja caikesta sielusta/ ja caikesta väestä/ ja racasta lähimmäistä nijncuin idzens/ se on enä cuin caicki polttouhrit/ ja muut uhrit.
12:34 Kun Jeesus näki, että hän vastasi ymmärtäväisesti, sanoi hän hänelle: "Sinä et ole kaukana Jumalan valtakunnasta." Eikä kukaan enää rohjennut häneltä kysyä.	34. Ja koska Jesus näki, että hän toimellisesti vastasi, sanoi hän hänelle: et sinä ole kaukana Jumalan valtakunnasta. Ja ei tohtinut kenkään sitte häneltä enempää kysyä.	12:34 Cosca Jesus näki/ että hän toimellisest wastais/ sanoi hän hänelle: et sinä ole caucana Jumalan waldacunnasta. Ja ei tohtinut kengän sijtte hänelle enämbätä kysyä.
12:35 Ja opettaessaan pyhäkössä Jeesus puhui edelleen ja sanoi: "Kuinka kirjanoppineet sanovat, että Kristus on Daavidin poika?"	35. Ja Jesus vastasi ja sanoi, opettain templissä: kuinka sanovat kirjanoppineet, että Kristus on Davidin poika?	12:35 JA Jesus wastais/ ja sanoi opettain Templis: cuinga sanowat Kirjanoppenet Christuxen olewan Dawidin Pojan?
12:36 Onhan Daavid itse sanonut Pyhässä Hengessä: 'Herra sanoi minun Herralleni: Istu minun oikealle puolelleni, kunnes minä panen sinun vihollisesi sinun jalkojesi alle.'	36. Sillä David sanoi itse Pyhän Hengen kautta: Herra sanoi minun Herralleni: istu minun oikialle kädelleni siihenasti kuin minä panen sinun vihollises sinun jalkas astinlaudaksi.	12:36 Sillä Dawid sanoi idze Pyhän Hengen cautta: Herra sanoi minun Herralleni/ istu minun oikialle kädelleni/ siihenasti cuin minä panen sinun wihollises sinun jalcais astinlaudaxi.
12:37 Daavid itse sanoo häntä Herraksi; kuinka hän sitten on hänen poikansa?" Ja suuri kansanjoukko kuunteli häntä mielellään.	37. Itse siis David sanoo hänen Herraksi; kuinka hän siis on hänen poikansa? Ja paljo kansaa kuuli häntä mielellänsä.	12:37 Sijnä Dawid cudzu hänen Herraxens/ cuingast hän on hänen Poicans? Ja paljo Canssa cuuli händä mielelläns.
12:38 Ja opettaessaan hän sanoi: "Varokaa kirjanoppineita, jotka mielellään käyskelevät pitkissä vaipoissa ja haluavat tervehdyksiä toreilla	38. Ja hän opetti heitä ja sanoi heille: kavahtakaat kirjanoppineita, jotka mielellänsä pitkissä vaatteissa käyvät, ja antavat itseänsä turulla tervehtiä,	12:38 JA hän opetti heitä/ ja sanoi heille: cawattacat teitän Kirjanoppenuista/ jotca pitkisä waatteisa käywät/ ja andawat mielelläns heitäns Turulla terwehtä.
12:39 ja etumaisia istuimia synagoogissa ja ensimmäisiä sijoja pidoissa,	39. Ja rakastavat ylimmäisiä istuimia kokouksissa ja ensimmäisiä sijoja ehtoollisissa,	12:39 Ja mielelläns istuwat ylimmäisnä cocouxisa/ ja ensimmäisis siois ehtolisis.
12:40 noita, jotka syövät leskien huoneet ja näön vuoksi pitävät pitkiä rukouksia; he saavat sitä kovemman tuomion."	40. Jotka syövät leskein huoneet, ja muodoksi pitävät pitkät rukoukset. Nämät saavat sitä raskaamman kadotuksen.	12:40 Jotca syöwät leskein huonet/ että he cauwan rucoilewat. Nämät saawat sitä rascamman cadotuxen.
12:41 Ja hän istui vastapäätä uhriarkkua ja katseli, kuinka kansa pani rahaa uhriarkkuun. Ja monet rikkaat panivat paljon.	41. Ja kuin Jesus istui uhri-arkun kohdalla ja katseli, kuinka kansa pani rahaa uhri-arkkuun, ja monta rikasta pani paljon,	12:41 JA cuin Jesus istui uhriarcun cohdalla/ ja cadzeli/ cuinga Canssa pani raha uhriarckun. Ja monda ricasta panit paljon.
12:42 Niin tuli köyhä leski ja pani kaksi ropoa, yhteensä muutamia pennejä.	42. Niin tuli köyhä leski, ja pani kaksi ropoa, se on kuusinainen.	12:42 Nijn tuli yxi köyhä leski/ ja pani caxi ropoja/ ne tekewät yhden cuusinaisen.
12:43 Ja hän kutsui opetuslapsensa tykönsä ja sanoi heille: "Totisesti minä sanon teille: tämä köyhä leski pani enemmän kuin kaikki muut, jotka panivat uhriarkkuun.	43. Niin hän kutsui opetuslapsensa tykönsä, ja sanoi heille: Totisesti sanon minä teille: tämä köyhä leski pani enemmän uhri-arkkuun kuin kaikki ne, jotka siihen panivat.	12:43 Nijn hän cudzui Opetuslapsens tygöns/ ja sanoi heille: totisest sanon minä teille: tämä köyhä leski pani enämmän uhriarckun/ cuin caicki ne jotca siihen panit:

12:44 Sillä he kaikki panivat liiastaan, mutta tämä pani puutteestaan kaiken, mitä hänellä oli, koko elämisensä."	44. Sillä he ovat kaikki panneet siitä, mitä heille liiaksi oli; mutta tämä köyhydestänsä pani kaiken, mitä hänellä oli, kaiken tavaransa.	12:44 Sillä he owat caicki pannet sijtä/ cuin heillä lijaxi oli/ mutta tämä on hänen köyhydestäns/ mitä hänellä oli/ caiken hänen tawarans pannut.
13 LUKU	13 LUKU	XIII. Lucu .
13:1 Ja kun hän meni ulos pyhäköstä, sanoi eräs hänen opetuslapsistaan hänelle: "Opettaja, katso, millaiset kivet ja millaiset rakennukset!"	1. Ja kuin hän meni ulos templistä, sanoi yksi hänen opetuslapsistansa: Mestari! katso, minkäkaltaiset kivet ja minkäkaltaiset rakennukset ovat nämät.	13:1 JA cuin hän meni ulos Templist/ sanoi yxi hänen Opetuslapsistans: Mestari/ cadzo/ mingämuotoiset kiwet/ ja mingäcaltaiset rakennuxet owat nämät?
13:2 Jeesus vastasi hänelle: "Sinä näet nämä suuret rakennukset. Niistä ei ole jäävä kiveä kiven päälle maahan jaottamatta."	2. Ja Jesus vastaten sanoi hänelle: näetkös nämä suuret rakennukset? Ei näistä jätetä kiveä kiven päälle, jota ei maahan jaoteta.	13:2 Ja Jesus wastaten sanoi hänelle: näetkös nämät suuret rakennuxet? Ei näistä jätetä kiwe kiwen päälle/ jota ei särjetä.
13:3 Ja kun hän istui Öljymäellä, vastapäätä pyhäkköä, kysyivät Pietari ja Jaakob ja Johannes ja Andreas häneltä eriksensä:	3. Ja kuin hän istui Öljymäellä, templin kohdalla, kysyivät häneltä erinänsä Pietari ja Jakob, ja Johannes ja Andreas:	13:3 JA cosca hän istui Öljymäellä/ Templin cohdalla/ kysyit häneldä erinomattain Petari ja Jacobus ja Johannes ja Andreas/ sanoden:
13:4 "Sano meille: milloin tämä tapahtuu, ja mikä on merkki siitä, että kaikki tämä alkaa lopullisesti toteutua?"	4. Sano meille, koska nämä tapahtuvat? Ja mikä merkki on, koska nämät kaikki päätetään?	Sanos meille cosca nämät tapahtuwat? 13:4 Ja mikä mercki on/ cosca nämät caicki päätetän?
13:5 Niin Jeesus rupesi puhumaan heille: "Katsokaa, ettei kukaan teitä eksytä.	5. Niin Jesus, vastaten heitä, rupesi sanomaan: katsokaat, ettei joku teitä petä.	13:5 Nijn Jesus wastaten rupeis heille sanoman: 13:6 Cadzocat/ ettei jocu teitä petä:
13:6 Monta tulee minun nimessäni sanoen: 'Minä se olen', ja he eksyttävät monta.	6. Sillä monta tulevat minun nimeeni, sanoen: minä olen, ja pettävät monta.	sillä monda tulewat minun nimeeni/ sanoden: minä olen Christus/ ja pettäwät monda.
13:7 Ja kun te kuulette sotien melskettä ja sanomia sodista, älkää peljästykö. Näin täytyy tapahtua, mutta se ei ole vielä loppu.	7. Mutta kuin te kuulette sotia ja sotain sanomia, niin älkää hämmästykö; sillä ne pitää tapahtuman; vaan ei vielä loppu ole.	13:7 MUtta cosca te cuuletta sotia/ ja sotain sanomita/ nijn älkät peljätkö: sillä ne pitä tapahtuman/ waan ei cohta loppu ole.
13:8 Sillä kansa nousee kansaa vastaan ja valtakunta valtakuntaa vastaan, tulee maanjäristyksiä monin paikoin, tulee nälänhätää. Tämä on synnytystuskien alkua.	8. Sillä kansa pitää nouseman kansaa vastaan ja valtakunta valtakuntaa vastaan, ja maanjäristykset pitää oleman jokaisessa paikassa, ja tulee nälkä ja metelit.	13:8 Canssa carca Canssa wastan/ ja waldacunda waldacunda wastan. Ja maan järistyxtet pitä oleman jocaidzes paicas/ ja tule nälkä/ ja pelgot/
13:9 Mutta pitäkää te vaari itsestänne. Teidät vedetään oikeuksiin, ja teitä piestään synagoogissa, ja teidät asetetaan maaherrain ja kuningasten eteen, minun tähteni, todistukseksi heille.	9. Nämät ovat murhetten alut. Mutta kavahtakaat itse teitänne; sillä he antavat ylön teidät raastupiin ja synagogiin. Ja te pieksetään ja johdatetaan päämiesten ja kuningasten eteen minun tähteni, heille todistukseksi.	nämät owat murehten algut. 13:9 MUtta cawahtacat teitän: sillä he ylönandawat teidän Rastupijn ja Synagogijn. Ja te piexetän ja johdatetan Päämiesten ja Cuningasten eteen minun tähteni/ heille todistuxexi.
13:10 Ja sitä ennen pitää evankeliumi saarnattaman kaikille kansoille.	10. Ja ennen pitää saarnattaman evankeliumi kaikessa kansassa.	13:10 Ja ennen pitä saarnattaman Evangeliumi caikesa Canssasa.

13:11 Ja kun he vievät teitä ja vetävät oikeuteen, älkää edeltäpäin huolehtiko siitä, mitä puhuisitte; vaan mitä teille sillä hetkellä annetaan, se puhukaa. Sillä ette te ole puhumassa, vaan Pyhä Henki.	11. Kuin he niin teitä vievät ja antavat ylön, niin älkää edellä murehtiko, mitä teidän puhuman pitää, älkää myös ennen ajatelko: vaan mitä teille sillä hetkellä annetaan, se puhukaat; sillä ette te ole, jotka puhutte, vaan Pyhä Henki.	13:11 Cosca he nijn teitä wiewät ja ylönandawat/ nijn älkät murehtico/ mitä teidän puhuman pitä/ älkät myös ennen ajatelco/ vaan mitä teille sillä hetkellä annetan/ se puhucat: sillä et te ole jotca puhuwat/ vaan Pyhä Hengi.
13:12 Ja veli antaa veljensä kuolemaan ja isä lapsensa, ja lapset nousevat vanhempiansa vastaan ja tappavat heidät.	12. Niin on veli antava ylön veljensä kuolemaan, ja isä pojan; ja lapset nousevat vanhempia vastaan, ja antavat tappa heitä.	13:12 Nijn on weli ylönandawa weljens cuolemaan/ ja Isä poicans/ ja lapset carcawat wanhembians wasan/ ja saattawat heitä cuolemaan.
13:13 Ja te joudutte kaikkien vihattaviksi minun nimeni tähden; mutta joka vahvana pysyy loppuun asti, se pelastuu.	13. Ja tulette vihattavaksi kaikilta minun nimeni tähden; vaan joka vahvana pysyy loppuun asti, se tulee autuaaksi.	13:13 Ja caicki wihawat teitä minun nimeni tähden/ vaan joca pysy loppun asti/ se tule autuaxi.
13:14 Mutta kun näette hävityksen kauhistuksen seisovan siinä, missä ei tulisi - joka tämän lukee, se tarkatkoon - silloin ne, jotka Juudeassa ovat, paetkoot vuorille;	14. Mutta kuin te saatte nähdä hävityksen kauhistuksen, josta Daniel prophetan kautta sanottu on, seisovan kussa ei pitäisi: (joka sen lukee, hän ymmärtäköön;) silloin, jotka Juudeassa ovat, ne paetkaan vuorille.	13:14 NIin cosca te saatta nähdä häwityxen cauhistuxen/ josta Daniel Prophetan cautta sanottu on/ seisowan cusa ei sopis/ (joca sen luke hän ymmärtäkön) silloin jotca Judeas owat/ ne paetcan vuorille.
13:15 joka on katolla, älköön astuko alas älköönkä menkö sisään noutamaan mitään huoneestansa;	15. Ja joka katon päällä on, älköön astuko alas huoneeseen, ja älköön menkö sisälle jotakin ottamaan huoneestansa.	13:15 Ja joca caton päällä on/ älkön astuco alas huonesen/ ja älkön mengö jotakin hakeman huonestans.
13:16 ja joka on mennyt pellolle, älköön palatko takaisin noutamaan vaippansa.	16. Ja joka pellolla on, älköön palatko takaisin ottamaan vaatettansa.	13:16 Ja joca pellolla on/ älkön palaitco nijden jälken/ cuin hän tacans jätti/ ottaman hänen waatettans.
13:17 Voi raskaita ja imettäväisiä niinä päivinä!	17. Voi raskaita vaimoja ja imettäväisiä niinä päivinä!	13:17 Woi wastoinolewaisia ja imettäwaisia nijnä päiwinä.
13:18 Mutta rukoilkaa, ettei se tapahtuisi talvella.	18. Mutta rukoilkaat, ettei pakonne tapahtuisi talvella.	13:18 Mutta rucoilcat/ ettei teidän packon tapahduis talwella.
13:19 Sillä niinä päivinä on oleva ahdistus, jonka kaltaista ei ole ollut hamasta luomakunnan alusta, jonka Jumala on luonut, tähän asti, eikä milloinkaan tule.	19. Sillä niinä aikoina pitää oleman senkaltainen vaiva, jonka kaltaista ei ole ollut luomisen alusta, kuin Jumala luonut on, niin tähän asti, eikä tuleman pidä.	13:19 Sillä nijnä aicoina pitä oleman sencaltainen waiwa/ ettei ole ollut luonnon algusta/ cuin Jumala tähän asti luonut on/ eikä tulewa ole.
13:20 Ja ellei Herra lyhentäisi niitä päiviä, ei mikään liha pelastuisi; mutta valittujen tähden, jotka hän on valinnut, hän on lyhentänyt ne päivät.	20. Ja ellei Herra olisi lyhentänyt niitä päiviä, niin ei yksikään liha tulisi autuaaksi; mutta valittujen tähden, jotka hän on valinnut, lyhensi hän ne päivät.	13:20 Ja ellei Herra lyhennäis nijtä päiwiä/ nijn ei yxikän ihminen tulis wapahdexi. Mutta walittuiden tähden/ jotca hän on walinnut/ lyhensi hän ne päiwät.
13:21 Ja jos silloin joku sanoo teille: 'Katso, täällä on Kristus', tai: 'Katso, tuolla', niin älkää uskoko.	21. Ja silloin, jos joku sanoo teille: katso, tässä on Kristus, taikka: katso, siellä; niin älkää uskoko.	13:21 JA jos jocu silloin sano teille: Cadzo/ täsä on Christus/ taicka siellä on Christus/ nijn älkät uscoco.

13:22 Sillä vääriä kristuksia ja vääriä profeettoja nousee, ja he tekevät tunnustekoja ja ihmeitä, eksyttääkseen, jos mahdollista, valitut.	22. Sillä väärät Kristukset ja väärät prophetat nousevat, ja merkkejä ja ihmeitä tekevät, pettäöksensä, jos mahdollinen olis, valituitakin.	13:22 Sillä väärät Christuxet ylösnousewat/ ja väärät Prophetat/ jotca merkkiä ja ihmeitä tekewät/ walituita pettäxens/ jos mahdollinen olis.
13:23 Mutta olkaa te varuillanne. Minä olen edeltä sanonut teille kaikki.	23. Mutta te kavahtakaat: katso, minä olen teille kaikki ennen sanonut.	13:23 Mutta cawahtacat/ cadzo/ minä olen teille caicki jo ennen sanonut.
13:24 Mutta niinä päivinä, sen ahdistuksen jälkeen, aurinko pimenee, eikä kuu anna valoansa,	24. Mutta niinä päivinä, sen vaivan jälkeen, pitää auringon pimenemän ja kuu ei anna valoansa.	13:24 MUTta nijnä päiwinä/ pitä Auringon tämän waiwan jälken pimenemän/ ja Cuu ei anna waloans.
13:25 ja tähdet putoilevat taivaalta, ja voimat, jotka taivaissa ovat, järkkyvät.	25. Ja taivaan tähdet pitää putooman, ja taivasten voimat pitää liikutettaman.	13:25 Tähdet putowat Taiwahast/ ja Taiwan voimat sysätän.
13:26 Ja silloin he näkevät Ihmisen Pojan tulevan pilvissä suurella voimalla ja kirkkaudella.	26. Ja silloin heidän pitää näkemän Ihmisen Pojan tulevan pilvissä suurella voimalla ja kunnialla.	13:26 Ja silloin heidän pitä näkemän ihmisen Pojan tulewan pilwis suurella woimalla ja cunnialla.
13:27 Ja silloin hän lähettää enkelinsä ja kokoaa valittunsa neljältä ilmalta, maan äärestä hamaan taivaan ääreen.	27. Ja silloin hän lähettää enkelinsä, ja kokoo valittunsa neljästä tuulesta, hamasta maan äärestä niin taivaan ääreen asti.	13:27 Ja silloin hän lähettä Engelins/ ja coco walittuns neljästä tuulesta/ hamast maan lopusta/ nijn Taiwan loppun asti.
13:28 Mutta oppikaa viikunapuusta vertaus: Kun sen oksa jo on tuore ja lehdet puhkeavat, niin te tiedätte, että kesä on lähellä.	28. Mutta fikunapuusta oppikaat vertaus: kuin sen oksa on tuores ja lehdet puhkeavat, niin te tiedätte, että suvi on läsnä.	13:28 Mutta Ficunapuusta oppicat wertaus/ cosca hänen oxans tuorehtiwat/ ja lehdet puhkewat/ nijn te tiedätte että suwi on läsnä.
13:29 Samoin te myös, kun näette tämän tapahtuvan, tietäkää, että se on lähellä, oven edessä.	29. Niin myös te, kuin te nämät näette tapahtuvan, niin tietäkää, että se on läsnä oven edessä.	13:29 Nijn myös te/ cosca te nämät näette tapahtuwan/ nijn tietkät että se on läsnä jo owen edes.
13:30 Totisesti minä sanon teille: tämä sukupolvi ei katoa, ennenkuin nämä kaikki tapahtuvat.	30. Totisesti sanon minä teille: ei suinkaan tämän sukukunnan pidä hukkuman ennen kuin kaikki nämät tapahtuvat.	13:30 Totisest sanon minä teille: ei tämä sucucunda hucu ennen cuin caicki nämät tapahtuwat.
13:31 Taivas ja maa katoavat, mutta minun sanani eivät katoa.	31. Taivas ja maa pitää hukkuman; mutta minun sanani ei pidä suinkaan hukkuman.	13:31 Taiwan ja maan pitä huckuman/ mutta minun sanani ei pidä huckuman.
13:32 Mutta siitä päivästä tai hetkestä ei tiedä kukaan, eivät enkelit taivaassa, eikä myöskään Poika, vaan ainoastaan Isä.	32. Mutta siitä päivästä ja hetkestä ei tiedä kenkään, ei enkelitkään, jotka ovat taivaassa, ei Poikakaan, vaan Isä.	13:32 Mutta sijtä päiwästä ja ajasta ei tiedä kengän/ ei Engelitkän jotca owat Taiwahas/ ja ei Poicacan/ waan ainoa Isä.
13:33 Olkaa varuillanne, valvokaa ja rukoilkaa, sillä ette tiedä, milloin se aika tulee.	33. Kavahtakaat, valvokaat ja rukoilkaat, sillä ette tiedä, koska se aika tulee.	13:33 CAwahtacat/ walwocat ja rucoilcat/ sillä et te tiedä cosca se aica tule.
13:34 On niinkuin muille maille matkustaneen miehen: kun hän jätti talonsa ja antoi palvelijoilleen vallan, kullekin oman tehtävänsä, käski hän myös ovenvartijan valvoa.	34. Niinkuin ihminen, joka muille maille vaelsi, jätti huoneensa ja antoi palveliainsa haltuun, ja kullekin hänen askareensa, ja käski ovenvartiain valvoa;	13:34 Nijnucuin ihminen/ joca muille maille waelsi/ jätti huonens/ ja andoi palweliains haldun/ ja cullengin hänen ascarens/ ja käski owen wartian walwo.
13:35 Valvokaa siis, sillä ette tiedä, milloin talon herra tulee, iltamyöhälläkö vai yösydännä vai kukonlaulun aikaan vai varhain aamulla,	35. Niin valvokaat siis: (sillä ette tiedä, koska huoneen Herra tuleva on, ehtoon, taikka puoliyönä, eli kukon laulaissa, eli aamulla:)	13:35 Nijn walwocat sijs/ sillä et te tiedä cosca huonen Herra tulewa on/ ehtona taicka puoli yönä/ eli cucoin laulais eli huomendain.

13:36 ettei hän, äkkiarvaamatta tullessaan, tapaisi teitä nukkumasta.	36. Ettei hän äkisti tullessansa löytäisi teitä makaamasta.	13:36 Ettei hän äkistä tulis/ ja löydäis teitä macamast.
13:37 Mutta minkä minä teille sanon, sen minä sanon kaikille: valvokaa."	37. Mutta mitä minä teille sanoin, sen minä kaikille sanon: valvokaat!	13:37 Mutta mitä minä teille sanon/ sen minä myös caikille sanon/ walwocat.
14 LUKU	14 LUKU	XIV. Lucu .
14:1 Niin oli kahden päivän perästä pääsiäinen ja happamattoman leivän juhla, ja ylipapit ja kirjanoppineet miettivät, kuinka saisivat hänet otetuksi kavaluudella kiinni ja tapetuksi.	1. Niin oli kahden päivän perästä pääsiäinen ja makianleivän päivät. Ja ylimmäiset papit ja kirjanoppineet etsivät, kuinka he kavaluudella hänen kiinniottaisivat ja tappaisivat.	14:1 NIin oli cahden päiwän perästä Pääsiäinen/ ja makianleiwän päiwät. Ja ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet edzeit/ cuinga he cawaludella hänen kijnniottaisit/ ja tappaisit.
14:2 Sillä he sanoivat: "Ei juhlan aikana, ettei syntyisi meteliä kansassa."	2. Mutta he sanoivat: ei juhlapäivänä, ettei kapina nousisi kansassa.	14:2 Nijn he sanoit: ei Juhla päiwänä/ ettei capina nousis Canssasa.
14:3 Ja kun hän oli Betaniassa, pitalisen Simonin asunnossa, tuli hänen aterialla ollessaan nainen, mukanaan alabasteripullo täynnä oikeata, kallista nardusvoidetta. Hän rikkoi alabasteripullon ja vuodatti voiteen hänen päähänsä.	3. Ja kuin hän oli Betaniassa spitalisen Simonin huoneessa, ja atrioitsi, niin tuli yksi vaimo, jolla oli lasi turmelematointa ja kallista nardusvoidetta, ja hän särki lasin ja vuodatti hänen päänsä päälle.	14:3 JA cuin hän oli Bethanias/ sen spitalisen Simonin huonesa ja atrioidzi/ nijn tuli yxi waimo/ jolla oli Clasi turmelematoinda ja callist Narduxen woidet/ ja hän särki Clasin/ ja vuodatti hänen pääns päälle.
14:4 Niin oli muutamia, jotka närkästyivät ja sanoivat keskenään: "Mitä varten tämä voiteen haaskaus?"	4. Niin muutamit närkästyivät itsellensä ja sanoivat: mihinkä on tapahtunut tämä voiteen haaskaus?"	14:4 Nijn muutamit närkästyit idzelläns/ ja sanoit: mihingä on tapahtunut tämä woiten haascaus?"
14:5 Olisihan voinut myydä tämän voiteen enempään kuin kolmeensataan denariin ja antaa ne köyhille. "Ja he toruivat häntä.	5. Sillä tämä olis taidettu myytää enempää kuin kolmeensataan penninkiin, ja annettaa vaivaisille. Ja he napisivat häntä.	14:5 Sillä tämä olis taittu myytä enämbän cuin colmeen sataan penningijn/ ja annetta waiwaisten/ ja he napisit händä.
14:6 Mutta Jeesus sanoi: "Antakaa hänen olla. Miksi pahoitatte hänen mieltään? Hän teki hyvän työn minulle.	6. Niin Jesus sanoi: sallikaat hänen olla rauhassa! miksi te häntä vaivaatte? Hän teki hyvän työn minun kohtaani.	14:6 Nijn Jesus sanoi: sallicat hänen olla rauhas/ mixi te händä waiwatte. 14:7 Hän teki hywän työn minun cohtani:
14:7 Köyhät teillä on aina keskuudessanne, ja milloin tahdotte, voitte heille tehdä hyvää, mutta minua teillä ei ole aina.	7. Sillä teillä ovat aina vaivaiset, ja koska ikänä te tahdotte, niin te saatte heille hyvin tehdä. Mutta en minä teillä aina ole.	sillä teillä owat aina waiwaiset/ ja cosca ikänäns te tahdotte/ nijn te saatte heille hywä tehdä.
14:8 Hän teki, minkä voi. Edeltäkäsän hän voiteli minun ruumiini hautaamista varten.	8. Tämä teki, mitä hän voi, ja ennätti voitelemaan minun ruumistani hautaamiseksi.	14:8 Mutta en minä teillä aina ole: Tämä teki mitä hän woi/ ja ennätti woiteleman minun ruumistani hautamisexi.
14:9 Totisesti minä sanon teille: missä ikinä kaikessa maailmassa evankeliumia saarnataan, siellä sekin, minkä tämä teki, on mainittava hänen muistoksensa."	9. Totisesti sanon minä teille: kussa ikänä tämä evankeliumi saarnataan kaikessa maailmassa, niin myös tämä, minkä hän teki, pitää mainittaman hänen muistoksensa.	14:9 Totisest sanon minä teille: cusa tämä Evangelium saarnatan caikes mailmas/ nijn myös tämä cuin hän teki/ pitä saarnattaman hänen muistoxens.

14:10 Ja Juudas Iskariot, yksi niistä kahdestatoista, meni ylipappien luo kavaltaakseen hänet heille.	10. Ja Juudas Iskariot, yksi kahdestatoistakymmenestä, meni ylimmäisten pappein tykö, että hän pettäis hänen heille.	14:10 JA Judas Ischarioth yxi cahdestatoistakymmenest meni ylimmäisten Pappein tygö/ että hän pettäis hänen heille:
14:11 Kun nämä sen kuulivat, ihastuivat he ja lupasivat antaa hänelle rahaa. Ja hän mietti, kuinka hänet sopivassa tilaisuudessa kavaltaisi.	11. Kuin he sen kuulivat, ihastuivat he, ja lupasivat hänelle rahaa antaa. Ja hän etsi, kuinka hän soveliaalla ajalla hänen pettäis.	14:11 Cosca he sen cuulit/ ihastuit he ja lupaisit hänelle raha anda. Ja hän edzei/ cuinga hän soweliasti hänen pettäis.
14:12 Ja ensimmäisenä happamattoman leivän päivänä, kun pääsiäislammas teurastettiin, hänen opetuslapsensa sanoivat hänelle: "Mihin tahdot, että menemme valmistamaan pääsiäislampaan sinun syödäksesi?"	12. Ja ensimmäisenä makian leivän päivänä, kuin pääsiäislammas teurastettiin, sanoivat hänelle hänen opetuslapsensa: kussas tahdot, että me menemme ja valmistamme syödäkses pääsiäislampaan?	14:12 JA ensimmäisnä makian leivän päivänä/ cosca Pääsiäis lammas teurastettin/ sanoit hänelle hänen Opetuslapsens: Cusas tahdot että me menemme/ ja walmistam syödäxes Pääsiäis lamban?
14:13 Niin hän lähetti kaksi opetuslastaan ja sanoi heille: "Menkää kaupunkiin, niin teitä vastaan tulee mies kantaen vesiastiaa; seuratkaa häntä.	13. Ja hän lähetti kaksi opetuslapsistansa, ja sanoi heille: menkää kaupunkiin, ja yksi ihminen kohtaa teitä, kantain vesiastiaa; noudattakaat häntä.	14:13 Ja hän lähetti caxi hänen Opetuslapsistans/ ja sanoi heille: mengät Caupungijn/ ja yxi ihminen cohta teidän/ candain wesiastiata/ noudattacat händä.
14:14 Ja mihin hän menee, sen talon isännälle sanokaa: 'Opettaja sanoo: Missä on minun vierashuoneeni, syödäkseni siinä pääsiäislampaan opetuslasteni kanssa?'	14. Ja kuhunka hän menee sisälle, sanokaat perheen isännälle: Mestari sanoo: kussa on vierasten huone, jossa minä opetuslasteni kanssa söisin pääsiäislampaan?	14:14 Ja cuhunga hän mene/ sanocat perhen isännälle: Mestari käski sinulle sano: cusa on wierasten huone/ josa minä Opetuslasteni cansa söisin Pääsiäis lamban?
14:15 Ja hän näyttää teille suuren huoneen yläkerrassa, valmiiksi laitettun; valmistakaa meille sinne."	15. Ja hän osoittaa teille suuren salin, rakennetun ja valmistetun, valmistakaa siellä meille.	14:15 Ja hän osotta teille suuren Salin/ raketun ja walmistetun/ walmistacat siellä meille.
14:16 Niin opetuslapset lähtivät ja tulivat kaupunkiin ja havaitsivat niin olevan, kuin Jeesus oli heille sanonut, ja valmistivat pääsiäislampaan.	16. Ja hänen opetuslapsensa menivät ja tulivat kaupunkiin, ja löysivät niinkuin hän oli heille sanonut, ja valmistivat pääsiäislampaan.	14:16 Ja hänen Opetuslapsens menit/ ja tulit Caupungijn/ ja löysit nijncuin hän oli heille sanonut. Ja walmistit Pääsiäis lamban.
14:17 Ja kun ehtoo tuli, saapui hän sinne niiden kahdentoista kanssa.	17. Ja kuin ehtoo tuli, tuli hän kahdentoistakymmenen kanssa.	14:17 Nijn hän tuli ehtona cahdentoistakymmenen cansa.
14:18 Ja kun he olivat aterialla ja söivät, sanoi Jeesus: "Totisesti minä sanon teille: yksi teistä kavaltaa minut, yksi, joka syö minun kanssani."	18. Ja kuin he istuivat pöydän tykönä ja söivät, sanoi Jesus: totisesti sanon minä teille: yksi teistä, joka syö minun kanssani, on minun pettävä.	14:18 Ja cuin he istuit pöydän tykönä ja söit/ sanoi Jesus: totisest sanon minä teille: yxi teistä/ joca syö minun cansani/ on minun pettäwä.
14:19 He tulivat murheellisiksi ja rupesivat toinen toisensa perästä sanomaan hänelle: "En kaiketi minä?"	19. Mutta he rupesivat murehtimaan ja yksi toisen jälkeen sanomaan: ollenko minä se? ja toinen ollenko minä se?	14:19 Ja he tulit murhellisexi/ ja rupeisit idzecukin sanoman: ollengo minä? Ja toinen: ollengo minä?
14:20 Hän sanoi heille: "Yksi teistä kahdestatoista, se, joka kastaa vatiin minun kanssani.	20. Hän vastasi ja sanoi heille: yksi kahdestatoistakymmenestä, joka minun kanssani vatiin rupee.	14:20 Hän wastais/ ja sanoi heille: yxi cahdestatoistakymmenest joca minun cansani fatijn rupe.

14:21 Niin, Ihmisen Poika tosin menee pois, niinkuin hänestä on kirjoitettu, mutta voi sitä ihmistä, jonka kautta Ihmisen Poika kavalletaan! Parempi olisi sille ihmiselle, että hän ei olisi syntynyt."	21. Ihmisen Poika tosin menee, niinkuin hänestä on kirjoitettu; mutta voi sitä ihmistä, jonka kautta Ihmisen Poika petetään! se olisi hänelle parempi, jos ei se ihminen olisi syntynyt.	14:21 Ihmisen Poika mene tosin nijncuin hänestä on kirjoitettu/ mutta woi sitä ihmistä/ jonga cautta ihmisen Poica petetän/ se olisi hänelle parambi/ jos ei se ihminen olisi syndynyt.
14:22 Ja heidän syödessään Jeesus otti leivän, siunasi, mursi ja antoi heille ja sanoi: "Ottakaa, tämä on minun ruumiini."	22. Ja heidän syödessänsä otti Jesus leivän, kiitti, mursi ja antoi heille, ja sanoi: ottakaat, syökää: tämä on minun ruumiini.	14:22 JA heidän syödesäns otti Jesus leiwän/ kijtti ja mursi/ ja andoi heille/ ja sanoi: ottacat/ syökät/ tämä on minun ruumin.
14:23 Ja hän otti maljan, kiitti ja antoi heille; ja he kaikki joivat siitä.	23. Ja hän otti kalkin, kiitti ja antoi heille. Ja he joivat siitä kaikki.	14:23 Ja otti Calkin/ kijtti/ ja andoi heille. Ja he joit sijtä caicki.
14:24 Ja hän sanoi heille: "Tämä on minun vereni, liiton veri, joka vuodatetaan monen edestä.	24. Ja hän sanoi heille: tämä on minun vereni, sen Uuden Testamentin, joka monen edestä vuodatetaan.	14:24 Ja hän sanoi heille: tämä on minun weren/ sen Uden Testamendin/ joca monen edest wuodatetan.
14:25 Totisesti minä sanon teille: minä en juo enää viinipuun antia, ennenkuin sinä päivänä, jona juon sitä uutena Jumalan valtakunnassa."	25. Totisesti sanon minä teille: en minä suinkaan silleen juo viinapuun hedelmästä, siihen päivään asti kuin minä sen juon uuden, Jumalan valtakunnassa.	14:25 Totisest sanon minä teille: en minä sillen juo wijnapuun hedelmästä/ sijhenasti cuin minä sen vden juon Jumalan waldacunnas.
14:26 Ja veisattuaan kiitosvirren he lähtivät Öljymäelle.	26. Ja kuin he kiitosvirren olivat sanoneet, menivät he ulos Öljymäelle.	14:26 JA cuin he kijtoswirren olit sanonet/ menit he Öljymäelle.
14:27 Ja Jeesus sanoi heille: "Kaikki te loukkaannutte, sillä kirjoitettu on: 'Minä lyön paimenta, ja lampaat hajotetaan.'	27. Ja Jesus sanoi heille: kaikki te tänä yönä pahenette minussa, niinkuin kirjoitettu on: minä lyön paimenta, ja lampaat hajoitetaan.	14:27 Ja Jesus sanoi heille: caicki te tänä yönä pahenetta minusa/ nijncuin kirjoitettu on: Minä lyön paimenda ja lambat hajotetan.
14:28 Mutta ylösnoustuani minä menen teidän edellänne Galileaan."	28. Mutta sitte kuin minä nousen ylös, niin minä käyn teidän edellänne Galileaan.	14:28 Mutta sijtte cuin minä ylösnousen/ nijn minä käyn teidän edellän Galileaan.
14:29 Niin Pietari sanoi hänelle: "Vaikka kaikki loukkaantuisivat, en kuitenkaan minä."	29. Niin Pietari sanoi hänelle: ja jos vielä kaikki muut pahenisivat, en kuitenkaan minä pahene.	14:29 Nijn Petari sanoi hänelle: jos wielä caicki muut pahenisit/ en cuitengan minä pahene.
14:30 Jeesus sanoi hänelle: "Totisesti minä sanon sinulle: tänään, tänä yönä, ennenkuin kukko kahdesti laulaa, sinä kolmesti minut kiellät."	30. Ja Jesus sanoi hänelle: totisesti sanon minä sinulle: tänäpäpä, tänä yönä, ennenkuin kukko kahdesti laulaa, sinä kolmasti minun kiellät.	14:30 Ja Jesus sanoi hänelle: totisest sanon minä sinulle: tänäpäpä/ ennen cuin cuckoi cahdesti laula/ sinä colmast minun kiellät.
14:31 Mutta hän vakuutti vielä lujemmin: "Vaikka minun pitäisi kuolla sinun kanssasi, en sittenkään minä sinua kiellä." Ja samoin sanoivat kaikki muutkin.	31. Mutta hän sanoi vielä enemmin: jos minun pitäis kuoleman sinun kanssas, en minä ikänä kiellä sinua. Niin sanoivat myös kaikki.	14:31 Mutta hän sanoi wielä enämmin: jos minun pidäis cuoleman sinun cansas/ en minä sijttekän kielläis sinua. Nijn sanoit myös caicki.
14:32 Ja he tulivat maatilalle, jonka nimi on Getsemane; ja hän sanoi opetuslapsillensa: "Istukaa tässä, sillä aikaa kuin minä rukoilen."	32. Ja he tulivat kylään, jonka nimi oli Getsemane. Ja hän sanoi opetuslapsillensa: istukaat tässä niinkauvan kuin minä rukoilen.	14:32 JA he tulit sijhen paickan/ jonga nimi oli Gethsemane. Ja hän sanoi Opetuslapsillens: istucat täsä/ nijncauwan cuin minä menen tuonne rucoileman.
14:33 Ja hän otti mukaansa Pietarin ja Jaakobin ja Johanneksen; ja hän alkoi kauhistua ja tulla tuskaan.	33. Ja hän otti Pietarin ja Jakobin ja Johanneksen kanssansa, ja rupeisi vapisemaan ja kauhistumaan.	14:33 Ja hän otti Petarin ja Johannexen ja Jacobin cansans/ ja rupeis wapiseman ja cauhistuman/ ja sanoi heille:

14:34 Ja hän sanoi heille: "Minun sieluni on syvästi murheellinen, kuolemaan asti; olkaa tässä ja valvokaa."	34. Ja sanoi heille: minun sieluni on suuresti murheissansa kuolemaan asti. Olkaat tässä ja valvokaat.	14:34 Minun sielun on murehisans cuoleman asti/ olcat täsä ja walwocat.
14:35 Ja hän meni vähän edemmäksi, lankesi maahan ja rukoili, että, jos mahdollista, se hetki menisi häneltä ohi,	35. Ja hän kävi vähää edemmä, lankesi maahan ja rukoili, jos mahdollinen olisi, että aika hänen ohitsensa kävis.	14:35 Ja hän käwi wähä edemmä/ langeis maahan ja rucoili/ jos mahdollinen olisi/ että se aica hänen ohidzens käwis.
14:36 ja sanoi: "Abba, Isä, kaikki on mahdollista sinulle; ota pois minulta tämä malja. Mutta ei, mitä minä tahdon, vaan mitä sinä!"	36. Ja sanoi: Abba minun Isäni! kaikki ovat sinulle mahdolliset: ota pois minulta tämä kalkki, ei kuitenkaan niinkuin minä tahdon, mutta niinkuin sinä.	14:36 Ja sanoi: Abba minun Isän/ caicki owat sinulle mahdolliset/ ota pois minulda tämä Calcki/ ei cuitengan nijncuin minä tahdon/ mutta nijncuin sinä.
14:37 Ja hän tuli ja tapasi heidät nukkumasta ja sanoi Pietarille: "Simon, nukutko? Etkö jaksanut yhtä hetkeä valvoa?"	37. Ja hän tuli ja löysi heidät makaamasta ja sanoi Pietarille: Simon, makaatkos? Etkös voinut yhtä hetkeä valvoa?	14:37 Ja hän tuli ja löysi heidän macamast/ ja sanoi Petarille: Simon macatcos? Etkös woinut yhtä hetke walwo?
14:38 Valvokaa ja rukoilkaa, ettette joutuisi kiusaukseen; henki tosin on altis, mutta liha on heikko."	38. Valvokaat, ja rukoilkaat, ettette tulisi kiusaukseen. Henki tosin on altis, mutta liha on heikko.	14:38 Walwocat/ ja rucoilcat/ ettet te tulis kiusauxeen. Hengi tosin on aldis/ mutta liha on heicko.
14:39 Ja taas hän meni pois ja rukoili sanoen samat sanat.	39. Niin hän taas meni pois ja rukoili, sanoen entisen sanan.	14:39 Nijn hän taas meni pois ja rucoili/ ja puhui endisen puhen.
14:40 Ja tullessaan hän taas tapasi heidät nukkumasta, sillä heidän silmänsä olivat käyneet kovin raukeiksi; ja he eivät tienneet, mitä hänelle vastaisivat.	40. Ja palatessansa löysi taas heidät makaamasta, (sillä heidän silmänsä olivat raskaat,) eikä tietäneet, mitä heidän piti häntä vastaaman.	14:40 Ja löysi taas palaitesans heidän macamast: sillä heidän silmäns olit uneliat/ eikä tiennet mitä heidän piti händä wastaman.
14:41 Ja hän tuli kolmannen kerran ja sanoi heille: "Te nukutte vielä ja lepäätte! Jo riittää! Hetki on tullut; katso, Ihmisen Poika annetaan syntisten käsiin.	41. Ja hän tuli kolmannen kerran ja sanoi heille: maatkaat vielä ja levätkäät! jo nyt kyllä on, hetki on tullut: katso, Ihmisen Poika annetaan ylön syntisten käsiin.	14:41 Ja hän tuli colmannen kerran/ ja sanoi heille: nytkö te maata tahdotta ja lewätä? Jo nyt kyllä on/ se hetki on tullut/ cadzo/ ihmisen Poica ylönannetan syndisten käsijn.
14:42 Nouskaa, lähtekäämme; katso, se, joka kavaltaa minut, on lähellä."	42. Nouskaat, käykäämme: katso, joka minun pettää, se lähestyi.	14:42 Noscat ja mengäm/ cadzo/ joca minun pettä/ se lähesty.
14:43 Ja heti, hänen vielä puhuessaan, Juudas, yksi niistä kahdestatoista, saapui, ja hänen mukanaan joukko ylipappien ja kirjanoppineiden ja vanhinten luota, miekat ja seipäät käsissä.	43. Ja kohta vielä hänen puhuisansa tuli Juudas, joka oli yksi kahdestatoistakymmenestä, ja hänen kanssansa paljo väkeä miekoilla ja seipäillä, ylimmäisiltä papeilta ja kirjanoppineilta ja vanhimmilta.	14:43 JA wielä hänen puhuisans tuli Judas/ joca oli yxi cahdestatoistakymmenest/ ja hänen cansans paljo wäke miecoilla ja seipäillä/ ylimmäisildä Papeilda ja Kirjanoppenuilda ja Wanhimmilda.
14:44 Mutta se, joka hänet kavalsi, oli sopinut heidän kanssaan merkistä, sanoen: "Se, jolle minä suuta annan, hän se on; ottakaa hänet kiinni ja viekää tarkasti vartioituna pois."	44. Mutta se, joka hänen petti, oli antanut heille yhteisen merkin, sanoen: kenenkä minä suuta annan, se on: kiinni ottakaat häntä, ja viekää pois visusti.	14:44 Nijn pettäjä oli andanut heille yhteisen merkin/ sanoden: kenengä minä suuta annan/ se on/ kijnniottacat händä/ ja wisust poiswiekät.
14:45 Ja tultuaan hän kohta astui hänen luoksensa ja sanoi: "Rabbi!" ja antoi hänelle suuta.	45. Ja kuin hän tuli, astui hän kohta hänen tykönsä ja sanoi: Rabbi! ja antoi hänen suuta.	14:45 Ja cuin hän tuli/ astui hän äkist hänen tygöns ja sanoi hänelle: Rabbi/ Rabbi/ ja andoi hänen suuta.

14:46 Silloin he kävivät häneen käsiksi ja ottivat hänet kiinni.	46. Mutta ne panivat kätensä hänen päällensä, ja ottivat hänen kiinni.	14:46 Mutta ne panit kätens hänen päällens/ ja otit hänen kijnni.
14:47 Mutta eräs niistä, jotka lähellä seisoivat, veti miekkansa, iski ylimmäisen papin palvelijaa ja sivalsi häneltä pois korvan.	47. Niin yksi niistä, jotka siinä läsnä seisoivat, veti ulos miekkansa ja löi ylimmäisen papin palveliaa, ja hakkasi pois hänen korvansa.	14:47 Nijn yxi nijstä/ jotca sijnä olit/ weti ulos mieckans/ ja löi ylimmäisen Papin palweliata/ ja hackais pois hänen corwans.
14:48 Niin Jeesus puhui heille ja sanoi: "Niinkuin ryöväriä vastaan te olette lähteneet minua miekoilla ja seipäillä vangitsemaan.	48. Ja Jesus vastaten sanoi heille: niinkuin ryöväriin tykö te tulitte ulos miekoilla ja seipäillä minua kiinni ottamaan.	14:48 JA Jesus sanoi heille: te oletta lähtenet minua nijncuin ryöwäriä miecoilla ja seipäillä kijnniottaman.
14:49 Joka päivä minä olen ollut teidän luonanne opettaen pyhäkössä, ettekä ole ottaneet minua kiinni. Mutta tämä tapahtuu, että kirjoitukset kävisivät toteen."	49. Minä olen joka päivä ollut teidän tykönänne ja opettanut templissä, ja ette minua ottaneet kiinni. Mutta nämät tapahtuvat, että Raamattu täytettäisiin.	14:49 Minä olen jocapäiwä ollut teidän tykönän/ ja opettanut Templis/ ja et te minua kijnniottanet. Mutta nämät tapahtuwat/ että Ramattu täytetäisiin.
14:50 Niin he kaikki jättivät hänet ja pakenivat.	50. Ja kaikki antoivat ylöns hänen ja pakenivat.	14:50 Nijn caicki Opetuslapset ylönnait hänen ja pakenit.
14:51 Ja häntä seurasi eräs nuorukainen, jolla oli ympärillään liinavaate paljaalle iholle heitettyä; ja he ottivat hänet kiinni.	51. Ja yksi nuorukainen seurasi häntä, jolla oli liinainen vaate paljaan ihon päällä. Ja nuoret miehet ottivat hänet kiinni.	14:51 Ja yxi nuorucainen seurais händä/ jolla oli lijnainen waate paljan ihon päällä. 14:52 Ja nuoret miehet kijnniotit hänen/
14:52 Mutta hän jätti liinavaatteen ja pakeni alastonna.	52. Mutta hän jätti liinaisen vaatteen ja pakeni alasti heiltä.	mutta hän jätti sen lijnaisen waattens ja pakeni alasti heildä.
14:53 Ja he veivät Jeesuksen ylimmäisen papin eteen, jonne kaikki ylipapit ja vanhimmat ja kirjanoppineet kokoontuivat.	53. Ja he veivät pois Jesuksen ylimmäisen papin tykö, jonka tykö kaikki ylimmäiset papit ja vanhimmat ja kirjanoppineet olivat kokoon tulleet.	14:53 JA he weit pois Jesuxen ylimmäisen Papin tygö/ johonga caicki ylimmäiset Papit ja wanhimmat ja Kirjanoppenet olit cocondunet.
14:54 Ja Pietari seurasi häntä taampana ylimmäisen papin palatsin esipihaan asti ja istui palvelijain joukkoon ja lämmitteli tulen ääressä.	54. Mutta Pietari noudatti häntä taampana, hamaan ylimmäisen papin salin porstuaan, ja istui ynnä palveliain kanssa ja lämmitteli valkian tykönä.	14:54 Mutta Petari noudatti händä taambana/ siihenasti cuin hän tuli ylimmäisen Papin Salijn/ ja hän istui siellä palweliain seas/ ja lämmitteli walkian tykönä.
14:55 Mutta ylipapit ja koko neuvosto etsivät todistusta Jeesusta vastaan tappaaksensa hänet, mutta eivät löytäneet.	55. Mutta ylimmäiset papit ja kaikki raati etsivät todistusta Jesusta vastaan, että he hänen kuolemaan saattaisivat, ja ei löytäneet.	14:55 MUTta ylimmäiset Papit/ ja caicki Raadi edzei todistusta Jesusta wastan/ että he hänen cuolemahan saataisit:
14:56 Useat kyllä todistivat väärin häntä vastaan, mutta todistukset eivät olleet yhtäpitäviä.	56. Sillä moni todisti väärin häntä vastaan, mutta ei heidän todistuksensa olleet soveliaat.	14:56 Ja ei löynnet/ ja moni todisti wäärin händä wastan/ mutta ei heidän todistuxens ollet soweliat.
14:57 Niin muutamat nousivat ja todistivat väärin häntä vastaan, sanoen:	57. Ja muutamat nousivat ja todistivat väärin häntä vastaan, sanoen:	14:57 Ja muutamat tulit ja todistit wäärin händä wastan/ sanoden:
14:58 "Me olemme kuulleet hänen sanovan: 'Minä hajotan maahan tämän käsillä tehdyn temppelein ja rakennan kolmessa päivässä toisen, joka ei ole käsillä tehty.'"	58. Me olemme kuulleet hänen sanovan: minä tahdon tämän templin, joka käsillä tehty on, maahan jaottaa ja kolmena päivänä toisen rakentaa ylös, joka ei ole käsillä tehty.	14:58 Me olemma cuullet hänen sanowan/ minä tahdon tämän Templin/ joca käsillä tehty on/ särke ja colmena päiwänä toisen jällens rakenda/ joca ei ole käsillä tehty.
14:59 Mutta eivät näinkään heidän todistuksensa olleet yhtäpitäviä.	59. Ja ei niinkään ollut heidän todistuksensa sovelias.	14:59 Ja ei nijdengän todistus ollut sowelias.

14:60 Silloin ylimmäinen pappi nousi ja astui esille ja kysyi Jeesukselta sanoen: "Etkö vastaa mitään? Mitä nämä todistavat sinua vastaan?"	60. Ja ylimmäinen pappi astui edes, ja kysyi Jeesukselta, sanoen: etkös mitään vastaa? mitä nämät sinua vastaan todistavat?	14:60 Ja ylimmäinen Pappi nousi/ ja kysyi Jesuxelle/ sanoden: etkös näihin mitän wasta cuin nämät sinua wastaan todistawat?
14:61 Mutta hän oli vaiti eikä vastannut mitään. Taas ylimmäinen pappi kysyi häneltä ja sanoi hänelle: "Oletko sinä Kristus, sen Ylistetyn Poika?"	61. Mutta hän oli ääneti, eikä mitään vastannut. Taas ylimmäinen pappi kysyi häneltä ja sanoi hänelle: oletkos sinä Kristus, sen siunatun Poika?	14:61 Mutta hän oli äneti/ eikä mitän wastannut. Taas ylimmäinen Pappi kysyi ja sanoi hänelle: oletcos Christus sen siunatun Poica?
14:62 Jeesus sanoi: "Olen; ja te saatte nähdä Ihmisen Pojan istuvan Voiman oikealla puolella ja tulevan taivaan pilvissä."	62. Niin Jesus sanoi: minä olen. Ja teidän pitää näkemän Ihmisen Pojan istuvan voiman oikialla puolella, ja tulevan taivaan pilvissä.	14:62 Nijn Jesus sanoi: Minä olen. Ja teidän pitä näkemän ihmisen Pojan istuwan woiman oikialla puolella/ ja tulewan Taiwan pilwisä.
14:63 Niin ylimmäinen pappi repäisi vaatteensa ja sanoi: "Mitä me enää todistajia tarvitsemme?"	63. Niin ylimmäinen pappi repäisi vaatteensa ja sanoi: mitä me silleen todistuksia tarvitsemme?	14:63 Nijn ylimmäinen Pappi rewäis waattens/ ja sanoi: Mitä me sillen todistuxia tarwidzem:
14:64 Te kuulitte hänen pilkkaamisensa. Mitä arvelette?" Niin he kaikki tuomitsivat hänet vikapääksi kuolemaan.	64. Te olette kuulleet Jumalan pilkan. Mitä te luulette? Niin he kaikki tuomitsivat hänen olevan vikapään kuolemaan.	14:64 Te oletta cuullet Jumalan pilcan. MITä te luuletta? Nijn he caicki duomidzit hänen cuolemaan.
14:65 Ja muutamat rupesivat sylkemään häntä ja peittivät hänen kasvonsa ja löivät häntä nyrkillä ja sanoivat hänelle: "Profetoi!" Oikeudenpalvelijatkin löivät häntä poskelle.	65. Ja muutamat rupesivat sylkemään hänen päällensä, ja peittämään hänen kasvojansa, ja lyömään häntä poskelle, ja sanomaan hänelle: arvaa! Ja palvelijat pieksivät häntä sauvoilla.	14:65 Ja muutamat rupeisit sylkemän hänen päällens/ ja peittämän hänen caswojans ja rusicoidzeman händä ja sanoman hänelle: Arwa. Ja palweliat löit händä poskelle.
14:66 Kun nyt Pietari oli alhaalla esipihassa, tuli sinne muuan ylimmäisen papin palvelijattarista;	66. Ja Pietari oli alhaalla salissa, niin tuli yksi ylimmäisen papin piioista,	14:66 JA Petari oli alhalla Salis/ nijn tuli ylimmäisen Papin pijca.
14:67 ja nähdessään Pietarin lämmittelevän hän katsoi häneen ja sanoi: "Sinäkin olit Nasaretilaisen, tuon Jeesuksen, kanssa."	67. Ja koska hän näki Pietarin lämmittelevän, katsahti hän hänen päällensä ja sanoi: ja sinäkin olit Jesuksen Natsarealaisen kanssa?	14:67 Ja cosca hän näki Petarin lämmittelewän/ cadzahti hän hänen päällens/ ja sanoi: Ja sinäkin olit Jesus Nazarenuxen cansa?
14:68 Mutta hän kielsi sanoen: "En tiedä enkä käsitä, mitä sanot." Ja hän meni ulos pihalle. Ja kukko lauloi.	68. Mutta hän kielsi sanoen: en tunne minä häntä, enkä tiedä, mitä sanot. Ja hän meni ulos porstuaan; ja kukko lauloi.	14:68 Mutta hän kielsi sanoden: en tunne minä händä/ engä tiedä mitä sanot. Ja hän meni porstuaan/ ja Cuckoi lauloi.
14:69 Ja nähdessään hänet siellä palvelijatar rupesi taas sanomaan lähellä seisoville: "Tämä on yksi niistä."	69. Ja piika näki taas hänen ja rupesi sanomaan niille, jotka siinä seisovat: tämä on yksi heistä.	14:69 Ja se pijca/ cosca hän näki hänen/ rupeis taas sanoman nijlle/ jotca sijnä seisoi: tämä on yxi heistä.
14:70 Mutta hän kielsi uudestaan. Ja vähän sen jälkeen lähellä seisovat taas sanoivat Pietarille: "Totisesti, sinä olet yksi niistä, sillä olethan sinä galilealainenkin."	70. Mutta hän kielsi jälleen. Ja taas vähän hetken perästä sanoivat Pietarille ne, jotka läsnä seisovat: totisesti olet sinä yksi heistä; sillä sinä olet Galilealainen, ja sinun puhees on senkaltainen.	14:70 Mutta hän kielsi jällens. Ja taas hetken peräst/ sanoit ne Petarille/ jotca läsnä seisoi: totisest olet sinä yxi heistä: sillä sinä olet Galileus/ cuin sinun puhestakin cuulu.
14:71 Mutta hän rupesi sadattelemaan itseänsä ja vannomaan: "En tunne sitä miestä, josta te puhutte."	71. Niin hän rupesi itsiänsä sadattelemaan ja vannomaan: en tunne minä sitä ihmistä, jota te sanotte.	14:71 Nijn hän rupeis idziäns sadatteleman/ ja wannoman: en tunne minä sitä miestä/ josta te puhutta. Ja Cuckoi lauloi toisen kerran.

14:72 Ja samassa kukko lauloi toisen kerran. Niin Pietari muisti Jeesuksen sanat, jotka hän oli sanonut hänelle: "Ennenkuin kukko kahdesti laulaa, sinä kolmesti minut kiellät." Ja hän ratkesi itkuun.	72. Ja kukko lauloi toisen kerran. Niin Pietari muisti sen sanan, minkä Jesus hänelle sanonut oli: ennenkuin kukko kahdesti laulaa, sinä kolmasti minun kiellät. Ja hän kiiruusti läksi ulos ja itki.	14:72 Nijn Petari muisti sen sanan/ cuin Jesus hänelle sanonut oli: ennen cuin Cuckoi cahdesti laula/ sinä colmasti minut kiellät. Ja hän rupeis itkemän.
15 LUKU	15 LUKU	XV. Lucu .
15:1 Ja heti aamulla ylipapit ynnä vanhimmat ja kirjanoppineet ja koko neuvosto tekivät päätöksen, sitoivat Jeesuksen, veivät hänet pois ja antoivat Pilatuksen käsiin.	1. Ja kohta aamulla varhain pitivät ylimmäiset papit neuvoa vanhimpain ja kirjanoppineitten kanssa ja kaikki raati, ja veivät pois Jesuksen sidottuna ja antoivat ylön Pilatukselle.	15:1 JA cohta huomeneltain pidit ylimmäiset Papit neuwo/ wanhimbain/ Kirjanoppenuin/ ja caiken Raadin cansa/ ja sidottuna poisweit Jesuxen/ ja ylönannoit Pilatuxelle.
15:2 Niin Pilatus kysyi häneltä: "Oletko sinä juutalaisten kuningas?" Hän vastasi ja sanoi hänelle: "Sinäpä sen sanot."	2. Ja Pilatus kysyi häneltä: oletkos sinä Juudalaisten kuningas? Hän vastasi ja sanoi hänelle: sinäpä sen sanot.	15:2 Ja Pilatus kysyi hänelle: oletcos Judalaisten Cuningas? Hän wastais ja sanoi hänelle: sinäpä sen sanot.
15:3 Ja ylipapit tekivät monta syytöstä häntä vastaan.	3. Ja ylimmäiset papit kantoivat hänen päällensä paljon.	15:3 Ja ylimmäiset Papit cannoit cowin hänen päällens.
15:4 Niin Pilatus taas kysyi häneltä sanoen: "Etkö vastaa mitään? Katso, kuinka paljon syytöksiä he tekevät sinua vastaan."	4. Niin Pilatus kysyi taas häneltä ja sanoi: etkös mitään vastaa? Katso, kuinka paljon he sinua vastaan todistavat.	15:4 Nijn Pilatus kysyi taas hänelle/ ja sanoi: etkös mitän wasta? Cadzo/ cuinga paljo he sinun päälles candawat.
15:5 Mutta Jeesus ei enää vastannut mitään, niin että Pilatus ihmetteli.	5. Mutta ei Jesus sitte ensinkään vastannut, niin että Pilatus ihmetteli.	15:5 Mutta ei Jesus sijtte ensingän wastannut/ nijn että Pilatus ihmetteli.
15:6 Mutta juhlan aikana hän tavallisesti päästi heille yhden vangin irti, sen, jota he anoivat.	6. Mutta juhlanan päästi hän heille yhden vangin irralle, kenenkä he anoivat.	15:6 MUTta Pääsiäis Juhlana päästi hän heille jongun fangin/ kenengä he anoit.
15:7 Niin siellä oli eräs mies, jota sanottiin Barabbaaksi, vangittu muiden kapinoitsijain kanssa, jotka kapinassa olivat tehneet murhan.	7. Niin oli yksi nimeltä Barabbas, joka oli sidottu kapinan nostajitten kanssa, jotka kapinassa murhan tehneet olivat.	15:7 Nijn oli yxi Barrabas nimeldä/ joca capinan nostaitten cansa sidottu oli/ ja capinas murhan tehnyt oli.
15:8 Ja kansa meni sinne ylös ja rupesi pyytämään, että hän tekisi heille, niinkuin hänen tapansa oli.	8. Ja kansa huusi ja rupesi häntä rukoilemaan, että hän tekis niinkuin hän aina heille tehnyt oli.	15:8 Ja Canssa meni ja rupeis händä rucoileman/ tekemän heille nijncuin hän aina tottunut oli.
15:9 Pilatus vastasi heille sanoen: "Tahdotteko, että päästän teille juutalaisten kuninkaan?"	9. Niin Pilatus vastasi heitä, sanoen: tahdotteko, että minä päästän teille Juudalaisten kuninkaan?	15:9 Nijn Pilatus wastais heitä/ sanoden: tahdottaco/ että minä päästän teille Judalaisten Cuningan?
15:10 Sillä hän tiesi, että ylipapit kateudesta olivat antaneet hänet hänen käsiinsä.	10. (Sillä hän tiesi, että ylimmäiset papit olivat hänen kateudesta antaneet ylön.)	15:10 Sillä hän tiesi/ että ylimmäiset Papit olit hänen cateudest ylönandanet.
15:11 Mutta ylipapit kiihoittivat kansaa anomaan, että hän ennemmin päästäisi heille Barabbaan.	11. Mutta ylimmäiset papit yllyttivät kansaa, että hän heille ennen päästäis Barabbaan.	15:11 Mutta ylimmäiset Papit yllytit Canssa/ että hän heille päästäis Barraban.

15:12 Ja Pilatus puhui taas heille ja sanoi: "Mitä minun sitten on tehtävä hänelle, jota te sanotte juutalaisten kuninkaaksi?"	12. Niin Pilatus vastasi ja taas sanoi heille: mitä te siis tahdotte, että minun pitää tälle tekemän, jonka te Juudalaisten kuninkaaksi kutsutte?	15:12 Nijn Pilatus taas wastais/ ja sanoi heille: mitä te sijs tahdotta että minun pitä tälle tekemän/ jonga te Judalaisten Cuningaxi cudzutta?
15:13 Niin he taas huusivat: "Ristiinnaulitse hänet!"	13. Niin he taas huusivat: ristiinnaulitse häntä.	nijn he huusit: ristinnaulidze händä.
15:14 Mutta Pilatus sanoi heille: "Mitä pahaa hän sitten on tehnyt?" Mutta he huusivat vielä kovemmin: "Ristiinnaulitse hänet!"	14. Mutta Pilatus sanoi heille: mitäs hän pahaa on tehnyt? Mutta he huusivat vielä kovemmin: ristiinnaulitse häntä.	15:13 Ja Pilatus sanoi heille: mitäst hän paha on tehnyt?
15:15 Ja kun Pilatus tahtoi tehdä kansalle mieliksi, päästi hän heille Barabbaan, mutta Jeesuksen hän ruoskitti ja luovutti ristiinnaulittavaksi.	15. Mutta Pilatus tahtoi kansan mielen noutaa ja päästi heille Barabbaan. Ja Jesuksen, kuin hän hänen ruoskinut oli, antoi ylös ristiinnaulittaa.	15:15 Mutta Pilatus tahdoi Canssan mielen nouta/ ja päästi Barraban. Ja andoi Jesuxen ruoskitta ja ristinnaulitta.
15:16 Niin sotamiehet veivät hänet sisälle linnaan, se on palatsiin, ja kutsuivat siihen koko sotilasjoukon.	16. Niin huovit veivät hänen raastupaan ja kutsuivat kokoon kaiken joukon,	15:16 NIin huowit weit hänen Rastupan/ ja cudzuit cocon caiken joucon.
15:17 Ja he pukivat hänen yllensä purppuravaipan, väänivät orjantappuroista kruunun ja panivat sen hänen päähänsä	17. Ja puettivat hänen purpuraan ja panivat hänen päähänsä väännetyn orjantappuraisen kruunun,	15:17 Ja puetit hänen Purpuraan/ ja wäänsit orjantappuraisen Cruunun/ ja panit hänen päähänsä.
15:18 ja rupesivat tervehtimään häntä: "Terve, juutalaisten kuningas!"	18. Ja rupesivat häntä tervehtimään: terve Juudalaisten kuningas!	15:18 Ja rupeisit händä tervehtämän: Terwe Judalaisten Cuningas.
15:19 Ja he löivät häntä päähän ruovolla, sylkivät häntä ja laskeutuen polvilleen kumarsivat häntä.	19. Ja he löivät häntä päähän ruovolla ja sylkivät hänen päällensä, panivat polvillensa ja kumartaen rukoilivat häntä.	15:19 Ja he löit hänen päähäns ruogolla/ ja syljit hänen päällens/ panit polwillens ja cumarsit händä.
15:20 Ja kun he olivat häntä pilkanneet, riisuivat he häneltä purppuravaipan ja pukivat hänet hänen omiin vaatteisiinsa. Ja he veivät hänet pois, ristiinnaulitakseen hänet.	20. Ja kuin he olivat häntä pilkanneet, riisuivat he häneltä purpuraan, ja puettivat hänen omiin vaatteisiinsa, ja veivät hänen ulos ristiinnaulittaa.	15:20 JA cuin he olit händä pilcannet/ rijsuit he hänelä Purpuraan/ ja puetit hänen omijn vaatteisijns/ ja weit hänen ristinnaulitta.
15:21 Ja he pakottivat erään ohikulkevan miehen, Simonin, kyreneläisen, joka tuli vainiolta, Aleksanterin ja Rufuksen isän, kantamaan hänen ristiänsä.	21. Ja niin he vaativat yhden, joka ohitse kävi (ja tuli pellolta, Simonin Kyreniläisen, Aleksanderin ja Rufin isän), kantamaan hänen ristiänsä.	15:21 Ja nijn he waadeit yhtä joca ohidzekäwi ja tuli pellolda/ nimeldä Simon Cyreneus (Alexandrin ja Rufin Isä) candaman hänen Ristiänsä.
15:22 Ja he veivät hänet paikalle, jonka nimi on Golgata, se on käännettynä: pääkallonpaikka.	22. Ja he veivät hänen siihen paikkaan, joka kutsutaan Golgata, se on niin paljon kuin Pääkallon paikka,	15:22 Ja he weit hänen siehen siaan/ joca cudzutan Golgatha/ se on/ Pääcalloin paicka.
15:23 Ja he tarjosivat hänelle mirhalla sekoitettua viiniä, mutta hän ei sitä ottanut.	23. Ja he antoivat hänelle viinaa juoda myrrhamilla sekoitettua. Vaan ei hän ottanut.	15:23 Ja he annoit hänelle wijna juoda Myrrhalla secoitettua. Waan ei hän ottanut.
15:24 Ja he ristiinnaulitsivat hänet ja jakoivat keskenään hänen vaatteensa heittäen niistä arpaa, mitä kukin oli saava.	24. Ja kuin he olivat hänen ristiinnaulinneet, jakoivat he hänen vaatteensa ja heittivät niistä arpaa, mitä kunkin piti saaman.	15:24 JA cosca he olit hänen ristinnaulinnet/ jaoit he hänen waattens/ ja heitit nijstä arpa/ mitä cugin piti saaman.

15:25 Oli kolmas hetki, kun he hänet ristiinnaulitsivat.	25. Mutta se oli kolmas hetki, kun he hänen ristiinnaulitsivat.	15:25 Ja se oli colmas hetki cuin he hänen ristinnaulidzit.
15:26 Ja päällekirjoitukseksi oli merkitty hänen syynsä: "Juutalaisten kuningas."	26. Ja oli päällekirjoitettu hänen syynsä kirjoitus: JUUDALAISTEN KUNINGAS.	15:26 Ja hänen pääns päälle oli kirjoitettu hänen syyns/ nimittäin: Judalaisten Cuningas.
15:27 Ja he ristiinnaulitsivat hänen kanssaan kaksi ryöväriä, toisen hänen oikealle ja toisen hänen vasemmalle puolellensa.	27. Ja he ristiinnaulitsivat kaksi ryöväriä hänen kanssansa, yhden hänen oikialle ja toisen vasemmalle puolellensa.	15:27 Ja he ristinnaulidzit caxi Ryöväritä hänen cansans/ yhden oikialle/ ja toisen wasemalle puolelle.
	28. Ja niin täytettiin se kirjoitus, joka sanoo: ja hän on pahantekiäin sekaan luettu.	15:28 Ja nijn täytettin se kirjoitus joca sano: hän on pahantekiäin secan luettu.
15:29 Ja ne, jotka kulkivat ohitse, herjasivat häntä ja nyökyttivät päätään ja sanoivat: "Voi sinua, joka hajotat maahan temppelin ja kolmessa päivässä sen rakennat!"	29. Ja ne, jotka siitä ohitse kävivät, pilkkasivat häntä ja väänelivät päätänsä, sanoen: voi sinuas, joka templin maahan jaotat ja kolmena päivänä rakennat ylös!	15:29 JA ne jotca sijtä ohidzekäwit/ pilckaisit händä/ ja wäändelit päätäns/ sanoden: Woi sinuas/ cuinga jalost sinä Templin maahan jaotat/ ja colmena päiwänä sen jällens rakennat:
15:30 Auta itseäsi ja astu alas ristiltä."	30. Vapahda itses ja astu alas rististä.	15:30 Wapahda nyt idzes/ ja astu alas rististä.
15:31 Samoin ylipapitkin ynnä kirjanoppineet keskenään pilkkasivat häntä ja sanoivat: "Muita hän on auttanut, itseään ei voi auttaa."	31. Niin myös ylimmäiset papit pilkkasivat häntä keskenänsä kirjanoppineiden kanssa, sanoen: muita hän autti, ei hän voi itsiänsä auttaa.	15:31 Nijn myös ylimmäiset Papit pilckaisit händä keskenäns Kirjanoppenuitten cansa/ ja sanoit: muita hän autti/ mutta ei hän woi idzens autta.
15:32 Astukoon hän, Kristus, Israelin kuningas, nyt alas ristiltä, että me näkisimme ja uskoisimme." Myöskin ne, jotka olivat ristiinnaulitut hänen kanssaan, herjasivat häntä.	32. Kristus, Israelin kuningas, astukaan nyt alas rististä, että me näkisimme ja uskoisimme. Ja ne, jotka hänen kanssansa ristiinnaulitut olivat, pilkkasivat häntä.	15:32 Jos hän on Christus/ ja Israelin Cuningas/ nijn astucan alas Rististä/ että me näkisim/ ja uscoisim. Ja ne jotca hänen cansans ristinnaulitut olit/ pilckaisit myös händä.
15:33 Ja kuudennella hetkellä tuli pimeys yli kaiken maan, ja sitä kesti hamaan yhdeksänten hetkeen.	33. Mutta kuin kuudes hetki tuli, tuli pimeys kaiken maan päälle hamaan yhdeksänten hetkeen asti.	15:33 JA cuudennen hetken perästä/ tuli pimeys caiken maan päälle haman yhdexänden hetken asti.
15:34 Ja yhdeksännellä hetkellä Jeesus huusi suurella äänellä: "Eeli, Eeli, lama sabaktani?" Se on käännettynä: Jumalani, Jumalani, miksi minut hylkäsit?	34. Ja yhdeksännellä hetkellä huusi Jesus suurella äänellä, sanoen: Eli, Eli, lamma sabaktani? se on niin paljo kuin: minun Jumalani, minun Jumalani, miksis minut annoit ylön?	15:34 Nijn yhdexännellä hetkellä huusi Jesus suurella änellä/ sanoden: Eli\$/ Eli\$/ lamasabthani\$/ se on: minun Jumalan/ minun Jumalan/ mixis minun/ ylönannoit?
15:35 Sen kuullessaan sanoivat muutamat niistä, jotka siinä seisoivat: "Katso, hän huutaa Eliasta."	35. Ja kuin muutamat, jotka siinä seisoivat, sen kuulivat, sanoivat he: katso, hän huutaa Eliasta.	15:35 Ja cuin muutamat jotca siinä seisoit sen cuulit/ sanoit he: cadzo hän huuta Eliast.
15:36 Ja muuan juoksi ja täytti sienen haparviinillä, pani sen ruovon päähän ja antoi hänelle juoda sanoen: "Annas, katsokaamme, tuleeko Elias ottamaan hänet alas."	36. Niin juoksi yksi ja täytti sienen etikalla ja pani sen ruovon ympärille, taritsi hänen juoda, sanoen: pidäs! katsokaamme, tuleeko Elias häntä ottamaan pois.	15:36 Nijn juoxi yxi ja täytti sienen eticalla/ ja pani sen ruogon päähän/ taridzi hänen juoda/ sanoden: pidäs/ cadzocam jos Elias tule händä poisottaman.

15:37 Mutta Jeesus huusi suurella äänellä ja antoi henkensä.	37. Mutta Jesus huusi suurella äänellä ja antoi henkensä.	15:37 Mutta Jesus huusi suurella änellä/ ja andoi hengens.
15:38 Ja temppelin esirippu repesi kahtia ylhäältä alas asti.	38. Ja templin esivaate repesi kahtia, ylhäältä hamaan alas.	15:38 Ja Templin waate repeis cahtia/ ylhäldä haman alhalle.
15:39 Mutta kun sadanpäämies, joka seisoi häntä vastapäätä, näki hänen näin antavan henkensä, sanoi hän: "Totisesti tämä ihminen oli Jumalan Poika."	39. Mutta kuin päämies, joka siinä hänen kohdallansa seiso, näki, että hän niin huutain henkensä antoi, sanoi hän: totisesti oli tämä ihminen Jumalan Poika.	15:39 Cosca Päämies/ joca sijnä hänen cohdallans seiso/ näki että hän sen muotoisella huudolla hengens andoi/ sanoi hän: totisest oli tämä ihminen Jumalan Poica.
15:40 Ja siellä oli myös naisia taampaa katselemassa. Näiden joukossa olivat Maria Magdaleena ja Maria, Jaakob nuoremman ja Jooseen äiti, ja Salome,	40. Ja siellä oli myös vaimoja, jotka taampaa katselivat, joiden seassa oli Maria Magdalena ja Maria, vähemmän Jakobin ja Joseen äiti, ja Salome,	15:40 Ja siellä oli myös vaimoja/ jotca taambana cadzelit/ joiden seas oli Maria Magdalena ja Maria wähemnän Jacobin ja Josen Äiti ja Salome:
15:41 jotka hänen ollessaan Galileassa olivat seuranneet ja palvelleet häntä, sekä useita muita, jotka olivat tulleet hänen kanssaan ylös Jerusalemiin.	41. Jotka myös häntä Galileassa seuranneet ja palvelleet olivat; ja monta muuta, jotka hänen kanssansa Jerusalemiin menneet olivat.	15:41 Jotca myös händä Galileas seurannet ja palwellet olit/ ja monda muuta jotca hänen cansans Jerusalemiijn mennet olit.
15:42 Ja kun jo oli tullut ilta, ja koska oli valmistuspäivä, se on sapatin aattopäivä,	42. Ja kuin jo ehtoo tuli (että valmistuspäivä oli, joka on esisabbatti),	15:42 JA ehtona/ että walmistus päiwä oli/ joca on esisabbathi/
15:43 tuli Joosef, arimatialainen, arvossapidetty neuvoston jäsen, joka hänkin odotti Jumalan valtakuntaa, rohkaisi mielensä ja meni sisälle Pilatuksen luo ja pyysi Jeesuksen ruumista.	43. Tuli Joseph Arimatiasta, kunniallinen raatimies, joka myös odotti Jumalan valtakuntaa, hän rohkeni mennä Pilatuksen tykö ja anoi Jeesuksen ruumista.	15:43 Tuli Joseph Arimathiast/ yxi cunnialinen Raadimies/ joca myös odotti Jumalan waldacunda/ hän rohkeis mennä Pilatuxen tygö/ ja anoi hänelä Jesuxen ruumista.
15:44 Niin Pilatus ihmetteli, oliko hän jo kuollut, ja kutsuttuaan luoksensa sadanpäämiehen kysyi tältä, oliko hän jo kauan sitten kuollut.	44. Niin Pilatus ihmetteli, että hän jo kuollut oli, ja kutsui tykönsä päämiehen ja kysyi häneltä, oliko hän jo aikaa kuollut.	15:44 Nijn Pilatus ihmetteli että hän jo cuollut oli/ ja cudzui tygöns Päämiehen ja kysyi hänelä/ jos hän jo aica cuollut oli.
15:45 Ja saatuaan sadanpäämieheltä siitä tiedon hän lahjoitti ruumiin Joosefille.	45. Ja kuin hän asian päämiehiltä ymmärsi, antoi hän Josephille ruumiin.	15:45 Ja cuin hän asian Päämieheldä ymmärsi/ andoi hän Josephille ruumin.
15:46 Tämä osti liinavaatteen ja otti hänet alas, kääri hänet liinavaatteeseen ja pani hautaan, joka oli hakattu kallioon, ja vieritti kiven hautakammion ovelle.	46. Ja hän osti liinavaatteen, otti hänen alas ja kääri liinavaatteeseen, ja pani hänen hautaan, joka kallioon hakattu oli, ja vieritti kiven haudan ovelle.	15:46 Ja hän osti lijnawaatteen/ otti hänen/ ja kääri lijnawaatteisin. Ja pani hänen hautaan/ joca calliohon hacattu oli/ ja wieritti kiwen haudan owelle.
15:47 Ja Maria Magdaleena ja Maria, Jooseen äiti, katselivat, mihin hänet pantiin.	47. Mutta Maria Magdalena ja Joseen Maria katselivat, kuhunka hän pantiin.	15:47 Mutta Maria Magdalena/ Ja Josen Maria cadzelit cuhunga hän pandin.
16 LUKU	16 LUKU	XVI. Lucu

16:1 Ja kun sapatti oli ohi, ostivat Maria Magdaleena ja Maria, Jaakobin äiti, ja Salome hyvänhajuisia yrttejä mennäkseen voitelemaan häntä.	1. Ja kuin sabbatti kulunut oli, osti Maria Magdalena ja Maria Jakobin ja Salome hyvänhajullisia voiteita, tullaksensa voitelemaan häntä.	16:1 JA cosca Sabbathi culunut oli/ osti Maria Magdalena ja Maria Jacobi ja Salome hywän hajulisia woiteita/ woidellaxens händä.
16:2 Ja viikon ensimmäisenä päivänä he tulivat haudalle ani varhain, auringon noustessa.	2. Ja tulivat haudalle ensimmäisenä sabbatin päivänä sangen varhain auringon noustessa.	16:2 Ja tulit haudalle ensimmäisnä Sabbathin päiwänä sangen warhain Auringon coittais.
16:3 Ja he sanoivat toisilleen: "Kuka meille vierittää kiven hautakammion ovelta?"	3. Ja puhuivat keskenänsä: kuka meille vierittää kiven haudan ovelta?	16:3 Ja puhuit keskenäns: cuca meille wierittä kiwen haudan owelda?
16:4 Ja katsahtaessaan ylös he näkivät kiven poisvieritetyksi; se oli näet hyvin suuri.	4. Ja kuin he katsoivat, näkivät he kiven vieritetyksi; sillä se oli sangen suuri.	16:4 Ja cuin he cadzoit/ näit he kiwen wieritetyxi/ joca oli sangen suuri.
16:5 Ja mentyään hautakammion sisään he näkivät nuorukaisen istuvan oikealla puolella, puettuna pitkään, valkeaan vaatteeseen; ja he peljästyivät suuresti.	5. Ja kuin he olivat hautaan menneet sisälle, näkivät he yhden nuorukaisen istuvan oikealla puolella, joka oli vaatetettu pitkällä valkialla vaatteella; ja he hämmästyivät.	16:5 Ja cuin he olit hautaan mennet/ näit he yhden nuorucaisen istuwan oikialla puolella/ joca oli waatetettu pitkillä walkeilla waatteilla/ ja he hämmästyit.
16:6 Mutta hän sanoi heille: "Älkää peljästykö; te etsitte Jeesusta, Nasaretilaista, joka oli ristiinnaulittu. Hän on noussut ylös; ei hän ole täällä. Katso, tässä on paikka, johon he hänet panivat.	6. Mutta hän sanoi heille: älkäät hämmästykö! te etsitte Jesusta Natsarealaista, joka ristiinnaulittu oli. Hän nousi ylös, ei hän ole täällä: katso siaan, kuhunka he hänen panivat;	16:6 Mutta hän sanoi heille: älkät hämmästykö/ te edzittä Jesusta Nazarenusta/ joca ristinnaulittu oli/ hän ylösnousi/ ei hän ole täällä/ cadzo sia/ cuhunga he hänen panit.
16:7 Mutta menkää ja sanokaa hänen opetuslapsillensa ja Pietarille: 'Hän menee teidän edellänne Galileaan; siellä te saatte hänet nähdä, niinkuin hän teille sanoi.'	7. Mutta menkää ja sanokaat hänen opetuslapsillensa ja Pietarille, että hän käy teidän edellänne Galileaan: siellä te hänen näette, niinkuin hän sanoi teille.	16:7 Mutta mengät ja sanocat hänen Opetuslapsillens ja Petarille/ että hän käy teidän edellän Galileaan/ siellä te hänen näettä/ nijncuin hän sanoi teille.
16:8 Niin he tulivat ulos ja pakenivat haudalta, sillä heidät oli vallannut vavistus ja hämmästys, eivätkä sanoneet kenellekään mitään, sillä he pelkäsivät.	8. Ja he menivät nopiasti ulos ja pakenivat haudalta; sillä vapistus ja suuri hämmästys oli heidän päällensä tullut, ei he myös kellenkään mitään sanoneet; sillä he pelkäsivät.	16:8 Ja he menit nopiast ulos/ ja pakenit haudalda/ sillä wapistus ja hämmästys oli heidän päällens tullut/ ei he myös kellekän mitän sanonet/ sillä he pelkäisit.
16:9 Mutta ylösnousemisensa jälkeen hän varhain aamulla viikon ensimmäisenä päivänä ilmestyi ensiksi Maria Magdalenalle, josta hän oli ajanut ulos seitsemän riivaajaa.	9. Mutta kuin Jesus oli varhain ensimmäisenä sabbatin päivänä noussut ylös, ilmestyi hän ensin Maria Magdalenalle, josta hän seitsemän perkelettä oli ajanut ulos.	16:9 MUtتا cuin Jesus oli warhain ensimmäisnä Sabbathin päiwänä ylösnosnut/ ilmestyi hän ensin Marialle Magdalenalle/ josta hän seidzemen Perkelettä ulosajanut oli.
16:10 Tämä meni ja vei sanan niille, jotka olivat olleet Jeesuksen kanssa ja jotka nyt murehtivat ja itkivät.	10. Se meni ja ilmoitti niille, jotka hänen kanssansa olleet olivat, jotka murehtivat ja itkivät.	16:10 Joca meni ja ilmoitti nijlle jotca hänen cansans ollet olit/ jotca murehilit ja itkit.
16:11 Mutta kun he kuulivat, että hän eli ja että Maria oli hänet nähnyt, eivät he uskoneet.	11. Ja kuin he kuulivat hänen elävän, ja että hän häneltä nähty oli, ei he uskoneet.	16:11 Ja cuin he cuulit hänen elävän/ ja että hän häneldä nähty oli/ ei he wielä usconet.
16:12 Ja sen jälkeen hän toisenmuotoisena ilmestyi kahdelle heistä, heidän kävellessään, matkalla maakylään.	12. Sitte kuin kaksi heistä vaelsi, ilmestyi hän heille toisenmuotoisena, kuin he maakylään menivät.	16:12 Sijtte/ cosca caxi heistä waelsit/ ilmestyi hän heille toisen muotoisna/ cosca he maalle menit.
16:13 Hekin menivät ja veivät sanan toisille; mutta nämä eivät uskoneet heitäkään.	13. Ne myös menivät ja julistivat muille. Ja ei he niitäkään uskoneet.	16:13 Jotca menit ja julistit muille. Ja ei he niytäkän usconet.

16:14 Vihdoin hän ilmestyi myöskin niille yhdelletoista heidän ollessaan aterialla; ja hän nuhteli heidän epäuskoaan ja heidän sydämensä kovuutta, kun he eivät olleet uskoneet niitä, jotka olivat nähneet hänet ylösnousseksi.	14. Viimein, kuin yksitoistakymmentä atrioitsivat, ilmestyi hän, ja soimasi heidän epäuskoansa ja heidän sydämensä kankiutta, ettei he uskoneet niitä, jotka hänen nähneet olivat nousseksi ylös.	16:14 WIimein/ cosca yxitoistakymmendä atrioidzit/ ilmestyi hän/ ja soimais heidän epäuscoans ja heidän sydämens cangiutta/ ettei he usconet nijtä jotca hänen nähnet olit ylösnosnexi.
16:15 Ja hän sanoi heille: "Menkää kaikkeen maailmaan ja saarnatkaa evankeliumia kaikille luoduille.	15. Ja sanoi heille: menkää kaikkeen maailmaan, ja saarnatkaat evankeliumia kaikille luoduille.	16:15 Ja sanoi heille: mengät caicken mailmaan/ ja saarnatcat Evangeliumi caikille luoduille.
16:16 Joka uskoo ja kastetaan, se pelastuu; mutta joka ei usko, se tuomitaan kadotukseen.	16. Joka uskoo ja kastetaan, se tulee autuaaksi; mutta joka ei usko, se kadotetaan.	16:16 Joca usco ja castetan/ se tule autuaxi/ mutta joca ei usco/ se cadotetan.
16:17 Ja nämä merkit seuraavat niitä, jotka uskovat: minun nimessäni he ajavat ulos riivaajia, puhuvat uusilla kielillä,	17. Mutta nämä ovat ne merkit, jotka niitä seuraavat, jotka uskovat: minun nimeni kautta pitää heidän perkeleet ajaman ulos, uusilla kielillä puhuman,	16:17 Mutta nämät owat ne merkit/ jotca nijtä noudattawat cuin uscowat: Minun nimeni cautta pitä heidän Perkelet ulosajaman/ vsilla kielillä puhuman/ kärmet poisajaman.
16:18 nostavat käsin käärmeitä, ja jos he juovat jotakin kuolettavaa, ei se heitä vahingoita; he panevat kätensä sairasten päälle, ja ne tulevat terveiksi."	18. Käärmeet ajaman pois, ja jos he jotakin myrkkyä juovat, niin ei heille mitään vahingoita; sairasten päälle pitää heidän kätensä paneman, ja ne paranevat.	16:18 Ja jos he jotakin myrcky juowat/ nijn ei heille mitän wahingoita. Sairasten päälle pitä heidän kätens paneman/ ja ne paranewat.
16:19 Kun nyt Herra Jeesus oli puhunut heille, otettiin hänet ylös taivaaseen, ja hän istui Jumalan oikealle puolelle.	19. Ja Herra, sitte kuin hän oli heille puhunut, otettiin ylös taivaaseen ja istui Jumalan oikialle kädelle.	16:19 Ja Herra sijtte cuin hän oli heille puhunut/ otettin ylös Taiwaseen/ ja istu Jumalan oikialla kädellä.
16:20 Mutta he lähtivät ja saarnasivat kaikkialla, ja Herra vaikutti heidän kanssansa ja vahvisti sanan sitä seuraavien merkkien kautta.	20. Mutta he menivät ja saarnasivat joka paikassa, ja Herra vaikutti heidän kanssansa ja vahvisti sanan seuraavaisten merkkien kautta.	16:20 Mutta he menit/ ja saarnaisit jocapaicas/ ja Herra waicutti heidän cansans/ ja wahwisti Sanan noutawaisten merckein cautta.

EVANKELIUMI LUUKKAAN MUKAAN	PYHÄN LUUKKAAN EVANKELIUMI	P. Lucan Evangelium .
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Koska monet ovat ryhtyneet tekemään kertomusta meidän keskuudessamme tosiksi tunnetuista tapahtumista,	Että moni on ruvennut järjestänsä kirjoittamaan niistä asioista, joista meillä täydellinen tieto on,	1:1 ETTä moni on ruwennut kirjoittaman järjestäns näistä asioista jotca meidän seasam tapahtunet owat/
1:2 sen mukaisesti kuin meille ovat kertoneet ne, jotka alusta asti ovat omin silmin ne nähneet ja olleet sanan palvelijoita,	2. Niinkuin ne meille sanoneet ovat, jotka sen alusta itse nähneet ja sananpalvelijat olleet ovat:	1:2 Nijn cuin ne meille sanonet owat/ jotca sen algusta idze nähnet owat/ ja sanan palweliat ollet owat:
1:3 niin olen minäkin, tarkkaan tutkittuani alusta alkaen kaikki, päättänyt kirjoittaa ne järjestyksessään sinulle, korkea-arvoinen Teofilus,	3. Näkyy myös minulle se hyväksi, sitte kuin minä alusta kaikki visusti tutkinut olen, että minä niitä järjestänsä sinulle kirjoittaisin, hyvä Teophilus:	1:3 Näky myös minulle se cohtullisexi olewan/ sijtte cuin minä algusta caicki cappalet wisust tutkinut olen/ että minä sinullekin (hyvä Teophile) sijtte järjestäns kirjoitaisin:
1:4 että oppisit tuntemaan, kuinka varmat ne asiat ovat, jotka sinulle on opetettu.	4. Ettäs ymmärtäisit selkiästi niiden asiain vahvan totuuden, joista sinä opetettu olet.	1:4 Ettäs ymmärräisit selkiäst ne asiat/ joista sinä opetettu olet.
1:5 Herodeksen, Juudean kuninkaan, aikana oli pappi, nimeltä Sakarias, Abian osastoa. Ja hänen vaimonsa oli Aaronin tyttäriä, ja tämän nimi oli Elisabet.	5. Herodeksen, Juudean kuninkaan, aikana oli pappi, Sakarias nimeltä, Abian vuorosta; ja hänen emäntänsä Aaronin tyttäristä, ja hänen nimensä Elisabet.	1:5 HERodexen Judean Cuningan aicana oli yxi Pappi Zacharias nimeldä/ Abian vuorosta/ ja hänen emändäns Aaronin tyttäreistä/ ja hänen nimens oli Elizabeth.
1:6 He olivat molemmat hurskaita Jumalan edessä, vaeltaen kaikissa Herran käskyissä ja säädöksissä nuhteettomina.	6. Ja he olivat molemmat hurskaita Jumalan edessä, vaeltavaiset kaikissa Herran käskyissä ja säädöyksissä laittamattomasti,	1:6 Ja he olit molemmat hurscat/ Jumalan edes waeldawaiset caikisa HERran käskyisä ja säädöisä laittamattomat.
1:7 Mutta heillä ei ollut lasta, sillä Elisabet oli hedelmätön; ja he olivat molemmat tulleet iällisiksi.	7. Ja heillä ei ollut lasta; sillä Elisabet oli hedelmätöin, ja he olivat jo molemmat ijälliset.	1:7 Ja ei heillä ollut lasta: sillä Elizabeth oli hedelmätöin/ ja he olit molemmat ijälliset.
1:8 Niin tapahtui, kun hänen osastonsa palvelusvuoro tuli ja hän toimitti papillisia tehtäviä Jumalan edessä,	8. Ja tapahtui, kuin hän vuorollansa papin virkaa toimitti Jumalan edessä,	1:8 JA tapahtui/ cosca hän vuorollans Papin wirca piti Jumalan edes Pappiuden tawan jälken:
1:9 että hän tavanmukaisessa pappistehtävien arpomisessa sai osaksensa mennä Herran temppeliin suitsuttamaan.	9. Papin viran tavan jälkeen, lankesi arpa hänelle, että hänen piti suitsuttaman, sitte kuin hän oli mennyt sisälle Herran templiin.	1:9 Ja arpa langeis hänelle/ että hänen piti suidzuttaman/ nijn hän meni HERran Templijn.
1:10 Ja kaikki kansa oli suitsuttamisen aikana ulkopuolella rukoilemassa.	10. Ja kaikki kansan paljous rukoili ulkona suitsutuksen aikana.	1:10 Ja caicki Canssan paljous oli ulcona ja rucoili suidzutuxen aicana.
1:11 Silloin ilmestyi hänelle Herran enkeli seisoen suitsutusalttarin oikealla puolella.	11. Mutta hänelle ilmestyi Herran enkeli, seisoin suitsutusalttarin oikealla puolella.	1:11 NIin ilmestyi hänelle HERran Engeli seisoin suidzutusalrtarin oikialla puolella.
1:12 Ja hänet nähdessään Sakarias hämmästyí, ja hänet valtasi pelko.	12. Ja kuin Sakarias hänen näki, hämmästyí hän ja pelko lankesi hänen päällensä.	1:12 Ja cuin Zacharias hänen näki/ hämmästyí hän/ ja pelco langeis hänen päällens.

1:13 Mutta enkeli sanoi hänelle: "Älä pelkää, Sakarias; sillä sinun rukouksesi on kuultu, ja vaimosi Elisabet on synnyttävä sinulle pojan, ja sinun on annettava hänelle nimi Johannes.	13. Mutta enkeli sanoi hänelle: älä pelkää, Sakarias! sillä sinun rukoukses on kuultu ja sinun emäntäs Elisabet synnyttää sinulle pojan, ja sinun pitää kutsuman hänen nimensä Johannes.	1:13 Mutta Engeli sanoi hänelle: älä pelkä Zacharia/ sillä sinun rucouxes on cuulttu. Ja sinun emändas Elizabeth synnyttä sinulle pojan/ jonga nimen sinun pitä cudzuman Johannes.
1:14 Ja hän on oleva sinulle iloksi ja riemuksi, ja monet iloitsevat hänen syntymisestään.	14. Ja sinulle tulee ilo ja ihastus, ja monta iloitsevat hänen syntymisestänsä.	1:14 Ja sinulle tule ilo ja ihastus. Ja monda iloidzewat hänen syndymisestäns.
1:15 Sillä hän on oleva suuri Herran edessä; viiniä ja väkijuomaa hän ei juo, ja hän on oleva täytetty Pyhällä Hengellä hamasta äitinsä kohdusta.	15. Sillä hän tulee suureksi Herran edessä, ja viinaa ja väkevää juomaa ei hän juo, ja hän täytetään Pyhällä Hengellä jo äitinsä kohdusta.	1:15 Sillä hän tule suurexi HERran edes. Wijna ja wäkwätä juoma ei hän juo. Ja hän täytetän Pyhällä Hengellä jo Äitins cohdu.
1:16 Ja hän kääntää monta Israelin lapsista Herran, heidän Jumalansa, tykö.	16. ja hän kääntää monta Israelin lapsista Herran, heidän Jumalansa tykö.	1:16 Ja hän käändä monda Israelin lapsist heidän HERrans Jumalans tygö.
1:17 Ja hän käy hänen edellään Eliaan hengessä ja voimassa, kääntääksensä isien sydämet lasten puoleen ja tottelemattomat vanhurskasten mielenlaatuun, näin Herralle toimittaaksensa valmistetun kansan."	17. Ja hän käy edellä hänen edessänsä Eliaan Hengellä ja voimalla, kääntäin isäin sydämet lasten tykö ja tottelemattomat hurskasten toimen tykö, toimittaakseen Herralle valmistetun kansan."	1:17 Ja käy hänen edelläns Elian hengellä ja woimalla/ käändäin Isäin sydämet lastens tygö/ ja tottelemattomat hurscasten toimen tygö/ ja walmista HERralle walmin Canssan.
1:18 Niin Sakarias sanoi enkelille: "Kuinka minä tämän käsittäisin? Sillä minä olen vanha, ja minun vaimoni on iälliseksi tullut."	18. Ja Sakarias sanoi enkelille: mistä minä sen ymmärrän? sillä minä olen vanha ja emäntäni on jo ijällinen.	1:18 Ja Zacharias sanoi Engelille: mistä minä sen ymmärrän? sillä minä olen wanha/ ja minun emändän on jo ijällinen.
1:19 Enkeli vastasi ja sanoi hänelle: "Minä olen Gabriel, joka seison Jumalan edessä, ja minä olen lähetetty puhumaan sinulle ja julistamaan sinulle tämän ilosanoman.	19. Niin enkeli vastasi ja sanoi hänelle: minä olen Gabriel, joka seison Jumalan edessä, ja olen lähetetty puhumaan sinulle ja saattamaan näitä iloisia sanomia sinulle.	1:19 Nijn Engeli wastais/ ja sanoi hänelle: minä olen Gabriel joca seison Jumalan edes/ ja olen lähetetty puhuman sinun cansas/ ja saattaman näitä iloisia sanomita sinulle.
1:20 Ja katso, sinä tulet mykäksi etkä kykene mitään puhumaan siihen päivään saakka, jona tämä tapahtuu, sentähden ettet uskonut minun sanojani, jotka käyvät aikansa toteen."	20. Ja katso, sinä tulet kielettömäksi ja et saa puhua hamaan siihen päivään asti, jona nämä tapahtuvat, ettet uskonut sanojani, jotka ajallansa täytetään.	1:20 Ja cadzo/ sinä tulet mykäxi/ ja et saa puhua haman sijhen päiwän asti/ jona nämät tapahtuwat/ ettes usconut minun sanojani/ jotca ajallans täytetän.
1:21 Ja kansa oli odottamassa Sakariasta, ja he ihmettelivät, että hän niin kauan viipyi temppelissä.	21. Mutta kansa odotti Sakariasta, ja ihmettelivät, että hän niin templissä viipyi.	1:21 JA Canssa odotti Zachariast/ ja ihmetteli että hän nijn Templis wijwyi.
1:22 Mutta ulos tullessaan hän ei kyennyt puhumaan heille; silloin he ymmärsivät, että hän oli nähnyt näyn temppelissä. Ja hän viitto heille ja jäi mykäksi.	22. Vaan kuin hän tuli ulos, niin ei hän saanut puhua heille. Ja he ymmärsivät, että hän oli näyn templissä nähnyt. Ja hän viittasi heille, ja jäi mykäksi.	1:22 Ja cuin hän tuli ulos/ nijn ei hän saanut puhua. Ja he ymmärsit että hän oli jongun näyn Templis nähnyt. Ja hän wijttais heille/ ja jäi mykäxi.
1:23 Ja kun hänen virkatoimensa päivät olivat päättyneet, meni hän kotiinsa.	23. Ja tapahtui, että hänen virkansa päivät olivat täytetyt, niin hän meni kotiansa.	1:23 Ja cosca hänen wircans päiwät olit täytetyt/ nijn hän meni cotians.
1:24 Ja niiden päiväin perästä Elisabet, hänen vaimonsa, tuli raskaaksi ja pysytteli salassa viisi kuukautta, sanoen:	24. Mutta niiden päiväin jälkeen tuli hänen emäntänsä Elisabet raskaaksi ja salasi itsensä viisi kuukautta, sanoen:	1:24 Ja nijden päiwäin jälken tuli hänen emändäns Elizabeth rascaxi/ ja salais idzens wijsi Cuucautta/ sanoden:

1:25 "Näin on Herra tehnyt minulle niinä päivinä, jolloin hän katsoi minun puoleeni poistaaksensa minusta ihmisten ylenkatseen."	25. Ja näin on Herra minulle tehnyt niinä päivinä, kuin hän minun puoleeni katsoi, että hän ottais pois minun ylönkatseeni ihmisten seassa.	1:25 Näin on HERra minulle tehnyt nijnä päiwinä/ cuin hän minun puoleni cadzoi/ että hän poisottais minun ylönkadzeni ihmisten seas.
1:26 Kuudentena kuukautena sen jälkeen Jumala lähetti enkeli Gabrielin Galilean kaupunkiin, jonka nimi on Nasaret,	26. Mutta kuudentena kuukautena lähetettiin enkeli Gabriel Jumalalta Galilean kaupunkiin, jonka nimi oli Nasaret,	1:26 Mutta cuudentena Cuucautena/ lähetettin Gabriel Engeli Jumalalta yhteen Galilean Caupungijn/ jonga nimi oli Nazareth:
1:27 neitsyen tykö, joka oli kihlattu Joosef nimiselle miehelle Daavidin suvusta; ja neitsyen nimi oli Maria.	27. Neitseen tykö, joka oli kihlattu miehelle, jonka nimi oli Joseph, Davidin huoneesta; ja neitseen nimi oli Maria.	1:27 Yhden Neidzen tygö/ joca oli kihlattu miehelle/ jonga nimi oli Joseph/ Dawidin huonesta/ ja Neidzen nimi oli Maria.
1:28 Ja tullessaan sisälle hänen tykönsä enkeli sanoi: "Terve, armoitettu! Herra olkoon sinun kanssasi."	28. Ja enkeli tuli sisälle hänen tykönsä ja sanoi: terve, armoitettu! Herra on sinun kanssas: siunattu sinä vaimoin seassa!	1:28 Ja Engeli tuli hänen tygöns/ ja sanoi: Terwe armoitettu/ HERra on sinun cansas/ siunattu olet sinä vaimoin seas.
1:29 Mutta hän hämmästyi suuresti siitä puheesta ja mietti, mitä tämä tervehdys mahtoi tarkoittaa.	29. Mutta kuin hän näki hänen, hämmästyi hän hänen puheestansa ja ajatteli, millainen se tervehdys oli.	1:29 Mutta cuin hän näki hänen/ hämmästyi hän hänen puhestans/ ja ajatteli millinen se terwetys oli.
1:30 Niin enkeli sanoi hänelle: "Älä pelkää, Maria; sillä sinä olet saanut armon Jumalan edessä.	30. Ja enkeli sanoi hänelle: älä pelkää, Maria! sillä sinä löysit armon Jumalan tykönä.	1:30 Ja Engeli sanoi hänelle: älä pelkä Maria: sillä sinä löysit armon Jumalan tykönä.
1:31 Ja katso, sinä tulet raskaaksi ja synnytät pojan, ja sinun on annettava hänelle nimi Jeesus.	31. Ja katso, sinä siität kohdussas ja synnytät Pojan, ja sinun pitää kutsua hänen nimensä Jesus.	1:31 Ja cadzo/ sinä sijtät cohduzas ja synnytät Pojan/ ja sinun pitä cudzuman hänen nimens JESUS.
1:32 Hän on oleva suuri, ja hänet pitää kutsuttaman Korkeimman Pojaksi, ja Herra Jumala antaa hänelle Daavidin, hänen isänsä, valtaistuimen,	32. Sen pitää oleman suuren ja pitää kutsuttaman Ylimmäisen Pojaksi. Ja Herra Jumala antaa hänelle Davidin hänen isänsä istuimen,	1:32 Sen pitä oleman suuren/ ja pitä cudzuttaman ylimmäisen Pojaxi. Ja HERra Jumala anda hänelle Dawidin hänen Isäns istuimen.
1:33 ja hän on oleva Jaakobin huoneen kuningas iankaikkisesti, ja hänen valtakunnallansa ei pidä loppua oleman."	33. Ja hänen pitää Jakobin huoneen kuningas ijancaikkisesti oleman ja hänen valtakunnallansa ei pidä loppua oleman.	1:33 Ja hänen pitä Jacobin huonen Cuningas ijancaickisest oleman/ ja hänen waldacunnnallans ei pidä loppua oleman.
1:34 Niin Maria sanoi enkelille: "Kuinka tämä voi tapahtua, kun minä en miehestä mitään tiedä?"	34. Niin sanoi Maria enkelille: kuinka tämä tulee, sillä en minä miehestä mitään tiedä?	1:34 Nijn sanoi Maria Engelille/ cuinga tämä tule: sillä en minä miehestä mitän tiedä?
1:35 Enkeli vastasi ja sanoi hänelle: "Pyhä Henki tulee sinun päällesi, ja Korkeimman voima varjoaa sinut; sentähden myös se pyhä, mikä syntyy, pitää kutsuttaman Jumalan Pojaksi.	35. Ja enkeli vastasi ja sanoi hänelle: Pyhä Henki tulee sinun päälles ja Ylimmäisen voima varjoo sinun: sentähden myös se pyhä, joka sinusta syntyy, pitää kutsuttaman Jumalan Pojaksi.	1:35 Ja Engeli wastais/ ja sanoi hänelle: Pyhä Hengi tule sinun päälles/ ja sen ylimmäisen woima warjo sinun. Sentähden myös se Pyhä cuin sinusta syndy/ pitä cudzuttaman Jumalan Pojaxi.
1:36 Ja katso, sinun sukulaisesi Elisabet, hänkin kantaa kohdussaan poikaa vanhalla iällään, ja tämä on kuudes kuukausi hänellä, jota sanottiin hedelmättömäksi;	36. Ja katso, Elisabet sinun lankos siitti myös pojan vanhalla ijällänsä, ja tämä on kuudes kuukausi hänelle, joka kutsuttiin hedelmättömäksi.	1:36 Ja cadzo/ Elizabeth sinun langos sijtti myös pojan hänen vanhalla ijälläns/ ja tämä on cuudes Cuucausi hänelle/ joca sanottin hedelmättömäxi:

1:37 sillä Jumalalle ei mikään ole mahdotonta."	37. Sillä ei Jumalan edessä ole yhtään asiaa mahdotointa.	1:37 Sillä ei Jumalan edes ole yhtän asiata mahdotointa.
1:38 Silloin Maria sanoi: "Katso, minä olen Herran palvelijatar; tapahtukoon minulle sinun sanasi mukaan." Ja enkeli lähti hänen tyköönsä.	38. Niin sanoi Maria: katso, Herran piika! tapahtukoon minulle sinun sanas jälkeen! Ja enkeli läksi hänen tyköönsä.	1:38 Nijn sanoi Maria: cadzo HERran pijca/ tapahtucon minulle sinun sanas jälken. Ja Engeli läxi hänen tyköönsä.
1:39 Niinä päivinä Maria nousi ja kulki kiiruusti vuorimaahan erääseen Juudan kaupunkiin	39. Mutta Maria nousi niinä päivinä ja meni kiiruusti ylös mäkiyliin Juudan kaupunkiin.	1:39 MUTta Maria nousi njnä päiwinä/ ja meni kijrust ylös mäkiyliin Judan Caupungijn.
1:40 ja meni Sakariaan kotiin ja tervehti Elisabetia.	40. Ja tuli Sakariaan huoneeseen ja tervehti Elisabetia.	1:40 Ja tuli Zacharian huonesen/ ja tervehti Elizabethi.
1:41 Ja kun Elisabet kuuli Marian tervehdyksen, hypähti lapsi hänen kohdussansa; ja Elisabet täytettiin Pyhällä Hengellä.	41. Ja tapahtui, kuin Elisabet kuuli Marian tervehdyksen, hyppäsi lapsi hänen kohdussansa. Ja Elisabet täytettiin Pyhällä Hengellä,	1:41 Ja tapahtui/ sijtte cuin Elizabeth cuuli Marian terwetyxen/ hyppäis lapsi hänen cohduans. Ja Elizabeth täytettin Pyhällä Hengellä/ huusi suurella änellä/ ja sanoi:
1:42 Ja hän puhkesi puhumaan suurella äänellä ja sanoi: "Siunattu sinä vaimojen joukossa, ja siunattu sinun kohtusi hedelmä!	42. Ja hän huusi suurella äänellä ja sanoi: siunattu olet sinä vaimoin seassa, ja siunattu on sinun kohtus hedelmä!	1:42 Siunattu olet sinä waimoin seas/ ja siunattu on sinun cohtus hedelmä.
1:43 Ja kuinka minulle tapahtuu tämä, että minun Herrani äiti tulee minun tyköni?	43. Ja kusta se minulle tulee, että minun Herrani äiti tulee minun tyköni?	1:43 Ja custa se minulle tule/ että minun HERrani Äiti tule minun tygöni?
1:44 Sillä katso, kun sinun tervehdyksesi ääni tuli minun korviini, hypähti lapsi ilosta minun kohdussani.	44. Sillä katso, kuin sinun tervehdykses ääni tuli minun korviini, hyppäsi lapsi ilosta minun kohdussani.	1:44 Sillä cadzo/ sijtte cuin sinun terwetyxes äni tuli minun corwihini/ hyppäis lapsi ilost minun cohduani.
1:45 Ja autuas se, joka uskoi, sillä se sana on täyttyvä, mikä hänelle on tullut Herralta!"	45. Ja autuas sinä, joka uskoit; sillä ne täytetään, mitkä sinulle ovat sanotut Herralta.	1:45 Ja autuas olet sinä joca uscoit: sillä ne täytetän/ cuin sinulle owat sanotut HERralda.
1:46 Ja Maria sanoi: "Minun sieluni suuresti ylistää Herraa,	46. Ja Maria sanoi: Minun sieluni suuresti ylistää Herraa,	1:46 Ja Maria sanoi: MInun sielun ylistä HERra/
1:47 ja minun henkeni riemuitsee Jumalasta, vapahtajastani;	47. Ja minun henkeni iloitsee Jumalassa, minun vapahtajassani,	1:47 Ja minun hengen iloidze Jumalasa minun wapahtajasani.
1:48 sillä hän on katsonut palvelijattarensa alhaisuuteen. Katso, tästedes kaikki sukupolvet ylistävät minua autuaaksi.	48. Että hän katsoi piikansa nöyryyttä; sillä katso, tästedes pitää kaikkein sukukuntain minua autuaaksi kutsuttaman:	1:48 Että hän cadzoi pijcans nöyryyttä/ cadzo/ tästedes pitä caickein sucucundain minua autuaxi cudzuman.
1:49 Sillä Voimallinen on tehnyt minulle suuria, ja hänen nimensä on pyhä,	49. Sillä Voimallinen on suuria ihmeitä tehnyt minun kohtaani, ja hänen nimensä on pyhä,	1:49 Sillä hän on suuria ihmeitä tehnyt minun cohtani/ ja hänen nimens on pyhä.
1:50 ja hänen laupeutensa pysyy polvesta polveen niille, jotka häntä pelkäävät.	50. Ja hänen laupiutensa pysyy suvusta sukuun niille, jotka häntä pelkäävät.	1:50 Ja hänen laupiudens pysy sugusta sucuhun/ nijllä jotca händä pelkäwät.
1:51 Hän on osoittanut voimansa käsivarrellaan; hän on hajottanut ne, joilla oli ylpeät ajatukset sydämessään.	51. Hän osoitti voiman käsivarrellansa ja hajotti korjat heidän sydämensä mielestä.	1:51 Hän osotti woiman käsiwarrellans/ ja hajotti corjat heidän sydämens mielestä.
1:52 Hän on kukistanut valtiat valtaistuimilta ja korottanut alhaiset.	52. Voimalliset on hän kukistanut istuimelta ja korotti nöyrät.	1:52 Woimalliset on hän cukistanut istuimelda/ ja corgotti nöyrät.
1:53 Nälkäiset hän on täyttänyt hyvyyksillä, ja rikkaat hän on lähettänyt tyhjinä pois.	53. Isoovat täytti hän hyvyydellä ja jätti rikkaat tyhjäksi.	1:53 Isowat täytti hän hywydellä/ ja rickat jätti tyhjäxi.

1:54 Hän on ottanut huomaansa palvelijansa Israelin, muistaaksensa laupeuttaan	54. Hän korjais palvelijansa Israelin, muistain omaa laupiuttansa,	1:54 Hän corjais Israelin hänen palwelians/ muistain oma laupiuttans.
1:55 Aabrahamia ja hänen siementänsä kohtaan iankaikkisesti, niinkuin hän on meidän isillemme puhunut."	55. (Niinkuin hän on puhunut meidän isillemme, Abrahamille ja hänen siemenellensä) ijancaikkisesti.	1:55 Nijn cuin hän on puhunut meidän Isillem/ Abrahamille ja hänen siemenellens ijancaickisest.
1:56 Ja Maria oli hänen tykönänsä noin kolme kuukautta ja palasi jälleen kotiinsa.	56. Ja Maria oli hänen tykönänsä lähes kolme kuukautta ja palasi kotiansa.	1:56 Ja Maria oli hänen tykönäns lähes colme Cuucautta/ ja palais cotians.
1:57 Mutta Elisabetin synnyttämisen aika tuli; ja hän synnytti pojan.	57. Mutta Elisabetin synnyttämisen aika täytettiin, ja hän synnytti pojan.	1:57 JA Elizabethin synnyttämisen aica täytettin/ ja hän synnytti pojan.
1:58 Ja kun hänen naapurinsa ja sukulaisensa kuuluivat, että Herra oli tehnyt hänelle suuren laupeuden, iloitsivat he hänen kanssansa.	58. Ja hänen kylällisensä ja lankonsa kuuluivat, että Herra oli tehnyt suuren laupiuden hänen kanssansa, ja he iloitsivat hänen kanssansa.	1:58 Cosca hänen kylälisens ja langons cuulit/ että HERra oli tehnyt suuren laupiuden hänen cansans/ iloidzit he hänen cansans.
1:59 Ja kahdeksantena päivänä he tulivat ympärileikkaamaan lasta ja tahtoivat antaa hänelle hänen isänsä mukaan nimen Sakarias.	59. Ja tapahtui kahdeksantena päivänä, että he tulivat lasta ympärileikkaamaan, ja kutsuivat hänen isänsä nimeltä Sakarias.	1:59 Ja tapahtui cahdexandena päiwänä/ että he tulit lasta ymbärinsleickaman/ ja cudzuit hänen Zacharias hänen Isäns nimeldä.
1:60 Mutta hänen äitinsä vastasi ja sanoi: "Ei suinkaan, vaan hänen nimensä on oleva Johannes."	60. Niin vastasi hänen äitinsä ja sanoi: ei suinkaan; vaan hän pitää kutsuttaman Johannes.	1:60 Nijn wastais hänen Äitins/ ja sanoi: ei suingan/ waan hän pitä cudzuttaman Johannes.
1:61 Niin he sanoivat hänelle: "Eihän sinun suvussasi ole ketään, jolla on se nimi."	61. Ja he sanoivat hänelle: ei ole ketään sinun sukukunnassas, joka kutsutaan sillä nimellä.	1:61 Ja he sanoit hänelle: ei ole ketän sinun sugusas/ joca cudzutan sillä nimellä.
1:62 Ja he kysyivät viittomalla lapsen isältä, minkä nimen hän tahtoi hänelle annettavaksi.	62. Niin he viittasivat hänen isällensä, miksi hän tahtoi hänen nimittää.	1:62 Nijn he wijttaisit hänen Isällens/ millä nimellä hän tahtoi hänen cudzua.
1:63 Niin hän pyysi taulun ja kirjoitti siihen nämä sanat: "Johannes on hänen nimensä." Ja kaikki ihmettelivät.	63. Ja hän anoi taulua ja kirjoitti: Johannes on hänen nimensä. Ja kaikki ihmettelivät.	1:63 Ja hän anoi taulua/ ja kirjoitti: Johannes on hänen nimens. Ja jocainen ihmetteli sitä.
1:64 Ja kohta hänen suunsa aukeni, ja hänen kielensä vapautui, ja hän puhui kiittäen Jumalaa.	64. Niin kohta aukeni hänen suunsa ja hänen kielensä, ja puhui kiittäin Jumalaa.	1:64 Nijn cohta aukeni hänen suuns ja hänen kielens ja puhui/ kijttäin Jumalata.
1:65 Ja tuli pelko kaikille heidän ympärillään asuvaisille, ja koko Juudean vuorimaassa puhuttiin kaikista näistä tapahtumista;	65. Ja pelko tuli kaikkein heidän kylällistensä päälle, ja kaikissa Juudean mäkikylissä ilmoitettiin kaikki nämä sanat.	Ja pelco tuli caickein heidän kylällistens päälle. 1:65 Ja caikisa Judean Mäkicanssas ilmaunsit caicki nämät tegot.
1:66 ja kaikki, jotka niistä kuuluivat, panivat ne mieleensä ja sanoivat: "Mikähän tästä lapsesta tulee?" Sillä Herran käsi oli hänen kanssansa.	66. Ja kaikki, jotka tämän kuuluivat, panivat sydämiinsä, sanoen: minkäs luulet tästä lapsesta tulewan? Sillä Herran käsi oli hänen kanssaan.	1:66 Ja caicki jotca tämän cuulit/ panit he sen heidän sydämihins/ sanoden: mingäs luulet tästä lapsesta tulewan? sillä HERran käsi oli hänen cansans.
1:67 Ja Sakarias, hänen isänsä, täytettiin Pyhällä Hengellä, ja hän ennusti sanoen:	67. Ja Sakarias ja hänen isänsä täytettiin Pyhällä Hengellä ja ennusti, sanoen:	1:67 Ja hänen Isäns Zacharias täytettin Pyhällä Hengellä/ ja ennusti sanoden:
1:68 "Kiitetty olkoon Herra, Israelin Jumala, sillä hän on katsonut kansansa puoleen ja valmistanut sille lunastuksen	68. Kiitetty olkoon Herra, Israelin Jumala! sillä hän on etsinyt ja lunastanut kansansa,	1:68 KIitetty olcon HERra Israelin Jumala/ sillä hän on edzinyt ja lunastanut hänen Canssans.

1:69 ja kohottanut meille pelastuksen sarven palvelijansa Daavidin huoneesta	69. Ja on meille korottanut autuuden sarven, Davidin palveliansa huoneessa,	1:69 Ja on meille corgottanut autuuden sarwen/ Dawidin hänen palwelians huonesä.
1:70 - niinkuin hän on puhunut hamasta ikiajoista pyhään profeettainsa suun kautta -	70. Niinkuin hän on muinen puhunut pyhään prophetainsa suun kautta,	1:70 Nijnkuin hän on muinen puhunut/ hänen pyhään Prophetains suun kautta.
1:71 pelastukseksi vihollisistamme ja kaikkien niiden kädestä, jotka meitä vihaavat,	71. Vapahtaaksensa meitä meidän vihollisiltamme ja kaikkein kädestä, jotka meitä vihaavat:	1:71 Wapahtaxens meitä meidän wihollisildam/ ja caickein kädest/ jotca meitä wihawat.
1:72 tehdäkseen laupeuden meidän isillemme ja muistaakseen pyhän liittonsa,	72. Osoittaaksensa laupiutta meidän isillemme ja muistaaksensa pyhää liittoansa,	1:72 Ja osottaxens laupiutta meidän Isillem/ ja muistaxens hänen pyhä lijttons.
1:73 sen valan, jonka hän vannoi Aabrahamille, meidän isällemme;	73. Ja sitä valaa, jonka hän vannoi Abrahamille, meidän isällemme, meille antaaksensa:	1:73 Ja sitä wala/ jonga hän wannoi Abrahamille meidän Isällem/ meille andaxens.
1:74 suodakseen meidän, vapahdettuina vihollistemme kädestä, pelkäämättä palvella häntä	74. Että me, vapahdetut vihollistemme kädestä, häntä pelkäämättä palvelisimme,	1:74 Että me lunastetut/ meidän wihollistem kädest/ händä pelkämät palwelisim:
1:75 pyhydessä ja vanhurskaudessa hänen edessään kaikkina elinpäivinämme.	75. Pyhydessä ja hurskaudessa hänen edessänsä kaikkina meidän elinaikanamme.	1:75 Pyhydes ja hurscaudes hänen edesäns caickena meidän elinaicanam.
1:76 Ja sinä, lapsukainen, olet kutsuttava Korkeimman profeetaksi, sillä sinä olet käyvä Herran edellä valmistaksesi hänen teitään,	76. Ja sinä poikainen pitää kutsuttaman Ylimmäisen prophetaksi; sillä sinun pitää käymän Herran kasvoin edessä, valmistamaan hänen teitänsä,	1:76 Ja sinä poicainen pitä cudzuttaman ylimmäisen Prophetaxi: sillä sinun pitä käymän HERran caswon edes/ walmistaman hänen teitäns.
1:77 antaaksesi hänen kansalleen pelastuksen tuntemisen heidän syntiensä anteeksisaamisessa,	77. Ja antaman autuuden tunnon hänen kansallensa, heidän synteinsä anteeksi saamiseksi,	1:77 Ja andaman autuuden tunnon hänen Canssallens/ heidän syndeins andexi saamisexi.
1:78 meidän Jumalamme sydämellisen laupeuden tähden, jonka kautta meidän puoleemme katsoo aamun koitto korkeudesta,	78. Meidän Jumalan sydämellisen laupiuden kautta, jolla meitä on etsinyt koitto ylhäältä,	1:78 Meidän Jumalam sydämelisen laupiuden kautta/ jolla meitä on edzinyt Coitto ylhäldä.
1:79 loistaen meille, jotka istumme pimeydessä ja kuoleman varjossa, ja ohjaten meidän jalkamme rauhan tielle."	79. Valaisemaan niille, jotka pimeissä ja kuolon varjoissa istuvat, ja ojentamaan meidän jalkamme rauhan tielle.	1:79 Walistaman nijtä/ jotca pimeis ja cuolon warjos istuwat/ ja ojendaman meidän jalcam rauhan tielle.
1:80 Ja lapsi kasvoi ja vahvistui hengessä. Ja hän oli erämaassa siihen päivään asti, jona hän oli astuva Israelin eteen.	80. Mutta lapsi kasvoi ja vahvistui hengessä, ja oli korvessa siihen päivään asti, jona hänen piti Israelin kansan eteen tuleman.	1:80 Ja lapsi caswoi ja wahwistui Henges/ ja asui corwes/ siihenasti että se päiwä tulis/ jona hänen piti Israelin Canssan eteen tuleman.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Ja tapahtui niinä päivinä, että keisari Augustukselta kävi käsky, että kaikki maailma oli verolle pantava.	1. Mutta niinä päivinä tapahtui, että käsky kävi ulos keisarilta Augustukselta, että kaikki maailma piti verolliseksi laskettaman.	2:1 Niinä päiwinä käwi yxi käsky Keisarilda Augustuxelda/ että caicki mailma piti werollisexi laskettaman.
2:2 Tämä verollepano oli ensimmäinen ja tapahtui Kyreniuksen ollessa Syyrian maaherrana.	2. Ja tämä veron-laskemus oli ensimmäinen, joka tapahtui silloin, kun Kyrenius oli maaherra Syriassa.	2:2 Ja tämä weron laskemus oli esimäinen/ joca tapahtui silloin cosca Kyrenius oli Maanherra Syrias.

2:3 Ja kaikki menivät verolle pantaviksi, kukin omaan kaupunkiinsa.	3. Ja kukin meni kaupunkiinsa antamaan itsiänsä arvattaa.	2:3 Ja kukin meni Caupungihins andaman idziäns arwatta.
2:4 Niin Joosefkin lähti Galileasta, Nasaretin kaupungista, ylös Juudeaan, Daavidin kaupunkiin, jonka nimi on Beetlehem, hän kun oli Daavidin huonetta ja sukua,	4. Niin myös Joseph Galileasta, Natsaretin kaupungista, meni ylös Juudeaan, Davidin kaupunkiin, joka kutsutaan Betlehem, (sillä hän oli Davidin huoneesta ja suvusta)	2:4 Nijn myös Joseph Galileast/ Nazarethin Caupungist/ ylösmeni Judean/ Dawidin Caupungijn/ joca cudzutan Bethlehem: Sillä hän oli Dawidin huonest ja sugust/ andaman idzens arwatta/
2:5 verolle pantavaksi Marian, kihlattunsa, kanssa, joka oli raskaana.	5. Antamaan itsiänsä arvattaa, Marian, kihlatun emäntänsä kanssa, joka raskas oli.	2:5 Marian hänen kihlatun emändäns cansa/ joca rascas oli.
2:6 Niin tapahtui heidän siellä ollessaan, että Marian synnyttämisen aika tuli.	6. Niin tapahtui heidän siellä ollessaan , että hänen synnyttämisensä päivät tulivat täytetyksi,	2:6 Nijn tapahtui heidän siellä ollesans/ että synnyttämisen päivät tulit täytetyxi.
2:7 Ja hän synnytti pojan, esikoisensa, ja kapaloi hänet ja pani hänet seimeen, koska heille ei ollut sijaa majatalossa.	7. Ja hän synnytti pojan, esikoisensa, ja kapaloitsi hänen ja pani seimeen, ettei heillä ollut siaan majassa.	2:7 Ja hän synnytti Pojan hänen esicoisens/ ja capaloidzi hänen/ ja pani seimeen/ ettei heille ollut sia majas.
2:8 Ja sillä seudulla oli paimenia kedolla vartioimassa yöllä laumaansa.	8. Ja paimenet valvoivat siinä paikkakunnassa ja vartioitsivat yöllä laumaansa.	2:8 Ja paimenet walwoit sijnä paickacunnas pellolla heidän laumans/ ja wartioidzit yöllä heidän carjans.
2:9 Niin heidän edessään seisoi Herran enkeli, ja Herran kirkkaus loisti heidän ympärillään, ja he peljästyivät suuresti.	9. Ja katso, Herran enkeli seisoi heidän tykönänsä ja Herran kirkkaus ympäri valaisi heitä, ja he suuresti peljästyivät.	2:9 Ja cadzo/ HERran Engeli seisoi heidän tykönäns/ ja HERran kirckaus walais heitä/ että he suurest peljästyit.
2:10 Mutta enkeli sanoi heille: "Älkää peljätkö; sillä katso, minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tuleva kaikelle kansalle:	10. Ja enkeli sanoi heille: älkäät peljätkö! sillä katso, minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tuleva kaikelle kansalle:	2:10 Ja Engeli sanoi heille: älkät peljätkö: sillä cadzo/ minä ilmoitan teille suuren ilon/ joca tulewa on caikelle Canssalle:
2:11 teille on tänä päivänä syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus, Herra, Daavidin kaupungissa.	11. Teille on tänäpäivänä syntynyt vapahtaja, joka on Kristus, Herra, Davidin kaupungissa.	2:11 Teille on tänäpä syndynyt Wapahtaja/ HERra Christus Dawidin Caupungis.
2:12 Ja tämä on teille merkinä: te löydätte lapsen kapaloituna ja seimessä makaamassa."	12. Ja tämä on teille merkiksi: te löydätte lapsen kapaloituna makaavan seimessä.	2:12 Ja tämä on teille merkixi: te löydätte lapsen capaloittuna seimes.
2:13 Ja yhtäkkiä oli enkelin kanssa suuri joukko taivaallista sotaväkeä, ja he ylistivät Jumalaa ja sanoivat:	13. Ja kohta oli enkelin kanssa suuri taivaallisen sotaväen joukko, jotka kiittivät Jumalaa ja sanoivat:	2:13 Ja Engelin cansa oli suuri taiwalisen sotawäen joucko/ jotca kijtit Jumalata ja sanoit:
2:14 "Kunnia Jumalalle korkeuksissa, ja maassa rauha ihmisten kesken, joita kohtaan hänellä on hyvä tahto!"	14. Kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa, ja maassa rauha, ja ihmisille hyvä tahto!	2:14 Cunnia olcon Jumalalle corkiudes/ ja maasa rauha/ ja ihmisille hywä tahto.
2:15 Ja kun enkelit olivat menneet paimenten luota taivaaseen, niin nämä puhuivat toisillensa: "Menkäämme nyt Beetlehemiin katsomaan sitä, mikä on tapahtunut ja minkä Herra meille ilmoitti."	15. Ja tapahtui, että enkelit menivät heidän tyköänsä taivaaseen, niin ne paimenet puhuivat keskenänsä: käykäämme Betlehemiin ja katsokaamme sitä mikä tapahtunut on, jonka Herra meille ilmoitti.	2:15 JA tapahtui/ että Engelit menit heidän tyköns Taiwasen/ nijn paimenet puhuit keskenäns: käykämme Bethlehemijn/ ja cadzocam sitä cuin tapahtunut on/ jonga HERra meille ilmoitti.
2:16 Ja he menivät kiiruhtaen ja löysivät Marian ja Joosefin ja lapsen, joka makasi seimessä.	16. Ja he tulivat kiiruhtain, ja löysivät Marian ja Josephin, niin myös lapsen, joka makasi seimessä.	2:16 Ja he tulit kijruhtain/ ja löysit Marian/ ja Josephin/ nijn myös lapsen/ joca macais seimes.

2:17 Ja kun he tämän olivat nähneet, ilmoittivat he sen sanan, joka oli puhuttu heille tästä lapsesta.	17. Kun he tämän nähneet olivat, julistivat he sen sanoman, joka heille tästä lapsesta sanottu oli,	2:17 Cosca he tämän nähnet olit/ julistit he sen sanoman/ cuin heille tästä lapsesta sanottu oli.
2:18 Ja kaikki, jotka sen kuulivat, ihmettelivät sitä, mitä paimenet heille puhuivat.	18. Ja kaikki, jotka sen kuulivat, ihmettelivät niitä, mitä heille paimenilta sanottu oli.	2:18 Ja caicki jotca sen cuulit/ ihmettelit nijtä puheita cuin heille Paimenilda sanottu oli.
2:19 Mutta Maria kätki kaikki nämä sanat ja tutkisteli niitä sydämessänsä.	19. Mutta Maria kätki kaikki nämät sanat, tutkistellen sydämessänsä,	2:19 Mutta Maria kätki caicki nämät sanat/ tutkistellen hänen sydämesänsä.
2:20 Ja paimenet palasivat kiittäen ja ylistäen Jumalaa kaikesta, minkä olivat kuulleet ja nähneet, sen mukaan kuin heille oli puhuttu.	20. Ja paimenet palasivat, ylistäin ja kunnioittain Jumalaa kaikista, mitä he kuulleet ja nähneet olivat, niinkuin heille sanottu oli.	2:20 Ja paimenet palaisit/ ylistäin ja cunnioittain Jumalata/ caikista cuin he cuullet ja nähnet olit/ nijncuin heille sanottu oli.
2:21 Kun sitten kahdeksan päivää oli kulunut ja lapsi oli ympärileikattava, annettiin hänelle nimi Jeesus, jonka enkeli oli hänelle antanut, ennenkuin hän sikisi äitinsä kohdussa.	21. Ja kuin kahdeksan päivää kulunut oli, että lapsi piti ympärileikattaman, kutsuttiin hänen nimensä Jesus, joka niin oli enkeliltä kutsuttu jo ennen kuin hän sikisi äitinsä kohdussa.	2:21 JA sijttecuin cahdexan päiwä culunut oli/ että lapsi piti ymbärinsleicattaman/ cudzuttin hänen nimens JESus/ joca nijn oli Engelildä jo ennen cudzuttu/ cuin hän sikis Äitins cohdua.
2:22 Ja kun heidän puhdistuspäivänsä, Mooseksen lain mukaan, olivat täytyneet, veivät he hänet ylös Jerusalemiin asettaaksensa hänet Herran eteen	22. Ja kuin heidän puhdistuspäivänsä olivat täytetyt Moseksen lain jälkeen, veivät he hänet Jerusalemiin, asettaaksensa häntä Herran eteen,	2:22 JA sijtte cuin heidän puhdistus päiwäns olit täytetyt Mosexen Lain jälken/ weit he hänen Jerusalemiijn/ seisattaxens händä HERran eteen.
2:23 - niinkuin on kirjoitettuna Herran laissa: "Jokainen miehenpuoli, joka avaa äidinkohdun, luettakoon Herralle pyhitetyksi" -	23. (Niinkuin kirjoitettu on Herran laissa: kaikki miehenpuoli, joka ensin avaa äitinsä kohdun, pitää kutsuttaman Herralle pyhäksi,)	2:23 Nijncuin kirjoitettu on HERran Lais: caicki miehen puoli/ joca ensin awa äitins cohdon/ pitä cudzuttaman HERralle pyhäxi.
2:24 ja uhrataksensa, niinkuin Herran laissa on säädetty, parin metsäkyyhkysiä tai kaksi kyyhkysenpoikaa.	24. Ja uhrataksensa, niinkuin sanottu on Herran laissa, pari mettistä eli kaksi kyhkyläisen poikaa.	2:24 Ja uhraman/ nijncuin sanottu on HERran Lais: pari Mettisiä/ eli caxi Kyhkyläisen poica.
2:25 Ja katso, Jerusalemissa oli mies, nimeltä Simeon; hän oli hurskas ja jumalinen mies, joka odotti Israelin lohdutusta, ja Pyhä Henki oli hänen päällensä.	25. Ja katso, mies oli Jerusalemissa, jonka nimi oli Simeon: tämä oli hurskas ja jumalinen mies, odottain Israelin lohdutusta, ja Pyhä Henki oli hänessä.	2:25 Ja cadzo/ yxi mies oli Jerusalemis/ jonga nimi oli Simeon: tämä oli hurscas ja Jumalinen mies/ odottain Israelin lohdutusta: ja Pyhä Hengi oli hänes.
2:26 Ja Pyhä Henki oli hänelle ilmoittanut, ettei hän ollut näkevä kuolemaa, ennenkuin oli nähnyt Herran Voidellun.	26. Ja hänelle oli sanottu Pyhältä Hengeltä, ettei hänen pitänyt ennen kuolemaa näkemän, kuin hän näkis Herran Kristuksen.	2:26 Ja hänelle oli wastaus annettu Pyhäldä Hengeldä/ ettei hänen pitänyt ennen cuoleman/ cuin hän näkis HERran Christuxen.
2:27 Ja hän tuli Hengen vaikutuksesta pyhäkköön. Ja kun vanhemmat toivat Jeesuslasta sisälle tehdäkseen hänelle, niinkuin tapa oli lain mukaan,	27. Ja hän tuli Hengen kautta templiin. Ja kuin vanhemmat toivat lapsen Jesuksen sisälle, tehdäksensä hänen edestänsä lain tavan jälkeen,	2:27 Ja hän tuli Hengen cautta Templijn. 2:28 Ja cuin wanhemmat lapsen Jesuxen toit Templijn/ tehdäxens hänen edestäns Lain tawan jälken:
2:28 otti hänkin hänet syliinsä ja kiitti Jumalaa ja sanoi:	28. Niin hän otti hänen syliinsä, ja kiitti Jumalaa ja sanoi:	Otti hän hänen sylijns/ kijtti Jumalata ja sanoi:
2:29 "Herra, nyt sinä lasket palvelijasi rauhaan menemään, sanasi mukaan;	29. Nyt sinä, Herra, lasket palvelias rauhaan menemään, sanas jälkeen;	2:29 LAske nyt HERra palwelias rauhaan menemän/ sanas jälken.
2:30 sillä minun silmäni ovat nähneet sinun autuutesi,	30. Sillä minun silmäni ovat nähneet sinun autuutes,	2:30 Sillä minun silmäni owat nähnet sinun autuudes.

2:31 jonka sinä olet valmistanut kaikkien kansojen nähdä,	31. Jonka sinä valmistit kaikkein kansain eteen,	2:31 Jonga sinä caikille Canssoille walmistit.
2:32 valkeudeksi, joka on ilmestyvä pakanoille, ja kirkkaudeksi kansallesi Israelille."	32. Valkeudeksi valistamaan pakanoita ja sinun kansas Israelin kunniaksi.	2:32 Walkeudexi/ walistaman pacanoita/ ja sinun Canssas Israelin cunniaksi.
2:33 Ja hänen isänsä ja äitinsä ihmettelivät sitä, mitä hänestä sanottiin.	33. Ja Joseph ja hänen äitinsä ihmettelivät niitä, joita hänestä sanottiin.	2:33 JA Joseph ja hänen Äitins ihmettelit nijtä cuin hänestä sanottin.
2:34 Ja Simeon siunasi heitä ja sanoi Marialle, hänen äidilleen: "Katso, tämä on pantu lankeemukseksi ja nousemukseksi monelle Israelissa ja merkiksi, jota vastaan sanotaan	34. Simeon siunasi heitä ja sanoi Marialle, hänen äidillensä: katso, tämä on pantu lankeemiseksi ja nousemiseksi monelle Israelissa, ja merkiksi, jota vastaan sanotaan:	2:34 Ja Simeon siunais heitä/ ja sanoi Marialle hänen Äitillens: Cadzo/ tämä on pandu langemisexi/ ja nousemisexi monelle Israelis/ ja merkixi/ jota wastan sanotan:
2:35 - ja myös sinun sielusi lävitse on miekka käyvä että monen sydämen ajatukset tulisivat ilmi."	35. (Ja sinunkin sielus lävitse pitää miekan käymän:) että monen sydämen ajatukset ilmoitettaisiin.	2:35 Ja sinungin sielus läpidze pitä miecan myös käymän/ että monen sydämen ajatuxet ilmoitettaisin.
2:36 Ja oli naisprofeetta, Hanna, Fanuelin tytär, Asserin sukukuntaa. Hän oli jo tullut iälliseksi. Mentyään neitsyenä naimisiin hän oli elänyt miehensä kanssa seitsemän vuotta,	36. Ja Anna prophetissa, Phanuelin tytär, Asserin suvusta, se oli joutunut pitkälle ijälle ja elänyt miehensä kanssa seitsemän ajastaikaa neitsyestänsä,	2:36 Ja Hanna Prophetissa Phanuelin tytär/ Asserin sugusta/ oli joutunut pitkälle ijälle/ ja oli elänyt miehens cansa seidzemen ajastaica hänen Neidzydestäns.
2:37 ja oli nyt leski, kahdeksankymmenen neljän vuoden ikäinen. Hän ei poistunut pyhäköstä, vaan palveli siellä Jumalaa paastoilla ja rukouksilla yötä ja päivää.	37. Ja oli leskenä lähes neljäyhdeksättäkymmentä ajastaikaa, ja ei lähtenyt templistä, palvelemasta Jumalaa paastoissa ja rukouksissa yötä ja päivää.	2:37 Ja oli leskenä lähes neljä yhdexättäkymmendä ajastaica/ ja ei lähtenyt Templist palwelemast Jumalata/ paastoisa ja rucouxisa yötä ja päiwä.
2:38 Ja juuri sillä hetkellä hän tuli siihen, ylisti Jumalaa ja puhui lapsesta kaikille, jotka odottivat Jerusalemin lunastusta.	38. Ja tämä tuli sillä hetkellä siihen ja kunniotti myös Herraa, ja puhui hänestä kaikille, jotka lunastusta Jerusalemissa odottivat.	2:38 Ja tämä tuli myös sillä hetkellä siihen/ ja cunnioidzi HERra ja puhui hänestä caikille/ cuin wapautta Jerusalemis odotit.
2:39 Ja täytettyään kaiken, mikä Herran lain mukaan oli tehtävä, he palasivat Galileaan, kaupunkiinsa Nasaretiin.	39. Ja sittekuin he olivat kaikki tehneet Herran lain jälkeen, palasivat he Galileaan, kaupunkiinsa Natsaretiin.	2:39 Ja sijttecuin he olit caicki tehnet HERran Lain jälken/ palaisit he Galilean heidän Caupungins Nazaretijn.
2:40 Ja lapsi kasvoi ja vahvistui ja täyttyi viisaudella, ja Jumalan armo oli hänen päällänsä.	40. Mutta lapsi kasvoi ja vahvistui hengessä, ja täytettiin viisaudella, ja Jumalan armo oli hänen kansansa.	2:40 Mutta lapsi caswoi ja wahwistui Henges/ ja täytettin wijsaudella/ ja Jumalan armo oli hänen cansans.
2:41 Ja hänen vanhempansa matkustivat joka vuosi Jerusalemiin pääsiäisjuhille.	41. Ja hänen vanhempansa vaelsivat joka vuosi pääsiäisjuhille Jerusalemiin.	2:41 JA hänen wanhemmans waelsit joca vuosi Pääsiäis juhlalle Jerusalemiijn:
2:42 Hänen ollessaan kaksitoistavuotias he niinikään vaelsivat ylös sinne juhlan tavan mukaan.	42. Ja kuin hän kahdentoistakymmenen ajastajan vanha oli, menivät he Jerusalemiin juhlapäivän tavan jälkeen.	2:42 Ja cuin hän jo caxitoistakymmendä ajastaica wanha oli/ menit he Jerusalemiijn juhlapäiwän tawan jälken:
2:43 Ja kun ne päivät olivat kuluneet ja he lähtivät kotiin, jäi poikanen Jeesus Jerusalemiin, eivätkä hänen vanhempansa sitä huomanneet.	43. Ja kuin ne päivät olivat kuluneet, siinä kuin he palasivat, jäi poikainen Jesus Jerusalemiin: jota ei Joseph ja hänen äitinsä huomanneet,	2:43 Ja cuin ne päiwät olit culunet/ palaisit he cotians/ ja poicainen Jesus jäi Jerusalemiijn/ jota ei hänen wanhemmans huomannet/ waan luulit hänen olewan seuras.
2:44 He luulivat hänen olevan matkaseurueessa ja kulkivat päivänmatkan ja etsivät häntä sukulaisten ja tuttavien joukosta;	44. Vaan luulivat hänen olevan seurassa. Ja he kävivät yhden päivän matkan, ja etsivät häntä lankoin ja tuttavien seassa.	2:44 Ja he käwit yhden päiwäcunnan/ ja edzeit händä langoins ja tuttawains seas.

2:45 mutta kun eivät löytäneet, palasivat he Jerusalemiin etsien häntä.	45. Ja kuin ei he häntä löytäneet, palasivat he Jerusalemiin, etsien häntä.	2:45 Ja cuin ei he händä löytänet/ palaisit he Jerusalemijn händä edzimän.
2:46 Ja kolmen päivän kuluttua he löysivät hänet pyhäköstä, jossa hän istui opettajain keskellä kuunnellen heitä ja kysellen heiltä.	46. Ja tapahtui kolmen päivän perästä, että he löysivät hänen templissä istuvan opettajain keskellä, kuultelewan heitä ja kysyvän heiltä.	2:46 Ja tapahtui colmannen päiwän perästä/ että he löysit hänen istuwan Templis opettajain keskellä/ cuuldelewan heitä/ ja kysywän heille.
2:47 Ja kaikki, jotka häntä kuulivat, ihmettelivät hänen ymmärrystänsä ja vastauksiansa.	47. Ja kaikki, jotka hänen kuulivat, hämmästyivät hänen ymmärrystänsä ja vastauksiansa.	2:47 Ja caicki jotca hänen cuulit/ hämmästyit hänen ymmärrystäns ja wastaustans.
2:48 Ja hänet nähdessään hänen vanhempansa hämmästyivät, ja hänen äitinsä sanoi hänelle: "Poikani, miksi meille näin teit? Katso, sinun isäsi ja minä olemme huolestuneina etsineet sinua."	48. Ja kuin he hänen näkivät, niin he hämmästyivät, ja hänen äitinsä sanoi hänelle: Poikani, miksis meille näin teit? katso, sinun isäs ja minä olemme murehtien etsineet sinua.	2:48 Ja cuin he hänen näit/ nijn he ihmettelit/ ja hänen Äitins sanoi hänelle: Poican/ mixis meille näin teit? cadzo/ sinun Isäs ja minä olemma murehtien edzinet sinua.
2:49 Niin hän sanoi heille: "Mitä te minua etsitte? Ettekö tienneet, että minun pitää niissä oleman, mitkä minun Isäni ovat?"	49. Ja hän sanoi heille: mitä te minua etsitte? ettekö tienneet, että minun pitää niissä oleman, jotka minun Isäni ovat?	2:49 Ja hän sanoi heille: mitästä te minua idzitte? Ettäkö tiennet/ että minun pitä nijsä oleman/ jotca minun Isäni owat?
2:50 Mutta he eivät ymmärtäneet sitä sanaa, jonka hän heille puhui.	50. Ja ei he ymmärtäneet sitä sanaa, jonka hän heille sanoi.	2:50 Ja ei he ymmärtänet sitä sana cuin hän heille sanoi.
2:51 Ja hän lähti heidän kanssansa ja tuli Nazaretiin ja oli heille alamainen. Ja hänen äitinsä kätki kaikki nämä sanat sydämeensä.	51. Ja hän meni alas heidän kanssansa ja tuli Natsaretiin, ja oli heille alamainen. Ja hänen äitinsä kätki kaikki nämät sanat sydämeensä.	2:51 Ja hän meni alas heidän cansans/ ja tuli Nazarethijn/ ja oli heille alammainen. Mutta hänen äitins kätki caicki nämät sanat sydämehens.
2:52 Ja Jeesus varttui viisaudessa ja iässä ja armossa Jumalan ja ihmisten edessä.	52. Ja Jesus menestyi viisaudessa ja ijässä ja armossa Jumalan ja ihmisten edessä.	2:52 Ja Jesus menestyi wijsaudes/ ja ijäs/ ja armos/ Jumalan ja ihmisten edesä.
3 Luku	3 Luku	III. Lucu .
3:1 Viidentenätoista keisari Tiberiuksen hallitusvuotena, kun Pontius Pilatus oli Juudean maaherrana ja Herodes Galilean neljännysruhtinaana ja hänen veljensä Filippus Iturean ja Trakonitiinmaan neljännysruhtinaana ja Lysanias Abilenen neljännysruhtinaana,	1. Mutta viidennellätoistakymmenellä keisari Tiberiuksen hallituksen vuodella, kuin Pontius Pilatus oli Juudean maaherra, ja Herodes tetrarka Galileassa, ja hänen veljensä Philippus tetrarka Itureassa ja Trakonitin maakunnassa, ja Lysanias oli tetrarka Abilenessä,	3:1 WIidennellä toistakymmenellä wuodella Keisar Tiberiuxen wallan alla/ cosca Pontius Pilatus Judean Maanherra oli/ ja Herodes Galileas Tetrarcha oli/ ja hänen weljens Philippus oli Tetrarcha Itureas/ ja Trachonitin maacunnas/
3:2 siihen aikaan kun Hannas oli ylimmäisenä pappina, ynnä myös Kaifas, tuli Jumalan sana Johannekselle, Sakariaan pojalle, erämaassa.	2. Kuin Hannas ja Kaiphas ylimmäiset papit olivat: silloin tapahtui Jumalan sana Johannekselle Sakariaan pojalle korvessa,	3:2 Ja Lysanias oli Tetrarcha Abilenes/ cosca Hanna ja Caiphas ylimmäiset Papit olit: silloin tapahtui Jumalan käsky Johannexelle Zacharian pojalle corwes.
3:3 Ja hän vaelsi kaikissa seuduissa Jordanin varrella ja saarnasi parannuksen kastetta syntien anteeksisaamiseksi,	3. Ja hän tuli kaikkiin maan paikkoihin Jordanin ympäri ja saarnasi parannuksen kastetta syntein anteeksi antamiseksi,	3:3 Ja hän tuli caickijn maan paickoihin Jordanin ymbärins/ ja saarnais parannuxen castetta syndein andexi andamisexi.

3:4 Niinkuin on kirjoitettu profeetta Esaiaan sanojen kirjassa: "Huutavan ääni kuuluu erämaassa: 'Valmistakaa Herralle tie, tehkää polut hänelle tasaisiksi.'	4. Niinkuin kirjoitettu on Jesaias prophetan saarnaraamatussa, joka sanoo: huutavan ääni on korvessa: valmistakaa Herran tietä ja tehkää hänen polkunsaa oikiaksi.	3:4 Nijn cuin kirjoitettu on Esaian Prophetan saarna ramatus/ joca sano: huutawa äni on corwes/ walmistacat HERran tietä/ ja tehkät hänen polcuns oikiaxi.
3:5 Kaikki laaksot täytettäköön, ja kaikki vuoret ja kukkulat alennettakoon, ja mutkat tulkoott suoriksi ja koleikot tasaisiksi teiksi,	5. Kaikki laaksot pitää täytettämän ja kaikki vuoret ja mäet alennettaman, väärät pitää ojennettaman, ja koliaat tasaiseksi tieksi tehtämän,	3:5 Caicki laxot pitä täytettämän/ ja caicki vuoret ja mäet alettaman/ wäärät pitä ojettaman/ ja coleat tasaiseixi teixi tehtämän/
3:6 ja kaikki liha on näkevä Jumalan autuuden."	6. Ja kaikki liha pitää näkemän Jumalan autuuden.	3:6 Ja caicki liha pitä näkemän Jumalan autuden.
3:7 Niin hän sanoi kansalle, joka vaelsi hänen kastettavakseen: "Te kyykäärmeitten sikiöt, kuka on teitä neuvonut pakenemaan tulevaista vihaa?"	7. Niin hän sanoi kansalle, joka tuli antamaan itsiänsä kastaa häneltä: te kyykärmekten sikiät, kuka teitä neuvoi välttämään tulevaista vihaa?"	3:7 NIin hän sanoi Canssalle/ joca tuli andaman idziäns casta häneldä: te kärmen sikiät/ cuca on teidän opettanut wälttämän tulewaista wihaa?"
3:8 Tehkää sentähden parannuksen soveliaita hedelmiä, älkääkä ruvetko sanomaan mielessänne: 'Onhan meillä isänä Aabraham', sillä minä sanon teille, että Jumala voi näistä kivistä herättää lapsia Aabrahamille.	8. Tehkää siis soveliaat parannuksen hedelmät ja älkää ruvetko sanomaan itsellänne: Abraham on meidän isämme; sillä minä sanon teille, että Jumala taitaa näistä kivistä herättää Abrahamille lapset.	3:8 Tehkät otolliset parannuxen hedelmät/ ja älkät ruwetco sanoman idzellän: Abraham on meidän Isäm: sillä minä sanon teille: Jumala woi näistä kiwistä herättä Abrahamille pojat.
3:9 Jo on myös kirves pantu puitten juurelle; jokainen puu, joka ei tee hyvää hedelmää, siis hakataan pois ja heitetään tuleen."	9. Mutta jo on myös kirves pantu puiden juurelle; sentähden jokainen puu, joka ei tee hyvää hedelmää, hakataan pois ja tuleen heitetään."	3:9 Mutta jo on kirwes pandu puiden juurelle/ jocainen puu joca ei tee hyvä hedelmätä/ se hacatan poicki/ ja heitetän tuleen."
3:10 Ja kansa kysyi häneltä sanoen: "Mitä meidän siis pitää tekemän?"	10. Ja kansa kysyi häneltä, sanoen: mitä meidän pitää tekemän?"	3:10 JA Canssa kysyi hänelle/ sanoden: mitästä meidän pitä tekemän?"
3:11 Hän vastasi ja sanoi heille: "Jolla on kaksi ihokasta, antakoon toisen sille, joka on ilman; ja jolla on ruokaa, tehkään samoin."	11. Niin hän vastaten sanoi heille: jolla on kaksi hametta, antakaan sille, jolla ei yhtään ole, ja jolla on ruokaa, hän tehkään myös niin.	3:11 Nijn hän wastaten sanoi heille: jolla on caxi hametta/ andacan sille jolla ei yhtän ole/ ja jolla on ruoca/ hän tehkän myös nijn.
3:12 Niin tuli myös publikaaneja kastettaviksi, ja he sanoivat hänelle: "Opettaja, mitä meidän pitää tekemän?"	12. Mutta Publikanit tulivat myös antamaan heitänsä kasta ja sanoivat hänelle: Mestari, mitä meidän pitää tekemän?"	3:12 Publicanit tulit myös andaman heitäns casta/ ja sanoit hänelle: Mestari/ mitästä meidän pitä tekemän?"
3:13 Hän sanoi heille: "Älkää vaatiko enempää, kuin mikä teille on säädetty."	13. Vaan hän sanoi heille: älkää enempää vaatiko kuin teille sääty on.	3:13 Hän sanoi heille: älkät enämbi waatico/ cuin teille sääty on.
3:14 Myös sotamiehet kysivät häneltä sanoen: "Mitäs meidän pitää tekemän?" Ja hän sanoi heille: "Älkää kiskoko keneltäkään älkääkä kiristäkö, vaan tyytykää palkkaanne."	14. Niin kysivät myös häneltä sotamiehet, sanoen: mitä myös meidän pitää tekemän? Ja hän sanoi heille: älkää kenellekään väkivaltaa taikka vääryyttä tehkö, ja tyytykää palkkaanne.	3:14 NIin kysyt myös häneldä sotamiehet/ sanoden: mitästä meidän pitä tekemän? hän sanoi heille: älkät kenengän wäkiwalda taicka wäärüttä tehkö/ ja tytykät teidän palckaan.
3:15 Mutta kun kansa yhä odotti ja kaikki ajattelivat sydämessään Johanneksesta, eikö hän itse ehkä ollut Kristus,	15. Mutta kuin kansa odotti, ja kaikki ajattelivat sydämässänsä Johanneksesta: lieneekö hän Kristus?"	3:15 MUtta cuin Canssa odotti/ ja caicki ajattelit sydämisäns Johannekest: lienekö hän Christus.

3:16 niin Johannes vastasi kaikille sanoen: "Minä kastan teidät vedellä, mutta on tuleva minua väkevämpi, jonka kengänpaulaakaan minä en ole kelvoinen päästämään; hän kastaa teidät Pyhällä Hengellä ja tulella.	16. Vastasi Johannes, sanoen kaikille: minä tosin kastan teitä vedellä; mutta minua väkevämpi tulee, jonka kengän nauhoja en minä ole kelvoinen päästämään: hän kastaa teitä Pyhällä Hengellä ja tulella.	3:16 Wastais Johannes/ sanoden jocaidzelle: minä tosin castan teitä wedellä/ waan wielä tule minua wäkwämbi/ jonga kengän nauhoja en minä ole kelwollinen päästämän/ hän casta teitä Pyhällä Hengellä ja tulella.
3:17 Hänellä on viskimensä kädessään, ja hän puhdistaa puimatanterensa ja kokoaa nisut aittaansa, mutta ruumenet hän polttaa sammumattomassa tulella."	17. Jonka viskin on hänen kädessänsä, ja hän perkaa riihensä ja kokoo nisunsa aittaansa, mutta ruumenet polttaa hän sammumattomalla tulella.	3:17 Jonga on wiskin kädesä/ ja hän puhdistaa hänen luwans/ ja coco nisuns aittans/ mutta acanat hän poltta sammumattomalla tulella.
3:18 Antaen myös monia muita kehoituksia hän julisti kansalle evankeliumia.	18. Monta tosin myös muuta hän neuvoi ja saarnasi kansalle.	3:18 Ja hän julisti Canssalle neuwoin myös paljon muuta.
3:19 Mutta kun Herodes, neljänsyruhtinas, sai häneltä nuhteita veljensä vaimon, Herodiaan, tähden ja kaiken sen pahan tähden, mitä hän, Herodes, oli tehnyt,	19. Mutta kun Herodes tetrarka nuhdeltiin häneltä, Herodiaksen veljensä Philippuksen emännän tähden ja kaikesta pahuudesta, jota Herodes teki,	3:19 MUTTA cosca Herodes Tetrarcha rangaistin hänelä/ Herodiaxen hänen weljens emännän tähden.
3:20 niin hän kaiken muun lisäksi teki senkin, että sulki Johanneksen vankeuteen.	20. Niin hän ylitse kaikkein teki myös sen, että hän salpasi Johanneksen vankiuteen.	3:20 Paidzi muuta paha cuin Herodes Johannexelle teki/ salpais hän hänen päälisexi tornijn.
3:21 Kun siis kaikkea kansaa kastettiin ja myöskin Jeesus oli saanut kasteen ja rukoili, niin tapahtui, että taivas aukeni	21. Ja tapahtui, kuin kaikki kansa kastettiin, ja Jeesus myös oli kastettu, ja hän rukoili, niin taivas aukeni,	3:21 JA tapahtui/ cosca caicki Canssa castettin/ ja Jeesus myös castettin/ ja rucoili/ nijn Taiwas aukeni.
3:22 ja Pyhä Henki laskeutui hänen päällensä ruumiillisessa muodossa, niinkuin kyyhkynen, ja taivaasta tuli ääni: "Sinä olet minun rakas Poikani; sinuun minä olen mielistynyt."	22. Ja Pyhä Henki tuli alas ruumiillisella muodolla hänen päällensä niinkuin kyyhkynen, ja ääni tuli taivaasta, joka sanoi: sinä olet minun rakas Poikani, sinuun minä mielistyin.	3:22 Ja Pyhä Hengi tuli alas ruumiillisella muodolla hänen päällens nijncuin Mettinen/ ja äni sanoi taiwasta: Sinä olet minun racas Poican/ sinuun minä mielistyn.
3:23 Ja hän, Jeesus, oli alottaessaan vaikutuksensa noin kolmenkymmenen vuoden vanha, ja oli, niinkuin luultiin, Joosefin poika. Joosef oli Eelin poika,	23. Ja Jeesus oli lähes kolmenkymmenen vuotinen, joka oli (niinkuin luultiin) Josephin poika, Elin pojan,	3:23 Ja Jeesus oli lähes colmenkymmenen vuotinen/ ja luultin Josephin pojaxi/ joca oli Elin poica.
Joosef oli Eelin poika, 3:24 Eeli Mattatin, tämä Leevin, tämä Melkin, tämä Jannain, tämä Joosefin,	24. Joka oli Mattatin poika, joka oli Levin poika, joka oli Melkin poika, joka oli Jannan poika, joka oli Josephin poika,	3:24 Joca oli Mathatian poica. Joca oli Levin poica. Joca oli Melchin poica. Joca oli Jannan poica. Joca oli Josephin poica.
3:25 tämä Mattatiaan, tämä Aamoksen, tämä Naahumin, tämä Eslin, tämä Naggain,	25. Joka oli Mattatian poika, joka oli Amoksen poika, joka oli Naumin poika, joka oli Eslin poika, joka oli Naggain poika,	3:25 Joca oli Mathatian poica. Joca oli Amoxen poica. Joca oli Naumin poica. Joca oli Eslin poica. Joca oli Naggen poica.
3:26 tämä Maahatin, tämä Mattatiaan, tämä Semeinin, tämä Joosekin, tämä Joodan,	26. Joka oli Maatin poika, joka oli Mattatian poika, joka oli Semein poika, joka oli Josephin poika, joka oli Juudan poika,	3:26 Joca oli Maathin poica. Joca oli Mathatian poica. Joca oli Semein poica. Joca oli Josephin poica. Joca oli Judan poica.
3:27 tämä Johananin, tämä Reesan, tämä Serubbaabelin, tämä Sealtielin, tämä Neerin,	27. Joka oli Joannan poika, joka oli Resan poika, joka oli Zorobabelin poika, joka oli Salatielin poika, joka oli Nerin poika,	3:27 Joca oli Joannan poica. Joca oli Rhesan poica. Joca oli Zorobabelin poica. Joca oli Salathielin poica. Joca oli Nerin poica.

3:28 tämä Melkin, tämä Addin, tämä Koosamin, tämä Elmadamin, tämä Eerin,	28. Joka oli Melkin poika, joka oli Addin poika, joka oli Kosamin poika, joka oli Elmodamin poika, joka oli Eerin poika,	3:28 Joca oli Melchin poica. Joca oli Addin poica. Joca oli Kosamin poica. Joca oli Elmodamin poica. Joca oli Herrin poica.
3:29 tämä Jeesuksen, tämä Elieserin, tämä Joorimin, tämä Mattatin, tämä Leevin,	29. Joka oli Josen poika, joka oli Elieserin poika, joka oli Jorimin poika, joka oli Mattatin poika, joka oli Levin poika,	3:29 Joca oli Josenin poica. Joca oli Eliezerin poica. Joca oli Joramin poica. Joca oli Matthatin poica. Joca oli Levin poica.
3:30 tämä Simeonin, tämä Juudan, tämä Joosefin, tämä Joonamin, tämä Eliakimin,	30. Joka oli Simeonin poika, joka oli Juudan poika, joka oli Josephin poika, joka oli Jonain poika, joka oli Eliakimin poika,	3:30 Joca oli Simeonin poica. Joca oli Judan poica. Joca oli Josephin poica. Joca oli Jonan poica. Joca oli Eliachimn poica.
3:31 tämä Melean, tämä Mennan, tämä Mattatan, tämä Naatanin, tämä Daavidin,	31. Joka oli Melean poika, joka oli Mainanin poika, joka oli Mattatan poika, joka oli Natanin poika, joka oli Davidin poika,	3:31 Joca oli Melean poica. Joca oli Menanin poica. Joca oli Mathatan poica. Joca oli Nathanin poica. Joca oli Dawidin poica.
3:32 tämä Iisain, tämä Oobedin, tämä Booaan, tämä Saalan, tämä Nahassonin,	32. Joka oli Jessen poika, joka oli Obedin poika, joka oli Bootsin poika, joka oli Salmonin poika, joka oli Naassonin poika,	Joca oli Jessen poica. 3:32 Joca oli Obedin poica. Joca oli Boozin poica. Joca oli Salmonin poica. Joca oli Naasonin poica.
3:33 tämä Aminadabin, tämä Adminin, tämä Arnin, tämä Esromin, tämä Faareen, tämä Juudan,	33. Joka oli Aminadabin poika, joka oli Aramin poika, joka oli Esromin poika, joka oli Phareksen poika, joka oli Juudan poika,	3:33 Joca oli Aminadabin poica. Joca oli Aramin poica. Joca oli Esromin poica. Joca oli Pharesin poica. Joca oli Judan poica.
3:34 tämä Jaakobin, tämä Iisakin, tämä Aabrahamin, tämä Taaran, tämä Naahorin,	34. Joka oli Jakobin poika, joka oli Isaakin poika, joka oli Abrahamin poika, joka oli Taran poika, joka oli Nahorin poika,	3:34 Joca oli Jacobin poica. Joca oli Isaachin poica. Joca oli Abrahamin poica. Joca oli Tharan poica. Joca oli Nachorin poica.
3:35 tämä Serukin, tämä Ragaun, tämä Faalekin, tämä Eberin, tämä Saalan,	35. Joka oli Sarukin poika, joka oli Ragaun poika, joka oli Phalekin poika, joka oli Eberin poika, joka oli Salan poika,	3:35 Joca oli Zaruchin poica. Joca oli Ragahun poica. Joca oli Phalechin poica. Joca oli Heberin poica. Joca oli Salan poica.
3:36 tämä Kainamin, tämä Arfaksadin, tämä Seemin, tämä Noan, tämä Laamekin,	36. Joka oli Kainanin poika, joka oli Arphaksadin poika, joka oli Semin poika, joka oli Noan poika, joka oli Lamekin poika,	Joca oli Cainan poica. 3:36 Joca oli Arphaxadin poica. Joca oli Semin poica. Joca oli Noen poica. Joca oli Lamechin poica.
3:37 tämä Metusalan, tämä Eenokin, tämä Jaaretin, tämä Mahalaleelin, tämä Keenanin,	37. Joka oli Matusalan poika, joka oli joka oli Enokin poika, joka oli Jaredin poika, joka oli Maleleelin poika, joka oli Kainanin poika,	3:37 Joca oli Mathusalan poica. Joca oli Enochin poica. Joca oli Jaredin poica. Joca oli Malaleelin poica. Joca oli Cainan poica.
3:38 tämä Enoksen, tämä Seetin, tämä Aadamin, tämä Jumalan.	38. Joka oli Enoksen poika, joka oli Setin poika, joka oli Adamin poika, joka oli Jumalan.	Joca oli Enoxen poica. Joca oli Sethin poica. Joca oli Adamin poica. Joca oli Jumalan poica.
4 Luku	4 Luku	IV. Lucu .
4:1 Sitten Jeesus täynnä Pyhää Henkeä palasi Jordanilta; ja Henki kuljetti häntä erämaassa,	1. Niin Jesus täynnänsä Pyhää Henkeä palasi Jordanista ja vietiin Hengeltä korpeen,	4:1 NIin Jesus täynäns Pyhä Henge palais Jordanist/ ja wietin Hengeldä corpeen/

4:2 Ja perkele kiusasi häntä neljäkymmentä päivää. Eikä hän syönyt mitään niinä päivinä, mutta kun ne olivat päättyneet, tuli hänen nälkä.	2. Ja kiusattiin neljäkymmentä päivää perkeleeltä, eikä syönyt mitään niinä päivinä; mutta kuin ne kuluneet olivat, sitte hän isosi.	4:2 Ja kiusattin neljäkymmentä päiwä Perkeleldä/ eikä syönyt mitän nijnä päiwinä/ mutta nijden lopus hän isoisi.
4:3 Niin perkele sanoi hänelle: "Jos sinä olet Jumalan Poika, niin sano tälle kivelle, että se muuttuu leiväksi."	3. Niin perkele sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poika, niin sanos tälle kivelle, että se leiväksi tulis.	4:3 Nijn Perkele sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poica/ nijn sanos tälle kiwelle/ että hän leiwäxi tulis.
4:4 Jeesus vastasi hänelle: "Kirjoitettu on: 'Ei ihminen elä ainoastaan leivästä.'"	4. Ja Jesus vastasi, sanoen hänelle: kirjoitettu on: ei ihminen elä ainoasti leivästä, vaan jokaisesta Jumalan sanasta.	4:4 Jesus wastais/ sanoden: kirjoitettu on: ei ihminen elä ainoastans leiwästä/ waan jocaizesta Jumalan sanasta.
4:5 Ja perkele vei hänet korkealle vuorelle ja näytti hänelle yhdessä tuokiossa kaikki maailman valtakunnat	5. Ja perkele vei hänen korkialle vuorelle ja osoitti hänelle kaikki maan piirin valtakunnat silmänräpäyksellä,	4:5 Ja Perkele wei hänen corkelle vuorelle/ ja osotti hänelle caicki maan pijrin waldacunnat/ silmän räpäyxellä.
4:6 ja sanoi hänelle: "Sinulle minä annan kaiken tämän valtapiirin ja sen loiston, sillä minun haltuuni se on annettu, ja minä annan sen, kenelle tahdon.	6. Ja perkele sanoi hänelle: kaiken tämän vallan ja heidän kunniansa minä annan sinulle; sillä minun haltuuni ovat ne annetut, ja minä annan ne kenelle minä tahdon.	4:6 Ja Perkele sanoi hänelle: caiken tämän wallan/ ja heidän cunnians minä annan sinulle: sillä minun haldun owat ne annetut/ ja minä annan ne kelle minä tahdon:
4:7 Jos sinä siis kumarrut minun eteeni, niin tämä kaikki on oleva sinun."	7. Jos sinä siis kumarrat ja rukoilet minua, ne kaikki pitää sinun omas oleman.	4:7 Jos sinä sijs cumarrat ja rucoilet minua/ nijn he owat caicki sinun.
4:8 Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Kirjoitettu on: 'Sinun pitää kumartaman Herraa, sinun Jumalaasi, ja häntä ainoata palveleman.'"	8. Ja Jesus vastaten sanoi hänelle: mene matkaas minun tykööni, saatana! sillä kirjoitettu on: Herra sinun Jumalaas pitää sinun kumartaman ja häntä ainoaa palveleman.	4:8 Ja Jesus wastaten sanoi henelle: mene matcas minun tyköni Satan: sillä kirjoitettu on: sinus HERras Jumalatas pitä sinun cumartaman/ ja händä ainoata palweleman.
4:9 Niin hän vei hänet Jerusalemiin ja asetti hänet pyhäkön harjalle ja sanoi hänelle: "Jos sinä olet Jumalan Poika, niin heittäydy tästä alas;	9. Ja hän vei hänen Jerusalemiin ja asetti hänen templin harjalle, ja sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poika, niin laske tästä itses alas;	4:9 Ja hän wei hänen Jerusalemijn/ ja asetti Templin harjalle/ ja sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poica/ nijn laske tästä idzes alas:
4:10 sillä kirjoitettu on: 'Hän antaa enkeleilleen käskyn sinusta, että he varjelevat sinua',	10. Sillä kirjoitettu on: hän antaa käskyn enkeleillensä sinusta varjelemaan sinua,	4:10 Sillä kirjoitettu on: hän on Engeleidens käskenynt sinusta/ warjeleman sinua.
4:11 ja: 'He kantavat sinua käsillänsä, ettet jalkaasi kiveen loukkaisi.'"	11. Ja että he käsissä kantavat sinua, ettet joskus jalkaas kiveen loukkaa.	4:11 Ja käsisäns candaman sinua/ ettes jalcas kiwen loucka.
4:12 Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Sanottu on: 'Älä kiusaa Herraa, sinun Jumalaasi.'"	12. Ja Jesus vastaten sanoi hänelle: sanottu on: ei sinun pidä kiusaaman Herraa sinun Jumalaas.	4:12 Ja Jesus wastaten sanoi hänelle: sanottu on: älä kiusa sinun HERras Jumalatas.
4:13 Ja kun oli kaiken kiusattavansa kiusannut, poistui perkele hänen luotaan ajaksi.	13. Ja kuin kaikki kiusaus oli päätetty, meni perkele pois hetkeksi hänen tyköönsä.	4:13 Ja cuin caicki kiusaus oli päätetty/ meni Perkele pois hetkexi hänen tyköns.
4:14 Ja Jeesus palasi Hengen voimassa Galileaan; ja sanoma hänestä levisi kaikkiin ympärillä oleviin seutuihin.	14. Ja Jesus palasi Hengen väessä taas Galileaan, ja sanoma kuului hänestä ympäri kaiken lähimaakunnan.	4:14 Ja Jesus palais Hengen wäes taas Galileaan/ ja sanoma cuului hänestä ymbäri caiken lähi maacunnan.
4:15 Ja hän opetti heidän synagogissaan, ja kaikki ylistivät häntä.	15. Ja hän opetti heidän synagogissansa, ja kunnioitettiin kaikkialta,	4:15 Ja hän opetti heidän Synagogasans/ ja cunnioitettin caikilda.

4:16 Ja hän saapui Nasaretiin, jossa hänet oli kasvatettu, ja meni tapansa mukaan sapatinpäivänä synagoogaan ja nousi lukemaan.	16. Ja tuli Natsaretiin, kussa hän kasvatettu oli, ja meni tapansa jälkeen sabbatin päivänä synagogaan, ja nousi lukemaan.	4:16 JA hän tuli Nazaretijn/ cusa hän caswatettu oli/ ja meni tawans jälkeen Sabbathin päivänä Synagogaan/ ja nousi lukeman.
4:17 Niin hänelle annettiin profeetta Esaiaan kirja, ja kun hän avasi kirjan, löysi hän sen paikan, jossa oli kirjoitettuna:	17. Ja hänelle annettiin Jesaias prophetan Raamattu. Ja kuin hän Raamatun avasi, löysi hän sen paikan, kussa kirjoitettu on:	4:17 Ja hänelle annettin Esaian Prophetan Ramattu. Ja cuin hän Ramatun awais/ löysi hän sen paican cusa kirjoitettu on:
4:18 "Herran Henki on minun päälläni, sillä hän on voidellut minut julistamaan evankeliumia köyhille; hän on lähettänyt minut saarnaamaan vangituille vapautusta ja sokeille näkönsä saamista, päästämään sorretut vapauteen,	18. Herran Henki on minun päälläni, sentähden on hän minut voidellut ja lähettänyt minun saarnaamaan köyhille hyvää sanomaa, parantamaan särjetyitä sydämiä, saarnaamaan vangeille lunastusta ja sokeille näkönsä jälleen saamista, särjetyitä vapauteen saattamaan,	4:18 HERran Hengi on minun päälläni/ ja hän woiteli minun/ ja lähetti saarnaman waiwaisille Evangeliumi/ ja parandaman särjetyitä sydämitä/ 4:19 Ja ilmoittaman Fangeille lunastusta/ ja sokeillen nägyn andaman/ ja fangituita wapaxi saattaman/
4:19 saarnaamaan Herran otollista vuotta."	19. Saarnaamaan Herran otollista vuotta.	Ja että minä HERran wuoden julistaisin.
4:20 Ja käärittyään kirjan kokoon hän antoi sen palvelijalle ja istuutui; ja kaikkien synagoogassa olevien silmät olivat häneen kiinnitetyt.	20. Ja kun hän pani Raamatun kiinni, antoi hän sen palvelialle ja istui, ja kaikkein silmät, jotka synagogassa olivat, katselivat hänen päällensä.	4:20 Ja cuin hän pani Ramatun kijnni/ andoi hän sen palwelialle/ ja istui: ja caickein silmät cuin Synagogas olit/ cadzelit hänen päällens.
4:21 Niin hän rupesi puhumaan heille: "Tänä päivänä tämä kirjoitus on käynyt toteen teidän korvainne kuullen."	21. Ja hän rupesi heille sanomaan: tänäpäpä on tämä kirjoitus täytetty, jonka te nyt kuulette.	4:21 Ja hän rupeis heille sanoman: tänäpäpä on tämä kirjoitus teidän corwisan täytetty.
4:22 Ja kaikki lausuivat hänestä hyvän todistuksen ja ihmettelivät niitä armon sanoja, jotka hänen suustansa lähtivät; ja he sanoivat: "Eikö tämä ole Joosefin poika?"	22. Ja kaikki antoivat hänelle todistuksen ja ihmettelivät niitä armon sanoja, jotka hänen suustansa läksivät ulos, ja he sanoivat: eikö tämä ole Josephin poika?	4:22 Ja caicki annoit hänelle todistuxen/ ja ihmettelit nijtä armollisia sanoja/ cuin hänen suustans tulit/ ja sanoit: eikö tämä ole Josephin poica?
4:23 Niin hän sanoi heille: "Kaiketi aiotte sanoa minulle tämän sananlaskun: 'Parantaja, paranna itsesi'; 'tee täälläkin, kotikaupungissasi, niitä suuria tekoja, joita olemme kuulleet tapahtuneen Kapernaumissa.'"	23. Ja hän sanoi heille: sanokaat kaiketi minulle tämä sananlasku: parantaja, paranna itses; ne mitkä me kuulumme tapahtuneen Kapernaumissa, tee myös tässä isäs maalla!	4:23 Ja hän sanoi heille: sanocat caiketi minulle tämä sananlascu: Lääkäri paranna idzes: Cuinga suuria töitä me cuulimma sinun tehnen Capernaumis/ tee myös nijn täsä Isäs maalla.
4:24 Ja hän sanoi: "Totisesti minä sanon teille: ei kukaan profeetta ole otollinen kotikaupungissaan.	24. Mutta hän sanoi: totisesti sanon minä teille: ei yksikään propheta ole isänsä maalla otollinen.	4:24 Nijn hän sanoi: totisest sanon minä teille: ei yxikän Propheta ole Isäns maalla otollinen.
4:25 Minä sanon teille totuudessa: monta leskeä oli Eliaan aikana Israelissa, kun taivas oli suljettuna kolme vuotta ja kuusi kuukautta ja suuri nälkä tuli kaikkeen maahan,	25. Vaan minä sanon teille totuudessa: monta leskeä oli Israelissa Eliaan ajalla, kuin taivas oli suljettu kolme vuotta ja kuusi kuukautta, niin että suuri nälkä tapahtui kaikessa maakunnassa,	4:25 Waan minä sanon teille totudes: monda leske oli cuitengin Israelis Elian ajalla/ cosca Taiwas oli suljettu colme wuotta ja cuusi cuucautta: ja cosca suuri nälkä tapahtui caikes maacunnas.
4:26 eikä Eliasta lähetetty kenenkään tykö heistä, vaan ainoastaan leskivaimon tykö Siidonin-maan Sareptaan.	26. Ja ei Elias lähetetty yhdenkään heidän tykönsä, vaan leskivaimon tykö Sidonin Sareptaan.	4:26 Ja ei Elias lähetetty yhdengän heidän tygöns/ waan yhden leski waimon tygö Sidonialaisten Sarephtan.

4:27 Ja monta pitalista miestä oli Israelissa profeetta Elisan aikana, eikä kukaan heistä tullut puhdistetuksi, vaan ainoastaan Naiman, syyrialainen."	27. Ja monta spitalista oli Israelissa Elisa prophetan ajalla, ja ei yksikään heistä puhdistettu, vaan Naeman Syrialainen.	4:27 Ja monda spitalista oli Israelis Heliseus Prophetan ajalla/ ja ei yxikän heistä puhdistettu/ waan Naaman Syrialainen.
4:28 Tämän kuullessaan kaikki, jotka olivat synagoogassa, tulivat kiukkua täyteen	28. Ja kaikki jotka synagogassa olivat, tulivat vihoja täyteen, kuin he nämät kuulivat,	4:28 Ja caicki cuin Synagogas olit/ tulit wihoja täyten cosca he nämät cuulit.
4:29 ja nousivat ja ajoivat hänet ulos kaupungista ja veivät hänet sen vuoren jyrkänteelle asti, jolle heidän kaupunkinsa oli rakennettu, syöstäkseen hänet alas.	29. Ja he nousivat ylös ja ajoivat hänen ulos kaupungista, ja veivät hänen hamaan vuoren kukkulalle, jonka päälle heidän kaupunkinsa rakettu oli, syöstäksensä häntä alas.	4:29 Ja nousit händä wastian/ ajoit hänen ulos Caupungist/ ja weit hänen haman vuoren cuckulalle/ jonga päälle heidän Caupungins rakettu oli/ syöstäxens händä alas.
4:30 Mutta hän lähti pois käyden heidän keskitsensä.	30. Mutta hän kävi ohitse heidän keskeltänsä ja meni pois,	4:30 Mutta hän käwi heidän keskidzens/
4:31 Ja hän meni alas Kapernaumiin, Galilean kaupunkiin, ja opetti kansaa sapattina.	31. Ja meni alas Kapernaumiin, Galilean kaupunkiin, ja opetti heitä siellä sabbatin päivinä.	4:31 Ja meni Capernaumijn Galilean Caupungihin/ ja opetti heitä sijnä Sabbathin päiwänä.
4:32 Ja he olivat hämmästyksissään hänen opetuksestansa, sillä hänen puheessansa oli voima.	32. Ja he hämmästyivät hänen opetustansa; sillä hänen puheensa oli voimallinen.	4:32 Ja he hämmästyit hänen opetustans: sillä hänen puhens oli woimallinen.
4:33 Ja synagoogassa oli mies, jossa oli saastaisen riivaajan henki. Tämä huusi suurella äänellä:	33. Ja synagogassa oli ihminen, jolla oli riettaisen perkeleen henki, ja hän huusi suurella äänellä,	4:33 JA Synagogas oli yxi ihminen/ jolla oli riettaisen Perkelen hengi/ Ja hän huusi suurella änellä/ sanoden:
4:34 "Voi, mitä sinulla on meidän kanssamme tekemistä, Jeesus Nasaretilainen? Oletko tullut meitä tuhoamaan? Minä tunnen sinut, kuka olet, sinä Jumalan Pyhä."	34. Sanoen: voi! mitä sinun on meidän kanssamme, Jesus Natsarealainen? tulitkos meitä hukuttamaan? minä tiedän, kukas olet, Jumalan pyhä.	4:34 pidäs mitä sinun on meidän cansam Jesu Nazarene? tulickos meitä hucuttaman? minä tiedän cucas olet/ juuri Jumalan pyhä.
4:35 Niin Jeesus nuhteli häntä sanoen: "Vaikene ja lähde hänestä." Ja riivaaja viskasi hänet maahan heidän keskelleen ja lähti hänestä, häntä ollenkaan vahingoittamatta.	35. Ja Jesus nuhteli häntä, sanoen: vaikene ja mene ulos hänestä. Ja kuin perkele oli hänen heidän keskellänsä heittänyt, niin hän meni ulos hänestä ja ei häntä vahingoittanut mitään.	4:35 Ja Jesus nuhteli händä/ sanoden: waickene/ ja mene pois hänestä. Ja cuin Perkele oli hänen heidän keskellens heittänyt/ nijn hän meni ulos hänest/ ja ei händä wahingoittanut mitän.
4:36 Ja heidät kaikki valtasi hämmästyys, ja he puhuivat keskenään sanoen: "Mitä tämä puhe on, sillä hän kääntää vallalla ja voimalla saastaisia henkiä, ja ne lähtevät ulos?"	36. Ja pelko tuli kaikkein päälle, ja puhuivat keskenänsä, sanoen: mitä tämä lieneekään? sillä hän haastaa väellä ja voimalla riettaisia henkiä, ja lähtevät ulos.	4:36 Ja pelco tuli caickein päälle/ ja puhuit keskenäns/ sanoden: mikä tämä lienekän? sillä hän haasta wäellä ja woimalla riettaisitakin hengejä/ ja he ulos lähtewät.
4:37 Ja maine hänestä levisi kaikkialle ympäristön seutuihin.	37. Ja sanoma hänestä kaikui ympäri kaikkiin sen maakunnan lähipaikkoihin.	4:37 Ja se sanoma cuului hänest caickijn sen maacunnan lähi paickoihin.
4:38 Niin hän nousi ja meni synagoogasta Simonin kotiin. Ja Simonin anoppi sairasti kovaa kuumetta, ja he rukoilivat Jeesusta hänen puolestansa.	38. Mutta kuin hän läksi synagogasta, meni hän Simonin huoneeseen sisälle; mutta Simonin anoppi sairasti kovin vilutautia, ja he rukoilivat häntä hänen edestänsä.	4:38 JA cuin hän läxi Synagogast/ meni hän Simonin huonesen/ mutta Simonin anoppi sairasti cowin wilutautia/ ja he rucoilit händä hänen edestäns.

4:39 Niin hän meni ja kumartui hänen ylitsensä ja nuhteli kuumetta, ja se lähti hänestä; ja heti vaimo nousi ja palveli heitä.	39. Ja hän seiso i hänen tykönsä, ja nuhteli vilutautia, ja se luopui hänestä; ja hän nousi kohta ja palveli heitä.	4:39 Ja hän meni hänen tygöns/ ja haastoi wilutautia: ja wilutauti luopui hänestä/ ja hän nousi cohta ja palweli heitä.
4:40 Auringon laskiessa kaikki, joilla oli sairaita, mikä missäkin taudissa, veivät ne hänen tykönsä. Ja hän pani kätensä heidän itsekunkin päälle ja paransi heidät.	40. Mutta kuin aurinko laski, niin kaikki, joilla oli sairaita moninaisissa taudeissa, veivät ne hänen tykönsä. Ja hän pani jokaisen päälle kätensä ja paransi heidät.	4:40 JA cuin Auringo laski/ nijn caicki/ joilla oli sairaita moninais is taudeis/ weit ne hänen tygöns: Ja hän pani jocaidzen päälle kätens/ ja paransi heitä.
4:41 Myös lähtivät riivaajat ulos monesta, huutaen ja sanoen: "Sinä olet Jumalan Poika!" Mutta hän nuhteli niitä eikä sallinut niiden puhua, koska ne tiesivät hänen olevan Kristuksen.	41. Ja monesta läksivät myös perkeleet, huutain ja sanoen: sinä olet Kristus, Jumalan Poika. Niin hän nuhteli niitä eikä sallinut heidän puhua, sillä he tiesivät hänen olevan Kristuksen.	4:41 Ja monesta läxit myös Perkelet huutain/ ja sanoden: Sinä olet Christus Jumalan Poica. Nijn hän rangais nijtä/ eikä sallinut heidän puhua/ sillä he tiesit hänen olewan Christuxen.
4:42 Ja päivän tultua hän lähti pois ja meni autioon paikkaan; mutta kansa etsi häntä, ja saavuttuaan hänen luokseen he pidättelivät häntä lähtemästä heidän luotansa.	42. Mutta kuin päivä tuli, meni hän erämaahan, ja kansa etsi häntä, ja he menivät hänen tykönsä, ja pidättivät hänen, ettei hän heidän tykönsä olisi mennyt pois.	4:42 MUTta cuin päiwä tuli/ meni hän erimaahan/ ja Canssa edzeit händä ja menit hänen tygöns/ ja estelit händä/ ettei hänen pitänyt siellä lähtemän.
4:43 Mutta hän sanoi heille: "Minun tulee muillekin kaupungeille julistaa Jumalan valtakunnan evankeliumia, sillä sitä varten minä olen lähetetty."	43. Vaan hän sanoi heille: minun pitää myös muillekin evankeliumia Jumalan valtakunnasta saarnaaman; sillä sitä varten minä olen lähetetty.	4:43 Ja hän sanoi heille: minun pitä myös muillekin Caupungeille Evangeliumi Jumalan waldacunnast saarnaman: sillä sitä warten minä olen lähetetty.
4:44 Ja hän saarnasi Galilean synagoogissa.	44. Ja hän saarnasi Galilean synagogissa.	4:44 Ja hän saarnais Galilean Synagogisa.
5 Luku	5 Luku	V. Lucu .
5:1 Kun kansa tunkeutui hänen ympärilleen kuulemaan Jumalan sanaa ja hän seisoi Gennesaretin järven rannalla,	1. Niin tapahtui, kuin kansa tunki hänen tykönsä, kuulemaan Jumalan sanaa, että hän seiso i Genesaretin meren tykönä.	5:1 NIjn tapahtui/ cosca Canssa tungi hänen tygöns/ cuuleman Jumalan sana/ että hän seiso i Genezarethin meren tykönä
5:2 niin hän näki järven rannassa kaksi venhettä; mutta kalastajat olivat niistä lähteneet ja huuhtoivat verkkojaan.	2. Ja näki kaksi venhettä olevan meren tykönä; mutta kalamiehet olivat niistä lähteneet ja pesivät verkkoja.	5:2 Ja näki caxi wenhettä olewan meren tykönä/ joista calamiehet olit lähtenet ja pesit heidän werckojans.
5:3 Ja hän astui toiseen niistä, joka oli Simonin, ja pyysi häntä viemään sen vähän matkaa maasta; ja hän istui ja opetti kansaa venheestä.	3. Niin hän meni yhteen venheeseen, joka oli Simonin, ja käski * hänen vähän maasta laskea ulos; ja hän istui ja opetti kansaa venheestä.	5:3 Nijn hän meni yhten wenhesen/ joca oli Simonin/ ja käski hänen wähä maasta uloslaske: ja hän istui wenhes ja opetti Canssa.
5:4 Mutta puhumasta lakattuaan hän sanoi Simonille: "Vie venhe syvälle ja heittäkää verkkonne apajalle."	4. Mutta kuin hän lakkasi puhumasta, sanoi hän Simonille: vie syvälle, ja heittäkää verkkonne apajalle.	5:4 Ja cuin hän lackais puhumast/ sanoi hän Simonille: wie sywälle/ ja heittäkät werckon apajalle.
5:5 Niin Simon vastasi ja sanoi hänelle: "Mestari, koko yön me olemme tehneet työtä emmekä ole mitään saaneet; mutta sinun käskystäsi minä heitän verkot."	5. Ja Simon vastaten sanoi hänelle: Mestari! me olemme kaiken yön työtä tehneet ja emme mitään saaneet; mutta sinun käskystäsi minä heitän ulos verkon.	5:5 Ja Simon wastaten sanoi hänelle: Mestari/ me olemma caiken yön työtä tehnet/ ja en mitän saanet/ mutta sinun käskystäsi minä cuitengin heitän ulos wercon.
5:6 Ja sen tehtyään he saivat kierrettyksi suuren joukon kaloja, ja heidän verkkonsa repeilivät.	6. Ja kuin he sen tekivät, sulkivat he suuren kalain paljouden, ja heidän verkkonsa repesi.	5:6 Ja cuin he sen teit/ suljit he suuren calain paljouden/ ja heidän werckons repeisit.

5:7 Niin he viittasivat toisessa venheessä oleville tovereilleen, että nämä tulisivat auttamaan heitä; ja he tulivat. Ja he täyttivät molemmat venheet, niin että ne olivat uppoamaisillaan.	7. Ja he viittasivat kumppaneilleen, jotka olivat toisessa venheessä, tulemaan ja auttamaan heitä. Ja he tulivat ja täyttivät molemmat venheet, niin että he rupesivat vajoomaan.	5:7 Ja wijttasit cumpanillens/ jotca olit toises wenhes/ tuleman ja auttaman heitäns. Ja he tulit/ ja täytit molemmat wenhet/ nijn että he rupeisit wajoman.
5:8 Kun Simon Pietari sen näki, lankesi hän Jeesuksen polvien eteen ja sanoi: "Mene pois minun tyköäni, Herra, sillä minä olen syntinen ihminen."	8. Kuin Simon Pietari sen näki, lankesi hän Jeesuksen polvien tykö, sanoen: Herra, mene pois minun tyköäni, sillä minä olen syntinen ihminen.	5:8 Cosca Simon Petari sen näki/ langeis hän Jesuxen polwein tygö/ sanoden: HERra mene pois minun tyköni/ sillä minä olen syndinen ihminen:
5:9 Sillä kalansaaliin tähden, jonka he olivat saaneet, oli hämmästys vallannut hänet ja kaikki ne, jotka olivat hänen kanssaan,	9. Sillä hämmästys oli hänen käsittänyt ja kaikki, jotka hänen kanssaan olivat, kalan saaliin tähden, jonka he saaneet olivat,	5:9 Sillä hämmästys oli hänen käsittänyt/ ja caicki jotca hänen cansans olit/ calan saalin tähden/ jonga he saanet olit.
5:10 ja samoin myös Simonin kalastuskumppanit, Jaakobin ja Johanneksen, Sebedeuksen pojat. Mutta Jeesus sanoi Simonille: "Älä pelkää, tästedes sinä saat saaliiksi ihmisiä."	10. Niin myös Jakobin ja Johanneksen, Zebedeuksen pojat, jotka olivat Simonin kumppanit. Ja Jesus sanoi Simonille: älä pelkää, tästedes sinä saat ihmisiä.	5:10 Nijn myös Jacobin ja Johannexen/ Zebedeuxen pojat/ jotca olit Simonin cumpanit. Ja Jesus sanoi Simonille: älä pelkä/ tästedes sinä saat ihmisiä.
5:11 Ja he veivät venheet maihin, jättivät kaikki ja seurasivat häntä.	11. Ja he vetivät venheet maalle ja antoivat ylöns kaikki, ja seurasivat häntä.	5:11 Ja he wedit wenhens maalle ja ylönnait caicki/ ja seuraisit händä.
5:12 Ja kun hän oli eräässä kaupungissa, niin katso, siellä oli mies, yltänsä pitalissa. Ja nähdessään Jeesuksen hän lankesi kasvoilleen ja rukoili häntä sanoen: "Herra, jos tahdot, niin sinä voit minut puhdistaa."	12. Ja tapahtui, kuin hän oli yhdessä kaupungissa, katso, niin siinä oli mies spitalia täynnä; ja kuin hän näki Jeesuksen, lankesi hän kasvoilleen, rukoili häntä, sanoen: Herra, jos sinä tahdot, niin sinä voit minut puhdistaa.	5:12 JA tapahtui/ cosca hän oli yhdes Caupungis/ Cadzo/ nijn sijnä oli yxi mies spitalita täynnäns/ cuin hän näki Jesuxen/ langeis hän caswoillens/ rucoili händä/ sanoden: HERra/ jos sinä tahdot/ nijn sinä voit minun puhdistaa.
5:13 Niin hän ojensi kätensä, kosketti häntä ja sanoi: "Minä tahdon; puhdistu." Ja kohta pitali lähti hänestä.	13. Ja hän ojensi kätensä ja rupesi häneen, sanoen: minä tahdon, ole puhdas! Ja kohta spitali läksi hänestä.	5:13 Ja hän ojensi kätens ja rupeis häneen/ ja sanoi: minä tahdon/ ole puhdas. Ja cohta spitali läxi hänestä.
5:14 Ja hän kielsi häntä siitä kenellekään puhumasta ja sanoi: "Mene, näytä itsesi papille, ja uhraa puhdistumisestasi, niinkuin Mooses on säättänyt, todistukseksi heille."	14. Ja hän kielsi hänen kellenkään sanomasta: vaan mene, (sanoi hän) ja osoita itses papille, ja uhraa sinun puhditukses edestä, niin kuin Moses käski, heille todistukseksi.	5:14 Ja hän kielsi hänen kellengän sanomast: waan mene/ sanoi hän/ ja osota idzes Papille/ ja uhra sinun puhdistuxes edest/ nijncuin Moses heille käski/ todistuxexi.
5:15 Mutta sanoma hänestä levisi vielä enemmän; ja paljon kansaa kokoontui kuulemaan häntä ja parantuakseen vaivoistansa.	15. Niin sanoma levisi enemmän hänestä, ja paljo kansaa kokoontui kuulemaan ja että he parannettaisiin häneltä taudeistansa.	5:15 Nijn sanoma lewis enämmin hänestä/ ja paljo Canssa cocondui cuuleman händä/ ja että he parataisin hänelä heidän taudeistans.
5:16 Mutta hän vetäytyi pois ja oleskeli erämaassa ja rukoili.	16. Mutta hän meni korpeen, ja rukoili.	5:16 Mutta hän meni corpeen/ ja rucoili.

5:17 Ja eräänä päivänä, kun hän opetti, istui siinä fariseuksia ja lainopettajia, joita oli tullut kaikista Galilean ja Juudean kylistä ja Jerusalemistä; ja Herran voima vaikutti, niin että hän paransi sairaat.	17. Ja tapahtui yhtenä päivänä, kuin hän opetti, ja Pharisealaiset myös istuivat ja lainopettajat, jotka tulleet olivat jokaisesta Galilean ja Juudean kylästä ja Jerusalemistä: ja Herran voima oli parantamassa heitä;	5:17 JA tapahtui yhtenä päivänä/ cosca hän opetti/ että siellä istuit myös Phariseuxet ja Lainopettajat/ jotca tullet olit jocaidez Caupungist/ Galileast/ Judeast ja Jerusalemist. Ja HERran voima oli parandaman heitä.
5:18 Ja katso, muutamat miehet kantoivat vuoteella miestä, joka oli halvattu; ja he koettivat viedä hänet sisään ja asettaa Jeesuksen eteen.	18. Ja katso, miehet kantoivat vuoteessa ihmisen, joka oli halvattu, ja he pyysivät häntä viedä sisähälle ja panna hänen eteensä.	5:18 Ja cadzo/ muutamat miehet cannoit yhden halwatun ihmisen vuotesa/ ja he pyysit händä wiedä sisälle ja panna hänen eteens.
5:19 Ja kun he väentungokselta eivät saaneet viedyksi häntä sisään muuta tietä, nousivat he katolle ja laskivat hänet vuoteineen tiilikaton läpi heidän keskellensä Jeesuksen eteen.	19. Ja kuin ei he löytäneet kansan tähden, kusta puolesta he olisivat hänen saaneet sisälle, astuivat he katon päälle ja laskivat hänen lävitse katon vuoteinensa juuri Jeesuksen eteen.	5:19 Ja cuin ei he löynnet Canssan tähden/ custa puolesta he olisit hänen parahin sisälle saanet/ astuit he caton päälle/ ja laskit hänen läpidze caton vuoteinens juuri Jesuxen eteen.
5:20 Ja nähdessään heidän uskonsa hän sanoi: "Ihminen, sinun syntisi ovat sinulle anteeksi annetut."	20. Ja kuin hän näki heidän uskonsa, sanoi hän sille: ihminen, sinun syntis anteeksi annetaan sinulle.	5:20 Ja cuin hän näki heidän uscons/ sanoi hän sille: ihminen/ sinun syndis andexi annetan sinulle.
5:21 Niin kirjanoppineet ja fariseukset rupesivat ajattelemaan ja sanomaan: "Kuka tämä on, joka puhuu Jumalan pilkkaa? Kuka voi antaa syntejä anteeksi, paitsi Jumala yksin?"	21. Ja kirjanoppineet ja Pharisealaiset rupesivat ajattelemaan, sanoen: kuka tämä on, joka pilkkasanoja puhuu? kuka voi synnit antaa anteeksi, paitsi ainoastaan Jumala?	5:21 Ja Kirjanoppenet ja Phariseuxet rupeisit ajatteleman/ sanoden: cuca tämä Jumalan pilckaja on? cuca woi synnit anda andexi/ mutta ainoa Jumala.
5:22 Mutta kun Jeesus tiesi heidän ajatuksensa, vastasi hän ja sanoi heille: "Mitä te ajattelette sydämässänne?"	22. Mutta kuin Jesus tunsu heidän ajatuksensa, vastasi hän ja sanoi heille: mitä te ajattelette sydämässänne?"	5:22 Cosca Jesus ymmärsi heidän ajatuxens/ sanoi hän heille: mitä te ajatteletta teidän sydämisän?"
5:23 Kumpi on helpompaa, sanoako: 'Sinun syntisi ovat sinulle anteeksi annetut', vai sanoa: 'Nouse ja käy'?	23. Kumpi on keveämpi? sanoa: sinun syntis anteeksi annetaan sinulle! taikka sanoa: nouse ja käy!	5:23 Cumbi on kewembi? sanoa/ sinun syndis andexi annetan sinulle/ taicka sanoa/ nouse ja käy?"
5:24 Mutta tietääksenne, että Ihmisen Pojalla on valta maan päällä antaa syntejä anteeksi," - hän sanoi halvatulle "minä sanon sinulle: nouse, ota vuoteesi ja mene kotiisi."	24. Vaan että te tietäisitte Ihmisen Pojalla olevan vallan maan päällä synnit anteeksi antaa (sanoi hän halvatulle:) minä sanon sinulle: nouse ja ota vuotees, ja mene kotias!	5:24 Että te tiedäisitte ihmisen Pojalla olewan wallan maan päällä synnit andexi anda/ sanoi hän halwatulle: minä sanon sinulle: nouse ja ota vuotes/ ja mene cotias.
5:25 Ja kohta hän nousi heidän nähtensä, otti vuoteen, jolla oli maannut, ja lähti kotiinsa ylistäen Jumalaa.	25. Ja hän nousi kohta heidän nähtensä ja korjasi vuotehensa, jossa hän maannut oli, ja meni kotiansa, kunnioittain Jumalaa.	5:25 Ja hän nousi cohta heidän nähdens/ ja corjais vuotens/ josa hän maannut oli/ ja meni cotians/ cunnioittain Jumalata.
5:26 Ja heidät kaikki valtasi hämmästys, ja he ylistivät Jumalaa; ja pelkoa täynnä he sanoivat: "Me olemme tänään nähneet ihmeellisiä."	26. Ja suuri hämmästys tuli kaikkiin ja kunnioittivat Jumalaa, ja he täytettiin pelvolla, sanoen: me näimme tänäpäpä kamalia.	5:26 Ja he hämmästyit caicki/ ja cunnioidzit Jumalata/ ja he täytettin caicki pelgolla/ sanoden: me näimmä tänäpäpä camaloita.
5:27 Ja sen jälkeen hän lähti sieltä ja näki tulliasemalla istumassa publikaanin, jonka nimi oli Leevi, ja sanoi hänelle: "Seuraa minua."	27. Sitte läksi hän ulos ja näki Publikaanin nimeltä Levin, istuvan tullihuoneessa, ja sanoi hänelle: seuraa minua!	5:27 SIjtte läxi hän/ ja näki Publicanin nimeldä Lewin istuwan Tullihuones/ ja sanoi hänelle: seura minua.
5:28 Niin tämä jätti kaikki, nousi ja seurasi häntä.	28. Ja hän antoi ylön kaikki, nousi ja seurasi häntä.	5:28 Ja hän ylönandoi caicki/ nousi ja seurais händä.

5:29 Ja Leevi valmisti hänelle suuret pidot kodissaan; ja siellä oli suuri joukko publikaaneja ja muita aterioimassa heidän kanssaan.	29. Ja Levi teki hänelle kotonansa suuren pidon, ja paljo Publikaneja ja muita atrioitsivat heidän kanssansa.	5:29 Ja Lewi teki hänelle cotonans suuren pidon/ ja paljo Publicaneja/ ja muita atrioidzit heidän cansans.
5:30 Niin fariseukset ja heidän kirjanoppineensa napsivat hänen opetuslapsiansa vastaan ja sanoivat: "Miksi te syötte ja juotte publikaanien ja syntisten kanssa?"	30. Ja heidän kirjanoppineensa ja Pharisealaiset napsivat hänen opetuslapsiansa, sanoen: miksi te Publikanien ja syntisten kanssa syötte ja juotte?	5:30 Mutta Kirjanoppenet ja Phariseuxet napsit hänen Opetuslapsians/ sanoden: Mixi te Publicanein ja synneisten cansa syötte ja juotte?
5:31 Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Eivät terveet tarvitse parantajaa, vaan sairaat.	31. Ja Jesus vastaten sanoi heille: ei terveet tarvitse parantajaa, vaan sairaat.	5:31 Ja Jesus wastaten sanoi heille: ei terwet tarwidze Läkäritä/ waan sairat.
5:32 En minä ole tullut kutsumaan vanhurskaita, vaan syntisiä parannukseen."	32. En ole minä tullut vanhurskaita kutsumaan, vaan syntisiä parannukseen.	5:32 En ole minä tullut wanhurscaita cudzuman/ waan syndisitä parannuxeen.
5:33 Niin he sanoivat hänelle: "Johanneksen opetuslapset paastoavat usein ja pitävät rukouksia, samoin fariseustenkin, mutta sinun opetuslapsesi syövät ja juovat."	33. Niin he sanoivat hänelle: miksi Johanneksen opetuslapset usein paastoavat ja rukouksia pitävät, niin myös Pharisealaisten (opetuslapset), mutta sinun syövät ja juovat?	5:33 NIjn he sanoit hänelle: mixi Johannexen Opetuslapset ja Phariseusten Opetuslapset vsein paastowat ja rucoilewat/ mutta sinun Opetuslapses syöwät ja juowat?
5:34 Jeesus sanoi heille: "Ettehän voi vaatia häävieraita paastomaan silloin, kun ylkä on heidän kanssaan?	34. Mutta hän sanoi heille: ette voi hääjoukkoa niinkauvan paastomaan vaatia, kuin ylkä on heidän kanssansa.	5:34 Hän sanoi heille: et te woi hääcanssa nijncauwan paastoman vaatia cuin ylkä on heidän cansans.
5:35 Mutta päivät tulevat, jolloin ylkä otetaan heiltä pois, ja silloin, niinä päivinä, he paastoavat."	35. Mutta päivät tulevat, että ylkä otetaan heiltä pois, silloin pitää heidän paastoman niinä päivinä.	5:35 Waan cosca ylkä otetan pois heildä/ nijnä päiwinä pitä heidän paastoman.
5:36 Ja hän sanoi heille myös vertauksen: "Ei kukaan leikkaa uudesta vaipasta paikkaa ja pane vanhaan vaippaan; muutoin hän rikkoo uuden vaipan, eikä uudesta vaipasta otettu paikka vanhaan sovi.	36. Mutta hän sanoi myös heille vertauksen: ei paikkaa kenkään uuden veran tilalla vanhaa vaatetta: muutoin myös se uusi repäisee, ja uusi paikka ei sovi vanhaan.	5:36 Ja hän sanoi myös heille wertauxen: ei paicka kengän vdella weran tilgalla wanha waatetta/ sillä hän rewäise vden/ ja vsi paicka ei sowi wanhaan.
5:37 Eikä kukaan laske nuorta viiniä vanhoihin nahkaleileihin; muutoin nuori viini pakahuttaa leilit, ja viini juoksee maahan, ja leilit turmeltuvat.	37. ja ei pane kenkään nuorta viinaa vanhoihin leileihin: muutoin nuori viina rikkoo leilit, ja se vuotaa ulos, ja leilit turmellaan.	5:37 Ja ei pane kengän nuorta wijna wanhoin leileihin/ sillä nuori wijna ricko leilit/ ja se uloswuota/ ja leilit turmellan.
5:38 Vaan nuori viini on laskettava uusiin leileihin.	38. Mutta nuorta viinaa pitää pantaman uusiin leileihin: niin ne molemmat tallella ovat.	5:38 Mutta nuori wijna pitä pandaman vsijn leileihin/ nijn he molemmat tallella owat.
5:39 Eikä kukaan, joka juo vanhaa viiniä, halua nuorta, sillä hän sanoo: "Vanha on hyvää."	39. Ja ei tahdo kenkään, joka juo vanhaa viinaa, kohta nuorta juoda; sillä hän sanoo: vanha on parempi.	5:39 Ja ei tahdo kengän/ joca juo wanha wijna cohta nuorta juoda/ sillä hän sano/ wanha on parambi.
6 Luku	6 Luku	VI. Lucu .

6:1 Niin tapahtui eräänä sapattina, että hän kulki viljavainioiden halki, ja hänen opetuslapsensa katkoivat tähkpäitä, hiersivät niitä käsissään ja söivät.	1. Ja tapahtui jälkisabbattina, että hän kävi laihon lävitse, ja hänen opetuslapsensa katkoivat tähkpäitä ja hiersivät käsillänsä, ja söivät.	6:1 JA tapahtui jälki Sabbathina/ että hän käwi laihon läpidze/ ja hänen Opetuslapsens catcoit tähkpäitä ja hiersit käsilläns/ ja söit.
6:2 Silloin muutamat fariseuksista sanoivat: "Miksi teette, mitä ei ole lupa tehdä sapattina?"	2. Niin muutamat Pharisealaiset sanoivat heille: miksi te teette, jota ei sovi sabbatina tehdä?	6:2 Nijn muutamat Phariseuxist sanoit heille: mixi te teettä/ jota ei sowi Sabbathina tehdä?
6:3 Mutta Jeesus vastasi heille ja sanoi: "Ettekö ole lukeneet, mitä Daavid teki, kun hänen ja hänen seuralaistensa oli nälkä,	3. Ja Jesus vastaten sanoi heille: ettekö te ole lukeneet, mitä David teki, kuin hän isosi, ja ne, jotka hänen kanssaan olivat?	6:3 Ja Jesus wastaten sanoi heille: ettekö te ole lukenet/ mitä Dawid teki/ cosca hän isois/ ja ne jotca hänen cansans olit?
6:4 kuinka hän meni Jumalan huoneeseen, otti näkyleivät ja söi ja antoi seuralaisilleenkin, vaikkei niitä ollut lupa syödä muiden kuin ainoastaan pappien?"	4. Kuinka hän meni Jumalan huoneeseen, ja otti näkyleivät, ja söi, ja antoi myös niille, jotka hänen kanssaan olivat; joita ei muiden kuin pappein syödä sopinut.	6:4 Eikö hän mennyt Jumalan huonesen/ ja otti näkyleiwät/ ja söi/ ja andoi myös nijlle jotca hänen cansans olit/ joita ei muiden cuin Pappein syödä sopinut.
6:5 Ja hän sanoi heille: "Ihmisen Poika on sapatin herra."	5. Ja hän sanoi heille: Ihmisen Poika on myös sabbatin Herra.	6:5 Ja hän sanoi heille: ihmisen Poica on myös Sabbathin HERra.
6:6 Ja toisena sapattina hän meni synagoogaan ja opetti; ja siellä oli mies, jonka oikea käsi oli kuivettunut.	6. Niin tapahtui myös toisena sabbatina, että hän meni synagogaan sisälle ja opetti; ja siellä oli ihminen, jonka oikea käsi oli kuivettunut.	6:6 NIjn tapahtui toisna Sabbathina/ että hän meni Synagogan ja opetti/ ja siellä oli yxi ihminen/ jonga oikia käsi oli cuiwettu.
6:7 Ja keksiäkseen jotakin, mistä häntä syyttäisivät, kirjanoppineet ja fariseukset pitivät häntä silmällä, parantaisiko hän sapattina.	7. Niin kirjanoppineet ja Pharisealaiset vartiotsivat häntä, josko hän sabbatina parantais, että he olisivat löytäneet kanteen häntä vastaan.	6:7 Nijn Kirjanoppenet ja Phariseuxet wartioidzit händä/ jos hän myös Sabbathina parannais/ että he saisit hänen päällens canda.
6:8 Mutta hän tiesi heidän ajatuksensa ja sanoi miehelle, jonka käsi oli kuivettunut: "Nouse ja astu esille." Ja hän nousi ja astui esille.	8. Mutta hän tiesi heidän ajatuksensa ja sanoi sille ihmiselle, jolla kuivettunut käsi oli: nouse ja tule edes! Niin hän nousi ja seiso.	6:8 Mutta hän tiesi heidän ajatuxens/ ja sanoi sille ihmiselle/ jolla cuiwettu käsi oli: nouse ja tule edes. 6:9 Nijn hän nousi ja seiso.
6:9 Niin Jeesus sanoi heille: "Minä kysyn teiltä: kumpi on luvallista sapattina: hyvääkö tehdä, vai tehdä pahaa, pelastaako henki, vai hukuttaa?"	9. Niin Jesus sanoi hänelle: minä kysyn teiltä: mitä sabbatina sopii, hyvää tehdä, taikka pahaa tehdä? henkeä vapahtaa eli kadottaa?	Nijn Jesus sanoi heille: Minä kysyn teille: cumba sopi Sabbathina tehdä/ hywä taicka paha? henge wapahta eli cadotta?
6:10 Ja hän katsoi ympärilleen heihin kaikkiin ja sanoi miehelle: "Ojenna kätesi." Mies teki niin, ja hänen kätensä tuli jälleen terveeksi.	10. Ja kuin hän katsahti ympäri heidän kaikkein päällensä, sanoi hän sille ihmiselle: ojenna kätes! ja se teki niin, ja hänen kätensä tuli terveeksi niinkuin toinenkin.	6:10 Ja cuin hän cadzahti ymbärins heidän caickein päällens/ sanoi hän sille ihmiselle: ojenna kätes: nijn hän ojensi. Ja hänen kätens tuli terwexi/ nijncuin toinengin.
6:11 Mutta he vimmastuivat kovin ja puhelivat keskenään, mitä heidän olisi tehtävä Jeesukselle.	11. Mutta he tulivat tyhmyyttä täyteen ja puhuivat keskenänsä, mitä heidän pitäis Jeesukselle tekemän.	6:11 Mutta he tulit mielettömäxi/ ja puhuit keskenäns/ mitä heidän pidäis Jesuxen tekemän.
6:12 Niin tapahtui niinä päivinä, että hän lähti vuorelle rukoilemaan; ja hän oli siellä kaiken yötä rukoillen Jumalaa.	12. Mutta niinä päivinä tapahtui, että hän meni vuorelle rukoilemaan, ja hän oli yli yötä Jumalan tykö rukouksessa.	6:12 MUtta nijnä päiwinä tapahdui/ että hän meni mäelle rucoileman/ ja hän oli yli yötä Jumalan tygö rucouxis.

6:13 Ja päivän tultua hän kutsui tykönsä opetuslapsensa ja valitsi heistä kaksitoista, joille hän myös antoi apostolin nimen:	13. Ja kuin päivä tuli, kutsui hän opetuslapsensa ja valitsi heistä kaksitoistakymmentä, jotka hän myös apostoleiksi nimitti:	6:13 Ja cuin päiwä oli tullut/ cudzui hän Opetuslapsens/ ja walidzi heistä caxitoistakymmendä/ jotca hän Apostolixi nimitti:
6:14 Simonin, jolle hän myös antoi nimen Pietari, ja Andreaan, hänen veljensä, ja Jaakobin ja Johanneksen, ja Filippuksen ja Bartolomeuksen,	14. Simonin, jonka hän myös Pietariksi kutsui, ja Andreaksen, hänen veljensä, Jakobin ja Johanneksen, Philippuksen ja Bartolomeuksen,	6:14 Simonin/ jonga hän Petarixi cudzui/ ja Andreaxen hänen weljens/ Jacobuxen ja Johannexen/ Philippuxen ja Bartholomeuxen/
6:15 ja Matteuksen ja Tuomaan, ja Jaakobin, Alfeuksen pojan, ja Simonin, jota kutsuttiin Kiivailijaksi,	15. Matteuksen ja Toomaan, Jakobin Alphein pojan, ja Simonin, joka kutsutaan Zelotes,	6:15 Mattheuxen ja Thomaxen/ Jacobuxen Alphein pojan ja Simonin/ joca cudzutan Zelotes/
6:16 ja Juudaan, Jaakobin pojan, sekä Juudas Iskariotin, josta tuli kavaltaja.	16. Juudaan Jakobin pojan, ja Juudas Iskariotin, joka myös oli pettäjä.	6:16 Ja Judan Jacobuxen pojan/ ja Judas Ischariothin sen pettäjän.
6:17 Ja hän astui alas heidän kanssaan ja seisahtui lakealle paikalle; ja siellä oli suuri joukko hänen opetuslapsiaan ja paljon kansaa kaikesta Juudeasta ja Jerusalemistä ja Tyyron ja Siidonin rantamaasta. Nämä olivat saapuneet kuulemaan häntä ja parantuakseen taudeistansa.	17. Ja kuin hän meni alas heidän kanssansa, seisoi hän lakiolla paikalla, ja hänen opetuslastensa joukko, ja suuri kansan paljous kaikesta Juudeasta ja Jerusalemistä, ja rantalaiset Tyrosta ja Sidonista, jotka olivat tulleet häntä kuulemaan, ja että he parannettaisiin taudeistansa,	6:17 Ja cosca hän meni alas heidän cansans/ ja seisoi yhdellä lakiolla paicalla/ ja hänen Opetuslastens joucko/ ja Canssan paljous caikest Judeast ja Jerusalemist/ ja randalaiset Tyrost ja Sidonist/ 6:18 Jotca olit tullet händä cuuleman/ ja että he parataisin heidän taudeistans.
6:18 Ja myös ne, jotka olivat saastaisten henkien vaivaamia, tulivat terveiksi.	18. Ja jotka vaivattiin riettasilta hengiltä; ja he paranivat.	Ja jotca waiwattin riettaisilda hengildä/ ja he paranit.
6:19 Ja kaikki kansa tahtoi päästä koskettamaan häntä, koska hänestä lähti voima, joka paransi kaikki.	19. Ja kaikki kansa pyysi häneen ruveta; sillä voima läksi hänestä ja paransi kaikki.	6:19 Ja caicki Canssa pyysi häneen ruweta: sillä woima läxi hänest/ ja paransi caicki.
6:20 Ja hän nosti silmänsä opetuslastensa puoleen ja sanoi: "Autuaita olette te, köyhät, sillä teidän on Jumalan valtakunta.	20. Ja hän nosti silmänsä opetuslastensa puoleen, ja sanoi: autuaat te vaivaiset; sillä teidän on Jumalan valtakunta.	6:20 JA hän nosti silmäns Opetuslastens päin/ ja sanoi: autuat oletta te waiwaiset: sillä teidän on Jumalan waldacunda.
6:21 Autuaita te, jotka nyt isoatte, sillä teidät ravitaan! Autuaita te, jotka nyt itkette, sillä te saatte nauraa!	21. Autuaat, jotka nyt isootte; sillä teidät ravitaan. Autuaat, jotka nyt itkette; sillä teidän pitää nauraman.	6:21 Autuat oletta te/ jotca isotte: sillä te rawitan. Autuat oletta te/ jotca itkettä: sillä teidän pitä nauraman.
6:22 Autuaita olette te, kun ihmiset vihaavat teitä ja erottavat teidät yhteydestään ja herjaavat teitä ja pyyhkivät pois teidän nimenne ikäänkuin jonkin pahan - Ihmisen Pojan tähden.	22. Autuaat olette te, kuin ihmiset vihaavat teitä, ja eroittavat teidät, ja pilkkaavat teitä, ja hylkäävät teidän nimenne niinkuin kelvottoman, Ihmisen Pojan tähden.	6:22 Autuat oletta te/ cosca ihmiset wihawat teitä/ ja eroittawat teidän/ ja pilckawat teitä/ ja hyljäwät teidän nimen ihmisen Pojan tähden/ nijncuin kelwottoman.
6:23 Iloitkaa sinä päivänä, riemuun ratketkaa; sillä katso, teidän palkkanne on suuri taivaassa; sillä näin tekivät heidän isänsä profeetoille.	23. Iloitkaat sinä päivänä ja riemuitkaat, sillä katso, teidän palkkanne on suuri taivaassa; niin tekivät myös heidän isänsä profeetaille.	6:23 Iloitcat sinä päiwänä/ ja ihastucat: sillä cadzo/ teidän palckan on suuri Taiwahas. Nijn teit myös heidän wanhemmans Prophetaille.
6:24 Mutta voi teitä, te rikkaat, sillä te olette jo saaneet lohdutuksenne!	24. Mutta voi teitä rikkaita! sillä teillä on teidän lohdutuksenne.	6:24 Mutta woi teitä rickat: sillä teillä on teidän lohdutuxenne.

6:25 Voi teitä, jotka nyt olette kylläiset, sillä teidän on oleva nälkä! Voi teitä, jotka nyt nauratte, sillä te saatte murehtia ja itkeä!	25. Voi teitä, jotka ravitut olette! sillä teidän pitää isooman. Voi teitä, jotka nyt nauratte! sillä teidän pitää murehtiman ja itkemän.	6:25 Woi teitä/ jotca rawitut oletta: sillä teidän pitä isoman. Woi teitä/ jotca nyt nauratte: sillä teidän pitä itkemän ja parcuman.
6:26 Voi teitä, kun kaikki ihmiset puhuvat teistä hyvää! Sillä niin tekivät heidän isänsä väärille profetoille.	26. Voi teitä, kuin kaikki ihmiset teitä kiittävä! sillä niin tekivät myös heidän isänsä väärille profetoille.	6:26 Woi teitä/ cosca caicki ihmiset teitä kijttäwät: sillä nijn teit myös heidän wanhemmans wäärille Prophetaille.
6:27 Mutta teille, jotka kuulette, minä sanon: rakastakaa vihollisianne, tehkää hyvää niille, jotka teitä vihaavat,	27. Mutta minä sanon teille, jotka kuulette: rakastakaa vihollisianne: tehkää hyvää niille, jotka teitä vihaavat:	6:27 MUtta minä sanon teille: jotca cuuletta: racastacat wihollisian: tehkät hywä nijlle jotca teitä wihawat:
6:28 siunatkaa niitä, jotka teitä kiroavat, rukoilkaa niiden edestä, jotka teitä parjaavat.	28. Siunatkaat niitä, jotka teitä kiroilevat: rukoilkaat niiden edestä, jotka teitä vahingoittavat.	6:28 Rucoilcat nijden edest/ jotca teidän wäärystä tekewät.
6:29 Jos joku lyö sinua poskelle, tarjoa hänelle toinenkin, ja jos joku ottaa sinulta vaipan, älä häneltä kiellä ihokastasikaan.	29. Ja joka sinua lyö poskelle, taritse myös hänelle toinen, ja joka sinulta vie kaapun, älä myös häneltä kiellä hametta.	6:29 Ja joca sinua lyö yhdelle poskelle/ taridze myös hänelle toinen/ ja joca sinulda wie caapun/ älä myös hänelä kiellä hametta.
6:30 Anna jokaiselle, joka sinulta anoo, äläkä vaadi takaisin siltä, joka sinun omaasi ottaa.	30. Vaan anna jokaiselle, joka sinulta anoo, ja siltä, joka sinun omas ottaa, älä jälleen ano.	6:30 Anna jocaidzelle cuin sinulda ano/ ja sildä joca sinun omas otta/ älä jällens ano.
6:31 Ja niinkuin te tahdotte ihmisten teille tekevän, niin tehkää tekin heille.	31. Ja niinkuin te tahdotte, että ihmisten pitää teille tekemän, niin tehkää te heillekin.	6:31 Ja nijncuin te tahdotta/ että ihmisten pitä teille tekemän/ nijn tehkät te heillekin.
6:32 Ja jos te rakastatte niitä, jotka teitä rakastavat, mitä kiitosta teille siitä tulee? Rakastavathan syntisetkin niitä, jotka heitä rakastavat.	32. Ja jos te rakastatte niitä, jotka teitä rakastavat, mikä kiitos teille siitä on? sillä syntisetkin rakastavat niitä, joilta he rakastetaan.	6:32 Ja jos te racastatte nijtä jotca teitä racastawat/ mikä kijtos teille sijtä on? sillä racastawat syndisetkin nijtä joilda he racastetan.
6:33 Ja jos teette hyvää niille, jotka teille hyvää tekevät, mitä kiitosta teille siitä tulee? Niinhän syntisetkin tekevät.	33. Ja jos te teette hyvää hyväntekijöillenne, mikä kiitos teillä siinä on? sillä syntiset sen myös tekevät.	6:33 Ja jos te teettä hywä teidän hywintekijllen/ mikä kijtos teille sijtä on? sillä syndiset sen myös tekewät.
6:34 Ja jos te lainaatte niille, joilta toivotte saavanne takaisin, mitä kiitosta teille siitä tulee? Syntisetkin lainaavat syntisille saadakseen saman verran takaisin.	34. Ja jos te lainaatte niille, joilta te toivotte jälleen saavanne, mikä kiitos teillä siitä on? sillä syntisetkin lainaavat syntisille, että he tasan jälleen saisivat.	6:34 Ja jos te lainatte nijlle/ joilda te toiwotta jällens saawan/ mikä kijtos teille sijtä on? sillä syndisetkin lainawat syndisille/ että he tasan jällens saawat.
6:35 Vaan rakastakaa vihollisianne ja tehkää hyvää ja lainatkaa, toivomatta saavanne mitään takaisin; niin teidän palkkanne on oleva suuri, ja te tulette Korkeimman lapsiksi, sillä hän on hyvä kiittämättömille ja pahoille.	35. Kuitenkin rakastakaat teidän vihollisianne ja tehkää hyvää, ja lainatkaat, ja älkää mitään siitä toivoko: niin teidän palkkanne on suuri, ja teidän pitää oleman Ylimmäisen pojat; sillä hän on laupias kiittämättömiä ja pahoja kohtaan.	6:35 Mutta parammin racastacat teidän wihollisian/ ja hywä tehkät ja lainatcat/ ja älkät mitän sijtä toiwoco/ nijn teidän palckan on suuri/ ja teidän pitä oleman ylimmäisen pojat: sillä hän on laupias kijttämättömiä ja pahoja cohtan.
6:36 Olkaa armahtavaiset, niinkuin teidän Isänne on armahtavainen.	36. Olkaat sentähden laupiaat, niinkuin teidän Isännekin laupias on.	6:36 OLcat sentähden laupiat/ nijncuin teidän Isängin laupias on.
6:37 Älkääkä tuomitko, niin ei teitäkään tuomita; älkää kadotustuomiota lausuko, niin ei teillekään kadotustuomiota lausuta. Antakaa anteeksi, niin teillekin anteeksi annetaan.	37. Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi: älkää sadatelko, ettei teitä sadateltaisi: anteeksi antakaat, niin teille anteeksi annetaan.	6:37 Älkät duomitco/ ettei teitä duomitais: älkät sadatelco/ ettei teitä sadatellais: andexi andacat/ nijn teillengin andexi annetan.

6:38 Antakaa, niin teille annetaan. Hyvä mitta, sullottu, pudistettu ja kukkurainen, annetaan teidän helmaanne; sillä millä mitalla te mittaatte, sillä mitataan teille takaisin."	38. Antakaat, ja teille annetaan: hyvän mitan, likistetyn ja sullotun, ja ylitsevuotavan he antavat teidän helmaanne; sillä juuri sillä mitalla, jolla te mittaatte, pitää teille jälleen mitattaman.	6:38 Hyvän mitan/ likistetyn/ sullotun/ ja ylidze vuotawan he andawat teidän helmanne: sillä juuri sillä mitalla/ jolla te mittatte/ pitä muutkin teille mittaman.
6:39 Hän sanoi heille myös vertauksen: "Eihän sokea voi sokeaa taluttaa? Eivätkö molemmat lankea kuoppaan?"	39. Mutta hän sanoi heille vertauksen: taitaako sokia sokiaa taluttaa? eikö he molemmat hautaan lankee?	6:39 Ja hän sanoi heille wertauxen: taitaco sokia toista sokiata talutta? eikö he molemmat hautaan lange?
6:40 Ei ole opetuslapsi opettajaansa parempi; täysin oppineena jokainen on oleva niinkuin hänen opettajansa.	40. Ei ole opetuslapsi ylitse mestarinsa, mutta jokainen on täydellinen, kuin hän on niinkuin hänen mestarinsa.	Luuk 6:40 Ei ole Opetuslapsi parembi Mestaritans: mutta cosca Opetuslapsi on nijncuin hänen Mestarins/ nijn hän on täydellinen.
6:41 Kuinka näet rikan, joka on veljesi silmässä, mutta et huomaa malkaa omassa silmässäsi?	41. Mutta kuinkas näet raiskan, joka on veljes silmässä, vaan et havaitse malkaa, joka on omassa silmässäs?	Luuk 6:41 Wai cuingas raiscan näet veljes silmäs/ mutta et hawaidze malca omas silmäsäs?
6:42 Kuinka saatat sanoa veljellesi: 'Veljeni, annas, minä otan pois rikan, joka on silmässäsi', sinä, joka et näe malkaa omassa silmässäsi? Sinä ulkokullattu, ota ensin malka omasta silmästäsi, sitten sinä näet ottaa pois rikan, joka on veljesi silmässä.	42. Eli kuinkas taidat sanoa veljelles: veljeni, pidä, minä otan raiskan, joka on silmässäs, ja et itse näe malkaa, joka on omassa silmässäs? Sinä ulkokullattu, ota ensin malka omasta silmästä, ja katso sitte, jos taidat ottaa raiskan, joka on veljes silmässä.	Luuk 6:42 Eli cuingas taidat sano veljelles: weljen pidä/ minä otan raiscan silmästä/ ja et näe malca omas silmäsäs? Sinä ulcocullattu/ ota ensin malca omast silmästä/ ja cadzo sijtte/ jos taidat otta raiscan weljes silmästä.
6:43 Sillä ei ole hyvää puuta, joka tekee huonon hedelmän, eikä taas huonoa puuta, joka tekee hyvän hedelmän;	43. Sillä ei ole se hyvä puu, joka tekee pahan hedelmän, eikä paha puu, joka tekee hyvän hedelmän.	Luuk 6:43 Sillä ei ole se hywä puu/ joca teke pahan hedelmän/ eikä paha puu tee hywä hedelmätä.
6:44 sillä jokainen puu tunnetaan hedelmästänsä. Eihän viikunoita koota orjantappuroista, eikä viinirypäleitä korjata orjanruusupensaasta.	44. Sillä jokainen puu tunnetaan hedelmästänsä; sillä ei orjantappuroista koota fikunia, eikä ohdakkeista haeta viinamarjoja.	Luuk 6:44 Waan jocainen puu tutan hedelmästäns. Ei orjantappuroist coota ficunita/ eikä ohdakeist haeta wijnamarjoja.
6:45 Hyvä ihminen tuo sydämensä hyvän runsaudesta esiin hyvää, ja paha tuo pahastansa esiin pahaa; sillä sydämen kyllyydestä suu puhuu.	45. Hyvä ihminen tuottaa edes sydämensä hyvästä tavarasta hyvää, ja paha ihminen sydämensä pahasta tavarasta tuottaa edes pahaa. Sillä sydämen kyllyydestä hänen suunsa puhuu.	Luuk 6:45 Hywä ihminen tuotta edes sydämens hywäst tawarast hywä: Ja paha ihminen hänen sydämens pahast tawarast tuotta edes paha. Sillä millä sydän on täytetty/ sitä puhu myös hänen suuns.
6:46 Miksi te huudatte minulle: 'Herra, Herra!' ettekä tee, mitä minä sanon?	46. Mitä te siis minua kutsutte Herra, Herra! ja ette tee, mitä minä sanon?	Luuk 6:46 MITä te sijs minua cudzutta HERra/ HERra/ ja et tee mitä minä sanon?
6:47 Jokainen, joka tulee minun tyköni ja kuulee minun sanani ja tekee niiden mukaan - minä osoitan teille, kenen kaltainen hän on.	47. Kuka ikänä tulee minun tyköni, ja kuulee minun sanani, ja tekee ne, sen minä osoitan teille, kenen kaltainen hän on.	Luuk 6:47 Cuca ikänäns tule minun tygöni ja cuule minun puheni ja teke ne/ sen minä osotan teille kenengä caltainen hän on.

6:48 Hän on miehen kaltainen, joka huonetta rakentaessaan kaivoi syvään ja laski perustuksen kalliolle; kun sitten tulva tuli, syöksähti virta sitä huonetta vastaan, mutta ei voinut sitä horjuttaa, sillä se oli hyvästi rakennettu.	48. Hän on sen ihmisen kaltainen, joka huoneensa rakensi, ja kaivoi syvään, ja pani perustuksen kallion päälle. Kuin siis vuo tuli, sysäsi virta sitä huonetta, ja ei voinut häntä liikuttaa; sillä se oli perustettu kallion päälle.	Luuk 6:48 Hän on sen ihmisen kaltainen/ joca huonens rakenda/ ja caiwa sywään ja pane perustuxen callion päälle. Cosca sijs wuo tuli/ ja wirta sysäis sitä huonetta/ ei woinut händä lijcutta: sillä se oli perustettu callion päälle.
6:49 Mutta joka kuulee eikä tee, se on miehen kaltainen, joka perustusta panematta rakensi huoneensa maan pinnalle; ja virta syöksähti sitä vastaan, ja heti se sortui, ja sen huoneen kukistuminen oli suuri."	49. Mutta joka kuulee ja ei tee, se on sen ihmisen kaltainen, joka huoneensa rakensi maan päälle ilman perustusta, jota virta sysäsi, ja se kohta kukistui: jonka huoneen lankeemus oli suuri.	Luuk 6:49 Joca taas cuule/ ja ei tee/ se on sen ihmisen kaltainen joca huonens rakensi maan päälle ilman perustusta/ jota wirta sysäis/ ja se cohta cukistui/ jonga huonen langemus oli suuri.
7 Luku	7 Luku	VII. Lucu .
7:1 Kun hän oli kansan kuullen kaikki nämä puheensa puhunut, meni hän Kapernaumiin.	1. Mutta kuin hän kansan kuullen oli päättänyt kaikki sanansa, meni hän Kapernaumiin.	7:1 COsca hän Canssan edes oli puhunut caicki sanans/ meni hän Capernaumijn.
7:2 Ja eräällä sadanpäämiehellä oli palvelija, joka sairasti ja oli kuolemaisillaan ja jota hän piti suuressa arvossa.	2. Ja yhden sadanpäämiehen palvelia sairasti kuolemallansa, josta hän paljon piti.	7:2 Ja yhden Sadanpäämiehen palwelia sairasti cuolemallans/ jota hän racasti.
7:3 Ja kuultuaan Jeesuksesta hän lähetti juutalaisten vanhimpia hänen tykönsä ja pyysi, että hän tulisi parantamaan hänen palvelijansa.	3. Kuin hän siis Jesuksesta kuuli, lähetti hän Juudalaisten vanhimmat hänen tykönsä rukoilemaan häntä, että hän tulis ja parantais hänen palveliansa.	7:3 Cosca hän sijs Jesuxesta cuuli/ lähetti hän Judalaisten wanhimmat hänen tygöns rucoileman händä/ että hän tulis ja parannais hänen palwelians.
7:4 Kun nämä saapuivat Jeesuksen tykö, pyysivät he häntä hartaasti ja sanoivat: "Hän ansaitsee, että teet hänelle tämän;	4. Kuin he tulivat Jeesuksen tykö, rukoilivat he häntä hartaasti ja sanoivat: hän on mahdollinen, että hänelle sen teet;	7:4 Cosca he tulit Jesuxen tygö/ rucoilit he händä hartast/ ja sanoit: hän on ansiolinen/ että hänelle sen teet:
7:5 sillä hän rakastaa meidän kansaamme, ja hän on rakentanut meille synagoogan."	5. Sillä hän rakastaa meidän kansaamme ja rakensi meille synagogan.	7:5 Sillä hän racasta meidän Canssam/ ja rakensi meille Synagogan. Nijn Jesus meni heidän cansans.
7:6 Niin Jeesus lähti heidän kanssansa. Mutta kun hän ei enää ollut kaukana talosta, lähetti sadanpäämies ystäviänsä sanomaan hänelle: "Herra, älä vaivaa itseäsi, sillä en minä ole sen arvoinen, että tulisit minun kattoni alle;	6. Niin Jesus meni heidän kanssansa. Ja kuin ei hän silleen ollut kaukana huoneesta, lähetti sadanpäämies ystäviänsä hänen tykönsä, sanoen hänelle: Herra, älä vaivaa sinuas; sillä en ole minä mahdollinen, että minun kattoni alle tulisit.	7:6 Ja cuin ei hän sillen ollut caucan huonesta/ lähetti Sadanpäämies ystäwistäns hänen tygöns/ ja käski sanoa: HERra/ älä waiwa sinuas/ en ole minä kelwollinen että minun cattoni ala tulet/
7:7 sentähden en katsonutkaan itseäni arvolliseksi tulemaan sinun luoksesi; vaan sano sana, niin minun palvelijani paranee.	7. Sentähden en minä myös itsiäni lukenut mahdolliseksi tuleman sinun tykö; mutta sano sanalla, niin minun palveliani paranee.	7:7 Sentähden en minä myös idziänikän lukenut kelwollisexi tuleman sinun tygös/ mutta sano sanalla/ nijn minun palwelian parane.
7:8 Sillä minä itsekin olen toisen vallan alaiseksi asetettu, ja minulla on sotamiehiä käskettävinäni, ja minä sanon tälle: 'Mene', ja hän menee, ja toiselle: 'Tule', ja hän tulee, ja palvelijalleni: 'Tee tämä', ja hän tekee."	8. Sillä minä olen myös ihminen vallan alle asetettu, ja minun allani on sotamiehiä, ja sanon tälle: mene! niin hän menee, ja toiselle: tule! ja hän tulee, ja minun palvelialleni: tee se! ja hän tekee.	7:8 Sillä minä olen myös Esiwallalle alammainen/ ja minun allani on sotamiehiä/ ja sanon tälle: mene/ nijn hän mene: ja toiselle: tule/ ja hän tule: ja minun palwelialleni: Tee se/ ja hän teke.

7:9 Tämän kuultuaan Jeesus ihmetteli häntä, kääntyi ja sanoi kansalle, joka häntä seurasi: "Minä sanon teille: en ole Israelissakaan löytänyt näin suurta uskoa."	9. Mutta kuin Jesus sen kuuli, ihmetteli hän häntä, kääntyi ja sanoi kansalle, joka häntä seurasi: minä sanon teille: en ole minä Israelissa senkaltaista uskoa löytänyt.	7:9 Cosca Jesus sen cuuli/ ihmetteli hän händä/ käänsi hänens/ ja sanoi Canssalle/ joca händä seurais: minä sanon teille: en ole minä tosin sencaltaista usco Israelisäkän löynnyt.
7:10 Ja taloon palatessaan lähettiläät tapasivat palvelijan terveenä.	10. Ja kuin ne, jotka lähetetyt olivat, kotia palasivat, löysivät he palvelijan terveenä, joka sairastanut oli.	7:10 Ja cuin lähetetyt cotia palaisit/ löysit he palwelijan terwenä/ joca sairastanut oli.
7:11 Sen jälkeen hän vaelsi Nain nimiseen kaupunkiin, ja hänen kanssaan vaelsivat hänen opetuslapsensa ynnä suuri kansanjoukko.	11. Ja tapahtui sen jälkeen, että hän meni kaupunkiin, joka Nain kutsutaan, ja hänen kanssansa meni monta hänen opetuslastansa ja paljo väkeä.	7:11 JA tapahtui sen jälken/ että hän meni yhten Caupungijn/ joca Nain cudzuttin/ ja hänen cansans meni paljo hänen Opetuslapsians/ ja ylön paljo väke.
7:12 Kun hän nyt lähestyi kaupungin porttia, katso, silloin kannettiin ulos kuollutta, äitinsä ainokaista poikaa. Ja äiti oli leski, ja hänen kanssaan kulki paljon kaupungin kansaa.	12. Mutta kuin hän kaupungin porttia lähestyi, katso, kuollut kannettiin ulos, joka oli äitinsä ainoa poika, ja se oli leski. Ja paljo kaupungin kansasta kävi hänen kanssansa.	7:12 Cosca hän Caupungin porttia lähestyi/ cadzo/ cuollut uloscannettin/ joca oli äitins ainoa poica/ ja se oli leski. Ja paljo Caupungin Canssast käwi hänen cansans.
7:13 Ja hänet nähdessään Herra armahti häntä ja sanoi hänelle: "Älä itke."	13. Kuin Herra hänen näki, armahti hän hänen päällensä ja sanoi hänelle: älä itke!	7:13 Cosca HERra sen näki/ armahti hän hänen päällens/ ja sanoi hänelle: Älä itke.
7:14 Ja hän meni ja kosketti paareja; niin kantajat seisahtuivat. Ja hän sanoi: "Nuorukainen, minä sanon sinulle: nouse."	14. Ja meni ja rupeksi paariin (ja kantajat seisahtivat,) ja hän sanoi: nuorukainen, minä sanon sinulle: nouse ylös!	7:14 Ja meni ja rupeis paarijn: ja candajat seisatit: ja hän sanoi: nuorucainen/ minä sanon sinulle: nouse ylös.
7:15 Niin kuollut nousi istualleen ja rupeksi puhumaan. Ja hän antoi hänet hänen äidillensä.	15. Ja kuollut nousi istualle ja rupeksi puhumaan. Ja hän antoi sen äidillensä.	7:15 Ja cuollu nousi istualle/ ja rupeis puhuman. 7:16 Ja hän andoi sen äitillens.
7:16 Ja heidät kaikki valtasi pelko, ja he ylistivät Jumalaa sanoen: "Suuri profeetta on noussut meidän keskellemme", ja: "Jumala on katsonut kansansa puoleen."	16. Ja pelko tuli kaikille, ja kunnioittivat Jumalaa, sanoen: suuri propheta on noussut meidän sekaamme, ja Jumala on kansaansa etsinyt.	Ja pelco tuli caikille/ ja cunnioidzit Jumalata/ sanoden: suuri Propheta on nosnut meidän secam/ ja Jumala on hänen Canssans edzinyt.
7:17 Ja tämä puhe hänestä levisi koko Juudeaan ja kaikkiin ympärillä oleviin seutuihin.	17. Ja tämä sanoma kuului hänestä kaikkeen Juudeaan ja kaiken sen lähimaakunnan ympäri.	7:17 Ja tämä sanoma cuului hänestä caiken Judean ymbärins/ ja caickein lähimaacundain.
7:18 Ja Johannekselle kertoivat hänen opetuslapsensa tästä kaikesta.	18. Ja Johannekselle ilmoittivat hänen opetuslapsensa näistä kaikista.	7:18 JA Johannexen Opetuslapset ilmoitit hänelle nämät caicki.
7:19 Niin Johannes kutsui luoksensa opetuslapsistaan kaksi ja lähetti heidät Herran tykö kysymään: "Oletko sinä se tuleva, vai pitääkö meidän toista odottaman?"	Ja Johannes kutsui tykönsä kaksi opetuslastansa, 19. Ja lähetti Jesuksen tykö, sanoen: oletko se tuleva, eli pitääkö meidän toista odottaman?	7:19 Ja hän cudzui tygöns caxi Opetuslastans/ ja lähetti Jesuxen tygö/ sanoden: Oletcos se tulewa/ eli pitääkö meidän toista odottaman?
7:20 Miehet saapuivat hänen tykönsä ja sanoivat: "Johannes Kastaja on lähettänyt meidät sinun tykösi ja kysyy: 'Oletko sinä se tuleva, vai pitääkö meidän toista odottaman?'"	20. Kuin nämät miehet tulivat hänen tykönsä, sanoivat he: Johannes Kastaja lähetti meidät sinun tykö, sanoen: oletkos sinä se tuleva, eli pitääkö meidän toista odottaman?	7:20 Cosca nämät miehet tulit hänen tygöns/ sanoit he: Johannes Castaja lähetti meidän sinun tygös/ sanoden: oletcos se tulewa/ eli pitääkö meidän toista odottaman?
7:21 Sillä hetkellä hän juuri paransi useita taudeista ja vitsauksista ja pahoista hengistä, ja monelle sokealle hän antoi näön.	21. Sillä hetkellä paransi hän monta taudeista ja vitsauksista ja pahoista hengistä, ja antoi monelle sokialle näön.	7:21 Sillä hetkellä paransi hän monda taudeista ja widzauksista ja pahoista hengistä/ ja andoi monelle sokialle nägyn.

7:22 Niin hän vastasi ja sanoi heille: "Menkää ja kertokaa Johannekselle, mitä olette nähneet ja kuulleet: sokeat saavat näkönsä, rammat kävelevät, pitaliset puhdistuvat, kuurot kuulevat, kuolleet herätetään, köyhille julistetaan evankeliumia.	22. Ja Jesus vastasi ja sanoi heille: menkää ja sanokaat jälleen Johannekselle, mitä te nähneet ja kuulleet olette: sokiatsaavat näkönsä, ontuvat käyvät, spitaliset puhdistetaan, kuurot kuulevat, kuolleet herätetään, köyhille saarnataan evankeliumi,	7:22 Ja Jesus wastais/ ja sanoi heille: mengät ja sanocat Johannexelle/ mitä te nähnet ja cuullet oletta: sokiatsaawät/ rambat käywät/ spitaliset puhdistetan/ cuuroit cuulewat/ cuollet ylösnousewat/ ja waiwaisille saarnatan Evangeliumi.
7:23 Ja autuas on se, joka ei loukkaannu minuun."	23. Ja autuas on se, joka ei pahene minusta.	7:23 Ja autuas on se joca ei pahene minusta.
7:24 Kun Johanneksen lähettiläät olivat menneet, rupesi hän puhumaan kansalle Johanneksesta: "Mitä te lähditte erämaahan katselemaan? Ruokoako, jota tuuli huojuttaa?"	24. Ja kuin Johanneksen sanansaattajat menivät pois, rupes hän sanomaan Johanneksesta kansalle: mitä te läksitte korpeen katsomaan? ruokoako, joka tuulelta häälytetään?	7:24 JA cosca Johannexen lähetys meni pois/ rupeis hän sanoman Johannexest Canssalle: mitä te menitte corpeen cadzoman? Tahdoittaco nähä ruoco/ joca tuulelda häälytetän?
7:25 Vai mitä lähditte katsomaan? Ihmistäkö, hienoihin vaatteisiin puettua? Katso, ne jotka koreissa vaatteissa käyvät ja herkullisesti elävät, ne ovat kuningasten linnoissa.	25. Eli mitä te läksitte katsomaan? ihmistäkö, pehmeisiin vaatteisiin puettua? Katso, ne jotka koreissa vaatteissa ovat ja herkullisesti elävät, ovat kuninkaallisissa kartanoissa.	7:25 Eli mitä te menitte cadzoman? tahdoittaco nähä ihmistä hienoijn waatteisin puettua? Cadzo/ ne jotca kirckailla waatteilla puetaan/ ja hercullisest eläwät/ owat Cuningasten cartanois.
7:26 Vai mitä lähditte katsomaan? Profeettaako? Totisesti, minä sanon teille: hän on enemmän kuin profeetta.	26. Taikka mitä te menitte katsomaan? prophetaako? minä sanon teille: ja enempi kuin propheta.	7:26 Taicka mitä te menitte cadzoman? tahdoittaco nähä Prophetata? minä sanon teille: hän on enämbi cuin Propheta. Tämä on se/ josta kirjoitettu on:
7:27 Tämä on se, josta on kirjoitettu: 'Katso, minä lähetän enkelini sinun edelläsi, ja hän on valmistava tiesi sinun eteesi.'	27. Tämä on se, josta kirjoitettu on: katso, minä lähetän minun enkelini sinun kasvois eteen, valmistamaan sinun tietäs sinun etees.	Tämä on se/ josta kirjoitettu on: 7:27 Cadzo/ minä lähetän Engelini sinun caswos eteen/ walmistaman sinun tietäs sinun edelles:
7:28 Minä sanon teille: ei ole vaimoista syntyneitten joukossa yhtäkään suurempaa kuin Johannes; mutta vähäisin Jumalan valtakunnassa on suurempi kuin hän.	28. Sillä minä sanon teille: niiden seassa, jotka vaimoista syntyneet ovat, ei ole yhtään suurempaa prophetaa kuin Johannes Kastaja: kuitenkin se, joka vähempi on Jumalan valtakunnassa, on suurempi häntä.	7:28 Sillä minä sanon teille: nijden seas jotca waimosta syndynet owat/ ei ole suurembata Prophetata/ cuin Johannes Castaja. Cuitengin se joca wähempi on Jumalan waldacunnas/ on händä suurembi.
7:29 Ja kaikki kansa, joka häntä kuuli, publikaanitkin, tunnustivat Jumalan vanhurskaaksi ja antoivat kastaa itsensä Johanneksen kasteella.	29. Ja kaikki kansa, joka hänen kuuli, ja Publikaanit antoivat Jumalalle oikeuden ja kastettiin Johanneksen kasteella.	7:29 Ja caicki Canssa cuin hänen cuuli/ ja Publicaanit annoit Jumalalle oikeuden/ ja annoit heidäns casta Johannexen Castella.
7:30 Mutta fariseukset ja lainoppineet tekivät turhaksi Jumalan aivoituksen heitä kohtaan eivätkä ottaneet Johannekselta kastetta.	30. Mutta Pharisealaiset ja lainoppineet katsoivat ylöns Jumalan neuwon itseänsä kohtaan, ja ei heitä kastettu häneltä.	7:30 Mutta Phariseuxet ja Lainoppenet cadzoit ylöns Jumalan neuwon idze heitäns wastan/ ja ei andanet idziäns casta häneldä.
7:31 Mihin minä siis vertaan tämän sukupolven ihmiset, ja kenen kaltaisia he ovat?	31. Niin Herra sanoi: keneen siis minä tämän sukukunnan ihmiset vertaan? Ja kenenkä kaltaiset he ovat?	7:31 NIijn HERra sanoi: keneen minä tämän sugun wertan? Ja kenengä caltaiset he owat?

7:32 He ovat lasten kaltaisia, jotka istuvat torilla ja huutavat toisilleen ja sanovat: 'Me soitimme teille huilua, ja te ette karkeloineet; me veisasimme itkuvirsiä, ja te ette itkeneet.'	32. Ne ovat niiden lasten kaltaiset, jotka turulla istuvat ja huutavat toinen toisellensa ja sanovat: me olemme huilua soittaneet teidän edessänne, ja ette hypänneet: me olemme teille veisanneet murhevirsiä, ja ette itkeneet.	7:32 He ovat niiden lasten kaltaiset/ jotca Turulla istuwat/ huutawat toinen toisellens/ ja sanowat: me olemma teille huiluilla soittanet/ ja et te hypännet: me olemma teille weisannet surullisest/ ja et te itkenet:
7:33 Sillä Johannes Kastaja on tullut, ei syö leipää eikä juo viiniä, ja te sanotte: 'Hänessä on riivaaja.'	33. Sillä Johannes Kastaja tuli, ja ei syönyt leipää eikä juonut viinaa, ja te sanotte: hänellä on perkele.	7:33 Sillä Johannes Castaja tuli/ ja ei syönyt leipä/ eikä juonut wijna/ ja te sanotta: hänellä on Perkele.
7:34 Ihmisen Poika on tullut, syö ja juo, ja te sanotte: 'Katso syömäriä ja viininjuojaa, publikaanien ja syntisten ystävää!'	34. Ihmisen Poika on tullut, syö ja juo, ja te sanotte: katso ihmistä, syömäriä ja viinan juomaria, Publikanien ja syntisten ystävää:	7:34 Ihmisen Poica on tullut/ syö ja juo/ ja te sanotta: Cadzo/ se ihminen on syömäri/ ja wijnan juomari/ Publicanein ja synneisten ystäwä.
7:35 Ja viisaus on kaikkien lastensa puolelta oikeaksi näytetty."	35. Ja viisaus on vanhurskautettu kaikilta hänen lapsiltansa.	7:35 Ja wijsaudelle annettin oikeus caikilda hänen lapsildans.
7:36 Niin eräs fariseuksista pyysi häntä ruualle kanssaan; ja hän meni fariseuksen taloon ja asettui aterialle.	36. Niin yksi Pharisealaisista rukoili häntä ruualle kanssansa. Ja hän meni Phariseuksen huoneeseen ja aterioitsi.	7:36 NIjn yxi Phariseus rucoili händä rualle cansans. Ja hän meni Phariseuxen huonesen/ ja atrioidzi.
7:37 Ja katso, siinä kaupungissa oli nainen, joka eli syntisesti; ja kun hän sai tietää, että Jeesus oli aterialla fariseuksen talossa, toi hän alabasteripullon täynnä hajuvoidetta	37. Ja katso, yksi vaimo oli kaupungissa, joka oli syntinen, ja kuin hän sai kuulla, että hän aterioitsi Pharisealaisen huoneessa, toi hän lasin kallista voidetta.	7:37 Ja cadzo/ yxi waimo oli Caupungis/ joca oli syndinen/ ja cuin hän sai cuulla/ että hän atrioidzi Phariseuxen huonesa/ toi hän Clasin callista woidetta/
7:38 ja asettui hänen taakseen hänen jalkojensa kohdalle, itki ja rupesi kastelemaan hänen jalkojansa kyynelillään ja kuivasi ne päänsä hiuksilla ja suuteli hänen jalkojaan ja voiteli ne hajuvoiteella.	38. Ja seisoj takana hänen jalkainsa juuressa itkien, ja rupesi kyyneleillänsä kastamaan hänen jalkojansa, ja niitä päänsä hiuksilla kuivasi, ja suuta antoi hänen jalkainsa, ja voiteli ne voiteella.	7:38 Ja seisoj tacana hänen jalcains juures itkein/ ja rupeis kyyneleilläns castaman hänen jalcojans/ ja nijtä pääns hiuxilla cuiwaman/ ja suuta andoi hänen jalcains/ ja woiteli ne woitella.
7:39 Mutta kun fariseus, joka oli hänet kutsunut, sen näki, ajatteli hän mielessään näin: "Jos tämä olisi profeetta, tietäisi hän, mikä ja millainen tuo nainen on, joka häneen koskee: että hän on syntinen."	39. Mutta kuin Pharisealainen sen näki, joka hänen kutsunut oli, sanoi hän itsellensä: jos tämä olisi propheta, niin hän tietäis, mikä ja millainen tämä vaimo on, joka häneen rupee, että hän on syntinen.	7:39 Cosca Phariseus sen näki/ joca hänen cudzunut oli/ sanoi hän idzelläns: jos tämä olisi Propheta/ nijn hän tiedäis mikä ja millinen tämä waimo on/ joca häneen rupe: sillä hän on syndinen.
7:40 Niin Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Simon, minulla on jotakin sanomista sinulle." Hän virkkoi: "Opettaja, sano." -	40. Ja Jesus vastaten sanoi hänelle: Simon, minulla on jotakin sinulle sanomista. Hän sanoi: Mestari, sanos.	7:40 Jesus wastaten sanoi hänelle: Simon/ minulla on jotakin sinulle sanomist. Hän sanoi: Mestari/ sanos.
7:41 "Lainanantajalla oli kaksi velallista; toinen oli velkaa viisisataa denaria, toinen viisikymmentä.	41. Kaksi velkamiestä oli yhdellä lainaajalla: yksi oli velkaa viisisataa penninkiä ja toinen viisikymmentä.	7:41 Caxi welcamiestä oli yhdellä lainajalla/ yxi oli welca wijsi sata penningitä/ ja toinen wijsikymmendä.
7:42 Kun heillä ei ollut, millä maksaa, antoi hän molemmille velan anteeksi. Kumpi heistä siis rakastaa häntä enemmän?"	42. Koska ei heillä ollut varaa maksaa, antoi hän molempain anteeksi. Sano siis, kumpi näistä häntä enemmän rakastaman pitää?	7:42 Cosca ei heillä ollut wara maxa/ andoi hän molembain andexi. Sanos sijs/ cumbi näistä händä enämmän racasti?

7:43 Simon vastasi ja sanoi: "Minun mielestäni se, jolle hän antoi enemmän anteeksi." Hän sanoi hänelle: "Oikein sinä ratkaisit."	43. Simon vastaten sanoi minä luulen, että se, jolle hän enemmän anteeksi antoi; hän sanoi: oikein sinä tuomitsit.	7:43 Simon vastaten sanoi: minä luulen/ että se jollen hän enemmän andexi andoi: hän sanoi hänelle: oikein sinä duomidzit.
7:44 Ja naiseen kääntyen hän sanoi Simonille: "Näetkö tämän naisen? Minä tulin sinun taloosi; et sinä antanut vettä minun jaloilleni, mutta tämä kasteli kyynelillään minun jalkani ja kuivasi ne hiuksillaan.	44. Ja hän käänsi itsensä vaimoa päin, ja sanoi Simonille: näetkös tämän vaimon? minä tulin sinun huoneeses, etkä sinä antanut vettä minun jaloilleni; mutta tämä kyynelillä casti minun jalkani ja ne hiuksillansa kuivasi.	7:44 Ja hän käänsi idzens waimo päin/ ja sanoi Simonille: näetkös tämän vaimon? Minä tulin sinun huoneses/ et sinä andanut wettä minun jalgoilleni/ mutta tämä kyyneleillä casti minun jalcani/ ja ne hiuxillans cuiwais.
7:45 Et sinä antanut minulle suudelmaa, mutta tämä ei ole lakannut suutelemasta minun jalkojani siitä asti, kuin tulin sisään.	45. Et sinä minun suuta antanut, mutta tämä, sittenkuin hän tähän tuli, ei ole lakannut minun jalkaini suuta antamasta.	7:45 Et sinä minun suuta andanut/ mutta tämä/ sijttecuin hän tähän tuli/ ei ole lacannut minun jalcaini suuta andamast.
7:46 Et sinä voidellut öljyllä minun päätäni, mutta tämä voiteli hajuvoiteella minun jalkani.	46. Et sinä minun päätäni öljyllä voidellut; mutta tämä voiteella minun jalkani voiteli.	7:46 Et sinä minun päätäni Öljyllä woidellut/ tämä woitella minun jalcanikin woiteli.
7:47 Sentähden minä sanon sinulle: tämän paljot synnit ovat anteeksi annetut: hänhän näet rakasti paljon; mutta jolle vähän anteeksi annetaan, se rakastaa vähän."	47. Minä sanon sinulle: sentähden että hänelle paljo syntiä anteeksi annettiin, niin hän paljon rakasti; mutta jolle vähempi anteeksi annetaan, se vähemmän rakastaa.	7:47 Sentähden minä sanon sinulle: hänelle paljo syndiä andexi annetan: sillä hän paljon racasti: mutta jollen taas vähembi andexi annetan/ se vähemmän racasta.
7:48 Sitten hän sanoi naiselle: "Sinun syntisi ovat anteeksi annetut."	48. Niin hän sanoi hänelle: sinun syntis ovat anteeksi annetut.	7:48 Nijn hän sanoi hänelle: sinun synnis owat andexi annetut.
7:49 Niin ateriakumppanit rupesivat ajattelemaan mielessänsä: "Kuka tämä on, joka synnitkin anteeksi antaa?"	49. Niin rupesivat ne, jotka myös aterioitsivat, sanomaan keskenänsä: kuka tämä on, joka synnitkin anteeksi antaa?	Nijn rupeisit ne jotca myös atrioidzit/ sanoman keskenäns: cuca tämä on/ joca synnitkin andexi anda?
7:50 Mutta hän sanoi naiselle: "Sinun uskosi on sinut pelastanut; mene rauhaan."	50. Niin hän sanoi vaimolle: sinun uskos on sinun vapaaksi tehnyt: mene rauhaan.	7:49 Nijn hän sanoi waimolle: sinun uscos on sinun wapaxi tehnyt/ mene rauhaan.
8 Luku	8 Luku	VIII. Lucu .
8:1 Ja sen jälkeen hän vaelsi kaupungista kaupunkiin ja kylästä kylään ja saarnasi ja julisti Jumalan valtakunnan evankeliumia; ja ne kaksitoista olivat hänen kanssansa,	1. Ja sitte tapahtui, että hän vaelsi lävitse kaupungeita ja kyliä saarnaten ja ilmoittain evankeliumia Jumalan valtakunnasta, ja ne kaksitoistakymmentä hänen kanssansa,	8:1 JA sijtte tapahtui/ että hän waelsi läpidze Caupungeita ja kyliä saarnaten ja ilmoittain Evangeliumita Jumalan waldacunnasta/ ja ne caxitoistakymmendä hänen cansans.
8:2 niin myös muutamia naisia, jotka olivat parannetut pahoista hengistä ja taudeista: Maria, Magdaleenaksi kutsuttu, josta seitsemän riivaajaa oli lähtenyt ulos,	2. Ja muutamia vaimot, jotka olivat parannetut pahoista hengistä ja taudeista, nimittäin: Maria, joka kutsuttiin Magdalena, josta seitsemän perkelettä oli lähtenyt ulos,	8:2 Nijn myös muutamia waimot/ jotca hän oli parandanut pahoista hengistä/ ja taudeista/ nimittäin: Maria/ joca cudzuttin Magdalena/ josta seidzemen Perkelettä oli uloslähtenyt:
8:3 ja Johanna, Herodeksen taloudenhoitajan Kuusaan vaimo, ja Susanna ja useita muita, jotka palvelivat heitä varoillansa.	3. Ja Johanna, Kusaan, Herodeksen voudin emäntä, ja Susanna ja monta muuta, jotka tavarastansa häntä palvelivat.	8:3 Ja Johanna Chusan Herodexen Foudin emändä/ ja Susanna/ ja monda muuta/ jotca händä heidän tawarastans palwelit.
8:4 Kun paljon kansaa kokoontui ja ihmisiä kulki joka kaupungista hänen tykönsä, puhui hän vertauksella:	4. Mutta kuin paljo kansaa kokoontui, ja he riensivät jokaisesta kaupungista hänen tykönsä, sanoi hän vertauksella:	8:4 COsca paljo Canssa coconnui/ ja riensit jocaidzest Caupungist hänen tygöns/ sanoi hän wertauxen:

8:5 "Kylväjä meni kylvämään siementänsä. Ja hänen kylväessään putosi osa tien oheen ja tallautui, ja taivaan linnut söivät sen.	5. Kylväjä meni ulos siementänsä kylvämään; ja kuin hän kylvi, lankesi muutama tien oheen, ja se tallattiin, ja taivaan linnut söivät sen.	8:5 Kylväjä meni ulos siemenitän kylvämään/ ja cuin hän kylvi/ langeisit muutamat tien oheen/ ja ne tallattin/ ja taiwan linnut söit sen.
8:6 Ja osa putosi kalliolle, ja oraalle noustuaan se kuivettui, kun sillä ei ollut kosteutta.	6. Ja muutama lankesi kivistöön, ja kuin se tuli ylös, kuivettui se, ettei ollut märkyyttä.	8:6 Ja muutamat langeisit kiivistöhön/ ja cosca ne tulit ylös cuiwetuit ne/ ettei ollut märkyyttä.
8:7 Ja osa putosi orjantappurain sekaan, ja orjantappurat kasvoivat mukana ja tukahuttivat sen.	7. Ja muutama lankesi orjantappuroihin, ja orjantappurat ynnä kävivät ylös ja tukahduttivat sen.	8:7 Ja muutamat langeisit orjantappuroihin/ ja orjantappurat ynnä ylöskäwit ja tucahutit ne.
8:8 Ja osa putosi hyvään maahan, kasvoi ja teki satakertaisen hedelmän." Tämän sanottuaan hän lausui suurella äänellä: "Jolla on korvat kuulla, se kuulkaan."	8. Ja muutama lankesi hyvään maahan, ja kuin se kävi ylös, teki se satakertaisen hedelmän. Kuin hän tämän sanoi, huusi hän: jolla on korvat kuulla, se kuulkaan.	8:8 Ja muutamat langeisit hywän maahan/ ja ne tulit ylös ja teit satakertaisen hedelmän. Cosca hän tämän sanoi/ huusi hän: jolla on corwat cuulla/ se cuulcan.
8:9 Niin hänen opetuslapsensa kysyivät häneltä, mitä tämä vertaus merkitsi.	9. Niin hänen opetuslapsensa kysyivät häneltä, sanoen: mikä olis tämä vertaus?	8:9 NIjn hänen Opetuslapsens kysyit häneldä/ sanoden: mikä olis tämä wertaus?
8:10 Hän sanoi: "Teidän on annettu tuntea Jumalan valtakunnan salaisuudet, mutta muille ne esitetään vertauksissa, että he, vaikka näkevät, eivät näkisi, ja vaikka kuulevat, eivät ymmärtäisi.	10. Niin hän sanoi: teille on annettu tuta Jumalan valtakunnan salaudet, mutta muille vertausten kautta, ettei heidän sitä pitäis näkemän, vaikka näkisivät, eikä ymmärtämän, vaikka he kuulisivat.	8:10 Hän sanoi: teille on annettu tuta Jumalan waldacunnan salautta/ mutta muille wertausten cautta/ ettei heidän sitä pidäis näkemän/ waicka he näkisit/ eikä ymmärtämän/ waicka he cuulisit.
8:11 Vertaus on tämä: siemen on Jumalan sana.	11. Mutta tämä on vertaus: siemen on Jumalan sana.	8:11 Tämä on se wertaus: Siemen on Jumalan sana.
8:12 Mitkä tien oheen putosivat, ovat ne, jotka kuulevat, mutta sitten perkele tulee ja ottaa sanan pois heidän sydämestään, etteivät he uskoisi ja pelastuisi.	12. Mutta jotka tien oheen, ovat ne, jotka kuulevat; sitte tulee perkele ja ottaa sanan heidän sydämestänsä, ettei he uskoisi ja vapaaksi tulisi.	8:12 Mutta jotca tien oheen langeisit owat ne/ jotca cuulewat/ sijtte tule Perkele ja otta sanan heidän sydämistäns/ ettei he uscois ja wapaxi tulis.
8:13 Ja mitkä kalliolle putosivat, ovat ne, jotka kuullessaan sanan ottavat sen ilolla vastaan, mutta joilla ei ole juurta: ainoastaan ajaksi he uskovat ja kiusauksen hetkellä luopuvat.	13. Mutta jotka kivistöön, ovat ne, kuin he kuulevat, ottavat he sanan ilolla vastaan; ja ei heillä ole juurta, hetkeksi he uskovat, ja kiusauksen ajalla lankeevat pois.	8:13 Mutta jotca kiivistöhön/ owat ne/ cosca he cuulewat/ ottawat he sanan ilolla wastan/ ja ei heillä ole juurta/ hetkexi he uscowat/ ja kiusauxen ajalla poislangewat.
8:14 Mikä taas orjantappuroihin putosi, ne ovat ne, jotka kuulevat, mutta vaeltaessaan tukehtuvat tämän elämän huoliin, rikkauteen ja hekumoihin, eivätkä tuota kypsää hedelmää.	14. Mutta se mikä orjantappuroihin lankesi, ovat ne, jotka kuulevat, ja menevät pois, ja tukahutetaan surusta, rikkaudesta ja elämän hekumasta, eikä kannu hedelmää.	8:14 Mutta jotca orjantappuroihin langeisit/ owat ne/ jotca cuulewat/ ja poismenewät/ ja tucahutetan surusta/ rickaudesta/ ja elämän hecumasta/ eikä canna hedelmätä.
8:15 Mutta mikä hyvään maahan putosi, ne ovat ne, jotka sanan kuultuansa säilyttävät sen vilpittömässä ja hyvässä sydämessä ja tuottavat hedelmän kärsivällisyydessä.	15. Mutta jotka hyvään maahan, ovat ne, jotka sanan kuulevat ja kätkevät hyvällä ja toimellisella sydämellä, ja saattavat hedelmän kärsivällisyydessä.	8:15 Mutta jotca hywän maahan/ owat ne/ jotca sanan cuulewat ja kätkewät hyvällä ja toimellisella sydämellä/ ja saattawat hedelmän kärsimises.
8:16 Ei kukaan joka sytyttää lampun, peitä sitä astialla tai pane vuoteen alle, vaan panee sen lampunjalkaan, että sisälletulijat näkisivät valon.	16. Niin ei kenkään, joka kynttilän sytyttää, peitä sitä astialla eli pane pöydän alle; mutta panee sen kynttilänjalkaan, että sisälle tulevaiset näkisivät valkeuden.	8:16 EI sytytä kengän kyntilätä/ ja pane astian eli pengin ala/ mutta hän pane sen kyntiläjalcen/ että sisälletulewaiset näkisit walkeuden.

8:17 Sillä ei ole mitään salattua, mikä ei tule ilmi, eikä kätettyä, mikä ei tule tunnetuksi ja joudu päivän valoon.	17. Sillä ei ole mitään salattu, joka ei ilmi tule, eikä peitetty, joka ei tiettäväksi ja julki tule.	8:17 Sillä ei ole mitän salattu/ joca ei ilmei tule/ eikä peitetty/ joca ei tiettäväxi ja julki tule.
8:18 Katsokaa siis, miten kuulette; sillä sille, jolla on, annetaan, mutta siltä, jolla ei ole, otetaan pois sekin, minkä hän luulee itsellään olevan."	18. Katsokaat siis, kuinka te kuulette; sillä jolla on, hänelle pitää annettaman: jolla taas ei ole, sekin kuin hänellä näkyy olevan, otetaan häneltä pois.	8:18 Nijn cadzocat sijs/ cuinga te cuuletta: sillä jolla on/ hänelle pitä annettaman/ jolla taas ei ole/ sekin jonga hän luule hänenens olevan/ otetan häneldä pois.
8:19 Ja hänen äitinsä ja veljensä tulivat häntä tapaamaan, mutta eivät väentungokselta päässeet hänen tykönsä.	19. Niin tulivat hänen äitinsä ja veljensä hänen tykönsä, eikä saaneet häntä puhutella kansalta.	8:19 NIjn tulit hänen äitins ja weljens/ eikä pääsnet hänen tygöns Canssaldä.
8:20 Niin hänelle ilmoitettiin: "Sinun äitisi ja veljesi seisovat ulkona ja tahtovat nähdä sinua."	20. Ja se ilmoitettiin hänelle, sanoen: sinun äitis ja veljes seisovat ulkona ja tahtovat sinua nähdä.	8:20 Ja se sanottin hänelle: sinun äitis ja weljes seisowat ulcona/ ja tahtowat sinua nähdä.
8:21 Mutta hän vastasi ja sanoi heille: "Minun äitini ja veljeni ovat nämä, jotka kuulevat Jumalan sanan ja sen mukaan tekevät."	21. Niin hän vastasi ja sanoi heille: minun äitini ja veljeni ovat ne, jotka Jumalan sanan kuulevat ja tekevät sen.	8:21 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: minun äitin ja weljen owat ne/ jotca Jumalan sanan cuulewat ja tekewät.
8:22 Niin tapahtui eräänä päivänä, että hän astui opetuslapsinensa venheeseen ja sanoi heille: "Menkäämme järven tuolle puolen." Ja he lähtivät vesille.	22. Ja yhtenä päivänä tapahtui, että hän haahteen astui ja hänen opetuslapsensa, ja sanoi heille: menkäämme ylitse toiselle rannalle, ja he menivät.	8:22 JA yhtenä päiwänä tapahtui/ että hän hahten astui Opetuslastens cansa/ ja sanoi heille: mengämme ylidzen toiselle rannalle: ja he laskit maalda.
8:23 Ja heidän purjehtiessaan hän nukkui. Mutta alas järvelle syöksyi myrskytuuli, ja venhe tuli vettä täyteen, ja he olivat vaarassa.	23. Mutta kuin he purjehtivat, niin hän nukkui, ja tuulispää nosti aallon meressä; ja he laineilta täytettiin, ja olivat suuressa hädässä.	8:23 Cosca he purjetit njn hän nuckui/ ja tuulispää nosti allon meres/ ja lainet löit heidän ylidzens/ ja he olit suures hädäs.
8:24 Niin he menivät ja herättivät hänet sanoen: "Mestari, mestari, me hukumme!" Ja herättyään hän nuhteli tuulta ja veden aallokkoa; ja ne asettuivat, ja tuli tyven.	24. Niin he menivät ja herättivät häntä sanoen: Mestari, Mestari! me hukumme. Niin hän nousi ylös, nuhteli tuulta ja veden aaltoa; ja ne lakkasivat, ja tuli tyveneksi.	8:24 Nijn he menit hänen tygöns/ ja herätit händä/ sanoden: Mestari/ Mestari/ me hucumma. Nijn hän nousi ylös/ nuhteli tuulda/ ja aldo/ ja ne lackaisit/ ja tuli tywenexi.
8:25 Ja hän sanoi heille: "Missä on teidän uskonne?" Mutta pelko oli vallannut heidät, ja he ihmettelivät, sanoen toisilleen: "Kuka onkaan tämä, kun hän kääsee sekä tuulia että vettä, ja ne tottelevat häntä?"	25. Niin hän sanoi heille: kussa teidän uskonne on? Mutta he peljästyivät ja ihmettelivät, sanoen keskenänsä: kuka siis tämä on? sillä hän kääsee myös tuulta ja vettä, ja nekin ovat hänelle kuuliaiset.	8:25 Nijn hän sanoi heille: cusa teidän uscon on? mutta he peljästyit ja ihmettelit keskenäns/ sanoden: cuca tämä on? sillä hän kääske myös tuulda ja wettä/ ja nekin owat hänelle cuuliaiset?
8:26 Ja he purjehtivat gerasalaisten alueelle, joka on vastapäätä Galileaa.	26. Ja he purjehtivat Gadaralaisten maan puoleen, ja joka on Galilean kohdalla.	8:26 Ja he purjetit Gadarenin maan puoleen/ joca on Galilean cohdalla.
8:27 Ja kun hän oli noussut maihin, tuli häntä vastaan kaupungista mies, jossa oli riivaajia; ja hän ei ollut pitkään aikaan pukenut vaatteita ylleen eikä asunut huoneessa, vaan haudoissa.	27. Ja kuin hän maalle meni, kohtasi hänen kaupungista mies, jolla olivat perkeleet jo kauvan aikaa olleet, ja joka ei pukenut vaatteita yllensä, eikä ollut huoneessa, vaan haudoissa.	8:27 JA cuin hän maalle meni/ cohtais hänen Caupungist yxi mies/ jolla oli Perkelet jo cauwan aica ollut/ ja ei pukenut waatteita päällens/ eikä ollut huones/ waan haudois.

8:28 Kun hän näki Jeesuksen, parkaisi hän ja lankesi maahan hänen eteensä ja huusi suurella äänellä: "Mitä sinulla on minun kanssani tekemistä, Jeesus, Jumalan, Korkeimman, Poika? Minä rukoilen sinua: älä minua vaivaa."	28. Mutta kuin hän näki Jeesuksen, huusi hän ja lankesi hänen eteensä maahan, ja sanoi suurella äänellä: mitä minun on sinun kanssas, Jesus, ylimmäisen Jumalan Poika? Minä rukoilen sinua, älä minua vaivaa.	:28 Cuin hän näki Jesuxen/ huusi hän ja langeis hänen eteens maahan/ ja sanoi suurella änellä: mitä minun on tekemist sinun cansas Jesu/ ylimmäisen Jumalan Poica? Minä rucoilen sinua/ älä minua waiwa.
8:29 Sillä hän oli käskemäisillään saastaista henkeä menemään ulos siitä miehestä. Sillä pitkät ajat se oli temponut häntä mukaansa; hänet oli sidottu kahleisiin ja jalkanuoriin, ja häntä oli vartioitu, mutta hän oli katkaissut siteet ja kulkeutunut riivaajan ajamana erämaihin.	29. Sillä hän oli käskenyt riettaisen hengen ihmisestä mennä ulos, joka kauvan aikaa oli häntä vaivannut: ja hän oli kahleilla sidottu, ja jalkarautoissa pidetty, ja rikkoi siteet, ja vietiin perkeleeltä korpeen.	8:29 Sillä hän oli käskenyt riettaisen hengen ihmisest ulosmennä/ joca usein oli händä waiwannut. Ja hän oli cahleilla sidottu/ ja jalcapuisa pidetty/ ja rikkoi sitet/ ja wietin Perkeleldä corpeen.
8:30 Niin Jeesus kysyi siltä sanoen: "Mikä on nimesi?" Hän vastasi: "Legio"; sillä monta riivaajaa oli mennyt häneen.	30. Mutta Jesus kysyi häneltä ja sanoi: mikä sinun nimes on? hän sanoi: legio; sillä monta perkelettä oli häneen mennyt sisälle.	8:30 JA Jesus kysyi händä ja sanoi: mikä sinun nimes on? hän sanoi: Legio: sillä monda Perkelettä oli häneen mennyt.
8:31 Ja ne pyysivät häntä, ettei hän käskisi heidän mennä syvyyteen.	31. Ja he rukoilivat häntä, ettei hän käskisi heitä syvyyteen mennä.	8:31 Ja he rucoilit händä/ ettei hänen pitänyt käskemän heitä sywyteen mennä.
8:32 Niin siellä oli vuorella suuri sikalauma laitumella; ja ne pyysivät häntä, että hän antaisi heille luvan mennä sikoihin. Ja hän antoi niille luvan.	32. Niin siellä oli suuri lauma sikoja syömässä vuorella. Ja he rukoilivat häntä, että hän sallisi heidän niihin mennä. Ja hän salli heidät.	8:32 Nijn siellä oli isoi lauma sicoja syömäs/ wuoren paldas. Ja he rucoilit händä/ että hänen piti salliman heidän njihin mennä. Ja hän salli heitä.
8:33 Niin riivaajat lähtivät ulos miehestä ja menivät sikoihin. Silloin lauma syöksyi jyrkännettä alas järveen ja hukkuu.	33. Niin perkeleet läksivät ulos ihmisestä ja menivät sikoihin, ja lauma syöksi itsensä äkisti jyrkältä mereen ja läkähtyi.	8:33 Nijn Perkelet menit ulos sijtä ihmisest/ ja menit sicoihin. Ja lauma syöxi idzens mereen/ ja läkähtyi.
8:34 Mutta nähtyään, mitä oli tapahtunut, paimentajat pakenivat ja kertoivat siitä kaupungissa ja maataloissa.	34. Mutta kuin paimenet näkivät, mitä tapahtui, pakenivat he, menivät pois ja ilmoittivat sen kaupungissa ja kylissä.	8:34 Cosca paimenet näit mitä tapahtui/ pakenit he ja ilmoitit sen Caupungis ja kylis.
8:35 Niin kansa lähti katsomaan, mitä oli tapahtunut, ja he tulivat Jeesuksen luo ja tapasivat miehen, josta riivaajat olivat lähteneet, istumassa Jeesuksen jalkojen juuressa puettuna ja täydessä ymmärryksessä; ja he peljästyivät.	35. Niin he menivät ulos katsomaan sitä, mikä tapahtunut oli, ja tulivat Jeesuksen tykö, ja löysivät sen ihmisen, josta perkeleet lähteneet olivat, istuvan vaatetettuna ja taidossansa Jeesuksen jalkain juuressa; ja he pelkäsivät.	8:35 Nijn he menit cadzoman mitä tapahtunut oli/ ja tulit Jesuxen tygö/ ja löysit sen ihmisen/ josta Perkelet lähtenet olit/ istuwan Jesuxen jalcain juures vaatetettuna/ ja oli mielesäns/ ja he pelkäisit.
8:36 Mutta silminnäkijät kertoivat heille, kuinka riivattu oli tullut terveeksi.	36. Mutta myös ne, jotka sen nähneet olivat, ilmoittivat heille, kuinka se perkeleeltä riivattu oli terveeksi tullut.	8:36 Ja ne jotca sen nähnet olit/ ilmoitit heille/ cuinga rijwattu oli terwexi tullut.
8:37 Ja koko gerasalaisten seutukunnan kansa pyysi häntä poistumaan heidän luotansa, sillä suuri pelko oli vallannut heidät; niin hän astui venheeseen ja palasi takaisin.	37. Ja kaikki Gadaralaiset lähimaakunnan joukko rukoili häntä menemään pois heidän tykönsä; sillä heidän päällensä oli tullut suuri pelko. Niin hän meni haahteen ja tuli jälleen takaisin.	8:37 Ja caicki Gadarenin culmacunnan wäki rucoili händä menemän pois heidän tyköns: sillä heidän päällens oli tullut suuri pelco. Nijn hän meni hahten/ ja palais jäl lens.

8:38 Ja mies, josta riivaajat olivat lähteneet, pyysi häneltä saada olla hänen kanssaan. Mutta Jeesus lähetti hänet luotansa sanoen:	38. Mutta mies, josta perkeleet olivat lähteneet ulos, rukoili häntä, että hän sais olla hänen kanssansa. Mutta Jeesus laski hänen pois, sanoen:	8:38 Ja se mies/ josta Perkeleet olit lähtenet/ rucoili händä/ että hän sais olla hänen cansans. Mutta Jeesus lähetti hänen pois/
8:39 "Palaja kotiisi ja kerro, kuinka suuria töitä Jumala on sinulle tehnyt." Ja hän meni ja julisti kaikkialla kaupungissa, kuinka suuria töitä Jeesus oli hänelle tehnyt.	39. Palaja kotias ja ilmoita, kuinka suuret työt Jumala sinulle teki. Ja hän meni pois ja saarnasi ympäri kaiken kaupungin, kuinka suuret työt Jeesus hänelle teki.	8:39 Ja sanoi: palaja cotias/ ja sano/ cuinga suuren awun on Jumala sinulle tehnyt. Ja hän meni pois/ ja saarnais ymbäri caiken Caupungin/ mitä Jeesus oli hänelle tehnyt.
8:40 Kun Jeesus palasi, oli kansa häntä vastassa; sillä kaikki odottivat häntä.	40. Ja tapahtui, kuin Jeesus palasi, otti kansa hänen vastaan; sillä kaikki odottivat häntä.	8:40 JA tapahtui/ cosca Jeesus palais/ rupeis Canssa händä watan: sillä caicki odotit händä:
8:41 Ja katso, silloin tuli mies, nimeltä Jairus, joka oli synagoogan esimies. Ja hän lankesi Jeesuksen jalkojen juureen ja pyysi häntä tulemaan kotiinsa,	41. Ja katso, mies tuli, jonka nimi oli Jairus, ja se oli synagogan päämies, ja lankesi Jesuksen jalkain juureen ja rukoili häntä tulemaan huoneesensa.	8:41 Ja cadzo/ yxi mies tuli/ jonga nimi oli Jairus/ Synagogan Päämies/ ja langeis Jesuxen jalcain juuren ja rucoili händä/ tuleman hänen huonesens:
8:42 sillä hänellä oli tytär, ainoa lapsi, noin kaksitoistavuotias, ja se oli kuolemaisillaan. Mutta hänen sinne mennessään väentungos ahdisti häntä.	42. Sillä hänellä oli ainoa tytär, lähes kahdentoistakymmenen vuotinen, ja se kuoli. Mutta hänen mennessänsä ahdisti kansa häntä.	8:42 Sillä hänellä oli ainoa tytär lähes cahdentoistakymmenen vuotinen/ joca oli cuolemallans. Ja Canssa ahdisti händä menses.
8:43 Ja siellä oli nainen, joka kaksitoista vuotta oli sairastanut verenjuoksua ja lääkäreille kuluttanut kaiken omaisuutensa, eikä kukaan ollut voinut häntä parantaa.	43. Ja yksi vaimo, joka oli punaista tautia kaksitoistakymmettä vuotta sairastanut, ja oli kaiken saatunsa parantajille kuluttanut, ja ei voitu keltään parannettaa;	8:43 JA yxi waimo/ joca oli punatautia caxitoistakymmendä vuotta sairastanut/ ja oli caiken tawarans Läkäreille culuttanut/ ja ei woitu keldän paratta.
8:44 Tämä lähestyi takaapäin ja kosketti hänen vaippansa tupsua, ja heti hänen verenjuoksunsa asettui.	44. Mutta kuin hän kävi takana ja rupesi hänen vaatteensa palteesen, niin kohta hänen verensä juoksu asettui.	8:44 Hän käwi tacana/ ja rupeis hänen waattens paldesen/ ja cohta hänen werens juoxu asetui.
8:45 Ja Jeesus sanoi: "Kuka minuun koski?" Mutta kun kaikki kielsivät, sanoi Pietari ja ne, jotka olivat hänen kanssaan: "Mestari, väentungos ahdistaa ja pusertaa sinua."	45. Ja Jeesus sanoi: kuka on se, joka minuun rupesi? Mutta kuin he kaikki kielsivät, sanoi Pietari ja ne, jotka hänen kanssansa olivat: Mestari, kansa ahdistaa ja tunkee sinua, ja sinä sanot: kuka minuun rupesi?	8:45 Ja Jeesus sanoi: cuca on minuun ruwennut? Cosca he caicki kielsit/ sanoi Petari/ ja jotca hänen cansans olit: Mestari/ Canssa ahdista ja tunge sinua/ ja sinä sanot: cuca minuun rupeis?
8:46 Mutta Jeesus sanoi: "Joku minuun koski; sillä minä tunsin, että voimaa lähti minusta."	46. Mutta Jeesus sanoi: joku minuun rupesi, sillä minä tunsin voiman minusta lähteneen ulos.	8:46 Jeesus sanoi: cuitengin jocu minuun rupeis: sillä minä tunsin voiman minustani lähtewän.
8:47 Kun nainen näki, ettei hän pysynyt salassa, tuli hän vapisten, lankesi hänen eteensä ja ilmoitti kaiken kansan kuullen, mistä syystä hän oli koskenut häneen ja kuinka hän oli kohta tullut terveeksi.	47. Mutta kuin vaimo näki, ettei se salaa ollut, tuli hän vapisten, ja maahan lankesi hänen eteensä, ja julisti kaikelle kansalle, minkä syyn tähden hän oli häneen ruwennut, ja kuinka hän niin äkisti terveeksi tuli.	8:47 Cosca waimo näki ettei se sala ollut/ tuli hän wäristen/ ja langeis hänen jalcains eteen/ ja julisti caikelle Canssalle/ mingä syyn tähden hän oli häneen ruwennut/ ja cuinga hän cohta terwexi tuli.
8:48 Niin hän sanoi hänelle: "Tyttäreni, uskosi on sinut pelastanut; mene rauhaan."	48. Mutta hän sanoi hänelle: ole hyvässä turvassa, tyttäreni, sinun uskosi on sinua auttanut: mene rauhaan!	8:48 Mutta hän sanoi hänelle: ole hywäs turwas tyttären/ sinun uscos on sinua auttanut/ mene rauhan.

8:49 Hänen vielä puhuessaan tuli joku synagoogan esimiehen kotoa ja sanoi: "Tyttäresi on kuollut; älä enää opettajaa vaivaa."	49. Kuin hän vielä puhui, tuli yksi synagogan päämiehiltä, sanoen hänelle: sinun tyttäres on kuollut: älä Mestaria vaivaa.	8:49 COsca hän vielä puhui/ tuli yxi Synagogan Päämiehen huonest/ sanoden: sinun tyttäres on cuollut/ älä Mestarita waiwa.
8:50 Mutta sen kuultuaan Jeesus sanoi hänelle: "Älä pelkää; usko ainoastaan, niin hän paranee."	50. Vaan kuin Jesus sen kuuli, vastasi hän häntä, sanoen: älä pelkää: usko ainoastaan, niin hän paranee.	8:50 Cosca Jesus tämän cuuli/ sanoi hän lapsen Isälle: älä pelkä: usco ainoastans/ nijn hän parane.
8:51 Ja kun hän tuli taloon, ei hän sallinut kenenkään muun käydä sisälle kanssaan kuin Pietarin ja Johanneksen ja Jaakobin sekä lapsen isän ja äidin.	51. Mutta kuin hän huoneesen tuli sisälle; niin ei hän sallinut ketään tulla sisälle, vaan Pietarin ja Jakobin ja Johanneksen, ja sen lapsen isän ja äidin.	8:51 Mutta cuin hän huonesen tuli/ nijn ei hän sallinnut ketän sinne tuleman cansans/ waan Petarin ja Jacobuxen ja Johannexen/ ja sen lapsen Isän ja äitin.
8:52 Ja kaikki itkivät ja vaikerivat tyttöä. Mutta Jeesus sanoi: "Älkää itkekö, sillä hän ei ole kuollut, vaan nukkuu."	52. Ja he kaikki itkivät ja parkuivat häntä. Vaan hän sanoi: älkää itkekö: ei hän ole kuollut, vaan makaa.	8:52 Ja he caicki itkit ja parguit händä. Nijn hän sanoi: älkät itkekö/ ei hän ole cuollut/ waan maca.
8:53 Niin he nauroivat häntä, tietäen tytön kuolleeksi.	53. Ja he nauroivat häntä, tietäen, että se kuollut oli.	8:53 Ja he nauroit händä/ tieten että hän cuollut oli.
8:54 Mutta hän tarttui hänen käteensä ja huusi sanoen: "Lapsi, nouse!"	54. Niin hän ajoi kaikki ulos, rupesi hänen käteensä ja huusi, sanoen: piikainen, nouse ylös!	8:54 Nijn hän ajoi caicki ulos/ rupeis hänen kätens/ ja huusi/ sanoden: Pijca nouse ylös.
8:55 Niin hänen henkensä palasi, ja hän nousi heti ylös; ja Jeesus käski antaa hänelle syötävää.	55. Ja hänen henkensä palasi, ja hän kohta nousi ylös. Ja käski hänelle antaa ruokaa.	8:55 Ja hänen hengens palais/ ja cohta ylösnousi. Ja hän käski hänelle anda ruoca.
8:56 Ja hänen vanhempansa hämmästyivät; mutta Jeesus kielsi heitä kenellekään sanomasta, mitä oli tapahtunut.	56. Ja hänen vanhempansa hämmästyivät: mutta hän haastoi heitä kellekään sanomasta sitä mikä tapahtui.	Ja hänen wanhemmans hämmästyit. Mutta hän haasti heitä kellengän sanomast/ mitä siellä tapahtunut oli.
9 LUKU	9 LUKU	IX. Lucu .
9:1 Niin hän kutsui kokoon ne kaksitoista ja antoi heille voiman ja vallan kaikkia riivaajia vastaan ja voiman parantaa tauteja.	1. Mutta hän kutsui kokoon kaksitoistakymmentä opetuslastansa, ja antoi heille voiman ja vallan kaikkein perkeleiden ylitse, ja taudit parantaa,	9:1 SIjtte cudzui Jesus cocon ne caxitoistakymmendä Opetuslastans/ ja andoi heille wäen ja wallan caickein Perkeleitten päälle/ ja että he myös taudit parannaisit:
9:2 Ja hän lähetti heidät julistamaan Jumalan valtakuntaa ja parantamaan sairaita.	2. Ja lähetti heitä saarnaamaan Jumalan valtakuntaa ja parantamaan sairaita.	9:2 Ja lähetti heitä saarnaman Jumalan waldacunda/ ja parandaman sairaita.
9:3 Ja hän sanoi heille: "Älkää ottako mitään matkalle, ei sauvaa, ei laukkua, ei leipää, ei rahaa, älköön myös kenelläkään olko kahta ihokasta.	3. Ja sanoi heille: älkää ottako mitään myötänne tielle, ei sauvoja, eikä myös säkkiä, eikä leipää, eikä rahaa: älkää myös kahta hametta pitäkö.	9:3 Ja sanoi heille: älkät ottaco mitän myötän tielle/ ei sauwa/ ei lauckua/ ei leipä/ eikä raha/ älkät myös cahta hametta pitäkö.
9:4 Ja mihin taloon tulette, siihen jääkää, ja siitä lähtekää matkallenne.	4. Ja johon huoneesen te tulette sisälle, siinä te olkaat ja siitä lähtekää ulos.	9:4 Ja johon huonesen te tuletta/ nijn olcat siellä sijhenasti cuin te sieldä poismenette.

9:5 Ja missä eivät ota teitä vastaan, siitä kaupungista lähtekää pois, ja pudistakaa tomu jaloistanne, todistukseksi heitä vastaan."	5. Ja kuka ikänä ei teitä ota vastaan, niin menkää pois siitä kaupungista ja puhdistakaa tomu teidän jaloistanne, todistukseksi heitä vastaan.	9:5 Ja cuca ikänäs ei teitä vastaanrupe/ nijn mengät pois sijtä Caupungist/ ja tomukin pudistacat teidän jalgoistanne/ heidän wastans todistuxexi.
9:6 Niin he lähtivät ja kulkivat kylästä kylään julistaen evankeliumia ja parantaen sairaita kaikkialla.	6. Ja he menivät ulos ja vaelsivat kylissä, saarnaten evankeliumia, ja paransivat joka paikassa.	9:6 Ja he menit/ ja waelsit kylis/ saarnaten Evangeliumi/ ja paransit jocapaicas.
9:7 Ja neljännenruhtinas Herodes sai kuulla kaikki, mitä tapahtui, eikä tiennyt, mitä ajatella; sillä muutamat sanoivat: "Johannes on noussut kuolleista",	7. Mutta Herodes tetrarka kuuli kaikki, mitä häneltä tehty oli, ja hän epäili, että muutamat sanoivat Johanneksen nousseksi kuolleista.	9:7 MUTta Herodes Tetrarcha cuuli caicki mitä hän teki. Ja hän pelkäis/ että muutamat sanoit Johannxen ylösnosnexi cuolleista.
9:8 mutta toiset: "Elias on ilmestynyt", toiset taas: "Joku vanhoista profeetoista on noussut ylös."	8. Muutamat taas Eliaan ilmaantuneen, ja muut, että joku prophetaista oli noussut ylös.	9:8 Muutamat taas Eliaan ilmandunen/ ja muutamat että jocu wanhoista Prophetaista oli ylösnosnut.
9:9 Ja Herodes sanoi: "Johanneksen minä olen mestauttanut; mutta kuka tämä on, josta minä tuollaista kuulen?" Ja hän etsi tilaisuutta saadakseen nähdä hänet.	9. Ja Herodes sanoi: Johanneksen kaulan minä leikkasin; vaan kuka tämä lienee, josta minä senkaltaisia kuulen? Ja hän pyysi nähdä häntä.	9:9 Ja Herodes sanoi: Johannexen caulan minä leickaisin/ cuca tämä liene/ josta minä sencaltaisita cuulen? Ja hän pyysi nähdä händä.
9:10 Ja apostolit palasivat ja kertoivat Jeesukselle kaikki, mitä olivat tehneet. Niin hän otti heidät mukaansa ja vetäytyi yksinäisyyteen lähelle Beetsaida nimistä kaupunkia.	10. Ja apostolit palasivat, ja juttelivat hänelle kaikki, mitä he olivat tehneet. Ja hän otti heidät tykönsä ja meni erinänsä Betsaidan kaupungin erämaahan.	9:10 JA Apostolit palaisit/ ja luettelit hänelle caicki mitä he olit tehnet. Ja hän otti heidän tygöns/ ja meni harhan erämaahan/ Betsaidan Caupungin tygö.
9:11 Mutta kun kansa sai sen tietää, seurasivat he häntä; ja hän otti heidät vastaan ja puhui heille Jumalan valtakunnasta ja teki terveiksi ne, jotka parantamista tarvitsivat.	11. Kuin kansa sen ymmärsi, seurasivat he häntä, ja hän otti heitä vastaan, ja puhui heille Jumalan valtakunnasta, ja jotka parannusta tarvitsivat, teki hän terveeksi.	9:11 Cosca Canssa sen ymmärsi /noudatit he händä/ ja hän otti heitä wastian/ ja puhui heille Jumalan waldacunnasta/ ja jotca terweyttä tarwidzit/ teki hän terwexi.
9:12 Ja päivä alkoi laskea. Niin ne kaksitoista tulivat ja sanoivat hänelle: "Laske kansa luotasi, että he menisivät ympärillä oleviin kyliin ja maataloihin majoittumaan ja saamaan ravintoa, sillä täällä me olemme autiossa paikassa."	12. Mutta päivä rupesi jo laskemaan ja ne kaksitoistakymmentä tulivat ja sanoivat hänelle: päästä kansa menemään lähikyliin ja majoihin poikkeamaan, ruokaa saamaan; sillä me olemme täällä erämaassa.	Nijn päiwä rupeis jo laskeman. 9:12 JA ne caxitoistakymmendä tulit ja sanoit hänelle: päästä Canssa menemän Caupungijn ja lähikylijn/ majoihin ja ruoca saaman: sillä me olemma täällä erämaasa.
9:13 Mutta hän sanoi heille: "Antakaa te heille syödä." Niin he sanoivat: "Meillä ei ole enempää kuin viisi leipää ja kaksi kalaa, ellemme lähde ostamaan ruokaa kaikelle tälle kansalle."	13. Niin hän sanoi heille: antakaat te heille syötävää; mutta he sanoivat: ei meillä enempi ole kuin viisi leipää ja kaksi kalaa, ellemme mene ja osta ruokaa kaikelle tälle kansalle;	9:13 Nijn hän sanoi heille: andacat te heille syötäväätä: mutta he sanoit: ei meillä enämbi ole cuin wijsi leipä/ ja caxi cala/ ellen me mene/ ja osta ruoca tälle suurelle wäelle:
9:14 Sillä heitä oli noin viisituhatta miestä. Niin hän sanoi opetuslapsilleen: "Asettakaa heidät aterioimaan ruokakunnittain, noin viisikymmentä kuhunkin."	14. Sillä heitä oli lähes viisituhatta miestä. Niin hän sanoi opetuslapsillensa: pankaat heitä istumaan kuhunkin joukkoon viisikymmentä.	9:14 Sillä heitä oli lähes wijsi tuhatta miestä. Nijn hän sanoi Opetuslapsillens: pangat heitä istuman/ cuhungin jouckon wysikymmendä.
9:15 Ja he tekivät niin ja asettivat kaikki aterioimaan.	15. Ja he tekivät niin ja asettivat heidät kaikki aterioitsemaan.	9:15 Ja he teit nijn/ ja asetit heidän caicki atrioidzeman.

9:16 Niin hän otti ne viisi leipää ja kaksi kalaa, katsoi ylös taivaaseen ja siunasi ne ja mursi ja antoi opetuslapsilleen kansan eteen pantaviksi.	16. Niin hän otti ne viisi leipää ja kaksi kalaa, ja katsoi taivaaseen ja siunasi niitä, ja mursi ja antoi opetuslapsille panna kansan eteen.	9:16 Nijn hän otti ne wijsi leipä ja ne caxi cala/ ja cadzoi Taiwasen/ ja siunais nijtä/ mursi ja andoi Opetuslapsille panna Canssan eteen.
9:17 Ja kaikki söivät ja tulivat ravituiksi; ja heiltä jääneet tähteet kerättiin, kaksitoista vakallista palasia.	17. Ja he söivät kaikki ja ravittiin; ja koottiin tähteitä, jotka jäi, kaksitoistakymmentä koria muruja.	9:17 Ja he söit ja rawittin caicki. Ja coottin tähteitä cuin jäi/ caxitoistakymmendä coria.
9:18 Ja tapahtui, kun hän oli yksinäisessä paikassa rukoilemassa ja hänen opetuslapsensa olivat hänen kanssaan, että hän kysyi heiltä ja sanoi: "Kenen kansa sanoo minun olevan?"	18. Ja tapahtui, kuin hän yksinänsä rukoilemassa oli, olivat myös opetuslapset hänen kanssansa, ja hän kysyi heiltä, sanoen: kenenkä sanoo kansa minun olevan?	9:18 JA tapahtui cosca hän yxinäns rucoilemas oli/ olit myös Opetuslapset hänen cansans/ nijn hän kysyi heille/ sanoden:
9:19 He vastasivat sanoen: "Johannes Kastajan, mutta toiset Eliaan, toiset taas sanovat, että joku vanhoista profeetoista on noussut ylös."	19. Mutta ha vastasivat ja sanoivat: Johannes Kastajan, ja muutamat Eliaan, muutamat taas jonkun vanhoista prophetaista nousseen ylös.	9:19 Kenengä sanowat Canssa minun olewan? he wastaisit/ ja sanoit: he sanowat Johannes Castajaxi/ ja muutamat Eliaxi/ muutamat taas jongun wanhoista Prophetaista ylösnosnexi.
9:20 Niin hän sanoi heille: "Kenenkä te sanotte minun olevan?" Pietari vastasi ja sanoi: "Sinä olet Jumalan Kristus."	20. Niin hän sanoi heille: kenenkäs te sanotte minun olevan? Vastasi Pietari ja sanoi: sinä olet Jumalan Kristus.	9:20 Nijn hän sanoi heille: Kenengästä te sanotta minun olewan? Wastais Simon Petari/ ja sanoi: sinä olet Jumalan Christus.
9:21 Niin hän vakavasti varoittaen kielsi heitä kenellekään tästä puhumasta	21. Ja hän haastoi heitä, ja kielsi heidät kellekään sitä sanomasta.	9:21 Ja hän haasti heitä/ ja kielsi ettei heidän kellengän pitänyt sitä sanoman/ ja sanoi:
9:22 ja sanoi: "Ihmisen Pojan pitää kärsimän paljon ja joutuman vanhinten ja ylipappien ja kirjanoppineiden hyljittäväksi ja tuleman tapetuksi ja kolmantena päivänä nouseman ylös."	22. Ja sanoi: Ihmisen Pojan pitää paljo kärsimän, ja hyljättämän vanhimmista ja pappein päämiehiltä ja kirjanoppineilta, ja tapettaman, ja kolmantena päivänä hän on nouseva ylös.	9:22 Ihmisen Pojan tule paljo kärsiä/ ja hän ylöncadzotan wanhimmilda ja Pappein päämiehildä ja Kirjanoppenuilda/ ja tapetan/ ja colmandena päiwänä hän on ylösousewa.
9:23 Ja hän sanoi kaikille: "Jos joku tahtoo minun perässäni kulkea, hän kieltäköön itsensä ja ottakoon joka päivä ristinsä ja seuratkoon minua.	23. Niin hän sanoi kaikille: jos joku tahtoo minun perässäni tulla, hän kieltäkään itsensä, ja ottakaan ristinsä joka päivä, ja seuratkoon minua.	9:23 NIjn hän sanoi caikille: joca minua tahto seurata/ hän kieldäkän idzens/ ja ottacan ristins jocapäiwä/ ja seuratcan minua.
9:24 Sillä joka tahtoo pelastaa elämänsä, hän kadottaa sen, mutta joka kadottaa elämänsä minun tähteni, hän pelastaa sen.	24. Sillä joka henkensä tähdellä pitää tahtoo, hänen pitää sen kadottaman; mutta joka henkensä kadottaa minun tähteni, hän pitää sen tallella.	9:24 Sillä joca hengens tähdellä pitä tahto/ hänen pitä sen cadottaman: mutta joca hengens cadotta minun tähteni/ se hänen pitä tallella.
9:25 Sillä mitä se hyödyttää ihmistä, vaikka hän voittaisi omaksensa koko maailman, mutta saattaisi itsensä kadotukseen tai turmioon?	25. Sillä mitä se hyödyttää ihmistä, jos hän kaiken maailman voittais, ja itsensä kadottais, eli vahinkoon saattais?	9:25 Mitä se hyödyttä ihmistä/ jos hän caiken mailman woitais/ ja idzens cadotais eli wahingon saattais?
9:26 Sillä joka häpeää minua ja minun sanojani, sitä Ihmisen Poika on häpeävä, kun hän tulee omassa ja Isänsä ja pyhain enkelien kirkkaudessa.	26. Sillä kuka ikänä minua häpee ja minun sanojani, sitä Ihmisen Pojan pitää häpeemän, kuin hän ole tulewa hänen ja Isän ja pyhain enkelien kunniassa.	9:26 Mutta cuca ikänäns minua häpe/ ja minun sanojani/ sitä myös ihmisen Pojan pitä häpemän/ cosca hän on tulewa hänen/ ja hänen Isäns/ ja pyhäin Engelitten cunniasa.

9:27 Totisesti minä sanon teille: tässä seisovien joukossa on muutamia, jotka eivät maista kuolemaa, ennenkuin näkevät Jumalan valtakunnan."	27. Mutta minä totisesti sanon teille: muutamat ovat, jotka tässä seisovat, jotka ei maista kuolemaa, siihen asti kuin he näkevät Jumalan valtakunnan.	9:27 Mutta minä totisesti sanon teille: muutamat tässä seisovat/ jotca ei maista cuolemata/ sijhenasti cuin he näkewät Jumalan waldacunnan.
9:28 Noin kahdeksan päivää sen jälkeen kuin hän oli tämän puhunut, hän otti mukaansa Pietarin ja Johanneksen ja Jaakobin ja nousi vuorelle rukoilemaan.	28. Ja tapahtui kahdeksan päivän perästä näiden sanain jälkeen, että hän otti tykönsä Pietarin ja Johanneksen ja Jakobin, ja meni ylös vuorelle rukoilemaan.	9:28 JA tapahdui cahdexan päiwän perästä/ näiden sanain jälken/ että hän otti tygöns Petarin ja Johannexen ja Jacobuxen/ ja meni wuorelle rucoileman.
9:29 Ja hänen rukoillessaan hänen kasvojensa näkö muuttui, ja hänen vaatteensa tulivat säteilevän valkoisiksi.	29. Ja kuin hän rukoile, muuttui hänen kasvonsa ja hänen vaatteensa tulivat valkiaksi ja kiiltäväksi.	9:29 Ja cuin hän rucoili/ muuttui hänen caswons/ ja hänen waattens tulit walkiaksi ja kijldäwäxi.
9:30 Ja katso, hänen kanssaan puhui kaksi miestä, ja ne olivat Mooses ja Elias.	30. Ja katso, kaksi miestä puhui hänen kanssansa, jotka olivat Moses ja Elias,	9:30 Ja cadzo/ caxi miestä puhui hänen cansans/ nimittäin/ Moses ja Elias/
9:31 He näkyivät kirkkaudessa ja puhuivat hänen poismenostansa, jonka hän oli saattava täytäntöön Jerusalemissa.	31. Jotka näkyivät kunniassa ja ja puhuivat hänen menostansa, jonka hän täyttävä oli Jerusalemissa.	9:31 Jotca ilmestyit kirckaudes/ ja puhuit hänen menostans/ jonga hän täyttäwä oli Jerusalemis.
9:32 Mutta Pietari ja ne, jotka olivat hänen kanssansa, olivat unen raskauttamia; mutta kun he siitä heräsivät, näkivät he hänen kirkkautensa ja ne kaksi miestä, jotka seisovat hänen luonansa.	32. Mutta Pietari ja jotka hänen kanssansa olivat, olivat unesta raskautetut; mutta koska he heräsivät, näkivät he hänen kunniansa ja ne kaksi miestä, jotka seisovat hänen tykönänsä.	Mutta Petari/ ja jotca hänen cansans olit/ olit unesta rascautetut. 9:32 Mutta cosca he heräisit/ näit he hänen kirckaudens/ ja ne caxi miestä hänen tykönäns seisowan.
9:33 Ja kun nämä olivat eroamassa hänestä, sanoi Pietari Jeesukselle: "Mestari, meidän on tässä hyvä olla; tehkäämme kolme majaa, sinulle yksi ja Moosekselle yksi ja Elialle yksi." Mutta hän ei tiennyt, mitä sanoi.	33. Ja tapahtui, kuin he läksivät hänen tyköänsä, sanoi Pietari Jesukselle: Mestari, hyvä on meidän tässä olla, tehkäämme tähän kolme majaa, sinulle yhden, Mosekselle yhden ja Elialle yhden; eikä tietänyt, mitä sanoi.	9:33 Ja tapahtui/ cosca he läxit hänen tyköns/ sanoi Petari Jesuxelle: Mestari/ hywä on meidän täsä olla/ tehkämme tähän colme maja/ sinulle yxi/ Mosexelle yxi/ ja Elialle yxi: mutta ei hän tiennyt mitä hän sanoi.
9:34 Ja hänen tätä sanoessaan tuli pilvi ja peitti heidät varjoonsa; ja he peljästyivät joutuessaan pilveen.	34. Ja hänen näitä puhuisansa, tuli pilvi ja varjosi ympäri heidät; mutta he peljästyivät, koska tulivat pilven sisälle.	9:34 Ja hänen puhuisans/ tuli pilwi ja ymbäriwarjois heidän/ ja he peljästyit/ cosca pilwi peitti heitä.
9:35 Ja pilvestä kuului ääni, joka sanoi: "Tämä on minun Poikani, se valittu; kuulkaa häntä."	35. Ja ääni tuli pilvestä, sanoen: tämä on minun rakas Poikani, kuulkaat häntä.	9:35 Ja äni tuli pilwest/ sanoden: Tämä on minun racas Poican/ cuulcat händä.
9:36 Ja äänen kuuluessa he huomasivat Jeesuksen olevan yksin. Ja he olivat siitä vaiti eivätkä niinä päivinä ilmoittaneet kenellekään mitään siitä, mitä olivat nähneet.	36. Ja kuin ääni parhaallansa kuului, löysivät he Jeesuksen yksin. Ja he vaikenivat, eikä mitään kellenkään niinä päivinä jutelleet niistä, mitkä he nähneet olivat.	9:36 Ja cuin äni parhallans cuului/ äckäisit he Jesuxen yxinäns. Ja he waickenit/ eikä mitän kellengän niinä päiwinä sanonet/ niijstä cuin he nähnet olit.
9:37 Kun he seuraavana päivänä menivät alas vuorelta, tuli paljon kansaa häntä vastaan.	37. Mutta tapahtui toisena päivänä, kuin he menivät alas vuorelta, kohtasi heitä paljo väkeä.	9:37 MUTTA se tapahtui toisna päiwänä/ cosca he menit alas wuorelda/ cohtais heitä paljo wäke.
9:38 Ja katso, kansanjoukosta huusi eräs mies sanoen: "Opettaja, minä rukoilen sinua, katsahda minun poikani puoleen, sillä hän on minun ainokaiseni;	38. Ja katso, yksi mies huusi kansasta, sanoen: Mestari! minä rukoilen sinua, katso minun poikani puoleen; sillä hän on minulle ainokainen.	9:38 Ja cadzo/ yxi mies huusi Canssast/ sanoden: Mestari/ minä rucoilen sinua/ cadzo minun poicani puolen:

9:39 ja katso, hänen kimppuunsa kay henki, ja heti hän parkaisee, ja se kouristaa häntä, niin että vahto lähtee; ja vaivoin se hänestä poistuu, runnellen häntä.	39. Ja henki ottaa hänen, ja hän huutaa kohta, ja se repii häntä, niin että hän vaahtuu, ja se luopuu tuskalla hänestä, kuin hän häntä runtelee.	9:39 Sillä hän on minulle ainocainen/ cadzo/ hengi otta hänen/ ja hän huuta cohta/ ja hän repi händä/ niijn että hän wahtu/ ja hän luopu tuscalla hänest/ cosca hän händä on repinyt.
9:40 Ja minä pyysin sinun opetuslapsiasi ajamaan sitä ulos, mutta he eivät voineet."	40. Ja minä rukoilin sinun opetuslapsias häntä ajamaan ulos, mutta ei he voineet.	9:40 Ja minä rucoilin sinun Opetuslapsias händä ulosajaman/ mutta ei he woinet.
9:41 Jeesus vastasi ja sanoi: "Voi, sinä epäuskoinen ja nurja sukupolvi; kuinka kauan minun täytyy olla teidän luonanne ja kärsiä teitä? Tuo poikasi tänne."	41. Niin Jesus vastasi ja sanoi: oi uskomatoin ja nurja sukukunta! kuinka kauan minun pitää teidän tykönänne oleman ja teitä kärsimän? Tuo poikas tänne.	9:41 Niijn Jesus wastais/ ja sanoi: O uscomatoin ja häjy sucucunda/ cuinga cauwan minun pitä teidän tykönän oleman/ ja teitä kärsimän? tuo poicas tänne.
9:42 Ja vielä pojan tullessakin riivaaja repi häntä ja kouristi kovin. Mutta Jeesus nuhteli saastaista henkeä ja paransi pojan ja antoi hänet takaisin hänen isällensä.	42. Ja kuin hän vielä tulossa oli, repeli häntä perkele ja muserteli; mutta Jesus nuhteli rietasta henkeä, ja paransi pojan, ja antoi hänen jälleen isällensä.	9:42 Ja cosca hän vielä menos oli/ repeli händä Perkele/ ja muserteli: mutta Jesus nuhteli sitä riettaista henge/ ja paransi pojan/ ja andoi hänen jälleens Isällens.
9:43 Ja kaikki hämmästyivät Jumalan valtasuuruutta. Mutta kun kaikki ihmettelivät kaikkea sitä, mitä Jeesus teki, sanoi hän opetuslapsillensa:	43. Niin he kaikki hämmästyivät Jumalan kunniallista voimaa. Mutta koska kaikki ihmettelivät kaikkia niitä, mitä Jesus teki, sanoi hän opetuslapsillensa:	9:43 Ja he caicki hämmästyit Jumalan cunnia. 9:44 COsca he caicki ihmettelit caickia nijtä cuin hän teki/ sanoi hän Opetuslapsillens:
9:44 "Ottakaa korviinne nämä sanat: Ihmisen Poika annetaan ihmisten käsiin."	44. Pankaat te nämät puheet korviinne; sillä tuleva on, että Ihmisen Poika annetaan ylön ihmisten käsiin.	Pangat nämät puhet corwijn: sillä tulewa on/ että ihmisen Poita ylönannetan ihmisten käsijn.
9:45 Mutta he eivät käsittäneet tätä puhetta, ja se oli heiltä peitetty, niin etteivät he sitä ymmärtäneet, ja he pelkäsivät kysyä häneltä, mitä se puhe oli.	45. Mutta ei he ymmärtäneet sitä sanaa, ja se oli heiltä peitetty, niin ettei he sitä ymmärtäneet; ja he pelkäsivät kysyä sitä sanaa häneltä.	9:45 Mutta ei he ymmärtänet sitä sana/ ja se oli heildä peitetty/ ettei he sitä ymmärtänet: ja he pelkäisit kysyä sitä sana häneldä.
9:46 Ja heidän mieleensä tuli ajatus, kuka heistä mahtoi olla suurin.	46. Niin tuli myös kamppaus heidän keskenänsä, kuka heistä suurin olis.	9:46 NIijn tuli myös kysymys heidän keskenäns/ cuca heistä suurin olis.
9:47 Mutta kun Jeesus tiesi heidän sydämensä ajatuksen, otti hän lapsen ja asetti sen viereensä	47. Kuin Jesus näki heidän sydämensä ajatuksen, otti hän lapsen ja asetti tykönsä,	9:47 Cosca sijs Jesus näki heidän sydämens ajatuxen/ otti hän lapsen/ ja asetti tygöns/
9:48 ja sanoi heille: "Joka ottaa tykönsä tämän lapsen minun nimeeni, se ottaa tykönsä minut; ja joka ottaa tykönsä minut, ottaa tykönsä hänet, joka on minut lähettänyt. Sillä joka teistä kaikista on pienin, se on suuri."	48. Ja sanoi heille: kuka ikänä tämän poikaisen ottaa vastaan minun nimeeni, hän ottaa vastaan minun; ja kuka ikänä minun ottaa vastaan, hän ottaa vastaan sen, joka minun lähetti. Sillä joka vähin on teidän keskenänne, se pitää oleman suurin.	Ja sanoi heille: 9:48 Cuca ikänäns tämän poicaisen otta wastan minun nimeeni/ hän wastan otta minun. Ja cuca ikänäns minun otta/ hän otta sen joca minun lähetti. Sillä joca vähin on teidän keskenän/ hän tule suurimmaxi.
9:49 Silloin Johannes rupesi puhumaan ja sanoi: "Mestari, me näimme erään miehen sinun nimessäsi ajavan ulos riivaajia, ja me kielsimme häntä, koska hän ei seuraa meidän mukanamme."	49. Niin Johannes vastasi ja sanoi: Mestari! me näimme yhden sinun nimes kautta perkeleitä ajavan ulos, ja me kielsimme häntä; sillä ei hän seuraa meitä.	9:49 NIijn Johannes wastais/ ja sanoi: Mestari/ me näimme yhden sinun nimes cautta Perkeleitä ulosajawan/ ja me kielsimme händä/ sillä ei hän seura meitä.

9:50 Mutta Jeesus sanoi hänelle: "Älkää kieltäkö; sillä joka ei ole teitä vastaan, se on teidän puolellanne."	50. Ja Jesus sanoi hänelle: älkää kieltäkö; sillä joka ei ole meitä vastaan, hän on meidän puolestamme.	9:50 Jesus sanoi hänelle: älkät kieltäkö: sillä joca ei ole meitä wastian/ hän on meidän cansam.
9:51 Ja kun hänen ylösottamisensa aika oli täyttymässä, käänsi hän kasvonsa Jerusalemia kohti, vaeltaaksensa sinne.	51. Mutta tapahtui, kuin aika täytetty oli, että hän piti täältä otettaman ylös, käänsi hän kasvonsa menemään Jerusalemin puoleen,	9:51 JA tapahtui/ cosca aica täytetty oli/ että hänen piti tääldä otettaman/ käänsi hän caswons menemän Jerusalemin puolen.
9:52 Ja hän lähetti edellensä sanansaattajia; ja he lähtivät matkalle ja menivät erääseen samarialaisten kylään valmistukseen hänelle majaa.	52. Ja lähetti sanansaattajat edellensä, ja he menivät yhteen Samarialaisten kylään, majaa hänelle valmistamaan.	9:52 Ja lähetti sanansaattajat edelläs/ ja he menit yhten Samaritanein Caupungijn/ maja hänelle walmistaman.
9:53 Mutta siellä ei otettu häntä vastaan, koska hän oli vaeltamassa kohti Jerusalemia.	53. Ja ei ne häntä ottaneet vastaan, että hänen kasvonsa oli käännetty menemään Jerusalemia päin.	9:53 Ja ei ne händä ottanet wastian/ että hänen caswons oli kääty menemän Jerusalemita päin.
9:54 Kun hänen opetuslapsensa Jaakob ja Johannes sen näkivät, sanoivat he: "Herra, tahdotko, niin sanomme, että tuli taivaasta tulkoon alas ja hävittääkään heidät?"	54. Mutta kuin hänen opetuslapsensa Jakob ja Johannes sen näkivät, sanoivat he: Herra, tahdotkos, niin me sanomme, että tuli tulee taivaasta ja kadottaa heidät, niinkuin Eliaskin teki?	9:54 Cosca hänen Opetuslapsens Jacobus ja Johannes sen näit/ sanoit he: HERra/ tahdotcos/ nijn me sanomma/ että tuli tule Taiwast/ ja cadotta heidän nijncuin Eliaskin teki?
9:55 Mutta hän kääntyi ja nuhteli heitä.	55. Mutta Jesus käänsi itsensä ja nuhteli heitä, sanoen: ette tiedä, minkäkaltaisen hengen te olette.	9:55 Mutta Jesus käänsi hänens ja nuhteli heitä/ sanoden: ettäkö te tiedä/ kenengä hengen pojat te oletta?
9:56 Ja he vaelsivat toiseen kylään.	56. Sillä Ihmisen Poika ei ole tullut kadottamaan ihmisten sieluja, mutta vapahtamaan. Ja he menivät toiseen kylään.	9:56 Sillä Ihmisen Poica ei ole tullut cadottaman ihmisten sieluja/ mutta wapahtaman. 9:57 JA he menit toiseen kylään.
9:57 Ja heidän tietä vaeltaessaan eräs mies sanoi hänelle: "Minä seuraan sinua, mihin ikinä menet."	57. Ja tapahtui heidän vaeltaissansa, että yksi tiellä sanoi: minä seuraan sinua, kuhunkas ikänä menet, Herra.	a tapahtui heidän tiellä waeldaisans/ että yxi sanoi: minä seuran sinua cunga ikänäns sinä menet.
9:58 Niin Jeesus sanoi hänelle: "Ketuilla on luolat ja taivaan linnuilla pesät, mutta Ihmisen Pojalla ei ole, mihin hän päänsä kallistaisi."	58. Ja Jesus sanoi hänelle: ketuilla ovat luolat ja taivaan linnuilla pesät; mutta ei ihmisen Pojalla ole, kuhunka hän päänsä kallistaa.	9:58 Ja Jesus sanoi hänelle: ketuilla owat luolat/ ja Taiwan linnuilla pesät/ mutta ei ihmisen Pojalla ole cuhunga hän pääns cumarta.
9:59 Toiselle hän sanoi: "Seuraa minua." Mutta tämä sanoi: "Herra, salli minun ensin käydä hautaamassa isäni."	59. Mutta hän sanoi toiselle: seuraa minua! niin se sanoi: Herra, salli minun ensin mennä hautamaan isääni.	9:59 JA hän sanoi toiselle: seura minua: se sanoi: HERra/ salli minun ennen mennä hautaman Isäni.
9:60 Mutta Jeesus sanoi hänelle: "Anna kuolleitten haudata kuolleensa, mutta mene sinä ja julista Jumalan valtakuntaa."	60. Niin Jesus sanoi hänelle: anna kuolleet haudata kuolleitansa; mutta mene sinä ja julista Jumalan valtakuntaa.	9:60 Nijn Jesus sanoi hänelle: salli cuollet haudata cuolleitans/ mutta mene sinä ja julista Jumalan waldacunda.
9:61 Vielä eräs toinen sanoi: "Minä tahdon seurata sinua, Herra; mutta salli minun ensin käydä ottamassa jäähyväiset kotiväeltäni."	61. Ja toinen myös sanoi: Herra, minä seuraan sinua, mutta salli minun ensin mennä hyvästi jättämään niitä, jotka kotonani ovat.	9:61 JA toinen sanoi: HERra/ minä seuran sinua/ mutta salli minun ennen mennä terweyxiä luoman nijlle jotca cotonani owat.

9:62 Mutta Jeesus sanoi hänelle: "Ei kukaan, joka laskee kätensä auraan ja katsoo taaksensa, ole sovelias Jumalan valtakuntaan."	62. Mutta Jesus sanoi hänelle: kuka ikänä kätensä auraan laskee ja taaksensa katsoo, ei se ole sovelias Jumalan valtakuntaan.	9:62 Jesus sanoi hänelle: cuca ikänäs kätens Auraan laske ja tacans cadzo/ ei se ole soweljas Jumalan waldacundan.
10 LUKU	10 LUKU	X. Lucu .
10:1 Sen jälkeen Herra valitsi seitsemänkymmentä muuta ja lähetti heidät kaksittain edellensä jokaiseen kaupunkiin ja paikkaan, jonne hän itse aikoi mennä.	1. Niin asetti Herra toiset seitsemänkymmentä, ja lähetti heitä kaksin ja kaksin edellensä joka kaupunkiin ja paikkaan, kuhunka hän itse oli tuleva.	10:1 NIjn eroitti HERra toiset seidzemenkymmendä/ ja lähetti heistä caxin ja caxin edellens caickijn Caupungeihin ja paickoihin cuihin hän idzekin oli tulewa/
10:2 Ja hän sanoi heille: "Eloa on paljon, mutta työmiehiä vähän. Rukoilkaa siis elon Herraa, että hän lähettäisi työmiehiä elonkorjuuseensa.	2. Niin hän sanoi heille: eloa tosin on paljo, vaan työväkeä on vähä: rukoilkaat siis elon Herraa, työväkeä lähettämään eloonsa.	ja sanoi heille: 10:2 Elo tosin on suuri/ waan työwäke on wähä/ rucoilcat sijs elon HERra/ työwäke lähettämän eloons.
10:3 Menkää; katso, minä lähetän teidät niinkuin lampaat susien keskelle.	3. Menkää: katso, minä lähetän teidät niinkuin karitsat sutten keskelle.	10:3 Mengät/ cadzo/ minä lähetän teidän nijncuin caridzat sutten keskelle.
10:4 Älkää ottako mukaanne rahakukkaroa, älkää laukkua, älkää kenkiä, älkääkään tervehtikö ketään tiellä.	4. Älkää ottako säkkiä, eikä kukkaroa, eikä kenkiä, ja älkää ketään tervehtikö tiellä.	10:4 Älkät ottaco lauckua/ eikä cuckarota/ eikä kengijä/ ja älkät ketän tervehtäkö matcalla.
10:5 Kun tulette johonkin taloon, niin sanokaa ensiksi: 'Rauha tälle talolle!'	5. Mutta kuhunka huoneesen te menette sisälle, niin sanokaat ensisti: rauha olkoon tälle huoneelle!	10:5 Cuhunga huonesen te menettä/ nijn sanocat ensist: rauha olcon tälle huonelle. Ja
10:6 Ja jos siellä on rauhan lapsi, niin teidän rauhanne jää hänen päällensä; mutta jos ei ole, niin se palajaa teille.	6. Ja jos siellä on rauhan lapsi, niin teidän rauhanne jää hänen päällensä; mutta jos ei, niin se palajaa teille.	jos siellä on rauhan lapsi/ nijn teidän rauhan jää hänen päällens. 10:6 Mutta jos ei oleckan/ nijn teidän rauhan palaja teillen.
10:7 Ja olkaa siinä talossa ja syökää ja juokaa, mitä heillä on tarjota, sillä työmies on palkkansa ansainnut. Älkää siirtykö talosta taloon.	7. Mutta siinä huoneessa viipykää, syökää ja juokaat sitä, mitä heillä on; sillä työmies on palkkansa ansiollinen. Älkää huoneesta huoneeseen käykö.	10:7 Sijnä huones wijpykät/ syökät ja juocat mitä teille annetan: sillä työmies on palckans ansiollinen. 10:8 Älkät huonest huonesen käykö:
10:8 Ja mihin kaupunkiin te tulettekin, missä teidät otetaan vastaan, syökää, mitä eteenne pannaan,	8. Mutta kuhunka kaupunkiin te tulette sisälle, ja he teitä ottavat vastaan, niin syökää mitä teidän eteenne pannaan,	ja cuhunga Caupungijn te tuletta ja he teitä ottawat wastan/ nijn syökät mitä teidän eteen pannaan:
10:9 ja parantakaa sairait siellä ja sanokaa heille: 'Jumalan valtakunta on tullut teitä lähelle.'	9. Ja parantakaat sairaita, joita siinä on, ja sanokaat heille: Jumalan valtakunta on teitä lähestynyt.	10:9 Ja paratcat sairaita cuin signä on/ ja sanocat heille: Jumalan waldacunda on teitä lähestynyt.
10:10 Mutta kun tulette kaupunkiin, jossa teitä ei oteta vastaan, niin menkää sen kaduille ja sanokaa:	10. Mutta kuhunka kaupunkiin te tulette sisälle, ja ei he teitä ota vastaan, niin menkää ulos sen kaduille, ja sanokaat:	10:10 Mutta cunga Caupungijn te menettä/ ja ei teitä oteta wastan/ nijn mengät sen caduille/ ja sanocat:
10:11 'Tomunkin, joka teidän kaupungistanne on jalkoihimme tarttunut, me pudistamme teille takaisin; mutta se tietäkää, että Jumalan valtakunta on tullut lähelle.'	11. Tomunkin, joka teidän kaupungistanne tarttui meihin, me pudistamme teille: kuitenkin se tietäkää, että Jumalan valtakunta oli teitä lähestynyt.	10:11 Tomungin/ joca teidän Caupungistan tartui meihin/ me pudistamme teidän päällen: cuitengin se tietkät/ että Jumalan waldacunda oli teitä lähestynyt.

10:12 Minä sanon teille: Sodoman on oleva sinä päivänä helpompi kuin sen kaupungin.	12. Minä sanon teille: Sodomalle pitää sinä päivänä huokiampi oleman kuin sille kaupungille.	10:12 Minä sanon teille: Sodomalle pitää sinä päivänä huokiambi oleman/ cuin sille Caupungille.
10:13 Voi sinua, Korasin! Voi sinua, Beetsaida! Sillä jos ne voimalliset teot, jotka teissä ovat tapahtuneet, olisivat tapahtuneet Tyrossa ja Siidonissa, niin nämä jo aikaa sitten olisivat säkissä ja tuhassa istuen tehneet parannuksen.	13. Voi sinua Koratsin! voi sinua Betsaida! sillä jos Tyrossa ja Sidonissa olisivat senkaltaiset voimalliset työt tehdyt kuin teidän tykönänne ovat tehdyt, niin he olisivat jo aikaa säkissä ja tuhassa istuneet ja parannuksen tehneet.	10:13 WOI sinuas Chorazin/ woi sinuas Bethsaida: sillä jos Tyros ja Sidonis olis sencaltaiset voimalliset työt tehdyt/ cuin täsä owat tehdyt/ nijn he olisit jo aica säkis ja tuhwäs istunet ja parannuxen tehnet.
10:14 Mutta Tyyron ja Siidonin on oleva tuomiolla helpompi kuin teidän.	14. Kuitenkin Tyrolle ja Sidonille pitää huokiampi tuomiolle oleman kuin teille.	10:14 Cuitengin Tyrolle ja Sidonille pitää huokiambi Duomiolla oleman cuin teille.
10:15 Ja sinä, Kapernaum, korotetaankohan sinut hamaan taivaaseen? Hamaan tuonelaan on sinun astuttava alas.	15. Ja sinä Kapernaum, joka olet taivaasen asti korotettu, sinä pitää hamaan helvettiin alas sysättämän.	10:15 Ja sinä Capernaum/ joca olet Taiwasen asti corgotettu/ sinun pitää helwettin sysättämän.
10:16 Joka kuulee teitä, se kuulee minua, ja joka hylkää teidät, hylkää minut; mutta joka minut hylkää, hylkää hänet, joka on minut lähettänyt."	16. Joka teitä kuulee, se minua kuulee, ja joka teidät katsoo ylön, se katsoo ylön minun; mutta joka minun katsoo ylön, hän katsoo ylön sen, joka minun lähetti.	10:16 Joca teitä cuule/ se minua cuule/ ja joca teitä ylöncadzo/ se ylöncadzo minun/ joca taas minun ylöncadzo/ hän ylöncadzo sen joca minun lähetti.
10:17 Niin ne seitsemänkymmentä palasivat iloiten ja sanoivat: "Herra, riivaajatkin ovat meillä alamaiset sinun nimesi tähden."	17. Niin ne seitsemänkymmentä palasivat ilolla, sanoen: Herra, perkeleetkin ovat sinun nimes kautta meidän allemme annetut.	10:17 NIjn ne seidzemenkymmendä palaisit ilolla/ sanoden: HERra/ Perkeletkin owat sinun Nimes cautta meidän alamme annetut.
10:18 Silloin hän sanoi heille: "Minä näin saatanan lankeavan taivaasta niinkuin salaman.	18. Niin hän sanoi heille: minä näin saatanan taivaasta lankeevan niinkuin pitkäisen tulen.	10:18 Nijn hän sanoi heille: minä näin Sathanin Taiwast langewan nijncuin pitkäisen leimauxen.
10:19 Katso, minä olen antanut teille vallan tallata käärmeitä ja skorpioneja ja kaikkea vihollisen voimaa, eikä mikään ole teitä vahingoittava.	19. Katso, minä annan teille vallan tallata käärmeitä ja skorpioneja ja kaikkea vihollisen voimaa, ja ei teitä mikään ole vahingoitseva,	10:19 Cadzo/ minä annan teille woiman tallata kärmet ja Scorpionit/ ja caicke wihollisen wäke/ ja ei teille mikän ole wahingoidzewa.
10:20 Älkää kuitenkaan siitä iloitko, että henget ovat teille alamaiset, vaan iloitkaa siitä, että teidän nimenne ovat kirjoitetuina taivaissa."	20. Kuitenkin älkää siitä iloitko, että henget teidän allenne annetaan; vaan iloitkaat paremmin, että teidän nimenne ovat kirjoitetut taivaissa.	10:20 Cuitengin älkät iloitco/ että henget teidän allanne annetan: waan iloitcat parammin/ että teidän nimen owat kirjoitetut Taiwahis.
10:21 Sillä hetkellä hän riemuitsi Pyhässä Hengessä ja sanoi: "Minä ylistän sinua, Isä, taivaan ja maan Herra, että olet salannut nämä viisailta ja ymmärtäväsiltä ja ilmoittanut ne lapsenmielisille. Niin, Isä, sillä näin on sinulle hyväksi näkynyt.	21. Sillä hetkellä riemuitsi Jesus hengessä ja sanoi: minä kiitän sinua, Isä, taivaan ja maan Herra, että nämät salasit viisailta ja toimellisilta, ja olet ne ilmoittanut pienille : tosin, Isä, niin oli sinun hyvä tahtos.	10:21 SILLä hetkellä riemuidzi Jesus Henges/ ja sanoi: Minä kijtän sinua Isä/ Taiwan ja Maan HERra/ että nämät salaisit wijsailta ja toimellisilda/ ja olet ne ilmoittanut tyhmille/ ja tosin/ näin olet sinä Isä mielydynyt:
10:22 Kaikki on minun Isäni antanut minun haltuuni, eikä kukaan muu tunne, kuka Poika on, kuin Isä; eikä kukaan muu tunne, kuka Isä on, kuin Poika ja se, kenelle Poika tahtoo hänet ilmoittaa."	22. Kaikki ovat minulle annetut Isältäni: ja ei tiedä kenkään, kuka on Poika, vaan Isä: ja kuka on Isä, vaan Poika ja kelle Poika tahtoo ilmoittaa.	10:22 Caicki owat minulle annetut Isäldäni/ ja ei tiedä kengän cuca on Poica/ waan Isä/ ja cuca on Isä/ waan Poica/ ja kellen Poica tahto ilmoitta.

10:23 Ja hän kääntyi opetuslapsiinsa erikseen ja sanoi: "Autuaat ovat ne silmät, jotka näkevät, mitä te näette."	23. Ja hän kääntyi opetuslastensa puoleen erinänsä, ja sanoi: autuaat ovat ne silmät, jotka näkevät, joita te näette:	10:23 JA hän käänsi hänens Opetuslastens puoleen/ ja sanoi: Autuat owat ne silmät jotca näkewät jota te näettä:
10:24 Sillä minä sanon teille: monet profeetat ja kuningaat ovat tahtoneet nähdä, mitä te näette, eivätkä ole nähneet, ja kuulla, mitä te kuulette, eivätkä ole kuulleet."	24. Sillä minä sanon teille: monta prophetaa ja kuningasta tahtoivat nähdä, joita te näette, ja ei nähneet, ja kuulla, joita te kuulette, ja ei kuulleet.	10:24 Sillä minä sanon teille: monda Prophetat ja Cuningast tahdoit nähdä jota te näettä/ ja ei nähnet/ ja cuulla jota te cuuletta/ ja ei cuullet.
10:25 Ja katso, eräs lainoppinut nousi ja kysyi kiusaten häntä: "Opettaja, mitä minun pitää tekemän, että minä iankaikkisen elämän perisin?"	25. Ja katso, yksi lainoppinut nousi ja kiusasi häntä, sanoen: Mestari, mitä minun pitää tekemän, että minä ijancaikkisen elämän perisin?	10:25 Ja cadzo/ Lainoppenut nousi/ ja kiusais händä/ sanoden: Mestari/ mitä minun pitä tekemän että minä ijancaickisen elämän perisin?
10:26 Niin hän sanoi hänelle: "Mitä laissa on kirjoitettuna? Kuinkas luet?"	26. Mutta hän sanoi hänelle: mitä laissa on kirjoitettu? kuinkas luet?	10:26 Hän sanoi hänelle: mitä Lais kirjoitettu on? cuingas luet?
10:27 Hän vastasi ja sanoi: "Rakasta Herraa, sinun Jumalaasi, kaikesta sydäimestäsi ja kaikesta sielustasi ja kaikesta voimastasi ja kaikesta mielestäsi, ja lähimmäistäsi niinkuin itseäsi."	27. Ja hän vastasi ja sanoi: sinun pitää rakastaman Herraa sinun Jumalaas kaikesta sinun sydäimestäs, ja kaikesta sinun sielustas, ja kaikesta sinun voimastas, ja kaikesta sinun mieleltäs: ja sinun lähimmäistäs niinkuin itsiäs.	10:27 Hän wastais/ ja sanoi: Racasta sinun HERras Jumalatas caikesta sinun sydäimestäs ja caikesta sinun sielustas/ ja caikesta sinun woimastas/ ja caikesta sinun mielestäs/ ja sinun lähimmäistäs/ nijncuin idziäs.
10:28 Hän sanoi hänelle: "Oikein vastasit; tee se, niin sinä saat elää."	28. Niin hän sanoi hänelle: oikein sinä vastasit; tee se, niin sinä saat elää.	10:28 Nijn hän sanoi hänelle: oikein sinä wastaisit/ tee se/ nijns saat elä.
10:29 Mutta hän tahtoi näyttää olevansa vanhurskas ja sanoi Jeesukselle: "Kuka sitten on minun lähimmäiseni?"	29. Mutta hän tahtoi itsensä vanhurskaaksi tehdä ja sanoi Jesukselle: kukas minun lähimmäiseni on?	10:29 Mutta hän tahdoi idzens wanhurscaxi tehdä/ ja sanoi Jesuxelle: cucasta minun lähimmäisen on?
10:30 Jeesus vastasi ja sanoi: "Eräs mies vaelsi Jerusalemissa alas Jerikoon ja joutui ryövärien käsiin, jotka riisuiivat hänet alasti ja löivät haavoille ja menivät pois jättäen hänet puolikuolleeksi."	30. Jesus vastasi ja sanoi: yksi ihminen meni alas Jerusalemissa Jerikoon, ja tuli ryövärien käsiin, jotka hänen alasti riisuiivat ja haavoittivat, menivät pois ja jättivät hänen puolikuolleeksi.	10:30 Jesus wastais/ ja sanoi: yxi ihminen waelsi Jerusalemist Jerichoon/ ja tuli ryöwäritten käsijn/ jotca hänen alasti rijsuit/ ja haawoitit/ poismenit/ ja jätit hänen puolicuolluxi.
10:31 Niin vaelsi sattumalta eräs pappi sitä tietä ja näki hänet ja meni ohitse.	31. Niin tapahtui, että yksi pappi sitä tietä vaelsi, ja kuin hän hänen näki, meni hän ohitse.	10:31 Nijn tapahtui että yxi Pappi sitä tietä waelsi/ ja cuin hän hänen näki/ meni hän ohidze.
10:32 Samoin leeviläinenkin: kun hän tuli sille paikalle ja näki hänet, meni hän ohitse.	32. Niin myös Leviläinen, kuin hän tuli sille paikalle, ja näki hänen, ja meni ohitse.	10:32 Nijn myös Levita/ cuin hän tuli sille paicalle/ käwi hän ja näki hänen/ ja meni ohidze.
10:33 Mutta kun eräs samarialainen, joka matkusti sitä tietä, tuli hänen kohdalleen ja näki hänet, niin hän armahti häntä.	33. Mutta yksi Samarialainen vaelsi, ja tuli hänen tykönsä, ja kuin hän näki hänen, armahti hän häntä,	10:33 Mutta yxi Samaritanus waelsi/ ja tuli hänen tygöns/ ja cuin hän näki hänen/ armahti hän händä.
10:34 Ja hän meni hänen luokseen ja sitoi hänen haavansa ja vuodatti niihin öljyä ja viiniä, pani hänet juhtansa selkään ja vei hänet majataloon ja hoiti häntä.	34. Ja tuli ja sitoi hänen haavansa ja vuodatti siihen öljyä ja viinaa, ja pani juhtansa päälle, ja vei hänen majaan, ja corjasi häntä.	10:34 Ja tuli ja sidoi hänen haawans/ ja wuodatti sijehen Öljyä ja wijna/ ja pani juhtans päälle/ ja wei hänen majaan ja corjais händä.

10:35 Ja seuraavana aamuna hän otti esiin kaksi denaria ja antoi majatalon isännälle ja sanoi: 'Hoida häntä, ja mitä sinulta lisää kuuluu, sen minä palatessani sinulle maksan.'	35. Ja toisen päivänä matkusti hän, ja otti kaksi penninkiä ja antoi isännälle, ja sanoi hänelle: korjaa häntä, ja jos sinä enemmän kulutat, niin minä palatessani maksan sinulle.	10:35 Ja toisna päivänä matcusti hän/ ja otti caxi penningitä/ ja andoi Isännälle/ ja sanoi hänelle: corja händä/ ja jos sinä enemmän culutat/ nijn minä palaitesan maxan sinulle.
10:36 Kuka näistä kolmesta sinun mielestäsi osoitti olevansa sen lähimmäinen, joka oli joutunut ryövärien käsiin?"	36. Kuka siis näistä kolmesta oli sinun nähdäkses hänen lähimmäisensä, joka ryövärien käsiin oli tullut?	10:36 Cuca näistä colmesta oli sinun nähdäxes hänen lähimmäisens/ joca ryöwäritten käsijn oli tullut?
10:37 Hän sanoi: "Se, joka osoitti hänelle laupeutta." Niin Jeesus sanoi hänelle: "Mene ja tee sinä samoin."	37. Niin hän sanoi: joka laupiuden teki hänen kohtaansa. Niin sanoi Jesus hänelle: mene ja tee sinä myös niin.	10:37 Hän sanoi: joca laupiuden teki hänen cohtans. Nijn sanoi Jesus hänelle: mene ja tee myös nijn.
10:38 Ja heidän vaeltaessaan hän meni muutamaan kylään. Niin eräs nainen, nimeltä Martha, otti hänet kotiinsa.	38. Niin tapahtui, kuin he vaelsivat, meni hän yhteen kylään, ja yksi vaimo, Martha nimeltä, otti hänen huoneesensa,	10:38 NIjn tapahtui cosca he waelisit/ meni hän yhten wähän kylän ja yxi vaimo Martha nimeldä/ otti hänen huonesens.
10:39 Ja hänellä oli sisar, Maria niminen, joka asettui istumaan Herran jalkojen juureen ja kuunteli hänen puhettansa.	39. Ja hänellä oli sisar, joka kutsuttiin Maria, joka myös istui Jesuksen jalkain juureen ja kuunteli hänen puhettansa.	10:39 Ja hänellä oli sisar/ joca cudzuttin Maria/ hän istui Jesuxen jalcain juuren/ ja cuuldeli hänen puhettans.
10:40 Mutta Martha puuhasi monissa palvelustoimissa; ja hän tuli ja sanoi: "Herra, etkö sinä välitä mitään siitä, että sisareni on jättänyt minut yksinäni palvelemaan? Sano siis hänelle, että hän minua auttaisi."	40. Mutta Martha teki paljon askareita palvellen heitä; hän tuli ja sanoi: Herra, etkös tottele, että minun sisareni jätti minun yksin askaroitsemaan? Sano siis hänelle, että hän minua auttais.	10:40 Mutta Martha teki paljo ascareita palwellen heitä. Hän tuli ja sanoi: HERra etkös tottele että minun sisareni jätti minun yxinäni ascaroidzeman? sano sijs että hän minua auttais.
10:41 Herra vastasi ja sanoi hänelle: "Martha, Martha, moninaisista sinä huolehdit ja hätäilet,	41. Niin Jesus vastasi ja sanoi hänelle: Martha, Martha, paljon sinä suret ja pyrit.	10:41 Nijn Jesus wastais ja sanoi hänelle: Martha/ Martha/ paljo sinä suret ja pyrgit/ waan yxi on tarpellinen.
10:42 mutta tarpeellisia on vähän, tahi yksi ainoa. Maria on valinnut hyvän osan, jota ei häneltä oteta pois."	42. Vaan yksi on tarpeellinen: Maria on hyvän osan valinnut, joka ei häneltä pidä otettaman pois.	10:42 Maria on hywän osan walinnut/ joca ei hänelä oteta pois.
11 LUKU	11 LUKU	XI. Lucu .
11:1 Ja kun hän oli eräässä paikassa rukoilemassa ja oli lakannut, sanoi eräs hänen opetuslapsistansa hänelle: "Herra, opeta meitä rukoilemaan, niinkuin Johanneskin opetti opetuslapsiansa."	1. Ja tapahtui, että hän rukoili yhdessä paikassa, ja kuin hän lakkasi, sanoi hänelle yksi hänen opetuslapsistansa: Herra, opeta meitä rukoilemaan, niinkuin Johanneskin opetti opetuslapsensa.	11:1 JA tapahtui/ että hän rucoili yhdes paicas. Ja cuin hän lackais/ sanoi hänelle yxi hänen Opetuslapsistans: HERra opeta meitä rucoileman/ nijncuin Johanneskin opetti hänen Opetuslapsens.
11:2 Niin hän sanoi heille: "Kun rukoilette, sanokaa: Isä, pyhitetty olkoon sinun nimesi; tulkoon sinun valtakuntasi; [tapahtukoon sinun tahtosi myös maan päällä niinkuin taivaassa;]	2. Niin hän sanoi heille: kuin te rukoilette, niin sanokaat: Isä meidän, joka olet taivaissa. Pyhitetty olkoon sinun nimes. Lähestyköön sinun valtakuntas. Tapahtukoon sinun tahtos niin maassa, kuin taivaassa.	11:2 Sanoi hän heille: cosca te rucoiletta/ nijn sanocat: Isä meidän/ joca olet Taiwahis. Pyhitetty olcon sinun Nimes. Lähestykön sinun waldacundas. Tapahtucon sinun tahtos/ nijn maasa cuin Taiwasa.
11:3 anna meille joka päivä meidän jokapäiväinen leipämme;	3. Anna meille tänäpäivänä meidän jokapäiväinen leipämme.	11:3 Anna meille tänäpäpä meidän jocapäiwäinen leipäm.

11:4 ja anna meille meidän syntimme anteeksi, sillä mekin annamme anteeksi jokaiselle velallisellemme; äläkä saata meitä kiusaukseen; [vaan päästä meidät pahasta]."	4. Ja anna meille meidän syntimme anteeksi, sillä mekin kaikille meidän velvollisillemme anteeksi annamme. Ja älä johdata meitä kiusaukseen. Mutta päästä meitä pahasta.	11:4 Ja anna meidän syndimme andexi/ sillä mekin kaikille meidän welgollisillem andexi annamme. Ja älä saata meitä kiusauheen. Mutta päästä pahasta.
11:5 Ja hän sanoi heille: "Jos jollakin teistä on ystävä ja hän menee hänen luoksensa yösydännä ja sanoo hänelle: 'Ystäväni, lainaa minulle kolme leipää,	5. Ja hän sanoi heille: kellä teistä on ystävä, ja menee puoliyöstä hänen tykönsä, ja sanoo hänelle: ystäväni, lainaa minulle kolme leipää;	11:5 JA hän sanoi heille: culla teistä on ystävä/ ja mene puoli yöstä hänen tygöns/ ja sano hänelle: ystäwän/ lainas minulle colme leipä:
11:6 sillä eräs ystäväni on matkallaan tullut minun luokseni, eikä minulla ole, mitä panna hänen eteensä';	6. Sillä minun ystäväni tuli matkasta minun tyköni, ja ei minulla ole, mitä minä panen hänen eteensä.	11:6 Sillä minun ystäwän tuli matcast minun tygöni/ ja ei minulla ole mitä minä panen hänen eteens.
11:7 ja toinen sisältä vastaa ja sanoo: 'Älä minua vaivaa; ovi on jo suljettu, ja lapseni ovat minun kanssani vuoteessa; en minä voi nousta antamaan sinulle'	7. Ja hän vastaa huoneestansa ja sanoo: älä minua vaivaa! ovi on jo suljettu, ja minun lapseni minun kanssani ovat vuoteessa: en minä voi nousta sinulle antamaan.	11:7 Ja hän wasta huonestans: älä minua waiwa/ owi on jo suljettu/ ja minun lapseni minun cansani macawat/ ja en minä woi nosta sinulle andaman.
11:8 minä sanon teille: vaikka hän ei nousekaan antamaan hänelle sentähden, että hän on hänen ystävänsä, nousee hän kuitenkin sentähden, että toinen ei hellitä, ja antaa hänelle niin paljon, kuin hän tarvitsee.	8. Minä sanon teille: ellei hän nouse ja anna hänelle, että hän on hänen ystävänsä, niin hän kuitenkin hänen ahkeruutensa tähden nousee ja antaa hänelle niin monta kuin hän tarvitsee.	11:8 Minä sanon teille: ellei hän nouse ja anna hänelle/ että hän on hänen ystäwäns/ nijn hän cuitengin hänen ahkerudens tähden nouse/ ja anda hänelle nijn monda cuin hän tarwidze.
11:9 Niinpä minäkin sanon teille: anokaa, niin teille annetaan; etsikää, niin te löydätte; kolkuttakaa, niin teille avataan.	9. Ja minä myös sanon teille: anokaat, niin teille annetaan: etsikää, niin te löydätte: kolkuttakaat niin teille avataan.	11:9 Nijn minä myös sanon teille: anocat/ nijn teille annetan: edzikät/ nijn te löydätte: colcuttacat/ nijn teille awatan:
11:10 Sillä jokainen anova saa, ja etsivä löytää, ja kolkuttavalle avataan.	10. Sillä jokainen joka anoo, se saa, ja joka etsii, se löytää, ja joka kolkuttaa, sille avataan.	11:10 Sillä jocainen cuin ano/ se saa/ ja joca edzi/ se löytä/ ja joca colcutta/ sille awatan.
11:11 Ja kuka teistä on se isä, joka poikansa häneltä pyytäessä kalaa antaa hänelle kalan sijasta käärmeen,	11. Kuka teistä on isä, jolta poika anoo leipää, antaako hän hänelle kiven? eli jos hän anoo kalaa, antaako hän kalan edestä hänelle kärmeen?	11:11 Cuca teistä on se Isä/ jolda poica ano leipä/ andaco hän hänelle kiwen? eli jos hän ano cala/ andaco hän hänelle kärmen?
11:12 taikka joka hänen pyytäessään munaa antaa hänelle skorpionin?	12. Eli jos hän anoo munaa, antaako hän hänelle skorpionin?	11:12 Eli jos hän ano muna/ andaco hän hänelle Scorpionin?
11:13 Jos siis te, jotka olette pahoja, osaatte antaa lapsillenne hyviä lahjoja, kuinka paljoa enemmän taivaallinen Isä antaa Pyhän Hengen niille, jotka sitä häneltä anovat!"	13. Jos siis te, jotka pahat olette, taidatte hyviä lahjoja antaa teidän lapsillenne, paljoa enemmän teidän taivaallinen Isänne antaa Pyhän Hengen sitä anovaisille.	11:13 Jos te/ jotca pahat oletta/ taidatte hyviä lahjoja anda teidän lapsillen/ paljo enemmän teidän taiwallinen Isän anda Pyhän Hengen sitä anowaisille.
11:14 Ja hän ajoi ulos riivaajan, ja se oli mykkä; ja kun riivaaja oli lähtenyt, niin tapahtui, että mykkä mies puhui; ja kansa ihmetteli.	14. Ja hän ajoi ulos perkeleen, joka oli mykkä. Ja tapahtui, kuin perkele oli ajettu ulos, niin mykkä puhui ja kansa ihmetteli.	11:14 JA hän ajoi ulos yhden Perkelen/ joca oli myckä. Ja cosca Perkele oli ajettu ulos/ nijn myckä puhui: ja Canssa ihmetteli.
11:15 Mutta muutamat heistä sanoivat: "Beelsebulin, riivaajain päämiehen, voimalla hän ajaa ulos riivaajia."	15. Mutta muutamat heistä sanoivat: hän ajaa ulos perkeleitä beelsebubin, perkeleiden päämiehen kautta.	11:15 Mutta muutamat heistä sanoit: hän ulos aja Perkeleitä Beelzebubin Perkeleitten päämiehen woimalla.

11:16 Toiset taas kiusasivat häntä ja pyysivät häneltä merkkiä taivaasta.	16. Mutta muut kiusasivat häntä ja anoivat häneltä tunnustähteä taivaasta.	11:16 Mutta muutamat kiusaisit händä/ ja anoit hänelä tunnustähte Taiwast:
11:17 Mutta hän tiesi heidän ajatuksensa ja sanoi heille: "Jokainen valtakunta, joka riitautuu itsensä kanssa, joutuu autioksi, ja talo kaatuu talon päälle.	17. Mutta että hän tiesi heidän ajatuksensa, sanoi hän heille: jokainen valtakunta, joka erkaneesi itsiänsä vastaan, se tulee kylmille, ja huone lankee huoneen päälle.	11:17 Mutta että hän tiesi heidän ajatuxens/ sanoi hän heille: jocainen waldacunda joca ercane idzens wastan/ se tule kylmille/ ja huone lange huonen päälle.
11:18 Jos nyt saatanakin on riitautunut itsensä kanssa, kuinka hänen valtakuntansa pysyy pystyssä? Tehän sanotte minun Beelsebulin voimalla ajavan ulos riivaajia.	18. Jos myös saatana on erinnyt itsiänsä vastaan, kuinka hänen valtakuntansa on seisovainen? että te sanotte minun perkeleitä belsebubin kautta ajavan ulos.	11:18 Jos Sathan on erinnyt idzens wastan/ cuinga sijs hänen waldacundans on seisowainen? että te sanotta minun Perkeleitä Beelzebubin voimalla ulosajawan.
11:19 Mutta jos minä Beelsebulin voimalla ajan ulos riivaajia, kenenkä voimalla sitten teidän lapsenne ajavat niitä ulos? Sentähden he tulevat olemaan teidän tuomarinne.	19. Mutta jos minä perkeleitä belsebubin kautta ajan ulos, kenenkä kautta teidän poikanne niitä ajavat ulos? Sentähden heidän pitää oleman teidän tuomarinne.	11:19 Mutta jos minä Perkeleitä Beelzebubin voimalla ulosajan/ kenengästä voimalla teidän poicanne nijtä ulosajawat? Sentähden heidän pitä oleman teidän Duomarin:
11:20 Mutta jos minä Jumalan sormella ajan ulos riivaajia, niin onhan Jumalan valtakunta tullut teidän tyköne.	20. Mutta jos minä Jumalan sormella perkeleitä ajan ulos, niin tosin on Jumalan valtakunta teidän tyköne tullut.	11:20 Mutta jos minä Jumalan sormella Perkeleitä ulosajan/ nijn tosin on Jumalan waldacunda teidän tygönne tullut.
11:21 Kun väkevä aseellisena vartioitsee kartanoaan, on hänen omaisuutensa turvassa.	21. Kuin väkevä haarniskoitu kotonsa varjelee, niin hänen omansa ovat rauhassa.	11:21 Cosca wäkwä haarniscoittu hänen cotons warjele/ nijn hänen omans owat rauhas.
11:22 Mutta kun häntä väkevempi karkaa hänen päällensä ja voittaa hänet, ottaa hän häneltä kaikki aseet, joihin hän luotti, ja jakaa häneltä riistämänsä saaliin.	22. Mutta kuin häntä väkevempi tulee ja voittaa hänen, niin hän ottaa pois kaikki hänen sota-aseensa, joihin hän turvasi, ja jakaa hänen saaliinsa,	11:22 Mutta cosca händä wäkwämbi tule ja woitta hänen/ nijn hän otta pois caicki hänen asens/ joihin hän turwais/ ja jaca hänen saalins.
11:23 Joka ei ole minun kanssani, se on minua vastaan, ja joka ei minun kanssani kokoa, se hajottaa.	23. Joka ei ole minun kanssani, se on minua vastaan, ja joka ei minun kanssani kokoo, hän hajottaa.	11:23 Joca ei ole minun cansani/ se on minua wastan/ ja joca ei minun cansani coco/ hän hajotta.
11:24 Kun saastainen henki lähtee ihmisestä, kuljeksii se autioita paikkoja ja etsii lepoa; ja kun ei löydä, sanoo se: 'Minä palaan huoneeseeni, josta lähdin.'	24. Kuin rietas henki lähtee ihmisestä, niin hän vaelttaa karkeitä paikkoja, ja etsii lepoa; ja kuin ei hän löydä, niin hän sanoo: minä palajan minun huoneeseeni, josta minä läksin.	11:24 Cosca rietas hengi lähte ihmisest/ nijn hän waelda carkeitä paickoja/ edzi lepo/ ja ei löydä: nijn hän sano: minä palajan minun huoneseni/ josta minä läxin.
11:25 Ja kun se tulee, tapaa se sen lakaistuna ja kaunistettuna.	25. Ja kuin hän tulee, löytää hän sen luudilla lakaistuksi ja kaunistetuksi.	11:25 Ja cuin hän sinne tule/ löytä hän sen luudilla lacaistuxi ja caunistetuxi.
11:26 Silloin se menee ja ottaa mukaansa seitsemän muuta henkeä, pahempaa kuin se itse, ja ne tulevat sisään ja asuvat siellä. Ja sen ihmisen viimeiset tulevat pahemmiksi kuin ensimmäiset."	26. Silloin hän menee ja ottaa kanssansa seitsemän muuta häntä pahempaa henkeä, ja kuin he sinne tulevat, asuvat he siellä: ja sen ihmisen viimeiset tulevat pahemmiksi kuin ensimmäiset.	11:26 Silloin hän mene ja otta cansans seidzemen muuta pahembata henge/ ja cuin he sinne tulewat/ asuwat he siellä/ ja sen ihmisen wijmeiset tulewat pahemmaxi cuin ensimmäiset.
11:27 Niin hänen tätä puhuessaan eräs nainen kansanjoukosta korotti äänensä ja sanoi hänelle: "Autuas on se kohtu, joka on kantanut sinut, ja ne rinnat, joita olet imenyt."	27. Ja tapahtui, kuin hän näitä sanoi, korotti yksi vaimo kansan seasta äänensä ja sanoi: autuas on se kohtu, joka sinun kantanut on, ja ne nisät, joitas imit.	11:27 JA tapahdui/ cosca hän näitä sanoi: corgotti yxi waimo Canssan seast änen/ ja sanoi: autuas on se cohtu/ joca sinun candanut on/ ja ne nisät joitas imit.

11:28 Mutta hän sanoi: "Niin, autuaat ovat ne, jotka kuulevat Jumalan sanan ja sitä noudattavat."	28. Niin hän sanoi: ja tosin, autuaat ovat ne, jotka kuulevat Jumalan sanan ja kätkevät sen.	11:28 Nijn hän sanoi: autuat owat ne jotca cuulewat Jumalan sanan ja kätkewät sen.
11:29 Kun kansaa yhä kokoontui, rupesi hän puhumaan: "Tämä sukupolvi on paha sukupolvi: se tavoittelee merkkiä, mutta sille ei anneta muuta merkkiä kuin Joonaan merkki.	29. Mutta kuin kansa kokoon tuli, rupesi hän sanomaan: tämä sukukunta on paha, etsii merkkiä, ja ei hänelle anneta merkkiä, vaan Jonan prophetan merkki.	11:29 MUTta cosca Canssa tungi/ rupeis hän sanoman: tämä sucucunda on paha/ he anowat merkkiä/ ja ei heille anneta merckiä: waan Jonan Prophetan mercki.
11:30 Sillä niinkuin Joonas tuli niiniveläisille merkiksi, niin Ihmisen Poikakin on oleva merkinä tälle sukupolvelle.	30. Sillä niinkuin Jona oli Niniveläisille merkiksi, niin pitää myös Ihmisen Poika oleman tälle sukukunnalle.	11:30 Sillä nijncuin Jonas oli Niniviteille merkixi: nijn pitä myös ihmisen Poica oleman tälle sucucunnalle.
11:31 Etelän kuningatar on heräjävä tuomiolle yhdessä tämän sukupolven miesten kanssa ja tuleva heille tuomioksi; sillä hän tuli maan ääristä kuulemaan Salomon viisautta, ja katso, tässä on enempi kuin Salomo.	31. Etelän kuningatar pitää nouseman tuomiolle tämän sukukunnan miesten kanssa, ja heitä tuomitseman: sillä hän oli maan ääristä kuuleman Salomonin viisautta, ja katso, tässä on enempi kuin Salomon.	11:31 Etelän Drötningi pitä tuleman duomiolle tämän sucucunnan miesten cansa/ ja pitä heitä duomidzeman: sillä hän tuli mailman äristä cuuleman Salomonin wijsautta: ja cadzo/ täsä on enämbi cuin Salomon.
11:32 Niiniven miehet nousevat tuomiolle yhdessä tämän sukupolven kanssa ja tulevat sille tuomioksi; sillä he tekivät parannuksen Joonaan saarnan vaikutuksesta, ja katso, tässä on enempi kuin Joonas.	32. Niniven miehet pitää tuleman tuomiolle tämän sukukunnan kanssa, ja sen kadottaman; sillä he tekivät parannuksen Jonan saarnasta, ja katso tässä on enempi kuin Jona.	11:32 Ninivitiä pitä tuleman duomiolle tämän sucucunnan cansa/ ja sen cadottaman: sillä he teit parannuxen Jonan saarnast/ ja cadzo/ täsä on enämbi cuin Jonas.
11:33 Ei kukaan, joka sytyttää lampun, pane sitä kätköön eikä vakan alle, vaan panee sen lampunjalkaan, että sisälletulijat näkisivät valon.	33. Ei sytytä kenkään kynttilää ja pane kätköön eikä vakan alle, mutta kynttiläjalkaan, että sisälle tulevaiset walkeuden näkisivät.	11:32 EI sytytä kengän kyntilätä/ ja pane kätköön/ eikä wacan ala/ mutta kyntiläljalcaan/ että sisälletulewaiset walkeuden näkisit.
11:34 Sinun silmäsi on ruumiin lamppu. Kun silmäsi on terve, on koko sinun ruumiisi valaistu, mutta kun se on viallinen, on myös sinun ruumiisi pimeä.	34. Silmä on ruumiin walkeus: kuin siis sinun silmäs on yksinkertainen, niin myös koko sinun ruumiis on valaistu; mutta kuin se paha on, niin myös sinun ruumiis on pimiä.	11:34 Silmä on ruumin walkeus/ cosca sijs sinun silmäs on yxikertainen/ nijn sinun coco ruumis tule walkiaxi: mutta jos se on paha/ nijn myös sinun ruumis on pimiä.
11:35 Katso siis, ettei valo, joka sinussa on, ole pimeyttä.	35. Katso siis, ettei se walkeus, joka sinussa on, olisi pimeys.	11:35 Cadzo sijs/ ettei se walkeus cuin sinus on tulis pimeydexi.
11:36 Jos siis koko sinun ruumiisi on valoisa eikä miltään osaltaan pimeä, on se oleva kokonaan valoisa, niinkuin lampun valaistessa sinua kirkkaalla loisteellaan."	36. Sentähden jos koko sinun ruumiis on valaistu, ja ei ole siinä yhtään pimiää paikkaa, niin se tulee kokonansa valaistuksi, koska walkeus niinkuin kirkkaalla leimauksella sinun valaisee.	11:36 Jos sinun ruumis on päänäns walkeus/ ja ei ole hänesä yhtän osa pimeydest/ nijn se tule coconans walkeudexi/ ja walista sinun nijncuin kircas leimaus.
11:37 Hänen näin puhuessaan pyysi eräs fariseus häntä luoksensa aterioimaan; niin hän meni sinne ja asettui aterialle.	37. Ja hänen puhuissansa rukoili häntä yksi Pharisealainen ruoalle kanssansa; niin hän meni ja atrioitsi.	11:37 JA hänen puhuisans/ rucoili händä yxi Phariseus rualle cansans: nijn Jesus meni ja atrioidzi.
11:38 Mutta kun fariseus näki, ettei hän peseytynyt ennen aterialla, ihmetteli hän.	38. Mutta kuin Pharisealainen näki, ihmetteli hän, ettei hän ensin itsiänsä pessyt ennen ruan aikaa.	11:38 Mutta cosca Phariseus näki/ ihmetteli hän/ ettei hän ennen ruan aica pesnyt

11:39 Silloin Herra sanoi hänelle: "Kyllä te, fariseukset, puhdistatte maljan ja vadin ulkopuolen, mutta sisäpuoli teissä on täynnä ryöstöä ja pahuutta.	39. Niin sanoi Herra hänelle: nyt te Pharisealaiset, ulkoa te maljan ja vadin puhdistatte, mutta sisälliset teissä ovat täynnä raatelusta ja pahuutta.	11:39 Nijn sanoi HERra hänelle: te Phariseuxet puhdistatte ulcoisen puolen maljoista ja astioista/ mutta sisälliset teisä owat täynäns raatelust ja pahutta.
11:40 Te mielettömät, eikö se, joka on tehnyt ulkopuolen, ole tehnyt sisäpuoltakin?	40. Te hullut, eikö se, joka ulkoisen puolen teki, tehnyt myös sisälmäistä puolta?	11:40 Te hullut/ luulettaco ettei se joca ulcoisen puolen teki/ tehnyt myös sisälmäistä puolda?
11:41 Mutta antakaa almuksi se, mikä sisällä on; katso, silloin kaikki on teille puhdasta.	41. Kuitenkin antakaa almua niistä, mitä teillä on, ja katso, niin teille ovat kaikki puhtaat.	11:41 Cuitengin andacat almu nijstä cuin teillä on/ ja cadzo/ nijn teille owat caicki puhtat.
11:42 Mutta voi teitä, te fariseukset, kun te annatte kymmenykset mintuista ja ruuduista ja kaikenlaisista vihanneksista, mutta sivuutatte oikeuden ja Jumalan rakkauden! Näitä olisi tullut noudattaa eikä noitakaan laiminlyödä.	42. Mutta voi teitä, te Pharisealaiset! että te kymmenykset teette mintuista ja ruuasta, ja kaikkinaisista kaaleista, ja jätätte pois tuomion ja Jumalan rakkauden: näitä piti tehtämän, ja toisia ei jätettämän.	11:42 WOI teitänne te Phariseuxet/ että te kymmenexet teette Minduist ja Rutast/ ja caickinaisest Caalist/ ja te jätätte pois duomion ja Jumalan rackauden: näitä tosin tulis tehdä/ ja sitä toista ei jättä.
11:43 Voi teitä, te fariseukset, kun te rakastatte etumaista istuinta synagoogissa ja tervehdyksiä toreilla!	43. Voi teitä, te Pharisealaiset! jotka rakastatte ylimmäisiä istuimia synagogissa ja tervehdyksiä turulla.	11:43 WOI teitänne te Phariseuxet/ jotca pyydätte ylimmäisiä istuimita Synagogisa/ ja tahdotta terwetettä Turulla.
11:44 Voi teitä, kun te olette niinkuin merkittömät haudat, joiden päällitse ihmiset kävelevät niistä tietämättä!"	44. Voi teitä, te kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut! sillä te olette niinkuin peitetyt haudat, joiden päällä ihmiset tietämättä käyvät.	11:44 WOI teitänne te Kirjanoppenet ja Phariseuxet/ te ulcocullatut: sillä te oletta nijncuin peitetyt haudat/ joiden päällä ihmiset tietämätä käywät.
11:45 Silloin eräs lainoppineista rupesi puhumaan ja sanoi hänelle: "Opettaja, kun noin puhut, niin sinä häpäiset myös meitä."	45. Niin vastasi yksi lainoppineista ja sanoi hänelle: Mestari, näillä sanoilla sinä myös meitä pilkkaat.	11:45 NIjn wastais yxi Lainoppenuista/ ja sanoi hänelle: Mestari/ näillä sanoilla sinä myös meitä pilckat.
11:46 Mutta hän sanoi: "Voi teitäkin, te lainoppineet, kun te sälytätte ihmisten päälle vaikeasti kannettavia taakkoja ettekä itse sormellannekaan koske niihin taakkoihin!"	46. Niin hän sanoi: voi teitäkin, te lainoppineet! sillä te raskautatte ihmiset kuormilla, jotka ovat työlääät kantaa, ja ette itse yhdellä sormellannekaan tahdo niihin kuormiin ruveta.	11:46 Nijn hän sanoi: ja/ woi teitän te Lainoppenet: sillä te rascautatte ihmiset nijllä cuormilla/ joita ei he woi canda/ ja et te idze sormellacan tahdo nijhin ruweta.
11:47 Voi teitä, kun te rakennatte profeettain hautakammioita, ja teidän isänne ovat heidät tappaneet!	47. Voi teitä, että te rakennatte prophetain hautoja, mutta tiedän isänne tappoivat ne.	11:47 WOI teitä että te rakennatte Prophetain hautoja/ mutta teidän Isänne tapoit ne.
11:48 Näin te siis olette isänne tekojen todistajia ja suostutte niihin: sillä he tappoivat profeetat, ja te rakennatte niille hautakammioita.	48. Niin te tosin todistatte ja suostutte teidän isänne töihin; sillä he tappoivat ne, mutta te rakennatte niiden haudat.	11:48 Nijn te tosin todistatte ja suostutte teidän Isänne töihin: sillä he tapoit ne/ mutta te rakennatte nijden haudat.
11:49 Sentähden Jumalan viisaus sanookin: 'Minä lähetän heille profeettoja ja apostoleja, ja muutamat niistä he tappavat ja toisia vainoavat,	49. Sentähden myös Jumalan viisaus sanoi: minä lähetän heidän tykönsä prophetat ja apostolit, ja muutamat niistä he tappavat ja vainoovat:	11:49 SEntähden myös Jumalan wijsaus sanoi: minä lähetän heidän tygöns Prophetat ja Apostolit/ ja muutamat nijstä he tappawat ja wainowat:
11:50 että tältä sukukunnalta vaadittaisiin kaikkien profeettain veri, mikä on vuodatettu maailman perustamisesta asti,	50. Että tältä sukukunnalta pitää etsittämän kaikkein prophetain veri, joka on vuodatettu maailman alusta,	11:50 Että tästä sucucunnasta pitä kysyttämän caickein Prophetain weri/ joca on vuodatettu mailman algusta:

11:51 hamasta Aabelin verestä Sakariaan vereen saakka, hänen, joka surmattiin alttarin ja temppelin välillä.' Niin, minä sanon teille, se pitää tältä sukukunnalta vaadittaman.	51. Abelin verestä hamaan Sakariaan vereen asti, joka hukattiin alttarin ja templin vaiheella; tosin minä sanon teille, se pitää etsittämän tältä sukukunnalta.	11:51 Abelin werestä/ haman Zacharian weren asti/ joca hucattin Templin ja Altarin waihella: tosin sanon minä teille: se kysytän taldä sucucunnalda.
11:52 Voi teitä, te lainoppineet, kun te olette vieneet tiedon avaimen! Itse te ette ole menneet sisälle, ja sisälle meneviä te olette estäneet."	52. Voi teitä lainoppineet! sillä te olette ottaneet taidon avaimen: itse ette menneet sisälle, ja sisälle meneväisiä te kielsitte.	11:52 WOi teitän Lainoppenet: sillä te oletta ottanet taidon awaimen idze sisälle mennäxenne/ ja sisälle menewäisiä oletta te torjunet.
11:53 Ja hänen sieltä lähtiessään kirjanoppineet ja fariseukset rupesivat kovasti ahdistamaan häntä ja urkkimaan häneltä moninaisia,	53. Mutta kuin hän oli nämät heille sanonut, rupesivat lainoppineet ja Pharisealaiset kovin häntä ahdistamaan ja viettelemään häntä puhumaan monesta,	11:53 MUtta cosca hän oli nämät sanonut: rupeisit Lainoppenet ja Phariseuxet cowin händä ahdistaman ja cawalast häneldä monialle kysymän:
11:54 väijyen, miten saisivat hänet hänen sanoistaan ansaan.	54. Ja väijyivät häntä ja pyysivät jotakin onkia hänen suustansa, kantaaksensa hänen päällensä.	11:54 Ja wäjiyt händä ja edzeit jotakin hänen suustans/ josta he olisit saanet canda hänen päällens.
12 LUKU	12 LUKU	XII. Lucu .
12:1 Kun sillä välin kansaa oli kokoontunut tuhatmäärin, niin että he polkivat toisiaan, rupesi hän puhumaan opetuslapsillensa: "Ennen kaikkea kavahtakaa fariseusten hapatusta, se on: ulkokultaisuutta.	1. Kuin monta tuhatta ihmistä kokoontuivat, niin että he toinen toistansa tallasivat, rupesi hän sanomaan opetuslapsillensa: kavahtakaat ensisti Pharisealaisten hapatusta, joka on ulkokullaisuus;	12:1 COsca sangen paljo Canssa olit cocondunet/ niijn että he toinen toistans ahdistit/ rupeis hän sanoman ensin Opetuslapsillens: cawahtacat teitän Pahariseusten hapatuxest/ cuin on wieckaus:
12:2 Ei ole mitään peitettyä, mikä ei tule paljastetuksi, eikä mitään salattua, mikä ei tule tunnetuksi.	2. Sillä ei ole mitään peitetty, joka ei ilmi tule, eikä ole salattu, mikä ei tiettäväksi tule.	12:2 Sillä ei ole mitän peitetty/ joca ei ilmei tule/ eikä ole salattu/ cuin ei tiettäwäxi tule.
12:3 Sentähden, kaikki, mitä te pimeässä sanotte, joutuu päivänvalossa kuultavaksi, ja mitä korvaan puhutte kammioissa, se katoilta julistetaan.	3. Sentähden ne, mitä te pimeydessä sanotte, pitää valkeudessa kuultaman, ja mitä te korvaan puhuneet olette kammioissa, se pitää saarnattaman kattoin päällä.	12:3 Sentähden mitä te pimeis sanotta/ ne walkeudes cuullan: ja mitä te corwaan puhutta cammios/ se pitä saarnattaman cattoin päällä.
12:4 Mutta minä sanon teille, ystäwilleni: älkää peljätkö niitä, jotka tappavat ruumiin, eivätkä sen jälkeen voi mitään enempiä tehdä.	4. Mutta minä sanon teille, minun ystäwilleni: älkäätkä peljätkö, jotka ruumiin tappavat, ja ei ole heidän sitte enempiä tekemistä.	12:4 MUtta minä sanon teille minun ystäwilleni: älkät nijtä peljätkö jotca ruumin tappawat/ ja ei ole heidän sijtte enämbätä tekemist.
12:5 Vaan minä osoitan teille, ketä teidän on pelkääminen: peljätkää häntä, jolla on valta tapettuansa syöstä helvettiin. Niin, minä sanon teille, häntä te peljätkää.	5. Mutta minä tahdon osoittaa teille, ketä teidän tulee peljätä: peljätkää sitä, jolla on valta, sittekuin hän tappanut on, myös helvettiin sysätä; totta minä sanon teille: sitä te peljätkäätkä.	12:5 Mutta minä tahdon osotta teille/ ketä teidän tule peljätä: peljätkät sitä jolla on wäki/ sijtte cuin hän tappanut on/ myös helwettijn sysätä: totta minä sanon teille: sitä te peljätkät.
12:6 Eikö viittä varpusta myydä kahteen ropoon? Eikä Jumala ole yhtäkään niistä unhoittanut.	6. Eikö viisi varpusta myydä kahteen ropoon? ja ei yksikään heistä ole Jumalan edessä unohdettu.	12:6 Eikö wijsi warpulaista osteta cahdella ropoilla? Ja ei yxikän heistä ole Jumalan edes unohdettu.

12:7 Ovatpa teidän pääne hiuksetkin kaikki luetut. Älkää peljätkö; te olette suurempiarvoiset kuin monta varpusta.	7. Ovat myös kaikki teidän pääne hiukset luetut. Älkää siis peljätkö; te olette paremmat kuin monta varpusta.	12:7 Owat myös caiki teidän pääne hiuxet luetut: älkät sijs peljätkö/ sillä te oletta parammat/ cuin monda warpulaista.
12:8 Mutta minä sanon teille: jokaisen, joka tunnustaa minut ihmisten edessä, myös Ihmisen Poika tunnustaa Jumalan enkelien edessä.	8. Mutta minä sanon teille: jokainen joka minun tunnustaa ihmisten edessä, sen myös Ihmisen Poika on tunnustawa Jumalan enkelien edessä:	12:8 Mutta minä sanon teille: jocainen cuin minun tunnusta ihmisten edes/ sen myös ihmisen Poica on tunnustawa Jumalan Engelitten edes.
12:9 Mutta joka kieltää minut ihmisten edessä, se kielletään Jumalan enkelien edessä.	9. Mutta joka minun kieltää ihmisten edessä, se pitää kiellettämän Jumalan enkelien edessä.	12:9 Joca taas minun kieldä ihmisten edes/ se kieldän Jumalan Engelitten edes.
12:10 Ja jokaiselle, joka sanoo sanan Ihmisen Poikaa vastaan, annetaan anteeksi; mutta sille, joka Pyhää Henkeä pilkkaa, ei anteeksi anneta.	10. Ja joka puhuu sanan Ihmisen Poikaa vastaan, se hänelle anteeksi annetaan; mutta joka Pyhää Henkeä pilkkaa, ei sitä anteeksi anneta.	12:10 Ja joca puhu sanan ihmisen Poica wastian/ se hänelle andexi annetan: mutta joca Pyhä Henge pilcka/ ei se hänelle andexi anneta.
12:11 Mutta kun he vievät teitä synagoogain ja hallitusten ja esivaltojen eteen, älkää huolehtiko siitä, miten tai mitä vastaisitte puolestanne tahi mitä sanoisitte;	11. Kuin he teitä vetävät synagogiin, esivallan ja valtamiesten eteen, niin älkää murehtiko, kuinka taikka mitä teidän edestänne vastaaman pitää, eli mitä teidän pitää sanoman.	12:11 COsca he teitä wiettelewät heidän Synagogijns/ Esiwallan ja waldamiesten eteen/ nijn älkät murehtico/ cuinga taicka mitä te wastatta/ eli mitä teidän pitä sanoman:
12:12 sillä Pyhä Henki opettaa teille sillä hetkellä, mitä teidän on sanottava."	12. Sillä Pyhä Henki opettaa teitä sillä hetkellä, mitä teidän tulee sanoa.	12:12 Sillä Pyhä Hengi opetta teitä sillä hetkellä/ mitä teidän tule sanoa.
12:13 Niin muuan mies kansanjoukosta sanoi hänelle: "Opettaja, sano minun veljelleni, että hän jakaisi kanssani perinnön."	13. Niin sanoi hänelle yksi kansasta: Mestari, sanos minun veljelleni, että hän jakais minun kanssani perinnön.	12:13 NIjn sanoi hänelle yxi Canssast: Mestari/ sanos minun weljelleni/ että hän jacais minun cansan perinnön.
12:14 Mutta hän vastasi hänelle: "Ihminen, kuka on minut asettanut teille tuomariksi tai jakomieheksi?"	4. Mutta hän sanoi hänelle: ihminen, kuka pani minun tuomariksi eli jakomieheksi teidän välillänne?	12:14 Mutta hän sanoi hänelle: ihminen/ cuca pani minun Duomarixi eli jacomiehexi teidän wälillen?
12:15 Ja hän sanoi heille: "Katsokaa eteenne ja kavahtakaa kaikkea ahneutta, sillä ei ihmisen elämä riipu hänen omaisuudestaan, vaikka sitä ylenpalttisesti olisi."	15. Ja hän sanoi heille: katsokaat ja kavahtakaat ahneutta; sillä ei jonkun elämä siinä seiso, että hänellä paljo kalua on.	12:15 Ja hän sanoi heille: cadzocat/ ja cawahtacat ahneutta: sillä ei sijtä eletä/ että paljo tawarata on.
12:16 Ja hän puhui heille vertauksen sanoen: "Rikkaan miehen maa kasvoi hyvin.	16. Niin hän sanoi heille vertauksen, sanoen: yhden rikkaan miehen maa kasvoi hyvin.	12:16 NIjn hän sanoi heille wertauxen/ sanoden: 12:17 Oli Ricas mies/ jonga peldo paljo laiho cannoi/
12:17 Niin hän mielti mielessään ja sanoi: 'Mitä minä teen, kun ei minulla ole, mihin viljani kokoaisin?'	17. Ja hän ajatteli itsellensä ja sanoi: mitä minä teen, ettei minulla ole, kuhunka minä kokoon eloni?	ja hän ajatteli idzelläns/ ja sanoi: mitä minä teen ettei minulla ole/ cuhunga minä cocon eloni?
12:18 Ja hän sanoi: 'Tämän minä teen: minä revin maahan aittani ja rakennan suuremmat ja kokoon niihin kaiken eloni ja hyvyyteni;	18. Ja sanoi: sen minä teen: minä maahan jaotan aittani, ja rakennan suuremmat, ja kokoon sinne kaiken tuloni ja hyvyyteni,	12:18 Ja sanoi: sen minä teen: minä purgan minun aittani ja rakennan suuremman/ ja cocon sinne caiken minun tuloni/ ja hywydeni.
12:19 ja sanon sielulleni: sielu, sinulla on paljon hyvää tallessa moneksi vuodeksi; nauti lepoa, syö, juo ja iloitse.'	19. Ja sanon sielulleni: sielu, sinulla on pantu paljo hyvyyttä moneksi vuodeksi: lepää, syö, juo, riemuitse.	12:19 Ja sanon sielulleni: sielu/ sinulla on suuri wara monexi wuodexi pandu/ lewä/ syö/ juo/ riemuidze.

12:20 Mutta Jumala sanoi hänelle: Sinä mieletön, tänä yönä sinun sielusi vaaditaan sinulta pois; kenelle sitten joutuu se, minkä sinä olet hankkinut?'	20. Mutta Jumala sanoi hänelle: sinä tyhmä! tänä yönä sinun sielus sinulta pois otetaan: kuka ne sitte saa, joita sinä valmistanut olet?	12:20 Mutta Jumala sanoi hänelle: sinä tompeli/ tänä yönä sinun sielus sinulda pois cudzutan/ cuca ne sijtte saa cuins walmistanut olet?
12:21 Näin käy sen, joka kokoaa aarteita itselleen, mutta jolla ei ole rikkautta Jumalan tykönä."	21. Niin on myös se, joka itsellensä tavaraa kokoo, ja ei ole rikas Jumalassa.	12:21 Näin myös hänelle käy/ joca idzellens tawarata coco/ ja ei ole ricas Jumalas.
12:22 Ja hän sanoi opetuslapsillensa: "Sentähden minä sanon teille: älkää murehtiko hengestänne, mitä söisitte, älkääkä ruumiistanne, mitä päällenne pukisitte.	22. Niin hän sanoi opetuslapsillensa: sentähden sanon minä teille: älkää murehtiko elämästänne, mitä teidän pitä syömän, eikä ruumiistanne, millä te itseänne verhoitatte.	12:22 NIjn hän sanoi Opetuslapsillens: sentähden sanon minä teille: älkät murehtico teidän elämästän/ mitä teidän pitä syömän/ eikä ruumistan/ millä te sen waatetatte.
12:23 Sillä henki on enemmän kuin ruoka, ja ruumis enemmän kuin vaatteet.	23. Henki on enempi kuin ruoka, ja ruumis parempi kuin vaate.	12:23 Elämä on enämbi kuin ruoca/ ja ruumis parembi kuin waate.
12:24 Katselkaa kaarneita: eivät ne kylvä eivätkä leikkaa, eikä niillä ole säilytyshuonetta eikä aittaa; ja Jumala ruokkii ne. Kuinka paljoa suurempiarvoiset te olette kuin linnut!	24. Katselkaat kaarneita: ei he kylvä eikä niitä, ei heillä ole myös kellaria eikä aittaa, ja Jumala elättää heidät: kuinka paljoa paremmat te olette kuin linnut?	12:24 Cadzelcat carneita/ ei he kylwä/ eikä nijtä/ ei heillä ole myös kellarita/ eikä aitta/ ja Jumala heidän cuitengin elättä/ cuinga paljo parammat te oletta kuin linnut?
12:25 Ja kuka teistä voi murehtimisellaan lisätä ikäänsä kyynäränkään vertaa?	25. Mutta kuka teistä murheellansa voi lisätä varrellensa yhden kyynärän?	12:25 CUca teistä hänen murehellans woi lisätä hänen warrellens yhdengän kyynärän?
12:26 Jos siis ette voi sitäkään, mikä vähintä on, mitä te murehditte muusta?	26. Sentähden ellette siis voi sitä, mikä vähin on, miksi te muista murehditte?	12:26 Ellet te sijs woi sitä kuin wähin on/ mixi te muista murehditta?
12:27 Katselkaa kukkia, kuinka ne kasvavat: eivät ne työtä tee eivätkä kehrää. Kuitenkin minä sanon teille: ei Salomo kaikessa loistossansa ollut niin vaatetettu kuin yksi niistä.	27. Katselkaat kukkasia, kuinka ne kasvavat: ei he työtä tee, eikä kehrää; ja minä sanon teille: ei Salomo kaikessa kunniassansa niin ollut vaatetettu kuin yksi heistä.	12:27 Cadzelcat cuckaisita/ cuinga he caswawat/ ei he työtä tee/ eikä kehrä: ja minä sanon teille: ettei Salomon caikes hänen cunniasans nijn ollut waatetettu kuin yxi heistä.
12:28 Jos siis Jumala näin vaatettaa kedon ruohon, joka tänään kasvaa ja huomenna uuniin heitetään, kuinka paljoa enemmän teidät, te vähäuskoiset!	28. Jos siis ruohon, joka tänäpäniä kedolla seisoo jo huomenna pätsiin heitetään, Jumala niin vaatettaa, eikö hän paljoa enemmän teidän sitä te, te vähäuskoiset?	12:28 JOs sijs ruohon/ joca tänäpäniä kedolla seiso/ ja huomena totton heitetän/ Jumala nijn waatetta/ cuinga paljo enämmin hän teidän waatetta te heickouscoiset?
12:29 Älkää siis tekään etsikö, mitä söisitte ja mitä joisitte, älkääkä korkeita tavoitelko.	29. Sentähden, älkää etsikö, mitä teidän syömän eli juoman pitää, ja älkää surulliset olko.	12:29 Sentähden myös/ älkät edzikö/ mitä teidän syömän eli juoman pitää/ ja älkät epäilkö:
12:30 Sillä näitä kaikkia maailman pakanakansat tavoittelevat; mutta teidän Isänne kyllä tietää teidän näitä tarvitsevan.	30. Sillä näitä kaikkia pakanat maailmassa pyytävät; mutta teidän Isänne tietää, että te näitä tarvitsette.	12:30 Sillä näitä caickia pacanat mailmas pyytävät. 12:17 Oli Ricas mies/ jonga peldo paljo laiho cannoi/
12:31 Vaan etsikää Jumalan valtakuntaa, niin myös nämä teille annetaan sen ohessa.	31. Vaan paremmin etsikää Jumalan valtakuntaa, niin nämät kaikki teille annetaan.	Waan parammin edzikät Jumalan waldacunda/ nijn nämät caicki teille tapahtuwat.
12:32 Älä pelkää, sinä piskuinen lauma; sillä teidän Isänne on nähnyt hyväksi antaa teille valtakunnan.	32. Älä pelkää, piskuinen lauma; sillä teidän Isällänne on hyvä tahto antaa teille valtakunnan.	12:32 Älä pelkä piscuinen lauma/ sillä teidän Isällän on hywä tahto anda teille waldacunda.

12:33 Myykää, mitä teillä on, ja antakaa almuja; hankkikaa itsellenne kulumattomat kukkarot, loppumaton aarre taivasiin, mihin ei varas ulotu ja missä koi ei turmele.	33. Myykää, mitä teillä on, ja antakaa almuja. Tehkää teillenne säkit, jotka ei vanhene, puuttumaton tavara taivaissa, kuhunka ei varas ulotu, ja kussa ei koi raiskaa.	12:33 Myykät mitä teillä on/ ja andacat almuja. Tehkät teillen Säkit jotca ei vanhane/ tehkät puuttumaton tawara Taiwahis/ cuhunga ei waras ulotu/ eikä coi raisca.
12:34 Sillä missä teidän aarteenne on, siellä on myös teidän sydämenne.	34. Sillä kussa teidän tavaranne on, siellä on myös teidän sydämenne.	12:34 Sillä cusa teidän tawaran on/ siellä myös on teidän sydämen.
12:35 Olkoot teidän kupeenne vyötetyt ja lamppunne palamassa;	35. Olkoon teidän kupeenne vyötetyt ja teidän kynttilänne sytytetyt.	12:35 OLcon teidän cupen vyötetyt/ ja teidän kyntilänne sytytetyt:
12:36 ja olkaa te niiden ihmisten kaltaiset, jotka herraansa odottavat, milloin hän palajaa häistä, että he hänen tullessaan ja kolkuttaessaan heti avaisivat hänelle.	36. Ja olkaat te niiden ihmisten kaltaiset, jotka odottavat Herraansa häistä palajavan: että kuin hän tulee ja kolkuttaa, niin he hänelle avaavat.	12:36 Ja olcat nijden ihmisten caltaiset jotca heidän Herrans odottawat häistä palajawan/ että cosca hän tule ja colcutta/ nijn he cohta hänelle awawat.
12:37 Autuaat ne palvelijat, jotka heidän herransa tullessaan tapaa valvomasta! Totisesti minä sanon teille: hän vyöttäytyy ja asetta heidät aterioimaan ja menee ja palvelee heitä.	37. Autuaat ovat ne palveliat, jotka Herra tultuansa löytää valvomasta. Totisesti sanon minä teille: hän sonnustaa itsensä ja asetta heidät aterioitsemaan, ja tulee ja palvelee heitä.	12:37 Autuat owat ne palweljat jotca HERra tulduans löytä walwomast. Totisest sanon minä teille: hän sonnusta hänenns ja asetta heidän atrioidzeman/ ja käyden palwele heitä.
12:38 Ja jos hän tulee toisella yövartiolla tai kolmannella ja havaitsee heidän näin tekevän, niin autuaat ovat ne palvelijat.	38. Ja jos hän tulee toisessa vartiossa, eli kolmannessa vartiossa tulee, ja näin löytää, autuaat ovat ne palvelia.	12:38 Ja jos hän tule toises wartios/ eli colmannes wartios/ ja näin löytä/ autuat owat ne palweliat.
12:39 Mutta se tietäkää: jos perheenisäntä tietäisi, millä hetkellä varas tulee, hän ei sallisi taloonsa murtauduttavan.	39. Mutta se tietäkää, että jos perheen-isäntä tietäis, millä hetkellä varas on tuleva, tosin hän valvois eikä sallisi huonettansa kaivettaa.	12:39 Mutta tietkät/ että jos perhenisändä tiedäis millä hetkellä waras tulis/ tosin hän walwois/ eikä sallis huonettans awata.
12:40 Niin olkaa tekin valmiit, sillä sinä hetkenä, jona ette luule, Ihmisen Poika tulee."	40. Sentähden olkaat te myös valmiit: sillä, millä hetkellä ette luulekaan, tulee Ihmisen Poika.	12:40 Sentähden olcat walmit: sillä ihmisen Poica tule sillä hetkellä/ jolla et te luuleckan.
12:41 Niin Pietari sanoi: "Herra, meistäkö sinä sanot tämän vertauksen vai myös kaikista muista?"	41. Niin sanoi Pietari hänelle: Herra, sanotkos tämän vertauksen meille, eli myös kaikille?	12:41 NIjn sanoi Petari hänelle: HERra/ sanockos tämän wertauxen meille/ eli myös caikille?
12:42 Ja Herra sanoi: "Kuka siis on se uskollinen ja ymmärtäväinen huoneenhaltija, jonka hänen herransa asettaa pitämään huolta hänen palvelusväestään, antamaan heille ajallaan heidän ruokaosansa?"	42. Mutta Herra sanoi: kuka on uskollinen ja toimellinen perheenhaltija, jonka Herra asettaa perheensä päälle, oikialla ajalla määrättyä osaa antamaan.	12:42 HERra sanoi/ cuca on uscollinen ja toimellinen Perhenhaldia/ jonga hänen Herrans asetta perhens päälle/ oikialla ajalla tarpeita andaman?
12:43 Autuas se palvelija, jonka hänen herransa tullessaan havaitsee näin tekevän!	43. Autuas on se palvelia, jonka Herra tultuansa niin löytää tehneen.	12:43 Autuas on se palwelia/ jonga Herra tulduans näin löytä tehnen:
12:44 Totisesti minä sanon teille: hän asetta hänet kaiken omaisuutensa hoitajaksi.	44. Totisesti sanon minä teille: hän asetta hänen kaiken tavaransa päälle.	12:44 Totisest sanon minä teille: hän asetta hänen caiken tawarans päälle/ mitä hänellä on.
12:45 Mutta jos palvelija sanoo sydämessään: 'Herrani tulo viivästyy', ja rupeaa lyömään palvelijoita ja palvelijattaria sekä syömään ja juomaan ja päihdyttämään itseänsä,	45. Mutta jos palvelia sanoo sydämessänsä: minun Herrani viipyy tulemasta, ja rupee palkollisia hosumaan, ja syömään ja juomaan ja juopumaan,	12:45 Mutta jos se palwelia sano sydämesäns: minun Herran wijpy tulemast/ ja rupee palcollisia hosuman/ ja syömän ja juoman ja juopuman/

12:46 niin sen palvelijan herra tulee päivänä, jona hän ei odota, ja hetkenä, jota hän ei arvaa, ja hakkaa hänet kappaleiksi ja määrää hänelle saman osan kuin uskottomille.	46. Niin tulee palvelian herra sinä päivänä, jona ei hän luulekaan, ja sillä hetkellä, jota ei hän tiedä, ja eroittaa hänen, ja antaa hänelle osan uskottomain kanssa.	12:46 Nijn tule sen palwelian Herra sinä päiwänä/ jona ei hän luuleckan/ ja sillä hetkellä/ cuin ei hän tiedäckän/ ja leicka hänen cappaleixi/ ja pane hänen osans uscomattomain cansa.
12:47 Ja sitä palvelijaa, joka tiesi herransa tahdon, mutta ei tehnyt valmistuksia eikä toiminut hänen tahtonsa mukaan, rangaistaan monilla lyönneillä.	47. Mutta sen palvelian, joka tiesi Herransa tahdon, ja ei itsiänsä valmistanut eikä tehnyt hänen tahtonsa jälkeen, täytyy paljon haavoja kärsiä.	12:47 Mutta se palwelia joca tiesi Herrans tahdon/ ja ei idzens walmistanut eikä tehnyt hänen tahdons jälken/ hänen täyty paljo haawoja kärsiä.
12:48 Sitä taas, joka ei tiennyt, mutta teki semmoista, mikä lyönnejä ansaitsee, rangaistaan vain muutamilla lyönneillä. Sillä jokaiselta, jolle on paljon annettu, myös paljon vaaditaan; ja jolle on paljon uskottu, siltä sitä enemmän kysytään.	48. Joka taas ei tietänyt, ja kuitenkin teki haavain ansion, sen pitää vähemmän haavoja kärsimän; sillä kenelle paljo annettu on, siltä paljon etsitään, ja jonka haltuun paljo on annettu, sitä enempi anotaan.	12:48 Joca taas ei tiennyt/ ja cuitengin teki haawain ansion/ sen pitä vähemmän haawoja kärsimän: sillä kelle paljo annettu on/ hänen tacans paljo myös edzitän/ ja kelle paljo on haldun annettu/ sildä myös paljo kysytän.
12:49 Tulta minä olen tullut heittämään maan päälle; ja kuinka minä tahtoisinkaan, että se jo olisi syttynyt!	9. Minä tuli sytyttämään tulta maan päälle, ja mitä minä tahdon, vaan että se jo palais?	12:49 MINä tulin sytyttämän tulda maan päälle/ ja minä parammin tahtoisin että se jo palais/
12:50 Mutta minä olen kasteella kastettava, ja kuinka minä olenkaan ahdistettu, kunnes se on täytetty!	50. Mutta minun pitää kasteella kastettaman, ja kuinka minä ahdistetaan siihenasti että se täytetään?	12:50 Mutta minun pitä ennen Castella castettaman/ ja cuinga minä ikäwöidzen siihenasti että se täytetän?
12:51 Luuletteko, että minä olen tullut tuomaan maan päälle rauhaa? Ei, sanon minä teille, vaan eripuraisuutta.	51. Luuletteko, että minä tulin rauhaa lähettämään maan päälle? En, sanon minä teille, vaan eripuraisuutta.	12:51 Luulettaco että minä tulin rauha lähettämän maan päälle? En/ sanon minä: mutta eripuraisutta
12:52 Sillä tästedes riitautuu viisi samassa talossa keskenään, kolme joutuu riitaan kahta vastaan ja kaksi kolmea vastaan,	52. Sillä tästedes pitää viisi oleman eroitetut yhdessä huoneessa, kolme kahta vastaan ja kaksi kolmea vastaan.	12:52 Sillä tästedes pitä wijsi oleman eroitetut yhdesä huonesä/ colme cahta wastan/ ja caxi colme wastan.
12:53 isä poikaansa vastaan ja poika isäänsä vastaan, äiti tytärtänsä vastaan ja tytär äitiänsä vastaan, anoppi miniänsä vastaan ja miniä anoppiansa vastaan."	53. Isä eroitetaan poikaansa vastaan ja poika isää vastaan, äiti tytärtä vastaan ja tytär äitiä vastaan, anoppi miniänsä vastaan, miniä anoppiansa vastaan.	12:53 Isä eroitetan poicans wastan/ ja poica Isäns wastan/ äiti tytärtäns wastan/ ja tytär äitiäns wastan/ anoppi miniätäns wastan/ ja miniä anoppians wastan.
12:54 Ja hän sanoi myöskin kansalle: "Kun näette pilven nousevan lännestä, sanotte kohta: 'Tulee sade'; ja niin tuleekin.	54. Niin hän sanoi myös kansalle: kuin te näette pilven lännestä nousevan, niin te kohta sanotte: sade tulee; niin myös tuleekin.	12:54 Nijn hän sanoi myös Canssalle: cosca te näettä pilwen lännest nousewan/ nijn te cohta sanotta: sade tule/ ja nijn myös tulekin.
12:55 Ja kun näette etelätuulen puhaltavan, sanotte: 'Tulee helle'; ja niin tuleekin.	55. Ja kuin te näette etelän tuulevan, niin te sanotte: helle tulee; niin myös tuleekin.	12:55 Ja cosca te näettä etelän tuulewan/ nijn te sanotta: helle tule/ ja nijn myös tulekin.
12:56 Te ulkokullatut, maan ja taivaan muodon te osaatte arvioida; mutta kuinka ette arvioitse tätä aikaa?	56. Te ulkokullatut, maan ja taivaan muodon te taidatte koetella, miksi ette siis tätä aikaa koettele?	12:56 Te ulcocullatut/ Taiwan ja maan muodon te taidatte coetella/ mixette sijs tätä aica coettele?
12:57 Miksi ette jo itsestänne pääätä, mikä oikeata on?	57. Minkätähden siis ette myös itsestänne tuomitse, mikä oikia on?	12:57 Mingä tähden sijs et te idzestän duomidze mikä oikein on.

12:58 Kun kuljet riitapuolesi kanssa hallitusmiehen eteen, niin tee matkalla voitavasi päästäksesi hänestä sovussa eroon, ettei hän raastaisi sinua tuomarin eteen ja tuomari antaisi sinua oikeudenpalvelijalle, ja ettei oikeudenpalvelija heittäisi sinua vankeuteen.	58. Sillä kuin sinä menet riitaveljes kanssa esivallan eteen, niin pyydä tiellä hänestä päästä; ettei hän sinua tuomarin eteen vetäisi, ja tuomari antaisi sinua ylön pyövelille, ja pyöveli heittäisi sinun torniin.	12:58 Sillä cosca sinä menet rijtaveljes cansa Esiwallan eteen/ nijn pyydä tiellä hänestä päästä/ ettei hän sinua Duomarin eteen wedäis/ ja Duomar ylönannais sinua Böwelille/ ja Böweli heittä sinun tornijn.
12:59 Minä sanon sinulle: sieltä et pääse, ennenkuin maksat viimeisenkin rovon."	59. Minä sanon sinulle: et sinä sieltä ennen pääse ulos, kuin sinä viimeisen rovon maksat.	12:59 Minä sanon sinulle: et sinä siellä ennen ulospääse/ cuins wijmeisen Ropoin maxat.
13 LUKU	13 LUKU	XIII. Lucu .
13:1 Samaan aikaan oli saapuvilla muutamia, jotka kertoivat hänelle niistä galilealaisista, joiden veren Pilatus oli sekoittanut heidän uhriensa vereen.	1. Ja olivat muutamia sillä ajalla siinä, jotka ilmoittivat hänelle Galilealaisista, joiden veren Pilatus oli heidän uhriensa kanssa sekoittanut.	13:1 JA olit muutamia sillä ajalla sijinä/ jotca ilmoitit hänelle Galilealaisist/ joiden weren Pilatus oli heidän uhreins cansa secoittanut.
13:2 Niin Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Luuletteko, että nämä galilealaiset olivat syntisemmät kuin kaikki muut galilealaiset, koska he saivat kärsiä tämän?"	2. Ja Jesus vastasi ja sanoi heille: luuletteko, että nämät Galilealaiset olivat syntiset kaikkein Galilealaisten suhteen, että heidän senkaltaista täytyi kärsiä?	13:2 Ja Jesus wastais/ ja sanoi heille: luulettaco että nämät Galilealaiset olit syndiset caickein Galilealaisten suhten/ että heidän sencaltaista täydyi kärsiä?
13:3 Eivät olleet, sanon minä teille, mutta ellette tee parannusta, niin samoin te kaikki hukutte.	3. Ei suinkaan, sanon minä teille, vaan ellette paranna teitä, niin te kaikki niin hukkaan tulette.	13:3 Ei/ sanon minä: waan ellet te paranna teitän/ nijn te caicki näin huckan tuletta/
13:4 Taikka ne kahdeksantoista, jotka saivat surmansa, kun torni Siloassa kaatui heidän päällensä, luuletteko, että he olivat syyllisemmät kuin kaikki muut ihmiset, jotka Jerusalemissa asuvat?	4. Taikka luuletteko, että ne kahdeksantoistakymmentä, joiden päälle Siloan torni lankesi ja tappoi heidät, olivat vialliset kaikkein ihmisten suhteen, jotka Jerusalemissa asuvat?	13:4 Taicka luulettaco/ että ne cahdexantoistakymmendä/ joiden päälle Silohan Torni langeis ja tappoi/ olit wiilliset caickein ihmisten suhten/ cuin Jerusalemiss asuwat?
13:5 Eivät olleet, sanon minä teille, mutta ellette tee parannusta, niin samoin te kaikki hukutte."	5. Ei suinkaan, sanon minä teille, vaan ellette paranna teitä, niin te kaikki niin hukkaan tulette.	13:5 Ei/ sanon minä/ waan ellet te paranna teitän/ nijn te caicki näin huckan tuletta.
13:6 Ja hän puhui tämän vertauksen: "Eräällä miehellä oli viikunapuu istutettuna viinitarhassaan; ja hän tuli etsimään hedelmää siitä, mutta ei löytänyt.	6. Mutta hän sanoi tämän vertauksen: yhdellä oli fikunapuu, hänen viinamäesssänsä istutettu, ja hän tuli etsein hedelmää hänestä ja ei löytänyt.	13:6 SAnoi hän myös tämän wertauxen: yhdellä oli Ficunapuu/ hänen wijnamäesäns istutettu/ ja hän tuli ja edzei hedelmätä hänestä/ ja ei löytänyt.
13:7 Niin hän sanoi viinitarhurille: 'Katso, kolmena vuotena minä olen käynyt etsimässä hedelmää tästä viikunapuusta, mutta en ole löytänyt. Hakkaa se pois; mitä varten se vielä maata laihduttaa?'	7. Niin hän sanoi viinamäen rakentajalle: katso, minä olen kolme vuotta tullut ja etsinyt hedelmää tästä fikunapuusta, ja en löydä, hakkaa se pois: miksi se myös maata turmelee?	13:7 Nijn hän sanoi wijnamäen haldialle: cadzo/ jo minä olen colmetkin vuotta tullut/ ja edzinyt hedelmätä tästä ficunapuusta/ ja en ole löytänyt/ hacka händä pois/ mixi hän maata estä?

13:8 Mutta tämä vastasi ja sanoi hänelle: 'Herra, anna sen olla vielä tämä vuosi; sillä aikaa minä kuokin ja lannoitan maan sen ympäriltä.	8. Mutta hän vastasi ja sanoi hänelle: herra, anna hänen vielä tämä vuosi olla, niin kauvan kuin minä kaivan hänen ympärinsä ja sonnitan:	13:8 Mutta hän wastais/ ja sanoi hänelle: HERra/ salli hänen vielä tämä vuosi olla/ nijncauwan cuin minä caiwan ymbärins ja sonnitan hänen:
13:9 Ehkä se ensi vuonna tekee hedelmää; mutta jos ei, niin hakkaa se pois."	9. Jos hän sittekin hedelmän tekis; jollei, niin hakkaa se sitte pois.	13:9 Jos hän sijttekin hedelmöidzis: jollei/ nijn hacka händä sijtte pois.
13:10 Ja hän oli opettamassa eräässä synagoogassa sapattina.	10. Mutta hän opetti sabbatina yhdessä synagogassa,	13:10 JA hän opetti Sabbathina yhdes Synagogas:
13:11 Ja katso, siellä oli nainen, jossa oli ollut heikkouden henki kahdeksantoista vuotta, ja hän oli koukistunut ja täydelleen kykenemätön oikaisemaan itseänsä.	11. Ja katso, siellä oli vaimo, jolla oli sairauden henki kahdeksantoistakymmentä vuotta ollu, ja kävi kumarruksissa, eikä voinut ikänä itsiänsä ojentaa.	13:11 Ja cadzo/ siellä oli yxi vaimo/ jolla oli sairauden hengi cahdexan toistakymmendä vuotta ollut/ ja oli rammittu/ eikä voinut päätäns ylösnosta.
13:12 Hänet nähdessään Jeesus kutsui hänet luoksensa ja sanoi hänelle: "Nainen, sinä olet päässyt heikkoudestasi",	12. Mutta kuin Jeesus sen näki, kutsui hän hänen tykönsä ja sanoi hänelle: vaimo, sinä olet päässyt taudistas.	13:12 Mutta cosca Jeesus sen näki/ cudzui hän hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: vaimo/ ole wapa sinun taudistas.
13:13 ja pani kätensä hänen päälleen. Ja heti hän oikaisi itsensä suoraksi ja ylisti Jumalaa.	13. Ja hän pani kätensä hänen päällensä, ja kohta se ojensi ylös itsensä ja kiitti Jumalaa.	13:13 Ja hän pani kätens hänen päällens/ ja cohta se ojensi idzens ja kijtti Jumalata.
13:14 Mutta synagoogan esimies, joka närkästyi siitä, että Jeesus paransi sapattina, rupesi puhumaan ja sanoi kansalle: "Kuusi päivää on, joina tulee työtä tehdä; tulkaa siis niinä päivinä parannuttamaan itseänne, älkääkä sapatinpäivänä."	14. Niin vastasi synagogan päämies ja närkästyi, että Jeesus paransi sabbatina, ja sanoi kansalle: kuusi päivää ovat, joina sopii työtä tehdä; niinä te tulkaat ja antakaat teitä parantaa, ja ei sabbatin päivänä.	13:14 Nijn Synagogan Päämies närkästyi että Jeesus paransi Sabbathina/ ja sanoi Canssalle: cuusi päiwä owat joina sopi työtä tehdä/ nijnä te tulcat ja andacat teitän parata/ ja ei Sabbathina.
13:15 Mutta Herra vastasi hänelle ja sanoi: "Te ulkokullatut, eikö jokainen teistä sapattina päästä härkänsä tai aasiansa seimestä ja vie sitä juomaan?"	15. Niin vastasi häntä Herra ja sanoi: sinä ulkokullattu! eikö kukin teistä päästä nautansa eli aasiansa sabbatina seimestä ja johdata juomaan?"	13:15 Nijn wastais händä HERra/ ja sanoi: sinä ulcocullattu/ eikö cukin teistä päästä nautans eli Asians Sabbathina seimestä ja johdata juomalle?"
13:16 Ja tätä naista, joka on Aabrahamin tytär ja jota saatana on pitänyt sidottuna, katso, jo kahdeksantoista vuotta, tätäkö ei olisi pitänyt päästää siitä siteestä sapatinpäivänä?"	16. Eikö myös tämä Abrahamin tytär pitäisi sabbatina päästettämän tästä siteestä, jonka, katso, saatana on kahdeksantoistakymmentä vuotta sitonut?"	13:16 Eikö myös pitäis tämä Abrahamin tytär Sabbathina päästettämän tästä sitestä/ jolla Sathan on jo cahdexantoistakymmendä vuotta sitonut?"
13:17 Ja hänen näin sanoessaan kaikki hänen vastustajansa häpesivät, ja kaikki kansa iloitsi kaikista niistä ihmeellisistä teoista, joita hän teki.	17. Ja kuin hän näitä sanoi, niin häpesivät kaikki, jotka häntä vastaan olivat. Ja kaikki kansa iloitsi kaikista kunniallisista töistä, joita häneltä tehtiin.	13:17 Ja cuin hän näitä sanoi/ nijn häpeisit caicki jotca händä watan olit. Ja caicki Canssa iloidzi caikista cunnialisista töistä cuin häneldä tehtin.
13:18 Niin hän sanoi: "Minkä kaltainen on Jumalan valtakunta, ja mihin minä sen vertaisin?"	18. Niin hän sanoi: kenenkä vertainen on Jumalan valtakunta, ja kenenkä kaltaiseksi minä sen teen?"	13:18 NIjn hän sanoi: kenengä wertainen on Jumalan waldacunda/ ja kenengä caltaisexi minä sen teen?"
13:19 Se on sinapinsiemenen kaltainen, jonka mies otti ja kylvi puutarhaansa; ja se kasvoi, ja siitä tuli puu, ja taivaan linnut tekivät pesänsä sen oksille."	19. Se on sinapin siemenen vertainen, jonka ihminen otti ja kylvi yrttitarhaansa; ja se kasvoi ja tuli suureksi puuksi ja taivaan linnut tekivät pesänsä sen oksille.	13:19 Se on Sinapin siemenen wertainen/ jonga ihminen otti/ ja kylwi krydimaahans/ ja se caswoi ja tuli suurexi puuxi/ ja Taiwan linnut pesiwät sen oxisa.

13:20 Ja taas hän sanoi: "Mihin minä vertaisin Jumalan valtakunnan?"	20. Ja hän taas sanoi: kenenkä vertaiseksi minä Jumalan valtakunnan teen?	13:20 JA hän taas sanoi: kenengä wertaisexi minä Jumalan waldacunnan teen?
13:21 Se on hapatuksen kaltainen, jonka nainen otti ja sekoitti kolmeen vakalliseen jauhoja, kunnes kaikki happani."	21. Se on hapatuksen kaltainen, jonka vaimo otti, ja pani sen kolmeen jauhovakkaan, siihenasti kuin se kaikki happani.	13:21 Se on hapatuxen caldainen/ jonga yxi waimo otti/ ja pani sen colmen jauhowacan secan/ siihenasti cuin se caicki happani.
13:22 Ja hän vaelsi kaupungista kaupunkiin ja kylästä kylään ja opetti, kulkien Jerusalemiä kohti.	22. Ja hän vaelsi kaupunkien ja kyläin kautta opettain, ja matkusti Jerusalemiä päin.	13:22 Ja hän waelsi Caupungeita ja kyliä/ ja opetti/ ja matcusti Jerusalemi päin.
13:23 Ja joku kysyi häneltä: "Herra, onko niitä vähän, jotka pelastuvat?" Niin hän sanoi heille:	23. Niin sanoi yksi hänelle: Herra, vähäkö niitä on, jotka autuaaksi tulevat? Ja hän sanoi heille:	13:23 NIjn sanoi yxi hänelle: HERra/ wähäköstä nijtä on cuin autuaxi tulewat? 13:24 Hän sanoi heille:
13:24 "Kilvoitelkaa päästäksenne sisälle ahtaasta ovesta, sillä monet, sanon minä teille, koettavat päästä sisälle, mutta eivät voi.	24. Pyytäkää ahtaasta portista mennä sisälle, sillä monta on, sanon minä teille, jotka pyytävät mennä sisälle, ja ei taida.	Pyytäkät ahtasta portista mennä sisälle? sillä monda on (sanon minä teille) jotca pyytäwät mennä sisälle/ ja ei woi.
13:25 Sen jälkeen kuin perheenisäntä on noussut ja sulkenut oven ja te rupeatte seisomaan ulkona ja kolkuttamaan ovea sanoen: 'Herra, avaa meille', vastaa hän ja sanoo teille: 'En minä tunne teitä enkä tiedä, mistä te olette.'	25. Kuin perheenisäntä on noussut ja oven sulkenut, ja te rupeatte ulkona seisomaan ja oven päälle kolkuttamaan ja sanomaan: Herra, Herra, avaa meille! ja hän vastaa ja sanoo teille: en minä teitä tunne, kusta te olette;	13:25 Cosca Perhenisändä on nosnut ja owen sulkenut/ nijn teidän pitä ulkona seisoman/ ja owen päälle colcuttaman/ ja sanoman: Herra/ Herra/ awa meille: ja hän wasta ja sano teille: en minä teitä tunne/ custa te oletta.
13:26 Silloin te rupeatte sanomaan: 'Mehän söimme ja joimme sinun seurassasi, ja meidän kaduillamme sinä opetit.'	26. Niin te rupeatte sanomaan: me olemme syöneet ja juoneet sinun edessä, ja meidän kaduillamme sinä opetit.	13:26 Nijn te rupiatte sanoman: me olemma syönet ja juonet sinun edesäs/ ja catuilla sinä meitä opetit.
13:27 Mutta hän on lausuva: 'Minä sanon teille: en tiedä, mistä te olette. Menkää pois minun tyköäni, kaikki te vääryyden tekijät.'	27. Ja hän on sanova: minä sanon teille: en minä teitä tunne, kusta te olette; menkää pois minun tyköäni, kaikki te väärintekiät.	13:27 Ja hän on wastawa: minä sanon teille: en minä teitä tunne custa te oletta/ mengät pois minun tyköni caicki te pahantekiät.
13:28 Siellä on oleva itku ja hammasten kiristys, kun näette Aabrahamin ja Iisakin ja Jaakobin ja kaikkien profeettain olevan Jumalan valtakunnassa, mutta huomaatte itsenne heitetyiksi ulos.	28. Siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys, kuin te näette Abrahamin ja Isaakin ja Jakobin ja kaikki prophetat Jumalan valtakunnassa, mutta itsenne ajettavan ulos.	13:28 Siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys/ cosca te näettä Abrahamin ja Isaachin ja Jacobin/ ja caicki Prophetat Jumalan waldacunnas/ mutta teitänne ulosajettawan.
13:29 Ja tulijoita saapuu idästä ja lännestä ja pohjoisesta ja etelästä, ja he aterioitsevat Jumalan valtakunnassa.	29. Ja heidän pitää tuleman idästä ja lännestä, pohjoisesta ja etelästä, ja Jumalan valtakunnassa istuman.	13:29 Ja heidän pitä tuleman idäst ja lännest/ pohjaisest ja eteläst/ ja Jumalan waldacunnas istuman.
13:30 Ja katso, on viimeisiä, jotka tulevat ensimmäisiksi, ja on ensimmäisiä, jotka tulevat viimeisiksi."	30. Ja katso, ne ovat viimeiset, jotka tulevat ensimmäisiksi, ja ne ovat ensimmäiset, jotka tulevat viimeisiksi.	Ja cadzo/ ne owat wijmeiset/ jotca tulewat ensimmäisixi/ ja ne owat ensimmäiset/ jotca tulewat wijmeisixi.
13:31 Samalla hetkellä tuli hänen luoksensa muutamia fariseuksia, ja he sanoivat hänelle: "Lähde ja mene täältä pois, sillä Herodes tahtoo tappaa sinut."	31. Sinä päivänä tulivat muutamat Pharisealaiset ja sanoivat hänelle: lähde ulos ja mene täältä pois; sillä Herodes tahtoo sinua tappaa.	13:30 SINä päiwänä tulit muutamat Phariseuxist/ ja sanoit hänelle: riennä/ ja mene tääldä pois: sillä Herodes tahto sinua tappa.

13:32 Niin hän sanoi heille: "Menkää ja sanokaa sille ketulle: 'Katso, minä ajan ulos riivaajia ja parannan sairaita tänään ja huomenna, ja kolmantena päivänä minä pääsen määräni päähän.'	32. Ja hän sanoi heille: menkää ja sanokaat sille ketulle: katso, minä ajan ulos perkeleitä, ja parannan tänäpäpä ja huomenna, ja kolmantena päivänä minä lopetetaan.	13:31 Hän sanoi heille: mengät ja sanocat sille ketulle/ cadzo/ minä ulosajan Perkeleitä/ ja parannan tänäpäpä ja huomenna/ ja colmandena päiwänä minä lopetan.
13:33 Kuitenkin minun pitää vaeltaman tänään ja huomenna ja ylihuomenna, sillä ei sovi, että profeetta saa surmansa muualla kuin Jerusalemissa.	33. Kuitenkin pitää minun tänäpäpä ja huomenna ja toisena huomenna vaeltaman; sillä ei tapahdu, että propheta muualla hukataan kuin Jerusalemissa.	13:32 Cuitengin pitä minun tänäpäpä ja huomen ja sen huomenisen päiwän peräst waeldaman: sillä ei taida tapahtu/ että Propheta mualla hucatan/ cuin Jerusalemissa.
13:34 Jerusalem, Jerusalem, sinä, joka tapat profeetat ja kivität ne, jotka ovat sinun tykösi lähetetyt, kuinka usein minä olenkaan tahtonut koota sinun lapsesi, niinkuin kana kokoa poikansa siipiensä alle! Mutta te ette ole tahtoneet.	34. Jerusalem, Jerusalem, joka tapat prophetat ja kivität niitä, jotka sinun tykösi lähetetään, kuinka usein minä tahdoin koota sinun lapses, niinkuin kana kokoo poikansa siipiensä alle, ja ette tahtoneet?	13:33 Jerusalem/ Jerusalem/ joca tapat Prophetat/ ja kiwität heitä/ jotca sinun tygös lähetetän/ cuinga usein minä tahdoin coota sinun lapses nijncuin cana coco poicans sijpeins ala/ ja et te tahtonet?
13:35 Katso, 'teidän huoneenne on jäävä hyljätyksi.' Mutta minä sanon teille: te ette näe minua, ennenkuin se aika tulee, jolloin te sanotte: 'Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimeen.'	35. Katso, teidän huoneenne jätetään teille kylmille. Totisesti sanon minä teille: ei teidän pidä minua näkemän, siihenasti kuin se aika tulee, jona te sanotte: siunattu olkoon se, joka tulee Herran nimeen!	13:34 Cadzocat teidän huonen jätetän teille kylmille: sillä minä sanon teille: et te minua ennen näe/ cuin se aica tule cosca te sanotta: siunattu olcon se joca tule HERran nimeen.
14 LUKU	14 LUKU	XIV. Lucu .
14:1 Ja kun hän sapattina tuli erään fariseusten johtomiehen taloon aterialle, pitivät he häntä silmällä.	1. Ja tapahtui, että hän tuli yhden Pharisealaisten päämiehen huoneesen sabbatina rualle, ja he vartioitsivat häntä.	14:1 JA tapahdui/ että hän tuli yhden Phariseusten Päämiehen huonesen Sabbathina rualle: ja he wartioidzit händä.
14:2 Ja katso, siellä oli vesitautinen mies hänen edessään.	2. Ja katso, siinä oli vesitautinen ihminen hänen edessänsä.	14:2 Ja cadzo/ sijnä oli wesitautinen ihminen hänen edesäns.
14:3 Niin Jeesus rupesi puhumaan lainoppineille ja fariseuksille ja sanoi: "Onko luvallista parantaa sapattina, vai eikö?" Mutta he olivat vaihi.	3. Niin Jesus vastaten sanoi lainoppineille ja Pharisealaisille: sopiiko sabbatina parantaa? Niin he vaikenivat.	14:3 Ja Jesus sanoi Lainoppenuille ja Phariseuxille: sopico Sabbathina paranda? Nijn he waickenit.
14:4 Ja hän koski mieheen, paransi hänet ja laski menemään.	4. Mutta hän rupesi häneen, ja paransi hänen, ja pääsi menemään.	14:4 Mutta hän rupeis häneen/ ja paransi hänen ja päästi menemän.
14:5 Ja hän sanoi heille: "Jos joltakin teistä putoaa poika tai härkä kaivoon, eikö hän heti vedä sitä ylös sapatinpäivänäkin?"	5. Ja hän vastaten sanoi heille: kenenkä teistä nauta eli aasi putoo kaivoon, eikö hän kohta sabbatin päivänä häntä ota ylös?	14:5 Ja hän sanoi heille: jonga nauta eli Asi puto caiwoon/ eikö hän cohta Sabbathingan päiwänä händä ylösota?
14:6 Eivätkä he kyenneet vastaamaan tähän.	6. Ja ei he taitaneet häntä tähän vastata.	14:6 Ja ei he tainnet händä tähän wastata.
14:7 Ja huomattessaan, kuinka kutsutut valitsivat itselleen ensimmäisiä sijoja, hän puhui heille vertauksen ja sanoi heille:	7. Mutta hän sanoi vieraille vertauksen, koska hän ymmärsi, kuinka he valitsivat ylimmäisiä istuimia, sanoen heille:	14:7 MUtta hän sanoi wierahille wertauxen/ cosca hän ymmärsi cuinga he walidzit ylimmäisiä istuimita:

14:8 "Kun joku on kutsunut sinut häihin, älä asetu aterioimaan ensimmäiselle sijalle; sillä, jos hän on kutsunut jonkun sinua arvollisemman,	8. Kuinka joltakulta häihin kutsuttu olet, niin älä istu ylimmäiseen siaan, ettei joku kunniallisempi sinua ole häneltä kutsuttu,	14:8 Coscas joldaculda häihin cudzutan/ nijn älä ylimmäisexi istu/ ettei jocu cunnialisembi sinua ole häneldä cudzuttu:
14:9 niin hän, joka on sinut ja hänet kutsunut, ehkä tulee ja sanoo sinulle: 'Anna tälle sija', ja silloin sinä saat häveten siirtyä viimeiselle paikalle.	9. Ja tulee se, joka sinun ja hänen on kutsunut, ja sanoo sinulle: anna tälle siaa! ja niin sinä häpiällä menet alemma istumaan.	14:9 Ja nijn tule se joca sekä sinun että hänen on cudzunut/ ja sano sinulle: anna tälle sia: ja nijn sinä häpiällä menet alemma istuman.
14:10 Vaan kun olet kutsuttu, mene ja asetu viimeiselle sijalle, ja niin on se, joka on sinut kutsunut, sisään tullessaan sanova sinulle: 'Ystäväni, astu ylemmäksi.' Silloin tulee sinulle kunnia kaikkien pöytäkumppaniesi edessä.	10. Mutta kuin kutsuttu olet, niin mene ja istu alemmaiseen siaan, että se, joka sinun kutsunut on, tulis ja sanois sinulle: ystäväni, nouse ylemmä; silloin on sinulle kunnia niiden edessä, jotka ynnä kanssa atrioitsevat.	14:10 Mutta parammin coscas cudzuttu olet/ nijn mene ja istu alemmaiseen siaan/ että se joca sinun cudzunut on/ tulis ja sanois sinulle: ystävän/ nouse ylemmä/ silloin on sinulle cunnia nijldä/ jotca myös atrioidzewat.
14:11 Sillä jokainen, joka itsensä ylentää, alennetaan, ja joka itsensä alentaa, se ylennetään."	11. Sillä jokainen, joka itsensä ylentää, se alennetaan, ja joka itsensä alentaa, se ylennetään.	14:11 Sillä joca idzens ylöndä/ hän aletan: ja joca idzens alenda/ se ylötän.
14:12 Ja hän sanoi myös sille, joka oli hänet kutsunut: "Kun laitat päivälliset tai illalliset, älä kutsu ystäviäsi, älä veljiäsi, älä sukulaisasi äläkä rikkaita naapureita, etteivät hekin vuorostaan kutsuisi sinua, ja ettet sinä siten saisi maksua.	12. Mutta hän sanoi myös sille, joka hänen kutsunut oli: kuin päivällistä tai ehtoollista teet, niin älä kutsu ystäviäsi, eli veljiäsi, ei lankoja, taikka rikkaita kylänmiehiä: ettei he joskus sinua myös jälleen kutsu, ja sinulle maksa.	14:12 Sanoi hän myös sille/ joca hänen cudzunut oli: coscas päiwälist taicka ehtolist teet/ nijn älä cudzu ystäwitäs/ eli weljejäs/ ei langojas/ taicka rickaita kylänmiehiäs/ ettei he sinua taas wuoroin cudzu/ ja sinulle maxa.
14:13 Vaan kun laitat pidot, kutsu köyhiä, raajarikkoja, rampoja, sokeita;	13. Mutta kuin pidot teet, niin kutsut köyhiä, raajarikkoja, ontuvia, sokeita:	14:13 Mutta parammin coscas pidon teet/ nijn cudzu köyhiä/ sairaita/ onduwita/ ja sokeita:
14:14 niin sinä olet oleva autuas, koska he eivät voi maksaa sinulle; sillä sinulle maksetaan vanhurskasten ylösnousemuksessa."	14. Niin sinä olet autua; sillä ei heillä ole varaa sinulle maksaa, sillä sinulle pitää maksettaman vanhurskasten ylösnousemisessa.	14:14 Nijn sinä olet autuas: sillä ei heillä ole wara sinulle maxa/ mutta sinulle pitä maxettaman wanhurscasten ylösnousemises.
14:15 Tämän kuullessaan eräs pöytäkumppaneista sanoi hänelle: "Autuas se, joka saa olla aterialla Jumalan valtakunnassa!"	15. Mutta kuin yksi ynnä atrioitsevista nämät kuuli, sanoi hän hänelle: autuas on se, joka syö leipää Jumalan valtakunnassa.	14:15 MUtta cosca yxi nijstä ynnä atrioidzewist nämät cuuli/ sanoi hän hänelle: autuas on se joca syö leipä Jumalan waldacunnas.
14:16 Niin hän sanoi hänelle: "Eräs mies laittoi suuret illalliset ja kutsui monta.	16. Niin hän sanoi hänelle: yksi ihminen teki suuren ehtoollisen ja kutsui monta,	14:16 Nijn hän sanoi hänelle: ihminen oli walmistanut suuren Ehtolisen/ ja cudzui monda.
14:17 Ja illallisajan tullessa hän lähetti palvelijansa sanomaan kutsutuille: 'Tulkaa, sillä kaikki on jo valmiina.'	17. Ja lähetti palveliansa ehtoollisen hetkellä sanomaan kutsutuille: tulkaat, sillä kaikki ovat valmistetut.	14:17 Ja lähetti palwelians Ehtolisen hetkellä sanoman cudzutuille: tulcat/ sillä caicki owat walmistetut.
14:18 Mutta he rupesivat kaikki järjestään estelemään. Ensimmäinen sanoi hänelle: 'Minä ostin pellon, ja minun täytyy lähteä sitä katsomaan; pyydän sinua, pidä minut estettynä.'	18. Ja he rupesivat järjestänsä kaikki itseänsä estelemään: ensimmäinen sanoi hänelle: minä ostin pellon, ja minun pitää menemän sitä katsomaan: minä rukoilen sinua, sano minun esteeni.	14:18 Ja he rupeisit järjestäns caicki heitäns estelemän: ensimmäinen sanoi: minä ostin pellon/ ja minun pitä menemän sitä cadzoman/ minä rucoilen sinua/ sano minun esteni.

14:19 Toinen sanoi: 'Minä ostin viisi paria härkiä ja menen niitä koettelemaan; pyydän sinua, pidä minut estettynä.'	19. Ja toinen sanoi: minä ostin viisi paria härkiä, ja menen niitä koettelemaan: minä rukoilen sinua, sano minun esteeni.	14:19 Toinen sanoi: minä ostin wijsi paria härkiä/ ja menen niijtä coetteleman/ minä rucoilen sinua/ sano minun esteni
14:20 Vielä toinen sanoi: 'Minä otin vaimon, ja sentähden en voi tulla.'	20. Ja kolmas sanoi: minä olen emännän nainut, ja en taida sentähden tulla.	14:20 Colmas sanoi: minä olen emännän nainut/ ja en taida sentähden tulla.
14:21 Ja palvelija tuli takaisin ja ilmoitti herralleen tämän. Silloin isäntä vihastui ja sanoi palvelijalleen: 'Mene kiiruusti kaupungin kaduille ja kujille ja tuo köyhät ja raajarikot, sokeat ja rammatt tänne sisälle.'	21. Ja kuin se palvelia tuli, sanoi hän nämät herrallensa. Silloin perheenisäntä vihastui ja sanoi palveliallensa: mene nopiasti kaupungin kaduille ja kujille ja saata tänne vaivaiset ja raajarikot, ontuvat ja sokiät.	Ja palwelia palais/ ja sanoi caicki nämät Herrallens. 14:21 NIjn perhen isändä wihastui/ ja sanoi palweliallens: mene nopiast Caupungin catuille ja cujille/ ja saata tänne waiwaiset ja sairat/ onduwat ja sokiät.
14:22 Ja palvelija sanoi: 'Herra, on tehty, minkä käskit, ja vielä on tilaa.'	22. Ja palvelia sanoi: herra, minä olen tehnyt niinkuin sinä käskit, ja vielä nyt siaa on.	14:22 Ja palwelia sanoi: Herra/ minä olen tehnyt nijncuins käskit/ ja wielä nyt sia on.
14:23 Niin Herra sanoi palvelijalle: 'Mene teille ja aitovierille ja pakota heitä tulemaan sisälle, että minun taloni täyttyisi;	23. Ja herra sanoi palvelialle: men maanteille ja aidoille, ja waadi heitä sisälle tulemaan, että minun huoneeni täytettäisiin.	14:23 Herra sanoi palwelialle: mene maan teille ja aidoille/ ja waadi heitä tuleman/ että minun huoneni täytetäisin.
14:24 sillä minä sanon teille, ettei yksikään niistä miehistä, jotka olivat kutsutut, ole maistava minun illallisiani."	24. Sillä minä sanon teille, ettei yksikään niistä miehistä, jotka kutsuttiin, pidä maistaman minun ehtoollistani.	14:24 Mutta minä sanon teille: ettei yxikän nijstä miehistä cuin cudzuttin/ pidä maistaman minun Ehtolistani.
14:25 Ja hänen mukanaan kulki paljon kansaa; ja hän kääntyi ja sanoi heille:	25. Niin vaelsi paljo väkeä hänen kanssansa, ja hän kääntyi ja sanoi heille:	14:25 NIjn waelsi paljo wäke hänen cansans/ ja hän käänsi hänens/ ja sanoi heille:
14:26 "Jos joku tulee minun tyköni eikä vihaa isäänsä ja äitiänsä ja vaimoan ja lapsiaan ja veljiään ja sisariaan, vieläpä omaa elämänsäkin, hän ei voi olla minun opetuslapseni.	26. Jos joku tulee minun tyköni, ja ei vihaa isäänsä ja äitiänsä, ja emäntäänsä ja lapsiansa, ja veljiänsä ja sisariansa, ja päälliseksi omaa henkeänsä, ei se taida olla minun opetuslapseni.	14:26 Jos jocu tule minun tygöni ja ei wiha Isäns/ äitiäns/ emändätäns/ lapsians/ weljejäns/ sisaritans/ ja päälisexi oma hengens/ ei se taida olla minun Opetuslapseni.
14:27 Ja joka ei kanna ristiänsä ja seuraa minua, se ei voi olla minun opetuslapseni.	27. Ja joka ei kanna ristiänsä ja seuraa minua, ei se taida olla minun opetuslapseni.	14:27 Ja joca ei canna ristiäns ja seura minua/ ei se taida myös olla minun Opetuslapseni.
14:28 Sillä jos joku teistä tahtoo rakentaa tornin, eikä hän ensin istu laskemaan kustannuksia, nähdäkseen, onko hänellä varoja rakentaa se valmiiksi,	28. Sillä kuka teistä on, joka tahtoo tornia rakentaa; eikä hän ennen istu ja laske kulutusta, jos hänellä on varaa sitä täyttää?	14:28 Sillä cuca teistä on joca tahto Tornia raketa/ ja ei ennen laske culutusta/ jos hänellä on wara sitä täyttä?
14:29 etteivät, kun hän on pannut perustuksen, mutta ei kykene saamaan rakennusta valmiiksi, kaikki, jotka sen näkevät, rupeaisi pilkkaamaan häntä	29. Ettei, kuin hän perustuksen laskenut on, ja ei voi sitä täyttää, kaikki, jotka sen näkevät, rupee pilkkaamaan häntä,	14:29 Ettei hän/ cosca hän perustuxen laskenut on ja ei woi täyttä/ tule caickein nijden pilcaxi jotca sen näkewät/ ja sanowat:
14:30 sanoen: 'Tuo mies ryhtyi rakentamaan, mutta ei kyennyt saamaan valmiiksi'?	30. Sanoen: tämä ihminen rupesi rakentamaan, ja ei voinut täyttää.	14:30 Tämä ihminen rupeis rakendaman ja ei woinut täyttä.

14:31 Tahi jos joku kuningas tahtoo lähteä sotimaan toista kuningasta vastaan, eikö hän ensin istu ja pidä neuvoa, kykeneekö hän kymmenellä tuhannella kohtaamaan sitä, joka tulee häntä vastaan kahdellakymmenellä tuhannella?	31. Taikka kuka kuningas tahtoo mennä sotimaan toista kuningasta vastaan; eikö hän ennen istu ja ajattele, jos hän voi kymmenellä tuhannella kohdata sen, joka häntä vastaan tulee kahdellakymmenellä tuhannella?	14:31 Taicka cuca Cuningas tahto mennä sotiman toista Cuningasta wastaan/ eikö hän ennen ajattele/ jos hän woi kymmenellä tuhannella cohdata sen joca händä wastaan tule cahdella kymmenellä tuhannella?
14:32 Ja ellei kykene, niin hän, toisen vielä ollessa kaukana, lähettää hänen luoksensa lähettiläät hieromaan rauhaa.	32. Muutoin, kuin hän vielä kaukana on, niin hän lähettää hänelle sanan ja rukoilee rauhaa.	14:32 Muutoin/ cosca hän wielä caucana on/ nijn hän lähettä hänelle sanan/ ja rucoile rauha.
14:33 Niin ei myös teistä yksikään, joka ei luovu kaikesta, mitä hänellä on, voi olla minun opetuslapseni.	33. Niin siis jokainen teistä, joka ei luovu kaikesta mitä hänellä on, ei se taida olla minun opetuslapseni.	14:33 Nijn myös jocainen teistä joca ei luowu caikista cuin hänellä on/ ei se taida olla minun Opetuslapseni.
14:34 Suola on hyvä; mutta jos suolakin käy mauttomaksi, millä se saadaan suolaiseksi?	34. Suola on hyvä; mutta jos suola tulee mauttomaksi, milläs sitte suolataan?	14:34 SUola on idzestäns hywä/ mutta jos suola tule mauttomaxi/ milläst sijtte suolatan?
14:35 Ei se kelpaa maahan eikä lantaan; se heitetään pois. Jolla on korvat kuulla, se kuulkoon!"	35. Ei se maahan eikä sontoan ole sovelias: he heittävät sen pois. Jolla on korvat kuulla, se kuulkaan.	14:35 Ei se maasa/ eikä sonnasa ole tarpellinen/ mutta poisheitetän. Jolla on corwat cuulla/ se cuulcan.
15 LUKU	15 LUKU	XV. Lucu .
15:1 Ja kaikki publikaanit ja syntiset tulivat hänen tykönsä kuulemaan häntä.	1. Mutta hänen tykönsä tulivat kaikki Publikaanit ja syntiset, kuulemaan häntä.	15:1 JA hänen tygöns tulit caicki Publicaanit ja syndiset/ cuuleman händä.
15:2 Mutta fariseukset ja kirjanoppineet nurisivat ja sanoivat: "Tämä ottaa vastaan syntisiä ja syö heidän kanssaan."	2. Ja Pharisealaiset ja kirjanoppineet napisivat ja sanoivat: tämä syntisiä vastaan ottaa ja syö heidän kanssansa.	15:2 Nijn Phariseuxet ja Kirjanoppenet napsit ja sanoit: tämä syndisiä wastaanotta/ ja syö heidän cansans.
15:3 Niin hän puhui heille tämän vertauksen sanoen:	3. Niin hän sanoi heille tämän vertauksen, sanoen:	15:3 Nijn hän sanoi heille tämän wertauxen/ sanoden:
15:4 "Jos jollakin teistä on sata lammasta ja hän kadottaa yhden niistä, eikö hän jätä niitä yhdeksääkymmentä yhdeksää erämaahan ja mene etsimään kadonnutta, kunnes hän sen löytää?	4. Kuka on teistä se ihminen, jolla on sata lammasta, ja jos hän yhden niistä kadottaa, eikö hän jätä yhdeksänkymmentä ja yhdeksän korpeen, ja mene sen jälkeen, joka kadonnut on, siihenasti että hän sen löytää?	15:4 Cuca on teistä se ihminen/ jolla on sata lammasta/ ja jos hän yhdengin nijstä cadotta/ eikö hän jätä yhdexänkymmendä ja yhdexän corpeen/ ja mene sen jälken joca cadonnut on/ sijhenasti että hän sen löytä?
15:5 Ja löydettyään hän panee sen hartioillensa iloiten.	5. Ja kuin hän sen löytää, niin hän panee sen olallensa, iloiten.	15:5 Ja cuin hän sen löytä/ nijn hän pane sen olallens/ iloiten.
15:6 Ja kun hän tulee kotiin, kutsuu hän kokoon ystävänsä ja naapurinsa ja sanoo heille: 'Iloitkaa minun kanssani, sillä minä löysin lampaani, joka oli kadonnut.'	6. Ja kuin hän tulee kotiansa, niin hän kutsuu kokoon ystävänsä ja kylänsä miehet, ja sanoo heille: iloitkaat minun kanssani: sillä minä löysin lampaani, joka kadonnut oli.	15:6 Ja cosca hän tule cotians/ nijn hän cocon cudzu ystäwäns ja kylänsmiehet/ ja sano heille: iloitcat minun cansani: sillä minä löysin minun lambani joca cadonnut oli.

15:7 Minä sanon teille: samoin on ilo taivaassa suurempi yhdestä syntisestä, joka tekee parannuksen, kuin yhdeksästäkymmenestä yhdeksästä vanhurskaasta, jotka eivät parannusta tarvitse.	7. Minä sanon teille: niin pitää ilo oleman taivaassa yhdestä syntisestä, joka itsensä parantaa, enemmän kuin yhdeksästäkymmenestä ja yhdeksästä hurskaasta, jotka ei parannusta tarvitse.	15:7 Minä sanon teille: nijn myös ilo pitä oleman Taiwas yhdest syndisest/ joca hänens paranda/ enämmin cuin yhdeksästkyymmenest ja yhdeksäst hurscast/ jotca ei parannusta tarwidze.
15:8 Tahi jos jollakin naisella on kymmenen hopearahaa ja hän kadottaa yhden niistä, eikö hän sytytä lamppua ja lakaise huonetta ja etsi visusti, kunnes hän sen löytää?	8. Taikka kuka vaimo on, jolla on kymmenen penninkiä, jos hän yhden niistä kadottaa, eikö hän sytytä kynttilää, ja lakaise huonetta, ja etsi visusti niinkauvan kuin hän sen löytää?	15:8 Taicka cuca waimo on/ jolla on kymmenen penningitä/ jos hän yhdengin nijstä cadotta/ eikö hän sytytä kyntilätä/ ja lacaise huonehta/ ja edzi wisust nijncauwan cuin hän sen löytä?
15:9 Ja löydettyään hän kutsuu kokoon ystävättärensä ja naapurinaiset ja sanoo: 'Iloitkaa minun kanssani, sillä minä löysin rahan, jonka olin kadottanut.'	9. Ja kuin hän sen löytänyt on, kutsuu hän kokoon ystävänsä ja kylänsä vaimot, ja sanoo: iloitkaat minun kanssani; sillä minä löysin penninkini, jonka minä kadotin.	15:9 Ja cosca hän sen löytänyt on/ cocon cudzu hän ystäwäns ja kylänswaimot/ ja sano: iloitcat minun cansani: sillä minä löysin penningini/ jonga minä cadotin.
15:10 Niin myös, sanon minä teille, on ilo Jumalan enkeleillä yhdestä syntisestä, joka tekee parannuksen."	10. Niin myös, sanon minä teille, pitää ilo oleman Jumalan enkeleillä yhdestä syntisestä, joka itsensä parantaa.	15:10 Nijn myös/ sanon minä teille/ pitä ilo oleman Jumalan Engeleillä yhdest syndisest/ joca hänens paranda.
15:11 Vielä hän sanoi: "Eräällä miehellä oli kaksi poikaa.	11. Ja hän sanoi: yhdellä miehellä oli kaksi poikaa,	15:11 JA hän sanoi: yhdellä miehellä oli caxi poica:
15:12 Ja nuorempi heistä sanoi isälleen: 'Isä, anna minulle se osa tavaroista, mikä minulle on tuleva.' Niin hän jakoi heille omaisuutensa.	12. Ja nuorempi heistä sanoi isällensä: isä, anna minulle osa tavarasta, joka minulle tulee. Ja hän jakoi heille tavarän.	15:12 Ja nuorembi sanoi Isällens: Isä/ anna minulle osa tawarast cuin minun tule.
15:13 Eikä kulunut montakaan päivää, niin nuorempi poika kokosi kaiken omansa ja matkusti pois kaukaiseen maahan; ja siellä hän hävitti tavaransa eläen irستاasti.	13. Ja ei kauvan sen jälkeen, kuin nuorempi poika oli kaikki koonnut, meni hän kaukaiselle maakunnalle, ja hukkasi siellä tavaransa irstaisuudessa.	15:13 Ja hän jacoï heille tawaran. Ja ei cauwan sen jälken/ cosca nuorembi poica oli caicki coonnut/ meni hän caucaiselle maacunnalle ja huckais siellä caiken tawarans ylön syömises.
15:14 Mutta kun hän oli kaikki tuhlannut, tuli kova nälkä koko siihen maahan, ja hän alkoi kärsiä puutetta.	14. Mutta kuin hän kaikki oli tuhlannut, niin tuli suuri nälkä kaikkeen siihen maakuntaan; ja hän rupesi hätääntymään,	15:14 Cosca hän caicki oli tuhlannut/ nijn tuli suuri nälkä caicken sijhen maacundan/ ja hän rupeis hätäyndymän.
15:15 Ja hän meni ja yhtyi erääseen sen maan kansalaiseen, ja tämä lähetti hänet tiluksilleen kaitsemaan sikoja.	15. Ja meni pois ja suostui yhteen sen maakunnan kauppamieheen, joka hänen lähetti maakyliinsä kaitsemaan sikojansa.	15:15 Ja poismeni/ ja suostui yhten sen maacunnan cauppamiehen/ joca hänen lähetti pellollens caidzeman sicojans.
15:16 Ja hän halusi täyttää vatsansa niillä palkohedelmillä, joita siat söivät, mutta niitäkään ei kukaan hänelle antanut.	16. Ja hän pyysi vatsaansa ravalla täyttää, jota siat söivät, ja ei kenkään hänelle sitäkään antanut.	15:16 Ja hän pyysi wadzans rawalla täyttä/ jota siat söit/ ja ei kengän hänelle sitäkän andanut.
15:17 Niin hän meni itseensä ja sanoi: 'Kuinka monella minun isäni palkkalisella on yltäkyllin leipää, mutta minä kuolen täällä nälkään!	17. Mutta kuin hän mielensä malttoi, sanoi hän: kuinka monella minun isäni palkollisella on kyllä leipää, ja minä kuolen nälkään!	15:17 Nijn hän ajatteli idzelläns/ ja sanoi: cuinga monella minun Isäni palcollisella on kyllä leipä/ ja minä cuolen nälkän?
15:18 Minä nousen ja menen isäni tykö ja sanon hänelle: Isä, minä olen tehnyt syntiä taivasta vastaan ja sinun edessäsi	18. Minä nousen ja käyn minun isäni tykö ja sanon hänelle: isä, minä olen syntiä tehnyt taivasta vastaan ja sinun edessäs,	15:18 Minä nousen/ ja käyn minun Isäni tygö/ ja sanon hänelle: Isä/ minä olen syndiä tehnyt Taiwan ja sinun edesäs:

15:19 enkä enää ansaitse, että minua sinun pojaksesi kutsutaan; tee minut yhdeksi palkkalaisistasi.'	19. Ja en ole silleen mahdollinen sinun pojaksesi kutsuttaa: tee minua niinkuin yhden palkollisistas.	15:19 Ja en ole silleen mahdollinen sinun pojaksesi kutsuttaa/ tee minulle niinkuin yhdelle sinun palkollisistas.
15:20 Ja hän nousi ja meni isänsä tykö. Mutta kun hän vielä oli kaukana, näki hänen isänsä hänet ja armahti häntä, juoksi häntä vastaan ja lankesi hänen kaulaansa ja suuteli häntä hellästi.	20. Ja hän nousi ja tuli isänsä tykö. Mutta kuin hän vielä taampana oli, näki hänen isänsä hänen, ja armahti hänen päällensä, ja juosten lankesi hänen kaulaansa, ja suuta antoi hänen.	Ja hän nousi/ ja tuli Isänsä tykö. 15:20 Cosca hän vielä taambana oli/ näki hänen Isänsä hänen/ ja armahti hänen päällensä/ juoksi ja langeis hänen caulaans/ ja suuta andoi hänelle.
15:21 Mutta poika sanoi hänelle: 'Isä, minä olen tehnyt syntiä taivasta vastaan ja sinun edessäsi enkä enää ansaitse, että minua sinun pojaksesi kutsutaan.'	21. Mutta poika sanoi hänelle: isä, minä olen syntiä tehnyt taivasta vastaan ja sinun edessäsi, ja en ole mahdollinen tästedes sinun pojaksesi kutsuttaa.	15:21 Nijn sanoi poika: Isä/ minä olen syndiä tehnyt Taiwan ja sinun edessäsi/ ja en ole mahdollinen tästedes sinun pojaksesi kutsuttaa.
15:22 Silloin isä sanoi palvelijoilleen: 'Tuokaa pian parhaat vaatteet ja puukekaa hänet niihin, ja pankaa sormus hänen sormeensa ja kengät hänen jalkaansa;	22. Niin sanoi isä palvelioilleen: tuokaat tänne ne parhaat vaatteet, ja puukekaa hänen yllensä, ja antakaat sormus hänen käteensä, ja kengät hänen jalkoihinsa,	15:22 Nijn sanoi Isä palvelioilleen/ tuocat tänne parhat waattet/ ja puettacat hänen päällensä/ ja andacat sormus hänen käteensä/ ja kengät hänen jalcoihinsa/
15:23 ja noutakaa syötetty vasikka ja teurastakaa. Ja syökäämme ja pitäkäämme iloa,	23. Ja tuokaat syötetty vasikka, ja tappakaat se, ja syökäämme ja riemuitkaamme;	15:23 Ja tuocat se syötetty wasicka/ ja tappacat/ syökäm/ riemuitcam:
15:24 sillä tämä minun poikani oli kuollut ja virkosi eloon, hän oli kadonnut ja on jälleen löytynyt.' Ja he rupesivat iloa pitämään.	24. Sillä tämä minun poikani oli kuollut, ja virkosi jälleen: hän oli kadonnut, ja on taas löydetty; ja rupesivat riemuitsemaan.	15:24 Sillä tämä minun poican oli cuollut/ ja wircois jälleens/ hän oli cadonnut/ ja on taas löytyt: Ja he rupeisit riemuidzeman.
15:25 Mutta hänen vanhempi poikansa oli pellolla. Ja kun hän tuli ja lähestyi kotia, kuuli hän laulun ja karkelon.	25. Mutta hänen vanhempi poikansa oli pellolla, ja kuin hän tuli ja huonetta lähestyi, kuuli hän laulun ja hyyt.	15:25 Mutta hänen vanhemi poicans oli pellolla. Ja cuin hän tuli/ ja huonetta lähestyi/ cuuli hän laulun ja dantzit.
15:26 Ja hän kutsui luoksensa yhden palvelijoista ja tiedusteli, mitä se oli.	26. Niin hän kutsui yhden palvelioistansa ja kysyi: mikä se on?	15:26 Nijn hän cudzui yhden palvelioistans ja kysyi/ mikä se on?
15:27 Tämä sanoi hänelle: 'Sinun veljesi on tullut, ja isäsi teurastutti syötetyn vasikan, kun sai hänet terveenä takaisin.'	27. Niin se sanoi hänelle: sinun veljes tuli, ja isäs antoi tappa syötetyn vasikan, että hän sai hänen terveenä jälleen.	15:27 Hän sanoi hänelle: sinun weljes tuli/ ja Isäs andoi tappa sen syötetyn wasican/ että hän sai hänen terwenä jälleens.
15:28 Niin hän vihastui eikä tahtonut mennä sisälle; mutta hänen isänsä tuli ulos ja puhutteli häntä leppeästi.	28. Niin hän vihastui eikä tahtonut mennä sisälle; hänen isänsä meni siis ulos, ja neuvoi häntä.	15:28 Nijn hän wihastui/ eikä tahtonut sisälle mennä. Ja hänen Isänsä meni ulos/ ja rucoili händä.
15:29 Mutta hän vastasi ja sanoi isälleen: 'Katso, niin monta vuotta minä olen sinua palvellut enkä ole milloinkaan sinun käskyäsi laiminlyönyt, ja kuitenkin et ole minulle koskaan antanut vohlaakaan, pitääkseni iloa ystäväieni kanssa.	29. Mutta hän vastasi ja sanoi isällensä: katso, niin monta vuotta minä palvelen sinua, ja en ole koskaan sinun käskyäsi käynyt ylitse, ja et sinä ole minulle vohlaakaan antanut, riemuitakseni ystäväini kanssa.	15:29 Mutta hän wastais/ ja sanoi Isällensä: cadzo/ nijn monda vuotta minä palwelen sinua/ ja en ole coscan sinun käskyäsi ylidzekäynyt/ ja et sinä ole minulle wohlacan andanut/ riemuitaxeni ystäwäni cansa.
15:30 Mutta kun tämä sinun poikasi tuli, joka on tuhlannut sinun omaisuutesi porttojen kanssa, niin hänelle sinä teurastit syötetyn vasikan.'	30. Mutta että tämä sinun poikas tuli, joka tavaransa on tuhlannut porttoin kanssa, tapoit sinä hänelle syötetyn vasikan.	15:30 Mutta nyt/ että tämä sinun poicas tuli/ joca hänen tawarans on tuhlannut porttoin cansa/ tapoit sinä hänelle sen syötetyn wasican.

15:31 Niin hän sanoi hänelle: 'Poikani, sinä olet aina minun tykönäni, ja kaikki, mikä on minun omaani, on sinun.'	31. Mutta hän sanoi hänelle: poikani! sinä olet aina minun tykönäni, ja kaikki mitä minun on, se on sinun.	15:31 Nijn sanoi hän hänelle: poican/ sinä olet aina minun tykönäni/ ja caicki mitä minun on/ se on sinun.
15:32 Mutta pitihän nyt riemuita ja iloita, sillä tämä sinun veljesi oli kuollut ja virkosi eloon, hän oli kadonnut ja on jälleen löytynyt."	32. Niin piti sinunkin riemuitseman ja iloitseman; sillä tämä sinun veljes oli kuollut ja virkosi jälleen, hän oli kadonnut ja on taas löydetty.	15:32 Nijn pidäis sinungin riemuidzeman ja iloidzeman: sillä tämä sinun weljes oli cuollut/ ja wircois jäl lens/ hän oli cadonnut/ ja on taas löytyy.
16 LUKU	16 LUKU	XVI. Lucu .
16:1 Ja hän puhui myös opetuslapsilleen: "Oli rikas mies, jolla oli huoneenhaltija, ja hänelle kanneltiin, että tämä hävitti hänen omaisuuttansa.	1. Mutta hän sanoi myöskin opetuslapsillensa: oli rikas mies, jolla oli huoneenhaltia, ja hänen edessänsä kannettiin hänen päällensä, että hän oli hukuttanut hänen hyvytensä.	16:1 SAnoi hän myös Opetuslapsillens: oli yxi ricas mies/ jolla oli huonenhaldia/ ja hänen edesäns cannettin/ että hän oli hucuttanut hänen hywydens.
16:2 Ja hän kutsui hänet eteensä ja sanoi hänelle: 'Mitä minä kuulenkaan sinusta? Tee tili huoneenhallituksestasi; sillä sinä et saa enää minun huonettani hallita.'	2. Ja hän kutsui hänen ja sanoi hänelle: miksi minä sinusta sen kuulen? tee luku hallituksestas; sillä et sinä saa tästedes hallita.	16:2 Ja hän cudzui hänen/ ja sanoi hänelle: mixi minä sinusta sen cuulen? tee lucu hallituswirastas: sillä et sinä saa tästedes hallita.
16:3 Niin huoneenhaltija sanoi mielessään: 'Mitä minä teen, kun isäntäni ottaa minulta pois huoneenhallituksen? Kaivaa minä en jaksa, kerjuuta häpeän.	3. Niin huoneenhaltia sanoi itsellensä: mitä minä teen, sillä minun herrani ottaa minulta pois hallituksen? en minä voi kaivaa, häpeän minä kerjätä.	16:3 Nijn huonenhaldia sanoi idzelläns: mitä minä teen? Sillä minun Herran otta minulda pois wiran/ en minä woi caiwa/ häpen minä kerjätä.
16:4 Minä tiedän, mitä teen, että ottaisivat minut taloihinsa, kun minut pannaan pois huoneenhallituksesta.'	4. Minä tiedän, mitä minä teen, että kuin minä viralta pannaan pois, niin he korjaavat minun huoneesensa.	16:4 Minä tiedän mitä minä teen: cosca minä wiralda poispannan/ nijn he corjawat minun heidän huonesens.
16:5 Ja hän kutsui luoksensa jokaisen herransa velallisista ja sanoi ensimmäiselle: 'Paljonko sinä olet velkaa minun herralleni?'	5. Ja hän kutsui tykönsä kaikki herransa velvolliset ja sanoi ensimmäiselle: kuinka paljo sinä olet minun herralleni velkaa?	16:5 Ja hän cudzui tygöns caicki Herrans welgolliset/ ja sanoi ensimmäiselle: cuinga paljo sinä olet minun Herralleni welca?
16:6 Tämä sanoi: 'Sata astiaa öljyä.' Niin hän sanoi hänelle: 'Tässä on velkakirjasi, istu ja kirjoita pian viisikymmentä.'	6. Mutta se sanoi: sata tynnyriä öljyä. Ja hän sanoi hänelle: ota kirjas ja istu pian, ja kirjoita viisikymmentä.	16:6 Se sanoi/ sata tynnyritä Öljyä. Hän sanoi hänelle: Ota kirjas ja istu pian/ ja kirjoita wijsikymmendä.
16:7 Sitten hän sanoi toiselle: 'Entä sinä, paljonko sinä olet velkaa?' Tämä sanoi: 'Sata tynnyriä nisuja.' Hän sanoi hänelle: 'Tässä on velkakirjasi, kirjoita kahdeksankymmentä.'	7. Sitte hän sanoi toiselle: kuinka paljon sinä olet velkaa? ja se sanoi: sata puntaa nisuja. Hän sanoi hänelle: ota kirjas ja kirjoita kahdeksankymmentä.	16:7 Sijtte hän sanoi toiselle paljoco sinä olet welca? Hän sanoi: sata punda nisuja. Hän sanoi hänelle: ota kirjas/ ja kirjoita cahdexankymmendä.
16:8 Ja herra kehui väärää huoneenhaltijaa siitä, että hän oli menetellyt ovelasti. Sillä tämän maailman lapset ovat omaa sukukuntaansa kohtaan ovelampia kuin valkeuden lapset.	8. Ja herra kiitti väärää huoneenhaltiata, että hän toimellisesti teki; sillä tämän maailman lapset ovat toimellisemmat kuin valkeuden lapset heidän sukukunnassansa.	16:8 Ja Herra kijtti sitä wäärä huonenhaldiata/ että hän toimellisest teki: sillä tämän mailman lapset owat toimellisemmat cuin walkeuden lapset/ heidän sugusans.

16:9 Ja minä sanon teille: tehkää itsellenne ystäviä väärällä mammonalla, että he, kun se loppuu, ottaisivat teidät läisiin majoihin.	9. Ja minä myös sanon teille: tehkää teillenne ystäviä väärästä mammonasta, että kuin te tarvitsette, niin he korjaavat teitä ijankaikkisiin majoihin.	16:9 Ja minä myös sanon teille: tehkät teillen ystäwitä wäärästä Mammonasta/ että cosca te tarwidzetta/ nijn he corjawat teitä ijancaickisijn majoihin.
16:10 Joka vähimmässä on uskollinen, on paljossakin uskollinen, ja joka vähimmässä on väärä, on paljossakin väärä.	10. Joka vähemmässä on uskollinen, se on myös paljossa uskollinen, ja joka vähemmässä on väärä, se on myös paljossa petollinen.	16:10 Joca wähemmäs on uscollinen/ hän on myös paljos uscollinen/ ja joca wähemmäs on wäärä/ se myös paljos on petollinen.
16:11 Jos siis ette ole olleet uskolliset väärässä mammonassa, kuka teille uskoo sitä, mikä oikeata on?	11. Jollette siis ole olleet uskolliset väärässä mammonassa, kuka teille sitä uskoo, mikä oikia on?	16:11 Jollet te sijs ollet uscolliset sijnä wääräs Mammonas/ cuca teille sitä usco cuin totinen on?
16:12 Ja jos ette ole olleet uskolliset siinä, mikä on toisen omaa, kuka teille antaa sitä, mikä teidän omaanne on?	12. Ja ellette ole olleet toisen omassa uskolliset, kuka teille antaa sen, mikä teidän omanne on?	16:12 Ja ellet te ole toisen omas uscolliset/ cuca teille anda sen cuin teidän oman on?
16:13 Ei kukaan palvelija voi palvella kahta herraa; sillä hän on joko tätä vihaava ja toista rakastava, taikka tähän liittyvä ja toista halveksiva. Ette voi palvella Jumalaa ja mammonaa."	13. Ei yksikään palvelia taida kahta herraa palvella; sillä taikka hän yhtä vihaa ja toista rakastaa, eli yhdessä hän kiinni riippuu ja toisen katsoo yön. Ette taida palvella Jumalaa ja mammonaa.	16:13 Ei yxikän palwelia taida cahta Herra palwella/ sillä taicka hän yhtä wiha/ ja toista racasta/ eli yhdes hän kijnnirippu/ ja toisen ylöncadzo. Et te taida palwella Jumalata ja Mammonat.
16:14 Tämän kaiken kuulivat fariseukset, jotka olivat rahanahneita, ja he ivasivat häntä.	14. Mutta kaikki nämät kuulivat nekin Pharisealaiset, jotka ahneet olivat, ja pilkkasivat häntä.	16:14 CAicki nämät cuulit nekin Phariseuxet jotca ahnet olit/ ja nauroit händä.
16:15 Ja hän sanoi heille: "Te juuri olette ne, jotka teette itsenne vanhurskaiksi ihmisten edessä, mutta Jumala tuntee teidän sydämenne; sillä mikä ihmisten kesken on korkeata, se on Jumalan edessä kauhistus.	15. Ja hän sanoi heille: te olette ne, jotka itsenne hurskaiksi teette ihmisten edessä; mutta Jumala tuntee teidän sydämenne; sillä se mikä ihmisille on korkia, se on Jumalan edessä kauhistus.	16:15 Ja hän sanoi heille: te oletta ne jotca idzen hurscaxi teette ihmisten edes/ mutta Jumala tunde teidän sydämen: sillä se cuin ihmisille on corkia/ se on Jumalalle cauhistus.
16:16 Laki ja profeetat olivat Johannekseen asti; siitä lähtien julistetaan Jumalan valtakuntaa, ja jokainen tunkeutuu sinne väkisin.	16. Laki ja prophetat ovat Johannekseen asti, ja siitä ajasta ilmoitetaan Jumalan valtakunta, ja jokainen siihen itseänsä väellä tunkee.	16:16 Laki ja Prophetat ennustit Johannexen asti/ ja sijtä ajasta on ilmoitettu Jumalan waldacunda Evangeliumin cautta/ ja jocainen siihen idziäns wäellä tunge.
16:17 Mutta ennemmin taivas ja maa katoavat, kuin yksikään lain piirto häviää.	17. Pikemmin taivas ja maa hukkuu, kuin rahtukaan laista putoo.	16:17 Pikemmin Taiwas ja maa hucku/ cuin rahtucan Laista.
16:18 Jokainen, joka hylkää vaimonsa ja nai toisen, tekee huorin; ja joka nai miehensä hylkäämän, tekee huorin.	18. Joka emäntänsä hylkää ja nai toisen, hän tekee huorin, ja joka sen mieheltä hyljätyn nai, hän tekee huorin.	16:18 Joca emändäns hyljä/ ja nai toisen/ hän teke huorin: ja joca sen mieheldä hyljätyn nai/ hän teke myös huorin.
16:19 Oli rikas mies, joka pukeutui purppuraan ja hienoihin pellavavaatteisiin ja eli joka päivä ilossa loisteliaasti.	19. Oli yksi rikas mies, joka vaatetti itsensä purpuralla ja kalliilla liinavaatteilla, ja eli joka päivä ilossa herkullisesti.	16:19 NIjn oli ricas mies/ joca puetettin Purpuralla ja calleilla lijnawaatteilla/ ja eli jocapäiwä ilos hercullisest.
16:20 Mutta eräs köyhä, nimeltä Lasarus, makasi hänen ovensa edessä täynnä paiseita	20. Oli myös kerjääjä, nimeltä Latsarus, joka makasi hänen ovensa edessä täynnänsä paisumia,	16:20 Oli myös kerjääjä/ nimeldä Lazarus/ joca macais hänen porttins edes täynäns paisumita:

16:21 ja halusi ravita itseään niillä muruilla, jotka putosivat rikkaan pöydältä. Ja koiratkin tulivat ja nuolivat hänen paiseitansa.	21. Ja pyysi ravittaa niistä muruista, jotka rikkaan pöydältä putosivat; mutta koirat myös tulivat ja nuolivat hänen paisumansa.	16:21 Ja pyysi rawita nijstä muruista/ jotca rickan pöydäldä putoisit. Mutta coirat tulit/ ja nuolit hänen paisumans.
16:22 Niin tapahtui, että köyhä kuoli, ja enkelit veivät hänet Aabrahamin helmaan. Ja rikaskin kuoli, ja hänet haudattiin.	22. Niin tapahtui, että kerjääjä kuoli ja vietiin enkeleiltä Abrahamin helmaan: niin kuoli myös rikas ja haudattiin.	16:22 Nijn tapahtui että kerjääjä cuoli/ ja wietin Engeleildä Abrahamin helmaan: cuoli myös ricas/ ja haudattin.
16:23 Ja kun hän nosti silmänsä tuonelassa, vaivoissa ollessaan, näki hän kaukana Aabrahamin ja Lasaruksen hänen helmassaan.	23. Ja kuin hän helvetissä vaivassa oli, nosti hän silmänsä ja näki Abrahamin taampana ja Latsaruksen hänen helmassansa.	16:23 Cosca hän Helwetis waiwas oli/ nosti hän silmäns/ ja näki Abrahamin taambana/ ja Lazaruxen hänen helmasans/ huusi hän/ ja sanoi:
16:24 Ja hän huusi sanoen: 'Isä Aabraham, armahda minua ja lähetä Lasarus kastamaan sormensa pää veteen ja jäädyttämään minun kieltäni, sillä minulla on kova tuska tässä liekissä!'	24. Ja hän huusi, sanoen: isä Abraham, armahda minun päälleni ja lähetä Latsarus kastamaan sormensa pää veteen, että hän jäädyttäis minun kieleni; sillä minä kovin vaivataan tässä liekissä.	16:24 Isä Abraham/ armahda minun päälleni/ ja lähetä Lazarus castaman sormens pää weteen/ että hän jähdytäis minun kieleni/ sillä minä waiwatan täsä liekisä.
16:25 Mutta Aabraham sanoi: 'Poikani, muista, että sinä eläessäsi sait hyväsi, ja Lasarus samoin sai pahaa; mutta nyt hän täällä saa lohdutusta, sinä taas kärsit tuskaa.	25. Niin sanoi Abraham: poikani, muista, että sinä sait sinun hyvääs elämässä, niin myös Latsarus pahaa. Mutta nyt hän lohdutetaan, ja sinä vaivataan.	16:25 Nijn sanoi Abraham: poican/ muista ettäs sait hywä eläisäs/ ja Lazarus sitä wastan paha.
16:26 Ja kaiken tämän lisäksi on meidän välillemme ja teidän vahvistettu suuri juopa, että ne, jotka tahtovat mennä täältä teidän luoksenne, eivät voisi, eivätkä ne, jotka siellä ovat, pääsisi yli meidän luoksemme.'	26. Ja paitsi kaikkia näitä on meidän ja teidän välillä suuri juopa kiinnitetty, että ne, jotka tahtovat, ei he voi, eikä sieltä tännekään tulla.	16:26 Mutta nyt hän lohdutetan/ ja sinä waiwatan. Ja paidzi caickia näitä/ on meidän ja teidän wälillä suuri juopa kijnnitetty/ että ne/ jotca tahtowat tääldä sinne teidän tygönne mennä/ ei he woi/ eikä sieldä tännekän tulla.
16:27 Hän sanoi: 'Niin minä siis rukoilen sinua, isä, että lähetät hänet isäni taloon	27. Niin hän sanoi: minä rukoilen siis sinua, isä, että lähetät hänen minun isäni kotoon;	16:27 Nijn hän sanoi: minä rucoilen sijs sinua Isä/ ettäs lähetät hänen minun Isäni cotoon:
16:28 - sillä minulla on viisi veljeä - todistamaan heille, etteivät hekin joutuisi tähän vaivan paikkaan.'	28. Sillä minulla on viisi veljeä, todistamaan heille, ettei hekin tulisi tähän vaivan siaan.	16:28 Sillä minulla on wijsi welje/ todistaman heille/ ettei hekän tulis tähän waiwan siaan.
16:29 Mutta Aabraham sanoi: 'Heillä on Mooses ja profeetat; kuulkooot niitä.'	29. Sanoi hänelle Abraham: heillä on Moses ja prophetat; kuulkooot niitä.	16:29 Sanoi hänelle Abraham: heillä on Moses ja Prophetat/ cuulcan nijtä.
16:30 Niin hän sanoi: 'Ei, isä Aabraham; vaan jos joku kuolleista menisi heidän tykönsä, niin he tekisivät parannuksen.'	30. Mutta hän sanoi: ei, isä Abraham: vaan jos joku kuolleista menis heidän tykönsä, niin he parannuksen tekisivät.	16:30 Mutta hän sanoi: ei Isä Abraham/ jos jocu cuolleista menis heidän tygöns/ nijn he parannuxen tekisit.
16:31 Mutta Aabraham sanoi hänelle: 'Jos he eivät kuule Moosesta ja profeettoja, niin eivät he usko, vaikka joku kuolleistakin nousisi ylös.'"	31. Hän sanoi hänelle: ellei he Mosesta ja prophetaita kuule, niin ei he myös usko, jos joku kuolleista nousis ylös.	16:31 Hän sanoi hänelle: ellei he Mosest ja Prophetaita cuule/ nijn ei he myös usco/ jos jocu cuolleista ylös nousis.
17 LUKU	17 LUKU	XVII. Lucu .

17:1 Ja hän sanoi opetuslapsillensa: "Mahdotonta on, että viettelykset jäisivät tulematta; mutta voi sitä, jonka kautta ne tulevat!"	1. Niin hän sanoi opetuslapsillensa: se on mahdotoin, ettei pahennukset tule. Mutta voi häntä, jonka kautta ne tulevat!	17:1 NIjn hän sanoi Opetuslapsillens: se on mahdotoin ettei pahennuxet tule.
17:2 Hänen olisi parempi, että myllynkivi pantaisiin hänen kaulaansa ja hänet heitettäisiin mereen, kuin että hän viettelee yhden näistä pienistä.	2. Se olisi hänelle parempi, että myllyn kivi ripustettaisiin hänen kaulaansa, ja heitettäisiin mereen, kuin että hän jonkun näistä pienistä pahentais.	17:2 Woi händä/ jonga cautta ne tulewat/ se olisi hänelle parambi/ että myllyn kiwi ripustettaisiin hänen caulaans/ ja heitetäisiin mereen/ cuin hän jongun näistä pienistä pahennais.
17:3 Pitäkää itsestänne vaari! Jos sinun veljes tekee syntiä, niin nuhtele häntä, ja jos hän katuu, anna hänelle anteeksi.	3. Kavahtakaat teitänne. Jos veljes rikkoo sinua vastaan, niin nuhtele häntä: ja jos hän itsensä parantaa, niin anna hänelle anteeksi.	17:3 Carttacet teitänne. Jos weljes ricko sinua wastan/ nijn nuhtele händä/ ja jos hän idzens paranda/ nijn anna hänelle andexi.
17:4 Ja jos hän seitsemän kertaa päivässä tekee syntiä sinua vastaan ja seitsemän kertaa kääntyy sinun puoleesi ja sanoo: 'Minä kadun', niin anna hänelle anteeksi."	4. Ja jos hän seitsemän kertaa päivässä rikkoo sinua vastaan, ja seitsemän kertaa päivässä sinun tykönsä palajaa, sanoen: minä kadun; niin anna hänelle anteeksi.	17:4 Ja jos hän seidzemen kerta päiwäs ricko sinua wastan/ ja seidzemen kerta päiwäs sinun tygös palaja/ sanoden: minä cadun/ nijn anna hänelle andexi.
17:5 Ja apostolit sanoivat Herralle: "Lisää meille uskoa."	5. Ja apostolit sanoivat Herralle: lisää meille uskoa.	17:5 JA Apostolit sanoit HERralle/ lisä meille usco.
17:6 Niin Herra sanoi: "Jos teillä olisi uskoa sinapinsiemenenkään verran, niin te voisitte sanoa tälle silkkiäispuulle: 'Nouse juurinesi ja istuta itsesi mereen', ja se tottelisi teitä.	6. Mutta Herra sanoi: jos teillä olisi usko niinkuin sinapin siemen, ja te sanoisitte tälle metsäfikunalle: nouse ylös juurines ja istuta sinus mereen, niin se kuulisi teitä.	17:6 Mutta HERra sanoi: jos teillä olisi usco nijncuin Sinapin siemen/ ja te sanoisitte tälle medzäficunapuulle: nouse ja siirrä sinus mereen/ nijn hän cuulis teitä.
17:7 Jos jollakin teistä on palvelija kyntämässä tai paimentamassa, sanooko hän tälle tämän tullessa pellolta: 'Käy heti aterialle'?	7. Mutta kenellä teistä on palvelia, joka kyntää taikka karjaa kaitsee, ja kuin hän metsästä kotia tulee, että hän sanoo kohta hänelle: mene ruualle?	17:7 MUTta kenellä teistä on palwelia/ joca kyndä taicka carja caidze/ ja cosca hän medzäst cotia tule/ että hän sano hänelle: mene cohta atrioidzeman?
17:8 Eikö hän pikemminkin sano hänelle: 'Valmista minulle ateria, vyöttäydy ja palvele minua, sillä aikaa kuin minä syön ja juon; ja sitten syö ja juo sinä'?	8. Vaan eikö hän pikemmin sano hänelle: valmista minulle ehtoollista, sonnusta sinus, ja palvele minua, niinkauvan kuin minä syön ja juon; ja syö ja juo sinä sitte?	17:8 Eikö hän pikemmin sano hänelle: walmista ehtolist/ sonnusta sinus/ ja palwele minua/ nijncauwan cuin minä syön ja juon/ ja syö ja juo sinä sijtte.
17:9 Ei kaikeksi hän kiitä palvelijaa siitä, että tämä teki, mitä oli käsketty?	9. Vai kiittäkö hän palveliaansa, että hän teki, mitä hänelle käsketty oli? En luule.	17:9 Wai kijttäkö hän palweliatans/ että hän teki mitä hänelle käsketty oli?
17:10 Niin myös te, kun olette tehneet kaiken, mitä teidän on käsketty tehdä, sanokaa: 'Me olemme ansiottomia palvelijoita; olemme tehneet vain sen, minkä olimme velvolliset tekemään.'	10. Niin myös te, kuin te olette kaikki tehneet, mitä teille käsketty on, niin sanokaat: me olemme kelvottomat palveliat: me teimme sen, minkä meidän piti tekemän.	17:10 En luule. Nijn myös te/ cosca te oletta caicki tehnet/ cuin teille käsketty on/ nijn sanocat: me olemme kelwottomat palweliat/ me teimme nijncuin meidän pitikin tekemän.
17:11 Ja kun hän oli matkalla Jerusalemiin, kulki hän Samarian ja Galilean välistä rajaa.	11. Ja tapahtui, kuin hän meni Jerusalemiä päin, että hän matkusti keskeltä Samarian ja Galilean.	17:11 JA tapahtui/ että hän meni Jerusalemita päin/ ja matcusti keskeldä Samarian ja Galilean.

17:12 Ja hänen mennessään erääseen kylään kohtasi häntä kymmenen pitalista miestä, jotka jäivät seisomaan loitommaksi;	12. Ja kuin hän tuli yhteen kylään, kohtasivat häntä kymmenen spitalista miestä, jotka taampana seisovat,	17:12 Ja cuin hän tuli yhten kylän/ cohtaisit händä kymmenen spitalista miestä/ jotca taambana seisoi:
17:13 ja he korottivat äänensä ja sanoivat: "Jeesus, mestari, armahda meitä!"	13. Ja korottivat äänensä, sanoen: Jesus, rakas Mestari, armahda meidän päällemme!	17:13 Ja corgotit änens/ sanoden: Jesu racas Mestari/ armahda meidän päällem.
17:14 Ja heidät nähdessään hän sanoi heille: "Menkää ja näyttäkää itsenne papeille." Ja tapahtui heidän mennessään, että he puhdistuivat.	14. Ja kuin hän ne näki, sanoi hän heille: menkää ja osoittakaat teitänne papeille. Ja tapahtui, että he mennessänsä tulivat puhtaksi.	17:14 Ja cosca hän ne näki/ sanoi hän heille: mengät/ ja osottacat teitän Papeille. Ja tapahtui/ että he mennessänsä tulit puhtaxi.
17:15 Mutta yksi heistä, kun näki olevansa parannettu, palasi takaisin ja ylisti Jumalaa suurella äänellä	15. Niin yksi heistä, kuin hän näki, että hän parantunut oli, palasi jälleen ja kunnioitti Jumalaa suurella äänellä,	17:15 Nijn yxi heistä/ cosca hän näki että hän parattu oli/ palais jälleens ja cunnioitti Jumalata suurella änellä:
17:16 ja lankesi kasvoilleen hänen jalkojensa juureen ja kiitti häntä; ja se mies oli samarialainen.	16. Ja lankesi kasvoillensa hänen jalkainsa juureen ja kiitti häntä. Ja se oli Samarialainen.	17:16 Ja langeis caswoillens hänen jalcains juuren/ ja kijtti händä. 17:17 Ja se oli Samaritanus.
17:17 Niin Jeesus vastasi ja sanoi: "Eivätkö kaikki kymmenen puhdistuneet? Missä ne yhdeksän ovat?"	17. Mutta Jesus vastaten sanoi: eikö kymmenen puhdistettu? kussa yhdeksän ovat?	Mutta Jesus sanoi: eikö kymmenen puhdistettu? cusasta yhdexän owat?
17:18 Eikö ollut muita, jotka olisivat palanneet Jumalaa ylistämään, kuin tämä muukalainen?"	18. Ei ole muita löydetty, jotka palasivat Jumalaa kunnioittamaan, kuin tämä muukalainen.	17:18 Ei ole muita palainnut Jumalata cunnioidzeman cuin tämä muucalainen?
17:19 Ja hän sanoi hänelle: "Nouse ja mene; sinun uskosi on sinut pelastanut."	19. Ja hän sanoi hänelle: nouse ja mene! sinun uskos on sinun vapahtanut.	17:19 Ja hän sanoi hänelle: nouse ja mene/ sinun uscos on sinun wapahtanut.
17:20 Ja kun fariseukset kysyivät häneltä, milloin Jumalan valtakunta oli tuleva, vastasi hän heille ja sanoi: "Ei Jumalan valtakunta tule nähtävällä tavalla,	20. Ja Pharisealaiset kysyivät häneltä: koska Jumalan valtakunta olis tuleva? Vastasi hän heitä ja snaoi: ei Jumalan valtakunta tule niin, että se taidettaisiin nähdä.	17:20 JA Phariseuxilda kysyttin: cosca Jumalan waldacunda olis tulewa? Wastais hän heille/ ja sanoi: ei Jumalan waldacunda tule ulconaisella menolla/ eikä myös sanota:
17:21 eikä voida sanoa: 'Katso, täällä se on', tahi: 'Tuolla'; sillä katso, Jumalan valtakunta on sisällisesti teissä."	21. Ei myös heidän pidä sanoman: katso tässä, katso siellä; sillä katso, Jumalan valtakunta on teidän keskellänne.	17:21 Cadzo täsä/ cadzo siellä: sillä cadzo/ Jumalan waldacunda on teidän sisällänne.
17:22 Ja hän sanoi opetuslapsillensa: "Tulee aika, jolloin te halajaisitte nähdä edes yhtä Ihmisen Pojan päivää, mutta ette saa nähdä.	22. Niin hän sanoi opetuslapsille: se aika tulee, että te halajatte nähdä yhtäkin Ihmisen Pojan päivää, ja ette saa nähdä.	17:22 Nijn hän sanoi Opetuslapsillens: se aica tule/ että te halajatte nähdä yhtäkin ihmisen Pojan päiwä/ ja et te saatcan nähdä.
17:23 Ja teille sanotaan: 'Katso, tuolla hän on!' 'Katso, täällä!' Älkää menkö sinne älkääkä juosko perässä.	23. Ja he sanovat teille: katso tässä, katso siellä: älkää menkö ulos, älkää myös seuratko.	17:23 Ja he sanowat teille: cadzo täsä/ cadzo siellä/ älkät mengö/ älkät seuratco:
17:24 Sillä niinkuin salaman leimaus loistaa taivaan äärestä taivaan ääreen, niin on Ihmisen Poika päivänänsä oleva.	24. Sillä niinkuin pitkäisen tuli taivaan alla leimahtaa ja paistaa kaikkein päälle, mitkä taivaan alla ovat, niin on myös Ihmisen Pojan päivänänsä oleva.	17:24 Sillä nijncuin pitkäisen leimaus Taiwan alla leimahta/ ja paista caickein päälle/ cuin Taiwan alla owat: nijn myös pitä ihmisen Pojan päiwänä oleman.

17:25 Mutta sitä ennen pitää hänen kärsimän paljon ja joutuman tämän sukupolven hyljittäväksi.	25. Mutta ennen tulee hänen paljo kärsiä ja hyljättää tältä sukukunnalta.	17:25 Mutta ennen tule hänen paljo kärsiä/ ja hyjättä taldä sucucunnalda.
17:26 Ja niinkuin kävi Nooan päivinä, niin käy myöskin Ihmisen Pojan päivinä:	26. Ja niinkuin tapahtui Noan päivinä, niin myös tapahtuu Ihmisen Pojan päivinä.	17:26 Ja nijncuin tapahdui Noen päiwinä/ nijn myös tapahtu ihmisen Pojan päiwänä.
17:27 he söivät, joivat, naivat ja menivät miehelle, aina siihen päivään asti, jona Noa meni arkkiin; ja vedenpaisumus tuli ja hukutti heidät kaikki.	27. He söivät, joivat, naivat ja huolivat, hamaan siihen päivään asti, jona Noa arkkiin meni sisälle, ja vedenpaisumus tuli ja hukutti kaikki.	17:27 He söit/ joit/ nait ja huolit/ haman sijhen päiwän asti/ cuin Noe Arckijn meni/ ja wedenpaisumus tuli/ ja hucutti caicki.
17:28 Niin myös, samoin kuin kävi Lootin päivinä: he söivät, joivat, ostivat, myivät, istuttivat ja rakensivat,	28. Niin myös tapahtui Lotin päivinä: he söivät, joivat, ostivat, myivät, istuttivat, rakensivat.	17:28 Nijn myös tapahdui Lothin päiwinä: he söit/ joit/ ostit/ myit/ istutit ja rakensit.
17:29 mutta sinä päivänä, jona Loot lähti Sodomasta, satoi tulta ja tulikiveä taivaasta, ja se hukutti heidät kaikki,	29. Mutta sinä päivänä, kuin Lot Sodomasta läksi, satoi tulta ja tulikiveä taivaasta, ja hukutti kaikki.	17:29 Mutta sinä päiwänä/ cuin Loth Sodomast läxi/ satoi tulda ja tulikiwe Taiwahast/ ja hucutti caicki.
17:30 samoin käy sinä päivänä, jona Ihmisen Poika ilmestyy.	30. Niin pitää myös sinä päivänä oleman, jona Ihmisen Poika ilmoitetaan.	17:30 Näin pitä myös sinä päiwänä tapahtuman/ jona ihmisen Poica ilmoitetan.
17:31 Sinä päivänä älköön se, joka katolla on ja jolla on tavaransa huoneessa, astuko alas niitä noutamaan; ja älköön myös se, joka pellolla on, palatko takaisin.	31. Joka sinä päivänä katon päällä on, ja hänen kalunsa ovat huoneessa, niin älköön astuko alas niitä ottamaan. Ja joka pellolla on, niin älköön myös palatko takaisin.	17:31 Joca sinä päiwänä caton päällä on/ ja hänen caluns owat huones: nijn älkön astuco alas nijtä ottaman. Ja joca pellolla on/ älkön palaitco jätettyiden jälkeen.
17:32 Muistakaa Lootin vaimoa!	32. Muistakaa Lotin emäntää.	17:32 Waan muistacat Lothin emändätä.
17:33 Joka tahtoo tallettaa elämänsä itselleen, hän kadottaa sen; mutta joka sen kadottaa, pelastaa sen.	33. Jokainen joka pyytää henkensä vapahtaa, hän sen kadottaa, ja jokainen joka sen kadottaa, hän saattaa sen elämään.	17:33 Jocainen cuin pyytä sieluans wapahta/ hän sen cadotta/ ja jocainen cuin sen cadotta/ hän saatta hänen elämän.
17:34 Minä sanon teille: sinä yönä on kaksi miestä yhdellä vuoteella; toinen korjataan talteen, ja toinen jätetään.	34. Minä sanon teille: sinä yönä ovat kaksi yhdellä vuoteella, yksi otetaan ylös, ja toinen jätetään.	17:34 Minä sanon teille: sinä yönä caxi macawat yhdellä wuotella/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.
17:35 Kaksi naista jauhaa yhdessä; toinen korjataan talteen, mutta toinen jätetään."	35. Kaksi ynnä jauhavat: yksi otetaan ylös, ja toinen jätetään.	17:35 Caxi ynnä jauhawat/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.
17:37 Ja he vastasivat ja sanoivat hänelle: "Missä, Herra?" Niin hän sanoi heille: "Missä raato on, sinne myös kotkat kokoontuvat."	36. Kaksi ovat kedolla: yksi otetaan ylös, ja toinen jätetään. 37. Ja he vastaten sanoivat hänelle: Herra, kussa siis? Niin sanoi hän heille: kussa raato on, sinne myös kotkat kokoontuvat.	17:36 Ja he sanoit hänelle: HERRA/ cusa sijs? Nijn hän sanoi heille? cusa raato on/ sinne myös Cotcat coconduwat.
18 LUKU	18 LUKU	XVIII. Lucu .
18:1 Ja hän puhui heille vertauksen siitä, että heidän tuli aina rukoilla eikä väsyä.	1. Niin hän sanoi myös heille vertauksen, että aina tulee rukoilla ja ei väsyä,	18:1 NIjn hän sanoi myös heille wertauxen/ että aina tule rucoilla ja ei wäsyä/ ja sanoi:

18:2 Hän sanoi: "Eräässä kaupungissa oli tuomari, joka ei peljännyt Jumalaa eikä hävennyt ihmisiä.	2. Sanoen: yksi tuomari oli yhdessä kaupungissa, joka ei peljännyt Jumalaa eikä hävennyt ihmisiä.	18:2 Yxi Duomari oli yhdes Caupungis/ joca ei peljännyt Jumalata/ eikä hävennyt ihmisiä.
18:3 Ja siinä kaupungissa oli leskivaimo, joka vähän väliä tuli hänen luoksensa ja sanoi: 'Auta minut oikeuteeni riitapuoltani vastaan.'	3. Niin oli myös yksi leski siinä kaupungissa, joka tuli hänen tykönsä, sanoen: auta minua riitaveljeltäni.	18:3 Nijn oli myös yxi Leski sijnä Caupungis/ joca tuli hänen tygöns/ sanoden: auta minua rijtaweljeldäni.
18:4 Mutta pitkään aikaan hän ei tahtonut. Vaan sitten hän sanoi mielessään: 'Vaikka en pelkää Jumalaa enkä häpeä ihmisiä,	4. Ja ei hän tahtonut kauvan aikaa. Mutta viimein sanoi hän itsellensä: vaikka en minä Jumalaa pelkää, enkä häpee ihmisiä,	18:4 Ja ei hän tahtonutcan. Mutta wijmein/ sanoi hän idzelläns: waicka en minä Jumalata pelkä/ engä häpe ihmisiä:
18:5 niin kuitenkin, koska tämä leski tuottaa minulle vaivaa, minä autan hänet oikeuteensa, ettei hän lopulta tulisi ja kävisi minun silmilleni."	5. Kuitenkin, että tämä leski vaivaa minua, tahdon minä häntä auttaa, ettei hän viimein tulisi ja nurisisi minua.	18:5 Cuitengin että tämä Leski waiwa minua/ tahdon minä händä autta/ ettei hän tulis/ ja nurisis minua.
18:6 Niin Herra sanoi: "Kuulkaa, mitä tuo väärä tuomari sanoo!	6. Niin Herra sanoi: kuulkaat, mitä tämä väärä tuomari sanoo:	18:6 Nijn HERra sanoi: cuulcat mitä tämä wäärä Duomari sano:
18:7 Eikö sitten Jumala toimittaisi oikeutta valituillensa, jotka häntä yötä päivää avuksi huutavat, ja viivyttaisikö hän heiltä apuansa?	7. Eikös Jumalan pitäisi valituista auttaman, jotka yötä ja päivää häntä huutavat, pitäiskö hänen sitä kärsimän?	18:7 Eiköstä Jumalan pidäis hänen walituitans auttaman/ jotca yötä ja päiwä händä huutawat/ pidäiskö hänen sitä kärsimän?
18:8 Minä sanon teille: hän toimittaa heille oikeuden pian. Kuitenkin, kun Ihmisen Poika tulee, löytäneekö hän uskoa maan päältä?"	8. Minä sanon teille: hän auttaa heitä pian. Kuitenkin, kuin Ihmisen Poika on tuleva, löytäneekö hän uskoa maan päältä?	18:8 Minä sanon teille: hän autta heitä pian. Cuitengin cosca ihmisen Poica on tulewa/ löytänekö hän usco maan päaldä.
18:9 Niin hän puhui vielä muutamille, jotka luottivat itseensä, luullen olevansa vanhurskaita, ja ylenkatsoivat muita, tämän vertauksen:	9. Niin hän myös sanoi muutamille, jotka itse päällensä uskalsivat, että he olivat hurskaat, ja muita katsoivat ylös, tämän vertauksen:	18:9 NIin hän sanoi muutamille/ jotca idze päällens uscatsit/ että he olit hurscat/ ja muita ylöncadzoit/ tämän wertauxen:
18:10 "Kaksi miestä meni ylös pyhäkköön rukoilemaan, toinen fariseus ja toinen publikaani.	10. Kaksi ihmistä meni ylös templiin rukoilemaan, yksi Pharisealainen ja toinen Publikani.	18:10 Caxi ihmistä menit Templijn rucoileman/ yxi Phariseus ja toinen Publicani.
18:11 Fariseus seisoj ja rukoili itsekseen näin: 'Jumala, minä kiitän sinua, etten minä ole niinkuin muut ihmiset, riistäjät, väärämieliset, huorintekijät, enkä myöskään niinkuin tuo publikaani.	11. Pharisealainen seisoj ja rukoili näin itsellensä: minä kiitän sinua, Jumala, etten minä ole niinkuin muut ihmiset, ryöväri, väärä, huorintekijä, taikka myös niinkuin tämä Publikani.	18:11 Phariseus seisoj ja rucoili näin idzelläns: minä kijtän sinua Jumala/ etten minä ole nijncuin muut ihmiset/ ryöwäri/ wäärä/ huorintekijä/ taicka nijncuin tämä Publicani.
18:12 Minä paastoon kahdesti viikossa; minä annan kymmenykset kaikista tuloistani.'	12. Kahdesti viikossa minä paastoon, ja annan kymmenykset kaikista mitä minulla on.	18:12 Cahdesti wijckos minä paaston/ ja annan kymmenexet caikista cuin minulla on.
18:13 Mutta publikaani seisoj taampana eikä edes tahtonut nostaa silmiään taivasta kohti, vaan löi rintaansa ja sanoi: 'Jumala, ole minulle syntiselle armollinen.'	13. Ja Publikani seisoj taampana, eikä tahtonut silmiänsäkään nostaa ylös taivaasen päin, mutta löi rintoihinsa ja sanoi: Jumala, armahda minun syntisen päälleni!	18:13 Ja Publicani seisoj taambana/ eikä tahtonut silmiäns nosta Taiwasen päin/ mutta löi rindoijns/ ja sanoi: Jumala armahda minun syndisen päälleni.

18:14 Minä sanon teille: tämä meni kotiinsa vanhurskaampana kuin se toinen; sillä jokainen, joka itsensä ylentää, alennetaan, mutta joka itsensä alentaa, se ylennetään."	14. Minä sanon teille: tämä meni kotiansa hurskaampana kuin toinen; sillä jokainen joka itsensä ylentää, se alennetaan, ja joka itsensä alentaa, se ylennetään.	18:14 Minä sanon teille: tämä meni cotians hurscambana kuin toinen: sillä jocainen kuin idzens ylöndä/ hän aletan: ja joca hänens alenda/ se ylötän.
18:15 Ja he toivat hänen tykönsä myös pieniä lapsia, että hän koskisi heihin; mutta sen nähdessään opetuslapset nuhtelivat tuojia.	15. Niin he toivat myös hänen tykönsä lapsia, että hän heihin rupeais. Mutta kuin opetuslapset sen näkivät, nuhtelivat he niitä.	18:15 HE toit myös hänen tygöns lapsia/ että hän heihin rupeis. Cosca Opetuslapset sen näit/ nuhtelit he nijtä.
18:16 Mutta Jeesus kutsui lapset tykönsä ja sanoi: "Sallikaa lasten tulla minun tyköni älkääkään estäkö heitä, sillä senkaltaisten on Jumalan valtakunta.	16. Mutta kuin Jesus oli heitä kutsunut tykönsä, sanoi hän: sallikaat lasten tulla minun tyköni, ja älkäätkö heitä kieltäkö; sillä senkaltaisten on Jumalan valtakunta.	18:16 Mutta kuin Jesus oli heitä cudzunut tygöns/ sanoi hän: sallicat lasten tulla minun tygöni/ ja älkät heitä kiöldäkö:
18:17 Totisesti minä sanon teille: joka ei ota vastaan Jumalan valtakuntaa niinkuin lapsi, se ei pääse sinne sisälle."	17. Totisesti sanon minä teille: joka ei ota vastaan Jumalan valtakuntaa niinkuin lapsi, ei hän ikinä siihen tule siihen sisälle.	18:17 Sillä sencaltaisten on Jumalan waldacunda: totisest sanon minä teille: joca ei ota Jumalan waldacunda nijncuin lapsi/ ei hän sinne taida tulla.
18:18 Ja eräs hallitusmies kysyi häneltä sanoen: "Hyvä opettaja, mitä minun pitää tekemän, että minä iankaikkisen elämän perisin?"	18. Ja häneltä kysyi yksi päämiehistä ja sanoi: hyvä Mestari, mitä minun pitää tekemän, että minä ijankaikkisen elämän saisin?"	18:18 JA hänelle kysyi Päämies ja sanoi: hywä Mestari/ mitä minun pitä tekemän/ että minä ijancaickisen elämän saisin?"
18:19 Jeesus sanoi hänelle: "Miksi sanot minua hyväksi? Ei kukaan ole hyvä, paitsi Jumala yksin.	19. Niin Jesus sanoi hänelle: mitäs minua hyväksi kutsut? Ei ole kenenkään hyvä, vaan yksi, Jumala.	18:19 Jesus sanoi hänelle: mitäs minua hywäxi cudzut? Ei ole kengän hywä/ waan ainoa Jumala.
18:20 Käskyt sinä tiedät: 'Älä tee huorin', 'Älä tapa', 'Älä varasta', 'Älä sano väärää todistusta', 'Kunnioita isääsi ja äitiäsi.'"	20. Käskysanat sinä tiedät: ei sinun pidä huorin tekemän: ei sinun pidä tappaman: ei sinun pidä varastaman: ei sinun pidä väärää todistusta sanoman: kunnioita isääs ja äitiäs.	18:20 Käsky sanat sinä tiedät: älä huorin tee: älä tapa: älä warasta: älä sano wäärä todistusta: cunnioita Isäs ja äitiäs.
18:21 Mutta hän sanoi: "Tätä kaikkea minä olen noudattanut nuoruudestani asti."	21. Niin hän sanoi: nämät kaikki olen minä minun nuoruudestani pitänyt.	18:21 Nijn hän sanoi: Nämät caicki olen minä minun nuorudestani pitänyt.
18:22 Kun Jeesus sen kuuli, sanoi hän hänelle: "Yksi sinulta vielä puuttuu: myy kaikki, mitä sinulla on, ja jakele köyhille, niin sinulla on oleva aarre taivaissa; ja tule ja seuraa minua."	22. Kun Jesus sen kuuli, sanoi hän hänelle: yksi sinulta vielä puuttuu: myy kaikki, mitä sinulla on ja vaivaisille, niin sinulla pitää oleman tavara taivaassa: ja tule, seuraa minua.	18:22 Cosca Jesus sen cuuli/ sanoi hän hänelle: yxi sinulda vielä puuttu: myy caicki mitä sinulla on/ ja jaa waiwaisten/ nijn sinä saat tawaran Taiwas/ ja tule ja seura minua.
18:23 Mutta tämän kuullessaan hän tuli kovin murheelliseksi, sillä hän oli sangen rikas.	23. Vaan kuin hän sen kuuli, tuli hän murheelliseksi; sillä hän oli sangen rikas.	18:23 Cosca hän sen cuuli/ tuli hän murhellisexi: sillä hän oli sangen ricas.
18:24 Kun Jeesus näki hänen olevan murheissaan, sanoi hän: "Kuinka vaikea onkaan niiden, joilla on tavaraa, päästä Jumalan valtakuntaan!"	24. Mutta kuin Jesus näki hänen murheissansa olevan, sanoi hän: kuinka työläästi rikkaat tulevat Jumalan valtakuntaan;	18:24 Cosca Jesus näki hänen murheisans olewan/ sanoi hän: cuinga työläst rickat tulewat Jumalan waldacundan:
18:25 Helpompi on kamelin käydä neulansilmän läpi kuin rikkaan päästä Jumalan valtakuntaan."	25. Sillä huokiampi on kamelin käydä neulan silmän lävitse, kuin rikkaan tulla Jumalan valtakuntaan.	18:25 Pikemmin käy Cameli neulan silmästä/ kuin ricas tule Jumalan waldacundan.

18:26 Niin ne, jotka sen kuulivat, sanoivat: "Kuka sitten voi pelastua?"	26. Niin he sanoivat, jotka sen kuulivat: ja kuka taitaa autuaaksi tulla?	18:26 Nijn he sanoit/ jotca sen cuulit: cucasta taita autuaxi tulla?
18:27 Mutta hän sanoi: "Mikä ihmisille on mahdotonta, se on Jumalalle mahdollista."	27. Mutta hän sanoi: ne mitkä ovat mahdottomat ihmisten tykönä, ne ovat mahdolliset Jumalan tykönä.	18:27 Hän sanoi: mitä ihmisille on mahdotoin/ se on Jumalalle mahdollinen.
18:28 Silloin Pietari sanoi: "Katso, me olemme luopuneet siitä, mitä meillä oli, ja seuranneet sinua."	28. Niin Pietari sanoi: katso, me jätimme kaikki ja seurasimme sinua.	18:28 NIjn Petari sanoi: cadzo/ me jätimme caicki ja seuraisimme sinua.
18:29 Niin hän sanoi heille: "Totisesti minä sanon teille: ei ole ketään, joka Jumalan valtakunnan tähden on luopunut talosta tai vaimosta tai veljistä tai vanhemmista tai lapsista,	29. Vaan hän sanoi heille: totisesti sanon minä teille: ei ole kenkään, joka jätti huoneen taikka vanhemmat taikka veljet taikka emännän taikka lapset Jumalan valtakunnan tähden,	18:29 Hän sanoi heille: totisest sanon minä teille: ei ole kengän/ joca jätti huonens/ wanhemmans/ weljens/ emändäns/ ja lapsens Jumalan waldacunnan tähden?
18:30 ja joka ei saisi monin verroin takaisin tässä ajassa, ja tulevassa maailmassa iankaikkista elämää."	30. Joka ei paljoa enempää saa tällä ajalla jällensä, ja tulevaisessa maailmassa ijankaikkisen elämän.	18:30 Joca ei paljo enämbätä saa tällä ajalla jällens/ ja tulewaisess mailmas ijancaickisen elämän.
18:31 Ja hän otti tykönsä ne kaksitoista ja sanoi heille: "Katso, me menemme ylös Jerusalemiin, ja kaikki on täysin toteutuva, mitä profeettain kautta on kirjoitettu Ihmisen Pojasta.	31. Ja hän otti tykönsä ne kaksitoistakymmentä, ja sanoi heille: katso, me menemme Jerusalemiin, ja kaikki pitää täytettämän mitkä prophetailta Ihmisen Pojasta kirjoitetut ovat.	18:31 JA hän otti tygöns ne caxitoistakymmendä/ ja sanoi heille: Cadzo/ me menemme Jerusalemijn/ ja caicki pitää täytettämän cuin Prophetailda ihmisen Pojasta kirjoitetut owat:
18:32 Sillä hänet annetaan pakanain käsiin, ja häntä pilkataan ja häväistään ja syljetään;	32. Sillä hän annetaan ylön pakanoille, ja pilkataan, ja häväistään, ja syljetään.	18:32 Sillä hän ylönannetan pacanoille/ ja pilcatan ja häwäistän ja syljetän/
18:33 ja ruuskittuaan he tappavat hänet, ja kolmantena päivänä hän nousee ylös."	33. Ja kuin he ovat hänen ruoskineet, tappavat he hänen, ja kolmantena päivänä on hän nouseva ylös.	18:33 Ja cuin he owat hänen ruoskinet/ tappawat he hänen/ ja colmandena päiwänä on hän ylösousewa.
18:34 Mutta he eivät ymmärtäneet tästä mitään, ja tämä puhe oli heiltä niin salattu, etteivät he käsittäneet, mitä sanottiin.	34. Ja ei he mitään näistä ymmärtäneet. Ja tämä puhe oli heiltä niin peitetty, ettei he ymmärtäneet, mitä sanottiin.	Ja ei he yhtän sana näistä ymmärtänet. Ja tämä puhe oli heildä nijn peitetty/ ettei he ymmärtänet mitä sanottin.
18:35 Ja hänen lähestyessään Jerikoa eräs sokea istui tien vieressä kerjäten.	35. Niin tapahtui, kuin hän Jerikoa lähestyi, että yksi sokia istui tien vieressä kerjäten,	18:34 NIjn tapahtui/ cosca hän Jerichota lähestyi/ että yxi sokia istui tien wieres kerjäten.
18:36 Ja kuullessaan, että siitä kulki kansaa ohi, hän kyseli, mitä se oli.	36. Ja kuin hän kuuli kansan käyvän ohitse, kysyi hän, mikä se olis?	18:35 Ja cuin hän cuuli Canssan ohidzekäywän/ kysyi hän mikä se olis.
18:37 He ilmoittivat hänelle Jeesuksen, Nasaretilaisen, menevän ohitse.	37. He sanoivat hänelle: Jesus Natsarealainen tästä meni.	18:36 He sanoit hänelle: Jesus Nazarenus tästä meni.
18:38 Niin hän huusi sanoen: "Jeesus, Daavidin poika, armahda minua!"	38. Ja hän huusi ja sanoi: Jesus, Davidin Poika, armahda minua!	18:37 Ja hän huusi/ ja sanoi: Jesu Dawidin Poica/ armahda minua.
18:39 Ja edelläkulkijat nuhtelivat häntä saadakseen hänet vaikenemaan; mutta hän huusi vielä enemmän: "Daavidin poika, armahda minua!"	39. Niin ne, jotka menivät ohitse, toruivat häntä vaikenemaan. Mutta hän huusi sitä enemmän: Davidin Poika, armahda minua!	Nijn ne jotca ohidzemenit/ toruit händä waickeneman. 18:38 Mutta hän huusi sitä enämmin: Dawidin Poica/ armahda minua.

18:40 Silloin Jeesus seisahtui ja käski taluttaa hänet tykönsä. Ja hänen tultuaan lähelle Jeesus kysyi häneltä:	40. Niin Jesus seisahti ja käski häntä taluttaa tykönsä. Ja kuin hän lähestyi, kysyi hän häneltä,	18:39 Nijn Jesus seisatti/ ja käski händä talutta tygöns. Ja cuin hän lähestyi/ kysyi hän hänelle: ja sanoi:
18:41 "Mitä tahdot, että minä sinulle tekisin?" Hän sanoi: "Herra, että saisin näköni jälleen."	41. Sanoen: mitäs tahdot, että minun pitää sinulle tekemän? Hän sanoi: Herra, että minä näköni jälleen saisin.	18:40 Mitäs tahdot/ että minun pitä sinulle tekemän? Hän sanoi: HERra/ että minä näkisin.
18:42 Niin Jeesus sanoi hänelle: "Saa näkösi; sinun uskosi on sinut pelastanut."	42. Ja Jesus sanoi hänelle: ole näkevä! sinun uskos autti sinua.	18:41 Ja Jesus sanoi hänelle: ole näkevä: sinun uscos autti sinua.
18:43 Ja heti hän sai näkönsä ja seurasi häntä ylistäen Jumalaa. Ja sen nähdessään kaikki kansa kiitti Jumalaa.	43. Ja hän sai kohta näkönsä, ja seurasi häntä, ja kunnioitti Jumalaa. Ja kaikki kansa, jotka sen näkivät, kiittivät Jumalaa.	18:42 Ja hän sai cohta näkyns/ ja seurais händä/ ja cunnioidzi Jumalata. Ja caicki Canssa/ cuin sen näit/ kijtit Jumalata.
19 LUKU	19 LUKU	XIX. Lucu .
19:1 Ja hän tuli Jerikon kaupunkiin ja kulki sen läpi.	1. Ja hän meni sisälle ja vaelsi Jerikon lävitse.	19:1 JA hän meni sisälle/ ja waelsi Jerichon läpidze.
19:2 Ja katso, siellä oli mies, nimeltä Sakkeus; ja hän oli publikaanien päämies ja oli rikas.	2. Ja katso, yksi mies oli nimeltä Zakeus, joka oli Publikanien päämies ja hän oli rikas,	19:2 Ja cadzo/ yxi mies/ nimeldä Zacheus/ joca oli Publicanein päämies/ ja oli ricas.
19:3 Ja hän koetti saada nähdä Jeesusta, kuka hän oli, mutta ei voinut kansalta, kun oli varreltansa vähäinen.	3. Ja hän pyysi nähdä Jesusta, kuka hän olis, eikä saanut kansalta; sillä hän oli varttansa vähäinen.	19:3 Ja hän pyysi nähdä Jesusta/ eikä saanut Canssaldä: sillä hän oli lyhyt warttans.
19:4 Niin hän juoksi edelle ja nousi metsäviikunapuuhun nähdäkseen hänet, sillä Jeesus oli kulkeva siitä ohitse.	4. Ja hän samosi edelle, meni ylös yhteen metsä-fikunapuuhun, että hän olis saanut hänen nähdä; sillä sen kautta oli hän vaeltava.	19:4 Ja hän samois edelle/ ja meni yhten medzäficuna puuhun/ että hän olis saanut hänen nähdä: sillä sen cautta oli hän waeldapa.
19:5 Ja tultuaan sille paikalle Jeesus katsahti ylös ja sanoi hänelle: "Sakkeus, tule nopeasti alas, sillä tänään minun pitää oleman sinun huoneessasi."	5. Ja kuin hän tuli siihen paikkaan, katsoi Jesus ylös, ja näki hänen, ja sanoi hänelle: Zakeus, astu nopiasti alas! sillä minun pitää tänäpänä oleman sinun huoneessas.	19:5 Ja cuin Jesus tuli sijhen paickan/ cadzoi hän ylös/ ja näki hänen/ ja sanoi hänelle: Zachee/ astu nopiast alas: sillä minä tulen tänäpään sinun huoneses.
19:6 Ja hän tuli nopeasti alas ja otti hänet iloiten vastaan.	6. Ja hän astui nopiasti alas ja otti hänen iloiten vastaan.	19:6 Ja hän astui nopiast alas/ ja otti hänen iloisest wastan.
19:7 Ja sen nähdessään kaikki nurisivat sanoen: "Syntisen miehen luokse hän meni majailemaan."	7. Ja kuin he sen näkivät, napolisivat he kaikki, että hän meni sisälle syntisen miehen tykö olemaan.	19:7 Cosca he sen näit/ napolisit he caicki/ että hän syndisen tygö poickeis.
19:8 Mutta Sakkeus astui esiin ja sanoi Herralle: "Katso, Herra, puolet omaisuudestani minä annan köyhille, ja jos joltakulta olen jotakin petoksella ottanut, niin annan nelinkertaisesti takaisin."	8. Mutta Zakeus seiso ja sanoi Herralle: katso, Herra, puolen minun tavaraani annan minä vaivaisille; ja jos minä jonkun pettänyt olen, sen minä neljäkertaisesti jälleen annan.	19:8 Mutta Zacheus meni/ ja sanoi HERralle: cadzo HERra/ puolen minun tawaratani annan minä waiwaisille: ja jos minä jongun pettänyt olen/ sen minä neli kertaisest jällens annan.
19:9 Niin Jeesus sanoi hänestä: "Tänään on pelastus tullut tälle huoneelle, koska hänkin on Aabrahamin poika;	9. Niin Jesus sanoi hänelle: tänäpänä on tälle huoneelle autuus tapahtunut, että hänkin on Aabrahamin poika.	19:9 Nijn Jesus sanoi hänelle: tänäpään on tälle huonelle autuus tapahtunut: sillä hängin on Aabrahamin poica.

19:10 sillä Ihmisen Poika on tullut etsimään ja pelastamaan sitä, mikä kadonnut on."	10. Sillä Ihmisen Poika tuli etsimään ja vapahtamaan sitä, mikä kadonnut oli.	19:10 Ja ihmisen Poica tuli wapahtaman sitä cuin cadonnut oli.
19:11 Ja heidän tätä kuunnellessaan hän puhui vielä vertauksen, koska hän oli lähellä Jerusalemia ja he luulivat, että Jumalan valtakunta oli kohta ilmestyvä.	11. Mutta kuin he nämät kuulleet olivat, sanoi hän vielä yhden vertauksen: että hän oli juuri läsnä Jerusalemia, ja että he luulivat Jumalan valtakunnan kohta ilmoitettavan.	19:11 COsca he nämät cuullet olit/ sanoi hän wielä yhden wertauxen: että hän oli juuri läsnä Jerusalemita/ ja he luulit Jumalan waldacunnan cohta ilmoitettawan.
19:12 Hän sanoi näin: "Eräs jalosukuinen mies lähti matkalle kaukaiseen maahan saadakseen itsellensä kuninkuuden ja sitten palataksaan.	12. Sanoi hän siis: yksi herrasmies matkusti kaukaiseen maakuntaan, itsellensä valtakuntaa ottamaan, ja aikoi jälleen palata:	19:12 Sanoi hän sijs: yxi Adelsmies matcusti caucaiseen maacundaan/ idzellens waldacunda ottaman/ ja aicoi taas palaita.
19:13 Ja hän kutsui luoksensa kymmenen palvelijaansa, antoi heille kymmenen leiviskää ja sanoi heille: 'Asioikaa näillä, kunnes minä tulen.'	13. Niin hän kutsui tykönsä kymmenen palveliaansa ja antoi heille kymmenen leiviskää, ja sanoi heille: tehkäätkä kaupaa niinkauvan kuin minä tulen.	19:13 Nijn hän cudzui tygöns kymmenen palweliatans/ ja andoi heille kymmenen leiwiskätä/ ja sanoi heille: caupitcat nijn cauwan cuin minä palajan.
19:14 Mutta hänen kansalaisensa vihasivat häntä ja lähettivät lähettäjiä hänen jälkeensä sanomaan: 'Emme tahdo tätä kuninkaaksemme.'	14. Mutta hänen kylänsä asujat vihasivat häntä, ja lähettivät sanansaattajat hänen jälkeensä, sanoen: emme tahdo, että tämä meitä vallitsee.	19:14 Mutta hänen kyläläisens wihaisit händä/ ja lähetit sanoman hänen jälkens/ sanoden: en me tahdo/ että sinä meitä wallidzet.
19:15 Ja saatuaan kuninkuuden ja palattuansa hän käski kutsua eteensä ne palvelijat, joille hän oli antanut rahat, saadakseen tietää, mitä kukin oli asioimisellaan ansainnut.	15. Ja tapahtui kuin hän palasi, sitte kuin hän sai valtakunnan, käski hän kutsua ne palveliat tykönsä, joille hän oli rahansa antanut, tietääksensä, mitä kukin kaupallansa toimittanut oli.	19:15 Ja tapahtui cosca hän palais/ sijtte cuin hän sai waldacunnan/ käski hän cudzua ne palweliat tygöns/ joille hän oli rahans andanut/ tietäxens/ mitä cukin caupinnut oli.
19:16 Niin ensimmäinen tuli esiin ja sanoi: 'Herra, sinun leiviskäsi on tuottanut kymmenen leiviskää.'	16. Niin tuli ensimmäinen ja sanoi: herra, sinun leiviskäs on kymmenen leiviskää kasvattanut.	19:16 Nijn tuli ensimmäinen/ ja sanoi: Herra/ sinun leiwiskäs on kymmenen leiwiskätä caswattanut.
19:17 Ja hän sanoi hänelle: 'Hyvä on, sinä hyvä palvelija; koska vähimmässä olet ollut uskollinen, niin saat vallita kymmentä kaupunkia.'	17. Ja hän sanoi hänelle: oikein, hyvä palvelia, että vähässä olit uskollinen, sinulla pitää valta kymmenen kaupungin päälle oleman.	19:17 Ja hän sanoi hänelle: oikein hywä palwelia/ että vähäs olit uscollinen/ sinulla pitää walda kymmenen Caupungin päällä oleman.
19:18 Ja toinen tuli ja sanoi: 'Herra, sinun leiviskäsi on tuottanut viisi leiviskää.'	18. Toinen myös tuli ja sanoi: herra, sinun leiviskäs on viisi leiviskää kasvattanut.	19:18 Toinen myös tuli/ ja sanoi: Herra/ sinun leiwiskäs on wijsi leiwiskä caswattanut.
19:19 Niin hän sanoi tällekin: 'Sinä, vallitse sinä viittä kaupunkia.'	19. Niin hän myös sanoi hänelle: ole sinäkin viiden kaupungin haltia.	19:19 Hän sanoi hänelle: Ole sinäkin wijden Caupungin haldia.
19:20 Vielä tuli yksi ja sanoi: 'Herra, katso, tässä on sinun leiviskäsi, jota olen säilyttänyt liinasessa.'	20. Ja kolmas tuli ja sanoi: herra, katso, tässä on sinun leiviskäs, joka minulla hikiliinassa kätkeyty oli;	19:20 Ja colmas tuli/ ja sanoi: Herra: cadzo/ täsä on sinun leiwiskäs/ joca minulla hikilijnas kätkeyty oli:
19:21 Sillä minä pelkäsin sinua, koska olet ankara mies: sinä otat, mitä et ole talteen pannut, ja leikkaat, mitä et ole kylvänyt	21. Sillä minä pelkäsin sinua, että kova mies olet; sinä otat, jota et tallelle pannut, ja niität, jota et kylvänyt.	19:21 Sillä minä pelkäisin sinua/ että cowa mies olet/ sinä otat/ jotas et pannut/ ja nijtät cuin ets kylwänyt.

19:22 Hän sanoi hänelle: 'Oman sataasi mukaan minä sinut tuomitsen, sinä paha palvelija. Sinä tiesit minut ankaraksi mieheksi, joka otan, mitä en ole talteen pannut, ja leikkaan, mitä en ole kylvänyt;	22. Hän sanoi hänelle: sinun suustas minä sinun tuomitsen, sinä paha palvelia, sinä tiesit minun kovaksi mieheksi, joka otan, jota en minä tallelle pannut, ja leikkaan, jota en minä kylvänyt:	19:22 Hän sanoi hänelle: sinun suustas minä sinun sinä paha palvelia duomidzen: tiesitkös minun cowaxi miehexi/ joca otan jota en minä pannut/ ja leickan johonga en minä kylwänyt:
19:23 miksi et siis antanut rahojani rahanvaihtajan pöytään, että minä tultuani olisin saanut periä ne korkoineen?'	23. Ja miksi et sinä antanut minun rahaani vaihetuspöydälle? ja minä olisin tultuani sen kasvun kanssa jälleen saanut.	19:23 Ja mixet sinä andanut minun rahani waihetos pöydälle? Ja minä olisin tulduani sen corgon cansa jällens saanut.
19:24 Ja hän sanoi vieressä seisoville: 'Ottakaa häneltä pois se leiviskä ja antakaa sille, jolla on kymmenen leiviskää.	24. Niin hän sanoi tykönä seisoville: ottakaat pois leiviskä häneltä, ja antakaat sille, jolla kymmenen leiviskää on.	19:24 Nijn hän sanoi tykönä seisowille: ottacat pois se leiwiskä häneldä/ ja andacat sille jolla kymmenen leiwiskätä on.
19:25 - Niin he sanoivat hänelle: 'Herra, hänellä on jo kymmenen leiviskää.' -	25. Niin he sanoivat hänelle: herra, hänellä on kymmenen leiviskää.	19:25 Nijn he sanoit hänelle: Herra tällä on kymmenen leiwiskätä.
19:26 'Minä sanon teille: jokaiselle, jolla on, annetaan; mutta jolla ei ole, siltä otetaan pois sekini, mikä hänellä on.	26. Sillä minä sanon teille, jolla on, hänelle pitää annettaman, ja häneltä, jolla ei ole, sekini, mikä hänellä on, pitää otettaman pois.	19:26 Minä sanon teille: jolla on/ hänelle pitää annettaman: ja häneldä/ jolla ei ole/ sekini cuin hänellä on/ pitää poisotettaman.
19:27 Mutta viholliseni, jotka eivät tahtoneet minua kuninkaaksensa, tuokaa tänne ja teloittakaa minun edessäni."	27. Kuitenkin ne minun viholliseni, jotka ei tahtoneet minun antaa vallita heitä, tuokaat tänne ja mestatkaa heitä minun edessäni.	19:27 Sijttekin ne minun wiholliseni/ jotca ei tahtonet minun anda wallita heitäns/ tuocat tänne/ ja mestacat heitä täsä minun nähteni.
19:28 Ja tämän sanottuaan hän kulki edellä vaeltaen ylös Jerusalemiin.	28. Ja kuin hän nämät puhunut oli, meni hän edellä ja vaelsi ylös Jerusalemiä päin.	19:28 Ja cuin hän nämät puhunut oli/ meni hän cohastans ja waelsi ylös Jerusalemi päin.
19:29 Ja tapahtui, kun hän tuli lähelle Beetfagea ja Betaniaa, sille vuorelle, jota kutsutaan Öljymäeksi, että hän lähetti kaksi opetuslastaan	29. Ja tapahtui, kuin hän lähestyi Betphagea ja Betaniaa, ja tuli sen vuoren tykö, joka öljymäeksi kutsutaan, lähetti hän kaksi opetuslapsistansa,	19:29 JA tapahdui/ cosca hän lähestyi Bethphaget ja Bethaniat/ ja tuli Öljymäen tygö/ lähetti hän caxi Opetuslastans:
19:30 sanoen: "Menkää edessä olevaan kylään, niin sinne tullessanne te löydätte sidottuna varsan, jonka selässä ei vielä yksikään ihminen ole istunut; päästäkää se ja tuokaa tänne.	30. Sanoen: menkää kylään, joka on teidän edessä, ja kuin te siihen tulette sisälle, niin te löydätte varsan sidottuna, jonka päällä ei yksikään ihminen koskaan istunut ole: päästäkää se ja tuokaat tänne.	19:30 Ja sanoi: Mengät kylän/ joca on teidän edesän/ ja cuin te sijhen tuletta/ njn te löydätte warsan sidottuna/ jonga päällä ei yxikän ihminen coscan istunut ole/ päästäkät se/ ja tuocat tänne.
19:31 Ja jos joku kysyy teiltä: 'Miksi te sen päästätte?' niin sanokaa näin: 'Herra tarvitsee sitä.'"	31. Ja jos joku teiltä kysyy: miksi te sitä päästätte? niin sanokaat hänelle: Herra tätä tarvitsee.	19:31 Ja jos jocu teille kysy: mixi te sitä päästätte? njn sanocat hänelle: HERra tätä tarwidze.
19:32 Ja lähetetyt menivät ja havaitsivat niin olevan, kuin hän oli heille sanonut.	32. Niin lähetetyt menivät ja löysivät niinkuin hän oli heille sanonut.	19:32 Nijn lähetetyt menit/ ja löysit nijncuin hän oli heille sanonut.
19:33 Ja heidän päästäessään varsaa sen omistajat sanoivat heille: "Miksi te päästätte varsan?"	33. Kuin he nyt päästivät varsaa, sanoi sen isäntä heille: miksi te päästätte varsaa?	19:33 Cosca he nyt päästit warsa/ sanoi sen isändä heille: mixi te päästätte warsa:
19:34 Niin he sanoivat: "Herra tarvitsee sitä."	34. Vaan he sanoivat: Herra tätä tarvitsee.	19:34 He sanoit: HERra tätä tarwidze.
19:35 Ja he veivät sen Jeesuksen luo ja heittivät vaatteensa varsan selkään ja istuttivat Jeesuksen niiden päälle.	35. Ja he veivät sen Jeesuksen tykö, ja panivat vaatteensa varsan päälle, ja istuttivat Jeesuksen se päälle.	19:35 Ja he weit sen Jesuxen tygö/ ja panit waattens warsan päälle/ ja istutit Jesuxen sen päälle.

19:36 Ja hänen kulkiessaan kansa levitti vaatteensa tielle.	36. Ja kuin hän matkusti, levittivät he vaatteensa tielle.	19:36 Ja cosca hän matcusti/ lewitit he waattens tielle.
19:37 Ja kun hän jo oli lähellä, laskeutuen Öljjymäen rinnettä, rupesi koko opetuslasten joukko iloiten kiittämään Jumalaa suurella äänellä kaikista voimallisista teoista, jotka he olivat nähneet,	37. Ja kuin hän jo lähestyi menemään alas Öljjymäeltä, rupesi koko opetuslasten joukko iloiten kiittämään Jumalaa suurella äänellä kaikista niistä voimallisista töistä, jotka he nähneet olivat,	19:37 Ja cuin hän jo lähestyi/ ja waelsi Öljjymäeldä alaspäin/ rupeis coco Opetuslasten joucko iloiten kijttämän Jumalata suurella änellä caiken woiman tähden cuin he nähnet olit/ sanoden:
19:38 sanoen: "Siunattu olkoon hän, joka tulee, Kuningas Herran nimessä; rauha taivaassa ja kunnia korkeuksissa!"	38. Sanoen: siunattu olkoon se, joka tulee, kuningas Herran nimeen! rauha taivaassa ja kunnia korkeuksissa!	19:38 Siunattu olcon se joca HERran Nimeen Cuningasna tule/ Rauha Taiwas/ ja cunnia corceuxes.
19:39 Ja muutamat fariseukset kansanjoukosta sanoivat hänelle: "Opettaja, nuhtele opetuslapsiasi."	39. Ja muutamat Pharisealaisista kansan seasta sanoivat hänelle: Mestari, nuhtele opetuslapsias.	19:39 Ja muutamat Phariseuxist/ jotca Canssan seas olit/ sanoit hänelle: Mestari/ aseta Opetuslapses.
19:40 Mutta hän vastasi ja sanoi: "Minä sanon teille: jos nämä olisivat vaiti, niin kivet huutaisivat."	40. Ja hän vastaten sanoi heille: minä sanon teille: jos nämät vaikenevat, niin kivet pitää huutaman.	19:40 Hän wastais/ ja sanoi heille: Minä sanon teille: jos nämät waickenewat/ nijn kiwet pitä huutaman.
19:41 Ja kun hän tuli lähemmäksi ja näki kaupungin, itki hän sitä	41. Ja kuin hän lähemmä tuli, katsoi hän kaupungin päälle, itki häntä,	19:41 JA cuin hän lähemmä tuli/ cadzoi hän Caupungin päälle/ itki händä ja sanoi:
19:42 ja sanoi: "Jospa tietäisit sinäkin tänä päivänä, mikä rauhaasi sopii! Mutta nyt se on sinun silmiltäsi salattu.	42. Ja sanoi: jos sinäkin tietäisit, niin sinä ajattelisit tosin tällä sinun ajallas, mitä sinun rauhaas sopis. Mutta nyt ovat ne kätketyt sinun silmäis edestä.	19:42 Jos sinäkin tiedäisit/ nijns ajattelisit tosin tällä sinun ajallas/ mitä sinun rauhas sopis. Mutta nyt owat ne kätketyt sinun silmäis edestä.
19:43 Sillä sinulle tulevat ne päivät, jolloin sinun vihollisesi sinut vallilla saartavat ja piirittävät sinut ja ahdistavat sinua joka puolelta;	43. Sillä ne päivät pitää tuleman sinun ylitses, että sinun vihollises skantsaavat * sinun, ja ympäri piirittävät sinun, ja ahdistavat sinun joka kulmalta,	19:43 Sillä ne päiwät pitä tuleman sinun ylidzes/ että sinun wihollises scandzawat sinun/ ja pijrittäwät sinun:
19:44 ja he kukistavat sinut maan tasalle ja surmaavat lapsesi, jotka sinussa ovat, eivätkä jätä sinuun kiveä kiven päälle, sentähden ettet etsikkoaikaasi tuntenut."	44. Ja maahan tasoittavat sinun ja sinun lapses, jotka sinussa ovat, ja ei jätä sinussa kiveä kiven päälle; ettet etsikkos aikaa tuntenut.	19:44 Ja ahdistawat sinun jocaculmalda/ ja maahan tasoittawat sinun/ ja sinun lapses/ jotca sinus owat/ ja ei jätä sinus kiwe kiwen päälle/ ettes sinun edzickos aica tundenut.
19:45 Ja hän meni pyhäkköön ja rupesi ajamaan,	45. Ja hän meni sisälle templiin, rupesi ajamaan siitä ulos ostajia ja myyjiä,	19:45 JA hän meni Templijn/ rupeis ajaman ulos ostaita ja myypiä/ sanoden: kirjoitettu on:
19:46 ja sanoi heille: "Kirjoitettu on: 'Minun huoneeni on oleva rukoushuone', mutta te olette tehneet siitä ryövärien luolan."	46. Sanoen heille: kirjoitettu on: minun huoneeni on rukoushuone; mutta te olette sen tehneet ryövärien luolaksi.	19:46 Minun huonen on Rucoushuone/ mutta te oletta sen tehnet ryöwäritten luolaxi.
19:47 Ja hän opetti joka päivä pyhäkössä. Mutta ylipapit ja kirjanoppineet sekä kansan ensimmäiset mieltivät, miten saisivat hänet surmatuksi;	47. Ja hän opetti joka päivä templissä, mutta pappein päämiehet ja kirjanoppineet ja kansan vanhimmat etsivät häntä surmataksensa,	19:47 Ja hän opetti jocapäiwä Templis. Mutta Pappein päämiehet ja Kirjanoppenet/ ja Canssan wanhimmat edzeit händä surmataxens.
19:48 mutta he eivät keksineet, mitä tekisivät, sillä kaikki kansa riippui hänessä ja kuunteli häntä.	48. Ja ei tietäneet, mitä heidän piti tekemän; sillä kaikki kansa riippui hänessä, ja kuulivat häntä.	19:48 Ja ei tiennet mitä heidän piti tekemän: sillä caicki Canssa ripui hänes/ ja cuulit händä.

20 LUKU	20 LUKU	XX. Lucu .
20:1 Ja tapahtui eräänä päivänä, kun hän opetti kansaa pyhäkössä ja julisti evankeliumia, että ylipapit ja kirjanoppineet astuivat yhdessä vanhinten kanssa esiin	1. Ja tapahtui yhtenä niistä päivistä, kuin hän kansaa opetti templissä ja saarnasi evankeliumia, tulivat ylimmäiset papit ja kirjanoppineet ja vanhimmat,	20:1 JA tapahdui yhtenä nijstä päiwistä/ cosca hän Canssa opetti Templis/ ja saarnais Evangeliumi. Nijn ylimmäiset Papit/ ja Kirjanoppenet ja wanhimmat tulit/
20:2 ja puhuivat hänelle sanoen: "Sano meille, millä vallalla sinä näitä teet, tahi kuka on se, joka on antanut sinulle tämän vallan?"	2. Ja puhuivat hänelle, sanoen: sanos meille, millä vallalla sinä tätä teet? eli kuka sinulle tämän vallan on antanut?	20:2 Ja sanoit hänelle: Sanos meille millä wallalla sinä tätä teet? Eli cuca sinulle tämän wallan on andanut?
20:3 Hän vastasi ja sanoi heille: "Minä myös teen teille kysymyksen; sanokaa minulle:	3. Niin Jesus vastaten sanoi heille: minä kysyn myös teiltä yhtä asiaa, vastatkaat minua.	20:3 Nijn Jesus wastais/ ja sanoi heille: Minä kysyn myös teille yhtä asiata/ wastatcat minua.
20:4 oliko Johanneksen kaste taivaasta vai ihmisistä?"	4. Oliko Johanneksen kaste taivaasta, vaiko ihmisiltä?	20:4 Olico Johannexen caste Taiwast/ taicka ihmisildä?
20:5 Niin he neuvottelivat keskenänsä sanoen: "Jos sanomme: 'Taivaasta', niin hän sanoo: 'Miksi ette siis uskoneet häntä?'	5. Niin he ajattelivat itsellänsä, sanoen: jo me sanomme: taivaasta, niin hän sanoo: miksi ette siis uskoneet?	20:5 Nijn he ajattelit idzelläns/ sanoden: jos me sanomma: Taiwast/ nijn hän sano: mixette sijs händä usconet?
20:6 Mutta jos sanomme: 'Ihmistä', niin kaikki kansa kivittää meidät, sillä se uskoo vahvasti, että Johannes oli profeetta."	6. Mutta jos me sanomme: ihmisiltä, niin kaikki kansa kivittää meidät; sillä he uskoivat, että Johannes oli propheta.	20:6 Eli jos me sanomma: ihmisildä/ nijn caicki Canssa kiwittäwät meidän: 20:7 Sillä he owat uscotetut että Johannes oli Propheta.
20:7 Ja he vastasivat, etteivät tieneet, mistä se oli.	7. Ja he vastasivat, ettei he tietäneet, kusta se oli.	Ja he wastaisit/ ettei he tiennet custa se oli.
20:8 Niin Jeesus sanoi heille: "Niinpä en minäkään sano teille, millä vallalla minä näitä teen."	8. Niin sanoi Jesus heille: en minä myös sano teille, millä voimalla minä näitä teen.	20:8 Nijn sanoi Jesus heille: en minä myös sano teille/ millä woimalla minä näitä teen.
20:9 Ja hän rupesi puhumaan kansalle ja puhui tämän vertauksen: "Mies istutti viinitarhan ja vuokrasi sen viinitarhureille ja matkusti muille maille kauaksi aikaa.	9. Niin hän rupesi sanomaan kansalle tämän vertauksen: yksi mies istutti viinamäen ja pani sen vuorolle peltomiehille, ja meni muille maille kauvaksi aikaa.	20:9 NIjn hän rupeis sanoman Canssalle tämän wertauxen: yxi mies istutti wijnapuita/ ja pani ne palcoille wijnamäen miehille/ ja meni matcan cauwaxi aica.
20:10 Ja ajan tullen hän lähetti palvelijan viinitarhurien luokse, että he antaisivat tälle osan viinitarhan hedelmistä; mutta viinitarhurit pieksivät hänet ja lähettivät tyhjin käsin pois.	10. Ja ajallansa lähetti hän palvelian peltomiesten tykö, että he antaisivat hänelle viinamäen hedelmästä. Mutta ne peltomiehet pieksivät sen ja lähettivät pois tyhjänä.	20:10 Cosca nijn sowelias oli/ lähetti hän palwelians wijnamäen miesten tygö/ että he andaisit hänelle wijnamäen hedelmästä. Mutta he piexit hänen/ ja lähetit tyhjänä.
20:11 Ja hän lähetti vielä toisen palvelijan; mutta hänetkin he pieksivät ja häpäisivät ja lähettivät tyhjin käsin pois.	11. Ja hän lähetti vielä toisen palvelian; mutta he myös sen pieksivät, ja pilkkasivat, ja lähettivät pois tyhjänä.	20:11 Ja hän lähetti taas toisen palwelian/ jonga he myös piexit ja pilckaisit/ ja poislähetit.
20:12 Ja hän lähetti vielä kolmannen; mutta tämänkin he haavoittivat ja heittivät ulos.	12. Ja hän lähetti vielä kolmannen. Mutta he myös sen haavoittivat ja syöksivät ulos.	20:12 Taas lähetti hän colmannen/ sen he myös haawoitit/ ja lossyöxit.
20:13 Niin viinitarhan herra sanoi: 'Mitä minä teen? Minä lähetän rakkaan poikani; häntä he kaiketi kavahtavat.'	13. Niin viinamäen isäntä sanoi: mitä minä teen? minä lähetän minun rakkaan poikani: kuin he hänen näkevät, niin he karttavat häntä.	20:13 Nijn wijnamäen isändä sanoi: mitä minä teen? minä lähetän minun rackan poicani/ cosca he sen näkewät/ nijn he carttawat händä.

20:14 Mutta kun viinitarhurit näkivät hänet, neuvottelivat he keskenään ja sanoivat: 'Tämä on perillinen; tappakaamme hänet, että perintö tulisi meidän omaksemme.'	14. Mutta kuin peltomiehet sen näkivät, ajattelivat he itsellensä, sanoen: tämä on perillinen: tulkaat, tappakaamme häntä, että perintö tulis meidän omaksemme.	20:14 Mutta cosca wijnamäen miehet sen näit/ ajattelit he idzelläns/ sanoden: tämä on perillinen/ tulcat tappacam händä/ että perindö tulis meidän omaxem.
20:15 Ja he heittivät hänet ulos viinitarhasta ja tappoivat. Mitä nyt viinitarhan herra on tekevä heille?	15. Ja he syöksivät ulos hänen viinamäestä ja tappoivat. Mitä viinamäen isäntä on tekevä heille?	20:15 Ja he ulossyöxit hänen wijnamäestä ja tapoit. Mitästä wijnamäen isändä on tekewä heillen.
20:16 Hän tulee ja tuhoaa nämä viinitarhurit ja antaa viinitarhan muille." Niin he sen kuullessaan sanoivat: "Pois se!"	16. Hän tulee ja hukkaa nämät peltomiehet, ja antaa viinamäen muille. Kuin he sen kuulivat, sanoivat he: pois se!	20:16 Hän tule/ ja hucka nämät wijnamäen miehet/ ja anda wijnamäkens muille. Cuin he sen cuulit/ sanoit he: pois se.
20:17 Mutta hän katsahti heihin ja sanoi: "Mitä siis on tämä kirjoitus: 'Se kivi, jonka rakentajat hylkäsivät, on tullut kulmakiveksi'?"	17. Mutta hän katsahti heidän päällensä ja sanoi: mitä se on, mikä kirjoitettu on: Se kivi, jonka rakentajat hylkäsivät, on tullut nurkkakiveksi?	20:17 Mutta hän cadzahti heidän päällens/ ja sanoi: mitästä se on/ cuin kirjoitettu on? Se kiwi jonga rakendajat hylkäisit/ on tullut nurckakiwexi?
20:18 Jokainen, joka kaatuu siihen kiveen, ruhjoutuu, mutta jonka päälle se kaatuu, sen se murskaa."	18. Jokainen joka lankee sen kiven päälle, se runnellaan; mutta jonka päälle se lankee, sen hän musertaa.	20:18 Jocainen cuin lange sen kiwen päälle/ se muretän/ mutta jonga päälle se lange/ sen hän muserta.
20:19 Ja kirjanoppineet ja ylipapit tahtoivat ottaa hänet sillä hetkellä kiinni, mutta he pelkäsivät kansaa; sillä he ymmärsivät, että hän oli puhunut sen vertauksen heistä.	19. Ja pappein päämiehet ja kirjanoppineet pyysivät häntä sillä hetkellä kiinni ottaa, vaan he pelkäsivät kansaa; sillä he ymmärsivät, että hän heille tämän vertauksen sanonut oli.	20:19 Ja Pappein päämiehet ja Kirjanoppenet pyysit händä sillä hetkellä kijnniotta/ waan he pelkäisit Canssa: sillä he ymmärsit/ että hän heille tämän wertauxen sanonut oli.
20:20 Ja he vartioivat häntä ja lähettivät hänen luokseen hurskaiksi tekeytyviä urkkijoita, saadakseen hänet kiinni jostakin sanasta, niin että voisivat antaa hänet esivallalle ja maaherran käsiin.	20. Ja he vartioitsivat häntä ja lähettivät väijyjät, jotka piti itsensä hurskaiksi teettelemän, että he hänen puheessa saisivat kiinni, ja antaisivat ylös esivallalle ja maanvanhimman haltuun.	20:20 JA he wartioidzit händä/ ja lähetit wäijywäisiä/ jotca piti heidäns hurscaxi teettelemän/ että he hänen puhesa kijnnisaisit/ ja ylönnaisit Esiwallalle ja Maanwanhimman haldun.
20:21 Ja ne kysyivät häneltä sanoen: "Opettaja, me tiedämme, että sinä puhut ja opetat oikein etkä katso henkilöön, vaan opetat Jumalan tietä totuudessa.	21. Ja he kysyivät häneltä ja sanoivat: Mestari, me tiedämme, että oikein sanot ja opetat, etkä katso ihmisen muotoa, vaan opetat Jumalan tien totuudessa.	20:21 Ja he kysyit hänelle/ ja sanoit: Mestari/ me tiedämme että oikein sanot ja opetat/ ja et cadzo ihmisen muoto/ waan opetat Jumalan tien totudes.
20:22 Onko meidän lupa antaa keisarille veroa vai eikö?"	22. Sopiiko meidän antaa keisarille veroa, taikka ei?	20:22 Olleco se oikein/ että me annamme Keisarille weron/ taicka ei?
20:23 Mutta hän havaitsi heidän kavaluutensa ja sanoi heille:	23. Mutta kuin hän ymmärsi heidän kavaluutensa, sanoi hän heille: mitä te minua kiusaatte?	20:23 Mutta cuin hän ymmärsi heidän cawaluxens/ sanoi hän heille: mitä te minua kiusatte?
20:24 "Näyttäkää minulle denari. Kenen kuva ja päällekirjoitus siinä on?" He vastasivat: "Keisarin."	24. Osoittakaat minulle veroraha, kenenkä kuva ja päällekirjoitus siinä on? He vastasivat ja sanoivat: keisarin.	20:24 Osottacat minulle weroraha/ kenengä cuwa ja päällekirjoitus sijnä on? He wastaisit ja sanoit hänelle: Keisarin.
20:25 Niin hän sanoi heille: "Antakaa siis keisarille, mikä keisarin on, ja Jumalalle, mikä Jumalan on."	25. Niin hän sanoi heille: antakaat keisarille, mitkä keisarin ovat, ja Jumalalle, mitkä Jumalan ovat.	20:25 Nijn hän sanoi heille: andacat Keisarille mitä Keisarin tule/ ja Jumalalle mitä Jumalan tule.

20:26 Ja he eivät kyenneet saamaan häntä hänen puheestaan kiinni kansan edessä; ja he ihmettelivät hänen vastaustaan ja vaikenivat.	26. Ja ei he taitaneet hänen puhettansa kansan edessä laittaa, vaan ihmettelivät hänen vastaustansa, ja vaikenivat.	20:26 Ja ei he tainnet hänen puhettans Canssan edes laitta/ waan ihmettelit hänen wastaustans/ ja waickenit.
20:27 Niin astui esiin muutamia saddukeuksia, jotka väittävät, ettei ylösnousemusta ole, ja he kysyivät häneltä	27. Niin tulivat muutamit Saddukealaisista, (jotka kieltävät ylösnousemisen,) ja kysyivät häneltä,	20:27 NIjn tulit muutamit Saduceuxist (jotca kieldäwät ylösnousemisen) ja kysyit hänelle/
20:28 sanoen: "Opettaja, Mooses on säätänyt meille: 'Jos joltakin kuolee veli, jolla on vaimo, mutta ei ole lapsia, niin ottakoon hän veljensä vaimon ja herättäköön siemenen veljelleen.'	28. Sanoen: Mestari, Moses kirjoitti meille: jos jonkun veli kuolee, jolla emäntä oli, ja se kuolis lapsetonna, niin hänen veljensä pitää sen vaimon ottaman ja veljellensä siemenen herättämän.	sanoden: 20:28 Mestari/ Moses kirjoitti meille/ jos jongun weli cuole/ jolla emändä oli/ ja se cuolis lapsitoin/ nijn hänen weljens piti sen waimon ottaman/ ja weljellens siemenen herättämän.
20:29 Nyt oli seitsemän veljestä. Ensimmäinen otti vaimon ja kuoli lapsetonna.	29. Niin oli seitsemän veljeä: ensimmäinen otti emännän ja kuoli lapsetonna.	20:29 Nyt olit seidzemen welje/ ensimmäinen otti emännän ja cuoli lapsitoina.
20:30 Niin toinen otti sen vaimon,	30. Ja toinen otti sen vaimon, ja se myös kuoli lapsetonna.	20:30 Ja toinen otti sen waimon/ ja se myös cuoli lapsitoina.
20:31 ja sitten kolmas, ja samoin kaikki seitsemän; ja he kuolivat jättämättä lapsia.	31. Ja kolmas otti myös sen: ja niin kaikki seitsemän, eikä jättäneet lapsia, ja kuolivat.	20:31 Ja colmas otti myös sen. Ja nijn caicki seidzemen/ eikä jättänet lapsia/ ja cuolit.
20:32 Viimeiseksi vaimokin kuoli.	32. Kaikkein viimein kuoli myös vaimo.	20:32 Caickein wijmeiin cuoli myös se waimo.
20:33 Kenelle heistä siis tämä vaimo ylösnousemuksessa joutuu vaimoksi? Sillä kaikkien seitsemän vaimona hän oli ollut."	33. Sentähden ylösnousemisessa, kenenkä heistä vaimo pitää oleman? sillä kaikki seitsemän ovat sen vaimonansa pitäneet.	20:33 Kenengä sijs ylösnousemises heistä se waimo on? Sillä caicki seidzemen owat sen waimonans pitänet.
20:34 Niin Jeesus sanoi heille: "Tämän maailmanajan lapset naivat ja menevät miehelle.	34. Ja Jesus vastaten sanoi heille: tämän maailman lapset naivat ja huolevat;	20:34 Jesus wastais/ ja sanoi heille: tämän mailman lapset naiwat ja huolewat.
20:35 Mutta ne, jotka on arvollisiksi nähty pääsemään toiseen maailmaan ja ylösnousemukseen kuolleista, eivät nai eivätkä mene miehelle.	35. Mutta ne, jotka otolliseksi tulevat sille mailmalle ja ylösnousemiselle kuolleista, ei he nai eikä huole;	20:35 Mutta ne jotca otolliset owat sille mailmalle/ ja ylösnouseman cuolluista/ ei he nai eikä huole:
20:36 Sillä he eivät enää voi kuolla, kun ovat enkelien kaltaisia; ja he ovat Jumalan lapsia, koska ovat ylösnousemuksen lapsia.	36. Sillä ei he enään kuolla taida; sillä he ovat enkelien kaltaiset, ja he ovat Jumalan lapset, että he ovat ylösnousemisen lapset.	20:36 Ja ei he sillen cuolla taida: sillä he owat Engelitten caltaiset/ ja Jumalan lapset/ että he owat ylösnousemisen lapset.
20:37 Mutta että kuolleet nousevat ylös, sen Mooseskin on osoittanut kertomuksessa orjantappurapensaasta, kun hän sanoo Herraa Aabrahamin Jumalaksi ja Iisakin Jumalaksi ja Jaakobin Jumalaksi.	37. Mutta että kuolleet ylösnousevat, sen on myös Moses pensaan tykönä osoittanut, kuin hän sanoi Herran Aabrahamin Jumalaksi ja Isaakin Jumalaksi ja Jakobin Jumalaksi.	20:37 Mutta että ne cuollet ylösnousewat/ sen on myös Moses pensan tykönä osottanut/ cosca hän cudzui HERran/ Aabrahamin Jumalaxi/ ja Isaachin Jumalaxi/ ja Jacobin Jumalaxi.
20:38 Mutta hän ei ole kuolleitten Jumala, vaan elävien; sillä kaikki hänelle elävät."	38. Mutta ei Jumala ole kuolleiden Jumala, vaan elävien; sillä kaikki hänelle elävät.	20:38 Ei Jumala ole cuolluitten Jumala/ waan eläwitten: sillä caicki he hänelä eläwät.
20:39 Niin muutamit kirjanoppineista vastasivat ja sanoivat: "Opettaja, oikein sinä sanoit."	39. Niin vastasivat muutamit kirjanoppineista ja sanoivat: Mestari, oikein sinä sanoit.	20:39 Nijn wastaisit muutamit Kirjanoppenuista/ ja sanoit: Mestari/ oikein sinä sanoit.

20:40 Ja he eivät enää rohjenneet kysyä häneltä mitään.	40. Ja ei he rohjenneet häneltä mitään enempää kysyä.	20:40 Ja ei he rohgenneet häneldä mitän enämbätä kysyä.
20:41 Niin hän sanoi heille: "Kuinka he voivat sanoa, että Kristus on Daavidin poika?"	41. Niin hän sanoi heille: kuinka he sanovat Kristuksen Davidin pojaksi?	20:41 NIjn hän sanoi heille: cuinga he sanowat Christuxen Dawidin Pojaxi:
20:42 Sanoohan Daavid itse psalmien kirjassa: 'Herra sanoi minun Herralleni: Istu minun oikealle puolelleni,	42. Ja David itse sanoo Psalmiraamatussa: Herra sanoi minun Herralleni: istu minun oikialle kädelleni,	20:42 Ja Dawid sano Psaltarramatus: HERra sanoi minun HERralleni/ istu minun oikialle kädelleni:
20:43 kunnes minä panen sinun vihollisesi sinun jalkojesi astinlaudaksi.'	43. Siihenasti kuin minä panen sinun vihollises sinun jalkais astinlaudaksi.	20:43 Nijncauwan cuin minä panen sinun wihollises sinun jalcais astinlaudaxi?
20:44 Daavid siis kutsuu häntä Herraksi; kuinka hän sitten on hänen poikansa?"	44. Koska siis David kutsuu hänen Herraksensa, kuin hän on hänen Poikansa?	20:44 Cosca Dawid cudzu hänen HERraxens/ cuinga sijs hän on hänen Poicans?
20:45 Ja kaiken kansan kuullen hän sanoi opetuslapsillensa:	45. Mutta kuin kaikki kansa sen kuuli, sanoi hän opetuslapsillensa:	20:45 MUTta cosca caicki Canssa sen cuuli/ sanoi hän Opetuslapsillens:
20:46 "Kavahtakaa kirjanoppineita, jotka mielellään käyskelevät pitkissä vaipoissa ja haluavat tervehdyksiä toreilla ja etumaisia istuimia synagoogissa ja ensimmäisiä sijoja pidoissa,	46. Kavahtakaat kirjanoppineita, jotka tahtovat käydä pitkissä vaatteissa ja ottavat hyväksi tervehdykset turulla, ja ylimmäiset istuimet synagogissa, ja ylimmäiset siat ehtoollisissa,	20:46 Cawahtacat teitän Kirjanoppenuista/ jotca tahtowat käydä pitkis waatteis/ ja ottawat hywäxi terwetyxet Turulla/ ja mielelläns istuwat Synagogis ylimmäisnä ja pöydille.
20:47 noita, jotka syövät leskien huoneet ja näön vuoksi pitävät pitkiä rukouksia; he saavat sitä kovemman tuomion."	47. Jotka syövä leskein huoneet, ja muodoksi pitävät pitkät rukoukset: heidän pitää saaman sitä raskaamman tuomion.	20:47 Jotca syöwät leskein huonet/ ja pitäwät pitkiä rucouxia/ waan sitä suuremman cadotuxen he saawat.
21 LUKU	21 LUKU	XXI. Lucu .
21:1 Ja hän katsahti ja näki rikkaiden panevan lahjoja uhriarkkuun.	1. Mutta kuin hän katsoi, näki hän rikkaat panevan lahjojansa uhri-arkkuun.	21:1 JA hän cadzoi cuinga rickat panit lahjojans uhri arckuun.
21:2 Niin hän näki myös köyhän lesken panevan siihen kaksi ropoa.	2. Hän näki myös köyhän lesken panevan siihen kaksi ropoa.	21:2 Hän näki myös köyhän lesken panewan sinne caxi ropoja.
21:3 Silloin hän sanoi: "Totisesti minä sanon teille: tämä köyhä leski pani enemmän kuin kaikki muut.	3. Ja sanoi: totisesti sanon minä teille: tämä köyhä leski pani enemmän kuin nämät kaikki.	21:3 Ja hän sanoi: totisest sanon minä teille: tämä köyhä leski pani enämmän cuin nämät caicki.
21:4 Sillä kaikki nuo panivat lahjansa liiastaan, mutta tämä pani puutteestaan, koko elämisensä, mikä hänellä oli."	4. Sillä kaikki nämät panivat siitä, mitä heillä liiaksi oli, Jumalan uhriksi, vaan tämä pani köyhydestänsä kaiken tavaransa, mikä hänellä oli.	21:4 Sillä nämät panit heidän kyllydestäns Jumalan uhrixi waan tämä pani köyhydestäns caiken hänen tawarans cuin hänellä oli.
21:5 Ja kun muutamat puhuivat pyhäköstä, kuinka se oli kauniilla kivillä ja temppelilahjoilla kaunistettu, sanoi hän:	5. Ja kuin muutamat sanoivat hänelle templistä, kuinka kauniilla kivillä ja kappaleilla se kaunistettu oli, niin hän sanoi:	21:5 JA cuin muutamat sanoit hänelle Templist: cuinga caunilla kiwillä ja cappaleilla se caunistettu oli/ nijn hän sanoi:
21:6 "Päivät tulevat, jolloin tästä, mitä katselette, ei ole jäävä kiveä kiven päälle, maahan jaottamatta."	6. Näitkö te katselette? Ne päivät pitää tuleman, joina ei pidä kiveä kiven päälle jätettämän, jota ei maahan jaoteta.	21:6 Se aica tule/ cosca caikista cuin te näettä/ ei pidä kiwi kiwen päälle jätettämän/ jota ei ricota.

21:7 Niin he kysyivät häneltä sanoen: "Opettaja, milloin tämä sitten tapahtuu? Ja mikä on oleva merkki tämän tulemisesta?"	7. Niin he kysyivät häneltä ja sanoivat: Mestari, koska nämät tapahtuvat? ja mikä merkki on, koska nämät tulevat?	21:7 Nijn he kysyit hänelle/ ja sanoit/ coscasta nämät tapahtuu? ja mikä mercki on/ cosca nämät tulewat?
21:8 Niin hän sanoi: "Katsokaa, ettei teitä eksytetä. Sillä monta tulee minun nimessäni sanoen: 'Minä olen se', ja: 'Aika on lähellä.' Mutta älkää menkö heidän perässään.	8. Hän sanoi: katsokaat, ettei teitä petetä; sillä moni tulee minun nimeeni ja sanoo: minä se olen! aika on kyllä läsnä, älkää kuitenkaan heitä seuratko.	21:8 Hän sanoi: cadzocat/ ettei teitä petetä: sillä moni tule minun Nimeeni/ ja sano: minä se olen: aica on kyllä läsnä/ älkät cuitengan heitä seuratco.
21:9 Ja kun kuulette sotien ja kapinain melskettä, älkää peljästykö. Sillä näitten täytyy ensin tapahtua, mutta loppu ei tule vielä heti."	9. Mutta kuin te kuulette sotia ja kapinoita, niin älkää peljästykö; sillä nämät pitää ensin tapahtuman, vaan ei kohta loppu ole.	21:9 Mutta cosca te cuuletta sotia ja capinoita/ nijn älkät peljätkö: sillä nämät pitä ensin tuleman/ waan ei cohta loppu ole.
21:10 Sitten hän sanoi heille: "Kansa nousee kansaa vastaan ja valtakunta valtakuntaa vastaan,	10. Niin hän sanoi heille: kansa nousee kansaa vastaan, ja valtakunta valtakuntaa vastaan.	21:10 Nijn hän sanoi heille: Canssa nouse Canssa wastan/ ja waldacunda waldacunda wastan:
21:11 ja tulee suuria maanjäristyksiä, tulee ruttoa ja nälänhätää monin paikoin, ja taivaalla on oleva peljättäviä näkyjä ja suuria merkkejä.	11. Ja suuret maan vapistukset pitä joka paikassa tuleman, nälkä ja rutto, kauhistukset ja suuret ihmeet taivaasta tapahtuvat.	21:11 Ja suuret maan wapistuxet pitä jocapaicas tuleman/ nälkä ja rutto/ cauhistuxet ja suuret ihmet Taiwast tapahtuwat.
21:12 Mutta ennen tätä kaikkea he käyvät teihin käsiksi ja vainoavat teitä ja vetävät teidät synagoogiin ja heittävät vankiloihin ja vievät teidät kuningasten ja maaherrain eteen minun nimeni tähden.	12. Mutta ennen näitä kaikkia heittävä he kätensä teidän päällenne, vainoovat ja antavat ylön teitä synagoogiin ja vankiuteen, ja vetävät teitä kuningasten ja esimiesten eteen, minun nimeni tähden.	21:12 MUtta ennen näitä caickia heittäwät he kätens teidän päällenne/ wainowat ja ylönandawat teitä Rastupijn ja fangiuxeen/ ja wetäwät teitä Cuningasten ja Esimiesten eteen/ minun Nimeni tähden:
21:13 Ja näin te joudutte todistamaan.	13. Mutta se tapahtuu teille todistukseksi.	21:13 Mutta se tapahtu teille todistuxexi.
21:14 Pankaa siis sydämellenne, ettette edeltäpäin huolehdi, miten te vastaatte puolestanne.	14. Niin pankaat nyt se teidän sydämeenne, ettette ennen ajattelisi, kuinka teidän pitää edestänne vastaaman:	21:14 Nijn pangat nyt se sydämeen/ ettet te murehdis/ cuinga teidän pitä edestänne wastaman:
21:15 Sillä minä annan teille suun ja viisauden, jota vastaan eivät ketkään teidän vastustajanne kykene asettumaan tai väittämään.	15. Sillä minä annan teille suun ja viisauden, jota ei he voi puhua vastaan eikä seisoa vastaan, kaikki jotka teitä vastaan ovat.	21:15 Sillä minä annan teille suun ja wijsauden/ jota ei he woi wastan puhua/ eikä caicki teidän wastanseisojan taida wastan olla:
21:16 Omat vanhemmatkin ja veljet ja sukulaiset ja ystävät antavat teidät alttiiksi; ja muutamia teistä tapetaan,	16. Niin te myös annetaan ylön vanhimmilta, veljiltä, langoilta ja ystävilä, ja muutamat teistä he tappavat,	21:16 Nijn te myös ylönannetan wanhimmildanne/ weljildanne/ langoildanne/ ja ystäwildanne/ ja muutamat teistä he tappawat.
21:17 ja te joudutte kaikkien vihattaviksi minun nimeni tähden.	17. Ja te tulette vihattaviksi kaikilta, minun nimeni tähden.	21:17 Ja te ylöncazotan caikilda minun Nimeni tähden:
21:18 Mutta ei hiuskarvaakaan teidän päästänne katoa.	18. Vaan ei hiuskarvakaan pidä teidän päästänne hukkuman.	21:18 Waan ei hiuscarwacan pidä teidän päästänne hukkuman.
21:19 Kestäväisyydellänne te voitatte omaksenne elämän.	19. Pitäkää teidän sielunne kärsivällisyydessä.	21:19 Pitäkät teidän sielunne kärsimises.
21:20 Mutta kun te näette Jerusalemin sotajoukkojen ympäröimänä, silloin tietäkää, että sen hävitys on lähellä.	20. Mutta kuin te näette Jerusalemin sotaväeltä piiritettävän, niin tietäkää, että hänen perikatonsa on lähestynyt.	21:20 COsca te näettä Jerusalemin sotawäeldä pijritettävän/ nijn tietkät että hänen pericatons on lähestynyt.

21:21 Silloin ne, jotka Juudeassa ovat, paetkoot vuorille, ja jotka ovat kaupungissa, lähtekööt sieltä pois, ja jotka maalla ovat, älkööt sinne menkö.	21. Silloin ne, jotka Juudeassa ovat, paetkaan vuorille, ja jotka hänen keskellensä ovat, ne lähtekään sieltä ulos, ja jotka maalla ovat, älkään häneen menkö sisälle.	21:21 Silloin ne jotka Judeas owat/ paetcan mäkein puoleen: ja jotca hänen keskelläns owat/ ne sieldä pois mengän: ja jotca maalla owat/ älkän sisälle mengö.
21:22 Sillä ne ovat koston päiviä, että kaikki täytyisi, mikä kirjoitettu on.	22. Sillä ne ovat kostopäivät, että kaikki täytettäisiin, mitkä kirjoitetut ovat.	21:22 Sillä ne owat costopäiwät/ että caicki pitä täytettämän cuin kirjoitetut owat.
21:23 Voi raskaita ja imettäväisiä niinä päivinä! Sillä suuri hätä on oleva maan päällä ja viha tätä kansaa vastaan;	23. Mutta voi raskaita ja imettäväisiä niinä päivinä! Sillä suuri vaiva pitää maan päällä oleman ja viha tämän kansan päällä.	21:23 Mutta woi rascaita ja imettäwäisiä nijnä päiwinä. Sillä suuri waiwa pitä maan päällä oleman/ ja wiha tämän Canssan päällä.
21:24 ja he kaatuvat miekan terään, heidät viedään vangeiksi kaikkien kansojen sekaan, ja Jerusalem on oleva pakanain tallattavana, kunnes pakanain ajat täytyvät.	24. Ja heidän pitää lankeeman miekan terään, ja he viedään vangiksi kaikkinaisen kansan sekaan. Ja Jerusalem pitää tallattaman pakanoilta, siihen asti kuin pakanain aika täytetään.	21:24 Ja heidän pitä langeman miecan terän edesä/ ja he wiedän fangixi caickinaisen Canssan secaan. Ja Jerusalem pitä tallattaman pacanoilda/ sijhenasti cuin pacanain aica täytetän.
21:25 Ja on oleva merkit auringossa ja kuussa ja tähdissä, ja ahdistus kansoilla maan päällä ja epätoivo, kun meri ja aallot pauhaavat.	25. Ja merkit pitää oleman auringossa ja kuussa ja tähdissä, ja maassa kansalla ahdistus epäilyksen tähden. Ja meri ja aallot pitää pauhaaman.	21:25 JA merkit pitä oleman Auringos ja Cuus ja Tähdéis. Ja maasa Canssalla ahdistus epäillyxen tähden. Ja Meri ja Allot pitä pauhaman.
21:26 Ja ihmiset menehtyvät peljätessään ja odottaessaan sitä, mikä maanpiiriä kohtaa; sillä taivaitten voimat järkkyvät.	26. Ja ihmiset maassa pitää nääntymän pelvon ja odottamisen tähden niitä, mitkä maan piirin päälle tulevat; sillä taivaan voimat pitää liikutettaman.	21:26 Ja ihmiset maasa pitä cuiwettuman pelgon tähden/ ja odottamisen tähden/ nijtä cuin maan pijrin päälle tulewat: sillä Taiwan woimat pitä lijcutettaman.
21:27 Ja silloin he näkevät Ihmisen Pojan tulevan pilvessä suurella voimalla ja kirkkaudella.	27. Ja silloin heidän pitää näkemän Ihmisen Pojan tulevan pilvissä suurella voimalla ja kunnialla.	21:27 Ja silloin heidän pitä näkemän ihmisen Pojan tulewan pilwis/ suurella woimalla ja cunnialla.
21:28 Mutta kun nämä alkavat tapahtua, niin rohkaiskaa itsenne ja nostakaa pääanne, sillä teidän vapautuksenne on lähellä."	28. Mutta kuin nämät rupeevat tapahtumaan, niin katsokaat, ja nostakaa pääanne ylös; sillä teidän lunastuksenne silloin lähestyy.	21:28 Cosca nämät rupewat tapahtuman/ nijn cadzocat/ ja nostacat pääanne ylös: sillä teidän lunastuxenne silloin lähestyy.
21:29 Ja hän puhui heille vertauksen: "Katsokaa viikunapuuta ja kaikkia puita.	29. Ja hän sanoi heille vertauksen: katsokaat fikunapuuta ja kaikkia puita.	21:29 Ja hän sanoi heille wertauxen: cadzocat ficunapuuta/ ja caickia puita/ cosca ne puhkewat/
21:30 Kun ne jo puhkeavat lehteen, niin siitä te näette ja itsestänne ymmärrätte, että kesä jo on lähellä.	30. Kuin ne jo puhkeevat, niin te näette ja itse teistänne ymmärrätte, että suvi on jo läsnä.	21:30 Nijn te idze nijstä näette ja ymmärrätte/ että suwi on läsnä.
21:31 Samoin te myös, kun näette tämän tapahtuvan, tietäkää, että Jumalan valtakunta on lähellä.	31. Niin myös te, kuin te näette nämät tapahtuvan, tietäkää, että Jumalan valtakunta on läsnä.	21:31 Nijn myös te/ cosca te näette nämät tapahtuwan/ sijtä tietkät että Jumalan waldacunda on läsnä.
21:32 Totisesti minä sanon teille: tämä sukupolvi ei katoa, ennenkuin kaikki tapahtuu.	32. Totisesti minä sanon teille: ei tämän sukukunnan pidä suinkaan hukkuman, siihenasti kuin nämät kaikki tapahtuvat.	21:32 Totisest minä sanon teille: ei tämän sucucunnan pidä ennen huckuman/ cuin nämät caicki tapahtuwat.
21:33 Taivas ja maa katoavat, mutta minun sanani eivät katoa.	33. Taivas ja maa on hukkuva, vaan minun sanani ei pidä ikänä hukkaantuman.	21:33 Taiwas ja maa on huckuwa/ waan minun sanani ei pidä huckanduman.

21:34 Mutta pitääkö vaari itsestänne, ettei teidän sydämiänne raskautu päihtymys ja juoppous eikä elatuksen murheet, niin että se päivä yllättää teidät äkkiarvaamatta	34. Mutta kavahtakaat, ettei teidän sydämenne koskaan raskauteta ylönsyömisestä ja juopumisesta ja elatuksen murheesta, ja se päivä tulee äkisti teidän päällenne.	21:34 MUTTA cawahtacat teidän/ ettei teidän sydämen coscan rascouteta syömisestä ja juomisesta/ ja elatuxen murhest/ ja se päivä tule äkisti teidän päällen.
21:35 niinkuin paula; sillä se on saavuttava kaikki, jotka koko maan päällä asuvat.	35. Sillä se tulee niinkuin paula kaikkein ylitse, jotka koko maan päällä asuvat.	21:35 Sillä nijncuin paula tule caickein ylidze/ jotca coco maan päällä asuvat.
21:36 Valvokaa siis joka aika ja rukoilkaa, että saisitte voimaa paetaksenne tätä kaikkea, mikä tuleva on, ja seisokasenne Ihmisen Pojan edessä."	36. Sentähden valvokaat ja aina rukoilkaat, että te mahdolliset olisitte kaikkia näitä välttämään, jotka pitää tapahtuman, ja seisomaan Ihmisen Pojan edessä.	21:36 Nijn olcat nyt aina walpat/ ja rucoilcat/ että te mahdolliset olisitta caickia näitä wälttämän jotca pitä tapahtuman/ ja seisoman ihmisen Pojan edes.
21:37 Ja hän opetti päivät pyhäkössä, mutta öiksi hän lähti pois ja vietti ne vuorella, jota kutsutaan Öljymäeksi.	37. Ja hän opetti päivällä templissä, mutta yöllä meni hän ulos ja oli yötä vuorella, joka kutsutaan Öljymäeksi.	21:37 Ja hän opetti päiwällä Templis/ mutta yöllä meni hän ulos/ ja oli Öljymäellä yötä.
21:38 Ja kaikki kansa tuli varhain aamuisin hänen tykönsä pyhäkköön kuulemaan häntä.	38. Ja kaikki kansa tuli varhain hänen tykönsä templiin, häntä kuulemaan.	21:38 Ja caicki Canssa tuli warhain hänen tygöns Templijn händä cuuleman.
22 LUKU	22 LUKU	XXII. Lucu .
22:1 Mutta happamattoman leivän juhla, jota pääsiäiseksi sanotaan, oli lähellä.	1. Niin lähestyi makian leivän juhlapäivä, joka pääsiäiseksi kutsutaan.	22:1 NIin lähestyi makian leiwän juhla päivä/ joca Pääsiäisexi cudzutan.
22:2 Ja ylipapit ja kirjanoppineet miettivät, kuinka saisivat hänet surmatuksi; sillä he pelkäsivät kansaa.	2. Ja ylimmäiset papit ja kirjanoppineet etsivät, kuinka he olisivat hänen saaneet tappa. Mutta he pelkäsivät kansaa.	22:2 Ja ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet edzeit/ cuinga he olisit hänen saanet tappa. Mutta he pelkäisit Canssa.
22:3 Niin saatana meni Juudaaseen, jota kutsuttiin Iskariotiksi ja joka oli yksi niistä kahdestatoista.	3. Niin saatana oli mennyt Juudaan sisälle, jonka liikanimi oli Iskariot, joka oli kahdentoistakymmenen luvusta.	22:3 Nijn Sathan oli Judan sisälle mennyt/ jonga lijca nimi oli Ischarioth/ joca oli cahdentoistakymmenen lugusta.
22:4 Ja tämä meni ja puhui ylipappien ja pyhäkön vartioston päällikköjen kanssa, miten hän saattaisi hänet heidän käsiinsä.	4. Ja hän meni pois ja puhutteli ylimmäisiä pappeja ja päämiehiä, kuin hän oli hänen heille pettävä.	22:4 Ja hän meni pois/ ja puhutteli ylimmäisiä Papeja ja Päämiehiä/ cuinga hän oli hänen heille pettävä.
22:5 Ja he ihastuivat ja sitoutuivat antamaan hänelle rahaa.	5. Ja he ihastuivat ja lupasivat hänelle rahaa.	22:5 Ja he ihastuit/ ja lupaisit hänelle raha.
22:6 Ja hän lupautui ja etsi sopivaa tilaisuutta kavaltaakseen hänet heille ilman melua.	6. Ja hän lupasi sen heille, ja etsi soveliasta aikaa, saadaksensa häntä pettää ilman hasuta.	22:6 Ja hän lupais sen heille/ ja edzei tila saadaxens händä pettä ilman hasuta.
22:7 Niin tuli se happamattoman leivän päivästä, jona pääsiäislammas oli teurastettava.	7. Niin makian leivän päivä tuli, jona pääsiäislammas piti teurastettaman,	22:7 NIin makian leiwän päivä tuli/ jona Pääsiäislammas piti uhrattaman.
22:8 Ja hän lähetti Pietarin ja Johanneksen sanoen: "Menkää ja valmistakaa meille pääsiäislammas syödäksemme."	8. Ja hän lähetti Pietarin ja Johanneksen, sanoen: menkää valmistamaan meille pääsiäislammas syödäksemme.	22:8 Ja hän lähetti Petarin ja Johannexen/ sanoden: mengät walmistaman meille Pääsiäislammas syödäxem.
22:9 Niin he kysyivät häneltä: "Mihin tahdot, että valmistamme sen?"	9. Niin he sanoivat hänelle: kussas tahdot meitä valmistamaan?	22:9 Nijn he sanoit hänelle: cusas tahdot meitä walmistaman?

22:10 Hän vastasi heille: "Katso, saapuessanne kaupunkiin tulee teitä vastaan mies kantaen vesiastiaa; seuratkaa häntä siihen taloon, johon hän menee,	10. Hän sanoi heille: katso, kuin te kaupunkiin tulette sisälle, kohtaa teitä ihminen, kantain vesiastiaa: seuratkaa häntä siihen huoneeseen, johonka hän menee.	22:10 Hän sanoi heille: cadzo/ cosca te Caupungijn tuletta/ cohta teidän yxi ihminen candain wesiastiata/ noudattacat händä sijhen huonesen johonga hän mene:
22:11 ja sanokaa talon isännälle: 'Opettaja sanoo sinulle: Missä on vierashuone, syödäkseni siinä pääsiäislampaan opetuslasteni kanssa?'	11. Ja sanokaat sen huoneen perheisännälle: Mestari sanoo sinulle: kussa on maja, jossa minä syön pääsiäislampaan opetuslasteni kanssa?	22:11 Ja sanocat perhen isännälle/ Mestari käski sinulle sano: cusa on maja/ josa minä saan Pääsiäislamban Opetuslasteni cansa syödä.
22:12 Niin hän näyttää teille suuren, ateriaiville varustetun huoneen yläkerrassa; sinne valmistakaa."	12. Ja hän osoittaa teille suuren salin rakennetun; valmistakaa siellä.	22:12 Ja hän osotta teille suuren awaran Salin walmistacat siellä.
22:13 Ja he menivät ja havaitsivat niin olevan, kuin Jeesus oli heille sanonut, ja valmistivat pääsiäislampaan.	13. Niin he menivät ja löysivät niinkuin hän heille sanonut oli, ja valmistivat pääsiäislampaan.	22:13 He menit/ ja löysit nijncuin hän heille sanonut oli/ ja walmistit Pääsiäis lamban.
22:14 Ja kun hetki tuli, asettui hän aterialle ja apostolit hänen kanssansa.	14. Ja kuin jo aika tullut oli, istui hän pöydän tykönä ja kaksitoistakymmentä apostolia hänen kanssansa.	22:14 Ja cuin jo aica tullut oli/ istui hän/ ja caxitoistakymmendä Apostolita hänen cansans.
22:15 Ja hän sanoi heille: "Minä olen halajamalla halannut syödä tämän pääsiäislampaan teidän kanssanne, ennenkuin minä kärsin;	15. Ja hän sanoi heille: minä olen halulla halainnut syödä tätä pääsiäislammasta teidän kanssanne, ennekuin minä kärsin.	22:15 Ja hän sanoi heille: minä olen halulla halainnut syödä tätä Pääsiäislammasta teidän cansan/ ennen cuin minä kärsin:
22:16 sillä minä sanon teille, etten minä sitä enää syö, ennenkuin sen täyttymys tapahtuu Jumalan valtakunnassa."	16. Sillä minä sanon teille, etten minä suinkaan silleen siitä syö, siihenasti kuin se täytetään Jumalan valtakunnassa.	22:16 Sillä minä sanon teille: en minä sillen hänest enämbi syö/ siihenasti cuin se täytetän Jumalan waldacunnas.
22:17 Ja hän otti maljan, kiitti ja sanoi: "Ottakaa tämä ja jakakaa keskenänne.	17. Ja hän otti kalkin, kiitti, ja sanoi: ottakaat ja jakakaat keskenänne.	22:17 Ja hän otti Calkin/ kijtti/ ja sanoi: ottacat ja jacacat keskenän:
22:18 Sillä minä sanon teille: tästedes minä en juo viinipuun antia, ennenkuin Jumalan valtakunta tulee."	18. Sillä minä sanon teille, etten minä suinkaan juo viinapuun hedelmää, siihenasti kuin Jumalan valtakunta tulee.	22:18 Sillä minä sanon teille: en minä juo wijnapuun hedelmästä/ ennen cuin Jumalan waldacunda tule.
22:19 Ja hän otti leivän, kiitti, mursi ja antoi heille ja sanoi: "Tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne annetaan. Tehkää se minun muistokseni."	19. Ja hän otti leivän, kiitti ja mursi, ja antoi heille, sanoen: tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne annetaan: se tehkää minun muistokseni;	22:19 JA hän otti leiwän/ kijtti ja mursi/ ja andoi heille/ sanoden: tämä on minun Ruumin/ joca teidän edestän annetan/ se tehkät minun muistoxeni.
22:20 Samoin myös maljan, aterian jälkeen, ja sanoi: "Tämä malja on uusi liitto minun veressäni, joka teidän edestänne vuodatetaan.	20. Niin myös kalkin ehtoollisen jälkeen, sanoen: tämä kalkki on uusi Testamentti, minun veressäni, joka teidän edestänne vuodatetaan.	22:20 Nijn myös Calkin ehtolisen jälken/ sanoden: tämä Calcki on se Usi Testamentti/ minun weresäni/ joca teidän edestän wuodatetan
22:21 Mutta, katso, minun kavaltaajani käsi on minun kanssani pöydällä.	21. Kuitenkin, katso, minun pettäjäni käsi on minun kanssani pöydällä.	22:21 Cuitengin cadzo/ minun pettäjäni käsi on minun cansani pöydällä:
22:22 Sillä Ihmisen Poika tosin menee pois, niinkuin säädetty on; mutta voi sitä ihmistä, jonka kautta hänet kavalletaan!"	22. Ja tosin Ihmisen Poika menee niinkuin päätetty on: kuitenkin voi sitä ihmistä, jolta hän petetään!	22:22 Ja tosin ihmisen Poica mene nijncuin päätetty on/ cuitengin woi sitä ihmistä/ jolda hän petetän.

22:23 Ja he rupesivat keskenänsä kyselemään, kuka heistä mahtoi olla se, joka oli tämän tekevä.	23. Ja he rupesivat kyselemään keskenänsä: kuka olis se heistä, joka sen tekevä olis?	22:23 Ja he rupeisit kyselemän keskenäns: cuca se heistä olis/ joca sen tekemän piti.
22:24 Ja heidän välillään syntyi myös kiista siitä, kuka heistä oli katsottava suurimmaksi.	24. Mutta heidän välillänsä tuli myös riita, kuka heistä näkyis suurin olevan.	22:24 JA heidän wälillens tuli rijta/ cuca heistä suurin piti oleman.
22:25 Niin hän sanoi heille: "Kansojen kuninkaat herroina niitä hallitsevat, ja niiden valtiaita sanotaan hyväntekijöiksi.	25. Niin hän sanoi heille: kansain kuninkaat vallitsevat heitä, ja joilla valta on heidän ylitsensä, ne kutsutaan armollisiksi herroiksi.	22:25 Nijn hän sanoi heille: mailmalliset Cuningat wallidzewat/ ja waldamiehet cudzutan armollisixi Herroixi.
22:26 Mutta älkää te niin; vaan joka teidän keskuudessanne on suurin, se olkoon niinkuin nuorin, ja johtaja niinkuin se, joka palvelee	26. Mutta ette te niin: vaan joka teistä suurin on, se olkoon niinkuin nuorin, ja joka ylimmäinen on, se olkoon niinkuin se, joka palvelee.	22:26 Mutta et te nijn/ waan joca teistä suurin on/ se olcon nijncuin nuorin/ ja joca ylimmäinen on/ se olcon nijcuin palwelia:
22:27 Sillä kumpi on suurempi, sekö, joka aterioi, vai se, joka palvelee? Eikö se, joka aterioi? Mutta minä olen teidän keskellänne niinkuin se, joka palvelee.	27. Sillä kumpi suurempi on: se joka atrioitsee, taikka se joka palvelee? eikö se joka atrioitsee? mutta minä olen teidän keskellänne niinkuin se, joka palvelee.	22:27 Sillä cumbi suurempi on? se joca atrioidze/ taicka se joca palwele? eikö se joca atrioidze? mutta minä olen teidän keskellän nijncuin palwelia.
22:28 Mutta te olette pysyneet minun kanssani minun kiusauksissani;	28. Mutta te olette ne, jotka minun kiusauksissani minun kanssani pysytte.	22:28 Mutta te oletta ne/ jotca minun kiusauxisani minun cansani pysytte.
22:29 ja minä säädän teille, niinkuin minun Isäni on minulle säätänyt, kuninkaallisen vallan,	29. Ja minä säädin teille, niinkuin minun Isäni sääsi minulle, valtakunnan:	22:29 Ja minä säädän teille waldacunnan/ nijncuin minun Isäni sääsi minulle:
22:30 niin että te saatte syödä ja juoda minun pöydässäni minun valtakunnassani ja istua valtaistuimilla ja tuomita Israelin kahtatoista sukukuntaa.	30. Että teidän pitää syömän ja juoman minun pöydälläni minun valtakunnassani, ja istuman istuimilla, ja tuomitseman kaksitoistakymmentä Israelin sukukuntaa.	22:30 Että teidän pitä syömän ja juoman minun pöydälläni/ minun waldacunnasani/ ja istuman istuimella/ ja duomidzeman caxitoistakymmendä Israelin sucucunda.
22:31 Simon, Simon, katso, saatana on tavoitellut teitä valtaansa, seuloakseen teitä niinkuin nisuja;	31. Niin sanoi myös Herra: Simon, Simon, katso, saatana on teitä pyytännyt seuloaksensa niinkuin nisuja.	22:31 NIin HERra sanoi: Simon/ Simon/ cadzo/ Sathan on teitä pyytännyt seuloxens nijncuin nisuja.
22:32 mutta minä olen rukoillut sinun puolestasi, ettei sinun uskosi raukeaisi tyhjään. Ja kun sinä kerran palajat, niin vahvista veljiäsi."	32. Vaan minä rukoilin sinun edestäs, ettei sinun uskos puuttuman pidä. Ja kuin sinä kerran palajat, niin vahvista veljiäs.	22:32 Waan minä rucoilin sinun edestäs/ ettei sinun uscos puuttuman pidä. Ja cuin sinä kerran palajat/ nijn wahwista weljejäs.
22:33 Niin Simon sanoi hänelle: "Herra, sinun kanssasi minä olen valmis menemään sekä vankeuteen että kuolemaan."	33. Niin hän sanoi hänelle: Herra, minä olen valmis sinun kanssas sekä vankiuteen että kuolemaan menemään.	22:33 Nijn hän sanoi hänelle: HERra/ minä olen walmis sinun cansas fangiuxen ja cuoleman menemän.
22:34 Mutta hän sanoi: "Minä sanon sinulle, Pietari: ei laula tänään kukko, ennenkuin sinä kolmesti kiellät tuntevasi minua."	34. Mutta hän sanoi: Pietari, minä sanon sinulle, ei laula tänäpäni kukko ennen kuin sinä kolmasti kiellät tuntevas minua.	22:34 Hän sanoi: Petari/ minä sanon sinulle/ ei laula tänäpäni Cuckoi ennen/ cuin sinä colmasti minun kiellät/ et tundewas minua.
22:35 Ja hän sanoi heille: "Kun minä lähetin teidät ilman rahakukkaroa ja laukkuja ja kenkiä, puuttuiko teiltä mitään?" He vastasivat: "Ei mitään."	35. Ja hän sanoi heille: kuin minä lähetin teidät ilman säkkiä ja kukkaroa ja kenkiä, puuttuiko teiltä mitään? He sanoivat: ei mitään.	22:35 JA hän sanoi heille: cosca minä lähetin teidän ilman säkitä/ ja cuckarota ja kengitä/ puuttuico teildä mitän? He sanoit: Ei mitän.

22:36 Niin hän sanoi heille: "Mutta nyt, jolla on kukkaro, ottakoon sen mukaansa; niin myös laukun. Ja jolla ei ole, myyköön vaippansa ja ostakoon miekan.	36. Niin hän sanoi heille: vaan nyt, jolla säkki on, ottakoon sen, niin myös kukkaron; ja jolla ei ole, se myykään hameensa ja ostakaan miekan.	22:36 Nijn hän sanoi heille: waan nyt/ jolla säcki on/ ottacan sen/ nijn myös cuckaron/ ja jolla ei ole/ se myykän hamens/ ja ostacan miecan.
22:37 Sillä minä sanon teille, että minussa pitää käymän toteen tämän, mikä kirjoitettu on: 'Ja hänet luettiin pahantekijäin joukkoon.' Sillä se, mikä minusta on sanottu, on täyttynyt."	37. Sillä minä sanon teille: vielä sekin mikä kirjoitettu on, pitää minussa täytettämän: hän on pahantekiäin sekaan luettu; sillä ne, mitkä minusta kirjoitetut ovat, pitää loppuman.	22:37 Sillä minä sanon teille: wiefä sekin cuin kirjoitettu on/ pitä minus täytettämän: Hän on pahain tekiäin cansa luettu: sillä mitä minusta kirjoitettu on/ ne pitä loppuman.
22:38 Niin he sanoivat: "Herra, katso, tässä on kaksi miekkaa." Mutta hän vastasi heille: "Riittää."	38. Niin he sanoivat: Herra, katso, tässä on kaksi miekkaa. Hän sanoi heille: kyllä siinä on.	22:38 Nijn he sanoit: HERra/ cadzo/ täsä on caxi miecka. Hän sanoi heille: Kyllä sijnä on.
22:39 Ja hän meni ulos ja lähti tapansa mukaan Öljymäelle, ja hänen opetuslapsensa seurasivat häntä.	39. Ja hän läksi ulos ja meni, niinkuin hänen tapansa oli, Öljymäelle; niin seurasivat myös häntä hänen opetuslapsensa.	22:39 JA hän läxi ulos/ cuin hänen tapans oli/ Öljymäelle/ ja hänen Opetuslapsens seuraisit händä sijhen paickan.
22:40 Ja tultuaan siihen paikkaan hän sanoi heille: "Rukoilkaa, ettette joutuisi kiusaukseen."	40. Ja kuin hän siihen paikkaan tuli, sanoi hän heille: rukoilkaat, ettette tulisi kiusaukseen.	22:40 Ja cuin hän sinne tuli/ sanoi hän heille: rucoilcat ettet te langeis kiusauxeen.
22:41 Ja hän vetäytyi heistä noin kivenheiton päähän, laskeutui polvilleen ja rukoili	41. Ja hän erkani heistä lähes kivellä heittää ja laski polvillensa, rukoili,	22:41 Ja hän ercani heistä lähes kiwellä heittä/ ja laski polwillens/ rucoili ja sanoi:
22:42 sanoen: "Isä, jos sinä tahdot, niin ota pois minulta tämä malja; älköön kuitenkaan tapahtuko minun tahtoni, vaan sinun."	42. Sanoen: Isä, jos sinä tahdot, niin ota pois minulta tämä kalkki, kuitenkin ei minun tahtoni, mutta sinun olkoon.	22:42 Isä/ jos sinä tahdot/ nijn ota pois minulda tämä Calcki/ cuitengin ei minun tahton/ mutta sinun olcon.
22:43 Niin hänelle ilmestyi taivaasta enkeli, joka vahvisti häntä.	43. Niin enkeli taivaasta ilmestyi hänelle ja vahvisti häntä.	22:43 Nijn Engeli Taiwast ilmestyi hänelle/ ja wawwisti händä.
22:44 Ja kun hän oli suuressa tuskassa, rukoili hän yhä hartaammin. Ja hänen hikensä oli niinkuin veripisarat, jotka putosivat maahan.	44. Ja kuin hän sangen suuressa ahdistuksessa oli, rukoili hän hartaammin. Ja oli hänen hikensä niinkuin verenpisarat, jotka maan päälle putosivat.	22:44 Ja se joutui/ että hän cuoleman cansa sodei/ ja rucoili hartamman. Ja oli hänen hikens nijncuin weren pisarat/ jotca maahan wuosit.
22:45 Ja kun hän nousi rukoilemasta ja meni opetuslastensa tykö, tapasi hän heidät murheen tähden nukkumasta.	45. Ja kuin hän nousi rukoilemasta ja tuli opetuslastensa tykö, löysi hän ne murheen tähden makaamasta,	22:45 Ja cuin hän nousi rucoilemast/ ja tuli Opetuslastens tygö/ löysi hän ne murhen tähden macamast:
22:46 Niin hän sanoi heille: "Miksi te nukutte? Nouskaa ja rukoilkaa, ettette joutuisi kiusaukseen."	46. Ja hän sanoi heille: mitä te makaatte? nouskaat ja rukoilkaat, ettette kiusaukseen lankeaisi.	22:46 Ja sanoi heille: Mitä te macatte? noscat ja rucoilcat/ ettet te kiusauxeen langeis.
22:47 Ja katso, hänen vielä puhuessaan tuli joukko kansaa, ja yksi niistä kahdestatoista, se, jonka nimi oli Juudas, kulki heidän edellään. Ja hän tuli Jeesuksen luo antamaan hänelle suuta.	47. Vielä hänen puhuisansa, katso, joukko ja se, joka kutsuttiin Juudas, yksi kahdestatoistakymmenestä, kävi heidän edellänsä, ja lähestyi Jesusta suuta antamaan hänen.	22:47 WIElä hänen puhuisans/ cadzo/ joucko ja yxi cahdestatoistakymmenestä/ joca cudzuttin Judas/ käwi heidän edelläns ja lähestyi Jesusta/ suuta andaman hänen.
22:48 Mutta Jeesus sanoi hänelle: "Juudas, suunantamisellako sinä Ihmisen Pojan kavallat?"	48. Niin Jesus sanoi hänelle: Juudas, suun antamisellako sinä Ihmisen Pojan petät?	22:48 Nijn Jesus sanoi hänelle: Juda/ suun andamisellaco sinä ihmisen Pojan petät?

22:49 Kun nyt ne, jotka olivat hänen ympärillään, näkivät, mitä oli tulossa, sanoivat he: "Herra, iskemmekö miekalla?"	49. Kun ne, jotka hänen ympärillään olivat, näkivät, mitä tuleva oli, sanoivat he hänelle: Herra, emmekö me lyö miekalla?	22:49 COsca ne jotca hänen ymbärilläns olit/ näit mitä tulewa oli/ sanoit he hänelle: HERra/ emmekö me lyö miecalla?
22:50 Ja eräs heistä iski ylimmäisen papin palvelijaa ja sivalsi häneltä pois oikean korvan.	50. Ja yksi heistä löi pappein päämiehen palveliaa ja hakkasi pois hänen oikian korvansa.	22:50 Ja yxi heistä löi Pappein päämiehen palweliata/ ja hackais pois hänen oikian corwans.
22:51 Mutta Jeesus vastasi sanoen: "Sallikaa vielä tämäkin." Ja hän koski hänen korvaansa ja paransi hänet.	51. Mutta Jesus vastaten sanoi: sallikaat tähän asti tulla. Ja kuin hän rupesi hänen korvaansa, paransi hän sen.	22:51 Mutta Jesus sanoi: sallicat tähän asti/ ja cuin hän rupeis hänen corwaans/ paransi hän sen.
22:52 Niin Jeesus sanoi ylipapeille ja pyhäkön vartioston päälliköille ja vanhimmille, jotka olivat tulleet häntä vastaan: "Niinkuin ryöväriä vastaan te olette lähteneet miekat ja seipäät käsissä.	52. Mutta Jesus sanoi niille, jotka häntä vastaan olivat tulleet, ylimmäisille papeille ja templin haltioille ja vanhimmille: niinkuin ryöväriä tykö te läksitte miekoilla ja seipäillä.	22:52 MUTta Jesus sanoi ylimmäisille Papeille/ ja Templin haldioille ja wanhimmille/ jotca hänen tygöns tullet olit. 22:53 Te läxitte nijncuin ryöwäriin tygö/ miecoilla ja seipäillä/
22:53 Minä olen joka päivä ollut teidän kanssanne pyhäkössä, ettekä ole ojentaneet käsiänne minua vastaan. Mutta tämä on teidän hetkenne ja pimeyden valta."	53. Minä olin joka päivä teidän kanssanne templissä, ja ette ojentaneet kättä minun päälleni; mutta tämä on teidän hetkenne ja pimeyden valta.	Minä olin teidän cansan jocapäiwä Templis/ ja et te ojendanet kättä minun päälleni/ mutta tämä on teidän hetkenne/ ja pimeyden walda.
22:54 Niin he ottivat hänet kiinni ja kuljettivat pois ja veivät hänet ylimmäisen papin taloon. Ja Pietari seurasi taampana.	54. Niin he kiinni ottivat hänen ja taluttivat, ja veivät hänen sisälle ylimmäisen papin huoneeseen. Mutta Pietari seurasi taampana.	22:54 NIin he kijnniotit hänen ja tulutit/ ja toit hänen ylimmäisen Papin huonesen. Mutta Petari seurais taambana.
22:55 Ja he virittivät valkean keskelle esipihaa ja asettuivat yhdessä istumaan, ja Pietari istui heidän joukkoonsa.	55. Ja niin he virittivät valkean keskelle kartanoa, ja ynnä yhdessä istuivat, istui myös Pietari heidän seassansa.	22:55 Nijn he wiritit walkian keskelle cartanota/ ja istuit/ istui myös Petari heidän seasans.
22:56 Niin eräs palvelijatar, nähdessään hänen istuvan tulen ääressä, katseli häntä kiinteästi ja sanoi: "Tämäkin oli hänen kanssaan."	56. Mutta kuin yksi piika näki hänen valkean tykönä istuvan, katsoi hän hänen päällensä, ja sanoi: tämä oli myös hänen kanssansa.	22:56 Cosca yxi pijca näki hänen walkian tykönä istuwan/ cadzoi hän hänen päällens/ ja sanoi: tämä oli myös hänen cansans.
22:57 Mutta hän kielsi sanoen: "Nainen, en tunne häntä."	57. Vaan hän kielsi hänen ja sanoi: vaimo, en minä tunne häntä.	22:57 Waan hän kielsi ja sanoi: waimo/ en minä tunne händä.
22:58 Ja hetkisen perästä näki hänet toinen, eräs mies, ja sanoi: "Sinäkin olet yksi niistä." Mutta Pietari sanoi: "Mies, en ole."	58. Ja vähän hetken perästä näki toinen hänen, ja sanoi: sinä myös olet yksi heistä. Pietari sanoi: ihminen, en ole.	22:58 Ja wähän hetken perästä näki toinen hänen/ ja sanoi: sinä myös olet yxi heistä. Petari sanoi: ihminen/ en minä ole.
22:59 Ja noin yhden hetken kuluttua vakuutti vielä toinen sanoen: "Totisesti, tämä oli myös hänen kanssaan; sillä onhan hän galilealainenkin."	59. Ja lähes yhden hetken perästä todisti myös toinen, sanoen: totisesti tämä oli myös hänen kanssansa; sillä hän on Galileasta.	22:59 Ja lähes hetken perästä todisti myös toinen/ sanoden: totisest tämä oli myös hänen cansans: Sillä hän on Galileus.
22:60 Mutta Pietari sanoi: "En ymmärrä, mies, mitä sanot." Ja samassa, hänen vielä puhuessaan, lauloi kukko.	60. Niin Pietari sanoi: ihminen, en minä tiedä, mitäs sanot. Ja kohta, vielä hänen puhuissansa, lauloi kukko.	22:60 Nijn Petari sanoi: ihminen/ en minä tiedä mitäs sanot. Ja wielä hänen puhuisans/ Cuckoi lauloi.

22:61 Ja Herra kääntyi ja katsoi Pietariin; ja Pietari muisti Herran sanat, kuinka hän oli hänelle sanonut: "Ennenkuin kukko tänään laulaa, sinä kolmesti minut kiellät."	61. Ja Herra käänsi itsensä ja katsoi Pietarin päälle, ja Pietari muisti Herran puheen, kuin hän hänelle sanoi: ennenkuin kukko laulaa, kolmasti sinä minun kiellät.	22:61 Ja HERra käänsi/ ja cadzoi Petarin päälle/ ja Petari muisti HERran puhen/ joca oli hänelle sanonut: ennencuin Cuckoi laula/ colmasti sinä minun kiellät.
22:62 Ja hän meni ulos ja itki katkerasti.	62. Ja Pietari meni ulos ja itki katkerasti.	22:62 Ja Petari meni ulos/ ja itki catkerast.
22:63 Ja miehet, jotka pitivät Jeesusta kiinni, pilkkasivat häntä ja pieksivät häntä.	63. Mutta miehet, jotka Jesusta kiinni pitivät, pilkkasivat häntä ja löivät häntä,	22:63 Mutta miehet/ jotca Jesusta kijnnipidit/ pilckaisit händä ja löit händä:
22:64 Ja he peittivät hänen kasvonsa ja kysyivät häneltä sanoen: "Profetoi, kuka se on, joka sinua löi!"	64. Peittivät hänen silmänsä, ja löivät häntä poskelle, ja kysyivät häneltä, sanoen: arvaa, kuka se on, joka sinua löi.	22:64 Peitit hänen silmäns/ ja hosuit händä caswoille/ ja kysyit hänelle/ sanoden: Arwa/ cuca se on joca sinua löi?
22:65 Ja paljon muita herjaussanoja he puhuivat häntä vastaan.	65. Ja paljon muuta pilkkaa sanoivat he häntä vastaan.	22:65 Ja paljo muuta pilcka sanoit he händä wastan.
22:66 Ja päivän valjetessa kansan vanhimmat ja ylipapit ja kirjanoppineet kokoontuivat ja veivät hänet neuvostonsa eteen	66. Ja kuin päivä tuli, kokoontuivat kansan vanhimmat ja ylimmäiset papit ja kirjanoppineet ja veivät hänen oikeutensa eteen,	22:66 Ja cuin päiwä coitti/ coconnuit Canssan wanhimmat/ ja Pappein päämiehet ja Kirjanoppenet/ ja weit hänen Raadin eteen:
22:67 ja sanoivat: "Jos sinä olet Kristus, niin sano se meille." Hän vastasi heille: "Jos minä teille sanon, niin te ette usko;	67. Sanoen: oletkos Kristus? sano meille. Niin hän sanoi heille: jos minä sanon teille, ette usko,	22:67 Ja sanoit: Oletcos Christus? nijn sano meille? Hän sanoi heille: jos minä sanon teille/ et te usco?
22:68 ja jos kysyn, ette vastaa.	68. Ja jos minä myös kysyn, niin ette vastaa minua, ette myös päästä minua.	22:68 Ja jos minä myös kysyn/ nijn et te wasta/ et te myös päästä minua.
22:69 Mutta tästedes Ihmisen Poika on istuva Jumalan voiman oikealla puolella."	69. Tästedes istuu Ihmisen Poika Jumalan voiman oikialla kädellä.	22:69 Sentähden tästedes istu ihmisen Poica Jumalan woiman oikialla puolella.
22:70 Silloin he kaikki sanoivat: "Sinä siis olet Jumalan Poika?" Hän vastasi heille: "Tepä sen sanotte, että minä olen."	70. Niin he sanoivat kaikki: sinä olet siis Jumalan Poika? sanoi hän heille: tepä sen sanotte, että minä olen.	22:70 Nijn he sanoit caicki: sinäkö sijs olet Jumalan Poica? Hän sanoi heille: tepä sen sanotta/ että minä olen.
22:71 Niin he sanoivat: "Mitä me enää todistusta tarvitsemme? Sillä me itse olemme kuulleet sen hänen omasta suustansa."	71. Niin he sanoivat: mitä me silleen todistusta tarvitsemme, sillä me olemme sen kuulleet hänen omasta suustansa.	22:71Nijn he sanoit: mitä me sillen todistusta tarwidzemma? me olemma sen cuullet hänen omasta suustans.
23 LUKU	23 LUKU	XXIII. Lucu .
23:1 Ja he nousivat, koko joukko, ja veivät hänet Pilatuksen eteen.	1. Ja kaikki heidän joukkonsa nousi ylös, ja he veivät hänen Pilatuksen tykö.	23:1 JA caicki joucko ylösnousi/ ja he weit hänen Pilatuxen eteen/
23:2 Ja he alkoivat syyttää häntä sanoen: "Tämän me olemme havainneet villitsevän kansaamme, kieltävän antamasta veroja keisarille ja sanovan itseään Kristukseksi, kuninkaaksi."	2. Ja he rupesivat kantamaan hänen päällensä, sanoen: tämän me löysimme kansaa viettelevän ja kieltävän keisarille veroa antamasta ja sanovan itsensä olevan kuninkaan Kristuksen.	ja rupeisit candaman hänen päällens ja sanoit: 23:2 Tämän me löysimme Canssa wiettelemäst/ ja kieldämäst Keisarille wero andaman/ ja sanomast hänens olewan Cuningan Christuxen.

23:3 Niin Pilatus kysyi häneltä sanoen: "Oletko sinä juutalaisten kuningas?" Hän vastasi hänelle ja sanoi: "Sinäpä sen sanot."	3. Niin Pilatus kysyi häneltä, sanoen: oletkos Juudalaisten kuningas? Hän vastasi häntä ja sanoi: sinäpä sen sanot.4. Mutta Pilatus sanoi pappein päämiehille ja kansalle: en minä löydä yhtään vikaa tässä ihmisessä.	23:3 Nijn Pilatus kysyi hänelle/ sanoden: oletcos Judalaisten Cuningas? Hän wastais händä/ ja sanoi: sinäpä sen sanot:
23:4 Pilatus sanoi ylipapeille ja kansalle: "En minä löydä mitään syytä tässä miehessä."	4. Mutta Pilatus sanoi pappein päämiehille ja kansalle: en minä löydä yhtään vikaa tässä ihmisessä.	23:4 Pilatus sanoi Pappein Päämiehille ja Canssalle: en minä löydä yhtän wica täsä Miehesä.
23:5 Mutta he ahdistivat yhä enemmän ja sanoivat: "Hän yllyttää kansaa opettaen kaikkialla Juudeassa, Galileasta alkaen tänne asti."	5. Mutta he kävivät päälle, sanoen: hän kehoittaa kansan, opettain koko Juudeassa, ja on ruvennut Galileasta hamaan tähän asti.	23:5 Nijn he hogit ja sanoit: Hän kehoitta Canssan/ opettain coco Judeas/ ja on ruwennut Galileast haman tähän asti.
23:6 Mutta kun Pilatus sen kuuli, kysyi hän, oliko mies galilealainen.	6. Mutta kuin Pilatus kuuli Galileaa mainittavan, kysyi hän, josko hän Galileasta oli.	23:6 COsca Pilatus cuuli Galileata mainittawan/ kysyi hän/ jos hän Galileast oli.
23:7 Ja saatuaan tietää hänen olevan Herodeksen hallintoalueelta hän lähetti hänet Herodeksen eteen, joka hänkin niinä päivinä oli Jerusalemissa.	7. Ja kuin hän ymmärsi, että hän Herodeksen läänistä oli, lähetti hän hänen Herodeksen tykö, joka myös silloin oli Jerusalemissa.	23:7 Ja cuin hän ymmärsi/ että hän Herodexen läänistä oli/ lähetti hän hänen Herodexen tygö: sillä hän oli myös silloin Jerusalemis.
23:8 Kun Herodes näki Jeesuksen, ihastui hän suuresti; sillä hän oli jo kauan aikaa halunnut nähdä häntä, koska oli kuullut hänestä, ja hän toivoi saavansa nähdä häneltä jonkin ihmeen.	8. Kuin Herodes näki Jesuksen, ihastui hän sangen suuresti; sillä hän oli jo kauvan aikaa häntä halainnut nähdäksensä, että hän oli paljon hänestä kuullut, ja toivoi häneltä jonkun ihmeen näkevänsä,	23:8 Cosca Herodes näki Jesuxen/ ihastui hän sangen suurest: sillä hän oli jo cauwan aica händä halainnut nähdäxens/ että hän oli paljon hänestä cuullut/ ja toiwoi häneldä jongun ihmen näkewäns.
23:9 Ja hän teki Jeesukselle monia kysymyksiä; mutta tämä ei vastannut hänelle mitään.	9. Ja kysyi häneltä moninaisista; mutta ei hän mitään häntä vastannut.	23:9 Ja hän kysyi hänelle moninaisista/ mutta ei hän mitän händä wastannut.
23:10 Ja ylipapit ja kirjanoppineet seisoivat siinä ja syyttivät häntä kiivaasti.	10. Niin ylimmäiset papit ja kirjanoppineet seisoivat ja kantoivat kovin hänen päällensä.	23:10 Nijn ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet seisoit ja cannoit cowin hänen päällens.
23:11 Mutta Herodes joukkoineen kohteli häntä halveksivasti ja pilkkasi häntä; ja puettuaan hänet loistavaan pukuun hän lähetti hänet takaisin Pilatuksen eteen.	11. Mutta Herodes huovinensa katsoi hänen ylön, ja pilkkasi häntä, pani hänen päällensä valkian vaatteen, ja lähetti jälleen Pilatuksen tykö.	23:11 Mutta Herodes huowinens ylöncadzoit hänen/ ja pilckaisit händä/ pani hänen päällens walkian waatten/ ja lähetti jäl lens Pilatuxen tygö.
23:12 Ja Herodes ja Pilatus tulivat sinä päivänä ystäviksi keskenään; he olivat näet ennen olleet toistensa vihamiehiä.	12. Sinä päivänä tuli Pilatus ja Herodes ystäviksi keskenänsä; sillä he olivat ennen vihamiehet olleet keskenänsä.	23:12 Sinä päiwänä tuli Pilatus ja Herodes ystäwäxi keskenäns/ joiden wälillä ennen oli waino ollut.
23:13 Niin Pilatus kutsui kokoon ylipapit ja hallitusmiehet ja kansan	13. Niin Pilatus kutsui kokoon ylimmäiset papit ja valtamiehet ja kansan.	23:13 NIin Pilatus cudzui cocon ylimmäiset Papit ja waldamiehet ja Canssan:
23:14 ja sanoi heille: "Te olette tuoneet minulle tämän miehen kansan yllyttäjänä; ja katso, minä olen teidän läsnäollessanne häntä tutkinut enkä ole havainnut tätä miestä syylliseksi mihinkään, mistä te häntä syytätte,	14. Ja sanoi heille: te olette tämän ihmisen minulle tuoneet niinkuin kansan häiritsiän, ja katso, minä olen häntä tutkinut teidän edessä ja en löydä yhtään vikaa tässä ihmisessä, joista te kannatte hänen päällensä,	ja sanoi heille: 23:14 Te oletta tämän ihmisen minulle tuonet/ nijncuin Canssan häiridziän/ ja cadzo/ minä olen händä tutkinut teidän edesän/ ja en löydä yhtän wica hänesä/ josta te cannatte hänen päällens/

23:15 eikä Herodeskaan, sillä hän lähetti hänet takaisin meille. Ja katso, hän ei ole tehnyt mitään, mikä ansaitsee kuoleman.	15. Eikä Herodeskaan; sillä minä lähetin teidät hänen tykönsä, ja katso, ei häneltä yhtään hengen rikosta ole tehty.	eikä Herodescan: 23:15 Sillä minä lähetin teidän hänen tygöns/ ja cadzo/ ei hänestä yhtän hengen ricosta löyty:
23:16 Kuritettuani häntä minä siis hänet päästän."	16. Sentähden tahdon minä hänen rangaistuna päästää.	23:16 Sentähden tahdon minä hänen rangaistuna päästä.
	17. Mutta hänen piti joka juhlanan päästämän heille yhden vallallensa.	23:17 Sillä hänen piti joca juhlanan päästämän heille yhden wallallens.
23:18 Niin he huusivat kaikki yhdessä, sanoen: "Vie pois tämä, mutta päästä meille Barabbas!"	18. Niin koko joukko huusi ja sanoi: ota tämä pois, ja päästä meille Barabbas,	23:18 Nijn coco joucko huusi/ ja sanoi: ota tämä pois/ ja päästä meille Barrabas.
23:19 Tämä oli heitetty vankeuteen kaupungissa tehdystä kapinasta sekä murhasta.	19. Joka oli kapinan ja miestapoin tähden, kuin kaupungissa tapahtunut oli, vankiuteen heitetty.	23:19 Joca oli capinan ja miestapon tähden/ cuin Caupungis tapahtunut otl/ fangiuxeen heitetty.
23:20 Niin Pilatus taas puhui heille, koska hän tahtoi päästää Jeesuksen irti.	20. Niin Pilatus taas puhui heille ja tahtoi Jesuksen päästää.	23:20 Nijn Pilatus taas puhui heille/ ja tahtoi Jesuxen päästä.
23:21 Mutta he huusivat vastaan ja sanoivat: "Ristiinnaulitse, ristiinnaulitse hänet!"	21. Mutta he huusivat sitä vastaan, sanoen: ristiinnaulitse, ristiinnaulitse häntä!	23:21 Mutta he huusit/ ja sanoit: ristinnaulidze/ ristinnaulidze händä.
23:22 Niin hän puhui heille kolmannen kerran: "Mitä paha hän sitten on tehnyt? En ole havainnut hänessä mitään, mistä hän ansaitsisi kuoleman. Kuritettuani häntä minä siis hänet päästän."	22. Mutta hän sanoi kolmannen kerran heille: mitäs hän pahaa teki? en minä löydä yhtään hengenrikosta hänessä: sentähden tahdon minä hänen rangaistuna päästää.	23:22 Mutta hän sanoi colmannen kerran heille: mitästä hän paha tehnyt on? en minä löydä yhtän hengen ricosta hänes: sentähden tahdon minä hänen rangaistuna päästä.
23:23 Mutta he ahdistivat häntä suurilla huudoilla, vaati Jeesusta ristiinnaulittavaksi; ja heidän huutonsa pääsivät voitolle.	23. Mutta he kävivät päälle suurella äänellä, pyytäin häntä ristiinnaulittaa. Ja heidän ja ylimmäisten pappein ääni sai vallan.	23:23 Mutta he hogit suurella änellä/ pyytäin händä ristinnaulitta. Ja heidän ja ylimmäisten Pappein äni sai wallan.
23:24 Niin Pilatus tuomitsi heidän vaatimuksensa täytettäväksi.	24. Ja Pilatus tuomitsi heidän anomisensa jälkeen,	23:24 JA Pilatus duomidzi heidän anomisens jälken:
23:25 Ja hän päästi irti sen, joka kapinasta ja murhasta oli vankeuteen heitetty ja jota he vaativat, mutta Jeesuksen hän antoi alttiiksi heidän mielivallallensa.	25. Ja päästi sen heille, joka kapinan ja miestapon tähden oli vankiuteen heitetty, jota he anoivat; mutta Jeesuksen antoi hän heidän haltuunsa.	23:25 Ja päästi sen heille joca capinan ja miestapon tähden oli fangiuxeen heitetty/ jota he anoitkin. Mutta Jesuxen andoi hän heidän halduns.
23:26 Ja viedessään häntä pois he saivat käsiinsä Simonin, erään kyreneläisen, joka tuli vainiolta; ja hänen olalleen he panivat ristin kannettavaksi Jeesuksen jäljessä.	26. Ja kuin he hänen veivät ulos, käsittivät he yhden, Simonin Kyrenistä, joka maalta tuli, ja panivat hänen päällensä ristin, sitä Jesuksen jäljessä kantamaan.	23:26 JA cuin he hänen ulosweit/ käsitit he Simonin Kyrenist/ joca pellolda tuli/ ja panit hänen ristiä Jesuxen jäljes candaman.
23:27 Ja häntä seurasi suuri joukko kansaa, myös naisia, jotka valittivat ja itkivät häntä.	27. Mutta häntä seurasi suuri joukko kansaa ja vaimoja, jotka häntä itkivät ja parkuivat.	23:27 MUtتا händä seurais suuri joucko Canssa ja waimoja/ jotca händä itkit ja parguit.
23:28 Niin Jeesus kääntyi heihin ja sanoi: "Jerusalem tyttäret, älkää minua itkekö, vaan itkekö itseänne ja lapsianne.	28. Niin Jesus käänsi itsensä heidän puoleensa, ja sanoi: Jerusalemin tyttäret, älkää minua itkekö, vaan itkekää itse teitänne ja teidän lapsianne;	23:28 Nijn Jesus käänsi idzens heidän puoleens/ ja sanoi: Jerusalemin tyttäret/ älkät minua itkekö/ waan itkekät idze teitän/ ja teidän lapsianne.

23:29 Sillä katso, päivät tulevat, jolloin sanotaan: 'Autuaita ovat hedelmättömät ja ne kohdut, jotka eivät ole synnyttäneet, ja rinnat, jotka eivät ole imettäneet.'	29. Sillä katso, päivät tulevat, joiha he sanovat: autuaat ovat hedelmättömät, ja ne kohdat, jotka ei synnyttäneet, ja ne nisät, jotka ei imettäneet.	23:29 Sillä cadzo/ päiwät tulewat/ cosca he sanowat: autuat owat ne hedelmättömät/ ja ne cohdu/ jotca ei synnyttänet/ ja ne nisät/ jotca ei imettänet.
23:30 Silloin ruvetaan sanomaan vuorille: 'Langetkaa meidän päällemme', ja kukkuloille: 'Peittäkää meidät.'	30. Silloin he rupeewat sanomaan vuorille: langetkaat meidän päällemme, ja kukkuloille: peittäkää meitä.	23:30 Silloin he rupewat sanoman vuorille: langetcat meidän päällem/ ja cuckuloille: peittäkät meitä.
23:31 Sillä jos tämä tehdään tuoreelle puulle, mitä sitten kuivalle tapahtuu?"	31. Sillä jos he nämät tekevät tuoreessa puussa, mitä sitte kuivassa tapahtuu?	23:31 Sillä jos nämät tapahtuwat tuoresa puusa/ mitä sijtte cuiwetusa tapahtu.
23:32 Myös kaksi muuta, kaksi pahantekijää, vietiin hänen kanssaan surmattaviksi.	32. Niin vietiin myös hänen kanssansa kaksi muuta pahantekiää surmattaa.	23:32 NIin wietin myös hänen cansans caxi muuta pahan tekiätä surmatta.
23:33 Ja kun saavuttiin paikalle, jota sanotaan Pääkallonpaikaksi, niin siellä he ristiinnaulitsivat hänet sekä pahantekijät, toisen oikealle ja toisen vasemmalle puolelle.	33. Ja kuin he siihen siaan tulivat, joka Pääkallon paikaksi kutsutaan, siinä he hänen ristiinnaulitsivat ja ne pahantekiät, yhden oikialle ja toisen vasemmalle puolelle.	23:33 Ja cuin he siehen siaan tulit/ joca Pääcalloin paicaxi cudzutan/ sijnä he hänen ristinnaulidzit/ ja ne pahantekiät hänen cansans/ yhden oikialle ja toisen wasemalle puolelle.
23:34 Mutta Jeesus sanoi: "Isä, anna heille anteeksi, sillä he eivät tiedä, mitä he tekevät." Ja he jakoivat keskenään hänen vaatteensa ja heittivät niistä arpaa.	34. Niin sanoi Jesus: Isä, anna heille anteeksi, sillä ei he tiedä, mitä he tekevät. Ja he jakoivat hänen vaatteensa ja heittivät niistä arpaa.	23:34 Nijn sanoi Jesus: Isä/ anna heille andexi: sillä ei he tiedä mitä he tekewät. Ja he jagoit hänen waattens/ ja heitit nijstä arpa.
23:35 Ja kansa seisoj ja katseli. Ja hallitusmiehetkin ivasivat häntä ja sanoivat: "Muita hän on auttanut; auttakoon itseänsä, jos hän on Jumalan Kristus, se valittu."	35. Ja kansa seisoj ja katseli, mutta päämiehet pilkkasivat häntä heidän kanssansa ja sanoivat: muita hän wapahti, wapahtakaan itsensä, jos hän on Kristus, Jumalan walittu.	23:35 Ja Canssa seisoj ja cadzeli/ ja Päämiehet pilckaisit händä heidän cansans/ ja sanoit: muita hän wapahti/ mutta wapahtacan nyt idzens/ jos hän on Christus Jumalan walittu.
23:36 Myös sotamiehet pilkkasivat häntä, menivät hänen luoksensa ja tarjosivat hänelle hapanniä	36. Ja huovit myös pilkkasivat häntä, menivät ja kokottivat hänelle etikkaa,	23:36 Ja huowit myös pilckaisit händä/ menit ja cocotit hänella etickata/ sanoden:
23:37 ja sanoivat: "Jos sinä olet juutalaisten kuningas, niin auta itseäsi."	37. Ja sanoivat: jos olet Juudalaisten kuningas, niin wapahda itse sinus.	23:37 Jos sinä olet Judalaisten Cuningas/ nijn wapahda idze sinus.
23:38 Oli myös hänen päänsä päällä kirjoitus: "Tämä on juutalaisten kuningas."	38. Oli myös hänestä päällekirjoitus Grekan, Latinan ja Hebrean puustaveilla kirjoitettu: Tämä on Juudalaisten kuningas.	23:38 Oli myös hänestä päällekirjoitus Grecan/ Latinan/ ja Ebrean bookstaweilla kirjoitettu: Tämä on Judalaisten Cuningas.
23:39 Niin toinen pahantekijöistä, jotka siinä riippuivat, herjasi häntä: "Etkö sinä ole Kristus? Auta itseäsi ja meitä."	39. Niin yksi pahantekiöistä, jotka ripustetut olivat, pilkkasi häntä ja sanoi: jos sinä olet Kristus, niin wapahda sinus ja meitä.	23:39 NIin yxi pahantekijist/ jotca myös ripustetut olit/ pilckais händä/ ja sanoi: jos sinä olet Christus/ nijn wapahda sinus/ ja meitä.
23:40 Mutta toinen vastasi ja nuhteli häntä sanoen: "Etkö sinä edes pelkää Jumalaa, sinä, joka olet saman rangaistuksen alainen?"	40. Mutta toinen vastasi ja nuhteli häntä sanoen: etkö sinäkään Jumalaa pelkää, että olet yhdessä kadotuksessa?	23:40 Mutta toinen wastais/ ja nuhteli händä/ sanoden: ja et tosin sinäkän Jumalata pelkä? että olet yhdes cadotuxes?
23:41 Me tosin kärsimme oikeuden mukaan, sillä me saamme, mitä meidän tekemme ansaitsevat; mutta tämä ei ole mitään paha tehnyt."	41. Ja tosin me olemme oikein siinä, sillä me saamme meidän töidemme ansion jälkeen; mutta ei tämä mitään paha tehnyt.	23:41 Ja tosin me olemma oikein sijnä: sillä me saamme meidän töidemme ansion jälken/ mutta ei tämä mitän paha tehnyt.

23:42 Ja hän sanoi: "Jeesus, muista minua, kun tulet valtakuntaasi."	42. Ja sanoi Jeesukselle: Herra, muista minua, kuin tulet valtakuntaas.	23:42 Ja sanoi Jeesuxelle: HERra muista minua coscas waldacundas tulet.
23:43 Niin Jeesus sanoi hänelle: "Totisesti minä sanon sinulle: tänä päivänä pitää sinun oleman minun kanssani paratiisissa."	43. Niin Jesus sanoi hänelle: totisesti sanon minä sinulle: tänäpäpänä pitää sinun oleman minun kanssani paradisisissa.	23:43 Nijn Jesus sanoi hänelle: totisest sanon minä sinulle: tänäpäpänä pitä sinun oleman minun cansani Paradisis.
23:44 Ja oli jo noin kuudes hetki. Niin yli kaiken maan tuli pimeys, jota kesti hamaan yhdeksänteen hetkeen,	44. Ja se oli lähes kuudes hetki, ja pimeys tuli kaiken maan päälle, hamaan yhdeksänteen hetkeen asti.	23:44 Ja se oli lähes cuudes hetki/ ja pimeys tuli caiken maan päälle/ haman yhdexänden hetken asti:
23:45 sillä aurinko oli pimentynyt. Ja temppelin esirippu repesi keskeltä kahtia.	45. Ja aurinko pimeni, ja templin esivaate repesi kahtia,	Ja Auringo pimeni. 23:45 Ja Templin esirippu repeis cahtia.
23:46 Ja Jeesus huusi suurella äänellä ja sanoi: "Isä, sinun käsiisi minä annan henkeni." Ja sen sanottuaan hän antoi henkensä.	46. Ja Jesus huusi suurella äänellä ja sanoi: Isä, sinun käsiis minä annan henkeni. Ja kuin hän sen oli sanonut, antoi hän henkensä.	23:46 Ja Jesus huusi suurella änellä/ ja sanoi: Isä/ sinun käsijs minä annan hengeni. Ja cuin hän sen oli sanonut/ ylösannoi hän hengens.
23:47 Mutta kun sadanpäämies näki, mitä tapahtui, kunnioitti hän Jumalaa ja sanoi: "Totisesti, tämä oli vanhurskas mies."	47. Mutta kuin sadanpäämies näki, mitä tapahtui, kunnioitti hän Jumalaa ja sanoi: tosin oli tämä ihminen hurskas.	23:47 COsca Päämies näki mitä siellä tapahdui/ cunnioitti hän Jumalata ja sanoi: totisest tämä ihminen oli hurscas.
23:48 Ja kun kaikki kansa, ne, jotka olivat kokoontuneet tätä katselemaan, näkivät, mitä tapahtui, löivät he rintoihinsa ja palasivat kukin kotiinsa.	48. Ja kaikki kansa, joka sinne katselemaan meni, kuin he näkivät, mitä siellä tapahtui, löivät rintoihinsa ja palasivat kotiansa.	23:48 Ja caicki Canssa cuin sinne cadzeleman meni/ cosca he näit mitä siellä tapahdui/ löit rindoihins/ ja palaisit cotians.
23:49 Mutta kaikki hänen tuttavansa seisoivat taampana, myöskin naiset, jotka olivat seuranneet häntä Galileasta, ja katselivat tätä.	49. Mutta kaikki hänen tuttavansa seisoivat taampana ja vaimot, jotka häntä Galileasta seuranneet olivat, näkivät nämät.	23:49 Ja caicki hänen tuttawans seisoit taambana/ nijn myös waimot/ jotca händä Galileast seurannet olit/ ja näit nämät caicki.
23:50 Ja katso, oli neuvoston jäsen, nimeltä Joosef, hyvä ja hurskas mies, joka ei ollut suostunut heidän neuvoonsa ja tekoonsa.	50. Ja katso, raatimies, nimeltä Joseph, joka oli jalo ja hurskas mies,	23:50 JA cadzo/ yxi Raadimies/ nimeldä Joseph/ joca oli hywä ja hurscas mies:
23:51 Tämä oli kotoisin juutalaisten kaupungista Arimatiasta, ja hän odotti Jumalan valtakuntaa.	51. Joka ei ollut mieltynyt heidän neuvoonsa ja tekoonsa, syntynyt Arimatiassa, Juudalaisten kaupungissa, joka myös itse odotti Jumalan valtakuntaa:	23:51 Eikä ollut mieldynyt heidän neuwons ja tecoons/ joca oli syndynyt Arimathias Judalaisten Caupungis/ tämä odotti Jumalan waldacunda:
23:52 Hän meni Pilatuksen luo ja pyysi Jeesuksen ruumista.	52. Tämä meni Pilatuksen tykö ja anoi Jeesuksen ruumista,	23:52 Hän meni Pilatuxen tygö/ ja anoi Jesuxen ruumista.
23:53 Ja otettuaan sen alas hän kääri sen liinavaatteeseen. Ja hän pani hänet hautaan, joka oli hakattu kallioon ja johon ei oltu vielä ketään pantu.	53. Ja otti sen alas ja kääri liinavaatteeseen ja pani sen hautaan, joka kallioon hakattu oli, johonka ei yksikään ennen pantu ollut.	23:53 Ja otti sen alas/ ja käärei lijnawaatteisin/ ja pani hautan/ joca calliohon hacattu oli/ johonga ei yxikän ennen pandu ollut.
23:54 Ja silloin oli valmistuspäivä, ja sapatti oli alkamaisillaan.	54. Ja se oli valmistuspäivä, ja sabbati lähestyi.	23:54 Ja se oli walmistuspäiwä/ ja Sabbathi rupeis lähestymän.
23:55 Ja naiset, jotka olivat tulleet hänen kanssaan Galileasta, seurasivat jäljessä ja katselivat hautaa ja kuinka hänen ruumiinsa sinne pantiin.	55. Niin vaimot seurasivat jäljestä, jotka hänen kanssansa tulleet olivat Galileasta, ja katselivat hautaa, ja kuinka hänen ruumiinsa pantu oli.	23:55 Nijn waimot seuraisit jäljest/ iotca hänen cansans tullet olit Galileast/ ja cadzelit hauta/ ja cuinga hänen ruumins pandu oli.

23:56 Ja palattuaan kotiinsa he valmistivat vanhajuisia yrtejä ja voiteita; mutta sapatin he viettivät hiljaisuudessa lain käsken mukaan.	56. Mutta he palasivat ja valmistivat vanhajuisia yrtejä ja voiteita; vaan sabbatina he lepäsivät lain käsken jälkeen.	23:56 Mutta he palasit ja valmistit hyvän hajuisia yrtejä ja voiteita/ vaan Sabbathina he lewäisit Lain käsken jälkeen.
24 LUKU	24 LUKU	XXIV. Lucu .
24:1 Mutta viikon ensimmäisenä päivänä ani varhain he tulivat haudalle, tuoden mukanaan valmistamansa vanhajuiset yrtit.	1. Mutta ensimmäisenä sabbatin päivänä, sangen varhain, tulivat he haudalle ja kantoivat vanhajuisia yrtejä, jotka he olivat valmistaneet, ja muutamat heidän kanssansa,	24:1 MUTta ensimmäisnä Sabbathin päivänä sangen varhain/ tulit he haudalle ja cannoit hyvän hajuisia yrtejä/ jotca he olit walmistanet/ ja muutamat heidän cansans.
24:2 Ja he havaitsivat kiven vieritetyksi pois haudalta.	2. Niin he löysivät kiven haudalta vieritetyksi pois,	24:2 Nijn he löysit kiwen haudalda poiswieritetyxi.
24:3 Niin he menivät sisään, mutta eivät löytäneet Herran Jeesuksen ruumista.	3. Ja menivät siihen sisälle eikä löytäneet Herran Jesuksen ruumista.	24:3 Ja menit sijhen sisälle/ eikä löynnet HERran Jesuxen ruumista.
24:4 Ja kun he olivat tästä ymmällä, niin katso, kaksi miestä seisoi heidän edessään säteilevissä vaatteissa.	4. Ja tapahtui, kuin he siitä epäilivät, katso, kaksi miestä seisoi heidän tykönänsä kiiltävissä vaatteissa.	24:4 Ja se tapahdui/ cosca he sijtte epäilit/ cadzo/ caxi miestä seisoi heidän tykönäns kijldäwisä waatteisa.
24:5 Ja he peljästyivät ja kumartuivat kasvoillensa maahan. Niin miehet sanoivat heille: "Miksi te etsitte elävää kuolleitten joukosta?"	5. Niin he peljästyivät ja löivät kasvonsa maata päin. He sanoivat heille: miksi te elävää kuolleiden seassa etsitte?	Nijn he peljästyit/ ja löit caswons maata päin. 24:5 Nijn he sanoit heille: mixi te eläwätä cuolluitten seas edzitte?
24:6 Ei hän ole täällä, hän on noussut ylös. Muistakaa, kuinka hän puhui teille vielä ollessaan Galileassa,	6. Ei hän ole täällä, mutta nousi ylös; muistakaa, kuinka hän teille sanoi, kuin hän vielä Galileassa oli,	24:6 Ei hän ole täällä/ mutta ylösnousi. Muistacat cuinga hän teille sanoi/ cosca hän wielä Galileas oli/ sanoden:
24:7 sanoen: 'Ihmisen Poika pitää annettaman syntisten ihmisten käsiin ja ristiinnaulittaman, ja hänen pitää kolmantena päivänä nouseman ylös.'	7. Sanoen: Ihmisen Poika pitää annettaman ylönsyntisten ihmisten käsiin, ja ristiinnaulittaman, ja kolmantena päivänä nouseman ylös.	24:7 Ihmisen Pojan pitä ylönnannettaman synnisten ihmisten käsijn/ ja ristinnaulittaman/ ja colmandena päivänä ylösnouseman.
24:8 Niin he muistivat hänen sanansa.	8. Ja he muistivat hänen sanansa,	24:8 Ja he muistit hänen sanans
24:9 Ja he palasivat haudalta ja veivät sanan tästä kaikesta niille yhdelletoista ja kaikille muille.	9. Ja palasivat jälleen haudalta ja ilmoittivat kaikki nämät yhdelletoistakymmenelle ja kaikille muille.	24:9 JA he palasit jälleens haudalda/ ja ilmoitit caicki nämät yhdelletoistakymmenelle/ nijn myös caikille muille.
24:10 Ja ne, jotka kertoivat tämän apostoleille, olivat Maria Magdaleena ja Johanna ja Maria, Jaakobin äiti, ja muut naiset heidän kanssansa.	10. Ja ne olivat Maria Magdalena ja Johanna ja Maria, Jakobin äiti, ja muita heidän kanssansa, jotka näitä apostoleille ilmoittivat.	24:10 Ja ne olit Maria Magdalena/ ja Johanna/ ja Maria Jacobi/ ja muita heidän cansans/ jotca näitä Apostoleille ilmiotit.
24:11 Mutta näiden puheet näyttivät heistä turhilta, eivätkä he uskoneet heitä.	11. Ja heidän puheensa näkyi heille houraukseksi, eikä he uskoneet heitä.	24:11 Ja heidän sanans näwyit hielle hourauxexi/ eikä usconet heitä.
24:12 Mutta Pietari nousi ja juoksi haudalle; ja kun hän kurkisti sisään, näki hän siellä ainoastaan käärinliinat. Ja hän meni pois ihmetellen itsekseen sitä, mikä oli tapahtunut.	12. Mutta Pietari nousi ja juoksi haudalle, ja kuin hän kurkisti sisälle, näki hän ainoasti liinavaatteet pantuna, ja meni pois ihmetellen itsellänsä sitä, mikä tapahtunut oli.	24:12 Nijn Petari nousi ja juoxi haudalle/ ja curkisti sisälle/ ja näki ainoastans lijnawaattet panduna/ ja poismeni ihmetellen idzelläns sitä cuin tapahtunut oli.

24:13 Ja katso, kaksi heistä kulki sinä päivänä Emmaus nimiseen kylään, joka on kuudenkymmenen vakomitan päässä Jerusalemissa.	13. Ja kaksi heistä meni sinä päivänä yhteen kylään, joka oli Jerusalemissa kuudenkymmenen vakomitan päässä, Emaus nimeltä,	24:13 JA cadzo/ caxi heistä menit sinä päivänä yhten kylän/ joca oli Jerusalemissa kuudenkymmenen wacomitan päässä/ Emaus nimeldä.
24:14 Ja he puhelivat keskenään kaikesta tästä, mikä oli tapahtunut.	14. Ja puhuivat keskenänsä kaikista niistä, mitkä tapahtunut oli.	24:14 Ja puhuit keskenäns caikista nijstä cuin tapahtunut oli.
24:15 Ja heidän keskustellessaan ja tutkistellessaan tapahtui, että Jeesus itse lähestyi heitä ja kulki heidän kanssansa.	15. Ja tapahtui heidän puhuissansa ja tutkistellessansa keskenänsä, että Jesus itse heitä lähestyi ja matkusti heidän kanssansa.	24:15 Ja tapahdui heidän puhuisans ja tutkistellessans keskenäns/ että Jesus idze heitä lähestyi/ ja matcusti heidän cansans.
24:16 Mutta heidän silmänsä olivat pimitetyt, niin etteivät he tunteneet häntä.	16. Mutta heidän silmänsä pidettiin, ettei he häntä tunteneet.	24:16 Mutta heidän silmäns pidettin/ ettei he händä tundenet.
24:17 Ja hän sanoi heille: "Mistä te siinä kävellessänne puhutte keskenänne?" Niin he seisahtuivat murheellisina muodoltansa.	17. Niin hän sanoi heille: mitkä puheet ne ovat, joita te pidätte keskenänne käydessänne, ja olette murheelliset?	24:17 Nijn hän sanoi heille: mitkä puhet ne owat cuin te pidätte keskenän käydesän/ ja oletta murhelliset?
24:18 Ja toinen heistä, nimeltä Kleopas, vastasi ja sanoi hänelle: "Oletko sinä ainoa muukalainen Jerusalemissa, joka et tiedä, mitä siellä näinä päivinä on tapahtunut?"	18. Niin vastasi yksi, Kleopas nimeltä, ja sanoi hänelle: oletkos ainoa muukalainen Jerusalemissa, joka et tiedä, mitä siellä näinä päivinä tapahtui?	24:18 Nijn Cleophas nimeldä wastais/ ja sanoi hänelle: oletcos ainoa muucalainen Jerusalemiss/ joca et tiedä mitä siellä näinä päiwinä tapahdui?
24:19 Hän sanoi heille: "Mitä?" Niin he sanoivat hänelle: "Sitä, mikä tapahtui Jeesukselle, Nasaretilaiselle, joka oli profeetta, voimallinen teossa ja sanassa Jumalan ja kaiken kansan edessä,	19. Ja hän sanoi heille: mitä? He sanoivat hänelle: Jesuksesta Natsarealaisesta, joka oli väkevä propheta töissä ja sanoissa, Jumalan ja kaiken kansan edessä.	24:19 Hän sanoi heille: mitä? He sanoit hänelle: Sijtä Jesuxesta Nazarenuxesta/ joca oli wäkewä Propheta töisä ja sanoisa/ Jumalan ja caiken Canssan edes.
24:20 kuinka meidän ylipappimme ja hallitusmiehemme antoivat hänet tuomittavaksi kuolemaan ja ristiinnaulitsivat hänet.	20. Kuinka meidän ylimmäiset papit ja päämiehet antoivat ylöns hänen kuoleman kadotukseen, ja ristiinnaulitsivat hänen.	24:20 Cuinga meidän ylimmäiset Papit ja Päämiehet ylönsannoit hänen cuoleman cadotuxeen/ ja ristinnaulidzit hänen.
24:21 Mutta me toivoimme hänen olevan sen, joka oli lunastava Israelin. Ja onhan kaiken tämän lisäksi nyt jo kolmas päivä siitä, kuin nämä tapahtuivat.	21. Mutta me luulimme hänen siksi, joka Israelin piti lunastaman. Ja paitsi kaikkia näitä on jo kolmas päivä tänäpäpä, kuin nämät tapahtuivat.	24:21 Mutta me luulimma hänen sixi/ joca Israelin piti lunastaman. Ja sijtte on jo colmas päiwä tänäpäpä cuin nämät tapahduit.
24:22 Ovatpa vielä muutamat naiset joukostamme saattaneet meidät hämmästyksiin. He kävivät aamulla varhain haudalla	22. Mutta myös muutamat vaimot meistä ovat meitä peljättäneet, jotka varhain aamulla tulivat haudalle,	24:22 Owat myös muutamat waimot meistä meitä peljättänet/ jotca warahin amulla tulit haudalle/ ja cuin ei he löytänet hänen ruumistans/
24:23 eivätkä löytäneet hänen ruumistaan, ja tulivat ja sanoivat myös nähneensä enkelinäyn, ja enkelit olivat sanoneet hänen elävän.	23. Ja kuin ei löytäneet hänen ruumistansa, tulivat he ja sanoivat, että he enkeleinkin näyn nähneet olivat, jotka sanoivat hänen elävän.	24:23 Tulit he ja sanoit: että he Engelingin näyn nähnet olit/ jotca sanoit hänen eläwän.
24:24 Ja muutamat niistä, jotka olivat meidän kanssamme, menivät haudalle ja havaitsivat niin olevan, kuin naiset olivat sanoneet; mutta häntä he eivät nähneet."	24. Ja muutamat niistä, jotka meidän kanssamme olivat, menivät haudalle ja löysivät niinkuin vaimot olivat sanoneet; mutta ei he häntä nähneet.	24:24 Ja muutamat meistä menit haudalle/ ja löysit nijncuin waimot olit sanonet/ mutta ei he händä löynnet.

24:25 Niin hän sanoi heille: "Oi, te ymmärtämättömät ja hitaat sydämeltä uskomaan kaikkea sitä, minkä profeetat ovat puhuneet!	25. Ja hän sanoi heille: oi te tomppelit ja hitaan sydäimestä uskomaan niitä kaikkia, mitä prophetat puhuneet ovat!	24:25 Ja hän sanoi heille: O te tompeetit ja hitat sydäimestä uscoman niittä caickia/ cuin Prophetat puhunet owat.
24:26 Eikö Kristuksen pitänyt tätä kärsimän ja sitten menemän kirkkauteensa?"	26. Eikö Kristuksen pitänyt näitä kärsimän ja kunniaansa käymän sisälle?	24:26 Eikö Christuxen pitänyt näitä kärsimän/ ja hänen cunniaans sisällekäymän.
24:27 Ja hän alkoi Mooseksesta ja kaikista profeetoista ja selitti heille, mitä hänestä oli kaikissa kirjoituksissa sanottu.	27. Ja hän rupesi Moseksesta ja kaikista prophetaista, ja selitti heille kirjoitukset, jotka hänestä olivat	24:27 Ja hän rupeis Mosexest/ ja caikist Prophetaist ja selitti heille caicki Kirjoituxet/ cuin hänestä sanotut olit.
24:28 Ja kun he lähestyivät kylää, johon olivat menossa, niin hän oli aikovinaan kulkea edemmäksi.	28. Ja he lähestyivät kylää, johonka he menivät, ja hän teetteli itsensä edemmä käymään.	24:28 Ja he lähestyit kylä/ johonga he menit/ ja hän teetteli hänens edemmä käymän.
24:29 Mutta he vaativat häntä sanoen: "Jää meidän luoksemme, sillä ilta joutuu ja päivä on jo laskemassa." Ja hän meni sisään ja jäi heidän luoksensa.	29. Ja he vaativat häntä, sanoen: ole meidän kanssamme, sillä ehtoo joutuu ja päivä on laskenut; ja hän meni olemaan heidän kanssansa.	24:29 Ja he waadit händä/ ja sanoit: ole meidän cansam/ sillä ehto joutu/ ja päiwä on laskenut/ ja hän meni oleman heidän cansans.
24:30 Ja tapahtui, kun hän oli aterialla heidän kanssaan, että hän otti leivän, siunasi, mursi ja antoi heille.	30. Ja tapahtui, kuin hän atrioitsi heidän kanssansa, otti hän leivän, kiitti, mursi ja antoi heille.	24:30 Ja se tapahdui/ cosca hän atrioidzi heidän cansans/ otti hän leiwän/ kijitti/ mursi ja andoi heille.
24:31 Silloin heidän silmänsä aukenivat, ja he tunsivat hänet. Ja hän katosi heidän näkyvistään.	31. Niin heidän silmänsä aukenivat ja he tunsivat hänen. Ja hän katosi heidän edestänsä.	24:31 Nijn heidän silmäns aukenit/ ja he tunsit hänen. Ja hän catois heidän edestäns.
24:32 Ja he sanoivat toisillensa: "Eikö sydämemme ollut meissä palava, kun hän puhui meille tiellä ja selitti meille kirjoitukset?"	32. Ja he sanoivat keskenänsä: eikö meidän sydämemme meissä palanut, kuin hän tiellä meitä puhutteli ja selitti meille kirjoitukset?	24:32 Ja he sanoit keskenäns: eikö meidän sydämem meisä palanut/ cosca hän tiellä meitä puhutteli/ ja selitti meille Kirjoituxet?
24:33 Ja he nousivat sillä hetkellä ja palasivat Jerusalemiin ja tapasivat ne yksitoista kokoontuneina ja ne, jotka olivat heidän kanssansa.	33. Ja he nousivat sillä hetkellä ja palasivat Jerusalemiin, ja löysivät ne yksitoistakymmentä koossa ja ne, jotka niiden kanssa olivat,	24:33 Ja he nousit sillä hetkellä ja palaisit Jerusalemiijn/ ja löysit ne yxitoistakymmendä coosta/ ja ne jotca nijden cansa olit:
24:34 Ja nämä sanoivat: "Herra on totisesti noussut ylös ja on ilmestynyt Simonille."	34. Jotka sanoivat: Herra on totisesti noussut ylös ja ilmaantui Simonille.	24:34 Jotca sanoit: HERra on totisest ylösnosnut/ ja ilmannui Simonille.
24:35 Ja itse he kertoivat, mitä oli tapahtunut tiellä ja kuinka he olivat hänet tunteneet, kun hän mursi leivän.	35. Ja he juttelivat heille, mitä tiellä tapahtunut oli, ja kuinka hän heiltä oli tuttu leivän murtamisessa.	24:35 Ja he juttelit heille mitä tiellä tapahtunut oli/ ja cuinga hän heidä oli tuttu leiwän murtamisesta.
24:36 Mutta heidän tätä puhuessaan Jeesus itse seiso heidän keskellään ja sanoi heille: "Rauha teille!"	36. Mutta kuin he näitä puhuivat, seiso itse Jeesus heidän keskellänsä ja sanoi heille: rauha olkoon teille!	24:36 COsca he näistä puhuit/ seisoit Jeesus heidän keskelläns/ ja sanoi heille: rauha olcon teille.
24:37 Niin heidät valtasi säikähdys ja pelko, ja he luulivat näkevänsä hengen.	37. Niin he hämmästyivät ja peljästyivät, ja luulivat näkevänsä hengen.	24:37 Nijn he hämmästyit/ ja pelkäisit/ ja luulit hengen näkewäns.
24:38 Mutta hän sanoi heille: "Miksi olette hämmästyneet, ja miksi nousee sellaisia ajatuksia teidän sydämeenne?"	38. Ja hän sanoi heille: mitä te pelkätte? ja miksi senkaltaiset ajatukset tulevat sydämeenne?	24:38 Ja hän sanoi heille: mitä te pelkätte? Ja mixi sencaltaiset ajatuxet tulewat teidän sydämeen?

24:39 Katsokaa minun käsiäni ja jalkojani ja nähkää, että minä itse tässä olen. Kosketelkaa minua ja katsokaa, sillä ei hengellä ole lihaa eikä luita, niinkuin te näette minulla olevan."	39. Katsokaat käsiäni ja jalkojani, että minä itse olen: ruvetkaat minuun ja katsokaat; sillä ei hengellä ole lihaa eikä luita, niinkuin näette minulla olevan.	24:39 Cadzocat minun käsiäni ja jalcojani/ että minä idze olen/ ruwetcat minuun/ ja cadzocat: sillä ei hengellä ole liha eikä luita/ nijncuin te näettä minulla olewan.
24:40 Ja tämän sanottuaan hän näytti heille kätensä ja jalkansa.	40. Ja kuin hän nämät sanonut oli, osoitti hän heille kätensä ja jalkansa.	24:40 Ja cuin hän nämät sanonut oli: osotti hän heille kätens ja jalcans.
24:41 Mutta kun he eivät vielä uskoneet, ilon tähden, vaan ihmettelivät, sanoi hän heille: "Onko teillä täällä jotakin syötävää?"	41. Mutta koska ei he vielä uskoneet ilon tähden, vaan ihmettelivät, sanoi hän heille: onko teillä tässä mitään syötävää?	24:41 Mutta cosca ei he wieläkän usconet ilon tähden/ waan ihmettelit/ sanoi hän heille: Ongoteillä täsä mitän syötäväätä?
24:42 Niin he antoivat hänelle palasen paistettua kalaa.	42. Niin he panivat hänen eteensä kappaleen paistettua kalaa ja vähän kimalaisen hunajaa.	24:42 Ja he panit hänen eteens cappalen paistettua cala/ ja vähän kimalaisen hunajata.
24:43 Ja hän otti ja söi heidän nähtensä.	43. Ja hän otti sen ja söi heidän nähtensä.	24:43 Ja hän otti sen/ ja söi heidän nähtens.
24:44 Ja hän sanoi heille: "Tätä tarkoittivat minun sanani, kun minä puhuin teille ollessani vielä teidän kanssanne, että kaiken pitää käymän toteen, mikä minusta on kirjoitettu Mooseksen laissa ja profeetoissa ja psalmeissa."	44. Niin hän sanoi heille: nämät ovat ne sanat, jotka minä puhuin teille, kuin minä vielä tiedän kanssanne olin; sillä kaikki pitää täytettämän, mitä kirjoitettu on Moseksen laissa ja prophetaissa ja psalmeissa minusta.	24:44 Niin hän sanoi heille: nämät owat ne sanat/ cuin minä puhuin teille/ cosca minä wielä teidän cansanne olin/ Sillä caicki pitää täytettämän/ mitä kirjoitettu on Mosexen Lais/ ja Prophetais/ ja Psalmeis/ minusta.
24:45 Silloin hän avasi heidän ymmärryksensä käsittämään kirjoitukset.	45. Silloin hän avasi heidän ymmärryksensä, kirjoituksia ymmärtämään,	24:45 Silloin hän awais heidän ymmärryxsens/ Kirjoituxia ymmärtämän/ ja sanoi heille:
24:46 Ja hän sanoi heille: "Niin on kirjoitettu, että Kristus oli kärsivä ja kolmantena päivänä nouseva kuolleista,	46. Ja sanoi heille: niin on kirjoitettu, ja niin tuli Kristuksen kärsiä ja nousta kuolleista kolmantena päivänä,	24:46 Nijn on kirjoitettu/ ja näin tuli Christuxen kärsiä/ ja ylösnosta cuolluista colmandena päiwänä.
24:47 ja että parannusta syntien anteeksisaamiseksi on saarnattava hänen nimessänsä kaikille kansoille, alkaen Jerusalemista.	47. Ja saarnattaman hänen nimeensä parannusta ja syntein anteeksi antamusta kaikissa kansoissa, ruveten Jerusalemista.	24:47 Ja että hänen Nimeens piti parannusta saarnattaman/ ja syndein andexiandamusta caikis Canssois/ ruweten Jerusalemist.
24:48 Te olette tämän todistajat.	48. Mutta te olette näiden todistajat.	24:48 Mutta te oletta caickein näiden todistajat.
24:49 Ja katso, minä lähetän teille sen, jonka minun Isäni on luvannut; mutta te pysykää tässä kaupungissa, kunnes teidän päällemme puetaan voima korkeudesta."	49. Ja katso, minä lähetän minun Isäni lupauksen teidän päällemme. Mutta te olkaat Jerusalemissa siihenasti kuin te puetetaan voimalla korkeudesta.	24:49 Ja cadzo/ minä lähetän minun Isäni lupauxen teidän päällem. Mutta teidän pitää oleman Jerusalemis/ sijhenasti cuin te puetetan woimalla corkeudesta.
24:50 Sitten hän vei heidät pois, lähes Betaniaan asti, ja nosti kätensä ja siunasi heidät.	50. Niin hän vei heidät ulos hamaan Betaniaan, ja nosti kätensä ja siunasi heitä.	24:50 Nijn hän wei heidän haman Bethanian/ nosti kätens/ ja siunais heitä.
24:51 Ja tapahtui, että hän siunatessaan heitä erkani heistä, ja hänet otettiin ylös taivaaseen.	51. Ja tapahtui, kuin hän heitä siunannut oli, erkani hän heistä ja meni ylös taivaaseen.	24:51 Ja se tapahdui/ cosca hän heitä siunannut oli/ ercani hän heistä/ ja meni ylös Taiwasen.
24:52 Ja he kumarsivat häntä ja palasivat Jerusalemiin suuresti iloiten.	52. Mutta kuin he häntä kumartaneet ja rukoilleet olivat, palasivat he Jerusalemiin suurella ilolla,	24:52 Cosca he händä cumartanet olit/ palaisit he Jerusalemiijn suurella ilolla.

24:53 Ja he olivat alati pyhäkössä ja ylistivät Jumalaa.	53. Ja olivat aina templissä, kiittivät ja kunnioittivat Jumalaa. Amen	24:53 Ja olit aina Templis/ kiittämäs ja cunnioittamas Jumalata.

EVANKELIUMI JOHANNEKSEN MUKAAN	PYHÄN JOHANNEKSEN EVANKELIUMI	P. Johannexen Evangelium.
1933/38	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu.
1:1 Alussa oli Sana, ja Sana oli Jumalan tykönä, ja Sana oli Jumala.	Alussa oli sana, ja se Sana oli Jumalan tykönä, ja Jumala oli se Sana.	1:1 ALgusa oli Sana/ ja se Sana oli Jumalan tykönä/ ja Jumala oli se Sana:
1:2 Hän oli alussa Jumalan tykönä.	2. Tämä oli alussa Jumalan tykönä.	1:2 Tämä oli algusa Jumalan tykönä.
1:3 Kaikki on saanut syntynsä hänen kauttaan, ja ilman häntä ei ole syntynyt mitään, mikä syntynyt on.	3. Kaikki ovat sen kautta tehdyt, ja ilman sitä ei ole mitään tehty, joka tehty on.	1:3 Caicki owat sen cautta tehdyt/ ja ilman sitä ei ole mitän tehty/ joca tehty on.
1:4 Hänessä oli elämä, ja elämä oli ihmisten valkeus.	4. Hänessä oli elämä, ja elämä oli ihmisten valkeus,	1:4 Hänes oli Elämä/ ja Elämä oli ihmisten Walkeus:
1:5 Ja valkeus loistaa pimeydessä, ja pimeys ei sitä käsittänyt.	5. Ja valkeus paistaa pimeydessä, jota ei pimeys käsittänyt.	1:5 Ja se Walkeus pimeydes paista/ jota ei pimeydet käsittänet.
1:6 Oli mies, Jumalan lähettämä; hänen nimensä oli Johannes.	6. Yksi mies oli lähetetty Jumalalta, jonka nimi oli Johannes:	1:6 YXi mies oli lähetetty Jumalalda/ jonga nimi oli Johannes.
1:7 Hän tuli todistamaan, todistaaksensa valkeudesta, että kaikki uskoisivat hänen kauttansa.	7. Se tuli valkeudesta todistamaan, että kaikki uskoisivat hänen kauttansa.	1:7 Se tuli sijtä Walkeudesta todistaman/ että caicki uscoisit hänen cauttans.
1:8 Ei hän ollut se valkeus, mutta hän tuli valkeudesta todistamaan.	8. Ei hän ollut valkeus, mutta hän oli lähetetty valkeudesta todistamaan.	1:8 Ei hän ollut se Walkeus/ mutta hän oli lähetetty Walkeudesta todistaman.
1:9 Totinen valkeus, joka valistaa jokaisen ihmisen, oli tulossa maailmaan.	9. Se oli totinen valkeus, joka valistaa kaikki ihmiset, jotka maailmaan tulevat;	1:9 Se oli totinen Walkeus/ joca walista caicki ihmiset/ jotca mailmaan tulewat.
1:10 Maailmassa hän oli, ja maailma on hänen kauttaan saanut syntynsä, ja maailma ei häntä tuntenut.	10. Se oli maailmassa, ja maailma oli hänen kauttansa tehty, ja ei maailma häntä tuntenut.	1:10 Se oli mailmas/ ja mailma on hänen cauttans tehty/ ja ei mailma händä tundenut.

1:11 Hän tuli omiensa tykö, ja hänen omansa eivät ottaneet häntä vastaan.	11. Hän tuli omillensa, ja ei hänen omansa häntä ottaneet vastaan,	1:11 Hän tuli omillens/ ja ei hänen omans händä ottanet watan.
1:12 Mutta kaikille, jotka ottivat hänet vastaan, hän antoi voiman tulla Jumalan lapsiksi, niille, jotka uskovat hänen nimeensä,	12. Mutta niille, jotka hänen ottivat vastaan, antoi hän voiman Jumalan lapsiksi tulla, jotka uskovat hänen nimensä päälle,	1:12 Mutta nijlle jotca hänen otit watan/ andoi hän woiman Jumalan lapsixi tulla/ jotca uscowat hänen nimens päälle.
1:13 jotka eivät ole syntyneet verestä eikä lihan tahdosta eikä miehen tahdosta, vaan Jumalasta.	13. Jotka ei verestä eikä lihan tahdosta ei myös miehen tahdosta, mutta Jumalasta syntyneet ovat.	1:13 Jotca ei werest eikä lihan tahdost/ ei myös miehen tahdost/ mutta Jumalast syndynet owat.
1:14 Ja Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme, ja me katselimme hänen kirkkauttansa, senkaltaista kirkkautta, kuin ainokaisella Pojalla on Isältä; ja hän oli täynnä armoa ja totuutta.	14. Ja Sana tuli lihaksi ja asui meidän seassamme, (ja me näimme hänen kunniansa niinkuin ainoan Pojan kunnian Isästä,) täynnä armoa ja totuutta.	1:14 Ja Sana tuli Lihaxi/ ja asui meidän seasam/ ja me näimme hänen cunnians nijncuin ainoan Pojan cunnian Isäst/ täynäns armoja ja totutta.
1:15 Johannes todisti hänestä ja huusi sanoen: "Tämä on se, josta minä sanoin: se, joka minun jälkeeni tulee, on ollut minun edelläni, sillä hän on ollut ennen kuin minä."	15. Johannes todisti hänestä, ja huusi, sanoen: tämä oli se, josta minä sanoin: minun jälkeeni on tuleva, joka minun edelläni on ollut; sillä hän oli ennen kuin minä.	1:15 Johannes todista hänest/ huuta/ ja sano: tämä oli se josta minä sanoin: minun jälkeni on tulewa/ joca minun edelläni on ollut: sillä hän oli ennen cuin minä.
1:16 Ja hänen täyteydestään me kaikki olemme saaneet, ja armoa armon päälle.	16. Ja me olemme kaikki hänen täydellisyydestänsä saaneet ja armon armosta.	1:16 Ja me olemma caicki hänen täydellisyydestäns saanet/ ja armon armosta.
1:17 Sillä laki on annettu Mooseksen kautta; armo ja totuus on tullut Jeesuksen Kristuksen kautta.	17. Sillä laki on Moseksen kautta annettu: armo ja totuus on Jesuksen Kristuksen kautta tullut.	1:17 Sillä Laki on Mosexen cautta annettu/ armo ja totuus on Jesuxen Christuxen cautta tullut.
1:18 Ei kukaan ole Jumalaa milloinkaan nähnyt; ainokainen Poika, joka on Isän helmassa, on hänet ilmoittanut.	18. Ei ole kenkään koskaan Jumalaa nähnyt: ainokainen Poika, joka on Isän helmassa, hän ilmoitti meille.	1:18 Ei ole kengän coscan Jumalata nähnyt/ ainocainen Poica/ joca on Isän helmas/ hän on meille sen ilmoittanut.

1:19 Ja tämä on Johanneksen todistus, kun juutalaiset lähettivät hänen luoksensa Jerusalemissa pappeja ja leeviläisiä kysymään häneltä: "Kuka sinä olet?"	19. Ja tämä on Johanneksen todistus, kuin Juudalaiset lähettivät Jerusalemissa papit ja Leviläiset kysymään häneltä: kukas olet?	1:19 JA tämä on Johannexen todistus/ cosca Judalaiset lähetit Jerusalemissa Papit ja Lewitat kysymään häneltä: cucas olet?
1:20 Ja hän tunnusti eikä kieltänyt; ja hän tunnusti: "Minä en ole Kristus."	20. Ja hän todisti ja ei kieltänyt, ja hän todisti, sanoen: en minä ole Kristus.	1:20 Ja hän todisti ja ei kieltänyt. Ja hän todisti/ sanoden: en minä ole Christus.
1:21 Ja he kysyivät häneltä: "Mikä sitten? Oletko sinä Elias?" Hän sanoi: "En ole." "Se profeetta olet?" Hän vastasi: "En."	21. Ja he kysyivät häneltä: kukas siis? oletko Elias? Hän sanoi: en. Oletko propheta? Hän vastasi: en.	1:21 Ja he kysyit hänelle: cucast sijs? Oletko Elias? Hän sanoi: en. Oletko Propheta? Hän vastasi: en.
1:22 Niin he sanoivat hänelle: "Kuka olet, että voisimme antaa vastauksen niille, jotka meidät lähettivät? Mitä sanot itsestäsi?"	22. Niin he sanoivat hänelle: kukas olet? että me antaisimme niille vastauksen, jotka meidät lähettivät: mitä sanot itsestäsi?	1:22 Nijn he sanoit hänelle: cucastas sijs olet? että me andaisimme nijlle wastauxen/ jotca meidän lähetit. Mitä sanot idzestäs?
1:23 Hän sanoi: "Minä olen huutavan ääni erämaassa: 'Tehkää tie tasaiseksi Herralle', niinkuin profeetta Esaias on sanonut."	23. Hän sanoi: minä olen huutava ääni korvessa: valmistakaat Herran tietä, niinkuin Jesaias propheta sanoi.	1:23 Hän sanoi: minä olen huutawan ääni corwes/ walmistacat Herran tietä/ nijncuin Esaias Propheta sanoi.
1:24 Ja lähetetyt olivat fariseuksia;	24. Ja jotka lähetetyt olivat, olivat Pharisealaisista.	1:24 Ja jotca lähetetyt olit/ olit Phariseuxet.
1:25 ja he kysyivät häneltä ja sanoivat hänelle: "Miksi sitten kastat, jos et ole Kristus etkä Elias etkä se profeetta?"	25. Ja he kysyivät häneltä ja sanoivat hänelle: miksi siis sinä kastat, jos et ole Kristus, etkä Elias, etkä propheta?	1:25 Ja he kysyit hänelle/ ja sanoit: mixi sijs sinä castat/ jos et sinä ole Christus/ etkä Elias/ etkä Propheta?
1:26 Johannes vastasi heille sanoen: "Minä kastan vedellä; mutta teidän keskellänne seisoo hän, jota te ette tunne."	26. Johannes vastasi heitä ja sanoi: minä kastan vedellä; mutta teidän keskellänne seisoo, jota ette tunne	1:26 Johannes wastais heitä/ ja sanoi: minä castan wedellä/ mutta teidän keskellän on/ jota et te tunne.
1:27 Hän on se, joka tulee minun jälkeeni ja jonka kengänpaulaa minä en ole arvoinen päästämään."	27. Hän on se, joka minun jälkeeni tulee, joka minun edelläni on ollut, jonka kengän rihmoja en minä ole kelvollinen päästämään.	1:27 Hän on se joca minun jälkeni tule/ joca minun edellänikin on ollut/ jonga kengän rihmoja en minä ole kelwollinen päästämän.

1:28 Tämä tapahtui Betaniassa, Jordanin tuolla puolella, jossa Johannes oli kastamassa.	28. Nämät tapahtuivat Betabarassa, sillä puolella Jordania, kussa Johannes kasti.	1:28 Nämät tapahduit Bethabaras/ sillä puolella Jordanin/ cusa Johannes castoi
1:29 Seuraavana päivänä hän näki Jeesuksen tulevan tykönsä ja sanoi: "Katso, Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnin!"	29. Toisena päivänä näki Johannes Jesuksen tykönsä tulevan, ja sanoi: katso, Jumalan Karitsa, joka pois ottaa maailman synnin!	1:29 Toisna päiwänä näki Johannes Jesuxen tygöns tulewan/ ja sanoi: Cadzo/ Jumalan Caridza/ joca otta pois mailman synnin.
1:30 Tämä on se, josta minä sanoin: 'Minun jälkeeni tulee mies, joka on ollut minun edelläni, sillä hän on ollut ennen kuin minä.'	30. Tämä on se, josta minä sanoin: minun jälkeeni tulee mies, joka minun edelläni on ollut; sillä hän oli ennen kuin minä.	1:30 Tämä on se josta minä sanoin: minun jälkeni tule mies/ joca ennen minua on ollut: sillä hän oli ennen kuin minä.
1:31 Ja minä en tuntenut häntä; mutta sitä varten, että hän tulisi julki Israelille, minä olen tullut vedellä kastamaan."	31. Ja en minä häntä tuntenut; mutta että hän ilmestyisi Israelissa, sentähden tulin minä vedellä kastamaan.	1:31 Ja en minä händä tundenut/ mutta että hänen piti ilmestymän Israelis/ tulin minä wedellä castaman.
1:32 Ja Johannes todisti sanoen: "Minä näin Hengen laskeutuvan taivaasta alas niinkuin kyyhkysen, ja se jäi hänen päällensä.	32. Ja Johannes todisti, sanoen: minä näin Hengen taivaasta tulevan alas niinkuin kyyhkysen ja seisattavan hänen päällensä.	1:32 Ja Johannes todisti/ ja sanoi: minä näin Hengen taiwast tulewan alas nijncuin mettisen/ ja seisattawan hänen päällensä.
1:33 Ja minä en tuntenut häntä; mutta hän, joka lähetti minut vedellä kastamaan, sanoi minulle: 'Se, jonka päälle sinä näet Hengen laskeutuvan ja jäävän, hän on se, joka kastaa Pyhällä Hengellä.'	33. Ja en minä häntä tuntenut; mutta joka minun lähetti vedellä kastamaan, se sanoi minulle: jonka päälle sinä näet Hengen tulevan alas ja seisattavan hänen päällensä, hän on se, joka kastaa Pyhällä Hengellä.	1:33 Ja en minä händä tundenut/ mutta joca minun lähetti wedellä castaman/ se sanoi minulle: jonga päälle sinä näet Hengen tulewan ja seisattawan/ hän on se joca casta Pyhällä Hengellä.
1:34 Ja minä olen sen nähnyt ja olen todistanut, että tämä on Jumalan Poika."	34. Ja minä näin sen ja todistin hänen olevan Jumalan Pojan.	1:34 Ja minä näin sen/ ja todistin hänen olewan Jumalan Pojan.
1:35 Seuraavana päivänä Johannes taas seisoi siellä ja kaksi hänen opetuslapsistansa.	35. Toisena päivänä seisoi Johannes taas ja kaksi hänen opetuslapsistansa,	1:35 TOisna päiwänä seisoi Johannes taas/ ja caxi hänen Opetuslastans.
1:36 Ja kiinnittäen katseensa Jeesukseen, joka siellä käveli, hän sanoi: "Katso, Jumalan Karitsa!"	36. Ja kuin hän näki Jeesuksen käyvän, sanoi hän: katso, Jumalan Karitsa!	1:36 Ja cuin hän näki Jesuxen waeldawan/ sanoi hän: Cadzo/ Jumalan Caridza.

1:37 Ja ne kaksi opetuslasta kuulivat hänen näin puhuvan ja seurasivat Jeesusta.	37. Ja ne kaksi opetuslasta kuulivat hänen puhuvan, ja seurasivat Jesusta.	1:37 Ja caxi hänen Opetuslastans cuulit hänen puhuan/ ja seuraisit Jesusta.
1:38 Niin Jeesus kääntyi ja nähdessään heidän seuraavan sanoi heille: "Mitä te etsitte?" He vastasivat hänelle: "Rabbi" - se on käännettynä: opettaja - "missä sinä majaillet?"	38. Mutta Jesus käänsi itsensä ja näki ne seuraavan, ja sanoi heille: 39. Mitä te etsitte? Niin he sanoivat hänelle: Rabbi (se on niin paljon sanottu: opettaja) kussas asut?	1:38 Mutta Jesus käänsi idzens ja näki ne händäns seurawan/ ja sanoi heille: mitä te edzittä?1:39 Nijn he sanoit hänelle: Rabbi/ se on/ opettaja/ cusas asut?
1:39 Hän sanoi heille: "Tulkaa ja katsokaa." Niin he menivät ja näkivät, missä hän majaili, ja viipyivät hänen tykönään sen päivän. Silloin oli noin kymmenes hetki.	40. Hän sanoi heille: tulkaat ja katsokaat; ja he tulivat ja näkivät, kussa hän asui, ja olivat sen päivän hänen tykönänsä, ja se oli lähes kymmenes hetki.	Hän sanoi heille: tulcat ja cadzocat/ ja he tulit ja näit cusa hän asui/ ja olit sen päiwän hänen tykönäns/ ja jo oli lähes kymmenes hetki.
1:40 Andreas, Simon Pietarin veli, oli toinen niistä kahdesta, jotka olivat kuulleet, mitä Johannes sanoi, ja seuranneet Jeesusta.	41. Andreas, Simon Pietarin veli, oli yksi niistä kahdesta, jotka sen Johannekselta kuulleet olivat ja häntä seurasivat.	1:40 Yxi nijstä cahdest/ jotca Johannexelda cuulit ja Jesusta seuraisit/ oli Andreas Simon Petarin weli.
1:41 Hän tapasi ensin veljensä Simonin ja sanoi hänelle: "Me olemme löytäneet Messiaan", se on käännettynä: Kristus.	42. Tämä löysi ensin veljensä Simonin, ja sanoi hänelle: me löysimme Messiaan; se on niin paljon kuin: voideltu.	1:41 Se löysi ensin hänen weljens Simonin/ ja sanoi hänelle: me löysimme Messian/ se on/ Woidellun.
1:42 Ja hän vei hänet Jeesuksen tykö. Jeesus kiinnitti katseensa häneen ja sanoi: "Sinä olet Simon, Johanneksen poika; sinun nimesi on oleva Keefas", joka käännettynä on Pietari	43. Ja hän toi hänen Jeesuksen tykö. Mutta kuin Jesus katsoi hänen päällensä, sanoi hän: sinä olet Simon Jonan poika, ja sinä pitää kutsuttaman Kephass; se on niin paljon kuin: kallio.	1:42 Ja he toit en Jesuxen tygö. Cosca Jesus hänen näki/ sanoi hän: sinä olet Simon Jonan poica/ ja sinä pitä cudzuttaman Cephass/ se on/ callio.
1:43 Seuraavana päivänä Jeesus tahtoi lähteä Galileaan; ja hän tapasi Filippuksen ja sanoi hänelle: "Seuraa minua."	44. Toisena päivänä tahtoi Jesus mennä Galileaan, ja löysi Philippuksen ja sanoi hänelle: seuraa minua!	1:43 Toisna päiwänä tahdoi Jesus taas mennä Galileaan/ ja löysi Philippuxen/ ja sanoi hänelle: seura minua:
1:44 Ja Filippus oli Beetsaidasta, Andreaan ja Pietarin kaupungista.	45. Mutta Philippus oli Betsaidasta, Andreaxen ja Pietarin kaupungista.	1:44 Mutta Philippus oli Bethsaidasta/ Andreaxen ja Petarin Caupungist.

1:45 Filippus tapasi Natanaelin ja sanoi hänelle: "Me olemme löytäneet sen, josta Mooses laissa ja profeetat ovat kirjoittaneet, Jeesuksen, Joosefin pojan, Nasaretista."	46. Philippus löysi Natanaelin ja sanoi hänelle: me olemme löytäneet sen, josta Moses kirjoitti laissa ja prophetat, Jesuksen, Josephin pojan Natsaretista.	1:45 Philippus löysi Nathanaelin/ ja sanoi hänelle: me olema sen löynnet/ josta Moses Lais ja Prophetat kirjoitit/ Jesuxen Josephin Pojan Nazarethist.
1:46 Natanael sanoi hänelle: "Voiko Nasaretista tulla mitään hyvää?" Filippus sanoi hänelle: "Tule ja katso."	47. Ja Natanael sanoi hänelle: tulleeke Natsaretista jotain hyvää? Philippus sanoi hänelle: tule ja katso.	1:46 Ja Nathanael sanoi hänelle: tulleece Nazarethist jotain hywä? Philippus sanoi hänelle: tule ja cadzo.
1:47 Jeesus näki Natanaelin tulevan tykönsä ja sanoi hänestä: "Katso, oikea israelilainen, jossa ei vilppiä ole!"	48. Jesus näki Natanaelin tykönsä tulevan, ja sanoi hänestä: katso, totisesti oikia Israelilainen, jossa ei petosta ole.	1:47 Cosca Jesus näki Nathanaelin tygöns tulewan/ sanoi hän: cadzo/ totisest oikia Israelita/ josa ei petost ole.
1:48 Natanael sanoi hänelle: "Mistä minut tunnet?" Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Ennenkuin Filippus sinua kutsui, kun olit viikunapuun alla, näin minä sinut."	49. Natanael sanoi hänelle: mistäs minut tunnet? Jesus vastasi ja sanoi hänelle: ennen kuin Philippus kutsui sinua fikunapuun alla ollessas, näin minä sinun.	Nathanael sanoi hänelle: mistäs minun tunnet? 1:48 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: ennen cuin Philippus cudzui sinua ficunapuun alla ollesas/ näin minä sinun.
1:49 Natanael vastasi ja sanoi hänelle: "Rabbi, sinä olet Jumalan Poika, sinä olet Israelin kuningas."	50. Vastasi Natanael ja sanoi hänelle: Rabbi, sinä olet Jumalan Poika, sinä olet Israelin kuningas.	1:49 Wastais Nathanael/ ja sanoi hänelle: Rabbi/ sinä olet Jumalan Poica: sinä olet Israelin Cuningas.
1:50 Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Sentähden, että minä sanoin sinulle: 'minä näin sinut viikunapuun alla', sinä uskot. Sinä saat nähdä suurempia, kuin nämä ovat."	51. Jesus vastasi ja sanoi hänelle: sinä uskot, että minä sanoin sinulle: minä näin sinut fikunapuun alla. Sinä saat vielä suurempia nähdä.	1:50 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: sinä uscot että minä sanoin sinulle: minä näin sinun ficunapuun alla: Sinä saat wielä suurembita nähdä.
1:51 Ja hän sanoi hänelle: "Totisesti, totisesti minä sanon teille: te saatte nähdä taivaan avoinna ja Jumalan enkelien nousevan ylös ja laskeutuvan alas Ihmisen Pojan päälle."	52. Ja sanoi hänelle: totisesti, totisesti sanon minä teille: tästedes pitää teidän näkemän taivaan avoinna, ja Jumalan enkelit astuvan ylös ja tulevan alas Ihmisen Pojan päälle.	1:51 Ja sanoi hänelle: totisest/ totisest sanon minä teille: tästedes pitä teidän näkemän Taiwan awoi/ ja Jumalan Engelit ylösastuwan ja alastulewan ihmisen Pojan päälle.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .

2:1 Ja kolmantena päivänä oli häät Galilean Kaanassa, ja Jeesuksen äiti oli siellä.	1. Ja kolmantena päivänä olivat häät Galilean Kaanassa, ja Jesuksen äiti oli siellä;	2:1 Ja colmandena päiwänä olit häät Galilean Canas/ ja Jesuxen äiti oli siellä.
2:2 Ja myös Jeesus ja hänen opetuslapsensa olivat kutsutut häihin.	2. Niin Jesus ja hänen opetuslapsensa kutsuttiin myös häihin.	2:2 Nijn Jesus ja hänen Opetuslapsens cudzuttin myös häihin.
2:3 Ja kun viini loppui, sanoi Jeesuksen äiti hänelle: "Heillä ei ole viiniä."	3. Ja kun viina puuttui, sanoi Jeesuksen äiti hänelle: ei heillä ole viinaa.	2:3 Ja cosca wijna puuttui/ sanoi Jesuxen äiti hänelle: ei heillä ole wijna.
2:4 Jeesus sanoi hänelle: "Mitä sinä tahdot minusta, vaimo? Minun aikani ei ole vielä tullut."	4. Jesus sanoi hänelle: vaimo! mitä minun on sinun kanssas? ei minun aikani ole vielä tullut.	2:4 Jesus sanoi hänelle: waimo/ mitä minun on sinun cansas? ei minun aican ole wielä tullut.
2:5 Hänen äitinsä sanoi palvelijoille: "Mitä hän teille sanoo, se tehkää."	5. Hänen äitinsä sanoi palvelijoille: mitä hän teille sanoo, se tehkää.	2:5 Hänen Äitins sanoi palwelioille: mitä hän teille sano/ se tehkät.
2:6 Niin oli siinä juutalaisten puhdistamistavan mukaan kuusi kivistä wesiastiaa, kukin kahden tai kolmen mitan vetoinen.	6. Niin siellä oli kuusi kivistä wesi-astiaa pantuna Juudalaisten puhdistamisen tavan jälkeen, ja kukin weti kaksi eli kolme mittaa.	2:6 Nijn siellä oli cuusi kiwistä wesiastiat panduna/ Judalaisten puhdistamisen tawan jälken/ ja cukin weti caxi eli colme mitta.
2:7 Jeesus sanoi heille: "Täyttäkää astiat vedellä." Ja he täyttivät ne reunoja myöten.	7. Jesus sanoi heille: täyttäkää wesi-astiat vedellä. Ja he täyttivät ne ylen täyteen.	2:7 Nijn Jesus sanoi heille: täyttäkät wesiastiat wedellä. Ja he täytit ne ylön täyten.
2:8 Ja hän sanoi heille: "Ammentakaa nyt ja viekää edeskäyvälle." Ja he veivät.	8. Ja hän sanoi heille: pankaat nyt sisälle ja viekää edeskäyvälle. Ja he veivät.	2:8 Ja hän sanoi heille: pangat nyt sisälle/ ja wiekät edeskäywälle. Ja he weit.
2:9 Mutta kun edeskäypä maistoi wettä, joka oli muuttunut wiiniksi, eikä tiennyt, mistä se oli tullut - mutta palvelijat, jotka weden olivat ammentaneet, tiesivät sen - kutsui edeskäypä yljän	9. Mutta kuin edeskäypä maisti sitä wettä, joka wiinaksi tullut oli, (eikä tietänyt, kusta se tuli, mutta palveliat tiesivät, jotka weden ammensivat,) kutsui edeskäypä yljän,	2:9 Mutta cosca edeskäypä maisti sitä wijna/ joca wesi ollut oli/ eikä tiennyt custa se tuli/ mutta palweliat tiesit/ jotca weden ammunsit: cudzui edeskäypä yljän/
2:10 ja sanoi hänelle: "Jokainen panee ensin esille hyvän wiinin ja sitten, kun juopuvat, huonomman. Sinä olet säästännyt hyvän wiinin tähän asti."	10. Ja sanoi hänelle: jokainen antaa ensisti hyvää wiinaa, ja kuin juovutaan, niin sitte huonompaa: sinä kätkit hyvän wiinan tähän asti.	ja sanoi hänelle: 2:10 Jocainen anda ensist hywä wijna/ ja cuin juowutan/ nijn sijtte huonombata sinä kätkit hywän wijnan tähänasti.

2:11 Tämän ensimmäisen tunnustekonsa Jeesus teki Galilean Kaanassa ja ilmoitti kirkkautensa; ja hänen opetuslapsensa uskoivat häneen.	11. Tämä on ensimmäinen tunnustähti, jonka Jeesus teki Galilean Kaanassa, ja ilmoitti kunniansa. Ja hänen opetuslapsensa uskoivat hänen päällensä.	2:11 Tämä on ensimmäinen tunnustähti/ jonga Jeesus teki Galilean Canas/ ja ilmoitti cunnians. Ja hänen Opetuslapsens uscoit hänen päällens.
2:12 Sen jälkeen hän meni alas Kapernaumiin, hän ja hänen äitinsä ja veljensä ja opetuslapsensa; ja siellä he eivät viipyneet monta päivää.	12. Sitte meni hän alas Kapernaumiin ja hänen äitinsä ja hänen veljensä ja hänen opetuslapsensa, eikä siellä kauvan viipyneet.	2:12 Sijtte meni hän alas Capernaumijn/ ja hänen äitins/ ja hänen weljens/ ja hänen Opetuslapsens/ eikä siellä cauwan wijpynet.
2:13 Ja juutalaisten pääsiäinen oli lähellä, ja Jeesus meni ylös Jerusalemiin.	13. Ja Juudalaisten pääsiäinen oli läsnä, ja Jeesus meni ylös Jerusalemiin,	2:13 JA Judalaisten Pääsiäinen oli juuri läsnä/ ja Jeesus meni ylös Jerusalemijn:
2:14 Niin hän tapasi pyhäkössä ne, jotka myivät härkiä ja lampaita ja kyyhkysiä, ja rahanvaihtajat istumassa.	14. Ja löysi templissä istuvan ne, jotka karjaa, lampaita ja kyyhkyläisiä myyskentelivät, ja vaihettajat.	2:14 Ja löysi Templis istuvan ne jotca carja/ lambaita ja mettisiä myyskendelit/ ja waihettajat.
2:15 Ja hän teki nuorista ruoskan ja ajoi ulos pyhäköstä heidät kaikki lampaineen ja härkineen ja kaasi vaihtajain rahat maahan ja työnsi heidän pöytänsä kumoon.	15. Ja hän teki ruoskan köysistä, ja ajoi ulos ne kaikki temppelistä ja lampaat ja karjan, ja heitti pois vaihettajain rahat ja maahan kukisti pöydät.	2:15 Ja hän teki ruoscan köysistä/ ja ulosajoi ne caicki Templist/ ja lambat ja Carjan. Ja poisheitti waihettajain rahan/ ja maahan cukisti pöydät.
2:16 Ja hän sanoi kyyhkysten myyjille: "Viekää pois nämä täältä. Älkää tehkö minun Isäni huonetta markkinahuoneeksi."	16. Ja sanoi niille, jotka kyyhkysiä myivät: viekää nämät täältä pois ja älkää tehkö minun Isäni huonetta kauppahuoneeksi.	2:16 Ja sanoi nijlle jotca mettisiä myit: wiekät nämät tääldä pois/ ja älkät tehkö minun Isäni huonetta cauppahuonexi.
2:17 Silloin hänen opetuslapsensa muistivat, että on kirjoitettu: "Kiivaus sinun huoneesi puolesta kuluttaa minut."	17. Mutta hänen opetuslapsensa muistivat kirjoitetuksi: sinun huonees kiivaus on minun syönyt.	2:17 Mutta hänen Opetuslapsens muistit kirjoitetuxi: sinun huones kijwaus on minun syönyt.
2:18 Niin juutalaiset vastasivat ja sanoivat hänelle: "Minkä merkin sinä näytät meille, koska näitä teet?"	18. Niin vastasivat Juudalaiset ja sanoivat hänelle: mitä merkkiä sinä meille osoitat, ettäs näitä teet?	2:18 Nijn wastaisit Judalaiset/ ja sanoit hänelle: mitä merckiä sinä meille osotat/ ettäs näitä teet?

2:19 Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Hajottakaa maahan tämä temppele, niin minä pystytän sen kolmessa päivässä."	19. Jesus vastasi ja sanoi heille: jaottakaat maahan tämä templi, ja minä tahdon sen kolmantena päivänä rakentaa ylös.	2:19 Jesus wastais ja sanoi heille: rickocat tämä Templi/ ja minä tahdon sen colmandena päiwänä ylösraketa.
2:20 Niin juutalaiset sanoivat: "Neljäkymmentä kuusi vuotta on tätä temppeleä rakennettu, ja sinäkö pystytät sen kolmessa päivässä?"	20. Niin Juudalaiset sanoivat: tätä templiä on rakennettu kuusiviidettäkymmentä ajastaikaa, ja sinä rakennat sen kolmena päivänä?	2:20 Nijn Judalaiset sanoit: tätä Templi on rakettu wijdettäkymmendä ajastaica/ ja sinä rakennat sen colmena päiwänä?
2:21 Mutta hän puhui ruumiinsa temppeleistä.	21. Mutta hän sanoi ruumiinsa templistä.	2:21 Mutta hän sanoi hänen ruumins Templist.
2:22 Kun hän sitten oli noussut kuolleista, muistivat hänen opetuslapsensa, että hän oli tämän sanonut; ja he uskoivat Raamatun ja sen sanan, jonka Jeesus oli sanonut.	22. Kuin hän siis oli kuolleista noussut, muistivat hänen opetuslapsensa hänen sen heille sanoneeksi, ja uskoivat Raamatun ja puheen, minkä Jesus oli puhunut.	2:22 Cosca hän sijs oli cuolleista nosnut/ muistit hänen Opetuslapsens hänen sen sanonexi ja uscoit Ramatut/ ja sen puhen cuin Jesus oli puhunut.
2:23 Mutta kun hän oli Jerusalemissa pääsiäisenä, juhlan aikana, uskoivat monet hänen nimeensä, nähdessään hänen tunnustekonsa, jotka hän teki.	23. Mutta kuin hän pääsiäis-juhlapäivänä oli Jerusalemissa, uskoivat monta hänen nimensä päälle, kuin he näkivät ne tunnustähdet mitkä hän teki.	2:23 COsca hän Pääsiäis juhlapäiwänä oli Jerusalemis/ uscoit monda hänen nimens päälle/ cosca he näit ne tunnustähdet cuin hän teki.
2:24 Mutta Jeesus itse ei uskonut itseänsä heille, sentähden että hän tunki kaikki	24. Mutta ei Jesus uskonut itsiänsä heille; sillä hän tunki heidät kaikki,	2:24 Mutta ei Jesus usconut idzens heille: sillä hän tunki heidän caicki.
2:25 eikä tarvinnut kenenkään todistusta ihmisestä, sillä hän tiesi itse, mitä ihmisessä on.	25. Ja ei tarvinnut, että joku olis ihmisestä todistanut; sillä hän tiesi, mitä ihmisessä oli.	2:25 Ja ei tarwinnut että jocu olis ihmisist todistanut: sillä hän tiesi kyllä mitä ihmises oli.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .
3:1 Mutta oli mies, fariseusten joukosta, nimeltä Nikodeemus, juutalaisten hallitusmiehiä.	1. Niin oli yksi mies Pharisealaisista, Nikodemus nimeltä, Juudalaisten ylimmäinen.	3:1 NIin oli yxi mies Phariseuxist/ Nicodemus nimeldä/ Judalaisten ylimmäinen.

3:2 Hän tuli Jeesuksen tykö yöllä ja sanoi hänelle: "Rabbi, me tiedämme, että sinun opettajaksi tulemisesi on Jumalasta, sillä ei kukaan voi tehdä niitä tunnustekoja, joita sinä teet, ellei Jumala ole hänen kanssansa."	2. Se tuli yöllä Jeesuksen tykö ja sanoi hänelle: Mestari, me tiedämme, että sinä olet Jumalasta opettajaksi tullut; sillä ei taida kenkään niitä tunnustähtiä tehdä, joita sinä teet, jollei Jumala ole hänen kanssansa.	3:2 Se tuli yöllä Jeesuksen tykö/ ja sanoi hänelle: Mestari/ me tiedämme/ että sinä olet Jumalast opettajaksi tullut/ sillä ei taida kengän niitä tunnustähtejä tehdä/ cuin sinä teet/ jollei Jumala ole hänen cansans.
3:3 Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Totisesti, totisesti minä sanon sinulle: joka ei synny uudesti, ylhäältä, se ei voi nähdä Jumalan valtakuntaa."	3. Jesus vastasi ja sanoi hänelle: totisesti, totisesti sanon minä sinulle: ellei joku vastuudesta synny, ei hän taida Jumalan valtakuntaa nähdä.	3:3 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: totisest/ totisest sanon minä sinulle: ellei joku wastaudest synny/ ei hän taida Jumalan waldacunda nähdä.
3:4 Nikodeemus sanoi hänelle: "Kuinka voi ihminen vanhana syntyä? Eihän hän voi jälleen mennä äitinsä kohtuun ja syntyä?"	4. Nikodemus sanoi hänelle: kuinka taitaa ihminen vanhana syntyä? taitaako hän äitinsä kohtuun jälleen mennä, ja syntyä?	3:4 Nicodemus sanoi hänelle: cuinga taita ihminen wanhana syndy/ taitaco hän äitins cohtuun jällens mennä/ ja syndyä?
3:5 Jeesus vastasi: "Totisesti, totisesti minä sanon sinulle: jos joku ei synny vedestä ja Hengestä, ei hän voi päästä sisälle Jumalan valtakuntaan."	5. Jesus vastasi: totisesti, totisesti sanon minä sinulle: ellei joku synny vedestä ja Hengestä ei hän taida Jumalan valtakuntaan sisälle tulla.	3:5 Jesus wastais: totisest/ totisest sanon minä sinulle: ellei joku synny wedest ja Hengest/ ei hän taida Jumalan waldacundaan tulla.
3:6 Mikä lihasta on syntynyt, on liha; ja mikä Hengestä on syntynyt, on henki.	6. Mitä lihasta syntynyt on, se on liha, ja mitä Hengestä syntynyt on se on henki.	3:6 Mitä lihast syndynyt on/ se on liha: ja mitä Hengest syndynyt on/ se on Hengi.
3:7 Älä ihmettele, että minä sanoin sinulle: teidän täytyy syntyä uudesti, ylhäältä.	7. Älä ihmettele, että minä sanoin sinulle: teidän pitää uudesta syntymän.	3:7 Älä ihmettele että minä sanoin sinulle: teidän pitä udest syndymän.
3:8 Tuuli puhaltaa, missä tahtoo, ja sinä kuulet sen huminan, mutta et tiedä, mistä se tulee ja minne se menee; niin on jokaisen, joka on Hengestä syntynyt."	8. Tuuli puhaltaa, kussa hän tahtoo, ja sinä kuulet hänen humunsa, ja et tiedä, kusta hän tulee taikka kuhunka hän menee: näin on jokainen, joka Hengestä syntynyt on.	3:8 Tuuli puhalda cusa hän tahto/ ja sinä cuulet hänen humuns/ ja et tiedä custa hän tule taicka cuhunga hän mene: näin on jocainen cuin Hengest syndynyt on.
3:9 Nikodeemus vastasi ja sanoi hänelle: "Kuinka tämä voi tapahtua?"	9. Vastasi Nikodemus ja sanoi hänelle: kuinka ne taitavat tapahtua?	3:9 Nicodemus sanoi hänelle: cuinga se taita tapahtua?

3:10 Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Sinä olet Israelin opettaja etkä tätä tiedä!	10. Jesus vastasi ja sanoi hänelle: sinä olet mestari Israelissa, ja et näitä tiedä!	3:10 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: oletcos Mestari Israelis/ ja et näitä tiedä?
3:11 Totisesti, totisesti minä sanon sinulle: me puhumme, mitä tiedämme, ja todistamme, mitä olemme nähneet, ettekä te ota vastaan meidän todistustamme.	11. Totisesti, totisesti sanon minä sinulle: me puhumme, mitä me tiedämme, ja todistamme, mitä me näemme, ja ette ota vastaan meidän todistustamme.	3:11 Totisest/ totisest sanon minä sinulle: me puhumme mitä me tiedämme/ ja todistamme mitä me näimmä/ ja et te ota wastian meidän todistustam.
3:12 Jos ette usko, kun minä puhun teille maallisista, kuinka te uskoisitte, jos minä puhun teille taivaallisista?	12. Jos minä maallisia teille sanoin, ja ette usko: kuinka te uskoisitte, jos minä taivaallisia teille sanoisin?	3:12 Jos minä maalisia teille sanoin/ ja et te usco/ cuinga te uscoisitta jos minä taiwallisia teille sanoisin?
3:13 Ei kukaan ole noussut ylös taivaaseen, paitsi hän, joka taivaasta tuli alas, Ihmisen Poika, joka on taivaassa.	13. Ei astu kenkään ylös taivaaseen, vaan joka taivaasta astui alas, Ihmisen Poika, joka on taivaassa.	3:13 Ei astu kengän ylös Taiwasen/ waan joca Taiwast alas astui/ ihmisen Poica/ joca on Taiwas.
3:14 Ja niinkuin Mooses ylensi kärkeen erämaassa, niin pitää Ihmisen Poika ylennettämän,	14. Ja niinkuin Mooses ylensi kärmeen korvessa, niin myös Ihmisen Poika pitää ylennettämän.	3:14 Ja nijncuin Moses ylönsi kärmen corwes:
3:15 että jokaisella, joka häneen uskoo, olisi iankaikkinen elämä.	15. Että jokainen, joka uskoo hänen päällensä, ei pidä hukkuman, mutta iankaikkisen elämän saaman.	3:15 Nijn myös ihmisen Poica yletän/ Että jocainen cuin usco hänen päällens/ ei pidä huckuman/ mutta ijancaickisen elämän saaman.
3:16 Sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä.	16. Sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainoan Poikansa, että jokainen, joka uskoo hänen päällensä, ei pidä hukkuman, mutta iankaikkisen elämän saaman.	3:16 Sillä nijn on Jumala mailma racastanut/ että hän andoi hänen ainoan Poicans/ että jocainen cuin usco hänen päällens/ ei pidä huckuman/ mutta ijancaickisen elämän saaman.
3:17 Sillä ei Jumala lähettänyt Poikaansa maailmaan tuomitsemaan maailmaa, vaan sitä varten, että maailma hänen kauttansa pelastuisi.	17. Sillä ei Jumala lähettänyt Poikaansa maailmaan, tuomitsemaan maailmaa, mutta että maailma pitää hänen kauttansa vapahdettaman.	3:17 Sillä ei Jumala lähettänyt Poicans mailmaan/ duomidzeman mailma/ mutta että mailma piti hänen cauttans wapadettaman.

3:18 Joka uskoo häneen, sitä ei tuomita; mutta joka ei usko, se on jo tuomittu, koska hän ei ole uskonut Jumalan ainokaisen Pojan nimeen.	18. Joka hänen päällensä uskoo, ei häntä tuomita; mutta joka ei usko, se on jo tuomittu; sillä ei hän uskonut Jumalan ainoan Pojan nimen päälle.	3:18 Joca hänen päällens usco/ ei händä duomita/ mutta joca ei usco/ jo se on duomittu: sillä ei hän usconut Jumalan ainoan Pojan nimen päälle.
3:19 Mutta tämä on tuomio, että valkeus on tullut maailmaan, ja ihmiset rakastivat pimeyttä enemmän kuin valkeutta; sillä heidän tekonsa olivat pahat.	19. Mutta tämä on tuomio: että valkeus tuli maailmaan, ja ihmiset rakastivat enemmän pimeyttä kuin valkeutta; sillä heidän työnsä olivat pahat.	3:19 Mutta tämä on duomio: Walkeus tuli mailmaan/ ja ihmiset racastit enämmin pimeyttä cuin Walkeutta: sillä heidän työns olit pahat.
3:20 Sillä jokainen, joka pahaa tekee, vihaa valkeutta eikä tule valkeuteen, ettei hänen tekojansa nuhdeltaisi.	20. Sillä jokainen, joka pahaa tekee, se vihaa valkeutta eikä tule valkeuteen, ettei hänen töitönsä pitäisi laitettaman.	3:20 Sillä jocainen joca paha teke/ hän wiha Walkeutta/ eikä tule Walkeuten/ ettei hänen töitöns pitäis laitettaman.
3:21 Mutta joka totuuden tekee, se tulee valkeuteen, että hänen tekonsa tulisivat julki, sillä ne ovat Jumalassa tehdyt."	21. Mutta joka totuuden tekee, se tulee valkeuteen, että hänen työnsä nähtäisiin; sillä ne ovat Jumalassa tehdyt.	3:21 Mutta joca totuuden teke/ hän tule Walkeuten/ että hänen työns nähdäisin: sillä ne owat Jumalas tehdyt.
3:22 Sen jälkeen Jeesus meni opetuslapsineen Juudean maaseudulle ja oleskeli siellä heidän kanssaan ja kastoi.	22. Sitte tuli Jesus ja hänen opetuslapsensa Juudean maahan, ja asui siellä heidän kanssansa, ja kasti.	3:22 SIitte tuli Jesus ja hänen Opetuslapsens Judean/ ja asui siellä heidän cansans/ ja casti.
3:23 Mutta Johanneskin kastoi Aionissa lähellä Salimia, koska siellä oli paljon vettä; ja ihmiset tulivat ja antoivat kastaa itsensä.	23. Mutta Johannes kasti myös Enonissa läsnä Salimia, sillä siellä oli palto vettä; ja he tulivat ja kastettiin.	3:23 Ja Johannes casti wielä myös Enonis läsnä Salimi: sillä siellä oli paljo wettä/ ja he tulit ja annoit idzens casta:
3:24 Sillä Johannesta ei vielä oltu heitetty vankeuteen.	24. Sillä ei Johannes ollut vielä silloin vankiuteen heitetty.	3:24 Sillä ei Johannes ollut wielä silloin fangiuten heitetty.
3:25 Niin Johanneksen opetuslapset rupesivat väittelemään erään juutalaisen kanssa puhdistuksesta.	25. Niin tuli kysymys Johanneksen opetuslasten ja Juudalaisten välillä puhdistuksesta.	3:25 NIin tuli kysymys Johannexen Opetuslasten ja Judalaisten wälillä puhdistuxest.

3:26 Ja he tulivat Johanneksen luo ja sanoivat hänelle: "Rabbi, se, joka oli sinun kanssasi Jordanin tuolla puolella ja josta sinä olet todistanut, katso, hän kastaa, ja kaikki menevät hänen tykönsä."	26. Ja he tulivat Johanneksen tykö ja sanoivat hänelle: opettaja, se joka sinun kanssas oli toisella puolella Jordania, josta sinä todistit, katso, hän kastaa, ja jokainen menee hänen tykönsä.	3:26 Ja he tulit Johannexen tygö/ ja sanoit hänelle: Opettaja/ se joca sinun cansas oli toisella puolella Jordani/ josta sinä todistit/ cadzo/ hän casta/ ja jocainen mene hänen tygöns.
3:27 Johannes vastasi ja sanoi: "Ei ihminen voi ottaa mitään, ellei hänelle anneta taivaasta.	27. Johannes vastasi ja sanoi: ei ihminen taida mitään ottaa, ellei hänelle anneta taivaasta.	3:27 Johannes wastais/ ja sanoi: ei ihminen taida mitän otta/ ellei hänelle anneta Taiwahast.
3:28 Te olette itse minun todistajani, että minä sanoin: en minä ole Kristus, vaan minä olen hänen edellänsä lähetetty.	28. Te olette itse minun todistajani, että minä olen sanonut: en minä ole Kristus, vaan minä olen hänen edellänsä lähetetty.	3:28 Te oletta idze minun todistajani/ että minä olen sanonut: en minä ole Christus/ waan minä olen hänen edellens lähetetty.
3:29 Jolla on morsian, se on ylkä; mutta yljän ystävä, joka seisoo ja kuuntelee häntä, iloitssee suuresti yljän äänestä. Tämä minun iloni on nyt tullut täydelliseksi.	29. Jolla on morsian, se on ylkä; mutta yljän ystävä, joka seisoo ja kuuntelee häntä, se iloittaa itsiänsä yljän äänestä sangen suuresti; sentähden on tämä minun iloni täytetty.	3:29 Jolla on morsian/ nijn hän on ylkä/ mutta yljän ystävä seiso ja cuuldele händä/ ja iloitta idzens yljän änestä sangen suurest/ tämä minun iloni on nyt täytetty.
3:30 Hänen tulee kasvaa, mutta minun vähetä.	30. Hänen tulee kasvaa, mutta minun pitää vähenemän.	3:30 Hänen tule caswa/ mutta minun pitä vähenemän.
3:31 Hän, joka ylhäältä tulee, on yli kaikkien. Joka on syntyisin maasta, se on maasta, ja maasta on, mitä hän puhuu; hän, joka taivaasta tulee, on yli kaikkien.	31. Joka ylhäältä tulee, se on kaikkein päällä, ja joka maasta on, se on maasta ja puhuu maasta. Joka taivaasta tulee, hän on kaikkein ylin.	3:31 Joca ylhäldä tule/ se on caickein päällä/ ja joca maasta on/ se on maasta/ ja puhu maasta. 3:32 Joca Taiwasta tule/ hän on caickein ylin
3:32 Ja mitä hän on nähnyt ja kuullut, sitä hän todistaa; ja hänen todistustansa ei kukaan ota vastaan.	32. Ja mitä hän nähnyt ja kuullut on, sen hän todistaa, ja ei kenkään ota vastaan hänen todistustansa.	ja todista mitä hän nähnyt ja cuullut on/ ja ei kengän ota hänen todistustans.
3:33 Joka ottaa vastaan hänen todistuksensa, se sinetillä vahvistaa, että Jumala on totinen.	33. Joka hänen todistuksensa otti vastaan, se päätti Jumalan olevan totisen.	3:33 Mutta joca hänen todistuxens otti/ hän päätti Jumalan olevan totisen.
3:34 Sillä hän, jonka Jumala on lähettänyt, puhuu Jumalan sanoja; sillä ei Jumala anna Henkeä mitalla.	34. Sillä jonka Jumala lähetti, se puhuu Jumalan sanoja; sillä ei Jumala anna Henkeä mitalla.	3:34 Sillä se jonga Jumala lähetti/ hän puhu Jumalan sanoja: sillä ei Jumala anna Henge mitalla.

3:35 Isä rakastaa Poikaa ja on antanut kaikki hänen käteensä.	35. Isä rakastaa Poikaa, ja antoi kaikki hänen käteensä.	3:35 Isä racasta Poica/ ja andoi caicki hänen kätens.
3:36 Joka uskoo Poikaan, sillä on iankaikkinen elämä; mutta joka ei ole kuuliainen Pojalle, se ei ole elämää näkevä, vaan Jumalan viha pysyy hänen päällensä."	36. Joka uskoo Pojan päälle, hänellä on ijancaikkinen elämä; mutta joka ei usko Pojan päälle, ei hänen pidä elämää näkemän, mutta Jumalan viha pysyy hänen päällensä.	3:36 Joca usco Pojan päälle/ hänellä on ijancaickinen elämä/ mutta joca ei usco Pojan päälle/ ei hänen pidä elämätä näkemän/ mutta Jumalan wiha pysy hänen päälläns.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .
4:1 Kun nyt Herra sai tietää fariseusten kuulleen, että Jeesus teki opetuslapsiksi ja kastoi useampia kuin Johannes	1. Kuin siis Herra ymmärsi Pharisealaisten kuulleeksi, että Jesus teki enemmän opetuslapsia ja kasti kuin Johannes;	4:1 COsca Herra ymmärsi Phariseusten cuullexi/ että Jesus teki enemmän Opetuslapsia ja casti/ cuin Johannes.
4:2 - vaikka Jeesus ei itse kastanut, vaan hänen opetuslapsensa -	2. (Vaikka ei Jesus itse kastanut, mutta hänen opetuslapsensa,)	4:2 (Waicka ei Jesus idze castanut/ mutta hänen Opetuslapsens).
4:3 jätti hän Juudean ja meni taas Galileaan.	3. Jätti hän Juudean ja meni jälleen Galileaan.	4:3 Jätti hän Judean/ ja meni Galilean.
4:4 Mutta hänen oli kuljettava Samarian kautta.	4. Mutta hänen piti Samarian kautta vaeltaman.	4:4 Nijn hänen piti Samarian cautta waeldaman.
4:5 Niin hän tuli Sykar nimiseen Samarian kaupunkiin, joka on lähellä sitä maa-aluetta, minkä Jaakob oli antanut pojalleen Joosefille.	5. Niin hän tuli Samarian kaupunkiin, joka kutsuttiin Sikar, lähes sitä maakartanoa, jonka Jakob oli pojallensa Josephille antanut.	4:5 JA hän tuli yhten Samarian Caupungijn/ joca cudzutan Sichar/ lähes sitä maancartanota/ jonga Jacob oli pojallens Josephille andanut.
4:6 Ja siellä oli Jaakobin lähde. Kun nyt Jeesus oli matkasta väsynyt, istui hän lähteen reunalle. Ja oli noin kuudes hetki.	6. Niin siellä oli Jakobin lähde. Kuin Jesus matkasta oli väsynyt, istui hän lähteen päälle, ja se oli liki kuudetta hetkeä.	4:6 Nijn siellä oli Jacobin lähde. Cosca Jesus matcast oli väsynyt/ istui hän lähten päälle: ja se oli liki cuudetta hetke.
4:7 Niin tuli eräs Samarian nainen ammentamaan vettä. Jeesus sanoi hänelle: "Anna minulle juoda."	7. Niin tuli yksi Samarian vaimo vettä ammentamaan, ja Jesus sanoi hänelle: anna minun juodakseni.	4:7 Nijn tuli yxi Samarian waimo wettä ammundaman: ja Jesus sanoi hänelle: anna minun juodaxeni:
4:8 Sillä hänen opetuslapsensa olivat lähteneet kaupunkiin ruokaa ostamaan.	8. Sillä hänen opetuslapsensa olivat menneet kaupunkiin ruokaa ostamaan.	4:8 Sillä hänen Opetuslapsens olit mennet Caupungijn ruoca ostaman:

4:9 Niin Samarian nainen sanoi hänelle: "Kuinka sinä, joka olet juutalainen, pyydät juotavaa minulta, samarialaiselta naiselta?" Sillä juutalaiset eivät seurustele samarialaisten kanssa.	9. Sanoi Samarian vaimo hänelle: kuinka sinä minulta juoda anot, joka olet Juudalainen, ja minä olen Samarialainen? sillä ei Juudalaiset pidä yhtään kanssakäymistä Samarialaisten kanssa.	4:9 Sanoi Samarian vaimo hänelle: cuinga sinä minulta juoma anot/ joca olet Judalainen/ ja minä olen Samarialainen? sillä ei Judalaisilla ole yhtän sowindo Samarialaisten cansa.
4:10 Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Jos sinä tietäisit Jumalan lahjan, ja kuka se on, joka sinulle sanoo: 'Anna minulle juoda', niin sinä pyytäisit häneltä, ja hän antaisi sinulle elävää vettä."	10. Jesus vastasi ja sanoi hänelle: jos sinä tietäisit Jumalan lahjan, ja kuka se on, joka sinulle sanoo: anna minun juodakseni! niin sinä anoisit häneltä, ja hän antaisi sinulle elävää vettä.	4:10 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: jos sinä tiedäisit Jumalan lahjan/ ja cuca se on joca sinulle sanoi: anna minun juodaxeni/ tosin sinä anoisit häneldä/ ja hän annais sinulle eläwätä wettä.
4:11 Nainen sanoi hänelle: "Herra, eipä sinulla ole ammennusastiaa, ja kaivo on syvä; mistä sinulla sitten on se elävä vesi?"	11. Sanoi vaimo hänelle: Herra, eipä sinulla ole, milläs ammennat, ja lähde on syvä: kusta siis sinulla on elävää vettä?	4:11 Sanoi vaimo hänelle: Herra/ eipä sinulla ole milläs ammunnat/ ja lähde on sywä/ custas sijs saat sitä eläwätä wettä?
4:12 Et kai sinä ole suurempi kuin meidän isämme Jaakob, joka antoi meille tämän kaivon ja joi siitä, hän itse sekä hänen poikansa ja karjansa?"	12. Oletkos sinä suurempi kuin meidän isämme Jakob, joka meille tämän kaivon antoi? ja hän joi itse siitä, ja hänen lapsensa, ja hänen karjansa.	4:12 Oletcos suurembi cuin meidän Isäm Jacob/ joca meille tämän caiwon andoi? ja joi idzekin sijtä lapsinens ja carjoinens?
4:13 Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Jokainen, joka juo tätä vettä, janoaa jälleen,	13. Jesus vastasi ja sanoi hänelle: jokainen, joka juo tästä vedestä, hän janoo jälleen;	4:13 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: jocainen cuin juo tästä wdestä/ hän jano jällens:
4:14 mutta joka juo sitä vettä, jota minä hänelle annan, se ei ikinä janoa; vaan se vesi, jonka minä hänelle annan, tulee hänessä sen veden lähteeksi, joka kumpuaa iankaikkiseen elämään."	14. Mutta joka siitä vedestä juo, jonka minä hänelle annan, ei hän janoo ijankaikkisesti; vaan se vesi, jonka minä hänelle annan, tulee hänessä sen veden lähteeksi, joka kuohuu ijankaikkiseen elämään.	4:14 Mutta joca sijtä wdestä juo cuin minä hänelle annan/ ei hän jano ijancaickisest. Waan se wesi/ jonga minä hänelle annan/ tule hänes yhdexi lähten wedexi/ joca cuohu ijancaickiseen elämän.
4:15 Nainen sanoi hänelle: "Herra, anna minulle sitä vettä, ettei minun tulisi jano eikä minun tarvitsisi käydä täällä ammentamassa."	15. Sanoi vaimo hänelle: Herra, anna minulle sitä vettä, etten minä janoaisi enkä tarvitsisi tulla tänne ammentamaan.	4:15 Sanoi vaimo hänelle: Herra/ anna minulle sijtä wdestä/ etten minä janois/ engä tarwidzis tulla tänne ammundaman.

4:16 Jeesus sanoi hänelle: "Mene, kutsu miehesi ja tule tänne."	16. Jesus sanoi hänelle: mene, kutsu miehes, ja tule tänne.	4:16 Jesus sanoi hänelle: mene/ cudzu sinun miehes/ ja tule tänne.
4:17 Nainen vastasi ja sanoi: "Ei minulla ole miestä." Jeesus sanoi hänelle: "Oikein sinä sanoit: 'Ei minulla ole miestä',	17. Vaimo vastasi ja sanoi hänelle: ei minulla ole miestä. Sanoi Jesus hänelle: oikein sinä sanoit: ei minulla ole miestä.	4:17 Waimo wastais/ ja sanoi hänelle: ei minulla ole miestä. 4:18 Sanoi Jesus hänelle: oikein sinä sanoit: ei minulla ole miestä:
4:18 sillä viisi miestä sinulla on ollut, ja se, joka sinulla nyt on, ei ole sinun miehesi; siinä sanoit totuuden."	18. Sillä viisi miestä on sinulla ollut, ja se joka sinulla nyt on, ei ole sinun miehes. Sen sinä oikein sanoit.	sillä wijsi miestä on sinulla ollut/ ja se cuin sinulla nyt on/ ei ole sinun miehes/ sen sinä oikein sanoit.
4:19 Nainen sanoi hänelle: "Herra, minä näen, että sinä olet profeetta.	19. Vaimo sanoi hänelle: Herra, minä näen, että sinä olet propheta.	4:19 Waimo sanoi hänelle: Herra/ minä näen että sinä olet Propheta.
4:20 Meidän isämme ovat kumartaen rukoilleet tällä vuorella; ja te sanotte, että Jerusalemissa on se paikka, jossa tulee kumartaen rukoilla."	20. Meidän isämme ovat tällä vuorella kumartaneet ja rukoilleet, ja te sanotte: Jerusalemissa on se sia, jossa pitää rukoiltaman.	4:20 Meidän Isäm owat tällä vuorella cumartanet/ ja te sanotta: Jerusalemissa on se sia josa pitä cumartaman.
4:21 Jeesus sanoi hänelle: "Vaimo, usko minua! Tulee aika, jolloin ette rukoile Isää tällä vuorella ettekä Jerusalemissa.	21. Jesus sanoi hänelle: vaimo, usko minua: se aika tulee, ettette tällä vuorella eikä Jerusalemissa Isää rukoile.	4:21 Jesus sanoi hänelle: waimo/ usco minua/ se aica tule/ ettet te tällä vuorella eikä Jerusalemiss Isä cumarra.
4:22 Te kumarratte sitä, mitä ette tunne; me kumarramme sitä, minkä me tunnemme. Sillä pelastus on juutalaisista.	22. Ette tiedä, mitä te rukoilette, mutta me tiedämme, mitä me rukoilemme; sillä autuus on Juudalaisista.	4:22 Et te tiedä mitä te cumarratte/ mutta me tiedäm mitä me cumarram: sillä autuus on Judalaisista.
4:23 Mutta tulee aika ja on jo, jolloin totiset rukoilijat rukoilevat Isää hengessä ja totuudessa; sillä senkaltaisia rukoilijoita myös Isä tahtoo.	23. Mutta hetki tulee, ja jo nyt on, että totiset rukoiliat rukoilevat Isää hengessä ja totuudessa; sillä Isä tahtoo myös senkaltaisia, jotka häntä rukoilevat.	4:23 Mutta se hetki tule/ ja jo nyt on/ että totiset cumartajat cumartawat Isä Henges ja Totuudes: sillä Isä tahto myös sencaltaisita/ jotca händä cumartawat.
4:24 Jumala on Henki; ja jotka häntä rukoilevat, niiden tulee rukoilla hengessä ja totuudessa."	24. Jumala on Henki, ja jotka häntä rukoilevat, niiden pitää hengessä ja totuudessa häntä rukoileman.	4:24 Jumala on Hengi/ ja jotca händä cumartawat/ nijden pitä Henges ja Totuudes händä cumartaman.

4:25 Nainen sanoi hänelle: "Minä tiedän, että Messias on tuleva, hän, jota sanotaan Kristukseksi; kun hän tulee, ilmoittaa hän meille kaikki."	25. Vaimo sanoi hänelle: minä tiedän, että Messias on tuleva, joka kutsutaan Kristus: kuin hän tulee, niin hän ilmoittaa meille kaikki.	4:25 Waimo sanoi hänelle: minä tiedän että Messias on tulewa/ joca cudzutan Christus: cosca se tule/ nijn hän ilmoitta meille caicki.
4:26 Jeesus sanoi hänelle: "Minä olen se, minä, joka puhun sinun kanssasi."	26. Jesus sanoi hänelle: minä olen se, joka sinun kanssas puhun.	4:26 Jesus sanoi hänelle: Minä olen se/ joca sinun cansas puhun.
4:27 Samassa hänen opetuslapsensa tulivat; ja he ihmettelivät, että hän puhui naisen kanssa. Kuitenkaan ei kukaan sanonut: "Mitä pyydät?" tai: "Mitä puhelet hänen kanssaan?"	27. Silloin tulivat hänen opetuslapsensa ja ihmettelivät, että hän sitä vaimoa puhutteli: ei kuitenkaan kenkään sanonut: mitäs kysyt? eli mitäs häntä puhuttelet?	4:27 Silloin tulit hänen Opetuslapsens ja ihmettelit että hän sitä waimo puhutteli/ ei cuitengan kengän sanonut: mitäs kysyt/ eli mitäs händä puhuttelet?
4:28 Niin nainen jätti vesiastiansa ja meni kaupunkiin ja sanoi ihmisille:	28. Niin vaimo jätti vesi-astiansa, ja meni kaupunkiin, ja sanoi niille ihmisille:	4:28 Nijn waimo jätti wesiastians ja meni Caupungijn/ ja sanoi nijlle ihmisille:
4:29 "Tulkaa katsomaan miestä, joka on sanonut minulle kaikki, mitä minä olen tehnyt. Eihän se vain liene Kristus?"	29. Tulkaa katsomaan sitä ihmistä, joka minulle sanoi kaikki, mitä minä tehnyt olen: olleeko hän Kristus?	4:29 Tulcat cadzoman sitä ihmistä/ joca minulle sanoi caicki mitä minä tehnyt olet: Olleco hän Christus?
4:30 Niin he lähtivät kaupungista ja menivät hänen luoksensa.	30. Niin he läksivät kaupungista ja menivät hänen tykönsä.	4:30 Nijn he läxit Caupungist/ ja menit hänen tygöns.
4:31 Sillävälin opetuslapset pyysivät häntä sanoen: "Rabbi, syö!"	31. Mutta sillä välillä rukoilivat opetuslapset häntä, sanoen: Rabbi, syö.	4:31 Mutta sillä wälillä rucoilit Opetuslapset händä/ sanoden: Rabbi/ syö.
4:32 Mutta hän sanoi heille: "Minulla on syötävänä ruokaa, josta te ette tiedä."	32. Vaan hän sanoi heille: minulla on ruokaa syödäkseni, jota ette tiedä.	4:32 Hän sanoi heille: minulla on ruoca syödäxeni/ jota et te tiedä.
4:33 Niin opetuslapset sanoivat keskenään: "Lieneekö joku tuonut hänelle syötävää?"	33. Niin opetuslapset sanoivat keskenänsä: lieneekö joku hänelle syötävää tuonut?	4:33 Nijn Opetuslapset sanoit keskenäns: lienekö jocu hänelle syötäwätä tuonut.

4:34 Jeesus sanoi heille: "Minun ruokani on se, että minä teen lähettäjäni tahdon ja täytän hänen tekonsa.	34. Jesus sanoi heille: minun ruokani on se, että minä teen hänen tahtonsa, joka minun lähetti, ja täytän hänen tekonsa.	4:34 Jesus sanoi heille: minun ruocan on se/ että minä teen hänen tahtons joca minun lähetti/ ja täytän hänen tecons.
4:35 Ettekö sano: 'Vielä on neljä kuukautta, niin elonleikkuu joutuu'? Katso, minä sanon teille: nostakaa silmänne ja katselkaa vainioita, kuinka ne ovat valjenneet leikattaviksi.	35. Ettekö te sano: vielä ovat neljä kuukautta ja elonaika tulee? katso, minä sanon teille: nostakaa silmänne ylös ja katsokaat vainioita: sillä ne ovat jo valkiat elonajaksi.	4:35 Ettäkö te sano: wielä owat neljä Cuucautta elonaican? cadzo/ minä sanon teille: nostacat silmän ja cadzocat wainioita: sillä elo on jo walkia.
4:36 Jo nyt saa leikkaaja palkan ja kokoaa hedelmää iankaikkiseen elämään, että kylväjä ja leikkaaja saisivat yhdessä iloita.	36. Ja joka niittää, hän saa palkan ja kokoo hedelmän ijancaikkiseen elämään: että kylväjä ja niittäjä ynnä iloitsisivat.	4:36 Joca nijttä/ hän saa palcan/ ja coco hedelmän ijancaickiseen elämään/ että kylväjä ja nijttäjä saawat ynnä iloita:
4:37 Sillä tässä on se sana tosi, että toinen on kylväjä, ja leikkaaja toinen.	37. Sillä tässä on se sana tosi; toinen on, joka kylvää, ja toinen, joka niittää.	4:37 Sillä täsä on se tosi: yxi kylvä/ mutta toinen nijttä.
4:38 Minä olen lähettänyt teidät leikkaamaan sitä, josta te ette ole vaivaa nähneet; toiset ovat vaivan nähneet, ja te olette päässeet heidän vaivansa hedelmille."	38. Minä lähetin teidät niittämään, jossa ette ole työtä tehneet: muut ovat työtä tehneet ja te olette heidän työnsä päälle tulleet.	4:38 Minä lähetin teidän nijttämän/ josa et te ole työtä tehnet/ muuta owat työtä tehnet/ mutta te oletta heidän työhöns osallisexi tullet.
4:39 Ja monet samarialaiset siitä kaupungista uskoivat häneen naisen puheen tähden, kun tämä todisti: "Hän on sanonut minulle kaikki, mitä minä olen tehnyt."	39. Mutta monta Samarialaista siitä kaupungista uskoivat hänen päällensä sen vaimon puheen tähden, joka sanoi: hän on minulle kaikki sanonut, mitä minä tehnyt olen.	4:39 NIin monda Samaritani sijtä Caupungist uscoit hänen päällens/ sen waimon puhen tähden/ joca sanoi: hän on minulle caicki sanonut mitä minä tehnyt olen.
4:40 Kun nyt samarialaiset tulivat hänen luoksensa, pyysivät he häntä viipymään heidän luonaan; ja hän viipyi siellä kaksi päivää.	40. Kuin siis Samarialaiset tulivat hänen tykönsä, rukoilivat he häntä viipymään heidän tykönänsä. Ja hän viipyi siellä kaksi päivää.	4:40 Cosca Samaritanit tulit hänen tygöns/ rucoilit he wijpymän händä heidän tykönäns.
4:41 Ja vielä paljoa useammat uskoivat hänen sanansa tähden,	41. Ja paljo usiammat uskoivat hänen sanansa tähden.	4:41 Ja hän wijpyi siellä caxi päiwä. Ja paljo usiammat uscoit hänen sanans tähden/

4:42 ja he sanoivat naiselle: "Emme enää usko sinun puheesi tähden, sillä me itse olemme kuulleet ja tiedämme, että tämä totisesti on maailman Vapahtaja."	42. Ja sanoivat sille vaimolle: emme nyt silleen usko sinun puhees tähden; sillä me olemme itse kuulleet ja tiedämme, että hän on totisesti Kristus, maailman Vapahtaja.	ja sanoit sille vaimolle: 4:42 En me nyt silleen usco sinun puhes tähden: sillä me olemma jo idzekin cuullet/ ja tiedämme että hän on totisest Christus mailman Wapahtaja.
4:43 Mutta niiden kahden päivän kuluttua hän lähti sieltä Galileaan.	43. Mutta kahden päivän perästä läksi hän sieltä ja meni Galileaan.	4:43 MUTta cahden päiwän peräst läxi hän sieldä ja meni Galilean:
4:44 Sillä Jeesus itse todisti, ettei profeetalla ole arvoa omassa isiensä maassa.	44. Sillä Jesus todisti itse, ettei propheta maksa isänsä maalla mitään.	4:44 Sillä Jesus todisti idze/ ettei jocu Propheta maxa isäns maalla mitän.
4:45 Kun hän siis tuli Galileaan, ottivat galilealaiset hänet vastaan, koska olivat nähneet kaikki, mitä hän oli tehnyt Jerusalemissa juhlan aikana; sillä hekin olivat tulleet juhille.	45. Kuin hän siis tuli Galileaan, ottivat Galilealaiset hänen vastaan, jotka olivat nähneet kaikki ne, mitä hän Jerusalemissa juhlanä tehnyt oli: sillä he olivat myös juhllalle tulleet.	4:45 Cosca hän tuli Galilean wastanotit ne Galilealaiset hänen: sillä he olit nähnet caicki mitä hän Jerusalemis juhlanä tehnyt oli/ jotca olit myös juhllalla olet.
4:46 Niin hän tuli taas Galilean Kaanaan, jossa hän oli tehnyt veden viiniksi. Ja Kapernaumissa oli eräs kuninkaan virkamies, jonka poika sairasti.	46. Niin Jesus tuli taas Galilean Kaanaan, kussa hän meden viinaksi tehnyt oli. Ja oli kuninkaan mies, jonka poika sairasti Kapernaumissa.	4:46 Ja Jesus tuli taas Galilean Canaan/ cusa hän wedest wijnan tehnyt oli. 4:47 JA siellä oli yxi Cuningan mies/ jonga poica sairasti Capernaumis.
4:47 Kun hän kuuli Jeesuksen tulleen Juudeasta Galileaan, meni hän hänen luoksensa ja pyysi häntä tulemaan ja parantamaan hänen poikansa; sillä tämä oli kuolemaisillaan.	47. Kuin hän kuuli, että Jesus oli tullut Juudeasta Galileaan, meni hän hänen tykönsä ja rukoili häntä tulemaan alas ja parantamaan hänen poikansa, joka oli kuolemallansa.	Cosca hän cuuli että Jesus oli tullut Judeast Galilean/ meni hän hänen tygöns/ ja rucoili händä alastuleman ja parandaman hänen poicans/ joca oli cuolemallans.
4:48 Niin Jeesus sanoi hänelle: "Ellette näe merkkejä ja ihmeitä, te ette usko."	48. Sanoi siis Jesus hänelle: ellette näe tunnustähtiä ja ihmeitä, niin ette usko.	4:48 Sanoi sijs Jesus hänelle: ellet te näe tunnustähtiä ja ihmeitä/ nijn et te usco.
4:49 Kuninkaan virkamies sanoi hänelle: "Herra, tule, ennenkuin minun lapseni kuolee."	49. Sanoi kuninkaan mies hänelle: Herra, tule alas ennenkuin minun poikani kuolee.	4:49 Sanoi Cuningan mies hänelle: Herra/ tule alas ennen cuin minun poican cuole.
4:50 Jeesus sanoi hänelle: "Mene, sinun poikasi elää." Ja mies uskoi sanan, jonka Jeesus sanoi hänelle, ja meni.	50. Jesus sanoi hänelle: mene, sinun poikas elää. Ja mies uskoi sanan, jonka Jesus sanoi hänelle, ja meni.	4:50 Jesus sanoi hänelle: mene/ sinun poicas elä. Ja mies uscoi sanan/ jonga Jesus sanoi hänelle/ ja meni.

4:51 Ja jo hänen ollessaan paluumatkalla hänen palvelijansa kohtasivat hänet ja sanoivat, että hänen poikansa eli.	51. Niin hänen mennessänsä, kohtasivat hänen palveliansa hänen ja ilmoittivat hänelle, sanoen: sinun poikas elää.	4:51 Nijn hänen mensesäns/ cohtaisit hänen palwelians hänen/ ilmoitit hänelle/ ja sanoit: sinun poicas elä.
4:52 Niin hän tiedusteli heiltä, millä hetkellä hän oli alkanut toipua. Ja he sanoivat hänelle: "Eilen seitsemännellä hetkellä kuume lähti hänestä."	52. Niin hän tutki heiltä hetkeä, jolla hän parani, ja he sanoivat hänelle: eilen seitsemännellä hetkellä antoi vilutauti hänen ylös.	4:52 Nijn hän tutki heildä hetke jolla hän parani. Ja he sanoit hänelle: eiläin seidzemennellä hetkellä ylöndoi wilutauti hänen.
4:53 Niin isä ymmärsi, että se oli tapahtunut sillä hetkellä, jolloin Jeesus oli sanonut hänelle: "Sinun poikasi elää." Ja hän uskoi, hän ja koko hänen huonekuntansa.	53. Niin isä ymmärsi sen siksi hetkeksi, jolla Jeesus sanoi hänelle: sinun poikas elää. Ja hän uskoi ja koko hänen huoneensa.	4:53 Nijn Isä ymmärsi sen sixi hetkexi/ jolla Jeesus sanoi hänelle: sinun poicas elä. Ja hän uscoi ja caicki hänen huonens.
4:54 Tämä oli taas tunnusteko, toinen, jonka Jeesus teki, tultuaan Juudeasta Galileaan.	54. Tämä on toinen tunnustähti, jonka Jeesus teki tullessansa Juudeasta Galileaan.	4:54 Tämä on toinen tunnustähti/ jonga Jeesus teki/ tullesans Judeasta Galilean.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .
5:1 Sen jälkeen oli juutalaisten juhla, ja Jeesus meni ylös Jerusalemiin.	1. Sitte oli Juudalaisten juhlapäivä, ja Jeesus meni ylös Jerusalemiin.	5:1 SIitte oli Judalaisten Juhlapäiwä/ ja Jeesus ylösmeni Jerusalemiijn.
5:2 Ja Jerusalemissa on Lammasportin luona lammikko, jonka nimi hebreankielellä on Betesda, ja sen reunalla on viisi pylväskäytävää.	2. Mutta Jerusalemissa on Lammasportin tykönä lammikko, joka Hebrean kielellä kutsutaan Betesda, jossa oli viisi vajaa,	5:2 Mutta Jerusalemiss lammasten huonen tykönä on yxi lammicko/ Bethesda nimeldä/ josa oli wijsi waja/
5:3 Niissä makasi suuri joukko sairaita, sokeita, rampoja ja näivetystautisia, jotka odottivat veden liikuttamista.	3. Joissa makasi suuri joukko sairaita, sokeita, ontuvia, halvatuista, jotka veden liikuttamista odottivat.	5:3 Joisa macais paljo sairaita/ sokeita/ ramboja/ halwatuista/ jotca weden lijcuttamist odotit:

5:4 Ajoittain astui näet enkeli alas lammikkoon ja kuohutti veden. Joka silloin veden kuohuttamisen jälkeen ensimmäisenä siihen astui, se tuli terveeksi, sairastipa mitä tautia tahansa.	4. Sillä enkeli tuli alas määrätyllä ajalla lammikkoon ja sekoitti veden: joka siis ensimmäisenä veteen astui, kuin se sekoitettu oli, niin se parani, ehkä missä ikänä taudissa hän oli.	5:4 Sillä Engeli alastuli määrätyllä ajalla lammickon/ ja lijcutti weden: joca ensimmäisnä weteen astui/ cosca se lijcutettu oli/ nijn hän parani/ ehkä misä ikänäns taudis hän oli.
5:5 Ja siellä oli mies, joka oli sairastanut kolmekymmentä kahdeksan vuotta.	5. Niin oli siellä mies, joka kahdeksanneljätkymmentä ajastaikaa oli sairastanut.	5:5 NIjn oli siellä yxi mies joca cahdexan neljätkymmendä ajastaica oli kipiänä maannut.
5:6 Kun Jeesus näki hänen siinä makaavan ja tiesi hänen jo kauan aikaa sairastaneen, sanoi hän hänelle: "Tahdotko tulla terveeksi?"	6. Kuin Jesus hänen näki makaavan ja tunsi hänen jo kauvan sairastaneen, sanoi hän hänelle: tahdotkos tulla terveeksi?	5:6 Cosca Jesus sai hänen nähdä macawan/ ja tunsi hänen jo cauwan sairastanen/ sanoi hän hänelle: tahdotcos tulla terwexi?
5:7 Sairas vastasi hänelle: "Herra, minulla ei ole ketään, joka veisi minut lammikkoon, kun vesi on kuohutettu; ja kun minä olen menemässä, astuu toinen sinne ennen minua."	7. Sairas vastasi häntä: Herra, ei ole minulla sitä ihmistä, joka minun vie, kuin vesi sekoitettu on, lammikkoon; mutta kuin minä tulen, niin on toinen minun edelläni siihen astunut.	5:7 Sairas wastais händä: Herra/ ei ole yhtän ihmist/ joca minun wie weden lijcutuxes lammickon/ ja ennen cuin minä kerkiän/ nijn on jo toinen siJohen astunut.
5:8 Jeesus sanoi hänelle: "Nouse, ota vuoteesi ja käy."	8. Jesus sanoi hänelle: nouse, ota vuotees ja käy.	5:8 Jesus sanoi hänelle: nouse/ ota wuotes ja mene.
5:9 Ja mies tuli kohta terveeksi ja otti vuoteensa ja kävi. Mutta se päivä oli sapatti.	9. Ja kohta parani se ihminen, ja otti vuoteensa ja kävi. Ja se päivä oli sabbati.	5:9 Ja cohta se ihminen parani/ otti wuotens ja meni. 5:10 Ja se päiwä oli Sabbathi.
5:10 Sentähden juutalaiset sanoivat parannelulle: "Nyt on sapatti, eikä sinun ole lupa kantaa vuodetta."	10. Sanoivat siis Juudalaiset paratulle: nyt on sabbati, ei sinun sovi vuodetta kantaa.	Sanoit sijs Judalaiset paratulle: tänäpä on Sabbathi/ ei nyt ole lupa wuodetta canda.
5:11 Hän vastasi heille: "Se, joka teki minut terveeksi, sanoi minulle: 'Ota vuoteesi ja käy'."	11. Hän vastasi heitä: joka minun paransi, se sanoi minulle: ota vuotees ja käy.	5:11 Hän wastais heitä: joca minun paransi/ se sanoi minulle: ota wuotes ja mene.
5:12 He kysyivät häneltä: "Kuka on se mies, joka sanoi sinulle: 'Ota vuoteesi ja käy'?"	12. Niin he kysyivät häneltä: kuka on se ihminen, joka sinulle sanoi: ota vuotees ja käy?	5:12 He kysyit hänelle: cuca ihminen sinulle sanoi: ota wuotes ja mene.

5:13 Mutta parannettu ei tiennyt, kuka se oli; sillä Jeesus oli poistunut, kun siinä paikassa oli paljon kansaa.	13. Mutta ei parattu tietänyt, kuka se oli; sillä Jesus oli mennyt pois kansan tähden, joka siinä paikassa oli.	5:13 Mutta ei parattu tiennyt cuca se oli: sillä Jesus lymyis paljon Canssan tähden/ joca sijnä oli.
5:14 Sen jälkeen Jeesus tapasi hänet pyhäkössä ja sanoi hänelle: "Katso, sinä olet tullut terveeksi; älä enää syntiä tee, ettei sinulle jotakin pahempaa tapahtuisi."	14. Sitte löysi Jesus hänen templissä ja sanoi hänelle: katso, sinä olet parattu: älä silleen syntiä tee, ettei jotain pahempaa sinulle tapahtuisi.	5:14 Sijtte löysi Jesus hänen Templis/ ja sanoi hänelle: Cadzo/ sinä olet parattu/ älä sillen syndi tee/ ettei pahembi cohtais sinua.
5:15 Niin mies meni ja ilmoitti juutalaisille, että Jeesus oli hänet terveeksi tehnyt.	15. Niin se ihminen meni pois ja ilmoitti Juudalaisille, että Jesus oli se, joka hänen parantanut oli.	5:15 Nijn se ihminen pois meni/ ja ilmoitti Judalaisille/ että Jesus oli hänen parandanut.
5:16 Ja sentähden juutalaiset vainosivat Jeesusta, koska hän semmoista teki sapattina.	16. Ja Juudalaiset vainosivat sentähden Jesusta ja etsivät häntä tappaaksensa, että hän senkaltaisia teki sabbatina.	5:16 Ja Judalaiset wihaisit sentähden Jesusta/ ja edzeit händä tappaxens/ että hän sencaltaisita Sabbathina teki.
5:17 Mutta Jeesus vastasi heille: "Minun Isäni tekee yhäti työtä, ja minä myös teen työtä."	17. Niin Jesus vastasi heitä: minun isäni tekee työtä hamaan tähän asti, ja minä myös teen työtä.	5:17 Nijn Jesus wastais heitä: minun Isän waicutta haman tähän asti/ ja minä myös waicutan.
5:18 Sentähden juutalaiset vielä enemmän tavoittelivat häntä tappaaksensa, kun hän ei ainoastaan kumonnut sapattia, vaan myös sanoi Jumalaa Isäksensä, tehden itsensä Jumalan vertaiseksi.	18. Sentähden etsivät Juudalaiset häntä vielä enemmän tappaaksensa, ettei hän ainoastaan sabbatia rikkonut, mutta myös sanoi Jumalan isäksensä, ja teki itsensä Jumalan kaltaiseksi.	5:18 Sentähden edzeit Judalaiset händä wielä enämmin tappaxens/ ettei hän ainoastans Sabbathi rickonut/ mutta myös sanoi Jumalan Isäxens/ ja teki idzens Jumalan caltaisexi.
5:19 Niin Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Totisesti, totisesti minä sanon teille: Poika ei voi itsestänsä mitään tehdä, vaan ainoastaan sen, minkä hän näkee Isän tekevän; sillä mitä Isä tekee, sitä myös Poika samoin tekee.	19. Niin Jesus vastasi ja sanoi heille: totisesti, totisesti sanon minä teille: ei taida Poika itsestänsä mitään tehdä, ellei hän näe Isän tekevän; sillä mitä ikänä hän tekee, sitä myös Poika niin tekee.	5:19 NIin Jesus wastais/ ja sanoi heille: totisest totisest sanon minä teille: ei taida Poica idzestäns mitän tehdä/ waan mitä hän näke Isäns tekewän: sillä mitä hän teke/ sitä myös Poica teke.
5:20 Sillä Isä rakastaa Poikaa ja näyttää hänelle kaikki, mitä hän itse tekee; ja hän on näyttävä hänelle suurempia tekoja kuin nämä, niin että te ihmettelette.	20. Sillä Isä rakastaa Poikaa ja osoittaa hänelle kaikki, mitä hän itse tekee, ja hän on vielä suurempia töitä hänelle osoittava, kuin nämät ovat, että teidän pitää ihmettelemän.	5:20 Sillä Isä racasta Poicans/ ja osotta hänelle caicki mitä hän idze teke/ ja hän on wielä suurembita töitä hänelle osottawa/ cuin nämät owat/ että teidän pitä ihmettelemän.

5:21 Sillä niinkuin Isä herättää kuolleita ja tekee eläviksi, niin myös Poika tekee eläviksi, ketkä hän tahtoo.	21. Sillä niinkuin Isä herättää ja virvoittaa kuolleita, niin myös Poika virvoittaa, joita hän tahtoo.	5:21 Sillä nijncuin Isä herättä ja wirgotta cuolleita: 5:22 Nijn myös Poica wirgotta joita hän tahto:
5:22 Sillä Isä ei myöskään tuomitse ketään, vaan hän on antanut kaiken tuomion Pojalle,	22. Sillä ei Isä ketään tuomitse, vaan antoi kaiken tuomion Pojalle:	5:23 Sillä ei Isä ketän duomidze/ waan andoi caiken duomion Pojalle/
5:23 että kaikki kunnioittaisivat Poikaa, niinkuin he kunnioittavat Isää. Joka ei kunnioita Poikaa, se ei kunnioita Isää, joka on hänet lähettänyt.	23. Että kaikki Poikaa kunnioittaisivat, niinkuin he Isää kunnioittavat. Joka ei Poikaa kunnioita, ei se kunnioita Isää, joka hänen lähetti.	että caicki Poica cunnioitaisit/ nijncuin he Isäkin cunnioidzewat. 5:24 Joca ei Poica cunnioidze/ ei hän myös Isäkän cunnioidze/ joca hänen lähetti.
5:24 Totisesti, totisesti minä sanon teille: joka kuulee minun sanani ja uskoo häneen, joka on minut lähettänyt, sillä on iankaikkinen elämä, eikä hän joudu tuomittavaksi, vaan on siirtynyt kuolemasta elämään.	24. Totisesti, totisesti sanon minä teille: joka kuulee minun sanani ja uskoo sen, joka minun lähetti, hänellä on ijancaikkinen elämä, ja ei hän tule tuomioon, vaan menee kuolemasta elämään.	Totisest totisest sanon minä teille: Joca cuule minun sanani/ ja usco sen joca minun lähetti/ hänellä on ijancaickinen elämä/ ja ei hän tule duomioon/ waan mene cuolemast elämähän.
5:25 Totisesti, totisesti minä sanon teille: aika tulee ja on jo, jolloin kuolleet kuulevat Jumalan Pojan äänen, ja jotka sen kuulevat, ne saavat elää.	25. Totisesti, totisesti sanon minä teille: hetki tulee, ja nyt jo on, että kuolleet saavat kuulla Jumalan Pojan äänen; ja jotka sen kuulevat, ne saavat elää.	5:25 Totisest totisest sanon minä teille: hetki tule ja nyt jo on/ että cuollet saawat cuulla Jumalan Pojan änen/ ja jotca sen cuulewat ne saawat elä:
5:26 Sillä niinkuin Isällä on elämä itsessänsä, niin hän on antanut elämän myös Pojalle, niin että myös hänellä on elämä itsessänsä.	26. Sillä niinkuin Isällä on elämä itsessänsä, niin antoi hän myös elämän Pojalle itsessänsä olemaan,	5:26 Sillä nijncuin Isällä on elämä idzesäns/ nijn andoi hän myös elämän Pojalle idzesäns oleman.
5:27 Ja hän on antanut hänelle vallan tuomita, koska hän on Ihmisen Poika.	27. Ja on hänellä myös antanut vallan tuomita, että hän on Ihmisen Poika.	5:27 Ja on hänelle myös andannut woiman duomita: sillä hän on ihmisen Poica.
5:28 Älkää ihmetelkö tätä, sillä hetki tulee, jolloin kaikki, jotka haudoissa ovat, kuulevat hänen äänensä	28. Älkää tätä ihmetelkö; sillä hetki tulee, jona kaikki ne, jotka haudoissa ovat, saavat kuulla hänen äänensä.	5:28 Älkät ihmetelkö/ sillä hetki tule jona caicki ne jotca haudois owat/ saawat cuulla hänen änen.

5:29 ja tulevat esiin, ne, jotka ovat hyvää tehneet, elämän ylösnousemukseen, mutta ne, jotka ovat pahaa tehneet, tuomion ylösnousemukseen.	29. Ja pitää tuleman edes ne, jotka hyvää tehneet ovat, elämän ylösnousemiseen, mutta jotka pahaa tehneet ovat, tuomion ylösnousemiseen.	5:29 Ja pitää edestuleman ne jotka hyvä tehneet ovat elämän ylösnousemiseen/ mutta jotka paha tehneet ovat duomion ylösnousemiseen.
5:30 En minä itsestäni voi mitään tehdä. Niinkuin minä kuulen, niin minä tuomitsen; ja minun tuomioni on oikea, sillä minä en kysy omaa tahtoani, vaan hänen tahtoaan, joka on minut lähettänyt.	30. En minä itsestäni taida mitään tehdä: niinkuin minä kuulen, niin minä tuomitsen, ja minun tuomioni on oikia; sillä en minä etsi minun tahtoani, vaan Isän tahtoa, joka minun lähetti.	5:30 En minä idzestäni woi mitän tehdä: nijncuin minä cuulen/ nijn minä duomidzen/ ja minun duomion on oikia: sillä en minä edzi minun tahtoani/ waan Isän tahto joca minun on lähettänyt.
5:31 Jos minä itsestäni todistan, ei minun todistukseni ole pätevä.	31. Jos minä itsestäni todistaisin, niin ei minun todistukseni olisi tosi.	5:31 Jos minä idzestäni todistaisin/ nijn ei minun todistuxen olisi tosi.
5:32 On toinen, joka todistaa minusta, ja minä tiedän, että se todistus, jonka hän minusta todistaa, on pätevä.	32. Toinen on, joka todistaa minusta, ja minä tiedän, että hänen todistuksensa on tosi, jonka hän minusta todistaa.	5:32 Toinen todista minusta/ ja minä tiedän että hänen todistuxens on tosi cuin hän minusta todista.
5:33 Te lähetitte lähettäjäsi Johanneksen luo, ja hän todisti sen, mikä totta on.	33. Te lähetitte Johanneksen tykö, ja hän todisti totuuden.	5:33 Te lähetitte Johannexen tygö/ ja hän todisti totuuden.
5:34 Mutta minä en ota ihmiseltä todistusta, vaan puhun tämän, että te pelastuisitte.	34. Mutta en minä ihmiseltä todistusta ota; vaan minä sanoin näitä, että te autuaaksi tulisitte.	5:34 Mutta en minä ihmiseldä todistust ota/ waan minä sanon sen/ että te autuaxi tulisitta.
5:35 Hän oli palava ja loistava lamppu, mutta te tahdoitte ainoastaan hetken iloittaa hänen valossansa.	35. Hän oli palavainen ja paistavainen kynttilä; mutta te tahdoitte ainoastaan vähän aikaan riemuita hänen valkeudessaan.	5:35 Hän oli palawainen ja paistawainen Kyntilä/ mutta te tahdoitta ainoastans vähän aica riemuita hänen walkeudesans.
5:36 Mutta minulla on todistus, joka on suurempi kuin Johanneksen; sillä ne teot, jotka Isä on antanut minun täyttäväkseni, ne teot, jotka minä teen, todistavat minusta, että Isä on minut lähettänyt.	36. Mutta minulla on suurempi todistus kuin Johanneksen; sillä ne työt, jotka Isä antoi minulle täyttääkseni, ne työt, jotka minä teen, todistavat minusta, että Isä minun lähetti,	5:36 Mutta minulla on suurempi todistus/ cuin Johannexen todistus: sillä ne tegot jotka Isä andoi minulle täyttäxeni/ ne työt jotka minä teen/ todistawat minusta että Isä minun lähetti.

5:37 Ja Isä, joka on minut lähettänyt, hän on todistanut minusta. Te ette ole koskaan kuulleet hänen ääntänsä ettekä nähneet hänen muotoansa,	37. Ja Isä, joka minun lähetti, hän todistaa minusta. Ette ole koskaan hänen ääntänsä kuulleet eli hänen muotoansa nähneet,	5:37 Ja Isä joca minun lähetti/ todista minusta. Ettäkö te ole coscan hänen äändäns cuullet eli hänen muotons nähnet?
5:38 eikä teillä ole hänen sanaansa teissä pysyväinen; sillä te ette usko sitä, jonka hän on lähettänyt.	38. Ja ei teillä ole hänen sanansa pysyväinen; sillä ette usko sitä, jonka hän lähetti.	5:38 Ei hänen Sanans ole teisä asuwa: sillä et te usco sitä jonga hän lähetti.
5:39 Te tutkutte kirjoituksia, sillä teillä on mielestänne niissä iankaikkinen elämä, ja ne juuri todistavat minusta;	39. Tutkikaat Raamatuuta; sillä niissä te luulette teillänne ijancaikkisen elämän olevan, ja ne ovat, jotka todistavat minusta.	5:39 Tutkicat Ramatuuta: sillä nijsä te luuletta teillen ijancaickisen elämän olewan/ ja ne todistawat myös minusta.
5:40 ja te ette tahdo tulla minun tyköni, että saisitte elämän.	40. Ja ette tahdo tulla minun tyköni, että te saisitte elämän.	5:40 Ja et te tahdo tulla minun tygöni/ että te saisitta elämän.
5:41 En minä ota vastaan kunniaa ihmisiltä;	41. En minä pyydä kunniaa ihmisiltä;	5:41 En minä pyydä cunniata ihmisildä:
5:42 mutta minä tunnen teidät, ettei teillä ole Jumalan rakkautta itsessänne.	42. Vaan minä tunnen teidät, ettei teissä ole Jumalan rakkaus.	5:42 Sillä minä tunnen teidän ettei teisä ole Jumalan rackaus.
5:43 Minä olen tullut Isäni nimessä, ja te ette ota minua vastaan; jos toinen tulee omassa nimessään, niin hänet te otatte vastaan.	43. Minä tulin Isäni nimeen, ja ette minua ota vastaan; jos joku tulee omalla nimellänsä, niin te sen otatte vastaan.	5:43 Minä tulin Isäni nimeen/ ja et te rupe minua wastan/ jos jocu tule omalla nimelläns/ niijn te rupetta händä wastan.
5:44 Kuinka te voisitte uskoa, te, jotka otatte vastaan kunniaa toinen toiseltanne, ettekä etsi sitä kunniaa, mikä tulee häneltä, joka yksin on Jumala?	44. Kuinka te taidatte uskoa, jotka otatte kunnian toinen toiseltanne, ja sitä kunniaa, joka ainoalta Jumalalta tulee, ette etsi?	5:44 Cuinga te taidatte usco/ jotca otatte cunnian toinen toiseldan? ja sitä cunniata joca ainoalda Jumalalda tule/ et te edzi.
5:45 Älkää luulko, että minä olen syyttävä teitä Isän tykönä; teillä on syyttäjänne, Mooses, johon te panette toivonne.	45. Älkäät luulko, että minä minä kannan Isän edessä teidän päällenne: se on, joka teidän päällenne kantaa, Mooses, johonka te turvaatte.	5:45 Älkät luulco että minä kannan Isän edes teidän päällen/ on se joca canda/ Moses/ johonga te turwatte:

5:46 Sillä jos te Moosesta uskoisitte, niin te uskoisitte minua; sillä minusta hän on kirjoittanut.	46. Sillä jos te olisitte Moseksen uskoneet, niin te olisitte minun uskoneet; sillä minusta on hän kirjoittanut.	5:46 Sillä jos te olisitta Mosexen usconet/ nijn te myös olisitta minungin usconet: sillä minusta on hän kirjoittanut.
5:47 Mutta jos te ette usko hänen kirjoituksiaan, kuinka te uskoisitte minun sanojani?"	47. Jos ette hänen kirjoitksiansa usko, kuinkas te minun sanani uskotte?	5:47 Jos et te hänen Kirjoituxians usco/ cuingast te minun sanani uscotta?
6 LUKU	6 LUKU	VI. Lucu .
6:1 Sen jälkeen Jeesus meni Galilean, se on Tiberiaan, järven tuolle puolelle.	1. Sitte meni Jesus Galilean meren ylitse, joka on Tiberiaan,	6:1 SIjtte meni Jesus Galilean meren ylidze/ joca on Tyberian Caupungin tykönä.
6:2 Ja häntä seurasi paljon kansaa, koska he näkivät ne tunnustet, joita hän teki sairaille.	2. Ja häntä seurasi paljo kansaa, että he näkivät hänen merkkinsä, joita hän teki sairaisa.	6:2 Ja händä seurais paljo Canssa/ että he näit hänen merckins/ cuin hän teki sairaisa.
6:3 Ja Jeesus nousi vuorelle ja istui sinne opetuslapsinensa.	3. Niin Jesus meni ylös vuorelle ja istui siellä opetuslastensa kanssa.	6:3 Nijn Jesus meni ylös vuorelle/ ja istui siellä Opetuslastens cansa.
6:4 Ja pääsiäinen, juutalaisten juhla, oli lähellä.	4. Ja lähestyi pääsiäinen, Juudalaisten juhla.	6:4 Ja lähestyi Judalaisten Pääsiäis juhlapäiwä.
6:5 Kun Jeesus nosti silmänsä ja näki paljon kansaa tulevan tykönsä, sanoi hän Filippukselle: "Mistä ostamme leipää näiden syödä?"	5. Kuin siis Jesus nosti silmänsä ja näki tulevan paljon kansaa tykönsä, sanoi hän Philippukselle: kusta me ostamme leipiä näiden syödä?	6:5 COsca Jesus nosti silmäns/ ja näki tulewan paljo Canssa tygöns/ sanoi hän Philippuxelle: custa me ostamme leipiä näiden syödä?
6:6 Mutta sen hän sanoi koetellakseen häntä, sillä itse hän tiesi, mitä aikoi tehdä.	6. (Mutta sen hän sanoi, kiusaten häntä: sillä hän tiesi, mitä hän tekevä oli.)	6:6 Mutta se hän sanoi kiusaten händä: sillä hän tiesi mitä hän tekewä oli.
6:7 Filippus vastasi hänelle: "Eivät kahdensadan denarin leivät heille riittäisi, niin että kukin saisi edes vähän."	7. Vastasi Philippus häntä: kahdensadan penningin leivät ei täytyisi heille, että kukin heistä vähänkin sais.	6:7 Wastais Philippus händä: cahden sadan penningin leiwät ei täydyis heille/ että cukin wähängin sais.
6:8 Niin toinen hänen opetuslapsistansa, Andreas, Simon Pietarin veli, sanoi hänelle:	8. Sanoi yksi hänen opetuslapsistansa hänelle: Andreas, Simon Pietarin veli:	6:8 Sanoi yxi hänen Opetuslapsistans hänelle/ Andreas Simon Petarin weli:

6:9 "Täällä on poikainen, jolla on viisi ohraleipää ja kaksi kalaa, mutta mitä ne ovat näin monelle?"	9. Tässä on poikainen, jolla on viisi ohrasta leipää ja kaksi kalaista; vaan mitä ne ovat näin paljolle?	6:9 Täsä on yxi nuorucainen/ jolla on wijsi ohraista leipä ja caxi cala/ waan mitä ne owat näin paljolle?
6:10 Jeesus sanoi: "Asettakaa kansa aterioimaan." Ja siinä paikassa oli paljon ruohoa. Niin miehet, luvultaan noin viisituhatta, laskeutuivat maahan.	10. Mutta Jesus sanoi: asettakaat kansa atrioitsemaan. ja siinä paikassa oli paljo ruohoa. Niin atrioitsi lähes viisituhatta miestä.	6:10 Mutta Jesus sanoi: asettacat Canssa atrioidzeman. Ja siinä paicas oli paljon ruoho. Nijn atrioidzi lähes wijsi tuhatta miestä.
6:11 Ja Jeesus otti leivät ja kiitti ja jakeli istuville; samoin kaloistakin, niin paljon kuin he tahtoivat.	11. Ja Jesus otti leivät, kiitti ja antoi opetuslapsille, mutta opetuslapset jakoivat atrioitseville, niin myös kaloista niin paljo kuin hän tahtoi.	6:11 Ja Jesus otti leiwät/ kijtti ja andoi Opetuslapsille/ mutta Opetuslapset jagoit atrioidzewille: njn myös caloista njn paljo cuin hän tahdoi.
6:12 Mutta kun he olivat ravitut, sanoi hän opetuslapsillensa: "Kootkaa tähteeksi jääneet palaset, ettei mitään joutuisi hukkaan."	12. Mutta kuin he ravitut olivat, sanoi hän opetuslapsillensa: kootkaat murut, jotka jäivät, ettei mitään hukkuisi.	6:12 Cosca he rawitut olit/ sanoi hän Opetuslapsillens: cootcat murut cuin jäit/ ettei ne huckuis.
6:13 Niin he kokosivat ne ja täyttivät kaksitoista vakkaa palasilla, mitkä olivat viidestä ohraleivästä jääneet tähteeksi niiltä, jotka olivat aterioineet.	13. Niin he kokosivat ja täyttivät kaksitoistakymmentä koria muruilla, viidestä ohraisesta leivästä, jotka niiltä liiksi olivat, jotka atrioitsivat.	6:13 Nijn he cocoisit/ ja täytit caxitoistakymmendä coria muruilla/ wijdestä ohraisesta leiwästä/ jotca nijldä lijaxi olit cuin atrioidzit.
6:14 Kun nyt ihmiset näkivät sen tunnusteon, jonka Jeesus oli tehnyt, sanoivat he: "Tämä on totisesti se profeetta, joka oli maailmaan tuleva."	14. Kuin siis ne ihmiset sen merkin näkivät, minkä Jesus teki, sanoivat he: tämä on totisesti se Propheta, joka maailmaan tuleva oli.	6:14 Cosca ne ihmiset sen merkin näit cuin Jesus teki/ sanoit he: tämä on totisest se Propheta joca mailmaan tulewa oli.
6:15 Kun nyt Jeesus huomasi, että he aikoivat tulla ja väkisin ottaa hänet, tehdäkseen hänet kuninkaaksi, väistyi hän taas pois vuorelle, hän yksinänsä.	15. Kuin Jesus ymmärsi, että he tahtoivat tulla ja väkivallalla tehdä hänen kuninkaaksi, meni hän pois taas vuorelle yksinänsä.	6:15 Cosca Jesus ymmärsi että he tahdoit tulla ja tehdä hänen Cuningaxi/ lymyi hän taas vuorelle yxinäns.
6:16 Mutta kun ilta tuli, menivät hänen opetuslapsensa alas järven rantaan,	16. Mutta kuin ehto tuli, menivät hänen opetuslapsensa alas meren tykö,	6:16 MUTta cosca ehto tuli/ menit hänen Opetuslapsens meren tygö/ ja astuit hahten:

6:17 astuivat venheeseen ja lähtivät menemään järven toiselle puolelle, Kapernaumiin. Ja oli jo tullut pimeä, eikä Jeesus ollut vielä saapunut heidän luokseen;	17. Ja astuivat haahteen ja menivät ylitse meren Kapernaumia päin. Ja jo oli pimiä tullut, ja ei Jesus tullut heidän tykönsä.	6:17 Ja meni ylidzen meren Capernaumi päin/ ja jo oli pimiä tullut/ eikä Jesus ollut vielä heidän tykönäns.
6:18 ja järvi aaltoili ankarasti kovan tuulen puhaltaessa.	18. Niin meri nousi, että suuri tuuli puhalsi.	6:18 Nijn paisui suuri ilma ja allot nousit.
6:19 Kun he olivat soutaneet noin viisikolmatta tai kolmekymmentä vakomittaa, näkivät he Jeesuksen kävelevän järven päällä ja tulevan lähelle venhettä; ja he peljästyivät.	19. Ja kuin he olivat soutaneet lähes viisikolmattakymmentä eli kolmekymmentä vakomittaa, näkivät he Jesuksen käyvän meren päällä ja lähenevän haahta; ja he peljästyivät.	6:19 Ja cosca he olit soutanet lähes wijsicolmattakymmendä eli colmekymmendä wacomitta/ näit he Jesuxen käyvän meren päällä ja lähenevän hahte/ ja he peljästyit.
6:20 Mutta hän sanoi heille: "Minä olen; älkää peljätkö."	20. Niin hän sanoi heille: minä olen; älkää peljätkö.	6:20 Nijn hän sanoi heille: Minä olen/ älkät peljätkö.
6:21 Niin he tahtoivat ottaa hänet venheeseen, ja kohta venhe saapui sen maan rantaan, jonne he olivat matkalla.	21. Niin he tahtoivat ottaa hänen haahteen; ja haaksi oli jo sen maan tykönä, johonka he menivät.	6:21 Nijn he tahdoit otta hänen hahten: ja haaxi oli jo sen maan tykönä/ johonga he tahdoitkin.
6:22 Seuraavana päivänä kansa yhä vielä oli järven toisella puolella, sillä he olivat nähneet, ettei siellä ollut muuta venhettä kuin se yksi ja ettei Jeesus mennyt opetuslastensa kanssa venheeseen, vaan että hänen opetuslapsensa lähtivät yksinään pois.	22. Toisena päivänä, kuin kansa, joka sillä puolella merta oli, näki, ettei siellä muuta venhettä ollut kuin se yksi, johonka hänen opetuslapsensa olivat astuneet, ja ettei Jesus ollut astunut haahteen opetuslastensa kanssa, vaan hänen opetuslapsensa olivat ainoastaan matkaan lähteneet;	6:22 TOisna päiwänä/ cosca Canssa joca sillä puolella merta oli/ näki ettei siellä muuta hahte ollut cuin yxi/ johonga hänen Opetuslapsens olit astunet/ ja ettei Jesus ollut astunut hahten Opetuslastens cansa/ waan hänen Opetuslapsens olit ainoastans matcan lähtenet.
6:23 Kuitenkin oli muita venheitä tullut Tiberiaasta lähelle sitä paikkaa, jossa he olivat syöneet leipää, sittenkuin Herra oli lausunut kiitoksen.	23. Mutta muut venheet tulivat Tiberiaasta, lähes sitä paikkaa, jossa he olivat leipää syöneet, sitte kuin Herra oli kiittänyt;	6:23 Mutta muut hahdet tulit Tyberiaasta lähes sitä paicka/ josa he olit leipä syonet/ sijttecuin Herra oli kijttänyt.

6:24 Kun siis kansa näki, ettei Jeesus ollut siellä eivätkä hänen opetuslapsensa, astuivat hekin venheisiin ja menivät Kapernaumiin ja etsivät Jeesusta.	24. Koska kansa sen näki, ettei Jesus siellä ollut eikä hänen opetuslapsensa, astuivat he myös haaksiin ja menivät Kapernaumiin etsein Jeesusta.	6:24 Cosca Canssa sen näki/ ettei Jesus siellä ollut/ eikä hänen Opetuslapsens/ astuit he myös hahten ja menit Capernaumijn Jeesusta edzimän.
6:25 Ja kun he löysivät hänet järven toiselta puolelta, sanoivat he hänelle: "Rabbi, milloin tulit tänne?"	25. Ja kuin he hänen siltä puolen merta löysivät, sanoivat he hänelle: Rabbi, koskas tänne tulit?	6:25 Ja cuin he hänen sildä puolen merta löysit/ sanoit he hänelle: Rabbi/ coscas tänne tulit?
6:26 Jeesus vastasi heille ja sanoi: "Totisesti, totisesti minä sanon teille: ette te minua sentähden etsi, että olette nähneet tunnustekoja, vaan sentähden, että saitte syödä niitä leipiä ja tulitte ravituiksi.	26. Jesus vastasi heitä ja sanoi: totisesti, totisesti sanon minä teille: ette etsi minua, että te näitte ihmeen, vaan että te saitte leipää syödä ja olette ravitut.	6:26 Jesus wastais heitä/ ja sanoi: totisest totisest sanon minä teille: et te edzi minua/ että te näitte ihmen/ waan että te saitte leipä syödä ja olette rawitut.
6:27 Älkää hankkiko sitä ruokaa, joka katoaa, vaan sitä ruokaa, joka pysyy hamaan iankaikkiseen elämään ja jonka Ihmisen Poika on teille antava; sillä häneen on Isä, Jumala itse, sinettinsä painanut."	27. Älkää tehkö sitä ruokaa, joka on katoovainen, vaan sitä ruokaa, joka pysyy ijankaikkiseen elämään, jonka Ihmisen Poika teille antava on; sillä Isä Jumala on sen vahvistanut.	6:27 Tehkät ruoca joca ei cato/ waan pysy ijancaickiseen elämään/ jonga ihmisen Poica teille andawa on: sillä Isä Jumala on sen eroittanut.
6:28 Niin he sanoivat hänelle: "Mitä meidän pitää tekemän, että me Jumalan tekoja tekisimme?"	28. Niin he sanoivat hänelle: mitä meidän pitää tekemän, että me taitaisimme Jumalan töitä tehdä?	6:28 NIjn he sanoit hänelle: mitä meidän pitä tekemän/ että me taidaisim Jumalan töitä tehdä?
6:29 Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Se on Jumalan teko, että te uskotte häneen, jonka Jumala on lähettänyt."	29. Jesus vastasi ja sanoi heille: se on Jumalan työ, että te uskotte sen päälle, jonka hän lähetti.	6:29 Jesus wastais/ ja sanoi heille: se on Jumalan työ/ että te uscotte sen päälle jonga hän lähetti.
6:30 He sanoivat hänelle: "Minkä tunnusteon sinä sitten teet, että me näkisimme sen ja uskoisimme sinua? Minkä teon sinä teet?"	30. Niin he sanoivat hänelle: mitä ihmettä siis sinä teet, että me näkisimme ja uskoisimme sinun päälles? Mitä työtä sinä teet?"	6:30 Sanoit he hänelle: mitä ihmettä sijs sinä teet/ että me näkisim ja uscoisim sinun päälles? Mitä sinä teet?"

6:31 Meidän isämme söivät mannaa erämaassa, niinkuin kirjoitettu on: 'Hän antoi leipää taivaasta heille syötäväksi.'	31. Meidän isämme söivät mannaa korvessa, niinkuin kirjoitettu on: hän antoi heille leipää taivaasta syödäksensä.	6:31 Meidän Isäm söit Manna corwes/ nijncuin kirjoitettu on: hän andoi heille leipä Taiwast syödäxens.
6:32 Niin Jeesus sanoi heille: "Totisesti, totisesti minä sanon teille: ei Mooses antanut teille sitä leipää taivaasta, vaan minun Isäni antaa teille taivaasta totisen leivän.	32. Niin Jesus sanoi heille: totisesti, totisesti sanon minä teille: ei Moses sitä leipää antanut teille taivaasta; mutta minun Isäni antaa totisen leivän taivaasta.	6:32 Jesus sanoi heille: totisest totisest sanon minä teille: ei Moses sitä leipä andanut teille Taiwast/ mutta minun Isän anda totisen leiwän Taiwast:
6:33 Sillä Jumalan leipä on se, joka tulee alas taivaasta ja antaa maailmalle elämän."	33. Sillä Jumalan leipä on se, joka taivaasta tulee alas ja antaa maailmalle elämän.	6:33 Sillä Jumala on se leipä joca Taiwast tule alas/ ja anda mailmalle elämän.
6:34 Niin he sanoivat hänelle: "Herra, anna meille aina sitä leipää."	34. Niin he sanoivat hänelle: Herra, anna meille aina sitä leipää.	6:34 He sanoit hänelle: Herra/ anna meille aina sitä leipä.
6:35 Jeesus sanoi heille: "Minä olen elämän leipä; joka tulee minun tyköni, se ei koskaan isoa, ja joka uskoo minuun, se ei koskaan janoa.	35. Jesus sanoi heille: minä olen elämän leipä: joka tulee minun tyköni, ei hän suinkaan isoo, ja joka uskoo minun päälleni, ei hän koskaan janoo.	6:35 Jesus sanoi heille: minä olen elämän leipä/ joca tule minun tygöni/ ei hän iso: ja joca usco minun päälleni/ ei hän coscan jano.
6:36 Mutta minä olen sanonut teille, että te olette nähneet minut, ettekä kuitenkaan usko.	36. Mutta minä sanoin teille, että te näitte minun, ette sittekään usko.	6:36 Mutta minä sanoin teille/ että te näitte minun/ ja et te sijttekän usco.
6:37 Kaikki, minkä Isä antaa minulle, tulee minun tyköni; ja sitä, joka minun tyköni tulee, minä en heitä ulos.	37. Kaikki, mitä minun Isäni antaa minulle, se tulee minun tyköni: ja joka minun tyköni tulee, sitä en minä heitä ulos.	6:37 Caicki mitä minun Isän anda minulle/ se tule minun tygöni/ ja joca minun tygöni tule/ sitä en minä hyljä:
6:38 Sillä minä olen tullut taivaasta, en tekemään omaa tahtoani, vaan hänen tahtonsa, joka on minut lähettänyt.	38. Sillä minä tulin taivaasta alas, en tekemään minun tahtoani, vaan sen tahtoa, joka minun lähetti.	6:38 Sillä en minä tullut Taiwast alas tekemän mitä minä tahdoin/ waan mitä se tahto joca minun lähetti.
6:39 Ja minun lähettäjäni tahto on se, että minä kaikista niistä, jotka hän on minulle antanut, en kadota yhtäkään, vaan herätän heidät viimeisenä päivänä.	39. Mutta se on Isän tahto, joka minun lähetti, ettei minun pidä yhtäkään niistä kaikista kadottaman, jotka hän minulle antoi, mutta olen ne herättävä viimeisenä päivänä.	6:39 Se on minun Isäni tahto/ joca minun lähetti/ ettei minun pidä yhtäkän nijstä caikista cadottaman/ cuin hän minulle andoi/ mutta olen ne herättävä wijmeisnä päiwänä.

6:40 Sillä minun Isäni tahto on se, että jokaisella, joka näkee Pojan ja uskoo häneen, on iankaikkinen elämä; ja minä herätän hänet viimeisenä päivänä."	40. Tämä on sen tahto, joka minun lähetti, että jokainen joka näkee Pojan ja uskoo hänen päällensä, hänellä pitää ijankaikkinen elämä oleman, ja minä herätän hänen viimeisenä päivänä.	6:40 Tämä on sen tahto joca minun lähetti/ että jocainen cuin näke Pojan ja usco hänen päällens/ hänellä pitä ijancaickinen elämä oleman/ ja minä herätän hänen wijmeisnä päiwänä.
6:41 Niin juutalaiset nurisivat häntä vastaan, koska hän sanoi: "Minä olen se leipä, joka on tullut alas taivaasta";	41. Niin Juudalaiset napolisivat sitä, kuin hän sanoi: minä olen se leipä, joka taivaasta tuli alas,	6:41 NIjn Judalaiset napolisit sitä cuin hän sanoi: minä olen se leipä joca tuli alas Taiwast:
6:42 ja he sanoivat: "Eikö tämä ole Jeesus, Joosefin poika, jonka isän ja äidin me tunnemme? Kuinka hän sitten sanoo: 'Minä olen tullut alas taivaasta'?"	42. Ja sanoivat: eikö tämä ole Jesus, Josephin poika, jonka isän ja äidin me tunnemme? Kuinkas hän sanoo: minä olen tullut taivaasta alas.	6:42 Ja sanoit: eikö tämä ole Jesus Josephin Poica/ jonga Isän ja Äitin me tunnemme? Cuingast hän sano? minä olen tullut Taiwast alas.
6:43 Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Älkää nurisko keskenänne.	43. Niin Jesus vastasi ja sanoi heille: älkäät napisko keskenänne.	6:43 Jesus wastais/ ja sanoi heille: älkät napolisco keskenän.
6:44 Ei kukaan voi tulla minun tyköni, ellei Isä, joka on minut lähettänyt, häntä vedä; ja minä herätän hänet viimeisenä päivänä.	44. Ei taida kenkään minun tyköni tulla, ellei Isä, joka minun lähetti, vedä häntä, ja minä herätän hänen viimeisenä päivänä.	6:44 Ei taida kengän minun tyköni tulla/ ellei Isä/ joca minun lähetti/ wedä händä/ ja minä herätän hänen wijmeisnä päiwänä.
6:45 Profeetoissa on kirjoitettuna: 'Ja he tulevat kaikki Jumalan opettamiksi.' Jokainen, joka on Isältä kuullut ja oppinut, tulee minun tyköni.	45. Se on prophetaissa kirjoitettu: heidän pitää kaikki Jumalalta opetetuksi tuleman. Sentähden jokainen, joka sen on Isältä kuullut ja oppinut, hän tulee minun tyköni.	6:45 Se on Prophetais kirjoitettu: heidän pitä caicki Jumalalda opetetuxi tuleman. Sentähden jocainen cuin sen on Isäldä cuullut ja oppenut/ hän tule minun tygöni.
6:46 Ei niin, että kukaan olisi Isää nähnyt; ainoastaan hän, joka on Jumalasta, on nähnyt Isän.	46. Ei niin, että joku on Isän nähnyt, vaan joka on Jumalasta, se on Isän nähnyt.	6:46 Ei nijn että jocu on Isän nähnyt/ waan joca on Jumalast/ se on Isän nähnyt.
6:47 Totisesti, totisesti minä sanon teille: joka uskoo, sillä on iankaikkinen elämä.	47. Totisesti, totisesti sanon minä teille: joka uskoo minun päälleni, hänellä on ijankaikkinen elämä.	6:47 Totisest totisest sanon minä teille: joca usco minun päälleni/ hänellä on ijancaickinen elämä.
6:48 Minä olen elämän leipä.	48. Minä olen elämän leipä.	6:48 Minä olen elämän leipä.
6:49 Teidän isänne söivät mannaa erämaassa, ja he kuolivat.	49. Teidän isänne söivät mannaa korvessa ja kuolivat.	6:49 Teidän Isänne söit Manna corwes/ ja cuolit.

6:50 Mutta tämä on se leipä, joka tulee alas taivaasta, että se, joka sitä syö, ei kuolisi.	50. Tämä on se leipä, joka taivaasta tuli alas, ja joka siitä syö, ei hänen pidä kuoleman.	6:50 Tämä on se leipä/ joca tuli Taiwast alas/ ja joca sijtä syö/ ei hänen pidä cuoleman.
6:51 Minä olen se elävä leipä, joka on tullut alas taivaasta. Jos joku syö tätä leipää, hän elää iankaikkisesti. Ja se leipä, jonka minä annan, on minun lihani, maailman elämän puolesta."	51. Minä olen elävä leipä, joka taivaasta tuli alas: se joka tästä leivästä syö, hän elää ijankaikkisesti. Ja se leipä, jonka minä annan, on minun lihani, jonka minun pitää antaman maailman elämän edestä.	6:51 Minä olen se elävä leipä/ joca tuli Taiwast alas/ se cuin tästä leiwästä syö/ hän elä ijancaickisest. Ja se leipä jonga minä annan/ on minun lihan/ jonga minun pitä andaman mailman elämän edestä.
6:52 Silloin juutalaiset riitelivät keskenään sanoen: "Kuinka tämä voi antaa lihansa meille syötäväksi?"	52. Niin Juudalaiset riitelivät keskenänsä, sanoen: kuinka tämä taitaa antaa lihansa meille syödä?	6:52 Nijn Judalaiset rijtelit keskenäns/ sanoden: cuinga tämä taita anda lihans meille syödä?
6:53 Niin Jeesus sanoi heille: "Totisesti, totisesti minä sanon teille: ellette syö Ihmisen Pojan lihaa ja juo hänen vertansa, ei teillä ole elämää itsessänne.	53. Jesus sanoi heille: totisesti, totisesti sanon minä teille: ellette syö Ihmisen Pojan lihaa ja juo hänen vertansa, niin ei ole elämä teissä.	6:53 Jesus sanoi heille: totisest totisest sanon minä teille: ellet te syö ihmisen Pojan liha ja juo hänen wertans/ nijn ei ole elämä teisä.
6:54 Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, sillä on iankaikkinen elämä, ja minä herätän hänet viimeisenä päivänä.	54. Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, hänellä on iankaikkinen elämä, ja minä olen herättävä hänen viimeisenä päivänä.	6:54 Joca syö minun lihani/ ja juo minun wertani/ hänellä on ijancaickinen elämä/ ja minä olen herättävä hänen wijmeisnä päiwänä.
6:55 Sillä minun lihani on totinen ruoka, ja minun vereni on totinen juoma.	55. sillä minun lihani on totinen ruoka, ja minun vereni on totinen juoma.	6:55 Sillä minun lihan on se totinen ruoca/ ja minun weren on se totinen juoma.
6:56 Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, se pysyy minussa, ja minä hänessä.	56. Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, hän on minussa ja minä hänessä.	6:56 Joca syö minun lihani/ ja juo minun wertani/ hän on minus ja minä hänes.
6:57 Niinkuin Isä, joka elää, on minut lähettänyt, ja minä elän Isän kautta, niin myös se, joka minua syö, elää minun kauttani.	57. Niinkuin elävä Isä minun lähetti ja minä elän Isäni tähden, niin myös se, joka minua syö, hän elää minun tähteni.	6:57 Nijn cuin elävä Isä minun lähetti/ ja minä elän Isäni tähden: nijn myös se joca minua syö/ hän elä myös minun tähteni.
6:58 Tämä on se leipä, joka tuli alas taivaasta. Ei ole, niinkuin oli teidän isienne: he söivät ja kuolivat; joka tätä leipää syö, se elää iankaikkisesti."	58. Tämä on se leipä, joka taivaasta tuli alas: ei niinkuin teidän isänne söivät mannaa ja kuolivat: Joka tätä leipää syö, hän saa elää ijankaikkisesti.	6:58 Tämä on se leipä/ joca Taiwast tuli alas. Ei nijncuin teidän Isän soit Manna ja cuolit: Joca tätä leipä syö/ hän saa elä ijancaickisest.

6:59 Tämän hän puhui synagoogassa opettaessaan Kapernaumissa.	59. Näitä sanoi hän synagogassa, opettaissansa Kapernaumissa.	6:59 NÄitä sanoi hän Synagogas/ opettaisans Capernaumis.
6:60 Niin monet hänen opetuslapsistansa, sen kuultuaan, sanoivat: "Tämä on kova puhe, kuka voi sitä kuulla?"	60. Niin monta hänen opetuslapsistansa, kuin he tämän kuulivat, sanoivat: tämä on kova puhe: kuka voi sitä kuulla?	6:60 Mutta monda hänen Opetuslapsistans/ cuin he tämän cuulit/ sanoit: tämä on cowa puhe/ cuca woi sitä cuulla?
6:61 Mutta kun Jeesus sydämessään tiesi, että hänen opetuslapsensa siitä nurisivat, sanoi hän heille: "Loukkaako tämä teitä?"	61. Mutta kuin Jesus tiesi itsestänsä, että hänen opetuslapsensa siitä napolisivat, sanoi hän heille: pahoittaako tämä teitä?	6:61 Mutta cuin Jesus tiesi idzestäns että hänen Opetuslapsens sijtä napolisit/ sanoi hän heille: pahoittaco tämä teitä?
6:62 Mitä sitten, jos saatte nähdä Ihmisen Pojan nousevan sinne, missä hän oli ennen!	62. Mitä sitte, jos te näette Ihmisen Pojan sinne menevän ylös, kussa hän ennen oli?	6:62 Mitä sijtte/ jos te näette ihmisen Pojan sinne menewän ylös/ cusa hän ennengin oli?
6:63 Henki on se, joka eläväksi tekee; ei liha mitään hyödytä. Ne sanat, jotka minä olen teille puhunut, ovat henki ja ovat elämä.	63. Henki on se, joka eläväksi tekee, ei liha mitään auta: ne sanat, jotka minä teille puhun, ovat henki ja elämä.	6:63 Hengi wirwotta/ ja ei liha mitän auta. Ne sanat cuin minä teille puhun/ owat hengi ja elämä.
6:64 Mutta teissä on muutamia, jotka eivät usko." Sillä Jeesus tiesi alusta asti, ketkä ne olivat, jotka eivät uskoneet, ja kuka se oli, joka oli kavaltava hänet.	64. Mutta muutamat teistä ovat, jotka ei usko. Sillä Jesus tiesi alusta, kutka ovat, jotka ei uskoneet, ja kuka hänen oli pettävä.	6:64 Mutta ei muutamat teistä usco: sillä Jesus tiesi kyllä jo algusta ne jotca ei usconet ja joca hänen oli pettäwä.
6:65 Ja hän sanoi: "Sentähden minä olen sanonut teille, ettei kukaan voi tulla minun tyköni, ellei minun Isäni sitä hänelle anna."	65. Ja hän sanoi: sentähden sanoin minä teille: ei taida kenkään tulla minun tyköni, ellei se ole annettu hänelle minun Isältäni.	6:65 Ja hän sanoi: sentähden sanoin minä teille: ei woi kengän tulla minun tygöni/ ellei se anneta hänelle minun Isäldäni.
6:66 Tämän tähden monet hänen opetuslapsistaan vetäytyivät pois eivätkä enää vaeltaneet hänen kanssansa.	66. Siitä ajasta luopuivat monta hänen opetuslastansa hänestä ja menivät pois, eikä hänen kanssansa enempi vaeltaneet.	6:66 Sijtä ajasta luowuit monda hänen Opetuslastans hänestä ja menit pois/ eikä hänen cansans enä waeldanet.
6:67 Niin Jeesus sanoi niille kahdelletoista: "Tahdotteko tekin mennä pois?"	67. Niin Jesus sanoi niille kahdelletoistakymmenelle: ettekö te myös tahdo mennä pois?	6:67 Nijn Jesus sanoi nijlle cahdelletoistakymmenelle: tahdottaco tekin myös mennä pois?

6:68 Simon Pietari vastasi hänelle: "Herra, kenen tykö me menisimme? Sinulla on iankaikkisen elämän sanat;	68. Simon Pietari vastasi häntä: Herra, kenenkäs tykö me menemme? sinulla on ijankaikkisen elämän sanat,	6:68 Simon Petari wastais händä: Herra/ kenengästä tygö me menemme? sinulla on ijancaickisen elämän sanat.
6:69 ja me uskomme ja ymmärrämme, että sinä olet Jumalan Pyhä."	69. Ja me uskomme ja olemme ymmärtäneet, että sinä olet Kristus, elävän Jumalan Poika?	6:69 Ja me uscommme ja olemme ymmärtänet/ että sinä olet Christus elävän Jumalan Poica.
6:70 Jeesus vastasi heille: "Enkö minä ole valinnut teitä, te kaksitoista? Ja yksi teistä on perkele."	70. Jesus vastasi heitä: enkö minä ole teitä kahtatoistakymmentä valinnut? ja yksi teistä on perkele.	6:70 Jesus wastais heitä: engö minä ole cahtatoistakymmendä walinnut/ ja yxi teistä on Perkele?
6:71 Mutta sen hän sanoi Juudaasta, Simon Iskariotin pojasta; sillä tämä oli hänet kavaltava ja oli yksi niistä kahdestatoista.	71. Mutta sen hän sanoi Juudaasta, Simonin pojasta Iskariotista; sillä hän oli hänen pettävä, ja oli yksi niistä kahdestatoistakymmenestä.	6:71 Mutta sen hän sanoi Judast Simonin pojast Ischariotist/ joca hänen oli pettäwä/ ja oli yxi nijstä cahdestatoistakymmenestä.
7 LUKU	7 LUKU	VII. Lucu.
7:1 Ja sen jälkeen Jeesus vaelsi ympäri Galileassa; sillä hän ei tahtonut vaeltaa Juudeassa, koska juutalaiset tavoittelivat häntä tappaaksensa.	1. Ja sitte vaelsi Jesus Galileassa; sillä ei hän tahtonut vaeltaa Juudeassa, että Juudalaiset pyysivät häntä tappa.	7:1 SIjtte waelsi Jesus Galileas/ eikä tahtonut waelda Judeas/ että Judalaiset pyysit händä tappa.
7:2 Ja juutalaisten juhla, lehtimajanjuhla, oli lähellä.	2. Niin Juudalaisten lehtimajan juhla oli läsnä.	7:2 Nijn Judalaisten lehtimajan juhla oli juuri läsnä.
7:3 Niin hänen veljensä sanoivat hänelle: "Lähde täältä ja mene Juudeaan, että myös sinun opetuslapsesi näkisivät sinun tekosi, joita sinä teet;	3. Ja hänen veljensä sanoivat hänelle: lähde täältä ja mene Juudeaan, että myös sinun opetuslapses näkisivät sinun työs, joita sinä teet.	7:3 Ja hänen weljens sanoit hänelle: lähde tääldä ja mene Judean/ että sinun Opetuslapset näkisit sinun työs:
7:4 sillä ei kukaan, joka itse tahtoo tulla julki, tee mitään salassa. Koska sinä näitä tekoja teet, niin ilmoita itsesi maailmalle."	4. Sillä ei kenkään tee mitään salaa, ja tahtoo itse julki olla. Jos siis sinä näitä teet, niin julista itses maailman edessä.	sillä ei kengän tee mitän sala/ ja tahto idze julki olla. 7:4 Jos sijs sinä näitä teet/ nijn julista idzes mailman edes.
7:5 Sillä hänen veljensäkään eivät häneen uskoneet.	5. Sillä ei hänen veljensäkään uskoneet hänen päällensä.	7:5 Sillä ei hänen weljenskän usconet hänen päällens.

7:6 Niin Jeesus sanoi heille: "Minun aikani ei ole vielä tullut; mutta teille aika on aina sovelias.	6. Niin Jesus sanoi heille: ei ole minun aikani vielä tullut; vaan teidän aikanne on aina valmis.	7:6 Nijn Jesus sanoi heille: ei ole minun aican wielä tullut/ waan teidän aican on aina walmis.
7:7 Teitä ei maailma voi vihata, mutta minua se vihaa, sillä minä todistan siitä, että sen teot ovat pahat.	7. Ei maailma taida teitä vihata, mutta minua hän vihaa; sillä minä todistan hänestä, että hänen työnsä ovat pahat.	7:7 Ei mailma teitä wiha/ mutta minua hän wiha: sillä minä todistan hänest/ että hänen työns owat pahat.
7:8 Menkää te ylös juhille; minä en vielä mene näille juhille, sillä minun aikani ei ole vielä täyttynyt.	8. Menkää te ylös juhille: en minä vielä tälle juhille mene, sillä ei minun aikani ole vielä täytetty.	7:8 Mengät te ylös juhille/ en minä wielä tälle juhille mene: sillä ei minun aican ole wielä täytetty.
7:9 Tämän hän sanoi heille ja jäi Galileaan.	9. Ja kuin hän näitä heille puhunut oli, niin hän jäi Galileaan.	7:9 Ja cosca hän näitä heille puhui/ nijn hän meni Galilean.
7:10 Mutta kun hänen veljensä olivat menneet juhille, silloin häinkin meni sinne, ei julki, vaan ikäänkuin salaa.	10. Mutta kuin hänen veljensä olivat menneet ylös, meni hän myös juhille, ei julki, vaan niinkuin salaa.	7:10 Mutta cosca hänen weljens olit mennet ylös/ meni hän myös juhille/ ei julki waan sala.
7:11 Niin juutalaiset etsivät häntä juhlan aikana ja sanoivat: "Missä hän on?"	11. Niin Juudalaiset etsivät häntä juhlanan ja sanoivat: kussa hän on?	7:11 Nijn Judalaiset edzeit händä juhlanan/ ja sanoit: cusa hän on?
7:12 Ja hänestä oli paljon kiistelyä kansassa; muutamat sanoivat: "Hän on hyvä", mutta toiset sanoivat: "Ei ole, vaan hän villitsee kansan."	12. Ja suuri napina oli hänestä kansan seassa; sillä muutamat sanoivat: hän on hyvä, mutta toiset sanoivat: ei, vaan hän viettelee kansan.	7:12 Ja suuri rijta oli Canssan seas: sillä muutamat sanoit: hän on hywä: mutta muutamat sanoit: ei/ waan hän wiettele Canssa.
7:13 Ei kuitenkaan kukaan puhunut hänestä julkisesti, koska he pelkäsivät juutalaisia.	13. Ei kuitenkaan yksikään hänestä julkisesti puhunut; sillä he pelkäsivät Juudalaisia.	7:13 Mutta ei cuitengan yxikän hänestä julkisest puhunut: sillä he pelkäisit Judalaisia.
7:14 Mutta kun jo puoli juhlaa oli kulunut, meni Jeesus ylös pyhäkköön ja opetti.	14. Mutta kuin jo puoli juhlaa oli kulunut, meni Jesus ylös templiin, ja opetti.	7:14 MUTta cosca jo puoli juhla oli culunut/ meni Jesus ylös Templijn/ ja opetti.
7:15 Niin juutalaiset ihmettelivät ja sanoivat: "Kuinka tämä osaa kirjoituksia, vaikkei ole oppia saanut?"	15. Ja Juudalaiset ihmettelivät, sanoen: kuinka tämä taitaa kirjaa, joka ei ole oppinut?	7:15 Ja Judalaiset ihmettelit/ sanoden: cuinga tämä taita Kirja/ joca ei ole oppenut?

7:16 Jeesus vastasi heille ja sanoi: "Minun oppini ei ole minun, vaan hänen, joka on minut lähettänyt.	16. Vastasi Jesus ja sanoi heille: ei minun oppini ole minun, mutta sen, joka minun lähetti.	7:16 Wastais Jesus/ ja sanoi heille: ei minun opetuxen ole minun/ mutta sen joca minun lähetti.
7:17 Jos joku tahtoo tehdä hänen tahtonsa, tulee hän tuntemaan, onko tämä oppi Jumalasta, vai puhunko minä omiani.	17. Jos joku tahtoo tehdä hänen tahtonsa, niin hänen pitää tietämän tästä opista, josko se on Jumalasta, eli jos minä itsestäni puhun.	7:17 Jos jocu tahto nouta hänen mielens/ nijn hänen pitä tietämän jos tämä opetus on Jumalast/ eli jos minä idzestäni puhun.
7:18 Joka omiaan puhuu, se pyytää omaa kunniaansa, mutta joka pyytää lähettäjänsä kunniaa, se on totinen, eikä hänessä ole vääryyttä.	18. Joka itsestänsä puhuu, se etsii omaa kunniaansa: mutta joka etsii sen kunniaa, joka hänen lähetti, se on vakaa ja ei hänessä ole vääryyttä.	7:18 Joca idzestäns puhu/ se edzi oma cunniatans: mutta joca edzi sen cunniata joca hänen lähetti/ se on waca ja ei hänes ole wääryttä.
7:19 Eikö Mooses ole antanut teille lakia? Ja kukaan teistä ei lakia täytä. Miksi tavoittelette minua tappaaksenne?"	19. Eikö Moses antanut teille lakia, ja ei kenkään teistä lakia täytä? Miksi te etsitte minua tappaaksenne?"	7:19 Eikö Moses andanut teille Lakia/ ja ei kengän teistä sitä töilläns täyttänyt? Mixi te edzittä minua tappaxen?"
7:20 Kansa vastasi: "Sinussa on riivaaja; kuka sinua tavoittelee tappaaksensa?"	20. Vastasi kansa ja sanoi: sinulla on perkele: kuka sinua etsii tappaaksensa?"	7:20 Wastais Canssa/ ja sanoi: sinulla on Perkele/ cucast sinua edzi tappaxens?"
7:21 Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Yhden teon minä tein, ja te kaikki kummastelette.	21. Jesus vastasi ja sanoi heille: yhden työn minä tein, ja te kaikki ihmettelette.	7:21 Jesus wastais/ ja sanoi heille: yhden työn minä tein/ ja sitä te caicki ihmettelettä.
7:22 Mooses antoi teille ympärileikkauksen - ei niin, että se olisi Moosekselta, vaan se on isiltä - ja sapattinakin te ympärileikkaatte ihmisen.	22. Sentähden antoi Moses teille ympärileikkauksen, (ei että se Mosekselta oli, vaan isiltä), ja te ympärileikkaatte sabbatina ihmisen.	7:22 Sentähden andoi Moses teille ymbärsleickauxen/ ei että se Mosexelda oli/ waan Isildä/ ja cuitengin te ymbärsleickatte Sabbathina ihmisen?"
7:23 Sentähden: jos ihminen saa ympärileikkauksen sapattina, ettei Mooseksen lakia rikottaisi, miksi te olette vihoissanne minulle siitä, että minä tein koko ihmisen terveeksi sapattina?"	23. Jos ihminen sabbatina ympärileikataan, ettei Moseksen laki rikottaisi: närkästyttökö te minusta, että minä koko ihmisen sabbatina paransin?"	7:23 Jos ihminen Sabbathina ymbärsleicatan/ ettei Mosexen Laki ricotais: närkästyttökö te minusta/ että minä coco ihmisen Sabbathina paransin?"
7:24 Älkää tuomitko näön mukaan, vaan tuomitkaa oikea tuomio."	24. Älkää tuomitko näkemisen jälkeen, vaan sanokaat oikea tuomio.	7:24 Älkät duomitco näkemisenne jälken/ waan sanocat oikea duomio.

7:25 Niin muutamat jerusalemilaisista sanoivat: "Eikö tämä ole se, jota he tavoittelevat tappaaksensa?"	25. Sanoivat siis muutamat Jerusalemin asuveisista: eikö tämä se ole, jota he etsivät tappaaksensa?	7:25 SAnoit sijs muutamat Jerusalemin asuweisist: eikö tämä se ole/ jota he edzeit tappaxens.
7:26 Ja katso, hän puhuu vapaasti, eivätkä he sano hänelle mitään. Olisivatko hallitusmiehet tosiaan saaneet tietoonsa, että tämä on Kristus?	26. Ja katso, hän puhuu rohkiasti, ja ei he hänelle mitään puhu: tietänevätkö ylimmäiset oikein, että hän on totisesti Kristus?	7:26 Ja cadzo/ hän puhu rohkiast/ ja ei he hänelle mitän puhu. Tietänewätkö meidän ylimmäisem että hän on totisest Christus?
7:27 Kuitenkin, me tiedämme, mistä tämä on; mutta kun Kristus tulee, niin ei kukaan tiedä, mistä hän on."	27. Mutta me kyllä tiedämme, kusta tämä on: vaan kusta Kristus tulee ja kusta hän on, ei kenkään tiedä.	7:27 Mutta me kyllä tiedämme custa tämä on: waan custa Christus tule ja custa hän on/ ei kengän tiedä.
7:28 Niin Jeesus puhui pyhäkössä suurella äänellä, opetti ja sanoi: "Te tunnette minut ja tiedätte, mistä minä olen; ja itsestäni minä en ole tullut, vaan hän, joka minut on lähettänyt, on oikea lähettäjä, ja häntä te ette tunne.	28. Niin Jesus huusi templissä, opetti ja sanoi: ja te tunnette minun, ja tiedätte, kusta minä olen: ja en minä ole tullut itsestäni, mutta hän on vakaa, joka minun lähetti, jota ette tunne.	7:28 Nijn Jesus huusi Templis/ opetti ja sanoi: Ja/ te tunnetta minun/ ja tiedätte custa minä olen/ ja en minä ole tullut idze minustani/ mutta hän on waca joca minun lähetti/ jota et te tunne.
7:29 Minä tunnen hänet, sillä hänestä minä olen, ja hän on minut lähettänyt."	29. Mutta minä tunnen hänen, sillä minä olen hänestä, ja hän lähetti minun.	7:29 Mutta minä tunnen hänen: sillä minä olen hänestä/ ja hän lähetti minun.
7:30 Niin heillä oli halu ottaa hänet kiinni; mutta ei kukaan käynyt häneen käsiksi, sillä hänen hetkensä ei ollut vielä tullut.	30. Niin he etsivät häntä käsittääksensä; vaan ei kenkään laskenut kättänsä hänen päällensä, sillä ei hänen aikansa ollut vielä tullut.	7:30 Sijtte edzeit he händä käsittäxens/ waan ei kengän laskenut kättäns hänen päällens: sillä ei hänen aicans ollut wielä tullut.
7:31 Mutta monet kansasta uskoivat häneen ja sanoivat: "Kun Kristus tulee, tehneekö hän enemmän tunnustekoja, kuin tämä on tehnyt?"	31. Mutta paljo kansasta uskoivat hänen päällensä ja sanoivat: kuin Kristus tulee, tehneekö hän enemmän ihmeitä kuin tämä on tehnyt?	7:31 Mutta paljo Canssast uscoit hänen päällens/ ja sanoit: cosca Christus tule/ tehnekö hän enämmän ihmeitä cuin tämä on tehnyt?
7:32 Fariseukset kuuluivat kansan näin kiistelevän hänestä; niin ylipapit ja fariseukset lähettivät palvelijoita ottamaan häntä kiinni.	32. Pharisealaiset kuuluivat kansan hänestä senkaltaisia napisevan, ja Pharisealaiset ja ylimmäiset papit lähettivät palveliat häntä ottamaan kiinni.	7:32 COsca Phariseuxet cuulit Canssan hänestä sencaltaisita napisewan/ lähetit Phariseuxet ja ylimmäiset Papit palwelians händä kijnniottaman.

7:33 Mutta Jeesus sanoi: "Minä olen vielä vähän aikaa teidän kanssanne, ja sitten minä menen pois hänen tykönsä, joka on minut lähettänyt."	33. Niin Jesus sanoi heille: minä olen vielä vähän aikaa teidän kanssanne, ja menen sitte hänen tykönsä, joka minun lähetti.	7:33 Nijn Jesus sanoi heille: minä olen vielä vähän aica teidän cansan/ ja menen sijtte hänen tygöns joca minun lähetti:
7:34 Silloin te etsitte minua, mutta ette löydä; ja missä minä olen, sinne te ette voi tulla."	34. Teidän pitää minua etsimän ja ei löytämän, ja kussa minä olen, ette taida sinne tulla.	7:34 Teidän pitä minua edzimän ja ei löytämän/ ja cusa minä olen/ et te woi sinne tulla.
7:35 Niin juutalaiset sanoivat keskenään: "Minne tämä aikoo mennä, koska emme voi löytää häntä? Eihän vain aikone mennä niiden luo, jotka asuvat hajallaan kreikkalaisten keskellä, ja opettaa kreikkalaisia?"	35. Niin Juudalaiset sanoivat keskenänsä: kuhunkas hän menee, ettemme häntä löydä? meneekö hän Grekiläisten sekaan, jotka sinne ja tänne hajoitetut ovat, Grekiläisiä opettamaan?	7:35 Ja Judalaiset sanoit keskenäns: cuhungasta hän menne/ etten me händä löydä? mennekö hän Grekiläisten secan/ jotca sinne ja tänne hajotetut owat/ nijtä opettaman.
7:36 Mitä tämä sana on, jonka hän sanoi: 'Te etsitte minua, mutta ette löydä', ja: 'Missä minä olen, sinne te ette voi tulla'?"	36. Mikä puhe se on, minkä hän sanoi: teidän pitää etsimän minua ja ei löytämän, ja kussa minä olen, ette taida sinne tulla?	7:36 Mikä puhe se on cuin hän sanoi: teidän pitä edzimän minua ja ei löytämän: ja cusa minä olen/ et te woi sinne tulla?
7:37 Mutta juhlan viimeisenä, suurena päivänä Jeesus seisoi ja huusi ja sanoi: "Jos joku janoaa, niin tulkoon minun tyköni ja juokoon.	37. Mutta viimeisenä suurena juhlapäivänä seisoi Jesus ja huusi, sanoen: joka janoo, se tulkaan minun tyköni ja juokaan.	7:37 MUtta wijmeisnä suurna juhlapäiwänä/ seisoi Jesus ja huusi/ sanoden: joca jano/ se tulcan minun tygöni juoman.
7:38 Joka uskoo minuun, hänen sisimmästään on, niinkuin Raamattu sanoo, juokseva elävän veden virrat."	38. Joka uskoo minun päälleni, niinkuin Raamattu sanoo, hänen kohdustansa pitää vuotaman elämän veden virrat.	7:38 Joca usco minun päälleni/ nijncuin Ramattu sano/ hänen cohdustans pitä wuotaman eläwän weden wirrat.
7:39 Mutta sen hän sanoi Hengestä, joka niiden piti saaman, jotka uskoivat häneen; sillä Henki ei ollut vielä tullut, koska Jeesus ei vielä ollut kirkastettu.	39. (Mutta sen hän sanoi siitä hengestä, jonka niiden piti saaman, jotka uskovat hänen päällensä; sillä ei Pyhä Henki vielä silloin saapuvilla ollut, ettei Jesus ollut vielä kirkastettu.)	7:39 Mutta sen hän sanoi sijtä Hengest/ jonga hänen uscollisens piti saaman: sillä ei Pyhä Hengi vielä silloin saapuilla ollut/ ettei Jesus ollut vielä kircastettu.
7:40 Niin muutamat kansasta, kuultuaan nämä sanat, sanoivat: "Tämä on totisesti se profeetta."	40. Monta siis kansasta, jotka tämän puheen kuulivat, sanoivat: tämä on totisesti propheta.	7:40 Monda sijs Canssasta/ jotca tämän puhen cuulit/ sanoit: Tämä on totisest jocu Propheta.

7:41 Toiset sanoivat: "Tämä on Kristus." Mutta toiset sanoivat: "Ei suinkaan Kristus tule Galileasta?"	41. Muut sanoivat: tämä on Kristus; mutta muutamat sanoivat: tulleeke Kristus Galileasta?	7:41 Ja muutamat sanoit: tämä on Christus: mutta muutamat sanoit: tulleece Christus Galileast?
7:42 Eikö Raamattu sano, että Kristus on oleva Daavidin jälkeläisiä ja tuleva pienestä Beetlehemin kaupungista, jossa Daavid oli?"	42. Eikö Raamattu sano Davidin siemenestä ja Betlehemin kaupungista, kussa David oli, Kristuksen tulevan?	7:42 Eikö Ramattu sano Christuxen tulewan Dawidin siemenest Bethlehemin Caupungist/ cusa Dawid oli/ josta Christus on tulewa?
7:43 Niin syntyi kansassa eripuraisuutta hänen tähtensä.	43. Niin nousi riita kansan seassa hänen tähtensä.	7:43 Nijn nousi rijta Canssan seas hänestä.
7:44 Ja muutamat heistä tahtoivat ottaa hänet kiinni. Mutta ei kukaan käynyt häneen käsiksi.	44. Mutta muutamat tahtoivat hänen ottaa kiinni, ja ei kuitenkaan kenkään laskenut käsiänsä hänen päällensä.	7:44 Mutta muutamat tahdoit hänen otta kijnni/ ja ei cuitengan kengän laskenut kättäns hänen päällens.
7:45 Niin palvelijat palasivat ylipappien ja fariseusten luo, ja nämä sanoivat heille: "Miksi ette tuoneet häntä tänne?"	45. Niin palveliat tulivat Pharisealaisten ja ylimmäisten pappein tykö, ja he sanoivat heille: miksi ette häntä tänne tuoneet?	7:45 Nijn palweliat tulit Phariseusten ja ylimmäisten Pappein tygö. Ja he sanoit heille: mixette händä tänne tuonet?
7:46 Palvelijat vastasivat: "Ei ole koskaan ihminen puhunut niin, kuin se mies puhuu."	46. Palveliat vastasivat: ei ole ihminen ikänä niin puhunut kuin se ihminen.	7:46 Palweliat wastaisit: ei ole ihminen ikänäns njn puhunut cuin se mies puhu.
7:47 Niin fariseukset vastasivat heille: "Oletteko tekin eksytetyt?"	47. Pharisealaiset vastasivat heitä: oletteko te myös vietellyt?	7:47 Phariseuxet wastaisit heitä: olettaco te myös wietellyt?
7:48 Onko kukaan hallitusmiehistä uskonut häneen tai kukaan fariseuksista?	48. Onko joku päämiehistä taikka Pharisealaisista uskonut hänen päällensä?	7:48 Olleco jocu Päämiehistä taicka Phariseuxista usconut hänen päällens.
7:49 Mutta tuo kansa, joka ei lakia tunne, on kirottu."	49. Vaan tämä kansa, joka ei tiedä lakia, on kirottu.	7:49 Waan tämä Canssa joca ei taida Lakia/ on kirottu.
7:50 Niin Nikodeemus, joka ennen oli käynyt Jeesuksen luona ja joka oli yksi heistä, sanoi heille:	50. Niin sanoi heille Nikodemus, joka yöllä oli hänen tykönsä tullut, ja oli yksi heistä:	7:50 Nijn sanoi heille Nicodemus/ joca yöllä oli hänen tygöns tullut/ ja oli heidän lugustans:
7:51 "Tuomitseeko lakimme ketään, ennenkuin häntä on kuulusteltu ja saatu tietää, mitä hän on tehnyt?"	51. Tuomitseeko meidän lakimme jonkun ihmisen, ennenkuin kuullaan eli tietää saadaan, mitä hän teki?	7:51 Duomidzeco meidän Lakim jongun ihmisen/ ennencuin cuullan eli tietä saadan mitä hän teki?

7:52 He vastasivat ja sanoivat hänelle: "Oletko sinäkin Galileasta? Tutki ja näe, ettei Galileasta nouse profeettaa."	52. He vastasivat ja sanoivat hänelle: oletko sinäkin Galilealainen? tutki ja näe, ettei Galileasta ole yhtään prophetaa tullut.	7:52 He wastaisit/ ja sanoit hänelle: oletco sinä myös Galilealainen? tutki ja näe ettei Galileast ole yhtän Prophetat tullut.
7:53 Ja he menivät kukin kotiinsa.	53. Ja niin kukin meni kotiansa.	7:53 Ja nijn cukin meni cotians.
8 LUKU	8 LUKU	VIII. Lucu .
8:1 Mutta Jeesus meni Öljymäelle.	1. Mutta Jesus meni Öljymäelle,	8:1 MUTta Jesus meni Öljymäelle.
8:2 Ja varhain aamulla hän taas saapui pyhäkköön, ja kaikki kansa tuli hänen luoksensa; ja hän istuutui ja opetti heitä.	2. Ja tuli varhain huomeneltain jälleen templiin ja kaikki kansa tuli hänen tykönsä, ja hän istui ja opetti heitä.	8:2 Ja tuli warahin huomeneldain jäl lens Templijn/ ja caicki Canssa tuli hänen tygöns/ ja hän istui ja opetti heitä.
8:3 Silloin kirjanoppineet ja fariseukset toivat hänen luoksensa aviorikoksesta kiinniotetun naisen, asettivat hänet keskelle	3. Mutta kirjanoppineet ja Pharisealaiset toivat vaimon hänen tykönsä huoruudesta otetun kiinni. Ja kuin he olivat sen hänen eteensä asettaneet,	8:3 MUTta Kirjanoppenet ja Phariseuxet toit yhden vaimon hänen tygöns huoris kijnniotetun. 8:4 Ja cuin he olit sen hänen eteens asettanet/
8:4 ja sanoivat Jeesukselle: "Opettaja, tämä nainen on tavattu itse teosta, aviorikosta tekemästä.	4. Sanoivat he hänelle: Mestari, tämä vaimo on löydetty itse työssä, kuin hän teki huorin.	sanoit he hänelle: Mestari/ tämä vaimo on juuri nyt huoris kijnniotettu.
8:5 Ja Mooses on laissa antanut meille käskyn, että tuommoiset on kivitettävä. Mitäs sinä sanot?"	5. Mutta Moses on laissa meitä käskenyt, että senkaltaiset kivillä surmattaisiin. Mitäs sinä sanot?	8:5 Mutta Moses on Lais meitä käskenyt sencaltaiset kiwillä surmata. 8:6 Mitästä sinä sanot?
8:6 Mutta sen he sanoivat kiusaten häntä, päästäkseen häntä syyttämään. Silloin Jeesus kumartui alas ja kirjoitti sormellaan maahan.	6. Mutta sen he sanoivat, kiusaten häntä, kantaaksensa hänen päällensä. Mutta Jesus kumarsi ja kirjoitti sormellansa maahan.	Mutta sen he sanoit kiusaten händä/ candaxens hänen päällens. 8:7 Nijn Jesus cumarsi idzens ja kirjoitti sormellans maahan.
8:7 Mutta kun he yhä edelleen kysyivät häneltä, ojensi hän itsensä ja sanoi heille: "Joka teistä on synnitön, se heittäköön häntä ensimmäisenä kivellä."	7. Mutta kuin he seisoivat kysymyksensä päälle, ojensi hän itsensä ja sanoi heille: joka teistä on synnitön, se heittäkään ensin häntä kivellä.	Cosca he aina hogit kysymystäns/ ojensi hän idzens/ ja sanoi heille: joca teistä on synnitöin/ se heittäkän ensin händä kiwellä.
8:8 Ja taas hän kumartui alas ja kirjoitti maahan.	8. Ja hän kumarsi taas ja kirjoitti maahan.	8:8 Ja hän cumarsi taas idzens ja kirjoitti maahan.

8:9 Kun he tämän kuulivat ja heidän omatuntonsa todisti heidät syyllisiksi, menivät he pois, toinen toisensa perästä, vanhimmista alkaen viimeisiin asti; ja siihen jäi ainoastaan Jeesus sekä nainen, joka seisoj hänen edessään.	9. Kuin he tämän kuulivat ja olivat omaltatunnoltansa voitettut, läksivät he ulos yksittäin, ruveten vanhimmista, viimeisiin asti; ja Jeesus jäi yksinensä, ja vaimo seisoj siinä.	8:9 Cosca he tämän kuulit/ läxit he ulos järjestäns yxi toisens jälken/ vanhimmist ruweten: ja Jeesus jäi yxinäns ja vaimo seisoman.
8:10 Ja kun Jeesus ojensi itsensä eikä nähnyt ketään muuta kuin naisen, sanoi hän hänelle: "Nainen, missä ne ovat, sinun syyttäjäsi? Eikö kukaan ole sinua tuominnut?"	10. Mutta kuin Jeesus ojensi itsensä, ja ei nähnyt ketään paitsi vaimoa, sanoi hän hänelle: vaimo, kussa ovat sinun päällekkantajas? Onko sinua kenkään tuominnut?	8:10 Mutta cosca Jeesus idzens ojensi/ ja ei nähnyt ketän paidzi vaimoa/ sanoi hän hänelle: vaimo/ cusa owat sinun päälleccandajas? Ongo sinua kengän duominnut? Hän sanoi: Herra/ ei kengän.
8:11 Hän vastasi: "Herra, ei kukaan." Niin Jeesus sanoi hänelle: "En minäkään sinua tuomitse; mene, äläkä tästedes enää syntiä tee."	11. Hän sanoi: Herra, ei kenkään. Niin Jeesus sanoi: en minä myös sinua tuomitse: mene, ja älä silleen syntiä tee.	8:11 Nijn Jeesus sanoi: en minä myös sinua duomidze/ mene/ ja älä sillen syndiä tee.
8:12 Niin Jeesus taas puhui heille sanoen: "Minä olen maailman valkeus; joka minua seuraa, se ei pimeydessä vaella, vaan hänellä on oleva elämän valkeus."	12. Niin Jeesus puhui taas heille ja sanoi: minä olen maailman valkeus: joka minua seuraa, ei hän pimeydessä vaella, mutta saa elämän valkeuden.	8:12 Jeesus puhui taas heille/ ja sanoi: Minä olen mailman Walkeus/ joca minua seura/ ei hän pimeydes vaella/ mutta hän saa elämän Walkeuden.
8:13 Niin fariseukset sanoivat hänelle: "Sinä todistat itsestäsi; sinun todistuksesi ei ole pätevä."	13. Pharisealaiset sanoivat hänelle: sinä todistat itsestäs; ei sinun todistukses ole tosi.	8:13 Phariseuxet sanoit hänelle: sinä todistat idzestäs/ ei sinun todistuxes ole tosi.
8:14 Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Vaikka minä todistankin itsestäni, on todistukseni pätevä, sillä minä tiedän, mistä minä olen tullut ja mihin minä menen; mutta te ette tiedä, mistä minä tulen, ettekä, mihin minä menen."	14. Jeesus vastasi ja sanoi heille: vaikka minä itsestäni todistan, niin minun todistukseni on tosi; sillä minä tiedän, kusta minä tulin ja kuhunka minä menen; mutta ette tiedä, kusta minä tulin ja kuhunka minä menen.	8:14 Jeesus wastais/ ja sanoi heille: waicka minä idzestäni todistan/ njn minun todistuxen on cuitengin tosi: sillä minä tiedän/ custa minä tulin/ ja cuhunga minä menen: 8:15 Mutta et te tiedä custa minä tulin/ ja cuhunga minä menen.
8:15 Te tuomitsette lihan mukaan; minä en tuomitse ketään.	15. Te tuomitsette lihan jälkeen, en minä ketään tuomitse.	8:16 Te duomidzetta lihan jälken/ en minä ketän duomidze:

8:16 Ja vaikka minä tuomitsisinkin, niin minun tuomioni olisi oikea, sillä minä en ole yksinäni, vaan minä ja hän, joka on minut lähettänyt.	16. Ja vaikka minä tuomitsisin, niin minun tuomioni on tosi; sillä en minä ole yksinäni, vaan minä ja Isä, joka minun lähetti.	Ja waicka minä duomidzisin/ nijn minun duomion on tosi: sillä en minä ole yxinäni/ waan minä ja Isä joca minun lähetti.
8:17 Onhan teidän laissannekin kirjoitettuna, että kahden ihmisen todistus on pätevä.	17. Ja teidän laissanne on myös kirjoitettu, että kahden ihmisen todistus on tosi.	8:17 Ja teidän Laisan on myös kirjoitettu/ että cahden ihmisen todistus on tosi.
8:18 Minä olen se, joka todistan itsestäni, ja minusta todistaa myös Isä, joka on minut lähettänyt."	18. Minä olen se, joka itsestäni todistan, ja Isä, joka minun lähetti, todistaa myös minusta.	8:18 Minä olen se joca idzestäni todistan/ ja Isä joca minun lähetti todista myös minusta.
8:19 Niin he sanoivat hänelle: "Missä sinun isäsi on?" Jeesus vastasi: "Te ette tunne minua ettekä minun Isääni; jos te tuntisitte minut, niin te tuntisitte myös minun Isäni."	19. Niin he sanoivat hänelle: kussas Isäs on? Jesus vastasi: ette tunne minua ettekä minun Isääni: jos te tuntisitte minun, niin te tuntisitte myös minun Isäni.	8:19 He sanoit hänelle: cusast sinun Isäs on? Jesus wastais: et te tunne minua etkä minun Isäni: jos te tundisitta minun/ nijn te tundisitta myös minun Isäni.
8:20 Nämä sanat Jeesus puhui uhriarkun ääressä, opettaessaan pyhäkössä; eikä kukaan ottanut häntä kiinni, sillä hänen hetkensä ei ollut vielä tullut.	20. Nämä sanat puhui Jesus uhri-arkun tykönä, opettain tenplissä, ja ei häntä kenkään ottanut kiinni; sillä ei hänen aikansa ollut vielä tullut.	8:20 Nämä sanat puhui Jesus uhriarcun tykönä opettain Templis: ja ei händä kengän ottanut kijnni: sillä ei hänen aicans ollut wielä tullut.
8:21 Niin Jeesus taas sanoi heille: "Minä menen pois, ja te etsitte minua, ja te kuulette syntiinne. Mihin minä menen, sinne te ette voi tulla."	21. Niin Jesus sanoi taas heille: minä menen pois, ja te etsitte minua, ja teidän pitää kuoleman teidän synneissänne. Kuhunka minä menen, ette sinne taida tulla.	8:21 NIjn Jesus sanoi taas heille: minä menen pois/ ja te edzittä minua/ ja teidän pitä cuoleman teidän synnisän. Cuhunga minä menen/ et te sinne woi tulla.
8:22 Niin juutalaiset sanoivat: "Ei kai hän aikone tappaa itseänsä, koska sanoo: 'Mihin minä menen, sinne te ette voi tulla?'"	22. Niin sanoivat Juudalaiset; tappaneeko hän itsensä, sillä hän sanoo: kuhunka minä menen, ette sinne taida tulla.	8:22 Nijn sanoit Judalaiset: tappaneco hän idzens: sillä hän sano: cuhunga minä menen/ et te sinne woi tulla?
8:23 Ja hän sanoi heille: "Te olette alhaalta, minä olen ylhäältä; te olette tästä maailmasta, minä en ole tästä maailmasta."	23. Ja hän sanoi heille: te olette alhaalta, ja minä olen ylhäältä: te olette maailmasta, en minä ole maailmasta.	8:23 Ja hän sanoi heille: te oletta alhaldä/ ja minä olen ylhäldä: te oletta mailmasta/ en minä ole mailmasta.

8:24 Sentähden minä sanoin teille, että te kuollette synteihinne; sillä ellette usko minua siksi, joka minä olen, niin te kuollette synteihinne."	24. Sentähden sanoin minä teille: teidän pitää kuoleman synneissänne; sillä jos ette usko, että minä se olen, niin teidän pitää kuoleman synneissänne.	8:24 Sentähden sanoin minä teille: teidän pitä cuoleman teidän synnisän: sillä jos et te usco että minä se olen/ nijn teidän pitä cuoleman teidän synnisän.
8:25 Niin he sanoivat hänelle: "Kuka sinä olet?" Jeesus sanoi heille: "Juuri se, mitä minä puhunkin teille.	25. Niin he sanoivat hänelle: kuka sinä olet? Jesus sanoi heille: se kuin minä alusta puhuin teille.	8:25 Nijn he sanoit hänelle: cucasta sinä olet? 8:26 Jesus sanoi heille: joca ensist puhun teille.
8:26 Paljon on minulla teistä puhuttavaa ja teissä tuomittavaa; mutta hän, joka on minut lähettänyt, on totinen, ja minkä minä olen kuullut häneltä, sen minä puhun maailman kuulla."	26. Minulla on paljon teistä puhumista ja tuomitsemista, vaan se on totinen, joka minun lähetti; ja mitä minä olen häneltä kuullut, niitä minä puhun maailmalle.	Minulla on paljo teistä puhumist ja duomidzemist/ waan se on waca joca minun lähetti/ ja mitä minä olen häneldä cuullut/ nijtä minä mailmas puhun.
8:27 Mutta he eivät ymmärtäneet, että hän puhui heille Isästä.	27. Mutta ei he ymmärtäneet, että hän puhui heille Isästä.	8:27 Mutta ei he ymmärtänet/ että hän puhui heille Isäst.
8:28 Niin Jeesus sanoi heille: "Kun olette ylentäneet Ihmisen Pojan, silloin te ymmärrätte, että minä olen se, joka minä olen, ja etten minä itsestäni tee mitään, vaan puhun tätä sen mukaan, kuin minun Isäni on minulle opettanut.	28. Sanoi siis Jesus heille: kuin te olette Ihmisen Pojan ylentäneet, niin te ymmärrätte, että minä se olen, ja etten minä tee itsestäni mitään, vaan niinkuin Isä on minun opettanut, niitä minä puhun.	8:28 Sanoi sijs Jesus heille: cosca te oletta ihmisen Pojan ylöndänet/ nijn te ymmärrätte että minä se olen/ ja etten minä tee idzestäni mitän/ waan mitä Isä on minulle opettanut/ sitä minä puhun.
8:29 Ja hän, joka on minut lähettänyt, on minun kanssani; hän ei ole jättänyt minua yksinäni, koska minä aina teen sitä, mikä hänelle on otollista."	29. Ja se, joka minun lähetti, on minun kanssani. Ei Isä jättänyt minua yksinäni, sillä minä teen aina niitä, mitkä hänelle kelvolliset ovat.	8:29 Ja se joca minun lähetti/ on minun cansani. Ei Isä jätä minua yxinäni: sillä minä teen aina mitä hänelle kelpa.
8:30 Kun hän näin puhui, uskoivat monet häneen.	30. Kuin hän näitä puhui, niin moni uskoi hänen päällensä.	8:30 Mutta cosca hän näitä puhui/ nijn moni uscoi hänen päällens.
8:31 Niin Jeesus sanoi niille juutalaisille, jotka uskoivat häneen: "Jos te pysytte minun sanassani, niin te totisesti olette minun opetuslapsiani;	31. Niin Jesus sanoi niille Juudalaisille, jotka hänen uskoivat: jos te pysytte minun puheessani, niin te totisesti minun opetuslapseni olette.	8:31 NIjn Jesus sanoi nijlle Judalaisille/ jotca hänen päällens uscoit: jos te pysytte minun puhesani/ nijn te totisest minun Opetuslapseni oletta/

8:32 ja te tulette tuntemaan totuuden, ja totuus on tekevä teidät vapaiksi."	32. Ja teidän pitää totuuden ymmärtämän, ja totuuden pitää teidät vapahtaman.	ja teidän pitä totuuden ymmärtämän: 8:32 Ja totuuden pitä teidän wapahtaman.
8:33 He vastasivat hänelle: "Me olemme Aabrahamin jälkeläisiä emmekä ole koskaan olleet kenenkään orjia. Kuinka sinä sitten sanot: 'Te tulette vapaiksi'?"	33. Niin he vastasivat häntä: me olemme Abrahamin siemen, emmekä ole koskaan kenenkään orjina olleet; kuinka siis sinä sanot: teidän pitää vapaiksi tuleman?	8:33 Nijn he wastaisit händä: me olemma Abrahamin siemen/ ja en me ole coscan kenengän orjana ollet/ cuinga siis sinä sanot? teidän pitä wapahtaxi tuleman.
8:34 Jeesus vastasi heille: "Totisesti, totisesti minä sanon teille: jokainen, joka tekee syntiä, on synnin orja.	34. Jeesus vastasi heitä ja sanoi: totisesti, totisesti sanon minä teille: jokainen, joka tekee syntiä, hän on synnin orja.	8:34 Jeesus wastais heitä/ ja sanoi: totisest totisest sanon minä teille: jocainen cuin teke syndi/ hän on synnin orja.
8:35 Mutta orja ei pysy talossa iäti; Poika pysyy iäti.	35. Mutta ei orja pysy ijankaikkisesti huoneessa; vaan Poika pysyy ijankaikkisesti.	8:35 Mutta ei orja pysy ijancaickisest huonesa/ waan poica pysy ijancaickisest.
8:36 Jos siis Poika tekee teidät vapaiksi, niin te tulette todellisesti vapaiksi.	36. Jos siis Poika teidät vapaiksi tekee, niin te totisesti olette vapaat.	8:36 Jos siis Poica teidän wapaxi teke/ njn te totisest oletta wapat.
8:37 Minä tiedän, että te olette Aabrahamin jälkeläisiä; mutta te tavoittelette minua tappaaksenne, koska minun sanani ei saa tilaa teissä.	37. Minä tiedän, että te olette Abrahamin siemen, vaan te etsitte kuolettaaksenne minua; sillä ei minun puheellani ole teissä sias.	8:37 Minä tiedän että te oletta Abrahamin siemen/ waan te edzitte cuolettaxen minua: sillä ei minun puheni ole teisä sia
8:38 Minä puhun, mitä minä olen nähnyt Isäni tykönä; niin tekin teette, mitä olette kuulleet omalta isältänne."	38. Minä puhun, mitä minä olen isäni tykönä nähnyt, ja te teette, mitä te olette nähneet teidän isänne tykönä.	8:38 Minä puhun mitä minä olen Isäni tykönä nähnyt/ ja te teettä mitä te oletta nähnet teidän Isänne tekewän.
8:39 He vastasivat ja sanoivat hänelle: "Aabraham on meidän isämme." Jeesus sanoi heille: "Jos olisitte Aabrahamin lapsia, niin te tekisitte Aabrahamin tekoja.	39. He vastasivat ja sanoivat hänelle: Abraham on meidän isämme. Jeesus sanoi heille: jos te olisitte Abrahamin lapset: niin te tekisitte Abrahamin töitä.	8:39 He wastaisit/ ja sanoit hänelle: Abraham on meidän Isäm. Jeesus sanoi heille: jos te olisitta Abrahamin lapset/ njn te tekisittä Abrahamin töitä.
8:40 Mutta nyt te tavoittelette minua tappaaksenne, miestä, joka on puhunut teille totuuden, jonka hän on kuullut Jumalalta. Niin ei Aabraham tehnyt.	40. Mutta nyt te etsitte minua tappaaksenne, sitä ihmistä, joka totuuden on teille puhunut, jonka hän on Jumalalta kuullut: sitä ei Abraham tehnyt.	8:40 Mutta te edzittä nyt minua tappaxen/ sitä ihmist joca totuuden on teille puhunut/ jonga hän on Jumalalda cuullut: ei Abraham njn tehnyt/

8:41 Te teette isänne tekoja." He sanoivat hänelle: "Me emme ole aviorikoksesta syntyneitä; meillä on yksi Isä, Jumala."	41. Te teette teidän isänne tekoja. Niin he sanoivat hänelle: emme ole äpäriinä syntyneet: meillä on yksi Isä, Jumala.	te teettä teidän Isän tekoja. 8:41 He sanoit hänelle: en me ole äpäriinä syndynet/ meillä on yxi Isä/ Jumala.
8:42 Jeesus sanoi heille: "Jos Jumala olisi teidän Isänne, niin te rakastaisitte minua, sillä minä olen Jumalasta lähtenyt ja tullut; en minä ole itsestäni tullut, vaan hän on minut lähettänyt.	42. Jesus sanoi heille: jos Jumala olis teidän Isänne, niin te tosin rakastaisitte minua; sillä minä läksin ja tulin Jumalasta, en minä itsestäni tullut, vaan hän lähetti minun.	8:42 Jesus sanoi heille: jos Jumala olis teidän Isän/ nijn te tosin racastaisitte minua: sillä minä läxin ja tulin Jumalasta/ en minä idzestäni tullut/ waan hän lähetti minun.
8:43 Minkätähden te ette ymmärrä minun puhettani? Sentähden, että te ette kärsi kuulla minun sanaani.	43. Miksi ette ymmärrä tätä minun puhettani? Ette taida kuulla sitä minun sanaani.	8:43 Mixette ymmärrä minun puhettani? sillä et te woi cuulla minun puhettani.
8:44 Te olette isästä perkeleestä, ja isänne himoja te tahdotte noudattaa. Hän on ollut murhaaja alusta asti, ja totuudessa hän ei pysy, koska hänessä ei totuutta ole. Kun hän puhuu valhetta, niin hän puhuu omaansa, sillä hän on valhettelija ja sen isä.	44. Te olette isästä perkeleestä, ja teidän isänne himoja te tahdotte tehdä. Hän on ollut murhaaja alusta, ja ei pysynyt totuudessa; sillä ei totuus ole hänessä. Kuin hän puhuu valhetta, niin hän puhuu omastansa; sillä hän on valehtelia ja valheen isä.	8:44 Te oletta Isäst Perkelest/ ja teidän Isän himoja te tahdotte nouta. Hän on ollut murhaja algusta/ ja ei pysynyt totuudes: sillä ei hänes ole totuutta. Cosca hän puhu walhetta/ nijn hän puhu omastans: sillä hän on walehtelia/ ja sen Isä.
8:45 Mutta minua te ette usko, sentähden että minä sanon totuuden.	45. Mutta että minä sanon totuuden, niin ette usko minua.	8:45 Mutta että minä sanon teille totuuden/ nijn et te usco minua.
8:46 Kuka teistä voi näyttää minut syypääksi syntiin? Jos minä totuutta puhun, miksi ette minua usko?	46. Kuka teistä nuhtelee minua synnin tähden? jos minä sanon teille totuuden, miksi ette usko minua?	8:46 CUca teistä nuhtelee minua synnin tähden? jos minä sanon teille totuuden/ mixette usco minua?
8:47 Joka on Jumalasta, se kuulee Jumalan sanat. Sentähden te ette kuule, koska ette ole Jumalasta."	47. Joka on Jumalasta, se kuulee Jumalan sanat; sentähden ette kuule, ettette Jumalasta ole.	8:47 Joca on Jumalast/ hän cuule Jumalan sanan/ sentähden et te cuule/ ettet te Jumalast ole.
8:48 Niin juutalaiset vastasivat ja sanoivat hänelle: "Emmekö ole oikeassa, kun sanomme, että sinä olet samarialainen ja että sinussa on riivaaja?"	48. Niin vastasivat Juudalaiset ja sanoivat hänelle: emmekö me oikein sano, että sinä olet Samarialainen, ja sinulla on perkele?	8:48 Nijn wastaisit Judalaiset/ ja sanoit hänelle: engö me oikein sano? sinä olet Samaritani/ ja sinulla on Perkele.

8:49 Jeesus vastasi: "Minussa ei ole riivaajaa, vaan minä kunnioitan Isääni, ja te häpäisette minua.	49. Jesus vastasi: ei minulla ole perkele, vaan minä kunnioitan minun Isääni, ja te häpäisette minua.	8:49 Jesus wastais/ ja sanoi: ei minulla ole Perkele: waan minä cunnioidzen minun Isäni/ ja te häwäisette minua.
8:50 Mutta minä en etsi omaa kunniaani; yksi on, joka etsii ja tuomitsee.	50. En minä etsi omaa kunniaani, yksi on, joka sitä kysyy ja tuomitsee.	8:50 En minä edzi oma cunniatani/ yxi on joca sitä kysy ja duomidze.
8:51 Totisesti, totisesti minä sanon teille: jos joku pitää minun sanani, hän ei ikinä näe kuolemaa."	51. Totisesti, totisesti sanon minä teille: joka kätkee minun sanani, ei hänen pidä näkemän kuolemaa ijankaikkisesti.	8:51 Totisest/ totisest sanon minä teille: joca kätke minun sanani/ ei hänen pidä näkemän cuolemata ijancaickisest.
8:52 Juutalaiset sanoivat hänelle: "Nyt me ymmärrämme, että sinussa on riivaaja. Aabraham on kuollut ja profeetat, ja sinä sanot: 'Jos joku pitää minun sanani, hän ei ikinä maista kuolemaa.'	52. Niin Juutalaiset sanoivat hänelle: nyt me ymmärsimme, että sinulla on perkele. Abraham on kuollut ja prophetat, ja sinä sanot: joka kätkee minun sanani, ei hänen pidä maistaman kuolemaa ijankaikkisesti.	8:52 Judalaiset sanoit hänelle: nyt me ymmärsim että sinulla on Perkele. Abraham on cuollut/ ja Prophetat/ ja sinä sanot: joca kätke minun sanani/ ei hänen pidä maistaman cuolemata ijancaickisest.
8:53 Oletko sinä suurempi kuin isämme Aabraham, joka on kuollut? Ja profeetat ovat kuolleet; keneksi sinä itsesi teet?"	53. Oletkos sinä suurempi kuin meidän isämme Abraham, joka kuollut on? ja prophetat ovat kuolleet: miksi sinä itses teet?	8:53 Oletcos suurembi cuin meidän Isäm Abraham/ joca cuollut on? Prophetat owat myös cuollet/ mixi sinä idzes teet?
8:54 Jeesus vastasi: "Jos minä itse itselleni otan kunnian, niin minun kunniani ei ole mitään. Minun Isäni on se, joka minulle kunnian antaa, hän, josta te sanotte: 'Hän on meidän Jumalamme',	54. Jesus vastasi: jos minä itsiäni kunnioitan, niin ei minun kunniani ole mitään: minun Isäni on se, joka kunnioittaa minua, jonka te teidän Jumalaksenne sanotte.	8:54 Jesus wastais: jos minä idziäni cunnioidzen/ nijn ei minun cunnian ole mitän/ mutta minun Isän cunnioidze minua/ jonga te teidän Jumalaxenne sanotta/
8:55 ettekä tunne häntä; mutta minä tunnen hänet. Ja jos sanoisin, etten tunne häntä, niin minä olisin valhettelija niinkuin tekin; mutta minä tunnen hänet ja pidän hänen sanansa.	55. Ja ette tunne häntä, mutta minä tunnen hänen: ja jos minä sanoisin, etten minä häntä tuntisi, niin minä olisin valehtelia kuin tekin; mutta minä tunnen hänen ja kätken hänen sanansa.	jota et te tunne/ mutta minä tunnen hänen. 8:55 Ja jos minä sanoisin etten minä händä tundis/ nijn minä olisin walehtelia cuin tekin/ mutta minä tunnen hänen ja kätken hänen sanans.

8:56 Abraham, teidän isänne, riemuitsi siitä, että hän oli näkevä minun päiväni; ja hän näki sen ja iloitsi."	56. Abraham teidän isänne iloitsi, nähdäksensä minun päiväni; hän näki sen, ja ihastui.	8:56 Abraham teidän Isän iloidzi/ nähdäxens minun päiväni/ hän näki sen ja ihastui.
8:57 Niin juutalaiset sanoivat hänelle: "Et ole vielä viidenkymmenen vuoden vanha, ja olet nähnyt Abrahamin!"	57. Niin Juudalaiset sanoivat hänelle: et sinä ole vielä viidenkymmenen ajastajan vanha ja olet nähnyt Abrahamin?	8:57 Judalaiset sanoit hänelle: et sinä ole vielä wijdenkymmenen ajastajan wanha/ ja sinä olet nähnyt Abrahamin?
8:58 Jeesus sanoi heille: "Totisesti, totisesti minä sanon teille: ennenkuin Abraham syntyi, olen minä ollut."	58. Jesus sanoi heille: totisesti, totisesti sanon minä teille: ennenkuin Abraham olikaan, olen minä.	8:58 Jesus sanoi heille: ennencuin Abraham olican/ olen minä.
8:59 Silloin he poimivat kiviä heittäöksensä häntä niillä; mutta Jeesus lymysi ja lähti pyhäköstä.	59. Niin he poimivat kiviä, laskettaaksensa häntä. Mutta Jesus lymyi ja läksi ulos templistä, käyden heidän keskeltänsä; ja niin hän pääsi ulos.	8:59 Nijn he poimit kiwiä laskettaxens händä. Mutta Jesus lymyi ja läxi Templist.
9 LUKU	9 LUKU	IX. Lucu.
9:1 Ja ohi kulkiessaan hän näki miehen, joka syntymästään saakka oli ollut sokea.	1. Ja Jesus, käyden ohitse, näki ihmisen, joka oli sokiana syntynyt.	9:1 JA Jesus ohidze käyden näki ihmisen/ joca oli sokiana syndynyt.
9:2 Ja hänen opetuslapsensa kysyivät häneltä sanoen: "Rabbi, kuka teki syntiä, tämäkö vai hänen vanhempansa, että hänen piti sokeana syntymän?"	2. Ja hänen opetuslapsensa kysyivät häneltä, sanoen: Mestari, kuka syntiä teki, tämäkö eli hänen vanhempansa, että hänen piti sokiana syntymän?	9:2 Ja hänen Opetuslapsens kysyit hänelle/ ja sanoit: Mestari/ cumbi syndiä teki/ tämä eli hänen wanhemmans/ että hänen piti sokiana syndymän?
9:3 Jeesus vastasi: "Ei tämä tehnyt syntiä eivätkä hänen vanhempansa, vaan Jumalan tekojen piti tuleman hänessä julki.	3. Jesus vastasi: ei tämä syntiä tehnyt eikä hänen vanhempansa; mutta että Jumalan työt hänessä ilmoitettaisiin.	9:3 Jesus wastais: ei tämä syndiä tehnyt eikä hänen wanhemmans/ mutta että Jumalan työt hänes ilmoitettaisin.
9:4 Niin kauan kuin päivä on, tulee meidän tehdä hänen tekojansa, joka on minut lähettänyt; tulee yö, jolloin ei kukaan voi työtä tehdä.	4. Minun tulee tehdä hänen töitensä, joka minun lähetti, niin kauvan kuin päivä on. Yö tulee, koska ei kenkään taida työtä tehdä.	9:4 Minun tule tehdä hänen töitans/ joca minun lähettänyt on/ njn cauwan cuin päiwä on. Yö tule/ cosca ei kengän taida työtä tehdä.

9:5 Niin kauan kuin minä maailmassa olen, olen minä maailman valkeus."	5. Niinkauvan kuin minä olen maailmassa, niin olen minä maailman valkeus.	9:5 Nijncauwan cuin minä olen mailmas/ nijn olen minä mailman Walkeus.
9:6 Tämän sanottuaan hän sylki maahan ja teki syljestä tahtaan ja siveli tahtaan hänen silmilleen	6. Kuin hän tämän sanonut oli, sylki hän maahan ja teki loan syljestä ja voiteli sokian silmät loalla,	9:6 Cosca hän tämän sanonut oli/ sylki hän maahan/ ja teki loan syljest/ ja voiteli sen sokian silmät loalla:
9:7 ja sanoi hänelle: "Mene ja peseydy Siiloan lammikossa" - se on käännettynä: lähetetty. - Niin hän meni ja peseytyi ja palasi näkevänä.	7. Ja sanoi hänelle: mene ja pese itses lammikossa Siloam, se on niin paljo kuin: lähetetty. Niin hän meni ja pesi itsensä ja tuli näkemään.	9:7 Ja sanoi hänelle: mene ja pese sinus Silohan lammicos/ se on/ lähetetty. Nijn hän meni ja pesi idzens/ ja tuli näkemän.
9:8 Silloin naapurit ja ne, jotka ennen olivat nähneet hänet kerjääjänä, sanoivat: "Eikö tämä ole se, joka istui ja kerjäsi?"	8. Niin kylän miehet ja ne, jotka hänen ennen olivat nähneet sokiana, sanoivat: eikö tämä se ole, joka istui ja kerjäsi?	9:8 Nijn cansaasujamet/ jotca hänen ennen olit nähnet kerjäwän/ sanoit: eikö tämä se ole joca istui ja kerjäis?
9:9 Toiset sanoivat: "Hän se on", toiset sanoivat: "Ei ole, vaan hän on hänen näköisensä." Hän itse sanoi: "Minä se olen."	9. Muutamat vastasivat:hän se on. Mutta muut sanoivat: hän on sen muotoinen; vaan hän itse sanoi: minä se olen.	muutamat wastaisit: hän se on. 9:9 Mutta muutamat sanoit: hän on hänen muotoisens/ waan hän sanoi idze: minä se olen.
9:10 Niin he sanoivat hänelle: "Miten sinun silmäsi ovat auenneet?"	10. Niin he sanoivat hänelle: kuinka sinun silmäs aukenivat?	9:10 Nijn he sanoit hänelle: cuinga sinun silmäs aukenit?
9:11 Hän vastasi: "Se mies, jota kutsutaan Jeesukseksi, teki tahtaan ja voiteli minun silmäni ja sanoi minulle: 'Mene ja peseydy Siiloan lammikossa'; niin minä menin ja peseydyin ja sain näköni."	11. Vastasi hän ja sanoi: se ihminen, joka Jesukseksi kutsutaan, teki loan, ja voiteli minun silmäni, ja sanoi minulle: mene ja pese Siloamin lammikossa. Ja kuin minä menin ja pesin, niin minä sain näköni.	9:11 Wastais hän/ ja sanoi: se Ihminen joca Jesuxexi cudzutan/ teki loan/ ja voiteli minun silmäni/ ja sanoi minulle: mene ja pese sinus Silohan lammicos. 9:12 Ja cuin minä menin/ ja pesin minuni/ nijn minä sain näkyäni.
9:12 He sanoivat hänelle: "Missä hän on?" Hän vastasi: "En tiedä."	12. Niin he sanoivat hänelle: kussas hän on? Hän sanoi: en minä tiedä.	He sanoit hänelle: cusasta hän on? Hän sanoi: en minä tiedä.
9:13 Niin he veivät hänet, joka ennen oli ollut sokea, fariseusten luo.	13. Niin he veivät sen, joka ennen sokiana ollut oli, Pharisealaisten tykö.	9:13 Nijn he weit sen/ joca cauwan sokiana ollut oli/ Phariseusten eteen.

9:14 Ja se päivä, jona Jeesus teki tahtaan ja avasi hänen silmänsä, oli sapatti.	14. Ja se oli sabbatin päivä, jona Jesus teki loan ja avasi hänen silmänsä.	9:14 Ja se oli Sabbathin päivänä jona Jesus teki loan ja awais hänen silmäns.
9:15 Niin myöskin fariseukset kysyivät häneltä, miten hän oli saanut näkönsä. Ja hän sanoi heille: "Hän siveli tahtaan minun silmilleni, ja minä peseydyin, ja nyt minä näen."	15. Niin kysyivät taas häneltä Pharisealaiset, kuinka hän näkönsä saanut oli. Hän sanoi heille: hän pani loan minun silmäini päälle, ja minä pesin, ja näen.	9:15 Phariseuxet kysyit hänelle/ cuinga hän näkyns saanut oli? Hän sanoi heille: hän pani loan minun silmäini päälle/ ja minä pesin minuni ja nyt näen.
9:16 Niin muutamat fariseuksista sanoivat: "Se mies ei ole Jumalasta, koska hän ei pidä sapattia." Toiset sanoivat: "Kuinka voi syntinen ihminen tehdä senkaltaisia tunnustekoja?" Ja he olivat keskenänsä eri mieltä.	16. Niin muutamat Pharisealaisista sanoivat: ei se ihminen ole Jumalasta, ettei hän pidä sabbatia. Muut sanoivat: kuinka taitaa joku syntinen ihminen senkaltaisia ihmeitä tehdä? Ja riita oli heillä keskenänsä.	9:16 Nijn muutamat Phariseuxist sanoit: ei se ihminen ole Jumalast/ joca ei pidä Sabbathia: mutta muutamat sanoit: cuinga taita jocu syndinen ihminen näitä ihmeitä tehdä? Ja he rijtelit keskenäns.
9:17 Niin he taas sanoivat sokealle: "Mitä sinä sanot hänestä, koskapa hän avasi sinun silmäsi?" Ja hän sanoi: "Hän on profeetta."	17. He sanoivat taas sokiallle: mitä sinä hänestä sanot, joka sinun silmäs avasi? Hän sanoi: hän on propheta.	9:17 Nijn he sanoit taas sokialle: mitä sinä hänestä sanot/ joca sinun silmäs awais? Hän sanoi: Hän on Propheta.
9:18 Mutta juutalaiset eivät uskoneet hänestä, että hän oli ollut sokea ja saanut näkönsä, ennenkuin kutsuivat sen näkönsä saaneen vanhemmat	18. Mutta ei Juudalaiset sitä uskoneet, että hän oli sokiana ollut ja näkemään tullut, siihenasti kuin he kutsuivat sen vanhemmat, joka näkönsä saanut oli.	9:18 MUTta ei Judalaiset sitä usconet/ että hän oli sokiana ollut/ ja näkemän tullut/ siJohenasti cuin he cudzuit sen wanhemmat/ joca näkyns saanut oli:
9:19 ja kysyivät heiltä sanoen: "Onko tämä teidän poikanne, jonka sanotte sokeana syntyneen? Kuinka hän sitten nyt näkee?"	19. Ja he kysyivät heiltä, sanoen: onko tämä teidän poikanne, jonka te sanotte sokiana syntyneen? kuinka siis hän nyt näkee?	9:19 Ja he kysyit heildä/ sanoden: tämäkö teidän poican on/ jonga te sanotta sokiana syndynen? Cuinga hän on näkyns saanut?
9:20 Hänen vanhempansa vastasivat ja sanoivat: "Me tiedämme, että tämä on meidän poikamme ja että hän on sokeana syntynyt;	20. Hänen vanhempansa vastasivat heitä ja sanoivat: me tiedämme tämän meidän pojaksemme, ja että hän sokiana syntynyt on.	9:20 Hänen wanhemmans wastaisit/ ja sanoit: me tiedämme hänen meidän pojaxem ja että hän sokiana syndynyt on:

9:21 mutta kuinka hän nyt näkee, emme tiedä; emme myöskään tiedä, kuka on avannut hänen silmänsä. Kysykää häneltä; hänellä on kyllin ikää, puhukoon itse puolestansa."	21. Mutta kuinka hän nyt näkee, sitä emme tiedä, ja kuka hänen silmänsä avasi, emme tiedä; hänellä on kyllä ikää, kysykää häneltä; puhukaan itsestensä.	9:21 Mutta cuinga hän on näkyns saanut/ sitä en me tiedä/ ja kengä hänen silmäns awais/ en me tiedä: hänellä on kyllä ikä/ kysykät häneldä/ puhucan idze edestäns.
9:22 Näin hänen vanhempansa sanoivat, koska pelkäsivät juutalaisia. Sillä juutalaiset olivat jo sopineet keskenään, että se, joka tunnusti hänet Kristukseksi, oli erotettava synagoogasta.	22. Niin sanoivat hänen vanhempansa, sillä he pelkäsivät Juudalaisia; sillä Juudalaiset olivat jo niin keskenänsä päättäneet, että jos joku hänen tunnustais Kristukseksi, sen piti synagogasta oleman suljettu ulos.	9:22 Näin wastaisit hänen wanhemmans: sillä he pelkäisit Judalaisia: jotca nijn jo olit keskenäns päättänēt: että jos jocu hänen tunnustais Christuxexi/ sen he olisit heittänet ulos Synagogista.
9:23 Sentähden hänen vanhempansa sanoivat: "Hänellä on kyllin ikää, kysykää häneltä."	23. Sentähden sanoivat hänen vanhempansa: hänellä on kyllä ikää, kysykää häneltä.	9:23 Sentähden sanoit hänen wanhemmans: hänellä on kyllä ikä/ kysykät häneldä.
9:24 Niin he kutsuivat toistamiseen miehen, joka oli ollut sokea, ja sanoivat hänelle: "Anna kunnia Jumalalle; me tiedämme, että se mies on syntinen."	24. Niin he kutsuivat toisen kerran sen ihmisen, joka sokiana oli ollut, ja sanoivat hänelle: anna Jumalalle kunnia! me tiedämme sen ihmisen syntiseksi.	9:24 Nijn he cudzuit taas sen ihmisen/ joca sokiana oli ollut/ ja sanoit hänelle: anna Jumalalle cunnia/ me tiedämme sen ihmisen syndisexi.
9:25 Hän vastasi: "Onko hän syntinen, sitä en tiedä; sen vain tiedän, että minä, joka olin sokea, nyt näen."	25. Hän vastasi ja sanoi: jos hän on syntinen, sitä en minä tiedä: vaan sen minä ainoasti tiedän, että minä, joka sokia olin, nyt näen.	9:25 Hän wastais/ ja sanoi: jos hän on syndinen/ sitä en minä tiedä: waan sen minä tiedän/ että minä sokia olin/ ja nyt näen.
9:26 Niin he sanoivat hänelle: "Mitä hän sinulle teki? Miten hän avasi sinun silmäsi?"	26. He sanoivat taas hänelle: mitä hän sinulle teki? kuinka hän sinun silmäs avasi?	9:26 He sanoit taas hänelle: mitästä hän sinulle teki? cuinga hän sinun silmäs awais?
9:27 Hän vastasi heille: "Johan minä teille sanoin, ettekä te kuulleet. Miksi taas tahdotte sitä kuulla? Tahdotteko tekin ruveta hänen opetuslapsiksensa?"	27. Hän vastasi: jo minä sanoin teille, ettekö te kuulleet? Miksi te taas sitä tahdotte kuulla? Tahdotteko te myös hänen opetuslapsiksensa?	9:27 Hän wastais: jo minä sanoin teille/ ettäkö te cuullet? Mixi te taas sitä tahdotta cuulla? Tahdottaco te myös hänen Opetuslapsexens?
9:28 Niin he herjasivat häntä ja sanoivat: "Sinä olet hänen opetuslapsensa, mutta me olemme Mooseksen opetuslapsia.	28. Niin he kiroilivat häntä ja sanoivat: sinä olet hänen opetuslapsensa; mutta me olemme Moseksen opetuslapset.	9:28 Nijn he kiroilit händä/ ja sanoit: ole sinä hänen Opetuslapsens/ me olemma Mosexen Opetuslapset.

9:29 Me tiedämme Jumalan puhuneen Moosekselle, mutta mistä tämä on, sitä emme tiedä."	29. Me tiedämme Jumalan Mosesta puhutelleen: mutta kusta tämä on, emme tiedä.	9:29 Me tiedämme Jumalan Mosesta puhutellen/ mutta custa tämä on/ en me tiedä.
9:30 Mies vastasi ja sanoi heille: "Sehän tässä on ihmeellistä, että te ette tiedä, mistä hän on, ja kuitenkin hän on avannut minun silmäni.	30. Niin ihminen vastasi ja sanoi heille: se on tosin ihmeellinen, ettette tiedä, kusta hän on, ja kuitenkin hän avasi minun silmäni.	9:30 Nijn se ihminen wastais/ ja sanoi: se on sangen ihmellinen/ ettet te tiedä custa hän on/ ja cuitengin hän awais minun silmäni.
9:31 Me tiedämme, ettei Jumala kuule syntisiä; vaan joka on jumalaapelkääväinen ja tekee hänen tahtonsa, sitä hän kuulee.	31. Mutta me tiedämme, ettei Jumala kuule syntisiä; vaan joka on Jumalan palvelia ja tekee hänen tahtonsa, sitä hän kuulee.	9:31 Mutta me tiedämme ettei Jumala cuule syndisitä/ waan joca on Jumalan palwelia ja teke hänen tahtons/ sitä hän cuule.
9:32 Ei ole maailman alusta kuultu, että kukaan on avannut sokeana syntyneen silmät.	32. Ei ole maailman alusta kuultu, että joku on sen silmät avannut, joka sokiana syntynyt on.	9:32 Ei ole mailman algusta cuultu/ että jocu on sen silmät awannut/ joca sokiana syndynyt on.
9:33 Jos hän ei olisi Jumalasta, ei hän voisi mitään tehdä."	33. Ellei hän olisi Jumalasta, niin ei hän taitaisi mitään tehdä.	9:33 Ellei hän olis Jumalast/ nijn ei hän taidais mitän tehdä.
9:34 He vastasivat ja sanoivat hänelle: "Sinä olet kokonaan synneissä syntynyt, ja sinä tahdot opettaa meitä!" Ja he ajoivat hänet ulos.	34. He vastasivat ja sanoivat hänelle: sinä olet päänänsä synnissä syntynyt, ja sinä opetat meitä? Ja he ajoivat hänen ulos.	9:34 He wastaisit/ ja sanoit hänelle: sinä olet päänäns synnis syndynyt/ ja sinä opetat meitä? Ja he ajoit hänen ulos.
9:35 Ja Jeesus sai kuulla heidän ajaneen hänet ulos; ja hänet tavatessaan hän sanoi hänelle: "Uskotko sinä Jumalan Poikaan?"	35. Ja Jesus sai sen kuulla, että he olivat hänen ajaneet ulos, ja kuin hän löysi hänen, sanoi hän hänelle: uskotkos sinä Jumalan Pojan päälle?	9:35 JA Jesus sai sen cuulla/ että he olit hänen ulosajanet. Ja cuin hän löysi hänen/ sanoi hän hänelle: uscotcos Jumalan Pojan päälle?
9:36 Hän vastasi ja sanoi: "Herra, kuka hän on, että minä häneen uskoisin?"	36. Hän vastasi ja sanoi: Herra, kuka se on, että minä hänen päällensä uskoisin?	9:36 Hän wastais/ ja sanoi: Herra/ cuca se on? että minä hänen päällens uskoisin?
9:37 Jeesus sanoi hänelle: "Sinä olet hänet nähnyt, ja hän on se, joka sinun kanssasi puhuu."	37. Niin Jesus sanoi hänelle: sinä olet hänen nähnyt, ja hän on se, joka puhuu sinun kanssas.	9:37 Jesus sanoi hänelle: sinä olet hänen nähnyt/ ja hän puhu sinun cansas.
9:38 Niin hän sanoi: "Herra, minä uskon"; ja hän kumartaen rukoili häntä.	38. Niin hän sanoi: Herra, minä uskon. Ja hän kumarsi ja rukoili häntä.	9:38 Nijn hän sanoi: Herra/ minä uscon. Ja hän cumarsi händä.

9:39 Ja Jeesus sanoi: "Tuomioksi minä olen tullut tähän maailmaan, että ne, jotka eivät näe, näkisivät, ja ne, jotka näkevät, tulisivat sokeiksi."	39. Ja Jesus sanoi: minä tulin tuomiolle tähän maailmaan, että ne, jotka ei näe, pitää näkemän, ja ne, jotka näkevät, pitää sokiaksi tuleman.	9:39 Ja Jesus sanoi: minä tulin duomiolle tähän mailmaan/ että ne jotca ei näe/ pitä näkemän: ja ne jotca näkewät/ pitä sokiaksi tuleman.
9:40 Ja muutamat fariseukset, jotka olivat siinä häntä lähellä, kuulivat tämän ja sanoivat hänelle: "Olemmeko mekin sokeat?"	40. Ja muutamat Pharisealaisista, jotka hänen tykönänsä olivat, kuulivat nämät ja sanoivat hänelle: olemmeko mekin sokiat?	9:40 Ja muutamat Phariseuxist/ jotca hänen tykönäns olit/ cuulit nämät/ ja sanoit: olemmaco mekin sokiat?
9:41 Jeesus sanoi heille: "Jos te olisitte sokeat, ei teillä olisi syntiä; mutta nyt te sanotte: 'Me näemme'; sentähden teidän syntinne pysyy."	41. Jesus sanoi heille: jos te sokiat olisitte, niin ei olisi teillä syntiä; mutta että te sanotte: me näemme, sentähden teidän syntinne pysyy.	9:41 Jesus sanoi heille: jos te sokiat olisitta/ nijn ei olisi teillä syndiä: mutta että te sanotte: me näemmä/ sentähden teidän syndinne pysywät.
10 LUKU	10 LUKU	X. Lucu .
10:1 "Totisesti, totisesti minä sanon teille: joka ei mene ovesta lammastarhaan, vaan nousee sinne muualta, se on varas ja ryöväri.	1. Totisesti, totisesti sanon minä teille: joka ei ovesta mene sisälle lammashuoneesen, vaan astuu siihen muualta, se on varas ja ryöväri.	10:1 TOTisest/ totisest sanon minä teille: joca ei owesta mene lammashuonesen/ waan mualda/ hän on waras ja ryöwäri.
10:2 Mutta joka menee ovesta sisälle, se on lammasten paimen.	2. Mutta joka oven kautta sisälle menee, se on lammasten paimen:	10:2 Mutta joca owesta mene/ hän on lammasten paimen.
10:3 Hänelle ovenvartija avaa, ja lampaat kuulevat hänen ääntänsä; ja hän kutsuu omat lampaansa nimeltä ja vie heidät ulos.	3. Sille ovenvartia avaa, ja lampaat kuulevat hänen äänensä. Ja omia lampaitansa kutsuu hän nimeltänsä, ja vie heidät ulos.	Sillen owen wartia awaja/ ja lambat cuulewat hänen änens. 10:3 Ja omia lambaitans cudzu hän nimeldäns/ ja wie heidän ulos.
10:4 Ja laskettuaan kaikki omansa ulos hän kulkee niiden edellä, ja lampaat seuraavat häntä, sillä ne tuntevat hänen äänensä.	4. Ja kuin hän omat lampaansa päästää ulos, käy hän heidän edellensä, ja lampaat seuraavat häntä, sillä he tuntevat hänen äänensä.	10:4 Ja cuin hän omat lambans ulospäästä/ käy hän heidän edelläns/ ja lambat seurawat händä: sillä he tundewat hänen änens.

10:5 Mutta vierasta ne eivät seuraa, vaan pakenevat häntä, koska eivät tunne vierasten ääntä."	5. Mutta ei he muukalaista seuraa, vaan pakenevat häntä; sillä ei he tunne muukalaisten ääntä.	10:5 Mutta ei he muucalaista seura/ vaan pakenevat händä: sillä ei he tunne muucalaisen ändä:
10:6 Tämän kuvauksen Jeesus puhui heille; mutta he eivät ymmärtäneet, mitä hänen puheensa tarkoitti.	6. Tämän tapauksen sanoi Jesus heille; mutta ei he niitä ymmärtäneet, mitä hän heille sanoi.	10:6 Tämän tapauxen sanoi Jesus heille/ mutta ei he sitä ymmärtänet/ cuin hän heille sanoi.
10:7 Niin Jeesus vielä sanoi heille: "Totisesti, totisesti minä sanon teille: minä olen lammasten ovi.	7. Niin Jesus sanoi taas heille: totisesti, totisesti sanon minä teille: minä olen lammasten ovi.	10:7 Nijn Jesus sanoi taas heille: totisest/ totisest sanon minä teille: minä olen lammasten owi.
10:8 Kaikki, jotka ovat tulleet ennen minua, ovat varkaita ja ryöväreitä; mutta lampaat eivät ole heitä kuulleet.	8. Kaikki, jotka minun edelläni ovat tulleet, ovat varkaat ja ryövärit: vaan ei lampaat kuulleet heitä.	10:8 Caicki jotca minun edelläni owat ollet/ owat warcat ja ryöwärit/ ja ei lambat cuullet heitä.
10:9 Minä olen ovi; jos joku minun kauttani menee sisälle, niin hän pelastuu, ja hän on käyvä sisälle ja käyvä ulos ja löytävä laitumen.	9. Minä olen ovi: jos joku minun kauttani menee sisälle, se tulee autuaaksi, ja menee sisälle ja ulos, ja löytää laitumen.	10:9 Minä olen owi/ joca minun cauttani sisällemene/ hän tule wapaxi/ ja mene sisälle ja ulos/ ja löytä laituminen.
10:10 Varas ei tule muuta kuin varastamaan ja tappamaan ja tuhoamaan. Minä olen tullut, että heillä olisi elämä ja olisi yltäkylläisyys.	10. Ei varas tule muuta kuin varastamaan ja tappamaan ja kadottamaan: minä tulini, että heillä pitää elämä oleman ja yltäkyllä oleman.	10:10 Ei waras tule muuta cuin warastaman/ ja tappaman/ ja cadottaman: vaan minä tulini/ että heillä pitä elämä oleman/ ja yldäkyllä oleman.
10:11 Minä olen se hyvä paimen. Hyvä paimen antaa henkensä lammasten edestä.	11. Minä olen hyvä paimen: hyvä paimen antaa henkensä lammasten edestä.	10:11 MINä olen hyvä paimen/ hyvä paimen anda hengens lammasten edest.
10:12 Mutta palkkalainen, joka ei ole paimen ja jonka omia lampaat eivät ole, kun hän näkee suden tulevan, niin hän jättää lampaat ja pakenee; ja susi ryöstää ja hajottaa ne.	12. Mutta palkollinen, joka ei ole paimen, eikä lampaat ole hänen omansa: kuin hän näkee suden tulevan, niin hän jättää lampaat ja pakenee; ja susi raatelee ja haaskaa lampaat.	10:12 Mutta palkollinen/ joca ei ole paimen/ eikä lambat ole hänen omans/ cosca hän näke suden tulewan/ njn hän jättä lambat ja pakene/ ja susi raatele ja haasca lambat.
10:13 Hän pakenee, sillä hän on palkattu eikä välitä lampaista.	13. Mutta palkollinen pakenee, sillä hän on palkollinen, eikä tottele lampaista.	10:13 Mutta palkollinen pakene: Sillä hän on palkollinen/ eikä tottele lambaista.

10:14 Minä olen se hyvä paimen, ja minä tunnen omani, ja minun omani tuntevat minut,	14. Minä olen hyvä paimen, joka tunnen omani, ja minä tunnetaan myös omiltani,	10:14 Minä olen hyvä paimen/ joka tunnen lambani/ ja minä tutan myös lambaidani.
10:15 Niinkuin Isä tuntee minut ja minä tunnen Isän; ja minä annan henkeni lammasten edestä.	15. Niinkuin Isä minun tuntee, ja minä tunnen Isän: ja panen henkeni lammasten edestä.	10:15 Nijn cuin Isä minun tunde/ nijn tunnen minä myös Isän/ ja minä panen hengen lammasten edestä.
10:16 Minulla on myös muita lampaita, jotka eivät ole tästä lammastarhasta; myös niitä tulee minun johdattaa, ja ne saavat kuulla minun ääneni, ja on oleva yksi lauma ja yksi paimen.	16. Minulla on myös muita lampaita, jotka ei ole tästä lammashuoneesta: ne pitää minun myös tänne saattaman: ja he saavat kuulla minun ääneni; ja pitää oleman yksi lammashuone ja yksi paimen.	10:16 Ja minulla on myös muita lambaita/ jotca ei ole tästä lammashuonesta: ne tahdon minä myös tänne saatta/ ja he saavat cuulla minun äneni. Ja nijn pitä oleman yxi lammashuone/ ja yxi paimen.
10:17 Sentähden Isä minua rakastaa, koska minä annan henkeni, että minä sen jälleen ottaisin.	17. Sentähden Isä minua rakastaa, sillä minä panen henkeni, että minä sen jälleen otan.	10:17 Isä racasta minua että minä panen hengen ja sen jälleens otan.
10:18 Ei kukaan sitä minulta ota, vaan minä annan sen itsestäni. Minulla on valta antaa se, ja minulla on valta ottaa se jälleen; sen käskyn minä olen saanut Isältäni."	18. Ei ota kenkään sitä minulta, vaan minä panen sen itsestäni. Minulla on valta sitä panna, ja minulla on valta sitä taas ottaa. Sen käskyn minä sain Isältäni.	10:18 Ei ota kengän sitä minulda/ waan minä panen sen idze tahdostani. Minulla on woima sitä panna/ ja minulla on woima sitä taas otta: ja minä sain sen käskyn Isäldäni.
10:19 Niin syntyi taas erimielisyys juutalaisten kesken näiden sanain tähden.	19. Niin tuli taas riita Juudalaisten keskellä näiden puhetten tähden.	10:19 Nijn Judalaiset rupeisit taas rijtelemän keskenäns näiden puhetten tähden:
10:20 Ja useat heistä sanoivat: "Hänessä on riivaaja, ja hän on järjiltään; mitä te häntä kuuntelette?"	20. Ja moni heistä sanoi: hänellä on perkele, ja hän on mieletöin: mitä te häntä kuultele? "	10:20 Ja moni heistä sanoi: hänellä on Perkele/ ja hän on mieletöin/ mitä te händä cuuldeletta?
10:21 Toiset sanoivat: "Nämä eivät ole riivatun sanoja; eihän riivaaja voi avata sokeain silmiä?"	21. Mutta muut sanoivat: ei ne ole riivatun puheet: taitaako perkele sokian silmät avata?	10:21 Mutta muutamat sanoit: ei ne ole rijwatun puhet/ woico Perkele sokiain silmät awata?
10:22 Sitten oli temppelin vihkimisen muistojuhla Jerusalemissa, ja oli talvi.	22. Ja Jerusalemissa oli kirkkomessu, ja talvi oli,	10:22 Ja Jerusalemis oli Kirckkomessu talwella.

10:23 Ja Jeesus käyskeli pyhäkössä, Salomon pylväskäytävässä.	23. Ja Jesus käveli templissä Salomon esihuoneessa.	10:23 Ja Jesus käweli Templis Salomonin esihuones.
10:24 Niin juutalaiset ympäröivät hänet ja sanoivat hänelle: "Kuinka kauan sinä pidät meidän mieltämme kiihdyksissä? Jos sinä olet Kristus, niin sano se meille suoraan."	24. Niin Juudalaiset piirittivät hänen ja sanoivat hänelle: kuinka kauan sinä meitä pidät ylös? Jos olet Kristus, niin sano meille selkiästi.	10:24 Nijn Judalaiset pijritit hänen/ ja sanoit hänelle: cuinga cauwan sinä juonittelet meitä? Jos sinä olet Christus/ nijn sano meille selkiäst.
10:25 Jeesus vastasi heille: "Minä olen sanonut sen teille, ja te ette usko. Ne teot, joita minä teen Isäni nimessä, ne todistavat minusta.	25. Jesus vastasi heitä: minä olen sen teille sanonut, ja ette usko: ne työt, jotka minä teen Isäni nimeen, todistavat minusta.	10:25 Jesus wastais heitä: minä olen sen teille sanonut/ ja et te usco/ ne työt cuin minä teen Isäni nimeen/ todistawat minusta.
10:26 Mutta te ette usko, sillä te ette ole minun lampaistani.	26. Mutta ette usko: sillä ette ole minun lampaistani, niinkuin minä teille sanoin.	10:26 Mutta et te usco/ sillä et te ole minun lambaistani/ nijncuin minä jo teille sanoin.
10:27 Minun lampaani kuulevat minun ääntäni, ja minä tunnen ne, ja ne seuraavat minua.	27. Minun lampaani kuulevat minun ääneni, ja minä tunnen heidät, ja he seuraavat minua:	10:27 Minun lambani cuulewat minun äneni/ ja minä tunnen heidän/ he seurawat minua/
10:28 Ja minä annan heille iankaikkisen elämän, ja he eivät ikinä huku, eikä kukaan ryöstä heitä minun kädestäni.	28. Ja minä annan heille ijankaikkisen elämän, ja ei heidän pidä hukkuman ijankaikkisesti, eikä pidä yhdenkään repäisemän heitä minun kädestäni.	10:28 Ja minä annan heille ijancaickisen elämän/ ei he hucu ijancaickisest/ eikä yxikän repele heitä minun kädestäni.
10:29 Minun Isäni, joka on heidät minulle antanut, on suurempi kaikkia, eikä kukaan voi ryöstää heitä minun Isäni kädestä.	29. Minun isäni, joka ne minulle antoi, on suurempi kaikkia: ja ei kenkään taida heitä reväistä minun Isäni kädestä.	10:29 Minun Isän/ joca ne minulle andoi/ on caickein suurin/ ja ei kengän taida heitä rewäistä minun Isäni kädestä.
10:30 Minä ja Isä olemme yhtä."	30. Minä ja Isä olemme yhtä.	10:30 Minä ja Isä olemma yhtä.
10:31 Niin juutalaiset ottivat taas kiviä maasta kivittäöksensä hänet.	31. Niin Juudalaiset poimivat taas kiviä häntä kivittäöksensä.	10:31 Nijn Judalaiset poimit taas kiwiä händä kiwittäxens.
10:32 Jeesus vastasi heille: "Minä olen näyttänyt teille monta hyvää tekoa, jotka ovat Isästä; mikä niistä on se, jonka tähden te tahdotte minut kivittää?"	32. Jesus vastasi heitä: minä osoitin teille Isältäni monta hyvää työtä: minkä työn tähden niistä te siis minun kivitätte?	10:32 Mutta Jesus wastais heitä: minä osotin teille Isäldäni monda hywä työtä/ cuidenga tähden nijstä te sijs tahdotta minua kiwittä?

10:33 Juutalaiset vastasivat hänelle: "Hyvän teon tähden me emme sinua kivitä, vaan jumalanpilkan tähden, ja koska sinä, joka olet ihminen, teet itsesi Jumalaksi."	33. Juudalaiset vastasivat häntä, sanoen: emme sinua hyvän työn tähden kivitä, vaan pilkan tähden, ja että sinä, joka ihminen olet, teet itses Jumalaksi.	10:33 Judalaiset wastaisit händä/ sanoden: en me sinua hyvän työn tähden kiwitä/ waan pilcan tähden: ja että sinä/ joca ihminen olet/ teet idzes Jumalaxi.
10:34 Jeesus vastasi heille: "Eikö teidän laissanne ole kirjoitettuna: 'Minä sanoin: te olette jumalia'?"	34. Jesus vastasi heitä: eikö teidän laissanne ole kirjoitettu: minä sanon, te olette jumalat?	10:34 Jesus wastais heitä: eikö teidän Laisanne ole kirjoitettu? 10:35 Minä sanoin: te oletta jumalat.
10:35 Jos hän sanoo jumaliksi niitä, joille Jumalan sana tuli - ja Raamattu ei voi raueta tyhjiin -	35. Jos hän ne kutsui jumaliksi, joille Jumalan sana tapahtui, ja ei kirjoitus taideta rikottaa:	Jos hän ne cudzui jumalixi/ joille Jumalan sana tapahdui/ ja ei Kirjoitus ole cuitengan ricottu?
10:36 niin kuinka te sanotte sille, jonka Isä on pyhittänyt ja lähettänyt maailmaan: 'Sinä pilkkaat Jumalaa', sentähden että minä sanoin: 'Minä olen Jumalan Poika'?	36. Ja te sanotte hänelle, jonka Isä on pyhittänyt ja lähettänyt maailmaan: sinä pilkkaat Jumalaa, että minä sanoin: minä olen Jumalan Poika.	10:36 Ja te sanotte hänelle: jonga Isä on pyhittänyt ja lähettänyt mailmaan: sinä pilckat Jumalata/ että minä sanoin: minä olen Jumalan Poica.
10:37 Jos minä en tee Isäni tekoja, älkää uskoko minua.	37. Ellen minä tee minun Isäni töitä, niin älkäätkin minua uskoko.	10:37 Ellen minä tee minun Isäni töitä/ nijn älkät minua uscoco:
10:38 Mutta jos minä niitä teen, niin, vaikka ette uskoisikaan minua, uskokaa minun tekojani, että tulisitte tuntemaan ja ymmärtäisitte Isän olevan minussa ja minun olevan Isässä."	38. Mutta jos minä niitä teen, ja jos ette minua usko, niin uskokaaat ne työt, että te tuntisitte ja uskoisitte Isän olevan minussa ja minun hänessä.	10:38 Mutta jos minä nijtä teen/ ja jos et te minua usco/ nijn uscocat ne työt/ että te tundisit ja uscoisit Isän olewan minus/ ja minun hänes.
10:39 Niin he taas tahtoivat ottaa hänet kiinni, mutta hän lähti pois heidän käsistensä.	39. Niin he etsivät taas häntä kiinni ottaaksensa, mutta hän läksi heidän käsistensä,	10:39 Nijn he edzeit taas händä kijnniottaxens/ mutta hän läxi heidän tyköns:
10:40 Ja hän meni taas Jordanin tuolle puolelle siihen paikkaan, missä Johannes ensin kastoi, ja viipyi siellä.	40. Ja meni jälleen toiselle puolelle Jordania, siihen paikkaan, jossa Johannes ensin casti, ja viipyi siinä.	10:40 Ja meni jällens toiselle puolelle Jordani/ siJohen josa Johannes ensin casti/ ja jäi sinne.

10:41 Ja monet tulivat hänen tykönsä ja sanoivat: "Johannes ei tehnyt yhtäkään tunnustekoa; mutta kaikki, mitä Johannes sanoi tästä, on totta."	41. Ja monta tuli hänen tykönsä, ja sanoivat: ei Johannes yhtäkään ihmettä tehnyt; mutta kaikki mitä Johannes tästä sanoi, ne ovat todet.	10:41 Ja monda tuli hänen tygöns/ ja sanoi: ei Johannes yhtäkän ihmettä tehnyt: 10:42 Mutta caicki cuin Johannes tästä sanoi/ ne owat todet.
10:42 Ja monet siellä uskoivat häneen.	42. Ja monta uskoi sillä hänen päällensä.	Ja monda uscoi siellä hänen päällens.
11 LUKU	11 LUKU	XI. Lucu .
11:1 Ja eräs mies, Lasarus, Betaniasta, Marian ja hänen sisarensa Martan kylästä, oli sairaana.	1. Niin mies sairasti, nimeltä Latsarus, Betaniasta, Marian ja hänen sisarensa Martan kylästä.	11:1 NIjn yxi mies sairasti/ nimeldä Lazarus Bethaniasta/ Marian ja hänen sisarens Marthan Caupungista.
11:2 Ja tämä Maria oli se, joka hajuvoiteella voiteli Herran ja pyyhki hiuksillaan hänen jalkansa; ja Lasarus, joka sairasti, oli hänen veljensä.	2. Mutta Maria oli se, joka voiteli Herran voiteella ja hänen jalkansa hiuksillansa kuivaksi, jonka veli Latsarus sairasti.	11:2 Mutta Maria oli Herran woitella woidellut/ ja jalat hiuxillans cuiwannut/ jonga weli Lazarus sairasti.
11:3 Niin sisaret lähettivät Jeesukselle tämän sanan: "Herra, katso, se, joka on sinulle rakas, sairastaa."	3. Niin hänen sisarensa lähettivät hänen tykönsä, ja sanoivat: Herra, katso, se sairastaa, jotas rakastat.	11:3 Nijn hänen sisarens lähetit hänen tygöns/ ja sanoit: Herra/ cadzo/ se sairasta jotas racastat.
11:4 Mutta sen kuultuaan Jeesus sanoi: "Ei tämä tauti ole kuolemaksi, vaan Jumalan kunniaksi, että Jumalan Poika sen kautta kirkastuisi."	4. Kuin Jesus sen kuuli, sanoi hän: ei tämä tauti ole kuolemaksi, vaan Jumalan kunniaksi, että Jumalan Poika sen kautta kunnioitettaisiin.	11:4 Cosca Jesus sen cuuli/ sanoi hän: ei tämä tauti ole cuolemaan/ waan Jumalan cunniaxi/ että Jumalan Poica sen cautta cunnioitetaisin.
11:5 Ja Jeesus rakasti Marttaa ja hänen sisartaan ja Lasarusta.	5. Mutta Jesus rakasti Marttaa, ja hänen sisartansa, ja Latsarusta.	11:5 Mutta Jesus racasti Martha/ ja hänen sisartans/ ja Lazarusta.
11:6 Kun hän siis kuuli hänen sairastavan, viipyi hän siinä paikassa, missä hän oli, vielä kaksi päivää;	6. Kuin hän siis kuuli hänen sairastavan, niin hän viipyi siinä paikassa kaksi päivää.	11:6 Cosca hän cuuli hänen sairastawan/ wijwyi hän sijnä paicas caxi päiwä.
11:7 mutta niiden kuluttua hän sanoi opetuslapsilleen: "Menkäämme taas Juudeaan."	7. Sitte sanoi hän opetuslapsillensa: menkäämme jälleen Juudeaan.	11:7 Sijtte sanoi hän Opetuslapsillens: mengämme jäl lens Judeaan.

11:8 Opetuslapset sanoivat hänelle: "Rabbi, äsken juutalaiset yrittivät kivittää sinut, ja taas sinä menet sinne!"	8. Sanoivat hänelle opetuslapset: Rabbi, äsken etsivät Juudalaiset sinua kivittäöksensä, ja sinä menet taas sinne.	Sanoit hänelle Opetuslapset: äsken edzeit Judalaiset sinua kiwittäxens/ ja sinä menet taas sinne.
11:9 Jeesus vastasi: "Eikö päivässä ole kaksitoista hetkeä? Joka vaeltaa päivällä, se ei loukkaa itseänsä, sillä hän näkee tämän maailman valon.	9. Vastasi Jesus: eikö kaksitoistakymmentä ole päivän hetkeä? Jos joku päivällä vaeltaa, ei hän loukkaa itsiänsä; sillä hän näkee tämän maailman walkeuden.	11:8 Wastais Jesus: eikö caxitoistakymmendä ole päiwän hetke? 11:9 Joca päiwällä waelda/ ei hän loucka idziäns: sillä hän näke tämän mailman walkeuden.
11:10 Mutta joka vaeltaa yöllä, se loukkaa itsensä, sillä ei hänessä ole valoa."	10. Mutta jos joku yöllä vaeltaa, hän loukkaa itsensä; sillä ei walkeus ole hänessä.	11:10 Mutta joca yöllä waelda/ hän loucka idzens: sillä ei walkeus ole hänes.
11:11 Näin hän puhui, ja sitten hän sanoi heille: "Ystävämme Lasarus nukkuu, mutta minä menen herättämään hänet unesta."	11. Näitä hän puhui, ja sanoi sitte heille: ystävämme Latsarus makaa, mutta minä menen häntä unesta herättämään.	11:11 Näitä hän puhui/ ja sanoi sijtte heille: meidän ystäväm Lazarus maca/ mutta minä menen händä unest herättämän.
11:12 Niin opetuslapset sanoivat hänelle: "Herra, jos hän nukkuu, niin hän tulee terveeksi."	12. Niin sanoivat hänen opetuslapsensa: Herra, jos hän makaa, kyllä hän paranee.	11:12 Nijn sanoit hänen Opetuslapsens: Herra/ jos hän maca kyllä hän parane.
11:13 Mutta Jeesus puhui hänen kuolemastaan; he taas luulivat hänen puhuneen unessa-nukkumisesta.	13. Mutta Jesus sanoi hänen kuolemastansa; vaan he luulivat hänen sanovan unen makaamisesta.	11:13 Mutta Jesus sanoi hänen cuolemastans/ vaan he luulit hänen sanowan ruumillisest unest.
11:14 Silloin Jeesus sanoi heille suoraan: "Lasarus on kuollut,	14. Niin Jesus sanoi heille selkiästi: Latsarus on kuollut.	11:14 Nijn Jesus sanoi heille selkiäst: Lazarus on cuollut.
11:15 ja minä iloitsen teidän tähtenne siitä, etten ollut siellä, jotta te uskoisitte; mutta menkäämme hänen tykönsä."	15. Ja minä iloitsen teidän tähtenne, etten minä siellä ollut, että te uskoisitte. Mutta menkäämme hänen tykönsä.	11:15 Ja minä iloidzen teidän tähtenne/ etten minä siellä ollut/ että te uscoitte: 11:16 Mutta mengämme hänen tygöns.
11:16 Niin Tuomas, jota sanottiin Didymukseksi, sanoi toisille opetuslapsille: "Menkäämme mekin sinne, kuollaksemme hänen kanssansa."	16. Niin sanoi Toomas, joka kutsutaan kaksoiseksi, muille opetuslapsille: käykäämme myös me, että me kuolisimme hänen kanssansa.	Nijn sanoi Thomas/ joca cudzutan caxoisexi/ Opetuslapsille: mengäm me myös cuoleman hänen cansans.

11:17 Niin Jeesus tuli ja sai tietää, että hän jo neljä päivää oli ollut haudassa.	17. niin Jesus tuli ja löysi hänen jo neljä päivää maanneen haudassa.	11:17 Nijn Jesus tuli/ ja löysi hänen jo neljä päiwä maannen haudas.
11:18 Ja Betania oli lähellä Jerusalemiä, noin viidentoista vakomitan päässä.	18. Mutta Betania oli läsnä Jerusalemiä, lähes viisitoistakymmentä vakomittaa.	11:18 Mutta Bethania oli läsnä Jerusalemita/ lähes wijsitoistakymmendä wacomitta.
11:19 Ja useita juutalaisia oli tullut Martan ja Marian luokse lohduttamaan heitä heidän veljensä kuolemasta.	19. Ja monta Juudalaisista oli tullut Martan ja Marian tykö, lohduttamaan heitä heidän veljensä tähden.	11:19 Ja monda Judalaista oli tullut Martha ja Maria lohduttaman heidän weljens tähden.
11:20 Kun Martta kuuli, että Jeesus oli tulossa, meni hän häntä vastaan; mutta Maria istui kotona.	20. Kuin Martta kuuli Jesuksen tulevan, juoksi hän häntä vastaa; mutta Maria istui kotona.	11:20 Cosca Martha cuuli Jesuxen tulewan/ juoxi hän händä wastan: mutta Maria jäi cotia istuman.
11:21 Ja Martta sanoi Jeesukselle: "Herra, jos sinä olisit ollut täällä, niin minun veljeni ei olisi kuollut.	21. Niin Martta sanoi Jeesukselle: Herra, jos sinä olisit täällä ollut, niin ei minun veljeni olisi kuollut.	11:21 Nijn Martha sanoi Jesuxelle: Herra/ jos sinä olisit täällä ollut/ nijn ei minun weljen olis cuollut.
11:22 Mutta nytkin minä tiedän, että Jumala antaa sinulle kaiken, mitä sinä Jumalalta anot."	22. Mutta minä tiedän vielä, että kaikki, mitä sinä anot Jumalalta, ne Jumala sinulle antaa.	11:22 Mutta minä tiedän wielä/ että caicki mitä sinä anot Jumalalda/ ne Jumala sinulle anda.
11:23 Jeesus sanoi hänelle: "Sinun veljesi on nouseva ylös."	23. Jesus sanoi hänelle: sinun veljes on nouseva ylös.	11:23 Jesus sanoi hänelle: sinun weljes on ylösnousewa.
11:24 Martta sanoi hänelle: "Minä tiedän hänen nousevan ylösnousemuksessa, viimeisenä päivänä."	24. Martta sanoi hänelle: minä tiedän hänen nousevan ylösnousemisessa viimeisenä päivänä.	11:24 Martha sanoi hänelle: minä tiedän hänen nousewan ylösnousemises wijmeisnä päiwä.
11:25 Jeesus sanoi hänelle: "Minä olen ylösnousemus ja elämä; joka uskoo minuun, se elää, vaikka olisi kuollut.	25. Sanoi Jesus hänelle: minä olen ylösnousemus ja elämä: joka uskoo minun päälleni, hän elää, ehkä hän olisi kuollut.	11:25 Sanoi Jesus hänelle: Minä olen ylösnousemus ja elämä/ joca usco minun päälleni/ hän elä ehkä hän olisi cuollut.
11:26 Eikä yksikään, joka elää ja uskoo minuun, ikinä kuole. Uskotko sen?"	26. Ja jokainen, joka elää ja uskoo minun päälleni, ei hänen pidä kuoleman ijankaikkisesti: uskotkos sen?"	11:26 Ja joca elä ja usco minun päälleni/ ei hänen pidä cuoleman ijancaickisest/ uscotcos sen?"
11:27 Hän sanoi hänelle: "Uskon, Herra; minä uskon, että sinä olet Kristus, Jumalan Poika, se, joka oli tuleva maailmaan."	27. Hän sanoi hänelle: jaa Herra, minä uskon sinun Kristukseksi, Jumalan Pojaksi, joka tuleva oli maailmaan.	11:27 Hän sanoi hänelle: ja Herra/ minä uscon sinun Christuxexi Jumalan Pojaxi/ joca tulewa oli mailmaan.

11:28 Ja tämän sanottuaan hän meni ja kutsui salaa sisarensa Marian sanoen: "Opettaja on täällä ja kutsuu sinua."	28. Ja kuin hän näitä sanonut oli, meni hän pois ja kutsui sisarensa Marian salaa, sanoen: Mestari on tullut ja kutsuu sinua.	11:28 JA cuin hän näitä sanonut oli/ meni hän pois/ ja cudzui sisarens Marian sala/ sanoden: Mestari on tullut/ ja cudzu sinua.
11:29 Kun Maria sen kuuli, nousi hän nopeasti ja meni hänen luoksensa.	29. Kuin hän sen kuuli, nousi hän kohta ja tuli hänen tykönsä.	11:29 Cosca hän sen cuuli/ nousi hän cohta ja tuli hänen tygöns:
11:30 Mutta Jeesus ei ollut vielä saapunut kylään, vaan oli yhä siinä paikassa, missä Martta oli hänet kohdannut.	30. (Sillä ei Jesus ollut vielä kylään tullut, vaan oli siinä paikassa, jossa Martta oli hänen kohdannut.)	11:30 Sillä ei Jesus ollut wielä kylään tullut/ waan oli sijnä paicas/ josa Martha oli hänen cohdannut.
11:31 Kun nyt juutalaiset, jotka olivat Marian kanssa huoneessa häntä lohduttamassa, näkivät hänen nopeasti nousevan ja lähtevän ulos, seurasivat he häntä, luullen hänen menevän haudalle, itkemään siellä.	31. Kuin siis Juudalaiset, jotka hänen kanssansa huoneessa olivat lohduttamassa häntä, näkivät Marian nousevan ja menevän ulos, seurasivat he häntä, sanoen: hän menee haudalle itkemään.	11:31 Cosca Judalaiset/ jotca hänen cansans huones olit lohduttamas händä/ näit Marian nopiast nousewan ja ulosmenewän/ seuraisit he händä/ sanoden: hän menee haudalle itkemän.
11:32 Kun siis Maria saapui sinne, missä Jeesus oli, ja näki hänet, lankesi hän hänen jalkojensa eteen ja sanoi hänelle: "Herra, jos sinä olisit ollut täällä, ei minun veljeni olisi kuollut."	32. Kuin Maria sinne tuli, kussa Jesus oli, ja näki hänen, lankesi hän hänen jalkainsa juureen ja sanoi hänelle: Herra, jos olisit täällä ollut, ei olisi minun veljeni kuollut.	11:32 Cosca Maria sinne tuli cusa Jesus oli ja näki hänen/ langeis hän hänen jalcains juureen/ ja sanoi hänelle: Herra/ jos sinä olisit täällä ollut/ ei olisi minun weljen cuollut.
11:33 Kun Jeesus näki hänen itkevän ja hänen kanssaan tulleiden juutalaisten itkevän, joutui hän hengessään syvän liikutuksen valtaan ja vapisi;	33. Kuin Jesus näki hänen itkevän ja Juudalaiset, jotka hänen kanssansa tulleet olivat, itkevän, kauhistui hän hengessä ja tuli sangen murheelliseksi,	11:33 Cosca Jesus näki hänen itkewän/ ja Judalaiset/ jotca hänen cansans tulleet olit/ itkewäiset/ haikiutti hän idzens Hengens/ ja oli surullinen idzelläns/
11:34 ja hän sanoi: "Mihin te panitte hänet?" He sanoivat hänelle: "Herra, tule ja katso."	34. Ja sanoi: kuhunka te hänen panitte? He sanoivat hänelle: Herra, tule ja katso.	ja sanoi: cuhunga te hänen panitte? 11:34 He sanoit hänelle: Herra/ tule ja cadzo.
11:35 Ja Jeesus itki.	35. Ja Jesus itki.	11:35 Ja Jesus itki.
11:36 Niin juutalaiset sanoivat: "Katso, kuinka rakas hän oli hänelle!"	36. Niin sanoivat Juudalaiset: katso, kuinka hän rakasti häntä.	11:36 Nijn sanoit Judalaiset: cadzo/ cuinga hän racasti händä.

11:37 Mutta muutamat heistä sanoivat: "Eikö hän, joka avasi sokean silmät, olisi voinut tehdä sitäkin, ettei tämä olisi kuollut?"	37. Mutta muutamat heistä sanoivat: eikö tämä, joka sokian silmät avasi, tainnut tehdä, ettei tämäkään kuollut olisi?	11:37 Mutta muutamat heistä sanoit: eikö tämä/ joca sokian silmät awais/ tainnut tehdä/ ettei tämäkän cuollut olis?
11:38 Niin Jeesus joutui taas liikutuksen valtaan ja meni haudalle; ja se oli luola, ja sen suulla oli kivi.	38. Niin Jesus kauhistui taas itsessänsä, ja tuli haudan tykö. Mutta siinä oli kuoppa, ja kivi sen päälle pantu.	11:38 Nijn Jesus haikiutti taas idzens/ ja tuli haudan tygö/ josa oli cuoppa/ ja kiwi sen päälle pandu.
11:39 Jeesus sanoi: "Ottakaa kivi pois." Martha, kuolleen sisar, sanoi hänelle: "Herra, hän haisee jo, sillä hän on ollut haudassa neljättä päivää."	39. Jesus sanoi: ottakaat kivi pois. Sanoi hänelle Martha, sen sisar, joka kuollut oli: Herra, jo hän haisee, sillä hän on neljä päivää kuolleena ollut.	11:39 Jesus sanoi: ottacat kiwi pois. Sanoi Martha hänelle/ sen sisar joca cuollut oli: Herra/ jo hän haise: sillä hän on neljä päiwä cuolluna ollut.
11:40 Jeesus sanoi hänelle: "Enkö minä sanonut sinulle, että jos uskoisit, niin sinä näkisit Jumalan kirkkauden?"	40. Jesus sanoi hänelle: enkö minä sinulle sanonut: jos sinä uskoisit, niin sinä näkisit Jumalan kunnian.	11:40 Jesus sanoi hänelle: engö minä sinulle sanonut: jos sinä uscoisit/ nijn sinä näkisit Jumalan cunnian.
11:41 Niin he ottivat kiven pois. Ja Jeesus loi silmänsä ylös ja sanoi: "Isä, minä kiitän sinua, että olet minua kuullut.	41. Ja he ottivat kiven pois sialtansa, johon kuollut pantu oli. Niin Jesus nosti silmänsä ylös ja sanoi: Isä, minä kiitän sinua, ettäs minua kuulit.	11:41 Ja he otit kiwen pois sialdans/ johon cuollut pandu oli. 11:42 Ja Jesus nosti silmäns ylös/ ja sanoi: Isä/ minä kijtän sinua ettäs minua cuulit:
11:42 Minä kyllä tiesin, että sinä minua aina kuulet; mutta kansan tähden, joka seisoo tässä ympärillä, minä tämän sanon, että he uskoisivat sinun lähettäneen minut."	42. Mutta minä tiedän myös, ettäs aina minua kuulet; vaan kansan tähden, joka tässä ympäri seisoo, sanon minä, että he uskoisivat sinun minun lähettäneeksi.	Ja tiedän myös ettäs aina minua cuulet/ waan Canssan tähden/ joca täsä ymbäri seiso/ sanon minä/ että he uscoisit sinun minua lähettänexi.
11:43 Ja sen sanottuansa hän huusi suurella äänellä: "Lasarus, tule ulos!"	43. Ja kuin hän nämät sanonut oli, huusi hän suurella äänellä: Latsarus, tule ulos.	11:43 Ja cuin hän tämän puhunut oli/ huusi hän corkialla änellä: Lazare tule ulos.
11:44 Ja kuollut tuli ulos, jalat ja kädet siteisiin käärittyinä, ja hänen kasvojensa ympärille oli kääritty hikiliina. Jeesus sanoi heille: "Päästäkää hänet ja antakaa hänen mennä."	44. Ja se kuollut tuli ulos sidottuna käsistä ja jaloista kääriiinalla, ja hänen kasvonsa olivat sidotut ympäri hikiliinalla. Jesus sanoi heille: päästäkää häntä ja antakaat hänen mennä.	11:44 Ja se cuollut tuli ulos sidottuna käsist ja jalgoist kääriilijnalla/ ja hänen caswons oli peitetty hikilijnalla. 11:45 Jesus sanoi heille: päästäkät händä ja sallicat hänen mennä.

11:45 Niin useat juutalaisista, jotka olivat tulleet Marian luokse ja nähneet, mitä Jeesus teki, uskoivat häneen.	45. Niin monta Juudalaista, jotka olivat Marian tykö tulleet, ja näkivät mitä Jeesus teki, uskoivat hänen päällensä.	Nijn monda Judalaist/ jotca olit Marian tygö tullet ja näit Jesuxen työt/ uscoit hänen päällensä.
11:46 Mutta muutamat heistä menivät fariseusten luo ja puhuivat heille, mitä Jeesus oli tehnyt.	46. Mutta muutamat heistä menivät Pharisealaisten tykö ja ilmoittivat heille, mitä Jeesus oli tehnyt.	11:46 Mutta muutamat heistä menit Phariseusten tygö/ ja ilmoitit heille mitä Jeesus oli tehnyt.
11:47 Niin ylipapit ja fariseukset kokosivat neuvoston ja sanoivat: "Mitä me teemme, sillä tuo mies tekee paljon tunnustekoja?"	47. Niin ylimmäiset papit ja Pharisealaiset kokosivat neuvon, ja sanoivat: mitä me teemme? sillä tämä ihminen tekee monta ihmettä.	11:47 Nijn ylimmäiset Papit ja Phariseuxet cocoisit Neuwon/ ja sanoit: mitä me teemmä? sillä tämä ihminen teke monda ihmettä.
11:48 Jos annamme hänen näin olla, niin kaikki uskovat häneen, ja roomalaiset tulevat ja ottavat meiltä sekä maan että kansan."	48. Jos me sallimme hänen niin olla, niin kaikki uskovat hänen päällensä, ja Roomalaiset tulevat ja ottavat pois sekä meidän maamme että kansamme.	11:48 Jos me sallimma hänen njn olla/ njn caicki uscowat hänen päällensä/ ja Romalaiset tulewat ja ottawat pois sekä meidän maamme että Canssam.
11:49 Mutta eräs heistä, Kaifas, joka sinä vuonna oli ylimmäinen pappi, sanoi heille: "Te ette tiedä mitään"	49. Mutta yksi heistä, Kaifhas nimeltä, joka oli sinä vuonna ylimmäinen pappi, sanoi heille: ette mitään tiedä:	11:49 Mutta yxi heistä Caifhas nimeldä/ joca oli sinä vuonna ylimmäinen Pappi/ sanoi heille: 11:50 Ette mitän tiedä
11:50 ettekä ajattele, että teille on parempi, että yksi ihminen kuolee kansan edestä, kuin että koko kansa hukkuu."	50. Ette myös ajattele, että se on meille tarpeellinen, että yksi ihminen kuolee kansan tähden, ettei kaikki kansa hukkuisi.	etkä taida ajatella/ se on meille parambi/ että yxi ihminen cuole Canssan tähden/ cuin caicki Canssa huckuis.
11:51 Mutta sitä hän ei sanonut itsestään, vaan koska hän oli sinä vuonna ylimmäinen pappi, hän ennusti, että Jeesus oli kuoleva kansan edestä,	51. Mutta ei hän sitä itsestänsä sanonut; vaan että hän oli sinä vuonna ylimmäinen pappi, niin hän ennusti, että Jesuksen piti kuoleman kansan tähden,	11:51 Mutta ei hän sitä idzestäns sanonut/ waan että hän oli sinä vuonna ylimmäinen Pappi/ njn hän ennusti: 11:52 Sillä Jeesus piti cuoleman Canssan tähden/
11:52 eikä ainoastaan tämän kansan edestä, vaan myös kootakseen yhdeksi hajalla olevat Jumalan lapset.	52. Ja ei ainoastaan kansan tähden, mutta että hänen piti ne Jumalan lapset, jotka hajoitetut olivat, yhteen kokooman.	ei ainoastans Canssan tähden/ mutta että hänen piti ne Jumalan lapset yhten cocoman/ jotca hajotetut olit.
11:53 Siitä päivästä lähtien oli heillä siis tehtynä päätös tappa hänet.	53. Mutta siitä päivästä pitivät he yhteen neuvoa, kuolettaaksensa häntä.	11:53 Mutta sijtä päiwäst pidit he neuwo cuolettaxens händä.

11:54 Sentähden Jeesus ei enää vaeltanut julkisesti juutalaisten keskellä, vaan lähti sieltä lähellä erämaata olevaan paikkaan, Efraim nimiseen kaupunkiin; ja siellä hän oleskeli opetuslapsineen.	54. Ei siis Jesus vaeltanut enää Juudalaisten seassa julkisesti, vaan meni sieltä yhteen maan paikkaan lähes korpea, siihen kaupunkiin, joka kutsutaan Epharaim, ja oleskeli siellä opetuslastensa kanssa.	11:54 EI siis Jesus waeldanut enä Judalaisten seas julkiset/ waan meni siellä yhten maan paickan lähes corpe/ Ephremin Caupungijn/ ja oleskeli siellä Opetuslastens cansa.
11:55 Mutta juutalaisten pääsiäinen oli lähellä, ja monet menivät maaseudulta ylös Jerusalemiin ennen pääsiäisjuhlaa, puhdistamaan itsensä.	55. Mutta Juudalaisten pääsiäinen lähestyi, ja monta siitä maakunnasta meni pääsiäisen edellä Jerusalemiin puhdistamaan itsiänsä.	11:55 Mutta silloin lähestyi Judalaisten Pääsiäinen. Ja monda sielläkin meni Pääsiäisen edellä Jerusalemiin/ puhdistaman idziäns.
11:56 Ja he etsivät Jeesusta ja sanoivat toisilleen seisoessaan pyhäkössä: "Mitä arvelette? Eikö hän tullekaan juhille?"	56. Niin he etsivät Jesusta ja puhuivat keskenänsä, seisoen templissä: mitä te luulette, ettei hän ole juhille tullut?	11:56 Nijn he edzeit Jesusta ja puhuit keskenäns/ seisoen Templis: mitä te luuletta/ ettei hän ole juhille tullut?
11:57 Mutta ylimpät ja fariseukset olivat antaneet käskyjä, että jos joku tietäisi, missä hän oli, hänen oli annettava se ilmi, jotta he ottaisivat hänet kiinni.	57. Ja ylimmäiset papit ja Pharisealaiset olivat käskyn antaneet, että jos joku tietäisi, kussa hän olis, niin hänen piti sen ilmoittaman, että he ottaisivat hänet kiinni.	11:57 Ja ylimmäiset Papit ja Phariseuxet olit käskyn andanet/ että jos joku tietäis cusa hän olis/ njn hänen piti sen ilmoittaman/ että he saisit hänen otta kijnni.
12 LUKU	12 LUKU	XII. Lucu.
12:1 Kuusi päivää ennen pääsiäistä Jeesus saapui Betaniaan, jossa Lasarus asui, hän, jonka Jeesus oli herättänyt kuolleista.	1. Kuusi päivää enne pääsiäistä tuli Jesus Betaniaan, jossa Latsarus oli, joka kuollut oli, jonka hän kuolleista herätti.	12:1 CUutta päiwä ennen Pääsiäistä/ tuli Jesus Bethaniaan/ josa Lazarus oli cuollut/ jonga hän cuolluista herätti.
12:2 Siellä valmistettiin hänelle aterialla, ja Martha palveli, mutta Lasarus oli yksi niistä, jotka olivat aterialla hänen kanssaan.	2. Niin he valmistivat hänelle siellä ehtoollisen, ja Martha palveli; mutta Latsarus oli yksi niistä, jotka hänen kanssansa atrioitsivat.	12:2 Ja he walmistit hänelle siellä ehtolisen/ ja Martha palweli/ mutta Lazarus oli yxi niistä cuin hänen cansans atrioidzi.
12:3 Niin Maria otti naulan oikeata, kallisarvoista nardusvoidetta ja voiteli Jeesuksen jalat ja pyyhki ne hiuksillaan; ja huone tuli täyteen voiteen tuoksua.	12:3. Niin Maria otti naulan turmelematointa ja kallista nardusvoidetta, ja voiteli Jesuksen jalat, ja kuivasi hänen jalkansa hiuksillansa. Ja huone täytettiin voiteen hajusta.	12:3 Nijn Maria otti naulan woidetta/ callist ja turmelematoinda Nardust/ ja woiteli Jesuxen jalat/ ja cuiwais hänen jalcans hiuxillans. Ja huone täytettin woiten hajusta.

12:4 Silloin sanoi yksi hänen opetuslapsistaan, Juudas Iskariot, joka oli hänet kavaltava:	4. Niin sanoi yksi hänen opetuslapsistansa, Juudas Simonin poika Iskariot, joka hänen sitte petti:	12:4 Nijn sanoi yxi hänen Opetuslapsistans/ Judas Simonin poica Ischariotes/ joca hänen sijtte petti:
12:5 "Miksi ei tätä voidetta myyty kolmeensataan denariin ja niitä annettu köyhille?"	5. Miksi et tätä voidetta myyty kolmeensataan penninkiin, ja annettu vaivaisille?	12:5 Mixei tätä woidetta myyty colmeen sataan penningihin/ ja annettu waiwaisten?
12:6 Mutta tätä hän ei sanonut sentähden, että olisi pitänyt huolta köyhistä, vaan sentähden, että hän oli varas ja että hän rahakukkaron hoitajana otti itselleen, mitä siihen oli pantu.	6. Mutta hän sanoi sen, ei että hän murhetta piti vaivaisista, vaan että hän oli varas, ja hänellä oli kukkaro, jossa hän sen kantoi, mikä siihen pantu oli.	12:6 Ei hän sitä sanonut waiwaisten tähden/ mutta hän oli waras/ ja hänellä oli cuckaro/ josa hän sen candoi cuin annettin.
12:7 Niin Jeesus sanoi: "Anna hänen olla, että hän saisi toimittaa tämän minun hautaamispäiväni varalle.	7. Niin Jesus sanoi: anna hänen olla, hän on sen kätkenyt minun hautaamiseni päiväksi.	12:7 Nijn Jesus sanoi: salli hänen olla/ hän on sen kätkenyt minun hautamiseni päiwäxi:
12:8 Sillä köyhät teillä aina on keskuudessanne, mutta minua teillä ei ole aina."	8. Sillä teidän tykönänne ovat aina vaivaiset, mutta en minä aina teillä ole.	12:8 Sillä teidän cansan on aina waiwaiset/ mutta en minä aina teillä ole.
12:9 Silloin suuri joukko juutalaisia sai tietää, että hän oli siellä; ja he menivät sinne, ei ainoastaan Jeesuksen tähden, vaan myöskin nähdäkseen Lasaruksen, jonka hän oli herättänyt kuolleista.	9. Niin paljo kansaa Juudalaisista ymmärsi hänen siellä olevan, ja tulivat sinne, ei ainoastaan Jesuksen tähden, vaan että he olisivat myös Latsaruksen nähneet, jonka hän oli kuolleista herättänyt.	12:9 NIjn paljo Canssa Judalaisist ymmärsi hänen siellä olewan/ ja menit sinne/ ei ainoastans Jesuxen tähden/ waan että he olisit myös Lazaruxen nähnet/ jonga hän oli cuolluista herättänyt.
12:10 Mutta ylimapit päättivät tappa Lasaruksenkin,	10. Mutta ylimmäiset papit pitivät neuvoa myös Latsarusta tappaaksensa;	12:10 Nijn ylimmäiset Papit pidit neuwo Lazarusta tappaxens:
12:11 koska monet juutalaiset hänen tähtensä menivät sinne ja uskoivat Jeesukseen.	11. Sillä monta Juudalaisista meni sinne hänen tähtensä, ja uskoi Jesuksen päälle.	12:11 Sillä monda Judalaista meni sinne hänen tähtens/ ja uscoi Jesuxen päälle.
12:12 Seuraavana päivänä, kun suuri kansanjoukko, joka oli saapunut juhille, kuuli, että Jeesus oli tulossa Jerusalemiin,	12. Toisena päivänä, kuin paljon kansaa, joka juhille tullut oli, kuuli Jesuksen tulleen Jerusalemiin,	12:12 TOisna päiwänä/ cosca Canssa/ jota paljo juhille tullut oli/ cuuli Jesuxen tullen Jerusalemijn:

12:13 ottivat he palmupuiden oksia ja menivät häntä vastaan ja huusivat: "Hosianna, siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimeen, Israelin kuningas!"	13. Ottivat he palmu-oksia, menivät häntä vastaan ja huusivat: Hosianna! siunattu on se, joka tulee Herran nimeen, Israelin kuningas!	12:13 Otit he palmuoxia/ menit händä wastian ja huusit: Hosianna/ siunattu on se joca tule Herran nimeen/ Israelin Cuningas.
12:14 Ja saatuansa nuoren aasin Jeesus istui sen selkään, niinkuin kirjoitettu on:	14. Mutta Jesus sai yhden aasin ja istui sen päälle, niinkuin kirjoitettu on:	12:14 Mutta Jesus sai yhden Asintamman/ ja istui sen päälle/ nijncuin kirjoitettu on:
12:15 "Älä pelkää, tytär Siion; katso, sinun kuninkaasi tulee istuen aasin varsan selässä."	15. Älä pelkää, Sionin tytär! katso, sinun Kuninkaas tulee ja istuu aasin varsan päällä.	12:15 Zionin tytär älä pelkä/ cadzo/ sinun Cuningas tule ja istu Asin warsan päällä.
12:16 Tätä hänen opetuslapsensa eivät aluksi ymmärtäneet; mutta kun Jeesus oli kirkastettu, silloin he muistivat, että tämä oli hänestä kirjoitettu ja että he olivat tämän hänelle tehneet.	16. Mutta ei hänen opetuslapsensa näitä ensisti ymmärtäneet; vaan sittekuin Jesus oli kirkastettu, silloin he muistivat, että nämät ovat hänestä kirjoitetut, ja että he näitä hänelle tehneet olivat.	12:16 Mutta ei hänen Opetuslapsens näitä ensist ymmärtänet/ waan sijttecuin Jesus oli kircastettu/ nijn he muistit/ että nämät olit hänestä kirjoitetut/ ja että he näitä hänelle tehnet olit.
12:17 Niin kansa, joka oli ollut hänen kanssansa, kun hän kutsui Lasaruksen haudasta ja herätti hänet kuolleista, todisti hänestä.	17. Mutta se kansa todisti, joka hänen kanssansa oli, että hän Latsaruksen haudasta kutsui ja kuolleista herätti.	12:17 Se Canssa myös ylisti händä/ cuin hänen silloin cansans oli/ cosca hän Lazaruxen haudast cudzui/ ja cuolluista herätti.
12:18 Sentähden kansa menikin häntä vastaan, koska he kuuluivat, että hän oli tehnyt sen tunnusteon.	18. Sentähden myös kansa meni häntä vastaan, että he kuuluivat hänen sen ihmeen tehneeksi.	12:18 Sentähden Canssa meni myös händä wastian/ että he cuulit hänen ihmen tehnexi.
12:19 Niin fariseukset sanoivat keskenään: "Te näette, ettette saa mitään aikaan; katso, koko maailma juoksee hänen perässään."	19. Niin Pharisealaiset sanoivat keskenänsä: te näette, ettette mitään aikoihin saa; katso, koko maailma juoksee hänen perässänsä.	12:19 Nijn Phariseuxet sanoit keskenäns: te näette/ ettet te mitän toimita/ cadzo/ coco mailma juoxe hänen tygöns.
12:20 Ja oli muutamia kreikkalaisia niiden joukosta, jotka tulivat ylös juhlaan rukoilemaan.	20. Mutta muutamat Grekiläiset olivat niistä, jotka menivät ylös juhlaan rukoilemaan.	12:20 OLit myös muutamat Grekiläiset/ jotca olit mennet Juhlana rucoileman.
12:21 Nämä menivät Filippuksen luo, joka oli Galilean Beetsaidasta, ja pyysivät häntä sanoen: "Herra, me haluamme nähdä Jeesuksen."	21. Niin he menivät Philippuksen tykö, joka oli Galilean Betsaidasta, ja rukoilivat häntä, sanoen: herra, me tahdomme nähdä Jesusta.	12:21 Ne menit Philippuxen tygö/ joca oli Bethsaidast Galileast/ ja rucoilit händä/ sanoden: Herra/ me tahdomme nähdä Jesusta.

12:22 Filippus meni ja sanoi sen Andreaalle; Andreas ja Filippus menivät ja sanoivat Jeesukselle.	22. Philippus meni ja sanoi sen Andreakselle, ja Andreas taas ja Philippus sanoivat sen Jesukselle.	12:22 Philippus meni ja sanoi sen Andreaxelle: ja Andreas taas ja Philippus sanoit sen Jesuxelle.
12:23 Mutta Jeesus vastasi heille sanoen: "Hetki on tullut, että Ihmisen Poika kirkastetaan.	23. Mutta Jesus vastasi heitä ja sanoi: aika on tullut, että Ihmisen Poika pitää kirkastettaman.	12:23 Nijn Jesus wastais heitä/ ja sanoi: aika on tullut/ että ihmisen Poica pitä kirkastettaman.
12:24 Totisesti, totisesti minä sanon teille: jos ei nisun jyvä putoa maahan ja kuole, niin se jää yksin; mutta jos se kuolee, niin se tuottaa paljon hedelmää.	24. Totisesti, totisesti sanon minä teille: ellei maahan pudonnut nisun jyvä kuole, niin se jää yksinänsä; mutta jos se kuolee, niin se tuo paljon hedelmää.	12:24 Totisest/ totisest sanon minä teille: ellei maahan heitetty nisun jyvä cuole/ nijn se jää yxinäns: mutta jos hän cuole/ nijn hän tuo paljo hedelmätä.
12:25 Joka elämänsä rakastaa, kadottaa sen; mutta joka vihaa elämänsä tässä maailmassa, hän on säilyttävä sen iankaikkiseen elämään.	25. Joka rakastaa henkeänsä, hän kadottaa sen; mutta joka tässä maailmassa vihaa henkeänsä, hän tuottaa sen ijancaikkiseen elämään.	12:25 Joca racasta hengens/ nijn hän cadotta sen: mutta joca täsä mailmas wiha hengens/ nijn hän tuotta sen ijancaickiseen elämään.
12:26 Jos joku minua palvelee, seuratkoon hän minua; ja missä minä olen, siellä on myös minun palvelijani oleva. Ja jos joku minua palvelee, niin Isä on kunnioittava häntä.	26. Jos joku minua palvelee, hän seuratkaan minua: ja kussa minä olen, siellä pitää myös minun palveliani oleman: ja jos joku minua palvelee, häntä on Isä kunnioittava.	12:26 Joca minua palwele/ hän seuratcan minua: ja cusa minä olen/ siellä pitä myös minun palweliani oleman. Ja joca minua palwele/ händä on minun Isän cunnioidzewa.
12:27 Nyt minun sieluni on järkytetty; ja mitä pitäisi minun sanoman? Isä, pelasta minut tästä hetkestä. Kuitenkin: sitä varten minä olen tähän hetkeen tullut.	27. Nyt on minun sieluni suuresti murheissansa, ja mitä minun pitää sanoman? Isä, vapahda minun tästä hetkestä: kuitenkin olen minä sentähden tähän hetkeen tullut.	12:27 Nyt on minun sielun murehisans. Ja mitä minun pitä sanoman? Isä/ auta minua tästä hetkestä: cuitengin olen minä sentähden tähän hetkeen tullut.
12:28 Isä, kirkasta nimesi!" Niin taivaasta tuli ääni: "Minä olen sen kirkastanut, ja olen sen vielä kirkastava."	28. Isä, kirkasta sinun nimes. Niin ääni tuli taivaasta ja sanoi: minä olen sen kirkastanut, ja tahdon vielä nyt kirkastaa.	Isä/ kircasta sinun nimes. 12:28 Nijn äni tuli Taiwast/ ja sanoi: minä olen sen kircastanut/ ja tahdon wielä nyt kircasta.
12:29 Niin kansa, joka seisoi ja kuuli sen, sanoi ukkosen jylliseen. Toiset sanoivat: "Häntä puhutteli enkeli."	29. Niin kansa, joka läsnä seisoi ja sen kuuli, sanoi pitkäisen jylliseen. Muut sanoivat: enkeli puhutteli häntä.	12:29 Nijn Canssa sanoi/ joca läsnä seisoi ja sen cuuli: pitkäinen paucku. Waan ne muut sanoit: Engeli puhutteli händä.

12:30 Jeesus vastasi ja sanoi: "Ei tämä ääni tullut minun tähteni, vaan teidän tähtenne.	30. Jesus vastasi ja sanoi: ei tämä ääni tullut minun, vaan teidän tähtenne.	12:30 Jesus wastais/ ja sanoi: ei tämä äni tullut minun/ waan teidän tähten.
12:31 Nyt käy tuomio tämän maailman ylitse; nyt tämän maailman ruhtinas pitää heittämän ulos.	31. Nyt tämä maailma tuomitaan: nyt tämän maailman päämies pitää heittämän ulos.	12:31 Nyt tämä mailma duomitan: ja tämän mailman Päämies pitä heitettämän ulos.
12:32 Ja kun minut ylennetään maasta, niin minä vedän kaikki tyköni."	32. Ja kuin minä maasta nostetaan ylös, niin minä vedän kaikki minun tyköni.	12:32 Ja jos minä maasta ylönostetan/ nijn minä wedän caicki minun tyköni.
12:33 Mutta sen hän sanoi antaen tietää, minkäkaltaisella kuolemalla hän oli kuoleva.	33. (Mutta sen hän sanoi, muistuttain millä kuolemalla hänen piti kuoleman.)	12:33 Mutta sen hän sanoi muistuttain millä cuolemalla hänen piti cuoleman.
12:34 Kansa vastasi hänelle: "Me olemme laista kuulleet, että Kristus pysyy iankaikkisesti; kuinka sinä sitten sanot, että Ihmisen Poika pitää ylennettämän? Kuka on se Ihmisen Poika?"	34. Niin kansa vastasi häntä ja sanoi: me olemme laista kuulleet Kristuksen pysyvän ijankaikkisesti: ja kuinka sinä sanot, että Ihmisen Poika pitää nostettaman ylös? Kuka on se Ihmisen Poika?	12:34 Nijn Canssa wastais händä/ ja sanoi: me olemma Laista cuullet Christuxen pysywän ijancaickisest/ ja cuinga sinä sanot: ihmisen Poica pitä ylösnostettaman? 12:35 Cuca ihmisen Poica se on?
12:35 Niin Jeesus sanoi heille: "Vielä vähän aikaa valkeus on teidän keskuudessanne. Vaeltakaa, niin kauan kuin teillä valkeus on, ettei pimeys saisi teitä valtaansa. Joka pimeässä vaeltaa, se ei tiedä, mihin hän menee.	35. Niin Jesus sanoi heille: valkeus on vielä vähän aikaa teidän kanssanne, vaeltakaat niinkauvan kuin teillä valkeus on, ettei pimeys teitä käsittäisi. Joka pimeydessä vaeltaa, ei hän tiedä, kuhunka hän menee.	Jesus sanoi heille: Walkeus on wielä wähän aica teidän cansan/ waeldacat nijncauwan cuin teillä Walkeus on/ ettei pimeys teitä käsitäis. 12:36 Joca pimeydes waelda/ ei hän tiedä cuhunga hän menee.
12:36 Niin kauan kuin teillä valkeus on, uskokaa valkeuteen, että te valkeuden lapsiksi tulisitte." Tämän Jeesus puhui ja meni pois ja kätkeytyi heiltä.	36. Uskokaat valkeuden päälle, niinkauvan kuin teillä valkeus on, että te tulisitte valkeuden lapsiksi. Näitä puhui Jesus ja meni pois, ja lymyi heitä.	Uscocat Walkeuden päälle/ nijncauwan cuin teillä Walkeus on/ että te olisit Walkeuden lapset. 12:37 NÄitä puhui Jesus ja poismeni/ ja lymyi heildä.
12:37 Ja vaikka hän oli tehnyt niin monta tunnustekoa heidän nähtensä, eivät he uskoneet häneen,	37. Ja vaikka hän teki monta ihmettä heidän nähtensä, ei he kuitenkaan uskoneet hänen päällensä,	12:38 Ja waicka hän teki monda ihmettä heidän nähtens/ ei he cuitengan usconet hänen päällens.

12:38 että kävisi toteen profeetta Esaiaan sana, jonka hän on sanonut: "Herra, kuka uskoo meidän saarnamme, ja kenelle Herran käsivarsi ilmoitetaan?"	38. Että Jesaias prophetan puhe täytettäisiin, jonka hän sanoi: Herra, kuka uskoi meidän saarnamme? ja kenelle on Herran käsivarsi ilmoitettu?	12:39 Että se puhe täytetäisiin/ cuin Esaias Propheta sanoi: Herra/ cuca usco meidän saarnam? ja kenelle on Herran käsiwarsi ilmoitettu?
12:39 Sentähden he eivät voineet uskoa, koska Esaias on vielä sanonut:	39. Sentähden ei he tainneet uskoa, sillä Jesaias on taas sanonut:	12:40 Sentähden ei he tainnet usco/ sillä Esaias on taas sanonut:
12:40 "Hän on sokaissut heidän silmänsä ja paaduttanut heidän sydämensä, että he eivät näkisi silmillään eivätkä ymmärtäisi sydämellään eivätkä kääntyisi ja etten minä heitä parantaisi."	40. Hän sokaisi heidän silmänsä, ja paadutti heidän sydämensä, ettei he näkisi silmillä, eikä ymmärtäisi sydämellä, ja kääntäisi itsiänsä, ja minä parantaisin heitä.	Hän on sogaisnut heidän silmäns/ ja heidän sydämens paaduttanut/ ettei heidän pidä näkemän silmilläns/ eikä sydämelläns ymmärtämän/ ja heitäns palauttaman/ että minä heitä parannaisin.
12:41 Tämän Esaias sanoi, kun hän näki hänen kirkkautensa ja puhui hänestä.	41. Nämät sanoi Jesaias, koska hän näki hänen kunniansa ja puhui hänestä.	12:41 Nämät sanoi Esaias/ cosca hän näki hänen cunnians/ ja puhui hänestä.
12:42 Kuitenkin useat hallitusmiehistäkin uskoivat häneen, mutta fariseusten tähden he eivät sitä tunnustaneet, etteivät joutuisi synagoogasta erotetuiksi.	42. Kuitenkin monta myös ylimmäisistä uskoivat hänen päällensä; vaan ei he Pharisealaisten tähden sitä tunnustaneet, ettei he olisi pannaan kuulutettu.	12:42 Cuitengin monda ylimmäisist uscoit hänen päällens/ vaan ei he Phariseusten tähden sitä tunnustanet/ ettei he olis Pannan cuulutetut:
12:43 Sillä he rakastivat ihmiskunniaa enemmän kuin Jumalan kunniaa.	43. Sillä he rakastivat enemmän ihmisten kunniaa, kuin Jumalan kunniaa.	12:43 Sillä he racastit enemmän ihmisten cunniata/ cuin Jumalan cunniata.
12:44 Mutta Jeesus huusi ja sanoi: "Joka uskoo minuun, se ei usko minuun, vaan häneen, joka on minut lähettänyt.	44. Mutta Jesus huusi ja sanoi: joka uskoo minun päälleni, ei se usko minun päälleni, vaan sen päälle, joka minun lähetti.	12:44 MUtta Jesus huusi/ ja sanoi: joca usco minun päälleni/ ei se usco minun päälleni/ vaan sen päälle joca minun lähetti.
12:45 Ja joka näkee minut, näkee hänet, joka on minut lähettänyt.	45. Ja joka minun näkee, hän näkee sen, joka minun lähetti.	12:45 Ja joca minun näke/ hän näke sen joca minun lähetti.
12:46 Minä olen tullut valkeudeksi maailmaan, ettei yksikään, joka minuun uskoo, jäisi pimeyteen.	46. Minä tulin valkeudeksi maailmaan, että jokainen, joka uskoo minun päälleni, ei pidä pimeissä oleman.	12:46 Minä tulin mailmaan Walkeudexi/ että jocainen joca usco minun päälleni/ ei pidä pimeis oleman.

12:47 Ja jos joku kuulee minun sanani eikä niitä noudata, niin häntä en minä tuomitse; sillä en minä ole tullut maailmaa tuomitsemaan, vaan pelastamaan maailman.	47. Mutta jos joku minun sanani kuulee, ja ei usko, en minä häntä tuomitse; sillä en minä tullut maailmaa tuomitsemaan, vaan vapahtamaan.	12:47 Ja joca minun sanani cuule/ ja ei usco/ en minä händä duomidze: sillä en minä tullut mailma duomidzeman/ waan wapahtaman.
12:48 Joka katsoo minut ylen eikä ota vastaan minun sanojani, hänellä on tuomitsijansa: se sana, jonka minä olen puhunut, se on tuomitseva hänet viimeisenä päivänä.	48. Joka minun katsoo ylön, ja ei ota vastaan minun sanojani, hänellä on se, joka hänen tuomitsee: se puhe, jonka minä puhuin, pitää hänen tuomitseman viimeisenä päivänä.	12:48 Joca minun ylöncadzo ja ei cuule minun sanojani/ hänellä on se joca hänen duomidze: se puhe jonga minä puhuin/ pitä hänen duomidzeman wijmeisnä päiwänä.
12:49 Sillä en minä itsestäni ole puhunut, vaan Isä, joka on minut lähettänyt, on itse antanut minulle käskyn, mitä minun pitää sanoman ja mitä puhuman.	49. Sillä en minä ole itsestäni puhunut; vaan Isä, joka minun lähetti, hän on minulle käskyn antanut, mitä minun tekemän ja puhuman pitää.	12:49 Sillä en minä ole idzestäni puhunut/ waan Isä/ joca minun lähetti/ on minulle käskyn andanut/ mitä minun tekemän ja puhuman pitä.
12:50 Ja minä tiedän, että hänen käskynsä on iankaikkinen elämä. Sentähden, minkä minä puhun, sen minä puhun niin, kuin Isä on minulle sanonut."	50. Ja minä tiedän, että hänen käskynsä on ijankaikkinen elämä. Sentähden mitä minä puhun, sen minä puhun, niinkuin Isä on minulle sanonut.	12:50 Ja minä tiedän että hänen käskyns on ijancaickinen elämä. Sentähden mitä minä puhun/ sen minä puhun/ nijncuin Isä on minulle sanonut.
13 LUKU	13 LUKU	XIII. Lucu .
13:1 Mutta ennen pääsiäisjuhlaa, kun Jeesus tiesi hetkensä tulleen, että hän oli siirtyvä tästä maailmasta Isän tykö, niin hän, joka oli rakastanut omiansa, jotka maailmassa olivat, osoitti heille rakkautta loppuun asti.	1. Mutta ennen pääsiäisjuhlaa, kuin Jesus tiesi hetkensä tulleeeksi, että hänen piti tästä maailmasta Isän tykö menemän, niinkuin hän oli rakastanut omiansa, jotka olivat maailmassa, niin hän loppuun asti rakasti heitä.	13:1 MUTta ennen Pääsiäis juhla/ cuin Jesus tiesi hänen hetkensä tullexi/ että hänen piti tästä mailmast Isän tygö menemän: Nijncuin hän oli racastanut omians mailmas/ nijn hän myös heitä loppun asti racasti.
13:2 Ja ehtoollisella oltaessa, kun perkele jo oli pannut Juudas Iskariotin, Simonin pojan, sydämeen, että hän kavaltaisi Jeesuksen,	2. Ja ehtoolisen jälkeen, (kuin perkele oli jo Juudaan Simonin Iskariotin sydämeen lykännyt, että hänen piti hänen pettämän,)	13:2 Ja Ehtolisen jälken/ cosca Perkele oli jo Judan Simonin Ischariothin sydämehen lykännyt/ että hänen piti hänen pettämän.

13:3 niin Jeesus, tietäen, että Isä oli antanut kaikki hänen käsiinsä ja että hän oli lähtenyt Jumalan tyköä ja oli menevä Jumalan tykö,	3. Tiesi Jesus Isän kaikki hänen käsiinsä antaneen, ja että hän oli Jumalasta lähtenyt ulos ja oli Jumalan tykö menevä:	13:3 Tiesi Jesus Isän caicki hänen käsijns andanen/ ja että hän oli Jumalast lähtenyt/ ja oli Jumalan tygö menewä:
13:4 nousi ehtoolliselta ja riisui vaippansa, otti liinavaatteen ja vyötti sillä itsensä.	4. Nousi hän ehtoolliselta ja riisui vaatteensa, ja otti liinaisen, ja vyötti itsensä.	13:4 Nousi hän Ehtoliselda/ rijsui waattens ja otti esilijnan/ ja wyötti idzens.
13:5 Sitten hän kaatoi vettä pesumaljaan ja rupesi pesemään opetuslastensa jalkoja ja pyyhkimään niitä liinavaatteella, jolla oli vyöttäytynyt.	5. Pani hän sitte vettä maljaan, ja rupesi pesemään opetuslasten jalkoja, ja kuivasi ne sillä liinaisella, jolla hän vyötetty oli.	13:5 Pani sijtte wettä waskimaljaan/ ja rupeis pesemän Opetuslastens jalcoja/ ja cuiwais ne sillä esilijnalla/ jolla hän wyötetty oli.
13:6 Niin hän tuli Simon Pietarin kohdalle, ja tämä sanoi hänelle: "Herra, sinäkö peset minun jalkani?"	6. Niin hän tuli Simon Pietarin tykö, joka sanoi hänelle: Herra, sinäkö minun jalkani peset?	13:6 NIjn hän tuli Simon Petarin tygö/ ja Petari sanoi hänelle: Herra/ sinäkö minun jalcani peset?
13:7 Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Mitä minä teen, sitä et nyt käsitä, mutta vastedes sinä sen ymmärrät."	7. Jesus vastasi ja sanoi hänelle: mitä minä teen, et sinä sitä nyt tiedä, mutta tästedes saat sinä sen tietää.	13:7 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: mitä minä teen/ et sinä sitä nyt tiedä/ mutta tästedes saat sinä sen tietä.
13:8 Pietari sanoi hänelle: "Et ikinä sinä saa pestä minun jalkojani." Jeesus vastasi hänelle: "Ellen minä sinua pese, ei sinulla ole osuutta minun kanssani."	8. Pietari sanoi hänelle: ei sinun pidä ikänä pesemän minun jalkojani. Vastasi häntä Jesus: ellen minä sinua pese, niin ei sinulla ole osaa minun kanssani.	13:8 Petari sanoi hänelle: et ikänäns sinä pese minun jalcojani? Wastais Jesus: ellen minä sinua pese/ nijn ei sinun ole osa minun cansani.
13:9 Simon Pietari sanoi hänelle: "Herra, älä pese ainoastaan minun jalkojani, vaan myös kädet ja pää."	9. Simon Pietari sanoi hänelle: Herra, ei ainoastaan minun jalkojani, mutta myös kädet ja pää.	13:9 Petari sanoi hänelle: Herra/ ei ainoastans minun jalcojani/ mutta myös käteni ja pääni.
13:10 Jeesus sanoi hänelle: "Joka on kylpenyt, ei tarvitse muuta, kuin että jalat pestään, ja niin hän on kokonaan puhdas; ja te olette puhtaat, ette kuitenkaan kaikki."	10. Sanoi Jesus hänelle: joka pesty on, ei se muuta tarvitse, vaan että jalat pestään, ja niin hän on kokonansa puhdas: ja te olette puhtaat, ette kuitenkaan kaikki.	13:10 Sanoi Jesus hänelle: joca pesty on/ ei se tarwidze pesemistä/ waan että jalat pestän/ ja nijn hän on coconans puhdas. 13:11 Ja te oletta puhtat/ ette cuitengan caicki:
13:11 Sillä hän tiesi kavaltajansa; sentähden hän sanoi: "Ette kaikki ole puhtaat."	11. Sillä hän tiesi pettäjänsä; sentähden hän sanoi: ette kaikki ole puhtaat.	Sillä hän tiesi pettäjäns? sentähden hän sanoi: et te caicki ole puhtat.

13:12 Kun hän siis oli pessyt heidän jalkansa ja ottanut vaippansa ja taas asettunut aterialle, sanoi hän heille: "Ymmärrätekö, mitä minä olen teille tehnyt?"	12. Sittekuin hän oli pessyt heidän jalkansa ja vaatteensa ottanut, istui hän taas ja sanoi heille: tiedättekö, mitä minä teille tehnyt olen?	13:12 Sijttecuin hän oli pesnyt heidän jalcans/ otti hän waattens/ istui ja sanoi taas heille: tiedättekö mitä minä teille tehnyt olen:
13:13 Te puhuttelette minua opettajaksi ja Herraksi, ja oikein te sanotte, sillä se minä olen.	13. Te kutsutte minun Mestariksi ja Herraksi, ja te sanotte oikein; sillä minä myös olen.	13:13 Te cudzutta minun Mestarixi ja Herraxi/ ja te sanotte oikein: sillä minä myös olen.
13:14 Jos siis minä, teidän Herranne ja opettajanne, olen pessyt teidän jalkanne, olette tekin velvolliset pesemään toistenne jalat.	14. Sentähden, jos minä, joka olen Herra ja Mestari, olen teidän jalkanne pessyt, niin pitää myös teidänkin toinen toisenne jalat pesemän.	13:14 Jos minä/ joca olen teidän Herran ja Mestarin/ olen teidän jalcanne pesnyt: niijn pitä myös teidängin toinen toisenne jalat pesemän:
13:15 Sillä minä annoin teille esikuvan, että myös te niin tekisitte, kuin minä olen teille tehnyt.	15. Sillä minä annoin teille esikuvan, että te niin tekisitte, kuin minä tein teille.	13:15 Sillä minä annoin teille esicuwan/ että te niijn tekisitte/ cuin minäkin teille tein.
13:16 Totisesti, totisesti minä sanon teille: ei ole palvelija herraansa suurempi eikä lähettiläs lähettäjäänsä suurempi.	16. Totisesti, totisesti sanon minä teille: ei ole palvelia suurempi herraansa, eikä sanansaattaja suurempi kuin se, joka hänen lähetti.	13:16 Totisest/ totisest sanon minä teille: ei ole palwelia suurempi hänen Herrans/ eikä sanansaattaja suurempi/ cuin se joca hänen lähetti.
13:17 Jos te tämän tiedätte, niin olette autuaat, jos te sen teette.	17. Jos te nämät tiedätte, te olette autuaat, jos te niitä teette.	13:17 Jos te nämät tiedätte/ te oletta autuat jos te nijtä teettä.
13:18 En minä puhu teistä kaikista: minä tiedän, ketkä olen valinnut; mutta tämän kirjoituksen piti käymän toteen: 'Joka minun leipääni syö, on nostonut kantapäätänsä minua vastaan.'	18. En minä kaikista teistä puhu: minä tiedän ne, jotka minä valitsin: mutta että Raamattu täytettäisiin: joka syö leipää minun kanssani, hän tallasi minun jalallansa.	En minä caikista teistä puhu/ kyllä minä tiedän ne jotca minä walidzin. 13:18 Mutta että Ramattu täytetäisiin: joca syö leipä minun cansani/ hän tallais minun jalallans.
13:19 Jo nyt minä sanon sen teille, ennenkuin se tapahtuu, että te, kun se tapahtuu, uskoisitte, että minä olen se.	19. Nyt minä sanon teille ennenkuin se tapahtuu, että sittekuin se tapahtunut on, te uskoisitte minun siksi.	13:19 Nyt minä sanon teille ennen cuin se tapahtu/ että sijttecuin se tapahtunut on/ te uscoisitte minun sixi.

13:20 Totisesti, totisesti minä sanon teille: joka ottaa vastaan sen, jonka minä lähetän, se ottaa vastaan minut; mutta joka ottaa vastaan hänet, joka on minut lähettänyt.	20. Totisesti, totisesti sanon minä teille: joka korjaa sen, jonka minä lähetän, hän korjaa minun; mutta joka minun korjaa, hän korjaa sen, joka minun lähetti.	13:20 Totiest/ totiest sanon minä teille: joca corja sen cuin minä lähetän/ hän corja minun? mutta joca minun corja/ hän corja sen joca minun lähetti.
13:21 Tämän sanottuaan Jeesus tuli järkytetyksi hengessään ja todisti ja sanoi: "Totisesti, totisesti minä sanon teille: yksi teistä on minut kavaltava."	21. Kuin Jesus nämät oli sanonut, tuli hän murheelliseksi hengessä, ja todisti ja sanoi: totisesti, totisesti sanon minä teille: yksi on teistä minun pettävä.	13:21 COsca Jesus nämät oli sanonut/ cauhistui hän hengesä/ todisti ja sanoi: totiest/ totiest sanon minä teille: yxi on teistä minun pettäwä.
13:22 Niin opetuslapset katsoivat toisiinsa epätietoisina, kenestä hän puhui.	22. Niin opetuslapset katselivat toinen toisensa päälle, ja epäilivät, kenestä hän sanoi.	13:22 Nijn Opetuslapset cadzelit toinen toisens päälle/ ja epäilit kenestä hän sanoi.
13:23 Ja eräs hänen opetuslapsistaan, se, jota Jeesus rakasti, lepäsi aterioitaessa Jeesuksen syliä vasten.	23. Ja yksi hänen opetuslapsistansa istui pöydän tykönä Jesuksen helmassa, jota Jesus rakasti.	13:23 Ja yxi Jesuxen Opetuslapsist atrioidzi hänen helmasans/ jota Jesus racasti.
13:24 Simon Pietari nyökäytti hänelle päätään ja sanoi hänelle: "Sano, kuka se on, josta hän puhuu."	24. Niin Simon Pietari viittasi sille, visusti kysymään, kuka se olis, josta hän sanoi.	13:24 Jolle Simon Petari wijttais/ kysymän kenestä hän puhui.
13:25 Niin tämä, nojautuen Jeesuksen rintaa vasten, sanoi hänelle: "Herra, kuka se on?"	25. Kuin hän nojasi Jesuksen rintaa vastaan, sanoi hän hänelle: Herra, kuka se on?	13:25 Cosca hän macais Jesuxen rinnalla/ sanoi hän hänelle:
13:26 Jeesus vastasi: "Se on se, jolle minä kastan ja annan tämän palan." Niin hän otti palan, kastoi sen ja antoi Juudalle, Simon Iskariotin pojalle.	26. Jesus vastasi: se on se, jolle minä kastetun palan annan. Ja kuin hän oli kastanut leivän, antoi hän sen Juudalle Simon Iskariotille.	13:26 Herra/ cuca se on? Jesus wastais: jolle minä castetun palan cocotan. Ja cuin hän oli castanut leiwän/ andoi hän sen Judalle Simon Ischariotille.
13:27 Ja silloin, sen palan jälkeen, meni häneen saatana. Niin Jeesus sanoi hänelle: "Minkä teet, se tee pian."	27. Ja sen palan jälkeen meni silloin häneen perkele. Niin Jesus sanoi hänelle: mitäs teet, niin tee pikemmin.	13:27 Ja sen palan jälken meni hänehen Perkele. 13:28 Nijn Jesus sanoi hänelle: mitäs tehdä tahdot/ nijn tee pikemmin:
13:28 Mutta ei kukaan aterioivista ymmärtänyt, mitä varten hän sen hänelle sanoi.	28. Mutta sitä ei yksikään atrioitsevista ymmärtänyt, mitä varten hän sen hänelle sanoi.	Mutta ei atrioidzewist yxikän ymmärtänyt mingätähden hän sitä hänelle sanoi.

13:29 Sillä muutamat luulivat, koska rahakukkaro oli Juudaalla, Jeesuksen sanoneen hänelle: "Osta, mitä tarvitsemme juhlaaksi", tai että hän antaisi jotakin köyhille.	29. Sillä muutamat luulivat, koska Juudaalla oli kukkaro, Jeesuksen hänelle sanovan: osta, mitä me juhlapäiväksi tarvitsemme, eli että hän vaivaisille jotakin antais.	13:29 Muutamat luulit/ että Judalla oli cuckaro/ Jesuxen käskenen händä ostaman mitä juhlapäiwän waraxi piti tarwittaman/ eli jos hänen piti jotakin waiwaisille andaman.
13:30 Niin hän, otettuaan sen palan, meni kohta ulos; ja oli yö.	30. Kuin hän siis sen palan ottanut oli, meni hän kohta ulos; ja yö oli.	13:30 Cosca hän sen palan ottanut oli/ meni hän cohta ulos/ ja yö oli.
13:31 Kun hän oli mennyt ulos, sanoi Jeesus: "Nyt Ihmisen Poika on kirkastettu, ja Jumala on kirkastettu hänessä.	31. Kuin hän oli mennyt ulos, sanoi Jesus: nyt on Ihmisen Poika kirkastettu, ja Jumala on kirkastettu hänessä.	13:31 Cosca Judas oli ulosmennyt/ sanoi Jesus: nyt on ihmisen Poica kirkastettu/ ja Jumala on kirkastettu hänen cauttans:
13:32 Jos Jumala on kirkastettu hänessä, niin kirkastaa myös Jumala hänet itsessään ja kirkastaa hänet pian.	32. Jos Jumala on kirkastettu hänessä, niin on myös Jumala kirkastava hänen itsessänsä, ja kirkastaa hänen pian.	13:32 Jos Jumala on kirkastettu hänen cauttans/ nijn on myös Jumala kirkastawa hänen idzesäns/ ja kircasta hänen pian.
13:33 Lapsukaiset, vielä vähän aikaa minä olen teidän kanssanne. Te tulette minua etsimään, ja niinkuin sanoin juutalaisille: 'Mihin minä menen, sinne te ette voi tulla', niin minä sanon nyt myös teille.	33. Rakkaat lapsukaiset, minä olen vielä vähän aikaa teidän kanssanne: teidän pitää minua etsimän, ja niinkuin minä sanoin Juudalaisille: ette taida sinne tulla, kuhunka minä menen, niin minä sanon myös nyt teille.	13:33 RACKat lapsucaiset/ minä olen vielä vähän aica teidän cansan/ te oletta minua edzinet? ja nijncuin minä sanoin Judalaisille: et te woi sinne tulla cuhunga minä menen. 13:34 Nijn minä sanon myös nyt teille:
13:34 Uuden käskyn minä annan teille, että rakastatte toisianne, niinkuin minä olen teitä rakastanut - että tekin niin rakastatte toisianne.	34. Uuden käskyn minä teille annan, että te rakastaisitte teitänne keskenänne, niinkuin minä teitä rakastin, että te myös toinen toistanne rakastaisitte.	Vden käskyn minä teille annan/ että te racastatte teitän keskenän/ nijncuin minäkin teitä racastin: 13:35 Että te myös teitän racastaisitte keskenän/
13:35 Siitä kaikki tuntevat teidät minun opetuslapsikseni, jos teillä on keskinäinen rakkaus."	35. Siitä pitää kaikkein tunteman teidät minun opetuslapsikseni, jos te keskenänne rakkauden pidätte.	Ja nijn jocainen tundis teidän minun Opetuslapsixeni/ jos te keskenän yhteisen rackauden pidätte.
13:36 Simon Pietari sanoi hänelle: "Herra, mihin sinä menet?" Jeesus vastasi hänelle: "Mihin minä menen, sinne sinä et voi nyt minua seurata, mutta vastedes olet minua seuraava."	36. Sanoi Simon Pietari hänelle: Herra, kuhunkas menet? Jesus vastasi häntä: kuhunka minä menen, et sinä taida nyt minua seurata, mutta tästälähin sinä olet minua seuraava.	13:36 Nijn sanoi Simon Petari hänelle: Herra/ cuhungastas menet? Jesus wastais händä: cuhunga minä menen/ nijn et sinä woi nyt seurata/ mutta tästälähin sinä noudatat.

13:37 Pietari sanoi hänelle: "Herra, miksi en nyt voi seurata sinua? Henkeni minä annan sinun edestäsi."	37. Pietari sanoi hänelle: Herra, miksi en minä nyt taida sinua seurata? minä panen henkeni sinun edestäsi.	13:37 Petari sanoi hänelle: Herra/ mixengästä minä nyt woi sinua noudatta? minä panen hengen sinun edestäsi.
13:38 Jeesus vastasi: "Sinäkö annat henkesi minun edestäni? Totisesti, totisesti minä sanon sinulle: ei laula kukko, ennenkuin sinä minut kolmesti kiellät."	38. Jesus vastasi häntä: sinä panet henkes minun edestäni? Totisesti, totisesti sanon minä sinulle: ei laula kukko ennenkuin sinä olet kolmasti minun kieltänyt.	13:38 Jesus wastais: panetcos henges minun edestäni? totisest/ totisest sanon minä sinulle: ei laula cuckoi ennen kuin sinä olet colmasti minun kieldänyt.
14 LUKU	14 LUKU	XIV. Lucu.
14:1 "Älköön teidän sydämenne olko murheellinen. Uskokaa Jumalaan, ja uskokaa minuun."	1. (Ja hän sanoi opetuslapsillensa:) älkööt teidän sydämenne murheellinen olko; jos te uskotte Jumalan päälle, niin uskokaat myös minun päälleni.	14:1 JA hän sanoi Opetuslapsillens: älkön teidän sydämen wawahtuco/ jos te uscotte Jumalan päälle/ nijn uscocat myös minungin päälleni.
14:2 Minun Isäni kodissa on monta asuinsijaa. Jos ei niin olisi, sanoisinko minä teille, että minä menen valmistamaan teille sijaa?	2. Minun Isäni huoneessa on monta asuinsiaa; jos ei niin olisi, niin minä sanoisin teille: minä menen valmistamaan teille siaa.	14:2 Minun Isäni huones on monda asuinsia: Jos ei nijn olis/ nijn minä sanoisin teille: minä menen walmistaman teille sia.
14:3 Ja vaikka minä menen valmistamaan teille sijaa, tulen minä takaisin ja otan teidät tyköni, että tekin olisitte siellä, missä minä olen.	3. Ja vaikka minä menen pois valmistamaan teille siaa, niin minä tulen jälleen ja otan teidät tyköni, että kussa minä olen, siellä pitää myös teidän oleman.	14:3 Ja waicka minä poismenen walmistaman teille sia/ nijn minä tulen cuitengin jälleens/ ja otan teidän tygöni/ että cusa minä olen/ siellä pitä myös teidän oleman.
14:4 Ja mihin minä menen - tien sinne te tiedätte."	4. Ja kuhunka minä menen, te tiedätte, ja tien te myös tiedätte.	14:4 Ja cuhunga minä menen/ te tiedätte/ ja tien te myös tiedätte.
14:5 Tuomas sanoi hänelle: "Herra, me emme tiedä, mihin sinä menet; kuinka sitten tietäisimme tien?"	5. Sanoi Toomas hänelle: Herra, emme tiedä, kuhunkas menet: kuinka siis me taidamme tietää tien?	14:5 Sanoi Thomas hänelle: Herra/ en me tiedä cuhungas menet/ cuingasta sijs me tiedämme tien?
14:6 Jeesus sanoi hänelle: "Minä olen tie ja totuus ja elämä; ei kukaan tule Isän tykö muutoin kuin minun kauttani."	6. Jesus sanoi hänelle: minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kenkään tule Isän tykö, vaan minun kauttani.	14:6 Jesus sanoi hänelle: Minä olen tie/ totuus ja elämä. Ei kengän tule Isän tygö/ waan minun cauttani.

14:7 Jos te olisitte tunteneet minut, niin te tuntisitte myös minun Isäni; tästälähin te tunnette hänet, ja te olette nähneet hänet."	7. Jos te tuntisitte minun, niin te tosin myös tuntisitte Isäni; ja nyt te tunnette hänen, ja te näette hänen.	14:7 Jos te tundisitte minun/ niijn te tosin myös tundisitte minun Isäni: ja nyt te tunnette hänen/ ja te näitte hänen.
14:8 Filippus sanoi hänelle: "Herra, näytä meille Isä, niin me tyydymme."	8. Philippus sanoi hänelle: Herra, osoita meille Isä, niin me tyydymme.	14:8 Philippus sanoi hänelle: Herra/ osota meille Isä/ niijn me tydymme.
14:9 Jeesus sanoi hänelle: "Niin kauan aikaa minä olen ollut teidän kanssanne, etkä sinä tunne minua, Filippus! Joka on nähnyt minut, on nähnyt Isän; kuinka sinä sitten sanot: 'Näytä meille Isä'?"	9. Jesus sanoi hänelle: minä olen niin kauvan aikaa teidän tykönänne, ja et sinä minua tunne? Philippus, joka näki minun, hän näki myös Isän: kuinka siis sinä sanot: osoita minulle Isä?	Jesus sanoi hänelle: minä olen cauwan aica teidän tykönän/ ja et sinä minua tunne? 14:9 Philippe/ joca näke minun/ hän näke myös Isän: cuingas sijs sanot? osota meille Isä.
14:10 Etkö usko, että minä olen Isässä, ja että Isä on minussa? Niitä sanoja, jotka minä teille puhun, minä en puhu itsestäni; ja Isä, joka minussa asuu, tekee teot, jotka ovat hänen.	10. Etkös usko minun olevan Isässä ja Isän minussa? Ne sanat, jotka minä teille puhun, en minä itsestäni puhu: mutta Isä, joka minussa on, hän tekee työt.	14:10 Etkös usco minua olevan Isäs/ ja Isä minus? Ne sanat cuin minä teille puhun/ en minä idzestäni puhu/ mutta Isä/ joca minus on/ teke työt.
14:11 Uskokaa minua, että minä olen Isässä, ja että Isä on minussa; mutta jos ette, niin uskokaa itse tekojen tähden.	11. Uskokaat minua, että minä olen Isässä ja Isä on minussa; mutta jos ei, niin töiden tähden uskokaat minua.	14:11 Uscocat minua/ että minä olen Isäs ja Isä minus: eli uscocat minua töistäkin cuin minä teen.
14:12 Totisesti, totisesti minä sanon teille: joka uskoo minuun, myös hän on tekevä niitä tekoja, joita minä teen, ja suurempiakin, kuin ne ovat, hän on tekevä; sillä minä menen Isän tykö,	12. Totisesti, totisesti sanon minä teille: joka uskoo minun päälleni, ne työt, joita minä teen, hän on myös tekevä, ja suurempia, kuin ne ovat, on hän tekevä; sillä minä menen Isäni tykö.	14:12 Totisest/ totisest sanon minä teille: joca usco minun päälleni/ ne työt cuin minä teen/ hän on myös tekewä/ ja wielä suurembita: sillä minä menen Isäni tygö/
14:13 ja mitä hyvänsä te anotte minun nimessäni, sen minä teen, että Isä kirkastettaisiin Pojassa.	13. Ja mitä ikänä te anotte minun nimeeni, sen minä teen: että Isä kunnioitettaisiin Pojan kautta.	Ja mitä te Isäldä rucoilletta minun nimeeni/ sen minä teen. 14:13 Että Isä cunnioittetaisin Pojan cautta.
14:14 Jos te anotte minulta jotakin minun nimessäni, niin minä sen teen.	14. Mitä te anotte minun nimeeni, sen minä teen.	14:14 Mitä te anotte minun nimeeni/ sen minä teen.

14:15 Jos te minua rakastatte, niin te pidätte minun käskyni.	15. Jos te rakastatte minua, niin pitäkää minun käskyni.	14:15 JOs te racastatte minua/ nijn pitäkät myös minun käskyni.
14:16 Ja minä olen rukoileva Isää, ja hän antaa teille toisen Puolustajan olemaan teidän kanssanne iankaikkisesti,	16. Ja minä olen rukoileva Isää, ja hän antaa teille toisen Lohduttajan, että hän teidän kanssanne olis ijancaikkisesti:	14:16 Ja minä olen rucoilewa Isä/ että hän andais teille toisen lohduuttajan/ joca teidän cansan olis ijancaickisest.
14:17 totuuden Hengen, jota maailma ei voi ottaa vastaan, koska se ei näe häntä eikä tunne häntä; mutta te tunnette hänet, sillä hän pysyy teidän tykönänne ja on teissä oleva.	17. Totuuden Hengen, jota ei maailma taida ottaa vastaan, sillä ei he näe häntä, eikä tunne häntä: mutta te tunnette hänen, sillä hän pysyy teidän tykönänne ja on teissä oleva.	14:17 Totuuden Hengen/ jota ei mailma taida saada: sillä ei he näe eikä tunne händä: mutta te tunnetta hänen/ ja hän pysy teidän tykönänne/ ja on teisä olewa.
14:18 En minä jätä teitä orvoiksi; minä tulen teidän tykönnne.	18. En minä jätä teitä orvoiksi, vaan minä tulen teidän tykönnne.	14:18 En minä jätä teitä orwoixi/ waan minä tulen teidän tygönnne.
14:19 Vielä vähän aikaa, niin maailma ei enää minua näe, mutta te näette minut; koska minä elän, niin tekin saatte elää.	19. Vielä on vähän aikaa, ja ei maailma silleen minua näe, mutta te näette minun; sillä minä elän, ja te myös elätte.	14:19 Wielä on wäähä aica/ ja ei mailma sillen minua näe/ mutta te näettä minun: sillä minä elän/ ja te myös elätte.
14:20 Sinä päivänä te ymmärrätte, että minä olen Isässäni, ja että te olette minussa ja minä teissä.	20. Sinä päivänä pitää teidän ymmärtämän, että minä olen Isässä, ja te minussa ja minä teissä.	14:20 Sinä päiwänä pitä teidän ymmärtämän minun olewan Isäs/ ja te minus/ ja minä teisä.
14:21 Jolla on minun käskyni ja joka ne pitää, hän on se, joka minua rakastaa, mutta joka minua rakastaa, häntä minun Isäni rakastaa, ja minä rakastan häntä ja ilmoitan itseni hänelle."	21. Jolla minun käskyni ovat ja ne kätkee, se rakastaa minua: mutta joka minua rakastaa, hän rakastetaan minun Isältääni, ja minä tahdon häntä rakastaa, ja ilmoitan itseni hänelle.	14:21 Jolla minun käskyni ovat ja ne kätke/ se racasta minua: mutta joca minua racasta/ hän racastetan minun Isäldäni. Ja minä tahdon händä racasta ja ilmoitan idzeni hänelle.
14:22 Juudas, ei se Iskariot, sanoi hänelle: "Herra, mistä syystä sinä aiot ilmoittaa itsesi meille etkä maailmalle?"	22. Sanoi hänelle Juudas: (ei se Iskariot) Herra, kuinka se tulee, että tahdot meille itses ilmoittaa, ja et maailmalle?	14:22 Sanoi hänelle Judas/ ei se Ischariot: Herra/ cuingastas sijs idzes meille ilmoitat/ ja et mailmalle?

14:23 Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Jos joku rakastaa minua, niin hän pitää minun sanani, ja minun Isäni rakastaa häntä, ja me tulemme hänen tykönsä ja jäämme hänen tykönsä asumaan.	23. Jesus vastasi ja sanoi hänelle: joka minua rakastaa, se pitää minun sanani; ja minun Isäni rakastaa häntä, ja me tulemme hänen tykönsä, ja asumme hänen tykönsä.	14:23 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: joca minua racasta/ se pitä minun sanani/ ja minun Isäni racasta händä/ ja me tulemma hänen tygöns/ ja asumma hänen tykönsä.
14:24 Joka ei minua rakasta, se ei pidä minun sanojani; ja se sana, jonka te kuulette, ei ole minun, vaan Isän, joka on minun lähettänyt.	24. Joka ei minua rakasta, ei se minun sanojani kätke: ja se sana, jonka te kuulette, ei ole minun, vaan Isän joka minun lähetti.	14:24 Mutta joca ei minua racasta/ ei se minun sanojani kätke. Ja ne sanat cuin te cuuletta/ ei ole minun/ waan Isän/ joca minun lähetti.
14:25 Tämän minä olen teille puhunut ollessani teidän tyköänne.	25. Näitä olen minä teille puhunut, ollessani teidän kanssanne.	14:25 Näitä olen minä teille puhunut/ ollesani teidän cansan.
14:26 Mutta Puolustaja, Pyhä Henki, jonka Isä on lähettävä minun nimessäni, hän opettaa teille kaikki ja muistuttaa teitä kaikesta, minkä minä olen teille sanonut.	26. Mutta Lohduttaja, Pyhä Henki, jonka Isä on lähettävä minun nimeeni, hän opettaa teille kaikki ja muistuttaa teille kaikki, mitä minä teille sanonut olen.	14:26 Mutta lohduttaja Pyhä Hengi/ jonga Isä on lähettävä minun nimeeni/ opetta teille caicki/ se muistutta myös teille caicki cuin minä teille sanonut olen.
14:27 Rauhan minä jätän teille: minun rauhani - sen minä annan teille. En minä anna teille, niinkuin maailma antaa. Älköön teidän sydämenne olko murheellinen älköönkä peljätkö.	27. Rauhan minä jätän teille, minun rauhani minä annan teille: en minä anna teille niinkuin maailma antaa. Älkään teidän sydämenne murheellinen olko, älkään myös peljätkö.	14:27 Rauhan minä jätän teille/ minun rauhani minä annan teille: en minä anna teille nijncuin mailma anda. Älkön teidän sydämen wawahtuco/ älkät myös peljästykö.
14:28 Te kuulitte minun sanovan teille: 'Minä menen pois ja palajan jälleen teidän tykönsä.' Jos te minua rakastaisitte, niin te iloitsisitte siitä, että minä menen Isän tykö, sillä Isä on minua suurempi.	28. Te kuulitte minun sanovan: minä menen pois ja tulen jälleen teidän tykönsä. Jos te minua rakastaisitte, niin te tosin iloitsisitte, että minä sanoin: minä menen Isän tykö; sillä Isä on suurempi minua.	14:28 Te cuulitta minun sanowan: minä menen pois ja tulen taas teidän tygönsä. Jos te minua racastaisitte/ nijn te tosin iloidzisitte/ että minä sanoin: minä menen Isäni tygö: sillä Isä on suurempi minua.
14:29 Ja nyt minä olen sanonut sen teille, ennenkuin se on tapahtunut, että te uskoisitte, kun se tapahtuu.	29. Ja nyt minä sanon teille ennen kuin se tapahtuu, että te uskoisitte, kuin se tapahtunut on.	14:29 Ja tämän minä sanon teille ennen cuin se tapahtu/ että te uscoisitte cosca se tapahtunut on.

14:30 En minä enää puhu paljoa teidän kanssanne, sillä maailman ruhtinas tulee, ja minussa hänellä ei ole mitään.	30. En minä tästedes puhu paljon teidän kanssanne; sillä tämän maailman päämies tulee, jolla ei ole mitään minussa.	14:30 En minä tästedes puhu paljo teidän cansan: sillä tämän mailman päämies tule/ jolla ei ole mitän minus.
14:31 Mutta että maailma ymmärtäisi minun rakastavan Isää ja tekevän, niinkuin Isä on minua käsenyt: nouskaa, lähtekäämme täältä."	31. Mutta että maailma ymmärtäis minun Isää rakastavan, ja niinkuin Isä minulle käski, niin minä myös teen. Nouskaat, lähtekäämme täältä!	14:31 Mutta että mailma ymmärräis minun Isä racastawan/ ja nijncuin Isä minulle käski/ nijn minä myös teen. Noscata ja lähtekäm täältä.
15 LUKU	15 LUKU	XV. Lucu .
15:1 "Minä olen totinen viinipuu, ja minun Isäni on viinitarhuri.	1. Minä olen totinen viinipuu, ja minun Isäni on peltomies:	15:1 MInä olen totinen wijnapuu/ ja minun Isän on wijnamäen haldia.
15:2 Jokaisen oksan minussa, joka ei kannu hedelmää, hän karsii pois; ja jokaisen, joka kantaa hedelmää, hän puhdistaa, että se kantaisi runsamman hedelmän.	2. Jokaisen oksan minussa, joka ei kannu hedelmää, hän karsii pois, ja jokaisen, joka hedelmän kantaa, hän puhdistaa, että se kantaisi runsamman hedelmän.	15:2 Jocaidzen oxan hän carsi minusta/ joca ei kannu hedelmätä: ja jocaidzen cuin hedelmän canda/ hän puhdistaa/ että se kannaisi runsamman hedelmän.
15:3 Te olette jo puhtaat sen sanan tähden, jonka minä olen teille puhunut.	3. Te olette nyt puhtaat, sen sanan tähden, jonka minä teille puhuin.	15:3 Te oletta nyt puhtat/ sen puhen tähden cuin minä teille puhuin.
15:4 Pysykää minussa, niin minä pysyn teissä. Niinkuin oksa ei voi kantaa hedelmää itsestään, ellei se pysy viinipuussa, niin ette tekään, ellette pysy minussa.	4. Pysykää te minussa, ja minä teissä. Niinkuin ei oksa taida itsestänsä hedelmää kantaa, ellei hän viinipuussa kiinni ole, niin ette tekään, jollette minussa pysy.	15:4 Olcat te minussa ja minä teissä. Nijncuin ei oxa woi idzestän hedelmätä canda/ ellei hän wijnapuus kijnni ole/ nijn myös te jollet te minus kijnni ole.
15:5 Minä olen viinipuu, te olette oksat. Joka pysyy minussa ja jossa minä pysyn, se kantaa paljon hedelmää; sillä ilman minua te ette voi mitään tehdä.	5. Minä olen viinipuu, te olette oksat: joka minussa pysyy ja minä hänessä, hän kantaa paljon hedelmää; sillä ilman minua te ette voi mitään tehdä.	15:5 Minä olen wijnapuu ja te oletta oksat/ joca minus pysy ja minä hänes/ hän canda paljo hedelmätä: sillä ilman minuta et te woi mitän tehdä.

15:6 Jos joku ei pysy minussa, niin hänet heitetään pois niinkuin oksa, ja hän kuivettuu; ja ne kootaan yhteen ja heitetään tuleen, ja ne palavat.	6. Jos ei joku minussa pysy, se heitetään ulos niinkuin oksa, ja kuivettuu, ja ne sidotaan kokoon, ja heitetään tuleen, ja palavat.	15:6 Joca ei ole minusa/ hän poisheitetän nijncuin oxa/ ja cuiwettu/ ja cocon sidotan/ ja heitetän tuleen palaman.
15:7 Jos te pysytte minussa ja minun sanani pysyvät teissä, niin anokaa, mitä ikinä tahdotte, ja te saatte sen.	7. Jos te minussa pysytte ja minun sanani pysyvät teissä, mitkä ikänä te tahdotte, niin anokaat, ja te saatte.	15:7 Jos te minusa pysytte/ ja minun sanani pysywät teisä: caicki mitä te tahdotte nijn anocat/ ja te saatte.
15:8 Siinä minun Isäni kirkastetaan, että te kannatte paljon hedelmää ja tulette minun opetuslapsiksi.	8. Siinä minun Isäni kunnioitetaan, että te paljon hedelmää kantaisitte, ja tulette minun opetuslapsiksi.	15:8 Sijnä minun Isäni cunnioitetan/ että te paljon hedelmätä cannatte/ ja tulette minun Opetuslapsixeni.
15:9 Niinkuin Isä on minua rakastanut, niin minäkin olen rakastanut teitä; pysykää minun rakkaudessa.	9. Niinkuin Isä rakasti minua, niin minä myös rakastin teitä: pysykää minun rakkaudessa.	15:9 NIjncuin Isä racasti minua/ nijn minä myös racastin teitä/ pysykät sijs minun rackaudesani.
15:10 Jos te pidätte minun käskyni, niin te pysytte minun rakkaudessa, niinkuin minä olen pitänyt Isäni käskyt ja pysyn hänen rakkaudessa.	10. Jos te minun käskyni pidätte, niin te pysytte minun rakkaudessa, niinkuin minä pidän Isäni käskyn ja pysyn hänen rakkaudessa.	15:10 Jos te minun käskyni pidätte/ nijn te myös pysytte minun rackaudesani: nijncuin minäkin pidin Isäni käskyn/ ja pysyin hänen rackaudesans.
15:11 Tämän minä olen teille puhunut, että minun iloni olisi teissä ja teidän ilonne tulisi täydelliseksi.	11. Näitä olen minä teille puhunut, että minun iloni teissä pysyis ja teidän ilonne tulisi täydelliseksi.	15:11 Näitä olen minä teille puhunut/ että minun iloni teisä pysyis/ ja teidän ilon tulisi täydellisexi.
15:12 Tämä on minun käskyni, että te rakastatte toisianne, niinkuin minä olen teitä rakastanut.	12. Se on minun käskyni, että te rakastatte teitänne keskenänne, niinkuin minä teitä rakastin.	15:12 Se on minun käskyn että te racastatte teitän keskenän/ nijncuin minäkin teitä racastin.
15:13 Sen suurempaa rakkautta ei ole kenelläkään, kuin että hän antaa henkensä ystävänsä edestä.	13. Ei ole kellään sitä suurempaa rakkautta, kuin että joku panis henkensä ystävänsä edestä.	15:13 Ei ole kellän suurembata rackautta/ cuin että jocu pane hengens ystäwäins edestä.
15:14 Te olette minun ystäväni, jos teette, mitä minä käsken teidän tehdä.	14. Te olette minun ystäväni, jos te teette, mitä minä teidän käsken.	15:14 Te oletta minun ystäwäni/ jos te teette mitä minä teidän käsken.

15:15 En minä enää sano teitä palvelijoiksi, sillä palvelija ei tiedä, mitä hänen herransa tekee; vaan ystäviksi minä sanon teitä, sillä minä olen ilmoittanut teille kaikki, mitä minä olen kuullut Isältäni.	15. En minä tästedes sano teitä palvelijoiksi; sillä ei palvelia tiedä, mitä hänen herransa tekee; mutta minä kutsun teitä ystäviksi, sillä kaikki, mitä minä Isältäni kuulin, ne minä teille ilmoitin.	15:15 En minä tästedes sano teitä palwelioksi: sillä ei palwelia tiedä mitä hänen Herrans teke: mutta minä cudzun teitä ystäwixeni: sillä caicki cuin minä Isäldäni cuulin/ ne minä teillen ilmoitin.
15:16 Te ette valinneet minua, vaan minä valitsin teidät ja asetin teidät, että te menisitte ja kantaisitte hedelmää ja että teidän hedelmänne pysyisi: että mitä ikinä te anotte Isältä minun nimessäni, hän sen teille antaisi.	16. Ette minua valinneet, vaan minä valitsin teidät, ja sääsin teidät, että te menisitte hedelmää tekemään ja teidän hedelmänne pysyis: että mitä te anotte Isältä minun nimeeni, sen hän antaa teille.	15:16 Et te minua walinnet/ waan minä walidzin teidän/ ja sääsin teidän menemän hedelmätä tekemän/ joca pitä pysywäinen oleman. Mitä te anotta Isäldä minun nimeeni/ sen hän anda teille.
15:17 Sen käskyn minä teille annan, että rakastatte toisianne.	17. Näitä minä käsken teille, että te toinen toistanne rakastaisitte.	15:17 SEn minä sanon teille: racastacat teitän keskenän.
15:18 Jos maailma teitä vihaa, niin tietäkää, että se on vihannut minua ennen kuin teitä.	18. Jos maailma teitä vihaa, niin tietäkää hänen ennen minua vihanneen kuin teitä.	15:18 Jos mailma teitä wiha/ nijn tietkät hänen ennen minua wihannen cuin teitä.
15:19 Jos te maailmasta olisitte, niin maailma omaansa rakastaisi; mutta koska te ette ole maailmasta, vaan minä olen teidät maailmasta valinnut, sentähden maailma teitä vihaa.	19. Jos te maailmasta olisitte, niin maailma omaansa rakastais; mutta ette ole maailmasta, vaan minä valitsin teidät maailmasta, sentähden maailma vihaa teitä.	15:19 Jos te mailmast olisitte/ nijn mailma omans racastais/ mutta et te ole mailmast: sillä minä walidzin teidän mailmast/ sentähden mailma wiha teitä.
15:20 Muistakaa se sana, jonka minä teille sanoin: 'Ei ole palvelija herraansa suurempi.' Jos he ovat minua vainonneet, niin he teitäkin vainoavat; jos he ovat ottaneet vaarin minun sanastani, niin he ottavat vaarin teidänkin sanastanne.	20. Muistakaa sitä sanaa, jonka minä teille sanoin: ei ole palvelia suurempi herraansa. Jos he minua vainosivat, niin he myös teitä vainoovat: jos he minun sanani kätkevät, niin he teidänkin sananne kätkevät.	15:20 Muistacat minun sanani cuin minä teille sanoin: ei ole palwelia suurempi Herrans. Jos he minua wainoisit/ nijn he myös teitä wainowat: jos he minun sanani kätkit/ nijn he teidängin sanan kätkewät.
15:21 Mutta kaiken tämän he tekevät teille minun nimeni tähden, koska he eivät tunne häntä, joka on minut lähettänyt.	21. Mutta kaikkia näitä tekevät he teille minun nimeni tähden; sillä ei he tunne sitä, joka minun lähetti.	15:21 Mutta caickia näitä tekewät he teille minun nimeni tähden: sillä ei he tunne sitä joca minun lähetti.

15:22 Jos minä en olisi tullut ja puhunut heille, ei heillä olisi syntiä; mutta nyt heillä ei ole, millä syntiänsä puolustaisivat.	22. Jos en minä olisi tullut ja heitä puhutellut, niin ei heillä olisi syntiä; mutta nyt ei heillä ole, millä he syntinsä verhoovat.	15:22 Jos en minä olisi tullut heitä puhutteleman/ niin ei heillä olisi syndiä/ mutta ei heillä nyt ole millä he syndins werhowat.
15:23 Joka vihaa minua, se vihaa myös minun Isääni.	23. Joka minua vihaa, hän vihaa myös minun Isääni.	15:23 Joca minua wiha/ hän wiha myös minun Isäni.
15:24 Jos minä en olisi tehnyt heidän keskuudessaan niitä tekoja, joita ei kukaan muu ole tehnyt, ei heillä olisi syntiä; mutta nyt he ovat nähneet ja ovat vihanneet sekä minua että minun Isääni.	24. Ellen minä olisi niitä töitä heidän seassansa tehnyt, joita ei kenkään muu ole tehnyt, niin ei heillä olisi syntiä; mutta nyt he näkivät, ja vihasivat sekä minua että minun Isääni.	15:24 Ellen minä olisi niitä töitä heidän seassans tehnyt/ joita ei kengän muista ole tehnyt/ niin ei heillä olisi syndiä. 15:25 Mutta nyt he näit/ ja wihaisit sekä minua/ sekä minun Isäni.
15:25 Mutta se sana oli käyvä toteen, joka on kirjoitettuna heidän laissaan: 'He ovat vihanneet minua syyttä.'	25. Vaan (se tapahtui) että se täytettäisiin, mitä heidän laissansa on kirjoitettu: he vihasivat minua ilman syytä.	Waan se tapahdui/ että se täytetäisin cuin heidän Laisans on kirjoitettu: he wihaisit minua ilman syytä.
15:26 Mutta kun Puolustaja tulee, jonka minä lähetän teille Isän tyköä, totuuden Henki, joka lähtee Isän tyköä, niin hän on todistava minusta.	26. Mutta kuin Lohduttaja tulee, jonka minä teille Isältä lähetän, totuuden Henki, joka Isästä käy ulos, se on minusta todistava.	15:26 Mutta cosca lohduttaja tule/ jonga minä teille Isäldä lähetän/ totuuden Hengi/ joca Isästä uloskäy/ se on minusta todistawa.
15:27 Ja te myös todistatte, sillä te olette alusta asti olleet minun kanssani."	27. Ja teidän pitää myös todistaman; sillä te olette alusta minun kanssani.	15:27 Ja te oletta myös todistajat: sillä te oletta algusta minun cansani ollet.
16 LUKU	16 LUKU	XVI. Lucu .
16:1 "Tämän minä olen teille puhunut, ettette loukkaantuisi.	1. Näitä olen minä puhunut teille, ette pahenisi.	16:1 Näitä olen minä puhunut teille/ ettet te pahenis.
16:2 He erottavat teidät synagoogasta; ja tulee aika, jolloin jokainen, joka tappaa teitä, luulee tekevänsä uhripalveluksen Jumalalle.	2. He panevat teitä pannaan. Ja aika tulee, että jokainen, joka teidät tappaa, se luulee tekevänsä Jumalalle palveluksen.	16:2 He panewat teitä pannaan. Ja aica tule/ että joca teidän tappa/ se luule tehens Jumalalle palweluxen.

16:3 Ja sen he tekevät teille, koska he eivät tunne Isää eivätkä minua.	3. Ja näitä he tekevät teille, ettei he tunne Isää eikä minua.	16:3 Ja näitä he tekewät teidän/ ettei he tunne Isä eikä minua.
16:4 Mutta tämän minä olen puhunut teille, että, kun se aika tulee, te muistaisitte minun sen teille sanoneen. Tätä minä en ole sanonut teille alusta, koska minä olin teidän kanssanne.	4. Vaan minä puhuin näitä teille, että kuin se aika tulee, te niistä muistaisitte, että minä teille sanonut olen; mutta en minä ole teille näitä alusta sanonut, sillä minä olin teidän kanssanne.	16:4 Waan minä sanon näitä teille/ että cosca se aica tule/ nijn muistacat että minä sen teille sanonut olen.
16:5 Mutta nyt minä menen hänen tykönsä, joka on minut lähettänyt, eikä kukaan teistä kysy minulta: 'Mihin sinä menet?'	5. Mutta nyt minä menen sen tykö, joka minun lähetti, ja ei teistä minulta kenkään kysy: kuhunkas menet?	16:5 MUTta nyt minä menen sen tygö/ joca minun lähetti/ ja ei teistä minulle kengän kysy: cungas menet?
16:6 Mutta koska minä olen tämän teille puhunut, täyttää murhe teidän sydämenne.	6. Vaan että minä olen näitä teille puhunut, niin murhe täyttää teidän sydämenne.	16:6 Waan että minä olen tämän teille sanonut/ nijn murhe täyttä teidän sydämen.
16:7 Kuitenkin minä sanon teille totuuden: teille on hyväksi, että minä menen pois. Sillä ellen minä mene pois, ei Puolustaja tule teidän tyköne; mutta jos minä menen, niin minä hänet teille lähetän.	7. Kuitenkin sanon minä teille totuuden: se on teille tarpeellinen, että minä menen pois; sillä ellen minä mene pois, niin ei Lohduttaja tule teidän tyköne; mutta jos minä menen pois, niin minä hänen teille lähetän.	16:7 Cuitengin sanon minä teille totuuden: se on teille tarpellinen että minä poismenen: sillä ellen minä poismene/ nijn ei Lohduttaja tule teidän tygön: mutta jos minä poismenen/ nijn minä hänen teille lähetän.
16:8 Ja kun hän tulee, niin hän näyttää maailmalle todeksi synnin ja vanhurskauden ja tuomion:	8. Ja kuin hän tulee, niin hän nuhtelee maailmaa synnin tähden, ja vanhurskauden tähden, ja tuomion tähden.	16:8 Ja cosca hän tule/ nijn hän nuhtelee mailma synnin tähden/ ja wanhurscauden tähden/ ja duomion tähden.
16:9 synnin, koska he eivät usko minuun;	9. Synnin tähden tosin, ettei he usko minun päälleni;	16:9 Synnin tähden tosin: ettei he usco minun päälleni.
16:10 vanhurskauden, koska minä menen Isän tykö, ettetekä te enää minua näe;	10. Mutta vanhurskauden tähden, että minä menen Isäni tykö, ja ettette minua silleen näe;	16:10 Mutta wanhurscauden tähden/ että minä menen Isäni tygö/ ja ette te minua sillen näe.
16:11 ja tuomion, koska tämän maailman ruhtinas on tuomittu.	11. Mutta tuomion tähden, että tämän maailman päämies on tuomittu.	16:11 Mutta duomion tähden: että tämän mailman päämies on jo duomittu.
16:12 Minulla on vielä paljon sanottavaa teille, mutta te ette voi nyt sitä kantaa.	12. Minulla on vielä paljon sanomista, mutta ette voi nyt kantaa.	16:12 Minulla olis vielä paljon sanomist/ mutta et te woi nyt canda.

16:13 Mutta kun hän tulee, totuuden Henki, johdattaa hän teidät kaikkeen totuuteen. Sillä se, mitä hän puhuu, ei ole hänestä itsestään; vaan minkä hän kuulee, sen hän puhuu, ja tulevaiset hän teille julistaa.	13. Vaan kuin se tulee, totuuden Henki, hän johdattaa teitä kaikkeen totuuteen; sillä ei hän puhu itsestensä, vaan mitä hän kuulee, sitä hän puhuu, ja tulevaisia hän teille ilmoittaa.	16:13 Waan cosca totuuden Hengi tule/ hän johdatta teitä caicken totuuteen: sillä ei hän puhu idzestäns/ vaan mitä hän cuule/ sitä hän puhu/ ja tulewaisia hän teille ilmoitta.
16:14 Hän on minut kirkastava, sillä hän ottaa minun omastani ja julistaa teille.	14. Hän on minua kunnioittava; sillä hän ottaa minun omastani ja ilmoittaa teille.	16:14 Hän on minua cunnioittawa: sillä hän otta minun omastani ja ilmoitta teille.
16:15 Kaikki, mitä Isällä on, on minun; sentähden minä sanoin, että hän ottaa minun omastani ja julistaa teille.	15. Kaikki, mitä Isällä on, ne ovat minun; sentähden minä sanoin, että hän ottaa minun omastani ja ilmoittaa teille.	16:15 Caicki mitä Isällä on/ ne owat minun/ sentähden minä sanoin: hän otta minun omastani/ ja ilmoitta teille.
16:16 Vähän aikaa, niin te ette enää minua näe, ja taas vähän aikaa, niin te näette minut."	16. Vähän ajan perästä ja ette näe minua, ja taas vähän ajan perästä te näette minun; sillä minä menen Isäni tykö.	16:16 WÄhän ajan peräst et te näe minua/ ja taas wähän ajan peräst te näettä minun: sillä minä menen Isäni tygö.
16:17 Silloin muutamat hänen opetuslapsistansa sanoivat toisilleen: "Mitä se tarkoittaa, kun hän sanoo meille: 'Vähän aikaa, niin te ette minua näe, ja taas vähän aikaa, niin te näette minut', ja: 'Minä menen Isän tykö'?"	17. Niin muutamat hänen opetuslapsistansa puhuivat keskenänsä: mikä se on, kuin hän sanoo meille: vähän ajan perästä ja ette näe minua, ja taas vähän ajan perästä ja te näette minun, ja: minä menen Isän tykö?	16:17 Nijn muutamat hänen Opetuslapsistans puhuit keskenäns: mikä se on cuin hän sano meille: wähän ajan peräst et te näe minua/ ja taas wähän ajan peräst te näettä minun/ ja että minä menen Isäni tygö.
16:18 Niin he sanoivat: "Mitä se tarkoittaa, kun hän sanoo: 'Vähän aikaa'? Emme ymmärrä, mitä hän puhuu."	18. Niin he sanoivat: mikä se on, kuin hän sanoo: vähän ajan perästä? emme tiedä, mitä hän puhuu.	16:18 Nijn he sanoit: mikä se on cuin hän sano: wähän ajan perästä? en me tiedä mitä hän puhu.
16:19 Jeesus huomasi heidän tahtovan kysyä häneltä ja sanoi heille: "Sitäkö te kyselette keskenänne, että minä sanoin: 'Vähän aikaa, niin te ette minua näe, ja taas vähän aikaa, niin te näette minut'?"	19. Niin Jesus ymmärsi, että he tahtoivat kysyä häneltä, ja sanoi heille: sitä te kysytte keskenänne, että minä sanoin: vähän ajan perästä ja ette näe minua, ja taas vähän ajan perästä ja te näette minun.	16:19 Nijn Jesus ymmärsi että he tahdoit kysyä hänelle. Ja sanoi heille: te kysytte keskenän/ että minä sanoin: wähän ajan peräst et te näe minua/ ja taas wähän ajan peräst/ te näette minun.

16:20 Totisesti, totisesti minä sanon teille: te joudutte itkemään ja valittamaan, mutta maailma on iloitseva; te tulette murheellisiksi, mutta teidän murheenne on muuttuva iloksi.	20. Totisesti, totisesti sanon minä teille: teidän pitää itkemän ja parkuman, mutta maailma iloitsee: te tulette murheellisiksi, mutta teidän murheenne käännetään iloksi.	16:20 Totisest/ totisest sanon minä teille: teidän pitä itkemän ja parcuman/ mutta mailma iloidze: te tuletta murhellisexi/ mutta teidän murhenna käättän iloxi.
16:21 Kun vaimo synnyttää, on hänellä murhe, koska hänen hetkensä on tullut; mutta kun hän on synnyttänyt lapsen, ei hän enää muista ahdistustaan sen ilon tähden, että ihminen on syntynyt maailmaan.	21. Kuin vaimo synnyttää, niin hänellä on kipu, sillä hänen hetkensä tuli; mutta kuin hän on lapsen synnyttänyt, niin ei hän enään muista vaivaansa ilon tähden, että ihminen on syntynyt maailmaan.	16:21 Cosca waimo synnyttä/ nijn hänellä on kipu: sillä hänen hetkens tuli. Mutta cosca hän on lapsen synnyttänyt/ nijn ei hän muista enä waiwans/ waan iloidze syndynexi ihmisen mailmaan.
6:22 Niin on myös teillä nyt murhe; mutta minä olen taas näkevä teidät, ja teidän sydämenne on iloitseva, eikä kukaan ota teiltä pois teidän iloanne.	22. Niin teillä on myös nyt murhe; mutta minä tahdon teitä jällensä nähdä, ja teidän sydämenne on iloitseva, ja ei kenenkään pidä teidän iloanne teiltä ottaman pois.	16:22 Nijn teillä on myös nyt murhe/ mutta minä tahdon teitä jällens nähdä/ ja teidän sydämen on iloidzewa/ ja ei kenengän pidä teidän iloan teildä poisottaman. Ja sinä päiwänä et te mitän kysy minulda.
16:23 Ja sinä päivänä te ette minulta mitään kysy. Totisesti, totisesti minä sanon teille: jos te anotte jotakin Isältä, on hän sen teille antava minun nimessäni.	23. Ja sinä päivänä ette mitään kysy minulta. Totisesti, totisesti sanon minä teille: mitä ikänä te anotte Isältä minun nimeeni, niin hän antaa teille.	16:23 TOTisest/ totisest sanon minä teille: mitä ikänäns te anotta Isäldä minun nimeeni/ nijn hän anda teille.
16:24 Tähän asti te ette ole anoneet mitään minun nimessäni; anokaa, niin te saatte, että teidän ilonne olisi täydellinen.	24. Ette ole mitään minun nimeeni tähän asti anoneet: rukoilkaat, niin te saatte, että teidän ilonne olis täydellinen.	16:24 Et te ole mitän minun nimeeni tähän asti anonet/ rucoilcat/ nijn te saatte/ että teidän ilon olis täydellinen.
16:25 Tämän minä olen puhunut teille kuvauksilla; mutta tulee aika, jolloin minä en puhu teille enää kuvauksilla, vaan avonaisesti julistan teille sanomaa Isästä.	25. Näitä olen minä teille puhunut tapauksissa; mutta aika tulee, etten minä silleen puhu teille tapauksissa, vaan ilmoitan julkisesti teille minun Isästäni.	16:25 Näitä olen minä teille puhunut tapauxis/ mutta aica tule/ etten minä sillen puhu teille tapauxis/ mutta ilmoitan julkisest teille minun Isästäni.
16:26 Sinä päivänä te anotte minun nimessäni; enkä minä sano teille, että minä olen rukoileva Isää teidän edestänne;	26. Sinä päivänä pitää teidän rukoileman minun nimeeni. Ja en minä sano teille, että minä rukoilen Isää teidän tähtenne;	16:26 Sinä päiwänä pitä teidän rucoileman minun nimeeni. Ja en minä sano teille: että minä rucoilen Isä teidän tähten:

16:27 sillä Isä itse rakastaa teitä, sentähden että te olette minua rakastaneet ja uskoneet minun lähteneen Jumalan tyköä.	27. Sillä Isä rakastaa itse teitä, että te minua rakastitte ja uskoitte minun Jumalasta lähteneen.	16:27 Sillä Isä racasta idze teitä/ että te minua racastitte/ ja uscoitta minun Jumalasta lähtenen.
16:28 Minä olen lähtenyt Isästä ja tullut maailmaan; jälleen minä jätän maailman ja menen Isän tykö."	28. Minä läksin Isästä ja tuln maailmaan: taas minä jätän mailman ja menen Isän tykö."	16:28 Minä läxin Isäst/ ja tuln mailmaan: taas minä jätän mailman/ ja menen Isäni tygö."
16:29 Hänen opetuslapsensa sanoivat: "Katso, nyt sinä puhut avonaisesti etkä käytä mitään kuvausta.	29. Sanoivat hänen opetuslapsensa hänelle: katso, nyt sinä julkisesti puhut, ja et yhtään tapausta sano.	16:29 Sanoit hänen Opetuslapsens hänelle: cadzo/ nyt sinä julkisest puhut/ ja et yhtän tapaust sano.
16:30 Nyt me tiedämme, että sinä tiedät kaikki, etkä tarvitse, että kukaan sinulta kysyy; sentähden me uskomme sinun Jumalan tyköä lähteneen."	30. Nyt me tiedämme sinun kaikki tietävän, ja et sinä tarvitse, että joku sinulta kysyy, sentähden me uskomme sinun Jumalasta lähteneen."	16:29 Sanoit hänen Opetuslapsens hänelle: cadzo/ nyt sinä julkisest puhut/ ja et yhtän tapaust sano.
16:31 Jeesus vastasi heille: "Nyt te uskotte.	31. Jesus vastasi heitä: nyt te uskotte.	16:31 Jesus wastais heitä: nyt te uscotte/
16:32 Katso, tulee hetki ja on jo tullut, jona teidät hajotetaan kukin tahollensa ja te jätätte minut yksin; en minä kuitenkaan yksin ole, sillä Isä on minun kanssani.	32. Katso, aika tulee, ja nyt tuli, että te jokainen hajoitetaan omillensa, ja minun te yksinäni jätätte. En minä kuitenkaan yksinäni ole, sillä Isä on minun kanssani.	Cadzo/ aica lähesty/ ja jo tuli/ että jocainen hajotetan erinäns/ ja minun te yxinäni jätätte.16:32 En minä cuitengan yxinäni ole: sillä Isä on minun cansani.
16:33 Tämän minä olen teille puhunut, että teillä olisi minussa rauha. Maailmassa teillä on ahdistus; mutta olkaa turvallisella mielellä: minä olen voittanut maailman."	33. Näitä olen minä teille puhunut, että teillä minussa rauha olis. Maailmassa on teillä tuska; mutta olkaat hyvässä turvassa, minä voitn maailman.	16:33 Näitä olen minä teille puhunut/ että teillä minus rauha olis: mailmas on teille tusca/ mutta olcat hywäs turwas/ minä voitn mailman.
17 LUKU	17 LUKU	XVII. Lucu .

17:1 Tämän Jeesus puhui ja nosti silmänsä taivasta kohti ja sanoi: "Isä, hetki on tullut, kirkasta Poikasi, että Poikasi kirkastaisi sinut;	1. Näitä puhui Jesus, ja nosti silmänsä taivasta päin ja sanoi: Isä, hetki tuli, kirkasta sinun Poikas, että sinun Poikas kirkastais myös sinun!	17:1 NÄitä puhui Jesus/ ja nosti silmänsä Taiwasta päin/ ja sanoi: Isä/ hetki tuli/ kirkasta sinun Poicas/ että sinun Poicas kirkastais myös sinun.
17:2 koska sinä olet antanut hänen valtaansa kaiken lihan, että hän antaisi iankaikkisen elämän kaikille, jotka sinä olet hänelle antanut.	2. Niinkuin sinä annoit hänelle vallan kaiken lihan päälle, antaa ijankaikkisen elämän kaikille, jotka sinä hänelle annoit.	17:2 Nijncuin sinä annoit hänelle woiman caiken lihan päälle/ andaman ijancaickisen elämän caikille cuins hänelle annoit.
17:3 Mutta tämä on iankaikkinen elämä, että he tuntevat sinut, joka yksin olet totinen Jumala, ja hänet, jonka sinä olet lähettänyt, Jeesuksen Kristuksen.	3. Mutta tämä on ijankaikkinen elämä, että he sinun ainoan totisen Jumalan tuntisivat, ja jonkas lähetit, Jesuksen Kristuksen.	17:3 Mutta tämä on ijancaickinen elämä/ että he sinun ainoan totisen Jumalan tundisit/ ja jongas lähetit Jesuxen Christuxen.
17:4 Minä olen kirkastanut sinut maan päällä: minä olen täyttänyt sen työn, jonka sinä annoit minun tehtäväkseni.	4. Minä kirkastin sinun maan päällä: minä täytin sen työn, jonkas minulle annoit tehdäkseni.	17:4 Minä kircastin sinun maan päällä/ minä täytin sen työn jongas minulle annoit tehdäxeni.
17:5 Ja nyt, Isä, kirkasta sinä minut tykönäsi sillä kirkkaudella, joka minulla oli sinun tykönäsi, ennenkuin maailma olikaan.	5. Ja nyt Isä, kirkasta sinä minua itse tykönäs sillä kirkkaudella, joka minulla sinun tykönäs oli ennenkuin tämä maailma olikaan.	17:5 Ja Isä/ kirkasta minua idze tykönäs sillä kirckaudella/ joca minulla sinun tykönäs oli/ ennencuin tämä mailma olican.
17:6 Minä olen ilmoittanut sinun nimesi ihmisille, jotka sinä annoit minulle maailmasta. He olivat sinun, ja sinä annoit heidät minulle, ja he ovat ottaneet sinun sanastasi vaarin.	6. Minä ilmoitin sinun nimes ihmisille, jotkas minulle maailmasta annoit: he olivat sinun, ja minulle sinä ne annoit, ja sinun sanas he kätkivät.	17:6 Minä julistin sinun Nimes ihmisille/ jotcas minulle mailmasta annoit: he olit sinun/ ja minulle sinä ne annoit/ jotca myös sinun sanas kätkit.
17:7 Nyt he tietävät, että kaikki, minkä olet minulle antanut, on sinulta.	7. He tiesivät nyt kaikki olevan sinusta, mitkä sinä minulle annoit.	17:7 He tiesit nyt caicki olewan sinusta/ cuins minulle annoit.

17:8 Sillä ne sanat, jotka sinä minulle annoit, minä olen antanut heille; ja he ovat ottaneet ne vastaan ja tietävät totisesti minun lähteneen sinun tyköäsi ja uskovat, että sinä olet minut lähettänyt.	8. Sillä ne sanat, jotka sinä minulle annoit, annoin minä heille; ja he ne ottivat vastaan, ja totisesti tunsivat minun sinusta lähteneen, ja uskoivat, että sinä minun lähetit.	17:8 Sillä ne sanat cuins minulle annoit/ annoin minä heille/ jotca he otit/ ja totisest tunsit minun sinusta lähtenen/ ja uscoit että sinä minun lähetit.
17:9 Minä rukoilen heidän edestänsä; en minä maailman edestä rukoile, vaan niiden edestä, jotka sinä olet minulle antanut, koska he ovat sinun -	9. Minä rukoilen heidän edestänsä: en minä maailman edestä rukoile, vaan niiden edestä, jotka sinä minulle annoit, että he ovat sinun omas.	17:9 Minä rucoilen heidän edestäns/ mutta en minä mailman edest rucoile/ waan nijden edest cuins minulle annoit/ jotca owat sinun omas.
17:10 ja kaikki minun omani ovat sinun, ja sinun omasi ovat minun - ja minä olen kirkastettu heissä.	10. Ja kaikki minun omani ovat sinun, ja sinun omas ovat minun: ja minä olen kirkastettu heissä.	17:10 Ja caicki minun omani owat sinun/ ja sinun omas owat minun/ joisa minä olen kircastettu.
17:11 Ja minä en enää ole maailmassa, mutta he ovat maailmassa, ja minä tulen sinun tykösi. Pyhä Isä, varjele heidät nimessäsi, jonka sinä olet minulle antanut, että he olisivat yhtä niinkuin mekin.	11. En minä silleen ole maailmassa, mutta he ovat maailmassa, ja minä tulen sinun tykö. Pyhä Isä! kätke niitä, jotka sinä minulle annoit, sinun nimes tähden, että he olisivat yksi niinkuin mekin!	17:11 En minä sillen ole mailmas/ mutta he owat mailmas/ ja minä tulen sinun tygös. Pyhä Isä/ kätke nijtä/ cuins minulle annoit/ sinun Nimes tähden/ että he olisit yxi nijncuin mekin.
17:12 Kun minä olin heidän kanssansa, varjelin minä heidät sinun nimessäsi, jonka sinä olet minulle antanut, ja suojelin heitä, eikä heistä joutunut kadotetuksi yksikään muu kuin se kadotuksen lapsi, että kirjoitus kävisi toteen.	12. Kun minä olin heidän kanssansa maailmassa, niin minä kätkin heitä sinun nimessä: ne, jotkas minulle annoit, kätkin minä, ja ei niistä kenkään kadonnut, vaan se kadotuksen lapsi, että Raamattu täytettäisiin.	17:12 Cosca minä olin heidän cansans mailmas/ nijn minä kätkin heitä sinun Nimesäs: ne jotcas minulle annoit kätkin minä/ ja ei nijstä kengän cadonnut/ waan se cadotuxen lapsi/ että Ramattu täytetäisiin.
17:13 Mutta nyt minä tulen sinun tykösi ja puhun tätä maailmassa, että heillä olisi minun iloni täydellisenä heissä itsessään.	13. Mutta nyt minä tulen sinun tykö ja puhun näitä maailmassa, että heissä olis minun iloni täydellinen.	17:13 Mutta nyt minä tulen sinun tygös/ ja puhun näitä mailmas/ että heisä olis minun ilon täydellinen.

17:14 Minä olen antanut heille sinun sanasi, ja maailma vihaa heitä, koska he eivät ole maailmasta, niinkuin en minäkään maailmasta ole.	14. Minä annoin heille sinun sanas, ja maailma vihasi heitä; sillä ei he ole maailmasta, niinkuin en minäkään maailmasta ole.	17:14 Minä annoin heille sinun sanas: ja mailma wihais heitä: sillä ei he ole mailmast/ nijncuin en minäkän mailmast ole.
17:15 En minä rukoile, että ottaisit heidät pois maailmasta, vaan että sinä varjelisit heidät pahasta.	15. En minä rukoile, että ottaisit pois maailmasta, vaan että heitä pahasta varjelisit.	17:15 En minä rucoile heitä poisotta mailmast/ waan että heitä pahast warjelisit.
17:16 He eivät ole maailmasta, niinkuin en minäkään maailmasta ole.	16. Ei he ole maailmasta, niinkuin en minäkään maailmasta ole.	17:16 Ei he ole mailmast/ nijncuin en minäkän mailmast ole.
17:17 Pyhitä heidät totuudessa; sinun sanasi on totuus.	17. Pyhitä heitä totuudessas! Sinun puhees on totuus.	17:17 Pyhitä heitä totudesas. Sinun puhes on totuus.
17:18 Niinkuin sinä olet lähettänyt minut maailmaan, niin olen minäkin lähettänyt heidät maailmaan;	18. Niinkuin sinä minun lähetit maailmaan, niin minä myös lähetin heidät maailmaan,	17:18 Nijncuin sinä minun lähetit mailmaan/ nijn minä myös lähetin heidän mailmaan.
17:19 ja minä pyhitän itseni heidän tähtensä, että myös he olisivat pyhitetyt totuudessa.	19. Ja minä pyhitän itseni heidän tähtensä, että hekin olisivat totuudessa pyhitetyt.	17:19 Ja minä pyhitän idzeni heidän edesäns/ että hekin olisit totuudes pyhitetyt.
17:20 Mutta en minä rukoile ainoastaan näiden edestä, vaan myös niiden edestä, jotka heidän sanansa kautta uskovat minuun,	20. Mutta en minä ainoasti heidän edestänsä rukoile, vaan myös niiden edestä, jotka heidän sanansa kautta uskovat minun päälleni:	17:20 MUTta en minä ainoastans heidän edestäns rucoile/ waan myös nijden edest/ jotca heidän sanans cautta uscowat minun päälleni.
17:21 että he kaikki olisivat yhtä, niinkuin sinä, Isä, olet minus ja minä sinussa, että hekin meissä olisivat, niin että maailma uskoisi, että sinä olet minut lähettänyt.	21. Että he kaikki yhtä olisivat, niinkuin sinä Isä minus olet ja minä sinussa, että hekin meissä niin yhtä olisivat: että maailma uskois sinun minua lähettäneeksi.	17:21 Että he caicki yhtä olisit: nijncuin sinä Isä minus olet ja minä sinus: että hekin meisä nijn yhtä olisit/ ja mailma uscois sinun minua lähettänexi.
17:22 Ja sen kirkkauden, jonka sinä minulle annoit, minä olen antanut heille, että he olisivat yhtä, niinkuin me olemme yhtä -	22. Ja minä annoin heille sen kunnian, jonka sinä minulle annoit, että he yhtä olisivat, niinkuin mekin yhtä olemme.	17:22 Ja minä annoin heille sen kirckauden/ cuin sinäkin minulle annoit/ että he yhtä olisit/ nijncuin mekin yhtä olemma.

17:23 minä heissä, ja sinä minussa - että he olisivat täydellisesti yhtä, niin että maailma ymmärtäisi, että sinä olet minut lähettänyt ja rakastanut heitä, niinkuin sinä olet minua rakastanut.	23. Minä olen heissä ja sinä minussa, että he niin yhdessä täydelliset olisivat, ja maailma tietäis, että sinä minun lähetit, ja että sinä heitä rakastit, niinkuin sinä minua rakastit.	17:23 Minä olen heissä ja sinä minus/ että he niin yhdes täydelliset olisit/ ja maailma tiedäis sinun lähettänen minun: ja että sinä heitä racastit/ niin cuins minuakin racastit.
17:24 Isä, minä tahdon, että missä minä olen, siellä nekin, jotka sinä olet minulle antanut, olisivat minun kanssani, että he näkisivät minun kirkkauteni, jonka sinä olet minulle antanut, koska olet rakastanut minua jo ennen maailman perustamista.	24. Isä, minä tahdon, että kussa minä olen, siellä nekin olisivat minun kanssani, jotka sinä minulle antanut olet: että he minun kunniani näkisivät, jonkas minulle annoit; sillä sinä rakastit minua ennenkuin maailman perustus laskettu oli.	17:24 Isä/ minä tahdon/ että cusa minä olen/ siellä nekin olisit/ cuins minulle andanut olet: että he minun cunniani näkisit/ jongas minulle annoit: sillä sinä racastit minua ennen mailman alcua.
17:25 Vanhurskas Isä, maailma ei ole sinua tuntenut, mutta minä tunnen sinut, ja nämä ovat tulleet tuntemaan, että sinä olet minut lähettänyt.	25. Vanhurskas Isä! ei maailma sinua tuntenut, mutta minä tunsin sinun, ja nämät ymmärsivät, että sinä minun lähetit.	17:25 Wanhurscas Isä/ ei mailma sinua tundenut/ mutta minä tunsin sinun: ja nämät ymmärsit että sinä minun lähetit.
17:26 Ja minä olen tehnyt sinun nimesi heille tunnetuksi ja teen vastakin, että se rakkaus, jolla sinä olet minua rakastanut, olisi heissä ja minä olisin heissä."	26. Ja minä julistin heille sinun nimes, ja vielä julistan: että se rakkaus, jolla sinä minua rakastit, heissä olis, ja minä myös heissä.	17:26 Ja minä julistin heille sinun nimes/ ja vielä julistan/ että se rackaus/ jolla sinä minua racastit/ heissä olis/ ja minä myös heissä olisin.
18 LUKU	18 LUKU	XVIII. Lucu.
18:1 Kun Jeesus oli tämän puhunut, lähti hän pois opetuslastensa kanssa Kedronin puron tuolle puolelle; siellä oli puutarha, johon hän meni opetuslapsinensa.	1. Kuin Jesus nämät oli sanonut, meni hän ulos opetuslastensa kanssa Kedronin ojan ylitse: siellä oli yrttitarha, johon hän meni sisälle ja hänen opetuslapsensa.	18:1 COsca Jesus nämät oli sanonut/ meni hän Opetuslastens cansa Kedron ojan ylidze: siellä oli krydimaa/ johon hän meni ja hänen Opetuslapsens.

18:2 Mutta myös Juudas, joka hänet kavalsi, tiesi sen paikan, koska Jeesus ja hänen opetuslapsensa usein olivat kokoontuneet sinne.	2. Mutta Juudas, joka hänen petti, tiesi myös sen paikan; sillä Jesus tuli sinne usein opetuslastensa kanssa.	18:2 Mutta Judas/ joca hänen petti/ tiesi myös sen paican: sillä Jesus meni sinne usein Opetuslastens cansa.
18:3 Niin Juudas otti sotilasjoukon sekä ylippapien ja fariseusten palvelijoita ja tuli sinne soihdut ja lamput ja aseet mukanaan.	3. Kuin siis Juudas oli joukon kanssansa ottanut ja palveliat ylimmäisiltä papeilta ja Pharisealaisilta, tuli hän sinne lyhdyillä, tulisoitoilla ja sota-aseilla.	18:3 Cosca Judas oli joucon cansans ottanut/ ja ylimmäisten Pappein ja Phariseusten palweliat/ tuli hän sinne tuli soitoilla/ lyhtyillä ja aseilla.
18:4 Silloin Jeesus, joka tiesi kaiken, mikä oli häntä kohtaava, astui esiin ja sanoi heille: "Ketä te etsitte?"	4. Kuin siis Jesus tiesi kaikki, mitä hänelle tapahtuman piti, niin hän läksi ja sanoi heille: ketä etsitte?	18:4 COsca Jesus tiesi caicki mitä hänelle tapahtuman piti/ tuli hän ja sanoi heille: ketä te edzittä?
18:5 He vastasivat hänelle: "Jeesusta, Nasaretilaista." Jeesus sanoi heille: "Minä se olen." Ja Juudas, joka hänet kavalsi, seiso myös heidän kanssaan.	5. He vastasivat häntä: Jesusta Natsaretilaista. Sanoi Jesus heille: minä olen! Mutta Juudas, jonka hänen petti, seiso myös heidän kanssansa.	He wastaisit: Jesusta Nazarenusta. 18:5 Sanoi Jesus heille: Minä olen. Mutta Judas/ joca hänen petti/ seiso myös heidän cansans.
18:6 Kun hän siis sanoi heille: "Minä se olen", peräytyivät he ja kaatuivat maahan.	6. Kuin siis Jesus sanoi heille: minä olen, astuivat he takaperin ja lankesivat maahan.	18:6 Cosca Jesus sanoi heille: Minä olen: Astuit he tacaperin/ ja langeisit maahan.
18:7 Niin hän taas kysyi heiltä: "Ketä te etsitte?" He sanoivat: "Jeesusta, Nasaretilaista."	7. Niin hän taas kysyi heiltä: ketä te etsitte? Mutta he sanoivat: Jesusta Natsarealaista.	18:7 Nijn hän taas kysyi heille: ketä te edzittä? He sanoit: Jesusta Nazarenusta.
18:8 Jeesus vastasi: "Minähän sanoin teille, että minä se olen. Jos te siis minua etsitte, niin antakaa näiden mennä";	8. Jesus vastasi: minä sanoin teille, että minä olen. Jos te siis minua etsitte, niin antakaat näiden mennä,	18:8 Jesus wastais: Minä sanoin teille: Minä olen: jos te sijs minua edzittä/ nijn sallicat näiden mennä:
18:9 että se sana kävisi toteen, jonka hän oli sanonut: "En minä ole kadottanut ketään niistä, jotka sinä olet minulle antanut."	9. Että se puhe täytettäisiin, jonka hän oli sanonut: en minä niistä yhtään kadottanut, jotka sinä minulle annoit.	18:9 Että se puhe täytetäisin/ cuin hän oli sanonut: en minä nijstä yhtän cadottanut/ cuins minulle annoit.
18:10 Niin Simon Pietari, jolla oli miekka, veti sen ja iski ylimmäisen papin palvelijaa ja sivalsi häneltä pois oikean korvan; ja palvelijan nimi oli Malkus.	10. Niin Simon Pietarilla oli miekka, jonka hän veti ulos, ja löi ylimmäisen papin palveliaa ja hakkasi pois hänen oikian korvansa; jonka palvelian nimi oli Malkus.	18:10 NIjn Simon Petarilla oli mieckä/ jonga hän weti ulos/ ja löi ylimmäisen Papin palwelia/ ja hackais pois hänen oikian corwans: jonga palwelian nimi oli Malchus.

18:11 Niin Jeesus sanoi Pietarille: "Pistä miekkasi tuppeen. Enkö minä joisi sitä maljaa, jonka Isä on minulle antanut?"	11. Niin Jesus sanoi Pietarille: pistä miekkas tuppeen: eikö minun pidä juoman sitä kalkkia, jonka Isä minulle antoi?	18:11 Nijn Jesus sanoi Petarille: pistä mieckas tuppen: eikö minun pidä juoman sitä Calckia cuin Isä minulle andoi?
18:12 Niin sotilasjoukko ja päällikkö ja juutalaisten palvelijat ottivat Jeesuksen kiinni ja sitoivat hänet	12. Niin joukko ja ylimmäinen päämies ja Juudalaisten palvelijat ottivat kiinni Jesuksen ja sitoivat hänen,	18:12 MUtta joucko/ ja ylimmäinen päämies/ ja Judalaisten palweliat kijnniotit Jesuxen ja sidoit hänen:
18:13 ja veivät ensin Hannaan luo, sillä hän oli Kaifaan appi, ja Kaifas oli sinä vuonna ylimmäisenä pappina.	13. Ja veivät ensin Hannaksen tykö, sillä hän oli Kaiphaan appi, joka oli sinä vuonna ylimmäinen pappi.	18:13 Ja weit ensin Hannaxen tygö/ joca oli Caiphan appi/ ja oli sinä wuotena ylimmäinen Pappi.
18:14 Ja Kaifas oli se, joka neuvottelussa oli juutalaisille sanonut: "On hyödyllistä, että yksi ihminen kuolee kansan edestä."	14. Ja Kaiphas oli se, joka Juudalaisille oli neuvon antanut, että yhtä ihmistä olis tarpeellinen kuolettaa kansan edestä.	18:14 Ja Caiphas oli se/ joca Judalaisille oli neuwo andanut/ että yhtä ihmistä olis tarpellinen cuoletta Canssan edestä.
18:15 Ja Jeesusta seurasi Simon Pietari ja eräs toinen opetuslapsi. Tämä opetuslapsi oli ylimmäisen papin tuttava ja meni Jeesuksen kanssa sisälle ylimmäisen papin kartanoon.	15. Ja Simon Pietari seurasi Jesusta, ja toinen opetuslapsi. Mutta se opetuslapsi oli ylimmäisen papin tuttava ja meni sisälle Jesuksen kanssa ylimmäisen papin saliin.	18:15 JA Simon Petari seurais Jesusta/ ja toinen Opetulapsi/ joca oli ylimmäisen Papin tuttava/ ja hän meni Jesuxen cansa ylimmäisen Papin salijn: mutta Petari jäi owen eteen.
18:16 Mutta Pietari seiso portilla ulkona. Niin se toinen opetuslapsi, joka oli ylimmäisen papin tuttava, meni ulos ja puhutteli portinvartijatarta ja toi Pietarin sisälle.	16. Mutta Pietari jäi ulos oven eteen. Niin toinen opetuslapsi, joka ylimmäisen papin tuttava oli, meni ulos ja puhui ovenvartialle, ja toi Pietarin sisälle.	18:16 Nijn se toinen Opetulapsi/ joca ylimmäisen Papin tuttava oli/ meni ja puhui owenwartialle/ ja toi Petarin sisälle.
18:17 Niin palvelijatar, joka vartioi porttia, sanoi Pietarille: "Etkö sinäkin ole tuon miehen opetuslapsia?" Hän sanoi: "En ole."	17. Niin sanoi ovenvartiapiika Pietarille: etkö sinäkin olen tämän miehen opetuslapsia? Hän sanoi: en ole.	18:17 Nijn sanoi owenwartia pijca Petarille: etkö sinä myös ole tämän miehen Opetuslapsista?

18:18 Mutta palvelijat ja käskyläiset olivat tehneet hiilivalkean, koska oli kylmä, ja seisoivat ja lämmittelivät. Ja myös Pietari seiso i heidän kanssaan lämmittelemässä.	18. Mutta palveliat, jotka hiilistä olivat tulen tehneet, sillä kylmä oli, seisoivat ja lämmittelivät. Ja Pietari seiso i myös heidän kanssansa ja lämmitteli.	18:18 Hän sanoi: en. Mutta palveliat/ jotca hijlistä olit tulen tehnet/ sillä kylmä oli/ seisoit ja lämmittelit. 18:19 Ja Petari seiso i myös heidän cansans ja lämmitteli.
18:19 Niin ylimmäinen pappi kysyi Jeesukselta hänen opetuslapsistaan ja opistaan.	19. Niin ylimmäinen pappi kysyi Jeesukselta hänen opetuslapsestansa ja opetuksestansa.	18:20 NIjn ylimmäinen Pappi kysyi Jesuxelle hänen Opetuslapsistans ja opetuxestans.
18:20 Jeesus vastasi hänelle: "Minä olen julkisesti puhunut maailmalle; minä olen aina opettanut synagoogissa ja pyhäkössä, joihin kaikki juutalaiset kokoontuvat, enkä ole salassa puhunut mitään.	20. Jesus vastasi häntä: minä olen maailman edessä julkisesti puhunut: minä olen synagogassa opettanut ja templissä, johonka Juudalaiset joka paikasta kokoon tulevat, ja en ole mitään salaisuudessa puhunut.	Jesus wastais händä: Minä olen mailman edes julkisest puhunut/ Minä olen Synagogas opettanut/ ja Templis/ johonga caicki Judalaiset coconduwat/ ja en ole mitän sala puhunut.
18:21 Miksi minulta kysyt? Kysy niiltä, jotka ovat kuulleet, mitä minä olen heille puhunut; katso, he tietävät, mitä minä olen sanonut."	21. Mitäs minulta kysyt? Kysy niiltä, jotka kuulivat, mitä minä heille puhunut olen. Katso, ne tietävät, mitä minä sanonut olen.	18:21 Mitäs minulle kysyt? kysy nijlle/ jotca cuulit mitä minä heille puhunut olen. Cadzo/ ne tietävät mitä minä sanonut olen.
18:22 Mutta kun Jeesus oli tämän sanonut, antoi eräs palvelija, joka seiso i vieressä, hänelle korvapuustin sanoen: "Niinkö sinä vastaat ylimmäiselle papille?"	22. Mutta kuin hän näitä puhui, antoi yksi niistä palvelioita, jotka läsnä seisoivat, Jeesukselle korvapuustin ja sanoi: niinkö sinä vastaat ylimmäistä pappia!	18:22 Ja cuin hän nämät puhui/ andoi yxi/ nijstä palvelioista cuin läsnä seisoit/ Jesuxelle corwapuustin/ ja sanoi: nijngö sinun pitä wastaman ylimmäistä Pappia?
18:23 Jeesus vastasi hänelle: "Jos minä pahasti puhuin, niin näytä toteen, että se on pahaa; mutta jos minä puhuin oikein, miksi minua lyöt?"	23. Jesus vastasi häntä: jos minä pahasti puhuin, niin tunnusta se pahaksi, mutta jos minä oikein puhuin, miksis minua lyöt?	18:23 Jesus wastais: jos minä pahasti puhuin/ nijn tunnusta se pahaxi/ mutta jos minä oikein puhuin/ mixis minua lyöt?
18:24 Niin Hannas lähetti hänet sidottuna ylimmäisen papin Kaifaan luo.	24. Niin Hannas lähetti hänen sidottuna ylimmäisen papin Kaiphaan tykö.	18:24 Ja Hannas lähetti hänen sidottuna ylimmäisen Papin Caiphan tygö.

18:25 Mutta Simon Pietari seiso i lämmittlemässä. Niin he sanoivat hänelle: "Etkö sinäkin ole hänen opetuslapsiaan?" Hän kielsi ja sanoi: "En ole."	25. Mutta Simon Pietari seiso i ja lämmitteli. Niin he sanoivat hänelle: etkö sinä ole myös hänen opetuslapsiansa? Hän kielsi ja sanoi: en ole.	18:25 Mutta Simon Petari seiso i ja lämmitteli. Nijn he sanoit hänelle: etkö sinä ole myös hänen Opetuslapsistans? Hän kielsi/ ja sanoi: en.
18:26 Silloin eräs ylimmäisen papin palvelijoista, sen sukulainen, jolta Pietari oli sivaltanut korvan pois, sanoi: "Enkö minä nähnyt sinua puutarhassa hänen kanssaan?"	26. Sanoi hänelle yksi ylimmäisen papin palvelioista, sen lanko, jonka korvan Pietari hakkasi pois: enkö minä sinua nähnyt yrttitarhassa hänen kanssansa?	18:26 Sanoi hänelle yxi ylimmäisen Papin pelweloist/ sen lango/ jonga Petari corwan poishackais: engö minä sinua nähnyt krydimaas hänen cansans?
18:27 Niin Pietari taas kielsi, ja samassa lauloi kukko.	27. Niin Pietari taas kielsi, ja kohta kukko lauloi.	18:27 Taas Petari kielsi: ja cohta Cuckoi lauloi.
18:28 Niin he veivät Jeesuksen Kaifaan luota palatsiin; ja oli varhainen aamu. Ja itse he eivät menneet sisälle palatsiin, etteivät saastuisi, vaan saattaisivat syödä pääsiäislammasta.	28. Niin he veivät Jeesuksen Kaiphaan tyköö raastupaan. Mutta se oli aamu, ja ei he menneet raastupaan, ettei he itsiänsä saastuttaisi, vaan söisivät pääsiäislampaan.	18:28 Nijn he weit Jesuxen Caiphan eteen Rastupaan. Mutta se oli amulla/ ja ei he mennet Rastupaan/ ettei he idzens saastutais/ waan söisit Pääsiäis lamban.
18:29 Niin Pilatus meni ulos heidän luokseen ja sanoi: "Mikä syytös ja kanne teillä on tätä miestä vastaan?"	29. Niin Pilatus meni ulos heidän tykönsä ja sanoi: mitä kannetta te tuotte tätä miestä vastaan?	18:29 Nijn Pilatus meni heidän tygöns/ ja sanoi: mitä cannetta te tuotte tätä miestä wastian?
18:30 He vastasivat ja sanoivat hänelle: "Jos tämä ei olisi pahantekijä, emme olisi antaneet häntä sinun käsiisi."	30. He vastasivat ja sanoivat hänelle: ellei hän pahantekiä olisi, emme olisi häntä sinun haltuus antaneet.	18:30 He wastaisit/ ja sanoit hänelle: ellei hän pahantekiä olis/ en me olis händä sinun haldus andanet.
18:31 Niin Pilatus sanoi heille: "Ottakaa te hänet ja tuomitkaa hänet lakinne mukaan." Juutalaiset sanoivat hänelle: "Meidän ei ole lupa ketään tappa";	31. Niin Pilatus sanoi heille: ottakaat te häntä ja tuomitkaat häntä teidän lakinne jälkeen. Juutalaiset sanoivat siis hänelle: meidän ei sovi ketään tappa;	18:31 Nijn Pilatus sanoi heille: nijn ottacat te händä/ ja duomitcat teidän Lakinne jälken. 18:32 Judalaiset sanoit hänelle: ei meidän tule ketän tappa:
18:32 että Jeesuksen sana kävisi toteen, jonka hän oli sanonut, antaen tietää, minkälaisella kuolemalla hän oli kuoleva.	32. Että jeesuksen puhe täytettäisiin, kuin hän sanoi, merkiten, millä kuolemalla hänen piti kuoleman.	että Jesuxen puhe täytetäisin/ cuin hän sanoi/ merkiten millä cuolemalla hänen piti cuoleman.

18:33 Niin Pilatus meni taas sisälle palatsiin ja kutsui Jeesuksen ja sanoi hänelle: "Oletko sinä juutalaisten kuningas?"	33. Niin Pilatus taas meni raastupaan, kutsui Jesuksen ja sanoi hänelle: oletkos sinä Juudalaisten kuningas?	18:33 Nijn Pilatus taas meni Rastupaan/ cudzui Jesuxen/ ja sanoi hänelle: oletcos Judalaisten Cuningas?
18:34 Jeesus vastasi hänelle: "Itsestäsikö sen sanot, vai ovatko muut sen sinulle minusta sanoneet?"	34. Jesus vastasi häntä: sanotko sinä sen itsestäs, eli ovatko muut sen minusta sinulle sanoneet?	18:34 Jesus wastais: sanotcos sen idzestäs/ eli owatco muut sen minusta sinulle sanonet?
18:35 Pilatus vastasi: "Olenko minä juutalainen? Oma kansasi ja ylipapit ovat antaneet sinut minun käsiini. Mitä olet tehnyt?"	35. Pilatus vastasi: olenko minä Juudalainen? Sinun kansas ja ylimmäiset papit antoivat ylösin sinun minulle: mitä tehnyt olet?	18:35 Pilatus wastais: olengo minä Judalainen? Sinun Canssas ja ylimmäiset Papit ylönnannoit sinun minulle: mitä tehnyt olet?
18:36 Jeesus vastasi: "Minun kuninkuuteni ei ole tästä maailmasta; jos minun kuninkuuteni olisi tästä maailmasta, niin minun palvelijani olisivat taistelleet, ettei minua olisi annettu juutalaisten käsiin; mutta nyt minun kuninkuuteni ei ole täältä."	36. Jesus vastasi: ei minun valtakuntani ole tästä maailmasta. Jos minun valtakuntani olisi tästä maailmasta, niin tosin minun palvelijani olisivat sotineet, etten minä olisi tullut annetuksi ylösin Juudalaisille; mutta ei minun valtakuntakuntani ole täältä.	18:36 Jesus wastais: ei minun waldacundan ole tästä mailmasta: jos minun waldacundan olisi tästä mailmasta/ nijn tosin minun palweliani sen edest sotisit/ etten minä tulis Judalaisille ylönnannetuxi/ mutta ei minun waldacundan ole täältä.
18:37 Niin Pilatus sanoi hänelle: "Sinä siis kuitenkin olet kuningas?" Jeesus vastasi: "Sinäpä sen sanot, että minä olen kuningas. Sitä varten minä olen syntynyt ja sitä varten maailmaan tullut, että minä todistaisin totuuden puolesta. Jokainen, joka on totuudesta, kuulee minun ääneni."	37. Niin Pilatus sanoi hänelle: niin sinä olet kuningas? Jesus vastasi: sinä sen sanot, että minä olen kuningas. Sitä varten olen minä syntynyt ja sitä varten maailmaan tullut, että minä totuden tunnustan. Jokainen, joka on totuudesta, se kuulee minun ääneni.	18:37 Pilatus sanoi hänelle: nijns olet Cuningas? Jesus wastais: sinä sen sanot/ että minä olen Cuningas. Sitäwarten olen minä syndynyt ja mailmaan tullut/ että minä totuuden tunnustan: jocainen sijs joca on totuudesta/ se cuule minun äneni.
18:38 Pilatus sanoi hänelle: "Mikä on totuus?" Ja sen sanottuaan hän taas meni ulos juutalaisten luo ja sanoi heille: "Minä en löydä hänessä yhtäkään syytä."	38. Pilatus sanoi hänelle: minä on totuus? Ja kuin hän sen sanonut oli, meni hän taas ulos Juudalaisten tykö ja sanoi heille: en minä löydä yhtään syytä hänessä.	18:38 Pilatus sanoi hänelle: mikä on totuus? JA cuin hän sen sanonut oli/ meni hän taas Judalaisten tygö/ ja sanoi heille: en minä löydä yhtän syytä hänen cansans.

18:39 Mutta te olette tottuneet siihen, että minä päästän teille yhden vangin irti pääsiäisenä; tahdotteko siis, että päästän teille juutalaisten kuninkaan?"	39. Mutta teillä on tapa, että minun pitää teille päästämän yhden pääsiäisenä: tahdotteko siis, että minä päästän teille Juudalaisten kuninkaan?	18:39 Mutta teillä on tapa/ että minun pitää teille päästämän yhden Pääsiäisnä/ tahdottaco siis että minä päästän teille Judalaisten Cuningan?
18:40 Niin he taas huusivat sanoen: "Älä häntä, vaan Barabbas!" Mutta Barabbas oli ryöväri.	40. Niin he huusivat taas kaikki, sanoen: ei tätä, vaan Barabbasta. Mutta Barabbas oli ryöväri.	18:40 Nijn he huusit caicki/ ja sanoit: ei/ waan Barraban. Mutta Barrabas oli ryöväri.
19 LUKU	19 LUKU	XIX. Lucu .
19:1 Silloin Pilatus otti Jeesuksen ja ruoskitti hänet.	1. Niin Pilatus otti silloin Jesuksen ja ruoskitsi hänen,	19:1 NIjn Pilatus otti Jesuxen/ ja ruoskidzi hänen.
19:2 Ja sotamiehet väänsivät kruunun orjantappuroista, panivat sen hänen päähänsä ja pukivat hänen ylleen purppuraisen vaipan	2. Ja sotamiehet väänsivät kruunun orjantappuroista, panivat sen hänen päähänsä ja puettivat hänen purpuravaatteesen,	19:2 Ja sotamiehet wäänsit Cruunun orjantappuroist/ ja panit sen hänen päähäns: ja puetit hänen purpura waatteisin/ ja sanoit: o terwe Judalaisten Cuningas.
19:3 ja tulivat hänen luoksensa ja sanoivat: "Terve, juutalaisten kuningas"; ja he antoivat hänelle korvapuusteja.	3. Ja sanoivat: terve, Juudalaisten kuningas! ja antoivat hänelle korvapuusteja.	19:3 Ja annoit hänelle corwapuusteja.
19:4 Pilatus meni taas ulos ja sanoi heille: "Katso, minä tuon hänet ulos teille, tietääksenne, etten minä löydä hänessä yhtäkään syytä."	4. Taas tuli Pilatus ulos ja sanoi heille: katsokaat, minä tuon hänen teille ulos, että te tietäisitte, etten minä löydä yhtään syytä hänessä.	19:4 Taas tuli Pilatus/ ja sanoi heille: cadzocat/ minä tuon hänen teille ulos/ että te tiedäisitte etten minä löydä yhtän syytä hänesä.
19:5 Niin Jeesus tuli ulos, orjantappurakruunu päässään ja purppurainen vaippa yllään. Ja Pilatus sanoi heille: "Katso ihmistä!"	5. Niin Jesus meni ulos, kantain orjantappuraista kruunua ja purpuraista vaatetta. Ja hän sanoi heille: katso ihmistä!	19:5 Nijn Jesus ulosmeni/ candain orjantappuraista Cruunua ja purpuraista vaatetta. Ja hän sanoi heille: cadzo/ mingä muotoinen ihminen.

19:6 Kun siis ylipapit ja palvelijat näkivät hänet, huusivat he sanoen: "Ristiinnaulitse, ristiinnaulitse!" Pilatus sanoi heille: "Ottakaa te hänet ja ristiinnaulitkaa, sillä minä en löydä hänessä mitään syytä."	6. Mutta kuin ylimmäiset papit ja palvelijat hänen näkivät, huusivat he, sanoen: ristiinnaulitse, ristiinnaulitse häntä! Pilatus sanoi heille: ottakaa te häntä ja ristiinnaulitkaa; sillä en minä löydä yhtään syytä hänessä.	19:6 Cosca ylimmäiset Papit ja palvelijat hänen näit/ huusit he/ ja sanoit: ristiinnaulidze/ ristiinnaulidze händä. Pilatus sanoi heille: ottacat te händä ja ristiinnaulitcat: sillä en minä löydä yhtän syytä hänenä.
19:7 Juutalaiset vastasivat hänelle: "Meillä on laki, ja lain mukaan hänen pitää kuoleman, koska hän on tehnyt itsensä Jumalan Pojaksi."	7. Vastasivat häntä Juutalaiset: meillä on laki, ja meidän lakimme jälkeen pitää hänen kuoleman, että hän teki itsensä Jumalan Pojaksi.	19:7 Wastaisit händä Judalaiset: meillä on Laki/ ja meidän Lakim jälken pitä hänen cuoleman/ että hän teki idzens Jumalan Pojaksi.
19:8 Kun nyt Pilatus kuuli tämän sanan, pelkäsi hän vielä enemmän	8. Kun siis Pilatus tämän puheen kuuli, pelkäsi hän vielä enemmän	19:8 Cosca Pilatus tämän puhen cuuli/ pelkäis hän vielä enämmin.
19:9 ja meni taas sisälle palatsiin ja sanoi Jeesukselle: "Mistä sinä olet?" Mutta Jeesus ei hänelle vastannut.	9. Ja meni taas raastupaan ja sanoi Jeesukselle: kusta sinä olet? Mutta ei Jesus vastannut häntä.	19:9 Ja meni taas Rastupaan/ ja sanoi Jeesukselle: kusta sinä olet? 19:10 Mutta ei Jesus vastannut händä.
19:10 Niin Pilatus sanoi hänelle: "Etkö puhu minulle? Etkö tiedä, että minulla on valta sinut päästää ja minulla on valta sinut ristiinnaulita?"	10. Niin Pilatus sanoi hänelle: etkös mitään minulle puhu? Etkös tiedä, että minulla on valta sinua ristiinnaulita ja valta sinua päästää?	Nijn Pilatus sanoi hänelle: etkös mitän minulle wasta? tiedätkös etä minulla on walda sinua ristiinnaulita/ ja minulla on walda sinua päästä?
19:11 Jeesus vastasi: "Sinulla ei olisi mitään valtaa minuun, ellei sitä olisi annettu sinulle ylhäältä. Sentähden on sen synty suurempi, joka jätti minut sinun käsiisi."	11. Jesus vastasi: ei sinulla olisi yhtään valtaa minua vastaan, jos ei se olisi sinulle annettu ylhäältä: sentähden on hänellä suurempi synty, joka minun sinulle antoi ylö.	19:11 Jesus wastais: ei sinulla olis yhtän walda minua wastan/ jos ei se olis sinulle annettu ylhäldä: sentähden on hänellä suurempi syndi/ joca minun sinulle ylöandoi.
19:12 Tämän tähden Pilatus koetti päästää hänet irti. Mutta juutalaiset huusivat sanoen: "Jos päästät hänet, et ole keisarin ystävä; jokainen, joka tekee itsensä kuninkaaksi, asettuu keisaria vastaan."	12. Ja siitä ajasta pyysi Pilatus häntä päästää. Mutta Juutalaiset huusivat, sanoen: jos sinä hänen päästät, niin et sinä ole keisarin ystävä; sillä jokainen, joka itsensä tekee kuninkaaksi, hän on keisaria vastaan.	Ja sijtä ajasta pyysi Pilatus händä päästä. 19:12 Mutta Judalaiset huusit/ ja sanoit: jos sinä hänen päästät/ nijn et sinä ole Keisarin ystäwä: sillä joca idzens teke Cuningaxi/ hän on Keisarita wastan.

19:13 Kun Pilatus kuuli nämä sanat, antoi hän viedä Jeesuksen ulos ja istui tuomarinistuimelle, paikalle, jonka nimi on Litostroton, hebreaksi Gabbata.	13. Kuin Pilatus tämän puheen kuuli, vei hän Jesuksen ulos ja istui tuomio-istuimelle, siihen paikkaan, joka kutsutaan Litostroton, mutta Hebreaksi Gabbata.	19:13 MUTta cosca Pilatus tämän puhen cuuli/ wei hän Jesuxen ulos/ ja istui duomioistuimelle/ siJohen paickan joca cudzutan Lithostrotos/ mutta Hebreaxi Gabatha.
19:14 Ja oli pääsiäisen valmistuspäivä, noin kuudes hetki. Ja hän sanoi juutalaisille: "Katso, teidän kuninkaanne!"	14. Mutta se oli pääsiäisen valmistuspäivä, lähes kuudennella hetkellä. Ja hän sanoi Juudalaisille: katso, teidän kuninkaanne.	19:14 Ja se oli Pääsiäisen walmistus päiwä/ lähes cuudennella hetkellä. Ja hän sanoi Judalaisille: cadzocat teidän Cuningastan.
19:15 Niin he huusivat: "Vie pois, vie pois, ristiinnaulitse hänet!" Pilatus sanoi heille: "Onko minun ristiinnaulittava teidän kuninkaanne?" Ylipapit vastasivat: "Ei meillä ole kuningasta, vaan keisari."	15. Mutta he huusivat: ota pois, ota pois, ristiinnaulitse häntä! Pilatus sanoi heille: pitääkö minun ristiinnaulitseman teidän kuninkaanne? Ylimmäiset papit vastasivat: ei meillä ole kuningasta, vaan keisari.	19:15 Nijn he huusit: ota pois/ ota pois/ ristinnaulidze händä. Pilatus sanoi heille: pitäkö minun ristinnaulidzeman teidän Cuningan? Ylimmäiset Papit wastaisit: ei meillä ole Cuningast/ waan Keisari.
19:16 Silloin hän luovutti hänet heille ja antoi ristiinnaulittavaksi. Ja he ottivat Jeesuksen.	16. Niin silloin hän antoi hänen heille ristiinnaulittaa. Mutta he ottivat Jeesuksen ja veivät pois.	19:16 Nijn hän andoi hänen heille ristinnaulitta. 19:17 Mutta he otit Jesuxen ja poisweit/
19:17 Ja kantaen itse omaa ristiänsä hän meni ulos niin sanotulle Pääkallonpaikalle, jota kutsutaan hebreankielellä Golgataksi.	17. Ja hän kantoi ristiänsä ja meni siihen paikkaan, joka kutsutaan Pääkallon paikaksi, mutta Hebreaksi Golgata.	Ja hän cannoi ristiäns/ ja meni sinne joca cudzutan pääcalloin paicaxi/ mutta Hebreaxi Golgatha.
19:18 Siellä he hänet ristiinnaulitsivat ja hänen kanssaan kaksi muuta, yhden kummallekin puolelle, ja Jeesuksen keskelle.	18. Siellä he ristiinnaulitsivat hänen ja kaksi muuta hänen kanssansa kahden puolen, mutta Jeesuksen keskelle.	19:18 Siellä he ristinnaulidzit hänen/ ja caxi muuta hänen cansans cahden puolen/ mutta Jesuxen keskelle.
19:19 Ja Pilatus kirjoitti myös päällekirjoituksen ja kiinnitti sen ristiin; ja se oli näin kirjoitettu: "Jeesus Nasaretilainen, juutalaisten kuningas."	19. Niin Pilatus kirjoitti myös päällekirjoituksen ja pani ristin päälle, ja oli näin kirjoitettu: JESUS NATSARENUS JUUDALAISTEN KUNINGAS.	19:19 NIjn Pilatus kirjoitti päällekirjoituxen/ ja pani ristin päälle/ ja oli näin kirjoitettu: Jesus Nazarenus Judalaisten Cuningas.

19:20 Tämän päällekirjoituksen lukivat monet juutalaiset, sillä paikka, jossa Jeesus ristiinnaulittiin, oli lähellä kaupunkia; ja se oli kirjoitettu hebreaksi, latinaksi ja kreikaksi.	20. Tämän päällekirjoituksen luki monta Juudalaisista; sillä se paikka oli läsnä kaupunkia, jossa Jesus ristiinnaulittiin. Ja oli kirjoitettu Hebreaksi, Grekaksi ja Latinaksi.	19:20 Tämän päällekirjoituksen luki monda Judalaisista: sillä se paikka oli läsnä Caupungita/ josa Christus ristiinnaulittin. 19:21 Ja oli kirjoitettu Hebreaksi/ Grecaksi ja Latinaksi.
19:21 Niin juutalaisten ylipapit sanoivat Pilatukselle: "Älä kirjoita: 'Juutalaisten kuningas', vaan että hän on sanonut: 'Minä olen juutalaisten kuningas.'"	21. Niin sanoivat Juudalaisten ylimmäiset papit Pilatukselle: älä kirjoita: Juudalaisten kuningas; vaan että hän on sanonut: minä olen Juudalaisten kuningas.	Nijn sanoit Judalaisten ylimmäiset Papit Pilatuxelle: älä kirjoita/ Judalaisten Cuningas/ waan että hän on sanonut: minä olen Judalaisten Cuningas.
19:22 Pilatus vastasi: "Minkä minä kirjoitin, sen minä kirjoitin."	22. Pilatus vastasi: mitä minä kirjoitin, sen minä kirjoitin.	19:22 Pilatus wastais: mitä minä kirjoitin/ sen minä kirjoitin.
19:23 Kun sotamiehet olivat ristiinnaulinneet Jeesuksen, ottivat he hänen vaatteensa ja jakoivat ne neljään osaan, kullekin sotamiehelle osansa, sekä ihokkaan. Mutta ihokas oli saumaton, kauttaaltaan ylhäältä asti kudottu.	23. Kuin siis sotamiehet olivat Jesuksen ristiinnaulinneet, ottivat he hänen vaatteensa (ja tekivät neljä osaa, kullekin sotamiehelle osan), ja hameen; mutta hame ei ollut ommeltu, vaan kokonansa ylhäältä (alaspäin) kudottu.	19:23 MUtta cosca sotamiehet olit Jesuxen ristiinnaulinnet/ otit he hänen waattens/ ja teit neljä osa/ cullengin sotamiehelle osan/ siJohen myös hamen/ joca oli umbinainen caicki cudottu/ ylhäldä haman alas.
19:24 Sentähden he sanoivat toisillensa: "Älkäämme leikatko sitä rikki, vaan heittäkäämme siitä arpaa, kenen se on oleva"; että tämä kirjoitus kävisi toteen: "He jakoivat keskenänsä minun vaatteeni ja heittivät minun puvustani arpaa." Ja sotamiehet tekivät niin.	24. Niin he sanoivat keskenänsä: älkäämme tätä rikkoko, vaan heittäkäämme tästä arpaa, kenenkä se pitää oleman: että Raamattu täytettäisiin, joka sanoo: he ovat minun vaatteeni itsellensä jakaneet ja ovat heittäneet minun hameestani arpaa. Ja sotamiehet tosin näin tekivät.	19:24 Ja he sanoit keskenäns: älkäm tätä rickoco/ waan heittäkäm arpa kenengä se pitä oleman/ että Ramattu täytetäisin/ joca sano: he owat minun waatteni idzellens jacanet/ ja owat arpa heittänet minun hameni päälle. Ja sotamiehet tosin näin teit.
19:25 Mutta Jeesuksen ristin ääressä seisivat hänen äitinsä ja hänen äitinsä sisar ja Maria, Kloopaan vaimo, ja Maria Magdaleena.	25. Mutta Jeesuksen ristin tykönä seiso hänen äitinsä ja hänen äitinsä sisar Maria, Kleopaan emäntä, ja Maria Magdalena.	19:25 MUtta Jesuxen ristin tykönä seiso hänen Äitins/ ja hänen Äitins sisar Maria/ Cleophan emändä/ ja Maria Magdalena.

19:26 Kun Jeesus näki äitinsä ja sen opetuslapsen, jota hän rakasti, seisovan siinä vieressä, sanoi hän äidillensä: "Vaimo, katso, poikasi!"	26. Kuin siis Jesus näki äidin ja opetuslapsen siinä seisovan, jota hän rakasti, sanoi hän äidillensä: vaimo, katso sinun poikaas.	19:26 Cosca sijs Jesus Äitins näki/ ja Opetuslapsens/ jota hän racasti/ sanoi hän Äitillens: Waimo/ cadzo poicas.
19:27 Sitten hän sanoi opetuslapselle: "Katso, äitisi!" Ja siitä hetkestä opetuslapsi otti hänet kotiinsa.	27. Sitte sanoi hän opetuslapselle: katso sinun äitiäs. Ja siitä hetkestä otti opetuslapsi hänen tykönsä.	19:27 Sijtte sanoi hän Opetuslapselle: cadzo sinun Äitiäs. Ja sijtä hetkest otti Opetuslapsi hänen tygöns.
19:28 Sen jälkeen, kun Jeesus tiesi, että kaikki jo oli täytetty, sanoi hän, että kirjoitus kävisi toteen: "Minun on jano."	28. Sitte, kuin Jesus tiesi jo kaikki täytetyksi, ja että Raamattu täytettäisiin, sanoi hän: minä janoon.	19:28 Ja cuin Jesus tiesi jo caicki täytetyxi: ja että Ramattu täytetäisin/ sanoi hän: Minä janon.
19:29 Siinä oli astia, hapanviiniä täynnä; niin he täyttivät sillä hapanviinillä sienen ja panivat sen isoppikorren päähän ja ojensivat sen hänen suunsa eteen.	29. Oli siis yksi astia pantu etikkaa täyteen, ja he täyttivät sienen etikalla ja panivat sen ympärille isoppia, ja panivat sen hänen suunsa eteen.	Oli sijs yxi astia pandu etickata täyten. 19:29 Ja he täytit sienen eticalla/ ja panit sen ymbärille Isoppia/ ja pidit sitä hänen suuns edes.
19:30 Kun nyt Jeesus oli ottanut hapanviinin, sanoi hän: "Se on täytetty", ja kallisti päänsä ja antoi henkensä.	30. Kuin siis Jesus oli etikkaa ottanut, sanoi hän: se on täytetty! ja kallisti päänsä ja antoi henkensä.	19:30 Cosca Jesus oli etickata juonut/ sanoi hän: se on täytetty: callisti pääns ja andoi hengens.
19:31 Koska silloin oli valmistuspäivä, niin - etteivät ruumiit jäisi ristille sapatiksi, sillä se sapatinpäivä oli suuri - juutalaiset pyysivät Pilatukselta, että ristiinnaulittujen sääriluut rikottaisiin ja ruumiit otettaisiin alas.	31. Mutta että valmistuspäivä oli, ja ei ruumiit pitänyt ristissä oleman sabbatina, (sillä se sabbatin päivä oli suuri,) rukoilivat siis Juudalaiset Pilatusta, että heidän sääriluunsa piti rikottaman ja he otettaman alas.	19:31 MUtta että walmistus päiwä oli/ ja ei ruumiit pitänyt ristisä oleman Sabbathina/ sillä se Sabbathin päiwä oli suuri: rucoilit Judalaiset Pilatusta/ että heidän reitens piti ricottaman/ ja poisotettaman.
19:32 Niin sotamiehet tulivat ja rikkoivat sääriluut ensin toiselta ja sitten toiselta hänen kanssaan ristiinnaulitulta.	32. Niin sotamiehet tulivat ja rikkoivat ensimmäisen luut ja toisen, joka hänen kanssansa oli ristiinnaulittu;	19:32 Nijn sotamiehet tulit ja ricoit ensimmäisen luut/ ja toisen/ jotca hänen cansans olit ristinnaulitut.

19:33 Mutta kun he tulivat Jeesuksen luo ja näkivät hänet jo kuolleeksi, eivät he rikkoneet hänen luitaan,	33. Mutta kuin he tulivat Jesuksen tykö ja näkivät hänen jo kuolleeksi, niin ei he rikkoneet hänen luitansa;	19:33 Mutta cosca he tulit Jesuxen tygö/ ja näit hänen cuollexi/ nijn ei he rickonet hänen luitans:
19:34 vaan yksi sotamiehistä puhkaisi keihäällä hänen kylkensä, ja heti vuoti siitä verta ja vettä.	34. VaaN yksi sotamiehistä avasi hänen kylkensä keihäällä, josta kohta vuoti veri ja vesi.	19:34 Waan yxi sotamiehist awais hänen kylkens keihällä/ josta vuoti Weri ja Wesi.
19:35 Ja joka sen näki, on sen todistanut, ja hänen todistuksensa on tosi, ja hän tietää totta puhuvansa, että tekin uskoisitte.	35. Ja joka tämän näki, hän on sen todistanut ja hänen todistuksensa on tosi, ja hän tietää totta sanovansa, että te myös uskoisitte.	19:35 Ja joca tämän näki/ hän on sen todistanut/ ja hänen todistuxens on tosi/ ja hän tietä hänens totta sanowan/ että te myös uscoisitta.
19:36 Sillä tämä tapahtui, että kirjoitus kävisi toteen: "Älköön häneltä luuta rikottako."	36. Sillä nämät ovat tapahtuneet, että Raamattu täytettäisiin: ei teidän pidä luuta rikkoman hänessä.	19:36 Sillä nämät owat tapahtunet että Ramattu täytetäisin: ei teidän pidä luuta rickoman hänes:
19:37 Ja vielä sanoo toinen kirjoitus: "He luovat katseensa häneen, jonka he ovat lävistäneet."	37. Ja taas toinen kirjoitus sanoo: he saavat nähdä, ketä he ovat pistäneet.	19:37 Ja taas toinen Kirjoitus sano: he saawat nähdä/ cuhunga he owat pistänet.
19:38 Mutta sen jälkeen Joosef, arimatialainen, joka oli Jeesuksen opetuslapsi, vaikka salaa, juutalaisten pelosta, pyysi Pilatukselta saada ottaa Jeesuksen ruumiin; ja Pilatus myöntyi siihen. Niin hän tuli ja otti Jeesuksen ruumiin.	38. Mutta sen jälkeen rukoili Pilatusta Joseph Arimatiasta, (joka oli Jesuksen opetuslapsi, vaan salaa Juudalaisten pelvon tähden), että hän olis saanut ottaa Jesuksen ruumiin; ja Pilatus salli sen. Niin hän tuli ja otti Jesuksen ruumiin.	19:38 JA Joseph Arimathiast/ joca oli Jesuxen Opetuslapsi sala Judasten pelgon tähden/ rucoli Pilatusta/ että hän olis saanut otta Jesuxen ruumin: 19:39 Ja Pilatus sallei.
19:39 Tuli myös Nikodeemus, joka ensi kerran oli yöllä tullut Jeesuksen tykö, ja toi mirhan ja aloen seosta noin sata naulaa.	39. Niin tuli myös Nikodemus, (joka oli ensin yöllä Jesuksen tykö tullut,) ja toi mirhamia ja aloeta sekoitettua, lähes sata naulaa,	Nijn tuli myös Nicodemus/ joca ennengin oli yöllä Jesuxen tygö tullut/ ja toi Mirrhamit ja Aloeta/ secoitettua/ lähes sata naula.
19:40 Niin he ottivat Jeesuksen ruumiin ja käärivät sen hyvänhajuisten yrttien kanssa kääriinliinoin, niinkuin juutalaisilla on tapana haudata.	40. Niin he ottivat Jesuksen ruumiin ja käärivät sen liinaiseen, hyvän-hajullisten yrttein kanssa, niinkuin Juudalaisten tapa on haudata.	19:40 Nijn he otit Jesuxen ruumin/ ja kääreit sen lijnawaatteisin/ hywin hajullisilla yrteillä nijncuin Judalaisten tapa oli haudata.

19:41 Ja sillä paikalla, missä hänet ristiinnaulittiin, oli puutarha, ja puutarhassa uusi hauta, johon ei vielä oltu ketään pantu.	41. Mutta siinä paikassa, jossa hän ristiinnaulittiin, oli yrttitarha, ja yrttitarhassa uusi hauta, johonka ei vielä kenkään ollut pantu:	19:41 Mutta siinä cuin hän ristiinnaulittiin/ oli krydimaa/ ja krydimaas oli vsi hauta/ johonga ei vielä kengän ollut pandu.
19:42 Siihen he nyt panivat Jeesuksen, koska oli juutalaisten valmistuspäivä ja se hauta oli lähellä.	42. Siihen he panivat Jeesuksen Juudalaisten valmistuspäivän tähden, että se hauta oli läsnä.	19:42 SiJohen he panit Jeesuksen Judalaisten valmistuspäivän tähden/ että se hauta oli läsnä.
20 LUKU	20 LUKU	XX. Lucu .
20:1 Mutta viikon ensimmäisenä päivänä Maria Magdaleena meni varhain, kun vielä oli pimeä, haudalle ja näki kiven otetuksi pois haudan suulta.	1. Mutta ensimmäisenä päivänä viikossa tuli Maria Magdalena varhain, kuin vielä pimeä oli, haudalle ja näki kiven otetuksi pois haudalta.	20:1 MUtتا ensimmäisnä päivänä wijcos/ tuli Maria Magdalena warahin/ vielä pimeis haudalle/ ja näki kiwen poisotetuxi haudalda.
20:2 Niin hän riensi pois ja tuli Simon Pietarin luo ja sen toisen opetuslapsen luo, joka oli Jeesukselle rakas, ja sanoi heille: "Ovat ottaneet Herran pois haudasta, emmekä tiedä, mihin ovat hänet panneet."	2. Niin hän juoksi ja tuli Simon Pietarin tykö ja sen opetuslapsen tykö, jota Jesus rakasti, ja sanoi heille: he ovat Herran ottaneet pois haudasta, ja emme tiedä, kuhunka he hänen panivat.	20:2 Nijn hän juoxi Simon Petarin/ ja sen Opetuslapsen tygö/ jota Jesus racasti/ ja sanoi heille: he owat Herran poisottanet haudasta/ ja en me tiedä cuhunga he hänen panit.
20:3 Niin Pietari ja se toinen opetuslapsi lähtivät ja menivät haudalle.	3. Niin Pietari meni ulos ja toinen opetuslapsi, ja tulivat haudalle.	20:3 NIjn Petari ja se toinen Opetuslapsi menit haudalle.
20:4 Ja he juoksivat molemmat yhdessä; mutta se toinen opetuslapsi juoksi edellä, nopeammin kuin Pietari, ja saapui ensin haudalle.	4. Mutta he juoksivat kahden ynnä, ja toinen opetuslapsi juoksi edellä nopeammin kuin Pietari, ja tuli ensin haudalle.	20:4 Mutta ne caxi juoxit ynnä/ ja se toinen Opetuslapsi juoxi nopemmin cuin Petari/ ja tuli edellä haudalle.
20:5 Ja kun hän kurkisti sisään, näki hän käärinliinat siellä; kuitenkin hän ei mennyt sisälle.	5. Ja kuin hän itsensä kumarsi, näki hän liinaiset pantuna, mutta ei hän kuitenkaan mennyt sisälle.	20:5 Ja cuin hän siJohen curkisti/ näki hän siellä kääriilijnat/ mutta ei hän cuitengan mennyt sisälle.
20:6 Niin Simon Pietarikin tuli hänen perässään ja meni sisälle hautaan ja näki käärinliinat siellä	6. Niin Simon Pietari tuli seuraten häntä, ja meni hautaan, ja näki kääriilinat pantuna.	20:6 Nijn Simon Petari tuli hänen jäljesäns/ ja meni hautaan/ ja näki kääriilijnat panduna:

20:7 ja hikiliinan, joka oli ollut hänen päässään, ei pantuna yhteen kääriinliinon kanssa, vaan toiseen paikkaan erikseen kokoonkääritynä.	7. Ja hikiliinan, joka hänen päänsä päällä oli ollut, ei kääriinliinan kanssa, vaan erinänsä käärittynä yhteen paikkaan.	20:7 Ja sen hikilijnan/ joca hänen pääns päällä oli ollut/ ei käärilijnan cansa/ waan erinäns käärittynä yhten paickan.
20:8 Silloin toinenkin opetuslapsi, joka ensimmäisenä oli tullut haudalle, meni sisään ja näki ja uskoi.	8. Niin meni myös toinen opetuslapsi sisälle, joka ensin haudalle tullut oli, ja näki sen ja uskoi.	20:8 Nijn meni myös toinen Opetuslapsi sisälle/ joca edellä haudalle tullut oli/ ja näki sen ja uskoi:
20:9 Sillä he eivät vielä ymmärtäneet Raamattua, että hän oli kuolleista nouseva.	9. Sillä ei he vielä Raamattua ymmärtäneet, että hän oli nouseva kuolleista.	20:9 Sillä ei he vielä Ramattua ymmärtänet/ että hän oli ylösnousewa cuolleista.
20:10 Niin opetuslapset menivät takaisin kotiinsa.	10. Niin ne opetuslapset menivät taas yhteen.	20:10 Nijn ne Opetuslapset menit taas cocon.
20:11 Mutta Maria seiso haudan edessä ulkopuolella ja itki. Kun hän näin itki, kurkisti hän hautaan	11. Mutta Maria seisoi ulkona haudan edessä ja itki. Ja kuin hän niin itki, kumarsi hän itsensä hautaan.	20:11 MUtta Maria seisoi ulcona haudan edes/ ja itki. Ja cosca hän njn itki/ curkisti hän hautaan:
20:12 ja näki kaksi enkeliä valkeissa vaatteissa istuvan, toisen pääpuolella ja toisen jalkapuolella, siinä, missä Jeesuksen ruumis oli maannut.	12. Ja näki kaksi enkeliä valkeissa vaatteissa istuvan, yhden pään puolella ja toisen jalkain puolella, siinä missä Jeesuksen ruumis pantu oli.	20:12 Ja näki caxi Engelitä walkeisa waatteisa istuwan/ yxi pään ja toinen jalcain puoles/ johon he Jesuxen ruumin pannet olit.
20:13 Nämä sanoivat hänelle: "Vaimo, mitä itket?" Hän sanoi heille: "Ovat ottaneet pois minun Herrani, enkä tiedä, mihin ovat hänet panneet."	13. Ne sanoivat hänelle: vaimo, mitä itket? Hän sanoi heille: he ovat minun Herrani ottaneet pois, ja en tiedä, kuhunka he hänen ovat panneet.	20:13 Ne sanoit hänelle: waimo/ mitä itket? Hän sanoi: he owat minun Herrani poisottanet/ engä tiedä cuhunga he hänen owat pannet.
20:14 Tämän sanottuaan hän kääntyi taaksepäin ja näki Jeesuksen siinä seisovan, eikä tiennyt, että se oli Jeesus.	14. Ja kuin hän nämät sanonut oli, käänsi hän itsensä taapäin, ja näki Jeesuksen seisovan, eikä tietänyt, että se oli Jesus.	20:14 COsca hän nämät sanonut oli/ käänsi hän idzens/ ja näki Jesuxen seisowan/ eikä tiennyt että se oli Jesus.

<p>20:15 Jeesus sanoi hänelle: "Vaimo, mitä itket? Ketä etsit?" Tämä luuli häntä puutarhuriksi ja sanoi hänelle: "Herra, jos sinä olet kantanut hänet pois, sano minulle, mihin olet hänet pannut, niin minä otan hänet."</p>	<p>15. Sanoi Jesus hänelle: vaimo, mitä itket? ketäs etsit? Mutta hän luuli sen yrttitarhan haltiaksi, ja sanoi hänelle: Herra, jos sinä hänen kannoit pois, niin sano minulle, kuhunkas hänen panit, ja minä tahdon hänen ottaa.</p>	<p>20:15 Sanoi Jesus hänelle: Waimo/ mitä itket? ketäs edzit? mutta hän luuli sen krydimaan haldiaksi/ ja sanoi hänelle: Herra/ jos sinä hänen poiscannoit/ nijn sano minulle cuhungas hänen panit/ ja minä menen hänen ottaman.</p>
<p>20:16 Jeesus sanoi hänelle: "Maria!" Tämä kääntyi ja sanoi hänelle hebreankielellä: "Rabbuuni!" se on: opettaja.</p>	<p>16. Jesus sanoi hänelle: Maria! niin hän käänsi itsensä ja sanoi hänelle: Rabboni, se on: Mestari.</p>	<p>20:16 Jesus sanoi hänelle: Maria: nijn hän käänsi/ ja sanoi hänelle: Rabboni/ se on/ Mestari.</p>
<p>20:17 Jeesus sanoi hänelle: "Älä minuun koske, sillä en minä ole vielä mennyt ylös Isäni tykö; mutta mene minun veljieni tykö ja sano heille, että minä menen ylös, minun Isäni tykö ja teidän Isänne tykö, ja minun Jumalani tykö ja teidän Jumalanne tykö."</p>	<p>17. Jesus sanoi hänelle: älä minuun rupee; sillä en minä ole vielä mennyt ylös minun Isäni tykö, vaan mene minun veljeini tykö ja sano heille: minä menen ylös minun Isäni tykö ja teidän Isänne tykö, ja minun Jumalani tykö ja teidän Jumalanne tykö.</p>	<p>20:17 Jesus sanoi hänelle: älä minuun rupe: sillä en minä ole vielä mennyt minun Isäni tygö. Waan mene minun weljeini tygö/ ja sano heille: Minä menen ylös minun Isäni tygö/ ja teidän Isänne tygö/ ja minun Jumalani tygö/ ja teidän Jumalanne tygö.</p>
<p>20:18 Maria Magdaleena meni ja ilmoitti opetuslapsille, että hän oli nähnyt Herran ja että Herra oli hänelle näin sanonut.</p>	<p>18. Maria Magdalena tuli ja ilmoitti opetuslapsille, että hän oli nähnyt Herran, ja että hän näitä hänelle sanoi.</p>	<p>20:18 Nijn Maria Magdalena meni ja ilmoitti Opetuslapsille/ sanoden: minä olen Herran nähnyt/ ja näitä hän minulle puhui.</p>
<p>20:19 Samana päivänä, viikon ensimmäisenä, myöhään illalla, kun opetuslapset olivat koolla lukittujen ovien takana, juutalaisten pelosta, tuli Jeesus ja seiso heidän keskellään ja sanoi heille: "Rauha teille!"</p>	<p>19. Kuin siis sen sabbatin päivän ehtoo oli, ja ovet olivat suljetut, jossa opetuslapset kokoontuneet olivat Juudalaisten pelvon tähden, tuli Jesus ja seiso heidän keskellensä ja sanoi heille: rauha olkoon teille!</p>	<p>20:19 MUtta sen Sabbathin ehtona/ cosca owet olit jo suljetut/ josa Opetuslapset cogos olit Judalaisten pelgon tähden/ tuli Jesus/ ja seiso heidän keskellensä/ ja sanoi: Rauha olcon teille.</p>
<p>20:20 Ja sen sanottuaan hän näytti heille kätensä ja kylkensä. Niin opetuslapset iloitsivat nähdessään Herran.</p>	<p>20. Ja kuin hän sen sanonut oli, osoitti hän heille kätensä ja kylkensä. Niin opetuslapset ihastuivat, että he näkivät Herran.</p>	<p>20:20 Ja cuin hän sen sanonut oli/ osotti hän heille kätens ja kylkens: nijn Opetuslapset ihastuit/ että he näit Herran.</p>

20:21 Niin Jeesus sanoi heille jälleen: "Rauha teille! Niinkuin Isä on lähettänyt minut, niin lähetän minäkin teidät."	21. Ja Jesus taas sanoi heille: rauha olkoon teille! niinkuin Isä minun lähetti, niin minä myös lähetän teidät.	20:21 Ja Jesus taas sanoi: Rauha olcon teille: nijncuin Isä minun lähetti/ nijn minä myös lähetän teidän.
20:22 Ja tämän sanottuaan hän puhalsi heidän päällensä ja sanoi heille: "Ottakaa Pyhä Henki.	22. Ja kuin hän nämät sanonut oli, puhalsi hän heidän päällensä ja sanoi heille: ottakaat Pyhä Henki:	20:22 Ja cuin hän nämät sanonut oli/ puhalsi hän heidän päällens/ ja sanoi heille: 20:23 Ottacat Pyhä Hengi/
20:23 Joiden synnit te anteeksi annatte, niille ne ovat anteeksi annetut; joiden synnit te pidätätte, niille ne ovat pidätetyt."	23. Joille te synnit anteeksi annatte, niille ne anteeksi annetaan, ja joille te ne pidätte, niille ne ovat pidetyt.	Joille te synnit andexi annatte/ nijlle ne andexi annetan: ja joille te ne pidätte/ nijlle ne owat pidetyt.
20:24 Mutta Tuomas, jota sanottiin Didymukseksi, yksi niistä kahdestatoista, ei ollut heidän kanssansa, kun Jeesus tuli.	24. Mutta Toomas, yksi kahdestatoistakymmenestä, joka kaksoiseksi kutsutaan, ei ollut heidän kanssansa, kuin Jesus tuli.	20:24 Mutta Thomas yxi cahdestatoistakymmenest/ joca caxoisexi cudzutan/ ei ollut heidän cansans cosca Jesus tuli.
20:25 Niin muut opetuslapset sanoivat hänelle: "Me näimme Herran." Mutta hän sanoi heille: "Ellen näe hänen käsissään naulojen jälkiä ja pistä sormeani naulojen sijoihin ja pistä kättäni hänen kylkeensä, en minä usko."	25. Niin muut opetuslapset sanoivat hänelle: me näimme Herran. Mutta hän sanoi heille: ellen minä näe hänen käsissensä naulan reikää, ja pistä sormeani naulain siaan, ja pistä kättäni hänen kylkeensä, en minä usko.	20:25 Nijn muut Opetuslapset sanoit hänelle: me näimme Herran. Mutta hän sanoi heille: ellen minä näe hänen käsisäns naulain reike/ ja pistä sormeani naulain siaan/ ja pane kättäni hänen kylkeens/ en minä usco.
20:26 Ja kahdeksan päivän perästä hänen opetuslapsensa taas olivat huoneessa, ja Tuomas oli heidän kanssansa. Niin Jeesus tuli, ovien ollessa lukittuina, ja seisoi heidän keskellään ja sanoi: "Rauha teille!"	26. Ja kahdeksan päivän perästä olivat opetuslapset taas sisällä, ja Toomas heidän kanssansa. Niin Jesus tuli, kuin ovet suljetut olivat, ja seisoi heidän keskellänsä, ja sanoi: rauha olkoon teille!	20:26 JA cahdexan päiwän perästä/ olit Opetuslapset taas siellä/ ja Thomas heidän cansans. Nijn Jesus tuli/ cuin owet suljetut olit/ ja seisoi heidän keskelläns/ ja sanoi: Rauha olcon teille.
20:27 Sitten hän sanoi Tuomaalle: "Ojenna sormesi tänne ja katso minun käsiäni, ja ojenna kätesi ja pistä se minun kylkeeni, äläkä ole epäuskoinen, vaan uskoinen."	27. Sitte sanoi hän Toomaalle: pistä sormes tänne, ja katso minun käsiäni, ja ojenna tänne kätes, ja pistä minun kylkeeni, ja älä ole epäuskoinen, vaan uskoinen.	20:27 Sijtte sanoi hän Thomaxelle: pistä sormes tänne/ ja cadzo minun käsiäni: ja ojenna tänne kätes/ ja pistä minun kylkeeni/ ja älä ole epäuscoinen/ waan uscowainen.
20:28 Tuomas vastasi ja sanoi hänelle: "Minun Herrani ja minun Jumalani!"	28. Toomas vastasi ja sanoi hänelle: minun Herrani ja minun Jumalani!	20:28 Thomas wastais/ ja sanoi hänelle: minun Herran ja minun Jumalan.

20:29 Jeesus sanoi hänelle: "Sentähden, että minut näit, sinä uskot. Autuaat ne, jotka eivät näe ja kuitenkin uskovat!"	29. Jesus sanoi hänelle: ettäs näit minun, Toomas, niin sinä uskoit: autuaat ovat ne, jotka ei näe, ja kuitenkin uskovat.	20:29 Jesus sanoi hänelle: ettäs näit minun Thomas/ niijn sinä uscoit: autuat owat ne jotca ei näe/ ja cuitengin uscowat.
20:30 Paljon muitakin tunnustekoja, joita ei ole kirjoitettu tähän kirjaan, Jeesus teki opetuslastensa nähden;	30. Niin teki myös Jesus monta muuta merkkiä opetuslastensa nähden, jotka ei tässä kirjassa ole kirjoitetut.	20:30 Teki myös Jesus monda muuta merkkiä Opetuslastens nähden/ jotca ei täsä Kirjas ole kirjoitetut.
20:31 mutta nämä ovat kirjoitetut, että te uskoisitte, että Jeesus on Kristus, Jumalan Poika, ja että teillä uskon kautta olisi elämä hänen nimessänsä.	31. Mutta nämät ovat kirjoitetut, että te uskoisitte, että Jesus on Kristus, Jumalan Poika, ja että te saisitte elämän uskon kautta hänen nimeensä.	20:31 Mutta nämät owat kirjoitetut/ että te uscoisitta/ että Jesus on Christus Jumalan Poica: ja että te saatte elämän/ uscon cautta/ hänen Nimeens.
21 LUKU	21 LUKU	XXI. Lucu .
21:1 Sen jälkeen Jeesus taas ilmestyi opetuslapsilleen Tiberiaan järven rannalla; ja hän ilmestyi näin:	1. Sitte ilmoitti Jesus taas itsensä opetuslapsille Tiberiaan meren tykönä, ja hän ilmoitti itsensä näin:	21:1 Sijtte ilmoitti Jesus taas idzens Tyberian meren tykönä/ ja hän ilmoitti idzens näin:
21:2 Simon Pietari ja Tuomas, jota sanottiin Didymukseksi, ja Natanael, joka oli Galilean Kaanasta, ja Sebedeuksen pojat sekä kaksi muuta hänen opetuslapsistaan olivat yhdessä.	2. Simon Pietari ja Toomas, joka kaksoiseksi kutsutaan, olivat ynnä ja Natanael, joka oli Galilean Kaanasta, ja Zebedeuksen pojat ja kaksi muuta hänen opetuslapsistansa.	21:2 Simon Petari ja Thomas/ joca caxoisexi cudzutan olit ynnä/ ja Nathanael/ joca oli Galilean Canast/ ja Zebedeuxen pojat/ ja cazi muuta hänen Opetuslapsistans.
21:3 Simon Pietari sanoi heille: "Minä menen kalaan." He sanoivat hänelle: "Me lähdemme myös sinun kanssasi." Niin he lähtivät ja astuivat venheeseen; mutta eivät sinä yönä saaneet mitään.	3. Sanoi Simon Pietari heille: minä menen kalaan: ne sanoivat hänelle: me menemme myös kanssas. Niin he menivät ja astuivat kohta venheesen, ja ei he sinä yönä mitään saaneet.	21:3 Sanoi Simon Petari heille: minä menen calaan: ne sanoit hänelle: me menemmä cansas. Niijn he menit ja astuit cohta wenhesen/ ja ei he sinä yönä mitän saanet.
21:4 Ja kun jo oli aamu, seisoi Jeesus rannalla. Opetuslapset eivät kuitenkaan tienneet, että se oli Jeesus.	4. Mutta kuin jo aamu oli, niin Jesus seisoi rannalle; mutta ei opetuslapset tietäneet, että se oli Jesus.	21:4 MUtta cosca jo amu oli/ niijn Jesus seisoi rannalla: mutta ei Opetuslapset tiennet että se oli Jesus.

21:5 Niin Jeesus sanoi heille: "Lapset, onko teillä mitään syötävää?" He vastasivat hänelle: "Ei ole."	5. Niin sanoi Jesus heille: lapset, onko teillä mitään syötävää? He vastasivat häntä: ei.	21:5 Sanoi Jesus heille: lapset/ ongo teillä mitän syötäväätä? he wastaisit händä: Ei.
21:6 Hän sanoi heille: "Heittäkää verkko oikealle puolelle venhettä, niin saatte." He heittivät verkon, mutta eivät jaksaneet vetää sitä ylös kalojen paljouden tähden.	6. Hän sanoi heille: laskekaat verkko oikialle puolelle venhettä, niin te löydätte. Niin he laskivat, ja tuli niin paljon kaloja, ettei he voineet vetää.	21:6 Hän sanoi heille: laskecat werckonne oikialle puolelle wenehtä/ nijn te löydätte. Nijn he laskit/ ja tuli nijn paljon caloja/ ettei he woinet wetä.
21:7 Silloin se opetuslapsi, jota Jeesus rakasti, sanoi Pietarille: "Se on Herra." Kun Simon Pietari kuuli, että se oli Herra, vyötti hän vaippansa ympärilleen, sillä hän oli ilman vaatteita, ja heittäytyi järveen.	7. Niin sanoi se opetuslapsi, jota Jesus rakasti, Pietarille: Herra se on. Kuin Simon Pietari sen kuuli, että se oli Herra, vyötti hän hameen ympärillensä, (sillä hän oli alasti,) ja heitti itsensä mereen.	21:7 Nijn sanoi se Opetuslapsi/ jota Jesus racasti/ Petarille: Herra se on. Cosca Simon Petari sen cuuli/ että se oli Herra/ wyötti hän hamen ymbärillens/ sillä hän oli alasti/ ja heitti idzens mereen.
21:8 Mutta muut opetuslapset tulivat venheellä ja vetivät perässään verkkoa kaloineen, sillä he eivät olleet maasta kauempana kuin noin kahdensadan kyynärän päässä.	8. Mutta muut opetuslapset tulivat venheellä, (sillä ei he olleet kaukana maalta, vaan lähes kaksisataa kyynärää,) ja vetivät verkon kaloinensa.	21:8 Mutta muut Opetuslapset tulit wenhellä: sillä ei he ollet caucana maalda/ waan lähes caxi sata kynärätä/ ja wedit werckoja caloinens.
21:9 Kun he astuivat maalle, näkivät he siellä hiilloksen ja kalan pantuna sen päälle, sekä leipää.	9. Kuin he siis olivat maalle tulleet, näkivät he hiilet ja kalan, niiden päällä pantuna, ja leivän.	21:9 Cosca he olit maalle tullet/ näit he hijlet/ ja calat nijden päällä/ ja leiwän.
21:10 Jeesus sanoi heille: "Tuokaa tänne niitä kaloja, joita nyt saitte."	10. Jesus sanoi heille: tuokaat tänne niistä kaloista, jotka te nyt saitte.	21:10 Jesus sanoi heille: tuocat tänne nijstä caloista cuin te nyt saitte:
21:11 Niin Simon Pietari astui venheeseen ja veti maalle verkon, täynnä suuria kaloja, sata ja viisikymmentä kolme. Ja vaikka niitä oli niin paljon, ei verkko revennyt.	11. Simon Pietari meni ja veti verkon maalle, täynnä suuria kaloja, sata ja kolmekuudettakymmentä. Ja vaikka niitä niin monta oli, ei kuitenkaan verkko revennyt.	21:11 Simon Petari meni ja weti wercot maalle/ täynäns suuria caloja/ sata ja colme cuudettakymmendä. Ja waicka nijtä nijn monda oli/ ei cuitengan wercko rewennyt.

21:12 Jeesus sanoi heille: "Tulkaa einehtimään." Mutta ei kukaan opetuslapsista uskaltanut kysyä häneltä: "Kuka sinä olet?", koska he tiesivät, että se oli Herra.	12. Jesus sanoi heille: tulkaat rualle; mutta ei yksikään opetuslapsista uskaltanut häntä kysyä: kukas olet? sillä he tiesivät sen olevan Herran.	21:12 Jesus sanoi heille: tulcat rualle: mutta ei yxikän Opetuslapsista uscaldanut händä kysyä: cucas olet? sillä he tiesit sen olevan Herran.
21:13 Niin Jeesus meni ja otti leivän ja antoi heille, ja samoin kalan.	13. Niin Jesus tuli, otti leivän ja antoi heille, niin myös kalan.	21:13 Nijn Jesus tuli/ otti leiwän ja andoi heille/ nijn myös calan.
21:14 Tämä oli jo kolmas kerta, jolloin Jeesus noustuaan kuolleista ilmestyi opetuslapsillensa.	14. Tämä on kolmas kerta, kuin Jesus opetuslapsillensa ilmestyi, sitte kuin hän oli noussut ylös kuolleista.	21:14 Tämä on colmas kerta/ cuin Jesus Opetuslapsillens ilmestyi/ sijtte cuin hän oli ylösnosnut cuolleista.
21:15 Kun he olivat einehtineet, sanoi Jeesus Simon Pietarille: "Simon, Johanneksen poika, rakastatko sinä minua enemmän kuin nämä?" Hän vastasi hänelle: "Rakastan, Herra; sinä tiedät, että olet minulle rakas." Hän sanoi hänelle: "Ruoki minun karitsoitani."	15. Kuin he siis syöneet olivat, sanoi Jesus Simon Pietarille: Simon Jonan poika! rakastatkos minua enempi kuin nämät? Hän sanoi: jaa, Herra, sinä tiedät, että minä sinua rakastan. Hän sanoi hänelle: ruoki minun karitsoitani.	21:15 COsca he syönet olit/ sanoi Jesus Simon Petarille: Simon Joannis/ racastackos minua enämbi cuin nämät? Hän sanoi: Ja Herra/ sinä tiedät että minä sinua racastan. Hän sanoi hänelle: ruoki minun caridzojani.
21:16 Hän sanoi hänelle taas toistamiseen: "Simon, Johanneksen poika, rakastatko minua?" Hän vastasi hänelle: "Rakastan, Herra; sinä tiedät, että olet minulle rakas." Hän sanoi hänelle: "Kaitse minun lampaitani."	16. Ja sanoi taas toisen kerran hänelle: Simon Jonan poika! rakastatkos minua? Hän vastasi: jaa, Herra, sinä tiedät, että minä sinua rakastan. Sanoi hän hänelle: kaitse minun lampaitani.	21:16 Ja sanoi taas hänelle: Simon Joannis/ racastackos minua? Hän wastais: Ja Herra/ sinä tiedät että minä sinua racastan. Sanoi hän hänelle: ruoki minun lambaitani.
21:17 Hän sanoi hänelle kolmannen kerran: "Simon, Johanneksen poika, olenko minä sinulle rakas?" Pietari tuli murheelliseksi siitä, että hän kolmannen kerran sanoi hänelle: "Olenko minä sinulle rakas?" ja vastasi hänelle: "Herra, sinä tiedät kaikki; sinä tiedät, että olet minulle rakas." Jeesus sanoi hänelle: "Ruoki minun lampaitani."	17. Hän sanoi kolmannen kerran hänelle: Simon Jonan poika! rakastatkos minua? Pietari tuli murheelliseksi, että hän kolmannen kerran sanoi hänelle: rakastatkos minua? ja sanoi hänelle: Herra, sinä tiedät kaikki: sinä tiedät, että minä rakastan sinua. Jesus sanoi hänelle: ruoki minun lampaitani.	21:17 Ja Jesus sanoi colmannen kerran hänelle: Simon Joannis/ racastackos minua? Petari tuli murhellisexi/ että hän colmannen kerran kysyi hänelle: racastackos minua: ja sanoi hänelle: Herra/ sinä tiedät caicki/ sinä tiedät myös että minä racastan sinua. Jesus sanoi hänelle: ruoki minun lambaitani.

21:18 Totisesti, totisesti minä sanon sinulle: kun olit nuori, niin sinä vyötit itsesi ja kuljit, minne tahdoit; mutta kun vanhenet, niin sinä ojennat kätesi, ja sinut vyöttää toinen ja vie sinut, minne et tahdo."	18. Totisesti, totisesti sanon minä sinulle: kuin sinä olit nuori, niin sinä vyötit itses ja menit, kuhunkas tahdoit; mutta kuin vanhenet, niin sinä ojennat kätes, ja toinen vyöttää sinun, ja vie, kuhunka et sinä tahdo.	21:18 Totisest/ totisest sanon minä sinulle: cosca sinä olit nuori/ nijn sinä vyötit idzes/ ja menit cuhungas tahdoit: mutta coscas wanhenet/ nijn sinä ojennat kätes/ ja toinen wyöttä sinun/ ja wie sinun cuhunga et sinä tahdo.
21:19 Mutta sen hän sanoi antaakseen tietää, minkäkaltaisella kuolemalla Pietari oli kirkastava Jumalaa. Ja tämän sanottuaan hän lausui hänelle: "Seuraa minua."	19. Mutta sen hän sanoi, antain tietää, millä kuolemalla hänen piti kunnioittaman Jumalaa. Ja kuin hän sen sanonut oli, sanoi hän hänelle: seuraa minua.	21:19 Mutta sen hän sanoi/ andain tietä/ millä cuolemalla hänen piti cunnioidzeman Jumalata. 21:20 JA cuin hän sen sanonut oli/ sanoi hän hänelle: seura minua.
21:20 Niin Pietari kääntyi ja näki sen opetuslapsen seuraavan, jota Jeesus rakasti ja joka myös oli aterioitaessa nojannut hänen rintaansa vasten ja sanonut: "Herra, kuka on sinun kavaltajasi?"	20. Pietari käänsi itsensä, ja näki sen opetuslapsen seuraavan, jota Jesus rakasti, joka myös oli Jesuksen rinnoilla ehtoollisessa maannut, ja sanonut: Herra, kuka se on, joka sinun pettää?	Nijn Petari käänsi idzens/ ja näki sen Opetuslapsen seurawan/ jota Jesus racasti/ ja oli Jesuxen rinnoilla Ehtolises maannut: ja oli sanonut: Herra/ cuca se on joca sinun pettä?
21:21 Kun Pietari hänet näki, sanoi hän Jeesukselle: "Herra, kuinka sitten tämän käy?"	21. Kuin siis Pietari hänen näki, sanoi hän Jeesukselle: Herra, mitästä tämä?	21:21 Cosca Petari hänen näki/ sanoi hän Jesuxelle: Herra/ mitästä tämän?
21:22 Jeesus sanoi hänelle: "Jos minä tahtoisin, että hän jää tänne siihen asti, kunnes minä tulen, mitä se sinuun koskee? Seuraa sinä minua."	22. Jesus sanoi hänelle: jos minä tahtoisin hänen siihenasti olevan kuin minä tulen, mitä sinun siihen tulee? Seuraa sinä minua.	21:22 Jesus sanoi hänelle: jos minä tahdoisin hänen siJohenasti olevan cuin minä tulen/ mitä sinun siJohen tule? seura sinä minua.
21:23 Niin semmoinen puhe levisi veljien keskuuteen, ettei se opetuslapsi kuole; mutta ei Jeesus sanonut hänelle, ettei hän kuole, vaan: "Jos minä tahtoisin, että hän jää tänne siihen asti, kunnes minä tulen, mitä se sinuun koskee?"	23. Niin veljesten seassa kävi ulos se puhe, ettei sen opetuslapsen pitänyt kuoleman. Mutta ei Jesus hänelle sanonut: ei hän kuole, vaan: jos minä tahdon hänen siihenasti olevan kuin minä tulen, mitä sinun siihen tulee?	21:23 Nijn weljesten seas luultin/ ettei sen Opetuslapsen pitänyt cuoleman. Mutta ei Jesus hänelle sanonut: ei hän cuole: waan/ jos minä tahdon hänen siJohenasti olevan cuin minä tulen/ mitä sinun siJohen tule?

<p>21:24 Tämä on se opetuslapsi, joka todistaa näistä ja on nämä kirjoittanut; ja me tiedämme, että hänen todistuksensa on tosi.</p>	<p>24. Tämä on se opetuslapsi, joka todistaa näistä ja on nämät kirjoittanut, ja me tiedämme hänen todistuksensa todeksi.</p>	<p>21:24 Tämä Opetuslapsi todista näistä/ ja on nämät kirjoittanut/ ja me tiedämme hänen todistuksensa todeksi.</p>
<p>21:25 On paljon muutakin, mitä Jeesus teki; ja jos se kohta kohdalta kirjoitettaisiin, luulen, etteivät koko maailmaan mahtuisi ne kirjat, jotka pitäisi kirjoittaa.</p>	<p>25. On myös paljon muuta, mitä Jeesus teki, jos ne erinänsä kirjoitettaisiin, en minä luulisi koko maailman käsittävän niitä kirjoja, joita pitäisi kirjoitettaman. Amen.</p>	<p>21:25 On myös monia muuta kuin Jeesus teki: jos ne nyt kaikki kirjoitettaisiin/ en minä luulis koko maailman käsittävän niitä Kirjoja/ kuin pitäisi kirjoitettaman.</p>

APOSTOLIEN TEOT	APOSTOLITTEN TEOT, P. LUUKKAALTA KIRJOITETUT	Toinen osa P. Lucan Evangeliumist / Apostolitten Tegoista .
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Edellisessä kertomuksessani kirjoitin, oi Teofilus, kaikesta, mitä Jeesus alkoi tehdä ja opettaa,	Ennen olen minä tosin, oi Teophilus, puhunut kaikista niistä, mitä Jesus rupesi sekä tekemään että opettamaan,	1:1 ENnen olen minä/ Theophile/ puhunut caikista nijstä/ cuin Jesus rupeis sekä tekemän että opettaman:
1:2 hamaan siihen päivään asti, jona hänet otettiin ylös, sittenkuin hän Pyhän Hengen kautta oli antanut käskynsä apostoleille, jotka hän oli valinnut,	2. Hamaan siihen päivään asti, jona hän otettiin ylös, sitte kuin hän apostoleille, jotka hän valinnut oli, Pyhän Hengen kautta oli käskyn antanut;	1:2 Haman sijhen päiwän asti/ jona hän ylösotettin: sijtte cuin hän Apostoleille/ jotca hän walinnut oli/ Pyhän Hengen cautta oli käskyn andanut.
1:3 ja joille hän myös kärsimisensä jälkeen moninaisten epäamättömien todistusten kautta osoitti elävänsä, ilmestyen heille neljäkymmenen päivän aikana ja puhuen Jumalan valtakunnasta.	3. Joille hän myös kärsimisensä jälkeen oli itsensä eläväksi osoittanut moninaisilla merkeillä, ja näkyi heille neljäkymmentä päivää, ja puhui heille Jumalan valtakunnasta.	1:3 Joille hän myös kärsimisens jälken oli idzens eläwäxi osottanut moninaisella opettamisella/ ja näytteli heille hänens neljäkymmendä päiwä/ ja puhui heille Jumalan waldacunnasta.
1:4 Ja kun hän oli yhdessä heidän kanssansa, käski hän heitä ja sanoi: "Älkää lähtekö Jerusalemissa, vaan odottakaa Isältä sen lupauksen täyttymistä, jonka te olette minulta kuulleet.	4. Ja kuin hän heidät oli koonnut, kielsi hän heitä lähtemästä Jerusalemissa, vaan että he Isän lupausta odottaisivat, josta te olette (sanoi hän) kuulleet minulta.	1:4 Ja cuin hän heidän oli coonnut/ kielsi hän heitä lähtemäst Jerusalemist/ waan että he Isän lupausta odotaisit/ josta te oletta/ sanoi hän/ cuullet minulda:
1:5 Sillä Johannes kastoi vedellä, mutta teidät kastetaan Pyhällä Hengellä, ei kauan näitten päivien jälkeen."	5. Sillä Johannes tosin casti vedellä, mutta te kastetaan Pyhällä Hengellä, ei monen päivän perästä.	1:5 Sillä Johannes tosin casti wedellä/ mutta te castetan Pyhällä Hengellä ei monen päiwän perästä.
1:6 Niin he ollessansa koolla kysyivät häneltä sanoen: "Herra, tälläkö ajalla sinä jälleen rakennat Israelille valtakunnan?"	6. Kuin he siis kokoontuneet olivat, kysyivät he häneltä, sanoen: Herra, tällä ajallakos Israelille valtakunnan jälleen rakennat?	1:6 COsca he sijs cocondunet olit/ kysyit he hänelle/ sanoden: HERra/ nytkös Israelin waldacunnan rakennat?

1:7 Hän sanoi heille: "Ei ole teidän asianne tietää aikoja eikä hetkiä, jotka Isä oman valtansa voimalla on asettanut,	7. Mutta hän sanoi heille: ei teidän tule tietää aikaa eikä hetkeä, jotka Isä on omaan voimaansa pannut.	1:7 Hän sanoi heille: ei teidän tule tietä aica eli hetke/ jotca Isä on hänen voimaans pannut.
1:8 vaan, kun Pyhä Henki tulee teihin, niin te saatte voiman, ja te tulette olemaan minun todistajani sekä Jerusalemissa että koko Juudeassa ja Samariassa ja aina maan ääriin saakka."	8. Vaan teidän pitää saaman Pyhän Hengen voiman, joka on tuleva teidän päällemme, ja teidän pitää minun todistajani oleman, sekä Jerusalemissa, että koko Juudeassa ja Samariassa, ja sitte maailman ääreen.	1:8 Waan teidän pitä saaman Pyhän Hengen woiman/ joca on tulewa teidän päällemme. Ja teidän pitä minun todistajani oleman/ ei ainoastans Jerusalemis/ mutta myös coco Judeas ja Samarias/ ja sijtte mailman äreen.
1:9 Kun hän oli tämän sanonut, kohotettiin hänet ylös heidän nähtensä, ja pilvi vei hänet pois heidän näkyvistään.	9. Ja kuin hän nämät sanonut oli, otettiin hän ylös heidän nähtensä, ja pilvi vei hänen ylös heidän silmäinsä edestä.	1:9 JA cuin hän nämät sanonut oli/ otettin hän ylös heidän nähdens/ ja pilwi wei hänen ylös heidän silmäins edestä.
1:10 Ja kun he katselivat taivaalle hänen menessään, niin katso, heidän tykönänsä seisoi kaksi miestä valkeissa vaatteissa;	10. Ja kuin he katselivat taivaaseen, hänen menessänsä, katso, heidän tykönänsä seisoi kaksi miestä valkeissa vaatteissa,	1:10 Ja cuin he cadzelit Taiwasen hänen mennesäns/ cadzo/ nijn heidän tykönäns seisoi caxi miestä walkeisa waatteisa/
1:11 ja nämä sanoivat: "Galilean miehet, mitä te seisotte ja katsotte taivaalle? Tämä Jeesus, joka otettiin teiltä ylös taivaaseen, on tuleva samalla tavalla, kuin te näitte hänen taivaaseen menevän."	11. Jotka myös sanoivat: Galilean miehet, mitä te seisotte ja katsotte taivaasen? Tämä Jesus, joka teiltä otettiin ylös taivaasen, on niin tuleva kuin te hänen taivaasen menevän näitte.	jotca sanoit: 1:11 Te Galilean miehet/ mitä te seisotta ja cadzotta Taiwasen? tämä Jesus/ joca teidä otettin Taiwasen/ on nijn tulewa/ cuin te hänen Taiwasen menewängin näitte.
1:12 Silloin he palasivat Jerusalemiin vuorelta, jota kutsutaan Öljymäeksi ja joka on lähellä Jerusalemiä, sapatinmatkan päässä.	12. Silloin he palasivat Jerusalemiin vuorelta, joka Öljymäeksi kutsutaan ja on läsnä Jerusalemiä sabbatin matkan.	1:12 Nijn he palaisit Jerusalemijn vuorelda/ joca Öljymäexi cudzutan/ ja on Jerusalemist liki Sabbathin matcan.
1:13 Ja kun he olivat tulleet kaupunkiin, menivät he siihen yläsaliin, jossa he tavallisesti oleskelivat: Pietari ja Johannes ja Jaakob ja Andreas, Filippus ja Tuomas, Bartolomeus ja Matteus, Jaakob Alfeuksen poika ja Simon, kiivailija, ja Juudas Jaakobin poika.	13. Ja kuin he tulivat sisälle, niin he astuivat ylös saliin, kussa he oleskelivat: Pietari ja Jakob, ja Johannes ja Andreas, Philippus ja Toomas, Bartolomeus ja Matteus, Jakob Alphein poika ja Simon Zelotes, ja Juudas Jakobin.	1:13 Ja cuin he sinne tulit/ nijn he menit sijhen Salijn/ cusa nämät olit: Petari ja Jacobus/ Johannes ja Andreas/ Philippus ja Thomas/ Bartholomeus ja Mattheus/ Jacobus Alphein poica ja Simon Zelotes/ ja Judas Jacobi.

1:14 Nämä kaikki pysyivät yksimielisesti rukouksessa vaimojen kanssa ja Marian, Jeesuksen äidin, kanssa ja Jeesuksen veljien kanssa.	14. Nämät kaikki olivat yksimielisesti pysyväiset rukouksessa ja anomisessa, vaimoin kanssa ja Marian Jeesuksen äidin ja hänen veljeinsä kanssa.	1:14 Nämät olit yximielisest rucouxes ja anomises/ waimoin ja Marian Jesuxen Äitin ja hänen weljeins cansa.
1:15 Ja niinä päivinä Pietari nousi veljien keskellä, kun oli väkeä koolla noin sata kaksikymmentä henkeä, ja sanoi:	15. Ja niinä päivinä nousi Pietari opetuslasten keskellä ja sanoi: (ja joukko oli nimiltä yhteen lähes kaksikymmentä toista sataa:)	1:15 JA nijnä päiwinä nousi Petari Opetuslasten seast/ ja sanoi (ja joucko oli lähes caxikymmendä toista sata)
1:16 "Miehet, veljet, sen raamatunsanan piti käymän toteen, jonka Pyhä Henki on Daavidin suun kautta edeltä puhunut Juudaasta, joka rupesi niiden oppaaksi, jotka ottivat kiinni Jeesuksen.	16. Te miehet ja veljet! se kirjoitus piti täytettämän, jonka Pyhä Henki oli Davidin suun kautta Juudaasta ennen sanonut, joka niiden johdattajaksi tuli, jotka Jeesuksen ottivat kiinni.	1:16 Te miehet ja weljet/ se Kirjoitus piti täytettämän/ jonga Pyhä Hengi oli Dawidin suun cautta Judasta ennen sanonut: joca nijden johdattaja oli/ cuin Jesuxen otit kijnni:
1:17 Sillä hän oli meidän joukkoomme luettu ja oli saanut osalleen tämän viran.	17. Sillä hän oli meidän lukuumme luettu, ja oli tämän viran meidän kanssamme saanut.	1:17 Sillä hän oli meidän lucuum luettu/ ja on tämän wiran meidän cansam saanut.
1:18 Hän hankki itsellensä pellon väärintekonsa palkalla, ja hän suistui alas ja pakahtui keskeltä, niin että kaikki hänen sisälmyksensä valuivat ulos.	18. Hän siis on ansainnut pellon vääryyden palkasta, ja kuin hän pudotettiin alas, on hän keskeltä kahtia pakahtunut, että kaikki hänen sisällyksensä läksivät ulos.	1:18 Ja hän on ansainnut pellon wäärysten palcaxi/ ja hirtti idzens/ ja on keskeldä cahtia pacahtunut/ että caicki hänen sisällyxens putoisit vlos.
1:19 Ja se tuli kaikkien Jerusalemin asukasten tietoon; ja niin sitä peltoa kutsutaan heidän kielellään Akeldamaksi, se on: Veripelloksi.	19. Ja se oli tietävä kaikille, jotka Jerusalemissa asuvat, että se pelto heidän kielellänsä kutsutaan Akeldama, se on: veripelto.	1:19 Ja se ilmoitettin caikille cuin Jerusalemis asuwat/ että se peldo heidän kielelläns cudzutan: Hakeldama/ se on/ weripeldo.
1:20 Sillä psalmien kirjassa on kirjoitettuna: 'Tulkoon hänen talonsa autioksi, älköönkä siinä asukasta olko', ja: 'Ottakoon toinen hänen kaitsijatoimensa.'	20. Sillä se on kirjoitettu Psaltari-raamatussa: hänen kotonsa tulkoon kylmille eikä siinä pidä asujanta oleman, ja toisen pitää hänen piispautensa saaman.	1:20 Sillä se on kirjoitettu Psaltariramatus: hänen cotons pitä kylmille tuleman/ eikä sijnä pidä asujanda oleman: ja hänen pispaudens pitä toisen saaman.
1:21 Niin pitää siis yhden niistä miehistä, jotka ovat vaeltaneet meidän kanssamme kaiken sen ajan, jona Herra Jeesus kävi sisälle ja ulos meidän tykönämme,	21. Niin pitää näistä miehistä, jotka meidän kanssamme olleet ovat kaiken sen ajan kuin Herra Jesus meidän kanssamme ulos ja sisälle kävi,	1:21 Nijn pitä nyt näistä miehistä/ jotca meidän cansamme ollet owat/ (caiken sen ajan cuin HERRa Jesus meidän cansamme ulos ja sisälle käwi:

1:22 Johanneksen kasteesta alkaen hamaan siihen päivään, jona hänet meiltä otettiin ylös, tuleman hänen ylösnousemisensa todistajaksi meidän kanssamme."	22. Ruveten Johanneksen kasteesta hamaan siihen päivään asti, jona hän meiltä otettiin ylös, yksi tuleman hänen ylösnousemisensa todistajaksi ynnä meidän kanssamme.	1:22 Ruweten Johannexen Castesta/ haman sijhen päiwän asti/ jona hän meildä ylösotettin) yxi otettaman hänen ylösnousemisens todistajaxi/ ynnä meidän cansam.
1:23 Ja he asettivat ehdolle kaksi, Joosefin, jota kutsuttiin Barsabbaaksi, lisänimeltä Justukseksi, ja Mattiaan.	23. Ja he asettivat kaksi ehdolle: Josephin, joka kutsuttiin Barsabas ja liialta nimeltä Justus, ja Mattiaan.	1:23 Ja he asetit caxi ehdolle/ Josephin joca cudzuttin Barsabas/ ja lijalda nimeldä Justus/ ja Matthian.
1:24 Ja he rukoilivat ja sanoivat: "Herra, sinä, joka kaikkien sydämet tunnet, osoita, kummanko näistä kahdesta sinä olet valinnut	24. Ja he rukoilivat ja sanoivat: sinä Herra, joka kaikkein sydämet tiedät! osoita, kumman sinä näistä kahdesta olet valinnut,	1:24 Ja he rucoilit/ ja sanoit: sinä HERra/ joca caickein sydämet tiedät/ osota cumman sinä näistä cahdesta olet walinnut.
1:25 ottamaan sen paikan tässä palveluksessa ja apostolinvirassa, josta Juudas vilpistyi pois, mennäkseen omaan paikkaansa."	25. Saamaan tämän palveluksen ja apostolin viran arpaa, josta Juudas on vilpistynyt pois, menemään pois siallensa.	1:25 Että hän tulis arwan perän tähän palwelukseen ja Apostolin wircaan/ josta Judas on poiswilpistynyt/ ja poismeni siallens.
1:26 Ja he heittivät heistä arpaa, ja arpa lankesi Mattiaalle, ja hänet luettiin niiden yhdentoista kanssa apostolien joukkoon.	26. Ja he heittivät heistä arpaa, ja arpa lankesi Mattiaan päälle, ja hän valittiin yksimielisesti yhdentoistakymmenen apostolin sekaan.	1:26 Ja he heitit heistä arwan/ ja arpa langeis Matthian päälle: joca sijtte luettin yhdentoistakymmenen Apostolin secaa.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Ja kun helluntaipäivä oli tullut, olivat he kaikki yhdessä koolla.	1. Ja kuin viideskymmenes päivä täytettiin, olivat he kaikki yksimielisesti koossa.	2:1 JA cuin wijdeskymmenes päiwä täytettin/ olit he caicki yximielisest coosa.
2:2 Ja tuli yhtäkkiä humaus taivaasta, niinkuin olisi käynyt väkevä tuulispää, ja täytti koko huoneen, jossa he istuivat.	2. Ja humaus tapahtui äkisti taivaasta, niinkuin suuri tuulispää olisi tullut, ja täytti koko huoneen, kussa he olivat istumassa.	2:2 Ja humaus tapahdui äkist Taiwast/ nijncuin suuri tuulispää olis tullut/ ja täytti huonen/ cusa he olit istumas.
2:3 Ja he näkivät ikäänkuin tulisia kieliä, jotka jakaantuivat ja asettuivat heidän itsekunkin päälle.	3. Ja heille näkyivät viileskellyt kielet, niinkuin tuliset, ja istuivat kunkin heidän päällensä.	2:3 Ja heille näyt wijleskellyt kielet/ nijncuin tuliset/ ja istuit cungin heidän päällens.
2:4 Ja he tulivat kaikki Pyhällä Hengellä täytetyiksi ja alkoivat puhua muilla kielillä, sen mukaan mitä Henki heille puhuttavaksi antoi.	4. Ja he täytettiin kaikki Pyhällä Hengellä ja rupesivat puhumaan muilla kielillä, senjälkeen kuin Henki antoi heidän puhua.	2:4 Ja he täytettin caicki Pyhällä Hengellä/ ja rupeisit puhuman muilla kielillä/ senjälken cuin Hengi andoi heidän puhua.

2:5 Ja Jerusalemissa asui juutalaisia, jumalaapelkääväisiä miehiä, kaikkinaisista kansoista, mitä taivaan alla on.	5. Niin Jerusalemissa asui Juudalaisia, Jumalaa pelkääväisiä miehiä, kaikkinaisesta kansasta, joka taivaan alla on.	2:5 Nijn Jerusalemis asui Judalaisia/ Jumalata pelkääväisiä miehiä/ caickinaisesta Canssasta/ cuin Taiwan alla on.
2:6 Ja kun tämä ääni kuului, niin kokoontui paljon kansaa; ja he tulivat ymmälle, sillä kukin kuuli heidän puhuvan hänen omaa kieltänsä.	6. Ja kuin tämä ääni tapahtui, niin kokoontui suuri kansan paljous, ja hämmästyivät; sillä kukin kuuli niiden puhuvan omalla kielellänsä.	2:6 Ja cosca tämä ääni tapahdui/ nijn coconnui suuri Canssan paljous/ ja hämmästyit: sillä cukin cuuli nijden puhuvan heidän kielillänsä.
2:7 Ja he hämmästyivät ja ihmettelivät sanoen: "Katso, eivätkö nämä kaikki, jotka puhuvat, ole galilealaisia?"	7. Ja he tyhmistyivät kaikki ja ihmettelivät, sanoen keskenänsä: katso, eikö nämät kaikki, jotka puhuvat, ole Galilealaiset?"	2:7 Ja he tyhmistyit caicki/ ja ihmettelit keskenäns/ sanoden: cadzo/ eikö nämät caicki/ jotca puhuvat/ ole Galilealaiset?"
2:8 Kuinka me sitten kuulemme kukin sen maan kieltä, jossa olemme syntyneet?"	8. Ja kuinka me kukin kuulemme heidän puhuvan meidän omalla kielellämme, jossa me syntyneet olemme?"	2:8 Ja cuinga me cukin cuulemma heidän puhuvan meidän kielilläm/ josa me syndynet olemma?"
2:9 Me parttilaiset ja meedialaiset ja eelamilaiset ja me, jotka asumme Mesopotamiassa, Juudeassa ja Kappadokiassa, Pontossa ja Asiassa,	9. Partilaiset ja Mediläiset ja Elamilaiset, ja jotka asumme Mesopotamiassa ja Juudeassa ja Kappadokiassa, Pontossa ja Asiassa,	2:9 Parthit ja Medit/ ja Elamitit/ ja Mesopotamian asuwait/ ja Judeas/ ja Cappadocias/ Pontos ja Asias.
2:10 Frygiassa ja Pamfyliassa, Egyptissä ja Kyrenen puoleisen Liibyan alueilla, ja täällä oleskelevat roomalaiset, juutalaiset ja käännyttäiset,	10. Phrygiassa ja Pamphiliassa, Egyptissä ja Libian maan rajoilla, liki Kyreniä, ja muukalaiset Roomista, Juudalaiset ja uudet Juudalaiset.	2:10 Phrygias ja Pamphiliass/ Egyptis ja Libian maan rajoilla/ liki Kyreni/ ja muucalaiset Romista/ Judalaiset ja vdet Judalaiset/ Cretit ja Arabit.
2:11 kreetalaiset ja arabialaiset, me kuulemme kukin heidän puhuvan omalla kielellämme Jumalan suuria tekoja."	11. Kretalaiset ja Arabialaiset, me kuulemme heidän puhuvan meidän kielillämme Jumalan suuria tekoja.	2:11 Me cuulemma heidän puhuvan meidän kielilläm/ Jumalan suuria tecoja.
2:12 Ja he olivat kaikki hämmästyksissään eivätkä tienneet, mitä ajatella, ja sanoivat toinen toisellensa: "Mitä tämä mahtaakaan olla?"	12. Niin he kaikki tyhmistyivät ja epäilivät, sanoen toinen toisellensa: mitäs luulet tämän olevan?"	2:12 Nijn he caicki tyhmistyit/ ja ihmettelit keskenäns/ sanoden: mitäs luulet tämän olevan?"
2:13 Mutta toiset pilkkasivat heitä ja sanoivat: "He ovat täynnä makeata viiniä."	13. Vaan muut nauroivat heitä ja sanoivat: he ovat täynnänsä makiaa viinaa.	2:13 Waan muut nauroit heitä/ ja sanoit: he owat täynäns makiata wijna.

2: 14 Niin Pietari astui esiin niiden yhdentoista kanssa, korotti äänensä ja puhui heille: "Miehet, juutalaiset ja kaikki Jerusalemissa asuvaliset, olkoon tämä teille tietävä, ja ottakaa minun sanani korviinne.	14. Niin Pietari seisoi yhdentoistakymmenen kanssa, korotti äänensä ja puhui heille: te Juudan miehet ja kaikki, jotka asutte Jerusalemissa! tämä olkoon teille tietävä, ja ottakaa minun sanani teidän korviinne.	2: 14 Niin Petari nousi yhdentoistakymmenen cansa/ corgotti äänens/ ja puhui heille: te Judalaiset ja caikki jotca asutte Jerusalemissa/ tämä olcon teille tietävä: ja ottacat minun sanani teidän corwijn.
2: 15 Eivät nämä ole juovuksissa, niinkuin te luulette; sillä nyt on vasta kolmas hetki päivästä.	15. Sillä ei nämät juovuksissa ole, niinkuin te luulette; sillä nyt on kolmas hetki päivästä.	2: 15 Ei nämät juowuxis ole/ nijncuin te luletta: sillä nyt on colmas hetki päivästä.
2: 16 Vaan tämä on se, mikä on sanottu profeetta Joelin kautta:	16. Vaan tämä on se, mikä ennen sanottu on Joelin prophetan kautta:	2: 16 Waan se on/ cuin ennen sanottu on Joelin Prophetan cautta:
2: 17 'Ja on tapahtuva viimeisinä päivinä, sanoo Jumala, että minä vuodatan Henkeni kaiken lihan päälle, ja teidän poikanne ja tyttärenne ennustavat, ja nuorukaisenne näkyjä näkevät, ja vanhuksenne unia uneksuvat.	17. Ja pitää tapahtuman viimeisinä päivinä (sanoo Jumala), että minä tahdon vuodattaa minun Hengestäni kaiken lihan päälle: ja teidän poikanne ja tyttärenne pitää ennustaman, ja teidän nuorukaisenne pitää näkyjä näkemän, ja teidän vanhimpanne pitää unia uneksuman.	2: 17 Ja pitä tapahtuman wijmeisinä päiwinä/ sano Jumala/ että minä vuodatan minun Hengestäni caiken lihan päälle/ ja teidän poicanne ja tyttären pitä propheteraman/ ja teidän nuorucaisenne pitä näwyjä näkemän/ ja teidän Wanhimban pitä unia unexuman.
2: 18 Ja myös palvelijaini ja palvelijattarieni päälle minä niinä päivinä vuodatan Henkeni, ja he ennustavat.	18. Ja myös minun palveliaini päälle ja minun piikaini päälle niinä päivinä vuodatan minä minun Hengestäni, ja heidän pitää ennustaman.	2: 18 Ja myös minun palweliaini päälle/ ja minun pijcaini päälle/ nijnä päiwinä vuodatan minä minun Hengestäni/ ja heidän pitä Propheteraman.
2: 19 Ja minä annan näkyä ihmeitä ylhäällä taivaalla ja merkkejä alhaalla maan päällä, verta ja tulta ja savupatsaita.	19. Ja minä annan tunnustähtiä ylhäällä taivaassa ja merkkejä alhaalla maan päällä, veren ja tulen ja savun ja suitsun.	2: 19 Ja minä annan ihmeitä ylhäldä Taiwahast/ ja merckejä alhald maan päällä/ weren ja tulen ja sawun suidzun.
2: 20 Aurinko muuttuu pimeydeksi ja kuu vereksi, ennenkuin Herran päivä tulee, se suuri ja julkinen.	20. Auringon pitää muuttuman pimeydeksi ja kuun vereksi, ennenkuin se suuri ja julkinen Herran päivä on tuleva.	2: 20 Auringon pitä muuttuman pimeydexi/ ja Cuu werexi/ ennen cuin se suuri ja julkinen HERran päiwä on tulewa.
2: 21 Ja on tapahtuva, että jokainen, joka huutaa avuksi Herran nimeä, pelastuu.'	21. Ja pitää tapahtuman, että jokainen, joka avuksi huutaa Herran nimeä, se tulee autuaaksi.	2: 21 Ja pitä tapahtuman/ että jocainen cuin rucoile HERran nime/ hän tule autuaxi.

<p>2:22 Te Israelin miehet, kuulkaa nämä sanat: Jeesuksen, Nasaretilaisen, sen miehen, josta Jumala todisti teille voimallisilla teoilla ja ihmeillä ja merkeillä, joita Jumala hänen kauttansa teki teidän keskellänne, niinkuin te itse tiedätte,</p>	<p>22. Te Israelin miehet! kuulkaat näitä sanoja: Jesuksen Natsarelaisen, sen miehen, joka teidän tykönänne on Jumalalta vahvistettu voimallisten tekoin, ihmetten ja merkkein kanssa, jotka Jumala hänen kauttansa teidän keskellänne teki, niinkuin te itsekin tiedätte,</p>	<p>2:22 TE Israelin miehet/ kuulcat näitä sanoja Jesuxesta Nazarenuxesta/ sijtä miehestä/ joca teille on Jumalalda ilmoitettu/ tecoin/ ihmetten/ ja merckein cansa/ jotca Jumala hänen cauttans teidän keskellänne teki (nijncuin te idzekin tiedätte)</p>
<p>2:23 hänet, joka teille luovutettiin, Jumalan ennaltamäärätyn päätöksen ja edeltätietämyksen mukaan, te laista tietämättömien miesten kätten kautta naulitsitte ristille ja tapoitte.</p>	<p>23. Sen, joka Jumalan aivotun neuvon ja säännön jälkeen oli annettu ulos, te otitte ja vääräin miesten kätten kautta ristiinnaulitsitte ja surmasitte,</p>	<p>2:23 Sen (joca Jumalan aiwoitun neuwon ja säännön jälkeen ulosannettu oli) te otitta wääräin miesten kätten cautta/ ja ristinnaulidzitte ja surmaisitte.</p>
<p>2:24 Hänet Jumala herätti ja päästi kuoleman kivuista, niinkuin ei ollutkaan mahdollista, että kuolema olisi voinut hänet pitää.</p>	<p>24. Jonka Jumala herätti ylös ja päästi kuoleman kivuista, että se oli mahdolloin, että hän piti siltä pidettämän.</p>	<p>2:24 Sen on Jumala herättänyt/ ja päästi cuoleman kiwuista/ ettei hän taittu sildä pidettä.</p>
<p>2:25 Sillä Daavid sanoo hänestä: 'Minä näen alati edessäni Herran, sillä hän on minun oikealla puolellani, etten horjahtaisi.</p>	<p>25. Sillä David sanoo hänestä: minä olen aina Herran minun kasvoini eteen pannut, sillä hän on minun oikialla puolellani, etten minä horjahtaisi.</p>	<p>2:25 Sillä Dawid sano hänestä: Minä olen aina minun HERrani caswoni eteen pannut: sillä hän on minun oikialla puolellani/ etten minä wawahduis.</p>
<p>2:26 Sentähden minun sydämeni iloitsee ja kieleni riemuitsee, ja myös minun ruumiini on lepäävä toivossa;</p>	<p>26. Sentähden iloitsi minun sydämeni, ja minun kieleni riemuitsi, ja minun lihani on myös lepäävä toivossa.</p>	<p>2:26 Sentähden iloidze minun sydämeni/ ja minun kieleni riemuidze/ ja minun lihan on myös lewäwä toiwosa.</p>
<p>2:27 sillä sinä et hylkää minun sieluani tuonelaan etkä salli Pyhäsi nähdä katoavaisuutta.</p>	<p>27. Sillä et sinä anna ylös minun sieluani helvetissä, etkä salli sinun pyhäsi näkevän turmelusta.</p>	<p>2:27 Sillä et sinä ylönnanna minun sieluani helwetis/ etkä salli sinun Pyhäsi mätänewän.</p>
<p>2:28 Sinä teet minulle tiettäviksi elämän tiet, sinä täytät minut ilolla kasvojesi edessä.'</p>	<p>28. Sinä olet minulle tiettäväksi tehnyt elämän tiet, sinä täytät minun ilolla sinun kasvois edessä.</p>	<p>2:28 Sinä olet minulle tiettäwäxi tehnyt elämän tiet/ sinä täytät minun ilolla sinun caswostas.</p>
<p>2:29 Te miehet, veljet, on lupa teille rohkeasti sanoa, mitä kantaisäämme Daavidiin tulee, että hän on sekä kuollut että haudattu; onhan hänen hautansa meidän keskellämme vielä tänäkin päivänä.</p>	<p>29. Te miehet, rakkaat veljet, olkoon lupa rohkiasti teille puhua patriarkasta Davidista! hän on sekä kuollut että haudattu ja hänen hautansa on meidän tykönämme hamaan tähän päivään asti:</p>	<p>2:29 Te miehet/ rackat weljet/ että lupa on rohkiast teille puhua Patriarchast Dawidist: hän on cuollut ja haudattu/ ja hänen hautans on meidän tykönäm haman tähän päiwän asti.</p>

2:30 Koska hän nyt oli profeetta ja tiesi, että Jumala oli valalla vannon hänelle luvannut asettavansa hänen kupeittensa hedelmän hänen valtaistuimelleen,	30. Että hän siis oli propheta ja tiesi Jumalan hänelle valalla vannonen, että hän oli hänen kupeensa hedelmästä lihan jälkeen herättävä Kristuksen hänen istuimellansa istumaan,	2:30 Että hän oli Propheta/ ja tiesi että Jumala oli hänelle walalla luwannut/ että hänen cupeins hedelmästä pitäis hänen istuimellans istuman.
2:31 niin hän edeltä nähden puhui Kristuksen ylösnousemuksesta, sanoen, ettei Kristus ollut jäävä hyljätiksi tuonelaan eikä hänen ruumiinsa näkevä katoavaisuutta.	31. Näki hän ennen ja puhui Kristuksen ylösnousemisesta, ettei hänen sieluansa annettu ylöns helvetissä, eikä hänen lihansa nähnyt turmelusta.	2:31 Nijn hän ennen näki ja puhui Christuxen ylösnousemisest/ ettei hänen sieluans pitänyt ylönnannettaman Helwetis/ eikä hänen lihans pitänyt mätänemän.
2:32 Tämän Jeesuksen on Jumala herättänyt, minkä todistajia me kaikki olemme.	32. Tämän Jesuksen on Jumala herättänyt, jonka todistajat me kaikki olemme.	2:32 Tämän Jesuxen on Jumala herättänyt/ jonga todistajat me caicki olemma.
2:33 Koska hän siis on Jumalan oikean käden voimalla korotettu ja on Isältä saanut Pyhän Hengen lupauksen, on hän vuodattanut sen, minkä te nyt näette ja kuulette.	33. Hän on siis Jumalan oikialle kädelle korotettu ja on Isältä saanut lupauksen Pyhästä Hengestä: hän on tämän vuodattanut, kuin te nyt näette ja kuulette.	2:33 Että hän on nyt Jumalan oikialle kädelle corgotettu/ ja on Isäldä saanut lupauxen Pyhästä Hengestä/ hän on nyt tämän vuodattanut/ cuin te näettä ja cuuletta.
2:34 Sillä ei Daavid ole astunut ylös taivasiin, vaan hän sanoo itse: 'Herra sanoi minun Herralleni: Istu minun oikealle puolelleni,	34. Sillä ei David ole taivaasen astunut, vaan hän sanoo: Herra sanoi minun Herralleni: istu minun oikialle kädelleni,	2:34 Sillä ei Dawid ole Taiwasen astunut/ waan hän sanoi: HERra sanoi minun HERralleni/ istu minun oikialle kädelleni/
2:35 kunnes minä panen sinun vihollisesi sinun jalkojesi astinlaudaksi.'	35. Siihenasti kuin minä panen sinun vihollises sinun jalkais astinlaudaksi.	2:35 Sijhenasti cuin minä panen sinun wihollises/ sinun jalcais astinlaudaxi.
2:36 Varmasti tietäköön siis koko Israelin huone, että Jumala on hänet Herraksi ja Kristukseksi tehnyt, tämän Jeesuksen, jonka te ristiinnaulitsitte."	36. Niin pitää siis totisesti kaiken Israelin huoneen tietämän, että Jumala on tämän Jesuksen, jonka te ristiinnaulitsitte, Herraksi ja Kristukseksi tehnyt.	2:36 Nijn pitä nyt totisest caiken Israelin huonen tietämän/ että Jumala on sen Jesuxen/ jonga te ristinnaulidzitta/ HERraxi ja Christuxexi tehnyt.
2:37 Kun he tämän kuulivat, saivat he piston sydämeensä ja sanoivat Pietarille ja muille apostoleille: "Miehet, veljet, mitä meidän pitää tekemän?"	37. Mutta kuin he nämät kuulivat, kävi se läpi heidän sydämensä, ja sanoivat Pietarille ja muille apostoleille: te miehet, rakkaat veljet! mitä meidän pitää tekemän?	2:37 COsca he nämät cuulit/ käwi se läpi heidän sydämens/ ja sanoit Petarille/ ja muille Apostoleille: te miehet/ rackat weljet/ mitä meidän pitä tekemän?

2: 38 Niin Pietari sanoi heille: "Tehkää parannus ja ottakoon kukin teistä kasteen Jeesuksen Kristuksen nimeen syntienne anteeksisaamiseksi, niin te saatte Pyhän Hengen lahjan.	38. Vaan Pietari sanoi heille: tehkää parannus, ja antakaan jokainen itsensä kastaa Jeesuksen Kristuksen nimeen, syntein anteeksi antamiseksi, niin te saatte Pyhän Hengen lahjan.	2: 38 Petari sanoi heille: tehkät parannus/ ja andacan jokainen hänens casta Jesuxen Christuxen nimeen/ syndein andexi andamisexi/ nijn te saatte Pyhän Hengen lahjan:
2: 39 Sillä teille ja teidän lapsillenne tämä lupaus on annettu ja kaikille, jotka kaukana ovat, ketkä ikinä Herra, meidän Jumalamme, kutsuu."	39. Sillä teille ja teidän lapsillenne on tämä lupaus annettu, ja kaikille, jotka taampana ovat, kutka ikänä Herra meidän Jumalamme kutsuu.	2: 39 Sillä teille ja teidän lapsillen on tämä lupaus annettu/ ja caikille jotca taambana owat/ ja HERRa meidän Jumalamme cudzu.
2: 40 Ja monilla muillakin sanoilla hän vakaasti todisti; ja hän kehoitti heitä sanoen: "Antakaa pelastaa itsenne tästä nurjasta sukupolvesta."	40. Ja monilla muillakin sanoilla todisti hän, ja neuvoi heitä, sanoen: antakaat teitänne autettaa tästä pahanilkisestä suvusta.	2: 40 Ja monilla muillakin sanoilla todisti hän/ ja neuvoi heitä/ sanoden: andacat teitän autta tästä pahanelkisestä sugusta.
2: 41 Jotka nyt ottivat hänen sanansa vastaan, ne kastettiin, ja niin heitä lisääntyi sinä päivänä noin kolmetuhatta sielua.	41. Jotka siis mielellänsä hänen sanansa ottivat vastaan, ne kastettiin; ja sinä päivänä lisääntyi lähes kolmetuhatta sielua.	2: 41 Jotca sijs mielelläns hänen sanans otit watan/ ne annoit heidäns casta/ ja sinä päivänä lisändyi lähes colme tuhatta sielua.
2: 42 Ja he pysyivät apostolien opetuksessa ja keskinäisessä yhteydessä ja leivän murtamisessa ja rukouksissa.	42. Ja he pysyivät alati apostolien opissa ja osallisuudessa, ja leivän murtamisessa ja rukouksissa.	2: 42 JA he pysyit alati Apostolitten opis ja osallisudes/ ja leiwän murtamises ja rucouxis.
2: 43 Ja jokaiselle sielulle tuli pelko; ja monta ihmettä ja tunnustekoa tapahtui apostolien kautta.	43. Mutta jokaiselle sielulle tuli pelko; ja tehtiin apostolien kautta monta ihmettä ja merkkiä.	2: 43 Ja jocaidzelle sielulle tuli pelco/ ja tehtin Apostoleilda monda ihmettä ja merckiä.
2: 44 Ja kaikki, jotka uskoivat, olivat yhdessä ja pitivät kaikkea yhteisenä,	44. Mutta kaikki, jotka uskoivat, olivat yhdessä ja pitivät kaikki yhteisenä.	2: 44 Ja caicki jotca uscoit/ olit yhdes/ ja pidit caicki yhteisnä/ mitä heillä oli.
2: 45 ja he myivät maansa ja tavaransa ja jakelivat kaikille, sen mukaan kuin kukin tarvitsi.	45. Ja he myivät hyvyytensä ja tavaransa, ja jakoivat ne kaikille, sen jälkeen kuin kukin tarvitsi.	2: 45 He myit heidän hywydens ja tawarans/ ja jaoit caikille/ sen jälken cuin cukin tarwidz
2: 46 Ja he olivat alati, joka päivä, yksimielisesti pyhäkössä ja mursivat kodeissa leipää ja nauttivat ruokansa riemulla ja sydämen yksinkertaisuudella,	46. Ja he pysyivät joka päivä yksimielisesti templissä, ja mursivat huoneessa leipää, ja ottivat ruokaa riemulla ja sydämen yksinkertaisuudella,	2: 46 Ja he olit jocapäiwä yximielisest Templis/ ja mursit leipä/ muunna täsä/ muunna toises huones/ ja söit toinen toisens cansa.

2: 47 kiittäen Jumalaa ja ollen kaiken kansan suosiossa. Ja Herra lisäsi heidän yhteyteensä joka päivä niitä, jotka saivat pelastuksen.	47. Ja kiittäin Jumalaa olivat kaiken kansan suosiossa. Ja Herra lisäsi joka päivä autuaaksi tulevaisia seurakunnalle.	2: 47 Ja kijtit Jumalata/ riemulla ja sydämen yxikertaisudella/ ja olit caiken Canssan suosiosa. Ja HERra lisäis jocapäiwä nijlle Seuracunda/ jotca autuaxi tulit.
3. LUKU	3. LUKU	III. Lucu .
3: 1 Ja Pietari ja Johannes menivät pyhäkköön yhdeksännellä hetkellä, rukoushetkellä.	1. Niin Pietari ja Johannes menivät ynnä ylös templiin yhdeksännellä rukouksen hetkelle,	3: 1 Nijn Petari ja Johannes menit Templijn/ yhdexännellä rucouxen hetkellä.
3: 2 Silloin kannettiin esille miestä, joka oli ollut rampa hamasta äitinsä kohdusta ja jonka he joka päivä panivat pyhäkön niin kutsutun Kauniin portin pieleen anomaan almua pyhäkköön meneviltä.	2. Ja mies, saattamatoim hamasta äitinsä kohdusta, kannettiin; jonka he panivat joka päivä sen templin oven eteen, joka kutsutaan Kauniiksi, anomaan niiltä almua, jotka templiin menivät.	3: 2 Ja oli yxi mies saattamatoim hamast äitins kohdusta/ jota kannettin ja pandin jocapäiwä sen Templin owen eteen/ joca cudzutun Caunis/ anoman nijldä almua jotca Templijn menit.
3: 3 Nähdessään Pietarin ja Johanneksen, kun he olivat menossa pyhäkköön, hän pyysi heiltä almua.	3. Kuin hän näki Pietarin ja Johanneksen tahtovan mennä templiin, anoi hän heiltä almua.	3: 3 Cosca hän näki Petarin ja Johannexen tahtowan mennä Templijn/ anoi hän heildä almua.
3: 4 Niin Pietari ja Johannes katsoivat häneen kiinteästi, ja Pietari sanoi: "Katso meihin."	4. Niin Pietari Johanneksen kanssa katsoi hänen päällensä, ja sanoi: katso meidän päällemme.	3: 4 Nijn Petari ja Johannes cadzoit hänen päällens/ ja sanoit: cadzo meidän päällem.
3: 5 Ja hän tarkkasi heitä odottaen heiltä jotakin saavansa.	5. Ja hän katseli heidän päällensä, toivoen heiltä jotakin saavansa.	3: 5 Ja hän cadzeli heidän päällens/ toiwoin heildä jotakin saapans.
3: 6 Niin Pietari sanoi: "Hopeaa ja kultaa ei minulla ole, mutta mitä minulla on, sitä minä sinulle annan: Jeesuksen Kristuksen, Nasaretilaisen, nimessä, nouse ja käy."	6. Niin Pietari sanoi: hopiaa ja kultaa ei minulla ole; vaan sitä mitä minulla on, annan minä sinulle: Jesuksen Kristuksen Natsarealaisen nimeen nouse ja käy.	3: 6 Nijn Petari sanoi: hopiata ja culda ei minulla ole/ waan sitä cuin minulla on/ tahdon minä anda sinulle: Jesuxen Christuxen Nazarenuxen nimeen nouse ja käy.
3: 7 Ja hän tarttui hänen oikeaan käteensä ja nosti hänet ylös; ja heti hänen jalkansa ja nilkkansa vahvistuivat,	7. Ja hän tarttui hänen oikiaan käteensä ja ojensi hänen, ja kohta hänen sääreensä ja kantansa vahvistuivat.	3: 7 Ja hän rupeis hänen oikiaan käteens ja ojensi hänen: ja nijn hänen sääreens ja candans wahwistuit:

3:8 ja hän hypähti pystyyn, seiso ja käveli; ja hän meni heidän kanssansa pyhäkköön, käyden ja hypellen ja ylistäen Jumalaa.	8. Ja hän karkasi ylös, seiso ja kävi, ja meni heidän kanssansa templiin, käyden ja hypäten ja kiittäen Jumalaa.	3:8 Ja hän carcais ylös/ seiso ja käwi/ ja meni heidän cansans Templijn/ käyden ja hypäten ja kijttäin Jumalata.
3:9 Ja kaikki kansa näki hänen kävelevän ja ylistävän Jumalaa;	9. Ja kaikki kansa näki hänen käyvän ja kiittävän Jumalaa,	3:9 Ja caicki Canssa näki hänen käywän ja kijttäwän Jumalata:
3:10 ja he tunsivat hänet siksi, joka almuja saadakseen oli istunut pyhäkön Kauniin portin pielessä, ja he olivat täynnä hämmästyystä ja ihmettelyä siitä, mikä hänelle oli tapahtunut.	10. Ja tunki hänen siksi, joka almun tähden istui templin Kauniin oven edessä; ja he olivat täynnänsä pelkoa ja suurta hämmästyystä siitä, mitä hänelle tapahtunut oli.	ja tunsit hänen sixi/ joca almun tähden istui Templin Caunin owen edes. 3:10 Ja he ihmettelit suurest/ ja hämmästyit sijtä cuin hänelle tapahtunut oli.
3:11 Ja kun hän yhä pysyttäytyi Pietarin ja Johanneksen seurassa, riensi kaikki kansa hämmästyksen vallassa heidän luoksensa niin sanottuun Salomon pylväskäytävään.	11. Mutta kuin tämä saattamaton, joka parannettu oli, piti itsensä Pietarin ja Johanneksen tykö, juoksi kaikki kansa hämmästyksissä heidän tykönsä porstuaan, joka kutsutaan Salomon porstuaksi.	3:11 Cosca tämä saattamaton/ joca jo terwe oli/ piti idzens Petarin ja Johannexen tygö/ juoxi caicki Canssa heidän tygöns porstoan/ joca Salomonin cudzutan/ ja ihmettelit.
3:12 Sen nähdessään Pietari rupesi puhumaan kansalle ja sanoi: "Israelin miehet, mitä te tätä ihmettelette, tai mitä te meitä noin katselette, ikäänkuin me omalla voimallamme tai hurskaudellamme olisimme saaneet hänet kävelemään.	12. Kuin Pietari sen näki, vastasi hän kansalle: Israelin miehet! mitä te tätä ihmettelette? eli mitä te meidän päallemme katsotte, niinkuin me olisimme meidän omalla voimallamme eli jumalisuudellamme tämän käymään saattaneet?	3:12 COsca Petari sen näki/ sanoi hän Canssalle: te Israelin miehet/ mitä te tätä ihmettelettä: eli mitä te meidän päallemme cadzotte/ nijncuin me olisimma meidän woimallam eli ansiollam tämän käymän saattanet.
3:13 Aabrahamin ja Iisakin ja Jaakobin Jumala, meidän isiemme Jumala, on kirkastanut Poikansa Jeesuksen, jonka te annoitte alttiiksi ja kielsitte Pilatuksen edessä, kun tämä oli päättänyt hänet päästää.	13. Abrahamin ja Isaakin ja Jakobin Jumala, meidän isäimme Jumala, on Poikansa Jeesuksen kirkastanut, jonka te annoitte ylös ja kielsitte Pilatuksen edessä, kuin hän tuomitsi, että hän piti päästettämän.	3:13 Abrahamin ja Isaachin ja Jacobin Jumala/ meidän Isäim Jumala/ on hänen Poicans Jesuxen kircastanut/ jonga te ylönannoitte ja kielsitte Pilatuxen edes/ cosca hän duomidzi että hän piti päästettämän.
3:14 Te kielsitte Pyhän ja Vanhurskaan ja anoitte, että teille annettaisiin murhamies,	14. Mutta te kielsitte pyhän ja hurskaan, ja anoitte teillenne murhamiestä annetta;	3:14 Mutta te kielsitte sen Pyhän ja Hurscan/ ja anoitte teillenne murhamiestä annetta.
3:15 mutta elämän ruhtinaan te tapoitte; hänet Jumala on herättänyt kuolleista, ja me olemme sen todistajat.	15. Mutta elämän Pääruhtinaan te tapoitte: sen on Jumala kuolleista herättänyt, jonka todistajat me olemme.	3:15 Mutta elämän Pääruhtinan te tapoitte: sen on Jumala cuolleista herättänyt/ jonga todistajat me olemma.

3: 16 Ja uskon kautta hänen nimeensä on hänen nimensä vahvistanut tämän miehen, jonka te näette ja tunnette, ja usko, jonka Jeesus vaikuttaa, on hänelle antanut hänen jäsentensä terveyden kaikkien teidän nähtenne.	16. Ja uskon kautta hänen nimensä päälle on hän tässä, jonka te näette ja tunnette, nimensä vahvistanut: ja usko hänen kauttansa antoi tälle terveytensä, kaikkein teidän nähtenne.	3: 16 Ja sen uscon kautta hänen nimensä päälle/ on hän tämän päällä/ jonka te näette ja tunnette/ hänen nimensä vahvistanut. Ja se usko hänen kauttansa/ on tälle antanut hänen terveytensä/ kaikkein teidän nähtenne.
3: 17 Ja nyt, veljet, minä tiedän, että te olette tietämättömyydestä sen tehneet, te niinkuin teidän hallitusmiehennekin.	17. Ja nyt rakkaat veljet! minä tiedän, että te sen tyhmyydestä tehneet olette, niinkuin teidän ylimmäisennekin.	3: 17 Nyt rakkaat veljet/ minä tiedän että te sen tyhmyydestä tehneet olette/ niinkuin teidän ylimmäisennekin.
3: 18 Mutta näin on Jumala täyttänyt sen, minkä hän oli edeltä ilmoittanut kaikkien profeettain suun kautta, että nimittäin hänen Voideltunsa piti kärsimän.	18. Mutta Jumala, mitä hän kaikkein prophetainsa suun kautta oli ennustanut, että hänen Kristuksensa piti kärsimän, sen hän täytti.	3: 18 Mutta Jumala/ joka kaikkein Prophetainsa suun kautta oli ennustanut/ että Christuksen piti kärsimän/ sen hän näin nyt täytti.
3: 19 Tehkää siis parannus ja kääntykää, että teidän syntinne pyyhittäisiin pois,	19. Niin tehkää parannus ja palatkaa, että teidän syntinne pyyhittäisiin pois,	3: 19 Niin tehkää parannus ja palatkaa: 3: 20 Että teidän syntinne poispyhittäisiin/
3: 20 että virvoituksen ajat tulisivat Herran kasvoista ja hän lähettäisi hänet, joka on teille edeltämäärätty, Kristuksen Jeesuksen.	kuin virvoittamisen ajat tulevat Herran kasvoista edestä, 20. Ja hän lähettää sen, josta teille ennen saarnattu on, Jeesuksen Kristuksen,	ja silloin virvoittamisen ajat tulisivat Herran kasvoista edestä/ koska hän sen teille lähettää/ josta nyt ennen saarnattu on/ Jeesuksen Kristuksen.
3: 21 Taivaan piti omistaman hänet niihin aikoihin asti, jolloin kaikki jälleen kohdallensa asetetaan, mistä Jumala on ikiajoista saakka puhunut pyhain profeettainsa suun kautta.	21. Jonka tosin tulee omistaa taivas, niihin aikoihin asti kuin ne kaikki jälleen asetetaan, mitkä Jumala on puhunut kaikkein pyhain prophetainsa suun kautta, hamasta maailman alusta.	3: 21 Josta tosin tule taivas omistaa/ siihenasti että ne kaikki jälleen asetetaan/ kuin Jumala on puhunut kaikkein pyhain Prophetainsa suun kautta/ hamasta maailman alusta.
3: 22 Sillä Mooses on sanonut: 'Profeetan, minun kaltaiseni, Herra Jumala on teille herättävä veljienne joukosta; häntä kuulkaa kaikessa, mitä hän teille puhuu.	22. Sillä Moses on tosin isille sanonut: Herra teidän Jumalanne on teille herättävä Profeetan teidän veljistänne, niinkuin minun: kuulkaa häntä kaikessa, mitä hän teille sanoo,	3: 22 Sillä Moses on isille sanonut: Herra teidän Jumalanne/ on teille herättävä Profeetan teidän veljistän/ niinkuin minun/ kuulkaa häntä kaikissa mitä hän teille sano.
3: 23 Ja on tapahtuva, että jokainen, joka ei sitä profeettaa kuule, hävitetään kansasta.'	23. Ja pitää tapahtuman, että jokainen sielu, joka ei tätä Profeettaa kuule, pitää hävitettämän pois kansasta.	3: 23 Ja pitää tapahtuman/ että jokainen sielu joka ei tätä Profeettaa kuule/ se pitää hävitettämän kansasta.

3:24 Ja kaikki profeetat Samuelista alkaen ja kaikki järjestään, jotka puhuneet ovat, ovat myös ennustaneet näitä päiviä.	24. Ja kaikki prophetat hamasta Samuelista, ja sitte edespäin, niin monta, jotka puhuneet ovat, ovat myös kaikki näitä päiviä ennustaneet.	3:24 Ja caicki Prophetat hamasta Samuelista/ ja sijtte edespäin/ nijn monda cuin puhunut on/ owat myös caicki näitä päiwiä ilmoittanet.
3:25 Te olette profeettain ja sen liiton lapsia, jonka Jumala teki meidän isiemme kanssa sanoen Aabrahamille: 'Ja sinun siemenessäsi tulevat siunatuiksi kaikki maan sukukunnat.'	25. Te olette prophetain ja sen liiton lapset, jonka Jumala meidän isäimme kanssa teki, sanoen Abrahamille: ja sinun siemenessäsi pitää kaikki kansat maan päällä siunattaman.	3:25 Te oletta Prophetain/ ja sen liiton lapset/ jonga Jumala meidän Isäimme cansa teki/ cosca hän Abrahamille sanoi: sinun siemenes cautta pitää caicki Canssat maan päällä siunattaman.
3:26 Teille ensiksi Jumala on herättänyt Poikansa ja lähettänyt hänet siunaamaan teitä, kun kääntyte itsekukin pois pahuudestanne."	26. Teille on Jumala ensin Poikansa Jesuksen herättänyt ja on hänen lähettänyt teitä siunaamaan, että te kukin teidän pahuudestanne palajaisitte.	3:26 Teille on Jumala ensin hänen Poicans Jesuxen herättänyt/ ja on teitä lähettänyt siunaman/ että cugin pahudestans palajais.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .
4:1 Mutta kun he puhuivat kansalle, astuivat papit ja pyhäkön vartioston päällikkö ja saddukeukset heidän eteensä,	1. Mutta kuin he kansalle puhuivat, niin papit ja templin esimies ja Saddukealaiset tulivat sinne,	4:1 COsca he Canssalle puhuit/ nijn Papit ja Templin Esimies/ ja Sadduceuxet tulit sinne
4:2 närkästyneinä siitä, että he opettivat kansaa ja julistivat Jeesuksessa ylösnousemusta kuolleista.	2. Ja närkästyivät, että he kansaa opettivat ja ilmoittivat Jesuksen kautta ylösnousemisen kuolleista,	4:2 (Ja närkästyit että he Canssa opetit/ ja ilmoitit Jesuxen cautta ylösnousemisen cuolleista)
4:3 Ja he kävivät heihin käsiksi ja panivat heidät vankeuteen seuraavaan päivään asti, sillä oli jo ehtoo.	3. Ja heittivät kätensä heidän päällensä ja panivat heidät huomeneksi kiinni; sillä jo oli ehtoo.	4:3 Ja heitit kätens heidän päällens/ ja panit heidän huomenexi kijnni: sillä jo oli ehto.
4:4 Mutta monet niistä, jotka olivat kuulleet sanan, uskoivat, ja miesten luku nousi noin viiteentuhanteen.	4. Mutta monta niistä, jotka sanan kuulivat, uskoivat ja miesten luku tuli lähes viisituhatta.	4:4 Mutta monda nijstä/ jotca sanan cuulit/ uscoit/ ja miesten lucu tuli wijsi tuhatta.
4:5 Seuraavana päivänä heidän hallitusmiehensä ja vanhimpansa ja kirjanoppineensa kokoontuivat Jerusalemissa,	5. Mutta toisena päivänä tapahtui, että heidän ylimmäisensä ja vanhimpansa kokoontuivat ja kirjanoppineet Jerusalemissa,	4:5 MUTta toisna päivänä tapahdui/ että heidän ylimmäisens ja wanhimbans/ ja Kirjanoppenet Jerusalemis.

4: 6 niin myös ylimmäinen pappi Hannas ja Kaifas ja Johannes ja Aleksander sekä kaikki, jotka olivat ylimmäispapillista sukua.	6. Ja Hannas ylimmäinen pappi, ja Kaifhas, ja Johannes, ja Aleksander, ja niin monta kuin ylimmäisten pappein suvusta oli,	4: 6 Ja Hannas ylimmäinen Pappi/ ja Caifhas/ ja Johannes/ ja Alexander/ ja nijn monda cuin ylimmäisten Pappein sugusta oli/ cocoisit heidäns.
4: 7 Ja he asettivat heidät eteensä ja kysyivät: "Millä voimalla tai kenen nimeen te tämän teitte?"	7. Ja asettivat heidät keskellensä ja kysyivät heiltä: millä voimalla taikka kenenkä nimeen te olette tämän tehneet?	4: 7 Ja asetit heidän keskelläns/ ja kysyit heille/ sanoden: millä woimalla taicka kenengä nimeen te oletta tämän tehnet?
4: 8 Silloin Pietari, Pyhää Henkeä täynnä, sanoi heille: "Kansan hallitusmiehet ja vanhimmat!	8. Niin Pietari, täynnänsä Pyhää Henkeä, sanoi heille: te kansan ylimmäiset ja Israelin vanhimmat!	4: 8 Niin Petari/ täynäns Pyhä Henge/ sanoi heille: Te Canssan ylimmäiset ja Israelin wanhimmat:
4: 9 Jos meitä tänään kuulustellaan sairaalle miehelle tehdystä hyvästä työstä ja siitä, kenen kautta hän on parantunut,	9. Jos me tänäpäpä tuomitaan sen hyvän työn edestä sille sairaalle miehelle, jonka kautta hän parannettu on,	4: 9 Että me tänäpäpä duomitamme sen hywän tegon edest/ cuin me teimme sille sairalle miehelle/ jonga cautta hän parattu on:
4: 10 niin olkoon teille kaikille ja koko Israelin kansalle tiettävä, että Jeesuksen Kristuksen, Nasaretilaisen, nimen kautta, hänen, jonka te ristiinnaulitsitte, mutta jonka Jumala kuolleista herätti, hänen nimensä kautta tämä seisoo terveenä teidän edessänne.	10. Niin olkoon teille ja kaikelle Israelin kansalle tiettävä, että Jesuksen Kristuksen Natsarealaisen nimeen, jonka te ristiinnaulitsitte, jonka Jumala kuolleista herätti, sen kautta tämä seisoo teidän edessänne terveenä.	4: 10 Nijn olcon teille ja caikelle Canssalle tiettävä/ että Jesuxen Christuxen Nazarenuxen nimeen/ jonga te ristinnaulidzitte/ ja Jumala cuolleista herätti: hänen cauttans tämä seiso terwenä teidän edesän.
4: 11 Hän on 'se kivi, jonka te, rakentajat, hylkäsitte, mutta joka on kulmakiveksi tullut.'	11. Hän on se kivi, joka teiltä rakentajilta hyljätty on, joka on nurkkakiveksi tullut.	4: 11 Hän on se kiwi/ joca teildä rakendailda hyljätty on/ ja on culmakiwexi tullut/
4: 12 Eikä ole pelastusta yhdessäkään toisessa; sillä ei ole taivaan alla muuta nimeä ihmisille annettu, jossa meidän pitäisi pelastuman."	12. Ja ei yhdessäkään toisessa ole autuutta; sillä ei myös ole muuta nimeä taivaan alla ihmisille annettu, jossa meidän pitää autuaaksi tuleman.	eikä yhdesäkän toises ole autuutta. 4: 12 Ei myös ole muuta Nime Taiwan alla ihmisille annettu/ josa me autuaxi tulemma.
4: 13 Mutta kun he näkivät Pietarin ja Johanneksen rohkeuden ja havaitsivat heidän olevan koulunkäymättömiä ja oppimattomia miehiä, he ihmettelivät; ja he tunsivat heidät niiksi, jotka olivat olleet Jeesuksen kanssa.	13. Mutta kuin he näkivät Pietarin ja Johanneksen puheen rohkeuden, sillä he ymmärsivät heidät oppimattomiksi ja kirjantaitamattomiksi miehiksi, ihmettelivät he ja tunsivat heidät, että he Jeesuksen kanssa olleet olivat.	4: 13 CUin he näit Petarin ja Johannexen puhen rohkeuden/ nijn he ihmettelit: sillä he kyllä tiesit heidän oppemattomixi ja kirjantaitamattomixi miehixi/ ja hywäst heidän tunsit/ että he Jesuxen cansa ollet olit

4:14 Ja nähdessään parannetun miehen seisovan heidän kanssansa he eivät voineet mitään vastaansanoa,	14. Mutta kuin he näkivät sen ihmisen seisovan heidän kanssansa, joka parannettu oli, ei he taitaneet mitään sitä vastaan puhua.	4:14 Ja he näit seisowan sen ihmisen heidän cansans/ joca parattu oli/ ja ei tainnet mitän sitä wastan puhua.
4:15 vaan käskettyään heidän astua ulos neuvostosta he pitivät keskenänsä neuvoa	15. Mutta he käskivät heitä ulos raadista mennä pois, ja pitivät neuvoa keskenänsä,	4:15 Mutta he käskit heitä Raadista poismennä/ ja pidit neuwo keskenäns/ sanoden:
4:16 ja sanoivat: "Mitä me teemme näille miehille? Sillä että heidän kauttansa on tapahtunut ilmeinen ihme, sen kaikki Jerusalemin asukkaat tietävät, emmekä me voi sitä kieltää.	16. Sanoen: mitä me näille miehille teemme? Sillä julkinen merkki on heidän kauttansa tehty, joka kaikille Jerusalemin asuvaisille tiettävä on, ja emme taida kieltää.	4:16 Mitä me näille miehille temme? Sillä julkinen mercki on heidän cauttans tehty/ joca caikille Jerusalemin asuwaisille tiettävä on/ jota en me myös taida kieldä.
4:17 Mutta ettei se leviäisi laajemmalle kansaan, niin kieltäkäämme ankarasti heitä enää tähän nimeen puhumasta yhdellekään ihmiselle."	17. Mutta ettei se enempi kansan keskelle hajoisi, niin haastakaamme heitä kovin, ettei he tästedes yhdellekään ihmiselle tästä nimestä puhuisi.	4:17 Mutta ettei se enämbi Canssan keskelle hajo/ nijn haastacam heitä cowin/ ettei he tästedes yhdellengän ihmiselle tästä nimestä puhuis.
4:18 Niin he kutsuivat heidät ja kielsivät heitä mitään puhumasta ja opettamasta Jeesuksen nimeen.	18. Ja he kutsuivat heidät ja kaiketi kielsivät heitä puhumasta ja opettamasta Jesuksen nimeen.	4:18 Ja he cudzuit heidän/ ja kielsit heitä puhumast ja opettamast Jesuxen nimeen.
4:19 Mutta Pietari ja Johannes vastasivat heille ja sanoivat: "Päätäkää itse, onko oikein Jumalan edessä kuulla teitä enemmän kuin Jumalaa;	19. Mutta Pietari ja Johannes vastasivat heitä ja sanoivat: tuomitkaat itse, jos se on oikia Jumalan edessä, että me teitä enemmän kuulemme kuin Jumalaa.	4:19 Mutta Petari ja Johannes wastaisit/ ja sanoit: duomitcat idze/ jos se on oikia Jumalan edes/ että me teitä enemmän cuulemma cuin Jumalata:
4:20 mutta me emme voi olla puhumatta siitä, mitä olemme nähneet ja kuulleet."	20. Sillä emme taida niitä puhumatta olla, joita me nähneet ja kuulleet olemme.	4:20 Sillä en me taida sijtä wait olla/ cuin me nähnet ja cuullet olemma.
4:21 Niin he uhkasivat heitä vielä enemmän ja päästivät heidät, koska eivät kansan tähden keksineet, miten rangaista heitä, sillä kaikki ylistivät Jumalaa siitä, mitä tapahtunut oli.	21. Mutta he uhkasivat heitä, ja antoivat heidän mennä, ja ei löytäneet mitään, josta he olisivat heitä vaivanneet, kansan tähden; sillä kaikki kiittivät Jumalaa sen edestä mikä tapahtunut oli.	4:21 Mutta he uhcaisit heitä/ ja annoit heidän mennä/ ja ei löynnet mitän/ josta he olisit heitä waiwannet/ Canssan tähden/ jotca caicki kijtit Jumalata/ sen edest cuin tapahtunut oli.
4:22 Sillä sivu neljänkymmenen oli jo vuosiltaan se mies, jossa tämä parantumisen ihme oli tapahtunut.	22. Sillä se ihminen oli ylitse neljänkymmenen ajastajan vanha, jossa tämä parantamisen tunnusmerkki tehty oli.	4:22 Sillä se ihminen oli ylidze neljänkymmenen ajastajan wanha/ josa tämä terweyden mercki tehty oli.

4:23 Ja päästyään vapaiksi he menivät omiensa tykö ja kertoivat kaiken, mitä ylipapit ja vanhimmat olivat heille sanoneet.	23. Mutta kuin he päästetyt olivat, tulivat he omiensa tykö ja ilmoittivat, mitä pappein päämiehet ja vanhimmat heille sanoneet olivat.	4:23 MUtta cuin he päästettin/ tulit he omains tygö/ ja ilmoitit nijlle mitä Pappein Päämiehet ja wanhimmat heille sanonet olit.
4:24 Sen kuultuansa he yksimielisesti korottivat äänensä Jumalan puoleen ja sanoivat: "Herra, sinä, joka olet tehnyt taivaan ja maan ja meren ja kaikki, mitä niissä on!	24. Kuin he sen kuulivat, korottivat he yksimielisesti äänensä Jumalan tykö ja sanoivat: Herra, sinä olet Jumala, joka taivaan ja maan ja meren, ja kaikki, mitä niissä on, tehnyt olet,	4:24 Cosca he sen cuulit/ corgotit he yximielisest änenš Jumalan tygö/ ja sanoit: HERra/ sinä olet Jumala/ joca Taiwan/ ja maan/ ja meren/ ja caicki mitä nijsä on/ tehnyt olet:
4:25 Sinä, joka Pyhän Hengen kautta, isämme Daavidin, sinun palvelijasi, suun kautta, olet puhunut: 'Miksi pakanat pauhaavat ja kansat turhia ajattelevat?	25. Joka Davidin sinun palvelias suun kautta puhunut olet: miksi pakanat kiukuitsevat ja kansat turhaa aikovat?	4:25 Sinä joca Dawidin sinun palwelias suun cautta puhunut olet: mixi pacanat kiucuidzewat/ ja Canssat turha aicoiwat?
4:26 Maan kuninkaat nousevat, ja ruhtinaat kokoontuvat yhteen Herraa ja hänen Voideltuansa vastaan.'	26. Vaan kuninkaat yhteen menevät ja päämiehet kokoovat heitänš Herraa vastaan ja hänen Kristustansa vastaan?	4:26 Maan Cuningat yhten menewät/ ja päämiehet cocowat heitänš/ HERra ja hänen Christustans wastan?
4:27 Sillä totisesti, tässä kaupungissa kokoontuivat sinun pyhää Poikaasi Jeesusta vastaan, jonka sinä olet voidellut, sekä Herodes että Pontius Pilatus pakanain ja Israelin sukukuntain kanssa,	27. Sillä he ovat tosin kokoontuneet sinun pyhää Poikaas Jesusta vastaan, jonka sinä voitelit, sekä Herodes että Pontius Pilatus pakanain ja Israelin kansan kanssa,	4:27 He owat nyt tosin cocondunet sinun pyhä Poicas Jesusta wastan/ jonga sinä woitelit: sekä Herodes että Pontius Pilatus/ pacanain ja Israelin Canssan cansa:
4:28 tekemään kaiken, minkä sinun kätesi ja päätöksesi oli edeltämäärännyt tapahtuvaksi.	28. Tekemään mitä sinun kätes ja neuvos ennen aikonut oli, että tapahtuman pitäis.	4:28 Tekemän mitä sinun kätes ja neuwos ennen aicoinut oli/ että tapahtuman pidäis.
4:29 Ja nyt, Herra, katso heidän uhkauksiansa ja anna palvelijaisi kaikella rohkeudella puhua sinun sanaasi;	29. Ja nyt Herra, katso heidän uhkaustansa ja anna sinun palveliais kaikella uskalluksella sinun sanaas puhua.	4:29 Ja HERra/ cadzo nyt heidän uhcaustans/ ja anna sinun palwelias caikella uscalluxella sinun sanas puhua.
4:30 ja ojenna kätesi, niin että sairaat parantuvat ja tunnustekoja ja ihmeitä tapahtuu sinun pyhän Poikasi Jeesuksen nimen kautta."	30. Ja ojenna kätes parantamaan, ja että merkit ja ihmeet sinun pyhän Poikas Jesuksen nimen kautta tehtäisiin.	4:30 Ja ojenna kätes/ että terweys/ ja merkit/ ja ihmet sinun pyhän lapses Jesuxen nimen cautta tehdäisin.

4:31 Ja kun he olivat rukoilleet, vapisi se paikka, jossa he olivat koolla, ja he tulivat kaikki Pyhällä Hengellä täytetyiksi ja puhuivat Jumalan sanaa rohkeasti.	31. Ja kuin he rukoilleet olivat, liikkui se paikka, jossa he koossa olivat, ja he täytettiin kaikki Pyhällä Hengellä ja puhuivat Jumalan sanaa uskalluksella.	4:31 Ja cuin he rucoillet olit/ lijkui se paicka josa he coosa olit/ ja he täytettin caicki Pyhällä Hengellä/ ja puhuit Jumalan sana uscalluxella.
4:32 Ja uskovaisten suuressa joukossa oli yksi sydän ja yksi sielu; eikä kenkään heistä sanonut omaksensa mitään siitä, mitä hänellä oli, vaan kaikki oli heillä yhteistä.	32. Ja niiden paljoudessa, jotka uskoivat, oli yksi sydän ja yksi sielu, ei myös kenkään heistä sanonut mitään omaksensa, mitä hänellä oli, vaan kaikki olivat heillä yhteiset.	4:32 JA uscollisten paljoudes oli yxi sydän ja yxi sielu/ ei myös kengän heistä sanonut mitän omaxensa/ cuin hänellä oli/ waan caicki oli heillä yhteiset.
4:33 Ja apostolit todistivat suurella voimalla Herran Jeesuksen ylösnousemuksesta, ja suuri armo oli heillä kaikilla.	33. Ja apostolit todistivat suurella voimalla Herran Jeesuksen ylösnousemisesta, ja suuri armo oli kaikkein heidän päällensä.	4:33 Ja Apostolit todistit suurella woimalla HERran Jesuxen ylösnousemisesta/ ja suuri armo oli caickein heidän päällänsä.
4:34 Ei myöskään ollut heidän seassaan ketään puutteenalaista; sillä kaikki, joilla oli maatiloja tai taloja, myivät ne ja toivat myytyjen hinnan	34. Ja ei myös ollut yhtään tarvitsevaa heissä; sillä niin monta, joilla pellot eli huoneet olivat, ne myivät ja toivat myytyin hinnan,	4:34 Ja ei myös ollut yhtän tarwidzepa heisä: sillä nijn monda/ joilla peldo eli huone oli/ ne he myit:
4:35 ja panivat apostolien jalkojen juureen; ja jokaiselle jaettiin sen mukaan, kuin hän tarvitsi.	35. Ja panivat apostolien jalkain eteen: ja jokaiselle jaettiin niinkuin kukin tarvitsi.	4:35 Ja panit sen myydyn tawaran hinnan Apostolitten jalcain eteen. 4:36 Ja jocaidezelle annettin nijncuin cukin tarwidzi.
4:36 Niinpä Joosef, jota apostolit kutsuivat Barnabaaksi - se on käännettynä: kehoittaja - leeviläinen, syntyisin Kyprosta,	36. Mutta Joses, joka liialta nimeltä apostoleilta kutsutaan Barnabas (se on niin paljon sanottu kuin lohdutuksen poika) Leviläinen, Kypristä sukuisin,	4:37 MUtta Joses/ joca myös lijalda nimeldä Apostoleilda cudzutan Barnabas (se on/ lohdutuxen poica) Lewita/ Cyprist sucuisin/
4:37 myi omistamansa pellon, toi rahat ja pani ne apostolien jalkojen juureen.	37. Hänellä oli pelto, sen hän myi, ja toi hinnan ja pani apostolitten jalkain eteen.	hänellä oli peldo/ sen hän myi/ ja toi hinnan/ ja pani Apostolitten jalcain eteen.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .
5:1 Mutta eräs mies, nimeltä Ananias, ja hänen vaimonsa Safiira myivät maatilat,	1. Mutta mies, Ananias nimeltä, emäntänsä Saphiran kanssa myi tavaransa,	5:1 MUtta yxi mies/ ja Ananias nimeldä/ ja Saphira hänen emändäns/ myi tawarans/

5:2 ja mies kätki vaimonsa tieteen osan hinnasta, ja osan hän toi ja pani apostolien jalkojen eteen.	2. Ja kätki jotain hinnasta emäntänsä tieteen, ja toi osan edes ja pani apostolitten jalkain eteen.	5:2 Ja kätki jotain hinnasta hänen emändänsä tieteen/ ja toi osan edes/ ja pani Apostolitten jalcain eteen.
5:3 Mutta Pietari sanoi: "Ananias, miksi on saatana täyttänyt sinun sydämesi, niin että koetit pettää Pyhää Henkeä ja kätkit osan maatilain hinnasta?"	3. Niin Pietari sanoi: Ananias, miksi saatana täytti sinun sydämes Pyhän Hengen edessä valhettelemaan, että jotakin pellon hinnasta kätkit?	5:3 Nijn Petari sanoi: Anania/ mixi Perkele täytti sinun sydämes/ Pyhän Hengen edes walehteleman/ ettäs jotakin pellon hinnasta kätkit?
5:4 Eikö se myymätönnä ollut sinun omasi, ja eikö myynnin jälkeekin sen hinta ollut sinun? Miksi päätit sydämessäsi tämän tehdä? Et sinä ole valhetellut ihmisille, vaan Jumalalle."	4. Etkös olisi saanut sitä pitää, kuin se sinulla oli, ja se myytykin oli sinun hallussas? miksis senkaltaista olet sydämees päästänyt? Et sinä ole ihmisten, vaan Jumalan edessä valehdellut.	5:4 Sinä olisit kyllä sen saanut pitää/ ja cosca se myytykin oli/ nijn se oli wielä sijtte sinun hallussas/ mixis sencaltaista olet sydämees päästänyt? 5:5 Et sinä ole ihmisten/ waan Jumalan edes walehdellut.
5:5 Kun Ananias kuuli nämä sanat, kaatui hän maahan ja heitti henkensä. Ja suuri pelko valtasi kaikki, jotka sen kuulivat.	5. Kuin Ananias nämät sanat kuuli, lankesi hän maahan ja antoi henkensä. Ja suuri pelko tuli kaikkein niiden päälle, jotka tämän kuulivat.	Cosca Ananias nämät sanat cuuli/ langeis hän maahan/ ja andoi hengens. 5:6 Ja suuri pelco tuli caickein nijden päälle jotca tämän cuulit.
5:6 Ja nuoret miehet nousivat ja korjasivat hänet ja kantoivat hänet pois ja hautasivat.	6. Niin nuoret miehet nousivat ja korjasivat hänen, veivät pois ja hautasivat hänen.	Nijn nuoret miehet nousit ja corjaisit hänen/ poisweit ja hautaisit hänen.
5:7 Noin kolmen hetken kuluttua hänen vaimonsa tuli sisään eikä tiennyt, mitä oli tapahtunut.	7. Mutta tapahtui liki kolmen hetken perästä, että myös hänen emäntänsä tuli sisälle eikä tietänyt, mitä tapahtunut oli.	5:7 JA wähän ajan perästä/ liki colme hetke/ tuli myös hänen emändänsä sisälle/ eikä tiennyt mitä tapahtunut oli.
5:8 Niin Pietari kysyi häneltä: "Sano minulle: siihenkö hintaan te myitte maatilain?" Hän vastasi: "Kyllä, juuri siihen hintaan."	8. Niin Pietari vastasi häntä: sanos minulle: oletteko sen pellon siihen hintaan myyneet? mutta hän sanoi: olemme niinkin siihen hintaan.	5:8 Nijn Petari sanoi hänelle: sanos/ olettaco sen pellon sijhen hindaan myynet? Hän sanoi: olemma sijhen hindaan.
5:9 Mutta Pietari sanoi hänelle: "Miksi olette yksissä neuvoin käyneet kiusaamaan Herran Henkeä? Katso, niiden jalat, jotka hautasivat sinun miehesi, ovat oven takana, ja he kantavat sinutkin pois."	9. Sanoi Pietari hänelle: miksi te olette mielistyneet keskenänne Herran Henkeä kiusaamaan? Katso, niiden jalat, jotka sinun miehes hautasivat, ovat oven edessä ja vievät pois sinun.	5:9 Sanoi Petari hänelle: mixi te oletta mielistynet keskenänne HERran Henge kiusaman? Cadzo nijden jalcoja/ jotca sinun miehes hautaisit/ ne owat owen edes/ ja pian wiewät myös sinun.

5: 10 Niin hän heti kaatui hänen jalkojensa eteen ja heitti henkensä, ja kun nuorukaiset tulivat sisään, tapasivat he hänet kuolleena, kantoivat pois ja hautasivat hänet hänen miehensä viereen.	10. Ja hän kohta lankesi maahan hänen jalkainsa eteen ja antoi henkensä. Niin nuoret miehet tulivat sisälle ja löysivät hänen kuolleena, ja he veivät hänen ulos ja hautasivat miehensä tykö.	5: 10 Ja hän cohta langeis maahan hänen jalcains eteen/ ja andoi hengens. Nijn nuoret miehet tulit sisälle/ ja löysit hänen cuolluexi/ ja he weit hänen ulos ja hautaisit miehens tygö.
5: 11 Ja suuri pelko valtasi koko seurakunnan ja kaikki ne, jotka tämän kuulivat.	11. Ja suuri pelko tuli koko seurakunnalle ja kaikille niille, jotka tämän kuulivat.	5: 11 Ja suuri pelgo tuli coco Seuracunnalle/ ja caikille nijlle jotca tämän cuulit.
5: 12 Ja apostolien käten kautta tapahtui kansassa monta tunnustekoa ja ihmettä; ja he olivat kaikki yksimielisesti koolla Salomon pylväskäytävässä.	12. Ja apostolitten käten kautta tehtiin monta merkkiä ja ihmettä kansan seassa. Ja olivat kaikki yksimielisesti Salomon esihuoneessa.	5: 12 JA Apostolitten cautta tehtin monda merckiä ja ihmettä Canssan seas. Ja he olit caicki yximielisest Salomonin esihuones.
5: 13 Eikä muista kukaan uskaltanut heihin liittyä, mutta kansa piti heitä suuressa kunniassa.	13. Mutta ei niistä muista uskaltanut yksikään itsiänsä antaa heidän sekaansa; vaan kansa piti paljon heistä.	5: 13 Mutta ei nijstä muista uscaldanut yxikän idzens anda heidän secans/ waan Canssa piti paljo heistä.
5: 14 Ja yhä enemmän karttui niitä, jotka uskoivat Herraan, sekä miehiä että naisia suuret joukot.	14. Ja joukko paljon eneni miehistä ja vaimoista, jotka Herran päälle uskoivat:	5: 14 Ja joucko enäni miehistä ja vaimoista/ jotca HERRan päälle uscoit:
5: 15 Kannettiinpa sairaita kaduillekin ja pantiin vuoteille ja paareille, että Pietarin kulkiessa edes hänen varjonsa sattuisi johonkukun heistä.	15. Niin että he kantoivat sairaita kaduille ja panivat niitä vuoteille ja paareille, että Pietarin tullessa ainoasti hänen varjonsa jonkun heistä olis varjonnut.	5: 15 Ja cannoit sairaita catuille/ ja panit nijtä vuoteille ja paareille/ että Petarin tulles ainoastans hänen warjons jongun heistä olis warjonnut.
5: 16 Myöskin kaupungeista Jerusalemin ympäriltä tuli paljon kansaa, ja he toivat sairaita ja saastaisten henkien vaivaamia, ja ne kaikki tulivat parannetuiksi.	16. Ja tuli myös suuri joukko kokoon lähimmäisistä kaupungeista Jerusalemiin, ja toivat sairaita ja saastaisilta hengiltä vaivaita, jotka kaikki parannettiin.	5: 16 Ja tuli myös suuri joucko cocon lähimmäisistä Caupungeista Jerusalemiijn/ ja toit sairaita/ ja saastaisilda hengeildä rijwatuita/ jotca caicki parattin.
5: 17 Silloin nousi ylimmäinen pappi ja kaikki, jotka olivat hänen puolellansa, saddukeusten lahko, ja he tulivat kiihkoa täyteen	17. Niin nousi ylimmäinen pappi, ja kaikki, jotka hänen kanssansa olivat, Saddukealaisten lahko, ja olivat täynnänsä kiivautta,	5: 17 Nlin nousi ylimmäinen Pappi/ ja caicki jotca hänen cansans olit/ se Sadduceusten lahco/ ja oli täynäns kijwautta
5: 18 ja kävivät käsiksi apostoleihin ja panivat heidät yleiseen vankihuoneeseen.	18. Ja paiskasivat kätensä apostolitten päälle ja panivat heidät yhteiseen vankihuoneeseen.	5: 18 Ja paiscaisit kätens Apostolitten päälle/ ja panit heidän yhteiseen fangihuoneseen.

5:19 Mutta yöllä avasi Herran enkeli vankilan ovet ja vei heidät ulos ja sanoi:	19. Mutta Herran enkeli avasi yöllä tornin oven, ja vei heidät sieltä ulos ja sanoi:	Mutta HERran Engeli awais yöllä tornin owen/ ja wei heidän sielä ulos/
5:20 "Menkää ja astukaa esiin ja puhukaa pyhäkössä kansalle kaikki tämän elämän sanat."	20. Menkää, seisokaat ja puhukaat templissä kansalle kaikki tämän elämän sanat.	5:19 Ja sanoi: mengät/ seisocat ja puhucat Templis Canssalle/ caicki tämän elämän sanat.
5:21 Sen kuultuansa he menivät päivän koittaessa pyhäkköön ja opettivat. Niin saapui ylimmäinen pappi ja ne, jotka olivat hänen puolellansa, ja he kutsuivat koolle neuvoston ja israelilaisten vanhinten kokouksen; ja he lähettivät noutamaan heitä vankilasta.	21. Mutta kuin he sen kuuluivat, menivät he varhain aamulla templiin ja opettivat. Niin ylimmäinen pappi tuli, ja ne, jotka hänen kanssansa olivat, kutsuivat raadin kokoon ja kaikki Israelin lasten vanhimmat, ja lähettivät vankihuoneesen heitä noutamaan.	5:20 Cosca he sen cuulit/ menit he warahin amulla Templijn ja opetit. 5:21 Nijn ylimmäinen Pappi tuli/ ja ne jotca hänen cansans olit/ cudzuit Raadin cocon/ ja caicki Israelin lasten wanhimmat/ ja lähetit fangihuonen tygö/ heitä noutaman.
5:22 Mutta kun oikeudenpalvelijat tulivat vankilaan, eivät he löytäneet heitä sieltä, vaan palasivat takaisin ja kertoivat,	22. Kuin palveliat menivät, eikä heitä tornista löytäneet, niin he palasivat ja ilmoittivat,	5:22 Cosca palweliat menit/ eikä heitä tornista löytänet/ njn he palaisit ja ilmoitit heille/ sanoden:
5:23 sanoen: "Vankilan me kyllä huomasimme hyvin tarkasti suljetuksi ja vartijat seisomassa ovien edessä; mutta kun avasimme, emme sisältä ketään löytäneet."	23. Sanoen: tornin me tosin löysimme kyllä visusti suljetuksi ja vartiat ulkona oven edessä seisovan; mutta kuin me sen avasimme, emme ketään sieltä löytäneet.	5:23 Tornin me tosin löysimme kyllä wisust suljetuxi/ ja wartiat owen edes seisowan/ mutta cosca me sen awaisim/ njn en me ketän sielä löytänet.
5:24 Kun pyhäkön vartioston päällikkö ja ylipapit kuuluivat nämä sanat, eivät he tienneet, mitä heistä ajatella ja mitä tästä tulisi.	24. Kuin ylimmäinen pappi ja templin esimies ja pappein päämiehet nämät kuuluivat, epäilivät he heistä, miksi se viimeinkin tulis.	5:24 Cosca ylimmäinen Pappi/ ja Templin Esimies/ ja muut päämiehet nämät cuulit/ epäilit he mitä heistä wijmeingin tulis.
5:25 Niin tuli joku ja kertoi heille: "Katso, ne miehet, jotka te panitte vankilaan, seisovat pyhäkössä ja opettavat kansaa."	25. Niin tuli yksi ja ilmoitti heille, sanoen: katso, ne miehet, jotka te torniin panitte, ovat templissä ja seisovat opettamassa kansaa.	5:25 Nijn tuli yxi ja ilmoitti heille/ sanoden: cadzo/ ne miehet jotca te tornijn panitta/ owat Templis/ ja seisowat opettamas Canssa.
5:26 Silloin päällikkö meni oikeudenpalvelijain kanssa ja nouti heidät; ei kuitenkaan väkisin, sillä he pelkäsivät, että kansa heidät kivittäisi.	26. Niin esimies meni palvelijoinensa ja toi heidät suosiolla sieltä (sillä he pelkäsivät kansan heitä kivittävän).	5:26 Nlin Esimies meni palwelioinens/ ja toi heidän suosiolla sielä: sillä he pelkäisit Canssan heitäns kiwittävän.

5:27 Ja he toivat heidät ja asettivat neuvoston eteen. Ja ylimmäinen pappi kuulusteli heitä	27. Ja kuin he toivat heidät, asettivat he heidät raadin eteen. Ja ylimmäinen pappi kysyi heiltä,	Ja cuin he toiti heidän/ asetiti he heidän Raadin eteen. 5:27 Ja ylimmäinen Pappi kysyi heitä/
5:28 ja sanoi: "Me olemme kieltämällä kieltäneet teitä opettamasta tähän nimeen; ja katso, te olette täyttäneet Jerusalemin opetuksellanne ja tahdotte saattaa meidän päällemme tuon miehen veren."	28. Sanoen: emmekö ole kovasti teitä kieltäneet puhumasta kansalle tähän nimeen? Ja katso, te olette Jerusalemin täyttäneet teidän opetuksellanne, ja tahdotte tämän ihmisen veren vetää meidän päällemme.	ja sanoi: emmengö me ole cowasti teitä kieldänet puhumast Canssalle tähän nimeen? 5:28 Ja cadzo/ te oletta Jerusalemin täyttänet teidän opetuxellan/ ja tahdotta tämän ihmisen weren wetä meidän päällem.
5:29 Mutta Pietari ja muut apostolit vastasivat ja sanoivat: "Enemmän tulee totella Jumalaa kuin ihmisiä.	29. Mutta Pietari ja muut apostolit vastasivat ja sanoivat: enempi tulee kuulla Jumalaa kuin Ihmisiä.	5:29 MUtta Petari ja muut Apostolit wastaisit/ ja sanoit: enä tule cuulla Jumalata cuin ihmisiä.
5:30 Meidän isiemme Jumala on herättänyt Jeesuksen, jonka te ripustitte puuhun ja surmasitte.	30. Meidän isäimme Jumala herätti Jesuksen, jonka te tapoitte ja ripustitte puuhun.	5:30 Meidän Isäim Jumala herätti Jesuxen/ jonga te tapoitta ja ripustitta puuhun.
5:31 Hänet on Jumala oikealla kädellensä korottanut Päämieheksi ja Vapahtajaksi, antamaan Israelille parannusta ja syntien anteeksiantamusta.	31. Sen on Jumala korottanut oikialle kädellensä Päämieheksi ja Vapahtajaksi, antamaan Israelille parannusta ja syntein anteeksi antamusta.	5:31 Sen on Jumala corgottanut oikialle kädellens Päämiehexi ja Wapahtajaxi/ andaman Israelille parannusta ja syndein andexi andamusta.
5:32 Ja me olemme kaiken tämän todistajat, niin myös Pyhä Henki, jonka Jumala on antanut niille, jotka häntä tottelevat."	32. Ja me olemme näiden sanain todistajat, ja myös Pyhä Henki, jonka Jumala on niille antanut, jotka häntä kuulevat.	5:32 Ja me olemma hänen todistajans näiden sanain puolesta/ ja myös Pyhä Hengi/ jonga Jumala on nijlle andanut jotca händä cuulewat.
5:33 Kun he sen kuulivat, viilsi se heidän sydäntänsä, ja he tahtoivat tappa heidät.	33. Mutta kuin he nämät kuulivat, kävi se lävitse heidän sydämensä, ja he pitivät neuvoa tappaaksensa heitä.	5:33 Cosca he nämät cuulit/ käwi se läpidze heidän sydämens/ ja pidit neuwo tappaxens heitä.
5:34 Mutta neuvostossa nousi eräs fariseus, nimeltä Gamaliel, lainopettaja, jota koko kansa piti arvossa, ja hän käski viedä miehet vähäksi aikaa ulos.	34. Niin nousi raadista yksi Pharisealainen, nimeltä Gamaliel, lainopettaja, josta kaikki kansa paljon piti: se käsi apostoleita pikimältänsä viedä ulos,	5:34 Nlin nousi Raadist yxi Phariseus/ nimeldä Gamaliel/ Lainopettaja/ josta caicki Canssa paljo piti/ se käski Apostoleita erinäns.
5:35 Sitten hän sanoi neuvostolle: "Israelin miehet, kavahtakaa, mitä aiotte tehdä näille miehille.	35. Ja sanoi heille: Israelin miehet! kavahtakaat itseänne, mitä te mielite tehdä näille miehille.	5:35 Ja sanoi heille: Israelin miehet/ cawahtacat mitä te teettä näille miehille.

5:36 Sillä ennen näitä päiviä nousi Teudas, sanoen jokin olevansa, ja häneen liittyi noin neljäsataa miestä; hänet tapettiin, ja kaikki, jotka olivat häneen suostuneet, hajotettiin, ja he joutuivat häviöön.	36. Sillä ennen näitä päiviä nousi Teudas ja sanoi itsensä joksikin, niin hänen tykönsä tuli lähes neljäsataa miestä: joka sitte tapettiin ja kaikki, jotka häneen mielistyivät, ne hajoitettiin ja hävitettiin.	5:36 Ennen näitä päiviä ylisti Theudas idzens/ ja sanoi hänens joxikin/ nijn hänen tygöns tuli lähes neljä sata miestä/ joca sijtte tapettin/ ja caicki jotca häneen turwaisit/ ne hajotettin ja häwitettin.
5:37 Hänen jälkeensä nousi Juudas, galilealainen, verollepanon päivinä ja vietti kansaa luopumaan puolellensa; hänkin hukkuu, ja kaikki, jotka olivat suostuneet häneen, hajotettiin.	37. Tämän jälkeen nousi Juudas Galileasta veronlaskemisen päivinä ja käänsi paljon kansaa jälkeensä; hän myös hukkuu ja kaikki, jotka häneen mielistyivät, hajoitettiin.	5:37 Nijn myös Judas Galileast ylisti hänens weronlaskemisen päiwinä/ ja käänsi paljo Canssa jälkens/ hän myös huckui/ ja caicki jotca händä cuulit/ hajotettin.
5:38 Ja nyt minä sanon teille: pysykää erillänne näistä miehistä ja antakaa heidän olla; sillä jos tämä hanke eli tämä teko on ihmisistä, niin se tyhjäan raukeaa;	38. Ja nyt sanon minä teille: lakatkaa näistä miehistä ja sallikaat heidän olla; sillä jos tämä neuvo eli teko on ihmisistä, niin se tyhjäan raukee;	5:38 Sentähden sanon minä teille: lacatcat näistä miehistä/ ja sallicat heidän olla: sillä jos tämä neuwo eli teco on ihmisist/ nijn se kyllä tyhjän rauke.
5:39 mutta jos se on Jumalasta, niin te ette voi heitä kukistaa. Varokaa, ettei teitä ehkä havaittaisi sotiviksi itse Jumalaa vastaan."	39. Vaan jos se on Jumalalta, niin ette voi sitä tyhjäksi tehdä, ettette myös löydettäisi sotineen jumalaa vastaan.	5:39 Waan jos se on Jumalalda/ nijn et te woi sitä alaspaina/ ettet te löytäis sotinen Jumalata wastan.
5:40 Niin he noudattivat hänen neuvoansa. Ja he kutsuivat apostolit sisään ja pieksättivät heitä ja kielsivät heitä puhumasta Jeesuksen nimeen ja päästivät heidät menemään.	40. Niin kaikki mielistyivät hänen neuvoonsa; ja kuin he apostolit sisälle kutsuivat, niin he hosuivat heitä ja kielsivät heitä Jesuksen nimeen puhumasta, ja päästivät heidät menemään.	Nijn caicki mielistyit hänen neuwoons. 5:40 Ja cuin he Apostolit sisälle cudzuit/ nijn he hosuit heitä/ ja kielsit heitä Jesuxen nimeen puhumast/ ja päästit heidän menemän.
5:41 Niin he lähtivät pois neuvostosta iloissaan siitä, että olivat katsotut arvollisiksi kärsimään häväistystä Jeesuksen nimen tähden.	41. Niin he menivät pois raadin edestä, iloiten että he olivat mahdolliset pilkkaa kärsimään hänen nimensä tähden,	5:41 Nijn he menit iloiten pois Raadin edest/ että he olit otolliset pilcka kärsimän hänen nimens tähden.
5:42 Eivätkä he lakanneet, vaan opettivat joka päivä pyhäkössä ja kodeissa ja julistivat evankeliumia Kristuksesta Jeesuksesta.	42. Ja ei lakanneet joka päivä templissä ja joka huoneessa opettamasta ja saarnaamasta evankeliumia Jesuksesta Kristuksesta.	Ja ei lacannet jocapäiwä Templis ja joca huones opettamast ja saarnamast Evangeliumi Jesuxest Christuxest.
6 LUKU	6 LUKU	VI. Lucu .

6:1 Niinä päivinä, kun opetuslasten luku lisääntyi, syntyi hellenisteissä nurinaa hebrealaisia vastaan siitä, että heidän leskiensä syrjäytettiin jokapäiväisessä avunannossa.	1. Mutta niinä päivinä, koska opetuslasten luku eneni, napisivat Grekiläiset Hebrealaisia vastaan, että heidän leskensä katsottiin ylöns jokapäiväisessä palveluksessa.	6:1 MUtta nijnä päiwinä/ cosca Opetuslasten lucu enäni/ napsit Grekiläiset Hebrerejä wastian/ että heidän leskens ylöncadzottin jocapäiwäises palweluxes.
6:2 Niin ne kaksitoista kutsuivat kokoon opetuslasten joukon ja sanoivat: "Ei ole soveliasta, että me laiminlyömme Jumalan sanan toimittaaksemme pöytäpalvelusta.	2. Niin ne kaksi toistakymmentä kutsuivat kokoon opetuslasten joukon, ja sanoivat: ei se ole kohtuullinen, että me annamme ylöns Jumalan sanan, ja pöytäin edessä palvelemme.	6:2 Nijn ne caxitoistakymmendä cudzuit cocon Opetuslasten joucon/ ja sanoit: ei se ole cohtullinen että me ylönnannamme Jumalan sanan/ ja pöytäin edes palwelemma.
6:3 Valitkaa sentähden, veljet, keskuudestanne seitsemän miestä, joista on hyvä todistus ja jotka ovat Henkeä ja viisautta täynnä, niin me asetamme heidät tähän toimeen.	3. Sentähden, rakkaat veljet, valitkaat teistä seitsemän miestä joista hyvä todistus on, jotka ovat Pyhää Henkeä ja viisautta täynnänsä, joiden haltuun me tämän viran annamme.	6:3 Sentähden rackat weljet/ walitca teistän seidzemen toimellista miestä/ jotca owat Pyhä Henge ja wijsautta täynäns/ joiden halduun me tämän wiran annamme.
6:4 Mutta me tahdomme pysyä rukouksessa ja sanan palveluksessa."	4. Mutta me tahdomme rukouksessa ja sanan palveluksessa pysyväiset olla.	6:4 Mutta me tahdomma rucouxes ja sanan palweluxes olla.
6:5 Ja se puhe kelpasi kaikelle joukolle; ja he valitsivat Stefanuksen, miehen, joka oli täynnä uskoa ja Pyhää Henkeä, ja Filippuksen ja Prokoruksen ja Nikanorin ja Timonin ja Parmenaan ja Nikolauksen, antiokialaisen käännyännäisen,	5. Ja se puhe kelpasi kaikelle joukolle, ja he valitsivat Stephanin, miehen täynnä uskoa ja Pyhää Henkeä, ja Philippuksen, ja Prokoron, ja Nikanorin, ja Timonin, ja Parmenaan, ja Nikolaon, uuden Juudalaisen Antiokiasta.	6:5 Ja se puhe kelpais caikelle joucolle: ja he walidzit Stephanin/ joca oli täynäns usco ja Pyhä Henge/ ja Philippuxen/ ja Prochorumin/ ja Nicanorin/ ja Timonin/ ja Parmenan/ ja Nicolaumin sen vden Judalaisen Antiochiasta.
6:6 ja asettivat heidät apostolien eteen, ja nämä rukoilivat ja panivat kätensä heidän päällensä.	6. Nämät he asettivat apostoleitten eteen: ja rukoilivat, ja panivat kätensä heidän päällensä.	6:6 Nämät he asetit Apostolitten eteen/ ja rucoilit/ ja panit kätens heidän päällens.
6:7 Ja Jumalan sana menestyi, ja opetuslasten luku lisääntyi suuresti Jerusalemissa. Ja lukuisa joukko pappeja tuli uskolle kuuliaisiksi.	7. Ja Jumalan sana kasvoi ja opetuslasten luku tuli sangen suureksi Jerusalemissa; ja suuri joukko pappeja oli myös uskolle kuuliainen.	6:7 Ja Jumalan sana caswoi/ ja Opetuslasten lucu tuli sangen suurexi Jerusalemis: ja suuri joucko Pappeja tuli myös uscolle cuuliaisexi.
6:8 Ja Stefanus, täynnä armoa ja voimaa, teki suuria ihmeitä ja tunnustekoja kansassa.	8. Mutta Stephanus, joka oli uskoa täynnänsä ja väkevyyttä, teki ihmeitä ja suuria tunnustähtiä kansan seassa.	6:8 MUtta Stephanus joca oli usco täynäns ja wäkewyttä/ ja teki ihmeitä ja suuria tunnustähtiä Canssan seas.

6: 9 Niin nousi muutamia niin kutsutusta libertiinien ja kyreneläisten ja aleksandrialaista synagogasta sekä niiden joukosta, jotka olivat Kilikiasta ja Asiasta, väittelemään Stefanuksen kanssa,	9. Niin nousivat muutama Libertinein synagogasta, ja Kyreniläisten, ja Aleksandrialaista, ja jotka Kilikiasta ja Asiasta olivat, ja riitelivät Stephanin kanssa.	6: 9 Nijn nousit muutama Libertinein Synagogasta/ ja Kyreneusten/ ja Alexandriten/ ja jotca Ciciliasta ja Asiasta olit/ ja rijtelit Stephanin cansa.
6: 10 mutta he eivät kyenneet pitämään puoliaan sitä viisautta ja henkeä vastaan, jolla hän puhui.	10. Ja eivät voineet sitä viisautta vastaan olla ja sitä Henkeä, jonka kautta hän puhui.	6: 10 Ja ei he woinet sitä wijsautta wastan olla/ ja Henge/ joca puhui.
6: 11 Silloin he salaa hankkivat miehiä sanomaan: "Me olemme kuulleet hänen puhuvan pilkkasanoja Moosesta ja Jumalaa vastaan."	11. Niin he sääsivät miehiä, jotka sanoivat: me olemme hänen kuulleet puhuvan pilkkasanoja Mosesta ja Jumalaa vastaan.	6: 11 Nijn he sääsit miehiä/ jotca sanoit: me olemma hänen cuullet puhuwan pilckasanoja Mosesta ja Jumalata wastan.
6: 12 Ja he yllyttivät kansan ja vanhimmat ja kirjanoppineet ja astuivat esiin, raastoivat hänet mukaansa ja veivät neuvoston eteen.	12. Niin he yllyttivät kansan ja vanhimmat ja kirjanoppineet, ja menivät ja ottivat hänen kiinni, ja veivät hänen raadin eteen,	6: 12 Nijn he yllytit Canssan ja Wanhimmat ja Kirjanoppenet/ ja menit ja kijnniotit hänen/ ja weit hänen Raadin eteen.
6: 13 Ja he toivat esiin vääriä todistajia, jotka sanoivat: "Tämä mies ei lakkaa puhumasta tätä pyhää paikkaa vastaan ja lakia vastaan;	13. Ja asettivat väärät todistajat sanomaan: ei tämä mies lakkaa puhumasta pilkkasanoja tätä pyhää siaan ja lakia vastaan.	6: 13 Ja asetit wäärät todistajat sanoman: ei tämä mies lacka puhumast pilckasanoja tätä pyhä sian ja Lakia wastan:
6: 14 sillä me olemme kuulleet hänen sanovan, että Jeesus, tuo Nasaretilainen, on hajottava maahan tämän paikan ja muuttava ne säädökset, jotka Mooses on meille antanut."	14. Sillä me olemme kuulleet hänen sanovan: Jesus Natsarealainen hävittää tämän sian, ja muuttaa säädyt, jotka Moses meille antoi.	sillä me olemma cuullet hänen sanowan: 6: 14 Jesus Nazarenius häwittää tämän sian/ ja muutta Säädyt/ jotca Moses meille andoi.
6: 15 Ja kaikki, jotka neuvostossa istuivat, loivat katseensa häneen, ja hänen kasvonsa olivat heistä niinkuin enkelin kasvot.	15. Ja kaikki ne, jotka raadissa istuivat, katsoivat hänen päällensä ja näkivät hänen kasvonsa niinkuin enkelin kasvot.	6: 15 Ja caicki ne jotca Raadis istuit/ cadzoit hänen päällens/ ja näit hänen caswons nijncuin Engelin caswot.
7 LUKU	7 LUKU	VII. Lucu .
7: 1 Niin ylimmäinen pappi sanoi: "Onko niin?"	1. Niin ylimmäinen pappi sanoi: lienevätkö nämät näin?	7: 1 Niin ylimmäinen Pappi sanoi: Lienewätkö nämät näin?

<p>7:2 Stefanus sanoi: "Miehet, veljet ja isät, kuulkaa! Kirkkauden Jumala ilmestyi meidän isällemme Aabrahamille hänen ollessaan Mesopotamiassa, ennenkuin hän oli asettunut asumaan Harraniin,</p>	<p>2. Vaan hän sanoi: miehet, rakkaat veljet ja isät, kuulkaat: kunnian Jumala ilmestyi Abrahamille meidän isällemme, kuin hän oli Mesopotamiassa, ennenkuin hän Haranissa asui,</p>	<p>7:2 Hän sanoi: miehet rackat weljet/ ja Isät/ cuulcat: cunnian Jumala ilmestyi Abrahamille meidän Isällem/ cosca hän oli Mesopotamias/ ennencuin hän Haramis asui/ ja sanoi hänelle:</p>
<p>7:3 ja sanoi hänelle: 'Lähde maastasi ja suvustasi ja mene siihen maahan, jonka minä sinulle osoitan.'</p>	<p>3. Ja sanoi hänelle: lähde sinun maaltas ja suvustas, ja tule siihen maahan, jonka minä sinulle osoitan.</p>	<p>7:3 Lähde sinun maaldas ja sugustas/ ja mene siihen maahan cuin minä sinulle osotan.</p>
<p>7:4 Silloin hän lähti kaldealaisten maasta ja asettui asumaan Harraniin. Ja kun hänen isänsä oli kuollut, siirsi Jumala hänet tähän maahan, jossa te nyt asutte.</p>	<p>4. Silloin hän läksi Kaldeasta, ja asui Haranissa. Ja kuin hänen isänsä kuollut oli, toi hän hänen sieltä tähän maahan, jossa te nyt asutte.</p>	<p>7:4 Nijn hän läxi Chaldeast ja meni asuman Haramijn. Ja cosca hänen Isäns cuollut oli/ toi hän hänen sieldä tähän maahan/ josa te nyt asutte.</p>
<p>7:5 Eikä hän antanut hänelle siinä perintöosaa, ei jalan leveyttäkään, vaan lupasi, Aabrahamin vielä lapsetonna ollessa, antaa sen hänelle ja hänen siemenelleen hänen jälkeensä.</p>	<p>5. Ja ei antanut hänelle siinä perintöä, ei jalankaan leveyttä; ja hän lupasi hänelle sen antaa asuaksensa, ja hänen siemenellensä hänen jälkeensä, kuin ei hänellä vielä lasta ollut.</p>	<p>7:5 Ja ei andanut hänelle sijnä perindötä/ ei jalangan leweyttä/ jonga hän lupais hänelle andawans asua/ ja hänen siemenellens hänen jälkens/ cosca ei hänellä vielä lasta ollut.</p>
<p>7:6 Ja Jumala puhui näin: 'Hänen jälkeläisensä tulevat olemaan muukalaisina vieraalla maalla, ja siellä ne tekevät heidät orjiksensa ja sortavat heitä neljäsataa vuotta;</p>	<p>6. Ja Jumala puhui hänelle näin: sinun siemenes pitää oleman muukalainen vieraalla maalla, ja heidän pitää sen orjaksi tekemän, ja pahasti sen kanssa menemän neljäsataa ajastaikaa.</p>	<p>7:6 Ja Jumala sanoi hänelle näin: sinun siemenes pitä oleman muucalainen wieralla maalla/ jotca heidän pitä orjaxi tekemän/ ja pahasti heidän cansans neljä sata ajastaica menemän.</p>
<p>7:7 ja sen kansan, jonka orjiksi he tulevat, minä olen tuomitseva', sanoi Jumala, 'ja sen jälkeen he lähtevät sieltä ja palvelevat minua tässä paikassa.'</p>	<p>7. Ja sen kansan, jota he palvelevat, tahdon minä tuomita, sanoi Jumala, ja sitte pitää heidän lähtemän ja minua tässä siassa palveleman.</p>	<p>7:7 Ja sen Canssan/ jota he palwelewat/ tahdon minä duomita/ sanoi Jumala: ja sijtte pitä heidän lähtemän/ ja minua täsä siasa palweleman</p>
<p>7:8 Ja hän antoi hänelle ympärileikkauksen liiton; ja niin Aabrahamille syntyi lisak, ja hän ympärileikkasi hänet kahdeksantena päivänä, ja lisakille syntyi Jaakob, ja Jaakobille ne kaksitoista kantaisää.</p>	<p>8. Ja hän antoi hänelle ympärileikkauksen liiton; ja niin hän siitti Isaakin, ja ympärileikkasi hänen kahdeksantena päivänä. Ja Isaak siitti Jakobin, ja Jakob kaksitoistakymmentä patriarkkaa.</p>	<p>7:8 Ja hän andoi hänelle ymbärinsleickauxen lijton/ ja hän sijtti Isaachin/ ja ymbärinsleickais hänen cahdexandena päiwänä: ja Isaach sijtti Jacobin/ ja Jacob sijtti caxitoistakymmendä Patriarchata.</p>

7: 9 Ja kantaisät kadehtivat Joosefia ja myivät hänet Egyptiin. Mutta Jumala oli hänen kanssansa	9. Ja ne patriarkat myivät kateudesta Josefin Egyptiin. Ja Jumala oli hänen kanssansa,	7: 9 JA ne Patriarchat myit cateudest Josephin Egyptijn. 7: 10 Ja Jumala oli hänen cansans/
7: 10 ja pelasti hänet kaikista hänen ahdistuksistansa. Ja hän antoi hänelle armon ja viisauden faraon, Egyptin kuninkaan, edessä; ja tämä pani hänet Egyptin ja kaiken huoneensa haltijaksi.	10. Ja pelasti hänen kaikista tuskistansa, ja antoi hänelle armon ja viisauden Pharaon, Egyptin kuninkaan, kasvoin edessä, ja hän pani hänen Egyptin valtamieheksi ja kaiken huoneensa päälle.	ja pelasti caikesta tuscasta/ ja andoi hänelle armon ja wijsauden Pharaon Egyptin Cuningan caswon edes/ ja hän pani hänen Egyptijn waldamiehexi/ ja caiken hänen huonens päälle.
7: 11 Ja tuli nälänhätä koko Egyptiin ja Kanaaniin ja suuri vaiva, eivätkä meidän isämme saaneet mistään ravintoa.	11. Mutta nälkä tuli kaikkeen Egyptiin ja Kanaanin maahan, ja suuri tuska; ja ei meidän isämme löytäneet ravintoa.	7: 11 Niin tuli nälkä caicken Egyptijn ja Canaan maahan/ ja suuri tusca/ ja ei meidän Isämmengän löynnet rawindota.
7: 12 Mutta kun Jaakob kuuli Egyptissä olevan viljaa, lähetti hän meidän isämme sinne ensimmäisen kerran.	12. Mutta kuin Jakob kuuli Egyptissä jyviä olevan, lähetti hän sinne meidän isämme ensimmäisen kerran.	7: 12 Mutta cosca Jacob cuuli Egyptis jyviä olewan/ lähetti hän sinne meidän Isämme?
7: 13 Ja toisella kerralla veljet tunsivat Joosefin, ja farao sai tietää Joosefin sukuperän.	13. Ja kuin hän toistamiseen heidät lähetti, tunnettiin Joseph veljiltänsä; ja Josephin suku tuli Pharaolle tiettäväksi.	7: 13 Ja cosca hän toistamisen heidän lähetti/ tuttin Joseph weljildäns: ja Josephin sucu tuli Pharaolle tiettäwäxi.
7: 14 Niin Joosef lähetti kutsumaan luokseen isänsä Jaakobin ja koko sukunsa, seitsemänkymmentä viisi henkeä.	14. Niin Joseph lähetti ja antoi tuoda isänsä Jakobin ja kaiken hänen sukunsa, viisi sielua kahdeksattakymmentä.	7: 14 Nijn Joseph lähetti ja andoi tuoda Isäns Jacobin/ ja caiken hänen sucuns/ wijsi henge cahdexattakymmendä.
7: 15 Ja Jaakob meni Egyptiin ja kuoli siellä, niin myös kuolivat isämme,	15. Ja Jakob meni alas Egyptiin, ja hän kuoli, niin myös meidän isämme.	7: 15 Ja Jacob meni alas Egyptin ja cuoli/ nijn myös meidän Isäm.
7: 16 ja heidät siirrettiin Sikemiin ja pantiin siihen hautaan, jonka Aabraham oli rahalla ostanut Emmorin lapsilta Sikemissä.	16. Ja he vietiin Sikemiin ja pantiin siihen hautaan, jonka Abraham oli Hemorin lapsilta rahalla ostanut Sikemissä.	7: 16 Ja wietin Sichemijn/ ja pandin sijhen hautaan/ jonga Abraham oli Hemorin lapsilda rahalla ostanut Sichemis.
7: 17 Mutta sitä mukaa kuin lähestyi sen lupauksen aika, jonka Jumala oli Aabrahamille antanut, kasvoi kansa ja lisääntyi Egyptissä,	17. Mutta kuin lupauksen aika lähestyi, josta Jumala oli Abrahamille vannonut, kasvoi ja eneni kansa Egyptissä,	7: 17 COsca lupauxen aica lähestyi/ josta Jumala oli Abrahamille wannonut/ caswoi ja enäni Canssa Egyptis:
7: 18 kunnes Egyptiä hallitsemaan nousi toinen kuningas, joka ei Joosefista mitään tiennyt.	18. Siihenasti kuin toinen kuningas tuli, joka ei Josephista mitään tietänyt.	7: 18 Sijhenasti cuin toinen Cuningas tuli/ joca ei Josephist mitän tiennyt.

7:19 Tämä kohteli kavalasti meidän kansaamme ja sorti meidän isiämme ja pakotti heidät panemaan heitteille pienet lapsensa, etteivät ne jäisi eloon.	19. Tämä meidän sukuamme kavalasti juonitteli, ja meni pahasti meidän isäimme kanssa, niin että heidän piti nuoret lapsensa heittämän pois, ettei he olisi saaneet elää.	7:19 Tämä meidän sucumme cawalast wietteli/ ja meni pahasti meidän Isäimme cansa/ ja toimitti että heidän piti nuoret lapsens poisheittämän/ ettei he olis elänet.
7:20 Siihen aikaan syntyi Mooses, ja hän oli Jumalalle otollinen. Häntä elätettiin kolme kuukautta isänsä kodissa.	20. Siihen aikaan syntyi Moses, ja hän oli Jumalalle otollinen, ja elätettiin kolme kuukautta isänsä huoneessa.	7:20 Siihen aican syndyi Moses/ ja hän oli Jumalalle otollinen lapsi/ ja elätettin colme Cuucautta Isäns huonesä.
7:21 Mutta kun hänet oli pantu heitteille, otti faraon tytär hänet ja kasvatti hänet pojaksensa.	21. Mutta kuin hän heitetty oli ulos, otti Pharaon tytär hänen ja kasvatti itsellensä pojaksi.	7:21 Cosca hängin ulosheitetty oli/ otti Pharaon tytär hänen ja caswatti idzellens pojaxi.
7:22 Ja Mooses kasvatettiin kaikkeen egyptiläiseen viisauteen, ja hän oli voimallinen sanoissa ja teoissa.	22. Ja Moses opetettiin kaikessa Egyptiläisten viisaudessa, ja oli voimallinen sanoissa ja töissä.	7:22 Ja Moses opetettin caikes Egyptin wijsaudes/ ja oli woimallinen töisä ja sanoisä.
7:23 Mutta kun hän oli täyttänyt neljäkymmentä vuotta, heräsi hänen sydämessään ajatus mennä katsomaan veljiänsä, israelilaisia.	23. Mutta kuin hän oli neljäkymmenen ajastajan vanha, joukahtui hänen sydämeensä mennä katsomaan veljiänsä Israelin lapsia.	7:23 MUtta cosca hän oli neljäkymmendä ajastaica wanha/ joucahtui hänen mieleens/ että hän tahtoi cadzo weljejäns Israelin lapsia.
7:24 Ja nähdessään eräälle heistä vääryyttä tehtävän hän puolusti häntä ja kosti pahoinpidellyn puolesta ja löi egyptiläisen kuoliaaksi.	24. Ja kuin hän näki yhdelle vääryyttä tehtävän, autti hän häntä ja kosti hänen puolestansa, joka vääryyttä kärsi, ja löi Egyptin miehen.	7:24 Ja cuin hän yhdelle heistä näki wääryyttä tehtävän/ autti hän händä/ ja costi hänen puolestans/ joca wääryyttä kärsei/ ja löi Egyptin miehen.
7:25 Ja hän luuli veljiensä ymmärtävän, että Jumala hänen kätensä kautta oli antava heille pelastuksen; mutta he eivät sitä ymmärtäneet.	25. Mutta hän luuli veljiensä sen ymmärtävän, että Jumala hänen kätensä kautta oli heille vapauden antava; vaan eivät he ymmärtäneet.	7:25 Mutta hän luuli weljens sen ymmärtävän/ että Jumala tahtoi heitä wapahta hänen kätens kautta: waan ei he ymmärtänet.
7:26 Seuraavana päivänä hän ilmestyi heidän luoksensa, heidän riidellessään, ja koetti saada heitä sopimaan sanoen: 'Tehän olette veljiä, miehet; miksi teette vääryyttä toisillenne?'	26. Ja hän tuli toisena päivänä heidän tykönsä, jotka keskenänsä riitelivät, ja sovitti heitä, sanoen: rakkaat miehet, te olette veljekset: miksi te toinen toisellenne vääryyttä teette?	7:26 Ja hän tuli toisnä päiwänä heidän tygöns/ cosca he keskenäns rijtelit/ ja sowitti heitä/ sanoden: rackat miehet/ te oletta weljexet/ mixi te toinen toisenne wääryyttä teette?

7:27 Mutta se, joka teki lähimmäisellensä vääryyttä, työnsi hänet pois ja sanoi: 'Kuka on asettanut sinut meidän päämieheksemme ja tuomariksemme?	27. Mutta se, joka lähimmäisellensä vääryyttä teki, lykkäsi häntä, sanoen: kuka sinun on pannut päämieheksi ja tuomariksi meidän ylitsemme?	7:27 Mutta se joca lähimmäisellens vääryyttä teki/ lyckkäis händä/ sanoden: cuca sinun on pannut meidän Päämiehexem ja Duomarixem?
7:28 Aiotko tappaa minutkin, niinkuin eilen tapoit egyptiläisen?'	28. Vai tahdotkos sinä minua niin tappaa, kuin sinä Egyptiläisen eilen tapoit?	7:28 Wai tahdotcos minungin nijn tappa/ cuins Egyptin miehen eiläin tapoit?
7:29 Tämän puheen tähden Mooses pakeni ja oli muukalaisena Midianin maassa, ja siellä hänelle syntyi kaksi poikaa.	29. Niin Moses pakeni tämän puheen tähden, ja oli Madiamin maakunnassa muukalainen, jossa hän kaksi poikaa siitti.	7:29 Ja Moses pakeni tämän puhen tähden/ ja oli Madian maacunnas muucalainen/ josa hän caxi poica sijtti.
7:30 Ja kun neljäkymmentä vuotta oli kulunut, ilmestyi hänelle Siinain vuoren erämaassa enkeli palavan orjantappurapensaassa liekissä.	30. Ja neljäkymmenen ajastajan perästä ilmestyi hänelle Herran enkeli korvessa, Sinain vuorella, pensaassa tulien liekissä.	7:30 JA neljäkymmenen ajastajan perästä/ ilmestyi hänelle HERran Engeli corwesa/ Sinain wuorella/ tulises pensas.
7:31 Kun Mooses sen näki, ihmetteli hän tätä näkyä; ja kun hän meni tarkemmin katsomaan, kuului Herran ääni, joka sanoi:	31. Mutta kuin Moses sen näki, ihmetteli hän sitä näkyä, ja kuin hän meni lähes katsomaan, niin tapahtui Herran ääni hänelle:	7:31 Cosca Moses sen näki/ ihmetteli hän sitä näky/ mutta cuin hän meni lähes cadzoman/ nijn cuului HERran äni hänelle:
7:32 'Minä olen sinun isiesi Jumala, Aabrahamin ja Iisakin ja Jaakobin Jumala.' Niin Mooses alkoi vapista eikä tohtinut katsoa sinne.	32. Minä olen sinun isäis Jumala, Abrahamin Jumala, ja Isaakin Jumala, ja Jakobin Jumala. Niin Moses vapisi eikä tohtinut sinne katsoa.	7:32 Minä olen sinun Isäis Jumala/ Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala ja Jacobin Jumala/ nijn Moses wapisi/ eikä tohtinut sinne cadzoa.
7:33 Mutta Herra sanoi hänelle: 'Riisu kengät jalastasi; sillä paikka, jossa seisot, on pyhä maa.	33. Ja Herra sanoi hänelle: riisu kenkäs jaloistas; sillä sia, jossas seisot, on pyhä maa.	7:33 Ja HERRa sanoi hänelle: rijsu kengäs jalgoistas: sillä sia/ josas seisot/ on pyhä maa.
7:34 Minä olen nähnyt kansani kurjuuden Egyptissä ja kuullut heidän huokauksensa, ja minä olen astunut alas vapauttamaan heidät. Ja nyt, tule tänne, minä lähetän sinut Egyptiin.'	34. Minä olen nähden nähnyt kansani tuskan Egyptissä, ja olen heidän huokauksensa kuullut, ja tulin alas heitä ottamaan ulos: tule siis nyt tänne, minä lähetän sinun Egyptiin.	7:34 Minä olen kyllä nähnyt minun Canssani tuscan Egyptis/ ja olen heidän huocauxens cuullut/ ja alastulin heitä wapahtaman/ tule sijs nyt tänne/ minä lähetän sinun Egyptijn.

<p>7:35 Tämän Mooseksen, jonka he kielsivät sanoen: 'Kuka sinut on asettanut päämieheksi ja tuomariksi?', hänet Jumala lähetti päämieheksi ja lunastajaksi sen enkelin kautta, joka hänelle orjantappurapensaassa oli ilmestynyt.</p>	<p>35. Tämän Moseksen, jota he kielsivät, sanoen: kuka sinun on pannut päämieheksi ja tuomariksi? tämän on Jumala lähettänyt päämieheksi ja vapahtajaksi, enkelin käden kautta, joka hänelle pensaassa ilmestyi.</p>	<p>7:35 Tämän Mosexen/ jota he kielsit ja sanoit: cuca sinun on pannut Päämiehexi ja Duomarixi? on Jumala lähettänyt Päämiehexi ja wapahtajaxi/ Engelin käden cautta/ joca hänelle pensas ilmestyi.</p>
<p>7:36 Hän johdatti heidät sieltä pois, tehden ihmeitä ja tunnustekoja Egyptin maassa ja Punaisessa meressä ja erämaassa neljänäkymmenenä vuotena.</p>	<p>36. Tämä johdatti heitä ulos, ja teki ihmeitä ja merkkejä Egyptin maassa ja Punaisessa meressä ja korvessa, neljäkymmentä ajastaikaa.</p>	<p>7:36 Tämä johdatti heitä/ ja teki ihmeitä ja merckejä Egyptis/ ja punaises meres ja corwes/ neljäkymmendä ajastaica.</p>
<p>7:37 Tämä on se Mooses, joka sanoi israelilaisille: 'Profeetan, minun kaltaiseni, Jumala on teille herättävä teidän veljienne joukosta.'</p>	<p>37. Tämä on se Moses, joka sanoi Israelin lapsille: Herra teidän Jumalanne herättää teille teidän veljistänne yhden Prophetan, niinkuin minun, jota teidän pitää kuuleman.</p>	<p>7:37 Tämä Moses sanoi Israelin lapsille: HERra Jumala herättä teille teidän weljistänne yhden Prophetan/ nijncuin minun/ jota teidän pitä cuuleman.</p>
<p>7:38 Hän on se, joka seurakunnassa, erämaassa, oli enkelin kanssa, joka puhui hänelle Siinain vuorella, ja oli myös isiemme kanssa; ja hän sai eläviä sanoja meille annettaviksi.</p>	<p>38. Tämä oli seurakunnassa enkelin kanssa korvessa, joka puhui hänen kanssansa Sinain vuorella, ja meidän isäimme kanssa. Tämä sai elämän puheen meille antaaksensa,</p>	<p>7:38 Tämä oli seuracunnas Engelin cansa corwes/ joca puhui hänen cansans Sinain wuorella/ ja meidän Isäimme cansa. 7:39 Tämä sai elämän puhen meille andaxens/</p>
<p>7:39 Mutta häntä meidän isämme eivät tahtoneet totella, vaan työnsivät hänet pois ja kääntyivät sydämessänsä jälleen Egyptiin,</p>	<p>39. Jota ei meidän isämme totelleet, vaan sysäsivät pois sen tyköänsä, ja palasivat sydämessänsä Egyptiin,</p>	<p>jota ei teidän Isän totellet/ waan poissysäisit sen heidän tyköns/ ja palaisit sydämesäns Egyptijn.</p>
<p>7:40 sanoen Aaronille: 'Tee meille jumalia, jotka käyvät meidän edellämme, sillä me emme tiedä, mitä on tapahtunut Moosekselle, hänelle, joka johdatti meidät Egyptin maasta.'</p>	<p>40. Sanoen Aaronille: tee meille jumalia, jotka meidän edellämme kävisivät; sillä emme tiedä, mitä Mosekselle, joka meidän Egyptin maasta toi ulos, on tapahtunut.</p>	<p>7:40 Ja sanoit Aaronille: tee meille jumalita jotca meidän edellämme käwisit: sillä en me tiedä mitä Mosexelle/ joca meidän Egyptist ulostoi/ on tapahtunut.</p>
<p>7:41 Ja he tekivät niinä päivinä vasikan ja toivat uhreja epäjumalalleen ja riemuitsivat kättensä töistä.</p>	<p>41. Ja niinä päivinä tekivät he vasikan, ja uhrasivat epäjumalille uhria, ja riemuitsivat kättensä töistä.</p>	<p>7:41 Ja nijnä päiwinä teit he wasican ja uhrasit epäjumalille uhria/ ja riemuidzit kättens töistä.</p>

<p>7:42 Mutta Jumala kääntyi heistä pois ja hylkäsi heidät palvelemaan taivaan sotajoukkoa, niinkuin on kirjoitettu profeettain kirjassa: 'Toitteko te teurasuhreja ja muita uhreja minulle erämaassa neljänäkymmenenä vuotena, te, Israelin heimo?</p>	<p>42. Niin Jumala käänsi itsensä, ja antoi ylön heidät palvelemaan taivaan sotajoukkoa, niinkuin prophetain Raamatussa on kirjoitettu: oletteko te Israelin huoneesta minulle teurasuhria ja ruokauhria tehneet neljänäkymmenenä ajastaikana korvessa?</p>	<p>7:42 Nijn Jumala käänsi hänens/ ja ylönandoi heidän/ palweleman Taiwan sotajoucko/ nijncuin Prophetain Ramatuis on kirjoitettu: olettao te Israelin huonesta minulle uhria uhrannet/ ja eläimitä neljänäkymmenenä ajastaicana corwesa?</p>
<p>7:43 Ette; vaan te kannoitte Molokin majaa ja Romfa jumalan tähteä, niitä kuvia, jotka te olitte tehneet kumarrettaviksenne. Sentähden minä siirrän teidät toiselle puolelle Babylonin.'</p>	<p>43. Ja te kannoitte Molokin majaa ja teidän jumalanne Remphan tähteä, joita kuvia te teitte kumartaaksenne niitä, ja minä tahdon teidät viedä pois edemmä Babelia.</p>	<p>7:43 Ja te otitta Molochin majan/ ja teidän jumalanne Remphan tähden/ nijtä cuwia joita te teitte teillen cumartaxenne/ ja minä tahdon teidän eroitta edemmä Babelita.</p>
<p>7:44 Todistuksen maja oli meidän isillämme erämaassa, niinkuin hän, joka puhui Moosekselle, oli määrännyt sen tehtäväksi, sen kaavan mukaan, minkä Mooses oli nähnyt.</p>	<p>44. Meidän isillä oli todistuksen maja korvessa, niinkuin se oli säätänyt, joka Moseksen kanssa puhui, että hänen piti sen tekemän sen esikuvan perään, jonka hän nähnyt oli;</p>	<p>7:44 MEidän Isillä oli Todistuxen maja corwesa/ nijncuin se oli heille säätänyt/ joca Mosexen cansa puhui/ että hänen piti sen tekemän sen cuwan perän/ jonga hän nähnyt oli.</p>
<p>7:45 Ja meidän isämme ottivat sen perintönä vastaan ja toivat sen Joosuan johdolla maahan, minkä he valtasivat pakanoilta, jotka Jumala karkoitti meidän isiemme tieltä. Näin oli Daavidin päiviin saakka.</p>	<p>45. Jonka myös meidän isämme vastaan ottivat, ja veivät Josuan kanssa siihen maahan, jossa pakanat asuivat, jotka Jumala hävitti meidän isämme kasvoin edestä, hamaan Davidin aikaan asti,</p>	<p>7:45 Jonga myös meidän Isämme wastanotit/ ja weit Josuan cansa siihen maahan/ josa pacanat asuit/ jotca Jumala hävitti meidän Isäimä caswon edestä/ haman Dawidin aican asti.</p>
<p>7:46 Hän sai armon Jumalan edessä ja anoi, että hän saisi valmistaa majan Jaakobin Jumalalle.</p>	<p>46. Joka löysi armon Jumalan tykönä, ja anoi, että hän olis majan löytänyt Jakobin Jumalalle.</p>	<p>7:46 Joca löysi armon Jumalan tykönä/ ja anoi että hän olis majan löytänyt Jacobin Jumalalle.</p>
<p>7:47 Mutta Salomo hänelle huoneen rakensi.</p>	<p>47. Mutta Salomo rakensi hänelle huoneen.</p>	<p>7:47 Mutta Salomon rakensi hänelle huonen.</p>
<p>7:48 Korkein ei kuitenkaan asu käsillä tehdyissä huoneissa; sillä näin sanoo profeetta:</p>	<p>48. Vaan se kaikkein Ylimmäinen ei asu käsillä tehdyissä templeissä, niinkuin propheta sanoo:</p>	<p>7:48 Waan se caickein ylimmäinen ei asu käsillä tehdyis Templeis.</p>

7:49 'Taivas on minun valtaistuimeni ja maa minun jalkojeni astinlauta; minkäkaltaisen huoneen te minulle rakentaisitte, sanoo Herra, tai mikä paikka olisi minun leposijani?	49. Taivas on minun istuimeni ja maa jalkaini astinlauta. Minkä huoneen te siis tahdotte minulle rakentaa, sanoo Herra, eli kuka on minun leposijani?	7:49 Nijncuin Propheta sano: Taiwas on minun istuimeni/ ja maa jalcaini astinlauta. 7:50 Mingä huonen te sijs tahdotte minulle raketa/ sano HERRa: eli/ cuca on minun leposijani?
7:50 Eikö minun käteni ole tätä kaikkea tehnyt?'	50. Eikö minun käteni ole kaikkia näitä tehnyt?	Eikö minun käteni ole caickia näitä tehnyt.
7:51 Te niskurit ja ympärileikkaamattomat sydämeltä ja korvilta, aina te vastustatte Pyhää Henkeä - niinkuin teidän isänne, niin tekin.	51. Te niskurit ja ympärileikkaamattomat sydämestä ja korvista! te olette aina Pyhää Henkeä vastaan, niinkuin teidän isänne, niin myös tekin.	7:51 TE niscurit ja ymbärsleickamattomat sydämestä ja corwista/ te oletta aina Pyhä Henge wastan/ nijncuin teidän Isännekin/ nijn myös tekin.
7:52 Ketä profeetoista eivät teidän isänne vainonneet? He tappoivat ne, jotka ennustivat sen Vanhurskaan tulemista, jonka kavaltaajiksi ja murhaajiksi te nyt olette tulleet,	52. Ketä prophetaista ei teidän isänne vainonneet? Ja he tappoivat ne, jotka vanhurskaan tulemista ennustivat, jonka pettäjät ja murhaajat te nyt olitte,	7:52 Cuta Prophetaista ei teidän Isän wainonnet? ja ei tappanet nijtä jotca tämän wanhurskan tulemisen ennustit/ jonga pettäjät ja murhajät te nyt olitta.
7:53 te, jotka enkelien toimen kautta saitte lain, mutta ette sitä pitäneet."	53. Jotka saitte lain enkelien asetuksen kautta, jota ette pitäneet.	7:53 Te jotca saitte Lain Engelin andamisen cautta/ jota et te pitänet.
7:54 Mutta kun he tämän kuulivat, viilsi se heidän sydäntänsä, ja he kiristelivät hänelle hampaitansa.	54. Mutta kuin he nämät kuulivat, kävi se läpi heidän sydämensä, ja kiristelivät hampaitansa hänen päällensä.	7:54 COsca he nämät cuulit/ käwi se läpi heidän sydämens/ ja kiristelit hambaitans hänen päällens.
7:55 Mutta täynnä Pyhää Henkeä hän loi katseensa taivaaseen päin ja näki Jumalan kirkkauden ja Jeesuksen seisovan Jumalan oikealla puolella	55. Mutta että hän oli täynnä Pyhää Henkeä, katsahti hän ylös taivaasen, näki Jumalan kunnian ja Jeesuksen seisovan Jumalan oikialla kädellä,	7:55 Mutta että hän oli täynäns Pyhä Henge/ cadzahti hän ylös Taiwasen/ ja näki Jumalan cunnian/ ja Jesuxen seisowan Jumalan oikialla kädellä/
7:56 ja sanoi: "Katso, minä näen taivaat auenneina ja Ihmisen Pojan seisovan Jumalan oikealla puolella."	56. Ja sanoi: katso, minä näen taivaat avoinna, ja Ihmisen Pojan seisovan Jumalan oikialla kädellä.	ja sanoi: 7:56 Cadzo/ minä näen Taiwat awoi/ ja ihmisen Pojan seisowan oikialla kädellä.
7:57 Niin he huusivat suurella äänellä ja tukkivat korvansa ja karkasivat kaikki yhdessä hänen päällensä	57. Niin he huusivat suurella äänellä, ja tukitsivat korviansa, ja karkasivat kaikki yksimielisesti hänen päällensä,	7:57 Nijn he huusit täydellä curculla/ ja tukidzit corwians/ ja carcaisit caicki yximielisest hänen päällens:
7:58 ja ajoivat hänet ulos kaupungista ja kivittivät. Ja todistajat riisuivat vaippansa Saulus nimisen nuorukaisen jalkojen juureen.	58. Ja ajoivat hänen ulos kaupungista, ja kivittivät. Ja todistajat panivat vaatteensa nuorukaisen jalkain juureen, joka kutsuttiin Saulus.	7:58 Ja ajoit hänen ulos Caupungist/ ja kiwiritit. Ja todistajat panit waattens yhden nuorucaisen jalcain juuren/ joca cudzuttin Saulus.

7:59 Ja niin he kivittivät Stefanuksen, joka rukoili ja sanoi: "Herra Jeesus, ota minun henkeni!"	59. Ja he kivittivät Stephanin, joka rukoili ja sanoi: Herra Jesus, ota minun henkeni.	7:59 Ja he kiwitit Stephanin/ joca rucoili/ ja sanoi: HERra Jesu ota minun hengeni.
7:60 Ja hän laskeutui polvilleen ja huusi suurella äänellä: "Herra, älä lue heille syyksi tätä syntiä!" Ja sen sanottuaan hän nukkui pois.	60. Niin hän pani polvillensa, ja huusi suurella äänellä: Herra, älä lue heille tätä syntiä. Ja kuin hän tämän sanonut oli, niin hän nukkui.	7:60 Nijn hän pani polwillens/ ja huusi suurella änellä: HERra/ älä lue heille tätä syndiä/ ja cuin hän tämän sanonut oli/ nijn hän nukkui.
8 LUKU	8 LUKU	
8:1 Myös Saulus hyväksyi Stefanuksen surmaamisen. Ja sinä päivänä nousi suuri vaino Jerusalemin seurakuntaa vastaan; ja kaikki hajaantuivat ympäri Juudean ja Samarian paikkakuntia, paitsi apostolit.	1. Ja Saulus oli myös mielistynyt hänen kuolemaansa. Niin sinä päivänä nousi suuri vaino seurakuntaa vastaan, joka oli Jerusalemissa; ja hajosivat kaikki ympäri Juudan ja Samarian maakuntaa, paitsi apostoleita.	8:1 JA Saulus oli myös mielistynyt hänen cuolemaans. Nijn sinä päiwänä nousi suuri waino Seuracunda wastian/ joca oli Jerusalemis/ ja hajoisit caicki ymbäri Judan ja Samarian maacunda/ paidzi Apostoleita.
8:2 Ja muutamat jumalaapelkääväiset miehet hautasivat Stefanuksen ja pitivät hänelle suuret valittajaiset.	2. Ja muutamat Jumalaa pelkääväiset miehet korjasivat Stephanin, ja valittivat häntä suuresti.	8:2 Ja muutamat Jumalata pelkäwäiset miehet corjaisit Stephanin/ ja walitit händä suurest.
8:3 Mutta Saulus raateli seurakuntaa, kulki talosta taloon ja raastoi ulos miehiä ja naisia ja panetti heidät vankeuteen.	3. Mutta Saulus raateli seurakuntaa ja kävi huone huoneelta, otti miehet ja vaimot ja panetti vankiuteen.	8:3 Mutta Saulus raateli Seuracunnan/ ja käwi huone huonelda otti miehet ja waimot ja panetti fangiuten.
8:4 Ne, jotka näin olivat hajaantuneet, vaelsivat paikasta toiseen ja julistivat evankeliumin sanaa.	4. Ja ne hajonneet vaelsivat ympärinsä ja saarnasivat Jumalan sanaa.	8:4 JA ne hajonnet waelsit ymbärins ja saarnasit Jumalan sana/
8:5 Ja Filippus meni Samarian kaupunkiin ja saarnasi heille Kristusta.	5. Niin Philippus tuli Samarian kaupunkiin ja saarnasi heille Kristuksesta.	8:5 Nijn Philippus tuli yhten Samarian Caupungijn/ ja saarnais sijnä Christuxest.
8:6 Ja kansa otti yksimielisesti vaarin siitä, mitä Filippus puhui, kun he kuulivat hänen sanansa ja näkivät ne tunnusteet, jotka hän teki.	6. Mutta kansa otti vaarin yksimielisesti ja visusti Philippuksen sanoista, kuullen ja nähden ne merkit, jotka hän teki:	8:6 Mutta Canssa otti waarin yximielisest ja wisust Philippuxen sanoista/ ja näit ne merkit cuin hän teki:
8:7 Sillä monista, joissa oli saastaisia henkiä, ne lähtivät pois huutaen suurella äänellä; ja moni halvattu ja rampa parani.	7. Sillä rumat henget läksivät ulos monesta, huutain suurella äänellä ja monta halvattua ja saattamatointa parani.	8:7 Sillä rumatkin henget monesta läxit/ ulos/ hutain suurella änellä. 8:8 Ja monda ramba ja saattamatoinda paranit:

8:8 Ja syntyi suuri ilo siinä kaupungissa.	8. Ja suuri ilo tuli siihen kaupunkiin.	ja suuri ilo tuli siihen Caupungijn.
8:9 Mutta ennestään oli kaupungissa muuan mies, nimeltä Simon, joka harjoitti noituutta ja hämmästytti Samarian kansaa sanoen olevansa jokin suuri;	9. Mutta siellä oli mies, Simon nimeltä, joka siinä kaupungissa ennen noituuden virkaa piti ja oli Samarian kansan villinnyt, sanoen itsensä olevan jonkun suuren,	8:9 Niin siellä oli yksi mies Simon nimeltä/ joca siinä Caupungis ennen noituuxen wirca piti/ ja oli Samarian Canssan willinnyt/ sanoden idzens joxicuxi jaloxi/
8:10 ja häntä kuuntelivat kaikki, pienet ja suuret, ja sanoivat: "Tämä mies on se Jumalan voima, jota kutsutaan 'suureksi'."	10. Jota kaikki sekä pienet että suuret kuulivat, sanoen: tämä on Jumalan voima, joka suuri on.	jota sekä pienet että suuret cuuldelit/ sanoden: 8:10 Tämä on Jumalan wäki/ joca suuri on.
8:11 Ja he kuuntelivat häntä sentähden, että hän kauan aikaa oli noituuksillaan heitä hämmästyttänyt.	11. Mutta he kuuntelivat häntä mielellänsä, että hän kauan aikaa oli heitä noituudellansa villinnyt.	8:11 Mutta he cuuldelit häntä mielelläns/ että hän cauwan aica oli heitä noituudellans wietellyt.
8:12 Mutta kun he nyt uskoivat Filippusta, joka julisti evankeliumia Jumalan valtakunnasta ja Jeesuksen Kristuksen nimestä, niin he ottivat kasteen, sekä miehet että naiset.	12. Mutta kuin he uskoivat Philippuksen, joka saarnasi Jumalan valtakunnasta ja Jesuksen Kristuksen nimestä, niin he kastettiin sekä miehet että vaimot.	8:12 Cosca he uscoit Philippuxen saarnawan Jumalan waldacunnast/ ja Jesuxen Christuxen nimestä/ annoit he heidäns casta sekä miehet että waimot.
8:13 Ja Simon itsekin uskoi, ja kasteen saatuansa hän pysytteli Filippuksen seurassa; ja nähdessään ihmeitä ja suuria, voimallisia tekoja hän hämmästy.	13. Niin Simon myös itse uskoi, ja kuin hän kastettu oli, viipyi hän Philippuksen tykönä. Ja kuin hän näki ne merkit ja suuret voimalliset työt tapahtuvan, niin hän hämmästy.	8:13 Nijn tuli Simon myös uscollisexi/ ja cuin hän castettu oli/ oli hän Philippuxen tykönä. Ja cuin hän näki ne ihmet ja tegot tapahtuwan/ nijn hän ihmetteli.
8:14 Mutta kun apostolit, jotka olivat Jerusalemissa, kuulivat, että Samaria oli ottanut vastaan Jumalan sanan, lähettivät he heidän tykönsä Pietarin ja Johanneksen.	14. Mutta kuin apostolit, jotka Jerusalemissa olivat, kuulivat Samarian Jumalan sanan ottaneen vastaan, lähettivät he heidän tykönsä Pietarin ja Johanneksen,	8:14 COsca Apostolit cuulit Jerusalemis Samarian Jumalan sanan wastanottanen/ lähetit he heidän tygöns Petarin ja Johannexen.
8:15 Ja tultuaan sinne nämä rukoilivat heidän edestänsä, että he saisivat Pyhän Hengen;	15. Jotka, kuin he sinne tulivat alas, rukoilivat niiden edestä, että he olisivat saaneet Pyhän Hengen;	8:15 Cosca he sinne alas tulit/ rucoillit he nijden edest/ että he olisit saanet Pyhän Hengen:
8:16 sillä hän ei ollut vielä tullut yhteenkään heistä, vaan he olivat ainoastaan kastetut Herran Jeesuksen nimeen.	16. (Sillä ei hän ollut vielä yhdenkään niiden päälle laskettu alas, vaan olivat ainoastaan Herran Jesuksen nimeen kastetut.)	8:16 Sillä ei hän ollut wielä yhdengän nijden päälle alaslaskettu/ waan olit ainoastans Jesuxen Christuxen nimeen castetut.

8: 17 Silloin he panivat kätensä heidän päällensä, ja he saivat Pyhän Hengen.	17. Niin he panivat kätensä heidän päällensä, ja he saivat Pyhän Hengen.	8: 17 Nijn he panit kätens heidän päällens/ ja he sait Pyhän Hengen.
8: 18 Mutta kun Simon näki, että Henki annettiin sille, jonka päälle apostolit panivat kätensä, toi hän heille rahaa	18. Mutta kuin Simon näki, että apostolien käten päälle-panemisen kautta Pyhä Henki annettiin, taritsi hän heille rahaa,	8: 18 COsca Simon näki/ että Apostolitten käden päällepanemisest Pyhä Hengi annettin/ taridzi hän heille raha/ ja sanoi:
8: 19 ja sanoi: "Antakaa minullekin se valta, että kenen päälle minä käteni panen, se saa Pyhän Hengen."	19. Sanoen: antakaat minullekin se voima, että kenenkä päälle minä käteni panen, se sais Pyhän Hengen.	8: 19 Andacat minullengin se voima/ että kenengä päälle minä käteni panen/ se sais myös Pyhän Hengen.
8: 20 Mutta Pietari sanoi hänelle: "Menkoot rahasi sinun kanssasi kadotukseen, koska luulet Jumalan lahjan olevan rahalla saatavissa.	20. Vaan Pietari sanoi hänelle: sinun rahas olkoon sinun kanssas kadotuksessa, että Jumalan lahjan luulet rahoilla ostettavan.	8: 20 Petari sanoi hänelle: sinun rahas olcon sinun cansas cadotuxes/ ettäs Jumalan lahjan luulet olewan rahoilla ostettawan.
8: 21 Ei sinulla ole osaa eikä arpa tähän sanaan, sillä sinun sydämesi ei ole oikea Jumalan edessä.	21. Ei sinulla ole osaa eikä arpa tässä sanassa; sillä ei sinun sydämes ole oikia Jumalan edessä.	8: 21 Ei sinun ole osa eikä arpa täsä sanas: sillä ei sinun sydämes ole oikia Jumalan edes.
8: 22 Tee siis parannus ja käänny tästä pahuudestasi ja rukoile Herraa - jos ehkä vielä sinun sydämesi ajatus sinulle anteeksi annetaan.	22. Sentähden tee parannus sinun pahuudestas, ja rukoile Jumalaa, että sydämes ajatukset sinulle anteeksi annettaisiin.	8: 22 Sentähden tee parannus sinun pahudestas ja rucoile Jumalata/ että sinun sydämes ajatuxet sinulle andexi annetaisin:
8: 23 Sillä minä näen sinun olevan täynnä katkeruuden sappea ja kiinni vääryyden siteissä."	23. Sillä minä näen sinun olevan katkerassa sapessa ja vääryyden solmussa.	8: 23 Sillä minä näen sinun olevan catkerata sappe täynäns/ ja solmitun wäärydellä.
8: 24 Niin Simon vastasi ja sanoi: "Rukoilkaa te minun edestäni Herraa, ettei minulle tapahtuisi mitään siitä, mitä te olette sanoneet."	24. Niin Simon vastasi ja sanoi: rukoilkaat te Herraa minun edestäni, ettei mitään näistä, mitä te sanoitte, minun päälleni tulisi.	8: 24 Nijn Simon wastais/ ja sanoi: rucoilcat te HERra minun tähteni/ ettei mitän näistä/ cuin te sanoitta/ minun päälleni tulis.
8: 25 Ja kun he olivat todistaneet ja Herran sanaa puhuneet, palasivat he Jerusalemiin ja julistivat evankeliumia monessa Samarian kylässä.	25. Mutta kuin he olivat todistaneet ja puhuneet Herran sanan, palasivat he Jerusalemiin, ja saarnasivat evankeliumia monessa Samarian kylässä.	8: 25 Mutta cosca he olit todistanet ja puhunet HERran sanan/ palaisit he Jerusalemijn/ ja saarnaisit Evangeliumi mones Samarian kyläs.
8: 26 Mutta Filippukselle puhui Herran enkeli sanoen: "Nouse ja mene puolipäivään päin sille tielle, joka vie Jerusalemista alas Gassaan ja on autio."	26. Mutta Herran enkeli puhui Philippukselle ja sanoi: nouse ja mene lounaaseen päin, sitä tietä, joka Jerusalemista menee alas Gatsaan, joka kylmillä on.	8: 26 MUtta HERRan Engeli puhui Philippuxelle/ ja sanoi: nouse/ ja mene lounasen päin/ sitä tietä cuin Jerusalemist mene alas Gazan puoleen/ joca kylmillä on/

8:27 Ja hän nousi ja lähti. Ja katso, siellä kulki etiopialainen mies, Etiopian kuningattaren Kandaken hoviherra, mahtava mies ja koko hänen aarteistonsa hoitaja; hän oli tullut Jerusalemiin rukoilemaan	27. Niin hän nousi ja meni. Ja katso, yksi Etiopian mies, Etiopian kuningattaren Kandasen voimallinen kamaripalvelia, joka oli pantu kaiken hänen tavaransa päälle, se oli tullut Jerusalemiin rukoilemaan,	nijn hän nousi ja meni. 8:27 Ja cadzo/ yxi Etiophian mies/ Etiophian Drotningin Candacen uscollinen Camaripalwelia/ jonga hän oli pannut caiken tawarans päälle/ se oli tullut Jerusalemijn rucoileman.
8:28 ja oli nyt paluumatkalla ja istui vaunuissaan ja luki profeetta Esaiasta.	28. Ja palasi sieltä, istuen vaunuissansa, ja luki Jesaias prophetaa.	8:28 Ja palais cotians/ istuen waunuisans/ ja luki Esaiata Prophetata.
8:29 Niin Henki sanoi Filippukselle: "Käy luo ja pysyttele lähellä noita vaunuja."	29. Niin Henki sanoi Philippukselle: käy ja mene lähemmä tätä vaunua.	8:29 Nijn Hengi sanoi Philippuxelle? käy ja mene lähemmä tätä waunua.
8:30 Niin Filippus juoksi luo ja kuuli hänen lukevan profeetta Esaiasta ja sanoi: "Ymmärrätkö myös, mitä luet?"	30. Niin Philippus juoksi lähemmä, ja kuuli hänen lukevan Jesaias prophetaa, ja sanoi: ymmärrätkös, mitäs luet?	8:30 Nijn Philippus juoxi lähemmä/ ja cuuli hänen lukewan Esaiata Prophetata/ ja sanoi: ymmärräckös mitäs luet?
8:31 Niin hän sanoi: "Kuinka minä voisin ymmärtää, ellei kukaan minua opasta?" Ja hän pyysi Filippusta nousemaan ja istumaan viereensä.	31. Mutta hän sanoi: kuinka minä taidan ymmärtää, ellei joku minua johdata? Ja hän rukoili Philippusta, että hän tulis ja istuis hänen kanssansa.	8:31 Hän sanoi: cuinga minä taidan ymmärtä/ ellei jocu minua opeta? Ja hän rucoili Philippusta/ että hän tulis ja istuis hänen tygöns.
8:32 Ja se kirjoitus, jota hän luki, oli tämä: "Niinkuin lammas hänet viedään teuraaksi; ja niinkuin karitsa on ääneti keritsijänsä edessä, niin ei hänkään suutansa avaa.	32. Mutta se, mitä hän Raamatusta luki, oli tämä: hän on niinkuin lammas teuraaksi talutettu: ja niinkuin karitsa keritsiänsä edessä on ääneti, niin ei hänkään avannut suutansa,	8:32 Mutta se cuin hän Ramatusta luki/ oli tämä: Hän on nijncuin lammas teuraxi talutettu/ ja hän oli äneti nijncuin caridza keridziäns edesä/ eikä awannut suutans.
8:33 Hänen alentumisensa kautta hänen tuomionsa otetaan pois. Kuka kertoo hänen syntyperänsä? Sillä hänen elämänsä otetaan pois maan päältä."	33. Hänen nöyryydessänsä on hänen tuomionsa otettu pois, mutta kuka taitaa sanoa ulos hänen elämänsä pituuden? sillä hänen elämänsä otetaan pois maasta.	8:33 Hänen nöyrydens tähden poisotettin hänen duomions/ mutta cuca taita sano hänen ikäns pituuden? Sillä hänen elämäns on poisotettu maasta.
8:34 Ja hoviherra kysyi Filippukselta sanoen: "Minä pyydän sinua: sano, kenestä profeetta puhuu näin, itsestäänkö vai jostakin toisesta?"	34. Niin kamaripalvelija vastasi Philippusta: minä rukoilen sinua, sanos: kenestä propheta näitä puhuu? itsestäänkö eli jostakin toisesta?	8:34 Nijn Camaripalwelia sanoi Philippuxelle: minä rucoilen sinua/ sanos kenestä Propheta näitä puhu? Idzestäns eli jostakin toisesta?
8:35 Niin Filippus avasi suunsa ja lähtien tästä kirjoituksesta julisti hänelle evankeliumia Jeesuksesta.	35. Niin Philippus avasi suunsa ja rupesi tästä kirjoituksesta hänelle saarnaamaan evankeliumia Jeesuksesta.	8:35 Nijn Philippus awais suuns ja rupeis tästä Kirjoituxest hänelle saarnaman Evangeliumita Jesuxest.

8:36 Ja kulkiessaan tietä he tulivat veden ääreen; ja hoviherra sanoi: "Katso, tässä on vettä. Mikä estää kastamasta minua?"	36. Ja kuin he tiellä vaelsivat, tulivat he veden tykö, ja kamaripalvelia sanoi: katso, tässä on vesi: mikä estää minua kastamasta?	8:36 Ja cuin he tiellä waelsit/ tulit he weden tygö/ ja Camaripalwelia sanoi: cadzo/ täsä on wesi/ mikä estä minua castamast?
	37. Mutta Philippus sanoi: jos sinä kaikesta sydäimestä uskot, niin tapahtukoon. Hän vastasi ja sanoi: minä uskon Jesuksen Kristuksen Jumalan Pojaksi.	8:37 Philippus sanoi: jos sinä caikest sydäimest uscot/ nijn tapahtucon. Hän wastais/ ja sanoi: minä uscon Jesuxen Christuxen Jumalan Pojaxi.
8:38 Ja hän käski pysäyttää vaunut, ja he astuivat kumpikin veteen, sekä Filippus että hoviherra, ja Filippus kastoi hänet.	38. Niin hän käski seisahtaa vaunun; ja he astuivat molemmat veteen, Philippus ja kamaripalvelia, ja hän kasti hänen.	8:38 Nijn hän seisatti waunun/ ja he astuit weteen/ Philippus ja Camaripalwelia/ ja hän casti hänen.
8:39 Ja kun he olivat astuneet ylös vedestä, tempasi Herran Henki Filippuksen pois, eikä hoviherra häntä enää nähnyt. Ja hän jatkoi matkaansa iloiten.	39. Mutta kuin he vedestä astuivat ylös, tempasi Herran Henki Philippuksen, ja ei kamaripalvelia häntä enään nähnyt, vaan meni iloiten tietänsä myöten.	8:39 Mutta cosca he wedestä ylösastuit/ temmais HERran Hengi Philippuxen/ ja nijn ei Camaripalwelia händä enä nähnyt/ waan meni iloiten tietäns myöden.
8:40 Mutta Filippus tavattiin Asdodissa; ja hän vaelsi ympäri ja julisti evankeliumia kaikissa kaupungeissa, kunnes tuli Kesareaan.	40. Mutta Philippus löydettiin Atsotissa, ja vaelsi ympäri ja saarnasi joka kaupungissa evankeliumia, siihenasti kuin hän tuli Kesareaan.	8:40 Mutta Philippus löyttin Asotis: ja hän waelsi ymbärins ja saarnais joca Caupungis Evangeliumi/ siihenasti cuin hän tuli Cesareaan.
9 LUKU	9 LUKU	IX. Lucu .
9:1 Mutta Saulus puuskui yhä uhkaa ja murhaa Herran opetuslapsia vastaan ja meni ylimmäisen papin luo	1. Mutta Saulus puskui vielä uhkauksia ja murhaa Herran opetuslapsia vastaan ja meni ylimmäisen papin tykö,	9:1 MUTta Saulus aicoi vielä waiwata ja murhata HERran Opetuslapsia. 9:2 Ja meni ylimmäisen Papin tygö/
9:2 ja pyysi häneltä kirjeitä Damaskon synagoogille, että keitä hän vain löytäisi sen tien vaeltajia, miehiä tai naisia, ne hän saisi tuoda sidottuina Jerusalemiin.	2. Ja anoi häneltä kirjaa Damaskuun synagogain tykö, että kutka ikänä hän sen tien miehistä eli vaimoista löytäis, ne hän olis vienyt sidottuna Jerusalemiin.	ja anoi hänelä Kirja Damascun Synagogain tygö/ jos hän jongun miehistä eli waimoista sildä tiellä löydäis/ nijn hän olis wienyt sidottuna Jerusalemijn.
9:3 Ja kun hän oli matkalla, tapahtui hänen lähestyessään Damaskoa, että yhtäkkiä valo taivaasta leimahti hänen ympärillensä;	3. Mutta kuin hän matkusti, tapahtui, että hän Damaskua lähestyi, ja äkisti leimahti valkeus taivaasta ympäri häntä	9:3 Mutta cuin hän matcusti ja Damascua lähestyi/ leimahti walkeus äkidzeldä Taiwast ymbärins händä.

9: 4 ja hän kaatui maahan ja kuuli äänen, joka sanoi hänelle: "Saul, Saul, miksi vainoat minua?"	4. Ja hän lankesi maahan ja kuuli äänen hänelle sanovan: Saul, Saul, miksi vainoat minua?	9: 4 Ja hän langes maahan/ ja cuuli änen hänellens sanowan: Saul/ Saul/ mixis wainot minua?
9:5 Hän sanoi: "Kuka olet, herra?" Hän vastasi: "Minä olen Jeesus, jota sinä vainoat.	5. Mutta hän sanoi: kuka sinä olet, Herra? Ja Herra sanoi: minä olen Jesus, jota sinä vainoat: työläs on sinun potkia tutkainta vastaan.	Hän sanoi: cuca sinä olet HERra? 9: 5 Sanoi HERra: minä olen Jesus/ jota sinä wainot/ työläs on sinun potkia tutcainda wastan.
9: 6 Mutta nouse ja mene kaupunkiin, niin sinulle sanotaan, mitä sinun pitää tekemän."	6. Niin hän vapisi, hämmästyti ja sanoi: Herra, mitäs minua tahdot tekemään? Ja Herra sanoi hänelle: nouse ja mene kaupunkiin; siellä sinulle sanotaan, mitä sinun pitää tekemän.	9: 6 Nijn hän wapisi/ hämmästyti/ ja sanoi: HERra/ mitäs minua tahdot tekemän? HERRa sanoi hänelle: nouse ja mene Caupungijn/ siellä sinulle sanotan/ mitä sinun pitä tekemän.
9: 7 Ja miehet, jotka matkustivat hänen kanssansa, seisoivat mykistyneinä: he kuulivat kyllä äänen, mutta eivät ketään nähneet.	7. Mutta ne miehet, jotka hänen seurassansa olivat, seisoivat hämmästyksissä; he kuulivat tosin äänen, mutta ei he ketään nähneet.	9: 7 Mutta ne miehet/ jotca hänen seurasans olit/ seisoit hämmästyxis: sillä he cuulit ainoastans hänen änen/ mutta ei he ketän nähnet.
9: 8 Niin Saulus nousi maasta; mutta kun hän avasi silmänsä, ei hän nähnyt mitään, vaan he taluttivat häntä kädestä ja veivät hänet Damaskoon.	8. Niin Saulus nousi maasta ja ei nähnyt ketään avoimilla silmillä; mutta he taluttivat häntä kädestä ja veivät Damaskuun.	9: 8 Nijn Saulus nousi maasta/ ja ei nähnyt ketän awojomilla silmillä: 9: 9 Mutta he talutit händä kädestä/ ja weit Damascuun.
9: 9 Ja hän oli kolme päivää näkemätönnä, ei syönyt eikä juonut.	9. Ja hän oli kolme päivää näkemättä ja ei syönyt eikä juonut.	Ja hän oli colme päiwä näkemätä/ syömätä ja juomata.
9: 10 Ja Damaskossa oli eräs opetuslapsi, nimeltä Ananias. Hänelle Herra sanoi näyssä: "Ananias!" Hän vastasi: "Katso, tässä olen, Herra."	10. Niin yksi opetuslapsi oli Damaskussa, Ananias nimeltä, jolle Herra sanoi näyssä: Ananias! Hän sanoi: Herra, tässä minä olen.	9: 10 Nlin yxi Opetuslapsi oli Damascus/ Ananias nimeldä/ jolle HERra sanoi näys: Anania/ hän wastais: HERra/ täsä minä olen.
9: 11 Niin Herra sanoi hänelle: "Nouse ja mene sille kadulle, jota sanotaan Suoraksi kaduksi, ja kysy Juudaan talosta Saulus nimistä tarsolaista miestä. Sillä katso, hän rukoilee;	11. Herra sanoi hänelle: nouse ja mene sille kadulle, joka Oikiaksi kutsutaan, ja kysy Juudan huoneessa sitä, joka Saulus Tarsilaiseksi kutsutaan; sillä katso, hän rukoilee.	9: 11 HERra sanoi hänelle: nouse ja mene sille cadulle/ joca Oikiaxi cudzutan/ ja kysy Judan huonesä sitä joca Saulus Tarsilaisexi cudzutan/ cadzo/ hän rucoile.
9: 12 ja hän on nähnyt näyssä miehen, Ananias nimisen, tulevan sisälle ja panevan kätensä hänen päällensä, että hän saisi näkönsä jälleen."	12. Ja hän näki näyssä yhden miehen, nimeltä Ananias, tulevan sisälle ja panevan kätensä hänen päällensä, että hän saisi näkönsä jälleen.	9: 12 Ja hän näki näys yhden miehen/ nimeldä Ananias/ sisälletulewan ja panewan kätens hänen päällens/ että hän saisi näkyms jällens.

9:13 Mutta Ananias vastasi: "Herra, minä olen monelta kuullut siitä miehestä, kuinka paljon pahaa hän on tehnyt sinun pyhillesi Jerusalemissa;	13. Niin Ananias vastasi: Herra, minä olen kuullut monelta tästä miehestä, kuinka paljon pahaa hän sinun pyhilles on tehnyt Jerusalemissa.	9:13 Nijn Ananias sanoi: HERra/ minä olen cuullut monelda tästä miehestä/ cuinga paljon paha hän sinun pyhilles on tehnyt Jerusalemis.
9:14 ja täälläkin hänellä on ylipapeilta valtuus vangita kaikki, jotka sinun nimeäsi avuksi huutavat."	14. Ja hänellä on nytkin valta ylimmäisiltä papeilta täällä kiinni sitoa kaikki ne, jotka sinun nimeäs rukoilevat.	9:14 Ja hänelle on nytkin walda ylimmäisildä Papeilda annettu/ täällä kijnni sito caicki ne/ jotca sinun nimes rucoilewat.
9:15 Mutta Herra sanoi hänelle: "Mene; sillä hän on minulle valittu ase, kantamaan minun nimeäni pakanain ja kuningasten ja Israelin lasten eteen.	15. Niin sanoi Herra hänelle: mene! sillä hän on minulle valittu ase, kantamaan minun nimeäni pakanain, ja kuningasten, ja Israelin lasten eteen.	9:15 Nijn sanoi HERra hänelle: mene: sillä hän on minulle walittu Ase/ candaman minun nimeni pacanain ja Cuningasten ja Israelin lasten eteen.
9:16 Sillä minä tahdon näyttää hänelle, kuinka paljon hänen pitää kärsimän minun nimeni tähden."	16. Sillä minä tahdon hänelle näyttää, kuinka paljon hänen pitää kärsimän minun nimeni tähden.	9:16 Ja minä sanon hänelle/ cuinga paljo hänen pitä kärsimän minun nimeni tähden.
9:17 Niin Ananias meni ja astui huoneeseen, pani molemmat kätensä hänen päälleen ja sanoi: "Veljeni Saul, Herra lähetti minut - Jeesus, joka ilmestyi sinulle tiellä, jota tulit - että saisit näkösi jälleen ja tulisit täytetyksi Pyhällä Hengellä."	17. Niin Ananias meni sinne ja tuli huoneeseen sisälle ja pani kätensä hänen päällensä, ja sanoi: rakas veljeni Saul! se Herra lähetti minun, (Jesus, joka sinulle ilmestyi tiellä, jotas vaelsit,) että sinä saisit näkös jälleen, ja Pyhällä Hengellä täytettäisiin.	9:17 Ja Ananias meni sinne/ ja tuli huonesen ja pani kätens hänen päällens ja sanoi: racas weljen Saul. Se HERra lähetti minun/ joca sinulle tiellä ilmestyi jotas waelsit/ että sinä saisit näkys jällens ja Pyhällä Hengellä täytetäisin.
9:18 Ja heti putosivat hänen silmistään ikäänkuin suomukset, ja hän sai näkönsä ja nousi ja otti kasteen.	18. Ja hänen silmistänsä putosivat kohta niinkuin suomukset, ja hän sai sillä hetkellä näkönsä jällensä, nousi ja kastettiin.	9:18 Ja hänen silmistäns putoisit cohta nijncuin suomuxet/ ja hän sai näkyns jällens/ nousi ja andoi hänens casta.
9:19 Ja kun hän nautti ruokaa, niin hän vahvistui. Ja hän oli opetuslasten seurassa Damaskossa jonkun aikaa.	19. Ja kuin hän otti ruokaa, niin hän vahvistui. Ja Saulus oli muutamat päivät opetuslasten kanssa, jotka olivat Damaskussa,	9:19 Ja cuin hän otti ruoca/ nijn hän wahwistui. 9:20 JA Saulus oli muutamat päiwät Opetuslasten cansa Damascus/
9:20 Ja kohta hän saarnasi synagoogissa Jeesusta, julistaen, että hän on Jumalan Poika.	20. Ja saarnasi kohta synagogassa Kristuksesta, että hän on Jumalan Poika.	ja saarnais cohta Synagogas Christuxen olewan Jumalan Pojan.

9:21 Ja kaikki, jotka kuulivat, hämmästyivät ja sanoivat: "Eikö tämä ole se, joka Jerusalemissa tuhosi ne, jotka tätä nimeä avuksi huutavat? Ja eikö hän ole tullut tänne viedäksensä ne vangittuina ylipappien käsiin?"	21. Niin kaikki, jotka sen kuulivat, hämmästyivät ja sanoivat: eikö tämä ole se, joka kaikkia niitä hävitti Jerusalemissa, jotka sitä nimeä rukoilivat, ja tuli myös tänne sitä varten, että hän ne sidottuna veis ylimmäisille papeille?	9:21 Nijn caicki jotca sen cuulit/ hämmästyit ja sanoit: eikö tämä caickia nijtä häwittänyt Jerusalemis/ jotca sitä nime rucoilit? Ja tuli myös tänne nijtä sidottuna wiemän ylimmäisille Papeille?
9:22 Mutta Saulus sai yhä enemmän voimaa ja saattoi Damaskossa asuvat juutalaiset ymmälle näyttäen toteen, että Jeesus on Kristus.	22. Mutta Saulus tuli aina jalommaksi ja ajoi Juudalaisia takaperin, jotka Damaskussa olivat, täydellisesti vahvistain, että tämä on Kristus.	9:22 Mutta Saulus tuli aina jalommaxi/ ja ajoi Judalaisia tacaperin/ jotca Damascus olit/ todistain että se oli Christus.
9:23 Ja pitkän ajan kuluttua juutalaiset pitivät keskenään neuvoa tappaaksensa hänet.	23. Ja monen päivän perästä pitivät Juutalaiset neuvoa keskenänsä tappaaksensa häntä.	9:23 JA monen päiwän perästä/ pidit Judalaiset neuwo keskenäns/ tappaxens händä.
9:24 Mutta heidän salahankkeensa tuli Sauluksen tietoon. Ja he vartioivat porttejakin yöt päivät, saadakseen hänet tapetuksi.	24. Mutta Saulukselle ilmoitettiin heidän väijymisensä. Ja he vartioitsivat portissa yötä ja päivää tappaaksensa häntä.	9:24 Mutta Sauluxelle sanottin/ että he wäjiyt händä. Ja he wartoidzit portis yötä ja päiwä/ tappaxens händä.
9:25 Mutta hänen opetuslapsensa ottivat hänet yöllä, päästivät hänet muurin aukosta ja laskivat alas vasussa.	25. Niin opetuslapset ottivat hänen yöllä, päästivät alas ylitse muurin, ja laskivat korissa maahan.	9:25 Nijn Opetuslapset otit hänen yöllä/ ja laskit hänen Coris ylidze muurin maahan.
9:26 Ja kun hän oli tullut Jerusalemiin, yritti hän liittyä opetuslapsiin; mutta he kaikki pelkäsivät häntä, koska eivät uskoneet, että hän oli opetuslapsi.	26. Mutta kuin Saulus tuli Jerusalemiin, tahtoi hän itsiänsä antaa opetuslasten sekaan, mutta he pelkäsivät kaikki häntä, eikä uskoneet häntä opetuslapseksi.	9:26 Cosca Saulus tuli Jerusalemiijn/ taridzi hän idziäns Opetuslasten secan/ mutta he pelkäisit caicki händä/ eikä usconet händä Opetuslapsexi.
9:27 Mutta Barnabas otti hänet turviinsa ja vei hänet apostolien tykö ja kertoi heille, kuinka Saulus tiellä oli nähnyt Herran, ja että Herra oli puhunut hänelle, ja kuinka hän Damaskossa oli rohkeasti julistanut Jeesuksen nimeä.	27. Vaan Barnabas otti hänen ja vei apostolien tykö, ja jutteli heille, kuinka hän tiellä Herran nähnyt oli, ja että hän oli puhunut hänen kanssansa, ja kuinka hän oli rohkiasti Damaskussa Jesuksen nimestä puhunut.	9:27 Waan Barnabas otti hänen/ ja wei Apostolitten tygö/ ja jutteli cuinga hän tiellä HErran nähnyt oli/ ja cuinga hän oli puhunut hänen cansans: ja sijtte oli rohkiast Damascus Jesuxen nimest puhunut.
9:28 Ja niin hän kävi heidän keskuudessaan sisälle ja ulos Jerusalemissa ja julisti rohkeasti Herran nimeä.	28. Ja niin hän oli heidän kanssansa Jerusalemissa, kävi sisälle ja ulos, ja saarnasi pelkäämättä Herran Jesuksen nimeen.	9:28 Ja nijn hän oli heidän cansans Jerusalemis/ käwi sisälle ja ulos/ ja saarnais pelkämätä HERRan Jesuxen nimeen.

9:29 Ja hän puhui ja väitteli hellenistien kanssa; mutta he koettivat tappa hänet.	29. Hän puhui myös ja kamppaili Grekiläisiä vastaan; mutta ne pyysivät häntä tappa.	9:29 Hän puhui myös ja kyseli Grekiläisildä/ jotca pyysit händä tappa:
9:30 Kun veljet sen huomasiivat, veivät he hänet Kesareaan ja lähettivät hänet sieltä Tarsoon.	30. Kuin veljet sen ymmärsivät, niin he veivät hänen Kesareaan ja lähettivät Tarsiin.	9:30 Cosca weljet sen ymmärsit/ nijn he weit hänen Cesareaan/ ja lähetit Tarsumijn.
9:31 Niin oli nyt seurakunnalla koko Juudeassa ja Galileassa ja Samariassa rauha; ja se rakentui ja vaelsi Herran pelossa ja lisääntyi Pyhän Hengen virvoittavasta vaikutuksesta.	31. Ja niin seurakunnilla oli rauha kaikessa Juudeassa, ja Galileassa, ja Samariassa, ja enenivät vaeltain Herran pelvossa, ja täytettiin Pyhän Hengen lohdutuksella.	9:31 Ja nijn Seuracunnalla oli rauha caikes Judeas/ ja Galileas/ ja Samarias/ ja enäni waeldain HERran pelgos/ ja täytettin Pyhän Hengen lohdutuxella.
9:32 Ja tapahtui, että Pietari, kiertäessään kaikkien luona, tuli myöskin niiden pyhien tykö, jotka asuivat Lyddassa.	32. Niin tapahtui, kuin Pietari vaelsi joka paikassa, että hän myös tuli pyhain tykö, jotka Lyddassa asuivat.	9:32 Niin tapahdui cosca Petari waelsi jocapaicas/ että hän myös tuli nijden pyhain tygö jotca Lyddas asuit.
9:33 Siellä hän tapasi Aineas nimisen miehen, joka kahdeksan vuotta oli maannut vuoteessaan ja oli halvattu.	33. Niin hän löysi siellä yhden miehen, Eneas nimeltä, joka jo kahdeksan ajastaikaa oli vuoteessa halvattuna maannut.	9:33 Nijn hän löysi siellä yhden miehen/ Eneas nimeldä/ joca jo cahdexan ajastaica oli wuotesa halwattuna maannut.
9:34 Ja Pietari sanoi hänelle: "Aineas, Jeesus Kristus parantaa sinut; nouse ja korjaa vuoteesi." Ja kohta hän nousi.	34. Ja Pietari sanoi hänelle: Eneas, Jesus Kristus sinun paratkoon! nouse ja tee itse vuotees; ja hän kohta nousi.	9:34 Ja Petari sanoi hänelle: Enea/ HERra Jesus Christus sinun paratcon/ nouse ja tee idze wuotes: joca cohta nousi.
9:35 Ja kaikki Lyddan ja Saaronin asukkaat näkivät hänet; ja he kääntyivät Herran tykö.	35. Ja kaikki Lyddan ja Saronin asuwait näkivät hänen, jotka tulivat käännytyksi Herran tykö.	9:35 Ja caicki Lyddan ja Saronan asuwait näit hänen/ ja tulit käätyxi HERran tygö.
9:36 Mutta Jopessa oli naisopetuslapsi, nimeltä Tabita, mikä kreikaksi käännettynä on: Dorkas; hän teki paljon hyviä töitä ja antoi runsaasti almuja.	36. Mutta Jopessa oli yksi opetuspiika, nimeltä Tabita, joka tulkiten on niin paljon sanottu kuin: metsävuohi (a); tämä oli täynnänsä hyviä töitä ja almua, joita hän teki.	9:36 MUtta Joppes oli yxi Opetuspijca/ nimeldä Tabita/ se on/ medzäwuohi/ tämä oli täynnäns hywiä töitä ja Almua/ cuin hän teki.
9:37 Ja tapahtui niinä päivinä, että hän sairastui ja kuoli; ja he pesivät hänet ja panivat yläsaliin.	37. Niin tapahtui niinä päivinä, että se sairasti ja kuoli; jonka he pesivät ja panivat saliin.	9:37 Nijn tapahdui siihen aican/ että se sairasti/ ja cuoli/ jonga he pesit/ ja panit Saliin.

9: 38 Ja koska Lydda oli lähellä Joppea, niin opetuslapset, kun kuulivat Pietarin olevan siellä, lähettivät kaksi miestä hänen luoksensa pyytämään: "Tule viipymättä meidän tykömme."	38. Ja että Lydda oli läsnä Joppea, niin opetuslapset, kuin he kuulivat Pietarin siellä olevan, lähettivät hänen tykönsä kaksi miestä rukoilemaan, ettei hän viivytelisi heidän tykönsä tulla.	9: 38 Ja että Lydda oli läsnä Joppeta/ niijn Opetuslapset cuulit Petarin siellä olewan/ lähetit he hänen tygöns caxi miestä rucoileman/ jos hän wijdzeis sinne tulla.
9: 39 Niin Pietari nousi ja meni heidän kanssansa. Ja hänen sinne saavuttuaan he veivät hänet yläsaliin, ja kaikki lesket tulivat hänen luoksensa itkien ja näytellen hänelle ihokkaita ja vaippoja, joita Dorkas oli tehnyt, ollessaan heidän kanssansa.	39. Niin Pietari nousi ja tuli heidän kanssansa; ja kuin hän sinne tuli, veivät he hänen saliin. Ja hänen ympärillensä seisoivat kaikki lesket, jotka itkivät ja osoittivat hänelle niitä hameita ja vaatteita, joita Dorkas heille tehnyt oli, ollessansa heidän kanssansa.	9: 39 Niijn Petari nousi ja meni heidän tygöns/ ja cuin hän sinne tuli/ weit he hänen Salijn. Ja hänen ymbärilläns seisoit caicki lesket/ jotca itkit ja osotit hänelle nijtä hameita ja waatteita cuin Tabita heille tehnyt oli/ ollesans heidän cansans.
9: 40 Mutta Pietari toimitti kaikki ulos ja laskeutui polvilleen ja rukoili; ja hän kääntyi ruumiin puoleen ja sanoi: "Tabita, nouse ylös!" Niin tämä avasi silmänsä, ja nähdessään Pietarin hän nousi istumaan.	40. Mutta kuin Pietari oli heidät kaikki ajanut ulos, laski hän polvillensa ja rukoili, ja käänsi itsensä ruumiin puoleen, ja sanoi: Tabita, nouse ylös! niin se avasi silmänsä; ja kuin hän Pietarin näki, nousi hän istualle.	9: 40 Ja cosca Petari oli heidän caicki ulosajanut/ laski hän polwillens/ rucoili ja käänsi idzens ruumin puoleen/ ja sanoi: Tabita/ nouse ylös/ niijn se awais silmäns. 9: 41 Ja cuin hän Petarin näki/ nousi hän istualle.
9: 41 Ja Pietari ojensi hänelle kätensä ja nosti hänet seisomaan ja kutsui sisään pyhät ja lesket ja asetti hänet elävänä heidän eteensä.	41. Ja hän antoi hänelle kättä ja ojensi hänen, ja kutsui pyhät ja lesket, ja antoi hänen heille elävänä.	Ja hän andoi hänen kättä ja ojensi hänen/ ja cudzui pyhät ja lesket/ ja andoi hänen heillen elävänä.
9: 42 Ja se tuli tiedoksi koko Joppessa, ja monet uskoivat Herraan.	42. Ja se tuli kaikelle Jopelle tiettäväksi; ja moni uskoi Herran päälle.	9: 42 Ja se tuli caikelle Joppelle tiettäwäxi/ että moni uscoi HERran päälle.
9: 43 Ja Pietari viipyi Joppessa jonkun aikaa erään nahkuri Simonin luona.	43. Ja tapahtui, että hän viipyi Jopessa kauvan aikaa Simon parkkarin tykönä.	9: 43 Ja hän wijwyi Joppes cauwan aica Simon Parckarin tykönä.
10 LUKU	10 LUKU	X. Lucu .
10: 1 Ja Kesareassa oli mies, nimeltä Kornelius, sadanpäämies niin kutsutussa italialaisessa sotaväenosastossa.	1. Niin oli Kesareassa mies, nimeltä Kornelius, sadanpäämies, Italian joukosta,	10: 1 Niin oli Cesareas yxi mies/ nimeldä Cornelius/ Sadanpäämies/ Italian joucosta/

10:2 Hän oli hurskas ja Jumalaa pelkääväinen, niinkuin koko hänen perhekuntansakin, ja antoi paljon almua kansalle ja rukoili alati Jumalaa.	2. Jumalinen ja Jumalaa pelkääväinen kaiken huoneensa kanssa, joka jakoi paljon almua kansalle, ja rukoili alati Jumalaa.	10:2 Jumalinen ja Jumalata pelkääväinen caiken hänen huonens cansa/ joca jacoi paljo Almua Canssalle/ ja rucoili Jumalata.
10:3 Hän näki selvästi näyssä, noin yhdeksännellä hetkellä päivästä, Jumalan enkelin, joka tuli sisään hänen tykönsä ja sanoi hänelle: "Kornelius!"	3. Hän näki julkisesti näyssä, liki yhdeksättä hetkeä päivästä, Jumalan enkelin tulevan tykönsä ja sanovan hänelle: Kornelius!	10:3 Hän näki julkisest näys liki yhdexättä hetke päivästä Jumalan Engelin tulewan hänen tygöns/ ja sanowan hänelle: Corneli.
10:4 Tämä loi katseensa häneen ja sanoi peljästyneenä: "Mikä on, Herra?" Enkeli sanoi hänelle: "Sinun rukouksesi ja almusi ovat tulleet muistoon Jumalan edessä.	4. Ja hän katseli hänen päällensä, peljästy ja sanoi: Herra, mikä on? Hän sanoi hänelle: sinun rukoukses ja almus ovat tulleet muistoon Jumalan edessä.	Ja hän cadzeli hänen päällens/ peljästy ja sanoi: Herra/ mikä on: 10:4 Hän sanoi hänelle: sinun rucouxes ja Almus owat muistetut Jumalalda.
10:5 Niin lähetä nyt miehiä Joppeen noutamaan eräs Simon, jota myös Pietariksi kutsutaan;	5. Ja nyt lähetä miehiä Joppeen, ja anna noutaa Simonin, jota Pietariksi kutsutaan.	10:5 Sentähden lähetä miehiä Joppeen/ ja cudzuta Simon/ joca Petarixi cudzutan/
10:6 hän majoilee nahkuri Simonin luona, jonka talo on meren rannalla."	6. Hän pitää majaa Simon parkkarilla, jonka huone on meren tykönä; hän sanoo sinulle, mitä sinun pitää tekemän.	10:6 hän pitä maja Simon Parckarilla/ jonga huone on meren tykönä/ hän sano sinulle mitä sinun pitä tekemän.
10:7 Ja kun enkeli, joka Korneliusta puhutteli, oli mennyt pois, kutsui tämä kaksi palvelijaansa ja hurskaan sotamiehen uskollisimpiensa joukosta	7. Ja kuin enkeli, joka Korneliusta puhutteli, meni pois, kutsui hän kaksi palveliaansa ja yhden Jumalaa pelkääväisen sotamiehen niistä, jotka hänen tykönsä oleskelivat,	10:7 Ja cuin Engeli/ joca Corneliusta puhutteli/ poismeni/ cudzui hän caxi hänen palweliatans/ ja yhden Jumalata pelkääväisen sotamiehen/ nijstä jotca händä wartioidzit/
10:8 ja kertoi heille kaikki ja lähetti heidät Joppeen.	8. Ja hän jutteli kaikki nämät niille, ja lähetti ne Joppeen.	10:8 Ja hän jutteli caicki nämät nijlle/ ja lähetti ne Joppeen.
10:9 Ja seuraavana päivänä, kun he olivat matkalla ja lähestyivät kaupunkia, nousi pietari noin kuudennen hetken vaiheilla katolle rukoilemaan.	9. Toisena päivänä, kuin he matkassa olivat ja kaupunkia lähestyivät, meni Pietari ylös katon päälle rukoilemaan, liki kuudetta hetkeä.	10:9 TOisna päiwänä/ cosca he matcas olit/ ja Caupungita lähestyit/ meni Petari ylös Salin ullackon rucoileman/ liki cuudetta hetke/
10:10 Ja hänen tuli nälkä, ja hän halusi ruokaa. Mutta sitä valmistettaessa hän joutui hurmoksiin.	10. Ja kuin hän isosi, tahtoi hän suurustaa. Mutta kuin he hänelle valmistivat, tuli hän horrokseen,	ja cuin hän isois/ tahdoi hän suurusta. 10:10 Cosca he hänelle walmistit/ tuli hän horroxijn:

10:11 Ja hän näki taivaan avoinna ja tulevan alas astian, ikäänkuin suuren liinavaatteen, joka neljästä kulmastaan laskettiin maahan.	11. Ja näki taivaan auki, ja tulevan alas tykönsä yhden astian, niinkuin suuren liinaisen, neljältä kulmalta sidotun, joka laskettiin alas taivaasta maan päälle,	10:11 Ja näki Taiwan auki/ ja alas tulewan tygöns yhden astian nijncuin suuren lijnaisen waatten neliculmaisen/ sidottuna/ joca alaslaskettin Taiwast maan päälle.
10:12 Ja siinä oli kaikkinaisia maan nelijalkaisia ja matelijoita ja taivaan lintuja.	12. Jossa oli kaikkinaisia nelijalkaisia maan eläimiä ja metsillisiä, ja matelevaisia, ja taivaan lintuja.	10:12 Josa oli caickinaisia nelijalcaisia maan eläimitä ja medzillisiä/ ja matelewaisia/ ja lendäwäisiä Taiwan alla.
10:13 Ja tuli ääni, joka sanoi hänelle: "Nouse, Pietari, teurasta ja syö."	13. Ja ääni tuli hänelle: Pietari, nouse, tapa ja syö.	10:13 Ja yxi äni sanoi hänelle: Petari/ nouse/ tapa ja syö.
10:14 Mutta Pietari sanoi: "En suinkaan, Herra; sillä en minä ole ikinä syönyt mitään epäpyhää enkä saastaista."	14. Pietari sanoi: en suinkaan, Herra; sillä en ole minä ikänä syönyt mitään yhteistä eli saastaista.	10:14 Petari wastais: en suingan HERra/ sillä en ole minä ikänäns syönyt mitän yhteist eli saastaista.
10:15 Ja taas ääni sanoi hänelle toistamiseen: "Minkä Jumala on puhdistanut, sitä älä sinä sano epäpyhäksi."	15. Ja ääni sanoi taas toisen kerran hänelle: mitä Jumala on puhdistanut, älä sitä sinä sano yhteiseksi.	10:15 Ja äni sanoi taas hänelle: mitä Jumala on pudistanut/ älä sinä sano sitä yhteisexi.
10:16 Tämä tapahtui kolme kertaa; sitten astia otettiin kohta ylös taivaaseen.	16. Ja se tapahtui kolme kertaa ja astia otettiin jälleen ylös taivaaseen.	10:16 Ja se tapahdui myös colmannen kerran. Ja astia otettin jälleens ylös Taiwasen.
10:17 Ja kun Pietari oli epätietoinen siitä, mitä hänen näkemänsä näky mahtoi merkitä, niin katso, ne miehet, jotka Kornelius oli lähettänyt ja jotka kyselemällä olivat löytäneet Simonin talon, seisoivat portilla	17. Ja kuin Pietari itsellänsä epäili, mikä näky se olis, jonka hän näki, niin katso, miehet, jotka lähetetyt olivat Korneliukselta, kyselivät Simonin huonetta ja seisoivat oven edessä,	10:17 JA cuin Petari idzelläns ajatteli sitä näkyä cuin hän näki/ cadzo/ nijn miehet kyselit/ jotca Corneliuxelda lähetetyt olit/ Simonin huonetta.
10:18 ja tiedustelivat kuuluvalla äänellä, majailiko siellä Simon, jota myös Pietariksi kutsuttiin.	18. Ja kutsuivat yhden ulos ja kysyivät, pitikö Simon, joka liialta nimeltä Pietariksi kutsutaan, siellä majaa.	10:18 Jotca seisoit owen edes/ ja cudzuit yhden ulos/ ja kysyit jos Simon/ joca lijalda nimeldä Petarixi cudzutan/ siellä maja pidäis?
10:19 Kun Pietari yhä mietti tuota näkyä, sanoi Henki hänelle: "Katso, kaksi miestä etsii sinua;	19. Mutta kuin Pietari sitä näkyä ajatteli, sanoi Henki hänelle: katso, kolme miestä etsivät sinua.	10:19 Mutta cuin Petari sitä näkyä ajatteli/ sanoi Hengi hänelle: cadzo/ miehet edziwät sinua:

10:20 niin nouse nyt, astu alas ja mene arvelematta heidän kanssaan, sillä minä olen heidät lähettänyt."	20. Nouse siis, astu alas ja mene ilman epäilemättä heidän kanssansa; sillä minä lähetin heidät.	10:20 Nouse siis/ astu alas ja mene ilman epäilemät heidän cansans/ jotca minä lähetin.
10:21 Niin Pietari meni alas miesten tykö ja sanoi: "Katso, minä olen se, jota te etsitte; mitä varten te olette tulleet?"	21. Niin Pietari astui alas miesten tykö, jotka hänen tykönsä Korneliukselta lähetetyt olivat, ja sanoi: katso, minä se olen, jota te etsitte; mitä varten te tulleet olette?	10:21 Nijn Petari astui alas miesten tygö/ jotca hänen tygöns Corneliuxelda lähetetyt olit/ ja sanoi: cadzo/ minä se olen jota te edzittä/ mitä warten te tullet oletta?
10:22 He sanoivat: "Sadanpäämies Kornelius, hurskas ja Jumalaa pelkääväinen mies, josta koko Juudan kansa todistaa hyvää, on pyhältä enkeliltä ilmestyksessä saanut käskyn haettaa sinut kotiinsa ja kuulla, mitä sinulla on sanottavaa."	22. Mutta he sanoivat: sadanpäämies Kornelius, hurskas ja Jumalaa pelkääväinen mies, jolla on todistus kaikelta Juudan kansalta, on pyhältä enkeliltä käskyn saanut, että hänen piti sinun antaman kutsua huoneesensa, sinulta sanoja kuullaksensa,	10:22 He wastaisit: Sadanpäämies Cornelius/ hurscas ja Jumalata pelkääväinen mies/ jolla on todistus caikelda Judan Canssalda/ on Pyhaldä Hengeldä käskyn saanut/ että hänen piti sinun andaman cudzua huonesens/ sinulda sanoja cuullaxens.
10:23 Niin hän kutsui heidät sisään ja piti heitä vierainansa. Seuraavana päivänä Pietari nousi ja lähti heidän kanssaan, ja muutamat veljet Joppesta seurasivat hänen mukanaan.	23. Niin hän kutsui heitä sisälle, ja otti heidät majaan. Toisena päivänä meni Pietari heidän kanssansa, ja muutamat veljet Jopesta seurasivat myös häntä.	10:23 Nijn hän cudzui heidän majaan/ ja piti heitä siellä. Toisna päivänä meni Petari heidän cansans/ ja muutamat weljet Joppesta seuraisit myös händä.
10:24 Ja sen jälkeisenä päivänä he saapuivat Kesareaan; ja Kornelius odotti heitä ja oli kutsunut koolle sukulaisensa ja lähimmät ystävänsä.	24. Ja toisena päivänä tulivat he Kesareaan; ja Kornelius odotti heitä, ja oli kutsunut kokoon lankonsa ja parhaat ystävänsä.	10:24 Mutta toisna päivänä tulit he Cesareaan: ja Cornelius odotti heitä/ ja oli cudzunut cocon langons ja parhat ystäwäns.
10:25 Ja kun Pietari oli astumassa sisään, meni Kornelius häntä vastaan, lankesi hänen jalkojensa juureen ja kumartui maahan.	25. Mutta kuin Pietari tuli sisälle, meni Kornelius häntä vastaan, ja lankesi hänen jalkainsa juureen, ja rukoili häntä.	10:25 Mutta cosca Petari sinne tuli/ meni Cornelius händä watan/ ja langeis hänen jalcains juuren/ ja cumarsi händä.
10:26 Mutta Pietari nosti hänet ylös sanoen: "Nouse; minäkin olen ihminen."	26. Mutta Pietari nosti häntä ja sanoi: nouse! minäkin olen ihminen.	10:26 Mutta Petari nosti händä/ ja sanoi: nouse/ sillä minä olen myös ihminen.
10:27 Ja puhellen hänen kanssaan hän meni sisään ja tapasi monta koolla.	27. Ja kuin hän oli häntä puhutellut, meni hän sisälle ja löysi monta tulleen kokoon.	10:27 Ja cuin hän oli händä puhutellut/ meni hän sisälle/ ja löysi monda cocontullen.

<p>10:28 Ja hän sanoi heille: "Te tiedätte, että on luvaton juutalaisen miehen seurustella vierasheimosen kanssa tai mennä hänen tykönsä; mutta minulle Jumala on osoittanut, etten saa sanoa ketään ihmistä epäpyhäksi enkä saastaiseksi.</p>	<p>28. Ja hän sanoi heille: te tiedätte, ettei ole ollut luvallinen Juudalaisen olla jonkun muukalaisen tykönä eli hänen tykönsä mennä; mutta minulle osoitti Jumala, etten minä ketään ihmistä yhteisenä eli saastaisena pitäisi.</p>	<p>10:28 Ja hän sanoi heille: te tiedätte/ ettei ole ollut luwallinen Judalaisen olla jongun pacanan tykönä eli hänen tygöns mennä/ mutta minulle sanoi Jumala/ etten minä ketän ihmistä yhteisnä eli saastaisna pidäis:</p>
<p>10:29 Sentähden minä vastaansanomatta tulinkin, kun minua noudettiin. Ja nyt minä kysyn: "mitä varten te olette minut noutaneet?"</p>	<p>29. Sentähden minä myös epäilemättä tulin, teiltä kutsuttu. Niin minä siis teiltä kysyn: mitä varten te minua kutsuite?</p>	<p>10:29 Sentähden minä myös epäilemätä tulin/ sijttecuin minä teildä cudzuttu olin. Nijn minä sijs teildä kysyn: mitä warten te minua tänne cudzuitta?</p>
<p>10:30 Ja Kornelius sanoi: "Neljä päivää sitten, juuri tähän aikaan päivästä, minä kotonani rukoilin tällä yhdeksännellä hetkellä, ja katso, edessäni seisoj mies loistavissa vaatteissa</p>	<p>30. Ja Kornelius sanoi: minä olen neljä päivää sitten paastonnut tähän hetkeen asti, ja rukoilin huoneessani yhdeksännellä hetkellä, ja katso, mies seisoj kiiltävissä vaatteissa minun edessäni,</p>	<p>10:30 Cornelius sanoi: minä olen neljä päiwä paastonnut tähän hetken asti/ ja rucoilin huonesani yhdeksännellä hetkellä/ ja cadzo/ yxi mies seisoj kijldäwis waatteis minun edesäni/</p>
<p>10:31 ja sanoi: 'Kornelius, sinun rukouksesi on kuultu, ja sinun almusi ovat tulleet muistoon Jumalan edessä.</p>	<p>31. Ja sanoi: Kornelius, rukoukses on kuultu ja almus ovat Jumalan edessä muistetut.</p>	<p>10:31 Ja sanoi: Corneli/ sinun rucouxes on cuultu/ ja sinun almus owat Jumalalda muistetut.</p>
<p>10:32 Niin lähetä nyt Joppeen ja kutsu tykösi Simon, jota myös Pietariksi kutsutaan; hän majoilee nahkuri Simonin talossa meren rannalla.'</p>	<p>32. Niin lähetä Joppeen ja kutsuta Simonin, joka Pietariksi kutsutaan; hän pitää majaa Simon Parkkarin huoneessa, meren tykönä: se puhuttelee sinua, kuin hän tulee.</p>	<p>10:32 Nijn lähetä Joppeen/ ja cudzuta Simon/ joca Petarixi cudzutan/ ja pitä maja Simon Parckarin huonesä/ joca meren tykönä on/ se puhuttele sinua cosca hän tule.</p>
<p>10:33 Sentähden minä lähetin heti sinulle sanan, ja sinä teit hyvin, kun tulit. Nyt olemme siis tässä kaikki Jumalan edessä, kuullaksemme kaiken, mitä Herra on käskenyt sinun puhua."</p>	<p>33. Niin minä lähetin kohta sinun tykö, ja sinä teit hyvin, että tulit. Ja me olemme siis kaikki nyt Jumalan edessä, kuulemassa kaikkia, mitä sinulle on Jumalalta käsketty.</p>	<p>10:33 Nijn minä lähetin cohta sinun tygös/ ja sinä teit hywin että nyt tulit. Ja me olemma sijs caicki nyt cuulemas/ mitä sinulle on Jumalalda käsketty.</p>
<p>10:34 Niin Pietari avasi suunsa ja sanoi: "Nyt minä totisesti käsitan, ettei Jumala katso henkilöön,</p>	<p>34. Niin Pietari avasi suunsa ja sanoi: nyt minä todeksi löydän, ettei Jumala katso ihmisen muotoa:</p>	<p>10:34 Nlin Petari awais suuns/ ja sanoi: nyt minä todexi löydän/ ettei Jumala cadzo ihmisen muoto/</p>
<p>10:35 vaan että jokaisessa kansassa se, joka häntä pelkää ja tekee vanhurskautta, on hänelle otollinen.</p>	<p>35. Vaan kaikissa kansoissa, joka häntä pelkää ja tekee vanhurskautta, se on Jumalalle otollinen.</p>	<p>10:35 Waan caikisa Canssoisa/ joca händä pelkä ja teke vanhurscautta/ se on Jumalalle otollinen.</p>

10:36 Sen sanan, jonka hän lähetti Israelin lapsille, julistaen evankeliumia rauhasta Jeesuksessa Kristuksessa, joka on kaikkien Herra,	36. Sen sanan, jonka Jumala Israelin lapsille lähetti ja julisti rauhan Jesuksen Kristuksen kautta, joka kaikkein Herra on,	10:36 Kyllä te tiedätte sen saarnan/ jonga Jumala Israelin lapsille lähetti/ ja julisti rauhan Jesuxen Christuxen cautta (joca caickein HERra on)
10:37 sen sanan, joka lähtien Galileasta on levinnyt koko Juudeaan, sen kasteen jälkeen, jota Johannes saarnasi, sen te tiedätte;	37. Te tiedätte sen sanan, joka on tapahtunut ympäri kaiken Juudean, ensin alkain Galileasta, sen kasteen jälkeen, josta Johannes saarnasi:	10:37 Josta saarnasta on sanoma cuulunut ymbärins caiken Judean/ ensin aljettin Galileast (sen Casten jälken/ josta Johannes saarnais)
10:38 te tiedätte, kuinka Jumala Pyhällä Hengellä ja voimalla oli voidellut Jeesuksen Nasaretilaisen, hänet, joka vaelsi ympäri ja teki hyvää ja paransi kaikki perkeleen valtaan joutuneet; sillä Jumala oli hänen kanssansa.	38. Kuinka Jumala oli voidellut Jesuksen Nasaretista Pyhällä Hengellä ja voimalla, joka vaelsi ympäri, teki hyvää ja paransi kaikki, jotka perkeleeltä vaivattiin; sillä Jumala oli hänen kanssansa.	10:38 Cuinga Jumala oli woidellut Jesuxen Nazarethist Pyhällä Hengellä ja voimalla/ joca waelsi ymbärins/ teki hywä ja paransi caicki jotca Perkeleldä waiwattin: sillä Jumala oli hänen cansans.
10:39 Ja me olemme kaiken sen todistajat, mitä hän teki juutalaisten maassa ja Jerusalemissa; ja hänet he ripustivat puuhun ja tappoivat.	39. Ja me olemme kaikkien niiden todistajat, mitkä hän Juudean maakunnassa ja Jerusalemissa teki, jonka he tappoivat ja ripustivat puuhun:	10:39 Ja me olemma caickein nijden todistajat cuin hän Judean maacunnas ja Jerusalemis teki. 10:40 Sen owat he tappanet/ ja ripustit puuhun/
10:40 Hänet Jumala herätti kolmantena päivänä ja antoi hänen ilmestyä,	40. Sen Jumala herätti kolmantena päivänä, ja ilmoitti hänen,	jonga Jumala herätti colmandena päiwänä/ ja ilmoitti hänen/
10:41 ei kaikelle kansalle, vaan Jumalan ennen valitsemille todistajille, meille, jotka söimme ja joimme hänen kanssaan sen jälkeen, kuin hän oli kuolleista noussut.	41. Ei kaikelle kansalle, vaan meille, jotka Jumala oli ennen todistajiksi valinnut, me jotka söimme ja joimme hänen kanssansa, sittenkuin hän nousi kuolleista.	10:41 Ei caikelle Canssalle/ waan meille/ jotca Jumala oli ennen todistajaxi walinnut/ me jotca söimme ja joimme hänen cansans/ sijtte cuin hän nousi cuolluista.
10:42 Ja hän käski meidän saarnata kansalle ja todistaa, että hän on se, jonka Jumala on asettanut elävien ja kuolleitten tuomariksi.	42. Ja hän käski meitä kansalle saarnaamaan ja todistamaan, että hän on se, joka Jumalalta on sääty elävien ja kuolleiden tuomariksi.	10:42 Ja hän käski meitä Canssalle saarnaman/ ja todistaman että hän on se/ joca Jumalalda on sääty eläwitten ja cuolluitten Duomarixi.
10:43 Hänestä kaikki profeetat todistavat, että jokainen, joka uskoo häneen, saa synnit anteeksi hänen nimensä kautta."	43. Hänestä kaikki prophetat todistavat, että jokainen, joka uskoo hänen päällensä, pitää hänen nimensä kautta synnit anteeksi saaman.	10:43 Hänestä caicki Prophetat todistawat/ että jocainen cuin usco hänen päällens/ pitä hänen nimens cautta synnit andexi annettaman.

10:44 Kun Pietari vielä näitä puhui, tuli Pyhä Henki kaikkien päälle, jotka puheen kuulivat.	44. Kuin Pietari vielä näitä puhui, lankesi Pyhä Henki kaikkein niiden päälle, jotka puheen kuulivat.	10:44 COsca Petari wielä näitä puhui/ langeis Pyhä Hengi caickein nijden päälle jotca puhen cuulit.
10:45 Ja kaikki ne uskovaiset, jotka olivat ympärileikatut ja olivat tulleet Pietarin mukana, hämmästyivät sitä, että Pyhän Hengen lahja vuodatettiin pakanoihinkin,	45. Niin ne uskovaiset ympärileikkauksesta, jotka Pietarin kanssa tulleet olivat, hämmästyivät, että pakanainkin päälle Pyhän Hengen lahja vuodatettiin.	10:45 Nijn ne uscowaiset ymbärinsleickauest/ jotca Petarin cansa tullet olit hämmästyit: että pacanaingin päälle Pyhän Hengen lahja vuodatettin:
10:46 sillä he kuulivat heidän puhuvan kielillä ja ylistävän Jumalaa. Silloin Pietari vastasi:	46. Sillä he kuulivat heidän kielillä puhuvan ja Jumalaa ylistävän. Niin vastasi Pietari:	10:46 Sillä he cuulit heidän kielillä puhuwan/ ja Jumalata ylistävän.
10:47 "Ei kaiketi kukaan voi kieltää kastamasta vedellä näitä, jotka ovat saaneet Pyhän Hengen niinkuin mekin?"	47. Taitaako joku kieltää näitä, jotka ovat niin Pyhän Hengen saaneet kuin mekin, vedellä kastamasta?	10:47 Nijn Petari sanoi: taitaco jocu kieldä näitä/ jotca owat njn Pyhän Hengen saanet cuin mekin/ wedellä castamasta?
10:48 Ja hän käski kastaa heidät Jeesuksen Kristuksen nimeen. Silloin he pyysivät häntä viipymään siellä muutamia päiviä.	48. Ja hän käski kastaa heitä Herran nimeen. Silloin he rukoilivat häntä siellä muutamia päiviä viipymään.	10:48 Ja hän andoi heidän casta HERran Nimeen/ njn he rucoilit händä siellä muutamita päiwiä wijpymän.
11 LUKU	11 LUKU	XI. Lucu .
11:1 Ja apostolit ja veljet ympäri Juudeaa kuulivat, että pakanatkin olivat ottaneet vastaan Jumalan sanan.	1. Mutta apostolit ja veljet, jotka Juudeassa olivat, kuulivat, että pakanatkin Jumalan sanan ottivat vastaan.	11:1 Tuli sijs Apostolitten ja weljein corwille/ jotca Judeas olit/ että pacanatkin Jumalan sanan wasta otit.
11:2 Ja kun Pietari tuli Jerusalemiin, ahdistelivat ympärileikatut häntä	2. Ja kuin Pietari tuli ylös Jerusalemiin, riitelivät ne hänen kanssansa, jotka ympärileikkauksesta olivat,	11:2 Ja cuin Petari tuli Jerusalemiijn/ rupeisit ne/ jotca ymbärinsleickauesta olit/ rijtelemän hänen cansans/ sanoden:
11:3 sanoen: "Sinä olet käynyt ympärileikkaamattomien miesten luona ja syönyt heidän kanssansa."	3. Sanoen: sinä olet mennyt niiden miesten tykö, joilla esinahka on, ja söit heidän kanssansa.	11:3 Sinä olet mennyt nijden miesten tygö/ joilla esinahca on/ ja söit heidän cansansi.
11:4 Niin Pietari selitti heille alusta alkaen asiat järjestänsä ja sanoi:	4. Niin Pietari rupesi heille järjestänsä luettelemaan, sanoen:	11:4 Nlin Petari rupeis heille algusta järjestäns luetteleman/ sanoden:

11:5 "Minä olin Joppen kaupungissa ja rukoilin; silloin minä näin hurmoksissa näyn: tuli alas astia, ikäänkuin suuri liinavaate, joka neljästä kulmastaan laskettiin taivaasta, ja se tuli aivan minun eteeni.	5. Minä olin Jopen kaupungissa rukouksissa, ja tulin horrokseen, ja näin näyn, yhden astian tulevan alas, niinkuin suuren liinaisen neljältä kulmalta lasketun alas taivaasta, joka tuli juuri minun tyköni.	11:5 Minä olin Joppen kaupungissa rucouxis/ ja tulin horroxijn/ ja näin yhden näyn/ nimittäin/ yhden astian alastulewan/ nijncuin suuren neliculmaisen lijnaisen waatten alaslasketun Taiwast/ joca tuli minun saacka.
11:6 Ja kun minä katsoin sitä tarkasti, näin minä siinä maan nelijalkaisia ja petoja ja matelijoita ja taivaan lintuja.	6. Kuin minä katsoin sen päälle, äkkäsin minä ja näin maan neljäjalkaisia eläimiä, ja petoja, ja matelevaisia, ja taivaan lintuja.	11:6 Minä cadzoin siihen ja äckäisin/ ja näin maan nelijalkaisia eläimitä/ ja petoja/ ja matelewaisia/ ja Taiwan linduja.
11:7 Ja minä kuulin myös äänen, joka sanoi minulle: 'Nouse, Pietari, teurasta ja syö.'	7. Mutta minä kuulin äänen minulle sanovan: Pietari, nouse, tapa ja syö.	11:7 Ja minä cuulin myös änen minulleni sanowan: Petari/ nouse/ tapa ja syö.
11:8 Mutta minä sanoin: 'En suinkaan, Herra; sillä ei mitään epäpyhää eikä saastaista ole koskaan minun suuhuni tullut.'	8. Mutta minä sanoin: en suinkaan, Herra; sillä ei ole mitään yhteistä eli saastaista minun suuhuni koskaan tullut.	11:8 Mutta minä sanoin: en suingan HERra: sillä ei ole mitän yhteistä eli saastaista minun suuhuni coscan tullut.
11:9 Niin vastasi ääni taivaasta toistamiseen ja sanoi: 'Minkä Jumala on puhdistanut, sitä älä sinä sano epäpyhäksi.'	9. Mutta ääni vastasi minua toisen kerran taivaasta: mitä Jumala on puhdistanut, älä sinä sano yhteiseksi.	11:9 Mutta äni wastais taas minua Taiwast: mitä Jumala on puhdistanut/ älä sinä sano yhteisexi.
11:10 Ja tämä tapahtui kolme kertaa; sitten vedettiin kaikki taas ylös taivaaseen.	10. Ja se tapahtui kolmasti, ja vietiin taas kaikki ylös taivaaseen.	11:10 Ja se tapahdui colmasti/ ja wietin taas caicki ylös Taiwasen.
11:11 Ja katso, samassa seisoivat sen talon edessä, jossa me olimme, kolme miestä, jotka Kesareasta oli lähetetty minun luokseni.	11. Ja katso, kolme miestä seisoivat kohta huoneen edessä, jossa minä olin, jotka Kesareasta olivat minun perääni lähetetyt.	11:11 Ja cadzo/ colme miestä seisoit cohta sen huonen owen edes/ josa minä olin/ jotca Cesareast olit minun peräni lähetetyt.
11:12 Ja Henki käski minun mennä arvelematta heidän kanssansa; ja myös nämä kuusi veljeä lähtivät minun kanssani. Me menimme sen miehen taloon,	12. Mutta Henki käski minun epäilemättä mennä heidän kanssansa; ja nämä kuusi veljeä seurasivat myös minua, ja me menimme sen miehen huoneeseen.	11:12 Käski sijs Hengi minun epäilemät mennä heidän cansans/ ja nämä cuusi welje seuraisit myös minua/ ja me menimmä caicki ynnä sen miehen huonesen.

11:13 ja hän kertoi meille, kuinka hän oli nähnyt enkelin seisovan hänen huoneessaan ja sanovan: 'Lähetä Joppeen noutamaan Simon, jota myös Pietariksi kutsutaan;	13. Ja hän jutteli meille, kuinka hän oli enkelin nähnyt huoneessansa seisovan ja sanovan hänelle: lähetä miehiä Joppeen, ja anna noutaa Simonin, joka Pietariksi kutsutaan:	11:13 Ja hän jutteli meille/ cuinga hän oli Engelin nähnyt huonesans seisowan ja sanowan: lähetä miehiä Joppeen/ ja anna nouta Simon/ joca Petarixi cudzutan/
11:14 hän on puhuva sinulle sanoja, joiden kautta sinä pelastut, ja koko sinun perhekuntasi.'	14. Hän on sanova sinulle ne sanat, joiden kautta sinä autuaaksi tulet ja kaikki sinun huonees.	11:14 Hän sano sinulle ne sanat/ joiden cautta sinä wapaxi tulet/ ja caicki sinun huones.
11:15 Ja kun minä rupesin puhumaan, tuli Pyhä Henki heidän päällensä, niinkuin alussa meidänkin päällemme.	15. Mutta kuin minä rupesin puhumaan, lankesi Pyhä Henki heidän päällensä, niinkuin hän alussa meidänkin päällemme lankesi.	11:15 Cosca minä parhallans puhuin/ langeis Pyhä Hengi heidän päällens/ nijncuin hän algus meidängin päällemme langeis.
11:16 Silloin minä muistin Herran sanan, jonka hän sanoi: 'Johannes kastoi vedellä, mutta teidät kastetaan Pyhällä Hengellä.'	16. Niin minä muistin Herran sanan, jonka hän sanonut oli: Johannes tosin kasti vedellä, mutta te kastetaan Pyhällä Hengellä.	11:16 Nijn minä muistin sen cuin HERra sanonut oli: Johannes tosin casti teitä wedellä/ mutta te castetan myös Pyhällä Hengellä.
11:17 Koska siis Jumala antoi yhtäläisen lahjan heille kuin meillekin, kun olimme uskoneet Herraan Jeesukseen Kristukseen, niin mikä olin minä voidakseni estää Jumalaa?"	17. Että nyt Jumala yhdenkaltaisen lahjan heille antoi kuin meillekin, jotka Herran Jesuksen Kristuksen päälle uskoimme: mikäs minä olisin, joka voisin kieltää Jumalaa?"	11:17 Että nyt Jumala sen armon heille andoi cuin meillengin/ jotca HERran Jesuxen Christuxen päälle uscoimma: mikästä minä olisin/ joca seisoin Jumalata wastan?"
11:18 Tämän kuultuansa he rauhoittuivat ja ylistivät Jumalaa sanoen: "Niin on siis Jumala pakanoillekin antanut parannuksen elämäksi."	18. Kuin he nämät kuulivat, vaikenivat he ja kunnioittivat Jumalaa, sanoen: niin on siis Jumala antanut pakanoillekin kääntymyksen elämään.	11:18 Cosca he nämät cuulit/ waickenit he ja cunnioitit Jumalata/ sanoden: nijn on sijs Jumala andanut pacanoillengin parannuxen elämähän.
11:19 Ne, jotka olivat hajaantuneet sen ahdingon vuoksi, joka oli syntynyt Stefanuksen tähden, vaelsivat ympäri hamaan Foinikiaan ja Kyproon ja Antiokiaan saakka, mutta eivät puhuneet sanaa muille kuin ainoastaan juutalaisille.	19. Ja ne, jotka siitä vainosta hajonneet olivat, joka Stephanin tähden tapahtui, vaelsivat ympäri hamaan Phenisiaan ja Kypriin ja Antiokiaan asti, eikä kellenkään sitä sanaa puhuneet, vaan ainoasti Juudalaisille.	11:19 JA ne jotca sijtä wainosta hajonnet olit/ cuin Stephanin tähden tapahdui/ waelsit ymbärins haman Phenician ja Cyprumin/ nijn Antiochian asti/ eikä kellengän sitä sana puhunet/ waan ainoastans Judalaisille.

11:20 Heidän joukossaan oli kuitenkin muutamia kyprolaisia ja kyreneläisiä miehiä, jotka, tultuaan Antiokiaan, puhuivat kreikkalaisillekin ja julistivat evankeliumia Herrasta Jeesuksesta.	20. Ja oli muutamia miehiä heidän seassansa Kypristä ja Kyrenistä: kuin ne tulivat Antiokiaan, puhuivat he Grekiläisille ja saarnasivat evankeliumia Herrasta Jesuksesta.	11:20 Ja oli muutamita miehiä heidän seasans Cyprist ja Cyrenest/ cosca ne tulit Antiochiaan/ puhuit he Grekeillekin/ ja saarnaisit Evangeliumi HERrasta Jesuxesta Christuxesta.
11:21 Ja Herran käsi oli heidän kanssansa, ja suuri oli se joukko, joka uskoi ja kääntyi Herran puoleen.	21. Ja Herran käsi oli heidän kanssansa, ja suuri joukko uskoi ja kääntyi Herran tykö.	11:21 Ja HERran käsi oli heidän cansans/ ja suuri joucko uscoi ja käänni HERran tygö.
11:22 Ja sanoma heistä tuli Jerusalemin seurakunnan korviin, ja he lähettivät Barnabaan Antiokiaan.	22. Niin tämä sanoma heistä tuli seurakunnan korville, joka Jerusalemissa oli, ja he lähettivät Barnabaan Antiokiaan.	11:22 Nijn tämä sanoma heistä tuli Seuracunnan corwille/ joca Jerusalemissa oli/ ja he lähetit Barnaban Antiochiaan.
11:23 Ja kun hän saapui sinne ja näki Jumalan armon, niin hän iloitsi ja kehoitti kaikkia vakaalla sydämellä pysymään Herrassa.	23. Kuin hän sinne tuli ja näki Jumalan armon, ihastui hän, ja neuvoi kaikkia vahvalla sydämellä Herrassa pysymään;	11:23 Cosca hän sinne tuli/ ja sai nähdä Jumalan armon/ ihastui hän/ ja neuvoi caickia wahwalla sydämellä HERrasa pysymän:
11:24 Sillä hän oli hyvä mies ja täynnä Pyhää Henkeä ja uskoa. Ja Herralle lisääntyi paljon kansaa.	24. Sillä hän oli jalo mies ja täynnänsä Pyhää Henkeä ja uskoa, ja suuri joukko kansaa eneni Herralle.	11:24 Sillä hän oli jalo mies/ ja täynnäns Pyhä Henge ja usco/ ja suuri joucko Canssa enäni HERralle.
11:25 Niin hän lähti Tarsoon etsimään Saulusta, ja kun hän oli hänet löytänyt, toi hän hänet Antiokiaan.	25. Niin Barnabas meni Tarsiin Saulusta etsimään; ja kuin hän löysi hänen, toi hän hänen Antiokiaan.	11:25 Nijn Barnabas meni Tarsijn Saulusta edzimän/ ja cuin hän löysi hänen/ toi hän hänen Antiochiaan cansans.
11:26 Ja he vaikuttivat yhdessä kokonaisen vuoden seurakunnassa, ja niitä oli paljon, jotka saivat heiltä opetusta; ja Antiokiassa ruvettiin opetuslapsia ensiksi nimittämään kristityiksi.	26. Ja tapahtui, että he koko ajastajan kokoontuivat seurakunnassa ja opettivat paljon kansaa; ja opetuslapsia ruvettiin ensin Antiokiassa kristityiksi kutsumaan.	11:26 Ja he olit sijnä Seuracunnas coco ajastajan ja opetit wiriäst Canssa. Ja Opetuslapsia ruwettin ensin Antiochias Christityxi cudzuman.
11:27 Siihen aikaan tuli profeettoja Jerusalemista Antiokiaan.	27. Ja niinä päivinä tuli prophetaita Jerusalemista Antiokiaan.	11:27 Ja nijnä päiwinä tuli Prophetaita Jerusalemist Antiochiaan.
11:28 Ja eräs heistä, nimeltä Agabus, nousi ja antoi Hengen vaikutuksesta tiedoksi, että oli tuleva suuri nälkä kaikkeen maailmaan; ja se tulikin Klaudiuksen aikana.	28. Ja yksi heistä, Agabus nimeltä, nousi ja ilmoitti heille hengen kautta, kaikkeen maailmaan suuren nälän tulevan, joka myös Klaudius keisarin alla tapahtui.	11:28 Ja yxi heistä Agabus nimeldä/ nousi ja ilmoitti heille Hengen cautta/ caicken mailmaan suuren näljän tulewan/ joca myös Claudius Keisarin alla tapahdui.

11:29 Niin opetuslapset päättivät kukin varojensa mukaan lähettää avustusta Juudeassa asuville veljille.	29. Mutta opetuslapset sääsivät jotakin lähettää, kuin kullakin varaa oli, veljien avuksi, jotka Juudeassa asuivat,	11:29 Mutta Opetuslapset sääsit jotakin lähettä/ cuin cullakin wara oli/ nijden weljein awuxi cuin Judeas asuit:
11:30 Ja niin he tekivätkin ja lähettivät sen vanhimmille Barnabaan ja Sauluksen kätten kautta.	30. Niinkuin he tekivätkin, ja lähettivät vanhimmille Barnabaan ja Sauluksen kätten kautta.	11:30 Nijn cuin he teitkin/ ja lähetit Wanhimmille Barnaban ja Sauluxen kätten cautta.
12 LUKU	12 LUKU	XII. Lucu .
12:1 Siihen aikaan kuningas Herodes otatti muutamia seurakunnan jäseniä kiinni kiduttaaksensa heitä.	1. Mutta sillä ajalla otti kuningas Herodes muutamia seurakunnasta kiinni, vaivataksensa,	12:1 Sillä ajalla otti Cuningas Herodes muutamita Seuracunnasta kijnni/ waiwataxens.
12:2 Ja hän mestautti miekalla Jaakobin, Johanneksen veljen.	2. Ja mestasi Jakobin, Johanneksen veljen miekalla.	12:2 Ja mestais Jacobin Johannexen weljen miecalla.
12:3 Ja kun hän näki sen olevan juutalaisille mieleen, niin hän sen lisäksi vangitutti Pietarinkin. Silloin olivat happamattoman leivän päivät.	3. Ja kuin hän näki sen Juudalaisille kelpaavan, pyysi hän myös Pietaria käsittää, (ja se oli makian leivän päivänä.)	12:3 Ja cuin hän näki sen Judalaisille kelpawan/ pyysi hän myös Petarita käsittää/ ja se oli makianleiwän päiwänä.
12:4 Ja otettuaan hänet kiinni hän pani hänet vankeuteen ja jätti neljän nelimiehisen sotilasvartioston vartioitavaksi, aikoen pääsiäisen jälkeen asettaa hänet kansan eteen.	4. Jonka hän myös käsitti, ja pani vankiuteen, ja antoi hänen neljän sotamiesten neljänneksen haltuun vartioida häntä, ja ajatteli pääsiäisen jälkeen asettaa hänen kansan eteen.	12:4 Cosca hän oli hänen käsittänyt/ pani hän hänen fangiuteen/ ja andoi hänen neljän sotamiesten neljännexen haldun wartioita/ ja ajatteli hänen Pääsiäisen jälkeen asetta Canssan eteen.
12:5 Niin pidettiin siis Pietaria vankeudessa; mutta seurakunta rukoili lakkaamatta Jumalaa hänen edestänsä.	5. Niin Pietari pidettiin tornissa; mutta seurakunnassa tapahtuivat rukoukset hartaasti hänen edestänsä Jumalan tykö.	12:5 Ja Petari pidettiin tornis: mutta Seuracunda rucoili lackamata hänen edestäns Jumalata.
12:6 Ja yöllä sitä päivää vasten, jona Herodeksella oli aikomus viedä hänet oikeuden eteen, Pietari nukkui kahden sotamiehen välissä, sidottuna kaksilla kahleilla; ja vartijat vartioitsivat oven edessä vankilaa.	6. Ja kuin Herodes tahtoi hänen ottaa edes, makasi Pietari sinä yönä kahden sotamiehen vaiheella, sidottuna kaksilla kahleilla, ja vartiat oven edessä vartioitsivat tornia.	12:6 Ja cuin Herodes tahdoi hänen edesotta/ macais Petari sinä yönä cahden sotamiehen waihella/ sidottuna caxilla cahleilla ja wartiat olit owen edes/ ja wartoidzit tornia.

12:7 Ja katso, hänen edessään seiso Herran enkeli, ja huoneessa loisti valo, ja enkeli sysäsi Pietaria kylkeen ja herätti hänet sanoen: "Nouse nopeasti!" Ja kahleet putosivat hänen käsistään.	7. Ja katso, Herran enkeli seiso hänen tykönänsä ja kirkkaus paisti huoneessa, lykkäsi Pietaria kylkeen, herätti hänen ja sanoi: nouse nopiasti. Ja kahleet putosivat hänen käsistänsä.	12:7 JA cadzo/ HERran Engeli seiso hänen tykönäns/ ja kirckaus paisti huonesa/ lyckäis Petarita kylkeen/ herätti hänen/ ja sanoi: nouse nopiast. Ja cahlet putoisit hänen käsistäns.
12:8 Ja enkeli sanoi hänelle: "Vyötä itsemi ja sido paula-anturat jalkaasi." Ja hän teki niin. Vielä enkeli sanoi hänelle: "Heitä vaippa yllesi ja seuraa minua."	8. Niin enkeli sanoi hänelle: sonnusta ja kengitä sinus. Ja hän teki niin. Ja hän sanoi vielä hänelle: pue itses vaatteisiis ja seuraa minua.	12:8 Nijn Engeli sanoi hänelle: sonnusta ja kengitä sinus/ ja hän teki njn. Ja hän sanoi vielä hänelle? pue idzes waatteisis/ ja seura minua.
12:9 Ja Pietari lähti ja seurasi häntä, mutta ei tiennyt, että se, mikä enkelin vaikutuksesta tapahtui, oli totta, vaan luuli näkevänsä näyn.	9. Ja hän meni ulos ja seurasi häntä, eikä tietänyt sitä todeksi, mitä enkeliltä tehtiin, vaan luuli näyn näkevänsä.	12:9 Ja hän meni ulos/ ja seurais händä/ eikä usconut sitä todexi cuin Engelildä tehtin/ waan hän luuli näyn näkewäns.
12:10 Ja he kulkivat läpi ensimmäisen vartion ja toisen ja tulivat rautaportille, joka vei kaupunkiin. Se aukeni heille itsestään, ja he menivät ulos ja kulkivat eteenpäin muutamaa katua; ja yhtäkkiä enkeli erkani hänestä.	10. Mutta kuin he menivät ensimmäisen ja toisen vartion lävitse, ja tulivat rautaiseen porttiin, joka vie kaupunkiin, niin se aukeni heille itsestään; ja he menivät siitä ulos, käyden katua myöten, ja kohta erkani enkeli hänestä.	12:10 Nijn he menit ensimmäisen ja toisen wartion läpidze/ ja tulit rautaiseen porttijn/ joca wie Caupungijn/ ja se aukeni heille idzestäns/ he menit sijtä ulos/ käyden yhtä catua myöden/ ja Engeli ercani cohta hänestä.
12:11 Kun Pietari tointui, sanoi hän: "Nyt minä totisesti tiedän, että Herra on lähettänyt enkelinsä ja pelastanut minut Herodeksen käsistä ja kaikesta, mitä Juudan kansa odotti."	11. Ja kuin Pietari tointui entisellensä, sanoi hän: nyt minä totisesti tiedän, että Herra on enkelinsä lähettänyt, ja minun Herodeksen käsistä päästänyt ja kaikesta Juudan kansan toivosta.	12:11 Ja cuin Petari toindui endisellens/ sanoi hän: nyt minä totisest tiedän/ että HERra on Engelins lehettänyt/ ja minun Herodexen käsist päästänyt/ njn myös caiken Judan Canssan toiwosta.
12:12 Ja päästyään siitä selville hän kulki kohti Marian, Johanneksen äidin, taloa, sen Johanneksen, jota myös Markukseksi kutsuttiin. Siellä oli monta koolla rukoilemassa.	12. Ja kuin hän tätä ajatellut oli, tuli hän Marian, Johanneksen äidin, huoneen tykö, joka Markukseksi kutsuttiin, jossa monta oli koossa, ja rukoilivat.	12:12 JA cuin hän tätä ajatellut oli/ tuli hän Marian/ Johannexen äitin/ huonen tygö/ joca Marcuxexi cudzuttin/ josa monda oli coosa/ ja rucoilit.
12:13 Ja kun Pietari kolkutti eteisen ovea, tuli siihen palvelijatar, nimeltä Rode, kuulostamaan;	13. Mutta kuin Pietari porstuan oveen kolkutti, tuli piika, Roode nimeltä, kuultelemaan.	12:13 Cosca Petari porstuan oween colcutti/ meni pijca/ Rhode nimeldä/ cuuldeleman.

12:14 ja tunnettuaan Pietarin äänen hän iloissansa ei avannut eteistä, vaan juoksi sisään ja kertoi Pietarin seisovan portin takana.	14. Ja kuin hän Pietartin äänen tunsi, ei hän ovea ilon tähden avannutkaan, vaan juoksi sisälle ja ilmoitti heille Pietarin porstuan edessä seisovan.	12:14 Ja cuin hän Petarin änen tunsi/ ei hän owe ilon tähden awainnutcan/ waan juoxi ja ilmoitte heille Petarin owen edes seisowan.
12:15 He sanoivat hänelle: "Sinä hourit." Mutta hän vakuutti puheensa todeksi. Niin he sanoivat: "Se on hänen enkelinsä."	15. Niin he sanoivat hänelle: oletkos hullu? Vaan hän sanoi totisesti niin olevan. Niin he sanoivat: se on hänen enkelinsä.	12:15 Nijn he sanoit hänelle: oletcos hullu? Nijn hän sanoi totisest hänen olewan. Waan he sanoit: se on hänen Engelins.
12:16 Mutta Pietari kolkutti yhä; ja kun he avasivat, näkivät he hänet ja hämmästyivät.	16. Mutta Pietari kolkutti lakkaamatta. Kuin he avasivat, niin he näkivät hänen ja hämmästyivät.	12:16 Mutta Petari colcutti lackamat. Cosca he awaisit/ njn he näit hänen ja hämmästyit/
12:17 Niin hän viittasi kädellään heitä vaikenemaan ja kertoi heille, kuinka Herra oli vienyt hänet ulos vankeudesta, ja sanoi: "Ilmoittakaa tämä Jaakobille ja veljille." Ja hän lähti pois ja meni toiseen paikkaan.	17. Mutta hän viittasi kädellensä heitä vaikenemaan, ja jutteli heille, kuinka Herra oli hänen vankiudesta johdattanut ulos, ja sanoi: ilmoittakaat näitä Jakobille ja veljille. Ja läksi ulos ja meni toiseen paikkaan.	mutta hän wijttais kädelläns heitä waickeneman. 12:17 Ja hän jutteli heille/ cuinga HERra oli heidän tornista wapahtanut/ ja sanoi: ilmoittacat näitä Jacobille ja weljille. Ja meni sijtte toiseen paickan.
12:18 Mutta kun päivä koitti, tuli sotamiehille kova hätä siitä, mihin Pietari oli joutunut.	18. Mutta kuin päivä tuli, niin ei sotamiehillä ollut vähin kapina, kuhunka Pietari tullut oli.	12:18 COsca päiwä tuli/ njn ei sotamiehillä ollut wähin suru/ cunga Petari tullut oli.
12:19 Ja kun Herodes oli haettanut häntä eikä löytänyt, tutki hän vartijoita ja käski viedä heidät rangaistaviksi. Sitten hän meni Juudeasta Kesareaan ja oleskeli siellä.	19. Ja kuin Herodes piti sanan hänen perässänsä, eikä häntä löytänyt, antoi hän vartiat tutkia ja käski heitä rangaista. Ja meni Juudeasta alas Kesareaan ja viipyi siellä.	12:19 Ja cuin Herodes piti sanan hänen peräsäns/ eikä händä löytänyt/ andoi hän wartiat tutkia ja käski poiswiedä. 12:20 Ja meni Judeast/ alas Cesarean/ ja wijwyi siellä.
12:20 Ja Herodes oli vihoissansa tyyrolaisille ja siidonilaisille. Mutta nämä tulivat yksissä neuvoin hänen luoksensa, ja suostutettuaan puolelleen Blastuksen, kuninkaan kamaripalvelijan, he anoivat rauhaa; sillä heidän maakuntansa sai elatuksensa kuninkaan maasta.	20. Ja Herodes oli vihoissansa Tyron ja Sidonin asuvaisille; mutta he tulivat yksimielisesti hänen tykönsä ja lepyttivät kuninkaan kamaripalvelian Blastuksen, ja anoivat rauhaa; sillä heidän maakuntansa sai kuninkaan maasta elatuksensa.	Ja Herodes oli Tyrolle ja Sidonille wihoisans: jotca yximielisest tulit hänen tygöns/ ja lepytit Cuningan Camaripalwelian Blastuxen/ ja anoit rauha: sillä heidän maacundans sai Cuningan maalda elatuxens.

12:21 Niin Herodes määrätynä päivänä pukeutui kuninkaalliseen pukuun, istui istuimelleen ja piti heille puheen;	21. Mutta määrätynä päivänä oli Herodes puetettu kuninkaallisissa vaatteissa, istuen tuomioistuimella, ja piti puheen heidän tykönsä.	12:21 MUTta määrätynä päivänä oli Herodes puetettu Cuningalisisa vaatteisa/ istuen duomioistuimella/ ja puhui heidän cansans.
12:22 siihen kansa huusi: "Jumalan ääni, eikä ihmisen!"	22. Mutta kansa huusi: Jumalan ääni, ja ei ihmisen.	12:22 Mutta Canssa huusi: se on Jumalan äni/ ja ei ihmisen.
12:23 Mutta heti löi häntä Herran enkeli, sentähden ettei hän antanut kunniaa Jumalalle; ja madot söivät hänet, ja hän heitti henkensä.	23. Ja Herran enkeli löi kohta häntä, ettei hän kunniaa Jumalalle antanut. Ja hän syötiin madoilta, ja antoi henkensä.	12:23 Ja HERran Engeli löi cohta händä/ ettei hän sitä cunniata Jumalalle andanut. Ja hän syötiin madoilda/ ja andoi hengens.
12:24 Mutta Jumalan sana menestyi ja levisi.	24. Mutta Jumalan sana kasvoi ja eneni.	12:24 Mutta Jumalan sana caswoi ja enäni.
12:25 Ja Barnabas ja Saulus palasivat Jerusalemistä toimitettunsa avustustehtävän ja toivat sieltä mukanaan Johanneksen, jota myös Markukseksi kutsuttiin.	25. Mutta Barnabas ja Saulus palasivat Jerusalemistä, kuin he olivat palveluksen päättäneet, ja ottivat Johanneksen kansansa, joka myös Markukseksi kutsuttiin.	12:25 Ja Barnabas ja Pawali palaisit Jerusalemiijn/ cosca he olit palweluxens päättänet/ ja otit Johannexen cansans/ joca myös Marcuxexi cudzuttin.
13 LUKU	13 LUKU	XIII. Lucu .
13:1 Ja Antiokian seurakunnassa oli profeettoja ja opettajia: Barnabas ja Simeon, jota kutsuttiin Nigeriksi, ja Lukius, kyreneläinen, ja Manaen, neljännenruhtinas Herodeksen kasvinkumppani, ja Saulus.	1. Mutta Antiokian seurakunnassa oli muutamia prophetaita ja opettajia, Barnabas ja Simeon, joka Nigeriksi kutsuttiin, ja Lukius Kyreniläinen, ja Manahen, joka Herodes tetrarkan kanssa kasvatettu oli, ja Saulus.	13:1 JA Antiochian Seuracunnas oli muutamita Prophetaita ja opettaita/ joista olit Barnabas ja Simon/ joca Nigerixi cudzuttin/ ja Lucius Cyreniast/ ja Manahen/ joca Herodes Tetrarchan cansa caswatettu oli/ ja Saulus.
13:2 Ja heidän toimittaessaan palvelusta Herralle ja paastotessaan Pyhä Henki sanoi: "Erottakaa minulle Barnabas ja Saulus siihen työhön, johon minä olen heidät kutsunut."	2. Kuin siis nämät Herraa palvelivat ja paastosivat, sanoi Pyhä Henki: eroittakaat minulle Barnabas ja Saulus siihen työhön, johon minä heidät olen kutsunut.	13:2 Cosca sijs nämät HERra palwelit ja paastoisit/ sanoi Pyhä Hengi heille: eroittacat minulle Barnabas ja Saulus/ sijhen wircan cuin minä heidän olen cudzunut.
13:3 Silloin he paastosivat ja rukoilivat ja panivat kätensä heidän päällensä ja laskivat heidät menemään.	3. Ja kuin he olivat paastonneet ja rukoilleet, ja kätensä heidän päällensä panneet, päästivät he heidät menemään.	13:3 Ja cuin he olit paastonneet ja rucoillet/ ja kätens heidän päällens panneet/ päästit he heidän menemän.

13:4 Niin he Pyhän Hengen lähettäminä menivät Seleukiaan ja purjehtivat sieltä Kyproon.	4. Ja kuin he Pyhältä Hengeltä lähetetyt olivat, menivät he Seleukiaan ja purjehtivat sieltä Kypriin.	13:4 Ja cuin he Pyhäldä Hengeldä lähetetyt olit/ menit he Seleuciaan/ ja purjehdit sieldä Cypriin.
13:5 Ja tultuaan Salamiiseen he julistivat Jumalan sanaa juutalaisten synagogissa, ja heillä oli mukanaan myös Johannes, palvelijana.	5. Ja kuin he Salaminassa olivat, ilmoittivat he Jumalan sanan Juudalaisten synagogissa; ja heillä oli myös Johannes palvelijana.	13:5 Ja cuin he Salaminan Caupungis olit/ ilmoitit he Jumalan sanoja Judalaisten Synagogisa/ ja heillä oli Johannes palweliana.
13:6 Ja kun he olivat vaeltaneet kautta koko saaren Pafoon asti, tapasivat he erään juutalaisen miehen, noidan ja väärän profeetan, jonka nimi oli Barjeesus.	6. Ja kuin he sen luodon lävitse matkustaneet olivat hamaan Paphoon asti, löysivät he velhon, väärän prophetan, Juudalaisen, jonka nimi oli Barjesus,	matcustanet olit/ haman Paphon Caupungihin/ löysit he yhden welhon ja väärän Prophetan/ Judalaisen/ jonga nimi oli Bar Jehu/
13:7 Hän oleskeli käskynhaltijan, Sergius Pauluksen, luona, joka oli ymmärtäväinen mies. Tämä kutsui luoksensa Barnabaan ja Sauluksen ja halusi kuulla Jumalan sanaa.	7. Joka oli maaherran Sergius Pauluksen, toimellisen miehen kanssa. Se kutsui Barnabaan ja Sauluksen tykönsä, ja halusi kuulla Jumalan sanaa.	13:7 Ja oli Maanherran Sergius Pauluxen/ sen toimellisen miehen cansa. Se cudzui Barnaban ja Sauluxen tygöns/ ja halais cuulla Jumalan sana.
13:8 Mutta Elymas, noita - sillä niin tulkitaan hänen nimensä - vastusti heitä, koettaen kääntää käskynhaltijaa pois uskosta.	8. Mutta heitä vastaan seisoi Elimas velho (sillä niin tulkitaan hänen nimensä) ja pyysi kääntää maaherraa pois uskosta.	13:8 Mutta heitä wastian oli se welho Elimas (jonga näin nimi käätan) ja pyysi käändä Maanherra pois uscosta.
13:9 Niin Saulus, myös Paavaliksi kutsuttu, täynnä Pyhää Henkeä loi katseensa häneen	9. Mutta Saulus (joka myös Paavaliksi kutsutaan,) oli täynnä Pyhää Henkeä, katsoi hänen päällensä,	13:9 Mutta Saulus/ joca myös Pawalixi cudzutan/ oli täynäns Pyhä Henge/ cadzoi hänen päällens/
13:10 ja sanoi: "Voi sinua, joka olet kaikkea vilppiä ja kavaluutta täynnä, sinä perkeleen sikiö, kaiken vanhurskauden vihollinen, etkö lakkaa vääristelemästä Herran suoria teitä?"	10. Ja sanoi: voi sinä perkeleen poika, täynnä kaikkea vilppiä ja petosta, ja kaiken vanhurskauden vihamies, et sinä lakkaa vääntelemästä Herran oikeita teitä.	/ ja sanoi: 13:10 Sinä Perkelen poica/ täysi caicke wilpiä ja petosta/ ja caiken oikeuden vihamies/ et sinä lacka wäändelemäst HERran oikeita teitä.
13:11 Ja nyt, katso, Herran käsi on sinun päälläsi, ja sinä tulet sokeaksi etkä aurinkoa näe säädettyyn aikaan asti." Ja heti lankesi hänen päällensä synkeys ja pimeys, ja hän kävi ympäri ja etsi taluttajaa.	11. Ja nyt katso, Herran käsi on sinun päälläsi; ja sinun pitää sokiana oleman eikä näkemän aurinkoa hetkessä aikaa. Ja hänen päällensä lankesi kohta synkeys ja pimeys, ja hän kävi ympäri, etsein kuka häntä kädestä taluttais.	13:11 Ja cadzo/ HERran käsi on sinun päälläsi/ ja sinun pitä sokiana oleman/ ja ei näkemän Auringota hetkes aica. 13:12 Ja hänen päällens langeis cohta syngeys ja pimeys/ ja hän käwi ymbärens edzein cuca händä kädestä talutais.

13:12 Kun nyt käskynhaltija näki, mitä oli tapahtunut, niin hän uskoi, ihmetellen Herran oppia.	12. Kuin maaherra näki, mitä tapahtui, uskoi hän ja ihmetteli Herran opetusta.	Cosca Maanherra sen näki/ uskoi hän ja ihmetteli HERran opetusta.
13:13 Ja kun Paavali seuralaisineen oli purjehtinut Pafosta, tulivat he Pamfylian Pergeen; siellä Johannes erosi heistä ja palasi Jerusalemiin.	13. Mutta kuin Paavali ja ne, jotka hänen kanssansa olivat, Paphosta purjehtivat, tulivat he Pamphilian Pergeen; mutta Johannes erkani heistä ja palasi Jerusalemiin.	13:13 COsca Pawali/ ja ne jotca hänen cansans olit Paphost purjehdit/ tulit he Pamphilin Pergeen/ mutta Johannes ercani heistä/ ja palais Jerusalemiijn.
13:14 Mutta he vaelsivat Pergestä eteenpäin ja saapuivat Pisidian Antiokiaan; ja he menivät synagoogaan sapatinpäivänä ja istuutuivat.	14. Mutta he vaelsivat Pergestä ja tulivat Pisidian Antiokiaan, ja menivät sabbatina synagogaan, ja istuivat.	13:14 Mutta he waelsit Pergest ja tulit Antiochiaan/ Pisidian maacundan/ ja menit Sabbathina Synagogan/ ja istuit.
13:15 Ja sittenkuin lakia ja profeettoja oli luettu, lähettivät synagoogan esimiehet sanomaan heille: "Miehet, veljet, jos teillä on jokin kehoituksen sana kansalle, niin puhukaa."	15. Ja sitte kuin laki ja prophetat olivat luetut, lähettivät synagogan päämiehet heidän tykönsä, sanoen: miehet, rakkaat veljet, onko teillä mitään kansaa neuvomista, niin sanokaat.	13:15 Ja sijtte cuin Laki ja Prophetat olit luetut/ lähetti Synagogan Päämies heidän tygöns/ sanoden: miehet/ rackat weljet/ ongo teillä mitän Canssa neuwomist/ nijn sanocat?
13:16 Niin Paavali nousi ja viittasi kädellään ja sanoi: "Te Israelin miehet ja te, jotka Jumalaa pelkätte, kuulkaa!"	16. Niin Paavali nousi ja viittasi kädellensä heitä vaikenemaan, ja sanoi: Israelin miehet, ja jotka Jumalaa pelkätte, kuulkaat.	13:16 PAwali nousi ja wijttais kädelläns heitä waickeneman/ ja sanoi: Israelin miehet/ ja jotca Jumalata pelkätte/ cuulcat:
13:17 Tämän Israelin kansan Jumala valitsi meidän isämme ja korotti tämän kansan, heidän muukalaisina ollessaan Egyptin maassa, ja vei heidät sieltä ulos kohotetulla käsivarrella,	17. Tämän kansan, Israelin, Jumala valitsi meidän isämme, ja korotti tämän kansan, muukalaisena ollessa Egyptin maalla, ja toi heidät sieltä ulos korkialla käsivarrella,	meidän Isämme/ ja ylisti tämän Canssan/ muucalaisna olles Egyptin maalla. 13:18 Ja toi heidän sieldä ulos corkialla käsiwarrella/
13:18 ja hän kärsi heidän tapojansa noin neljäkymmentä vuotta erämaassa	18. Ja kärsi heidän tapojansa korvessa lähes neljäkymmentä ajastaikaa.	ja kärsei heidän tapojans corwes/ lähes neljäkymmendä ajastaica.
13:19 ja hävitti seitsemän kansaa Kanaanin maasta ja jakoi niiden maan heille perinnöksi.	19. Ja peräti kadotti Kanaanin maalla seitsemän kansaa, ja arvalla jakoi heille niiden maan.	13:19 Ja peräti cadotti Canaan maalda seidzemen laista Canssa/ ja jacoi nijden maan heille arwalla.
13:20 Näin kului noin neljäsataa viisikymmentä vuotta. Sen jälkeen hän antoi heille tuomareita profeetta Samueliin saakka.	20. Ja sitte lähes neljäsataa ja viisikymmentä ajastaikaa antoi hän heille tuomarit, Samuel prophetaan asti.	13:20 Ja lähes neljän sadan ja wijdenkymmenen ajastajan perästä/ andoi hän heille Duomarit/ haman Samuel Prophetan asti.

13:21 Ja sitten he anoivat kuningasta, ja Jumala antoi heille Saulin, Kiisin pojan, miehen Benjaminin sukukunnasta, neljäksikymmeneksi vuodeksi.	21. Ja he pyysivät sitte kuningasta, ja Jumala antoi heille Saulin, Kisin pojan, miehen Benjaminin suvusta, neljäksikymmeneksi vuodeksi.	13:21 Ja he pyysit sijtte Cuningasta/ ja Jumala andoi heille Saulin/ Kisin pojan/ yhden miehen Ben Jaminin sugusta/ neljäxikymmenexi wuodexi.
13:22 Mutta hän pani hänet viralta ja herätti heille kuninkaaksi Daavidin, josta hän myös todisti ja sanoi: 'Minä olen löytänyt Daavidin, Iisain pojan, sydämeni mukaisen miehen, joka on tekevä kaikessa minun tahtoni.'	22. Ja kuin hän oli sen pannut pois, herätti hän Davidin heidän kuninkaaksensa, josta hän myös todisti ja sanoi: minä löysin Davidin, Jessen pojan, miehen minun sydämeni jälkeen, joka on kaikki minun tahtoni tekevä.	13:22 Ja cuin hän oli sen pois pannut/ asetti hän Dawidin heidän Cuningaxens/ josta hän todisti/ ja sanoi: Minä löysin Dawidin Jessen pojan/ yhden miehen/ joca on minun sydämeni jälken/ hän oli caicki minun tahtoni tekewä.
13:23 Tämän jälkeläisistä on Jumala lupauksensa mukaan antanut tulla Jeesuksen Israelille Vapahtajaksi,	23. Tämän siemenestä on Jumala lupauksensa perään herättänyt Jesuksen Israelille Vapahtajaksi,	13:23 Hänen siemenestäns on nyt Jumala lupauxens perän/ edestuottanut Jesuxen Israelin Canssan Wapahtajaxi.
13:24 sittenkuin Johannes ennen hänen tuloansa oli saarnannut parannuksen kastetta kaikelle Israelin kansalle.	24. Niinkuin Johannes saarnasi hänen tulemisensa edellä kaikelle Israelin kansalle parannuksen kastetta.	13:24 Nijn cuin Johannes saarnais Israelin Canssalle/ Castetta parannuxexi/ ennencuin hän rupeis.
13:25 Mutta kun Johannes oli juoksunsa päättävä, sanoi hän: 'En minä ole se, joksi minua luulette; mutta katso, minun jälkeeni tulee se, jonka kenkiä minä en ole arvollinen jaloista riisumaan.'	25. Mutta kuin Johannes juoksun täyttänyt oli, sanoi hän: kenenkä te luulette minun olevan? En minä se ole, mutta katso, hän tulee minun jälkeeni, jonka kenkiä en minä ole kelvollinen jaloista riisumaan.	13:25 Cosca Johannes juoxuns täyttänyt oli/ sanoi hän: en minä se ole jonga te luuletta minun olewan/ mutta cadzo/ hän tule minun jälkeni/ jonga kengiä en minä ole kelwollinen jalgoista rijsuman.
13:26 Miehet, veljet, te Aabrahamin suvun lapset, ja te, jotka Jumalaa pelkätte, meille on tämän pelastuksen sana lähetetty.	26. Miehet, rakkaat veljet, Abrahamin suvun lapset, ja jotka teissä ovat Jumalaa pelkääväiset, teille on tämän autuuden sana lähetetty.	13:26 Mlehet/ rackat weljet/ Abrahamin sugun lapset/ ja muut Jumalata pelkäväiset/ teille on tämän autuuden puhe lähetetty.
13:27 Sillä koska Jerusalemin asukkaat ja heidän hallitusmiehensä eivät Jeesusta tunteneet, niin he tuomitessaan hänet myös toteuttivat profeettain sanat, joita kunakin sapattina luetaan;	27. Sillä Jerusalemin asuwait ja heidän ylimmäisensä, ettei he tätä tunteneet, ovat he myös prophetain äänet, joita kunakin sabbatina luetaan, tuomitessansa täyttäneet.	13:27 Sillä Jerusalemin asuwait ja heidän ylimmäisens/ ettei he händä tundenet/ eikä Prophetain äniä/ joita cunakin Sabbathina luetan: owat he nämät heidän duomiollans täyttänet.

13:28 ja vaikka he eivät löytäneet mitään, mistä hän olisi kuoleman ansainnut, anoivat he Pilatukselta, että hänet surmattaisiin.	28. Ja vaikka ei he yhtään kuoleman syytä löytäneet, anoivat he kuitenkin Pilatukselta, että hän piti tapettaman.	13:28 Ja vaikka ei he yhtään kuoleman syytä hänes löynnet/ anoit he cuitengin Pilatuxelda händä tappaxens.
13:29 Ja kun he olivat täyttäneet kaiken, mikä hänestä on kirjoitettu, ottivat he hänet alas puusta ja panivat hautaan.	29. Ja kuin he kaikki olivat täyttäneet, mitä hänestä kirjoitettu oli, ottivat he hänen puun päältä ja panivat hautaan.	13:29 Ja cuin he caicki olit täyttänet/ mitä hänestä kirjoitettu oli/ otit he hänen puun päaldä/ ja panit hautan.
13:30 Mutta Jumala herätti hänet kuolleista.	30. Mutta Jumala herätti hänen kuolleista.	13:30 Mutta Jumala herätti hänen cuolluista.
13:31 Ja hän ilmestyi useina päivinä niille, jotka olivat tulleet hänen kanssansa Galileasta Jerusalemiin ja jotka nyt ovat hänen todistajansa kansan edessä.	31. Ja hän on monta päivää niiltä nähty, jotka hänen kanssansa Galileasta Jerusalemiin olivat menneet ylös, jotka ovat hänen todistajansa kansan edessä.	13:31 Ja hän on nijldä nähty monda päiwä/ jotca hänen cansans Galileast Jerusalemijn mennet olit/ jotca owat hänen todistajans Canssan edes.
13:32 Ja me julistamme teille sen hyvän sanoman, että Jumala on isille annetun lupauksen täyttänyt meidän lapsillemme, herättäen Jeesuksen,	32. Ja me ilmoitamme myös teille sen lupauksen, joka isille luvattiin, että Jumala on sen meille heidän lapsillensa täyttänyt, herättäin Jeesuksen.	13:32 Ja me ilmoitamme myös teille sen lupauxen/ cuin meidän Isillemme luwattin/ jonga Jumala on meille heidän lapsillens täyttänyt.
13:33 niinkuin myös toisessa psalmissa on kirjoitettu: 'Sinä olet minun Poikani, tänä päivänä minä olen sinut synnyttänyt.'	33. Niinkuin toisessa psalmissa kirjoitettu on: sinä olet minun Poikani, tänäpäpä minä sinun synnytin.	13:33 Sijnä/ että hän herätti Jesuxen/ nijncuin toisesa Psalmisa kirjoitettu on: Sinä olet minun Poican/ tänäpäpä minä sinun synnytin.
13:34 Ja että hän herätti hänet kuolleista, niin ettei hän enää palaja katoavaisuuteen, siitä hän on sanonut näin: 'Minä annan teille pyhät ja lujat Daavidin armot.'	34. Mutta siitä, että hän hänen kuolleista herätti, eikä silleen tule turmelukseen, sanoi hän näin: minä tahdon teille antaa ne lujat Davidin armot.	13:34 Mutta sijtä että hän hänen cuolluista herätti/ eikä sillen tule turmeluxeen/ sanoi hän näin: Minä tahdon teille anda uscollisest sen Armon/ cuin Dawidille luwattin.
13:35 Sentähden hän myös toisessa paikassa sanoo: 'Sinä et salli Pyhäsi nähdä katoavaisuutta.'	35. Sentähden hän myös sanoo toisessa paikassa: et sinä salli sinun Pyhäsi turmelusta näkevän.	13:35 Sentähden hän myös sano toises paicas: et sinä salli sinun Pyhäsi turmelusta näkewän.
13:36 Sillä kun Daavid oli aikansa Jumalan tahtoa palvellut, nukkui hän ja tuli otetuksi isiensä tykö ja näki katoavaisuuden.	36. Sillä David, kuin hän ajallansa oli Jumalan tahtoa palvellut, nukkui, ja pantiin isäinsä tykö, ja näki turmeluksen.	13:36 Mutta cosca Dawid ajallans oli Jumalan tahto palwellut/ nuckui hän ja pandin Isäins tygö/ ja näki turmeluxen.
13:37 Mutta hän, jonka Jumala herätti, ei nähnyt katoavaisuutta.	37. Mutta se, jonka Jumala herätti, ei ole nähnyt turmelusta.	13:37 Mutta se/ jonga Jumala herätti/ ei ole turmelusta nähnyt.

13:38 Olkoon siis teille tiettävä, miehet ja veljet, että hänen kauttansa julistetaan teille syntien anteeksiantamus	38. Sentähden olkoon teille tiettävä, miehet, rakkaat veljet, että teille tämän kautta ilmoitetaan syntein anteeksi antamus:	13:38 Sentähden olcon teille tiettävä miehet/ rackat weljet: että teille tämän kautta ilmoitetan syndein andexiandamus/
13:39 ja että jokainen, joka uskoo, tulee hänessä vanhurskaaksi, vapaaksi kaikesta, mistä te ette voineet Mooseksen lain kautta vanhurskaiksi tulla.	39. Ja kaikista niistä, joista ette voineet Moseksen lain kautta vanhurskaaksi tulla, tämän kautta jokainen, joka uskoo, tulee vanhurskaaksi.	caikista nijstä joista et te woinet Mosexen Lain kautta waphdexi tulla. 13:39 Mutta joca tämän päälle usco/ se tule wanhurscaxi.
13:40 Kavahtakaa siis, ettei teitä kohtaa se, mikä on puhuttu profeetoissa:	40. Katsokaat siis, ettei teidän päällenne se tule, mitä prophetain kautta sanottu on:	13:40 Cadzocat sijs/ ettei teidän päällenne se tule cuin Prophetan kautta sanottu on:
13:41 'Katsokaa, te halveksijat, ja ihmetelkää ja hukkukaa; sillä minä teen teidän päivinänne teon, teon, jota ette uskoisi, jos joku sen kertoisi teille.'	41. Katsokaat, te ylönkatsojat, ja ihmetelkät ja hukkukaat; sillä minä teen yhden työn teidän aikananne, sen työn, jota ei teidän pidä uskoman, jos joku sanois teille.	13:41 Cadzocat te ylöncazozjat/ ihmetelkät ja cadzocat: sillä minä teen yhden työn teidän aicananne/ jota et te usco/ ehkä jocu sijtä sanois teille.
13:42 Kun he lähtivät ulos, pyydettiin heitä puhumaan näitä asioita tulevanakin sapattina.	42. Kuin Juudalaiset synagogasta läksivät, rukoilivat pakanat, että sabbatin välissä heille niitä sanoja puhuttaisiin.	13:42 COsca Judalaiset Synagogasta läxit/ rucoilit pacanat Sabbathin wälis heillens nijtä sanoja puhuman.
13:43 Kun synagoogasta hajaannuttiin, seurasivat monet juutalaiset ja jumalaapelkääväiset käännyttäiset Paavalia ja Barnabasta, jotka puhuivat heille ja kehoittivat heitä pysymään Jumalan armossa.	43. Ja kuin synagogan joukko erkani, seurasi monta Juudalaista ja myös monta jumalista uutta Juudalaista Paavalia ja Barnabasta, jotka heille puhuivat, ja heitä neuvoivat Jumalan armossa pysymään.	13:43 Ja cosca Synagogan joucko ercani/ seurais Pawalita ja Barnabasta monda Judalaista/ ja myös monda Jumalata pelkääwäistä vttä Judalaista/ joita he neuwoit Jumalan armosa pysymän.
13:44 Seuraavana sapattina kokoontui lähes koko kaupunki kuulemaan Jumalan sanaa.	44. Mutta sitte lähimmäisenä lepopäivänä kokoontui lähes kaikki kaupunki Jumalan sanaa kuulemaan.	13:44 MUTta sijtte lähimmäisnä lepopäiwänä cocounsi lähes caicki Caupungi Jumalan sana cuuleman.
13:45 Mutta nähdessään kansanjoukot juutalaiset tulivat kiihkoa täyteen ja väittelivät Paavalin puheita vastaan ja herjasivat.	45. Kuin Juudalaiset näkivät kansan, täytettiin he kateudesta, ja sanoivat vastaan niitä, mitä Paavalilta sanoittiin, sanoen vastaan ja pilkaten.	13:45 Cosca Judalaiset sen näit/ täytettin he cateudesta/ ja sanoit juuri wastan nijtä cuin Pawalilda sanottin/ wastan sanoden ja pilcaten.

13:46 Silloin Paavali ja Barnabas puhuivat rohkeasti ja sanoivat: "Teille oli Jumalan sana ensiksi puhuttava; mutta koska te työnnätte sen luotanne ettekä katso itseänne mahdollisiksi iankaikkiseen elämään, niin katso, me käännyimme pakanain puoleen.	46. Niin Paavali ja Barnabas puhuivat rohkiasti ja sanoivat: teille piti ensin Jumalan sanaa puhuttaman; vaan että te sen hylkääte ja luette itsenne mahdottomaksi ijancaikkiseen elämään, katso, niinme käännyimme pakanain tykö.	13:46 Nijn Pawali ja Barnabas puhuit rohkiast/ ja sanoit: teille pidäis ensin Jumalan sana puhuttaman/ waan että te sen teildänne hyljätte/ ja idzennä pidätte kelwotoinna ijancaickiseen elämän/ cadzo/ nijn me käännämme meidäm pacanain tygö:
13:47 Sillä näin on Herra meitä käsenyt: 'Minä olen pannut sinut pakanain valkeudeksi, että sinä olisit pelastukseksi maan ääriin asti.'	47. Sillä niin on Herra meitä käsenyt: minä panin sinun pakanain valkeudeksi, että olisit autuus, maan ääriin asti.	13:47 Sillä nijmbä on HERra meitä käsenyt: Minä panen sinun pacanoille walkeudexi/ että olisit autuus/ haman maan ärin asti.
13:48 Sen kuullessansa pakanat iloitsivat ja ylistivät Herran sanaa ja uskoivat, kaikki, jotka olivat säädetyt iankaikkiseen elämään.	48. Ja kuin pakanat sen kuulivat, iloitsivat he ja kunnioittivat Herran sanaa; ja niin monta uskoi, kuin ijancaikkiseen elämään säädetty oli.	13:48 Ja cuin pacanat sen cuulit/ iloidzit he ja cunnioitit HERran sana/ ja nijn monda uscoi cuin ijancaickiseen elämän säätty oli.
13:49 Ja Herran sanaa levitettiin kaikkeen siihen maakuntaan.	49. Ja Herran sana leveni kaikkeen siihen maakuntaan.	13:49 Ja HERran sana lewitettin caicken sijhen maacundan.
13:50 Mutta juutalaiset yllyttivät jumalaapelkääväisiä ylhäisiä naisia ja kaupungin ensimmäisiä miehiä ja nostivat vainon Paavalia ja Barnabasta vastaan, ja ne ajoivat heidät pois alueiltansa.	50. Mutta Juudalaiset yllyttivät jumalasia ja kunniallisia vaimoja, niin myös kaupungin ylimmäisiä, ja kehoittivat vainon Paavalia ja Barnabasta vastaan; ja he sysäsivät heidät ulos maansa ääristä.	13:50 Mutta Judalaiset yllytit jumalasia ja cunnialisia waimoja/ nijn myös Caupungin ylimmäisiä Pawalita ja Barnabasta wainoman: ja he sysäisit heidän ulos maacunnistans.
13:51 Niin he pudistivat tomun jaloistansa heitä vastaan ja menivät Ikonioniin.	51. Mutta he pudistivat tomun jaloistansa heidän päällensä, ja tulivat Ikonioon.	13:51 Mutta he pudistit tomungin jalgoistans heidän tähtens/ ja menit Iconioon.
13:52 Ja opetuslapset tulivat täytetyiksi ilolla ja Pyhällä Hengellä.	52. Niin opetuslapset täytettiin ilolla ja Pyhällä Hengellä.	. Nijn Opetuslapset täytettin ilolla ja Pyhällä Hengellä.
14 LUKU	14 LUKU	XIV. Lucu .
14:1 Ikonionissa he samoin menivät juutalaisten synagoogaan ja puhuivat niin, että suuri joukko sekä juutalaisia että kreikkalaisia uskoi.	1. Niin Ikoniossa tapahtui, että he ynnä menivät sisälle Juudalaisten synagogaan, ja niin puhuivat, että suuri joukko Juudalaisia ja Grekiläisiä uskoi.	14:1 Nijn Iconiumis tapahdui/ että he cocounsit/ ja saarnaisit Judalaisten Synagogasa/ että sangen suuri joucko uscoi Judalaisista ja Grekistä.

14:2 Mutta ne juutalaiset, jotka eivät uskoneet, yllyttivät ja kiihdyttivät pakanain mieltä veljiä vastaan.	2. Mutta uskomattomat Juudalaiset yllyttivät ja pahoittivat pakanain sielut veljiä vastaan.	14:2 Mutta uscomattomat Judalaiset yllytit ja pahoitit pacanain sielut weljejä wastian.
14:3 Niin he oleskelivat siellä kauan aikaa ja puhuivat rohkeasti, luottaen Herraan, joka armonsa sanan todistukseksi antoi tapahtua tunnustekoja ja ihmeitä heidän kättensä kautta.	3. Niin he olivat siellä kauvan aikaa ja puhuivat rohkiasti Herrassa, joka antoi todistuksen armonsa sanoihin, ja antoi merkit ja ihmeet heidän kättensä kautta tapahtua.	14:3 Cuitengin olit he sijttekin siellä cauwan aica/ ja opetit rohkiast HERrasa/ joca andoi todistuxen hänen armonsa sanoihin/ ja andoi merkit ja ihmet heidän kättens cautta tapahtua.
14:4 Ja kaupungin väestö jakaantui: toiset olivat juutalaisten puolella, toiset taas apostolien puolella.	4. Niin sen kaupungin väki erkani: muutamat pitivät Juudalaisten kanssa, ja muutamat apostolien kanssa.	14:4 Nijn sen Caupungin wäki ercani/ muutamat pidit Judalaisten cansa/ ja muutamat Apostolitten cansa.
14:5 Mutta kun pakanat ja juutalaiset ynnä heidän hallitusmiehensä mielivät ryhtyä pahoinpitelemään ja kivittämään heitä,	5. Kun siis pakanoilta ja Juudalaisilta kapina nousi, ynnä heidän päämiestensä kanssa, pilkkaamaan ja kivittämään heitä,	14:5 COsca pacanoilda ja Judalaisilda capina nousi/ ja heidän Päämiehildäns/ pilckaman ja kiwittämän heitä.
14:6 ja he sen huomasivat, pakenivat he Lykaonian kaupunkeihin, Lystraan ja Derbeen, ja niiden ympäristöön.	6. Ja kuin he sen ymmärsivät, pakenivat he Lykaonian kaupunkeihin Lystraan ja Derbeen, ja ympäri sitä lähimaakuntaa,	14:6 Ja he sen ymmärsit/ pakenit he Lycaonian maan Caupungeihin/ Lystraan ja Derbenijn/ 14:7 Ja ymbärins sitä lähimaacunda/
14:7 Ja siellä he julistivat evankeliumia.	7. Ja saarnasivat niissä evankeliumia.	saarnaten nijsä Evangeliumita.
14:8 Ja Lystrassa oli mies, joka istui siellä, hervoton jaloistaan ja rampa äitinsä kohdusta saakka, eikä ollut koskaan kävellyt.	8. Ja mies Lystrassa, sairas jaloista, istui, rampa hamasta äitinsä kohdusta, joka ei ikänänsä ollut käynyt.	14:8 JA yxi mies oli Lystras sairas jalgoista/ ja istui rambana/ hamast äitins cohdusta/ joca ei ikänäns ollut käynyt/ cuuli Pawalin puhuwan.
14:9 Hän kuunteli Paavalin puhetta. Ja kun Paavali loi katseensa häneen ja näki hänellä olevan uskon, että hän voi tulla terveeksi,	9. Tämä kuuli Paavalin puhuvan; ja kuin hän katsahti hänen päällensä, ja näki hänellä uskon olevan terveeksi tulla,	14:9 Ja cuin hän cadzahti hänen päällens/ ja näki hänellä uscon olewan terwexi tulla/
14:10 sanoi hän suurella äänellä: "Nouse pystyyn jaloillesi." Ja hän kavahti ylös ja käveli.	10. Sanoi hän suurella äänellä: ojenna sinus jalkais päälle. Ja hän karkasi ylös ja kävi.	sanoi hän suurella änellä: ojenna sinus jalcais päälle. 14:10 Ja hän carcais ylös ja käwi.
14:11 Kun kansa näki, mitä Paavali oli tehnyt, korottivat he äänensä ja sanoivat lykaoniankielellä: "Jumalat ovat ihmishahmossa astuneet alas meidän luoksemme."	11. Kun kansa sen näki, mitä Paavali tehnyt oli, korottivat he äänensä Lykaonian kielellä sanoen: jumalat ovat ihmisten hahmolla alas meidän tykömme tulleet.	14:11 Cosca Canssa sen näki/ mitä Pawali tehnyt oli/ corgotit he änens Lycaonixi/ sanoden: jumalat owat ihmisten hahmolla meidän tygömme tullet.

14:12 Ja he sanoivat Barnabasta Zeukseksi ja Paavalia Hermeeksi, koska hän oli se, joka puhui.	12. Ja he kutsuivat Barnabaan Jupiteriksi ja Paavalin Merkuriukseksi; sillä hän oli sanansaattaja.	14:12 Ja he cudzuit Barnaban Jupiterixi/ ja Pawalin Mercuriuxexi: sillä hän oli sanansaattaja.
14:13 Ja kaupungin edustalla olevan Zeuksen temppelin pappi toi härkiä ja sepeleitä porttien eteen ja tahtoi väkijoukon kanssa uhrata.	13. Ja pappi Jupiterin templissä, joka heidän kaupunkinsa edessä oli, toi härkiä ja sepeleitä oven eteen, ja tahtoi ynnä kaupungin väen kanssa uhrata.	14:13 Ja Jupiterin Pappi/ joca heidän Caupungins edes oli/ toi Härkiä ja Sepeleitä owen eteen/ ja tahdoi Caupungin wäen cansa uhrata.
14:14 Mutta kun apostolit Barnabas ja Paavali sen kuulivat, repäisivät he vaatteensa ja juoksivat ulos kansanjoukkoon, huusivat	14. Kuin apostolit Barnabas ja Paavali sen kuulivat, repäisivät he vaattensa ja karkasivat kansan sekaan, huutain,	14:14 Cosca Apostolit/ ja Barnabas ja Pawali sen cuulit/ rewäisit he waattens ja carcaisit Canssan sekaan/ huusit ja sanoit:
14:15 ja sanoivat: "Miehet, miksi te näin teette? Mekin olemme ihmisiä, yhtä vajavaisia kuin te, ja julistamme teille evankeliumia, että te kääntyisitte noista turhista jumalista elävän Jumalan puoleen, joka on tehnyt taivaan ja maan ja meren ja kaikki, mitä niissä on.	15. Ja sanoen: miehet, miksi te tätä teette? Mekin olemme ihmiset, puuttuvaliset kuin tekin. Ja me saarnaamme teille evankeliumia, että te näistä turhista kääntyisitte elävän Jumalan tykö, joka teki taivaan, ja maan, ja meren, ja kaikki mitä niissä on,	14:15 Miehet/ mixi te tätä teette? me olemma cuolewaiset ihmiset/ nijncuin tekin. Ja me saarnamma teille Evangeliumi/ että te teidänne näistä turhista käännäisitte elävän Jumalan tygö/ joca teki Taiwan/ maan/ meren ja caicki mitä nijsä on.
14:16 Menneitten sukupolvien aikoina hän on sallinut kaikkien pakanain vaeltaa omia teitensä;	16. Joka entisillä ajoilla antoi kaikki pakanat vaeltaa omilla teillänsä.	14:16 Joca endisillä aigoilla andoi caicki pacanat waelda omilla teilläns.
14:17 ja kuitenkin hän ei ole ollut antamatta todistusta itsestään, sillä hän on tehnyt teille hyvää, antaen teille taivaasta sateita ja hedelmällisiä aikoja ja raviten teidän sydämenne ruualla ja ilolla."	17. Vaikka ei hän itsiänsä antanut olla ilman todistusta, tehden hyvää, antain meille taivaasta sateen ja hedelmälliset ajat, täyttäin meidän sydämemme rualla ja ilolla.	14:17 Waicka ei hän idziäns andanut olla ilman todistuxeta/ cosca hän paljo hywä teki meidän cohtam/ andain meille Taiwast saten ja hedelmäliset ajat/ täyttäin meidän sydämem rualla ja ilolla.
14:18 Näin puhuen he vaivoin saivat kansan hillityksi uhraamasta heille.	18. Ja kuin he näitä sanoivat, saivat he kansan tuskalla hillityksi, ettei he heille uhranneet.	14:18 Ja cuin he näitä sanoit: sait he Canssan tuscalla hillityxi/ ettei he heille uhrannet.
14:19 Mutta sinne tuli Antiokiasta ja Ikonionista juutalaisia, ja he suostuttivat kansan puolellensa ja kivittivät Paavalia ja raastoivat hänet kaupungin ulkopuolelle, luullen hänet kuolleeksi.	19. Niin sinne myös tuli muutamia Juudalaisia Antiokiasta ja Ikonionista, ja kuin he kansan olivat saattaneet Paavalia kivittämään, riepoittivat he hänen ulos kaupungista, ja luulivat hänen kuolleeksi.	14:19 NIjn sinne myös tuli muutamita Judalaisia Antiochiast ja Iconiumist/ ja cuin he Canssan olit saattanet Pawalita kiwittämän/ riepoitit he hänen ulos Caupungista/ ja luulit hänen cuollexi.

14:20 Mutta kun opetuslapset olivat kokoontuneet hänen ympärilleen, nousi hän ja meni kaupunkiin. Ja seuraavana päivänä hän lähti Barnabaan kanssa Derbeen.	20. Mutta kuin opetuslapset hänen ympärillensä seisoivat, nousi hän ja meni kaupunkiin, ja vaelsi toisena päivänä Barnabaan kanssa Derbeen.	14:20 Mutta cosca Opetuslapset hänen ymbärilläns seisoit/ nousi hän ja meni taas Caupungihin: ja waelsi toisna päiwänä Barnaban cansa Derbenijn/
14:21 Ja julistettuaan evankeliumia siinä kaupungissa ja tehtyään monta opetuslapsiksi he palasivat Lystraan ja Ikonioniin ja Antiokiaan	21. Ja kuin he olivat saarnanneet siinä kaupungissa evankeliumia ja monta opettaneet, palasivat he Lystraan ja Ikonioon ja Antiokiaan,	ja saarnais siinä Caupungis Evangeliumi. 14:21 Ja cuin he olit monda siellä opettanet/ palaisit he Lystraan ja Iconiumijn/ ja Antiochiaan:
14:22 ja vahvistivat opetuslasten sieluja ja kehoittivat heitä pysymään uskossa ja sanoivat: "Monen ahdistuksen kautta meidän pitää menemän sisälle Jumalan valtakuntaan."	22. Vahvistain opetuslasten sieluja, ja neuvoivat heitä uskossa pysymään (sanoen): että meidän pitää monen vaivan kautta Jumalan valtakuntaan tuleman sisälle.	14:22 Wahwistain Opetuslasten sieluja/ ja neuvoit heitä uscosa alati pysymän/ ja sanoit: meidän pitää monen waiwan cautta Jumalan waldacundaan tuleman.
14:23 Ja kun he olivat valinneet heille vanhimmat jokaisessa seurakunnassa, niin he rukoillen ja paastoten jättivät heidät Herran haltuun, johon he nyt uskoivat.	23. Ja kuin he olivat valinneet vanhimmat jokaiselle seurakunnalle, ja rukoilleet ja paastonneet, antoivat he heidät Herran haltuun, jonka päälle he uskoivat.	14:23 Ja cuin he olit walinnet wanhimmat jocaidzelle Seuracunnalle ja rucoillet ja paastonnet/ annoit he heidän sen HERran haldun/ jonga päälle he uscoit.
14:24 Ja he kulkivat läpi Pisidian ja tulivat Pamfyliaan;	24. Ja he vaelsivat lävitse Pisidian ja tulivat Pamphiliaan.	14:24 JA he waelsit läpidze Pisidian ja tulit Pamphiliaan:
14:25 ja julistettuaan sanaa Pergessä he menivät Attaliaan.	25. Ja kuin he olivat saarnanneet sanaa Pergessä, menivät he alas Attaliaan,	14:25 Ja cuin he olit saarnannet Perges/ menit he alas Attaliata päin.
14:26 Ja sieltä he purjehtivat Antiokiaan, josta he olivat lähteneet, annettuina Jumalan armon haltuun sitä työtä varten, jonka he nyt olivat suorittaneet.	26. Ja purjehtivat sieltä Antiokiaan, jossa he olivat Jumalan armon haltuun annetut, siihen työhön, jonka he toimittaneet olivat.	14:26 Ja purjehdit siellä Antiochiaan/ josa he olit Jumalan armoim haldun annetut/ siihen wircan cuin he toimittanet olit.
14:27 Ja sinne saavuttuaan he kutsuivat seurakunnan koolle ja kertoivat, kuinka Jumala oli ollut heidän kanssansa ja tehnyt suuria ja kuinka hän oli avannut pakanoille uskon oven.	27. Mutta kuin he sinne tulivat ja seurakunnan kokosivat, ilmoittivat he, kuinka paljon Jumala oli heidän kanssansa tehnyt ja pakanoille uskon oven avannut.	14:27 Mutta cuin he sinne tulit ja Seuracunnan cocoisit/ ilmoitit he nijllekin/ cuinga paljo Jumala oli heidän cansans tehnyt/ ja pacanoillengin uscon owen awainnut.

14:28 Ja he viipyivät pitkän aikaa opetuslasten tykönä.	28. Ja he viipyivät siellä opetuslasten kanssa hetken aikaa.	14:28 Ja he wijwyit siellä Opetuslasten cansa hetken aica.
15 LUKU	15 LUKU	XV. Lucu .
15:1 Ja Juudeasta tuli sinne muutamia, jotka opettivat veljiä: "Ellette ympärileikkauta itseänne, niinkuin Mooses on säätänyt, ette voi pelastua."	1. Ja muutamat tulivat alas Juudeasta ja opettivat veljiä: ellei teitä ympärileikata Moseksen tavan jälkeen, niin ette taida autuaaksi tulla.	15:1 JA muutamat tulit alas Judeasta ja opetit weljejä: ellei teitä ymbärinsleicata Mosexen tawan jälken/ nijn et te taida autuaxi tulla.
15:2 Kun siitä syntyi riita ja kun Paavali ja Barnabas kiivaasti väittelivät heitä vastaan, niin päätettiin, että Paavali ja Barnabaan ja muutamien muiden heistä tuli mennä tämän riitakysymyksen tähden apostolien ja vanhinten tykö Jerusalemiin.	2. Koska siis kapina nousi, ja ei ollut vähin kamppaus Paavalilla ja Barnabaalla heitä vastaan, sääsivät he, että Paavali ja Barnabas ja muutamia muita heistä, piti menemän apostolien ja vanhimpain tykö ylös Jerusalemiin tämän kysymyksen tähden.	15:2 Cosca capina nousi/ ja ei Pawali eikä Barnabas wähindä rijta pitänet heitä wastan: suositit he että Pawali ja Barnabas/ ja muutamita muita/ piti menemän ylös Jerusalemin/ tämän kysymyksen tähden/ Apostolitten ja Wanhimbain tygö.
15:3 Niin seurakunta varusti heidät matkalle, ja he kulkivat Foinikian ja Samarian kautta ja kertoivat pakanain kääntymyksestä ja ilahuttivat sillä suuresti kaikkia veljiä.	3. Ja he saatettiin seurakunnalta, ja waelisivat Phenisian ja Samarian lävitse, julistain pakanain kääntymystä, ja saattivat suuren ilon kaikille veljille.	15:3 Ja he saatettin Seuracunnalda/ ja waelisit Phenician ja Samarian läpidze/ julistain heille pacanain palausta/ jolla he suuren ilon saatit caikille weljille.
15:4 Ja kun he saapuivat Jerusalemiin, niin seurakunta ja apostolit ja vanhimmat ottivat heidät vastaan; ja he kertoivat, kuinka Jumala oli ollut heidän kanssansa ja tehnyt suuria.	4. Kuin he tulivat Jerusalemiin, otettiin he vastaan seurakunnalta ja apostoleilta ja vanhimmilta, ja he ilmoittivat, kuinka suuria töitä Jumala heidän kanssansa tehnyt oli.	15:4 Cosca he tulit Jerusalemijn/ otettin he wastan Seuracunnalda ja Apostoleilda ja Wanhimmilda. Ja he ilmoitit heille cuinga paljo Jumala heidän cansans tehnyt oli.
15:5 Mutta fariseusten lahkosta nousivat muutamat, jotka olivat tulleet uskoon, ja sanoivat: "Heidät on ympärileikattava ja heitä on käskettävä noudattamaan Mooseksen lakia."	5. Niin nousivat muutamien Pharisealaisten lahkokunnassa, jotka uskoneet olivat, sanoen: he pitää ympärileikattaman ja käskettämän Moseksen lakia pitää.	15:5 Nijn nousit muutamat Phariseusten eriseurasta/ jotca usconet olit/ sanoden: caicki pitä ymbärinsleicattaman ja käskettämän Mosexen Lakia pitä.
15:6 Niin apostolit ja vanhimmat kokoontuivat tutkimaan tätä asiaa.	6. Niin apostolit ja vanhimmat tulivat kokoon, tätä puhetta tutkimaan.	15:6 Nijn Apostolit ja Wanhimmat cocon tulit tätä puhetta tutkiman.

15:7 Ja kun oli paljon väitelty, nousi Pietari ja sanoi heille: "Miehet, veljet, te tiedätte, että Jumala jo kauan aikaa sitten teki teidän keskuudessanne sen valinnan, että pakanat minun suustani saisivat kuulla evankeliumin sanan ja tulisivat uskoon.	7. Mutta kuin suuri kamppaus ollut oli, nousi Pietari ja sanoi heille: miehet, rakkaat veljet! te tiedätte, että Jumala kauvan ennen tätä aikaa valitsi meidän seassamme, että pakanat piti minun suuni kautta evankeliumin sanan kuuleman ja uskoman.	15:7 COsca he monella kysymyxellä tutkinet olit/ nousi Petari/ ja sanoi heille: miehet/ rackat weljet/ te tiedätte/ että Jumala cauwan/ ennen tätä aica/ walidzi meidän seasamme/ että pacanatkin piti minun suuni cautta Evangeliumin sanan cuuleman ja uscoman.
15:8 Ja Jumala, sydänten tuntija, todisti heidän puolestansa, antaen heille Pyhän Hengen samoin kuin meillekin,	8. Ja Jumala sydänten tutkia todisti heille ja antoi heille Pyhän Hengen niinkuin meillekin,	15:8 Ja Jumala/ sydämen tutkia/ todisti heistä/ ja andoi heille Pyhä Hengen nijncuin meillengin:
15:9 eikä tehnyt mitään erotusta meidän ja heidän kesken, sillä hän puhdisti heidän sydämensä uskolla.	9. Ja ei tehnyt yhtään eroitusta meidän ja heidän välillensä, puhdistain uskolla heidän sydämensä.	15:9 Ja ei tehnyt yhtän eroitusta meidän ja heidän wälillens/ mutta puhdisti uscolla heidän sydämens.
15:10 Miksi te siis nyt kiusaatte Jumalaa ja tahdotte panna opetuslasten niskaan ikeen, jota eivät meidän isämme emmekä mekään ole jaksaneet kantaa?	10. Miksi te siis nyt kiusaatte Jumalaa, että te tahdotte opetuslasten kaulaan panna sen ikeen, jota ei meidän isämme emmekä me voineet kantaa?	15:10 Mixi te sijs nyt kiusatte Jumalata/ että te tahdotta Opetuslasten caulaan panna sen iken/ jota ei meidän Isäm/ engä me woinet canda?
15:11 Mutta me uskomme Herran Jeesuksen armon kautta pelastuvamme, samalla tapaa kuin hekin."	11. Vaan me uskomme Herran Jesuksen Kristuksen armon kautta autuaaksi tulevamme niinkuin hekin.	15:11 Waan me uscommma HERran Jesuxen Christuxen armon cautta meidän autuaxi tulewam/ nijncuin hekin.
15:12 Niin koko joukko vaikenä, ja he kuuntelivat Barnabasta ja Paavalia, jotka kertoivat, kuinka suuria tunnustekoja ja ihmeitä Jumala oli tehnyt pakanain keskuudessa heidän kauttansa.	12. Ja kaikki joukko vaikenä ja kuulteli Barnabasta ja Paavalia, jotka juttelivat, kuinka suuret merkit ja ihmeet Jumala oli heidän kauttansa pakanoissa tehnyt.	15:12 Ja caicki joucko waickenä/ ja cuuldeli Pawalita ja Barnabast/ jotca juttelit/ cuinga suuret merkit ja ihmet on Jumala heidän cauttans pacanoisa tehnyt.
15:13 Kun he olivat lakanneet puhumasta, lausui Jaakob: "Miehet, veljet, kuulkaa minua!	13. Vaan sitte kuin he vaikenivat, vastasi Jakob ja sanoi: miehet, rakkaat veljet, kuulkaat minua!	15:13 Sljtte cuin he waickenit/ wastais Jacobus/ ja sanoi: miehet/ rackat weljet/ cuulcat minuakin:
15:14 Simeon on kertonut, kuinka Jumala ensin kerran katsoi pakanain puoleen ottaakseen heistä kansan omalle nimellensä.	14. Simon jutteli, kuinka Jumala ensin on etsinyt omistaaksensa kansaa nimellensä pakanoista.	15:14 Simon jutteli cuinga Jumala ensin on edzinyt omistaxens yhtä Canssa hänen nimellens pacanoista.

15:15 Ja tämän kanssa pitävät yhtä profeettain sanat, sillä näin on kirjoitettu:	15. Ja tämän kanssa prophetain sanat pitävät yhtä, niinkuin kirjoitettu on:	15:15 Ja hänen cansans Prophetaingin sanat yhtä pitävät/ nijncuin kirjoitettu on:
15:16 'Sen jälkeen minä palajan ja pystytän jälleen Daavidin sortuneen majan; minä korjaan sen repeämät ja nostan sen jälleen pystyyn,	16. Senjälkeen tahdon minä palata, ja Davidin kaatuneen majan jälleen rakentaa, ja hänen reikänsä paikata, ja sen ojentaa:	15:16 Sen jälken minä palajan/ ja rakennan jälleens Dawidin majan/ joca langennut on/ ja paickan hänen reikens ja ylösojennan hänen:
15:17 että jäljelle jääneet ihmiset etsisivät Herraa, ynnä kaikki pakanat, jotka ovat minun nimiini otetut, sanoo Herra, joka tämän tekee,	17. Että ne, jotka ihmisistä jääneet ovat, pitää Herran perään kysymän, niin myös kaikki pakanat, joissa minun nimeni avuksihuudettu on, sanoo Herra, joka nämät tekee.	15:17 Että ne jotca ihmisistä jäänet owat/ pitä HERran jälken kysymän/ nijn myös pacanat/ joisa minun nimeni mainittu on/ sano HERra/ joca nämät caicki teke.
15:18 mikä on ollut tunnettua hamasta ikiajoista.'	18. Jumalalle ovat kaikki hänen työnsä tiettävät maailman alusta.	15:18 Jumalalle owat caicki nämät hänen työns tiettävät mailman algusta.
15:19 Sentähden minä olen sitä mieltä, ettei tule rasittaa niitä, jotka pakanoudesta kääntyvät Jumalan puoleen,	19. Sentähden minä päätän, ettemme niitä häiritsisi, jotka pakanoista Jumalan tykö kääntyvät;	15:19 Sentähden minä päätän/ etten me nijtä/ jotca pacanoista Jumalan tygö käändynet owat/ häiridzis:
15:20 vaan heille kirjoitettakoon, että heidän pitää karttaman epäjumalien saastuttamaa ja haureutta ja lihaa, josta ei veri ole laskettu, sekä verta.	20. Vaan kirjoittaisimme heille, että he välttäisivät epäjumalain saastaisuutta, ja salavuoteutta, ja läkähtynyttä ja verta.	15:20 Waan kirjoitaisimme nijlle/ että he wäldäisit epäjumalain saastaisuutta/ ja salawuotesta/ ja läkähtynestä ja werestä.
15:21 Sillä Mooseksella on ammoisista ajoista asti joka kaupungissa julistajansa; luetaanhan häntä synagoogissa jokaisena sapatina."	21. Sillä Moseksella on muinaiselta jokaisessa kaupungissa niitä, jotka häntä saarnaavat, koska se joka sabbatina synagogassa luetaan.	15:21 Sillä Mosexella on muinaiselda jocaidzes Caupungis nijtä cuin händä saarnawat/ ja joca Sabbathina Synagogas luetan.
15:22 Silloin apostolit ja vanhimmat ja koko seurakunta näkivät hyväksi valita keskuudestaan muutamia miehiä ja lähettää heidät Antiokiaan Paavalin ja Barnabaan mukana, nimittäin Juudaan, jota kutsuttiin Barsabbaaksi, ja Silaan, jotka olivat johtavia miehiä veljien joukossa;	22. Silloin kelpasi apostoleille ja vanhimmille, koko seurakunnan kanssa, joukostansa valita miehiä ja lähettää Antiokiaan, Paavalin ja Barnabaan kanssa: nimittäin Juudaan, joka kutsuttiin Barsabas, ja Silaan, ylimmäiset miehet veljesten seassa.	15:22 Nijn Apostoleille ja wanhimmille/ ja coco Seuracunnalle kelpais walita heistäns miehiä/ ja Antiochiaan lähettä/ Pawalin ja Barnaban cansa/ nimittäin/ Judan/ joca cudzuttin Barsabas/ ja Silan/ jotca miehet olit weljesten seas opettajat

15:23 ja kirjoittivat heidän mukaansa näin kuuluvan kirjeen: "Me apostolit ja vanhimmat, teidän veljenne, lähetämme teille, pakanoudesta kääntyneille veljille Antiokiassa ja Syyriassa ja Kilikiassa, tervehdyksen.	23. Ja kirjoittivat heidän kättensä kautta tällä tavalla: me apostolit ja vanhimmat veljet toivotamme veljille, jotka pakanoista Antiokiassa ja Syyriassa ja Kilikiassa ovat, terveyttä!	ja lähetit Kirjan heidän kättens kautta/ tällä tawalla: 15:23 ME Apostolit ja Wanhimmat/ ja Weljet/ toiwotamme nijlle weljille/ jotca pacanoista Antiochias ja Syrias ja Cilicias owat/ terweyttä.
15:24 Koska olemme kuulleet, että muutamat meistä lähteneet, joille emme ole mitään käskyä antaneet, ovat puheillaan tehneet teidät levottomiksi ja saattaneet teidän sielunne hämmennyksiin,	24. Että me olemme kuulleet, kuinka muutamat meiltä lähteneet ovat teitä opillansa eksyttäneet ja teidän sielujanne vaivanneet, sanoen: teidän pitää itsenne antaman ympärileikata ja lain pitämän; joille emme ole käskeneet.	15:24 Että me olemma cuullet/ cuinga muutamat meildä lähtenet/ owat teitä opillans exyttänet/ ja teidän sielujanne wietellet/ sanoden: teidän pitä idzenne andaman ymbärinsleicata/ ja Lain pitämän: joille en me ole käskenet.
15:25 niin me olemme yksimielisesti nähneet hyväksi valita miehiä ja lähettää heidät teidän tykönnne rakkaiden veljiemme Barnabaan ja Paavalin kanssa,	25. Niin kelpasi meille yksimielisesti kokoontuneille valita miehiä ja teidän tykönnne lähettää, meidän rakkaan Barnabaan ja Paavalin kanssa,	15:25 Sentähden kelpais meille yximielisest/ meidän Seuracunnasam/ walita miehiä ja teidän tygönne lähettä: 15:26 Meidän rackan Barnaban ja Pawalin/
15:26 jotka ovat panneet henkensä alttiiksi meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimen tähden.	26. Jotka miehet ovat sielunsa meidän Herramme Jesuksen Kristuksen nimen tähden alttiiksi antaneet.	jotca miehet owat heidän sieluns meidän HERramme Jesuxen Christuxen nimen tähden aldixi andanet.
15:27 Me lähetämme siis Juudaan ja Silaan, jotka myös suusanalla ilmoittavat teille saman.	27. Niin me olemme lähettäneet Juudaan ja Silaan, jotka myös sen suusanalla teille ilmoittavat.	15:27 Ja olemma myös lähettänet Judan ja Silan/ jotca myös sen suullans teille ilmoittawat.
15:28 Sillä Pyhä Henki ja me olemme nähneet hyväksi, ettei teidän päällenne ole pantava enempää kuormaa kuin nämä välttämättömät:	28. Sillä niin kelpasi Pyhälle Hengelle ja meille, ettei yhtään enempää raskautta pidä teidän päällenne pantaman kuin nämät tarpeelliset:	15:28 Sillä nijn kelpais Pyhälle Hengelle/ ja meille/ ettei yhtän enämbätä rascautta pidä teidän päällenne pandaman/ cuin nämät tarpelliset:
15:29 että kartatte epäjumalille uhrattua ja verta ja lihaa, josta ei veri ole laskettu, ja haureutta. Jos te näitä vältätte, niin teidän käy hyvin. Jääkää hyvästi!"	29. Että te vältätte epäjumalain uhria, ja verta, ja läkähtynyttä, ja salavuoteutta. Jos te niitä vältätte, niin te teette hyvin. Olkaat hyvästi!	15:29 Että te wäldätte epäjumalitten uhria/ ja werda/ ja läkähtynyttä ja Salawuoteutta: jos te nijtä wäldätte/ nijn te teette hywin. Olcat hyvästi.
15:30 Niin heidät lähetettiin matkalle, ja he tulivat Antiokiaan; siellä he kutsuivat koolle seurakunnan ja antoivat heille kirjeen.	30. Kuin he siis olivat lähteneet, tulivat he Antiokiaan, ja kokosivat kansan paljouden, ja antoivat heille kirjan.	15:30 Cosca he olit lähtenet/ tulit he Antiochiaan/ ja cocoisit Seuracunnan/ ja annoit heille Kirjan.

15:31 Ja kun he olivat sen lukeneet, iloitsivat he tästä lohdutuksesta.	31. Kuin he sen olivat lukeneet, ihastuivat he siitä lohdutuksesta.	15:31 Cuin he sen olit lukuenet/ ihastuit he sijtä lohdutuxesta.
15:32 Ja Juudas ja Silas, jotka itsekin olivat profeettoja, kehoittivat veljiä monin sanoin ja vahvistivat heitä.	32. Mutta Juudas ja Silas, että hekin olivat prophetat, neuvoivat monilla sanoilla veljiä ja vahvistivat heitä.	15:32 Mutta Judas ja Silas/ että hekin olit Prophetat/ neuwoit myös monilla sanoilla weljejä/ ja wahwistit heitä.
15:33 Ja heidän viivytyyään siellä jonkin aikaa veljet laskivat heidät rauhassa palaamaan niiden tykö, jotka olivat heidät lähettäneet.	33. Ja kuin he siellä hetken aikaa viipyivät, lähetettiin he veljiltä jälleen rauhassa apostolien tykö.	15:33 Ja cuin he siellä hetken aica wijwyit/ lähetettin he weljildä jäl lens Apostolitten tygö rauhas.
	34. Niin Silaan kelpasi siellä olla.	15:34 Nijn Silan kelpais siellä olla/
15:35 Ja Paavali ja Barnabas viipyivät Antiokiassa opettaen ja julistaen useiden muidenkin kanssa Herran sanaa.	35. Mutta Paavali ja Barnabas viipyivät Antiokiassa opettamassa ja ilmoittamassa Herran sanaa monen muun kanssa.	mutta Pawali ja Barnabas wijwyit Antiochias: 15:35 Opettamas ja ilmoittamas HERran sana/ monen muun cansa.
15:36 Mutta muutamien päivien kuluttua Paavali sanoi Barnabaalle: "Lähtekäämme takaisin kaikkiin niihin kaupunkeihin, joissa olemme julistaneet Herran sanaa, katsomaan veljiä, miten heidän on."	36. Mutta muutamain päivain perästä sanoi Paavali Barnabaalle: palatkaamme taas takaperin veljiä katsomaan kaikkiin kaupunkeihin, joissa me Herran sanaa ilmoittaneet olemme, kuinka he itsensä pitävät.	15:36 MUTta muutamain päiwain perästä/ sano Pawali Barnaballe: palaitcamme taas tacaperin weljejä cadzoman caickijn Caupungeihin/ joisa me HERran sana ilmoittanet olemma/ cuinga he heidäns käyttäwät.
15:37 Niin Barnabas tahtoi ottaa mukaan Johanneksenkin, jota kutsuttiin Markukseksi.	37. Mutta Barnabas neuvoi kanssansa ottamaan Johannesta, joka Markukseksi kutsuttiin.	15:37 Mutta Barnabas neuwoi heitä Johannest ottaman cansans/ joca myös Marcuxexi cudzuttin.
15:38 Mutta Paavali katsoi oikeaksi olla ottamatta häntä mukaan, koska hän oli luopunut heistä Pamfyliassa eikä ollut heidän kanssaan lähtenyt työhön.	38. Mutta Paavali päätti sen kohtuulliseksi, ettei sitä pitänyt kanssa otettaman, joka oli luopunut heistä Pamphiliassa eikä tullut heidän kanssansa työhön.	15:38 Mutta ei Pawali tahtonut sen heitäns seurawan: sillä hän oli Pamphiliias heistä ennen luopunut/ eikä tahtonut mennä siihen wircan heidän cansans.
15:39 Ja he kiivastuivat niin, että erkanivat toisistaan, ja Barnabas otti mukaansa Markuksen ja purjehti Kyproon.	39. Ja he riitelivät niin kovin keskenänsä, että he toinen toisestansa erkanivat. Ja Barnabas otti Markuksen kanssansa ja purjehti Kypriin.	15:39 Ja he rijtelit njn cowin keskenäns/ että he toinen toisestans ercanit. Ja Barnabas otti Marcuxen cuitengin myötäns/ ja purjehti Cyprumijn.
15:40 Mutta Paavali valitsi Silaan, ja veljet jättivät hänet Herran armon haltuun, ja hän lähti matkalle.	40. Mutta Paavali valitsi Silaan ja matkusti, Jumalan armon haltuun annettu veljiltä,	15:40 Mutta Pawali walidzi Silan/ ja matcusti/ Jumalan armon haldun annettuna/ weljildä.

15:41 Ja hän vaelsi läpi Syyrian ja Kilikian vahvistaen seurakuntia.	41. Ja vaelsi Syrian ja Kilikian kautta, ja vahvisti seurakunnat.	15:41 Ja hän waelsi ymbäri Syrian ja Cilician/ ja wahwisti Seuracunnat.
16 LUKU	16 LUKU	XVI. Lucu .
16:1 Niin hän saapui myös Derbeen ja Lystraan. Ja katso, siellä oli eräs opetuslapsi, nimeltä Timoteus, joka oli uskovaisen juutalaisvaimon poika, mutta isä oli kreikkalainen.	1. Niin hän tuli Derbeen ja Lystraan. Ja katso, siellä oli yksi opetuslapsi, Timoteus nimeltä, uskovaisen Juudalaisvaimon poika, mutta isä oli Grekiläinen.	16:1 Nijn hän tuli Derbenijn ja Lystraan. Ja cadzo/ siellä oli yxi Opetuslapsi/ Timotheus nimeldä/ uscowaisen Judan waimon poica: mutta Isä oli Greki.
16:2 Hänestä veljet, jotka olivat Lystrassa ja Ikonionissa, todistivat hyvää.	2. Sillä oli hyvä todistus veljiltä, jotka Lystrassa ja Ikoniossa olivat.	16:2 Sillä oli hywä todistus weljildä/ jotca Lystras ja Iconiumis olit.
16:3 Paavali tahtoi häntä mukaansa matkalle ja otti hänet ja ympärileikkasi hänet juutalaisten tähden, joita oli niillä paikkakunnilla; sillä kaikki tiesivät, että hänen isänsä oli kreikkalainen.	3. Tätä tahtoi Paavali kanssansa vaeltamaan, otti ja ympärileikkasi hänen Juudalaisten tähden, jotka niissä paikoissa olivat; sillä he tiesivät kaikki, että hänen isänsä oli Grekiläinen.	16:3 Tätä tahdoi Pawali cansans waeldaman/ otti ja ymbärinsleickais hänen Judalaisten tähden/ jotca nijsä paicoisa olit: sillä he tiesit caicki hänen Isäns Grekixi.
16:4 Ja sitä mukaa kuin he vaelsivat kaupungista kaupunkiin, antoivat he heille noudatettaviksi ne säädökset, jotka apostolit ja Jerusalemin vanhimmatt olivat hyväksyneet.	4. Mutta kuin he kaupungeita lävitse vaelsivat, antoivat he heille pidettäväksi ne säädyt, jotka asetetut olivat apostoleilta ja vanhimmilta, jotka Jerusalemissa olivat.	16:4 Mutta cosca he Caupungeita waelsit/ neuwoit he heitä pitämän nijtä säädyjä cuin Apostoleilda ja Wanhimmilda Jerusalemiss säätyt olit.
16:5 Niin seurakunnat vahvistuivat uskossa ja saivat päivä päivältä yhä enemmän jäseniä.	5. Niin seurakunnat vahvistuivat uskossa ja heidän lukunsa eneni joka päivä.	16:5 Nijn Seuracunnat wahwistuit uscosa/ ja lucu enäni jocapäiwä.
16:6 Ja he kulkivat Frygian ja Galatian maan kautta, sillä Pyhä Henki esti heitä julistamasta sanaa Asiassa.	6. Mutta kuin he Phrygian ja Galatian maakunnan lävitse vaelsivat, kiellettiin heitä Pyhältä Hengeltä puhumasta Jumalan sanaa Asiassa.	16:6 COsca he Phrygian ja Galatian maacunnan läpidze waelsit/ kieltin heitä Pyhaldä Hengeldä puhumast Jumalan sana Asias/
16:7 Ja tultuaan Mysian kohdalle he yrittivät lähteä Bityniaan, mutta Jeesuksen Henki ei sallinut heidän sitä tehdä.	7. Kuin he olivat tulleet Mysiaan, kiusasivat he vaeltaa Bitynian lävitse; mutta ei Henki sitä sallinut.	16:7 Sentähden menit he Mysiaan/ ja kiusaisit waelda Bithynian läpidze/ mutta ei Hengi sitä sallinut.
16:8 Niin he vaelsivat ohi Mysian ja menivät Troaaseen.	8. Kuin he siis Mysian ohitse vaeltaneet olivat, menivät he alas Troadiin.	16:8 Cosca he Mysian läpidze waeldanet olit/ menit he ales Troadan.

16:9 Ja Paavali näki yöllä näyn: makedonialainen mies seiso ja pyysi häntä sanoen: "Tule yli Makedoniaan ja auta meitä."	9. Ja Paavali näki näyn yöllä: yksi Makedonian mies seiso, rukoili häntä ja sanoi: tule Makedoniaan ja auta meitä.	16:9 Ja Pawali näki näyn yöllä/ että yxi Makedonian mies seiso/ rucoili händä ja sanoi: matcusta alas Makedoniaan ja auta meitä.
16:10 Ja kun hän oli nähnyt sen näyn, niin me kohta tahdoimme päästä lähtemään Makedoniaan, sillä me käsitimme, että Jumala oli kutsunut meitä julistamaan heille evankeliumia.	10. Ja kuin hän näyn näki, hankitsimme me kohta Makedoniaan menemään, tietäen täydellisesti Herran meitä kutsuneen heille evankeliumia saarnaamaan.	16:10 Ja sijtte cuin hän näyn näki/ hangidzimma me cohta Makedoniaan menemän/ tieten täydellisest HERran meitä cudzunen heille Evangeliumita saarnaman.
16:11 Kun nyt olimme purjehtineet Trooaasta, kuljimme suoraan Samotrakeen, ja seuraavana päivänä Neapoliin,	11. Kuin me siis Troadista purjehdimme, niin me juoksimme kohdastansa Samotrakiaan, ja toisena päivänä Neapoliin,	16:11 COsca me sijs Troadast waelsimme/ menimmä me cohta Samotraciaan: ja toisna päiwänä Neapolijn.
16:12 Ja sieltä Filippiin, joka on ensimmäinen kaupunki siinä osassa Makedoniaa, siirtokunta. Siinä kaupungissa me viivyimme muutamia päiviä.	12. Ja sieltä Philippiin, joka on Makedonian maakunnan pääkaupunki ja vapaa kaupunki; ja siinä kaupungissa me muutamia päiviä oleskelimme.	16:12 Ja sieldä Philippijn/ joca on Makedonian maacunnan pääcaupungi/ ja on wapa Caupungi/ josa me muutamita päiwiä oleskelimma.
16:13 Ja sapatinpäivänä me menimme kaupungin portin ulkopuolelle, joen rannalle, jossa arvelimme olevan rukouspaikan, ja istuimme sinne ja puhuimme kokoontuneille naisille.	13. Ja me menimme lepopäivänä ulos kaupungista, virran tykö, kussa tapa oli rukoilla: jossa me istuimme ja puhuttelimme vaimoja, jotka sinne tulleet olivat.	16:13 Ja me menimmä lepopäiwinä ulos Caupungist/ wirran tygö/ josa myös toisinans rucoildin: ja me istuimma ja puhuttelimma waimoja/ jotca sinne tullet olit.
16:14 Ja eräs Lyydia niminen purppuranmyyjä Tyatiran kaupungista, jumalaapelkääväinen nainen, oli kuulemassa; ja Herra avasi hänen sydämensä ottamaan vaarin siitä, mitä Paavali puhui.	14. Ja vaimo, Lydia nimeltä, purpurain myyjä Tyatiron kaupungista, Jumalaa palvelevainen, kuulteli: jonka sydämen Herra avasi ottamaan vaaria niistä, mitä Paavalilta sanottiin.	16:14 Ja yxi Jumalata pelkäväinen waimo/ Lydia nimeldä/ Purpurain myyjä Tyatiron Caupungist/ cuuldeli: ja HERra awais hänen sydämens ottaman waari/ mitä Pawalilda sanottin.
16:15 Ja kun hänet ja hänen perhekuntansa oli kastettu, pyysi hän meitä sanoen: "Jos te pidätte minua Herraan uskovaisena, niin tulkaa minun kotiini ja majoilkaa siellä." Ja hän vaati meitä.	15. Ja kuin hän ja hänen huoneensa kastettu oli, rukoili hän meitä, sanoen: jos te minun Herralle uskollisena pidätte, niin tulkaat minun huoneeseeni ja olkaat siinä. Ja hän vaati heitä.	16:15 Ja cuin hän ja hänen huonens castettu oli/ neuwoi hän meitä/ sanoden: jos te minun HERran uscollisna pidätte/ nijn tulcat minun huoneseni ja olcat sijnä. Ja hän waati meitä.

16:16 Ja tapahtui meidän mennessämme rukouspaikkaan, että meitä vastaan tuli eräs palvelijatar, jossa oli tietäjähengi ja joka tuotti paljon tuloja isännilleen ennustamisellaan.	16. Ja tapahtui, kuin me rukoukseen menimme, kohtasi meitä piika, jolla noituuden henki oli, joka isännillensä saatti suuren saaliin noitumisellansa.	16:16 JA tapahdui/ cosca me rucouxeen menimmä/ cohtais meitä yxi pijca/ jolla noituxen hengi oli/ joca Isännillens saatti suuren saalin noitumisellans.
16:17 Hän seurasi Paavalia ja meitä ja huusi sanoen: "Nämä miehet ovat korkeimman Jumalan palvelijoita, jotka julistavat teille pelastuksen tien."	17. Tämä noudatti alati Paavalia ja meitä, ja huusi, sanoen: nämät miehet ovat korkeimman Jumalan palveliat, jotka meille autuuden tien ilmoittavat.	16:17 Tämä noudatti alati meitä ja Pawalita huutain: nämät miehet owat korkeimman Jumalan palweliat/ jotca meille autuuden tien opettawat. Ja näin hän huusi monda päiwä.
16:18 Ja tätä hän teki monta päivää. Mutta se vaivasi Paavalia, ja hän kääntyi ja sanoi hengelle: "Jeesuksen Kristuksen nimessä minä käsken sinun lähteä hänestä." Ja se lähti sillä hetkellä.	18. Ja sitä hän teki monta päivää. Mutta Paavali otti sen pahaksi, käänsi itsensä ja sanoi sille hengelle: minä käsken sinun Jesuksen Kristuksen nimeen hänestä mennä ulos; ja hän läksi ulos sillä hetkellä.	16:18 Mutta Pawali otti sen pahaxi/ käänsi idzens/ ja sanoi sille hengelle: minä käsken sinun Jesuxen Christuxen nimeen hänestä ulosmennä: joca myös sillä hetkellä läxi.
16:19 Mutta kun hänen isäntänsä näkivät, että tulojen toivo oli heiltä kadonnut, ottivat he Paavalin ja Silaan kiinni ja vetivät heidät torille hallitusmiesten eteen	19. Mutta kuin hänen isäntänsä sen näkivät, että heidän saaliinsa tuli pois, ottivat he Paavalin ja Silaan kiinni ja veivät heidät turulle päämiesten tykö,	16:19 COsca hänen Isändäns sen näit/ että heidän saalins poistuli/ otit he Pawalin ja Silan kijnni/ ja wedit heidän Turulle Päämiesten tygö:
16:20 Ja vietyänsä heidät päällikköjen eteen he sanoivat: "Nämä miehet häiritsevät meidän kaupunkimme rauhaa; he ovat juutalaisia	20. Ja veivät heidän esivallan eteen, ja sanoivat: nämät miehet meidän kaupungin häiritsevät, jotka ovat Juudalaiset,	16:20 Ja weit heidän Esiwallan eteen/ ja sanoit: nämät miehet meidän Caupungin häiridzewät/ jotca owat Judalaiset:
16:21 ja opettavat tapoja, joita meidän ei ole lupa omaksua eikä noudattaa, koska me olemme roomalaisia."	21. Ja opettavat niitä tapoja, joita ei meidän sovi ottaa vastaan eikä tehdä, sillä me olemme Roomalaiset.	16:21 Ja opettawat nijtä säätyjä/ jotca ei meille ole soweliat: sillä me olemma Romalaiset.
16:22 Ja kansakin nousi heitä vastaan, ja päälliköt revittivät heiltä vaatteet ja käskivät lyödä heitä raipoilla.	22. Ja kansa nousi ynnä heitä vastaan, ja esivalta antoi heidän vaatteensa repiä, ja käski heitä piestä.	16:22 Ja Canssa coconnui heitä wastan/ ja Esiwaldanda andoi heidän waattens repiä/ ja käski heitä piestä.
16:23 Ja kun olivat heitä paljon pieksättäneet, heittivät he heidät vankeuteen ja käskivät vanginvartijan tarkasti vartioida heitä.	23. Kuin he olivat heidät juuri pahoin pieksäneet, heittivät he heidät torniin ja käskivät vartian visusti heitä vartioida,	16:23 Cosca he olit heidän juuri pahoin piesnet/ heitit he heidän tornijn/ ja käskit wartian wisusti heitä wartioita.

16:24 Sellaisen käskyn saatuaan tämä heitti heidät sisimpään vankihuoneeseen ja pani heidät jalkapuuhan.	24. Joka, kuin hän senkaltaisen käskyn sai, heitti heidät sisimmäiseen torniin ja pani heidät jalkapuuhan.	16:24 Ja cosca se sencaltaisen käskyn cuuli/ heitti hän heidän alimmaiseen tornijn/ ja pani heidän jalcapuuhan.
16:25 Mutta keskiyön aikaan Paavali ja Silas olivat rukouksissa ja veisasivat ylistystä Jumalalle; ja vangit kuuntelivat heitä.	25. Mutta puoliyön aikana oli Paavali ja Silas rukouksissa, ylistäin Jumalaa kiitosvirsillä, ja vangit, jotka siellä olivat, sen myös kuulivat.	16:25 Mutta puoli yön aican/ oli Pawali ja Silas rucouxes/ kijttäin Jumalata: ja fangit/ jotca siellä olit/ sen myös cuulit.
16:26 Silloin tapahtui yhtäkkiä suuri maanjäristys, niin että vankilan perustukset järkkyivät, ja samassa kaikki ovet aukenivat, ja kaikkien kahleet irtautuivat.	26. Niin tapahtui äkisti suuri maan järistys, niin että tornin perustus vapisi; ja kohta kaikki ovet aukenivat, ja jokaisen siteet pääsivät.	16:26 Nijn tapahdui cohta suuri maanjäristys/ nijn että cohta tornin perustus wapisi: ja cohta caicki ovet aukenit/ ja jocaidzen sitet pääsit.
16:27 Kun vanginvartija heräsi ja näki vankilan ovien olevan auki, veti hän miekkansa ja aikoi surmata itsensä, luullen vankien karanneen.	27. Kuin vartia heräsi ja näki tornin ovet avoinna olevan, veti hän ulos miekkansa ja tahtoi surmata itsensä, ja luuli vangit paenneen pois.	16:27 Cosca wartia heräis/ ja näki tornin owet awoi olewan/ weti hän ulos mieckans/ ja tahdoi idzens surmata/ ja luuli fangit poismennen.
16:28 Mutta Paavali huusi suurella äänellä sanoen: "Älä tee itsellesi mitään pahaa, sillä me kaikki olemme täällä."	28. Niin Paavali huusi suurella äänellä ja sanoi: älä itselles mitään pahaa tee; sillä me olemme kaikki täällä.	16:28 Nijn Pawali huusi suurella änellä/ ja sanoi: älä sinus mitän paha tee: sillä me olemma wielä caicki täällä.
16:29 Niin hän pyysi valoa, juoksi sisälle ja lankesi vavisten Paavalin ja Silaan eteen.	29. Niin hän anoi kynttilää, meni sisälle ja lankesi peljästyksissä Paavalin ja Silaan jalkain juureen,	16:29 Nijn hän anoi kyntilätä/ meni sisälle ja langeis peljästyxis Pawalin ja Silan jalcain juuren/ toi heidän ulos/ ja sanoi:
16:30 Ja hän vei heidät ulos ja sanoi: "Herrat, mitä minun pitää tekemän, että minä pelastuisin?"	30. Ja toi heidät ulos ja sanoi: herrat, mitä minun pitää tekemän, että minä autuaaksi tulisin?	16:30 Herrat/ mitä minun pitä tekemän/ että minä autuaxi tulisin?
16:31 Niin he sanoivat: "Usko Herraan Jeesukseen, niin sinä pelastut, niin myös sinun perhekuntasi."	31. Mutta he sanoivat: usko Herran Jesuksen Kristuksen päälle, niin sinä ja sinun huonees autuaaksi tulee.	16:31 He sanoit: usco HERran Jesuxen Christuxen päälle/ nijn sinä ja sinun huones autuaxi tule.
16:32 Ja he puhuivat Jumalan sanaa hänelle ynnä kaikille, jotka hänen kodissansa olivat.	32. Ja he puhuivat hänelle Herran sanaa ja kaikille, jotka hänen huoneessansa olivat.	16:32 Ja he puhuit hänelle HERran sana/ ja caikille cuin hänen huonesans olit.

16:33 Ja hän otti heidät mukaansa samalla yön hetkellä ja pesi heidän haavansa, ja hänet ja kaikki hänen omaisensa kastettiin kohta.	33. Ja hän otti heidät sillä hetkellä yöstä tykönsä ja pesi heidän haavansa, ja hän kohta kastettiin ja kaikki hänen perheensä,	16:33 Ja hän otti heidän sillä hetkellä yöstä tygöns/ ja pesi heidän haavans: ja andoi cohta idzens casta/ ja caicki hänen perhens.
16:34 Ja hän vei heidät ylös asuntoonsa, laittoi heille aterian ja riemuitsi siitä, että hän ja koko hänen perheensä oli tullut Jumalaan uskovaksi.	34. Ja vei heidät kotiansa, ja valmisti heille pöydän, ja iloitsi, että hän koko huoneensa kanssa tuli Jumalan päälle uskovaiseksi.	16:34 Ja wei heidän cotians/ ja walmisti heille pöydän/ ja iloidzi perheinens/ että hän tuli Jumalan päälle uscowaisexi.
16:35 Päivän tultua päälliköt lähettivät oikeudenpalvelijat sanomaan: "Päästä irti ne miehet."	35. Ja kuin päivä tuli, niin esivalta lähetti kylänlapset sanomaan: päästä ne miehet.	16:35 JA cuin päiwä tuli/ nijn Esiwalda lähetti kylänlapset sanoman: päästäkät ne miehet.
16:36 Niin vanginvartija ilmoitti tämän Paavalille sanoen: "Päälliköt ovat lähettäneet sanan, että teidät on päästettävä irti; lähtekää siis nyt ulos ja menkää rauhassa."	36. Niin tornin vartia ilmoitti nämät sanat Paavalille, sanoen: esivalta on käskenyt päästää teidät: menkää siis nyt ulos rauhassa.	16:36 Nijn tornin wartia ilmoitti nämät sanat Pawalille/ sanoden: Esiwalda on käskenyt teidän päästä/ mengät sijs matcan rauhas.
16:37 Mutta Paavali sanoi heille: "He ovat julkisesti, vieläpä ilman tuomiota, ruoskineet meitä, jotka olemme Rooman kansalaisia, ja ovat heittäneet meidät vankeuteen; ja nytkö he salaa ajaisivat meidät tiehemme! Ei niin, vaan tulkoot itse ja viekööt meidät ulos."	37. Mutta Paavali sanoi heille: he ovat julkisesti tuomitsematta pieksäneet meidät, jotka olemme Roomalaiset, ja heittäneet torniin, ja nyt salaa tahtoisivat sysätä meidät ulos. Ei niin, vaan tulkaan he itse meitä ottamaan täältä ulos.	16:37 Pawali sanoi heille: he owat meidän syyttömäst ja duomidzemat julkisest piesnet/ jotca cuitengin Romalaiset olemma: ja owat meidän päälisexi tornijn heittänet/ ja tahtowat nyt meidän taas sysätä sala ulos? Ei nijn/ waan tulcan idze meidän ottaman tääldä ulos.
16:38 Ja oikeudenpalvelijat kertoivat ne sanat päälliköille; niin nämä peljästyivät kuullessaan heidän olevan Roomalaisia,	38. Niin kylänlapset ilmoittivat nämät sanat esivallalle jällensä; ja he pelkäsivät, että he heidät Roomalaisiksi kuulivat,	16:38 Nijn kylänlapset menit ja ilmoitit nämät sanat Esiwallalle jällens: ja he pelkäisit/ että he heidän Romalaisexi cuulit:
16:39 ja he tulivat ja suostuttelivat heitä ja veivät heidät ulos ja pyysivät heitä lähtemään pois kaupungista.	39. Ja tulivat ja rukoillivat heitä, ja veivät heidät ulos, ja käskivät heidän mennä pois kaupungista.	ja tulit ja rucoilit heitä. 16:39 Ja weit heidän ulos/ ja käskit heidän mennä pois Caupungista.
16:40 Niin he lähtivät vankilasta ja menivät Lydian tykö; ja nähtyään veljet ja rohkaistuaan heitä he lähtivät pois.	40. Niin he läksivät tornista ja menivät Lydian tykö. Ja kuin he veljet nähneet olivat ja heitä lohduttaneet, vaelsivat he matkaansa.	16:40 Nijn he läxit tornista/ ja menit Lydian tygö. Ja cuin he weljet nähnet olit/ ja heitä lohduttanet/ waelisit he matcans.

17 LUKU	17 LUKU	XVII. Lucu .
17:1 Ja he matkustivat Amphipolin ja Apollonian kautta ja tulivat Tessalonikaan, jossa oli juutalaisten synagooga.	1. Mutta kuin he Amphipolin ja Apollonian lävitse vaeltaneet olivat, tulivat he Tessalonikaan, jossa Juudalaisten synagoga oli.	17:1 JA cosca he Amphipolin ja Appollonian läpidze waeldanet olit/ tulit he Thessalonicaan/ josa Judalaisten Synagoga oli.
17:2 Ja tapansa mukaan Paavali meni sisälle heidän luoksensa ja keskusteli kolmena sapattina heidän kanssansa, lähtien kirjoituksista,	2. Ja Paavali, tapansa jälkeen, meni sisälle heidän tykönsä ja jutteli heille kolme lepopäivää Raamatuista,	17:2 Ja Pawali/ tawans jälkeen/ meni heidän tygöns/ ja puhutteli heitä colmetkin lepopäiwä järjestäns Ramatuista:
17:3 selitti ne ja osoitti, että Kristuksen piti kärsimän ja nouseman kuolleista, ja sanoi: "Tämä Jeesus, jota minä teille julistan, on Kristus."	3. Selitti ne ja todisti, että Kristuksen tuli kärsiä ja nousta ylös kuolleista, ja että tämä Jesus, josta minä (sanoi hän,) teille ilmoitan, on Kristus.	17:3 Selitti ne heille ja todisti/ että Christuxen tuli kärsiä/ ja ylösnosta cuolluista: ja että tämä Jesus/ jota minä (sanoi hän) teille ilmoitan/ on Christus.
17:4 Ja muutamat heistä tulivat uskoon ja liittyivät Paavaliin ja Silaaseen, niin myös suuri joukko jumalaapelkääväisiä kreikkalaisia sekä useat ylhäiset naiset.	4. Ja muutamat suostuivat heihin, antain itsensä Paavalin ja Silaan seuraan, niin myös suuri joukko jumalasia Grekiläisiä ja ei vähä ylimmäisiä vaimoja.	17:4 Ja muutamat suostuit heihin/ andain heitäns Pawalin ja Silan seuraan/ nijn myös suuri joukko Jumalisista Grekeistä/ ja juuri monda jaloimmista waimoista.
17:5 Mutta juutalaiset joutuivat kiihkoon ja ottivat avukseen muutamia pahanilkisiä miehiä joutoväestä, haalivat kansaa kokoon ja nostivat kaupungissa metelin. He asettuivat Jaasonin talon edustalle ja hakivat Paavalia ja Silasta viedäkseen heidät kansan eteen.	5. Mutta epäuskoiset Juutalaiset kadehtivat sitä ja saattivat tykönsä muutamia pahanilkisiä miehiä joutoväestä, ja kokoontuivat yhteen joukkoon, nostivat kapinan kaupungissa ja tunkeutuivat Jasonin huoneeseen, ja etsivät heitä viedäksensä kansan eteen.	17:5 MUTta ne epäuscoiset Judalaiset cadetit sitä/ ja saatit tygöns muutamita coiranparisita joutowäestä/ ja cocoisit heidän yhten/ ja nostit capinan Caupungis/ ja tungit heidäns Jasonin huonen eteen/ ja tahdoit heitä siellä ulos Canssan eteen.
17:6 Mutta kun he eivät heitä löytäneet, raastoivat he Jaasonin ja muutamia veljiä kaupungin hallitusmiesten eteen ja huusivat: "Nuo koko maailman villitsijät ovat tännekin tulleet,	6. Ja ettei he heitä löytäneet, riepoittivat he Jasonin ja muutamia veljiä kaupungin päämiesten eteen ja huusivat: nämät koko maan piirin viettelit ovat myös täällä,	17:6 Ja ettei he heitä löynnet/ riepoitit he Jasonin/ ja muutamita weljiä Caupungin Päämiesten eteen/ ja huusit: 17:7 Nämät coco maan pijrin wiettelit owat myös tänne tullet/

17:7 ja heidät Jaason on ottanut vastaan; ja nämä kaikki tekevät vastoin keisarin asetuksia, sanoen erään toisen, Jeesuksen, olevan kuninkaan."	7. Jotka Jason otti vastaan; ja nämät kaikki tekevät keisarin käskyä vastaan, sanoen toisen kuninkaan olevan, nimittäin Jesuksen.	jotca Jason sala corjais. 17:8 Ja caicki nämät tekewät Keisarin käskyä wastan/ sanoden: toinen on Cuningas/ nimittäin Jesus.
17:8 Kun kansa ja hallitusmiehet tämän kuulivat, tulivat he levottomiksi.	8. Ja he kehoittivat kansan ja kaupungin päämiehet, jotka näitä kuultelivat.	17:9 Ja he kehoitit Canssan/ ja Caupungin Päämiehet/ jotca näitä cuudelit:
17:9 Ja nämä ottivat takauksen Jaasonilta ja muilta ja päästivät heidät.	9. Ja kuin he Jasonilta ja niiltä muilta olivat puhdistuksen ottaneet, päästivät he heidät.	ja cuin he Jasonilda ja nijldä muilda olit puhdistuxen ottanet/ päästit he heidän.
17:10 Mutta veljet lähettivät heti yötä myöten Paavalin ja Silaan Bereaan. Ja kun he olivat saapuneet sinne, menivät he juutalaisten synagoogaan.	10. Mutta veljet lähettivät kohta yöllä Paavalin ja Silaan Bereaan. Kun he sinne tulivat, menivät he Juudalaisten synagoogaan.	17:10 MUTta weljet laskit cohta yöllä Pawalin ja Silan menemän Bereaan. Cosca he sinne tulit/ menit he Judalaisten Synagoogaan:
17:11 Nämä olivat jalompia kuin Tessalonikan juutalaiset; he ottivat sanan vastaan hyvin halukkaasti ja tutkivat joka päivä kirjoituksia, oliko asia niin.	11. Sillä he olivat jalompaa sukua kuin ne, jotka Tessalonikassa olivat, ja ottivat juuri mielellänsä sanan vastaan ja tutkivat joka päivä Raamaita, jos ne niin olisivat.	17:11 Sillä ne olit jaloimmasta sugust Thessalonicas syndynet/ jotca olit juuri mielelläns ottanet sanan wastan/ ja tutkit jocapäiwä Ramaituita/ jos ne nijn olisit.
17:12 Ja monet heistä uskoivat, niin myös useat ylhäiset kreikkalaiset naiset ja miehet.	12. Niin monta heistä uskoivat, niin myös kunniallisista Grekiläisvaimoista ja miehistä ei harvat.	17:12 Joista monda uscoit/ nijn myös cunniallisista Grekin waimoista ja miehistä sangen usiat.
17:13 Mutta kun Tessalonikan juutalaiset saivat tietää, että Paavali Bereassakin julisti Jumalan sanaa, tulivat he sinnekin yllyttämään ja kiihoittamaan kansaa.	13. Kun Juudalaiset Tessalonikassa ymmärsivät, että Jumalan sana oli myös Bereassa Paavalilta ilmoitettu, tulivat he sinnekin ja kehoittivat kansan.	17:13 COsca Judalaiset Thessalonicas ymmärsit/ että Jumalan sana oli myös Bereas Pawalilda ilmoitettu/ tulit he sinnekin/ ja kehoitit Canssan.
17:14 Silloin veljet heti lähettivät Paavalin menemään meren rantaan; mutta sekä Silas että Timoteus jäivät Bereaan.	14. Mutta veljet lähettivät kohta Paavalin ulos menemään hamaan mereen asti; vaan Silas ja Timoteus jäivät sinne.	17:14 MUTta weljet laskit cohta Pawalin menemän haman meren asti: mutta Silas ja Timotheus jäit sinne alallens.
17:15 Ja Paavalin saattajat veivät hänet Ateenaan saakka, ja saatuaan vietäväksi Silaalle ja Timoteukselle käskyn mitä pikimmin tulla hänen luoksensa, he lähtivät sieltä pois.	15. Ja ne, jotka Paavalia saattivat, johdattivat hänen hamaan Ateniin. Ja kuin he saivat käskyn Silaan ja Timoteuksen tykö, että he rientäisivät hänen tykönsä, läksivät he matkaan.	17:15 Ja ne jotca Pawalita saatit/ seuraisit he händä haman Athenin. Ja cuin he sait käskyn Silan ja Timotheuxen tygö/ riensit he heitäns nopiast hänen tygöns/ ja läxit matcan.

17:16 Mutta Paavali odottaessa heitä Ateenassa hänen henkensä hänessä kiivastui, kun hän näki, että kaupunki oli täynnä epäjumalankuvia.	16. Ja kuin Paavali odotti heitä Atenissa, syttyi hänen henkensä, että hän näki kaupungin aivan epäjumaliseksi.	17:16 JA cosca Pawali heitä odotti Athenis/ syttyi hänen hengens hänes/ että hän näki Caupungin jumalattomaxi.
17:17 Niin hän keskusteli synagoogassa juutalaisten ja jumalaapelkääväisten kanssa ja torilla joka päivä niiden kanssa, joita hän siellä tapasi.	17. Niin hän puheli Juudalaisten ja muiden jumalisten kanssa synagogassa, niin myös turulla joka päivä niiden kanssa, jotka tulivat hänen tykönsä.	17:17 Ja puhui Judalaisten ja muiden jumalisten cansa Synagogasa/ nijn myös Turulla jocapäiwä nijden cansa/ jotca tulit hänen tygöns.
17:18 Ja muutamat epikurolaiset ja stoalaiset filosofit väittelivät hänen kanssansa; ja toiset sanoivat: "Mitähän tuo lavertelija oikein tahtoo sanoa?" Toiset taas sanoivat: "Näkyö olevan vieraiden jumalien julistaja", koska hän julisti heille evankeliumia Jeesuksesta ja ylösnousemuksesta.	18. Ja muutamat Epikurilaiset ja Stoalaiset philosophit riitelivät hänen kanssansa, ja muutamat sanoivat: mitä tämä lipilaari tahtoo sanoa? Mutta muut sanoivat: hän näkyö tahtovan outoja jumalia ilmoittaa: että hän saarnasi heille evankeliumia Jesuksesta ja ylösnousemisen kuolleista.	17:18 Ja muutamat Epicureit ja Stoici Philosophi rijtelit hänen cansans/ joista muutamat sanoit: mitä tämä lipilari tahto sanoa? Ja muutamat sanoit: hän näky tahtowan vsia jumalita ilmoitta: Että hän saarnais heille Evangeliumi Jesuxesta/ ja ylösnousemisen cuolluista.
17:19 Ja he ottivat hänet ja veivät Areiopagille ja sanoivat: "Voimmeko saada tietää, mikä se uusi oppi on, jota sinä ilmoitat?"	19. Ja he ottivat hänen ja veivät oikeuden paikkaan ja sanoivat: emmekö me mahda tietää, mikä uusi opetus tämä on, josta sinä puhut?"	17:19 Ja he otit hänen ja weit oikeuden paickan/ ja sanoit: emmekö me mahda tietä/ mikä vsi opetus tämä on/ jotas opetat?"
17:20 Sillä outoja asioita sinä tuot meidän korvaimme kuulla. Me siis tahdomme tietää, mitä ne oikein ovat."	20. Sillä sinä tuotat jotakin outoa meidän korvillemme. Sentähden tahdomme me tietää, mitä ne ovat.	17:20 Sillä sinä tuotat jotakin vttä meidän corwillem. Sentähden tahdomma me nyt tietä/ mitä ne owat.
17:21 Sillä ateenalaisilla ja siellä oleskelevilla muukalaisilla ei kenelläkään ollut aikaa muuhun kuin uutta puhumaan ja uutta kuulemaan.	21. (Mutta kaikki Atenalaiset ja muukalaiset vieraat ei olleet mihinkään muuhun soveliaat kuin jotakin uutta sanomaan ja kuultelemaan.)	17:21 Ja caicki Athenist ja muucalaiset ja wierat/ ei ollet mihingän muuhun walmimmat cuin jotakin vttä sanoman ja cuuldeleman.
17:22 Niin Paavali astui keskelle Areiopagia ja sanoi: "Ateenan miehet, minä näen kaikesta, että te suuresti kunnioitatte jumalia.	22. Niin Paavali seisoi keskellä oikeuspaikkaa, ja sanoi: Atenan miehet! minä näen teidät kaikissa kappaleissa epäjumaliksi;	17:22 Nijjn Pawali seisoi keskellä oikeus paicka/ ja sanoi: Athenan Miehet/ minä näen teidän olewan caikisa cappalisa epäjumalisixi:

17:23 Sillä kävellessäni ympäri ja katsellessani teidän pyhiä paikkojanne minä löysin myös alttarin, johon oli kirjoitettu: 'Tuntemattomalle jumalalle.' Mitä te siis tuntemattanne palvelette, sen minä teille ilmoitan.	23. Sillä minä kävelin tässä ympäri ja katselin teidän jumalanpalvelustanne, ja löysin alttarin, jossa oli kirjoitettu: tuntemattomalle Jumalalle. Jota te siis tietämättä palvelette, sen minä teille ilmoitan.	17:23 Sillä minä kävelin tässä ymbärins/ cadzelin teidän jumalan palwelustan/ ja löysin yhden Altarin/ josa oli kirjoitettu: tundemattoman Jumalan. Nyt minä sen teille ilmoitan/ jolle te tietämätä Jumalan palwelusta teette.
17:24 Jumala, joka on tehnyt maailman ja kaikki, mitä siinä on, hän, joka on taivaan ja maan Herra, ei asu käsillä tehdyissä temppeleissä,	24. Jumala, joka maailman teki ja kaikki mitä siinä on, joka on taivaan ja maan Herra, ei hän asu käsillä rakennetuissa templeissä,	17:24 JUmalala/ joca mailman teki/ ja caicki mitä sijnä on/ että hän on Taiwan ja maan HERra/ nijn ei hän asu käsillä raketuis Templeis/
17:25 eikä häntä voida ihmisten käsillä palvella, ikäänkuin hän jotakin tarvitsisi, hän, joka itse antaa kaikille elämän ja hengen ja kaiken.	25. Eikä häntä ihmisten käsillä palvella, niinkuin hän jotakin tarvitsisi; sillä hän itse antaa jokaiselle elämän ja hengen sekä kaikki.	17:25 Eikä saada ihmisten käsillä siwellä/ että hän jotakin tarwidzis: sillä hän anda jocaizelle elämän ja hengen.
17:26 Ja hän on tehnyt koko ihmissuvun yhdestä ainoasta asumaan kaikkea maanpiiriä ja on säätänyt heille määrätyt ajat ja heidän asumisensa rajat,	26. Ja hän on tehnyt kaiken ihmisten sukukunnan yhdestä verestä kaiken maan piirin päälle asumaan, ja määräsi aivotut ajat ja heidän asumisensa rajat:	17:26 Ja on tehnyt caicki ihmisten sikiät yhdestä werestä caiken maan pijrin päälle asuman/ ja määräis aiwoitut ajat/ ja asetti rajat cuinga pitkäldä ja awaralda heidän asuman piti:
17:27 että he etsisivät Jumalaa, jos ehkä voisivat hapuilemalla hänet löytää - hänet, joka kuitenkin ei ole kaukana yhdestäkään meistä;	27. Että heidän piti Jumalaa etsimän, jos he hänen taitaisivat tuta ja löytää; vaikka ei hän tosin ole kaukana yhdestäkään meistä.	17:27 Että heidän piti Jumalata edzimän/ jos he hänen taidaisit löytä ja tuta/ waicka ei hän tosin ole caucana yhdestäkän meistä:
17:28 sillä hänessä me elämme ja liikumme ja olemme, niinkuin myös muutamat teidän runoilijoistanne ovat sanoneet: 'Sillä me olemme myös hänen sukuansa.	28. Sillä hänessä me elämme, ja liikumme, ja olemme: niinkuin muutamat teidän runosepistänne sanoneet ovat: sillä me olemme myös hänen sukunsa.	17:28 Sillä hänesä me elämme/ ja lijcumme/ ja olemma: nijncuin muutamat teidän Poetaistannekin sanonet owat. 17:29 Me olemma myös hänen sucuans/
17:29 Koska me siis olemme Jumalan sukua, emme saa luulla, että jumaluus on samankaltainen kuin kulta tai hopea tai kivi, sellainen kuin inhimillisen taiteen ja ajatuksen kuvailema.	29. Koska me siis Jumalan sukua olemme, niin ei meidän pidä luuleman, että Jumala on kullin eli hopian eli kiven kaltaisen kuvan kaltainen, joka ihmisen taidon ja ajatuksen jälkeen on kaivettu.	jos me siis Jumalan sucua olemma/ nijn ei meidän pidä luuleman että Jumala on cullan/ hopian/ caunistettuun kiwein/ ja cuwain caltainen/ eli ihmisten ajatuxen jälken tehtävä.

17:30 Noita tietämättömyyden aikoja Jumala on kärsinyt, mutta nyt hän tekee tietäväksi, että kaikkien ihmisten kaikkialla on tehtävä parannus.	30. Nämät eksytyksen ajat on tosin Jumala sallinut, ja ilmoittaa nyt kaikille ihmisille joka paikassa, että he parannuksen tekisivät.	17:30 Ja ehkä Jumala on tämän exytyksen ajan tähän asti wijwyttänyt/ nijn hän nyt cuitengin ilmoitta caikille ihmisille/ että jocainen jocapaicas parannuxen tekis/
17:31 Sillä hän on säätänyt päivän, jona hän on tuomitseva maanpiirin vanhurskaudessa sen miehen kautta, jonka hän siihen on määrännyt; ja hän on antanut kaikille siitä vakuuden, herättämällä hänet kuolleista."	31. Sillä hän on päivän säätänyt, jona hän on maan piirin tuomitseva vanhurskaudessa, sen miehen kautta, jonka hän on säätänyt, ja jokaiselle ilmoittaa uskon, siinä että hän hänen kuolleista herätti.	17:31 Sillä hän on yhden päivän säätänyt/ jona hän on maan pijrin oikeudella duomidzepa/ sen miehen cautta/ josa hän on sen säätänyt/ ja jocaidzelle ilmoitta uscon/ sijnä että hän hänen cuolluista herätti.
17:32 Kuullessaan kuolleitten ylösnousemuksesta toiset ivasivat, toiset taas sanoivat: "Me tahdomme kuulla sinulta tästä vielä toistekin."	32. Kuin he kuulivat kuolleiden ylösnousemisen, niin muutamat nauroivat sitä, vaan toiset sanoivat: me tahdomme sinua siitä vielä kuunnella.	17:32 COsca he cuulit cuolluitten ylösnousemisesta mainittawan/ nauroit he sitä muutamat/ ja muutamat sanoit: 17:33 Me tahdomme sinua sijtä vielä cuullella.
17:33 Ja niin Paavali lähti heidän keskeltänsä.	33. Ja niin Paavali läksi heidän keskeltänsä.	Mutta Pawali läxi heidän keskeldäns.
17:34 Mutta muutamat liittyivät häneen ja uskoivat; niiden joukossa oli Dionysius, Areiopagin jäsen, ja eräs nainen, nimeltä Damaris, sekä muita heidän kanssansa.	34. Ja muutamat miehet riippuivat hänessä ja uskoivat: joidenka seassa myös Dionysius oli, yksi raadista, ja vaimo, nimeltä Damaris, ja muita heidän kanssansa.	17:34 Ja muutamat miehet ripuit hänesä/ ja uscoit/ Joidenga seas myös Dionisius oli/ yxi Raadista/ ja yxi waimo nimeldä Damaris/ ja muita heidän cansans.
18 LUKU	18 LUKU	XVIII. Lucu .
18:1 Sen jälkeen Paavali lähti Ateenasta ja meni Korinttoon.	1. Senjälkeen läksi Paavali Atenasta ja tuli Korinttoon,	18:1 SEnjälken läxi Pawali Athenast/ ja tuli Corinthijn/
18:2 Siellä hän tapasi erään Akylas nimisen juutalaisen, joka oli Pontosta syntyisin ja äsken tullut Italiasta, ja hänen vaimonsa Priskillan. Klaudius oli näet käsenyt kaikkien juutalaisten poistua Roomasta. Ja Paavali meni heidän luoksensa.	2. Ja löysi siellä Juudalaisen, Akvila nimeltä, Pontosta sukuisin, joka äsken Italiasta tullut oli, ja Priskillan hänen emäntänsä, (että Klaudius oli käsenyt kaikki Juudalaiset Roomista mennä pois,) joiden tykö hän meni.	18:2 Ja löysi siellä yhden Judalaisen Aquila nimeldä/ Pontost sucuisin/ joca äsken Italiast tullut oli/ ja Priscillan hänen emändäns: Että Claudius oli käsenyt caicki Judalaiset Romista poismennä: joiden tygö hän meni.

18:3 Ja kun hänellä oli sama ammatti kuin heillä, jäi hän heidän luoksensa, ja he tekivät työtä yhdessä; sillä he olivat ammatiltaan teltantekijöitä.	3. Ja että hän oli yhdessä ammatissa, viipyi hän heidän tykönänsä, ja teki työtä; sillä heidän ammattinsa oli telttoja tehdä.	18:3 Ja että hän oli yhdessä wiras/ wijwyi hän heidän tykönäns/ ja opetti joca lepopäiwä Synagogas ja teki työtä.
18:4 Ja hän keskusteli synagoogassa jokaisena sapattina ja sai sekä juutalaisia että kreikkalaisia uskomaan.	4. Mutta hän opetti synagogassa joka lepopäivä ja sai uskomaan sekä Juudalaisia että Grekiläisiä.	18:4 Ja heidän wircans oli teldoja tehdä: ja hän uscotti sekä Judalaiset että Grekit.
18:5 Ja kun Silas ja Timoteus tulivat Makedoniasta, oli Paavali kokonaan antautunut sanan julistamiseen ja todisti juutalaisille, että Jeesus on Kristus.	5. Mutta kuin Silas ja Timoteus Makedoniasta tulivat, oli Paavali hengeltä vaadittu, ja todisti Juudalaisille, että Jesus on Kristus.	18:5 COsca Silas ja Timotheus Macedoniast tulit/ waati Hengi Pawalita todistaman Judalaisille/ että Jesus oli Christus.
18:6 Mutta kun he vastustivat ja herjasivat, pudisti hän vaatteitansa ja sanoi heille: "Tulkoon teidän verenne oman päänne päälle! Viaton olen minä; tästedes minä menen pakanain tykö."	6. Kun he puhuivat vastaan ja pilkkasivat, pudisti hän vaattensa ja sanoi heille: teidän verenne olkoon teidän päänne päälle: tästedes minä menen viatoinna pakanain tykö.	18:6 Cosca he watanpuhuit ja pilckasit/ pudisti hän waattens/ ja sanoi heille: teidän weren olcon teidän päänne päälle: Tästedes minä menen wiatoinna pacanain tygö.
18:7 Ja hän lähti sieltä ja meni erään Titius Justus nimisen jumalaapelkääväisen miehen tykö, jonka talo oli aivan synagoogan vieressä.	7. Ja hän siirsi itsensä sieltä ja meni yhden huoneesen, jonka nimi oli Justus: se oli Jumalaa palvelevainen, jonka huone oli läsnä synagogaa.	18:7 Ja hän sijrsi idzens sieldä/ ja meni yhden huonesen/ jonga nimi oli Justus/ se oli jumalinen/ jonga huone oli läsnä Synagogata.
18:8 Mutta synagoogan esimies Krispus ja koko hänen perhekuntansa uskoivat Herraan; ja myöskin monet korinttolaiset, jotka olivat kuulemassa, uskoivat, ja heidät kastettiin.	8. Mutta Krispus, synagogan ylimmäinen, uskoi Herran päälle kaiken huoneensa kanssa. Ja monta Korintolaisista, jotka kuuluivat, uskoivat ja kastettiin.	18:8 Mutta Crispus Synagogan ylimmäinen uscoi HERran päälle caiken hänen huonens cansa. Ja monda Corinthist/ jotca päaldä cuulit/ uscoit ja annoit heidäns casta.
18:9 Ja Herra sanoi yöllä näyssä Paavalille: "Älä pelkää, vaan puhu, äläkä vaikene,	9. Mutta Herra sanoi yöllä Paavalille näyn kautta: älä pelkää, vaan puhu, äläkä vaikene;	18:9 JA HERra sanoi yöllä Pawalille näwyn cautta: älä pelkä/ waan puhu ja älä waickene/
18:10 sillä minä olen sinun kanssasi, eikä kukaan ole ryhtyvä sinuun tehdäkseen sinulle pahaa, sillä minulla on paljon kansaa tässä kaupungissa."	10. Sillä minä olen sinun kanssas, eikä yhdenkään pidä karkaaman sinun päälles wahingoittamaan sinua; sillä minulla on paljon kansaa tässä kaupungissa.	18:10 Sillä minä olen sinun cansas/ ja ei yhdengän pidä carcaman sinua wahingoittaman/ sillä minulla on paljon Canssa täsä Caupungis.
18:11 Niin hän viipyi siellä vuoden ja kuusi kuukautta opettaen heidän keskuudessaan Jumalan sanaa.	11. Niin hän istui siellä ajastajan ja kuusi kuukautta, ja opetti heille Jumalan sanaa.	18:11 Nijn hän istui siellä yhden vuoden ja cuusi Cuucautta/ ja opetti heille Jumalan sanoja.

18:12 Mutta Gallionin ollessa Akaiian käskynhaltijana juutalaiset yksimielisesti nousivat Paavalia vastaan ja veivät hänet tuomioistuimen eteen	12. Mutta kuin Gallio oli maanvanhin Akajassa, karkasivat Juudalaiset yksimielisesti Paavalin päälle ja veivät hänen tuomioistuimen eteen,	18:12 MUTta cosca Gallio Maanwanhin oli Achajas/ carcaisit Judalaiset yximielisest Pawalita wastan/ ja weit hänen Duomioistuimen eteen/
18:13 ja sanoivat: "Tämä viettelee ihmisiä palvelemaan Jumalaa lainvastaisella tavalla."	13. Sanoen: tämä neuvoo kansaa palvelemaan Jumalaa vastoin lakia.	ja sanoit: 18:13 Tämä neuwo Canssa palweleman Jumalata wastoin Lakia.
18:14 Ja kun Paavali aikoi avata suunsa, sanoi Gallion juutalaisille: "Jos olisi tehty rikos tai häijy ilkityo, olisi kohtuullista, että minä kärsivällisesti kuuntelisin teitä, juutalaiset.	14. Kuin Paavali rupesi suutansa avaamaan, sanoi Gallio Juudalaisille: jos olis jotakin vääryyttä eli jotakin hirmuista työtä tehty, oi Juudalaiset, niin olis kohtuullinen, että minä teitä kuulisin;	18:14 Cosca Pawali rupeis suutans awaman/ sanoi Gallio Judalaisille: jos olis jotakin vääryttä/ eli jotakin hirmuista työtä tehty (Judalaiset) nijn olis cohtullinen/ että minä teitä cuulisin.
18:15 Mutta jos teillä on riitakysymyksiä opista ja nimistä ja teidän laistanne, olkoot ne teidän huolenanne; niiden tuomari minä en tahdo olla."	15. Mutta jos kysymys on opista ja sanoista ja teidän laistanne, niin katsokaat itse: en minä tahdo niiden tuomari olla.	18:15 Mutta jos kysymys on opista/ ja sanoista/ eli teidän Laistan/ nijn cadzocat idze/ en minä tahdo nijstä Duomari olla:
18:16 Ja hän ajoi heidät pois tuomioistuimen edestä.	16. Ja ajoi pois heidät tuomioistuimen edestä.	ja poisajoi heidän Duomioistuimen edest.
18:17 Niin he kaikki ottivat kiinni Soosteneen, synagoogan esimiehen, ja löivät häntä tuomioistuimen edessä, eikä Gallion välittänyt siitä mitään.	17. Niin kaikki Grekiläiset ottivat kiinni Sosteneen, synagogan päämiehen, ja pieksivät hänen tuomio-istuimen edessä; ja ei Gallio niitä mitään totellut.	18:16 Nijn caicki Grekit otit kijnni Sosthenen Synagogan Päämiehen: 18:17 Ja piexit hänen Duomioistuimen edes/ ja ei Gallio nijtä mitän totellut.
18:18 Mutta Paavali viipyi siellä vielä jonkun aikaa; sitten hän sanoi veljille jäähyväiset ja purjehti Syyriaan, mukanansa Priskilla ja Akylas; hän oli leikkauttanut tukkansa Kenkreassa, sillä hän oli tehnyt lupauksen.	18. Mutta Paavali oli vielä siellä pitkän ajan, ja jätti veljet hyvästi, ja purjehti Syyriaan, ja hänen kanssansa Priskilla ja Akvila, ja hän ajeli päänsä Kenkreissä; sillä hänellä oli lupaus.	18:18 MUTta Pawali oli wielä siellä pitkän ajan/ ja loi terweyxiä weljille/ ja purjehdi Syyriaan/ ja hänen cansans Priscilla ja Aquila. 18:19 Ja hän ajeli pääns Kenchreis/ sillä hänellä oli lupaus.
18:19 Ja he saapuivat Efesoon; sinne hän jätti heidät. Ja hän meni synagoogaan ja keskusteli juutalaisten kanssa.	19. Ja tuli Ephesoon ja jätti ne sinne; mutta itse hän meni synagogaan ja puhui Juudalaisten kanssa.	Ja tuli alas Epheson/ ja jätti ne sinne: mutta idze hän meni Synagogaan/ ja puhui Judalaisten cansa:

18:20 Ja he pyysivät häntä viipymään kauemmin, mutta hän ei suostunut,	20. Ja he rukoilivat häntä, että hän enemmän aikaa viipyis heidän tykönänsä; vaan ei hän tahtonut;	18:20 Ja he rucoilit händä/ että hän enämängin aica wijwyis heidän tykönäns. 18:21 Waan ei hän tahtonut/
18:21 vaan sanoi heille jäähyväiset ja lausui: "Minä palaan jälleen teidän tyköne, jos Jumala suo." Ja hän lähti purjehtimaan Efesosta.	21. Mutta jätti heidät hyvästi, sanoen: minun tulee kaiketi mennä Jerusalemiin tälle juhalle, joka nyt lähestyy. Mutta sitte minä palajan, jos Jumala suo, teidän tyköne. Ja niin hän läksi matkaan Ephesosta,	mutta loi heille terweyxiä/ sanoden: minun tule mennä Jerusalemiin tälle juhalle cuin nyt lähesty. Mutta sijtte minä palajan (Jumalan awulla) teidän tygönne. 18:22 Ja niijn hän läxi matcan Ephesost/
18:22 Ja noustuaan maihin Kesareassa hän vaelsi ylös Jerusalemiin ja tervehti seurakuntaa ja meni sitten alas Antiokiaan.	22. Ja tuli Kesareaan, meni ylös ja tervehti seurakuntaa, ja meni alas Antioikiaan,	ja tuli Cesareaan/ ylösmeni/ ja tervehti Seuracunda/ ja meni alas Antiochian.
18:23 Kun hän oli viettänyt siellä jonkun aikaa, lähti hän matkalle ja kulki järjestään kautta Galatian maakunnan ja Frygian, vahvistaen kaikkia opetuslapsia.	23. Ja vietti siellä hetken aikaa, ja meni sitten matkaansa, ja vaelsi järjestänsä Galatian ja Phrygian maakunnan lävitse, vahvistain kaikkia opetuslapsia.	18:23 Ja wietti siellä hetken aica/ ja meni sijtte matcans/ ja waelsi Galatian ja Phrygian maacunnan läpidze/ wahwistain caickia Opetuslapsia.
18:24 Ja Efesoon saapui eräs juutalainen, nimeltä Apollos, syntyisin Aleksandriasta, puhetaitoinen mies ja väkevä raamatuissa.	24. Niin tuli Ephesoon Juudalainen, Apollos nimeltä, Aleksandriasta sukuisin, puhelias mies ja taitava Raamatuissa.	18:24 Niijn tuli Ephesoon yxi Judan mies/ Apollo nimeldä/ Alexandriast sucuisin/ puhelias mies/ ja taitawa Ramatuis.
18:25 Tälle oli opetettu Herran tie, ja hän puhui palavana hengessä ja opetti tarkoin Jeesuksesta, mutta tunsikin ainoastaan Johanneksen kasteen.	25. Tämä oli opetettu Herran tielle ja oli palava hengessä, puhui ja opetti visusti Herrasta, ja tiesi ainoasti Johanneksen kasteen.	18:25 Tämä oli opetettu HERran teille/ ja puhui palawalla hengellä/ ja opetti wisust HERrasta/ ja tiesi ainoastans Johannexen Castesta.
18:26 Hän rupesi rohkeasti puhumaan synagoogassa. Mutta kun Priskilla ja Akylas olivat häntä kuunnelleet, ottivat he hänet luokseen ja selvittivät hänelle tarkemmin Jumalan tien.	26. Tämä rupesi rohkiasti synagogassa opettamaan. Kuin Akvila ja Priskilla hänen kuulivat, ottivat he hänen tykönsä ja selittivät tarkemmasti hänelle Jumalan tien.	18:26 Tämä rupeis rohkiast Synagogas opettaman. Cosa Aquila ja Priscilla sen cuulit/ otit he hänen tygöns/ ja selitit tarkemmast hänelle HERran tien.

18:27 Ja kun hän tahtoi mennä Akajaan, niin veljet kehoittivat häntä siihen ja kirjoittivat opetuslapsille, että nämä ottaisivat hänet vastaan. Ja sinne saavuttuaan hän armon kautta oli suureksi hyödyksi uskoon tulleille.	27. Mutta kuin hän tahtoi mennä Akajaan, kirjoittivat veljet ja neuvoivat opetuslapsia häntä korjaamaan. Ja kuin hän sinne tuli, autti hän paljon niitä, jotka uskoivat armon kautta.	Mutta cuin hän tahdoi mennä Achajaan/ kirjoitit veljet ja neuvoit Opetuslapsia händä corjaman. 18:27 Ja cosca hän sinne tuli/ autti hän paljo heitä armon cautta/ jotca uscoit.
18:28 Sillä hän kumosi suurella voimalla julkisesti juutalaisten väitteet ja näytti kirjoituksista toteen, että Jeesus on Kristus.	28. Sillä hän voitti miehuullisesti Juudalaiset ja osoitti julkisesti Raamatuista, että Jesus on Kristus.	18:28 Sillä hän voitti miehullisest Judalaiset/ ja osotti julkisest Ramatuista/ että Jesus oli Christus.
19 LUKU	19 LUKU	XIX. Lucu .
19:1 Kun Apollos oli Korintossa, tuli Paavali, kuljettuaan läpi ylämaakuntien, Efesoon ja tapasi siellä muutamia opetuslapsia.	1. Niin tapahtui, kuin Apollos oli Korintossa, että Paavali matkusti lävitse ylimaakuntain, ja tuli Ephesoon, ja löysi muutamia opetuslapsia,	19:1 COsca Apollo oli Corinthis/ matcusti Pawali ylimaacundia/ ja tuli Ephesoon/ löysi muutamia Opetuslapsia/ ja sanoi heille:
19:2 Ja hän sanoi heille: "Saitteko Pyhän Hengen silloin, kun te tulitte uskoon?" Niin he sanoivat hänelle: "Emme ole edes kuulleet, että Pyhää Henkeä on olemassakaan."	2. Ja sanoi heille: oletteko te saaneet Pyhän Hengen, sittenkuin te uskoitte? He sanoivat hänelle: emme ensinkään ole kuulleet, josko Pyhää Henkeä lieneekään.	19:2 Olettaco te saanet Pyhän Hengen/ sijttecuin te uscoitte? He sanoit hänelle: en me ensingän ole cuullet/ jos jocu Pyhä Hengi lienekän.
19:3 Ja hän sanoi: "Millä kasteella te sitten olette kastetut?" He vastasivat: "Johanneksen kasteella."	3. Ja hän sanoi heille: milläs te olette kastetut? He sanoivat: Johanneksen kasteella.	19:3 Ja hän sanoi heille: Millästä te olette castetut? He sanoit: Johannexen Castella.
19:4 Niin Paavali sanoi: "Johannes kastoi parannuksen kasteella, kehoittaen kansaa uskomaan häneen, joka oli tuleva hänen jälkeensä, se on, Jeesukseen."	4. Niin sanoi Paavali: Johannes tosin kasti parannuksen kasteella, sanoen kansalle, että heidän piti uskoman sen päälle, joka hänen jälkeensä tuleva oli, se on, Kristuksen Jesuksen päälle.	19:4 Nijn sanoi Pawali: Johannes tosin casti parannuxen Castella/ ja sanoi Canssalle/ että heidän piti uscoman sen päälle joca hänen jälkens tulewa oli/ se on/ Jesuxen päälle/ että hän on Christus.
19:5 Sen kuultuaan he ottivat kasteen Herran Jeesuksen nimeen.	5. Niin ne, jotka sen kuulivat, kastettiin Herran Jesuksen nimeen.	19:5 Ne jotca näitä cuulit/ castettin he HERran Jesuxen Nimeen.
19:6 Ja kun Paavali pani kätensä heidän päälleen, tuli heidän päällensä Pyhä Henki, ja he puhuivat kielillä ja ennustivat.	6. Ja kuin Paavali pani kätensä heidän päällensä, tuli Pyhä Henki heidän päällensä, ja he puhuivat kielillä ja ennustivat.	19:6 Ja cuin Pawali pani kätens heidän päällens/ tuli Pyhä Hengi heidän päällens/ ja he puhuit kielillä ja propheteraisit.

19:7 Heitä oli kaikkiaan noin kaksitoista miestä.	7. Ja kaikki ne miehet olivat lähes kaksitoistakymmentä.	19:7 Ja näitä oli lähes caxitoistakymmendä miestä.
19:8 Ja hän meni synagoogaan, ja kolmen kuukauden ajan hän puhui heidän kanssansa rohkeasti ja vakuuttavasti Jumalan valtakunnasta.	8. Niin hän meni synagogaan ja saarnasi rohkiasti kolme kuukautta, opetti ja neuvoi heitä Jumalan valtakunnasta.	19:8 Nijn hän meni Synagogaan/ ja saarnais rohkiast colmeckin Cuucautta/ opetti ja neuvoi heitä Jumalan waldacunnast.
19:9 Mutta kun muutamat paaduttivat itsensä eivätkä uskoneet, vaan puhuivat pahaa Herran tiestä kansan edessä, niin hän meni pois heidän luotaan ja erotti opetuslapset heistä ja piti joka päivä keskusteluja Tyrannuksen koulussa.	9. Mutta kuin muutamat heistä paatuivat ja ei uskoneet, vaan panettelivat Herran tietä yhteiselle kansalle, meni hän pois heidän tykönsä, ja eroitti opetuslapset, ja puhui joka päivä yhden miehen koulussa, joka kutsuttiin Tyrannus.	19:9 Mutta cuin muutamat heistä paaduit/ ja ei usconet/ waan panettelit HERran tietä yhteidzen Canssan edes/ meni hän pois heidän tyköns/ ja eroitti Opetuslapset ja puhui jocapäiwä yhden miehen Schoulus/ jonga nimi oli Tyrannus.
19:10 Ja sitä kesti kaksi vuotta, niin että kaikki Aasian asukkaat, sekä juutalaiset että kreikkalaiset, saivat kuulla Herran sanan.	10. Ja sitä tehtiin kaksi ajastaikaa, niin että kaikki ne, jota Asiassa asuivat, saivat kuulla Herran Jesuksen sanan, sekä Juudalaiset että Grekiläiset.	19:10 Ja sitä tehtin caxi ajastaica/ nijn että caicki ne/ jotca Asias asuit/ sait cuulla HErran Jesuxen sanan/ sekä Judalaiset että Grekit
19:11 Ja Jumala teki ylen voimallisia tekoja Paavalin käten kautta,	11. Ja Jumala teki Paavalin käten kautta ei vähä voimallisia töitä,	19:11 Ja Jumala teki Pawalin käten cautta/ ei vähembiä töitä:
19:12 niin että vieläpä hikiliinoja ja esivaatteita hänen iholtansa vietiin sairasten päälle, ja taudit lähtivät heistä ja pahat henget pakenivat pois.	12. Niin että hikiliinat ja esiliinat hänen iholtansa sairasten päälle tuotiin, ja taudit luopuivat heistä, ja pahat henget heistä läksivät ulos.	19:12 Nijn että he hikilijnat ja esilijnat hänen iholdans sairasten päälle panit/ ja taudit luowuit heistä/ ja rumatkin henget heistä läxit.
19:13 Myöskin muutamat kuljeksivat juutalaiset loitsijat rupesivat lausumaan Herran Jeesuksen nimeä niiden ylitse, joissa oli pahoja henkiä, sanoen: "Minä vannotan teitä sen Jeesuksen kautta, jota Paavali julistaa."	13. Niin muutamat Juudalaiset, jotka olivat lumoojat, vaelsivat ympäri, ja kiusasivat mainita Herran Jesuksen nimeä niiden päälle, joilla pahat henget olivat, ja sanoivat: me vannotamme teitä Jesuksen puolesta, jota Paavali saarnaa.	19:13 Nijn muutamat Judalaiset waelsit ymbärins/ jotca olit lumojat/ ja kiusaisit mainita HERran Jesuxen Nime nijden päälle joilla rumat henget olit/ ja sanoit: me wannotamme teitä Jesuxen puolesta/ jota Pawali saarna.
19:14 Ja niiden joukossa, jotka näin tekivät, oli myös erään juutalaisen ylipapin, Skeuaan, seitsemän poikaa;	14. Ja muutamat niiden seassa, jotka tätä tekivät, olivat Skevan, Juudalaisten ylimmäisen papin, seitsemän poikaa.	19:14 Ja muutamat nijden seas cuin tätä teit/ olit seidzemen Sceuan Judalaisten ylimmäisen Papin poica
19:15 mutta paha henki vastasi heille sanoen: "Jeesuksen minä tunnen, ja Paavalin minä tiedän, mutta keitä te olette?"	15. Mutta paha henki vastasi ja sanoi: Jesuksen minä tunnen, ja Paavalin minä tiedän, mutta mitkä te olette?"	19:15 Mutta ruma hengi wastais/ ja sanoi: Jesuxen minä kyllä tunnen/ ja Pawalin hywästi tiedän/ mutta mitkä te oletta?

19:16 Ja se mies, jossa paha henki oli, karkasi heidän kimppuunsa, voitti heidät toisen toisensa perästä ja runteli heitä, niin että he alastomina ja haavoitettuna pakenivat siitä huoneesta.	16. Ja ihminen, jossa paha henki oli, karkasi heidän päällensä, ja voitti heidät ja paiskasi heidät allensa, niin, että he alasti ja haavoitettuna pääsivät siitä huoneesta ulos pakenemaan.	19:16 Ja se ihminen/ josa paha hengi oli/ carcais heidän päällens/ ja voitti heidän/ ja paiscais heidän alans/ nijn että he alasti/ ja haavoitettuna pääsit siitä huonesta pakeneman.
19:17 Ja tämän saivat tietää kaikki Efeson asukkaat, sekä juutalaiset että kreikkalaiset; ja heidät kaikki valtasi pelko, ja Herran Jeesuksen nimeä ylistettiin suuresti.	17. Ja tämä tuli tiettäväksi sekä kaikille Juudalaisille että Grekiläisille, jotka Ephesossa asuivat, ja pelko tuli kaikkein päälle ja Herran Jesuksen nimi suuresti ylistettiin.	19:17 Ja tämä tuli tiettäväxi sekä caikille Judalaisille että Grekeille jotca Ephesos asuit/ ja pelco tuli caickein päälle. Ja HERran Jesuxen nimi suurna pidettin.
19:18 Ja monet niistä, jotka olivat tulleet uskoon, menivät ja tunnustivat ja ilmoittivat tekonsa.	18. Ja tuli myös monta niistä, jotka uskoivat, tunnustivat ja ilmoittivat tekonsa.	19:18 JA tuli myös monda nijstä/ jotca uscoit/ tunnustit ja ilmoitit heidän tecons.
19:19 Ja useat niistä, jotka olivat taikuutta harjoittaneet, kantoivat kirjansa kokoon ja polttivat ne kaikkien nähden; ja kun niiden arvo laskettiin yhteen, huomattiin sen olevan viisikymmentä tuhatta hopearahaa.	19. Ja monta niistä, jotka hempeitä juonia harjoitelleet olivat, toivat kirjat ja polttivat kaikkein nähden. Ja kuin niiden hinnat laskettu oli, niin löydettiin viisikymmentä tuhatta hopiapenninkiä.	19:19 Ja monda nijstä jotca noitana ollet olit/ toit kirjat/ ja poltit caickein nähden. Ja cosca heidän hindans laskettu oli/ nijn löytin rahan lucu/ wijsikymmendä tuhatta hopiapenningitä.
19:20 Näin Herran sana voimallisesti kasvoi ja vahvistui.	20. Niin voimallisesti kasvoi Herran sana ja vahvistui.	19:20 Nijn jalosti caswoi HERran sana/ ja wahwistui.
19:21 Kun kaikki tämä oli tapahtunut, niin Paavali hengessä päätti kulkea Makedonian ja Akajan kautta ja matkustaa Jerusalemiin ja sanoi: "Käytyäni siellä minun pitää nähdä myös Rooma."	21. Kun nämä toimitetut olivat, aikoi Paavali hengessä Makedonian ja Akajan lävitse vaeltaa Jerusalemiin, sanoen: sittekuin minä siellä ollut olen, täytyy minun myös Roomiin mennä.	19:21 COsca nämät toimitetut olit/ aicoi Pawali Henges Makedonian ja Achajan läpidze waelda Jerusalemijn/ ja sanoi: sijttecuin minä siellä ollut olen/ täyty minun myös Romijn mennä.
19:22 Ja hän lähetti Makedoniaan kaksi apumiehensä, Timoteuksen ja Erastuksen, mutta jäi itse joksikin aikaa Aasiaan.	22. Niin hän lähetti Makedoniaan kaksi niistä, jotka häntä palvelivat, Timoteuksen ja Erastuksen, mutta itse hän jäi hetkeksi aikaa Asiaan.	19:22 Nijn hän lähetti Makedoniaan caxi nijstä/ jotca händä palvelit/ Timotheuxen ja Erastuxen/ mutta idze hän jäi hetkexi aica Asiaan.
19:23 Tähän aikaan syntyi sangen suuri melu siitä tiestä.	23. Mutta sillä ajalla nousi ei vähin kapina siitä tiestä.	19:23 Sillä ajalla nousi/ ei vähin capina sijtä tiestä:

19:24 Sillä eräs hopeaseppä, nimeltä Demetrius, joka valmisti hopeaisia Artemiin temppeleitä, hankki sillä ammattilaisille melkoisia tuloja.	24. Sillä hopiaseppä, Demetrius nimeltä, teki hopiaisia Diana-templiä, josta niille, jotka sitä ammattia pitivät, oli ei vähin voitto.	19:24 Sillä yxi Hopiaseppä Demetrius nimeldä/ teki Dianalle hopiaisia Templitä/ josta nijlle oli suuri woitto/ jotca sitä wirca pidit:
19:25 Hän kutsui kokoon nämä sekä muut, jotka sellaista työtä tekivät, ja sanoi: "Miehet, te tiedätte, että meillä on hyvä toimeentulomme tästä työstä;	25. Ne hän kutsui kokoon, ja jotka senkaltaista työtä tekivät, ja sanoi: miehet, te tiedätte, että meillä on tästä työstä jalo voitto,	19:25 Ne hän cudzui cocon/ ja sanoi nijlle wircamiehille: Miehet/ te tiedätte että meillä on tästä wirasta elatus:
19:26 mutta nyt te näette ja kuulette, että tuo Paavali on, ei ainoastaan Efesossa, vaan melkein koko Aasiassa, uskotellut ja vietellyt paljon kansaa, sanoen, etteivät ne ole jumalia, jotka käsillä tehdään.	26. Ja te näette ja kuulette, ettei ainoasti Ephesossa, mutta lähes kaikessa Asiassa on tämä Paavali uskottanut ja kääntänyt pois paljon kansaa, sanoen, ettei ne ole jumalat, joita ihmisten käsillä tehdään,	19:26 Ja te näette ja cuuletta/ ettei ainoastans Ephesos/ mutta lähes caikesa Asian maasa on tämä Pawali uscottanut ja paljo Canssa käändänyt pois/ sanoden: ei ne ole jumalat/ cuin ihmisten käsillä tehdän:
19:27 Ja nyt uhkaa se vaara, että ei ainoastaan tämä meidän elinkeinomme joudu halveksituksi, vaan myöskin, että suuren Artemis jumalattaren temppeleitä ei pidetä minäkään ja että hän menettää mahtavuutensa, hän, jota koko Aasia ja koko maanpiiri palvelee."	27. Niin ei ainoasti vaara ole, että tämä meidän elatuksemme häpiään joutuisi, vaan myös että suuren naisjumalan Dianan tepliä ei minäkään pidettäisi ja hänen korkia kunniansa hukkuisi, jota koko Asia ja kaikki maailma palvelee.	19:27 Joca ei ainoastans meidän wircam turhan saata/ ettei se mitän maxa: mutta myös sen suuren naisjumalan Dianan Templi ei minäkän pidetä/ ja hänen cunnians hucku/ jolle cuitengin caicki Asia/ ja coco mailma jumalan palwelusta tekewät.
19:28 Kun he sen kuulivat, tulivat he vihaa täyteen ja huusivat sanoen: "Suuri on efesolaisten Artemis!"	28. Mutta kuin he nämät kuulivat, tulivat he täyteen vihaa ja huusivat, sanoen: suuri on Ephesiläisten Diana!	19:28 Cosca he nämät cuulit/ wihastuit he/ ja huusit/ sanoden: suuri on Epheserein Diana.
19:29 Ja koko kaupunki joutui sekasortoon, ja he ryntäsivät kaikki yhdessä näytelmäpaikkaan ja tempasivat mukaansa Gaiuksen ja Aristarkuksen, kaksi makedonialaista, jotka olivat Paavalin matkatovereita.	29. Ja kaikki kaupunki tuli meteliä täyteen, ja he karkasivat yksimielisesti katselupaikkaan, ja ottivat kiinni Gajuksen ja Aristarkuksen, jotka olivat Makedoniasta Paavalin matkakumppanit.	19:29 Nijn caicken Caupungihin tuli meteli/ ja he carcaisit yximielisest Cadzelluspaickan/ ja otit kijnni Gajuxen ja Aristarchuxen/ jotca olit Macedoniasta Pawalin cumpanit.
19:30 Ja kun Paavali tahtoi mennä kansanjoukkoon, eivät opetuslapset sitä sallineet.	30. Mutta kuin Paavali tahtoi kansan sekaan mennä, niin ei opetuslapset häntä laskeneet.	19:30 Mutta cuin Pawali tahdoi Canssan secan mennä/ nijn ei Opetuslapset händä laskenet.

19:31 Ja myös muutamat Asian hallitusmiehistä, jotka olivat hänen ystäviään, lähettivät hänelle sanan ja pyysivät, ettei hän menisi näytelmäpaikkaan.	31. Ja muutamat päämiehet Asiasta, jotka hänen ystävänsä olivat, lähettivät hänen tykönsä ja rukoilivat, ettei hänen pitänyt katseluspaikkaan itsiänsä antaman.	19:31 Ja muutamat Päämiehet Asiast/ jotca hänen ystävänsä olit/ lähetit hänen tygöns/ ja rucoilit ettei hänen pitänyt Cadzelluspaicallen menemän.
19:32 Ja he huusivat, mikä mitäkin; sillä kokous oli sekasortoinen, ja useimmat eivät tienneet, minkätähden he olivat tulleet kokoon.	32. Ja muutamat muuta huusivat, niin että joukko oli peräti sekaseuraisin, ja enin osa ei tietänyt, minkätähden he olivat tulleet kokoon.	19:32 Ja muutamat muuta huusit/ nijn että joucko oli peräti secaseuraisin. Ja ei enin osa tiennyt mingätähden he olit tullet cocon.
19:33 Silloin vedettiin joukosta esille Aleksander, jota juutalaiset työnsivät esiin; niin Aleksander viittasi kädellään merkiksi, että hän tahtoi pitää puolustuspuheen kansan edessä.	33. Niin väkijoukosta vedettiin edes Aleksanteri, jonka Juudalaiset eteen syöksivät. Ja Aleksanteri viittasi kädellänsä, ja tahtoi edestänsä vastata kansan edessä.	19:33 Nijn muutamat Canssasta wedit edes Alexandrin/ jonga Judalaiset eteen syöxit. Nijn Alexander wijttais kädelläns/ ja tahdoi edestäns wastata Canssan edes.
19:34 Mutta kun he huomasivat, että hän oli juutalainen, rupesivat he kaikki yhteen ääneen huutamaan ja kirkuivat noin kaksi hetkeä: "Suuri on efesolaisten Artemis!"	34. Kuin he siis ymmärsivät, että hän Juudalainen oli, huusivat he kaikki yhteen suuhun, lähes kaksi hetkeä, ja sanoivat: suuri on Ephesiläisten Diana!	19:34 Cosca he sijs ymmärsit/ että hän Judalainen oli/ huusit he caicki yhten suuhun/ lähes caxi hetke/ ja sanoit: Suuri on Epheserein Diana.
19:35 Mutta kun kaupungin kansleri oli saanut kansan rauhoittumaan, sanoi hän: "Efeson miehet, onko ketään, joka ei tiedä, että efesolaisten kaupunki on suuren Artemiin temppelin ja hänen taivaasta pudonneen kuvansa vaalija?"	35. Mutta kuin kansleri oli hillinnyt kansan, sanoi hän: Epheson miehet! kuka on se ihminen, joka ei tiedä, että Epheson kaupunki palvelee suurta Dianaa ja taivaista pudonnutta kuvaa?	19:35 COsca Canceleri hillidzi Canssan/ sanoi hän: Epheson miehet/ cuca on se ihminen/ joca ei tiedä/ että Epheson Caupungi palwele sitä suurta naisjumalata Dianata/ ja sitä Taiwallista Cuwa?
19:36 Koska ei kukaan voi tätä kieltää, tulee teidän siis pysyä rauhallisina eikä tehdä mitään harkitsematonta.	36. Koska ei siis taideta sanoa sitä vastaan, niin asettakaat teitänne ja älkää mitään tyhmiä tehkö.	19:36 Nyt/ ettei yxikän taida sano sitä wastan/ nijn asettacat sijs teidän/ ja älkät mitän tyhmäst toimittaco.
19:37 Te olette kuitenkin tuoneet tänne nämä miehet, jotka eivät ole temppelin ryöstäjiä eivätkä ole meidän jumalatartamme pilkanneet.	37. Sillä te olette nämät miehet vetäneet edes, jotka ei ole kirkon varkaita eikä teidän jumalanne pilkkaajia.	19:37 Te oletta nämät miehet wetänet edes/ jotca ei Kircon warcat/ eikä teidän naisjumalan pilckajat ole.

<p>19:38 Jos siis Demetriuksella. Sittekuin kapina lakkasi, kutsui Paavali opetuslapset tykönsä ja tervehti heitä, ja läksi matkaansa Makedoniaan. ja hänen ammattiveljillensä on riita-asiaa jotakuta vastaan, niin pidetäänhan oikeudenistuntoja ja onhan käskynhaltijoita; vetäkööt toisensa oikeuteen.</p>	<p>38. Jos siis Demetriuksella ja niillä, jotka hänen kanssansa työkumppanit ovat, on jonkun kanssa asiaa, niin pidetään laki ja oikeus; ovat myös maanvanhimmat: kantakaan toinen toisensa päälle.</p>	<p>19: 38 Mutta jos Demetriuxella ja jotca hänen cansans yhdes wiras owat/ on jotakin jotacuta watan/ nijn pidetän Laki ja oikeus/ owat myös Maanwanhimmat/ candacan siellä ja wastatcan keskenäns.</p>
<p>19:39 Ja jos teillä on vielä jotakin muuta vaadittavaa, niin ratkaistakoon asia laillisessa kansankokouksessa.</p>	<p>39. Mutta jos teillä on riita muista asioista, niin ratkaistakoon asia laillisessa kokouksessa.</p>	<p>19:39 Mutta jos teillä on muuta candamista/ nijn ratcaiscan toimellises cocouxes:</p>
<p>19:40 Sillä tämänpäiväisen tapahtuman tähden me olemme vaarassa joutua syytteeseen jopa kapinasta, vaikkei mitään aihetta olekaan; ja silloin me emme voi vastata tästä mellakasta." Näin puhuen hän sai kokouksen hajaantumaan.</p>	<p>40. Sillä vaara on, että me nuhteesen tulemme tämänpäiväisen kapinan tähden, koska ei yhtään syytä ole, josta me taitaisimme tämän metelin tähden tilin tehdä. Ja kuin hän nämät sanonut oli, laski hän kansan menemään.</p>	<p>19:40 Sillä se on waarallinen/ että me nuhtesen tulemme tämän päiwäisen capinan tähden/ ja ettei yhtän syytä ole/ josta me taidaisimma tämän metelin tilan nimittä/ ja cuin hän nämät puhunut oli/ laski hän Canssan menemän.</p>
<p>20 LUKU</p>	<p>20 LUKU</p>	<p>XX. Lucu .</p>
<p>20:1 Kun meteli oli asettunut, kutsui Paavali opetuslapset luoksensa; ja rohkaistuaan heitä hän jätti heidät hyvästi ja lähti matkustamaan Makedoniaan.</p>	<p>1. Sittekuin kapina lakkasi, kutsui Paavali opetuslapset tykönsä ja tervehti heitä, ja läksi matkaansa Makedoniaan.</p>	<p>20:1 Sljttecuin capina lackais/ cudzui Pawali Opetuslapset tygöns ja terwehti heitä/ ja läxi matcans Macedoniaan.</p>
<p>20:2 Ja kuljettuaan niiden paikkakuntien läpi ja puhuttuaan siellä monta kehoituksen sanaa hän tuli Kreikkaan.</p>	<p>2. Ja kuin hän ne maakunnat vaelsi, ja oli heitä monilla sanoilla neuvonut, tuli hän Grekan maalle,</p>	<p>20:2 Ja cuin hän ne maacunnat waelsi/ ja oli heitä monilla sanoilla neuwonut/ tuli hän Grecan maalle/</p>
<p>20:3 Siellä hän oleskeli kolme kuukautta. Ja kun juudalaiset olivat tehneet häntä vastaan salahankkeen hänen aikoessaan lähteä meritse Syyriaan, päätti hän tehdä paluumatkansa Makedonian kautta.</p>	<p>3. Ja viipyi siellä kolme kuukautta, ja että Juudalaiset väijyivät häntä, kuin hänen piti Syyriaan menemään, aikoi hän palata Makedonian kautta.</p>	<p>ja wijwyi siellä colme Cuucautta. 20:3 Ja että Judalaiset wäjyit händä/ cosca hänen piti Syyriaan menemän/ aicoi hän palaita Macedoniaan kautta.</p>

20:4 Ja häntä seurasivat berealainen Soopater, Pyrruksen poika, ja tessalonikalaisista Aristarkus ja Sekundus, derbeläinen Gaius, Timoteus sekä aasialaiset Tykikus ja Trofimus.	4. Mutta Sopater Bereasta seurasi häntä Asiaan asti, ja Tessalonikasta Aristarkus ja Sekundus, ja Gajus Derbestä, ja Timoteus; mutta Asiasta Tykikus ja Trophimus.	20:4 Mutta Sopater Berreast seurais händä Asian asti/ waan Thessalonicast Aristarchus ja Secundus/ ja Gajus Derbenist/ ja Timotheus.
20:5 Nämä menivät edeltä ja odottivat meitä Trooaassa;	5. Nämä läksivät edellä ja odottivat meitä Troadassa.	20:5 Mutta Asiasta Tychicus ja Trophimus. Nämä läxit edellä/ ja odotit meitä Troadas.
20:6 mutta me purjehdimme happamattoman leivän juhlan jälkeen Filippistä ja tulimme viidentenä päivänä heidän luoksensa Trooaaseen ja viivyimme siellä seitsemän päivää.	6. Mutta me purjehdimme jälkeen pääsiäisen Philippistä ja tulimme heidän tykönsä Troadaan viitenä päivänä, ja viivyimme siellä seitsemän päivää.	20:6 Mutta me purjehdimma jälken Pääsiäisen Philippistä/ ja tulimma heidän tygöns Troadaan wijdesä päiwäsä/ ja wijwymme siellä seidzemen päiwä.
20:7 Ja kun viikon ensimmäisenä päivänä olimme kokoontuneet murtamaan leipää, niin Paavali, joka seuraavana päivänä aikoi matkustaa pois, keskusteli heidän kanssansa ja pitkitti puhettaan puoliyöhön saakka.	7. Mutta ensimmäisenä viikonpäivänä, kuin opetuslapset kokoontuivat leipää taittamaan, saarnasi heille Paavali, ja aikoen toisena päivänä matkustaa, pitensi saarnan puoli-yöhön asti.	20:7 MUTta ensimmäisnä lepopäiwänä/ cosca Opetuslapset cocounsit leipä taittaman/ saarnais heille Pawali. Ja toisna päiwänä tahdoi hän matcusta/ ja pidensi saarnans haman puoli yöhön asti.
20:8 Ja monta lamppua oli palamassa yläsalissa, jossa me olimme koolla.	8. Ja monta kynttilää oli sytytetty salissa, jossa me olimme koossa.	20:8 Ja monda kyntilätä oli sytytetyt Salisa/ josa me olimma cogosa.
20:9 Niin eräs nuorukainen, nimeltä Eutykus, istui ikkunalla, ja kun Paavalin puhe kesti niin kauan, vaipui hän sikeään uneen ja putosi unen vallassa kolmannesta kerroksesta maahan; ja hänet nostettiin ylös kuolleena.	9. Niin nuorukainen, nimeltä Eutykus, istui akkunalla, ja raukesi syvään uneen, ja Paavalin kauvan puhuessa, tuli hän unelta voitetuksi ja putosi alas kolmannesta ullakosta, ja otettiin kuolleena ylös.	20:9 Nijn yxi nuorucainen/ nimeldä Eutyclus/ istui ackunalla/ ja raukeis sikiään uneen/ Pawalin cauwan puhues/ ja raukeis wielä enemmän uneen/ ja langeis alas colmannest ullacost/ ja otettin cuolluna ylös.
20:10 Mutta Paavali meni alas, heittäytyi hänen yllitsensä, kiersi kätensä hänen ympärilleen ja sanoi: "Älkää hätäilkö, sillä hänessä on vielä henki."	10. Niin Paavali astui alas, ja laski itsensä hänen päällensä, ja otti syliinsä, ja sanoi: älkäät kapinoitko; sillä hänen sielunsa on vielä hänessä.	20:10 Nijn Pawali astui alas/ ja laski idzens hänen päällens ja otti sylijns/ ja sanoi: älkät capinoitco/ sillä hänen sieluns on wielä hänes.
20:11 Niin hän meni jälleen ylös, mursi leipää ja söi; ja hän puhui kauan heidän kanssansa, päivän koittoon asti, ja lähti sitten matkalle.	11. Niin hän nousi, ja taitti leipää, ja söi, ja puheli kauvan heidän kanssansa, päivän koittamaan asti, niin hän läksi matkaansa.	20:11 Nijn hän nousi/ ja taitti leipä/ ja söi/ ja puheli cauwan heidän cansans/ haman päiwän coittaman asti/ ja njn läxi hän matcans.

20: 12 Ja he veivät pojan sieltä elävänä ja tulivat suuresti lohdutetuiksi.	12. Niin he toivat nuorukaisen elävänä ja tulivat siitä lohdutetuksi.	20: 12 Nijn he toit sen nuorucaisen elävänä/ ja tulit sijtä suurest lohdutetuxi.
20: 13 Mutta me menimme edeltäpäin ja astuimme laivaan ja purjehdimme Assoon. Sieltä aioimme ottaa Paavalin laivaan, sillä hän oli niin määrännyt, aikoen itse kulkea maitse.	13. Mutta me astuimme edellä haahteen ja purjehdimme Assoon, aikoen siellä ottaa Paavalin sisälle; sillä hän oli niin käsenyt, ja tahtoi itse maata myöten mennä.	20: 13 MUTta me astuimma hahten/ ja purjehdimma Assonijn/ ja tahdoimma siellä Pawalin otta sisälle: sillä hän oli hanginnut maata myöden menemän.
20: 14 Ja kun hän yhtyi meihin Assossa, otimme hänet laivaan ja kuljimme Mityleneen.	14. Kuin hän Assossa meidän kanssamme yhteen tuli, otimme me hänen sisälle ja tulimme Mityleneen.	20: 14 Cosca me Assonis yhdyimme/ otimma me hänen sisälle/ ja tulimma Mitylunaan.
20: 15 Sieltä me purjehdimme ja saavuimme toisena päivänä Kion kohdalle; seuraavana päivänä laskimme Samoon ja tulimme sen jälkeisenä päivänä Miletoon.	15. Sieltä me purjehdimme ja tulimme toisena päivänä Kion kohdalle. Ja taas päivää jälkeen tulimme me Samoon, ja viivymme Trogylliossa. Ja päivää jälkeen tulimme me Miletoon.	20: 15 Siellä me purjehdimma/ ja tulimma toisna päivänä Chion cohдалle. Ja taas päivä jälken tulimma me Samoon/ ja wijwymme Trogiliosa. 20: 16 Ja lähimmäistä päivä jälken tulimma me Miletumijn:
20: 16 Sillä Paavali oli päättänyt purjehtia Efeson ohitse, ettei häneltä kuluisi aikaa Aasiassa; sillä hän kiiruhti joutuakseen, jos suinkin mahdollista, helluntaiksi Jerusalemiin.	16. Sillä Paavali oli päättänyt purjehtia Epheson ohitse, ettei hän Asiassa aikaa kuluttaisi; sillä hän kiiruhti, jos hänelle olis mahdollinen ollut, helluntaiksi Jerusalemiin.	: sillä Pawali oli aicoinut purjehtia Epheson ohidze/ ettei hän Asias aica culutais: sillä hän kijruhti (jos hänelle olis mahdollinen ollut) Heluntaixi Jerusalemijn.
20: 17 Mutta Miletosta hän lähetti sanan Efesoon ja kutsui tykönsä seurakunnan vanhimmat.	17. Mutta hän lähetti Miletosta sanan Ephesoon ja kutsutti seurakunnan vanhimmat.	20: 17 MUTta hän lähetti Miletumist sanan Ephesoon/ ja cudzutti Seuracunnan wanhimmat tygöns.
20: 18 Ja kun he saapuivat hänen tykönsä, sanoi hän heille: "Te tiedätte ensimmäisestä päivästä asti, kun minä Aasiaan tulin, miten minä kaiken aikaa olen ollut teidän kanssanne;	18. Kuin he tulivat hänen tykönsä, sanoi hän heille: te tiedätte, kuinka minä olen ollut kaiken ajan teidän tykönänne ensimmäisestä päivästä, jona minä Asiaan tulin,	20: 18 Cosca he tulit/ sanoi hän heille: te tiedätte cuinga minä olen ollut aina teidän tykönän/ ensimmäisest päivästä asti/ cuin minä Asiaan tulin:
20: 19 kuinka minä olen palvellut Herraa kaikella nöyryydellä ja kyynelillä, koettelemuksissa, jotka ovat kohdanneet minua juutalaisten salahankkeiden tähden;	19. Palvellen Herraa kaikella sydämen nöyryydellä, ja monilla kyyneleillä, ja kiusauksilla, jotka minulle Juutalaisten väijymisistä tapahtuivat:	20: 19 Palwellen HERra caikella sydämen nöyryydellä/ ja monilla kyyneleillä/ ja kiusauxilla/ jotca minun cohtani Judalaisten wäjymisest tulit:

20:20 kuinka minä en ole vetäytynyt pois julistamasta teille sitä, mikä hyödyllistä on, ja opettamasta teitä sekä julkisesti että huone huoneelta,	20. Etten minä ole mitään tarpeellista teiltä salannut, jota en minä ole teille ilmoittanut, ja olen teille opettanut julkisesti ja huone huoneelta,	20:20 En ole minä myös mitään tarpeellista teidän salannut/ jota en minä ole teille ilmoittanut/ mutta olen teitä opettanut julkisesti ja erinäns.
20:21 vaan olen todistanut sekä juutalaisille että kreikkalaisille parannusta kääntymyksessä Jumalan puoleen ja uskoa meidän Herraamme Jeesukseen Kristukseen.	21. Todistain sekä Juudalaisille että Grekiläisille sitä kääntymystä, joka Jumalan tykö on, ja sitä uskoa, joka meidän Herran Jeesuksen Kristuksen päälle on.	20:21 Todistain sekä Judalaisten että Grekein edes sitä parannusta/ kuin Jumalan edes on/ ja sitä uskoa/ joka meidän Herran Jeesuksen Christuksen päälle on.
20:22 Ja nyt, katso, minä matkustan, sidottuna hengessä, Jerusalemiin, enkä tiedä, mikä minua siellä kohtaa.	22. Ja nyt katso, minä sidottuna hengessä matkustan Jerusalemiin, enkä tiedä, mitä minulle siellä tapahtuman pitää:	20:22 Ja cadzo/ minä sidottuna Hengessä matkustan Jerusalemiin/ enkä tiedä mitä minulle siellä tapahtu:
20:23 Sen vain tiedän, että Pyhä Henki jokaisessa kaupungissa todistaa minulle ja sanoo, että kahleet ja ahdistukset minua odottavat.	23. Vaaan että Pyhä Henki jokaisessa kaupungissa tunnustaa ja sanoo siteet ja murheet minun edessäni olevan.	20:23 Waan että Pyhä Hengi jocaidez Caupungis ennusta/ ja sano siteet ja murhet minua siellä odottawan.
20:24 En minä kuitenkaan pidä henkeäni itselleni minkään arvoisena, kunhan vain täytän juoksuni ja sen viran, jonka minä Herralta Jeesukselta olen saanut: Jumalan armon evankeliumin todistamisen.	24. Mutta en minä siitä lukua pidä, enkä tottele paljon hengestäni: että minä juoksuni päättäisin ilolla ja sen viran, jonka minä olen Herralta Jeesukselta saanut, todistaakseni evankeliumia Jumalan armosta.	20:24 Mutta en minä niistä lukua pidä/ enkä tottele paljo hengestäni/ että minä juoksuni täytäisin ilolla/ ja sen viran jonga minä olen Herralta Jeesukselta ottanut/ todistaakseni Evangeliumia Jumalan armosta.
20:25 Ja nyt, katso, minä tiedän, ettette enää saa nähdä minun kasvojani, ei kukaan teistä, joiden keskuudessa minä olen vaeltanut ja saarnannut valtakuntaa.	25. Ja nyt katso, minä tiedän, ettette silleen saa nähdä minun kasvojani, kaikki te, joiden kautta minä olen vaeltanut ja Jumalan valtakuntaa saarnannut.	20:25 Ja cadzo/ minä tiedän ettette te silleen saa nähdä minun kasvojani/ kaikki te joidenga kautta minä olen vaeltanut/ ja Jumalan valtakuntaa saarnannut.
20:26 Sentähden minä todistan teille tänä päivänä, että minä olen viaton kaikkien vereen.	26. Sentähden minä todistan teille tänäpäpä, että minä olen viaton kaikkein verestä.	20:26 Sentähden minä todistan teille tänäpäpä/ että minä olen viaton kaikkein verestä:
20:27 Sillä minä en ole vetäytynyt pois julistamasta teille kaikkea Jumalan tahtoa.	27. Sillä en minä ole estänyt itsiäni ilmoittamasta teille kaikkea Jumalan neuvoa.	20:27 Sillä en minä ole mitään teidän salannut/ vaan olen teille kaiken Jumalan neuwon ilmoittanut.

20:28 Ottakaa siis itsestänne vaari ja kaikesta laumasta, johon Pyhä Henki on teidät pannut kaitsijoiksi, paimentamaan Herran seurakuntaa, jonka hän omalla verellensä on itselleen ansainnut.	28. Niin ottakaat siis itsestänne vaari ja kaikesta laumasta, johon Pyhä Henki on teidät piispoiksi pannut, kaitsemaan Jumalan seurakuntaa, jonka hän omalla verellensä ansainnut on.	20:28 Niin ottacat siis idzestänne waari/ ja caikesta laumasta/ johon Pyhä Hengi on teidän Pispaxi pannut/ caidzeman Jumalan Seuracunda/ jonga hän werelläns on woittanut.
20:29 Minä tiedän, että minun lähtöni jälkeen teidän keskuuteenne tulee julmia susia, jotka eivät laumaa säästä,	29. Sillä minä tiedän minun lähtemiseni jälkeen tulevan teidän sekaanne hirmuiset sudet, jotka ei laumaa säästä.	20:29 Sillä minä tiedän minun lähtemiseni jälken tulewan teidän sekaan hirmuiset sudet/ jotca ei lauma armahda.
20:30 Ja teidän omasta joukostanne nousee miehiä, jotka väärää puhetta puhuvat, vetääkseen opetuslapset mukaansa.	30. Ja itse teistänne nousevat miehet, jotka vääryyttä puhuvat, vetääksensä pois opetuslapsia peräänsä.	20:30 Ja teidän seastan nousewat miehet/ jotca wäärä opetusta puhuwat/ ja wetäwät Opetuslapsia tygöns.
20:31 Valvokaa sentähden ja muistakaa, että minä olen kolme vuotta lakkaamatta yötä ja päivää kyynelin neuvonut teitä itsekutakin.	31. Sentähden valvokaat, muistain etten minä kolmena ajastaikana ole lakannut yöllä ja päivällä teitä kyyneleillä neuvomasta itsekutakin.	20:31 Sentähden olcat walpat ja muistacat/ etten minä colmena ajastaicana ole lacainnut öillä ja päiwillä cutakin teitä kyyneleillä neuwomasta.
20:32 Ja nyt minä uskon teidät Jumalan ja hänen armonsa sanan haltuun, hänen, joka on voimallinen rakentamaan teitä ja antamaan teille perintöosan kaikkien pyhitettyjen joukossa.	32. Ja nyt, rakkaat veljet, minä annan teidät Jumalan ja hänen armonsa sanan haltuun, joka väkevä on teitä rakentamaan ja antamaan teille perinnön kaikkein pyhitettyin seassa.	20:32 Ja rackat weljet/ minä annan teidän Jumalan/ ja hänen armonsa sanan halduun/ joca wäkewä on teitä rakendaman/ ja andaman teille perinnön caickein pyhitettyin seasa.
20:33 En minä ole halunnut kenenkään hopeata tai kultaa tai vaatteita;	33. En minä ole yhdenkään hopiaa eikä kultaa eikä vaatteita pyytänyt.	20:33 En minä ole yhdengän hopiata eli culda elickä waatteita pyytänyt:
20:34 te tiedätte itse, että nämä minun käteni ovat työllensä hankkineet, mitä minä ja seuralaiseni olemme tarvinneet.	34. Vaan te itse tiedätte, että nämät kädet ovat minua tarpeissani ja niitä, jotka minun kanssani olivat, palvelleet.	20:34 Sillä idze te kyllä tiedätte että nämät kädet owat minun tarpeni/ ja nijden/ jotca minun cansani olit/ saattanet.
20:35 Kaikessa minä olen osoittanut teille, että näin työtä tehden tulee huolehtia heikoista ja muistaa nämä Herran Jeesuksen sanat, jotka hän itse sanoi: 'Autuaampi on antaa kuin ottaa.'	35. Kaikki olen minä teille osoittanut, että niin pitää työtä tehtämän: heikkoja korjattaman ja muistettaman Herran Jeesuksen sanoja, jotka hän sanoi: autuaampi on antaa kuin ottaa.	20:35 Minä olen teille caicki ilmoittanut/ että nijn pitä työtä tehtämän: corjaman heickoja/ ja muistaman HERran Jesuxen sanoja/ cuin hän sanoi: autuambi on anda cuin otta.

20:36 Ja tämän sanottuaan hän polvistui ja rukoili kaikkien heidän kanssansa.	36. Ja kuin hän nämät sanonut oli, lankesi hän polvillensa ja rukoili kaikkein heidän kanssansa.	20:36 Ja cuin hän nämät sanonut oli/ langeis hän polwillens/ ja rucoili caickein heidän cansans.
20:37 Ja he ratkesivat kaikki haikeasti itkemään ja lankesivat Paavalin kaulaan ja suutelivat häntä,	37. Ja suuri itku tuli heille kaikille ja lankesivat Paavalin kaulaan ja suuta antoivat hänen,	20:37 Ja suuri itcu tuli heille caikille/ ja langeisit Pawalin caulaan/ ja suuta annoit hänelle/
20:38 ja enimmä suretti heitä se sana, jonka hän oli sanonut, etteivät he enää saisi nähdä hänen kasvojansa. Ja he saattoivat hänet laivaan.	38. Murehtien suuresti sen sanan tähden, jonka hän oli sanonut, ettei heidän pitänyt enempi hänen kasvojansa näkemän. Ja he saattivat häntä haahteen.	/ murehtien/ enimmitten sen sanan tähden/ cuin hän oli sanonut: 20:38 Ettei heidän pitänyt enämbi hänen caswojans näkemän. Ja saatit händä hahten.
21 LUKU	21 LUKU	XXI. Lucu .
21:1 Kun olimme eronneet heistä ja lähteneet purjehtimaan, laskimme suoraan Koos-saareen ja seuraavana päivänä Rodoon ja sieltä Pataraan.	1. Kuin siis tapahtui, että me laskimme ulos ja heistä luovuimme, menimme me kohdastansa Koon saareen, ja toisena päivänä Rodoon, ja sieltä Pataraan.	21:1 COsca sijs me heistä luowuimme/ menimmä me cohdastans Coon/ ja toisna päiwänä Rodumijn/ ja siellä Pataraan.
21:2 Siellä tapasimme Foinikiaan menevän laivan, astuimme siihen ja lähdimme purjehtimaan.	2. Ja kuin me sieltä haahden löysimme, joka Phenikiaan hankitsi, siihen me astuimme, ja läksimme matkaan.	21:2 Ja cuin me siellä hahden saimma/ joca Pheniciaan hangidzi/ sijhen me astuimme/ ja läximme matcan.
21:3 Ja kun Kypro rupesi näkymään ja oli jäänyt meistä vasemmalle, purjehdimme Syyriaan ja nousimme maihin Tyyrossa; siellä näet laivan oli määrä purkaa lastinsa.	3. Ja kuin Kypros rupesi näkymään ja me sen vasemmalle puolelle jättäneet olimme, purjehdimme me Syyriaan ja tulimme Tyroon; sillä siellä piti se haaksi tyhjennettämän.	21:3 Ja cuin Cyprus rupeis näkymän/ jätimme me sen wasemmalle puolelle/ ja purjehdimma Syyriaan/ ja tulimma Tyroon: sillä siellä piti se haaxi tyhjättämän.
21:4 Ja tavattuamme opetuslapset me viivyimme siellä seitsemän päivää. Ja Hengen vaikutuksesta he varoittivat Paavalia menemästä Jerusalemiin.	4. Ja kuin me löysimme opetuslapsia, niin me olimme siellä seitsemän päivää. Ja ne sanoivat Paavalille hengen kautta, ettei hänen pitänyt Jerusalemiin menemän.	21:4 Ja cuin me löysimmä Opetuslapsia/ nijn me olimma siellä seidzemen päiwä. Ja ne sanoit Pawalille Hengen cautta/ ettei hänen pitänyt Jerusalemijn menemän.

<p>21:5 Mutta kun olimme viettäneet loppuun ne päivät, lähdimme matkalle, ja kaikki saattoivat vaimoineen ja lapsineen meitä kaupungin ulkopuolelle saakka. Ja me laskeuduimme rannalla polvillemme ja rukoilimme;</p>	<p>5. Ja tapahtui, kuin me ne päivät olimme viettäneet, niin me läksimme matkaan, ja he saattivat kaikki meitä vaimoin ja lasten kanssa ulos kaupungista, ja me lankesimme rannassa polvillemme ja rukoilimme.</p>	<p>. Ja tapahdui/ cosca me ne päivät olimme wiettänet/ nijn me läximme matcan. 21:5 Ja he saatit caicki meitä emändäins ja lastens cansa Caupungist ulos/ ja me langeisimme rannas polwillem/ ja rucoilimme.</p>
<p>21:6 ja sanottuamme jäähyväiset toisillemme astuimme laivaan, ja he palasivat kotiinsa.</p>	<p>6. Ja sittekuin me toinen toistamme tervehdimme, niin me astuimme haahteen; vaan he palasivat kotiansa.</p>	<p>21:6 Ja sijtte cuin me toinen toistam terwehdimmä/ nijn me astuimma hahten/ ja he palaisit cotians.</p>
<p>21:7 Tyyrosta me saavuimme Ptolemaikseen, ja siihen päättyi purjehduksemme. Ja me tervehdimme veljiä siellä ja viivymme päivän heidän luonansa.</p>	<p>7. Mutta me päätimme meidän purjehdusretkemme, tulimme Tyrosta Ptolomaidaan, tervehdimme veljiä ja olimme päivän heidän tykönänsä.</p>	<p>21:7 MUTta me päätimmä meidän purjehdus retkemme Tyrosta/ ja tulimme Ptolomaidaan/ ja terwehdimmä weljiä/ ja olimme päivän heidän tykönänsä.</p>
<p>21:8 Mutta seuraavana päivänä me lähdimme sieltä ja tulimme Kesareaan, jossa menimme evankelista Filippuksen tykö, joka oli yksi niistä seitsemästä, ja jäimme hänen tykönsä.</p>	<p>8. Toisena päivänä läksimme me matkaan, jotka Paavalin kanssa olimme, ja tulimme Kesareaan, ja menimme Philippus evankelistan huoneeseen, (joka oli yksi niistä seitsemästä,) ja jäimme hänen tykönsä.</p>	<p>21:8 Toisna päivänä läximmä me matcan/ jotca Pawalin cansa olimme/ ja tulimme Cesareaan. Ja menimmä Philippus Evangelistan huonesen/ joca oli yxi nijstä seidzemest. Ja jäimme hänen tygönsä.</p>
<p>21:9 Ja hänellä oli neljä tytärtä, neitsyitä, joilla oli profetoimisen lahja.</p>	<p>9. Ja hänellä oli neljä tytärtä, neitsyitä, jotka ennustivat.</p>	<p>21:9 Ja hänellä oli neljä tytärtä Neidzyttä/ jotca Propheteraisit.</p>
<p>21:10 Siellä me viivymme useita päiviä. Niin tuli sinne Juudeasta eräs profeetta, nimeltä Agabus.</p>	<p>10. Ja että me olimme siellä monta päivää, tuli alas Juudeasta propheta, Agabus nimeltä.</p>	<p>21:10 Ja että me olimme siellä monda päiwä/ tuli alas Judeasta yxi Propheta/ Agabus nimeldä. Cosca hän tuli meidän tygömme:</p>
<p>21:11 Ja tultuaan meidän luoksemme hän otti Paavalin vyön, satoi sillä jalkansa ja kätensä ja lausui: "Näin sanoo Pyhä Henki: 'Sen miehen, jonka vyö tämä on, juutalaiset näin sitovat Jerusalemissa ja antavat pakanain käsiin.'"</p>	<p>11. Kuin hän tuli meidän tykömme, otti hän Paavalin vyön, satoi jalkansa ja kätensä, ja sanoi: näin sanoo Pyhä Henki: sen miehen, jonka tämä vyö on, pitää Juudalaiset niin Jerusalemissa sitoman ja antaman ylön pakanain käsiin.</p>	<p>21:11 Otti hän Pawalin wyön/ ja satoi jalcains ja kättens ymbärins/ ja sanoi: nijn sano Pyhä Hengi: että sen miehen/ jonga tämä wyö on/ pitä Judalaiset nijn Jerusalemiss sitoman/ ja andawat hänen ylön pacanain käsijn.</p>

21:12 Kun sen kuulimme, pyysimme, sekä me että ne, jotka siellä asuivat, ettei hän menisi Jerusalemiin.	12. Mutta kuin me sen kuulimme, rukoilimme sekä me että muut, jotka siinä olivat, ettei hänen pitänyt Jerusalemiin menemän.	21:12 Mutta cosca me sen cuulimma/ rucuilimma/ sekä me/ että muut jotca sijnä olit/ ettei hänen pitänyt Jerusalemijn menemän.
21:13 Silloin Paavali vastasi ja sanoi: "Mitä te teette, kun itkette ja särjette minun sydäntäni. Sillä minä olen valmis, en ainoastaan käymään sidottavaksi, vaan myöskin kuolemaan Jerusalemissa Herran Jeesuksen nimen tähden."	13. Niin Paavali vastasi: mitä te teette, että te itkette ja raskautatte minun sydäntäni? Sillä minä olen valmis, en ainoasti sidottaa, mutta myös kuolemaan Jerusalemissa, Herran Jesuksen nimen tähden.	21:13 Nijn Pawali wastais: Mitä te teette/ että te itkette/ ja rascoutatte minun sydändäni? Sillä minä olen walmis/ en ainoastans sidotta/ mutta myös cuoleman Jerusalemis HERran Jesuxen Nimen tähden.
21:14 Ja kun hän ei taipunut, niin me rauhoituimme ja sanoimme: "Tapahtukoon Herran tahto."	14. Ja ettei hän antanut itsiänsä puhuttaa ylitse, niin me siihen tyydyimme, sanoen: tapahtukoon Herran tahto!	21:14 Ja ettei händä woitu uscotetta/ nijn me sijhen tydyimme/ sanoden: tapahtucon HERran tahto.
21:15 Niiden päivien kuluttua me hankkiuduimme ja menimme ylös Jerusalemiin.	15. Ja niiden päivän jälkeen tulimme me valmiiksi ja menimme ylös Jerusalemiin.	21:15 JA nijden päiwän jälken tulimma me walmixi/ ja menimmä Jerusalemijn.
21:16 Ja meidän kanssamme tuli myös opetuslapsia Kesareasta, jotka veivät meidät majapaikkaamme, erään vanhan opetuslapsen, kyprolaisen Mnasonin, tykö.	16. Ja tulivat muutamat opetuslapset Kesareasta meidän kanssamme ja toivat vanhan opetuslapsen Kypristä, nimeltä Mnason, joka meitä piti huoneesensa ottaman.	21:16 Ja tulit muutamat Opetuslapset Cesareasta meidän cansam/ ja toit yhden wanhan Opetuslapsen cansans Cyprumist/ nimeldä Mnason/ joca meitä piti huonesens ottaman.
21:17 Ja saavuttuamme Jerusalemiin veljet ottivat meidät iloiten vastaan.	17. Vaan kuin me tulimme Jerusalemiin, niin veljet mielellänsä meidät ottivat vastaan.	21:17 Ja cosca me saimma Jerusalemijn/ nijn weljet mielelläns meidän wastanotit.
21:18 Seuraavana päivänä Paavali meni meidän kanssamme Jaakobin tykö, ja kaikki vanhimmat tulivat sinne saapuville.	18. Toisena päivänä meni Paavali meidän kanssamme Jakobin tykö, ja kaikki vanhimmat olivat läsnä.	21:18 TOisna päiwänä meni Pawali meidän cansam Jacobin tygö/ cuhunga caicki wanhimmat coconnuit.
21:19 Ja kun hän oli heitä tervehtinyt, kertoi hän kohta kohdalta kaikki, mitä Jumala hänen palveluksensa kautta oli tehnyt pakanain keskuudessa.	19. Kuin hän heitä oli tervehtinyt, jutteli hän järjestänsä, mitä Jumala oli hänen virkansa kutta pakanain seassa tehnyt.	21:19 Cosca hän heitä oli terwehtänyt/ jutteli hän järjestäns/ mitä Jumala oli hänen wircans cautta pacanain seas tehnyt.

<p>21:20 Sen kuultuaan he ylistivät Jumalaa ja sanoivat Paavalille: "Sinä näet, veli, kuinka monta tuhatta juutalaista on tullut uskoon, ja he ovat kaikki lainkiivailijoita.</p>	<p>20. Mutta kuin he nämät kuulivat, kunnioittivat he Herraa ja sanoivat hänelle: sinä näet, rakas veli, kuinka monta tuhatta Juudalaista ovat uskoneet, ja ne kaikki lain puolesta kiivaat ovat.</p>	<p>21:20 Mutta cuin he nämät cuulit/ cunnioitit he HERra/ ja sanoit hänelle: sinä näet racas weli/ cuinga monda tuhatta Judalaista owat usconet/ ja ne caicki ahkerast Lain puolda pitawät.</p>
<p>21:21 Mutta heille on kerrottu sinusta, että sinä opetat kaikkia pakanain seassa asuvia juutalaisia luopumaan Mooseksesta ja kiellät heitä ympärileikkaamasta lapsiaan ja vaeltamasta säädettyjen tapojen mukaan.</p>	<p>21. Mutta he ovat sinusta kuulleet, että sinä opetat luopumista Moseksesta kaikille Juudalaisille, jotka pakanain seassa asuvat, sanoen ettei heidän pidä ympärileikkaaman lapsiansa eikä säätyin jälkeen vaeltaman.</p>	<p>21:21 He owat sinusta cuullet/ että sinä opetat luopumista Mosexest/ caikille Judalaisille jotca pacanain seas asuwat/ ja sanot: ei heidän pidä ymbärinsleickaman heidän lapsians/ eikä enä sen tawan jälken waeldaman.</p>
<p>21:22 Mitä siis on tehtävä? Varmaankin on suuri joukko kokoontuva, sillä he saavat kuulla sinun tulleen.</p>	<p>22. Mikä siis on? Kaiketi pitää kansan tuleman kokoon; sillä heidän pitää saaman tietää sinun tulleeksi.</p>	<p>21:22 Mikä sijs on? caiketi pitä Canssan tuleman cocon/ jotca kyllä saawat tietä sinun tullexi.</p>
<p>21:23 Tee siis tämä, minkä me nyt sinulle sanomme. Meillä on täällä neljä miestä, joilla on lupaus täytettävänä.</p>	<p>23. Niin tee siis se, mitä me sinulle sanomme. Meillä on tässä neljä miestä, joilla on lupaus päällensä.</p>	<p>21:23 Nijn tee sijs mitä me sinulle sanomma. 21:24 MEillä on täsä neljä miestä/ joilla on lupaus/</p>
<p>21:24 Ota ne luoksesi ja puhdista itsesi heidän kanssansa ja maksa kulut heidän puolestaan, että he saisivat leikkauttaa tukkansa; siitä kaikki huomaavat, ettei ole mitään perää siinä, mitä heille on kerrottu sinusta, vaan että sinäkin vaellat lain mukaan ja noudatat sitä.</p>	<p>24. Ota ne tykös, ja puhdista itses heidän kanssansa, ja kuluta jotakin heidän tähtensä, että he ajelisivat päänsä, ja siitä he kaikki ymmärtäisivät, ettei se mitään ole, mitä he sinusta kuulleet ovat, mutta että sinäkin vaellat, niinkuin sinä olisit lain pitävä.</p>	<p>ota ne tygös/ ja puhdista sinus heidän cansans/ ja culuta jotakin siihen/ että he ajelisit pääns/ ja sijtä he caicki ymmärtawät/ ettei se mitän ole cuin he sinusta cuullet owat/ mutta että sinäkin waellaisit/ nijncuins olisit Lain pitävä.</p>
<p>21:25 Mutta uskoon tulleista pakanoista me olemme päättäneet ja kirjoittaneet, että heidän on välttäminen epäjumalille uhrattua ja verta ja lihaa, josta ei veri ole laskettu, ja haureutta."</p>	<p>25. Mutta niistä, jotka uskoivat pakanoista, olemme me kirjoittaneet ja päättäneet, ettei heidän tarvitse näistä mitään pitää, vaan että he niitä välttäisivät, jotka epäjumalille ovat uhratut, ja verta, läkähtynyttä ja salavuoteutta.</p>	<p>21:25 Mutta uscowaisille pacanoista olemma me kirjoittanet ja päättanet/ ettei heidän tarwita näistä mitän pitämän. Waan että he nijtä wäldäisit/ jotca epäjumalille owat uhratut/ ja werta/ ja läkähtynyitä/ ja salawuoteutta.</p>

<p>21:26 Silloin Paavali otti ne miehet luokseen, ja kun hän seuraavana päivänä oli puhdistanut itsensä heidän kanssaan, meni hän pyhäkköön ja ilmoitti, milloin heidän puhdistuspäivänsä tulisivat päättyään, jota ennen heidän kunkin edestä oli tuotava uhri.</p>	<p>26. Silloin Paavali otti ne miehet tykönsä ja puhdisti itsensä toisena päivänä heidän kanssansa, ja meni templiin, ja ilmoitti, että puhdistuksen päivät olivat täytetyt, siihenasti kuin jokaisen edestä heidän seassansa uhri oli uhrattu.</p>	<p>21: 26 Nijn Pawali otti ne miehet tygöns/ ja puhdisti idzens toisna päiwänä heidän cansans/ ja meni Templijn/ ja annoi hänens nähtä/ että puhdistus päiwät olit täytetyt/ haman siihenasti cuin jocaidzen edestä heidän seasans uhri oli uhrattu.</p>
<p>21:27 Mutta kun ne seitsemän päivää olivat päätymässä, näkivät Aasiasta tulleet juutalaiset hänet pyhäkössä, kiihoittivat kaiken kansan ja kävivät häneen käsiksi</p>	<p>27. Mutta kuin jo lähes seitsemän päivää kulunut oli, näkivät hänen Juudalaiset, jotka Aasiasta olivat, templissä ja kehoittivat kaiken kansan, paiskasivat kätensä hänen päällensä,</p>	<p>21:27 COsca jo lähes seidzemen päiwä culunut oli/ näit hänen ne Judalaiset/ jotca Aasiasta olit/ Templis/ ja kehoitit caiken Canssan/ paiscaisit kätens hänen päällens/</p>
<p>21:28 ja huusivat: "Israelin miehet, auttakaa! Tämä on se mies, joka kaikkialla opettaa kaikkia ihmisiä meidän kansaamme ja lakiamme ja tätä paikkaa vastaan, onpa vielä tuonut kreikkalaisia pyhäkköönkin ja saastuttanut tämän pyhän paikan."</p>	<p>28. Huutain: Israelin miehet, auttakaat! Tämä on se mies, joka kaikkia kaikissa paikoissa opettaa vastoin tätä kansaa ja lakia ja tätä siaan. Ja vieläkin hän on vienyt Grekiläisiäkin templiin, ja riivasi tämän pyhän sian.</p>	<p>ja huudit/ Israelin miehet/ auttacet. 21:28 Tämä on se mies joca caickia ihmisiä caikis paicois opetta/ wastoin tätä Canssa/ wastoin Lakia/ ja wastoin tätä sia. Ja semmengin hän on wienyt Grekit Templijn/ ja rijwais tämän pyhän sian.</p>
<p>21:29 Sillä he olivat ennen nähneet efesolaisen Trofimuksen kaupungilla hänen kanssaan ja luulivat, että Paavali oli tuonut hänet pyhäkköön.</p>	<p>29. (Sillä he olivat ennen nähneet Trophimon Ephesosta hänen kanssansa kaupungissa, ja he luulivat, että Paavali oli hänen templiin vienyt.)</p>	<p>21:29 Sillä he olit nähnet Trophimuxen Ephesost hänen cansans Caupungis/ ja he luulit että Pawali oli hänen Templijn wienyt.</p>
<p>21:30 Ja koko kaupunki tuli liikkeelle, ja väkeä juoksi kokoon; ja he ottivat Paavalin kiinni, raastoivat hänet ulos pyhäköstä, ja heti portit suljettiin.</p>	<p>30. Niin koko kaupunki nosti metelin, ja väki juoksi kokoon; ja he ottivat Paavalin kiinni ja riepoittivat hänen ulos templistä, ja kohta ovet suljettiin.</p>	<p>21:30 Ja coco Caupungi nosti metelin/ ja väki juoxit cocon. Nijn he otit Pawalin kijnni/ ja riepoitit hänen ulos Templist/ ja cohta owet suljettin.</p>
<p>21:31 Ja kun he tahtoivat hänet tappa, sai sotaväenosaston päällikkö sanan, että koko Jerusalem oli kuohuksissa.</p>	<p>31. Ja kuin he tahtoivat hänen tappa, niin ylimmäinen sotajoukon päämies sai sanan, että koko Jerusalem oli kehoitettu.</p>	<p>21:31 JA cuin he tahdoit hänen tappa/ njn ylimmäinen sotajoucon Päämies sai sanan/ että coco Jerusalem oli kehoitettu.</p>
<p>21:32 Tämä otti heti paikalla mukaansa sotilaita ja sadanpäämiehiä ja riensi alas heidän luoksensa. Kun he näkivät päällikön ja sotilaat, lakkasivat he lyömästä Paavalia.</p>	<p>32. Se otti kohta sotaväkeä ja sadanpäämiehiä, ja tuli juosten heidän tykönsä. Mutta kuin he näkivät sodanpäämiehen ja sotaväen, lakkasivat he Paavalia hosumasta.</p>	<p>21:32 Se otti cohta sotawäke ja Sadanpäämiehiä/ ja tuli juosten heidän tygöns. Mutta cosca he näit Sodanpäämiehen ja sotawäen/ lackaisit he Pawalita hosumast:</p>

21:33 Silloin päällikkö astui esiin, otatti hänet kiinni ja käski sitoa hänet kaksilla kahleilla ja kysyi, kuka hän oli ja mitä hän oli tehnyt.	33. Kuin päämies lähestyi, otti hän hänen kiinni ja käski sitoa kaksilla kahleilla, ja kysyi, kuka hän oli, eli mitä hän oli tehnyt?	21:33 Cosca päämies lähestyi/ kijnniotti hän hänen ja käski sitoa cahdella cahlella: ja kysyi/ cuca hän olis/ eli mitä hän oli tehnyt?
21:34 Mutta kansanjoukosta huusivat toiset sitä, toiset tätä. Ja koska hän melun tähden ei voinut saada varmaa selkoa, käski hän viedä hänet kasarmiin.	34. Mutta kansasta huusi yksi sitä, toinen tätä. Koska ei hän oikein taitanut ymmärtää huminan tähden, käski hän hänen vietää leiriin.	21:34 Mutta Canssast huusi yxi sitä/ toinen tätä. Cosca ei hän oikein tainnut ymmärtä huminan tähden/ käski hän hänen wiedä Scantzijn.
21:35 Ja kun Paavali tuli portaille, täytyi sotamiesten kantaa häntä kansan väkivallan tähden;	35. Ja kuin hän astumien eteen tuli, kannettiin hän sotamiehiltä kansan väkivallan tähden;	21:35 Ja cuin hän trappuin eteen tuli/ cannettin hän sotamiehildä/ Canssan wäkiwallan tähden/
21:36 sillä suuri kansanpaljous seurasi perässä ja huusi: "Vie pois hänet!"	36. Sillä paljo kansaa noudatti häntä, huutain: ota pois häntä!	21:36 Sillä paljo Canssa noudatit händä/ ja parguit: poisota händä.
21:37 Ja kun oltiin kuljettamassa Paavalia sisälle kasarmiin, sanoi hän päällikölle: "Onko minun lupa sanoa sinulle jotakin?" Niin tämä sanoi: "Osaatko sinä siis kreikkaa?"	37. Ja kuin Paavali oli leiriin tulemallansa, sanoi hän sodanpäämiehelle: onko minulla lupa sinulle jotakin sanoa? Hän sanoi: taidatkos Grekan kielen?	21:37 Ja cosca Pawali oli Scantzijn tullut/ sanoi hän Sodanpäämiehelle/ saango minä sinua puhutella? 21:38 Hän sanoi: taidatcos Grecan kielen?
21:38 Etkö sitten olekaan se egyptiläinen, joka hiljakkoin villitsi ne neljätuhatta murhamiestä ja vei heidät erämaahan?"	38. Etkös sinä siis ole Egyptin mies, joka ennen näitä päiviä kapinan nostit ja veit korpeen neljätuhatta murhamiestä?	etkös ole se Egyptin mies/ joca ennen näitä päiwiä capinan nosti/ ja wei corpeen neljä tuhatta murhamiestä?
21:39 Niin Paavali sanoi: "Minä olen juutalainen mies, Tarson, tunnetun Kilikian kaupungin, kansalainen; pyydän sinua, salli minun puhua kansalle."	39. Niin Paavali sanoi: minä olen Juudalainen Tarsin, kuuluisan kaupungin asuvainen Kilikiasta. Minä rukoilen sinua, salli minun puhua kansalle.	21:39 Nijn Pawali sanoi: minä olen Judalainen Tarsist/ yxi cuuluisan Caupungin asuwainen Ciliciasta/ minä rucoilen sinua/ salli minun puhua Canssalle.
21:40 Ja kun hän sen salli, niin Paavali, seisoen portailla, viittasi kädellään kansalle; ja kun oli syntynyt syvä hiljaisuus, puhui hän heille hebreankielellä ja sanoi:	40. Ja kuin hän salli, niin Paavali seisoi astuttavilla ja viittasi kädellänsä kansalle. Kuin suuri vaikeneminen tuli, puhutteli hän heitä Hebrean kielellä ja sanoi:	Ja hän salli sen. 21:40 Nijn Pawali seisoi trapuilla/ ja wijttais kädelläns Canssan puoleen. Cosca suuri waikitus tuli/ puhui hän heille Ebrean kielellä/ ja sanoi:
22 LUKU	22 LUKU	XXII. Lucu .

22:1 "Miehet, veljet ja isät, kuulkaa, mitä minä nyt teille puolustukseksi puhun."	1. Miehet, rakkat veljet ja isät! kuulkaat minun edesvastaustani, jonka minä teille sanon.	22:1 Mlehet/ rakkat weljet ja Isät/ cuulcat minun wastaustani/ cuin minä teille sanon.
22:2 Kun he kuulivat hänen puhuvan heille hebreankielellä, syntyi vielä suurempi hiljaisuus. Ja hän sanoi:	2. (Kuin he kuulivat hänen Hebrean kielellä heille puhuvan, vaikenivat he enemmän. Ja hän sanoi:)	22:2 Cosca he cuulit hänen Ebrean kielellä heillens puhuwan/ waickenit he enämmin. 22:3 Ja hän sanoi:
22:3 "Minä olen juutalainen, syntynyt Kilikian Tarsossa, mutta kasvatettu tässä kaupungissa ja Gamalielin jalkojen juuressa opetettu tarkkaan noudattamaan isien lakia; ja minä kiivailin Jumalan puolesta, niinkuin te kaikki tänä päivänä kiivaillette.	3. Minä olen Juudalainen, Tarsossa Kilikiassa syntynyt ja tässä kaupungissa kasvatettu Gamalielin jalkain juuressa, opetettu visusti vanhimpain laissa, ja olin Jumalan puolesta kiivas, niinkuin tekin kaikki olette tänäpäpä, niinkuin tekin kaikki olette tänäpäpä,	Minä olen Judan mies/ Tarsos Cilicias syndynyt/ ja täsä Caupungis caswatettu Gamalielin jalcain juures/ opetettu wisust Wanhimbain Laisa/ ja oli Jumalan puolda pitäväinen/ nijncuin tekin caicki oletta tänäpäpä:
22:4 Ja minä vainosin tätä tietä aina kuolemaan asti, sitoen ja heittäen vankeuteen sekä miehiä että naisia,	4. Ja olen tätä tietä vainonnut kuolemaan asti, sitoin ja antain ylöän vankiuteen sekä miehiä että vaimoja,	22:4 Ja olen tätä tietä wainonnut haman cuoleman asti/ minä sidoin heitä ja tornijn panin/ sekä miehiä että waimoja:
22:5 niinkuin myös ylimmäinen pappi voi minusta todistaa, ja kaikki vanhimmat. Minä sain heiltä myös kirjeitä veljille Damaskoon, ja minä matkustin sinne tuodakseni nekin, jotka siellä olivat, sidottuina Jerusalemiin rangaistaviksi.	5. Niinkuin myös ylimmäinen pappi ja koko vanhimpain joukko minun todistajani ovat, joilta minä otin lähetyskirjat veljein tykö, ja vaelsin Damaskuun, että minä ne, jotka siellä olivat, olisin sidottuna tuonut Jerusalemiin rangaistaa.	22:5 Nijncuin ylimmäinen Pappi/ ja coco Wanhimbain joucko minun todistajani owat/ joilda minä otin lähetyskirjat weljein tygö/ ja waelsin Damascuun/ että minä ne/ jotca siellä olit sidottuna/ olisin tuonut Jerusalemijn rangaista.
22:6 Niin tapahtui, kun minä matkalla ollessani lähestyin Damaskoa, että keskipäivän aikaan yhtäkkiä taivaasta leimahti suuri valo minun ympärilläni;	6. Niin tapahtui minun matkassa ollessani ja lähestyissäni Damaskua puolipäivän aikaan, että suuri kirkkaus valaisi äkisti taivaasta minua ympäri.	22:6 Nijn tapahdui minun matcas ollesani/ cosca minä puolipäiwän aican Damascua lähestyin/ walais suuri kirckaus Taiwahast minua ymbärins.
22:7 ja minä kaaduin maahan ja kuulin äänen sanovan minulle: 'Saul, Saul, miksi vainoat minua?'	7. Ja minä lankesin maahan ja kuulin äänen minulle sanovan: Saul, Saul, miksis minua vainoot?	22:7 Ja minä langeisin maahan/ ja cuulin änen minulleni sanowan: 22:8 Saul/ Saul/ mixis minua wainot:
22:8 Niin minä vastasin: 'Kuka olet, herra?' Ja hän sanoi minulle: 'Minä olen Jeesus Nasaretilainen, jota sinä vainoat.'	8. Niin minä vastasin: kuka sinä olet, Herra? Hän sanoi minulle: minä olen Jesus Natsaretista, jota sinä vainoot.	Nijn minä wastaisin: cuca sinä olet HERra? Hän sanoi minulle: minä olen Jesus Nazarethist/ jota sinä wainot.

22:9 Ja minun seuralaiseni näkivät kyllä valon, mutta eivät kuulleet sen ääntä, joka minulle puhui.	9. Mutta ne, jotka minun kanssani olivat, näkivät kyllä kirkkauden ja peljästyivät, vaan ei he hänen ääntänsä kuulleet, joka minua puhutteli.	22:9 Mutta ne jotca minun cansani olit/ näit kyllä kirckauden ja peljästyit/ waan ei he hänen ändäns cuullet joca minua puhutteli.
22:10 Ja minä sanoin: 'Herra, mitä minun pitää tekemän?' Herra sanoi minulle: 'Nouse ja mene Damaskoon, niin siellä sinulle sanotaan kaikki, mikä sinulle on tehtäväksi asetettu.'	10. Niin minä sanoin: Herra, mitä minun pitää tekemän? Mutta Herra sanoi minulle: nouse ja mene Damaskuun, ja siellä sinulle sanotaan kaikki, mitä sinun on säättö tehdäkses.	22:10 Nijn minä sanoin: HERra/ mitä minun pitä tekemän? HERra sanoi minulle: Nouse ja mene Damascuun/ ja siellä sinulle sanotan caicki mitä sinun on säättö tehdäxes.
22:11 Ja kun minä sen valon kirkkaudesta tulin näkemättömäksi, taluttivat seuralaiseni minua kädestä, ja niin minä tulin Damaskoon.	11. Ja koska en minä nähnyt sen walkeuden kirkkauden tähden, talutettiin minä käsistä niiltä, jotka minun kanssani olivat, ja tulin Damaskuun.	22:11 Ja cosca en minä nähnyt sen walkeuden kirckauden tähden/ talutettin minä käsistä minun cumpaneildani/ ja tulin Damascuun.
22:12 Ja eräs mies, hurskas lain mukaan, nimeltä Ananias, josta kaikki siellä asuvat juutalaiset todistivat hyvää,	12. Ja siellä oli jumalinen mies lain jälkeen, Ananias nimeltä; hänellä oli hyvä todistus kaikilta Juudalaisilta, jotka siellä asuivat.	22:12 JA siellä oli yxi jumalinen mies Lain jälken/ Ananias nimeldä/ hänestä oli hyvä sanoma caickein Judalaisten seasa/ jotca siellä asuit/
22:13 tuli minun tyköni, astui eteeni ja sanoi minulle: 'Saul, veljeni, saa näkösi jälleen.' Ja sillä hetkellä minä sain näköni ja katsoin häneen.	13. Hän tuli minun tyköni, seisoi ja sanoi minulle: rakas veljeni Saul, saa sinun näkösi jälleen. Ja minä katsoin sillä hetkellä hänen päällensä.	22:13 Hän tuli minun tygöni/ seisoi ja sanoi minulle: racas weljen Saul/ cadzo ylös. Ja minä cadzoin sillä hetkellä hänen päällensä.
22:14 Niin hän sanoi: 'Meidän isiemme Jumala on valinnut sinut tuntemaan hänen tahtonsa ja näkemään Vanhurskaan ja kuulemaan hänen suunsa äänen;	14. Niin hän sanoi: meidän Isäimme Jumala on sinun valmistanut, että sinun pitää tunteman hänen tahtonsa, ja näkemän vanhurskaan, ja kuuleman ääntä hänen suustansa.	22:14 Nijn hän sanoi: Meidän Isäim Jumala on sinun walmistanut/ että sinun pitä tundeman hänen tahtons/ ja näkemän sen wanhurscan/ ja cuuleman ändä hänen suustans:
22:15 sillä sinä olet oleva hänen todistajansa kaikkien ihmisten edessä, sen todistaja, mitä olet nähnyt ja kuullut.	15. Sillä sinun pitää oleman hänen todistajansa kaikkein ihmisten edessä niistä, joita sinä nähnyt ja kuullut olet.	22:15 Sillä sinun pitä oleman hänen todistajans caickein ihmisten edes/ nijstä cuins nähnyt ja cuullut olet.
22:16 Ja nyt, mitä viivyttelet? Nouse, huuda avuksi hänen nimeänsä ja anna kastaa itsesi ja pestä pois syntisi.'	16. Ja mitäs nyt viivyttelet? Nouse ja anna sinus kastettaa ja pestä pois sinun syntis, ja huuda avuksi Herran nimeä.	22:16 Ja mitäs nyt wijwyttelet? Nouse/ ja anna sinus casta ja pestä pois sinun syndis ja rucoile HERran nime.
22:17 Kun olin palannut Jerusalemiin, tapahtui minun rukoillessani pyhäkössä, että minä jouduin hurmoksiin	17. Niin tapahtui, kuin minä Jerusalemiin palasin ja rukoilin templissä, että minä tulin horrokseen,	22:17 Nijn tapahdui/ cosca minä Jerusalemijn palaisin/ ja rucoilin Templis/ että minä tulin horroxijn:

22:18 Ja näin hänet. Ja hän sanoi minulle: 'Riennä ja lähde pian pois Jerusalemissa, sillä he eivät ota vastaan sinun todistustasi minusta.'	18. Ja näin hänen minulle sanovan: riennä ja lähde kiiruusti Jerusalemissa; sillä ei he ota vastaan sinun todistustasi minusta.	22:18 Ja näin hänen minulle sanovan: riennä ja kiiressä lähde Jerusalemissa; sillä ei he ota vastaan sinun todistustasi minusta.
22:19 Ja minä sanoin: 'Herra, he tietävät itse, että minä panin vankeuteen ja ruoskitin jokaisessa synagogassa niitä, jotka uskoivat sinuun.'	19. Ja minä sanoin: Herra, itse he tietävät, että minä panin torniin ja pieksin jokaisessa synagogassa niitä, jotka sinun päälles uskoivat.	22:19 Ja minä sanoin: HERRA/ itse he tietävät/ että minä panin torniin ja pieksin jokaisessa Synagogassa niitä kuin sinun päälles uskoivat/
22:20 Ja kun Stefanuksen, sinun todistajasi, veri vuodatettiin, olin minäkin läsnä, hyväksyin sen ja vartioin hänen surmaajainsa vaatteita.'	20. Ja kuin Stephanin sinun palvelias veri vuodatettiin, olin minä myös siinä läsnä, ja mielistyin hänen kuolemaansa, ja vartioitsin niiden vaatteita, jotka hänen tappoivat.	22:20 Ja koska Stephanin sinun palvelias veri vuodatettiin/ olin minä myös siinä läsnä/ ja mielistyin hänen kuolemaansa/ ja vartioitsin niiden vaatteita/ kuin hänen tapoit.
22:21 Ja hän sanoi minulle: 'Mene, sillä minä lähetän sinut kauas pakanain tykö.'	21. Ja hän sanoi minulle: mene, sillä minä lähetän sinun kauas pakanain tykö.	22:21 Ja hän sanoi minulle: mene: sillä minä lähetän sinun kauas pakanain tykö.
22:22 Tähän sanaan asti he kuuntelivat häntä; mutta silloin he korottivat äänensä ja sanoivat: "Pois maan päältä tuommoinen! Sillä ei hän saa elää."	22. Ja he kuulivat häntä tähän sanaan asti, niin he korottivat äänensä ja sanoivat: ota pois senkaltainen ihminen maan päältä; sillä ei hänen ole luvallinen elää.	22:22 JA he kuulivat häntä tähän sanan asti: niin he korottivat äänensä ja sanoivat: ota pois senkaltainen ihminen maan päältä: sillä ei hänen ole luvallinen elää.
22:23 Ja kun he huusivat ja heittelivät vaatteitaan ja viskoivat tomua ilmaan,	23. Ja kuin he niin huusivat, heittelivät vaatteitansa ja paikasivat tomua tuuleen,	22:23 Ja kuin he niin parguit/ heittelivät vaatteitansa ja naikkasivat tomua tuulen:
22:24 käski päällikkö viedä hänet kasarmiin, ja saadakseen tietää, mistä syystä he niin hänelle huusivat, hän määräsi hänet ruoskimalla tutkittavaksi.	24. Antoi sodanpäämies hänen viedä leiriin, ja käski piestä ja tutkittaa, että hän olis saanut tietää, minkätähden hänen päällensä niin huudettiin.	22:24 Andoi Sodanpäämies hänen viedä Scantzijn/ ja käski piestä ja tutkia/ että hän saisi tietä/ minkätähden hänen päällensä niin huutettiin.
22:25 Mutta kun he olivat oikaisseet hänet ruoskittavaksi, sanoi Paavali siinä seisovalle sadanpäämiehelle: "Onko teidän lupa ruoskia Rooman kansalaista, vieläpä ilman tuomiota?"	25. Kuin hän häntä nuorilla sitoi, sanoi Paavali sadanpäämiehelle, joka läsnä seiso: onkos teidän kohtuullinen Roomalaista hosua ilman tuomitsematta?	22:25 Koska hän häntä nuorilla sidoi/ sanoi Paavali Sadanpäämiehelle/ joka läsnä seiso: ongosta teidän kohtuullinen Roomalaista hosua ilman oikeudeta ja tuomiota?

22:26 Kun sadanpäämies sen kuuli, meni hän päällikölle ilmoittamaan ja sanoi: "Mitä aiot tehdä? Tämä mies on Rooman kansalainen."	26. Kuin sadanpäämies sen kuuli, meni hän sodanpäämiehen tykö, ilmoitti hänelle ja sanoi: mitäs tahdot tehdä? sillä tämä mies on Roomalainen.	22:26 Cosca Sadanpäämies sen cuuli/ meni hän Sodanpäämiehen tygö/ ilmoitti hänelle/ ja sanoi: Mitäs tahdot tehdä? sillä tämä mies on Romalainen.
22:27 Niin päällikkö meni Paavalin luo ja sanoi hänelle: "Sano minulle: oletko sinä Rooman kansalainen?" Hän vastasi: "Olen."	27. Niin sodanpäämies meni hänen tykönsä ja sanoi hänelle: sanos minulle, oletko sinä Roomalainen? Hän sanoi: olen niinkin.	22:27 Nijn Sodanpäämies meni hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: sanos minulle/ jos sinä olet Romalainen? Hän sanoi: olen nijngin.
22:28 Niin päällikkö sanoi: "Minä olen paljolla rahalla hankkinut itselleni tämän kansalaisoikeuden." Paavali sanoi: "Mutta minulla se on syntymästani asti."	28. Ja sodanpäämies vastasi: minä olen suurella rahalla tämän kaupungin oikeuden voittanut. Mutta Paavali sanoi: minä olen myös syntynyt (Roomalainen.)	22:28 Ja Sodanpäämies wastais: minä olen suurella rahalla tämän Caupungin oikeuden woittanut. Mutta Pawali sanoi: minä olen myös Romalainen.
22:29 Silloin ne, joiden piti häntä tutkia, lähtivät heti hänen luotaan. Ja myös päällikkö peljästyivät saatuaan tietää, että Paavali oli Rooman kansalainen, kun oli sidottanut hänet.	29. Ja he läksivät kohta hänen tykönsä tutkimasta. Ja sodanpäämies rupesi pelkäämään, sittekuin hän sai tietää, hänen Roomalaisen olevan, että hän hänen sitonut oli.	22:29 Ja he läxit cohta hänen tykönsä tutkimast. Ja Sodanpäämies rupeis pelkämän sijttecuin hän sai tietä hänen Romalaisen olewan/ että hän hänen sitonut oli.
22:30 Mutta seuraavana päivänä, koska hän tahtoi saada varman tiedon, mistä juutalaiset häntä syyttivät, päästi hän hänet siteistä ja käski ylipappien ja koko neuvoston kokoontua, vei Paavalin alas ja asetti hänet heidän eteensä.	30. Mutta toisena päivänä tahtoi hän visummasti tietää, minkätähden hänen päällensä Juudalaisilta kannettiin, ja päästi hänen siteistä, ja käski ylimmäiset papit ja kaiken heidän raatinsa tulla kokoon, ja antoi Paavalin tulla heidän eteensä.	22:30 TOisna päivänä tahdoi hän wisummast tietä/ mingätähden hänen päällens Judalaisilda cannettin/ ja päästi hänen siteistä/ ja käski ylimmäiset Papit/ ja caiken Raadin tulla cocon/ ja andoi Pawalin tulla heidän eteens.
23 LUKU	23 LUKU	XXIII. Lucu .
23:1 Niin Paavali loi katseensa neuvostoon ja sanoi: "Miehet, veljet, minä olen kaikessa hyvällä omallatunnolla vaeltanut Jumalan edessä tähän päivään asti."	1. Niin Paavali katsahti raadin päälle ja sanoi: miehet, rakkaat veljet! minä olen kaikella hyvällä tunnolla vaeltanut Jumalan edessä tähän päivään asti.	23:1 Niin Pawali cadzahti Raadin päälle/ ja sanoi: Miehet rackat weljet/ minä olen hywällä tunnolla waeldanut Jumalan edes tähän päiwän asti.
23:2 Mutta ylimmäinen pappi Ananias käski lähellä seisovia lyömään häntä vasten suuta.	2. Niin ylimmäinen pappi Ananias käski niitä, jotka läsnä seisoivat, lyödä häntä vasten suuta.	23:2 Nijn ylimmäinen Pappi Ananias käski nijtä cuin läsnä seisoit/ lyödä händä wasta suuta.

<p>23:3 Silloin Paavali sanoi hänelle: "Jumala on lyövä sinua, sinä valkeaksi kalkittu seinä; istutko sinä tuomitsemassa minua lain mukaan ja käsket vastoin lakia lyödä minua?"</p>	<p>3. Paavali sanoi hänelle: lyököön sinua Jumala, sinä valkeaksi tehty seinä! istutko sinä ja tuomitset minua lain jälkeen, ja käsket minua lyödä vastoin lakia?</p>	<p>23:3 Pawali sanoi hänelle: lyökön sinua Jumala/ sinä walkexi tehty seinä/ istutco sinä ja duomidzet minua Lain jälkeen/ ja käsket minua lyödä wastoin Lakia?</p>
<p>23:4 Niin ne, jotka seisoivat lähellä, sanoivat: "Herjaatko sinä Jumalan ylimmäistä pappia?"</p>	<p>4. Mutta ne, jotka läsnä seisoivat, sanoivat: kiroiletko sinä ylimmäistä Jumalan pappia?</p>	<p>23:4 Mutta ne cuin läsnä seisoit/ sanoit: kiroiletco sinä ylimmäistä Jumalan Pappia?</p>
<p>23:5 Ja Paavali sanoi: "En tiennyt, veljet, että hän on ylimmäinen pappi; sillä kirjoitettu on: 'Kansasi ruhtinasta älä kiroa'."</p>	<p>5. Paavali sanoi: en minä tietänyt, rakkaat veljet, häntä ylimmäiseksi papiksi; sillä kirjoitettu on: sinun kansas ylimmäistä ei sinun pidä kiroileman.</p>	<p>23:5 Pawali sanoi: en minä tiennyt/ rackat weljet/ händä ylimmäisexi Papixi: sillä kirjoitettu on: sinun Canssas ylimmäistä ei sinun pidä kiroileman.</p>
<p>23:6 Mutta koska Paavali tiesi osan heistä olevan saddukeuksia ja toisen osan fariseuksia, huusi hän neuvoston edessä: "Miehet, veljet, minä olen fariseus, fariseusten jälkeläinen; toivon ja kuolleitten ylösnousemuksen tähden minä olen tuomittavana."</p>	<p>6. Kuin Paavali tiesi, että heitä oli yksi osa Saddukealaisia ja toinen osa Pharisealaisia, huusi hän raadin edessä: miehet, rakkaat veljet! minä olen Pharisealainen ja Pharisealaisen poika. Minun päälleni kannetaan toivon ja kuolleiden ylösnousemisen tähden.</p>	<p>23:6 COsca Pawali tiesi/ että heitä oli yxi osa Sadduceuxista/ ja toinen osa Phariseuxista/ huusi hän Raadin edes: miehet rackat weljet/ minä olen Phariseus/ ja Phariseuxen poica/ minun päälleni cannetan toiwon ja cuolluitten ylösnousemisen tähden.</p>
<p>23:7 Tuskin hän oli tämän sanonut, niin nousi riita fariseusten ja saddukeusten kesken, ja kokous jakautui.</p>	<p>7. Ja kuin hän sen sanonut oli, tuli riita Pharisealaisten ja Saddukealaisten välille, ja joukko erkani.</p>	<p>23:7 Ja cuin hän sen sanonut oli: tuli rijta Phariseusten ja Sadduceusten välille/ ja he ercanit.</p>
<p>23:8 Sillä saddukeukset sanovat, ettei ylösnousemusta ole, ei enkeliä eikä henkeä, mutta fariseukset tunnustavat kumpaisetkin.</p>	<p>8. Sillä Saddukealaiset sanovat: ettei kuolleiden ylösnousemista, eikä enkeleitä, eikä henkeä ole; mutta Pharisealaiset tunnustavat molemmat olevan.</p>	<p>23:8 Sillä ei Sadduceuxet sano olewan cuolluitten ylösnousemista/ eikä Engelitä/ eikä Hengiä: mutta Phariseuxet tunnustawat molemmat olewan.</p>
<p>23:9 Ja syntyi suuri huuto, ja muutamat kirjanoppineet fariseusten puolueesta nousivat ja väittelivät kiivaasti ja sanoivat: "Emme löydä mitään pahaa tässä miehessä; entäpä jos henki tai enkeli on hänelle puhunut?"</p>	<p>9. Niin tuli suuri huuto, ja kirjanoppineet Pharisealaisten lahkosta nousivat, kilvoittelivat ja sanoivat: emme mitään pahaa löydä tässä miehessä: jos henki taikka enkeli on hänelle puhunut, niin emme mahda Jumalaa vastaan sotia.</p>	<p>23:9 Nijn tuli suuri parcu/ ja Kirjanoppenet Phariseusten Lahgosta nousit/ kilwoittelit ja sanoit: en me mitän wääryttä löydä täsä miehesä/ jos Hengi taicka Engeli on hänelle puhunut/ nijn en me taida Jumalata wastan sotia.</p>

<p>23: 10 Ja kun riita yhä kiihtyi, pelkäsi päällikkö, että he repisivät Paavalin kappaleiksi, ja käski sotaväen tulla alas ja temmata hänet heidän keskeltään ja viedä hänet kasarmiin.</p>	<p>10. Ja että suuri kapina nousi, pelkäsi sodanpäämies, ettei he Paavalia rikki repäisisi, ja käski sotaväen mennä alas, ja temmata pois häntä heidän seastansa, ja leiriin viedä.</p>	<p>23: 10 Ja että suuri capina nousi/ pelkäis Sodanpäämies/ ettei he Pawalita ricki rewäisis/ ja käski sotaväen alasmennä/ ja poistemmata händä heidän seastans/ ja Scantzijn wiedä.</p>
<p>23: 11 Mutta seuraavana yönä Herra seisoi Paavalin tykönä ja sanoi: "Ole turvallisella mielellä, sillä niinkuin sinä olet todistanut minusta Jerusalemissa, niin sinun pitää todistaman minusta myös Roomassa."</p>	<p>11. Mutta yöllä sen jälkeen seisoi Herra hänen tykönänsä ja sanoi: ole vahvassa turvassa, Paavali! sillä niinkuin sinä olet minusta Jerusalemissa todistanut, niin sinun pitää Roomissakin todistaman.</p>	<p>23: 11 MUTta yöllä sen jälkeen/ seisoi HERra hänen tykönäns/ ja sanoi: ole wahwas turwas Pawali/ Sillä nijncuin sinä olet minusta Jerusalemis todistanut/ nijn sinun pitä Romisakin todistaman.</p>
<p>23: 12 Mutta päivän tultua juutalaiset tekivät salaliiton ja vannoivat valan, etteivät söisi eivätkä joisi, ennenkuin olivat tappaneet Paavalin.</p>	<p>12. Ja kuin päivä tuli, kokoontuivat muutamat Juudalaisista ja sadattelivat itsiänsä, sanoen, ettei heidän pitänyt ennen syömän eikä juoman, kuin he Paavalin olisivat tappaneet.</p>	<p>23: 12 JA cosca päiwä tuli/ cocoisit heidäns muutamat Judalaisista/ ja sadattelit idzens/ ettei heidän pitänyt ennen syömän eikä juoman/ cuin he Pawalin tappaisit.</p>
<p>23: 13 Ja niitä oli viidettäkymmentä miestä, jotka yhtyivät tähän valaan.</p>	<p>13. Ja niitä oli enempi kuin neljäkymmentä miestä, jotka tämän valan tehneet olivat.</p>	<p>23: 13 Ja nijtä oli enämbi cuin neljäkymmendä miestä/ jotca walan tehnet olit.</p>
<p>23: 14 He menivät ylimappien ja vanhinten luo ja sanoivat: "Me olemme kirouksen uhalla vannoneet, ettemme mitään maista, ennenkuin olemme tappaneet Paavalin.</p>	<p>14. Ne menivät ylimmäisten pappein ja vanhimpain tykö, ja sanoivat: me olemme sadatuksilla meitämme kironneet, ei ennen einettä maistavamme kuin me Paavalin tapamme.</p>	<p>23: 14 Ne menit ylimmäisten Pappein/ ja wanhimbain tygö/ ja sanoit: me olemma sadatuxilla meitäm kironnet/ ei ennen einettä maistawam/ cuin me Pawalin tapamme.</p>
<p>23: 15 Pyytäkää te siis nyt yhdessä neuvoston kanssa päälliköltä, että hän toisi hänet alas teidän luoksenne, ikäänkuin aikoisitte tarkemmin tutkia hänen asiaansa. Mutta me olemme valmiit tappamaan hänet, ennenkuin hän pääsee perille."</p>	<p>15. Nyt siis ilmoittakaat sodanpäämiehelle ja raadille, että hän huomenna tois hänen teidän eteenne, niinkuin te tahtoisitte jotakin todempaa häneltä tiedustaa; mutta ennenkuin hän lähestyy, olemme me valmiit häntä tappamaan.</p>	<p>23: 15 Nijn ilmoittacat sijs Sodanpäämiehelle ja Raadille/ että hän huomenna tois hänen teidän eteen/ nijncuin te tahdoisitta jotakin todembata häneldä tiedusta/ mutta ennencuin hän pääse edes/ olemma me walmit händä tappaman.</p>
<p>23: 16 Mutta Paavalin sisarenpoika, joka oli saanut kuulla väijytyksestä, saapui kasarmille, meni sisälle ja ilmoitti sen Paavalille.</p>	<p>16. Kuin Paavalin sisaren poika heidän väijymisensä kuuli, meni hän leiriin ja ilmoitti nämät Paavalille.</p>	<p>23: 16 COsca Pawalin sisaren poica heidän wäjymisens cuuli/ meni hän Scantzijn/ ja ilmoitti nämät Pawalille.</p>

<p>23:17 Niin Paavali kutsui luoksensa erään sadanpäämiehen ja sanoi: "Vie tämä nuorukainen päällikön luo, sillä hänellä on jotakin hänelle ilmoitettavaa."</p>	<p>17. Niin Paavali kutsui yhden sadanpäämiehistä tykönsä ja sanoi: vie tämä nuorukainen sodanpäämiehen tykö; sillä hänellä on jotakin hänelle sanomista.</p>	<p>23:17 Nijn Pawali cudzui yhden Sadanpäämiehistä tygöns/ ja sanoi: wie tämä nuorucainen Sodanpäämiehen tygö: sillä hänellä on jotakin hänelle sanomist.</p>
<p>23:18 Niin hän otti hänet mukaansa, vei hänet päällikön luo ja sanoi: "Vanki Paavali kutsui minut luokseen ja pyysi tuomaan sinun luoksesi tämän nuorukaisen, jolla on jotakin puhuttavaa sinulle."</p>	<p>18. Niin hän otti sen ja saatti hänen sodanpäämiehen tykö, ja sanoi: sidottu Paavali kutsui minun tykönsä ja rukoili minua tätä nuorukaista sinun tykö saattaa, jolla on sinulle jotakin sanomista.</p>	<p>hänellä on jotakin hänelle sanomist. 23:18 Nijn hän otti sen/ ja saatti hänen Sodanpäämiehen tygö/ ja sanoi: sidottu Pawali cudzui minun tygöns/ ja rucoili minua tätä nuorucaista sinun tygös saatta/ jolla on sinulle jotakin sanomist.</p>
<p>23:19 Niin päällikkö tarttui hänen käteensä, vei hänet erikseen ja kysyi: "Mitä sinulla on minulle ilmoitettavaa?"</p>	<p>19. Niin sodanpäämies rupesi hänen käteensä, ja vei hänen erinänsä, ja kyseli häneltä: mitä se on, mitä sinulla on minulle ilmoittamista?</p>	<p>23:19 Nijn Sodanpäämies rupeis hänen käteens/ ja wei hänen erinäns/ ja kyseli häneldä: mitä hän hänelle tahdois sanoa?</p>
<p>23:20 Hän sanoi: "Juutalaiset ovat päättäneet anoa sinulta, että huomenna veisit Paavalin alas neuvostoon, ikäänkuin aikoisit vielä tarkemmin tutkia hänen asiaansa.</p>	<p>20. Niin hän sanoi: Juutalaiset ovat päättäneet sinua rukoilla, että huomenna tuottaisit Paavalin raadin eteen, niinkuin he jotakin todempaa häneltä kuuntelisivat.</p>	<p>23:20 Nijn hän sanoi: Judalaiset owat wannonet sinua rucoilla/ että huomenna tuotaisit Pawalin Raadin eteen/ nijncuin he jotakin todembata häneldä cuuldelisit.</p>
<p>23:21 Mutta älä sinä siihen suostu, sillä viidettäkymmentä miestä heidän joukostaan on häntä väijymässä, ja he ovat vannoneet valan, etteivät syö eivätkä juo, ennenkuin ovat tappaneet hänet. Ja nyt he ovat valmiina ja odottavat sinun suostumustasi."</p>	<p>21. Mutta älä heitä tottele; sillä enempi kuin neljäkymmentä miestä väijyy häntä, jotka ovat heitän sadattaneet, ei ennen syövänsä eikä juovansa, kuin he hänen tappaisivat: ja he ovat nyt valmiit odottamassa sinun lupaamistas.</p>	<p>23:21 Mutta älä heitä tottele? sillä enämbi cuin neljäkymmentä miestä wäjä händä/ jotca owat heitän sadattanet/ ei ennen syöwän eikä juowans/ cuin he hänen tappaisit/ ja he owat nyt walmit/ odottamas sinun lupamistas.</p>
<p>23:22 Niin päällikkö päästi nuorukaisen menemään ja sanoi hänelle: "Älä virka kenellekään, että olet ilmaissut tämän minulle."</p>	<p>22. Niin sodanpäämies laski nuorukaisen matkaansa ja haasti häntä kellenkään sanomasta, että hän nämät hänelle ilmoittanut oli.</p>	<p>23:22 Nijn Sodanpäämies laski nuorucaisen matcans/ ja haasti händä kellengän sanomast/ että hän nämät hänelle ilmoittanut oli.</p>

23:23 Sitten hän kutsui luoksensa kaksi sadanpäämiestä ja sanoi heille: "Pitäkää yön kolmannesta hetkestä lähtien kaksisataa sotamiestä valmiina lähtemään Kesareaan ja seitsemänkymmentä ratsumiestä ja kaksisataa keihäsmiestä,	23. Ja hän kutsui tykönsä kaksi sadanpäämiestä ja sanoi: valmistakaat kaksisataa sotamiestä menemään Kesareaan, ja seitsemänkymmentä ratsasmiestä, ja kaksisataa keihäsmiestä kolmannella hetkellä yöstä.	23:23 Ja hän cudzui tygöns caxi Sadanpäämiestä/ ja sanoi: walmistacat caxi sata sotamiestä menemän Cesareaan/ ja seidzemenkymmendä radzasmiestä/ ja caxi sata keihäsmiestä colmannella hetkellä yöstä:
23:24 ja varatkaa ratsuja pannaksenne Paavalin ratsaille ja viedäksenne hänet vahingoittumatonna maaherra Feeliksin luo."	24. Ja valmistakaat muutamia juhtia, että he Paavalin niiden päälle istuttavat ja vievät terveenä maanvanhimman Felixen tykö.	23:24 Ja walmistacat muutamita juhtia/ että he Pawalin nijden päälle istuttawat/ ja wiewät terwenä Felixen Maanwanhimman tygö:
23:25 Ja hän kirjoitti kirjeen, joka kuului näin:	25. Ja kirjoitti kirjan tällä tavalla:	23:25 Ja kirjoitti Kirjan tällä tawalla.
23:26 "Klaudius Lysias lausuu tervehdyksen korkea-arvoiselle maaherralle Feeliksille.	26. Klaudius Lysias sille jalolle maanvanhimmalle Felixelle terveyttä!	23:26 CLaudius Lysias/ sille jalolle Maanwanhimmalle Felixelle/ ilo:
23:27 Tämän miehen ottivat juutalaiset kiinni ja olivat vähällä hänet tappa; silloin minä tulin saapuville sotaväen kanssa ja pelastin hänet, saatuani tietää, että hän on Rooman kansalainen.	27. Tämän miehen olivat Juudalaiset ottaneet kiinni ja tahtoivat hänen tappa. Niin tulin minä parhaallansa sotaväellä sekaan ja tempasin hänen pois, että minä ymmärsin hänen Roomalaisen olevan.	23:27 Tämän miehen olit Judalaiset kijnniottanet/ ja tahdoit hänen tappa. Nijn tulin minä parhallans sotawäellä secaa/ ja temmaisn hänen pois/ että minä ymmärsin hänen Romalaisen olewan.
23:28 Ja koska tahdoin tietää, mistä asiasta he häntä syyttivät, vein hänet heidän neuvostoonsa	28. Ja kuin minä pyysin syytä tietää, mistä he häntä nuhtelivat, niin minä vein hänen heidän raatinsa eteen,	23:28 Ja cosca minä pyysin syytä tietä/ mistä he händä nuhtelit/ nijn minä wein hänen heidän Raadins eteen:
23:29 ja havaitsin, että häntä syytettiin heidän lakiaan koskevista riitakysymyksistä, mutta ettei ollut kannetta mistään, mikä ansaitsisi kuoleman tai kahleet.	29. Ja löysin kannettavan hänen päällensä heidän lakinsa kysymyksistä. Ja ei kuitenkaan heillä ollut yhtään kuoleman eli sidetten syytä.	23:29 Ja löysin kannettawan hänen päällens heidän Lakins kysymyxistä. Ja ei cuitengan heillä ollut yhtän cuoleman eli sitehin syytä.
23:30 Mutta kun minulle on annettu ilmi, että miestä vastaan on tekeillä salahanke, lähetän hänet nyt heti sinun luoksesi; olen myös kehoittanut hänen syyttäjiään sanomaan sanottavansa häntä vastaan sinun edessäsi."	30. Ja kuin minulle siitä väijymisestä ilmoitettiin, jota Juudalaiset hänelle valmistivat, lähetin minä kohta hänen sinun tykö, ja sanoin hänen päällekkantajillensa: mitä teillä on häntä vastaan, niin sanokaat maanvanhimman edessä. Ole hyvästi!	23:30 Ja cuin minulle sijtä wäjymisestä ilmoitettin/ jota Judalaiset hänelle walmistit/ lähetin minä cohta hänen sinun tygös/ ja sanoin hänen rijtaweljillens: mitä teillä on händä wastan/ nijn sanocat Maanwanhimman edesä. Ole hywästi.

23:31 Niin sotamiehet, saamansa käskyn mukaan, ottivat Paavalin ja veivät hänet yöstä myöten Antipatrikseen.	31. Ja sotamiehet ottivat Paavalin, niinkuin heille käsketty oli, ja veivät hänen yöllä Antipatrideen.	23:31 JA Sotamiehet otit Pawalin/ nijncuin heille käsketty oli/ ja weit hänen yöllä Antipatrideen.
23:32 Seuraavana päivänä he antoivat ratsumiesten jatkaa hänen kanssaan matkaa, mutta itse he palasivat kasarmiin.	32. Ja toisena päivän antoivat he ratsasmiesten häntä seurata ja palasivat leiriin.	23:32 Ja toisna päivänä annoit he radzasmiesten häntä seurata/ ja palaisit Scantzijn.
23:33 Kun ratsumiehet tulivat Kesareaan, antoivat he kirjeen maaherralle ja veivät myös Paavalin hänen eteensä.	33. Kuin he tulivat Kesareaan ja antoivat kirjan maanvanhimmalle, niin he asettivat myös Paavalin hänen eteensä.	23:33 Cosca he tulit Cesareaan/ ja annoit Kirjan Maanwanhimmalle/ nijn he asetit myös Pawalin hänen eteens.
23:34 Luettuaan kirjeen hän kysyi, mistä maakunnasta Paavali oli; ja saatuaan tietää, että hän oli Kilikiasta,	34. Kuin maanvanhin oli kirjan lukenut ja kysynyt, kusta maakunnasta hänen piti oleman; ja että hän ymmärsi hänen Kilikiasta olevan,	23:34 Cosca Maanwanhin oli Kirjan lukenut/ ja kysynyt custa maacunnasta hänen piti oleman/ ja että hän ymmärsi hänen Ciliciasta olewan/ sanoi hän:
23:35 hän sanoi: "Minä kuulustelen sinua, kun syyttäjäsikin saapuvat." Ja hän käski vartioida häntä Herodeksen linnassa.	35. Minä tahdon sinua kuulla, sanoi hän, kuin myös sinun päälle kantajas tulevat edes. Ja käski kätkeä hänen Herodeksen raatihuoneeseen.	23:35 Minä tahdon sinua cuulla sinun rijtaweljeis läsnä olles. Ja käski hänen kätke Herodexen Raadihuonesen.
24 LUKU	24 LUKU	XXIV. Lucu .
24:1 Viiden päivän kuluttua ylimmäinen pappi Ananias meni sinne alas muutamien vanhinten ja erään asianajajan, Tertulluksen, kanssa, ja he ilmoittivat maaherralle syyttävänsä Paavalia.	1. Viiden päivän perästä meni Ananias, ylimmäinen pappi, vanhimpain ja selväkielisen Tertulluksen kanssa maanvanhimman tykö Paavalia vastaan.	24:1 Wiiden päivän perästä meni Ananias ylimmäinen Pappi/ wanhimbain ja sen selväkielisen Tertulluxen cansa Maanwanhimman tygö/ Pawalita watan.
24:2 Ja kun Paavali oli kutsuttu esille, rupesi Tertullus syyttämään ja sanoi:	2. Ja kuin hän oli eteen kutsuttu, rupesi Tertullus kantamaan, sanoen:	24:2 Ja cuin Pawali oli eteen cudzuttu/ rupeis Tertullus candaman/ ja sanoman:

<p>24:3 "Runsasta rauhaa me olemme sinun kauttasi, korkea-arvoinen Feeliks, saaneet nauttia, ja sinun huolenpidostasi on parannuksia aikaansaatu tämän kansan hyväksi, sen me kaikin puolin ja kaikkialla ja kaikella kiitollisuudella tunnustamme.</p>	<p>3. Me elämme hyvässä rauhassa sinun kauttas, ja ne asiat, jotka tässä kansassa oikein ja hyvin tehnyt ovat sinun toimellas, voimallinen Felix, me aina ja joka paikassa hyväksi otamme kaikella kiitoksella.</p>	<p>me elämme hyvässä rauhassa sinun allas/ ja tässä Canssas päätetään monia hyviä asioita sinun toimellas/ caickein jaloin Felix: 24: 3 Jota me aina ja joca paicas mielelläm caikella kijtoxella ylistämme.</p>
<p>24:4 Mutta etten aivan kauan sinua viivyttäisi, pyydän sinua hetkisen meitä suosiollisesti kuulemaan.</p>	<p>4. Vaan etten minä sinua kauvan viivyttäisi, rukoilen minä sinua, että pikimiltäs meitä kuulisit, sinun vakuutes tähden.</p>	<p>24: 4 Waan ettes tässä cauwan wijwytetäis/ rucoilen minä sinua että pikimmaldäs meitä cuulisit/ sinun wacudes tähden.</p>
<p>24:5 Me olemme havainneet, että tämä mies on ruttotauti ja metelinnostaja kaikkien koko maailman juutalaisten keskuudessa ja nasaretilaisten lahkoon päämies,</p>	<p>5. Sillä me olemme löytäneet tämän miehen vahingolliseksi, joka nostaa kapinan kaikille Juudalaisille ympäri koko maanpiirin, ja on Natsarealaisten eriseurain päämies.</p>	<p>24:5 Me olemme löytäneet tämän miehen wahingolisexi/ joca nosta capinan caikalle Judalaisille ymbäri coco maan pijrin/ ja on Nazareusten eriseurain ylimmäinen:</p>
<p>24:6 ja hän on koettanut pyhäkönkin saastuttaa. Sentähden me otimme hänet kiinni.</p>	<p>6. Hän on kiusannut templiäkin riivata; jonka tähden me otimme hänet kiinni ja tahdoimme tuomita hänen meidän lakimme jälkeen.</p>	<p>24:6 Hän on kiusannut Templiäkin rijwata/ jongatähden me otimme hänet kiinni/ ja tahdoimme tuomita hänen meidän Lakimme jälkeen.</p>
	<p>7. Mutta sodanpäämies Lysias tuli suurella väellä siihen sekaan ja päästi hänen meidän käsistämme,</p>	<p>24:7 Mutta Sodanpäämies Lysias tuli suurella väellä siihen sekaan/ ja päästi hänen meidän käsistäm.</p>
<p>24:8 Voit itse häntä tutkimalla saada tietää kaiken, mistä me häntä syytämme."</p>	<p>8. Ja käski hänen päällekantajansa tulla sinun tykö; josta sinä taidat itse tutkien ymmärtää kaikista niistä, joita me hänen päällensä kannamme.</p>	<p>24:8 Ja käski hänen rijtaweljens tulla sinun tygös/ josta sinä taidat ymmärtä/ jos sinä tahdot idze wisust kysellä/ mistä me hänen päällens cannamme.</p>
<p>24:9 Ja myös juutalaiset yhtyivät syyttämään häntä ja väittivät asian niin olevan.</p>	<p>9. Ja Juudalaiset tähän myös mielistyivät, sanoen niin olevan.</p>	<p>24:9 Ja Judalaiset tähän myös lisäisit/ sanoden nijn olevan.</p>
<p>24:10 Paavali vastasi, kun maaherra oli viitannut, että hän sai puhua: "Koska tiedän sinun monta vuotta olleen tämän kansan tuomarina, puhun luottamuksella asiani puolesta.</p>	<p>10. Niin Paavali vastasi, kuin maanvanhin häntä viittasi puhumaan: että minä tiedän sinun monta ajastaikaa olleen tämän kansan tuomarina, tahdon minä pelkäämättä edestäni vastata.</p>	<p>24:10 Nlin Pawali wastais/ cosca Maanwanhin häntä wijttais puhuman: että minä tiedän sinun monia ajastaica ollen tämän Canssan Duomarina/ tahdon minä pelkämättä edestäni wastata.</p>

24:11 Niinkuin voit saada tietää, ei ole kuin kaksitoista päivää siitä, kun menin Jerusalemiin rukoilemaan.	11. Sillä sinä taidat ymmärtää, ettei enempi ole kuin kaksitoistakymmentä päivää, sittekuin minä menin ylös Jerusalemiin rukoilemaan.	24:11 Sillä sinä taidat ymmärtä/ ettei enämbi ole cuin caxitoistakymmendä päiwä/ sijttecuin minä ylösmenin Jerusalemijn rucoileman.
24:12 Eivät he ole tavanneet minua kenenkään kanssa väittelemästä eikä väentungoksia aikaansaamasta, ei pyhäkössä, ei synagogissa eikä kaupungilla,	12. Ja ei he ole minua templissäkään löytäneet kamppailemasta yhdenkään kanssa, ei kapinaa nostamasta kansan seassa, ei synagogissa, eikä kaupungissa.	24:12 Ja ei he ole minua löytänet puhumast yhdengän cansa/ ei capinata nostamast Canssan seas/ ei Synagogis/ eikä Caupungis.
24:13 eivätkä myöskään voi näyttää sinulle toteen sitä, mistä he nyt minua syyttävät.	13. Ei he myös taida niitä vahvistaa, mitä he nyt minun päälleni kantavat.	24:13 Ei he myös ensingän taida nijtä wahwista/ cuin he minun päälleni candawat.
24:14 Mutta sen minä sinulle tunnustan, että minä sitä tietä vaeltaen, jota he lahkoksi sanovat, niin palvelen isieni Jumalaa, että minä uskon kaiken, mitä on kirjoitettuna laissa ja profeetoissa,	14. Mutta sen minä sinulle tunnustan, että minä tämän tien kautta, jonka he eriseuraksi kutsuvat, niin palvelen minun isäini Jumalaa, että minä uskon kaikki, mitkä laissa ja prophetaissa kirjoitetut ovat,	24:14 Mutta sen minä cuitengin sinulle tunnustan/ että minä tämän tien cautta/ jonga he eriseuraxi cudzuwat/ nijn palwelen minun Isäini Jumalata/ että minä uscon caicki cuin Laisa ja Prophetais kirjoitetut owat/
24:15 ja pidän sen toivon Jumalaan, että on oleva ylösnousemus, jota nämä itsekin odottavat, sekä vanhurskasten että väärin.	15. Ja pidän sen toivon Jumalan puoleen, jota hekin itse odottavat, että kuolleiden ylösnousemus pitää oleman, sekä vanhurskasten että väärin.	24:15 Ja pidän sen toiwon Jumalan puoleen/ jota hekin odottawat/ cuin on: että cuolluitten ylösnousemus pitää oleman/ sekä hurscasten että väärin:
24:16 Sentähden minä myös ahkeroin, että minulla aina olisi loukkaamaton omatunto Jumalan ja ihmisten edessä.	16. Ja sentähden minä harjoitan itsiäni aina pitämään pahentamattoman omantunnon Jumalan ja ihmisten edessä.	24:16 Ja sentähden minä harjoitan aina idziäni pitämän caikis hieromattoman omantunnon/ Jumalan ja ihmisten edes.
24:17 Niin minä nyt useampien vuosien kuluttua tulini tuomaan almuja kansalleni ja toimittamaan uhreja.	17. Mutta kuin minä monen ajastajan perästä tulini almua ja uhria kansalleni tekemään:	24:17 Mutta cosca minä monen ajastajan perästä tulini Almuista ja uhria Canssalleni tekemän:
24:18 Näitä toimittaessani muutamat Aasiasta tulleet juutalaiset tapasivat minut puhdistautuneena pyhäkössä, eikä ollut mitään väentungosta tai meteliä;	18. Joissa muutamat Juudalaiset Asiasta löysivät minun puhdistettuna templissä, ilman yhtäkään kapinaa ja meteliä,	24:18 Löysit he minun puhdistettuna Templis/ ilman yhdetäkän capinata ja metelitä.

24:19 heidän tulisi nyt olla saapuvilla sinun edessäsi ja syyttää, jos heillä olisi jotakin minua vastaan.	19. Joidenka tulis sinun tykönäs läsnä olla ja kantaa, jos heillä jotakin on minua vastaan.	24:19 Mutta muutamat Judalaiset Asiasta/ joidenga nyt tulis täsä olla wastamas ja candamas/ jos heillä jotakin on minua wastan:
24:20 Tai sanokoot nämä läsnäolevat, mitä rikollista he minussa huomasivat, kun minä seisoin neuvoston edessä;	20. Eli sanokaan nämät itse, jos he jotakin vääryyttä ovat minussa löytäneet, koska minä seisoin raadin edessä.	24:20 Eli sanocan nämät/ jos he jotakin wääryyttä ovat minusa löytänet/ että minä nyt täsä Raadin edes seison.
24:21 jollei siksi luettane tätä ainoata lausetta, jonka huusin seisoessani heidän keskellään: 'Kuolleitten ylösnousemuksen tähden minä tänään olen teidän tuomittavananne.'	21. Mutta tämän yhden sanan tähden, jonka minä heidän seassansa seisoissani, kuolleiden ylösnousemisesta, huusin, minä teiltä tänäpäpä tuomitaan.	24:21 Mutta tämän sanan tähden/ cuin minä heidän seasans seisoisani cuolluitten ylösnousemisest huudin/ minä teildä tänäpäpä duomitan.
24:22 Mutta Feeliks, jolla oli hyvin tarkka tieto tästä tiestä, lykkäsi heidän asiansa toistaiseksi, sanoen: "Kun päällikkö Lysias tulee tänne, tutkin minä teidän asianne."	22. Kuin Feliks tämän kuuli, viivytti hän heitä; sillä hän tiesi hyvin tämän tien menon, ja sanoi: kuin Lysias sodanpäämies alas tulee, niin minä tahdon tutkia teidän asianne.	24:22 COsca Felix tämän cuuli/ wijwytti hän heitä: sillä hän tiesi tämän tien menon: Ja sanoi: cosca Lysias Sodanpäämies alastule/ nijn minä tahdon tutkia teidän asian.
24:23 Ja hän käski sadanpäämiehen pitää Paavalia vartioituna, mutta lievässä vankeudessa, estämättä ketään hänen omaisistaan tekemästä hänelle palvelusta.	23. Ja käski sadanpäämiehen kätkeä Paavalin, ja antoi hänen saada lewon, ja ettei yhtäkään hänen omistansa kiellettäisi häntä palvelemasta taikka käymästä hänen tykönänsä.	24:23 Ja käski Sadanpäämiehen kätke Pawalin/ ja andoi hänen saada lewon/ eikä yhdengän hänen omians kiellänyt händä palwelemast/ taicka käymäst hänen tykönäns.
24:24 Muutamien päivien kuluttua Feeliks tuli vaimonsa Drusillan kanssa, joka oli juutalainen, haetti Paavalin ja kuunteli hänen puhettaan uskosta Kristukseen Jeesukseen.	24. Mutta muutamain päivain perästä tuli Feliks emäntänsä Drusillan kanssa, joka Juudalainen oli, ja kutsutti Paavalin eteensä, ja kuulteli häntä uskosta Kristuksen päälle.	24:24 MUtta muutamain päiwain perästä tuli Felix emändäns cansa Drusillan/ joca Judalainen oli/ ja cudzutti Pawalin eteens/ ja cuuldeli händä uscosta Christuxen päälle.
24:25 Mutta kun Paavali puhui vanhurskaudesta ja itsensähillitsemisestä ja tulevasta tuomiosta, peljästyivät Feeliks ja sanoi: "Mene tällä haavalla pois, mutta kun minulle sopii, kutsutan sinut taas."	25. Mutta kuin hän puhui vanhurskaudesta ja puhtaasta elämästä ja tulevaisesta tuomiosta, peljästyivät Feeliks, ja vastasi: mene tällä haavalla matkaas; vaan kuin minä saan tilan, niin minä sinun tyköni kutsutan.	24:25 Cosca Pawali puhui wanhurscaudest ja puhtast elämäst/ ja tulewaisesta Duomiosta/ peljästyi Felix/ ja sanoi: Mene tällä haawalla matcas/ cosca minä saan tilan/ nijn minä sinun tygöni cudzutan.

24:26 Sen ohessa hän myös toivoi saavansa Paavalilta rahaa, jonka tähden hän useita kertoja haetti hänet luokseen ja puheli hänen kanssansa.	26. Toivoi myös Paavalilta hänellensä rahaa annettavan, että hän olis hänen päästänyt, jonka tähden hän myös usein hänen tykönsä kutsutti ja puheli hänen kanssansa.	24:26 Ja nijn hän toivoi Pawalin hänellens raha andawan/ että hän olis hänen päästänyt/ jongatähden hän myös usein hänen tygöns cudzutti/ ja puheli hänen cansans.
24:27 Mutta kahden vuoden kuluttua Porkius Festus tuli Feeliksin sijaan; ja kun Feeliks tavoitteli juutalaisten suosiota, jätti hän Paavalin kahleisiin.	27. Kuin kaksi ajastaikaa kulunut oli, tuli Porkius Festus Felixen siaan. Mutta Feliks tahtoi Juudalaisten mieltä noutaa ja jätti Paavalin sidottuna.	24:27 Cosca caxi ajastaica culunut oli/ tuli Portius Festus Felixen siaan. Mutta Felix tahdoi Judalaisten mieldä nouta/ ja jätti Pawalin siteihin.
25 LUKU	25 LUKU	XXV. Lucu .
25:1 Kun nyt Festus oli astunut maaherranvirkaan, meni hän kolmen päivän kuluttua Kesareasta ylös Jerusalemiin.	1. Kuin siis Festus oli tullut maakuntaan, meni hän Kesareasta kolmannen päivän perästä ylös Jerusalemiin.	25:1 COsca Festus oli tullut maacundan/ waelsi hän Cesareasta colmannen päivän perästä Jerusalemijn.
25:2 Niin ylipapit ja juutalaisten ensimmäiset miehet ilmoittivat hänelle syyttävänsä Paavalia ja pyysivät häneltä	2. Niin ylimmäinen pappi ja ylimmäiset Juudalaisista tulivat hänen eteensä Paavalia vastaan, ja rukoilivat häntä,	25:2 Nijn ylimmäinen Pappi/ ja ylimmäiset Judalaisista tulit hänen eteens Pawalita wastan/ rucoilit händä/
25:3 ja anoivat sitä suosionosoitusta itsellensä, Paavalia vastaan, että hän haettaisi hänet Jerusalemiin; sillä he valmistivat väijytystä tappaakseen hänet tiellä.	3. Ja pyysivät häneltä suosiota häntä kohtaan, että hän kutsuttais hänen Jerusalemiin, ja väijyivät häntä tappaaksensa tiellä.	25:3 Ja pyysit hänelä suosiota händä wastan/ että hän cudzutais hänen Jerusalemijn. Ja wäjyit händä tappaxens tiellä.
25:4 Mutta Festus vastasi, että Paavalia pidettiin vartioituna Kesareassa ja että hän itse aikoi piakkoin lähteä sinne.	4. Niin Festus vastasi, että Paavali piti hyvin kätkeämän Kesareassa, ja että hän tahtoi itse pian sinne vaeltaa.	25:4 Nijn Festus wastais: että Pawali piti hywin kätkeämän Cesareas/ ja että hän tahdoi idze pian sinne waelda/
25:5 Ja hän lisäsi: "Tulkoot siis teidän johtomiehenne minun mukanani sinne alas, ja jos siinä miehessä on jotakin väärää, syyttäkööt häntä."	5. Jotka siis teidän seassanne, sanoi hän, voimalliset ovat, ne tulkaan alas meidän kanssamme, ja jos jotakin vääryyttä on tässä miehessä, niin kantakaan he hänen päällensä.	25:5 Jotca sijs teidän seasan (sanoi hän) woiwat sinne tulla/ ne tulcan alas meidän cansam/ ja jos jotakin syytä on täsä miehes/ nijn candacat hänen päällens.

<p>25:6 Ja viivyttyään heidän luonansa ainoastaan kahdeksan tai kymmenen päivää hän meni alas Kesareaan. Seuraavana päivänä hän istui tuomarinistuimelle ja käski tuoda Paavalin eteensä.</p>	<p>6. Kuin hän siis oli heidän tykönänsä viipynyt enempi kuin kymmenen päivää, läksi hän alas Kesareaan. Ja toisena päivänä istui hän tuomioistuimelle ja käski Paavalin tuoda edes.</p>	<p>25:6 COsca hän sijs oli heidän tykönäns wijpynyt enemmän kuin kymmenen päiwä/ läxi hän alas Cesarean. Ja toisna päiwänä istui hän Duomioistuimella/ ja käski Pawalin edestuoda.</p>
<p>25:7 Ja kun hän oli saapunut, asettuivat ne juutalaiset, jotka olivat tulleet Jerusalemissa, hänen ympärilleen ja tekivät useita ja raskaita syytöksiä, joita he eivät kuitenkaan kyenneet näyttämään toteen;</p>	<p>7. Kuin hän oli tullut edes, seisoivat ne Juudalaiset ympärillä, jotka olivat Jerusalemissa tulleet alas, ja toivat edes monta ja suurta vikaa Paavalia vastaan, joita ei he voineet vahvistaa;</p>	<p>25:7 Cosca hän sinne tuotin/ astuit ne Judalaiset edes/ jotca olit Jerusalemissa tullet/ ja edestoit monda ja suurta wica Pawalita wastan/ joita ei he woinet wahwista:</p>
<p>25:8 sillä Paavali torjui syytökset ja sanoi: "Minä en ole mitään rikkonut juutalaisten lakia enkä pyhäkköä enkä keisaria vastaan."</p>	<p>8. Sillä hän vastasi edestänsä: en minä ole mitään rikkonut Juudalaisten lakia, en templiä, enkä keisaria vastaan.</p>	<p>25:8 Sillä Pawali wastais edestäns: En minä ole mitän rickonut/ en Judalaisten Lakia/ en Templiä/ engä Keisarica wastan.</p>
<p>25:9 Niin Festus, joka tavoitteli juutalaisten suosiota, vastasi Paavalille ja sanoi: "Tahdotko lähteä Jerusalemiin ja siellä vastata näihin syytöksiin minun edessäni?"</p>	<p>9. Niin Festus tahtoi Juudalaisten mieltä noutaa, vastasi Paavalia ja sanoi: tahdotkos mennä ylös Jerusalemiin ja siellä näistä oikeudella seisoa minun edessäni?</p>	<p>25:9 Niin Festus tahdoi Judalaisten mielä nouta/ wastais Pawalita/ ja sanoi: tahdotcos mennä ylös Jerusalemin/ ja siellä näistä oikeudella seiso minun edesäni:</p>
<p>25:10 Mutta Paavali sanoi: "Minä seison keisarin tuomioistuimen edessä, ja sen edessä minut tuomittakoon. Juutalaisia vastaan en ole mitään rikkonut, niinkuin sinäkin aivan hyvin tiedät.</p>	<p>10. Mutta Paavali sanoi: minä seison keisarin oikeudessa, ja siinä tulee minua tuomita: en minä ole Juudalaisille mitään wääräyttä tehnyt, kuin sinä itsekin paremmin tiedät.</p>	<p>25:10 Mutta Pawali sanoi: minä tahdon seiso Keisarin oikeuden edes/ ja sijnä minä duomittacon/ en minä ole Judalaisille mitän wääräyttä tehnyt/ cuin sinä idzekin tiedät.</p>
<p>25:11 Vaan jos muuten olen rikkonut ja tehnyt jotakin, mikä ansaitsee kuoleman, en pyri pääsemään kuolemasta; mutta jos se, mistä nämä minua syyttävät, on perätöntä, niin ei kukaan voi luovuttaa minua heille. Minä vetoan keisariin."</p>	<p>11. Sillä jos minä olen jonkun vahingoittanut, eli minun henkeni rikkonut, niin en minä tahdo välttää kuolemaa: jos ei taas mitään niistä ole, mitä he minun päälleni kantavat, niin ei yksikään taida minua antaa heidän käsiinsä: minä turvaan keisariin.</p>	<p>25:11 Sillä jos minä olen jongun wahingoittanut/ eli minun hengeni rickonut/ nijn en minä tahdo wälttä cuolemata/ jos ei taas mitän nijstä ole/ cuin he minun päälleni candawat/ nijn ei yxikän taida minua anda heidän käsijns/ minä turwan Keisarihin.</p>

25: 12 Silloin Festus, neuvoteltuaan neuvoskuntansa kanssa, vastasi: "Keisariin sinä olet vedonnut, niinpä mene keisarin eteen."	12. Silloin Festus puhutteli raatia ja vastasi: keisariin sinä turvasit, keisarin tykö pitää myös sinun menemän.	25: 12 Nijn Festus puhutteli Raadia/ ja wastais: Keisarihin sinä turwaisit/ Keisarin tygö pitä myös sinun menemän.
25: 13 Muutamien päivien kuluttua kuningas Agrippa ja Bernike saapuivat Kesareaan tervehtimään Festusta.	13. Mutta kuin muutamat päivät olivat kuluneet, tuli kuningas Agrippa ja Bernise alas Kesareaan Festusta tervehtimään.	25: 13 MUTta cuin muutamat päiwät olit culunet/ tuli Cuningas Agrippa ja Bernice alas Cesarean Festusta tervehtämän.
25: 14 Ja kun he viipyivät siellä useampia päiviä, kertoi Festus Paavalin asian kuninkaalle ja sanoi: "Täällä on eräs mies, jonka Feeliks on jättänyt vankeuteen;	14. Ja kuin he siellä monta päivää viipyivät, jutteli Festus Paavalin asian kuninkaalle ja sanoi: yksi mies on jäänyt Felikseltä sidottuna,	25: 14 Ja cuin he siellä monda päiwä wijwyit/ jutteli Festus Pawalin asian Cuningalle/ ja sanoi: Felix jätti tähän yhden miehen Fangixi:
25: 15 käydessäni Jerusalemissa juutalaisten ylipapit ja vanhimmat ilmoittivat syyttävänsä häntä ja pyysivät, että hänet tuomittaisiin.	15. Josta, kuin minä Jerusalemissa olin, ylimmäiset papit ja Juudalaisten vanhimmat tulivat ja ilmoittivat minulle, pyytäin tuomiota hänen ylitsensä.	25: 15 Josta/ cuin minä Jerusalemis olin/ ylimmäiset Papit/ ja Judalaisten wanhimmat ilmoitit minulle/ pyytäin duomiota hänen päällens.
25: 16 Mutta minä vastasin heille: 'Ei ole roomalaisten tapa antaa ketään alttiiksi, ennenkuin syytetty on asetettu vastakkain syyttäjänsä kanssa ja on saanut puolustautua syytöstä vastaan.'	16. Joille minä vastasin: ei se ole Roomalaisten tapa, että joku ihminen ennen annetaan surmata, kuin se, jonka päälle kannetaan, saa päälle kantajat rinnallensa ja saa tilan edestänsä vastata kanteesta.	25: 16 Joille minä wastaisin: ei se ole Romarein tapa/ että ihminen ennen mestatan/ cuin se/ jonga päälle cannetan/ saa rijtaweljens siwuns seisoman/ ja saa idzens warjella candeista.
25: 17 Kun he olivat kokoontuneet tänne, niin minä viivyttelämättä seuraavana päivänä istuin tuomarinistuimelle ja käskin tuoda miehen eteeni.	17. Sentähden kuin he tänne kokoon tulivat, istuin minä kohta toisena päivänä viivyttelämättä tuomio-istuimelle, ja käskin miehen tuoda edes.	25: 17 Sentähden cosca he tänne tulit/ istuin minä cohta toisna päiwänä ilman wijwyttelämät oikeuteen/ ja käskin miehen edestuoda.
25: 18 Mutta kun hänen syyttäjänsä seisivat hänen ympärillään, eivät he syyttäneet häntä mistään sellaisesta rikoksesta, kuin minä olin odottanut,	18. Kuin päälle kantajat tulivat, niin ei he yhtään syytä tuoneet edes niistä, mitä minä luulin.	25: 18 Cosca päällecandajat tulit/ nijn ei he yhtän syytä edestuo net cuin minä taisin luulla:
25: 19 vaan heillä oli häntä vastaan riitaa joistakin heidän uskonasioistaan ja jostakin Jeesuksesta, joka oli kuollut, mutta jonka Paavali väitti elävän.	19. Mutta heillä oli muutamia kysymyksiä häntä vastaan heidän taikauksistansa ja yhdestä kuolleesta Jesuksesta, jonka Paavali todisti elävän.	25: 19 Mutta heillä oli muutamita kysymyxiä händä wastian heidän taicauxistans/ ja yhdest cuolluest Jesuxest/ jonga Pawali todisti elävän.

25:20 Ja kun olin epätietoinen, miten tällainen asia oli tutkittava, kysyin, tahtoiko hän mennä Jerusalemiin ja siellä vastata näihin syytöksiin.	20. Vaan että minä siitä kysymyksestä epäilin, kysyin minä, josko hän olis tahtonut mennä Jerusalemiin ja siellä näistä tuomittaa.	25:20 Ja että minä siitä kysymyksestä epäilin/ kysyin minä jos hän olis tahtonut mennä Jerusalemiin/ ja siellä olis näistä tuomittu.
25:21 Mutta kun Paavali vetosi ja vaati, että hänet oli säilytettävä majesteetin tutkittavaksi, käskin minä vartioida häntä, kunnes lähetän hänet keisarin eteen."	21. Mutta koska Paavali lykkäsi asiansa keisarin tutkimisen alle, annoin minä hänen kätkeä, siihen asti kuin minä hänen keisarin tykö lähettäisin.	25:21 Mutta koska Paavali lykkäsi asiansa Keisarin ala/ annoin minä hänen kätkeä/ siihenasti kuin minä hänen Keisarin tykö lähettäisin.
25:22 Niin Agrippa sanoi Festukselle: "Minäkin tahtoisin kuulla sitä miestä." Tämä sanoi: "Huomenna saat kuulla häntä."	22. Niin Agrippa sanoi Festukselle: minäkin kuulisin mielelläni sitä miestä. Hän sanoi: huomenna saat sinä häntä kuulla.	25:22 Niin Agrippa sanoi Festukselle: minä kuulisin myös mielelläni sitä miestä. Hän sanoi: huomenna saat sinä häntä kuulla.
25:23 Seuraavana päivänä Agrippa ja Bernike tulivat suurella komeudella ja menivät oikeussaliin päällikköjen ja kaupungin ylhäisten miesten kanssa; ja Paavali tuotiin Festuksen käskystä sinne.	23. Ja toisena päivänä tuli Agrippa ja Bernice suurella komeudella, ja menivät raastupaan, päämiesten ja kaupungin ylimmäisten kanssa, ja Paavali tuotiin edes Festuksen käskyn jälkeen.	25:23 Ja toisena päivänä tuli Agrippa ja Bernice suurella komeudella Rastupan/ Päämiesten ja Caupungin ylimmäisten kanssa. Ja Paavali tuotiin edes Festuksen käskyn jälkeen.
25:24 Ja Festus sanoi: "Kuningas Agrippa ja kaikki muut, jotka meidän kanssamme olette läsnä, tässä näette sen miehen, jonka tähden koko juutalaisten joukko sekä Jerusalemissa että täällä on ahdistanut minua huutaen, ettei hänen pidä enää saaman elää.	24. Ja Festus sanoi: kuningas Agrippa ja kaikki miehet, jotka tässä meidän kanssamme olette, te näette sen, josta kaikki Juutalaisten joukko on minua rukoillut Jerusalemissa ja myös täällä, huutain, ettei hänen pitäisi enempi elämän.	25:24 Ja Festus sanoi: Kuningas Agrippa ja kaikki miehet/ jotka tässä meidän kanssamme olette/ te näette nyt sen miehen/ josta kaikki Juutalaisten joukko on minua rukoillut/ Jerusalemissa ja myös täällä huutain/ ettei hänen pitäisi enempi elämän.
25:25 Minä kuitenkin huomasin, ettei hän ole tehnyt mitään, mikä ansaitsisi kuoleman; mutta kun hän itse vetosi majesteettiin, niin minä päätin lähettää hänet sinne.	25. Mutta kuin minä ymmärsin, ettei hän ollut mitään kuoleman ansiota tehnyt, ja että hän myös itse turvasi keisariin, niin minä aioin hänen sinne lähettää.	25:25 Mutta kuin minä kuulisin/ ettei hän ollut mitään paha tehnyt/ josta hän olis hengens rikkonut. 25:26 Ja että hän myös turvais Keisariin/ niin minä aioin hänen sinne lähettää.

25:26 Mitään varmaa minulla ei kuitenkaan ole, mitä hänestä herralleni kirjoittaisin. Sen vuoksi tuotin hänet teidän eteenne ja varsinkin sinun eteesi, kuningas Agrippa, että minulla tutkinnon tapahduttua olisi, mitä kirjoittaa.	26. Josta ei minulla ole mitään vahvaa herralle kirjoittaa: sentähden tuotin minä hänen teidän eteenne, ja enimmiten sinun etees, kuningas Agrippa, että kuin hänen asiansa visummasti tutkittaisiin, minulla olis jotakin kirjoittamista;	Josta ei minulla ole mitän wahwa Herralle kirjoitta: sentähden tuotin minä hänen teidän eteen/ ja enimmitten sinun etees Cuningas Agrippa/ että cosca hänen asians wisummast tutkitaisin nijn minäkin saisin jotakin kirjoittamista:
25:27 Sillä mielettömältä näyttää minusta lähettää vanki, antamatta samalla tietää häntä vastaan tehtyjä syytöksiä."	27. Sillä se on minun nähdäkseni toimetoin, että hän sidottuna lähetetään, ja ei hänen syytensä ilmoiteta.	25:27 Sillä se on minun nähdäxeni wäärin/ että hän sidottuna lähetetän/ ja ei hänen syytäs ilmoiteta/ josta hänen päällens cannetan.
26 LUKU	26 LUKU	XXVI. Lucu .
26:1 Niin Agrippa sanoi Paavalille: "Sinun on lupa puhua puolestasi." Silloin Paavali ojensi kätensä ja lausui puolustukseksen:	1. Niin Agrippa sanoi Paavalille: sinun on lupa puhua edestäs. Silloin Paavali ojensi kätensä ja vastasi edestänsä:	26:1 AGrippa sanoi Pawalille: sinun on lupa puhua edestäs. Nijn Pawali ojensi kätens ja puhui edestäns/ sanoden:
26:2 "Pidän itseäni onnellisena, kuningas Agrippa, kun sinun edessäsi tänä päivänä saan puolustautua kaikesta siitä, mistä juutalaiset minua syyttävät,	2. Minä pidän itseni onnellisena, rakas kuningas Agrippa, että minä tänäpäpä saan sinun edessäs wastata kaikista niistä, mitä minun päälleni Juudalaisilta kannetaan,	26:2 Se on sangen minun mieleeni/ racas Cuningas Agrippa/ että minä tänäpäpä saan sinun edesäs wastata caikista nijstä asioista/ joista minun päälleni Judalaisilda cannetan/
26:3 olletikin, koska sinä tarkkaan tunnet kaikki juutalaisten tavat ja riitakysymykset. Sentähden pyydän sinua kärsivällisesti minua kuulemaan.	3. Liiatenkin että sinä tiedät kaikki tavat ja Juudalaisten kysymykset: sentähden rukoilin minä sinua, että kärsivällisesti minua kuulisit.	26:3 Lijatengin/ että sinä tiedät caicki tawat ja Judalaisten kysymyxet. Sentähden rucoilen minä sinua/ että kärsiwäisestä minua cuulisit.
26:4 Kaikki juutalaiset tuntevat minun elämäni nuoruudestani asti, koska alusta alkaen olen elänyt kansani keskuudessa ja Jerusalemissa.	4. Kaikki tosin Juudalaiset tietävät minun elämäni hamasta nuoruudesta, kuin se alusta on ollut minun kansani seassa Jerusalemissa:	26:4 CAicki tosin Judalaiset tietawät minun elämäni hamast nuorudest/ nijn cuin se algusta ollut tämän Canssan seas Jerusalemis:
26:5 He tuntevat minut jo entuudestaan, jos tahtovat sen todistaa, että minä meidän uskontomme ankarimman lahkon mukaan olen elänyt fariseuksena.	5. Jotka minun ennen ovat tunteneet, (jos he tahtoisivat todistaa,) että minä meidän jumalanpalveluksen kaikkein ahkerimman eriseuran jälkeen olin Pharisealainen.	26:5 Jotca minun ennen owat tundenet/ jos he tahdoisit todista: Sillä minä olen yxi Phariseus/ joca on caickein cowin eriseura meidän jumalan palweluxesam.

26:6 Ja nyt minä seison oikeuden edessä sentähden, että panen toivoni siihen lupaukseen, jonka Jumala on meidän isillemme antanut	6. Ja minä seison nyt tässä oikeuden edessä toivon tähden sen lupauksen päälle, joka Jumalalta on meidän isillemme tapahtunut:	26:6 Ja minä seison nyt tässä/ ja minun päälleni cannetan sijtä toiwost/ sen lupauxen tähden/ joca Jumalalda on meidän Isillem tapahtunut:
26:7 ja jonka meidän kaksitoista sukukuntaamme, yötä ja päivää herkeämättä palvelen Jumalaa, toivovat heille toteutuvan; tämän toivon tähden, kuningas, juutalaiset minua syyttävät.	7. Johonka meidän kaksitoistakymmestä sukukuntaa toivovat tulewansa, palvelen Jumalaa yötä ja päivää. Tämän toivon tähden kannetaan Juudalaisilta minun päälleni, rakas kuningas Agrippa.	26:7 Johonga toiwoon ne caxitoistakymmendä meidän suculaistam toiwoit tulewans/ palvelen Jumalata yötä ja päiwä. Tämän toivon tähden cannetan Judalaisilda minun päälleni/ racas Cuningas Agrippa.
26:8 Miksi on teistä uskomatonta, että Jumala herättää kuolleet?	8. Miksi se luotaan mahdottomaksi uskoa teidän tykönänne, että Jumala kuolleet herättää?	26:8 Mixi se on ihmeteldäwä teidän tykönän/ että Jumala cuollet herättä.
26:9 Luulin minäkin, että minun tuli paljon taistella Jeesuksen, Nasaretilaisen, nimeä vastaan,	9. Minä tosin luulin itselläni, että minun piti paljon vastahakoisuutta tekemän Jesuksen Natsarealaisen nimeä vastaan,	26:9 JA minäkin tosin luulin myös idzelläni paljo tekewäni/ cosca minä Jesuxen Nazarenuxen Nime wastan olin:
26:10 ja niin minä teinkin Jerusalemissa. Paljon pyhiä minä suljin vankiloihin, saatuani ylipapeilta siihen valtuuden, ja kun heitä tapettiin, annoin minä ääneni sen puolesta.	10. Niinkuin minä myös tein Jerusalemissa, ja salpasin monta pyhää vankihuoneisiin, kuin minä ylimmäisiltä papeilta olin saanut vallan; ja kuin he tapettiin, mielistyin minä heidän tuomioonsa,	26:10 Nijn cuin minä tein Jerusalemis/ ja salpaisin monda Pyhä Tornijn/ jonga päälle minä ylimmäisildä Papeilda olin saanut wallan/ ja cosca he tapettin/ autin minäkin sijhen duomioon.
26:11 Ja kaikkialla synagoogissa minä usein koetin rankaisemalla pakottaa heitä herjaamaan Jeesusta, ja menin niin pitkälle vimmassani heitä vastaan, että vainosin heitä aina ulkomaan kaupunkeihin saakka.	11. Ja rankaisin heitä usein jokaisessa synagogassa, ja vaadin heitä pilkkaamaan, ja olin heitä vastaan ylönpalttisesti vimmattu, ja vainosin heitä hamaan ulkokaupunkeihin.	26:11 Ja rangaisin heitä usein jocaidzes Synagogas/ ja waadein heitä pilckaman/ ja olin heitä wastan ylönpaldisest wimmattu/ ja wainoisin heitä haman muihingin Caupungeihin.
26:12 Kun näissä asioissa matkustin Damaskoon ylipappien valtuudella ja suostumuksella,	12. Jonka tähden minä myös matkustin Damaskuun ylimmäisten pappein voimalla ja käskyllä.	26:12 Jongatähden minä myös matcustin Damascuun ylimmäisen Papin woimalla ja käskyllä:
26:13 näin minä, oi kuningas, tiellä keskellä päivää taivaasta valon, auringon paistetta kirkkaamman, leimahtavan minun ja matkatoverieni ympärillä,	13. Puolipäivän aikaan, rakas kuningas, näin minä tiellä yhden kirkkauden taivaasta, kirkkaamman kuin auringon paisteen, joka valkeus ympäri valaisi minun ja ne, jotka minun kanssani vaelsivat.	26:13 Mutta puolipäiwän aican (racas Cuningas) näin minä tiellä yhden kirckauden Taiwasta/ kirckamman cuin Auringon paisten/ joca ymbärins walais minun/ ja ne jotca minun cansani waelisit.

26: 14 ja me kaadumme kaikki maahan, ja minä kuulin äänen sanovan minulle hebreankielellä: 'Saul, Saul, miksi vainoat minua? Työläs on sinun potkia tutkainta vastaan.'	14. Kuin me siis kaikki maahan lankesimme, kuulin minä äänen puhuvan minulleni ja sanovan Hebrean kielellä: Saul, Saul, miksis minua vainoot? työläs on sinun tutkainta vastaan potkia.	26: 14 Cosca me sijs caicki maahan langesimma/ cuulin minä änen puhuvan minulle Ebrean kielellä/ sanoden: Saul/ Saul/ mixis minua wainot? työläs on sinun tutcainda wastan potkia.
26: 15 Niin minä sanoin: 'Kuka olet, herra?' Ja Herra sanoi: 'Minä olen Jeesus, jota sinä vainoat.'	15. Niin minä sanoin: Herra, kukas olet? Hän sanoi: minä olen Jesus, jota sinä vainoot.	26: 15 Nijn minä sanoin: HERra/ cucas olet? Hän sanoi: Minä olen Jesus jota sinä wainot.
26: 16 Mutta nouse ja seiso jaloillasi; sillä sitä varten minä olen sinulle ilmestynyt, että asettaisin sinut palvelijakseni ja sen todistajaksi, mitä varten sinä olet minut nähnyt, niin myös sen, mitä varten minä sinulle vastedes ilmestyn.	16. Mutta nouse ylös ja seiso jaloillas: sillä sitä varten minä sinulle ilmestyin, että minä asetan sinun palveliaksi ja niiden todistajaksi, joita sinä näit, niin myös niiden, joita minä vielä sinulle ilmoittava olen.	26: 16 Mutta nouse ylös/ ja seiso jalgoillas: sillä sitäwarten minä sinulle ilmestyin/ että minä asetan sinun palweliaksi/ ja nijden todistajaxi cuins näit/ nijn myös/ nijden cuin minä wielä sinulle ilmoittawa olen.
26: 17 Ja minä pelastan sinut sekä oman kansasi että pakanain käsistä, joitten tykö minä sinut lähetän	17. Ja tahdon sinun päästää tästä kansasta ja pakanoista, joiden tykö minä nyt sinun lähetän,	26: 17 Ja tahdon sinun päästä Canssoista ja pacanoista/ joiden tygö minä nyt sinun lähetän/
26: 18 avaamaan heidän silmänsä, että he kääntyisivät pimeydestä valkeuteen ja saatanan vallasta Jumalan tykö ja saisivat uskomalla minuun synnit anteeksi ja perintöosan pyhitettyjen joukossa.'	18. Heidän silmiänsä avaamaan ja heitä pimeydestä valkeuteen kääntämään, että he eriäisivät saatanan vallasta Jumalan tykö, saamaan syntein anteeksiantamista ja perimistä ynnä niiden kanssa, jotka pyhitetään uskon kautta minun päälleni.	26: 18 Heidän silmiäns awaman/ että he heidäns pimeydest walkeuteen käännäisit/ ja eriäisit Perkelen wallast Jumalan tygö/ saaman syndein andexiandamista/ ja perimistä ynnä heidän cansans/ jotca pyhitetän uscon cautta minun päälleni.
26: 19 Sentähden, kuningas Agrippa, minä en voinut olla tottelematta taivaallista näkyä,	19. Niin siis, rakas kuningas Agrippa! en minä ollut taivaalliselle näylle kovakorvainen,	26: 19 Nlin sijs (racas Cuningas Agrippa) en minä ollut sille taiwalliselle näylle cowacorwainen/
26: 20 vaan saarnasin ensin sekä Damaskon että Jerusalemin asukkaille, ja sitten koko Juudean maalle ja pakanoille parannusta ja kääntymystä Jumalan puoleen, ja että he tekisivät parannuksen soveliaita tekoja.	20. Vaan ilmoitin ensin niille, jotka Damaskussa ja Jerusalemissa ovat ja kaikessa Juudan maakunnassa, ja myös pakanoille, että he parannuksen tekisivät, ja kääntyisivät Jumalan puoleen, ja tekisivät parannuksen kelvollisia töitä.	26: 20 Waan ilmoitin ensin nijlle/ jotca Damascus ja Jerusalemis owat/ ja caikes Judan maacunnas/ ja pacanoille/ että he parannuxen tekisit/ ja käännäisit Jumalan puoleen ja tekisit parannuxen kelwollisia töitä.

26:21 Tämän tähden juudalaiset ottivat minut kiinni pyhäkössä ja yrittivät surmata minut.	21. Tämän tähden ovat Juudalaiset minun templissä ottaneet kiinni ja tahtoivat minun surmata.	26:21 Tämän tähden owat Judalaiset minun Templis kijnniottanet/ ja tahtoit minun mestata:
26:22 Mutta Jumalan avulla, jota olen saanut tähän päivään asti, minä seison ja todistan sekä pienille että suurille, enkä puhu mitään muuta, kuin minkä profeetat ja Mooses ovat sanoneet tulevan tapahtumaan,	22. Mutta Jumalan avun olen minä saanut ja seisonut tähän päivään asti, todistaen sekä pienille että suurille, enkä mitään muuta sanoen kuin mitä prophetat ja Moses ovat sanoneet tulevaksi:	26:22 Mutta Jumalan awun cautta olen minä holhottu/ ja seison wielä tänäpä/ ja todistan sekä pienille että suurille/ engä minä muuta sano cuin Prophetat ja Moses owat sanonet tulewaxi.
26:23 että nimittäin Kristuksen piti kärsimän ja kuolleitten ylösnousemuksen esikoisena julistaman valkeutta sekä tälle kansalle että pakanoille."	23. Että Kristuksen piti kärsimän ja oleman ensimmäisen kuolleiden ylösnousemisesta julistamassa valkeutta tälle kansalle ja pakanoille.	26:23 Että Christuxen piti kärsimän/ ja oleman ensimmäisen cuolluitten ylösnousemisest julistamas walkeutta Canssalle ja pacanoille.
26:24 Mutta kun hän näin puolustautui, sanoi Festus suurella äänellä: "Sinä olet hullu, Paavali, suuri oppi hulluttaa sinut."	24. Kuin hän näin edestänsä vastasi, sanoi Festus suurella äänellä: Paavali, sinä hulluttelet, suuri oppi hulluttaa sinua.	26:24 COsca hän sencaltaisen wastauxen andoi/ sanoi Festus suurella änellä: Pawali/ sinä hulluttelet/ se suuri oppi hullutta sinua.
26:25 Mutta Paavali sanoi: "En ole hullu, korkea-arvoinen Festus, vaan puhun totuuden ja toimen sanoja.	25. Niin hän sanoi: en minä hulluttele, voimallinen Festus, vaan totuuden ja toimen sanoja puhun.	26:25 Nijn Pawali sanoi: en minä hulluttele (woimallinen Feste) waan totuden ja toimen sanoja puhun:
26:26 Kuningas kyllä nämä tietää, jonka tähden minä puhunkin hänelle rohkeasti. Sillä minä en usko minkään näistä asioista olevan häneltä salassa; eiväthän nämä ole missään syrjäsopeissa tapahtuneet.	26. Sillä kyllä kuningas nämät tietää, jonka tykönä minä myös rohkiasti puhun, ja en minä luule näistä mitään olevan häneltä salatun: sillä ei tämä ole loukkaassa tapahtunut.	26:26 Sillä kyllä Cuningas nämät tietä/ jonga tykönä minä myös rohkiast puhun/ ja minä luulen hänen caicki nämät tietäwän: sillä ei nämät ole salaisest tapahtunet.
26:27 Uskotko, kuningas Agrippa, profeettoja? Minä tiedän, että uskot."	27. Uskotkos, kuningas Agrippa, prophetat? minä tiedän, että uskot.	26:27 Uscotcos Cuningas Agrippa Prophetat? minä tiedän/ että uscot.
26:28 Niin Agrippa sanoi Paavalille: "Vähälläpä luulet taivuttavasi minut kristityksi."	28. Niin Agrippa sanoi Paavalille: ei paljo puutu, ettes minua saa kristityksi.	26:28 Nijn Agrippa sanoi Pawalille: ei paljo puutu ettes minua saa Christityxi. Pawali sanoi:

26:29 Mutta Paavali sanoi: "Toivoisin Jumalalta, että, olipa vähällä tai paljon, et ainoastaan sinä, vaan myös kaikki te, jotka minua tänään kuulette, tulisitte semmoiseksi, kuin minä olen, näitä kahleita lukuunottamatta."	29. Paavali sanoi: minä toivoisin Jumalalta, joko siitä puuttuis vähä eli paljo, että et ainoasti sinä, mutta myös kaikki, jotka minua tänäpäni kuulevat, tulisivat senkaltaiseksi kuin minäkin olen, paitsi näitä siteitä.	26:29 Minä anoisin Jumalalda/ ettei se puuttuis vähä eikä paljo/ ettet ainoastans sinä/ mutta myös caicki jotca minua tänäpäni cuulewat/ tulisit sencaltaisexi cuin minäkin olen/ paidzi näitä siteitä.
26:30 Niin kuningas nousi ja maaherra ja Bernike sekä ne, jotka istuivat heidän kanssansa.	30. Ja kuin hän nämät sanonut oli, nousi kuningas ylös, ja maanvanhin, ja Bernise, ja jotka heidän kanssansa istuneet olivat.	26:30 Ja cuin hän nämät puhunut oli/ nousi Cuningas ylös/ ja Maanwanhin/ ja Bernice/ ja jotca heidän cansans istunet olit.
26:31 Ja mennessään he puhuivat keskenänsä sanoen: "Tämä mies ei ole tehnyt mitään, mikä ansaitsisi kuoleman tai kahleet."	31. Ja kuin he menivät pois, puhuivat he keskenänsä, sanoen: eipä tämä mies ole mitään tehnyt, mikä kuoleman eli siteet ansainnut on.	26:31 Ja cuin he ercanit/ puhuit he keskenäns/ sanoden: eipä tämä mies ole mitän tehnyt/ cuin cuoleman eli sitet ansainnut on.
26:32 Ja Agrippa sanoi Festukselle: "Tämän miehen olisi voinut päästää irti, jos hän ei olisi vedonnut keisariin."	32. Mutta Agrippa sanoi Festukselle: kyllä tämä mies olis taidettu päästää, ellei hän olisi keisariin turvannut.	26:32 Nijn Agrippa sanoi Festuxelle: kyllä tämä mies taitaisin päästä/ ellei hän olis Keisarihin turwannut.
27 LUKU	27 LUKU	XXVII. Lucu .
27:1 Kun oli päätetty, että meidän oli purjehtiminen Italiaan, annettiin Paavali ja muutamat muut vangit erään Julius nimisen, keisarilliseen sotaväenosastoon kuuluvan sadanpäämiehen haltuun.	1. Mutta sittenkuin päätetty oli, että meidän piti Italiaan purjehtiman, antoivat he Paavalin muiden vankien kanssa yhden sadanpäämiehen haltuun, joka kutsuttiin Julius, keisarin sotajoukosta.	27:1 MUtta sijttecuin päätetty oli/ että meidän piti Italiaan purjehtiman/ annoit he Pawalin muiden fangein cansa yhden Sadanpäämiehen haldun joca cudzuttin Julius/ Keisarin sotajoucosta.
27:2 Ja me astuimme adramyttiläiseen laivaan, jonka oli määrä purjehtia Aasian rannikkopaikkoihin, ja lähdimme merelle, ja seurassamme oli Aristarkus, makedonialainen Tessalonikasta.	2. Kuin me siis astuimme Adramytin haahteen, ja meidän piti purjehtiman Asian ohitse, laskimme me ulos maalta. Ja meidän kanssamme oli Aristarkus, Makedonian mies, Tessalonikasta.	27:2 Cosca me sijs astuimma Adramytin hahten/ ja meidän piti purjehtiman Asian ohidze/ laskimma me maalda. Ja meidän cansam oli Aristarchus/ Macedonian mies/ Tessalonicasta/
27:3 Seuraavana päivänä laskimme Siidoniin. Ja Julius kohteli Paavalia ystävällisesti ja salli hänen mennä ystäviensä luo hoitoa saamaan.	3. Ja me tulimme toisena päivänä Sidoniin. Ja Julius meni hyvästi Paavalin kanssa, ja salli hänen mennä ystäväinsä tykö ja heiltä holhottaa.	27:3 Ja me tulimma toisna päiwänä Sidonijn. Ja Julius meni hywäst Pawalin cansa/ ja salli hänen mennä ystäwäins tygö/ ja heildä holhotta.

27:4 Ja sieltä laskettuamme merelle purjehdimme Kypron suojaan, koska tuulet olivat vastaiset.	4. Ja kuin me sieltä laskimme ulos, niin me purjehdimme Kyprin ohitse, että vastatuulet olivat.	27:4 Ja cuin me siellä laskimma/ nijn me purjehdimma Cyprin ohidze: että wasta tuulet olit/
27:5 Ja kun olimme merta purjehtien sivuuttaneet Kilikian ja Pamfylia, tulimme Myrraan, joka on Lykiassa.	5. Ja kuin me olimme purjehtineet yli meren, joka Kilikian ja Pamphilian kohdalla on, ja tulimme Myraan, joka on Lykiassa,	27:5 Ja cuin me sen meren/ joca Cilician ja Pamphilian cohdalla on/ ylidze purjehdimma/ ja tulimma Myraan/ joca Lycias on.
27:6 Siellä sadanpäämies tapasi aleksandrialaisen laivan, jonka oli määrä purjehtia Italiaan, ja siirsi meidät siihen.	6. Niin löysi sadanpäämies siellä yhden Aleksandrialaisen haahden, joka Italiaan purjehti, ja pani meidät siihen.	27:6 Ja siellä sai Sadanpäämies kijnni yhden Alexandrian haahden/ joca Italiaan purjehti/ johon hän pani meidän.
27:7 Ja monta päivää me purjehdimme hitaasti ja pääsimme vaivoin Knidon kohdalle. Ja kun tuulelta emme päässeet sinne, purjehdimme Salmonen nenitse Kreetan suojaan.	7. Kuin me monta päivää hitaasti purjehdimme ja tuskalla Knidon saavutimme, ettemme päässeet tuulelta, niin me purjehdimme Kretan alle, Salmoneen päin.	27:7 Cosca me monda päiwä hitast purjehdimma ja tuscalla Gnidumijn saawutimma (wastatuulen tähden) nijn me purjehdimma Cretan ala/ Salmonen tykönä/
27:8 Ja vaivoin kuljettuamme liki sen rantaa saavuimme erääseen paikkaan, jonka nimi oli Kauniit Satamat ja jonka lähellä Lasaian kaupunki oli.	8. Ja kuin me tuskin sen ohitse pääsimme, niin me tulimme yhteen paikkaan, joka Kauniiksi satamaksi kutsutaan, jota läsnä oli Lasean kaupunki.	27:8 Ja tulimma tuscalla sen ohidze/ nijn me tulimma yhten paickan joca caunixi satamaxi cudzutan/ ja oli läsnä Lasean Caupungita.
27:9 Mutta kun paljon aikaa oli kulunut ja purjehtiminen jo oli vaarallista, sillä paastonaikakin oli jo ohi, varoitti Paavali heitä	9. Koska paljon aikaa oli kulunut, ja purjehdus oli vaarallinen, ja paaston aika oli jo kulunut, neuvoi Paavali heitä,	27:9 COsca paljo aica oli culunut/ ja purjehdus oli jo waarallinen/ ja Paaston aica oli jo culunut/ neuwoi Pawali heitä/ sanoden:
27:10 ja sanoi: "Miehet, minä näen, että purjehtiminen käy vaivalloiseksi ja vaaralliseksi, ei ainoastaan lastille ja laivalle, vaan myös meidän hengellemme."	10. Sanoen: armaat miehet! minä näen, että purjehdus tulee vaaralliseksi ja vahingolliseksi, ei ainoastaan kalulle ja haahdelle, mutta myös meidän hengellemme.	27:10 Armat miehet/ minä näen/ että purjehdus tahto olla waarallinen ja wahingolinen ei ainoastans calulle ja hahdelle/ mutta myös meidän hengellem.
27:11 Mutta sadanpäämies uskoi enemmän perämiestä ja laivanisäntää kuin Paavalin sanoja.	11. Mutta sadanpäämies uskoi enemmän haahdenhaltiaa ja peränpitäjää kuin Paavalin sanoja.	27:11 Mutta Sadanpäämies uscoi enämmin Hahdenhaldiata ja Peränpitäjätä/ cuin Pawalin sanoja.

<p>27:12 Ja koska satama oli sopimaton talvehtimiseen, olivat useimmat sitä mieltä, että heidän oli sieltä lähdettävä, voidakseen ehkä päästä talvehtimaan Foiniksiin, erääseen Kreetan satamaan, joka antaa lounaaseen ja luoteeseen päin.</p>	<p>12. Ja kuin ei satama ollut sovelias yli talvea olla, niin he enimmitten mielistyivät siihen neuvoon, että sieltä piti laskettaman pois, jos he jollakin muotoa olisivat voineet tulla Phoinikaan talvea pitämään, joka on Kretan satama, etelälänteä ja luodepohjaa päin.</p>	<p>27:12 Ja cuin ei satama ollut sowelias yli talwe olla/ nijn he enimmitten mielistyit siihen neuwoon/ että sieldä piti poislaskettaman/ jos he jollakin muoto olisit woinet tulla Phenician talwimaahan. Joca on Cretan satama etelä lände ja luodepohja päin.</p>
<p>27:13 Ja kun etelätuuli alkoi puhaltaa, luulivat he pääsevänsä tarkoituksensa perille, nostivat ankkurin ja kulkivat aivan likitse Kreetaa.</p>	<p>13. Mutta kuin etelätuuli rupesi puhaltamaan, luulivat he aikomisensa käyvän edes, läksivät matkaan ja purjehtivat Kretan ohitse lähempänä maata.</p>	<p>27:13 Mutta cuin Etelätuuli rupeis puhaldaman/ luulit he heilläns myödaïsen olewan. Ja cosca he läxit Assosta/ purjehdit he Cretan ohidze.</p>
<p>27:14 Mutta ennen pitkää syöksyi saaren päällitse raju tuuli, niin sanottu koillismyrsky.</p>	<p>14. Mutta ei kauvan aikaa jälkeen löi sen päälle ankara puuskatuuli, joka itäpohjaksi kutsutaan.</p>	<p>27:14 Mutta ei cauwan aica jälken/ nousi taas meitä wastan Itäpohjast tuulispää/</p>
<p>27:15 Kun laiva ryöstäytyi sen mukaan eikä voinut nousta tuuleen, jätimme sen valtoihinsa ja jouduimme tuuliajolle.</p>	<p>15. Ja kuin haaksi tuli sen valtaan eikä voinut tuulta vastaan seisoa, laskimme me sen tuulen haltuun kulkemaan.</p>	<p>27:15 Ja cuin haaxi tuli waldan/ eikä woinut tuulen tähden ojendua/ laskimma me sen tuulen haldun culkeman.</p>
<p>27:16 Ja päästyämme erään pienen, Klauda nimisen saaren suojaan me töintuskin saimme venheen korjuuseen.</p>	<p>16. Ja kuin me tulimme yhden vähän saaren alle, joka kutsutaan Klauda, saimme me tuskalla venheesen ruveta,</p>	<p>27:16 Ja tulimma yhden saaren tygö/ joca cudzutan Clauda/ ja saimme tuscalla wenhesen ruweta/</p>
<p>27:17 Vedettyään sen ylös he ryhtyivät varokeinoin ja sitoivat laivan ympäri köysiä, ja kun pelkäsivät ajautuvansa Syrteihin, laskivat he purjeet alas, ja niin he ajelehtivat.</p>	<p>17. Jonka me otimme avuksemme ja sidoimme haahteen, peljäten, ettei sen pitänyt kariin sattuman; ja he laskivat alas purheen ja antoivat kulkea.</p>	<p>jonga me otimme awuxem/ 27:17 Ja sidoimme hahten/ peljäten ettei hänen pitänyt carijn sattuman/ ja he ulosheitit astiat/ ja annoit culke.</p>
<p>27:18 Mutta kun rajuilma ankarasti ahdisti meitä, heittivät he seuraavana päivänä lastia mereen,</p>	<p>18. Mutta koska suuri ilma kävi päälle, heittivät he toisena päivänä kalun ulos.</p>	<p>27:18 Cosca suuri ilma päällekäwi/ heitit he toisna päiwänä calun ulos.</p>
<p>27:19 ja kolmantena päivänä he omin käsin viskasivat mereen laivan kaluston.</p>	<p>19. Ja kolmantena päivänä heitimme me omilla käsillämme ulos haahden kaluja.</p>	<p>27:19 Ja colmandena päiwänä heitimmä me omilla käsilläm ulos hahden caluja.</p>
<p>27:20 Mutta kun ei aurinkoa eikä tähtiä näkynyt moneen päivään ja kova myrsky painoi, katosi meiltä viimein kaikki pelastumisen toivo.</p>	<p>20. Mutta kuin emme monena päivänä aurinkoa emmekä tähtiä nähneet, eikä vähin ilma meidän päallemme käynyt, niin meidän elämämme toivo oli jo kaikki pois.</p>	<p>27:20 Mutta cuin en me monena päiwänä Auringota engä tähte nähnet/ eikä vähin ilma meitä wastan ollut/ nijn meidän elämämme toiwo oli jo caicki pois.</p>

<p>27:21 Kun oli oltu kauan syömättä, niin Paavali nousi heidän keskellään ja sanoi: "Miehet, teidän olisi pitänyt noudattaa minun neuvoani eikä lähteä Kreetasta; siten olisitte säästyneet tästä vaivasta ja vahingosta.</p>	<p>21. Ja koska me kauvan aikaa olimme syömättä, silloin seiso Paavali heidän keskellensä ja sanoi: miehet, teidän olisi tullut minua kuulla ja ei Kretasta laskea ulos, että me olisimme vältäneet tainkaltaisen tuskan ja vahingon.</p>	<p>27:21 JA koska me kauvan aika olimme syömättä nousi Paavali heidän keskellensä/ ja sanoi: Miehet/ se olisi ollut cohtullinen/ että te olisitte minua kuulleet/ ja ette Kretasta pois lasket/ ja saatitte meille taincaltaisen tuskan ja vahingon.</p>
<p>27:22 Mutta nyt minä kehoitan teitä olemaan rohkealla mielellä, sillä ei yksikään teistä huku, ainoastaan laiva hukkuu.</p>	<p>22. Ja nytkin minä neuvon teitä, olkaat hyvässä uskalluksesta, ei teistä yksikään huku, vaan ainoastaan haaksi.</p>	<p>27:22 Ja nytkin minä neuvon teitä/ olcat hyvässä uscalluxes/ ei teistä yksikään huckan tule/ mutta ainoastans haaksi.</p>
<p>27:23 Sillä tänä yönä seiso minun tykönäni sen Jumalan enkeli, jonka oma minä olen ja jota minä myös palvelen,</p>	<p>23. Sillä minun tykönäni seiso tänä yönä Jumalan enkeli, jonka oma minä olen, jota minä myös palvelen,</p>	<p>27:23 Sillä minun tykönäni seiso tänä yönä Jumalan Engeli/ jonga oma minä olen/ jota minä palwelen/</p>
<p>27:24 ja sanoi: 'Älä pelkää, Paavali, keisarin eteen sinun pitää menemän; ja katso, Jumala on lahjoittanut sinulle kaikki, jotka sinun kanssasi purjehtivat.'</p>	<p>24. Ja sanoi: älä pelkää, Paavali, sinä pitää keisarin eteen asetettaman, ja katso, Jumala on sinulle lahjoittanut ne kaikki, jotka sinun kanssas purjehtivat.</p>	<p>ja sanoi: älä pelkä Pawali/ sinun pitää Keisarin eteen asetettaman. 27:24 Ja cadzo/ Jumala on sinulle lahjoittanut ne caikki cuin sinun cansas purjehtiwat.</p>
<p>27:25 Olkaa sentähden rohkealla mielellä, miehet; sillä minulla on se usko Jumalaan, että niin käy, kuin minulle on puhuttu.</p>	<p>25. Sentähden miehet, olkaat hyvässä uskalluksessa! Sillä minä uskon Jumalan päälle, että se niin tapahtuu, kuin minulle sanottu on.</p>	<p>27:25 Sentähden miehet/ älkät peljätkö: sillä minä uscon Jumalan päälle/ että se nijn tapahtu cuin minulle sanottu on:</p>
<p>27:26 Mutta jollekin saarelle meidän täytyy viskautua."</p>	<p>26. Mutta yhteen luotoon pitää meidän kulkeman.</p>	<p>27:26 Mutta yhten luoton pitää meidän culkeman.</p>
<p>27:27 Ja kun tuli neljästoista yö meidän ajelehtiessamme Adrianmerellä, tuntui merimiehistä keskiyön aikaan, että lähestyttiin jotakin maata.</p>	<p>27. Kuin neljästoistakymmenes yö joutui, ja me ajeltiin Adrian merellä, äkkäsivät haaksimiehet puoliyön aikaan jonkun maan heitä lähestyvän,</p>	<p>27:27 COsca neljästoistakymmenes yö joudui/ tulimme me puoliyön aican Adriaan/ ja haaximiehet luulit näkewäns jongun maacunnan.</p>
<p>27:28 Ja luodattuaan he huomasivat syvyyden olevan kaksikymmentä sylvä, ja vähän matkaa kuljettuaan he taas luotasivat ja huomasivat syvyyden viideksitoista syleksi.</p>	<p>28. Ja heittivät ulos luotirihman ja löysivät kaksikymmentä kyynärää syväksi; kuin he tulivat vähän edemmä, heittivät he taas ulos luotirihman ja löysivät viisitoistakymmentä kyynärää.</p>	<p>27:28 Ja he heitit ulos luodirihman/ ja löysit caxikymmendä kynärätä sywäxi/ koska he tulit wäähä edemmä/ nackaisit he taas ulos luodirihman/ ja löysit wijsitoistakymmendä kynärätä.</p>

27:29 Ja kun he pelkäsivät meidän viskautuvan karille, laskivat he laivan perästä neljä ankkuria ja odottivat ikävöiden päivän tuloa.	29. Niin he pelkäsivät joutuvansa johonkuhun kariin, ja heittivät ulos neljä ankkuria perältä hahta, ja toivoivat päivän koittavan.	27:29 Nijn he pelkäisit louckanduwan johongun carihin/ ja heitit ulos neljä Anckurita peräldä hahtia/ ja toiwoit päivän coittawan.
27:30 Mutta merimiehet yrittivät paeta laivasta ja laskivat venheen mereen sillä tekosyillä, että muka aikoivat keulapuolesta viedä ulos ankkureita.	30. Mutta kuin haaksimiehet pyysivät haahdesta paeta, ja lykkäsivät venheen mereen, sanoen että he tahtoivat ankkuria viedä ulos haahden keulasta,	27:30 Mutta cuin haaximiehet pyysit hahdest paeta/ lyckäisit he wenhen mereen/ sillä ajatuxella/ että he tahtoit Anckurita wiedä ulos hahden keulasta.
27:31 Silloin Paavali sanoi sadanpäämiehelle ja sotilaille: "Jos nuo eivät pysy laivassa, niin te ette voi pelastua."	31. Niin Paavali sanoi sadanpäämiehelle ja sotamiehille: ellei nämät haahdessa pysy, ette suinkaan henkeänne pelasta.	27:31 Nijn Pawali sanoi Sadanpäämiehelle/ ja sotamiehille: ellei nämät hahdes pysy/ et te suingan hengenne päästä.
27:32 Silloin sotamiehet hakkasivat poikki venheen köydet ja päästivät sen menemään.	32. Niin sotamiehet hakkasivat poikki venheen pestin, ja antoivat sen pudota.	27:32 Nijn sotamiehet hackaisit pois wenhen pestin/ ja annoit sen pudota.
27:33 Vähää ennen päivän tuloa Paavali kehoitti kaikkia nauttimaan ruokaa, sanoen: "Tänään olette jo neljätoista päivää odottaneet ja olleet syömättä ettekä ole mitään ravintoa ottaneet.	33. Ja kuin päivä rupesi valkenemaan, neuvoi Paavali kaikkia heitä ruokaa ottamaan, sanoen: tänäpä on neljästoistakymmenes päivä, kuin te odottaneet olette, ja syömättä olleet, ja ette mitään ole tyköne ottaneet:	27:33 JA cuin päiwä rupeis walkeneman/ neuwoi Pawali caickia heitä ruoca ottaman/ sanoden: tänäpä on neljästoistakymmenes päiwä/ cuin te odottanet oletta/ ja syömätä ollet/ ja ette mitän ole tygönne ottanet/
27:34 Sentähden minä kehoitan teitä nauttimaan ruokaa, sillä se on tarpeen meidän pelastuaksemme; sillä ei yhdeltäkään teistä ole hiuskarvaakaan päästä katoava."	34. Sentähden neuvon minä teitä ruokaa ottamaan, joka on teille terveydeksi; sillä ei yhdenkään teidän päästänne ole hiuskarva putoova.	27:34 Sentähden neuwon minä teitä ruoca ottaman/ joca on teille terweydexi/ sillä ei yhdengän teidän päästän pidä hiuscarwacan catoman.
27:35 Tämän sanottuaan hän otti leivän ja kiitti Jumalaa kaikkien nähden, mursi ja rupesi syömään.	35. Ja kuin hän sen oli sanonut, otti hän leivän, ja kiitti Jumalaa kaikkein nähden, mursi, ja rupesi syömään.	27:35 Ja cosca hän sen oli sanonut/ otti hän leiwän/ ja kijtti Jumalata caickein nähden/ mursi/ ja rupeis syömän.
27:36 Silloin kaikki tulivat rohkealle mielelle ja ottivat hekin ruokaa.	36. Ja kuin he kaikki itsensä vahvistivat, rupesivat he myös syömään.	27:36 Nijn he caicki wircoisit/ ja rupeisit myös syömän.
27:37 Ja meitä oli laivassa kaikkiaan kaksisataa seitsemänkymmentä kuusi henkeä.	37. Mutta meitä oli haahdessa kaikki yhteen kaksisataa ja kuusikahdeksattakymmentä henkeä.	27:37 Mutta meitä oli hahdesa caicki yhten/ caxi sata seidzemenkymmendä ja cuusi henge.

27:38 Ja kun he olivat tulleet ravituiksi, kevensivät he laivaa heittämällä viljan mereen.	38. Ja kuin he olivat ravitut, kevensivät he haahden ja heittivät jyvät mereen.	27:38 Ja cosca he olit rawitut/ kewensit he hahte/ ja heitit jywät mereen.
27:39 Päivän tultua he eivät tunteneet maata, mutta huomasivat lahden, jossa oli sopiva ranta; siihen he päättivät, jos mahdollista, laskea laivan.	39. Mutta kuin päivä tuli, niin ei he tunteneet maata, mutta havaitsivat lahden, jossa ranta oli, jonka päälle he mielivät antaa haahden ajaa, jos he olisivat taitaneet.	27:39 COsca päiwa oli/ nijn ei he tundenet maata/ mutta astaitzit yhden lahden/ jonga randan he ajattelit hahden culkewan/ jos mahdollinen olis.
27:40 Ja he hakkasivat ankkuriköydet poikki ja jättivät ankkurit mereen; samalla he päästivät peräsinten nuorat, nostivat keulapurjeen tuuleen ja ohjasivat rantaa kohti.	40. Ja kuin he ankkurit olivat ottaneet ylös, läksivät he mereen ja päästivät perälautain siteet, ja asettivat purjeen tuuleen, ja antoivat juosta rantaa kohden.	27:40 Ja cuin he Anckurit olit ylösottanet/ läxit he mereen/ ja päästit styrin sitet/ ja asetit purjen tuuleen/ ja annoit juosta randa cohden.
27:41 Mutta he joutuivat riutalle ja antoivat laivan törmätä siihen; keulapuoli tarttui kiinni ja jäi liikkumattomaksi, mutta peräpuoli hajosi aaltojen voimasta.	41. Vaan kuin me tulimme yhden niemen tykö, loukkaantui haaksi, ja sen keula tarttui kiinni ja jäi seisomaan, mutta kastari tuli valallensa aaltoin väestä.	27:41 Ja cosca me tulimma yhden niemen tygö/ louckandui haaxi/ ja sen keula jäi carin päälle. Mutta castari tuli wallallens aldoin väestä.
27:42 Niin sotamiehillä oli aikomus tappaa vangit, ettei kukaan pääsisi uimalla karkuun.	42. Mutta sotamiesten neuvo oli vankeja tappa, ettei joku uiden olisi karannut pois.	27:42 Mutta sotamiesten neuwo oli fangeja tappa/ ettei jocu uiden poiscarçais.
27:43 Mutta sadanpäämies, joka tahtoi pelastaa Paavalin, esti heidät siitä aikeesta ja käski uimataitoisten ensiksi heittäytyä veteen ja lähteä maihin	43. Mutta sadanpäämies tahtoi Paavalia vapahtaa, ja esti heidät siitä neuvosta, ja käski niitä, jotka uida taisivat, että he ensin itsensä antaisivat ulos ja maalle pääsisivät.	27:43 Mutta Sadanpäämies tahdoi Pawalita wapahta/ ja asetti heidän sijtä neuwosta. Ja käski ne cuin uida taisit ensin idzens maan puoleen anda.
27:44 ja sitten muiden, minkä laudoilla, minkä laivankappaleilla. Ja näin kaikki pelastuivat maalle.	44. Mutta muita lautain päällä, muutamia taas haahden kappaleilla (kulkea). Ja niin tapahtui, että jokainen tuli hengissä maalle.	27:44 Ja muita laitain päälle/ muutamita taas hahden cappalilla. Ja tapahdui että jocainen hengi tuli terwenä maalle.
28 LUKU	28 LUKU	XXVIII. Lucu .
28:1 Kun olimme pelastuneet, niin me sitten saimme tietää, että saaren nimi oli Melite.	1. Ja kuin he terveinä päässeet olivat, tunsivat he, että se luoto Meliteksi kutsutaan.	28:1 JA cosca me pääsnet olimma/ tunsimma me sen luodon Melitexi.

<p>28:2 Ja sen asukkaat osoittivat meille suurta ystävällisyyttä: he sytyttivät nuotion ja ottivat meidät kaikki sen ääreen, kun oli ruvennut satamaan ja oli kylmä.</p>	<p>2. Mutta se kansa osoitti meille ei vähintä rakkauden halua; sillä he tekivät meille valkian, ja kaikki ottivat vastaan meidät, sen sateen ja vilun tähden, joka meidän päällemme tuli.</p>	<p>Mutta ei se Canssa osottanut meille vähindä cunniata: 28:2 Sillä he teit meille walkian/ ja caicki meidän wastanotit/ sen saten ja wilun tähden cuin meidän päällemme tuli.</p>
<p>28:3 Mutta Paavali kokosi kasan risuja, ja kun hän pani ne nuotioon, tuli kyykäärme kuumuuden tähden esiin ja kävi kiinni hänen käteensä.</p>	<p>3. Mutta kuin Paavali kokosi kasan risuja ja pani valkielle, tuli yksi kärke palavuudesta ja karkasi hänen käteensä.</p>	<p>28:3 COsca Pawali cocois risuja ja pani walkialle/ tuli yxi kärke palawudesta/ ja carcais Pawalin käteen.</p>
<p>28:4 Kun asukkaat näkivät tuon elukan riippuvan kiinni hänen kädessään, sanoivat he toisilleen: "Varmaan tuo mies on murhaaja, koska kostotar ei sallinut hänen elää, vaikka hän pelastuikin merestä."</p>	<p>4. Kuin kansa näki kärmeen riippuvan hänen kädessänsä, sanoivat he keskenänsä: kaiketi tämä ihminen on miehentappaja, jota ei koston jumalatar saali elää, vaikka hän on meren hädästä päässyt.</p>	<p>28:4 Cosca Canssa näki kärmen rippuwan hänen kädesäns/ sanoit he keskenäns: Caiketi tämä ihminen on miehentappaja/ jota ei costo salli elä/ waicka hän on meren hädästä pääsnyt.</p>
<p>28:5 Mutta hän pudisti elukan tuleen, eikä hänelle tullut mitään vahinkoa.</p>	<p>5. Mutta hän pudisti kärmeen tuleen eikä mitään kipua tuntenut.</p>	<p>28:5 Mutta hän pudisti kärmen tuleen/ eikä mitän kipua tundenut.</p>
<p>28:6 Ja he odottivat hänen ajettuvan tai äkisti kaatuvan kuolleena maahan. Mutta kun he olivat kauan odottaneet ja näkivät, ettei hänelle mitään pahaa tapahtunut, muuttivat he mielensä ja sanoivat hänen olevan jumalan.</p>	<p>6. Mutta he odottivat hänen ajettuvan eli kohta maahan lankeevan ja kuolevan; vaan kuin he kauvan sitä odottivat ja näkivät, ettei hänelle mitään vahinkoa tapahtunut, saivat he toisen mielen ja sanoivat hänen jumalaksi.</p>	<p>28:6 Mutta he odotit hänen ajettuwan eli cohta maahan langewan ja cuolewan. Ja cuin he cauwan sitä odotit/ näit he ettei hänen mitän wahingota tapahtunut/ ja nijh he sait toisen mielen/ ja luulit hänen Jumalaxi.</p>
<p>28:7 Lähellä sitä paikkaa oli saaren ensimmäisellä miehellä, jonka nimi oli Publius, maatiloja. Hän otti meidät vastaan ja piti meitä ystävällisesti kolme päivää vierainansa.</p>	<p>7. Mutta vähän matkan takana siitä olivat sen luodon päämiehellä, jonka nimi oli Publius, maakartanot, joka meitä otti vastaan ja piti meidän kunniallisesti vierainansa kolme päivää.</p>	<p>28:7 MUTta wähän matcan tacana sijtä oli sen luodon Päämiehellä Publiuxella yxi maancartano/ joca meitä wastanotti/ ja piti meidän cunnialisest wierasnans colme päiwä.</p>
<p>28:8 Ja Publiuksen isä makasi sairaana kuumeessa ja punataudissa; ja Paavali meni hänen luoksensa, rukoili ja pani kätensä hänen päälleen ja paransi hänet.</p>	<p>8. Niin tapahtui, että Publiuksen isä sairasti vilutautia ja vatsankipua, jonka tykö Paavali meni, rukoili ja pani kätensä hänen päällensä, ja paransi hänen.</p>	<p>28:8 Nijn tapahdui että Publiuxen Isä sairasti wilutautia ja wadzankipua. Jonga tygö Pawali meni/ rucoili ja pani kätens hänen päällens/ ja paransi hänen.</p>
<p>28:9 Kun tämä oli tapahtunut, tulivat muutkin sairast, mitä saarella oli, ja heidät parannettiin.</p>	<p>9. Kuin siis se oli tehty, tulivat myös muut sairast siitä luodosta, ja parannettiin,</p>	<p>28:9 Cosca se oli tehty/ tulit myös muut sairast sijtä luodosta ja parattin.</p>

28:10 He osoittivat meille myös monin tavoin kunniaa, ja lähtiessämme merelle he panivat mukaan, mitä tarvitsimme.	10. Jotka myös meille tekivät paljon kunniaa, ja kuin me sieltä purjehdimme, panivat he meidän myötämme, mitä me tarvitsimme.	28:10 Jotca meille teit suuren cunnian. Ja cuin me siellä purjehdimma/ ewästit he meitä.
28:11 Kolmen kuukauden kuluttua me purjehdimme sieltä aleksandrialaisessa laivassa, joka oli talvehtinut saarella ja jolla oli merkinä Kastorin ja Polluksin kuva.	11. Mutta kolmen kuukauden perästä purjehdimme me sieltä Aleksandrian haahdessa, joka sen luodon tykönä oli talvea pitänyt, jolla oli lipun merkki kaksoinen.	28:11 Mutta colmen Cuucauden perästä/ purjehdimma me matcam Alexandrian hahdesa/ joca sen luodon tykönä oli talwe pitänyt/ josa caxoisen mercki oli.
28:12 Ja me laskimme maihin Syrakuusassa ja viivyimme siellä kolme päivää,	12. Ja kuin me tulimme Syrakusaan, olimme me siellä kolme päivää.	28:12 Ja cuin me tulimma Syracusaan/ olimma me siellä colme päiwä.
28:13 ja sieltä me kierrettyämme saavuimme Reegioniin, ja kun yhden päivän perästä nousi etelätuuli, tulimme seuraavana päivänä Puteoliin.	13. Ja kuin me sieltä ympäri purjehdimme ja tulimme Regioon, ja päivää jälkeen puhalsi lounatuuli, niin että me toisena päivänä tulimme Puteoliin.	28:13 Ja cuin me siellä ymbäri purjehdimma/ ja tulimma Rhegioon/ ja päiwä jälken puhalsi Lounat tuuli/ nijn että me toisna päiwänä tulimma Puteolijn.
28:14 Siellä tapasimme veljiä, jotka pyysivät meitä viipymään heidän tykönänsä seitsemän päivää. Ja sitten me lähdimme Roomaan.	14. Kuin me sieltä löysimme veljet, niin meitä rukoiltiin olemaan heidän tykönänsä seitsemän päivää; ja niin me tulimme Roomiin.	28:14 Siellä me löysimmä weljet/ ja meitä rucoildin oleman heidän tykönäns seidezemen päiwä/ ja nijn me tulimma Romijn.
28:15 Ja kun veljet siellä saivat kuulla meistä, tulivat he meitä vastaan Appii Forumiin ja Tres Tabernaen kohdalle saakka; ja heidät nähdessään Paavali kiitti Jumalaa ja sai rohkeutta.	15. Ja kuin siellä veljet kuulivat meistä, tulivat he meitä vastaan hamaan Appiforuun ja Tretaberniin. Kuin Paavali heidät näki, kiitti hän Jumalaa ja sai uskalluksen.	28:15 Ja cosca siellä weljet cuulit meistä/ tulit he meitä wastian/ haman Appiforun ja Tretabernijn. Cosca Pawali heidän näki/ kijtti hän Jumalata/ ja sai uscalluxen.
28:16 Ja kun tulimme Roomaan, sallittiin Paavalin asua erikseen häntä vartioivan sotamiehen kanssa.	16. Mutta kuin me Roomiin tulimme, antoi sadanpäämies vangit sodanpäämiehen haltuun. Mutta Paavali sallittiin olevan itsellensä yhden sotamiehen kanssa, joka hänestä otti vaarin.	28:16 Mutta cuin me Romijn tulimma/ andoi Sadanpäämies fangit Sotanpäämiehen haldun. Mutta Pawali sallittin oleman idzelläns yhden sotamiehen cansa/ joca hänestä otti waarin.

<p>28:17 Kolmen päivän kuluttua Paavali kutsui kokoon juutalaisten ensimmäiset. Ja kun he olivat kokoontuneet, sanoi hän heille: "Miehet, veljet! Vaikka en ole mitään tehnyt kansaamme tai isiemme tapoja vastaan, annettiin minut kuitenkin Jerusalemissa vankina roomalaisten käsiin.</p>	<p>17. Niin tapahtui kolmen päivän jälkeen, että Paavali kutsui kokoon ylimmäiset Juudalaisista. Ja kuin he tulivat kokoon, sanoi hän heille: miehet, veljet, vaikka en minä ole mitään tehnyt kansaa eli isäin säätyjä vastaan, kuitenkin olen minä sidottuna annettu Jerusalemissa Roomalaisten käsiin,</p>	<p>28:17 Niin tapahtui colmannen päivän jälken/ että Pawali cudzui cocon ylimmäiset Judalaisista. Ja cosca he tulit cocon/ sanoi hän heille: Miehet weljet/ waicka en minä ole mitän tehnyt Canssa wastaan/ eli Isäin säätyä wastaan/ cuitengin olen minä sidottuna annettu Jerusalemissa Romarein käsijn/</p>
<p>28:18 Ja kun he olivat minua tutkineet, tahtoivat he päästää minut irti, koska en ollut tehnyt mitään kuoleman rikosta.</p>	<p>18. Jotka, koska he olivat minun tutkineet, tahtoivat minua päästää, ettei yhtään hengen rikosta minussa ole.</p>	<p>28:18 Jotca/ cosca he olit minun tutkinet/ tahdoit minua päästä/ ettei he mitän hengen ricosta minusa löynnet.</p>
<p>28:19 Mutta kun juutalaiset sitä vastustivat, oli minun pakko vedota keisariin; ei kuitenkaan niin, että minulla olisi mitään kannetta kansaani vastaan.</p>	<p>19. Mutta koska Juudalaiset sitä vastaan sanoivat, täytyi minun turvata keisariin, ei niin, että minulla olisi jotakin kantamista minun kansani päälle.</p>	<p>28:19 Cosca Judalaiset sitä wastaan olit/ täydyi minun turwata Keisarijn/ ei että minulla oli candamist jotakin minun Canssani päälle.</p>
<p>28:20 Tästä syystä minä nyt olen kutsunut teidät, saadakseni nähdä ja puhutella teitä; sillä Israelin toivon tähden minä kannan tätä kahletta."</p>	<p>20. Tämän syyn tähden olen minä kutsunut teitä, että minä saisin teitä nähdä ja puhutella; sillä minä olen Israelin toivon tähden tällä kahleellä sidottu.</p>	<p>28:20 Sentähden olen minä cudzunut teitä cocon/ että minä saisin teitä nähdä ja puhutella: sillä minä olen Israelin toiwon tähden tällä cahlella sidottu.</p>
<p>28:21 Niin he sanoivat hänelle: "Emme ole saaneet kirjeitä sinusta Juudean maalta, eikä kukaan tänne saapunut veli ole ilmoittanut eikä puhunut sinusta mitään pahaa.</p>	<p>21. Niin he sanoivat hänelle: emme ole kirjaa saaneet sinusta Juudeasta, ei myös yksikään veljistä ole sieltä tullut ja meille ilmoittanut, eikä jotakuta pahuutta sinusta puhunut.</p>	<p>28:21 Niin he sanoit hänelle: en me ole kirja saanet Judeasta sinun puolestas/ ei myös yxikän weljistä ole sieldä tullut/ ja meille ilmoittanut/ eikä jotacuta pahutta sinusta puhunut.</p>
<p>28:22 Katsomme kuitenkin syytä olevan kuulla sinulta, mitä sinun mielessäsi on; sillä tästä lahkosta on meillä tiedossamme, että sitä vastaan kaikkialla kiistetään."</p>	<p>22. Mutta me tahdomme sinulta kuulla, mitä sinun mielessäs on; sillä tästä seurasta on meille tietävä, että sitä vastaan joka paikassa sanotaan.</p>	<p>28:22 Cuitengin tahdomma me sinulda cuulla mitäs aigoit: sillä tästä seurasta on meille kyllä tietävä/ että sitä jocapaicas wastaan ollan.</p>

<p>28:23 Ja he määräsivät hänelle päivän, ja silloin tuli heitä vielä useampia hänen luoksensa majapaikkaan. Ja näille hän aamuvarhaisesta iltaan saakka selitti ja todisti Jumalan valtakunnasta, lähtien Mooseksen laista ja profeetoista, saadakse heidät vakuutetuiksi Jeesuksesta.</p>	<p>23. Ja kuin he olivat hänelle päivän määränneet, niin tuli monta hänen tykönsä majaan, joille hän selitti ja todisti Jumalan valtakunnasta, ja opetti heille Jeesuksesta, Mooseksen laista ja prophetaista huomenesta ehtoosen asti.</p>	<p>28:23 Ja cuin he olit hänelle päivän määrännet/ nijn tuli monda hänen tygöns majaan/ joille hän selitti ja todisti Jumalan waldacunnast/ ja opetti heille Jesuxest/ Mosexen Laist ja Prophetaist/ huomenest haman ehtosen asti.</p>
<p>28:24 Niin se, mitä sanottiin, sai toiset vakuutetuiksi, mutta toiset eivät uskoneet.</p>	<p>24. Ja muutamat uskoivat ne, mitkä sanottiin, mutta muutamat ei uskoneetkaan.</p>	<p>28:24 Ja muutamat uscoit hänen sanans/ mutta muutamat ei usconetcan.</p>
<p>28:25 Ja kun he olivat keskenään erimielisiä, erosivat he toisistaan, Paavalin sanoessa ainoastaan nämä sanat: "Oikein on Pyhä Henki puhunut profeetta Esaiaan kautta teidän isillenne,</p>	<p>25. Mutta kuin he tulivat riitaisiksi keskenänsä, menivät he matkaansa, että Paavali oli yhden sanan sanonut: Pyhä Henki on oikein meidän isillemme Jesaias prophetan kautta puhunut,</p>	<p>28:25 MUTta cuin he tulit rijtaisexi keskenäns/ menit he matcans/ että Pawali oli yhden sanan sanonut: Pyhä Hengi on oikein meidän Isillem Esaian Prophetan cautta sanonut:</p>
<p>28:26 sanoen: 'Mene tämän kansan luo ja sano: Kuulemalla kuulkaa älkääkä ymmärtäkö, näkemällä nähkää älkääkä käsittäkö.</p>	<p>26. Sanoen: mene tämän kansan tykö ja sano: korvillanne pitää teidän kuuleman ja ei ymmärtämän, ja silmillänne pitää teidän näkemän ja ei tunteman;</p>	<p>28:26 Mene tämän Canssan tygö/ ja sano: corwillanne pitä teidän cuuleman/ ja ei ymmärtämän/ ja silmillänne pitä teidän näkemän/ ja ei tundeman:</p>
<p>28:27 Sillä paatunut on tämän kansan sydän, ja korvillaan he työläästi kuulevat, ja silmänsä he ovat ummistaneet, että he eivät näkisi silmillään, eivät kuulisi korvillaan, eivät ymmärtäisi sydämellään eivätkä kääntyisi ja etten minä heitä parantaisi.'</p>	<p>27. Sillä tämän kansan sydän on kovettunut, ja he kuulevat raskaasti korvillansa, ja panevat silmänsä umpeen, ettei he joskus silmillänsä näkisi, eikä korvillansa kuulisi, ei myös ymmärtäisi sydämellänsä, eikä kääntäisi heitänsä, että minä heitä parantaisin.</p>	<p>28:27 Sillä tämän Canssan sydän on cowettu/ ja he cuulewat rascast corwillans/ ja panewat silmänsä umben. Ettei he coscan silmilläns näkis eikä corwillans cuulis/ ei myös ymmärräis sydämelläns/ eikä käändäis heitäns/ että minä heitä autaisin.</p>
<p>28:28 Olkoon siis teille tietävä, että tämä Jumalan pelastussanoma on lähetetty pakanoille; ja he kuulevat sen."</p>	<p>28. Niin olkoon se teille tietävä, että tämä Jumalan autuus on lähetetty pakanoille, ja he myös sen kuulevat.</p>	<p>28:28 Nijn olcon se teille tietävä/ että tämä Jumalan autuus on lähetetty pacanoille/ jotca sen cuulewat.</p>
	<p>29. Ja kuin hän näitä puhunut oli, läksivät Juudalaiset pois ja riitelivät paljo keskenänsä.</p>	<p>28:29 Ja cuin hän näitä puhunut oli/ läxit Judalaiset pois/ ja kyselit paljo keskenäns.</p>

28:30 Ja Paavali asui omassa vuokra-asunnossaan kaksi täyttä vuotta ja otti vastaan kaikki, jotka hänen tykönsä tulivat;	30. Mutta Paavali oli täyttä kaksi ajastaikaa omassa palkkahuoneessansa ja otti kaikki vastaan, jotka hänen tykönsä tulivat,	28:30 Mutta Pawali oli täyttä caxi ajastaica omas palckahuonesans/ ja otti caicki wastan cuin hänen tygöns tulit/
28:31 ja hän julisti Jumalan valtakuntaa ja opetti Herran Jeesuksen Kristuksen tuntemista kaikella rohkeudella, kenenkään estämättä.	31. Ja saarnasi Jumalan valtakunnasta, ja opetti Herrasta Jesuksesta Kristuksesta kaikella uskalluksella, ja ei häntä yksikään kieltänyt.	28:31 Ja saarnais Jumalan waldacunnast/ ja opetti HERrasta Jesuxesta Christuxesta caikella uscalluxella/ ja ei händä yxikän kieltänyt.

PAAVALIN KIRJE ROOMALAISILLE	P. PAAVALIN EPISTOLA ROOMALAISILLE	P. Pawalin Epistola Romarein tygö .
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Paavali, Jeesuksen Kristuksen palvelija, kutsuttu apostoli, erotettu julistamaan Jumalan evankeliumia,	Paavali, Jesuksen Kristuksen palvelia, kutsuttu apostoliksi, eroitettu Jumalan evankeliumiin,	1:1 PAwali Jesuxen Christuxen Palwelia/ cudzuttu Apostolixi/ eroitettu Jumalan Evangeliumita saarnaman/
1:2 jonka Jumala on edeltä luvannut profeettainsa kautta pyhissä kirjoituksissa,	2. (Jonka hän on ennen prophetainsa kautta pyhissä Raamatuissa luvannut,)	1:2 Jonga hän on ennen Prophetains cautta pyhisä Ramatuisa luwannut.
1:3 hänen Pojastansa - joka lihan puolesta on syntynyt Daavidin siemenestä	3. Hänen Pojassansa, (joka on Davidin siemenestä lihan puolesta syntynyt,	1:3 Hänen Pojastans/ joca on Dawidin siemenestä lihan puolesta syndynyt.
1:4 ja pyhyiden hengen puolesta kuolleistanousemisen kautta asetettu Jumalan Pojaksi voimassa - Jeesuksesta Kristuksesta, meidän Herrastamme,	4. Ja on väkevästi ilmoitettu Jumalan Pojaksi pyhityksen hengen jälkeen, että hän on noussut ylös kuolleista,) se on, Jesuksesta Kristuksesta meidän Herrastamme,	1:4 Ja on wäkewästi ilmoitettu Jumalan Pojaxi sildä Hengeldä joca pyhittä/ että hän on ylösnosnut cuolluista/ se on/ Jesus Christus meidän HERram:
1:5 jonka kautta me olemme saaneet armon ja apostolinviran, että syntyisi uskon kuuliaisuus hänen nimeänsä kohtaan kaikissa pakanakansoissa,	5. Jonka kautta me olemme armon ja apostolin viran saaneet, uskon kuuliaisuudeksi, kaikkein pakanain seassa, hänen nimensä päälle,	1:5 Jonga cautta me olemma Armon ja Apostolin wiran saanet/ caickein pacanain seas/ Uscon cuuliaisudexi hänen Nimens päälle.
1:6 joihin tekin, Jeesuksen Kristuksen kutsumat, kuulutte:	6. Joista tekin olette Jesuksen Kristuksen kutsutut:	1:6 Joidenga lugusta tekin oletta/ jotca Jesus Christus on cudzunut.
1:7 kaikille Roomassa oleville Jumalan rakkaille, kutsutuille pyhille. Armo teille ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme, ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!	7. Kaikille, jotka Roomassa ovat, Jumalan rakkaille ja kutsutuille pyhille: armo olkoon teidän kanssanne, ja rauha Jumalalta meidän Isältämme ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!	1:7 Caikille/ jotca Romisa owat/ Jumalan rackaille/ ja cudzutuille Pyhille. Armo olcon teidän cansan/ ja Rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
1:8 Ensiksikin minä kiitan Jumalaani Jeesuksen Kristuksen kautta teidän kaikkien tähden, koska teidän uskoanne mainitaan kaikessa maailmassa.	8. Ensin kiitan minä Jumalaani, Jesuksen Kristuksen kautta, teidän kaikkein tähtenne, että teidän uskoanne kaikessa maailmassa mainitaan.	1:8 ENSin kijtän minä Jumalatani/ Jesuxen Christuxen cautta/ teidän caickein tähtenne/ että teidän uscoan caikesa mailmasa mainitan:
1:9 Sillä Jumala, jota minä hengessäni palvelen julistaen hänen Poikansa evankeliumia, on minun todistajani, kuinka minä teitä lakkaamatta muistan,	9. Sillä Jumala on minun todistajani, jota minä hengessäni hänen Poikansa evankeliumissa palvelen, että minä lakkaamatta teitä muistan,	1:9 Sillä Jumala on minun todistajan (jota minä hengesäni hänen Poicans Evangeliumis palwelen) että minä aina lackamat teitä muistan.
1:10 aina rukouksissani anoen, että minä jo vihdoinkin, jos Jumala tahtoo, pääsisin tulemaan teidän tyköne.	10. Rukoillen aina minun rukouksissani, että minä saisin jollakin tavalla vihdoin joskus, jos Jumala tahtoo, onnellisen tien tulla teidän tyköne.	1:10 Ja pyydän rucouxisani/ että minä saisin kerrangin/ jos Jumala tahto/ onnellisen tien tulla teidän tygönne.
1:11 Sillä minä ikävöitsen teitä nähdä, voidakseni antaa teille jonkun hengellisen lahjan, että te vahvistuisitte,	11. Sillä minä ikävöitsen teitä nähdä, että minä jotain hengellistä lahjaa teille jakaisin, että te vahvistetuksi tulisitte,	1:11 Sillä minä ikäwöidzen teitä nähdä/ että minä jotain hengellistä lahja teille jacaisin/ wahwistaxeni teitä.

1:12 Se on, että me yhdessä ollessamme virkistymme yhteisestä uskostamme, teidän ja minun.	12. Se on, että minä saisin ynnä teidän kanssanne lohdutuksen, uskon kautta, joka meillä keskenämme on, sekä teidän että minun.	1:12 Se on/ että minä saisin ynnä teidän cansan lohdutuxen/ Uscon cautta/ sekä teidän että minun.
1:13 Ja minä en tahdo, veljet, teiltä salata, että jo monesti olen päättänyt tulla teidän tyköne saadakseni jonkin hedelmän teidänkin keskuudestanne, niinkuin muidenkin pakanain, mutta olen ollut estetty tähän saakka.	13. Mutta en minä tahdo salata teiltä, rakkaat veljet, että minä olen usein aikonut tulla teidän tyköne, (ja olen tähän asti estetty) että minä teidänkin seassanne jonkun hedelmän saisin, niinkuin muidenkin pakanain seassa.	1:13 Mutta en minä tahdo teildä salata/ rackat veljet/ että minä olen usein ajatellut tulla teidän tygönne/ waicka minä olen tähänasti estetty/ että minä teidängin seasan jongun hedelmän saisin/ nijncuin pacanaingin seas.
1:14 Kreikkalaisille ja barbaareille, viisaille ja tyhmille minä olen velassa;	14. Minä olen velkapää Grekiläisille ja muukalaisille, viisaille ja tyhmille.	1:14 Minä olen welcapää Grekeille ja ei Grekeille/ wijsaille ja tyhmille.
1:15 omasta puolestani minä siis olen altis teillekin, Roomassa asuvaisille, julistamaan evankeliumia.	15. Sentähden niin paljo kuin minussa on, olen minä teillekin, jotka Roomissa olette, valmis evankeliumia saarnaamaan.	1:15 Sentähden nijn paljo cuin minusa on/ olen minä teillekin walmis Romisa Evangeliiumita saarnaman.
1:16 Sillä minä en häpeä evankeliumia; sillä se on Jumalan voima, itsekullekin uskovalle pelastukseksi, juutalaiselle ensin, sitten myös kreikkalaiselle.	16. Sillä en minä häpee Kristuksen evankeliumia; sillä se on Jumalan voima itsekullekin uskovaiselle autuudeksi. Ensin Juudalaiselle, niin myös Grekiläiselle.	1:16 Sillä en minä häpe Christuxen Evangeliiumita/ joca on Jumalan wäki/ idzecullengin uscowaiselle autuudexi. 1:17 Ensin Judalaiselle ja sijtte Grekille:
1:17 Sillä siinä Jumalan vanhurskaus ilmestyy uskosta uskoon, niinkuin kirjoitettu on: "Vanhurskas on elävä uskosta."	17. Sillä siinä se vanhurskaus, joka Jumalan edessä kelpaa, ilmoitetaan uskosta uskoon, niinkuin kirjoitettu on: vanhurskaan pitää elämän uskosta.	sillä sijnä julistetan se wanhurscaus/ joca Jumalan edes kelpa/ cuin uscosta uscohon tule/ nijncuin kirjoitettu on: Wanhurscas elä hänen uscostans.
1:18 Sillä Jumalan viha ilmestyy taivaasta kaikkea ihmisten jumalattomuutta ja vääryyttä vastaan, niiden, jotka pitävät totuutta vääryyden vallassa,	18. Sillä Jumalan viha ilmestyy taivaasta kaiken ihmisten jumalattomuuden ja vääryyden tähden, jotka totuuden vääryydessä pitävät.	1:18 Sillä Jumalan wiha ilmesty Taiwast caickein ihmisten jumalattomuden ja wääryyden tähden/ jotca totuuden wääryydes pitävät.
1:19 sentähden että se, mikä Jumalasta voidaan tietää, on ilmeistä heidän keskuudessaan; sillä Jumala on sen heille ilmoittanut.	19. Sentähden se, mikä taidetaan Jumalasta tuta, on heille tiettävä; sillä Jumala ilmoitti sen heille.	1:19 Sentähden se cuin taitan Jumalasta tuta/ on heille tiettävä/ jonga Jumala heille ilmoitti/
1:20 Sillä hänen näkymätön olemuksensa, hänen iankaikkinen voimansa ja jumalallisuutensa, ovat, kun niitä hänen teoissansa tarkataan, maailman luomisesta asti nähtävinä, niin etteivät he voi millään itseänsä puolustaa,	20. Sillä hänen näkymättömät menonsa, nimittäin, ijankaikkinen voimansa ja jumaluutensa nähdään hamasta maailman luomisesta, jotka ymmärretään niistä, jotka tehdyt ovat: ettei he taitaisi itseänsä syyttömiksi sanoa.	1:20 Sijnä/ että hänen näkymättömät menons/ se on/ hänen ijancaickinen woimans ja jumaludens nähdäisin/ cosca nijtä hänen tegoisans tutkitan/ nimittäin/ mailman luomises.
1:21 koska he, vaikka ovat tunteneet Jumalan, eivät ole häntä Jumalana kunnioittaneet eivätkä kiittäneet, vaan ovat ajatuksiltansa turhistuneet, ja heidän ymmärtämätön sydämensä on pimennyt.	21. Että he tunsivat Jumalan, ja ei ylistäneet häntä niinkuin Jumalaa eikä kiittäneet, vaan vilpistelivät omista ajatuksissansa, ja heidän järjetöin sydämensä on pimennyt.	1:21 Nijn ettei heillä ole yhtän estelemyst: sillä he tiesit olewan yhden Jumalan/ ja ei ylistänet händä nijncuin Jumalata/ eikä kiittänet/ waan wilpistelit omisa ajatuxisans/ ja heidän järjetöin sydämens on piminnyt.
1:22 Kehuessaan viisaita olevansa he ovat tyhmiksi tulleet	22. Kuin he itsensä viisaiksi luulivat, niin he ovat tyhmiksi tulleet,	1:22 Cosca he idzens wijsaxi luulit/ nijn he owat tyhmäxi tullet.

1:23 ja ovat katoamattoman Jumalan kirkkauden muuttaneet katoavaisen ihmisen ja lintujen ja nelijalkaisten ja matelevaisten kuvan kaltaiseksi.	23. Ja ovat katoomattoman Jumalan kunnian muuttaneet katoavaisen ihmisen ja lintuin ja neljäjalkaisten ja matelevaisten kuvan muotoiseksi.	1:23 Ja ovat catomattoman Jumalan cunnian muuttanet cuwaxi/ ei ainoastans tehdyn catowaisten ihmisten/ mutta myös linduin/ neljäjalcaisten ja matelewaisten eläinden muotoisexi.
1:24 Sentähden Jumala on heidät, heidän sydämensä himoissa, hyljännyt saastaisuuteen, häpäisemään itse omat ruumiinsa,	24. Sentähden on myös Jumala heidät laskenut sydämensä himoihin, saastauten, häpäisemään keskenänsä omaa ruumistansa,	1:24 Sentähden on myös Jumala heidän laskenut sydämens himoihin/ saastauten/ häwäisemän keskenäns oma ruumistans/
1:25 nuo, jotka ovat vaihtaneet Jumalan totuuden valheeseen ja kunnioittaneet ja palvelleet luotua enemmän kuin Luojaa, joka on ylistetty iankaikkisesti, amen.	25. Jotka Jumalan totuuden ovat valheeksi muuttaneet ja ovat kunnioittaneet ja palvelleet enemmän luontokappaletta kuin Luojaa, joka on siunattu ijankaikkisesti, amen!	1:25 Jotca Jumalan totuuden owat walhexi muuttanet/ ja owat cunnioittanet ja palwellet enämmän luoduja cuin idze Luoja/ jota pitä ijancaickisest kijtettämän/ Amen.
1:26 Sentähden Jumala on hyljännyt heidät häpeällisiin himoihin; sillä heidän naispuolensa ovat vaihtaneet luonnollisen yhteyden luonnonvastaiseen;	26. Sentähden on Jumala heidät antanut ylön häpiällisiin himoihin, että myös heidän vaimonsa ovat muuttaneet luonnollisen tavan luontoa vastaan,	1:26 Sentähden on myös Jumala heidän ylönandanut häpiälisijn himoihin/ että heidän waimons owat muuttanet luonnollisen tawan luondo wastan.
1:27 samoin miespuoletkin, luopuen luonnollisesta yhteydestä naispuolen kanssa, ovat kiimoissaan syttyneet toisiinsa ja harjoittaneet, miespuolet miespuolten kanssa, riettautta ja villiintymisestään saaneet itseensä sen palkan, mikä saada piti.	27. Niin myös miehet ovat antaneet ylön vaimon luonnollisen pitämisen, toinen toisensa puoleen himoissansa palaneet, miehet miesten kanssa riettauden tehneet ja saaneet, niinkuin pitikin, eksymisensä palkan itsessänsä.	1:27 Nijn myös miehet owat ylönandanet waimoin luonnollisen pitämisen/ ja owat toinen toisens puoleen himoisans palainnet/ ja miehet owat miesten cansa riettauden tehnet/ ja owat saanet/ nijncuin pitikin/ exymisens palcan idze heisäns.
1:28 Ja niinkuin heille ei kelvannut pitää kiinni Jumalan tuntemisesta, niin Jumala hylkäsi heidät heidän kelvottoman mielensä valtaan, tekemään sopimattomia.	28. Ja niinkuin ei he tahtoneet Jumalaa tuta, niin Jumala laski heidät häijyyn mieleen tekemään niitä, mitä ei sovi tehdä,	1:28 Ja nijncuin ei he tahtonet Jumalata tuta/ nijn Jumala laski myös heidän häijyyn mielehen/ tekemän nijtä cuin ei pidäis tehtämän:
1:29 He ovat täynnänsä kaikkea vääryyttä, pahuutta, ahneutta, häijyyttä, täynnä kateutta, murhaa, riitaa, petosta, pahanilkisyyttä;	29. Täynnänsä kaikkea vääryyttä, salavuoteutta, koiruutta, ahneutta, pahuutta: täynnä kateutta, murhaa, riitaa, petosta, pahan suomuutta:	1:29 Täynäns caickia vääryttä/ Salawuoteutta/ Coirutta/ Ahneutta/ Pahutta/ täynäns Cateutta/ Murha/ Rijta/ Petosta.
1:30 ovat korvaankuiskuttelijoita, panettelijoita, Jumalaa vihaavaisia, väkivaltaisia, ylpeitä, kerskailijoita, pahankeksijöitä, vanhemmilleen tottelemattomia,	30. Korvankuiskutteliat, panetteliat, Jumalaa vihaajat, häpäisiät, ylpiät öykkärit, pahain neuvoain pesät, vanhemmillensa tottelemattomat,	1:30 Pahantawaiset/ corwancuiscutteliat/ panetteliat/ Jumalan ylöncazozjat/ wäkiwallaiset/ corjat/ öyckärit/ pahain neuwoain pesät/ wanhemmillens tottelemattomat.
1:31 vailla ymmärrystä, luotettavuutta, rakkautta ja laupeutta;	31. Tomppelit, liiton rikkojat, haluttomat, sovittamattomat, armottomat.	1:31 Tompelit/ wilpisteljäät/ julmat/ sopimattomat/ haluttomat.

1:32 jotka, vaikka tuntevat Jumalan vanhurskaan säädöksen, että ne, jotka senkaltaisia tekevät, ovat kuoleman ansainneet, eivät ainoastaan itse niitä tee, vaan vieläpä osoittavat hyväksymistä niille, jotka niitä tekevät.	32. Jotka Jumalan oikeuden tietävät, (että ne, jotka näitä tekevät, ovat kuoleman ansainneet) ei ainoastaan niitä tee, mutta myös suostuvat niihin, jotka niitä tekevät.	1:32 Jotca Jumalan wanhurscauden tietävät (että ne cuin näitä tekewät/ owat cuoleman ansainnet) ei he ainoastans nijtä tee/ mutta myös suostuwat nijhin/ jotca nijtä tekewät.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Sentähden sinä, oi ihminen, et voi millään itseäsi puolustaa, olitpa kuka hyvänsä, joka tuomitset. Sillä mistä toista tuomitset, siihen sinä itsesi syypääksi tuomitset, koska sinä, joka tuomitset, teet samoja tekoja.	1. Sentähden, oi ihminen, et sinä taida itsiäs syyttömäksi tehdä, vaikka kuka sinä olet, joka tuomitset; sillä jossa sinä toista tuomitset, siinä sinä itses tuomitset, ettäs niitä teet, joita sinä tuomitset.	2:1 SEntähden/ ihminen/ et sinä taida idziäs syyttömäxi tehdä/ waicka cuca sinä olet joca duomidzet: Sillä josa sinä toista duomidzet/ sijnä sinä idzes duomidzet/ ettäs juuri sitä teet/ jotas duomidzet.
2:2 Ja me tiedämme, että Jumalan tuomio on totuuden mukainen niille, jotka senkaltaisia tekevät.	2. Mutta me tiedämme, että Jumalan tuomio on oikia niiden ylitse, jotka senkaltaisia tekevät.	2:2 Sillä me tiedämme että Jumalan duomio on oikia/ nijden päälle jotca sencaltaista tekewät.
2:3 Vai luuletko, ihminen, sinä, joka tuomitset niitä, jotka senkaltaisia tekevät, ja itse samoja teet, että sinä vältät Jumalan tuomion?	3. Eli luuletkos, ihminen, sinä joka niitä tuomitset, jotka senkaltaisia tekevät, ja itse myös niitä teet, että sinä vältät Jumalan tuomion?	2:3 Eli luuletcos/ ihminen/ sinä joca nijtä duomidzet jotca sencaltaista tekewät/ ja sinä myös sitä teet/ että sinä wäldät Jumalan duomion?
2:4 Vai halveksitko hänen hyvyytensä ja kärsivällisyytensä ja pitkämielisyytensä runsautta, etkä tiedä, että Jumalan hyvyys vetää sinua parannukseen?	4. Eli katsotkos ylön hänen hyvyytensä, kärsiväisyytensä ja pitkämielisyytensä rikkauden, ettet tiedä, että Jumalan hyvyys vetää sinua parannukseen?	2:4 Eli cadzotcos ylön hänen hywydens/ kärsimisens ja pitkämielisydens rickauden? Etkös tiedä että Jumalan hywys wetä sinua parannuxeen?
2:5 Kovuudellasi ja sydämesi katumattomuudella sinä kartutat päällesi vihaa vihan ja Jumalan vanhurskaan tuomion ilmestymisen päiväksi,	5. Mutta kovuutes ja katumattoman sydämes jälkeen kartutat sinä vihan itselles vihan päivänä, kuin Jumalan oikia tuomio ilmaantuu,	2:5 Mutta sinun cowudes ja catumattoman sydämes jälkeen/ cartutat sinä wihan idzelles wihan päiwänä/ 2:6 Cosca Jumalan oikia duomio ilmaundu/
2:6 hänen, "joka antaa kullekin hänen tekojensa mukaan":	6. Joka antaa itsekullekin hänen töittensä jälkeen,	joca anda idzecullengin hänen töidens perän:
2:7 niille, jotka hyvässä työssä kestävinä etsivät kirkkautta ja kunniaa ja katoamattomuutta, iankaikkisen elämän,	7. Niille, jotka pyytävät ylistystä, kunniaa ja katoomatointa menoa kärsiväisyydellä hyvissä töissä, ijankaikkisen elämän;	2:7 Nimittäin/ jotca pyytävät ylistystä/ cunniata ja catomatoinda meno kärsimisellä hywisä töisä/ ijancaickisen elämän.
2:8 mutta niiden osaksi, jotka ovat itsekkäitä eivätkä tottele totuutta, vaan tottelevat vääryyttä, tulee viha ja kiivastus.	8. Mutta niille, jotka riitaiset ovat, eikä kuule totuutta, vaan kuulevat vääryyttä, on tulewa närkeästä ja viha.	2:8 Mutta nijlle jotca rijtaiset owat/ eikä cuule totuutta/ waan wääryttä/ on tulewa närkeästä ja wiha:
2:9 Tuska ja ahdistus jokaisen ihmisen sielulle, joka pahaa tekee, juutalaisen ensin, sitten myös kreikkalaisen;	9. Murhe ja waiva kunkin ihmisen sielun päälle, joka pahaa tekee, ensisti Juudalaisen, niin myös Grekiläisen;	2:9 Murhe ja waiwa caickein ihmisten sieluin päälle/ jotca paha tekewät: ensist Judalaisille/ nijn myös Grekeille.
2:10 mutta kirkkaus ja kunnia ja rauha jokaiselle, joka tekee sitä, mikä hyvä on, juutalaiselle ensin, sitten myös kreikkalaiselle!	10. Mutta ylistys, kunnia ja rauha jokaiselle, joka hyvää tekee, ensisti Juudalaiselle, niin myös Grekiläiselle.	2:10 Mutta kijtös/ cunnia ja rauha caikille nijlle jotca hywä tekewät: ensist Judalaisille/ nijn myös Grekeille.

2:11 Sillä Jumala ei katso henkilöön.	11. Sillä ei Jumala katso ihmisen muodon jälkeen.	2:11 Sillä ei Jumala cadzo ihmisen muodon jälkeen.
2:12 Sillä kaikki, jotka ilman lakia ovat syntiä tehneet, ne myös ilman lakia hukkuvat, ja kaikki, jotka lain alaisina ovat syntiä tehneet, ne lain mukaan tuomitaan;	12. Kaikki, jotka ilman lakia ovat syntiä tehneet, niiden pitää myös ilman lakia hukkuman, ja kaikki, jotka laissa ovat syntiä tehneet, ne pitää lain kautta tuomittaman.	2:12 Caicki jotca ilman Laita owat syndiä tehnet/ ne myös ilman Laita duomitan: ja caicki jotca Lais owat syndiä tehnet/ ne Lain kautta duomitan:
2:13 sillä eivät lain kuulijat ole vanhurskaita Jumalan edessä, vaan lain noudattajat vanhurskautetaan.	13. Sillä ei ne ole Jumalan edessä vanhurskaat, jotka lain kuulevat; mutta ne, jotka lain töillänsä täyttävät, ne pitää vanhurskaaksi tuleman.	2:13 Sillä ei ne ole Jumalan edes wanhurscat/ jotca Lain cuulewat: mutta ne jotca Lain töillänsä täyttävät/ ne wanhurscana pidetän.
2:14 Sillä kun pakanat, joilla ei lakia ole, luonnostansa tekevät, mitä laki vaatii, niin he, vaikka heillä ei lakia ole, ovat itse itsellensä laki	14. Sillä koska pakanat, joilla ei lakia ole, tekevät luonnostansa sitä, mitä laki anoo, niin he, vaikka ei heillä lakia ole, ovat itsellensä laki,	2:14 Sillä jos pacanat/ joilla ei Lakia ole/ tekewät luonnostans sitä cuin Laki ano/ nijn he/ waicka ei heillä Laki ole/ owat idze heillens Laki/
2:15 ja osoittavat, että lain teot ovat kirjoitetut heidän sydämiinsä, kun heidän omatuntonsa myötä-todistaa ja heidän ajatuksensa keskenään syyttävät tai myös puolustavat heitä -	15. Että he osoittavat lain työn olevan kirjoitetun sydämiinsä, ja niin heidän omatuntonsa ynnä todistaa, ja heidän ajatuksensa keskenänsä itse päällensä kantavat eli myös heitänsä syyttömäksi tekevät,	2:15 Että he osottawat Lain työt olewan kirjoitetut heidän sydämihins/ ja nijn heidän omatundons todista/ ja nijden ajatuxet/ jotca keskenäns candawat ja heitäns syyttömäxi tekewät:
2:16 sinä päivänä, jona Jumala on tuomitseva ihmisten salaisuudet Kristuksen Jeesuksen kautta, minun evankeliumini mukaan.	16. Sinä päivänä, jona Jumala ihmisten salaisuudet on tuomitseva, minun evankeliumini perästä Jeesuksen Kristuksen kautta.	2:16 Sinä päiwänä/ cosca Jumala ihmisten salaisudet on duomidzewa Jesuxen Christuxen kautta/ minun Evangeliumini perästä.
2:17 Mutta jos sinä kutsut itseäsi juutalaiseksi ja luostat lakiin ja Jumala on sinun kerskauksesi	17. Katso, sinä kutsutaan Juudalaiseksi, ja sinä luostat lakiin ja kerskaat Jumalasta,	2:17 CAczo/ sinä cudzutan Judalaisexi/ ja sinä luostat idzes Lakijn/ ja kerscat sinuas Jumalasta/ ja tiedät hänen tahtons.
2:18 ja tunnet hänen tahtonsa ja, opetettuna laissa, tutkit, mikä parasta on,	18. Ja tiedät hänen tahtonsa, ja että sinä olet laista neuvottu, niin sinä koettelet ne parhaat,	2:18 Ja että sinä olet Laista neuwottu/ nijn sinä coettelet mitä paras tehdä olis.
2:19 ja luulet kykeneväsi olemaan sokeain taluttaja, pimeydessä olevien valkeus,	19. Ja luulet itses sokiain johdattajaksi ja niiden valkeudeksi, jotka pimeydessä ovat,	2:19 Ja luulet idzes sokiain johdattajaxi/ ja nijden walkeudexi/ jotca pimeis owat.
2:20 ymmärtämättömien kasvattaja, alaikäisten opettaja, sinulla kun laissa on tiedon ja totuuden muoto:	20. Ja tyhmäin kurittajaksi, ja lasten opettajaksi, ja sinullas olevan tunnon ja totuuden muodon laissa.	2:20 Ja tyhmäin curittajaxi/ ja yxikertaisten opettajaxi/ ja sinullas olewan muodon ja totuuden tunnon Laista.
2:21 niin sinäkö, joka toista opetat, et itseäsi opeta; joka julistat, ettei saa varastaa, itse varastat;	21. Sinä joka siis opetat toista ja et itsiäs opeta; joka saarnaat: ei pidä varastaman, ja sinä itse varastat;	2:21 Sinä opetat muita ja et idziäs opeta. Sinä saarnat: ei pidä warastaman/ ja sinä idze warastat.
2:22 joka sanot, ettei saa tehdä huorin, itse teet huorin; joka kauhistut epäjumalia, kuitenkin olet temppelein ryöstäjä;	22. Joka sanot: ei pidä huorin tehtämän, ja sinä itse teet huorin; joka kauhistut epäjumalia, ja raatelet sitä Jumalalta, mikä hänelle tulee;	Sinä sanot: ei pidä huorin tehtämän/ ja sinä idze teet huorin. 2:22 Sinä cauhistut epäjumalita/ ja raatelet sitä Jumalalda cuin hänen tule.
2:23 joka laista kerskaat, häväiset lainrikkomisella Jumalaa?	23. Joka kerskaat laista ja häpäiset Jumalaa lain ylitsekäymisellä?	2:23 Sinä kerscat idziäs Laista/ ja häwäiset Jumalata Lain ylidzekäymisellä:

2:24 Sillä "teidän tähtenne Jumalan nimi tulee pilkatuksi pakanain seassa", niinkuin kirjoitettu on.	24. Sillä teidän tähtenne tulee Jumalan nimi pilkatuksi pakanain seassa, niinkuin kirjoitettu on.	2:24 Sillä teidän tähtenne tule Jumalan nimi pilcatuxi pacanain seas/ nijncuin kirjoitettu on.
2:25 Ympärileikkaus kyllä on hyödyllinen, jos sinä lakia noudatat; mutta jos olet lainrikkoja, niin sinun ympärileikkauksesi on tullut ympärileikkaamattomuudeksi.	25. Sillä ympärileikkaus kelpaa, jos sinä lain pidät; mutta jos sinä olet lain rikkoja, niin sinun ympärileikkaukses on esinahaksi tullut.	2:25 YMbärensleickaues kelpa/ jos sinä Lain pidät? mutta jollet sinä Lakia pidä/ nijn sinun ymbärensleickaues on esinahaxi käändynyt.
2:26 Jos siis ympärileikkaamaton noudattaa lain säädöksiä, eikö hänen ympärileikkaamattomuutensa ole luettava ympärileikkaukseksi?	26. Jos siis esinahka lain oikeuden pitää, eikö hänen esinahkansa pidä luettaman hänelle ympärileikkaukseksi?	2:26 Jos sijs esinahca Lain wanhurscauden pitä/ etkös luule hänengän esinahcans luettawan hänelle ymbärensleickauesexi?
2:27 Ja luonnostaan ympärileikkaamaton, joka täyttää lain, on tuomitseva sinut, joka lainkirjaiminesi ja ympärileikkauksinesi olet lainrikkoja.	27. Ja se joka luonnostansa esinahka on ja täyttää lain, pitää sinun tuomitseman, joka puustavin ja ympärileikkauksen lain käyt ylitse?	2:27 Ja nijn se joca luonnostans esinahca on ja täyttä Lain/ pitä sinua duomidzeman/ joca bookstawin ja ymbärensleickauesen Lain ylidzekäyt.
2:28 Sillä ei se ole juutalainen, joka vain ulkonaisesti on juutalainen, eikä ympärileikkaus se, joka ulkonaisesti lihassa tapahtuu;	28. Sillä ei se ole Juudalainen, joka ulkonaisesti (Juudalainen) on: ei myös se ole ympärileikkaus, mikä ulkonaisessa lihassa tapahtuu;	2:28 Sillä ei se ole Judalainen/ joca ulconaisest Judalainen on: ei myös se ole ymbärensleickaues cuin ulconaisest lihas tapahtu.
2:29 vaan se on juutalainen, joka sisällisesti on juutalainen, ja oikea ympärileikkaus on sydämen ympärileikkaus Hengessä, ei kirjaimessa; ja hän saa kiitoksensa, ei ihmisiltä, vaan Jumalalta.	29. Mutta se on Juudalainen, joka sisällisesti salattu on, ja sydämen ympärileikkaus on ympärileikkaus, joka hengessä tapahtuu, ei puustavissa; jonka ylistys ei ole ihmisiltä, vaan Jumalalta.	2:29 Mutta se on Judalainen/ joca sisällisest salattu on/ ja sydämen ymbärensleickaues/ on ymbärensleickaues/ joca Henges tapahtu ja ei bookstawis/ jonga ylistys ei ole ihmisildä/ waan Jumalalda.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .
3:1 Mitä etuuksia on siis juutalaisilla, tai mitä hyötyä ympärileikkauksesta?	1. Mitäs siis Juudalainen on parempi? Eli mitä ympärileikkaus auttaa?	3:1 MIsästä Judalainen on parambi? Eli mitä ymbärensleickaues autta?
3:2 Paljonkin, kaikin tavoin; ennen kaikkea se, että heille on uskottu, mitä Jumala on puhunut.	2. Tosin sangen paljo. Sillä ensin on se, että heille on uskottu, mitä Jumala puhunut on.	Tosin/ sangen paljo. 3:2 Ensin/ että heille on uscottu mitä Jumala idze puhunut on.
3:3 Mutta kuinka? Jos jotkut ovat olleet epäuskoisia, ei kaikei heidän epäuskonsa ole Jumalan uskollisuutta tyhjäksi tekävä?	3. Mutta ettei muutamat niitä uskoneet, mikä siitä on? Pitäiskö heidän epäuskonsa Jumalan uskon turhaksi tekemän?	3:3 Mutta ettei muutamat nijtä usconet/ mikä sijtä on? Pidäiskö heidän epäuscons Jumalan uscon turhaxi tekemän?
3:4 Pois se! Olkoon Jumala totinen, mutta jokainen ihminen valhetteliija, niinkuin kirjoitettu on: "Että sinut havaittaisiin vanhurskaaksi sanoissasi ja että voittaisit, kun sinun kanssasi oikeutta käydään."	4. Pois se! vaan paremmin, olkoon Jumala totinen, vaan jokainen ihminen valehtelia, niinkuin kirjoitettu on: että olisit oikia sanoissas ja voittaisit, kuin sinä tuomitaan.	Pois se. 3:4 Waan parammin/ olcon Jumala totinen/ ja caicki ihmiset walehteliat. Nijncuin kirjoitettu on: sinun pitä totisen sanoisas oleman/ ja woitat cosca sinä duomitan.

3:5 Mutta jos meidän väärytemme tuo ilmi Jumalan vanhurskauden, mitä me siihen sanomme? Ei kaikei Jumala ole väärä, kun hän rankaisee vihassansa? Minä puhun ihmisten tavalla.	5. Jos siis meidän väärytemme Jumalan oikeutta ylistää, mitäs me sanomme? Onko Jumala väärä, että hän siitä vihastuu? (minä puhun ihmisten tavalla.)	3:5 Jos siis se niin on/ että meidän wäärydem Jumalan oikeutta ylistä/ mitästä me sanomma? Onko siis Jumala wäärä/ että hän sijtä wihastuu? (minä puhun ihmisten tawalla)
3:6 Pois se! Sillä kuinka Jumala silloin voisi tuomita maailman?	6. Pois se! kuinka Jumala sitte taitais maailmaa tuomita?	pois se. 3:6 Cuinga Jumala sijtte taidais mailma duomita?
3:7 Sillä jos Jumalan totuus tulee minun valheeni kautta selvemmin julki hänen kirkkaudekseen, miksi sitten minutkin vielä syntisenä tuomitaan?	7. Sillä jos Jumalan totuus minun valheeni kautta kunniallisemmaksi tulis, hänen ylistyksensä, minkätähden pitäis vielä sitte minä niinkuin syntinen tuomittaman?	3:7 Sillä jos Jumalan totuus minun walheni cautta cunnialisemmaksi tulis/ hänen ylistyxensä/ mingätähden minun pitäis vielä sijtte nijncuin syndinen duomittaman?
3:8 Ja miksi emme tekisi, niinkuin herjaten syyttävät meidän tekevän ja niinkuin muutamat väittävät meidän sanovan: "Tekkäämme paha, että siitä hyvää tulisi"? Niiden tuomio on oikea.	8. Ja ei, (niinkuin meitä pilkataan ja niinkuin muutamat puhuvat meidän sanovan,) että meidän pitäis tekemän paha, että siitä hyvää tulis? Joiden kadotus on oikia.	3:8 Ja ei parammin tehdä (nijncuin meitä häwäistän/ ja muutamat puhuvat meidän sanowan) tekkämme paha/ että sijtä hywä tulis. Joiden cadotus on päänäns oikia.
3:9 Miten siis on? Olemmeko me parempia? Emme suinkaan. Mehän olemme edellä osoittaneet, että kaikki, niin hyvin juutalaiset kuin kreikkalaiset, ovat synnin alla,	9. Mitäs siis? Olemmeko me paremmat kuin he? Emme ensinkään; sillä me olemme ennen osoittaneet, että sekä Juudalaiset ja Grekiläiset ovat kaikki synnin alla,	3:9 Mitästä me nyt sijhen sanomma? Olemmaco me parammat cuin he? Emme ensingän: sillä me olemma ennen osottanet/ että sekä Judalaiset/ ja Grekit owat caicki synnin alla.
3:10 niinkuin kirjoitettu on: "Ei ole ketään vanhurskasta, ei ainoatakaan,	10. Niinkuin kirjoitettu on: ei ole kenkään vanhurskas, ei yksikään;	3:10 Nijncuin kirjoitettu on: Ei ole kengän wanhurscas/ ei yxikän.
3:11 ei ole ketään ymmärtäväistä, ei ketään, joka etsii Jumalaa;	11. Ei ole yhtäkään ymmärtäväistä, ei ole ketään, joka etsii Jumalaa.	3:11 Ei ole yhtäkän ymmärtäwäistä/ ei edzi kengän Jumalata.
3:12 kaikki ovat poikenneet pois, kaikki tyynni kelvottomiksi käyneet; ei ole ketään, joka tekee sitä, mikä hyvä on, ei yhden yhtäkään.	12. Kaikki ovat poikenneet pois ja ynnä kelvottomaksi tulleet: ei ole yhtään, joka hyvää tekee, ei yhtäkään.	3:12 Caicki owat poikennet/ ja caicki owat kelwottomaxi tullet. Ei ole yhtän joca hywä teke/ ei yhtäkän.
3:13 Heidän kurkkunsa on avoin hauta, kielellänsä he peittävät, kyykäärmeen myrkkyä on heidän huultensa alla;	13. Heidän kurkkunsa on avoin hauta, kielellänsä he peittävät, kyykäärmeen myrkky on heidän huultensa alla,	3:13 Heidän curckuns on awojoin hauta/ heidän kielilläns he peittäwät.
3:14 heidän suunsa on täynnä kirousta ja katkeruutta.	14. Joiden suu on täynnänsä kirousta ja haikeutta.	3:14 Heidän huuldens alla on kykärmen wiha/ heidän suuns on täynäns kirousta ja haikeutta.
3:15 Heidän jalkansa ovat nopeat vuodattamaan verta,	15. Heidän jalkansa ovat nopiat verta vuodattamaan.	3:15 Heidän jalcans owat nopiat werta vuodattaman.
3:16 hävitys ja kurjuus on heidän teillänsä,	16. Heidän teissänsä on sula tuska ja sydämen kipu.	3:16 Heidan teisäns on sula tuska ja sydämen kipu.
3:17 ja rauhan tietä he eivät tunne.	17. Ja ei he rauhan tietä tunteneet.	3:17 Ei he rauhan tietä tundenet:
3:18 Ei ole Jumalan pelko heidän silmäinsä edessä."	18. Ei ole Jumalan pelko heidän silmäinsä edessä.	3:18 Ei ole Jumalan pelco heidän silmäins edes.

3:19 Mutta me tiedämme, että kaiken, minkä laki sanoo, sen se puhuu lain alaisille, että jokainen suu tukittaisiin ja koko maailma tulisi syylliseksi Jumalan edessä;	19. Mutta sen me tiedämme, että kaikki, mitä laki sanoo, sen hän sanoo niille, jotka lain alla ovat: että jokainen suu pitää tukittaman ja kaiken maailman pitää Jumalan edessä vikapää oleman,	3:19 Mutta sen me tiedämme/ että caicki cuin Laki sano/ sen hän sano nijlle jotca Lain alla owat/ että jocainen suu pitä tukittaman/ ja caiken mailman pitä Jumalan edes wicapään oleman:
3:20 sentähden, ettei mikään liha tule hänen edessään vanhurskaaksi lain teosta; sillä lain kautta tulee synnin tunto.	20. Sentähden ettei yksikään liha taida lain töiden kautta hänen edessänsä vanhurskautetuksi tulla; sillä lain kautta synnin tunto tulee.	3:20 Ettei yxikän Liha taida Lain töiden cautta hänen edesäns wanhurscaxi tulla: sillä ainoastans Lain cautta synnin tundo tule.
3:21 Mutta nyt Jumalan vanhurskaus, josta laki ja profeetat todistavat, on ilmoitettu ilman lakia,	21. Mutta nyt on se vanhurskaus, joka Jumalan edessä kelpaa, ilman lakia julistettu, lain ja prophetain kautta todistettu;	3:21 Mutta nyt on se wanhurscaus joca Jumalan edes kelpa ilman Lain awuta julistettu/ ja Lain ja Prophetain cautta todistettu.
3:22 se Jumalan vanhurskaus, joka uskon kautta Jeesukseen Kristukseen tulee kaikkiin ja kaikille, jotka uskovat; sillä ei ole yhtään erotusta.	22. Se Jumalan vanhurskaus, (sanon minä), joka tulee Jesuksen Kristuksen uskon kautta, kaikkein tykö ja kaikkein päälle, jotka uskovat: sillä ei ole yhtään eroitusta.	3:22 Se Jumalan wanhurscaus (sanon minä) joca tule Jesuxen Christuxen uscosta/ caickein tygö/ ja caickein päälle/ jotca uscowat. 3:23 Sillä ei täällä ole yhtän eroitusta/
3:23 Sillä kaikki ovat syntiä tehneet ja ovat Jumalan kirkkautta vailla	23. Sillä kaikki ovat he syntiä tehneet ja ei heillä ole mitään kerskattavaa Jumalan edessä.	caicki owat he syndiset/ ja ei he taida mistän kerscata Jumalan edes.
3:24 ja saavat lahjaksi vanhurskauden hänen armostaan sen lunastuksen kautta, joka on Kristuksessa Jeesuksessa,	24. He tulevat ilman ansiotansa vanhurskaaksi, hänen armostansa, sen lunastuksen kautta, joka on Jesuksessa Kristuksessa,	3:24 Ja tulewat ilman ansiotans wanhurscaxi/ hänen armostans/ sen lunastuxen cautta cuin on Jesuxes Christuxes.
3:25 jonka Jumala on asettanut armoistuimeksi uskon kautta hänen vereensä, osoittaaksensa vanhurskauttaan, koska hän oli jättänyt rankaisematta ennen tehdyt synnit	25. Jonka Jumala on armonistuimeksi asettanut, uskon kautta hänen veressänsä, osoittaaksensa sitä vanhurskautta, joka hänen edessänsä kelpaa, edelläkäyväisten syntein anteeksi antamisen kautta,	3:25 Jonga Jumala on armonistuimexi asettanut/ uscon cautta hänen weresäns. Joille hän sen wanhurscauden/ cuin hänen edesäns kelpa/ taridze/ sijnä/ että hän ne synnit andexi anda.
3:26 jumalallisessa kärsivällisyydessään, osoittaaksensa vanhurskauttaan nykyajassa, sitä, että hän itse on vanhurskas ja vanhurskauttaa sen, jolla on usko Jeesukseen.	26. Joita Jumala kärsinyt on, osoittaaksensa vanhurskauttansa tällä ajalla: että hän itse vanhurskas olis ja sen vanhurskaaksi tekis, joka Jesuksen uskosta on.	3:26 Jotca tähän saacka jäänet olit Jumalan kärsimisen ala/ että hän tällä ajalla taridzis/ sen wanhurscauden/ joca hänen edesäns kelpa/ että hän ainoa wanhurscas olis ja sen wanhurcaxi tekis/ joca Jesuxen uscosta on.
3:27 Missä siis on kerskaaminen? Se on suljettu pois. Minkä lain kautta? Tekojenکو lain? Ei, vaan uskon lain kautta.	27. Kussa siis on kerskaus? Se on suljettu ulos. Minkä lain kautta? Töidenکو lain kautta? Ei, vaan uskon lain kautta.	3:27 CUsa sijs nyt on kerscaus? Se on pois. Mingä Lain cautta? Töiden Lain cautta? Ei/ waan uscon Lain cautta
3:28 Niin päätämme siis, että ihminen vanhurskautetaan uskon kautta, ilman lain tekoja.	28. Niin me siis sen siksi pidämme, että ihminen tulee vanhurskaaksi uskon kautta, ilman lain töitä.	3:28 Nijn me sijs sen sixi pidämme/ että ihminen tule wanhurscaxi ilman Lain töitä/ ainoastans uscon cautta.
3:29 Vai onko Jumala yksistään juutalaisten Jumala? Eikö pakanainkin? On pakanainkin,	29. Eli onko Jumala ainoastaan Juudalaisten Jumala? eikö hän ole myös pakanain Jumala? Tosin pakanainkin Jumala,	3:29 Eli ongo Jumala ainoastans Judalaisten Jumala? Eikö hän ole myös pacanain Jumala? Ja totisest/ hän on pacanaingin Jumala.

3:30 koska Jumala on yksi, joka ympärileikatut uskosta ja ympärileikkaamattomat uskon kautta.	30. Että yksi on Jumala, joka ympärileikkauksen tekee vanhurskaaksi uskosta, ja esinahan uskon kautta.	3:30 Sillä yxi ainoa on Jumala/ joca ymbärinsleickauxen teke wanhurscaxi uscosta/ ja esinahan uscon cautta.
3:31 Teemmekö siis lain mitättömäksi uskon kautta? Pois se! Vaan me vahvistamme lain.	31. Teemmekö me lain tyhjäksi uskon kautta? Pois se; vaan me vahvistamme lain.	3:31 Cuinga? Teemmäkö me Lain tyhjäksi uscon cautta? Pois se/ waan me wahwistamme Lain.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .
4:1 Mitä me siis sanomme esi-isämme Aabrahamin saavuttaneen lihan mukaan?	1. Mitäs me siis sanomme meidän isämme Aabrahamin lihan puolesta löytäneen?	4:1 MITästä me sijs sanomma meidän Isäm Aabrahamin Lihan puolesta löynnen?
4:2 Sillä jos Aabraham on teoista vanhurskautettu, on hänellä kerskaamista, mutta ei Jumalan edessä.	2. Sillä jos Abraham on töiden kautta vanhurskaaksi tullut, niin hänellä on kerskaamista, vaan ei Jumalan edessä.	4:2 Me sanomma: jos Abraham on töiden cautta wanhurscaxi tullut/ nijn hänellä on kyllä kerscamist/ waan ei Jumalan edes.
4:3 Sillä mitä Raamattu sanoo? "Aabraham uskoi Jumalaa, ja se luettiin hänelle vanhurskaudeksi."	3. Mutta mitä Raamattu sano: Abraham uskoi Jumalan, ja se luettiin hänelle vanhurskaudeksi.	4:3 Mutta mitä Ramattu sano? Abraham uscoi Jumalan päälle/ ja se luettin hänelle wanhurscaudexi.
4:4 Mutta töitä tekeväälle ei lueta palkkaa armosta, vaan ansiosta,	4. Mutta sille, joka työtä tekee, ei lueta palkkaa armosta, vaan ansiosta.	4:4 Mutta sille joca työtä teke/ ei maxeta palcka armosta/ waan ansiosta.
4:5 mutta joka ei töitä tee, vaan uskoo häneen, joka vanhurskauttaa jumalattoman, sille luetaan hänen uskonsa vanhurskaudeksi;	5. Mutta joka ei työtä tee, vaan uskoo sen päälle, joka jumalattoman vanhurskaaksi tekee, hänen uskonsa luetaan hänelle vanhurskaudeksi.	4:5 Mutta joca ei työtä tee/ waan usco sen päälle joca jumalattoman wanhurscaxi teke/ hänen uscons luetan hänelle wanhurscaudexi.
4:6 niinkuin myös Daavid ylistää autuaaksi sitä ihmistä, jolle Jumala lukee vanhurskauden ilman tekoja:	6. Niinkuin myös David sanoo: autuus on sen ihmisen, jolle Jumala vanhurskauden lukee ilman töitä:	4:6 Nijncuin Dawid sano: Autuus on ainoastans sen ihmisen/ jonga Jumala ilman töiden awuta wanhurscaxi luke/ cosca hän sano:
4:7 "Autuaat ne, joiden rikokset ovat anteeksi annetut ja joiden synnit ovat peitetyt!	7. Autuaat ovat ne, joidenka väärydet ovat anteeksi annetut, ja joidenka synnit peitetyt ovat.	4:7 Autuat owat ne/ joidenga wäärydet owat andexiannetut: 4:8 Ja joidenga synnit peitetyt owat:
4:8 Autuas se mies, jolle Herra ei lue syntiä!"	8. Autuas on se mies, jolle Jumala ei syntiä lue.	autuas on se mies jolle Jumala ei syndiä lue.
4:9 Koskeeko sitten tämä autuaaksi ylistäminen ainoastaan ympärileikattuja, vai eikö ympärileikkaamattomiakin? Sanommehan: "Aabrahamille luettiin usko vanhurskaudeksi."	9. Lieneekö siis tämä autuus ainoastaan ympärileikkaukselle tullut, elikkä myös esinahalle? Niinpä me sanomme: Abrahamille luettiin usko vanhurskaudeksi.	4:9 Lienekö tämä autuus ainoastans ymbärinsleickauxelle tullut/ elickä esinahalle? Nijmbä me sanomma: Abrahamille luettin hänen uscons wanhurscaudexi.
4:10 Kuinka se sitten siksi luettiin? Hänen ollessaanko ympärileikattuna vai ympärileikkaamatonna? Ei ympärileikattuna, vaan ympärileikkaamatonna.	10. Kuinkas se hänelle luettiin: koska hän oli ympärileikkauksessa, eli esinahassa? Ei ympärileikkauksessa, vaan esinahassa,	4:10 Cuingasta se hänelle luettin? ymbärinsleickauxes eli esinahas? Ei ymbärinsleickauxes/ waan esinahas.

4:11 Ja hän sai ympärileikkauksen merkin uskon vanhurskauden sinetiksi, joka hänellä oli ympärileikkaamatonna, että hänestä tulisi kaikkien isä, jotka ympärileikkaamattomina uskovat, niin että vanhurskaus heillekin luettaisiin;	11. Ja hän sai ympärileikkauksen merkin vahvistukseksi, että hän oli uskon kautta vanhurskaaksi tehty, joka hänellä esinahassa oli, että hänen piti oleman kaikkein uskovaisten isä esinahassa, että se niillekin vanhurskaudeksi luettaisiin,	4:11 Mutta ymbärinsleickauxen merkin otti hän wahwistuxexi/ että hän oli uscon cautta wanhurscaxi tehty/ joca hänellä esinahas oli/ että hänen piti oleman caickein Isä/ jotca esinahasa uscoit/ että se nijllekin pidäis wanhurscaudexi luettaman.
4:12 ja että hänestä tulisi myöskin ympärileikattujen isä, niiden, jotka eivät ainoastaan ole ympärileikattuja, vaan myös vaeltavat sen uskon jälkiä, mikä meidän isällämme Aabrahamilla oli jo ympärileikkaamatonna.	12. Ja hän tulis myös ympärileikkauksen isäksi, ei ainoasti niiden, jotka ympärileikatuista syntyneet ovat, mutta myös niiden, jotka sen uskon jälkiä vaeltavat, joka meidän isän Abrahamin esinahassa oli.	4:12 Ja hän tulis myös ymbärinsleickauxen Isäxi/ ei ainoastans nijden jotca ymbärinsleicatuista syndynet owat: mutta myös nijden/ jotca sen uscon jälkiä waeldawat/ joca meidän Isämme Abrahamin esinahas oli.
4:13 Sillä se lupaus, että Aabraham oli perivä maailman, ei tullut hänelle eikä hänen siemenelleen lain kautta, vaan uskonvanhurskauden kautta.	13. Sillä se lupaus, että hänen piti maailman perilliseksi tuleman, ei ole Abrahamille eikä hänen siemenellensä lain kautta tapahtunut, vaan uskon vanhurskauden kautta.	4:13 Sillä ne lupauxet/ että hänen piti mailman perillisexi tuleman: ei ole Abrahamille/ eikä hänen siemenillens Lain cautta tapahtunet/ waan uscon wanhurscauden cautta:
4:14 Sillä jos ne, jotka pitäytyvät lakiin, ovat perillisiä, niin usko on tyhjäksi tehty ja lupaus käynyt mitättömäksi.	14. Sillä jos ne, jotka laista ovat, ovat perilliset, niin usko on turha ja lupaus on hukkaan tullut.	4:14 Sillä jos ne/ jotca Laista owat/ owat perilliset/ nijn usco on turha ja lupaus on huckan tullut:
4:15 Sillä laki saa aikaan vihaa; mutta missä lakia ei ole, siellä ei ole rikkomustakaan.	15. Sillä laki kehoittaa vihan; sillä kussa ei lakia ole, ei siellä ole myös ylitsekäymistä.	4:15 Sillä Laki kehoitta wihan. Mutta cusa ei Laki ole/ ei siellä ole myös Lain ylidzekäymistä.
4:16 Sentähden se on uskosta, että se olisi armosta; että lupaus pysyisi lujana kaikelle siemenelle, ei ainoastaan sille, joka pitäytyy lakiin, vaan myös sille, jolla on Aabrahamin usko, hänen, joka on meidän kaikkien isä	16. Sentähden tulee se uskosta, että sen pitää armosta oleman: että se lupaus pitää vahva oleman kaikelle siemenelle, ei sille ainoastaan, joka lain alla on, mutta myös sille, joka Abrahamin uskosta on, joka on meidän kaikkein isämme,	4:16 Sentähden wanhurscaus tule uscosta/ että sen pitä armosta oleman. Ja se lupaus pitä wahwa oleman caikille siemenille/ ei nijlle ainoastans cuin Lain alla owat: mutta myös nijlle jotca Abrahamin uscosta owat/ joca on meidän caickein Isäm.
4:17 - niinkuin kirjoitettu on: "Monen kansan isäksi minä olen sinut asettanut" - sen Jumalan edessä, johon hän uskoi ja joka kuolleet eläväksi tekee ja kutsuu olemattomat, ikäänkuin ne olisivat.	17. (Niinkuin kirjoitettu on: minä asetin sinun monen pakanan isäksi) Jumalan edessä, jonka hän uskonut on, joka kuolleet eläväksi tekee ja kutsuu ne, jotka ei ole, niinkuin ne olisivat.	4:17 Nijn cuin kirjoitettu on: Minä asetin sinun monen pacanan Isäxi Jumalan edes/ jonga päälle sinä usconut olet/ joca cuollet eläwäxi teke/ ja cudzu sen joca ei oleckan nijncuin olis.
4:18 Ja Aabraham toivoi, vaikka ei toivoa ollut, ja uskoi tulewansa monen kansan isäksi, tämän sanan mukaan: "Niin on sinun jälkeläistesi luku oleva",	18. Ja hän uskoo sen toivon, jossa ei toivoa ollut, että hänen piti oleman monen pakanan isän, sen jälkeen kuin hänelle sanottu oli: niin pitää sinun siemenes oleman.	4:18 Ja hän uscoi sen toiwon/ josa ei ensingän toiwottapa ollut/ että hänen piti oleman monen pacanan Isän/ nijncuin hänelle sanottu oli: nijn sinun siemenes pitä oleman.
4:19 eikä hän heikontunut uskossansa, vaikka näki, että hänen ruumiinsa oli kuolettunut - sillä hän oli jo noin satavuotias - ja että Saaran kohtu oli kuolettunut;	19. Ja ei hän tullut heikoksi uskossa eikä katsonut kuollutta ruumistansa, ehkä hän jo lähes sadan ajastajan vanha oli, eikä Saaran kuollutta kohtua.	4:19 Ja ei hän tullut heicoxi uscosa/ eikä totellut puolicuollutta ruumistans/ ehkä hän jo lähes sata ajastaica wanha oli/ eikä Saran cuollutta cohtua.

4:20 mutta Jumalan lupausta hän ei epäuskossa epäillyt, vaan vahvistui uskossa, antaen kunnian Jumalalle,	20. Mutta ei hän epäillyt ensinkään Jumalan lupauksesta epäuskolla, vaan oli vahva uskossa ja antoi Jumalalle kunnian,	4:20 Sillä ei hän epäillyt ensingän Jumalan lupauxesta epäuscon tähden: 4:21 Waan oli wahwa uscos/ ja andoi Jumalalle cunnian/
4:21 ja oli täysin varma siitä, että minkä Jumala on luvannut, sen hän voi myös täyttää.	21. Ja oli täydellisesti vahva siitä, että mitä Jumala lupaa, sen hän myös voi tehdä.	ja oli caickein wahwin sijtä/ että mitä Jumala lupa/ sen hän myös voi täyttä.
4:22 Sentähden se luettiin hänelle vanhurskaudeksi.	22. Sentähden se on myös hänelle vanhurskaudeksi luettu.	4:22 Sentähden se on myös hänelle wanhurscaudexi luettu.
4:23 Mutta ei ainoastaan hänen tähtensä ole kirjoitettu, että se hänelle luettiin,	23. Niin ei se ole ainoastaan hänen tähtensä kirjoitettu, että se hänelle luettu oli,	Nijn ei se ole ainoastans hänen tähtens kirjoitettu/ että hänelle se luettu oli/
4:24 vaan myös meidän tähtemme, joille se on luettava, kun uskomme häneen, joka kuolleista herätti Jeesuksen, meidän Herramme,	24. Vaan myös meidän tähtemme, joille se myös pitää luettaman, kuin me sen päälle uskomme, joka meidän Herran Jeesuksen kuolleista herätti,	4:23 Mutta myös meidän tähtem/ joille se myös luetan/ jos me sen päälle uscommu/ joca meidän HERran Jesuxen cuolleista herätti:
4:25 joka on alttiiksi annettu meidän rikostemme tähden ja kuolleista herätetty meidän vanhurskauttamisemme tähden.	25. Joka meidän synteimme tähden on annettu ulos, ja meidän vanhurskauttamisemme tähden herätetty ylös.	4:24 Joca meidän syndeimme tähden on ulosannettu/ ja meidän wanhurscaudemma tähden ylösherätetty.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .
5:1 Koska me siis olemme uskosta vanhurskaiksi tulleet, niin meillä on rauha Jumalan kanssa meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen kautta,	1. Että me siis olemme uskosta vanhurskaiksi tulleet, niin meillä on rauha Jumalan kanssa meidän Herran Jeesuksen Kristuksen kautta,	5:1 ETTä me siis olemma Uscon cautta wanhurscaxi tullet/ njn meillä on rauha Jumalan cansa/ meidän HERramme Jesuxen Christuxen cautta/
5:2 jonka kautta myös olemme uskossa saaneet pääsyn tähän armoon, jossa me nyt olemme, ja meidän kerskauksemme on Jumalan kirkkauden toivo.	2. Jonka kautta myös meillä oli tykökäymys uskossa tähän armoon, jossa me seisomme ja kerskaamme Jumalan kunnian toivosta.	5:2 Jonga cautta meidän on wapa käymys Uscosa/ tähän Armohon/ josa me olemma/ ja kerscamme meitäm toiwosta/ joca meillä on sijtä tulewaisesta cunniasta/ cuin Jumala meille anda.
5:3 Eikä ainoastaan se, vaan meidän kerskauksenamme ovat myös ahdistukset, sillä me tiedämme, että ahdistus saa aikaan kärsivällisyyttä,	3. Mutta ei ainoasti siitä, vaan me kerskaamme myös vaivoissa; sillä me tiedämme, että vaiva saattaa kärsivällisyyden,	5:3 Mutta ei ainoastans sijtä: waan me kerscamma myös meitäm waiwasa/ sillä me tiedämme/ että waiwa saatta kärsimisen:
5:4 mutta kärsivällisyys koettelemuksen kestämistä, ja koettelemuksen kestäminen toivoa;	4. Mutta kärsivällisyys koettelemuksen, koettelemus toivon.	5:4 Mutta kärsimys saatta coetuxen/ coetus saatta toiwon/ muttta toivo ei anna häpiään tulla.
5:5 mutta toivo ei saata häpeään; sillä Jumalan rakkaus on vuodatettu meidän sydämiimme Pyhän Hengen kautta, joka on meille annettu.	5. Mutta toivo ei anna häpiään tulla, että Jumalan rakkaus on vuodatettu meidän sydämiimme Pyhän Hengen kautta, joka meille annettu on.	5:5 Sillä Jumalan rackaus on wuodatettu meidän sydämihin/ Pyhän Hengen cautta/ joca meillen annettu on.
5:6 Sillä meidän vielä ollessamme heikot kuoli Kristus oikeaan aikaan jumalattomien edestä.	6. Sillä Kristus, kuin me vielä heikot olimme, on ajallansa jumalattomien edestä kuollut.	5:6 Sillä myös Christus/ cosca me wielä heicot olimma ajan jälken/ on meidän syndisten edestäm cuollut.

5:7 Tuskinpa kukaan käy kuolemaan jonkun vanhurskaan edestä; hyvän edestä joku mahdollisesti uskaltaa kuolla.	7. Tuskalla nyt joku kuolis vanhurskaan edestä, ehkä hyvän edestä mitämaks joku tohtis kuolla.	5:7 Tuscalla nyt jocu cuolis wanhurscangan edestä/ ehkä hywän edest jocu taidais cuolla.
5:8 Mutta Jumala osoittaa rakkautensa meitä kohtaan siinä, että Kristus, kun me vielä olimme syntisiä, kuoli meidän edestämme.	8. Mutta Jumala ylistää rakkauttansa meidän kohtamme, että kuin me vielä syntiset olimme, on Kristus meidän edestämme kuollut.	5:8 Sentähden Jumala ylistä hänen rackauttans meidän cohtamme/ että Christus on meidän edestämme cuollut/ cosca me wielä syndiset olimma.
5:9 Paljoa enemmän me siis nyt, kun olemme vanhurskautetut hänen veressään, pelastumme hänen kauttansa vihasta.	9. Niin me siis paljoa enemmän varjellaan hänen kauttansa vihan edestä, että me nyt hänen verensä kautta vanhurskaiksi tulleet olemme.	5:9 Nijn me sijs paljo enämmin warjellan hänen cauttans vihan edestä/ että me hänen cauttans wanhurscaxi tullet olemma.
5:10 Sillä jos me silloin, kun vielä olimme Jumalan vihollisia, tulimme sovitetuiksi hänen kanssaan hänen Poikansa kuoleman kautta, paljoa enemmän me pelastumme hänen elämänsä kautta nyt, kun olemme sovitetut;	10. Sillä jos me Jumalan kanssa olimme sovitetut hänen Poikansa kuoleman kautta, kuin me vielä hänen vihollisensa olimme, paljoa enemmän me autuaiksi tulemme hänen elämänsä kautta, että me sovitetut olemme.	5:10 Sillä jos me Jumalan cansa olemma sowitetut/ hänen Poicans cuoleman cautta/ cosca me wielä hänen wihollisens olimma: paljo enämmin me autuaxi tulemma hänen elämäns cautta/ että me sowitetut olemma.
5:11 emmekä ainoastaan sovitetut, vaan vieläpä on Jumala meidän kerskauksemme meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen kautta, jonka kautta me nyt olemme sovituksen saaneet.	11. Mutta ei ainoasti siitä, vaan me kerskaamme myös Jumalasta, meidän Herran Jesuksen Kristuksen kautta, jonka kautta me nyt olemme sovinnon saaneet.	5:11 Mutta ei ainoastans sijtä/ waan me kerscamma myös meitä Jumalasta/ meidän HERran Jesuxen Christuxen cautta/ jonga cautta me olemma sowinnon saanet.
5:12 Sentähden, niinkuin yhden ihmisen kautta synti tuli maailmaan, ja synnin kautta kuolema, niin kuolema on tullut kaikkien ihmisten osaksi, koska kaikki ovat syntiä tehneet -	12. Sentähden, niinkuin yhden ihmisen kautta on synti maailmaan tullut ja synnin kautta kuolema, niin on kuolema tullut kaikkein ihmisten päälle, että kaikki ovat syntiä tehneet.	5:12 SEntähden/ nijncuin yhden ihmisen cautta on syndi mailmaan tullut/ ja synnin tähden cuolema/ ja nijn on cuolema yldynyt caickein ihmisten päälle/ että caicki owat syndiä tehnet:
5:13 sillä jo ennen lakiakin oli synti maailmassa, mutta syntiä ei lueta, missä lakia ei ole;	13. Sillä lakiin asti oli synti maailmassa; mutta kussa ei lakia ole, ei siellä syntiä lueta.	5:13 Sillä syndi oli mailmas haman Lakin asti. Mutta cusa ei Lakia ole/ ei siellä myös syndiä totella.
5:14 kuitenkin kuolema hallitsi Adamista Moosekseen asti niitäkin, jotka eivät olleet syntiä tehneet samankaltaisella rikkomuksella kuin Adam, joka on sen esikuva, joka oli tuleva.	14. Vaan kuolema vallitsi Adamista Mosekseen asti niitäkin, jotka ei syntiä tehneet olleet senkaltaisella ylitsekäymisellä kuin Adam, joka on sen esikuva, joka jälkeen tuleva oli.	5:15 Waan cuolema wallidzi Adamista haman Mosexen asti/ nijtäkin jotca ei syndiä tehnet ollet/ sencaltaisella ylidzekäymisellä cuin Adam/ joca on sen cuwa/ cuin jälken tulewa oli.
5:15 Mutta armolahjan laita ei ole sama kuin lankeemuksen; sillä joskin yhden lankeemuksesta monet ovat kuolleet, niin paljoa enemmän on Jumalan armo ja lahja yhden ihmisen, Jeesuksen Kristuksen, armon kautta ylenpalttisesti tullut monien osaksi.	15. Mutta ei niin lahjan kanssa ole kuin synnin; sillä jos monta ovat sen yhden synnin tähden kuolleet, niin on paljoa enemmän Jumalan armo ja lahja sen yhden ihmisen Jesuksen Kristuksen armossa monen päälle runsaasti tullut.	5:16 MUTta ei nijn lahjan cansa ole cuin synnin: sillä jos monda owat yhden ihmisen synnin tähden cuollet: nijn on paljo enämmin Jumalan Armo ja lahja monelle runsast Jesuxen Christuxen cautta tapahtunut/ joca ainoa Ihminen armosa oli.

5:16 Eikä lahjan laita ole, niinkuin on sen, mikä tuli yhden synnintekijän kautta; sillä tuomio tuli yhdestä ihmisestä kadotukseksi, mutta armolahja tulee monesta rikkomuksesta vanhurskauttamiseksi.	16. Ja ei niinkuin (se tuli) yhden kautta, joka syntiä teki, niin myös lahja; sillä tuomio on tosin yhdestä kadotukseen, mutta lahja monesta synnistä vanhurskauteen.	5:17 Ja ei lahja ole ainoastans yhden synnin päälle/ nijncuin caickein cadotus on yhden syndisen/ yhden synnin tähden tullut: sillä duomio on tullut yhdestä synnistä cadotuxexi/ mutta lahja autta monesta synnistä wanhurscauten.
5:17 Ja jos yhden ihmisen lankeemuksen tähden kuolema on hallinnut yhden kautta, niin paljoa enemmän ne, jotka saavat armon ja vanhurskauden lahjan runsauden, tulevat elämässä hallitsemaan yhden, Jeesuksen Kristuksen, kautta. -	17. Sillä jos kuolema on yhden synnin tähden vallinnut sen yhden kautta, paljoa enemmän ne, jotka saavat armon ja vanhurskauden lahjan yltäkylläisyyden, pitää vallitsemassa elämässä yhden Jesuksen Kristuksen kautta.	5:18 Sillä jos cuolema on yhden synnin tähden wallinnut/ sen yhden cautta: paljon enemmän ne/ jotca saawat Armon ja lahjan täyttämisen wanhurscaudexi/ pitä wallidzeman elämäs yhden Jesuxen Christuxen cautta.
5:18 Niinpä siis, samoin kuin yhden ihmisen lankeemus on koitunut kaikille ihmisille kadotukseksi, niin myös yhden ihmisen vanhurskauden teko koituu kaikille ihmisille elämän vanhurskauttamiseksi;	18. Niinkuin siis yhden synnin kautta on kadotus tullut kaikkein ihmisten päälle, niin on myös yhden vanhurskauden kautta elämän vanhurskaus tullut kaikkein ihmisten päälle.	5:19 Sillä nijncuin yhden ihmisen synnin tähden on cadotus tullut caickein ihmisten päälle: nijn on myös yhden wanhurscauden cautta/ elämän wanhurscaus tullut caickein ihmisten päälle.
5:19 sillä niinkuin yhden ihmisen tottelemattomuuden kautta monet ovat joutuneet syntisiksi, niin myös yhden kuuliaisuuden kautta monet tulevat vanhurskaiksi.	19. Sillä niinkuin yhden ihmisen kuulemattomuuden tähden monta ovat syntisiksi tulleet, niin myös monta tulevat yhden kuuliaisuuden tähden vanhurskaiksi.	5:20 Sillä nijncuin yhden ihmisen cuulemattomuden tähden monda owat syndisexi tullet: nijn myös monda tulewat yhden cuuliaisuden tähden wanhurscaxi.
5:20 Mutta laki tuli väliin, että rikkomus suureksi tulisi; mutta missä synti on suureksi tullut, siinä armo on tullut ylenpalttiseksi,	20. Mutta laki on myös tähän tullut, että synti suuremmaksi tuttasiin; mutta kussa synti on suureksi tuttu, siinä on armo ylönpalttiseksi tuttu:	5:21 MUtta Laki on myös tähän tullut/ että syndi wäkwämmäxi tulis/ mutta cusa syndi on wäkwä/ siellä on cuitengin Armo paljo wäkwämmäxi tullut:
5:21 että niinkuin synti on hallinnut kuolemassa, samoin armokin hallitsisi vanhurskauden kautta iankaikkiseksi elämäksi Jeesuksen Kristuksen, meidän Herramme, kautta.	21. Että niinkuin synti on vallinnut kuolemaan, niin myös armo on vallitseva vanhurskauden kautta ijankaikkiseen elämään, Jesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta.	5:22 Että nijncuin syndi on wallinnut cuolemaxi/ nijn myös Armo on wallidzewa wanhurscaudes/ ijancaickisexi elämäxi/ Jesuxen Christuxen meidän HERramme cautta.
6 LUKU	6 LUKU	VI. Lucu .
6:1 Mitä siis sanomme? Onko meidän pysyttävä synnissä, että armo suureksi tulisi?	1. Mitäs siis meidän pitää sanoman? Pitääkö meidän vielä synnissä oleman, että armo suuremmaksi tulis?	6:1 MITästä me sijs tähän sanomma? Pitäkö meidän vielä synnis oleman/ että Armo sitä wäkwämbi olis? Pois se.
6:2 Pois se! Me, jotka olemme kuolleet pois synnistä, kuinka me vielä eläisimme siinä?	2. Pois se! Me, jotka synnille kuolleet olemme, kuinkas meidän vielä pitäis siinä elämän?	6:2 Cuingasta meidän vielä pitäis synnis elämän/ josta me cuollet olemma?
6:3 Vai ettekö tiedä, että me kaikki, jotka olemme kastetut Kristukseen Jeesukseen, olemme hänen kuolemaansa kastetut?	3. Ettekö te tiedä, että me kaikki, jotka olemme Jeesuksessa Kristuksessa kastetut, me olemme hänen kuolemaansa kastetut?	6:3 Ettäkö te tiedä/ että me caicki/ jotca olemma Jesuxes Christuxes castetut/ me olemma hänen cuolemahans castetut?

6:4 Niin olemme siis yhdessä hänen kanssaan haudatut kasteen kautta kuolemaan, että niinkuin Kristus herätettiin kuolleista Isän kirkkauden kautta, samoin pitää meidänkin uudessa elämässä vaeltaman.	4. Niin me olemme siis hänen kanssaan haudatut kasteen kautta kuolemaan: että niinkuin Kristus on kuolleista Isän kunnian kautta herätetty, niin pitää meidänkin uudessa elämässä vaeltaman.	6:4 Nijn me olemma sijs hänen cansans haudatut Casten cautta cuolemahan/ että nijncuin Christus on cuolleista Isän cunnian cautta ylösherätetty: nijn pitä meidängin vdes elämäs waeldaman:
6:5 Sillä jos me olemme hänen kanssaan yhteenkasvaneita yhtäläisessä kuolemassa, niin olemme samoin myös yhtäläisessä ylösnousemuksessa,	5. Sillä jos me ynnä hänen kanssansa olemme istutetut yhdenkaltaiseen kuolemaan, niin me myös tulemme yhdenkaltaiseksi ylösnousemisessa,	6:5 Sillä jos me hänen cansans olemma istutetut yhdencaltaiseen cuolemaan/ nijn me myös tulemma yhdencaltaisexi ylösnousemisesa:
6:6 kun tiedämme sen, että meidän vanha ihmisemme on hänen kanssaan ristiinnaulittu, että synnin ruumis kukistettaisiin, niin ettemme enää syntiä palvelisi;	6. Tietäen sen, että meidän vanha ihminen on ristiinnaulittu hänen kanssansa, että synnin ruumis pitää turmeltaman, ettemme tästedes syntiä palvelisi.	6:6 Tieten/ että meidän wanha ihminen on ristinnaulittu hänen cansans/ ja syndinen ruumis pitä turmeldaman/ etten me tästedes syndiä palwelis.
6:7 sillä joka on kuollut, se on vanhurskautunut pois synnistä.	7. Sillä se, joka kuollut on, hän on synnistä vanhurskaaksi tehty.	6:7 Sillä se joca cuollut on/ hän on synnistä wanhurscaxi tehty.
6:8 Mutta jos olemme kuolleet Kristuksen kanssa, niin me uskomme saavamme myös elää hänen kanssaan,	8. Mutta jos me olemme Kristuksen kanssa kuolleet, niin me uskomme, että me saamme myös elää hänen kanssansa,	6:8 Mutta jos me olemma Christuxen cansa cuollet/ nijn me uscomma/ että me saamme myös elä hänen cansans:
6:9 tietäen, että Kristus, sittenkuin hänet kuolleista herätettiin, ei enää kuole: kuolema ei enää häntä vallitse.	9. Ja tiedämme, ettei Kristus, joka kuolleista herätetty on, silleen kuole, eikä kuolema saa tästedes hänen päällensä valtaa.	6:9 Ja tiedämme/ ettei Christus/ joca cuolleista ylösherätetty on/ sillen cuole/ eikä cuolema saa tästedes hänen päällens walda.
6:10 Sillä minkä hän kuoli, sen hän kerta kaikkiaan kuoli pois synnistä; mutta minkä hän elää, sen hän elää Jumalalle.	10. Sillä sen, kuin hän kuollut on, sen hän synnille kuoli yhden kerran; vaan sen, kuin hän elää, sen hän elää Jumalalle.	6:10 Sillä se cuin hän cuollut on/ sen hän wihdoin cuoli synnille/ waan se cuin hän elä/ sen hän elä Jumalalle.
6:11 Niin tekin pitääkää itsenne synnille kuolleina, mutta Jumalalle elävinä Kristuksessa Jeesuksessa.	11. Niin myös te siksi teitänne pitääkää, että te olette kuolleet synnille, mutta elätte Jumalalle, Jesuksen Kristuksen meidän Herran kautta.	6:11 Nijn myös te/ sixi tekin teitän pitääkät/ että te oletta cuollet synnille/ mutta elätte Jumalalle/ Jesuxen Christuxen meidän HERramme cautta.
6:12 Älköön siis synti hallitko teidän kuolevaisessa ruumiissanne, niin että olette kuuliaiset sen himoille,	12. Niin älkää salliko synnin vallita kuolevaisessa ruumiissanne, niin että te häntä kuulisitte hänen himoissansa.	6:12 NIin älkät sallico synnin wallita teidän cuolewaises ruumisanne/ nijn että te händä cuuletta hänen himoins perän.
6:13 älkääkää antako jäseniänne vääryyden aseiksi synnille, vaan antakaa itsenne, kuolleista eläviksi tulleina, Jumalalle, ja jäsenenne vanhurskauden aseiksi Jumalalle.	13. Ja älkää antako teidän jäseniänne vääryyden sota-aseiksi synnille, mutta antakaat teitänne Jumalalle, niinkuin kuolleista eläviksi tulleet, ja teidän jäsenenne Jumalalle vanhurskauden sota-aseiksi.	6:13 Ja älkät andaco teidän jäsenitän synnin asexi wäärysten/ mutta andacat teitän Jumalalle/ nijncuin ne jotca cuolleista wirgonnet owat/ ja teidän jäsenenne Jumalalle/ wanhurscauden asexi.
6:14 Sillä synnin ei pidä teitä vallitseman, koska ette ole lain alla, vaan armon alla.	14. Sillä ei synnin pidä teitä vallitseman, ettette ole lain, vaan armon alla.	6:14 Sillä ei synnin pidä teitä wallidzeman/ ettet te ole Lain/ waan Armon alla.
6:15 Kuinka siis on? Saammeko tehdä syntiä, koska emme ole lain alla, vaan armon alla? Pois se!	15. Kuinkas siis? Pitääkö meidän syntiä tekemän, ettemme lain alla ole, vaan armon? Pois se!	6:15 CUingasta sijs? Pitäkö meidän syndiä tekemän/ etten me Lain alla ole/ waan Armon?

6:16 Ettekö tiedä, että kenen palvelijoiksi, ketä tottelemaan, te antaudutte, sen palvelijoita te olette, jota te tottelette, joko synnin palvelijoita, kuolemaksi, tahi kuuliaisuuden, vanhurskaudeksi?	16. Ettekö te tiedä, että jolle te annatte itsenne palvelioiksi kuulemaan, sen palveliat te olette, jolle te kuuliaisit olette, taikka synnille kuolemaksi eli kuuliaisuudelle vanhurskaudeksi?	6:16 Pois se. Ettekö te tiedä/ jolle te annatte idzenne palweliaksi cuuleman/ sen palweliat te oletta/ jolle te cuuliaiset oletta/ taikka synnille cuolemaxi/ eli cuuliaisudelle wanhurscaudexi?
6:17 Mutta kiitos Jumalalle, että te, jotka ennen olitte synnin palvelijoita, nyt olette tulleet sydämestänne kuuliaisiksi sille opin muodolle, jonka johtoon te olette annetut,	17. Mutta Jumalan olkoon kiitos, että olitte synnin palveliat, mutta nyt te olette sydämestänne kuuliaiset sen opin esikuvalle, johonka te annetut olette.	6:17 Mutta Jumalan olcon kijtos/ te olitta synnin palweliat/ mutta nyt te oletta sydämestänne cuuliaiset/ sen opin cuwasa/ johonga te wedetyt oletta.
6:18 Ja että te synnistä vapautettuina olette tulleet vanhurskauden palvelijoiksi!	18. Ja että te olette vapahdetut synnistä, niin te olette vanhurskauden palvelioiksi tulleet.	6:18 Ja että te oletta wapadetut synnistä/ nijn te oletta nyt wanhurscauden palweliaksi tullet.
6:19 Minä puhun ihmisten tavalla teidän lihanne heikkouden tähden. Sillä niinkuin te ennen annoitte jäsenenne saastaisuuden ja laittomuuden palvelijoiksi laittomuuteen, niin antakaa nyt jäsenenne vanhurskauden palvelijoiksi pyhitykseen.	19. Minä puhun ihmisten tavalla, teidän lihanne heikkouden tähden. Sillä niinkuin te ennen annoitte jäsenenne saastaisuutta ja vääryyttä palvelemaan vääryyteen, niin antakaat nyt jäsenenne vanhurskautta palvelemaan pyhitykseen.	6:19 Minä puhun näistä ihmisten tawalla/ teidän lihallisen heickoudenne tähden. Nijn cuin te ennen annoitta teidän jäsenen saastaisutta ja wääryttä palweleman/ yhdestä wäärydestä nijn toiseen/ nijn andacat myös nyt teidän jäsenen wanhurscauden palwelukseen/ että te pyhäxi tulisitta.
6:20 Sillä kun olitte synnin palvelijoita, niin te olitte vapaat vanhurskaudesta.	20. Sillä koska te olitte synnin palveliat, niin te olitte vapaat vanhurskaudesta.	6:20 Sillä cosca te olitta synnin palweliat/ nijn te olitta taambana wanhurscaudesta.
6:21 Minkä hedelmän te siitä silloin saitte? Sen, jota te nyt häpeätte. Sillä sen loppu on kuolema.	21. Mitä hedelmää siis teidän silloin niistä oli, joita te nyt häpeätte? Sillä niiden loppu on kuolema.	6:21 Mitä hedelmätä teidän silloin nijstä oli/ cuin te nyt häpettä? Sillä sencaltaisten loppu on cuolema.
6:22 Mutta nyt, kun olette synnistä vapautetut ja Jumalan palvelijoiksi tulleet, on teidän hedelmänne pyhitys, ja sen loppu on iankaikkinen elämä.	22. Mutte että te nyt olette synnistä vapautetut ja Jumalan palvelioiksi tulleet, niin teillä on teidän hedelmänne pyhyyteen, mutta lopuksi ijancaikkinen elämä.	6:22 Mutta että te nyt oletta synnistä wapat/ ja oletta Jumalan palweliaksi tullet/ nijn teillä on teidän hedelmänne/ että te pyhäxi tuletta/ mutta lopuxi/ ijancaickinen elämä:
6:23 Sillä synnin palkka on kuolema, mutta Jumalan armolahja on iankaikkinen elämä Kristuksessa Jeesuksessa, meidän Herrassamme.	23. Sillä kuolema on synnin palkka, mutta ijancaikkinen elämä on Jumalan lahja Jeesuksessa Kristuksessa meidän Herrassamme.	6:23 Sillä cuolema on synnin palcka/ mutta ijancaickinen elämä on Jumalan lahja/ Jesuxes Christuxes meidän HERrasamme.
7 LUKU	7 LUKU	VII. Lucu .
7:1 Vai ettekö tiedä, veljet - minä puhun lain tunteville - että laki vallitsee ihmistä, niin kauan kuin hän elää?	1. Ettekö te tiedä, rakkaat veljet, (sillä minä puhun lain taitaville) että laki vallitsee ihmistä niinkauvan kuin hän elää?	7:1 ETtekö te tiedä/ rackat weljet (minä puhun Lain taitawille) että Laki wallidze ihmistä/ nijncauwan cuin hän elä?
7:2 Niinpä sitoo laki naidun vaimon hänen elossa olevaan mieheensä; mutta jos mies kuolee, on vaimo irti tästä miehen laista.	2. Sillä vaimo, joka miehen hallussa on, niinkauvan kuin mies elää, on häneen lailla sidottu, mutta jos mies kuolee, niin hän on miehen laista vapaa.	7:2 Sillä waimo/ joca miehen hallus on/ nijncauwan cuin mies elä/ nijn on hän häneen Lailla sidottu: mutta jos mies cuole/ nijn hän on miehen Laista wapa.

7:3 Sentähden hän saa avionrikkojan nimen, jos miehensä eläessä antautuu toiselle miehelle; mutta jos mies kuolee, on hän vapaa siitä laista, niin ettei hän ole avionrikkoja, jos menee toiselle miehelle.	3. Sentähden jos hän toisen miehen kanssa on miehensä eläissä, niin hän huoraksi kutsutaan; mutta jos mies kuolee, niin hän on laista vapaa, ettei hän huoraksi tule, jos hän toisen miehen kanssa on.	7:3 Waan jos hän toiseen mieheen secandu miehens eläis/ nijn hän huoraxi cudzutan. Mutta jos mies cuole/ nijn hän on Laista wapa/ ettei hän huoraxi tule/ jos hän toiseen mieheen secandu.
7:4 Niin, veljeni, teidätkin on kuoletettu laista Kristuksen ruumiin kautta, tullaksenne toisen omiksi, hänen, joka on kuolleista herätetty, että me kantaisimme hedelmää Jumalalle.	4. Niin olette te myös, minun veljeni, laille kuoletetut Kristuksen ruumiin kautta, että teidän pitää toisen kanssa oleman, joka on noussut kuolleista, että me Jumalalle hedelmän kantaisimme.	7:4 Nijn oletta te myös/ minun weljeni/ Laila cuoletetut/ Christuxen Ruumin cautta/ että teidän pitä toiseen secanduman/ nimittäin siihen/ joca on ylösnosnut cuolluista/ että me Jumalalle hedelmöidzsim.
7:5 Sillä kun olimme lihan vallassa, niin synnin himot, jotka laki herättää, vaikuttivat meidän jäsenissämme, niin että me kannoimme hedelmää kuolemalle,	5. Sillä kuin me lihassa olimme, niin ne syntein himot, jotka lain kautta olivat meidän jäsenissämme, vaikuttivat kuolemalle hedelmää saattamaan.	7:5 Sillä cosca me Lihass olimma/ nijn ne syndiset himot (jotca Lain cautta kehoitit heidäns) olit meidän jäsenisäm wäkewät/ cuolemalle hedelmöidzemän.
7:6 mutta nyt me olemme irti laista ja kuolleet pois siitä, mikä meidät piti vankeina, niin että me palvelemme Jumalaa Hengen uudessa tilassa emmekä kirjaimen vanhassa.	6. Mutta nyt me olemme laista vapahdetut ja hänelle kuolleet, jossa me pidettiin kiinni: että me palvelisimme hengen uudistuksessa ja ei puustavin vanhuudessa.	7:6 Mutta nyt me olemma Laista wapahdetut/ ja hänestä cuollet/ joca meitä fangina piti/ nijn että meidän pitä palweleman Hengen vdes menos/ ja ei wanhas bookstawin menos.
7:7 Mitä siis sanomme? Onko laki syntiä? Pois se! Mutta syntiä en olisi tullut tuntemaan muuten kuin lain kautta; sillä en minä olisi tiennyt himosta, ellei laki olisi sanonut: "Älä himoitse."	7. Mitäs me siis sanomme? Onko laki synti? Pois se! Mutta en minä muutoin syntiä olisi tuntenut, ellei lain kautta; sillä en minä olisi himoistakaan mitään tiennyt, ellei laki olisi sanonut: ei sinun pidä himoitseman.	7:7 MITästä me sijs sanomma? Ongost Laki syndi? Pois se. Mutta en minä muutoin syndiä tundis/ ellei Laki olis: sillä en minä olis himost mitän tiennyt/ ellei Laki olis sanonut: älä himoidze.
7:8 Mutta kun synti otti käskysanasta aiheen, herätti se minussa kaikkinaisia himoja; sillä ilman lakia on synti kuollut.	8. Mutta synti otti tilan käskystä ja kehoitti minussa kaikkinaisen himon; sillä ilman lakia oli synti kuollut.	7:8 Mutta nijn otti syndi tilan käskystä/ ja kehoitti minusa caickinaisen himon: sillä ilman Laita oli syndi cuollut/
7:9 Minä elin ennen ilman lakia; mutta kun käskysana tuli, niin synti virkosi,	9. Mutta minä elin muinen ilman lakia. Kuin siis käsky tuli, niin synti taas virkosi,	mutta minä elin muinen ilman Laita. 7:9 Cosca sijs käsky tuli/ nijn syndi taas wircois/
7:10 ja minä kuolin. Niin kävi ilmi, että käskysana, joka oli oleva minulle elämäksi, olikin minulle kuolemaksi.	10. Ja minä kuolin: ja niin löydettiin, että käsky, joka minulle oli elämäksi, tuli minulle kuolemaksi.	ja minä cuolin. 7:10 Ja nijn löyttin/ että se käsky cuin minulle oli elämäxi luotu/ se saatti minun cuolemaan.
7:11 Sillä kun synti otti käskysanasta aiheen, petti se minut ja kuoletti minut käskysanan kautta.	11. Sillä synti, joka otti tilan käskystä, petti minun ja tappoi sen kautta.	7:11 Sillä syndi otti tilan käskystä ja petti minun/ ja tappoi minun sillä käskyllä.
7:12 Niin, laki on kuitenkin pyhä ja käskysana pyhä, vanhurskas ja hyvä.	12. Laki on kuitenkin itsestänsä pyhä ja käsky on myös pyhä, oikia ja hyvä.	7:12 Laki on cuitengin idzestäns pyhä/ ja käsky on myös pyhä/ oikia ja hywä.
7:13 Onko siis hyvä tullut minulle kuolemaksi? Pois se! Vaan synti, että se synniksi nähtäisiin, on hyvän kautta tuottanut minulle kuoleman, että synti tulisi ylenmäärin synnilliseksi käskysanan kautta.	13. Onko siis se, mikä hyvä on, minulle kuolemaksi tullut? Pois se! Mutta että synti synniksi nähtäisiin, on hän minulle hyvän kautta kuoleman saattanut, että synti ylitse määrän synniksi tulis, käskyn kautta.	7:13 Ongo sijs se cuin hywä on/ minulle cuolemaxi tullut? Pois se. Mutta että syndi nähtäisin/ cuinga hän syndi olis/ on hän minulle sen hywän cautta cuoleman synnyttänyt/ että syndi ylidze määrän synnixa tulis/ käskyn cautta.

7:14 Sillä me tiedämme, että laki on hengellinen, mutta minä olen lihallinen, myyty synnin alaisuuteen.	14. Sillä me tiedämme, että laki on hengellinen: vaan minä olen lihallinen, synnin alle myyty.	7:14 Sillä me tiedämme että Laki on hengellinen/ vaan minä olen lihallinen/ synnin ala myyty.
7:15 Sillä minä en tunne omakseni sitä, mitä teen; sillä minä en toteuta sitä, mitä tahdon, vaan mitä minä vihaan, sitä minä teen.	15. Sillä en minä tiedä, mitä minä teen, etten minä tee sitä, mitä minä tahdon, vaan sitä, mitä minä vihaan, teen minä.	7:15 Sillä en minä tiedä mitä minä teen/ etten minä tee sitä cuin minä tahdon/ vaan sitä cuin minä vihan/ teen minä.
7:16 Mutta jos minä teen sitä, mitä en tahdo, niin minä myönnän, että laki on hyvä.	16. Mutta jos minä teen, jota en minä tahdo, niin minä suostun lakiin, että se on hyvä.	7:16 Mutta jos minä teen jota en minä tahdo/ niijn minä olen suostunut Lakijn/ että hän on hyvä.
7:17 Niin en nyt enää tee sitä minä, vaan synti, joka minussa asuu.	17. Niin en minä sitä enää tee, vaan synti, joka minussa asuu.	7:17 Nijn en minä sitä tee/ vaan syndi joca minus asu.
7:18 Sillä minä tiedän, ettei minussa, se on minun lihassani, asu mitään hyvää. Tahto minulla kyllä on, mutta voimaa hyvän toteuttamiseen ei;	18. Sillä minä tiedän, ettei minussa (se on: minun lihassani) mitään hyvää asu. Sillä tahto minulla on, vaan täyttää hyvää, en minä sitä löydä.	7:18 Sillä minä tiedän ettei minusa/ se on/ minun lihasani mitän hywä asu. Kyllä minulla tahto on/ vaan täyttä hywä/ en minä sitä löydä:
7:19 sillä sitä hyvää, mitä minä tahdon, minä en tee, vaan sitä pahaa, mitä en tahdo, minä teen.	19. Sillä hyvää, jota minä tahdon, en minä tee, vaan pahaa, jota en minä tahdo, teen minä.	7:19 Sillä sitä hywä jota minä tahdon/ en minä tee/ vaan paha/ jota en minä tahdo/ teen minä.
7:20 Jos minä siis teen sitä, mitä en tahdo, niin sen tekijä en enää ole minä, vaan synti, joka minussa asuu.	20. Mutta jos minä teen, jota en minä tahdo, niin en minä sitä enää tee, vaan synti, joka minussa asuu.	7:20 Mutta jos minä teen/ jota en minä tahdo/ niijn en minä sitä tee/ vaan syndi/ joca minus asu.
7:21 Niin huomaan siis itsessäni, minä, joka tahdon hyvää tehdä, sen lain, että paha riippuu minussa kiinni;	21. Niin minä löydän itsessäni lain, joka tahtoo hyvää tehdä, että minussa pahuus riippuu kiinni.	7:21 Ja minä löydän idzesäni yhden Lain/ joca tahto hywä tehdä/ että minusa pahus kijnnirippu:
7:22 sillä sisällisen ihmiseni puolesta minä ilolla yhdyn Jumalan lakiin,	22. Sillä minulla on halu Jumalan lakiin, sisällisen ihmisen puolesta;	7:22 Sillä minulla on halu Jumalan Lakijn/ sisällisen ihmisen puolesta.
7:23 mutta jäsenissäni minä näen toisen lain, joka sotii minun mieleni lakia vastaan ja pitää minut vangittuna synnin laissa, joka minun jäsenissäni on.	23. Mutta minä näen toisen lain minun jäsenissäni, joka sotii minun mieleni lakia vastaan ja ottaa minun vangiksi synnin laissa, joka minun jäsenissäni on.	7:23 Mutta minä näen toisen Lain minun jäsenisäni/ joca soti minun mieleni Lakia wastan/ ja otta minun fangixi synnin Laisa/ joca minun jäsenisäni on.
7:24 Minä viheliäinen ihminen, kuka pelastaa minut tästä kuoleman ruumiista?	24. Minä viheliäinen ihminen: kuka päästää minun tästä kuoleman ruumiista?	7:24 Minä wiheljäinen ihminen/ cuca päästä minun tästä cuoleman ruumista?
7:25 Kiitos Jumalalle Jeesuksen Kristuksen, meidän Herramme, kautta! Niin minä siis tämmöisenäni palvelen mielellä Jumalan lakia, mutta lihalla synnin lakia.	25. Minä kiitän Jumalaa Jeesuksen Kristuksen meidän Herramme kautta. Niin minä itse palvelen nyt mielellä Jumalan lakia, mutta lihalla synnin lakia.	7:25 Minä kijtän Jumalata/ Jesuxen Christuxen meidän HERramme cautta. Nijn minä idze palwelen nyt mielelläni Jumalan Lakia/ mutta Lihallani synnin Lakia.
8 LUKU	8 LUKU	VIII. Lucu .
8:1 Niin ei nyt siis ole mitään kadotustuomiota niille, jotka Kristuksessa Jeesuksessa ovat.	1. Niin ei ole nyt yhtään kadotusta niissä, jotka Jeesuksessa Kristuksessa ovat, ja ei vaella lihan, vaan hengen jälkeen.	8:1 NIin ei ole nijsä mitän laitettapa/ jotca Jesuxes Christuxes owat/ ja ei waella Lihan/ vaan Hengen jälken.

8:2 Sillä elämän hengen laki Kristuksessa Jeesuksessa on vapauttanut sinut synnin ja kuoleman laista.	2. Sillä hengen laki, joka eläväksi tekee Kristuksessa Jeesuksessa, on minun synnin ja kuoleman laista vapahtanut.	8:2 Sillä Hengen Laki/ joca Christuxes Jesuxes eläwäxi teke/ on minun synnin ja cuoleman Laista wapahtanut.
8:3 Sillä mikä laille oli mahdotonta, koska se oli lihan kautta heikoksi tullut, sen Jumala teki, lähettämällä oman Poikansa syntisen lihan kaltaisuudessa ja synnin tähden ja tuomitsemalla synnin lihassa,	3. Sillä se, mikä laille oli mahdotoin, että hän lihan kautta oli heikoksi tullut, sen Jumala teki, ja lähetti Poikansa syntisen lihan hahmossa ja tuomitsi synnin lihassa, synnin kautta:	8:3 Sillä se cuin Laille oli mahdotoin (että hän Lihan cautta oli heicoxi tullut) sen Jumala teki/ ja lähetti Poicans syndisen Lihan hahmos/ ja duomidzi synnin Lihassa/ synnin cautta.
8:4 että lain vanhurskaus täytettäisiin meissä, jotka emme vaella lihan mukaan, vaan Hengen.	4. Että lain vanhurskaus täytetyksi tulis meissä, jotka emme lihan jälkeen vaella, vaan hengen jälkeen.	8:4 Että se wanhurscaus/ jota Laki waati/ meisä täytetyxi tulis/ jotca emme sillen Lihan jälken waella/ waan Hengen jälken.
8:5 Sillä niillä, jotka elävät lihan mukaan, on lihan mieli, mutta niillä, jotka elävät Hengen mukaan, on Hengen mieli.	5. Sillä ne, jotka lihan jälkeen ovat, ajattelevat niitä, mitkä lihan ovat; mutta ne, jotka hengen jälkeen ovat, ajattelevat hengellisiä.	8:5 Sillä ne jotca lihalliset owat/ owat lihallis ajatuxis/ mutta ne jotca hengelliset owat/ ajattelewat hengellisiä:
8:6 Sillä lihan mieli on kuolema, mutta hengen mieli on elämä ja rauha;	6. Sillä lihan halu on kuolema, ja hengen halu on elämä ja rauha.	8:6 Sillä Lihan halu on cuolema/ ja Hengen halu on elämä ja rauha.
8:7 sentähden että lihan mieli on vihollisuus Jumalaa vastaan, sillä se ei alistu Jumalan lain alle, eikä se voikaan.	7. Että lihan halu on viha Jumalaa vastaan, ettei se ole Jumalan laille kuuliainen, sillä ei se voikaan.	8:7 Että Lihan halu on wiha Jumalata wastan/ ettei se ole Jumalan Laille cuuliainen/ eikä woickan.
8:8 Jotka lihan vallassa ovat, ne eivät voi olla Jumalalle otolliset.	8. Mutta jotka lihassa ovat, ei ne taida olla Jumalalle otolliset.	8:8 Mutta jotca lihalliset owat/ ei ne taida olla Jumalalle otolliset.
8:9 Mutta te ette ole lihan vallassa, vaan Hengen, jos kerran Jumalan Henki teissä asuu. Mutta jolla ei ole Kristuksen Henkeä, se ei ole hänen omansa.	9. Mutta ette ole lihassa, vaan hengessä, jos muutoin Jumalan Henki asuu teissä; mutta jolla ei ole Kristuksen Henkeä, ei se ole hänen omansa.	8:9 Waan et te ole lihalliset/ mutta hengelliset/ jos muutoin Jumalan Hengi asu teisä: mutta jolla ei ole Christuxen Hengi/ ei se ole hänen omans.
8:10 Mutta jos Kristus on teissä, niin ruumis tosin on kuollut synnin tähden, mutta henki on elämä vanhurskauden tähden.	10. Jos siis Kristus teissä on, niin ruumis tosin on kuollut synnin tähden, mutta henki on elämä vanhurskauden tähden.	8:10 Jos siis Christus teisä on/ nijn ruumis tosin on cuollut synnin tähden/ mutta Hengi on elämä wanhurscauden tähden.
8:11 Jos nyt hänen Henkensä, hänen, joka herätti Jeesuksen kuolleista, asuu teissä, niin hän, joka herätti kuolleista Kristuksen Jeesuksen, on eläväksitekevä myös teidän kuolevaiset ruumiinne Henkensä kautta, joka teissä asuu.	11. Jos nyt sen Henki, joka Jeesuksen kuolleista herätti, asuu teissä, niin myös se, joka Kristuksen kuolleista herätti, on teidän kuolevaiset ruumiinne eläväksi tekevä, sen teissä asuvaisen hengen kautta.	8:11 Jos nyt sen Hengi/ joca Jesuxen cuolluista ylösherätti/ asu teisä: nijn myös se/ joca Christuxen cuolluista herätti/ on teidän cuolewaisen ruuminne eläwäxi tekewä/ sentähden että hänen Hengens teisä asu.
8:12 Niin me siis, veljet, olemme velassa, mutta emme lihalle, lihan mukaan eläksemme.	12. Niin emme nyt ole, rakkaat veljet, velkapäät lihalle, lihan jälkeen elämään.	8:12 Niin en me nyt ole/ rackat weljet/ welcapäät Lihalle/ että me Lihan jälken eläisimme:
8:13 Sillä jos te lihan mukaan elätte, pitää teidän kuoleman; mutta jos te Hengellä kuoletatte ruumiin teot, niin saatte elää.	13. Sillä jos te lihan jälkeen elätte, niin teidän pitää kuoleman; mutta jos te lihan työt hengen kautta kuoletatte, niin te saatte elää.	8:13 Sillä jos te Lihan jälken elätte/ nijn te cuoletta: mutta jos te Lihan sisun Hengen cautta cuoletatte/ nijn te saatte elä.
8:14 Sillä kaikki, joita Jumalan Henki kuljettaa, ovat Jumalan lapsia.	14. Sillä kaikki, jotka Jumalan Hengeltä vaikutetaan, ne ovat Jumalan lapset.	8:14 Sillä caicki jotca Jumalan Hengellä waicutetan/ ne owat Jumalan lapset.

8:15 Sillä te ette ole saaneet orjuuden henkeä ollaksenne jälleen pelossa, vaan te olette saaneet lapseuden hengen, jossa me huudamme: "Abba! Isä!"	15. Sillä ette ole saaneet orjuuden henkeä, että teidän vielä pitäis pelkäämän, mutta te olette saaneet valittuun lasten hengen, jossa me huudamme: Abba, rakas Isä.	8:15 Sillä et te ole saaneet orjuden Henge/ että teidän vielä pitäis pelkäämän: mutta te olette saaneet walittuun lasten Hengen/ josa me huudamme: Abba racas Isä.
8:16 Henki itse todistaa meidän henkemme kanssa, että me olemme Jumalan lapsia.	16. Se Henki todistaa meidän henkemme kanssa, että me olemme Jumalan lapset.	8:16 Se Hengi todista meidän Hengellemme/ että me olemme Jumalan lapset.
8:17 Mutta jos olemme lapsia, niin olemme myöskin perillisiä, Jumalan perillisiä ja Kristuksen kanssaperillisiä, jos kerran yhdessä hänen kanssaan kärsimme, että me yhdessä myös kirkastuisimme.	17. Jos me olemme lapset, niin me olemme myös perilliset, nimittäin Jumalan perilliset ja Kristuksen kanssaperilliset: jos me muutoin ynnä kärsimme, että me ynnä hänen kanssansa kunniaan tulisimme.	8:17 Jos me olemme Lapset/ niijn me olemme myös perilliset/ nimittäin/ Jumalan perilliset/ ja Christuxen cansaperilliset. Jos me muutoin ynnä kärsimme/ että me hänen cansans cunniaan tulisimme.
8:18 Sillä minä päätän, että tämän nykyisen ajan kärsimykset eivät ole verrattavat siihen kirkkauteen, joka on ilmestyyvä meihin.	18. Sillä siksi minä sen pidän, ettei tämän nykyisen ajan vaivat ole sen kunnian vertaa, joka meille ilmoitetaan.	8:18 Sillä/ sixi minä sen pidän/ ettei tämän nykyisen ajan waiwat/ ole sen cunnian werta/ cuin meille ilmoitetan:
8:19 Sillä luomakunnan harras ikävöitseminen odottaa Jumalan lasten ilmestymistä.	19. Sillä ikävä luontokappaleen ikävöitsemys odottaa Jumalan lasten ilmoitusta,	8:19 Sillä ikävä luondocappalden ikäwöidzemys/ odotta Jumalan lasten ilmoitusta.
8:20 Sillä luomakunta on alistettu katoavaisuuden alle - ei omasta tahdostaan, vaan alistajan - kuitenkin toivon varaan,	20. Että luontokappale on turmeluksen alle annettu, ei mielellänsä, vaan sentähden, joka ne alle antanut on,	8:20 Että luondocappalet owat turmeluxen ala annetut/ wastoin oma tahtoans/ waan hänen tähtens/ joca ne alaandanut on/ toiwoxi.
8:21 koska itse luomakuntakin on tuleva vapautetuksi turmeluksen orjuudesta Jumalan lasten kirkkauden vapauteen.	21. Toivossa, että myös itse luontokappale pitää turmeluksen orjuudesta vapaaksi tuleman, Jumalan lasten kunnian vapauteen.	8:21 Sillä luondocappalet pitä myös turmeluxen orjudesta wapaxi tuleman/ Jumalan lasten cunnialiseen wapauteen.
8:22 Sillä me tiedämme, että koko luomakunta yhdessä huokaa ja on synnytystuskissa hamaan tähän asti;	22. Sillä me tiedämme, että jokainen luontokappale huokaa ja ahdistetaan aina tähän asti meidän kanssamme.	8:22 Sillä me tiedämme/ että jocainen luondocappale huoca ja ikäwöidze aina tähänasti meidän cansamme.
8:23 eikä ainoastaan se, vaan myös me, joilla on Hengen esikoislahja, mekin huokaamme sisimmässämme, odottaen lapseksi-ottamista, meidän ruumiimme lunastusta.	23. Mutta ei ainoastaan ne, vaan myös itse me, joilla hengen uutiset ovat, huokaamme itsellämme, odottain sitä lapseksi ottamista, meidän ruumiimme lunastusta.	8:23 Mutta ei ainoastans ne/ waan myös me/ joilla Hengen vdistus on/ huocamme idzelläm sitä lasten walidzemista/ ja odotamme meidän ruumisten lunastusta.
8:24 Sillä toivossa me olemme pelastetut, mutta toivo, jonka näkee täyttyneen, ei ole mikään toivo; kuinka kukaan sitä toivoo, minkä näkee?	24. Sillä me olemme toivossa vapahdetut. Mutta jos toivo näkyy, niin ei se ole toivo; sillä kuinka joku taitaa toivoa jota hän näkee?	8:24 Sillä me olemme jo wapadetut/ cuitengin toiwosa. Mutta jos toiw näky/ niijn ei se ole toiw: sillä cuinga jocu taita toiw/ jonga hän näke?
8:25 Mutta jos toivomme, mitä emme näe, niin me odotamme sitä kärsivällisyydellä.	25. Mutta jos me sitä toivomme, jota emme näe, niin me odotamme sitä kärsivällisyydessä.	8:25 Mutta jos me sitä toiwomma/ jota en me näe/ niijn me odotamme sitä kärsimises.
8:26 Samoin myös Henki auttaa meidän heikkouttamme. Sillä me emme tiedä, mitä meidän pitää rukoileman, niinkuin rukoilla tulisi, mutta Henki itse rukoilee meidän puolestamme sanomattomilla huokauksilla.	26. Mutta niin myös Henki auttaa meidän heikkouttamme; sillä emmepä me tiedä mitään rukoilla niinkuin tulis, vaan Henki rukoilee meidän edestämme sanomattomilla huokauksilla.	8:26 JA myös Hengi autta meidän heickouttam. Sillä embä me tiedä mitän rucoilla/ nijncuin tulis/ waan Hengi rucoile meidän edestämme/ sanomattomilla huocauxilla.

8:27 Mutta sydänten tutkija tietää, mikä Hengen mieli on, sillä Henki rukoilee Jumalan tahdon mukaan pyhien edestä.	27. Mutta joka sydämet tutkii, hän tietää, mitä Hengen mielessä on; sillä hän rukoilee pyhain edestä Jumalan tahdon jälkeen.	8:27 Mutta joca sydämen cadzo/ hän tietä mitä Hengen mieles on: sillä hän rucoile Pyhäin edestä/ Jumalan mielen jälken.
8:28 Mutta me tiedämme, että kaikki yhdessä vaikuttaa niiden parhaaksi, jotka Jumalaa rakastavat, niiden, jotka hänen aivoituksensa mukaan ovat kutsutut.	28. Mutta me tiedämme niille, jotka Jumalaa rakastavat, kaikki kappaleet ynnä parhaaksi kääntyvän, niille, jotka aivoituksen jälkeen kutsutut ovat.	8:28 Mutta me tiedämme/ nijlle jotca Jumalata racastawat/ caicki cappalet parhaxi käändywän/ nijlle jotca aiwoituxen jälken cudzutut owat:
8:29 Sillä ne, jotka hän on edeltätuntenut, hän on myös edeltämäärännyt Poikansa kuvan kaltaisiksi, että hän olisi esikoinen monien veljien joukossa;	29. Sillä jotka hän on katsonut edes, ne hän on Poikansa kuvan kaltaiseksi säätänyt, että hän olisi esikoinen monen veljen keskellä.	8:29 Sillä jotca hän on edescadzonut/ ne hän on Poicans cuwan caltaisexi säätänyt/ että hän olisi esicoinen monen weljen keskellä.
8:30 mutta jotka hän on edeltämäärännyt, ne hän on myös kutsunut; ja jotka hän on kutsunut, ne hän on myös vanhurskauttanut; mutta jotka hän on vanhurskauttanut, ne hän on myös kirkastanut.	30. Mutta jotka hän on säätänyt, ne hän on myös kutsunut, ja jotka hän kutsunut on, ne hän on myös vanhurskaiksi tehnyt, ja jotka hän vanhurskaiksi teki, ne hän on myös kunniallisiksi tehnyt.	8:30 Jotca hän on säätänyt/ ne hän on myös cudzunut/ ja jotca hän cudzunut on/ ne hän on myös wanhurscaxi tehnyt/ ja jotca hän wanhurscaxi teki/ ne hän on myös cunnialisexi tehnyt.
8:31 Mitä me siis tähän sanomme? Jos Jumala on meidän puolellamme, kuka voi olla meitä vastaan?	31. Mitäs me siis näihin sanomme? Jos Jumala on meidän edestämme, kuka voi meitä vastaan olla?	8:31 MITästä me sijs tähän sanomma? Jos Jumala on meidän edestäm/ cuca woi meitä wastan olla?
8:32 Hän, joka ei säästänyt omaa Poikaansakaan, vaan antoi hänet alttiiksi kaikkien meidän edestämme, kuinka hän ei lahjoittaisi meille kaikkea muutakin hänen kanssansa?	32. Joka ei omaakaan Poikaansa armahtanut, vaan antoi hänen kaikkein meidän edestämme, eikös hän myös lahjoita meille kaikkia hänen kanssansa?	8:32 Joca ei omacan Poicans armahtanut/ waan andoi hänen caickein meidän edestäm/ Eiköstä hän myös anna meille caickia hänen cansans?
8:33 Kuka voi syyttää Jumalan valittuja? Jumala on se, joka vanhurskauttaa.	33. Kuka tahtoo Jumalan valittuin päälle kantaa? Jumala on, joka tekee vanhurskaaksi.	8:33 Cuca tahto Jumalan walittuin päälle canda? Jumala teke wanhurscaxi.
8:34 Kuka voi tuomita kadotukseen? Kristus Jeesus on se, joka on kuollut, onpa vielä herätettykin, ja hän on Jumalan oikealla puolella, ja hän myös rukoilee meidän edestämme.	34. Kuka on, joka tahtoo kadottaa? Kristus on kuollut. Ja, hän on myös herätetty ylös, on myös Jumalan oikiällä kädellä, joka myös rukoilee meidän edestämme.	8:34 Cuca tahto cadotta? Christus on cuollut. Ja/ hän on myös ylösherätetty/ ja on Jumalan oikiällä kädellä rucoilemas hywä meidän edestäm.
8:35 Kuka voi meidät erottaa Kristuksen rakkaudesta? Tuskako, vai ahdistus, vai vaino, vai nälkä, vai alastomuus, vai vaara, vai miekka?	35. Kuka pitää meitä Kristuksen rakkaudesta eroittaman? vaivako, eli ahdistus, eli vaino, eli nälkä, eli alastomuus, eli hätä, eli miekka?	8:35 Cuca tahto meitä Jumalan rackaudesta eroitta? waiwaco/ eli ahdistus? eli waino? eli nälkä? eli alastomus? eli hätä? eli miecka?
8:36 Niinkuin kirjoitettu on: "Sinun tähtesi meitä surmataa kaiken päivää; meitä pidetään teuraslampaina."	36. Niinkuin kirjoitettu on: sinun tähtes me kuoletetaan yli päivää: me pidetään niinkuin teurastettavat lampaat.	8:36 Nijnkuin kirjoitettu on: Sinun tähtes me cuoletetan yli päiwä/ me pidetän nijncuin teurastettawat lambat.
8:37 Mutta näissä kaikissa me saamme jalon voiton hänen kauttansa, joka meitä on rakastanut.	37. Mutta niissä kaikissa me voitamme hänen kauttansa, joka meitä on rakastanut.	8:37 Mutta nijsä caikisa me woitamme hänen cauttans/ joca meitä on racastanut.

8:38 Sillä minä olen varma siitä, ettei kuolema eikä elämä, ei enkelit eikä henkivallat, ei nykyiset eikä tulevaiset, ei voimat,	38. Sillä minä olen vahva siitä, ettei kuolema, eikä elämä, eikä enkelit, eikä esivallat, eikä väkevyydet, eikä nykyiset, eikä tulevaiset,	8:38 Sillä minä olen wahwa sijtä/ ettei cuolema eikä elämä/ ei Engelit eikä Esiwallat/ ei wäkewydet/ eikä nykyiset taicka tulewaiset/
8:39 ei korkeus eikä syvyys, eikä mikään muu luotu voi meitä erottaa Jumalan rakkaudesta, joka on Kristuksessa Jeesuksessa, meidän Herrassamme.	39. Eikä korkeus, eikä syvyys, eli joku muu luontokappale taida meitä Jumalan rakkaudesta eroittaa, joka on Jesuksessa Kristuksessa, meidän Herrassamme.	ei corkeus eikä sywyys/ eli jocu muu luondocappale/ taida meitä Jumalan rackaudesta eroitta/ joca on Jesuxes Christuxes meidän HERrasam.
9 LUKU	9 LUKU	IX. Lucu .
9:1 Minä sanon totuuden Kristuksessa, en valhettele - sen todistaa minulle omatuntoni Pyhässä Hengessä -	1. Minä sanon totuuden Kristuksessa ja en valehtele, (niinkuin minun omatuntoni minun kanssani Pyhässä Hengessä todistaa,)	9:1 MInä sanon totuuden Christuxes/ ja en walehtele/ nijncuin minun omatundon minulle Pyhäs Henges todista/
9:2 että minulla on suuri murhe ja ainainen kipu sydämessäni.	2. Että minulla on suuri murhe ja alinomainen kipu sydämessäni.	9:2 Että minulla on suuri murhe ja alinomainen kipu sydämesäni.
9:3 Sillä minä soisin itse olevani kirottu pois Kristuksesta veljieni hyväksi, jotka ovat minun sukulaisiani lihan puolesta,	3. Minä olen pyytänyt kirottuna olla Kristukselta minun veljieni tähden, jotka lihan puolesta minun lankoni ovat,	9:3 Minä olen pyynnyt kirotuxi tulla Christuxelda minun weljeini tähden/ jotca lihan puolesta minun langoni owat.
9:4 ovat israelilaisia; heidän on lapseus ja kirkkaus ja liitot ja lain antaminen ja jumalanpalvelus ja lupaukset;	4. Jotka ovat Israelilaiset, joiden on lasten oikeus ja kunnia, ja liitot ja laki, ja jumalanpalvelus ja lupaukset,	9:4 Jotca owat Israelitat/ joiden on Lasten Oikeus ja Cunnia/ ja Lijtot/ ja Laki/ ja Jumalan palwelus/ ja lupauxet.
9:5 heidän ovat isät, ja heistä on Kristus lihan puolesta, hän, joka on yli kaiken, Jumala, ylistetty iankaikkisesti, amen!	5. Joiden myös isät ovat, joista Kristus lihan puolesta syntynyt on, joka on Jumala ylitse kaikkein ylistetty ijancaikkisesti, amen!	9:5 Joiden myös Isät owat/ joista CHRISTUS lihan puolesta syndynyt on/ joca on caickein Jumala/ ylistetty ijancaickisest/ Amen.
9:6 Mutta ei niin, että Jumalan sana olisi harhaan mennyt. Sillä eivät kaikki ne, jotka ovat Israelista, ole silti Israel,	6. Mutta ei niin, että Jumalan sana on hukkunut; sillä ei ne ole kaikki Israelilaiset, jotka Israelista ovat.	9:6 MUtta en minä näitä sentähden puhu/ että Jumalan sana on huckunut: sillä ei ne ole caicki Israelitat/ jotca Israelist owat.
9:7 eivät kaikki ole lapsia sentähden, että ovat Aabrahamin siementä, vaan: "Iisakista sinä saat nimellesi jälkeläiset";	7. Ei myös ne ole kaikki lapset, jotka Abrahamin siemen ovat; vaan Isakissa pitää sinulle siemen kutsuttaman.	9:7 Ei myös ne ole caicki lapset/ jotca Abrahamin siemen owat: Waan Isaachis pitä sinulle siemen cudzuttaman.
9:8 se on: eivät ne, jotka lihan puolesta ovat lapsia, ole Jumalan lapsia, vaan lupauksen lapset, ne luetaan siemeneksi.	8. Se on: ei ne ole Jumalan lapset, jotka lihan puolesta lapset ovat; mutta ne, jotka lupauksen lapset ovat, ne siemeneksi luetaan.	9:8 Se on/ ei ne ole Jumalan Lapset/ jotca Lihan puolesta Lapset owat: mutta ne jotca Lupauxen puolesta Lapset owat/ ne siemenexi luetan:
9:9 Sillä lupauksen sana oli tämä: "Minä palaan tulevana vuonna tähän aikaan, ja silloin Saaralla on oleva poika."	9. Sillä tämä on lupauksen sana: tällä ajalla minä tulen ja Saaralla pitää poika oleman.	9:9 Sillä tämä on Lupauxen sana: tällä ajalla minä tulen/ ja Saralla pitä poica oleman.
9:10 Eikä ainoastaan hänelle näin käynyt, vaan samoin kävi Rebekallekin, joka oli tullut raskaaksi yhdestä, meidän isästämme Iisakista;	10. Mutta ei se ainoastaan, mutta myös Rebekka siitti yhdestä Isaakista meidän isästämme.	9:10 MUtta ei se ainoastans nijn tapahtunut/ waan Rebecka synnytti myös Isaachist meidän Isästäm.

9:11 ja ennenkuin kaksoset olivat syntyneetkään ja ennenkuin olivat tehneet mitään, hyvää tai pahaa, niin - että Jumalan valinnan mukainen aiwoitus pysyisi, ei tekojen tähden, vaan kutsujan tähden -	11. Sillä ennen kuin lapset syntyivätään ja kuin ei he vielä hyvää eikä pahaa tehneet olleet, että Jumalan aiwoitus pitäis valitsemisen jälkeen seisovainen oleman, ei töiden tähden, vaan kutsujan armosta,	9:11 Sillä ennen kuin lapset synnyitkän/ ja cosca ei he vielä hyvä eikä paha tehnet ollet: Että Jumalan aiwoitus pitäis walidzemisen jälkeen seisowainen oleman: 9:12 Ei töiden ansiost/ waan cudzumisen armost/
9:12 sanottiin hänelle: "Vanhempi on palveleva nuorempaa",	12. Sanottiin hänelle: suuremman pitää vähempää palveleman.	sanottin hänelle näin: 9:13 Suuremman pitä vähembätä palweleman.
9:13 niinkuin kirjoitettu on: "Jaakobia minä rakastin, mutta Eesauta minä vihasin."	13. Niinkuin kirjoitettu on: Jakobia minä rakastin, mutta Esauta vihasin.	Nijn cuin kirjoitettu on: Jacobia minä racastin/ mutta Esauta wihaisin.
9:14 Mitä siis sanomme? Ei kaiketi Jumalassa ole vääryyttä? Pois se!	14. Mitäs me siis sanomme? Onko Jumalan tykönä vääryyttä? Pois se!	9:14 MITästä me tähän sanomma? Ongon sijs Jumala wäärä:
9:15 Sillä Moosekselle hän sanoo: "Minä olen armollinen, kenelle olen armollinen, ja armahdan, ketä armahdan."	15. Sillä hän sanoo Mosekselle: jota minä armahdan, sitä minä tahdon armahtaa, ja tahdon olla laupias, jolle minä laupias olen.	9:15 Pois se: Sillä hän sano Mosexelle: Jollen minä olen armollinen/ sillen minä olen armollinen/ ja ketä minä armahdan/ sitä minä armahdan.
9:16 Niin se ei siis ole sen vallassa, joka tahtoo, eikä sen, joka juoksee, vaan Jumalan, joka on armollinen.	16. Niin ei se nyt ole sen, joka tahtoo, eikä sen, joka juoksee, vaan sen, joka armahtaa, nimittäin Jumalan.	9:16 Nijn ei se nyt ole jongun tahdos eli juoxus/ waan Jumalan armos:
9:17 Sillä Raamattu sanoo faraolle: "Juuri sitä varten minä nostin sinut esiin, että näyttäisin sinussa voimani ja että minun nimeni julistettaisiin kaiken maan päällä."	17. Sillä Raamattu sanoo Pharaolle: juuri sentähden olen minä sinun herättänyt, osoittaakseni minun voimani sinussa, että minun nimeni kaikessa maassa julistettaisiin.	9:17 Sillä Ramattu sano Pharaolle: juuri sentähden olen minä sinun herättänyt/ osottaxeni minun wäkeäni sinusa/ että minun nimen caikesa maasa julistettaisin.
9:18 Niin hän siis on armollinen, kenelle tahtoo, ja paaduttaa, kenen tahtoo.	18. Niin hän siis armahtaa, ketä hän tahtoo, ja paaduttaa, kenenkä hän tahtoo.	9:18 Ja nijn hän armahta ketä hän tahto/ ja paadutta kenengä hän tahto.
9:19 Sinä kaiketi sanot minulle: "Miksi hän sitten vielä soimaa? Sillä kuka voi vastustaa hänen tahtoansa?"	19. Niin sinä sanot minulle: mitä hän siis nuhtelee? sillä kuka taitaa hänen tahtoansa vastaan olla?	9:19 NIin sinä sanot minulle: mixi hän sijs meitä nuhtele? Cuca taita hänen tahtons wastan olla?
9:20 Niinpä niin, oi ihminen, mutta mikä sinä olet riitelemään Jumalaa vastaan? Ei kaiketi tehty sano tekijälleen: "Miksi minusta tällaisen teit?"	20. Ja tosin, oi ihminen, kuka sinä olet, joka Jumalaa vastaan riitelet? Sanooko työ tekiällensä: miksis minut tainkaltaiseksi tehnyt olet?	O ihminen parca! cuca sinä olet/ joca Jumalan cansa rijdellä tahdot? 9:20 Sanoco jongunlainen työ tekiällensä? 9:21 Mixis minun sencaltaisexi tehnyt olet?
9:21 Vai eikö savenvalajalla ole valta tehdä samasta savensa seoksesta toinen astia jaloa, toinen halpaa käyttöä varten?	21. Eli eikö savenvalajalla ole saven päälle valtaa, yhdestä kappaleesta tehdä yhtä astiaa kunnialliseksi ja toista huonoksi?	Eikö Sawenwalajalla ole walda/ yhdestä sawencappalesta tehdä yhtä astiata cunniaxi/ ja toista häpiäxi?
9:22 Entä jos Jumala, vaikka hän tahtoo näyttää vihansa ja tehdä voimansa tiettäväksi, on suurella pitkämielisyydellä kärsinyt vihan astioita, jotka olivat valmiit häviöön,	22. Sentähden, jos Jumala tahtoo vihansa osoittaa ja voimansa ilmoittaa, on hän suurella kärsivällisyydellä kärsinyt vihansa astioita, jotka ovat kadotukseen valmistetut.	9:22 Sentähden jos Jumala tahto wihans osotta ja woimans ilmoitta/ on hän suurella kärsimisellä kärsinyt hänen wihans astioita/ jotca owat cadotuxeen walmistetut:

9:23 ja on tehnyt sen saattaakseen kirkkautensa runsauden ilmi laupeuden astioissa, jotka hän on edeltävalmistanut kirkkauteen?	23. Ja että hän tiettäväksi tekis kunniansa rikkauten laupiutensa astioille, jotka hän kunniaan on valmistanut,	9:23 Että hän tiettäväxi tekis hänen cunnians rikkauten/ hänen laupiudens astioille/ jotca hän cunniahan on walmistanut.
9:24 Ja sellaisiksi hän myös on kutsunut meidät, ei ainoastaan juutalaisista, vaan myös pakanoista,	24. Jotka hän myös kutsunut on, nimittäin meitä, ei ainoasti Juudalaisista, vaan myös pakanoista,	9:24 Jotca hän myös cudzunut on/ nimittäin/ meitä ei ainoastans Judalaisista/ waan myös pacanoista.
9:25 niinkuin hän myös Hoosean kirjassa sanoo: "Minä olen kutsuva kansakseni sen, joka ei ollut minun kansani, ja rakkaakseni sen, joka ei ollut minun rakkaani.	25. Niinkuin hän myös Hosean kautta sanoo: minä tahdon kutsua sen minun kansakseni, joka ei ollut minun kansani, ja minun rakkaakseni, joka ei minun rakkaani ollut.	9:25 Nijn cuin hän Osean cautta sano: Minä tahdon cudzua sen minun Canssaxeni/ joca ei minun Canssan ollutcan: ja minun rackaxeni/ joca ei minun rackan ollutcan.
9:26 Ja on tapahtuva, että siinä paikassa, jossa heille on sanottu: 'Te ette ole minun kansani', siinä heitä kutsutaan elävän Jumalan lapsiksi."	26. Ja pitää tapahtuman, että siinä paikassa, missä heille sanottiin: ette ole minun kansani, siellä pitää heitä elävän Jumalan lapsiksi kutsuttaman.	9:26 Ja pitä tapahtuman/ että siellä cuin heille sanottin: et te ole minun Canssan: pitä heitä elävän Jumalan lapsixi cudzuttaman.
9:27 Mutta Esaias huudahtaa Israelista: "Vaikka Israelin lapset olisivat luvultaan kuin meren hiekka, niin pelastuu heistä vain jäännös.	27. Mutta Jesaias huutaa Israelin edestä: jos Israelin lasten luku olis niinkuin santa meressä, niin kuitenkin tähteet autuaaksi tulevat.	9:27 Mutta Esaias huuta Israelin edestä: jos Israelin lasten lucu olis nijncuin sanda meresä/ nijn cuitengin tähtet autuaxi tulewat.
9:28 Sillä sanansa on Herra toteuttava maan päällä lopullisesti ja rutosti."	28. Sillä kuluttamus ja lyhentämys pitää tapahtuman vanhurskaudeksi, että Herra tekee hävityksen maan päällä,	9:28 Sillä culuttamus ja lyhendämys pitä tapahtuman wanhurscaudexi. Ja idze HERra on sen häwityxen maan päädä hillidzewä.
9:29 Niinkuin Esaias myös on ennustanut: "Ellei Herra Sebaot olisi jättänyt meille siementä, niin meidän olisi käynyt niinkuin Sodomian, ja me olisimme tulleet Gomorran kaltaisiksi."	29. Ja niinkuin Jesaias ennen sanoi: ellei Herra Zebaot olisi meille siementä jättänyt, niin me olisimme olleet kuin Sodoma ja senkaltaiset kuin Gomorra.	9:29 Nijn cuin Esaias ennen sanoi: ellei HERra Zebaoth olis meille siemendä jättänyt/ nijn me olisimma ollet cuin Sodoma/ ja sencaltaiset cuin Gomorra.
9:30 Mitä me siis sanomme? Että pakanat, jotka eivät tavoitelleet vanhurskautta, ovat saavuttaneet vanhurskauden, mutta sen vanhurskauden, joka tulee uskosta;	30. Mitäs me siis sanomme? (Me sanomme:) pakanat, jotka ei ole vanhurskautta etsineet, ovat saaneet vanhurskauden, mutta sen vanhurskauden, joka uskosta on:	9:30 MITästä me tähän sanomma? Me sanomma: pacanat/ jotca ei ole wanhurscautta pyytänet/ owat saanet wanhurscauden/ mutta minä sanon sijtä wanhurscaudest joca uscosta tule.
9:31 mutta Israel, joka tavoitteli vanhurskauden lakia, ei ole sitä lakia saavuttanut.	31. Mutta Israel, joka vanhurskauden lakia on etsinyt, ei ole vanhurskauden lakia saanut.	9:31 Mutta Israel joca wanhurscauden Lakia on pyytänyt/ ei ole wanhurscauden Lakia saanut.
9:32 Minkätähden? Sentähden, ettei se tapahtunut uskosta, vaan ikäänkuin teoista; sillä he loukkautuivat loukkauskiveen,	32. Minkätähden? Ettei he sitä uskosta, mutta niinkuin lain töistä etsivät. Sillä he ovat loukanneet itsensä loukkauskiveen.	9:32 Mingätähden? Ettei he sitä uscosta/ mutta Lain töistä edzeit: sillä he owat loucannet idzens Louckauskiween. Nijn cuin kirjoitettu on:
9:33 niinkuin kirjoitettu on: "Katso, minä panen Siioniin loukkauskiven ja kompastuksen kallion, ja joka häneen uskoo, se ei häpeään joudu."	33. Niinkuin kirjoitettu on: katso, minä panen Zioniin loukkauskiven ja pahennuksen kallion, ja jokainen, joka hänen päällensä uskoo, ei pidä häpiään tuleman.	9:33 Cadzo/ minä panen Zionijn louckauskiwen/ ja pahennuxen callion: joca hänen päällens usco/ ei händä pidä häwäistämän.
10 LUKU	10 LUKU	X. Lucu .

10:1 Veljet, minä toivon sydämestänne ja rukoilen Jumalaa heidän edestänsä, että he pelastuisivat.	1. Veljet, minun sydämeni halu ja rukous on Jumalan tykö Israelin edestä, että he autuaaksi tulisivat.	10:1 WEljet minun sydämeni halu ja rucous on Jumalan tygö Israelin edestä/ että he autuaxi tulisit:
10:2 Sillä minä todistan heistä, että heillä on kiivaus Jumalan puolesta, mutta ei taidon mukaan;	2. Sillä minä annan heille todistuksen, että heillä on kiivaus Jumalan puoleen, mutta ei taidon jälkeen.	10:2 Sillä minä annan heille todistuxen/ ettäi heillä on ahkerus Jumalan puoleen/ mutta tyhmydes.
10:3 sillä kun he eivät tunne Jumalan vanhurskautta, vaan koettavat pystyttää omaa vanhurskauttaan, eivät he ole alistuneet Jumalan vanhurskauden alle.	3. Sillä ei he ymmärrä Jumalan vanhurskautta, vaan pyytävät omaa vanhurskauttansa vahvistaa, eikä ole Jumalan vanhurskaudelle kuuliaiset:	10:3 Sillä ei he ymmärrä sitä vanhurscautta joca Jumalan edes kelpa/ waan pytäwät oma vanhurscauttans wahwista/ eikä ole sille vanhurscaudelle cuuliaiset/ cuin Jumalan edes kelpa:
10:4 Sillä Kristus on lain loppu, vanhurskaudeksi jokaiselle, joka uskoo.	4. Sillä Kristus on lain loppu, jokaiselle uskovaiselle vanhurskaudeksi.	10:4 Sillä Christus on Lain loppu/ joca hänen päällens usco/ se on vanhurscas.
10:5 Kirjoittaahan Mooses siitä vanhurskaudesta, joka laista tulee, että ihminen, joka sen täyttää, on siitä elävä.	5. Sillä Mooses kirjoittaa siitä vanhurskaudesta, joka laista on, että kuka ihminen ne tekee, hänen pitää niissä elämän.	10:5 Moses kyllä kirjoitta sijtä vanhurscaudest cuin Laista tule/ että cuca ihminen sen teke/ hänen pitä sijnä elämän.
10:6 Mutta se vanhurskaus, joka uskosta tulee, sanoo näin: "Älä sano sydämessäsi: Kuka nousee taivaaseen?" se on: tuomaan Kristusta alas,	6. Mutta se vanhurskaus, joka uskosta on, sanoo näin: älä sano sydämessäsi: kuka tahtoo astua ylös taivaaseen? se on Kristusta tänne tuoda alas.	10:6 Mutta se vanhurscaus cuin uscosta tule/ sano näin: älä sano sydämesäs: cuca tahto ylösastua taiwasen?
10:7 tahi: "Kuka astuu alas syvyyteen?" se on: nostamaan Kristusta kuolleista.	7. Eli kuka tahtoo astua alas syvyyteen: se on: Kristusta kuolleista jälleen tuoda?	10:7 (Se on Christusta tänne alas hakea) Eli/ cuca tahto alasastua sywyten? se on Christusta hake cuolleista.
10:8 Mutta mitä se sanoo? "Sana on sinua lähellä, sinun suussasi ja sinun sydämessäsi"; se on se uskon sana, jota me saarnaamme.	8. Vaan mitä hän sanoo? Se sana on juuri sinun tykönäs, nimittäin sinun suussas ja sydämessäs. Tämä on se sana uskosta, jota me saarnaamme.	10:8 Waan mitä se sano? Se sana on juuri sinun tykönäs/ nimittäin/ sinun suusas ja sydämesäs. Tämä on se sana uscosta/ jota me saarnamma.
10:9 Sillä jos sinä tunnustat suullasi Jeesuksen Herraksi ja uskot sydämessäsi, että Jumala on hänet kuolleista herättänyt, niin sinä pelastut;	9. Sillä, jos sinä suullas tunnustat Herran Jeesuksen ja uskot sydämessäsi, että Jumala on hänet kuolleista herättänyt, niin sinä tulet autuaaksi;	10:9 Sillä/ jos sinä suullas Jesuxen tunnustat HERraxi/ ja uscot sydämesäs/ että Jumala on hänen cuolluista herättänyt/ nijn sinä tulet autuaxi:
10:10 sillä sydämen uskolla tullaan vanhurskaaksi ja suun tunnustuksella pelastutaan.	10. Sillä sydämen uskolla me vanhurskaaksi tulemme, ja suun tunnustuksella me autuaaksi tulemme.	10:10 Sillä sydämen uscolla me vanhurscaxi tulemma/ ja suun tunnustuxella me autuaxi tulemma.
10:11 Sanoohan Raamattu: "Ei yksikään, joka häneen uskoo, joudu häpeään."	11. Sillä Raamattu sanoo: jokainen, joka uskoo hänen päällensä, ei pidä häpiään tuleman.	10:11 Ja Ramattu sano: jocainen cuin usco hänen päällens/ ei hän tule häpiän.
10:12 Tässä ei ole erotusta juutalaisen eikä kreikkalaisen välillä; sillä yksi ja sama on kaikkien Herra, rikas antaja kaikille, jotka häntä avuksi huutavat.	12. Ei ole yhtään eroitusta Juudalaisen ja Grekiläisen välillä; sillä yksi on kaikkein Herra, rikas kaikkein kohtaan, jotka häntä rukoilevat.	10:12 Ei ole yhtän eroitusta Judalaisen ja Grekin wälillä: sillä yxi on caickein HERra/ ricas caickein cohtan/ jotca händä rucoilewat.
10:13 Sillä "jokainen, joka huutaa avuksi Herran nimeä, pelastuu."	13. Sillä jokainen, joka Herran nimeä avuksensa huutaa, tulee autuaaksi.	10:13 Ja jocainen cuin HERran Nime auxens huuta/ hän tule autuaxi.

10:14 Mutta kuinka he huutavat avuksensa sitä, johon eivät usko? Ja kuinka he voivat uskoa siihen, josta eivät ole kuulleet? Ja kuinka he voivat kuulla, ellei ole julistajaa?	14. Mutta kuinka he sitä avuksensa huutavat, jonka päälle ei he uskoneet? Ja kuinka he sen uskovat, josta ei he ole kuulleet? Mutta kuinka he kuulevat ilman saarnaajaa?	10:14 Mutta cuinga he sitä auxens huutawat/ jonga päälle ei he usconet? Ja cuinga he sen uscowat/ josta ei he ole cuullet? 10:15 Mutta cuinga he cuulewat ilman saarnajita?
10:15 Ja kuinka kukaan voi julistaa, ellei ketään lähetetä? Niinkuin kirjoitettu on: "Kuinka suloiset ovat niiden jalat, jotka hyvää sanomaa julistavat!"	15. Ja kuinka he saarnaavat, ellei heitä lähetetä? Niinkuin kirjoitettu on: oi kuinka suloiset ovat niiden jalat, jotka rauhaa julistavat, niiden jotka hyvää julistavat.	Ja cuinga he saarnawat/ ellei heitä lähetetä? Nijncuin kirjoitettu on: O cuinga suloiset owat nijden jalat cuin rauha julistawat/ nijden cuin hywä julistawat.
10:16 Mutta eivät kaikki ole olleet kuuliaisia evankeliumille. Sillä Esaias sanoo: "Herra, kuka uskoo meidän saarnamme?"	16. Mutta ei he ole kaikki evankeliumille kuuliaiset; sillä Jesaias sanoo: Herra, kuka uskoo meidän saarnamme?	10:16 Mutta ei he ole caicki Evangeliumille cuuliaiset: sillä Esaias sano: 10:17 HERra/ cuca usco meidän saarnam?
10:17 Usko tulee siis kuulemisesta, mutta kuuleminen Kristuksen sanan kautta.	17. Niin tulee siis usko kuulosta, mutta kuulo Jumalan sanan kautta.	Nijn tule sijs Usco saarnasta/ mutta saarna tule Jumalan sanan cautta.
10:18 Mutta minä kysyn: eivätkö he ole kuulleet? Kyllä ovat: "Heidän äänensä on kulkenut kaikkiin maihin, ja heidän sanansa maan piirin ääriin."	18. Mutta minä sanon: eikö he sitä ole kuulleet? Heidän äänensä tosin on lähtenyt kaikkeen maailmaan ja heidän sanansa maailman ääriin.	10:18 Mutta minä sanon: eikö he sitä ole cuullet? Heidän änens tosin on lähtenyt caicken mailmaan/ ja heidän sanans mailman ärijn.
10:19 Minä kysyn: eikö Israelilla ole ollut siitä tietoa? Ensiksi jo Mooses sanoo: "Minä herätän teidän kiivautenne kansan kautta, joka ei ole kansa, ymmärtämättömän kansan kautta minä teitä kiihoitan."	19. Vaan minä sanon: eikös Israel tietänyt? Ensimmäinen Moses sanoo: minä tahdon teitä yllyttää kateuteen sen kansan kautta, joka ei minun kansani ole, ja tyhmän kansan kautta tahdon minä teitä härsytellä.	10:19 Waan minä sanon: eiköst Israel ole sitä tietä saanut? Ensimmäinen Moses sano: Minä tahdon teitä yllyttä cateuteen sen Canssan cautta/ joca ei minun Canssan ole/ ja tyhmän Canssan cautta tahdon minä teitä härsytellä.
10:20 Ja Esaias on rohkea ja sanoo: "Minut ovat löytäneet ne, jotka eivät minua etsineet; minä olen ilmestynyt niille, jotka eivät minua kysyneet."	20. Mutta Jesaias on rohkia ja sanoo: minä olen niiltä löydetty, jotka ei minua etsineet, ja olen niille ilmaantunut, jotka ei minua kysyneet.	10:20 Ja Esaias kehta myös sano: Minä olen nijldä löytyt/ jotca ei minua edzinet/ ja olen nijlle ilmandunut/ jotca ei minua kysynet.
10:21 Mutta Israelista hän sanoo: "Koko päivän minä olen ojentanut käsiäni tottelematonta ja uppiniskaista kansaa kohden."	21. Mutta Israelille hän sanoo: koko päivän olen minä käteni ojentanut tottelemattomalle ja vastahakoiselle kansalle.	10:21 Mutta Israelille hän sano: coco päiwän olen minä käteni ojendanut tottelemattoman ja wastahacoisen Canssan tygö.
11 LUKU	11 LUKU	XI. Lucu .
11:1 Minä sanon siis: ei kaiketi Jumala ole hyljännyt kansaansa? Pois se! Sillä olenhan minäkin israelilainen, Aabrahamin siementä, Benjaminin sukukuntaa.	1. Niin minä siis sanon: onkos Jumala kansansa hyljännyt? Pois se! sillä minä olen myös Israelilainen, Abrahamin siemenestä, Benjaminin suvusta.	11:1 NIin minä sijs sanon: ongosta Jumala Canssans hyljännyt? Pois se: sillä minä olen myös Israeliteri/ Abrahamin siemenestä/ ja BenJaminin sugusta.
11:2 Ei Jumala ole hyljännyt kansaansa, jonka hän on edeltätuntenut. Vai ettekö tiedä, mitä Raamattu sanoo kertomuksessa Eliaasta, kuinka hän Jumalan edessä syyttää Israelia:	2. Ei Jumala ole kansaansa hyljännyt, jonka hän ennen on tuntenut. Ettekö te tiedä, mitä Raamattu Eliaasta sanoo? kuinka hän rukoilee Jumalaa Israelia vastaan, sanoen:	11:2 Ei Jumala ole Canssans hyljännyt/ jonga hän ennen on edescadzonut. Ettekö te tiedä mitä Ramattu Eliasta sano? Cuinga hän mene Jumalan eteen Israeli wastan/ ja sano:

11:3 "Herra, he ovat tappaneet sinun profeettasi ja hajottaneet sinun alttarisi, ja minä yksin olen jäänyt jäljelle, ja he väijyvät minun henkeäni"?	3. Herra, he ovat tappaneet sinun prophetas ja sinun alttaris kukistaneet, ja minä yksinäni jäin, ja he etsivät minunkin henkeäni.	11:3 HERRA/ he owat tappanet sinun Prophetas/ ja sinun Altaris cukistanet/ ja minä olen ainoastans jäänyt/ ja he wäjywät minungin hengen.
11:4 Mutta mitä sanoo hänelle Jumalan vastaus? "Minä olen jättänyt itselleni seitsemäntuhatta miestä, jotka eivät ole notkistaneet polvea Baalille."	4. Mutta mitä Jumalan vastaus sanoo hänelle? Minä olen itselleni jättänyt seitsemäntuhatta miestä, jotka ei ole Baalille polviansa taivuttaneet.	11:4 Mutta mitä Jumalan wastaus sano hänelle? Minä olen minulleni jättänyt seidzemen tuhatta miestä/ jotca ei ole Baalin edesä polwens taiwuttanet.
11:5 Samoin on nyt tänäkin aikana olemassa jäännös armon valinnan mukaan.	5. Niin ovat jääneet tälläkin ajalla armon valitsemisen jälkeen.	11:5 Nijn on jäänyitten cansa tälläkin ajalla tapahtunut/ Armon walidzemisen jälken.
11:6 Mutta jos valinta on armosta, niin se ei ole enää teoista, sillä silloin armo ei enää olisikaan armo.	6. Mutta jos se armosta on, niin ei se ole enään töistä, sillä ei armo muutoin armo olisikaan. Mutta jos se on töistä, niin ei se silleen armo ole; muutoin ei työ enään ole työ.	11:6 Mutta jos se armosta on/ nijn ei se ole töiden ansiosta: sillä ei armo muutoin armo oliscan. Mutta jos se on töiden ansiosta/ nijn ei se sillen armo ole/ muutoin ei ansio olis ansio.
11:7 Miten siis on? Mitä Israel tavoittelee, sitä se ei ole saavuttanut, mutta valitut ovat sen saavuttaneet; muut ovat paatuneet,	7. Kuinkas siis? Jota Israel etsii, sitä ei hän ole saanut; mutta valitut sen ovat saaneet ja ne muut ovat paatuneet,	11:7 CUingasta sijs? Jota Israel edzi/ sitä ei hän saa/ mutta walitut sen saawat/ ja ne muut owat paatunet.
11:8 niinkuin kirjoitettu on: "Jumala on antanut heille uneliaisuuden hengen, silmät, etteivät he näkisi, ja korvat, etteivät he kuulisi, tähän päivään asti."	8. (Niinkuin kirjoitettu on: Jumala on antanut heille uppiniskaisen hengen, silmät, ettei he näkisi, ja korvat, ettei he kuulisi) tähän päivään asti.	11:8 Nijn cuin kirjoitettu on: Jumala on andanut heille vppiniscaisen Hengen/ silmät ettei he näkis/ ja corwat ettei he cuulis/ haman tähän päiwän asti.
11:9 Ja Daavid sanoo: "Tulkoon heidän pöytänsä heille paulaksi ja ansaksi ja lankeemukseksi ja kostoksi,	9. Ja David sanoo: heidän pöytänsä tulkoon heille paulaksi, ja satimeksi, ja pahennukseksi, ja kostoksi.	11:9 Ja Dawid sano: heidän pöytäns tulcon heille paulaxi/ ja satimexi/ ja pahennuxexi/ ja costoxi.
11:10 soetkoot heidän silmänsä, etteivät he näkisi; ja paina yhäti heidän selkensä kumaraan."	10. Heidän silmänsä soetkoon, ettei he näkisi, ja taita aina heidän selkensä!	11:10 Heidän silmäns soetcon ettei he näkis/ ja heidän selkäns aina taipucon.
11:11 Minä siis sanon: eivät kaiketi he ole sitä varten kompastuneet, että lankeaisivat? Pois se! Vaan heidän lankeemuksensa kautta tuli pelastus pakanoille, että he itse syttyisivät kiivauteen.	11. Niin minä siis sanon: ovatko he sentähden itsensä loukanneet, että heidän piti lankeeman? Pois se! vaan heidän lankeemisestansa tapahtui pakanoille autuus, että hän sais heitä kiivaaksi heidän tähtensä.	11:11 NIin minäkin sanon: owatco he sentähden heidäns loucannet/ että heidän pidäis langeman? Pois se/ waan heidän langemisestans tapadui pacanoille autuus/ että hän sais heitä kijwaxi heidän tähtens.
11:12 Mutta jos heidän lankeemuksensa on maailmalle rikkaudeksi ja heidän vajautensa pakanoille rikkaudeksi, kuinka paljoa enemmän heidän täyteytensä!	12. Mutta jos heidän lankeemisensa on maailman rikkaus ja heidän vähennöksensä on pakanain rikkaus; kuinka paljoa enemmän heidän täydellisyytensä?	11:12 Mutta jos heidän langemisens on mailman rickaus/ Ja heidän vähennöxens on pacanain rickaus cuinga paljo enämmin cosca heidän lucuns täytetäisin?
11:13 Teille, pakanoille, minä sanon: Koska olen pakanain apostoli, pidän minä virkaani kunniaassa,	13. Sillä teille pakanoille minä puhun: että minä pakanain apostoli olen, ylistän minä minun virkaani.	11:13 Teille pacanoille minä puhun/ että minä pacanain Apostoli olen/ ylistän minä minun wircani.
11:14 sytyttääkseni, jos mahdollista, kiivauteen niitä, jotka ovat minun heimolaisiani, ja pelastaakseni edes muutamia heistä.	14. Jos minä taitaisin jollakin tavalla niitä, jotka minun lihani ovat, kiivaaksi saada ja muutamatkin heistä autuaaksi saattaa.	11:14 Ja jos minä taidaisin jollakin tawalla/ nijtä jotca minun lihani owat/ kijwaxi saada/ ja muutamatkin heistä autuaxi saatta.

11:15 Sillä jos heidän hylkäämisensä on maailmalle sovituksi, mitä heidän armoihin-ottamisensa on muuta kuin elämä kuolleista?	15. Sillä jos heidän hylkäämisensä on maailman sovinto, mitä heidän korjaamisensa muuta on kuin elämä kuolleista?	11:15 Sillä jos heidän cadotuxens mailman sowindo olis/ mitästä heidän corjamisens muuta olis cuin elämä cuolleista?
11:16 Mutta jos uutisleipä on pyhä, niin on myös koko taikina, ja jos juuri on pyhä, niin ovat myös oksat.	16. Sillä jos alku on pyhä, niin on myös koko taikina, ja jos juuri on pyhä, niin ovat myös oksat.	11:16 Sillä jos alcu on pyhä/ niijn on myös coco taikina pyhä: ja jos juuri on pyhä/ niijn owat myös oxat pyhät.
11:17 Mutta jos muutamat oksista ovat taitetut pois ja sinä, joka olet metsäöljypuu, olet oksastettu oikeiden oksien joukkoon ja olet päässyt niiden kanssa osalliseksi öljypuun mehevästä juuresta,	17. Mutta jos muutamat oksista ovat murtuneet, ja sinä, joka metsä-öljypuu olit, olet niihin istutettu, ja olet öljypuun juuresta ja lihavuudesta osalliseksi tullut,	11:17 MUtتا jos muutamat oxista owat murtunet/ ja sinä/ joca medzäöljypuu olit/ olet niihin jällens istutettu/ ja olet sijtä juuresta osallisexi tullut/ ja sen öljypuun höystöstä/
11:18 niin älä ylpeile oksien rinnalla; mutta jos ylpeilet, niin et sinä kuitenkaan kannata juurta, vaan juuri kannattaa sinua.	18. Niin älä ylpeile oksia vastaan; mutta jos sinä heitä vastaan ylpeilet, niin tiedä, ettet sinä juurta kannata, vaan juuri kantaa sinua.	nijn älä ylpeile oxia watan. 11:18 Mutta jos sinä heitä watan ylpeilet/ niijn tiedä ettet sinä juurta canna/ waan juuri canda sinua.
11:19 Sinä kaiketi sanonet: "Ne oksat taitettiin pois, että minut oksastettaisiin."	19. Niin sanot; oksat ovat murtuneet, että minun piti siihen jälleen istutettaman.	11:19 Ja sinä sanot: oxat owat murtunet/ että minun piti sijhen jällens istutettaman.
11:20 Oikein; epäuskonsa tähden ne taitettiin pois, mutta sinä pysyt uskosi kautta. Älä ole ylpeä, vaan pelkää.	20. Oikein: he ovat murtuneet epäuskonsa tähden, mutta sinä pysyt uskon kautta: älä ole röyhkeä, vaan pelkää.	11:20 Se on oikein sanottu: he owat murtunet heidän epäuscons tähden/ mutta sinä pysyt uscon cautta. 11:21 Älä ole röyckiä/ waan pelkä:
11:21 Sillä jos Jumala ei ole säästänyt luonnollisia oksia, ei hän ole säästävä sinuakaan.	21. Sillä jos ei Jumala luonnollisia oksia armahtanut, katso, ei hän sinuakaan armahda.	Sillä jos ei Jumala luonnollisia oxia armahtanut/ cadzo/ ei hän sinuacan armahda.
11:22 Katso siis Jumalan hyvyttä ja ankaruutta: Jumalan ankaruutta langenneita kohtaan, mutta hänen hyvyttänsä sinua kohtaan, jos hänen hyvydessänsä pysyt; muutoin sinutkin hakataan pois.	22. Sentähden katso tässä Jumalan hyvyttä ja ankaruutta: ankaruutta niissä, jotka lankesivat, mutta hyvyttä itse sinussas, jos sinä ainoastaan hyvydessä pysyt; muutoin sinäkin leikataan pois.	11:22 Sentähden cadzo täsä Jumalan hywyttä ja angaruutta: angaruutta nijsä/ jotca langeisit/ mutta hywyttä idze sinusas/ jos sinä ainoastans hywydes pysyt/ muutoin sinäkin poisleicatan.
11:23 Mutta nuo toisetkin, jos eivät jää epäuskoonsa, tulevat oksastettaviksi, sillä Jumala on voimallinen oksastamaan ne jälleen.	23. Ja ne jälleen istutetaan, ellei he epäuskossansa pysy; sillä Jumala on voimallinen heitä jälleen istuttamaan.	11:23 Ja ne jällens istutetan/ ellei he heidän epäuscosans pysy: sillä kyllä Jumala woi heidän jällens istutta.
11:24 Sillä jos sinä olet leikattu luonnollisesta metsäöljypuusta ja vasten luontoa oksastettu jaloon öljypuuhun, kuinka paljoa ennemmin nämä luonnolliset oksat tulevat oksastettaviksi omaan öljypuuhunsa!	24. Sillä jos sinä olet luonnollisesta metsä-öljypuusta karsittu, ja olet vastoin luontoa hyvään öljypuuhun istutettu, kuinka paljon enemmän ne, jotka luonnolliset ovat, omaan öljypuuhunsa istutetaan?	11:24 Sillä jos sinä olet luonnollisesta medzäöljypuusta carsittu/ ja olet wastoin luondo hywään öljypuuhun istutettu: cuinga paljo enämmin ne/ jotca luonnolliset owat/ heidän omaan öljypuuhuns istutetan?

11:25 Sillä minä en tahdo, veljet - ettette olisi oman viisautenne varassa - pitää teitä tietämättöminä tästä salaisuudesta, että Israelia on osaksi kohdannut paatumus - hamaan siihen asti, kunnes pakanain täysi luku on sisälle tullut,	25. Sillä en minä tahdo salata teiltä, rakkaat veljet, tätä salaisuutta, (ettette itsellänne ylpeilisi,) että paatumus on puolittain Israelille tullut, siihenasti kuin pakanain täydellisyys tulis.	11:25 Sillä en minä tahdo salata teidä/ rakkat veljet/ tätä salaisuutta/ ettet te olis ylpiät/ että paatumus on puolittain Israelille tullut/ siihenasti kuin pacanain täyttämys tulis:
11:26 ja niin kaikki Israel on pelastuva, niinkuin kirjoitettu on: "Siionista on tuleva pelastaja, hän poistaa jumalattoman menon Jaakobista.	26. Ja niin kaikki Israel pitää autuaaksi tuleman, niinkuin kirjoitettu on: se tulee Zionista, joka päästää ja jumalattoman menon Jakobista kääntää pois.	11:26 Ja nijn caicki Israel autuaxi tule. Nijn cuin kirjoitettu on: se tule Zionista/ joca päästä/ ja jumalattoman menon Jacobista poiskäändä.
11:27 Ja tämä on oleva minun liittoni heidän kanssaan, kun minä otan pois heidän syntinsä."	27. Ja tämä on minun liittoni heidän kanssansa, kuin minä otan pois heidän syntinsä.	11:27 Ja tämä on minun Testamentin heidän cansans/ cosca minä poisotan heidän syndins.
11:28 Evankeliumin kannalta he kyllä ovat vihollisia teidän tähtenne, mutta valinnan kannalta he ovat rakastettuja isien tähden.	28. Evankeliumin puolesta tosin ovat he viholliset teidän tähtenne; mutta valitsemisen puolesta rakastetaan heitä isäin tähden.	11:28 Evangeliumin puolesta minä tosin heitä teidän tähten wihollisna pidän: mutta walidzemisen puolesta minä heitä Isäin tähden racastan.
11:29 Sillä ei Jumala armolahjojansa ja kutsumistansa kadu.	29. Sillä ei Jumala lahjojansa ja kutsumistansa kadu.	11:29 Sillä ei Jumala lahjojans ja cudzumistans cadu:
11:30 Samoin kuin te ennen olitte Jumalalle tottelemattomia, mutta nyt olette saaneet laupeuden näiden tottelemattomuuden kautta,	30. Sillä niinkuin ette tekään muinen Jumalan päälle uskoneet, mutta olette nyt laupiuden heidän epäuskonsa kautta saaneet;	11:30 Sillä et tekän muinnen Jumalan päälle usconet/ waan nyt te oletta laupiuden heidän epäuscons cautta saanet.
11:31 samoin nämäkin nyt ovat olleet tottelemattomia, että myös he teille tulleen armahtamisen kautta nyt saisivat laupeuden.	31. Niin ei he ole myös nyt uskoneet sitä laupiutta, joka teille on tapahtunut, että heillekin laupius tapahtuis.	11:31 Nijn ei he ole tahtonet sitä laupiutta usco/ cuin teille on tapahtunut/ että heillengin laupius tapahduis:
11:32 Sillä Jumala on sulkenut kaikki tottelemattomuuteen, että hän kaikkia armahtaisi.	32. Sillä Jumala on kaikki epäuskon alle sulkenut, että hän kaikkia armahtais.	11:32 Sillä Jumala on caicki epäuscon ala sulkenut/ että hän caickia armahdais.
11:33 Oi sitä Jumalan rikkauden ja viisauden ja tiedon syvyyttä! Kuinka tutkimattomat ovat hänen tuomionsa ja käsittämättömät hänen tiensä!	33. Oi sitä Jumalan rikkauden, ja viisauden, ja tunnon syvyyttä! kuinka tutkimattomat ovat hänen tuomionsa ja käsittämättömät hänen tiensä!	11:33 O sitä Jumalan rickauden/ wijsauden ja tunnon sywyttä: cuinga tutkimattomat owat hänen duomions/ ja käsittämättömät hänen tiens.
11:34 Sillä kuka on tuntenut Herran mielen? Tai kuka on ollut hänen neuvonantajansa?	34. Sillä kuka on Herran mielen tietänyt? Eli kuka on hänen neuvonantajansa ollut?	11:34 Cuca on HERran mielen tiennyt? Eli cuca on hänen neuwonandajans ollut?
11:35 Tai kuka on ensin antanut hänelle jotakin, joka olisi tälle korvattava?	35. Eli kuka on hänelle jotakin ennen antanut, jota hänelle pitäis jälleen maksettaman.	11:35 Eli cuca on hänelle jotakin ennen andanut/ jota hänelle pitäis jäl lens maxettaman?
11:36 Sillä hänestä ja hänen kauttansa ja häneen on kaikki; hänelle kunnia iankaikkisesti! Amen.	36. Sillä hänestä ja hänen kauttansa ja hänessä ovat kaikki: hänelle olkoon kunnia ijankaikkisesti, amen!	Sillä hänestä/ ja hänen cauttans/ ja hänesä/ owat caicki: jolle olcon cunnia/ ijancaickisest/ Amen.
12 LUKU	12 LUKU	XII. Lucu .

12:1 Niin minä Jumalan armahtavan laupeuden kautta kehoitan teitä, veljet, antamaan ruumiinne eläväksi, pyhäksi, Jumalalle otolliseksi uhriksi; tämä on teidän järjellinen jumalanpalveluksenne.	1. Niin neuvon minä teitä, rakkaat veljet, Jumalan sydämellisen laupiuden kautta, että te antaisitte teidän ruumiinne eläväksi, pyhäksi ja Jumalalle otolliseksi uhriksi, joka on teidän toimellinen jumalanpalveluksenne.	12:1 Niin neuvon minä teitä/ rackat veljet/ Jumalan laupiuden kautta/ että te annaisitte teidän ruumiinne/ eläväksi/ pyhäksi/ ja Jumalalle otolliseksi uhriksi/ joka on teidän toimellinen Jumalan palveluksenne.
12:2 Älkääkä mukautuko tämän maailmanajan mukaan, vaan muuttukaa mielenne uudistuksen kautta, tutkiaksenne, mikä on Jumalan tahto, mikä hyvää ja otollista ja täydellistä.	2. Ja älkäätkä sovittako teidänne tämän maailman muodon jälkeen, vaan muuttakaat teidänne teidän mielenne uudistuksen kautta, että te koettelisitte, mikä Jumalan hyvä, otollinen ja täydellinen tahto olis.	12:2 Ja älkäätkä sovittako teidänne tämän maailman muodon jälkeen/ vaan muuttacat teidän teidän mielenne uudistuksen kautta/ että te koettelisitte/ mikä Jumalan hyvä/ otollinen ja täydellinen tahto olis.
12:3 Sillä sen armon kautta, mikä minulle on annettu, minä sanon teille jokaiselle, ettei tule ajatella itsestänne enempää, kuin ajatella sopii, vaan ajatella kohtuullisesti, sen uskonmäärän mukaan, minkä Jumala on kullekin suonut.	3. Sillä minä sanon siitä armosta, joka minulle annettu on, jokaiselle, joka teidän seassanne on, ettei yksikään itsestänne enempää pitäisi kuin hänen tulee pitää; vaan pitäkään kohtuullisesti itsestänne sen jälkeen kuin Jumala on kullekin uskon mitan jakanut.	12:3 Sillä minä sanon siitä armosta/ kuin minulle annettu on/ jokaiselle teistä: ettei yksikään itsestänne enempää pitäisi kuin hänen tulee pitää/ vaan pitäkään kohtuullisesti itsestänne/ sen jälkeen kuin Jumala on kullekin uskon mitan jakanut.
12:4 Sillä niinkuin meillä yhdessä ruumiissa on monta jäsentä, mutta kaikilla jäsenillä ei ole sama tehtävä,	4. Sillä niinkuin meillä on yhdessä ruumiissa monta jäsentä, mutta ei kaikilla jäsenillä ole yhtäläinen työ,	12:4 Sillä niinkuin meillä on yhdessä ruumiissa monta jäsentä/ mutta ei kaikilla jäsenillä ole yhtäläinen työ:
12:5 niin me, vaikka meitä on monta, olemme yksi ruumis Kristuksessa, mutta itsekukin olemme toistemme jäseniä;	5. Niin mekin olemme monta yksi ruumis Kristuksessa, mutta keskenämme olemme me toinen toistemme jäsenet.	nijn mekin olemme monta yksi ruumis Kristuksessa: 12:5 Mutta keskenämme olemme me toinen toistemme jäsenet/
12:6 ja meillä on erilaisia armolahjoja sen armon mukaan, mikä meille on annettu; jos jollakin on profetoimisen lahja, käyttäköön sitä sen mukaan, kuin hänellä uskoa on;	6. Ja meillä ovat moninaiset lahjat siitä armosta, kuin meille annettu on. Jos jollakin on prophetia, niin olkoon uskon kanssa yhteinen.	12:6 Ja meillä ovat moninaiset lahjat/ siitä Armosta/ kuin meille annettu on. Jos jollakin on Prophetia/ niinkuin olkoon uskon kanssa yhteinen.
12:7 jos virka, pitäköön virastaan vaarin; jos joku opettaa, olkoon uskollinen opettamisessaan;	7. Jos jollakin on joku virka, niin pitäkään virastansa vaarin. Jos joku opettaa, niin ottakaan opetuksestansa vaarin.	12:7 Jos jollakin on joku virka/ niinkuin pitäkään virastansa vaarin. Jos joku opettaa/ niinkuin ottacat opetuksestansa vaarin.
12:8 jos kehoittaa, niin kehoittamisessaan; joka antaa, antakoon vakaasta sydämestä; joka on johtaja, johtakoon toimellisesti; joka laupeutta harjoittaa, tehköön sen iloiten.	8. Jos joku neuvoo, niin pitäkään neuvostansa vaarin. Jos joku antaa, niin antakaan yksinkertaisuudessa. Jos joku hallitsee, niin pitäkään siitä murheen. Jos joku armahtaa, niin tehköön sen ilolla,	12:8 Jos joku neuvoo/ niinkuin andacat yxikertaisuudessa. Jos joku hallitsee/ niinkuin pitäkään siitä murheen. Jos joku armahtaa/ niinkuin tehköön sen ilolla.
12:9 Olkoon rakkaus vilpitön, kammokaa pahaa, riippukaa hyvässä kiinni.	9. Olkoon rakkaus vilpitön. Vihatkaa pahaa ja riippukaa kiinni hyvässä.	12:9 Olkoon rakkaus vilpitön. Vihatkaa paha/ ja riippukaa kiinni hyvässä.
12:10 Olkaa veljellisessä rakkaudessa helläsydämiset toisianne kohtaan; toinen toisenne kunnioittamisessa kilpaillakaa keskenänne.	10. Veljellinen rakkaus olkoon sydämellinen teidän keskenänne. Ennättäkään toinen toisensa kunniaa tekemässä.	12:10 Veljellinen rakkaus olkoon sydämellinen teidän keskenänne. Ennättäkään toinen toisensa kunniaa tekemässä.

12:11 Älkää harrastuksessanne olko veltot; olkaa hengessä palavat; palvelkaa Herraa.	11. Älkää olko hitaat töissä. Olkaat palavat hengessä. Palvelkaat Herraa.	12:11 Älkät olco hitat töisänne. Olcat palawat hengesä. Sowittacat teitän ajan jälkeen.
12:12 Olkaa toivossa iloiset, ahdistuksessa kärsivälliset, rukouksessa kestävä.	12. Olkaat toivossa iloiset, kärsivälliset murheessa. Olkaat alati rukouksissa.	12:12 Olcat toiwosa iloiset. Kärsiwäiset murhesa. Olcat alati rucouxisa.
12:13 Pitäkää pyhien tarpeet ominanne; harrastakaa vieraanvaraisuutta.	13. Jakakaat omanne pyhain tarpeeksi. Ottakaat mielellänne huoneesen.	12:13 Jacacat oman Pyhain tarpexi. Ottacat mielellän huonesen.
12:14 Siunatkaa vainoojianne, siunatkaa, älkääkää kirotko.	14. Siunatkaa vainollisianne: siunatkaa ja älkää sadatelko.	12:14 Siunatcat wainollisian: 12:15 Siunatcat ja älkät sadatelco.
12:15 Iloitkaa iloitsevien kanssa, itkekää itkevien kanssa.	15. Iloitkaa iloisten kanssa, ja itkekää itkeväisten kanssa.	Iloitcat iloisten cansa/ ja itkekät itkewäisten cansa.
12:16 Olkaa keskenänne yksimieliset. Älkää korkeita mielitekko, vaan tyytykää alhaisiin oloihin. Älkää olko itse mielestänne viisaita.	16. Olkaat keskenänne yksimieliset. Älkää itsestänne paljon pitäkö, vaan pitäkää teitänne nöyräin kaltaisena. Älkää itsiänne ylen viisaina pitäkö.	12:16 Olcat keskenän yximieliset. Älkät pyytäkö corkeita/ waan pitäkät teitän alimmaisten caltaisna. 12:17 Älkät idziän ylön wijsana pitäkö.
12:17 Älkää kenellekään pahaa pahalla kostako. Ahkeroikaa sitä, mikä on hyvää kaikkien ihmisten edessä.	17. Älkää kellenkään pahaa pahalla kostako. Ahkeroitkaa sitä, mikä kunniallinen on kaikkein ihmisten edessä.	Älkät paha pahalla costaco. Ahkeroitcat sitä cuin cunnialinen on jocaidzen edes.
12:18 Jos mahdollista on ja mikäli teistä riippuu, eläkää rauhassa kaikkien ihmisten kanssa.	18. Jos mahdollinen on, niin paljo kuin teissä on, niin pitäkää rauha kaikkein ihmisten kanssa.	12:18 Jos mahdollinen on/ nijn paljo cuin teisä on/ nijn pitäkät rauha caickein ihmisten cansa.
12:19 Älkää itse kostako, rakkaani, vaan antakaa sijaa Jumalan vihalle, sillä kirjoitettu on: "Minun on kosto, minä olen maksava, sanoo Herra."	19. Älkää itse kostako, minun rakkaani, vaan antakaat (Jumalan) vihan siaa saada. Sillä kirjoitettu on: minun on kosto, minä tahdon kostaa, sanoo Herra.	12:19 Älkät idze costaco/ minun rackani/ waan andacat Jumalan wihan sia saada. Sillä kirjoitettu on: Minun on costo/ minä tahdon costa/ sano HERra.
12:20 Vaan "jos vihamiehelläsi on nälkä, ruoki häntä, jos hänellä on jano, juota häntä, sillä näin tehden sinä kokoat tulisia hiiliä hänen päänsä päälle."	20. Sentähden, jos vihollises isoo, niin syötä häntä, ja jos hän janoo, niin juota häntä; sillä koskas tämän teet, niin sinä tuliset hiilet hänen päänsä päälle kokoot.	12:20 Jos sinun wihollises iso/ nijn syötä händä/ ja jos hän jano/ nijn juota händä. Coscas tämän teet/ nijn sinä tuliset hijlet hänen pääns päälle cocot.
12:21 Älä anna pahan itseäsi voittaa, vaan voita sinä paha hyvällä.	21. Älä anna sinuas voitetta pahalta, vaan voita sinä paha hyvällä.	12:21 Älä anna sinuas woitetta pahalda/ waan woita sinä paha hywällä.
13 LUKU	13 LUKU	XIII. Lucu .
13:1 Jokainen olkoon alamainen sille esivallalle, jonka vallan alla hän on. Sillä ei ole esivaltaa muutoin kuin Jumalalta; ne, jotka ovat, ovat Jumalan asettamat.	1. Jokainen olkoon esivallalle, jolla valta on, alamainen; sillä ei esivalta ole muutoin kuin Jumalalta: ne vallat, jotka ovat, Jumalalta ne säädetyt ovat.	13:1 Jocainen olcon Esiwallalle/ jolla walda on/ alammainen: sillä ei Esiwalda ole muutoin cuin Jumalalda/ ne wallat jotca owat/ Jumalalda ne säätyt owat.
13:2 Sentähden, joka asettuu esivaltaa vastaan, se nousee Jumalan säätämystä vastaan; mutta jotka nousevat vastaan, tuottavat itsellensä tuomion.	2. Sentähden jokainen, joka itsensä esivaltaa vastaan asettaa, se on Jumalan säätystä vastaan; mutta ne, jotka vastaan ovat, saavat tuomion päällensä.	13:2 Sentähden jocainen cuin idzens Esiwalda wastan asetta/ se on Jumalan säätystä wastan. Mutta ne jotca wastan owat/ saawat duomion päällens.

13:3 Sillä hallitusmiehet eivät ole niiden pelkona, jotka tekevät hyvää, vaan niiden, jotka tekevät pahaa. Jos siis tahdot olla esivaltaa pelkäämättä, niin tee sitä, mikä hyvää on, ja sinä saat siltä kiitoksen;	3. Sillä ne, jotka vallan päällä ovat, ei ole hyvintekiöille, vaan pahoille pelvoksi. Ellet tahdo esivaltaa peljätä, niin tee hyvää, ja sinä saat häneltä kiitoksen.	13:3 Sillä ne jotca wallan päällä owat/ ei ole hywintekiöille/ waan pahointekiöille pelgoxi. Elles tahdo Esiwalda peljätä/ nijn tee hywä/ sijttes saat häneldä kijtoxen:
13:4 sillä se on Jumalan palvelija, sinulle hyväksi. Mutta jos pahaa teet, niin pelkää; sillä se ei miekkaa turhaan kannan, koska se on Jumalan palvelija, kostaja sen rankaisemiseksi, joka pahaa tekee.	4. Sillä hän on Jumalan palvelia sinun hyväkses. Vaan jos sinä pahaa teet, niin pelkää; sillä ei hän miekkaa hukkaan kannan; sillä hän on Jumalan palvelia ja kostaja sille rangaistukseksi, joka pahaa tekee.	sillä hän on Jumalan palwelia/ sinun hywäxes. 13:4 Waan jos sinä paha teet/ nijn pelkä: sillä ei hän miecka huckan kannan/ mutta on Jumalan palwelia ja costaja/ sille rangaistuxexi joca paha teke.
13:5 Siksi tulee olla alamainen, ei ainoastaan rangaistuksen tähden, vaan myös omantunnon tähden.	5. Sentähden tulee alamainen olla, ei ainoastaan vihan tähden, vaan myös omantunnon tähden.	13:5 Sentähden tule alammainen olla/ ei ainoastans nuhten tähden: waan myös omantunnon tähden.
13:6 Sentähdenhän te verojakin maksatte. Sillä he ovat Jumalan palvelusmiehiä, ahkeroiden virassansa juuri sitä varten.	6. Sillä sentähden te myös veron maksatte; sillä he ovat Jumalan palveliat, joiden senkaltaisista tulee lukua pitää.	13:6 Sentähden pitä teidän myös veron andaman: sillä he owat Jumalan palweliat/ joiden sencaltaisista tule lucua pitää.
13:7 Antakaa kaikille, mitä annettava on: kenelle vero, sille vero, kenelle tulli, sille tulli, kenelle pelko, sille pelko, kenelle kunnia, sille kunnia.	7. Niin antakaat siis kaikille, mitä te velvolliset olette: sille vero, jolle vero tulee; sille tulli, jolle tulli tulee; sille pelko, jolle pelko tulee; sille kunnia, jolle kunnia tulee.	13:7 Nijn andacat sijs jocaidzelle mitä te welgolliset oletta: sille wero/ jolle wero tule: sille tulli/ jolle tulli tule: sille pelco/ jolle pelco tule: sille cunnia/ jolle cunnia tule.
13:8 Älkää olko kenellekään mitään velkaa, muuta kuin että toisianne rakastatte; sillä joka toistansa rakastaa, se on lain täyttänyt.	8. Älkää kellenkään velvolliset olko, vaan ainoastaan että te toinen toistanne rakastatte; sillä joka toista rakastaa, se on täyttänyt lain.	13:8 Älkät kellengän welgolliset olco/ waan ainoastans että te toinen toistanne racastatte: sillä joca toista racasta/ se on täyttänyt Lain.
13:9 Sillä nämä: "Älä tee huorin, älä tapa, älä varasta, älä himoitse", ja mikä muu käsky tahansa, ne sisältyvät kaikki tähän sanaan: "Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi."	9. Sillä se: ei sinun pidä huorin tekemän; ei sinun pidä tappaman; ei sinun pidä varastaman; ei sinun pidä väärää todistusta sanoman; ei sinun pidä himoitseman, ja mitä muuta käskyä on, se tähän sanaan suljetaan: sinun pitää rakastaman lähimmäistäsi niinkuin itsiäs.	13:9 Sentähden/ se cuin sanottu on: Älä huorintee: älä tapa: älä warasta: älä wäärä todistust sano: älä himoidze. Ja muut sencaltaiset käskyt/ ne tähän sanaan suljetan: sinun pitää racastaman lähimmäistäsi/ nijncuin idziäskin.
13:10 Rakkaus ei tee lähimmäiselle mitään pahaa. Sentähden on rakkaus lain täyttämys.	10. Ei rakkaus tee lähimmäiselle mitään pahaa; sentähden on rakkaus lain täyttämys.	13:10 Ei rackaus tee lähimmäiselle mitän paha: sentähden on rackaus Lain täyttämys.
13:11 Ja tehkää tämä, koska tunnette tämän ajan, että jo on hetki teidän unesta nousta; sillä pelastus on nyt meitä lähempänä kuin silloin, kun uskoon tulimme.	11. Ja että me sen tiedämme, nimittäin ajan, että nyt on aika unesta nousta; sillä meidän autuutemme on nyt lähempänä kuin silloin, kuin me uskoimme.	13:11 JA että me sencaltaisia tiedämme/ nimittäin ajan/ että nyt on aica unesta nosta (sillä meidän autuudem on nyt lähembänä cuin silloin cosca me uscoimma)
13:12 Yö on pitkälle kulunut, ja päivä on lähellä. Pankaamme sentähden pois pimeyden teot, ja pukeutukaamme valkeuden varuksiin.	12. Yö on kulunut ja päivä on tullut; sentähden hyljätkäämme pimeyden työt ja pukekaamme meitämme valkeuden sota-aseilla.	13:12 Yö on culunut/ ja päiwä on tullut/ sentähden hyljätkäm pimeyden töyt/ ja pukecam meitäm walkeuden sotaaseilla.

13:13 Vaeltakaamme säädyllisesti, niinkuin päivällä, ei mässäyksissä ja juomingeissa, ei haureudessa ja irstaudessa, ei riidassa ja kateudessa,	13. Vaeltakaamme soveliaasti, niinkuin päivällä: ei ylönsyömisessä, eikä juopumisessa, ei kammioissa, eikä haureudessa, ei riidassa ja kateudessa,	13:13 Waeldacam soweliast nijncuin päiwällä/ ei ylönsyömisessä eikä ylönjuomisessa: ei cammiois eikä haureudes.
13:14 vaan puukeaa päällenne Herra Jeesus Kristus, älkääkä niin pitäkö lihastanne huolta, että himot heräävät.	14. Vaan puukeaat päällenne Herra Jesus Kristus ja älkää holhoko ruumistannen haureuteen.	13:14 Ei riidas ja cateudes: waan pukecat teidän päällen HERra Jesus Christus. Ja holhotcat ruumistan/ waan ei haureuten.
14 LUKU	14 LUKU	XIV. Lucu .
14:1 Heikkouskoista hoivatkaa, rupeamatta väittelemään mielipiteistä.	1. Heikkouskoista korjatkaa, ei kamppausten riidoissa.	14:1 HEikkouskoista corjatcat/ ja älkät omatundo pahoittaco.
14:2 Toinen usko saavansa syödä kaikkea, mutta toinen, joka on heikko, syö vihanneksia.	2. Yksi kyllä usko saavansa kaikkinaista syödä, vaan heikko syö kaalia.	14:2 Yxi usco saawans caickinaista syödä/ waan heicko syö caalia.
14:3 Joka syö, älköön halveksiko sitä, joka ei syö; ja joka ei syö, älköön tuomitko sitä, joka syö, sillä Jumala on ottanut hänet hoivaansa.	3. Joka syö, älkään sitä katsoko ylön, joka ei syö; ja se, joka ei syö, älkään tuomitko sitä, joka syö; sillä Jumala on hänen ottanut vastaan.	14:3 Joca syö/ älkän sitä ylöncaadzoco/ joca ei syö: ja se joca ei syö: älkän duomidco sitä cuin syö: sillä Jumala on händä corjannut.
14:4 Mikä sinä olet tuomitsemaan toisen palvelijaa? Oman isäntänsä edessä hän seisoo tai kaatuu; mutta hän on pysyvä pystyssä, sillä Herra on voimallinen hänet pystyssä pitämään.	4. Kuka sinä olet, joka toisen palveliaa tuomitse? Omalle isännällensä hän seisoo eli lankee. Mutta hän taidetaan ojentaa ylös; sillä Jumala on voimallinen häntä ojentamaan.	14:4 Cuca sinä olet joca toisen palweliata duomidzet? Omalle Isännällens hän seiso eli lange/ mutta kyllä hän taitan tuetta seisoman: sillä Jumala on wäkwä händä tukeman.
14:5 Toinen pitää yhden päivän toista parempana, toinen pitää kaikki päivät yhtä hyvinä; kukin olkoon omassa mielessään täysin varma.	5. Yksi erottaa yhden päivän toisesta, toinen pitää kaikki päivät yhtäläisenä: jokainen olkoon vahva mielessänsä.	14:5 Yxi eroitta yhden päiwän toisesta: toinen pitä caicki päiwät yhtäläisnä. Jocainen olcon wahwa mielesäns.
14:6 Joka valikoi päiviä, se valikoi Herran tähden; ja joka syö, se syö Herran tähden, sillä hän kiittää Jumalaa; ja joka ei syö, se on Herran tähden syömättä ja kiittää Jumalaa.	6. Joka päivää tottelee, sen hän Herralle tekee; ja joka ei päivää tottele, se myös sen Herralle tekee. Joka syö, hän syö Herralle; sillä hän kiittää Jumalaa: ja joka ei syö, se ei syö Herralle, ja kiittää Jumalaa.	14:6 Joca päiwä tottele/ sen hän HERralle teke: ja joca ei päiwä tottele/ se myös sen HERralle teke. Joca syö/ hän syö HERralle/ sillä hän kijttä Jumalata: ja joca ei syö/ se ei syö HERralle/ ja kijttä Jumalata.
14:7 Sillä ei kukaan meistä elä itsellensä, eikä kukaan kuole itsellensä.	7. Sillä ei yksikään meistä itsellensä elä, eikä yksikään itsellensä kuole.	14:7 Sillä ei yxikän meistä idzellens elä/ eikä yxikän idzellens cuole.
14:8 Jos me elämme, niin elämme Herralle, ja jos kuolemme, niin kuolemme Herralle. Sentähden, elimmepä tai kuolimme, niin me olemme Herran omat.	8. Sillä jos me elämme niin me Herralle elämme; jos me kuolemme, niin me Herralle kuolemme. Sentähden joko me elämme tai kuolemme, niin me Herran omat olemme.	14:8 Jos me elämme/ nijn me HERralle elämme: jos me cuolemma/ nijn me HERralle cuolemma. Sentähden joco me elämme eli cuolemma/ nijn me HERran omat olemma.
14:9 Sillä sitä varten Kristus kuoli ja heräsi eloon, että hän olisi sekä kuolleitten että elävien Herra.	9. Sillä sentähden on myös Kristus kuollut ja noussut ylös ja jälleen eläväksi tullut, että hän olisi kuolleiden ja elävien Herra.	14:9 Sillä sentähden on myös Christus cuollut ja ylösnosnut/ ja jällens eläwäxi tullut/ että hän olisi cuolluitten ja eläwitten HERra.
14:10 Mutta sinä, minkätähden sinä tuomitset veljeäsi? Taikka sinä toinen, minkätähden sinä halveksit veljeäsi? Sillä kaikki meidät asetetaan Jumalan tuomioistuimen eteen.	10. Mutta miksi sinä veljes tuomitset? Eli miksi sinä veljes katsot ylön? sillä me asetetaan kaikki Kristuksen tuomio-istuimen eteen.	14:10 MUtta mixi sinä weljiäs duomidzet? Eli sinä mixis weljes ylöncaadzot? sillä me asetetan caicki Christuxen duomioistuimen eteen/ nijncuin kirjoitettu on:

14:11 Sillä kirjoitettu on: "Niin totta kuin minä elän, sanoo Herra, minun edessäni pitää jokaisen polven notkistuman ja jokaisen kielen ylistämän Jumalaa."	11. Sillä kirjoitettu on: niin totta kuin minä elän, sanoo Herra, minua pitää kaikki polvet kumartaman, ja kaikki kielet pitää Jumalaa tunnustaman.	14:11 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra/ minua pitä caicki polwet cumartaman/ ja caicki kielet pitä Jumalan tunnustaman.
14:12 Niin on siis meidän jokaisen tehtävä Jumalalle tili itsestämme.	12. Sentähden jokaisen meistä pitää edestänsä Jumalalle luvun tekemän.	14:12 Sentähden jocaidzen meistä pitä edestäns Jumalalle lugun tekemän.
14:13 Älkäämme siis enää toisiamme tuomitko, vaan päättäkää pikemmin olla panematta veljenne eteen loukkauskiveä tai langetusta.	13. Älkäämme siis tästedes toinen toistamme tuomitko, vaan tuomitkaat paremmin niin, ettei yksikään veljensä eteen pane loukkausta eli pahennusta.	14:13 Älkäm sijs tästedes toinen toistam duomitco/ waan duomitcam parammin nijn/ ettei yxikän weljens eteen pane louckausta eli pahennuxen tila.
14:14 Minä tiedän ja olen varma Herrassa Jeesuksessa, ettei mikään ole epäpyhää itsessään; vaan ainoastaan sille, joka pitää jotakin epäpyhänä, sille se on epäpyhää.	14. Minä tiedän ja olen vahva Herrassa Jeesuksessa, ettei mitään itsestensä yhteistä ole, vaan joka jotakin yhteiseksi luulee, hänelle se on yhteinen.	14:14 MINä tosin tiedän/ ja olen wahwa HERras Jesuxes/ ettei mitän idzestäns yhteistä ole/ waan joca jotakin yhteisexi luule/ hänelle se on yhteinen.
14:15 Mutta jos veljesi tulee murheelliseksi ruokasi tähden, niin sinä et enää vaella rakkauden mukaan. Älä saata ruuallasi turmioon sitä, jonka edestä Kristus on kuollut.	15. Mutta jos sinun veljes sinun ruastas surulliseksi tulee, niin et sinä enään vaella rakkaudessa. Älä sitä ruallas kadota, jonka tähden Kristus on kuollut.	14:15 Mutta jos sinun weljes sinun ruastas pahene/ nijn et sinä sijtte waella rackaudes. Älä sitä ruallas cadota/ jonga tähden Christus on cuollut.
14:16 Älkää siis antako sen hyvän, mikä teillä on, joutua herjattavaksi;	16. Sentähden sovittakaat niin, ettei teidän hyvyttänne laitettaisi.	14:16 Sentähden sowittacat nijn/ ettei teidän hywyttän laitetais:
14:17 sillä ei Jumalan valtakunta ole syömistä ja juomista, vaan vanhurskautta ja rauhaa ja iloa Pyhässä Hengessä.	17. Sillä ei Jumalan valtakunta ole ruoka ja juoma, mutta vanhurskaus, ja rauha, ja ilo Pyhässä Hengessä.	14:17 Sillä ei Jumalan waldacunda ole ruoca eli juoma/ mutta wanhurscaus/ rauha ja ilo Pyhäš Henges.
14:18 Joka tässä kohden palvelee Kristusta, se on Jumalalle otollinen ja ihmisille kelvollinen.	18. Sillä joka niissä Kristusta palvelee, hän on Jumalalle otollinen ja ihmisille kelvollinen.	14:18 Joca nijsä Christusta palwele/ hän on Jumalalle otollinen/ ja ihmisille kelwollinen.
14:19 Niin tavoitelkaamme siis sitä, mikä edistää rauhaa ja keskinäistä rakentumistamme.	19. Sentähden noudattakaamme niitä, mitkä rauhaan sopivat, ja sitä, mikä keskenämme parannukseksi tulee.	14:19 Sentähden noudattacam sitä cuin rauhan sopi/ ja sitä cuin cullengin parannuxexi tule:
14:20 Älä ruuan tähden turmele Jumalan työtä. Kaikki tosin on puhdasta, mutta sille ihmiselle, joka syö tuntoansa loukaten, se on pahaa.	20. Älä ruan tähden Jumalan työtä turmele. Kaikki tosin ovat puhtaat; vaan sille ihmiselle on se paha, joka syö omantuntonsa pahenuksen kanssa.	älä ruan tähden Jumalan työtä turmele. 14:20 Caicki tosin owat puhtat/ waan ei se sille ole hywä/ joca syö omantundons pahennuxen cansa.
14:21 Hyvä on olla lihaa syömättä ja viiniä juomatta ja karttaa sitä, mistä veljesi loukkaantuu tai joutuu lankeemukseen tai heikoksi tulee.	21. Se on hyvä, ettet lihaa söisi etkä viinaa joisi eli jotakin, josta veljes loukkaantuu, taikka pahenee, elikkä heikoksi tulee.	14:21 Se on paljo parambi ettes ensingän liha söis/ etkä wijna jois/ eli jotakin josta weljes louckandu taicka pahene elickä heicoxi tule.
14:22 Pidä sinä itselläsi Jumalan edessä se usko, mikä sinulla on. Onnellinen on se, joka ei tuomitse itseään siitä, minkä hän oikeaksi havaitsee;	22. Jos sinulla on usko, niin pidä se itsessä Jumalan edessä. Autuas on, joka ei tee itsellensä omaatuntoa niissä, mitkä hän koettelee.	14:22 Jos sinulla on usco/ nijn pidä se idzesäs Jumalan edes. Autuas on/ joca ei tee idzellens omatundo/ nijsä cuin hän coettele.

14:23 mutta joka epärii ja kuitenkin syö, on tuomittu, koska se ei tapahdu uskosta; sillä kaikki, mikä ei ole uskosta, on syntiä.	23. Mutta joka siitä epäilee ja kuitenkin syö, se on kadotettu; sillä ei hän syönyt uskossa, mutta kaikki, mikä ei uskosta ole, se on synti.	14:23 Mutta joca sijtä epäilee ja cuitengin syö/ se on cadotettu: sillä ei hän syönyt uscosa: ja caicki cuin ei uscosta ole/ se on syndi.
15 LUKU	15 LUKU	XV. Lucu .
15:1 Mutta meidän, vahvojen, tulee kantaa heikkojen vajavaisuuksia, eikä elää itsellemme mieliksi.	1. Mutta meidän, jotka väkevät olemme, tulee heikkoin voimattomuutta kärsiä, eikä itsellemme kelvata.	15:1 MUTta meidän/ jotca wäkwät olemma/ tule heikkoin voimattomuutta kärsiä/ eikä idzellemme kelwata.
15:2 Olkoon kukin meistä lähimmäiselleen mieliksi hänen parhaaksensa, että hän rakentuisi.	2. Niin jokainen meistä kelvatkoon lähimmäisellensä siinä, mikä hyvä on, parannukseksi.	15:2 Nijn sowittacan jocainen meistä idzens/ että hän kelpais lähimmäisellens sijnä cuin hywä on/ parannuxexi:
15:3 Sillä ei Kristuskaan elänyt itsellensä mieliksi, vaan niinkuin kirjoitettu on: "Niiden herjaukset, jotka sinua herjaavat, ovat sattuneet minuun."	3. Sillä ei Kristuskaan itsellensä kelvannut, vaan niinkuin kirjoitettu on: heidän pilkkansa, jotka sinua pilkkasivat, lankesivat minun päälleni.	15:3 Sillä ei Christuscan idzellens kelwannut/ waan nijncuin kirjoitettu on: heidän pilckans/ jotca sinua pilckaisit/ langeisit minun päälleni.
15:4 Sillä kaikki, mikä ennen on kirjoitettu, on kirjoitettu meille opiksi, että meillä kärsivällisyyden ja Raamatun lohdutuksen kautta olisi toivo.	4. Sillä mitä ennen kirjoitettu on, se on meille opiksi kirjoitettu, että meillä kärsivällisyyden ja Raamattuun lohdutuksen kautta toivo olisi.	15:4 Sillä mitä ennen kirjoitettu on/ se on meille opixi kirjoitettu/ että meillä kärsimisen ja Ramattuun lohdutuxen cautta toiwo olisi.
15:5 Mutta kärsivällisyyden ja lohdutuksen Jumala suokoon teille, että olisitte yksimieliset keskenänne, Kristuksen Jeesuksen mielen mukaan,	5. Mutta kärsivällisyyden ja lohdutuksen Jumala antakoon teille, että te keskenänne yksimieliset olisitte Jesuksen Kristuksen perään:	15:5 Mutta kärsimisen ja lohdutuxen Jumala/ andacon että te keskenän yximieliset olisitta/ Jesuxen Christuxen perän:
15:6 niin että te yksimielisesti ja yhdestä suusta ylistäisitte Jumalaa ja meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen isää.	6. Että te yksimielisesti yhdestä suusta kiittäisitte Jumalaa ja meidän Herran Jesuksen Kristuksen Isää.	15:6 Että te yximielisest yhdestä suusta kijtäisitte Jumalata/ ja meidän HERRan Jesuxen Christuxen Isä.
15:7 Hoivatkaa sentähden toinen toistanne, niinkuin Kristuskin on teidät hoivaansa ottanut Jumalan kunniaksi.	7. Sentähden korjatkaa toinen toistanne, niinkuin Kristuskin on meitä Jumalan kunniaksi korjannut.	15:7 Sentähden corjatcat toinen toistan/ nijncuin Kristuskin on meitä Jumalan cunniaxi corjannut.
15:8 Sillä minä sanon, että Kristus on tullut ympärileikkattujen palvelijaksi Jumalan totuuden tähden, vahvistaaksensa isille annetut lupaukset,	8. Mutta minä sanon: Jesus Kristus on ollut ympärileikkauksen palvelia Jumalan totuuden tähden, vahvistamaan sitä lupausta, joka isille tapahtunut oli.	15:8 MUTta minä sanon: Jesus Christus on ollut ymbärinsleickauxen palwelia Jumalan totuuden tähden/ wahwistaman sitä lupausta cuin Isille tapahtunut oli.
15:9 mutta että pakanat laupeuden tähden ovat ylistäneet Jumalaa, niinkuin kirjoitettu on: "Sentähden minä ylistän sinua pakanain seassa ja veisaan kiitosta sinun nimellesi."	9. Mutta että pakanat laupiuden edestä Jumalaa kiittäisivät, niinkuin kirjoitettu on: sentähden kiitän minä sinua pakanain seassa ja veisaan sinun nimelles.	15:9 Mutta että pacanat laupiuden edestä Jumalata kijtttäisit/ nijncuin kirjoitettu on: sentähden kijtän minä sinua pacanain seas/ ja weisan sinun Nimees.
15:10 Ja vielä on sanottu: "Riemuitkaa, te pakanat, hänen kansansa kanssa."	10. Ja taas hän sanoo: iloitkaa pakanat hänen kansansa kanssa!	15:10 Ja taas hän sano: iloitcat pacanat hänen Canssansa cansa.
15:11 Ja taas: "Kiittäkää Herraa, kaikki pakanat, ja ylistäkööt häntä kaikki kansat."	11. Ja taas: kiittäkää Herraa, kaikki pakanat, ja kaikki kansa ylistäkään häntä!	15:11 Ja taas: kijtttäkäät HERRA caicki pacanat/ ja caicki Canssa ylistäkän händä.

15:12 Ja myös Esaias sanoo: "On tuleva Iisain juurivesa, hän, joka nousee hallitsemaan pakanoita; häneen pakanat panevat toivonsa."	12. Ja taas sano Jesaias: sen pitää oleman Jessen juuren, joka on nouseva pakanoita hallitsemaan, jonka päälle pakanat toivoman pitää.	15:12 Ja taas sano Esaias: sen pitää oleman Jessen juuren/ joka on nouseva pakanoita hallidzeman/ jonga päälle pacanat toiwoman pitä.
15:13 Mutta toivon Jumala täyttäköön teidät kaikella ilolla ja rauhalla uskossa, niin että teillä olisi runsas toivo Pyhän Hengen voiman kautta.	13. Mutta toivon Jumala täyttäköön teitä kaikella riemulla ja rauhalla uskossa, että teillä Pyhän Hengen voiman kautta yltäkülläinen toivo olisi.	15:13 Mutta toiwon Jumala täyttäkön teitä caikella riemulla ja rauhalla/ uscosa/ että teillä Pyhän Hengen woiman cautta täydellinen toivo olisi.
15:14 Veljeni, minä kyllä olen varma teistä, että te jo ilmankin olette täynnä hyvyttä ja kaikkinaista tietoa, niin että myös kykenette neuvomaan toinen toistanne.	14. Mutta minä tiedän hyvästi, rakkaat veljeni, teistä, että te olette hyvyttä täynnä, kaikella tuntemisella täytetyt, että te voitte toinen toistanne neuvoa.	15:14 MINä tiedän hywästi/ rackat weljeni/ että te oletta hywyttä täynäns/ caikella tundemisella täytetyt/ että te woitta toinen toistanne neuwo.
15:15 Kuitenkin olen paikka paikoin jotenkin rohkeasti teille kirjoittanut, uudestaan muistuttaakseni teille näitä asioita, sen armon kautta, jonka Jumala on minulle antanut	15. Minä olen kuitenkin puolittain rohkiasti teidän tyköne, rakkaat veljet, kirjoittanut, niinkuin muistuttain teille sen armon puolesta, joka minulle Jumalalta on annettu.	15:15 Minä olen cuitengin puolittain rohkiast teidän tygön/ rackat weljet/ kirjoittanut/ muistuttain teille sen armon puolesta/ cuin minulle Jumalalda on annettu.
15:16 sitä varten, että minä olisin Kristuksen Jeesuksen palvelija pakanain keskuudessa, papillisesti toimittaakseni Jumalan evankeliumin palvelusta, niin että pakanakansoista tulisi otollinen ja Pyhässä Hengessä pyhitetty uhri.	16. Että minun pitää oleman pakanain seassa Jesuksen Kristuksen palvelian, Jumalan evankeliumia uhraamassa, että pakanatkin olisivat Jumalalle otollinen uhri, Pyhän Hengen kautta pyhitetty.	15:16 Että minun pitä oleman pacanain seas Jesuxen Christuxen palwelian/ Jumalan Evangeliumita uhramas/ että pacanatkin olisit Jumalalle otollinen uhri/ Pyhän Hengen cautta pyhitetyt.
15:17 Minulla on siis kerskaukseni Kristuksessa Jeesuksessa palvellessani Jumalaa;	17. Sentähden minulla on se, josta minä Jesuksessa Kristuksessa kerskaan, niissä mitkä Jumalan ovat.	15:17 Sentähden minulla on/ josta minä Jesuxes Christuxes kerscan/ että minä Jumalata palwelen:
15:18 sillä minä en rohkene puhua mistään muusta kuin siitä, mitä Kristus, saattaakseen pakanat kuuliaisiksi, on minun kauttani vaikuttanut sanalla ja teolla,	18. Sillä en minä rohkene mitään puhua niistä, mitä ei Kristus minun kauttani vaikuttanut pakanain kuuliaisuudeksi, sanalla ja työllä,	15:18 Sillä en minä rohke mitän puhua/ ellei Christus sitä minun cauttani waicutais/ saattaman pacanoita cuuliaisexi/ sanan ja työn cautta/
15:19 tunnustekojen ja ihmeiden voimalla, Pyhän Hengen voimalla, niin että minä Jerusalemista ja sen ympäristöstä alkaen Illyrikoniin saakka olen suorittanut Kristuksen evankeliumin julistamisen,	19. Merkkien ja ihmeiden voimalla, Jumalan Hengen väellä; niin että minä hamasta Jerusalemista ja niissä ympäri Illyrikoon asti olen kaikki Kristuksen evankeliumilla täyttänyt.	merckein woimalla ja ihmetten cautta/ ja Jumalan Hengen wäellä. 15:19 Nijn että minä hamasta Jerusalemist/ ja nijjä ymbärins/ Illyricumin asti/ olen caicki Christuxen Evangeliumilla täyttänyt.
15:20 ja sillä tavoin, että olen pitänyt kunnianani olla julistamatta evankeliumia siellä, missä Kristuksen nimi jo on mainittu, etten rakentaisi toisen laskemalle perustukselle,	20. Ja minä olen ollut ahkera evankeliumia saarnaamaan, joissa Kristuksen nimi ei mainittu ollut, etten minä muukalaisen perustuksen päälle rakentaisi;	15:20 Ja minä olen ollut ahkera Evangeliumita saarnaman/ joisa Christuxen nimi ei ennen mainittucan ollut/ etten minä muucalaisen perustuxen päälle rakennais/ waan nijncuin kirjoitettu on:
15:21 vaan niinkuin kirjoitettu on: "Ne, joille ei ole julistettu hänestä, saavat hänet nähdä, ja jotka eivät ole kuulleet, ne ymmärtävät."	21. Vaan niinkuin kirjoitettu on: joille ei ensinkään hänestä julistettu ollut, niiden pitää sen näkemän, ja jotka ei kuulleet ole, niiden pitää ymmärtämän.	15:21 Joille ei ensingän hänestä julistettu ollut/ nijden pitä sen näkemän: ja jotca ei hänestä mitän cuullet ole/ nijden pitä ymmärtämän.

15:22 Sentähden olenkin niin usein ollut estetty tulemastä teidän tyköne.	22. Sentähden myös minä olen usein estetty teidän tyköne tulemastä.	15:22 Se myös on syy/ mingätähden minä olen usein estetty teidän tygön tulemast.
15:23 Mutta koska minulla nyt ei enää ole tilaa näissä paikkakunnissa ja kun jo monta vuotta olen halunnut tulla teidän tyköne,	23. Mutta nyt, ettei minulla ole näissä maakunnissa enempi sias ja minä olen jo monta vuotta halainnut teidän tyköne tulla,	15:23 Nyt ettei minun ole näisä maacunnissa enä sia/ ja minä olen jo monda vuotta halainnut teidän tygönne tulla.
15:24 niin minä, jos milloin Hispaniaan matkustan, tulen luoksenne, sillä minä toivon sieltä kautta matkustaessani näkeväni teidät ja teidän avullanne pääseväni sinne, kunhan ensin olen vähän saanut iloita teidän seurastanne.	24. Sentähden kuin minä Hispaniaan vaellan, niin minä tulen teidän tyköne; sillä minä toivon, että kuin minä sen kautta matkustan, niin minä saan teidät nähdä, ja niin teiltä sinne saatettaisiin; kuitenkin, että minä ennen saisin kerran minuni teistä ilahuttaa.	15:24 Sentähden cosca minä Hispaniaan waellan/ nijn minä tulen teidän tygön: sillä minä toivon/ että cosca minä sen cautta matcustan/ nijn minä saan teidän nähdä/ ja nijn teidä sinne saatetaisin. Cuitengin/ että minä ennen saisin kerran minuni teistä ilahutta.
15:25 Mutta nyt minä matkustan Jerusalemiin viemään pyhille avustusta.	25. Mutta nyt minä vaellan Jerusalemiin pyhille palvelusta tekemään;	15:25 MUTta nyt minä waellan täädä Jerusalemiijn/ Pyhille palwelusta tekemän:
15:26 Sillä Makedonia ja Akaia ovat halunneet kerätä yhteisen lahjan niille Jerusalemin pyhille, jotka ovat köyhyydessä.	26. Sillä ne Makedoniasta ja Akajasta ovat mielellänsä Jerusalemin köyhiä pyhiä varten yhteisen avun koonneet.	15:26 Sillä ne Macedoniasta ja Achajasta owat mielellänsä Jerusalemin köyhiä Pyhiä warten yhteidzen awun coonnet.
15:27 Niin he ovat halunneet, ja he ovatkin sen heille velkaa; sillä jos pakanat ovat tulleet osallisiksi heidän hengellisistä aarteistaan, niin he puolestaan ovat velvolliset auttamaan heitä maallisilla.	27. He ovat sen mielellänsä tehneet, niinkuin he siihen heille velkapäätkin ovat; sillä jos pakanat ovat heidän hengellisestä tavarastansa osallisiksi tulleet, niin on kohtuullinen, että he myös heitä ruumiillisella tavarallansa palvelevat.	15:27 He owat sen mielellänsä tehnet/ nijncuin he sijhen heille welcapäätkin owat: Sillä jos pacanat owat heidän hengellisestä tawarastans osallisexi tullet/ nijn on cohtullinen/ että he myös heitä heidän ruumiillisella tawarallans palwelewat.
15:28 Kun olen tehtäväni suorittanut ja heille tämän hedelmän perille vienyt, lähden teidän kauttanne Hispaniaan;	28. Kun minä siis sen asian päättänyt olen ja heille tämän hedelmän lukinnut, tahdon minä teidän kauttannen Hispaniaan palata.	15:28 Cosca minä sijs sen asian päättänyt olen/ ja heille tämän hedelmän lukinnut/ tahdon minä teidän cauttan Hispaniaan palata.
15:29 ja minä tiedän, että tullessani teidän tyköne tulen Kristuksen täydellinen siunaus mukanani.	29. Mutta minä tiedän, kuin minä teidän tyköne tulen, että minä tulen Kristuksen evankeliumin täydellisellä siunauksella.	15:29 Mutta minä tiedän/ cosca minä teidän tygönne tulen/ että minä tulen Christuxen Evangeliumin täydellisellä siunauxella.
15:30 Mutta minä kehoitan teitä, veljet, Herramme Jeesuksen Kristuksen kautta ja Hengen rakkauden kautta auttamaan minua taistelussani, rukoilemalla minun puolestani Jumalaa,	30. Mutta minä neuvon teitä, rakkaat veljet, meidän Herran Jesuksen Kristuksen kautta ja Hengen rakkauden kautta, että te minun kanssani kilvoittelisitte rukouksissa minun edestäni Jumalan tykö:	15:30 Mutta minä neuwon teitä/ rackat weljet/ meidän HERran Jesuxen Christuxen cautta/ ja Hengen rackauden cautta/ että te minun cansani kilwoittelisitte rucouxis minun edestäni Jumalan tygö/
15:31 että minä pelastuisin joutumasta Juudean uskottomien käsiin ja että Jerusalemiä varten tuomani avustus olisi pyhille otollinen,	31. Että minä Juudeassa epäuskoisista pelastettaisiin, ja että minun palvelukseni Jerusalemissa olisi pyhille otollinen;	että minä Judeas epäuscoisista pelastettaisin. 15:31 Ja että minun palweluxen/ cuin minä teen Jerusalemis/ olisi Pyhille otollinen.
15:32 niin että minä, jos Jumala niin tahtoo, ilolla saapuisin teidän tyköne ja virkistyisin teidän seurassanne.	32. Että minä ilolla teidän tyköne tulisin Jumalan tahdon kautta, ja minuani ynnä teidän kanssanne virvoitaisin.	15:32 Että minä ilolla teidän tygönne tulisin/ Jumalan tahdon cautta/ ja minuani ynnä teidän cansan toiwutaisin.
15:33 Rauhan Jumala olkoon kaikkien teidän kanssanne. Amen.	33. Mutta rauhan Jumala olkoon teidän kaikkein kanssanne! Amen.	15:33 Mutta rauhan Jumala olcon teidän caickein cansan/ Amen.

16 LUKU	16 LUKU	XVI. Lucu .
16:1 Minä suljen teidän suosioonne sisaremme Foiben, joka on Kenkrean seurakunnan palvelija,	1. Minä annan teidän haltuunne Pheben, meidän sisaremme, joka on Kenkrean seurakunnan palveluspiika:	16:1 MInä annan teidän haldun Pheben meidän sisarem/ joca palwele Seuracunda Kenchreas.
16:2 että otatte hänet vastaan Herrassa, niinkuin pyhien sopii, ja autatte häntä kaikessa, missä hän teitä tarvitsee; sillä hän on ollut monelle avuksi ja myöskin minulle.	2. Että te häntä ottaisitte vastaan Herrassa, niinkuin pyhain sopii. Ja olkaat hänelle kaikissa asioissa avulliset, joissa hän teitä tarvitsee; sillä hän on monelle avullinen ollut ja itse minulle.	16:2 Että te händä corjaisitta HERrasa/ nijncuin Pyhain sopi. Ja olcat hänelle caikis asiois awulliset/ joisa hän teitä tarwidze: sillä hän on ollut monelle/ ja lijatengin minulle awullinen.
16:3 Tervehdys Priskalle ja Akylaalle, työkumppaneilleni Kristuksessa Jeesuksessa,	3. Tervehtikääät Priskillaa ja Akvilaa, minun auttajiani Kristuksessa Jesuksessa,	16:3 TERwettäkät Priscat ja Aquilat/ minun auttaitani Christuxes Jesuxes/
16:4 jotka minun henkeni puolesta ovat panneet oman kaulansa alttiiksi ja joita en ainoastaan minä kiitä, vaan myös kaikki pakanain seurakunnat,	4. (Jotka ovat kaulansa minun henkeni tähden alttiiksi antaneet: joita en minä ainoasti kiitä, vaan kaikki pakanainkin seurakunnat.)	jotca owat caulans minun hengeni tähden aldixi andanet. 16:4 Joita en minä ainoastans kijtä/ waan caicki pacanaingin Seuracunnat.
16:5 ja seurakunnalle, joka kokoontuu heidän kodissansa. Tervehdys Epainetukselle, rakkaalleni, joka on Aasian ensi hedelmä Kristukselle.	5. Niin myös sitä seurakuntaa, joka heidän huoneessansa on. Tervehtikääät Epenetusta, minun rakkaintani, joka on Akajasta uutinen Kristuksessa.	16:5 Terwettäkät myös sitä Seuracunda/ joca heidän huonesans on. Terwettäkät Epenetusta/ minun rackaindani/ joca on vtinen Christuxes/ Achajasta.
16:6 Tervehdys Marialle, joka on nähnyt paljon vaivaa teidän tähtenne.	6. Tervehtikääät Mariaa, joka paljon vaivaa meistä näki.	16:6 Terwettäkät Mariat/ joca paljo waiwa meistä näki.
16:7 Tervehdys Andronikukselle ja Juniaalle, heimolaisilleni ja vankeustovereilleni, joilla on suuri arvo apostolien joukossa ja jotka jo ennen minua ovat olleet Kristuksessa.	7. Tervehtikääät Andronikusta ja Juniaa, minun lankoani ja kanssavankejani, jotka ovat kuuluisat apostolien seassa, jotka myös olivat ennen minua Kristuksessa.	16:7 Terwettäkät Andronicust ja Juniat/ minun langoani ja cansafangejani/ jotca owat cuuluisat Apostolit/ ja olit jo ennen minua Christuxes.
16:8 Tervehdys Ampliatukselle, rakkaalleni Herrassa.	8. Tervehtikääät Ampliaa, minun rakastani Herrassa.	16:8 Terwettäkät Ampliat/ minun racastani HERrasa.
16:9 Tervehdys Urbanukselle, meidän työtoverillemme Kristuksessa, ja Stakykselle, rakkaalleni.	9. Tervehtikääät Urbanusta, meidän auttajaamme Kristuksessa, ja Stakya, minun rakastani.	16:9 Terwettäkät Urbanusta/ meidän auttajatam Christuxes/ ja Stachyt minun racastani.
16:10 Tervehdys Apelleelle, koetuksenkestäneelle Kristuksessa. Tervehdys Aristobuluksen perhekuntalaisille.	10. Tervehtikääät Apellesta, joka on koeteltu Kristuksessa. Tervehtikääät Aristobulin perhettä.	16:10 Terwettäkät Apellat/ joca on coeteldu Christuxes. Terwettäkät Aristobulin perhettä.
16:11 Tervehdys Herodionille, heimolaisilleni. Tervehdys Narkissuksen perhekuntalaisille, jotka ovat Herrassa.	11. Tervehtikääät Herodionia, minun lankoani. Tervehtikääät Narkissuksen perhettä, jotka ovat Herrassa.	16:11 Terwettäkät Herodiat/ minun langoani. Terwettäkät Narcissuxen perhettä HERrasa.
16:12 Tervehdys Tryfainalle ja Tryfosalle, jotka ovat nähneet vaivaa Herrassa. Tervehdys Persikselle, rakkaalle sisarelle, joka on nähnyt paljon vaivaa Herrassa.	12. Tervehtikääät Tryphenaa ja Tryphosaa, jotka työtä tekevät Herrassa. Tervehtikääät Persistä, minun rakastani, joka paljon työtä tehnyt on Herrassa.	16:12 Terwettäkät Tryphenat ja Tryphosat/ jotca työtä tehnet owat HERrasa. Terwettäkät Persidat minun racastani/ joca paljo työtä tehnyt on HERrasa.
16:13 Tervehdys Rufukselle, valitulle Herrassa, ja hänen äidilleen, joka on kuin äiti minullekin.	13. Tervehtikääät Rufusta, valittua Herrassa, ja hänen ja minun äitiäni.	16:13 Terwettäkät Ruffust/ walittua HERrasa/ ja hänen ja minun äitiäni.

16:14 Tervehdys Asynkritukselle, Flegonille, Hermeelle, Patrobaalle, Hermaalle ja veljille, jotka ovat heidän kanssansa.	14. Tervehtikääät Asynkritusta ja Phlegonia, Hermasta, Patrobasta, Hermestä ja veljiä, jotka heidän kanssansa ovat.	16:14 Terwettäkät Asincritust ja Phlegontat/ Hermani/ Patrobat/ Hermest/ ja weljejä jotca heidän cansans owat.
16:15 Tervehdys Filologukselle ja Julialle, Nereukselle ja hänen sisarelleen ja Olympaalle ja kaikille pyhille, jotka ovat heidän kanssansa.	15. Tervehtikääät Philologusta ja Juliaa, Nereusta, ja hänen sisartansa, ja Olympaa, ja kaikkia pyhiä, jotka ovat heidän kanssansa.	16:15 Terwettäkät Philologust ja Juliat/ Nereust ja hänen sisartans/ ja Olimpät/ ja caickia Pyhiä heidän tykönäns.
16:16 Tervehtikää toisianne pyhällä suunannolla. Kaikki Kristuksen seurakunnat tervehtivät teitä.	16. Tervehtikääät teitänne keskenänne pyhällä suunantamisella. Kristuksen seurakunnat tervehtivät teitä.	16:16 Terwettäkät teitän keskenän pyhällä suunandamisella. Christuxen Seuracunnat terwettäwät teitä.
16:17 Mutta minä kehoitan teitä, veljet, pitämään silmällä niitä, jotka saavat aikaan erimielisyyttä ja pahennusta vastoin sitä oppia, jonka te olette saaneet; vetäytykää pois heistä.	17. Mutta minä neuvon teitä, rakkaat veljet, että te kavahtaisitte eripuraisuuden ja pahennuksen matkaan saattajia sitä oppia vastaan, jonka te oppineet olette: ja välttäkää niitä.	16:17 MUtta minä neuwon teitä/ rackat weljet/ että te cawataisitta nijtä cuin eripuraisudet ja pahennuxet saattawat/ sitä oppia wastan/ cuin te oppenet oletta: ja wälttäkät nijtä:
16:18 Sillä sellaiset eivät palvele meidän Herraamme Kristusta, vaan omaa vatsaansa, ja he pettävät suloisilla sanoilla ja kauniilla puheilla vilpittömien sydämet.	18. Sillä ei senkaltaiset Herra Jesusta Kristusta palvele, vaan omaa vatsaansa ja viettelevät makeilla puheillansa ja liehakoitsemisellansa yksinkertaisten sydämet.	16:18 Sillä ei sencaltaiset HERra Jesusta Christusta palwele/ waan oma wadzans/ ja wiettelewät makeilla puheillans ja liehacoidzemisellans yxikertaisten sydämet.
16:19 Onhan teidän kuuliaisuutenne tullut kaikkien tietoon; sentähden minä iloitsen teistä, mutta minä tahtoisin teidän olevan viisaita hyvään, mutta taitamattomia pahaan.	19. Sillä teidän kuuliaisuutenne on kaikille julistettu, jonka tähden minä iloitsen teidän ylitsenne. Mutta minä tahdon, että teidän pitää hyvässä viisaat oleman ja pahuudessa yksinkertaiset.	16:19 Sillä teidän cuuliaisuden on caikille julistettu/ jongatähden minä suurest iloidzen. Mutta minä tahdon/ että teidän pitä hywäsä wijsat oleman/ ja pahudes yxikertaiset.
16:20 Ja rauhan Jumala on pian musertava saatanan teidän jalkojenne alle. Herraamme Jeesuksen armo olkoon teidän kanssanne.	20. Mutta rauhan Jumala on tallaava saatanan pian teidän jalkainne alle. Meidän Herran Jeesuksen Kristuksen armo olkoon teidän kanssanne! Amen.	16:20 Mutta rauhan Jumala tallatcon Satanan pian teidän jalcainne ala. Meidän HERran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän cansanne.
16:21 Teitä tervehtivät Timoteus, minun työtoverini, ja heimolaiseni Lukius, Jaason ja Soosipater.	21. Teitä tervehtivät Timoteus, minun auttajani, ja Lukius, ja Jason ja Sosipater, minun lankoni.	16:21 TERwettä teitä Timotheus/ minun auttajan/ ja Lucius/ ja Jason/ ja Sosipater/ minun Langoni.
16:22 Minä Tertius, joka olen kirjoittanut tämän kirjeen, sanon teille tervehdyksen Herrassa.	22. Minä Tertius, joka tämän lähetyskirjan kirjoitin, tervehdin teitä Herrassa.	16:22 Minä Tertius/ joca tämän Lähetyskirjan kirjoitin/ terwetän teitä HERrasa.
16:23 Gaius, minun ja koko seurakunnan majanantaja, tervehtii teitä. Erastus, kaupungin rahainhoitaja, ja veli Kvartus tervehtivät teitä.	23. Teitä tervehtii Gajus, minun ja kaiken seurakunnan holhoja. Teitä tervehtii Erastus, kaupungin rahanhaltia, ja Kvartus veli.	16:23 Teitä terwettä Gajus/ minun ja caiken Seuracunnan holhoja. Teitä terwettä Erastus/ Caupungin rahanhaldia/ ja Quartus/ weli.
16:24 Herraamme Jeesuksen Kristuksen armo olkoon teidän kanssanne. Amen.	24. Meidän Herran Jeesuksen Kristuksen armo olkoon teidän kaikkein kanssanne! Amen.	16:24 Jesuxen Christuxen meidän HERran Armo/ olcon teidän caickein cansan/ Amen.
16:25 Mutta hänen, joka voi teitä vahvistaa minun evankeliumini ja Jeesuksen Kristuksen saarnan mukaan, sen ilmoitetun salaisuuden mukaan, joka kautta ikuisten aikojen on ollut ilmoittamatta,	25. Mutta hänelle, joka voi teitä vahvistaa minun evankeliumini ja Jeesuksen Kristuksen saarnan jälkeen, sen salaisuuden ilmestyksen jälkeen, joka ijäisiin aikoihin on salattu ollut,	16:25 Mutta hänelle/ jolla woima on teitä wahwista/ minun Evangeliumini ja saarnani jälken Jesuxes Christuxes/ jonga cautta se salaus on ilmoitettu/ cuin mailman algusta nijn tähän asti on salattu ollut/

<p>16:26 mutta joka nyt on julkisaatettu ja profeetallisten kirjoitusten kautta iankaikkisen Jumalan käskystä tiettäväksi tehty kaikille kansoille uskon kuuliaisuuden aikaansaamiseksi,</p>	<p>26. Mutta nyt ilmoitettu ja tiettäväksi tehty prophetain Raamattuun kautta, iankaikkisen Jumalan käskyn jälkeen, uskon kuuliaisuudeksi kaikkein pakanain seassa:</p>	<p>16:26 Mutta nyt ilmoitettu ja tiettäväksi tehty Prophetain Ramattuun kautta/ ijancaikkisen Jumalan käskyn jälkeen/ että Usco kuuliaisuden sais/ caickein pacanaingin seassa.</p>
<p>16:27 Jumalan, ainoan viisaan, olkoon kunnia Jeesuksen Kristuksen kautta, aina ja iankaikkisesti. Amen.</p>	<p>27. Jumalalle, joka yksinänsä viisas on, olkoon kunnia Jeesuksen Kristuksen kautta iankaikkisesti! Amen!</p>	<p>olcon kijtos ja cunnia/ Jesuxen Christuxen kautta/ ijancaikkisest/ Amen.</p>

PAAVALIN ENSIMMÄINEN KIRJE KORINTTOLAISILLE	1. P. PAAVALIN 1 EPISTOLA KORINTILAISILLE	P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu
1:1 Paavali, Kristuksen Jeesuksen kutsuttu apostoli Jumalan tahdosta, ja veli Soostenes	Paavali, kutsuttu Jesuksen Kristuksen apostoliksi Jumalan tahdon kautta, ja Sostenes veli,	1:1 PAwali cudzuttu Jesuxen Christuxen Apostolixi Jumalan tahdosta/ ja Sosthenes weli.
1:2 Korintossa olevalle Jumalan seurakunnalle, Kristuksessa Jeesuksessa pyhitetyille, jotka ovat kutsutut ja pyhät, ynnä kaikille, jotka avuksi huutavat meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimeä kaikissa paikkakunnissa, niin omissaan kuin meidänkin.	2. Sille Jumalan seurakunnalle, joka on Korintossa, pyhitetyille Kristuksessa Jeesuksessa, kutsutuille pyhille ynnä kaikkein niiden kanssa, jotka meidän Herran Jesuksen Kristuksen nimeä avuksensa huutavat, jokaisessa heidän ja meidän siassamme.	1:2 Sille Jumalan Seuracunnalle/ joca on Corinθος/ pyhitetyille Jesuxen Christuxen cautta/ cudzutuille Pyhille/ ynnä caickein nijden cansa/ jotca meidän HERran Jesuxen Christuxen nimeen rucoilewat/ jocaidzes heidän ja meidän siasam.
1:3 Armo teille ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme, ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!	3. Armo olkoon teille ja rauha Jumalalta, meidän isältämme, ja Herralta Jesukselta Kristukselta.	1:3 Armo olcon teille ja Rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
1:4 Minä kiitän Jumalaani aina teidän tähtenne siitä Jumalan armosta, joka on annettu teille Kristuksessa Jeesuksessa,	4. Minä kiitän Jumalaani aina teidän tähtenne, sen Jumalan armon edestä, joka teille Jeesuksessa Kristuksessa annettu on:	1:4 Minä kijtän Jumalatani aina teidän tähtenne/ sen Jumalan armon edestä cuin teille Jesuxen Christuxen cautta annettu on/
1:5 että kaikessa olette rikastuneet hänessä, kaikessa puheessa ja kaikessa tiedossa,	5. Että te olette kaikissa rikkaaksi tehdyt hänessä, kaikessa opissa ja kaikessa tuntemisessä.	1:5 Että te oletta caikisa hänen cauttans rickaxi tehdyt/ caikesa opisa ja tundemises.
1:6 sen mukaan kuin todistus Kristuksesta on teissä vahvistettu,	6. Sillä todistus Kristuksesta on teissä vahvistettu,	1:6 Sillä saarna Christuxesta on teisä wäkwäxi tullut/
1:7 niin ettei teiltä mitään puutu missään armolahjassa, teidän odottaessanne meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen ilmestystä.	7. Niin ettei teiltä jossakussa lahjassa mitään puutu, jotka odotatte meidän Herran Jesuksen Kristuksen ilmoitusta,	1:7 Nijn ettei teidän josacusa lahjasa mitän puutu/ ainoastans odottacat meidän HERran Jesuxen Christuxen ilmoitusta.

1:8 Hän on myös vahvistava teitä loppuun asti, niin että te olette nuhteettomat meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen päivänä.	8. Joka myös teitä loppuun asti vahvistaa, että te olisitte nuhteettomat meidän Herran Jeesuksen Kristuksen päivänä.	1:8 Joca myös teitä loppun asti wahwista/ että te olisitta nuhtettomat meidän HERran Jesuxen Christuxen päiwänä:
1:9 Jumala on uskollinen, hän, jonka kautta te olette kutsutut hänen Poikansa Jeesuksen Kristuksen, meidän Herramme yhteyteen.	9. Sillä Jumala on uskollinen, jonka kautta te kutsutut olette hänen Poikansa Jeesuksen Kristuksen, meidän Herramme yhteyteen.	1:9 Sillä Jumala on wahwa/ jonga kautta te cudzutut oletta hänen Poicans Jesuxen Christuxen meidän HERramme yhteyten.
1:10 Mutta minä kehoitan teitä, veljet, meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimeen, että kaikki olisitte puheessa yksimieliset ettekä suvaitsisi riitaisuuksia keskuudessanne, vaan pysyisitte sovinnossa ja teillä olisi sama mieli ja sama ajatus.	10. Mutta minä neuvon teitä, rakkaat veljet, meidän Herran Jeesuksen Kristuksen nimen kautta, että te kaikki yhdenkaltaisen puheen pitäisitte, ja ettei teidän seassanne eriseuroja olisi, vaan olkaat sovitetut yhdessä mielessä ja yhdessä neuvossa.	1:10 MUTta minä neuwon teitä/ rackat weljet/ Jesuxen Christuxen meidän HERram nimen kautta/ että te caicki yhdencaltaisen puhen pidäisittä/ ja ettei teidän seasan eriseuroja olis/ waan pitäkät wäkewäst yhtä toinen toisenne cansa/ yhdes mieles ja yhtäläises luulos.
1:11 Sillä Kloen perheväeltä olen saanut teistä kuulla, veljeni, että teillä on riitoja keskuudessanne.	11. Sillä minun korvilleni on tullut teistä, rakkaat veljet, Kloen perheen kautta, että riidat ovat teillä keskenänne.	1:11 Sillä minun corwini on tullut teistä/ rackat weljet/ Chloen perhen kautta/ että rijdat owat teidän keskenän.
1:12 Tarkoitan sitä, että yksi teistä sanoo: "Minä olen Paavalin puolta", toinen: "Minä Apolloksen", joku taas: "Minä Keefaan", joku vielä: "Minä Kristuksen."	12. Niin minä sanon sitä, että kukin teistä sanoo: minä olen Paavalin, minä olen Apollon, minä Kephaan, minä Kristuksen.	1:12 Nijn minä sanon sitä/ että cukin teistä sano: Minä olen Pawalin: se toinen: Minä olen Apollon: colmas: Minä olen Cephaxen: neljäs: Minä olen Christuxen.
1:13 Onko Kristus jaettu? Ei kaikei Paavali ole ristiinnaulittu teidän edestänne? Vai oletteko te kastetut Paavalin nimeen?	13. Lieneekö Kristus jaettu, vai onko Paavali teidän edestänne ristiinnaulittu? eli oletteko te Paavalin nimeen kastetut?	1:13 Cuingasta? Lienekö Christus jaettu? wai ongo Pawali teidän edestän ristinnaulittu? Eli olettaco te Pawalin nimeen castetut?
1:14 Minä kiitän Jumalaa, etten ole kastanut teistä ketään muita kuin Krispuksen ja Gaiuksen,	14. Minä kiitän Jumalaa, etten minä ole yhtään teistä kastanut, vaan Krispuksen ja Gajuksen:	1:14 Minä kijtän Jumalata/ etten minä ole yhtän teistä castanut/ waan Chrispuxen ja Gajuxen:
1:15 niin ettei kukaan saata sanoa, että te olette minun nimeeni kastetut.	15. Ettei kenkään saa sanoa, että minä minun nimeeni ketään kastin.	1:15 Ettei kengän saa sanoa/ että minä minun nimeeni ketän castoin.
1:16 Kastoinhan tosin Stefanaankin perhekunnan; sitten en tiedä, olenko ketään muuta kastanut.	16. Minä kastin myös Stephanaan perheen; sitte en minä tiedä, jos minä jonkun muun kastanut olen.	1:16 Minä castoin myös Stephanin perhen/ sijtte en minä tiedä jos minä jongun castanut olen.

1:17 Sillä Kristus ei lähettänyt minua kastamaan, vaan evankeliumia julistamaan - ei puheen viisaudella, ettei Kristuksen risti menisi mitättömäksi.	17. Sillä ei Kristus minua lähettänyt kastamaan, vaan evankeliumia saarnaamaan, ei sanan viisaudella, ettei Kristuksen risti turhaan menisi.	1:17 Sillä ei Christus minua lähettänyt castaman/ vaan Evangeliumi saarnaman/ ei cawaloilla sanoilla/ ettei Christuxen risti turhan menis.
1:18 Sillä sana rististä on hullutus niille, jotka kadotukseen joutuvat, mutta meille, jotka pelastumme, se on Jumalan voima.	18. Sillä se puhe rististä on niille hulluus, jotka kadotetaan; mutta meille, jotka autuaaksi tulemme, on se Jumalan voima.	1:18 Sillä puhe rististä/ on nijlle hulluus/ jotca cadotetan. Mutta meille/ jotca autuaxi tulemma/ on se Jumalan wäki.
1:19 Onhan kirjoitettu: "Minä hävitän viisasten viisauden, ja ymmärtäväisten ymmärryksen minä teen mitättömäksi."	19. Sillä kirjoitettu on: minä kadotan viisasten viisauden, ja ymmärtäväisten ymmärryksen minä hylkään.	1:19 Sillä kirjoitettu on: Minä cadotan wijsasten wijsauden/ ja ymmärtäwäisten ymmärryxen minä hyljän.
1:20 Missä ovat viisaat? Missä kirjanoppineet? Missä tämän maailman älyniekat? Eikö Jumala ole tehnyt maailman viisautta hullutukseksi?	20. Kussas on viisas? kussas on kirjanoppinut? kussas tämän maailman tutkia on? Eikö Jumala ole tämän maailman viisautta hulluudeksi tehnyt?	1:20 Cusasta wijsat owat? Cusasta Kirjanoppenet owat? Cusasta tämän mailman tutkiat owat? Eikö Jumala ole tämän mailman wijsautta hulludexi tehnyt.
1:21 Sillä kun, Jumalan viisaudesta, maailma ei oppinut viisauden avulla tuntemaan Jumalaa, niin Jumala näki hyväksi saarnauttamansa hullutuksen kautta pelastaa ne, jotka uskovat,	21. Sillä että Jumalan viisaudessa ei maailma tuntenut Jumalaa viisauden kautta, niin kelpasi Jumalalle tyhmän saarnan kautta niitä vapahtaa, jotka sen uskovat,	1:21 Sillä ei mailma tundenut Jumalata wijsaudellans hänen wijsaudesans/ nijn kelpais Jumalalle tyhmän saarnan cautta nijtä wapahta/ jotca sen uscowat.
1:22 koskapa juutalaiset vaativat tunnustekoja ja kreikkalaiset etsivät viisautta,	22. Sentähden että Juudalaiset merkkiä anovat ja Grekiläiset viisautta etsivät;	1:22 Sentähden/ että Judalaiset merckiä anowat/ ja Grekit wijsautta edziwät.
1:23 me taas saarnaamme ristiinnaulittua Kristusta, joka on juutalaisille pahennus ja pakanoille hullutus,	23. Mutta me saarnaamme ristiinnaulitun Kristuksen Juudalaisille pahennukseksi ja Grekiläisille hulluudeksi.	1:23 Mutta me saarnamme ristinnaulitun Christuxen Judalaisille pahennuxexi/ ja Grekeille hulludexi.
1:24 mutta joka niille, jotka ovat kutsutut, olkootpa juutalaisia tai kreikkalaisia, on Kristus, Jumalan voima ja Jumalan viisaus.	24. Mutta kutsutuille sekä Juudalaisille että Grekiläisille saarnaamme me Kristuksen Jumalan voimaksi ja Jumalan viisaudeksi.	1:24 Mutta cudzutuille sekä Judalaisille: että Grekeille saarnamma me Christuxen Jumalan woimaxi ja Jumalan wijsaudexi/
1:25 Sillä Jumalan hulluus on viisaampi kuin ihmiset, ja Jumalan heikkous on väkevämpi kuin ihmiset.	25. Sillä Jumalan hulluus on viisaampi kuin ihmiset, ja Jumalan heikkous on väkevämpi kuin ihmiset.	1:25 Sillä Jumalan hulluus on wijsambi cuin ihmiset/ ja Jumalan heickous on wäkewämbi cuin ihmiset.

1:26 Sillä katsokaa, veljet, omaa kutsumistanne: ei ole monta inhimillisesti viisasta, ei monta mahtavaa, ei monta jalosukuista,	26. Te näette, rakkaat veljet, teidän kutsumisenne, ettei monta lihallista viisasta, ei monta voimallista, ei myös monta suuresta suvusta,	1:26 Cadzocat/ rackat weljet/ teidän cudzumistan/ ei monda lihallista wijsast/ ei monda jalo/ ei myös monda suuresta sugusta cudzuttu ole.
1:27 vaan sen, mikä on hulluutta maailmalle, sen Jumala valitsi saattaaksensa viisaat häpeään, ja sen, mikä on heikkoa maailmassa, sen Jumala valitsi saattaaksensa sen, mikä väkevää on, häpeään,	27. Vaan ne, jotka maailman edessä hullut ovat, on Jumala valinnut, että hän viisaat häpiään saattais; ja ne, jotka heikot ovat maailman edessä, on Jumala valinnut, että hän väkevät häpiään saattais;	1:27 Waan se cuin mailman edes hullu on/ sen on Jumala walinnut/ että hän wijsat häpiään saattais. Ja se cuin heicko oli mailman edes/ sen Jumala on walinnut/ että hän wäkwät häpiään saattais.
1:28 ja sen, mikä maailmassa on halpasukuista ja halveksittua, sen Jumala valitsi, sen, joka ei mitään ole, tehdäksensä mitättömäksi sen, joka jotakin on,	28. Ja ne alimmaisesta suvusta ja ylönkatsotut maailmassa on Jumala valinnut, ja ne, jotka ei mitään ole, että hän ne, jotka jotakin ovat, turhaksi tekis;	1:28 Ja se cuin oli wapahtoin ja ylöncazottu mailmasa/ on Jumala walinnut: ja se cuin ei mitän ole/ että hän ne jotca jotakin owat/ turhaxi tekis.
1:29 ettei mikään liha voisi kerskata Jumalan edessä.	29. Ettei hänen edessänsä yksikään liha kerskaisi.	1:29 Ettei hänen edesäns yxikän liha kerscais.
1:30 Mutta hänestä on teidän olemisenne Kristuksessa Jeesuksessa, joka on tullut meille viisaudeksi Jumalalta ja vanhurskaudeksi ja pyhitykseksi ja lunastukseksi,	30. Mutta te olette hänestä Kristuksessa Jesuksessa, joka meille on Jumalalta tehty viisaudeksi, ja vanhurskaudeksi, ja pyhitykseksi ja lunastukseksi:	1:30 Joista te myös oletta Christuxes Jesuxes/ joca meille on Jumalalda tehty wijsaudexi/ ja wanhurscaudexi/ ja pyhydexi/ ja lunastuxexi.
1:31 että kävisi, niinkuin kirjoitettu on: "Joka kerskaa, sen kerskauksena olkoon Herra."	31. Että niinkuin kirjoitettu on: joka itsiänsä kerskaa, hän kerskatkaan itsiänsä Herrassa.	1:31 Nijn cuin kirjoitettu on: joca idziäns kersca/ hän kerscatcan händäns HERrasta.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Niinpä, kun minä tulin teidän tyköne, veljet, en tullut puheen tai viisauden loistolla teille Jumalan todistusta julistamaan.	1. Ja, rakkaat veljet, kuin minä teidän tyköne tulin, en minä tullut korkeilla sanoilla enkä syvällä viisaudella ilmoittamaan teille Jumalan todistusta.	2:1 JA/ rackat weljeni/ cosca minä teidän tygönne tulin/ en minä tullut corkioilla sanoilla/ engä sywällä wijsaudella/ ilmoittaman teille Jumalan todistusta.
2:2 Sillä minä olin päättänyt olla teidän tykönänne tuntematta mitään muuta paitsi Jeesuksen Kristuksen, ja hänet ristiinnaulittuna.	2. Sillä en minä itsiäni pitänyt teidän seassanne mitäkään tietämäni, vaan ainoasti Jeesuksen Kristuksen ja sen ristiinnaulitun.	2:2 Sillä en minä idziäni pitänyt teidän seasan nijncuin minä olisin jotakin tiennynt/ waan ainoastans Jesuxen Christuxen ja sen ristinnaulitun.

2:3 Ja ollessani teidän tykönänne minä olin heikkouden vallassa ja pelossa ja suuressa vavistuksessa,	3. Ja minä olin teidän kanssanne heikkoudessa, ja pelvossa, ja suuressa vapistuksessa.	2:3 Ja minä olin teidän cansan heikkoudes/ pelgos/ ja suures wapistuxes.
2:4 ja minun puheeni ja saarnani ei ollut kiehtovia viisauden sanoja, vaan Hengen ja voiman osoittamista,	4. Ja minun puheeni ja saarnani ei ollut kaunistetuissa sanoissa ihmisten viisauden jälkeen, mutta hengen ja voiman osoituksessa,	2:4 Ja minun puhen ja saarnan/ ei ollut caunistetuis jutuis ihmisten wijsauden jälken/ mutta Hengen ja wäen osotuxes/
2:5 ettei teidän uskonne perustuisi ihmisten viisauteen, vaan Jumalan voimaan.	5. Ettei teidän uskonne olisi ihmisten viisaudessa, vaan Jumalan voimassa.	2:5 Ettei teidän uscon olis ihmisten wijsaudes/ mutta Jumalan wäes.
2:6 Kuitenkin me puhumme viisautta täydellisten seurassa, mutta emme tämän maailman viisautta emmekä tämän maailman valtiasten, jotka kukistuvat,	6. Mutta me puhumme siitä viisaudesta, joka on täydellisten tykönä, ei tämän maailman viisaudesta, eikä tämän maailman päämiesten, jotka hukkuvat.	2:6 Mutta se josta me puhumma/ on cuitengin wijsaus/ täydellisten tykönä. Ei tämän mailman/ eikä tämän mailman Päämiesten wijsaus/ joca hucku.
2:7 vaan me puhumme salattua Jumalan viisautta, sitä kätkeyttä, jonka Jumala on edeltämäärännyt ennen maailmanaikoja meidän kirkkaudeksemme,	7. Vaan me puhumme siitä salatusta Jumalan viisaudesta, jonka Jumala on ennen maailman alkua säätänyt meidän kunniaksemme,	2:7 Waan me puhumma sijtä salatusta Jumalan wijsaudesta/ jonga Jumala on ennen mailman alcua säätänyt meidän cunniaxem/
2:8 sitä, jota ei kukaan tämän maailman valtiaista ole tuntenut - sillä jos he olisivat sen tunteneet, eivät he olisi kirkkauden Herraa ristiinnaulinneet -	8. Jota ei yksikään tämän maailman päämiehistä tuntenut; sillä jos he olisivat tunteneet, niin ei he olisi kunnian Herraa ristiinnaulinneet.	2:8 Jota ei yxikän tämän mailman Päämiehistä tundenut: Sillä jos he olisit hänen tundenet/ nijn ei he olis Cunnian HERra ristinnaulinnet.
2:9 vaan, niinkuin kirjoitettu on: "mitä silmä ei ole nähnyt eikä korva kuullut, mikä ei ole ihmisen sydämeen noussut ja minkä Jumala on valmistanut niille, jotka häntä rakastavat."	9. Vaan niinkuin kirjoitettu on: joita ei silmä ole nähnyt, eikä korva ole kuullut, ja ei ihmisen sydämeen ole astunut, joita Jumala on niille valmistanut, jotka häntä rakastavat.	2:9 Waan nijncuin kirjoitettu on: Ei yxikän silmä ole nähnyt/ eikä yxikän corwa ole cuullut/ ja ei yhdengän ihmisen sydämeen ole astunut/ sijtä cuin Jumala on nijlle walmistanut/ jotca händä racastawat.
2:10 Mutta meille Jumala on sen ilmoittanut Henkensä kautta, sillä Henki tutkii kaikki, Jumalan syvydetkin.	10. Mutta meille on Jumala sen ilmoittanut Henkensä kautta; sillä Henki kaikki tutkistelee, Jumalan syvydetkin.	2:10 Mutta meille on Jumala sen ilmoittanut Hengens cautta: sillä Hengi tutkistele caicki cappalet/ Ja/ Jumalan sywydet.

2:11 Sillä kuka ihminen tietää, mitä ihmisessä on, paitsi ihmisen henki, joka hänessä on? Samoin ei myös kukaan tiedä, mitä Jumalassa on, paitsi Jumalan Henki.	11. Sillä kuka ihminen tietää, mitä ihmisessä on, vaan ihmisen henki, joka hänessä on? Niin myös ei yksikään tiedä, mitä Jumalassa on, vaan Jumalan Henki.	2:11 Sillä cuca ihminen sen tietä mitä ihmises on/ vaan ihmisen Hengi joca hänesä on? Nijn myös/ ei yxikän tiedä mitä Jumalasa on/ vaan Jumalan Hengi.
2:12 Mutta me emme ole saaneet maailman henkeä, vaan sen Hengen, joka on Jumalasta, että tietäisimme, mitä Jumala on meille lahjoittanut;	12. Mutta emme ole saaneet tämän maailman henkeä, vaan sen Hengen, joka Jumalasta on, että me tietäisimme, mitä meille Jumalalta annettu on,	2:12 Mutta en me ole saanet tämän mailman henge: vaan sen Hengen/ joca Jumalasta on/ että me taidaisimma tietä/ mitä meille Jumalalda annettu on.
2:13 ja siitä me myös puhumme, emme inhimillisen viisauden opettamalla sanoilla, vaan Hengen opettamalla, selittäen hengelliset hengellisesti.	13. Jota me myös puhumme, ei niillä sanoilla, joita inhimillinen viisaus opettaa, vaan niillä, joita Pyhä Henki opettaa, ja me tuomitsemme hengelliset asiat hengellisesti.	2:13 jota me myös puhumma/ ei sencaltaisilla sanoilla cuin inhimillinen wijsaus opetta: vaan sencaltaisilla sanoilla cuin Pyhä Hengi opetta/ ja me duomidzemma hengelliset asiat hengellisest.
2:14 Mutta luonnollinen ihminen ei ota vastaan sitä, mikä Jumalan Hengen on; sillä se on hänelle hullutus, eikä hän voi sitä ymmärtää, koska se on tutkisteltava hengellisesti.	14. Mutta ei luonnollinen ihminen ymmärrä niitä, mitkä Jumalan Hengen ovat; sillä ne ovat hänelle hulluus, ja ei taida käsittää, sillä ne hengellisesti tuomitaan.	2:14 Mutta ei luonnollinen ihminen ymmärrä Jumalan Hengestä mitän: sillä se on hänelle hulluus/ ja ei taida sitä käsittä/ joca hengellisest duomittaman pitä.
2:15 Hengellinen ihminen sitä vastoin tutkistelee kaiken, mutta häntä itseään ei kukaan kykene tutkistelemaan.	15. Mutta hengellinen tuomitsee tosin kaikkia, vaan ei hän keltäkään tuomita.	2:15 Mutta hengellinen duomidze caickia asioita/ ja ei hän keldäkän duomita.
2:16 Sillä: "kuka on tullut tuntemaan Herran mielen, niin että voisi neuvoa häntä?" Mutta meillä on Kristuksen mieli.	16. Sillä kuka on tietänyt Herran mielen, joka tahtoo hänelle neuvoa antaa? Mutta meillä on Kristuksen mieli.	2:16 Sillä cuca on tiennyt HERran mielen? Eli cuca tahdo hänen neuwo anda? Mutta meillä on Christuxen mieli.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .
3:1 Niinpä, veljet, minun ei käynyt puhuminen teille niinkuin hengellisille, vaan niinkuin lihallisille, niinkuin pienille lapsille Kristuksessa.	1. Ja, rakkaat veljet! en minä taitanut teille puhua niinkuin hengellisille, vaan niinkuin lihallisille, niinkuin lapsille Kristuksessa.	3:1 JA/ rackat weljeni/ en minä tainnut teidän cansan puhua nijncuin hengellisten/ vaan nijncuin lihallisten cansa/ nijncuin nuorten lasten cansa Christuxes.
3:2 Maitoa minä juotin teille, en antanut ruokaa, sillä sitä ette silloin sietäneet, ettekä vielä nytkään siedä;	2. Rieskaa minä olen teille juoda antanut, ja en ruokaa; sillä ette sitä vielä voineet, ja ette vielä nytkään voi.	3:2 Riesca minä olen teille juoda andanut/ ja en ruoca: sillä et te sitä wielä woinet. Ja et te myös nytkän woi/ että te oletta wielä lihalliset.

3: 3 olettehan vielä lihallisia. Sillä kun keskuudessanne on kateutta ja riitaa, ettekö silloin ole lihallisia ja vaella ihmisten tavoin?	3. Sillä te olette vielä lihalliset, sillä niinkauvan kuin teidän seassanne kateus ja riita ja eripuraisuus on, ettekö te ole lihalliset ja vaella ihmisten tavan jälkeen?	3: 3 Sillä nijncauwan cuin teidän seasan cateus/ rijta/ ja eripuraisuus on/ ettekö te ole lihalliset/ ja vaella ihmisten tawan jälkeen?
3: 4 Kun toinen sanoo: "Minä olen Paavalin puolta", ja toinen: "Minä olen Apolloksen", ettekö silloin ole niinkuin ihmiset ainakin?	4. Sillä koska joku sanoo: minä olen Paavalin, ja toinen: minä Apollon: ettekö te siis ole lihalliset?	3: 4 Sillä cosca jocu sano: Minä olen Pawalin: ja toinen sano: Minä olen Apollon/ ettekö te sijs ole lihalliset?
3: 5 Mikä Apollos sitten on? Ja mikä Paavali on? Palvelijoita, joiden kautta te olette tulleet uskoviksi, palvelijoita sen kykynsä mukaan, minkä Herra on heille kullekin antanut.	5. Mitäs Paavali on ja mikä Apollo muuta kuin palveliat, joiden kautta te olette uskoneet, ja niinkuin Jumala kullekin antanut on?	3: 5 Mikästä Pawali on? Ja mikä Apollo on? He owat palweliat/ joiden cautta te oletta uscowaisexi tullet. Ja semmengin nijncuin Jumala cullengin andanut on.
3: 6 Minä istutin, Apollos kasteli, mutta Jumala on antanut kasvun.	6. Minä olen istuttanut, Apollo on kastanut mutta Jumala on kasvun antanut.	3: 6 Minä olen istuttanut: Apollo on castanut: Mutta Jumala on caswon andanut.
3: 7 Niin ei siis istuttaja ole mitään, eikä kastelijakaan, vaan Jumala, joka kasvun antaa.	7. Niin ei se mitään ole, joka istuttaa, eikä se, joka kastaa, vaan Jumala, joka kasvun on antaa.	3: 7 Nijn ei se mitän ole joca istutta/ eikä se joca casta/ waan Jumala joca caswon anda.
3: 8 Mutta istuttaja ja kastelija ovat yhtä; kuitenkin on kumpikin saava oman palkkansa oman työnsä mukaan.	8. Mutta se, joka istuttaa, ja se, joka kastaa, ovat yhtä: kumpikin saa palkkansa työnsä jälkeen.	3: 8 Mutta se joca istutta/ ja se joca casta/ owat yhtä molemmat/ cumbikin saa palckans työns jälkeen.
3: 9 Sillä me olemme Jumalan työtovereita; te olette Jumalan viljelysmaa, olette Jumalan rakennus.	9. Sillä me olemme Jumalan apulaiset: te olette Jumalan pelto ja Jumalan rakennus.	3: 9 Sillä me olemma Jumalan apulaiset/ te oletta Jumalan peldo/ ja Jumalan rakennus.
3: 10 Sen Jumalan armon mukaan, joka on minulle annettu, minä olen taitavan rakentajan tavoin pannut perustuksen, ja toinen sille rakentaa, mutta katsokoon kukin, kuinka hän sille rakentaa.	10. Sen Jumalan armon jälkeen, joka minulle annettu on, olen minä perustuksen laskenut, niinkuin taitava rakentaja, vaan toinen sen päälle rakentaa; mutta katsokaan jokainen, kuinka hän sen päälle rakentaa.	3: 10 Minä Jumalan armosta/ joca minulle annettu on/ olen perustuxen laskenut/ nijncuin taitawa rakendaja/ toinen sen päälle rakendacon: mutta cadzocan jocainen/ cuinga hän rakenda sen päälle.
3: 11 Sillä muuta perustusta ei kukaan voi panna, kuin mikä pantu on, ja se on Jeesus Kristus.	11. Sillä muuta perustusta, ei taida yksikään panna, vaan sen, joka pantu on, joka on Jesus Kristus.	3: 11 Sillä muuta perustusta ei taida yxikän panna/ waan sen cuin pandu on/ joca on Jesus Christus.

3:12 Mutta jos joku rakentaa tälle perustukselle, rakensipa kullasta, hopeasta, jalokivistä, puusta, heinistä tai oljista,	12. Jos nyt joku rakentaa tämän perustuksen päälle kulta, hopiaa, kalliita kiviä, puita, heiniä, olkia:	3:12 Jos nyt joku rakenda tämän perustuxen päälle/ culda/ hopena/ callita kiwiä/ puita/ heiniä/ corsia.
3:13 niin kunkin teko on tuleva näkyviin; sillä sen on saattava ilmi se päivä, joka tulessa ilmestyy, ja tuli on koetteleva, minkälainen kunkin teko on.	13. Jokainen teko tulee julkiseksi; sillä se päivä sen on selittävä, joka tulessa ilmaantuu: ja minkälainen kunkin teko on, sen tuli koettelee.	3:13 Nijn jocaidzen teko tule julkisexi: Sillä se päiwä on sen selittäwä/ joca tulesa ilmandu/ ja mingäcaltainen cungin teko on/ sen tuli coettele.
3:14 Jos jonkun tekemä rakennus kestää, on hän saava palkan;	14. Jos jonkun teko pysyy, jonka hän sen päälle rakentanut on, niin hän saa palkan:	3:14 Jos jongun teko pysy/ nijncuin hän sen päälle rakendanut on/ nijn hän saa palckans.
3:15 mutta jos jonkun tekemä palaa, joutuu hän vahinkoon; mutta hän itse on pelastuva, kuitenkin ikäänkuin tulen läpi.	15. Jos jonkun teko palaa, niin hän saa vahingon; mutta hän tulee itse autuaaksi, kuitenkin niinkuin tulen kautta.	3:15 Mutta jos jongun teko pala/ nijn hän saa wahingon. Mutta hän tule idze autuaxi/ cuitengin nijncuin tulen cautta.
3:16 Ettekö tiedä, että te olette Jumalan temppeli ja että Jumalan Henki asuu teissä?	16. Ettekö te tiedä teitänne Jumalan templiksi, ja että Jumalan Henki asuu teissä?	3:16 Ettekö te tiedä teitänne Jumalan Templixi/ ja Jumalan Hengi asu teisä?
3:17 Jos joku turmelee Jumalan temppelin, on Jumala turmeleva hänet; sillä Jumalan temppeli on pyhä, ja sellaisia te olette.	17. Jos joku Jumalan templin turmelee, sen Jumala turmelee; sillä Jumalan templi on pyhä, niinkuin tekin olette.	3:17 Jos jocu Jumalan Templin turmele/ sen Jumala turmele. sillä Jumalan Templi on pyhä/ nijncuin tekin oletta.
3:18 Älköön kukaan pettäkö itseään. Jos joku teidän joukossanne luulee olevansa viisas tässä maailmassa, tulkoon hän tyhmäksi, että hänestä tulisi viisas.	18. Älkään kenkään itseänsä pettäkö: jos joku teistä luulee itsensä viisaaksi tässä maailmassa, se tulkoon tyhmäksi, että hän viisaaksi tulis.	3:18 Älkän kengän idziäns pettäkö. Jos jocu teistä idzens luule wijsaxi/ se tulcon hulluxi täsä mailmasa/ että hän wijsas olis.
3:19 Sillä tämän maailman viisaus on hullutus Jumalan silmissä. Sillä kirjoitettu on: "Hän vangitsee viisaat heidän viekkauteensa";	19. Sillä tämän maailman viisaus on hulluus Jumalan tykönä. Sillä kirjoitettu on: hän käsittää taitavat heidän kavaluudessansa,	3:19 Sillä tämän mailman wijsaus/ on hulluus Jumalan tykönä. Nijncuin kirjoitettu on: Hän käsittä wijsat cawaluxisans.
3:20 ja vielä: "Herra tuntee viisasten ajatukset, hän tietää ne turhiksi."	20. Ja taas: Herra tietää viisasten ajatukset, että ne turhat ovat.	3:20 Ja taas: HERra tietä wijsasten ajatuxet turhaxi.
3:21 Älköön siis kukaan kerskatko ihmisistä; sillä kaikki on teidän,	21. Sentähden älkään yksikään ihmisistä kerskatko; sillä kaikki ovat teidän omanne:	3:21 Sentähden älkän yxikän ihmisistä kerscatco.

3:22 teidän on Paavali ja Apollos ja Keefas, teidän on maailma ja elämä ja kuolema, nykyiset ja tulevaiset, kaikki on teidän.	22. Joko se olis Paavali eli Apollo, eli Kephas, taikka maailma, eli elämä, eli kuolema, taikka nykyiset eli tulevaiset: kaikki ovat teidän,	3:22 Caicki owat teidän oman: Olis Pawali eli Apollo/ Cephas taicka mailma/ olis elämä eli cuolema/ taicka nykyiset eli tulewaiset/ caicki owat teidän omanna:
3:23 Mutta te olette Kristuksen, ja Kristus on Jumalan.	23. Mutta te olette Kristuksen, vaan Kristus on Jumalan.	3:23 Mutta te oletta Christuxen: waan Christus on Jumalan.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .
4:1 Niin pitäköön jokainen meitä Kristuksen käskyläisinä ja Jumalan salaisuuksien huoneenhaltijoina.	1. Jokainen pitäköön meitä Kristuksen palvelioina ja Jumalan salaisuutten huoneenhaltioina.	4:1 JOcainen pitäkön meitä Christuxen palweliana/ ja Jumalan salaisuden haldiana.
4:2 Sitä tässä huoneenhaltijoilta ennen muuta vaaditaan, että heidät havaitaan uskollisiksi.	2. Mutta ainoastaan se huoneenhaltiaien seassa etsitään, että joku uskolliseksi löydettäisiin.	4:2 Ainoastans se haldioilda edzitän/ että he löyttäisin uscollisixi.
4:3 Mutta siitä minä hyvin vähän välitän, että te minua tuomitsette tai joku inhimillinen oikeus; en minä itsekään tuomitse itseäni,	3. Mutta vähän minä sitä tottelen, että minä teiltä tuomitaan eli inhimilliseltä päivältä: ja en minä itsekään tuomitse minuani;	4:3 Mutta vähän minä sijtä tottelen/ etä minä teildä duomitan/ eli inhimilliseldä päiwäldä. En minä idzekän duomidze minuani.
4:4 sillä ei minulla ole mitään tunnollani, mutta en minä silti ole vanhurskautettu, vaan minun tuomitsijani on Herra.	4. Sillä en minä tiedä mitään kanssani; mutta en minä sentähden vanhurskautettu ole, vaan Herra on se, joka minun tuomitsee.	4:4 En minä tiedä mitän cansani/ mutta en minä sentähden wanhurscas ole/ waan HERra on se joca minun duomidze.
4:5 Älkää sentähden lausuko mitään tuomiota, ennenkuin aika on, ennenkuin Herra tulee, joka myös on saattava valoon pimeyden kätköt ja tuova ilmi sydänten aivoitukset; ja silloin kukin saa kiitoksensa Jumalalta.	5. Sentähden älkää tuomitko ennen aikaa, siihenasti kuin Herra tulee, joka nekin valkeuteen saattaa, mitkä pimeydessä peitettyt ovat, ja ilmoittaa sydänten aivoitukset: ja silloin kukin saa kunnian Jumalalta.	4:5 Sentähden älkät duomitco ennen aica/ siihenasti cuin HERra tule/ joca sengin walkeuten saatta/ cuin pimeydes peitetty on/ ja julgista sydänten aiwoituxet: silloin cukin saa cunnian Jumalalda.
4:6 Tämän olen, veljet, sovittanut itseeni ja Apollokseen, teidän tähtenne, että meistä oppisitte tämän: "Ei yli sen, mikä kirjoitettu on", ettette pöyhkeillen asettuisi mikä minkin puolelle toista vastaan.	6. Mutta näitä, rakkaat veljet, olen minä minustani ja Apollosta ulostoimittanut teidän tähtenne, että te meistä oppisitte, ettei kenkään enempää itsestensä ajattelisi kuin kirjoitettu on, ettei yksikään teistä toistansa vastaan pidä jonkun tähden itsiänsä paisuttaman.	4:6 MUTta näitä/ rackat weljet/ olen minä minustani ja Apollosta tapauxis puhunut teidän tähdenne/ että te meistä oppisitta/ ettei kengän enämbä idzestäns pidäis/ cuin nyt kirjoitettu on/ ettei yxikän toinen toistans wastan pidä jongun tähden idziäns ylöspaisuttaman.

4:7 Sillä kuka antaa sinulle etusijan? Ja mitä sinulla on, jota et ole lahjaksi saanut? Mutta jos olet sen saanut, niin miksi kerskaat, ikäänkuin se ei olisi saatua?	7. Sillä kuka sinun eroittaa? Taikka mitä sinulla on, jota et sinä ole saanut? Jos siitä siis saanut olet, mitäs kerskaat niinkuin et sinä saanut olisi?	4:7 Sillä cuca on sinun corgottanut? Taicka mitä sinulla on/ jota et sinä ole saanut? Jos sinä sijs saanut olet? Mitäs kerscat/ nijncuin et sinä ensingän saanut olisi?
4:8 Te olette jo ravitut, teistä on tullut jo rikkaita, ilman meitä teistä on tullut kuninkaita! Kunpa teistä olisikin tullut kuninkaita, niin että mekin pääsisimme kuninkaiksi teidän kanssanne!	8. Jo te olette ravitut, jo te olette rikastuneet, ilman meitä te vallitsette: ja oi jospa te tosin vallitsisitte, että mekin teidän kanssanne vallitsisimme!	4:8 Jo te oletta rawitut: jo te oletta hyötynet: ilman meitä te wallidzetta/ ja josca Jumala että te wallidzisitta/ että mekin teidän cansan wallidzisim.
4:9 Sillä minusta näyttää, että Jumala on asettanut meidät apostolit vihoviimeisiksi, ikäänkuin kuolemaan tuomituiksi; meistä on tullut kaiken maailman katseltava, sekä enkelien että ihmisten,	9. Sillä minä luulen, että Jumala on meitä apostoleita viimeisiksi asettanut, niinkuin surmattaviksi; sillä me olemme maailmalle, ja enkeleille, ja ihmisille ihmeeksi tulleet.	4:9 Sillä minä luulen/ että Jumala on meitä Apostoleita lähettänyt nijncuin caickein huonombita/ nijncuin surmattawia: sillä me olemma mailman/ Engelein/ ja ihmisten ihmexi tullet.
4:10 me olemme houkkia Kristuksen tähden, mutta te älykkäitä Kristuksessa, me olemme heikkoja, mutta te väkeviä; te kunnioitettuja, mutta me halveksittuja.	10. Me olemme tomppelit Kristuksen tähden, mutta te toimelliset Kristuksessa: me heikot, mutta te väkevät: te kunnialliset, mutta me katsotut ylön.	4:10 Me olemma tomppelit Christuxen tähden/ mutta te oletta wijsat Christuxes: me heicot/ mutta te wäkwät: te cunnialiset/ mutta me ylöncadzotut.
4:11 Vielä tänäkin hetkenä me kärsimme sekä nälkää että janoa, olemme alasti, meitä piestään, ja me kuljemme kodittomina,	11. Hamaan tähän hetkeen asti kärsimme me nälkää ja janoa, ja olemme alasti, ja meitä lyödään korvalle ja ei meillä ole vahvaa asuinsiaa:	4:11 Haman tähän hetken asti kärsimmä me nälkä ja jano/ ja olemma alasti/ ja meitä lyödän corwalle/ ja ei meille ole wahwa asuinsia/
4:12 me näemme vaivaa tehden työtä omin käsin. Meitä herjataan, mutta me siunaamme: meitä vainotaan, mutta me kestämmme;	12. Ja me näemme vaivaa, työtä tehden omilla käsillämme. Kuin meitä soimataan, niin me hyvästi lausumme: kuin meitä vainotaan, niin me kärsimme.	ja me näemme waiwa työtä tehden omilla käsilläm. 4:12 Cosca meitä soimatan/ nijn me hyvästi lausumma: cosca meitä wainotan/ nijn me kärsimme.
4:13 meitä parjataan, mutta me puhumme leppeästi; meistä on tullut kuin mikäkin maailman tunkio, kaikkien hylkimiä, aina tähän päivään asti.	13. Kuin meitä pilkataan, niin me rukoilemme: me olemme tulleet niinkuin maailman tunkioksi ja kaikkein saastaisuudeksi tähän päivään asti.	4:13 Cosca meitä pilcatan/ nijn me rucoilemma: me olemma nijncuin mailman kirous/ ja jocaidzen ihmisen hylky tähän päiwän asti.
4:14 En kirjoita tätä häväistäkseni teitä, vaan niinkuin rakkaita lapsiani neuvoen.	14. En minä näitä kirjoita häväistäkseni teitä, vaan minä neuvon teitä niinkuin rakkaita lapsiani.	4:14 Embä minä tätä kirjoita häväistäxeni teitä/ waan minä neuwon teitä/ nijncuin minun rackaita lapsiani:

4:15 Sillä vaikka teillä olisi kymmenentuhatta kasvattajaa Kristuksessa, niin ei teillä kuitenkaan ole monta isää; sillä minä teidät synnytin evankeliumin kautta Kristuksessa Jeesuksessa.	15. Sillä ehkä teillä olis kymmenentuhatta opettajaa Kristuksessa, niin ei teillä kuitenkaan ole monta isää; sillä minä olen teitä Kristuksessa Jeesuksessa siittänyt evankeliumin kautta.	4:15 Sillä ehkä teillä olis kymmenen tuhatta Mestarita Christuxes/ niijn ei teillä cuitengan ole monda Isä: sillä minä olen teitä Christuxes Jesuxes synnyttänyt Evangeliumin cautta.
4:16 Kehoitän siis teitä: olkaa minun seuraajiani.	16. Sentähden neuwon minä teitä, olkaat minun tavoittajani.	4:16 Sentähden neuwon minä teitä/ olcat minun tawottajani.
4:17 Juuri sentähden minä lähetin teille Timoteuksen, joka on minun rakas ja uskollinen poikani Herrassa; hän on muistuttava teitä minun vaelluksestani Kristuksessa Jeesuksessa, sen mukaan kuin minä kaikkialla, joka seurakunnassa, opetan.	17. Sentähden lähetin minä teille Timoteuksen, joka on minun rakas ja uskollinen poikani Herrassa, jonka pitää muistuttaman teille minun tieni, jotka ovat Kristuksessa, niinkuin minä joka paikassa kaikissa seurakunnissa opetan.	4:17 Sentähden/ lähetin minä Timotheuxen teille/ minun rackan poicani/ ja uscollisen HERrasa/ muistuttaman teille minun tieni/ jotca owat Christuxes/ nijncuin minäkin caikisa Seuracunnis opetan.
4:18 Muutamät teistä ovat paisuneet pöyhkeiksi, aivan niinkuin minä en tulisikaan teidän tyköne.	18. Mutta muutamät ovat teistä paisuneet, niinkuin en minä teidän tyköne tulewa oliskaan.	4:18 MUtta muutamät owat teistä paisunet/ nijncuin en minä ensingän teidän tygönne tulewa oliscan.
4:19 Mutta minä tulen pian teidän tyköne, jos Herra tahtoo, ja silloin minä otan selon, en noiden pöyhkeiden sanoista, vaan voimasta.	19. Mutta ennen paljoa aikaa tulen minä teidän tyköne, jos Herra tahtoo, ja tahdon tietää, ei paisuneitten sanojen, vaan voimaa.	4:19 Mutta ennen paljo aica tulen minä teidän tygön (jos HERra tahto) ja tahdon tietä/ ei nijden paisunuitten sanoja/ mutta woima.
4:20 Sillä Jumalan valtakunta ei ole sanoissa, vaan voimassa.	20. Sillä Jumalan valtakunta ei ole puheessa, vaan voimassa.	4:20 Sillä Jumalan waldacunda ei ole puhesa/ waan woimasa.
4:21 Kummanko tahdotte? Tulenko luoksenne vitsa kädessä vaiko rakkaudessa ja sävyisyyden hengessä?	21. Kumman te tahdotte: että minä tulen vitsalla teidän tyköne, taikka rakkaudella ja hengen siveydellä?	4:21 Cumman te tahdotta? Jos minä tulen widzalla teidän tygönne/ taicka rackaudella/ ja Hengen siweydellä?
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .
5:1 Yleensä kuuluu, että teidän keskuudessanne harjoitetaan haureutta, jopa semmoista haureutta, jota ei ole pakanainkaan keskuudessa, että eräskin pitää isänsä vaimoa.	1. Täydellisesti kuuluu teidän seassanne huoruus, ja senkaltainen huoruus, josta ei pakanatkaan sanoa tiedä, niin että joku isänsä emäntää pitää.	5:1 JULkisest cuulu teidän keskenän huoruus/ ja sencaltainen huoruus/ josta ei pacanatcan sanoa tiedä/ että jocu Isäns emändä pitä.

5:2 Ja te olette paisuneet pöyhkeiksi! Eikö teidän pikemminkin olisi pitänyt tulla murheellisiksi, että se, joka on tuommoisen teon tehnyt, poistettaisiin teidän keskuudestanne?	2. Ja te olette paisuneet, ja miksi ette enemmän murehtineet, että se, joka senkaltaisen työn tehnyt on, teidän seastanne otettaisiin pois.	5:2 Ja te olette paisuneet/ josta teidän parammin tulis itke/ että se joka senkaltaisen työn tehnyt on/ teidän seastan poisotettaisiin.
5:3 Sillä minä, joka tosin ruumiillisesti olen poissa, mutta hengessä kuitenkin läsnä, olen jo, niinkuin läsnäollen, puolestani päättänyt, että se, joka tuommoisen teon on tehnyt, on	3. Mutta minä tosin, joka niinkuin ruumiin puolesta poissa ollen, kuitenkin hengessä tykönä ollen, olen jo niinkuin tykönä oleva sen tuominnut, että hän, joka sen niin tehnyt on,	5:3 Mutta minä tosin/ joka ruumin puolest poisolen/ cuitengin Hengessä tykönä olen/ nijn olen minä jo/ nijncuin tykönä oleva/ sijtä päättänyt/ että hän/ joka senkaltaisen tehnyt on/
5:4 - sittenkuin olemme, te ja minun henkeni ynnä meidän Herramme Jeesuksen voima, tulleet yhteen -	4. Meidän Herran Jeesuksen Kristuksen nimeen, teidän kokoontulemisessanne, ynnä minun henkeni kanssa, meidän Herran Jeesuksen Kristuksen voimalla,	5:4 Meidän HERran Jesuxen Christuxen Nimeen/ teidän cocontulemisesan/ ynnä minun Hengen cansa/ ja meidän HERran Jesuxen Christuxen woimalla/
5:5 Herran Jeesuksen nimessä hyljättävä saatanan haltuun lihan turmioksi, että hänen henkensä pelastuisi Herran päivänä.	5. Annetaan saatanan haltuun lihan kadotukseksi, että henki autuaaksi tulis Herran Jeesuksen päivänä.	5:5 Annetan Perkelen haldun lihan cadotuxexi/ että hengi autuaxi tulis HERran Jesuxen päiwänä.
5:6 Ei ole hyvä, että kerskaatte. Ettekö tiedä, että vähäinen hapatus hapattaa koko taikinan?	6. Ei ole teidän kerskauksenne hyvä: ettekö te tiedä, että vähä hapatus kaiken taikinan hapattaa?	5:6 Eli ole teidän kerscauxenne hyvä: ettekö tiedä/ että vähä hapatus caiken taikinan hapatta?
5:7 Peratkaa pois vanha hapatus, että teistä tulisi uusi taikina, niinkuin te olettekin happamattomat; sillä onhan meidän pääsiäislampaamme, Kristus, teurastettu.	7. Sentähden peratkaa se vanha taikina, että te olisitte uusi taikina, niinkuin te happamattomat olette; sillä meidän pääsiäislampaamme on meidän edestämme uhrattu, joka on Kristus.	5:7 Sentähden peratcat se wanha taikina/ että te tulisitta vdexi taikinaxi/ nijncuin te myös happamattomat olette. Sillä meillä on myös Pääsiäis Lammas/ joka on Christus/ meidän edestämme uhrattu.
5:8 Viettäköömme siis juhlaa, ei vanhassa hapatuksessa eikä ilkeyden ja pahuuden hapatuksessa, vaan puhtauden ja totuuden happamattomuudessa.	8. Sentähden pitäkäämme juhlaa, ei vanhassa hapatuksessa, eikä pahuuden ja vääryyden hapatuksessa, vaan vakuuden ja totuuden happamattomassa taikinassa.	5:8 Sentähden pitäkäm meidän Pääsiäisem/ ei wanhas hapatuxes/ eikä pahuden ja wääryden hapatuxes/ waan puhtauden ja totuden happamattomas taikinas.
5:9 Minä kirjoitin teille kirjeessäni, ettette seurustelisi huorintekijäin kanssa;	9. Minä olen teille lähetyskirjassa kirjoittanut, ettei teidän pitäisi sekaantumisen huorintekijäin kanssa.	5:9 Minä olen teille Epistolas kirjoittanut/ ettei teidän pitäis secandum portoihin.

5: 10 en tarkoittanut yleensä tämän maailman huorintekijöitä tai ahneita tai anastajia tai epäjumalanpalvelijoita, sillä silloinhan teidän täytyisi lähteä pois maailmasta.	10. Ja ei kaiketi tämän maailman huorintekiäin kanssa, eli ahneitten, eli raateliain, eli epäjumalain palveliain; sillä niin tulis teidän maailmasta paeta pois.	5: 10 En minä ajattele tämän mailman portoista/ engä ahneista/ engä raateljista/ engä epäjumalden palwelioista/ sillä nijn tulis teidän mailmasta poispaeta.
5: 11 Vaan minä kirjoitin teille, että jos joku, jota kutsutaan veljeksi, on huorintekijä tai ahne tai epäjumalanpalvelija tai pilkkaaja tai juomari tai anastaja, te ette seurustelisi ettekä söisikään semmoisen kanssa.	11. Mutta nyt minä olen kirjoittanut, ettei teidän pidä heihin sekaantumana, jos joku, joka veljeksi kutsutaan, olis huorintekiä, taikka ahne, eli epäjumalain palvelia, taikka pilkkaaja, eli juomari, taikka raatelia; älkäät senkaltaisen kanssa syökö;	5: 11 Mutta nyt minä olen kirjoittanut/ ettei teidän pidä nijhin secandumana. Jos jocu/ joca weljexi cudzutan/ olis salawuoteinen/ taikka ahne/ eli epäjumalden palwelia/ taikka pilckaja eli juomari/ taikka raatelia/ älkät sencaltaisen cansa syökö:
5: 12 Sillä onko minun asiani tuomita niitä, jotka ovat ulkopuolella? Ettekö tekin tuomitse vain niitä, jotka ovat sisäpuolella?	12. Sillä mitä minun tulee tuomita niitä, jotka ulkona ovat? Ettekö te niitä tuomitse, jotka sisällä ovat?	5: 12 Sillä mitä minun tule duomita nijtä/ jotca ulcona owat? Ettekö te nijtä duomidze/ jotca sisällä owat?
5: 13 Mutta ulkopuolella olevat tuomitsee Jumala. "Poistakaa keskuudestanne se, joka on paha."	13. Mutta Jumala ne tuomitsee, jotka ulkona ovat. Ajakaat itsekin paha pois tyköänne.	5: 13 Mutta Jumala ne duomidze/ jotca ulcona owat. Ajacat idzekin paha pois tykönne.
6 LUKU	6 LUKU	VI. Lucu .
6: 1 Kuinka rohkenee kukaan teistä, jolla on riita-asia toisen kanssa, käydä oikeutta vääräin edessä? Miksei pyhien edessä?	1. Miksi joku teistä, jolla on toisen kanssa jotakin asiaa, rohkenee riidellä vääräin ja ei pyhäin edestä?	6: 1 Mlxi jocu teistä/ jolla on toisen cansa jotakin asiata/ malta riidellä wääräin/ ja ei pyhäin edesä?
6: 2 Vai ettekö tiedä, että pyhät tulevat maailman tuomitsemaan? Ja jos te tuomitsette maailman, niin ettekö kelpaa ratkaisemaan aivan vähäpätöisiä asioita?	2. Ettekö te tiedä, että pyhät pitää maailmaa tuomitseman? Ja jos maailma pitää teidän kauttanne tuomittaman, ettekö siis te kelpaa pienempiä asioita tuomitsemaan?	Ettekö te tiedä/ että pyhät pitä mailma duomidzeman? 6: 2 Jos sijs mailma pitä teildä duomittaman? Ettekö te sijs kelpa pienembitä asioita duomidzeman?
6: 3 Ettekö tiedä, että me tulemme tuomitsemaan enkeleitä, emmekö sitten maallisia asioita?	3. Ettekö te tiedä, että meidän pitää enkeleitäkin tuomitseman? kuinka siis ei ajallisia asioita?	6: 3 Ettekö te tiedä/ että meidän pitä Engeleitäkin duomidzeman? Cuinga paljo enemmän ajallisia asioita?
6: 4 Jos teillä siis on maallisia asioita ratkaistavina, nekö te asetatte tuomareiksi, jotka ovat halveksittuja seurakunnassa?	4. Kuin siis teillä on jotakuta asiaa ajallisesta hyvydestä, niin te otatte ne, jotka seurakunnassa ovat katsotut ylön, ja asetatte tuomariksi.	6: 4 Mutta te/ cosca teillä on jotacuta asiata ajallisest hywydest/ nijn te otatte ne jotca Seuracunnas ylöncadzotut owat/ ja asetatte Duomarixi.

6:5 Teidän häpeäksenne minä tämän sanon. Eikö teidän joukossanne sitten ole yhtäkään viisasta, joka voisi ratkaista veljien välin?	5. Teille minä sanon näitä häpiäksi: eikö niin yhtään viisasta ole teidän seassanne, joka taitais tuomita veljiensä välillä?	6:5 Teille minä sanon näitä häpiäxi. Eikö yhtän wijsasta ole teidän seasan? Eli jocu cuin taidais duomita/ weljen ja weljen keskellä?
6:6 Vaan veli käy oikeutta veljen kanssa, vieläpä uskottomain edessä!	6. Vaan veli riitelee veljensä kanssa, ja sittenkin uskottoman edessä.	6:6 Waan weli rijtele weljens cansa/ ja sijttekin uscomattomain edes.
6:7 Teille on jo yleensä vaurioksi, että käräjöitte keskenänne. Miksi ette ennemmin salli tehdä vääryyttä itsellenne? Miksi ette ennemmin anna riistää omaanne?	7. Niin on siis kaiketi vika teidän seassanne, että te toinen toisenne kanssa käytte oikeuden eteen. Miksi ette paremmin vääryyttä kärsi? miksi ette ennen suo teitänne wahingoittaa?	6:7 Niijn on sijs caiketi wica teidän seasan/ että te toinen toisenne cansa käytte oikeuden eteen: Mixet te parammin wääryttä kärsi? Mixet te ennen suo teitän wahingoittaa?
6:8 Sen sijaan te itse teette vääryyttä ja riistätte toisen omaa, vieläpä veljien.	8. Vaan te itse vääryyden ja vahingon teette, ja semminkin teidän veljillenne.	6:8 Ja te idze wääryden ja wahingon teette/ ja semmengin teidän weljillen.
6:9 Vai ettekö tiedä, etteivät väärät saa periä Jumalan valtakuntaa? Älkää eksykö. Eivät huorintekijät, ei epäjumalanpalvelijat, ei avionrikkojat, ei hekumoitsijat eikä miehimykset,	9. Ettekö te tiedä, ettei väärät pidä Jumalan valtakuntaa perimän? Älkää eksykö; ei huorintekiäin, eikä epäjumalten palvelijain, eikä salavuoteisten, eikä pehmiäin, eikä miesten kanssa makaajain,	6:9 Ettekö te tiedä/ ettei wäärät pidä Jumalan waldacunda perimän? 6:10 Älkät andaco teitän wietellä: sillä ei salawuoteisten/ eikä epäjumalden palweliain/ eikä huorintekiäin/ eikä pehmiäin/ eikä nijden jotca wastoin luondo syndiä tekewät/
6:10 eivät varkaat, ei ahneet, ei juomarit, ei pilkkaajat eivätkä anastajat saa periä Jumalan valtakuntaa.	10. Eikä varasten, eikä ahnetten, eikä juomarien, eikä pilkkaajain eikä raateliain pidä Jumalan valtakuntaa perimän.	eikä warasten/ eikä ahnetten/ eikä juomaritten/ eikä pilckaitten/ eikä raateliain pidä Jumalan waldacunda perimän.
6:11 Ja tuommoisia te olitte, jotkut teistä; mutta te olette vastaanottaneet peson, te olette pyhitetyt, te olette vanhurskautetut meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä ja meidän Jumalamme Hengessä.	11. Ja senkaltaiset te muutamat olitte; mutta te olette pestyt, te olette pyhitetyt, te olette vanhurskaaksi tulleet Herran Jesuksen nimen kautta ja meidän Jumalamme hengen kautta.	6:11 Ja sencaltaiset te muutamat olitta/ mutta te oletta pestyt/ te oletta pyhitetyt/ te oletta wanhurscaxi tullet HERran Jesuxen Christuxen nimen cautta/ ja meidän Jumalamme Hengen cautta.
6:12 Kaikki on minulle luvallista, mutta ei kaikki ole hyödyksi; kaikki on minulle luvallista, mutta minä en saa antaa minkään itseäni vallita.	12. Kaikissa on minulla valta, vaan ei kaikki ole hyväksi: kaikissa on minulla valta, mutta en minä kenenkään alamainen ole.	6:12 CAikisa on minulla walda/ waan ei caicki ole hywäxi: Caikisa on minulla walda/ mutta en minä kenengän alammainen ole.

6:13 Ruoka on vatsaa varten ja vatsa ruokaa varten; ja Jumala on tekevä lopun niin toisesta kuin toisestakin. Mutta ruumis ei ole haureutta varten, vaan Herraa varten, ja Herra ruumista varten;	13. Ruoka on vatsalle sääty ja vatsa ruualle; mutta Jumala on tämän ja sen hukuttava. Ei ruumis ole sääty huoruuteen, vaan Herralle, ja Herra ruumiille.	6:13 Ruoca on wadzalle sääty/ ja wadza ruualle/ mutta Jumala on tämän ja sen hucuttawa. Ei ruumis ole sääty huoruteen/ waan HERralle/ ja HERra ruumille.
6:14 ja Jumala, joka herätti kuolleista Herran, on herättävä meidätkin voimallansa.	14. Mutta Jumala on Herran herättänyt, niin hän on myös meitäkin voimallansa herättävä.	6:14 Mutta Jumala on HERran herättänyt/ nijn hän on myös meitäkin woimallans herättävä.
6:15 Ettekö tiedä, että teidän ruumiinne ovat Kristuksen jäseniä? Ottaisinko siis Kristuksen jäsenet ja tekisin ne porton jäseniksi? Pois se!	15. Ettekö te tiedä, että teidän ruumiinne ovat Kristuksen jäsenet? Pitäiskö siis minun Kristuksen jäsenet ottaman ja porton jäseniksi tekemän? Pois se!	6:15 Ettekö tiedä/ että teidän ruuminne owat Christuxen jäsenet? Pidäiskö sijs minun Christuxen jäsenet porton jäsenixi tekemän? Pois se.
6:16 Vai ettekö tiedä, että joka yhtyy porttoon, tulee yhdeksi ruumiiksi hänen kanssaan? Onhan sanottu: "Ne kaksi tulevat yhdeksi lihaksi."	16. Taikka ettekö te tiedä, että se, joka porttoon ryhtyy, hän on yksi ruumis sen kanssa? Sillä he tulevat, sanoo hän, kaksi yhdeksi lihaksi.	6:16 Taicka/ ettekö te tiedä/ että se joca porttohon ryhty/ nijn hän on yxi ruumis sen cansa? Sillä he tulewat (sano hän) caxi yhdexi lihaxi.
6:17 Mutta joka yhtyy Herraan, on yksi henki hänen kanssaan.	17. Mutta joka Herraan ryhtyy, se on yksi henki hänen kanssansa.	6:17 Mutta joca HERraan ryhty/ se on yxi hengi hänen cansans.
6:18 Paetkaa haureutta. Kaikki muu synti, mitä ikinä ihminen tekee, on ruumiin ulkopuolella; mutta haureuden harjoittaja tekee syntiä omaa ruumistansa vastaan.	18. Välttäkää huoruutta. Kaikki synnit, joita ihminen tekee, ovat ulkona ruumiista; vaan joka huorin tekee, tekee syntiä omassa ruumiissansa.	6:18 Wälttäkät huorutta. Caicki synnit cuin ihminen teke/ owat ulcona ruumista/ waan joca huorin teke/ se teke syndiä omas ruumisans.
6:19 Vai ettekö tiedä, että teidän ruumiinne on Pyhän Hengen temppeli, joka Henki teissä on ja jonka te olette saaneet Jumalalta, ja ettette ole itsenne omat?	19. Vai ettekö te tiedä, että teidän ruumiinne on Pyhän Hengen templi, joka teissä on, jonka te Jumalalta saitte, ja ettepä te ole teidän omanne?	6:19 Wai ettekö te tiedä/ että teidän ruumin on Pyhän Hengen Templi/ joca teisä on/ jonga te Jumalalda saitta/ ja ettepä te ole teidän omanne?
6:20 Sillä te olette kalliisti ostetut. Kirkastakaa siis Jumala ruumiissanne.	20. Sillä te olette kalliisti ostetut; kunnioittakaat siis Jumalaa teidän ruumiissanne ja teidän hengessänne, jotka Jumalan ovat.	Sillä te oletta callista ostetut. 6:20 Cunnioittacat sijs Jumalata teidän ruumisan/ ja teidän hengesän/ jotca Jumalan owat.
7 LUKU	7 LUKU	VII. Lucu .

7:1 Mutta mitä siihen tulee, mistä kirjoititte, niin hyvä on miehelle olla naiseen ryhtymättä;	1. Mutta niistä, joita te minulle kirjoititte, hyvä on miehelle, ettei hän vaimoon ryhdy.	7:1 MUTta nijhin cuin te minulle kirjoititta/ watan minä. Hywä on ihmiselle/ ettei hän vaimoon ryhdy.
7:2 mutta haureuden syntien välttämiseksi olkoon kullakin miehellä oma vaimonsa, ja kullakin naisella aviomiehensä.	2. Mutta huoruuden tähden pitäköön kukin oman vaimonsa, ja jokainen pitäköön oman miehensä.	7:2 Mutta cuitengin huorutta carttain/ pitäkön cukin oman waimons/ ja jocainen pitäkön oman miehens.
7:3 Täyttäköön mies velvollisuutensa vaimoansa kohtaan, ja samoin vaimo miestänsä kohtaan.	3. Mies antakoon vaimolle velvollisen mielisuosion, niin myös vaimo miehelle.	7:3 Mies andacan waimolle cohtullisen mielisuosion/ nijn myös waimo miehells.
7:4 Vaimon ruumis ei ole hänen omassa, vaan hänen miehensä vallassa; samoin ei miehenkään ruumis ole hänen omassa, vaan vaimon vallassa.	4. Ei ole vaimolla valtaa omalle ruumiillensa, vaan miehellä: ei myös miehellä ole valtaa ruumiillensa, vaan vaimolla.	7:4 Ei ole waimolla walda omalle ruumillens/ waan miehellä. Ei myös miehellä ole walda ruumillens/ waan waimolla.
7:5 Älkää vetäytykö pois toisistanne, paitsi ehkä keskinäisestä sopimuksesta joksikin ajaksi, niin että olisitte vapaat rukoukseen ja sitten taas tulisitte yhteen, ettei saatana teitä kiusaisi teidän hillittömyytenne tähden.	5. Älkäät toinen toistanne wätkö, jollei se ole molempain suosiosta hetkeksi, että teillä jouto olis paastota ja rukoilla: ja tulkaat jälleen yhteen, ettei saatana teitä kiusaisi teidän himonne hillimättömyyden puolesta.	7:5 Älkät toinen toistanne wälttökö/ jollei se ole molembain suosiosta/ hetkexi/ että teille jouto olis paastota ja rucoilla: Ja tulcat jällens yhten/ ettei Satan teitä kiusais haureuden puolesta.
7:6 Mutta tämän minä sanon myönnytyksenä, en käskynä.	6. Mutta sen sanon minä teille suomisen ja ei käskyn jälkeen.	7:6 MUTta sencaltaista sanon minä teille suomisen/ ja ei käskyn jälken.
7:7 Soisin kaikkien ihmisten olevan niinkuin minäkin; mutta kullakin on oma lahjansa Jumalalta, yhdellä yksi, toisella toinen.	7. Sillä minä tahtoisin, että kaikki ihmiset niin olisivat kuin minäkin olen; mutta jokaisella on oma lahja Jumalalta, yhdellä niin ja toisella näin.	7:7 Waan minä tahdoisin/ että caicki ihmiset nijn olisit cuin minäkin olen. Mutta jocaidzella on erinomainen lahja Jumalalda/ yhdellä nijn/ ja toisella näin.
7:8 Naimattomille ja leskille minä taas sanon: heille on hyvä, jos pysyvät sellaisina kuin minäkin;	8. Vaan minä sanon naimattomille ja leskille: se on heille hyvä, jos he ovat niinkuin minäkin.	7:8 Minä sanon tosin naimattomille ja Leskille: Se on heille hywä/ jos he owat nijncuin minäkin.
7:9 mutta jos eivät voi itseään hillitä, niin menkööt naimisiin; sillä parempi on naida kuin palaa.	9. Vaan ellei he voi itsiänsä pidättää, niin naikaan; sillä parempi on naida kuin palaa.	7:9 Waan ellei he woi heitäns pidättä/ nijn naican: Sillä parambi on naida/ cuin pala.
7:10 Mutta naimisissa oleville minä julistan, en kuitenkaan minä, vaan Herra, ettei vaimo saa erota miehestään;	10. Mutta naineelle käsken, en minä, vaan Herra, ettei vaimon pidä miehestänsä eriämän.	7:10 MUTta naineille käske/ en minä/ waan HERra: ettei waimon pidä miehestäns eriämän.

7:11 mutta jos hän eroaa, niin pysyköön naimatonna tai sopikoon miehensä kanssa; eikä mies saa hyljätä vaimoansa.	11. Mutta jos hän erii, niin olkoon naimatta taikka sopikaan miehensä kanssa, ja älköön mies hyljätkö vaimoansa.	7:11 Mutta jos hän erii/ nijn olcon naimata/ taicka sopican miehens cansa. Ja älkön mies hyljätkö waimoans.
7:12 Mutta muille sanon minä, eikä Herra: jos jollakin veljellä on vaimo, joka ei usko, ja tämä suostuu asumaan hänen kanssaan, niin älköön mies häntä hyljätkö;	12. Vaan muille sanon minä ja ei Herra: jos jollakin veljellä on uskotoin vaimo, ja se mielistyy hänen kanssansa asumaan, älköön sitä itsestänsä eroittako.	7:12 Waan muille sanon minä/ ja ei HERra: jos jollakin weljellä on uscomatoin waimo/ ja se mielisty hänen cansans asuman/ älkön sitä idzestäns eroittaco.
7:13 samoin älköön vaimokaan, jos hänellä on mies, joka ei usko, ja tämä suostuu asumaan hänen kanssaan, hyljätkö miestänsä.	13. Ja jos jollakin vaimolla on uskotoin mies, ja hän tahtoo sen kanssa asua, älköön häntä itsestänsä eroittako.	7:13 Ja jos jollakin waimolla on uscomatoin mies/ ja hän tahto sen cansa asua/ älkön händä idzestäns eroittaco.
7:14 Sillä mies, joka ei usko, on pyhitetty vaimonsa kautta, ja vaimo, joka ei usko, on pyhitetty miehensä, uskonveljen, kautta; muutoinhan teidän lapsenne olisivat saastaisia, mutta nyt he ovat pyhiä.	14. Sillä uskotoin mies on vaimonsa kautta pyhitetty, ja uskotoin vaimo on pyhitetty miehensä kautta: Muutoin olisivat teidän lapsenne saastaiset, vaan nyt ne ovat pyhitetyt.	7:14 Sillä uscomatoin mies on waimons cautta pyhitetty/ ja uscomatoin waimo pyhitetän miehens cautta/ muutoin olisit teidän lapsenna saastaiset/ waan nyt owat pyhitetyt.
7:15 Mutta jos se, joka ei usko, eroaa, niin erotkoon; veli ja sisar eivät ole semmoisissa tapauksissa orjuutetut; sillä rauhaan on Jumala teidät kutsunut.	15. Mutta jos uskotoin itsensä eroittaa, niin olkoot erotetut. Eipä veli taikka sisar ole sidottu orjuuteen senmuotoisissa menoissa; mutta rauhassa on Jumala meitä kutsunut.	7:15 Mutta jos uscomatoin idzens eroitta/ nijn anna hänen eritä. Eipä weli taicka sisar ole sidottu orjuteen semmuotoisis menois/ mutta rauhas on Jumala meitä cudzunut:
7:16 Sillä mistä tiedät, vaimo, voitko pelastaa miehesi? Tai mistä tiedät, mies, voitko pelastaa vaimosi?	16. Sillä kuinkas tiedät, vaimo, jos sinä miehes taidat autuaaksi saattaa? Eli sinä mies, kuinkas tiedät, jos sinä taidat vaimos autuaaksi saattaa?	7:16 Sillä cuingas tiedät waimo/ jos sinä miehes taidat autuaxi saatta? Eli sinä mies cuingas tiedät/ jos sinä taidat waimos autuaxi saatta?
7:17 Vaeltakoon vain kukin sen mukaan, kuin Herra on hänelle hänen osansa antanut, ja siinä asemassa, missä hänet Jumala on kutsunut; näin minä säädän kaikissa seurakunnissa.	17. Kuitenkin niinkuin Jumala kullekin on jakanut: jokainen niin vaeltakaan, kuin Herra on hänen kutsunut: ja niin minäkin kaikissa seurakunnissa säädän.	7:17 Cuitengin nijncuin Jumala cullengin on jakanut: Jocainen nijn waeldacan/ cuin HERra on hänen cudzunut/ ja nijn minäkin caikisa Seuracunnisa säädän.

7:18 Jos joku on kutsuttu ympärileikattuna, älköön hän pyrkikö ympärileikkaamattomaksi; jos joku on kutsuttu ympärileikkaamatonna, älköön ympärileikkauttako itseään.	18. Jos joku ympärileikattu on kutsuttu, älkään se esinahkaa pyytäkö: jos joku on esinahasta kutsuttu, älkään se antako itsiänsä ympärileikata.	7:18 Jos jocu ymbärinsleicattu on cudzuttu/ älkän se esinahca pyytäkö. Jos jocu on esinahas cudzuttu/ älkän se andaco idziäns ymbärinsleicata.
7:19 Ei ympärileikkaus ole mitään, eikä ympärileikkaamattomuus ole mitään, vaan Jumalan käskyjen pitäminen.	19. Ympärileikkaus ei ole mitään, eikä esinahka mitään ole, vaan Jumalan käskyn pitämys.	7:19 Ymbärinsleickaas ei ole mitän/ eikä esinahca mitän ole/ waan Jumalan käskyn pitämys.
7:20 Pysyköön kukin siinä asemassa, missä hänet on kutsuttu.	20. Jokainen pysyköön siinä kutsumisessa, johonka hän kutsuttu on.	7:20 Jocainen olcon sijnä cudzumises/ johonga hän cudzuttu on.
7:21 Jos olet kutsuttu orjana, älä siitä murehdi; mutta vaikka voisitkin päästä vapaaksi, niin ole ennemmin siinä osassasi.	21. Jos sinä olet orjaksi kutsuttu, älä sitä murehdi: kuitenkin jos sinä taidat vapaaksi tulla, miin nautitse sitä paremmin.	7:21 Jos sinä olet orjaxi cudzuttu/ älä sitä murehdi/ cuitengin jos sinä taidat wapaxi tulla/ nijn pyydä sitä parammin.
7:22 Sillä joka orjana on kutsuttu Herrassa, on Herran vapaa; samoin vapaana kutsuttu on Kristuksen orja.	22. Sillä joka orjaksi on Herrassa kutsuttu, se on Herran vapaa: niin myös joka vapaaksi on kutsuttu, hän on Kristuksen orja.	7:22 Sillä joca orjaxi on HERRasa cudzuttu/ se on HERRan wapa. Nijn myös/ joca wapaxi on cudzuttu/ hän on Christuxen palwelia.
7:23 Te olette kalliisti ostetut; älkää olko ihmisten orjia.	23. Te olette kalliisti ostetut! älkäät ihmisten orjat olko!	7:23 Te oletta callista ostetut/ älkät ihmisten orjat olco.
7:24 Pysyköön kukin, veljet, Jumalan edessä siinä asemassa, missä hänet on kutsuttu.	24. Itsekukin, rakkaat veljet, jossa hän kutsuttu on, olkaan siinä Jumalan tykönä.	7:24 Idzecukin (rackat weljeni) josa hän cudzuttu on/ sijnä hän olcan Jumalan tykönä.
7:25 Mutta neitsyistä minulla ei ole Herran käskyä, vaan minä sanon ajatukseni niinkuin se, joka on Herralta saanut sen laupeuden, että hän on luotettava.	25. Mutta neitseistä ei ole minulla Herran käskyä; kuitenkin sanon minä minun neuvoni niinkuin laupiuden saanut Herralta uskollisena ollakseni.	7:25 MUTta neidzeist ei ole minulla HERRan käskyä/ cuitengin sanon minä minun neuwoni/ nijncuin laupiuden saanut HERRalda uscollisna ollaxeni.
7:26 Olen siis sitä mieltä, että lähestyvän ahdingon tähden jokaisen on hyvä pysyä entisellään.	26. Minä luulen siis sen hyväksi, nykyisen tuskan tähden, että ihmisen on niin hyvä olla.	7:26 Minä luulen sijs sen hywäxi/ nykyisen tuskan tähden/ että ihmisen on nijn hywä olla.
7:27 Jos olet sidottu vaimoon, älä pyydä eroa; jos et ole sidottu vaimoon, älä pyydä itsellesi vaimoa.	27. Jos sinä olet vaimoon sidottu, älä pyydä eroa; jos sinä olet vaimotoin, niin älä pyydä vaimoa.	Jos sinä olet waimoon sidottu/ älä pyydä eroitusta. 7:27 Mutta jos sinä olet waimotoin/ nijn älä pyydä waimoa.

7:28 Mutta jos menetkin naimisiin, et syntiä tee; ja jos neitsyt menee naimisiin, ei hänkään tee syntiä; mutta ne, jotka niin tekevät, joutuvat kärsimään ruumiillista vaivaa, ja siitä minä tahtoisin teidät säästää.	28. Mutta jos sinä myös olet nainut, et sinä syntiä tehnyt, ja jos neitsy huoli, ei hänkään syntiä tehnyt. Kuitenkin senkaltaiset saavat vaivan ruumiisensa. Mutta minä säästäisin mielelläni teitä.	7:28 Mutta jos sinä nait/ et sinä syndiä tee. Ja jos neidzy huole/ ei hängän syndiä tee. Cuitengin sencaltaiset saawat waiwan ruumiseens. Mutta minä säästäisin mielelläni teitä.
7:29 Mutta sen minä sanon, veljet: aika on lyhyt; olkoot tästedes nekin, joilla on vaimot, niinkuin ei heillä niitä olisikaan,	29. Mutta sen minä sanon, rakkaat veljet, aika on lyhetty. Mitä enempi? Joilla vaimot ovat, olkaan niinkuin ei heillä olisikaan,	7:29 Ja sanon teille/ rackat weljet/ aika on lyhyt. Mitä enä? joilla waimot on/ olcan nijncuin ei heillä oliscan.
7:30 ja ne, jotka itkevät, niinkuin eivät itkisi, ja ne, jotka iloitsevat, niinkuin eivät iloitsisi, ja ne, jotka ostavat, niinkuin eivät saisi omanansa pitää,	30. Ja jotka itkevät, niinkuin ei he itkisikään: ja jotka iloitsevat, niinkuin ei iloitsisikaan: ja jotka ostavat, niinkuin ei nautitsisikaan;	7:30 Ja jotca itkewät/ nijncuin ei he itkisickän: Ja jotca iloidzewat/ nijncuin ei iloidziscan/ Ja jotca ostawat/ nijncuin ei nautidziscan.
7:31 ja ne, jotka tätä maailmaa hyödyksensä käyttävät, niinkuin eivät sitä käyttäisi; sillä tämän maailman muoto on katoamassa.	31. Ja jotka tätä maailmaa viljelevät, ettei he sitä väärin käyttäisi; sillä tämän maailman meno on menevä.	7:31 Ja joilla mailmallisia on/ ettei he nijtä wäärin käyttäis: sillä tämän mailman meno on menewä.
7:32 Soisin, ettei teillä olisi huolia. Naimaton mies huolehtii siitä, mikä on Herran, kuinka olisi Herralle mieliksi;	32. Mutta minä tahtoisin, että te ilman murhetta olisitte: naimatoin tottelee niitä, jotka Herran ovat, kuinka hänen pitää Herralle kelpaaman.	7:32 Mutta minä tahdoisin/ että te ilman murheta olisitta: naimatoin tottele nijtä cuin HERran on/ cuinga hänen pitä HERralle kelpaman.
7:33 mutta nainut huolehtii maailmallisista, kuinka olisi vaimolleen mieliksi,	33. Mutta joka nai, hän suree maailmallisista, kuinka hän emännällensä kelpais.	7:33 Mutta joca nai/ hän sure mailmallisist/ cuinga hän emännällens kelpais.
7:34 ja hänen harrastuksensa käy kahtaanne. Samoin vaimo, jolla ei enää ole miestä, ja neitsyt huolehtivat siitä, mikä on Herran, että olisivat pyhät sekä ruumiin että hengen puolesta; mutta naimisissa oleva huolehtii maailmallisista, kuinka olisi mieliksi miehellensä.	34. Nämät ovat eroitetut, vaimo ja neitsy, joka ei naitu ole, se murehtii niitä, jotka Herran ovat, että hän pyhä olis sekä ruumiilla että hengellä; mutta se, joka naitu on, murehtii maailmallisista, kuinka hänen pitää miehellensä kelpaaman.	7:34 Nämät caxi olcan eritetyt: waimo ja neidzy: naimatoin murehti nijtä cuin HERran owat/ että hän pyhä olis sekä ruumilla että hengellä. Mutta joca nai/ hän murehti mailmallisist/ cuinga hänen pitä miehellens kelpaman.

7:35 Tämän minä sanon teidän omaksi hyödyksenne, en pannakseni kytkyttä kaulaanne, vaan sitä varten, että eläisitte säädyllisesti ja häiriytymättä pysyisitte Herrassa.	35. Mutta senkaltaista sanon minä teidän tarpeeksenne: ei, että minä paulan teidän päällenne heittäisin, vaan että te soveliaasti ja hyvin Herrassa riippuisitte, ilman eroittamatta.	7:35 Mutta senkaltaista sanon minä teidän tarpeeksenne: ei että minä paulan teidän päällenne heittäisin/ vaan että te siihen cuin cunnialinen olis/ taiwuisitte/ ja alati ilman estetä HERra palwelisitte.
7:36 Mutta jos joku arvelee tekevänsä väärin tyttärensä kohtaan, joka on täydessä naima-iässä, ja jos kerran sen pitää tapahtua, niin tehkään, niinkuin tahtoo; ei hän syntiä tee: menkööt naimisiin.	36. Mutta jos joku luulee, ettei se sovi hänen neitseellensä, sittekuin hän jo naitavissa on, eikä saa toisin olla, niin tehkään, mitä hän tahtoo, ei hän syntiä tee; sallikaan hänen huolla.	7:36 Mutta jos joku luulee/ ettei se sovi hänen neidzellensä/ sitte cuin hän jo naitawis on/ eikä saa toisin olla/ nijn tehkän mitä hän tahto/ ei hän syndiä tee/ sallican hänen huolla.
7:37 Joka taas pysyy sydämessään lujana eikä ole minkään pakon alainen, vaan voi noudattaa omaa tahtoansa ja on sydämessään päättänyt pitää tyttärensä naimattomana, se tekee hyvin.	37. Mutta joka seisoo vahvana sydämessänsä ja ei ole vaadittu, vaan hänellä on oma ehtonsa ja päättää sen sydämessänsä, että hän tahtoo neitseensä pitää, se tekee hyvin.	7:37 Mutta joka waatimata sitä aicoi sydämesänsä/ ja hänellä on oma ehtons/ ja päättä sen sydämesänsä/ ja hän tahto hänen neidzens näin pitä/ se teke hywin.
7:38 Siis, joka naittaa tyttärensä, tekee hyvin, ja joka ei naita, tekee paremmin.	38. Sentähden joka naittaa, se tekee hyvin; mutta joka ei naita, hän tekee paremmin.	7:38 Joca taas naitta/ hän teke hywin/ mutta joca ei naita/ hän teke paremmin.
7:39 Vaimo on sidottu, niin kauan kuin hänen miehensä elää, mutta jos mies kuolee, on hän vapaa menemään naimisiin, kenen kanssa tahtoo, kunhan se vain tapahtuu Herrassa.	39. Vaimo on sidottu lakiin, niinkauvan kuin hänen miehensä elää; vaan kuin hänen miehensä kuollut on, niin hän on vapaa toiselle huolemaan, kelle hän tahtoo; ainoasti että se Herrassa tapahtuu.	7:39 Waimo on sidottu Lakijn/ nijncauwan cuin hänen miehens elä: waan cosca hänen miehens cuollut on/ nijn hän on wapa toiselle huoleman/ kelle hän tahto/ cuitengin että se HERrasa tapahtu.
7:40 Mutta hän on onnellisempi, jos pysyy entisellään; se on minun mielipiteeni, ja minä luulen, että minullakin on Jumalan Henki.	40. Vaan hän on autuaampi, minun luullakseni, jos hän sillänsä pysyy; sillä minä luulen, että minullakin on Jumalan Henki.	7:40 Waan hän olis autuambi/ minun luullaxeni/ jos hän silläns pysyis: sillä minä luulen/ että minullakin on Jumalan Hengi.
8 LUKU	8 LUKU	VIII. Lucu .
8:1 Mitä sitten epäjumalille uhrattuun lihaan tulee, niin tiedämme, että meillä kaikilla on tieto. Tieto paisuttaa, mutta rakkaus rakentaa.	1. Epäjumalain uhreista me tiedämme, että kaikilla meillä on tieto. Tieto paisuttaa, mutta rakkaus rakentaa.	8:1 EPäjumalden uhreista me tiedämme: sillä caikilla meillä on tieto. Tieto paisutta/ mutta rackaus rakenda.

8: 2 Jos joku luulee jotakin tietävänsä, ei hän vielä tiedä, niinkuin tietää tulee;	2. Mutta jos joku luulee jotakin tietävänsä, ei hän vielä mitään tiedä, kuin hänen tulis tietää.	8: 2 Mutta jos joku luulee hänens tietävän/ ei hän vielä niin tiedä/ kuin hänen tulis tietä.
8: 3 mutta joka rakastaa Jumalaa, sen Jumala tuntee.	3. Mutta jos joku Jumalaa rakastaa, se on tuttu häneltä.	8: 3 Mutta jos joku Jumalata rakasta/ se on tuttu häneltä.
8: 4 Mitä nyt epäjumalille uhratun lihan syömiseen tulee, niin tiedämme, ettei maailmassa ole yhtään epäjumalaa ja ettei ole muuta Jumalaa kuin yksi.	4. Niin me nyt tiedämme siitä ruusta, joka epäjumalille uhrataan, ettei yhtään epäjumalaa maailmassa olekaan, ja ettei yhtään muuta Jumalaa ole kuin yksi;	8: 4 Niin me nyt tiedämme/ siitä ruusta kuin epäjumalille uhratun/ ettei yhtään epäjumalata maailmassa olekaan/ ja ettei yhtään muuta Jumalata ole/ kuin yksi.
8: 5 Sillä vaikka olisikin niin sanottuja jumalia, olipa heitä sitten taivaassa tai maassa, ja niitä on paljon semmoisia jumalia ja herroja,	5. Ja vaikka muutamat ovat, jotka jumaliksi kutsutaan, olkoon se taivaassa eli maan päällä, (niinkuin monta jumalaa ja monta herraa on:)	8: 5 Ja vaikka muutamat ovat jotka jumaliksi kutsutaan/ olkoon se Taivasta eli maan päällä (niinkuin monta jumalata/ ja mona Herra on.)
8: 6 niin on meillä kuitenkin ainoastaan yksi Jumala, Isä, josta kaikki on ja johon me olemme luodut, ja yksi Herra, Jeesus Kristus, jonka kautta kaikki on, niin myös me hänen kauttansa.	6. Niin on kuitenkin meillä yksi Jumala, Isä, josta kaikki ovat, ja me hänessä, ja yksi Herra Jeesus Kristus, jonka kautta kaikki ovat, ja me hänen kauttansa.	8: 6 Niin on kuitenkin meillä yksi Jumala/ Isä/ josta kaikki ovat/ ja me hänessä/ yksi Herra Jeesus Kristus/ jonka kautta kaikki ovat/ ja me hänen kauttansa.
8: 7 Mutta ei ole kaikilla tätä tietoa, vaan tottumuksesta epäjumaliin muutamat vielä nytkin syövät uhrilihaa ikäänkuin epäjumalille uhrattuna, ja heidän omatuntonsa, joka on heikko, tahraantuu siitä.	7. Mutta ei jokaisella ole tietoa; sillä muutamat tekevät itsellensä omantunnon epäjumalista ja syövät niinkuin epäjumalille uhrattua, ja että heidän omatuntonsa on heikko, niin se saastutetaan.	8: 7 Mutta ei jokaisella ole tietoa: sillä muutamat tekevät heillensä omantunnon epäjumalista/ ja syövät niinkuin se olis epäjumalille uhrattua. Ja että heidän omatuntonsa on heikko/ niin hän sen kauttansa saastutetaan.
8: 8 Mutta ruoka ei lähennä meitä Jumalaan; jos olemme syömättä, emme siitä vahingoitu; jos syömme, emme siitä hyödy.	8. Mutta ei ruoka meitä saata otolliseksi Jumalan edessä; jos me syömme, emme siitä rikkaammaksi tule; ellemmme taas syö, emmepä me sentähden köyhemmäksi tule.	8: 8 Mutta ei ruoka meitä saata otolliseksi Jumalan edessä: jos me syömme/ emme siitä paremmaksi tule/ ellemmme taas syö/ emmepä me sentähden paremmaksi tule.
8: 9 Katsokaa kuitenkin, ettei tämä vapautenne koidu heikoille loukkaukseksi.	9. Vaan katsokaat, ettei tämä teidän vapautenne tulisi heikoille pahennukseksi;	8: 9 Vaan katsokaat/ ettei tämä teidän vapautenne tulisi heikoille pahennukseksi:
8: 10 Sillä jos joku näkee sinun, jolla on tieto, aterioiden epäjumalan huoneessa, eikö hänen omatuntonsa, kun hän on heikko, vahvistu epäjumalille uhratun syömiseen?	10. Sillä jos joku näkee sinun, jolla tieto on, aterioiden epäjumalain huoneissa, eikö siitä omatunto, joka heikko on, yllytetä epäjumalain uhria syömään?	8: 10 Sillä jos sinun (jolla tieto on) joku näke aterioiden epäjumalain huoneissa/ eikö siitä hänen omatuntonsa/ josta heikko on/ yllytetä epäjumalain uhria syömään?

8:11 Sinun tietosi kautta turmeltu silloin tuo heikko, sinun veljesi, jonka tähden Kristus on kuollut.	11. Ja niin sinun tietos kautta sinun veljes hukkaantuu, joka heikko on, jonka tähden Kristus on kuollut.	8:11 Ja nijn sinun tietos cautta sinun weljes huckandu/ joca heicko on/ jonga tähden cuitengin Christus on cuollut.
8:12 Mutta kun te näin teette syntiä veljiä vastaan ja haavoitatte heidän heikkoa omaatuntoaan, niin teette syntiä Kristusta vastaan.	12. Mutta kuin te niin syntiä teette veljiänne vastaan ja särjette heidän heikon omantuntonsa, niin te Kristusta vastaan syntiä teette.	8:12 Mutta cosca te nijn syndiä teette weljiän wastan/ ja särjette heidän heicon omantundons/ nijn te Christusta wastan syndiä teette.
8:13 Sentähden, jos ruoka on viettelykseksi veljelleni, en minä ikinä enää syö lihaa, etten olisi viettelykseksi veljelleni.	13. Sentähden jos ruoka minun veljeni pahentais, niin en minä ikänäni söisi lihaa, etten minä veljeäni pahentaisi.	8:13 Sentähden jos ruoca minun weljeni pahennais/ nijn en minä ikänäns söis liha/ etten minä weljiäni pahennais.
9 LUKU	9 LUKU	IX. Lucu .
9:1 Enkö minä ole vapaa? Enkö minä ole apostoli? Enkö ole nähnyt Jeesusta, meidän Herraamme? Ettekö te ole minun tekoni Herrassa?	1. Enkö minä ole apostoli? Enkö minä vapaa ole? Enkö minä meidän Herraa Jesusta Kristusta nähnyt? Ettekö te ole minun työni Herrassa?	9:1 ENgö minä ole Apostoli? Engö minä wapa ole? Engö minä meidän HERra Jesust Christust nähnyt? Ettekö te ole minun työni HERrasa?
9:2 Jos en olekaan apostoli muille, olen ainakin teille; sillä te olette minun apostolinvirkani sinetti Herrassa.	2. Ellen minä ole muille apostoli, niin minä tosin teille olen; sillä te olette minun apostolivirkani sinetti Herrassa.	9:2 Ellen minä ole muille Apostoli/ nijn minä olen cuitengin teille Apostoli. Sillä te oletta minun Apostolin wircani sinetti HERrasa.
9:3 Tämä on minun puolustukseni niitä vastaan, jotka asettuvat minua tutkimaan.	3. Niille, jotka minulta kysyvät, on tämä minun edesvastaukseni:	9:3 Cosca jocu minulle kysy/ nijn minä hänelle näin wastan:
9:4 Eikö meillä olisi oikeus saada ruokamme ja juomamme?	4. Eikö meillä ole valta syödä ja juoda?	9:4 Eikö meillä ole walda syödä ja juoda?
9:5 Eikö meillä olisi oikeus kuljettaa muassamme vaimoa, uskonsisarta, niinkuin muutkin apostolit ja Herran veljet ja Keefas tekevät?	5. Eikö meillä ole valta sisarta vaimona kanssamme ympäri viedä, niinkuin muillakin apostoleilla, ja Herran veljillä, ja Kephaalla?	9:5 Eikö meillä myös ole walda sisarta waimoxi cansamme ymbärins wiedä. Nijncuin muutkin Apostolit/ ja HERran weljet/ ja Cephas?
9:6 Vai ainoastaanko minulla ja Barnabaalla ei ole oikeutta olla ruumiillista työtä tekemättä?	6. Eli minullako yksin ja Barnabaalla ei ole valtaa olla työtä tekemättä?	9:6 Eli minulla yxinäns ja Barnaballa ei ole walda ei työtä tehdä?

9:7 Kuka tekee koskaan sotapalvelusta omalla kustannuksellaan? Kuka istuttaa viinatarhan, eikä syö sen hedelmää? Tai kuka kaitsee karjaa, eikä nauti karjansa maitoa?	7. Kuka sotii koskaan omalla kulutuksellansa? Kuka istuttaa viinatarhan ja ei syö sen hedelmästä? Eli kuka karjaa kaitsee ja ei syö karjan rieskasta?	9:7 Cuca soti coscan omalla culutuxellans? Cuca wijnapuita istutta/ ja ei syö nijden hedelmistä? Eli cuca carja caidze/ ja ei syö carjan riescasta.
9:8 Puhunko tätä vain ihmisten tavalla? Eikö myös laki sano samaa?	8. Puhunenko minä näitä ihmisten tavalla? Eikö myös laki sitä sano?	9:8 Puhunengo minä tätä ihmisten tawalla? Eikö myös Laki sitä sano?
9:9 Onhan Mooseksen laissa kirjoitettuna: "Älä sido puivan härän suuta." Eihän Jumala häristä näin huolta pitäne?	9. Sillä Moseksen laissa on kirjoitettu: Ei sinun pidä sitoman kiinni rihtä tappavan härjän suuta. Sureneeko Jumala härkiä?	9:9 Sillä Mosexen Lais on kirjoitettu: Ei sinun pidä sitoman kijnni rihtätappawan härjän suuta. Sureneco Jumala härkiä?
9:10 Eikö hän sano sitä kaiketikin meidän tähtemme? Meidän tähtemmehän on kirjoitettu, että kyntäjän tulee kyntää toivossa ja puivan puida osansa saamisen toivossa.	10. Taikka, eikö hän sitä kaiketi meidän tähtemme sano? sillä meidän tähtemme on se kirjoitettu: että se joka kyntää, hänen pitää toivossa kyntämän, ja joka rihtä tappaa, hänen pitää toivossa rihtä tappaman, että hän toivostansa osalliseksi tulis.	9:10 Taicka/ eikö hän sitä caiketi meidän tähdemme sano? Sillä meidän tähtemme on se kirjoitettu: Että se joca kyndä/ hänen pitä toiwosa kyndämän/ ja joca rihtätappa/ hänen pitä toiwosa rihtätappaman/ että hän toiwostans osallisexi tulis.
9:11 Jos me olemme kylväneet teille hengellistä hyvää, onko paljon, jos me niitämme teiltä aineellista?	11. Jos me olemme teille hengellisiä kylväneet; paljoko se on, jos me teidän ruumiillisianne niitämme?	9:11 Jos me teille hengellisiä kylwämme/ paljoco se on/ jos me teidän ruumillisia nijtämme?
9:12 Jos muilla on teihin tällainen oikeus, eikö paljoa enemmän meillä? Mutta me emme ole käyttäneet tätä oikeutta, vaan kestämme kaikki, ettemme panisi mitään estettä Kristuksen evankeliumille.	12. Jos muut ovat tässä vallassa osalliset teidän tykönänne, miksi emme siis paljoa enemmän? mutta emmepä me ole sitä valtaa pitäneet, vaan me kärsimme kaikkinaisia, ettemme Kristuksen evankeliumille mitään estettä tekisi.	9:12 Mutta jos muut owat täsä wallas osalliset teidän tykönän/ mixem me sijs paljo enemmän? Mutta embä me ole sencaltaista walda pitänet/ waan me kärsimme caickinaisia/ etten me Christuxen Evangeliumille mitän estettä tekis:
9:13 Ettekö tiedä, että ne, jotka hoitavat pyhäkön toimia, saavat ravintonsa pyhäköstä, ja jotka ovat asetetut uhrialttarin palvelukseen, saavat osansa silloin kuin alttarikin?	13. Ettekö te tiedä, että ne, jotka uhraavat, ne syövät uhrista, ja ne, jotka alttaria valmistavat, ne alttarista osalliseksi tulevat?	9:13 Ettekö te tiedä/ että ne jotca uhrawat/ ne syöwät uhrista? Ja ne jotca Altarita walmistawat/ ne Altarista hyötywät?
9:14 Samoin myös Herra on säätänyt, että evankeliumin julistajain tulee saada evankeliumista elatuksensa.	14. Niin on myös Herra säätänyt, että ne, jotka evankeliumia ilmoittavat, pitää evankeliumista elatuksensa saaman.	9:14 Nijn on myös HERra säännyt/ että ne jotca Evangeliumita ilmoittawat/ pitä Evangeliumista elatuxens saaman.

<p>9:15 Mutta minä en ole ainoatakaan näistä oikeuksistani hyväkseni käyttänyt. Enkä kirjoitakaan tätä siinä tarkoituksessa, että niitä minuun sovitettaisiin, sillä mieluummin minä kuolen. Ei kukaan ole minun kerskaustani tyhjäksi tekevä.</p>	<p>15. Mutta en minä ole kuitenkaan mitään näistä tehnyt. Vaan en minä sentähden sitä kirjoita, että niin pitäis minun kanssani tapahtuman. Parempi olis minun kuolla kuin että joku minun kerskaamiseni tyhjäksi tekis.</p>	<p>9:15 Mutta en minä ole cuitengan mitän mistäkän tehnyt. 9:16 En minä myös sentähden sitä kirjoita/ että nijn pitäis minun cansani tapahtuman. Parambi olis minun cuolla/ cuin että jocu minun kerscamiseni tyhjäksi tekis.</p>
<p>9:16 Sillä siitä, että julistan evankeliumia, ei minulla ole kerskaamista; minun täytyy se tehdä. Voi minua, ellen evankeliumia julista!</p>	<p>16. Mutta että minä evankeliumia saarnaan, niin ei minun tarvitse siitä öykätä; sillä minun tulee se tehdä. Voi minua, ellen minä evankeliumia ilmoita!</p>	<p>Mutta että minä Evangeliumi saarnan/ nijn ei minun tarwita sijtä öyckämän: sillä minun tule se tehdä. Woi minua/ ellen minä Evangeliumi ilmoita.</p>
<p>9:17 Sillä jos vapaasta tahdostani sitä teen, niin minulla on palkka; mutta jos en tee sitä vapaasta tahdostani, niin on huoneenhaltijan toimi kuitenkin minulle uskottu.</p>	<p>17. Sillä jos minä sen mielelläni teen, niin minulla on palkka; mutta jos minä ylönmielin sen teen, niin on se virka kuitenkin minulle uskottu.</p>	<p>9:17 Jos minä sen mielelläni teen/ nijn minun palckan maxetan. Mutta jos minä ylönmielen sen teen/ nijn on se wirca cuitengin minulle uscottu.</p>
<p>9:18 Mikä siis on minun palkkani? Se, että kun julistan evankeliumia, teen sen ilmaiseksi, niin etten käytä oikeutta, jonka evankeliumi minulle myöntää.</p>	<p>18. Mitäs siis minun palkkani on? että minä Kristuksen evankeliumia saarnaan, ja teen sen ilman vapauttani evankeliumissa.</p>	<p>9:18 Mikästä siis minun palckan on/ että minä Christuxen Evangeliumi saarnan/ ja teen sen ilman mitäkän? etten minä turmelis wapauttani Evangeliumis.</p>
<p>9:19 Sillä vaikka minä olen riippumaton kaikista, olen tehnyt itseni kaikkien palvelijaksi, voittaakseni niin monta kuin suinkin,</p>	<p>19. Sillä ehkä minä olen vapaa jokaisesta, niin minä olen kuitenkin minuni tehnyt jokaisen palveliaksi, että minä sitä usiammat voittaisin.</p>	<p>9:19 Sillä ehkä minä olen wapa jocaidzesta/ nijn minä olen cuitengin minuni tehnyt jocaidzen palwelixi/ että minä sitä usiammat voittaisin.</p>
<p>9:20 ja olen ollut juutalaisille ikäänkuin juutalainen, voittaakseni juutalaisia; lain alaisille ikäänkuin lain alainen, vaikka itse en ole lain alainen, voittaakseni lain alaiset;</p>	<p>20. Ja olen Juudalaisille tehty niinkuin Juudalainen, että minä Juudalaiset voittaisin; niille jotka lain alla ovat, niinkuin lain alainen, että minä ne, jotka lain alla ovat, voittaisin;</p>	<p>9:20 Judalaisille olen minä tehty/ nijncuin Judalainen/ että minä Judalaiset voittaisin. Nijlle cuin Lain alla owat/ olen minä tehty Lain alaisexi/ että minä nekin/ jotca Lain alla owat/ voittaisin.</p>
<p>9:21 ilman lakia oleville ikäänkuin olisin ilman lakia - vaikka en ole ilman Jumalan lakia, vaan olen Kristuksen laissa - voittaakseni ne, jotka ovat ilman lakia;</p>	<p>21. Niille jotka ilman lakia ovat, niinkuin minä ilman lakia olisin, (vaikka en minä ilman lakia Jumalan edessä ole, vaan olen Kristuksen laissa,) että minä ne, jotka ilman lakia ovat, voittaisin;</p>	<p>9:21 Nijlle cuin ilman Laita owat/ olen minä tehty nijncuin minä ilman Laita olisin (waicka en minä ilman Laita Jumalan edes ole/ waan olen Christuxen Lais) että minä ne/ jotca ilman Laita owat/ voittaisin.</p>

9:22 heikoille minä olen ollut heikko, voittaakseni heikot; kaikille minä olen ollut kaikkea, pelastaakseni edes muutamia.	22. Heikoille olen minä tehty niinkuin heikko, että minä heikot voittaisin. Minä olen kaikille tehty kaikiksi, että minä kaiketi muutamit autuaaksi saattaisin.	9:22 Heicoille olen minä tehty/ nijncuin heicko/ että minä heicot voittaisin. Minä olen jocaidzelle tehty caickinaisexi/ että minä caiketi muutamit autuaxi tekisin.
9:23 Mutta kaiken minä teen evankeliumin tähden, että minäkin tulisin siitä osalliseksi.	23. Mutta sen minä teen evankeliumin tähden, että minä siitä osalliseksi tulisin.	9:23 Mutta sencaltaista minä teen Evangeliumin tähden/ että minä sijtä osallisexi tulisin.
9:24 Ettekö tiedä, että jotka kilparadalla juoksevat, ne tosin kaikki juoksevat, mutta yksi saa voittopalkinnon? Juoskaa niinkuin hän, että sen saavuttaisitte.	24. Ettekö te tiedä, että ne, jotka kiistassa juoksevat, kaikki tosin he juoksevat, vaan yksi palkan ennättää? Juoskaat siis niin, että te käsittäisitte.	9:24 ETtekö te tiedä/ että ne/ jotca kijstasa juoxewat/ caicki tosin he juoxewat/ waan yxi palcan ennättää? Juoscat siis nijn että te käsittäisitte.
9:25 Mutta jokainen kilpailija noudattaa itsensähillitsemistä kaikessa; he saadaksevat vain katoavaisen seppeleen, mutta me katoamattoman.	25. Mutta jokainen joka kilvoittelee, kaikista hän itsensä pitää pois. Ne tosin sitä varten, että he katoavaisen kruunun saisivat; mutta me katoamattoman.	9:25 Mutta jocainen cuin kilwoittele/ caikista hän idzens wälttä. Ne tosin sitawarten/ että he catowaisen Cruunun saisit: Mutta me/ että me ijancaickisen saisimma.
9:26 Minä en siis juokse umpimähkään, en taistele niinkuin ilmaan hosuen,	26. Mutta en minä niin juokse kuin tietämättömän puoleen, ja minä kilvoittelen, ei niinkuin tuulta pieksäin.	9:26 Mutta en minä nijn juoxe/ cuin tietämättömän puoleen: ja en minä nijn kilwoittele/ cuin tuulda piexäin.
9:27 vaan minä kuritan ruumistani ja masennan sitä, etten minä, joka muille saarnaan, itse ehkä joutuisi hyljättäväksi.	27. Vaan minä kuritan ruumistani ja painan sitä alas, etten minä, joka muille saarnaan, itse hyljättäväksi tulisi.	9:27 Waan minä curitan ruumistani/ ja alaspainan sitä/ etten minä muille saarnais/ ja idze hyljättäwäxi tulisin.
10 LUKU	10 LUKU	X. Lucu .
10:1 Sillä minä en tahdo, veljet, pitää teitä tietämättöminä siitä, että isämme olivat kaikki pilven alla ja kulkivat kaikki meren läpi	1. Mutta en minä tahdo sitä teiltä, rakkaat veljet, salata, että meidän isämme ovat kaikki pilven alla olleet ja kaikki meren lävitse vaeltaneet,	10:1 EN minä tahdo sitä teidä/ rackat weljet/ salata/ että meidän Isäm owat caicki pilwen alla ollet/ caicki owat he meren läpidze waeldanet.
10:2 ja saivat kaikki kasteen Mooseksen pilvessä ja meressä	2. Ja kaikki Mosekseen kastetut pilvessä ja meressä.	10:2 Ja caicki Mosexelda castetut pilwesä ja meresä.
10:3 ja söivät kaikki samaa hengellistä ruokaa	3. Ja ovat kaikki yhtäläistä hengellistä ruokaa syöneet,	10:3 Ja owat cacki yhtäläistä hengellistä ruoca syönet.
10:4 ja joivat kaikki samaa hengellistä juomaa. Sillä he joivat hengellisestä kallioista, joka heitä seurasi; ja se kallio oli Kristus.	4. Ja kaikki yhtäläistä hengellistä juomaa juoneet; sillä he joivat siitä hengellisestä kallioista, joka heitä seurasi; mutta se kallio oli Kristus.	10:4 Ja owat myös caicki yhtäläistä hengellistä juoma juonet. Sillä he joit sijtä hengellisestä calliosta/ joca heitä seurais/ joca callio oli Christus.

10:5 Mutta useimpiin heistä Jumala ei mielistynyt, koska he hukkuivat erämaassa.	5. Mutta ei heistä monta olleet Jumalalle otolliset; sillä he maahan lyötiin korvessa.	10:5 Mutta ei heistä monda ollet Jumalalle otolliset: sillä he maahan lyötiin corwesa.
10:6 Tämä tapahtui varoittavaksi esimerkiksi meille, että me emme pahaa himoitsisi, niinkuin he himoitsivat.	6. Mutta nämä olivat meille esikuvaksi, ettemme pahaa himoitsisi, niinkuin he himoitsivat.	10:6 MUtta tämä on meille esicuwaxi tapahtunut/ etten me paha himoidzis/ nijncuin he himoidzit.
10:7 Älkää myöskään ruvetko epäjumalanpalvelijoiksi kuten muutamat heistä, niinkuin kirjoitettu on: "Kansa istui syömään ja juomaan, ja he nousivat iloa pitämään."	7. Älkääts siis olko epäjumalain palveliat, niinkuin muutamat heistä, niinkuin kirjoitettu on: kansa istui syömään ja juomaan, ja nousi mässäämään.	10:7 Älkät olco epäjumalden palweliat/ nijncuin heistä muutamat olit/ nijncuin kirjoitettu on: Canssa istui syömän ja juoman/ ja nousit mässämän.
10:8 Älkäämmekä harjoittako haureutta, niinkuin muutamat heistä haureutta harjoittivat, ja heitä kaatui yhtenä päivänä kaksikymmentä kolme tuhatta.	8. Älkäämme huorin tehkö, niinkuin muutamat heistä itsensä huoruudella saastuttivat ja lankesivat yhtenä päivänä kolmekolmattakymmentä tuhatta.	10:8 Älkämme huorintehkö/ nijncuin muutamat heistä idzens huorudella saastutit/ ja langeisit yhtenä päiwänä colmecolmattakymmendä tuhatta.
10:9 Älkäämme myöskään kiusatko Herraa, niinkuin muutamat heistä kiusasivat ja saivat käärmeiltä surmansa.	9. Älkäämme Kristusta kiusatko, niinkuin myös muutamat heistä kiusasivat ja surmattiin kärmeiltä.	10:9 Älkämme Christusta kiusatco/ nijncuin muutamat heistä händä kiusaisit/ ja surmattin kärmeildä.
10:10 Älkääkä napisko, niinkuin muutamat heistä napisivat ja saivat surmansa tuhoojalta.	10. Älkääts napisko, niinkuin muutamat heistä napisivat ja hukattiin kadottajalta.	10:10 Älkät napolisco/ nijncuin muutamat heistä napsit/ ja mestattin cadottajalda.
10:11 Tämä, mikä tapahtui heille, on esikuvallista ja on kirjoitettu varoitukseksi meille, joille maailman aikojen loppukausi on tullut.	11. Mutta kaikki nämä tulivat heidän kohtaansa esikuvaksi; vaan se on kirjoitettu meille karttamiseksi, joidenka päälle maailman loput tulleet ovat.	10:11 Caicki sencaltaiset tulit heidän cohtans esicuwaxi/ mutta se on kirjoitettu meille carttamisexi/ joidenga päälle mailman loput tullet owat.
10:12 Sentähden, joka luulee seisovansa, katsokoon, ettei lankea.	12. Sentähden joka luulee seisovansa, katsokaan, ettei hän lankee.	10:12 Sentähden joca luule seisowans/ cadzocan ettei hän lange.
10:13 Teitä ei ole kohdannut muu kuin inhimillinen kiusaus; ja Jumala on uskollinen, hän ei salli teitä kiusattavan yli voimienne, vaan salliessaan kiusauksen hän valmistaa myös pääsyn siitä, niin että voitte sen kestää.	13. Eipä yksikään kiusaus ole teitä käsittänyt, vaan inhimillinen; mutta Jumala on uskollinen, joka ei salli teitä kiusattaa ylitse teidän voimanne; vaan hän tekee myös kiusauksesta lopun, että te sen voisitte kärsiä.	10:13 Eipä yxikän kiusaus ole teitä käsittänyt/ waan inhimillinen. Mutta Jumala on waca/ joca ei salli teitä kiusatta ylidze teidän woiman/ waan hän teke kiusauxest lopun/ että te sen woisitta kärsiä.
10:14 Sentähden, rakkaani, paetkaa epäjumalanpalvelusta.	14. Sentähden, minun rakkaani, paetkaat epäjumalain palvelusta!	10:14 Sentähden/ minun rackani/ paetcat epäjumalden palwelusta.

10:15 Minä puhun niinkuin ymmärtäväsille; arvostelkaa itse, mitä minä sanon.	15. Minä puhun niinkuin toimellisille: tuomitkaa te, mitä minä sanon.	10:15 Minä puhun niinkuin viisaille/ duomitkaa te mitä minä sanon:
10:16 Siunauksen malja, jonka me siunaamme, eikö se ole osallisuus Kristuksen vereen? Se leipä, jonka murramme, eikö se ole osallisuus Kristuksen ruumiiseen?	16. Se siunattu kalkki, jota me siunaamme, eikö se ole Kristuksen veren osallisuus? Se leipä, jonka me murramme, eikö se ole Kristuksen ruumiin osallisuus?	10:16 Se siunattu Calcki/ jonga me siunamma/ eikö se ole Christuxen veren osallisuus? 10:17 Se leipä/ jonga me murramme/ eikö se ole Christuxen Ruumin osallisuus?
10:17 Koska leipä on yksi, niin me monet olemme yksi ruumis; sillä me olemme kaikki tuosta yhdestä leivästä osalliset.	17. Sillä se on yksi leipä, niin mekin monta olemme yksi ruumis; sillä me kaikki yhdestä leivästä olemme osalliset.	Sillä se on yksi leipä/ niin mekin monda olemma yksi ruumis/ että me kaikki yhdestä leivästä olemme osalliset.
10:18 Katsokaa luonnollista Israelia; eivätkö ne, jotka syövät uhreja, ole alttarista osalliset?	18. Katsokaat Israelia lihan jälkeen: eikö ne, jotka uhria syövät, ole alttarista osalliset?	10:18 Cadzocat Israeli lihan jälkeen/ eikö ne jotka uhria syövät/ ole Altarista osalliset.
10:19 Mitä siis sanon? Ettäkö epäjumalanuhri on jotakin, tai että epäjumala on jotakin?	19. Mitä siis minä sanon, että epäjumalat jotakin ovat, eli jos epäjumalain uhri jotakin on?	10:19 Mitästä minun pitää sanoman? Sanongo minä/ että epäjumalat jotakin ovat? Eli jos epäjumalden uhri jotakin on? Ei.
10:20 Ei, vaan että, mitä pakanat uhraavat, sen he uhraavat riivaajille eivätkä Jumalalle; mutta minä en tahdo, että te tullette osallisiksi riivaajista.	20. Mutta sen minä sanon: mitä pakanat uhraavat, sen he perkeleille uhraavat ja ei Jumalalle. En minä tahdo, että teidän pitää oleman perkeleistä osalliset.	10:20 Mutta sen minä sanon: mitä pakanat uhraavat/ sen he Perkeleille uhraavat ja ei Jumalalle. Nyt minä en tahdo/ että teidän pitää oleman Perkeleistä osalliset. Et te taida HERran Calckia juoda/ ja Perkelen Calckia.
10:21 Ette voi juoda Herran maljasta ja riivaajien maljasta, ette voi olla osalliset Herran pöydästä ja riivaajien pöydästä.	21. Ette taida Herran kalkkia juoda ja perkeleiden kalkkia. Ette taida osalliset olla Herran pöydästä ja perkeleiden pöydästä.	10:21 Et te taida osalliset olla HERran pöydästä/ ja Perkelen pöydästä.
10:22 Vai tahdommeko herättää Herran kiivauden? Emme kaikei me ole häntä väkevämmät?	22. Eli tahdommeko me Herraa härsyttää? Olemmeko me häntä väkevämmät?	10:22 Eli tahdommeco me HERra härsyttää? Olemmeco me häntä väkevämmät?
10:23 "Kaikki on luvallista", mutta ei kaikki ole hyödyksi; "kaikki on luvallista", mutta ei kaikki rakenna.	23. Kaikki tosin ovat minulle luvalliset, vaan ei kaikki ole tarpeelliset. Kaikki ovat minulle luvalliset, mutta ei kaikki tapahdu parannukseksi.	10:23 Caicki tosin ovat minulle luvalliset/ vaan ei caicki ole tarpelliset. 10:24 Caicki ovat minulle luvalliset/ mutta ei caicki tapahdu parannuxexi.

10:24 Älköön kukaan katsoko omaa parastaan, vaan toisen parasta.	24. Älkään kenkään omaa parastansa katsoko, vaan toisen.	Älkän kengän oma parastans cadzoco/ waan toisen.
10:25 Syökää kaikkea, mitä lihakaupassa myydään, kyselemättä mitään omantunnon tähden,	25. Kaikkea, mitä teurashuoneessa myydään, syökää ja älkää omantunnon tähden kyselkö.	10:25 Caicki mitä teurashuonesä myydän/ nijñ syökät/ ja älkät omantunnon tähden kyselkö:
10:26 sillä: "Herran on maa ja kaikki, mitä siinä on."	26. Sillä maa on Herran, ja kaikki mitä siinä on.	10:26 Sillä maa on HERran/ ja caicki mitä sijñä on.
10:27 Jos joku, joka ei usko, kutsuu teitä ja te tahdotte mennä hänen luokseen, niin syökää kaikkea, mitä eteenne pannaan, kyselemättä mitään omantunnon tähden.	27. Mutta kuin joku uskomatoin teitä vieraaksi kutsuu ja te mennä tahdotte, niin syökää kaikkia, mitä teidän eteenne tuodaan ja älkää omantunnon tähden kyselkö.	10:27 Mutta cosca jocu uscomatoin teitä wieraxi cudzu/ ja te mennä tahdotta/ nijñ syökät caickia mitä teidän eteenne tuodan/ ja älkät omantunnon tähden kyselkö.
10:28 Mutta jos joku sanoo teille: "Tämä on epäjumalille uhrattua", niin jättäkää se syömättä hänen tähtensä, joka sen ilmaisi, ja omantunnon tähden;	28. Mutta jos joku silloin teille sanois: tämä on epäjumalain uhri, niin älkää syökö, hänen tähtensä, joka sen ilmoitti, ja omantunnon tähden. Sillä maa on Herran ja kaikki mitä siinä on.	10:28 Mutta jos jocu silloin teille sanois: tämä on epäjumalden uhri/ nijñ älkät syökö/ hänen tähtens/ joca sen ilmoitti/ ja omantunnon tähden (Sillä maa on HERran/ ja caicki mitä sijñä on)
10:29 en tarkoita sinun omaatuntoasi, vaan tuon toisen; sillä miksi minun vapauteni joutuisi toisen omantunnon tuomittavaksi?	29. Mutta minä sanon omastatunnosta: ei sinun, vaan toisen; sillä minkätähden minun vapauteni tuomitaan toisen omaltatunnolta?	10:29 Mutta minä sanon omastatunnosta: ei sinun omastas/ waan toisen: sillä mingätähden minun wapauden duomitan toisen omaldatunnolda.
10:30 Jos minä sen kiittäen nautin, miksi minua herjataan siitä, mistä kiitän?	30. Sillä koska minä sen kiitoksella nautitsen, miksis minua pilkataan sen edestä, josta minä kiitän?	10:30 Sillä cosca minä sen kijtoxella nautidzen/ mixistä minua nuhdellan sen edestä cuin minä kijtän.
10:31 Söittepä siis tai joitte tai teittepä mitä hyvänsä, tehkää kaikki Jumalan kunniaksi.	31. Jos te nyt syötte eli juotte, eli mitä te teette, niin tehkää kaikki Jumalan kunniaksi.	10:31 Jos te nyt syötte eli juotte/ eli mitä te teette/ nijñ tehkät caicki Jumalan cunniaksi.
10:32 Älkää olko pahennukseksi juutalaisille, älkää kreikkalaisille älkää Jumalan seurakunnalle,	32. Olkaat ilman pahennusta sekä Juudalaisille että Grekiläisille ja Jumalan seurakunnalle,	10:32 Olcat sencaltaiset/ ettet te ketän pahenna ei Judalaisia/ eikä Grekejä/ ei Jumalan Seuracunda.
10:33 niinkuin minäkin koetan kelpata kaikille kaikessa enkä katso omaa hyötyäni, vaan monien hyötyä, että he pelastuisivat.	33. Niinkuin minä kaikissa kaikille kelpaan ja en etsi omaa parastani, vaan monen, että he autuaaksi tulisivat.	10:33 Nijñcuin minä caikisa caikille kelpan/ ja en edzi oma parastani/ waan monen/ että he autuaxi tulisit.

11 LUKU	11 LUKU	XI. Lucu .
11:1 Olkaa minun seuraajiani, niinkuin minä olen Kristuksen seuraaja.	1. Olkaat minun seuraajani, niinkuin minäkin Kristuksen.	11:1 Olcat minun seurajani/ nijncuin minäkin Christuxen.
11:2 Minä kiitän teitä, että minua kaikessa muistatte ja noudatatte minun opetuksiani, niinkuin minä ne teille olen antanut.	2. Mutta minä kiitän teitä, rakkaat veljeni, että te minua kaikessa muistatte, ja että te pidätte ne säädyt, jotka minä teille annoin.	11:2 Minä kijtän teitä/ rackat weljeni/ että te minua caikisa cappaleisa muistatta/ ja että te pidätte ne säädyt/ jotca minä teille annoin.
11:3 Mutta minä tahdon, että te tiedätte sen, että Kristus on jokaisen miehen pää ja että mies on vaimon pää ja että Jumala on Kristuksen pää.	3. Mutta minä tahdon, että teidän pitää tietämän, että Kristus on jokaisen miehen pää; mutta mies on vaimon pää, ja Jumala on Kristuksen pää.	11:3 Mutta minä tahdon/ että teidän pitä tietämän/ että Christus on jocaidzen miehen pää: mutta mies on waimon pää/ ja Jumala on Christuxen pää.
11:4 Jokainen mies, joka rukoilee tai profetoi pää peitettyinä, häpäisee päänsä.	4. Jokainen mies, joka rukoilee eli propheteeraa, ja pitää jotakin päänsä päällä, se häpäisee päänsä.	11:4 Jocainen mies cuin rucoile eli Prophetera/ ja pitä jotakin pääns päällä/ se häwäise pääns.
11:5 Mutta jokainen vaimo, joka rukoilee tai profetoi pää peittämättömänä, häpäisee päänsä, sillä se on aivan sama, kuin jos hänen päänsä olisi paljaaksi ajeltu.	5. Mutta jokainen vaimo, joka rukoilee eli propheteeraa peittämättömällä päällä, se häpäisee päänsä; sillä se on niinkuin se ajeltu olis.	11:5 Mutta jocainen waimo cuin rucoile eli Prophetera/ peittämättömällä päällä/ se häwäise pääns: Sillä se on nijncuin se ajeldu olis.
11:6 Sillä jos vaimo ei verhoa päätään, leikkauttakoon hiuksensakin; mutta koska on häpeäksi vaimolle, että hän leikkauttaa tai ajattaa hiuksensa, niin verhotkoon itsensä.	6. Sillä ellei vaimo anna itsiänsä peittää, niin kerittäkään myös hänen hiuksensa; vaan että se on ruma, että vaimon pitäis keritty eli ajeltu oleman, niin peittäkään päänsä.	11:6 Ellei hän tahdo händäns peittä/ nijn keritkän hiuxens. Waan että se on ruma/ että waimon pitäis pitämän kerityt eli leicatut hiuxet/ nijn peittäkän pääns.
11:7 Miehen ei tule peittää päätänsä, koska hän on Jumalan kuva ja kunnia; mutta vaimo on miehen kunnia.	7. Mutta ei miehen pidä päätänsä peittämän, sillä hän on Jumalan kuva ja kunnia; mutta vaimo on miehen kunnia.	11:7 Mutta ei miehen pidä päätäns peittämän: sillä hän on Jumalan Cuwa ja Cunnia. Mutta waimo on miehen cunnia.
11:8 Sillä mies ei ole alkuisin vaimosta, vaan vaimo miehestä;	8. Sillä ei mies ole vaimosta, mutta vaimo on miehestä.	11:8 Sillä ei mies ole waimosta/ mutta waimo on miehestä.
11:9 eikä miestä luotu vaimoa varten, vaan vaimo miestä varten.	9. Ja ei mies ole luotu vaimon tähden, mutta vaimo on luotu miehen tähden.	11:9 Ja ei mies ole luotu waimon tähden/ mutta waimo on luotu miehen tähden.
11:10 Sentähden vaimon tulee pitää päässään vallanalaisuuden merkki enkelien tähden.	10. Sentähden pitää vaimon pitämän voiman päänsä päällä enkelitten tähden;	11:10 Sentähden pitä waimon pitämän woiman pääns päällä/ Engelitten tähden.

11:11 Herrassa ei kuitenkaan ole vaimoa ilman miestä eikä miestä ilman vaimoa.	11. Muutoin ei ole mies paitsi vaimoa, eikä vaimo paitsi miestä, Herrassa,	11:11 Muutoin ei ole mies paidzi vaimoa/ eikä vaimo paidzi miestä HERrasa.
11:12 Sillä samoin kuin vaimo on alkuisin miehestä, samoin myös mies on vaimon kautta; mutta kaikki on Jumalasta.	12. Sillä niinkuin vaimo on miehestä, niin on myös mies vaimon kautta; mutta kaikki Jumalasta.	11:12 Sillä nijncuin vaimo on miehestä/ nijn on myös mies waimosta: mutta caicki cuitengin owat Jumalasta.
11:13 Päättäkää itse: sopiiko vaimon rukoilla Jumalaa pää peittämätönnä?	13. Tuomitkaat itse keskenänne: onko se kaunis, että vaimo avopäin Jumalaa rukoilee?	11:13 Duomitcat idze keskenänne/ jos se on caunis/ että vaimo awoipäin Jumalata rucoile.
11:14 Eikö itse luontokin opeta teille, että jos miehellä on pitkät hiukset, se on hänelle häpeäksi;	14. Eikö luontokin sitä teille opeta, että se on miehelle häpiäksi, jos hänellä on pitkät hiukset?	11:14 Eikö luondocan sitä teille opeta/ että se on miehelle häpiäxi/ jos hänellä on pitkät hiuxet.
11:15 ja että jos vaimolla on pitkät hiukset, se on hänelle kunniaksi? Sillä ovathan hiukset annetut hänelle hunnuksi.	15. Mutta vaimolle on se kunniaksi, että hänellä on pitkät hiukset; sillä hiukset ovat hänelle peitteeksi annetut.	11:15 Mutta waimon on se cunniaxi/ että hänellä on pitkät hiuxet? Hiuxet owat hänelle peittexi annetut.
11:16 Mutta jos joku haluaa väittää vastaan, niin tietäköön, että meillä ei ole sellaista tapaa eikä Jumalan seurakunnilla.	16. Mutta jos joku näkyy riitainen olevan, ei meillä eikä Jumalan seurakunnilla se tapa ole.	11:16 Jos jocu teidän seasan rijdainen on/ se tietkän/ ettei meillä eikä Jumalan Seuracunnalla se tapa ole.
11:17 Mutta tätä käskiessäni en kiitä sitä, että kokoontumisenne ei tee teitä paremmiksi, vaan pahemmiksi.	17. Mutta kuin minä tätä teille ilmoitan, en minä teitä kiitä, ettette kokoon tule parannukseksi, vaan pahennukseksi.	11:17 MUTta näitä tule minun kärkeä: en minä taida kijttä/ ettet te cocon tule parannuxexi/ waan pahennuxexi.
11:18 Sillä ensiksikin olen kuullut, että kun kokoonnutte seurakunnankokoukseen, teillä on riitaisuuksia keskenänne, ja osittain sen uskonkin.	18. Sillä ensin, kuin te seurakuntaan tulette, niin minä kuulen eripuraisuudet olevan seassanne; jonka minä myös puolittain uskon.	11:18 Ensin/ cosca te Seuracundan tuletta/ nijn minä cuulen eripuraisuudet olewan teidän seasan/ jonga minä myös puolittain uscon.
11:19 Täytyyhän teidän keskuudessanne olla puolueitakin, että kävisi ilmi, ketkä teistä kestävät koetuksen.	19. Sillä teidän seassanne pitää myös eriseurat oleman, että ne, jotka koetellut ovat, teidän seassanne ilmoitettaisiin.	11:19 Sillä teidän seasan pitä myös eriseurat oleman/ että wogat teisä julistettaisin.
11:20 Kun te näin kokoonnutte yhteen, niin ei se ole Herran aterian nauttimista,	20. Kun te siis kokoon tulette yhteen, ei se ole Herran ehtollista pitää.	11:20 COsca te cocon tuletta/ nijn ei HERran Ehtolista pidetä.

11:21 sillä syömään ruvettaessa kukin rientää ottamaan eteensä omat ruokansa, ja niin toinen on nälissään ja toinen juovuksissa.	21. Sillä jokainen ennättää syödä oman ehtoollisensa, yksi isoo, toinen juovuksissa on.	11:21 Sillä jocainen ennättä syödä oman ehtolisens. Yxi iso/ ja toinen juoxis on.
11:22 Eikö teillä sitten ole muita huoneita, niissä syödäksenne ja juodaksenne? Vai halveksitteko Jumalan seurakuntaa ja tahdotteko häväistä niitä, joilla ei mitään ole? Mitä minun on teille sanominen? Onko minun teitä kiittäminen? Tässä kohden en kiitä.	22. Vai eikö teillä huoneita ole, joissa te syödä ja juoda saatte? Taikka katsotteko te ylöen Jumalan seurakunnan ja häpäisette ne, joilla ei mitään ole? Mitä minun pitää teille sanoman? Pitääkö minun teitä kiittämän? Tässä en minä kiitä.	11:22 Wai eikö teillä huoneita ole/ joisa te syödä ja juoda saatte? Taicka/ ylöncadzottaco te Jumalan Seuracunnan/ ja häväisettä ne/ joilla ei mitän ole? Mitä minun pitä teille sanoman? Pitäkö minun teitä kijttämän? täsä en minä teitä kijtä.
11:23 Sillä minä olen saanut Herralta sen, minkä myös olen teille tiedoksi antanut, että Herra Jeesus sinä yönä, jona hänet kavallettiin, otti leivän,	23. Sillä minä olen sen Herralta saanut, jonka minä myös teille annoin. Sillä Herra Jesus, sinä yönä, jona hän petettiin, otti leivän,	11:23 MInä olen sen HERralda saanut/ jonga minä teille annoin: Sillä HERra Jesus/ sinä yönä jona hän petettin/ otti leiwän/
11:24 kiitti, mursi ja sanoi: "Tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne annetaan; tehkää tämä minun muistokseni."	24. Ja kiitti, mursi ja sanoi: ottakaat, syökää tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne murretaan: se tehkää minun muistokseni;	kijtti/ mursi/ ja sanoi. 11:24 Ottacat/ syökät/ tämä on minun Ruumin/ joca teidän edestän muretan/ se tehkätte minun muistoxeni.
11:25 Samoin hän otti myös maljan aterian jälkeen ja sanoi: "Tämä malja on uusi liitto minun veressäni; niin usein kuin te juotte, tehkää se minun muistokseni."	25. Niin myös kalkin ehtoollisen jälkeen ja sanoi: tämä kalkki on se Uusi Testamentti minun veressäni; se tehkää, niin usein kuin te juotte, minun muistokseni.	11:25 Nijn myös Calkin Ehtolisen jälkeen/ ja sanoi: tämä Calcki on se usi Testamentti minun weresäni/ se tehkät/ nijn usein cuin te juotta/ minun muistoxeni.
11:26 Sillä niin usein kuin te syötte tätä leipää ja juotte tämän maljan, te julistatte Herran kuolemaa, siihen asti kuin hän tulee.	26. Sillä niin usein kuin te syötte tästä leivästä ja juotte tästä kalkista, pitää teidän Herran kuoleman julistaman, siihenasti kuin hän tulee.	11:26 Sillä nijn usein cuin te syötte tästä leiwästä/ ja juotta tästä Calkista/ pitä teidän HERran cuoleman julistaman/ siihenasti cuin hän tule.
11:27 Sentähden, joka kelvottomasti syö tätä leipää tai juo Herran maljan, hän on oleva vikapää Herran ruumiiseen ja vereen.	27. Sentähden joka kelvottomasti syö tästä leivästä ja juo Herran kalkista, se on vikapää Herran ruumiiseen ja vereen.	11:27 Mutta joca kelwottomast syö tästä leiwästä/ ja juo HERran Calkista/ se on wicapää HERran ruumisen ja wereen.
11:28 Koetelkoon siis ihminen itseänsä, ja niin syököön tätä leipää ja juokoon tästä maljasta;	28. Mutta koetelkaan ihminen itsiänsä, ja niin syökään tästä leivästä ja juokaan tästä kalkista.	11:28 Nijn coetelcan ihminen idziäns/ ja sijtte syökän tästä leiwästä ja juocan tästä Calkista.

11:29 sillä joka syö ja juo erottamatta Herran ruumista muusta, syö ja juo tuomioksensa.	29. Sillä joka syö taikka juo kelvottomasti, hän syö ja juo tuomion itsellensä, ettei hän Herran ruumista eroita.	11:29 Sillä joca syö taikka juo kelwottomast/ hän syö ja juo duomion idzellens/ ettei hän HERran ruumista eroita.
11:30 Sentähden onkin teidän joukossanne paljon heikkoja ja sairaita, ja moni on nukkunut pois.	30. Sentähden on myös monta heikkoa ja sairasta teidän seassanne, ja moni makaa.	11:30 Sentähden owat myös nijn monda heicko ja sairasta teidän seasan/ ja moni maca.
11:31 Mutta jos me tutkisimme itseämme, ei meitä tuomittaisi;	31. Sillä jos me itsemme tuomitsisimme, niin emme ensinkään tuomittaisi.	11:31 Sillä jos me idzemme duomidzemme/ nijn en me ensingän duomitut olis.
11:32 mutta kun meitä tuomitaan, niin se on meille Herran kuritusta, ettei meitä maailman kanssa kadotukseen tuomittaisi.	32. Vaan kuin me tuomitaan, niin me Herralta kuritetaan, ettemme maailman kanssa kadotettaisi.	11:32 Waan cosca me duomitan/ nijn me HERralda rangaistan/ ettei meidän pitäis mailman cansa duomitut oleman.
11:33 Sentähden, veljeni, kun kokoonnutte aterioimaan, odottakaa toisianne.	33. Sentähden, rakkaat veljeni! kuin te kokoon tulette syömään, niin odottakaat toinen toistanne.	11:33 Sentähden/ rackat weljeni/ cosca te cocon tuletta syömän/ nijn odottacat toinen toistan.
11:34 Jos kenellä on nälkä, syököön kotonaan, ettette kokoontuisi tuomioksenne. Muista seikoista minä säädän, sitten kuin tulen.	34. Mutta jos joku isoo, hän syököön kotonansa, ettette kokoon tulisi kadotukseksi. Ne muut minä tultuani tahdon toimittaa.	11:34 Mutta jos jocu isoa/ hän syökön cotonans/ ettet te cocon tulis cadotuxexi. Ne muut minä tulduani toimitan.
12 LUKU	12 LUKU	XII. Lucu .
12:1 Mutta mitä hengellisiin lahjoihin tulee, niin en tahdo, veljet, pitää teitä niistä tietämättöminä.	1. Mutta hengellisistä lahjoista, rakkaat veljet, en minä tahdo teiltä salata.	12:1 HEngellisistä lahjoista/ rackat weljet/ en minä tahdo teildä salata.
12:2 Te tiedätte, että kun olitte pakanoita, teitä vietiin mykkien epäjumalien luo, miten vain tahdottiin.	2. Te tiedätte, että te olette pakanat olleet ja käyneet mykkäin epäjumalain tykö, niinkuin te viedyt olitte.	12:2 Te tiedätte että te oletta pacanat ollet ja käynet myckäin epäjumalden tygö/ nijncuin te wiedyt olitta.
12:3 Sentähden minä teen teille tiettäväksi, ettei kukaan, joka puhuu Jumalan Hengessä, sano: "Jeesus olkoon kirottu", ja ettei kukaan voi sanoa: "Jeesus olkoon Herra", paitsi Pyhässä Hengessä.	3. Sentähden teen minä teille tiettäväksi, ettei yksikään, joka Jumalan Hengen kautta puhuu, Jesusta kiroile: ja ei yksikään taida Jesusta kutsua Herraksi, vaan Pyhän Hengen kautta.	12:3 Sentähden teen minä teille tiettäwäxi/ ettei yxikän joca Jumalan Hengen cautta puhu/ Jesusta kiroile. Ja ei yxikän taida Jesusta cudzua HERraxi/ waan Pyhän Hengen cautta.

12:4 Armolahjat ovat moninaiset, mutta Henki on sama;	4. Lahjat ovat moninaiset, mutta yksi on Henki;	12:4 LAhjat owat moninaiset/ mutta yxi on Hengi.
12:5 ja seurakuntavirat ovat moninaiset, mutta Herra on sama;	5. Ja virat ovat moninaiset, mutta yksi on Herra.	12:5 Ja wirgat owat moninaiset/ mutta yxi on HERra.
12:6 ja voimavaikutukset ovat moninaiset, mutta Jumala, joka kaikki kaikissa vaikuttaa, on sama.	6. Ja voimat ovat moninaiset, mutta yksi on Jumala, joka kaikki kaikissa vaikuttaa.	12:6 Ja woimat owat moninaiset/ mutta yxi on Jumala/ joca caikisa caickinaiset waicutta.
12:7 Mutta kullekin annetaan Hengen ilmoitus yhteiseksi hyödyksi.	7. Mutta jokaiselle annetaan Hengen ilmoitus hyödytykseksi.	12:7 Mutta Hengen lahjat osottawat heidäns jocaidzes yhteisexi tarpexi.
12:8 Niinpä saa Hengen kautta toinen viisauden sanat, toinen tiedon sanat saman Hengen vaikutuksesta;	8. Sillä yhdelle annetaan Hengen kautta puhua viisaudesta, toiselle puhua tiedosta, sen yhden Hengen kautta:	12:8 Sillä yhdelle annetan Hengen cautta puhua wijsaudesta: toiselle annetan puhua tiedosta/ sen yhden Hengen cautta:
12:9 toinen saa uskon samassa Hengessä, toinen taas terveeksitekemisen lahjat siinä yhdessä Hengessä;	9. Mutta toiselle usko siitä yhdestä Hengestä: toiselle lahjat terveeksi tehdä siinä yhdessä Hengessä:	toiselle usco sijtä yhdestä Hengestä. 12:9 Toiselle lahjat terwexi tehdä/ sijnä yhdes Henges:
12:10 toinen lahjan tehdä voimallisia tekoja; toinen profetoimisen lahjan, toinen lahjan arvostella henkiä; toinen eri kielillä puhumisen lahjan, toinen taas lahjan selittää kieliä.	10. Toiselle voimallisia töitä tehdä, toiselle ennustus, toiselle henget eroittaa, toiselle moninaiset kielet, toiselle moninaisten kielten selitys.	Toiselle ihmellisiä töitä tehdä. 12:10 Toiselle Prophetia. Toiselle henget eroitta: Toiselle moninaiset kielet. Toiselle moninaisten kielden selitys.
12:11 Mutta kaiken tämän vaikuttaa yksi ja sama Henki, jakaen kullekin erikseen, niinkuin tahtoo.	11. Mutta nämät kaikki se yksi Henki vaikuttaa, jakaen kullekin omansa niinkuin hän tahtoo.	12:11 Jotca caicki se yxi Hengi waicutta/ jacain cullengin omans/ nijncuin hän tahto.
12:12 Sillä niinkuin ruumis on yksi ja siinä on monta jäsentä, mutta kaikki ruumiin jäsenet, vaikka niitä on monta, ovat yksi ruumis, niin on Kristuskin;	12. Sillä niinkuin ruumis on yksi, ja hänellä on monta jäsentä, mutta kaikki ruumiin jäsenet, ehkä heitä on usia, ovat kuitenkin yksi ruumis; niin on myös Kristus.	12:12 Sillä nijncuin ruumis on yxi/ ja hänellä on cuitengin monda jäsendä/ mutta caicki yhden ruumin jäsenet/ ehkä heitä on usia/ owat cuitengin yxi ruumis: nijn myös Christus.
12:13 sillä me olemme kaikki yhdessä Hengessä kastetut yhdeksi ruumiiksi, olimmepa juutalaisia tai kreikkalaisia, orjia tai vapaita, ja kaikki olemme saaneet juoda samaa Henkeä.	13. Sillä me olemme myös yhdessä Hengessä kaikki yhdeksi ruumiiksi kastetut, sekä Juudalaiset että Grekiläiset, sekä orjat että vapaat, ja kaikki me olemme yhteen Henkeen juotetut.	12:13 Sillä me olemma yhdes Henges caicki yhdexi ruumixi castetut/ waicka me olemma Judalaiset eli Grekit/ orjat eli wapat/ ja caicki me olemma yhdestä Hengestä juotetut.

12:14 Sillä eihän ruumiskaan ole yksi jäsen, vaan niitä on siinä monta.	14. Sillä ei ruumis ole yksi jäsen, vaan usia.	12:14 Sillä ei ruumis ole yxi jäsen/ vaan usia.
12:15 Jos jalka sanoisi: "Koska en ole käsi, en kuulu ruumiiseen", niin ei se silti olisi ruumiiseen kuulumaton.	15. Jos jalka sanois: en minä ole käsi, sentähden en minä ole ruumiista: eikö hän senvuoksi ole ruumiista?	12:15 Jos jalca sano: en minä ole käsi/ sentähden en minä ole ruumin jäsen. Eikö hänen senvuoxi pidäis oleman ruumin jäsenen?
12:16 Ja jos korva sanoisi: "Koska en ole silmä, en kuulu ruumiiseen", niin ei se silti olisi ruumiiseen kuulumaton.	16. Ja jos korva sanois: en minä ole silmä, sentähden en minä ole ruumiista: eikö hän senvuoksi ruumiista ole?	12:16 Ja jos corwa sanois: en minä ole silmä/ sentähden en minä ole ruumin jäsen. Eikö hänen senvuoxi pidäis ruumin jäsenen oleman?
12:17 Jos koko ruumis olisi silmänä, missä sitten olisi kuulo? Jos taas kokonaan kuulona, missä silloin haisti?	17. Jos koko ruumis silmänä olis, kussas siis kuulo? Jos se kaikki kuulona, kussas siis haisto?	12:17 Jos coco ruumis silmänä olis/ cusast sijs cuulo on? Jos se taas caicki cuulona on/ cusast sijs haisto on?
12:18 Mutta nyt Jumala on asettanut jäsenet, itsekunkin niistä, ruumiiseen, niinkuin hän on tahtonut.	18. Mutta nyt on Jumala pannut jäsenet erinänsä itsekunkin ruumiissa niinkuin hän on tahtonut.	12:18 MUtta Jumala on pannut jäsenet erinäns idzecungin ruumihis/ nijncuin hän on tahtonut.
12:19 Vaan jos ne kaikki olisivat yhtenä jäsenenä, missä sitten ruumis olisi?	19. Vai jos kaikki olisivat yksi jäsen, kussa sitte ruumis olis?	12:19 Wai jos caicki jäsenet olisit yxi jäsen/ cusa sijtte ruumis olis?
12:20 Mutta nytpä onkin monta jäsentä, ja ainoastaan yksi ruumis.	20. Mutta nyt on monta jäsentä, vaan yksi ruumis.	12:20 Mutta jäsendä on monda/ ja yxi ruumis.
12:21 Silmä ei saata sanoa kädelle: "En tarvitse sinua", eikä myöskään pää jaloille: "En tarvitse teitä."	21. Mutta ei silmä taida kädelle sanoa: en minä sinua tarvitse, eli taas pää jaloille: en minä teitä tarvitse.	Ei silmä taida kädelle sano: en minä sinua tarwidze. 12:21 Eli pää jalgoille/ en minä teitä tarwidze.
12:22 Päinvastoin ne ruumiin jäsenet, jotka näyttävät olevan heikompia, ovat välttämättömiä;	22. Vaan paljoa enemmän ne ruumiin jäsenet, jotka heikommaksi näkyvät, ovat tarpeelliset.	12:22 Mutta paljo parammin ne jäsenet/ jotca heicommaxi näkywät/ owat ruumille tarpellisemmat:
12:23 Ja ne ruumiin jäsenet, jotka meistä ovat vähemmän kunniakkaita, me verhoamme sitä kunniallisemmin, ja niitä, joita häpeämme, me sitä häveliäämmin peitämme;	23. Ja jotka me luulemme häpiällisemmäksi ruumiissa, niiden päälle me enimmäen kunnian panemme; ja jotka häijymmäksi näkyvät, niillä on enin kaunistusta:	12:23 Ja jotca me luulemma häpiälisemmäxi ruumisa/ nijden päälle me enimmäen cunnian panemma. Ja jotca häjymmäxi näkywät/ nijtä me enimmäen caunistamma.

12:24 mutta ne, joita emme häpeä, eivät sitä tarvitse. Mutta Jumala on liittännyt ruumiin yhteen niin, että antoi halvempiarvoiselle suuremman kunnian,	24. Sillä jotka meissä kauniit ovat, ei ne mitään tarvitse; mutta Jumala on ruumiin kokoon liittännyt ja sille puuttuvalle enemmän kunnian antanut,	12:24 Sillä jotca caunit owat/ ei ne mitän tarwidze. Mutta Jumala on nijn ruuwin cocon lijtännyt/ ja nijlle tarwittawille jäsenille enemmän cunniata andanut/
12:25 ettei ruumiissa olisi eripuraisuutta, vaan että jäsenet pitäisivät yhtäläistä huolta toinen toisestaan.	25. Ettei eripuraisuutta ruumiissa olisi; vaan kaikki jäsenet pitää toinen toisestansa surun pitämän.	12:25 Ettei eripuraisuutta ruumijs olis/ vaan caicki jäsenet pitä toinen toisestans surun pitämän.
12:26 Ja jos yksi jäsen kärsii, niin kaikki jäsenet kärsivät sen kanssa; tai jos jollekulle jäsenelle annetaan kunnia, niin kaikki jäsenet iloitsevat sen kanssa.	26. Ja jos yksi jäsen kärsii jotakin, niin kaikki muut jäsenet kanssa kärsivät, ja jos yksi jäsen kunniaa pidetään, niin kaikki jäsenet myös riemuitsevat.	12:26 Ja jos yxi jäsen kärsi jotakin/ nijn caicki muut jäsenet cansa kärsiwät: Ja jos yxi jäsen cunniasa pidetän/ nijn caicki jäsenet myös riemuidzewat.
12:27 Mutta te olette Kristuksen ruumis ja kukin osaltanne hänen jäseniänsä.	27. Mutta te olette Kristuksen ruumis ja jäsenet, jokainen osansa jälkeen.	12:27 MUtta te oletta Christuxen ruumis ja jäsenet/ jocainen osans jälken.
12:28 Niinpä Jumala asetti seurakuntaan ensiksi muutamia apostoleiksi, toisia profeetoiksi, kolmansia opettajiksi, sitten hän antoi voimallisia tekoja, sitten armolahjoja parantaa tauteja, avustaa, hallita, puhua eri kielillä.	28. Ja Jumala on pannut seurakuntaan ensin apostolit, sitte prophetat, senjälkeen opettajat, sitte voimalliset työt, jälleen parantamisen lahjat, avut, hallitukset, moninaiset kielet.	12:28 Ja Jumala on pannut Seuracundan/ ensin Apostolit/ sijtte Prophetat/ senjälken opettajat/ sijtte ihmetten tekiät/ parandamisen lahjat/ auttajat/ haldiat/ moninaiset kielet.
12:29 Eivät suinkaan kaikki ole apostoleja? Eivät kaikki profeettoja? Eivät kaikki opettajia? Eiväthän kaikki tee voimallisia tekoja?	29. Ovatko kaikki apostolit? Ovatko kaikki prophetat? Ovatko kaikki opettajat? Onko kaikilla voimalliset työt?	12:29 Owatco he caicki Apostolit? Owatco he caicki Prophetat? 12:30 Owatco he caicki Opettajat? Owatco he caicki ihmetten tekiät?
12:30 Eihän kaikilla ole parantamisen armolahjoja? Eiväthän kaikki puhu kielillä? Eiväthän kaikki kykene niitä selittämään?	30. Onko kaikilla parantamisen lahjat? Puhuvatko kaikki moninaisilla kielillä? Taitavatko kaikki selittää?	Ongo heillä caikilla parandamisen lahjat? Puhuwatco he caicki moninaisilla kielillä? Taitawatco he caicki selittä.
12:31 Pyrkikää osallisiksi parhaimmista armolahjoista. Ja vielä minä osoitan teille tien, verrattoman tien.	31. Mutta noudattakaat te paraita lahjoja. Ja vielä minä teille korkiamman tien osoitan.	12:31 Mutta noudattacat te parahita lahjoja/ ja wielä minä teille corkiamman tien osotan.
13 LUKU	13 LUKU	XIII. Lucu .

13:1 Vaikka minä puhuisin ihmisten ja enkelien kielillä, mutta minulla ei olisi rakkautta, olisin minä vain helisevä vaski tai kilisevä kulkunen.	1. Jos minä ihmisten ja enkelein kielillä puhuisin, ja ei minulla olisi rakkautta, niin minä olisin kuin helisevä vaski tai kilisevä kulkuinen.	13:1 JOs minä ihmisten ja Engelein kielillä puhuisin/ ja ei minulla olis rakkautta/ nijn minä olisin cuin helisepä waski/ taicka kilisepä culkuinen.
13:2 Ja vaikka minulla olisi profetoimisen lahja ja minä tietäisin kaikki salaisuudet ja kaiken tiedon, ja vaikka minulla olisi kaikki usko, niin että voisin vuoria siirtää, mutta minulla ei olisi rakkautta, en minä mitään olisi.	2. Ja jos minä propheteerata taitaisin, ja kaikki salaisuudet tietäisin ja kaiken tiedon, ja minulla olis kaikki usko, niin että minä vuoret siirtäisin, ja ei olisi minulla rakkautta, niin en minä mitään olisi.	13:2 Ja jos minä propheterata taidaisin/ ja caicki salaisudet tiedäisin/ ja caiken tiedon/ ja minulla olis caicki usco/ nijn että minä vuoret sijrräisin/ ja ei olisi minulla rakkautta/ nijn en minä mitän olisi.
13:3 Ja vaikka minä jakelisin kaiken omaisuuteni köyhäin ravinnoksi, ja vaikka antaisin ruumiini poltettavaksi, mutta minulla ei olisi rakkautta, ei se minua mitään hyödyttäisi.	3. Ja jos minä kaiken tavarani kuluttaisin köyhäin ravinnoksi, ja jos minä antaisin ruumiini poltettaa, ja ei olisi minulla rakkautta, niin ei se olisi minulle mitään hyödyllinen.	13:3 Ja jos minä caiken tavarani culutaisin köyhäin rawinnoxii: ja jos minä annaisin ruumini poldetta/ ja ei olisi minulla rakkautta/ nijn ei se olisi minulle mitän hyödyllinen.
13:4 Rakkaus on pitkämielinen, rakkaus on lempeä; rakkaus ei kadehdi, ei kerskaa, ei pöyhkeile,	4. Rakkaus on kärsivällinen ja laupias. Ei rakkaus kadehdi, ei rakkaus ole tyly, ei hän paisu:	13:4 Rackaus on kärsiwäinen ja laupias. Ei rackaus cadehdi/ ei rackaus ole ylpiä/ ei hän paisu:
13:5 ei käyttäydy sopimattomasti, ei etsi omaansa, ei katkeroidu, ei muistele kärsimäänsä pahaa,	5. Ei hän käytä itsiänsä sopimattomasti, ei omaansa etsi, ei hän vihaan syty, ei hän pahaa ajattele	13:5 Ei hän ole sickuri/ ei hän omans edzi/ ei hän anna idzens wihaan kehoitta/ ei hän wahingota ajattele/
13:6 ei iloitse vääryydestä, vaan iloitsee yhdessä totuuden kanssa;	6. Ei hän vääryydestä iloitse, mutta hän iloitsee totuudesta:	ei hän vääryydestä iloidze/ 13:6 Mutta hän iloidze totudesta.
13:7 kaikki se peittää, kaikki se uskoo, kaikki se toivoo, kaikki se kärsii.	7. Kaikki hän peittää, kaikki hän uskoo, kaikki hän toivoo, kaikki hän kärsii.	13:7 Caicki hän wedättä/ caicki hän usco/ caicki hän toiwo/ caicki hän kärsii.
13:8 Rakkaus ei koskaan häviä; mutta profetoiminen, se katoaa, ja kielillä puhuminen lakkaa, ja tieto katoaa.	8. Ei rakkaus koskaan väsy; vaikka prophetiat lakkaavat, ja kielet vaikenivat, ja tieto katoaa.	13:8 Ei rackaus coscan wäsy. Waicka Prophetiat lackawat/ ja kielet waickenisit/ ja tieto catois.
13:9 Sillä tietomme on vajavaista, ja profetoimisemme on vajavaista.	9. Sillä me ymmärrämme puolittain, ja propheteeraamme puolittain.	13:9 Sillä me ymmärrämme puolittain/ ja propheteramma puolittain.
13:10 Mutta kun tulee se, mikä täydellistä on, katoaa se, mikä on vajavaista.	10. Mutta kuin täydellinen tulee, sitte vajaa lakkaa.	13:10 Mutta cosca täydellinen tule/ sijtte waja lacka.

13:11 Kun minä olin lapsi, niin minä puhuin kuin lapsi, minulla oli lapsen mieli, ja minä ajattelin kuin lapsi; kun tulin mieheksi, hylkäsin minä sen, mikä lapsen on.	11. Kuin minä olin lapsi, niin minä puhuin kuin lapsi, minulla oli lapsen mieli ja ajattelin kuin lapsi; mutta sitte kuin minä mieheksi tulin, niin minä hylkäsin lapselliset.	13:11 Cosca minä olin lapsi/ nijn minä puhuin cuin lapsi/ ja pidin lapselliset menot/ ja ajattelin cuin lapsi. Mutta sijtte cuin minä miehexi tulin/ nijn minä hyljäisin lapselliset.
13:12 Sillä nyt me näemme kuin kuvastimessa, arvoituksen tavoin, mutta silloin kasvoista kasvoihin; nyt minä tunnen vajavaisesti, mutta silloin minä olen tunteva täydellisesti, niinkuin minut itsenikin täydellisesti tunnetaan.	12. Sillä nyt me näemme niinkuin peilistä tapauksessa, mutta silloin kasvoista kasvoihin: nyt minä tunnen puolittain, vaan silloin minä tunnen niinkuin minä tuttu olen.	13:12 Sillä nyt me näemmä tapauxisa/ nijncuin Speilisä/ mutta silloin caswosta caswohon. Nyt minä tunnen puolittain/ waan silloin minä tunnen/ nijncuin minä jo tuttu olen.
13:13 Niin pysyvät nyt usko, toivo, rakkaus, nämä kolme; mutta suurin niistä on rakkaus.	13. Mutta nyt pysyvät usko, toivo, rakkaus, nämät kolme; vaan rakkaus on suurin niistä.	13:13 Mutta nyt jäävät Usco/ Toiwo/ Rackaus/ nämät colme: waan rackaus on suurin nijstä.
14 LUKU	14 LUKU	XIV. Lucu .
14:1 Tavoitelkaa rakkautta ja pyrkikää saamaan hengellisiä lahjoja, mutta varsinkin profetoimisen lahjaa.	1. Noudattakaat rakkautta, olkaat ahkerat hengellisten lahjain perään; mutta enemmän propheteeraamaan.	14:1 NOudattacat rackautta/ olcat ahkerat hengellisten lahjain jälken/ mutta enimmäen Propheteraman.
14:2 Sillä kielillä puhuva ei puhu ihmisille, vaan Jumalalle; ei häntä näet kukaan ymmärrä, sillä hän puhuu salaisuuksia hengessä.	2. Sillä joka kielillä puhuu, ei hän ihmisille puhu, vaan Jumalalle; sillä ei kenkään kuule, vaan hän puhuu salaisuudet hengessä.	14:2 Sillä joca kielellä puhu/ ei hän ihmisille puhu/ waan Jumalalle. 14:3 Jota ei kengän cuuldele/ waan hän puhu salaisudet Hengesä:
14:3 Mutta profetoiva puhuu ihmisille rakennukseksi ja kehoitukseksi ja lohdutukseksi.	3. Mutta joka propheteeraa, se puhuu ihmisille parannukseksi ja neuvoksi ja lohdutukseksi.	mutta joca prophetera/ se puhu ihmisille parannuxexi/ ja neuwoxi/ ja lohduTuxexi.
14:4 Kielillä puhuva rakentaa itseään, mutta profetoiva rakentaa seurakuntaa.	4. Joka kielillä puhuu, hän parantaa itsensä; mutta joka propheteeraa, hän seurakunnan parantaa.	14:4 Joca kielillä puhu/ hän paranda idzens/ mutta joca Prophetera/ hän Seuracunnan paranda.
14:5 Soisin teidän kaikkien puhuvan kielillä, mutta vielä mieluummin soisin teidän profetoivan; sillä profetoiva on suurempi kuin kielillä puhuva, ellei tämä samalla selitä, niin että seurakunta siitä rakentuu.	5. Mutta minä tahtoisin, että te kaikki kielillä puhuisitte, mutta paljoa enemmän, että te propheteeraisitte; sillä se, joka propheteeraa, on suurempi kuin se, joka kielillä puhuu, paitsi sitä jos hän sen selittää, että seurakunta sais siitä parannuksen.	14:5 Minä tahdoisin että te caicki taidaisitta kielillä puhua/ mutta paljo enämmin/ että te propheteraisitta: sillä se joca prophetera/ on suurembi cuin se joca kielillä puhu/ ellei hän sitä selitä/ että Seuracunda sais sijtä parannuxen.

14:6 Jos minä nyt, veljet, tulisin luoksenne kielillä puhuen, mitä minä teitä sillä hyödyttäisin, ellen puhuisi teille ilmestyksen tai tiedon tai profetian tai opetuksen sanoja?	6. Vaan nyt, rakkaat veljeni! jos minä tulen teidän tyköne kielillä puhuen, mitä minä olisin teille hyödyllinen, ellen minä puhuisi teille eli ilmoituksen kautta, eli tiedon kautta, eli prophetian kautta, taikka opin kautta?	14:6 Waan/ rackat weljeni/ jos minä tulen teidän tygöne kielillä puhuin/ mitä minä olisin teille tarpellinen? Ellen minä puhuis teille ilmoituxen cautta/ eli tiedon cautta/ eli Prophetian cautta/ taikka opin cautta?
14:7 Niinhän on elottomain soittimienkin laita, huilujen tai kitarain: kuinka tiedetään, mitä huilulla tai kitaralla soitetaan, elleivät ne soi toisistaan erottuvin sävelin?	7. Kuitenkin ne hengettömät, jotka äänen antavat, joko se on huilu eli kantele, koska ei ne anna eri ääntä itsestensä, kuinka se tiedetään, mitä huilulla eli mitä kanteleella soitettu on?	14:7 Eikö se nijn ole? njsä jotca helisewät/ ja ei cuitengan ole eläwät/ joco hän on huilu eli cande/ cosca ei he anna eri ändä idzestäns/ cuinga jocu taita sen tietä/ mitä huilulla eli candeella soitettu on?
14:8 Niinikään, jos pasuna antaa epäselvän äänen, kuka silloin valmistautuu taisteluun?	8. Ja jos vaskitorvi antaa ymmärtämättömän äänen itsestensä, kuka tietää sotaan hankita?	14:8 Ja jos Basuna anda ymmärtämättömän änen idzestäns/ cuca tietä sotaan hangita?
14:9 Samoin tekin: jos ette kielellänne saa esiin selvää puhetta, kuinka voidaan sellainen puhe ymmärtää? Tehän puhutte silloin tuuleen.	9. Niin myös te, jos te kielillä puhutte ja ette puhu selkiästi; kuinka se ymmärretään, mitä puhuttu on? Sillä te puhutte tuuleen.	14:9 Nijn myös te/ jos te kielillä puhutta/ ja ette puhu selkiäst/ cuinga se ymmärretän/ mitä puhuttu on? Sillä te puhutta tuulehen.
14:10 Maailmassa on, kuka tietää, kuinka monta eri kieltä, mutta ei ainoatakaan, jonka äänet eivät ole ymmärrettävissä.	10. Moninaiset tosin ovat äänet maailmassa, ja ei yhtään niistä ole äänetöintä;	14:10 Moninaiset tosin owat änet mailmas/ ja ei yhtän nijstä cuitengan ole änetöindä.
14:11 Mutta jos en tiedä sanojen merkitystä, olen minä puhujalle muukalainen, ja puhuja on minulle muukalainen.	11. Sentähden, ellen minä tiedä äänen tointa, niin minä olen puhujalle outo, ja se, joka puhuu, on myös minulle outo.	14:11 Sentähden/ ellen minä tiedä änen toinda/ nijn minä olen puhujalle outo/ ja se joca puhu/ on myös minulle outo.
14:12 Samoin tekin, koska tavoittelette henkilalahjoja, niin pyrkikää seurakunnan rakennukseksi saamaan niitä runsaasti.	12. Niin tekin, koska te ahkerasti hengellisiä lahjoja etsitte, niin ahkeroitkaat seurakunnan parannukseksi, että teillä kyllä olis.	14:12 Nijn tekin että te ahkerast hengellisiä lahjoja edzitte/ sijtte ahkeroitcat/ että te Seuracunan parannaisitta/ että teillä kyllä olis.
14:13 Sentähden rukoilkoon se, joka kielillä puhuu, että hän taitaisi selittää.	13. Sentähden, joka kielillä puhuu, se rukoilkaan, että hän sen taitais myös selittää.	14:13 Sentähden/ joca kielillä puhu/ se rucoilcan/ että hän sen taidais myös selittä.

14:14 Sillä jos minä rukoilen kielillä puhuen, niin minun henkeni kyllä rukoilee, mutta ymmärrykseni on hedelmätön.	14. Sillä jos minä kielillä rukoilen, niin minun henkeni rukoilee, mutta minun mieleni on hedelmätön.	14:14 Cosca minä kielellä rucoilen/ nijn minun hengen rucoile/ mutta minun mielen ei saata kellengän hedelmätä.
14:15 Kuinka siis on? Minun on rukoiltava hengelläni, mutta minun on rukoiltava myöskin ymmärrykselläni; minun on veisattava kiitosta hengelläni, mutta minun on veisattava myöskin ymmärrykselläni.	15. Kuinkas se siis on? Minä rukoilen hengessä, ja rukoilen myös mielessäni; minä veisaan hengessä, ja veisaan myös mielessäni.	14:15 Cuingasta sen sijs pitä oleman? Nimittäin näin: minä rucoilen hengesä/ ja rucoilen myös mielesäni. Minä weisan hengesä/ ja weisan myös mielesäni.
14:16 Sillä jos ylistät Jumalaa hengessä, kuinka oppimattoman paikalla istuva saattaa sanoa "amen" sinun kiitokseesi? Eihän hän ymmärrä, mitä sanot.	16. Mutta koska sinä hengessä siunaat, kuinkas se, joka oppimattoman siassa on, pitää sinun kiitoksees amen sanoman? sillä ei hän ymmärrä, mitä sanot.	14:16 Mutta cosca sinä hengesä siunat/ cuingasta se joca oppemattoman sias on/ pitä sinun kijtoxehes Amen wastaman: sillä ei hän ymmärrä mitä sanot?
14:17 Sinä kyllä kiität hyvin, mutta toinen ei siitä rakennu.	17. Sinä tosin hyvästi kiität, vaan ei se toinen siitä parane.	14:17 Sinä tosin hyvästi kijtit/ waan ei se toinen sijtä parattu ole.
14:18 Minä kiitän Jumalaa, että puhun kielillä enemmän kuin teistä kukaan;	18. Minä kiitän minun Jumalaani, että minä taidan usiammalla kielellä puhua kuin te kaikki.	14:18 Minä kijtän minun Jumalatani/ että minä taidan usiammalla kielellä puhua/ cuin teistä yxikän.
14:19 mutta seurakunnassa tahdon mielummin puhua viisi sanaa ymmärrykselläni, opettaakseni muitakin, kuin kymmentuhatta sanaa kielillä.	19. Mutta seurakunnassa tahdon minä paremmin viisi sanaa puhua minun mielestäni, muita neuvoakseni, ennen kuin kymmentuhatta sanaa kielillä.	14:19 Mutta minä tahdon Seuracunnas parammin wijsi sana puhua minun mielestäni/ muita neuwoxeni/ ennen cuin kymmenen tuhatta sana kielillä.
14:20 Veljet, älkää olko lapsia ymmärrykseltänne, vaan pahuudessa olkaa lapsia; mutta ymmärrykseltä olkaa täysi-ikäisiä.	20. Rakkaat veljet, älkää olko lapset taidossa; vaan olkaat lapset pahuudessa, mutta olkaat taidossa täydelliset.	14:20 RAckat weljet/ älkät olco lapset taidosa/ waan olcat lapset pahudesa/ mutta olcat taidosa täydelliset.
14:21 Laissa on kirjoitettuna: "Vieraskielisten kautta ja muukalaisten huulilla minä olen puhuva tälle kansalle, eivätkä he sittenkään minua kuule, sanoo Herra."	21. Laissa on kirjoitettu: minä tahdon puhua tälle kansalle toisilla kielillä ja toisilla huulilla, ja ei he sittekään minua kuule, sanoo Herra.	14:21 Laisa on kirjoitettu: Minä tahdon puhua tälle Canssalle toisilla kielillä/ ja toisilla huulilla/ ja ei he sijttekän minua cuule/ sano HERra.
14:22 Kielet eivät siis ole merkiksi uskoville, vaan niille, jotka eivät usko; mutta profetoiminen ei ole merkiksi uskottomille, vaan uskoville.	22. Niin siis kielet ovat merkiksi, ei niille, jotka uskovat, vaan niille, jotka ei usko; mutta ei prophetiat ole uskottomain, vaan uskovaisten tähden.	14:22 Nijn sijs kielet owat merkixi/ ei nijlle jotca uscowat/ waan nijlle jotca ei usco. Mutta ei Prophetiat ole uscottomain/ waan uscollisten tähden.

14:23 Jos nyt koko seurakunta kokoontuisi yhteen ja kaikki siellä puhuisivat kielillä ja sinne tulisi opetuksesta tai uskosta osattomia, eivätkö he sanoisi teidän olevan järjiltänne?	23. Sentähden jos koko seurakunta yhteen paikkaan kokoontuisi ja kaikki puhuisivat kielillä ja sinne tulisivat oppimattomat taikka uskottomat; eikö he teitä mielipuoleksi sanoisi?	14:23 Cosca coco Seuracunda yhten paickan cocondu/ ja caicki puhuisit kielillä/ ja sinne tulis jocu oppematoim/ taicka uscomatoim/ eikö hän teitä mielipuolixi sanoisi?
14:24 Mutta jos kaikki profetoisivat ja joku uskosta tai opetuksesta osaton tulisi sisään, niin kaikki paljastaisivat hänet ja kaikki langettaisivat hänestä tuomion,	24. Mutta jos te kaikki propheteeraisitte, ja sinne tulis joku uskomatoim taikka oppimatoim, ja hän nuhdeltaisiin kaikilta ja tuomittaisiin kaikilta,	14:24 Mutta jos te caicki propheteraisitta/ ja sinne tulis jocu uscomatoim taicka oppematoim/ ja hän nuhdellaisin caikilda/ ja duomitaisin caikilda.
14:25 hänen sydämensä salaisuudet tulisivat ilmi, ja niin hän kasvoilleen langeten rukoilisi Jumalaa ja julistaisi, että Jumala totisesti on teissä.	25. Ja niin hänen sydämensä salaudet julki tulisivat, ja hän lankeais kasvoillensa ja rukoilis Jumalaa, tunnustain että Jumala olis totisesti teissä.	14:25 Nijn hänen sydämens salaudet julki tulisit/ ja hän langeis caswoillensa/ ja rucoilis Jumalata/ tunnustain että Jumala olis totisest teisä.
14:26 Kuinka siis on, veljet? Kun tulette yhteen, on jokaisella jotakin annettavaa: millä on virsi, millä opetus, millä ilmestys, mikä puhuu kielillä, mikä selittää; kaikki tapahtukoon rakennukseksi.	26. Kuinkas se on, rakkaat veljet? Koska te kokoon tulette, niin kullakin teistä on psalmi, hänellä on opetus, hänellä on kieli, hänellä on ilmoitus, hänellä on selitys: ne tapahtukoon kaikki parannukseksi.	14:26 CUingasta se on/ rackat weljet? cosca te cocon tuletta/ nijn cullakin teistä on Psalmi/ hänellä on opetus/ hänellä on kieli/ hänellä on ilmoitus/ hänellä on selitys: ne tapahtucon caicki parannuxexi.
14:27 Jos kielillä puhutaan, niin puhukoon kullakin kertaa vain kaksi tai enintään kolme, ja yksi kerrallaan, ja yksi selittäköön;	27. Jos joku kielillä puhuu, se puhukaan itse toisena, taikka ensinnäkin itse kolmantena, ja vuorottain, ja yksi sen selittäköön.	14:27 Jos jocu kielellä puhu/ se puhucan idze toisna/ taicka eninnäkin idze colmandena/ wuorottain/ ja yxi sen sijtte selittäköön.
14:28 mutta jos ei ole selittäjää, niin olkoot vaiti seurakunnassa ja puhukoot itselleen ja Jumalalle.	28. Ellei hän selittäjä ole, niin olkaan seurakunnassa ääneti ja puhukaan itsellensä ja Jumalalle.	14:28 Ellei hän selittäjä ole/ nijn olcan Seuracunnasa äneti/ ja puhucan idzellens ja Jumalalle.
14:29 Profeetoista saakoon kaksi tai kolme puhua, ja muut arvostelkoot;	29. Mutta prophetat puhukaan itse toisena, eli itse kolmantena, ja ne muut tuomitkaan.	14:29 Mutta Prophetat puhucan idze toisna/ eli idze colmandena/ ja ne muut duomitcan.
14:30 mutta jos joku toinen siinä istuva saa ilmestyksen, vaietkoon ensimmäinen.	30. Ja jos jollekulle tykönä istuvalle ilmoitus tapahtuu, niin olkaan ensimmäinen ääneti.	14:30 Ja jos jolleculle tykönä istuvalle ilmoitus tapahtu/ nijn olcan ensimmäinen äneti.
14:31 Sillä te saatatte kaikki profetoida, toinen toisenne jälkeen, että kaikki saisivat opetusta ja kaikki kehoitusta.	31. Sillä kyllä te kaikki propheteerata taidatte, yksi toisenne perään, että kaikki oppisivat ja tulisivat neuvotuksi.	14:31 Sillä/ kyllä te caicki propheterata taidatte/ yxi toisenne perän/ että caicki oppisit/ ja tulisit neuwotuxi.

14:32 Ja profeettain henget ovat profeetoille alamaiset;	32. Ja prophetain henget ovat prophetaille alamaiset.	14:32 Ja Prophetain Henget owat Prophetain alammaiset.
14:33 sillä ei Jumala ole epäjärjestyksen, vaan rauhan Jumala. Niinkuin kaikissa pyhien seurakunnissa,	33. Sillä ei Jumala ole sekaseuraisuuden, vaan rauhan Jumala, niinkuin kaikissa pyhain seurakunnissa.	14:33 Sillä ei Jumala ole secaseuraisuuden/ waan rauhan Jumala/ nijncuin caikisa Pyhain Seuracunnisa.
14:34 olkoot vaimot vaiti teidänkin seurakunnankokouksissanne, sillä heidän ei ole lupa puhua, vaan olkoot alamaisia, niinkuin lakikin sanoo.	34. Teidän vaimonne pitää seurakunnissa ääneti oleman; sillä ei heille ole sallittu puhua, vaan että he ovat alamaiset, niinkuin myös laki sanoo.	14:34 TEidän waimon pitä Seuracunnisa äneti oleman: sillä ei heille ole sallittu puhua/ waan että he owat alammaiset/ nijncuin Laki sano.
14:35 Mutta jos he tahtovat tietoa jostakin, niin kysykööt kotonaan omilta miehiltään, sillä häpeällistä on naisen puhua seurakunnassa.	35. Mutta jos he jotain oppia tahtovat, niin kysykööt miehiltänsä kotona; sillä häijysti se vaimoille sopii, että he seurakunnassa puhuvat.	14:35 Mutta jos he jotain oppia tahtowat/ nijn kysykän miehildäns cotona. 14:36 Häijysti se waimoille sopi/ että he Seuracunnas puhuwat:
14:36 Vai teistäkö Jumalan sana on lähtenyt? Vai ainoastaan teidätkö tyköne se on tullut?	36. Eli onko Jumalan sana teistä tullut? Taikka onko se ainoasti teidän tyköne tullut?	eli ongo Jumalan sana teistä tullut? Taicka ongo se ainoastans teidän tygönne tullut?
14:37 Jos joku luulee olevansa profeetta tai hengellinen, niin tietäköön, että mitä minä kirjoitan teille, se on Herran käsky.	37. Jos joku luulee itsensä prophetaksi, eli hengelliseksi, se tutkikaan, mitä minä teille kirjoitan, että ne ovat Herran käskyt.	14:37 Jos jocu luule hänens Prophetaxi/ eli Hengellisexi/ se tutkican mitä minä teille kirjoitan: sillä ne owat HERRan käskyt.
14:38 Mutta jos joku ei sitä ymmärrä, niin olkoon ymmärtämättä.	38. Mutta jos joku on tietämätöin, se olkoon tietämätöin.	14:38 Mutta jos jocu on taitamatoin/ se olcon taitamatoin.
14:39 Sentähden, veljeni, harrastakaa profetoimista älkääkö estäkö kielillä puhumasta.	39. Sentähden rakkaat veljet, ahkeroitkaat propheteerata ja älkäätki kieltäkö kielillä puhumasta.	14:39 Sentähden/ rackat weljet/ ahkeroitcat propheterata/ ja älkät kielkö kielillä puhumast.
14:40 Mutta kaikki tapahtukoon säädyllisesti ja järjestyksessä.	40. Kaikki tapahtukoon soveliaasti ja säädyllisesti.	14:40 Andacat caicki soweliast ja säädyllisest tapahtua.
15 LUKU	15 LUKU	XV. Lucu .
15:1 Veljet, minä johdatan teidät tuntemaan sen evankeliumin, jonka minä teille julistin, jonka te myöskin olette ottaneet vastaan ja jossa myös pysytte	1. Mutta minä teen teille tiettäväksi, rakkaat veljet, sen evankeliumin, jonka minä teille ilmoitin, jonka te myös saaneet olette, jossa te myös seisotte,	15:1 Minä teen teille tiettäwäxi/ rackat weljet/ sen Evangeliumin cuin minä teille ilmoitin/ jonga te ottanet oletta. 15:2 Josa te myös pysytte/

15:2 ja jonka kautta te myös pelastutte, jos pidätte siitä kiinni semmoisena, kuin minä sen teille julistin, ellette turhaan ole uskoneet.	2. Jonka kautta te myös autuaaksi tulette, jos te sen pidätte, minkä minä teille olen ilmoittanut, ellette hukkaan ole uskoneet.	jonga kautta te autuaxi tulletta/ cuinga minä sen teille olen ilmoittanut/ jos te sen oletta pitänet/ ellei nijn ole/ että te huckan oletta usconet.
15:3 Sillä minä annoin teille ennen kaikkea tiedoksi sen, minkä itse olin saanut: että Kristus on kuollut meidän syntiemme tähden, kirjoitusten mukaan,	3. Sillä minä olen sen ensin teille antanut, jonka minä myös saanut olen, että Kristus on kuollut meidän synteimme tähden, Raamattuun jälkeen,	15:3 Sillä minä olen sen algusta teille andanut/ jonga minä myös saanut olen/ että Christus on cuollut meidän syndeimme tähden Ramattuun jälkeen.
15:4 ja että hänet haudattiin ja että hän nousi kuolleista kolmantena päivänä, kirjoitusten mukaan,	4. Ja että hän oli haudattu ja nousi ylös kolmantena päivänä Raamattuun jälkeen,	15:4 Ja että hän oli haudattu/ ja ylösnousi colmandena päivänä/ Ramattuun jälkeen.
15:5 ja että hän näyttäytyi Keefaalle, sitten niille kahdelletoista.	5. Ja että hän nähtiin Kephaalta ja sitte kahdeltatoistakymmeneltä.	15:5 Ja että hän nähtin Cephaxelda/ ja sijtte nijldä cahdeldatoistakymmeneldä:
15:6 Sen jälkeen hän näyttäytyi yhtä haavaa enemmän kuin viidellesadalle veljelle, joista useimmat vielä nytkin ovat elossa, mutta muutamat ovat nukkuneet pois.	6. Senjälkeen hän nähtiin usiammalta kuin viideltäsadalta veljeltä yhdellä haavalla, joista monta vielä elävät, mutta muutamat ovat nukkuneet.	15:6 Sen jälkeen hän nähtin usiammalda cuin wijdeldä sadalda weljeldä yhdellä haawalla/ joista monda vielä elävät/ mutta muutamat owat nuckunet.
15:7 Sen jälkeen hän näyttäytyi Jaakobille, sitten kaikille apostoleille.	7. Sitälähin nähtiin hän Jakobilta ja sen jälkeen kaikilta apostoleilta.	15:7 Sitälähin nähtin hän Jacobilda/ ja sen jälkeen caikilda Apostoleilda.
15:8 Mutta kaikkein viimeiseksi hän näyttäytyi minullekin, joka olen ikäänkuin keskensyntynyt.	8. Vaan kaikkein viimein on hän myös minulta nähty, niinkuin keskensyntyneeltä.	15:8 Wijmeiseldä caickein jälkin/ on hän minulda nähty nijncuin kesken syndyneldä.
15:9 Sillä minä olen apostoleista halvin enkä ole sen arvoinen, että minua apostoliksi kutsutaan, koska olen vainonnut Jumalan seurakuntaa.	9. Sillä minä olen kaikkein huonoin apostolitten seassa enkä ole kelvollinen apostoliksi kutsuttaa, että minä olen Jumalan seurakuntaa vainonnut.	15:9 Sillä minä olen caickein huonoin Apostolitten seas/ engä ole kelwollinen Apostolixi cudzutta/ että minä olen Seuracunda wainonnut.
15:10 Mutta Jumalan armosta minä olen se, mikä olen, eikä hänen armonsa minua kohtaan ole ollut turha, vaan enemmän kuin he kaikki minä olen työtä tehnyt, en kuitenkaan minä, vaan Jumalan armo, joka on minun kanssani.	10. Mutta Jumalan armosta minä olen se, mikä minä olen, ja hänen armonsa minun kohtani ei ole tyhjä ollut, vaan minä olen enemmän työtä tehnyt kuin muut kaikki; mutta en kuitenkaan minä, vaan Jumalan armo, joka minussa on.	15:10 Mutta Jumalan armosta minä olen/ se cuin minä olen/ ja hänen armons ei ole minun cohtani tyhjä ollut/ waan minä olen enämmän tehnyt/ cuin muut caicki: mutta en cuitengan minä/ waan Jumalan armo/ joca minusa on.
15:11 Olinpa siis minä tai olivatpa he: näin me saarnaamme, ja näin te olette uskoon tulleet.	11. Olisin siis minä eli he, näin me saarnaamme ja näin te olette myös uskoneet.	15:11 Olisin sijs minä eli he/ näin me saarnamme/ ja näin te oletta myös usconet.

15:12 Mutta jos Kristusesta saarnataan, että hän on noussut kuolleista, kuinka muutamat teistä saattavat sanoa, ettei kuolleitten ylösnousemista ole?	12. Mutta jos Kristus saarnataan kuolleista nousseeksi ylös; miksi siis teidän seassanne muutamat sanovat, ettei kuolleitten ylösnousemista ole?	15:12 MUtta jos Christus saarnatan cuolleista ylösnosnemi/ mixi sijs teidän seasan muutamat sanowat? Ei cuolluitten ylösnousemista olewan?
15:13 Vaan jos ei ole kuolleitten ylösnousemista, ei Kristuskaan ole noussut.	13. Mutta ellei kuolleitten ylösnousemus ole, niin ei Kristuskaan noussut ylös.	15:13 Mutta ellei cuolluitten ylösnousemus ole/ nijn ei Christuscan ylösnosnut.
15:14 Mutta jos Kristus ei ole noussut kuolleista, turha on silloin meidän saarnamme, turha myös teidän uskonne;	14. Mutta jollei Kristus noussut ylös, niin on meidän saarnamme turha ja teidän uskonne on myös turha,	15:14 Mutta jollei Christus ylösnosnut/ nijn on meidän saarnamme turha/ ja teidän uscon on myös turha.
15:15 ja silloin meidät myös havaitaan vääräksi Jumalan todistajiksi, koska olemme todistaneet Jumalaa vastaan, että hän on herättänyt Kristuksen, jota hän ei ole herättänyt, jos kerran kuolleita ei herätetä.	15. Ja me löydetään Jumalan vääräksi todistajiksi, että me Jumalaa vastaan todistaneet olemme, että hän on herättänyt ylös Kristuksen, jota ei hän ole herättänyt ylös, ellei kuolleet nouse ylös.	15:15 Ja me löytän Jumalan wääräxi todistajaxi/ että me Jumalata wastan todistanet olemma/ että hän on ylösherättänyt Christuxen: jota ei hän ole ylösherättänyt/ ellei cuollet ylösnouse.
15:16 Sillä jos kuolleita ei herätetä, ei Kristuskaan ole herätetty.	16. Sillä jollei kuolleet nouse ylös, eipä Kristuskaan noussut ole.	15:16 Sillä jollei cuollet ylösnouse/eipä Christuscan ylösnosnut ole.
15:17 Mutta jos Kristus ei ole herätetty, niin teidän uskonne on turha, ja te olette vielä synneissänne.	17. Mutta ellei Kristus ole noussut ylös, niin on teidän uskonne turha, ja te olette vielä teidän synneissänne,	15:17 Mutta ellei Christus ole ylösnosnut/ nijn on teidän uscon turha. 15:18 Ja te oletta wialä teidän synneisän:
15:18 Ja silloinhan Kristuksessa nukkuneet olisivat kadotetut.	18. Niin ovat myös ne, jotka Kristuksessa nukkuneet ovat, kadotetut.	Nijn owat myös ne jotca Christuxes nuckunet owat/ cadotetut.
15:19 Jos olemme panneet toivomme Kristukseen ainoastaan tämän elämän ajaksi, niin olemme kaikkia muita ihmisiä surkuteltavammat.	19. Jos meillä ainoastaan tässä elämässä on toivo Kristuksen päälle, niin me olemme viheliäisemmät kaikkia muita ihmisiä.	15:19 Jos meillä ainoastans täsä elämäs on toivo Christuxen päälle/ nijn me olisimma wihelijäisemmät caickia muita ihmisiä.
15:20 Mutta nytpä Kristus on noussut kuolleista, esikoisena kuoloon nukkuneista.	20. Mutta nyt on Kristus kuolleista noussut ylös ja on tullut uutiseksi nukkuneiden seassa.	15:20 Mutta Christus on cuolleista ylösnosnut/ ja on tullut utisexi nuckunuitten seasa.
15:21 Sillä koska kuolema on tullut ihmisen kautta, niin on myöskin kuolleitten ylösnousemus tullut ihmisen kautta.	21. Sillä että ihmisen kautta kuolema on, niin on myös ihmisen kautta kuolleitten ylösnousemus.	15:21 Ja että ihmisen cautta cuolema on/ nijn on myös ihmisen cautta cuolluitten ylösnousemus.

15:22 Sillä niinkuin kaikki kuolevat Aadamissa, niin myös kaikki tehdään eläviksi Kristuksessa,	22. Sillä niinkuin kaikki Adamissa kuolevat, niin he myös kaikki pitää Kristuksessa eläväksi tehtämän,	15:22 Sillä nijncuin caicki Adamis cuolewat: nijn he myös caicki pitä Christuxes eläwäxi tehtämän.
15:23 mutta jokainen vuorollaan: esikoisena Kristus, sitten Kristuksen omat hänen tulemuksessaan;	23. Mutta kukin järjestyksensä: uutinen Kristus, sitte ne, jotka Kristuksen omat ovat, hänen tulemisessansa.	15:23 Mutta cukin säädysäns/ utinen Christus/ sijtte ne jotca Christuxen omat owat/ cosca hän tule.
15:24 sitten tulee loppu, kun hän antaa valtakunnan Jumalan ja Isän haltuun, kukistettuaan kaiken hallituksen ja kaiken vallan ja voiman.	24. Sitte on loppu, koska hän antaa valtakunnan Jumalan ja Isän haltuun, ja panee pois kaiken herrauden ja kaiken vallan ja voiman.	15:24 Silloin on loppu/ cosca hän anda waldacunnan Jumalan ja Isän haldun/ ja panee pois caiken herrauden/ ja caiken Esiwallan ja wäen.
15:25 Sillä hänen pitää hallitseman "siihen asti, kunnes hän on pannut kaikki viholliset jalkojensa alle."	25. Sillä hänen tulee hallita, siihenasti kuin hän kaikki vihollisensa panee hänen jalkainsa alle.	15:25 Sillä/ hänen tule hallita/ siihenasti cuin hän caicki wihollisens pane jalcains ala.
15:26 Vihollisista viimeisenä kukistetaan kuolema.	26. Viimeinen vihollinen, joka pannaan pois, on kuolema.	15:26 Wijmeinen wihollinen/ joca poispannan/ on cuolema/
15:27 Sillä: "kaikki hän on alistanut hänen jalkojensa alle." Mutta kun hän sanoo: "kaikki on alistettu", niin ei tietenkään ole alistettu se, joka on alistanut kaiken hänen allensa.	27. Sillä hän on kaikki hänen jalkainsa alle heittänyt. Mutta koska hän sanoo, että kaikki hänen allensa heitettyt ovat, niin on julki, että se on eroitettu, joka hänelle kaikki heitti alle.	sillä hän on caicki hänen jalcains ala heittänyt. 15:27 Cosca/ hän sano/ että caicki hänen alansheitetyt owat/ nijn on julki/ että se on eroitettu/ joca hänelle caicki alaheitti.
15:28 Ja kun kaikki on alistettu Pojan valtaan, silloin itse Poikakin alistetaan sen valtaan, joka on alistanut hänen valtaansa kaiken, että Jumala olisi kaikki kaikissa.	28. Kuin nyt kaikki hänen allensa heitetyksi tulevat, silloin myös itse Poika hänen allensa heitetään, joka kaikki hänen allensa heitti, että Jumala kaikki kaikessa olis.	15:28 Cosca nyt caicki hänen alansheitetyxi tulewat/ silloin myös idze Poicakin hänen alansheitetän/ joca caicki hänen alansheitti/ että Jumala caicki caikisa olis.
15:29 Mitä muutoin ne, jotka kastattavat itsensä kuolleitten puolesta, sillä saavat aikaan? Jos kuolleet eivät heräjä, miksi nämä sitten kastattavat itsensä heidän puolestaan?	29. Mitä ne muutoin tekevät, jotka itsensä kastaa antavat kuolleitten päälle, jollei kuolleet nouse ylös? Miksi he siis antavat kuolleitten päälle itseänsä kastaa?	15:29 ELi mitä ne tekewät/ jotca heitäns casta andawat cuolluitten päälle/ jollei cuollet ylösnoise? Mixi he sijs andawat cuolluitten päälle heitäns casta?
15:30 Ja miksi mekään antaudumme joka hetki vaaraan?	30. Miksi myös me joka aika vaarassa olemme?	15:30 Ja mixi me aina waaras olemma?
15:31 Joka päivä minä olen kuoleman kidassa, niin totta kuin te, veljet, olette minun kerskaukseni Kristuksessa Jeesuksessa, meidän Herrassamme.	31. Minä kuolen joka päivä meidän kerskaamisen puolesta, joka minulla on Kristuksessa Jeesuksessa meidän Herrassamme.	15:31 Meidän kerscamisemme puolesta/ cuin minulla on Christuxes Jesuxes meidän HERrasam/ minä cuolen jocapäiwä.

15:32 Jos minä ihmisten tavoin olen taistellut petojen kanssa Efesossa, mitä hyötyä minulle siitä on? Jos kuolleet eivät heräjä, niin: "syökäämme ja juokaamme, sillä huomenna me kuolemme."	32. Jos minä olen ihmisten tavalla Efesossa petoin kanssa sotinut, mitä se minua auttaa, ellei kuolleet nouse ylös? Syökäämme ja juokaamme; sillä huomenna me kuolemme.	15:32 JOs minä olen ihmisten tawalla Efesos petoin cansa sotinut? Mitä se minua autta/ ellei cuollet ylösnouse? Syökäm ja juocam/ sillä huomenna me cuolemma.
15:33 Älkää eksykö. "Huono seura hyvät tavat turmelee."	33. Älkää antako pettää teitänne: pahat jaaritukset turmelevat hyvät tavat.	15:33 Älkät andaco pettä teitän: pahat jaarituxet turmelewat hywät tawat.
15:34 Raitistukaa oikealla tavalla, älkääkä syntiä tehkö; sillä niitä on, joilla ei ole mitään tietoa Jumalasta. Teidän häpeäksenne minä tämän sanon.	34. Herätkäät ylös hurskaasti ja älkää syntiä tehkö; sillä ei muutamat Jumalasta mitään tiedä. Häpiäksi minä näitä teille sanon.	15:34 Ylösherätkät hurscast ja älkät syndiä tehkö: sillä ei muutamat Jumalasta mitän tiedä. Häpiäxi minä näitä teille sanon.
15:35 Mutta joku ehkä kysyy: "Millä tavoin kuolleet heräjävät, ja millaisessa ruumiissa he tulevat?"	35. Vaan joku taitais sanoa: kuinka kuolleet nousevat? ja minkäkaltaisilla ruumiilla he tulevat?	15:35 JOs jocu sano: cuingasta cuollet ylösnousewat? Ja mingäcaltaisilla ruumilla he tulewat?
15:36 Sinä mieletön, se, minkä kylvät, ei virkoa eloon, ellei se ensin kuole!	36. Sinä tomppeli! Se, minkä sinä kylvät, ei tule eläväksi, ellei hän (ensin) kuole.	15:36 Sinä tompele/ se cuins kylwät/ ei tule eläwäxi/ ellei hän ensin cuole.
15:37 Ja kun kylvät, et kylvä sitä vartta, joka on nouseva, vaan paljaan jyvän, nisun jyvän tai muun minkä tahansa.	37. Ja jonka sinä kylvät, ei se ole se ruumis, joka tuleva on, vaan paljas jyvä, nimittäin nisun jyvä eli joku muu.	15:37 Ja jonga sinä kylwät/ ei se ole se ruumis joca tulewa on/ waan paljas jywä/ nimittäin/ nisun jywä eli jocu muu sencaltainen.
15:38 Mutta Jumala antaa sille varren, sellaisen kuin tahtoo, ja kullekin siemenelle sen oman varren.	38. Mutta Jumala antaa hänelle ruumiin niinkuin hän tahtoi, ja kullekin siemenelle oman ruumiinsa.	15:38 Mutta Jumala anda hänelle ruumin sencaltaisen cuin hän tahto/ ja cullengin siemenelle oman ruumins.
15:39 Ei kaikki liha ole samaa lihaa, vaan toista on ihmisten, toista taas karjan liha, toista on lintujen liha, toista kalojen.	39. Ei kaikki liha ole yhtäläinen liha; vaan toinen on ihmisten liha, toinen on karjan liha, toinen on kalain, toinen on lintuin;	15:39 Ei caicki liha ole yhtäläinen/ waan toinen on ihmisen liha/ toinen on carjan/ toinen on calain/ toinen on linduin.
15:40 Ja on taivaallisia ruumiita ja maallisia ruumiita; mutta toinen on taivaallisten kirkkaus, toinen taas maallisten.	40. Ja ovat taivaalliset ruumiit ja maalliset ruumiit; mutta toinen kirkkaus on taivaallisilla ja toinen maallisilla.	15:40 Owat taiwalliset ruumit/ ja owat maaliset ruumit. Mutta toinen cunnia on taiwallisilla/ ja toinen maalisilla.
15:41 Toinen on auringon kirkkaus ja toinen kuun kirkkaus ja toinen tähtien kirkkaus, ja toinen tähti voittaa toisen kirkkaudessa.	41. Toinen kirkkaus on auringolla ja toinen kirkkaus kuulla, ja toinen kirkkaus tähdillä; sillä yksi tähti voittaa toisen kirkkaudessa.	15:41 Toinen kirckaus on Auringolla/ toinen kirckaus on Cuulla/ toinen kirckaus Tähdeillä: Sillä yxi Tähti woitta toisen kirckaudes/

15:42 Niin on myös kuolleitten ylösnousemus: kylvetään katoavaisuudessa, nousee katoamattomuudessa;	42. Niin myös kuolleitten ylösnousemus: se kylvetään turmeluksessa ja nousee ylös turmelematoin,	nijn myös cuolluitten ylösnousemus. 15:42 Se kylwetän turmeluxes/ ja ylösnouse turmelematoin.
15:43 kylvetään alhaisuudessa, nousee kirkkaudessa; kylvetään heikkoudessa, nousee voimassa;	43. Se kylvetään huonona ja nousee ylös kunniassa, se kylvetään heikkoudessa ja nousee ylös väkevyydessä,	Se kylwetän huonona/ ja ylösnouse cunniasa. 15:43 Se kylwetän heickoudesa/ ja ylösnouse wäkeyydesä.
15:44 kylvetään sielullinen ruumis, nousee hengellinen ruumis. Jos kerran on sielullinen ruumis, niin on myös hengellinen.	44. Se kylvetään luonnollinen ruumis ja nousee hengellinen ruumis. Meillä on luonnollinen ruumis, on myös hengellinen ruumis.	15:44 Se kylwetän luonnollinen ruumis/ ja ylösnouse hengellinen ruumis/ njn meillä on myös hengellinen ruumis. Että meillä on luonnollinen ruumis/ njn meillä on myös hengellinen ruumis.
15:45 Niin on myös kirjoitettu: "Ensimmäisestä ihmisestä, Aadamista, tuli elävä sielu"; viimeisestä Aadamista tuli eläväsitekevä henki.	45. Niinkuin myös kirjoitettu on: ensimmäinen ihminen Adam on tehty eläväksi sieluksi, ja viimeinen Adam eläväksi tekeväiseksi hengeksi.	15:45 Nijn cuin kirjoitettu on: Ensimmäinen ihminen Adam on tehty eläwäxi sieluxi: ja wijmeinen Adam eläwäxi tekewäisexi Hengexi.
15:46 Mutta mikä on hengellistä, se ei ole ensimmäinen, vaan se, mikä on sielullista, on ensimmäinen; sitten on se, mikä on hengellistä.	46. Mutta hengellinen ei ole ensimmäinen, vaan luonnollinen, sen jälkeen hengellinen.	15:46 Mutta hengellinen ruumis ei ole se ensimmäinen/ waan se luonnollinen/ sen jälkeen se hengellinen.
15:47 Ensimmäinen ihminen oli maasta, maallinen, toinen ihminen on taivaasta.	47. Ensimmäinen ihminen on maasta ja maallinen, toinen ihminen on itse Herra taivaasta.	15:47 Ensimmäinen ihminen on maasta ja maallinen/ toinen ihminen on idze HERRa Taiwasta.
15:48 Minkäkaltainen maallinen oli, senkaltaisia ovat myös maalliset; ja minkäkaltainen taivaallinen on, senkaltaisia ovat myös taivaalliset.	48. Minkäkaltainen maallinen on, senkaltaiset ovat myös maalliset, ja minkäkaltainen taivaallinen on, senkaltaiset ovat myös taivaalliset.	15:48 Mingäcaltainen se maallinen on/ sencaltaiset owat myös maalliset/ ja mingäcaltainen taiwallinen on/ sencaltaiset owat myös taiwalliset.
15:49 Ja niinkuin meissä on ollut maallisen kuva, niin meissä on myös oleva taivaallisen kuva.	49. Ja niinkuin me olemme kantaneet maallisen kuvaa, niin pitää myös meidän kantaman taivaallisen kuvaa.	15:49 Ja njn cuin me olemma candanet maallisen cuwa: njn pitä myös meidän candaman taiwallisen cuwa.
15:50 Mutta tämän minä sanon, veljet, ettei liha ja veri voi periä Jumalan valtakuntaa, eikä katoavaisuus peri katoamattomuutta.	50. Mutta minä sanon, rakkaat veljet, ei liha ja veri taida Jumalan valtakuntaa periä, ja ei turmeltu pidä turmelematointa perimän.	15:50 Mutta minä sanon: rackat weljet/ ei liha ja weri taida Jumalan waldacunda periä/ ja ei turmeldu pidä turmelematoinda perimän.

15:51 Katso, minä sanon teille salaisuuden: emme kaikki kuolemaan nuku, mutta kaikki me muutumme,	51. Katso, minä sanon teille salaisuuden: emme tosin kaikki nuku, vaan kaikki me muutetaan,	15:51 CADzo/ minä sanon teille salaisuuden: en me tosin kaikki nucu/ vaan kaikki me ajan rahdusa muutetan/
15:52 yhtäkkiä, silmänräpäyksessä, viimeisen pasunan soidessa; sillä pasuna soi, ja kuolleet nousevat katoamattomina, ja me muutumme.	52. Ajan rahdussa, silmänräpäyksessä, viimeisellä basunalla; sillä basuna soi, ja kuolleet pitää turmelematoinna nouseman ylös ja me tulemme muutetuksi.	15:52 Sillä Basuna soi/ ja cuollet pitää turmelematoinna ylösnouseman/ ja me tulemma muutetuxi.
15:53 Sillä tämän katoavaisen pitää pukeutuman katoamattomuuteen, ja tämän kuolevaisen pitää pukeutuman kuolemattomuuteen.	53. Sillä tämä katoava pitää pukeman päällensä katoomattomuuden ja kuoleva pukee päällensä kuolemattomuuden.	15:53 Sillä tämä catowa puke päällens catomattomuden/ ja cuolewa puke päällens cuolemattomuden.
15:54 Mutta kun tämä katoavainen pukeutuu katoamattomuuteen ja tämä kuolevainen pukeutuu kuolemattomuuteen, silloin toteutuu se sana, joka on kirjoitettu: "Kuolema on nielty ja voitto saatu."	54. Mutta koska katoava pukee päällensä katoomattomuuden ja kuoleva pukee päällensä kuolemattomuuden, silloin täytetään se sana, joka kirjoitettu on: kuolema on nielty voitossa.	15:54 Mutta cosca catowa puke päällens catomattomuden/ ja cuolewa puke päällens cuolemattomuden/ silloin täytetän se sana cuin kirjoitettu on: Cuolema on nieltty voitosa.
15:55 "Kuolema, missä on sinun voittonsi? Kuolema, missä on sinun otasi?"	55. Kuolema, kussa on sinun otas? Helvetti, kussa on sinun voittonsi?	15:55 Cuolema/ cusa on sinun otas? Helwetti/ cusa on sinun voittonsi?
15:56 Mutta kuoleman ota on synti, ja synnin voima on laki.	56. Mutta kuoleman ota on synti ja synnin voima on laki.	15:56 Mutta cuoleman ota on syndi/ ja synnin voima on Laki.
15:57 Mutta kiitos olkoon Jumalan, joka antaa meille voiton meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen kautta!	57. Mutta kiitos olkoon Jumalan, joka meille voiton antanut on meidän Herran Jeesuksen Kristuksen kautta!	15:57 Mutta kijtos olcon Jumalan/ joca meille voiton andanut on/ meidän HERran Jesuxen Christuxen cautta.
15:58 Sentähden, rakkaat veljeni, olkaa lujat, järkähtämättömät, aina innokkaat Herran työssä, tietäen, että teidän vaivannäköne ei ole turha Herrassa.	58. Sentähden, minun rakkaat veljeni, olkaa vahvat, järkähtymättä ja aina yltäkylläiset Herran töissä, tietäen, ettei teidän työnne ole turha Herrassa.	15:58 Sentähden minun rackat weljeni/ olcat wahwat/ järkähtymätä/ ja aina wiriät HERran töisä/ että te tiedätte/ ettei teidän työn ole turha HERrasa.
16 LUKU	16 LUKU	XVI. Lucu .
16:1 Mitä tulee keräykseen pyhiä varten, niin tehkää tekin samalla tavoin, kuin minä olen määrännyt Galatian seurakunnille.	1. Mutta avun hakemisessa pyhiä varten, niinkuin minä Galatin seurakunnille säätänyt olen, niin te myös tehkää.	16:1 MUTta awun hakemisest pyhiä warten/ cuin minä Galatian Seuracunnille säännyt olen: nijn te myös tehkät.

16:2 Kunkin viikon ensimmäisenä päivänä pankoon jokainen teistä kotonaan jotakin talteen, säästäen menestymisensä mukaan, ettei keräyksiä tehtäisi vasta minun tultuani.	2. Ensimmäisenä sabbattina ottakaan jokainen teistä tykönsä jotakin ja kootkaan varansa jälkeen, ettei äsken silloin, kuin minä tulen, niitä hakemaan ruveta.	16:2 Ensimmäisenä Sabbathina ottacan jokainen tygöns jotakin/ ja cootcan oman mielensä jälkeen/ ettei äsken silloin cosca minä tulen/ niittä hakeman ruweta.
16:3 Mutta kun olen saapunut teidän tyköne, lähetän minä ne henkilöt, jotka siihen sopiviksi katsotte, kirjeet mukanaan, viemään teidän rakkaudenlahjanne Jerusalemiin;	3. Mutta kuin minä tullut olen, jotka te kirjoilla valitsette, ne minä tahdon lähettää viemään teidän lahjojanne Jerusalemiin.	16:3 Mutta cuin minä tullut olen/ jotca te sijtte kirjoillanne siihen walidzetta/ nijn minä tahdon lähettä/ wiemän heitä teidän lahjojan Jerusalemijn.
16:4 ja jos asia on sen arvoinen, että minunkin on lähteminen, niin saavat he lähteä minun kanssani.	4. Jos taas niin on sovelias, että minä itse sinne vaellan, niin he saavat minun kanssani vaeltaa.	16:4 Jos taas nijn tapahtu/ että minä idze sinne waellan/ nijn he saawat minun cansani waelda.
16:5 Aion nimittäin tulla teidän tyköne kuljettuani läpi Makedonian, sillä minä kuljen Makedonian kautta;	5. Mutta minä tahdon teidän tyköne tulla, kuin minä Makedonian kautta vaellan. (Sillä minun pitää Makedonian lävitse vaeltaman.)	16:5 Mutta minä tahdon teidän tygöne tulla/ cosca minä Macedonian cautta waellan. Sillä minun pitä Macedonian läpidze waeldaman.
16:6 mutta teidän luonanne viivyn ehkä jonkin aikaa, kenties vietän talvenkin, että te sitten auttaisitte minua eteenpäin, minne matkustanekin.	6. Mutta teidän tyköänne minä mitämaks viivyn eli myös talvea pidän, että te minua saattaisitte, kuhunka minä matkustan.	16:6 Mutta teidän tyköänne minä/ mitämax/ wijwyn/ eli talwe pidän/ että te awulliset olisitta minua saattaman cuhunga minä matcustan.
16:7 Sillä en tahdo nyt vain ohimennen käydä teitä katsomassa, toivon näet saavani viipyä jonkin aikaa teidän luonanne, jos Herra sallii.	7. Sillä en minä nyt mennessäni tahdo teitä nähdä; sillä minä toivon saavani jonkun ajan viipyä teidän tyköänne, jos Herra sallii.	En minä nyt mennesäni tahdo teitä nähdä: 16:7 Sillä minä toiwon saapani jongun ajan wijpyä teidän tyköän/ jos HERra salli.
16:8 Mutta Efesossa minä viivyn helluntaihin saakka;	8. Mutta minä tahdon Efesossa viipyä helluntaihin asti;	16:8 Mutta minä tahdon Efesos wijpyä/ haman Helundain asti:
16:9 sillä minulle on avautunut ovi suureen ja hedelmälliseen työhön, ja vastustajia on paljon.	9. Sillä minulle on suuri ja väkevä ovi avattu, ja on monta vastaanseisojaa.	16:9 Sillä minulle on suuri ja wäkewä owi awattu/ ja siellä on monda wastanseisojata.
16:10 Mutta jos Timoteus saapuu, niin katsokaa, että hän pelotta voi olla teidän luonanne, sillä Herran työtä hän toimittaa niinkuin minäkin.	10. Mutta jos Timoteus tulee, niin katsokaat, että hän pelkäämättä olis teidän tyköänne; sillä hän tekee myös Herran työtä niinkuin minäkin.	16:10 JOs Timotheus tule/ nijn cadzocat että hän pelkämät olis teidän tyköän: sillä hän teke myös HERran työtä/ nijncuin minäkin.

16:11 Älköön siis kukaan häntä halveksiko, vaan auttakaa häntä lähtemään rauhassa matkalle, että hän tulisi minun tyköni; sillä minä ja veljet odotamme häntä.	11. Älkään häntä kenkään katsoko ylös, mutta saattakaat häntä rauhassa minun tyköni tulemaan; sillä minä odotan häntä veljien kanssa.	16:11 Älkän händä kengän ylöncadzoco/ mutta saattacat rauhas minun tygöni tuleman: sillä minä odotan händä weljein cansa.
16:12 Mitä veli Apollokseen tulee, olen hartaasti kehoittanut häntä lähtemään veljien kanssa teidän tyköne; mutta hän ei ole ollenkaan halukas lähtemään nyt, vaan tulee, kun hänelle sopii.	12. Mutta veljestä Apollosta tietäkää, että minä olen häntä paljon neuvonut veljien kanssa teidän tyköne tulemaan, mutta ei hän nyt tahtonut tulla; kuitenkin on hän tuleva, kuin hänellä sovelias aika on.	16:12 APollosta meidän weljestämme tietkät/ että minä olen händä neuwonut weljein cansa teidän tygöne tuleman/ mutta ei hän nyt tahtonut tulla/ cuitengin on hän tulewa/ cosca hänelle nijn sopi.
16:13 Valvokaa, pysykää lujina uskossa, olkaa miehuulliset, olkaa väkevät.	13. Valvokaat, pysykää uskossa, olkaat urhoolliset, olkaat vahvat!	16:13 WAlwocat/ pysykät uscosa/ olcat urholliset/ olcat wahwat:
16:14 Kaikki, mitä teette, tapahtukoon rakkaudessa.	14. Kaikki teidän menonne tapahtukoon rakkaudessa.	16:14 Caicki tapahtucon rackaudes.
16:15 Mutta minä kehoitan teitä, veljet: te tunnette Stefanaan perhekunnan ja tiedätte, että se on Akaian ensi hedelmä ja että he ovat antautuneet pyhien palvelukseen.	15. Mutta minä neuvon teitä, rakkaat veljet: te tunnette Stephanaan perheen, että he ovat alkeet Akajassa ja ovat ruvenneet pyhiä palvelemaan:	16:15 Mutta minä neuwon teitä/ rackat weljet/ te tunnetta Stephanan perehen/ että he owat alket Achajas/ ja owat ruwennet pyhiä palweleman.
16:16 Olkaa tekin kuuliaisia heidän kaltaisilleen ja jokaiselle, joka heidän kanssaan työtä tekee ja vaivaa näkee.	16. Että te myös olisitte senkaltaisille alamaiset ja jokaiselle apulaiselle ja auttajalle.	16:16 Että te myös olisitta sencaltaisten alammaiset/ ja jocaidzen apulaisen ja auttajan.
16:17 Minä iloitsen Stefanaan ja Fortunatuksen ja Akaikuksen tännetulosta, koska he korvaavat minulle teidän poissaolonne;	17. Mutta minä iloitsen Stephanaan, Fortunatuksen ja Akaikuksen tulemisesta; sillä he ovat teidän puuttumisenne täyttäneet.	16:17 Mutta minä iloidzen Stephanan/ Fortunatuxen/ ja Achaicuxen tulemisesta: sillä mitä teille puuttui minulda/ sen he täyttävät.
16:18 he ovat virkistäneet minun henkeäni niinkuin teidänkin. Antakaa siis täysi tunnustus sellaisille miehille.	18. Sillä he virvoittivat minun henkeni ja teidän; sentähden tuntekaat senkaltaiset.	16:18 Ne wirwotit minun hengeni ja teidän/ sentähden tutcat sencaltaiset.
16:19 Asian seurakunnat tervehtivät teitä. Monet tervehdykset Herrassa lähettävät teille Akylas ja Priska sekä heidän kodissaan kokoontuva seurakunta.	19. Teitä tervehtivät Asian seurakunnat. Teitä tervehtivät suuresti Akvila ja Priskilla Herrassa, ja seurakunta, joka heidän huoneessansa on.	16:19 TEitä terwettä Asian Seuracunda. Teitä terwettäwät suurest Aquila ja Priscilla HERrasa/ ja Seuracunda/ joca heidän huonesans on.

16:20 Kaikki veljet lähettävät teille tervehdyksen. Tervehtikää toisianne pyhällä suunannolla.	20. Teitä tervehtivät kaikki veljet. Tervehtikää toinen toistanne pyhällä suunantamisella.	16:20 Teitä terwettäwät caicki weljet. Terwettäkät toinen toistan pyhällä suunandamisella.
16:21 Tervehdys minulta, Paavalilta, omakätisesti.	21. Minä Paavali tervehdin teitä omalla kädelläni.	16:21 Minä Pawali terwetän teitä omalla kädelläni.
16:22 Jos joku ei pidä Herraa rakkaana, hän olkoon kirottu! Maran ata.	22. Joka ei Herraa Jesusta Kristusta rakasta, se olkoon anatemala maranata.	16:22 Joca ei HErra Jesusta Christusta racasta/ se olcon Anathema\$ Maranatha \$.
16:23 Herran Jeesuksen armo olkoon teidän kanssanne.	23. Herran Jesuksen Kristuksen armo olkoon teidän kanssanne!	16:23 HERran Jesuxen Christuxen armo olcon teidän cansan.
16:24 Minun rakkauteni on teidän kaikkien kanssa Kristuksessa Jeesuksessa.	24. Minun rakkauteni olkoon kaikkein teidän kanssanne Kristuksessa Jeesuksessa! Amen!	16:24 Minun rackauden olcon caickein teidän cansan Christuxes Jesuxes/ Amen.

PAAVALIN TOINEN KIRJE KORINTTOLAISILLE	P. PAAVALIN 2 EPISTOLA KORINTILAISILLE	P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö .
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Paavali, Jumalan tahdosta Kristuksen Jeesuksen apostoli, ja veli Timoteus Korintossa olevalle Jumalan seurakunnalle ynnä kaikille pyhille koko Akaiassa.	Paavali, Jesuksen Kristuksen apostoli Jumalan tahdon kautta, ja Timoteus veli, Jumalan seurakunnalle, joka on Korintossa, ja kaikille pyhille, jotka koko Akajassa ovat:	1:1 PAwali Jesuxen Christuxen Apostoli Jumalan tahdon kautta/ ja Timotheus weli. Sille Seuracunnalle/ joca on Corinθος/ ja caikille Pyhille/ jotca coco Achajas owat.
1:2 Armo teille ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme, ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!	2. Armo olkoon teille ja rauha Jumalalta meidän Isältämme ja Herralta Jesukselta Kristukselta!	1:2 Armo olcon teille ja Rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
1:3 Kiitetty olkoon meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä, laupeuden Isä ja kaiken lohdutuksen Jumala,	3. Kiitetty olkoon Jumala ja meidän Herran Jesuksen Kristuksen Isä, laupiuden Isä, ja kaiken lohdutuksen Jumala!	1:3 KIjtetty olcon Jumala/ meidän HERran Jesuxen Christuxen Isä/ laupiuden Isä/ ja caiken lohdutuxen Jumala/
1:4 joka lohduttaa meitä kaikessa ahdistuksessamme, että me sillä lohdutuksella, jolla Jumala meitä itseämme lohduttaa, voisimme lohduttaa niitä, jotka kaikkinaisessa ahdistuksessa ovat.	4. Joka meitä lohduttaa kaikessa meidän vaivassamme, että me taitaisimme lohduttaa niitä, jotka kaikkinaisessa vaivassa ovat, sillä lohdutuksella, jolla Jumala meitä lohduttaa.	1:4 Joca meitä lohdutta caikesa meidän waiwasam/ että mekin taidaisimme lohdutta nijtä/ jotca caickinaises waiwas owat/ sillä lohdutuxella jolla Jumala meitä lohdutta.
1:5 Sillä samoin kuin Kristuksen kärsimykset runsaina tulevat meidän osaksemme, samoin tulee meidän osaksemme myöskin lohdutus runsaana Kristuksen kautta.	5. Sillä niinkuin Kristuksen kärsimys on paljo tullut meidän päällemme, niin myös meille tulee paljo lohdutusta Kristuksen kautta.	1:5 Sillä nijncuin Christuxen kärsimisest on meille paljo: nijn myös meille tule paljo lohdutust Christuxen kautta.

<p>1:6 Mutta jos olemme ahdistuksessa, niin tapahtuu se teille lohdutukseksi ja pelastukseksi; jos taas saamme lohdutusta, niin tapahtuu sekin teille lohdutukseksi, ja se vaikuttaa, että te kestätte samat kärsimykset, joita mekin kärsimme; ja toivomme teistä on vahva,</p>	<p>6. Mutta jos meitä vaivataan, niin se tapahtuu teille lohdutukseksi ja autuudeksi, joka vaikuttaa niiden vaivain kärsivällisyydessä, joita myös me kärsimme, eli jos meitä lohdutetaan, niin se tulee teille lohdutukseksi ja autuudeksi; ja meidän toivomme on vahva teistä:</p>	<p>1:6 Mutta ehkä mikä meillä olis waiwa eli lohdutus/ nijn se tule teidän hywäxen: jos se on waiwa/ nijn tapahtu teille lohdutuxexi ja autuudexi. 1:7 (Joca idzens osotta/ jos te nijn kärsiwälisestä kärsitte/ cuin me kärsimme) Jos se on lohdutus/ nijn se myös tule teille lohdutuxexi ja autuudexi. Meillä on myös wahwa Toiwo teistä/</p>
<p>1:7 koska me tiedämme, että samoin kuin olette osalliset kärsimyksistä, samoin olette osalliset myöskin lohdutuksesta.</p>	<p>7. Että me tiedämme, että niinkuin te olette kärsimisessä osalliset, niin te myös tulette lohdutuksesta osalliseksi.</p>	<p>että me tiedämme/ että nijncuin te oletta kärsimisistä osalliset/ nijn te myös tuletta lohdutuxest osallisexi.</p>
<p>1:8 Sillä me emme tahdo, veljet, pitää teitä tietämättöminä siitä ahdistuksesta, jossa me olimme Aasiassa, kuinka ylenpalttiset, yli voimiemme käyvät, meidän rasituksemme olivat, niin että jo olimme epätoivossa hengestämmekin,</p>	<p>8. Sillä emme tahdo salata teiltä, rakkaat veljet, meidän vaivaamme, joka meille Asiassa tapahtui: että me olimme sangen suuresti rasitetut ylitse meidän voimamme, niin että me jo meidän hengestämme epäilimme.</p>	<p>1:8 Sillä en me tahdo salata teidän/ rackat weljet/ meidän waiwam/ cuin meille Asias tapahdui: sillä me olimme sangen suurest rasitetut/ ylidze meidän woimam/ nijn että me jo meidän hengestäm epäilimme:</p>
<p>1:9 ja itse me jo luulimme olevamme kuolemaan tuomitut, ettemme luottaisi itseemme, vaan Jumalaan, joka kuolleet herättää.</p>	<p>9. Mutta me itsellämme juuri niin päätimme, että meidän piti kuoleman, ettei meidän pitäisi itse päällemme uskaltaman, vaan Jumalan päälle, joka kuolleetkin herättää,</p>	<p>1:9 Ja idzellämme juuri nijn päätimme/ että meidän piti cuoleman. Mutta se tapahdui/ ettei meidän pidäis idze päällem uscaldaman/ waan Jumalan päälle/ joca cuolletkin herättä.</p>
<p>1:10 Ja hän pelasti meidät niin suuresta kuolemanvaarasta, ja yhä pelastaa, ja häneen me olemme panneet toivomme, että hän vielä vastakin pelastaa,</p>	<p>10. Joka meitä niin suuresta kuolemasta päästi ja päästää; ja me turvaamme hänen päällensä, että hän tästedeskin meitä päästää,</p>	<p>1:10 Joca meitä sencaltaisesta päästi/ ja wielä jocapäiwä päästä/ ja me turwamma hänen päällens/ että hän tästedeskin meitä aina päästä/</p>
<p>1:11 kun tekin autatte meitä rukouksillanne, että monesta suusta meidän tähtemme kohoaisi runsas kiitos siitä armosta, joka on osaksemme tullut.</p>	<p>11. Ynnä myös teidän rukoustenne avulla meidän edestämme, että meidän tähtemme, siitä lahjasta, joka meille annettu on, pitäis monelta ihmiseltä kiitos tehtämän.</p>	<p>1:11 Teidän rucouxenne cautta meidän edestäm/ että meidän tähtemme/ sijtä lahjasta/ cuin meille annettu on/ pidäis monelda ihmiseldä suuri kijos tapahtuman.</p>

<p>1:12 Sillä meidän kerskauksemme on tämä: meidän omantuntomme todistus siitä, että me maailmassa ja varsinkin teidän luonanne olemme vaeltaneet Jumalan pyhydessä ja puhtaudessa, emme lihallisessa viisaudessa, vaan Jumalan armossa.</p>	<p>12. Sillä se on meidän kerskauksemme, nimittäin meidän omantuntomme todistus, että me yksinkertaisuudessa ja Jumalan vakuudessa, ei lihallisessa viisaudessa, vaan Jumalan armossa olemme maailmassa vaeltaneet, mutta enimmästi teidän tykönänne.</p>	<p>1:12 Sillä se on meidän kerscauxem/ nimittäin/ meidän omantundom todistus/ että me yxikertaisudes/ ja Jumalan wacuudes/ ei lihallises wijsaudes/ waan Jumalan Armos olemma mailmas elänet/ mutta enimmäst teidän tykönän.</p>
<p>1:13 Sillä eihän siinä, mitä teille kirjoitamme, ole muuta, kuin mikä siinä on luettavana ja minkä te myös ymmärrätte; ja minä toivon teidän loppuun asti ymmärtävän</p>	<p>13. Sillä emmepä me muuta teille kirjoita, vaan sitä, mitä te luette eli myös tiedätte; mutta minä toivon, että te myös loppuun asti tiedätte.</p>	<p>1:13 Sillä embä me muuta teille kirjoita/ waan sitä cuin te luetta/ ja jo ennen tiesittä. Mutta minä toiwon/ että te meidän nijn löydätte/ haman loppun asti/</p>
<p>1:14 - niinkuin meitä osaksi myös olette oppineet ymmärtämään - että me olemme teidän kerskauksenne, samoin kuin tekin meidän, Herramme Jeesuksen päivänä.</p>	<p>14. Niinkuin te puolittain meidät tietäneet olette, että me olemme teidän kerskaamisenne, niinkuin tekin meidän kerskauksemme Herran Jesuksen päivänä olette.</p>	<p>nijn cuin te puolittain meidän löynnetkin oletta. 1:14 Sillä me olemma teidän kerscamisenne/ nijn cuin tekin meidän kerscauxem HERran Jesuxen päiwänä oletta.</p>
<p>1:15 Ja tässä luottamuksessa minä aion ensin tulla teidän tykönne, että saisitte vielä toisenkin todistuksen minun suosioistani,</p>	<p>15. Ja senkaltaisella uskalluksella tahdoin minä ennen tulla teidän tykönne, että te toisen kerran olisitte saaneet minulta jonkun hyvän työn,</p>	<p>1:15 Ja sencaltaisella uscalluxella/ tahdoin minä ennen tulla teidän tygön/ että te toisengin kerran saisitta minulda jongun hyvän työn/</p>
<p>1:16 ja sitten teidän kauttanne matkustaa Makedoniaan, ja taas Makedoniasta palata teidän tykönne ja teidän varustamananne matkata Juudeaan.</p>	<p>16. Ja minä olisin vaeltanut teidän kauttanne Makedoniaan, ja Makedoniasta teidän tykönne takaperin tullut, ja niin teiltä Juudeaan johdatetuksi.</p>	<p>1:16 Ja minä waellaisin teidän cauttan Makedoniaan/ ja Makedoniast teidän tygön tacaperin tulisin/ ja nijn teildä Judeaan johdatettaisin.</p>
<p>1:17 Kun minulla siis oli tämä aikomus, en kaiketi ole menetellyt kevytmielisesti? Vai päätänkö lihan mukaan, minkä päätän, niin että puheeni on sekä "on, on", että "ei, ei"?</p>	<p>17. Koska minä tätä ajattelin, lienenkö minä sen tehnyt hempeydestä? Eli ovatko minun aivoitukseni, joita minä aion, lihalliset? että minun tykönäni olis niin, niin, ja ei, ei.</p>	<p>1:17 Cosca minä tätä ajattelin/ lienengö minä sen tehnyt hembeydestä? Eli owatco minun aiwoituxeni lihalliset? Ei nijn/ waan minun tykönäni on Nijn/ Nijn: ja Ei/ on Ei.</p>
<p>1:18 Mutta Jumala sen takaa, että puheemme teille ei ole "on" ja "ei."</p>	<p>18. Mutta Jumala on vakaa, ettei meidän puheemme ole teille niin ja ei ollut.</p>	<p>1:18 Mutta Jumala on waca/ ettei meidän puhem ole teille Nijn ja Ei ollut.</p>

1:19 Sillä Jumalan Poika, Kristus Jeesus, jota me, minä ja Silvanus ja Timoteus, olemme teidän keskellänne saarnanneet, ei tullut ollakseen "on" ja "ei", vaan hänessä tuli "on."	19. Sillä Jumalan Poika, Jesus Kristus, joka teidän seassanne meiltä saarnattu on, nimittäin minulta ja Silvanukselta ja Timoteukselta, ei ollut niin ja ei, vaan oli hänessä niin.	1:19 Sillä Jumalan Poica Jesus Christus/ joca teidän seasan meildä saarnattu on/ nimittäin/ minulda ja Silwanuxelda ja Timotheuxelda ei ollut Nijn ja Ei/ waan oli hänesä Nijn.
1:20 Sillä niin monta kuin Jumalan lupausta on, kaikki ne ovat hänessä "on"; sentähden tulee hänen kauttaan myös niiden "amen", Jumalalle kunniaksi meidän kauttamme.	20. Sillä kaikki Jumalan lupaukset ovat niin hänessä ja ovat amen hänessä, Jumalan kunniaksi meidän kauttamme.	1:20 Sillä caicki Jumalan lupauxet owat Nijn hänesä/ ja owat Amen hänesä/ Jumalan kijtoxexi meidän cauttam.
1:21 Mutta se, joka lujittaa meidät yhdessä teidän kanssanne Kristukseen ja joka on voidellut meidät, on Jumala,	21. Mutta Jumala on se, joka meitä teidän kanssanne Kristuksessa vahvistaa, ja on meitä voidellut,	1:21 Mutta Jumala on se/ joca meitä teidän cansan Christuxes wahwista/ ja on meitä woidellut.
1:22 joka myös on painanut meihin sinettinsä ja antanut Hengen vakuudeksi meidän sydämiimme.	22. Joka myös on meitä lukinnut, ja antoi Hengen pantiksi meidän sydämiimme.	1:22 Ja lukinnut/ ja andoi Hengen pandixi meidän sydämihim.
1:23 Mutta minä kutsun Jumalan sieluni todistajaksi, että minä teitä säästääkseni en vielä tullut Korinttoon;	23. Mutta minä ruokoilen Jumalaa todistajaksi sieluni päälle, että minä olen säästänyt teitä, etten minä vielä ole Korinttoon tullut.	1:23 Mutta minä otan Jumalan todistajaxi sieluni päälle/ että minä olen säästänyt teitä/ sijnä/ etten minä vielä ole Corinthijn tullut.
1:24 ei niin, että tahdomme vallita teidän uskoanne, vaan me yhdessä autamme teitä teidän iloonne; sillä uskossa te olette lujat.	24. Ei niin, että me hallitsisimme teidän uskoanne, vaan me olemme auttajat teidän iloonne, sillä te seisotte uskossa.	1:24 Ei nijn/ että me hallidzisimma teidän uscoan/ waan me olemma auttajat teidän ilohon: sillä te pysytte uscosa.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Olin nimittäin mielessäni päättänyt, etten tullessani teidän tykönne taas toisi murhetta mukani.	1. Mutta sitä minä olen itselläni aikonut, etten minä taas murheella teidän tykönne tulisi.	2:1 Mutta sitä minä olen idzelläni aicoanut/ etten minä taas murhella teidän tygön tulis:
2:2 Sillä jos minä saatan teidät murheellisiksi, niin eihän minua voi saada iloiseksi kukaan muu kuin se, jonka minä olen murheelliseksi saattanut.	2. Sillä jos minä teidät murheeseen saatan, kukas minua ilahuttaa, vaan se, joka minulta on murheelliseksi tehty?	2:2 Sillä jos minä teidän murhesen saatan/ cucasta minua ilahutta/ waan se joca minulda on murhellisexi tehty.

2:3 Ja juuri sen minä kirjoitin sitä varten, etten tullessani saisi murhetta niistä, joista minun piti saada iloa, koska minulla on teihin kaikkiin se luottamus, että minun iloni on kaikkien teidän ilonne.	3. Ja sen minä olen teille kirjoittanut, etten minä tultuani saisi niistä murhetta, joista minun tulis ilo saada; sillä minulla on senkaltainen uskallus kaikkein teidän tyköne, että minun iloni kaikkein teidän ilonne on.	2:3 Ja sen minä olen teille kirjoittanut/ etten minä tulduani saisi niistä murhetta/ joista minun tulis ilo saada: sillä minulla on senkaltainen uskallus kaikkein teidän tyköne/ että minun ilon kaikkein teidän ilon on.
2:4 Sillä suuressa sydämen ahdistuksessa ja hädässä minä kirjoitin teille monin kyynelin, en sitä varten, että te murheellisiksi tulisitte, vaan että tuntisitte sen erinomaisen rakkauden, joka minulla on teihin.	4. Sillä minä kirjoitin teille suuressa vaivassa ja sydämen kivussa, monilla kyyneleillä, ei, että teidän pitäis murehtiman, vaan että te ymmärtäisitte sen erinomaisen rakkauden, joka minulla on teidän kohtanne.	2:4 Sillä minä kirjoitin teille suuressa waiwas ja sydämen kiwus/ ja monilla kyyneleillä/ ei että teidän pitäis murehtiman/ vaan että te ymmärräisitte sen erinomaisen rakkauden/ cuin minulla on teidän cohtanne.
2:5 Mutta jos eräs on tuottanut murhetta, ei hän ole tuottanut murhetta minulle, vaan teille kaikille, jossakin määrin, etten liikaa sanoisi.	5. Jos joku on murheen matkaan saattanut, ei hän ole minua murheelliseksi saattanut, vaan puolittain, etten minä teitä kaikkia rasittaisi.	2:5 Jos joku on murhen matkan saattanut/ ei hän ole minua murheellisiksi saattanut/ vaan puolittain/ etten minä teitä caikkia rasitais.
2:6 Semmoiselle riittää se rangaistus, minkä hän useimmilta on saanut;	6. Mutta kyllä siinä on, että se monelta niin rangaistu on:	2:6 Mutta kyllä siinä on/ että se monelta niin rangaistu on.
2:7 niin että teidän päinvastoin ennemmin tulee antaa anteeksi ja lohduttaa, ettei hän ehkä menehtyisi liian suureen murheeseen.	7. Että te tästedes sitä enemmän häntä armahtaisitte ja lohduttaisitte, ettei hän uppoaisi ylönpalttisessa murheessa.	2:7 Että te tästedes sitä enemmän häntä armahdaisitte/ ja lohdutaisitte/ ettei hän uppois ylönpalttises murhes.
2:8 Sentähden minä kehoitan teitä, että päätätte ruveta osoittamaan rakkautta häntä kohtaan;	8. Sentähden neuwon minä teitä, että te hänen kohtansa rakkautta osoittaisitte;	2:8 Sentähden neuwon minä teitä/ että te hänen cohtans rakkautta osotaisitte:
2:9 sillä sitä varten minä kirjoitinkin, että saisin nähdä, kuinka te kestätte koetuksen, oletteko kaikessa kuuliaiset.	9. Sillä sentähden minä myös olen kirjoittanut, koetellakseni teitä, jos te olette kaikkiin kuuliaiset,	2:9 Sillä sentähden minä myös olen teidän tyköne kirjoittanut/ coetellaxen teitä/ jos te olette caickihin cuuliaiset.
2:10 Mutta kenelle te jotakin anteeksi annatte, sille minäkin; sillä mitä minä olen anteeksi antanut - jos minulla on ollut jotakin anteeksiannettavaa - sen olen anteeksi antanut teidän tähtenne Kristuksen kasvojen edessä,	10. Mutta joille te jotain anteeksi annatte, sen minä myös anteeksi annan; sillä jolle minä jotain anteeksi annoin, sen minä anteeksi annoin teidän tähtenne Kristuksen puolesta,	2:10 Mutta joille te jotain andexi annatte/ sen minä myös andexi annan: sillä jolla taas minä jotain andexi annan/ sen minä andexi annan teidän tähtenne/ Christuxen puolesta.

2:11 ettei saatana pääsisi meistä voitolle; sillä hänen juonensa eivät ole meille tuntemattomat.	ettemme saatanalta voitetuksi tulisi; 11. Sillä eipä meiltä ole salattu, mitä hänen mielessänsä on.	2:11 Ettei Perkele sais tahtons täyttä meidän päällem: sillä eipä meidän ole salattu/ mitä hänen mielesäns on.
2:12 Tultuani Trooaaseen julistamaan Kristuksen evankeliumia avautui minulle ovi työhön Herrassa,	12. Mutta kuin minä tulin Troadaan Kristuksen evankeliumia saarnaamaan, ja minulle avattiin ovi Herrassa,	2:12 MUtta cuin minä tulin Troadaan Christuxen Evangeliumita saarnaman/ ja minulle awattin owi HERrasa/
2:13 mutta minä en saanut lepoa hengessäni, kun en tavannut Tiitusta, veljeäni. Sentähden sanoin heille jäähyväiset ja lähdin Makedoniaan.	niin ei minulla ollut yhtään lepoa hengessäni, etten minä Titusta minun veljeäni löytänyt. 13. Mutta kuin minä olin heidän hyvästi jättänyt, menin minä sieltä Makedoniaan.	2:13 Nijn ei minulla ollut yhtän lepo hengesäni/ etten minä Titust minun weljeni löynnyt/ sentähden minä eroitin siellä idzeni/ ja menin Makedoniaan.
2:14 Mutta kiitos olkoon Jumalan, joka aina kuljettaa meitä voittoaamassa Kristuksessa ja meidän kauttamme joka paikassa tuo ilmi hänen tuntemisensa tuoksun!	14. Mutta kiitetty olkoon Jumala, joka aina antaa meille voiton Kristuksessa, ja julistaa joka paikassa hänen tuntemisensa hajun meidän kauttamme!	2:14 Mutta kijtetty olcon Jumala/ joka aina anda meille woiton Christuxes/ ja julista jocapaicas hänen tundemisens hajun meidän cauttam:
2:15 Sillä me olemme Kristuksen tuoksu Jumalalle sekä pelastuvien että kadotukseen joutuvien joukossa:	15. Sillä me olemme Jumalalle yksi hyvä haju Kristuksessa, sekä niiden seassa, jotka autuaaksi tulevat, että myös niiden seassa, jotka hukkuvat;	2:15 Sillä me olemma Jumalalle yxi hywä haju Christuxes/ sekä nijden seas jotca autuaxi tulewat/ että myös nijden seas jotca huckuwat.
2:16 näille tosin kuoleman haju kuolemaksi, mutta noille elämän tuoksu elämäksi. Ja kuka on tällaiseen kelvollinen?	16. Näille tosin surman haju kuolemaksi, mutta toisille elämän haju elämäksi: ja kuka on nyt tähän kelvollinen?	2:16 Näille yxi surman haju cuolemaxi/ mutta toisille elämän haju elämäxi. 2:17 Ja cuca nyt tähän kelwollinen?
2:17 Sillä me emme ole niinkuin nuo monet, jotka myyskentelevät Jumalan sanaa; vaan puhtaasta mielestä, niinkuin Jumalan vaikutuksesta, Jumalan edessä, me Kristuksessa puhumme.	17. Sillä emmepä me ole senkaltaiset kuin muutamat, jotka Jumalan sanaa myyskentelevät; vaan vakuudesta ja niinkuin Jumalasta me puhumme Jumalan kasvoin edessä, Kristuksessa.	Sillä embä me ole sencaltaiset cuin muutamat/ jotca Jumalan sana myyskendelewät/ waan puhtaudesta/ ja nijncuin Jumalasta/ me puhumma Jumalan caswon edes Christuxes.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .
3:1 Alammeko taas suositella itseämme? Vai tarvinnemmeko, niinkuin muutamat, suosituskirjeitä teille tai teiltä?	1. Rupeemmeko me siis itsiämme taas kehumään? eli tarvitsemmeko me, niinkuin muutamat, kiitoskirjaa teidän tyköne, eli kiitoskirjaa teiltä?	3:1 RUpemmaco me sijs idziämme taas kehuman? Eli tarwidzemmaco me/ nijncuin muutamat/ kijtoskirja teidän tygönne/ eli kijtoskirja teildä?

3:2 Te itse olette meidän kirjeemme, joka on sydämeemme kirjoitettu ja jonka kaikki ihmiset tuntevat ja lukevat.	2. Te olette meidän kirjamme, meidän sydämiimme kirjoitetut, joka kaikilta ihmisiltä tunnetaan ja luetaan.	3:2 Te olette meidän kirjamme meidän sydämihimme kirjoitetut/ joca caikilda ihmisildä tutan ja luetaan:
3:3 Sillä ilmeistä on, että te olette Kristuksen kirje, meidän palvelustyöllämme kirjoitettu, ei musteella, vaan elävän Jumalan Hengellä, ei kivitaluihin, vaan sydämen lihatauluihin.	3. Ja te olette ilmoitetut, että te Kristuksen lähetykskirja olette, meidän palveluksemme kautta valmistettu, ei pläkillä kirjoitettu, vaan elävän Jumalan hengellä, ei kivisiin tauluihin, vaan lihallisiin sydämen tauluihin.	3:3 Joille te olette ilmoitetut/ että te Christuxen lähetykskirja olette/ saarnawiran kautta valmistettu/ ei Pläkillä kirjoitetut/ vaan elävän Jumalan Hengellä/ ei kiwisijn tauluihin/ vaan lihallisijn sydämen tauluihin.
3:4 Tällöinen luottamus meillä on Kristuksen kautta Jumalaan;	4. Mutta senkaltainen uskallus on meillä Kristuksen kautta Jumalan puoleen.	3:4 Mutta senkaltainen uscallus on meillä Christuxen kautta Jumalan puoleen:
3:5 ei niin, että meillä itsellämme olisi kykyä ajatella jotakin, ikäänkuin se tulisi meistä itsestämme, vaan se kyky, mikä meillä on, on Jumalasta,	5. Ei niin, että me olemme itse meistä soveliaat jotakin ajattelemaan, niinkuin itse meistä, vaan jos me olemme johonkuhun soveliaat, niin on se Jumalalta,	3:5 Ei nij/ että me olemme idze meistä soweliat jotakin ajatteleman/ nijncuin idze meistä/ vaan jos me olemme johongun soweliat/ nijn on se Jumalalda.
3:6 joka myös on tehnyt meidät kykeneviksi olemaan uuden liiton palvelijoita, ei kirjaimen, vaan Hengen; sillä kirjain kuolettaa, mutta Henki tekee eläväksi.	6. Joka meitä soveliaiksi tehnyt on Uuden Testamentin virkaa pitämään, ei puustavin, vaan Hengen; sillä puustavi kuolettaa, vaan Henki tekee eläväksi.	3:6 Joca meitä soweliami tehnyt on uden Testamendin wirca pitämän/ ei bookstawin/ vaan Hengen: sillä bookstawi cuoletta/ vaan Hengi teke eläväxi.
3:7 Mutta jos jo kuoleman virka, joka oli kirjaimin kaiverrettu kiviin, ilmestyi kirkkaudessa, niin etteivät Israelin lapset kärsineet katsella Mooseksen kasvoja hänen kasvojensa kirkkauden tähden, joka kuitenkin oli katoavaista,	7. Mutta jos sillä viralla, joka puustavin kautta kuolettaa ja kiviin kuvattu oli, oli senkaltainen kirkkaus, niin ettei Israelin lapset taitaneet katsoa Mooseksen kasvoihin, hänen kasvoinsa kirkkauden tähden, joka kuitenkin katoaa:	3:7 Mutta jos sillä wirgalla joca bookstawin kautta cuoletta ja kiwihin cuwattu oli/ oli senkaltainen kirckaus/ nijn ettei Israelin lapset tainnet cadzoa Mosexen caswoihin/ hänen caswoins kirckauden tähden/ joca cuitengin cato.
3:8 kuinka paljoa enemmän onkaan Hengen virka oleva kirkkaudessa!	8. Miksi ei siis paljoa enemmän sillä viralla, joka hengen antaa, pitäisi kirkkaus oleman?	3:8 Mixei sijs paljo enemmän sillä wirgalla/ joca Hengen anda/ pitäis kirckaus oleman?
3:9 Sillä jos kadotustuomion virka jo oli kirkkautta, niin on vanhurskauden virka vielä paljoa runsaammassa määrin kirkkautta.	9. Sillä, jos viralla, joka kadotuksesta saarnaa, kirkkaus oli, paljoa enemmän sillä viralla, joka vanhurskaudesta saarnaa, on ylönpalttinen kirkkaus;	3:9 Sillä/ jos wirgalla/ joca cadotuxest saarna/ kirckaus oli/ paljo enemmän sillä wirgalla joca wanhurscaudest saarna/ on ylönpaldinen kirckaus.

3: 10 Sillä se, millä ennen oli kirkkaus, on tämän rinnalla kirkkautta vailla, tämän ylenpalttisen kirkkauden tähden.	10. Sillä se toinen, joka kirkastettu oli, ei ole ensinkään kirkkaudeksi luettava, sen ylönpalttisen kirkkauden suhteen.	3: 10 Sillä se toinen joca kircastettu oli/ ei ole ensingän kirckaudexi luettapa/ sen ylönpaldisen kirckauden suhten.
3: 11 Jos sillä, mikä on katoavaista, oli kirkkaus, niin vielä paljoa enemmän on sillä, mikä on pysyväistä, oleva kirkkautta.	11. Sillä jos sillä oli kirkkaus, joka katoa, paljoa enemmän on sillä kirkkaus, joka pysyy.	3: 11 Sentähden jos sillä oli kirckaus/ joca cato/ paljo enämmin on sillä kirckaus/ joca pysy.
3: 12 Koska meillä siis on tämmöinen toivo, niin me olemme aivan rohkeat	12. Että meillä siis senkaltainen toivo on, niin me puhumme rohkiasti,	3: 12 Että meillä sencaltainen toiwon on/ nijn me puhumme rohkiast/
3: 13 emmekä tee niinkuin Mooses, joka pani peitteen kasvoillensa, etteivät Israelin lapset näkisi sen loppua, mikä on katoavaista.	13. Ja emme tee niinkuin Moses, joka kasvoillensa peitteen pani, ettei Israelin lapset taitaneet sen loppua katsoa, joka katoa.	3: 13 Ja en me tee nijncuin Moses joca caswoillens peitten pani/ ettei Israelin lapset tainnet sen loppua cadzo joca cato/
3: 14 Mutta heidän mielensä paatuivat, sillä vielä tänäkin päivänä sama peite, vanhan liiton kirjoituksia luettaessa, pysyy poisottamatta, sillä vasta Kristuksessa se katoaa.	14. Vaan heidän taitonsa olivat paatuneet. Sillä tähän päivään asti, kuin vanhaa Testamenttia luetaan, pysyy se peite ottamatta pois, joka Kristuksessa lakkaa.	3: 14 Waan heidän taitons oli paadutettu. Sillä haman tähän päiwän asti/ pysy se peite ottamata/ cosca wanha Testamenttiä luetan/ joca Christuxes lacka.
3: 15 Vielä tänäkin päivänä, kun Moosesta luetaan, on peite heidän sydämensä päällä;	15. Mutta tähän päivään asti, kuin Mosesta luetaan, riippuu se peite heidän sydämensä edessä.	3: 15 Mutta haman tähän päiwän asti/ cosca Mosest luetan/ rippu se peite heidän sydämens edesä.
3: 16 mutta kun heidän sydämensä kääntyy Herran tykö, otetaan peite pois.	16. Mutta kuin he palajavat Herran puoleen, niin peite otetaan pois.	3: 16 Mutta cosca he palajawat HERran puoleen/ nijn peite poisotetan:
3: 17 Sillä Herra on Henki, ja missä Herran Henki on, siinä on vapaus.	17. Sillä Herra on Henki; mutta kussa Herran Henki on, siinä on vapaus.	3: 17 Sillä HERra on Hengi. 3: 18 Mutta cusa HERran Hengi on/ sijnä on wapaus.
3: 18 Mutta me kaikki, jotka peittämättömin kasvoin katselemme Herran kirkkautta kuin kuvastimesta, muutomme saman kuvan kaltaisiksi kirkkaudesta kirkkauteen, niinkuin muuttaa Herra, joka on Henki.	18. Mutta me kaikki avoimilla kasvoilla Herran kirkkautta katselemme, niinkuin peilissä, ja me muutetaan siihen kuvaan kirkkaudesta niin kirkkauteen niinkuin Herran Hengestä.	Mutta me cadzelemma HERran kirckautta/ nijncuin Speillisä/ awoimella caswolla/ ja me muutetan siehen cuwaan/ kirckaudesta nijn kirckauten/ nijncuin HERran Hengestä.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .

<p>4:1 Sentähden, kun meillä on tämä virka sen laupeuden mukaan, joka on osaksemme tullut, me emme lannistu,</p>	<p>1. Sentähden, että meillä senkaltainen virka on, sen jälkeen kuin armo meidän kohtaamme tapahtunut on, niin emme suutu,</p>	<p>4:1 Että sijs meillä sencaltainen wirca on/ sen jälken cuin Armo meidän cohtam tapahtunut on/ nijn en me wäsy/</p>
<p>4:2 vaan olemme hyljänneet kaikki häpeälliset salatiet, niin ettemme vaella kavaluudessa emmekä väärennä Jumalan sanaa, vaan julkituomalla totuuden me suositamme itseämme jokaisen ihmisen omalletunnolle Jumalan edessä.</p>	<p>2. Vaan vältämme salaiset häpiät ja emme vaella kavaluudella, emmekä petoksella Jumalan sanaa turmele, vaan me ilmoitamme totuuden ja meitämme julkisesti kaikkein ihmisten omaatuntoa kohtaan Jumalan edessä osoitamme.</p>	<p>4:2 Waan wäldämme ne salaisetkin häpiät/ ja emme waella cawaludella/ engä petoxella Jumalan sana pitele/ vaan me ilmoitamme totuden/ ja meitäm julkisest caickein ihmisten omatundo cohtan Jumalan edes osotamme.</p>
<p>4:3 Mutta jos meidän evankeliumimme on peitossa, niin se peite on niissä, jotka kadotukseen joutuvat,</p>	<p>3. Jos nyt meidän evankeliumimme on peitetty, niin se on niille peitetty, jotka kadotetaan,</p>	<p>4:3 Jos nyt meidän Evangeliumim on peitetty/ nijn se on nijlle peitetty jotca cadotetan</p>
<p>4:4 niissä uskottomissa, joiden mielet tämän maailman jumala on niin sokaissut, ettei heille loista valkeus, joka lähtee Kristuksen kirkkauden evankeliumista, hänen, joka on Jumalan kuva.</p>	<p>4. Joissa tämän maailman jumala on uskottomain taidot soaissut, ettei evenkeliumin paiste heille pitäisi Kristuksen kirkkaudesta valistaman, joka on Jumalan kuva.</p>	<p>4:4 Joisa tämän mailman Jumala/ on uscomattomitten taidot sowaisnut/ ettei Evangeliumin paiste heille pidäis Christuxen kirckaudesta walgistaman/ joca on Jumalan cuwa.</p>
<p>4:5 Sillä me emme julista itseämme, vaan Kristusta Jeesusta, että hän on Herra ja me teidän palvelijanne Jeesuksen tähden.</p>	<p>5. Sillä emme itse meistämme saarnaa, vaan Kristuksesta Jesuksesta, että hän on Herra; mutta me olemme teidän palvelianne Jesuksen tähden.</p>	<p>4:5 Sillä en me idze meistämme saarna/ vaan Christuxest Jesuxest/ että hän on HERra: mutta teidän palwelianna olemma me Jesuxen tähden:</p>
<p>4:6 Sillä Jumala, joka sanoi: "Loistakoon valkeus pimeydestä", on se, joka loisti sydämiimme, että Jumalan kirkkauden tunteminen, sen kirkkauden, joka loistaa Kristuksen kasvoissa, levittäisi valoansa.</p>	<p>6. Että Jumala, joka käski valkeuden pimeydestä paistaa, se paisti tunnon valkeuden meidän sydämissämme Jumalan kirkkaudesta Jesuksen Kristuksen kasvoissa.</p>	<p>4:6 Sillä Jumala/ joca käski walkiuden pimeydestä paista/ on kirckan walkeuden meidän sydämihim andanut/ että meidän cauttam se walkeus paistais/ cuin Jumalan kirckauuden tundemisesta tule/ Jesuxen Christuxen caswoisa.</p>
<p>4:7 Mutta tämä aarre on meillä saviastioissa, että tuo suunnattoman suuri voima olisi Jumalan eikä näyttäisi tulevan meistä.</p>	<p>7. Mutta meillä on tämä tavara savisissa astioissa, että se ylönpalttinen voima pitää oleman Jumalalta ja ei meistä.</p>	<p>4:7 Mutta meillä on sencaltainen tawara sawisis astiois/ että se ylönpaldinen voima pitä Jumalalda ja ei meistä oleman.</p>

4:8 Me olemme kaikin tavoin ahdingossa, mutta emme umpikujassa, neuvottomat, mutta emme toivottomat,	8. Meillä on joka paikassa ahdistus, mutta emme sitä sure: meillä on pakko, mutta emme epäile.	4:8 Meillä on joca paicas ahdistus/ mutta en me sitä sure: meillä on pakko/ mutta en me epäile.
4:9 vainotut, mutta emme hyljättyt, maahan kukistetut, mutta emme tuhotut.	9. Me kärsimme vainoa, mutta ei meitä anneta ylön; me painetaan alas, mutta emme huku.	4:9 Me kärsimme waino/ mutta ei meitä ylönannetta: me alaspainetan/ mutta en me hucu.
4:10 Me kuljemme, aina kantaen Jeesuksen kuolemaa ruumiissamme, että Jeesuksen elämäkin tulisi meidän ruumiissamme näkyviin.	10. Me viemme ympäri aina Herran Jeesuksen kuoleman meidän ruumiissamme, että Herran Jeesuksen elämäkin meidän ruumiissamme ilmoitettaisiin.	4:10 Me ymbärinswiemmä aina HERran Jesuxen cuoleman meidän ruumisam/ että HERran Jesuxen elämäkin meidän ruumisam ilmoitettaisiin.
4:11 Sillä me, jotka elämme, olemme alati annetut kuolemaan Jeesuksen tähden, että Jeesuksen elämäkin tulisi kuolevaisessa lihassamme näkyviin.	11. Sillä me, jotka elämme, annetaan ylön aina kuolemaan Jeesuksen tähden, että Jeesuksen elämäkin meidän kuolevaisessa lihassamme ilmoitettaisiin.	4:11 Sillä me/ jotca elämme/ ylönannetan aina cuolemaan/ Jesuxen tähden/ että Jesuxengin elämä meidän cuolewaises lihasam ilmoitettaisiin.
4:12 Niinpä siis kuolema tekee työtään meissä, mutta elämä teissä.	12. Sentähden on kuolema meissä voimallinen, mutta teissä elämä.	4:12 Sentähden on cuolema meisä woimallinen/ mutta teisä elämä.
4:13 Mutta koska meillä on sama uskon Henki, niinkuin kirjoitettu on: "Minä uskon, sentähden minä puhun", niin mekin uskomme, ja sentähden me myös puhumme,	13. Mutta että meillä on yksi uskon henki, niinkuin kirjoitettu on: minä uskoin, sentähden minä puhuin; niin me myös uskomme, ja sentähden me myös puhumme,	4:13 Mutta että meillä on yxi uscon Hengi/ (nijncuin kirjoitettu on: Minä uscon/ sentähden minä puhun.) Nijn me myös uscomma/ ja sentähden myös puhumma/
4:14 tietäen, että hän, joka herätti Herran Jeesuksen, on herättävä meidätkin Jeesuksen kanssa ja asettava esiin yhdessä teidän kanssanne.	14. Ja tiedämme sen, että joka Herran Jeesuksen herätti, hän meidätkin Jeesuksen kautta herättää ja asettaa meitä teidän kanssanne.	4:14 Ja tiedämme sen joca HERran Jesuxen herätti/ että hän meidängin Jesuxen cautta herättä/ ja asetta meitä teidän secaan.
4:15 Sillä kaikki tapahtuu teidän tähtenne, että aina enenevä armo yhä useampien kautta saisi aikaan yhä runsaampaa kiitosta Jumalan kunniaksi.	15. Sillä kaikki teidän tähtenne tapahtuu, että se ylönpalttinen armo monen kiitoksen kautta runsaasti Jumalan ylistykseksi tulis.	4:15 Sillä caicki teidän tähtenne tapahtu/ että se ylönpaldinen Armo/ monein kijtoxen cautta runsast Jumalan ylistyxexi tulis.
4:16 Sentähden me emme lannistu; vaan vaikka ulkonainen ihmismme menehtyykin, niin sisällinen kuitenkin päivä päivältä uudistuu.	16. Sentähden emme väsy; sillä vaikka meidän ulkonainen ihminen turmellaan, niin sisällinen kuitenkin päivä päivältä uudistetaan;	4:16 Embä me sijs väsy/ waicka meidän ulconainen ihminen turmellan/ nijn sisällinen cuitengin päiwä päiwäldä udistetan:

4:17 Sillä tämä hetkisen kestävä ja kevyt ahdistuksemme tuottaa meille iankaikkisen ja määrättömän kirkkauden, ylenpalttisesti,	17. Sillä meidän vaivamme, joka ajallinen ja keviä on, saattaa meille ijankaikkisen ja määrättömän kunnian:	4:17 Sillä meidän waiwam (joca ajallinen ja kewiä on) saatta ijancaickisen ja määrättömän cunnian:
4:18 meille, jotka emme katso näkyväisiä, vaan näkymättömiä; sillä näkyväiset ovat ajallisia, mutta näkymättömät iankaikkisia.	18. Jotka emme näkyväisiä katso, vaan näkymättömiä; sillä näkyväiset ovat ajalliset, mutta näkymättömät ijankaikkiset.	4:18 Meille jotca emme näkyväisiä cadzo/ waan näkymättömiä: sillä näkyväiset owat ajalliset/ mutta näkymättömät ijancaickiset.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .
5:1 Sillä me tiedämme, että vaikka tämä meidän maallinen majamme hajotetaankin maahan, meillä on asumus Jumalalta, iankaikkinen maja taivaissa, joka ei ole käsin tehty.	1. Sillä me tiedämme, että jos tämän majan meidän maallinen huone puretaan, meillä olevan rakennuksen Jumalalta, huoneen, ei käsillä tehdyn, joka on ijankaikkinen taivaissa;	5:1 MUtta me tiedämme/ että jos tämän majan mailmallinen huone purjetan/ meillem olewan rakennuxen Jumalalda raketun/ huonen/ ei käsillä tehdyn/ joca on ijancaickinen Taiwahisa.
5:2 Sentähden me huokaammekin ikävöiden, että saisimme pukeutua taivaalliseen majaamme,	2. Jota me myös huokaamme, ikävöiden, että me meidän majallamme, joka taivaasta on, puetetuksi tulisimme,	5:2 Jota me myös huocamma/ meidän majam/ joca Taiwasta on/ ja ikävöidzemmä/ että me sillä puetuxi tulisimma:
5:3 sillä kun me kerran olemme siihen pukeutuneet, ei meitä enää havaita alastomiksi.	3. Jos me muutoin puettuna, ja ei alasti löydettäisiin.	5:3 Jos me muutoin puettuna/ ja ei alasti löytäisi.
5:4 Sillä me, jotka olemme tässä majassa, huokaamme raskautettuina, koska emme tahdo riisuutua, vaan pukeutua, että elämä nielisi sen, mikä on kuolevaista.	4. Sillä me, jotka tässä majassa olemme, huokaamme, että me rasitetut olemme, jossa emme tahdo riisuttuna, vaan puettuna olla, että se kuolevainen elämältä nieltäisiin.	5:4 Sentähden nijncauwan cuin me täsä ajallises majas olemma/ nijn me huocamma ja olemma rasitetut/ etten me tahdo rijsuttuna/ waan puettuna olla/ että se cuolewainen elämästä nieltäisin.
5:5 Mutta se, joka on valmistanut meidät juuri tähän, on Jumala, joka on antanut meille Hengen vakuudeksi.	5. Mutta joka meitä siihen valmistaa, se on Jumala, joka myös Hengen on meille pantiksi antanut.	5:5 Mutta joca meitä siihen walmista/ se on Jumala/ joca hengen on meille pandixi andanut.
5:6 Sentähden me aina olemme turvallisella mielellä ja tiedämme, että, niin kauan kuin olemme kotona tässä ruumiissamme, me olemme poissa Herrasta;	6. Niin me olemme sentähden aina hyvässä turvassa ja tiedämme, että niinkauvan kuin me ruumiissa asumme, niin me olemme kaukana Herrasta.	5:6 Nijn me olemma sentähden aina hywäs turwas/ ja tiedämme/ että nijncauwan cuin me ruumisa asumma/ nijn me olemma oudot HERRasa:

5:7 sillä me vaellamme uskossa emmekä näkemisessä.	7. (Sillä me vaellamme uskossa ja emme katsomisessa.)	5:7 Sillä me waellamma uscosa/ ja en cadzomises.
5:8 Mutta me olemme turvallisella mielellä ja haluaisimme mieluummin muuttaa pois ruumiista ja päästä kotiin Herran tykö.	8. Mutta meillä on turva, ja paljo halaamme enemmän olla kaukana pois ruumiista ja mennä asumaan Herran tykö.	5:8 Mutta meillä on turwa/ ja paljo halamma enemmän olla pois ruumista/ ja olla cotona HERran tykönä.
5:9 Sentähden me, olimmepa kotona tai olimmepa poissa, ahkeroitsemme olla hänelle mieliksi.	9. Sentähden, joko me kotona olemme eli ulkona vaellamme, niin me ahkeroitsemme siitä, että me hänelle kelpaisimme.	5:9 Sentähden waicka me cotona olemma/ eli ulcona waellamma/ nijn me ahkeroidzemma/ että me hänelle kelpaisim.
5:10 Sillä kaikkien meidän pitää ilmestymän Kristuksen tuomioistuimen eteen, että kukin saisi sen mukaan, kuin hän ruumiissa ollessaan on tehnyt, joko hyvää tai pahaa.	10. Sillä meidän kaikkein pitää ilmestymän Kristuksen tuomio-istuimen eteen, että jokainen sais senjälkeen mitä hän ruumiissansa tehnyt on, olkoon se hyvä eli paha.	5:10 Sillä meidän caickein pitä tuleman Christuxen Duomioistuimen eteen/ että jocainen sais sen jälken cuin hän eläisäns tehnyt on/ olcon se hywä eli paha.
5:11 Kun siis tiedämme, mitä Herran pelko on, niin me koetamme saada ihmisiä uskomaan, mutta Jumala kyllä meidät tuntee; ja minä toivon, että tekin omissatunnoissanne meidät tunnette.	11. Että me siis tiedämme, että Herraa pitää peljättämän, niin me neuvomme ihmisiä, mutta Jumalalle olemme me julkiset: kuitenkin minä toivon, että me olemme myös julki teidänkin omassatunnossanne.	5:11 ETtä me sijs tiedämme/ että HERra pitä peljättämän/ nijn me olemma siwiät ihmisten cansa/ mutta Jumalalle olemma me julkiset. Cuitengin minä toiwon/ että me olemma myös julki teidängin omasatunnosan.
5:12 Emme nyt taas suosittelle itseämme teille, vaan tahdomme antaa teille aihetta kerskata meistä, että teillä olisi mitä vastata niille, jotka kerskaavat siitä, mikä silmään näkyy, eikä siitä, mikä sydämessä on.	12. Emme taas kerskaa itsiämme teidän edessänne; vaan me annamme teille tilan kerskataksenne meistä, että teilläkin olisi kerskaamista niitä vastaan, jotka itsiänsä kasvoin jälkeen kerskaavat ja ei sydämen jälkeen.	5:12 En me taas kersca idziäm teidän edesän/ waan me annamme teille tilan kerscataxen meistä/ että teilläkin olisi kerscamist nijtä wastaan/ jotca idziäns caswoin jälken kerscawat/ ja ei sydämen jälken.
5:13 Sillä jos me olemme olleet suunniltamme, niin olemme olleet Jumalan tähden; jos taas maltamme mieleemme, teemme sen teidän tähtenne.	13. Sillä jos me tyhmistyneet olemme, niin me sen Jumalalle olemme, eli jos me taidossa olemme, niin me teille taidossa olemme.	5:13 Sillä jos me ylönangarat olemma/ nijn me sen Jumalasa teemme: eli jos me olemma siwiät/ nijn me olemma teille siwiät.
5:14 Sillä Kristuksen rakkaus vaatii meitä, jotka olemme tulleet tähän päätökseen: yksi on kuollut kaikkien edestä, siis myös kaikki ovat kuolleet;	14. Sillä Kristuksen rakkaus vaatii meitä, 15. Että me sen niin pidämme, että jos yksi on kuollut kaikkein edestä, niin he kaikki ovat kuolleet,	5:14 Sillä Christuxen rackaus waati meitä sen pitämän/ että jos yxi on cuollut caickein edestä/ nijn he caicki owat cuollet.

5: 15 ja hän on kuollut kaikkien edestä, että ne, jotka elävät, eivät enää eläisi itselleen, vaan hänelle, joka heidän edestään on kuollut ja ylösnoussut.	ja hän on sentähden kaikkein edestä kuollut, että ne, jotka elävät, ei nyt enään eläisi itsellensä, vaan hänelle, joka heidän edestänsä kuollut ja noussut on ylös.	5: 15 Ja hän on sentähden caickein edestä cuollut/ että ne jotca elävät/ ei eläis idzellens/ waan hänelle/ joca heidän edestäns cuollut ja ylösnosnut on.
5: 16 Sentähden me emme tästä lähtien tunne ketään lihan mukaan; jos olemmekin tunteneet Kristuksen lihan mukaan, emme kuitenkaan nyt enää tunne.	16. Sentähden emme tästedes lihan puolesta ketään tunne. Ja jos me olemme Kristuksen lihan puolesta tunteneet, niin emme kuitenkaan silleen tunne.	5: 16 Sentähden embä me tästedes lihan puolesta ketän tunne. Ja ehkä me olisimma Christuxengin lihan puolesta tundenet/ nijn en me cuitengan händä sillen tunne.
5: 17 Siis, jos joku on Kristuksessa, niin hän on uusi luomus; se, mikä on vanhaa, on kadonnut, katso, uusi on sijaan tullut.	17. Sentähden jos joku on Kristuksessa, niin hän on uusi luontokappale; sillä vanhat ovat kadonneet, katso, kaikki ovat uudeksi tulleet.	5: 17 Sentähden jos jocu on Christuxes/ nijn hän on usi luondocappale: sillä wanha on cadonnut/ ja cadzo/ caicki owat udexi tullet.
5: 18 Mutta kaikki on Jumalasta, joka on sovittanut meidät itsensä kanssa Kristuksen kautta ja antanut meille sovituksen viran.	18. Mutta ne kaikki ovat Jumalasta, joka meitä on itse kanssansa sovittanut Jesuksen Kristuksen kautta, ja antoi meille viran sovinnosta saarnata.	5: 18 Mutta ne caicki owat Jumalasta/ joca meitä on idze cansans sowittanut Jesuxen Christuxen cautta/ ja andoi wirgan/ sowinnosta saarnata.
5: 19 Sillä Jumala oli Kristuksessa ja sovitti maailman itsensä kanssa eikä lukenut heille heidän rikkomuksiaan, ja hän uskoi meille sovituksen sanan.	19. Sillä Jumala oli Kristuksessa ja sovitti maailman itse kanssansa, ja ei lukenut heille heidän syntiänsä, ja on meissä sovintosaarnan säätänyt.	5: 19 Sillä Jumala oli Christuxes/ ja sowitti mailman idze cansans/ ja ei soimannut heille heidän syndiäns/ ja on meidän seasam sowindosaarnan säännyt.
5: 20 Kristuksen puolesta me siis olemme lähettiläinä, ja Jumala kehoittaa meidän kauttamme. Me pyydämme Kristuksen puolesta: antakaa sovittaa itsenne Jumalan kanssa.	20. Niin olemme me Kristuksen puolesta käskyläiset; sillä Jumala neuvo meidän kauttamme. Niin me rukoilemme siis Kristuksen puolesta, että te Jumalan kanssa sovitte.	5: 20 Nijn olemma me Christuxen puolesta käskyläiset: 5: 21 Sillä Jumala neuwo meidän cauttam. Nijn me rucoilemma sijs Christuxen puolesta/ että te Jumalan cansa sowitta.
5: 21 Sen, joka ei synnistä tiennyt, hän meidän tähtemme teki synniksi, että me hänessä tulisimme Jumalan vanhurskaudeksi.	21. Sillä hän on sen, joka ei mitään synnistä tietänyt, meidän edestämme synniksi tehnyt, että me hänessä tulisimme siksi vanhurskaudeksi, joka Jumalan edessä kelpaa.	Sillä hän on sen/ joca ei mitän synnistä tienyt/ meidän edestäm synnixi tehnyt/ että me hänes tulisimma sixi vanhurscaudexi/ joca Jumalan edes kelpa.
6 LUKU	6 LUKU	VI. Lucu .

6:1 Hänen työtovereinaan me myös kehoitamme teitä vastaanottamaan Jumalan armon niin, ettei se jää turhaksi.	1. Mutta me niinkuin apulaiset neuvomme teitä, ettette Jumalan armoa hukkaan ottaisi.	6:1 JA me neuwomme teitä nijncuin apulaisia/ ettet te Jumalan Armo huckan ottais:
6:2 Sillä hän sanoo: "Otollisella ajalla minä olen sinua kuullut ja pelastuksen päivänä sinua auttanut." Katso, nyt on otollinen aika, katso, nyt on pelastuksen päivä.	2. Sillä hän sanoo: minä olen otollisella ajalla sinua kuullut ja olen sinua autuuden päivänä auttanut. Katso, nyt on otollinen aika, katso, nyt on autuuden päivä.	6:2 Sillä hän sano: Minä olen otollisella ajalla sinua cuullut/ ja olen sinua autuuden päivänä auttanut. Cadzo/ nyt on otollinen aica/ cadzo/ nyt on autuuden päiwä.
6:3 Me emme missään kohden anna aihetta pahennukseen, ettei virkaamme moitittaisi,	3. Älkäämme kellenkään jossakussa pahennusta antako, ettei meidän virkaamme laitettaisi;	6:3 Älkäm kellengän josacusa pahennusta andaco/ ettei meidän wircam laitetais:
6:4 vaan kaikessa me osoittaudumme Jumalan palvelijoiksi: suuressa kärsivällisyydessä, vaivoissa, hädissä, ahdistuksissa,	4. Vaan osoittakaamme meitämme kaikissa asioissa niinkuin Jumalan palveliat: suuressa kärsivällisyydessä, vaivoissa, hädissä, suruissa,	6:4 Waan osottacam meitäm caikisa asioisa/ nijncuin Jumalan palweliat. 6:5 Suuresa kärsimisesä/ waiwoisa/ hädisä/ suruisa/
6:5 ruoskittaessa, vankeudessa, meteleissä, vaivannäöissä, valvomisissa, paastoissa;	5. Haavoissa, vankiuksissa, kapinoissa, töissä, valvomisissa, paastoissa,	6:6 Hosumisesa/ fangiuxisa/ capinoisa/ töisä/ walwomisisa/ paastoisa/
6:6 puhtaudessa, tiedossa, pitkämielisyudessa, ystävällisyydessä, Pyhässä Hengessä, vilpittömässä rakkaudessa,	6. Puhtaassa elämässä, taidossa, pitkämielisyudessa, suloisuudessa, Pyhässä Hengessä, vilpittömässä rakkaudessa.	puhtas elämäs/ taidosa/ pitkämielisydesä/ suloisudes/ Pyhäsä Hengesä/ wilpittömäsä rackaudesa/
6:7 totuuden sanassa, Jumalan voimassa, vanhurskauden sota-aseet oikeassa kädessä ja vasemmassa;	7. Totuuden sanassa, Jumalan väessä vanhurskauden sota-aseiden kautta oikialla ja vasemmalla puolella,	6:7 Totuuden sanoisa/ Jumalan wäesä/ wanhurscauden sotaasetten cautta/ oikialla kädellä ja wasemalla/
6:8 kunniassa ja häpeässä, pahassa maineessa ja hyvässä, villitsijöinä ja kuitenkin totta puhuvina,	8. Kunnian kautta ja pilkan, panetuksen ja kiitoksen kautta, niinkuin viettelit ja kuitenkin vakaat,	6:8 Cunnian cautta ja pilcan/ panetuxen ja kijtoxen cautta. 6:9 Nijncuin wiettelit/ ja cuitengin wogat:
6:9 tuntemattomina ja kuitenkin hyvin tunnettuina; kuolemaisillamme, ja katso, me elämme, kuritettuina emmekä kuitenkaan tapettuina,	9. Niinkuin tuntemattomat ja kuitenkin tutut, niinkuin kuolevaiset ja katso, me elämme, niinkuin rangaistut ja ei kuitenkaan tapetut,	nijncuin tundemattomat/ ja cuitengin tutut: Nijncuin cuolewaiset/ ja cadzo/ me elämme. 6:10 Nijncuin rangaistut/ ja ei cuitengan tapetut:

6: 10 murheellisina, mutta aina iloisina, köyhinä, mutta kuitenkin monia rikkaiksi tekevinä, mitään omistamatta, mutta kuitenkin omistaen kaiken.	10. Niinkuin murheelliset ja kuitenkin aina iloiset, niinkuin köyhät, mutta kuitenkin monta rikkaaksi tekeväiset, niinkuin ne, joilla ei mitään ole ja joiden kuitenkin kaikki omat ovat.	nijn cuin murhelliset/ ja cuitengin aina iloiset: nijncuin köyhät/ mutta cuitengin monda hyödyttäväiset: nijncuin ne joilla ei mitän ole/ ja joiden cuitengin caicki omat owat.
6: 11 Suumme on auennut puhumaan teille, korinttolaiset, sydämemme on avartunut.	11. Te Korintilaiset! meidän suumme on hänensä avannut teidän kohtanne, meidän sydämemme on levinnyt.	6: 11 TE Corintherit/ meidän suum on hänens awannut teidän cohtanne/ meidän sydämем on turwasa.
6: 12 Ei ole teillä ahdasta meidän sydämessämme, mutta ahdas on teidän oma sydämenne.	12. Ette ole ahtaalla meissä; mutta itse teissänne te ahtaalla olette.	6: 12 Ei tarwita että teitä meidän tähtem ahdistetan. Mutta että teitä ahdistetan/ sen te teettä sydämelisestä tahdosta.
6: 13 Antakaa verta verrasta - puhun kuin lapsilleni - avartukaa tekin.	13. Minä sanon niinkuin lapsilleni, että te myös minua vastaan teitänne niin asettaisitte, ja levittäkää teitänne.	6: 13 Minä puhuttelen teitä/ nijncuin omia lapsiani/ että te myös minua wastan teitänne nijn asetaisitta/ ja olcat tekin turwasa.
6: 14 Älkää antautuko kantamaan vierasta iestä yhdessä uskottomien kanssa; sillä mitä yhteistä on vanhurskaudella ja vääryydellä? Tai mitä yhteyttä on valkeudella ja pimeydellä?	14. Älkää vetäkö ijestä epäuskoisten kanssa; sillä mitä oikeuden on vääryyden kanssa tekemistä? eli mitä osallisuutta on valkeudella pimeyden kanssa?	6: 14 Älkät wetäkö ijestä epäuscoisten cansa: sillä mitä oikeuden on wääryden cansa tekemist? Eli mitä osallisutta on walkeudella pimeyden cansa?
6: 15 Ja miten sopivat yhteen Kristus ja Beliar? Tai mitä yhteistä osaa uskovaisella on uskottoman kanssa?	15. Ja mikä sovinto on Kristuksella belialin kanssa? taikka mikä osa on uskovaisella uskottoman kanssa?	6: 15 Eli mikä sowindo on Christuxella Belialin cansa? Taicka mitä osa on uscollisella uscomattoman cansa?
6: 16 Ja miten soveltuvat yhteen Jumalan temppeli ja epäjumalat? Sillä me olemme elävän Jumalan temppeli, niinkuin Jumala on sanonut: "Minä olen heissä asuva ja vaeltava heidän keskellä ja oleva heidän Jumalansa, ja he ovat minun kansani."	16. Eli kuinka Jumalan templi sopii epäjumalain kanssa? Sillä te olette elävän Jumalan templi, niinkuin Jumala sanoo: minä tahdon heissä asua ja heissä vaeltaa, ja minä tahdon olla heidän Jumalansa, ja heidän pitää oleman minun kansani.	6: 16 Eli cuinga Jumalan Templi sopi epäjumalden cansa? Sillä te oletta elävän Jumalan Templit/ nijncuin Jumala sano: Minä tahdon heisä asua/ ja heisä waelda/ ja minä tahdon olla heidän Jumalans/ ja heidän pitä oleman minun Canssan.
6: 17 Sentähden: "Lähtekää pois heidän keskeltänsä ja erotkaa heistä, sanoo Herra, älkääkä saastaiseen koskeko; niin minä otan teidät huostaani	17. Sentähden paetkaat heidän seastansa ja eroittakaat teitänne, sanoo Herra: ja älkää saastaiseen ruvetko, ja niin minä korjaan teitä,	6: 17 Sentähden paetcat heidän seastans/ ja eroittacat teitän heistä/ sano HERRa/ ja älkät saastaisehen ruwetco/ ja nijn minä corjan teitä/

6:18 ja olen teidän Isänne, ja te tulette minun pojikseni ja tyttärickseni, sanoo Herra, Kaikkivaltias."	18. Ja olen teidän Isänne, ja teidän pitää oleman minun poikani ja tyttärensni, sanoo kaikkivaltias Herra.	6:18 Ja olen teidän Isän/ ja teidän pitää oleman minun poicani ja tyttärensni/ sano Caickiwaldias HERra.
7 LUKU	7 LUKU	VII. Lucu .
7:1 Koska meillä siis on nämä lupaukset, rakkaani, niin puhdistautukaamme kaikesta lihan ja hengen saastutuksesta, saattaen pyhityksemme täydelliseksi Jumalan pelossa.	1. Että meillä nyt senkaltaiset lupaukset ovat, minun rakkaani, puhdistakaamme siis itsemme kaikesta lihan ja hengen saastaisuudesta, täyttäin pyhyyttä Jumalan pelvossa.	7:1 ETtä meillä nyt sencaltaiset lupaukset ovat/ minun rackani/ puhdistacam siis idzem caikesta Lihan ja Hengen saastaisuudesta/ täyttäin pyhyttä Jumalan pelgosa.
7:2 Antakaa meille tilaa sydämässänne. Emme ole tehneet kenellekään vääryyttä, emme ole olleet kenellekään turmioksi, emme kenellekään vahinkoa tuottaneet.	2. Ottakaat meitä vastaan: emme kellenkään vääryyttä tehneet, emme ketään turmelleet, emme keneltäkään mitään vaatineet.	7:2 Seuratcat meitä/ en me ketän wastan rickonet/ en me kellengän lijca tehnet/ en me ketän wietellet.
7:3 En sano tätä tuomitakseni teitä, sillä olenhan jo sanonut, että te olette meidän sydämässämme, yhdessä kuollaksemme ja yhdessä elääksemme.	3. Senkaltaista en sano minä teille kadotukseksi; sillä minä olen ennen sanonut, että te olette meidän sydämässämme ynnä kuolla ja ynnä elää.	7:3 Sencaltaista en sano minä teille cadotuxexi: Sillä minä olen teille tästä jo ennengin sanonut/ että te oletta meidän sydämäsäm ynnä cuolla ja elä.
7:4 Paljon minulla on luottamusta teihin, paljon minulla on kerskaamista teistä; olen täynnä lohdutusta, minulla on ylenpalttinen ilo kaikessa ahdingossamme.	4. Minä puhun teille suurella rohkeudella, minä kerskaan paljon teistä, minä olen lohdutuksella täytetty, minä olen ylönpalttisessa ilossa kaikessa meidän vaivassamme.	7:4 Minä puhun teille suurella rohkeudella. Minä kerscan paljo idziäni teistä: minä olen lohdatuxella täytetty: minä olen ylönpaldises ilos caikesa meidän waiwasam.
7:5 Sillä ei Makedoniaan tultuammekaan lihamme saanut mitään rauhaa, vaan me olimme kaikin tavoin ahdistetut: ulkoapäin taisteluja, sisältäpäin pelkoa.	5. Sillä kuin me Makedoniaan tulimme, ei meidän lihallamme ollut yhtään lepoa, vaan kaikissa paikoissa olimme me vaivatut, ulkona sota, sisällä pelko.	7:5 Sillä cosca me Makedoniaan tulimma/ ei meidän lihallet ollut yhtän helpo/ waan caikisa paicoisa olimma me waiwasa/ ulcoisest sota/ sisällisest pelco.
7:6 Mutta Jumala, joka masentuneita lohduttaa, lohdutti meitä Tiituksen tulolla,	6. Mutta Jumala, joka nöyriä lohduttaa, hän lohdutti meitä Tituksen tulemisella,	7:6 Mutta Jumala joca nöyriä lohdutta/ hän lohdutti myös meitä Tituxen tulemisella.

<p>7:7 eikä ainoastaan hänen tulollansa, vaan myöskin sillä lohdutuksella, jonka hän oli teistä saanut, sillä hän on kertonut meille teidän ikävöimisestänne, valittelustanne ja innostanne minun hyväkseni, niin että minä iloitsin vielä enemmän.</p>	<p>7. Vaan ei ainoastaan hänen tulemisellansa, mutta myös sillä lohdutuksella, jonka hän teiltä saanut oli, ja ilmoitti meille teidän halunne, teidän itkunne ja teidän kiivautenne minusta, niin että minä vielä enemmän ihastuin.</p>	<p>7:7 Ei ainoastans hänen tulemisellans/ vaan myös sillä lohdutuxella jonga hän teidä saanut oli/ ja ilmoitti meille teidän halun/ teidän itcun ja teidän ahkerudenne minusta/ nijn että minä vielä enemmän ihastuin.</p>
<p>7:8 Sillä vaikka murehutinkin teitä kirjeelläni, en sitä kadu, ja jos kaduinkin, niin minä - kun näen, että tuo kirje on, vaikkapa vain vähäksi aikaa, murehuttanut teitä -</p>	<p>8. Sillä jos minä lähetykskirjallani saatinkin teitä murheesen, enpä minä sitä kadu, ehkä minä olisin katunut; sillä minä näen sen lähetykskirjan teitä hetken aikaa murheessa pitäneen.</p>	<p>7:8 Sillä se cuin minä teitä minun lähetykskirjallani murhesen saatin/ embä minä sitä cadu ja ehkä minä caduisin/ cuitengin että minä näen sen lähetykskirjan teitä hetken aica murhesa pitänen/</p>
<p>7:9 nyt iloitsen, en siitä, että tulitte murheellisiksi, vaan siitä, että murheenne oli teille parannukseksi; sillä te tulitte murheellisiksi Jumalan mielen mukaan, ettei teillä olisi mitään vahinkoa meistä.</p>	<p>9. Nyt minä iloitsen, en siitä, että te murheissa olitte, vaan että te olitte murheissa parannukseksi; sillä te olitte murheelliset Jumalan mielen jälkeen, ettei teillä meistä missään vahinkoa olis.</p>	<p>7:9 Nijn minä cuitengin sijtä iloidzen/ en sijtä että te murehisa olitta/ waan että te olitta murehisa parannuxexi. Sillä te oletta murhelliset ollet Jumalan mielen jälken/ nijn ettei teille pidäis meistä joscus wahingota oleman.</p>
<p>7:10 Sillä Jumalan mielen mukainen murhe saa aikaan parannuksen, joka koituu pelastukseksi ja jota ei kukaan kadu; mutta maailman murhe tuottaa kuoleman.</p>	<p>10. Sillä se murhe, joka Jumalan mielen jälkeen tapahtuu, saattaa katumisen autuudeksi, jota ei yksikään kadu; mutta maailman murhe saattaa kuoleman.</p>	<p>7:10 Sillä se murhe/ joca Jumalan mielen jälken tapahtu/ saatta catumisen autuudexi/ jota ei yxikän cadu. Mutta mailman murhe saatta cuoleman.</p>
<p>7:11 Sillä katsokaa, kuinka suurta intoa juuri tuo Jumalan mielen mukainen murehtimisenne on saanut teissä aikaan, mitä puolustautumista, mitä paheksumista, mitä pelkoa, ikävöimistä, kiivautta, mitä kurittamista! Olette kaikin tavoin osoittaneet olevanne puhtaat tässä asiassa.</p>	<p>11. Sillä katso, että te olitte Jumalan mielen jälkeen murheelliset, kuinka suuren ahkeruuden se on teissä vaikuttanut! Ja tosin edesvastauksen, närkästyksen, pelvon, ikävöitsemisen, kiivauden ja koston. Te olette kaikissa teitänne puhtaiksi osoittaneet tässä asiassa.</p>	<p>7:11 Cadzocat/ että te olitta Jumalan mielen jälken murhelliset/ cuinga suuren ahkeruden se on teisä waicuttanut. Ja tosin wastamisen/ närkästyxen/ pelgon/ halamisen/ kijwauxen ja coston. Te oletta caikisa teidänne puhtaxi osottanet työsä.</p>

7:12 Vaikka minä siis kirjoitinkin teille, en kirjoittanut vääryyttä tehneen enkä vääryyttä kärsineen vuoksi, vaan sentähden, että teidän intonne meidän hyväksemme tulisi julki teidän keskuudessanne Jumalan edessä.	12. Sentähden vaikka minä teille kirjoitin, niin ei se ole kuitenkaan sen tähden tapahtunut, joka rikkonut oli, eikä sen tähden, jolle vääryys tehtiin, mutta sentähden, että teidän ahkeruutenne meidän kohtaamme Jumalan edessä julkiseksi tulisi.	7:12 Sentähden vaikka minä teille kirjoitin/ niijn ei se ole cuitengan sen tähden tapahtunut joca rickonut oli/ eikä sen tähden jolle wääryys tehtiin/ mutta sentähden/ että teidän ahkeruden meidän cohtam Jumalan edes julkisexi tulisi.
7:13 Sentähden me olemme nyt lohdutetut. Mutta tämän lohdutuksemme ohessa on meitä vielä paljoa enemmän ilahuttanut Tiituksen ilo, sillä hänen henkensä on saanut virvoitusta teiltä kaikilta.	13. Sentähden me olemme saaneet lohdutuksen, että tekin olette lohdutetut. Mutta vielä enemmän iloitsimme me Tituksen ilosta; sillä hänen henkensä oli teiltä kaikilta virvoitettu.	7:13 Sentähden me olemma saanet lohdutuxen/ että tekin oletta lohdutetut. Mutta wielä enämmin iloidzisimma me Tituxen ilosta: Sillä hänen Hengens on teildä caikilda wirwotettu.
7:14 Sillä jos olenkin jossakin kohden teitä hänelle kehunut, en ole joutunut häpeään, vaan niinkuin kaikki, mitä olemme teille puhuneet, on totta, niin on myös se, mistä olemme teitä Tiitukselle kehuneet, osoittautunut todeksi.	14. Ja mitä minä hänen edessänsä teistä kerskannut olen, en minä sitä häpee; vaan niinkuin kaikki ovat todet, mitkä minä teille puhunut olen, niin on myös meidän kerskauksemme Tituksen edessä todeksi tullut.	7:14 Ja mitä minä hänen edesäns teistä kerscannut olen/ embä minä sitä häpe/ waan nijncuin caicki owat todet/ cuin minä teille puhunut olen: niijn on myös meidän kerscauxem Tituxen edesä todexi tullut.
7:15 Ja hänen sydämensä heltyy yhä enemmän teitä kohtaan, kun hän muistelee kaikkien teidän kuuliaisuuttanne, kuinka te pelolla ja vavistuksella otitte hänet vastaan.	15. Ja hänellä on sangen suuri sydämellinen halu teidän puoleenne, kuin hän kaikkein teidän kuuliaisuutenne muistaa, kuinka te pelvolla ja vavistuksella häntä otitte vastaan.	7:15 Ja hänellä on sangen suuri sydämellinen halu teidän puoleen/ cosca hän caickein teidän cuuliaisuttan muista/ cuinga te pelgolla ja wapistuxella händä wastan rupeisitta.
7:16 Minä iloitsen, että kaikessa voin olla teistä turvallisella mielellä.	16. Minä siis iloitsen, että minä kaikissa asioissa teihin taidan luottaa.	7:16 Minä iloidzen/ että minä caikisa asioisa teihin saan turwata.
8 LUKU	8 LUKU	VIII. Lucu .
8:1 Mutta me saatamme teidän tietoonne, veljet, mitä Jumalan armo on vaikuttanut Makedonian seurakunnissa:	1. Mutta minä teen teille tietäväksi, rakkaat veljet, Jumalan armon, joka Makedonian seurakuntiin annettu on;	8:1 Minä teen teille tiettäwäxi/ rackat weljet/ Jumalan Armon/ joca Macedonian Seuracundijn annettu on:

<p>8:2 että, vaikka he olivatkin monessa ahdistuksen koetuksessa, niin oli heidän ilonsa heidän suuressa köyhyydessäänkin niin ylenpalttinen, että he alttiisti antoivat runsaita lahjoja.</p>	<p>2. Sillä heidän ilonsa oli ylönpalttinen, kuin heitä monen vaivan kautta koeteltiin, ja vaikka he sangen köyhät olivat, ovat he kuitenkin runsaasti kaikessa yksinkertaisuudessa antaneet.</p>	<p>8:2 Sillä heidän ilons oli ylönpaldinen/ cosca heitä monen waiwan cautta coeteldin/ ja waicka he sangen köyhät olit/ owat he cuitengin runsast caikes yxikertaisudes andanet.</p>
<p>8:3 Sillä voimiensa mukaan, sen minä todistan, jopa yli voimiensakin he antoivat omasta halustansa,</p>	<p>3. Sillä he olivat kaikesta voimastansa (sen minä todistan) ja ylitsekin voimansa hyväntahtoiset,</p>	<p>8:3 Sillä he olit caikesta woimastans/ ja ylidzekin woimans (Sen minä todistan) walmit/</p>
<p>8:4 paljolla pyytämällä anoen meiltä sitä suosiota, että pääsisivät osallisiksi pyhien avustamiseen;</p>	<p>4. Ja meitä suurella ahkeruudella rukoilivat, että me ottaisimme vastaan sen hyvän työn ja sen palveluksen osallisuuden, joka pyhain varaksi koottu oli.</p>	<p>8:4 ja meitä suurella ahkerudella rucoilit/ että me ottaisimma wastan sen hywän työn/ ja sen palweluxen osallisuden cuin Pyhäin waraxi coottu oli.</p>
<p>8:5 eivätkä he vain tehneet, niinkuin me olimme toivoneet, vaan antoivat itsensäkin, ennen kaikkea Herralle ja sitten meille, Jumalan tahdosta,</p>	<p>5. Ja ei niinkuin me toivoimme, vaan he antoivat itsensä ensisti Herralle ja (sitte) meille Jumalan tahdon kautta.</p>	<p>8:5 Ja ei nijn cuin me toiwomma/ waan he annoit idzens ensist HERralle/ ja sijtte meillen/ Jumalan tahdon cautta/</p>
<p>8:6 niin että me kehoitimme Tiitusta, niinkuin hän jo oli alkanut, saattamaan teidän keskuudessanne päätökseen tämänkin rakkaudentyön.</p>	<p>6. Että meidän pitäis Tiitusta neuvoman, että, niinkuin hän oli ennen ruvennut, hänen pitäis senkaltaisen hyvän työn niin teidän seassanne päättämän;</p>	<p>8:6 Että meidän pitäis Titusta neuwoman/ että nijncuin hän oli ennen ruwennut/ hänen pitäis sencaltaisen hywän työn nijn teidän seasan päättämän.</p>
<p>8:7 Mutta niinkuin teillä on ylenpalttisesti kaikkea: uskoa, sanaa, tietoa, kaikkinaista intoa ja meistä teihin tullutta rakkautta, niin olkaa ylenpalttiset tässäkin rakkaudentyössä.</p>	<p>7. Mutta niinkuin te olette kaikissa rikkaat, uskossa ja sanassa, ja taidossa ja kaikkinaisessa ahkeruudessa, ja teidän rakkaudessanne meidän kohtaamme, (niin sovittakaat siis), että te myös tässä armossa rikkaat olisitte.</p>	<p>8:7 Mutta nijncuin te oletta caikisa rickat/ uscosa/ sanasa ja taidosa/ ja caickinaises ahkerudes/ ja teidän rackaudesan meidän tygö/ nijn sowittacat sijs/ että te myös täsä hywäs tegos rickat olisitta.</p>
<p>8:8 En sano tätä käskien, vaan viittaamalla muiden intoon minä tahdon koetella teidänkin rakkautenne vilpittömyyttä.</p>	<p>8. Enpä minä vaatimisesta sitä sano, vaan muiden ahkeruudesta koettelen minä myös teidän rakkautenne vakuutta.</p>	<p>8:8 Embä minä sitä sano/ että minä waadin teitä siihen/ waan että muut nijn ahkerat owat/ kiusan minä myös teitä rackauteen/ jos se waca olis.</p>

8: 9 Sillä te tunnette meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen armon, että hän, vaikka oli rikas, tuli teidän tähtenne köyhäksi, että te hänen köyhyydestään rikastuisitte.	9. Sillä te tiedätte meidän Herran Jesuksen Kristuksen armon, että hän rikkaana ollessansa tuli kuitenkin teidän tähtenne köyhäksi, että te hänen köyhyytensä kautta rikkaaksi tulisitte.	8: 9 Sillä te tiedätte meidän HERran Jesuxen Christuxen Armon/ että hän ricasna ollesans tuli cuitengin teidän tähten köyhäxi/ että te hänen köyhdydens cautta rickaxi tulisitta.
8: 10 Minä annan vain neuvon tässä asiassa; sillä se on hyödyksi teille, jotka jo viime vuonna olitte ensimmäiset, ette ainoastaan tekemässä, vaan myös tahtomassa.	10. Minun neuvoni minä tästä annan; sillä se on teille hyödyllinen, että te olette ennen ruvenneet ei ainoasti sitä tekemään, vaan jo menneenä vuonna tahdoitte sitä.	8: 10 Minun neuwoni minä tästä annan: sillä se on teille tarpellinen/ että te jo oletta ajastaica ennen ruwennet/ ei ainoastans sitä tekemän/ waan jo tahdoittakin sitä.
8: 11 Täyttäkää nyt siis tekonne, niin että, yhtä alttiisti kuin olitte sen päättäneet, sen myös täyttäisitte, varojenne mukaan.	11. Täyttäkää nyt se työ, jonka te rupesitte, että niinkuin tahto valmis oli, te myös sen voimanne perästä täyttäisitte.	8: 11 Täyttäkät sijs se työ cuin te rupeisitta/ että nijncuin tahto walmis oli/ te myös sen woimanna perästä täytäisitte.
8: 12 Sillä jos on alttiutta, niin se on otollinen sen mukaan, kuin on varoja, eikä sen mukaan, kuin niitä ei ole.	12. Sillä jos joku edellä mielellinen on, niin hän on otollinen varansa jälkeen, ja ei sen jälkeen, joka ei hänellä ole.	8: 12 Sillä jos jocu mielellinen on/ nijn hän on otollinen hänen warans jälken/ ja ei sen jälken jota ei hänellä ole.
8: 13 Sillä ei ole tarkoitus, että muilla olisi huojennus, teillä rasitus, vaan tasauksen vuoksi tulkoon tätä nykyä teidän yltäkylläisyytenne heidän puutteensa hyväksi,	13. Ei niin luullen, että muilla pitää oleman huojennus ja teillä ahdistus, vaan että se tasan olis, niin palvelkaan teidän rikkautenne heidän köyhyyttänsä tällä ajalla,	8: 13 Ei nijn luullen/ että muilla pitä oleman huojistus/ ja teillä ahdistus/ waan että se tasan olis/ nijn palwelcan teidän rickauden heidän köyhyyttäns/ tällä cowalla ajalla/
8: 14 että heidänkin yltäkylläisyytensä tulisi teidän puutteenne hyväksi, niin että syntyisi tasaus,	14. Että myös heidän rikkautensa teidän puuttumistanne palvelis, että tasan tapahtuis,	8: 14 Että heidän rickaudens tästedes teidän puuttumistan palwelis/ että tasan tapahduis:
8: 15 niinkuin kirjoitettu on: "Joka oli paljon koonnut, sille ei jäänyt liikaa, ja joka oli koonnut vähän, siltä ei mitään puuttunut."	15. Niinkuin kirjoitettu on: joka paljon kokosi, ei hänellä ollut liiaksi, ja joka vähän kokosi, ei häneltä mitään puuttunut.	8: 15 Nijncuin kirjoitettu on: Joca paljo cocois/ ei hänellä ollut lijaxi/ ja joca vähän cocois/ ei häneldä mitän puuttunut.
8: 16 Mutta kiitos Jumalalle, joka antaa Tiituksen sydämeen saman innon teidän hyväksenne!	16. Mutta Jumalan olkoon kiitos, joka senkaltaisen ahkeruuden antoi Tituksen sydämeen teidän tähtenne!	8: 16 Mutta Jumalan olcon kijtos/ joca sencaltaisen ahkeruden annoi Tituxen sydämeen teidän tähten.
8: 17 Sillä hän otti varteen minun kehoitukseni, innostuipa niinkin, että lähtee omasta halustaan teidän tyköne.	17. Sillä hän otti sen neuvon hyväksi, ja tosin oli sitä ahkerampi, että hän läksi mielellänsä teidän tyköne.	8: 17 Sillä hän otti sen neuwon/ ja tosin/ hän oli nijn ahkera/ että hän läxi mielelläns teidän tygönne.

8: 18 Ja me lähetämme hänen kanssaan veljen, jota evankeliumin julistamisesta kiitetään kaikissa seurakunnissa	18. Mutta me olemme hänen kanssansa lähettäneet veljen, jota evankeliumissa kiitetään kaikissa seurakunnissa.	8: 18 Mutta me olemme yhden veljen hänen kanssans lähettäneet/ jota Evangeliumis kiitetään kaikissa Seurakunnissa.
8: 19 ja jonka seurakunnat vielä sen lisäksi myös ovat valinneet matkatoveriksemme viemään tätä rakkauden lahjaa, joka on meidän toimitettavanamme itse Herran kunniaksi ja oman alttiutemme osoitukseksi.	19. (Mutta ei se ainoasti, vaan hän on myös sääty seurakunnilta meidän matkakumppaniksemme tämän armon kanssa, joka meidän kauttamme Herran kunniaksi toimitetaan, ja teidän hyvän tahtonne koettelemiseksi.)	8: 19 Mutta ei ainoastans sitä/ vaan hän on myös sääty Seurakunnilda oleman meidän matkakumppaninam tässä hyvässä tegossa/ joka meidän kauttamme HERran cunniaxi toimitetaan/ ja teidän hyvän mielen valmistuksen ylistyksi.
8: 20 Näin me teemme, ettei kukaan pääsisi moittimaan meitä mistään, mikä koskee tätä runsasta avustusta, joka on meidän toimitettavanamme.	20. Karttaintä sitä, ettei kenkään meitä panettelisi senkaltaisen rikkaan avun puolesta, joka meidän kauttamme toimitetaan.	8: 20 Ja cawahtacat/ ettei kengän meitä panettelisi senkaltaisen rikkaan avun puolesta/ jota meidän kauttamme toimitetaan.
8: 21 Sillä me ahkeroitsemme sitä, mikä on hyvää ei ainoastaan Herran, vaan myös ihmisten edessä.	21. Sillä me ahkeroitsemme sitä, mikä kunniallinen on, ei ainoasti Herran edessä, vaan myös ihmisten edessä.	8: 21 Ja cadzocat/ että se wagasti tapahduis/ ei ainoastans HERran edes/ vaan ihmisten edes.
8: 22 Ja näiden kanssa me lähetämme vielä erään veljemme, jonka intoa usein ja monessa asiassa olemme koetelleet ja joka nyt on entistä paljon innokkaampi, koska hänellä on niin suuri luottamus teihin.	22. Ja me olemme heidän kanssansa lähettäneet meidän veljemme, jonka me monessa olemme usiasti koetelleet, että hän ahkera on, ja vielä nyt paljo ahkerampi, suurella uskalluksella, joka on teidän tyköne,	8: 22 JA me olemme hänen kanssans lähettäneet meidän veljem/ josta me monessa olemme kiusannet/ että hän ahkera on/ ja vielä nyt paljo ahkerampi. 8: 23 Ja sen me olemme tehnet sen suuren uskalluksen tähden/ cuin meillä teidän tygön on/
8: 23 Jos siis on puhe Tiituksesta, niin hän on minun toverini ja työkumppanini teidän hyväksenne; meidän veljemme taas ovat seurakuntien lähettäjiä, ovat Kristuksen kunnia.	23. Sekä Tituksen puolesta, joka minun kumppanini on ja apulaiseni teidän seassanne, että myös meidän veljeimme tähden, jotka ovat seurakuntain apostolit, Kristuksen kunnia.	sekä Tituksen puolesta (joka minun kumppanini on/ ja apulaisen teidän seassanne) ja niijä myös meidän veljeimme tähden (jotca owat Seurakuntain Apostolit/ ja Christuksen cunnia)
8: 24 Kun te siis osoitate heille rakkauttanne ja näytätte todeksi sen, mistä me olemme teitä kehuneet, niin teette sen seurakuntien edessä.	24. Osoittakaat siis teidän rakkautenne merkki ja meidän kerskaamisemme teistänne niitä kohtaan, julkisesti seurakunnankin edessä.	8: 24 Osottacat sijs teidän rakkauten merkki ja meidän kerskamisen teistänne/ niijden cohtan/ ja julkisest Seurakunnangin edes.

9 LUKU	9 LUKU	IX. Lucu .
9:1 Pyhien avustamisesta minun tosin on tarpeetonta kirjoittaa teille;	1. Sillä siitä avusta, joka pyhille annetaan, ei tarvitse minun teille kirjoittaa.	9:1 JA sijtä awusta/ cuin pyhille annetan/ ei tarwita minun teille kirjoittaman:
9:2 sillä minä tunnen teidän alttiutenne, ja siitä minä kehun teitä makedonialaisille, että näet Akaia on ollut valmiina menneestä vuodesta alkaen, ja niin on teidän intonne saanut sangen monta innostumaan.	2. Sillä minä tiedän teidän hyvä tahtonne, jota minä teidän tähtenne kehun Makedonialaisille, että Akaja on ollut jo ajastajan valmis ja että te olette monta siihen kiivaudellanne kehoittaneet.	9:2 Sillä minä tiedän teidän hywän tahtonna/ josta minä kehun Macedonialaistengin seas/ ja sanon: Ahaja on ollut jo ajastajan walmis/ ja te oletta monda siihen kijwaudellanne kehoittanet.
9:3 Lähetän nyt kuitenkin nämä veljet, ettei kerskaamisemme teistä tässä kohden näyttäytyisi tyhjäksi, vaan että olisitte valmiit, niinkuin olen sanonut teidän olevan;	3. Kuitenkin minä olen tämän veljen sentähden lähettänyt, ettei meidän kerskaamisemme teistä tässä asiassa tyhjäksi tulisi, että (niinkuin minä sanoin) te valmiit olisitte,	9:3 Cuitengin minä olen tämän weljen sentähden lähettänyt/ ettei meidän kerscamisen täsä asias tyhjäxi tulis/ ja että te walmit olisitta/ nijncuin me teistä sanonetkin olemma/
9:4 muutoin, jos makedonialaisia tulee minun kanssani ja he tapaavat teidät valmistumattomina, me - ettemme sanoisi te - ehkä joutuisimme häpeään tässä luottamuksessamme.	4. Ettemme, jos Makedonialaiset minun kanssani tulevat, ja ei löydä teitä valmiina, me silloin (en minä sano: te) senkaltaisesta kerskauksesta häpiään tulisi.	9:4 Että cosca Macedonialaiset minun cansani tulewat/ ja ei löydä teitä walmisna/ etten me silloin (en minä sano/ te) sencaltaisest kerscamisest häpiään tulis.
9:5 Olen siis katsonut tarpeelliseksi kehoittaa veljiä edeltäpäin lähtemään teidän tyköne ja toimittamaan valmiiksi ennen lupaamanne runsaan lahjan, niin että se olisi valmis runsaana eikä kitsaana.	5. Sentähden näin minä tarpeelliseksi veljiä neuvoa, että he ensin menevät teidän tyköne ja edellä valmistavat teidän ennen luvatus hyvän lahjanne, että se valmis olis, niinkuin hyvä teko ja ei niinkuin vaatimus.	9:5 Mutta se näky minulle tarpellisexi/ weljiä neuwo/ että he ensin menewät teille walmistaman tätä luwattua siunausta/ että se walmis olis/ nijn että se olis siunaus/ ja ei ahneus.
9:6 Huomatkaa tämä: joka niukasti kylvää, se myös niukasti niittää, ja joka runsaasti kylvää, se myös runsaasti niittää.	6. Mutta sen minä sanon: joka tiiviisti kylvää, sen pitää myös tiiviisti niittämän, joka siunauksessa kylvää, sen pitää myös siunauksessa niittämän,	9:6 Mutta sen minä sanon: joca tiwist kylvä/ se myös tiwist nijttä/ ja joca siunauxes kylvä/ hän myös siunauxes nijttä.
9:7 Antakoon kukin, niinkuin hänen sydämensä vaatii, ei surkeillen eikä pakosta; sillä iloista antajaa Jumala rakastaa.	7. Kukin sydämensä ehdon jälkeen, ei ylönmielin eli waatein; sillä iloista antajaa Jumala rakastaa.	9:7 Cukin sydämens ehdon jälken/ ei ylönmielden eli waatein: Sillä että iloista andajata Jumala racasta.

<p>9:8 Ja Jumala on voimallinen antamaan teille ylenpalttisesti kaikkea armoa, että teillä kaikessa aina olisi kaikkea riittävästi, voidaksenne ylenpalttisesti tehdä kaikkinaista hyvää;</p>	<p>8. Mutta Jumala on väkevä niin sovittamaan, että kaikkinaisen armo teidän seassanne ylönpalttiseksi tulis, että teillä kaikessa aina yltäkylällä olis, ja olisitte rikkaat kaikkiin hyviin töihin;</p>	<p>9:8 Mutta Jumala on wäkevä niijn sowittaman/ että caickinaiset Armot teidän seasan rickast owat/ että teillä caikista yldäkylällä olis/ ja olisitta rickat caickinaisisa hywisä töisä.</p>
<p>9:9 niinkuin kirjoitettu on: "Hän sirottelee, hän antaa köyhille, hänen vanhurskautensa pysyy iankaikkisesti."</p>	<p>9. (Niinkuin kirjoitettu on: hän on hajoittanut ja antanut köyhille: hänen vanhurskautensa pysyy ijankaikkisesti.</p>	<p>9:9 Niijn cuin kirjoitettu on: Hän on hajottanut ja andanut köyhille/ hänen wanhurscaudens pysy ijancaickisest.</p>
<p>9:10 Ja hän, joka antaa siemenen kylväjälle ja leivän ruuaksi, on antava teillekin ja enentävä kylvönne ja kasvattava teidän vanhurskautenne hedelmät,</p>	<p>10. Mutta joka siemenen kylväjälle antaa, hän teillekin antaa leivän syödäksenne, ja lisää teidän siemenenne, ja kasvattaa teidän vanhurskautenne hedelmän,)</p>	<p>9:10 (Mutta joca siemenen kylwäjälle anda/ hän teillekin anda leiwän syödäxenne/ ja lisä teidän siemenen/ ja caswatta teidän wanhurscaudenne hedelmän)</p>
<p>9:11 niin että te kaikessa vaurastuen voitte vilpittömästi harjoittaa kaikkinaista anteliaisuutta, joka meidän kauttamme saa aikaan kiitosta Jumalalle.</p>	<p>11. Että te kaikissa rikkaaksi tulisitte, kaikella yksinkertaisuudella, joka meidän kauttamme Jumalalle kiitoksen vaikuttaa.</p>	<p>9:11 Että te caikisa rickaxi tulisitta/ caikella yxikertaisudella/ joca meidän cauttam Jumalalle kijtoxen waicutta.</p>
<p>9:12 Sillä tämä avustamispalvelus ei ainoastaan poista pyhien puutteita, vaan käy vieläkin hedelmällisemmäksi Jumalalle annettujen monien kiitosten kautta,</p>	<p>12. Sillä tämän viran palvelus ei ainoastaan täytä sitä, mikä pyhiltä puuttuu, vaan on siihen yltäkyläinen, että moni kiittää Jumalaa,</p>	<p>9:12 Sillä tämä apu cuin Pyhille tehdän/ ei ainoastans täytä sitä cuin Pyhildä puuttu/ waan on siihen yldäkyläinen/</p>
<p>9:13 kun he, tästä teidän palveluksestanne huomattuaan, kuinka taattu teidän mielenne on, ylistävät Jumalaa siitä, että te näin alistuvaisesti tunnustaudutte Kristuksen evankeliumiin ja näin vilpittömästi olette ruvenneet yhteyteen heidän kanssaan ja kaikkien kanssa.</p>	<p>13. (Tämän palveluksen koettelemuksen kautta ylistäin Jumalaa teidän nöyrän tunnustuksenne tähden Kristuksen evankeliumissa, ja myös teidän yksinkertaisen tasajaon tähden, heidän ja kaikkein kohtaan,)</p>	<p>9:13 Että moni kijttä Jumalata tämän meidän wagan palweluxemme tähden/ ja ylistä Jumalata teidän nöyrän tunnustuxenne tähden Christuxen Evangeliumis/ ja myös teidän yxikertaisen tasajagon tähden/ heidän ja caickein cohtan/</p>
<p>9:14 Ja hekin rukoilevat teidän edestänne ja ikävöivät teitä sen ylen runsaan Jumalan armon tähden, joka on teidän osaksenne tullut.</p>	<p>14. Ja heidän rukouksissansa teidän edestänne, jotka teitä ikävöitsevät, sen ylönpalttisen Jumalan armon tähden, joka teissä on.</p>	<p>9:14 Ja heidän rucouxisans teidän tähtenne/ jotca myös teitä ikäwöidzewät/ sen sanomattoman Jumalan Armon tähden cuin teisä on.</p>

9:15 Kiitos Jumalalle hänen sanomattomasta lahjastaan!	15. Mutta kiitos olkoon Jumalan hänen sanomattoman lahjansa edestä!	9:15 Mutta Jumalan olcon kijtös hänen sanomattoman lahjans edestä.
10 LUKU	10 LUKU	X. Lucu .
10:1 Minä, Paavali, itse kehoitan teitä Kristuksen laupeuden ja lempeyden kautta, minä, joka olen muka nöyrä kasvotusten teidän kanssanne, mutta poissa ollessani rohkea teitä kohtaan,	1. Mutta minä Paavali neuvon teitä Kristuksen siveyden ja vakuuden tähden, minä, joka teidän tykönänne ollessani kehno olen, vaan poissa ollessani olen rohkia teitä vastaan.	10:1 Mutta minä Pawali neuwon teitä Christuxen siweyden ja kärsimisen tähden/ minä joca teidän tykönän ollesani kehno olen/ waan poisollesani olen minä rohkia teitä wastan.
10:2 ja pyydän, ettei minun, kun tulen teidän tykönnne, tarvitsisi käyttää sitä rohkeutta, millä aion luottavaisesti uskaltaa käydä eräiden kimppuun, jotka ajattelevat meistä, aivan kuin vaeltaisimme lihan mukaan.	2. Mutta minä rukoilen teitä, ettei minua vaadittaisi rohkiaksi tykönä ollessani, niinkuin minulla luullaan rohkeus muutamia vastaan olevan, jotka meidän luulevat lihan jälkeen vaeltavan.	10:2 Mutta minä rucoilen teitä/ ettei minua waaditais rohkiaksi tykönä ollesani/ ja nijncuin minulla luullan rohkeus muutamita wastan olewan/ jotca meitä luulewat/ meidän lihamma jälken waeldawan.
10:3 Vaikka me vaellammekin lihassa, emme kuitenkaan lihan mukaan sodi;	3. Sillä ehkä me lihassa vaellamme, emmepä me sentähden lihan jälkeen sodi.	10:3 Sillä ehkä me lihasa waellamme/ embä me sentähden lihan jälken sodi.
10:4 sillä meidän sota-aseemme eivät ole lihalliset, vaan ne ovat voimalliset Jumalan edessä hajottamaan maahan linnoituksia.	4. Sillä meidän sota-aseemme ei ole lihalliset, vaan väkevät Jumalan edessä kukistamaan varjeluksia.	10:4 Sillä ei meidän sotaasem ole lihalliset/ waan wäkwät Jumalan edes/ cukistaman nijtä warjeluxia/
10:5 Me hajotamme maahan järjen päätelmät ja jokaisen varustuksen, joka nostetaan Jumalan tuntemista vastaan, ja vangitsemme jokaisen ajatuksen kuuliaisiksi Kristukselle	5. Ja me maahan lyömme aivoitukset ja kaiken korkeuden, joka hänensä korottaa Jumalan tuntemista vastaan, ja vangiksi otamme kaiken ajatuksen Kristuksen kuuliaisuuden alle,	joilla me aiwoituxet lyömme maahan/ 10:5 Ja caiken corkeuden/ cuin hänens corgotta Jumalan tundemista wastan/ ja fangixi otamme caiken ajatuxen Christuxen cuuliaisuden ala:
10:6 ja olemme valmiit rankaisemaan kaikkea tottelemattomuutta, kunhan te ensin olette täysin kuuliaisiksi tulleet.	6. Ja olemme valmiit kostamaan kaikkea kovakorvaisuutta, kuin teidän kuuliaisuutenne täytetään.	10:6 Ja olemma walmit costaman caickia cowacorwaisutta/ cosca teidän cuuliaisuden täytetän.
10:7 Nähkää, mitä silmäin edessä on. Jos joku on mielessään varma siitä, että hän on Kristuksen oma, ajatelkoon hän edelleen mielessään, että samoin kuin hän on Kristuksen, samoin olemme mekin.	7. Katsotteko te niiden jälkeen, mitkä silmäin edessä ovat? Jos joku uskaltaa sen päälle, että hän on Kristuksen oma, se ajatelkaan itsellensä, että niinkuin hän on Kristuksen oma, niin olemme mekin Kristuksen omat.	Duomidzettaco te näkywäisten jälken. 10:7 Jos jocu uscalda sen päälle/ että hän on Christuxen oma/ se ajatelcan idzelläns/ että nijncuin hän on Christuxen oma/ nijn olemma me myös Christuxen omat.

<p>10:8 Ja vaikka minä jonkun verran enemmänkin kerskaisin siitä vallastamme, jonka Herra on antanut teitä rakentaaksemme eikä kukistaaksemme, en ole häpeään joutuva.</p>	<p>8. Sillä jos minä vielä enemmän kerskaisin meidän vallastamme, jonka Herra meille antanut on teidän parannukseksenne, ja ei kadotukseksenne, enpä minä häpeäisi,</p>	<p>10:8 Ja jos minä vielä enemmän idziäni kerscaisin meidän wallastam/ cuin HERra meille andanut on teidän parannuxexen/ ja ei pahennuxexen/ embä minä sijttekän häpiäis.</p>
<p>10:9 Tämän minä sanon, ettei näyttäisi siltä, kuin peloittelisin teitä kirjeilläni.</p>	<p>9. Etten minä näkyisi teitä lähetykskirjoilla peljättäväni.</p>	<p>10:9 (Mutta minä sanon) ettei teidän pitä luuleman/ nijncuin minä teitä Lähetykskirjallani peljätäisin.</p>
<p>10:10 Sillä hänen kirjeensä ovat, sanotaan, kyllä mahtavat ja pontevat, mutta ruumiillisesti läsnäollessaan hän on heikko, eikä hänen puheensa ole minkään arvoista.</p>	<p>10. Sillä lähetykskirjat (sanovat he) ovat raskaat ja väkevät, mutta ruumiillinen läsnäolemus on heikko ja puhe on ylönkatsottu.</p>	<p>10:10 Sillä Lähetykskirjat (sanovat he) owat rascat ja wäkewät/ mutta ruumillinen läsnäolemus on heicko/ ja puhe on ylöncazottu.</p>
<p>10:11 Joka niin sanoo, ajatelkoon, että samaa, mitä me poissaolevina olemme kirjeissämme sanoissa, samaa me myös olemme läsnäolevina teoissa.</p>	<p>11. Senkaltainen ajatelkaan, että niinkuin me olemme lähetyksvirkein kautta sanoissa poissa-ollessamme, niin me myös olemme itse työllä läsnä-ollessamme.</p>	<p>10:11 Sencaltainen ajatelcan/ että nijncuin me olemma Lähetykskirjan sanois poisolduani: nijn me myös kyllä tohdimma olla idze työllä läsnäolduam.</p>
<p>10:12 Sillä me emme rohkene lukeutua emmekä verrata itseämme eräisiin, jotka itseänsä suosittelevat; mutta he ovat ymmärtämättömiä, kun mittaavat itsensä omalla itsellään ja vertailevat itseään omaan itseensä.</p>	<p>12. Sillä emmepä me rohkene meitämme lukea eli verrata niihin, jotka itsiänsä ylistävät; mutta että he itse heilläänsä heitänsä mittaavat ja pitävät ainoastaan itse heistänsä, niin ei he mitään ymmärrä.</p>	<p>10:12 Sillä embä me julke meitäm luke eli werrata nijhin/ jotca idziäns ylistawät/ mutta että he idze heidäns mittawat/ ja pitawät ainoastans idze heistäns/ nijn ei he mitän ymmärrä.</p>
<p>10:13 Me taas emme rupea kerskaamaan yli määrän, vaan ainoastaan sen määrätyn vaikutusalan mukaan, minkä Jumala on asettanut meille määräksi, ulottuaksemme teihinkin asti.</p>	<p>13. Mutta emme meitämme kerskaa ylitse määrän, vaan ainoastaan kohtuullisen määrätyn mitan jälkeen, jonka Jumala meille mitannut on, joka myös teihinkin ulottuu.</p>	<p>10:13 Mutta embä me meitäm kersca ylidze määrän/ waan ainoastans cohtullisen määrätyn mitan jälkeen/ cuin Jumala meille mitannut on/ joca myös teihingin ulottu.</p>
<p>10:14 Sillä me emme kurota itseämme liiaksi, ikäänkuin emme teihin ulottuisikaan, sillä olemmehan ehtineet Kristuksen evankeliumin julistamisessa teihinkin asti.</p>	<p>14. Sillä emmepä me itsiämme leviämmältä anna ulos kuin sopii, niinkuin emme oliskaan teihin ulottuneet; sillä me olemme jo hamaan teidän tyköne Kristuksen evankeliumilla tulleet.</p>	<p>10:14 Sillä embä me idziämme wenyttä/ nijncuin en me oliscan teihin ulottunet: sillä me olemma jo haman teidän tygön Christuxen Evangeliumilla tullet/</p>

10:15 Emme kerskaa yli määrän, emme muiden vaivannäöistä, mutta meillä on se toivo, että teidän uskonne lisääntyessä me oman vaikutusalamme mukaan kasvamme teidän keskuudessanne niin suuriksi,	15. Ja emme kerskaa meitämmä ylitse määrän vieraisa töissä; vaan me toivomme, kuin teidän uskonne kasvaa teissä, että mekin meidän määrämme jälkeen tahdomme levitä yltäkyläisesti,	10:15 Ja en me kersca meitäm ylidze määrän wieraisa töisä. Ja me toiwomma/ cosca teidän uscon caswa teisä/ että mekin meidän määräm jälkeen tahdomma lewetä/
10:16 että saamme viedä evankeliumin myöskin tuolla puolen teitä oleviin maihin - tahtomatta kerskata siitä, mikä jo on valmista toisten vaikutusallalla.	16. Evankeliumia saarnaamaan niille, jotka tuolla puolen teitä asuvat: emmekä meitämmä kerskaa niistä, jotka vieraan mitan jälkeen valmistetut ovat.	10:16 Ja sitä Evangeliumita saarnata/ nijlle cuin tuolla puolen teitä asuwat/ engä meitäm kersca sijtä/ cuin wierasten määrän jälkeen walmistettu on.
10:17 Mutta joka kerskaa, hänen kerskauksenaan olkoon Herra.	17. Mutta joka kerskaa, se kerskatkaan Herrassa;	10:17 MUTta joca idziäns kersca/ se kerscatcan idziäns HERrasa:
10:18 Sillä ei se ole koetuksen kestävä, joka itse itseään suosittelee, vaan se, jota Herra suosittelee.	18. Sillä joka itsiänsä kiittää, ei se ole koeteltu, vaan se, jota Herra kiittää.	10:18 Sillä joca idziäns kijttä/ ei se ole coeteldu/ waan se jota HERra kijttä.
11 LUKU	11 LUKU	XI. Lucu .
11:1 Jospa kärsisitte minulta hiukan mielettömyyttäkin! Ja kyllähän te minua kärsittekin.	1. Oi jospa te vähänkin minun tyhmyyttäni kärsisitte! Ja tosin te minua kärsitte.	11:1 Josca te wähängin minun tyhmyttäni hywäxi ottaisitta. Kyllä tosin te minua kärsitte:
11:2 Sillä minä kiivailen teidän puolestanne Jumalan kiivaudella; minähän olen kihlannut teidät miehelle, yhdelle ainoalle, asettaakseni Kristuksen eteen puhtaan neitsyen.	2. Sillä minä kiivaan teitä Jumalan kiivaudella. Sillä minä olen teitä kihlannut yhdelle miehelle, että minä puhtaan neitseen Kristukselle tuottaisin.	11:2 Sillä minä kijwan teitä Jumalan kijwauksella. Ja minä olen teille kihlannut yhden miehen/ että minä puhtain neidzen Christuxelle tuottaisin.
11:3 Mutta minä pelkään, että niinkuin käärme kavaluudellaan petti Eevan, niin teidän mielenne ehkä turmeltuu pois vilpittömyydestä ja puhtaudesta, joka teissä on Kristusta kohtaan.	3. Mutta minä pelkään, että niinkuin kärme vietteli Eevan kavaluudellansa, niin myös teidän taitonne turmellaan siitä yksinkertaisuudesta, joka on Kristuksessa.	11:3 Mutta minä pelkän/ että nijncuin kärme wiätteli Hewan cawaluxellans: nijn myös teidän taiton käändy pois Christuxen yxikertaisuudesta:

11:4 Sillä jos joku tulee ja saarnaa jotakin toista Jeesusta kuin sitä, jota me olemme saarnanneet, tai jos te saatte toisen hengen, kuin minkä olette saaneet, tai toisen evankeliumin, kuin minkä olette vastaanottaneet, niin sen te hyvin kärsitte.	4. Sillä jos se, joka teidän tykönne tulee, toisesta Jesuksesta teille saarnaa, josta emme saarnanneet, taikka jos te toisen hengen saatte, jota ette ole saaneet, eli toisen evankeliumin, jota ette ole ottaneet vastaan, niin te sen oikein kärsitte.	11:4 Sillä jos se joca teidän tygön tule/ toisest Jesuxest teille saarna/ josta en me saarnannet/ taicka jos te toisen Hengen saatta/ jota et te ole saanet/ eli toisen Evangeliumin/ jota et te ole wastianottanet/ nijn te oikein heitä kärsitte.
11:5 Mutta minä en katso itseäni missään suhteessa noita isoisia apostoleja huonommaksi.	5. Sillä minä arvaan, etten minä ole ollut halvempi niitä kaikkein korkeimpia apostoleita.	11:5 Sillä minä arwan/ etten minä ole halvembi/ cuin corkemmatkin Apostolit owat/
11:6 Jos olenkin oppimaton puheessa, en kuitenkaan tiedossa; olemmehan tuoneet sen teille kaikin tavoin ilmi kaikissa asioissa.	6. Ja ehkä minä olen puheessa yksinkertainen, niin en minä ole tiedossa yksinkertainen; kuitenkin olemme me kyllä kaikille teille tiettävät.	11:6 Ja ehkä minä olen puhesa yxikertainen/ nijn en minä ole tiedosa yxikertainen/ cuitengin olemma me kyllä caikille teille tiettävät.
11:7 Vai olenko tehnyt syntiä siinä, että - alentaessani itseni, jotta te ylenisitte - olen ilmaiseksi julistanut teille Jumalan evankeliumia?	7. Eli olenko minä syntiä tehnyt, että minä olen itseni alentanut, että te ylennettäisiin, että minä olen teille Jumalan evankeliumia ilman palkkaa ilmoittanut?	11:7 ELi/ olengo minä syndiä tehnyt/ että minä oeln idzeni alendanut/ että te yletäisin? Sillä minä olen teille Jumalan Evangeliumita ilman palcata ilmoittanut/
11:8 Muita seurakuntia minä riistin, ottaessani heiltä palkkaa palvelukseni teitä. Kun olin teidän luonanne ja kärsin puutetta, en rasittanut ketään.	8. Ja olen muut seurakunnat ryöstänyt, ja heiltä palkan ottanut, jolla minä teitä palvelin? Ja kuin minä olin teidän tykönänne ja minulta jotakin puuttui, enpä minä ketään rasittanut.	11:8 Ja olen muut Seuracunnat ryöstänyt/ ja heildä palcan ottanut/ jolla minä teitä palwelin. 11:9 Ja cosca minä olin teidän tykönän/ ja minulda jotakin puuttui/ embä minä ketän rasittanut.
11:9 Sillä mitä minulta puuttui, sen täyttivät veljet, jotka tulivat Makedoniasta; ja kaikessa minä varoin olemasta teille rasitukseksi, ja olen vastakin varova.	9. Sillä mitä minulta puuttui, sen veljet täyttivät, jotka Makedoniasta tulivat. Ja niin minä pidin itseni kaikissa, etten minä kenenkään kuormana ollut, ja tahdon vieläkin minuni niin pitää.	sillä mitä minulda puuttui/ sen weljet täytit/ jotca Macedoniasta tulit. Ja nijn minä pidin idzeni caikisa/ etten minä kenengän cuormana ollut/ ja tahdon wieläkin minuni nijn pitää.
11:10 Niin totta kuin Kristuksen totuus on minussa, ei tätä kerskausta minulta riistetä Akajan maanäärissä.	10. Niin totta kuin Kristuksen totuus minussa on, niin ei tämä kerskaus pidä minulta Akajan maakunnissa otettaman pois.	11:10 Nijn totta cuin Christuxen totuus minusa on/ nijn ei tämä kerscaus pidä minulda Achajan maacunnisa poisotettaman.
11:11 Minkätähden? Senkötähden, etten muka rakasta teitä? Jumala tietää sen.	11. Minkätähden? Senkötähden, etten minä teitä rakasta? Sen Jumala tietää.	11:11 Mingätähden? Sengötähden etten minä teitä racasta? Sen Jumala tietä.

11:12 Mutta mitä minä teen, sen olen vastakin tekevä, riistääkseni aiheen niiltä, jotka aihetta etsivät, että heidät siinä, missä kerskaavat, havaittaisiin samankaltaisiksi kuin mekin.	12. Mutta mitä minä teen, sen minä tahdon tehdä, että minä heiltä tilan ottaisin pois, jotka etsivät tilaa kerskata, että he ovat niin kuin me.	11:12 Mutta mitä minä teen/ sen minä tahdon tehdä/ että minä heildä tilan poisottaisin/ jotca edziwät tila heitäns kerscata/ että he owat nijncuin me.
11:13 Sillä semmoiset ovat valheapostoleja, petollisia työntekijöitä, jotka tekeytyvät Kristuksen apostoleiksi.	13. Sillä senkaltaiset väärät apostolit ja petolliset työntekijät teeskelevät itsensä Kristuksen apostoleiksi.	11:13 Sillä sencaltaiset wäärät Apostolit/ ja wieckat työntekiät/ teeskelewät idzens Christuxen Apostoleixi.
11:14 Eikä ihme; sillä itse saatana tekeytyy valkeuden enkeliksi.	14. Ei myös ihmekään ole; sillä itse saatana muuttaa itsensä valkeuden enkeliksi.	11:14 Ei myös ihmeckän ole: Sillä idze Satanas muutta idzens walkeuden Engelixi/
11:15 Ei ole siis paljon, jos hänen palvelijansakin tekeytyvät vanhurskauden palvelijoiksi, mutta heidän loppunsa on oleva heidän tekojensa mukainen.	15. Ei siis se ole suuri, jos myös hänen palveliansa itsensä asettelevat niinkuin he olisivat vanhurskauden saarnaajat, joiden loppu pitää oleman heidän töittensä perään.	11:15 Ei sijs ole ihme/ että hänen palwelians myös sixi heitäns asettelewat/ nijncuin he olisit wanhurscauden saarnajat/ joiden loppu pitä oleman heidän töidens perän.
11:16 Vielä minä sanon: älköön kukaan luulko minua mielettömäksi; mutta vaikka olisinkin, ottakaa minut mieletönnäkin vastaan, että minäkin saisin hiukan kerskata.	16. Taas sanon minä, ettei yhdenkään pidä minua tyhmäksi luuleman; vaan ellei niin ole, niin ottakaat minua vastaan niinkuin tyhmääkin, että minä myös vähä kerskaisin.	11:16 TAas sanon minä: ettei yhdengän pidä minua tyhmäxi luuleman/ waan ellei nijn ole/ nijn pitäkät minua tyhmänä/ että minä wähäisengin idziäni kerscaisin.
11:17 Mitä nyt puhun, kun näin suurella luottamuksella kerskaan, sitä en puhu Herran mielen mukaan, vaan niinkuin mieletön.	17. Sitä mitä minä nyt puhun, en minä puhu niinkuin Herrassa, vaan niinkuin tyhmyydessä, että me nyt kerskaamaan ruvenneet olemme.	11:17 Sitä cuin minä nyt puhun/ en minä puhu nijncuin HERrasa/ waan nijncuin tyhmydes/ että me nyt kerscaman ruwennet olemma/
11:18 Koska niin monet kerskaavat lihan mukaan, niin kerskaan minäkin.	18. Koska moni kerskaa lihan jälkeen, niin minäkin tahdon kerskata.	11:18 Sillä moni kersca idziäns lihan jälken/ nijn minäkin tahdon idziäni kerscata.
11:19 Tehän hyvin suvaitsette mielettömiä, kun itse olette niin mieleviä.	19. Sillä te kärsitte mielellänne tyhmiä, että te viisaat olette.	11:19 Sillä te kärsittä mielellän tyhmiä/ että te idze wijsat oletta.
11:20 Tehän suvaitsette, että joku teidät orjuuttaa, että joku teidät syö puhtaaksi, että joku teidät saa saaliiksensa, että joku itsensä korottaa, että joku lyö teitä kasvoihin.	20. Te kärsitte, jos joku teitä orjuuteen vaatii, jos joku teitä syö, jos joku teiltä jotakin ottaa, jos joku itsensä korottaa, jos joku teitä lyö kasvoille.	11:20 Te kärsittä jos jocu teitä orjuten waati/ jos jocu teitä nylke/ jos jocu teitä repele/ jos jocu teidän ylidzenne idzens corgotta jos jocu teitä lyö caswoille.

11:21 Häpeäkseeni sanon: tähän me kyllä olemme olleet liian heikkoja. Mutta minkä joku toinen uskaltaa - puhun kuin mieletön - sen uskallan minäkin.	21. Sen minä sanon häväistyksen tähden, niinkuin me heikot olisimme: mihinkä joku uskaltaa, (minä puhun tyhmyydessä,) siihen minäkin uskallan.	11:21 Sen minä sanon häväistyksen tähden/ niinkuin me heikot olisimme. Mihin joku uskaltaa (minä puhun tyhmyydes) siihen minäkin uskallan.
11:22 He ovat hebrealaisia; minä myös. He ovat israelilaisia; minä myös. He ovat Aabrahamin siementä; minä myös.	22. He ovat Hebrealaiset, minä myös. He ovat Israelilaiset, minä myös. He ovat Abrahamin siemen, minä myös.	11:22 He ovat Ebreerit/ minä myös. He ovat Israelitit/ minä myös. He ovat Abrahamin siemen/ minä myös.
11:23 He ovat Kristuksen palvelijoita - puhun kuin mieltä vailla - minä vielä enemmän. Olen nähnyt vaivaa enemmän, olen ollut useammin vankeudessa, minua on ruoskittu ylen paljon, olen monta kertaa ollut kuoleman vaarassa.	23. He ovat Kristuksen palvelijat, (minä puhun tyhmästi,) paljoa enemmän minä olen. Minä olen enemmän työtä tehnyt. Minä olen enemmän haavoja kärsinyt. Minä olen useammin vankina ollut. Usein olen kuoleman hädässä ollut.	11:23 He ovat Christuksen palvelijat/ (minä puhun tyhmästi) paljo enemmän minä olen. Minä olen enemmän työtä tehnyt. Minä olen enemmän haavoja kärsinyt. Minä olen useammin vangina ollut. Usein olen kuoleman hädäs ollut.
11:24 Juutalaisilta olen viidesti saanut neljäkymmentä lyöntiä, yhtä vailla;	24. Juutalaisilta olen minä viidesti neljäkymmentä haavaa saanut, yhtä vailla.	11:24 Juutalaisilta olen minä viidesti neljäkymmentä haavaa saanut/ yhtä vailla.
11:25 kolmesti olen saanut raippoja, kerran minua kivitettiin, kolmesti olen joutunut haaksirikkoon, vuorokauden olen meressä ajelehtinut;	25. Kolmesti olen vitsoilla piesty. Olin kerran kivitetty. Kolmesti olen minä tullut haaksirikkoon. Yön ja päivän olin minä meren syvyydessä.	11:25 Kolmesti olen widoilla piesty. Olin wihdoin kivitetty. Kolmesti olen minä tullut haaksi rikkohon. Yön ja päivän olin minä meren syvyydes.
11:26 olen usein ollut matkoilla, vaaroissa virtojen vesillä, vaaroissa rosvojen keskellä, vaaroissa heimoni puolelta, vaaroissa pakanain puolelta, vaaroissa kaupungeissa, vaaroissa erämaassa, vaaroissa merellä, vaaroissa valheveljien keskellä;	26. Minä olen usein vaeltanut, minä olen ollut veden hädässä, ryövärien keskellä, hädässä Juudalaisten keskellä, hädässä pakanain keskellä, hädässä kaupungeissa, hädässä korvessa, hädässä merellä, hädässä viekasten veljien seassa,	11:26 Minä olen usein waldanut. Minä olen ollut weden hädäsä. Hädäsä ryöwärein keskellä. Hädäsä Judalaisten keskellä. Hädäsä pakanain keskellä. Hädäsä Caupungeissa. Hädäsä corwesa. Hädäsä merellä. 11:27 Hädäsä wiecasten weljein seas.
11:27 ollut työssä ja vaivassa; paljon valvonut, kärsinyt nälkää ja janoa, paljon paastonnut, kärsinyt vilua ja alastomuutta.	27. Työssä ja tuskassa, paljossa valvomisessa, nälässä ja janossa, paljossa paastossa, vilussa ja alastomuudessa,	Työsä ja tucas. Suuresa walwomises. Isomises ja janosa. Paljossa paastosa. Wilusa ja alastomudesa.

11:28 Ja kaiken muun lisäksi jokapäiväistä tunkeilua luonani, huolta kaikista seurakunnista.	28. Ilman niitä mitkä muutoin tapahtuvat, nimittäin, että minua joka päivä vaivataan ja pidän surun kaikista seurakunnista.	11:28 Ilman niitä kuin muutoin tapahtuvat/ nimittäin/ että minua jokapäivä waiwatan/ ja pidän surun kaikista Seurakunnista.
11:29 Kuka on heikko, etten minäkin olisi heikko? Kuka lankeaa, ettei se minua polttaisi?	29. Kuka on heikko, ja en minä myös heikoksi tule? Kuka pahoitetaan, ja en minä pala?	11:29 Cuka on heikko/ ja en minä myös heikoksi tule? Cuka pahoitetaan/ ja en minä pala?
11:30 Jos minun kerskata täytyy, niin kerskaan heikkoudestani.	30. Että minun pitää nyt kerskaaman, niin minä kerskaan heikkoudestani.	11:30 Että minun pitää nyt idziäni kerscaman/ niin minä kerscan idziäni minun heikkoudestani.
11:31 Herran Jeesuksen Jumala ja Isä, joka on ylistetty iankaikkisesti, tietää, etten valhettele.	31. Jumala ja meidän Herran Jeesuksen Kristuksen Isä, joka olkoon ylistetty ijankaikkisesti! tietää, etten minä valehtele.	11:31 Jumalan ja meidän HERRAN Jeesuksen Christuksen Isä/ joka olcon ylistetty ijancaikkisest/ tietä etten minä walehtele.
11:32 Damaskossa kuningas Aretaan käskynhaltija vartioi damaskolaisten kaupunkia ottaaksensa minut kiinni,	32. Damaskussa Aretaan kuninkaan maanvanhin vartioitsi Damaskun kaupunkia ja tahtoi minun ottaa kiinni.	11:32 Damascus/ Arethan Cuningan Maanwanhin/ wartioidzi Damascun Caupungita/ ja tahdoi minun otta kijnni.
11:33 ja muurin ikkuna-aukosta minut laskettiin korissa maahan, ja niin minä pääsin hänen käsistensä.	33. Ja minä laskettiin maahan muurin akkunasta korissa, ja pääsin niin hänen käsistensä.	11:33 Ja minä laskettin maahan muurin ackunast corisa/ ja pääsin niin hänen käsistäns.
12 LUKU	12 LUKU	XII. Lucu .
12:1 Minun täytyy kerskata; se tosin ei ole hyödyllistä, mutta minä siirryn nyt näkyihin ja Herran ilmestyksiin.	1. Ei minun ole hyvää kerskaamisestani; tulen kuitenkin näkyihin ja Herran ilmoituksiin.	12:1 Ei minun ole hyvä minun kerscamisestan/ tulen cuitengin näkyihin ja HERRAN ilmoituxihin.
12:2 Tunnen miehen, joka on Kristuksessa: neljätoista vuotta sitten hänet temmattiin kolmanteen taivaaseen - oliko hän ruumiissaan, en tiedä, vai poissa ruumiista, en tiedä, Jumala sen tietää.	2. Minä tunnen ihmisen Kristuksessa ennen neljätoistakymmentä ajastaikaa, (oliko hän ruumiissa, en minä tiedä, eli oliko hän ulkona ruumiista, en minä sitäkään tiedä; Jumala sen tietää:) se temmattiin ylös hamaan kolmanteen taivaaseen.	12:2 Minä tunnen yhden ihmisen Christuxes ennen neljätoistakymmendä ajastaica/ olico hän ruumisa/ en minä tiedä/ eli olico hän ulcona ruumista/ en minä sitäkään tiedä/ Jumala sen tietä. Se ylöstemmattin haman colmanden Taiwasen.
12:3 Ja minä tiedän, että tämä mies - oliko hän ruumiissaan vai poissa ruumiista, en tiedä, Jumala sen tietää -	3. Ja minä tunnen sen ihmisen, (jos hän ruumiissa taikka ulkona ruumiista oli, en minä tiedä; Jumala sen tietää:)	12:3 Ja minä tunnen sen ihmisen. Jos hän ruumisa/ taikka ulcona ruumista oli/ en minä tiedä/ Jumala sen tietä.

12:4 temmattiin paratiisiin ja kuuli sanomattomia sanoja, joita ihmisen ei ole lupa puhua.	4. Hän temmattiin ylös paradisiin ja kuuli sanomattomia sanoja, joita ei yhdenkään ihmisen sovi puhua.	12:4 Hän ylöstemmatmin Paradisijn/ ja cuuli sanomattomita sanoja/ joita ei yxikän ihminen taida puhua.
12:5 Tästä miehestä minä kerskaan, mutta itsestäni en kerskaa, paitsi heikkoudestani.	5. Siitä minä kerskaan; mutta en minä itsestäni kerskaa, vaan minun heikkoudestani.	12:5 Sijtä minä idziäni kerscan/ mutta en minä idzestäni kersca/ waan minun heikkoudestani.
12:6 Sillä jos tahtoisinkin kerskata, en olisi mieleton, sillä minä puhuisin totta; mutta minä pidättäydyn siitä, ettei kukaan ajattelisi minusta enempää, kuin mitä näkee minun olevan tai mitä hän minusta kuulee.	6. Sillä jos minä tahtoisin kerskata, niin en minä tekisi tyhmästi; sillä minä tahdon totuuden sanoa. Mutta kuitenkin minä itseni siinä pidätän, ettei joku minua korkiammaksi lukisi, kuin hän minun näkee eli minusta kuulee.	12:6 Ja jos minä idziäni kerscaisin/ nijn en minä tekis tyhmästi: sillä minä tahdon totuden tunnusta. Mutta cuitengin minä idzeni sijnä pidätän/ ettei jocu minua corkiammaxi lukis cuin hän minun näke/ eli minusta cuule.
12:7 Ja etten niin erinomaisten ilmestysten tähden ylpeillisi, on minulle annettu lihaani pistin, saatanan enkeli, rusikoimaan minua, etten ylpeillisi.	7. Ja ettei ilmoitusten ylönpalttisuus minua ylen paljon korottaisi, on pistin annettu minun lihaani, nimittäin saatanan enkeli, rusikoitsemaan minua, etten minä itsiäni ylen paljon korottaisi.	12:7 Ja/ ettei ilmoitusten ylönpaldisus minua corgotais/ on pistin annettu minun lihaani/ nimittäin/ Satanan engeli/ rusicoidzeman minua/ etten minä idziäni corgotais:
12:8 Tämän tähden olen kolmesti rukoillut Herraa, että se erkanisi minusta.	8. Sentähden olen minä kolmasti Herraa rukoillut, että hän läksis minusta.	12:8 Sentähden olen minä colmasti HERra rucoillut/ että hän läxis minusta.
12:9 Ja hän sanoi minulle: "Minun armossani on sinulle kyllin; sillä minun voimani tulee täydelliseksi heikkoudessa." Sentähden minä mieluummin kerskaan heikkoudestani, että Kristuksen voima asettuisi minuun asumaan.	9. Ja hän sanoi minulle: tydy minun armoon; sillä minun voimani on heikoissa väkevä. Sentähden minä mielelläni kerskaan heikkoudestani, että Kristuksen voima minussa asuis.	12:9 Ja hän sanoi minulle: tydy minun Armoni: sillä minun woiman on heicoisa wäkewä. 12:10 Sentähden minä tahdon enimmitten kerscata idziäni minun heikkoudestani/ että Christuxen woima minusa asuis.
12:10 Sentähden minä olen mielistynyt heikkouteen, pahoinpitelyihin, hätään, vainoihin, ahdistuksiin, Kristuksen tähden; sillä kun olen heikko, silloin minä olen väkevä.	10. Sentähden iloitsen minä heikkoudessa, ylönpalattisissa, hädissä, vainoissa ja ahdistuksissa Kristuksen tähden; sillä koska minä heikko olen, niin minä väkeväkin olen.	Ja olen hywäs turwas/ heikkoudes/ ylöncadzes/ hädäs/ wainos/ ja ahdistuxes Christuxen tähden: sillä cosca minä heicko olen/ nijn minä wäkewäkin olen.

<p>12:11 Olen joutunut mielettömyyksiin; te olette minut siihen pakottaneet. Minunhan olisi pitänyt saada suositusta teiltä, sillä en ole missään ollut noita isoisia apostoleja huonompi, vaikka en olekaan mitään.</p>	<p>11. Minä olen tällä kerskaamisella tyhmäksi tullut; te olette minua siihen vaatineet. Sillä minua piti teiltä kiitettävän, etten minä ensinkään vähempi ole kuin korkeimmatkaan apostolit, ehken minä mitään ole.</p>	<p>12:11 Minä olen tällä kerskamisella tyhmäxi tullut. Te olette minua siihen vaatineet: Sillä minua piti teidä kiitettävän/ etten minä ensingän vähempi ole kuin korkeimmatkaan Apostolit/ ehken minä mitän ole</p>
<p>12:12 Onhan apostolin tunnusteet teidän keskuudessanne tehty kaikella kestävyydellä, tunnusmerkeillä ja ihmeillä ja voimateoilla.</p>	<p>12. Niin ovat tosin apostolin merkit teidän seassanne tapahtuneet kaikella kärsivällisyydellä, merkeillä, ihmeillä ja voimallisilla töillä.</p>	<p>12:12 Nijn owat cuitengin Apostolin merkit teidän seasan tapahtunet/ caikella kärsimisellä/ merkeillä/ ihmeillä/ ja wäkewillä töillä.</p>
<p>12:13 Sillä missä muussa te olette jääneet muita seurakuntia vähemmälle kuin siinä, etten minä puolestani ole rasittanut teitä? Antakaa minulle anteeksi tämä vääryys.</p>	<p>13. Mitäs te muita seurakuntia huonommat olette, paitsi sitä, etten minä itse teidän kuormananne ollut? Antakaat minulle se vääryys anteeksi.</p>	<p>12:13 Mitästä te muita Seuracundia huonommat olette? Paidzi sitä/ etten minä idze teidän cuormanan ollut. Andacat minulle se wääritys andexi.</p>
<p>12:14 Katso, kolmannen kerran minä nyt olen valmis tulemaan teidän tyköne, enkä ole oleva teille rasitukseksi; sillä minä en etsi teidän omaanne, vaan teitä itseänne. Eiväthän lapset ole velvolliset kokoamaan tavaraa vanhemmilleen, vaan vanhemmat lapsilleen.</p>	<p>14. Katso, minä olen valmis kolmannen kerran teidän tyköne tulemaan, ja en tahdo ensinkään teitä rasittaa; sillä enpä minä etsi teidän omaanne, vaan teitä; sillä ei lasten pidä tavaraa kokooman vanhempainsa varaksi, vaan vanhemmat lapsillensa.</p>	<p>12:14 Cadzo/ minä olen walmis colmannen kerran teidän tygönne tuleman/ ja en tahdo ensingän teitä rasitta. Sillä embä minä edzi teidän oman/ waan teitä: Sillä ei lasten pidä tawarata cocoman wanhembains waraxi/ waan wanhemmat lapsillens.</p>
<p>12:15 Ja minä olen mielelläni uhraava kaikki, uhraava itsenikin, teidän sielujenne hyväksi. Senkötähden, että teitä näin suuresti rakastan, minä saan teiltä vähemmän vastarakkautta?</p>	<p>15. Mutta mielelläni minä tahdon kuluttaa ja itseni annettaa ulos teidän sieluinne edestä, vaikka te vähän minua rakastatte, joka kuitenkin sangen paljon teitä rakastan.</p>	<p>12:15 Mutta mielellän minä tahdon idzeni aldixi anda/ ja idzeni ulosannetta teidän sieluinne edestä/ waicka te wäähä minua racastatte/ joca cuitengin sangen paljo teitä racastan.</p>
<p>12:16 Olkoonpa niin, etten minä ole teitä rasittanut; mutta entä jos olen viekas ja olen kavaluudella kietonut teidät pauloihini!</p>	<p>16. Mutta olkoon sillänsä, etten minä ole teitä raskauttanut; mutta että minä olin kavala, niin minä olen teidät petoksella saavuttanut.</p>	<p>12:16 Mutta olcon silläns/ etten minä ole teitä rascauttanut/ mutta että minä olin cawala/ nijn minä olen teidän juonilla saawuttanut.</p>
<p>12:17 Olenkohan minä kenenkään kautta, joita olen luoksenne lähettänyt, pyrkinyt teistä hyötymään?</p>	<p>17. Olenko minä keltään mitään vaatinut niiden tähden, jotka minä teille lähettänyt olen?</p>	<p>12:17 Olengo minä keldän mitän waatinut/ nijden tähden cuin minä teille lähettänyt olen?</p>

<p>12:18 Kehoitin Tiitusta menemään ja lähetin veljen hänen kanssaan; ei kai Tiitus ole pyrkinyt teistä hyötymään? Emmekö ole vaeltaneet samassa hengessä? Emmekö samoja jälkiä?</p>	<p>18. Minä olen Titusta neuvonut, ja lähetin hänen kanssansa yhden veljen: onkos Titus jotakin teiltä vaatinut? Emmekö me ole yhdessä hengessä vaeltaneet? Emmekö me ole yksiä jälkiä myöten käyneet?</p>	<p>12:18 Minä olen Titusta neuwonut/ ja lähetin hänen cansans yhden weljen/ ongosta Titus jotakin teidä waatinut? Engö me ole yhdessä Hengessä waeldanet? Engö me ole yxiä jälkiä myöden käynet?</p>
<p>12:19 Olette kai jo kauan sitten luulleet, että me puolustaudumme teidän edessänne. Jumalan edessä, Kristuksessa me puhumme; mutta kaikki teille rakennukseksi, rakkaani.</p>	<p>19. Luuletteko taas, että me vastaamme edestämme teidän edessänne? Me puhumme Kristuksessa, Jumalan edessä; mutta kaikki nämät, rakkaat veljet, teidän parannukseksenne;</p>	<p>12:19 Luulettaco että me wastamme edestäm teidän edesän? Me puhumma Christuxes/ Jumalan edes. 12:20 Mutta caicki nämät/ rackat weljet/ tapahtuwat teille parannuxexi:</p>
<p>12:20 Sillä minä pelkään, että tullessani ehkä en tapaa teitä semmoisina, kuin tahdon, ja että te tapaatte minut semmoisena, kuin te ette tahdo. Minä pelkään, että teidän keskuudessanne ehkä on riitaa, kateutta, vihaa, juonia, panetteluja, juoruja, pöyhkeilyä, epäjärjestyksiä;</p>	<p>20. Sillä minä pelkään, etten minä tultuani teitä löydä senkaltaisena kuin minä tahdon, ja te myös löydätte minun, ei niinkuin te tahtoisitte: ettei siellä riidat, kateudet, vihat, torat, panetukset, parjaukset, paisumiset ja kapinat olisi:</p>	<p>Sillä minä pelkän/ etten minä tulduani teitä löydä sencaltaisna/ cuin minä tahdon/ ja et te myös löydä minua/ nijncuin te tahdoisitta: Etei siellä Rijdat/ Cateudet/ Wihat/ Torat/ Panetuxet/ Parjauket/ Paisumiset/ ja Capinat olis/</p>
<p>12:21 ja että, kun tulen, Jumalani on taas nöyryyttävä minua teidän tykönänne, ja että joudun suremaan monen tähden, jotka ennen ovat synnissä eläneet eivätkä ole katuneet sitä saastaisuutta ja haureutta ja irstautta, jota ovat harjoittaneet.</p>	<p>21. Etei taas minun palattuani minun Jumalani teidän tykönänne minua nöyryyttäisi ja minun pitäis monen tähden murehtiman, jotka ennen rikkoneet ovat ja ei ole itsiänsä parantaneet siitä saastaisuudesta ja huoruudesta ja haureudesta, jota he tehneet ovat.</p>	<p>12:21 Etei taas minun palaittuani/ minun Jumalan teidän tykönän minua nöyrytäis/ ja minun pitäis monen tähden murehtiman/ jotca ennen rickonet owat/ ja ei ole idziäns parandanet/ sijtä saastaisuudest ja huoruudest ja häpiäst/ cuin he tehnet owat.</p>
<p>13 LUKU</p>	<p>13 LUKU</p>	<p>XIII. Lucu .</p>
<p>13:1 Kolmannen kerran minä nyt tulen teidän tykönnne. Kahden tai kolmen todistajan sanalla on jokainen asia vahvistettava.</p>	<p>1. Nyt minä kolmannen kerran tulen teidän tykönnne. Niin pitää kahden eli kolmen suun kautta kaikkinaiset asiat kiinnitettämän.</p>	<p>13:1 JOs minä colmannen kerran tulen teidän tygönnne/ nijn pitä cahden eli colmen suun cautta caickinaiset asiat kijnnitettämän.</p>

<p>13:2 Olen edeltäpäin sanonut ja sanon edeltäpäin niille, jotka ennen ovat syntiä tehneet, ja kaikille muille - niinkuin silloin sanoin, kun olin toista kertaa tykönänne, samoin nytkin, kun olen poissa - etten, kun taas tulen, ole teitä säästävä,</p>	<p>2. Minä olen ennenkin sen teille sanonut ja vieläkin edellä sanon, niinkuin toisella kerralla läsnäollessani, ja kirjoitan nyt poissaollessani niille, jotka ennen syntiä tehneet olivat, ja muille kaikille, että jos minä sinne tulen, niin en minä säästä,</p>	<p>13:2 Minä olen ennengin sen teille sanonut/ ja vieläkin edellä sanon/ nijncuin toisella kerralla/ läsnä olduani/ ja kirjoitan nyt poisollessani nijlle jotca ennen syndiä tehnet olit/ ja muille caikille/ että jos minä sinne tulen/ nijn en minä armahda.</p>
<p>13:3 koska te etsitte todistetta siitä, että minussa puhuu Kristus, joka ei ole heikko teitä kohtaan, vaan on teissä voimallinen.</p>	<p>3. Että te kerran saatte tietää, kuka minussa puhuu, nimittäin Kristus, joka ei suinkaan ole heikko teidän kohtaanne, vaan hän on väkevä teissä.</p>	<p>13:3 Että te kerran saatte tietä/ cuca minusa puhu/ nimittäin Christus/ joca ei suingan ole heicko teidän seasan/ waan hän on wäkevä teidän seasan.</p>
<p>13:4 Sillä vaikka hänet ristiinnaulittiin, kun hän oli heikko, elää hän kuitenkin Jumalan voimasta; olemmehan mekin hänessä heikot, mutta me elämme hänen kanssaan Jumalan voimasta teitä kohtaan.</p>	<p>4. Ja ehkä hän oli ristiinnaulittu heikkoudessa, niin hän kuitenkin elää Jumalan voimassa; sillä myös me olemme heikot hänessä, mutta meidän pitää elämän hänen kanssansa Jumalan voimassa teidän tykönänne.</p>	<p>13:4 Ja ehkä hän oli ristinnaulittu heickoudes/ nijn hän cuitengin elä Jumalan woimasa/ ja waicka me olemma heicot hänesä/ nijn me cuitengin elämme hänen cansans/ Jumalan woimasa teidän tykönän.</p>
<p>13:5 Koetelkaa itseänne, oletteko uskossa; tutkikaa itseänne. Vai ettekö tunne itseänne, että Jeesus Kristus on teissä? Ellei, niin ette kestä koetusta.</p>	<p>5. Koetelkaat teitä, jos te olette uskossa, kokekaat teitä: eli ettekö te itsiänne tunne, että Jesus Kristus on teissä? ellei niin ole, että te kelvottomat olette.</p>	<p>13:5 Coetelcat teitän jos te oletta uscosa/ cokecat teitän. Eli ettekö te idziänne tunne/ että Jesus Christus on teisä? Ellei nijn ole että te kelwottomat oletta.</p>
<p>13:6 Minä toivon teidän tulevan tuntemaan, että me emme ole niitä, jotka eivät koetusta kestä.</p>	<p>6. Mutta minä toivon, että te tunnette, ettemme kelvottomat ole.</p>	<p>13:6 Mutta minä toiwon että te tunnetta/ etten me kelwottomat ole.</p>
<p>13:7 Mutta me rukoilemme Jumalaa, ettette tekisi mitään pahaa, emme sitä varten, että näyttäisi siltä, kuin me olisimme koetuksen kestäviä, vaan että te tekisitte hyvää ja me olisimme ikäänkuin ne, jotka eivät koetusta kestä.</p>	<p>7. Ja minä rukoilen Jumalaa, ettette mitään pahaa tekisi, ei että me kelvolliseksi näkyisimme, vaan että te hyvää tekisitte ja me olisimme niinkuin kelvottomat.</p>	<p>13:7 Ja rucoilen Jumalata/ ettet te mitän paha tekis/ ei että me kelwollisexi näkyisimme/ waan että te hywä tekisittä/ ja me olisimma nijncuin kelwottomat.</p>
<p>13:8 Sillä me emme voi mitään totuutta vastaan, vaan totuuden puolesta.</p>	<p>8. Sillä emme mitään voi totuutta vastaan, vaan totuuden puolesta.</p>	<p>13:8 Sillä en me mitän woi totutta wastan/ waan totuden puolesta.</p>

13:9 Sillä me iloitsemme, kun me olemme heikot, mutta te olette voimalliset; sitä me rukoilemme, että te täydellisiksi tulisitte.	9. Mutta me iloitsemme, kuin me heikot olemme ja te voimalliset olette, jota me myös toivotamme, nimittäin teidän täydellisyyttänne.	13:9 Mutta me iloidzemma/ cosca me heicot olemma ja te wäkewät/ jota me myös toiwotamme/ nimittäin/ teidän täydellisyyttän.
13:10 Sentähden minä kirjoitan tämän poissaollessani, ettei minun teidän luonanne ollessani tarvitsisi käyttää ankaruutta sen vallan nojalla, minkä Herra on minulle antanut rakentamiseksi, ei kukistamiseksi.	10. Sentähden minä myös poissa-ollessani näitä kirjoitan, ettei minun pitäisi läsnä-ollessani kova oleman, sen voiman jälkeen, jonka Herra antoi minulle rakennukseksi ja ei kukistukseksi.	13:10 Sentähden minä myös poisollesani näitä kirjoitan/ ettei minun pitäis läsnä ollesani cowa oleman/ sen woiman jälken cuin HERra andoi minulle parannuxexi/ ja ei pahennuxexi.
13:11 Lopuksi, veljet, iloitkaa, tulkaa täydellisiksi, ottakaa vastaan kehoituksia, olkaa yhtä mieltä, eläkää sovussa, niin rakkauden ja rauhan Jumala on oleva teidän kanssanne.	11. Viimein, rakkaat veljet, iloitkaa, olkaa täydelliset, lohduttakaa teitä, olkaa yksimieliset, olkaa rauhalliset, niin rakkauden ja rauhan Jumala on teidän kanssanne.	13:11 Wlimein/ rackat weljet/ iloitcat/ olcat täydelliset/ lohduttacat teitän/ olcat yximieliiset/ olcat rauhalliset/ nijn rackauden ja rauhan Jumala on teidän cansan.
13:12 Tervehtikää toisianne pyhällä suunannolla. Kaikki pyhät lähettävät teille tervehdysten.	12. Tervehtikää teitä keskenänne pyhällä suunantamisella. Kaikki pyhät teitä tervehtivät.	Terwettäkät teitän keskenän/ pyhällä suunandamisella. Caicki Pyhät teitä terwettäwät.
13:13 Herran Jeesuksen Kristuksen armo ja Jumalan rakkaus ja Pyhän Hengen osallisuus olkoon kaikkien teidän kanssanne.	13. Meidän Herran Jeesuksen Kristuksen armo ja Jumalan rakkaus ja Pyhän Hengen osallisuus olkoon kaikkein teidän kanssanne! Amen.	13:12 Meidän HERran Jesuxen Christuxen Armo/ ja Jumalan Rackaus/ ja Pyhän Hengen osallisuus/ olcon caickein teidän cansan/ Amen.

PAAVALIN KIRJE GALATALAISILLE	P. PAAVALIN EPISTOLA GALATALAISILLE	P. Pawalin Epistola Galaterein tygö
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu
1:1 Paavali, apostoli, virkansa saanut, ei ihmisiltä eikä ihmisen kautta, vaan Jeesuksen Kristuksen kautta ja Isän Jumalan, joka on hänet kuolleista herättänyt,	Paavali, apostoli, (ei ihmisiltä eikä ihmisten kautta, vaan Jesuksen Kristuksen kautta ja Isän Jumalan, joka hänen kuolleista herättänyt on,)	1:1 PAwali Apostoli/ ei ihmisistä/ eikä ihmisen kautta/ waan Jesuxen Christuxen kautta/ ja Isän Jumalan/ joca hänen cuolleista ylösherättänyt on.
1:2 ja kaikki veljet, jotka ovat minun kanssani, Galatian seurakunnille.	2. Ja kaikki veljet, jotka minun kanssani ovat, Galatian seurakunnille:	1:2 Ja caicki weljet/ jotca minun cansani owat. 1:3 Nijlle Seuracunnille Galatias.
1:3 Armo teille ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme, ja Herralta Jeesukselta Kristukselta,	3. Armo olkoon teille ja rauha Isältä Jumalalta ja meidän Herralta Jeesukselta Kristukselta!	Armo olcon teidän cansan/ ja Rauha Isäldä Jumalalda/ ja meidän HERRalda Jesuxelda Christuxelda/
1:4 joka antoi itsensä alttiiksi meidän syntiemme tähden, pelastaaksensa meidät nykyisestä pahasta maailmanajasta meidän Jumalamme ja Isämme tahdon mukaan!	4. Joka itsensä meidän synteimme edestä antanut on, että hän meitä vapahtais tästä nykyisestä pahasta maailmasta, Jumalan ja meidän Isämme tahdon jälkeen,	1:4 Joca idzens meidän syndeim edestä andanut on/ että hän meitä waphadais tästä nykyisestä pahasta mailmasta/ Jumalan/ ja meidän Isäm tahdon jälken/
1:5 Hänen olkoon kunnia aina ja iankaikkisesti! Amen.	5. Jolle olkoon kiitos ijankaikkisesta ijankaikkiseen, amen!	1:5 Jolle olcon kijtos ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.
1:6 Minua kummastuttaa, että te niin äkkiä käännytte hänestä, joka on kutsunut teidät Kristuksen armoissa, pois toisenlaiseen evankeliumiin,	6. Minä ihmettelen, että te niin pian annatte teidän kääntää pois siitä, joka teitä Kristuksen armoon kutsunut on, toiseen evankeliumiin,	1:6 Minä ihmettelen/ että te nijn pian annatte teidän toiseen Evangeliumijn wietellä/ sijtä joca teitä Christuxen Armoon cudzunut on/
1:7 joka kuitenkin ei ole mikään toinen; on vain eräitä, jotka hämmentävät teitä ja tahtovat vääristellä Kristuksen evankeliumin.	7. Joka ei muuta ole, vaan että muutamat eksyttävät teitä ja tahtovat Kristuksen evankeliumia toisin kääntää.	1:7 Joca ei muuta ole/ waan että muutamat/ exyttäwät teitä/ ja tahtowat Christuxen Evangeliumita toisin kääntä.
1:8 Mutta vaikka me, tai vaikka enkeli taivaasta julistaisi teille evankeliumia, joka on vastoin sitä, minkä me olemme teille julistaneet, hän olkoon kirottu.	8. Mutta ehkä me taikka joku enkeli taivaasta saarnais teille toisin evankeliumia, kuin me olemme teille saarnanneet, se olkoon kirottu!	1:8 Mutta ehkä me/ taicka jocu Engeli Taiwast/ saarnais teille toisin Evangeliumi/ cuin me olemma teille saarnannet/ se olcon kirottu.

1:9 Niinkuin ennenkin olemme sanoneet, niin sanon nytkin taas: jos joku julistaa teille evankeliumia, joka on vastoin sitä, minkä te olette saaneet, hän olkoon kirottu.	9. Niinkuin me ennen sanoimme, niin minä vielä sanon: jos joku teille toisin saarnaa evankeliumia, kuin te ottaneet olette, olkoon kirottu!	1:9 Nijn cuin me nyt sanoimma/ nijn minä vielä sanon: Jos jocu teille toisin saarna Evangeliumi/ cuin te ottanet oletta/ se olcon kirottu.
1:10 Ihmistenkö suosiota minä nyt etsin vai Jumalan? Tai ihmisillekö pyydän olla mieliksi? Jos minä vielä tahtoisin olla ihmisille mieliksi, en olisi Kristuksen palvelija.	10. Saarnaanko minä nyt ihmisten eli Jumalan mielen jälkeen? eli pyydäkö minä ihmiselle kelvata? Sillä jos minä tähän asti olisin tahtonut ihmisille kelvata, niin en minä olisi Kristuksen palvelia.	1:10 Saarnango minä ihmisten eli Jumalan mielen jälkeen? Eli/ pyydängö minä ihmisille kelwata? Sillä jos minä tähänasti olisin tahtonut ihmisille kelwata/ nijn en minä olis Christuxen palwelia.
1:11 Sillä minä teen teille tietäväksi, veljet, että minun julistamani evankeliumi ei ole ihmisten mukaista;	11. Mutta minä teen teille tietäväksi, rakkaat veljet, ettei se evankeliumi, joka minulta saarnattu on, ole ihmisen jälkeen.	1:11 MUtta minä teen teille tiettäwäxi/ rackat weljet/ ettei se Evangelium cuin minulda saarnattu on/ ole inhimillinen.
1:12 enkä minä olekaan sitä ihmisiltä saanut, eikä sitä ole minulle opetettu, vaan Jeesus Kristus on sen minulle ilmoittanut.	12. Sillä en minä ole sitä ihmiseltä saanut enkä oppinut, vaan Jesuksen Kristuksen ilmoituksesta.	1:12 Sillä en minä ole sitä ihmisildä saanut engä oppenut/ waan Jesuxen Christuxen ilmoituxesta.
1:13 Olettehan kuulleet minun entisestä vaelluksestani juutalaisuudessa, että minä ylenmäärin vainosin Jumalan seurakuntaa ja sitä hävitin	13. Sillä te olette kuulleet minun muinaisen olentoni Juudalaisten tavoissa, kuinka ylönpalttisesti minä Jumalan seurakuntaa vainosin ja hävitin sitä,	1:13 Sillä kyllä te oletta cuullet minun muinaisen olendoni Judalaisten tawoisa/ cuinga ylönpalttisesta minä Jumalan Seuracunda wainoisin ja häwitin/
1:14 ja että edistyin juutalaisuudessa pitemmälle kuin monet samanikäiset heimossani ja ylen innokkaasti kiivailin isieni perinnäissäntöjen puolesta.	14. Ja menestyin Juudalaisten menoissa, ylitse monen minun vertaiseni minun suvussani, ja olin ylen kiivas isäin säätyin tähden.	1:14 Ja menestyin Judalaisten menoista/ ylidze monen minun wertaidzeni minun sugusani/ ja ahkeroidzin idziäni ylönpalttisest Isäin säätyin tähden.
1:15 Mutta kun hän, joka äitini kohdusta saakka on minut erottanut ja kutsunut armonsa kautta, näki hyväksi	15. Mutta koska Jumala tahtoi, joka minun oli eroittanut äitini kohdusta, ja armonsa kautta kutsui,	1:15 Cosca Jumala tahdoi/ joca minun oli eroittanut äitini cohdusta/ ja Armostans minun cudzui sijhen/
1:16 ilmaista minussa Poikansa, että minä julistaisin evankeliumia hänestä pakanain seassa, niin minä heti alunpitäenkään en kysynyt neuvoa lihalla ja vereltä,	16. Että hän Poikansa minun kauttani ilmoittais, ja minä julistaisin hänen evankeliumin kautta pakanain seassa, niin en minä ensinkään lihan ja veren kautta tutkinut,	1:16 Että hän Poicans minun cauttani ilmoitais/ ja minä julistaisin hänen Evangeliumin cautta pacanain seasa/ nijn minä cohta idzeni aldixi annoin/ engä lihan ja weren cansa tutkinut/

1:17 enkä lähtenyt ylös Jerusalemiin niiden luo, jotka ennen minua olivat apostoleja, vaan menin pois Arabiaan ja palasin taas takaisin Damaskoon.	17. En myös Jerusalemiin niiden tykö palannut, jotka ennen minua apostolit olivat; vaan menin pois Arabiaan ja palasin jälleensä Damaskuun.	1:17 En myös Jerusalemijn nijden tygö palainnut/ jotca ennen minua Apostolit olit/ waan matcustin Arabiaan/ ja palaisin Damascuun.
1:18 Sitten, kolmen vuoden kuluttua, minä menin ylös Jerusalemiin tutustuakseni Keefaaseen ja jäin hänen tykönsä viideksitoista päiväksi.	18. Sitte kolmen vuoden perästä tulin minä Jerusalemiin Pietaria oppimaan ja olin hänen kanssansa viisitoistakymmentä päivää.	1:18 Colmen vuoden perästä tulin minä Jerusalemijn/ Petarita cadzoman/ ja olin hänen cansans wijsitoistakymmendä päiwä.
1:19 Mutta muita apostoleja minä en nähnyt; näin ainoastaan Jaakobin, Herran veljen.	19. Mutta en minä muita apostoleita yhtään nähnyt paitsi Jakobia, Herran veljeä.	1:19 En minä muita Apostoleita yhtän nähnyt/ paidzi Jacobi HERran welje.
1:20 Ja minä kirjoitan teille, katso, Jumalan kasvojen edessä minä sanon, etten valhettele.	20. Mutta sen, mitä minä teille kirjoitan, katso, Jumala tietää, etten minä valehtele.	1:20 Mutta sen cuin minä teille kirjoitan/ cadzo/ Jumala tietä etten minä walehtele.
1:21 Sitten menin Syyrian ja Kilikian paikkakuntiin.	21. Sitte tulin minä Syyrian ja Kilikian maakuntiin.	1:21 Sijtte tulin minä Syyrian ja Cilician maacundijn.
1:22 Mutta olin kasvoiltani tuntematon Juudean seurakunnille, jotka ovat Kristuksessa.	22. Ja minä olin tuntematoin kasvoista niille Juudean seurakunnille, jotka olivat Kristuksessa.	1:22 Ja minä olin tundematoim caswoista sille Christilliselle Seuracunnalle Judeas.
1:23 Heidän kuuloonsa oli vain tullut: "Meidän entinen vainoojamme julistaa nyt sitä uskoa, jota hän ennen hävitti";	23. Mutta he olivat ainoastaan kuulleet, että se, joka meitä muinen vainosi, hän saarnaa nyt uskoa, jota hän muinen hävitti,	1:23 Mutta he olit ainoastans cuullet/ että se joca meitä muinen wainois/ hän saarna nyt usco/ jota hän muinen häwitti/
1:24 ja he ylistivät Jumalaa minun tähteni.	24. Ja kiittivät minun tähteni Jumalaa.	ja kijtit minun tähteni Jumalata.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Sitten, neljäntoista vuoden kuluttua, minä taas menin ylös Jerusalemiin Barnabaan kanssa ja otin Tiituksenkin mukaani.	1. Sitte neljäntoistakymmenen vuoden perästä menin minä taas Barnabaan kanssa ylös Jerusalemiin ja otin Tituksen kanssani,	2:1 Slitte neljäntoistakymmenen vuoden perästä/ menin minä taas Barnaban cansa Jerusalemijn/ ja otin Tituxen cansani.

<p>2:2 Mutta minä menin sinne ilmestyksen johdosta ja esitin heille sen evankeliumin, jota julistan pakanain keskuudessa; esitin sen yksityisesti arvokkaimmille heistä, etten ehkä juoksisi tai olisi juossut turhaan.</p>	<p>2. Ja minä menin ylös ilmoituksen jälkeen ja asetin heidän eteensä sen evankeliumin, jota minä pakanain seassa julistan: mutta erinomaisesti niiden eteen, jotka jonakin pidetään, etten minä hukkaan juoksisi elikkä olisi jo juossut.</p>	<p>2:2 Ja minä ylösmenin ilmoituxen jälken/ ja tiedustelin heidän cansans Evangeliumist/ jota minä pacanain seas julistan/ mutta erinomaisest niiden cansa/ jotca jonakin pidettiin. Etten minä huckan juoxis/ elickä olis jo juosnut.</p>
<p>2:3 Mutta ei edes seuralaistani Tiitusta, joka oli kreikkalainen, pakotettu ympärileikkauttamaan itseänsä.</p>	<p>3. Mutta ei Titustakaan, joka minun kanssani oli, vaadittu itsiänsä ympärileikkauttamaan, vaikka hän Grekiläinen oli.</p>	<p>2:3 Mutta ei Tituscan/ joca minun cansani oli/ ollut idziäns waadittu ymbärinsleickauttaman/ ehkä hän Grekiläinen oli.</p>
<p>2:4 Noiden pariimme luikertaneiden valheveljien tähden, jotka orjuuttaakseen meitä olivat hiipineet vakoilemaan vapauttamme, mikä meillä on Kristuksessa Jeesuksessa,</p>	<p>4. Sillä kuin muutamat väärät veljet tunkeutuivat sisälle, ja jo olivat tulleet sisälle koettelemaan meidän vapauttamme, joka meillä Kristuksessa Jeesuksessa on, että he meitä orjuuteen vaatisivat;</p>	<p>2:4 Sillä cosca muutamat väärät weljet heitäns sisälle tungit/ ja jo olit sisälle tullet/ coetteleman meidän wapauttam/ joca meillä Christuxes Jesuxes on/ että he meitä orjuten waatisit/</p>
<p>2:5 me emme hetkeksikään alistuneet antamaan heille myöten, että evankeliumin totuus säilyisi teidän keskuudessanne.</p>	<p>5. Emmepä me tosin niille hetkeksikään myöntyneet kuuliaisuuteen, että evankeliumin totuus teidän tykönänne pysyväinen olis.</p>	<p>2:5 Embä me tosin nijtä tahtonet hetkekän alammaiset olla/ että Evangeliumin totuus teisä pysyväinen olis.</p>
<p>2:6 Ja nuo, joita jonakin pidettiin - millaisia lienevät olleet, ei kuulu minuun; Jumala ei katso henkilöön - nuo arvossapidetyt eivät velvoittaneet minua mihinkään enempään,</p>	<p>6. Mutta niihin, jotka jonakin pidetään, minkäkaltaiset he muinen olivat, ei minun mitään tule: ei Jumala katso ihmisen muotoa; sillä ne, jotka jonakin pidetään, ei minulle mitään opettaneet.</p>	<p>2:6 Mutta nijhin/ jotca jonakin pidettiin/ mingäcaltaiset he muinen olit/ ei minun mitän tule: Sillä ei Jumala cadzo ihmisen muoto/ mutta ne jotca jonakin pidettiin/ ei minulle mitän opettanet.</p>
<p>2:7 vaan päinvastoin, kun näkivät, että minulle oli uskottu evankeliumin julistaminen ympärileikkaamattomille, samoin kuin Pietarille sen julistaminen ympärileikatuille -</p>	<p>7. Vaan sitä vastaan, kuin he näkivät, että minulle evankeliumi esinahan puoleen uskottu oli, niinkuin Pietarille ympärileikkauksen puoleen;</p>	<p>2:7 Waan cosca he näit/ että minulle Evangelium esinahan puoleen uscottu oli/ nijncuin Petarillengin Evangelium ymbärinsleickauxen puoleen/</p>
<p>2:8 sillä hän, joka antoi Pietarille voimaa hänen apostolintoimeensa ympärileikkattujen keskuudessa, antoi minullekin siihen voimaa pakanain keskuudessa -</p>	<p>8. (Sillä joka Pietarin kanssa oli voimallinen apostolin virassa ympärileikkauksen seassa, se on minunkin kanssani pakanain seassa voimallinen ollut.)</p>	<p>2:8 (Sillä joca Petarin cansa oli voimallinen Apostolin wircas ymbärinsleickauxen seas/ se on minungin cansani pacanain seas voimallinen ollut)</p>

<p>2:9 ja kun olivat tulleet tuntemaan sen armon, mikä oli minulle annettu, niin Jaakob ja Keefas ja Johannes, joita pidettiin pylväinä, antoivat minulle ja Barnabaalle yhteisen työn merkiksi kättä, mennäksemme, me pakanain keskuuteen ja he ympärileikattujen.</p>	<p>9. Ja kuin he tunsivat sen armon, joka minulle annettu oli, niin Jakob ja Kephias ja Johannes, jotka patsaina pidettiin, antoivat minulle ja Barnabaalle kättä ja sopivat niin meidän kanssamme, että meidän pakanain seassa ja heidän ympärileikkauksen seassa saarnaaman piti,</p>	<p>2:9 Ja cuin he tunsit se Armon/ cuin minulle annettu oli/ nijn Jacobus ja Cephias ja Johannes/ jotca padzana pidettiin/ annoit minulle ja Barnaballe kättä/ ja sowiitit heidäns meidän cansam/ että meidän pacanain seas/ ja heidän ymbärinsleickauxen seas saarnaman piti.</p>
<p>2:10 Meidän oli vain muistaminen köyhiä, ja juuri sitä minä olenkin ahkeroinut tehdä.</p>	<p>10. Ainoastaan että meidän piti vaivaisia muistaman, jota minä myös olen ahkeroinut tehdä.</p>	<p>2:10 Ainoastans että meidän piti waiwaisita muistaman/ joca minä myös olen ahkeroinnut tekemän.</p>
<p>2:11 Mutta kun Keefas tuli Antiokiaan, vastustin minä häntä vasten kasvoja, koska hän oli herättänyt suurta paheksumista.</p>	<p>11. Mutta kuin Pietari Antiokiaan tuli, niin minä olin julkisesti häntä vastaan, että kanne oli tullut hänen päällensä.</p>	<p>2:11 MUTta cuin Petari Antiochiaan tuli/ nijn minä olin julkisest händä wastian: että canne oli tullut hänen päällens.</p>
<p>2:12 Sillä ennenkuin Jaakobin luota oli tullut muutamia miehiä, oli hän syönyt yhdessä pakanain kanssa; mutta heidän tultuaan hän vetäytyi pois ja pysytteli erillään peläten ympärileikattuja,</p>	<p>12. Sillä ennenkuin joku Jakobin tyköä tuli, söi hän pakanain kanssa; vaan kuin ne tulivat, wältti hän, ja eroitti itsensä heistä, peljäten niitä, jotka ympärileikkauksesta olivat,</p>	<p>2:12 Sillä ennen cuin jocu Jacobin tykö tuli/ söi hän pacanain cansa/ waan cuin ne tulit/ wältti hän idzens/ ja eroitti hänens heistä/ sillä hän pelkäis nijtä cuin ymbärinsleickauxesta olit.</p>
<p>2:13 ja hänen kanssaan lankesivat ulkokultaisuuteen muutkin juutalaiset, niin että heidän ulkokultaisuutensa tempasi mukaansa Barnabaankin.</p>	<p>13. Ja muutkin Juudalaiset viekastelivat hänen kanssansa, niin että Barnabaskin vieteltiin heidän ulkokullaisuudellansa.</p>	<p>2:13 Ja muutkin Judalaiset wiecastelit hänen cansans/ nijn että Barnabas myös sijhen wieteldin.</p>
<p>2:14 Mutta kun minä näin, etteivät he vaeltaneet suoraan evankeliumin totuuden mukaan, sanoin minä Keefaalle kaikkien kuullen: "Jos sinä, joka olet juutalainen, noudatat pakanain tapoja etkä juutalaisten, miksi sinä pakotat pakanoita noudattamaan juutalaisten tapoja?"</p>	<p>14. Mutta kuin minä sen näin, ettei he oikein vaeltaneet evankeliumin totuuden jälkeen, sanoin minä Pietarille julkisesti kaikkein kuullen: jos sinä, joka Juutalainen olet, pakanain tavalla elät ja et Juudalaisten, miksis vaadit pakanoita Juudalaisten tavalla elämään?</p>	<p>2:14 Mutta cuin minä sen näin/ ettei he oikein waeldanet Evangeliumin totuden jälken/ sanoin minä Petarille julkisest caickein cuulden: jos sinä joca Judalainen olet/ pacanan tawalla elät/ ja et Judalaisten/ mixis sijs waadit pacanoita Judalaisten tawalla elämän?</p>
<p>2:15 Me olemme luonnostamme juutalaisia, emmekä pakanasyntisiä;</p>	<p>15. Me jotka olemme Juudalaiset luonnon puolesta ja emme syntiset pakanoista:</p>	<p>2:15 Waicka me olemma Judalaiset luonnon puolesta/ ja emme syndiset pacanoista:</p>

<p>2:16 mutta koska tiedämme, ettei ihminen tule vanhurskaaksi lain teoista, vaan uskon kautta Jeesukseen Kristukseen, niin olemme mekin uskoneet Kristukseen Jeesukseen tullaksemme vanhurskaiksi uskosta Kristukseen eikä lain teoista, koska ei mikään liha tule vanhurskaaksi lain teoista.</p>	<p>16. Että me tiedämme, ettei ihminen lain töiden kautta vanhurskaaksi tule, vaan uskon kautta Jesuksen Kristuksen päälle: niin me myös olemme uskoneet Jesuksen Kristuksen päälle, että me vanhurskaaksi tulemme uskon kautta Kristuksen päälle, ja emme lain töiden kautta, sentähden ettei yksikään liha tule lain töiden kautta vanhurskaaksi.</p>	<p>2:16 Cuitengin että me tiedämme/ ettei ihminen Lain töiden kautta vanhurscaxi tule/ vaan uscon kautta Jesuxen Christuxen päälle. Nijn me myös uscommä Jesuxen Christuxen päälle/ että me vanhurscaxi tulemma uscon kautta Christuxen päälle/ ja emme Lain töiden kautta: Sillä ei yxikän Liha tule Lain töiden kautta vanhurscaxi.</p>
<p>2:17 Mutta jos meidät itsemmekin, pyrkiessämme vanhurskautumaan Kristuksessa, on havaittu syntisiksi, onko sitten Kristus synnin palvelija? Pois se!</p>	<p>17. Mutta jos me, koska me tahdomme Kristuksen kautta vanhurskaaksi tulla, löydetään myös itse syntisiksi, onko siis Kristus synnin palvelia? Pois se!</p>	<p>2:17 Mutta jos me/ jotca tahdomma Christuxen kautta vanhurscaxi tulla/ vielä idzemme syndisexi löydämme/ nijn Christus olis synnin palwelia.</p>
<p>2:18 Sillä jos minä uudestaan rakennan sen, minkä olen hajottanut maahan, osoitan minä olevani lain rikkoja.</p>	<p>18. Sillä jos minä sitä taas rakennan, jota minä särkenyt olen, niin minä teen itseni ylitsekäyväksi.</p>	<p>2:18 Pois se: Sillä jos minä sitä taas rakennan/ jota minä särkenyt olen/ nijn minä teen idzeni ylidzekäywäxi.</p>
<p>2:19 Sillä minä olen lain kautta kuollut pois laista, elääkseni Jumalalle. Minä olen Kristuksen kanssa ristiinnaulittu,</p>	<p>19. Mutta minä olen lain kautta laista kuollut pois, että minä Jumalassa eläisin. 20. Minä olen Kristuksen kanssa ristiinnaulittu.</p>	<p>2:19 Mutta minä olen Lain kautta Laista poiscuollut/ että minä Jumalasa eläisin/ minä olen Christuxen cansa ristinnaulittu.</p>
<p>2:20 ja minä elän, en enää minä, vaan Kristus elää minussa; ja minkä nyt elän lihassa, sen minä elän Jumalan Pojan uskossa, hänen, joka on rakastanut minua ja antanut itsensä minun edestäni.</p>	<p>Mutta minä elän, en silleen minä, vaan Kristus elää minussa; sillä jota minä nyt elän lihassa, sen minä elän Jumalan Pojan uskossa, joka on minua rakastanut ja antoi itsensä minun edestäni.</p>	<p>2:20 Mutta minä elän/ waicka en minä/ vaan Christus cuitengin elä minusa: sillä jota minä nyt elän Lihasa/ sen minä elän Jumalan Pojan uscosa/ Joca on minua racastanut/ ja annoi idzens minun edestäni.</p>
<p>2:21 En minä tee mitättömäksi Jumalan armoa, sillä jos vanhurskaus on saatavissa lain kautta, silloinhan Kristus on turhaan kuollut.</p>	<p>21. En minä hylkää Jumalan armoa; sillä jos vanhurskaus tulee laista, niin on Kristus hukkaan kuollut.</p>	<p>2:21 En minä hyljä Jumalan Armo: Sillä jos vanhurscaus tule Laista/ nijn on Christus huckan cuollut.</p>
<p></p>	<p></p>	<p></p>
<p>3 LUKU</p>	<p>3 LUKU</p>	<p>III. Lucu .</p>

3:1 Oi te älyttömät galatalaiset! Kuka on lumonnut teidät, joiden silmäin eteen Jeesus Kristus oli kuvattu ristiinnaulittuna?	1. Te hullut Galatalaiset! kuka teidät on vimmannut totuutta uskomasta? joiden silmäin eteen Jesus Kristus kirjoitettu oli, teidän seassanne ristiinnaulittu.	3:1 TE hullut Galaterit/ cuca teidän on wimmannut totutta uscomast? Joiden silmäin eteen Jesus Christus kirjoitettu oli/ ja nyt teidän seasan ristinnaulittu.
3:2 Tämän vain tahdon saada teiltä tietää: lain teoistako saitte Hengen vai uskossa kuulemisesta?	2. Sen tahdon minä ainoastaan teiltä tietää: oletteko te Hengen saaneet lain töiden kautta eli uskon saarnaamisen kautta?	3:2 Sen tahdon minä ainoastans teildä tietä: cummasta te oletta Hengen saanet/ Lain töiden cautta/ eli uscon saarnamisen cautta?
3:3 Niinkö älyttömiä olette? Te alotitte Hengessä, lihassako nyt lopetatte?	3. Oletteko te niin tomppelit? Hengessä te olette alkaneet, tahdotteko te nyt lihassa lopettaa?	3:3 Olettaco te nijn tomppelit? Hengesä te oletta alcanet/ tahdottaco te nyt lihasa lopetta?
3:4 Niin paljonko olette turhaan kärsineet? - jos se on turhaa ollut.	4. Oletteko te niin paljon hukkaan kärsineet? Jos se muutoin hukassa on.	3:4 Olettaco te nijn paljo huckan kärsinet? Jos se muutoin hucas on.
3:5 Joka siis antaa teille Hengen ja tekee voimallisia tekoja teidän keskuudessanne, saako hän sen aikaan lain tekojen vai uskossa kuulemisen kautta,	5. Joka siis teille hengen antaa ja tekee voimalliset työt teidän seassanne, tekeekö hän sen lain töiden kautta eli uskon saarnaamisen kautta?	3:5 Joca sijs teille Hengen anda/ ja teke sencaltaiset työt teidän seasan/ tekekö hän sen Lain töiden cautta/ eli uscon saarnamisen cautta?
3:6 samalla tavalla kuin "Aabraham uskoi Jumalaa, ja se luettiin hänelle vanhurskaudeksi"?	6. Niinkuin Abraham oli Jumalan uskonut, ja se on luettu hänelle vanhurskaudeksi,	3:6 Nijn cuin Abraham oli Jumalan usconut/ ja se on luettu hänelle wanhurscaudexi.
3:7 Tietäkää siis, että ne, jotka uskoon perustautuvat, ovat Aabrahamin lapsia.	7. Niin te myös jo tiedätte, että jotka uskossa ovat, ne ovat Abrahamin lapset.	3:7 Nijn te myös jo tiedätte/ että jotca uscosa owat/ ne owat Abrahamin lapset.
3:8 Ja koska Raamattu edeltäpäin näki, että Jumala vanhurskauttaa pakanat uskosta, julisti se Aabrahamille edeltäpäin tämän hyvän sanoman: "Sinussa kaikki kansat tulevat siunatuiksi."	8. Mutta Raamattu oli sitä jo ennen katsonut, että Jumala pakanatkin uskon kautta vanhurskaaksi tekee; sentähden hän edellä ilmoitti Abrahamille: sinussa (sanoo hän) kaikki pakanat pitää siunatut oleman.	3:8 Mutta Ramattu oli sitä jo ennen cadzonut/ että Jumala pacanatkin uscon cautta wanhurscaxi teke/ sentähden ilmoitti hän Abrahamille: Sinusa (sano hän) caicki pacanat pitä siunatut oleman.
3:9 Niinmuodoin ne, jotka perustautuvat uskoon, siunataan uskovan Aabrahamin kanssa.	9. Niin tulevat kaikki ne, jotka uskosta ovat, siunatuksi uskovaisen Abrahamin kanssa.	3:9 Nijn tulewat caicki ne/ jotca uscosa owat/ siunatuxi/ sen uscowaisen Abrahamin cansa.

<p>3:10 Sillä kaikki, jotka perustautuvat lain tekoihin, ovat kirouksen alaisia; sillä kirjoitettu on: "Kirottu olkoon jokainen, joka ei pysy kaikessa, mikä on kirjoitettuna lain kirjassa, niin että hän sen tekee."</p>	<p>10. Sillä niin monta, jotka lain töissä riippuvat, ovat kirouksen alla; sillä kirjoitettu on: kirottu olkoon jokainen, joka ei pysy kaikissa mitä lakiraamatussa kirjoitettu on, että hän niitä tekis.</p>	<p>3:10 Sillä nijn monda cuin Lain töisä rippuwat/ owat kirouxen alla: Ja kirjoitettu on: Kirottu olcon jocainen/ joca ei pysy caikisa cuin Lakiramatus kirjoitettu on/ että hän nijtä tekis.</p>
<p>3:11 Ja selvää on, ettei kukaan tule vanhurskaaksi Jumalan edessä lain kautta, koska "vanhurskas on elävä uskosta."</p>	<p>11. Mutta ettei kenkään vanhurskaaksi tule Jumalan edessä lain kautta, se on tietävä; sillä vanhurskaan pitää elämän uskosta.</p>	<p>3:11 Mutta ettei kengän wanhurscaxi tule Jumalan edes Lain cautta/ se on tietävä: sillä wanhurscan pitä elämän uscostans.</p>
<p>3:12 Mutta laki ei perustaudu uskoon, vaan: "Joka ne täyttää, on niistä elävä."</p>	<p>12. Mutta laki ei ole uskosta, vaan ihminen, joka ne tekee, hän elää niissä.</p>	<p>3:12 Mutta Laki ei ole uscosta/ waan ihminen joca sen teke/ hän elä sen cautta.</p>
<p>3:13 Kristus on lunastanut meidät lain kirouksesta, kun hän tuli kiroukseksi meidän edestämme - sillä kirjoitettu on: "Kirottu on jokainen, joka on puuhun ripustettu" -</p>	<p>13. Mutta Kristus on meitä lunastanut lain kirouksesta, koska hän tuli kiroukseksi meidän edestämme; sillä kirjoitettu on: kirottu on jokainen, joka puussa riippuu,</p>	<p>3:13 Mutta Christus on meitä lunastanut Lain kirouxesta/ cosca hän oli kirous meidän edestäm (Sillä kirjoitettu on: kirottu on jocainen joca puusa rippu)</p>
<p>3:14 että Aabrahamin siunaus tulisi Jeesuksessa Kristuksessa pakanain osaksi ja me niin uskon kautta saisimme luvaton Hengen.</p>	<p>14. Että Abrahamin siunaus pitäis pakanain ylitse Jeesuksessa Kristuksessa tuleman, ja me niin saisimme uskon kautta sen luvaton Hengen.</p>	<p>3:14 Että Abrahamin siunaus pidäis pacanaingin ylidze Jesuxes Christuxes tuleman/ ja me nijn saisimma uscon cautta sen luwatun Hengen.</p>
<p>3:15 Veljet, minä puhun ihmisten tavalla. Eihän kukaan voi kumota ihmisenkään vahvistettua testamenttia eikä siihen mitään lisätä.</p>	<p>15. Rakkaat veljet! minä puhun ihmisten tavalla. Ei yksikään riko ihmisen testamenttia, koska se vahvistettu on, eikä siihen mitään lisää.</p>	<p>3:15 RAckat weljet/ minä puhun ihmisten tawalla: Ei yxikän ylöncadzo yhdengän ihmisen Testamentiä (cosca se jo wahwistettu on) eikä sijhen mitän lisä.</p>
<p>3:16 Mutta nyt lausuttiin lupaukset Aabrahamille ja hänen siemenelleen. Hän ei sano: "Ja siemenille", ikäänkuin monesta, vaan ikäänkuin yhdestä: "Ja sinun siemenellesi", joka on Kristus.</p>	<p>16. Lupaukset ovat tosin Abrahamille ja hänen siemenellensä annetut; ei hän sano: ja siemenille, niinkuin monesta, vaan niinkuin yhdestä: ja sinun siemenessäs, joka on Kristus.</p>	<p>3:16 Lupauxet owat tosin Abrahamille/ ja hänen siemenellensä annetut: ei hän sano: siemenille/ nijncuin monelle/ waan nijncuin yhden cautta: sinun siemenesäs/ joca on Christus.</p>

3:17 Minä tarkoitan tätä: Jumalan ennen vahvistamaa testamenttia ei neljänsadan kolmenkymmenen vuoden perästä tullut laki voi kumota, niin että se tekisi lupauksen mitättömäksi.	17. Mutta sen minä sanon: testamenttia, joka Jumalalta on vahvistettu Kristuksen päälle, ei rikota, ettei lupaus turhaan raukeaisi lain kautta, joka sitte neljänsadan ja kolmenkymmenen vuoden perästä annettu oli.	3:17 Mutta minä sanon: Testamentti/ joca Jumalalda oli wahwistettu Christuxen päälle/ ei ricota/ ettei lupaus Lain cautta turhan raukeis/ joca sijtte neljänsadan ja colmenkymmenen vuoden perästä annettu oli.
3:18 Sillä jos perintö tulisi laista, niin se ei enää tulisikaan lupauksesta. Mutta Aabrahamille Jumala on sen lahjoittanut lupauksen kautta.	18. Sillä jos perintö on laista, niin ei se silleen ole lupauksesta; mutta Jumala on sen Abrahamille lupauksen kautta lahjoittanut.	3:18 Sillä jos perindö Lain cautta ansataisin/ nijn ei se olis lupauxen cautta annettu: Mutta Jumala on sen Abrahamille lupauxen cautta lahjoittanut.
3:19 Mitä varten sitten on laki? Se on rikkomusten tähden jäljestäpäin lisätty olemaan siihen asti, kunnes oli tuleva se siemen, jolle lupaus oli annettu; ja se säädettiin enkelien kautta, välimiehen kädellä.	19. Mihinkä siis laki? Hän on tullut ylitsekäymisten tähden, siihenasti kuin siemen oli tuleva, jolle lupaus tapahtunut oli, ja on enkeleiltä asetettu välimiehen käden kautta.	3:19 Mihingä sijs Laki? Hän on tullut ylidzekäymisten tähden/ siihenasti cuin Siemen oli tulewa/ jolle lupaus tapahtunut oli/ ja on Engeleildä asetettu wälimiehen kätten cautta.
3:20 Välimies taas ei ole yhtä varten; mutta Jumala on yksi.	20. Mutta välimies ei ole yhden, vaan Jumala on yksi.	3:20 Mutta ei wälimies ole yhden ainoan wälimies/ waan Jumala on ainoa.
3:21 Onko sitten laki vastoin Jumalan lupauksia? Pois se! Sillä jos olisi annettu laki, joka voisi eläväksi tehdä, niin vanhurskaus todella tulisi laista.	21. Onko siis laki Jumalan lupauksia vastaan? Pois se! Sillä jos laki olisi annettu eläväksi tekemään, niin tosin vanhurskaus tulis laista.	3:21 Ongö sijs Laki Jumalan lupausta wastan? Pois se. Jos Laki olisi annettu eläwäxi tekemän/ nijn tosin wanhurscaus tulis Laista.
3:22 Mutta Raamattu on sulkenut kaikki synnin alle, että se, mikä luvattu oli, annettaisiin uskosta Jeesukseen Kristukseen niille, jotka uskovat.	22. Mutta Raamattu on kaikki sulkenut synnin alle, että lupaus annettaisiin uskon kautta Jesuksen Kristuksen päälle uskovaisille.	3:22 Mutta Ramattu on caicki sulkenut synnin ala/ että lupaus annetaisin uscon cautta Jesuxen Christuxen päälle uscowaisille.
3:23 Mutta ennenkuin usko tuli, vartioitiin meitä lain alle suljettuina uskoa varten, joka oli vastedes ilmestyvä.	23. Mutta ennenkuin usko tuli, olimme me lain alla kätketyt ja siihen uskoon suljetut, joka piti ilmoitettaman.	3:23 Mutta ennencuin usco tuli/ olimma me Lain alla kätketyt/ ja siihen uscoon suljetut/ jonga piti ilmei tuleman.
3:24 Niinmuodoin on laista tullut meille kasvattaja Kristukseen, että me uskosta vanhurskaiksi tulisimme.	24. Niin on laki ollut meidän opettajamme Kristuksen tykö, että me uskon kautta vanhurskaiksi tulisimme.	3:24 Nijn on Laki ollut meidän opettajam Christuxen tygö/ että meidän pitä uscon cautta wanhurscaxi tuleman.
3:25 Mutta uskon tultua me emme enää ole kasvattajan alaisia.	25. Mutta sitte kuin usko tuli, niin emme enempi ole sen opettajan alla.	3:25 Mutta sijtte cuin usco tuli/ nijn emme enämbi ole sen opettajan alla:

3:26 Sillä te olette kaikki uskon kautta Jumalan lapsia Kristuksessa Jeesuksessa.	26. Sillä te olette kaikki Jumalan lapset uskon kautta Jesuksen Kristuksen päälle.	3:26 Sillä te olette kaikki Jumalan lapset uskon kautta Jesuksen Christuksen päälle.
3:27 Sillä kaikki te, jotka olette Kristukseen kastetut, olette Kristuksen päällenne pukeneet.	27. Sillä niin monta kuin te Kristukseen kastetut olette, niin te olette Kristuksen päällenne pukeneet.	3:27 Ja niin mona kuin te kastetut olette/ niin te olette Christuksen päällenne pukeneet.
3:28 Ei ole tässä juutalaista eikä kreikkalaista, ei ole orjaa eikä vapaata, ei ole miestä eikä naista; sillä kaikki te olette yhtä Kristuksessa Jeesuksessa.	28. Ei ole tässä Juudalainen eli Grekiläinen, ei orja eli vapaa, ei mies eli vaimo; sillä te olette kaikki yksi Kristuksessa Jeesuksessa.	3:28 Ei ole tässä Judalainen eli Grekiläinen: Ei orja eli vapaa/ ei mies eli vaimo: Sillä te olette kaikki yksi Christuksen Jeesuksessa.
3:29 Mutta jos te olette Kristuksen omat, niin te siis olette Abrahamin siementä, perillisiä lupauksen mukaan.	29. Mutta jos te olette Kristuksen, niin te olette myös Abrahamin siemen ja lupauksen jälkeen perilliset.	3:29 Mutta jos te olette Christuksen niin te olette myös Abrahamin siemen/ ja lupauksen jälkeen perilliset.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Luku .
4:1 Mutta minä sanon: niin kauan kuin perillinen on alaikäinen, ei hän missään kohden eroa orjasta, vaikka hän onkin kaiken herra;	1. Mutta minä sanon: niin kauan kuin perillinen on lapsi, ei ole hänen ja palvelian välillä eroitusta, vaikka hän on kaiken tavaran herra;	4:1 MUTTA minä sanon: niin kauvan kuin perillinen on lapsi/ ei ole hänen ja palvelian välillä eroitusta/ vaikka hän on kaiken tavaran Herra/
4:2 vaan hän on holhoojain ja huoneenhaltijain alainen isän määräämään aikaan asti.	2. Vaan hän on esimiesten ja haltiain hallussa, isältä määrättyyn aikaan asti.	4:2 Vaan hän on Esimiesten ja haltiain hallussa/ haman Isältä määrättyyn aikaan asti.
4:3 Samoin mekin; kun olimme alaikäisiä, olimme orjuutetut maailman alkeisvoimien alle.	3. Niin myös me, kuin me olimme lapset, niin me olimme vaaditut orjuuteen ulkonaisten säätyin alle.	4:3 Niin myös me/ koska me olimme lapset/ niin me olimme vaaditut ulkonaisten säätyin alle.
4:4 Mutta kun aika oli täytetty, lähetti Jumala Poikansa, vaimosta syntyneen, lain alaiseksi syntyneen,	4. Mutta koska aika oli täytetty, lähetti Jumala Poikansa, syntyneen vaimosta, lain alaiseksi tehdyn,	4:4 Mutta koska aika oli täytetty/ lähetti Jumala Poikansa syntyneen vaimosta/ Lain alaiseksi tehdyn/
4:5 lunastamaan lain alaiset, että me pääsisimme lapsen asemaan.	5. Että hän ne, jotka lain alaiset olivat, lunastais, että me hänen lapsiksensa luettaisiin.	että hän ne/ jotka Lain alaiset olivat/ lunastais. 4:5 Että me hänen lapsiksensa luettaisiin.
4:6 Ja koska te olette lapsia, on Jumala lähettänyt meidän sydämeemme Poikansa Hengen, joka huutaa: "Abba! Isä!"	6. Mutta että te olette lapset, lähetti Jumala Poikansa Hengen teidän sydämiinne, joka huutaa: Abba, rakas Isä!	4:6 Mutta että te olette lapset/ lähetti Jumala Poikansa Hengen teidän sydämiinne/ joka huutaa/ Abba/ rakas Isä.

4:7 Niinpä sinä et siis enää ole orja, vaan lapsi; mutta jos olet lapsi, olet myös perillinen Jumalan kautta.	7. Niin ei silleen ole orja, vaan poika; mutta jos poika, niin myös Jumalan perillinen Kristuksen kautta.	4:7 Nijn ei sillen ole orja/ vaan lapsia: mutta jos lapsia/ njn he owat Jumalan perilliset/ Christuxen kautta.
4:8 Mutta silloin, kun ette tunteneet Jumalaa, te palvelitte jumalia, jotka luonnostaan eivät jumalia ole.	8. Mutta sillä ajalla, koska ette Jumalaa tunteneet, palvelitte te niitä, jotka ei luonnostansa jumalat olleetkaan.	4:8 MUTta sillä ajalla cosca et te Jumalata tundenet/ palwelitta te njjtä jotca ei luonnostans jumalat olletcan.
4:9 Nyt sitävastoin, kun olette tulleet tuntemaan Jumalan ja, mikä enemmän on, kun Jumala tuntee teidät, kuinka te jälleen käännytte noiden heikkojen ja köyhien alkeisvoimien puoleen, joiden orjiksi taas uudestaan tahdotte tulla?	9. Mutta nyt, sittekuin te Jumalan tunnette ja tosin enemmän Jumalalta tutut olette, kuinka te siis käännytte jälleen heikkoihin ja köyhiin säätyihin, joita te vasta-uudesta palwella tahdotte?	4:9 Mutta sijttecuin te Jumalan tundenet oletta (ja paljo enemmän te Jumalalda tutut oletta) cuinga te sijs teidän käännätte jällens heickoin ja köyhijn säätyihin/ joita te wastuwest palwella tahdotta?
4:10 Te otatte vaarin päivistä ja kuukausista ja juhla-ajoista ja vuosista.	10. Te otatte vaarin päivistä, ja kuukausista, ja ajoista, ja vuosista.	4:10 Te otatte waarin päiwäst ja Cuucauwest/ ja juhlast/ ja wuoden ajast:
4:11 Minä pelkään teidän tähtenne, että olen ehkä turhaan teistä vaivaa nähnyt.	11. Minä pelkään teidän tähtenne, etten minä turhaan olisi teidän tähtenne työtä tehnyt.	4:11 Minä pelkän teitä/ etten minä turhan olis teidän tähtenne työtä tehnyt.
4:12 Tulkaa minun kaltaisiksi, koska minäkin olen tullut teidän kaltaiseksenne, veljet, minä pyydän sitä teiltä. Ette ole minua mitenkään loukanneet.	12. Olkaat niinkuin minä olen, että minäkin olen niinkuin te. Rakkaat veljet! minä rukoilen teitä: ette ole mitään minua vastaan tehneet;	4:12 Olcat njncuin minä olen/ että minäkin olen njncuin te. 4:13 Rackat weljet/ minä rucoilen teitä/ et te ole mitän minua wastian tehnet.
4:13 Tiedättehän, että ruumiillinen heikkous oli syynä siihen, että minä ensi kerralla julistin teille evankeliumia,	13. Mutta te tiedätte, että minä olen lihan heikkoudessa teille ensisti evankeliumia saarnannut,	Te tiedätte/ että minä olen lihan heickoudeste teille ensist Evangeliumi saarnannut/
4:14 ja tiedätte, mikä kiusaus teillä oli minun ruumiillisesta tilastani; ette minua halveksineet ettekä vieroneet, vaan otitte minut vastaan niinkuin Jumalan enkelin, jopa niinkuin Kristuksen Jeesuksen.	14. Ja minun kiusaustani, jota minä lihan puolesta kärsin, ette ole katsooneet ylös ettekä hyljänneet, vaan korjasitte minun niinkuin Jumalan enkelin, niinkuin Kristuksen Jesuksen.	4:14 Ja minun kiusaustani/ cuin minä lihan puolesta kärsin/ et te ole ylöncazonet etkä hyljännet/ waan corjaisitta minun njncuin Jumalan Engelin/ Ja/ njncuin Christuxen Jesuxen.
4:15 Missä on nyt teiltä kerskaaminen onnestanne? Sillä minä annan teistä sen todistuksen, että te, jos se olisi ollut mahdollista, olisitte kaivaneet silmät päästänne ja antaneet minulle.	15. Kuinka autuaat te silloin olitte! Minä olen teidän todistajanne, että jos se olisi mahdollinen ollut, niin te olisitte teidän silmänne kaivaneet ulos ja minulle antaneet.	4:15 Cuinga autuat te silloin olitta? Minä olen teidän todistajan/ jos se olis mahdollinen ollut/ njn te olisitta teidän silmänne uloscaiwanet/ ja minulle andanet.

4:16 Onko minusta siis tullut teidän vihamiehenne sentähden, että minä puhun teille totuuden?	16. Olenko minä siis nyt teidän viholliseksenne tullut, että minä teille totuuden sanon?	4:16 Olengo minä siis nyt teidän vihollisexen tullut/ että minä teille totuden sanon?
4:17 Heillä on intoa teidän hyväksenne, mutta ei oikeata; vaan he tahtovat eristää teidät, että teillä olisi intoa heidän hyväksensä.	17. Ei he teitä oikein kiivaudesta rakasta, vaan he tahtovat teitä minusta pois kääntää, että te heitä kiivaudessa rakastaisitte.	4:17 Ei he teitä wastian oikein kijwaele/ waan he tahtowat teitä minusta poiskäätä/ että te heitä kijwaisitte.
4:18 On hyvä, jos osoitetaan intoa hyvässä asiassa aina, eikä ainoastaan silloin, kun minä olen teidän tykönänne.	18. Kyllä kiivaten rakastaa hyvä on, aina hyvydessä, ja ei ainoastaan silloin, kuin minä teidän tykönänne olen.	4:18 Kyllä kijwata hywä on/ jos se aina hywyden puoleen tapahtu/ ja ei ainoastans silloin/ cosca minä teidän tykönän olen.
4:19 Lapsukaiseni, jotka minun jälleen täytyy kivulla synnyttää, kunnes Kristus saa muodon teissä,	19. Minun rakkaat lapseni, jotka minun täytyy vasta-uudesta kivulla synnyttää, siihenasti kuin Kristus teissä jonkun muodon sais!	4:19 Minun rackat lapseni/ jotca minun täyty wastaudest kiwulla synnyttä/ siihenasti cuin Christus teisä jongun muodon sais.
4:20 tahtoisinpa nyt olla teidän tykönänne ja äänenikin muuttaa! Sillä minä olen aivan ymmällä teistä.	20. Mutta minä soisin olevani teidän tykönänne, että minä taitaisin äänenikin muuttaa; enpä minä tiedä, mitä minä tästedes teen teidän kanssanne.	4:20 Mutta minä soisin olevani teidän tykönän/ että minä taidaisin änenikin muutta/ embä minä tiedä mitä minä tästedes teen teidän cansan.
4:21 Sanokaa minulle te, jotka tahdotte lain alaisia olla, ettekö kuule, mitä laki sanoo?	21. Sanokaat minulle te, jotka lain alla olla tahdotte: ettekö te lakia kuule?	4:21 SAnocat te minulle/ jotca Lain alla olla tahdotta: ettekö te Lakia cuullet ole?
4:22 Onhan kirjoitettu, että Aabrahamilla oli kaksi poikaa, toinen orjattaresta, toinen vapaasta.	22. Sillä kirjoitettu on: Abrahamilla oli kaksi poikaa, yksi palkkavaimosta ja yksi vapaasta.	4:22 Sillä kirjoitettu on: Abrahamilla oli caxi poica/ yxi palckawaimosta ja toinen wapasta.
4:23 Mutta orjattaren poika oli syntynyt lihan mukaan, vapaan taas lupauksen voimasta.	23. Mutta joka palkkavaimosta oli, se oli lihan jälkeen syntynyt, ja joka vapaasta oli, se oli lupauksen kautta.	4:23 Mutta joca palckawaimosta oli/ se oli Lihasta syndynyt/ ja joca wapast oli/ se lupauxen cautta syndynyt oli.
4:24 Tämä on kuvannollista puhetta; nämä naiset ovat kaksi liittoa: toinen on Siinain vuorelta, joka synnyttää orjuuteen, ja se on Haagar;	24. Nämät jotakin merkitsevät; sillä nämät ovat ne kaksi Testamenttia: yksi Sinain vuoresta, joka orjuuteen synnyttää, joka on Agar.	4:24 Nämät sanat jotakin merkizewät: ja owat ne caxi Testamentiä/ yxi Sinain vuoresta/ joca orjuteen synnyttä/ joca on Agar:
4:25 sillä Haagar on Siinain vuori Arabiassa ja vastaa nykyistä Jerusalemiä, joka elää orjuudessa lapsineen.	25. Sillä Agar on Sinain vuori Arabiassa ja ulottuu hamaan Jerusalemiin, joka nyt on, ja on lastensa kanssa orjana.	4:25 Sillä Sinain wuori Arabias Agarixi cudzutan/ ja ulottu haman Jerusalemin/ joca nyt on/ ja on lastens cansa orjana.

4:26 Mutta se Jerusalem, joka ylhäällä on, on vapaa, ja se on meidän äitimme.	26. Mutta se Jerusalem, joka ylhäältä on, on vapaa, joka on kaikkein meidän äitimme.	4:26 Mutta se Jerusalem joca ylhäldä on/ on wapa/ hän on caickein meidän äitim:
4:27 Sillä kirjoitettu on: "Iloitse, sinä hedelmätön, joka et synnytä, riemahda ja huuda sinä, jolla ei ole synnytyskipuja. Sillä yksinäisellä on paljon lapsia, enemmän kuin sillä, jolla on mies."	27. Sillä kirjoitettu on: iloitse, sinä hedelmätön, joka et synnytä, pakahda ja huuda sinä, joka et raskas ole; sillä yksinäisellä on enempi lapsia kuin sillä, jolla mies on.	4:27 Sillä kirjoitettu on: iloidze sinä lapsitoin/ joca et synnytä/ pacahda ja huuda sinä/ joca et rascas ole: Sillä yxinäisellä on paljo enämbi lapsia/ cuin sillä jolla mies on.
4:28 Ja te, veljet, olette lupauksen lapsia, niinkuin Iisak oli.	28. Mutta me, rakkaat veljet, olemme niinkuin Isaakikin, lupauksen lapset.	4:28 Mutta me (rackat weljet) olemma lupauxen lapset/ Isaachin jälkeen.
4:29 Mutta niinkuin lihan mukaan syntynyt silloin vainosi Hengen mukaan syntynyttä, niin nytkin.	29. Mutta niinkuin se silloin, joka lihan jälkeen syntynyt oli, vainosi sitä, joka hengen jälkeen syntynyt oli, niin se nytkin tapahtuu.	4:29 Ja nijncuin se joca silloin Lihan jälkeen syndynyt oli/ wainois sitä joca Hengen jälkeen syndynyt oli: nijn se nytkin tapahtu.
4:30 Mutta mitä sanoo Raamattu? "Aja pois orjatar poikinensa; sillä orjattaren poika ei saa periä vapaan vaimon pojan kanssa."	30. Mutta mitä Raamattu sanoo? aja palkkavaimo poikinensa ulos; sillä ei palkkavaimon pojan pidä perimän vapaan pojan kanssa.	4:30 Mutta mitä Ramattu sano? aja palckawaimo poikinens ulos. Sillä ei palckawaimon pojan pidä perimän wapan pojan cansa.
4:31 Niin me siis, veljet, emme ole orjattaren lapsia, vaan vapaan.	31. Niin me siis olemme, rakkaat veljet, emme palkkavaimon poikia, vaan vapaan.	4:31 Nijn me sijs olemma/ rackat weljet/ en palckawaimon pojat/ waan wapan.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .
5:1 Vapauteen Kristus vapautti meidät. Pysykää siis lujina, älkääkä antako uudestaan sitoa itseänne orjuuden ikeeseen.	1. Niin pysykää siis siinä vapaudessa, jolla Kristus meitä vapahtanut on, ja älkää taas teitänne sekoittako orjuuden ikeeseen.	5:1 Nijn pysykät sijs sijnä wapaudes/ jolla Christus meitä wapahtanut on/ ja älkät taas teitän secoittaco orjuden ikesen.
5:2 Katso, minä, Paavali, sanon teille, että jos ympärileikkautatte itsenne, niin Kristus ei ole oleva teille miksikään hyödyksi.	2. Katso, minä Paavali sanon teille: jos te annatte ympärileikata teitänne, niin ei ole Kristus teille hyödyllinen.	5:2 Cadzo/ minä Pawali sanon teille: jos te annatte teidän ymbärensleicata/ nijn ei ole Christus teille hyödyllinen.
5:3 Ja minä todistan taas jokaiselle ihmiselle, joka ympärileikkauttaa itsensä, että hän on velvollinen täyttämään kaiken lain.	3. Mutta minä taas todistan, että jokainen ihminen, joka ympärileikataan, se on kaikkea lakia velkapää pitämään.	5:3 Mutta minä taas todistan/ jocainen cuin hänens ymbärensleickautta/ hän on caicke Lakia welcapää pitämän.

5:4 Te olette joutuneet pois Kristuksesta, te, jotka tahdotte lain kautta tulla vanhurskaiksi; te olette langenneet pois armosta.	4. Te olette Kristuksen kadottaneet, jotka lain töillä tahdotte vanhurskaiksi tulla, ja olette armosta luopuneet.	5:4 Te oletta Christuxen cadottanet jotca Lain töillä tahdotta wanhurscaxi tulla/ ja oletta Armosta luopunet.
5:5 Sillä me odotamme uskosta vanhurskauden toivoa Hengen kautta.	5. Mutta me odotamme hengessä uskon kautta vanhurskauden toivoa.	5:5 Mutta me odotamme Hengesä/ uscon cautta/ sitä wanhurscautta joca toiwottapa on.
5:6 Sillä Kristuksessa Jeesuksessa ei auta ympärileikkaus eikä ympärileikkaamattomuus, vaan rakkauden kautta vaikuttava usko.	6. Sillä ei Kristuksessa Jesuksessa ympärileikkaus eikä esinahka mitään kelpaa, vaan usko, joka rakkauden kautta työtä tekee.	5:6 Sillä ei Christuxes Jesuxes ymbärinsleickaas/ eikä esinahca mitän kelpa/ waan usco/ joca rackauden cautta työtä teke.
5:7 Te juoksitte hyvin; kuka esti teitä olemasta totuudelle kuuliaisia?	7. Te juoksitte hyvin; kukas teidät esti totuutta uskomasta?	5:7 Te juoxitta hywin/ cucasta teidän esti totutta uscomast?
5:8 Houkutus siihen ei ole hänestä, joka teitä kutsuu.	8. Ei senkaltainen yllytys ole hänestä, joka teitä kutsuu.	5:8 Ei sencaltainen yllytys ole hänestä/ joca teitä cudzunut on.
5:9 Vähäinen hapatus hapattaa koko taikinan.	9. Vähä hapatus kaikentaikinan hapattaa.	5:9 Wähä hapatus caiken taikinan hapatta.
5:10 Minulla on teihin se luottamus Herrassa, että te ette missään kohden tule ajattelemaan toisin; mutta teidän häiritsijänne saa kantaa tuomionsa, olkoon kuka hyvänsä.	10. Minä turvaan teihin Herrassa, ettette toista mieltä ottaisi; mutta joka teitä eksyttää, hänen pitää tuomionsa kantaman, olkaan kuka hän olis.	5:10 Minä turwan teihin HERrasa/ ettet te toista mielä ottais. Mutta joca teitä exyttä/ hänen pitä duomions candaman/ olcan cuca hän olis.
5:11 Mutta jos minä, veljet, vielä saarnaan ympärileikkausta, miksi minua vielä vainotaan? Silloinhan olisi ristin pahennus poistettu.	11. Mutta jos minä vielä, rakkaat veljet, ympärileikkausta saarnaan, minkätähden minä siis vainoa kärsin? Ja niin olisi ristin pahennus hävinnyt.	5:11 Jos minä wielä/ rackat weljet/ ymbärinsleickausta saarnan/ mingätähden minä sijs waino kärsin? Ja nijn olisi ristin pahennus häwinnyt.
5:12 Kunpa aivan silpoisivat itsensä, nuo teidän kiihoittajanne!	12. Oi jospa ne eroitettaisiin, jotka teitä houkuttelevat!	5:12 Josca ne eroitettaisin/ jotca teitä hucuttelewat.
5:13 Te olette näet kutsutut vapauteen, veljet; älkää vain salliko vapauden olla yllykkeeksi lihalle, vaan palvelkaa toisianne rakkaudessa.	13. Sillä te, rakkaat veljet, olette vapauteen kutsutut; ainoastaan karttakaat, ettette salli vapauden lihalle tilaa antaa, vaan palvelkaat rakkaudessa toinen toistanne.	5:13 Mutta te/ rackat weljet/ oletta wapauteen cudzutut/ ainoastans carttacat/ ettet te salli sen wapauden Lihalle tila anda/ waan palwelcat rackaudes toinen toistanne:
5:14 Sillä kaikki laki on täytetty yhdessä käskysanassa, tässä: "Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi."	14. Sillä kaikki laki yhdessä sanassa täytetään, nimittäin: rakasta lähimmäistäsi niinkuin itsiäs.	5:14 Sillä caicki Laki yhdes sanas täytetän/ nimittäin: Racasta lähimmäistäs nijncuin idziäs.

5:15 Mutta jos te purette ja syötte toisianne, katsokaa, ettette toinen toistanne perin hävitä.	15. Mutta jos te toinen toistanne purette ja syötte, niin katsokaat, ettette toinen toiseltanne syödyksi tule.	5:15 Mutta jos te toinen toistan puretta ja syötte/ nijn cadzocat/ ettet te toinen toiseldan syödyxi tule.
5:16 Minä sanon: vaeltakaa Hengessä, niin ette lihan himoa täytä.	16. Mutta minä sanon: vaeltakaat Hengessä, niin ette lihan himoa täytä;	5:16 MUtta minä sanon: waeldacat Hengesä/ nijn et te Lihan himo täytä:
5:17 Sillä liha himoitsee Henkeä vastaan, ja Henki lihaa vastaan; nämä ovat nimittäin toisiansa vastaan, niin että te ette tee sitä, mitä tahdotte.	17. Sillä liha himoitsee Henkeä vastaan, ja Henki lihaa vastaan: nämät ovat vastaan toinen toistansa, niin ettette tee, mitä te tahdotte.	5:17 Sillä Liha himoidze Henge wastian/ ja Hengi Liha wastian. Nämät ovat wastian toinen toistans/ nijn ettet te tee/ mitä te tahdotta.
5:18 Mutta jos te olette Hengen kuljetettavina, niin ette ole lain alla.	18. Mutta jos te Hengeltä hallitaan, niin ette ole lain alla.	5:18 Mutta jos te Hengeldä hallitan/ nijn et te ole Lain alla.
5:19 Mutta lihan teot ovat ilmeiset, ja ne ovat: haureus, saastaisuus, irstaus,	19. Mutta lihan työt ovat julkiset, kuin on huoruus, salavuoteus, saastaisuus, haureus,	5:19 Mutta Lihan työt ovat julkiset: cuin on: Huoruus/ Salawuoteus/ Saastaisuus/
5:20 epäjumalanpalvelus, noituus, vihamielisyys, riita, kateellisuus, vihat, juonet, eriseurat, lahkot,	20. Epäjumalain palvelus, noituus, vaino, riita, kateus, viha, torat, eripuraisuus, eriseura,	5:20 Hureus/ Epäjumalden palwelus/ Noituus/ Waino/ Rijta/ Cateus/ Wiha/ Torat/ Eripuraisuus/ Eriseura/
5:21 kateus, juomingit, mässäykset ja muut senkaltaiset, joista teille edeltäpäin sanon, niinkuin jo ennenkin olen sanonut, että ne, jotka semmoista harjoittavat, eivät peri Jumalan valtakuntaa.	21. Pahansuomuus, murha, juopumus, ylönsyömyys ja muut senkaltaiset, joista minä teille edellä sanon, niinkuin minä ennenkin sanonut olen, että ne, jotka senkaltaisia tekevät, ei pidä Jumalan valtakuntaa perimän.	Pahansuomus/ 5:21 Murha/ Juopumus/ Ylönsyömys/ ja muut sencaltauget/ joista minä olen teille ennengin sanonut/ ja wielä nytkin edellä sanon: että ne jotca sencaltaugeta tekewät/ ei pidä Jumalan waldacunda perimän.
5:22 Mutta Hengen hedelmä on rakkaus, ilo, rauha, pitkämielisyys, ystävällisyys, hyvyys, uskollisuus, sävyisyys, itsensähillitseminen.	22. Mutta Hengen hedelmä on: rakkaus, ilo, rauha, pitkämielisyys, ystävyys, hyvyys, usko, hiljaisuus, puhtaus.	5:22 Mutta Hengen hedelmä on: Rackaus/ Ilo/ Rauha/ Pitkämielisys/ 5:23 Ystäwys/ Hywys/ Usco/ Hiljaisuus/ Puhtaus:
5:23 Sellaista vastaan ei ole laki.	23. Senkaltaisia vastaan ei ole laki.	Sencaltaugeta wastian ei ole Lakia.
5:24 Ja ne, jotka ovat Kristuksen Jeesuksen omat, ovat ristiinnaulinneet lihansa himoineen ja haluineen.	24. Mutta jotka Kristuksen omat ovat, ne ovat ristiinnaulinneet lihansa, himoin ja haluin kanssa.	5:24 Mutta jotca Christuxen omat owat/ ne ristinnaulidzewat Lihans/ himoins ja haluins cansa.
5:25 Jos me Hengessä elämme, niin myös Hengessä vaeltakaamme.	25. Jos me Hengessä elämme, niin vaeltakaamme myös Hengessä.	Jos me Hengesä elämme/ nijn waeldacam myös Hengesä.

5:26 Älkäämme olko turhan kunnian pyytäjiä, niin että toisiamme ärsyttelemme, toisiamme kadehdimme.	26. Älkäämme turhaa kunniaa pyytäkö, vihoittain ja kadehtien toinen toistamme.	5:25 Älkäm turha cunniata pyytäkö/ vihoittain ja cadehtien toinen toistam.
6 LUKU	6 LUKU	VI. Lucu .
6:1 Veljet, jos joku tavataan jostakin rikkomuksesta, niin ojentakaa te, hengelliset, häntä sävyisyyden hengessä; ja ole varuillasi, ettet sinäkin joutuisi kiusaukseen.	1. Rakkaat veljet! jos ihminen osaa johonkuhun vikaan tulla, niin te, jotka hengelliset olette, ojentakaat senkaltaista siveyden hengessä: ja katso itsiäs, ettes sinä myös kiusattaisi.	6:1 RACKat weljet/ jos ihminen osa johongun wicaan tulla/ nijn te jotca Hengelliset oletta/ ojetcat sencaltaista siweyden Hengesä/ ja cadzo idziäs/ ettes myös kiusatais.
6:2 Kantakaa toistenne kuormia, ja niin te täytätte Kristuksen lain.	2. Kantakaat toinen toisenne kuormaa ja niin Kristuksen lakia täyttäkää.	6:2 Candacat toinen toisenne cuorma/ ja nijn te Christuxen Lain täytätte.
6:3 Sillä jos joku luulee jotakin olevansa, vaikka ei ole mitään, niin hän pettää itsensä.	3. Sillä jos joku luulee itsensä jotakin olevan, joka ei kuitenkaan mitään ole, hän viettelee itsensä.	6:3 Sillä jos jocu luule idzens jotakin olewan/ joca ei cuitengan mitän ole/ hän wiettelee idzens.
6:4 Mutta tutkikoon kukin omat tekonsa, ja silloin hänen kerskaamisensa on vain siinä, mitä hän itse on, ei siinä, mitä toinen on;	4. Mutta koetelkaan kukin oman tekonsa, ja sitte hän taitaa ainoasti itsestänsä kerskata, ja ei yhdessäkään muussa;	6:4 Mutta coetelcan cukin oman tecons/ ja sijtte hän taita ainoastans idzestäns kerscata/ ja ei yhdesäkän muusa:
6:5 sillä kunkin on kannettava oma taakkansa.	5. Sillä kukin pitää oman kuormansa kantaman.	6:5 Sillä cungin pitä oman cuormans candaman.
6:6 Jolle sanaa opetetaan, se jakakoon kaikkea hyvää opettajallensa.	6. Joka sanalla neuvotaan, se jakakaan kaikkea hyvää sille, joka häntä neuvoo.	6:6 JOca sanalla neuwotan/ se jacacan caickia hywä sille/ joca hända neuwo.
6:7 Älkää eksykö, Jumala ei salli itseänsä pilkata; sillä mitä ihminen kylvää, sitä hän myös niittää.	7. Älkää eksykö; ei Jumala anna itsiänsä pilkata: sillä mitä ihminen kylvää, sitä hän myös niittää.	6:7 Älkät exykö/ ei Jumala anna idziäns pilcata. Sillä mitä ihminen kylwä/ sitä hän myös nijttä/
6:8 Joka lihaansa kylvää, se lihasta turmeluksen niittää; mutta joka Henkeen kylvää, se Hengestä iankaikkisen elämän niittää.	8. Joka lihassansa kylvää, se lihastansa turmeluksen niittää; mutta joka hengessä kylvää, se hengestä ijankaikkisen elämän niittää.	6:8 Joca Lihasans kylwä/ se Lihastans turmeluxen nijttä. Mutta joca Hengesä kylwä/ se Hengestä ijancaickisen elämän nijttä.
6:9 Ja kun hyvää teemme, älkäämme lannistuko, sillä me saamme ajan tullen niittää, jos emme väsy.	9. Ja koska me hyvää teemme, niin älkäämme suuttuko; sillä aikansa mekin saamme niittää ilman lakkaamatta.	6:9 Ja cosca me hywä teemme/ nijn älkäm suuttuco: Sillä aicanans mekin saamme nijttä ilman lackamat.

6:10 Sentähden, kun meillä vielä aikaa on, tehkäämme hyvää kaikille, mutta varsinkin uskonveljille.	10. Koska siis meillä aika on, niin tehkäämme jokaiselle hyvää, mutta enimmäten niille, jotka meidän kanssaveljemme uskossa ovat.	6:10 Cosca sijs meillä tila on/ nijn tehkäm jocaidzelle hywä/ mutta enimmitten nijlle jotca meidän cansaweljem uscosa owat.
6:11 Katsokaa, kuinka suurilla kirjaimilla minä omakätisesti teille kirjoitan!	11. Katsokaat, kuinka suuren lähetykskirjan minä olen teille omalla kädelläni kirjoittanut!	6:11 CAdzocat/ cuinga suuren Lähetykskirjan minä olen teille omalla kädelläni kirjoittanut/
6:12 Kaikki, jotka pyrkivät lihassa olemaan mieliksi, ne pakottavat teitä ympärileikkauttamaan itsenne vain siksi, ettei heitä Kristuksen ristin tähden vainottaisi.	12. Jotka tahtovat myös näön jälkeen lihassa kelvata, ne teitä ympärileikkaukseen vaativat, ainoastaan ettei heitä Kristuksen ristillä vainottaisi.	6:12 Jotca tahtowat caswon jälkeen Lihasa kelwata/ ne teitä ymbärinsleickauxeen waatiwat/ ainoastans ettei heitä Christuxen Ristillä wainotais.
6:13 Eiväthän nekään, jotka ympärileikkauttavat itsensä, itse noudata lakia, vaan he tahtovat teitä ympärileikkauttamaan itsenne saadakseen kerskata teidän lihastanne.	13. Sillä ei nekään, jotka ympärileikataan, lakia pidä; vaan he tahtovat teidät ympärileikata, että he teidän lihastanne kerskata saisivat.	6:13 Sillä ei nekän/ jotca ymbärinsleicatan/ Lakia pidä/ waan he tahtowat teitä ymbärinsleicata/ että he teidän Lihastan idziäns kerscata saisit.
6:14 Mutta pois se minusta, että minä muusta kerskaisin kuin meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen rististä, jonka kautta maailma on ristiinnaulittu minulle, ja minä maailmalle!	14. Mutta pois se minusta, että minä muusta kerskaisin, vaan ainoastansa meidän Herran Jeesuksen Kristuksen rististä, jonka kautta maailma minulle ristiinnaulittu on ja minä maailmalle.	6:14 Mutta pois se/ että minun pidäis jostacusta idziäni kerscaman/ waan ainoastans meidän HERran Jesuxen Christuxen Rististä/ jonga cautta mailma minulle ristinnaulittu on/ ja minä mailmalle.
6:15 Sillä ei ympärileikkaus ole mitään eikä ympärileikkaamattomuus, vaan uusi luomus.	15. Sillä Kristuksessa Jeesuksessa ei ympärileikkaus eikä esinahka mitään kelpaa, vaan uusi luontokappale.	6:15 Sillä Christuxes Jesuxes ei ymbärinsleickaus/ eikä esinahca mitän kelpa/ waan usi luondo.
6:16 Ja kaikille, jotka tämän säännön mukaan vaeltavat, kaikille heille rauha ja laupeus, ja Jumalan Israelille!	16. Ja niin monta, jotka tämän ojennusnuoran jälkeen vaeltavat, heidän päällensä olkoon rauha ja laupius, ja Jumalan Israelin päällä!	6:16 Ja nijn monda cuin tämän ojennusnuoran jälkeen waeldawat/ heidän päälläns olcon Rauha ja Laupius/ ja Jumalan Israelin päällä.
6:17 Älköön tästedes kukaan minulle vaivoja tuottako; sillä minä kannan Jeesuksen arvet ruumiissani.	17. Älköön yksikään tästälähin minua silleen vaivatko; sillä minä kannan minun ruumiissani meidän Herran Jeesuksen Kristuksen arvet.	6:17 Älkön yxikän tästälähin minua sillen waiwatco: sillä minä kannan minun ruumisani meidän HERran Jesuxen Christuxen arwet.

6:18 Meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen armo olkoon teidän henkenne kanssa, veljet. Amen.	18. Meidän Herran Jeesuksen Kristuksen armo olkoon teidän henkenne kanssa, rakkaat veljet, amen!	6:18 Meidän HERran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän hengenne cansa/ rackat weljet/ Amen.

PAAVALIN KIRJE EFESOLAISILLE	P. PAAVALIN EPISTOLA EPHESILÄISILLE	P. Pawalin Epistola Epheserein tygö
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Paavali, Jumalan tahdosta Kristuksen Jeesuksen apostoli, Efesossa oleville pyhille ja uskoville Kristuksessa Jeesuksessa.	Paavali, Jesuksen Kristuksen apostoli Jumalan tahdon kautta, pyhille, jotka Efesossa asuvat ja Kristuksen Jesuksen päälle uskovat:	1:1 PAwali Jesuxen Christuxen Apostoli/ Jumalan tahdosta. Pyhille/ jotca Ephesos asuwat/ ja Jesuxen Christuxen päälle uscowat.
1:2 Armo teille ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme, ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!	2. Armo olkoon teille ja rauha Jumalalta meidän Isältämme ja Herralta Jesukselta Kristukselta!	1:2 Armo olcon teidän cansan/ ja Rauha Jumalalda/ meidän Isäldäm/ ja HERRalda Jesuxelda Christuxelda.
1:3 Ylistetty olkoon meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä, joka on siunannut meitä taivaallisissa kaikella hengellisellä siunauksella Kristuksessa,	3. Kiitetty olkoon Jumala ja meidän Herran Jesuksen Kristuksen Isä, joka meitä on siunannut kaikkinaisella hengellisellä siunauksella taivaallisissa Kristuksen kautta.	1:3 KIjtetty olcon Jumala/ ja meidän HERRan Jesuxen Christuxen Isä/ joca meitä on siunannut caickinaisella hengellisellä siunauksella/ Taiwaisa/ Christuxen cautta.
1:4 niinkuin hän ennen maailman perustamista oli hänessä valinnut meidät olemaan pyhät ja nuhteettomat hänen edessään, rakkaudessa,	4. Niinkuin hän meitä on sen kautta valinnut, ennenkuin maailman perustus laskettu oli, että me olisimme pyhät ja laittamattomat rakkaudessa hänen edessänsä,	1:4 Nijnkuin hän meitä on sen cautta walinnut/ ennencuin mailman perustus laskettu oli/ että meidän piti pyhät ja laittamattomat rackaudes hänen edesäns oleman.
1:5 edeltäpäin määräten meidät lapseuteen, hänen yhteyteensä Jeesuksen Kristuksen kautta, hänen oman tahtonsa mielisuosion mukaan,	5. Ja on säätänyt meitä korjattaa lapsiksensa, Jesuksen Kristuksen kautta, hyvän tahtonsa jälkeen,	1:5 Ja on säätänyt meitä corjatta lapsixens/ Jesuxen Christuxen cautta/ hänen hywän tahtons jälkeen.
1:6 sen armonsa kirkkauden kiitokseksi, minkä hän on lahjoittanut meille siinä rakastetussa,	6. Kunniallisen armonsa kiitokseksi, jonka kautta hän on meitä otolliseksi tehnyt siinä rakkaassa,	1:6 Hänen cunnialisen Armons kijtoxexi/ jonga cautta hän on meitä sen rackan cautta otollisexi tehnyt.
1:7 jossa meillä on lunastus hänen verensä kautta, rikkomusten anteeksisaaminen, hänen armonsa rikkauden mukaan.	7. Jossa meillä on lunastus hänen verensä kautta, nimittäin syntein anteeksi-antamus, hänen armonsa rikkauden jälkeen,	1:7 Jonga weren cautta meillä lunastus on/ nimittäin/ syndein andexiandamus/ hänen Armons rickauden jälkeen.
1:8 Tätä armoa hän on ylenpalttisesti antanut meille kaikkinaiseksi viisaudeksi ja ymmärrykseksi,	8. Jonka hän meille runsaasti kaikkinaisen viisauden ja taidon kautta antanut on,	1:8 Joca meille runsast caickinaisen wijsauden ja taidon cautta tapahtunut on.

1:9 tehden meille tiettäväksi sen tahtonsa salaisuuden, että hän, päätöksensä mukaan, jonka hän oli nähnyt hyväksi itsessään tehdä -	9. Ja on meille tahtonsa salaisuuden hyvästä suomastansa tiettäväksi tehnyt, ja sen hänen kauttansa tuottanut edes,	1:9 Ja on meille hänen tahtons salaisuuden hyvästä suomastans tiettäväxi tehnyt/ ja on sen hänen cauttans edestuottanut/ saarnatta:
1:10 siitä armotaloudesta, minkä hän aikojen täytyessä aikoi toteuttaa, - oli yhdistävä Kristuksessa yhdeksi kaikki, mitä on taivaassa ja mitä on maan päällä.	10. Kuin aika täytetty oli, että hän kaikki kappaleet päältä-iskein Kristuksessa yhdistäis, sekä ne, jotka taivaassa, että myös ne, jotka maan päällä ovat,	1:10 Cosca aica täytetty oli/ että hän caicki cappalet pääldiskein Christuxes yhdistäis/ sekä ne jotca Taiwasa/ että myös ne jotca maan päällä owat/ idze cauttans.
1:11 Hänessä me myös olemme saaneet perintöosan, ollen siihen edeltämäärätyt hänen aioituksensa mukaan, hänen, joka vaikuttaa kaikki oman tahtonsa päättämän mukaan,	11. Hänessä, jonka kautta me myös perillisiksi tulleet olemme, jo ennen hänen aioituksensa jälkeen säädetyt, joka kaikki kappaleet oman tahtonsa neuvon jälkeen vaikuttaa.	1:11 Jonga cautta me perillisixi tulleet olemma/ jo ennen hänen aiowitzens jälkeen säätyt/ joca caicki cappalet oma tahtons neuwon jälkeen waicutta/
1:12 että me olisimme hänen kirkkautensa kiitokseksi, me, jotka jo edeltä olimme panneet toivomme Kristukseen.	12. Että me olisimme hänen kunniansa kiitokseksi, me jotka ennen Kristuksen päälle toivoimme,	1:12 Että me olisimma hänen cunnians kijtoxexi/ me jotca ennen Christuxen päälle toivoimma.
1:13 Hänessä on teihinkin, sittenkuin olitte kuulleet totuuden sanan, pelastuksenne evankeliumin, uskoviksi tultuanne pantu luvatus Pyhän Hengen sinetti,	13. Jonka kautta te myös totuuden sanan kuulleet olette, nimittäin evankeliumin teidän autuudestanne: jonka kautta te myös, sittekuin te uskoitte, kiinnitetyt olette lupauksen Pyhällä Hengellä,	1:13 Jonga cautta te myös totuuden sanan cuullet oletta/ nimittäin/ Evangeliumin teidän autuudestan/ jonga cautta te/ sijttecuin te uscoitta/ kijnnitetyt oletta/ lupauxen Pyhällä Hengellä.
1:14 sen, joka on meidän perintömme vakuutena, hänen omaisuutensa lunastamiseksi - hänen kirkkautensa kiitokseksi.	14. Joka meidän perintömme pantti on meidän lunastukseemme, että me hänen omaisensa olisimme, hänen kunniansa kiitokseksi.	1:14 Joca meidän perindömme pantti on/ meidän lunastuxehem/ että me hänen omaidzens olisimma/ hänen cunnians kijtoxexi.
1:15 Sentähden, kun kuulin siitä uskosta, joka teillä on Herrassa Jeesuksessa, ja teidän rakkaudestanne kaikkia pyhiä kohtaan,	15. Sentähden minäkin, sittekuin minä kuulin siitä uskosta, joka teillä Herran Jesuksen päälle on, ja teidän rakkaudestanne kaikkein pyhään tykö,	1:15 SEntähden minäkin/ sijttecuin minä cuulin sijtä uscosta cuin teillä HERran Jesuxen päälle on/ ja teidän rackaudestan caickein Pyhään tygö:
1:16 en minäkään lakkaa kiittämästä teidän tähtenne, kun muistelen teitä rukouksissani,	16. En lakkaa kiittämästä Jumalaa teidän edestänne, ajatellen aina teitä minun rukouksissani:	1:16 En lacka kijttämäst Jumalata teidän edestän/ ajatellen aina teitä minun rucouxisani.

1:17 anoen, että meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala, kirkkauden Isä, antaisi teille viisauden ja ilmestyksen Hengen hänen tuntemisessaan	17. Että meidän Herran Jesuksen Kristuksen Jumala, kunnian Isä, antais teille viisauden ja ilmoituksen hengen hänen tuntemiseensa,	1:17 Että meidän HERran Jesuxen Christuxen Jumala/ cunnian Isä/ andais teille wijsauden ja ilmoituxen Hengen hänen tundemiseens/
1:18 ja valaisisi teidän sydämenne silmät, että tietäisitte, mikä on se toivo, johon hän on teidät kutsunut, kuinka suuri hänen perintönsä kirkkaus hänen pyhissään	18. Ja valaisisi teidän ymmärryksenne silmät, että te tietäisitte, minkä hänen kutsumisensa toivo on ja mikä hänen kunniansa perimisen rikkaus on hänen pyhissäänsä,	1:18 Ja walaisisi teidän ymmärryksen silmät/ tundeman mingäcaltainen teidän cudzumisennen toivo olis/ ja mingämuotoinen rikkaus hänen cunnialisest perimisestäns olis hänen Pyhisäns.
1:19 ja mikä hänen voimansa ylenpalttinen suuruus meitä kohtaan, jotka uskomme - sen hänen väkevyytensä voiman vaikutuksen mukaan,	19. Ja kuinka suuri hänen voimansa meidän kohtaamme on, jotka hänen väkevän voimansa vaikuttamisen jälkeen uskomme,	1:19 Ja cuinga suuri hänen woimans meidän cohtamme on/ jotca hänen wäkwän woimans waicuttamisen päälle uscomma.
1:20 jonka hän vaikutti Kristuksessa, kun hän herätti hänet kuolleista ja asetti hänet oikealle puolelensa taivaissa,	20. Jonka hän Kristuksessa vaikutti, kuin hän hänen kuolleista herätti ja pani istumaan oikialle kädellensä taivaissa,	1:20 Jonga hän Christuxes waicutti/ cosca hän hänen cuolluista herätti/ ja pani istuman oikialle kädellens Taiwaisa.
1:21 korkeammalle kaikkea hallitusta ja valtaa ja voimaa ja herrautta ja jokaista nimeä, mikä mainitaan, ei ainoastaan tässä maailmanajassa, vaan myös tulevassa.	21. Kaiken hallituksen ja vallan ja väkevyyden ja herrauden päälle, ja kaiken sen päälle, joka nimittää taidetaan ei ainoastaan tässä maailmassa, mutta myös tulevaisessa,	1:21 Caiken hallituxen/ wallan/ wäkweyden/ HERrauden päälle/ ja caiken sen päälle cuin nimittää taitan/ ei ainoastans täsä mailmasa/ mutta myös tulewaises.
1:22 Ja kaikki hän on asettanut hänen jalkainsa alle ja antanut hänet kaiken pääksi seurakunnalle,	22. Ja on kaikki pannut hänen jalkainsa alle, ja on myös hänen pannut pääksi kaikkein päälle seurakunnalle,	1:22 Ja on caicki pannut hänen jalcains ala/ ja on myös hänen pannut Seuracunnalle Pääxi caickein päälle.
1:23 joka on hänen ruumiinsa, hänen täyteytensä, joka kaikki kaikissa täyttää.	23. Joka on hänen ruumiinsa, sen täyttämys, joka kaikki kaikissa täyttää.	1:23 Joca on hänen ruumins/ nimittäin/ täyttämys/ joca caicki caikisa täyttä.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Ja Jumala on eläviksi tehnyt teidät, jotka olitte kuolleet rikoksiinne ja synteihinne,	1. Ja myös (herätti) teidät, kuin te kuolleet olitte ylitsekäymisten ja syntein tähden,	2:1 JA myös te/ cosca te cuollet olitta ylidzekäymisen ja syndein tähden.

2:2 joissa te ennen vaelsitte tämän maailman menon mukaan, ilmapavallan hallitsijan, sen hengen hallitsijan, mukaan, joka nyt tekee työtään tottelemattomuuden lapsissa,	2. Joissa te muinen vaelsitte, tämän maailman juoksun jälkeen ja sen pääruhtinaan, jolla tuulesa valta on, nimittäin sen hengen jälkeen, joka nyt epäuskoisissa lapsissa vaikuttaa,	2:2 Joisa te muinen waelsitta/ tämän mailman juoxun jälken: ja sen Pääruchtinan/ jolla tuulesa walda on/ nimittäin/ sen Hengen jälken/ joca tälläkin ajalla epäuscoisis lapsis waicutta.
2:3 joiden joukossa mekin kaikki ennen vaelsimme lihamme himoissa, noudattaen lihan ja ajatusten mielitekoja, ja olimme luonnostamme vihan lapsia niinkuin muutkin;	3. Joiden seassa me myös kaikki muinen meidän lihamme himoissa vaelsimme ja teimme lihan ja toimen tahdon jälkeen, ja me olimme luonnostamme vihan lapset niinkuin muutkin.	2:3 Joiden seas me caicki muinen meidän Lihamma himois waelsimma/ ja teimme Lihan ja Toimen tahdon jälken/ Ja olimma luonnostam vihan lapset nijncuin muutkin.
2:4 mutta Jumala, joka on laupeudesta rikas, suuren rakkautensa tähden, jolla hän on meitä rakastanut,	4. Mutta Jumala, joka rikas on laupiudesta, suuren rakkautensa tähden, jolla hän on meitä rakastanut,	2:4 Mutta Jumala/ joca ricas on laupiudest/ hänen suurest rackaudestans/ jolla hän on meitä racastanut/
2:5 on tehnyt meidät, jotka olimme kuolleet rikoksiimme, eläväksi Kristuksen kanssa - armosta te olette pelastetut -	5. Ja kuin me vielä synnissä kuolleet olimme, on hän meitä Kristuksen kanssa eläväksi tehnyt; (sillä armosta olette te autuaiksi tulleet:)	2:5 Cosca me wielä synnis cuollet olimma/ on hän meitä Christuxen cansa eläwäxi tehnyt/ (sillä Armosta oletta te autuaxi tullet)
2:6 ja yhdessä hänen kanssaan herättänyt ja yhdessä hänen kanssaan asettanut meidät taivaallisiin Kristuksessa Jeesuksessa,	6. Ja on meidät ynnä hänen kanssansa herättänyt, ja istuttanut taivaallisiin menoihin Kristuksessa Jesuksessa,	2:6 Ja on meidän ynnä hänen cansans herättänyt/ ja istuttanut taiwallisijn menoihin/ Christuxes Jesuxes.
2:7 osoittaakseen tulevina maailmanaikoina armonsa ylenpalttista runsautta, hyvydessään meitä kohtaan Kristuksessa Jeesuksessa.	7. Että hän tulevaisilla ajoilla ylönpalttisen armonsa rikkauden hyvydestänsä meidän kohtaamme Kristuksessa Jesuksessa osoittais.	2:7 Että hän tulewaisella ajalla/ hänen ylönpaldisen Armons rickauden/ hänen hywydestäns meidän cohtam Christuxes Jesuxes osotais.
2:8 Sillä armosta te olette pelastetut uskon kautta, ette itsenne kautta - se on Jumalan lahja -	8. Sillä armosta te olette autuaiksi tulleet, uskon kautta, ja ette itse teissäenne: Jumalan lahja se on:	2:8 Sillä Armosta te oletta autuaxi tullet/ Uscon cautta/ ja et te idze teistäñ/ Jumalan lahja se on/
2:9 ette tekojen kautta, ettei kukaan kerskaisi.	9. Ei töistä, ettei yksikään kerskaisi.	ei töistä/ 2:9 Ettei yxikän idziäns kerscais.
2:10 Sillä me olemme hänen tekonsa, luodut Kristuksessa Jeesuksessa hyviä töitä varten, jotka Jumala on edeltäpäin valmistanut, että me niissä vaeltaisimme.	10. Sillä me olemme hänen tekonsa, luodut Kristuksessa Jesuksessa hyviin töihin, joihin Jumala meidät on jo ennen vaeltamaan valmistanut.	2:10 Sillä me olemma hänen tecons/ luodut Christuxes Jesuxes hywijñ töihin/ joihin Jumala meidän on jo ennen waeldaman walmistanut.

<p>2:11 Muistakaa sentähden, että te ennen, te lihanne puolesta pakanat, jotka olette saaneet ympärileikkaamattomien nimen niiltä, joita, lihaan käsillä tehdyn ympärileikkauksen mukaisesti, sanotaan ympärileikatuiksi -</p>	<p>11. Sentähden muistakaa, että te olitte muinen pakanat lihan jälkeen, ja niiltä kutsuttiin esinahaksi, jotka lihan jälkeen ympärileikkaukseksi kutsuttiin, joka käsillä tehdään,</p>	<p>2:11 SEntähden ajatelcat että te olitta muinen pacanat Lihan jälkeen/ ja niildä cudzuttin esinahaxi/ jotca Lihan jälkeen ymbärinsleickauxexi cudzuttin/ joca käsillä tehdän.</p>
<p>2:12 että te siihen aikaan olitte ilman Kristusta, olitte vailla Israelin kansalaisoikeutta ja vieraat lupauksen liitoille, ilman toivoa ja ilman Jumalaa maailmassa;</p>	<p>12. Että te siihen aikaan ilman Kristusta olitte muikalaiset Israelin kyläkunnasta, ja vieraat lupauksen Testamentista, ja ei teillä toivoakaan ollut, ja olitte maailmassa ilman Jumalaa;</p>	<p>2:12 Ja että te siihen aican ilman Christuxeta olitta/ ulcona Israelin kyläkunnast/ ja muucalaiset lupauxen Testamendistä/ josta ei teillä toiwoacan ollut/ ja olitta mailmas ilman Jumalata.</p>
<p>2:13 mutta nyt, kun olette Kristuksessa Jeesuksessa, olette te, jotka ennen olitte kaukana, päässeet lähelle Kristuksen veressä.</p>	<p>13. Mutta nyt te Kristuksessa Jesuksessa olette. Jotka muinen taampana olitte, nyt te Kristuksen veren kautta olette lähes päässeet;</p>	<p>2:13 Mutta nyt te Christuxes Jesuxes oletta/ ja muinen taambana olitta/ nyt te Christuxen weren cautta oletta lähes pääsnet:</p>
<p>2:14 Sillä hän on meidän rauhamme, hän, joka teki molemmat yhdeksi ja purki erottavan väliseinän, nimittäin vihollisuuden,</p>	<p>14. Sillä hän on meidän rauhamme, joka molemmista on yhden tehnyt ja vaiheaidan särkenyt,</p>	<p>2:14 Sillä hän on meidän rauham/ joca molemmista on yhden tehnyt ja on waiheaidan särkenyt/</p>
<p>2:15 kun hän omassa lihassaan teki tehottomaksi käskyjen lain säädöksinensä, luodakseen itsessänsä nuo kaksi yhdeksi uudeksi ihmiseksi, tehden rauhan,</p>	<p>15. Että hän lihansa kautta vihan otti pois, nimittäin lain, joka käskyihin päätetty oli; että hän kahdesta yhden uuden ihmisen lois itsessänsä, ja tekis rauhan,</p>	<p>että hän Lihans cautta vihan poisotti: 2:15 Nimittäin/ Lain/ joca käskyihin päätetty oli. Että hän cahdesta yhden vden ihmisen lois idze hänesäns/ ja tekis rauhan.</p>
<p>2:16 ja yhdessä ruumiissa sovittaakseen molemmat Jumalan kanssa ristin kautta, kuolettaen itsensä kautta vihollisuuden.</p>	<p>16. Ja että hän ne molemmat Jumalan kanssa yhdessä ruumiissa ristin kautta sovittais, ja on vihan itse kauttansa kuolettanut,</p>	<p>2:16 Ja että hän ne molemmat Jumalan cansa yhdexi ruumixi ristin cautta sowitais: ja on sen vihan idze cauttans cuolettanut.</p>
<p>2:17 Ja hän tuli ja julisti rauhaa teille, jotka kaukana olitte, ja rauhaa niille, jotka lähellä olivat;</p>	<p>17. Ja on tullut evankeliumin kautta rauhaa ilmoittamaan teille, jotka taampana olitte, ja niille, jotka läsnä olivat.</p>	<p>2:17 Ja on tullut Evangeliumin cautta rauha ilmoittaman/ teille jotca taambana olitta/ ja nijlle jotca läsnä olit.</p>
<p>2:18 sillä hänen kauttansa on meillä molemmilla pääsy yhdessä Hengessä Isän tykö.</p>	<p>18. Sillä hänen kauttansa me molemmin yhdessä hengessä saamme Isää lähestyä.</p>	<p>2:18 Sillä hänen cauttans me molemmin yhdes Henges saamme Isä lähestyä.</p>

2:19 Niin ette siis enää ole vieraita ettekä muukalaisia, vaan te olette pyhien kansalaisia ja Jumalan perhettä,	19. Niin ettepä te silleen ole vieraat ja muukalaiset, vaan pyhain kylänmiehet ja Jumalan perhe,	2:19 Nijn etpä te sillen ole wierat ja muucalaiset/ waan Pyhain kylänmiehet ja Jumalan perhe:
2:20 apostolien ja profeettain perustukselle rakennettuja, kulmakivenä itse Kristus Jeesus,	20. Apostolein ja prophetain perustuksen päälle rakennetut, jossa Jesus Kristus paras kulmakivi on,	2:20 Prophetain ja Apostolein perustuxen päälle raketut/ josa Jesus Christus paras culmakiwi on.
2:21 jossa koko rakennus liittyy yhteen ja kasvaa pyhäksi temppeliksi Herrassa;	21. Jonka päälle kaikki rakennus toinen toiseensa liitetään ja kasvaa pyhäksi templiksi Herrassa,	2:21 Jonga päälle caicki rakennus toinen toiseens lijtetään/ ja caswa pyhäxi Templixi HERRasa.
2:22 ja hänessä tekin yhdessä muitten kanssa rakennutte Jumalan asumukseksi Hengessä.	22. Jonka päälle te myös rakennetaan Jumalalle asuinsiaksi Hengessä.	2:22 Jonga päälle te myös raketan/ Jumalalle asuinsiaxi/ Henges.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .
3:1 Sen takia minä, Paavali, teidän, pakanain, tähden Kristuksen Jeesuksen vanki, notkistan polveni -	1. Sentähden minä Paavali, Jesuksen Kristuksen vanki, teidän pakanain tähden;	3:1 SEntähden/ minä Pawali olen Jesuxen Christuxen fangi teidän/ pacanain/ tähden.
3:2 olette kaiketi kuulleet siitä Jumalan armon taloudenhoidosta, mikä on minulle teitä varten annettu,	2. Jos te muutoin kuulleet olette Jumalan armon huoneenhallituksesta, joka minulle teidän puoleenne annettu on,	3:2 Nijn cuin te cuullet oletta Jumalan Armon wirgasta/ joca minulle teidän puoleen annettu on.
3:3 että näet tämä salaisuus on ilmestyksen kautta tehty minulle tiettäväksi, niinkuin olen siitä edellä lyhyesti kirjoittanut;	3. Että minulle on tämä salaus ilmoituksen kautta tiettäväksi tehty, niinkuin minä jo ennen lyhykäisesti kirjoitin,	3:3 Että minulle on tämä salaus/ ilmoituxen cautta tiettäväxi tehty/ nijncuin minä jo ennen lyhykäisest kirjoitin.
3:4 josta te sitä lukiessanne voitte huomata, kuinka perehtynyt minä olen Kristuksen salaisuuteen,	4. Josta te lukein taidatte minun ymmärryksenä Kristuksen salaisuudessa tuta,	3:4 Joista te lukein taidatte minun ymmärryxenä Christuxen salaisuudes tuta.
3:5 jota menneiden sukupolvien aikana ei ole ihmisten lapsille tiettäväksi tehty, niinkuin se nyt Hengessä on ilmoitettu hänen pyhille apostoleilleen ja profeetoille:	5. Joka ei ole entisiin aikoihin niin ihmisten lapsille tiettäväksi tehty, kuin se nyt hänen pyhille apostoleillensa ja prophetaillensa Hengen kautta ilmoitettu on:	3:5 Joca ei ole endisijn aicoin nijn ihmisten lapsille tiettäväxi tehty/ cuin se nyt hänen pyhille Apostoleillens ja Prophetaillens Hengen cautta ilmoitettu on.
3:6 että näet pakanatkin ovat kanssaperillisiä ja yhtä ruumista ja osallisia lupaukseen Kristuksessa Jeesuksessa evankeliumin kautta,	6. Nimittäin, että pakanat pitää kanssaperilliset ja yksi ruumis oleman ja osalliset hänen lupauksestansa Kristuksessa, evankeliumin kautta,	3:6 Nimittäin/ että pacanat pitä cansaperilliset oleman/ ja yhdes ruumis/ ja osalliset hänen lupauxestans/ Christuxes/ Evangeliumin cautta:

3:7 jonka palvelijaksi minä olen tullut Jumalan armon lahjan kautta, joka minulle on annettu hänen voimansa vaikutuksesta.	7. Jonka palveliaksi minä tullut olen Jumalan armon lahjan kautta, joka hänen voimansa vaikutuksesta minulle annettu on.	3:7 Jonga palweliaksi minä tullut olen/ Jumalan armon lahjan kautta/ joka hänen woimallisest waicutuxestans minulle annettu on.
3:8 Minulle, kaikista pyhistä halvimmalle, on annettu tämä armo: julistaa pakanoille evankeliumia Kristuksen tutkimattomasta rikkaudesta	8. Minulle, joka kaikkein vähin pyhain seassa olen, on tämä armo annettu, että minä pakanain seassa tutkimattoman Kristuksen rikkauden julistaisin,	3:8 Minulle/ joka caickein vähin Pyhain seas olen/ on tämä Armo annettu/ että minä pacanain seas tutkimattoman Christuxen rickauden julistaisin:
3:9 ja saattaa kaikille ilmeiseksi, mitä on sen salaisuuden taloudenhoito, joka ikuisista ajoista asti on ollut kätkeytynä Jumalassa, kaiken Luojassa,	9. Ja jokaiselle valkeuteen saattaisin, mikä osallisuus siinä salaisuudessa on, joka ijankaikkisesti on salattu ollut Jumalassa, joka kaikki Jesuksen Kristuksen kautta luonut on:	3:9 Ja jocaista walistaisin/ mingämuotoinen osallisuus siinä salaisudes on/ joca tähänasti mailman algusta on salattu ollut/ Jumalas/ joca caicki Jesuxen Christuxen kautta luonut on.
3:10 että Jumalan moninainen viisus seurakunnan kautta nyt tulisi taivaallisten hallitusten ja valtojen tietoon	10. Että nyt haltioille ja esivalloille taivaallisissa Jumalan moninainen viisus seurakunnan kautta tiettäväksi tulis,	3:10 Että nyt haldioille ja herraudelle Taiwahis Jumalan moninainen wijsaus Seuracundain kautta tiettäväxi tulis.
3:11 sen iankaikkisen aivoituksen mukaisesti, jonka hän oli säätänyt Kristuksessa Jeesuksessa, meidän Herrassamme,	11. Sen ijankaikkisen aivoituksen jälkeen, jonka hän Kristuksessa Jeesuksessa meidän Herrassamme osoittanut on,	3:11 Sen aiwoituxen jälken hamast mailman algusta/ jonga hän Christuxes Jesuxes meidän HERrasam osottanut on.
3:12 jossa meillä, uskon kautta häneen, on uskallus ja luottavainen pääsy Jumalan tykö.	12. Jonka kautta meillä on uskallus ja tykökäymys kaikella rohkeudella, uskon kautta hänen päällensä.	3:12 Jonga kautta meillä on uscallus/ ja me pääsemmä/ caikella rohkeudella/ uscon kautta hänen tygöns.
3:13 Siksi minä pyydän, ettette lannistuisi niiden ahdistusten vuoksi, joita minä teidän tähtenne kärsin, sillä ne ovat teidän kunnianne.	13. Sentähden minä rukoilen, ettette minun vaivaini tähden väsyisi, joita minä teidän edestänne kärsin, joka teidän kunnianne on.	3:13 SEntähden minä rucoilen/ ettet te minun waiwaini tähden wäsyis/ cuin minä teidän edestän kärsin/ joca teidän cunnian on.
3:14 Sentähden minä notkistan polveni Isän edessä,	14. Sentähden kumarran minä polveni meidän Herran Jesuksen Kristuksen Isän puoleen,	3:14 Sentähden cumarran minä polweni meidän HERran Jesuxen Christuxen Isän puoleen:
3:15 josta kaikki, millä isä on, taivaissa ja maan päällä, saa nimensä,	15. Joka kaikkein oikia Isä on, jotka taivaissa ja maassa lapsiksi kutsutaan,	3:15 Joca caickein oikia Isä on/ cuin Taiwahas ja maasa lapsixi cudzutan.
3:16 että hän kirkkautensa runsauden mukaisesti antaisi teidän, sisällisen ihmisenne puolesta, voimassa vahvistua hänen Henkensä kautta	16. Että hän antais teille voimaa kunniansa rikkauden jälkeen, että te hänen Henkensä kautta väkeväksi tulisitte sisällisessä ihmisessä;	3:16 Että hän annais teille woima hänen cunnians rickauden jälken/ että te hänen Hengens kautta wäkeväxi tulisitta/ sisällises ihmises.

3:17 ja Kristuksen asua uskon kautta teidän sydämissänne,	17. Ja että Kristus asuis uskon kautta teidän sydämissänne;	3:17 Ja että Christus asuis vscon cautta teidän sydämisän/
3:18 niin että te, rakkauteen juurtuneina ja perustuneina, voisitte kaikkien pyhien kanssa käsittää, mikä leveys ja pituus ja korkeus ja syvyys on,	18. Että te olisitte rakkauden kautta juurtuneet ja perustetut; että te selkiästi käsittäisitte kaikkein pyhain kanssa, mikä leveys ja pituus, ja syvyys ja korkeus olis,	/ ja te olisitta rakkauden cautta kijnnitetyt ja perustetut. 3:18 Että te ymmärräisittä caickein Pyhain cansa/ mikä leweys/ pituus/ sywyys ja corkeus olis.
3:19 ja oppia tuntemaan Kristuksen rakkauden, joka on kaikkea tietoa ylempänä; että tulisitte täyteen Jumalan kaikkea täyteyttä.	19. Ja Kristuksen rakkauden tuntisitte, joka kaiken tuntemisen ylitse käy; että te olisitte kaikella Jumalan täydellisyydellä täytetyt.	3:19 Ja sen cautta Christuxen rakkauden tundisitta/ joca caiken tundemisen woitta/ että te olisitta caickiniaisella Jumalan täydellisyydellä täytetyt.
3:20 Mutta hänelle, joka voi tehdä enemmän, monin verroin enemmän kuin kaikki, mitä me anomme tai ymmärrämme, sen voiman mukaan, joka meissä vaikuttaa,	20. Mutta hänelle, joka kaikki ylönpalttisesti voi tehdä, kaiken senkin ylitse, kuin me rukoilemme taikka ymmärrämme, sen voiman jälkeen, joka meissä vaikuttaa,	3:20 Mutta hänelle (joca caicki ylönpaldisest woi tehdä/ caiken sengin ylidze cuin me rucoilemma taicka ymmärrämme: 3:21 Sen woiman jälken/ joca meisä waicutta)
3:21 hänelle kunnia seurakunnassa ja Kristuksessa Jeesuksessa kautta kaikkien sukupolvien, aina ja iankaikkisesti! Amen.	21. Hänelle olkoon kunnia seurakunnassa, joka on Kristuksessa Jesuksessa, kaikkiin aikoihin ijankaikkisesta niin ijankaikkiseen, amen!	olcon cunnia Seuracunnasa/ joca on Christuxes Jesuxes/ caikin aigoin/ ijancaickisest nijn ijancaickiseen/ Amen.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .
4:1 Niin kehoitan siis minä, joka olen vankina Herrassa, teitä vaeltamaan, niinkuin saamanne kutsumuksen arvo vaatii,	1. Niin minä vangittu Herrassa neuvon teitä, että te siinä kutsumisessa, johon te kutsutut olette, niin vaeltaisitte kuin sopii,	4:1 Nijn minä fangittu HERrasa neuwon teitä/ että te sijnä cudzumises/ johon te cudzutut oletta/ nijn waellaisitte cuin sopi:
4:2 kaikessa nöyryydessä ja hiljaisuudessa ja pitkämielisyydessä kärsien toinen toistanne rakkaudessa	2. Kaikella nöyryydellä, siveydellä ja pitkämielisyydellä, ja kärsikää toinen toistanne rakkaudessa.	4:2 Caikella siweydellä/ nöyryydellä ja kärsimisellä/ ja kärsikät toinen toistan rackaudes.
4:3 ja pyrkien säilyttämään hengen yhteyden rauhan yhdysiteellä:	3. Ahkeroitkaat myös pitämään hengen yhteyttä rauhan siteen kautta:	4:3 Ahkeroitcat myös pitämän Henges yhteyttä/ rauhan siten cautta.
4:4 yksi ruumis ja yksi henki, niinkuin te olette kutsututkin yhteen ja samaan toivoon, jonka te kutsumuksessanne saitte;	4. Yksi ruumis ja yksi henki, niinkuin tekin olette teidän kutsumisessanne yhdenkaltaiseen toivoon kutsutut,	4:4 Yxi Ruumis ja yxi Hengi/ nijncuin tekin oletta teidän cudzumisesan yhdencaltaiseen toiwoon cudzutut.

4:5 yksi Herra, yksi usko, yksi kaste;	5. Yksi Herra, yksi usko, yksi kaste,	4:5 Yxi HERra/ yxi Usco/
4:6 yksi Jumala ja kaikkien Isä, joka on yli kaikkien ja kaikkien kautta ja kaikissa.	6. Yksi Jumala ja kaikkein Isä, joka kaikkein päällä on, ja kaikkein kautta, ja teissä kaikissa.	4:6 Yxi Jumala caickein Isä/ joca caickein teidän päällänne on/ ja teidän caickein cauttan/ ja teisä caikisa.
4:7 Mutta itsekullekin meistä on armo annettu Kristuksen lahjan mitan mukaan.	7. Mutta jokaiselle meille on armo annettu Kristuksen lahjan mitan jälkeen.	4:7 MUtta jocaidzelle meille on Armo annettu Christuxen lahjan mitan jälkeen.
4:8 Sentähden on sanottu: "Hän astui ylös korkeuteen, hän otti vankeja saaliikseen, hän antoi lahjoja ihmisille."	8. Sentähden hän sanoo: hän on astunut ylös korkeuteen, ja on vankiuden vangiksi vienyt, ja ihmisille lahjoja antanut.	4:8 Sentähden hän sano: hän on ylösastunut corkeuten/ ja on fangiuden fangixi wienyt/ ja ihmisille lahjoja andanut.
4:9 Mutta että hän astui ylös, mitä se on muuta, kuin että hän oli astunut alaskin, maan alimpiin paikkoihin?	9. Mutta se, että hän astui ylös, ei ole mikään muu kuin että hän ennen tänne astui alas, alimmaisiiin maan paikkoihin.	4:9 Mutta se cuin hän ylösastui/ ei ole mikän muu/ cuin että hän ennen tänne alesastui/ alimmaisijn maan paickoihin?
4:10 Hän, joka on astunut alas, on se, joka myös astui ylös, kaikkia taivaita ylemmäksi, täyttääkseen kaikki.	10. Joka on astunut alas, hän on se, joka kaikkein taivasten päälle astui ylös, että hän kaikki täyttäis,	4:10 Joca alesastunut on/ hän on se joca caickein Taiwasten päälle astui/ että hän caicki täyttäis.
4:11 Ja hän antoi muutamat apostoleiksi, toiset profeetoiksi, toiset evankelistoiksi, toiset paimeniksi ja opettajiksi,	11. Ja hän on pannut muutamat apostoleiksi, muutamat prophetaiksi, muutamat evankelistaiksi, muutamat paimeniksi ja opettajiksi.	4:11 Hän on pannut muutamat Apostoleixi/ muutamat Prophetaixi/ muutamat Evangelistereixi/ muutamat Paimenixi ja opettajixi.
4:12 tehdäkseen pyhät täysin valmiiksi palveluksen työhön, Kristuksen ruumiin rakentamiseen,	12. Pyhain täydellisyyteen, palveluksen työhön ja Kristuksen ruumiin rakennukseen,	4:12 Että Pyhät wirgan työhön hangitut olisit/ jonga cautta Christuxen ruumis raketuxi tulis.
4:13 kunnes me kaikki pääsemme yhteyteen uskossa ja Jumalan Pojan tuntemisessa, täyteen miehuuteen, Kristuksen täyteen täyden iän määrään,	13. Siihenasti kuin me kaikki tulemme uskon ja Jumalan Pojan tuntemisen yhteydessä täydeksi mieheksi, Kristuksen täydellisen varren mitan jälkeen:	4:13 Sijhenasti cuin me caicki yhdencaltaiseen uscoon tulemma/ ja Jumalan Pojan tundemiseen/ ja täydellisexi miehexi/ joca täydellis es Christuxen ijän mitas on.
4:14 ettemme enää olisi alaikäisiä, jotka ajelehtivat ja joita viskellään kaikissa opintuulissa ja ihmisten arpapelissä ja eksytyksen kavalissa juonissa;	14. Ettemme silleen lapset olisi, jotka horjuisimme ja kaikkinaisilta opetuksen tuuilta vieteltäisiin, ihmisten koiruuden ja kavaluuden kautta, jolla he meitä käyvät ympäri, saadaksensa pettää;	4:14 Etten me silleen lapset olis/ jotca horjuisim ja caickinaisilda opetuxen tuuilta wietelläisin/ ihmisten coiruden ja cawaluden cautta/ joilla he meitä ymbärikäywät/ saadaxens pettä.

4:15 vaan että me, totuutta noudattaen rakkaudessa, kaikin tavoin kasvaisimme häneen, joka on pää, Kristus,	15. Mutta olkaamme toimelliset rakkaudessa ja kasvakaamme kaikissa, hänessä, joka pää on, Kristus,	4:15 Mutta olcam toimelliset rackaudes/ ja caswacam caikis/ hänesä/ joca Pää on/ Christus.
4:16 josta koko ruumis, yhteen liitettyä ja koossa pysyen jokaisen jänteensä avulla, kasvaa rakentuakseen rakkaudessa sen voiman määrän mukaan, mikä kullakin osalla on.	16. Josta koko ruumis on koottu ja yhteen liitetty, kaiken yhdistyksen kautta, joka siihen lisääntyy, sen vaikutuksen ja määrän jälkeen, joka kullakin jäsenellä on, siitä kasvaa ruumis omaksi rakennukseksensa rakkaudessa.	4:16 Josta coco ruumis yhten lijtetän/ ja yxi jäsen rippu toisesta/ caikisa jäsenisä/ ja nijn cukin toistans palwele/ sen työn perän cuin cullakin jäsenellä on/ tawallans/ ja saatta ruumin caswaman idzellens parannuxexi caikes rackaudes.
4:17 Sen minä siis sanon ja varoitan Herrassa: älkää enää vaeltako, niinkuin pakanat vaeltavat mielensä turhuudessa,	17. Niin minä nyt sanon ja todistan Herrassa, ettette silleen vaella niinkuin muut pakanat vaeltavat mielensä tyhmyydessä,	4:17 Nij n minä nyt sanon/ ja todistan HERRasa/ ettet te sillen waella nijncuin muut pacanat/ mielens tyhmydes.
4:18 nuo, jotka, pimentyneinä ymmärrykseltään ja vieraantuneina Jumalan elämästä heissä olevan tietämättömyyden tähden ja sydämensä paatumuksen tähden,	18. Joiden ymmärrys pimitetty on ja ovat vieraantuneet siitä elämästä, joka Jumalasta on, tyhmyyden kautta, joka heissä on, ja heidän sydämensä kovuuden kautta,	4:18 Joiden ymmärrys pimitetty on/ ja owat wierandunet sijtä elämästä/ joca Jumalasta on/ tyhmyden cautta cuin heisä on/ ja heidän sydämens sokeuden cautta.
4:19 ovat päästäneet tuntosensa turtumaan ja heittäytyneet irstauden valtaan, harjoittamaan kaikkinaista saastaisuutta, ahneudessa.	19. Jotka, sitten kuin he olivat paatuneet, antoivat ylönsä heittänsä haureuteen ja tekivät kaikkinaista saastaisuutta ylönpalttisessa himossa.	4:19 Jotca catomattomudesans ylönnait heidäns haureuteen ja teit caickinaista saastaisuutta ahneudes.
4:20 Mutta näin te ette ole oppineet Kristusta tuntemaan,	20. Mutta ette niin Kristusta ole oppineet.	4:20 Mutta et te nij n Christusta ole oppenet:
4:21 jos muutoin olette hänestä kuulleet ja hänessä opetusta saaneet, niinkuin totuus on Jeesuksessa:	21. Jos te muutoin hänestä kuulleet olette ja hänessä opetetut olette, niinkuin totuus Jeesuksessa on,	4:21 Jos te muutoin hänest cuullet oletta/ ja hänes opetetut olitta/ cuinga toimellinen meno Jesuxes on.
4:22 että teidän tulee panna pois vanha ihmisenne, jonka mukaan te ennen vaelsitte ja joka turmelee itsensä petollisia himoja seuraten,	22. Niin pankaat pois vanha ihminen, jonka kanssa te ennen vaelsitte, joka himoin kautta eksyksissä itsensä turmelee;	4:22 Nij n pangat tykönnö pois se wanha ihminen/ jonga cansa te ennen waelsitta/ joca himoin cautta/ exyxis idzens turmele.
4:23 ja uudistua mielenne hengeltä	23. Mutta uudistakaat teidän mielenne hengessä,	4:23 Mutta udistacat teitän teidän mielennä Henges.
4:24 ja pukea päällemme uusi ihminen, joka Jumalan mukaan on luotu totuuden vanhurskauteen ja pyhyyteen.	24. Ja pukekaat päällemme uusi ihminen, joka Jumalan jälkeen luotu on, totisessa vanhurskaudessa ja pyhyydessä.	4:24 Ja pukecat pääl len usi ihminen/ joca Jumalan jälken luotu on/ toimellises wanhurscaudes ja pyhydes.

4:25 Pankaa sentähden pois valhe ja puhukaa totta, kukin lähimmäisensä kanssa, sillä me olemme toinen toisemme jäseniä.	25. Sentähden pankaat pois valhe, ja puhukaan jokainen lähimmäisensä kanssa totuutta; sillä me olemme jäsenet keskenämme.	4:25 Sentähden pangat pois walhe/ ja puhucan jocainen lähimmäisens cansa totuutta/ sillä me olemma jäsenet keskenäm.
4:26 "Vihastukaa, mutta älkää syntiä tehkö." Älkää antako auringon laskea vihanne yli,	26. Vihastukaat ja älkäät syntiä tehkö, älkäät antako auringon laskea ylitse teidän vihanne,	4:26 Wihastucat/ ja älkät syndiä tehkö: älkät andaco Auringon laske ylidze teidän wihan:
4:27 älkääkä antako perkeleelle sijaa.	27. Älkäät antako laittajalle siaan.	4:27 Älkät andaco laittajalle sia.
4:28 Joka on varastanut, älköön enää varastako, vaan tehköön ennemmin työtä ja toimittakoon käsillään sitä, mikä hyvää on, että hänellä olisi, mitä antaa tarvitsevalle.	28. Joka varastanut on, älkään silleen varastako, vaan paremmin tehkään työtä ja toimittakaan käsillänsä jotakin hyvää, että hänellä olis tarvitsevalle jakamista.	4:28 Joca warastanut on/ älkän sillen warastaco/ waan paremmin tehkän työtä/ ja toimittacan käsilläns jotakin hywä/ että hänellä olis tarwidzewalle jacamist.
4:29 Mikään rietas puhe älköön suustanne lähtekö, vaan ainoastaan sellainen, mikä on rakentavaista ja tarpeellista ja on mieluista niille, jotka kuulevat.	29. Älköön yksikään rietas puhe teidän suustanne lähtekö, vaan mitä sovelias on parannuksen tarpeeksi, että se kelvollinen kuulla olis.	4:29 Älkät riettaisita puheita puhuco/ waan mitä tarpellinen on parannuxexi/ jos nijn tarwitan/ että se kelwollinen cuulla olis.
4:30 Älkääkä saattako murheelliseksi Jumalan Pyhää Henkeä, joka on teille annettu sinetiksi lunastuksen päivään saakka.	30. Ja älkäät Jumalan Pyhää Henkeä murheelliseksi saattako, jossa te lunastuksen päivään asti kiinnitetyt olette.	4:30 Ja älkät Jumalan Pyhä Henge murhellisexi saattaco/ jolla te lunastuxen päiwän asti kijnnitetyt oletta.
4:31 Kaikki katkeruus ja kiivastus ja viha ja huuto ja herjaus, kaikki pahuus olkoon kaukana teistä.	31. Kaikki haikeus, ja narkästys, ja viha, ja huuto, ja sadatus olkoon kaukana teistä kaiken pahuuden kanssa.	4:31 Caicki picaisus/ ja julmuus/ ja wiha/ ja huuto/ ja sadatus/ olcon caucana teistä/ caiken pahuden cansa.
4:32 Olkaa sen sijaan toisianne kohtaan ystävällisiä, hyväsydämissä, anteeksiantavaisia toinen toisellenne, niinkuin Jumalakin on Kristuksessa teille anteeksi antanut.	32. Mutta olkaat keskenänne ystävälliset ja laupiaat, ja anteeksi antakaat toinen toisellenne niinkuin Jumala teillekin Kristuksen kautta anteeksi antanut on.	4:32 Mutta olcat toinen toisellenne ystäwälliset ja laupiat/ ja andexi andacat toinen toisellen/ nijncuin Jumala teillekin Christuxen cautta andexi andanut on.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .
5:1 Olkaa siis Jumalan seuraajia, niinkuin rakkaat lapset,	1. Niin olkaat siis Jumalan seuraajat, niinkuin rakkaat lapset,	5:1 Nijn olcat sijs Jumalan seurajat/ nijncuin rackat lapset.

5:2 ja vaeltakaa rakkaudessa, niinkuin Kristuskin rakasti teitä ja antoi itsensä meidän edestämme lahjaksi ja uhriksi, Jumalalle "suloiseksi tuoksuksi."	2. Ja vaeltakaa rakkaudessa, niinkuin myös Kristus meitä rakasti ja antoi itsensä ulos meidän edestämme lahjaksi, uhriksi ja Jumalalle makiaksi hajuksi.	5:2 Ja waeldacat rackaudes: nijncuin Christus meitä racasti/ ja ulosandoi hänens meidän edestäm/ lahjaxi/ uhrixi ja Jumalalle makiaxi hajuxi.
5:3 Mutta haureutta ja minkäänlaista saastaisuutta tai ahneutta älköön edes mainittako teidän keskuudessanne - niinkuin pyhien sopii -	3. Mutta huoruutta ja kaikkea riettautta eli ahneutta älkäät antako teidän seassanne mainitakaan, niinkuin pyhain sopii,	5:3 Mutta huorutta ja caicke riettautta/ eli ahneutta/ älkät andaco teidän seasan ensingän mainita/ nijncuin pyhain sopii.
5:4 älköön myös rivoutta tai tyhmää lorua tai ilvehtimistä, jotka ovat sopimattomia, vaan paremmin kiitosta.	4. Ja häpiällisiä sanoja ja hulluja puheita eli jaarituksia, jotka ei mihinkään kelpaa, vaan paremmin kiitossanoja.	5:4 Ja häpiälisiä sanoja/ ja hulluja puheita eli jaarituxia/ jotca ei mihingän kelpa/ waan parammin kijtossanoja:
5:5 Sillä sen te tiedätte ja tunnette, ettei yhdelläkään haureellisella eikä saastaisella eikä ahneella - sillä hän on epäjumalanpalvelija - ole perintöosaa Kristuksen ja Jumalan valtakunnassa.	5. Sillä se te tietäkää, ettei yksikään huorintekiä, taikka saastainen, eli ahne, joka epäjumalan palvelia on, ole Kristuksen ja Jumalan valtakunnan perillinen.	5:5 Sillä se te tietkät/ ettei yxikän salawuoteinen/ taicka saastainen/ eli ahne (joca epäjumalan palwelia on) ole Christuxen ja Jumalan waldacunnan perillinen.
5:6 Älköön kukaan pettäkö teitä tyhjillä puheilla, sillä semmoisten tähden kohtaa Jumalan viha tottelemattomuuden lapsia;	6. Älkäät antako yhdenkään pettää teitänne turhilla puheilla; sillä sentähden Jumalan viha epäuskoisten päälle tulee.	5:6 Älkät andaco yhdengän pettä teitän turhilla puheilla: sillä sentähden Jumalan wiha epäuscoisten lasten päälle tule.
5:7 älkää siis olko niihin osallisia heidän kanssaan.	7. Älkäät sentähden olko heidän osaveljensä.	5:7 Älkät sentähden olco heidän osaweljens:
5:8 Ennen te olitte pimeys, mutta nyt te olette valkeus Herrassa. Vaeltakaa valkeuden lapsina	8. Sillä muinen te olitte pimeys, mutta nyt te olette valkeus Herrassa. Vaeltakaa niinkuin valkeuden lapset;	5:8 Sillä muinen te olitta pimeys/ mutta nyt te oletta walkeus HERrasa. 5:9 Waeldacat nijncuin walkeuden lapset:
5:9 - sillä kaikkalainen hyvyys ja vanhurskaus ja totuus on valkeuden hedelmä -	9. (Sillä Hengen hedelmä on kaikessa hyvydessä ja vanhurskaudessa ja totuudessa.)	sillä Hengen hedelmä on caikes hywydes ja wanhurscaudes/ ja totuudes.
5:10 ja tutkikaa, mikä on otollista Herralle;	10. Ja koetelkaa, mikä Herralle otollinen on.	5:10 Ja coetelcat mikä HERralle otollinen olis.
5:11 älköönkään teillä olko mitään osallisuutta pimeyden hedelmättömiin tekoihin, vaan päinvastoin nuhdelkaakin niistä.	11. Älkäät olko osalliset pimeyden hedelmättömissä töissä, vaan paremmin nuhdelkaat.	5:11 Älkät olco osalliset hedelmättömäin pimeyden töistä/ waan parammin nuhdelcat heitä:
5:12 Sillä häpeällistä on jo sanoakin, mitä he salassa tekevät;	12. Sillä mitä salaa heilta tapahtuu, se on häpiä sanoakin;	5:12 Sillä mitä sala tapahtu/ se olis häpiä ilmoitta.

5:13 mutta tämä kaikki tulee ilmi, kun valkeus sen paljastaa, sillä kaikki, mikä tulee ilmi, on valkeutta.	13. Mutta kaikki ne ilmi tulevat, kuin he valkeudelta rangaistaan; sillä kaikki, mikä ilmi tulee, se on valkeus.	5:13 Mutta caicki nämät ilmei tulewat/ cosca he walkeudelda rangaistan: sillä caicki cuin ilmei tule/ se on walkeus.
5:14 Sentähden sanotaan: "Heräjä sinä, joka nukut, ja nouse kuolleista, niin Kristus sinua valaisee!"	14. Sentähden hän sanoo: heräjä sinä, joka makaat, ja nouse kuolleista, niin Kristus sinua valaisee.	Sentähden hän sano: 5:14 Heräjä sinä joca macat/ ja nouse cuolleista/ nijn Christus sinua walaise.
5:15 Katsokaa siis tarkoin, kuinka vaellatte: ei niinkuin tyhmät, vaan niinkuin viisaat,	15. Niin katsokaat, että te visusti vaellatte, ei niinkuin tyhmät, vaan niinkuin viisaat.	5:15 Nijn cadzocat/ että te wisusti waellatte/ ei nijncuin tyhmät/ waan nijncuin wijsat:
5:16 ja ottakaa vaari oikeasta hetkestä, sillä aika on paha.	16. Ja hankitkaa teitänne ajallansa; sillä aika on paha.	5:16 Ja hangitcat teitän ajallans: sillä aica on paha.
5:17 Älkää sentähden olko mielettömät, vaan ymmärtäkää, mikä Herran tahto on.	17. Älkää sentähden olko taitamattomat, vaan ymmärtäväiset, mikä Herran tahto on.	5:17 Älkät sentähden olco taitamattomat/ waan taitawat/ mikä HERran tahto on.
5:18 Älkääkä juopuko viinistä, sillä siitä tulee irstas meno, vaan täyttykää Hengellä,	18. Ja älkää juopuko viinasta, josta paha meno tulee, vaan olkaat täytetyt (Pyhällä) Hengellä.	5:18 Ja älkät juopuco wijnasta/ josta paha meno tule. 5:19 Waan olcat täytetyt Pyhällä Hengellä/
5:19 puhuen keskenänne psalmeilla ja kiitosvirsillä ja hengellisillä lauluilla, veisaten ja laulaen sydämässänne Herralle,	19. Ja puhukaat keskenänne psalmeilla, ja kiitosvirsillä, ja hengellisillä lauluilla, veisaten ja soittain Herralle teidän sydämässänne,	ja puhucat keskenän Psalmeista/ ja kijtoswirsistä/ ja hengellisistä lauluista/ weisaten ja soittain HERralle teidän sydämesän.
5:20 kiittäen aina Jumalaa ja Isää kaikesta meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä.	20. Kiittäin aina Jumalaa ja Isää, jokaisen edestä, meidän Herran Jeesuksen Kristuksen nimeen.	5:20 Kijttäin aina Jumalata ja Isä/ jocaidzen edestä/ meidän HERran Jesuxen Christuxen nimeen:
5:21 Ja olkaa toinen toisellenne alamaiset Kristuksen pelossa.	21. Ja olkaat toinen toisellenne alamaiset Jumalan pelvossa.	5:21 Ja olcat toinen toisenne alammaiset Jumalan pelgosa.
5:22 Vaimot, olkaa omille miehellenne alamaiset niinkuin Herralle;	22. Vaimot olkaat omille miehellenne alamaiset niinkuin Herralle.	5:22 WAimot olcan miehillens alammaiset/ nijncuin HERralle:
5:23 sillä mies on vaimon pää, niinkuin myös Kristus on seurakunnan pää, hän, ruumiin vapahtaja.	23. Sillä mies on vaimon pää, niinkuin Kristus on seurakunnan pää, ja hän on ruumiin vapahtaja.	5:23 Sillä mies on waimon pää/ nijncuin Christus on Seuracunnan pää/ ja hän on hänen ruumins holhoja.
5:24 Mutta niinkuin seurakunta on Kristukselle alamainen, niin olkoot vaimotkin miehillensä kaikessa alamaiset.	24. Mutta niinkuin seurakunta on Kristukselle alamainen, niin myös vaimot pitää miehillensä kaikessa alamaiset oleman.	5:24 Mutta nijncuin Seuracunda on Christuxelle alammainen/ nijn myös waimot pitä miehillens caikis alammaiset oleman.

5:25 Miehet, rakastakaa vaimojanne, niinkuin Kristuskin rakasti seurakuntaa ja antoi itsensä alttiiksi sen edestä,	25. Miehet, rakastakaat teidän vaimojanne, niinkuin myös Kristus seurakuntaa rakasti ja antoi ulos itsensä hänen edestänsä,	5:25 Miehet/ racastacat teidän waimojan/ nijncuin myös Christus Seuracunda racasti/ ja ulosannoi idzens hänen tähtens.
5:26 että hän sen pyhittäisi, puhdistaan sen, vedellä pesten, sanan kautta,	26. Että hän sen pyhittäis, ja on sen jo puhdistanut veden pesossa sanan kautta:	5:26 Että hän sen pyhitäis/ ja on sen jo puhdistanut weden pesos sanan cautta.
5:27 saadaksean asetetuksi eteensä kirkastettuna seurakunnan, jossa ei olisi tahraa eikä ryppyä eikä mitään muuta sellaista, vaan joka olisi pyhä ja nuhteeton.	27. Että hän saattais itsellensä kunniallisen seurakunnan, jolla ei saastaisuutta eikä ryppyä ole eli jotakuta muuta senkaltaista, vaan että hän pyhä ja laittamaton olis.	5:27 Että hän saatais idzellens cunnialisen Seuracunnan/ jolla ei pilckua eikä ryppyä ole/ eli jotacuta muuta sencaltaista/ waan että hän pyhä ja laittamaton olis.
5:28 Samalla tavoin tulee myös miesten rakastaa vaimojansa niinkuin omia ruumiitaan; joka rakastaa vaimoansa, hän rakastaa itseänsä.	28. Miehet pitää vaimojansa rakastaman niinkuin omia ruumiitansa; joka vaimoansa rakastaa, se rakastaa itsiänsä.	5:28 Miehet pitä waimojans racastaman/ nijncuin omia ruumitans. 5:29 Joca hänen waimoans racasta/ hän racasta idziäns:
5:29 Sillä eihän kukaan koskaan ole vihannut omaa lihaansa, vaan hän ravitsee ja vaalii sitä, niinkuin Kristuskin seurakuntaa,	29. Sillä ei yksikään ole omaa lihaansa koskaan vihannut, vaan elättää ja holhoo sitä, niinkuin myös Herra seurakuntaa.	sillä ei yxikän ole oma lihans coscan wihannut/ waan elättä ja rawidze sitä. Nijncuin myös HERra Seuracunda:
5:30 sillä me olemme hänen ruumiinsa jäseniä.	30. Sillä me olemme hänen ruumiinsa jäsenet, hänen lihastansa ja luistansa.	5:30 Sillä me olemma hänen ruumins jäsenet/ hänen lihastans/ ja luistans.
5:31 "Sentähden mies luopukoon isästänsä ja äidistänsä ja liittyköön vaimoonsa, ja ne kaksi tulevat yhdeksi lihaksi."	31. Sentähden pitää ihmisen antaman ylöns isänsä ja äitinsä, ja vaimoonsa sidottu oleman, ja ne kaksi tulevat yhdeksi lihaksi.	5:31 Sentähden ylönananda ihminen Isäns ja äitins/ ja pysy waimons tykönä/ ja nijn caxi tulewat yhdexi lihaxi.
5:32 Tämä salaisuus on suuri; minä tarkoitan Kristusta ja seurakuntaa.	32. Tämä salaisuus on suuri; mutta minä puhun Kristuksesta ja seurakunnasta.	5:32 Tämä salaisuus on suuri/ mutta minä puhun Christuxesta ja Seuracunnasta.
5:33 Mutta myös teistä kukin kohdaltaan rakastakoon vaimoan niinkuin itseänsä; mutta vaimo kunnioittakoon miestänsä.	33. Kuitenkin rakastakaan myös kukin teistä vaimoansa niinkuin itsiänsä; mutta peljätköön vaimo miestänsä.	5:33 Cuitengin racastacan cukin teistä waimoans nijncuin idziäns/ mutta peljätkän waimo miestäns.
6 LUKU	6 LUKU	VI. Lucu .

6:1 Lapset, olkaa vanhemmillenne kuuliaiset Herrassa, sillä se on oikein.	1. Lapset, olkaat kuuliaiset teidän vanhemmillenne Herrassa; sillä se on oikein.	6:1 LAPset/ olcat cuuliaiset teidän wanhemmillen HERrasa: sillä se on oikein.
6:2 "Kunnioita isääsi ja äitiäsi" - tämä on ensimmäinen käsky, jota seuraa lupaus -	2. Kunnioita isääs ja äitiäs, (joka on ensimmäinen käsky, jolla lupaus on.)	6:2 Cunnioita Isäs ja äitiäs/ joca on ensimmäinen käsky/ jolla lupaus on.
6:3 "että menestyisit ja kauan eläisit maan päällä."	3. Ettäs menestyisit ja kauvan eläisit maan päällä.	6:3 Ettäs menestyisit ja cauwan eläisit maan päällä.
6:4 Ja te isät, älkää kiihoittako lapsianne vihaan, vaan kasvattakaa heitä Herran kurissa ja nuhteessa.	4. Ja te isät, älkäät yllyttäkö lapsianne vihaan, vaan kasvattakaat heitä kurituksessa ja Herran nuhteessa.	6:4 Ja te Isät/ älkät yllyttäkö teidän lapsian wihaan/ waan caswattacat heitä rangaistuxes ja HERran nuhtesa.
6:5 Palvelijat, olkaa kuuliaiset maallisille isännillenne, pelossa ja vavistuksessa, sydämenne yksinkertaisuudessa, niinkuin Kristukselle,	5. Palveliat, olkaat kuuliaiset teidän ruumiillisille isännillenne, pelvolla ja vapistuksella, teidän sydämenne yksinkertaisuudessa, niinkuin Kristukselle,	6:5 PALweliat/ olcat cuuliaiset teidän ruumillisille Isännillen/ pelgolla ja wapistuxella/ teidän sydämenne yxikertaisudes/ nijncuin Christuxelle.
6:6 ei silmänpalvelijoina, ihmisille mieliksi, vaan Kristuksen palvelijoina, sydämestänne tehden, mitä Jumala tahtoo,	6. Ei silmäin edessä palvellen, niinkuin ihmisten mieltä noutain, vaan niinkuin Kristuksen palveliat, tehden sydämestä, mitä Jumala tahtoo.	6:6 Ei ainoastans silmäin edes palwellen/ nijncuin ihmisten mielen noutexi: waan nijncuin Christuxen palweliat/ tehden sydämest hywällä mielellä mitä Jumala tahto.
6:7 hyvällä mielellä palvellen, niinkuin palvelisitte Herraa ettekä ihmisiä,	7. Hyvällä mielellä palvellen Herraa, ja ei ihmisiä.	6:7 Ja tietkät/ että te palweletta HERra/ ja ei ihmistä.
6:8 tietäen, että mitä hyvää kukin tekee, sen hän saa takaisin Herralta, olkoonpa orja tai vapaa.	8. Tietäen, että mitä hyvää kukin tekee, sen hän on jälleen Herralta saapa, olkoon orja eli vapaa.	6:8 Tietkät myös/ mitä hywä cukin teke/ sen hän on jällens HERralda saapa/ olcon orja eli wapa.
6:9 Ja te isännät, tehkää samoin heille, jättäkää pois uhkaileminen, sillä tiedättehän, että sekä heidän että teidän Herranne on taivaissa ja ettei hän katso henkilöön.	9. Ja te isännät, tehkää myös niin heitä kohtaan, ja pankaat pois uhkaukset, tietäen, että teidän Herranne on myös taivaissa, jonka edessä ei ole ihmisen muodon katsomusta.	6:9 JA te Isännät/ tehkät myös nijn heitä wastan/ ja pangat pois uhcauxet/ tieten/ että teidän HERran on myös Taiwahis/ jonga edes ei ole ihmisen muodon cadzomusta.
6:10 Lopuksi, vahvistukaa Herrassa ja hänen väkevyytensä voimassa.	10. Viimein, rakkaat veljeni, olkaat väkevät Herrassa ja hänen väkevyytensä voimassa.	6:10 WIjmein/ rackat weljeni/ olcat wäkewät HERrasa/ ja hänen wäkewydens woimasa.

6: 11 Pukekaa yllenne Jumalan koko sota-asu, voidaksenne kestää perkeleen kavalat juonet.	11. Pukekaat päällyenne kaikki Jumalan sota-aseet, että te perkeleen kavalial päällekarcaamisia voisitte seisoa vastaan.	6: 11 Pukecat päällyen Jumalan sotaaset/ että te Perkelen cawalita päällecarcamisia woisitta wastanseisoo:
6: 12 Sillä meillä ei ole taistelu verta ja lihaa vastaan, vaan hallituksia vastaan, valtoja vastaan, tässä pimeydessä hallitsevia maailmanvaltiaita vastaan, pahuuden henkiolentoja vastaan taivaan avaruuksissa.	12. Sillä ei meillä ole sota verta ja lihaa vastaan, vaan pääruchtinaita ja valtoja vastaan, maailman herroja vastaan, jotka tämän maailman pimeydessä vallitsevat, pahoja henkiä vastaan taivaan alla.	6: 12 Sillä ei meillä ole sota Liha eikä werta wasta/ waan Pääruchtinoita ja waldoja wasta/ se on/ mailman Herroja wasta/ jotca tämän mailman pimeydes wallidzewat: pahoja hengiä wasta Taiwan alla.
6: 13 Sentähden ottakaa päällyenne Jumalan koko sota-asu, voidaksenne pahana päivänä tehdä vastarintaa ja kaikki suoritettuanne pysyä pystyssä.	13. Sentähden ottakaa kaikki Jumalan sota-aseet, että te voisitte pahana päivänä seisoa vastaan ja kaikissa asioissa pysyväiset olisitte.	6: 13 Sentähden ottacat Jumalan sotaaset/ että te woisitta pahana päiwänä wastanseisoo/ ja caikis asiois pysywäiset olisitta.
6: 14 Seisokaa siis kupeet totuuteen vyötettyinä, ja olkoon pukunanne vanhurskauden haarniska,	14. Niin seisokaat vyötetyt kupeista totuudella, ja vanhurskauden rintaraudalla puetetut,	6: 14 Nijn seisocat wyötetyt cupeista totuudella/ ja wanhurscauden rindaraudalla puetetut.
6: 15 ja kenkinä jaloissanne alttius rauhan evankeliumille.	15. Ja jalat valmiiksi kengitetyt, saarnaamaan rauhan evankeliumia.	6: 15 Ja jalat walmixi kengitetyt/ saarnaman rauhan Evangeliumita.
6: 16 Kaikessa ottakaa uskon kilpi, jolla voitte sammuttaa kaikki pahan palavat nuolet,	16. Mutta kaikissa ottakaa uskon kilpi, jolla te voitte sammuttaa kaikki ruman tuliset nuolet.	6: 16 Mutta caikis/ ottacat Uscon kilpi/ jolla te woitta sammutta caicki sen ruman tuliset nuolet.
6: 17 ja ottakaa vastaan pelastuksen kypäri ja Hengen miekka, joka on Jumalan sana.	17. Ja ottakaa päähänne autuuden rautalacki, ja hengen miekka, joka on Jumalan sana,	6: 17 Ja ottacat päähän terweyden rautalacki: ja Hengen miecka/ joca on Jumalan sana.
6: 18 Ja tehkää tämä kaikella rukouksella ja anomisella, rukoillen joka aika Hengessä ja sitä varten valvoen kaikessa kestäväisyydessä ja anomisessa kaikkien pyhien puolesta;	18. Ja rukoilkaat joka aika kaikella rukoilemisella ja anomisella hengessä, ja siinä valvokaat kaikella ahkeruudella ja rukouksella kaikkein pyhain tähden,	6: 18 Ja rucoilcat aina caikes waaras/ rucoilemisella ja anomisella/ Hengesä: ja walwocat caikella ahkerudella ja rucouxella/ caickein Pyhain tähden/ ja minungin tähteni.
6: 19 ja minunkin puolestani, että minulle, kun suuni avaan, annettaisiin oikeat sanat rohkeasti julistaakseni evankeliumin salaisuutta,	19. Ja minunkin tähteni, että minulle puhetta annettaisiin avoimella suulla rohkiasti puhuakseni, ja niin tietäväksi tekisin evankeliumin salaisuuden.	6: 19 Että minulle puhetta annetaisin awoiomella suulla puhuaxeni/ ja nijn tiettäwäxi tekisin Evangeliumin salaisuden.
6: 20 jonka tähden minä olen lähettiläänä kahleissa, että minä siitä rohkeasti puhuisin, niinkuin minun puhua tulee.	20. Jonka käskyläinen minä näissä kahleissa olen, että minä niissä rohkiasti puhuisin, niinkuin minun puhua tulee.	6: 20 Jonga käskyläinen minä näisä cahleisa olen/ että minä njsä rohkiast puhuisin/ nijncuin minun puhuaxeni tulekin.

6:21 Mutta että tekin tietäisitte tilani, kuinka minun on, niin on Tykikus, rakas veljeni ja uskollinen palvelija Herrassa, antava teille siitä kaikesta tiedon.	21. Mutta että te myös tietäisitte minun tilani ja mitä minä teen, kaiken sen on Tykikus, minun rakas veljeni ja uskollinen palvelia Herrassa, teille tiettäväksi tekevä,	6:21 Mutta että te myös tiedäisitte/ cuinga minun käteni käy/ ja mitä minä teen/ caiken sen on Tychicus/ minun racas weljen/ ja uscollinen palwelia HERrasa/ teille tiettäväxi tekewä.
6:22 Minä lähetän hänet teidän tyköne juuri sitä varten, että saisitte tietää meidän tilamme ja että hän lohduttaisi teidän sydämiänne.	22. Jonka minä teidän tyköne lähetin sen syyn tähden, että te saisitte tietää meidän tilamme ja hän teidän sydämenne lohduttais.	6:22 Jonga minä teidän tygöne lähetin/ että te saisitta tietä/ cuinga minun käten käy/ ja että hän teidän sydämenne lohdutais.
6:23 Rauha veljille ja rakkaus, uskon kanssa, Isältä Jumalalta ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!	23. Rauha olkoon veljille, ja rakkaus uskon kanssa, Isältä Jumalalta ja Herralta Jesukselta Kristukselta!	6:23 Rauha olcon weljille/ ja rackaus Uscon cansa/ Isäldä Jumalalda/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
6:24 Armo olkoon kaikkien kanssa, jotka rakastavat meidän Herraamme Jeesusta Kristusta - katoamattomuudessa.	24. Armo olkoon kaikkein kanssa, jotka meidän Herra Jesusta Kristusta lakkaamatta rakastavat, amen!	6:24 Armo olcon caickein cansa/ jotca meidän HERra Jesusta Christusta wilpittömäst racastawat/ Amen.

PAAVALIN KIRJE FILIPPILÄISILLE	P. PAAVALIN EPISTOLA FILIPPILÄISILLE	P. Pawalin Epistola Philipperein tygö .
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1: 1 Paavali ja Timoteus, Kristuksen Jeesuksen palvelijat, kaikille pyhille Kristuksessa Jeesuksessa, jotka ovat Filippissä, sekä myös seurakunnan kaitsijoille ja seurakuntapalvelijoille.	Paavali ja Timoteus, Jesuksen Kristuksen palveliat, kaikille pyhille Kristuksessa Jeesuksessa, jotka Philipissä ovat, ynnä piispoille ja palvelioille:	1: 1 PAwali ja Timotheus/ Jesuxen Christuxen palveliat. Caikille Pyhille Christuxes Jeesuxes/ jotca Philippis owat/ nijn myös Pispoille ja palvelioille.
1: 2 Armo teille ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme, ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!	2. Armo olkoon ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme, ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!	1: 2 Armo olcon teille/ ja Rauha meidän Isäldäm/ ja HERralda Jeesuxelda Christuxelda.
1: 3 Minä kiitän Jumalaani, niin usein kuin teitä muistan,	3. Minä kiitän minun Jumalaani, niin usein kuin minä teitä muistan,	1: 3 MInä kijtän minun Jumalatani/ nijn usein cuin minä teitä ajattelen
1: 4 aina kaikissa rukouksissani ilolla rukoillen teidän kaikkien puolesta,	4. (Aina kaikissa minun rukouksissani teidän edestänne, ja rukoilen ilolla,)	1: 4 (Jota minä caikisa minun rucouxisani aina teen teidän edestän/ ja rucoilen ilolla)
1: 5 kiitän siitä, että olette olleet osallisia evankeliumiin ensi päivästä alkaen tähän päivään saakka,	5. Että te olette evankeliumista osalliseksi tulleet, ensimmäisestä päivästä niin tähän asti,	1: 5 Että te oletta Evangeliumist osallisexi tullet/ hamast ensimmäisestä päiwästä nijn tähän asti.
1: 6 varmasti luottaen siihen, että hän, joka on alkanut teissä hyvän työn, on sen täyttävä Kristuksen Jeesuksen päivään saakka.	6. Sen totisesti tietäen, että se, joka teissä on hyvän työn alkanut, on sen Jesuksen Kristuksen päivään asti päättävä:	1: 6 Sen minä totisest tiedän/ että se joca teisä on hywän työn alcanut/ sen hän myös Jeesuxen Christuxen päiwän asti päättä.
1: 7 Ja oikein onkin, että minä näin ajattelen teitä kaikkia, koska te olette minun sydämessäni, te, jotka sekä ollessani kahleissa että evankeliumia puolustaessani ja vahvistaessani olette kaikki minun kanssani armosta osalliset.	7. Niinkuin minulle on myös kohtuullinen teistä kaikista niin ajatella, sentähden, että minä teidät sydämessäni pidän, sekä minun kahleissani, että evankeliumin edesvastauksessa ja vahvistuksessa, te kaikki, jotka minun kanssani armosta osalliset olette.	1: 7 Nijn cuin minulle on myös cohtullinen/ teistä caikista nijn ajatella/ että minä caicki teidän minun sydämesäni pidän/ näisä minun cahleisani/ (joisa minä Evangeliumin puolesta watan ja wahwistan) nijncuin nekin caicki/ jotca minun cansani Armosta osalliset owat.

1:8 Sillä Jumala on minun todistajani, kuinka minä teitä kaikkia ikävöitsen Kristuksen Jeesuksen sydämellisellä rakkaudella.	kanssani armosta osalliset olette. 8. Sillä Jumala on minun todistajani, että minä sydämen pohjasta kaikkia teitä Jesuksessa Kristuksessa halajan,	1:8 Sillä Jumala on minun todistajan/ että minä sydämen pohjasta caickia teitä Jesuxes Christuxes halajan:
1:9 Ja sitä minä rukoilen, että teidän rakkautenne tulisi yhä runsaammaksi tiedossa ja kaikessa käsittämisessä,	9. Ja sitä rukoilen, että teidän rakkautenne enemmän ja enemmän yltäkylläiseksi tulis kaikkinaisessa tuntemisessa ja ymmärryksessä,	1:9 Ja rucoilen/ että teidän rackauden enämmin ja enämmin hyötyis caickinaises tundemises ja ymmärryces.
1:10 voidaksenne tutkia, mikä paras on, että te Kristuksen päivään saakka olisitte puhtaat ettekä kenellekään loukkaukseksi,	10. Että te koettelisitte, mikä paras olis, ja olisitte vilpittömät, ei kellenkään pahennukseksi Kristuksen päivään asti,	1:10 Että te coettelisitta mikä paras olis/ ja olisitta selkiät/ ei kellengän pahennuxexi/ Christuxen päivän asti/
1:11 täynnä vanhurskauden hedelmää, jonka Jeesus Kristus saa aikaan, Jumalan kunniaksi ja ylistykseksi.	11. Täytetyt vanhurskauden hedelmillä, jotka Jesuksen Kristuksen kautta teissä tapahtuvat, Jumalan kiitokseksi ja kunniaksi.	1:11 Täytetyt wanhurscauden hedelmillä/ jotca Jesuxen Christuxen cautta teisä tapahtuwat/ Jumalan kijtoxexi ja cunniaxi.
1:12 Mutta minä tahdon, että te, veljet, tietäisitte, että se, mitä minulle on tapahtunut, on koitunutkin evankeliumin menestykseksi,	12. Mutta minä tahdon, että te, rakkaat veljet, tietäisitte, että ne, mitkä minulle tapahtuneet ovat, ovat enemmänäksi evankeliumin menestykseksi tulleet,	1:12 MUtta minä tahdon/ että te (rackat veljet) tiedäisitte sen cuin minulle tapahtunut on/ joca ainoastans Evangeliumille awuxi tullut on.
1:13 niin että koko henkivartioston ja kaikkien muiden tietoon on tullut, että minä olen kahleissa Kristuksen tähden,	13. Niin että minun siteeni ovat ilmi tulleet Kristuksessa koko raastuvassa ja myös kaikille muille.	1:13 Nijn että minun siteni owat ilmei tullet Christuxes/ coco Rastuwas/ ja myös caikille muille.
1:14 ja että useimmat veljistä, saaden Herrassa uskallusta minun kahleistani, yhä enemmän rohkenevat pelkäämättä puhua Jumalan sanaa.	14. Ja että monta veljeä Herrassa, minun siteistäni vahvistetut, ovat paljoa rohkiammaksi tulleet pelkäämättä sanaa puhumaan.	1:14 Ja että monda welje HERrasa/ minun siteistäni wahwistetut/ owat paljo rohkiammaxi tullet pelkämät sana puhuman.
1:15 Muutamat tosin julistavat Kristusta kateudestakin ja riidan halusta, mutta toiset hyvässä tarkoituksessa:	15. Muutamat tosin saarnaavat Kristusta kateudesta ja riidasta, mutta muutamat hyvästä tahdosta.	1:15 Muutamat tosin saarnawat Christust cateudest ja wihast: mutta muutamat hyvästä tahdosta.
1:16 nämä tekevät sitä rakkaudesta, koska tietävät, että minut on pantu evankeliumia puolustamaan,	16. Ne ilmoittavat Kristusta eripuraisuudesta, ei puhtaalla sydämellä, vaan luulevat niin lisäävänsä minun siteihini murhetta.	1:16 Ne ilmoittawat Christusta eripuraisuudest/ ja ei oikein/ ja luulewat njn lisäwäns minun sitehini murhetta.
1:17 nuo toiset taas julistavat Kristusta itsekkyydestä, epäpuhtaalla mielellä, luullen tuottavansa minulle murhetta kahleissani.	17. Mutta nämät rakkaudesta; sillä he tietävät minun olevan pantuna evankeliumin edesvastaamiseksi.	1:17 Mutta nämät rackaudest: sillä he tietäwät minun täsä Evangeliumin wastamisen tähden olevan.

1:18 Vaan mitäpä tuosta, kunhan Kristusta vain tavalla tai toisella julistetaan, joko näön vuoksi tai totuudessa! Ja siitä minä iloitsen, ja olen vastakin iloitseva.	18. Mitäs siis? Että Kristus kuitenkin ilmoitetaan, ehkä kuinka se tapahtuu, joko se olis muodoksi, eli totuudella; niin minä siitä iloitsen ja vielä tahdon iloita.	1:18 Mitästä siis se on ? että Christus cuitengin ilmoitetan/ ehkä cuinga se sijtte tapahtu/ teeskellen eli oikein/ josta minä iloidzen ja wielä tahdon iloita:
1:19 Sillä minä tiedän, että tämä on päättävä minulle pelastukseksi teidän rukoustenne kautta ja Jeesuksen Kristuksen Hengen avulla,	19. Sillä minä tiedän sen minulleni joutuwan autuudeksi teidän rukouksenne ja Jesuksen Kristuksen hengen avun kautta.	1:19 Sillä minä tiedän sen minulleni joutuwan autuudexi/ teidän rucouxenne/ ja Jesuxen Christuxen Hengen awun cautta.
1:20 minun hartaan odotukseni ja toivoni mukaan, etten ole missään häpeään joutuva, vaan että Kristus nytkin, niinkuin aina, on tuleva ylistetyksi minun ruumiissani kaikella rohkeudella, joko elämän tai kuoleman kautta.	20. Niinkuin minä ikävöiden odotan ja toivon, etten minä missään häpiään tule, vaan että Kristus nyt, niinkuin ainakin, kaikella vapaudella minun ruumiissani ylistetään, joko elämän eli kuoleman kautta;	1:20 Nijn cuin minä odotangin ja toiwon/ etten minä misän häpiään tule/ waan että Christus nyt/ nijncuin ainakin/ caikella wapaudella minun ruumisani ylistetän/ tapahtucon se elämän eli cuoleman cautta:
1:21 Sillä elämä on minulle Kristus, ja kuolema on voitto.	21. Sillä Kristus on minulle elämä, ja kuolema on minulle voitto.	1:21 Sillä Christus on minulle elämä/ ja cuolema on minulle woiitto.
1:22 Mutta jos minun on eläminen täällä lihassa, niin siitä koituu hedelmää työlleni, ja silloin en tiedä, minkä valitsisin.	22. Mutta jos lihassa elää, se on minulle tarpeellinen, ja mitä minä valitsen, en minä tiedä.	1:22 Mutta jos minä saan Lihasa elä/ nijn se enemmän hedelmätä tuotta: waan en minä tiedä cumman minä walidzen:
1:23 Ahtaalla minä olen näiden kahden välissä: halu minulla on täältä eritä ja olla Kristuksen kanssa, sillä se olisi monin verroin parempi;	23. Sillä molemmilta minä ahdistetaan: minä halajan täältä eritä ja olla Kristuksen kanssa; sillä se paljoa parempi olis.	1:23 Sillä molemmilda minä ahdistetan. Minä halajan täaldä eritä/ ja olla Christuxen cansa/ joca myös paljo parambi olis.
1:24 mutta teidän tähtenne on lihassa viipymiseni tarpeellisempi.	24. Mutta paljoa tarpeellisempi on lihassa olla teidän tähtenne.	1:24 Mutta paljo tarpellisembi on Lihasa olla teidän tähtenne.
1:25 Ja kun olen tästä varma, niin minä tiedän jääväni eloon ja viipyväni kaikkien teidän luonanne teidän edistymiseksenne ja iloksenne uskossa,	25. Ja minä tiedän totisesti, että minun pitää oleman ja teidän kaikkein kansanne pysymän, teidän menestykseksenne ja uskonne iloksi,	1:25 Ja minä tiedän totisest/ että minun pitä oleman/ ja teidän caickein cansan pysymän/ teidän parhaxen/ ja usconne iloxi.
1:26 että teidän kerskaamisenne minusta olisi yhä runsaampi Kristuksessa Jeesuksessa, kun minä taas tulen teidän tyköne.	26. Että teidän kerskaamisenne olis yltäkülläinen Kristuksessa Jesuksessa minusta, minun läsnäolemiseni kautta taas teidän tykönäne.	1:26 Että te teitän sangen Christuxes Jesuxes kerscaisitte/ minun palajamiseni cautta teidän tygön.

1:27 Käyttäytykää vain Kristuksen evankeliumin arvon mukaisesti, että minä, tulipa sitten teidän tykönne ja näin teidät tai olin tulematta, saan kuulla teistä, että te pysytte samassa hengessä ja yksimielisinä taistelette minun kanssani evankeliumin uskon puolesta,	27. Ainoastaan käyttäkää itseenne niinkuin Kristuksen evankeliumille sovelias on, että jos minä tulen ja näen teidät eli poissa ollessani saan kuulla teistä, että te olette yhdessä hengessä ja yhdessä sielussa meidän kanssamme evankeliumin uskossa kilvoitelleet.	1:27 WAeldacat ainoastans nijncuin Christuxen Evangeliumille sovelias olis/ että jos minä tulen ja näen teidän/ eli poisollessani saan cuulla teistä/ että te oletta yhdes henges ja yhdes sielus/ ja nijn meidän cansam Evangeliumin Uscosa kilwoitteleetta.
1:28 vastustajia missään kohden säikähtämättä; ja se on heille kadotuksen, mutta teille pelastuksen merkki, merkki Jumalalta.	28. Ja älkää antako missään peljättää teitänne vastaanaseisojilta, joka tosin heille kadotuksen merkki on, mutta teille autuudeksi, ja se on Jumalalta.	1:28 Ja älkät andaco misän peljätettä teitän teidän wastanaseisojildan/ joca tosin heille cadotuxen mercki on: mutta teille autuudexi/ ja se on Jumalasta:
1:29 Sillä teidän on suotu, Kristuksen tähden, ei ainoastaan uskoa häneen, vaan myös kärsiä hänen tähtensä,	29. Sillä teille on lahjaksi annettu Kristuksen puolesta, ei ainoasti että te hänen päällensä uskotte, mutta myös kärsitte hänen tähtensä,	1:29 Sillä teille on annettu Christuxen puolesta/ ei ainoastans että te hänen päällensä uscotta/ mutta myös kärsittä hänen tähtens.
1:30 teidän, joilla on sama taistelu, mitä näitte ja nyt kuulette minun taistelevan.	30. Ja pysytte siinä kilvoituksessa, jonka te minussa näitte ja nyt minusta kuulette.	1:30 Ja pysytte sijnä kilwoituxes cuin te minusa näitte/ ja nyt minusta cuuletta.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Jos siis on jotakin kehoitusta Kristuksessa, jos jotakin rakkauden lohdutusta, jos jotakin Hengen yhteyttä, jos jotakin sydämellisyyttä ja laupeutta,	1. Jos siis joku neuvo on teidän tykönänne Kristuksessa, jos joku rakkauden lohdutus, jos joku hengen osallisuus, jos joku sydämellinen rakkaus ja laupius,	2:1 ONgo nyt neuwo teidän tykönän/ Christuxes/ ongo lohduitust rakaudes/ ongo Hengen osallisutta/ ongo sydämelist rackautta ja laupiutta ?
2:2 niin tehkää minun iloni täydelliseksi siten, että olette samaa mieltä, että teillä on sama rakkaus, että olette sopuisat ja yksimieliset	2. Niin täyttäkää minun iloni, että teillä olis yksi mieli, yhtäläinen rakkaus, ja te olisitte yksimieliset ja yhtäpitäväiset.	2:2 Nijn täyttäkät minun ilon/ että teillä olis yxi mieli/ yhtäläinen rackaus/ ja te olisitta yximieliset ja yhtäpitäväiset.
2:3 ettekä tee mitään itsekkyydestä tai turhan kunnian pyynnöstä, vaan että nöyryydessä pidätte toista parempana kuin itseänne	3. Älkää tehkö mitään riidan eli turhan kunnian kautta, vaan nöyryydessä pitäin toinen toisensa parempana kuin itsensä.	2:3 Älkät tehkö mitän rijdan eli turhan cunnian cautta/ waan nöyryden/ pitäin toinen toisens parembana cuin idzens.
2:4 ja että katsotte kukin, ette vain omaanne, vaan toistenkin parasta.	4. Ja älkään jokainen omaa parastansa katsoko, vaan myös toisen parasta.	2:4 Ja älkän jocainen oma parastans cadzoco/ waan toisen parasta.

2:5 Olkoon teillä se mieli, joka myös Kristuksella Jeesuksella oli,	5. Kullakin olkoon se ajatus, joka Kristuksella Jesuksella oli,	2:5 Cullakin olcon se ajatus cuin Christuxella Jesuxella oli/
2:6 joka ei, vaikka hänellä olikin Jumalan muoto, katsonut saaliiksensa olla Jumalan kaltainen,	6. Joka, vaikka hän oli Jumalan muodossa, ei lukenut saaliiksi Jumalan kaltainen olla,	2:6 Joca/ waicka hän oli Jumalan muodos/ ei lukenut saalihixi Jumalan muotoinen olla:
2:7 vaan tyhjensi itsensä ja otti orjan muodon, tuli ihmisten kaltaiseksi, ja hänet havaittiin olennaltaan sellaiseksi kuin ihminen;	7. Vaan alensi itsensä, otti orjan muodon päällensä ja tuli muiden ihmisten vertaiseksi,	2:7 Waan alensi idzens/ otti orjan muodon päällens/ ja tuli muiden ihmisten wertaisexi/ ja löyttin menoisa nijncuin ihminen.
2:8 hän nöyryytti itsensä ja oli kuuliainen kuolemaan asti, hamaan ristin kuolemaan asti.	8. Ja löydettiin menoissa niinkuin ihminen, nöyryytti itsensä ja oli kuolemaan saakka kuuliainen, ja ristin kuolemaan asti.	2:8 Nöyryytti idzens/ ja oli cuoleman saacka cuuliainen/ ja Ristin cuoleman asti.
2:9 Sentähden onkin Jumala hänet korkealle korottanut ja antanut hänelle nimen, kaikkia muita nimiä korkeamman,	9. Sentähden on Jumala hänen myös korottanut ja antanut hänelle nimen, joka kaikkia nimiä suurin on:	2:9 Sentähden on Jumala hänen myös corgottanut ja andanut hänelle nimen/ joca caickia nimiä suurin on/
2:10 niin että kaikkien polvien pitää Jeesuksen nimeen notkistuman, sekä niitten, jotka taivaissa ovat, että niitten, jotka maan päällä ovat, ja niitten, jotka maan alla ovat,	10. Että Jesuksen nimeen pitää kaikki polvet heitäsä kumartaman, jotka taivaassa ja maan päällä ja maan alla ovat,	2:10 Että Jesuxen nimeen pitä caicki polwet heidäns cumartaman/ jotca Taiwasa/ ja maan päällä/ ja maan alla owat.
2:11 ja jokaisen kielen pitää tunnustaman Isän Jumalan kunniaksi, että Jeesus Kristus on Herra.	11. Ja kaikki kielet pitää tunnustaman, että Jesus Kristus on Herra, Isän Jumalan kunniaksi.	2:11 Ja caicki kielet pitä tunnustaman/ että Jesus Christus on HERra/ Isän Jumalan cunniaxi.
2:12 Siis, rakkaani, samoin kuin aina olette olleet kuuliaiset, niin ahkeroikaa, ei ainoastaan niinkuin silloin, kun minä olin teidän tykönänne, vaan paljoa enemmän nyt, kun olen poissa, pelolla ja vavistuksella, että pelastuisitte;	12. Sentähden, minun rakkaani, niinkuin te aina olette kuuliaiset olleet, (ei ainoastansa minun läsnäollessani, mutta nyt paljoa enemmän minun poissaollessani), laittakaat pelvolla ja vapistuksella, että te autuaaksi tulisitte.	2:12 SEntähden/ minun rackani/ nijncuin te aina oletta cuuliaiset ollet/ ei ainoastans minun läsnä ollesani/ mutta myös paljo enämmin minun poisollesani/ laittacat pelgolla ja wapistuxella/ että te autuaxi tulisitta:
2:13 sillä Jumala on se, joka teissä vaikuttaa sekä tahtomisen että tekemisen, että hänen hyvä tahtonsa tapahtuisi.	13. Sillä Jumala vaikuttaa teissä sekä tahdon että toimituksen, hyvän suosionsa jälkeen.	2:13 Sillä Jumala waicutta teisä/ sekä tahdon että toimituxen/ hänen hyvän suosions jälkeen.
2:14 Tehkää kaikki nurisematta ja epäroimättä,	14. Tehkät kaikki napisematta ja kamppailematta.	2:14 Tehkät caicki napisemata ja epäilemätä:

2: 15 että olisitte moitteettomat ja puhtaat, olisitte tahrattomat Jumalan lapset kieron ja nurjan sukukunnan keskellä, joiden joukossa te loistatte niinkuin tähdet maailmassa,	15. Että te olisitte laittamattomat ja yksivakaiset, nuhteettomat Jumalan lapset pahanilkisen ja nurjan sukukunnan keskellä, joiden seassa te paistakaat niinkuin kynttilät maailmassa,	2: 15 Että te olisitta paidzi panetusta/ selkiät ja laittamattomat Jumalan lapset/ sen äpärän ja häijyn sugun keskellä/ ja paistacat heidän seasans nijncuin kyntilät mailmasa/
2: 16 tarjolla pitäessänne elämän sanaa, ollen minulle kerskaukseksi Kristuksen päivänä siitä, etten ole turhaan juossut enkä turhaan vaivaa nähnyt.	16. Että te elämän sanassa pysytte, minulle Kristuksen päivänä kerskaamiseksi, etten minä hukkaan juossut olisi eli turhaan työtä tehnyt.	sijnä/ että te elämän sanasa pysytte. 2: 16 Minulle Christuxen päivänä kerscamisexi/ etten minä huckan juosnut olis/ eli turhan työtä tehnyt.
2: 17 Vaan jos minut uhrataankin tehdessäni teidän uskonne uhri- ja palvelustoimitusta, niin minä kuitenkin iloitsen, ja iloitsen kaikkien teidän kanssanne;	17. Ja jos minä uhrattaisiin teidän uhrin ja uskon palvelukseenne tähden, niin minä iloitsen ja riemuitsen kaikkein teidän kanssanne.	2: 17 Ja jos minä uhrataisin teidän usconna uhrin ja Jumalan palweluxenne tähden/ nijn minä iloidzisin ja riemuidzisin caickein teidän cansan.
2: 18 samoin iloitkaa tekin, ja iloitkaa minun kanssani!	18. Sentähden tekin minun kanssani iloitkaat ja riemuitkaat.	2: 18 Sentähden pitä teidängin minun cansani iloidzeman ja riemuidzeman.
2: 19 Toivon Herrassa Jeesuksessa pian voivani lähettää Timoteuksen teidän tyköne, että minäkin tulisin rohkaistuksi, saatuani tietää, kuinka teidän on.	19. Mutta minä toivon Herrassa Jeesuksessa, että minä pian Timoteuksen teidän tyköne lähetän, että minäkin ihastuisin, kuin minä tietää saan, kuinka teidän tilanne on.	2: 19 MUtta minä toiwon HERras Jesuxes/ että minä pian Timotheuxen teidän tygöne lähetän/ että minäkin ihastuisin/ cosca minä tietä saan/ cuinga teidän kätenne käy:
2: 20 Sillä minulla ei ole ketään samanmielistä, joka vilpittömästi huolehtisi teidän tilastanne;	20. Sillä ei minulla ole ketään, jolla yksi mieli minun kanssani on ja joka niin visusti murheen teistä pitää.	2: 20 Sillä ei minulla ole ketän/ jolla yxi mieli minun cansani on/ ja joca nijn wisust murhen teistä pitä.
2: 21 sillä kaikki he etsivät omaansa eivätkä sitä, mikä Kristuksen Jeesuksen on.	21. Sillä he etsivät kaikki omaansa ja ei niitä mitkä Jeesuksen Kristuksen ovat.	2: 21 Sillä he edziwät caicki omaistans/ ja ei Jesuxen oma.
2: 22 Mutta hänen koetellun mielensä te tunnette, että hän, niinkuin poika isäänsä, on minua palvellut evankeliumin työssä.	22. Mutta te tiedätte hänen koettelemuksensa; sillä niinkuin lapsi isänsä kanssa on, niin on hän minun kanssani evankeliumissa palvellut.	2: 22 Mutta te tiedätte hänen kiusauxens: sillä nijncuin lapsi Isäns cansa on/ nijn on hän minun cansani Evangeliumis palvellut.
2: 23 Hänet minä siis toivon voivani lähettää heti, kun olen saanut nähdä, miten minun käy.	23. Tämän siis minä toivon lähettäväni, kuin minä olen asiani toimittanut.	2: 23 Sen minä toiwon cohta teille lähettäväni/ cosca minä olen asiani toimittanut.
2: 24 Ja minä luotan Herrassa siihen, että itsekin pian olen tuleva.	24. Mutta minä uskallan Herran päälle, että minä itsekin olen pian tuleva.	2: 24 Mutta minä uscallan HERran päälle/ että minä idzekin olen pian sinne tulewa.

2: 25 Katson kuitenkin välttämättömäksi palauttaa luoksenne veljeni, työkumppanini ja taistelutoverini Epafrodituksen, teidän lähettinne ja auttajan minun tarpeissani.	25. Vaan minä olen nähnyt tarpeelliseksi teidän tykönne lähettää veljeä Epafroditusta, joka minun virkaveljeni ja sotakumppanini ja teidän myös apostolinne on, joka minua myös tarpeessani autti;	2: 25 WAAn/ minun nähdäxeni/ olis tarpellinen teidän tygönne lähettä velje Epafroditusta/ joca minun apulaisen/ ja sotacumpanin/ ja teidän myös Apostolin on: joca minua hädäs palweli:
2: 26 Sillä hän ikävöi teitä kaikkia ja on kovin levoton siitä, että olitte kuulleet hänen sairastavan.	26. Sillä hän ikävöitsi kaikkia teitä, ja oli kovin suruissansa, että te hänen sairaaksi kuulleet olitte.	2: 26 Sillä hän ikävöidze caickia teitä/ ja oli suruisans/ että te hänen kipiäxi cuullet olitta/
2: 27 Ja hän olikin sairaana, kuoleman kielissä; mutta Jumala armahti häntä, eikä ainoastaan häntä, vaan myös minua, etten saisi murhetta murheen päälle.	27. Ja tosin hän oli jo kuoleman kielissä; mutta Jumala armahti hänen päällensä, ja ei ainoastaan hänen, vaan myös minun päälleni, etten minä murhetta murheen päälle olisi saanut.	nijn cuin hän jo cuolema kielis olikin. 2: 27 Mutta Jumala armahti hänen päällens/ ei ainoastans hänen päällens/ waan myös minun päälleni/ etten minä murhetta murhen päälle olis saanut.
2: 28 Lähetään hänet sentähden kiiruimmiten, että te hänet nähdessänne taas iloitsisitte ja minäkin olisin murheettomampi.	28. Sentähden olen minä hänen sitä pikemmin lähettänyt, että te taas hänen saisitte nähdä ja iloitsisitte, ja minulla myös vähempi murhetta olis.	2: 28 Mutta minä olen hänen sitä pikemmin lähettänyt/ että te hänen saisitta nähdä/ ja wastudest iloidzisitta: ja minulla myös vähembi murhetta olis.
2: 29 Ottakaa siis hänet vastaan Herrassa kaikella ilolla, ja pitäkää semmoisia kunniassa;	29. Niin ottakaat häntä Herrassa vastaan kaikella ilolla ja pitäkää senkaltaiset kunniassa;	2: 29 Nijn ottacat händä HERrasa wastan/ caikella ilolla/ ja pitäkät sencaltaiset cunniasa.
2: 30 sillä Kristuksen työn tähden hän joutui aivan kuoleman partaalle, kun pani henkensä alttiiksi tehdäkseen minulle sen palveluksen, mitä te ette voineet tehdä.	30. Sillä Kristuksen työn tähden oli hän niin kuolemaa lähestynyt, ettei hän hengestänsä totellut, että hän olis minua teidän puolestanne palvelut.	2: 30 Sillä Christuxen asian tähden oli hän nijn cuolemata lähestynyt/ että hän vähä kyllä hengens puoleen ajatteli/ waan olis minua teidän puolestanne palwellut.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .
3: 1 Sitten vielä, veljeni, iloitkaa Herrassa! Samoista asioista teille kirjoittaminen ei minua kyllästyä, ja teille se on turvaksi.	1. Vielä, minun veljeni, iloitkaa Herrassa. Että minä teille yhdellä tavalla kirjoitan, en minä siitä suutu; sillä se tekee teidän vahvemmaksi.	3: 1 RAckat weljet/ riemuitcat vielä HERrasa: Että minä teille yhdellä tawalla kirjoitan/ en minä sijtä suutu: sillä se teke teidän wahwemmaxi.
3: 2 Kavahtakaa noita koiria, kavahtakaa noita pahoja työntekijöitä, kavahtakaa noita pilalleleikattuja.	2. Kavahtakaat teitänne koirilta, kavahtakaat teitänne pahoilta työmiehiltä, kavahtakaat poisleikkaamisesta.	3: 2 Cawahtacat teitän coirilda/ cawahtacat teitän pahoilda työmiehildä/ cawahtacat poisleickamisesta:

<p>3:3 Sillä oikeita ympärileikattuja olemme me, jotka Jumalan Hengessä palvelemme Jumalaa ja kerskaamme Kristuksessa Jeesuksessa, emmekä luota lihaan,</p>	<p>3. Sillä me olemme se ympärileikkaus, jotka Jumalaa hengessä palvelemme ja kerskaamme meitämme Kristuksessa Jesuksessa, ja emme turvaa lihaan,</p>	<p>3:3 Sillä me olemme se ympärileikkaus/ jotca Jumalata Henges palvelemme/ ja kerscamma meitäm Christuxes Jesuxes: ja emme turwa lihaan.</p>
<p>3:4 vaikka minulla on, mihin luottaa lihassakin. Jos kuka muu luulee voivansa luottaa lihaan, niin voin vielä enemmän minä,</p>	<p>4. Ehkä minulla on, johon minä lihassakin turvaan. Jos joku näkyy lihaan uskaltavan, minä paljoa enemmän.</p>	<p>3:4 Ehkä minulla olis josta minä lihasa kerscaisin. Jos jocu tahto lihaan uscalda: minä paljo enämmin/</p>
<p>3:5 joka olen ympärileikattu kahdeksanpäiväisenä ja olen Israelin kansaa, Benjaminin sukukuntaa, hebrealainen hebrealaisista syntynyt, ollut lakiin nähden fariseus,</p>	<p>5. Joka kahdeksantena päivänä ympärileikattu olen, Israelin kansasta, Benjaminin suvusta, Hebrealainen Hebrealaisista, lain jälkeen Pharisealainen,</p>	<p>3:5 Joca cadexandena päivänä ympärileicattu olen/ ja olen Israelin Canssast BenJaminin sugusta: Hebreri Hebrereistä: 3:6 Lain jälken Phariseus/</p>
<p>3:6 intoon nähden seurakunnan vainooja, lain vanhurskauteen nähden nuhteeton.</p>	<p>6. Kiivaudesta seurakunnan vainooja, vanhurskaudessa, joka laista tulee, laittamaton.</p>	<p>kijwaudest Seuracunnan wainoja/ wanhurscaudes/ joca Laista tule/ olen minä nuhtetoin.</p>
<p>3:7 Mutta mikä minulle oli voitto, sen minä olen Kristuksen tähden lukenut tappioksi.</p>	<p>7. Mutta ne, mitkä minulla olivat voittona, olen minä Kristuksen tähden vahingoksi lukenut;</p>	<p>3:7 Mutta minun voittoni olen minä Christuxen tähden wahingoxi lukenut:</p>
<p>3:8 Niinpä minä todella luen kaikki tappioksi tuon ylen kalliin, Kristuksen Jeesuksen, minun Herrani, tuntemisen rinnalla, sillä hänen tähtensä minä olen menettänyt kaikki ja pidän sen roskana - että voittaisni omakseni Kristuksen</p>	<p>8. Sillä minä luen kaikki vahingoksi sen ylönpalttisen Kristuksen Jesuksen, minun Herrani tuntemisen suhteen, jonka tähden minä olen kaikki vahingoksi lukenut, ja ne raiskana pidän, että minä Kristuksen voittaisni,</p>	<p>3:8 Sillä minä luen caicki wahingoxi/ sen ylönpaldisen Christuxen Jesuxen minun HERRani tundemisen suhten/ jonga tähden minä olen caicki wahingoxi lukenut/ ja ne raiscana pidän. 3:9 Että minä Christuxen voittaisni</p>
<p>3:9 ja minun havaittisiin olevan hänessä ja omistavan, ei omaa vanhurskautta, sitä, joka laista tulee, vaan sen, joka tulee Kristuksen uskon kautta, sen vanhurskauden, joka tulee Jumalasta uskon perusteella;</p>	<p>9. Ja hänessä löydettäisiin, ettei minun vanhurskauteni laista olisi, vaan joka tulee uskosta Kristuksen päälle, nimittäin se vanhurskaus, joka Jumalalta uskolle omistetaan,</p>	<p>ja hanesä löyttäisin/ ettei minun wanhurscaudeni Laista olisi/ waan joca tule Uscosta Christuxen päälle/ nimittäin/ se wanhurscaus joca Jumalalda Uscolle omistetän.</p>

3: 10 tunteakseni hänet ja hänen ylösnousemisensa voiman ja hänen kärsimyksiensä osallisuuden, tullessani hänen kaltaisekseen samankaltaisen kuoleman kautta,	10. Häntä tutakseni, ja hänen ylösnousemisensa voimaa ja kärsimisensä osallisuutta, koska minä tulen hänen kuolemansa kaltaiseksi;	3: 10 Händä tutaxeni/ ja hänen ylösnousemisens woima/ ja kärsimisens osallisutta/ ja tulen hänen cuolemans caltaisexi.
3: 11 jos minä ehkä pääsen ylösnousemiseen kuolleista.	11. Jolla muodolla minä kuolleitten ylösnousemisessa tuleva olen.	3: 11 Jolla minä myös hänen cuolluitten ylösnousemises cohtawa olen.
3: 12 Ei niin, että jo olisin sen saavuttanut tai että jo olisin tullut täydelliseksi, vaan minä riennän sitä kohti, että minä sen omakseni voittaisin, koskapa Kristus Jeesus on voittanut minut.	12. Ei niin, että minä sen jo käsittänyt olen, eli jo täydellinen olen; mutta minä ahkeroitzen suuresti, että minä sen myös käsittäisin, niinkuin minäkin Jeesuksessa Kristuksessa käsitetty olen.	3: 12 Ei nijn että minä sen jo käsittänyt olen/ eli jo täydellinen olen/ mutta minä ahkeroidzen suurest/ että minä sen myös käsitäisin/ nijncuin minäkin Jesuxes Christuxes käsitetty olen.
3: 13 Veljet, minä en vielä katso sitä voittaneeni; mutta yhden minä teen: unhottaen sen, mikä on takana, ja kurottautuen sitä kohti, mikä on edessäpäin,	13. Minun veljeni! enpä minä pidä itseni sitä käsittäneen;	3: 13 Minun weljeni/ embä minä taida sanoa/ että minä sen jo käsittänyt olen/
3: 14 minä riennän kohti päämäärää, voittopalkintoa, johon Jumala on minut taivaallisella kutsumisella kutsunut Kristuksessa Jeesuksessa.	14. Mutta yksi on se: minä unohdan ne, mitkä takaperin ovat, ja kokotan niiden perään, jotka edessä ovat, ja samoan eteenpannun määrän jälkeen, sen kalliin tavarain jälkeen, joka Jumalan kutsumisen kautta ylhäältä Kristuksessa Jeesuksessa ilmoitetaan.	mutta minä sanon: minä unohdan sen cuin tacaperin on/ ja wenyttä minuni sen perän cuin edes on. 3: 14 Ja samon eteen pannun määrän jälken/ sen callin tawaran jälken/ joca Jumalan cudzumisen cautta/ ylhäldä Christuxes Jesuxes ilmoitetan.
3: 15 Olkoon siis meillä, niin monta kuin meitä on täydellistä, tämä mieli; ja jos teillä jossakin kohden on toinen mieli, niin Jumala on siinäkin teille ilmoittava, kuinka asia on.	15. Niin monta siis, jotka meistä täydellistä on, ajatelkaamme niin, ja jos te toisin ajattelette, niin Jumala on sen teille ilmoittava.	3: 15 Nijn monda cuin meistä täydellistä on/ ajatelcamme nijn/ ja jos te toisin ajatteletta/ nijn andacat se Jumalan teillenne ilmoitta.
3: 16 Kunhan vain, mihin saakka olemme ehtineetkin, vaellamme samaa tietä!	16. Kuitenkin että me yhden mitan jälkeen siinä vaellamme, johon me joutuneet olemme, ja että me yksimieliset olisimme.	3: 16 Cuitengin että me yhden mitan jälken sijnä waellamme/ johon me joutunet olemma/ ja että me yximieliset olisimma.
3: 17 Olkaa minun seuraajiani, veljet, ja katselkaa niitä, jotka näin vaeltavat, niinkuin me olemme teille esikuvana.	17. Seuratkaat, rakkaat veljet, minua ja katsokaat niitä, jotka niin vaeltavat, kuin me teille esikuva olemme.	3: 17 SEuratcat/ rackat weljet/ minua/ ja cadzocat nijtä/ jotca nijn waeldawat/ cuin te meidän idze näitte:

3:18 Sillä monet, joista usein olen sen teille sanonut ja nyt aivan itkien sanon, vaeltavat Kristuksen ristin vihollisina;	18. Sillä monta vaeltavat, joista minä jo usein olen teille sanonut, ja nytkin itkien sanon: he ovat Kristuksen ristin viholliset,	3:18 Sillä monda waeldawat/ joista minä jo usein olen teille sanonut/ ja nytkin itkein sanon/ he owat Christuxen Ristin wiholliset/
3:19 heidän loppunsa on kadotus, vatsa on heidän jumalansa, heidän kunnianaan on heidän häpeänsä, ja maallisiin on heidän mielensä.	19. Joidenka loppu on kadotus, ja heidän vatsansa on heidän jumalansa ja heidän kunniansa joutuu heille häpiäksi, jotka maallisia rakastavat.	joidenga loppu on cadotus/ ja heidän wadzans on heidän jumalans/ ja heidän cunnians joutu heille häpiäxi/ jotca mailmallisia racastawat.
3:20 Mutta meillä on yhdyskuntamme taivaissa, ja sieltä me myös odotamme Herraa Jeesusta Kristusta Vapahtajaksi,	20. Mutta meidän menomme on taivaissa, josta me myös lunastajaa Herraa Jesusta Kristusta odotamme,	3:19 Mutta meidän menomme on Taiwahis/ josta me Lunastajata HERra Jesusta Christusta odotamme/
3:21 joka on muuttava meidän alennustilamme ruumiin kirkkautensa ruumiin kaltaiseksi sillä voimallaan, jolla hän myös voi tehdä kaikki itsellensä alamaiseksi.	21. Joka meidän heikon ruumiimme kirkastaa, että se hänen kirkkaan ruumiinsa kaltainen olis, sillä voimalla, jolla hän myös voi kaikki itsellensä alamaiseksi tehdä.	joca meidän heicon ruumimma kircasta/ että se hänen kirckan ruumins caltainen olis. 3:20 Sillä woimalla/ jolla hän myös woi caicki idzellens alammaisexi tehdä.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .
4:1 Sentähden, rakkaat ja ikävöidyt veljeni, te minun iloni ja kruununi, seisokaa näin Herrassa lujina, rakkaat!	1. Sentähden minun rakkaat ja ihanat veljeni, minun iloni ja minun kruununi, seisokaat niin Herrassa, minun rakkaani.	4:1 Minun rackat ja ihanat weljeni/ minun ilon ja minun Cruunun/ olcat nijn HERrasa/ minun rackani.
4:2 Euodiaa minä kehoitan ja Syntykeä minä kehoitan olemaan yksimielisiä Herrassa.	2. Euodiaa minä neuvon ja Syntykeä minä neuvon, että he Herrassa yksimieliset olisivat.	4:2 Euodiat minä neuwon/ ja Syntychest minä neuwon/ että he HERrasa yximieliset olisit.
4:3 Myös sinua, sinä minun oikea Synsygukseni, minä pyydän: ole näille vaimoille avullinen, sillä he ovat taistelleet minun kanssani evankeliumin hyväksi, yhdessä sekä Klemensin että muiden työtoverieni kanssa, joiden nimet ovat elämän kirjassa.	3. Ja minä rukoilen sinua, minun uskollinen kumppanini, ole niille avullinen, jotka minun kanssani evankeliumissa kilvoitelleet ovat, ynnä Klementin ja muiden minun auttajaini kanssa, joiden nimet elämän kirjassa ovat.	4:3 Ja minä rucoilen sinua minun toimellinen cumpanin/ ole nijlle awullinen/ jotca minun cansani Evangeliumis kilwoitellet owat/ Clemetin ja muiden minun auttajaini cansa/ joiden nimi elämän Kirjas on.
4:4 Iloitkaa aina Herrassa! Vieläkin minä sanon: iloitkaa!	4. Iloitkaa aina Herrassa, ja taas minä sanon: iloitkaa.	4:4 ILoitcat aina HERrasa/ ja taas minä sanon: iloitcat
4:5 Tulkoon teidän lempeytenne kaikkien ihmisten tietoon. Herra on lähellä.	5. Olkoon teidän siveytenne kaikille ihmisille tiettävä: Herra on läsnä.	4:5 Olcon teidän siweydenne caikille ihmisille tiettäwä. 4:6 HERra on läsnä/

4:6 Älkää mistään murehtiko, vaan kaikessa saattakaa pyyntönne rukouksella ja anomisella kiitoksen kanssa Jumalalle tiettäväksi,	6. Älkäät mistään murehtiko, vaan olkoon teidän anomuksenne kaikissa asioissa Jumalalle tiettävä, kaikella rukouksella ja pyytämisellä kiitoksen kanssa.	älkät murehtico/ waan olcon teidän anomuxen caikis asiois Jumalalle tiettävä/ caikella rucouxella/ pyytämisellä ja kijtoxella.
4:7 ja Jumalan rauha, joka on kaikkea ymmärrystä ylempi, on varjeleva teidän sydämenne ja ajatuksenne Kristuksessa Jeesuksessa.	7. Ja Jumalan rauha, joka ylitse kaiken ymmärryksen käy, varjelkoon teidän sydämenne ja teidän taitonne Kristuksessa Jeesuksessa.	4:7 Ja Jumalan Rauha/ joca caiken ymmärryxen ylidzekäy/ warjelcon teidän sydämen ja taiton/ Christuxes Jesuxes.
4:8 Ja vielä, veljet, kaikki, mikä on totta, mikä kunnioitettavaa, mikä oikeaa, mikä puhdasta, mikä rakastettavaa, mikä hyvältä kuuluvaa, jos on jokin avu ja jos on jotakin kiitettävää, sitä ajatelkaa;	8. Vielä, rakkaat veljet, mikä tosi, mikä kunniallinen, mikä oikein, mikä puhdas, mikä otollinen on, mikä hyvin kuuluu, jos joku hyvä tapa ja jos joku kiitos on, ajatelkaat niitä.	4:8 Wlälä/ rackat weljet/ mikä tosi/ mikä cunnialinen/ mikä oikein/ mikä puhdas/ mikä sowelias on/ ja mikä hywin cuulu/ ongo jotacuta hywä tapa ja ongo kijtos/ ajatelcat nijtä.
4:9 mitä myös olette oppineet ja saaneet ja minulta kuulleet ja minussa nähneet, sitä tehkää, niin rauhan Jumala on oleva teidän kanssanne.	9. Mitä te myös opitte, ja saitte, ja kuulitte, ja nähneet olette minussa, se tehkää, niin rauhan Jumala on teidän kanssanne.	4:9 Mitä te myös opitta/ ja saitta/ ja cuulitta/ ja nähnet oletta minusa/ se tehkät/ nijn rauhan Jumala on teidän cansan.
4:10 Minä ihastuin suuresti Herrassa, että te jo vihdoinkin olitte elpyneet pitämään minusta huolta, johon teillä ennenkin oli ollut halua, vaikka ei tilaisuutta.	10. Mutta minä olen suuresti iloinen Herrassa, että te olette taas virvonneet minusta murhetta pitämään, ehkä te sen tehneetkin olette, vaan ei teillä ollut tilaa.	4:10 MUtta minä olen suurest iloinen HERrasa/ että te oletta taas wirwonnet minun tähteni sureman/ ehkä teidän jocapaicas on kyllä suremista ollut/ waan ei teillä ollut tila:
4:11 Ei niin, että minä puutteen vuoksi tätä sanon; sillä minä olen oppinut oloihini tyytymään.	11. Enpä minä sitä sentähden sano, että minulta jotakin puuttuu; sillä minä olen oppinut, joissa minä olen, niihin tyytymään.	4:11 Embä minä sitä sentähden sano/ että minulda jotakin puuttui: sillä minä olen oppenut joisa minä olen/ nijhin tytymän.
4:12 Osaan elää niukkuudessa, osaan myös elää runsaudessa; kaikkeen ja kaikenlaisiin oloihin minä olen tottunut; sekä olemaan ravittuna että näkemään nälkää, elämään sekä runsaudessa että puutteessa.	12. Minä taidan nöyrä olla ja taidan myös korkia olla, minä olen aina ja kaikissa harjoitettu, taidan ravittu olla ja isota, hyötyä ja köyhtyä.	4:12 Minä taidan nöyrä olla/ ja taidan myös corkia olla. Minä olen caikis jocaidzelle sowelias/ taidan rawittu olla ja isota/ hyötyä ja köyhtyä.
4:13 Kaikki minä voin hänessä, joka minua vahvistaa.	13. Minä voin kaikki sen kautta, joka minun väkeväksi tekee, Kristuksen.	4:13 Minä woin caicki/ sen cautta joca minun wäkewäxi teke/ Christus.
4:14 Kuitenkin teitte hyvin, kun otitte osaa minun ahdinkooni.	14. Kuitenkin te teitte hyvin, että te minun murheeni päällemme otitte.	4:14 Cuitengin te teittä hywin/ että te minun murheni päällemme otitta.

4:15 Tiedättehän tekin, filippiiläiset, että evankeliumin alkuaikoina, kun lähdin Makedoniasta, ei mikään muu seurakunta kuin te yksin käynyt minun kanssani tiliyhteyteen annetusta ja vastaanotetusta.	15. Mutta te Philippiiläiset tiedätte, ettei ensin evankeliumin alusta, kuin minä Makedoniasta läksin, yksikään seurakunta minulle mitään ollut jakanut antamisessa ja ottamisessa, vaan ainoastaan te;	4:15 Mutta te Philipperit tiedätte/ ettei ensin Evangeliumin algusta/ cosca minä Makedoniasta läxin/ yxikän Seuracunda minun cansani mitän ollut jakanut andamisen ja ottamisen lugun jälkeen/ waan ainoastans te:
4:16 Sillä Tessalonikaankin te minulle kerran, jopa kahdesti, lähetitte, mitä tarvitsin.	16. Sillä kuin myös minä Tessalonikassa olin, lähetitte te kerran ja kaksi minun tarpeeni.	4:16 Sillä cosca minä Thessalonicas olin/ lähetitte te wihdoin minun tarpeni/ ja taas toisen kerran.
4:17 Ei niin, että haluaisin lahjaa, vaan minä haluan teidän hyväksenne karttuvaa hedelmää.	17. Ei niin, että minä lahjoja pyydän, vaan ahkeroin sitä, että teidän luvussanne ylitsevuotava hedelmä olis.	4:17 Ei nijn että minä lahjoja pyysin/ waan ahkeroidzin sitä/ että teidän lugusan ylidzenwuotawa hedelmä olis.
4:18 Olen nyt saanut kaikkea, jopa ylenpalttisesti; minulla on yllinkyllin, saatuani Epafroditukselta teidän lähetyksenne, joka on "suloinen tuoksu", otollinen, Jumalalle mieluinen uhri.	18. Sillä minulla on kaikki ja yltäkyllä, minä olen täytetty, sitte kuin minä Epafroditukselta sain sen, mikä teiltä lähetetty oli, makian hajun, otollisen ja Jumalalle kelvollisen uhrin.	4:18 Sillä minulla on caicki/ ja yldäkyllä/ ja minä olen täytetty/ sijtte cuin minä Epaphrodituxen cansa sain sen cuin teidä minulle lähetetty oli/ makian hajun/ otollisen ja Jumalalle kelwollisen uhrin.
4:19 Mutta minun Jumalani on rikkautensa mukaisesti täyttävä kaikki teidän tarpeenne kirkkaudessa, Kristuksessa Jeesuksessa.	19. Mutta minun Jumalani on teille antava, rikkaudestansa kaikki teidän tarpeenne, kunniassa, Jesuksen Kristuksen kautta.	4:19 Mutta minun Jumalan on teille andawa hänen rickaudestans caicki teidän tarpenne/ Cunnias/ Jesuxen Christuxen cautta.
4:20 Mutta meidän Jumalallemme ja Isällemme kunnia aina ja iankaikkisesti! Amen.	20. Mutta Jumalalle ja meidän Isällemme olkoon kunnia ijankaikkisesta ijankaikkiseen, amen!	4:20 Mutta Jumalalle ja meidän Isällem olcon kijtos ijancaickisest ijancaickisehen/ Amen.
4:21 Tervehdys jokaiselle pyhälle Kristuksessa Jeesuksessa. Tervehdyksen lähettävät teille minun kanssani olevat veljet.	21. Tervehtikäätkäät jokaista pyhää Kristuksessa Jeesuksessa. Teitä tervehtivät ne veljet, jotka minun kanssani ovat.	4:21 Terwettäkät caickia Pyhiä Christuxes Jesuxes. 4:22 Teitä terwettäwät ne weljet/ jotca minun cansani owat.
4:22 Tervehdyksen lähettävät teille kaikki pyhät, mutta varsinkin ne, jotka ovat keisarin huoneväkeä.	22. Teitä tervehtivät kaikki pyhät, erinomattain ne, jotka keisarin huoneesta ovat.	4:23 Teitä terwettäwät caicki Pyhät/ erinomattain ne jotca Keisarin perhestä owat.
4:23 Herran Jeesuksen Kristuksen armo olkoon teidän henkenne kanssa.	23. Meidän Herran Jesuksen Kristuksen armo olkoon kaikkein teidän kanssanne, amen!	4:24 Meidän HERran Jesuxen Christuxen armo olcon caickein teidän cansan/ Amen.

PAAVALIN KIRJE KOLOSSALAISILLE	P. PAAVALIN EPISTOLA KOLOSSILAISILLE	P. Pawalin Epistola Colosserein tygö
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Paavali, Jumalan tahdosta Kristuksen Jeesuksen apostoli, ja veli Timoteus	Paavali, Jesuksen Kristuksen apostoli Jumalan tahdon kautta, ja veli Timoteus,	1:1 PAwali/ Jesuxen Christuxen Apostoli/ Jumalan tahdosta/ ja weli Timotheus.
1:2 Kolossassa asuville pyhille ja uskoville veljille Kristuksessa. Armo teille ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme!	2. Niille, jotka ovat Kolossissa, pyhille ja uskollisille veljille Kristuksessa: armo olkoon teille ja rauha Jumalalta meidän isältämme ja Herralta Jesukselta Kristukselta!	1:2 Pyhille ja uscollisille weljille/ jotca owat Colossis. 1:3 Armo olcon teidän cansan/ ja Rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
1:3 Me kiitämme Jumalaa, Herramme Jeesuksen Kristuksen Isää, aina kun rukoilemme teidän edestänne,	3. Me kiitämme Jumalaa ja meidän Herran Jesuksen Kristuksen Isää, ja rukoilemme aina teidän edestänne,	1:4 ME kijtämme Jumalata/ ja meidän HERran Jesuxen Christuxen Isä/ ja rucoilemma aina teidän edestän/
1:4 sillä me olemme saaneet kuulla teidän uskostanne Kristuksessa Jeesuksessa ja rakkaudesta, mikä teillä on kaikkia pyhiä kohtaan;	4. Sittekuin me kuulimme teidän uskonne Kristuksessa Jesuksessa ja teidän rakkautenne kaikkia pyhiä kohtaan,	sijttecuin me cuulimma teidän uscon Christuxen Jesuxen päälle/ ja teidän rackauden caickia pyhiä cohtan.
1:5 me kiitämme häntä sen toivon tähden, joka teille on talletettuna taivaissa ja josta jo ennen olette kuulleet sen evankeliumin totuuden sanassa,	5. Sen toivon tähden, joka teille taivaissa tallelle pantu on, josta te ennen sen totisen evankeliumin saarnan kautta kuulleet olette,	1:5 Sen toiwon tähden/ joca teille Taiwas tallelle pandu on. 1:6 Josta te ennen sen totisen Evangeliumin saarnan cautta cuullet oletta/
1:6 joka on tullut teidän tyköne, niinkuin se on myös kaikessa maailmassa, missä se kantaa hedelmää ja kasvaa, samoin kuin teidänkin keskuudessanne siitä päivästä alkaen, jona te kuulitte ja opitte tuntemaan Jumalan armon totuudessa,	6. Joka teidän tyköne tullut on, niinkuin myös kaikkeen maailmaan, ja hedelmän kantaa, niinkuin teissäkin hamasta siitä päivästä, jona te sen kuulleet olette ja Jumalan armon totuudessa tunsitte;	joca teidän tygönne tullut on/ nijncuin myös caicken mailmaan/ ja on hedelmälinen/ nijncuin teisäkin hamast sijtä päiwäst/ cuin te sen cuullet oletta/ ja Jumalan Armon totuudes tunsitta.

1:7 niinkuin te sen opitte Epafraalta, meidän rakkaalta kanssapalvelijaltamme, joka on uskollinen Kristuksen palvelija teidän hyväksenne	7. Niinkuin te myös meidän rakkaalta kanssa palvelialtamme Epaphraalta opitte, joka teidän edestänne Kristuksen uskollinen palvelia on,	1:7 Nijn cuin te meidän rackalda cansapalwelialdam Epaphralda opitta/ joca teidän edestän Christuxen uscollinen palwelia on.
1:8 ja joka myös on kertonut meille teidän rakkaudestanne Hengessä.	8. Joka myös on meille ilmoittanut teidän rakkautenne hengessä.	1:8 Ja on meille ilmoittanut teidän rackaudenne Hengesä.
1:9 Sentähden emme mekään, siitä päivästä alkaen, jona sen kuulimme, ole lakanneet teidän edestänne rukoilemasta ja anomasta, että tulisitte täyteen hänen tahtonsa tuntemista kaikessa hengellisessä viisaudessa ja ymmärtämisessä,	9. Sentähden myös me siitä päivästä, jona me sen kuulimme, emme lakanneet teidän edestänne rukoilemasta ja anomasta, että te hänen tahtonsa tuntemisella täytettäisiin kaikkinaisessa hengellisessä viisaudessa ja toimessa,	1:9 Sentähden myös me/ sijtä päivästä cuin me sen cuulimma/ emme lacannet teidän edestän rucoilemast ja anomast/ että te hänen tahtons tundemisella täytetäisin caickinaises hengellises wijsaudes ja toimes.
1:10 vaeltaaksenne Herran edessä arvollisesti, hänelle kaikessa otollisesti, kaikessa hyvässä työssä hedelmää kantaen ja kasvaen Jumalan tuntemisen kautta,	10. Että te soveliaasti vaeltaisitte, kelvaten kaikissa Herralle, ja hedelmän tekisitte kaikissa hyvissä töissä ja kasvaisitte Jumalan tuntemisessa,	1:10 Että te otollisest waellaisitta/ kelwaten caikisa HERralle. 1:11 Ja hedelmöidzisitte caikisa hywisä töisä/ ja caswaisitte Jumalan tundemises/
1:11 ja hänen kirkkautensa väkevyyden mukaan kaikella voimalla vahvistettuina olemaan kaikessa kestäviä ja pitkämielisiä, ilolla	11. Ja vahvistetuksi tulisitte kaikella voimalla, hänen kunniansa väkevyyden jälkeen, kaikkeen kärsivällisyyteen ja pitkämielisyyteen ilon kanssa.	ja wahwistetuxi tulisitte caikella woimalla/ hänen cunnians wäkeyyden jälken/ caikes kärsimises ja pitkämielisydes/ ilon cansa.
1:12 kiittäen Isää, joka on tehnyt teidät soveliaiksi olemaan osalliset siitä perinnöstä, mikä pyhillä on valkeudessa,	12. Ja kiittäkää Isää, joka meitä soveliaaksi tehnyt on pyhain perimisen osallisuuteen valkeudessa,	1:12 Ja kijttäkät Isä/ joca meitä soweliaxi tehnyt on/ osallisexi oleman Pyhain perimiseen/ walkeudes.
1:13 häntä, joka on pelastanut meidät pimeyden vallasta ja siirtänyt meidät rakkaan Poikansa valtakuntaan.	13. Joka meitä pimeyden vallasta pelasti ja on meidät siirtänyt rakkaan Poikansa valtakuntaan,	1:13 Joca meitä pimeyden Esiwallasta pelasti/ ja on meidän sijrtänyt rackan Poicans waldacundaan.
1:14 Hänessä meillä on lunastus, syntien anteeksisaaminen,	14. Jonka kautta meillä on lunastus hänen verensä kautta, nimittäin syntein anteeksi antamus,	1:14 Jonga cautta meillä lunastus on/ hänen werens cautta/ nimittäin/ syndein andexi andamus.
1:15 ja hän on näkymättömän Jumalan kuva, esikoinen ennen kaikkea luomakuntaa.	15. Joka näkymättömän Jumalan kuva on, esikoinen ennen kaikkia luontokappaleita.	1:15 Joca näkymättömän Jumalan cuwa on/ esicoinen ennen caickia luondocappaleita:

1:16 Sillä hänessä luotiin kaikki, mikä taivaissa ja mikä maan päällä on, näkyväiset ja näkymättömät, olkoot ne valtaistuimia tai herrauksia, hallituksia tai valtoja, kaikki on luotu hänen kauttansa ja häneen,	16. Sillä hänen kauttansa ovat kaikki luodut, jotka taivaassa ja maan päällä ovat, näkyväiset ja näkymättömät, thronit ja herraudet, vallat ja hallitukset: ne ovat kaikki hänen kauttansa ja häneen luodut.	1:16 Sillä hänen cauttans owat caicki luodut/ jotca Taiwas ja maan päällä owat/ näkywäiset ja näkymättömät/ Thronit ja Herraudet/ Wallat ja Hallituxet. 1:17 Ne owat caicki hänen cauttans ja hänehen luodut/
1:17 ja hän on ennen kaikkia, ja hänessä pysyy kaikki voimassa.	17. Ja hän on ennen kaikkia ja kaikki ovat hänessä.	ja hän on ennen caickia ja caicki owat hänesä.
1:18 Ja hän on ruumiin, se on: seurakunnan, pää; hän, joka on alku, esikoinen kuolleista nousseitten joukossa, että hän olisi kaikessa ensimmäinen.	18. Ja hän on ruumiin, nimittäin seurakunnan pää, joka on alku ja esikoinen kuolleista, että hän kaikkein ylitse käwis;	1:18 Ja hän on Ruumin/ nimittäin/ Seuracunnan Pää/ joca on alcu ja esikoinen cuolleista. 1:19 Että hän caikisa edellä käwis:
1:19 Sillä Jumala näki hyväksi, että kaikki täyteys hänessä asuisi	19. Sillä niin kelpasi Isälle, että hänessä kokonainen täydellisyys asuis,	sillä nijn kelpais Isälle/ että hänesä olis coconainen täydellisys asunut.
1:20 ja että hän, tehden rauhan hänen ristinsä veren kautta, hänen kauttaan sovittaisi itsensä kanssa kaikki, hänen kauttaan kaikki sekä maan päällä että taivaissa.	20. Ja kaikki olisivat hänen kauttansa hänen itse kanssansa sovitetut, sekä ne jotka maassa että ne jotka taivaissa ovat; sillä hän teki verensä kautta ristin päällä rauhan, itse kauttansa.	1:20 Ja caicki olis hänen cauttans idze cansans sowitetut/ cuin maasa ja Taiwasa owat: sillä hän teki werens cautta ristin päällä rauhan/ idze cauttans.
1:21 Teidätkin, jotka ennen olitte vieraantuneet ja mieleltänne hänen vihamiehiänsä pahoissa teoissanne, hän nyt on sovittanut	21. Ja te olitte muinen oudot ja viholliset ymmärryksen puolesta, pahoissa töissä; mutta nyt hän on teidät sovittanut,	1:21 JA te olitta muinen oudot ja wiholliset ymmärryxen puolesta/ pahoisa töisä: 1:22 Mutta nyt hän on teidän sowittanut
1:22 Poikansa lihan ruumiissa kuoleman kautta, asettaakseen teidät pyhinä ja nuhteettomina ja moitteettomina eteensä,	22. Lihansa ruumiissa kuoleman kautta, että hän teidät saattais pyhäksi, laittamattomaksi ja nuhteettomaksi kasvoinsa edessä.	Lihans Ruumisa/ cuoleman cautta/ että hän teidän saattais pyhäxi/ laittamattomaxi ja nuhtettomaxi hänen caswons edes.
1:23 jos te vain pysytte uskossa, siihen perustuneina ja siinä lujina, horjahtamatta pois sen evankeliumin toivosta, jonka olette kuulleet, jota on julistettu kaikessa luomakunnassa taivaan alla ja jonka palvelijaksi minä, Paavali, olen tullut.	23. Jos te muutoin uskossa pysytte perustettuna ja vahvana ja horjumattomana evakeliumin toivosta, jonka te kuulitte, joka on saarnattu kaikkein luontokappalten edessä, jotka taivaan alla ovat; jonka palveliaksi minä Paavali tullut olen,	1:23 Jos te muutoin uscosa pysytte/ perustettuna/ wahwana ja horjumattomana/ Evangeliumin toiwosta/ jonga te cuulitta/ joca on saarnattu caickein luondocappalden edes cuin Taiwan alla owat/ jonga/ minä Pawali/ palweljaxi tullut olen.

1:24 Nyt minä iloitsen kärsiessänne teidän tähtenne, ja mikä vielä puuttuu Kristuksen ahdistuksista, sen minä täytän lihassani hänen ruumiinsa hyväksi, joka on seurakunta,	24. Joka nyt minun vaivoistani iloitsen, jotka minä kärsin teidän edestänne, ja täytän Kristuksen kärsimiset minun lihassani hänen ruumiinsa edestä, joka on seurakunta,	1:24 Nyt minä minun waiwastani iloidzen/ jonga minä kärsin teidän edestän/ ja sen palkidzen Lihassani/ cuin Christuxen kärsimises puuttui/ hänen Ruumiinsa edestä/ joca on Seuracunda.
1:25 jonka palvelijaksi minä olen tullut Jumalan armotalouden mukaan, joka minulle on annettu teitä varten, täydellisesti julistaakseni Jumalan sanan,	25. Jonka palveliaksi minä tullut olen Jumalan toimituksen jälkeen, joka minulle teidän kohtaanne annettu on, täyttämään Jumalan sanaa;	1:25 Jonga palweliaksi minä tullut olen Jumalan saarnawiran cautta/ joca minulle teidän seasan annettu on: 1:26 Että minä Jumalan sana runsast saarnaisin/
1:26 sen salaisuuden, joka on ollut kätkeytyneenä ikuisista ajoista ja polvesta polveen, mutta joka nyt on ilmoitettu hänen pyhillensä,	26. Sitä salaisuutta, joka ijankaikkisesta ja sukukunnista on salattu ollut, mutta nyt hänen pyhillensä ilmoitettu,	nimittäin/ sijtä salaisudest/ joca mailman algusta ja sucucunnista on salattu ollut.
1:27 joille Jumala tahtoi tehdä tietäväksi, kuinka suuri pakanain keskuudessa on tämän salaisuuden kirkkaus: Kristus teissä, kirkkauden toivo.	27. Joille Jumala tahtoi sen julistaa, mikä tämän salaisuuden kunniallinen rikkaus pakanain seassa on, joka on Kristus teissä, kunnian toivo,	1:27 Mutta nyt on hänen Pyhillens ilmoitettu/ joille Jumala tahdoi sen julista/ mingäcaltainen tämän salaisuuden cunniallinen rikkaus pacanoitten seas olis (joca on Christus teisä) se cunnian toivo.
1:28 Ja häntä me julistamme, neuvoen jokaista ihmistä ja opettaen jokaista ihmistä kaikella viisaudella, asettaaksemme esiin jokaisen ihmisen täydellisenä Kristuksessa.	28. Jonka me ilmoitamme, ja kaikkia ihmisiä neuvomme, ja kaikkia ihmisiä kaikkinaisessa viisaudessa opetamme, että me jokaisen ihmisen Kristuksessa Jesuksessa täydelliseksi saattaisimme:	1:28 Jonga me ilmoitamme/ ja caickia ihmisiä neuwomme/ ja caickia ihmisiä caickinaises wijsaudes opetamme/ että me jocaidzen ihmisen Christuxes Jesuxes täydellisexi saataisimme.
1:29 Sitä varten minä vaivaa näenkin, taistellen hänen vaikutuksensa mukaan, joka minussa voimallisesti vaikuttaa.	29. Jota minä myös ahkeroin ja hänen vaikutuksensa jälkeen kilvoittelen, joka minussa väkevästi vaikuttaa.	Jota minä myös ahkeroidzen/ ja sen waicutuxen jälken kilwoittelen/ joca minusa wäkevästi waicutta.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Sillä minä tahdon, että te tiedätte, kuinka suuri kilvoittelu minulla on teidän tähtenne ja laodikealaisten ja kaikkien tähden, jotka eivät ole minun ruumiillisia kasvojani nähneet,	1. Sillä minä soisin teidän tietävän, kuinka suuri kilvoitus minulla on teistä ja niistä, jotka Laodikeassa ovat, ja kaikista niistä, jotka ei minun kasvojani lihassa nähneet:	2:1 Minä soisin teidän tietävän sen kilwoituxen cuin minulla on teistä/ ja niistä jotca Laodiceas owat/ ja caikista niistä/ jotca ei minun caswojani Lihassa nähnet:

2:2 että heidän sydämensä, yhteenliittyneinä rakkaudessa, saivat kehoitusta omistamaan täyden ymmärtämyksen koko rikkauden ja pääsisivät tuntemaan Jumalan salaisuuden, Kristuksen,	2. Että heidän sydämensä saivat lohdutuksen ja liitetyksi tulisivat rakkaudessa kaikkeen rikkauteen, täydellisessä ymmärryksessä Jumalan ja Isän ja Kristuksen salaisuuden tuntemiseen,	2:2 Että heidän sydämensä saivat lohdutuksen/ ja liitetyksi tulisivat rakkaudessa kaikkeen rikkauteen/ täydellisessä ymmärryksessä/ joka on Jumalan ja Isän/ ja Kristuksen salaisuuden tuntemiseen.
2:3 jossa kaikki viisauden ja tiedon aarteet ovat kätkeytyneinä.	3. Jossa kaikki viisauden ja taidon tavarat kätkeytyvät.	2:3 Jossa kaikki viisauden ja taidon tavarat peitettyt ovat.
2:4 Tämän minä sanon, ettei kukaan teitä pettäisi suostuttelevilla puheilla.	4. Mutta sen minä sanon, ettei joku teitä viettelisi kavalalla puheella.	2:4 Mutta minä sanon/ ettei joku teitä viettelisi makeilla puheilla:
2:5 Sillä jos ruumiillisesti olenkin poissa, olen kuitenkin teidän kanssanne hengessä ja iloitsen nähdessäni järjestyksen, joka teidän keskuudessanne vallitsee, ja teidän lujan uskonne Kristukseen.	5. Sillä vaikka en minä lihassa läsnä ole, niin minä kuitenkin hengessä teidän tykönänne olen, iloitsen ja näen teidän toimellisuutenne ja teidän vahvan uskonne Kristuksen päälle.	2:5 Sillä vaikka en minä Lihassa läsnä ole/ niin minä hengessä teidän tykönän olen/ iloiden ja näen teidän toimellisuuden/ ja teidän vahvan Uskonne Kristuksen päälle.
2:6 Niinkuin te siis olette omaksenne ottaneet Kristuksen Jeesuksen, Herran, niin vaeltakaa hänessä,	6. Niinkuin te nyt Herran Jesuksen Kristuksen olette ottaneet vastaan, niin vaeltakaa hänessä,	2:6 Että te nyt Herran Jesuksen Kristuksen olette vastaan ottaneet/ niin vaeltakaa hänessä/
2:7 juurtuneina häneen ja hänessä rakentuen ja uskossa vahvistuen, niinkuin teille on opetettu; ja olkoon teidän kiitoksenne ylitsevuotavainen.	7. Ja olkaa hänessä juuritettut ja rakennetut ja uskossa vahvistetut, niinkuin te oppineet olette, ja olkaa siinä runsaasti kiitolliset.	ja olkaa häneen juuritettut ja rakennetut. 2:7 Ja olkaa uskossa pysyväiset/ niinkuin te oppineet olette/ ja olkaa runsaasti hänessä kiitolliset.
2:8 Katsokaa, ettei kukaan saa teitä saaliikseen järkeisopilla ja tyhjällä petoksella, pitäytyen ihmisten perinnäissääntöihin ja maailman alkeisvoimiin eikä Kristukseen.	8. Katsokaat, ettei joku teitä viettele filosofian ja turhain jaaritusten kautta, ihmisten opin ja maailmallisten säätyin jälkeen, ja ei Kristuksen jälkeen.	2:8 Katsokaat ettei joku teitä viettele filosofian ja turhain jaaritusten kautta/ ihmisten opin ja maailmallisten säätyin jälkeen/ ja ei Kristuksen jälkeen:
2:9 Sillä hänessä asuu jumaluuden koko täyteys ruumiillisesti,	9. Sillä hänessä asuu koko jumaluuden täydellisyys ruumiillisesti,	2:9 Sillä hänessä asuu ruumiillisesta koko jumaluuden täydellisyys.
2:10 ja te olette täytetyt hänessä, joka on kaiken hallituksen ja vallan pää,	10. Ja te olette hänessä täydelliset, joka kaiken herrauden ja esivallan pää on,	2:10 Ja te olette hänessä täydelliset/ joka kaiken Herrauden ja Esivallan pää on.

<p>2:11 ja hänessä te myös olette ympärileikatut, ette käsintehdyllä ympärileikkauksella, vaan lihan ruumiin poisriisumisella, Kristuksen ympärileikkauksella:</p>	<p>11. Jonka kautta te myös ympärileikatut olette sillä ympärileikkauksella, joka käsittä tapahtuu, syntisen ruumiin pois panemisen kautta, lihassa, Kristuksen ympärileikkauksella,</p>	<p>2:11 Jonga kautta te myös ymbärsleicatut oletta/ sillä ymbärsleickauxella joca käsitä tapahtu/ syndisen ruumin poispanemisen kautta/ lihassa/ nimittäin/ Christuxen ymbärsleickauxella:</p>
<p>2:12 ollen haudattuina hänen kanssaan kasteessa, jossa te myös hänen kanssaan olette herätetyt uskon kautta, jonka vaikuttaa Jumala, joka herätti hänet kuolleista.</p>	<p>12. Ynnä hänen kanssansa kasteen kautta haudatut, jossa te myös hänen kanssansa olette nousseet ylös uskon kautta, jonka Jumala vaikuttaa, joka hänen kuolleista herättänyt on,</p>	<p>2:12 Sijnä/ että te hänen Cansans oletta Casten kautta haudatut. Josa te myös ylösnosnet oletta uscon kautta/ jonga Jumala waicutta/ joca hänen cuolleista herättänyt on.</p>
<p>2:13 Ja teidät, jotka olitte kuolleet rikoksiinne ja lihanne ympärileikkaamattomuuteen, teidät hän teki eläviksi yhdessä hänen kanssaan, antaen meille anteeksi kaikki rikokset,</p>	<p>13. Ja on teidät hänen kanssansa eläväksi tehnyt, kuin te synnissä kuolleet olitte, ja teidän lihanne esinahassa, ja on meille kaikki synnit anteeksi antanut.</p>	<p>2:13 Ja on teidän hänen cansans eläwäxi tehnyt/ cosca te synnisä cuollet olitta/ ja teidän lihanne esinahas. Ja on meille caicki synnit andexi andanut.</p>
<p>2:14 ja pyyhki pois sen kirjoituksen säädöksineen, joka oli meidän vastustajamme; sen hän otti meidän tieltämme pois ja naulitsi ristiin.</p>	<p>14. Ja on pyyhkinyt pois sen käsikirjoituksen, joka säätyin kautta meitä vastaan oli ja oli meille vastahakoinen: sen hän otti pois ja naulitsi ristiin,</p>	<p>2:14 Ja on pois pyhkinyt sen käsikirjoituxen/ joca meitä wastan oli/ joca säätyin kautta tuli/ ja oli meille wastahacoinen/ sen hän keskeldä poisotti ja ristinnaulidzi.</p>
<p>2:15 Hän riisui aseet hallituksilta ja valloilta ja asetti heidät julkisen häpeän alaisiksi; hän sai heistä hänen kauttaan voiton riemun.</p>	<p>15. Ja on ryöstänyt vallitukset ja väkevyydet, ja toi heidät näkyviin, ja sai heistä voittokunnian itse kauttansa.</p>	<p>2:15 Ja on rijsunut wallituxet ja wäkwedyt/ ja toi heidän näkywin/ ja sai heistä woiton cunnian idze cauttans.</p>
<p>2:16 Älköön siis kukaan teitä tuomitko syömisestä tai juomisesta, älköön myös minkään juhlan tai uudenkuun tai sapatin johdosta,</p>	<p>16. Älkään siis kenkään teitä tuomitko ruasta eli juomasta, taikka määrätystä pyhäpäivistä, ei uudesta kuusta, eikä sabbateista,</p>	<p>2:16 Nlin älkät sijs saldico yhdengän tehdä oma tundo ruast eli juomast/ taicka määrätystä pyhäpäiwistä/ ei udesta Cuusta/ eikä Sabbatheista.</p>
<p>2:17 jotka vain ovat tulevaisten varjo, mutta ruumis on Kristuksen.</p>	<p>17. Jotka ovat tulevaisten varjo, mutta itse ruumis on Kristuksessa.</p>	<p>2:17 Jotca olit tulewaisen warjo/ mutta idze ruumis on Christuxes.</p>

2:18 Älköön teiltä riistäkö voittopalkintoanne kukaan, joka on mieltynyt nöyryyteen ja enkelien palvelemiseen ja pöyhkeilee näyistään ja on lihallisen mielensä turhaan paisuttama	18. Älkäät antako kenenkään voittaa teidän kilvoituksenne palkkaa, joka tahtoo teitä nöyryyteen ja enkelien palvelukseen, vaeltain niissä, joita ei hän nähnyt ole, ja on tyhmästi lihallisessa mielessänsä paisunut,	2:18 Älkät saldicco teidän palckan kenengän poistemmata/ jotca oman ehdons jälken waeldawat/ nöyrydes ja Engelein hengellisydes: 2:19 Joita ei hän coscan nähnyt ole/ ja on turhan hänen lihallises mielesäns paisunut.
2:19 eikä pitäydy häneen, joka on pää ja josta koko ruumis, nivelten ja jänteiden avulla koossa pysyen, kasvaa Jumalan antamaa kasvua.	19. Ja ei riipu kiinni Päässä, josta koko ruumis jäsenistä ja raviosta saa väkevyyden ja kokoon liitetty on, ja niin siinä lisäämisessä kasvaa, jonka Jumala antaa.	Ja ei hän pidä händäns Pääsä/ josta coco ruumis/ jäsenistä ja raadioista saa wäkeyyden/ ja toinen toisesans coosa rippu/ ja nijn sijnä lisäämises caswa/ cuin Jumala anda.
2:20 Jos te olette Kristuksen kanssa kuolleet pois maailman alkeisvoimista, miksi te, ikäänkuin eläisitte maailmassa, sallitte määrätä itsellenne säädöksiä:	20. Jos te siis olette Kristuksen kanssa maailman säädyistä kuolleet, miksi te teitänne annatte säädyillä solmita, niinkuin te maailmassa eläisitte?	2:20 Niin että te jo oletta Christuxen cansa mailman säädyistä cuollet: mixi te sijs teitän annatte säädyillä solmita/ nijncuin te wielä mailmas eläisitte ?
2:21 "Älä tartu, älä maista, älä koske!"	21. Älä siihen rupee, (sanovat ne,) älä maista, älä pitele,	2:21 Jotca sanowat: Älä sijhen rupe. Älä tätä maista. Älä sitä pitele.
2:22 - sehän on kaikki tarkoitettu katoamaan käyttämisen kautta - ihmisten käskyjen ja oppien mukaan?	22. Jotka kaikki kulumisessa hukkuvat, ja ihmisten käskyt ja opit ovat,	2:22 Jotca cuitengin caicki culumises huckuwat/ ja ihmisten käskyt ja opit owat.
2:23 Tällä kaikella tosin on viisauden maine itsevalitun jumalanpalveluksen ja nöyryyden vuoksi ja sentähden, ettei se ruumista säästä; mutta se on ilman mitään arvoa, ja se tapahtuu lihan tyydyttämiseksi.	23. Joilla kyllä viisauden muoto on itsevalitussa palveluksessa ja nöyryydessä, ja siinä, ettei he ruumistansa armahda eikä tee lihalle kunniaa hänen tarpeissansa.	2:23 Joilla kyllä wijsauden muoto on/ idzewalitus hengellisydes ja nöyrydes/ ja sentähden/ ettei he ruumistans armahda/ eikä tee lihallens hänen cunniatans hänen tarpeisans.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .
3:1 Jos te siis olette herätetyt Kristuksen kanssa, niin etsikää sitä, mikä on ylhäällä, jossa Kristus on, istuen Jumalan oikealla puolella.	1. Jos te siis Kristuksen kanssa olette nousseet ylös, niin etsikää niitä, jotka ylhäällä ovat, kussa Kristus istuu Jumalan oikealla kädellä.	3:1 JOs te Christuxen cansa ylösnosnet oletta/ nijn edzikät nijtä cuin ylhällä owat/ cusa Christus istu Jumalan oikealla kädellä.
3:2 Olkoon mielenne siihen, mikä ylhäällä on, älköön siihen, mikä on maan päällä.	2. Pyrkikää niiden perään, jotka ylhäällä ovat, ja ei niiden, jotka maan päällä ovat.	3:2 Pyrkikät nijden perän cuin ylhällä owat/ ja ei nijden perän cuin maan päällä owat:

3:3 Sillä te olette kuolleet, ja teidän elämäne on kätkeytyä Kristuksen kanssa Jumalassa;	3. Sillä te olette kuolleet ja teidän elämäne on kätkeyty Kristuksen kanssa Jumalassa.	3:3 Sillä te olette cuollet/ ja teidän elämäne on kätkeyty Christuxen cansa/ Jumalasa.
3:4 kun Kristus, meidän elämämme, ilmestyy, silloin tekin hänen kanssaan ilmestytte kirkkaudessa.	4. Kuin Kristus, meidän elämämme, ilmoitetuksi tulee, silloin tekin hänen kanssansa kunniassa ilmoitetaan.	3:4 Mutta cosca Christus/ teidän elämän ilmoitetuxi tule/ silloin tekin hänen cansans cunniasa ilmoitetan.
3:5 Kuolettakaa siis maalliset jäsenenne: haureus, saastaisuus, kiihko, paha himo ja ahneus, joka on epäjumalanpalvelusta,	5. Niin kuolettakaa sentähden teidän jäsenenne, jotka maan päällä ovat, huoruus, saastaisuus, häpiällinen himo, rietas halaus ja ahneus, joka on epäjumalan palvelus,	3:5 Niin cuolettacat sentähden teidän jäsenen/ jotca maan päällä ovat/ huoruus/ saastaisuus/ häpiällinen himo/ rietta halaus ja ahneus (joca on epäjumalain palwelus)
3:6 sillä niiden tähden tulee Jumalan viha,	6. Joidenka tähden Jumalan viha epäuskoisten lasten päälle tulee;	3:6 Jongatähden Jumalan wiha epäuskoisten lasten päälle tule.
3:7 ja niissä tekin ennen vaelsitte, kun niissä elitte.	7. Joissa tekin muinen vaelsitte, kuin te niissä elitte.	3:7 Joisa tekin muinen waelsitta/ cosca te nijsä elittä.
3:8 Mutta nyt pankaa tekin pois ne kaikki: viha, kiivastus, pahuus, herjaus ja häpeällinen puhe suustanne.	8. Mutta nyt pankaa myös te pois nämät kaikki, viha, närkästys, pahuus, pilkka, ilkiät sanat, teidän suustanne.	3:8 Mutta pangat pois teidän caickinainen wiha/ hirmuisuus/ pahuus/ pilcka/ ilkiät sanat teidän suustan/
3:9 Älkää puhuko valhetta toisistanne, te, jotka olette riisuneet pois vanhan ihmisen tekoinensa	9. Älkää valehdelko keskenänne, ja riisukaat pois teistänne vanha ihminen tekoinensa,	älkät walehtelco keskenän. 3:9 Poisrijsucat teistän wanha ihminen tecoinens/
3:10 ja pukeutuneet uuteen, joka uudistuu tietoon, Luojansa kuvan mukaan.	10. Ja pukekaa päällenne uusi, joka hänen tuntemiseensa uudistetaan, hänen kuvansa jälkeen, joka sen luonut on.	3:10 Ja päällen pukecat usi/ joca hänen tundemiseens udistetan/ hänen cuwans jälkeen joca sen luonut on.
3:11 Ja tässä ei ole kreikkalaista eikä juutalaista, ei ympärileikkausta eikä ympärileikkaamattomuutta, ei barbaaria, ei skyyttalaista, ei orjaa, ei vapaata, vaan kaikki ja kaikissa on Kristus.	11. Kussa ei ole Grekiläinen ja Juudalainen, ympärileikkaus ja esinahka, Barbarus ja Skyta, orja ja vapaa, vaan kaikki ja kaikissa Kristus.	3:11 Cusa ei ole Grekiläinen/ ei Judalainen/ ei ymbärinsleiskaus/ ei esinahca/ ei Barbarus/ ei Schyta/ ei orja/ ei wapa/ waan caicki caikisa Christus.
3:12 Pukeutukaa siis te, jotka olette Jumalan valituita, pyhiä ja rakkaita, sydämelliseen armahtavaisuuteen, ystävällisyyteen, nöyryyteen, sävyisyyteen, pitkämielisyyteen,	12. Niin pukekaa siis teidänne niinkuin Jumalan valitut, pyhät ja rakkaat, sydämellisellä laupiudella, ystävyydellä, nöyryydellä, hiljaisuudella ja pitkämielisyydellä,	3:12 Niin pukecat sijs teidän niinuin Jumalan walitut/ pyhät ja rackat/ sydämelises laupiudes/ ystäwydes/ nöyrydes/ hiljaisudes ja kärsimises.

3:13 kärsikää toinen toistanne ja antakaa toisillenne anteeksi, jos kenellä on moitetta toista vastaan. Niinkuin Herrakin on antanut teille anteeksi, niin myös te antakaa.	13. Ja kärsikää toinen toistanne ja anteeksi antakaa toinen toisellenne, jos jollakin on kannetta toista vastaan; niinkuin myös Kristus teille on anteeksi antanut, niin myös tekin tehkää.	3:13 Ja kärsikät toinen toistan: ja andexi andacat toinen toisellen/ jos jollakin on kannetta toista vastaan. Nijncuin Christus teille on andexi andanut/ nijn myös tekin tehkät.
3:14 Mutta kaiken tämän lisäksi pukeutukaa rakkauteen, mikä on täydellisyyden side.	14. Mutta ylitse näiden kaikkein pukekaa päällenne rakkaus, joka on täydellisyyden side.	3:14 Mutta ennen caickia pukecat päällenne rackaus/ joca on täydellisyyden side.
3:15 Ja vallitkoon teidän sydämissänne Kristuksen rauha, johon te olette kutsututkin yhdessä ruumiissa, ja olkaa kiitolliset.	15. Ja Jumalan rauha hallitkoon teidän sydämissänne, johonka te myös kutsutut olette yhteen ruumiiseen, ja olkaa kiitolliset.	3:15 Ja Jumalan rauha hallitcon teidän sydämisän/ johonga te cudzutut oletta/ yhten ruumisen. Ja olcat kijtolliset.
3:16 Runsaasti asukoon teissä Kristuksen sana; opettakaa ja neuvokaa toinen toistanne kaikessa viisaudessa, psalmeilla, kiitosvirillä ja hengellisillä lauluilla, veisaten kiitollisesti Jumalalle sydämissänne.	16. Asukaan Jumalan sana runsaasti teissä, kaikella viisaudella. Opettakaa ja neuvokaat teitä keskenänne psalmeilla ja kiitosvirillä ja hengellisillä lauluilla, veisaten armon kautta Herralle teidän sydämissänne.	3:16 Asucan Jumalan sana runsast teisä/ caikella wijsaudella. Opettacat ja neuwocat teitä keskenän/ Psalmeilla ja kijtoswirsillä/ ja hengellisillä lauluilla/ weisaten armon cautta HERralle teidän sydämisänne.
3:17 Ja kaikki, mikä teette sanalla tai työllä, kaikki tehkää Herran Jeesuksen nimessä, kiittäen Isää Jumalaa hänen kauttansa.	17. Ja kaikki, mitä te teette puheella eli työllä, niin tehkää kaikki Herran Jeesuksen nimeen, ja kiittäkää Jumalaa ja Isää hänen kauttansa.	3:17 Ja caicki mitä te teette puhella eli työllä/ nijn tehkät caicki HERran Jesuxen nimeen/ ja kijttäkät Jumalata ja Isä hänen cauttans.
3:18 Vaimot, olkaa miehille alamaiset, niinkuin sopii Herrassa.	18. Vaimot, olkaa teidän miehille alamaiset Herrassa, niinkuin kohtuullinen on.	3:18 WAimot/ olcat miehillen alamaiset HERrasa/ nijncuin cohtullinen on.
3:19 Miehet, rakastakaa vaimojanne, älkää olko heitä kohtaan katkerat.	19. Miehet, rakastakaa vaimojanne, ja älkää olko tylt heitä vastaan.	3:19 Miehet/ racastacat teidän waimojan/ ja älkät olco tylt heitä watan.
3:20 Lapset, olkaa vanhemmillenne kuuliaiset kaikessa, sillä se on otollista Herrassa.	20. Lapset, olkaa kuuliaiset vanhemmillenne kaikessa; sillä se on Herralle hyvin otollinen.	3:20 LAPset/ olcat cuuliaiset wanhimmillen caikisa: sillä se on HERralle hywin otollinen.
3:21 Isät, älkää kiihoittako lapsianne, etteivät he kävisi aroiksi.	21. Isät, älkää kehoittako teidän lapsianne vihaan, ettei he araksi tulisi.	3:21 Isät/ älkät kehoittaco teidän lapsian/ ettei he araxi tulisi.

3:22 Palvelijat, olkaa maallisille isännillenne kaikessa kuuliaiset, ei silmänpalvelijoina, ihmisille mieliksi, vaan sydämen yksinkertaisuudessa peljäten Herraa.	22. Palvelijat, olkaat kuuliaiset kaikissa teidän ruumiillisille isännillenne, ei silmäin edessä palvelen, niinkuin ne, jotka ihmisten mieltä noutavat, vaan sydämen yksinkertaisuudessa ja Jumalan pelvossa,	3:22 PALveliat/ olcat cuuliaiset caikis teidän ruumillisille isännillen/ ei silmäin edes palwellen/ nijncuin ihmisten miellä noutain/ waan sydämen yxikertaisudes/ ja Jumalan pelgosa.
3:23 Kaikki, mitä teette, se tehkää sydämestänne, niinkuin Herralle eikä ihmisille,	23. Ja kaikki, mitä te teette, se tehkää sydämestänne, niinkuin Herralle ja ei ihmisille,	3:23 Caicki mitä te teette/ se tehkät sydämestän/ nijncuin HERralle/ ja ei ihmisille.
3:24 tietäen, että te saatte Herralta palkaksi perinnön; te palvelette Herraa Kristusta.	24. Ja tietäkää, että te saatte Herralta perimisen palkan; sillä te palvelette Herraa Kristusta.	3:24 Ja tietkät että te saatte HERralda perimisen palcan: sillä te palweletta HERra Christusta.
3:25 Sillä se, joka tekee väärin, on saava takaisin, mitä on väärin tehnyt; ja henkilöön ei katsota.	25. Mutta joka väärin tekee, sen pitää saaman sen jälkeen kuin hän väärin tehnyt on, ja ei pidä muotoa katsottaman.	3:25 Mutta joca wäärin teke/ sen pitä saaman sen jälkeen cuin hän wäärin tehnyt on: sillä ei pidä muotoa cadzottaman.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .
4:1 Isännät, tehkää palvelijoillenne, mitä oikeus ja kohtuus vaatii, sillä te tiedätte, että teilläkin on Herra taivaassa.	1. Isännät, se mikä oikeus ja kohtuus on, osoittakaat palvelioille, tietäen, että teilläkin on Herra taivaassa.	4:1 ISännät/ se cuin oikeus ja cohtuus on/ nijn osottacat palvelioille/ tieten että teilläkin on HERra Taiwas.
4:2 Olkaa kestäväiset rukouksessa ja siinä kiittäen valvokaa,	2. Olkaat alinomaisesti rukouksissa, valvoin niissä kiitoksen kanssa,	4:2 OLcat alinomaisest rucouxisa/ walwoin nijsä kijtoxella/
4:3 rukoillen samalla meidänkin edestämme, että Jumala avaisi meille sanan oven puhuaksemme Kristuksen salaisuutta, jonka tähden minä myös olen sidottuna,	3. Rukoillen ynnä meidänkin edestämme, että Jumala meille sanansa oven avais, Kristuksen salaisuutta puhumaan, jonka tähden minä myös sidottu olen:	ja rucoilcat meidängin edestäm/ 4:3 Että Jumala meille sanans owen awais/ Christuxen salaisutta puhuman/ jongatähden minä myös sidottu olen:
4:4 että minä sen ilmoittaisin, niinkuin minun tulee puhua.	4. Että minä sen julistaisin, niinkuin minun puhua tulee.	4:4 Että minä sen julistaisin/ nijncuin minun puhua tulis.
4:5 Vaelluksessanne olkaa viisaat ulkopuolella olevia kohtaan, ja ottakaa vaari oikeasta hetkestä.	5. Vaeltakaat viisaasti niiden kanssa, jotka ulkona ovat, ja ottakaa ajasta vaari.	4:5 Waeldacat wajsast nijden cansa cuin ulcona owat/ ja asettacat idzen ajan jälkeen.
4:6 Olkoon puheenne aina suloista, suolalla höystettyä, ja tietäkää, kuinka teidän tulee itsekullekin vastata.	6. Teidän puheenne olkoon aina otollinen ja suolalla sekoitettu, että te tietäisitte, kuinka teidän pitää jokaista vastaaman.	4:6 Teidän puhen olcon aina sowelias/ ja suolalla secoitettu/ että te tiedäisitte/ cuinga teidän pitä jocaista wastaman.

4:7 Kaikista minun oloistani antaa teille tiedon Tykikus, rakas veli ja uskollinen palvelija, minun kanssapalvelijani Herrassa.	7. Kaikista minun menoistani pitää Tykikuksen, rakkaan veljen ja uskollisen palvelian ja kanssapalvelian Herrassa, teille tiettäväksi tekemän,	4:7 CAikista minun menoistani pitä Tychicuxen/ sen rackan weljen ja uscollisen palwelian ja apulaisen HERrasa/ teille tiettäväxi tekemän.
4:8 Hänet minä lähetän teidän tyköne juuri sitä varten, että saisitte tietää tilamme ja että hän lohduttaisi teidän sydämiänne;	8. Jonka minä sitä varten lähetin teidän tyköne, että minä saisin tietää teidän tilanne, ja että hän teidän sydämenne lohduttaisi,	4:8 Jonga minä sitäwarten lähetin/ että minä saisin tietä cuinga teidän käten käy/ ja että hän teidän sydämenne lohdutais:
4:9 ja myös Onesimuksen, uskollisen ja rakkaan veljen, joka on teikäläisiä; he ilmoittavat teille, kuinka täällä kaikki on.	9. Ynnä Onesimuksen, uskollisen ja rakkaan veljen kanssa, joka yksi teistä on: kuinka kaikki täällä ovat, he teillä tiettäväksi tekevät.	4:9 Ynnä Onesimuxen/ uscollisen ja rackan weljen cansa/ joca yxi teistä on. Cuinga caicki täällä owat/ he teille tiettäväxi tekewät.
4:10 Teille lähettää tervehdyksen Aristarkus, minun vankitoverini, ja Markus, Barnabaan serkku, josta olette saaneet ohjeita - jos hän tulee teidän tyköne, niin ottakaa hänet vastaan-	10. Aristarkus, minun kanssavankini, tervehtii teitä, ja Markus, Barnabaan nepas, josta te käskyt saaneet olette: jos hän tulee teidän tyköne, niin ottakaa häntä vastaan,	4:10 ARistarchus minun cansafangin/ terwettä teitä/ ja Marcus/ Barnabaxen newa/ joista te muutamat käskyt saanet oletta/ ja jos hän tule teidän tygön/ nijn ottacat händä wastan.
4:11 ja Jeesus, jota sanotaan Justukseksi; nämä ovat ympärileikatuista ainoat, jotka ovat olleet minun auttajani työssä Jumalan valtakunnan hyväksi, ja he ovat olleet minulle lohdutukseksi.	11. Ja Jesus, joka Justukseksi kutsutaan, jotka ympärileikkauksesta ovat: nämä ainoat ovat minun auttajani Jumalan valtakuntaan, jotka minulle lohdutukseksi olleet ovat.	4:11 Ja Jesus/ joca Justuxexi cudzutan/ jotca ymbärinsleickauxesta owat. Nämät ainoastans owat minun auattajani Jumalan waldacundaan/ jotca minulle lohdutuxexi ollet owat.
4:12 Tervehdyksen lähettää teille teikäläinen Epafras, Kristuksen Jeesuksen palvelija, joka rukouksissaan aina taistelee teidän puolestanne, että te pysyisitte täydellisinä ja täysin vahvoina kaikessa, mikä on Jumalan tahto.	12. Teitä tervehtii Epaphras, joka on teistä Kristuksen palvelia, ja rukoilee ahkerasti teidän edestänne, että te täydelliset olisitte, kaikella Jumalan tahdolla täytetyt.	4:12 Teitä terwettä Epaphras/ joca on Christuxen palwelia yxi teistä/ ja rucoile ahkerast teidän edestän/ että te täydelliset olisitta/ caikella Jumalan tahdolla täytetyt.
4:13 Sillä minä annan hänestä sen todistuksen, että hän näkee paljon vaivaa teidän hyväksenne ja niiden hyväksi, jotka ovat Laodikeassa, sekä niiden, jotka ovat Hierapolissa.	13. Sillä minä todistan hänestä, että hän suuren kiivauden teistä pitää ja niistä, jotka Laodikeassa ja Hierapolissa ovat.	4:13 Sillä minä todistan hänestä/ että hän suuren kijwauden teistä pitä/ ja nijstä jotca Laodiceas ja Hierapolis owat.
4:14 Luukas, rakas lääkäri, lähettää teille tervehdyksen, niin myös Deemas.	14. Teitä tervehtii Luukas lääkäri, se rakas, ja Demas.	4:14 Teitä terwettä Lucas Lääkäri/ se rackahin/ ja Demas.

<p>4:15 Tervehdys Laodikeassa oleville veljille ja Nymfalle sekä hänen kodissaan kokoontuvalle seurakunnalle.</p>	<p>15. Tervehtikääät veljiä, jotka ovat Laodikeassa, ja Nymphaa, ja sitä seurakuntaa, joka hänen huoneessansa on.</p>	<p>4:15 TERwettäkät weljiä Laodiceas/ ja Nimphat/ ja sitä Seuracunda cuin hänen huonesans on.</p>
<p>4:16 Ja kun tämä kirje on luettu teille, niin toimittakaa, että se luetaan Laodikeankin seurakunnassa ja että myös te luette Laodikeasta tulevan kirjeen.</p>	<p>16. Ja kuin tämä lähetykskirja on teidän edessänne luettu, niin laittakaat, että se Laodikeankin seurakunnassa luettaisiin, ja että tekin sen lukisitte, joka Laodikeasta kirjoitettu on,</p>	<p>4:16 Ja cosca tämä Epistola on teidän edesänne luettu/ nijn laittacat että se Laodiceangin Seuracunnas luetaisin/ ja että tekin sen Epistolän lukisitte/ joca Laodiceasta on.</p>
<p>4:17 Ja sanokaa Arkippukselle: "Ota vaari virasta, jonka olet saanut Herrassa, että sen täysin toimitat."</p>	<p>17. Ja sanokaat Arkippukselle: pidä virastas vaaria, jonkas Herrassa saanut olet, että sen toimittaisit.</p>	<p>4:17 Ja sanocat Archippuxelle: pidä wirastas waari/ jongas HERrasa saanut olet/ että sen toimitat.</p>
<p>4:18 Tervehdys minulta, Paavalilta, omakätisesti. Muistakaa minun kahleitani. Armo olkoon teidän kanssanne.</p>	<p>18. Tervehdys minun, Paavalin, kädelläni. Muistakaat minun siteitäni. Armo olkoon teidän kanssanne! Amen.</p>	<p>4:18 Terwetys minun/ Pawalin/ kädelläni. Muistacat minun siteitäni. Armo olcon teidän cansan/ Amen.</p>

PAAVALIN ENSIMMÄINEN KIRJE TESSALONIKALAISELLE	P. PAAVALIN 1 EPISTOLA TESSALONIKALAISILLE	P. Pawalin Edellinen Epistola Thessalonicerein tygö .
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Paavali ja Silvanus ja Timoteus tessalonikalaisten seurakunnalle Isässä Jumalassa ja Herrassa Jeesuksessa Kristuksessa. Armo teille ja rauha!	Paavali ja Silvanus ja Timoteus Tessalonikan seurakunnalle, Isässä Jumalassa ja Herrassa Jeesuksessa Kristuksessa: armo olkoon teille ja rauha Jumalalta meidän Isältämme, ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!	1:1 Pawali/ Siluanus ja Timotheus. Thessalonican Seuracunnalle/ Isäs Jumalas/ ja Herras Jesuxes Christuxes. Armo olcon teidän cansan/ ja rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja Herralda Jesuxelda Christuxelda.
1:2 Me kiitämme Jumalaa aina kaikkien teidän tähtenne, mainiten teitä rukouksissamme, sillä lakkaamatta	2. Me kiitämme aina Jumalaa kaikkein teidän edestänne ja muistamme meidän rukouksissamme teitä,	1:2 Me kijtämme aina Jumalata caickein teidän edestän/ ja muistamme lackamat meidän rucouxisam teitä:
1:3 me Jumalamme ja Isämme edessä muistamme teidän työtänne uskossa ja vaivannäköänne rakkaudessa ja kärsivällisyyttänne toivossa Herraamme Jeesukseen Kristukseen,	3. Ja lakkaamatta muistamme teidän tekojanne uskossa, ja teidän töitänne rakkaudessa, ja teidän kärsivällisyyttänne toivossa, joka on meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen päälle Jumalan ja meidän Isämme edessä.	1:3 Ja muistamme myös teidän tecojan uscosa/ ja teidän töitän rackaudes/ ja teidän kärsimistän toiwosa/ joca on meidän Herram Jesuxen Christuxen päälle: 1:4 Jumalan ja meidän Isäm edes:
1:4 tietäen, veljet, te Jumalan rakastetut, teidän valitsemisenne:	4. Sillä, rakkaat veljet, Jumalalta rakastetut, me tiedämme, kuinka te valitut olette,	Sillä/ rackat weljet/ Jumalalda racastetut/ me tiedämme cuinga te walitut oletta.
1:5 että meidän evankeliumimme tuli teidän tykönne, ei ainoastaan sanana, vaan myös voimana ja Pyhässä Hengessä ja suurella varmuudella - niinkuin tiedätte, millaisia me olimme teidän keskuudessanne, teidän tähtenne -	5. Että meidän evankeliumi on teidän tykönänne ollut, ei ainoastansa puheessa, vaan myös voimassa ja Pyhässä Hengessä, ja vahvassa tiedossa; niinkuin te tiedätte, minkäkaltaiset me teidän tykönänne teidän tähtenne olimme.	1:5 Että meidän Evangeliumim on teidän tykönänne ollut/ ei ainoastans sanoisa/ waan sekä wäes että Pyhäsä Hengesä/ ja wahwas lujudes/ cuin te myös kyllä tiedätte/ mingäcaltaiset me teidän tykönän teidän tähten olimma.
1:6 ja teistä tuli meidän seuraajiamme ja Herran, kun suuressa ahdingossa otitte sanan vastaan ilolla Pyhässä Hengessä,	6. Ja te olette meitä ja Herra seuraamaan ruvenneet ja olette sanan monessa vaivassa, ilolla Pyhässä Hengessä, ottaneet vastaan,	1:6 Ja te oletta meitä ja Herra/ seuraman ruwennet/ ja oletta sanan mones waiwas/ ilolla Pyhäs Henges wastianottanet:

1:7 niin että te olette tulleet esikuviksi kaikille uskoville Makedoniassa ja Akaiassa.	7. Niin että te olette tulleet esikuvaksi kaikille uskovaisille Makedoniassa ja Akajassa.	1:7 Nijn että te oletta tullet opixi caikille uscollisille Macedonias ja Achajas:
1:8 Sillä teidän tyköänne on Herran sana kaikunut; ei ainoastaan Makedoniaan ja Akaiaan, vaan kaikkialle on teidän uskonne Jumalaan levinyt, niin ettei meidän tarvitse siitä mitään puhua.	8. Sillä teistä on Herran sana kajahtanut, ei ainoastaan Makedoniassa ja Akajassa, mutta myös joka paikassa on teidän uskonne Jumalan tykö kuulunut, niin ettei meidän tarvitse mitään puhua.	1:8 Sillä teistä on Herran sana ulos cajahtanut/ ei ainoastans Macedonias ja Achajas/ mutta myös jocapaicas on teidän uscon Jumalan tygö cuulunut/ njn ettei teistä tarwita jotacuta sanoman.
1:9 Sillä itse he kertovat meistä, millainen meidän tulomme teidän tyköne oli ja kuinka te epäjumalista käännyitte Jumalan tykö, palvelemaan elävää ja totista Jumalaa	9. Sillä he itse ilmoittavat meistä, minkäkaltainen tulemus meillä on ollut teidän tyköne, ja kuinka te Jumalan tykö epäjumalista käännetyt olette, elävää ja totista Jumalaa palvelemaan,	1:9 Sillä he idze imoittawat teistä/ mingäcaltainen tulemus meillä on ollut teidän tygönne/ ja cuinga te Jumalan tygö epäjumalista käätyt oletta/ eläwätä ja totista Jumalata palweleman:
1:10 ja odottamaan taivaista hänen Poikaansa, jonka hän on herättänyt kuolleista, Jeesusta, joka pelastaa meidät tulevasta vihasta.	10. Ja hänen Poikaansa taivaista odottamaan, jonka hän on kuolleista herättänyt, Jesuksen, joka meitä tulevaisesta vihasta vapahtaa.	1:10 Ja hänen Poicans Taiwasta odottaman/ jonga hän on cuolleista herättänyt/ Jesuxen/ joca meitä tulewaisesta wihasta wapahta.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Tiedättehän itsekkin, veljet, ettei tulomme teidän tyköne ollut turha;	1. Sillä te tiedätte, rakkaat veljet, meidän tulemisemme teidän tyköne, ettei se ole turha ollut;	2:1 Sillä te idzekin tiedätte/ rackat weljet/ meidän tulemisem teidän tygön/ ettei se ole turha ollut.
2:2 vaan, vaikka me ennen, niinkuin tiedätte, olimme kärsineet Filippissä ja meitä siellä oli pahoin pidelty, oli meillä kuitenkin Jumalassamme rohkeutta puhua teille Jumalan evankeliumia, suuressa kilvoituksessa.	2. Vaan niinkuin me ennen kärsineet ja häväistyt olimme Philipissä, niinkuin te tiedätte, kuitenkin olimme me rohkiat meidän Jumalassamme, puhumaan teille Jumalan evankeliumia suuressa kilvoittelemisessä.	2:2 Waan njncuin me ennen kärsinet olemma/ ja me Philippis häwäistin (njncuin te tiedätte) cuitengin olimma me rohkiat meidän Jumalassam/ puhuman teille Jumalan Evangeliumita/ suures kilwoittelemises.
2:3 Sillä meidän kehoituspuheemme ei lähde eksymyksestä eikä epäpuhtaasta mielestä eikä ole kavaluudessa puhuttua;	3. Sillä ei meidän neuvomme ollut eksytyksessä, eikä saastaisuudessa, ei myös petoksessa;	2:3 Sillä ei meidän neuwom ollut exytyxes eikä saastaisudes/ ei myös cawaluxes.

2: 4 vaan niinkuin Jumala on katsonut meidän kelpaavan siihen, että meille uskottiin evankeliumi, niin me puhumme, emme, niinkuin tahtoisimme olla mieliksi ihmisille, vaan Jumalalle, joka koettelee meidän sydämemme.	4. Vaan niinkuin me Jumalalta koetellut olemme, ja meille on evankeliumi uskottu, niin me myös puhumme; ei niin että me tahtoisimme ihmisille kelvata, vaan Jumalalle, joka meidän sydämemme koettelee.	2: 4 Waan nijncuin me Jumalalda coetellut olemma/ ja meille on Evangelium uscottu saarnata/ nijn me myös puhumma. Ei nijn että me tahdoisim ihmisille kelwata/ waan Jumalalle/ joca meidän sydämemme coettele.
2: 5 Sillä me emme koskaan ole liikkuneet liehakoivin sanoin, sen te tiedätte, emmekä millään tekosyillä voittoa ahnehtineet; Jumala on todistajamme,	5. Sillä emmepä me koskaan vaeltaneet liukkailla sanoilla, niinkuin te tiedätte, emmekä ahneuden tilalla; Jumala on todistaja.	2: 5 Sillä embä me coscan waeldanet liuckailla sanoilla (nijncuin te tiedätte) engä ahneuden tilalla/ Jumala on sijhen todistaja.
2: 6 emmekä ole etsineet kunniaa ihmisiltä, emme teiltä emmekä muilta,	6. Emme myös ole ihmisiltä kunniaa pyytäneet, ei teiltä eikä muilta,	2: 6 En me myös ole ihmisildä cunniata pyytänet eikä teildä eikä muilda.
2: 7 vaikka me Kristuksen apostoleina olisimme voineet vaatia arvonantoa; vaan me olimme lempeät teidän keskuudessanne, niinkuin imettävä äiti, joka vaalii lapsiansa;	vaikka me olisimme taitaneet teitä rasittaa, niinkuin Kristuksen apostolit; 7. Mutta me olimme hienot teidän keskellänne: niinkuin imettävä lapsiansa holhoo,	2: 7 Waicka meillä olis kyllä walda teitä rasitta/ nincuin Christuxen Apostoleilla/ cuitengin olemma me ollet hienot teidän cansan.
2: 8 niin mekin, teitä hellien, halusimme antaa teille, ei ainoastaan Jumalan evankeliumia, vaan oman henkemekin, sillä te olitte meille rakkaiksi tulleet.	8. Niin oli myös meidän sydämemme halu teihin, jakamaan teille, ei ainoastaan Jumalan evankeliumia, mutta myös meidän henkeämme; sillä te olette meille rakkaiksi tulleet.	2: 8 Nijncuin jocu imettävä lapsens hellikeinä pitä/ nijn oli myös meidän sydämem halu teihin/ jacaman teille/ ei ainoastans Jumalan Evangeliumita/ mutta myös meidän hengem: sillä te oletta meille rackaxi tullet.
2: 9 Muistattehan, veljet, meidän työmme ja vaivamme: yöt ja päivät työtä tehden, ettemme ketään teistä rasittaisi, me julistimme teille Jumalan evankeliumia.	9. Sillä te muistatte, rakkaat veljet, meidän työmme ja vaivamme; sillä yöllä ja päivällä me työtä teimme, ettemme ketään teistä rasittaisi, ja saarnasimme Jumalan evankeliumia teidän edessänne.	2: 9 Te muistatte/ rackat weljet/ meidän työm ja waiwam: sillä yöllä ja päiwällä me työtä teimme/ etten me ketän teistä rasitais/ ja saarnaisim Jumalan Evangeliumi teidän edesän.
2: 10 Te olette meidän todistajamme, ja Jumala, kuinka pyhät ja oikeamieliset ja nuhteettomat me olimme teitä kohtaan, jotka uskotte,	10. Siihen te olette todistajat ja Jumala, kuinka pyhästi, hurskaasti ja nuhteettomasti me olimme teidän tykönänne, jotka uskotte.	2: 10 Sijhen te oletta todistajat/ ja Jumala/ cuinga pyhäst/ oikiast ja nuhtettomast me teidän tykönän (jotca uscoitta) waelsimme.
2: 11 samoin kuin te tiedätte, kuinka me, niinkuin isä lapsiansa, kehoitimme itsekutakin teistä ja rohkaisimme teitä,	11. Niinkuin te tiedätte, kuinka me jokaista teitä niinkuin isä lapsiansa olemme neuvoneet ja lohduttaneet,	2: 11 Te tiedätte/ että me/ nijncuin Isä lastans olemma jocaista teitä neuwonet/ lohduttanet ja todistanet.

<p>2:12 ja teroitimme teille, että teidän on vaeltaminen arvollisesti Jumalan edessä, joka kutsuu teitä valtakuntaansa ja kirkkauteensa.</p>	<p>12. Ja todistaneet, että te otollisesti Jumalan edessä vaeltaisitte, joka teitä valtakuntaansa ja kunniaansa kutsunut on.</p>	<p>2:12 Että te otollisest Jumalan edes waellaisitta/ joca teitä hänen waldacundaans ja cunniaans cudzunut on.</p>
<p>2:13 Ja sentähden me myös lakkaamatta kiitämme Jumalaa siitä, että te, kun saitte meiltä kuulemanne Jumalan sanan, otitte sen vastaan, ette ihmisten sanana, vaan, niinkuin se totisesti on, Jumalan sanana, joka myös vaikuttaa teissä, jotka uskotte.</p>	<p>13. Sentähden me myös lakkaamatta kiitämme Jumalaa, että kuin te saitte sen sanan Jumalasta, jonka te meiltä kuulitte, niin te sen otitte vastaan, ei niinkuin ihmisen sanan, vaan (niinkuin se totisesti on) kuin Jumalan sanan, joka myös teissä uskovaisissa vaikuttaa.</p>	<p>2:13 Sentähden me myös lackamat kiitämme Jumalata/ että cosca te meildä saitte sen jumalisen saarnan sanan/ nijnet te sitä ottanet nijncuin ihmisen sana/ waan (nijncuin se myös totisest on) nijncuin Jumalan sanan/ joca teisä uscollisis waicutta.</p>
<p>2:14 Sillä teistä, veljet, on tullut niiden Kristuksessa Jeesuksessa olevien Jumalan seurakuntain seuraajia, jotka ovat Juudeassa, sillä tekin olette kärsineet omilta kansalaisiltanne samaa kuin he juutalaisilta,</p>	<p>14. Sillä te olette tulleet, rakkaat veljet, Jumalan seurakuntain, jotka ovat Juudeassa, tavoittajaksi, Kristuksessa Jeesuksessa, että te olette myös niitä kärsineet teidän omilta langoiltanne, niinkuin hekin Juudalaisilta,</p>	<p>2:14 Sillä te oletta tullet/ rackat weljet/ Jumalan Seuracunnan Judeas tawoittajaxi/ Christuxes Jesuxes/ että te oletta ne kärsinet juuri teidän omilda langoildan/ jota he owat Judalaisilda kärsinet.</p>
<p>2:15 jotka tappoivat Herran Jeesuksenkin ja profeetat ja ovat vainonneet meitä, eivätkä ole Jumalalle otollisia, vaan ovat kaikkien ihmisten vihollisia,</p>	<p>15. Jotka myös tappoivat Herran Jeesuksen ja omat prophetansa, ja ovat meitä vainonneet, ja ei he Jumalalle kelpaa, ja ovat kaikille ihmisille vastahakoiset;</p>	<p>2:15 Jotca tapoit Herran Jesuxen/ heidän oman Prophetans/ ja owat meitä wainonnet/ jotca ei Jumalalle kelpa/ ja owat caikille ihmisille wastahacoiset.</p>
<p>2:16 kun estävät meitä puhumasta pakanoille heidän pelastumiseksensa. Näin he yhäti täyttävät syntiensä mittaa. Viha onkin jo saavuttanut heidät, viimeiseen määräänsä asti.</p>	<p>16. Jotka meidän kieltävät pakanoille puhumasta, että he autuaksi tulisivat, että he aina syntinsä täyttäisivät; sillä viha on jo peräti heidän päällensä tullut.</p>	<p>2:16 Jotca meidän kieldawät pacanoille puhumast/ jolla he autuaxi tulisit/ että he aina heidän syndins täyttäisit: sillä wiha on jo peräti heidän päällens tullut.</p>
<p>2:17 Mutta kun meidät nyt, veljet, on hetkeksi aikaa erotettu teistä, ulkonaisesti, ei sydämeltä, niin on meille tullut yhä suurempi halu päästä näkemään teidän kasvojanne.</p>	<p>17. Mutta me, rakkaat veljet, sitte kuin me hetkeksi olemme teiltä otetut pois, näkyvistä, ei sydämestä, niin me olemme sitä enemmän suurella halulla pyytäneet teidän kasvojanne nähdä.</p>	<p>2:17 Mutta me/ rackat weljet/ sijtte cuin me hetkexi olemma teildä poistemmatut/ näkywistän ja emme sydämestän/ nijn me olemma sitä enemmän suurella halulla riendänet teidän caswojan näkemän.</p>
<p>2:18 Sentähden olemme tahtoneet tulla teidän tyköne, minä, Paavali, puolestani, en vain kerran, vaan kahdestikin, mutta saatana on meidät estänyt.</p>	<p>18. Sentähden tahdoimme me tulla teidän tyköne, (minä Paavali,) kerran ja kaksi, mutta saatana esti meitä.</p>	<p>2:18 Sentähden tahdoimma me tulla teidän tygönne (minä Pawali) jo cahdesti/ mutta Satanas esti meitä.</p>

2:19 Sillä kuka on meidän toivomme tai ilomme tai meidän kerskauksemme kruunu? Ettekö myös te, meidän Herramme Jeesuksen edessä hänen tulemuksessaan?	19. Sillä mikä on meidän toivomme taikka ilomme, eli meidän kerskauksemme kruunu? Ettekö myös te meidän Herran Jeesuksen Kristuksen edessä hänen tulemisessansa?	2:19 Sillä/ mikä on meidän toiwom taicka ilom/ eli meidän kerscauxemme Cruunu? 2:20 Ettekö te ole meidän Herran Jesuxen Christuxen edes hänen tulemisesans ?
2:20 Sillä te olette meidän kunniamme ja meidän ilomme.	20. Sillä te olette meidän kunniamme ja ilomme.	totisest te oletta meidän cunniamma ja riemumma.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .
3:1 Sentähden me, kun emme enää voineet kestää kauemmin, päätimme jäädä yksinämme Ateenaan,	1. Sentähden emme saaneet sitä enempi viivyttää, vaan olemme mielistyneet jäämään Atenaan yksinänsä,	3:1 Sentähden/ en me saanet sitä enä wijwyttä/ waan olemma mielistynet jäämän Athenaan yxinäns.
3:2 ja lähetimme Timoteuksen, veljemme ja Jumalan palvelijan Kristuksen evankeliumissa, vahvistamaan teitä ja rohkaisemaan teitä uskossanne,	2. Ja lähetimme Timoteuksen, meidän veljemme, Jumalan palvelian ja meidän apulaisemme Kristuksen evankeliumissa, vahvistamaan ja lohduttamaan teitä teidän uskossanne:	3:2 Ja lähetimme meidän weljem Timotheuxen/ Jumalan palwelian/ ja meidän apulaisem Christuxen Evangeliumis/ wahwistaman ja lohduttaman teitä teidän uscosan:
3:3 ettei kukaan horjuisi näissä ahdingoissa. Sillä itse te tiedätte, että meidät on semmoisiin pantu.	3. Ettei kenkään näissä vaivoissa murehtisi; sillä te tiedätte, että me olemme sitä varten pannut.	3:3 Ettei jocu näisä waiwoisa heikenis: sillä te tiedätte että me olemma sitäwarten pannut.
3:4 Sanoimmehan, kun olimme teidän tykönänne, teille jo edeltäpäin, että meidän oli ahdinkoon joutuminen, niinkuin on käynytkin ja te tiedätte käyneen.	4. Ja tosin, kuin me olimme teidän tykönänne, niin me sen teille edellä sanoimme, että meidän piti vaivaa kärsimän, niinkuin te tapahtuneenkin tiedätte.	3:4 Ja cuin me olimma teidän tykönän/ nijn me sen teille sanoimma/ että meidän piti waiwa kärsimän/ nijncuin te tapahtunengin tiedätte.
3:5 Sentähden minä, kun en enää jaksanut kestää kauemmin, lähetinkin tiedustelemaan teidän uskoanne, ettei vain kiusaaja liene teitä kiusannut ja meidän vaivannäkömme mennyt hukkaan.	5. Sentähden myös minä en taitanut enään malttaa itsiäni, mutta lähetin tietämään teidän uskoanne, ettei kiusaaja olisi teitä kiusannut, ja niin meidän työmme turhaksi tullut.	3:5 Sentähden en tainnut minä enämbi odotta/ mutta lähetin tutaxeni teidän uscoan/ ettei kiusaja olis teitä kiusannut/ ja nijn meidän työmme olis turhaxi tullut.

3:6 Mutta nyt, kun Timoteus tuli teidän tyköänne meidän tykömme ja toi meille ilosanoman teidän uskostanne ja rakkaudestanne ja siitä, että te aina pidätte meitä rakkaassa muistossa ikävöiden meitä nähdäkseenne niinkuin mekin teitä:	6. Mutta nyt, kuin Timoteus tuli teiltä meidän tykömme ja ilmoitti meille teidän uskonne ja rakkautenne, että te aina meitä hyvässä muistossa pidätte ja halajatte meitä nähdä, niinkuin mekin teitä,	3:6 Mutta cosca Timotheus teidän tykönne palais/ ja ilmoitti teidän uscon ja rackauden/ että te aina meitä caikella hywällä muistatte ja halajatte meitä nähdä/ nijncuin mekin teitä.
3:7 sentähden olemme teidän uskostanne, veljet, saaneet lohdutusta teihin nähden kaikessa hädässämme ja ahdistuksessamme:	7. Niin me saimme teistä, rakkaat veljet, lohdutuksen kaikessa meidän vaivassamme ja tuskassamme, teidän uskonne tähden:	3:7 Silloin me saimme teistä/ rackat veljet/ lohdutuxen/ caikesa meidän waiwasam ja tuscasam/ teidän usconne tähden.
3:8 sillä nyt me elämme, jos te seisotte lujina Herrassa.	8. Sillä nyt me elämme, jos te Herrassa pysytte.	3:8 Sillä nyt me elämme/ että te Herrasa pysytte.
3:9 Kuinka voimmekaan kyllin kiittää Jumalaa teidän tähtenne kaikesta siitä ilosta, mikä meillä teistä on Jumalamme edessä!	9. Minkä kiitoksen siis me taidamme Jumalalle antaa teidän tähtenne, kaikesta tästä ilosta, jolla me iloitemme teistä meidän Jumalamme edessä?	3:9 Mingä kijtoxen sijs me taidamme Jumalalle anda teidän tähtenne/ caikesta tästä ilosta cuin meillä teistä meidän Jumalam edes on ?
3:10 Öin ja päivin me mitä hartaimmin rukoilemme saadaksemme nähdä teidän kasvonne ja täyttää sen, mitä teidän uskostanne puuttuu.	10. Yötä ja päivää rukoillen ahkerasti, että me teidän kasvonne näkisimme ja täyttäisimme, mitä teidän uskostanne puuttuu.	3:10 Me rucoilemma yötä ja päiwä ahkerast/ että me teidän caswon näkisim/ ja täyttäisim/ jos teidän uscostan jotakin puuttuis.
3:11 Mutta hän itse, meidän Jumalamme ja Isämme, ja meidän Herramme Jeesus ohjatkoon meidän tiemme teidän tykönne.	11. Mutta itse Jumala ja meidän Isämme, ja meidän Herra Jesus Kristus saattakoon meidän tiemme teidän tykönne.	3:11 Mutta idze Jumala ja meidän Isäm/ ja meidän Herram Jesus Christus/ asettacon meidän tiem teidän tygön.
3:12 Ja teille Herra antakoon yhä enemmän ja runsaammin rakkautta toisianne kohtaan ja kaikkia kohtaan, niinkuin meilläkin on teitä kohtaan,	12. Mutta Herra lisätköön teitä ja antakoon rakkauden yltäkülläisen olla teidän seassanne ja jokaista kohtaan, niinkuin mekin teille olemme:	3:12 Mutta Herra lisätkön teitä/ ja andacon rackauden täydellisyden olla teidän seasan/ ja jocaista cohtan (nijncuin mekin teille olemma)
3:13 vahvistaaksensa teidän sydämenne nuhteettomiksi pyhyydessä meidän Jumalamme ja Isämme edessä, meidän Herramme Jeesuksen tulemuksessa, kun hän tulee kaikkien pyhiensä kanssa.	13. Että hän teidän laittamattomat sydämenne vahvistais pyhyydessä, Jumalan ja meidän Isämme edessä meidän Herran Jesuksen Kristuksen tulemisessa, kaikkein hänen pyhäinsä kanssa.	3:13 Että teidän sydämen wahwistettu ja laittamatoim olis pyhydes/ Jumalan edes ja meidän Isäm/ meidän Herran Jesuxen Christuxen tulemises/ ynnä caickein hänen pyhäins cansa.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .

4:1 Sitten vielä, veljet, me pyydämme teitä ja kehoitamme Herrassa Jeesuksessa, että te, niinkuin olette meiltä oppineet, miten teidän tulee vaeltaa ja olla Jumalalle otolliset, niinkuin vaellattekkin, siinä yhä enemmän varttuisitte.	1. Vielä siis, rakkaat veljet, rukoilemme me teitä ja neuvomme Herrassa Jeesuksessa, niinkuin te meiltä saaneet olette, kuinka teidän vaeltaman ja Jumalalle kelpaaman pitää, että te täydellisemmäksi tulisitte.	4:1 Wielä/ rackat weljet/ rucoilemma me teitä/ ja neuwomme Herras Jesuxes/ nijncuin te meildä cuullet oletta/ cuinga teidän waeldaman ja Jumalalle kelpaman pitä/ että te täydellisemmäxi tulisitta:
4:2 Tiedättehän, mitkä käskyt me olemme Herran Jeesuksen kautta teille antaneet.	2. Sillä te tiedätte ne käskyt, jotka me Herran Jeesuksen kautta teille annoimme.	4:2 Sillä te tiedätte ne käskyt/ jotca me Herran Jesuxen cautta teille annoimma:
4:3 Sillä tämä on Jumalan tahto, teidän pyhityksenne, että kartatte haureutta,	3. Sillä se on Jumalan tahto, teidän pyhyyttenne, että te huoruutta vältätte,	4:3 Sillä se on Jumalan tahto/ teidän pyhydenne/ että te huorutta wäldätte/
4:4 että kukin teistä tietää ottaa oman vaimon pyhydessä ja kunniassa,	4. Että jokainen tietäis pitää astiansa pyhydessä ja kunniassa,	ja että jocainen pitäis hänen astians pyhydes ja cunnias.
4:5 ei himon kiihkossa niinkuin pakanat, jotka eivät Jumalaa tunne;	5. Ei himoin halauksissa niinkuin pakanat, jotka ei Jumalasta mitään tiedä,	4:4 Ei himoin halauxis/ nijncuin pacanat/ jotca ei Jumalasta mitän tiedä.
4:6 ettei kukaan sorra veljeänsä eikä tuota hänelle vahinkoa missään asiassa, sillä Herra on kaiken tämän kostaja, niinkuin myös ennen olemme teille sanoneet ja todistaneet.	6. Ja ettei yksikään sortaisi veljeänsä jossakussa asiassa; sillä Herra on kaikkein näiden kostaja, kuin me myös teille ennen sanoneet ja todistaneet olemme.	4:5 Ja ettei yxikän sorrais eikä pettäis weljens josacusa asias: 4:6 Sillä idze Herra on caickein näiden costaja/ cuin me teille sanonet ja todistanet olemma.
4:7 Sillä ei Jumala ole kutsunut meitä saastaisuuteen, vaan pyhitykseen.	7. Sillä ei Jumala ole meitä kutsunut saastaisuuteen, vaan pyhyyteen.	4:7 Sillä ei Jumala ole meitä cudzunut saastaisuteen/ waan pyhyteen.
4:8 Sentähden, joka nämä hylkää, ei hylkää ihmistä, vaan Jumalan, joka myös antaa Pyhän Henkensä teihin.	8. Joka siis nämät katsoo ylön, ei hän katso ylön ihmistä, vaan Jumalan, joka myös Pyhän Henkensä meihin antanut on.	4:8 Joca sijs ylöncadzo/ hän ylöncadzo/ ei ihmistä/ waan Jumalan/ joca Pyhän Hengens teihin andanut on.
4:9 Veljellisestä rakkaudesta ei ole tarvis teille kirjoittaa; sillä itse te olette Jumalalta oppineet rakastamaan toisianne;	9. Mutta veljellisestä rakkaudesta ei minun tarvitse teille kirjoittaa; sillä te olette itse Jumalalta opetellut rakastamaan toinen toistanne,	4:9 Mutta weljellisest rackaudest ei minun tarwita teille kirjoittaman: sillä te oletta idze Jumalalda opetetut racastaman toinen toistanne.
4:10 niin te myös teette kaikkia veljiä kohtaan koko Makedoniassa. Mutta me kehoitamme teitä, veljet, siinä varttumaan yhä enemmän	10. Ja sen te myös kaikille veljille teette, jotka koko Makedoniassa ovat; mutta me neuvomme teitä, rakkaat veljet, että te vielä täydellisemmäksi tulisitte,	4:10 Ja sen te myös caikille weljille teette/ jotca coco Macedonias owat. 4:11 Mutta me neuwomme teitä/ rackat weljet/ että te wielä täydellisemmäxi tulisitta:

4:11 ja katsomaan kunniaksenne, että elätte hiljaisuudessa ja toimitatte omia tehtäviänne ja teette työtä käsillänne, niinkuin olemme teitä käskeneet,	11. Ja pyytäkäätt olla lewolliset ja ottakaat waari omista askareistanne, tehden työtä käsillänne, niinkuin me käskeneet olemme,	a pyytäkät olla lewolliset/ ja ottacat waari omista ascareistanne/ tehden työtä käsillän/ nijncuin me käskenet olemma.
4:12 että vaelluksessanne olisitte säädylliset ulkopuolella olevia kohtaan ettekä olisi kenenkään avun tarpeessa.	12. Että te itsenne kunniallisesti ulkonaisten kohtaan käyttäisitte, ettette mitään tarvitsisi.	4:12 Että te idzen cunnialisest ulconaisten cohtan käyttäisitte/ ettet te mitän heiddä tarwidzis.
4:13 Mutta me emme tahdo pitää teitä, veljet, tietämättöminä siitä, kuinka poisnukkuneiden on, ettette murehtisi niinkuin muut, joilla ei toivoa ole.	13. Mutta emme myös tahdo teiltä salata, rakkaat veljet, niistä, jotka nukkuneet ovat, ettette murehtisi niinkuin muut, joilla ei toivoa ole:	4:13 En me myös tahdo teiddä salata/ rackat weljet/ nijstä jotca nuckunet owat/ ettet te murehdis nijncuin muut/ joilla ei toiwu ole:
4:14 Sillä jos uskomme, että Jeesus on kuollut ja nousut ylös, niin samoin on Jumala Jeesuksen kautta myös tuova poisnukkuneet esiin yhdessä hänen kanssaan.	14. Sillä jos me uskomme, että Jesus on kuollut ja nousut ylös, niin on Jumala myös ne, jotka nukkuneet ovat, Jesuksen kautta tuova edes hänen kanssansa.	4:14 Sillä jos me uscommma että Jesus on cuollut ja ylösnosnut/ nijn on Jumala myös ne/ jotca nuckunet owat/ Jesuxen cautta edestuoapa hänen cansans.
4:15 Sillä sen me sanomme teille Herran sanana, että me, jotka olemme elossa, jotka jäämme tänne Herran tulemukseen, emme suinkaan ehdi ennen niitä, jotka ovat nukkuneet.	15. Sillä sen me sanomme teille Herran puolesta: että me, jotka elämme ja jälkeen jäämme Herran tulemiseen, emme suinkaan ennätä niitä, jotka nukkuneet ovat.	4:15 Sillä sen me sanomma teille nijncuin Herran sanan: että me jotca elämme ja jälken jäämme Herran tulemiseen/ emme suingan ennätä nijtä jotca nuckunet owat:
4:16 Sillä itse Herra on tuleva alas taivaasta käskyhuudon, ylienkelin äänen ja Jumalan pasunan kuuluessa, ja Kristuksessa kuolleet nousevat ylös ensin;	16. Sillä itse Herra astuu alas taivaasta, suurella huudolla, ja ylimmäisen enkelin äänellä ja Jumalan basunalla, ja kuolleet Kristuksessa ensin nousevat ylös.	4:16 Sillä Herra astu alas Taiwast suurella humulla/ ja ylimmäisen Evangelin änellä/ ja Jumalan Basunalla/ ja cuollet ensin Christuxes ylösnousewat.
4:17 sitten meidät, jotka olemme elossa, jotka olemme jääneet tänne, temmataan yhdessä heidän kanssaan pilvissä Herraa vastaan yläilmoihin; ja niin me saamme aina olla Herran kanssa.	17. Sitte me, jotka elämme ja jälkeen jäämme, temmataan ynnä heidän kanssansa pilvihin, Herraa vastaan tuulihin, ja niin me aina Herran kanssa olemme.	4:17 Sijtte me jotca elämme ja jälken jäämme/ temmatam heidän cansans ylös pilwihin/ Herra wastian tuulihin/ ja nijn me aina Herran cansa olemma.
4:18 Niin lohduttakaa siis toisianne näillä sanoilla.	18. Lohduttakaat siis teitänne keskenänne näillä sanoilla.	Lohduttacat sijs teitän keskenän näillä sanoilla.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .

5:1 Mutta aikakaudesta ja määrähetkistä ei teille, veljet, ole tarvis kirjoittaa;	1. Mutta ajoista ja hetkistä, rakkaat veljet, ei teille tarvitse kirjoittaa;	5:1 Mutta aigoista ja hetkistä/ rackat weljet/ ei teille tarwita kirjoittaman:
5:2 sillä itse te varsin hyvin tiedätte, että Herran päivä tulee niinkuin varas yöllä.	2. Sillä te itse visusti tiedätte, että Herran päivä on tulewa niinkuin varas yöllä.	5:2 Sillä te idze tiedätte/ että Herran päiwä on tulewa nijncuin waras yöllä:
5:3 Kun he sanovat: "Nyt on rauha, ei hätää mitään", silloin yllättää heidät yhtäkkiä turmio, niinkuin synnytyskipu raskaan vaimon, eivätkä he pääse pakoon.	3. Sillä kuin he sanovat: nyt on rauha ja ei mitään hätää, silloin kadotus lankee äkisti heidän päällensä, niinkuin raskaan vaimon kipu, ja ei he suinkaan saa paeta.	5:3 Sillä cosca he sanowat: nyt on rauha/ ei ole mitän hätä/ silloin cadotus lange äkist heidän päällens/ nijncuin rascan waimon kipu/ ja ei he saa paeta.
5:4 Mutta te, veljet, ette ole pimeydessä, niin että se päivä voisi yllättää teidät niinkuin varas;	4. Mutta te, rakkaat veljet, ettepä te ole pimeydessä, ettei se päivä teitä käsittäisi niinkuin varas.	5:4 Mutta te/ rackat weljet/ ettepä te ole pimeydes/ ettei se päiwä teitä käsitäs nijncuin waras.
5:5 sillä kaikki te olette valkeuden lapsia ja päivän lapsia; me emme ole yön emmekä pimeyden lapsia.	5. Te olette kaikki valkeuden lapset ja päivän lapset: emme ole yön emmekä pimeyden.	5:5 Te oletta caicki walkiuden ja päiwän lapset. En me ole yösta engä pimeydestä.
5:6 Älkäämme siis nukkuko niinkuin muut, vaan valvokaamme ja olkaamme raittiit.	6. Niin älkäämme siis maatko niinkuin muut, vaan valvokaamme ja olkaamme raittiit.	5:6 Niin älkäm sijs maatco nijncuin muut/ waan olcam raitit ja walpat:
5:7 Sillä ne, jotka nukkuvat, ne yöllä nukkuvat, ja jotka juovat itsensä juovuksiin, ne yöllä juovuksissa ovat.	7. Sillä jotka makaavat, ne yöllä makaavat, ja ne, jotka juopuvat, ne yöllä juovuksissa ovat.	5:7 Sillä jotca macawat/ ne yöllä macawat/ ja ne jotca juoxis owat/ ne yöllä juoxis owat.
5:8 Mutta me, jotka olemme päivän lapsia, olkaamme raittiit, ja olkoon pukunamme uskon ja rakkauden haarniska ja kypärinämme pelastuksen toivo.	8. Mutta me, jotka päivän lapset olemme, olkaamme raittiit, puetut uskon ja rakkauden rintaraudalla ja autuuden toivon rautalakilla.	5:8 Mutta me jotca päiwän omat olemma/ meidän tule raitit olla/ puetut uscon ja rackauden rindaraudalla/ ja toiwon rautalakilla/ autuuteen.
5:9 Sillä ei Jumala ole määrännyt meitä vihaan, vaan saamaan pelastuksen Herramme Jeesuksen Kristuksen kautta,	9. Sillä ei Jumala ole meitä pannut vihaan, vaan autuutta omistamaan, meidän Herran Jesuksen Kristuksen kautta,	5:9 Sillä ei Jumala ole meita pannut wihaan/ waan autuutta omistaman/ meidän Herran Jesuxen Christuxen cautta.
5:10 joka on kuollut meidän edestämme, että me, valvoimmepa tai nukuimme, eläisimme yhdessä hänen kanssaan.	10. Joka meidän edestämme kuollut on: että jos me valvomme eli makaamme, me ynnä hänen kanssaan eläisimme.	5:10 Joca meidän edestäm cuollut on/ että/ jos me walwom eli macam/ me ynnä hänen cansans eläisimme.

5:11 Sentähden kehoittakaa toisianne ja rakentakaa toinen toistanne, niinkuin teettekin.	11. Sentähden neuvokaat teitänne keskenänne ja rakentakaat toinen toistanne, niinkuin te myös teette.	5:11 Sentähden neuwocat teitän keskenän/ ja raketcat toinen toistan/ niinkuin te myös teette.
5:12 Mutta me pyydämme teitä, veljet, antamaan tunnustuksenne niille, jotka tekevät työtä teidän keskuudessanne ja ovat teidän johtajanne Herrassa ja neuvovat teitä,	12. Mutta me rukoilemme teitä, rakkaat veljet, että te ne tuntisitte, jotka teidän seassanne työtä tekevät, ja teidän esimiehenne ovat Herrassa, ja teitä neuvovat.	5:12 Mutta me rucoilemma teitä/ rackat weljet/ että te ne tundisitta/ jotca teidän seasan työtä tekewät/ ja teidän Esimiehenne owat/ Herrasa/ ja teitä neuwowat.
5:13 sekä pitämään heitä erinomaisen rakkaina heidän työnsä tähden. Eläkää rauhassa keskenänne.	13. Pitäkää heitä sitä rakkaampana heidän tekonsa tähden. Olkaat rauhalliset keskenänne.	5:13 Pitäkät heitä sitä rackambana heidän tecons tähden/ ja olcat rauhalliset heidän cansans.
5:14 Me kehoitamme teitä, veljet: nuhdelkaa kurittomia, rohkaiskaa alakuloisia, holhotkaa heikkoja, olkaa pitkämieliset kaikkia kohtaan.	14. Mutta me neuvomme teitä, rakkaat veljet: neuvokaat tavattomia, lohduttakaat heikkomielisiä, holhokaat heikkoja, olkaat kärsiväiset jokaisen kanssa,	5:14 Mutta me neuwomme teitä/ rackat weljet/ neuwocat tawattomia/ lohduttacat heickomielisiä/ kärsikät heickoja/ olcat kärsiwäiset jocaidzen cansa.
5:15 Katsokaa, ettei kukaan kosta kenellekään pahaa pahalla, vaan pyrkikää aina tekemään hyvää toinen toisellenne ja kaikille.	15. Katsokaat, ettei joku pahaa pahalla kosta, vaan noudattakaat hyvää, sekä keskenänne, että jokaista kohtaan.	5:15 Cadzocat/ ettei jocu paha pahalla costa/ waan noudattacat hywä/ sekä keskenän että jocaista watan.
5:16 Olkaa aina iloiset.	16. Olkaat aina iloiset.	5:16 Olcat aina iloiset/
5:17 Rukoilkaa lakkaamatta.	17. Rukoilkaat lakkaamatta.	rucoilcat lackamat.
5:18 Kiittäkää joka tilassa. Sillä se on Jumalan tahto teihin nähden Kristuksessa Jeesuksessa.	18. Kiittäkää kaikkein edestä; sillä se on Jumalan tahto teistä Kristuksessa Jeesuksessa.	5:17 Kijttäkät caickein edestä: Sillä se on Jumalan tahto teistä/ Christuxes Jesuxes.
5:19 Henkeä älkää sammuttako,	19. Älkää henkeä sammuttako.	5:18 Älkät Henge sammuttaco.
5:20 profetoimista älkää halveksuko,	20. Älkää prophetiaa katsoko ylö.	5:19 Älkät Prophetiata ylöncadzoco.
5:21 mutta koetelkaa kaikki, pitäkää se, mikä hyvää on;	21. Koetelkaat kaikki, ja pitäkää se mikä hyvä on.	5:20 Mutta coetelcat caicki! 5:21 ja pitäkät se cuin hywä on.
5:22 karttakaa kaikenlaista pahaa.	22. Välttäkää kaikkea, mikä pahaksi näkyy.	5:22 Wälttäkät caicke cuin pahaxi näky.

5:23 Mutta itse rauhan Jumala pyhittääkään teidät kokonansa, ja säilykään koko teidän henkenne ja sielunne ja ruumiinne nuhteettomana meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen tulemukseen.	23. Mutta itse rauhan Jumala pyhittääkään teitä kokonansa, että koko teidän henkenne ja sielunne ja ruumiinne meidän Herran Jeesuksen Kristuksen tulemisessa nuhteetoinna pidettäisiin.	5:23 Mutta rauhan Jumala pyhittääkään teitä caikis/ että teidän hengen/ sielun ja ruumin/ meidän Herran Jeesuksen Christuksen tulemises nuhtettomaxi löyttäisin.
5:24 Hän, joka teitä kutsuu, on uskollinen, ja hän on sen myös tekevä.	24. Hän on uskollinen, joka teitä kutsunut on ja sen myös täyttää.	5:24 Hän on uscollinen/ joca teitä cudzunut on/ ja sen myös täyttä.
5:25 Veljet, rukoilkaa meidän edestämme.	25. Rakkaat veljet, rukoilkaat meidän edestämme.	5:25 Rackat weljet/ rucoilcat meidän edestäm.
5:26 Tervehtikää kaikkia veljiä pyhällä suunannolla.	26. Tervehtikää kaikkia veljiä pyhällä suunannolla.	5:26 Terwettäkät caickia weljiä pyhällä suunannolla.
5:27 Minä vannotan teitä Herran kautta, että luetatte tämän kirjeen kaikille veljille.	27. Minä vannotan teitä Herran kautta, että te tämän lähetyskirjan kaikkein pyhain veljein edessä lukea annatte.	5:27 Minä wannotan teitä Herran cautta/ että te tämän Epistololan/ caickein pyhain weljein edes luke annatte.
5:28 Meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen armo olkoon teidän kanssanne.	28. Meidän Herran Jeesuksen Kristuksen armo olkoon teidän kanssanne, amen!	Meidän Herran Jeesuksen Christuksen Armo olcon teidän cansan/ Amen.

PAAVALIN TOINEN KIRJE TESSALONIKALAISILLE	1. P. PAAVALIN 2 EPISTOLA TESSALONIKALAISILLE	P. Pawalin Toinen Epistola Thessalonicerein tygö
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1: 1 Paavali ja Silvanus ja Timoteus tessalonikalaisten seurakunnalle Jumalassa, meidän Isässämme, ja Herrassa Jeesuksessa Kristuksessa.	Paavali ja Silvanus ja Timoteus Tessalonikan seurakunnalle Jumalassa, meidän Isässämme, ja Herrassa Jeesuksessa Kristuksessa:	1: 1 Pawali/ Siluanus ja Timotheus. Thessalonicerein Seuracunnalle Jumalassa meidän Isäsäm/ ja Herrassa Jeesuksessa Christuxes.
1: 2 Armo teille ja rauha Isältä Jumalalta ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!	2. Armo olkoon teille ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!	1: 2 Armo olcon teille ja Rauha/ Jumalalta meidän Isäldäm/ ja Herralta Jeesuxelta Christuxelta.
1: 3 Me olemme velvolliset aina kiittämään Jumalaa teidän tähtenne, veljet, niinkuin oikein onkin, koska teidän uskonne runsaasti kasvaa ja keskinäinen rakkautenne lisääntyy itsekussakin, kaikissa teissä,	3. Meidän pitää aina teidän edestänne, rakkaat veljet, Jumalaa kiittämän, niinkuin kohtuullinen on: sillä teidän uskonne kasvaa jalosti ja kaikkein teidän rakkautenne lisääntyy jokaista kohtaan,	1: 3 Meidän pitä aina teidän edestän/ rackat weljet/ Jumalata kijttämän/ nijncuin cohtulinen on/ sillä teidän Uscon caswa jalost/ ja caickein teidän rackauden lisäyndy jokaista cohtan.
1: 4 niin että me itekin Jumalan seurakunnissa kerskaamme teistä, teidän kärsivällisyydestänne ja uskostanne kaikissa vainoissanne ja ahdistuksissa, joita teillä on kestettävänä	4. Niin että me teistä Jumalan seurakunnissa kerskaamme, teidän kärsivällisyydestänne ja uskostanne kaikessa teidän vainoissanne ja vaivassanne, jota te kärsitte:	1: 4 Nijn että me meitäm teistä Jumalan Seuracunnissa kerscamme/ teidän kärsimisestän ja Uscoistan/ caikes teidän waiwasan ja wainosan/ cuin te kärsitte.
1: 5 ja jotka ovat osoituksena Jumalan vanhurskaasta tuomiosta, että teidät katsottaisiin arvollisiksi Jumalan valtakuntaan, jonka tähden kärsittekin,	5. Jotka osoittavat, että Jumala on oikein tuomitseva, ja te Jumalan valtakuntaan soveliaaksi tulette, jonka tähden te myös kärsitte,	1: 5 Jotca osottawat että Jumala on oikein duomidzepa/ ja te Jumalan waldacundaan otollisexi tuletta/ jongatähden te myös kärsitte.
1: 6 koska Jumala katsoo oikeaksi kostaa ahdistuksella niille, jotka teitä ahdistavat,	6. Että se on oikein Jumalan edessä niitä taas vaivata, jotka teitä vaivaavat;	1: 6 Että se on oikein Jumalan edes/ nijtä taas waiwata jotca teitä waiwawat:
1: 7 ja antaa teille, joita ahdistetaan, levon yhdessä meidän kanssamme, kun Herra Jeesus ilmestyy taivaasta voimansa enkelien kanssa	7. Mutta teille, jotka vaivataan, antaa levon meidän kanssamme, kuin Herra Jeesus taivaasta ilmaantuu, voimansa enkelien kanssa.	1: 7 Mutta teille/ jotca waiwatan/ anda lewon meidän cansam/ cosca Herra Jeesus Taiwast ilmandu/ hänen woimansa Engelitten cansa:

1:8 tulen liekissä ja kostaa niille, jotka eivät tunne Jumalaa eivätkä ole kuuliaisia meidän Herramme Jeesuksen evankeliumille.	8. Ja tulen leimauksella, joka niille kostaa, jotka ei Jumalaa tunteneet, ja niille, jotka ei meidän Herran Jeesuksen Kristuksen evankeliumia tottele,	1:8 Ja tulen leimauksella/ joca nijlle costa jotca ei Jumalata tundenet/ ja nijlle jotca ei meidän Herran Jeesuksen Christuxen Evangeliumita tottele.
1:9 Heitä kohtaa silloin rangaistukseksi iankaikkinen kadotus Herran kasvoista ja hänen voimansa kirkkaudesta,	9. Jotka vaivaa kärsimän pitää, ijankaikkisen kadotuksen, Herran kasvoista ja hänen kunniansa väkevyydestä:	1:9 Jotca waiwa kärsimän pitää/ ijancaickisen cadotuxen/ Herran caswosta/ ja hänen cunnians wäkewydestä:
1:10 kun hän sinä päivänä tulee, että hän kirkastuisi pyhissänsä ja olisi ihmeteltävä kaikissa uskovissa, sillä te olette uskoneet meidän todistuksemme.	10. Kuin hän tuleva on, kirkastettaa pyhäinsä kanssa, ja ihmeelliseksi tulemaan kaikkein uskovaisten kanssa; sillä meidän todistuksemme teidän tykönne siitä päivästä olette te uskoneet.	1:10 Cosca hän tulewa on/ kircastetta hänen Pyhäins cansa/ ja ihmellisexi tuleman caickein uscollisten cansa: sillä meidän todistuxem teidän tygön/ sijtä päivästä oletta te usconet.
1:11 Sitä varten me aina rukoilemmekin teidän puolestanne, että meidän Jumalamme katsoisi teidät kutsumisensa arvoiseksi ja voimallisesti saattaisi täydelliseksi kaiken teidän halunne hyvään ja teidän uskonne teot,	11. Ja sentähden me myös aina rukoilemme teidän edestänne, että meidän Jumalamme teitä otolliseksi tekis siihen kutsumiseen, ja täyttäis kaiken hyvyden suosion ja uskon vaikutuksen, voimassa:	1:11 Ja sentähden me myös aina rucoilemma teidän edestän/ että meidän Jumalam teitä otollisexi tekis siihen cudzumiseen/ ja täytäis caiken hywyden suosion/ ja uscon waicutuxen woimasa:
1:12 että meidän Herramme Jeesuksen nimi teissä kirkastuisi ja te hänessä, meidän Jumalamme ja Herran Jeesuksen Kristuksen armon mukaan.	12. Että meidän Herran Jeesuksen Kristuksen nimi teissä ylistettäisiin, ja te taas hänessä, meidän Jumalan ja Herran Jeesuksen Kristuksen armon kautta.	1:12 Että meidän Herran Jeesuksen Christuxen Nimi teisä ylistettäisiin/ ja te taas hänesä/ meidän Jumalan/ ja Herran Jeesuksen Christuxen armon cautta.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Mutta mitä tulee meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen tulemukseen ja meidän kokoontumiseemme hänen tykönsä, niin me pyydämme teitä, veljet,	1. Mutta me rukoilemme teitä, rakkaat veljet, meidän Herran Jeesuksen Kristuksen tulemisen ja meidän kokoontumisemme kautta hänen tykönsä,	2:1 Mutta me rucoilemma teitä/ rackat weljet/ meidän Herran Jeesuksen Christuxen tulemisen cautta/ ja meidän Seuracundamme hänesä:
2:2 ettette anna minkään hengen ettekä sanan ettekä minkään muka meidän lähettämämme kirjeen heti järkyttää itseänne, niin että menetätte mielenne maltin, ettekä anna niiden itseänne peljästyttää, ikäänkuin Herran päivä jo olisi käsissä.	2. Ettette aivan nopiasti teitänne salli teidän mielestänne kääntää pois eli peljätettää, ei hengen, eikä puheen, eikä kirjan kautta, niin kuin se meiltä lähetetty olis, niinkuin Kristuksen päivä jo käsissä olis.	2:2 Ettet te aiwa nopiast teitän salli teidän mielestän poiskäätä eli peljätettä/ ei Hengen eikä puhen eli Kirjan cautta/ nijncuin se meildä lähetetty olis/ että Christuxen päiwä jo käsis on.

2:3 Älkää antako kenenkään vietellä itseänne millään tavalla. Sillä se päivä ei tule, ennenkuin luopumus ensin tapahtuu ja laittomuuden ihminen ilmestyy, kadotuksen lapsi,	3. Älkää antako kenenkään teidän vietellä millään tavalla; sillä ei hän ennen tule kuin luopumus tapahtuu ja synnin ihminen ilmoitetaan, kadotuksen lapsi,	2:3 Älkät andaco kenengän teidän vietellä millän tawalla. Sillä ei hän ennen tule kuin luopumus tapahtu/ ja synnin ihminen ilmoitetaan/ se cadotuxen lapsi.
2:4 tuo vastustaja, joka korottaa itsensä yli kaiken, mitä jumalaksi tai jumaloitavaksi kutsutaan, niin että hän asettuu Jumalan temppeliin ja julistaa olevansa Jumala.	4. Joka on vastaanseisoja, ja korottaa itsensä kaikkein päälle, mikä jumalaksi taikka jumalanpalveluksi kutsutaan, niin että hän istuttaa itsensä Jumalan templiin niinkuin Jumala, ja tekee itsensä jumalaksi.	2:4 Joca on wastanseisoja/ ja corgotta idzens caickein päälle/ kuin Jumalaxi taicka Jumalan palweluxexi cudzutun/ nijn että hän istutta idzens Jumalan Templijn nijncuin Jumala/ ja teke idzens Jumalaxi.
2:5 Ettekö muista, että minä, kun vielä olin teidän tykönänne, sanoin tämän teille?	5. Ettekö te muista, että minä teidän tykönänne ollessani näitä jo teille sanoin?	2:5 Ettekö te muista/ että minä teidän tykönän ollesani näitä jo teille sanoin?
2:6 Ja nyt te tiedätte, mikä pidättää, niin että hän vasta ajallansa ilmestyy.	6. Ja mikä nyt estää, te tiedätte, että hän pitää ajallansa ilmoitettaman.	2:6 Ja mikä vielä estä/ te tiedätte: että hänen pitä ajallans ilmoitettaman.
2:7 Sillä laittomuuden salaisuus on jo vaikuttamassa; jähkä vain tulee tieltä poistetuksi se, joka nyt vielä pidättää,	7. Sillä hän nyt pahuutta vaikuttaa salaisesti, ainoastaan että se, mikä nyt estää, tulee pois.	2:7 Joca jo nyt pahutta waicutta salaisest/ ainoastans että sen kuin nyt estä/ pitä poistuleman.
2:8 niin silloin ilmestyy tuo laiton, jonka Herra Jeesus on surmaava suunsa henkäyksellä ja tuhoava tulemuksensa ilmestyksellä,	8. Ja silloin se pahanilkinen ilmoitetaan, jonka Herra suunsa hengellä tappaa, ja tekee hänen kanssansa lopun, tulemisensa ilmoituksen kautta,	2:8 Ja silloin se pahanelkinen ilmoitetaan/ jonga Herra suuns Hengellä tappa/ ja teke hänen cansans lopun/ hänen tulemisens ilmoituxen cautta.
2:9 tuo, jonka tulemus tapahtuu saatanan vaikutuksesta valheen kaikella voimalla ja tunnusteilla ja ihmeillä	9. Jonka tulemus saatanan vaikutuksen jälkeen tapahtuu, kaikella voimalla ja merkeillä ja petollisilla ihmeillä,	2:9 Jonga tulemus Satanan waicutuxen jälken tapahtu/ caickiniaisilla petollisilla merkeillä ja woimalla.
2:10 ja kaikilla vääryyden viettelyksillä niille, jotka joutuvat kadotukseen, sentähden etteivät ottaneet vastaan rakkautta totuuteen, voidaksensa pelastua.	10. Ja kaikella vääryyden petoksella niiden seassa, jotka kadotukseen tulevat, ettei he rakkautta totuuden puoleen ottaneet, autuaaksi tullaksensa.	2:10 Ja caickiniaisilla ihmeillä ja wiettelyxillä wääryteen/ nijden seas jotca cadotuxeen tulewat: ettei he rackautta totuuden puoleen ottanet/ autuaxi tullaxens.
2:11 Ja sentähden Jumala lähettää heille väkevän eksytyksen, niin että he uskovat valheen,	11. Sentähden on Jumala heille lähettävä väkevän eksytyksen, niin että he valheen uskovat:	2:11 Sentähden on Jumala heille lähettävä wäkwän exytyxen/ nijn että he walhen uscowat:
2:12 että kaikki ne tuomittaisiin, jotka eivät ole uskoneet totuutta, vaan mielistyneet vääryyteen.	12. Että ne kaikki tuomittaisiin, jotka ei totuutta uskoneet, vaan vääryyteen suostuvat.	2:12 Että ne caicki duomitaisin/ jotca ei totuutta usconet/ waan wääryteen suostuwat.

2:13 Mutta me olemme velvolliset aina kiittämään Jumalaa teidän tähtenne, veljet, te Herran rakastetut, sentähden että Jumala alusta alkaen valitsi teidät pelastukseen Hengen pyhityksessä ja uskossa totuuteen.	13. Mutta meidän pitää aina teidän edestänne Jumalaa kiittämän, rakkaat veljet Herrassa, että Jumala on teidät alusta autuuteen valinnut, Hengen pyhityksen kautta ja totuuden uskossa,	2:13 Mutta meidän pitä aina teidän edestän Jumalata kiittämän/ rakkaat/ veljet/ Herrassa/ että Jumala on teidän algusta autuuteen valinnut/ Hengen pyhityksen kautta/ totuuden uskossa:
2:14 Siihen hän on myös kutsunut teidät meidän evankeliumimme kautta, omistamaan meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen kirkkauden.	14. Johonka hän teitä meidän evankeliumin kautta kutsunut on, meidän Herran Jesuksen Kristuksen kunnian omaisuuteen.	2:14 Johonga hän teitä meidän Evangeliumim kautta kutsunut on/ meidän Herran Jesuksen Christuksen omaisuuteen.
2:15 Niin seisokaa siis, veljet, lujina ja pitäkää kiinni niistä opetuksista, joita olette oppineet joko meidän puheestamme tai kirjeestämme.	15. Niin olkaat siis, rakkaat veljet, pysyväiset ja pitäkää ne säädyt, jotka te oppineet olette, olkoon se meidän saarnastamme taikka kirjastamme.	2:15 Niin olcat siis/ rakkaat veljet/ pysyväiset/ ja pitäkät ne säädyt cuin te oppinet olette/ olcon se meidän saarnastam taikka Kirjastam.
2:16 Ja meidän Herramme Jeesus Kristus itse ja Jumala, meidän Isämme, joka on rakastanut meitä ja armossa antanut meille iankaikkisen lohdutuksen ja hyvän toivon,	16. Mutta itse meidän Herra Jesus Kristus, ja Jumala ja meidän Isämme, joka meitä rakasti ja antoi meille iankaikkisen lohdutuksen ja hyvän toivon armon kautta,	2:16 Mutta idze meidän Herram Jesus Christus/ ja Jumala meidän Isäm/ joka meitä rakasti/ ja andoi meille ijancaikkisen lohdutuksen ja hyvän toivon/ armon kautta:
2:17 lohduttakoon teidän sydämiänne ja vahvistakoon teitä kaikessa hyvässä työssä ja puheessa.	17. Lohduttakoon teidän sydämenne, ja teitä kaikkinaisessa opissa ja hyvässä työssä vahvistakoon!	2:17 Se lohduttacon teidän sydämen/ ja teitä caikkinaises opis ja hywäsä työsä wahwistacon.
3 LUKU	3 LUKU	III. Luku .
3:1 Sitten vielä, veljet, rukoilkaa meidän edestämme, että Herran sana nopeasti leviäisi ja tulisi kirkastetuksi muuallakin niinkuin teidän keskuudessanne,	1. Vielä, rakkaat veljet, rukoilkaa meidän edestämme, että Herran sana menestyis ja niin kunnioitettaisiin kuin teidänkin tykönänne,	3:1 Vielä rakkaat veljet/ rukoilcat meidän edestäm/ että Herran sana menestyis/ ja niin cunnioitettaisin cuin teidängin tykönän:
3:2 ja että me pelastuisimme nurjista ja häijyistä ihmisistä; sillä usko ei ole joka miehen.	2. Ja että me häijyistä ja pahoista ihmisistä pelastettaisiin; sillä ei usko ole joka miehen.	3:2 Ja että me häijyistä ja pahoista ihmisistä pelastettaisin: sillä ei usko ole joka miehen.
3:3 Mutta Herra on uskollinen, ja hän on vahvistava teitä ja varjeleva teidät pahasta.	3. Mutta Herra on uskollinen, joka teitä vahvistaa ja pahasta varjelee.	3:3 Mutta Herra on uscollinen/ joka teitä wahwista ja pahasta warjele.

3: 4 Ja me luotamme teihin Herrassa, että te sekä nyt että vasta teette, mitä me käskemme.	4. Mutta me toivomme Herrassa teistä, että te teette ja tekeväiset olette, mitä me teille olemme käskeneet.	3: 4 Mutta me toivomme meidän Herramme kautta teistä/ että te teette ja tekeväiset olette/ mitä me teille olemme käskeneet.
3: 5 Ja Herra ohjatkoon teidän sydämenne Jumalan rakkauteen ja Kristuksen kärsivällisyyteen.	5. Mutta Herra ohjatkoon teidän sydämenne Jumalan rakkauteen ja Kristuksen kärsivällisyyteen!	3: 5 Mutta Herra ohjatkoon teidän sydämen Jumalan rakkauteen/ ja Christuksen kärsimiseen.
3: 6 Mutta Herran Jeesuksen Kristuksen nimessä me käskemme teitä, veljet, vetäytymään pois jokaisesta veljestä, joka vaeltavaa kurittomasti eikä sen opetuksen mukaan, jonka olette meiltä saaneet.	6. Mutta me käskemme teitä, rakkaat veljet, meidän Herran Jeesuksen Kristuksen nimeen, että te teidänne eroittaisitte jokaisesta veljestä, joka häijysti itsensä käyttää ja ei sen säädyn jälkeen, jonka hän meiltä saanut on.	3: 6 Mutta me käskemme teitä/ rakkaat veljet/ meidän Herran Jeesuksen Christuksen Nimeen/ että te teidänne eroittaisitte jokaisesta veljestä/ joka häijysti idzens käyttä/ ja ei sen säädyn jälkeen cuin hän meiltä saanut on:
3: 7 Tiedättehän itse, kuinka meidän jälkiämme on seurattava, sillä me emme ole olleet kurittomia teidän keskuudessanne,	7. Sillä te itse tiedätte, kuinka teidän meitä seuraaman pitää: emmepä me ole tavattomasti teidän seassanne olleet.	3: 7 Sillä te tiedätte/ cuinga teidän meitä seuraman pitää. Embä me ole tavattomast teidän seassan ollet.
3: 8 emmekä ilmaiseksi syöneet kenenkään leipää, vaan työssä ja vaivassa me ahkeruissimme yöt ja päivät, ettemme olisi kenellekään teistä rasitukseksi;	8. Emme myös ole leipää keltään ilman ottaneet, vaan työllä ja hiellä: yöllä ja päivällä olemme me työtä tehneet, ettemme kellenkään teidän seassanne kuormaksi olisi.	3: 8 En me myös ole leipä keltään ilman ottaneet/ vaan työllä ja hiellä/ yöllä ja päivällä olemme me työtä tehneet/ ettemme kellenkään teidän seassan cuormaksi olisi.
3: 9 ei niin, ettei meillä olisi siihen valtaa, vaan me tahdomme olla teille esikuvaksi, että te kulkisitte meidän jälkiämme.	9. Ei, ettei meillä se valta olisi, vaan että me itsemme opiksi teille antaisimme, seurataksenne meitä.	3: 9 Ei/ ettei meillä se valda olisi/ vaan että me idzemme opiksi teille andaisim/ seurataksenne meitä.
3: 10 Sillä jo silloin, kun olimme teidän tykönänne, me sääsimme teille, että kuka ei tahdo työtä tehdä, ei hänen syömänkään pidä.	10. Ja kuin me teidän tykönänne olimme, niin me senkaltaisia teille käskimme, että jos ei joku tahdo työtä tehdä, niin ei hänen syömänkään pidä.	3: 10 Ja cosca me teidän tykönän olimme/ niijn me senkaltaisia teille käskimme/ että jos ei joku tahdo työtä tehdä/ niijn ei hänen syömängän pidä.
3: 11 Sillä me olemme kuulleet, että muutamat teidän keskuudessanne vaeltavat kurittomasti, eivät tee työtä, vaan puuhailevat sellaisessa, mikä ei heille kuulu.	11. Sillä me kuulemme, että muutamat teidän seassanne tavattomasti vaeltavat, ja ei tee työtä, vaan joutilaina ovat.	3: 11 Sillä me cuulemma/ että muutamat teidän seassan tavattomast waeldawat/ ja ei tee työtä/ vaan joutilasna ovat.

3:12 Semmoisia me käskemme ja kehoitamme Herrassa Jeesuksessa Kristuksessa, tekemään työtä hiljaisuudessa ja syömään omaa leipäänsä.	12. Mutta senkaltaisia me käskemme ja neuvomme meidän Herran Jesuksen Kristuksen kautta, että he hiljaisuudessa työtä tekisivät ja omaa leipäänsä söisivät.	3:12 Mutta sencaltaisia me käskemmä ja neuwomme/ meidän Herran Jesuxen Christuxen cautta/ että he hiljaisudes työtä tekisit/ ja oma leipäns söisit.
3:13 Mutta te, veljet, älkää väsykö tekemästä sitä, mikä hyvää on.	13. Mutta te, rakkaat veljet, älkää väsykö hyvää tekemästä.	3:13 Mutta te/ rackat weljet/ älkät wäsykö hyvä tekemäst.
3:14 Mutta jos kuka ei tottele sitä, mitä me tässä kirjeessä olemme sanoneet, niin merkitkää hänet älkää seurustelko hänen kanssaan, että hän häpeäisi.	14. Ellei siis joku tottele meidän sanaamme lähetykskirjan kautta, niin merkitkää se ja älkää kanssakäymistä pitkö hänen kanssansa, että hän häpeäis.	3:14 Ellei siis joku meidän sanam tottele/ niin kirjoittacat se Kirjaan/ ja älkät olco hänen cansans/ että hän häpiäis.
3:15 Älkää kuitenkaan pitkö häntä vihollisena, vaan neuvokaa niinkuin veljeä.	15. Ja älkää häntä pitkö niinkuin vihollisena, vaan neuvokaat niinkuin veljeä.	3:15 Älkät cuitengan händä pitkö nijncuin wihollista/ waan neuwocat händä nijncuin welje.
3:16 Mutta itse rauhan Herra antakoon teille rauhan, aina ja kaikella tavalla. Herra olkoon kaikkien teidän kanssanne.	16. Mutta itse rauhan Herra antakoon teille rauhan aina kaikella tavalla! Herra olkoon teidän kanssanne!	3:16 Mutta idze Rauhan Herra/ andacon teille Rauhan aina ja caikella tawalla.
3:17 Tervehdys minulta, Paavalilta, omakätisesti. Tämä on merkinä jokaisessa kirjeessäni; näin minä kirjoitan.	17. Tervehdys minun Paavalin kädelläni, joka on merkki kaikissa lähetykskirjoissa: näin minä kirjoitan.	3:17 Herra olcon teidän caickein cansan. Terwetys minun Pawalin kädelläni/ joca on mercki caikis kirjois/ näin minä kirjoitan.
3:18 Meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen armo olkoon kaikkien teidän kanssanne.	18. Meidän Herran Jesuksen Kristuksen armo olkoon kaikkein teidän kanssanne, amen!	3:18 Meidän Herran Jesuxen Christuxen Armo olcon caickein teidän cansan/ Amen.

PAAVALIN ENSIMMÄINEN KIRJE TIMOTEUKSELLE	P. PAAVALIN 1 EPISTOLA TIMOTEUKSELLE	P. Pawalin Edellinen Epistola Timotheuxen työ .
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Paavali, Kristuksen Jeesuksen apostoli, Jumalan, meidän vapahtajamme, ja Kristuksen Jeesuksen, meidän toivomme, asettama,	Paavali, Jesuksen Kristuksen apostoli Jumalan meidän Lunastajamme asetuksen jälkeen, ja Herran Jesuksen Kristuksen, joka meidän toivomme on,	1:1 Pawali Jesuxen Christuxen Apostoli/ Jumalan meidän lunastajam käslyn jälkeen/ ja Herran Jesuxen Christuxen/ joca meidän toiwom on.
1:2 Timoteukselle, oikealle pojallensa uskossa. Armo, laupeus ja rauha Isältä Jumalalta ja Kristukselta Jeesukselta, meidän Herraltamme!	2. Timoteukselle, minun vakaalle pojalleni uskossa, armo, laupius ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme, ja meidän Herralta Jesukselta Kristukselta!	1:2 Timotheuxelle/ minun wagalle pojalleni uscosa. Armo/ laupius ja rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja meidän Herralda Jesuxelda Christuxelda.
1:3 Niinkuin minä Makedoniaan lähtiessäni kehoitin sinua jäämään Efesoon, käskeäksesi eräitä kavahtamaan, etteivät vieraita oppeja opettaisi	3. Niinkuin minä Makedoniaan lähteissäni käskin sinun olla Ephesossa, niin neuvo muutamia, ettei he toisin opettaisi,	1:3 Niincuין minä Macedoniaan lähteisän käskin sinun olla Ephesos/ nijn myös ole/ muutamia neuwomas/ ettei he toisin opetais.
1:4 eivätkä puuttuisi taruihin ja loppumattomiin sukuluetteluihin, jotka pikemmin edistävät turhaa mietiskelyä kuin Jumalan armotaloutta, joka perustuu uskoon, niin kehoitan nytkin.	4. Eikä juttuja tottelisi ja polvilukuja, joilla ei loppua ole, jotka enemmän tutkimiset matkaan saattavat kuin parannuksen Jumalan tykö, joka on uskossa.	1:4 Eikä juttuja tottelis ja polwilucuja/ joilla ei loppua ole/ jotca enemmän tutkimiset matcan saattawat/ cuin parannuxen Jumalan tygö/ vscosa.
1:5 Mutta käslyn päämäärä on rakkaus, joka tulee puhtaasta sydäimestä ja hyvästä omastatunnosta ja vilpittömästä uskosta.	5. Mutta käslyn päätös on rakkaus puhtaasta sydäimestä, ja hyvästä omastatunnosta, ja vilpittömästä uskosta.	1:5 Sillä käslyin pääcappale on: rackaus puhtasta sydäimestä/ ja hywästä omasta tunnosta/ ja wilpittömästä uscosta.
1:6 Muutamat ovat hairahtuneet niistä pois ja poikenneet turhiin jaarituksiin,	6. Joista muutamat ovat hairahtuneet ja ovat turhiin jaarituksiin kääntyneet,	1:6 Joista muutamat ovat häirähtynet/ ja ovat turhijn jaarituxijn käändynet:
1:7 tahtoen olla lainopettajia, vaikka eivät ymmärrä, mitä puhuvat ja minkä varmaksi väittävät.	7. Ja tahtovat lainopettajat olla, ja ei ymmärrä, mitä he puhuvat eli päättävät.	1:7 Ja tahtowat Lain opettajat olla/ ja ei ymmärrä mitä he puhuwat eli päättawät.
1:8 Mutta me tiedämme, että laki on hyvä, kun sitä lain mukaisesti käytetään	8. Mutta me tiedämme lain hyväksi, jos se oikein käytetään,	1:8 Mutta me tiedämme Lain hywäxi/ jos se oikein opetetan/ ja tietän.

1:9 ja tiedetään, että lakia ei ole pantu vanhurskaalle, vaan laittomille ja niskoitteleville, jumalattomille ja syntisille, epähurskaille ja epäpyhille, isänsä tappajille ja äitinsä tappajille, murhamiehille,	9. Tietäen sen, ettei vanhurskaalle ole laki pantu, vaan väärille ja tottelemattomille, jumalattomille ja syntisille, pakanallisille ja kelvottomille, isänsä tappajille ja äitinsä tappajille, miehentappajille,	1:9 Ettei vanhurskaalle ole yhtä lakia pantu: vaan väärille ja tottelemattomille/ jumalattomille ja syndisille/ saastaisille ja sijwottomille:
1:10 haureellisille, miehimyksille, ihmiskauppiaille, valhettelijoille, valapattoisille ja kaikelle muulle, mikä on tervettä oppia vastaan -	10. Huorintekiöille, miesten kanssa makaajille, ihmisten varkaille, valehtelijoille, valapattoisille, ja mitä muuta senkaltaista sitä terveellistä oppia on:	1:10 Isänsä tappajille ja äitinsä tappajille/ miehentuappajille ja salawuoteisille/ poicain macajille/ ihmisten warcaille/ walehteljille/ walapattoisille/ ja mitä muuta senkaltaista sitä terwellistä oppia wastaan on.
1:11 autuaan Jumalan kirkkauden evankeliumin mukaisesti, joka on minulle uskottu.	11. Autuaan Jumalan kunniallisen evankeliumin jälkeen, joka minulle uskottu on.	1:11 Sen autuaan Jumalan cunniallisen Evangeliumin jälken/ joca minulle uscottu on.
1:12 Minä kiitän häntä, joka minulle on voimaa antanut, Kristusta Jeesusta, meidän Herraamme, siitä, että hän katsoi minut uskolliseksi ja asetti palvelukseensa	12. Ja minä kiitän meidän Herraamme Kristusta Jeesusta, joka minun voimalliseksi tehnyt on, ja luki minun uskolliseksi, asettain tähän virkaan,	1:12 Ja minä kijtän meidän Herra Christusta Jeesusta/ joca minun woimallisexi tehnyt on/ ja luki minun uscollisexi/ asettain tähän wirkaan.
1:13 minut, entisen pilkkaajan ja vainoojan ja väkivallantekijän. Mutta minä sain laupeuden, koska olin tehnyt sitä tietämättömänä, epäuskossa;	13. Joka ennen pilkkaaja ja vainooja ja häpäisiä olin, mutta minulle on laupius tapahtunut; sillä minä tein sitä tietämättä epäuskossa.	1:13 Minun joca ennen pilckaja/ wainoja ja häwäisiä olin: mutta minulle on laupius tapahtunut: 1:14 Sillä minä tein sitä tietämät/ epäuscosa:
1:14 ja meidän Herraamme armo oli ylen runsas, vaikuttaen uskoa ja rakkautta, joka on Kristuksessa Jeesuksessa.	14. Mutta meidän Herraamme armo oli sitä runsaampi, uskon ja rakkauden kanssa, joka Kristuksessa Jeesuksessa on.	mutta meidän Herran Armo oli sitä runsambi/ uscon ja rackauden cautta/ joca Christuxes Jeesuxes on.
1:15 Varma on se sana ja kaikin puolin vastaanottamisen arvoinen, että Kristus Jeesus on tullut maailmaan syntisiä pelastamaan, joista minä olen suurin.	15. Se on totinen sana ja kaiketi mahdollinen ottaa vastaan, että Kristus Jeesus on tullut maailmaan syntisiä vapahtamaan, joista minä suurin olen:	1:15 Sillä se on totinen tosi/ ja callis sana/ että Christus Jeesus on tullut mailmaan/ syndisitä wapahtaman/ joista minä suurin olen.
1:16 Mutta sentähden minä sain laupeuden, että Jeesus Kristus minussa ennen muita osoittaisi kaiken pitkämielisyytensä, esikuvaksi niille, jotka tulevat uskomaan häneen, itsellensä iankaikkiseksi elämäksi.	16. Mutta sentähden on minulle laupius tapahtunut, että Jeesus Kristus minussa ensin osoittaisi kaiken pitkämielisyyden niille esikuvaksi jotka hänen päällensä pitää uskoman ijankaikkiseen elämään.	1:16 Mutta sentähden on minulle laupius tapahtunut/ että Jeesus Christus minussa ensin osotais caiken pitkämielisyyden/ nijlle opixi/ jotca hänen päällens piti uscoman ijancaickiseen elämään.

1:17 Mutta iankaikkiselle kuninkaalle, katoamattomalle, näkymättömälle, ainoalle Jumalalle, kunnia ja kirkkaus aina ja iankaikkisesti! Amen.	17. Mutta Jumalalle, ijankaikkiselle kuninkaalle, kuolemattomalle ja näkymättömälle, ja ainoalle viisaalle olkoon kunnia ja ylistys ijankaikkisesta ijankaikkiseen, amen!	1:17 Mutta Jumalalle/ ijancaickiselle Cuningalle/ cuolemattomalle ja näkymättömälle/ ja ainoalle wijsalle/ olcon cunnia ja ylistys ijancaickisudes/ Amen.
1:18 Tämän käskyn minä annan sinun toimitettavaksesi, poikani Timoteus, aikaisempien, sinusta lausuttujen ennustusten mukaisesti, että niiden nojalla taistelisit jalon taistelun,	18. Tämän käskyn minä annan sinulle, minun poikani Timoteus, entisten ennustusten jälkeen sinusta, että niissä sotisit niinkuin jalo sotamies,	1:18 Tämän käskyn minä annan sinulle/ minun poican Timothee/ endisten ennustusten jälkeen sinusta/ että nijsä sotisit nijncuin jalo sotamies/
1:19 säilyttäen uskon ja hyvän omantunnon, jonka eräät ovat hyljänneet ja uskossaan haaksirikkoon joutuneet	19. Ja pitäisit uskon ja hyvän omantunnon, jonka muutamat ovat hyljänneet ja ovat uskon puolesta haaksirikkoon tulleet,	ja pitäisit uscon ja hyvän oman tunnon. 1:19 Jotca muutamat ovat hyljännet/ ja ovat uscon puolesta haaxirickon tullet.
1:20 Niitä ovat Hymeneus ja Aleksander, jotka minä olen antanut saatanan haltuun, kuritettaviksi, etteivät enää pilkkaisi.	20. Joista on Hymeneus ja Aleksander, jotka minä olen saatanan haltuun antanut, että he tulisivat kuritetuksi enempi pilkkaamasta.	1:20 Joista on Hymeneus ja Alexander/ jotca minä olen Satanan haldun andanut/ että he tulisit curitetuxi/ enämbi pilckamast.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Minä kehoitan siis ennen kaikkea anomaan, rukoilemaan, pitämään esirukouksia ja kiittämään kaikkien ihmisten puolesta,	1. Niin minä siis neuvon, että ennen kaikkia pidettäisiin rukoukset, anomiset, toivotukset ja kiitokset kaikkein ihmisten edestä:	2:1 Nijn minä sijs neuwon/ että ennen caickia pidettäisiin rucouxet/ anomiset/ toiwotuxet ja kijtoxet/ caickein ihmisten edestä/ Cuningasten ja caiken Esiwallan edestä.
2:2 kuningasten ja kaiken esivallan puolesta, että saisimme viettää rauhallista ja hiljaista elämää kaikessa jumalisuudessa ja kunniallisuudessa.	2. Kuningasten ja kaiken esivallan edestä, että me rauhassa ja levossa eläisimme, kaikessa jumalisuudessa ja kunniallisuudessa;	2:2 Että me rauhas ja lewos eläisimme/ caikes jumalisudes ja cunnialisudes:
2:3 Sillä se on hyvää ja otollista Jumalalle, meidän vapahtajallemme,	3. Sillä se on hyvä ja otollinen Jumalan meidän Vapahtajamme edessä,	2:3 Sillä se on hywä ja otollinen Jumalan meidän wapahtajam edes.
2:4 joka tahtoo, että kaikki ihmiset pelastuisivat ja tulisivat tuntemaan totuuden.	4. Joka tahtoo kaikkia ihmisiä autuaaksi, ja että he totuuden tuntoon tulisivat.	2:4 Joca tahto caickia ihmisiä autuaxi/ ja että he totuuden tundon tulisit.

2:5 Sillä yksi on Jumala, yksi myös välimies Jumalan ja ihmisten välillä, ihminen Kristus Jeesus,	5. Sillä yksi on Jumala, ja yksi välimies Jumalan ja ihmisten välillä, ihminen Kristus Jeesus,	2:5 Sillä yxi on Jumala/ ja yxi Wälimies/ Jumalan ja ihmisten wälillä/ nimittäin/ Ihminen Jesus Christus.
2:6 joka antoi itsensä lunnaksi kaikkien edestä, josta todistus oli annettava aikansa,	6. Joka itsensä kaikkein edestä lunastuksen hinnaksi on antanut, että senkaltaista piti ajallansa saarnattaman:	2:6 Joca idzens caickein edestä/ Lunastuxen hinnaxi on andanut/ että sencaltaista piti ajallans saarnattaman.
2:7 ja sitä varten minä olen saarnaajaksi ja apostoliksi asetettu - minä puhun totta, en valhettele - pakanain opettajaksi uskossa ja totuudessa.	7. Johonka minä myös olen saarnaajaksi ja apostoliksi asetettu (minä sanon toden Kristuksessa ja en valehtele,) pakanain opettajaksi uskossa ja totuudessa.	2:7 Johonga minä myös olen Saarnajaxi ja Apostolixi asetettu (minä sanon toden Christuxes/ ja en walehtele) pacanain opettaja/ vscos ja totuudes.
2:8 Minä tahdon siis, että miehet rukoilevat, joka paikassa kohottaen pyhät kädet ilman vihaa ja epäilystä;	8. Niin minä tahdon siis, että miehet rukoilisivat joka paikassa ja nostaisivat ylös pyhät kädet, ilman vihaa ja epäilystä,	2:8 Nijn minä tahdon sijs/ että miehet rucoilisit jocapaicas/ ja nostaisit ylös pyhät kädet/ ilman wihata ja epäillystä.
2:9 niin myös, että naiset ovat säädyllisessä puvussa, kaunistavat itseään kainosti ja siveästi, ei palmikoiduilla hiuksilla, ei kullalla, ei helmillä eikä kallisarvoisilla vaatteilla,	9. Niin myös että vaimot kohtuullisissa vaatteissa olisivat ja kaunistaisivat itsensä hävyllä ja kainoudella, ei kaharahiuksilla, eli kullalla, eli päärlyillä, eli kalliilla vaatteilla,	2:9 Nijn myös että waimot cohtullis waatteis olisit/ ja caunistaisit heitäns häwyllä ja cainoudella/ ei palmicoituilla hiuxilla/ ei cullalla/ ei Pärlyillä eikä calleilla waatteilla.
2:10 vaan hyvillä teoilla, niinkuin sopii naisille, jotka tunnustautuvat jumalaapelkääviksi.	10. Vaan niinkuin niille vaimoille sopii, jotka jumalisuuden hyväin töiden kautta osoittavat.	2:10 Waan nijncuin nijlle waimoille sopi/ jotca jumalisuuden hywäin töiden cautta osottawat.
2:11 Oppikoon nainen hiljaisuudessa, kaikin puolin alistuvaisena;	11. Oppikaan vaimo hiljaisuudessa, kaikella nöyryydellä.	2:11 Oppican waimo hiljaisudes/ caikella nöyrydellä.
2:12 mutta minä en salli, että vaimo opettaa, enkä että hän vallitsee miestänsä, vaan eläköön hän hiljaisuudessa.	12. Mutta en minä salli vaimon opettaa enkä miestänsä vallita, vaan että hän on hiljaisuudessa.	2:12 Mutta en minä salli waimon opetta/ engä miestäns wallita/ waan että hän on hiljaisudes.
2:13 Sillä Adam luotiin ensin, sitten Eeva;	13. Sillä Adam on ensin luotu ja sitte Eva.	2:13 Sillä Adam on ensin luotu/ ja sijtte Hewa.
2:14 eikä Adamia petetty, vaan nainen petettiin ja joutui rikkomukseen.	14. Ja ei Adam petetty; mutta vaimo petettiin ja saatti ylitsekäymisen.	2:14 Ja ei Adami petetty/ mutta waimo petettin/ ja saatti ylidzekäymisen.
2:15 Mutta hän on pelastuva lastensynnyttämisen kautta, jos hän pysyy uskossa ja rakkaudessa ja pyhityksessä ynnä siveydessä.	15. Mutta kuitenkin hän lasten synnyttämisen kautta autuaaksi tulee, jos hän pysyy uskossa ja rakkaudessa ja pyhyydessä siveyden kanssa.	2:15 Mutta cuitengin hän lasten synnyttämisen cautta autuaxi tule/ jos hän pysy uscos ja rackaudes/ ja pyhydes/ siweyden cansa.

3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu
3: 1 Varma on tämä sana: jos joku pyrkii seurakunnan kaitsijan virkaan, niin hän haluaa jaloon toimeen.	1. Se on totinen sana: jos joku piispan virkaa pyytää, hän hyvää työtä halajaa.	3: 1 Se on totinen tosi/ jos joku Pispan wirca pyytä/ hän hywä työtä halaja.
3: 2 Niin tulee siis seurakunnan kaitsijan olla nuhteeton, yhden vaimon mies, raitis, maltillinen, säädyllinen, vieraanvarainen, taitava opettamaan,	2. Niin pitää siis piispan oleman nuhteettoman, yhden emännän miehen, valppaan, raittiin, siviän, vierasten holhojan, opettavaisen.	3: 2 Nijn pitä siis Pispan oleman nuhtettoman/ yhden emännän miehen/ walpan/ raitin/ siwiän/ wierasten holhojan/ opettawaisen:
3: 3 ei juomari, ei tappelija, vaan lempeä, ei riitaisa, ei rahanahne,	3. Ei juomarin, ei tappelian, ei ilkiän voiton pyytäjän, vaan armeliaan, ei riitaisen eikä ahneen,	3: 3 Ei juomarin/ ei tappelian/ ei ilkiän voiton pyytäjän/ waan armelian/ ei rijtaisen eikä ahnen.
3: 4 vaan sellainen, joka oman kotinsa hyvin hallitsee ja kaikella kunniallisuudella pitää lapsensa kuuliaisina;	4. Joka oman huoneensa hyvin hallitsee, jolla kuuliaiset lapset ovat, kaikella kunniallisuudella:	3: 4 Joca huonens hywin hallidze/ jolla cuuliaiset lapset owat/ caikella siweydellä.
3: 5 sillä jos joku ei osaa hallita omaa kotiansa, kuinka hän voi pitää huolta Jumalan seurakunnasta?	5. (Mutta jos joku ei taida omaa huonettansa hallita, kuinkas hän Jumalan seurakunnan taitaa hallita?)	3: 5 (Mutta jos ei jocu taida oma huonettans hallita/ cuingast hän Jumalan Seuracunnan taita hallita?)
3: 6 Älköön hän olko äsken kääntynyt, ettei hän paisuisi ja joutuisi perkeleen tuomion alaiseksi.	6. Ei äsken kristityn, ettei hän paisuneena laittajan tuomioon lankeaisi.	3: 6 Ei äskenchristityn/ ettei hän paisununa laittajan duomioon langeis.
3: 7 Ja hänellä tulee myös olla hyvä todistus ulkopuolella olevilta, ettei hän joutuisi häväistyksen alaiseksi eikä perkeleen paulaan.	7. Mutta hänellä pitää myös hyvä todistus oleman niiltä, jotka ulkona ovat, ettei hän laittajan pilkkaan ja paulaan lankeaisi.	3: 7 Mutta hänellä pitä myös hywä todistus oleman/ nijldä cuin ulcona owat/ ettei hän laittajan pilckan ja paulaan langeis.
3: 8 Niin myös seurakuntapalvelijain tulee olla arvokkaita, ei kaksikielisiä, ei paljon viinin nauttijoita, ei häpeällisen voiton pyytäjiä,	8. Niin pitää myös seurakunnan palveliat toimelliset oleman, ei kaksikieliset, ei juomarit, ei häpiällisen voiton pyytäjät,	3: 8 Nijn pitä myös palweliat toimelliset oleman/ ei caxikieliset/ ei juomarit/ ei häpiälisen voiton pyytäjät.
3: 9 vaan sellaisia, jotka pitävät uskon salaisuuden puhtaassa omassatunnossa.	9. Jotka uskon salaisuuden puhtaassa omassatunnossa pitävät,	3: 9 Jotca vscon salaisuden puhtas omastunnos pitäwät.
3: 10 Mutta heitäkin koeteltakoon ensin, sitten palvelkoot, jos ovat nuhteettomat.	10. Jotka pitää ensin koeteltaman, ja palvelkaan sitte kuin he nuhteettomiksi löydetään.	3: 10 Jotca pitä ensin coeteldaman/ ja palwelcan sijtte cuin he nuhtettomaxi löytän.

3:11 Samoin tulee vaimojen olla arvokkaita, ei panettelijoita, vaan raittiita, uskollisia kaikessa.	11. Heidän emäntänsä pitää myös siviät oleman, ei laittajat, vaan raittiit, kaikissa uskolliset.	3:11 Heidän emändäns pitä myös siwiät oleman/ ei laittajat/ raitit/ caikis uscolliset.
3:12 Seurakuntapalvelija olkoon yhden vaimon mies, lapsensa ja kotinsa hyvin hallitseva.	12. Seurakunnan palveliat olkoon yhden emännän miehet, jotka lapsensa ja oman huoneensa hyvin hallitsevat.	3:12 Palweliat olcon yhden emännän miehet/ jotca heidän lapsens ja perhens hywin hallidzewat.
3:13 Sillä ne, jotka ovat hyvin palvelleet, saavuttavat itselleen kunnioitettavan aseman ja suuren pelottomuuden uskossa, Kristuksessa Jeesuksessa.	13. Sillä jotka hyvin palvelevat, he hyvän menestyksen ansaitsevat ja suuren vapauden uskossa, joka on Kristuksessa Jesuksessa.	3:13 Mutta jotca hywin palwelewat/ he heillens hywän menestyxen ansaidzewat/ ja suuren wapauden uscosa/ Christuxes Jesuxes.
3:14 Vaikka toivon pian pääseväni sinun tykösi, kirjoitan sinulle tämän,	14. Näitä minä kirjoitan sinulle, ja toivon pian tulevani sinun tykösi;	3:14 Näitä minä kirjoitan sinulle/ ja toiwon pian tulewani sinun tygös.
3:15 että, jos viivyn, tietäisit, miten tulee olla Jumalan huoneessa, joka on elävän Jumalan seurakunta, totuuden pylväs ja perustus.	15. Mutta jos minä viivyn, että tietäisit kuinka sinun pitää Jumalan huoneessa vaeltaman, joka on elävän Jumalan seurakunta, totuuden patsas ja perustus.	3:15 Mutta jos minä wijwyn: että tiedäisit cuinga sinun pitä Jumalan huones waeldaman/ joca on eläwän Jumalan Seuracunda/ totuuden padzas ja perustus.
3:16 Ja tunnustetusti suuri on jumalisuuden salaisuus: Hän, joka on ilmestynyt lihassa, vanhurskautunut Hengessä, näyttäytynyt enkeleille, saarnattu pakanain keskuudessa, uskottu maailmassa, otettu ylös kirkkauteen.	seurakunta, totuuden patsas ja perustus. 16. Ja se on julkisesti suuri jumalisuuden salaisuus, että Jumala on ilmoitettu lihassa, vanhurskautettu hengessä, nähty enkeleiltä, saarnattu pakanoille, uskottu maailmassa ja otettu ylös kunniaan.	3:16 Ja se on julkisest suuri jumalinen salaisuus/ että Jumala on ilmoitettu lihasa/ wanhurscautettu Hengesä/ nähty Engeleildä/ saarnattu pacanoille/ uscottu mailmasa/ ja ylösotettu cunniaan.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu
4:1 Mutta Henki sanoo selvästi, että tulevana aikoina moniaat luopuvat uskosta ja noudattavat villitseviä henkiä ja riivaajien oppeja	1. Mutta Henki sanoo selkiästi, että viimeisillä ajoilla muutamat luopuvat uskosta ja ottavat vaarin viettelevistä hengistä ja perkeleiden opetuksista,	4:1 Mutta Hengi sano selkiäst: että wijmeisillä aigoilla muutamat luopuwat uscosta/ ja ottawat waarin wiettelewistä Hengistä/ ja perkeleitten opetuxesta.
4:2 valheenpuhujain ulkokultaisuuden vaikutuksesta, joiden omatunto on poltinraudalla merkitty	2. Niiden kautta, jotka ulkokullaisuudessa valheenpuhujat ovat, joiden omatunto on poltinraudalla merkitty,	4:2 Nijden cautta jotca ulcocullaisudes walhenpuhujat owat/ joiden omatundo on poldinraudalla merkitty:

4:3 ja jotka kieltävät menemästä naimisiin ja nauttimasta ruokia, mitkä Jumala on luonut niiden nautittavaksi kiitoksella, jotka uskovat ja ovat tulleet totuuden tuntemaan.	3. Ja kieltävät naimasta ja ottamasta ruokaa, jonka Jumala loi uskollisille kiitoksella nautittavaksi ja niille, jotka totuuden ymmärtäneet ovat.	4:3 Ja kieltävät naimasta ja ruoka ottamasta/ kuin Jumala loi uskollisten kiitoksella nautita/ ja niille jotka totuuden ymmärtäneet ovat.
4:4 Sillä kaikki, minkä Jumala on luonut, on hyvää, eikä mikään ole hyljättävää, kun se kiitoksella vastaanotetaan;	4. Sillä kaikki, mitä Jumala luonut on, on hyvää, ja ei ole mitään hyljättävää, kuin se kiitoksella nautitaan.	4:4 Sillä kaikki mitä Jumala luonut on/ on hyvä/ ja ei ole mitään hyljättävää/ kuin kiitoksella nautitaan.
4:5 sillä se pyhitetään Jumalan sanalla ja rukouksella.	5. Sillä se Jumalan sanalla ja rukouksella pyhitetään.	4:5 Ja Jumalan sanalla ja rukouksella pyhitetään.
4:6 Kun tätä veljille opetat, niin olet hyvä Kristuksen Jeesuksen palvelija, joka ravitset itseäsi uskon ja sen hyvän opin sanoilla, jota olet noudattanut.	6. Kun nyt senkaltaista veljille opetat, niin sinä Jeesuksen Kristuksen uskollinen palvelija olet, uskon sanoissa, hyvässä opissa kasvatettu, jotka sinä seurannut olet.	4:6 Koskas nyt senkaltaista veljille opetat/ niijns Jeesuksen Christuksen uskollinen palvelija olet/ uskon sanois ja hyvässä opissa kasvatettu/ jonka tykönä sinä alati ollut olet.
4:7 Mutta epäpyhiä ämmäin taruja karta ja harjoita itseäsi jumalisuuteen.	7. Mutta vältä kelvottomia ämmän juttuja, ja harjoita sinuas jumalisuuteen.	4:7 Mutta vältä kelvottomia ämmän juttuja.
4:8 Sillä ruumiillisesta harjoituksesta on hyötyä vain vähään; mutta jumalisuudesta on hyötyä kaikkeen, koska sillä on elämän lupaus, sekä nykyisen että tulevaisen.	8. Sillä ruumiillinen harjoitus vähän kelpaa; mutta jumalisuus on tarpeellinen kaikissa asioissa, jolla on sekä nykyisen että tulevaisen elämän lupaus.	4:8 Ja harjoita sinuas jumalisuuteen: sillä ruumiillinen harjoitus vähän kelpaa. Mutta Jumalisuus on tarpeellinen kaikissa asioissa/ jolla ovat sekä nykyisen että tulevaisen elämän lupaus.
4:9 Varma on se sana ja kaikin puolin vastaanottamisen arvoinen.	9. Tämä on totinen sana, ja kaiketi mahdollinen ottaa vastaan;	4:9 Tämä on juuri totinen sana/ ja otollinen kaikella muodolla vastaanotta:
4:10 Sillä siksi me vaivaa näemme ja kilvoittelemme, että olemme panneet toivomme elävään Jumalaan, joka on kaikkien ihmisten vapahtaja, varsinkin uskoviin.	10. Sillä sitä vasten me työtäkkin teemme ja meitä pilkataan, että me elävän Jumalan päälle toivomme olemme, joka kaikkein ihmisten vapahtaja on, erinomattain uskovaisten.	4:10 Sillä sitä vasten me työtäkkin teemme ja meitä pilkataan/ että me elävän Jumalan päälle toivomme olemme/ joka kaikkein ihmisten vapahtaja on: mutta erinomattain uskollisten.
4:11 Tätä käske ja opeta.	11. Näitä sinä neuvo ja opeta.	4:11 Näitä sinä neuvo ja opeta.
4:12 Älköön kukaan nuoruuttasi katsoko ylen, vaan ole sinä uskovaisten esikuva puheessa, vaelluksessa, rakkaudessa, uskossa, puhtaudessa.	12. Älköön kenkään sinun nuoruuttasi katsoko ylen, vaan ole sinä uskovaisten esikuva sanassa, kanssakäymisessä, rakkaudessa, hengessä, uskossa, puhtaudessa.	4:12 Älkön kenkään sinun nuoruuttasi katsoko ylen/ vaan ole sinä uskollisten esikuva opissa/ sanassa/ rakkaudessa/ hengessä/ uskossa ja puhtaudessa.

4:13 Lue, kehoita ja opeta ahkerasti, kunnes minä tulen.	13. Ota lukemisesta, neuvosta ja opista vaari, siihenasti kuin minä tulen.	4:13 Ota lukemisesta/ neuvosta ja opista vaari/ siihenasti cuin minä tulen.
4:14 Älä laiminlyö armolahjaa, joka sinussa on ja joka sinulle annettiin profetian kautta, vanhinten pannessa kätensä sinun päällesi.	14. Älä unohda sitä lahjaa, joka sinulle prophetian kautta annettu on, vanhimpain käten päällepanemisessa.	4:14 Älä unohda sitä lahja cuin sinulle Prophetian kautta annettu on/ wanhemmitten käten päälle panemises.
4:15 Harrasta näitä, elä näissä, että edistymisesi olisi kaikkien nähtävissä.	15. Ota näistä vaari, pysy näissä, että sinun menestykses kaikille julistetuksi tulis.	4:15 Ota näistä vaari/ pysy näisä/ että sinun menestyxes caikille julistetuxi tulis.
4:16 Valvo itseäsi ja opetustasi, ole siinä kestävä; sillä jos sen teet, olet pelastava sekä itsesi että ne, jotka sinua kuulevat.	16. Ota itsestäs vaari ja opista, pysy alati näissä; sillä jos sinä sen teet, niin sinä itses autuaaksi saatat ja ne, jotka sinua kuulevat.	4:16 Ota idzestäs vaari/ ja opista/ pysy alati näisä: sillä jos sinä sen teet/ nijn sinä idzes autuaxi saatat/ ja ne jotca sinua cuulewat.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu
5:1 Älä nuhtelee kovasti vanhaa miestä, vaan neuvo niinkuin isää, nuorempia niinkuin veljiä,	1. Älä vanhaa kovin nuhtelee, vaan neuvo häntä niinkuin isää, nuoria niinkuin veljiä,	5:1 Älä wanha cowin nuhtelee/ waan neuwo händä nijncuin Isä:
5:2 vanhoja naisia niinkuin äitejä, nuorempia niinkuin sisaria, kaikessa puhtaudessa.	2. Vanhoja vaimoja niinkuin äitejä, nuoria niinkuin sisaria, kaikella puhtaudella.	5:2 Nuoria/ nijncuin weljejä. Wanhoja waimoja nijncuin äitejä. Nuoria nijncuin sisarita/ caikella siweydeällä.
5:3 Kunnioita leskiä, jotka ovat oikeita leskiä.	3. Kunnioita niitä leskiä, jotka oikiat lesket ovat.	5:3 Cunnioita nijtä leskiä cuin oikiat lesket owat.
5:4 Mutta jos jollakin leskellä on lapsia tai lapsenlapsia, oppikoot nämä ensin hurskaasti hoitamaan omaa perhekuntaansa ja maksamaan, mitä ovat velkaa vanhemmilleen, sillä se on otollista Jumalan edessä.	4. Mutta jos jollakulla leskellä lapsia on eli lasten lapsia, ne oppikaan ensin oman huoneensa jumalisesti hallitsemaan ja vanhempainsa hyvän työn maksamaan; sillä se on hyvin tehty ja Jumalalle otollinen.	5:4 Mutta jos jollaculla leskellä lapsia on/ eli lasten lapsia/ ne oppican ensin oman huonens jumalisest hallidzeman/ ja wanhemmittens welan maxaman: sillä se on hywin tehty ja Jumalalle otollinen.
5:5 Oikea leski ja yksinäiseksi jäänyt panee toivonsa Jumalaan ja anoo ja rukoilee alinomaa, yötä päivää;	5. Ja se on oikia leski, joka yksinänsä on ja asettaa toivonsa Jumalan päälle, pysyin aina rukouksissa ja avuksihuutamisessa yötä ja päivää;	5:5 Ja se on oikia leski/ joca yxinäns on/ ja asetta toiwons Jumalan päälle/ pysyin aina rucouxis yötä ja päiwä.
5:6 mutta hekumoitseva on jo eläessään kuollut.	6. Mutta joka hekumassa elää, se on elävältä kuollut.	5:6 Mutta joca hecumas elä/ se on eläwäldä cuollut.

5:7 Teroita tätäkin, että he olisivat nuhteettomat.	7. Senkaltaisia neuvo, että he nuhteettomat olisivat.	5:7 Sencaltaisia neuwo/ että he nuhtettomat olisit.
5:8 Mutta jos joku ei pidä huolta omaisistaan ja varsinkaan ei perhekuntalaisistaan, niin hän on kieltänyt uskon ja on uskotonta pahempi.	8. Mutta jos ei joku omistansa, liiatenkin perheestänsä, murhetta pidä, se on uskon kieltänyt ja on pakanaa pahempi.	5:8 Mutta jos ei joku omians/ lijatengin perhettäns/ murehdi/ se on vscon kieltänyt/ ja on pacanata pahempi.
5:9 Luettelo on otettakoon ainoastaan semmoinen leski, joka ei ole kuuttakymmentä vuotta nuorempi ja joka on ollut yhden miehen vaimo,	9. Älä salli nuorempaa leskeä otettaa kuin kuudenkymmenen ajastaikaista, joka yhden miehen emäntä on ollut,	5:9 Älä salli nuorembata leske otetta/ cuin cuusikymmendä ajastaicaista/ joca yhden miehen emändä on ollut/ ja jolla on hywistä töistä todistus.
5:10 josta on todistettu, että hän on tehnyt hyviä töitä, on lapsia kasvattanut, vieraita holhonnut, pyhien jalkoja pessyt, ahdistettuja auttanut ja kaiken hyvän tekemistä harrastanut.	10. Ja jolla on hyvistä töistä todistus, jos hän lapsia kasvattanut on, jos hän vierasten holhooja ollut on, jos hän pyhain jalkoja pessyt on, jos hän murheellisia auttanut on, jos hän on kaikessa hyvässä työssä ahkera ollut.	5:10 Jos hän lapsia caswattanut on: jos hän wierasten holhoja ollut on: jos hän Pyhain jalcoja pesnyt on: jos hän murhellisia auttanut on. Jos hän on caikisa hywisä töisä ahkera ollut.
5:11 Mutta nuoret lesket hylkää; sillä kun he himokkaiksi käyden vieraantuvat Kristuksesta, tahtovat he mennä naimisiin,	11. Mutta nuoret lesket hylkää; sillä koska he suuttuvat Kristukseen, niin he tahtovat huolla,	5:11 Mutta nuoret lesket hylkä: sillä cosca he suuttuwat Christuxeen/ nijn he tahtowat huolla:
5:12 ja ovat tuomion alaisia, koska ovat ensimmäisen uskonsa hyljänneet.	12. Joilla on heidän tuomionsa, että he sen ensimmäisen uskon rikkoneet ovat.	5:12 Joilla on heidän duomions/ että he sen ensimmäisen vscon rikkonet owat.
5:13 He oppivat kylää kierrellessään vielä laiskoiksi, eikä ainoastaan laiskoiksi, vaan myös juoruisiksi ja monitouhuisiksi ja sopimattomia puhumaan.	13. Niin myös joutilaina ollessansa oppivat he huoneita ympärinsä juoksentelemaan; vaan ei he ainoastaan ole joutilaat, mutta myös kielevät, hempeät ja puhuvat luvattomia.	5:13 Joutilasna ollesans/ oppewat he huoneita ymbärins juoxendeleman: Ja/ ei he ainoastans ole joutilat/ mutta myös kielewät/ hembet ja puhuwat luwattomia.
5:14 Minä tahdon sentähden, että nuoret lesket menevät naimisiin, synnyttävät lapsia, hoitavat kotiansa eivätkä anna vastustajalle mitään aihetta solvaamiseen.	14. Sentähden minä tahdon, että nuoret lesket huolisivat, lapsia kasvattaisivat, huoneen hallituksesta vaaria pitäisivät, eikä antaisi tilaa vastaansoisjolle pahoin puhua.	5:14 Sentähden minä tahdon että nuoret lesket huolisit/ eikä annais tila wastansoisoilte pahoin puhua.
5:15 Sillä muutamat ovat jo kääntyneet pois seuraamaan saatanaa.	15. Sillä muutamat ovat jo saatanan jälkeen palanneet.	5:15 Sillä muutamat owat jo Perkelen jälken palainnet.
5:16 Jos jollakin uskovaisella naisella on leskiä, niin pitäköön niistä huolen, älköönkä seurakuntaa rasitettako, että se voisi pitää huolta oikeista leskistä.	16. Jos nyt jollakin uskollisella miehellä eli waimolla leskiä on, se heitä holhokoon ja älkään seurakuntaa rasittako, että oikeille leskille täytyis.	5:16 Jos nyt jollakin uscollisella miehellä eli waimolla leskejä on/ se heitä cadzocon/ ja älkän Seuracunda rasittaco/ että oikeille leskille täytyis.

5:17 Vanhimpia, jotka seurakuntaa hyvin hoitavat, pidettäköön kahdenkertaisen kunnian ansainneina, varsinkin niitä, jotka sanassa ja opetuksessa työtä tekevät.	17. Vanhimmat, jotka hyvin hallitsevat, pitää kaksinkertaisessa kunniasa pidettämän, erinomattain ne, jotka sanassa ja opissa työtä tekevät.	5:17 Wanhimmat/ jotca hywin hallidzewat/ pitä caxikertaises cunnias pidettämän/ erinomattain ne jotca sanas ja opis työtä tekewät.
5:18 Sillä Raamattu sanoo: "Älä sido puivan härän suuta", ja: "Työmies on palkkansa ansainnut."	18. Sillä Raamattu sanoo: ei sinun pidä rihtä tappavan härjän suuta sitoman kiinni, ja työmies on palkkansa ansainnut.	5:18 Sillä Ramattu sano: ei sinun pidä rihtätappawan härjän suuta sitoman kijnni: ja työmies on palckkans ansainnut.
5:19 Älä ota huomioosi syytettä vanhinta vastaan, ellei ole kahta tai kolmea todistajaa.	19. Älä salli vanhinta vastaan yhtään kannetta, vaan kahden eli kolmen todistuksen kautta.	5:19 Älä salli Wanhinda wastan yhtän cannetta/ waan cahden eli colmen todistuxen cautta.
5:20 Syntiä tekeviä nuhtelee kaikkien kuullen, että muutkin pelkäisivät.	20. Nuhtelee niitä, jotka syntiä tekevät, kaikkein kuullen, että muutkin pelkäisivät.	5:20 Nuhtelee nijtä cuin syndiä tekewät/ caickein cuulden/ että muutkin pelkäisit.
5:21 Minä vannotan sinua Jumalan ja Kristuksen Jeesuksen ja valittujen enkelien edessä, että noudatat tätä, tekemättä ennakolta päätöstä ja ketään suosimatta.	21. Minä rukoilin Jumalan ja Herran Jeesuksen Kristuksen ja valittuin enkelien edessä, että nämät pidät ilman valitsemista, ja älä mitään tee toisen puolta pitäin.	5:21 Minä todistan Jumalan/ ja Herran Jesuxen Christuxen/ ja walittuin Engelitten edes/ että nämät pidät/ paidzi oma hywä tahtoas/ ja älä myös mitän tee hembeydestäs.
5:22 Älä ole liian kerkeä panemaan käsiäsi kenenkään päälle, äläkä antaudu osalliseksi muiden synteihin. Pidä itsesi puhtaana.	22. Älä pikaisesti jonkun päälle käsiäs pane, ja älä ole muiden synneistä osallinen: pidä itses puhtaana.	5:22 Älä nopiast jongun päälle kättäs pane: ja älä ole muiden synneistä osallinen: pidä idzes puhdasna.
5:23 Älä enää juo vain vettä, vaan käytä vähän viiniä vatsasi tähden ja usein uudistuvien vaivojesi vuoksi.	23. Älä silleen vettä juo, vaan nautitse jotakin viinaa sydämes tähden ja että myös usein sairastat.	5:23 Älä sillen wettä juo/ waan nautidze jotakin wijna/ wadzas tähden/ ja että myös usein sairastat.
5:24 Muutamien ihmisten synnit ovat ilmeiset ja joutuvat ennen tuomittaviksi, toisten taas seuraavat jäljestäpäin;	24. Muutamain ihmisten synnit ovat kyllä julkiset, että ne ennen tuomita taidetaan; mutta muutamain äsken jälistä julkiseksi tulevat.	5:24 Muutamain ihmisten synnit owat kyllä julkiset/ että me ne ennengin duomita taidamme:
5:25 samoin myös hyvät teot ovat ilmeiset, eivätkä nekään, jotka eivät ole ilmeisiä, voi salassa pysyä.	25. Niin myös muutamit hyvät työt ovat jo ennen julkiset, ja ne mitkä muutoin tapahtuvat, ei taideta salattaa.	5:25 Mutta muutamain äsken jälistä julkisexi tulewat. Nijn myös muutamit hywät työt owat jo ennen julkiset: ja ne cuin muutoin tapahtuwat/ ei nijtäkän taita salata.

6 LUKU	6 LUKU	VI. Lucu
6:1 Kaikki, jotka ovat orjina ikeen alla, pitäkööt isäntiänsä kaikkea kunnioitusta ansaitsevina, ettei Jumalan nimi ja oppi tulisi häväistyksi.	1. Palveliat, jotka ikeen alla ovat, pitää isäntänsä kaikessa kunniasa pitämän, ettei Jumalan nimi ja oppi pilkatuksi tulisi.	6:1 Palweliat/ jotca iken alla owat/ pitä Isändäns caikes cunnias pitämän/ ettei Jumalan nimi pilcatuxi tulis.
6:2 Mutta ne, joilla on uskovaiset isännät, älkööt pitäkö heitä vähemmässä arvossa sentähden, että he ovat veljiä, vaan palvelkoot heitä sitä mielummin, koska he ovat uskovia ja rakastettuja ja harrastavat hyväntekemistä. Tätä opeta ja tähän kehoita.	2. Mutta joilla uskolliset isännät ovat, niin älköön niitä katsoko ylön, että he veljekset ovat; vaan olkoon sitä kuuliaisemmat, että he uskolliset ovat ja rakkaat, jotka hyvästä työstä osalliset ovat. Näitä opeta ja neuvo.	6:2 Mutta joilla uscolliset Isännät owat/ nijn älkön nijtä ylöncadzoco/ että he weljexet owat/ waan olcan sitä cuuliaisemmat/ että he uscolliset/ rackat ja hywistä töistä osalliset owat.
6:3 Jos joku muuta oppia opettaa eikä pitäydy meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen terveisiin sanoihin eikä siihen oppiin, joka on jumalisuuden mukainen,	3. Jos joku toisin opettaa, ja ei pysy meidän Herran Jeesuksen Kristuksen terveellisissä sanoissa ja siinä opissa, joka jumalisuudesta on,	6:3 Opetä näitä ja neuwo. Jos jocu toisin opetta/ ja ei pysy meidän Herran Jesuxen Christuxen terwellisis sanois/ ja sijnä opis/ cuin jumalisudest on.
6:4 niin hän on paisunut eikä ymmärrä mitään, vaan on riitakysymyksien ja sanakiistojen kipeä, joista syntyy kateutta, riitaa, herjauksia, pahoja epäluuloja,	4. Hän on paisunut ja ei taida mitään, vaan on sairas kysymyksissä ja sanain kilvoituksissa, joista kateus, riita, häväistys ja pahat luulot tulevat,	6:4 Hän on piminnyt ja ei taida mitän/ waan on sairas kysymyxis ja sanain kilwoituxis/ joista cateus/ rijta/ häwäistys ja pahat luulot tulewat:
6:5 alituisia kinastuksia niiden ihmisten kesken, jotka ovat turmeltuneet mieleltään ja totuuden menettäneet ja jotka pitävät jumalisuutta keinona voiton saamiseen.	5. Häijyt kamppaukset niiden ihmisten seassa, jotka mielessänsä riivatut ovat, ja joilta totuus otettu pois on, jotka jumalisuuden voitoksi luulevat. Eroita sinus senkaltaisista.	6:5 Nijn myös turhat rijdat nijden ihmisten seas/ jotca heidän mielesäns rijwatut owat/ ja joilda totuus poisotettu on: jotca jumalisuden woitoxi luulewat. Eritä sinus nijstä.
6:6 Ja suuri voitto onkin jumalisuus yhdessä tyytyväisyyden kanssa.	6. Mutta se on suuri voitto, olla jumalinen ja tyytyä onneensa.	6:6 Mutta se on suuri woitto/ olla jumalinen ja tytyä onnens:
6:7 Sillä me emme ole maailmaan mitään tuoneet, emme myös voi täältä mitään viedä;	7. Sillä emmepä me ole mitään maailmaan tuoneet, on siis tiettävä, ettemme myös mitään täältä taida viedä ulos.	6:7 Sillä embä me ole mitän mailmaan tuonet/ on sijs tiettävä/ etten me myös mitän täaldä taida uloswiedä.
6:8 mutta kun meillä on elatus ja vaatteet, niin tyytykäämme niihin.	8. Mutta koska meillä on elatus ja vaatteet, niin tyytykäämme niihin.	6:8 Mutta cosca meillä on elätös ja waattet/ nijn tytykäm nijhin.

6: 9 Mutta ne, jotka rikastua tahtovat, lankeavat kiusaukseen ja paulaan ja moniin mielettömiin ja vahingollisiin himoihin, jotka upottavat ihmiset turmioon ja kadotukseen.	9. Mutta ne, jotka rikastua tahtovat, lankeevat kiusaukseen ja paulaan ja moniin tyhmiin ja vahingollisiin himoihin, jotka ihmiset vahinkoon ja kadotukseen upottavat.	6: 9 Mutta ne jotca ricastua tahtowat/ langewat kiusauxeen ja paulaan/ ja monihin tyhmijn ja wahingolisijn himoihin/ jotca ihmiset wahingoon ja cadotuxeen upottawat.
6: 10 Sillä rahan himo on kaiken pahan juuri; sitä haluten monet ovat eksyneet pois uskosta ja lävistäneet itsensä monella tuskalla.	10. Sillä ahneus on kaiken pahuuden juuri, jota muutamat ovat himoinneet, ja ovat uskosta eksyneet ja itsellensä paljon murhetta saattaneet.	6: 10 Sillä ahneus on caiken pahuden juuri: jota muutamat owat himoinnet/ ja owat uscosta exynet ja idzellens paljon murhetta saattanet.
6: 11 Mutta sinä, Jumalan ihminen, pakene semmoista, ja tavoita vanhurskautta, jumalisuutta, uskoa, rakkautta, kärsivällisyyttä, hiljaisuutta.	11. Mutta sinä, Jumalan ihminen, karta niitä ja noudata vanhurskautta, jumalisuutta, uskoa, rakkautta, kärsivällisyyttä ja hiljaisuutta.	6: 11 Mutta sinä Jumalan ihminen/ carta sitä ja noudata wanhurscautta/ jumalisutta/ uscoa/ rackautta/ kärsiwälisyyttä ja hiljaisuutta.
6: 12 Kilvoittele hyvä uskon kilvoitus, tartu kiinni iankaikkiseen elämään, johon olet kutsuttu ja johon hyvällä tunnustuksella olet tunnustautunut monen todistajan edessä.	12. Kilvoittele hyvä uskon kilvoitus, käsitä ijankaikkinen elämä, johonka sinä kutsuttu olet, ja olet tunnustanut hyvän tunnustuksen monen todistajan edessä.	6: 12 Kilwoittele hywä kilwoitus uscosa/ käsitä ijancaickinen elämä/ johonga sinä cudzuttu olet: ja sinä olet tunnustanut hywän tunnustuxen monen todistajan edes.
6: 13 Jumalan edessä, joka kaikki eläväksi tekee, ja Kristuksen Jeesuksen edessä, joka Pontius Pilatuksen edessä todisti, tunnustaen hyvän tunnustuksen, minä kehoitan sinua,	13. Minä käsken sinua Jumalan edessä, joka kaikki eläväksi tekee, ja Jesuksen Kristuksen edessä, joka Pontius Pilatuksen alla hyvän todistuksen tunnusti,	6: 13 Minä käsken sinua Jumalan edes/ joca caicki eläwäxi teke/ ja Jesuxen Christuxen edes/ joca Pontius Pilatuxen alla hywän todistuxen tunnusti.
6: 14 että tahrattomasti ja moitteettomasti pidät käskyn meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen ilmestymiseen saakka,	14. Ettäs käskyn saastatoinna ja nuhteetoinna pidät, hamaan meidän Herran Jesuksen Kristuksen ilmoitukseen asti,	6: 14 Ettäs käskyn saastatoinna ja nuhtetoinna pidät/ haman meidän Herran Jesuxen Christuxen ilmoituxen asti:
6: 15 jonka aikansa on antava meidän nähdä se autuas ja ainoa valtiias, kuningasten Kuningas ja herrain Herra,	15. Jonka meille aikansa osoittaa se autuas ja ainoa valtiias, kuningasten Kuningas ja kaikkein herrain Herra,	6: 15 Jonga meille aicanans osotta se autuas ja ainoa waldias/ Cuningasten Cuningas ja caickein Herrain Herra.
6: 16 jolla ainoalla on kuolemattomuus; joka asuu valkeudessa, mihin ei kukaan taida tulla; jota yksikään ihminen ei ole nähnyt eikä voi nähdä - hänen olkoon kunnia ja iankaikkinen valta. Amen.	16. Jolla ainoalla on kuolemattomuus, joka asuu kirkkauudessa, johon ei yksikään tulla taida, jota ei yksikään ihminen nähnyt ole eikä taida nähdä: jolle olkoon kunnia ja ijankaikkinen voima, amen!	6: 16 Jolla ainoalla on cuolemattomuus/ joca asu kirckaudes/ johon ei yxikän tulla taida/ jota ei yxikän ihminen nähnyt ole eikä taida nähdä/ jolle olcon cunnia ja ijancaickinen waldacunda/ Amen.

6:17 Kehoita niitä, jotka nykyisessä maailmanajassa ovat rikkaita, etteivät ylpeilisi eivätkä panisi toivoansa epävarmaan rikkauteen, vaan Jumalaan, joka runsaasti antaa meille kaikkea nautittavaksemme,	17. Käske niitä, jotka rikkaat tässä maailmassa ovat, ettei he ylpeilisi eikä panisi toivoansa katoovaisen rikkauden, vaan elävän Jumalan päälle, joka meille antaa nautitaksemme runsaasti kaikkinaista:	6:17 Käske niitä kuin rikkaat tässä maailmassa ovat/ ettei he ylpeilisi/ eikä panisi toivoansa katoovaisen rikkauden/ mutta elävän Jumalan päälle/
6:18 kehoita heitä, että tekevät hyvää, hyvissä töissä rikastuvat, ovat anteliaita ja omastansa jakelevat,	18. Että he tekisivät hyvää ja hyvissä töissä rikastuisivat, antaisivat hyvällä mielellä, olisivat avulliset,	6:18 Joka meille anna nautitaksemme runsaasti kaikkinaista. Että he tekisivät hyvää ja hyvisä töissä rikastuisivat/ annaisivat hyvällä mielellä/ olisivat avulliset.
6:19 kooten itsellensä aarteiden, hyvän perustuksen tulevaisuuden varalle, että saisivat todellisen elämän.	19. Ja tallelle panisivat itsellensä hyvän perustuksen edespäin, käsittääkseen ijankaikkista elämää.	6:19 Ja tavaroidzisit idzellens hyvän perustuksen hätäwaraxi/ käsittäens ijankaikkista elämätä.
6:20 Oi Timoteus, talleta se, mikä sinulle on uskottu, ja vältä tiedon nimellä kulkevan valhetiedon epäpyhiä ja tyhjiä puheita ja vastaväitteitä,	20. Oi Timoteus! kätke se, mikä sinulle uskottu on, ja vältä turhia ja kelvottomia juttuja ja niitä riitoja, jotka väärin kerskatusta taidosta tulevat,	6:20 O Timothee/ kätke se kuin sinulle uskottu on: ja vältä turhia ja kelvottomia juttuja/ ja niitä riitoja kuin väärin kerskatust taidost tulewat/
6:21 johon tunnustautuen muutamat ovat uskosta hairahtuneet. Armo olkoon teidän kanssanne!	21. Josta muutamat paljon pitävät, ja uskosta eksyneet ovat. Armo olkoon sinun kanssas, amen!	joista muutamat paljo pitävät/ ja uskosta exywät. 6:21 Armo olcon sinun kanssas/ Amen.

PAAVALIN TOINEN KIRJE TIMOTEUKSELLE	P. PAAVALIN 2 EPISTOLA TIMOTEUKSELLE	Toinen P. Pawalin Epistola Timotheuxen tygö .
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Paavali, Jumalan tahdosta Kristuksen Jeesuksen apostoli, lähetetty julistamaan lupausta siitä elämästä, joka on Kristuksessa Jeesuksessa,	Paavali, Jesuksen Kristuksen apostoli Jumalan tahdon kautta elämän lupauksen jälkeen, joka on Kristuksessa Jeesuksessa:	1:1 Pawali Jesuxen Christuxen Apostoli/ Jumalan tahdon kautta/ elämän lupauxen jälkeen/ Christuxes Jesuxes.
1:2 rakkaalle pojalleni Timoteukselle. Armo, laupeus ja rauha Isältä Jumalalta ja Kristukselta Jeesukselta, meidän Herraltamme!	2. Minun rakkaalle pojalleni Timoteukselle armo, laupius ja rauha Isältä Jumalalta ja Jesukselta Kristukselta meidän Herraltamme!	1:2 Minun rackalle Pojalleni Timotheuxelle. Armo/ Laupius ja Rauha Isäldä Jumalalda/ ja Jesuxelda Christuxelda meidän Herraldam.
1:3 Minä kiitän Jumalaa, jota esivanhemmistani asti palvelen puhtaalla omallatunnolla - samoin kuin minä lakkaamatta muistan sinua rukouksissani öin ja päivin,	3. Minä kiitän Jumalaa, jota minä hamasta minun esivanhemmistani palvelen puhtaalla omallatunnolla, että minä lakkaamatta sinua yöllä ja päivällä minun rukouksissani muistan,	1:3 Minä kijtän Jumalata/ jota minä hamast minun wanhemmistan palwelen/ puhtalla omalla tunnolla/ että minä lackamat sinua yöllä ja päiwällä minun rucouxisani muistan.
1:4 haluten, muistaessani kyneleitäsi, saada sinua nähdä, että täytyisin ilolla -	4. Ja haluan sinua nähdä, koska minä sinun kynelees muistan, että minä ilolla täytettäisiin,	1:4 Ja halan sinua nähdä (cosca minä sinun kyneles muistan) että minä ilolla täytetäisin:
1:5 kun mieleeni muistuu se vilpitön usko, joka sinulla on, joka ensin oli isoäidilläsi Looiksella ja äidilläsi Eunikella ja joka, siitä olen varma, on sinullakin.	5. Kun minun mieleeni tulee se vilpitön usko, joka sinussa on, joka ennen sinun isossa äidissä Loidassa myös asui ja sinun äidissä Eunikassa ja, kuin minä totisesti tiedän, sinussakin.	1:5 Cosca se wilpitöin usco cuin sinusa on/ minun mieleeni tule/ joca ennen sinun isois äitisäs Loidas myös asui/ ja sinun äitisäs Eunicas/ ja cuin minä totisest tiedän/ sinusakin.
1:6 Siitä syystä minä sinua muistutan virittämään palavaksi Jumalan armolahjan, joka sinussa on minun kätteni päällepanemisen kautta.	6. Jonka tähden minä sinua neuvon, että herätät sen Jumalan lahjan, joka sinussa on, minun kätteni päällepanemisen kautta;	1:6 Jonga tähden minä sinua neuwon/ että herätät sen Jumalan lahjan joca sinusa on/ minun kätteni päälle panemisen kautta:
1:7 Sillä Jumala ei ole antanut meille pelkuruuden henkeä, vaan voiman ja rakkauden ja raittiuden hengen.	7. Sillä ei Jumala ole meille antanut pelvon henkeä, vaan väkevyyden, rakkauden ja raittiuden.	1:7 Sillä ei Jumala ole meille andanut pelgon Henge/ waan wäkewyden/ rackauden ja raitiuden.

1:8 Älä siis häpeä todistusta Herrastamme äläkä minua, hänen vankiaan, vaan kärsi yhdessä minun kanssani vaivaa evankeliumin tähden, sen mukaan kuin Jumala antaa voimaa,	8. Sentähden älä häpeä meidän Herran Jesuksen Kristuksen todistusta eikä minua, joka hänen vankinsa olen; vaan ole osallinen evankeliumin vaivassa, Jumalan voiman jälkeen,	1:8 Sentähden älä häpe meidän Herran Jesuxen Christuxen todistusta/ eikä minua/ joca hänen fangins olen: Waan ole osallinen Evangeliumin waiwas/ Jumalan wäen peräst.
1:9 hän, joka on meidät pelastanut ja kutsunut pyhällä kutsumuksella, ei meidän tekojemme mukaan, vaan oman aivoituksensa ja armonsa mukaan, joka meille on annettu Kristuksessa Jeesuksessa ennen ikuisia aikoja,	9. Joka meitä on autuaaksi tehnyt ja pyhällä kutsumisella kutsunut, ei meidän töidemme perästä, vaan aivoituksensa ja armonsa jälkeen, joka meille Kristuksessa Jeesuksessa ennen ijankaikkisia aikoja annettu on,	1:9 Joca meitä on autuaxi tehnyt/ ja pyhällä cudzumisella cudzunut/ ei meidän töidemme perästä/ waan hänen aivoituxens ja armons jälken/ cuin meille Christuxes Jesuxes ennen ijancaickisita aicoja annettu on.
1:10 mutta nyt ilmisaatettu meidän Vapahtajamme Kristuksen Jeesuksen ilmestymisen kautta, joka kukisti kuoleman ja toi valoon elämän ja katoamattomuuden evankeliumin kautta,	10. Mutta nyt meidän Vapahtajamme Jesuksen Kristuksen ilmestyksen kautta julistettu, joka kuoleman otti pois ja elämän ja kuolemattomuuden toi evankeliumin kautta valkeuteen,	1:10 Mutta nyt hän on meidän Wapahtajam Jesuxen Christuxen ilmestyxen cautta julistettu/ joca cuolemalda wäen poisotti/ ja elämän ja cuolemattomuden menon toi Evangeliumin cautta walkeuteen.
1:11 jonka julistajaksi ja apostoliksi ja opettajaksi minä olen asetettu.	11. Johonka minä olen pantu saarnaajaksi ja apostoliksi ja pakanain opettajaksi.	1:11 Johonga minä olen pandu saarnajaxi ja Apostolixi/ ja pacanain opettajaxi.
1:12 Siitä syystä minä myös näitä kärsin, enkä sitä häpeä; sillä minä tunnen hänet, johon minä uskon, ja olen varma siitä, että hän on voimallinen siihen päivään asti säilyttämään sen, mikä minulle on uskottu.	12. Jonka tähden minä myös näitä kärsin, ja en kuitenkaan häpee; sillä minä tiedän, kenen päälle minä uskon, ja olen luja, että hän voi minulle kätkeä minun uskotun kaluni siihen päivään asti.	1:12 Jonga tähden minä myös näitä kärsin/ ja en cuitengan häpe: sillä minä tiedän kenen päälle minä uscon/ ja olen luja/ että hän woi minulle kätke minun uscotun caluni/ siihen päiwän asti.
1:13 Ota esikuvaksi ne terveelliset sanat, jotka olet minulta kuullut, uskossa ja rakkaudessa, joka on Kristuksessa Jeesuksessa.	13. Pysy siis niiden terveellisten sanain muodossa, jotka sinä minulta kuullut olet, uskossa ja rakkaudessa, joka on Kristuksessa Jeesuksessa.	1:13 Pysy sijs terwellisten sanain muodos/ cuins minulda cuullut olet/ Uscost ja Rackaudest/ Christuxes Jesuxes.
1:14 Säilytä se hyvä, mikä sinulle on uskottu, Pyhän Hengen kautta, joka meissä asuu.	14. Tämä hyvä uskottu kalu kätke Pyhän Hengen kautta, joka meissä asuu.	1:14 Tämä hywä uscottu calu kätke Pyhän Hengen cautta/ joca meisä asu.
1:15 Sinä tiedät, että kaikki aasialaiset ovat kääntyneet minusta pois; niiden joukossa ovat Fygelus ja Hermogenes.	15. Sinä tiedät sen, että kaikki, jotka Asiassa ovat, luopuivat minusta, joista on Phygellus ja Hermogenes.	1:15 Sinä tiedät että caicki/ cuin Asias owat/ luowuit minusta/ joista on Phigellus ja Hermogenes.

1:16 Antakoon Herra laupeutta Onesiforuksen huonekunnalle, sillä usein hän on minua virvoittanut, eikä ole kahleitani hävennyt;	16. Herra antakoon laupiutensa Onesiphorin perheelle, joka minun usein virvoittanut on ja ei minun kahleitani hävennyt,	1:16 Herra andacon laupiudens Onesiphorin perhelle/ joca minun usein wirgottanut on/ ja ei minun cahlejani hävennyt.
1:17 vaan kun hän tuli Roomaan, etsi hän minua innokkaasti ja löysi minut.	17. Vaan etsi minua visusti Roomissa ollessansa, ja löysi minun.	1:17 Waan edzei minua wisust Romis olduans/ ja löysi minun.
1:18 Suokoon Herra, että hän löytää laupeuden Herran tykönä sinä päivänä. Ja kuinka suuria ne palvelukset olivat, joita hän teki Efesosssa, sen sinä parhaiten tiedät.	18. Herra antakoon hänen löytää laupiuden sinä päivänä Herran tykönä! Ja kuinka monessa asiassa hän minulle Ephesosssa oli avullinen, sinä parhain tiedät.	1:18 Herra andacon hänen löytä laupiuden sinä päivänä Herran tykönä. Ja cuinga mones asias hän minulle Ephesos oli awullinen/ sinä parhain tiedät.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Vahvistu siis, poikani, siinä armossa, joka on Kristuksessa Jeesuksessa.	1. Vahvista siis sinus, minun poikani, sen armon kautta, joka Jesuksessa Kristuksessa on.	2:1 Wahwista sijs sinus/ minun poican/ sen armon cautta cuin Jesuxes Christuxes on.
2:2 Ja minkä olet kuullut minulta ja minkä monet ovat todistaneet, usko se luotettaville miehille, jotka sitten ovat soveliaita muitakin opettamaan.	2. Ja mitä sinä olet minulta monen todistajan kautta kuullut, niin käske uskollisille ihmisille, jotka myös muita olisivat soveliaat opettamaan.	2:2 Ja mitä sinä olet minusta monen todistajan cautta cuullut/ nijn käske uscollisille/ jotca muita olisit soweliat opettaman.
2:3 Kärsi vaivaa niinkuin ainakin jalo Kristuksen Jeesuksen sotamies.	3. Kärsi vaivaa niinkuin luja Jesuksen Kristuksen sotamies.	2:3 Kärsi waiwa nijncuin luja Jesuxen Christuxen sotamies.
2:4 Ei kukaan, joka sodassa palvelee, sekaannu elatuksen toimiin, sillä hän tahtoo olla mieliksi sille, joka on hänet palkannut.	4. Ei yksikään sotamies sekoita itsiänsä elatuksen menoihin, sille kelvataksensa, joka hänen sotaan ottanut on.	2:4 Ei yxikän sotamies secoita idziäns elatuxen menoihin/ sille kelwataxens joca hänen sotaan ottanut on.
2:5 Eihän sitäkään, joka kilpailee, seppelöidä, ellei hän kilpaile sääntöjen mukaisesti.	5. Ja jos joku kilvoittelee, niin ei hän kruunata, ellei hän toimellisesti kilvoittele.	2:5 Ja jos jocu kilwoittele/ nijn ei hän cruunata ellei hän toimellisest kilwoittele.
2:6 Peltomiehen, joka vaivan näkee, tulee ennen muita päästä osalliseksi hedelmistä.	6. Peltomiehen, joka pellon rakentaa, pitää ensin hedelmästä nautitseman.	2:6 Peldomiehen/ joca pellon rakenda/ pitä ensin hedelmästä nautidzeman.
2:7 Tarkkaa, mitä sanon; Herra on antava sinulle ymmärrystä kaikkeen.	7. Ymmärrä, mitä minä sanon: Herra antakoon sinulle ymmärryksen kaikissa;	2:7 Ymmärrä mitä minä sanon. Herra andacon sinulle ymmärryxen caikis.

2: 8 Muista Jeesusta Kristusta, joka on kuolleista herätetty ja on Daavidin siementä minun evankeliumini mukaan,	8. Muista Jesuksen Kristuksen päälle, joka kuolleista noussut on: Davidin siemenestä minun evankeliumini jälkeen,	2: 8 Muista Jesuxen Christuxen päälle/ joca cuolleista nosnut on: Dawidin siemenestä minun Evangeliumini jälkeen:
2: 9 jonka julistamisessa minä kärsin vaivaa, kahleisiin asti, niinkuin pahantekijä; mutta Jumalan sana ei ole kahlehdittu.	9. Jossa minä vaivaa kärsin kahleisiin asti niinkuin pahantekijä; vaan ei Jumalan sana ole sidottu.	2: 9 Josa minä waiwa kärsin/ cahleisin asti/ nijncuin pahantekijä/ waan ei Jumalan sana ole sidottu.
2: 10 Siitä syystä minä kärsin kaikki valittujen tähden, että hekin saavuttaisivat pelastuksen, joka on Kristuksessa Jeesuksessa, ynnä iankaikkisen kirkkauden.	10. Sentähden minä kärsin kaikki valittuin tähden, että hekin saisivat Jesuksessa Kristuksessa autuuden, ijankaikkisen kunnian kanssa.	2: 10 Sentähden minä kärsin caikki/ walittuin tähden/ että hekin saisit Jesuxes Christuxes autuuden/ ijancaickisella cunnialla.
2: 11 Varma on tämä sana; sillä: jos olemme kuolleet yhdessä hänen kanssaan, saamme myös hänen kanssaan elää;	11. Se on totinen sana: jos me ynnä olemme kuolleet, niin me myös ynnä elämme;	2: 11 Se on totinen tosi: jos me ynnä olemma cuollet/ nijn me myös ynnä elämme.
2: 12 jos kärsimme yhdessä, saamme hänen kanssaan myös hallita; jos kiellämme hänet, on hänkin kieltävä meidät;	12. Jos me kärsimme, niin me myös ynnä hallitsemme; jos me hänen kiellämme, niin hän meidätkin kieltää;	2: 12 Jos me kärsimme/ nijn me myös ynnä hallidzemma. Jos me hänen kiellämme/ nijn hän meidängin kiellä.
2: 13 jos me olemme uskottomat, pysyy kuitenkin hän uskollisena; sillä itseänsä kieltää hän ei saata.	13. Ellemme usko, niin hän pysyy kuitenkin uskollisena, joka ei itsiänsä kieltää taida.	2: 13 Ellen me usco/ nijn hän jää uscollisexi/ joca ei idziäns kiellä taida.
2: 14 Muistuta tästä, ja teroita heille Jumalan edessä, etteivät kiistelisi sanoista, mikä ei ole miksikään hyödyksi, vaan niiden turmioksi, jotka kuulevat.	14. Näitä neuvo ja todista Herran edessä, ettei he sanoista riitelisi, joka ei mihinkään kelpaa, vaan ainoastaan luovuttamaan niitä jotka kuulevat.	2: 14 Sencaltaista neuwo/ ja todista Herran edes/ ettei he sanoista rijtelis/ jotca ei mihingän kelpa/ waan ainoastans luowuttaman nijtä jotca cuulewat.
2: 15 Pyri osoittautumaan Jumalalle semmoiseksi, joka koetukset kestää, työntekijäksi, joka ei työtään häpeä, joka oikein jakelee totuuden sanaa.	15. Pyydä itses Jumalalle osoittaa toimelliseksi ja laittamattomaksi työntekijäksi, joka oikein totuuden sanan jakaa.	2: 15 Pyydä idzes Jumalalle osotta toimellisexi ja laittamattomaxi työntekiäxi/ joca oikein totuuden sanan jaca:
2: 16 Mutta pysy erilläsi epäpyhistä ja tyhjistä puheista, sillä niiden puhujat menevät yhä pitemmälle jumalattomuudessa,	16. Mutta siivottomat ja kelvottomat sanat hylkää, jotka paljon jumalatointa menoa saattavat.	2: 16 Mutta sijwottomat ja kelwottomat sanat hyljä/ jotca paljon jumalatoinda meno saattawat:

2:17 ja heidän puheensa jäytää ympäristöään niinkuin syöpä. Niitä ovat Hymeneus ja Filetus,	17. Ja heidän puheensa syö ympäriltänsä niinkuin ruumiin mato; joista on Hymeneus ja Philetus,	2:17 Ja heidän puhens syö ymbärildäns nijncuin ruumin mato. 2:18 Joista on Hymeneus ja Philetus/
2:18 jotka ovat totuudesta eksyneet, kun sanovat, että ylösnousemus jo on tapahtunut, ja he turmelevat useiden uskon.	18. Jotka totuudesta ovat erehtyneet, sanoen ylösnousemisen jo tapahtuneen, ja ovat muutamat uskosta kääntäneet.	jotca totuudest owat erannet/ sanoden ylösnousemisen jo tapahtunen/ ja owat muutamat uscost kääändänet.
2:19 Kuitenkin Jumalan vahva perustus pysyy lujana, ja siinä on tämä sinetti: "Herra tuntee omansa", ja: "Luopukoon vääryydestä jokainen, joka Herran nimeä mainitsee."	19. Mutta Jumalan vahva perustus kuitenkin pysyy, joka tällä kiinnitetty on: Herra tuntee omansa: ja lakatkaan jokainen vääryydestä, joka Kristuksen nimeä mainitsee.	2:19 Mutta Jumalan wahwa perustus cuitengin pysy/ joca tällä kijnnitetty on: Herra tunde omans: ja lacaitcan jocainen wäärydest/ joca Christuxen nime mainidze.
2:20 Mutta suuressa talossa ei ole ainoastaan kulta- ja hopea-astioita, vaan myös puu- ja saviastioita, ja toiset ovat jaloa, toiset halpaa käyttöä varten.	20. Mutta suuressa huoneessa ei ole ainoastaan kultaiset ja hopiaiset astiat, vaan myös puiset ja saviset, ja muutamat tosin kunniaksi, mutta muutamat häpiäksi.	2:20 Mutta suures huones ei ole ainoastans cullaiset ja hopiaiset astiat/ waan myös puiset ja sawiset: ja muutamat tosin cunniaxi/ mutta muutamat häpiäxi.
2:21 Jos nyt joku puhdistaa itsensä tämänkaltaisista, tulee hänestä astia jaloa käyttöä varten, pyhitetty, isännälleen hyödyllinen, kaikkiin hyviin tekoihin valmis.	21. Jos joku itsensä senkaltaisista ihmisistä puhdistaa, se tulee kunniaan pyhitetyksi astiaksi, perheenisännälle tarpeelliseksi ja kaikkiin hyviin töihin valmistetuksi.	2:21 Jos jocu idzens sencaltaisist ihmisist puhdistaa/ se tule pyhitetyxi astiaxi/ cunniaxi/ perhenisännälle tarpellisexi/ ja caickijn hywijn töihin walmistetuxi.
2:22 Pakene nuoruuden himoja, harrasta vanhurskautta, uskoa, rakkautta, rauhaa niiden kanssa, jotka huutavat avuksensa Herraa puhtaasta sydäimestä.	22. Nuoruuden himot vältä; mutta noudata vanhurskautta, uskoa, rakkautta ja rauhaa kaikkein niiden kanssa, jotka puhtaasta sydäimestä Herraa rukoilevat.	2:22 Nuoruden himot wäldä: mutta noudata wanhurscautta/ usco/ rackautta ja rauha/ caickein nijden cansa jotca puhtast sydämetst Herra rucoilewat.
2:23 Mutta vältä tyhmiä ja taitamattomia väittelyjä, sillä tiedäthän, että ne synnyttävät riitoja.	23. Hullut ja turhat kysymykset hylkää, tietäen, että ne ainoastaan riidat synnyttävät.	2:23 Hullut ja turhat kysymyxet hyljä/ tieten että ne ainoastans riidat synnyttäwät:
2:24 Mutta Herran palvelijan ei sovi riidellä, vaan hänen tulee olla lempeä kaikkia kohtaan, kyetä opettamaan ja pahaa kärsimään;	24. Mutta ei Herran palvelian tule riitaisen olla, vaan siviän jokaista kohtaan, opettavaisen, pahoja kärsiväisen.	2:24 Mutta ei Herran palwelian tule riidaisen olla/ waan siwiän jocaista wastan/ opettawaisen/ joca pahoja hiljaisudes kärsiä taita/

2:25 hänen tulee sävyisästi ojentaa vastustelijoita; ehkäpä Jumala antaa heille mielenmuutoksen, niin että tulevat tuntemaan totuuden	25. Hiljaisuudessa nuhtelevaisen vastahakoisia; jos Jumala heille joskus antais parannuksen totuutta ymmärtämään,	ja nuhtelevaisen vastahakoisia. 2:25 Jos Jumala heille joskus antais parannuksen/ totuutta ymmärtämään:
2:26 ja selviävät perkeleen pauloista, joka on heidät vanginnut tahtoansa tekemään.	26. Ja he jälleen katuisivat ja perkeleen paulasta pääsisivät, jolta he hänen tahtonsa jälkeen vangitut ovat.	2:26 Ja he jälleens Perkeleen paulasta pääsisit/ jolda he hänen tahtons jälkeen vangitut ovat.
3 LUKU	3 LUKU	III. Luku .
3:1 Mutta tiedä se, että viimeisinä päivinä on tuleva vaikeita aikoja.	1. Mutta sen sinun pitää tietämän, että viimeisinä päivinä vaaralliset ajat lähenevät;	3:1 Mutta sen sinun pitää tietämän/ että viimeisinä päivinä vaaralliset ajat lähenevät:
3:2 Sillä ihmiset ovat silloin itserakkaita, rahanahneita, kerskailijoita, ylpeitä, herjaajia, vanhemmilleen tottelemattomia, kiittämättömiä, epähurskaita,	2. Sillä ne ihmiset, jotka itsiänsä rakastavat, ahneet, kerskaajat, ylpiät, pilkkaajat, vanhemmillensa tottelemattomat, kiittämättömät, jumalattomat,	3:2 Sillä ne ihmiset tulewat jotca idziäns racastawat/ ahnet/ kerscajat/ corjat/ pilckajat/ wanhemmillens tottelemattomat: 3:3 Kijttämättömät/ jumalattomat/
3:3 rakkaudettomia, epäsohuisia, panettelijoita, hillittömiä, raakoja, hyvän vihamiehiä,	3. Haluttomat, sopimattomat, laittajat, irtaalliset, kiukkuiset, kateet,	haluttomat/ sopimattomat/ laittajat/ irtaliset/ kiuckuiset/ catet/
3:4 pettureita, väkivaltaisia, pöyhkeitä, hekumaa enemmän kuin Jumalaa rakastavia;	4. Pettäjät, tuimat, paisuneet, jotka enemmän hekumaa kuin Jumalaa rakastavat,	pettäjät/ tuimat/ paisunet, 3:4 Jotca enämmin hecumata cuin Jumalata racastawat.
3:5 heissä on jumalisuuden ulkokuori, mutta he kieltävät sen voiman. Senkaltaisia karta.	5. Joilla on jumalinen meno olevinansa, mutta sen voiman he kieltävät pois. Karta siis senkaltaisia.	3:5 Joilla on jumalinen meno olewanans/ mutta sen woiman he poiskieldävät. 3:6 Carta sijs sencaltaisia:
3:6 Sillä niitä ovat ne, jotka tungettelevat taloihin ja pauloihinsa kietovat syntien rasittamia ja monenlaisten himojen heiteltäviä naisparkoja,	6. Sillä ne ovat niitä, jotka huoneesta huoneeseen juoksevat ja vaimoväen vangiksi vievät, jotka synneillä rasitetut ovat ja moninaisten himoin kanssa käyvät,	sillä ne owat nijstä jotca huonesta huonesen juoxewat/ ja waimowäen fangixi wiewät/ jotca synneillä rasitetut owat ja moninaisten himoin cansa käywät.
3:7 jotka aina ovat opetusta ottamassa, eivätkä koskaan voi päästä totuuden tuntemiseen.	7. Aina oppivaiset, ja ei koskaan totuuden tuntoon tulevaiset.	3:7 Aina oppiwaiset/ ja ei coscan totuuden tundoon tulewaiset.

3: 8 Ja niinkuin Jannes ja Jambres vastustivat Moosesta, niin nuokin vastustavat totuutta, nuo mieleltään turmeltuneet ihmiset, jotka eivät uskonkoetuksissa kestä.	8. Mutta niinkuin Jannes ja Jambres olivat Mosesta vastaan, niin nämätkin ovat totuutta vastaan: ne ovat ihmiset taidosta turmellut ja kelvottomat uskoon.	3: 8 Mutta nijncuin Jannes ja Jambres olit Mosesta wastan/ nijn nämätkin owat totuutta wastan: ne owat ihmiset taidosta turmellut ja kelwottomat Uscoon.
3: 9 Mutta he eivät pitemmälle edisty, sillä heidän mielettömyytensä on käyvä ilmeiseksi kaikille, niinkuin noidenkin mielettömyys kävi ilmi.	9. Mutta ei heidän pidä silleen menestymän; sillä heidän hulluutensa pitää kaikille julki tuleman, niinkuin niidenkin oli.	3: 9 Mutta ei heidän pidä sillen menestymän: sillä heidän hulludens pitä caikille julki tuleman/ nijncuin nijdengin oli.
3: 10 Mutta sinä olet seurannut minun opetustani, vaellustani, aivoitustani, uskoani, pitkämielisyyttäni, rakkauttani, kärsivällisyyttäni,	10. Mutta sinä olet seurannut minun opetustani, säätyäni, aivoitustani, uskoani, pitkämielisyyttäni, rakkauttani, kärsivällisyyttäni,	3: 10 Mutta sinä olet minun opetustani seurannut/ minun säätyäni/ minun aiwoitustani/ minun usconi/ minun pitkämielisyyttäni/ minun rackauttani. 3: 11 Minun kärsimistäni/
3: 11 vainoissa ja kärsimyksissä, samanlaisissa kuin minun osakseni tuli Antiokiassa, Ikonionissa ja Lystrassa. Mimmoisia vainoja olenkaan kärsinyt, ja kaikista Herra on minut pelastanut!	11. Vainoomisiani, vaivojani, jotka minulle Antiokiassa, Ikoniossa ja Lystrassa tapahtuivat, jotka vainoomiset minä kärsin, ja kaikista on minun Herra päästänyt.	minun wainomistani/ minun waiwojani/ jotca minulle Antiochias tapahdui/ Iconias ja Lystras/ ja caikista on minun cuitengin Herra päästänyt.
3: 12 Ja kaikki, jotka tahtovat elää jumalisesti Kristuksessa Jeesuksessa, joutuvat vainottaviksi.	12. Mutta myös kaikkein, jotka jumalisesti Jesuksessa Kristuksessa elää tahtovat, pitää vainoa kärsimän.	3: 12 Caicki jotca jumalisest Jesuxes Christuxes elä tahtowat/ nijden tule waino kärsiä.
3: 13 Mutta pahat ihmiset ja petturit menevät yhä pitemmälle pahuudessa, eksyttäen ja eksyen.	13. Mutta pahoille ja petollisille ihmisille on tapahtuva jota edemmä sitä pahemmin, sekä viettelöille että vietellyille.	3: 13 Mutta pahoille ja petollisille ihmisille on tapahtuwa/ jota edemmä sitä pahemmin/ että he exywät/ ja idzens exymän saattawat.
3: 14 Mutta pysy sinä siinä, minkä olet oppinut ja mistä olet varma, koska tiedät, keiltä olet sen oppinut,	14. Mutta pysy niissä, joita sinä oppinut olet ja sinulle uskottu on, tietäen keneltäs oppinut olet,	3: 14 Mutta pysy sinä nijsä cuins oppenut olet/ ja sinulle uscottu on: 3: 15 Sillä sinä tiedät keneldäs oppenut olet/
3: 15 ja koska jo lapsuudestasi saakka tunnet pyhät kirjoitukset, jotka voivat tehdä sinut viisaaksi, niin että pelastut uskon kautta, joka on Kristuksessa Jeesuksessa.	15. Ja ettäs jo lapsuudesta olet Pyhän Raamatun taitanut, joka sinun taitaa autuuteen neuwoa, sen uskon kautta, joka on Kristuksessa Jeesuksessa.	ja ettäs jo lapsudest olet pyhän Ramatun tainnut/ joca sinun taita autuuten neuwoa/ uscon cautta Jesuxen Christuxen päälle.

3:16 Jokainen kirjoitus, joka on syntynyt Jumalan Hengen vaikutuksesta, on myös hyödyllinen opetuksesi, nuhteeksi, ojennukseksi, kasvatukseksi vanhurskaudessa,	16. Sillä kaikkalainen kirjoitus on Jumalalta annettu, ja tarpeellinen opiksi, nuhteeksi, ojennukseksi, kuritukseksi, joka on vanhurskaudessa:	3:16 Sillä caickalainen Kirjoitus/ Jumalalta annettu/ on tarpellinen opixi/ nuhtexi/ ojennuxexi/ curituxexi/ wanhurscaudes:
3:17 että Jumalan ihminen olisi täydellinen, kaikkiin hyviin tekoihin valmistunut.	17. Että Jumalan ihminen täydellinen olis, ja kaikkiin hyviin töihin sovelias.	3:17 Että Jumalan ihminen täydellinen olis/ ja caickijn hywijn töihin sovelias.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .
4:1 Minä vannotan sinua Jumalan ja Kristuksen Jeesuksen edessä, joka on tuomitseva eläviä ja kuolleita, sekä hänen ilmestymisensä että hänen valtakuntansa kautta:	1. Niin minä siis todistan Jumalan ja Herran Jesuksen Kristuksen edessä, joka on tuleva tuomitsemaan eläviä ja kuolleita, hänen ilmestyksensä ja valtakunnassansa:	4:1 Nijn minä sijs todistan/ Jumalan edes/ ja Herran Jesuxen Christuxen/ joca on tulewa duomidzeman eläwitä ja cuolluita/ hänen ilmestyxesäns ja waldacunnasans.
4:2 saarnaa sanaa, astu esiin sopivalla ja sopimattomalla ajalla, nuhtele, varoita, kehoita, kaikella pitkämielisyydellä ja opetuksella.	2. Saarnaa sanaa, pidä päälle sekä hyvällä että sopimattomalla ajalla, rankaise, nuhtele, neuvo kaikella siveydellä ja opetuksella;	4:2 Saarna sana/ pidä päälle/ sekä hyvällä että sopimattomalla ajalla/ rangaise/ nuhtele/ neuwo/ caikella siweydellä ja opetuxella:
4:3 Sillä aika tulee, jolloin he eivät kärsi tervettä oppia, vaan omien himojensa mukaan korvasyyhyensä haalivat itselleen opettajia	3. Sillä aika tulee, jona ei he voi terveellistä oppia kärsiä, vaan omain himoinensa jälkeen kokoovat itsellensä opettajat, että heidän korvansa syyhyvät,	4:3 Sillä aica tule/ jona ei he woi terwellistä oppia kärsiä: Waan he cocowat idzellens Opettajat oman himons jälkeen: 4:4 Että heidän corwans syhywät/
4:4 ja kääntävät korvansa pois totuudesta ja kääntyvät taruihin.	4. Ja kääntävät korvansa pois totuudesta, ja turhiin juttuihin poikkeavat.	mutta he käändäwät corwans pois totuudesta/ ja heidäns turhijn juttuihin käändäwät.
4:5 Mutta ole sinä raitis kaikessa, kärsi vaivaa, tee evankelistan työ, toimita virkasi täydellisesti.	5. Mutta valvo sinä kaikissa, kärsi ja kestä vaivoissa, tee evankeliumin saarnaajan työ ja toimita virkas täydellisesti.	4:5 Mutta walwo sinä caikisa/ kärsi ja kestä waiwoisa/ tee Evangeliumin Saarnajan työ ja toimita wircas täydellisest.
4:6 Sillä minut jo uhrataan, ja minun lähtöni aika on jo tullut.	6. Sillä minä jo uhrataan ja minun pääsemiseni aika lähestyy.	4:6 Sillä minä jo uhratan/ ja minun pääsemiseni aica lähesty.
4:7 Minä olen hyvän kilvoituksen kilvoitellut, juoksun päättänyt, uskon säilyttänyt.	7. Minä olen hyvän kilvoituksen kilvoitellut, juoksun päättänyt, uskon pitänyt.	4:7 Minä olen hywän kilwoituxen kilwoitellut/ juoxun päättänyt ja uscon pitänyt.

4:8 Tästedes on minulle talletettuna vanhurskauden seppele, jonka Herra, vanhurskas tuomari, on antava minulle sinä päivänä, eikä ainoastaan minulle, vaan myös kaikille, jotka hänen ilmestymistään rakastavat.	8. Tästedes on minulle tallelle pantu vanhurskauden kruunu, jonka Herra, vanhurskas tuomari, sinä päivänä minulle antaa, mutta ei ainoastansa minulle, vaan myös kaikille, jotka hänen ilmestystänsä rakastavat.	4:8 Tästedes on minulle tallelle pandu vanhurscauden Cruunu/ jonga Herra vanhurscas Duomari sinä päivänä minulle anda: ei ainoastans minulle/ waan caikille jotca hänen ilmestystänsä racastawat.
4:9 Koeta päästä pian tulemaan luokseni.	9. Ahkeroitse, että pian minun tyköni tulet;	4:9 Ahkeroidze että pian minun tygöni tulet:
4:10 Sillä tähän nykyiseen maailmaan rakastuneena jätti minut Deemas ja matkusti Tessalonikaan, Kreskes meni Galatiaan ja Tiitus Dalmatiaan.	10. Sillä Demas antoi minun ylö ja halasi tätä maailmaa ja meni Tessalonikaan, Kreskens Galatiaan, Titus Dalmatiaan.	4:10 Sillä Demas ylönandoi minun/ ja halais tätä mailmata/ ja meni Thessalonicaan/ Crescens Galatiaan/ Titus Dalmatiaan.
4:11 Luukas yksin on minun kanssani. Ota Markus mukaasi ja tuo hänet tänne, sillä hän on minulle hyvin tarpeellinen palvelukseen.	11. Ainoastaan Luukas on minun kanssani. Ota Markus tykö ja tuo häntä kanssas; sillä hän on sangen tarpeellinen minulle palvelukseen.	4:11 Ainoastans Lucas on minun cansani. Ota Marcus tygös/ ja tuo händä tänne cansas: 4:12 Sillä hän on sangen tarpellinen minun palweluxeen.
4:12 Mutta Tykikuksen minä olen lähettänyt Efesoon.	12. Tykikuksen minä lähetin Ephesoon.	4:13 Tichicuxen minä lähetin Ephesoon.
4:13 Tuo tullessasi päällysvaippa, jonka jätin Trooaaseen Karpuksen luo, ja kirjat, ennen kaikkea pergamentit.	13. Se hame, jonka minä Troadassa Karpuksen tykö jätin, tuo tullessas ja kirjat, mutta liiatenkin pärmäkirjat.	Se hame cuin minä Troadas Carpuxen tygö jätin/ tuo tullesas/ ja kirjat/ mutta lijatengin pärmät.
4:14 Aleksander, vaskiseppä, on tehnyt minulle paljon pahaa; Herra on maksava hänelle hänen tekojensa mukaan.	14. Aleksander vaskiseppä on minulle paljon pahaa tehnyt: Herra maksakoon hänelle hänen työnsä jälkeen!	4:14 Alexander waskiseppä on minulle paljo paha tehnyt/ Herra maxacon hänelle hänen työnsä jälkeen.
4:15 Kavahda sinäkin häntä, sillä hän on kovin vastustanut meidän sanojamme.	15. Jota sinä kavahda; sillä hän on kovin meidän saarnojamme vastaan ollut.	4:15 Josta sinä myös idziäs cawata: sillä hän on cowin meidän saarnojam watan ollut.
4:16 Ensi kertaa puolustautuessani ei kukaan tullut avukseni, vaan kaikki jättivät minut; älköön sitä heille syyksi luettako.	16. Minun ensimmäisessä edesvastauksessani ei yksikään minun kanssani ollut, vaan kaikki antoivat ylö minun; (älköön se heille olko soimattu!)	4:16 Minun ensimmäises wastauxesani/ ei yxikän minun cansani ollut/ waan caicki ylönannoit minun: älkön se heille olco soimattu.
4:17 Mutta Herra auttoi minua ja vahvisti minua, että sanan julistaminen minun kauttani tulisi täydelleen suoritetuksi, ja kaikki pakanat sen kuulisivat; ja minä pelastuin jalopeuran kidasta.	17. Mutta Herra oli minun puolellani ja vahvisti minun, että saarna minun kauttani piti vahvistettaman, ja kaikki pakanat piti sen kuuleman; ja minä pelastettiin jalopeuran suusta.	4:17 Mutta Herra oli minun puolellani ja wahwisti minua/ että saarna minun cauttani piti wahwistettaman/ ja caicki pacanat piti sen cuuleman. Ja minä Lejonin suusta pelastettin.

4:18 Ja Herra on vapahtava minut kaikesta ilkiavallasta ja pelastava minut taivaalliseen valtakuntaansa; hänelle kunnia aina ja iankaikkisesti! Amen.	18. Ja Herra pelastaa minun kaikesta pahasta teosta, ja auttaa taivaalliseen valtakuntaansa, jolle olkoon kunnia ijankaikkisesta ijankaikkiseen, amen!	4:18 Mutta Herra pelasta minun caikesta pahasta/ ja autta hänen taiwalliseen waldacundaans/ jolle olcon cunnia ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.
4:19 Tervehdys Priskalle ja Akylaalle ja Onesiforuksen huonekunnalle.	19. Tervehdi Priskaa ja Akvilaa ja Onesiphorin perhettä.	4:19 Terwetä Priscat ja Aquilat/ ja Onesiphorin perhettä.
4:20 Erastus jäi Korinttoon, mutta Trofimuksen minä jätin Miletoon sairastamaan.	20. Erastus jäi Korintiin, mutta Trophimon minä jätin Miletoon sairastamaan.	4:20 Erastus jäi Corinthijn: mutta Trophimuxen minä jätin Miletoon sairastaman.
4:21 Koeta päästä tulemaan ennen talvea. Tervehdyksen lähettävät sinulle Eubulus ja Pudes ja Linus ja Klaudia ja kaikki veljet.	21. Ahkeroitse ennen talvea tulla. Sinua tervehtii Eubulus, ja Pudens, ja Linus, ja Klaudia, ja kaikki veljet.	4:21 Ahkeroidze ennen talwe tulla. Sinua terwettä Eubulus/ ja Pudens/ ja Linus/ ja Claudia/ ja caicki weljet.
4:22 Herra olkoon sinun henkesi kanssa. Armo olkoon teidän kanssanne.	22. Herra Jesus Kristus olkoon sinun henkes kanssa! Armo olkoon teidän kanssanne, amen!	4:22 Herra Jesus Christus olcon sinun Henges cansa. Armo olcon teidän cansan/ Amen. 4:23 Toinen Epistola Timotheuxen tygö/ kirjoitettu Romista/ cosca Pawali toisen kerran Keisar Neron eteen seisatettin.

PAAVALIN KIRJE TIITUKSELLE	P. PAAVALIN EPISTOLA TITUKSELLE	P. Pawalin Epistola Tituxen tygö
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu.
1: 1 Paavali, Jumalan palvelija ja Jeesuksen Kristuksen apostoli Jumalan valittujen uskoa ja sen totuuden tuntemista varten, joka on jumalisuuden mukainen,	Paavali, Jumalan palvelia ja Jeesuksen Kristuksen apostoli, Jumalan valittuin uskon jälkeen ja totuuden tunnon, joka jumalisuuden jälkeen on,	1: 1 PAwali Jumalan palwelia/ Jesuxen Christuxen Apostoli/ saarnaman Jumalan walituille Usco ja totuden tundo
1: 2 apostoli sen iankaikkisen elämän toivon perusteella, jonka Jumala, joka ei valhettele, on luvannut ennen ikuisia aikoja-	2. Ijankaikkisen elämän toivoon, jonka Jumala, joka ei valehdella taida, ennen ijankaikkisia aikoja luvannut on,	1: 2 Joca saatta jumalisuteen/ toiwos/ ijancaickiseen elämään: jonga Jumala/ joca ei walehdella taida/ ennen mailmallisia aicoja lupais.
1: 3 mutta kun aika oli tullut, ilmoitti hän sanansa saarnassa, joka on uskottu minulle Jumalan, meidän vapahtajamme käskyn mukaan:	3. Mutta ajallansa sanansa ilmoitti saarnan kautta, joka minulle uskottu on, Jumalan meidän Vapahtajamme käskyn jälkeen,	1: 3Mutta ajallans on hän sanans ilmoittanut saarnan cautta: joca minulle uscottu on/ Jumalan/ meidän Wapahtajam käskyn jälken.
1: 4 Tiitukselle, oikealle pojalleni yhteisen uskomme perusteella. Armo ja rauha Isältä Jumalalta ja meidän Vapahtajaltamme Kristukselta Jeesukselta!	4. Tiitukselle, toimelliselle pojalleni, meidän molempain uskomme jälkeen: armo, laupius, rauha Isältä Jumalalta ja meidän Vapahtajaltamme, Herralta Jeesukselta Kristukselta!	1: 4 Tituxelle minun toimelliselle pojalleni/ meidän molembaidem uscom jälken. Armo/ laupius/ rauha Isäldä Jumalalda/ ja meidän Wapahtajaldam HERralda Jesuxelda Christuxelda.
1: 5 Minä jätin sinut Kreettaan sitä varten, että järjestäisit, mitä vielä jäi järjestämättä, ja että asettaisit, niinkuin minä sinulle määräsin, joka kaupunkiin vanhimmat,	5. Sentähden minä sinun Kretaan jätin, että sinun pitää toimittaman, mitä vielä puuttuu, ja pappeja kuhunkin kaupunkiin asettamaan, niinkuin minä sinulle käskenyt olen:	1: 5 SEntähden minä sinun Cretaan jätin/ että sinun pitä toimittaman mitä wielä puuttu/ ja Pappeja cuhungijn Caupungijn asettaman/ nijncuin minä sinulle käskenyt olen.
1: 6 jos missä olisi joku nuhteeton, yhden vaimon mies, jonka lapset ovat uskovia, eivät irstaudesta syytettyjä eivätkä niskoittelevia.	6. Jos joku nuhteetoin ja yhden emännän mies on, jolla uskolliset lapset ovat, ei juomariksi eli kankeiksi soimatut.	1: 6 Sen joca nuhtetoin ja yhden emännän mies on: jolla uscolliset lapset owat/ ei juomarixi ja cangeixi soimatut.

1:7 Sillä seurakunnan kaitsijan on, niinkuin Jumalan huoneenhaltijan tulee, oltava nuhteeton, ei itserakas, ei pikavihainen, ei juomari, ei tappelija, ei häpeällisen voiton pyytjä,	7. Sillä piispan tulee nuhteettoman olla, niinkuin Jumalan huoneen haltian, ei röyhkiän, ei tylyn, ei juomarin, ei tappelian, ei ilkiän voiton pyytäjän,	1:7 Sillä Pispan tule nuhtettoman olla/ nijncuin Jumalan huonen haldian: ei røyckiän/ ei tylyn/ ei juomarin/ ei tappelian/ ei ilkiän voiton pyytäjän:
1:8 vaan vieraanvarainen, hyvää rakastava, maltillinen, oikeamielinen, pyhä, itsensähillitseväinen;	8. Mutta vierasten holhojan, hyväntahtoisen, siivollisen, hurskaan, pyhän ja puhtaan,	1:8 Mutta wierasten holhojan/ hywäntahtoisen/ sijwollisen/ hurscan/ pyhän ja puhtan.
1:9 hänen tulee pysyä kiinni opinmukaisessa, luotettavassa sanassa, että olisi kykenevä sekä neuvomaan terveellä opilla että kumoamaan vastaansanojain väitteet.	9. Ja kiinnipitävän puhtaasta ja opettavaisesta sanasta, että hän olisi väkevä terveellisen opin kautta neuvomaan ja vastaanseisojia voittamaan.	1:9 Ja kijnnipitäwän puhtasta ja opettawaisesta sanasta/ että hän olisi wäkewä terwellisen opin cautta neuwoman/ ja wastanseisoita woittaman.
1:10 Sillä paljon on niskoittelevia, turhanpuhujia ja eksyttäjiä, varsinkin ympärileikkattujen joukossa;	10. Sillä monta on tottelematointa, turhan puhujaa ja mielen kääntäjää, enimmästi ne, jotka ympärileikkauksesta ovat,	1:10 Sillä monda on julma/ turhan puhujata ja mielen käändäjätä/ enimmäst ne jotca ymbärinsleickauxesta owat.
1:11 semmoisilta on suu tukittava, sillä he kääntävät ylösalaisin kokonaisia huonekuntia opettamalla sopimattomia häpeällisen voiton vuoksi.	11. Joidenka suu pitää tukittaman, jotka koko huoneet kääntävät pois ja häpiällisen voiton tähden kelvottomia opettavat.	1:11 Joidenga suu pitä tukittaman/ jotca coco huonet käändäwät/ ja häpiälisen woiton tähden kelwottomia opettawat.
1:12 Eräs heistä, heidän oma profeettansa, on sanonut: "Petturi Kreetan mies, peto ilkeä, laiskurivatsa."	12. Yksi heistä sanoi, heidän oma prophetansa: Kretalaiset ovat aina valehteliat, pahat pedot ja laiskat watsat.	1:12 Yxi heidän Prophetaistans sanoi: Cretalaiset owat aina walehteliat/ pahat pedot ja laiscat wadzat.
1:13 Tämä todistus on tosi; sentähden nuhtele heitä ankarasti, että tulisivat uskossa terveiksi	13. Tämä todistus on tosi; sentähden nuhtele heitä kovin, että he uskossa terveet olisivat,	1:13 Tämä on tosi/ sentähden nuhtele heitä cowin/ että he uscosa terwet olisit.
1:14 eivätkä kiinnittäisi huomiotaan juutalaisiin taruihin eikä totuudesta pois kääntyvien ihmisten käskyihin.	14. Eikä Juudalaisten turhia juttuja ja ihmisten käskyjä tottelisi, jotka itsensä totuudesta kääntävät pois.	1:14 Eikä Judalaisten turhia juttuja ja ihmisten käskyjä tottelis/ jotca idzens totuudest poiskäändäwät.

1:15 Kaikki on puhdasta puhtaille; mutta saastaisille ja uskottomille ei mikään ole puhdasta, vaan heidän sekä mielensä että omatuntonsa on saastainen.	15. Kaikki ovat puhtaille puhtaat, mutta saastaisille ja uskottomille ei mikään puhdas ole, vaan sekä heidän mielensä että omatuntonsa on saastainen.	1:15 Caikki puhtat puhtaille owat/ mutta saastaisille ja uscottomille ei mikän puhdas ole/ waan sekä heidän mielens että omatundons saastainen on.
1:16 He väittävät tuntevansa Jumalan, mutta teoillaan he hänet kieltävät, sille he ovat inhottavia ja tottelemattomia ja kaikkiin hyviin tekoihin kelvottomia.	16. He sanovat tuntevansa Jumalan, mutta töillänsä he sen kieltävät, ja ovat kauhiat ja kovakorvaiset ja kaikkiin hyviin töihin kelvottomat.	1:16 He sanowat tundewans Jumalan/ mutta töilläns he sen kieldäwät/ ja owat cauhistus/ ja cowacorwaiset ja caickijn hywijn töihin kelwottomat.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu.
2:1 Mutta sinä puhu sitä, mikä terveeseen oppiin soveltuu:	1. Mutta puhu sinä niitä, mitkä ovat terveelliseen oppiin soveliaat:	2:1 MUtta puhu sinä soweliast/ sen terwellisen opin jälkeen.
2:2 vanhat miehet olkoot raittiit, arvokkaat, siveät ja uskossa, rakkaudessa ja kärsivällisyydessä terveet;	2. Että vanhat olisivat raittiit, kunnialliset, siivolliset, lujat uskossa, rakkaudessa ja kärsivällisyydessä;	2:2 Että wanhat olisit raitit/ cunnialiset/ sijwolliset/ lujat uscosa/ rackaudesa ja kärsimisesä.
2:3 niin myös vanhat naiset olkoot käytöksessään niinkuin pyhien sopii, ei panettelihoita, ei paljon viinin orjia, vaan hyvään neuvoja,	3. Vanhat vaimot myös käyttäisivät itsensä niin kuin pyhäin sopii, ei panetteliat, eikä juomarit, mutta hyvin opettavaiset:	2:3 Että wanhat waimot myös käyttäisit idzens/ nijncuin Pyhäin sopi/ ei panetteliat/ eikä juomarit/ mutta hywin opettawaiset.
2:4 voidakseen ohjata nuoria vaimoja rakastamaan miehiänsä ja lapsiansa,	4. Että nuoret vaimot heiltä hyviä tapoja oppisivat, miehiänsä rakastaisivat, lapsensa rakkaina pitäisivät,	2:4 Joilda nuoret waimot tawoja oppisit/ että he heidän miehiäns racastaisit/ lapsens rackana pitäisit/
2:5 olemaan siveitä, puhtaita, kotinsa hoitajia, hyviä, miehilleen alamaisia, ettei Jumalan sana pilkatuksi tulisi.	5. Olisivat siviät, puhtaat, kotonansa pysyväiset, hyvät, miehilleen alamaiset, ettei Jumalan sana pilkatuksi tulisi.	olisit siwiät ja puhtat: 2:5 Talolliset/ hywät/ ja heidän miehilleens alammaiset/ ettei Jumalan sana pilcatuxi tulis.
2:6 Nuorempia miehiä samoin kehoita käyttäytymään siveästi.	6. Neuvo myös nuoria miehiä siviästi olemaan.	2:6 Neuwo myös nuoria miehiä siwiäst oleman.
2:7 Aseta itsesi kaikessa hyvien tekojen esikuvaksi, olkoon opetuksesi puhdasta ja arvokasta	7. Aseta itses kaikissa hyväin töiden esikuvaksi, vilpittömällä opetuksella ja kunniallisuudella,	2:7 Caikis aseta idzes hywäin töiden cuwaxi/ wilpittömällä opetuxella/ cunnialisudella/

2: 8 ja puheesi tervettä ja moitteetonta, että vastustaja häpeäisi, kun hänellä ei ole meistä mitään pahaa sanottavana.	8. Terveellisellä ja nuhteettomalla sanalla, että se, joka itsensä vastaan panee, häpeäis eikä mitään löytäisi meistä pahoin puhuaksensa.	terwellisellä ja nuhtettomalla sanalla. 2: 8 Että wastahacoiset häpeisit/ eikä mitän löydäis meistä pahoin puhuaxens.
2: 9 Kehoita palvelijoita olemaan isännilleen kaikessa alamaisia, heille mieliksi, etteivät vastustele,	meistä pahoin puhuaksensa. 9. Neuvo palvelioita isännillensä alamaiset olemaan, ja kaikissa kelvolliseksi, ei vastaan sanojat,	2: 9 Neuwo palwelioita Isännillens alammaiset oleman/ ja caikisa kelwollisexi/ ei nurisiat
2: 10 etteivät näpistele, vaan kaikin tavoin osoittavat vilpitöntä uskollisuutta, että he Jumalan, meidän vapahtajamme, opin kaikessa kaunistaisivat.	10. Ei pettäväiset, vaan kaiken hyvän uskollisuuden näyttäväiset, että he Jumalan meidän Vapahtajamme opin kaikissa kaunistavat.	eikä wäärät: 2: 10 Mutta että he uscolliset olisit/ ja Jumalan meidän wapahtajam opin caikis caunistaisit.
2: 11 Sillä Jumalan armo on ilmestynyt pelastukseksi kaikille ihmisille	11. Sillä Jumalan armo, kaikille ihmisille terveellinen, on ilmestynyt.	2: 11 Sillä caikille ihmisille on Jumalan Armo ilmestynyt:
2: 12 ja kasvattaa meitä, että me, hyljäten jumalattomuuden ja maailmalliset himot, eläisimme siveästi ja vanhurskaasti ja jumalisesti nykyisessä maailmanajassa,	12. Joka meidät opettaa kaiken jumalattoman menon hylkäämään ja maailmalliset himot, ja tässä maailmassa siviästi ja hurskaasti ja jumalisesti elämään,	2: 12 Joca meidän opetta caiken jumalattoman menon hyljämän ja mailmalliset himot/ ja täsä mailmas raitist/ hurscast ja jumalisest elämän.
2: 13 odottaessamme autuaallisen toivon täyttymistä ja suuren Jumalan ja Vapahtajamme Kristuksen Jeesuksen kirkkauden ilmestymistä,	13. Ja odottamaan autuaallista toivoa, ja suuren Jumalan ja meidän Lunastajamme Jesuksen Kristuksen ilmestystä,	2: 13 Ja odottaman autualista toiw/ ja suuren Jumalan/ ja meidän Lunastajam Jesuxen Christuxen ilmestystä.
2: 14 hänen, joka antoi itsensä meidän edestämme lunastaakseen meidät kaikesta laittomuudesta ja puhdistaa itselleen omaisuudeksi kansan, joka hyviä tekoja ahkeroitsee.	14. Joka itsensä antoi meidän edestämme, että hän meitä kaikesta vääryydestä lunastais ja itsellensä erinomaiseksi kansaksi puhdistais, ahkeraksi hyviin töihin.	2: 14 Joca idzens andoi meidän edestäm/ että hän meitä caikesta wäärydestä lunastais/ ja idzellens erinomaisexi Canssaxi puhdistais/ ahkeraxi hywijn töihin.
2: 15 Puhu tätä ja kehoita ja nuhtele kaikella käskyvallalla. Älköön kukaan sinua halveksiko.	15. Näitä sinä puhu ja neuvo, ja kaikella todella nuhtele: ei myös kenenkään pidä sinun katsoman ylön.	2: 15 Näitä sinä puhu ja neuwo/ ja caikella todella nuhtele: ei myös kenengän pidä sinua ylöncadzoman.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .

3: 1 Muistuta heitä olemaan hallituksille ja esivalloille alamaiset, kuuliaiset, kaikkiin hyviin tekoihin valmiit,	1. Neuvo heitä, että he päämiehille ja esivallalle kuuliaiset olisivat, että he kaikkiin hyviin töihin valmiit olisivat:	3: 1 NEUwo heitä/ että he Päämiehillens ja Esiwallallens alammaiset ja cuuliaiset olisit/ että he caickijn hywijn töihin walmit olisit.
3: 2 etteivät ketään herjaa, eivät riitele, vaan ovat lempeitä ja osoittavat kaikkea sävyisyyttä kaikkia ihmisiä kohtaan.	2. Ettei he ketään pilkkaisi, eikä riitaiset olisi, vaan sopivaiset, osoittain kaikille ihmisille siveyttä.	3: 2 Ettei he kenestäkän pahoin puhuis/ eikä rijtaiset olisi/ waan sopiwaiset/ osottain caikille ihmisille caicke siweyttä.
3: 3 Olimmehan mekin ennen ymmärtämättömiä, tottelemattomia, eksyksissä, moninaisten himojen ja hekumain orjia, elimme pahuudessa ja kateudessa, olimme inhottavia ja vihasimme toisiamme.	3. Sillä me olimme myös muinen taitamattomat, kovakorvaiset, eksyväiset, palvelen himoja ja moninaisia hekumia, ja waelsimme pahuudessa ja kateudessa, vainoten ja vihaten toinen toistamme.	3: 3 Sillä me olimma myös muinen taitamattomat/ cowacorwaiset ja exywäiset/ palwellen himoja ja moninaisia hecumita/ ja waelsimma pahudes ja cateudes/ wainoten ja wihaten toinen toistam.
3: 4 Mutta kun Jumalan, meidän vapahtajamme, hyvyys ja ihmisrakkautus ilmestyi,	4. Mutta sittekuin Jumalan meidän Vapahtajamme hyvyys ja rakkaus ihmisille ilmestyi,	3: 4 MUtta sijttecuin Jumalan meidän Wapahtajam hywyys ja rackaus ihmisille ilmestyi:
3: 5 pelasti hän meidät, ei vanhurskaudessa tekemiemme tekojen ansiosta, vaan laupeutensa mukaan uudestisyntymisen peson ja Pyhän Hengen uudistuksen kautta,	5. Ei vanhurskauden töiden kautta, joita me tehneet olemme, vaan laupiutensa kautta hän meidät autuaaksi teki, uuden syntymisen peson ja Pyhän Hengen uudistuksen kautta,	3: 5 Ei wanhurscauden töiden cautta/ cuin me tehnet olemma: waan hänen laupiudens cautta hän meidän autuaxi teki/ vden syndymisen peson/ ja Pyhän Hengen vdistuxen cautta.
3: 6 jonka Hengen hän runsaasti vuodatti meihin meidän Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen kautta,	6. Jonka hän meidän päällemme, Jesuksen Kristuksen meidän Vapahtajamme kautta, runsaasti vuodattanut on:	3: 6 Jonga hän meidän päällemme/ Jesuxen Christuxen meidän Wapahtajamme cautta/ runsast vuodattanut on:
3: 7 että me vanhurskautettuina hänen armonsa kautta tulisimme iankaikkisen elämän perillisiksi toivon mukaan.	7. Että me hänen armonsa kautta vanhurskaiksi tulisimme ja ijankaikkisen elämän perillisiksi toivon jälkeen.	3: 7 Että me hänen Armons cautta wanhurscaxi tulisim/ ja ijancaickisen elämän perillisexi/ toiwon jälkeen.
3: 8 Tämä sana on varma, ja minä tahdon, että sinä näitä teroitat, niin että ne, jotka Jumalaan uskovat, ahkeroisivat hyvien tekojen harjoittamista. Nämä ovat hyviä ja hyödyllisiä ihmisille.	8. Tämä on totinen sana ja näitä minä tahdon sinun vahvasti opettaman, että ne, jotka Jumalan päälle uskoneet ovat, ahkeroisivat hyvissä töissä muiden edellä käydä: nämät ovat ihmisille hyvät ja tarpeelliset.	Tämä on totinen tosi. 3: 8 Näitä minä tahdon sinun wahwast opettaman/ että ne jotca Jumalan päälle usconet owat/ ahkeroidzisit cukin wirasans/ hywisä töisä olla: sillä ne owat ihmisille hywät ja tarpelliset:

3:9 Mutta välttä mielettömiä riitakysymyksiä ja sukuluetteloita ja kinastelua ja kiistoja laista, sillä ne ovat hyödyttömiä ja turhia.	9. Mutta hulluja tutkimisia, polvilukuja, riitoja ja kilvoituksia laista välttä; sillä ne ovat turhat ja kelvottomat.	3:9 Mutta hulluja tutkimisia/ polwiluguja/ rijtoja ja kilwoituxia wäldä/ jotca turhat ja kelwottomat owat.
3:10 Harhaoppista ihmistä karta, varoitettuasi häntä kerran tai kahdesti,	10. Eriseuraista ihmistä pakene, kun häntä kerta taikka kahdesti neuvottu on,	3:10 Eriseuraista ihmistä pakene/ cosca händä kerta taicka cahdesti neuwottu on.
3:11 sillä sinä tiedät, että semmoinen ihminen on joutunut harhaan ja tekee syntiä, ja hän on itse itsensä tuominut.	11. Tietäen, että senkaltainen on käännetty pois ja syntiä tekee, niinkuin se, joka itsensä tuominut on.	3:11 Tieten että sencaltainen on poiskäätty/ ja syndiä teke/ nijncuin se joca idzens duominnut on.
3:12 Kun lähetän luoksesi Artemaan tai Tykikuksen, niin tule viipymättä minun tyköni Nikopoliin, sillä siellä olen päättänyt viettää talven.	12. Kuin minä Artemaan eli Tykikuksen sinun tykös lähetän, niin riennä sinä minun tyköni Nikopoliin; sillä minä olen aikoinut siellä talvea pitää.	3:12 Cosca minä Arteman eli Tychicuxen sinun tygös lähetän/ nijn riennä sinuas minun tygöni Nicopolijn: sillä minä olen aicoinut siellä talwe pitä.
3:13 Varusta huolellisesti matkalle Zeenas, lainoppinut, ja Apollos, ettei heiltä mitään puuttuisi.	13. Lähetä Zenas, lainoppinut, ja Apollo visusti matkaan, ettei heiltä mitään puuttuisi.	3:13 Lähetä Zena Lainoppenut/ ja Apollo wisusti matcan/ ettei heildä mitän puuttuis.
3:14 Oppikoot meikäläisetkin, tarpeen vaatiessa, harjoittamaan hyviä tekoja, etteivät jäisi hedelmättömiksi.	14. Mutta anna myös niidenkin, jotka meidän ovat, oppia hyvissä töissä muiden edellä käymään, kussa niin tarvitaan, ettei hekään hedelmättömät olisi.	3:14 Mutta anna myös nijdengin/ cuin meidän owat/ oppia hywisä töisä wircans toimittaman/ cusa nijn tarwitan/ ettei hekän hedelmättömät olis.
3:15 Tervehdyksen lähettävät sinulle kaikki, jotka ovat minun kanssani. Sano tervehdys niille, jotka pitävät meitä rakkaina uskossa. Armo olkoon kaikkien teidän kanssanne.	15. Sinua tervehtivät kaikki, jotka minun kanssani ovat. Tervehdi niitä, jotka meitä uskossa rakastavat. Armo olkoon teidän kaikkein kanssanne, amen!	3:15 Sinua terwettäwät caicki cuin minun cansani owat. Terwetä sinä nijtä cuin meitä uscosa racastawat. Armo olcon teidän caickein cansan/ Amen.

PAAVALIN KIRJE FILEMONILLE	P. PAAVALIN EPISTOLA PHILEMONILLE	P. Pawalin Epistola Philemonin tygö
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1: 1 Paavali, Kristuksen Jeesuksen vanki, ja veli Timoteus rakkaalle Filemonille, työtoverillemme,	Paavali, Kristuksen Jesuksen vanki, ja veli Timoteus, rakkaalle Philemonille, ja meidän apulaisellemme,	1: 1 Pawali Jesuxen Christuxen sidottu/ ja weli Timotheus. 1: 2 Rackalle Philemonille/ ja meidän apulaisellemme/
1: 2 ja Appialle, sisarellemme, ja Arkippukselle, taistelutoverillemme, ja sinun kodissasi kokoontuvalle seurakunnalle.	2. Ja rakkaalle Appialle ja Arkippukselle, meidän kanssapalveliallemme, ja seurakunnalle, joka sinun huoneessas on:	ja rackalle Apphialle/ ja Archippuxelle meidän cansaweljellem/ ja sille Seuracunnalle/ cuin sinun huonesas on.
1: 3 Armo teille ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme, ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!	3. Armo olkoon teille ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme ja Herralta Jesukselta Kristukselta!	1: 3 Armo olcon teidän cansan/ ja rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja Herralda Jesuxelda Christuxelda.
1: 4 Minä kiitän Jumalaani aina, muistaessani sinua rukouksissani,	4. Minä kiitän minun Jumalaani ja muistan aina sinua minun rukouksissani,	1: 4 Minä kijtän minun Jumalatani/ ja muistan aina sinua minun rucouxisani:
1: 5 sillä minä olen kuullut sinun rakkaudestasi ja uskostasi, joka sinulla on Herraan Jeesukseen ja kaikkia pyhiä kohtaan;	5. Että minä kuulen siitä rakkaudesta ja uskosta, joka sinulla Herran Jesuksen päälle on ja kaikkein pyhain tykö:	1: 5 Että minä cuulen sijtä rackaudesta ja uscosta cuin sinulla Herran Jesuxen päälle on/ ja caickein Pyhain tygö:
1: 6 ja rukoukseni on, että sinun uskosi, se usko, joka on meille yhteinen, olisi väkevä kaiken hyvän tuntemisessa, mikä meillä Kristuksessa on.	6. Että sinun uskos, joka meille yhteinen on, tulis sinussa kaiken hyvyyden tuntemisen kautta voimalliseksi, joka teillä Kristuksessa on.	1: 6 Että sinun uscos/ joca meille yhteinen on/ tulis sinusa caiken hywyden tundemisen cautta woimallisexi/ joca teillä Jesuxes Christuxes on.
1: 7 Sillä minä olen saanut paljon iloa ja lohdutusta sinun rakkaudestasi, koska pyhien sydämet ovat virvoittuneet sinun kauttasi, veljeni.	7. Sillä meillä on suuri ilo ja lohdutus sinun rakkaudestas, että pyhain sydämet sinun kauttas, rakas veljeni, virvoitetut ovat.	1: 7 Sillä meillä on suuri ilo ja lohdutus sinun rackaudestas/ että pyhain sydämet sinun cauttas/ racas weljen/ wirwotetut owat.

1:8 Sentähden, vaikka minulla Kristuksessa on paljon rohkeutta käskeä sinua tekemään, mitä tehdä tulee,	8. Sentähden vaikka minulla on suuri uskallus Kristuksessa käskeä sinua, mitä sinun tehdä tulee,	1:8 Sentähden/ vaikka minulla on suuri uscallus Christuxes/ käske sinua mitä sinun tehdä tulee:
1:9 niin rakkauden tähden minä kuitenkin mieluummin pyydän, ollen tällöinen kuin olen, minä vanha Paavali, ja nyt myös Kristuksen Jeesuksen vanki -	9. Niin minä kuitenkin tahdon rakkauden puolesta ennen rukoilla, minä, joka tainkaltainen olen, nimittäin vanha Paavali, mutta nyt myös Jesuksen Kristuksen vanki.	1:9 Nijn minä cuitengin tahdon rackauden puolesta ainoastans neuwoa/ minä joca taincaltainen olen/ nimittäin/ wanha Pawali: mutta nyt semmengin Jesuxen Christuxen fangi.
1:10 pyydän sinua poikani puolesta, jonka minä kahleissani synnytin, Onesimuksen puolesta,	10. Niin minä siis neuvon sinua, minun poikani Onesimuksen puolesta, jonka minä siteissäni siitin,	1:10 Nijn minä sijs neuwon sinua/ minun lapsen/ Onesimuxen puolesta/ jonga minä siteisäni synnytin:
1:11 sinulle ennen hyödyttömän, mutta nyt sekä sinulle että minulle hyödyllisen;	11. Joka sinulle muinen kelvotoin oli, mutta nyt sinulle ja minulle kyllä tarpeellinen,	1:11 Joca sinulle muinen kelwotoin oli/ mutta nyt sinulle ja minulle kyllä tarpellinen.
1:12 hänet minä lähetän sinulle takaisin, hänet, se on: oman sydämeni.	jonka minä nyt olen lähettänyt jälleen. 12. Mutta ota häntä vastaan; sillä hän on minun oma sydämeni.	1:12 Jonga minä nyt olen lähettänyt jäl lens/ mutta ota händä wastan: sillä hän on minun oma sydämen.
1:13 Olisin tahtonut pidättää hänet tykönäni, että hän sinun sijassasi olisi palvellut minua, joka olen evankeliumin tähden kahleissa;	13. Minä tahdoin häntä pitää minun tykönäni, että hän minua sinun puolestas evankeliumin siteissä palvelis.	1:13 Minä kyllä tahdoin händä pitä minun tykönäni/ että hän minua sinun puolestas näisä Evangeliumin siteisä palwelis:
1:14 mutta ilman sinun suostumustasi en tahtonut tehdä mitään, ettei hyvyytesi olisi ikäänkuin pakollinen, vaan vapaaehtoinen.	14. Mutta en minä tahtonut mitään ilman sinun suosiotas tehdä, ettei sinun hyvyytes pitänyt oleman niinkuin vaadittu, vaan vapaamielinen.	1:14 Mutta en minä tahtonut mitän ilman sinun suosiotas tehdä/ ettei sinun hywydes pitänyt oleman nijncuin waadittu/ waan nijncuin wapanmielisen.
1:15 Sillä ehkäpä hän sentähden joutui eroamaan sinusta ajaksi, että saisit hänet takaisin iäksi,	15. Sillä sentähden hän hetkeksi sinulta läksi, ettäs hänen ijäksi saisit jäl lensä,	1:15 Sillä sentähden hän hetkexi sinulda läxi/ ettäs hänen ijäxi saisit jäl lens.

1:16 ei enää orjana, vaan orjaa enempanä: rakkaana veljenä, ylen rakkaana jo minulle, kuinka paljoa enemmän sitten sinulle, sekä ihmisenä että Herran omana!	16. Ei nyt silleen niinkuin palvelian, vaan enemmän palvelian ja niinkuin rakkaan veljen, erinomattain minulle, mutta kuinka paljoa enemmän sinulle, sekä lihan kautta että Herrassa.	1:16 Ei nyt silleen nijncuin jongun palwelian/ waan enämmin cuin palwelian/ ja/ nijncuin rackan weljen: erinomattain minulle: mutta cuinga paljo enämmin sinulle/ sekä lihan cautta/ että Herrasa.
1:17 Jos siis pidät minua toverinasi, niin ota hänet luoksesi niinkuin minut;	17. Jos sinä siis minun kumppaninas pidät, niin ota häntä vastaan niinkuin minuakin.	1:17 Jos sinä sijs nyt minun weljenäs pidät/ nijn ota händä wastaan/ nijncuin minuakin.
1:18 mutta jos hän on tehnyt sinulle jotakin vääryyttä tai on sinulle jotakin velkaa, niin pane se minun laskuuni.	18. Mutta jos hän jotakin sinua vahingoittanut on eli on sinulle velkaa, niin sano minun syykseni.	1:18 Mutta jos hän jotakin sinua wahingoittanut on/ eli on sinulle welca/ nijn sano minun syyxeni:
1:19 Minä, Paavali, kirjoitan omalla kädelläni: "Minä sen maksan"; saattaisinpä sanoa: pane se omaan laskuusi; sillä sinä olet minulle velkaa oman itsesikin.	19. Minä Paavali olen tämän omalla kädelläni kirjoittanut ja tahdon sen sinulle maksaa, etten minä sinulle sanoisi, että myös sinun itses minulle velkapää olet.	1:19 Minä Pawali olen tämän omalla kädelläni kirjoittanut/ ja tahdon sen sinulle maxa/ etten minä sanois/ että sinä minulle sinus idze welcapääxi tehnyt olet.
1:20 Niin, veljeni, jospa saisin sinusta hyötyä Herrassa; virvoita sydäntäni Kristuksessa.	20. Armas veljeni! suo minun ihastua sinusta Herrassa, virvoita minun sydämeni Herrassa.	1:20 Armas weljen/ suo minun ihastua sinusta Herrasa: Wirwota minun sydämen Herrasa.
1:21 Luottaen kuuliaisuuteesi minä kirjoitan sinulle, ja minä tiedän, että sinä teet enemmänkin, kuin mitä sanon.	21. Minä kirjoitin sinulle luottain sinun kuuliaisuutes, tietäen sinun enemmän tekevän kuin minä sanonkaan.	1:21 Minä kirjoitin sinun tygös/ luottain minuani sinun cuuliaisutees: tieten sinun enämmin tekewän/ cuin minä sanongan.
1:22 Lisäksi vielä: valmista minulle maja luonasi; toivon näet, että minut rukoustenne kautta lahjoitetaan teille.	22. Valmista myös minulle majaa; sillä minä toivon, että minä teidän rukoustenne kautta teille lahjoitetaan.	1:22 Walmista myös minulle maja: Sillä minä toiwon/ että minä teidän rucouxenne awulla teille lahjoitetan.
1:23 Tervehdyksen lähettävät sinulle Epafras, minun vankitoverini Kristuksessa Jeesuksessa,	23. Sinua tervehtivät Epaphras, (minun kanssavankini Kristuksessa Jeesuksessa,)	1:23 Terwettäwät sinua Epaphras/ minun cansafangin Christuxes Jesuxes:
1:24 Markus, Aristarkus, Deemas ja Luukas, jotka ovat minun työtovereitani.	24. Markus, Aristarkus, Demas, Luukas, minun apulaiseni.	1:24 Marcus/ Aristarchus/ Demas ja Lucas minun apulaiseni.

1:25 Herran Jeesuksen Kristuksen armo olkoon teidän henkenne kanssa.	25. Meidän Herran Jesuksen Kristuksen armo olkoon teidän henkenne kanssa, amen!	1:25 Meidän Herran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän hengenne cansa/ Amen.

KIRJE HEBREALAISILLE	EPISTOLA HEBREALAISILLE	Epistola Ebrerein tygö .
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Sittenkuin Jumala muinoin monesti ja monella tapaa oli puhunut isille profeettain kautta,	Jumala puhui muinen usein ja monella muotoa isille prophetain kautta;	1:1 JUmlala puhui muinen vsein ja monella muoto Isille/ Prophetain cautta/
1:2 on hän näinä viimeisinä päivinä puhunut meille Pojan kautta, jonka hän on pannut kaiken perilliseksi, jonka kautta hän myös on maailman luonut	näinä viimeisinä päivinä on hän meille puhunut Poikansa kautta, 2. Jonka on hän kaikkein perilliseksi pannut, ja on myös hänen kauttansa maailman tehnyt;	mutta näinä wijmeisinä päiwinä on hän meille puhunut Poicansa cautta. 1:2 Jonga hän on caickein perillisexi pannut/ ja on hänen cauttans mailman tehnyt.
1:3 ja joka, ollen hänen kirkkautensa säteily ja hänen olemuksensa kuva ja kantaen kaikki voimansa sanalla, on, toimitettuaan puhdistuksen synneistä, istunut Majesteetin oikealle puolelle korkeuksissa,	3. Joka, että hän on hänen kunniansa kirkkaus ja hänen olemuksensa juurikuva, ja kantaa kaikki voimansa sanalla, ja on itse kauttansa meidän synteimme puhdistuksen tehnyt, ja istunut majesteetin oikialla puolella korkeuksissa:	1:3 Joca/ että hän on hänen cunnians kirckaus/ ja hänen olemuxens juuricuwa/ ja canda caicki sanans woimalla/ ja on idze cauttans meidän syndeimme puhdistuxen tehnyt/ ja istu Majestetin oikialla puolella corkiuxisa/
1:4 tullen enkeleitä niin paljoa korkeammaksi, kuin hänen perimänsä nimi on jalompi kuin heidän.	4. On tullut niin paljoa paremmaksi enkeleitä, että hän ylimmäisemmän nimen on heidän suhteensa perinyt.	1:4 On tullut nijn paljo parammaxi Engeleitä/ että hän ylimmäisemmän nimen on heidän suhtens perinyt.
1:5 Sillä kenelle enkeleistä hän koskaan on sanonut: "Sinä olet minun Poikani, tänä päivänä minä sinut synnytin"; ja taas: "Minä olen oleva hänen Isänsä, ja hän on oleva minun Poikani"?	5. Sillä kenelle hän on koskaan enkeleistä sanonut: sinä olet minun Poikani, tänäpäpä minä sinun synnytin! ja taas: minä olen hänen Isänsä ja hän on minun Poikani!	1:5 Sillä/ kenelle hän on coscan Engeleistä sanonut: Sinä olet minun Poican/ tänäpäpä minä sinun synnytin? Ja taas: Minä olen hänen Isäns/ ja hän on minun Poican.
1:6 Ja siitä, kun hän jälleen tuo esikoisensa maailmaan, hän sanoo: "Ja kumartakoot häntä kaikki Jumalan enkelit."	6. Ja taas: koska hän tuo esikoisen maailmaan, sanoo hän: häntä pitää kaikki Jumalan enkelit kumartaen rukoileman?	1:6 Ja taas: cosca hän tuo esicoisen mailmaan/ sano hän: händä pitä caicki Jumalan Engelit cumartaman.
1:7 Ja enkeleistä hän sanoo: "Hän tekee enkelinsä tuuliksi ja palvelijansa tulen liekiksi";	7. Mutta enkeleistä hän sanoo: hän tekee enkelinsä hengeksi ja palveliansa tulenleimaukseksi.	1:7 Mutta Engeleistä hän sano: hän teke Engelins hengixi/ ja hänen palwelians tulenleimauxexi.

1:8 mutta Pojasta: "Jumala, sinun valtaistuimesi pysyy aina ja iankaikkisesti, ja sinun valtakuntasi valtikka on oikeuden valtikka.	8. Mutta Pojalle: Jumala! sinun istuimes pysyy ijankaikkisesta ijankaikkiseen: sinun valtakuntas valtikka on oikeuden valtikka.	1:8 Mutta Pojallens: Jumala/ sinun istuimes pysy ijancaickisest ijancaickiseen: Sinun Waldacundas Waldicka/ on oikeuden Waldicka.
1:9 Sinä rakastit vanhurskautta ja vihasit laittomuutta; sentähden on Jumala, sinun Jumalasi, voidellut sinua iloöljyllä, enemmän kuin sinun osaveljiäsi."	9. Sinä rakastit vanhurskautta ja vihasit vääryyttä, sentähden on sinun, oi Jumala, sinun Jumalasi voidellut ilo-öljyllä enempi kuin sinun osaveljes.	1:9 Sinä racastit wanhurscautta/ ja wihaisit wääryttä/ sentähden on sinun/ O Jumala/ sinun Jumalasi woidellut iloöljyllä/ enä cuin sinun osaweljes.
1:10 Ja: "Sinä, Herra, olet alussa maan perustanut, ja taivaat ovat sinun kättesi tekoja;	10. Ja: sinä Herra olet alusta maan perustanut, ja taivaat ovat sinun käsialas:	1:10 Ja sinä HERra olet algusta maan perustanut/ ja Taiwat owat sinun käsialas.
1:11 ne katoavat, mutta sinä pysyt, ja ne vanhenevat kaikki niinkuin vaate,	11. Ne katoovat, mutta sinä pysyt; ja he kaikki vanhenevat niinkuin vaate.	1:11 Ne catowat/ mutta sinä pysyt. 1:12 Ja he caicki wanhenewat nijncuin waate/
1:12 ja niinkuin vaipan sinä ne käärit, niinkuin vaateen, ja ne muuttuvat; mutta sinä olet sama, eivätkä sinun vuotesi lopu."	12. Ja niinkuin puvun sinä heitä muuttelet, ja he muuttuvat: mutta sinä kohdallasi pysyt ja ei sinun ajastaikas puutu.	ja nijncuin pugun sinä heitä muuttelet/ ja he muuttuwat. Mutta sinä cohdaallans pysyt/ ja ei sinun ajastaicas puutu.
1:13 Kenelle enkeleistä hän koskaan on sanonut: "Istu minun oikealle puolelleni, kunnes minä panen sinun vihollisesi sinun jalkojesi astinlaudaksi"?	13. Mutta kelle enkeleistä on hän koskaan sanonut: istu minun oikialle kädelleni, siihenasti kuin minä panen vihollisesi sinun jalkais astinlaudaksi?	1:13 Mutta kelle Engeleistä on hän coscan sanonut: Istu minun oikialle kädelleni/ siihenasti cuin minä panen wihollises sinun jalcais astinlaudaxi?
1:14 Eivätkö he kaikki ole palvelevia henkiä, palvelukseen lähetettyjä niitä varten, jotka saavat autuuden periä?	14. Eikö he kaikki ole palvelevaiset henget, palvelukseen lähetetyt niille, jotka autuuden perimän pitää?	1:14 Eikö he caicki ole palwelewaiset Henget/ palweluxeen lähetetyt nijlle jotca autuuden periwät?
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Sentähden tulee meidän sitä tarkemmin ottaa vaari siitä, mitä olemme kuulleet, ettemme vain kulkeutuisi sen ohitse.	1. Sentähden pitää meidän sitä visummin niistä vaarin ottaman, joita me kuulleet olemme, ettemme joskus pahenisi.	2:1 SEntähden pitä meidän sitä wisummin nijstä waarin ottaman/ cuin meille sanotut owat/ etten me joskus pahenis:

2:2 Sillä jos enkelien kautta puhuttu sana pysyi lujana, ja jokainen rikkomus ja tottelemattomuus sai oikeudenmukaisen palkkansa,	2. Sillä jos se sana oli vahva, joka enkelitten kautta puhuttiin, ja kaikki ylitsekäyminen ja tottelemattomuus on jo ansaitun palkkansa saanut:	2:2 Sillä jos se sana oli vahva kuin Engelitten kautta puhuttiin/ ja kaikki ylitsekäyminen ja tottelemattomuus on jo ansaitun palkkansa saanut/
2:3 kuinka me voimme päästä pakoon, jos emme välitä tuosta niin suuresta pelastuksesta, jonka Herra alkuaan julisti ja joka niiden vahvistamana, jotka olivat sen kuulleet, saatettiin meille,	3. Kuinkas me välttäisimme, jos me senkaltaisen autuuden katsomme ylöns? joka sitte, kuin se ensin Herralta saarnattu oli, meissä vahvistetuksi tuli niiden kautta, jotka sen kuulleet olivat.	2:3 Cuingasta me välttäisim/ jos me senkaltaisen autuuden ylönscazomma? Joca sijtte/ kuin se ensin HERralda saarnattu oli/ meisä wahwistetuxi tuli/ nijden kautta jotta sen kuulleet olit.
2:4 kun Jumala yhdessä heidän kanssaan todisti tunnusmerkeillä ja ihmeillä ja moninaisilla väkevilla teoilla ja jakamalla Pyhää Henkeä tahtonsa mukaan?	4. Ja Jumala on siihen todistuksensa antanut sekä ihmeillä että tunnustähdillä, niin myös moninaisilla voimallisilla töillä ja Pyhän Hengen jakamisella tahtonsa jälkeen.	2:4 Ja Jumala on siihen todistuksensa antanut sekä ihmeillä että tunnustähdeillä/ nijn myös moninaisilla voimallisilla töillä/ ja Pyhän Hengen jakamisella hänen tahtons jälkeen.
2:5 Sillä enkelien alle hän ei alistanut tulevaa maailmaa, josta me puhumme.	5. Sillä ei hän ole enkelitten alle antanut tulevaista maailmaa, josta me puhumme.	2:5 Sillä ei hän ole tulewaista maailmata Engelitten alle antanut/ josta me puhumme.
2:6 Vaan joku on jossakin paikassa todistanut, sanoen: "Mikä on ihminen, että sinä häntä muistat, tai ihmisen poika, että pidät hänestä huolen?"	6. Mutta yksi sen todistaa toisessa paikassa ja sanoo: mikä on ihminen, että sinä häntä muistat, eli ihmisen poika, että pidät hänestä huolen?	2:6 Mutta yksi sen todistaa toisessa paikassa/ ja sano: Mikä on ihminen/ että sinä häntä ajattelet? 2:7 Ja ihmisen Poika/ että sinä häntä edziskelet?
2:7 Sinä teit hänet vähäksi aikaa enkeleita halvemmaksi, kirkkaudella ja kunnialla sinä hänet seppelöitsit, ja sinä panit hänet hallitsemaan kättesi tekoja;	7. Sinä olet hänen vähäksi hetkeksi enkelitten suhteen alentanut: sinä olet hänen kunnialla ja ylistyksellä kaunistanut, ja asettanut kättesi päälle.	Sinä olet hänen vähäksi hetkeksi Engelitten suhteen alentanut: sinä olet hänen kunnialla ja ylistyksellä kaunistanut/ ja asettanut kättesi päälle/
2:8 asetit kaikki hänen jalkojensa alle." Sillä, asettaessaan kaikki hänen valtansa alle, hän ei jättänyt mitään hänen allensa alistamatta. Mutta nyt emme vielä näe kaikkea hänen valtansa alle asetetuksi.	8. Kaikki olet sinä heittänyt hänen jalkojensa alle. Sillä siinä, että hän kaikki on hänen allensa heittänyt, ei hän mitään jättänyt, jota ei hän ole hänen allensa heittänyt; mutta nyt emme vielä näe kaikkia hänen allensa heitettyksi.	2:8 Caicki olet sinä heittänyt hänen jalkojensa alle: Sillä siinä/ että hän caicki on hänen allensa heittänyt/ ei hän mitään jättänyt/ jota ei hän ole hänen allensa heittänyt/ mutta en me vielä näe caickia hänen allensa heitettyksi.

2:9 Mutta hänet, joka vähäksi aikaa oli tehty enkeleitä halvemmaksi, Jeesuksen, me näemme hänen kuolemansa kärsimyksen tähden kirkkaudella ja kunnialla seppelöidyksi, että hän Jumalan armosta olisi kaikkien edestä joutunut maistamaan kuolemaa.	9. Vaan Jeesuksen, joka vähäksi hetkeksi enkelitten suhteen alennettu oli, näemme me kuoleman kärsimisen kautta kaunistetuksi kunnialla ja ylistyksellä, että hänen piti Jumalan armosta kaikkein edestä kuolemaa maistaman.	2:9 Waan Jesuxen joca vähäxi hetkexi Engelitten suhten alettu oli/ näemmä me cuolemans kärsimisen cautta caunistetuxi cunnialla ja ylistyxellä/ että hänen piti Jumalan Armosta caickein edestä cuolemata maistaman.
2:10 Sillä hänen, jonka tähden kaikki on ja jonka kautta kaikki on, sopi, saattaessaan paljon lapsia kirkkauteen, kärsimysten kautta tehdä heidän pelastuksensa päämies täydelliseksi.	10. Sillä se sopi hänen, jonka tähden kaikki ovat ja jonka kautta kaikki ovat, joka paljon lapsia kunniaan saattaa, että hän heidän autuutensa Pääruhtinaan kärsimisen kautta täydelliseksi tekis.	2:10 Sillä se sowei hänen/ jonga tähden caicki owat/ ja jonga cautta caicki owat/ joca paljo lapsia cunnialisuteen saatti/ että hän heidän autuudens Pääruhtinan/ kärsimisen cautta täydellisexi tekis.
2:11 Sillä sekä hän, joka pyhittää, että ne, jotka pyhitetään, ovat kaikki alkuisin yhdestä. Sentähden hän ei häpeä kutsua heitä veljiksi,	11. Sillä ne kaikki yhdestä ovat, sekä se, joka pyhittää, että ne, jotka pyhitetään, jonka tähden ei hän myös häpee heitä veljiksensä kutsua,	2:11 Että ne caicki yhdestä olisit/ sekä se joca pyhittä/ että ne jotca pyhitetän/ jonga tähden ei hän myös häpee heitä weljexens cudzua/
2:12 kun hän sanoo: "Minä julistan sinun nimeäsi veljilleni, ylistän sinua seurakunnan keskellä";	12. Sanoen: minä julistan sinun nimes minun veljilleni ja keskellä seurakuntaa sinua veisulla ylistän;	sanoden: 2:12 Minä julistan sinun nimes minun weljilleni/ ja keskellä Seuracunda sinua weisulla ylistän.
2:13 ja taas: "Minä panen uskallukseni häneen"; ja taas: "Katso, minä ja lapset, jotka Jumala on minulle antanut!"	13. Ja taas: minä turvaan häneen; ja taas: katso, minä ja ne lapset, jotka Jumala minulle antanut on,	2:13 Ja taas: Minä panen uscalluxeni häneen. Ja taas: Cadzo/ minä ja ne lapset jotca Jumala minulle andanut on.
2:14 Koska siis lapsilla on veri ja liha, tuli hänkin niistä yhtäläisellä tavalla osalliseksi, että hän kuoleman kautta kukistaisi sen, jolla oli kuolema vallassaan, se on perkeleen,	14. Että siis lapsilla on liha ja veri, niin on hän myös niistä osalliseksi tullut, että hän olis kuoleman kautta hukuttanut sen, jolla kuoleman valta oli, se on: perkeleen,	2:14 Että lapsilla on liha ja weri/ on hän sijs myös nijstä osallisexi tullut/ että hän olis cuoleman cautta woiman poisottanut/ sildä jolla cuoleman walda oli/ se on/ Perkeleldä.
2:15 ja vapauttaisi kaikki ne, jotka kuoleman pelosta kautta koko elämänsä olivat olleet orjuuden alaisia.	15. Ja päästänyt ne, jotka kuoleman pelvosta piti kaiken ikänsä orjana oleman.	2:15 Ja päästäis ne jotca cuoleman pelgost piti caiken ikäns orjana oleman/
2:16 Sillä ei hän ota huomaansa enkeleitä, vaan Aabrahamin siemenen hän ottaa huomaansa.	16. Sillä ei tosin hän koskaan enkeleitä päällensä ota, vaan Abrahamin siemenen hän päällensä ottaa,	2:16 Sillä ei tosin hän coscan Engeleitä päällens ota/ waan Abrahamin Siemenen hän päällens otta/

2:17 Sentähden piti hänen kaikessa tuleman veljiensä kaltaiseksi, että hänestä tulisi laupias ja uskollinen ylimmäinen pappi tehtävissään Jumalan edessä, sovittaakseen kansan synnit.	17. Josta hänen kaiketi piti veljiensä kaltainen oleman, että hän armollinen ja uskollinen ylimmäinen Pappi Jumalan edessä olis, sovittamaan kansan syntejä.	2:17 Josta hän caiketi hänen weljens caltainen olis/ että hän armollinen ja uscollinen ylimmäinen Pappi Jumalan edes olis/ sowittaman Canssan syndejä.
2:18 Sillä sentähden, että hän itse on kärsinyt ja ollut kiusattu, voi hän kiusattuja auttaa.	18. Sillä siitä, että hän kärsinyt on ja on kiusattu, taitaa hän myös niitä auttaa, jotka kiusataan.	2:18 Sillä että hän kärsinyt on/ ja on kiusattu/ woi hän myös niitä autta jotca kiusatan.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .
3:1 Sentähden, pyhät veljet, jotka olette taivaallisesta kutsumuksesta osalliset, kiinnittäkää mielenne meidän tunnustuksemme apostoliin ja ylimmäiseen pappiin, Jeesukseen,	1. Sentähden pyhät veljet, jotka taivallisessa kutsumisessa osalliset olette! ottakaat vaari siitä apostolista ja ylimmäisestä Papista, jonka me tunnustamme, Kristuksesta Jesuksesta,	3:1 SEntähden pyhät weljet/ jotca taiwallises cudzumises osalliset oletta/ ottacat waari sijtä Apostolista ja ylimmäisestä Papista/ jonga me Christuxesta Jesuxesta tunnustam/
3:2 joka on uskollinen asettajalleen, niinkuin Mooseskin oli "uskollinen koko hänen huoneessansa."	2. Joka on uskollinen sille, joka hänen tehnyt oli, niinkuin Mooseskin koko hänen huoneeseensa.	3:2 Joca on uscollinen/ sille joca hänen tehnyt oli (nijncuin Moses) coco hänen huonesans.
3:3 Sillä hänen on Moosekseen verraten katsottu ansaitsevan niin paljoa suuremman kirkkauden, kuin huoneen rakentajan kunnia on suurempi kuin huoneen.	3. Mutta tämä on sitä suuremman kunnian ansainnut kuin Moses, että sillä suurempi kunnia huoneesta olis, joka sen rakensi, kuin itse huoneella.	3:3 Mutta tämä on sitä suuremman cunnian ansainnut cuin Moses/ että sillä suurembi cunnia huonesta olis joca sen rakensi/ cuin idze huonella.
3:4 Sillä jokainen huone on jonkun rakentama, mutta kaiken rakentaja on Jumala.	4. Sillä jokainen huone on joltakin rakennettu; mutta joka kaikki rakensi, se on Jumala.	3:4 Sillä jocainen huone on joldakin rakettu/ mutta joca caicki rakensi/ se on Jumala.
3:5 Ja Mooses tosin oli "palvelijana uskollinen koko hänen huoneessansa", todistukseksi siitä, mikä vastedes piti sanottaman,	5. Ja Moses tosin oli uskollinen kaikessa hänen huoneessansa, niinkuin palvelia, niiden todistukseksi, joita sitte sanottaman piti;	3:5 Ja Moses tosin oli uscollinen caikes hänen huonesans/ nijncuin palwelia/ nijden todistuxexi/ joista sijtte sanottin/
3:6 mutta Kristus on uskollinen Poikana, hänen huoneensa haltijana; ja hänen huoneensa olemme me, jos loppuun asti pidämme vahvana toivon, rohkeuden ja kerskauksen.	6. Mutta Kristus niinkuin Poika ylitse huoneensa, jonka huone me olemme, jos me muutoin uskalluksen ja toivon kerskaamisen loppuun asti vahvana pidämme.	3:6 Mutta Christus nijncuin poica hallidzi huonens/ jonga huone me olemma/ jos me muutoin sen uscalluxen ja toiwon kerscamisen loppun asti wahwana pidämme.

3:7 Sentähden, niinkuin Pyhä Henki sanoo: "Tänä päivänä, jos te kuulette hänen äänensä,	7. Sentähden, niinkuin Pyhä Henki sanoo: tänäpäna, jos te kuulette hänen äänensä,	3:7 SEntähden/ nijncuin Pyhä Hengi sano: 3:8 Tänäpäna/ jos te saatta cuulla hänen äänens/
3:8 älkää paaduttako sydämiänne, niinkuin teitte katkeroituksessa, kiusauksen päivänä erämaassa,	8. Niin älkää paaduttako sydämiänne, niinkuin haikeudessa tapahtui kiusauksen päivänä korvessa,	nijn älkät paaduttaco teidän sydämitän. 3:9 Nijncuin haikeudesa tapahdui/ kiusauxen päivänä corwesa/
3:9 jossa teidän isänne minua kiusasivat ja koettelivat, vaikka olivat nähneet minun tekojani neljäkymmentä vuotta;	9. Kussa teidän isänne minua kiusasivat: he koettelivat minua, ja näkivät minun työni neljäkymmentä ajastaikaa.	cosca teidän Isän minua kiusaisit/ 3:10 He coettelit/ ja näit minun työni neljäkymmendä ajastaica.
3:10 sentähden minä vihastuin tähän sukupolveen ja sanoin: 'Aina he eksyvät sydämessään'; mutta he eivät oppineet tuntemaan minun teitäni;	10. Sentähden minä närkästyin tämän sukukunnan päälle ja sanoin: aina he eksyvät sydämellensä, mutta ei he tunteneet minun teitäni,	Sentähden minä närkästyin tämän sucucunnan päälle/ ja sanoin: aina he exywät sydämelläns: mutta ei he tundenet minun tietäni/
3:11 ja niin minä vihassani vannoin: 'He eivät pääse minun lepoon.'"	11. Niin että minä vannoin minun vihassani: ei heidän pidä minun lepoon tuleman.	3:11 Nijn että minä wannoin minun vihasani/ ettei heidän pidä minun lepoon tuleman.
3:12 Katsokaa, veljet, ettei vain kenelläkään teistä ole paha, epäuskoinen sydän, niin että hän luopuu elävästä Jumalasta,	12. Katsokaat, rakkaat veljet, ettei teissä joskus olisi kelläkään paha, uskotoin sydän, joka elävästä Jumalasta luopuis,	3:12 Cadzocat/ rackat weljet/ ettei teisä joscus olis kelläkän paha uscotoin sydän/ ja elävästä Jumalasta luowuis/
3:13 vaan kehoittakaa toisianne joka päivä, niin kauan kuin sanotaan: "tänä päivänä", ettei teistä kukaan synnin pettämänä paatuisi;	13. Vaan neuvokaat teitänne keskenänne joka päivä, niinkauvan kuin tänäpäna sanotaan, ettei joku teistä synnin petoksen kautta paatuisi.	3:13 Waan neuwocat teitän keskenän jocapäiwä/ nijncauwan cuin Tänäpäna sanotan/ ettei jocu teistä synnin petoxen cautta paaduis.
3:14 sillä me olemme tulleet osallisiksi Kristuksesta, kunhan vain pysymme luottamuksessa, joka meillä alussa oli, vahvoina loppuun asti.	14. Sillä me olemme Kristuksesta osallisiksi tulleet, jos me muutoin aljetun uskon loppuun asti vahvana pidämme,	3:14 Sillä me olemma Christuxest osallisexi tullet/ jos me muutoin sen aljetun uscon loppun asti wahwana pidämme/
3:15 Kun sanotaan: "Tänä päivänä, jos te kuulette hänen äänensä, älkää paaduttako sydämiänne, niinkuin teitte katkeroituksessa",	15. Kun sanotaan: tänäpäna, jos te kuulette hänen äänensä; niin älkää paaduttako sydämiänne, niinkuin haikeudessa tapahtui.	3:15 Cosca sanotan: Tänäpäna/ jos te saatte cuulla hänen äänens/ nijn älkät paaduttaco teidän sydämitän/ nijncuin haikeudesa tapahdui.
3:16 ketkä sitten, vaikka kuulivat, katkeroittivat hänet? Eivätkö kaikki, jotka olivat Mooseksen johdolla lähteneet Egyptistä?	16. Sillä koska muutamat sen kuulivat, niin he vihoittivat hänen, vaan ei kaikki, jotka Egyptistä Moseksen kautta läksivät ulos.	3:16 Mutta cosca muutamat sen cuulit/ nijn he wihoitit hänen/ vaan ei caicki jotca Egyptistä Mosexen cansa läxit.

3:17 Mutta keihin hän oli vihastunut neljäkymmentä vuotta? Eikö niihin, jotka olivat syntiä tehneet, joiden ruumiit kaatuivat erämaahan?	17. Mutta keille hän neljäkymmentä ajastaikaa vihainen oli? eikö niille, jotka syntiä tekivät, joiden ruumiit korvessa hukkuivat?	3:17 Mutta cuillen hän neljäkymmentä ajastaica vihainen oli? Eikö nijlle jotca syndiä teit/ joiden ruumiit corwesa hucuit?
3:18 Ja keille hän vannoi, etteivät he pääse hänen lepoonsa? Eikö tottelemattomille?	18. Mutta keille hän vannoi, ettei heidän pitänyt hänen lepoonsa tuleman? eikö uskomattomille?	3:18 Cuillen hän wannoi/ ettei heidän pitänyt hänen lepoons tuleman/ eikö uscomattomille?
3:19 Ja niin me näemme, että he epäuskon tähden eivät voineet siihen päästä.	19. Ja me näemme, ettei he voineet epäuskon tähden sinne tulla.	3:19 Ja me näemme/ ettei he woinet epäuscons tähden sinne tulla.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .
4:1 Varokaamme siis, koska lupaus päästä hänen lepoonsa vielä pysyy varmana, ettei vain havaittasi kenenkään teistä jääneen taipaleelle.	1. Niin peljätkäämme siis, ettemme joskus hänen lepoonsa tulemisen lupausta hylkäisi, ja ettei kenkään meistä takaperin jäisi;	4:1 Niin peljätkäm sijs etten me hänen lepoons tulemisen lupausta unhodais/ ja ettei kengän meistä tacaperin jäis:
4:2 Sillä hyvä sanoma on julistettu meille niinkuin heillekin; mutta heidän kuulemansa sana ei heitä hyödyttänyt, koska se ei uskossa sulautunut niihin, jotka sen kuulivat.	2. Sillä se on meille ilmoitettu niinkuin heillekin; mutta ei heitä sanan kuulo mitään auttanut, koska ei he niitä uskoneet, jotka sen kuulivat.	4:2 Sillä se on meille ilmoitettu nijncuin heillekin. 4:3 Mutta ei heitä sanan cuulo mitän auttanut/ cosca ei he nijtä usconet/ cuin sen cuulit.
4:3 Sillä me pääsemme lepoon, me, jotka tulimme uskoon, niinkuin hän on sanonut: "Ja niin minä vihassani vannoin: 'He eivät pääse minun lepooni'", vaikka hänen tekonsa olivat valmiina maailman perustamisesta asti.	3. Sillä me, jotka uskoimme, tulemme lepoon, niinkuin hän sanoi: niinkuin minä vannoin minun vihassani: ei heidän pidä minun lepoon tuleman; ja tosin, koska työt maailman alusta täytetyt olivat.	Sillä me jotca uscoimma/ tulemma lepoon/ nijncuin hän sanoi: minä wannoin minun vihasani/ ei heidän pidä minun lepoon tuleman. 4:4 Ja tosin/ cosca ne työt mailman algusta täytetyt olit/
4:4 Sillä hän on jossakin sanonut seitsemännestä päivästä näin: "Ja Jumala lepäsi seitsemäntenä päivänä kaikista teoistansa";	4. Sillä hän sanoi yhdessä paikassa seitsemännestä päivästä näin: ja Jumala lepäsi seitsemäntenä päivänä kaikista töistänsä;	sanoi hän yhdes paicas/ sijtä seidzemennestä päiwästä/ näin: Ja Jumala lepäis seidzemendenä päiwänä caikista hänen töistäns.
4:5 ja tässä taas: "He eivät pääse minun lepooni."	5. Ja taas tässä: ei heidän pidä minun lepoon tuleman.	4:5 Ja taas täsä: ei heidän pidä minun lepoon tuleman.

4:6 Koska siis varmana pysyy, että muutamat pääsevät siihen, ja ne, joille hyvä sanoma ensin julistettiin, eivät päässeet siihen tottelemattomuuden tähden,	6. Että siis se vielä edespäin on, että muutamain pitää siihen tuleman, ja ne, joille se ensin ilmoitettu oli, ei ole siihen tulleet epäuskon tähden,	4:6 Että siis se vielä edespäin on/ että muutamat pitää siihen tuleman. Ja ne joille se ensin ilmoitettu oli/ ei ole siihen epäuskons tähden tulleet/
4:7 niin hän taas määrää päivän, "tämän päivän", sanomalla Daavidin kautta niin pitkän ajan jälkeen, niinkuin ennen on sanottu: "Tänä päivänä, jos te kuulette hänen äänensä, älkää paaduttako sydämiänne."	7. Määrää hän taas yhden päivän, niin pitkän ajan perästä, ja Davidin kautta sanoo: tänäpäpä, (niinkuin sanottu on) tänäpäpä, jos te kuulette hänen äänensä, niin älkää paaduttako teidän sydämiänne.	4:7 Määrä hän yhden päivän/ pitkän ajan perästä/ ja Dawidin kautta sano: Tänapäpä/ niijncuin sanottu on/ tänapäpä/ jos te cuuletta hänen äänensä/ niijn älkät paaduttaco teidän sydämitän:
4:8 Sillä jos Josua olisi saattanut heidät lepoon, niin hän ei puhuisi toisesta, senjälkeisestä päivästä.	8. Sillä jos Josua olisi heidät lepoon saattanut, niin ei hän olisi toisesta päivästä puhunut.	4:8 Sillä jos Josua olisi heidän lepoon saattanut/ niijn ei hän olisi toisesta päivästä puhunut.
4:9 Niin on Jumalan kansalle sapatinlepo varmasti tuleva.	9. Sentähden on Jumalan kansalle yksi lepo vielä tarjona.	4:9 Sentähden on Jumalan Canssalle yxi lepo vielä tarjona:
4:10 Sillä joka on päässyt hänen lepoonsa, on saanut levon teoistaan, hänkin, niinkuin Jumala omista teoistansa.	10. Sillä joka hänen lepoonsa jo tullut on, se lepää töistänsä, niinkuin Jumalakin lepää töistänsä.	4:10 Sillä joca hänen lepoons jo tullut on/ hän lewäjä töistäns/ niijncuin Jumalakin hänen töistäns.
4:11 Ahkeroituimme siis päästä siihen lepoon, ettei kukaan lankeaisi seuraamaan samaa tottelemattomuuden esimerkkiä.	11. Niin ahkeroituimme siis siihen lepoon tulla, ettei joku samaan epäuskon esikuvaan lankeaisi.	4:11 Niijn ahkeroitcam siis siihen lepoon tulla/ ettei jocu epäuscoon langesis.
4:12 Sillä Jumalan sana on elävä ja voimallinen ja terävämpi kuin mikään kaksiteräinen miekka ja tunkee lävitse, kunnes se erottaa sielun ja hengen, nivelet sekä ytimet, ja on sydämen ajatusten ja aivoitusten tuomitsija;	12. Sillä Jumalan sana on elävä ja voimallinen, ja terävämpi kuin joku kaksiteräinen miekka, ja tunkee lävitse, siihenasti kuin se sielun ja hengen eroittaa, ja jäsenet ja ytimet, ja on ajatusten ja sydämen aivoitusten tuomari,	4:12 Sillä Jumalan sana on elävä ja voimallinen/ ja terävämpi cuin caxiteräinen miekka/ ja tunge läpidze/ siihenasti cuin se sielun ja hengen eroitta/ ja ytymen ja luut: Ja on ajatusten ja sydämen aiwoitusten Duomari.
4:13 eikä mikään luotu ole hänelle näkymätön, vaan kaikki on alastonta ja paljastettua hänen silmäinsä edessä, jolle meidän on tehtävä tili.	13. Ja ei ole yhtään luontokappaletta hänen edessänsä näkymättä, mutta kaikki ovat paljaat ja julki hänen silmäinsä edessä, josta me puhumme.	4:13 Ja ei ole yhtän luondocappalda hänen edesäns näkymätä/ mutta caicki owat hänen silmäins edes paljat ja julki. Hänestä me puhumma.

4:14 Kun meillä siis on suuri ylimmäinen pappi, läpi taivasten kulkenut, Jeesus, Jumalan Poika, niin pitäkäämme kiinni tunnustuksesta.	14. Että siis meillä suuri ylimmäinen Pappi on, Jesus Jumalan Poika. joka taivasiin mennyt on, niin pysykäämme siinä tunnustuksessa;	Pappi on/ Jesus Jumalan Poica/ joca Taiwaisijn mennyt on. Nijn pysykäm sijnä tunnustuxes:
4:15 Sillä ei meillä ole sellainen ylimmäinen pappi, joka ei voi sääliä meidän heikkouksiamme, vaan joka on ollut kaikessa kiusattu samalla lailla kuin mekin, kuitenkin ilman syntiä.	15. Sillä ei meillä ole se ylimmäinen pappi, joka ei taida meidän heikkouttamme armahtaa, vaan se, joka kaikessa kiusattu on, niin kuin mekin, kuitenkin ilman syntiä.	4:15 Sillä ei meillä ole se ylimmäinen Pappi/ joca ei taida meidän heikkouttam armahta/ waan se joca caikis kiusattu on/ nijncuin mekin/ cuitengin ilman synnitä.
4:16 Käykäämme sentähden uskalluksella armon istuimen eteen, että saisimme laupeuden ja löytäisimme armon, avuksemme oikeaan aikaan.	16. Sentähden käykäämme edes uskalluksella armoistuimen tykö, että me laupiuden saisimme ja löytäisimme silloin armon, kuin me apua tarvitsemme.	4:16 Sentähden käykäm edes uscalluxella Armonistuimen tygö/ että me laupiuden saisimme ja löydäisimme silloin Armon/ cosca me apua tarwidzemma.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .
5:1 Sillä jokainen ylimmäinen pappi, ollen ihmisten joukosta otettu, asetetaan ihmisten puolesta toimittamaan sitä, mikä Jumalalle tulee, uhraamaan lahjoja ja uhreja syntien edestä,	1. Sillä jokainen ylimmäinen pappi, otettu ihmisistä, pannaan ihmisten edestä niissä asioissa, jotka Jumalalle tulevat, uhraamaan lahjoja ja uhreja syntein edestä,	5:1 Sillä jocainen ylimmäinen Pappi ihmisistä/ pannan ihmisten edest nijsä asiois/ jotca Jumalalle tulewat/ uhraman lahjoja ja uhreja syndein edestä.
5:2 ja hän voi säälien kohdella tietämättömiä ja eksyviä, koska hän itsekin on heikkouden alainen,	2. Joka niitä armahtaisi, jotka taitamattomat ja eksyväiset ovat, että hän itsekin heikkoudella ympärikäärity on,	5:2 Joca nijtä armahdais/ jotca taitamattomat ja exywäiset owat/ että hän idzekin heikkoudella ymbärikäärity on.
5:3 ja tämän heikkoutensa tähden hänen täytyy, samoin kuin kansan puolesta, niin itsensäkin puolesta uhrata syntien edestä.	3. Ja tämän tähden tulee hänen niinkuin kansan edestä, niin itsensäkin edestä uhrata syntein edestä.	5:3 Sentähden tule hänen nijn Canssan edestä/ cuin idzekin edestäns uhrata/ syndein edestä.
5:4 Eikä kukaan sitä arvoa itselleen ota, vaan Jumala kutsuu hänet niinkuin Aaroninkin.	4. Ja ei yksikään omista itsellensä sitä kunniaa, vaan se, joka Jumalalta kutsutaan, niinkuin myös Aaron.	5:4 Ja ei yxikän omista idzellens cunniata/ waan se joca Jumalalda cudzutan/ nijncuin Aaron.
5:5 Niinpä Kristuskaan ei itse korottanut itseänsä ylimmäisen papin kunniaan, vaan hän, joka sanoi hänelle: "Sinä olet minun Poikani, tänä päivänä minä sinut synnytin";	5. Niin myös Kristus ei ole itsiänsä kunnioittanut, että hän ylimmäiseksi Papiksi oli tuleva, mutta se, joka hänelle sanoi: sinä olet minun Poikani, tänäpä minä sinun synnytin.	5:5 Nijn myös Christus ei ole idziäns cunnioittanut/ että hän ylimmäisexi Papixi oli tulewa/ mutta se joca hänelle sanoi: Sinä olet minun Poican/ tänäpä minä sinun synnytin.

5:6 niinkuin hän toisessakin paikassa sanoo: "Sinä olet pappi iankaikkisesti Melkisedekin järjestyksen mukaan."	6. Niinkuin hän sanoo toisessa paikassa: sinä olet Pappi ijankaikkisesti, Melkisedekin säädyn jälkeen.	5:6 Ja hän sano toises paicas: Sinä olet Pappi ijancaickisest/ Melchisedekin säädyn jälkeen.
5:7 Ja lihansa päivinä hän väkevällä huudolla ja kyynelillä uhrasi rukouksia ja anomuksia sille, joka voi hänet kuolemasta pelastaa; ja hänen rukouksensa kuultiin hänen jumalanpelkonsa tähden.	7. Joka lihansa päivinä on uhrannut rukoukset ja nöyrät anomiset, väkevällä huudolla ja kyyneleillä sen tykö, joka hänen voi kuolemasta pelastaa, ja on myös kuultu, että hän Jumalaa kunnioitti.	5:7 Ja hän on hänen lihans päiwinä uhrannut rucouxet ja nöyrät anomiset/ wäkwellä huudolla ja kyyneleillä/ sen tygö joca hänen olis woinut cuolemasta pelasta/ ja on myös cuultu/ että hän Jumalata cunnioitti.
5:8 Ja niin hän, vaikka oli Poika, oppi siitä, mitä hän kärsi, kuuliaisuuden,	8. Ja vaikka hän (Jumalan) Poika oli, on hän kuitenkin niistä, joita hän kärsi, kuuliaisuuden oppinut.	5:8 Ja waicka hän Jumalan Poica oli/ on hän cuitengin nijstä/ cuin hän kärsei/ cuuliaisuuden oppenut.
5:9 ja kun oli täydelliseksi tullut, tuli hän iankaikkisen autuuden aikaansaajaksi kaikille, jotka ovat hänelle kuuliaiset,	9. Ja kuin hän täydelliseksi tuli, on hän kaikille niille, jotka hänelle kuuliaiset ovat, syy ijankaikkiseen autuuteen,	5:9 Ja cosca hän täydellisexi tuli/ on hän caikille nijlle/ jotca hänelle cuuliaiset owat/ syy ijancaickiseen autuuteen:
5:10 hän, jota Jumala nimittää "ylimmäiseksi papiksi Melkisedekin järjestyksen mukaan."	10. Ja on Jumalalta ylimmäiseksi Papiksi nimitetty, Melkisedekin säädyn jälkeen,	5:10 Ja on Jumalalda ylimmäisexi Papixi nimitetty/ Melchisedekin säädyn jälkeen.
5:11 Tästä meillä on paljon sanottavaa, ja sitä on vaikea selittää, koska olette käyneet hitaiksi kuulemaan.	11. Josta meillä on paljon sanomista, ja se on työläs selittää; sillä te olette kovakorvaisiksi tulleet.	5:11 Josta meillä olis kyllä sanomist/ mutta se on työläs selittä: sillä te oletta cowacorwaiset.
5:12 Sillä te, joiden olisi jo aika olla opettajia, olette taas sen tarpeessa, että teille opetetaan Jumalan sanojen ensimmäisiä alkeita; te olette tulleet maitoa tarvitseviksi, ei vahvaa ruokaa.	12. Sillä te, joiden piti alkaa opettajat oleman, tarvitsette taas, että me teille ensimmäiset puustavit Jumalan sanan opista opettaisimme, ja olette tulleet niiksi, jotka tarvitsevat rieskaa ja ei vahvaa ruokaa.	5:12 Ja te/ joiden piti aica opettajat oleman/ tarwidzetta taas/ että me teille ensimmäiset Bookstawit Jumalan sanan opista opetaisimme/ ja että teille annetaisin riesca/ ja ei wäkwätä ruoca.
5:13 Sillä jokainen, joka vielä nauttii maitoa, on kokematon vanhurskauden sanassa, sillä hän on lapsi;	13. Sillä jolle vielä rieskaa pitää annettaman, se on harjoittamaton vanhurskauden sanaan; (sillä hän on lapsi;)	5:13 Sillä joca riescasta wielä on osallinen/ hän on harjoittamaton wanhurscauden sanaan: sillä hän on lapsi.
5:14 mutta vahva ruoka on täysi-ikäisiä varten, niitä varten, joiden aistit tottumuksesta ovat harjaantuneet erottamaan hyvän pahasta.	14. Mutta täydellisten sopii vahva ruoka, joilla ovat tottumisen kautta harjoitetut mielet hyvää ja pahaa erottamaan.	5:14 Mutta täydellisten sopi wäkwä ruoca/ joilla owat tottumisen cautta/ harjoitetut mielet/ hywä ja paha eroitaman.

6 LUKU	6 LUKU	VI. Lucu .
6:1 Jättäkäämme sentähden Kristuksen opin alkeet ja pyrkikäämme täydellisyyteen, ryhtymättä taas uudestaan laskemaan perustusta: parannusta kuolleista töistä ja uskoa Jumalaan,	1. Sentähden antakaamme Kristuksen opin alun sillänsä olla, ja ruvetkaamme niihin, jotka täydellisyyteen saattavat: ei vasta-uudesta perustusta laskein parannukseen kuolevaisista töistä ja uskoon Jumalan päälle,	6:1 SEntähden andacam Christillisen elämän algun opin silläns olla/ ja ruwetcam njihin/ jotca täydellisyyteen saattawat/ ei wastudest perustusta laskein/ parannuxen cuolewaisista töistä/ uscosa Jumalan päälle/
6:2 oppia kasteista ja kätten päällepanemisesta, kuolleitten ylösnousemisesta ja iankaikkisesta tuomiosta.	2. Kasteen oppiin, kätten päällepanemiseen, kuolleitten ylösnousemiseen ja ijancaikkiseen tuomioon.	6:2 Casten opista/ kätten päällepanemisest/ cuolluitten ylösnousemisest/ ja ijancaikkisesta Duomiosta.
6:3 Ja niin me tahdomme tehdä, jos vain Jumala sallii.	3. Ja sen me tahdomme tehdä, jos Jumala muutoin sallii.	6:3 Ja sen me tahdomma tehdä/ jos Jumala muutoin saldi.
6:4 Sillä mahdotonta on niitä, jotka kerran ovat valistetut ja taivaallista lahjaa maistaneet ja Pyhästä Hengestä osallisiksi tulleet	4. Sillä se on mahdotoin, että ne, jotka kerran valaistus ovat, ja sitä taivaallista lahjaa maistaneet, ja ovat Pyhästä Hengestä osallisiksi tulleet,	6:4 Sillä ei se ole mahdollinen/ että ne jotca wihdoin walaistut owat/ ja taiwallisia lahjoja maistanet/ ja owat Pyhästä Hengestä osallisexi tullet/
6:5 ja maistaneet Jumalan hyvää sanaa ja tulevan maailmanajan voimia,	5. Ja maistaneet Jumalan hyvää sanaa, ja tulevaisen maailman voimaa,	6:5 Ja maistanet Jumalan hywä sana/ ja tulewaisen mailman woima/
6:6 ja sitten ovat luopuneet - taas uudistaa parannukseen, he kun jälleen itsellensä ristiinnaulitsevat Jumalan Pojan ja häntä julki häpäisevät.	6. Jos he lankeevat pois, että he vasta-uudesta parannukseen uudistettaisiin, jotka toistamiseen itsellensä Jumalan Pojan ristiinnaulitsevat ja pilkkana pitävät.	6:6 Jos he poislangewat (ja toistamisen idzellens Jumalan Pojan ristinnaulidzewat/ ja pilckana pitäwät) että he wastaudest parannuxeen udistettaisin.
6:7 Sillä maa, joka särpii sisäänsä sen päälle usein tulevan sateen ja kantaa kasvun hyödyksi niille, joita varten sitä viljelläänkin, saa siunauksen Jumalalta;	7. Sillä maa, joka sateen sisällensä särpää, joka usein sen päälle tulee, ja kasvaa tarpeellisia ruohoja niille, jotka sitä viljelevät, se saa siunauksen Jumalalta.	6:7 Sillä maa/ joca saten sisällens särpää/ njih usein cuin hänen päällens sata/ ja caswa tarpellisia ruohoja/ nijlle jotca sitä wiljelewät/ se saa siunauxen Jumalalda.
6:8 mutta se, joka tuottaa orjantappuroita ja ohdakkeita, on kelvoton ja lähellä kirousta, ja sen loppu on, että se poltetaan.	8. Mutta joka orjantappuroita ja ohdakkeita kasvaa, se on kelvotoin ja lähin kirousta, jonka loppu on, että se poltetaan.	6:8 Mutta joca orjantappuroita ja ohdackeita caswa/ se on kelwotoin/ ja lähene kirousta/ jonga loppu on/ että se poldetan.
6:9 Mutta teistä, rakkaat, uskomme sitä, mikä on parempaa ja mikä koituu teille pelastukseksi - vaikka puhummekin näin.	9. Mutta me toivomme teiltä rakkahimmat, parempaa ja sitä, mikä autuuteen sopii, ehkä me näin puhumme.	6:9 MUTta me toiwomme teildä/ rackahimmat/ parambata/ ja cuin te autuutta lähembänä olisitta/ ehkä me näin puhumma.

6: 10 Sillä Jumala ei ole väärämielinen, niin että hän unhottaisi teidän työnne ja rakkautenne, jota olette osoittaneet hänen nimeänsä kohtaan, kun olette palvelleet pyhiä ja vielä palvelette.	10. Sillä ei Jumala ole väärä, että hän unohtaisi teidän tekonne ja työnne rakkaudessa, jonka te hänen nimellensä osoitte, koska te pyhiä palvelitte ja vielä palvelette.	6: 10 Sillä ei Jumala ole väärä/ että hän unhodaisi teidän tecon ja työn/ rakkaudes/ jonga te hänen nimellensä osotte/ cosca te pyhiä palvelitte/ ja vielä palveletta.
6: 11 Mutta me halajamme sitä, että kukin teistä osoittaa samaa intoa, säilyttääkseen toivon varmuuden loppuun asti,	11. Mutta me halajamme, että jokainen teistä sen ahkeruuden osoittaisi, pitäin toivon vahvuuden hamaan loppuun asti,	6: 11 Mutta me halajamme/ että jokainen teistä sen ahkeruden osotaisi/ pitäin toivon vahvuuden/ haman loppuun asti.
6: 12 ettette kävisi veltoiksi, vaan että teistä tulisi niiden seuraajia, jotka uskon ja kärsivällisyyden kautta perivät sen, mikä luvattu on.	12. Ettette hitaiksi tulisi, vaan olisitte niiden seuraajat, jotka uskon ja pitkämielisyyden kautta luvattun perimisen saavat.	6: 12 Ettet te hitaksi tulis/ vaan olisitte niiden seurajat/ jotca uscon ja kärsimisen kautta/ luvattun perimisen saavat.
6: 13 Sillä kun Jumala oli antanut lupauksen Aabrahamille, vannoi hän itse kauttansa, koska hänellä ei ollut ketään suurempaa, kenen kautta vannoa,	13. Sillä Jumala, joka Abrahamille lupauksen antoi, koska ei hän taitanut yhdenkään suuremman kautta vannoa, niin hän vannoi itse kauttansa,	6: 13 Sillä/ nijncuin Jumala lupais Abrahamille/ cosca ei hän woinut yhdengän suuremman kautta wanno/ nijn hän wannoi idze cauttans/
6: 14 ja sanoi: "Totisesti, siunaamalla minä sinut siunaan, ja enentämällä minä sinut enennän";	14. Sanoen: totisesti tahdon minä siunaten siunata sinua ja enentäen enentää sinua.	ja sanoi: 6: 14 Totisest tahdon minä sinua siunata/ ja enätä.
6: 15 ja näin Aabraham, kärsivällisesti odotettuaan, sai, mitä luvattu oli.	15. Ja että hän kärsivällisesti odotti, niin hän sai lupauksen.	6: 15 Ja että hän kärsiwällisest odotti/ nijn hän sai lupauxen.
6: 16 Sillä ihmiset vannovat suurempansa kautta, ja vala on heille asian vahvistus ja tekee lopun kaikista vastaväitteistä.	16. Sillä ihmiset tosin vannovat sen kautta, joka suurempi on kuin he, ja se on kaiken heidän riitansa loppu, jos se valalla vahvistetaan.	6: 16 Ihmiset tosin wannowat sen kautta/ joca suurempi on kuin he/ ja se wala caiken riidan ratcaise/ jos se walalla wahwistetän.
6: 17 Sentähden, kun Jumala lupauksen perillisille vielä tehokkaammin tahtoi osoittaa, että hänen päätöksensä on muuttumaton, vakuutti hän sen valalla,	17. Jossa Jumala tahtoi lupauksen perillisille neuvonsa vahvuuden yltäkylläisesti osoittaa, vannoi hän valan:	6: 17 Mutta cosca Jumala tahdoi lupauxen perillisille/ neuwons wahwuden osotta/ wannoi hän walan/
6: 18 että me näistä kahdesta muuttumattomasta asiasta, joissa Jumala ei ole voinut valhetella, saisimme voimallisen kehoituksen, me, jotka olemme paenneet pitämään kiinni edessämme olevasta toivosta.	18. Että me kahden liikkumattoman kappaleen kautta, joissa mahdollin on Jumalan valehdella, juuri vahvan uskalluksen pitäisimme, me jotka siihen turvaamme, että me taritun toivon saisimme,	6: 17 Että me cahden lijkumattoman cappalen kautta (sillä mahdollin on Jumalan walehdella) juuri wahwan uscalluxen pitäisimme/ me jotca siihen turwamme/ että me taritun toivon saisimma/

6: 19 Se toivo meille on ikäänkuin sielun ankkuri, varma ja luja, joka ulottuu esiripun sisäpuolelle asti,	19. Jonka me pidämme vahvana ja lujana meidän sielumme ankkurina, joka ulottuu sisälle hamaan niihinkin asti, jotka esiripun sisälmäisellä puolella ovat,	6: 18 Jonga me pidämme nijncuin wagan ja wahwan meidän sielum Anckurin/ joca sisällen ulottu/ haman nijhingin asti/ jotca esiripun sisälmäisellä puolella owat/
6: 20 jonne Jeesus edelläjuoksijana meidän puolestamme on mennyt, tultuaan ylimmäiseksi papiksi Melkisedekin järjestyksen mukaan, iankaikkisesti.	20. Johonka edelläjuoksia on meidän edellämme mennyt sisälle, Jesus, Melkisedekin säädyn jälkeen, ylimmäiseksi Papiksi tehty ijankaikkisesti.	6: 19 Johonga se edelläjuoxia on meidän edelläm mennyt/ Jesus/ ylimmäisexi Papixi ijancaickisudest Melchisedekin säädyn jälken tehty.
7 LUKU	7 LUKU	VII. Lucu .
7: 1 Sillä tämä Melkisedek, Saalemin kuningas, Jumalan, Korkeimman, pappi, joka meni Aabrahamia vastaan, hänen palatessaan kuninkaita voittamasta, ja siunasi hänet;	1. Sillä tämä Melkisedek oli Salemin kuningas, kaikkein korkeimman Jumalan pappi, joka Abrahamia vastaan meni, kuin hän palasi kuningasten taposta, ja siunasi häntä,	7: 1 Sillä tämä Melchisedek oli Salemin Cuningas/ caickein corkeimman Jumalan Pappi/ joca Abrahami wastan meni/ cosca hän palais Cuningasten taposta/ ja siunais händä/
7: 2 jolle Aabraham myös antoi kymmenykset kaikesta ja joka ensiksi, niinkuin hänen nimensäkin merkitsee, on "vanhurskauden kuningas" ja sen lisäksi vielä "Saalemin kuningas", se on "rauhan kuningas";	2. Jolle myös Abraham jakoi kymmenykset kaikista. Ensin hän tulkitaan vanhurskauden kuninkaaksi, vaan sen jälkeen Salemin kuninkaaksi, se on: rauhan kuningas,	7: 2 Jolle Abraham andoi kymmenexet caikesta hywydestäns. Ensin hän käättän wanhurscauden Cuningaxi: Nijn hän on Salemin Cuningas/ se on/ rauhan Cuningas.
7: 3 jolla ei ole isää, ei äitiä, ei sukua, ei päivien alkua eikä elämän loppua, mutta joka on Jumalan Poikaan verrattava - hän pysyy pappina ainaisesti.	3. Ilman isää, ilman äitiä, ilman sukua, ja ei hänellä ole päivän alkua eikä elämän loppua; mutta hän on Jumalan Poikaan verrattu ja pysyy pappina ijankaikkisesti.	7: 3 Ilman Isätä/ ilman äititä/ ilman suguta/ ja ei hänellä ole päiwän alcua eikä elämän loppua/ mutta hän on Jumalan Poican werrattu/ ja pysy Pappina ijancaickisest.
7: 4 Katsokaa, kuinka suuri hän on, jolle itse kantaisi Aabraham antoi kymmenykset parhaimmasta saaliistaan.	4. Mutta katsokaat, kuinka suuri tämä on, jolle Abraham patriarkka saaliista kymmenykset antoi.	7: 4 Mutta cadzocat/ cuinga suuri tämä on/ jolle Abrahami Patriarcha saalista kymmenexet andoi.
7: 5 Onhan niillä Leevin pojista, jotka saavat pappeuden, käsky lain mukaan ottaa kymmenyksiä kansalta, se on veljiltään, vaikka nämä ovatkin Aabrahamin kupeista lähteneet;	5. Ja ne, jotka Levin pojista papin viran ottavat, niin heillä on käsky kymmenyksiä kansalta ottaa lain jälkeen, se on: heidän veljiltänsä, vaikka ne Abrahamin kupeista tulleet ovat.	7: 5 Mutta cosca Lewin pojat Papin wirgan ottawat/ nijn heillä on käsky kymmenexiä Canssalda otta/ se on heidän weljildäns/ Lain jälken:

7:6 mutta hän, jonka sukua ei johdeta heistä, otti kymmenykset Aabrahamilta ja siunasi sen, jolla oli lupaukset.	6. Mutta se, jonka sukua ei heidän seassansa lueta, otti Abrahamilta kymmenykset ja siunasi häntä, jolla lupaukset olivat.	7:6 Waicka nekin Abrahamin cupeista tullet owat. Mutta se/ jonga sucua ei heidän seasans lueta/ otti Abrahamilda kymmenexet/ ja siunais händä/ jolla lupauxet oli.
7:7 Mutta kieltämätöntä on, että halvempi saa siunauksen paremmaltaan.	7. Mutta ei yksikään sitä kiellä, että vähempi siunataan siltä, joka enempi on.	7:7 Mutta ei yxikän sitä kiellä/ että wähembi otta siunauxet sildä cuin enämbi on.
7:8 Ja täällä kuolevaiset ihmiset ottavat kymmenyksiä, mutta siellä se, jonka todistetaan elävän.	8. Ja tässä tosin kuolevaiset ihmiset kymmenyksiä ottavat; mutta siellä hän todistaa hänen elävän.	7:8 Ja täsä tosin cuolewaiset ihmiset/ kymmenexiä ottawat/ mutta siellä hän todista hänen elävän.
7:9 Ja Aabrahamin kautta, niin sanoakseni, on Leevikin, joka kymmenyksiä ottaa, maksanut kymmenyksiä;	9. Ja (että minun niin sanoman pitää,) Levin, joka tottui kymmenyksiä ottamaan, täytyi myös Abrahamissa kymmenyksiä antaa;	7:9 Ja jos minä nijn puhelisin: Lewi joca tottui kymmenexiä ottaman/ täydyi myös Abrahamis kymmenexiä anda/
7:10 sillä hän oli vielä isänsä kupeissa, kun Melkisedek meni tätä vastaan.	10. Sillä hän oli vielä isänsä kupeissa, kuin Melkisedek häntä vastaan meni.	7:10 Sillä hän oli wielä Isäns cupeisa/ cosca Melchisedek händä wastan meni.
7:11 Jos siis täydellisyys olisi saavutettu leeviläisen pappeuden kautta, sillä tähän on kansa laissa sidottu, miksi sitten oli tarpeen, että nousi toinen pappi Melkisedekin järjestyksen mukaan eikä tullut nimitetyksi Aaronin järjestyksen mukaan?	11. Sentähden, jos täydellisyys on Levin pappeuden kautta tapahtunut; (sillä sen alla on kansa lain saanut,) mitä sitte oli tarvetta sanoa, että toinen pappi oli Melkisedekin säädyn jälkeen tuleva, ja ei Aaronin säädyn jälkeen?	7:11 Sentähden jos täydellisys on Lewin Pappeuden cautta tapahtunut (Sillä sen alla on Canssa Lain saanut) mitä sijtte oli tarwetta sanoa/ että toinen Pappi oli Melchisedekin säädyn jälken tulewa/ ja ei Aaronin säädyn jälken?
7:12 Sillä pappeuden muuttuessa tapahtuu välttämättä myös lain muutos.	12. Sillä kussa pappeus muutetaan, siinä pitää myös laki muutettaman.	7:12 Sillä cusa Pappius muutetan/ sijnä piti myös Laki muutettaman.
7:13 Sillä se, josta tämä sanotaan, oli toista sukukuntaa, josta ei kukaan ole alttaritointa hoitanut.	13. Sillä se, josta näitä sanotaan, on toisesta suvusta, josta ei yksikään alttaria palvellut.	7:13 Sillä se josta näitä sanotan/ on toisesta sugusta/ josta ei yxikän Altarita palwellut.
7:14 Onhan tunnettua, että meidän Herramme on noussut Juudasta, jonka sukukunnan pappeudesta Mooses ei ole mitään puhunut.	14. Sillä se on julkinen, että meidän Herramme on Juudan sukukunnasta tullut, jolle sukukunnalle ei Moses ole mitään pappeudesta puhunut;	7:14 Ja nijn on juuri julkinen/ että meidän HERram on Judan sucucunnasta tullut/ jolle sucucunnalle ei Moses ole mitän Pappeudesta puhunut.
7:15 Ja tämä käy vielä paljoa selvemäksi, kun nousee toinen pappi, Melkisedekin kaltainen,	15. Ja se on vielä selkeämpi, jos Melkisedekin säädyn jälkeen toinen pappi tulee ylös,	7:15 Ja se on selkempi: jos Melchisedekin säädyn jälken toinen Pappi tule/

7:16 joka ei ole siksi tullut lihallisen käskyn lain mukaan, vaan katoamattoman elämän voimasta.	16. Joka ei lihallisen käskyn lain jälkeen tehty ole, vaan loppumattoman elämän voiman jälkeen.	7:16 Joka ei lihallisen Lain käskyn jälkeen tehty ole/ vaan loppumattoman elämän voiman jälkeen:
7:17 Sillä hänestä todistetaan: "Sinä olet pappi iankaikkisesti Melkisedekin järjestyksen mukaan."	17. Sillä näin hän todistaa: sinä olet pappi ijankaikkisesti Melkisedekin säädyn jälkeen.	Sillä Näin hän todista: 7:17 Sinä olet Pappi ijancaikkisest Melchisedekin säädyn jälkeen.
7:18 Täten kyllä entinen säädös kumotaan, koska se oli voimaton ja hyödytön	18. Sillä ensimmäinen laki lakkaa, sen heikkouden ja kelvottomuuden tähden;	7:18 Sillä sen cansa ensimmäinen Laki lacka/ että se heikko ja kelwotoin oli
7:19 - sillä laki ei tehnyt mitään täydelliseksi mutta sijaan tulee parempi toivo, jonka kautta me lähestymme Jumalaa.	19. Sillä ei se laki taitanut täydelliseksi tehdä, vaan se oli sisällejohdatus parempaan toivoon, jonka kautta me Jumalaa lähenemme,	7:19 (Sillä ei se Laki tainnut täydellisexi tehdä) vaan se oli sisälle johdatus paramban toivoon/ jonga cautta me Jumalata lähenemmä.
7:20 Ja niinkuin tämä ei tapahtunut ilman valan vannomista - nuo taas ovat papeiksi tulleet ilman heistä vannottua valaa,	20. (Ja niin paljoa enempi, ettei ilman valaa; 21. Sillä ne olivat tosin ilman valaa papiksi tulleet,	7:20 Ja sijttekin cuin enämbi on/ ettei se ole ilman walata tehty: sillä ne olit tosin ilman walata Papixi tehdyt.
7:21 mutta tämä hänestä vannotulla valalla, sen asettamana, joka hänelle sanoi: "Herra on vannonut eikä ole katuva: 'Sinä olet pappi iankaikkisesti'"	mutta tämä valalla, hänen kauttansa, joka hänelle sanoi: Herra on vannonut ja ei sitä kadu: sinä olet pappi Melkisedekin säädyn jälkeen ijankaikkisesti,)	7:21 Mutta tämä walalla/ hänen cauttans/ joca hänelle sanoi: HERra on wannonut/ ja ei hän sitä cadu/ sinä olet Pappi Melchisedekin säädyn jälkeen ijancaikkisest.
7:22 niin on myös se liitto parempi, jonka takaajaksi Jeesus on tullut.	22. Ja näin paljoa paremman Testamentin toimittajaksi on Jesus tullut.	7:22 Ja näin paljo paramman Testamendin toimittajaxi on Jesus tehty.
7:23 Ja noita toisia pappeja on tullut useampia, koska kuolema ei sallinut heidän pysyä;	23. Ja niitä tosin monta papiksi tuli, ettei kuolema sallinut heidän pysyä;	7:23 Ja nijtä tosin monda Papixi tehtin/ ettei heitä sallittu cuoleman tähden pysyä.
7:24 mutta tällä on katoamaton pappeus, sentähden että hän pysyy iankaikkisesti,	24. Mutta tällä, että hän pysyy ijankaikkisesti, on katoomatoin pappeus,	7:24 Mutta tämä/ että hän pysy ijancaikkisest/ ja hänellä on catomatoin Pappius.
7:25 jonka tähden hän myös voi täydellisesti pelastaa ne, jotka hänen kauttaan Jumalan tykö tulevat, koska hän aina elää rukoillakseen heidän puolestansa.	25. Josta hän myös taitaa ne ijankaikkisesti autuaksi tehdä, jotka hänen kauttansa Jumalan tykö tulevat, ja elää aina ja rukoilee alati heidän edestänsä.	7:25 Josta hän myös taita ne ijancaikkisest autuaxi tehdä/ jotca hänen cauttans Jumalan tygö tulewat/ ja elä aina/ ja rucoile alati heidän edestäns.

7:26 Senkaltainen ylimmäinen pappi meille sopikin: pyhä, viaton, tahraton, syntisistä erotettu ja taivaita korkeammaksi tullut,	26. Sillä senkaltainen ylimmäinen Pappi meille sopii, pyhä, viaton, saastatoin, syntisistä erotettu ja korkeammaksi taivaita tullut,	7:26 Sillä sencaltainen ylimmäinen Pappi meille sopi/ joca on pyhä/ viatoin/ saastatoin/ synneisistä eritetty/ ja corkemmaxi Taiwaita tehty/
7:27 jonka ei joka päivä ole tarvis, niinkuin ylimmäisten pappien, ensiksi uhrata omien syntiensä edestä ja sitten kansan; sillä tämän hän teki kerta kaikkiaan, uhratessaan itsensä.	27. Jolla ei olisi joka päivä tarve, niinkuin muut ylimmäiset papit, ensin omain synteinsä edestä uhraamaan, sitte kansan syntein edestä; sillä sen hän on jo silloin tehnyt, kuin hän itsensä uhraisi.	7:27 Jolla ei olis jocapäiwä tarwe/ nijncuin muut ylimmäiset Papit/ ensin omain syndeins edestä uhraman/ sijtte Canssan syndein edestä: 7:28 Sillä sen hän on jo silloin tehnyt/ cosca hän idzens uhrais.
7:28 Sillä laki asettaa ylimmäisiksi papeiksi ihmisiä, jotka ovat heikkoja, mutta valan sana, joka on myöhäisempi kuin laki, asettaa Pojan, iankaikkisesti täydelliseksi tulleen.	28. Sillä laki asettaa ihmiset ylimmäiseksi papiksi, joilla heikkous on; mutta valan sana, joka lain jälkeen sanottiin, asettaa Pojan ijankaikkisesti täydelliseksi.	Sillä Laki asetta ihmiset ylimmäisixi Papeixi/ joilla heickous on: mutta wala/ joca Lain jälken sanottin/ asetta Pojan ijancaickisest ja täydellisexi.
8 LUKU	8 LUKU	VIII. Lucu .
8:1 Mutta pääkohta siinä, mistä me puhumme, on tämä: meillä on sellainen ylimmäinen pappi, joka istuu Majesteetin valtaistuimen oikealla puolella taivaissa,	1. Mutta tämä on pääkappale niistä, joita me puhumme: meillä on senkaltainen ylimmäinen Pappi, joka istuu oikialla kädellä majesteetin istumella taivaissa,	8:1 TÄmä on pääcappale/ joista me puhumma. Meillä on sencaltainen ylimmäinen Pappi/ joca istu oikialla kädellä Majestetin istuimella Taiwaisa/
8:2 tehdäkseen pappispalvelusta kaikkeinpyhimmässä, siinä oikeassa majassa, jonka on rakentanut Herra eikä ihminen.	2. Ja on pyhain lahjain palvelia, ja sen totisen majan, jonka Jumala asetti ja ei ihminen.	8:2 Ja on pyhain lahjain palwelia/ ja sen totisen majan/ jonga Jumala asetti/ ja ei ihminen.
8:3 Sillä jokainen ylimmäinen pappi asetetaan uhraamaan lahjoja ja uhreja, jonka tähden on välttämätöntä, että tälläkin on jotakin uhraamista.	3. Sillä jokainen ylimmäinen pappi asetetaan uhraamaan lahjoja ja uhreja: sentähden tarvitaan, että tälläkin olis jotakin uhraamista.	8:3 Sillä jocainen ylimmäinen Pappi pitä uhraman lahjoja ja uhreja. Sentähden tarwitan/ että tälläkin olis jotakin uhramist.
8:4 Jos hän siis olisi maan päällä, ei hän olisikaan pappi, koska jo ovat olemassa ne, jotka lain mukaan esiinkantavat lahjoja,	4. Sillä jos hän nyt maan päällä olis, niin ei hän olisi pappi; sillä papit ovat, jotka lain jälkeen lahjoja uhraavat,	8:4 Jos hän nyt maan päällä olis/ nijn ei hän olis Pappi/ sillä Papit Lain jälken lahjoja uhrawat/

<p>8:5 ja jotka palvelevat siinä, mikä on taivaallisten kuva ja varjo, niinkuin ilmoitettiin Moosekselle, kun hänen oli valmistettava maja. Sillä hänelle sanottiin: "Katso, että teet kaikki sen kaavan mukaan, joka sinulle vuorella näytettiin."</p>	<p>5. Jotka palvelevat taivaallisten esikuvaa ja varjoa, niinkuin jumalallinen vastaus Mosekselle sanoi, kuin hänen piti majan päättämän: katso, sanoo hän, että kaikki teet sen kuvan jälkeen, mikä sinulle vuorella osoitettu on.</p>	<p>8:5 Jotca palwelewat sen cuwas/ ja taiwallisen warjos. Nijn cuin se Jumalalinen wastaus Mosexelle sanoi/ cosca hänen piti Majan päättämän: Cadzo (sano hän) että caicki teet sen cuwan jälken/ cuin sinulle vuorella osotettu on.</p>
<p>8:6 Mutta tämä taas on saanut niin paljoa jalomman viran, kuin hän on myös paremman liiton välimies, liiton, joka on paremmille lupauksille perustettu.</p>	<p>6. Mutta nyt on hän paremman viran saanut, niinkuin hän paremman Testamentinkin välimies on, joka parempain lupauksen päällä seisoo.</p>	<p>8:6 Mutta nyt on hän paremman wirgan saanut/ nijncuin hän paremman Testamendingin wälimies on/ joca paremman lupauxen päällä seiso.</p>
<p>8:7 Sillä jos ensimmäinen liitto olisi ollut moitteeton, ei olisi etsitty sijaa toiselle.</p>	<p>7. Sillä jos entinen olisi puuttumaton ollut, niin ei toiselle olisi sias tehty;</p>	<p>8:7 Sillä jos endinen olisi nuhtetoin ollut/ nijn ei toiselle olisi sia tehty:</p>
<p>8:8 Sillä moittien heitä hän sanoo: "Katso, päivät tulevat, sanoo Herra, jolloin minä teen Israelin heimon ja Juudan heimon kanssa uuden liiton,</p>	<p>8. Sillä hän nuhtelee heitä ja sanoo: katso, päivät tulevat, sanoo Herra, että minä Israelin huoneelle ja Juudan huoneelle tahdon Uuden Testamentin päättää,</p>	<p>Sillä hän nuhtelee heitä/ ja sano: 8:8 Cadzo/ Päiwät tulewat/ sano HERra/ että minä Israelin huonelle costan/ ja Judan huonelle tahdon Uden Testamendin päättä.</p>
<p>8:9 en sellaista liittoa kuin se, jonka minä tein heidän isänsä kanssa silloin, kun minä tartuin heidän käteensä ja vein heidät pois Egyptin maasta. Sillä he eivät pysyneet minun liitossani, ja niin en minäkään heistä huolinut, sanoo Herra.</p>	<p>9. En sen Testamentin jälkeen, jonka minä heidän isillensä sinä päivänä annoin, kuin minä heidän käteensä rupesin, heitä Egyptin maalta johdattaakseni; sillä ei he pysyneet minun Testamentissani, niin en minäkään ole heistä lukua pitänyt, sanoo Herra.</p>	<p>8:9 En sen Testamendin jälken/ cuin minä heidän Isillens sinä päiwänä annoin/ cosca minä heidän kätens rupesin/ ja johdatin heidän Egyptin maalda. Sillä ei he pysynet minun Testamendisäni/ nijn en minäkän ole heistä lucua pitänyt/ sano HERra.</p>
<p>8:10 Sillä tämä on se liitto, jonka minä teen Israelin heimon kanssa näiden päivien jälkeen, sanoo Herra: Minä panen lakini heidän mieleensä, ja kirjoitan ne heidän sydämiinsä, ja niin minä olen heidän Jumalansa, ja he ovat minun kansani.</p>	<p>10. Sillä tämä on se Testamentti, jonka minä tahdon säätää Israelin huoneelle, niiden päivän jälkeen, sanoo Herra: minä tahdon antaa minun lakini heidän mieleensä, ja tahdon ne kirjoittaa heidän sydämiinsä, ja tahdon olla heidän Jumalansa, ja heidän pitää oleman minun kansani.</p>	<p>8:10 Sillä tämän Testamendin tahdon minä säätä Israelin huonelle/ näiden päiwän jälken/ sano HERra: Minä tahdon anda minun Lakini heidän mieleens/ ja tahdon ne kirjoitta heidän sydämijns: Ja olen heidän Jumalans/ ja heidän pitä oleman minun Canssan.</p>

8: 11 Ja silloin ei enää kukaan opeta kansalaistaan eikä veli veljeään sanoen: 'Tunne Herra'; sillä he kaikki, pienimmästä suurimpaan, tuntevat minut.	11. Ja ei yhdenkään pidä lähimmäistensä opettaman eikä veljeänsä, ja sanoman: tunne Herra! sillä kaikki pitää minun tunteman, hamasta pienestä heidän seasansa niin suurimpaan asti.	8: 11 Ja ei yhdengän pidä lähimmäistensä opettaman/ eikä weljens/ ja sanoman: tunne HERra: sillä caicki pitä minun tundeman/ hamast pienestä heidän seasans/ nijn suurimban asti.
8: 12 Sillä minä annan anteeksi heidän vääryytensä enkä enää muista heidän syntejänsä."	12. Sillä minä tulen lepytetyksi heidän vääryydestänsä ja heidän synneistänsä, ja heidän vääryyttänsä en minä tahdo enempi muistaa.	8: 12 Sillä minä tulen lepytetyxi heidän väärydestäns ja heidän synneistäns/ ja heidän vääryttäns en minä tahdo enä muista.
8: 13 Sanoessaan "uuden" hän on julistanut ensimmäisen liiton vanhentuneeksi; mutta se, mikä vanhenee ja käy iälliseksi, on lähellä häviämistään.	13. Siinä kuin hän sanoo: uusi, vanhensi hän entisen; sillä joka vanha ja ijällinen on, se on läsnä loppuansa.	8: 13 Sijnä cuin hän sano: Usi wanhensi endisen/ sillä joca wanha ja ijällinen on/ se on läsnä loppuans.
9 LUKU	9 LUKU	IX. Lucu .
9: 1 Olihan tosin ensimmäiselläkin liitolla jumalanpalvelussäännöt ja maallinen pyhäkkö.	1. Niin oli tosin entiselläkin majalla jumalanpalveluksen oikeus ja ulkonainen pyhyys.	9: 1 OLi myös endisellä Majalla hänen oikiudens ja Jumalan palweluxens/ ja hänen ulconainen pyhydens.
9: 2 Sillä maja oli valmistettu niin, että siinä oli etumainen maja, jossa oli sekä lampunjalka että pöytä ja näkyleivät, ja sen nimi on "pyhä."	2. Sillä ensimmäinen maja oli rakennettu, jossa olivat kynttiläjalka, ja pöytä, ja katselmusleivät, joka pyhäksi kutsuttiin.	9: 2 Sillä sijnä oli rakettu esipuoli Majaan/ josa olit Kyntiläjalat/ ja pöytä/ ja Cadzelmusleiwät/ joca Pyhäxi cudzuttin.
9: 3 Mutta toisen esiripun takana oli se maja, jonka nimi on "kaikkeinpyhin";	3. Mutta toisen esiripun takana oli se maja, joka kaikkein pyhimmäksi kutsuttiin,	9: 3 Mutta toisen esiripun tacana oli se Maja/ joca caickein Pyhimmäxi cudzuttin.
9: 4 siinä oli kultainen suitsutusalttari ja liiton arkki, yltympäri kullalla päällystetty, jossa säilytettiin kultainen manna sisältävä astia ja Aaronin viheriöinyt sauva ja liiton taulut,	4. Jossa oli kultainen pyhän savun astia ja Testamentin arkki kaikkialta kullalla silattu, siinä myös oli kultainen astia, jossa oli manna, ja kukoistavainen Aaronin sauva ja Testamentin taulut.	9: 4 Josa oli se cullainen Pyhän sawun astia/ ja Testamendin Arcku/ caickialda Cullalla silattu/ sijnä myös oli cullainn astia/ Taiwallinen leipä/ cucoistawainen Aaronin sauwa ja Testamendin Taulut.
9: 5 ja arkin päällä kirkkauden kerubit varjostamassa armoistuinta. Mutta näistä nyt ei ole syytä puhua kustakin erikseen.	5. Mutta sen päällä olivat kunnian Kerubimit, jotka armo-istuimen varjosivat; joista ei nyt ole erinomattain sanomista.	9: 5 Mutta sen päällä olit cunnialisuden Cherubimit/ jotca Armonistuimen warjoisit/ joista ei nyt ole erinomattain sanomist.

9:6 Kun nyt kaikki on näin järjestetty, menevät papit joka aika etumaiseen majaan jumalanpalvelusta toimittamaan,	6. Mutta kuin ne näin asetetut olivat, menivät papit aina siihen ensimmäiseen majaan ja toimittivat jumalanpalveluksen;	9:6 Cosca ne näin asetetut olit/ menit Papit aina siihen ensimmäiseen Majaan/ ja toimitit Jumalan palweluxen.
9:7 mutta toiseen majaan menee ainoastaan ylimmäinen pappi kerran vuodessa, ei ilman verta, jonka hän uhraa itsensä edestä ja kansan tahattomien syntien edestä.	7. Vaan toiseen meni ainoasti ylimmäinen pappi kerran vuodessa yksinänsä, ei ilman verta, jonka hän uhrasi omaina ja kansan rikosten edestä:	9:7 Mutta toiseen meni ainoastans ylimmäinen Pappi kerran wuodes yxinäns/ ei weretä/ jonga hän uhras omain ja Canssan ricosten edestä:
9:8 Näin Pyhä Henki osoittaa, että tie kaikkeinpyhimpään vielä on ilmoittamatta, niin kauan kuin etumainen maja vielä seisoo.	8. Jolla Pyhä Henki ilmoitti, ettei pyhityksen tietä niinkauvan julistettu, kuin se entinen maja seisoo,	9:8 Jolla Pyhä Hengi ilmoitti/ ettei pyhityxen tietä nijncauwan julistettu/ cuin se endinen Maja oli.
9:9 Tämä on nykyistä aikaa tarkoittava vertauskuva, ja sen mukaisesti uhrataan lahjoja ja uhreja, jotka eivät kykene tekemään täydelliseksi omassatunnossaan sitä, joka jumalanpalvelusta toimittaa,	9. Joka sillä ajalla oli esikuva, jossa lahjat ja uhrat uhrattiin, jotka ei voineet omantunnon perään täydelliseksi tehdä sitä, joka jumalanpalvelusta teki.	9:9 Joca sillä ajalla oli yxi cuwa/ josa lahjat ja uhrat uhrattin/ ja ne ei woinet omantunnon perän täydellisest tehdä/ jotca sitä Jumalan palwelusta teit:
9:10 vaan jotka, niinkuin ruuat ja juomat ja erilaiset pesotkin, ovat ainoastaan lihan sääntöjä, jotka ovat voimassa uuden järjestyksen aikaan asti.	10. Ainoastaan ruilla ja juomilla, ja moninaisilla pesemisillä ja lihan säädyissä, jotka ojennuksen aikaan asti olivat päälle pannut.	9:10 Ainoastans rualla ja juomalla/ ja moninaisella pesemisellä ja ulconaisella pyhityxellä/ cuin ojennuxen aican asti olit päälle pannut.
9:11 Mutta kun Kristus tuli tulevaisen hyvän ylimmäiseksi papiksi, niin hän suuremman ja täydellisemmän majan kautta, joka ei ole käsillä tehty, se on: joka ei ole tätä luomakuntaa,	11. Mutta Kristus on tullut tulevaisten tavarain ylimmäiseksi Papiksi, suuremman ja täydellisemmän majan kautta, joka ei käsillä tehty ole, se on: joka ei näin ole rakennettu;	9:11 Mutta Christus on tullut/ tulewaisten tawarain ylimmäisexi Papixi/ suuremman ja täydellisemmän Majan cautta/ joca ei käsillä tehty ole/ se on/ joca ei näin ole rakettu/
9:12 meni, ei kauristen ja vasikkain veren kautta, vaan oman verensä kautta kerta kaikkiaan kaikkeinpyhimpään ja sai aikaan iankaikkisen lunastuksen.	12. Eikä kauristen taikka vasikkain veren kautta, vaan hän on kerran oman verensä kautta mennyt pyhään, ja ijancaikkisen lunastuksen löytänyt.	9:12 Eikä cauristen taicka wasickain weren cautta/ waan hän on oman werens cautta/ mennyt Pyhään/ ja ijancaickisen lunastuxen löynnyt.
9:13 Sillä jos kauristen ja härkän veri ja hiehon tuhka, saastaisten päälle vihmottuna, pyhittää lihanpuhtauteen,	13. Sillä jos härkän ja kauristen veri, ja hehkoisen tuhka, priiskotettu saastaisten päälle, pyhittää lihalliseen puhtauteen,	9:13 Sillä jos härkän ja cauristen weri/ ja prijscotettu ehkoisen tuhca/ pyhittä saastaiset lihalliseen puhtauteen:

9:14 kuinka paljoa enemmän on Kristuksen veri, hänen, joka iankaikkisen Hengen kautta uhrasi itsensä viattomana Jumalalle, puhdistava meidän omantuntomme kuolleista teoista palvelemaan elävää Jumalaa!	14. Kuinka paljoa enemmän Kristuksen veri, joka itsensä ilman kaiketa viata iankaikkisen hengen kautta Jumalalle uhrannut on, on puhdistava omantuntomme kuolevaisista töistä, elävää Jumalaa palvelemaan?	9:14 Cuinga paljo enämmin Christuxen weri/ joca idzens ilman caiketa wiata/ ijancaickisen Hengen cautta Jumalalle uhrannut on/ puhdistaxens meidän omantunnom cuolewaisista töistä/ eläwätä Jumalata palweleman?
9:15 Ja sentähden hän on uuden liiton välimies, että, koska hänen kuolemansa on tapahtunut lunastukseksi ensimmäisen liiton aikuisista rikkomuksista, ne, jotka ovat kutsutut, saisivat luvatus iankaikkisen perinnön.	15. Ja sentähden on hän myös Uuden Testamentin välimies, että ne, jotka kutsutut ovat, sen luvatus ijancaikkisen perimisen saisivat, että hänen kuolemansa siinä välillä kävi niiden ylitsekäymisten lunastukseksi, jotka entisen Testamentin alla olivat.	9:15 Ja sentähden on hän myös Uden Testamendin wälimies/ että ne jotca cudzutut owat/ sen luwatus ijancaickisen perimisen saisit/ että hänen cuolemans sijnä wälillä käwi/ joca on nijstä ylidzekäymisist lunastuxexi tapahtunut/ cuin endisen Testamendin alla olit.
9:16 Sillä missä on testamentti, siinä on sen tekijän kuolema toteennäytettävä;	16. Sillä kussa Testamentti on, siinä pitää myös hänen kuolemansa oleman, joka Testamentin teki.	9:16 Sillä cusa Testamenti on/ sijnä pitä myös hänen cuolemans oleman/ joca Testamendin teki:
9:17 sillä vasta kuoleman jälkeen testamentti on pitävä, koska se ei milloinkaan ole voimassa tekijänsä eläessä.	17. Sillä kuolemalla testamentti vahvistetaan, joka ei ole niin kauvan vahva, kuin se elää, joka sen teki.	9:17 Sillä/ cuolemalla Testamenti wahwistetan/ joca ei ole nijn cauwan wahwa/ cuin se elä joca sen teki.
9:18 Sentähden ei myöskään ensimmäistä liittoa verettä vihitty.	18. Sentähden ei se entinenkään ilman verta sääty.	9:18 Sentähden ei se endinengän weretä sääty:
9:19 Sillä kun Mooses oli kaikelle kansalle julkilukenu kaikki käskyt, niinkuin ne laissa kuuluvat, otti hän vasikkain ja kauristen veren ynnä vettä ja purppuravillaa ja isopin ja vihmoi sekä itse kirjan että kaiken kansan,	19. Sillä kuin Moses oli puhunut kaikelle kansalle jokaisen käskyn lain jälkeen, otti hän vasikkain ja kauristen verta veden kanssa, ja purpuravilloja, ja isoppia, ja priiskotti sekä Raamatun että kaiken kansan,	9:19 Sillä cosca Moses oli puhunut caikelle Canssalle jocaidzen käskyn Lain jälken/ otti hän wasickain ja cauristen werta weden cansa/ ja Purpura willoja/ ja Isoppia/ ja prijscotti sekä Ramatun/ että caiken Canssan/ ja sanoi:
9:20 sanoen: "Tämä on sen liiton veri, jonka Jumala on teille säätänyt."	20. Sanoen: tämä on sen Testamentin veri, jonka Jumala teille käsenyt on.	9:20 Tämä on se Testamendin weri/ cuin Jumala teille käsenyt on.
9:21 Ja samoin hän verellä vihmoi myös majan ja kaikki palvelukseen kuuluvat esineet.	21. Ja majan ja kaikki jumalanpalveluksen astiat priiskotti hän myös verellä.	9:21 Ja sen Majan/ ja caicki sen Jumalan palweluxen astiat/ prijscotti hän myös werellä.

9:22 Niin puhdistetaan lain mukaan miltei kaikki verellä, ja ilman verenvuodatusta ei tapahdu anteeksiantamista.	22. Ja lähes kaikki verellä lain jälkeen puhdistetaan, ja paitsi veren vuodatusta ei yhtään anteeksiantamista tapahdu.	9:22 Ja kaikki lähes verellä Lain jälkeen puhdistetaan/ ja paitsi veren vuodatusta/ ei yhtään anteeksiantamista tapahdu.
9:23 On siis välttämätöntä, että taivaallisten kuvat tällä tavalla puhdistetaan, mutta että taivaalliset itse puhdistetaan paremmilla uhreilla kuin nämä.	23. Niin siis tarvitaan, että taivaallisten kuvat senkaltaisilla puhdistetaan; mutta itse taivaalliset pitää paremmilla uhreilla puhdistettaman kuin ne olivat.	9:23 Niin siis tarvitaan/ että taivaallisten kuvat/ senkaltaisilla puhdistetaan: mutta itse taivaalliset pitää paremmilla uhreilla puhdistettaman/ kuin ne olivat.
9:24 Sillä Kristus ei mennyt käsillä tehtyyn kaikkeinpyhimpään, joka vain on sen oikean kuva, vaan itse taivaaseen, nyt ilmestyäkseen Jumalan kasvojen eteen meidän hyväksemme.	24. Sillä ei Kristus mennyt käsillä tehtyyn pyhään, joka totisen kuva on, vaan hän meni itse taivaaseen, että hän nyt Jumalan kasvojen edessä meidän tähtemme ilmestyis;	9:24 Sillä ei Kristus mennyt käsillä tehtyyn Pyhään (jota totisten kuvat ovat) Vaan hän meni taivaaseen/ että hän Jumalan kasvojen edessä meidän tähtemme ilmestyis.
9:25 Eikä hän mennyt uhrataksaan itseänsä monta kertaa, niinkuin ylimmäinen pappi joka vuosi menee kaikkeinpyhimpään, vierasta verta mukanaan,	25. Ei, että hänen pitää useimmin itsensä uhraaman, niinkuin ylimmäinen pappi joka vuosi meni muukalaisella verellä pyhään:	9:25 Ei/ että hänen piti useimmin itsensä uhraaman/ niinkuin ylimmäinen Pappi joka vuosi meni muukalaisella verellä Pyhään/
9:26 sillä muutoin hänen olisi pitänyt kärsimään monta kertaa maailman perustamisesta asti; mutta nyt hän on yhden ainoan kerran maailmanloppuun lopulla ilmestynyt, poistaakseen synnin uhraamalla itsensä.	26. (Muutoin olisi hänen useimmin tullut jo maailman alusta kärsiä,) mutta nyt kerran maailmanloppuun on hän oman uhrinsa kautta ilmestynyt synnin poistamiseksi.	9:26 Muutoin olisi hänen useimmin tullut jo maailman alusta kärsiä. Mutta maailmanloppuun on hän oman uhrinsa kautta ilmestynyt synnin poistamiseksi.
9:27 Ja samoin ihmisille on määrätty, että heidän kerran on kuoleminen, mutta sen jälkeen tulee tuomio,	27. Ja niinkuin kaikkein ihmisten pitää kerran kuoleman, mutta sen jälkeen tuomio,	9:27 Ja niinkuin kaikki ihmisten pitää kerran kuoleman/ mutta sen jälkeen Tuomio:
9:28 samoin Kristuskin, kerran uhrattuna ottaa pois monien synnit, on toistamiseen ilman syntiä ilmestyvä pelastukseksi niille, jotka häntä odottavat.	28. Niin on myös Kristus kerran uhrattu monien syntien ottamiseksi pois; mutta toisella haavalla on hän ilman syntiä ilmestyvä niille, jotka häntä odottavat autuudeksi.	9:28 Niin on myös Kristus kerran uhrattu monien syntien ottamiseksi pois. Mutta toisella haavalla on hän ilman syntiä ilmestyvä/ niille jotka häntä odottavat/ autuudeksi.
10 LUKU	10 LUKU	X. Luku .

10:1 Sillä koska laissa on vain tulevan hyvän varjo, ei itse asiain olemusta, ei se koskaan voi samoilla jokavuotisilla uhreilla, joita he alinomaa kantavat esiin, tehdä niiden tuojia täydellisiksi.	1. Sillä lailla on tulevaisten tavarain varjo, ei itse hyvyyden olento; niillä uhreilla, joita he joka vuosi alinomaa uhraavat, ei se ikänä taida niitä täydelliseksi tehdä, jotka uhraavat.	10:1 Sillä/ Lailla on tulewaisten tavarain warjo/ ja idze hywyden olendo. Jocawuosi pitä yhtäläistä uhria uhrattaman/ ja ei ne taida nijtä täydellisexi tehdä jotca uhrawat.
10:2 Sillä eikö muutoin olisi lakattu niitä uhraamasta, koska näillä, jotka jumalanpalvelustaan toimittavat, kerran puhdistettuina, ei enää olisi ollut mitään tuntoa synneistä?	2. Muutoin olis uhraamasta lakattu, jos ei niillä, jotka uhrasivat, synneistä silleen omaatuntoa olisi, koska he kerran puhdistetut ovat.	10:2 Muutoin olis uhramast lacattu/ jos ei nijllä jotca uhraisit/ synneist sillen omatundo olis/ cosca he wihdoin puhdistetut owat.
10:3 Mutta niissä on jokavuotinen muistutus synneistä.	3. Vaan sillä tapahtuu joka vuosi synnin muistuttamus.	10:3 Waan sillä tapahtu ainoastans jocawuosi synnin muistuttamus.
10:4 Sillä mahdotonta on, että härkain ja kauristen veri voi ottaa pois syntejä.	4. Sillä mahdotoin on härkain ja kauristen veren kautta syntejä ottaa pois.	10:4 Sillä mahdotoin on härkain ja cauristen weren cautta syndejä poisotta.
10:5 Sentähden hän maailmaan tullessaan sanoo: "Uhria ja antia sinä et tahtonut, mutta ruumiin sinä minulle valmistit;	5. Sentähden, kuin hän maailmaan tuli, sanoi hän: uhria ja lahjaa et sinä tahtonut, mutta ruumiin olet sinä minulle valmistanut;	10:5 Sentähden/ cosca hän mailmaan tuli/ sanoi hän: Uhria ja lahja et sinä tahtonut/ mutta ruumin olet sinä minulle walmistanut/
10:6 polttouhriin ja syntiuhriin sinä et mielistynyt.	6. Polttouhrit ja syntiuhrit ei ole sinun mieleises.	10:6 Polttouhrit ja syndiuhrit ei ole sinun mieleidzes.
10:7 Silloin minä sanoin: 'Katso, minä tulen - kirjakääröön on minusta kirjoitettu tekemään sinun tahtosi, Jumala.'	7. Silloin minä sanoin: katso, minä tulen, (Raamatussa on minusta kirjoitettu,) että minun pitää tekemän sinun tahtos, Jumala.	10:7 Nijn minä sanoin: Cadzo/ minä tulen/ Ramatus on lijatengin minusta kirjoitettu: että minun pitä tekemän sinun tahtos Jumala.
10:8 Kun hän ensin sanoo: "Uhreja ja anteja ja polttouhreja ja syntiuhreja sinä et tahtonut etkä niihin mielistynyt", vaikka niitä lain mukaan uhrataankin,	8. Niinkuin hän ennen sanoi: uhria ja lahjaa, ja polttouhria ja syntiuhria et sinä tahtonut, ei myös ne sinulle kelvanneet, (jotka lain jälkeen uhrataan,)	10:8 Nijn cuin hän ennen sanoi: Uhria ja lahja/ polttouhria ja syndiuhria et sinä tahtonut/ ei myös ne sinulle kelwannet (jotca Lain jälken uhratan)
10:9 sanoo hän sitten: "Katso, minä tulen tekemään sinun tahtosi." Hän poistaa ensimmäisen, pystyttäkseen toisen.	9. Silloin hän sanoi: katso, minä tulen tekemään, Jumala, sinun tahtos. Hän ottaa pois entisen, että hän toisen asettais.	10:9 Nijn hän myös sanoi: Cadzo/ minä tulen tekemän Jumala sinun tahtos. Sijnä hän poisotta endisen/ että hän toisen panis/
10:10 Ja tämän tahdon perusteella me olemme pyhitetyt Jeesuksen Kristuksen ruumiin uhrilla kerta kaikkiaan.	10. Jonka tahdon kautta me kerran pyhitetyt olemme, Jeesuksen Kristuksen ruumiin uhraamisella.	10:10 Jonga tahdon cautta me wihdoin pyhitetyt olemma/ Jesuxen Christuxen ruumin uhramisella.

10:11 Ja kaikki papit seisovat päivä päivältä palvelustaan toimittamassa ja usein uhraamassa, aina samoja uhreja, jotka eivät ikinä voi syntejä poistaa;	11. Ja jokainen pappi on siihen pantu, että hänen joka päivä jumalanpalvelusta tekemän pitää ja usein yhtäläistä uhria uhraaman, jotka ei koskaan voi syntejä ottaa pois.	10:11 Ja jocainen Pappi on sijhen pandu/ että hänen jocapäiwä Jumalan palvelusta tekemän pitä/ ja useimmin yhtäläistä uhria uhraman/ jotca ei coscan woi syndejä poisotta.
10:12 mutta tämä on, uhrattuaan yhden ainoan uhrin syntien edestä, ainiaaksi istuutunut Jumalan oikealle puolelle,	12. Mutta kuin tämä oli yhden ijankaikkisesti kelpaavan uhrin syntein edestä uhrannut, istuu hän nyt Jumalan oikialla kädellä,	10:12 Mutta cosca tämä oli yhden ijancaickisest kelpawan uhrin syndein tähden uhrannut/ istu hän nyt Jumalan oikialla kädellä/
10:13 ja odottaa nyt vain, kunnes hänen vihollisensa pannaan hänen jalkojensa astinlaudaksi.	13. Ja odottaa, että hänen vihollisensa pannaan hänen jalkainsa astinlaudaksi.	10:13 Ja odotta sitä/ että hänen wihollisens pannaan hänen jalcains astinlaudaxi.
10:14 Sillä hän on yhdellä ainoalla uhrilla ainiaaksi tehnyt täydellisiksi ne, jotka pyhitetään.	14. Sillä yhdellä uhrilla on hän ijankaikkisesti täydelliseksi tehnyt ne, jotka pyhitetään.	10:14 Sillä yhdellä uhrilla/ on hän ijancaickisest täydellisexi tehnyt ne jotca pyhitetän.
10:15 Todistaahan sen meille myös Pyhä Henki; sillä sanottuaan:	15. Mutta sen todistaa myös meille itse Pyhä Henki, sillä että hän ennen sanoi:	10:15 Sen todista myös meille idze Pyhä Hengi/ sanoden:
10:16 "Tämä on se liitto, jonka minä näiden päivien jälkeen teen heidän kanssaan", sanoo Herra: "Minä panen lakini heidän sydämiinsä ja kirjoitan ne heidän mieleensä";	16. Tämä on se Testamentti, jonka minä tahdon heille tehdä niiden päivän jälkeen, sanoo Herra: minä tahdon antaa minun lakini heidän sydämiinsä, ja heidän mieliinsä minä ne kirjoitan,	10:16 Tämä on se Testamentti/ jonga minä tahdon heille tehdä nijden päiwän jälken/ sano HERra: Minä tahdon anda minun Lakini heidän sydämijns/ ja heidän mielijns minä ne kirjoitan.
10:17 ja: "heidän syntejensä ja laittomuuksiansa en minä enää muista."	17. Ja heidän syntejensä ja vääryyttensä en minä enempi tahdo muistaa.	10:17 Ja heidän syndejäns ja wääryyttäns en minä enämbi tahdo muista.
10:18 Mutta missä nämä ovat anteeksi annetut, siinä ei uhria synnin edestä enää tarvita.	18. Mutta kussa näiden anteeksiantamus on, siinä ei silleen uhria syntein edestä ole.	10:18 Mutta cusa näiden andexi andamus on/ sijnä ei sillen uhria syndein edestä ole.
10:19 Koska meillä siis, veljet, on luottamus siihen, että meillä Jeesuksen veren kautta on pääsy kaikkeinpyhimpään,	19. Että siis meillä, rakkaat veljet, on vapaus mennä pyhään, Jeesuksen veren kautta.	10:19 ETtä sijs meillä/ rackat weljet/ on wapaus mennä Pyhään/ Jesuxen weren cautta/
10:20 jonka pääsyn hän on vihkinyt meille uudeksi ja eläväksi tieksi, joka käy esiripun, se on hänen lihansa, kautta,	20. Jonka hän meille on valmistanut uudeksi ja eläväksi tieksi, esiripun kautta, se on: hänen lihansa kautta,	10:20 Jonga hän meille on walmistanut udexi ja eläwäxi tiexi/ esiripun cautta/ se on/ hänen lihans cautta/

10:21 ja koska meillä on "suuri pappi, Jumalan huoneen haltija",	21. Ja meillä on yksi suuri Pappi, Jumalan huoneen haltia;	10:21 Ja meillä on yxi suuri Pappi/ 10:22 Jumalan huonen haldia/
10:22 niin käykäämme esiin totisella sydämellä, täydessä uskon varmuudessa, sydän vihmottuna puhtaaksi pahasta omastatunnosta ja ruumis puhtaalla vedellä pestynä;	22. Niin käykäämme hänen tykönsä totisella sydämellä, täydellä uskolla, priiskotetut meidän sydämissämme, (ja päästetyt) pahasta omastatunnosta,	Nijn käykäm hänen tygöns totisella sydämellä/ täydellä uscolla/ prijscotetut meidän sydämisäm/ ja päästetyt pahasta omasta tunnosta/
10:23 pysykäämme järkähtämättä toivon tunnustuksessa, sillä hän, joka antoi lupauksen, on uskollinen;	23. Ja pestyt ruumiin puolesta puhtaalla vedellä, ja pitäkäämme horjumaton toivon tunnustus: (sillä se on uskollinen, joka ne lupasi),	ja pestyllä ruumilla puhtalla wedellä/ 10:23 Ja pitäkäm horjumaton toiwon tunnustus: Sillä hän on uscollinen/ joca ne lupais.
10:24 ja valvokaamme toinen toistamme rohkaisuksi toisillemme rakkauteen ja hyviin tekoihin;	24. Ja ottakaamme vaari toinen toisestamme, että me ahkeroitsemme rakkaudesta ja hyvistä töistä,	10:24 Ja ottacam vaari toinen toisestam/ että me ahkeroidzem meitäm rackauteen ja hywijn töihin/
10:25 älkäämme jättäkö omaa seurakunnankokoustamme, niinkuin muutamien on tapana, vaan kehoittakaamme toisiamme, sitä enemmän, kuta enemmän näette tuon päivän lähestyvän.	25. Ei antain ylön yhteistä seurakuntaa, niinkuin muutamain tapa on, vaan neuvokaat teitänne keskenänne, ja sitä enemmän kuin te näette sen päivän lähestyvän.	10:25 Ei ylönandain yhteistä Seuracunda. Nijn cuin muutamain tapa on/ waan neuwocat teitän keskenän/ sitä enämmin cuin te näette sen päiwän lähestywn.
10:26 Sillä jos me tahallamme teemme syntiä, päästyämme totuuden tuntoon, niin ei ole enää uhria meidän syntiemme edestä,	26. Sillä jos me ehdollamme sitte syntiä teemme, kuin me olemme totuuden tuntoon tulleet, niin ei meillä ole enään yhtään uhria syntein edestä,	10:26 Sillä jos me ehdollam sijtte syndiä teem cuin me olemma totuden tundoon tullet/ nijn ei meillä ole enä yhtän uhria syndein edestä/
10:27 vaan hirmuinen tuomion odotus ja tulen kiivaus, joka on kuluttava vastustajat.	27. Vaan hirmuinen tuomion odotus ja tulen kiivaus, joka vastahakoiset syövä on.	10:27 Waan hirmuinen Duomion odotus/ ja tulen kijwaus/ joca wastahacoiset syöpä on.
10:28 Joka hylkää Mooseksen lain, sen pitää armotta kahden tai kolmen todistajan todistuksen nojalla kuoleman:	28. Jos joku Moseksen lain rikkoo, hänen pitää ilman armoa kuoleman kahden taikka kolmen todistajan kautta.	10:28 Jos jocu Mosexen Lain ricko/ hänen pitä ilman armota cuoleman/ cahden/ taicka colmen todistajan cautta.
10:29 kuinka paljoa ankaramman rangaistuksen luulettekaan sen ansaitsevan, joka tallaa jalkoihinsa Jumalan Pojan ja pitää epäpyhänä liiton veren, jossa hänet on pyhitetty, ja pilkkaa armon Henkeä!	29. Kuinka paljoa enemmän rangaistuksen te luulette sen ansainneen, joka Jumalan Pojan jaloilla tallaa ja Testamentin veren saastuttaa, jonka kautta hän pyhitetty on, ja armon Henkeä pilkkaa?	10:29 Cuinga paljo enämmän rangaistuxen te luuletta sen ansainnen/ joca Jumalan Pojan jalgoilla talla/ ja Testamendin weren saastutta/ jonga cautta hän pyhitetty on/ ja armon Henge pilcka?

10:30 Sillä me tunnemme hänet, joka on sanonut: "Minun on kosto, minä olen maksava"; ja vielä: "Herra on tuomitseva kansansa."	30. Sillä me tunnemme hänen, joka sanoi: minun on kosto, minä tahdon kostaa, sanoo Herra; ja taas: Herra on kansansa tuomitseva.	10:30 Sillä me tunnemme hänen/ joca sanoi: Minun on costo/ minä tahdon costa/ (sano HERra) Ja taas/ HERra on Canssans duomidzewa.
10:31 Hirmuista on langeta elävän Jumalan käsiin.	31. Hirmuinen on langeta elävän Jumalan käsiin.	10:31 Hirmuinen on langeta elävän Jumalan käsijn.
10:32 Mutta muistakaa entisiä päiviä, jolloin te, valistetuiksi tultuanne, kestitte monet kärsimysten kilvoitukset,	32. Muistakaa siis entisiä päiviä, joina te valistetut olitte ja kärsitte monen vaivan kilvoituksen:	10:32 MUistacat sijs endisiä päiwiä/ joina te walistetut olitta/ ja kärsitte monein waiwain kilwoituxen:
10:33 kun te toisaalta olitte häväistysten ja ahdistusten alaisina, kaikkien katseltavina, toisaalta taas tulitte niiden osaveljiksi, joiden kävi samalla tavalla.	33. Puolittain silloin, kuin te sekä pilkkain että tuskain kautta kaikille ihmeeksi olitte: puolittain, kuin te niiden kanssa osalliset olitte, joille myös niin kävi.	10:33 Puolittain silloin/ cosca te sekä pilckain että tuscain cautta caikille ihmexi olitta: Puolittain cosca te nijden cansa osalliset olitta/ joiden käsi myös nijn käwi.
10:34 Sillä vankien kanssa te olette kärsineet ja ilolla pitäneet hyvänänne omaisuutenne ryöstön, tietäen, että teillä on parempi tavara, joka pysyy.	34. Sillä te olette myös niistä vaivoista, jotka minun siteistäni tapahtuivat, osalliset olleet, ja teidän hyvyttenne raatelemisen olette te ilolla kärsineet, tietäen, että teillä on parempi ja pysyväisempi tavara taivaissa.	10:34 Sillä te oletta nijstä waiwoista/ jotca minun siteistäni tapahtuit/ osalliset ollet. Ja teidän hywyden raatelemisen oletta te ilolla kärsinet. Tieten että teillä on parambi ja pysyväisembi tawara Taiwais.
10:35 Älkää siis heittäkö pois uskallustanne, jonka palkka on suuri.	35. Älkäät siis heittäkö pois teidän uskallustanne, jolla suuri palkan makso on.	10:35 Älkät sijs poisheittäkö teidän uscallustan/ jolla suuri palcan maxo on.
10:36 Sillä te tarvitsette kestäväisyyttä, tehdäksenne Jumalan tahdon ja saadaksenne sen, mikä luvattu on.	36. Sillä kärsivällisyys on teille tarpeellinen, tehdäksenne Jumalan tahtoa, että te lupauksen saisitte.	10:36 Sillä kärsimys on teille tarpellinen/ täyttäxenne Jumalan tahtoa/ että te lupauxen saisitta.
10:37 Sillä "vähän, aivan vähän aikaa vielä, niin tulee hän, joka tuleva on, eikä viivyttelä;	37. Sillä vähän hetken perästä tulee se, joka tuleva on, ja ei viivyttelä.	10:37 Sillä wähän hetken perästä tule se/ joca tulewa on/ ja ei wijwyttelä.
10:38 mutta minun vanhurskaani on elävä uskosta, ja jos hän vetäytyy pois, ei minun sieluni mielisty häneen."	38. Mutta vanhurskas elää uskosta: ja joka välttää, siihen ei minun sieluni mielisty.	10:38 Mutta wanhurscas elä uscostans/ ja joca wälttä/ hänehen en minä mielisty.
10:39 Mutta me emme ole niitä, jotka vetäytyvät pois omaksi kadotukseksi, vaan niitä, jotka uskovat sielunsa pelastukseksi.	39. Mutta emme ole ne, jotka meitämme kadotukseen vältämme, vaan jotka uskomme sielun tallella pitämiseen.	10:39 Mutta en me nijstä ole/ jotca heidäns cadotuxeen wälttäwät/ waan nijstä/ jotca uscowat/ ja sieluns tallelle saattawat.

11 LUKU	11 LUKU	XI. Lucu .
11:1 Mutta usko on luja luottamus siihen, mitä toivotaan, ojentautuminen sen mukaan, mikä ei näy.	1. Mutta usko on vahva uskallus niihin, joita toivotaan, ja ei näkymättömistä epäile.	11:1 MUtta vsco on wahwa uscallus njihin joita toiwotan/ ja ei näkymättömistä epäile.
11:2 Sillä sen kautta saivat vanhat todistuksen.	2. Sen kautta ovat vanhat todistuksen saaneet.	11:2 Sen cautta owat wanhemmat todistuxen saanet.
11:3 Uskon kautta me ymmärrämme, että maailma on rakennettu Jumalan sanalla, niin että se, mikä nähdään, ei ole syntynyt näkyväisestä.	3. Uskon kautta me ymmärrämme, että maailma on Jumalan sanalla valmistettu, ja että kaikki, mitä me näemme, ne ovat tyhjästä tehdyt.	11:3 Uscon cautta me ymmärrämme/ että mailma on Jumalan sanan cautta walmistettu/ ja että caicki cuin me näemme/ ne owat tyhjästä tehdyt.
11:4 Uskon kautta uhrasi Abel Jumalalle paremman uhrin kuin Kain, ja uskon kautta hän sai todistuksen, että hän oli vanhurskas, kun Jumala antoi todistuksen hänen uhrilahjoistaan; ja uskonsa kautta hän vielä kuoltuaankin puhuu.	4. Uskon kautta Abel uhrasi Jumalalle suuremman uhrin kuin Kain, jonka kautta hän sai todistuksen, että hän oli vanhurskas, kuin Jumala hänen lahjoistansa todisti; ja sen kautta hän vielä puhuu, vaikka hän kuollut on.	11:4 Uscon cautta Abel uhrais Jumalalle suuremman uhrin cuin Cain/ jonga cautta hän sai todistuxen/ että hän oli wanhurscas/ cosca Jumala hänen lahjoistans todistuxen cannoi/ ja sen cautta hän wielä puhu/ waicka hän cuollut on.
11:5 Uskon kautta otettiin Enoch pois, näkemättä kuolemaa, "eikä häntä enää ollut, koska Jumala oli ottanut hänet pois." Sillä ennen poisottamistaan hän oli saanut todistuksen, että hän oli otollinen Jumalalle.	5. Uskon kautta Enoch otettiin pois, ettei hän kuolemaa nähnyt, ja ei ole löydetty, että Jumala hänen otti pois; sillä ennenkuin hän otettiin pois, oli hänellä todistus, että hän kelpasi Jumalalle.	11:5 Uscon cautta Enoch otettin pois/ ettei hän cuolemata nähnyt. Ja ei ole löytty/ että Jumala hänen poisotti. Sillä ennencuin hän poisotettin/ oli hänellä todistus/ että hän kelpais Jumalalle.
11:6 Mutta ilman uskoa on mahdoton olla otollinen; sillä sen, joka Jumalan tykö tulee, täytyy uskoa, että Jumala on ja että hän palkitsee ne, jotka häntä etsivät.	6. Sillä ilman uskoa on mahdotoin kelvata (Jumalalle); sillä joka Jumalan tykö tulla tahtoo, sen pitää uskoman, että hän on, ja on niille kostaja, jotka häntä etsivät.	11:6 Sillä ilman uscota on mahdotoin kelwata Jumalalle. Sillä joca Jumalan tygö tulla tahto/ sen pitä uscoman/ että Jumala on nijden costaja/ jotca händä edziwät.
11:7 Uskon kautta rakensi Nooa, saatuaan ilmoituksen siitä, mikä ei vielä näkynyt, pyhässä pelossa arkin perhekuntansa pelastukseksi; ja uskonsa kautta hän tuomitsi maailman, ja hänestä tuli sen vanhurskauden perillinen, joka uskosta tulee.	7. Uskon kautta sai Noa Jumalan käskyn niistä, jotka ei vielä näkyneet, pelkäsi ja valmisti arkin huoneensa autuudeksi; jonka kautta hän maailman tuomitsi, ja tuli sen vanhurskauden perilliseksi, joka uskon kautta tulee.	11:7 Uscon cautta on Noe Jumalata cunnioittanut/ ja Arkin walmistanut/ huonens terweydexi/ cosca hän sai Jumalan käskyn/ nijstä cuin ei näkynet/ jonga cautta hän mailman duomidzi/ ja on perinyt sen wanhurscauden/ joca uscon cautta tule.

11:8 Uskon kautta oli Abraham kuuliainen, kun hänet kutsuttiin lähtemään siihen maahan, jonka hän oli saava perinnöksi, ja hän lähti tietämättä, minne oli saapuva.	8. Uskon kautta tuli Abraham kuuliaiseksi, kuin hän kutsuttiin menemään siihen maahan, jonka hän oli perivä, ja hän meni eikä tietänyt kuhunka hän tuleva oli.	11:8 UScon kautta tuli Abraham kuuliaiseksi/ koska hän kutsuttiin menemään siihen maahan jonka hän oli perivä/ ja hän meni/ eikä tiennyt/ kuhunka hän tuleva oli.
11:9 Uskon kautta hän eli muukalaisena lupauksen maassa niinkuin vieraassa maassa, asuen teltoissa lisäksi ja Jaakobin kanssa, jotka olivat saman lupauksen perillisiä;	9. Uskon kautta oli hän muukalainen luvatussa maassa, niinkuin vieraalla maalla, ja asui majoissa Isaakin ja Jakobin kanssa, jotka olivat sen lupauksen kanssaperilliset.	11:9 UScon kautta oli hän muukalainen luvatussa maassa/ niinkuin vieralla maalla/ ja asui majoissa Isaachin ja Jacobin lupauksen kanssaperillisten kanssa.
11:10 sillä hän odotti sitä kaupunkia, jolla on perustukset ja jonka rakentaja ja luoja on Jumala.	10. Sillä hän oli odottanut sitä kaupunkia, jolla perustus oli, jonka rakentaja ja luoja on Jumala.	11:10 Sillä hän oli odottanut sitä Caupungita/ jolla perustus oli/ jonka rakentaja ja luoja on Jumala.
11:11 Uskon kautta sai Saarakin voimaa suvun perustamiseen, vieläpä yli-ikäisenä, koska hän piti luotettavana sen, joka oli antanut lupauksen.	11. Uskon kautta myös Saara sai voiman siittäöksensä, ja synnytti jälkeen ikänsä ajan; sillä hän piti sen uskollisena, joka sen hänelle luvannut oli.	11:11 UScon kautta myös Saara sai voiman sijttäöksensä/ ja synnytti jälkeen hänen ikänsä ajan: Sillä hän piti sen uscollisena/ joca sen hänelle luvannut oli.
11:12 Sentähden syntyikin yhdestä miehestä, vieläpä kuolettuneesta, niin suuri paljous, kuin on tähtiä taivaalla ja kuin meren rannalla hiekkaa, epäluokuisesti.	12. Sentähden myös yhdestä, joka niin jo kuollut oli, syntyi monta, niinkuin tähtiä on taivaassa ja niinkuin santaa meren rannassa, joka epäluokuisen on.	11:12 Sentähden myös yhdestä/ waicka cuolewaisesta ruumista/ synnyit monda: nijncuin tähtiä on Taiwasa/ ja nijncuin sanda meren rannassa/ joca epulukuinen on.
11:13 Uskossa nämä kaikki kuolivat eivätkä luvattua saavuttaneet, vaan kaukaa he olivat sen nähneet ja sitä tervehtineet ja tunnustaneet olevansa vieraita ja muukalaisia maan päällä.	13. Nämä kaikki ovat uskossa kuolleet ja ei ole niistä lupauksista saaneet, vaan ainoastansa taampaa nähneet ja kuitenkin niihin turvanneet ja hyvin tyytyivät ja tunnustivat, että he vieraat ja muukalaiset maan päällä olivat.	11:13 Nämä kaikki ovat uscosa cuollet/ ja ei ole niistä lupauxista saanet/ vaan ainoastans taamba nähnet/ ja cuitengin njihin turwannet/ ja hywin tydyit ja tunnustit/ että he wierat ja muucalaiset maan päällä olit.
11:14 Sillä jotka näin puhuvat, ilmaisevat etsivänsä isänmaata.	14. Sillä ne, jotka näitä sanovat, he osoittavat, että he isänmaata etsivät.	11:14 Sillä ne cuin näin sanowat/ he osottawat heidäns yhtä Isän maata edziwän.
11:15 Ja jos he olisivat tarkoittaneet sitä maata, josta olivat lähteneet, niin olisihan heillä ollut tilaisuus palata takaisin;	15. Ja jos he sitte muistanet olisivat, kusta he lähteneet olivat, olis heillä kyllä aikaa palata ollut.	11:15 Ja jos he sijtte muistanet olisit/ kusta he lähtenet olit/ olis heillä kyllä aica palaita ollut.

11:16 mutta nyt he pyrkivät parempaan, se on taivaalliseen. Sentähden Jumala ei heitä häpeä, vaan sallii kutsua itseään heidän Jumalaksensa; sillä hän on valmistanut heille kaupungin.	16. Mutta he pyytävät parempaa, se on: taivaallista. Sentähden ei Jumala häpee kutsuttaa heidän Jumalaksensa; sillä hän valmisti heille kaupungin.	11:16 Mutta he pyytävät parambata/ se on/ taiwallista. Sentähden ei Jumalacan häpe cudzutta heidän Jumalaxens: joca heille yhden Caupungin walmistanut on.
11:17 Uskon kautta uhrasi Aabraham, koetukselle pantuna, Iisakin, uhrasi ainoan poikansa, hän, joka oli lupaukset vastaanottanut	17. Uskon kautta uhrasi Abraham Isaakin, kuin hän kiusattiin, ja uhrasi ainokaisensa, kuin hän jo oli lupaukset saanut,	11:17 Uscon kautta uhrasi Abraham Isaachin/ cosca hän kiusattin/ ja uhrasi ainocaisens/ cosca hän jo oli lupauxet saanut/
11:18 ja jolle oli sanottu: "Iisakista sinä saat nimellesi jälkeläisen",	18. Josta sanottu oli: Isaakissa kutsutaan sinulle siemen,	11:18 Josta sanottu oli: Isaachis cudzutan sinulle siemen.
11:19 sillä hän päätti, että Jumala on voimallinen kuolleistakin herättämään; ja sen vertauskuvana hän saikin hänet takaisin.	19. Ja ajatteli, että Jumala voi kuolleistakin herättää; josta hän myös hänen niinkuin yhdessä esikuvassa jälleen sai.	11:19 Ja ajatteli: Jumala woi cuolleistakin herättä/ josta hän myös hänen cuwaxi otti.
11:20 Uskon kautta antoi Iisak Jaakobille ja Eesaulle siunauksen, joka koski tulevaisiaakin.	20. Uskon kautta siunasi Isaak tulevaisista asioista Jakobia ja Esaut.	11:20 Uscon kautta siunais Isaac tulewaisista asioista Jacobit ja Esaut.
11:21 Uskon kautta siunasi Jaakob kuollessaan kumpaisenkin Joosefin pojista ja rukoili sauvansa päähän nojaten.	21. Uskon kautta siunasi Jakob kuollessansa molemmat Josephin pojat, rukoili ja nojasi sauvansa pään päälle.	11:21 Uscon kautta siunais Jacob cuollesans molemmat Josephin pojat/ ja cumarsi hänen sauvans pään päälle.
11:22 Uskon kautta muistutti Joosef loppunsa lähetessä Israelin lasten lähdöstä ja antoi määräyksen luistansa.	22. Uskon kautta puhui Joseph kuollessansa Israelin lasten lähtemisestä ja antoi käskyn luistansa.	11:22 Uscon kautta puhui Joseph cuollesans Israelin lasten lähtemisest/ ja andoi käskyn hänen luistans.
11:23 Uskon kautta pitivät Mooseksen vanhemmat häntä heti hänen syntymänsä jälkeen kätkössä kolme kuukautta, sillä he näkivät, että lapsi oli ihana; eivätkä he peljänneet kuninkaan käskyä.	23. Uskon kautta Moses, kuin hän syntynyt oli, salattiin kolme kuukautta vanhemmiltansa, että he näkivät, kuinka kaunis poikainen hän oli, ja ei peljänneet kuninkaan haastoa.	11:23 Uscon kautta Moses/ cosca hän syndynyt oli/ salattin colme Cuucautta hänen wanhemmildans/ että he näit/ cuinga caunis poicainen hän oli/ ja ei peljännet Cuningan haastoa.
11:24 Uskon kautta kieltäytyi Mooses suureksi tultuaan kantamasta faraon tyttären pojan nimeä.	24. Uskon kautta Moses, kuin hän jo suureksi tuli, kielsi kutsuttaa itsensä Pharaon tyttären pojaksi,	11:24 Uscon kautta Moses/ cosca hän jo suurexi tuli/ kielsi cudzutta idzens sillen Pharaon tyttären pojaxi.

11:25 Hän otti mieluummin kärsiäkseen vaivaa yhdessä Jumalan kansan kanssa kuin saadakseen synnistä lyhytaikaista nautintoa,	25. Ja valitsi paljoa paremmaksi kärsiä vaivaa Jumalan joukon kanssa, kuin ajallista tarvetta synnissä nautita,	11:25 Ja walidzi paljo parammaxi kärsiä waiwa Jumalan joucon cansa/ cuin ajallista tarwetta synnisä nautita.
11:26 katsoen "Kristuksen pilkan" suuremmaksi rikkaudeksi kuin Egyptin aarteet; sillä hän käänsi katseensa palkintoa kohti.	26. Ja luki suuremmaksi rikkaudeksi Kristuksen pilkan, kuin Egyptin tavarat; sillä hän katsoi palkan maksoa.	11:26 Ja luki suuremmaxi rickaudexi Christuxen pilcan/ cuin Egyptin tawarat; sillä hän cadzoi palcan maxo.
11:27 Uskon kautta hän jätti Egyptin pelkäämättä kuninkaan vihaa; sillä koska hän ikäänkuin näki sen, joka on näkymätön, niin hän kesti.	27. Uskon kautta jätti hän Egyptin ja ei peljännyt kuninkaan hirmuisuutta; sillä hän riippui hänessä, jota ei hän nähnyt, niinkuin hän jo olis hänen nähnyt.	11:27 Uscon cautta jätti hän Egyptin/ ja ei peljännyt Cuningan hirmuisutta: sillä hän rippui hänes/ jota ei hän nähnyt/ nijncuin hän jo olis hänen nähnyt.
11:28 Uskon kautta hän pani toimeen pääsiäisenvieton ja verensivelyn, ettei esikoisten surmaaja koskisi heihin.	28. Uskon kautta piti hän pääsiäistä ja veren vuodatusta, ettei se, joka esikoiset tappoi, olisi ruvennut heihin.	11:28 Uscon cautta piti hän Pääsiäistä/ ja weren wuodatusta/ ettei se joca esikoiset tappoi/ olis ruwennut heihin.
11:29 Uskon kautta he kulkivat poikki Punaisen meren ikäänkuin kuivalla maalla; jota yrittäessään egyptiläiset hukkuivat.	29. Uskon kautta kävivät ne Punaisen meren lävitse niinkuin kuivaa maata myöten, jota myös Egyptiläiset koettelivat ja upposivat.	11:29 Uscon cautta käwit ne punaisen meren läpidze/ nijncuin cuiwa maata myöden/ jota myös Egyptiläiset coettelit/ ja uppoisit.
11:30 Uskon kautta kaatuivat Jerikon muurit, sittenkuin niiden ympäri oli kuljettu seitsemän päivää.	30. Uskon kautta Jerikon muurit lankesivat, kuin niitä seitsemän päivää käytiin ympäri.	11:30 Uscon cautta Jerichon muurit langeisit/ cosca nijtä seidzemen päiwä ymbärinskäytin.
11:31 Uskon kautta pelastui portto Raahab joutumasta perikatoon yhdessä uppiniskaisten kanssa, kun oli, rauha mielessään, ottanut vakoojat luoksensa.	31. Uskon kautta ei portto Rahab hukkunut uskomattomain kanssa, koska vakoojat rauhallisesti huoneeseensa korjasi.	11:31 Uscon cautta ei portto Rahab huckunut uscomattomain cansa/ cosca hän wacojat rauhallisest huonesens corjais.
11:32 Ja mitä minä vielä sanoisin? Sillä minulta loppuisi aika, jos kertoisin Gideonista, Baarakista, Simsonista, Jeftasta, Daavidista ja Samuelista ja profeetoista,	32. Ja mitä minun pitää enempi sanoman? Sillä aika tulis minulle lyhyeksi, jos minun pitäis luetteleman Gideonista, ja Barakista, ja Simsonista, ja Jephtasta, ja Davidista, ja Samuelista, ja prophetaista,	11:32 Mitä sijs minun pitä enämbi puhuman? aica tulis minulle lyhyäxi/ jos minun pidäis luetteleman/ Gedeonist/ Barachist/ Samsonist/ Jephtast/ Dawidista/ Samuelist/ ja Prophetaista.
11:33 jotka uskon kautta kukistivat valtakuntia, pitivät vanhurskautta voimassa, saivat kokea lupauksien toteutumista, tukkivat jalopeurain kidat,	33. Jotka uskon kautta ovat valtakunnat voittaneet, tehneet vanhurskautta, saaneet lupaukset, tukkineet jalopeurain suut,	11:33 Jotca uscon cautta owat Waldacunnat woittanet/ tehnet wanhurscautta/ saanet lupauxet/ tukinnet Lejonein suut/

11:34 sammuttivat tulen voiman, pääsivät miekanteriä pakoön, voimistuivat heikkoudesta, tulivat väkeviksi sodassa, ajoivat pakoön muukalaisten sotajoukot.	34. Sammuttaneet tulen voiman, välttäneet miekan terän, ovat väkeväksi heikkoudesta tulleet ovat voimalliseksi sodassa tulleet, muukalaisten sotajoukot maahan lyöneet.	11:34 Sammuttanet tulen voiman/ välttänet miecan terän/ owat wäkewämmäxi heikkoudesta tullet/ owat woimallisexi sodasa tullet/ owat lyönet muucalaiset sotawäet.
11:35 On ollut vaimoja, jotka ylösnousemuksen kautta ovat saaneet kuolleensa takaisin. Toiset ovat antaneet kiduttaa itseään eivätkä ole ottaneet vastaan vapautusta, että saisivat paremman ylösnousemuksen;	35. Vaimot ovat kuolleensa ylösnousemisesta jälleen saaneet; mutta muut ovat rikki revytyt, ja ei pelastusta ottaneet vastaan, että heidän paremman ylösnousemisen saaman piti.	11:35 Waimot owat heidän cuollens/ ylösnousemisest jäl lens saanet. Mutta muut owat särjetyt/ ja lunastuxen hyljännet/ että heidän paramman ylösnousemisen saaman piti.
11:36 toiset taas ovat saaneet kokea pilkkaa ja ruoskimista, vieläpä kahleita ja vankeutta;	36. Muutamat taas ovat pilkkoja ja haavoja kärsineet, ja vielä sittekin kahleet ja vankiuden,	11:36 Muutamat taas owat pilckoja ja haawoja kärsinet/ ja wielä sijttekin fangiuxet ja tornit.
11:37 heitä on kivitetty, kiusattu, rikki sahattu, miekalla surmattu; he ovat kierrelleet ympäri lampaannahoissa ja vuohennahoissa, puutteenalaisina, ahdistettuina, pahoinpideltyinä -	37. Ovat kivitetyt, rikki hakatut, lävitse pistetyt, miekalla surmatut, vaeltaneet ympäri lammasten ja vuohen nahoissa, ovat olleet köyhät, ahdistetut, vaivatut.	11:37 He owat kiwitetyt/ ricki hacatut/ läpidze pistetyt/ miecalla surmatut/ he owat ymbärins waeldanet lammasten ja wohten nahgoisa/ owat ollet köyhät/ ahdistetut/ waiwatut.
11:38 he, jotka olivat liian hyviä tälle maailmalle -; he ovat harhailleet erämaissa ja vuorilla ja luolissa ja maakuopissa.	38. (Joille maailma oli mahdotoin), ovat korvessa eksyneet ja vuorilla, ja mäen rotkoissa ja maan kuopissa.	11:38 Joille mailma oli mahdotoin/ ja owat radollisudes waeldanet/ corweisa/ vuorilla/ mäen rotcoisa/ ja maan cuopisa/
11:39 Ja vaikka nämä kaikki uskon kautta olivat todistuksen saaneet, eivät he kuitenkaan saavuttaneet sitä, mikä oli luvattu;	39. Ja kaikki nämät ovat uskon kautta todistuksen saaneet, eikä saaneet sitä lupausta:	11:39 Ja caicki nämät owat uscon cautta todistuxen ansainnet/ eikä saanet lupausta/
11:40 sillä Jumala oli varannut meitä varten jotakin parempaa, etteivät he ilman meitä pääsisi täydellisyyteen.	40. Että Jumala on jotakin paremmin meille edeskatsonut, ettei he ilman meitä täydelliseksi tulleet olisi.	11:40 Että Jumala on jotakin parammin meille edescazdonut/ ettei he ilman meitä täydellisexi tullet olis.
12 LUKU	12 LUKU	XII. Lucu .

12:1 Sentähden, kun meillä on näin suuri pilvi todistajia ympärillämme, pankkaamme mekin pois kaikki, mikä meitä painaa, ja synti, joka niin helposti meidät kietoo, ja juoskaamme kestävinä edessämme olevassa kilvoituksessa,	1. Sentähden myös me, että meillä on näin suuri todistusten joukko meidän ympärillämme, niin pankkaamme pois kaikki kuorma ja synti, joka aina meihin tarttuu ja hitaaksi tekee, ja juoskaamme kärsivällisyyden kautta siinä kilvoituksessa, joka meidän eteemme pantu on,	12:1 SEntähden myös me/ että meillä on näin suuri todistusten joukko meidän ymbärilläm/ nijn pois pangam syndi/ joca aina meihin tarttu ja hitaxi teke/ ja juoscam kärsimisen cautta sijnä kilwoituxes/ cuin meidän eteem pandu on/
12:2 silmät luotuina uskon alkajaan ja täyttäjään, Jeesukseen, joka hänelle tarjona olevan ilon sijasta kärsi ristin, häpeästä välittämättä, ja istui Jumalan valtaistuimen oikealle puolelle.	2. Ja katsokaamme uskon alkajan ja päättäjän Jesuksen päälle, joka, vaikka hän olis kyllä taitanut iloita, kärsi ristiä, ei totellut pilkkaa, ja nyt istuu oikialla kädellä Jumalan istuimella.	12:2 Ja cadzocam Jesuxen/ uscon alcajan ja päättäjän päälle. Joca/ cosca hän olis kyllä tainnut iloita/ kärsi ristiä/ ja ei totellut pilcka/ ja nyt istu oikialla kädellä Jumalan istuimella.
12:3 Ajatelkaa häntä, joka syntisiltä on saanut kärsiä sellaista vastustusta itseänsä kohtaan, ettette väsyisi ja menettäisi toivoanne.	3. Niin muistakaat häntä, joka senkaltaisen vastahakoisuuden on syntisiltä itse vastaansa kärsinyt, ettette väsy teidän mielessänne ja lakkaa.	12:3 Muistacat händä/ joca sencaltaisen wastahacoisuden on synneisildä idze wastans kärsinyt/ ettet te wäsy teidän mielisän ja lacka.
12:4 Ette vielä ole verille asti tehneet vastarintaa, taistellessanne syntiä vastaan,	4. Sillä ette ole vielä hamaan vereen asti kilvoitellen syntiä vastaan olleet,	12:4 Sillä et te ole vielä/ haman weren asti kilwoitellen/ syndiä wastan ollet/
12:5 ja te olette unhottaneet kehoituksen, joka puhuu teille niinkuin lapsille: "Poikani, älä pidä halpana Herran kuritusta, äläkä menetä toivoasi, kun hän sinua nuhtelee;	5. Ja te olette jo unohtaneet sen manauksen, joka teille niin. kuin lapsille puhuu: minun poikani, älä katso ylön Herran kuritusta, ja älä näänny, koska häneltä rangaistaan,	12:5 Ja te oletta jo unhottanet sen uscalluxen/ jonga hän teille nijncuin lapsillens puhu: Minun poican/ älä ylöncadzo HERran rangaistusta/ ja älä näänny coscas hänelä rangaistan.
12:6 sillä jota Herra rakastaa, sitä hän kurittaa; ja hän ruoskii jokaista lasta, jonka hän ottaa huomaansa."	6. Sillä jota Herra rakastaa, sitä hän myös rankaisee; mutta jokaista poikaa hän pieksää, jonka hän korjaa.	12:6 Sillä jota HERra racasta/ sitä hän myös rangaise. Mutta jocaista poica hän piexä/ cuin hän corja.
12:7 Kuritukseksenne te kärsitte; Jumala kohtelee teitä niinkuin lapsia. Sillä mikä on se lapsi, jota isä ei kurita?	7. Jos te kurituksen kärsitte, niin Jumala taritsee itsensä teille niinkuin lapsillensa; sillä kuka on se poika, jota ei isä kurita?	12:7 Jos te sen rangaistuxen kärsitte/ nijn Jumala taridze teille idzens/ nijncuin lapsillens: Sillä cuca on se poica/ jota ei Isä rangaise?
12:8 Mutta jos te olette ilman kuritusta, josta kaikki ovat osallisiksi tulleet, silloinhan te olette äpäriä ettekä lapsia.	8. Mutta jos te olette ilman kuritusta, josta kaikki ovat osalliset olleet, niin te olette äpärit ja ette lapset.	12:8 Mutta jos te oletta ilman rangaistusta/ josta caicki owat osalliset ollet/ nijn te oletta äpärit ja ette lapset.

12:9 Ja vielä: meillä oli ruumiilliset isämme kurittajina, ja heitä me kavahdimme; emmekö paljoa enemmän olisi alamaiset henkien Isälle, että eläisimme?	9. Ja kuin meillä ovat lihalliset isät olleet kurittajana, niin me olemme niitä kavahtaneet: eikö meidän siis paljoa enemmän pidä hengelliselle Isälle alamaiset oleman, että me eläisimme?	12:9 Ja cosca meillä owat lihalliset Isät ollet rangaidziana/ nijn me olemma nijtä cawahtanet/ eikö meidän sijs paljo enämmin pidä sille hengelliselle Isälle alammaiset oleman/ että me eläisimme?
12:10 Sillä nuo kurittivat meitä vain muutamia päiviä varten, oman ymmärryksensä mukaan, mutta tämä kurittaa meitä tosi parhaaksemme, että me pääsisimme osallisiksi hänen pyhydestään.	10. Sillä ne tosin ovat meitä kurittaneet harvoina päivinä luulonsa jälkeen; mutta tämä meidän tarpeeksemme, että me hänen pyhyytensä saisimme.	12:10 Ja ne tosin owat meitä rangaisnet harwoina päiwinä heidän luulons jälkeen/ mutta tämä rangaise meitä meidän tarpexem/ että hän meille pyhydens jacais.
12:11 Mikään kuritus ei tosin sillä kertaa näytä olevan iloksi, vaan murheeksi, mutta jälkeinpäin se antaa vanhurskauden rauhanhedelmän niille, jotka sen kautta ovat harjoitetut.	11. Mutta koska kaikkalainen rangaistus käsissä on, niin ei se näy meille iloksi, vaan murheeksi; mutta sitte antaa hän rauhallisen vanhurskauden hedelmän niille, jotka siinä harjoitetut ovat.	12:11 Mutta cosca caickinainen rangaistus käsis on/ nijn ei se ole meille iloksi/ waan murhexi/ mutta sijtte anda hän rauhallisen wanhurscauden hedelmän nijlle jotca sijnä harjoitetut owat.
12:12 Sentähden: "Ojentakaa hervonneet kätenne ja rauenneet polvenne";	12. Sentähden ojentakaat vaipuneet kätenne ja väsyneet polvenne,	12:12 SEntähden ojetcat teidän joutilat kätenne/ ja wäsynet polwenne/
12:13 ja: "tehkää polut suoriksi jaloillenne", ettei ontuvan jalka nyrjähtäisi, vaan enemmän parantuisi.	13. Ja astukaat vilpittömät askeleet jaloillanne, ettei joku kompastuisi niinkuin ontuva, vaan paljoa enemmän terveeksi tulis.	12:13 Ja astucat wilpittömät askelet teidän jalgoillan/ ettei jocu combastuis nijncuin onduwa/ waan paljo enämmin terwexi tulis.
12:14 Pyrkikää rauhaan kaikkien kanssa ja pyhitykseen, sillä ilman sitä ei kukaan ole näkevä Herraa;	14. Noudattakaat rauhaa kaikkein kanssa ja pyhyttä, paitsi jota ei yksikään saa Herraa nähdä,	12:14 Noudattacat rauha caickein cansa ja pyhyttä/ paidzi joita ei yxikän saa HERra nähdä.
12:15 ja pitäkää huoli siitä, ettei kukaan jää osattomaksi Jumalan armosta, "ettei mikään katkeruuden juuri pääse kasvamaan ja tekemään häiriötä", ja monet sen kautta tule saastutetuksi,	15. Ja ottakaat vaari, ettei joku Jumalan armosta tulisi pois, ettei joskus kasvaisi joku karvas juuri jotakuta vastahakoisuutta tekemään ja monta sen kautta tulisi saastutetuksi;	12:15 Ja ottacat waari/ ettei jocu Jumalan Armoa unhodais/ ettei joscus caswais jocu carwas juuri/ jotacuta wastahacoisutta tekemän/ ja monda sen cautta tulisit saastutetuxi.
12:16 ja ettei kukaan olisi haureellinen tahi epäpyhä niinkuin Eesau, joka yhdestä ateriasta myi esikoisuutensa.	16. Ettei joku olisi huorintekiä eli jumalatoim niinkuin Esau, joka yhden atriian tähden myi pois esikoisuutensa oikeuden.	12:16 Ettei jocu olis salawuoteinen eli jumalatoim nijncuin Esau/ joca yhden atriian tähden myi pois esicoisudens oikeuden.

12:17 Sillä te tiedätte, että hänet sittemmin, kun hän tahtoi päästä siunausta perimään, hyljättiin; sillä hän ei löytänyt tilaa peruutukselle, vaikka hän kyynelin sitä pyysi.	17. Sillä te tiedätte, että kuin hän sitte tahtoi periä siunausta, tuli hän hyljätiksi; sillä ei hän löytänyt yhtään parannuksen sias, vaikka hän sitä kyyneleillä etsi.	12:17 Sillä te tiedätte/ että cosca hän sitte tahdoi oikeudella periä perindö siunausta/ tuli hän hyljätixi: sillä ei hän löynnyt yhtän parannuxen sia/ waicka hän sitä kyyneleillä edzei.
12:18 Sillä te ette ole käyneet sen vuoren tykö, jota voidaan käsin koskea ja joka tulella palaa, ettekä synkeyden, ette pimeyden, ette myrskyn,	18. Sillä ette ole käyneet sen vuoren tykö, johon ei ruveta saa, ja joka tulesta paloi, ette myös käyneet siihen synkeyteen ja pimeyteen, ja sen hirmuisen ilman tykö,	12:18 Sillä et te ole käynet sen vuoren tygö/ johon ruweta saa/ ja tulesta paloi/ et te myös käynet siihen syngeyteen ja pimeyteen/ ja sen hirmuisen ilman tygö/
12:19 ette pasunan kaiun ettekä äänen tykö, joka puhui niin, että ne, jotka sen kuulivat, pyysivät, ettei heille enää puhuttaisi;	19. Sen basunan kajauksen ja sanain äänen tykö, josta ne, jotka sen kuulivat, rukoilivat, ettei se sana pitänyt heille sanottaman.	12:19 Sen Basunan helinän ja sanain änen tygö/ jota ne jotca sen cuulit cartit/ anoin ettei se sana pitänyt heille millän muoto sanottaman.
12:20 sillä he eivät voineet kestää tätä käskyä: "Koskettakoon vuorta vaikka eläinkin, se kivitettäköön";	20. Sillä ei he voineet kärsiä niitä, mitkä siinä sanottiin, ja jos joku peto siihen vuoreen sattui, niin se piti kivitettämän eli nuolella ammuttaman lävitse.	12:20 Sillä ei he woinet kärsiä nijtä cuin sijnä sanottin/ ja jos jocu peto siihen vuoren sattui/ nijn sen piti kiwitettämän/ eli nuolilla ammuttaman läpidze.
12:21 ja niin hirmuinen oli se näky, että Mooses sanoi: "Minä olen peljästynt ja vapisen";	21. Niin hirmuinen sen näky oli, että Moseskin sanoi: minä olen hämmästyksissä ja vapisen.	12:21 Nijn hirmuinen sen näky oli/ että Moseskin sanoi: minä olen hämmästyxis/ ja wapisen.
12:22 vaan te olette käyneet Siionin vuoren tykö ja elävän Jumalan kaupungin, taivaallisen Jerusalemin tykö, ja kymmenien tuhansien enkelien tykö,	22. Vaa te olette käyneet Zionin vuoren tykö, ja elävän Jumalan kaupungin, taivaallisen Jerusalemin, ja monen tuhannen enkelitten joukon tykö,	12:22 Waan te oletta käynet Sionin vuoren tygö/ sen elävän Jumalan Caupungin tygö/ taiwallisen Jerusalemin tygö/ ja monen tuhannen Engelitten joucon tygö/
12:23 taivaissa kirjoitettujen esikoisten juhla joukon ja seurakunnan tykö, ja tuomarin tykö, joka on kaikkien Jumala, ja täydellisiksi tulleitten vanhurskasten henkien tykö,	23. Yhteisen kokouksen ja esikoisten seurakunnan tykö, jotka taivaissa kirjoitetut ovat, ja Jumalan, kaikkein tuomarin tykö ja täydellisten vanhurskasten henkein tykö,	12:23 Ja esicoisten Seuracunnan tygö/ jotca Taiwaisa kirjoitetut owat/ ja Jumalan/ caickein Duomarin tygö/ ja täydellisten wanhurscasten Hengein tygö/
12:24 ja uuden liiton välimiehen, Jeesuksen, tykö, ja vihmontaveren tykö, joka puhuu parempaa kuin Aabelin veri.	24. Ja uuden Testamentin välimiehen Jeesuksen tykö, ja priiskotusveren tykö, joka parempia puhuu kuin Aabelin (veri).	12:24 Ja Uden Testamendin wälimiehen Jesuxen tygö/ ja sen prijscotus weren tygö/ joca parembita puhu cuin Aabelin weri.

12:25 Katsokaa, ettette torju luotanne häntä, joka puhuu; sillä jos nuo, jotka torjuivat luotaan hänet, joka ilmoitti Jumalan tahdon maan päällä, eivät voineet päästä pakoon, niin paljo vähemmän me, jos käännyimme pois hänestä, joka ilmoittaa sen taivaista.	25. Katsokaat, ettette häntä kiellä pois, joka puhuu; sillä jos ei ne paeta saaneet, jotka kielsivät sen, joka maan päällä käskyn antoi, paljoa vähemmin me, jos me sitä pyydämme karttaa, joka taivaasta puhuu,	12:25 CAdzocat/ ettet te händä ylöncadzo/ joca teidän cansan puhu: sillä jos ei ne heitäns wälttänet hänestä/ joca maan päällä puhui/ jotca carttelit: Paljo vähemmin me/ jos me sitä pyydämme cartta/
12:26 Silloin hänen äänensä järkytti maata, mutta nyt hän on luvannut sanoen: "Vielä kerran minä liikutan maan, jopa taivaankin."	26. Jonka ääni silloin maata järjisti; mutta nyt hän lupaa ja sanoo: vielä minä nytkin kerran tahdon järjistää, en ainoastansa maata, mutta myös taivasta.	12:26 Joca Taiwasta puhu/ jonga äni silloin maata järjisti. Mutta nyt hän lupa ja sano: vielä minä nytkin kerran tahdon järjistää/ en ainoastans maata/ mutta myös Taiwasta.
12:27 Mutta tuo "vielä kerran" osoittaa, että ne, mitkä järkkyvät, koska ovat luotuja, tulevat muuttumaan, että ne, jotka eivät järky, pysyisivät.	27. Mutta kuin hän sanoo: vielä kerran, tahtoo hän osoittaa, että järiseväiset pitää muutettaman niinkuin ne, jotka rakennetut ovat, että järisemättömät pysyisivät.	12:27 Mutta cosca hän sano: vielä kerran tahto hän osotta/ että ne järiseväiset pitä muutettaman/ nijncuin sekin joca rakettu on/ että ne järisemättömät pysyisit.
12:28 Sentähden, koska me saamme valtakunnan, joka ei järky, olkaamme kiitolliset ja siten palvelkaamme Jumalaa, hänelle mielihyväksi, pyhällä arkuudella ja pelolla;	28. Sentähden saamme me sen valtakunnan, joka ei järistä taida, meillä on armo, jonka kautta me Jumalaa palvelemme, hänen mielensä nouteeksi, siveydellä ja pelvolla	12:28 Sentähden saamme me sen waldacunnan joca ei järistä taida/ meillä on Armo/ jonga cautta me Jumalata palvelemme/ hänen mielens noutexi/ siweydellä ja pelgolla.
12:29 sillä meidän Jumalamme on kuluttavainen tuli.	29. Sillä meidän Jumalamme on kuluttavainen tuli.	12:29 Sillä meidän Jumalam on culuttawainen tuli.
13 LUKU	13 LUKU	XIII. Lucu .
13:1 Pysyköön veljellinen rakkaus.	1. Pysykäät vahvana veljellisessä rakkaudessa.	13:1 PYsykät wahwana weljellises rackaudes.
13:2 Älkää unhottako vieraanvaraisuutta; sillä sitä osoittamalla muutamat ovat tietämättään saaneet pitää enkeleitä vierainaan.	2. Huoneesen ottamista älkäät unohtako; sillä sen kautta ovat muutamat tietämättä enkeleitäkin huoneeseensa ottaneet.	Huonesen ottamist älkät unhottaco: 13:2 Silläs sen cautta owat muutamat tietämät Engelitkin huonesens ottanet.
13:3 Muistakaa vankeja, niinkuin olisitte itsekin heidän kanssaan vangittuina; muistakaa pahoinpideltyjä, sillä onhan teillä itsellennekin ruumis.	3. Muistakaat sidotuita, niin kuin te heidän kanssansa sidotut olisitte, ja niitä, jotka murhetta kärsivät, niinkuin te itse vielä lihassa olisitte.	13:3 Muistacat sidotuita/ nijncuin te heidän cansans sidotut olisitta/ ja nijtä jotca murhetta kärsiwät/ nijncuin te idze vielä lihasa olisitta.

13:4 Avioliitto pidettäkoon kunniasa kaikkien kesken, ja aviovuode saastuttamaton; sillä haureelliset ja avionrikkojat Jumala tuomitsee.	4. Aviokäsky pitää kunniallisesti kaikkein seassa pidettämän ja aviovuode saastatoinna; mutta huorintekiät ja salavuoteiset Jumala tuomitsee.	13:4 Awioskäsky pitä cunnialisest caickein seas pidettämän/ ja Awio wuode saastatoinna. Mutta huorintekiät ja salawuoteiset Jumala duomidze.
13:5 Älkää olko vaelluksessanne ahneita; tyytykää siihen, mitä teillä on; sillä hän itse on sanonut: "En minä sinua hylkää enkä sinua jätä";	5. Teidän menonne olkoon ilman ahneutta, ja tyytyvät niihin, mitkä teillä on; sillä hän on sanonut: en suinkaan minä sinua anna ylön, enkä ikänä sinua hylkää;	13:5 Teidän menon olcon ilman ahneutta/ ja tytykät nijhin cuin teillä on: Sillä hän on sanonut: en minä sinua ylönanna/ engä unhoda.
13:6 niin että me turvallisimmiin mielin sanomme: "Herra on minun auttajani, en minä pelkää; mitä voi ihminen minulle tehdä?"	6. Niin että me hyvässä turvassa sanomme: Herra on minun auttajani, enkä minä pelkää, mitä ihminen minulle tekis.	13:6 Nijn että me rohkemme sanoa: HERra on minun auttajan/ ja en minä pelkä mitä ihminen minulle tekis.
13:7 Muistakaa johtajianne, jotka ovat puhuneet teille Jumalan sanaa; katsokaa, kuinka heidän vaelluksensa on päättynyt, ja seuratkaa heidän uskoansa.	7. Muistakaat teidän opettajianne, jotka teille Jumalan sanaa puhuneet ovat, joiden uskoa te seuratkaa, ja ottakaat vaari, millainen loppu heidän menollansa oli.	13:7 Muistacat teidän Opettaitan/ jotca teille Jumalan sana puhunet owat/ joiden uscoa te seuratcat/ ja ottacat waari/ millinen loppu heidän menollans oli.
13:8 Jeesus Kristus on sama eilen ja tänään ja iankaikkisesti.	8. Jesus Kristus sama eilen ja tänäpäjä ja myös ijankaikkisesti.	13:8 JEsus Christus/ eilein ja tänäpäjä/ ja se on myös ijancaickisest.
13:9 Älkää antako monenlaisten ja vieraiden oppien itseänne vietellä; sillä on hyvä, että sydän saa vahvistusta armosta eikä ruuista, joista ne, jotka niitä menoja ovat noudattaneet, eivät ole mitään hyötynet.	9. Älkäät antako vietellä teitäne moninaisilla ja muukalaisilla opetuksilla; sillä se on hyvä, että sydän vahvistuu armolla ja ei ruulla, joista ei ne mitään hyötynet, jotka niissä vaelsivat.	13:9 Älkät andaco teitän wietellä moninaisilla ja muucalaisilla opetuxilla. Sillä se on hywä että sydän wahwistu Armolla ja ei ruulla/ joista ei ne mitän hyötynet jotca nijsä waelisit.
13:10 Meillä on uhrialttari, josta majassa palvelevilla ei ole valta syödä.	10. Meillä on alttari, josta ei ole niiden lupa syödä, jotka majassa palvelevat.	13:10 Meillä on Altari/ josta ei ole nijden lupa syödä jotca majasa palwelewat:
13:11 Sillä niiden eläinten ruumiit, joiden veren ylimmäinen pappi syntien sovituksiksi kantaa kaikkeinpyhimpään, poltetaan ulkopuolella leirin.	11. Sillä joiden eläinten veren ylimmäinen pappi vie pyhään syntein edestä, niiden ruumis ulkona leiristä poltetaan.	13:11 Sillä cuiden eläinden weren ylimmäinen Pappi wie Pyhään/ syndein edestä/ nijden ruumit ulcona Leiristä poldetan.
13:12 Sentähden myös Jeesus, pyhittääkseen omalla verellensä kansan, kärsi portin ulkopuolella.	12. Sentähden myös Jesus, että hän oli pyhittävä kansan omalla verellensä, on ulkona portista kärsinyt.	13:12 Sentähden myös Jesus/ että hän oli pyhittäwä Canssan/ hänen omalla werelläns/ on hän ulcona portista kärsinyt.

13:13 Niin menkäämme siis hänen tykönsä "ulkopuolelle leirin", hänen pilkkaansa kantaen;	13. Niin menkäämme siis hänen tykönsä ulos leiristä, kantain hänen pilkkaansa.	13:13 Nijn mengäm sijs hänen tygöns ulos Leiristä/ candain hänen pilckans.
13:14 sillä ei meillä ole täällä pysyväistä kaupunkia, vaan tulevaista me etsimme.	14. Sillä ei meillä tässä ole pysyväistä kaupunkia, vaan tulevaista me etsimme.	13:14 Sillä ei meillä täsä ole pysyväistä Caupungita/ waan tulewaista me edzimmä.
13:15 Uhratkaamme siis hänen kauttansa Jumalalle joka aika kiitosuhria, se on: niiden huulten hedelmää, jotka hänen nimeänsä ylistävät.	15. Niin uhratkaamme siis aina Jumalalle kiitosuhri hänen kauttansa, se on: niiden huulten hedelmät, jotka hänen nimensä tunnustavat.	13:15 Nijn uhratcam sijs aina Jumalalle kijtosuhri hänen cauttans/ se on/ huulden hedelmä/ jotca hänen nimens tunnustawat.
13:16 Mutta älkää unhottako tehdä hyvää ja jakaa omastanne, sillä senkaltaisiin uhreihin Jumala mielistyy.	16. Mutta älkäät hyvin tekemistä ja jakamista unohtako; sillä senkaltaiset uhrit kelpaavat Jumalalle.	13:16 Älkät myös hywin tekemist ja jacamist unhottaco: sillä sencaltaiset uhrit lepyttäwät Jumalan.
13:17 Olkaa kuuliaisit johtajillenne ja tottelevaisit, sillä he valvovat teidän sielujanne niinkuin ne, joiden on tehtävä tili, että he voisivat tehdä sitä ilolla eikä huokaillen; sillä se ei ole teille hyödyllistä.	17. Olkaat teidän opettajillenne kuuliaisit ja seuratkaat heitä; sillä he valvovat teidän sieluanne niinkuin ne, jotka luvun niistä tekemän pitää; että he sen ilolla tekisivät ja ei huokauksella; sillä ei se ole teille hyödyllinen.	13:17 Olcat teidän Opettaillen cuuliaisit/ ja seuratcat heitä: sillä he walwowat teidän sielujan/ nijncuin ne jotca lugun nijstä tekemän pitä/ että he sen ilolla tekisit/ ja ei huocauxella: sillä ei se ole teille tarpellinen.
13:18 Rukoilkaa meidän edestämme; sillä me tiedämme, että meillä on hyvä omatunto, koska tahdomme kaikessa hyvin vaeltaa.	18. Rukoilkaat meidän edestämme; sillä se on meidän uskalluksemme, että meillä on hyvä omatunto, ja että me ahkeroitsemme pitää hyvää menoa kaikkein seassa.	13:18 Rucoilcat meidän edestäm. Se on meidän uscalluxem/ että meillä on hywä omatundo/ ja että me ahkeroidzemma pitä hywä menoa caickein seas.
13:19 Vielä hartaammin kehoitan teitä näin tekemään, että minut sitä pikemmin annettaisiin teille takaisin.	19. Mutta päälliseksi minä neuvon teidän näitä tekemään, että minä sitä pikemmin teidän tyköne tulisin.	13:19 Mutta enimmitten minä neuwon teidän näitä tekemän/ että minä sitä pikemmin teidän tygöne tulisin.
13:20 Mutta rauhan Jumala, joka on kuolleista nostanut hänet, joka iankaikkisen liiton veren kautta on se suuri lammasten paimen, meidän Herramme Jeesuksen,	20. Mutta rauhan Jumala, joka on kuolleista jälleen tuottanut suuren lammaspaimenen, iankaikkisen Testamentin veren kautta, meidän Herran Jeesuksen,	cuolleista jällens tuottanut/ sen suuren lammasten paimenen/ ijancaickisen Testamendin weren cautta/ meidän HERran Jesuxen.

13:21 hän tehköön teidät kykeneviksi kaikkeen hyvään, voidaksenne toteuttaa hänen tahtonsa, ja vaikuttakoon teissä sen, mikä on hänelle otollista, Jeesuksen Kristuksen kautta; hänelle kunnia aina ja iankaikkisesti! Amen.	21. Saattakoon teidät kaikessa hyvässä työssä toimellisiksi, tekemään hänen tahtoansa jaa tehköön teissä, mitä hänen edessänsä otollinen on, Jesuksen Kristuksen kautta, jolle olkoon kunnia ijankaikkisesta ijankaikkiseen, amen!	13:21 Joca teidän caikesa hywäsä työsä toimellisexi tehkön/ tekemän hänen tahtons/ ja saattacon teisä mitä hänen edesäns otollinen on/ Jesuxen Christuxen cautta/ jolle olcon cunnia ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.
13:22 Minä pyydän teitä, veljet: kestäkää tämä kehoituksen sana; sillä lyhykäisesti minä olen teille kirjoittanut.	22. Minä neuvon teitä, rakkaat veljet: ottakaat tämä neuvon sana hyväksi; sillä minä olen lyhykäisesti teille kirjoittanut.	13:22 Minä neuwon teitä (rackat weljeni) ottacat tämä neuwon sana hywäxi: sillä minä olen lyhykäisest teille kirjoittanut.
13:23 Tietäkää, että veljemme Timoteus on päästetty vapaaksi; ja jos hän pian tulee, saan minä hänen kanssaan nähdä teidät.	23. Tietäkää, että meidän veljemme Timoteus on päässyt, jonka kanssa, jos hän pian tulee, minä tahdon teitä nähdä.	13:23 Tietkät että meidän weljem Timotheus on pääsnyt/ jonga cansa/ jos hän pian tule/ minä tahdon teitä nähdä.
13:24 Sanokaa tervehdys kaikille johtajillenne ja kaikille pyhille. Tervehdyksen lähettävät teille ne, jotka ovat Italiasta.	24. Tervehtikää kaikkia teidän opettajianne ja kaikkia pyhiä. Teitä tervehtivät veljet Italiasta.	13:24 Terwettäkät caickia teidän Opettaitan ja caickia Pyhiä. Teitä terwettäwät weljet Italiasta.
13:25 Armo olkoon kaikkien teidän kanssanne.	25. Armo olkoon kaikkein teidän kanssanne, amen!	13:25 Armo olcon caickein teidän cansan/ Amen. Kirjoitettu Italiast Timotheuxen cansa.

PIETARIN ENSIMMÄINEN KIRJE	P. PIETARIN 1 EPISTOLA	P. Petarin edellinen Epistola
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Pietari, Jeesuksen Kristuksen apostoli, valituille muukalaisille, jotka asuvat hajalla Pontossa, Galatiassa, Kappadokiassa, Aasiassa ja Bityniassa,	Pietari, Jesuksen Kristuksen apostoli, valituille muukalaisille, hajalla asuvaisille Pontossa, Galatiassa, Kappadokiassa, Asiassa ja Bityniassa,	1:1 PEtari Jesuxen Christuxen Apostoli. 1:2 Walituille oudoille hajalla asuwaisille Pontos/ Galatias/ Cappadocias/ Asias ja Bithynias/
1:2 ja jotka Isän Jumalan edeltätietämisen mukaan ovat Hengen pyhittämisen kautta valitut Jeesuksen Kristuksen kuuliaisuuteen ja hänen verellensä vihmittaviksi. Lisääntykään teille armo ja rauha.	2. Isän Jumalan aivoituksen jälkeen Hengen pyhittämisen kautta, kuuliaisuuteen ja Jesuksen Kristuksen veren priiskottamiseen: armo ja rauha lisääntykään teille!	Isän Jumalan aiwoituxen jälkeen/ Hengen pyhityxen cautta/ cuuliaisuteen ja Jesuxen Christuxen weren prijscottamiseen. Jumala andacon teille suuren Armon ja Rauhan.
1:3 Ylistetty olkoon meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä, joka suuren laupeutensa mukaan on uudestisynttänyt meidät elävään toivoon Jeesuksen Kristuksen kuolleistanousemisen kautta,	3. Kiitetty olkoon Jumala ja meidän Herran Jesuksen Kristuksen Isä, joka meitä suuresta laupiudestansa on synnyttänyt jälleen elävään toivoon, Jesuksen Kristuksen ylösnousemisen kautta kuolleista,	1:3 Kljtetty olcon Jumala ja meidän HERran Jesuxen Christuxen Isä/ joca meitä suurest laupiudestans on synnyttänyt jälleens/ elävään toiwohon/ Jesuxen Christuxen ylösnousemisen cautta cuolleista/
1:4 turmeltumattomaan ja saastumattomaan ja katoamattomaan perintöön, joka taivaassa on säilytettyinä teitä varten,	4. Katoomattomaan ja saastuttamattomaan ja turmelemattomaan perintöön, joka taivaassa tähdelle pantu on teitä varten,	1:4 Catomattomaan/ puhtaseen ja turmelemattomaan perindöön/ joca Taiwas teitä warten tähdelle pandu on/
1:5 jotka Jumalan voimasta uskon kautta varjellutte pelastukseen, joka on valmis ilmoitettavaksi viimeisenä aikana.	5. Jotka Jumalan väellä uskon kautta autuuteen kätketään, joka sitä varten valmistettu on, että se viimeisellä ajalla ilmi tulis.	1:5 Jotca Jumalan wäellä/ uscon cautta autuuteen kätketän/ joca sitäwarten walmistettu on/ 1:6 Että se wijmeisellä ajalla ilmei tulis/
1:6 Sentähden te riemuitsette, vaikka te nyt, jos se on tarpeellista, vähän aikaa kärsittekin murhetta moninaisissa kiusauksissa,	6. Jossa te saatte iloita, te, joita nyt vähän aikaa, (jos tarvitaan,) moninaisilla kiusauksilla vaivataan:	josa te saatte iloita/ te/ joita nyt wähä aica (jos tapahtu) moninaisilla kiusauxilla waiwatan/

<p>1:7 että teidän uskonne kestäväisyys koetuksissa havaittaisiin paljoa kallisarvoisemmaksi kuin katoava kulta, joka kuitenkin tulesa koetellaan, ja koituisi kiitokseksi, ylistykseksi ja kunniaksi Jeesuksen Kristuksen ilmestyessä.</p>	<p>7. Että teidän uskonne koettelemus paljoa kalliimmaksi löydettäisiin kuin katoava kulta, joka tulesa koetellaan, kiitokseksi, ylistykseksi ja kunniaksi, koska Jesus Kristus ilmaantuu,</p>	<p>1:7 Että teidän uscon wilpittömäxi ja paljo callimaxi löyttäisin/ cuin catowa culda (joca tulesa coetellan) kijtoxexi/ ylistyxexi ja cunniaxi/ silloin cosca Jesus Christus ilmandu/</p>
<p>1:8 Häntä te rakastatte, vaikka ette ole häntä nähneet, häneen te uskotte, vaikka ette nyt häntä näe, ja riemuitsette sanomattomalla ja kirkastuneella ilolla,</p>	<p>8. Jota te rakastatte, vaikka ette häntä näe, jonka päälle te myös uskotte, ehkette nyt häntä näe, niin te kuitenkin saatte iloita sanomattomalla ja kunniallisella ilolla,</p>	<p>1:8 Jota te racastatte/ waicka et te händä näe/ jonga päälle te myös uscotta/ ehket te händä näe/ nijn te cuitengin saatte iloita sanomattomalla ja cunnialisella ilolla/</p>
<p>1:9 sillä te saavutatte uskon päämäärän, sielujen pelastuksen.</p>	<p>9. Ja käsitätte teidän uskonne lopun, sieluin autuuden,</p>	<p>1:9 Ja käsitätte teidän usconna lopun/ nimittäin/ sieluin autuuden.</p>
<p>1:10 Sitä pelastusta ovat etsineet ja tutkineet profeetat, jotka ovat ennustaneet teidän osaksenne tulevasta armosta,</p>	<p>10. Jota autuutta prophetat ovat etsineet ja tutkineet, jotka teille tulevaista armoa ennustaneet ovat;</p>	<p>1:10 JOta autuutta owat Prophetat edzinet ja tutkinet/ jotca tulewaista armo teille ennustanet owat/</p>
<p>1:11 ovat tutkineet, mihin tai millaiseen aikaan heissä oleva Kristuksen Henki viittasi, edeltäpäin todistaessaan Kristusta kohtaavista kärsimyksistä ja niiden jälkeen tulevasta kunniaista.</p>	<p>11. Ja ovat tutkineet, millä taikka minkäkaltaisella ajalla Kristuksen Henki, joka heissä oli, ilmoitti, joka oli jo ennen todistanut niistä vaivoista, jotka Kristuksessa ovat, ja siitä kunniaista, joka niiden jälkeen tapahtuva oli:</p>	<p>1:11 Ja owat tutkinet/ cosca taicka mingäcaltaisella ajalla Christuxen Hengi ilmoitti/ joca heisä oli/ ja oli jo ennen todistanut sijtä waiwasta/ cuin Christuxes on/ ja sijtä cunniasta cuin sen jälkeen tapahtuwa oli/</p>
<p>1:12 Ja heille, koska he eivät palvelleet itseänsä, vaan teitä, ilmoitettiin se, mikä nyt on teille julistettu niiden kautta, jotka taivaasta lähetetyssä Pyhässä Hengessä ovat teille evankeliumia julistaneet; ja siihen enkelitkin halajavat katsahtaa.</p>	<p>12. Joille se ilmoitettu oli, sillä ei he itseänsä sen kautta palvelleet, vaan meitä, jotka nyt teille niiden kautta julistetut ovat, jotka teille evankeliumia saarnanneet ovat Pyhän Hengen kautta, taivaasta lähetetyn, jota enkelit nähdä himoitsevat.</p>	<p>1:12 Joille se ilmoitettukin oli. Sillä ei he idze heitäns/ sen cautta palwellet/ waan meitä/ jotca nyt teille nijden cautta julistetut owat/ cuin teille Evangeliumi saarnannet owat/ Pyhän Hengen cautta Taiwasta lähetetyn/ jota Engelitkin nähdä ikäwöidzewät.</p>
<p>1:13 Vyöttäkää sentähden mielenne kupeet ja olkaa raittiit; ja pankaa täysi toivonne siihen armoon, joka teille tarjotaan Jeesuksen Kristuksen ilmestymisessä.</p>	<p>13. Sentähden vyöttäkää mielenne kupeet, olkaa raittiit, pankaat täydellinen toivonne siihen armoon, joka teille Jesuksen Kristuksen ilmestyksen kautta taritaan,</p>	<p>1:13 SEntähden wyöttäkät teidän mielenne cupet/ ja olcat raitit/ ja pangat teidän täydellinen toiwon sijhen armohon/ cuin teille Jesuxen Christuxen ilmestyxen cautta taritan/</p>

1:14 Niinkuin kuuliaisten lasten tulee, älkää mukautuko niiden himojen mukaan, joissa te ennen, tietämättömyytenne aikana, elitte,	14. Niinkuin kuuliaiset lapset, ei asettaen teitä ennen, kuin te teidän tyhmyydessänne himoissa elitte,	nijncuin cuuliaiset lapset. 1:14 Ja älkät asettaco teidän nijncuin ennen/ cosca te tyhmydes himoisa elittä.
1:15 vaan sen Pyhän mukaan, joka on teidät kutsunut, tulkaa tekin kaikessa vaelluksessanne pyhiksi.	15. Vaan sen jälkeen, joka teitä kutsunut on, ja on pyhä, olkaat te myös pyhät kaikissa teidän menoissanne.	1:15 Waan sen jälkeen joca teitä cudzunut on/ ja on pyhä/ olcat te myös pyhät caikisa teidän menoisan.
1:16 Sillä kirjoitettu on: "Olkaa pyhät, sillä minä olen pyhä."	16. Sillä kirjoitettu on: teidän pitää pyhät oleman, sillä minä olen pyhä.	1:16 Sillä kirjoitettu on: Teidän pitää pyhät oleman.
1:17 Ja jos te Isänänne huudatte avuksi häntä, joka henkilöön katsomatta tuomitsee kunkin hänen tekojensa mukaan, niin vaeltakaa pelossa tämä muukalaisuutenne aika,	17. Ja jos te rukoolette sitä Isää, joka tuomitsee kunkin töidensä jälkeen ilman ihmisten muodon katsomista, niin katsokaat, että te teidän viipymisenne ajan pelvossa vaeltaisitte,	1:17 Ja että te rucoiletta sitä Isä/ joca duomidze cungin töidens jälkeen/ ilman ihmisten muodon cadzomista/ nijn cadzocat/ että te teidän radollisudesan pelgosa waellaisitte.
1:18 tietäen, ettette ole millään katoavaisella, ette hopealla ettekä kullalla, lunastetut turhasta, isiltä peritystä vaelluksestanne,	18. Tietäen, ettette ole katoovaisella hopialla eli kullalla lunastetut teidän turhasta menostanne, jonka te isäin säädystä saitte,	1:18 Ja tietkät ettet te ole catowaisella cullalla eli hopialla lunastetut/ teidän turhasta menostan/ jonga te Isäin säädystä saitte/
1:19 vaan Kristuksen kalliilla verellä, niinkuin virheettömän ja tahrattoman karitsan,	19. Vaan kalliilla Kristuksen verellä, niinkuin viattoman ja puhtaan Karitsan;	1:19 Waan callilla Christuxen werellä/ nijncuin wiattoman ja puhtan Caridzan/
1:20 hänen, joka tosin oli edeltätiedetty jo ennen maailman perustamista, mutta vasta viimeisinä aikoina on ilmoitettu teitä varten,	20. Joka tosin jo ennen oli aivottu kuin maailman perustus pantu oli, mutta ilmoitettu viimeisinä aikoina teidän tähtenne,	1:20 Joca tosin jo ennen oli aiwoittu cuin mailman perustuscan pandu oli/ mutta ilmoitettu wijmeisinä aicoina teidän tähten/
1:21 jotka hänen kauttansa uskotte Jumalaan, joka herätti hänet kuolleista ja antoi hänelle kirkkauden, niin että teidän uskonne on myös toivo Jumalaan.	21. Jotka hänen kauttansa uskotte Jumalan päälle, joka hänen kuolleista herätti ja hänelle kunnian antoi, että teillä olis usko ja toivo Jumalan päälle.	jotca hänen cauttans uscotte Jumalan päälle/ 1:21 Joca hänen cuolleista herättänyt on/ ja hänelle sen cunnian andoi/ että teille olis vsco ja toiwo Jumalan päälle.

1:22 Puhdistakaa sielunne totuuden kuuliaisuudessa vilpittömään veljenrakkauteen ja rakastakaa toisianne hartaasti puhtaasta sydäimestä,	22. Ja tehkää puhtaaksi teidän sielunne totuuden kuuliaisuudessa, Hengen kautta, veljelliseen rakkauteen, joka vilpittöin olis, ja olkaat keskenänne palavaisessa rakkaudessa puhtaasta sydäimestä,	1:22 Ja tehkät puhtaxi teidän sielunna totuden cuuliaisudes/ Hengen cautta/ weljelliseen rackauteen/ joca wilpittöin olis/ ja olcat keskenän palawaises rackaudes/ puhtasta sydäimestä/
1:23 te, jotka olette uudestisyntyneet, ette katoavasta, vaan katoamattomasta siemenestä, Jumalan elävän ja pysyvän sanan kautta.	23. Niinkuin ne, jotka jälleen syntyneet ovat, ei katoovaisesta, vaan katoomattomasta siemenestä, elävästä Jumalan sanasta, joka ijankaikkisesti pysyy.	1:23 Nijncauin ne jotca jällens syndynet owat/ ei catowaisesta/ waan catomattomasta siemenestä/ nimittäin/ elävästä Jumalan sanasta/ joca ijancaickisest pysy.
1:24 Sillä: "kaikki liha on kuin ruoho, ja kaikki sen kauneus kuin ruohon kukkanen; ruoho kuivuu, ja kukkanen varisee,	24. Sillä kaikki liha on niinkuin ruoho ja kaikki ihmisen kunnia niinkuin ruohon kukkanen. Ruoho on kuivunut, ja sen kukkanen lakastunut;	1:24 Sillä caicki liha on nijncuin ruoho/ ja caicki ihmisen cunnia/ nijncuin ruohon cuckaiset. Ruoho on poiscuiwanut/ ja cuckaiset lacastunet.
1:25 mutta Herran sana pysyy iankaikkisesti." Ja tämä on se sana, joka on teille ilosanomana julistettu.	25. Mutta Herran sana pysyy ijankaikkisesti, ja se on se sana, joka teidän seassanne saarnattu on.	1:25 Mutta HERran sana pysy ijancaickisest. Ja se on se sana/ joca teidän seasan saarnattu on.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Pankaa siis pois kaikki pahuus ja kaikki vilppi ja ulkokultaisuus ja kateus ja kaikki panettelu,	1. Niin pankaat pois nyt kaikki pahuus ja kaikki petos, ja ulkokullaisuus ja kateus, ja kaikki panetus,	2:1 Nijn poisangat nyt caicki pahuus ja caicki petos/ ja ulcocullaisus ja cateus/ ja caicki panetus.
2:2 ja halatkaa niinkuin vastasyntyneet lapset sanan väärentämätöntä maitoa, että te sen kautta kasvaisitte pelastukseen,	2. Ja halaitkaat sitä terveellistä sanan rieskaa, niinkuin äsken-syntyneet lapsukaiset, että te sen kautta kasvaisitte.	2:2 Ja halaitcat selkiätä järjellistä riesca/ nijncuin äsken syndynet lapsucaiset/ että te sen cautta caswaisitte.
2:3 jos "olette maistaneet, että Herra on hyvä."	3. Jos te muutoin maistaneet olette, että Herra on suloinen,	2:3 Jos te muutoin maistanet oletta/ että HERra on suloinen/
2:4 Ja tulkaa hänen tykönsä, elävän kiven tykö, jonka ihmiset tosin ovat hyljänneet, mutta joka Jumalan edessä on valittu, kallis,	4. Jonka tykö te myös tulleet olette niinkuin elävän kiven tykö, joka kyllä ihmisiltä hyljätty on, mutta Jumalalta valittu, kallis.	2:4 Jonga tygö te myös tullet oletta/ nijncuin elävän kiwen tygö/ joca ihmisildä hyljätty on/ mutta Jumalalda on hän walittu ja callis.

<p>2:5 ja rakentukaa itsekin elävinä kivinä hengelliseksi huoneeksi, pyhäksi papistoksi, uhraamaan hengellisiä uhreja, jotka Jeesuksen Kristuksen kautta ovat Jumalalle mieluisia.</p>	<p>5. Ja myös te, niinkuin elävät kivet, rakentakaat teitänne hengelliseksi huoneeksi ja pyhäksi pappeudeksi uhraamaan hengellisiä uhreja, jotka Jumalalle Jeesuksen Kristuksen kautta otolliset ovat.</p>	<p>2:5 Ja myös te/ nijncuin elävät kivet rakecat teitän hengellisexi huonexi/ ja pyhäxi Pappiudexi uhraman hengellisiä uhreja/ jotca Jumalalle/ Jesuxen Christuxen cautta otolliset olisit.</p>
<p>2:6 Sillä Raamatussa sanotaan: "Katso, minä lasken Siioniin valitun kiven, kalliin kulmakiven; ja joka häneen uskoo, ei ole häpeään joutuva."</p>	<p>6. Sentähden on myös Raamatussa: katso, minä panen Zioniin valitun kalliin kulmakiven: joka uskoo hänen päällensä, ei hän suinkaan tule häpiään.</p>	<p>2:6 SEntähden on myös Ramatus: Cadzo/ minä panen Zionihin walitun callin culmakiwen/ joca usco hänen päällens/ ei hän tule häpiään.</p>
<p>2:7 Teille siis, jotka uskotte, se on kallis, mutta niille, jotka eivät usko, "on se kivi, jonka rakentajat hylkäsivät, tullut kulmakiveksi"</p>	<p>7. Teille siis, jotka nyt uskotte, on hän kallis; mutta uskottomille on se kivi, jonka rakentajat hyljänneet ovat, kulmakiveksi tullut,</p>	<p>2:7 Teille jotca nyt uscotte/ on hän callis: mutta uscottomille (on se kiwi jonga rakendajat hyljännet owat/ ja on culmakiwexi tullut)</p>
<p>2:8 ja "kompastuskiveksi ja loukkauskallioksi." Koska he eivät tottele sanaa, niin he kompastuvat; ja siihen heidät on pantukin.</p>	<p>ja loukkauskiveksi, ja pahennuksen kallioksi, 8. Nimittäin niille, jotka itsensä sanaan loukkaavat, ja ei sitä usko, johonka he myös asetetut olivat.</p>	<p>2:8 On hän louckauskiwexi/ ja pahennuxen callioxi/ nimittäin/ nijlle jotca idzens sanaan louckawat/ ja ei sitä usco/ johonga he asetetut olit.</p>
<p>2:9 Mutta te olette "valittu suku, kuninkaallinen papisto, pyhä heimo, omaisuuskansa, julistaaksenne sen jaloja tekoja", joka on pimeydestä kutsunut teidät ihmeelliseen valkeuteensa;</p>	<p>9. Mutta te olette valittu suku, kuninkaallinen pappeus, pyhä kansa, omaisuuden kansa, ilmoittamaan sen voimaa, joka teitä pimeydestä ihmeelliseen valkeuteensa kutsunut on,</p>	<p>2:9 MUTta te oletta walittu sucu/ Cuningalinen Pappius/ pyhä Canssa/ erinomaisuden Canssa/ ilmoittaman sen woima/ joca teitä pimeydestä hänen ihmelliseen walkeuteens cudzunut on.</p>
<p>2:10 te, jotka ennen "ette olleet kansa", mutta nyt olette "Jumalan kansa", jotka ennen "ette olleet armahdetut", mutta nyt "olette armahdetut."</p>	<p>10. Jotka ette muinen kansa olleet, mutta nyt olette Jumalan kansa: jotka ette muinen armossa olleet, mutta nyt te armossa olette.</p>	<p>2:10 Te jotca et muinen Canssa ollet/ mutta nyt te oletta Jumalan Canssa. Ja te jotca et muinen Armosa ollet/ mutta nyt te Armosa oletta.</p>
<p>2:11 Rakkaani, niinkuin outoja ja muukalaisia minä kehoitan teitä pidättymään lihallisista himoista, jotka sotivat sielua vastaan,</p>	<p>11. Rakkaat veljet! minä neuvon teitä, niinkuin outoja ja muukalaisia: välttäkää lihallisia himoja, jotka sotivat sielua vastaan,</p>	<p>2:11 RAckat weljet/ minä neuwon teitä/ nijncuin oudoja ja muucalaisia/ wälttäkät lihallisia himoja/ jotca sotiwat sielua wastan.</p>

2: 12 ja vaeltamaan nuhteettomasti pakanain keskuudessa, että he siitä, mistä he parjaavat teitä niinkuin pahantekijöitä, teidän hyvien tekojenne tähden, niitä tarkatessaan, ylistäisivät Jumalaa etsikkopäivänä.	12. Ja pitäkää hyvä meno pakanain seassa, että ne, jotka teitä panettelevat niinkuin pahointekijöitä, näkisivät teidän hyvistä töistänne ja kiittäisivät Jumalaa etsikon päivänä.	2: 12 Ja pitäkät hywä meno pacanain seas/ että ne jotca teitä panettelewat/ nijncuin pahointekijtä/ tundisit teidän/ teidän hywistä töistän/ ja kijttäisit Jumalata sinä päiwänä/ jona hän caicki julista.
2: 13 Olkaa alamaiset kaikelle inhimilliselle järjestykselle Herran tähden, niin hyvin kuninkaalle, joka on ylin,	13. Sentähden olkaat alamaiset kaikelle inhimilliselle säädylle Herran tähden, olisko se kuninkaalle, niinkuin ylimmäiselle,	2: 13 SEntähden olcat alammaiset caikille ihmisille/ ja säädylle/ HERran tähden/ olisco se Cuningalle/ nijncuin ylimmäiselle/
2: 14 kuin käskynhaltijoille, jotka hän on lähettänyt pahaan tekeville rangaistukseksi, mutta hyvää tekeville kiitokseksi;	14. Taikka päämiehille, niinkuin niille, jotka häneltä lähetetyt ovat pahointekiöille rangaistukseksi ja hurskaille kiitokseksi.	taicka Päämiehille/ 2: 14 Nijncuin nijlle jotca häneldä lähetetyt owat/ pahointekijlle rangaistuxexi/ ja hurscaille kijtoxexi.
2: 15 sillä se on Jumalan tahto, että te hyvää tekemällä tukitte suun mielettömäin ihmisten ymmärtämättömyydeltä -	15. Sillä se on Jumalan tahto, että te hyvällä työllä tukitsette hulluin ja tyhmäin ihmisten suun,	2: 15 Sillä se on Jumalan tahto/ että te hywällä työllä tukidzetta hulluin ja tyhmäin ihmisten suun.
2: 16 niinkuin vapaat, ei niinkuin ne, joilla vapaus on pahuuden verhona, vaan niinkuin Jumalan palvelijat.	16. Niinkuin vapaat, ja ei niin, että se vapaus olis niinkuin pahuuden peite, vaan niinkuin Jumalan palveliat.	2: 16 Nijncuin wapat/ ja ei nijn että se wapaus olis nijncuin pahuden peitos/ waan nijncuin Jumalan palweliat.
2: 17 Kunnioittakaa kaikkia, rakastakaa veljiä, peljätkää Jumalaa, kunnioittakaa kuningasta.	17. Olkaat kunnialliset jokaista kohtaan, rakastakaa veljiä, peljätkää Jumalaa, kunnioittakaa kuningasta.	2: 17 Olcat cunnialiset jocaista wastan. Racastacat weljiä/ peljätkät Jumalata/ cunnioittacat Cuningasta.
2: 18 Palvelijat, olkaa kaikella pelolla isännillenne alamaiset, ei ainoastaan hyville ja lempeille, vaan nurjillekin.	18. Te palveliat! olkaat alamaiset kaikella pelvolla teidän isännillenne, ei ainoastaan hyville ja siveille, vaan myös tuimille.	2: 18 TE palweliat/ olcat alammaiset caikella pelgolla teidän Isännillen/ ei ainoastans hyville ja siwiöille/ waan myös tuimille.
2: 19 Sillä se on armoa, että joku omantunnon tähden Jumalan edessä kestää vaivoja, syyttömästi kärsien.	19. Sillä se on armo, jos joku omantuntensa tähden Jumalan tykö vaivaa kärsii, ja syyttömästi kärsii.	2: 19 Sillä se on armo/ jos jocu omantundons tähden Jumalan tygö waiwa kärsi/ ja syyttömäst kärsi/

2: 20 Sillä mitä kiitettävää siinä on, jos te olette kärsivällisiä silloin, kun teitä syntienne tähden piestään? Mutta jos olette kärsivällisiä, kun hyvien tekojenne tähden saatte kärsiä, niin se on Jumalan armoa.	20. Sillä mikä kiitos se on, jos te pahain tekoinne tähden piestään, ja te kärsitte? Mutta kuin te hyvin teette ja kuitenkin vaivataan, ja te sen kärsitte, niin se on armo Jumalan edessä.	2: 20 Sillä mikä kiitos se on/ jos te pahain tecoinne tähden piestään/ ja te kärsitte? Mutta cosca te hywin teette/ ja cuitengin waiwatan ja te sen kärsitte/ niijn se on armo Jumalan edes.
2: 21 Sillä siihen te olette kutsutut, koska Kristuskin kärsi teidän puolestanne, jättäen teille esikuvan, että te noudattaisitte hänen jälkiänsä,	21. Sillä sitä varten olette te kutsutut, että Kristus myös kärsi meidän edestämme ja jätti meille esikuvan, että teidän pitää hänen askeleitansa noudattaman,	2: 21 Sillä sitä warten oletta te cudzutut/ että Christus myös kärsi meidän edestäm/ ja jätti meille cuwan/ että teidän pitä hänen askeleitans noudattaman.
2: 22 joka "ei syntiä tehnyt ja jonka suussa ei petosta ollut",	22. Joka ei yhtään syntiä tehnyt eikä yhtään petosta ole hänen suustansa löydetty,	2: 22 Joca ei yhtän syndiä tehnyt/ eikä yhtän petosta ole hänen suustans löytty.
2: 23 joka häntä herjattaessa ei herjannut takaisin, joka kärsiessään ei uhannut, vaan jätti asiansa sen haltuun, joka oikein tuomitsee,	23. Joka ei kironnut, kuin häntä kirottiin, ei uhannut, kuin hän kärsi; mutta antoi hänelle koston, joka oikein tuomitsee;	2: 23 Joca ei kironnut cosca hän kirottin/ ei uhgannut cosca hän kärsi/ mutta andoi hänelle coston/ joca oikein duomidze.
2: 24 joka "itse kantoi meidän syntimme" ruumiissansa ristinpuuhun, että me, synneistä pois kuolleina, eläisimme vanhurskaudelle; ja hänen "haavainsa kautta te olette paratut."	24. Joka meidän syntimme itse uhrasi omassa ruumiissansa puun päällä, että me synneistä pois kuolleet eläisimme vanhurskaudelle; jonka haavain kautta te olette terveiksi tulleet.	2: 24 Joca meidän syndimme idze uhras omas ruumisans puun päällä/ että me synneistä poiscuollet eläisimme wanhurscaudelle. Jonga haawain cautta te oletta terwexi tullet:
2: 25 Sillä te olitte "eksyksissä niinkuin lampaat", mutta nyt te olette palanneet sielujenne paimenen ja kaitsijan tykö.	25. Sillä te olitte niinkuin eksyväiset lampaat, vaan nyt te olette palanneet teidän sieluinne paimenen ja piispan tykö.	2: 25 Sillä te olitta nijncuin exywäiset lambat/ waan nyt te oletta palainnet/ teidän sieluin Paimenen ja Pispan tygö.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .
3: 1 Samoin te, vaimot, olkaa alamaiset miehille, että nekin, jotka ehkä eivät ole sanalle kuuliaisia, vaimojen vaelluksen kautta sanoittakin voitettaisiin,	1. Niin olkaan vaimot myös miehillensä alamaiset, että nekin, jotka ei sanaa usko, vaimoin tavoista ilman sanaa voitetuksi tulisivat,	3: 1 Olcan waimot myös miehillens alammaiset/ että nekin jotca ei sana usco/ waimoin tawoist ilman sanata voitetuxi tulisit/
3: 2 kun he katselevat, kuinka te vaellatte puhtaina ja pelossa.	2. Kun he teidän puhtaan menonne näkevät pelvossa.	3: 2 Cosca he teidän puhtan menon näkewät/ pelgosa.

3:3 Älköön teidän kaunistuksenne olko ulkonaista, ei hiusten palmikoimista eikä kultien ympärillenne ripustamista eikä koreihin vaatteisiin pukeutumista,	3. Joidenka kaunistus ei pidä oleman ulkonaisissa hiusten palmikoissa ja kullan ympäri-ripustamisessa eli vaatteen puvussa,	3:3 Joidenga caunistus ei pidä oleman ulconaisis hiusten palmicois/ ja cullan ymbärins ripustamises/ eli waattein pugusa.
3:4 vaan se olkoon salassa oleva sydämen ihminen, hiljaisen ja rauhaisan hengen katoamattomuudessa; tämä on Jumalan silmissä kallis.	4. Vaan salainen ihminen ilman vikaa sydämessä, lakialla ja hiljaisella hengellä, se on kallis Jumalan edessä.	3:4 Waan jos se salainen ihminen on ilman wiata sydämes/ lakialla ja hiljaisella hengellä/ se on callis Jumalan silmäin edes.
3:5 Sillä näin myös muinoin pyhät vaimot, jotka panivat toivonsa Jumalaan, kaunistivat itsensä ja olivat miehillensä alamaiset;	5. Sillä näin ovat pyhätkin vaimot muinen itsensä kaunistaneet, jotka toivonsa panivat Jumalan päälle ja olivat miehillensä alamaiset,	3:5 Sillä näin owat pyhätkin waimot muinen heidäns caunistanet/ jotca toiwons panit Jumalan päälle/ ja olit miehillens alemmaiset.
3:6 niin oli Saara kuuliainen Aabrahamille, kutsuen häntä herraksi; ja hänen lapsikseen te olette tulleet, kun teette sitä, mikä hyvää on, ettekä anna minkään itseänne peljättää.	6. Niinkuin Sara oli Abrahamille kuuliainen ja kutsui hänen herraksi, jonka tyttäriksi te tulleet olette, jos te hyvin teette ja pelkäämättä olette.	3:6 Nijncuin Sara oli Abrahamille cuuliainen/ ja cudzui hänen Herraxens. Jonga tyttärixi tekin tullet oletta/ jos te hywin teettä/ ja pelkämät oletta.
3:7 Samoin te, miehet, eläkää taidollisesti kukin vaimonne kanssa, niinkuin heikomman astian kanssa, ja osoittakaa heille kunnioitusta, koska he ovat elämän armon perillisiä niinkuin tekin; etteivät teidän rukouksenne estyisi.	7. Te, miehet, myös asukaat heidän kanssansa taidolla ja antakaat vaimolliselle niinkuin heikommalle astialle hänen kunniansa, niinkuin myös elämän armon kanssaperillisille, ettei teidän rukouksenne estetyksi tulisi.	3:7 TE miehet myös/ asucat heidän cansans taidolla/ ja andacat waimolliselle nijncuin heicommalle astialle hänen cunnians/ nijncuin myös elämän armon cansaperillisille/ ettei teidän rucouxen estetyxi tulis.
3:8 Ja lopuksi: olkaa kaikki yksimielisiä, helläsydämiä, veljiä kohtaan rakkaita, armahtavaisia, nöyriä.	8. Mutta viimein olkaat kaikki yksimieliset, ynnä kärsiväiset, pitäin veljellistä rakkautta keskenänne, laupiaat, ystävälliset,	3:8 Mutta wijmein olcat caicki yximieliset/ ynnäkärsiwäiset/ pitäin weljellistä rackautta keskenän/ laupiat/ ystäväliset/
3:9 Älkää kostako pahaa pahalla, älkää herjausta herjauksella, vaan päinvastoin siunatkaa; sillä siihen te olette kutsututkin, että siunauksen perisitte.	9. Ei kostain pahaa pahalla, eikä kirouksella kirousta, vaan paremmin siunatkaa, tietäen, että te olette kutsutut siunausta perimään.	3:9 Ei costain paha pahalla/ eikä kirouxella kirousta/ waan paremmin siunatcat/ tieten että te oletta cudzutut siunausta perimän.
3:10 Sillä: "joka tahtoo rakastaa elämää ja nähdä hyviä päiviä, varjelkoon kielensä pahasta ja huulensa vilppiä puhumasta,	10. Sillä joka elää tahtoo ja hyviä päiviä nähdä, hän hillitkään kielensä pahuudesta ja huulensa vilppiä puhumasta,	3:10 Sillä/ joca elä tahto/ ja hywiä päiwiä nähdä/ hän hillitkän kielens paha puhumast/ ja huulens petoxesta.

3:11 kääntyköön pois pahasta ja tehkään hyvää, etsiköön rauhaa ja pyrkiköön siihen.	11. Hän välttäkään pahaa ja tehkään hyvää, etsikään rauhaa ja noudattamaan sitä.	3:11 Hän wälttäkän paha/ ja tehkän hywä. Hän edzikän rauha/ ja noudattacan sitä.
3:12 Sillä Herran silmät tarkkaavat vanhurskaita ja hänen korvansa heidän rukouksiansa, mutta Herran kasvot ovat pahantekijöitä vastaan."	12. Sillä Herran silmät ovat vanhurskasten päälle ja hänen korvansa heidän rukouksissansa; mutta Herran kasvot ovat pahointekiöitä vastaan.	3:12 Sillä HERran silmät owat wanhurscasten päälle/ hänen corwans heidän rucouxisans. Mutta HERran caswo on pahointekiäin päälle.
3:13 Ja kuka on, joka voi teitä vahingoittaa, jos teillä on kiivaus hyvään?	13. Ja kuka on, joka taitaa teitä vahingoittaa, jos te hyvää pyydätte?	3:13 Ja cuca wahingoitta/ jos te hywä pyydätte?
3:14 Vaan vaikka saisittekin kärsiä vanhurskauden tähden, olette kuitenkin autuaita. "Mutta älkää antako heidän pelkonsa peljättää itseänne, älkääkä hämmästykö",	14. Ja jos te vielä oikeudenkin tähden kärsisitte, niin te kuitenkin autuaat olette; mutta älkää peljätkö heidän vaatimistansa, alkää myös heitä hämmästykö.	3:14 Ja/ jos te wielä oikiudengin tähden kärsisitte/ nijn te cuitengin autuat oletta. Mutta älkät peljätkö heidän vaatimistans/ älkät myös heitä hämmästykö.
3:15 vaan pyhittäkää Herra Kristus sydämissänne ja olkaa aina valmiit vastaamaan jokaiselle, joka teiltä kysyy sen toivon perustusta, joka teissä on, kuitenkin sävyisyydellä ja pelolla,	15. Mutta pyhittäkää Herra Jumala teidän sydämissänne. Olkaat myös aina valmiit vastaamaan jokaista, joka teidän toivonne perustusta tutkistelee, joka teissä on, hiljaisuudella ja pelvolla,	3:15 Mutta pyhittäkät HERra Jumala teidän sydämisän. 3:16 Olcat myös aina walmit wastaman jocaista/ cuin teidän toiwonne perustusta tutkistele/ joca teisä on hiljaisudella ja pelgolla/
3:16 pitäen hyvän omantunnon, että ne, jotka parhaavat teidän hyvää vaellustanne Kristuksessa, joutuisivat häpeään siinä, mistä he teitä panettelevat.	16. Ja pitäkää hyvä omatunto, että ne, jotka teitä panettelevat niinkuin pahantekiöitä, häpeäisivät, että he ovat häväisseet teidän hyvän menonne Kristuksessa.	ja pitäkät hywä omatundo/ että ne jotca teitä panettelewat/ nijncuin pahantekijtä/ häpeisit/ että he owat teidän hywän menonna Christuxen häwäisnet.
3:17 Sillä parempi on hyvää tehden kärsiä, jos niin on Jumalan tahto, kuin pahaa tehden.	17. Sillä se on parempi, jos Jumalan tahto niin on, että te hyvän työn tähden kärsitte kuin pahan.	3:17 Sillä se on parambi (jos Jumalan tahto nijn on) että te hywän työn tähden kärsitte/ cuin pahan.
3:18 Sillä myös Kristus kärsi kerran kuoleman syntien tähden, vanhurskas vääräin puolesta, johdattaaksensa meidät Jumalan tykö; hän, joka tosin kuoletettiin lihassa, mutta tehtiin eläväksi hengessä,	18. Sillä Kristus myös kerran kärsi meidän synteimme tähden, hurskas vääräin edestä, että hän meitä Jumalalle uhrais: lihan kautta tosin kuoletettu, mutta Hengen kautta eläväksi tehty,	3:18 Sillä Christus myös kärsei meidän syndeimme tähden/ hurscas wääräin edestä/ että hän meitä Jumalalle uhrais/ joca lihan cautta cuoletettin/ mutta Hengen cautta eläwäxi tehty.

3:19 jossa hän myös meni pois ja saarnasi vankeudessa oleville hengille,	19. Jossa hän myös meni pois ja saarnasi hengille vankeudessa,	3:19 Josa hän myös poismeni/ ja saarnais fangituille hengille/
3:20 jotka muinoin eivät olleet kuuliaisat, kun Jumalan pitkämielisyyt odotti Nooan päivinä, silloin kun valmistettiin arkkia, jossa vain muutamat, se on kahdeksan sielua, pelastuivat veden kautta.	20. Jotka ei muinen uskoneet, kuin Jumala kerran Noan aikana odotti ja kärsiväinen oli, kuin arkki valmistettiin, jossa harvat (se on: kahdeksan sielua) veden kautta päästetyksi tulivat.	3:20 Jotca ei silloin usconet/ cosca Jumala Noen aicana odotti ja kärsiwäinen oli/ cosca Arcki walmistettin/ josa harwat (se on/ cahdexan sielua) weden cautta päästetyxi tulit/
3:21 Tämän vertauskuvan mukaan wesi nyt teidätkin pelastaa, kasteena - joka ei ole lihan saastan poistamista, vaan hyvän omantunnon pyytämistä Jumalalta - Jeesuksen Kristuksen ylösnousemuksen kautta,	21. Se nyt meitäkin kasteessa autuaaksi tekee, joka sitä aavisti (ei että lihan saastaisuudet pannaan pois, vaan että se on hyvän omantunnon liitto Jumalan tykönä) Jeesuksen Kristuksen ylösnousemisen kautta,	3:21 Se nyt meitäkin Castesa autuaxi teke/ joca sitä awisti/ ei että lihan saastaisuudet sillä pannaan pois/ waan että se on hyvän omantunnon lijtto/ Jumalan tykönä/ Jesuxen Christuxen ylösnousemisen cautta.
3:22 hänen, joka on mennyt taivaaseen ja on Jumalan oikealla puolella; ja hänen allensa ovat enkelit ja wallat ja woimat alistetut.	22. Joka on Jumalan oikialle kädelle, taivaasen mennyt, ja hänelle ovat enkelit ja wallat ja woimat alamaiset.	3:22 Joca on Jumalan oikialle kädelle Taiwasen ylösmennyt/ ja hänelle owat Engelit/ ja wallat/ ja woimat alammaiset.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .
4:1 Koska siis Kristus on kärsinyt lihassa, niin ottakaa tekin aseksenne sama mieli - sillä joka lihassa kärsii, se lakkaa synnistä -	1. Että siis Kristus lihassa meidän edestämme on kärsinyt, niin te myös varustakaat teitänne sillä mielellä; sillä joka lihassa kärsii, se lakkaa synnistä,	4:1 ETtä Christus lihasa meidän edestäm on kärsinyt/ nijn warustacat teitän sillä mielellä: Sillä joca lihasa kärsi/ se lacka synnistä/
4:2 ettette enää eläisi tätä lihassa vielä elettävää aikaa ihmisten himojen mukaan, vaan Jumalan tahdon mukaan.	2. Ettei hän enään sitä aikaa, jonka hän lihassa edespäin on, ihmisten himon jälkeen, vaan Jumalan tahdon jälkeen eläisi.	4:2 Ettei hän sitä aica cuin hän lihasa edespäin on/ ihmisten himon jälken/ waan Jumalan tahdon jälken eläis.
4:3 Riittäähän, että menneen ajan olette täyttäneet pakanain tahtoa vaeltaessanne irstaudessa, himoissa, juoppoudessa, mässäyksissä, juomingeissa ja kauheassa epäjumalain palvelemisessa.	3. Sillä kyllä siinä on, että me edesmenneen ajan elämästä kulutimme pakanain mielen jälkeen, vaeltaissamme irstaudessa, himoissa, juopumisessa, ylönsuömisessä, ylönjuomisessa ja hirmuisissa epäjumalan palveluksissa.	4:3 Sillä kyllä sijnä on/ että me culunen ajan elämäst culutimme pacanain mielen jälken/ waeldaisam irtaudes/ himois/ juopumises/ ylönsyömisés lainomisis/ ja hirmuisis epäjumalden palweluxisa.

4:4 Sentähden he oudoksuvat sitä, ettette juokse heidän mukanansa samaan riettauden lätäkköön, ja herjaavat.	4. He oudoksuvat, ettette heidän kanssansa juokse samaan säädyttömän hekuman menoon, ja pilkkaavat.	4:4 He ihmettelewät/ ettet te heidän cansans juoxe säädyttömäs hecuman menosa/ jotca teistä pahasti puhuwat/
4:5 Mutta heidän on tehtävä tili hänelle, joka on valmis tuomitsemaan eläviä ja kuolleita.	5. Niiden pitää luvun tekemän hänelle, joka on valmis tuomitsemaan eläviä ja kuolleita.	4:5 Nijden pitä lugun tekemän hänelle/ joca on walmis duomidzeman eläwitä ja cuolleita:
4:6 Sillä sitä varten kuolleillekin on julistettu evankeliumi, että he tosin olisivat tuomitut lihassa niinkuin ihmiset, mutta että heillä hengessä olisi elämä, niinkuin Jumala elää.	6. Sillä sitä varten evankeliumi kuolleillekin saarnattu on, että he kyllä tuomittaisiin ihmisten jälkeen lihassa, mutta Jumalan jälkeen eläisivät hengessä.	4:6 Sillä sitäwarten Evangelium cuolleillekin saarnattu on/ että he duomitaisin ihmisten jälken lihasa: 4:7 Mutta Hengesä he eläwät/ Jumalasa.
4:7 Mutta kaiken loppu on lähellä. Sentähden olkaa maltilliset ja raittiit rukoilemaan.	7. Mutta nyt kaikkein loppu lähestyy. Niin olkaat siis raittiit ja walppaat rukoilemaan.	Mutta nyt caickein loppu lähesty. 4:8 Niin olcat sijs raitit ja walpat rucoileman/
4:8 Ennen kaikkea olkoon teidän rakkautenne toisianne kohtaan harras, sillä "rakkaus peittää syntien paljouden."	8. Mutta ennen kaikkia pitäkät keskenänne palawa rakkaus; sillä rakkaus peittää paljon rikoksia.	mutta ennen caickia pitäkät palawa rackaus: Sillä rackaus peittä paljo rioxita.
4:9 Olkaa vieraanvaraisia toinen toistanne kohtaan, nurkumatta.	9. Olkaat vierasten holhoojat keskenänne napisematta,	4:9 Olcat wierasten holhojat keskenän napisemata.
4:10 Palvelkaa toisianne, kukin sillä armolahjalla, minkä on saanut, Jumalan moninaisen armon hyvinä huoneenhaltijoina.	10. Ja palvelkaat toinen toistanne, jokainen sillä lahjalla, minkä hän saanut on, niinkuin hyvät Jumalan moninaisen armon huoneenhaltiat.	4:10 Ja palwelcat toinen toistan/ jocainin sillä lahjalla cuin hän saanut on/ nijncuin hywät moninaisen Jumalan armon huonenhaltiat.
4:11 Jos joku puhuu, puhukoon niinkuin Jumalan sanoja; jos joku palvelee, palvelkoon sen voiman mukaan, minkä Jumala antaa, että Jumala tulisi kaikessa kirkastetuksi Jeesuksen Kristuksen kautta. Hänen on kunnia ja valta aina ja iankaikkisesti. Amen.	11. Jos joku puhuu, hän puhukaan niinkuin Jumalan sanoja: jos jollakin on joku virka, hän tehkään niinkuin siitä voimasta, jonka Jumala antaa, että Jumala kaikissa Jesuksen Kristuksen kautta kunnioitettaisiin, jolla on kunnia ja valta ijankaikkisesta ijankaikkiseen, amen!	4:11 Jos jocu puhu/ hän puhucan nijncuin Jumalan sanoja. Jos jollakin on jocu wirca/ hän tehkän nijncuin sijtä woimasta/ jonga Jumala anda. Että Jumala caikisa Jesuxen Christuxen cautta cunnioitettaisin. Jolle olcon cunnia ja walda ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.
4:12 Rakkaani, älkää oudoksuko sitä hellettä, jossa olette ja joka on teille koetukseksi, ikäänkuin teille tapahtuisi jotakin outoa,	12. Minun rakkaani! älkää oudoksuko sitä hellettä, joka teille tapahtuu, että teitä koetellaan, niinkuin teille jotakin outoa tapahtuisi;	4:12 Minun rackahani/ älkät oudoxuco sitä hellehtä (cuin teille tapahtu/ että teitä coetellan) nijncuin teille jotakin utta tapahduis/

4:13 vaan iloitkaa, sitä myöten kuin olette osallisia Kristuksen kärsimyksistä, että te myös hänen kirkkautensa ilmestymisessä saisitte iloita ja riemuita.	13. Vaan iloitkaat, että te Kristuksen kanssa kärsitte, että tekin ajallansa hänen kunniansa ilmestyksessä iloitsitte ja riemuitsitte.	4:13 Waan parammin iloitcat/ että te Christuxen cansa kärsitte/ että tekin ajallans hänen cunnians ilmestyxes iloidzitte ja riemuidzitte.
4:14 Jos teitä solvataan Kristuksen nimen tähden, niin te olette autuaat, sillä kirkkauden ja Jumalan Henki lepää teidän päällänne.	14. Autuaat olette te, jos teitä Kristuksen nimen tähden pilkataan; sillä se Henki, joka on kunnian ja Jumalan Henki, lepää teidän päällänne: heiltä hän pilkataan, vaan teiltä hän kunnioitetaan.	4:14 Autuat oletta te/ jos teitä Christuxen Nimen tähden pilcatan: Sillä se Hengi/ joca on cunnian ja Jumalan Hengi/ lewäjä teidän päällänne. Heildä hän pilcatan/ waan teildä hän cunnioitetan.
4:15 Älköön näet kukaan teistä kärsikö murhaajana tai varkaana tai pahantekijänä tahi sentähden, että sekaantuu hänelle kuulumattomiin;	15. Älkään yksikään teistä kärsikö niinkuin murhaaja eli varas, taikka pahantekijä, eli niinkuin se, joka toisen virkaan rupee;	4:15 Älkän yxikän teistä kärsikö nijncuin murhaja eli waras/ taicka pahantekijä/ eli nijncuin se joca toisen wircaan rupee.
4:16 mutta jos hän kärsii kristittynä, älköön hävetkö, vaan ylistäköön sen nimensä tähden Jumalaa.	16. Mutta jos hän kärsii niinkuin kristitty, älköön hävetkö, vaan kiittäkään Jumalaa sen osan tähden.	4:16 Mutta jos hän kärsi nijncuin Christitty/ älkön häwetkö/ waan kijttäkän Jumalata sen osan tähden.
4:17 Sillä aika on tuomion alkaa Jumalan huoneesta; mutta jos se alkaa ensiksi meistä, niin mikä on niiden loppu, jotka eivät ole Jumalan evankeliumille kuuluiset?	17. Sillä aika on, että tuomion pitää Jumalan huoneesta alkaman. Mutta jos se ensin meistä alkaa, minkäs lopun ne saavat, jotka ei Jumalan evankeliumia usko?	4:17 Sillä aica on/ että duomion pitä Jumalan huonesta alcaman. Mutta jos se ensin meistä alca/ mingästä lopun ne saawat/ jotca ei Jumalan Evangeliumita usco?
4:18 Ja "jos vanhurskas vaivoin pelastuu, niin mihinkä joutuukaan jumalaton ja syntinen?"	18. Ja jos hurskas tuskalla vapaaksi tulee, kussa sitte jumalaton ja syntinen näkyy?	4:18 Ja jos hurscas tuscalla wapaxi tule/ cusa sijtte jumalaton ja syndinen näky?
4:19 Sentähden, uskokoot myös ne, jotka Jumalan tahdon mukaan kärsivät, sielunsa uskolliselle Luojalle, tehden sitä, mikä hyvää on.	19. Sentähden ne, jotka Jumalan tahdon jälkeen kärsivät, antakaan sielunsa niinkuin uskolliselle Luojalle hyvissä töissä.	4:19 Sentähden ne jotca Jumalan tahdon jälken kärsiwät/ andacan sieluns nijncuin uscolliselle luojalle hywäin töiden cansa.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .
5:1 Vanhimpia teidän joukossanne minä siis kehoitan, minä, joka myös olen vanhin ja Kristuksen kärsimysten todistaja ja osallinen myös siihen kirkkauteen, joka vastedes on ilmestyvä:	1. Vanhoja pappeja teidän seassanne minä neuvon, joka myös pappi olen ja Kristuksen kärsimisten tunnustaja ja osallinen siitä kunniaista, joka ilmestyvä on:	5:1 WANhoja Pappaja/ teidän seasan/ minä neuwon/ joca myös Pappi olen/ ja Christuxen kärsimisen tunnustaja/ ja osallinen sijtä cunniasta joca ilmestywä on.

5:2 kaitkaa teille uskottua Jumalan laumaa, ei pakosta, vaan vapaaehtoisesti, Jumalan tahdon mukaan, ei häpeällisen voiton tähden, vaan sydämen halusta,	2. Kaitkaat Kristuksen laumaa, joka teidän hallussanne on, ja pitäkää siitä vaari, ei vaaditut, vaan hyvällä mielellä, ei turhan voiton tähden, vaan hyvästä tahdosta,	5:2 Caitcat Christuxen lauma/ joca teidän hallusan on/ ja pitäkät sijtä waari/ ei waaditut/ waan mielelliset/ ei turhan woiton tähden/ waan hywästä tahdosta/
5:3 ei herraina halliten niitä, jotka ovat teidän osallenne tulleet, vaan ollen laumalle esikuvina,	3. Ei myös niinkuin herrat kansansa päälle, vaan olkaat laumalle esikuvaksi.	5:3 Ei nijncuin Herrat Canssans päälle/ waan olcat laumalle opixi/
5:4 niin te, ylipaimenen ilmestyessä, saatte kirkkauden kuihtumattoman seppeleen.	4. Niin te, ylimmäisen Paimenen ilmestyessä, katoomattoman kunnian kruunun saatte.	5:4 nijn te (ylimmäisen Paimenen ilmestyis) catomattoman cunnian Cruunun saatte.
5:5 Samoin te, nuoremmat, olkaa vanhemmille alamaiset ja pukeutukaa kaikki keskinäiseen nöyryyteen, sillä "Jumala on ylpeitä vastaan, mutta nöyrille hän antaa armon."	5. Niin myös te nuoret, olkaat vanhoille alamaiset ja olkaat kaikki toinen toisellenne alamaiset, ja pitäkää teitänne kiintiästi nöyryyteen; sillä Jumala on ylpeitä vastaan, mutta nöyrille hän antaa armon.	5:5 Nlin myös te nuoret/ olcat wanhoille alammaiset. Olcat caicki toinen toisellenne alammaiset/ ja pitäkät teitänne kijndiäst nöyryteen/ sillä Jumala on coreita waskan. Mutta nöyrille hän anda armon.
5:6 Nöyrytkää siis Jumalan väkevän käden alle, että hän ajallansa teidät korottaisi,	6. Nöyryttäkää siis teitänne Jumalan väkevän käden alle, että hän teitä ajallansa korottais.	5:6 Nöyryttäkät sijs teitän Jumalan wäkwän käden ala: 5:7 Että hän teitä ajallans corgotais/
5:7 ja "heittäkää kaikki murheenne hänen päällensä, sillä hän pitää teistä huolen."	7. Kaikki teidän murheenne pankaat hänen päällensä; sillä hän pitää murheen teistä.	caicki teidän murhen pangat hänen päällens: Sillä hän pitä murhen teistä.
5:8 Olkaa raittiit, valvokaa. Teidän vastustajanne, perkele, käy ympäri niinkuin kiljuva jalopeura, etsien, kenen hän saisi niellä.	8. Olkaat raittiit, valvokaat; sillä teidän vihollisenne perkele käy ympäri niinkuin kiljuva jalopeura, ja etsii, kenen hän nielis.	5:8 Olcat raitit ja walwocat: sillä teidän wihollisen Perkele ymbärinskäy/ nijncuin kiljuwa Lejon/ ja edzi kenen hän nielis.
5:9 Vastustakaa häntä lujina uskossa, tietäen, että samat kärsimykset täytyy teidän veljiennekin maailmassa kestää.	9. Sitä te seisokaat vastaan, vahvat uskossa, tietäen, että ne vaivat tapahtuvat teidän veljillennekin maailmassa.	5:9 Sitä te waskan seisocat/ wahwat uscosa. Ja tietkät/ että ne waiwat tapahtuwat teidän weljillengin mailmasa.
5:10 Mutta kaiken armon Jumala, joka on kutsunut teidät iankaikkiseen kirkkauteensa Kristuksessa, vähän aikaa kärsittyänne, hän on teidät valmistava, teitä tukeva, vahvistava ja lujittava.	10. Mutta Jumala, jolta kaikki armo tulee, joka meitä on kutsunut ijankaikkiseen kunniaansa Kristuksessa Jesuksessa, teitä, jotka vähän aikaa kärsitte, valmistaa, vahvistaa, tukee, perustaa,	5:10 Mutta Jumala/ jolda caicki armo tule/ joca meitä on cudzunut ijancaickiseen cunniahans/ Christuxes Jesuxes/ teitä/ jotca wähän aica kärsitte/ walmista/ wahwista ja perusta.

5:11 Hänen olkoon valta aina ja iankaikkisesti! Amen.	11. Sille olkoon kunnia ja väkevyys ijankaikkisesta ijankaikkiseen! amen.	5:11 Sille olcon cunnia ja walda ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.
5:12 Silvanuksen, uskollisen veljen, kautta - jona häntä pidän olen lyhyesti teille tämän kirjoittanut, kehoittaen teitä ja vakuuttaen, että se armo, jossa te olette, on Jumalan totinen armo.	12. Silvanuksen, teidän uskollisen veljenne kanssa (niinkuin minä luulen) olen minä teidän tykönne harvoilla sanoilla kirjoittanut, neuvoen ja tunnustain, että tämä on se oikia Jumalan armo, jossa te olette.	5:12 Siluanuxen teidän uscollisen weljenne cansa (nijncuin minä luulen) olen minä teidän tygönne harwoilla sanoilla kirjoittanut/ neuwoden ja tunnustain/ että tämä on se oikia Jumalan armo/ josa te oletta.
5:13 Tervehdyksen lähettää teille Babylonissa oleva seurakunta, valittu niinkuin tekin, ja minun poikani Markus.	13. Teitä tervehtivät valitut Babyloniassa ja minun poikani Markus.	5:13 Terwettäwät teitä walitut Babylonias/ ja minun poican Marcus.
5:14 Tervehtikää toisianne rakkauden suunannolla. Rauha teille kaikille, jotka Kristuksessa olette!	14. Tervehtikää toinen toistanne rakkauden suun-annolla. Rauha olkoon teille kaikille, jotka Kristuksessa Jesuksessa olette, amen!	5:14 Terwettäkät toinen toistan rackauden suun annolla: Rauha olcon teille caikille/ jotca Christuxes Jesuxes oletta/ Amen.

PIETARIN TOINEN KIRJE	P. PIETARIN 2 EPISTOLA	P. Petarin Toinen Epistola .
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Simeon Pietari, Jeesuksen Kristuksen palvelija ja apostoli, niille, jotka ovat saaneet yhtä kalliin uskon kuin mekin meidän Jumalamme ja Vapahtajan Jeesuksen Kristuksen vanhurskaudessa.	Simon Pietari, Jesuksen Kristuksen palvelia ja apostoli, niille, jotka ovat saaneet meidän kanssamme yhdenkaltaisen kalliin uskon vanhurskaudessa, jonka meidän Jumalamme ja Vapahtajamme Jesus Kristus antaa:	1:1 Simon Petari Jesuxen Christuxen palvelia ja Apostoli. Nijlle jotca owat saanet meidän cansamme yhdencaltaisen uscon wanhurscaudes/ jonga meidän Jumalam/ ja wapahtajam Jesus Christus anda.
1:2 Armo ja rauha lisääntykään teille Jumalan ja meidän Herramme Jeesuksen tuntemisen kautta.	2. Armo ja rauha lisääntykään teille, Jumalan ja meidän Herran Jesuksen Kristuksen tuntemisen kautta!	1:2 Armo ja Rauha lisändykön teisä/ Jumalan ja meidän HERran Jesuxen Christuxen tundemisen cautta.
1:3 Koska hänen jumalallinen voimansa on lahjoittanut meille kaiken, mikä elämään ja jumalisuuteen tarvitaan, hänen tuntemisensa kautta, joka on kutsunut meidät kirkkaudellaan ja täydellisyydellään,	3. Että hänen jumalallinen voimansa meille kaikkinaiset (jotka elämään ja jumaliseen menoon sopivat) on lahjoittanut hänen tuntemisensa kautta, joka meitä kunniaan ja avuun kutsunut on,	1:3 ETtä hänen jumalinen wakens meille caickinaiset (jotca elämän ja jumalisen menon sopiwat) on lahjoittanut/ hänen tundemisens cautta/ joca meitä hänen cunnians ja woimans tähden cudzunut on/
1:4 joiden kautta hän on lahjoittanut meille kalliit ja mitä suurimmat lupaukset, että te niiden kautta tulisitte jumalallisesta luonnosta osallisiksi ja pelastuisitte siitä turmeluksesta, joka maailmassa himojen tähden vallitsee,	4. Joidenka kautta meille ne suurimmat ja kalliit lupaukset lahjoitetut ovat, että te niiden kautta Jumalan luonnosta osalliseksi tulisitte, jos te katoovaisen maailman himon vältätte.	1:4 Joidenga cautta meille ne callit ja suurimmat lupauxet lahjoitetut owat/ nimittäin/ että te nijden cautta Jumalan luonnosta osallisexi tulisitta/ jos te catowaisen mailman himon wäldätte.
1:5 niin pyrkikää juuri sentähden kaikella ahkeruudella osoittamaan uskossanne avuja, avuissa ymmärtäväisyyttä,	5. Niin ahkeroitkaat kaikella vireydellä teidän uskonne avua osoittamaan, ja avussa tointa,	1:5 Nijn ahkeroitcat/ teidän usconne woima osottaman/ 1:6 Ja woimasa toinda/
1:6 ymmärtäväisyydessä itsenne hillitsemistä, itsenne hillitsemisessä kärsivällisyyttä, kärsivällisyydessä jumalisuutta,	6. Ja toimessa kohtuullisuutta, ja kohtuullisuudessa kärsivällisyyttä, ja kärsivällisyydessä jumalisuutta,	ja toimesa cohtulisutta ja kärsimistä/ ja kärsimises jumalisutta/

1:7 jumalisuudessa veljellistä rakkautta, veljellisessä rakkaudessa yhteistä rakkautta.	7. Ja jumalisuudessa veljellistä rakkautta, ja veljellisessä rakkaudessa yhteistä rakkautta.	1:7 Ja jumalisudes weljellistä rackautta/ 1:8 Ja weljellises rackaudes yhteistä rackautta.
1:8 Sillä jos teillä on nämä ja ne yhä enenevät, niin ne eivät salli teidän olla toimetttömiä eikä hedelmättömiä meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen tuntemisessa.	8. Sillä koska nämät täydellisesti teissä ovat, niin ei he teitä salli löydetää joutilaina eli hedelmättöminä meidän Herran Jeesuksen Kristuksen tuntemisessa.	Sillä cosca nämät täydellisest teisä owat/ nijn ei he teitä salli löyttä joutilasna eli hedelmättöminä meidän HERran Jesuxen Christuxen tundemises.
1:9 Jolla sitävastoin ei niitä ole, se on sokea, likinäköinen, on unhottanut puhdistuneensa entisistä synneistänsä.	9. Mutta jolla ei näitä ole, hän on sokia, ja ei näe mitään kaukaa, ja on unohtanut itsensä olleen puhdistetun entisistä synneistänsä.	1:9 Mutta jolla ei näitä ole/ hän on sokia/ ja coperoidze tietä kädelläns/ ja on unhottanut idzens ollen puhdistetun endisist synneistäns.
1:10 Pyrkikää sentähden, veljet, sitä enemmän tekemään kutsumisenne ja valitsemisenne lujaksi; sillä jos sen teette, ette koskaan lankea;	10. Sentähden, rakkaat veljet, ahkeroitkaat paremmin sitä, että te teidän kutsumisenne ja valitsemisenne vahvistaisitte; sillä jos te sen teette, niin ette suinkaan koskaan kompastu.	1:10 Sentähden rackat weliet/ ahkeroitcat parammin sitä/ että te teidän cudzumisen ja walidzemisen wahwistaisitte. 1:11 Sillä jos te sen tette/ njn et te coscan combastu/
1:11 sillä näin teille runsain määrin tarjotaan pääsy meidän Herramme ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen iankaikkiseen valtakuntaan.	11. Sillä teidän sallitaan alttiisti käydä sisälle meidän Herran ja Vapahtajan Jeesuksen Kristuksen ijankaikkiseen valtakuntaan	ja silläns teidän sallitan aldist sisällekäydä/ meidän HERran ja wapahtajan Jesuxen Christuxen ijancaikkiseen waldacundan.
1:12 Sentähden minä aina aion muistuttaa teitä tästä, vaikka sen tiedättekin ja olette vahvistetut siinä totuudessa, joka teillä on.	12. Sentähden en minä tahdo unohtaa teille aina näistä muistuttaa, vaikka te tiedätte ja vahvistetut olette tässä nykyisessä totuudessa.	1:12 SEntähden en minä tahdo unhotta teitä aina njstä neuwoa/ waicka te tiedätte/ ja wahwistetut oletta täsä nykyisesä totuudesa:
1:13 Ja minä katson oikeaksi, niin kauan kuin tässä majassa olen, näin muistuttamalla herättää teitä.	13. Sillä minä arwaan sen kohtuulliseksi, niinkauvan kuin minä tässä majassa olen, herättää teitä ja muistuttaa teille;	1:13 Sillä minä arwan sen cohtulisexi/ nijncauwan cuin minä täsä majasa olen/ herättä teitä ja muistutta teille:
1:14 Sillä minä tiedän, että tämän majani poispaneminen tapahtuu äkisti, niinkuin myös meidän Herramme Jeesus Kristus minulle ilmoitti.	14. Sillä minä tiedän, että minun pitää pian tämän minun majani paneman pois, niinkuin meidän Herra Jesus Kristus minulle ilmoitti.	1:14 Sillä minä tiedän/ että minun pitä pian tämän minun majani poispaneman/ nijncuin meidän HERra Jesus Christus minulle ilmoitti.
1:15 Mutta minä olen huolehtiva siitä, että te minun lähtöni jälkeenkin aina voisitte tämän muistaa.	15. Mutta minä tahdon myös aina ahkeroida, että te nämät minun lähtemiseni jälkeen muistossa pidätte.	1:15 Mutta minä tahdon ahkeroitca/ että te nämät minun lähtemiseni jälken muistosa pidätte.

1:16 Sillä me emme seuranneet viekkaasti sommiteltuja taruja tehdessämme teille tiettäväksi Herramme Jeesuksen Kristuksen voimaa ja tulemista, vaan me olimme omin silmin nähneet hänen valtasuuruutensa.	16. Sillä emmepä me ole kavalointa juttuja noudatelleet, teille tiettäväksi tehdessämme meidän Herran Jesuksen Kristuksen voimaa ja tulemista; vaan me olemme itse nähneet hänen suuren kunniansa,	1:16 Sillä emmä me ole cawaloita juttuja noudatelleet/ teille tiettäväksi tehdesäm meidän HERRAN Jesuksen Christuksen woima ja ja tulemista. Waan me olemma idze nähnet hänen cunnians/
1:17 Sillä hän sai Isältä Jumalalta kunnian ja kirkkauden, kun tältä ylhäisimmältä kirkkaudelta tuli hänelle tämä ääni: "Tämä on minun rakas Poikani, johon minä olen mielistynyt."	17. Kuin hän Isältä Jumalalta sai kunnian ja ylistyksen, äänen kautta, joka hänelle näin siltä suurelta kunnialta tapahtui: tämä on minun rakas Poikani, johon minä mielistyin.	1:17 Cosca hän Isäldä Jumalalda sai cunnian ja ylistyksen/ änen cautta/ joca hänelle näin sildä wäkewäldä Herraudelda tapahdui/ Tämä on minun racas Poican/ johon minä mielistyn.
1:18 Ja tämän äänen me kuulimme tulevan taivaasta, kun olimme hänen kanssaan pyhällä vuorella.	18. Ja tämän äänen me kuulimme tulevan taivaasta, kuin me pyhällä vuorella hänen kanssansa olimme.	1:18 Ja tämän änen me cuulimma Taiwast/ cosca me pyhällä wuorella hänen cansans olimma.
1:19 Ja sitä lujempi on meille nyt profeetallinen sana, ja te teette hyvin, jos otatte siitä vaarin, niinkuin pimeässä paikassa loistavasta lampusta, kunnes päivä valkenee ja kointähti koittaa teidän sydämissänne.	19. Ja meillä on vahva prophetallinen sana, ja te teette hyvin, että te siitä vaarin otatte niinkuin kynttilästä, joka pimeässä valistaa, niinkauvan kuin päivä valkenee ja kointähti koittaa teidän sydämissänne.	1:19 Meillä on wahwa Prophetallinen sana/ ja te teettä hywin että te sijtä waarin otatte nijncuin kyntilästä joca pimeis walista/ nijncauwan cuin päiwä walkene/ ja Cointähti coitta teidän sydämisän.
1:20 Ja tietäkää ennen kaikkea se, ettei yksikään Raamatun profetia ole kenenkään omin neuvoin selitettävissä;	20. Ja se tulee teidän ensin tietää, ettei yksikään profetia Raamatussa tapahdu omasta selityksestä.	1:20 Ja se tule teidän ensin tietä/ ettei yxikän Prophetia Ramatusa tapahdu omasta selityxestä/
1:21 sillä ei koskaan ole mitään profetiaa tuotu esiin ihmisen tahdosta, vaan Pyhän Hengen johtamina ihmiset ovat puhuneet sen, minkä saivat Jumalalta.	21. Sillä ei yksikään profetia ole vielä ihmisen tahdosta tuotu edes; vaan pyhät Jumalan ihmiset ovat puhuneet, vaikutetut Pyhältä Hengeltä.	1:21 Sillä ei yxikän Prophetia ole vielä ihmisen tahdosta edestuotu/ waan pyhät Jumalan ihmiset owat puhunet/ waicutetut Pyhäldä Hengeldä.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .

<p>2:1 Mutta myös valheprofeettoja oli kansan seassa, niinkuin teidänkin keskuudessanne on oleva valheenopettajia, jotka salaa kuljettavat sisään turmiollisia harhaoppeja, kieltävätpä Herrankin, joka on heidät ostanut, ja tuottavat itselleen äkillisen perikadon.</p>	<p>1. Niin oli myös vääriä prophetaita kansan seassa, niinkuin teidänkin sekaanne vääriä opettajia tulee, jotka vahingolliset eriseurur tuovat ja kieltävät sen Herran, joka heidät ostanut on, saattain itsellensä nopian kadotuksen,</p>	<p>2:1 OLi myös vääriä Prophetaita Canssan seas/ nijncuin teidängin secan vääriä opettait tule/ jotca wahingoliset eriseurur tuovat/ ja kieltäwät sen HERran joca heidän ostanut on/ saattain heillens nopian cadotuxen.</p>
<p>2:2 Ja moni on seuraava heidän irstauksiaan, ja heidän tähtensä totuuden tie tulee häväistyksi;</p>	<p>2. Ja moni noudattaa heidän kadotustansa, joiden kautta totuuden tie pilkataan.</p>	<p>2:2 Ja monda noudatta heidän hucutustans. Joiden cautta totuden tie pilcatan/</p>
<p>2:3 ja ahneudessaan he valheellisilla sanoilla kiskovat teistä hyötyä; mutta jo ammoisista ajoista heidän tuomionsa valvoo, eikä heidän perikatonsa torju.</p>	<p>3. Ja ahneudesta ajatelluilla sanoilla pitää heidän teitä kauppaaman, joiden tuomio ei silleen kauvan viivy, eikä heidän kadotuksensa makaa.</p>	<p>2:3 Ja ahneudest ajatetuilla sanoilla/ pitä heidän teitä cauppaman. Joiden Duomio ei sillen cauwan wijwy/ eikä cadotuxens maca.</p>
<p>2:4 Sillä ei Jumala säästänyt enkeleitä, jotka syntiä tekivät, vaan syöksi heidät syvyyteen, pimeyden kuiluihin, ja hylkäsi heidät tuomiota varten säilytettäväksi.</p>	<p>4. Sillä jos ei Jumala armahtanut niitä enkeleitä, jotka syntiä tekivät, vaan on pimeyden kahleilla helvettiin syösyt, ja antoi ylöns heidät tuomioon kätkeä,</p>	<p>2:4 Sillä jos ei Jumala nijtä Engeleitä/ jotca syndiä teit/ armahtanut/ waan on pimeyden cahleilla helwettin syösnyt/ ja ylönnanoi heidän Duomioon kätkeä.</p>
<p>2:5 Eikä hän säästänyt muinaista maailmaa, vaikka varjelikin Noan, vanhurskauden saarnaajan, ynnä seitsemän muuta, vaan antoi vedenpaisumuksen tulla jumalattomain maailman päälle.</p>	<p>5. Ja ei ole armahtanut entistä maailmaa, vaan vapahti Noan vanhurskauden saarnaajan itse kahdeksantena, ja toi vedenpaisumisen jumalattomain maailman päälle;</p>	<p>2:5 Ja ei ole armahtanut endistä mailmat/ waan wapahti Noen wanhurscauden Saarnajan idze cahdexandena/ ja toi wedenpaisumuxen jumalattoman mailman päälle.</p>
<p>2:6 Ja hän poltti poroksi Sodomian ja Gomorran kaupungit ja tuomitsi ne häviöön, asettaen ne varoitukseksi niille, jotka vastedes jumalattomasti elävät.</p>	<p>6. Ja on ne kaupungit Sodomian ja Gomorran tuhaksi tehnyt, kukistanut ja kadottanut, ja teki ne jumalattomille peljästykseksi, jotka sitte tulevat olivat;</p>	<p>2:6 Ja on ne Caupungit Sodomian ja Gomorran tuhaxi tehnyt/ cukistanut ja cadottanut/ ja teki ne jumalattomille peljätyxexi/ jotca sijtte tulewat olit.</p>
<p>2:7 Kuitenkin hän pelasti hurskaan Lootin, jota rietasten vaellus irstaudessa vaivasi;</p>	<p>7. Ja on pelastanut hurskaan Lotin, joka riettaisilta ihmisiltä heidän haureutensa menolla vaivattiin;</p>	<p>2:7 Ja on pelastanut hurscan Lothin/ joca riettaisilda ihmisildä heidän haureudens menolla waiwattin.</p>

2:8 sillä asuessaan heidän keskuudessa tuo hurskas mies kiusaantui hurksaassa sielussaan joka päivä heidän pahain tekojensa tähden, joita hänen täytyi nähdä ja kuulla.	8. (Sillä hän oli hurskas ja asui heidän seassansa, ja kuitenkin senkaltaista piti näkemän ja kuuleman, he vaivasivat sitä hurksasta sielua joka päivä väärillä töillensä;)	2:8 Sillä hän oli hurscas ja asui heidän seasans/ ja cuitengin sencaltaisia piti näkemän ja cuuleman/ he waiwaisit sitä hurscasta sielua jocapäiwä heidän wäärillä töilläns.
2:9 Näin Herra tietää pelastaa jumaliset kiusauksesta, mutta tuomion päivään säilyttää rangaistuksen alaisina väärät,	9. Niin Herra tietää jumaliset kiusauksista pelastaa, mutta väärät kätkeä tuomiopäivään asti vaivattaa.	2:9 HERra taita jumaliset kiusauxista pelasta/ mutta wäärät hän kätke Duomiopäiwän asti waiwatta.
2:10 ja varsinkin ne, jotka lihan jäljessä kulkevat saastaisissa himoissa ja ylenkatsovat herrauden. Nuo uhkarohkeat, itserakkaat eivät kammo herjata henkivaltoja,	10. Mutta enimmästi ne, jotka lihan jälkeen saastaisessa himossa vaeltavat ja herrauden katsovat ylön, rohkiat, itsestensä paljon pitäväiset, jotka ei pelkää valtojakaan pilkata.	2:10 Mutta enimmäst ne jotca lihan jälken saastaisisa himoisa waeldawat/ ja Herrauden ylöncazowat/ tuimat/ tylyt/ jotca ei pelkä waldojacan pilcata.
2:11 vaikka enkelitkään, jotka väkevyydeltään ja voimaltaan ovat suuremmat, eivät lausu heitä vastaan herjaavaa tuomiota Herran edessä.	11. Vaikka ne enkelit, jotka väessä ja voimassa suuremmat ovat, ei kärsi heitä vastaan Herran tykönä pilkallista tuomiota,	2:11 Waicka ne Engelit/ jotca wäes ja woimas suuremmat owat/ ei tahdo kärsiä tätä HERran pilcallista duomiota.
2:12 Mutta niinkuin järjettömät, luonnostaan pyydystettäväiksi ja häviämään syntyneet eläimet, niin joutuvat myös nämä, kun herjaavat sitä, mitä eivät tunne, häviämään omaan turmelukseensa,	12. Kuitenkin he niinkuin järjettömät luontokappaleet, jotka luonnostansa kiiniotettaa ja teurastettaa tehdyt ovat, pilkkaavat niitä, joita ei he ymmärrä, ja hukkuvat turmeluksessansa,	2:12 Cuitengin owat he nijncuin tyhmät pedot/ jotca luonnostans kijnniotetta ja teurastetta syndynet owat. Pilckawat sitä jota ei he ymmärrä/ ja huckuwat heidän turmellus menoisans
2:13 saaden wäeryyden palkan; he pitävät nautintonaan elää päivänsä hekumassa; he ovat tahra- ja häpeäpilkkuja; he herkuttelevat petoksissaan, kemuillessaan teidän kanssanne;	13. Ja saavat wäeryyden palkan, pitäin sen hekumana, että he ajallisissa herkuissa elävät, he ovat ilkeydet ja pilkat, kerskaavat heidän petoksistansa, nautiten herkkuja teidän kanssanne.	ja saawat wäeryyden palcan. 2:13 He pitawät sen hecumana/ että he ajallis hercuis elawät/ he owat ilkeydet ja pilcat/ 2:14 He kerscawat teidän lahjoistan/ coreilewat teidän omillan/
2:14 heidän silmänsä ovat täynnä haureutta eivätkä saa kylläänsä synnistä; he viekoittelevat horjuvia sieluja, heillä on ahneuteen harjaantunut sydän; he ovat kirouksen lapsia.	14. Heillä on silmät huoruutta täynnä ja ei taida synnistä lakata, he houkuttelevat tykönsä horjuvat sielut, he ovat sydämensä ahneudessa harjaantuneet, kirottu kansa:	ja heillä on silmät huorutta täynäns/ jotca ei sallii heitäns synnistä torjua/ he haucuttelewat tygöns horjuwat sielut/ he owat heidän sydämens ahneudes ylönharjandunet/ kirottu Canssa/

2:15 He ovat hyljänneet suoran tien, ovat eksyneet ja seuranneet Bileamin, Beorin pojan, tietä, hänen, joka rakasti vääryyden palkkaa,	15. Jotka antoivat ylön oikian tien ja eksyivät, he noudattavat Balaamin, Bosorin pojan, tietä, joka vääryyden palkkaa rakasti.	2:15 Jotca ylönannoit oikian tien ja exyit/ he noudattawat Balaamin Bosorin pojan tietä/ joca wääröyden palcka racasti.
2:16 mutta sai rikkomuksestaan ojennuksen: mykkä juhta puhui ihmisen äänellä ja esti profeetan mielettömyyden.	16. Mutta hän rangaistiin vääryydestänsä; mykkä työjuhta puhui ihmisen äänellä, ja esti prophetan hulluuden.	2:16 Mutta hän rangaistin hänen wääröydestäns/ myckä työjuhta puhui ihmisen änellä/ ja esti sen Prophetan hulluden.
2:17 Sellaiset ovat vedettömiä lähteitä ja myrskytuulen ajamia hattaroita, ja pimeyden synkeys on heille varattu.	17. Ne ovat vedettömät lähteet ja pilvet, jotka tuulispäältä ympäri ajetaan, joille on kätkeyty synkiä pimeys ijankaikkisesti.	2:17 Ne owat wedettömät lähtet/ ja pilwet jotca tuulispäädä ymbärins ajetan/ joille on kätkeyty syngiä pimeys ijancaickisest.
2:18 Sillä he puhuvat pöyhkeitä turhuuden sanoja ja viekoittelevat lihan himoissa irstauksilla niitä, jotka tuskin ovat päässeet eksyksissä vaeltavia pakoon,	18. Sillä he puhuvat röyhkeitä sanoja, jotka turhat ovat, ja yllyttävät tavattomuuden kautta lihallisiin himoihin niitä, jotka tosin ovat niitä vältäneet, kuin eksyksissä vaeltavat,	2:18 Sillä he puhuwat röykeitä sanoja/ jotca turhat owat/ ja yllyttäwät tawattomuden cautta lihallisijn himoin nijtä jotca idze olisit wältänet.
2:19 ja lupaavat heille vapautta, vaikka itse ovat turmeluksen orjia; sillä kenen voittama joku on, sen orja hän on.	19. Ja lupaavat heille vapauden, vaikka he itse turmeluksen palveliat ovat; sillä jolta joku voitetaan, sen palvelia hän myös on.	2:19 Ja wielä nytkin exyxis waeldawat/ ja lupawat heille wapauden/ waicka he idze turmeluxen palweliat owat: sillä jolda jocu voitetan/ sen palwelia hän myös on.
2:20 Sillä jos he meidän Herramme ja Vapahtajan Jeesuksen Kristuksen tuntemisen kautta ovat päässeetkin maailman saastutuksia pakoon, mutta niihin taas kietoutuvat ja tulevat voitetuiksi, niin on viimeinen tullut heille ensimmäistä pahemmaksi.	20. Ja sittenkuin he ovat paenneet maailman saastaisuudesta Herran ja Vapahtajan Jesuksen Kristuksen tuntemiseen, niin he kuitenkin heitänsä niihin käärivät, ja voitetaan, ja on heille viimeinen pahemmaksi tullut kuin ensimmäinen.	2:20 Ja sijtte cuin he owat paennet mailman saastaisudest HERran ja wapahtajan Jesuxen Christuxen tundemiseen/ niijn he cuitengin heidäns niijn kääriwät/ ja voitetan/ ja on heille wijmeinen pahemmaxi tullut/ cuin ensimmäinen:
2:21 Parempi olisi heille ollut, etteivät olisi tulleet tuntemaan vanhurskauden tietä, kuin että sen tunnettuun kääntyvät pois heille annetusta pyhästä käskystä.	21. Sillä se olisi heille parempi ollut, ettei he vanhurskauden tietä tunteneetkaan olisi, kuin että he tunsivat sen ja poikkesivat pois pyhästä käskystä, joka heille annettu oli.	2:21 Sillä se olisi heille parambi ollut/ ettei he wanhurscauden tietä tundenetcan olis/ cuin että he tunsit sen/ ja poickeisit pois pyhästä käskystä/ joca heille annettu oli.
2:22 Heille on tapahtunut, mitä tosi sananlasku sanoo: "Koira palaa oksennukselleen", ja: "Pesty sika rypee rapakossa."	22. Niille on tapahtunut se totinen sananlasku: koira syö oksennuksensa, ja pesty sika rypee rapakossa jälleen.	2:22 Nijlle on tapahtunut se totinen sananlascu: Coira syö oxennuxens/ ja/ pesty sica rype ropacosa jäl lens.

3 LUKU	3 LUKU	III. Luku
3:1 Tämä on jo toinen kirje, jonka minä kirjoitan teille, rakkaani, ja näissä molemmissa minä muistuttamalla herätän teidän puhdasta mieltänne,	1. Tämän nyt toisen lähetykskirjan minä teille, minun rakkaani, kirjoitan, jolla minä herätän ja neuvon teidän vakaata mieltänne,	3:1 TÄmä on se toinen Epistola/ cuin minä teille minun rackani kirjoitan/ jolla minä herätän ja neuwon teidän puhdasta mieldän.
3:2 että muistaisitte niitä sanoja, joita pyhät profeetat ennen ovat puhuneet, ja Herran ja Vapahtajan käskyä, jonka te apostoleiltanne olette saaneet.	2. Että te muistaisitte ne sanat, jotka ennen pyhiltä prophetailta sanotut ovat, ja myös meidän käskymme, jotka olemme Herran ja Vapahtajan apostolit.	3:2 Että te muistaisitte ne sanat jotca teille ennen pyhildä Prophetailda sanotut owat/ ja myös meidän käskym/ jotca olemma HERran ja wapahtajan Apostolit.
3:3 Ja ennen kaikkea tietäkää se, että viimeisinä päivinä tulee pilkkapuheinensa pilkkaajia, jotka vaeltavat omien himojensa mukaan	3. Ja tietäkää se ensin, että viimeisinä päivinä tulevat pilkkaajat, jotka oman himonsa jälkeen vaeltavat,	3:3 JA tietkät se ensin/ että wijmeisinä päiwinä tulewat pilckajat/ jotca oman himons jälkeen waeldawat/
3:4 ja sanovat: "Missä on lupaus hänen tulemisestansa? Sillä onhan siitä asti, kuin isät nukkuivat pois, kaikki pysynyt, niinkuin se on ollut luomakunnan alusta."	4. Ja sanovat: kussa on lupaus hänen tulemisestansa? Sillä siitä päivästä, kuin isät ovat nukkuneet, pysyvät kaikki niinkuin ne luonnon alusta olleet ovat.	ja sanowat: Cusa nyt on lupaus hänen tulemisestans? 3:4 Sillä/ sijtä päiwästä cuin Isät owat nuckunet/ pysywät caicki nijncuin ne luonnon algustakin ollet owat.
3:5 Sillä tietensä he eivät ole tietävinään, että taivaat ja samoin maa, vedestä ja veden kautta rakennettu, olivat ikivanhastaan olemassa Jumalan sanan voimasta	5. Mutta tietäen ei he tahdo tietää, että taivaat muinen olivat, ja maa vedestä, joka vedessä Jumalan sanan kautta seisoo.	3:5 Mutta tietens ei he tahdo tietä/ että Taiwas muinen oli/ ja maa wedestä/ joca wedesä Jumalan sanan cautta seiso.
3:6 ja että niiden kautta silloinen maailma hukkui vedenpaisumukseen.	6. Kuitenkin siihen aikaan se maailma niiden kautta vedenpaisumisella hukkui.	3:6 Cuitengin oli sijhen aican/ se mailma nijden cautta/ weden paisumisella turmeldu.
3:7 Mutta nykyiset taivaat ja maa ovat samalla sanalla talletetut tulelle, säästetyt jumalattomain ihmisten tuomion ja kadotuksen päivään.	7. Niin myös ne taivaat ja maa, jotka nyt ovat, hänen sanansa kautta säästetään tulen varaksi tuomiopäivään asti, jona jumalattomat ihmiset kadotetaan.	3:7 Nijn myös ne Taiwat ja maat cuin nyt owat/ hänen sanans cautta säästetän/ tulen waraxi Duomiopäiwälle pidettä/ cosca jumalattomat ihmiset cadotetan.
3:8 Mutta tämä yksi älköön olko teiltä, rakkaani, salassa, että "yksi päivä on Herran edessä niinkuin tuhat vuotta ja tuhat vuotta niinkuin yksi päivä."	8. Mutta tätä yhtä ei pidä teiltä salattaman, minun rakkaani: yksi päivä on Herran edessä niinkuin tuhannen ajastaikaa, ja tuhannen ajastaikaa niinkuin yksi päivä.	3:8 Mutta tätä ei pidä teildä salattaman/ minun rackani: yxi päiwä on HERran edes nijncuin tuhannen ajastaica/ ja tuhannen ajastaica nijncuin yxi päiwä.

<p>3:9 Ei Herra viivytä lupauksensa täyttämistä, niinkuin muutamat pitävät sitä viivyttelmissä, vaan hän on pitkämielinen teitä kohtaan, sillä hän ei tahdo, että kukaan hukkuu, vaan että kaikki tulevat parannukseen.</p>	<p>9. Ei Herra viivytä lupaustansa, (niinkuin muutamat sen viipyvän luulevat,) vaan hän on meidän kanssamme kärsiväinen, ja ei tahdo, että jonkun pitäis hukkuman, vaan että jokainen itsensä parannukseen kääntäis.</p>	<p>3:9 Ei HERra wijwytä lupaustans/ nijncuin muutamat sen wijpywän luulewat/ waan hän on meidän cansam kärsiwäinen/ ja ei tahdo että jongun pitäis huckuman/ waan että jocainen idzens parannuxeen käännäis.</p>
<p>3:10 Mutta Herran päivä on tuleva niinkuin varas, ja silloin taivaat katoavat pauhinalla, ja alkuaineet kuumuudesta hajoavat, ja maa ja kaikki, mitä siihen on tehty, palavat.</p>	<p>10. Mutta Herran päivä on tuleva niinkuin varas yöllä, ja silloin taivaat suurella pauhinalla menevät pois, mutta elementit pitää palavuudesta sulaman, ja maa, ja rakennukset, jotka hänessä ovat, pitää palaman ylös.</p>	<p>3:10 MUTta HERran päiwä on tulewa/ nijncuin waras yöllä/ ja silloin Taiwat suurella kijrulla poismenewät/ mutta Elemendit pitä palawudesta sulaman/ ja maa/ ja rakennuxet/ jotca hänesä owat/ pitä palaman.</p>
<p>3:11 Kun siis nämä kaikki näin hajoavat, millaisia tuleekaan teidän olla pyhässä vaelluksessa ja jumalisuudessa,</p>	<p>11. Että kaikki nämät pitää katooman, minkäkaltaiset tulee teidän silloin olla pyhissä menoissa ja jumalisuudessa:</p>	<p>3:11 Että caicki nämät pitä catoman/ nijn teidän tule silloin pyhisä menoisa ja jumalisudesa olla:</p>
<p>3:12 teidän, jotka odotatte ja joudutatte Jumalan päivän tulemistä, jonka voimasta taivaat hehkuen hajoavat ja alkuaineet kuumuudesta sulavat!</p>	<p>12. Niin että te odotatte ja ikävöitsette Jumalan päivän tulemistä, jona taivaat tulesta raukeevat ja elementit palavuudesta sulavat?</p>	<p>3:12 Nijn että te odotatte ja ikäwöidzette Jumalan päiwän tulemistä. Jona Taiwat tulesta catowat/ ja Elemendit palawudesta sulawat.</p>
<p>3:13 Mutta hänen lupauksensa mukaan me odotamme uusia taivaita ja uutta maata, joissa vanhurskaus asuu.</p>	<p>13. Mutta me odotamme uusia taivaita ja uutta maata hänen lupauksensa jälkeen, joissa vanhurskaus asuu.</p>	<p>3:13 Mutta me odotamme usia Taiwaita/ ja utta maata/ hänen lupauxens jälken/ joisa wanhurscaus asu.</p>
<p>3:14 Sentähden, rakkaani, pyrkikää tätä odottaessanne siihen, että teidät havaittisiin tahrattomiksi ja nuhteettomiksi, rauhassa, hänen edessänne;</p>	<p>14. Sentähden, minun rakkaani, että te näitä odotatte, niin ahkeroitkaat, että te hänen edessänne puhtaksi ja nuhteettomiksi rauhassa löydettäisiin;</p>	<p>3:14 SEntähden minun rackani/ että te näitä tiedätte/ nijn ahkeroitcat/ että te hänen edesäns puhtaxi ja nuhtettomaxi/ rauhas löyttäisin/</p>
<p>3:15 ja lukekaa meidän Herramme pitkämielisyys pelastukseksi, josta myös meidän rakas veljemme Paavali hänelle annetun viisauden mukaan teille on kirjoittanut;</p>	<p>15. Ja lukekaa meidän Herran Jesuksen Kristuksen pitkämielisyys teidän autuudeksenne, niinkuin myös meidän rakas veljemme Paavali siitä viisaudesta, joka hänelle annettu on, teille on kirjoittanut,</p>	<p>3:15 Ja lukecat meidän HERran Jesuxen Christuxen kärsimys teidän autuudexenne. Nijncuin meidän racas weljem Pawali/ sijtä wijsaudest cuin hänelle annettu on/ teille on kirjoittanut.</p>

<p>3:16 niinkuin hän tekee kaikissa kirjeissään, kun hän niissä puhuu näistä asioista, vaikka niissä tosin on yhtä ja toista vaikeatajuista, jota tietämättömät ja vakaantumattomat vääntävät kieroon niinkuin muitakin kirjoituksia, omaksi kadotukseksi.</p>	<p>16. Joka myös jokaisessa kirjassansa näistä puhuu, joissa muutamat ovat työlää ymmärtää, jotka taitamattomat ja huikentelevaiset turmelevat, niinkuin muutkin Raamatut, omaksi kadotukseksensa.</p>	<p>3:16 Ja joidzesakin Epistolasans näistä puhu/ joisa monda on/ cuin työlät ymmärtä owat/ jotca taitamattomat ja irtaliset pahendawat/ nijncuin muutkin Ramatut/ omaxi cadotuxexens.</p>
<p>3:17 Koska te siis, rakkaani, tämän jo edeltäpäin tiedätte, niin olkaa varuillanne, ettette rietasten eksymyksen mukaansa tempaamina lankeaisi pois omalta lujalta pohjaltanne,</p>	<p>17. Nyt että te, minun rakkaani, sen jo ennen tiedätte, niin karttakaat, ettette vieteltäisi jumalattomain eksytyksellä ynnä heidän kanssansa, ja lankeaisi pois omasta vahvuudestanne,</p>	<p>3:17 Mutta minun rackani/ että sen jo ennen tiedätte/ nijn carttacaat/ ettet te wietelläis jumalattomain ihmisten exytyksellä/ ynnä heidän cansans/ ja nijn te poislangette teidän omasta wahwudestan.</p>
<p>3:18 ja kasvaka meidän Herramme ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen armossa ja tuntemisessa. Hänen olkoon kunnia sekä nyt että hamaan iankaikkisuuden päivään.</p>	<p>18. Vaan kasvakaat meidän Herramme ja Vapahtajan Jeesuksen Kristuksen armossa ja tuntemisessa: jolle olkoon kunnia sekä nyt että iankaikkiseen aikaan, amen!</p>	<p>3:18 Waan caswacat meidän HERran ja Wapahtajan Jesuxen Christuxen armos ja tundemises. Jolle olcon cunnia sekä nyt että ijancaikkiseen aican/ Amen.</p>

JOHANNEKSEN ENSIMMÄINEN KIRJE	P. JOHANNEKSEN 1 EPISTOLA	P. Johannexen Ensimmäinen Epistola.
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Mikä on alusta ollut, minkä olemme kuulleet, minkä omin silmin nähneet, mitä katselimme ja käsin kosketimme, siitä me puhumme: elämän Sanasta -	1. Joka alusta oli, jonka me kuulumme, jonka me silmillämme näimme, jota me katselleet olemme, ja meidän kätemme pidelleet ovat elämän sanasta,	1:1 Joca algusta oli, jonga me cuulimma, jonga me silmillämme näimme, jota me cadzellet olemma, ja meidän kättem pidellet owat elämän sanasta,
1:2 ja elämä ilmestyi, ja me olemme nähneet sen ja todistamme siitä ja julistamme teille sen iankaikkisen elämän, joka oli Isän tykönä ja ilmestyi meille -	2. (Ja elämä on ilmestynyt, ja me olemme nähneet, ja todistamme ja ilmoitamme teille sen elämän, joka ijankaikkinen on, joka oli Isän tykönä, ja on meille ilmestynyt.)	1:2 Ja elämä on ilmestynyt, ja me olemma nähnet, ja todistamme ja ilmoitamme teille sen elämän, joca ijancaickinen on, joca oli Isän tykönä, ja on meille ilmestynyt.
1:3 minkä olemme nähneet ja kuulleet, sen me myös teille julistamme, että teilläkin olisi yhteys meidän kanssamme; ja meillä on yhteys Isän ja hänen Poikansa, Jeesuksen Kristuksen, kanssa.	3. Mitä me nähneet ja kuulleet olemme, sen me teille ilmoitamme, että teilläkin meidän kanssamme osallisuus olis ja meidän osallisuutemme on Isän ja hänen Poikansa Jesuksen Kristuksen kanssa.	1:3 Mitä me nähnet ja cuullet olemma, sen me teille ilmoitamme, että teilläkin meidän cansamme osallisuus olis, ja meidän osallisudem Isän ja hänen Poicans Jesuxen Christuxen cansa olis.
1:4 Ja tämän me kirjoitamme, että meidän ilomme olisi täydellinen.	4. Ja näitä me teille kirjoitamme, että teidän ilonne täydellinen olis.	1:4 Ja näitä me teille kirjoitamme, että teidän ilonna täydellinen olis.
1:5 Ja tämä on se sanoma, jonka olemme häneltä kuulleet ja jonka me teille julistamme: että Jumala on valkeus ja ettei hänessä ole mitään	5. Ja tämä on se ilmoitus, jonka me häneltä kuulleet olemme, ja teille ilmoitamme, että Jumala on valkeus, ja ei hänessä ole yhtään pimeyttä.	1:5 Ja tämä on se ilmoitus, jonga me häneldä cuullet olemme ja teille ilmoitamme : Jumala on walkeus ja ei hänesä ole pimeyttä.
1:6 Jos sanomme, että meillä on yhteys hänen kanssaan, mutta vaellamme pimeydessä, niin me valhettemme emmekä tee totuutta.	6. Jos me sanomme, että meillä on osallisuus hänen kanssansa, ja vaellamme pimeydessä, niin me valehtelemme ja emme tee totuutta.	1:6 Jos me sanomme, että meillä on osallisuus hänen cansans, ja waellamme pimeydes, nijn me walehtelemme ja emme tee totuutta.

1:7 Mutta jos me valkeudessa vaellamme, niinkuin hän on valkeudessa, niin meillä on yhteys keskenämme, ja Jeesuksen Kristuksen, hänen Poikansa, veri puhdistaa meidät kaikesta synnistä.	7. Mutta jos me valkeudessa vaellamme, niinkuin hänkin valkeudessa on, niin meillä on osallisuus keskenämme, ja Jeesuksen Kristuksen, hänen Poikansa veri puhdistaa meitä kaikesta synnistä.	1:7 Mutta jos me walkeudes waellamme nijncuin hängin walkeudes on nijn meillä on osallisuus keskenäm, ja Jesuxen Christuxen hänen Poicans weri puhdistaa meitä caikista meidän synneistäm.
1:8 Jos sanomme, ettei meillä ole syntiä, niin me eksytämme itsemme, ja totuus ei ole meissä.	8. Jos me sanomme, ettei meillä ole syntiä, niin me petämme itsemme, ja ei ole totuus meissä.	1:8 Jos me sanomme: ei meisä ole syndiä, nijn me petämme idzem ja ei ole totuus meisä.
1:9 Jos me tunnustamme syntimme, on hän uskollinen ja vanhurskas, niin että hän antaa meille synnit anteeksi ja puhdistaa meidät kaikesta vääryydestä.	9. Jos me tunnustamme meidän syntimme, niin hän on uskollinen ja hurskas, joka meille synnit anteeksi antaa ja puhdistaa meitä kaikesta vääryydestä,	1:9 Mutta jos me tunnustamme syndim, nijn hän on uscollinen ja hurscas, joca meille synnit andexi anda, ja puhdistaa meitä caikesta wääryydestä.
1:10 Jos sanomme, ettemme ole syntiä tehneet, niin me teemme hänet valhettelijaksi, ja hänen sanansa ei ole meissä.	10. Jos me sanomme: emmepä me syntiä tehneet ole, niin me teemme hänet valehteliaksi ja ei hänen sanansa ole meissä.	1:10 Jos me sanomme: embä me syndiä tehnet ole, nijn me teemme hänen walehteliaksi ja ei hänen sanans ole meisä.
2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu.
2:1 Lapsukaiseni, tämän minä kirjoitan teille, ettette syntiä tekisi; mutta jos joku syntiä tekeekin, niin meillä on puolustaja Isän tykönä, Jeesus Kristus, joka on vanhurskas.	1. Minun lapsukaiseni! näitä minä teille kirjoitan, ettette syntiä tekisi. Ja jos joku syntiä tekee, niin meillä on edesvastaaja Isän tykönä, Jesus Kristus, joka vanhurskas on,	2:1 Minun lapsucaiseni näitä minä teille kirjoitan ettet te syndiä tekis. Ja jos jocu syndiä teke nijn meillä on edeswastaja Isän tykönä Jesus Christus joca wanhurscas on
2:2 Ja hän on meidän syntiemme sovitus; eikä ainoastaan meidän, vaan myös koko maailman syntien.	2. Ja hän on sovinto meidän synteimme edestä, ei ainoastaan meidän, vaan myös kaiken maailman edestä.	2:2 Ja hän on sowindo meidän syndeimme edestä : ei ainoastans meidän waan caiken mailman edestä.
2:3 Ja siitä me tiedämme hänet tuntevamme, että pidämme hänen käskynsä.	3. Ja siitä me ymmärrämme, että me hänen tunnemme, jos me hänen käskynsä pidämme.	2:3 Ja sijtä me ymmärrämme että me hänen tunnemme jos me hänen käskyns pidämme.
2:4 Joka sanoo: "Minä tunnen hänet", eikä pidä hänen käskyjensä, se on valhetteliija, ja totuus ei ole hänessä.	4. Joka sanoo: minä tunnen hänen, ja ei pidä hänen käskyjensä, hän on valehtelia, ja ei hänessä ole totuus.	2:4 Joca sano : minä tunnen hänen ja ei pidä hänen käskyjensä hän on walehtelia ja ei hänes ole totuus.

2:5 Mutta joka pitää hänen sanansa, hänessä on Jumalan rakkaus totisesti täydelliseksi tullut. Siitä me tiedämme, että me hänessä olemme.	5. Mutta joka hänen sanansa pitää, totisesti on Jumalan rakkaus hänessä täydellinen. Siitä me tiedämme, että me hänessä olemme.	2:5 Mutta joka hänen sanansa pitää totisesti on Jumalan rakkaus hänen täydellinen : Siitä me tiedämme että me hänenä olemme.
2:6 Joka sanoo hänessä pysyvänsä, on velvollinen vaeltamaan, niinkuin hän vaelsi.	6. Joka sanoo itsensä hänessä pysyvän, hänen pitää niin vaeltaman kuin hänkin vaelsi.	2:6 Joka sano idzens hänen olewans hänen pitää niin waeldaman cuin hänkin waelsi.
2:7 Rakkaani, en minä kirjoita teille uutta käskyä, vaan vanhan käskyn, joka teillä on alusta ollut; tämä vanha käsky on se sana, jonka te olette kuulleet.	7. Rakkaat veljet, en minä uutta käskyä teille kirjoita, vaan vanhan käskyn, joka teillä alusta oli. Vanha käsky on se sana, jonka te alusta kuulitte.	2:7 Rakkaat veljeni en minä uutta käskyä teille kirjoita vaan vanhan käskyn joka teillä alusta oli. 2:8 Vanha käsky on se sana jonka te alusta kuulitte
2:8 Ja kuitenkin minä kirjoitan teille uuden käskyn, sen, mikä on totta hänessä ja teissä; sillä pimeys katoaa, ja totinen valkeus jo loistaa.	8. Minä kirjoitan teille taas uuden käskyn, se mikä hänessä totinen on, ja teissä myös; sillä pimeys on mennyt pois ja totinen valkeus nyt paistaa.	Minä kirjoitan teille taas uuden käskyn se cuin hänen totinen on ja teissä myös : Sillä pimeys on poismennyt ja totinen valkeus paistaa.
2:9 Joka sanoo valkeudessa olevansa, mutta vihaa veljeänsä, se on yhä vielä pimeydessä.	9. Joka sanoo valkeudessa olevansa ja vihaa veljeänsä, hän on vielä pimeydessä.	2:9 Joka sano walkeudes olewans ja wiha weljens hän on vielä pimeydes.
2:10 Joka rakastaa veljeänsä, se pysyy valkeudessa, ja hänessä ei ole pahennusta.	10. Joka veljeänsä rakastaa, se pysyy valkeudessa ja ei hänessä ole pahennusta.	2:10 Joka weljens rakasta se pysyy walkeudes ja ei hänenä ole pahennusta.
2:11 Mutta joka vihaa veljeänsä, se on pimeydessä ja vaeltaa pimeydessä, eikä hän tiedä, mihin menee; sillä pimeys on sokaissut hänen silmänsä.	11. Mutta joka veljeänsä vihaa, hän on pimeydessä ja vaeltaa pimeydessä, eikä tiedä, kuhunka hän menee; sillä pimeydet ovat hänen silmänsä soaisseet.	2:11 Mutta joka weljens wiha hän on pimeydes ja waeldaa pimeydes eikä tiedä kuhunka hän mene : sillä pimeydet owat hänen silmänsä soaisnet.
2:12 Minä kirjoitan teille, lapsukaiset, sillä synnit ovat teille anteeksi annetut hänen nimensä tähden.	12. Rakkaat poikaseni, minä kirjoitan teille, että teille synnit anteeksi annetaan hänen nimensä tähden.	2:12 Rakkaat poikaseni minä kirjoitan teille että teille synnit anteeksi annetan hänen Nimensä tähden.
2:13 Minä kirjoitan teille, isät, sillä te olette oppineet tuntemaan hänet, joka alusta on ollut. Minä kirjoitan teille, nuorukaiset, sillä te olette voittaneet sen, joka on paha. Minä olen kirjoittanut teille, lapsukaiset, sillä te olette oppineet tuntemaan Isän.	13. Minä kirjoitan teille, isät; sillä te tunsitte hänen, joka alusta on. Minä kirjoitan teille nuorukaiset, sillä te voititte pahan. Minä kirjoitan teille, lapsukaiseni; sillä te tunsitte Isän.	2:13 Minä kirjoitan teille Isät : sillä te tunsitte hänen joka alusta on. Minä kirjoitan teille nuorukaiset : sillä te voititte pahan. Minä kirjoitan teille lapsukaiseni : sillä te tunsitte Isän.

2: 14 Minä olen kirjoittanut teille, isät, sillä te olette oppineet tuntemaan hänet, joka alusta on ollut. Minä olen kirjoittanut teille, nuorukaiset, sillä te olette väkevät, ja Jumalan sana pysyy teissä, ja te olette voittaneet sen, joka on paha.	14. Minä kirjoitin teille, isät; sillä te tunsitte sen, joka alusta on. Minä kirjoitin teille, nuorukaiset; sillä te olette väkevät, ja Jumalan sana pysyy teissä, ja te olette pahan voittaneet.	2: 14 Minä kirjoitin teille Isät : sillä te tunsitte sen joca algusta on. Minä kirjoitin teille nuorucaiset : sillä te oletta wäkwät ja Jumalan sana pysy teisä ja te oletta pahan woittanet.
2: 15 Älkää rakastako maailmaa älkääkä sitä, mikä maailmassa on. Jos joku maailmaa rakastaa, niin Isän rakkaus ei ole hänessä.	15. Älkää maailmaa rakastako eli mitään mitä maailmassa on. Jos joku maailmaa rakastaa, ei hänessä ole Isän rakkaus.	2: 15 Älkät mailma racastaco eli mitän cuin mailmas on. Jos jocu mailma racasta ei hänes ole Isän rackaus.
2: 16 Sillä kaikki, mikä maailmassa on, lihan himo, silmäin pyyntö ja elämän korskeus, se ei ole Isästä, vaan maailmasta.	16. Sillä kaikki, mitä maailmassa on, lihan himo, silmäin pyyntö ja elämän koreus, ei se ole Isästä, vaan se on maailmasta.	2: 16 Sillä caicki cuin mailmas owat (lihan himo silmäin pyyndö ja elämän coreus) ei ne ole Isäst waan mailmast.
2: 17 Ja maailma katoaa ja sen himo; mutta joka tekee Jumalan tahdon, se pysyy iankaikkisesti.	17. Ja maailma katoa ja hänen himonsa; mutta joka tekee Jumalan tahdon, se pysyy ijankaikkisesti.	2: 17 Ja mailma cato himoinens mutta joca teke Jumalan tahdon se pysy ijancaickisest.
2: 18 Lapsukaiset, nyt on viimeinen aika. Ja niinkuin te olette kuulleet, että antikristus tulee, niin onkin nyt monta antikristusta ilmaantunut; siitä me tiedämme, että nyt on viimeinen aika.	18. Lapsukaiset, nyt on viimeinen aika, ja niinkuin te olette kuulleet, että antikristus tulee, niin nyt myös monta antikristusta rupee olemaan; sillä me tunnemme, että viimeinen aika on.	2: 18 Lapsucaiset nyt on wijmeinen aica ja nijncuin te oletta cuullet että Antichristus tule nijn nyt myös monda Antichristust rupea oleman sijtä me tunnemme että wijmeinen aica on.
2: 19 Meistä he ovat lähteneet, mutta he eivät olleet yhtä meidän kanssamme; sillä jos he olisivat olleet yhtä meidän kanssamme, niin he olisivat meidän kanssamme pysyneet; mutta heissä oli tuleva ilmi, että kaikki eivät ole yhtä meidän kanssamme.	19. He ovat meistä lähteneet, mutta ei he olleet meistä; sillä jos he meistä olleet olisivat, niin he tosin olisivat meidän kanssamme pysyneet; mutta että ne julki tulisivat, ettei he kaikki ole meistä.	2: 19 He owat meistä lähtenet mutta ei he ollet meistä : sillä jos he meistä ollet olisit nijn he olisit meidän cansamme pysynet. Mutta se tuli julki ettei he caicki ole meistä.
2: 20 Teillä on voiteltu Pyhältä, ja kaikilla teillä on tieto.	20. Ja teillä on woide häneltä, joka pyhä on, ja te tiedätte kaikki.	2: 20 Ja teillä on woide häneldä joca pyhä on ja te tiedätte caicki.
2: 21 En minä ole kirjoittanut teille sentähden, ettette totuutta tiedä, vaan sentähden, että te tiedätte sen ja ettei mikään valhe ole totuudesta.	21. En minä teille kirjoittanut niinkuin totuuden tietämättömille, vaan niinkuin sen tietäville, ja ettei yksikään valhe ole totuudesta.	2: 21 En minä teille kirjoittanut nijncuin totuden tietämättömille waan nijncuin sen tietäwille ja tietkät ettei yxikän walhe ole totudesta.

2:22 Kuka on valhettelija, ellei se, joka kieltää sen, että Jeesus on Kristus? Hän on antikristus, se, joka kieltää Isän ja Pojan.	22. Kuka on valehtelia, vaan se joka kieltää Jesuksen olevan Kristuksen? Se on antikristus, joka kieltää Isän ja Pojan.	2:22 Cuca on walehtelia mutta se joca kieldä Jesuxen olevan Christuxen? Se on Antichristus joca kieldä Isän ja Pojan.
2:23 Kuka ikinä kieltää Pojan, hänellä ei ole Isääkään. Joka tunnustaa Pojan, hänellä on myös Isä.	23. Jokainen joka kieltää Pojan, ei hänellä Isääkään ole.	2:23 Jocainen cuin kieldä Pojan ei hänellä Isäkän ole.
2:24 Minkä te olette alusta asti kuulleet, se pysyköön teissä. Jos teissä pysyy se, minkä olette alusta asti kuulleet, niin tekin pysytte Pojassa ja Isässä.	24. Mitä te siis alusta kuulitte, se teissä pysykään: jos se teissä pysyy, minkä te alusta kuulitte, niin te myös Pojassa ja Isässä pysytte.	2:24 Mitä te siis algusta cuulitte se teisä pysykän : jos se teisä pysy cuin te algusta cuulitte niijn te Pojas ja Isäs pysytte.
2:25 Ja tämä on se lupaus, minkä hän on meille luvannut: iankaikkinen elämä.	25. Ja tämä on se lupaus, jonka hän meille luvannut on, sen ijancaikkisen elämän.	2:25 Ja tämä on se lupaus jonga hän meille luwannut on sen ijancaickisen elämän.
2:26 Tämän minä olen kirjoittanut teille niistä, jotka teitä eksyttävät.	26. Nämät minä teille niistä kirjoitin, jotka teitä viettelevät.	2:26 Nämät minä teille niistä kirjoitin jotca teitä wiettelewät.
2:27 Mutta te - teissä pysyy se voitelu, jonka olette häneltä saaneet, ja te ette ole kenenkään opetuksen tarpeessa; vaan niinkuin hänen voitелunsa opettaa teitä kaikessa, niin se opetus on myös totta eikä ole valhetta; ja niinkuin se on opettanut teitä, niin pysykää hänessä.	27. Ja se woide, jonka te häneltä saaneet olette, pysyy teissä, ja ette tarvitse, että joku teitä opettaa; vaan niinkuin se woide teitä kaikista opettaa, niin on se tosi ja ei valhe, ja niinkuin se teitä opetti, niin myös te hänessä pysykää,	2:27 Ja se woide jonga te häneldä saanet oletta pysy teisä ja et te tarwidze että jocu teitä opetta waan nijncuin woide teitä caickinaisist opetta niijn on se tosi ja ei walhe ja nijncuin se teitä opetti niijn myös te hänes pysykät.
2:28 Ja nyt, lapsukaiset, pysykää hänessä, että meillä hänen ilmestyessään olisi turva eikä meitä häpeällä karkoitettaisi pois hänen tykönsä hänen tulemuksessaan.	28. Ja nyt, lapsukaiseni, pysykää hänessä: että kuin hän ilmestyy, meillä olisi turva, ettemme hänen edessänsä häpiään tulisi hänen tulemisessansa.	2:28 Lapsucaiseni pysykät hänes että cosca hän ilmesty meillä olis turwa etten me hänen edesäns häpiään tulis hänen tulemisesans
2:29 Jos tiedätte, että hän on vanhurskas, niin te ymmärrätte, että myös jokainen, joka vanhurskauden tekee, on hänestä syntynyt.	29. Jos te tiedätte, että hän vanhurskas on, niin tietäkää myös, että jokainen, joka vanhurskautta tekee, se on syntynyt hänestä.	2:29 Jos te tiedätte että hän hurscas on niijn tietkät myös että jocainen cuin oikeutta teke hän on syndynyt hänestä.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .

3:1 Katsokaa, minkäkaltaisen rakkauden Isä on meille antanut, että meitä kutsutaan Jumalan lapsiksi, joita me olemmekin. Sentähden ei maailma tunne meitä, sillä se ei tunne häntä.	1. Katsokaat, minkäkaltaisen rakkauden Isä on meille osoittanut, että me Jumalan lapsiksi nimitetään. Sentähden ei maailma teitä tunne; sillä ei hän häntäkään tunne.	3:1 CADzocat mingäcaltaisen rackauden Isä on meille osottanut että me Jumalan lapsixi nimitetän. Sentähden ei mailma teitä tunne : sillä ei hän händäkän tunne.
3:2 Rakkaani, nyt me olemme Jumalan lapsia, eikä ole vielä käynyt ilmi, mitä meistä tulee. Me tiedämme tulevamme hänen kaltaisikseen, kun hän ilmestyy, sillä me saamme nähdä hänet sellaisena, kuin hän on.	2. Minun rakkaani! nyt me olemme Jumalan lapset, ja ei ole se vielä ilmestynyt, miksi me tulemme; mutta me tiedämme, kuin se ilmestyy, niin me hänen kaltaisiksensa tulemme; sillä me saamme hänen nähdä niinkuin hän on.	3:2 Minun rackani me olemma Jumalan lapset ja ei ole se wielä ilmestynyt mixi me tulemme mutta me tiedämme cosca se ilmesty nijn me hänen caltaisexens tulemme : Sillä me saamme hänen nähdä nijncuin hän on.
3:3 Ja jokainen, joka panee häneen tämän toivon, puhdistaa itsensä, niinkuin hän on puhdas.	3. Ja jokainen, jolla tämä toivo on hänen tykönsä, puhdistaa itsensä, niinkuin hänkin puhdas on.	3:3 Ja jocainen jolla tämä toiwon on hänen tygöns hän puhdistaa idzens nijncuin hängin puhdas on.
3:4 Jokainen, joka tekee synnin, tekee myös laittomuuden; ja synti on laittomuus.	4. Jokainen, joka syntiä tekee, se myös tekee vääryyttä, ja synti on vääryys.	3:4 Jocainen cuin syndiä teke se myös teke wääryyttä ja syndi on wääräys.
3:5 Ja te tiedätte hänen ilmestyneen ottamaan pois synnit; ja hänessä ei ole syntiä.	5. Ja te tiedätte hänen ilmestyneen, että hän meidän syntimme ottais pois; ja ei hänessä ole syntiä.	3:5 Ja te tiedätte hänen ilmestynen että hän meidän syndim oli poisottawa ja ei hänesä ole yhtän syndiä.
3:6 Kuka ikinä hänessä pysyy, hän ei tee syntiä; kuka ikinä syntiä tekee, hän ei ole häntä nähnyt eikä häntä tuntenut.	6. Jokainen, joka hänessä pysyy, ei hän syntiä tee; mutta jokainen, joka syntiä tekee, ei se ole häntä nähnyt eikä häntä tuntenut.	3:6 Jocainen cuin hänes pysy ei hän syndiä tee mutta jocainen cuin syndiä teke ei se ole händä nähnyt eikä tundenut.
3:7 Lapsukaiset, älköön kukaan saako teitä eksyttää. Se, joka vanhurskauden tekee, on vanhurskas, niinkuin hän on vanhurskas.	7. Lapsukaiset, älkäät antako kenenkään teitänne vietellä. Joka vanhurskautta tekee, se on vanhurskas, niinkuin hänkin vanhurskas on.	3:7 Lapsucaiset älkät andaco kenengän teitän wietellä. Joca oikeutta teke se on hurscas nijncuin hängin hurscas on.
3:8 Joka syntiä tekee, se on perkeleestä, sillä perkele on tehnyt syntiä alusta asti. Sitä varten Jumalan Poika ilmestyi, että hän tekisi tyhjäksi perkeleen teot.	8. Joka syntiä tekee, hän on perkeleestä; sillä perkele tekee syntiä alusta. Sitä varten Jumalan Poika ilmestyi, että hän perkeleen työt särkis.	3:8 Joca syndiä teke hän on Perkelest : sillä Perkele teke syndi algusta Sitäwarten Jumalan Poica ilmestyi että hän Perkelen työt särkis.

3:9 Ei yksikään Jumalasta syntynyt tee syntiä, sillä Jumalan siemen pysyy hänessä; eikä hän saata syntiä tehdä, sillä hän on Jumalasta syntynyt.	9. Jokainen, joka Jumalasta syntynyt on, ei se syntiä tee; sillä hänen siemenensä pysyy hänessä, ja ei hän taida syntiä tehdä, sillä hän on Jumalasta syntynyt.	3:9 Jocainen cuin Jumalasta syndynyt on ei hän syndiä tee : Sillä hänen siemenens pysy hänesä ja ei hän tee syndiä : sillä hän on Jumalasta syndynyt.
3:10 Siitä käy ilmi, ketkä ovat Jumalan lapsia ja ketkä perkeleen lapsia. Kuka ikinä ei tee vanhurskautta, hän ei ole Jumalasta, ei myöskään se, joka ei veljeänsä rakasta.	10. Siitä ilmaantuvat Jumalan lapset ja perkeleen lapset. Jokainen, joka ei tee vanhurskautta, ei se ole Jumalasta, ja joka ei rakasta veljeänsä.	Sijtä Jumalan lapset tutan eli Perkelen lapset. 3:10 Jocainen cuin ei tee vanhurscautta ei hän ole Jumalasta ja joca ei racasta hänen weljens.
3:11 Sillä tämä on se sanoma, jonka te olette alusta asti kuulleet, että meidän tulee rakastaa toinen toistamme	11. Sillä tämä on ilmoitus, jonka te alusta kuulitte, että me toinen toistamme rakastaisimme.	3:11 Sillä tämä on ilmoitus jonga te algusta cuulitte että me toinen toistam racastaisimme.
3:12 eikä olla Kainin kaltaisia, joka oli pahasta ja tappoi veljensä. Ja minkätähden hän tappoi hänet? Sentähden, että hänen tekonsa olivat pahat, mutta hänen veljensä teot vanhurskaat.	12. Ei niinkuin Kain, joka pahasta oli, ja tappoi veljensä; ja minkätähden hän tappoi hänen? Sillä hänen työnsä olivat pahat, ja hänen veljensä vanhurskaat.	Ei nijncuin Cain joca pahasta oli ja tappoi weljens. 3:12 Mingätähden hän tappoi hänen? Hänen työns olit pahat ja hänen weljens oikiat.
3:13 Älkää ihmetelkö, veljeni, jos maailma teitä vihaa.	13. Älkää ihmetelkö, minun veljeni, jos teitä maailma vihaa.	3:13 Älkät ihmetelkö minun weljeni jos teitä mailma wiha.
3:14 Me tiedämme siirtyneemme kuolemasta elämään, sillä me rakastamme veljiä. Joka ei rakasta, pysyy kuolemassa.	14. Me tiedämme, että me olemme kuolemasta elämään siirretyt, sillä me rakastamme veljiä. Joka ei veljeänsä rakasta, se pysyy kuolemassa.	3:14 Me tiedämme että me olemme cuolemasta elämään sijrtyt : Sillä me racastamme weljiämme. Joca ei weljens racasta se pysy cuolemasa
3:15 Jokainen, joka vihaa veljeänsä, on murhaaja; ja te tiedätte, ettei kenessäkään murhaajassa ole iankaikkista elämää, joka hänessä pysyisi.	15. Jokainen, joka veljeänsä vihaa, hän on murhaaja; ja te tiedätte, ettei yhdessäkään murhaajassa ole ijancaikkinen elämä pysyvä.	3:15 Jocainen cuin weljens wiha hän on murhaja. Ja te tiedätte ettei murhajas ole ijancaickinen elämä pysyvä.
3:16 Siitä me olemme oppineet tuntemaan rakkauden, että hän antoi henkensä meidän edestämme; meidänkin tulee antaa henkemme veljiemme edestä.	16. Siitä me tunsimme rakkauden, että hän on henkensä meidän edestämme pannut; niin pitää meidän veljeimme edestä henkemme paneman.	3:16 Sijtä me tunsimme rackauden että hän on hengens meidän edestäm pannut nijn pitä meidän weljeimme edestä meidän hengemme paneman.

3:17 Jos nyt jollakin on tämän maailman hyvyttä ja hän näkee veljensä olevan puutteessa, mutta sulkee häneltä sydämensä, kuinka Jumalan rakkaus saattaa pysyä hänessä?	17. Mutta jos jollakin olis tämän maailman hyvyttä, ja näkis veljensä tarvitseman, ja sulkee sydämensä häneltä, kuinkas Jumalan rakkaus pysyy hänessä?	3:17 Mutta jos jollakin on tämän mailman hyvyttä ja näkis weljens tarwidzewan ja sulke sydämens häneldä cuingast Jumalan rackaus pysy hänesä?
3:18 Lapsukaiset, älkäämme rakastako sanalla tai kielellä, vaan teossa ja totuudessa.	18. Lapsukaiseni, älkäämme rakastako sanalla eli kielellä, vaan työllä ja totuudella.	3:18 Lapsucaiseni älkäm racastaco sanalla eli kielellä waan työllä ja totudella.
3:19 Siitä me tiedämme, että olemme totuudesta, ja me saatamme hänen edessään rauhoittaa sydämemme sillä,	19. Siitä me tiedämme, että me totuudesta olemme ja taidamme hänen edessänsä meidän sydämemme hillitä,	3:19 Slitä me tiedämme että me totudest olemma ja taidamme hänen edesäns meidän sydämem hillitä
3:20 että jos sydämemme syyttää meitä, niin Jumala on suurempi kuin meidän sydämemme ja tietää kaikki.	20. Että jos meidän sydämemme tuomitsee meitä, niin on Jumala suurempi kuin meidän sydämemme ja tietää kaikki.	3:20 Että jos meidän sydämem meitä duomidze nijn on Jumala suurembi cuin meidän sydämem ja tietä caicki.
3:21 Rakkaani, jos sydämemme ei syytä meitä, niin meillä on uskallus Jumalaan,	21. Te rakkahimmat! jos ei meidän sydämemme tuomitse meitä, niin meillä on turva Jumalaan.	3:21 Te rackahimmat jos ei meidän sydämem meitä duomidze nijn meillä on turwa Jumalaan
3:22 ja mitä ikinä anomme, sen me häneltä saamme, koska pidämme hänen käskynsä ja teemme sitä, mikä on hänelle otollista.	22. Ja mitä me anomme, niin me saamme häneltä, että me hänen käskynsä pidämme ja teemme, mitä hänelle kelpaa.	3:22 Ja mitä me häneldä anomme nijn me saamme että me hänen käskyns pidämme ja teemme mitä hänelle kelpa.
3:23 Ja tämä on hänen käskynsä, että meidän tulee uskoa hänen Poikansa Jeesuksen Kristuksen nimeen ja rakastaa toinen toistamme, niinkuin hän on meille käskyn antanut.	23. Ja tämä on hänen käskynsä, että me hänen Poikansa Jesuksen Kristuksen nimen päälle uskoisimme, ja rakastaisimme toinen toistamme, niinkuin hän käskyn meille antoi.	3:23 Ja tämä on hänen käskyns että me hänen Poicans Jesuxen Christuxen Nimen päälle uscoisim ja racastaisim toinen toistam nijncuin hän käskyn andoi.
3:24 Ja joka pitää hänen käskynsä, se pysyy Jumalassa ja Jumala hänessä. Ja siitä me tiedämme hänen meissä pysyvän, siitä Hengestä, jonka hän on meille antanut.	24. Ja joka hänen käskynsä pitää, se pysyy hänessä ja hän siinä, ja siitä me tiedämme, että hän meissä pysyy, siitä Hengestä, jonka hän meille antoi.	3:24 Ja joca hänen käskyns pitä se pysy hänes ja hän hänes. Ja sijtä me tiedämme että hän meisä pysy sijtä Hengestä jonga hän meille andoi.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .

4:1 Rakkaani, älkää jokaista henkeä uskoko, vaan koetelkaa henget, ovatko ne Jumalasta; sillä monta väärää profeettaa on lähtenyt maailmaan.	1. Te rakkaimmat! älkää jokaista henkeä uskoko, vaan koetelkaat henget, josko he Jumalasta ovat; sillä monta väärää prophetaa ovat tulleet maailmaan.	4:1 TE rakkaimmat älkät jocaista Henge uscoco waan coetelcat Henget jos he Jumalasta owat : sillä monda wäärä Prophetat owat tullet mailmaan.
4:2 Tästä te tunnente Jumalan Hengen: jokainen henki, joka tunnustaa Jeesuksen Kristukseksi, lihaan tullee, on Jumalasta;	2. Sillä te tuntekaa Jumalan Henki, että jokainen henki, joka tunnustaa Jeesuksen Kristuksen lihaan tulleen, se on Jumalasta,	4:2 Sijtä te tutcat Jumalan Hengi että jocainen Hengi joca tunnusta Jesuxen Christuxen Lihaan tullen se on Jumalasta.
4:3 ja yksikään henki, joka ei tunnusta Jeesusta, ei ole Jumalasta; se on antikristuksen henki, jonka olette kuulleet olevan tulossa, ja se on jo nyt maailmassa.	3. Ja jokainen henki, joka ei tunnusta Jeesusta Kristusta lihaan tullee, ei se ole Jumalasta: ja se on antikristuksen henki, josta te kuulitte, että hän on tuleva, ja on jo parhaallaan maailmassa.	4:3 Ja jocainen Hengi joca ei tunnusta Jeesusta Christusta Lihaan tullexi ei se ole Jumalasta. Ja se on Antichristuxen Hengi josta te kuulitte että hän on tulewa ja on jo parhallans mailmasa.
4:4 Lapsukaiset, te olette Jumalasta ja olette voittaneet heidät; sillä hän, joka teissä on, on suurempi kuin se, joka on maailmassa.	4. Lapsukaiseni, te olette Jumalasta ja olette heidät voittaneet; sillä se, joka teissä on, hän on suurempi kuin se, joka maailmassa on.	4:4 Lapsucaiseni te olette Jumalasta ja olette heidän voittaneet. Sillä se joca teissä on hän on suurempi kuin se joca mailmasa on.
4:5 He ovat maailmasta; sentähden he puhuvat, niinkuin maailma puhuu, ja maailma kuulee heitä.	5. He ovat maailmasta, sentähden he puhuvat maailmasta ja maailma kuulee heitä.	4:5 He owat mailmasta sentähden he puhuwat mailmasta ja mailma cuule heitä.
4:6 Me olemme Jumalasta. Joka tuntee Jumalan, se kuulee meitä; joka ei ole Jumalasta, se ei kuule meitä. Siitä me tunnemme totuuden hengen ja eksytyksen hengen.	6. Me olemme Jumalasta: ja joka Jumalan tuntee, hän kuulee meitä; joka ei Jumalasta ole, ei hän kuule meitä. Siitä me tunnemme totuuden hengen ja eksytyksen hengen.	4:6 Me olemma Jumalasta ja joca Jumalan tunde hän cuule meitä. Joca ei Jumalasta ole ei hän cuule meitä. Sijtä me tunnemma totuden Hengen ja exytyxen Hengen.
4:7 Rakkaani, rakastakaamme toinen toistamme, sillä rakkaus on Jumalasta; ja jokainen, joka rakastaa, on Jumalasta syntynyt ja tuntee Jumalan.	7. Te rakkaimmat, rakastakaamme toinen toistamme, sillä rakkaus on Jumalasta: ja jokainen, joka rakastaa, se on Jumalasta syntynyt ja tuntee Jumalan.	4:7 TE rakkaimmat racastacam toinen toistam : Sillä rackaus on Jumalasta ja jocainen cuin racasta se on Jumalasta syndynyt ja tunde Jumalan.
4:8 Joka ei rakasta, se ei tunne Jumalaa, sillä Jumala on rakkaus.	8. Joka ei rakasta, ei hän tunne Jumalaa; sillä Jumala on rakkaus.	4:8 Joca ei racasta ei hän tunne Jumalata : sillä Jumala on rackaus.

4:9 Siinä ilmestyi meille Jumalan rakkaus, että Jumala lähetti ainokaisen Poikansa maailmaan, että me eläisimme hänen kauttansa.	9. Sen kautta ilmestyi Jumalan rakkaus meidän kohtaamme, että Jumala lähetti ainoan Poikansa maailmaan, että me hänen kauttansa eläisimme.	4:9 Sen kautta ilmestyi Jumalan rakkaus meidän kohtam, että Jumala lähetti ainoan Poikansa maailmaan, että me hänen kauttansa eläisim.
4:10 Siinä on rakkaus - ei siinä, että me rakastimme Jumalaa, vaan siinä, että hän rakasti meitä ja lähetti Poikansa meidän syntiemme sovituksiksi.	10. Siinä on rakkaus, ei että me rakastimme Jumalaa, vaan että hän rakasti meitä ja lähetti Poikansa sovinnoksi meidän synteimme edestä.	4:10 Siinä on rakkaus - ei että me rakastimme Jumalata, vaan että hän rakasti meitä ja lähetti hänen Poikansa meidän synteimme sovinnoksi.
4:11 Rakkaani, jos Jumala on näin meitä rakastanut, niin mekin olemme velvolliset rakastamaan toinen toistamme.	11. Te rakkahimmat, jos Jumala meitä niin rakasti, niin meidän pitää myös toinen toistamme rakastaman.	4:11 Te rakkahimmat, jos Jumala meitä niin rakasti, niin meidän pitää myös toinen toistam rakastaman.
4:12 Jumalaa ei kukaan ole koskaan nähnyt. Jos me rakastamme toinen toistamme, niin Jumala pysyy meissä, ja hänen rakkautensa on tullut täydelliseksi meissä.	12. Ei ole yksikään Jumalaa koskaan nähnyt. Jos me rakastamme toinen toistamme, niin Jumala pysyy meissä, ja hänen rakkautensa on täydellinen meissä.	4:12 Ei ole yksikään Jumalata koskaan nähnyt. Jos me rakastam toinen toistam, niin Jumala pysyy meissä ja hänen rakkautensa on täydellinen meissä.
4:13 Siitä me tiedämme pysyvämme hänessä ja hänen pysyvän meissä, että hän on antanut meille Henkeänsä.	13. Siitä me tunnemme, että me pysymme hänessä ja hän meissä, ja että hän antoi meille Hengestänsä.	4:13 Siitä me tunnemme, että me pysymme hänessä ja hän meissä, ja että hän antoi meille hänen Hengestänsä.
4:14 Ja me olemme nähneet ja todistamme, että Isä on lähettänyt Poikansa maailman Vapahtajaksi.	14. Ja me näimme ja todistamme, että Isä on lähettänyt Poikansa maailman Vapahtajaksi.	4:14 Ja me näimme ja todistimme, että Isä on lähettänyt Poikansa maailman Vapahtajaksi.
4:15 Joka tunnustaa, että Jeesus on Jumalan Poika, hänessä Jumala pysyy, ja hän Jumalassa.	15. Jokainen, joka tunnustaa Jesuksen Jumalan Pojaksi, hänessä pysyy Jumala ja hän Jumalassa.	4:15 Jokainen, joka tunnustaa Jesuksen Jumalan Pojaksi, hänessä pysyy Jumala ja hän Jumalassa.
4:16 Ja me olemme oppineet tuntemaan ja me uskomme sen rakkauden, mikä Jumalalla on meihin. Jumala on rakkaus, ja joka pysyy rakkaudessa, se pysyy Jumalassa, ja Jumala pysyy hänessä.	16. Ja me tunnemme ja uskoimme sen rakkauden, jolla Jumala meitä rakastaa. Jumala on rakkaus, ja joka rakkaudessa pysyy, hän pysyy Jumalassa ja Jumala hänessä.	4:16 Ja me tunnemme ja uskoimme sen rakkauden, jolla Jumala meitä rakastaa. Jumala on rakkaus, ja joka rakkaudessa pysyy, hän pysyy Jumalassa ja Jumala hänessä.
4:17 Näin on rakkaus tullut täydelliseksi meissä, että meillä olisi turva tuomiopäivänä; sillä sellainen kuin hän on, sellaisia mekin olemme tässä maailmassa.	17. Siinä täytetään rakkaus meissä, että meillä olisi turva tuomiopäivänä; sillä niinkuin hän on, niin olemme me myös tässä maailmassa.	4:18 Siinä on rakkaus täydellinen meissä, että meillä olisi turva Duomiopäivänä: sillä niinkuin hän on, niin olemme me myös tässä maailmassa.

4:18 Pelkoa ei rakkaudessa ole, vaan täydellinen rakkaus karkoittaa pelon, sillä pelossa on rangaistusta; ja joka pelkää, se ei ole päässyt täydelliseksi rakkaudessa.	18. Ei pelko ole rakkaudessa, vaan täydellinen rakkaus ajaa pois pelvon, sillä pelvolla on vaiva; mutta joka pelkää, ei hän ole täydellinen rakkaudessa.	4:19 Ei pelko ole rakkaudessa vaan täydellinen rakkaus ajaa pois pelon: sillä pelolla on vaiva. Mutta joka pelkää, ei hän ole täydellinen rakkaudessa.
4:19 Me rakastamme, sillä hän on ensin rakastanut meitä.	19. Me rakastamme häntä; sillä hän rakasti meitä ensin.	4:20 Rakastamme häntä: sillä hän rakasti meitä ensin.
4:20 Jos joku sanoo: "Minä rakastan Jumalaa", mutta vihaa veljeänsä, niin hän on valhettelija. Sillä joka ei rakasta veljeänsä, jonka hän on nähnyt, se ei voi rakastaa Jumalaa, jota hän ei ole nähnyt.	20. Jos joku sanoo: minä rakastan Jumalaa, ja vihaa veljeänsä, se on valehtelija; sillä joka ei rakasta veljeänsä, jonka hän näkee, kuinka hän taitaa Jumalaa rakastaa, jota ei hän näe?	Jos joku sano: minä rakastan Jumalaa ja vihaa veljeänsä, hän on valehtelija. Sillä joka ei rakasta veljeänsä, jonka hän näkee, kuinka hän taitaa Jumalaa rakastaa, jota ei hän näe?
4:21 Ja tämä käsky meillä on häneltä, että joka rakastaa Jumalaa, se rakastakoon myös veljeänsä.	21. Ja tämä käsky on meillä häneltä: joka Jumalaa rakastaa, hänen pitää myös veljeänsä rakastaman.	Ja tämä käsky on meillä häneltä: joka Jumalaa rakastaa, hänen pitää myös veljeänsä rakastaman.
5 LUKU	5 LUKU	V. Luku .
5:1 Jokainen, joka uskoo, että Jeesus on Kristus, on Jumalasta syntynyt; ja jokainen, joka rakastaa häntä, joka on synnyttänyt, rakastaa myös sitä, joka hänestä on syntynyt.	1. Jokainen, joka uskoo, että Jeesus on Kristus, hän on Jumalasta syntynyt, ja jokainen, joka rakastaa sitä, joka synnytti, hän rakastaa myös sitä, joka hänestä on syntynyt on.	5:1 Jokainen, joka uskoo, että Jeesus on Kristus, hän on Jumalasta syntynyt. Ja jokainen, joka rakastaa sitä, joka synnytti, hän rakastaa myös sitä, joka hänestä on syntynyt on.
5:2 Siitä me tiedämme, että rakastamme Jumalan lapsia, kun rakastamme Jumalaa ja noudatamme hänen käskyjäänsä.	2. Siitä me tunnemme, että me rakastamme Jumalan lapsia, koska me Jumalaa rakastamme ja hänen käskyjäänsä pidämme.	5:2 Siitä me tunnemme, että me rakastamme Jumalan lapsia, koska me Jumalaa rakastamme ja hänen käskyjäänsä pidämme.
5:3 Sillä rakkaus Jumalalle on se, että pidämme hänen käskyjäänsä. Ja hänen käskyjäänsä eivät ole raskaat;	3. Sillä tämä on rakkaus Jumalalle, että me hänen käskyjäänsä pidämme, ja hänen käskyjäänsä ei ole raskaat.	5:3 Sillä rakkaus Jumalalle on se, että me hänen käskyjäänsä pidämme, ja hänen käskyjäänsä ei ole raskaat.
5:4 sillä kaikki, mikä on syntynyt Jumalasta, voittaa maailman; ja tämä on se voitto, joka on maailman voittanut, meidän uskomme.	4. Sillä kaikki, mikä Jumalasta on syntynyt on, se voittaa maailman, ja meidän uskomme on se voitto, joka maailman voitti.	5:4 Sillä kaikki, mikä Jumalasta on syntynyt on, se voittaa maailman, ja meidän uskomme on se voitto, joka maailman voitti.

5:5 Kuka on se, joka voittaa maailman, ellei se, joka uskoo, että Jeesus on Jumalan Poika?	5. Kuka siis on, joka voittaa maailman, mutta se joka uskoo, että Jesus on Jumalan Poika?	5:5 Cuca sijs on joca woitta mailman mutta se joca usco että Jesus on Jumalan Poica?
5:6 Hän on se, joka on tullut veden ja veren kautta, Jeesus Kristus, ei ainoastaan vedessä, vaan vedessä ja veressä; ja Henki on se, joka todistaa, sillä Henki on totuus.	6. Tämä on se, joka vedellä ja verellä tulee, Jesus Kristus, ei ainoastansa vedellä, vaan vedellä ja verellä. Ja Henki todistaa, että Henki on totuus.	5:6 Tämä on se joca wedellä ja werellä tule Jesus Christus ei ainoastans wedellä waan wedellä ja werellä. Ja Hengi todista että Hengi totuus on.
5:7 Sillä kolme on, jotka todistavat:	7. Sillä kolme ovat, jotka todistavat taivaassa: Isä, Sana ja Pyhä Henki, ja ne kolme yksi ovat:	5:7 Sillä colme todistawat Taiwasa : Isä Sana ja Pyhä Hengi ja ne colme yxi owat.
5:8 Henki ja vesi ja veri, ja ne kolme pitävät yhtä.	8. Ja kolme ovat, jotka todistavat maan päällä: Henki ja vesi ja veri, ja ne kolme yhdessä ovat.	5:8 Ja colme todistawat maan päällä : Hengi Wesi ja Weri ja ne colme yxi owat.
5:9 Jos me otamme vastaan ihmisten todistuksen, niin onhan Jumalan todistus suurempi. Ja tämä on Jumalan todistus, sillä hän on todistanut Pojastansa.	9. Jos me ihmisten todistuksen otamme, niin on Jumalan todistus suurempi; sillä tämä on Jumalan todistus, jonka hän Pojastansa todisti.	5:9 Jos me ihmisten todistuxen otamme nijn on Jumalan todistus suurempi : Sillä tämä on Jumalan todistus jolla hän Pojastans todisti.
5:10 Joka uskoo Jumalan Poikaan, hänellä on todistus itsesssä; joka ei usko Jumalaa, tekee hänet valhettelijaksi, koska hän ei usko sitä todistusta, jonka Jumala on todistanut Pojastansa.	10. Joka uskoo Jumalan Pojan päälle, hänellä on todistus itsesssä; joka ei usko Jumalaa, hän tekee hänen valehteliaksi; sillä ei hän uskonut sitä todistusta, jonka Jumala on Pojastansa todistanut.	5:10 Joca usco Jumalan Pojan päälle hänellä on todistus idzesäns. Joca ei usco Jumalata hän teke hänen walehteliaksi : Sillä ei hän usconut sitä todistusta jonga Jumala on Pojastans todistanut.
5:11 Ja tämä on se todistus: Jumala on antanut meille iankaikkisen elämän, ja tämä elämä on hänen Pojassansa.	11. Ja tämä on se todistus, että Jumala on meille ijankaikkisen elämän antanut, ja se elämä on hänen Pojassansa.	5:11 Ja tämä on se todistus että Jumala on meille ijancaickisen elämän andanut ja se elämä on hänen Pojasans.
5:12 Jolla Poika on, sillä on elämä; jolla Jumalan Poikaa ei ole, sillä ei ole elämää.	12. Jolla Jumalan Poika on, hänellä on elämä; jolla ei Jumalan Poika ole, ei hänellä ole elämää.	5:12 Jolla Jumalan Poica on hänellä on elämä jolla ei Jumalan Poica ole ei hänellä ole elämä.
5:13 Tämän minä olen kirjoittanut teille, jotka uskotte Jumalan Pojan nimeen, tietääksenne, että teillä on iankaikkinen elämä.	13. Näitä minä teille kirjoitin, jotka Jumalan Pojan nimen päälle uskotte: että te tietäisitte teillä iankaikkisen elämän olevan, ja että te uskoisitte Jumalan Pojan nimen päälle.	5:13 Näitä minä teille kirjoitin jotca Jumalan Pojan Nimen päälle uscotta että te tiedäisitte teillän ijancaickisen elämän olewan ja että te uscoisitte Jumalan Pojan Nimen päälle.

5:14 Ja tämä on se uskallus, joka meillä on häneen, että jos me jotakin anomme hänen tahtonsa mukaan, niin hän kuulee meitä.	14. Ja tämä on se turva, joka meillä on häneen, että jos me jotakin anomme hänen tahtonsa jälkeen, niin hän meitä kuulee.	5:14 Ja tämä on se turwa cuin meillä on häneen että jos me jotakin anomme hänen tahdons jälkeen niijn hän meitä cuule.
5:15 Ja jos me tiedämme hänen kuulevan meitä, mitä ikinä anommekin, niin tiedämme, että meillä myös on kaikki se, mitä olemme häneltä anoneet.	15. Ja jos me tiedämme, että hän meitä kuulee, mitä ikänä me anomme, niin me tiedämme, että meillä ovat ne anomiset, joita me häneltä anoimme.	5:15 Ja että me tiedämme että hän meitä cuule mitä ikänäns me anomme niijn me tiedämme että meillä owat ne anomiset cuin me häneldä anoimma.
5:16 Jos joku näkee veljensä tekevän syntiä, joka ei ole kuolemaksi, niin rukoilkoon, ja hän on antava hänelle elämän, niille nimittäin, jotka eivät tee syntiä kuolemaksi. On syntiä, joka on kuolemaksi; siitä minä en sano, että olisi rukoiltava.	16. Jos joku näkee veljensä tekevän jonkun synnin, ei kuolemaan, hän rukoilkaan, niin hän on antava niille elämän, jotka syntiä tekevät, ei kuolemaan. Jos synti on kuolemaan: senkaltaisista en minä sano, että joku rukoilis.	5:16 JOs jocu näke weljens tekewän jongun synnin ei cuolemahan hän rucoilcan niijn hän on andawa nijlle elämän jotca syndiä tekewät ei cuolemahan. Jos syndi on cuolemahan sencaltaisist en minä sano että jocu rucoilis.
5:17 Kaikki vääryys on syntiä. Ja on syntiä, joka ei ole kuolemaksi.	17. Kaikki vääryys on synti; on myös muutama synti ei kuolemaan.	5:17 Caicki wäärays on syndi mutta muutamats synnit ei ole cuolemahan.
5:18 Me tiedämme, ettei yksikään Jumalasta syntynyt tee syntiä; vaan Jumalasta syntynyt pitää itsestensä vaarin, eikä häneen ryhdy se paha.	18. Me tiedämme, että jokainen, joka Jumalasta syntynyt on, ei hän syntiä tee; vaan joka Jumalasta syntynyt on, se varjelee itsensä, ja paha ei rupee häneen.	5:18 Me tiedämme että jocainen cuin Jumalasta syndynyt on ei hän syndiä tee waan joca Jumalasta syndynyt on hän warjele hänens ja se paha ei rupee häneen.
5:19 Me tiedämme, että olemme Jumalasta, ja koko maailma on pahan vallassa.	19. Me tiedämme, että me olemme Jumalasta ja koko maailma on pahuudessa.	5:19 Me tiedämme että me olemma Jumalasta ja coco mailma on pahudes.
5:20 Mutta me tiedämme, että Jumalan Poika on tullut ja antanut meille ymmärryksen, tunteaksemme sen Totisen; ja me olemme siinä Totisessa, hänen Pojassansa, Jeesuksessa Kristuksessa. Hän on totinen Jumala ja iankaikkinen elämä.	20. Mutta me tiedämme, että Jumalan Poika tuli ja on meille mielen antanut, että me sen totisen tunnemme, ja olemme siinä totisessa, hänen Pojassansa Jeesuksessa Kristuksessa: Tämä on totinen Jumala ja ijankaikkinen elämä.	5:20 Mutta me tiedämme että Jumalan Poica tuli ja on meille mielen andanut että me sen totisen tunnemma ja olemma sijnä totisesa hänen Pojasans Jesuxes Christuxes. 5:21 Tämä on se totinen Jumala ja se ijancaickinen elämä.
5:21 Lapsukaiset, kavahtakaa epäjumalia.	21. Lapsukaiset, kavahtakaat epäjumalia, amen!	Lapsucaiset cawahtacats teitän epäjumalista Amen.

JOHANNEKSEN TOINEN KIRJE	P. JOHANNEKSEN 2 EPISTOLA	P. Johannexen Toinen Epistola .
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I LUCU
1:1 Vanhin valitulle rouvalle ja hänen lapsillensa, joita minä totuudessa rakastan - enkä ainoastaan minä, vaan myös kaikki, jotka ovat tulleet totuuden tuntemaan -	Vanhin valitulle rouvalle ja hänen lapsillensa, joita minä totuudessa rakastan, ja en ainoastaan minä, mutta myös kaikki, jotka totuuden tunteneet ovat,	1:1 SE wanhin/ sille walitulle Frouwalle ja hänen lapsillens/ joita minä totudes racastan/ ja en ainoastans minä/ mutta myös caicki jotca totuden tundenet owat/
1:2 totuuden tähden, joka meissä pysyy ja on oleva meidän kanssamme iankaikkisesti.	2. Sen totuuden tähden, joka meissä pysyy ja on meidän kanssamme oleva ijankaikkisesti:	1:2 Sen totuden tähden/ joca meisä pysy/ ja meidän cansam on ijancaickisest.
1:3 Armo, laupeus ja rauha Isältä Jumalalta ja Jeesukselta Kristukselta, Isän Pojalta, on oleva meidän kanssamme, totuudessa ja rakkaudessa.	3. Armo, laupius, rauha Isältä Jumalalta ja Herralta Jesukselta Kristukselta, Isän Pojalta, totuudessa ja rakkaudessa olkoon teidän kanssanne!	1:3 Armo/ Laupius/ Rauha Isäldä Jumalalda/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda Isän Pojalda/ totudesä ja rackaudesta olcon teidän cansan.
1:4 Minua on suuresti ilahuttanut, että olen lastesi joukossa havainnut olevan niitä, jotka totuudessa vaeltavat sen käskyn mukaan, jonka me olemme saaneet Isältä.	4. Minä olen suuresti ihastunut, että minä löysin sinun lapsistas niitä, jotka totuudessa vaeltavat, niinkuin me käskyn Isältä saaneet olemme.	1:4 Minä olen suurest ihastunut/ että minä löysin sinun lapsistas nijtä/ jotca totudes waeldawat/ nijncuin me käskyn Isäldä saanet olemma.
1:5 Ja nyt, rouva, minulla on sinulle pyyntö, ei niinkuin kirjoittaisin sinulle uuden käskyn, vaan minä kirjoitan sen, joka meillä alusta asti on ollut: että meidän tulee rakastaa toinen toistamme.	5. Ja nyt rukoilen minä sinua, rouva, en, että minä uutta käskyä sinulle kirjoittaisin, vaan sen mikä meillä alusta oli, että me toinen toistamme rakastaisimme.	1:5 Ja rucoilen sinua Frouwa/ en että minä vtta käskyä sinulle kirjoitaisin/ waan sen cuin meillä algusta oli. Että me toinen toistam racastaisim.
1:6 Ja tämä on rakkaus, että me vaellamme hänen käskyjensä mukaan. Tämä on käsky, että teidän, niinkuin olette alusta kuulleet, tulee siinä vaeltaa.	6. Ja tämä on rakkaus, että me hänen käskynsä jälkeen vaellamme. Tämä on käsky, jonka te alusta kuulitte, että te siinä vaeltaisitte.	1:6 Ja tämä on se rackaus/ että me hänen käskyns jälken waellamme. Tämä on se käsky cuin te algusta cuulitta/ että te sijnä waellaisitta:

1:7 Sillä monta villitsijää on lähtenyt maailmaan, jotka eivät tunnusta Jeesusta Kristukseksi, joka oli lihaan tuleva; tämä tämmöinen on villitsijä ja antikristus.	7. Sillä monta vietteliää on maailmaan tullut, jotka ei tunnusta Jesusta Kristusta, että hän on lihaan tullut. Tämä on vietteliä ja antikristus.	1:7 Sillä monda wietteliä on mailmaan tullut/ jotca ei tunnusta Jesusta Christusta/ että hän on Lihaan tullut. Tämä on wietteliä ja Antichristus.
1:8 Ottakaa vaari itsestänne, ettette menetä sitä, minkä me olemme työllämme aikaansaaneet, vaan että saatte täyden palkan.	8. Katsokaat visusti teitänne, ettemme kadottaisi, mitä me työtä tehneet olemme, vaan että me täyden palkan saisimme.	1:8 Cadzocat wisust teitän/ etten me cadotais/ mitä me työtä tehnet olemme/ waan että me täyden palcan saisimme.
1:9 Kuka ikinä menee edemmäksi eikä pysy Kristuksen opissa, hänellä ei ole Jumalaa; joka siinä opissa pysyy, hänellä on sekä Isä että Poika.	9. Jokainen, joka harhaelee ja ei pysy Kristuksen opissa, ei hänellä ole Jumalaa: joka pysyy Kristuksen opissa, hänellä on sekä Isä että Poika.	1:9 Jocainen cuin harhaele/ ja ei pysy Christuxen opisa/ ei hänellä ole Jumalata. Joca pysy Christuxen opisa/ hänellä on sekä Isä että Poica.
1:10 Jos joku tulee teidän luoksenne eikä tuo mukanaan tätä oppia, niin älkää ottako häntä huoneeseenne älkääkä sanoko häntä tervetulleeksi;	10. Jos joku tulee teidän tykönne ja ei tuo tätä opetusta kanssansa, niin älkää häntä huoneeseen ottako, älkää myös häntä tervehtikö.	1:10 Jos jocu tule teidän tygön/ ja ei tuo tätä opetusta cansans: nijn älkät händä huonesen ottaco/ älkät myös händä terwettäkö:
1:11 sillä joka sanoo hänet tervetulleeksi, joutuu osalliseksi hänen pahoihin tekoihinsa.	11. Sillä joka häntä tervehtii, hän on osallinen hänen pahoista töistensä.	1:11 Sillä joca händä terwettä/ hän on osallinen hänen pahoista töistäns.
1:12 Minulla olisi paljon kirjoittamista teille, mutta en tahdo tehdä sitä paperilla ja musteella; vaan toivon pääseväni teidän tykönne ja saavani puhutella teitä suullisesti, että meidän ilomme olisi täydellinen.	12. Minulla olis paljon teille kirjoittamista, mutta en minä tahtonut paperilla ja läkillä; vaan minä toivon tulevani teidän tykönne, ja tahdon läsnä ollessani teidän kanssanne puhua, että meidän ilomme täydellinen olis.	1:12 Olis minulla paljon teille kirjoittamist/ mutta en minä tahtonut paperilla ja pläkillä/ waan minä toiwon tulewani teidän tygön/ ja tahdon läsnä olduani teidän cansan puhua/ että meidän ilom täydellinen olis.
1:13 Valitun sisaresi lapset lähettävät sinulle tervehdyksen.	13. Sinua tervehtivät sinun valitun sisares lapset, amen!	1:13 Terwettäwät sinua sinun walitun sisares lapset/ Amen.

JOHANNEKSEN KOLMAS KIRJE	P. JOHANNEKSEN 3 EPISTOLA	P. Johannexen Colmas Epistola .
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I LUCU
1:1 Vanhin rakkaalle Gaiukselle, jota minä totuudessa rakastan.	Vanhin rakkaalle Gajukselle, jota minä totuudessa rakastan.	1:1 SE wanhin/ rackalle Gajuxelle/ jota minä totuudes racastan.
1:2 Rakkaani, minä toivotan sinulle, että kaikessa menestyt ja pysyt terveenä, niinkuin sielusikin menestyy.	2. Minun rakkaani! ylitse kaikkein minä toivotan, että menestyisit ja terveenä olisit, niinkuin sinun sielus menestyy.	1:2 Minun rackani/ minä toiwotan että caikisa menestyisit/ ja terwenä olisit/ nijncuin sinun sieluskin menesty.
1:3 Minua ilahutti suuresti, kun veljet tulivat ja antoivat todistuksen sinun totuudestasi, niinkuin sinä totuudessa vaellatkin.	3. Sillä minä ihastuin suuresti, kuin veljet tulivat ja todistivat sinun totuudestas, niinkuin sinä totuudessa vaellat.	1:3 Mutta minä ihastuin suurest/ cosca veljet tulit ja todistit sinun totuudestas/ nijncuin sinä totudesa waellat.
1:4 Minulla ei ole suurempaa iloa kuin se, että kuulen lasteni vaeltavan totuudessa.	4. Ei minulla ole suurempaa iloa kuin se, että minä kuulen lapseni totuudessa vaeltavan.	1:4 Ei minulla ole suurembata iloa/ cuin se/ että minä cuulen minun lapseni totuudesa waeldawan.
1:5 Rakkaani, sinä toimit uskollisesti kaikessa, mitä teet veljien, vieläpä vieraittenkin hyväksi.	5. Minun rakkaani! sinä teet uskollisesti, mitä veljille ja vieraille teet,	1:5 Minun rackamban/ sinä teet uscollisest/ mitkäs weljille ja wieraille teet/
1:6 He ovat seurakunnan edessä antaneet todistuksen sinun rakkaudestasi; ja sinä teet hyvin, kun autat heitä eteenpäin heidän matkallaan, niinkuin Jumalan edessä arvollista on.	6. Jotka myös sinun rakkaudestas seurakunnan edessä todistaneet ovat. Ja sinä teet hyvin, että heidät kauniisti lähettänyt olet, Jumalan edessä.	1:6 Jotca myös sinun rackaudestas Seuracunnan edes todistanet owat. Ja sinä olet hywin tehnyt/ että heidän caunist lähettänyt olet/ Jumalan puolesta:
1:7 Sillä hänen nimensä tähden he ovat matkalle lähteneet eivätkä ota pakanoilta mitään.	7. Sillä hänen nimensä tähden he ovat lähteneet, ja ei ole pakanoilta mitään ottaneet.	1:7 Sillä hänen nimens tähden he owat lähtenet/ ja ei ole Pacanoilda mitän ottanet.
1:8 Me olemme siis velvolliset ottamaan semmoisia vastaan, auttaaksemme yhdessä totuutta eteenpäin.	8. Niin meidän pitää senkaltaisia korjaaman, että me totuuden apulaiset olisimme.	1:8 Nijn meidän pitä sencaltaisia corjaman/ että me totuden apulaiset olisimma.
1:9 Minä kirjoitin seurakunnalle; mutta Diotrefes, joka haluaa olla ensimmäinen heidän joukossaan, ei ota meitä vastaan.	9. Minä kirjoitin seurakunnalle; mutta Diotrefhes, joka heidän seassansa tahtoo jalo olla, ei ota meitä vastaan.	1:9 Minä kirjoitin Seuracunnalle/ mutta Diotrefhes/ joca heidän seasans tahto jalo olla/ ei corja meitä.

1:10 Sentähden minä, jos tulen, muistutan hänen teoistansa, mitä hän tekee, kun pahoilla sanoilla meistä juoruaa; ja vielä siihenkään tyytymättä, hän ei itse ota veljiä vastaan, vaan estää niitäkin, jotka tahtovat sen tehdä, ja ajaa heidät pois seurakunnasta.	10. Sentähden, jos minä tulen, niin minä tahdon ilmoittaa hänen työnsä, joita hän tekee, joka pullikoitsee meitä vastaan pahoilla sanoilla, ja ei niihinkään pysäenny, ja ei hän itse veljiä korjaa, estää myös muita, jotka niitä korjata tahtovat, ja ajaa heitä pois seurakunnasta.	1:10 Sentähden jos minä tulen/ nijn minä tahdon ilmoitta hänen työns cuin hän teke/ joca pullicoidze meitä wastan pahoilla sanoilla/ ja ei nijhingän pysänny. Ei hän idze weljiä corja/ estä myös muita/ jotca nijtä corjata tahtowat/ ja aja heitä pois Seuracunnasta.
1:11 Rakkaani, älä seuraa pahaa, vaan hyvää. Joka hyvin tekee, se on Jumalasta; joka pahoin tekee, se ei ole Jumalaa nähnyt.	11. Minun rakkaani, älä seuraa pahaa, vaan hyvää: joka hyvin tekee, se on Jumalasta; mutta joka pahoin tekee, ei se ole nähnyt Jumalaa.	1:11 Minun rackan/ älä seura paha/ waan hywä/ ja joca hywin teke/ se on Jumalasta: mutta joca paha teke/ ei hän näe Jumalata.
1:12 Demetrius on kaikilta, jopa itse totuudeltakin, saanut hyvän todistuksen; ja mekin todistamme hänestä samaa, ja sinä tiedät, että meidän todistuksemme on tosi.	12. Demetriuksella on jokaiselta todistus, ja itse totuudesta. Ja me myös todistamme, ja te tiedätte, että meidän todistuksemme on tosi.	1:12 DEmetriuxella on jocaidzelda todistus/ ja idze totudesta: Ja me myös todistamme/ ja te tiedätte että meidän todistuxem on tosi.
1:13 Minulla olisi paljon kirjoittamista sinulle, mutta en tahdo kirjoittaa sinulle musteella ja kynällä,	13. Minulla olisi paljon sinun tykö kirjoittamista, vaan en minä tahtonut läkillä ja kynällä kirjoittaa.	1:13 Minulla olisi paljo sinun tygös kirjoittamist/ waan en minä tahtonut pläkillä ja kynällä kirjoitta.
1:14 sillä minä toivon pian näkeväni sinut, ja silloin saamme suullisesti puhella.	14. Mutta minä toivon sinun pian näkeväni, ja läsnä ollessani me saamme toinen toistamme puhutella.	1:14 Mutta minä toiwon sinun pian näkewäni/ ja läsnä olduani me saamme toinen toistam puhutella.
1:15 Rauha sinulle! Ystävät tervehtivät sinua. Tervehdys ystäville, kullekin erikseen.	15. Rauha olkoon sinulle! Ystävät tervehtivät sinua. Tervehdi ystäviä, kutakin nimeltänsä.	1:15 Rauha olcon sinun cansas. Ystävät terwettäwät sinua. Terwetä ystäwitä/ cutakin nimeldäns.

JUUDAAN KIRJE	P. JUUDAAN EPISTOLA	P. Judan Epistola
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	
1:1 Juudas, Jeesuksen Kristuksen palvelija ja Jaakobin veli, kutsutuille, jotka ovat Isässä Jumalassa rakastetut ja Jeesukselle Kristukselle varjellut.	Juudas, Jesuksen Kristuksen palvelia, mutta Jakobin veli, niille kutsutuille, jotka Isässä Jumalassa pyhitetyt ovat ja Jeesuksessa Kristuksessa vapahdetut:	1:1 JUdas Jesuxen Christuxen palwelia/ mutta Jacobin weli. Nijlle cudzutuille/ jotca Isäs Jumalas pyhitetyt owat/ ja Jesuxes Christuxes wapahdetut.
1:2 Lisääntykoon teille laupeus ja rauha ja rakkaus.	2. Laupius ja rauha ja rakkaus lisääntykoon teille!	1:2 Jumala lisätkön teille paljo laupiutta ja rackautta.
1:3 Rakkaani! Kun minulla on ollut harras halu kirjoittaa teille yhteisestä pelastuksestamme, tuli minulle pakko kirjoittaa ja kehoittaa teitä kilvoittelemaan sen uskon puolesta, joka kerta kaikkiaan on pyhille annettu.	3. Te rakkaat! että minulla oli suuri ahkeruus teille yhteisestä autuudesta kirjoittaa, pidin minä sen tarpeellisena teitä kirjoituksella neuvoa, että te uskon puolesta kilvoittelisitte, joka kerta pyhille annettu on.	1:3 TE rackat/ että minulla oli suuri ahkerus teille yhteisest autuudest kirjoittaman/ pidin minä sen tarpellisna/ teitä kirjoituxella neuwoa/ että te uscon puolesta kilwoittelisitta/ joca wihdoin Pyhille annettu on.
1:4 Sillä teidän keskuuteenne on pujahtanut eräitä ihmisiä, joiden jo aikoja sitten on kirjoitettu tulevan tähän tuomioon, jumalattomia, jotka kääntävät meidän Jumalamme armon irstaudeksi ja kieltävät meidän ainoan valtiaamme ja Herramme, Jeesuksen Kristuksen.	4. Sillä muutamat ihmiset ovat luikahtaneet sisälle, jo muinen kirjoitetut tähän tuomioon, jumalattomat, jotka meidän Jumalan armon vetävät haureuteen ja kieltävät Jumalan, joka ainoa hallitsia on, ja meidän Herran Jesuksen Kristuksen.	1:4 Sillä muutamat jumalattomat ihmiset owat myös sisälle luicahtanet/ joista muinen kirjoitettu oli/ sencaltaiseen rangaistuxeen: He owat jumalattomat/ ja wetäwät meidän/ Jumalan Armon irtauteen/ ja kieldäwät Jumalan/ joca ainoa haldia on/ ja meidän HERran Jesuxen Christuxen.
1:5 Vaikka jo kerran olette saaneet tietää kaiken, tahdon kuitenkin muistuttaa teitä siitä, että Herra, joka oli pelastanut kansan Egyptistä, toisella kertaa hukutti ne, jotka eivät uskoneet;	5. Mutta minä tahdon teille muistuttaa, että te sen kerran tietäisitte, että koska Herra kansansa Egyptistä terveenä pelastanut oli, hukkasi hän sitte ne, jotka ei uskoneet.	1:5 MUTta minä tahdon teille muistutta/ että te aina sen tiedäisitte/ että cosca HERra Canssans Egyptistä terwenä pelastanut oli/ taas ne jotca ei usconet hän huckais.

<p>1:6 ja että hän ne enkelit, jotka eivät säilyttäneet valta-asemaansa, vaan jättivät oman asumuksensa, pani pimeyteen iankaikkisissa kahleissa säilytettäväksi suuren päivän tuomioon;</p>	<p>6. Ja ne enkelit, jotka ei alkuansa pitäneet, vaan antoivat ylön kotonsa, on hän kätkenyt pimeyteen ijankaikkisilla kahleilla suuren päivän tuomioon asti,</p>	<p>1:6 Ja ne Engelit/ jotca ei Esiwaldans pitänet/ waan ylönannoit cotons/ on hän kätkenyt pimeyteen ijancaickisilla cahleilla/ sen suuren päiwän Duomion asti.</p>
<p>1:7 samoin kuin Sodoma ja Gomorra ja niiden ympärillä olevat kaupungit, jotka samalla tavalla kuin nekin harjoittivat haureutta ja eksyivät luonnottomiin lihanhimoihin, ovat varoittavana esimerkkinä, kärsiessään iankaikkisen tulen rangaistusta.</p>	<p>7. Niinkuin Sodoma ja Gomorra ja ne lähikaupungit, jotka sillä muotoa kuin hekin huorin tehneet olivat ja muukalaisen lihan jälkeen menneet, ovat pannut muille opiksi, ijankaikkisen tulen vaivaa kärsimään.</p>	<p>1:7 Nijn cuin Sodoma ja Gomorra/ ja ne lähicaupungit/ jotca myös heidän cansans haureudes syndiä tehnet olit/ ja owat muucalaisen lihan jälken mennet. Ne owat pannut muille opixi ijancaickisen tulen waiwa kärsimän.</p>
<p>1:8 Yhtä kaikki nämä uneksijat samoin saastuttavat lihan; he halveksivat herrautta, herjaavat kirkkauden henkiolentoja.</p>	<p>8. Niin ovat myös nämät unennäkiät, jotka lihan saastuttavat, hallitukset katsovat ylön ja majesteetteja pilkkaavat.</p>	<p>1:8 Nijn owat myös nämät unennäkiät/ jotca lihan saastuttawat/ hallituxet ylöncazowat/ ja Majestetin pilckawat.</p>
<p>1:9 Mutta ei ylienkeleli Miikaelkaan, kun riiteli ja väitteli perkeleen kanssa Mooseksen ruumiista, rohjennut lausua herjaavaa tuomiota, vaan sanoi: "Rangaiskoon sinua Herra!"</p>	<p>9. Mutta Mikael, ylimmäinen enkeli, kuin hän perkeleen kanssa riiteli ja kamppaili Moseksen ruumiista, ei rohjennut sanoa sen pilkan tuomiota, vaan sanoi: Herra sinua rangaiskoon!</p>	<p>1:9 Mutta ylimmäinen Engeli Michael/ cosca hän Mosexen ruumista Perkelen cansa rijteli/ ei hän rohjennut sanoa sen pilcan duomiota/ waan sanoi: HERra sinun rangaiscon.</p>
<p>1:10 Nämä sitävastoin herjaavat sitä, mitä eivät tunne; mutta minkä he järjettömäin eläinten tavoin luonnostaan ymmärtävät, sillä he turmelevat itsensä.</p>	<p>10. Mutta nämät pilkkaavat niitä, joista ei he mitään tiedä; vaan mitä he luonnon kautta tietävät niinkuin muut järjettömät eläimet, niissä he turmeltuvat.</p>	<p>1:10 Mutta nämät pilckawat nijtä joista ei he mitän tiedä/ ainoastans mitä he luonnon cautta tietävät/ nijncuin muutkin järjettömät pedot/ joisa he turmelduwat.</p>
<p>1:11 Voi heitä, sillä he kulkevat Kainin tietä ja heittäytyvät palkan tähden Bileamin eksytykseen ja hukkuvat niskoitteluunsa niinkuin Kooraa!</p>	<p>11. Voi heitä! sillä he käyvät Kainin tiellä ja lankeevat Balaamin eksytykseen palkan tähden, ja hukkuvat Koren kapinassa.</p>	<p>1:11 Woi heitä: sillä he käywt Cainin tiellä/ ja langewat Balaamin exytyxen palcan tähden/ ja huckuwat Choren capinasa.</p>

<p>1:12 He likapilkkuina teidän rakkausaterioillanne julkeasti kemuilevat ja itseään kestitsevät. He ovat vedettömiä, tuulten ajeltavia pilviä, paljaita, syksyisiä puita, hedelmättömiä, kahdesti kuolleita, juurineen maasta reväistyjä,</p>	<p>12. Nämät ovat häpiäpilkut vieraana ollessansa teidän rakkaus-aterioissanne, jotka ravitsevat itsiänsä pelkäämättä: he ovat vedettömät pilvet, jotka tuulelta ajetaan ympäri, paljaat, hedelmättömät puut, kahdesti kuolleet, juurinensa reväistyt ylös;</p>	<p>1:12 Nämät häpiän pilcut/ coreilewat teidän lahjoistan pelkämät/ caiten idziäns irtalisest/ he owat wedettömät pilwet jotca tuulelda ymbärinsajetan/ paljat hedelmättömät puut/ cahdesti cuollet/ ja juurinens ylösrewäistyt.</p>
<p>1:13 rajuja meren aaltoja, jotka vaahtoavat omia häpeitään, harhailevia tähtiä, joille pimeyden synkeys ikuisiksi ajoiksi on varattu.</p>	<p>13. Meren julmat aallot, jotka oman häpiänsä vaahtuvat; eksyväiset tähdet, joille pimeyden kauheus on ijankaikkisesta tähdelle pantu.</p>	<p>1:13 Meren julmat allot/ jotca heidän oman häpiäns wahtuwat/ exyväiset tähdet/ joille pimeyden cauhius on ijancaikkisest tähdelle pandu.</p>
<p>1:14 Heistäkin Eenok, Aadamista seitsemäs, on ennustanut, sanoen: "Katso, Herra tulee tuhannen tuhansine pyhinensä</p>	<p>14. Niin on myös Enok, seitsemäs Adamista, senkaltaisista ennustanut ja sanonut: katso, Herra tulee monen tuhannen pyhäinsä kanssa,</p>	<p>1:14 Niin on myös Enoch/ seidezemes Adamist sencaltaisita ennustanut ja sanonut: Cadzo/ HERra tule monen tuhannen Pyhän cansa:</p>
<p>1:15 tuomitsemaan kaikkia ja rankaisemaan kaikkia jumalattomia kaikista heidän jumalattomista teoistansa, joita he jumalattomuudessaan ovat tehneet, ja kaikesta julkeasta, mitä nuo jumalattomat syntiset ovat häntä vastaan puhuneet."</p>	<p>15. Tekemään kaikkein tuomiota, ja rankaisemaan kaikkia jumalattomia heidän seassansa, kaikkein heidän jumalattomain töittensä tähden, joilla he paha tehneet ovat, ja kaikkea sitä kovaa, jota ne jumalattomat syntiset häntä vastaan puhuneet ovat.</p>	<p>1:15 Tekemän caickein duomiota/ ja rangaiseman caickia jumalattomia/ caickein heidän jumalattomain töidens tähden/ joilla he paha tehnet owat/ ja caicke sitä cowa/ cuin ne jumalattomat syndiset händä wastan puhunet owat.</p>
<p>1:16 He ovat napsijoita, kohtalonsa nurkujia ja vaeltavat himojensa mukaan; heidän suunsa puhuu pöyhkeitä, ja he mielistelevät ihmisiä oman etunsa tähden.</p>	<p>16. Nämät ovat napsijat ja valittajat, omain himoinsa jälkeen vaeltavaiset, ja heidän suunsa puhuu röyhkeitä sanoja ja he ihmettelevät ihmisiä hyödytyksen tähden.</p>	<p>1:16 Nämät owat napsijat ja walittajat/ omain himoins jälken waeldawaiset ja heidän suuns puhu röyckiöitä sanoja/ ja he ihmettelewät ihmisiä/ tarpens tähden.</p>
<p>1:17 Mutta te, rakkaani, muistakaa nämä sanat, mitkä meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen apostolit ovat edeltäpäin puhuneet,</p>	<p>17. Mutta te, rakkaat veljet, muistakaa niitä sanoja, joita ennen meidän Herran Jeesuksen Kristuksen apostoleilta sanottiin:</p>	<p>1:17 MUTta te minun rackani/ muistacat nijtä sanoja/ cuin teille ennen meidän HERran Jesuxen Christuxen Apostoleilda sanottin:</p>

1:18 sanoen teille: "Viimeisenä aikana tulee pilkkaajia, jotka vaeltavat jumalattomuutensa himojen mukaan."	18. Että viimeisellä ajalla tulevat pilkkaajat, jotka jumalattomissa himoissansa vaeltavat.	1:18 Että wijmeisellä ajalla tulewat pilckajat/ jotca omisa himoisans ja jumalattomas menos waeldawat.
1:19 Nämä juuri saavat aikaan hajaannusta, he ovat sielullisia, henkeä heillä ei ole.	19. Nämät ovat ne, jotka eriseurattewät, lihallsiset, joilla ei henkeä ole.	1:19 Nämät owat ne/ jotca eriseurattewät/ lihallsiset/ joilla ei Henge ole.
1:20 Mutta te, rakkaani, rakentakaa itseänne pyhimmän uskonne perustukselle, rukoilkaa Pyhässä Hengessä	20. Mutta te, minun rakkaani! rakentakaat itsiänne teidän kaikkein pyhimmän uskonne päälle, Pyhän Hengen kautta, ja rukoilkaat	1:20 Mutta te minun rackani/ rakendacat idziän/ teidän caickein pyhimmän usconna päälle/ Pyhän Hengen cautta/ ja rucoilcat/
1:21 ja pysyttäkää niin itsenne Jumalan rakkaudessa, odottaessanne meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen laupeutta iankaikkiseksi elämäksi.	pitäin teitäne keskenänne Jumalan rakkaudessa, 21. Ja odottakaat meidän Herran Jeesuksen Kristuksen laupiutta ijankaikkiseen elämään.	pitäin teitän Jumalan rackaudesa. 1:21 Ja odottacat meidän HERran Jesuxen Christuxen laupiutta ijancaickiseen elämään.
1:22 Ja armahtakaa toisia, niitä, jotka epäilevät, pelastakaa heidät, tulesta temmaten;	22. Ja pitäkää se eroitus, että te muutamia armahtaisitte, 23. Mutta muutamia pelvolla autuaaksi tekisitte, ja temmatkaat heitä ulos tulesta,	1:22 Ja pitäkät se eroitus/ että te muutamita armahdaisitte: 1:23 Mutta muutamita pelgon cansa autuaxi tekisitte/ ja ulostemmatcat heitä tulesta/
1:23 toisia taas armahtakaa pelolla, inhoten lihan tahraamaa ihokastakin.	ja vihatkaat sitä lihalla saastutettua hametta.	ja wihatcat sitä saastutettua lihallsista hametta.
1:24 Mutta hänelle, joka voi varjella teidät lankeamasta ja asettaa teidät nuhteettomina, riemuitsevina, kirkkautensa eteen,	24. Mutta hänelle, joka teidät voi viasta varjella ja asettaa nuhteetoinna kunniansa kasvoin eteen, riemulla,	1:24 Mutta hänelle/ joca teidän woi wiasta warjella/ ja asetta teidän nuhtetoinna/ caswoins cunnialisuden eteen/ riemulla.
1:25 hänelle, ainoalle Jumalalle ja meidän pelastajallemme Herramme Jeesuksen Kristuksen kautta, hänelle kunnia, majesteetti, voima ja valta ennen kaikkia aikoja ja nyt ja iankaikkisesti! Amen.	25. Ainoalle wiisaalle Jumalalle, meidän Vapahtajallemme, olkoon kunnia, ja majesteetti, ja valta, ja voima, nyt ja kaikessa ijankaikkisuudessa, amen!	1:25 Jumalalle/ joca yxinäns wijsas on/ meidän wapahtajallem/ olcon cunnia/ ja Majesteti/ ja walda/ ja woima/ nyt ja caikes ijancaickisudes/ Amen.

JAAKOBIN KIRJE	P. JAKOBIN EPISTOLA	P. Jacobin Epistola.
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Jaakob, Jumalan ja Herran Jeesuksen Kristuksen palvelija, lähettää tervehdyksen kahdelletoista hajalla asuvalle sukukunnalle.	Jakob, Jumalan ja Herran Jesuksen Kristuksen palvelia, kahdelletoistakymmenelle sukukunnalle, jotka hajalla ovat, toivottaa terveyttä!	1:1 JAcob Jumalan ja HERran Jesuxen Christuxen palwelia. Cahdelletoistakymmenelle sucucunnalle/ jotca hajalla owat/ toiwotta terweyttä.
1:2 Veljeni, pitäkää pelkkänä ilona, kun joudutte moninaiisiin kiusauksiin,	2. Minun rakkaat veljeni, pitäkää se sulana riemuna, kuin te moninaiisiin kiusauksiin lankeatte,	1:2 MInun rackat weljeni/ pitäkät se sulana riemuna/ cosca te moninaiisijn kiusauxijn langette/
1:3 tietäen, että teidän uskonne kestäväisyys koetuksissa saa aikaan kärsivällisyyttä.	3. Tietäen, että teidän uskonne koettelemus vaikuttaa kärsivällisyyden.	1:3 Tieten että teidän vsconne coettelemus/ jos se muutoin toimellinen on/ waicutta kärsimisen:
1:4 Ja kärsivällisyys tuottakoon täydellisen teon, että te olisitte täydelliset ja eheät ettekä missään puuttuvaliset.	4. Mutta olkoon kärsivällisyydellä täydellinen työ, että te täydelliset ja kokonaiset olisitte ja ei missään puuttuvaliset.	1:4 Mutta kärsimys haman loppun asti wahwana pysy/ että te täydelliset ja coconaiset olisitta/ ja ei misän puuttuvaliset.
1:5 Mutta jos joltakin teistä puuttuu viisautta, anokoon sitä Jumalalta, joka antaa kaikille alttiisti ja soimaamatta, niin se hänelle annetaan.	5. Mutta jos joltain teistä viisautta puuttuis, hän anokaan sitä Jumalalta, joka hänelle antaa yksinkertaisesti, ja ei soimaa, ja se hänelle annetaan.	1:5 MUtta jos joldain teisä wijsautta puuttuis/ hän anocan sitä Jumalalda/ joca jocaidzelle anda yxikertaisest/ ja ei soima/ nijn se hänelle annetan.
1:6 Mutta anokoon uskossa, ollenkaan epäilemättä; sillä joka epäilee, on meren aallon kaltainen, jota tuuli ajaa ja heittelee.	6. Mutta anokaan uskossa epäilemättä; sillä joka epäilee, se on meren aallon kaltainen, joka tuulelta ajetaan ja liikutetaan,	1:6 Mutta hän anocan vscos/ epäilemät: sillä joca epäile/ se on meren allon caltainen/ joca tuulelda ajetan ja lijcutetan.
1:7 Älköön sellainen ihminen luulko Herralta mitään saavansa,	7. Älkään se ihminen luulko jotakin Herralta saavansa.	1:7 Älkän sencaltainen ihminen luulco/ jotain HERralda saawans.
1:8 kaksimielinen mies, epävakainen kaikilla teillään.	8. Epäileväinen mies horjuu kaikissa teissänsä.	1:8 Epäilewä horju caikis hänen teisäns.
1:9 Alhainen veli kerskatkoon ylhäisyydestään,	9. Mutta veli, joka nöyrä on, kehukaan korotuksestansa;	1:9 Mutta yxi weli/ joca nöyrä on/ kehucan hänen corgotuxestans.

1:10 mutta rikas alhaisuudestaan, sillä hän on katoava niinkuin ruohon kukka.	10. Ja taas, joka rikas on, (se kehukaan) alentamisestansa; sillä niinkuin ruohon kukoistus pitää hänen katooman pois.	1:10 Ja taas/ joca ricas on/ hän kehucan hänen alendamisestans. Sillä nijncuin ruohon cucoistus poiscatoa.
1:11 Aurinko nousee helteineen ja kuivaa ruohon, ja sen kukka varisee, ja sen muodon sulous häviää; niin on rikaskin lakastuva retkillänsä.	11. Sillä aurinko nousi helteen kanssa ja kuivasi ruohon, ja sen kukkanen varisi, ja hänen kauneutensa katosi; niin myös rikkaan pitää teissänsä lakastuman.	1:11 Auringo coitta helten cansa/ ja ruoho taipu/ ja hänen cuckaisens warise/ ja hänen cauneudens lacastu/ nijn myös sen rickan pitä tawaroistans taipuman.
1:12 Autuas se mies, joka kiusauksen kestää, sillä kun hänet on koeteltu, on hän saava elämän kruunun, jonka Herra on luvannut niille, jotka häntä rakastavat!	12. Autuas on se mies, joka kiusauksen kärsii; sillä koska hän koeteltu on, niin hänen pitää elämän kruunun saaman, jonka Herra niille luvannut on, jotka häntä rakastavat.	1:12 Autuas on se mies joca kiusauxen kärsi: sillä cosca hän coeteldu on/ nijn hänen pitä elämän Cruunun saaman/ jonga Jumala nijlle luwannut on/ jotca händä racastawat.
1:13 Älköön kukaan, kiusauksessa ollessaan, sanoko: "Jumala minua kiusaa"; sillä Jumala ei ole pahan kiusattavissa, eikä hän ketään kiusaa.	13. Älkään kenkään sanoko, kuin häntä kiusataan, että hän Jumalalta kiusataan; sillä ei Jumala ole kiusaaja pahuuteen, ja ei hän ketään kiusaa,	1:13 Älkän kengän sanoco cosca hän kiusatan/ että hän Jumalalda kiusatan: Sillä ei Jumala ole kiusaja pahuteen: Ei hän ketän kiusa.
1:14 Vaan jokaista kiusaa hänen oma himonsa, joka häntä vetää ja houkuttelee;	14. Vaan jokainen kiusataan, kuin hän omalta himoltansa vietellään ja houkutellaan.	1:14 Waan jocainen kiusatan/ cosca hän omast himost wietellän ja hucutellan:
1:15 kun sitten himo on tullut raskaaksi, synnyttää se synnin, mutta kun synti on täytetty, synnyttää se kuoleman.	15. Sitte kuin himo on siittänyt, niin hän synnyttää synnin; mutta kuin synti täytetty on, niin se synnyttää kuoleman.	1:15 Sijtte cosca himo on sijttänyt/ nijn hän synnyttä synnin/ mutta cosca syndi täytetty on/ nijn se synnyttä cuoleman.
1:16 Älkää eksykö, rakkaat veljeni.	16. Älkäät eksykö, minun rakkaat veljeni!	1:16 Älkät exykö/ rackat weljeni:
1:17 Jokainen hyvä anti ja jokainen täydellinen lahja tulee ylhäältä, valkeuksien Isältä, jonka tykönä ei ole muutosta, ei vaihteen varjoa.	17. Kaikkinainen hyvä anto ja kaikkinainen täydellinen lahja tulee ylhäältä valkeuden Isältä, jonka tykönä ei ole muutosta eikä valkeuden ja pimeyden vaihetusta.	Caickinainen hyvä ando/ 1:17 Ja caickinainen täydellinen lahja tule ylhäldä walkeuden Isäldä/ jonga tykönä ei ole walkeuden ja pimeyden muutosta/ eikä waihetusta.
1:18 Tahtonsa mukaan hän synnytti meidät totuuden sanalla, ollaksemme hänen luotujensa esikoiset.	18. Hän on meidät synnyttänyt tahtonsa jälkeen totuuden sanalla, että me uutiset hänen luontokappaleistansa olisimme.	1:18 Hän on meidän synnyttänyt hänen tahtons jälkeen totuuden sanalla/ että me utiset hänen luondocappaleistans olisimma.

1:19 Te tiedätte sen, rakkaat veljeni. Mutta olkoon jokainen ihminen nopea kuulemaan, hidas puhumaan, hidas vihaan;	19. Sentähden, minun rakkaat veljeni, olkoon jokainen ihminen nopea kuulemaan, (mutta) hidas puhumaan, ja hidas vihaan;	1:19 Sentähden rackat weljeni/ olcon jocainen ihminen nopea cuuleman/ mutta hidas puhuman/ ja hidas wihaan:
1:20 sillä miehen viha ei tee sitä, mikä on oikein Jumalan edessä.	20. Sillä miehen viha ei tee Jumalan edessä sitä, mikä oikein on.	1:20 Sillä ei ihmisen wiha tee mitän Jumalan edes sitä cuin oikein on.
1:21 Sentähden pankaa pois kaikki saastaisuus ja kaikkalainen pahuus ja ottakaa hiljaisuudella vastaan sana, joka on teihin istutettu ja joka voi teidän sielunne pelastaa.	21. Sentähden pankaat pois kaikkalainen saastaisuus ja kaikkalainen pahuus, ja ottakaa sana siveydellä vastaan, joka teissä istutettu on ja voi teidän sielunne autuaaksi saattaa.	1:21 Sentähden pangat pois caickinainen saastaisus ja caickinainen pahuus/ ja ottacat sana siweydellä wasthan/ joca teisä istutettu on/ ja woi teidän sielun autuaxi saatta.
1:22 Mutta olkaa sanan tekijöitä, eikä vain sen kuulijoita, pettäen itsenne.	22. Mutta olkaat myös sanantekiät ja ei ainoastaan kuuliat, pettäin teitä.	1:22 Mutta olcat myös sanan tekiät/ ja ei ainoastans cuuliat/ pettäin teitä.
1:23 Sillä jos joku on sanan kuulija eikä sen tekijä, niin hän on miehen kaltainen, joka katselee kuvastimessa luonnollisia kasvojaan;	23. Sillä jos joku on sanan kuulia ja ei tekiä, hän on sen miehen kaltainen, joka ruumiillisen kasvonsa peilissä kurkistelee,	1:23 Sillä jos joku on sanan cuulia/ ja ei tekiä/ hän on sen miehen caltainen/ joca ruumillisen caswons speilis curkistele.
1:24 hän katselee itseään, lähtee pois ja unhottaa heti, millainen hän oli.	24. Ja sittekuin hän itsensä kurkistellut on, niin hän menee pois ja unohtaa kohta, millinen hän oli.	1:24 Ja sijttecuin hän idzens curkistellut on/ nijn hän mene pois/ ja unhotta cohta millinen hän oli.
1:25 Mutta joka katsoo täydelliseen lakiin, vapauden lakiin, ja pysyy siinä, eikä ole muistamaton kuulija, vaan todellinen tekijä, hän on oleva autuas tekemisessään.	25. Mutta joka katsoo vapauden täydelliseen lakiin ja pysyy, ja ei ole unohtava kuulia, vaan tekiä, se tulee hänen teossansa autuaaksi.	1:25 Mutta joca cadzo wapauden täydelliseen Lakijn/ ja pysy/ ja ei ole unhottawa cuulia/ waan tekiä/ se tule hänen tegosans autuaxi.
1:26 Jos joku luulee olevansa jumalanpalvelija, mutta ei hillitse kieltään, vaan pettää sydämensä, niin hänen jumalanpalveluksensa on turha.	26. Mutta jos joku teistä näkyy jumalinen olevan, ja ei suista kieltänsä, vaan viettelee sydämensä, sen jumalanpalvelus on turha.	1:26 Mutta jos jocu teistä näky Jumalinen olewan/ ja ei suista kiieldäns/ waan wiettele sydämens/ sen Jumalan palwelus on turha.
1:27 Puhdas ja tahraton jumalanpalvelus Jumalan ja Isän silmissä on käydä katsomassa orpoja ja leskiä heidän ahdistuksessaan ja varjella itsensä niin, ettei maailma saastuta.	27. Se on Isälle ja Jumalalle puhdas ja saastatoin jumalanpalvelus: oppia orpoja ja leskiä heidän murheessansa, ja itsensä saastatoinna maailmassa pitää.	1:27 Se on Isälle ja Jumalalle puhdas ja saastatoin Jumalan palwelus: edziä Orwoja ja Leskejä heidän murheisans/ ja idzens saastatoinna mailmasta pitä.

2 LUKU	2 LUKU	II. Lucu .
2:1 Veljeni, älköön teidän uskonne meidän kirkastettuun Herraamme, Jeesukseen Kristukseen, olko sellainen, joka katsoo henkilöön.	1. Rakkaat veljeni, älkää muodonkatsomisessa pitkö uskoa kunnian Herran Jesuksen Kristuksen päälle.	2:1 RACKat weljeni/ älkät sitä sixi pitkö/ että usco Jesuxen Christuxen meidän HERran päälle cunnialisuteen/ taita muodon cadzomist kärsiä.
2:2 Sillä jos kokoukseenne tulee mies, kultasormus sormessa ja loistavassa puvussa, ja tulee myös köyhä ryysyissä,	2. Sillä jos teidän seurakuntaanne tulis joku mies, kantain kultasormusta, ja kiiltävällä vaatteella puetettu; ja tulis myös köyhä ryysyllä,	2:2 Sillä jos teidän Seuracundaan tulis jocu mies/ candain culdasormusta/ ja kijldäwällä waattella puetettu.
2:3 ja te katsotte loistavapukuisen puoleen ja sanotte: "Istu sinä tähän mukavasti", ja köyhälle sanotte: "Seiso sinä tuossa", tahi: "Istu tähän jalkajakkarani viereen",	3. Ja te katsoisitte sitä, joka kiiltävissä vaatteissa on, ja sanoisitte hänelle: istu tässä hyvästi; ja sille köyhälle sanoisitte: seiso sinä siellä, taikka istu tässä minun jaloissani:	2:3 Ja tulis yxi köyhä/ ryysyllä/ ja te cadzoisitta sitä joca kijldäwis waatteis on/ ja sanoisitta hänelle: istu täsä hywästi. Ja sille köyhälle sanoisitta: seiso sinä siellä/ taicka istu täsä minun jalgoisani.
2:4 niin ettekö ole joutuneet ristiriitaan itsenne kanssa, ja eikö teistä ole tullut väärämielisiä tuomareita?	4. Niin ette sitä oikein ajattele, vaan te tulette tuomariksi ja teette pahan eroituksen.	2:4 Nijn et te sitä oikein ajattele/ waan te tulette Duomarixi/ ja teette pahan eroituxen.
2:5 Kuulkaa, rakkaat veljeni. Eikö Jumala ole valinnut niitä, jotka maailman silmissä ovat köyhiä, olemaan rikkaita uskossa ja sen valtakunnan perillisiä, jonka hän on luvannut niille, jotka häntä rakastavat?	5. Kuulkaat, rakkaat veljeni: eikö Jumala ole tämän maailman köyhiä valinnut, jotka uskossa rikkaat ja valtakunnan perilliset ovat, jonka hän lupasi niille, jotka häntä rakastavat?	2:5 Cuulcat rackat weljeni/ eikö Jumala ole tämän mailman köyhiä walinnut/ jotca uscosa rickat ja waldacunnan perilliset owat/ jonga hän nijlle lupais/ joilda hän racastetan?
2:6 Mutta te olette häväisseet köyhän. Eivätkö juuri rikkaat teitä sorra, ja eivätkö juuri he vedä teitä tuomioistuimien eteen?	6. Mutta te olette häväisseet köyhän. Eikö rikkaat ole väkivaltaiset teitä polkemaan ja vetämään teitä oikeuden eteen?	2:6 Mutta te oletta häwäisnet köyhän. Eikö rickat ole wäkiwallaiset wetämän teitä oikeuden eteen?
2:7 Eivätkö juuri he pilkkaa sitä jaloa nimeä, joka on lausuttu teidän ylitsenne?	7. Eikö he pilkkaa sitä hyvää nimeä, josta te nimitetyt olette?	2:7 Eikö he puhu pahoin sijtä hywästäkän nimestä/ josta te nimitetyt oletta?
2:8 Vaan jos täytätte kuninkaallisen lain Raamatun mukaan: "Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi", niin te hyvin teette;	8. Jos te kuninkaallisen lain, Raamatun jälkeen, täytätte: rakasta lähimmäistäs niinkuin itsiäs, niin te hyvin teette.	2:8 Jos te Cuningalisen Lain/ Ramatun jälken täytätte. Racasta sinun lähimmäistäs/ nijncuin idziäs/ ja nijn te hywin teette.

2: 9 mutta jos te henkilöön katsotte, niin teette syntiä, ja laki näyttää teille, että olette lainrikkokkia.	9. Mutta jos te ihmisten muotoa katsotte, niin te syntiä teette ja rangaistaan lailta, niinkuin sen rikkojat.	2: 9 Mutta jos te ihmisten muotoa cadzotte/ nijn te syndiä teette/ ja rangaistan Lailda/ nijncuin sen rickojat.
2: 10 Sillä joka pitää koko lain, mutta rikkoo yhtä kohtaa vastaan, se on syyppää kaikissa kohdin.	10. Sillä jos joku koko lain pitää, ja rikkoo yhdessä, hän on vikapää kaikissa.	2: 10 Sillä jos jocu coco Lain pitä/ ja ricko yhdes/ hän on wikapää caikis.
2: 11 Sillä hän, joka on sanonut: "Älä tee huorin", on myös sanonut: "Älä tapa"; jos et teekään huorin, mutta tapat, olet lainrikkokkia.	11. Sillä se, joka sanoi: ei sinun pidä huorin tekemän, hän on myös sanonut: ei sinun pidä tappaman. Jos et sinä huorin tee, mutta tapat, niin sinä olet lainrikkokjaksi tullut.	2: 11 Sillä se joca sanoi: Ei sinun pidä huorin tekemän: hän on myös sanonut: Ei sinun pidä tappaman. Jos et sinä huorin tee/ mutta tapat/ nijn sinä olet Lain rickojaxi tullut.
2: 12 Puhukaa niin ja tehkää niin kuin ne, jotka vapauden laki on tuomitseva.	12. Näin te puhukaat ja näin te tehkät, niinkuin ne, jotka vapauden lain kautta pitää tuomittaman.	2: 12 Näin te puhucat/ ja näin te tehkät/ nijncuin ne jotca wapauden Lain cautta pitä duomittaman.
2: 13 Sillä tuomio on laupeudeton sille, joka ei ole laupeutta tehnyt; laupeudelle tuomio koituu kerskaukseksi.	13. Sillä armotoin tuomio pitää hänen päällensä tuleman, joka ei laupiutta tehnyt; ja laupius kehuu tuomiota vastaan.	2: 13 Mutta yxi angara duomio pitä hänen päällens tuleman/ joca ei ole laupiutta tehnyt. Sillä laupius kehu duomiota wastian.
2: 14 Mitä hyötyä, veljeni, siitä on, jos joku sanoo itsellään olevan uskon, mutta hänellä ei ole tekoja? Ei kaiketi usko voi häntä pelastaa?	14. Mitä se auttaa, rakkaat veljeni, jos joku sanoo hänellensä uskon olevan, ja ei hänellä kuitenkaan ole töitä? Taitaako usko hänen autuaaksi saattaa?	2: 14 Mitä se autta/ rackat weljeni/ jos jocu sano hänelläns vscon olevan. 2: 15 Ja ei hänellä cuitengan ole töitä? Taitaco vsco hänen autuaxi saatta?
2: 15 Jos veli tai sisar on alaston ja jokapäiväistä ravintoa vailla	15. Mutta jos veli taikka sisar alasti olis ja puuttuis jokapäiväistä ravintoa,	2: 16 Mutta jos yxi weli taicka sisar alasti olis/ ja puuttuis jocapäiwäistä rawindota/
2: 16 ja joku teistä sanoo heille: "Menkää rauhassa, lämmitelkää ja ravitkaa itsenne", mutta ette anna heille ruumiin tarpeita, niin mitä hyötyä siitä on?	16. Jos joku teistä heille sanois: menkät rauhassa, lämmitäkät ja ravitkaat teitänne; ja ette kuitenkaan anna heille mitään ruumiin tarvetta: mitä se heitä auttais?	ja jocu teistä heille sanois: Jumala teitä auttacon/ lämmitäkät teitän/ ja rawitcat teitän/ ja et te cuitengan anna heille mitän ruumin tarwetta. 2: 17 Mitä se heitä auttais?
2: 17 Samoin uskokin, jos sillä ei ole tekoja, on itsessään kuollut.	17. Näin myös usko, jos ei hänellä töitä ole, on kuollut itsessänsä.	Näin myös vsco/ cosca ei hänellä töitä ole/ nijn hän on cuollu idzesäns.
2: 18 Joku ehkä sanoo: "Sinulla on usko, ja minulla on teot"; näytä sinä minulle uskosi ilman tekoja, niin minä teoistani näytän sinulle uskon.	18. Mutta sanokaan joku: sinulla on usko, ja minulla on työt: osoita minulle sinun uskos sinun töilläs, niin minäkin tahdon minun uskoni osoittaa minun töilläni.	2: 18 Mutta sanocan jocu: sinulla on vsco/ ja minulla on työt. Osota minulle sinun vscos sinun töilläs/ nijn minäkin tahdon minun vsconi osotta minun töilläni

2:19 Sinä uskot, että Jumala on yksi. Siinä teet oikein; riivaajatkin sen uskovat ja vapisevat.	19. Sinä uskot, että yksi Jumala on, sen sinä oikein teet; perkeleet myös sen uskovat ja vapisevat.	2:19 Sinä uscot että yxi Jumala on/ sen sinä oikein teet/ ja/ Perkelet myös sen uscowat ja wapisewat.
2:20 Mutta tahdotko tietää, sinä turha ihminen, että usko ilman tekoja on voimaton?	20. Mutta tahdotkos tietää, sinä turha ihminen, että usko ilman töitä kuollut on?	2:20 Mutta tahdotcos tietä/ sinä turha ihminen/ että vscu ilman töitä cuollut on.
2:21 Eikö Aabraham, meidän isämme, tullut vanhurskaaksi teoista, kun vei poikansa lisäksi uhrialttarille?	21. Eikö Abraham, meidän isämme, töiden kautta vanhurskautetuksi osoitettu, kuin hän poikansa Isaakin alttarille uhrasi?	2:21 Eikö Abraham meidän Isäm töiden cautta wanhurscaxi tullut/ cosca hän Poicans Isaachin Altarille uhrais?
2:22 Sinä näet, että usko vaikutti hänen tekojensa mukana, ja teoista usko tuli täydelliseksi;	22. Näetkös, että usko on myös vaikuttanut hänen töissensä, ja että usko on töissä täydelliseksi tullut?	2:22 Sijnä sinä näet/ että vscu on myös waicuttanut hänen töisäns/ ja että vscu on töistä täydellisexi tullut.
2:23 ja niin toteutui Raamatun sana: "Aabraham uskoi Jumalaa, ja se luettiin hänelle vanhurskaudeksi", ja häntä sanottiin Jumalan ystäväksi.	23. Ja se Raamattu on täytetty, joka sanoo: Abraham uskoi Jumalan, ja se luettiin hänelle vanhurskaudeksi, ja hän kutsuttiin Jumalan ystäväksi.	2:23 Ja se Ramattu on täytetty/ joca sano: Abraham vscoi Jumalan/ ja se luettin hänelle wanhurscaudexi/ ja Jumalan ystäwäxi cudzuttin.
2:24 Te näette, että ihminen tulee vanhurskaaksi teoista eikä ainoastaan uskosta.	24. Niin te siis näette, että ihminen töistä vanhurskautetuksi osoitetaan ja ei ainoastansa uskosta.	2:24 Nijn te sijs näette/ että ihminen töistä wanhurscaxi tule/ ja ei ainostans vscosta.
2:25 Eikö samoin myös portto Raahab tullut vanhurskaaksi teoista, kun hän otti lähettiläät luokseen ja päästi heidät toista tietä pois?	25. Niin myös portto Rahab, eikö hän töiden kautta vanhurskautetuksi nähty, koska hän korjasi ne vakoojat ja toista tietä heidät päästi ulos?	2:25 Nijn myös portto Rahab/ eikö hän töistä wanhurscaxi tullut/ cosca hän corjais ne wacoojat/ ja toista tietä heidän ulospäästi?
2:26 Sillä niinkuin ruumis ilman henkeä on kuollut, niin myös usko ilman tekoja on kuollut.	26. Sillä niinkuin ruumis ilman henkeä on kuollut, niin myös usko on ilman töitä kuollut.	2:26 Sillä nijncuin ruumis ilman hengetä on cuollut/ nijn myös vscu on ilman töitä cuollut.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .
3:1 Veljeni, älkööt aivan monet teistä pyrkikö opettajiksi, sillä te tiedätte, että me saamme sitä kovemman tuomion.	1. Älkäät, rakkaat veljeni, jokainen pyytäkö opettajana olla, tietäen, että me sitä suuremman tuomion saamme.	3:1 Älkät rackat weljeni/ jocainen pyytkö opettajana olla/ tieten/ että me sitä suuremman duomion saamme:

3:2 Sillä monessa kohden me kaikki hairahdumme. Jos joku ei hairahdu puheessa, niin hän on täydellinen mies ja kykenee hillitsemään myös koko ruumiinsa.	2. Sillä moninaisissa me kukin puutumme. Mutta joka ei puheessa lankee, se on täydellinen mies, joka voi myös koko ruumiinsa suistaa.	3:2 Sillä moninaises me cukin puutumma. Mutta joca ei puhes lange/ se on täydellinen mies/ joca woi coco ruumins suista.
3:3 Kun panemme suitset hevosten suuhun, että ne meitä tottelisivat, niin voimme ohjata niiden koko ruumiin.	3. Katso, me panemme hevosten suuhun suitset, että he meitä kuulisivat, ja heidän koko ruumiinsa me käännämme ympäri.	3:3 Cadzo/ me panemma hewoisten suuhun suidzet/ että he meitä cuulisit/ ja heidän coco ruumins me ymbärinskäännämme.
3:4 Katso, laivatkin, vaikka ovat niin suuria ja tuimain tuulten kuljetettavia, ohjataan varsin pienellä peräsimellä, minne perämiehen mieli tekee.	4. Katso, laivat myös, ehkä kuinka suuret he ovat ja jaloilta tuulilta ajetaan, kuitenkin he käännetään ympäri vähällä perälaudalla, kuhunka se tahtoo, joka sitä hallitsee.	3:4 Cadzo/ Laiwat myös/ ehkä cuinga suuret he omat/ ja jaloilda tuulilda ajetan/ cuitengin he ymbärinskäätän pienellä styrillä/ cuhunga se tahto joca sitä hallidze:
3:5 Samoin myös kieli on pieni jäsen ja voi kuitenkin kerskata suurista asioista. Katso, kuinka pieni tuli, ja kuinka suuren metsän se sytyttää!	5. Niin myös kieli on piskuinen jäsen, ja kuitenkin suuria asioita toimittaa. Katso, vähä tuli, kuinka suuren metsän se sytyttää,	3:5 Nijn myös kieli on piscuinen jäsen/ ja cuitengin suuria asioita toimitta. 3:6 Cadzo/ wähä tuli/ suuren medsan sytyttä.
3:6 Myös kieli on tuli, on vääryyden maailma; kieli on se meidän jäsenistämme, joka tahraa koko ruumiin, sytyttää tuleen elämän pyörän, itse syttyen helvetistä.	6. Ja kieli on myös tuli, maailma vääryyttä täynnänsä; niin on myös kieli meidän jäsentemme seassa, joka koko ruumiin saastuttaa, ja sytyttää kaiken meidän menomme, koska se helvetistä syttyy.	Ja kieli on myös yxi tuli/ mailma wääryttä täynäns. Nijn on myös kieli meidän jäsendem seas/ joca coco ruumin saastutta/ ja sytyttä caiken meidän menom/ cosca se helwetistä sytty.
3:7 Sillä kaiken luonnon, sekä petojen että lintujen, sekä matelijain että merieläinten luonnon, voi ihmisluonto kesyttää ja onkin kesyttänyt;	7. Sillä kaikki luonto, sekä petoin että lintuin ja kärmetten ja merellisten, tehdään lakiaksi, ja on lakiaksi tehty inhimilliseltä luonnolta.	3:7 Sillä caicki luonnot sekä petoin että linduin/ ja kärmetten ja merellisten tehdän lakiaksi/ ja owat lakiaksi tehdyt inhimillisestä luonnosta.
3:8 mutta kieltä ei kukaan ihminen voi kesyttää; se on levoton ja paha, täynnä kuolettavaa myrkkyä.	8. Mutta kieltä ei taida yksikään ihminen asettaa, sitä levotointa pahuutta, kuolettavaista myrkkyä täynnänsä.	3:8 Mutta kieldä ei taida yxikän ihminen lakiaksi tehdä/ sitä lewotoinda pahutta/ cuolettawaista myrkkyä täynäns.
3:9 Kielellä me kiitämme Herraa ja Isää, ja sillä me kiroamme ihmisiä, Jumalan kaltaisiksi luotuja;	9. Sen kautta me kiitämme Jumalaa ja Isää, ja sen kautta me myös kiroilemme ihmisiä, jotka Jumalan kuvan jälkeen luodut ovat.	3:9 Sen cautta me kijtämme Jumalata ja Isä/ ja sen cautta me myös kiroilemma ihmisiä/ jotca Jumalan cuwan jälken luodut owat.

3:10 samasta suusta lähtee kiitos ja kirous. Näin ei saa olla, veljeni.	10. Yhdestä suusta kiitos ja kirous käy ulos. Ei se niin, rakkaat veljeni, oleman pidä.	3:10 Yhdestä suusta kijtos ja kirous uloskäy. Ei sen nijn (rackat weljet) oleman pidä.
3:11 Uhkuuko lähde samasta silmästä makeaa ja karvasta vettä?	11. Kuohuuko joku lähde yhdestä huovosta makiaa ja karvasta vettä?	3:11 Cuohuco jocu lähde yhdestä huogosta makiata ja carwasta wettä?
3:12 Eihän, veljeni, viikunapuu voi tuottaa öljymarjoja eikä viinipuu viikunoita? Eikä myöskään suolainen lähde voi antaa makeata vettä.	12. Taitaako, rakkaat veljeni, fikunapuu kantaa öljyä, taikka viinapuu fikunia? Niin ei taida myös yksikään lähde suolaista ja makiaa vettä vuotaa.	3:12 Taitaco myös/ rackat weljet/ yxi Ficunapuu canda Öllyä/ taicka wijnapuu ficunita? Nijn ei taida myös yxikän lähde suolaista ja makiata wettä wuota.
3:13 Kuka on viisas ja ymmärtäväinen teidän joukossanne? Tuokoon hän näkyviin tekonsa hyvällä vaelluksellaan viisauden sävyisydessä.	13. Kuka viisas ja taitava on teidän seassanne, se osoittakaan hyvällä menollansa työnsä viisauden siveydessä.	3:13 Cuca wijsas ja cawala on teidän seasan? Se osottacan hänen hyvällä menollans hänen työns/ siweydes ja wijsaudes.
3:14 Mutta jos teillä on katkera kiivaus ja riitaisuus sydämessänne, niin älkää kerskatko älkääkä valhetelko totuutta vastaan.	14. Mutta jos teillä on katkera kiivaus ja riita sydämessänne, niin älkää kerskatko ja älkää valehdelko totuutta vastaan;	3:14 Mutta jos teillä on catkera kijwaus/ ja rijta sydämesän/ nijn älkät kerscatco/ ja älkät walehtelco totuutta wastan.
3:15 Tämä ei ole se viisaus, joka ylhäältä tulee, vaan se on maallista, sielullista, riivaajien viisautta.	15. Sillä ei se ole viisaus, joka ylhäältä tullut on, vaan maallinen, inhimillinen ja perkeleellinen.	3:15 Sillä ei se ole se wijsaus joca ylhäldä tullut on/ waan maallinen/ inhimillinen/ ja Perkelelinen.
3:16 Sillä missä kiivaus ja riitaisuus on, siellä on epäjärjestys ja kaikinainen paha meno.	16. Sillä kussa kiivaus ja riita on, siellä on myös sekaseuraisuus ja kaikki paha meno.	3:16 Sillä cusa kijwaus ja rijta on/ siellä on myös secaseuraisuus/ ja caicki paha meno.
3:17 Mutta ylhäältä tuleva viisaus on ensiksikin puhdas, sitten rauhaisa, lempeä, taipuisa, täynnä laupeutta ja hyviä hedelmiä, se ei epäile, ei teeskentele.	17. Mutta se viisaus, joka ylhäältä on, se on ensisti tosin puhdas, sitte rauhallinen, siviä, uskova, täynnä laupiutta ja hyviä hedelmiä, eriseuratoin ja ulkokullatoin.	3:17 Mutta se wijsaus joca ylhäldä on/ se on puhdas/ rauhallinen/ siwiä/ uscowa/ täynäns laupiutta/ ja hywiä hedelmitä/ eriseuratoin ja ulcocullatoin.
3:18 Vanhurskauden hedelmä kylvetään rauhassa rauhan tekijöille.	18. Mutta vanhurskauden hedelmä rauhassa kylvetään niille, jotka rauhan pitävät.	3:18 Mutta wanhurscauden hedelmät rauhasa kylwetän/ nijlle jotca rauhan pitäwät.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .

4:1 Mistä tulevat taistelut ja mistä riidat teidän keskuudessanne? Eikö teidän himoistanne, jotka sotivat jäsenissänne?	1. Kusta sodat ja tappelukset tulevat teidän seassanne? Eikö siitä, (nimittäin) teidän himoistanne, jotka teidän jäsenissänne sotivat?	4:1 Custa sodat ja rijdat tulewat teidän seasan? Eikö sijtä? nimittäin/ teidän himoistan/ jotca teidän jäsenisän sotiwat?
4:2 Te himoitsette, eikä teillä kuitenkaan ole; te tapatte ja kiivalette, ettekä voi saavuttaa; te riitelette ja taistelette. Teillä ei ole, sentähden ettette ano.	2. Te himoitsette, ja ette saa sillä mitään. Te kadehditte ja kiivaatte, ja ette sillä voita mitään. Te soditte ja tappelette, ja ei teillä mitään ole, ettette mitään anokaan.	4:2 Te himoidzetta/ ja ette saa sen cansa mitän. Te cadetitta ja kijwatte/ ja ette sen cansa voita mitän. Te soditta ja tappeletta/ ja ei teillä mitän ole/ ettet te mitän anockan.
4:3 Te anotte, ettekä saa, sentähden että anotte kelvottomasti, kuluttaaksenne sen himoissanne.	3. Te anotte, ja ette saa, että te kelvottomasti anotte, että te teidän himoissanne sen kuluttaisitte.	4:3 Te anotta ja et te saa/ että te kelwottomast anotta/ nimittäin/ että te teidän himoisan sen culutaisitta.
4:4 Te avionrikkojat, ettekö tiedä, että maailman ystävyys on vihollisuutta Jumalaa vastaan? Joka siis tahtoo olla maailman ystävä, siitä tulee Jumalan vihollinen.	4. Te huorintekiät ja huorat! ettekö te tiedä, että maailman ystävyys on viha Jumalaa vastaan? Joka siis tahtoo maailman ystävä olla, hän tulee Jumalan vihamieheksi.	4:4 Te huorintekiät ja huorat/ ettekö te tiedä/ että mailman ystäwys saatta Jumalan wihaisexi? Joca sijs tahto mailman ystäwä olla/ hän tule Jumalalda wihattawaxi.
4:5 Vai luuletteko, että Raamattu turhaan sanoo: "Kateuteen asti hän halajaa henkeä, jonka hän on pannut meihin asumaan"?	5. Eli luuletteko, että Raamattu sanoo turhaan: henki, joka meissä asuu, himoitsee kateutta vastaan?	4:5 Eli luulettaco/ että Ramattu sano turhan? Hengi joca teisä asu/ himoidze cateutta wastan.
4:6 Mutta hän antaa sitä suuremman armon. Sentähden sanotaan: "Jumala on ylpeitä vastaan, mutta nöyrille hän antaa armon."	6. Ja antaa runsaasti armon; sentähden hän sanoo: Jumala seisoo ylpeitä vastaan, mutta nöyrille antaa hän armon.	4:6 Ja anda runsast Armon.
4:7 Olkaa siis Jumalalle alamaiset; mutta vastustakaa perkelettä, niin se teistä pakenee.	7. Niin olkaat siis Jumalalle alamaiset, mutta vastaan seisokaat perkelettä, niin hän teistä pakenee.	4:7 Nijn olcat sijs Jumalalle alammaiset/ mutta wastanseisocat Perkelettä/ nijn hän teistä pakene.
4:8 Lähestykää Jumalaa, niin hän lähestyy teitä. Puhdistakaa kätenne, te syntiset, ja tehkää sydämenne puhtaiksi, te kaksimieliset.	8. Lähestykää Jumalaa, niin hän lähestyy teitä. Puhdistakaat kätenne, te syntiset, ja peratkaat teidän sydämenne, te kaksimieliset.	4:8 Lähestykät Jumalata/ nijn hän lähesty teitä. Puhdistacat käten te synneiset/ ja peratcat teidän sydämen te caximieliset.
4:9 Tuntekaa kurjuutenne ja murehtikaa ja itkekää; naurunne muuttukoon murheeksi ja ilonne suruksi.	9. Olkaat surulliset, murehtikaat ja itkekää. Teidän naurunne kääntyköön itkuksi ja ilonne murheeksi.	4:9 Olcat radolliset/ ja kärsikät cowa/ ja itkekät. Teidän nauron käändykön itcuxi/ ja teidän ilon murhexi.

4:10 Nöyrtykää Herran edessä, niin hän teidät korottaa.	10. Nöyryttäkää teidän Jumalan kasvojen edessä, niin hän teitä ylentää.	4:10 Nöyryttäkät teidän Jumalan kasvon edes/ niin hän teitä kohenda.
4:11 Älkää panetelko toisianne, veljet. Joka veljeään panettelee tai veljensä tuomitsee, se panettelee lakia ja tuomitsee lain; mutta jos sinä tuomitset lain, niin et ole lain noudattaja, vaan sen tuomari.	11. Älkää toinen toistanne panetelko, rakkaat veljet: joka veljeänsä panettelee ja veljensä tuomitsee, se panettelee lakia ja tuomitsee lain. Mutta jos sinä tuomitset lain, niin et sinä ole lain tekijä vaan tuomari.	4:11 Älkät toinen toistan panetelko/ rackat veljet. Sillä joka veljensä panettelee/ ja duomidze/ hän panettelee Lakia/ ja duomidze Lain. Mutta jos sinä duomidzet Lain/ niin et sinä ole Lain tekijä/ vaan Duomari.
4:12 Yksi on lainsäätävä ja tuomari, hän, joka voi pelastaa ja hukuttaa; mutta kuka olet sinä, joka tuomitset lähimmäisesi?	12. Yksi on lain antaja, joka voi vapauttaa ja kadottaa. Kuka sinä olet, joka toista tuomitset?	4:12 Sillä yksi on Lain andaja/ joka voi vapauttaa ja kadottaa. Cusa sinä olet/ joka toista duomidzet.
4:13 Kuulkaa nyt, te, jotka sanotte: "Tänään tai huomenna lähdemme siihen ja siihen kaupunkiin ja viivymme siellä vuoden ja teemme kauppaa ja saamme voittoa" -	13. Nyt hyvin, te jotka sanotte: menkäämme tänäpäni taikka huomenna siihen eli siihen kaupunkiin, ja viettäkäämme siinä yksi vuosi, ja tehkäämme kauppaa ja voittakaamme,	4:13 Te cuin sanotta: mengäm tänäpäni taikka huomenna siihen eli siihen Caupungijn/ ja wiättäkäm siinä yksi vuosi/ ja tehkäm cauppa ja woittacam.
4:14 te, jotka ette tiedä, mitä huomenna tapahtuu; sillä mikä on teidän elämäne? Savu te olette, joka hetkisen näkyy ja sitten haihtuu -	14. Jotka ette tiedä, mitä huomenna tapahtuu. Sillä mikä on teidän elämäne? Se on löyhkä, joka vähäksi (hetkeksi) näkyy, mutta sitte kato.	4:14 Jotca ei tiedä mitä huomenna tapahtuu. Sillä mikä on teidän elämän? Se on yksi löyhäys/ joka vähäxi hetkexi ilmesty/ mutta cohta cato. Mutta teidän piti sanoman.
4:15 sen sijaan, että teidän tulisi sanoa: "Jos Herra tahtoo ja me elämme, niin teemme tämän tai tuon."	15. Mutta teidän pitää sanoman: jos Herra tahtoo, ja me elämme, niin me tätä taikka sitä tahdomme tehdä.	4:15 Jos HERra tahto/ ja me elämme/ niin me sitä taikka tätä tekisim.
4:16 Mutta nyt te kerskaatte ylvästelyssänne. Kaikki sellainen kerskaaminen on paha.	16. Mutta nyt te kerskaatte teidän ylpeydessänne. Kaikki senkaltainen kerskaus on paha.	4:16 Mutta nyt te kerscatta teidän teidän coreudesan. Caicki sencaltainen kerscaus on paha.
4:17 Joka siis ymmärtää tehdä sitä, mikä hyvää on, eikä tee, hänelle se on synniksi.	17. Sillä joka taitaa hyvää tehdä, ja ei tee, niin se on hänelle synniksi.	4:17 Sillä joka taita hywä tehdä ja ei tee/ niin se on hänelle synnixi.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .

5:1 Kuulkaa nyt, te rikkaat: itkekää ja vaikeroikaa sitä kurjuutta, joka on teille tulossa.	1. Nyt hyvin, te rikkaat! itkekää ja ulvokaat teidän viheliäisyyttänne, joka teidän päällenne tuleva on.	5:1 Te rickat/ itkekät ja ulwocat teidän wihelijäisyyttän/ joca teidän päällen tulewa on.
5:2 Teidän rikkautenne on mädännyt, ja teidän vaatteenne ovat koin syömät;	2. Teidän rikkautenne ovat mädänneet, teidän vaatteenne ovat koidellut.	5:2 Teidän rickauden owat mädännet. 5:3 Teidän waatten owat coidellut/
5:3 teidän kultanne ja hopeanne on ruostunut, ja niiden ruoste on oleva todistuksena teitä vastaan ja syövä teidän lihanne niinkuin tuli. Te olette koonneet aarteita viimeisinä päivinä.	3. Teidän kultanne ja hopianne ovat ruostuneet, ja niiden ruoste pitää oleman teille todistukseksi, ja pitää syömän teidän lihanne niinkuin tuli. Te olette rikkauden koonneet teillenne viimeisinä päivinä.	teidän culdan ja hopian owat ruostunet/ ja heidän ruostens pitä oleman teille todistuxexi/ ja pitä syömän teidän lihan/ nijncuin tuli. 5:4 Te oletta rickauden ahnettinet teillen wijmeisinä päiwinä.
5:4 Katso, työmiesten palkka, jonka te vainioittenne niittäjiltä olette pidättäneet, huutaa, ja leikkuumiesten valitukset ovat tulleet Herran Sebaotin korviin.	4. Katso, työmiesten palkka, jotka teidän maakuntainne elon niittäneet ovat, joka petoksella teiltä pidetty on, huutaa, ja elonleikkaajain parut ja huudot ovat tulleet Herran Zebaotin korville:	Cadzo/ työmiesten palcka jotca teidän maacundain elon nijttänet owat/ joca petoxella ei ole teildä maxettu/ elonleickaitten pargut ja huudot owat tullet HERran Zebaothin corwijn.
5:5 Te olette herkutelleet maan päällä ja hekumoineet, te olette sydäntänne syötelleet teurastuspäivänä.	5. Te olette herkuissa eläneet maan päällä, ja olette teidän hekumanne pitäneet, ja teidän sydämenne syötelleet niinkuin teuraspäivänä.	5:5 Te oletta hercuis elänet maan päällä/ ja oletta teidän hecuman pitänet/ ja teidän sydämen syötellet nijncuin teuraspäiwäxi.
5:6 Vanhurskaan te olette tuominneet ja tappaneet; hän ei vastusta teitä.	6. Te olette tuominneet, te olette tappaneet vanhurskaan, joka ei ole teitä vastaan ollut.	5:6 Te oletta duominnet wanhurscan/ ja tappanet/ joca ei ole teitä wastan ollut.
5:7 Niin olkaa kärsivällisiä, veljet, Herran tulemukseen asti. Katso, peltomies odottaa maan kallista hedelmää, kärsivällisesti sitä vartoen, kunnes saa syksyisen sateen ja keväisen.	7. Niin olkaat siis kärsivälliset, rakkaat veljet, Herran tulemiseen asti. Katso, peltomies odottaa kallista maan hedelmää, ja on kärsivällinen siihenasti kuin hän saa varhaisen ja hiljaisen sateen.	5:7 Niin olcat sijs kärsiwäiset/ rackat weljet/ haman HERran tulemisen asti. Cadzo peldomies odotta sitä callista maan hedelmätä/ ja on kärsiwäinen siihenasti cuin hän saa warhaisen ja hiljaisen saten.
5:8 Olkaa tekin kärsivällisiä, vahvistakaa sydämenne, sillä Herran tulemus on lähellä.	8. Niin olkaat te myös kärsivälliset ja vahvistakaa sydämenne; sillä Herran tulemus lähestyy.	5:8 Nijn olcat te myös kärsiwäiset/ ja wahwistacat sydämen: 5:9 Sillä HERran tulemus lähesty.
5:9 Älkää huokailko, veljet, toisianne vastaan, ettei teitä tuomittaisi; katso, tuomari seisoo ovelta.	9. Älkää huoatko, rakkaat veljet, toinen toistanne vastaan, ettette kadotetuksi tulisi. Katso, tuomari seisoo oven edessä.	Älkät huogatco/ rackat weljet/ toinen toistan wastan/ ettet te cadotetuxi tulis. 5:10 Cadzo/ Duomari on owen edes.

<p>5:10 Ottakaa, veljet, vaivankestämisen ja kärsivällisyyden esikuvaksi profeetat, jotka ovat puhuneet Herran nimessä.</p>	<p>10. Ottakaa, rakkaat veljeni, vaivan ja kärsivällisyyden esikuva niistä prophetaista, jotka Herran nimeen puhuneet ovat.</p>	<p>Ottacat/ rackat weljeni waiwan ja kärsimisen cuwa/ nijstä Prophetaista/ jotca teille HERran nimen puhunet owat.</p>
<p>5:11 Katso, me ylistämme autuaiksi niitä, jotka ovat kestäneet; Jobin kärsivällisyyden te olette kuulleet, ja lopun, jonka Herra antaa, te olette nähneet. Sillä Herra on laupias ja armahtavainen.</p>	<p>11. Katso, me sanomme ne autuaiksi, jotka kärsineet ovat. Jobin kärsivällisyyden te olette kuulleet ja Herran lopun te nähneet olette; sillä Herra on sangen laupias ja armollinen.</p>	<p>5:11 Cadzo/ me sanomma ne autuaxi/ jotca kärsinet owat. Hiobin kärsiwäisyyden te oletta cuullet/ ja HERran lopun te nähnet oletta: Sillä HERra on sangen laupias ja armollinen.</p>
<p>5:12 Mutta ennen kaikkea, veljeni, älkää vannoko, älkää taivaan kautta älkääkä maan, älkää mitään muutakaan valaa; vaan "on" olkoon teillä "on", ja "ei" olkoon teillä "ei", ettette joutuisi tuomion alle.</p>	<p>12. Ennen kaikkia, rakkaat veljeni, älkää vannoko, ei taivaan kautta eikä maan, ei myös yhtään muuta valaa; mutta olkoon teidän puheenne niin kuin niin on, ja se olkoon ei kuin ei on, ettette ulkokullaisuuteen lankeaisi.</p>	<p>5:12 ENnen caickia/ rackat weljet/ älkät wannoco/ eikä Taiwan cautta eikä maan/ ei myös yhtän muuta wala: mutta olcon teidän puhen Nijn/ cuin Nijn on/ ja se olcon Ei/ cuin Ei ole/ ettet te ulcocullaisuteen langes.</p>
<p>5:13 Jos joku teistä kärsii vaivaa, niin rukoilkoon; jos joku on hyvillä mielin, veisatkoon kiitosta.</p>	<p>13. Jos joku kärsii vaivaa teidän seassanne, se rukoilkaan, jos joku on hyvällä mielellä, se veisatkaan virsiä.</p>	<p>5:13 Jos jocu kärsi teidän seasan: hän rucoilcan/ jos jocu on hywällä mielellä/ se weisatcan wirsiä.</p>
<p>5:14 Jos joku teistä sairastaa, kutsukoon tykönsä seurakunnan vanhimmat, ja he rukoilkoot hänen edestään, voidellen häntä öljyllä Herran nimessä.</p>	<p>14. Jos joku sairastaa teidän seassanne, hän kutsukaan tykönsä seurakunnan papit, ja ne rukoilkaan hänen edestänsä, voidellen häntä öljyllä Herran nimeen.</p>	<p>5:14 Jos jocu sairasta teidän seasan/ hän cudzucan tygöns Seuracunnan Papit/ ne rucoilcan hänen edestäns/ woidellen händä öljyllä HERran nimeen.</p>
<p>5:15 Ja uskon rukous pelastaa sairaan, ja Herra antaa hänen nousta jälleen; ja jos hän on syntejä tehnyt, niin ne annetaan hänelle anteeksi.</p>	<p>15. Ja uskon rukous parantaa sairaan, ja Herra ojentaa hänen, ja jos hän on syntiä tehnyt, niin ne hänelle anteeksi annetaan.</p>	<p>5:15 Sillä Uscon rucous paranda sairaan/ ja HERra cohenda händä. Ja jos hän on syndiä tehnyt/ nijn ne hänelle andexi annetan.</p>
<p>5:16 Tunnustakaa siis toisillenne syntinne ja rukoilkaa toistenne puolesta, että te parantuisitte; vanhurskaan rukous voi paljon, kun se on harras.</p>	<p>16. Tunnustakaa toinen toisellenne teidän rikoksenne ja rukoilkaa toinen toisenne edestä, että te terveeksi tulisitte. Vanhurskaan rukous voi paljo, koska se totinen on.</p>	<p>5:16 Tunnustacat toinen toisellen teidän ricoxen/ ja rucoilcat toinen toisenne edestä/ että te terwet olisitta. Sillä wanhurscan rucous woi paljo/ cosca se totinen on.</p>

<p>5:17 Elias oli ihminen, yhtä vajavainen kuin mekin, ja hän rukoili rukoilemalla, ettei sataisi; eikä satanut maan päällä kolmeen vuoteen ja kuuteen kuukauteen.</p>	<p>17. Elias oli ihminen, niissä haluissa vikapää kuin mekin ja hän rukoili rukouksella, ettei pitänyt sataman, ja ei satanutkaan maan päällä kolmena vuotena ja kuutena kuukautena,</p>	<p>5:17 Elias oli ihminen nijsä haluisa wicapää kuin mekin/ hän rucoili/ ettei pitänyt sataman/ ja ei satanutcan maan päälle/ colmena vuotena/ ja cuutena Cuucautena.</p>
<p>5:18 Ja hän rukoili uudestaan, ja taivas antoi sateen, ja maa kasvoi hedelmänsä.</p>	<p>18. Ja hän taas rukoili, ja taivas antoi sateen, ja maa kasvoi hedelmänsä.</p>	<p>5:18 Ja hän taas rucoili/ ja Taiwas andoi saten/ ja maa casvoi hedelmän.</p>
<p>5:19 Veljeni, jos joku teistä eksyy totuudesta ja hänet joku palauttaa,</p>	<p>19. Rakkaat veljeni, jos joku teistä eksyis totuudesta ja joku palauttais hänen,</p>	<p>5:19 Rackat weljeni/ jos jocu teistä exyis totuudest/ ja jocu sen palauttais.</p>
<p>5:20 niin tietäkää, että joka palauttaa syntisen hänen eksymyksensä tieltä, se pelastaa hänen sielunsa kuolemasta ja peittää syntien paljouden.</p>	<p>20. Se tietäkään, että joka syntisen palauttaa tiensä erehdyksestä, se vapahtaa sielun kuolemasta ja peittää syntein paljouden.</p>	<p>5:20 Se tietkän että joca synneisen exyistä palautta/ se on wapahtanut sielun cuolemasta/ ja peittä syndein paljouden.</p>

JOHANNEKSEN ILMESTYS	P. JOHANNEKSEN ILMESTYS	P. Johannexen Theologin Ilmestys .
1938	1776	1642
1 LUKU	1 LUKU	I. Lucu .
1:1 Jeesuksen Kristuksen ilmestys, jonka Jumala antoi hänelle, näyttääkseen palvelijoillensa, mitä pian tapahtuman pitää; ja sen hän lähettämänsä enkelin kautta antoi tiedoksi palvelijalleen Johannekselle,	Jesuksen Kristuksen Ilmestys, jonka Jumala hänelle antoi, ilmoittaa palvelioillensa niitä, mitkä pian tapahtuman pitää, ja on tiettäväksi tehnyt ja lähettänyt enkelinsä kautta palveliallensa Johannekselle.	1:1 Tämä on Jesuxen Christuxen Ilmestys/ jonga Jumala hänelle ilmoitti/ julista palwelioillens/ mitä pian tapahtuman pitä. Ja on Engelins kautta tiettäväxi tehnyt/ ja Palweliallens Johannexelle lähettänyt.
1:2 joka tässä todistaa Jumalan sanan ja Jeesuksen Kristuksen todistuksen, kaiken sen, minkä hän on nähnyt.	2. Joka todisti Jumalan sanaa, ja sen todistuksen Jesuksesta Kristuksesta, ja mitä hän nähnyt oli.	1:2 Joca Jumalan sana todistanut oli/ ja sen todistuxen Jesuxesta Christuxesta/ cuin hän nähnyt oli.
1:3 Autuas se, joka lukee, ja autuaat ne, jotka kuulevat tämän profetian sanat ja ottavat vaarin siitä, mitä siihen kirjoitettu on; sillä aika on lähellä!	3. Autuas on se, joka lukee, ja ne, jotka kuulevat prophetian sanat ja pitävät ne, mitkä siinä kirjoitetut ovat; sillä aika on läsnä.	1:3 Autuas on se/ joca luke/ ja cuule tämän Prophetian sanat/ ja pitä ne cuin sijnä kirjoitetut owat: sillä aica on läsnä.
1:4 Johannes seitsemälle Asian seurakunnalle: Armo teille ja rauha häneltä, joka on ja joka oli ja joka tuleva on, ja niiltä seitsemältä hengeltä, jotka ovat hänen valtaistuimensa edessä,	4. Johannes seitsemälle Asian seurakunnalle: armo olkoon teille ja rauha siltä, joka on, joka oli, ja joka tuleva on, ja seitsemältä hengeltä, jotka hänen istuimensa edessä ovat,	1:4 JOhannes nijlle seidzemelle Asian Seuracunnille. Armo olcon teille ja rauha/ sildä joca on/ ja joca oli/ ja joca tulewa on/ ja nijldä seidzemeldä Hengeldä/ jotca hänen istuimens edes owat:
1:5 ja Jeesukselta Kristukselta, uskolliselta todistajalta, häneltä, joka on kuolleitten esikoinen ja maan kuningasten hallitsija! Hänelle, joka meitä rakastaa ja on päästänyt meidät synneistämme verellensä	5. Ja Jesukselta Kristukselta, joka se uskollinen todistaja on, ja esikoinen kuolleista, ja maan kuningasten Päämies: joka meitä rakasti ja on meitä verellensä meidän synneistämme pessyt,	1:5 Ja Jesuxelda Christuxelda/ joca se uscollinen todistaja on/ ja esicoinen cuolleista/ ja maan Cuningasten Päämies/ joca meitä racasti/ ja on meitä werelläns meidän synneistäm pesnyt/

1:6 ja tehnyt meidät kuningaskunnaksi, papeiksi Jumalalleen ja Isälleen, hänelle kunnia ja voima aina ja iankaikkisesti! Amen.	6. Ja teki meidät kuninkaiksi ja papeiksi Jumalan ja Isänsä edessä: hänelle olkoon kunnia ja valta ijankaikkisesta ijankaikkiseen, amen!	1:6 Ja teki meidän Cuningaixi ja Papeixi Jumalan ja hänen Isäns edes: Hänelle olcon cunnia ja walda ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.
1:7 Katso, hän tulee pilvissä, ja kaikki silmät saavat nähdä hänet, niidenkin, jotka hänet lävistivät, ja kaikki maan sukukunnat vaikeroitsevat hänen tullessansa. Totisesti, amen.	7. Katso, hän tulee pilvien kanssa, ja jokaisen silmän pitää hänen näkemän ja ne, jotka häntä pistäneet ovat ja kaikki maan sukukunnat pitää parkuman. Niin, amen!	1:7 Cadzo hän tule pilwein cansa/ ja jocaidzen silmän pitä hänen näkemän/ ja ne jotca händä pistänet owat/ ja caicki maan sucucunnat pitä parcuman/ Nijn/ Amen.
1:8 "Minä olen A ja O", sanoo Herra Jumala, joka on ja joka oli ja joka tuleva on, Kaikkivaltias.	8. Minä olen A ja O, alku ja loppu, sanoo Herra, joka on, joka oli, ja joka tuleva on, kaikkivaltias.	1:8 Minä olen A ja O/ Alcu ja Loppu/ sano HERra/ joca on/ joca oli/ ja joca tulewa on/ Caickiwaldias.
1:9 Minä, Johannes, teidän veljenne, joka teidän kanssanne olen osallinen ahdistukseen ja valtakuntaan ja kärsivällisyyteen Jeesuksessa, minä olin Jumalan sanan ja Jeesuksen todistuksen tähden saarella, jonka nimi on Patmos.	9. Minä Johannes, teidän veljenne ja osallinen vaivassa ja valtakunnassa ja kärsivällisyydessä, Jeesuksessa Kristuksessa, olin luodossa, joka kutsutaan Patmos, Jumalan sanan ja Jeesuksen Kristuksen todistuksen tähden.	1:9 Minä Johannes teidän weljen/ ja osallinen waiwasa ja waldacunnasa/ ja kärsimises/ Jeesuxes Christuxes/ olin sijnä luodosa joca cudzutan Pathmos/ Jumalan sanan ja Jeesuxen Christuxen todistuxen tähden.
1:10 Minä olin hengessä Herran päivänä, ja kuulin takaani suuren äänen, ikäänkuin pasunan äänen,	10. Minä olin hengessä yhtenä sunnuntaina ja kuulin minun jäljessäni suuren äänen, niinkuin basunan,	1:10 Minä olin Hengesä yhtenä Sunnundaina/ ja cuulin minun jäljesäni suuren änen/ nijncuin Basunan/ sanowan:
1:11 joka sanoi: "Kirjoita kirjaan, mitä näet, ja lähetä niille seitsemälle seurakunnalle, Efesoon ja Smyrnaan ja Pergamoon ja Tyatiraan ja Sardeeseen ja Filadelfiaan ja Laodikeaan."	11. Sanovan: minä olen A ja O, ensimmäinen ja viimeinen. Mitäs näet, kirjoita kirjaan ja lähetä Asian seurakunnille, jotka Ephesossa ovat, ja Smyrnassa, ja Pergamossa, ja Tyatirassa, ja Sardissa, ja Philadelphiassa, ja Laodikeassa.	1:11 Minä olen A ja O/ ensimmäinen ja wijmeinen. 1:12 Mitäs näet/ kirjoita Kirjaan/ ja lähetä Asian Seuracunnille/ jotca Ephesos owat/ ja Smyrnas/ ja Pergamos/ ja Thyatiras/ ja Sardis/ Philadelphias/ ja Laodiceas.
1:12 Ja minä käännyin katsomaan, mikä ääni minulle puhui; ja kääntyessäni minä näin seitsemän kultaista lampunjalkaa,	12. Ja minä käännyin sitä ääntä katsomaan, joka minun kanssani puhui, ja minun kääntyessäni näin minä seitsemän kultaista kynttiläjalkaa,	1:13 Ja minä käänsin sitä ändä cadzoman cuin minun cansani puhui. Ja minun käätesäni/ näin minä seidzemen cullaista Kynttiläjälca/

1:13 ja lampunjalkain keskellä Ihmisen Pojan muotoisen, pitkäliepeiseen viittaa puetun ja rinnan kohdalta kultaisella vyöllä vyötetyn.	13. Ja kultaisten kynttiläjalkain keskellä Ihmisen Pojan muotoisen, vaatetetun pitkällä hameella ja vyötetyn rinnoilta kultaisella vyöllä.	1:14 Ja niiden cullaisten Kyntiläjalkain keskellä ihmisen Pojan muotoisen/ vaatetetun pitkällä hamella/ ja vyötetyn rinnoilta/ cullaisella vyöllä.
1:14 Ja hänen päänsä ja hiuksensa olivat valkoiset niinkuin valkoinen villa, niinkuin lumi, ja hänen silmänsä niinkuin tulen liekki;	14. Mutta hänen päänsä ja hiuksensa olivat valkiat niinkuin valkia villa ja niinkuin lumi, ja hänen silmänsä niinkuin tulen liekki,	1:15 Mutta hänen päänsä ja hiuksensa olivat valkiat/ nijncuin valkiat willat/ ja nijncuin lumi. 1:16 Ja hänen silmänsä nijncuin tulen leimaus/
1:15 hänen jalkansa olivat ahjossa hehkuvan, kiiltävän vasken kaltaiset, ja hänen äänensä oli niinkuin paljojen vetten pauhina.	15. Ja hänen jalkansa valantovasken kaltaiset, niinkuin pätsissä palavaiset, ja hänen äänensä oli niinkuin paljon veden kuohina.	ja hänen jalkansa nijncuin cuuma waski/ joca pädzis hehcu. Ja hänen äänensä oli nijncuin wäkewän weden cuohina.
1:16 Ja hänellä oli oikeassa kädessään seitsemän tähteä, ja hänen suustaan lähti kaksiteräinen, terävä miekka, ja hänen kasvonsa olivat niinkuin aurinko, kun se täydeltä terältä paistaa.	16. Ja seitsemän tähteä oli hänen oikeassa kädessään, ja hänen suustansa kävi ulos kaksiteräinen terävä miekka, ja hänen kasvonsa, niinkuin aurinko paistaa voimassansa.	1:17 Ja seitsemän Tähte olivat hänen oikeassa kädessään. Ja hänen suustansa uloskävi kaksiteräinen miekka/ ja hänen kasvonsa paistivat/ nijncuin kircas Auringo.
1:17 Ja kun minä hänet näin, kaaduinkin minä kuin kuolleena hänen jalkojensa juureen. Ja hän pani oikean kätensä minun päälleni sanoen: "Älä pelkää! Minä olen ensimmäinen ja viimeinen,	17. Ja kuin minä hänet näin, lankesin minä hänen jalkojensa eteen niinkuin kuollut, ja hän pani oikean kätensä minun päälleni ja sanoi minulle: älä pelkää, minä olen ensimmäinen ja viimeinen,	1:18 JA cuin minä hänet näin/ langeisin minä hänen jalkojensa eteen/ nijncuin cuollut. Ja hän pani oikean kätensä minun päälleni/ ja sanoi minulle: 1:19 Älä pelkää/ minä olen ensimmäinen ja viimeinen/
1:18 ja minä elän; ja minä olin kuollut, ja katso, minä elän aina ja iankaikkisesti, ja minulla on kuoleman ja tuonelan avaimet.	18. Ja elävä, ja olin kuollut, ja katso, minä olen elävä iankaikkisesta iankaikkiseen, amen! Ja minulla on helvetin ja kuoleman avaimet.	ja elävä. Minä olin kuollut/ ja cadzo/ minä elän iankaikkisesta iankaikkiseen/ ja minulla on Helvetin ja kuoleman avaimet.
1:19 Kirjoita siis, mitä olet nähnyt ja mikä nyt on ja mitä tämän jälkeen on tapahtuva.	19. Kirjoita, mitä olet nähnyt, mitä nyt on, ja mitä tästä lähtien tapahtuva on;	Kirjoita mitä olet nähnyt/ mitä nyt on/ ja mitä tästä lähtien tapahtuva on.

<p>1:20 Niiden seitsemän tähden salaisuus, jotka näit minun oikeassa kädessäni, ja niiden seitsemän kultaisen lampunjalan salaisuus on tämä: ne seitsemän tähteä ovat niiden seitsemän seurakunnan enkelit, ja ne seitsemän lampunjalkaa ovat ne seitsemän seurakuntaa."</p>	<p>20. Se salaisuus niistä seitsemästä tähdestä, jotka sinä minun oikeassa kädessäni nähnyt olet, ja seitsemän kultaista kynttiläjalkaa. Ne seitsemän tähteä ovat seitsemän seurakunnan enkelit: ja ne seitsemän kynttiläjalkaa, jotka sinä nähnyt olet, ovat seitsemän seurakuntaa.</p>	<p>1:20 Se salaisuus niistä seitsemästä Tähdest/ cuins minun oikeassa kädessäni nähnyt olet/ ja ne seitsemän cullaista kynttiläjalkaa. 1:21 Ne seitsemän Tähte/ ovat niiden seitsemän Seuracundain Engelit/ ja ne seitsemän kynttiläjalkaa cuins nähnyt olet/ ovat seitsemän Seuracunda.</p>
<p>2 LUKU</p>	<p>2 LUKU</p>	<p>II. Lucu .</p>
<p>2:1 "Efeson seurakunnan enkelille kirjoita: 'Näin sanoo hän, joka pitää niitä seitsemää tähteä oikeassa kädessään, hän, joka käy kelee niiden seitsemän kultaisen lampunjalan keskellä:</p>	<p>1. Kirjoita Epheson seurakunnan enkelille: näitä sanoo se, joka seitsemän tähteä pitää oikeassa kädessään, joka käy seitsemän kultaisen kynttiläjalan keskellä:</p>	<p>2:1 JA kirjoita Epheson Seuracunnan Engelille: Näitä sano se joka niistä seitsemästä Tähde pitää oikeassa kädessään/ joka käy seitsemän cullaisen kynttiläjalan keskellä:</p>
<p>2:2 Minä tiedän sinun tekosi ja vaivannäkösi ja kärsivällisyytesi, ja ettet voi pahojia sietää; sinä olet koetellut niitä, jotka sanovat itseänsä apostoleiksi, eivätkä ole, ja olet havainnut heidät valhetteliijoiksi;</p>	<p>2. Minä tiedän sinun työs ja tekos ja sinun kärsivällisyytes, ettet sinä voi kärsiä pahojia: sinä olet niitä jo kiusannut, jotka itsensä apostoleiksi sanovat ja ei ole, ja löysit heidät valehtelijoiksi.</p>	<p>2:2 Minä tiedän sinun työs ja tecos/ ja sinun kärsimises/ ettet sinä voi kärsiä pahojia/ sinä olet niistä jo kiusannut/ jotca heidäns Apostolixi sanovat/ ja ei cuitengan ole/ ja löysit heidän valehteliaksi.</p>
<p>2:3 ja sinulla on kärsivällisyyttä, ja paljon sinä olet saanut kantaa minun nimeni tähden, etkä ole uupunut.</p>	<p>3. Ja sinä kannoit ja kärsit, ja minun nimeni tähden sinä työtä teit ja et väsynyt.</p>	<p>2:3 Ja sinä kannoit ja kärsit/ ja minun Nimeni tähden sinä työtä teit ja et väsynyt.</p>
<p>2:4 Mutta se minulla on sinua vastaan, että olet hyljännyt ensimmäisen rakkautesi.</p>	<p>4. Mutta minulla on sinua vastaan, että sinä sinun ensimmäisen rakkautes annoit ylö.</p>	<p>2:4 Mutta minulla on sinua vastaan/ että sinä sen sinun ensimmäisen rakkaudes ylöannoit.</p>

<p>2:5 Muista siis, mistä olet langennut, ja tee parannus, ja tee niitä ensimmäisiä tekoja; mutta jos et, niin minä tulen sinun tykösi ja työnnän sinun lampunjalkasi pois paikaltaan, ellet tee parannusta.</p>	<p>5. Muista siis, kusta lankesit pois, ja tee parannus, ja tee niitä ensimmäisiä töitä; vaan jos ei, niin minä tulen sinulle pian ja syökseen kynttiläjalkas pois sialtansa, ellet sinä tee parannusta.</p>	<p>2:5 Muista siis custas poislangeisit/ ja tee parannus/ ja tee niijtä ensimmäisiä töitä. Jos muutoin/ niijn minä tulen pian/ ja poissyöxän sinun kynttiläjalcas sialdans/ ellet sinä tee parannusta.</p>
<p>2:6 Mutta se sinulla on, että sinä vihaat nikolaiittain tekoja, joita myös minä vihaan.</p>	<p>6. Mutta se sinulla on, että vihaat Nikolailaisten töitä, joita minäkin vihaan.</p>	<p>2:6 Mutta se sinulla on/ että vihaisit Nicolaiterein töitä/ joita minäkin vihan.</p>
<p>2:7 Jolla on korva, se kuulkoon, mitä Henki seurakunnille sanoo. Sen, joka voittaa, minä annan syödä elämän puusta, joka on Jumalan paratiisissa.'</p>	<p>7. Jolla korva on, se kuulkaan, mitä Henki seurakunnille sanoo. Sen, joka voittaa, annan minä elämän puusta syödä, joka keskellä Jumalan paradisia on.</p>	<p>2:7 Jolla corwa on/ hän cuulcan/ mitä Hengi Seuracunnille sano. Woittajalle annan minä eläwän puusta syödä/ cuin keskellä Jumalan Paradisia on.</p>
<p>2:8 Ja Smyrnan seurakunnan enkelille kirjoita: 'Näin sanoo ensimmäinen ja viimeinen, joka kuoli ja virkosi elämään:</p>	<p>8. Ja Smyrnan seurakunnan enkelille kirjoita: näitä sanoo ensimmäinen ja viimeinen, joka oli kuollut ja elää:</p>	<p>2:8 JA Smyrnan Seuracunnan Engelille kirjoita: Näitä sano ensimmäinen ja wijmeinen/ joca oli cuollut/ ja on eläwäxi tullut:</p>
<p>2:9 Minä tiedän sinun ahdistuksesi ja köyhyytesi - sinä olet kuitenkin rikas - ja mitä pilkkaa sinä kärsit niiltä, jotka sanovat olevansa juutalaisia, eivätkä ole, vaan ovat saatanan synagooga.</p>	<p>9. Minä tiedän sinun tekos ja vaivas ja köyhyytes, (mutta sinä olet rikas,) ja niiden pilkan, jotka itsensä Juudalaisiksi sanovat ja ei olekaan, vaan ovat saatanan joukko.</p>	<p>2:9 Minä tiedän sinun tecos ja waiwas ja köhydes (mutta sinä olet ricas) ja niiden pilcan/ jotca heidäns Judalaisixi sanowat/ ja ei oleckan/ waan owat Satanan joucko.</p>
<p>2:10 Älä pelkää sitä, mitä tulet kärsimään. Katso, perkele on heittävä muutamia teistä vankeuteen, että teidät pantaisiin koetukselle, ja teidän on oltava ahdistuksessa kymmenen päivää. Ole uskollinen kuolemaan asti, niin minä annan sinulle elämän kruunun.</p>	<p>10. Älä sinä ensinkään pelkää, mitä sinun kärsimän pitää. Katso, perkele on muutamia teistä heittävä vankiuteen, kiusattaa; ja teillä pitää oleman vaiva kymmenen päivää. Ole uskollinen kuolemaan asti, niin minä sinulle elämän kruunun annan.</p>	<p>2:10 Älä sinä niijtä ensingän pelkä/ cuin sinun kärsimän pitä. Cadzo/ Perkele on muutamita teistä heittäwä fangiuteen/ kiusatta/ ja waiwatta kymmenen päiwä. Ole uscollinen cuoleman asti/ niijn minä sinulle elämän Cruunun annan.</p>

<p>2:11 Jolla on korva, se kuulkoon, mitä Henki seurakunnille sanoo. Sitä, joka voittaa, ei toinen kuolema vahingoita.'</p>	<p>11. Jolla korva on, se kuulkaan, mitä Henki seurakunnille sanoo: Joka voittaa, ei se toiselta kuolemalta vahingoiteta.</p>	<p>2:11 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano. Joca woitta/ ei se toiselda cuolemalda wahingoita.</p>
<p>2:12 Ja Pergamon seurakunnan enkelille kirjoita: 'Näin sanoo hän, jolla on se kaksiteräinen, terävä miekka:</p>	<p>12. Ja Pergamon seurakunnan enkelille kirjoita: näitä sanoo se, jolla on kaksiteräinen terävä miekka:</p>	<p>2:12 JA Pergamenon Seuracunnan Engelille kirjoita: Näitä sano se/ jolla on se caxiteräinen terävä miecka:</p>
<p>2:13 Minä tiedän, missä sinä asut: siellä, missä saatanan valtaistuini on; ja sinä pidät minun nimestäni kiinni etkä ole kieltänyt minun uskoani niinäkään päivinä, jolloin Antipas, minun todistajani, minun uskolliseni, tapettiin teidän luonanne, siellä, missä saatana asuu.</p>	<p>13. Minä tiedän sinun tekos, ja kussas asut, kussa saatanan istuin on: ja sinä pidät minun nimeni ja et kieltänyt minun uskoani niinäkään päivinä, joina Antipas, minun uskollinen todistajani, teidän tykönänne tapettu on, kussa saatana asuu.</p>	<p>2:13 Minä tiedän sinun tecos ja cusas asut/ ja cusa Satanan istuin on/ ja sinä pidät minun Nimeni/ ja et kieltänyt minun uscoani/ ja minun päiwinäni on Antipas/ minun uscollinen Todistajan/ teidän tykönän tapettu/ cusa Satanas asu.</p>
<p>2:14 Mutta minulla on vähän sinua vastaan: sinulla on siellä niitä, jotka pitävät kiinni Bileamin opista, hänen, joka opetti Baalakia virittämään Israelin lapsille sen viettelyksen, että söisivät epäjumalille uhrattua ja haureutta harjoittaisivat.</p>	<p>14. Mutta minulla on vähä sinua vastaan: että sinulla siellä on niitä, jotka Balaamin oppia pitävät, joka opetti Balakin antamaan pahennusta Israelin lasten edessä, epäjumalten uhria syödä ja salavuoteudessa maata.</p>	<p>2:14 Mutta minulla on vähä sinua wasthan: että sinulla siellä on niitä jotca Balaamin oppia pitävät/ joca Balachin cautta pahennusta opetti andaman/ Israelin lasten epäjumalden uhria syödä/ ja salawuoteudes maata.</p>
<p>2:15 Niin on myös sinulla niitä, jotka samoin pitävät kiinni nikolaiittain opista.</p>	<p>15. Niin myös sinulla on niitä, jotka Nikolailaisten oppia pitävät, jota minä vihaan.</p>	<p>2:15 Nijn myös sinulla on niitä jotca Nicolaiterein oppia pitävät/ jota minä wihan.</p>
<p>2:16 Tee siis parannus; mutta jos et, niin minä tulen sinun tykösi pian ja sodin heitä vastaan suuni miekalla.</p>	<p>16. Tee parannus; vaan jos ei, niin minä tulen sinulle pian, ja tappelen heidän kanssansa minun suuni miekalla.</p>	<p>2:16 Tee parannus/ muutoin minä tulen pian/ ja tappelen heidän cansans minun suuni miecalla.</p>

<p>2:17 Jolla on korva, se kuulkoon, mitä Henki seurakunnille sanoo. Sille, joka voittaa, minä annan salattua mannaa ja annan hänelle valkoisen kiven ja siihen kiveen kirjoitetun uuden nimen, jota ei tiedä kukaan muu kuin sen saaja.'</p>	<p>17. Jolla korva on, se kuulkaan, mitä Henki seurakunnille sanoo: sen, joka voittaa, annan minä syödä siitä salatusta mannasta, ja tahdon hänelle hyvän todistuksen antaa, ja sillä todistuksella uuden kirjoitetun nimen, jota ei yksikään tiedä, vaan se, joka sen saa.</p>	<p>2:17 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano. Woittajan annan minä syödä sijtä salatusta Mannasta/ ja tahdon hänelle hyvän todistuxen anda/ ja sillä todistuxella uden kirjoitetun Nimen/ jota ei yxikän tiedä/ waan se joca sen saa.</p>
<p>2:18 Ja Tyatiran seurakunnan enkelille kirjoita: 'Näin sanoo Jumalan Poika, jolla on silmät niinkuin tulen liekki ja jonka jalat ovat niinkuin kiiltävä vaski:</p>	<p>18. Ja Tyatiran seurakunnan enkelille kirjoita: näitä sanoo Jumalan Poika, jonka silmät ovat niinkuin tulen liekki ja hänen jalkansa valantovasken kaltaiset:</p>	<p>2:18 JA sille Thyatiran Seuracunnan Engelille kirjoita: Näitä sano se Jumalan Poica/ jonga silmät owat nijncuin tulen leimaus/ ja hänen jalcans nijncuin cuuma waski.</p>
<p>2:19 Minä tiedän sinun tekosi ja rakkautesi ja uskosi ja palveluksesi ja kärsivällisyytesi ja että sinun viimeiset tekosi ovat useammat kuin ensimmäiset.</p>	<p>19. Minä tiedän sinun tekos ja rakkautes, ja palvelukses ja uskos, ja sinun kärsivällisyytes ja sinun tekos, ja ne viimeiset usiammat kuin ensimmäiset.</p>	<p>2:19 Minä tiedän sinun tecos/ ja rackaudes/ ja palweluxes/ ja uscos/ ja sinun kärsimises ja sinun tecos. Ja ne wijmeiset owat usiammat cuin ensimmäiset/</p>
<p>2:20 Mutta se minulla on sinua vastaan, että sinä suvaitset tuota naista, Iisebeliä, joka sanoo itseään profeetaksi ja opettaa ja eksyttää minun palvelijoitani harjoittamaan haureutta ja syömään epäjumalille uhrattua.</p>	<p>20. Vaan minulla on vähä sinua vastaan, että sallit sen vaimon Jesabelin, joka itsensä prophetaksi sanoo, opettavan ja minun palvelioitani viettelevän, salavuoteudessa makaavan ja epäjumalan uhria syövän.</p>	<p>2:20 Waan minulla on vähä sinua wasthan/ että sallit sitä waimo Jesabeli/ joca hänens Prophetissaxi sano/ opettawan/ ja minun palwelioitani wiettelewän/ salawuoteudes macawan/ ja epäjumalain uhria syöwän.</p>
<p>2:21 Ja minä olen antanut hänelle aikaa parannuksen tekoon, mutta hän ei tahdo parannusta tehdä eikä luopua haureudestaan.</p>	<p>21. Ja minä annoin hänelle ajan parannusta tehdä salavuoteudestansa, mutta ei hän tehnytkään.</p>	<p>2:21 Ja minä annoin hänelle ajan parannusta tehdä hänen salawuoteudestans/ mutta ei hän tehnytkän.</p>
<p>2:22 Katso, minä syökseen hänet tautivuoteeseen, ja ne, jotka hänen kanssaan tekevät huorin, minä syökseen suureen ahdistukseen, jos eivät tee parannusta ja luovu hänen teoistansa;</p>	<p>22. Katso, minä panen hänen vuoteesen ja ne, jotka hänen kanssansa huorin tekevät, suureen vaivaan, ellei he tee parannusta töistänsä.</p>	<p>2:22 Cadzo/ minä panen hänen wuotesen/ ja ne jotca hänen cansans huorin tekewät/ pitä suuremban waiwaan tuleman/ ellei he tee parannusta heidän töistäns/</p>

2:23 ja hänen lapsensa minä tappamalla tapan, ja kaikki seurakunnat saavat tuntea, että minä olen se, joka tutkin munaskuut ja sydämet; ja minä annan teille kullekin tekojenne mukaan.	23. Ja hänen lapsensa minä tapan kuoleamalla. Ja jokaisen seurakunnan pitää tietämän, että minä olen se, joka munaskuut ja sydämet tutkin, ja annan kullekin teistä teidän työnne jälkeen.	ja hänen lapsens minä tapan cuoleamalla. 2:23 Ja jocaidzen Seuracunnan pitä tietämän/ että minä munascuut ja sydämet tutkin. Ja minä annan cullekin teistä/ oman työns jälkeen.
2:24 Mutta teille muille Tyatirassa oleville, kaikille, joilla ei ole tätä oppia, teille, jotka ette ole tulleet tuntemaan, niinkuin ne sanovat, saatanan syvyyksiä, minä sanon: en minä pane teidän päällenne muuta kuormaa;	24. Mutta teille minä sanon ja muille, jotka Tyatirassa olette, joilla ei tämä oppi ole ja jotka ei saatanan syvyyttä tunteneet, niinkuin he sanovat: en minä laske teidän päällenne muuta kuormaa;	2:24 Mutta teille minä sanon ja muille jotca Thyatiras oletta/ joilla ei tämä oppi ole/ ja jotca ei Satanan sywyttä tundenet (nijncuin he sanowat) en minä laske teidän päällenne muuta cuorma.
2:25 pitäkää vain, mitä teillä on, siihen asti kuin minä tulen.	25. Kuitenkin se, mikä teillä on, pitäkää siihenasti kuin minä tulen,	2:25 Cuitengin se cuin teillä on/ pitäkät sijhen asti cuin minä tulen.
2:26 Ja joka voittaa ja loppuun asti ottaa minun teoistani vaarin, sille minä annan vallan hallita pakanoita,	26. Ja joka voittaa ja minun tekoni hamaan loppuun asti pitää, sille minä annan voiman pakanain ylitse,	2:26 Ja joca woitta ja minun teconi haman loppun asti pitä/ sille minä annan woiman pacanoitten päälle/
2:27 ja hän on kaitseva heitä rautaisella valtikalla, niinkuin saviastiat heidät särjetään - niinkuin minäkin sen vallan Isältäni sain -	27. Ja hänen pitää heitä rautaisella vitsalla hallitseman ja niinkuin savenvalajan astioita heitä särkemän, niinkuin minäkin Isältäni sain;	2:27 Ja hänen pitä heitä rautaisella widzalla hallidzeman/ ja nijncuin Sawenwalajan astioita heitä särkemän: 2:28 Nijncuin minäkin Isäldäni sain/
2:28 ja minä annan hänelle kointähden.	28. Ja annan hänelle kointähden.	ja annan hänelle Cointähden.
2:29 Jolla on korva, se kuulkoon, mitä Henki seurakunnille sanoo."'	29. Jolla korva on, se kuulkaan, mitä Henki seurakunnille sanoo.	2:29 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano.
3 LUKU	3 LUKU	III. Lucu .

<p>3:1 "Ja Sardeen seurakunnan enkelille kirjoita: 'Näin sanoo hän, jolla on ne Jumalan seitsemän henkeä ja ne seitsemän tähteä: Minä tiedän sinun tekosi: sinulla on se nimi, että elät, mutta sinä olet kuollut.</p>	<p>1. Ja kirjoita Sardin seurakunnan enkelille: näitä sanoo se, jolla ne seitsemän Jumalan henkeä ja ne seitsemän tähteä ovat: minä tiedän sinun tekos; sillä sinulla on nimi että elät, ja olet kuollut.</p>	<p>3:1 JA kirjoita Sardin Seuracunnan Engelille: Näitä sano se jolla ne seidzemen Jumalan Henge/ ja ne seidzemen Tähte owat: Minä tiedän sinun tecos: sillä sinulla on nimi/ että elät ja olet cuollut.</p>
<p>3:2 Heräjä valvomaan ja vahvista jäljellejääneitä, niitä, jotka ovat olleet kuolemaisillaan; sillä minä en ole havainnut sinun tekojasi täydellisiksi Jumalani edessä.</p>	<p>2. Ole valpas ja vahvista niitä muita, jotka kuolemallansa ovat; sillä en minä löytänyt sinun tekojas täydellisiksi Jumalan edessä.</p>	<p>3:2 Ole walpas ja wahwista nijtä muita jotca cuolemallans owat. Sillä en minä löynnyt sinun tecojas täydellisexi Jumalan edes.</p>
<p>3:3 Muista siis, mitä olet saanut ja kuullut, ja ota siitä vaari ja tee parannus. Jos et valvo, niin minä tulen kuin varas, etkä sinä tiedä, millä hetkellä minä sinun päällesi tulen.</p>	<p>3. Niin ajattele siis, kuinka sinä saanut ja kuullut olet, ja pidä se, ja tee parannus. Ellet sinä siis valvo, niin minä tulen sinun päälles niinkuin varas, ja et sinä tiedä, millä hetkellä minä sinun päälles tulen.</p>	<p>3:3 Nijn ajattele sijs cuingas saanut ja cuullut olet/ ja pidä se/ ja tee parannus. Ettet sinä sijs walwo/ niijn minä tulen sinun päälles nijncuin wargas/ ja et sinä tiedä millä hetkellä minä sinun päälles tulen.</p>
<p>3:4 Kuitenkin on sinulla Sardeessa muutamia harvoja nimiä, jotka eivät ole tahranneet vaatteitaan, ja he saavat käyskennellä minun kanssani valkeissa vaatteissa, sillä he ovat siihen arvolliset.</p>	<p>4. Sinulla on myös muutamia nimet Sardissa, jotka ei ole vaatteitansa saastuttaneet: niiden pitää minun kanssani valkeissa vaatteissa vaeltaman; sillä he ovat mahdolliset.</p>	<p>3:4 Sinulla on myös muutamia nimet Sardis/ jotca ei ole heidän vaatteitans hieronet/ nijden pitä minun cansani walkeis waatteis waeldaman: sillä he owat sen ansainnet.</p>
<p>3:5 Joka voittaa, se näin puetaan valkeihin vaatteisiin, enkä minä pyyhi pois hänen nimeänsä elämän kirjasta, ja minä olen tunnustava hänen nimensä Isäni edessä ja hänen enkeliensä edessä.</p>	<p>5. Joka voittaa, se pitää valkeilla vaatteilla puettettaman, ja en minä pyyhi hänen nimeänsä elämän kirjasta, ja minä tahdon tunnustaa hänen nimensä minun Isäni edessä ja hänen enkeleinsä edessä.</p>	<p>3:5 Joca woitta/ se pitä myös niijn walkeilla waatteilla puettettaman/ ja en minä pyhi hänen nimiäns elämän Kirjasta/ ja minä tahdon tunnusta hänen nimens minun Isäni edes/ ja hänen Engeleins edes.</p>
<p>3:6 Jolla on korva, se kuulkoon, mitä Henki seurakunnille sanoo.'</p>	<p>6. Jolla korva on, se kuulkaan, mitä Henki seurakunnille sanoo.</p>	<p>3:6 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano.</p>

<p>3:7 Ja Filadelfian seurakunnan enkelille kirjoita: 'Näin sanoo Pyhä, Totinen, jolla on Daavidin avain, hän, joka avaa, eikä kukaan sulje, ja joka sulkee, eikä kukaan avaa:</p>	<p>7. Ja Philadelphian seurakunnan enkelille kirjoita: näitä sanoo se Pyhä, se totinen, jolla on Davidin avain, joka avaa ja ei yksikään sulje, joka sulkee ja ei yksikään avaa;</p>	<p>3:7 JA Philadelphian Seuracunnan Engelille kirjoita: Näitä sano se Pyhä/ se totinen/ jolla on Dawidin awain/ joca awa ja ei yxikän sulje/ joca sulke ja ei yxikän awaja.</p>
<p>3:8 Minä tiedän sinun tekosi. Katso, minä olen avannut sinun eteesi oven, eikä kukaan voi sitä sulkea; sillä tosin on sinun voimasi vähäinen, mutta sinä olet ottanut vaarin minun sanastani etkä ole minun nimeäni kieltänyt.</p>	<p>8. Minä tiedän sinun tekos: katso, minä annoin sinun etees aukian oven, ja ei yksikään voi sitä sulkea; sillä sinulla on vähä voimaa, ja pidät minun sanani, etkä minun nimeäni kieltänyt.</p>	<p>3:8 Minä tiedän sinun tecos/ cadzo/ minä annoin sinun etees aukian owen/ ja ei yxikän woi sitä sulke: sillä sinulla on wähä woima/ ja minun sanani pitänyt olet/ etkä minun Nimeni kieltänyt.</p>
<p>3:9 Katso, minä annan sinulle saatanan synagoogasta niitä, jotka sanovat olevansa juutalaisia, eivätkä ole, vaan valhettelevat; katso, minä olen saattava heidät siihen, että he tulevat ja kumartuvat sinun jalkojesi eteen ja ymmärtävät, että minä sinua rakastan.</p>	<p>9. Katso, minä annan sinulle saatanan joukosta ne, jotka itsensä Juudalaisiksi sanovat, ja ei olekaan, vaan he valehtelevat. Katso, minä tahdon vaatia heitä siihen, että heidän pitää tuleman ja kumartaman sinun jalkais edessä, ja heidän pitää tietämän, että minä sinua rakastin.</p>	<p>3:9 Cadzo/ minä annan sinulle Satanan joucosta/ ne jotca heidäns Judalaisixi sanowat/ ja ei oleckan/ waan he walehtelewat. Cadzo/ minä tahdon waatia heitä sijhen/ että heidän pitä tuleman ja cumartaman sinun jalcais edes/ ja heidän pitä tietämän/ että minä sinua racastin.</p>
<p>3:10 Koska sinä olet ottanut minun kärsivällisyyteni sanasta vaarin, niin minä myös otan sinusta vaarin ja pelastan sinut koetuksen hetkestä, joka on tuleva yli koko maanpiirin koettelemaan niitä, jotka maan päällä asuvat.</p>	<p>10. Ettäs pidit minun kärsivällisyyteni sanat, niin minä tahdon sinun varjella kiusauksen hetkestä, joka koko maan piirin päälle tuleva on, niitä kiusaamaan, jotka maan päällä asuvat.</p>	<p>3:10 Ettäs pidit minun kärsimiseni sanat/ tahdon minä myös sinun pitä kiusauxen hetkestä/ joca caiken mailman pijrin päälle tulewa on/ nijtä kiusaman/ jotca maan päällä asuwat.</p>
<p>3:11 Minä tulen pian; pidä, mitä sinulla on, ettei kukaan ottaisi sinun kruunuasi.</p>	<p>11. Katso, minä tulen pian: pidä mitä sinulla on, ettei kenkään sinun kruunuas ottaisi.</p>	<p>3:11 Cadzo/ minä tulen pian/ pidä mitä sinulla on/ ettei kengän sinun Cruunuas ota.</p>

<p>3:12 Joka voittaa, sen minä teen pylvääksi Jumalani temppeliin, eikä hän koskaan enää lähde sieltä ulos, ja minä kirjoitan häneen Jumalani nimen ja Jumalani kaupungin nimen, sen uuden Jerusalemin, joka laskeutuu alas taivaasta minun Jumalani tyköä, ja oman uuden nimeni.</p>	<p>12. Joka voittaa, hänen minä teen patsaaksi minun Jumalani templissä, ja ei hänen pidä silleen sieltä lähtemän ulos, ja tahdon kirjoittaa hänen päällensä minun Jumalani nimen ja minun kaupunkini, uuden Jerusalemin nimen, joka taivaasta minun Jumalaltani tuli alas, ja minun uuden nimeni.</p>	<p>3:12 Joca woitta/ hänen minä teen padzaxi minun Jumalani Templisä/ ja ei hänen pidä sillen sieldä uloslähtemän. Ja tahdon kirjoitta häneen minun Jumalani Nimen/ ja sen uden Jerusalemin Nimen/ sen minun Jumalani Caupungin/ joca Taiwast minun Jumalaldani alastuli/ ja minun uden Nimeni.</p>
<p>3:13 Jolla on korva, se kuulkoon, mitä Henki seurakunnille sanoo.'</p>	<p>13. Jolla korva on, se kuulkaan, mitä Henki seurakunnille sanoo.</p>	<p>3:13 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano.</p>
<p>3:14 Ja Laodikean seurakunnan enkelille kirjoita: 'Näin sanoo Amen, se uskollinen ja totinen todistaja, Jumalan luomakunnan alku:</p>	<p>14. Ja Laodikean seurakunnan enkelille kirjoita: näitä sanoo Amen, uskollinen ja totinen todistaja, Jumalan luontokappalten alku:</p>	<p>3:14 JA Laodicean Seuracunnan Engelille kirjoita: Nijtä sano/ Amen/ se uscollinen ja totinen Todistaja/ se Jumalan luondocappalden alcu.</p>
<p>3:15 Minä tiedän sinun tekosi: sinä et ole kylmä etkä palava; oi, jospa olisit kylmä tai palava!</p>	<p>15. Minä tiedän sinun tekos, ettet sinä kylmä etkä palava ole: oi jospa kylmä taikka palava olisit!</p>	<p>3:15 Minä tiedän sinun tecos/ ettet sinä kylmä etkä lämmin ole/ joscas kylmä taicka lämmin olisit.</p>
<p>3:16 Mutta nyt, koska olet penseä, etkä ole palava etkä kylmä, olen minä oksentava sinut suustani ulos.</p>	<p>16. Sentähden ettäs pensyä olet, ja et kylmä etkä palava, rupean minä sinua minun suustani oksentamaan ulos.</p>	<p>3:16 Mutta ettäs pensyä olet/ ja et kylmä etkä lämmin/ rupean minä sinua minun suustani ulosoxendaman.</p>
<p>3:17 Sillä sinä sanot: Minä olen rikas, minä olen rikastunut enkä mitään tarvitse; etkä tiedä, että juuri sinä olet viheliäinen ja kurja ja köyhä ja sokea ja alaston.</p>	<p>17. Ettäs sanot: minä olen rikas, minä olen rikastunut ja en minä mitään tarvitse; ja et tiedä, ettäs viheliäinen ja raadollinen olet, köyhä, sokia ja alaston.</p>	<p>3:17 Ettäs sanot: Minä olen ricas/ minä olen ricastunut/ ja en minä mitän tarwidze/ mutta etpäs tiedä ettäs culkia ja radollinen olet/ köyhä/ sokia/ ja alaston.</p>
<p>3:18 Minä neuvon sinua ostamaan minulta kultaa, tulessa puhdistettua, että rikastuisit, ja valkeat vaatteet, että niihin pukeutuisit eikä alastomuutesi häpeä näkyisi, ja silmävoidetta voidellaksesi silmäsi, että näkisit.</p>	<p>18. Minä neuvon sinua minulta ostamaan kultaa tulella selitettyä, ettäs rikastuisit, ja valkiat vaatteet, joillas sinus pukisit, ettei sinun alastomuutes häpy näkyisi, ja voitele silmäs silmäin voiteella, ettäs näkisit.</p>	<p>3:18 Minä neuwon sinua minuldani ostaman Culda tulella selitettyä/ ettäs ricastuisit/ ja walkiat waattet/ joillas sinus pukisit/ ettei sinun alastomudes häpy näkyis/ ja voitele silmäs silmänwoitella/ ettäs näkisit.</p>

3:19 Kaikkia niitä, joita minä pidän rakkaina, minä nuhtelen ja kuritan; ahkeroitse siis ja tee parannus.	19. Joita minä rakastan, niitä minä myös nuhtelen ja kuritan; niin ole siis ahkera ja tee parannus.	3:19 Joita minä racastan/ nijtä minä myös nuhtelen ja rangaisen. Nijn ole sijs ahkera/ ja tee parannus.
3:20 Katso, minä seison ovella ja kolkutan; jos joku kuulee minun ääneni ja avaa oven, niin minä käyn hänen tykönsä sisälle ja aterioitsen hänen kanssaan, ja hän minun kanssani.	20. Katso, minä seison ovesa ja kolkutan: jos joku minun ääneni kuulee ja avaa oven, sen tykö minä tahdon mennä sisälle, ja pitää ehtoollista hänen kanssansa ja hän minun kanssani.	3:20 Cadzo/ minä seison owesa/ ja colcutan/ jos jocu minun äneni cuule/ ja awa owen/ sen tygö minä sisällemenen/ hänen cansans ehtolista pitämän/ ja hän minun cansani.
3:21 Joka voittaa, sen minä annan istua kanssani valtaistumellani, niinkuin minäkin olen voittanut ja istunut Isäni kanssa hänen valtaistumellensa.	21. Joka voittaa, sen minä annan istua minun kanssani minun istuimellani, niinkuin minäkin voitin ja olen minun isäni kanssa hänen istuimellansa istunut.	3:21 Joca woitta/ sen minä annan istua minun cansani minun istuimellani/ nijncuin minäkin woitin ja olen minun Isäni cansa hänen istuimellans istunut/
3:22 Jolla on korva, se kuulkoon, mitä Henki seurakunnille sanoo."	22. Jolla korva on, se kuulkaan, mitä Henki seurakunnille sanoo.	olla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano.
4 LUKU	4 LUKU	IV. Lucu .
4:1 Sen jälkeen minä näin, ja katso: taivaassa oli ovi avoinna, ja ensimmäinen ääni, jonka minä olin kuullut ikäänkuin pasunan puhuvan minulle, sanoi: "Nouse ylös tänne, niin minä näytän sinulle, mitä tämän jälkeen on tapahtuva."	1. Sitte näin minä, ja katso, ovi avattiin taivaassa, ja ensimmäinen ääni, jonka minä kuulin niinkuin basunan puhuvan minun kanssani, sanoen: astu tänne ylös, ja minä osoitan sinulle, mitä tästälähin tapahtuva on.	4:1 Sijtte näin minä/ ja cadzo/ yxi owi awattin Taiwas/ ja se ensimmäinen äni/ jonga minä cuulin minun cansani puhuwan nijncuin Basunan/ sanoi: astu tänne ylös ja minä osotan sinulle mitä tästälähin tapahtuwa on.
4:2 Ja kohta minä olin hengessä. Ja katso, taivaassa oli valtaistuini, ja valtaistuimella oli istuja.	2. Ja kohta minä olin hengessä, ja katso, istuin oli pantu taivaasen, ja istuimella oli (yksi) istuva.	4:2 Ja cohta minä olin Hengesä/ ja cadzo/ yxi istuin oli pandu Taiwasen/ ja istuimella oli yxi istuwa.
4:3 Ja istuja oli näöltänsä jaspis- ja sardionkiven kaltainen; ja valtaistuimen ympärillä oli taivaankaari, näöltänsä smaragdin kaltainen.	3. Ja se, joka istui, oli näkyänsä kiven jaspiksen ja sardin kaltainen, ja taivaan kaari istuimen ympäri näkyänsä smaragdin kaltainen.	4:3 Ja se joca istui/ oli näkyäns sen kiwen Jaspixen ja Sardin caltainen. 4:4 Ja Taiwan Caari oli hänen istuimens ymbärins/ Smaragdin caltainen.

<p>4: 4 Ja valtaistuimen ympärillä oli kaksikymmentä neljä valtaistuinta, ja niillä valtaistuimilla istui kaksikymmentä neljä vanhinta, puettuina valkeihin vaatteisiin, ja heillä oli päässänsä kultaiset kruunut.</p>	<p>4. Ja sen istuimen ympärillä oli neljäkolmattakymmentä istuinta, ja niillä istuimilla näin minä neljäkolmattakymmentä vanhinta istuvan, valkeilla vaatteilla puettuna, ja heidän päässänsä olivat kultaiset kruunut.</p>	<p>Ja sen istuimen ympärillä oli neliäkolmattakymmendä istuinda/ joilla istuit neljäkolmattakymmendä vanhinda/ walkeilla waatteilla puetetut/ ja heidän pääsäs olit cullaiset Cruunut.</p>
<p>4: 5 Ja valtaistuimesta lähti salamoita ja ääniä ja ukkosen jylinää; ja valtaistuimen edessä paloi seitsemän tulisoihtua, jotka ovat ne seitsemän Jumalan henkeä.</p>	<p>5. Ja istuimesta kävivät ulos leimaukset ja pitkäiset ja äänet, ja seitsemän tulista lampua paloi istuimen edessä, jotka seitsemän Jumalan henkeä ovat.</p>	<p>4: 5 Ja istuimesta uloskäwit leimauxet/ ja Pitkäiset/ ja änet/ ja seidzemen tulista lampua paloit istuimen edes/ jotca seidzemen Jumalan Henge owat.</p>
<p>4: 6 Ja valtaistuimen edessä oli ikäänkuin lasinen meri, kristallin näköinen; ja valtaistuimen keskellä ja valtaistuimen ympärillä oli neljä olentoa, edestä ja takaa silmiä täynnä.</p>	<p>6. Ja istuimen edessä oli niinkuin lasinen meri, kristallin muotoinen, ja keskellä istuinta ja ympäri istuinta neljä eläintä, edestä ja takaa silmiä täynnänsä.</p>	<p>4: 6 Ja istuimen edes oli nijncuin clasinen meri Christallin muotoinen/ ja keskellä istuinda/ ja ymbärins istuinda olit neljä eläindä/ edestä ja taca silmiä täynäns.</p>
<p>4: 7 Ja ensimmäinen olento oli leijonan näköinen, ja toinen olento nuoren härän näköinen, ja kolmannella olennolla oli ikäänkuin ihmisen kasvot, ja neljäs olento oli lentävän kotkan näköinen.</p>	<p>7. Ja ensimmäinen eläin oli jalopeuran muotoinen, ja toinen eläin vasikan muotoinen, ja kolmannella eläimellä olivat niinkuin ihmisen kasvot, ja neljäs eläin lentäväisen kotkan muotoinen.</p>	<p>4: 7 Ja ensimmäinen eläin oli Lejonin muotoinen/ ja toinen eläin oli wasican muotoinen/ ja colmannella eläimellä olit nijncuin ihmisen caswo/ ja neljäs eläin oli lendäväisen Cotcan muotoinen.</p>
<p>4: 8 Ja niillä neljällä olennolla oli kullakin kuusi siipeä, ja ne olivat yltympäri ja sisältä silmiä täynnä. Ja ne sanoivat lakkaamatta yötä päivää: "Pyhä, pyhä, pyhä on Herra Jumala, Kaikkivaltias, joka oli ja joka on ja joka tuleva on."</p>	<p>8. Ja niillä neljällä eläimellä oli kullakin kuusi siipeä ympärillä, ja he olivat sisältä silmiä täynnänsä; ja ei heillä ollut lepoa päivällä eikä yöllä, ja sanoivat: pyhä, pyhä, pyhä on Herra Jumala kaikkivaltias, joka oli, ja joka on, ja joka tuleva on.</p>	<p>4: 8 Ja nijllä neljällä eläimellä olit cullakin cuusi sijpiä ymbärillä/ ja he olit ulcoa ja sisäldä silmiä täynäns. Ja ei heillä ollut lepoa päiwällä eikä yöllä/ waan sanoit: Pyhä/ Pyhä/ Pyhä on HERra Jumala Caickiwaldias/ joca oli/ joca on/ ja joca tulewa on.</p>
<p>4: 9 Ja niin usein kuin olennot antavat ylistyksen, kunnian ja kiitoksen hänelle, joka valtaistuimella istuu, joka elää aina ja iankaikkisesti,</p>	<p>9. Ja kuin ne eläimet antoivat kiitoksen ja kunnian ja siunauksen sille, joka istuimella istui, joka elää ijankaikkisesta ijankaikkiseen.</p>	<p>4: 9 Ja cosca eläimet sitä ylistit/ kijtit ja cunnioitit/ cuin istuimella istui/ joca elä ijancaickisest ijancaickiseen:</p>

4:10 lankeavat ne kaksikymmentä neljä vanhinta hänen eteensä, joka valtaistuimella istuu, ja kumartaen rukoilevat häntä, joka elää aina ja iankaikkisesti, ja heittävät kruununsa valtaistuimen eteen sanoen:	10. Niin ne neljäkolmattakymmentä vanhinta lankesivat istuimella istuvaisen eteen, ja kumartaen rukoilivat sitä, joka elää ijankaikkisesta ijankaikkiseen, ja heittivät kruununsa istuimen eteen ja sanoivat:	4:10 Nijn ne neljäkolmattakymmentä Wanhinda/ langeisit sen istuimella istuwaisen eteen/ ja cumarsit sitä joca elä ijancaickisest ijancaickiseen: ja heitit heidän Cruununs istuimen eteen/ ja sanoit:
4:11 "Sinä, meidän Herramme ja meidän Jumalamme, olet arvollinen saamaan ylistyksen ja kunnian ja voiman, sillä sinä olet luonut kaikki, ja sinun tahdostasi ne ovat olemassa ja ovat luodut."	11. Herra! sinä olet mahdollinen saamaan ylistyksen ja kunnian ja voiman; sillä sinä olet kaikki luonut, ja sinun tahdostas he ovat, ja luodut ovat.	4:11 HERra/ sinä olet mahdollinen ylistyksen/ ja cunnian/ ja woiman saaman: Sillä sinä olet caicki luonut/ ja sinun tahdostas heidän olemisens on/ ja luodut owat.
5 LUKU	5 LUKU	V. Lucu .
5:1 Ja minä näin valtaistuimella-istuvan oikeassa kädessä kirjakäärön, sisältä ja päältä täyteen kirjoitetun, seitsemällä sinetillä suljetun.	1. Ja minä näin istuimella istuvaisen oikiassa kädessä kirjan, sisältä ja ulkoa kirjoitetun, seitsemällä sinetillä lukitun.	5:1 Ja minä näin istuimella istuwaisen oikias kädes/ Kirjan/ sisäldä ja ulcoa kirjoitetun/ seidzemellä sinetillä lukitun.
5:2 Ja minä näin väkevän enkelin, joka suurella äänellä kuulutti: "Kuka on arvollinen avaamaan tämän kirjan ja murtamaan sen sinetit?"	2. Ja minä näin väkevän enkelin suurella äänellä saarnaavan: kuka on mahdollinen tätä kirjaa avaamaan ja hänen sinettiänsä päästämään?	5:2 Ja minä näin wäkwän Engelin suurella änellä saarnawan: Cuca on mahdollinen tätä Kirja awaman/ ja hänen sinettiäns päästämän?
5:3 Eikä kukaan taivaassa eikä maan päällä eikä maan alla voinut avata kirjaa eikä katsoa siihen.	3. Ja ei yksikään voinut, ei taivaassa, eikä maassa, eikä maan alla, kirjaa avata, eikä siihen katsoa.	5:3 Ja ei yxikän woinut/ eikä Taiwasa/ eikä maasa/ eikä maan alla sitä Kirja awata/ ja sijhen cadzoa.
5:4 Ja minä itkin kovin sitä, ettei ketään havaittu arvolliseksi avaamaan kirjaa eikä katsomaan siihen.	4. Ja minä itkin kovin, ettei yksikään löydetty mahdolliseksi kirjaa avaamaan eikä sitä näkemään.	5:4 Ja minä itkin cowin/ ettei yxikän löytyt mahdollisexi sitä Kirja awaman/ eikä näkemän.

<p>5:5 Ja yksi vanhimmista sanoi minulle: "Älä itke; katso, jalopeura Juudan sukukunnasta, Daavidin juurivesa, on voittanut, niin että hän voi avata kirjan ja sen seitsemän sinettä."</p>	<p>5. Ja yksi vanhimmista sanoi minulle: älä itke! katso, Jalopeura voitti, joka on Juudan sukukunnasta, Davidin juuri, avaamaan sitä kirjaa ja päästämään sen seitsemää sinettä.</p>	<p>5:5 Ja yxi nijstä Wanhimmista/ sanoi minulle: älä itke/ cadzo Lejon woitti/ joca Judan sucucunnasta Dawidin juuri on/ awaman sitä Kirja/ ja päästämän sen seidzendä sinettä.</p>
<p>5:6 Ja minä näin, että valtaistuimen ja niiden neljän olennon ja vanhinten keskellä seisoivat Karitsa, ikäänkuin teurastettu; sillä oli seitsemän sarvea ja seitsemän silmää, jotka ovat ne seitsemän Jumalan henkeä, lähetetyt kaikkeen maailmaan.</p>	<p>6. Ja minä näin, ja katso, keskellä istuinta, ja neljän eläimen ja vanhimpien keskellä seisoivat Karitsa, niinkuin tapettu *, jolla oli seitsemän sarvea ja seitsemän silmää, jotka ovat seitsemän Jumalan henkeä kaikelle maalle lähetetyt:</p>	<p>5:6 Ja minä näin/ ja cadzo/ keskellä istuinda/ ja neljän eläimen/ ja Wanhimmitten keskellä/ seisoivat yxi Caridza/ nijncuin se olis tapettu ollut/ jolla oli seidzemen sarwe ja seidzemen silmä/ jotca owat seidzemen Jumalan Henge caikelle maalle lähetetyt.</p>
<p>5:7 Ja se tuli ja otti kirjan valtaistuimella-istuvan oikeasta kädestä.</p>	<p>7. Ja se tuli ja otti kirjan istuimella istuvaisen oikeasta kädestä.</p>	<p>5:7 Ja se tuli ja otti Kirjan istuimella istuvaisen oikeasta kädestä.</p>
<p>5:8 Ja kun se oli ottanut kirjan, niin ne neljä olentoa ja kaksikymmentä neljä vanhinta lankesivat Karitsan eteen, ja heillä oli kantele kullakin, ja heillä oli kultaiset maljat täynnä suitsutuksia, jotka ovat pyhien rukoukset,</p>	<p>8. Ja kuin hän kirjan ottanut oli, lankesivat ne neljä eläintä ja neljäkolmattakymmentä vanhinta Karitsan eteen, ja jokaisella oli kantele ja kultaiset maljat suitsutusta täynnä, jotka ovat pyhäin rukoukset,</p>	<p>Ja cosca hän Kirjan ottanut oli/ langeisit ne neljä eläindä/ ja neljäcolmattakymmendä Wanhinda Caridzan eteen/ ja jocaidzella oli candelet ja cullaiset maljat makiata hajua täynnäns/ jotca pyhäin rucouxet owat:</p>
<p>5:9 ja he veisasivat uutta virttä, sanoen: "Sinä olet arvollinen ottamaan kirjan ja avaamaan sen sinetit, sillä sinä olet tullut teurastetuksi ja olet verelläsi ostanut Jumalalle ihmiset kaikista sukukunnista ja kielistä ja kansoista ja kansanheimoista</p>	<p>9. Ja veisasivat uutta virttä, sanoen: sinä olet mahdollinen kirjaa ottamaan ja sen sineteitä avaamaan; sillä sinä olet tapettu ja verelläs meitä Jumalalle lunastit kaikkinaisista sukukunnista, ja kielistä, ja kansoista ja pakanoista,</p>	<p>5:8 Ja weisaisit vttä wirttä/ sanoden: sinä olet mahdollinen Kirja ottaman/ ja sen sinetteitä awaman: sillä sinä olet tapettu/ ja werelläs meidän lunastit/ caickinaisista Seuracunnista/ ja kielistä/ ja Canssoista/ ja pacanoista:</p>
<p>5:10 ja tehnyt heidät meidän Jumalallemme kuningaskunnaksi ja papeiksi, ja he tulevat hallitsemaan maan päällä."</p>	<p>10. Ja olet heidät tehnyt meidän Jumalallemme kuninkaiksi ja papeiksi, ja me saamme vallita maan päällä.</p>	<p>5:9 Ja sinä olet meidän tehnyt/ meidän Jumalallem Cuningaixi ja Papeixi/ että me maan päällä saamma wallita.</p>

<p>5:11 Ja minä näin, ja minä kuulin monien enkelien äänen valtaistuimen ja olentojen ja vanhinten ympäriltä, ja heidän lukunsa oli kymmenentuhatta kertaa kymmenentuhatta ja tuhat kertaa tuhat,</p>	<p>11. Ja minä näin ja kuulin monen enkelin äänen istuimen ja eläinten ja vanhimpien ympärillä, ja heidän lukunsa oli kymmenentuhatta kertaa kymmenentuhatta, ja tuhannen kertaa tuhatta,</p>	<p>5:10 Ja minä näin ja cuulin monen Engelin änen istuimen ymbärillä/ ja eläinden ymbärillä/ ja Wanhimmitten ymbärillä/ ja heidän lucuns oli monda kerta tuhannen tuhatta.</p>
<p>5:12 ja he sanoivat suurella äänellä: "Karitsa, joka on teurastettu, on arvollinen saamaan voiman ja rikkauden ja viisauden ja väkevyyden ja kunnian ja kirkkauden ja ylistyksen."</p>	<p>12. Ja sanoivat suurella äänellä: Karitsa, joka tapettu on, on mahdollinen ottamaan voiman, ja rikkauden, ja viisauden, ja kunnian, ja kiitoksen, ja siunauksen.</p>	<p>5:11 Ja sanoit suurella äänellä: Caridza/ joca tapettu on/ on mahdollinen ottaman wäkeyyden ja rikkauden/ ja wijsauden/ ja woiman/ ja cunnian/ ja ylistyksen ja kijtojen.</p>
<p>5:13 Ja kaikkien luotujen, jotka ovat taivaassa ja maan päällä ja maan alla ja meren päällä, ja kaikkien niissä olevain minä kuulin sanovan: "Hänelle, joka valtaistuimella istuu, ja Karitsalle ylistys ja kunnia ja kirkkaus ja valta aina ja iankaikkisesti!"</p>	<p>13. Ja kaikki luontokappaleet, jotka taivaassa ovat, ja maan päällä, ja maan alla, ja meressä, ja kaikki, jotka niissä ovat, kuulin minä sille sanovan, joka istuimella istui, ja Karitsalle: siunaus ja kunnia, ja ylistys ja voima, ijankaikkisesta ijankaikkiseen.</p>	<p>5:12 Ja caicki luondocappalet/ jotca Taiwas owat/ ja maan päällä/ ja maan alla/ ja meresä/ ja caicki cuin nijsä owat/ cuulin minä sille sanowan joca istuimella istui/ ja Caridzalle: Kijtos ja cunnia/ ja ylistys/ ja woima/ ijancaickisest ijancaickiseen.</p>
<p>5:14 Ja ne neljä olentoa sanoivat: "Amen", ja vanhimmat lankesivat kasvoilleen ja kumartaen rukoilivat.</p>	<p>14. Ja ne neljä eläintä sanoivat: amen! Ja ne neljäkolmattakymmentä vanhinta lankesivat maahan, kumarsivat ja rukoilivat sitä, joka elää ijankaikkisesta ijankaikkiseen.</p>	<p>5:13 Ja ne neljä eläindä sanoit. Amen. Ja ne neljäkolmattakymmentä Wanhinda langeisit maahan/ ja cumarsit sitä eläwätä/ ijancaickisesta ijancaickiseen.</p>
<p>6 LUKU</p>	<p>6 LUKU</p>	<p>VI. Lucu .</p>
<p>6:1 Ja minä näin, kuinka Karitsa avasi yhden niistä seitsemästä sinetistä, ja kuulin yhden niistä neljästä olennoista sanovan niinkuin ukkosen äänellä: "Tule!"</p>	<p>1. Ja minä näin, kuin Karitsa ensimmäisen sinetin avasi, ja minä kuulin yhden neljästä eläimestä sanovan, niinkuin pitkäisen jylinän: tule ja katso!</p>	<p>6:1 JA minä näin/ cosca Caridza ensimmäisen sinetin awais: ja minä cuulin yhden nijstä neljästä eläimestä sanowan/ nijncuin Pitkäisen jylinän: tule ja cadzo.</p>

6:2 Ja minä näin, ja katso: valkea hevonen; ja sen selässä istuvalla oli jousi, ja hänelle annettiin seppele, ja hän lähti voittajana ja voittamaan.	2. Ja minä näin, ja katso, valkia orhi; ja se, joka sen päällä istui, piti joutsea, ja hänelle annettiin kruunu, ja hän läksi voittamaan ja saamaan voittoa.	6:2 Ja minä näin/ ja cadzo/ yxi walkia Orhi/ ja se joca sen päällä istui/ piti jousta: ja hänelle annettiin Cruunut/ ja hän läxi woittaman/ ja saaman woitto.
6:3 Ja kun Karitsa avasi toisen sinetin, kuulin minä toisen olennon sanovan: "Tule!"	3. Ja kuin hän toisen sinetin avasi, kuulin minä toisen eläimen sanovan: tule ja katso!	6:3 JA cosca hän toisen sinetin awais/ cuulin minä toisen eläimen sanowan: tule ja cadzo.
6:4 Niin lähti toinen hevonen, tulipunainen, ja sen selässä istuvalle annettiin valta ottaa pois rauha maasta, että ihmiset surmaisivat toisiaan; ja hänelle annettiin suuri miekka.	4. Ja ruskia orhi meni ulos; ja sille, joka sen päällä istui, annettiin rauha maasta ottaa pois, että heidän piti keskenänsä toinen toisensa tappaman; ja hänelle oli suuri miekka annettu.	6:4 Ja ruskia Orhi ulosmeni/ ja se joca sen päällä istui/ hänen annettiin rauha maasta poisotta/ että heidän piti keskenäns toinen toisens tappaman/ ja hänelle oli suuri miecka annettu.
6:5 Ja kun Karitsa avasi kolmannen sinetin, kuulin minä kolmannen olennon sanovan: "Tule!" Ja minä näin, ja katso: musta hevonen; ja sen selässä istuvalla oli kädessään vaaka.	5. Ja kuin hän kolmannen sinetin avasi, kuulin minä kolmannen eläimen sanovan: tule ja katso! Ja minä näin, ja katso, musta orhi; ja sillä, joka sen päällä istui, oli vaaka kädessä.	6:5 JA cosca hän colmannen sinetin awais/ cuulin minä colmannen eläimen sanowan: tule ja cadzo. Ja minä näin/ ja cadzo/ yxi musta Orhi/ ja sillä joca sen päällä istui/ oli waaca kädes.
6:6 Ja minä kuulin ikäänkuin äänen niiden neljän olennon keskeltä sanovan: "Koiniks-mitta nisuja yhden denarin, ja kolme koiniksia ohria yhden denarin! Mutta älä turmele öljyä äläkä viiniä."	6. Ja minä kuulin äänen neljän eläimen keskeltä sanovan: mitta nisuja yhteen penninkiin ja kolme mittaa ohria yhteen penninkiin, ja älä viinaa eikä öljyä vahingoita.	6:6 Ja minä cuulin änen nijden neljän eläimen keskeldä sanowan: mitta nisuja yhten penningijn/ ja colme mitta ohria yhten penningijn: ja älä wijna elickä öljyä wahingoita.
6:7 Ja kun Karitsa avasi neljännen sinetin, kuulin minä neljännen olennon äänen sanovan: "Tule!"	7. Ja kuin hän avasi neljännen sinetin, kuulin minä neljännen eläimen äänen sanovan: tule ja katso!	6:7 JA cosca hän awais neljännen sinetin/ cuulin minä neljännen eläimen änen sanowan: tule ja cadzo:

<p>6:8 Ja minä näin, ja katso: hallava hevonen; ja sen selässä istuvan nimi oli Kuolema, ja Tuonela seurasi hänen mukanaan, ja heidän valtaansa annettiin neljäs osa maata, annettiin valta tappaa miekalla ja nälällä ja rutolla ja maan petojen kautta.</p>	<p>8. Ja minä näin, ja katso, hiirenkarvainen orhi, ja joka sen päällä istui, sen nimi oli kuolema; ja helvetti noudatti häntä. Ja hänelle annettiin voima tappa neljättä osaa maan päältä miekalla ja nälällä, ja surmalla ja pedoilla maan päällä.</p>	<p>6:8 Ja minä näin/ ja cadzo/ yxi hijrencarwainen Orhi/ ja joca sen päällä istui/ sen nimi oli cuolema/ ja Helwetti noudatti händä. Ja hänelle annettiin woima tappa neljättä osa maan päältä/ miecalla ja näljällä/ ja surmalla/ ja pedoilda maan päällä.</p>
<p>6:9 Ja kun Karitsa avasi viidennen sinetin, näin minä alttarin alla niiden sielut, jotka olivat surmatut Jumalan sanan tähden ja sen todistuksen tähden, joka heillä oli.</p>	<p>9. Ja kuin hän viidennen sinetin avasi, näin minä alttarin alla niiden sielut, jotka Jumalan sanan tähden tapetut olivat ja sen todistuksen tähden, joka heillä oli.</p>	<p>6:9 JA cosca hän wijdennen sinetin awais/ näin minä Altarin alla nijden sielut jotca Jumalan sanan tähden tapetut olit: ja sen todistuxen tähden cuin heillä oli.</p>
<p>6:10 Ja he huusivat suurella äänellä sanoen: "Kuinka kauaksi sinä, pyhä ja totinen Valtias, siirräät tuomiosi ja jätät kostamatta meidän veremme niille, jotka maan päällä asuvat?"</p>	<p>10. Ja he huusivat suurella äänellä sanoen: sinä pyhä ja totinen Herra! kuinka kauvan et sinä tuomitse ja meidän vertamme kosta niille, jotka maan päällä asuvat?</p>	<p>6:10 Ja he huusit suurella änellä/ sanoden: sinä pyhä ja totinen HERra/ cuinga cauwan et sinä duomidze ja meidän wertamme costa/ nijlle jotca maan päällä asuwat?</p>
<p>6:11 Ja heille kullekin annettiin pitkä valkoinen vaippa, ja heille sanottiin, että vielä vähän aikaa pysyisivät levollisina, kunnes oli täyttyvä myös heidän kanssapalvelijainsa ja veljiensä luku, joiden tuli joutua tapettaviksi niinkuin hekin.</p>	<p>11. Ja kullekin heistä annettiin valkia vaate ja sanottiin heille, että heidän piti vielä vähän aikaa lepäämän, siihenasti kuin heidän kanssapalveliainsa ja veljeinsä luku täytetyksi tulis, jotka piti tapettaman niinkuin hekin.</p>	<p>6:11 Ja cullekin heistä annettin walkia waate: ja sanottin että heidän piti vielä vähän aica lewämän/ siihenasti cuin heidän weljeins ja cansapalweliains lucu täytetyxi tuli/ jotca myös piti tapettaman nijncuin hekin.</p>
<p>6:12 Ja minä näin, kuinka Karitsa avasi kuudennen sinetin; ja tuli suuri maanjäristys, ja aurinko meni mustaksi niinkuin karvainen säkkipuku, ja kuu muuttui kokonaan kuin vereksi,</p>	<p>12. Ja minä näin, kuin hän kuudennen sinetin avasi, katso, niin tapahtui suuri maanjäristys, ja aurinko tuli mustaksi niinkuin karvasäkki ja kuu tuli kokonansa niinkuin veri,</p>	<p>6:12 JA minä näin/ cosca hän cuudennen sinetin awais/ cadzo/ nijn tapahdui suuri maan järistys/ ja Auringo tuli mustaxi nijncuin carwasäcki/ ja Cuu tuli coconans nijncuin weri.</p>
<p>6:13 ja taivaan tähdet putosivat maahan, niinkuin viikunapuu varistaa raakaleensa, kun suuri tuuli sitä pudistaa,</p>	<p>13. Ja tähdet putosivat taivaasta maan päälle, niinkuin fikunapuu fikunansa varistaa, kuin hän suurelta tuulelta häälytetään.</p>	<p>6:13 Ja tähdet putoisit Taiwast maan päälle/ nijncuin ficunapuu ficunans warista/ cosca hän suurelda tuulelda häälytetän.</p>

6: 14 ja taivas väistyi pois niinkuin kirja, joka kääritään kokoon, ja kaikki vuoret ja saaret siirtyivät sijoiltansa.	14. Ja taivas pakeni niinkuin kämärtynyt kirja, ja kaikki vuoret ja luodot siirrettiin sioistansa.	6: 14 Ja Taiwas pakeni nijncuin kämärtynyt Kirja/ ja caicki luodot ja vuoret sijrtin sioistans.
6: 15 Ja maan kuninkaat ja ylimykset ja sotapäälliköt ja rikkaat ja väkevät ja kaikki orjat ja vapaat kätkeytyivät luoliin ja vuorten rotkoihin	15. Ja kuninkaat maan päällä, ja ylimäiset, ja rikkaat, ja päämiehet, ja väkevät, ja kaikki orjat, ja kaikki vapaat kätkevät itsensä luoliin ja vuorten rotkoihin,	6: 15 Ja Cuningat maan päällä/ ja ylimmäiset/ ja rickat ja Päämiehet/ ja wäkwät/ ja caicki orjat ja caicki wapat/ kätkit heidäns luolijn ja rotcoihin.
6: 16 ja sanoivat vuorille ja kallioille: "Langetkaa meidän päällemme ja kätkekää meidät hänen kasvoiltansa, joka valtaistumella istuu, ja Karitsan vihalta!	16. Ja sanoivat vuorille ja kukkuloille: langetkaat meidän päällemme ja peittäkäät meitä sen kasvoim edestä, joka istuimella istuu, ja Karitsan vihasta.	6: 16 Ja sanoit vuorille ja cuckuloille: langetcat meidän päällem/ ja peittäkät meitä sen caswoim edestä joca istuimella istu/ ja Caridzan wihasta:
6: 17 Sillä heidän vihansa suuri päivä on tullut, ja kuka voi kestää?"	17. Sillä se suuri hänen vihansa päivä on tullut, ja kuka voi pysyä?	6: 17 Sillä hänen suuren wihans päiwä on tullut/ ja cuca woi pysyä?
7 LUKU	7 LUKU	VII. Lucu .
7: 1 Sen jälkeen minä näin neljä enkeliä seisovan maan neljällä kulmalla ja pitävän kiinni maan neljää tuulta, ettei mikään tuuli pääsisi puhaltamaan maan päälle eikä meren päälle eikä yhteenkään puuhun.	1. Ja sitte näin minä neljä enkeliä seisovan neljän maan kulman päällä, ja neljää maan tuulta pitävän, ettei tuuli oisi puhaltanut maan päälle, eikä meren päälle, eikä yhdenkään puun päälle.	7: 1 JA sijtte näin minä neljä Engelitä seisowan/ neljän maan culman päällä/ ja neljä maan tuulda pitävän/ ettei tuuli olis puhaldanut maan päälle/ eikä meren päälle/ eikä yhdengän puun päälle.
7: 2 Ja minä näin erään muun enkelin kohoavan auringonnoususta, ja hänellä oli elävän Jumalan sinetti, ja hän huusi suurella äänellä niille neljälle enkelille, joille oli annettu valta vahingoittaa maata ja merta,	2. Ja minä näin toisen enkelin auringon koitosta tulevan ylös jolla oli elävän Jumalan sinetti, ja hän huusi suurella äänellä niille neljälle enkelille, joiden maata ja merta oli annettu vahingoittaa.	7: 2 Ja minä näin toisen Engelin Auringon coitosta ylöstulewan/ jolla oli elävän Jumalan sinetti: ja hän huusi suurella änellä nijlle neljälle Engelille/ joiden maata ja merta oli annettu wahingoitta/

<p>7:3 ja sanoi: "Älkää vahingoittako maata älkääkää merta, älkää myös puita, ennenkuin me olemme painaneet sinetin Jumalamme palvelijain otsaan."</p>	<p>3. Ja sanoi: älkäät maata eikä merta eikä puita vahingoittako siihenasti kuin me merkitsemme meidän Jumalamme palveliat heidän otsissansa.</p>	<p>7:3 Ja sanoi: älkät maata eikä merta eikä puita vahingoittaco/ siihenasti cuin me merkidzemmä meidän Jumalamme palweliat heidän odzisans.</p>
<p>7:4 Ja minä kuulin sinetillä merkittyjen luvun, sata neljäkymmentä neljä tuhatta merkittyä kaikista Israelin lasten sukukunnista:</p>	<p>4. Ja minä kuulin, että merkittyin luku oli sata ja neljäviidettäkymmentä tuhatta, jotka kaikkein Israelin lasten sukukunnista merkityt olivat:</p>	<p>7:4 Ja minä cuulin että merkittyin lucu oli sata ja neljä wijdettäkymmendä tuhatta/ jotca caickein Israelin lasten sucucunnista merkityt olit.</p>
<p>7:5 Juudan sukukunnasta kaksitoista tuhatta merkittyä, Ruubenin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Gaadin sukukunnasta kaksitoista tuhatta,</p>	<p>5. Juudan sukukunnasta kaksitoistakymmentä tuhatta merkityt, Rubenin sukukunnasta kaksitoistakymmentätuhatta merkityt, Gadin sukukunnasta kaksitoistakymmentätuhatta merkityt:</p>	<p>7:5 Judan sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Rubenin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Gadin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.</p>
<p>7:6 Asserin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Naftalin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Manassen sukukunnasta kaksitoista tuhatta,</p>	<p>6. Asserin sukukunnasta kaksitoistakymmentä tuhatta merkityt, Naphtalin sukukunnasta kaksitoistakymmentä tuhatta merkityt, Manassen sukukunnasta kaksitoistakymmentä tuhatta merkityt:</p>	<p>7:6 Asserin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Nephtalin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Manassen sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.</p>
<p>7:7 Simeonin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Leevin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Isaskarin sukukunnasta kaksitoista tuhatta,</p>	<p>7. Simeonin sukukunnasta kaksitoistakymmentä tuhatta merkityt, Levin sukukunnasta kaksitoistakymmentä tuhatta merkityt, Isaskarin sukukunnasta kaksitoistakymmentä tuhatta merkityt:</p>	<p>7:7 Simeonin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Lewin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Isascharin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.</p>
<p>7:8 Sebulonin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Joosefin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Benjaminin sukukunnasta kaksitoista tuhatta merkittyä.</p>	<p>8. Zebulonin sukukunnasta kaksitoistakymmentä tuhatta merkityt, Josephin sukukunnasta kaksitoistakymmentä tuhatta merkityt, Benjaminin sukukunnasta kaksitoistakymmentä tuhatta merkityt.</p>	<p>7:8 Zabulonin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Josephin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. BenJaminin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.</p>

<p>7:9 Tämän jälkeen minä näin, ja katso, oli suuri joukko, jota ei kukaan voinut lukea, kaikista kansanheimoista ja sukukunnista ja kansoista ja kielistä, ja ne seisoivat valtaistuimen edessä ja Karitsan edessä puettuina pitkiin valkeihin vaatteisiin, ja heillä oli palmut käsissään,</p>	<p>9. Sen jälkeen näin minä, ja katso, suuri joukko, jota ei yksikään lukea taitanut, kaikista pakanoista, ja sukukunnista, ja kansoista ja kielistä, seisovan istuimen edessä ja Karitsan edessä, valkeilla vaatteilla puetetut, ja palmut heidän käsissään.</p>	<p>7:9 SEn jälken näin minä/ ja cadzo/ suuri joukko/ jota ei yxikän luke tainnut/ caikista pacanoista/ ja sucucunnista/ ja Canssoista ja kielistä/ seisowan istuimen edes/ ja Caridzan edes/ walkeilla vaatteilla puetetut/ ja palmut heidän käsisäns:</p>
<p>7:10 ja he huusivat suurella äänellä sanoen: "Pelastus tulee meidän Jumalaltamme, joka valtaistuimella istuu, ja Karitsalta."</p>	<p>10. Ja he huusivat suurella äänellä, sanoen: autuus olkoon meidän Jumalallemme, joka istuimella istuu, ja Karitsalle!</p>	<p>7:10 Ja he huusit suurella änellä/ sanoden: Autuus olcon sille joca istuimella istu/ meidän Jumalallen ja Caridzalle.</p>
<p>7:11 Ja kaikki enkelit seisoivat piirissä valtaistuimen ja vanhinten ja neljän olennon ympärillä ja lankesivat kasvoilleen valtaistuimen eteen ja kumartaen rukoilivat Jumalaa,</p>	<p>11. Ja kaikki enkelit seisoivat ympäri istuinta, ja vanhimpia, ja neljää eläintä, ja lankesivat kasvoillensa istuimen eteen, kumarsivat ja rukoilivat Jumalaa,</p>	<p>7:11 Ja caicki Engelit seisoit istuinda ymbärins/ ja wanhimbita ymbärins/ ja neljä eläindä/ ja langeisit caswoillens istuimen eteen/ ja cumarsit Jumalata/</p>
<p>7:12 sanoen: "Amen! Ylistys ja kirkkaus ja viisus ja kiitos ja kunnia ja voima ja väkevyys meidän Jumalallemme aina ja iankaikkisesti, amen!"</p>	<p>12. Sanoen: amen! Siunaus, ja ylistys, ja viisus, ja kiitos, ja kunnia, ja voima, ja väkevyys olkoon meidän Jumalallemme ijankaikkisesta ijankaikkiseen. Amen!</p>	<p>sanoden: Amen. 7:12 Siunaus/ ja wijsaus/ ja kijtos/ ja cunnia/ ja wäkwewys/ ja woima/ olcon meidän Jumalallem/ ijancaickisest/ Amen.</p>
<p>7:13 Ja yksi vanhimmista puhui minulle ja sanoi: "Keitä ovat nämä pitkiin valkeihin vaatteisiin puेतut, ja mistä he ovat tulleet?"</p>	<p>13. Ja yksi vanhimmista vastasi ja sanoi minulle: kutka nämät valkeilla vaatteilla puेतut ovat, ja kusta he tulleet ovat?</p>	<p>7:13 Ja yxi wanhimmista wastais/ ja sanoi minulle: cutca nämät walkeilla vaatteilla puेतut owat? ja custa he tullet owat?</p>
<p>7:14 Ja minä sanoin hänelle: "Herrani, sinä tiedät sen." Ja hän sanoi minulle: "Nämä ovat ne, jotka siitä suuresta ahdistuksesta tulevat, ja he ovat pesseet vaatteensa ja valkaisseet ne Karitsan veressä.</p>	<p>14. Ja minä sanoin hänelle: herra, sinäpä sen tiedät. Ja hän sanoi minulle: nämät ovat ne, jotka suuresta vaivasta tulivat, ja he ovat vaatteensa pesseet ja ovat vaatteensa Karitsan veressä valaisseet.</p>	<p>7:14 Ja minä wastaisin hänelle: HERra/ sinäpä sen tiedät. Ja hän sanoi minulle: nämät owat ne/ jotca suuresta waiwasta tulit/ ja he owat heidän waattens pesnet/ ja ne Caridzan weresä walgistanet.</p>

7:15 Sentähden he ovat Jumalan valtaistuimen edessä ja palvelevat häntä päivät ja yöt hänen temppelissään, ja hän, joka valtaistuimella istuu, on levittävä telttamajansa heidän ylitsensä.	15. Sentähden ovat he Jumalan istuimen edessä ja palvelevat häntä päivällä ja yöllä hänen templissänsä. Ja se, joka istuimella istuu, asuu heidän päällänsä.	7:15 Sentähden owat he Jumalan istuimen edes/ ja palwelewat händä päiwällä ja yöllä hänen Templisäns. Ja se joca istuimella istu/ hän asu heidän päälläns.
7:16 Ei heidän enää tule nälkä eikä enää jano, eikä aurinko ole sattuva heihin, eikä mikään helle,	16. Ei heidän pidä enään isooman, eikä enään janooman, eikä aurinko lankee heidän päällensä, ei myös yksikään palavuus.	7:16 Ei he sillen iso eikä jano/ eikä Auringo lange heidän päällens/ ei myös yxikän palawus:
7:17 sillä Karitsa, joka on valtaistuimen keskellä, on kaitseva heitä ja johdattava heidät elämän vetten lähteille, ja Jumala on pyyhkivä pois kaikki kyyneleet heidän silmistänsä."	17. Sillä Karitsa, joka istuimen keskellä on, kaitsee heitä ja johdattaa heitä elävään vesilähdetten tykö, ja Jumala on kuivaava kaikki kyyneleet heidän silmistänsä.	7:17 Sillä se Caridza/ joca istuimen keskellä on/ caidze heitä/ ja johdatta heitä elävän wesilähten tygö: ja Jumala on cuiwawa caicki kyynelet heidän silmistäns.
8 LUKU	8 LUKU	VIII. Lucu .
8:1 Ja kun Karitsa avasi seitsemännen sinetin, tuli taivaassa äänettömyys, jota kesti noin puoli hetkeä.	1. Ja kuin hän seitsemännen sinetin avasi, oltiin ääneti taivaassa lähes puoli hetkeä.	8:1 JA cosca hän seidzemennen sinetin awais/ oldin äneti Taiwasa lähes puoli hetke.
8:2 Ja minä näin ne seitsemän enkeliä, jotka seisoivat Jumalan edessä, ja heille annettiin seitsemän pasunaa.	2. Ja minä näin seitsemän enkeliä Jumalan edessä seisovan, joille seitsemän basunaa annettiin.	8:2 Ja minä näin seidzemen Engelitä Jumalan eteen astuwan/ joille seidzemen Basunata annettin.
8:3 Ja tuli eräs muu enkeli ja asettui alttarin ääreen pitäen kultaista suitsutusastiaa, ja hänelle annettiin paljon suitsukkeita pantavaksi kaikkien pyhien rukouksiin kultaiselle alttarille, joka oli valtaistuimen edessä.	3. Ja toinen enkeli tuli ja seisoi alttarin edessä, ja hänellä oli kultainen pyhän savun astia, jolle paljo suitsutusta annettiin, kaikkein pyhain rukouksiin, kultaiselle alttarille antaaksensa, joka on istuimen edessä.	8:3 Ja yxi toinen Engeli tuli/ ja seisoi Altarin edes/ ja hänellä oli cullainen pyhänsawun astia/ jolle paljo makiata hajua annettin/ caickein Pyhäin rucouxista/ sille cullaiselle Altarille andaxens/ istuimen edes.
8:4 Ja suitsukkeiden savu nousi pyhien rukousten kanssa enkelin kädestä Jumalan eteen.	4. Ja suitsutuksen savu pyhain rukouksista nousi enkelin kädestä Jumalan eteen.	8:4 Ja se makian hajun sawu/ pyhäin rucouxista/ nousi Engelin kädestä Jumalan eteen.

<p>8:5 Ja enkeli otti suitsutusastian ja täytti sen alttarin tulella ja heitti maan päälle; silloin syntyi ukkosenjylinää ja ääniä ja salamoita ja maanjäristystä.</p>	<p>5. Ja enkeli otti pyhän savun astian, ja täytti sen alttarin tulesta, ja heitti maan päälle, ja niin tapahtuivat äänet ja pitkäisen jylinät ja leimaukset ja maanjäristykset.</p>	<p>8:5 Ja Engeli otti pyhänsawun astian/ ja täytti Altarin tulesta/ ja heitti alas maan päälle. Ja nijn tapahdui änet ja Pitkäisen jylinät/ ja leimaukset/ ja maan järistyket.</p>
<p>8:6 Ja ne seitsemän enkeliä, joilla oli ne seitsemän pasunaa, hankkiutuivat puhaltamaan pasunoihin.</p>	<p>6. Ja ne seitsemän enkeliä seitsemällä basunalla hankitsivat basunilla soittamaan.</p>	<p>8:6 JA ne seidzemen Engelitä nijllä seidzemellä Basunalla/ hangidzit Basunilla soittaman.</p>
<p>8:7 Ja ensimmäinen enkeli puhalsi pasunaan; niin tuli rakeita ja tulta, verellä sekoitettuja, ja ne heitettiin maan päälle; ja kolmas osa maata paloi, ja kolmas osa puita paloi, ja kaikki vihanta ruoho paloi.</p>	<p>7. Ja ensimmäinen enkeli soitti basunalla, ja tuli rakeita ja tulta verellä sekoitettuja, jotka maan päälle heitettiin; ja kolmas osa puista paloi ja kaikki viheriäinen ruoho paloi.</p>	<p>8:7 Ja ensimmäinen Engeli Basunalla soitti/ ja tuli rakehita ja tulta werellä sekoitettua/ jotca maan päälle heitettin. Ja colmas osa puista paloit/ ja caicki wiherjäinen ruoho paloi.</p>
<p>8:8 Ja toinen enkeli puhalsi pasunaan; niin heitettiin mereen ikäänkuin suuri, tulena palava vuori; ja kolmas osa merta muuttui vereksi,</p>	<p>8. Ja toinen enkeli soitti basunalla, ja mereen heitettiin niinkuin suuri vuori tulella palava: ja kolmas osa merestä tuli vereksi,</p>	<p>8:8 JA toinen Engeli Basunalla soitti/ ja mereen heitettin nijncuin suuri vuori tulella palawa. 8:9 Ja colmas osa merestä werexi tuli/</p>
<p>8:9 ja kolmas osa luoduista, mitä meressä on ja joissa henki on, kuoli, ja kolmas osa laivoista hukkui.</p>	<p>9. Ja kolmas osa elävistä luontokappaleista meressä kuoli ja kolmas osa haaksista hukkui.</p>	<p>ja colmas osa eläwistä luondocappaleista meresä cuolit: ja colmas osa hahdeista hukkui.</p>
<p>8:10 Ja kolmas enkeli puhalsi pasunaan; niin putosi taivaasta suuri tähti, palava kuin tulisoihtu, ja se putosi virtoihin, kolmanteen osaan niistä, ja vesilähteisiin.</p>	<p>10. Ja kolmas enkeli soitti basunalla, ja suuri tähti lankesi taivaasta, palava niinkuin tulisoihtu, ja lankesi kolmannen osan virtain ja vesilähdetten päälle.</p>	<p>8:10 JA colmas Engeli Basunalla soitti/ ja suuri Tähti langeis Taiwast/ paistawa nijncuin tulisoihtu/ ja langeis colmannen osan ojain ja wesilähdetten päälle.</p>
<p>8:11 Ja tähden nimi oli Koiruoho. Ja kolmas osa vesistä muuttui koiruohoksi, ja paljon ihmisiä kuoli vedestä, koska se oli karvaaksi käynyt.</p>	<p>11. Ja tähti kutsutaan koiruohoksi: ja kolmas osa vesistä muuttui koiruohoksi, ja monta ihmistä kuoli vetten tähden, että ne haikiaksi tehdyt olivat.</p>	<p>8:11 Ja se Tähti cudzutan Coiruohoxi. Ja colmas osa muutui Coiruohoxi/ ja monda ihmistä cuoli wetten tähden/ että he nijn haikiaxi tehdyt olit.</p>

8:12 Ja neljäs enkeli puhalsi pasunaan; niin kolmas osa auringosta ja kolmas osa kuusta ja kolmas osa tähdistä lyötiin vitsauksella, niin että kolmas osa niistä pimeni ja päivä kolmannelta osaltaan oli valoton, ja niin myös yö.	12. Ja neljäs enkeli soitti basunalla, ja kolmas osa auringosta lyötiin, ja kolmas osa kuusta, ja kolmas osa tähdistä, niin että kolmas osa heistä pimeni, ja ei kolmas osa päivästä valaisnut, eikä yöstä.	8:12 JA neljäs Engeli Basunalla soitti/ ja kolmas osa Auringosta lyötiin/ ja kolmas osa Cuusta/ ja kolmas osa tähdeistä/ niin että kolmas osa heistä pimeni/ ja ei kolmas osa päivästä walaisnut/ eikä yöstä.
8:13 Ja minä näin, ja minä kuulin kotkan, joka lensi keskitaivaalla, sanovan suurella äänellä: "Voi, voi, voi maan päällä asuvaisia niiden jäljellä olevain pasunain äänten tähden, joihin kolmen enkelin vielä on määrä puhaltaa!"	13. Ja minä näin ja kuulin enkelin keskelle taivasta lentävän ja suurella äänellä sanovan: voi, voi, voi, asuvaisia maan päällä, muiden kolmen enkelin basunan äänistä, jotka vielä basunilla soittaman pitää!	8:13 Ja minä näin ja cuulin yhden Engelin/ keskelle Taiwasta lendävän/ ja suurella änellä sanowan: Woi/ Woi/ Woi asuwaisia maan päällä/ nijden muiden colmen Engelin Basunan änestä/ jotca vielä Basunilla soittaman pitä.
9 LUKU	9 LUKU	IX. Lucu .
9:1 Ja viides enkeli puhalsi pasunaan; niin minä näin tähden, taivaasta maan päälle pudonneen, ja sille annettiin syvyyden kaivon avain;	1. Ja viides enkeli soitti basunalla, ja minä näin tähden taivaasta maan päälle putoovan, ja hänelle annettiin syvyyden kaivon avain.	9:1 JA wijdes Engeli Basunalla soitti/ ja minä näin Tähden Taiwasta maan päälle putowan/ ja hänelle annettin sywyden caiwoin awain.
9:2 ja se avasi syvyyden kaivon, ja kaivosta nousi savu, niinkuin savu suuresta pätsistä, ja kaivon savu pimitti auringon ja ilman.	2. Ja hän avasi syvyyden kaivon, ja kaivon savu kävi ylös niinkuin suuren pätsin savu, ja aurinko ja ilma pimisi kaivon savusta.	9:2 Ja hän awais sywyden caiwon/ ja caiwon sawu ylös käwi nijncuin suuren pädzin sawu/ ja Auringo ja ilma pimis caiwon sawusta.
9:3 Ja savusta lähti heinäsiirkkoja maan päälle, ja niille annettiin valta, niinkuin maan skorpioneilla on valta;	3. Ja savusta läksivät metsäsiirkat maan päälle, ja heille annettiin voima, niinkuin skorpionilla on voima maan päällä.	9:3 Ja sawusta läxit medzäsircat maan päälle/ ja heille annettin woima/ nijncuin Scorpioilla on woima maan päällä.
9:4 ja niille sanottiin, etteivät ne saa vahingoittaa maan ruohoa eikä mitään vihantaa eikä yhtään puuta, vaan ainoastaan niitä ihmisiä, joilla ei ole Jumalan sinettiä otsassaan.	4. Ja heille sanottiin, ettei heidän pitänyt vahingoittaman maan ruohoa eikä mitään viheriäistä, ei myös yhtään puuta, vaan ainoastaan ihmisiä, joiden otsissa ei Jumalan sinetti ole.	9:4 Ja heille sanottin ettei heidän pitänyt wahingoittaman ruohoa maan päällä/ eikä mitän wiherjäistä/ ei myös yhtän puuta/ waan ainoastans ihmisiä/ joiden odzisa ei Jumalan Sinetti ole.

9:5 Ja niille annettiin valta vaivata heitä viisi kuukautta, vaan ei tappaa heitä; ja ne vaivasivat, niinkuin vaivaa skorpioni, kun se ihmistä pistää.	5. Ja se annettiin heille, ettei heidän pitänyt heitä tappaman, vaan viisi kuukautta vaivaaman, ja heidän vaivaamisensa oli niinkuin skorpionin vaivaaminen, kuin hän on ihmistä pistänyt.	9:5 Ja se annettiin heille/ ettei heidän pitänyt heitä tappaman/ vaan wijsi Cuucautta waiwaman: ja heidän waiwamisens oli nijncuin Scorpionin waiwaminen/ cosca hän on ihmistä pistänyt.
9:6 Ja niinä päivinä ihmiset etsivät kuolemaa, eivätkä sitä löydä; he haluavat kuolla, mutta kuolema pakenee heitä.	6. Ja niinä päivinä ihmiset etsivät kuolemaa, ja ei löydä häntä, ja pyytää kuolla, vaan kuolema pakenee heitä.	9:6 Ja nijnä päiwinä ihmiset cuolemata edziwät/ ja ei löydä händä: pyytävät cuolla/ vaan cuolema pakene heitä.
9:7 Ja heinäsiirkat olivat sotaan varustettujen hevosten kaltaiset, ja niillä oli päässänsä ikäänkuin sepeleet, kullan näköiset, ja niiden kasvot olivat ikäänkuin ihmisten kasvot;	7. Ja metsäsiirkat ovat orhitten kaltaiset, jotka sotaan valmistetut ovat, ja heidän päässänsä niinkuin kruunut, kullan muotoiset, ja heidän kasvonsa niinihmisten kasvot.	9:7 Ja ne medzäsircat owat nijden Orihten caltaiset/ jotca sotaan walmistetut owat/ ja heidän pääsäns nijncuin Cruunut/ cullan muotoiset/ ja heidän caswons nijncuin ihmisten caswot.
9:8 ja niillä oli hiukset niinkuin naisten hiukset, ja niiden hampaat olivat niinkuin leijonain hampaat.	8. Ja heillä olivat hiukset, ja heidän hampaansa olivat niinkuin jalopeuran.	9:8 Ja heillä olit hiuxet/ nijncuin waimoin hiuxet/ ja heidän hambans olit nijncuin Lejonin:
9:9 Ja niillä oli haarniskat ikäänkuin rautahaarniskat, ja niiden siipien kohina oli kuin sotavaunujen ryske monien hevosten kiitäessä taisteluun.	9. Ja heillä oli pantsari niinkuin rautapantsarit; ja heidän siipiensä havina niinkuin ratasten kituma, kussa monta hevosta sotaan juoksee.	9:9 Ja heillä oli Pantzari nijncuin rautapantzarit/ ja heidän sijpeins hawina nijncuin ratasten kituma/ cusa monda hewoista sotaan juoxewat.
9:10 Ja niillä oli pyrstöt niinkuin skorpioneilla ja pistimet, ja pyrstöissänsä niillä oli voima vahingoittaa ihmisiä viisi kuukautta.	10. Ja heillä oli pyrstöt niinkuin skorpionilla, ja heidän pyrstöissänsä olivat neulaiset, ja heidän voimansa oli ihmisiä viisi kuukautta vahingoittaa.	9:10 Ja heillä olit pyrstöt nijncuin Scorpioilla/ ja heidän pyrstöisäns olit neulaiset/ ja heidän woimans oli ihmisiä wijsi Cuucautta wahingoittaa.
9:11 Niillä oli kuninkaanaan syvyyden enkeli, jonka nimi hebreaksi on Abaddon ja kreikaksi Apollyon.	11. Ja heidän kuninkaansa on syvyyden enkeli, jonka nimi Hebrean kielellä on Abaddon, ja Grekan kielellä on hänen nimensä Apollyon.	9:11 Ja heidän Cuningans on sywyden Engeli/ jonga nimi Ebrean kielellä on Abaddon/ ja Grekan kielellä on hänen nimens Apollyon.
9:12 Ensimmäinen "voi!" on mennyt; katso, tulee vielä kaksi "voi!"-huutoa tämän jälkeen.	12. Yksi voi on mennyt edes, katso, vielä kaksi voita sen jälkeen tulevat.	9:12 Yxi Woi on edesmennyt/ cadzo/ wielä caxi Woi sen jälkeen tulewat.

9:13 Ja kuudes enkeli puhalsi pasunaan; niin minä kuulin äänen tulevan kultaisen alttarin neljästä sarvesta, Jumalan edestä,	13. Ja kuudes enkeli soitti basunalla, ja minä kuulin äänen neljästä kultaisen alttarin sarvesta, joka Jumalan edessä on,	9:13 Ja cuudes Engeli Basunalla soitti/ ja minä cuulin änen nijldä neljäldä cullaisen Altarin culmalda/ joca Jumalan edes on:
9:14 ja se sanoi kuudennelle enkelille, jolla oli pasuna: "Päästä ne neljä enkeliä, jotka ovat sidottuina suuren Euftrat-virran varrella."	14. Sanovan sille kuudennelle enkelille, jolla basuna oli: päästä ne neljä enkeliä, jotka suuressa Euphratin virrassa sidottuna ovat.	9:14 Sanowan sille cuudennelle Engelille/ jolla Basuna oli: päästä ne neljä Engelitä/ jotca sijnä suures Euphratin wirrasa sidottuna owat.
9:15 Silloin päästettiin ne neljä enkeliä, jotka hetkelleen, päivälleen, kuukaudelleen ja vuodelleen olivat valmiina tappamaan kolmannen osan ihmisistä.	15. Ja ne neljä enkeliä päästettiin, jotka olivat valmiit hetkeksi, ja päiväksi, ja kuukaudeksi ja vuodeksi, tappamaan kolmatta osaa ihmisistä.	9:15 Ja ne neljä Engelitä päästettin/ jotca olit walmit hetkexi/ päiwäxi/ Cuucaudexi ja Wuodexi/ tappaman colmatta osa ihmisistä.
9:16 Ja ratsuväen joukkojen luku oli kaksikymmentä tuhatta kertaa kymmenen tuhatta; minä kuulin niiden luvun.	16. Ja ratsasmiesten sotajoukon luku oli kaksin kerroin kymmentuhatta kertaa kymmenentuhatta, ja minä kuulin heidän lukunsa.	9:16 Ja radzasmiesten sotawäen lucu oli monda tuhannen kerta tuhatta/ ja minä cuulin heidän lucuns.
9:17 Ja tämänkaltaisilta minusta näyttivät hevoset ja niiden selässä istujat näyssä: ratsastajilla oli tulipunaiset ja tummansinervät ja tulikivenkeltaiset haarniskat; ja hevosten päät olivat kuin leijonain päät, ja niiden suusta lähti tuli ja savu ja tulikivi.	17. Ja niin minä näin ne orhiit näyssä, ja niillä, jotka heidän päällänsä istuivat, olivat tuliset ja keltaiset ja tulikiviset pantsarit, ja orhitten päät olivat niinkuin jalopeurain päät, ja heidän suustansa kävi ulos tuli, ja savu, ja tulikivi.	9:17 Ja nijn minä näin ne Orhit näösä/ ja nijllä cuin heidän päälläns istuit/ olit tuliset/ ja kellaiset/ ja tulikiwiset Pantzarit/ ja Orhitten päät olit nijncuin Lejonein päät: ja heidän suustans käwi ulos tuli/ ja sawu/ ja tulikiwi.
9:18 Näistä kolmesta vitsauksesta sai kolmas osa ihmisiä surmansa: tulesta ja savusta ja tulikivestä, jotka lähtivät niiden suusta.	18. Näillä kolmella vitsauksella tapettiin kolmas osa ihmisistä, tulella, savulla ja tulikivellä, jotka kävivät ulos heidän suustansa.	9:18 Näillä colmella widzauksella tapettin colmas osa ihmisistä/ tulella/ sawulla ja tulikiwellä/ jotca käwit ulos heidän suustans:
9:19 Sillä hevosten voima oli niiden suussa ja niiden hännässä; niiden hännät näet olivat käärmeitten kaltaiset, ja niissä oli päät, joilla ne vahingoittavat.	19. Sillä heidän voimansa oli heidän suussansa ja heidän pyrstöissänsä, ja heidän pyrstönsä olivat kärmetten muotoiset, heillä olivat päät ja niillä he vahingoitsivat.	9:19 Sillä heidän woimans oli heidän suusans ja pyrstöisäns: ja heidän pyrstöns olit kärmetten muotoiset/ ja he wahingoitit nijden päillä.

9:20 Ja jäljelle jääneet ihmiset, ne, joita ei tapettu näillä vitsauksilla, eivät tehneet parannusta kättensä teoista, niin että olisivat lakanneet kumartamasta riivaajia ja kultaisia ja hopeaisia ja vaskisia ja kivisiä ja puisia epäjumalankuvia, jotka eivät voi nähdä eikä kuulla eikä kävellä.	20. Ja muut ihmiset, jotka ei näillä vitsauksilla ole tapetut, ei heidän kättensä töistä parannusta tehneet: ettei he olisi perkeleitä kumartaneet ja kultaisia, ja hopiaisia, ja vaskisia, ja kivisiä ja puisia epäjumalia, jotka ei nähdä taida, eikä kuulla, ei myös käydä.	9:20 Ja muut ihmiset/ jotka ei näillä widsauxilla ole tapetut/ eikä heidän kättensä töistä parannusta tehnet: ettei he Perkeleitä cumartanet/ ja cullaisia/ hopiaisia/ waskisia/ kiwisiä ja puisia epäjumalita/ jotka ei nähdä taida/ eikä cuulla/ ei myös käydä.
9:21 He eivät tehneet parannusta murhistaan eikä velhouksistaan eikä haureudestaan eikä varkauksistaan.	21. Ja ei tehneet parannusta murhistansa, eikä velhoudestansa, eikä huoruudestansa, ei myös varkaudestansa.	9:21 Ja ei tehnet parannusta heidän murhistans/ welhoudestans/ haureuxestans/ ei myös warcaudestans.
10 LUKU	10 LUKU	X. Lucu .
10:1 Ja minä näin erään toisen, väkevän enkelin tulevan alas taivaasta; hänen verhonaan oli pilvi, ja taivaankaari oli hänen päänsä päällä, ja hänen kasvonsa olivat niinkuin aurinko, ja hänen jalkansa niinkuin tulipatsaat,	1. Ja minä näin toisen väkevän enkelin tulevan alas taivaasta, joka pilvellä puetettu oli, ja taivaan kaari hänen päänsä päällä, ja hänen kasvonsa olivat niinkuin aurinko, ja hänen jalkansa niinkuin tulen patsaat.	10:1 JA minä näin toisen wäkwän Engelin tulewan alas Taiwast/ joka pilwellä puetettu oli/ ja Taiwan Caari hänen pääns päällä/ ja hänen caswons oli nijncuin Auringo/ ja hänen jalcans nijncuin tulen padzat.
10:2 ja hänellä oli kädessään avattu kirjanen. Ja hän laski oikean jalkansa meren päälle ja vasemman maan päälle	2. Ja hänen kädessänsä oli avoin kirja, ja hän pani oikian jalkansa meren päälle ja vasemman maan päälle.	10:2 Ja hänen kädesäns oli awojoin Kirja/ ja hän pani oikian jalcans meren päälle/ ja waseman maan päälle/
10:3 ja huusi suurella äänellä, niinkuin leijona ärjyy; ja kun hän huusi, antoivat ne seitsemän ukkosenjylinää ääntensä puhua.	3. Ja huusi suurella äänellä, niinkuin jalopeura kiljuu. Ja koska hän huusi, puhuivat ne seitsemän pitkäistä äänensä.	ja huusi suurella änellä nijncuin Lejonin kiljunalla. 10:3 Ja cosca hän huusi/ puhuit ne seidzemen Pitkäistä änen.

<p>10:4 Ja kun ne seitsemän ukkosenjylinää olivat puhuneet, yritin minä kirjoittaa, mutta minä kuulin äänen taivaasta sanovan: "Pane sinetin taakse, mitä ne seitsemän ukkosenjylinää puhuivat, äläkä sitä kirjoita."</p>	<p>4. Ja kuin ne seitsemän pitkäistä olivat äänensä puhuneet, tahdoin minä sen kirjoittaa. Ja minä kuulin äänen taivaasta sanovan minulle: lukitse se, mitä ne seitsemän pitkäistä puhuivat, ja älä niitä kirjoita.</p>	<p>10:4 Ja cosca ne seidzemen Pitkäistä olit äänens puhunet/ tahdoin minä sen kirjoitta. Ja minä cuulin änen Taiwast sanowan minulleni: lukidze se mitä ne seidzemen Pitkäistä puhuit/ ja älä sitä kirjoita.</p>
<p>10:5 Ja enkeli, jonka minä näin seisovan meren päällä ja maan päällä, kohotti oikean kätensä taivasta kohti</p>	<p>5. Ja enkelin, jonka minä meren päällä ja maan päällä näin seisovan, nosti kätensä taivaasen päin,</p>	<p>10:5 Ja se Engeli/ jonga minä meren päällä ja maan päällä näin seisowan/ nosti kätens Taiwasen päin:</p>
<p>10:6 ja vannoi hänen kauttansa, joka elää aina ja iankaikkisesti, hänen, joka on luonut taivaan ja mitä siinä on, ja maan ja mitä siinä on, ja meren ja mitä siinä on, ettei enää ole oleva aikaa,</p>	<p>6. Ja vannoi sen kautta, joka elää ijancaikkisesta ijancaikkiseen, joka taivaan luonut oli ja ne, mitkä siinä on, ja maan ja ne, mitkä siinä on, ja meren ja ne, mitkä siinä on, ettei silleen aikaa enempi oleman pidä:</p>	<p>10:6 Ja wannoi ijancaickisest ijancaikkiseen eläwäisen cautta/ sen joca Taiwan luonut oli/ ja ne cuin sijnä on: ja maan/ ja ne cuin sijnä on: ja meren/ ja ne cuin sijnä on/ ettei sillen aica enämbi oleman pidä.</p>
<p>10:7 vaan että niinä päivinä, jolloin seitsemännen enkelin ääni kuuluu hänen puhaltaessaan pasunaan, Jumalan salaisuus käy täytäntöön sen hyvän sanoman mukaan, jonka hän on ilmoittanut palvelijoilleen profeteoille.</p>	<p>7. Vaan seitsemännen enkelin äänen päivinä, kuin hän rupee basunalla soittamaan, niin pitää Jumalan salaisuus täytettämän, niinkuin hän on palvelioillensa prophetaille ilmoittanut.</p>	<p>10:7 Waan sen seidzemennen Engelin änen päiwänä: cosca hän rupee Basunalla soittaman/ nijn pitä Jumalan salaisuden täytettämän/ nijncuin hän on palweliains ja Prophetains cautta ilmoittanut.</p>
<p>10:8 Ja sen äänen, jonka minä olin kuullut taivaasta, kuulin taas puhuvan minulle ja sanovan: "Mene ja ota tuo avattu kirjakäärö, joka on meren ja maan päällä seisovan enkelin kädessä."</p>	<p>8. Ja ääni, jonka minä kuulin taivaasta, puhui taas minun kanssani ja sanoi: mene ja ota avoin kirja enkelin kädestä, joka meren ja maan päällä seisoo.</p>	<p>10:8 Ja minä cuulin taas änen Taiwast minun cansani puhuwan/ ja sanowan: mene ja ota se awojoin Kirja Engelin kädestä/ joca meren ja maan päällä seiso.</p>
<p>10:9 Ja minä menin enkelin tykö ja pyysin, että hän antaisi minulle sen kirjasen. Ja hän sanoi minulle: "Ota ja syö se; se on karvasteleva vatsassasi, mutta suussasi se on oleva makea kuin hunaja."</p>	<p>9. Ja minä menin enkelin tykö ja sanoin: anna kirja minulle. Ja hän sanoi minulle: ota ja syö se! ja se on karvasteleva sinun vatsassas, vaan sinun suussas pitää sen oleman makian niinkuin hunaja.</p>	<p>10:9 Ja minä menin Engelin tygö/ ja sanoin: anna se Kirja minulle: ja hän sanoi minulle: ota ja syö/ ja se on carwastelewa sinun wadzasas/ waan sinun suusas pitä hänen makian nijncuin hunajan oleman.</p>

10:10 Niin minä otin kirjasen enkelin kädestä ja söin sen; se oli minun suussani makea kuin hunaja; mutta sen syötyäni minun vatsaani karvasteli.	10. Ja minä otin kirjan enkelin kädestä ja söin sen, ja se oli makia minun suussani niinkuin hunaja. Ja kuin minä sen syönyt olin, karvasteli se minun vatsassani.	10: 10 Ja minä otin sen Kirjan Engelin kädestä ja söin/ ja se oli makia minun suusani nijncuin hunaja. Ja cuin minä sen syönyt olin/ carvasteli se minun wadzasani.
10:11 Ja minulle sanottiin: "Sinun tulee taas profetoida monista kansoista ja kansanheimoista ja kielistä ja kuninkaista."	11. Ja hän sanoi minulle: taas tulee sinun propheteerata kansoille, ja pakanoille, ja kielille, ja monelle kuninkaalle.	10:11 Ja hän sanoi minulle: taas tule sinun propheterata Canssoille/ ja pacanoille/ ja kielille/ ja monelle Cuningalle.
11 LUKU	11 LUKU	XI. Lucu .
11:1 Ja minulle annettiin sauvan kaltainen ruoko ja sanottiin: "Nouse ja mittaa Jumalan temppele ja alttari ja ne, jotka siinä kumartaen rukoilevat.	1. Ja minulle annettiin ruoko niinkuin sauva, ja enkeli seiso ja sanoi: nouse ja mittaa Jumalan templi ja alttari, ja ne, jotka siinä rukoilevat.	11: 1 JA minulle annettin yxi ruoco nijncuin sauwa/ ja sanottin: nouse ja mitta Jumalan Templi ja Altari/ ja ne cuin sijnä cumartawat.
11:2 Mutta temppelin ulkopuolella oleva esikartano erota pois, äläkä sitä mittaa, sillä se on annettu pakanakansoille; ja he tallaavat pyhää kaupunkia neljäkymmentäkaksi kuukautta.	2. Mutta syökse sisälmäinen kuori ulos templistä, ja älä sitä mittaa; sillä se on pakanoille annettu, ja he tallaavat pyhää kaupunkia kaksiviidettäkymmentä kuukautta.	11:2 Mutta syöxä sisälmäinen Chuori ulos Templistä/ ja älä sitä mitta: sillä se on pacanoille annettu/ ja he tallawat pyhä Caupungita caxiwijdettäkymmendä Cuucautta.
11:3 Ja minä annan kahdelle todistajalleni toimeksi säkkipukuihin puettuina profetoida tuhannen kahdensadan kuudenkymmenen päivän ajan."	3. Ja minä annan kahdelle minun todistajalleni, ja heidän pitää tuhannen kaksisataa ja kuusikymmentä päivää propheteeraaman, säkeissä puettuna.	11:3 JA minä annan cahdelle minun todistajalleni/ ja heidän pitä tuhannen/ caxi sata ja cuusikymmendä päiwä propheteraman/ säkeisä puettuna.
11:4 Nämä ovat ne kaksi öljypuuta ja ne kaksi lampunjalkaa, jotka seisovat maan Herran edessä.	4. Nämä ovat kaksi öljypuuta ja kaksi kynttiläjalkaa, jotka maan Jumalan edessä seisovat.	11:4 Nämä owat caxi öljypuuta/ ja caxi kyntilätä/ jotca maan Jumalan edesä seisowat.

<p>11:5 Ja jos joku tahtoo heitä vahingoittaa, lähtee tuli heidän suustaan ja kuluttaa heidän vihollisensa; ja jos joku tahtoo heitä vahingoittaa, on hän saava surmansa sillä tavalla.</p>	<p>5. Ja jos joku heitä tahtoo vahingoittaa, niin tuli käy ulos heidän suustansa, ja syö heidän vihollisensa; ja jos joku tahtoo heitä vahingoittaa, niin se tapetaan.</p>	<p>11:5 Ja jos joku heitä tahto wahingoitta/ nijn tuli käy ulos heidän suustans/ ja syö heidän wihollisens. Ja jos jocu tahto heitä wahingoitta/ nijn hän tapetan.</p>
<p>11:6 Heillä on valta sulkea taivas, niin ettei sadetta tule heidän profetoimisensa päivinä, ja heillä on valta muuttaa vedet vereksi ja lyödä maata kaikkinaisilla vitsauksilla, niin usein kuin tahtovat.</p>	<p>6. Näillä on valta taivasta sulkea, ettei niinä päivinä, joina he propheteeraavat, sataman pidä; ja heillä on valta vesiä vereksi muuttaa, ja löydä maata kaikkinaisella vitsauksella, niin usein kuin he tahtovat.</p>	<p>11:6 Näillä on woima Taiwasta sulkea/ ettei nijnä päiwinä/ joina he propheterawat/ sataman pidä. Ja heillä on woima wesiä werexi muutta/ ja lyödä maata caickinaisella widzauxella/ nijn usein cuin he tahtowat.</p>
<p>11:7 Ja kun he ovat lopettaneet todistamisensa, on peto, se, joka nousee syvyydestä, käyvä sotaa heitä vastaan ja voittava heidät ja tappava heidät.</p>	<p>7. Ja koska he todistuksensa lopettaneet ovat, niin peto, joka astui ylös syvyydestä, on heidän kanssansa sotiva, ja heitä voittava ja tappava heidät.</p>	<p>11:7 JA cosca he heidän todistuxens lopettanet owat/ nijn se Peto/ joca astui ylös sywydest/ on heidän cansans sotiwa/ ja heitä woittawa ja tappawa.</p>
<p>11:8 Ja heidän ruumiinsa viruvat sen suuren kaupungin kadulla, jota hengellisesti puhuen kutsutaan Sodomaksi ja Egyptiksi ja jossa myös heidän Herransa ristiinnaulittiin.</p>	<p>8. Ja heidän ruumiinsa pitää makaavan sen suuren kaupungin kaduilla, joka hengellisesti kutsutaan Sodoma ja Egypti, kussa myös meidän Herramme ristiinnaulittu on.</p>	<p>11:8 Ja heidän ruumins pitä macaman sen suuren Caupungin catuilla/ joca hengellisest cudzutan Sodoma ja Egypti/ cusa myös meidän HERram ristinnaulittu on.</p>
<p>11:9 Ja ihmiset eri kansoista ja sukukunnista ja kielistä ja kansanheimoista näkevät heidän ruumiinsa kolme ja puoli päivää, eivätkä salli, että heidän ruumiinsa pannaan hautaan.</p>	<p>9. Ja muutamat sukukunnista, ja kansoista, ja kielistä, ja pakanoista pitää näkemän heidän ruumiinsa kolme päivää ja puolen, ja ei he salli heidän ruumiitansa haudattaa.</p>	<p>11:9 Ja muutamat sucucunnista/ ja Canssoista/ ja kielistä/ ja pacanoista/ pitä näkemän heidän ruumins colme päiwä ja puolen/ ja ei he salli heidän ruumitans haudata.</p>
<p>11:10 Ja ne, jotka maan päällä asuvat, iloitsevat heidän kohtalostaan ja riemuitsevat ja lähettävät lahjoja toisilleen; sillä nämä kaksi profeettaa olivat vaivanneet niitä, jotka maan päällä asuvat.</p>	<p>10. Ja jotka maan päällä asuvat, ne iloitsevat heistä, ja riemuitsevat, ja lahjoja keskenänsä lähettelevät, sillä nämä kaksi prophetaa ahdistelivat niitä, jotka maan päällä asuivat.</p>	<p>11:10 Ja jotca maan päällä asuwat/ ne iloidzewat ja riemuidzewat heistä/ ja hercullisest eläwät/ ja lahjoja keskenäns lähettelewät: sillä nämä caxi Prophetat/ ahdistelit nijtä cuin maan päällä asuit.</p>

11:11 Ja niiden kolmen ja puolen päivän kuluttua meni heihin Jumalasta elämän henki, ja he nousivat jaloilleen, ja suuri pelko valtasi ne, jotka näkivät heidät.	11. Ja kolmen päivän perästä ja puolen meni Jumalalta elämän henki heihin: ja he seisoivat jaloillansa, ja suuri pelko tuli niiden päälle, jotka heidät näkivät.	11:11 Ja colmen päivän perästä ja puolen/ meni Jumalalda elämän Hengi heihin/ ja he seisoit jalgoillans/ ja suuri pelco tuli niiden päälle jotca heidän näit.
11:12 Ja he kuulivat suuren äänen taivaasta sanovan heille: "Nouskaa tänne!" Niin he nousivat taivaaseen pilvessä, ja heidän vihollisensa näkivät heidät.	12. Ja he kuulivat suuren äänen taivaasta sanovan heille: astukaat tänne. Ja he astuivat taivaasen pilvessä, ja heidän vihollisensa näkivät heidät.	11:12 Ja he cuulit suuren änen Taiwast sanowan heille: astucat tänne. Ja he astuit Taiwasen pilwesä/ ja heidän wihollisens näit heidän.
11:13 Ja sillä hetkellä tapahtui suuri maanjäristys, ja kymmenes osa kaupunkia kukistui, ja maanjäristyksessä sai surmansa seitsemäntuhatta henkeä, ja muut peljästyivät ja antoivat taivaan Jumalalle kunnian.	13. Ja sillä hetkellä tapahtui suuri maanjäristys, ja kymmenes osa kaupungista lankesi maahan. Ja siinä maanjäristyksessä tapettiin seitsemäntuhannen ihmisten nimi, ja ne muut hämmästyivät ja antoivat kunnian taivaan Jumalalle.	11:13 Ja sillä hetkellä tapahdui suuri maanjäristys/ ja kymmenes osa Caupungist langeis maahan. Ja siinä maanjäristyxes tapettiin seidzemen tuhannen ihmisten nimi/ ja ne muut hämmästyit/ ja annoit cunnian Taiwan Jumalalle.
11:14 Toinen "voi!" on mennyt; katso, kolmas "voi!" tulee pian.	14. Toinen voi on mennyt edes, ja katso, kolmas voi pian tulee.	11:14 Ja toinen Woi on edes mennyt/ cadzo/ colmas Woi pian tule.
11:15 Ja seitsemäs enkeli puhalsi pasunaan; niin kuului taivaassa suuria ääniä, jotka sanoivat: "Maailman kuninkuus on tullut meidän Herrallemme ja hänen Voidellullensa, ja hän on hallitseva aina ja iankaikkisesti."	15. Ja seitsemäs enkeli soitti basunalla, ja suuret äänet kuuluivat taivaassa, sanoen: maailman valtakunnat ovat meidän Herrallemme ja hänen Kristuksellensa tulleet, ja hän on hallitseva ijankaikkisesta ijankaikkiseen.	11:15 JA seidzemes Engeli Basunalla soitti/ ja suuret änet cuuluit Taiwasa/ sanoden: tämän mailman waldacunnat owat meidän HERrallem ja hänen Christuxellens tullet/ ja hän on hallidzewa ijancaickisest ijancaickiseen.
11:16 Ja ne kaksikymmentä neljä vanhinta, jotka istuivat valtaistuimillaan Jumalan edessä, lankesivat kasvoillensa ja kumartaen rukoilivat Jumalaa,	16. Ja neljäkolmattakymmentä vanhinta, jotka Jumalan edessä istuimillansa istuvat, lankesivat kasvoillensa ja kumarsivat Jumalaa,	11:16 Ja neljäcolmattakymmendä Wanhinda/ jotca Jumalan edes heidän istuimillans istuit/ langeisit caswoillens/ ja cumarsit Jumalata/
11:17 sanoen: "Me kiitämme sinua, Herra Jumala, Kaikkivaltias, joka olet ja joka olit, siitä, että olet ottanut suuren voimasi ja ottanut hallituksen.	17. Sanoen: me kiitämme sinua Herra, kaikkivaltias Jumala, joka olet, ja olit, ja tuleva olet: että sinä olet saanut sinun suuren voimasi, ja hallinnut;	sanoden: 11:17 Me kijtämme sinua HERra Caickiwaldias Jumala/ joca olet/ ja olit/ ja tulewa olet/ että sinä olet ottanut sinun suuren woimasi hallitaxes/

<p>11:18 Ja pakanakansat ovat vihastuneet, mutta sinun vihasi on tullut, ja tullut on aika tuomita kuolleet ja maksaa palkka sinun palvelijoillesi profetoille ja pyhille ja niille, jotka sinun nimeäsi pelkäävät, pienille ja suurille, ja turmella ne, jotka maan turmelevat."</p>	<p>18. Ja pakanat ovat vihastuneet, ja sinun vihas on tullut, ja kuolleitten aika heitä tuomittaa, ja sinun palveliais prophetain palkka maksettaa, ja pyhain, ja niiden, jotka sinun nimeäs pelkäävät, pienten ja suurten, ja kadottaa niitä, jotka maan turmelleet ovat.</p>	<p>ja pacanat owat wihastunet. 11:18 Ja sinun wihäs on tullut/ ja cuolluitten aica/ heitä duomitta: ja että sinun palweliais palcka maxetan/ Prophetain ja Pyhäin/ ja niiden jotca sinun nimes pelkäävät/ pienden ja suurten: ja cadottaman nijtä jotca maan turmellet owat.</p>
<p>11:19 Ja Jumalan temppeli taivaassa aukeni, ja hänen liittonsa arkki näkyi hänen temppelissään, ja tuli salamoita ja ääniä ja ukkosenjylinää ja maanjäristystä ja suuria rakeita.</p>	<p>19. Ja Jumalan templi aukeni taivaassa, ja hänen testamenttinsa arkki nähtiin hänen templissänsä; ja tapahtuivat leimaukset, ja äänet ja pitkäiset, ja maanjäristykset, ja suuret rakeet.</p>	<p>11:19 Ja Jumalan Templi aukeni Taiwasa/ ja hänen Testamentins Arcku nähtin hänen Templisäns/ ja tapahduit leimauxet/ ja änet/ ja pitkäiset/ ja maanjäristyxet/ ja suuret raket.</p>
<p>12 LUKU</p>	<p>12 LUKU</p>	<p>XII. Lucu .</p>
<p>12:1 Ja näkyi suuri merkki taivaassa: vaimo, vaatetettu auringolla, ja kuu hänen jalkojensa alla, ja hänen päässään seppeleenä kaksitoista tähteä.</p>	<p>1. Ja suuri ihme ilmestyi taivaassa: vaimo oli puetettu auringolla, ja kuu hänen jalkainsa alla, ja hänen päässänsä kruunu kahdestatoistakymmenestä tähdestä.</p>	<p>12:1 JA suuri ihme ilmestyi Taiwasa/ yxi waimo oli puetettu Auringolla/ ja Cuu hänen jalcains alla/ ja hänen pääsäns yxi Cruunu cahdestatoistakymmenestä tähdestä.</p>
<p>12:2 Hän oli raskaana ja huusi synnytyskivuissaan, ja hänen oli vaikea synnyttää.</p>	<p>2. Ja hän oli raskas, ja huusi synnyttäissänsä, ja hänellä oli suuri vaiva synnyttää.</p>	<p>12:2 Ja hän oli rascas/ ja huusi/ ja oli synnyttämisen kiwusa/ a kärsei synnyttäisäns suurta waiwa.</p>
<p>12:3 Ja näkyi toinen merkki taivaassa, ja katso: suuri, tulipunainen lohikäärme, jolla oli seitsemän päätä ja kymmenen sarvea, ja sen päissä seitsemän kruunua;</p>	<p>3. Ja toinen ihme näkyi taivaassa, katso: suuri ruskia lohikärme, jolla oli seitsemän päätä ja kymmenen sarvea, ja hänen päissänsä seitsemän kruunua.</p>	<p>12:3 JA toinen ihme nägyi Taiwasa/ cadzo/ suuri ruskia Draki/ jolla oli seidzemen päätä ja kymmenen sarwe/ ja hänen päisäns seidzemen Cruunua.</p>

12:4 ja sen pyrstö pyyhkäisi pois kolmannen osan taivaan tähtiä ja heitti ne maan päälle. Ja lohikäärme seisoi synnyttämälänsä olevan vaimon edessä nielläkseen hänen lapsensa, kun hän sen synnyttäisi.	4. Ja hänen pyrstönsä veti kolmannen osan taivaan tähdistä, ja heitti ne maan päälle. Ja lohikäärme seisoi vaimon edessä, joka oli synnyttämälänsä, että kuin hän olis synnyttänyt, se olis syönyt hänen lapsensa.	12:4 Ja hänen pyrstönsä weti colmannen osan Taiwan tähdistä/ ja heitti ne maan päälle. 12:5 Ja se Draki seisoi vaimon edessä/ joca oli synnyttämälänsä/ että cosca hän olis synnyttänyt/ hän olis saanut syödä hänen lapsens.
12:5 Ja hän synnytti poikalapsen, joka on kaitseva kaikkia pakanakansoja rautaisella valtikalla; ja hänen lapsensa temmattiin Jumalan tykö ja hänen valtaistuimensa tykö.	5. Ja hän synnytti poikalapsen, joka oli kaikki pakanat hallitseva rautaisella vitsalla. Ja hänen poikansa temmattiin Jumalan tykö ja hänen istuimensa tykö.	a hän synnytti poicalapsen/ joca oli caicki pacanat hallidzewa rautaisella widzalla. Ja hänen poicans temmattin Jumalan tygö/ ja hänen istuimens tygö.
12:6 Ja vaimo pakeni erämaahan, jossa hänellä oli Jumalan valmistama paikka, että häntä elätettäisiin siellä tuhat kaksisataa kuusikymmentä päivää.	6. Ja vaimo pakeni korpeen, kussa hänelle oli sia Jumalalta valmistettu, siinä ruokittaa tuhannen kaksisataa ja kuusikymmentä päivää.	12:6 Ja se vaimo pakeni corpeen/ cusa hänelle oli sia Jumalalda walmistettu/ siinä ruokitta caxi sata ja cuusikymmendä päiwä.
12:7 Ja syttyi sota taivaassa: Miikael ja hänen enkelinsä sotivat lohikäärmettä vastaan; ja lohikäärme ja hänen enkelinsä sotivat,	7. Ja (suuri) sota tapahtui taivaassa: Mikael ja hänen enkelinsä sotivat lohikäärmeen kanssa, ja lohikäärme soti ja hänen enkelinsä.	12:7 JA suuri sota tapahdui Taiwas/ Michael ja hänen Engelins sodeit Drakin cansa. Ja Draki sodei/ ja hänen Engelins.
12:8 mutta eivät voittaneet, eikä heillä enää ollut sijaa taivaassa.	8. Ja ei he voittaneet, eikä heidän siaansa enää löydetty taivaassa.	12:8 Ja ei he woittanet/ eikä heidän sians enämbi löytty Taiwas.
12:9 Ja suuri lohikäärme, se vanha käärme, jota perkeleeksi ja saatanaksi kutsutaan, koko maanpiirin villitsijä, heitettiin maan päälle, ja hänen enkelinsä heitettiin hänen kanssansa.	9. Ja suuri lohikäärme, vanha mato, joka perkeleeksi ja saatanaksi kutsutaan, heitettiin ulos, joka koko maan piirin viettelee, hän heitettiin maan päälle, ja hänen enkelinsä myös hänen kanssansa heitettiin sinne.	12:9 Ja se suuri Draki/ se wanha mato/ joca Perkelexi ja Satanaxi cudzutan/ oli ulosheitetty: ja coco mailman pijrin wiettelee/ ja hän oli maan päälle heitetty/ ja hänen Engelins olit myös hänen cansans sinne heitetyt.

<p>12:10 Ja minä kuulin suuren äänen taivaassa sanovan: "Nyt on tullut pelastus ja voima ja meidän Jumalamme valtakunta ja hänen Voideltunsa valta, sillä meidän veljiemme syyttäjä, joka yöt ja päivät syytti heitä meidän Jumalamme edessä, on heitetty ulos.</p>	<p>10. Ja minä kuulin suuren äänen taivaassa sanovan: nyt on autuus, ja voima, ja valtakunta, ja väki meidän Jumalamme, ja valta hänen Kristuksensa: että meidän veljiemme päällekkantaja on heitetty ulos, joka heidän päällensä yötä ja päivää Jumalan edessä kantoi.</p>	<p>12:10 Ja minä cuulin suuren änen Taiwasa sanowan: nyt on autuus/ ja voima/ ja waldacunda/ ja wäki meidän Jumalam/ ja hänen Christuxens/ että se on ulosheitetty joca meidän weljeimme päälle yötä ja päiwä Jumalan edes candoi.</p>
<p>12:11 Ja he ovat voittaneet hänet Karitsan veren kautta ja todistuksensa sanan kautta, eivätkä ole henkeänsä rakastaneet, vaan olleet alttiit kuolemaan asti.</p>	<p>11. Ja he ovat hänen voittaneet Karitsan veren kautta, ja heidän todistuksensa sanan kautta; ja ei he henkeänsä kuolemaan asti rakastaneet.</p>	<p>12:11 Ja he owat hänen Caridzan weren cautta woittanet/ ja hänen todistuxens sanan tähden/ ja ei he heidän hengens cuoleman asti racastanet.</p>
<p>12:12 Sentähden riemuitkaa, taivaat, ja te, jotka niissä asutte! Voi maata ja merta, sillä perkele on astunut alas teidän luoksenne pitäen suurta vihaa, koska hän tietää, että hänellä on vähän aikaa!"</p>	<p>12. Sentähden te, taivaat, iloitkaat, ja jotka niissä asutte. Voi maan ja meren asuvia! sillä perkele astuu alas teidän tykönnö, pitäin suurta vihaa, tietäen itsellänsä vähän aikaa olevan.</p>	<p>12:12 Sentähden te Taiwat iloitcat/ ja jotca nijsä asutta. Woi maan ja meren asuwita: sillä Perkele astu alas teidän tygönnö/ pitäin suurta wiha/ tieten hänelläns wähän aica olewan.</p>
<p>12:13 Ja kun lohikäärme näki olevansa heitetty maan päälle, ajoi hän takaa sitä vaimoa, joka oli poikalapsen synnyttänyt.</p>	<p>13. Ja kuin lohikärme näki itsensä maahan heitetyksi, vainosi hän vaimoa, joka pojan synnytti.</p>	<p>12:13 JA sijttecuin Draki näki hänens maahan heitetyxi/ wainois hän sitä waimoa/ joca sen pojan synnytti.</p>
<p>12:14 Mutta vaimolle annettiin sen suuren kotkan kaksi siipeä hänen lentääksensä erämaahan sille paikalleen, jossa häntä elätetään aika ja kaksi aikaa ja puoli aikaa poissa käärmeen näkyvistä.</p>	<p>14. Ja vaimolle annettiin kaksi suuren kotkan siipeä, että hän olis korpeen siaansa lentänyt, kussa hän elätetään ajan, ja kaksi aikaa, ja puolen aikaa, käärmeen kasvoin edestä.</p>	<p>12:14 Ja sille waimolle annettin caxi sijpe/ nijncuin suuren Cotcan/ että hän olis corpeen hänen siaans lendänyt/ cusa hän elätetän ajan/ ja caxi aica/ ja puolen aica/ sen kärmen caswon edestä.</p>
<p>12:15 Ja käärme syöksi kidastansa vaimon jälkeen vettä niinkuin virran, saattaakseen hänet virran vietäväksi.</p>	<p>15. Ja kärme puuskasi vaimon jälkeen suustansa vettä niinkuin kosken, upottaaksensa häntä.</p>	<p>12:15 Ja se kärme puuscais wettä suustans sen waimon jälken/ nijncuin cosken/ upottaxens händä.</p>

12:16 Mutta maa auttoi vaimoa: maa avasi suunsa ja nieli virran, jonka lohikäärme oli syössyt kidastansa.	16. Mutta maa autti vaimoa, ja maa avasi suunsa, ja särpi veden, jonka lohikärme suustansa puuskannut oli.	12:16 Mutta maa autti sitä vaimoa/ ja awais suunsa/ ja särpi sen veden/ jonga se Draki suustansa puuskannut oli.
12:17 Ja lohikäärme vihastui vaimoon ja lähti käymään sotaa muita hänen jälkeläisiänsä vastaan, jotka pitävät Jumalan käskyt ja joilla on Jeesuksen todistus.	17. Ja lohikärme vihastui vaimon päälle, ja meni sotimaan muiden kanssa hänen siemenestänsä, jotka Jumalan käskyt kätkevät ja Jeesuksen Kristuksen todistuksen pitävät.	12:17 Ja se Draki vihastui sen vaimon päälle/ ja meni sotimaan muiden kanssa hänen siemenistänsä/ jotka Jumalan käskyt kätkevät/ ja Jeesuksen Christuksen todistuksen pitävät.
12:18 Ja se asettui seisomaan meren hiekalle.	18. Ja minä seisoin meren sannalla.	12:18 Ja hän seisoi meren sannalla.
13 LUKU	13 LUKU	XIII. Luku .
13:1 Ja minä näin pedon nousevan merestä; sillä oli kymmenen sarvea ja seitsemän päätä, ja sarvissansa kymmenen kruunua, ja sen päihin oli kirjoitettu pilkkaavia nimiä.	1. Ja minä näin pedon merestä astuvan ylös, jolla oli seitsemän päätä ja kymmenen sarvea, ja hänen sarvissansa kymmenen kruunua, ja hänen päissänsä pilkan nimi.	13:1 JA minä näin Pedon merestä ylösastuvan/ jolla oli seitsemän päätä ja kymmenen sarvea/ ja hänen sarvissansa kymmenen Cruunua/ ja hänen päissänsä pilkan nimi.
13:2 Ja peto, jonka minä näin, oli leopardin näköinen, ja sen jalat ikäänkuin karhun, ja sen kita niinkuin leijonan kita. Ja lohikäärme antoi sille voimansa ja valtaistuimensa ja suuren vallan.	2. Ja peto, jonka minä näin, oli pardin muotoinen, ja hänen jalkansa olivat niinkuin karhun käpälät, ja hänen suunsa oli niinkuin jalopeurain suu; ja lohikärme antoi sille voimansa, ja istuimensa, ja suuren vallan.	13:2 Ja se peto/ jonga minä näin/ oli Pardin muotoinen/ ja hänen jalkansa olivat niinkuin Carhun käpälät/ ja hänen suunsa oli niinkuin Leijonan suu. Ja se Draki antoi sille voimansa/ ja hänen istuimensa/ ja suuren väkensä.
13:3 Ja minä näin yhden sen päistä olevan ikäänkuin kuoliaaksi haavoitetun, mutta sen kuolinhaava parantui. Ja koko maa seurasi ihmetellen petoa.	3. Ja minä näin yhden hänen päistänsä niinkuin se olis kuoliaaksi haavoitettu ollut, ja hänen kuolemahaavansa parani, ja koko maan piiri ihmetteli sitä petoa,	13:3 Ja minä näin yhden hänen päistänsä/ niinkuin se olis kuoliaaksi haavoitettu ollut/ ja hänen kuolemahaavansa parani. Ja koko mailman piiri ihmetteli sitä Petoa/ ja cumarsit Drakia/ joca Pedolle woiman andoi.

13:4 Ja he kumarsivat lohikäärmettä, koska se oli antanut sellaisen vallan pedolle, ja kumarsivat petoa sanoen: "Kuka on pedon vertainen, ja kuka voi sotia sitä vastaan?"	4. Ja kumarsivat lohikäärmettä, joka pedolle voiman antoi. Ja he kumarsivat petoa ja sanoivat: kuka on tämän pedon kaltainen? kuka voi sotia häntä vastaan?	13:4 Ja he cumarsit Petoa/ ja sanoit: cuca on tämän Pedon caltainen? Ja/ cuca woi sotia händä wastan?
13:5 Ja sille annettiin suu puhua suuria sanoja ja pilkkapuheita, ja sille annettiin valta tehdä sitä neljäkymmentä kaksi kuukautta.	5. Ja hänelle annettiin suu puhua suuria asioita ja pilkkoja, ja hänelle annettiin valta pitää sotaa kaksiviidettä kuukautta.	13:5 Ja hänelle annettin suu puhuaxens suuria ja pilckoja/ ja hänelle oli annettu woima/ että se hänellä pysyis caxiwijdetäkymmendä Cuucautta.
13:6 Ja se avasi suunsa Jumalaa pilkkaamaan, pilkatakseen hänen nimeänsä ja hänen majaansa, niitä, jotka taivaassa asuvat.	6. Ja hän avasi suunsa pilkkoja puhumaan Jumalaa vastaan, pilkkaamaan hänen nimeänsä, ja hänen majaansa, ja niitä, jotka taivaassa asuvat.	13:6 Ja hän awais suuns pilckoja puhuman Jumalata wastan/ pilckaman hänen Nimiäns ja majans/ ja nijtä cuin Taiwas asuwat.
13:7 Ja sille annettiin valta käydä sotaa pyhiä vastaan ja voittaa heidät, ja sen valtaan annettiin kaikki sukukunnat ja kansat ja kielet ja kansanheimot.	7. Ja hänen sallittiin sotia pyhain kanssa ja voittaa heitä. Ja hänelle annettiin valta kaikkein sukukuntain päälle, ja kansain, ja kielten, ja pakanain.	13:7 Ja hänen sallittin sotia Pyhäin cansa/ ja woitta heitä. Ja hänelle annettin woima caickein sucucundain päälle/ ja Canssain/ ja kielden/ ja pacanain.
13:8 Ja kaikki maan päällä asuwait kumartavat sitä, jokainen, jonka nimi ei ole kirjoitettu teurastetun Karitsan elämäkirjaan, hamasta maailman perustamisesta.	8. Ja kaikki, jotka maassa asuvat, kumarsivat häntä, joiden nimet ei ole kirjoitetut Karitsan elämän kirjassa, joka maailman alusta tapettu on.	13:8 Ja caicki/ jotca maasa asuwat/ cumarsit händä/ joiden nimi ei ole kirjoitettu Caridzan elämän kirjasa/ joca mailman algusta tapettu on.
13:9 Jos kenellä on korva, hän kuulkoon.	9. Jos jollakin korva on, se kuulkaan.	13:9 Jos jollakin corwa on/ se cuulcan.
13:10 Jos kuka vankeuteen vie, niin hän itse vankeuteen joutuu; jos kuka miekalla tappaa, hänet pitää miekalla tapettaman. Tässä on pyhien kärsivällisyys ja usko.	10. Joka vankiuteen vie, se vankiuteen menee, joka miekalla tappaa, se miekalla tapetaan. Tässä on pyhain kärsivällisyys ja usko.	13:10 Joca fangeuteen wie/ se fangeuteen mene: ja joca miecalla tappa/ se miecalla tapetan. Täsä on Pyhäin kärsimys ja usco.
13:11 Ja minä näin toisen pedon nousevan maasta, ja sillä oli kaksi sarvea niinkuin karitsan sarvet, ja se puhui niinkuin lohikäärme.	11. Ja minä näin toisen pedon maasta astuvan ylös, ja hänellä oli kaksi sarvea niinkuin lampaalla, ja hän puhui niinkuin lohikäärme.	13:11 JA minä näin toisen Pedon maasta ylösastuwan/ ja hänellä oli caxi sarwea nijncuin lamballa/ ja puhui nijncuin Draki.

13:12 Ja se käyttää kaikkea ensimmäisen pedon valtaa sen nähden ja saattaa maan ja siinä asuwaitet kumartamaan ensimmäistä petoa, sitä, jonka kuolinhaava parani.	12. Ja se tekee kaiken entisen pedon voiman, sen nähden, ja saattaa maan ja sen asuwaitet ensimmäistä petoa kumartamaan, jonka kuolemahaava parantunut oli.	13:12 Ja se teki caiken sen endisen Pedon woiman/ sen nähden/ ja teki maan ja sen asuwaitet sitä ensimmäistä Petoa cumartaman/ jonga cuolemahaawat parannet olit.
13:13 Ja se tekee suuria ihmeitä, niin että saa tulenkin taivaasta lankeamaan maahan ihmisten nähden.	13. Ja tekee suuria ihmeitä, niin että hän saattaa tulenkin putoomaan taivaasta alas maan päälle, ihmisten edestä;	13:13 Ja teke suuria ihmeitä/ että tulikin Taiwast lange hänen tecons cautta ihmisten eteen.
13:14 Ja se villitsee maan päällä asuwaitet niillä ihmeillä, joita sen sallittiin tehdä pedon nähden; se yllyttää maan päällä asuwaitet tekemään sen pedon kuvan, jossa oli miekanhaava ja joka virkosi.	14. Ja viettelee maan asuvia niillä ihmeillä, joita hänen oli annettu pedon edessä tehdä, sanoen maan asuville, että he tekisivät pedon kuvan, jolla miekan haava on, ja joka virkosi.	13:14 Ja wiettelee maan asuwita nijllä ihmeillä cuin hänen olit annetut Pedon edes tehdä/ ja sano maan asuville/ että he tekisit Pedon cuwan/ jolla miecan haawa olis/ ja oli eläwäxi tullut.
13:15 Ja sille annettiin valta antaa pedon kuvalle henki, että pedon kuva puhuisikin ja saisi aikaan, että ketkä vain eivät kumartaneet pedon kuvaa, ne tapettaisiin.	15. Ja sallittiin hänelle antaa hengen pedon kuvalle, että pedon kuva myös puhuis, ja tekis, että jokainen, joka ei pedon kuvaa kumarra, pitää tapettaman.	13:15 Ja se sallittin hänelle/ että hän sai hengen Pedon cuwalle anda/ ja että Pedon cuwa olis puhunut/ ja tehnyt että jocainen cuin ei Pedon cuwa cumarra/ pitäis tapettaman.
13:16 Ja se saa kaikki, pienet ja suuret, sekä rikkaat että köyhät, sekä vapaat että orjat, panemaan merkin oikeaan käteensä tai otsaansa,	16. Ja se saattaa kaikki, pienet ja suuret, rikkaat ja köyhät, vapaat ja palveliat, ottamaan merkin oikiaan käteensä taikka otsiinsa;	13:16 Ja saatti caicki/ pienet ja suuret/ rickat ja köyhät/ wapat ja palweliat/ ottaman lijcamerkin oikiaan käteens taicka odzijns.
13:17 ettei kukaan muu voisi ostaa eikä myydä kuin se, jossa on merkki: pedon nimi tai sen nimen luku.	17. Ja ettei kenkään taitanut ostaa eikä myydä, jolla ei se merkki ollut, taikka pedon nimi, eli hänen nimensä luku.	13:17 Ja ettei kengän tainnut osta eikä myydä/ jolla ei se mercki ollut/ taicka Pedon nimi eli hänen nimens lucu. Täsä on wijsaus.
13:18 Tässä on viisauus. Jolla ymmärrys on, se laskekoon pedon luvun; sillä se on ihmisen luku. Ja sen luku on kuusisataa kuusikymmentä kuusi.	18. Tässä on viisauus. Jolla on ymmärrys, laskekaan pedon luvun; sillä se on ihmisen luku, ja hänen lukunsa on kuusisataa kuusikymmentä ja kuusi.	13:18 Jolla on ymmärrys se laskecan Pedon lugun: sillä se on ihmisen lucu/ ja hänen lucuns on cuusi sata/ cuusikymmendä ja cuusi.
14 LUKU	14 LUKU	XIV. Lucu .

<p>14:1 Ja minä näin, ja katso, Karitsa seiso i Siionin vuorella, ja hänen kanssaan sata neljäkymmentä neljä tuhatta, joiden otsaan oli kirjoitettu hänen nimensä ja hänen Isänsä nimi.</p>	<p>1. Ja minä näin, ja katso, Karitsa seiso i Zionin vuorella, ja hänen kanssansa sata ja neljäviidettäkymmentä tuhatta, joilla oli hänen Isänsä nimi kirjoitettu heidän otsissansa.</p>	<p>14: 1 JA minä näin/ ja cadzo/ Caridza seiso i Zionin vuorella/ ja hänen cansans sata ja neljä wijdettäkymmendä tuhatta/ joilla oli heidän Isäns nimi kirjoitettu heidän odzisans.</p>
<p>14:2 Ja minä kuulin äänen taivaasta ikäänkuin paljojen vetten pauhinan ja ikäänkuin suuren ukkosenjylinän, ja ääni, jonka minä kuulin, oli ikäänkuin kanteleensoittajain, kun he kanteleitaan soittavat.</p>	<p>2. Ja minä kuulin äänen taivaasta niinkuin paljon veden äänen, ja niinkuin suuren pitkäisen äänen. Ja se ääni, jonka minä kuulin, oli niinkuin kanteleen soittajain, jotka kanteleitansa soittavat,</p>	<p>14:2 Ja minä cuulin änen Taiwasta/ nijncuin suuren Pitkäisen änen. Ja se äni/ jonga minä cuulin/ oli nijncuin candelen soittajain/ jotca heidän candeleitans soittawat.</p>
<p>14:3 Ja he veisasivat uutta virttä valtaistuimen edessä ja neljän olennon ja vanhinten edessä; eikä kukaan voinut oppia sitä virttä, paitsi ne sata neljäkymmentä neljä tuhatta, jotka ovat ostetut maasta.</p>	<p>3. Ja veisasivat niinkuin uutta virttä istuimen edessä, ja neljän eläimen edessä, ja vanhinten. Ja ei yksikään taitanut sitä virttä oppia, paitsi niitä sataa ja neljäviidettäkymmentä tuhatta, jotka maasta ostetut ovat.</p>	<p>14:3 Ja weisaisit nijncuin utta wirttä istuimen edes/ ja neljän eläimen edes/ ja wanhinden. Ja ei yxikän woinut sitä wirttä oppia/ paidzi nijtä sata ja neljä wijdettäkymmendä tuhatta/ jotca maasta ostetut owat.</p>
<p>14:4 Nämä ovat ne, jotka eivät ole saastuttaneet itseään naisten kanssa; sillä he ovat niinkuin neitsyet. Nämä ovat ne, jotka seuraavat Karitsaa, mihin ikinä hän menee. Nämä ovat ostetut ihmisistä esikoiseksi Jumalalle ja Karitsalle,</p>	<p>4. Nämät ovat ne, jotka ei vaimoin kanssa ole saastutetut; sillä he ovat neitseet: nämät ovat ne, jotka seuraavat Karitsaa, kuhunka hän menee. Nämät ovat ihmisistä ostetut Jumalalle ja Karitsalle uutiseksi,</p>	<p>14:4 Nämät owat ne/ jotca ei waimoin cansa ole saastutetut: sillä he owat neidzet/ ja seurawat Caridzata cuhunga hän menee. Nämät owat ihmisildä ostetut/ Jumalalle ja Caridzalle utisexi/</p>
<p>14:5 eikä heidän suussa ole valhetta havaittu; he ovat tahrattomat.</p>	<p>5. Joiden suussa ei ole petosta löydetty; sillä he ovat ilman saastaisuutta Jumalan istuimen edessä.</p>	<p>14:5 Joiden suusa ei ole petosta löytyty: sillä he owat ilman saastaisuutta Jumalan istuimen edes.</p>
<p>14:6 Ja minä näin lentävän keskitaivaalla erään toisen enkelin, jolla oli iankaikkinen evankeliumi julistettavana maan päällä asuvalle, kaikille kansanheimoille ja sukukunnille ja kielille ja kansoille.</p>	<p>6. Ja minä näin toisen enkelin lentävän taivaan keskitse, jolla ijankaikkinen evankeliumi oli, jota hänen pitää niille ilmoittaman, jotka maan päällä asuvat, ja kaikille pakanoille ja sukukunnille, ja kielille ja kansoille;</p>	<p>14:6 JA minä näin toisen Engelin lendävän Taiwan keskidze/ jolla ijancaickinen Evangelium oli/ jota hänen pitä nijlle ilmoittaman cuin maan päällä asuwat/ ja caikille pacanoille ja Seuracunnille/ ja kielille/ ja Canssoille.</p>

<p>14:7 Ja hän sanoi suurella äänellä: "Peljätäkää Jumalaa ja antakaa hänelle kunnia, sillä hänen tuomionsa hetki on tullut, ja kumartakaa häntä, joka on tehnyt taivaan ja maan ja meren ja vetten lähteet."</p>	<p>7. Joka sanoi suurella äänellä: peljätäkää Jumalaa, ja antakaa hänelle kunnia; sillä hänen tuomionsa hetki on tullut: ja kumartakaa ja rukoilkaat sitä, joka taivaan ja maan ja meret ja vesilähteet teki.</p>	<p>14:7 Ja sanoi suurella äänellä: peljätäkää Jumalata ja andacat hänelle cunnia: Sillä hänen duomions hetki on tullut/ ja cumartacat sitä/ joca Taiwan ja maan ja meren ja wesilähtet teki.</p>
<p>14:8 Ja seurasi vielä toinen enkeli, joka sanoi: "Kukistunut, kukistunut on se suuri Babylon, joka haureutensa vihan viinillä on juottanut kaikki kansat."</p>	<p>8. Ja toinen enkeli seurasi, sanoen: lankesi, lankesi Babylon, suuri kaupunki; sillä hän oli huoruutensa vihan (a) viinalla kaikki pakanat juottanut.</p>	<p>14:8 Ja toinen Engeli seurais/ sanoden: Langeis/ langeis Babylon/ se suuri Caupungi: Sillä hän oli hänen huorudens wijnalla caicki pacanat juottanut.</p>
<p>14:9 Ja heitä seurasi vielä kolmas enkeli, joka sanoi suurella äänellä: "Jos joku kumartaa petoa ja sen kuvaa ja ottaa sen merkin otsaansa tai käteensä,</p>	<p>9. Ja kolmas enkeli seurasi niitä, sanoen suurella äänellä: jos joku petoa ja hänen kuvaansa kumartaa, ja ottaa sen merkin otsaansa taikka käteensä,</p>	<p>14:9 Ja colmas Engeli seurais niijtä/ sanoden suurella äänellä: jos jocu Petoa ja hänen cuwans cumarta/ ja otta sen merkin hänen odzahans taicka käteens.</p>
<p>14:10 niin hänkin on juova Jumalan vihan viiniä, joka sekoittamattomana on kaadettu hänen vihansa maljaan, ja häntä pitää tulella ja tulikivellä vaivattaman pyhien enkelien edessä ja Karitsan edessä.</p>	<p>10. Sen pitää myös Jumalan vihan viinaa juoman, selkiää viinaa, joka hänen vihansa maljaan kaadettu on; ja häntä pitää tulella ja tulikivellä pyhain enkeleitten edessä ja Karitsan edessä vaivattaman.</p>	<p>14:10 Sen pitä Jumalan wihan wijnasta juoman/ joca hänen wihans Calckin caattu on/ ja on selkiä/ ja händä pitää tulella ja tulikiwellä pyhain Engelitten/ ja Caridzan edes waiwattaman.</p>
<p>14:11 Ja heidän vaivansa savu on nouseva aina ja iankaikkisesti, eikä heillä ole lepoa päivällä eikä yöllä, heillä, jotka petoa ja sen kuvaa kumartavat, eikä kenelläkään, joka ottaa sen nimen merkin.</p>	<p>11. Ja heidän vaivansa savu astuu ylös iankaikkisesta iankaikkiseen, ja ei heillä ole lepoa päivällä eikä yöllä, jotka petoa ja hänen kuvaansa kumartavat, ja jos joku on hänen nimensä merkin ottanut.</p>	<p>14:11 Ja heidän waiwans sawu pitää ijancaickisest ijancaickiseen ylösastuman. Ja ei heillä ole lepoa päiwällä eikä yöllä/ cuin Petoa ja hänen cuwans cumartawat: ja jos jocu on hänen nimens merkin ottanut.</p>
<p>14:12 Tässä on pyhien kärsivällisyys, niiden, jotka pitävät Jumalan käskyt ja Jeesuksen uskon.</p>	<p>12. Tässä on pyhain kärsivällisyys. Tässä ne ovat, jotka Jumalan käskyt ja Jeesuksen uskon pitävät.</p>	<p>14:12 Täsä on Pyhain kärsimys: Täsä ne owat jotca Jumalan käskyt ja Jesuxen uscon pitävät.</p>

<p>14:13 Ja minä kuulin äänen taivaasta sanovan: "Kirjoita: Autuaat ovat ne kuolleet, jotka Herrassa kuolevat tästedes. Totisesti - sanoo Henki - he saavat levätä vaivoistansa, sillä heidän tekonsa seuraavat heitä."</p>	<p>13. Ja minä kuulin äänen taivaasta minulle sanovan: kirjoita: autuaat ovat ne kuolleet, jotka Herrassa kuolevat tästälähin. Jaa, Henki sanoo: heidän pitää lepäämän toistänsä; sillä heidän tekonsa noudattavat heitä.</p>	<p>14:13 JA minä cuulin änen Taiwasta minulleni sanowan: kirjoita/ Autuat owat ne cuollet/ jotca tästälähin HERrasa cuolewat/ Ja/ Hengi sano: heidän pitä lewämän heidän toistäns: sillä heidän tecons noudattawat heitä.</p>
<p>14:14 Ja minä näin, ja katso: valkoinen pilvi, ja pilvellä istui Ihmisen Pojan muotoinen, päässänsä kultainen kruunu ja kädessänsä terävä sirppi.</p>	<p>14. Ja minä näin, ja katso, valkia pilvi, ja pilven päällä istui Ihmisen Pojan muotoinen, jonka päässä oli kultainen kruunu ja terävä sirppi hänen kädessänsä.</p>	<p>14:14 JA minä näin/ ja cadzo/ walkia pilwi/ ja pilwen päällä istui ihmisen Pojan muotoinen/ jonga pääsä oli cullainen Cruunu/ ja teräwä sirppi hänen kädesäns.</p>
<p>14:15 Ja temppeleistä tuli eräs toinen enkeli huutaen suurella äänellä pilvellä istuvalle: "Lähetä sirppisi ja leikkaa, sillä leikkuu-aika on tullut, ja maan elo on kypsynyt."</p>	<p>15. Ja toinen enkeli läksi templistä, huutaen suurella äänellä pilven päällä istuvalle: sivalla sirpilläs ja leikkaa; sillä sinulle tuli hetki leikatakses, ja elo on maan päällä kuivaksi tullut.</p>	<p>14:15 Ja toinen Engeli läxi Templist/ huutain suurella änellä sen pilwen päällä istuwaisen tygö: siwalla sirpilläs ja leicka: sillä sinulle tuli hetki leicataxes/ ja elo on maan päällä cuiwaxi tullut.</p>
<p>14:16 Ja pilvellä istuva heitti sirppinsä maan päälle, ja maa tuli leikatuksi.</p>	<p>16. Ja se, joka pilven päällä istui, sivalsi sirpillänsä maan päältä, ja maa tuli leikatuksi.</p>	<p>14:16 Ja se joca pilwen päällä istui/ siwalsi sirpilläns maan päädä/ ja maa tuli leicatuxi.</p>
<p>14:17 Ja taivaan temppeleistä lähti eräs toinen enkeli, ja hänelläkin oli terävä sirppi.</p>	<p>17. Ja toinen enkeli läksi templistä, joka taivaassa on, jolla myös terävä sirppi oli.</p>	<p>14:17 JA toinen Engeli läxi Templist/ joca Taiwas on/ jolla myös teräwä sirppi oli.</p>
<p>14:18 Ja alttarista lähti vielä toinen enkeli, jolla oli tuli vallassaan, ja hän huusi suurella äänellä sille, jolla oli se terävä sirppi, sanoen: "Lähetä terävä sirppisi ja korjaa tertut maan viinipuusta, sillä sen rypäleet ovat kypsyneet."</p>	<p>18. Ja toinen enkeli läksi alttarista, jolla oli valta tulen päälle, ja huusi suurella äänellä sille, jolla terävä sirppi oli, ja sanoi: sivalla terävällä sirpilläs, ja leikkaa ne viina-oksen versot maan päältä; sillä hänen viinamarjansa ovat kypsyneet.</p>	<p>14:18 Ja toinen Engeli läxi Altarista/ jolla oli woima tulen päälle/ ja huusi suurella änellä sen tygö jolla se teräwä sirppi oli/ ja sanoi: siwalla sinun terävällä sirpilläs ja leicka ne wijnaoxan wersot maan päädä: sillä hänen marjans owat kypsynet.</p>
<p>14:19 Ja enkeli heitti sirppinsä alas maahan ja korjasi maan viinipuun hedelmät ja heitti ne Jumalan vihan suureen kuurna.</p>	<p>19. Ja enkeli sivalsi terävällä sirpillänsä maan päällä, ja niitti maan viinamäen, ja heitti ne Jumalan vihan suureen kuurna.</p>	<p>14:19 Ja se Engeli siwalsi terävällä sirpilläns maan päälle/ ja nijtti maan wijnamäen/ ja heitti ne Jumalan vihan suureen cuoppa.</p>

14:20 Ja kuurna poljettiin kaupungin ulkopuolella, ja kuurnasta kuohui veri hevosten kuolaimiin asti, tuhannen kuudensadan vakomitan päähän.	20. Ja kuurna sotkuttiin ulkona kaupungista, ja veri kuurnasta kuohui ulos hamaan orhitten suitsiin asti, tuhannen ja kuusisataa vakomittaa.	14:20 Ja se cuoppa poljettin ulcona Caupungista/ ja weri cuopasta ulospursui/ haman Orihten suidzin asti/ tuhannen ja cuusi sata wacomitta.
15 LUKU	15 LUKU	XV. Lucu .
15:1 Ja minä näin toisen tunnusmerkin taivaassa, suuren ja ihmeellisen: seitsemän enkeliä, joilla oli seitsemän viimeistä vitsausta, sillä niissä Jumalan viha täyttyy.	1. Ja minä näin toisen merkin taivaassa, suuren ja ihmeellisen: seitsemän enkeliä, joilla seitsemän viimeistä vitsausta oli; sillä niissä on Jumalan viha täytetty.	15:1 JA minä näin toisen merkin Taiwasa/ joca suuri ja ihmellinen oli. Seidzemen Engelitä/ joilla ne seidzemen wijmeistä widzausta olit: Sillä nijllä on Jumalan wiha täytetty.
15:2 Ja minä näin ikäänkuin lasisen meren, tulella sekoitetun, ja niiden, jotka olivat saaneet voiton pedosta ja sen kuvasta ja sen nimen luvusta, seisovan sillä lasisella merellä, ja heillä oli Jumalan kanteleet.	2. Ja minä näin niinkuin lasisen meren, tulella sekoitetun, ja ne, jotka pedosta voiton saaneet olivat ja hänen kuvastansa ja hänen merkistänsä ja hänen nimensä luvusta, seisovan lasisen meren päällä, ja heillä oli Jumalan kanteleet,	15:2 Ja minä näin nijncuin clasisen meren/ tulella secoitetun/ ja ne jotca Pedosta woiton saanet olit/ ja hänen cuwastans ja hänen merkistäns/ ja hänen nimens luguista/ seisowan se clasisen meren päällä. 15:3 Ja pidit Jumalan candeletta/
15:3 Ja he veisasivat Mooseksen, Jumalan palvelijan, virttä ja Karitsan virttä, sanoen: "Suuret ja ihmeelliset ovat sinun tekosi, Herra Jumala, Kaikkivaltias; vanhurskaat ja totiset ovat sinun tiesi, sinä kansojen kuningas.	3. Ja he veisasivat Moseksen, Jumalan palvelian virttä, sanoen: suuret ja ihmeelliset ovat sinun tekos, Herra Jumala kaikkivaltias! oikiat ja totiset ovat sinun ties, sinä pyhain Kuningas!	ja weisaisit Mosexen ja Jumalan palwelian wirttä/ ja Caridzan wirttä/ sanoden: Suuret ja ihmelliset owat sinun tecos/ HERra Jumala Caickiwaldias/ oikiat ja totiset owat sinun ties sinä Pyhain Cuningas.
15:4 Kuka ei pelkäisi, Herra, ja ylistäisi sinun nimeäsi? Sillä sinä yksin olet Pyhä; sillä kaikki kansat tulevat ja kumartavat sinua, koska sinun vanhurskaat tuomiosi ovat julki tulleet."	4. Kuka ei pelkää sinua, Herra, ja sinun nimeäs ylistä? Sillä sinä yksinä pyhä olet; sillä kaikki pakanat tulevat, ja sinun kasvois edessä kumartavat ja rukoilevat: että sinun tuomios julistetut ovat.	15:4 Cuca ei pelkä sinua HERra/ ja sinun Nimes ylistä? Sillä sinä yxinäns laupias olet/ ja caicki pacanat tulewat/ ja sinun caswos edesä cumartawat/ että sinun duomios julistetut owat.
15:5 Ja sen jälkeen minä näin: todistuksen majan temppeli taivaassa avattiin;	5. Sitte näin minä, ja katso, todistuksen majan templi avattiin taivaassa.	15:5 Sljtte näin minä/ ja cadzo/ Todistuxen majan Templi awattin Taiwasa.

15:6 ja ne seitsemän enkeliä, joilla oli ne seitsemän vitsausta, lähtivät temppelistä, puettuina puhtaisiin, hohtaviin pellavavaatteisiin ja rinnoilta vyötettyinä kultaisilla vöillä.	6. Ja templistä läksivät seitsemän enkeliä, joilla seitsemän vitsausta oli, puetetut puhtailla ja kirkailla liinavaatteilla, ja vyötetyt rinnoilta kultaisilla vöillä.	15:6 Ja Templistä läxit ne seidzemen Engelitä/ joilla ne seidzemen widzausta olit/ puetetut puhtalla ja kirckalla lijnawaattella/ ja wyötetyt rinnoilda/ cullaisilla wöillä.
15:7 Ja yksi niistä neljästä olennosta antoi niille seitsemälle enkelille seitsemän kultaista maljaa, täynnä Jumalan vihaa, hänen, joka elää aina ja iankaikkisesti.	7. Ja yksi neljästä eläimestä antoi seitsemälle enkelille seitsemän kultaista maljaa, täynnänsä Jumalan vihaa, joka elää ijankaikkisesta ijankaikkiseen.	15:7 Ja yxi nijstä neljästä eläimestä andoi nijlle seidzemelle Engelille seidzemen cullaista malja Jumalan wiha täynnäns/ joca elä ijancaickisest ijancaickiseen.
15:8 Ja temppeli tuli savua täyteen Jumalan kirkaudesta ja hänen voimastansa, eikä kukaan voinut mennä sisälle temppeliin, ennenkuin niiden seitsemän enkelin seitsemän vitsausta oli käynyt täytäntöön.	8. Ja templi täytettiin savulla Jumalan kunniasta ja hänen voimastansa, ja ei yksikään voinut templiin mennä sisälle, siihenasti kuin seitsemän enkelin seitsemän vitsausta täytetyiksi tulivat.	15:8 Ja se Templi täytettin sawusta/ Jumalan cunniasta/ ja hänen woimastans/ ja ei yxikän woinut Templijn sijhen asti mennä/ cuin ne seidzemen Engelin widzausta täytetyxi tulit.
16 LUKU	16 LUKU	XVI. Lucu .
16:1 Ja minä kuulin suuren äänen temppelistä sanovan niille seitsemälle enkelille: "Menkää ja vuodattakaa ne seitsemän Jumalan vihan maljaa maan päälle."	1. Ja minä kuulin suuren äänen templistä sanovan seitsemälle enkelille: menkää ja vuodattakaa Jumalan vihan maljat maan päälle!	16:1 JA minä cuulin suuren änen Templistä/ nijlle seidzemelle Engelille sanowan/ mengät ja vuodattacat ne Jumalan vihan maljat maan päälle.
16:2 Ja ensimmäinen lähti ja vuodatti maljansa maan päälle; ja tuli pahoja ja ilkeitä paiseita niihin ihmisiin, joissa oli pedon merkki ja jotka kumarsivat sen kuvaa.	2. Ja ensimmäinen meni ja vuodatti maljansa maan päälle: ja tuli paha ja häijy haava ihmisten päälle, joilla pedon merkki oli, ja niiden päälle, jotka sen kuvaa kumarsivat.	16:2 JA ensimmäinen Engeli meni/ ja vuodatti maljans maan päälle. Ja nijden ihmisten päälle tuli pahat ja häijyt haawat/ joilla Pedon mercki oli/ ja nijlle jotca sen cuwa cumarsit.
16:3 Ja toinen enkeli vuodatti maljansa mereen, ja se tuli vereksi, ikäänkuin kuolleen vereksi, ja jokainen elävä olento kuoli, mitä meressä oli.	3. Ja toinen enkeli vuodatti maljansa mereen, ja se tuli niinkuin kuolleen veri, ja kaikki eläväiset sielut kuolivat meressä.	16:3 JA toinen Engeli vuodatti maljans mereen/ ja se tuli nijncuin cuollen veri/ ja caicki eläväiset sielut cuolit meresä.

16:4 Ja kolmas enkeli vuodatti maljansa jokiin ja vesilähteisiin, ja ne tulivat vereksi.	4. Ja kolmas enkeli vuodatti maljansa virtoihin ja vesilähteisiin: ja se tuli vereksi.	16:4 JA colmas Engeli vuodatti maljans ojihin/ ja wesilähteisin/ jotca werexi tulit.
16:5 Ja minä kuulin vetten enkelin sanovan: "Vanhurskas olet sinä, joka olet ja joka olit, sinä Pyhä, kun näin olet tuominnut.	5. Ja minä kuulin vetten enkelin sanovan: Herra, sinä olet vanhurskas, joka olet, ja joka oli, ja pyhä, ettäs nämät tuomitsit;	16:5 Ja minä cuulin sen Engelin sanowan: HERra sinä olet wanhurscas/ joca olet/ ja joca olit: ja Pyhä/ ettäs nämät duomidzet:
16:6 Sillä pyhien ja profeettain verta he ovat vuodattaneet, ja verta sinä olet antanut heille juoda; sen he ovat ansainneet."	6. Sillä he ovat pyhain ja prophetain veren vuodattaneet, ja sinä annoit heille verta juoda; sillä he ovat sen ansainneet.	16:6 Sillä he owat Pyhain ja Prophetain weren vuodattanet/ ja sinä annoit heille werta juoda: sillä he owat sen ansainnet.
16:7 Ja minä kuulin alttarin sanovan: "Totisesti, Herra Jumala, Kaikkivaltias, totiset ja vanhurskaat ovat sinun tuomiosi."	7. Ja minä kuulin toisen (enkelin) alttarilta sanovan: jaa, Herra kaikkivaltias Jumala, sinun tuomios ovat totiset ja oikiat.	16:7 Ja minä cuulin toisen Engelin Altarista sanowan: Ja HERra Caickiwaldias Jumala/ sinun duomios owat totiset ja oikiat.
16:8 Ja neljäs enkeli vuodatti maljansa aurinkoon, ja sille annettiin valta paahtaa ihmisiä tulella.	8. Ja neljäs enkeli vuodatti maljansa aurinkoon: ja sille annettiin ihmisiä vaivata helteellä tulen kautta.	16:8 JA se neljäs Engeli vuodatti maljans Auringohon/ ja hänelle annettin ihmisiä waiwata heldellä/ tulen cautta.
16:9 Ja ihmiset paahtuivat kovassa helteessä ja pilkkasivat Jumalan nimeä, hänen, jolla on vallassaan nämä vitsaukset; mutta he eivät tehneet parannusta, niin että olisivat antaneet hänelle kunnian.	9. Ja ihmiset tulivat palavaksi suuresta helteestä, ja pilkkasivat Jumalan nimeä, jolla niiden vitsausten päälle valta oli, ja ei tehneet parannusta antaaksensa hänelle kunniaa.	16:9 Ja ihmiset tulit palawaxi sijtä suuresta heldestä/ ja pilckaisit Jumalan nime/ jolla nijden widzausten päälle woima oli/ ja ei tehnet parannusta synneistäns/ andaxens hänelle cunniata.
16:10 Ja viides enkeli vuodatti maljansa pedon valtaistuimelle, ja sen valtakunta pimeni; ja he pureskelivat kielensä rikki tuskissansa	10. Ja viides enkeli vuodatti maljansa pedon istuimelle; ja hänen valtakuntansa tuli pimiäksi, ja he pureskelivat kielensä rikki kivuillansa,	16:10 JA wijdes Engeli vuodatti maljans/ sen Pedon istuimelle/ ja hänen waldacundans tuli pimiäxi/ ja he pureskelit heidän kielens ricki kiwuillans:
16:11 ja pilkkasivat taivaan Jumalaa tuskiensa ja paiseittensa tähden, mutta eivät tehneet parannusta teoistansa.	11. Ja pilkkasivat taivaan Jumalaa kipuinsa ja haavainsa tähden, ja ei tehneet parannusta töistänsä.	16:11 Ja pilckaisit Jumalata Taiwasta/ heidän kipuns ja haawains tähden/ ja ei tehnet parannusta heidän tegoistans.

16:12 Ja kuudes enkeli vuodatti maljansa suureen Euftrat-virtaan, ja sen vesi kuivui, että tie valmistuisi auringon noususta tuleville kuninkaille.	12. Ja kuudes enkeli vuodatti maljansa suuren virran Euphratin päälle: ja sen vesi kuivui, että tie olis valmistettu itäisille kuninkaille.	16:12 JA cuudes Engeli vuodatti maljans/ sen suuren wirran Euphratin päälle/ ja sen wesi cuiwui/ että tie olis walmistettu idäisille Cuningaille.
16:13 Ja minä näin lohikäärmeen suusta ja pedon suusta ja väärän profeetan suusta lähtevän kolme saastaista henkeä, sammakon muotoista.	13. Ja minä näin lohikärmeen suusta ja pedon suusta ja väärän prophetan suusta lähtevän kolme rietasta henkeä, sammakkoin muotoista;	16:13 Ja minä näin sen Drakin suusta/ ja sen Pedon suusta/ ja sen wäärän Prophetan suusta/ lähtewän colme riettaista Henge/ sammackoin muotoista:
16:14 Sillä ne ovat riivaajain henkiä, jotka tekevät ihmeitä; ne lähtevät koko maanpiirin kuningasten luo kokoamaan heidät sotaan Jumalan, Kaikkivaltiaan, suurena päivänä.	14. Sillä he ovat perkeleiden henget, jotka ihmeitä tekevät ja menevät maan ja koko maanpiirin kuningasten tykö, kokoomaan heitä sotaan suurena kaikkivaltiaan Jumalan päivänä.	16:14 Sillä he owat Perkeleitten Henget/ jotca ihmeitä tekewät/ ja menewät Cuningasten tygö maan päälle/ ja coco mailman pijrin päälle/ cocoman heitä sotaan/ sinä suurna Caickiwaldian Jumalan päiwänä.
16:15 - Katso, minä tulen niinkuin varas; autuas se, joka valvoo ja pitää vaatteistansa vaarin, ettei hän kulkisi alastomana eikä hänen häpeätänsä nähtäisi! -	15. Katso, minä tulen niinkuin varas: autuas on se, joka valvoo ja kätkee vaatteensa, ettei hän alasti kävisi, ettei hänen häpiäänsä nähtäisi.	16:15 Cadzo/ minä tulen nijncuin waras: Autuas on se joca walwo ja kätke waattens/ ettei hän alasti waella/ ja ettei hänen häpiätäns nähdäis.
16:16 Ja ne kokosivat heidät siihen paikkaan, jonka nimi hebreaksi on Harmagedon.	16. Ja hän on koonnut heitä siihen siaan, jota kutsutaan Hebreaksi Armageddon.	16:16 Ja hän on coonnut heitä siihen siaan/ joca Ebreaxi Harmageddon cudzutan.
16:17 Ja seitsemäs enkeli vuodatti maljansa ilmaan, ja temppelistä, valtaistuimelta, lähti suuri ääni, joka sanoi: "Se on tapahtunut."	17. Ja seitsemäs enkeli vuodattaa maljansa ilmaan: ja taivaan templistä läksi suuri ääni, istuimelta, joka sanoi: se on tapahtunut.	16:17 JA seidezemes Engeli vuodatti maljans ilmahan ja Taiwasta läxi suuri äni/ istuimesta/ joca sanoi: Se on tehty.
16:18 Ja tuli salamoita ja ääniä ja ukkosenjylinää; ja tuli suuri maanjäristys, niin ankara ja suuri maanjäristys, ettei sen vertaista ole ollut siitä asti, kuin ihmisiä on ollut maan päällä.	18. Ja äänet tulivat ja pitkäiset ja leimaukset, ja suuri maanjäristys tapahtui, jonka kaltaista ei ole ollut sitte kuin ihmiset tulivat maan päälle, senkaltainen suuri maanjäristys.	16:18 Ja änet tulit/ ja Pitkäiset/ ja leimauzet ja suuri maanjäristys tapahtui/ jonga caltaista ei ole ollut sijttecuin ihmiset tulit maan päälle/ sencaltainen suuri maanjäristys.

16:19 Ja se suuri kaupunki meni kolmeen osaan, ja kansojen kaupungit kukistuivat. Ja se suuri Babylon tuli muistetuksi Jumalan edessä, niin että hän antoi sille vihansa kiivauden viinimaljan.	19. Ja se suuri kaupunki tuli kolmeksi osaksi, ja pakanain kaupungit lankesivat; ja se suuri Babylon muistettiin Jumalan edessä, että hän antais hänelle juoma-astian hirmuisen vihansa viinasta;	16:19 Ja se suuri Caupungi tuli colmexi osaxi/ ja pacanain Caupungit langeisit. Ja se suuri Babylon muistettiin Jumalan edes/ että hän annais hänelle wijnacalkin/ hänen hirmuisen wihans wijnasta.
16:20 Ja kaikki saaret pakenivat, eikä vuoria enää ollut.	20. Ja kaikki luodot pakenivat, ja ei vuoria löydetty;	16:20 Ja caicki luodot pakenit/ ja ei yhtän wuorta löytyy.
16:21 Ja suuria rakeita, leiviskän painoisia, satoi taivaasta ihmisten päälle; ja ihmiset pilkkasivat Jumalaa raesateen vitsauksen tähden, sillä se vitsaus oli ylen suuri.	21. Ja suuri rae niinkuin leiviskän paino lankesi alas taivaasta ihmisten päälle. Ja ihmiset pilkkasivat Jumalaa rakeen vitsauksen tähden, sillä sen vitsaus oli sangen suuri.	16:21 Ja suuri raje nijncuin leiwiskän rascaus/ langeis alas Taiwasta ihmisten päälle. Ja ihmiset pilckaisit Jumalata raken widzauxen tähden: sillä sen widzaus oli sangen suuri.
17 LUKU	17 LUKU	XVII. Lucu .
17:1 Ja tuli yksi niistä seitsemästä enkelistä, joilla oli ne seitsemän maljaa, ja puhui minulle sanoen: "Tule, minä näytän sinulle sen suuren porton tuomion, joka istuu paljojen vetten päällä,	1. Ja tuli yksi seitsemästä enkelistä, joilla seitsemän maljaa oli, ja puhui minun kanssani ja sanoi minulle: tule, minä osoitan sinulle sen suuren porton tuomion, joka paljoin vetten päällä istuu,	17:1 JA tuli yxi nijstä seidzemestä Engeleistä/ joilla ne seidzemen malja olit/ ja puhui minun cansani/ ja sanoi minulle: tule/ minä osotan sinulle sen suuren porton duomion/ joca paljoin wetten päällä istu.
17:2 hänen, jonka kanssa maan kuninkaat ovat haureutta harjoittaneet ja jonka haureuden viinistä maan asukkaat ovat juopuneet."	2. Jonka kanssa maan kuninkaat huorin tehneet ovat, ja ne, jotka maan päällä asuvat, ovat hänen huoruutensa viinasta juopuneet.	17:2 Jonga cansa maan Cuningat hauristellet owat/ ja ne jotca maan päällä asuwat/ owat hänen huorudens wijnasta juopunet.
17:3 Ja hän vei minut hengessä erämaahan. Siellä minä näin naisen istuvan helakanpunaisen pedon selässä; peto oli täynnä pilkkaavia nimiä, ja sillä oli seitsemän päätä ja kymmenen sarvea.	3. Ja hän vei minun hengessä korpeen. Ja minä näin vaimon istuvan verenkarvaisen pedon päällä, täynnänsä pilkkanimiä, jolla oli seitsemän päätä ja kymmenen sarvea.	17:3 Ja hän wei minua Hengesä corpeen. Ja minä näin waimon istuwan weren carwaisen Pedon päällä täynnäns pilckkanimejä/ jolla oli seidzemen päätä ja kymmenen sarwe.

<p>17:4 Ja nainen oli puettu purppuraan ja helakanpunaan ja koristettu kullalla ja jalokivillä ja helmillä ja piti kädessään kultaista maljaa, joka oli täynnä kauhistuksia ja hänen haureutensa riettauksia.</p>	<p>4. Ja vaimo oli vaateetettu purpuralla ja verenkarkaisella, ja oli kullalla kullattu, ja kalliilla kivillä ja päärlyillä, ja piti kädessään kultaisen maljan, täynnä kauhistuksia ja hänen huoruutensa riettautta.</p>	<p>17:4 Ja se waimo oli waateetettu Purpuralla/ ja weren carwaisella/ ja cullalla oli cullattu ja calleilla kiwillä ja Pärlyillä/ ja piti kädesäns cullaisen maljan cauhistusta täynäns/ ja hänen huorudens riettautta.</p>
<p>17:5 Ja hänen otsaansa oli kirjoitettu nimi, salaisuus: "Suuri Babylon, maan porttojen ja kauhistuksien äiti."</p>	<p>5. Ja hänen otsassansa oli nimi kirjoitettu: salaus: suuri Babylon, huoruuden ja maan kauhistuksen äiti.</p>	<p>17:5 Ja hänen odzasans oli nimi kirjoitettu: Salaus se suuri Babylon/ huoruden Äiti/ ja caiken cauhistuxen maan päällä.</p>
<p>17:6 Ja minä näin sen naisen olevan juovuksissa pyhien verestä ja Jeesuksen todistajain verestä; ja nähdessäni hänet minä suuresti ihmettelin.</p>	<p>6. Ja minä näin vaimon juopuneena pyhain ja Jeesuksen todistajain verestä; ja minä ihmettelin suuresti, kuin minä sen näin.</p>	<p>17:6 Ja minä näin sen waimon juopununna/ Pyhain ja Jeesuksen todistajain werestä. Ja minä ihmettelin suurest/ cosca minä sen näin.</p>
<p>17:7 Ja enkeli sanoi minulle: "Miksi ihmettelet? Minä sanon sinulle tuon naisen salaisuuden ja tuon pedon salaisuuden, joka häntä kantaa ja jolla on seitsemän päätä ja kymmenen sarvea.</p>	<p>7. Ja enkeli sanoi minulle, miksis ihmettelet? Minä sanon sinulle vaimon salaisuuden ja pedon salaisuuden, joka häntä kantaa, ja jolla on seitsemän päätä ja kymmenen sarvea.</p>	<p>17:7 JA se Engeli sanoi minulle/ mixi sinä ihmettelet? Minä sanon sinulle sen waimon salaisutta/ ja sijtä Pedosta joca händä canda/ jolla on seidzemen päätä ja kymmenen saarwe.</p>
<p>17:8 Peto, jonka sinä näit, on ollut, eikä sitä enää ole, mutta se on nouseva syvyydestä ja menevä kadotukseen; ja ne maan päällä asuvaliset, joiden nimet eivät ole kirjoitetut elämän kirjaan, hamasta maailman perustamisesta, ihmettelevät, kun he näkevät pedon, että se on ollut eikä sitä enää ole, mutta se on tuleva.</p>	<p>8. Peto, jonka näit, on ollut ja ei ole, ja se on syvyydestä tuleva ylös ja on kadotukseen menevä: ja ne, jotka maan päällä asuvat, (joidenka nimet ei ole elämän kirjassa maailman alusta kirjoitetut,) ihmettelevät, kuin he näkevät pedon, joka oli ja ei ole, vaikka hän kuitenkin on.</p>	<p>17:8 Se Peto jongas näit/ on ollut/ ja ei ole/ ja se on jällens sywydest ylostulewa/ ja pitä cadotuxeen menemän/ ja ne ihmettelewät jotca maan päällä asuwat/ joidenga nimet ei ole elämän Kirjasa mailman algusta kirjoitetut/ cosca he sen Pedon näkewät joca oli/ ja ei ole/ waicka hän cuitengin on.</p>
<p>17:9 Tässä on ymmärrys, jossa viisaus on: Ne seitsemän päätä ovat seitsemän vuotta, joiden päällä nainen istuu; ne ovat myös seitsemän kuningasta;</p>	<p>9. Ja tässä on mieli, jolla viisaus on. Ne seitsemän päätä ovat seitsemän vuotta, joidenka päällä vaimo istuu. 10. Ja ovat seitsemän kuningasta:</p>	<p>17:9 Ja täsä on mieli johonga wijsaus tarwitan. Ne seidzemen päätä owat seidzemen vuotta/ joidenga päällä se waimo istu/ ja ne owat seidzemen Cuningasta.</p>

17:10 heistä on viisi kaatunut, yksi on, viimeinen ei ole vielä tullut, ja kun hän tulee, pitää hänen vähän aikaa pysymän.	viisi ovat langenneet, ja yksi on, ja toinen ei ole vielä tullut, ja kuin hän tulee, niin hänen pitää vähän aikaa pysymän.	17:10 Wijsi owat langennet/ ja yxi on/ ja toinen ei ole vielä tullut/ ja cosca hän tule/ nijn hänen pitä vähän aica pysymän/
17:11 Ja peto, joka on ollut ja jota ei enää ole, on itse kahdeksas, ja on yksi noista seitsemästä, ja menee kadotukseen.	11. Ja peto, joka oli ja ei ole, on itse kahdeksas, ja on niistä seitsemästä, ja menee kadotukseen.	17:11 Ja se Peto joca oli/ ja ei ole/ se on cahdexas/ ja on nijstä seidzemest/ ja mene cadotuxeen.
17:12 Ja ne kymmenen sarvea, jotka sinä näit, ovat kymmenen kuningasta, jotka eivät vielä ole saaneet kuninkuutta, mutta saavat vallan niinkuin kuninkaat yhdeksi hetkeksi pedon kanssa.	12. Ja ne kymmenen sarvea, jotkas näit, ovat kymmenen kuningasta, jotka ei vielä valtakuntaa saaneet ole, mutta niinkuin kuninkaat saavat voiman yhdeksi hetkeksi pedon kanssa.	17:12 Ja ne kymmenen sarwea/ jotcas näit/ owat kymmenen Cuningasta/ jotca ei vielä waldacunda saanet ole/ mutta nijncuin Cuningat saawat woiman yhdelle hetkelle sen Pedon cansa.
17:13 Näillä on yksi ja sama mieli, ja he antavat voimansa ja valtansa pedolle.	13. Näillä on yksi neuvo, ja he antavat pedolle voimansa ja valtansa.	17:13 Näillä on yxi neuwo/ ja he andawat sille Pedolle heidän woimans ja wäkens.
17:14 He sotivat Karitsaa vastaan, mutta Karitsa on voittava heidät, sillä hän on herrain Herra ja kuningasten Kuningas; ja kutsutut ja valitut ja uskolliset voittavat hänen kanssansa."	14. Nämät sotivat Karitsan kanssa, ja Karitsa on heidät voittava; sillä hän on herrain' Herra, ja kuningasten Kuningas: ja ne, jotka hänen kanssansa ovat, kutsutut ja valitut ja uskolliset.	17:14 Nämät sotiwat Caridzan cansa/ ja Caridza on heidän woittawa: Sillä hän on caickein HERrain HERra/ ja caickein Cuningasten Cuningas/ ja hänen cansans/ cudzutut uloswalitut ja uscolliset.
17:15 Ja hän sanoi minulle: "Vedet, jotka sinä näit, tuolla, missä portto istuu, ovat kansoja ja väkijoukkoja ja kansanheimoja ja kieliä.	15. Ja hän sanoi minulle: vedet, jotkas näit, kussa portto istuu, ovat kansat ja joukot, ja pakanat ja kielet.	17:15 JA hän sanoi minulle/ ne wedet jotcas näit/ cusa se portto päällä istu/ owat Canssat ja joucot/ ja pacanat ja kielet.
17:16 Ja ne kymmenen sarvea, jotka sinä näit, ja peto, ne vihaavat porttoa ja riisuvat hänet paljaaksi ja alastomaksi ja syövät hänen lihansa ja polttavat hänet tulesa.	16. Ja ne kymmenen sarvea, jotka sinä pedossa näit, ne pitää porttoa vihaaman, ja pitää hänen hävittämän ja alastomaksi tekevän, ja heidän pitää syömän hänen lihansa, ja sen tulella polttavat.	17:16 Ja ne kymmenen sarwea/ jotca sinä Pedosa näit/ ne pitä sitä porttoa wihaman/ ja pitä hänen hävittämän/ ja alastomaxi tekemän/ ja heidän pitä syömän hänen lihans/ ja sen tulella polttawat/

17:17 Sillä Jumala on pannut heidän sydämeensä, että he täyttävät hänen aivoituksensa, yksimielisesti, ja antavat kuninkuutensa pedolle, kunnes Jumalan sanat täyttyvät.	17. Sillä Jumala on antanut heidän sydämeensä, että he hänen suosionsa jälkeen tekevät, ja että he sen yhdestä tahdosta tekevät, ja antavat valtakuntansa pedolle, siihenasti kuin Jumalan sanat täytetyksi tulevat.	17:17 Sillä Jumala on andanut heidän sydämihins/ että he hänen suosions jälkeen tekewät/ ja että he sen yhdest tahdost tekewät/ ja andawat heidän waldacundans Pedolle siihenasti cuin Jumalan sanat täytetyxi tulewat.
17:18 Ja nainen, jonka sinä näit, on se suuri kaupunki, jolla on maan kuninkaitten kuninkuus."	18. Ja vaimo, jonka sinä näit, on suuri kaupunki, jolla on valta maan kuningasten ylitse.	17:18 Ja se waimo jonga sinä näit/ on se suuri Caupungi/ jolla on walda maan Cuningasten päälle.
18 LUKU	18 LUKU	XVIII. Lucu .
18:1 Sen jälkeen minä näin tulevan taivaasta alas erään toisen enkelin, jolla oli suuri valta, ja maa valkeni hänen kirkkaudestaan.	1. Ja sitte näin minä toisen enkelin tulevan alas taivaasta, jolla oli suuri voima: ja maa valistui hänen kirkkaudestansa.	18:1 JA sijtte näin minä toisen Engelin alastulewan Taiwast/ jolla oli woima/ ja maa walistui hänen kirckaudestans.
18:2 Ja hän huusi voimallisella äänellä sanoen: "Kukistunut, kukistunut on suuri Babylon ja tullut riivaajain asuinpaikaksi ja kaikkien saastaisten henkien tyyssijaksi ja kaikkien saastaisten ja vihattavain lintujen tyyssijaksi.	2. Ja hän huusi väkevästi suurella äänellä ja sanoi: lankesi, lankesi suuri Babylon, ja on tullut perkeleitten asumasiaksi, ja kaikkein rietasten henkein kätköksi, ja kaikkein rietasten ja vihattavain lintuin kätköksi.	18:2 Ja hän huusi wäellä ja suurella änellä/ ja sanoi: langennut on/ langennut on se suuri Babylon/ ja on tullut Perkeleitten asumasiaksi/ ja caickein rietasten Hengein kätköxi/ ja caickein rietasten ja tylkiäin linduin kätköxi:
18:3 Sillä hänen haureutensa vihan viiniä ovat kaikki kansat juoneet, ja maan kuninkaat ovat haureutta harjoittaneet hänen kanssansa, ja maan kauppiaat ovat rikastuneet hänen hekumansa runsaudesta."	3. Sillä hänen huoruutensa vihan viinasta ovat kaikki pakanat juoneet, ja maan kuninkaat hänen kanssansa huorin tehneet, ja kauppamiehet maan päällä ovat rikastuneet hänen herkkuihinsa voimasta.	18:3 Sillä hänen huorudens wihan wijnasta owat caicki pacanat juonet/ ja Cuningat maan päällä owat hänen cansans hauristellet/ ja cauppamiehet maan päällä owat ricastunet hänen suurista hecumistans.
18:4 Ja minä kuulin toisen äänen taivaasta sanovan: "Lähtekää siitä ulos, te minun kansani, ettette tulisi hänen synteihinsä osallisiksi ja saisi tekin kärsiä hänen vitsauksistansa.	4. Ja minä kuulin toisen äänen taivaasta sanovan: te. minun kansani, lähtekää ulos hänestä, ettette hänen synneistänsä osallisiksi tulisi, ettette myös jotakin hänen vitsauksistansa saisi.	18:4 JA minä cuulin toisen änen Taiwasta sanowan: Te minun Canssani/ mengät ulos hänestä/ ettet te hänen synneistäns osallisexi tulis/ ettet te myös jotakin hänen widzauxistans sais.

18:5 Sillä hänen syntinsä ulottuvat taivaaseen asti, ja Jumala on muistanut hänen rikoksensa.	5. Sillä hänen syntinsä ovat ulottuneet hamaan taivaasen asti, ja Jumala muisti hänen vääryytensä.	18:5 Sillä hänen syndins owat ulottunet haman Taiwasen asti: ja Jumalan muista hänen väärydens.
18:6 Kostakaa hänelle sen mukaan, kuin hän on tehnyt, ja antakaa hänelle kaksinkertaisesti hänen teoistansa; siihen maljaan, johon hän on kaatanut, kaatakaa te hänelle kaksin verroin.	6. Maksakaat hänelle niinkuin hänkin maksoi teille, ja kertokaat hänelle kaksinkertaisesti hänen töittensä jälkeen; sillä juoma-astialla, josta hän teille pani sisälle, niin pankaat hänelle kaksinkertaisesti.	18:6 Maxacat hänelle/ nijncuin hängin maxoi teille/ ja kertoicat hänelle caxikertaisesti hänen töidens jälkeen. Ja millä Calkilla hän teille sisälle pani/ nijn sisälle pangat hänelle taas caxikertaisesti.
18:7 Niin paljon kuin hän on itselleen kunniaa ja hekumaa hankkinut, niin paljon antakaa hänelle vaivaa ja surua. Koska hän sanoo sydämessään: 'Minä istun kuningattarena enkä ole leski enkä ole surua näkevä',	7. Niin paljo kuin hän itsiänsä kunnioitti ja koreili, niin antakaat hänelle niin paljon vaivaa ja itkua; sillä hän sanoo sydämessänsä: minä istun ja olen kuningatar ja en leski, ja ei minun pidä itkua näkemän.	18:7 Nijn paljo cuin hän idzens cunnialisexi teki/ ja coreili/ nijn hänelle myös sisälle pangat waiwa ja itcua. Sillä hän sano sydämesäns: minä istun ja olen Drötningi ja en leski/ ja en minä itcua näe.
18:8 sentähden hänen vitsauksensa tulevat yhtenä päivänä: kuolema ja suru ja nälkä, ja hän joutuu tulessa poltettavaksi, sillä väkevä on Herra Jumala, joka on hänet tuominut."	8. Sentähden pitää hänen vitsauksensa yhtenä päivänä tuleman: kuolema ja itku ja nälkä, ja hän pitää tulella poltettaman; sillä Herra Jumala on väkevä, joka hänen tuomitsee.	18:8 Sentähden pitä hänen widzauxens yhtenä päiwänä tuleman: Cuolema/ itcu ja nälkä/ ja hän pitä tulella poldettaman: Sillä HERra Jumala on wäkewä/ joca hänen duomidze.
18:9 Ja maanpiirin kuninkaat, jotka hänen kanssansa ovat haureutta harjoittaneet ja hekumallisesti eläneet, itkevät ja parkuvat häntä, kun näkevät hänen palonsa savun;	9. Ja häntä pitää itkettämän, ja maan kuninkaat parkuvat häntä, jotka hänen kanssansa huorin tekivät ja hekumassa elivät, kuin he hänen palonsa savun näkevät.	18:9 JA händä pitä itkettämän/ ja Cuningat maan päällä parcuwat händä/ jotca hänen cansans hauristelit ja hecumas elit/ cosca he hänen palons sawun näkewät.
18:10 he seisovat loitolla kauhistuen hänen vaivaansa ja sanovat: "Voi, voi sinua, Babylon, sinä suuri kaupunki, sinä vahva kaupunki, sillä sinun tuomiosi tuli yhdessä hetkessä!"	10. Ja pitää taampana seisoman hänen vaivansa pelvon tähden ja sanoman: voi, voi suurta kaupunkia Babylonia, väkevää kaupunkia! sillä yhdellä hetkellä tuli sinun tuomios.	18:10 Ja pitä taambana seisoman hänen waiwans pelgon tähden/ ja sanoman: Woi/ Woi sitä suurta Caupungita Babyloniata/ sitä wäkewätä Caupungita: 18:11 Sillä yhdellä hetkellä tuli sinun Duomios.

<p>18:11 Ja maanpiirin kauppiaat itkevät ja surevat häntä, kun ei kukaan enää osta heidän tavaraansa,</p>	<p>11. Ja kauppamiehet maan päällä itkevät ja murehtivat häntä, ettei kenkään enempi heidän kalujansa osta:</p>	<p>Ja cauppamiehet maan päällä itkewät ja murehtiwat idzelläns/ ettei kengän enämbi heidän calujans osta:</p>
<p>18:12 kaupaksi tuotua kultaa ja hopeata ja jalokiviä ja helmiä ja pellavakangasta ja purppuraa ja silkkiä ja helakanpuna ja kaikkinaista hajupuuta ja kaikenlaisia norsunluu-esineitä ja kaikenlaisia kalleimmasta puusta ja vaskesta ja raudasta ja marmorista tehtyjä esineitä,</p>	<p>12. Kulda- ja hopiacaluja, ja kalliita kiviä ja päärlyjä, ja kalliita liinavaatteita, ja purppuraa ja silkkiä, ja tulipunaista, ja kaikkinaisia kalliita puita, ja kaikkinaisia astioita elephantin luista, ja kaikkinaisia astioita kalleimmista puista, ja vaskesta, ja raudasta, ja marmorista,</p>	<p>18:12 Culda ja hopiacaluja/ ja calleita kiwiä ja Pärlyjä/ ja calleita waatteita/ ja Purpurata ja Silckia/ ja Rosunpunaista/ ja caickinaisia callita puita/ ja caickinaisia astioita/ Elephantin luista/ ja caickinaisia astioita callimmista puista/ ja waskesta/ ja raudasta/ ja marmorista/</p>
<p>18:13 ja kanelia ja hiusvoidetta ja suitsuketta ja hajuvoidetta ja suitsutuspihkaa ja viiniä ja öljyä ja lestyjä jauhoja ja viljaa ja karjaa ja lampaita ja hevosia ja vaunuja ja orjia ja ihmisieluja.</p>	<p>13. Ja kanelia ja hyvähajullisia, ja voidetta, ja pyhää savua, ja viinaa, ja öljyä, ja sämpyliä, ja nisuja, ja karjaa, lampaita ja hevosia, rattaita, ja orjia ja ihmisten sieluja.</p>	<p>18:13 Ja Caneli/ ja hywin hajullisi/ ja woidetta/ ja Pyhä sawua ja wijna/ ja Öljyä/ ja sämbylitä/ ja nisuja/ ja carja/ lambaita/ ja Orihita/ rattaita/ ja ruumita/ ja ihmisten sieluja.</p>
<p>18:14 Ja hedelmät, joita sinun sielusi himoitsi, ovat sinulta menneet, ja kaikki kalleutesi ja komeutesi ovat sinulta hävinneet, eikä niitä enää koskaan löydetä.</p>	<p>14. Ja hedelmät, joita sinun sielus himoitsee, ovat sinulta paenneet pois, ja kaikki, jotka lihavat ja kauniit olivat, ne ovat sinusta oljenneet pois, ja ei sinun pidä niitä enää löytämän.</p>	<p>18:14 Ja hedelmät joita sinun sielus himoidze/ owat sinulda paennet/ ja caicki cuin lihawat ja caunit olit/ ne owat sinusta poisoljennet/ ja et sinä heitä sillen löydä.</p>
<p>18:15 Niiden kauppiaat, ne, jotka rikastuivat tästä kaupungista, seisovat loitolla kauhistuen hänen vaivaansa, itkien ja surren,</p>	<p>15. Näiden kaluin kauppamiehet, jotka hänestä rikastuneet ovat, pitää taampana seisoman hänen vaivansa pelvon tähden, itkemän ja murehtiman.</p>	<p>18:15 Näiden caluin cauppamiehet/ jotca hänestä ricastunet owat/ pitä taambana seisoman hänen waiwans pelgon tähden/ itkemän/ murehtiman/</p>
<p>18:16 ja sanovat: "Voi, voi sitä suurta kaupunkia, joka oli puettu pellavaan ja purppuraan ja helakanpunaan ja koristettu kullalla ja jalokivillä ja helmillä, kun semmoinen rikkaus yhdessä hetkessä tuhoutui!"</p>	<p>16. Ja sanoman: voi, voi suurta kaupunkia! joka puettettu oli kalliilla liinalla ja purpuralla, ja tulipunaisella, ja kullalla yltäkullattu, ja kalliilla kivillä, ja päärlyillä; yhdellä hetkellä ovat senkaltaiset rikkaudet hävitetyt.</p>	<p>ja sanoman: 18:16 Woi/ Woi sitä suurta Caupungita/ joca puettettu oli Silkillä ja Purpuralla/ ja Rosunpunaisella/ ja Cullalla yldäcullattu/ ja callilla kiwillä/ ja Pärlyillä: 18:17 Sillä yhdellä hetkellä owat sencaltaiset rickaudet häwitetyt.</p>

<p>18:17 Ja kaikki laivurit ja kaikki rannikkopurjehtijat ja merimiehet ja kaikki merenkulkijat seisovat loitolla</p>	<p>17. Ja kaikki haahdenhaltiat, ja kaikki haaksiväki, jotka laivoissa asuvat, ja merimiehet, ja jotka merellä vaeltavat, seisovat taampana,</p>	<p>18:18 Ja caicki haahdenhaltiat/ ja caicki haaxiwäke/ jotca laiwoisa asuwat/ ja merimiehet/ ja jotca merellä waeldawat/ seisoi taambana:</p>
<p>18:18 ja huusivat nähdessään hänen palonsa savun ja sanoivat: "Mikä on tämän suuren kaupungin vertainen?"</p>	<p>18. Ja huusivat, kuin he savun hänen palostansa näkivät, ja sanoivat: kuka on tämän suuren kaupungin verta?</p>	<p>Ja huusit/ cosca he sawun hänen palostans näit/ ja sanoit: Cuca on tämän suuren Caupungin werta?</p>
<p>18:19 Ja he heittivät tomua päänsä päälle ja huusivat itkien ja surren ja sanoivat: "Voi, voi sitä suurta kaupunkia, jonka kalleuksista rikastuivat kaikki, joilla oli laivoja merellä, kun se yhdessä hetkessä tuhoutui!"</p>	<p>19. Ja he heittivät multaa päittensä päälle, huusivat, itkivät ja murehtivat, sanoen: voi, voi suurta kaupunkia! jossa kaikki rikastuneet ovat, joilla laivat meressä olivat, hänen kalliista kaluistansa; yhdellä hetkellä on hän hävitetty.</p>	<p>18:19 Ja he heitit mulda päidens päälle/ huusit/ itkit ja murehdit/ sanoden: Woi/ Woi sitä suurta Caupungita/ josa caicki ricastunet owat/ joilla laiwat meresä olit/ hänen caluistans: Sillä yhdellä hetkellä on hän häwitetty.</p>
<p>18:20 Riemuitse hänestä, taivas, ja te pyhät ja apostolit ja profeetat; sillä Jumala on hänet tuominnut ja kostanut hänelle teidän tuomionne.</p>	<p>20. Ihastu, taivas, hänestä, ja te pyhät apostolit ja prophetat! sillä Jumala tuomitsee teidän tuomionne hänen päällensä.</p>	<p>18:20 IHastu Taiwas hänestä ja te pyhät Apostolit ja Prophetat: Sillä Jumala duomidze teidän duomion hänen päällens.</p>
<p>18:21 Ja väkevä enkeli otti kiven, niinkuin suuren myllynkiven, ja heitti sen mereen sanoen: "Näin heitetään kiivaasti pois Babylon, se suuri kaupunki, eikä sitä enää löydetä."</p>	<p>21. Ja yksi väkevä enkeli nosti ison kiven, niinkuin myllynkiven, ja heitti sen mereen ja sanoi: näin äkisti pitää suuri kaupunki Babylon heitettämän pois, ja ei häntä pidä enempi löydetämän.</p>	<p>18:21 Ja yxi wäkevä Engeli ylösnosti isoin kiwen/ nijncuin myllynkiwen/ ja heitti sen mereen/ ja sanoi: Näin wäkinin pitä se suuri Caupungi Babylon poisheitettämän ja ei händä pidä enämbi löyttämän.</p>
<p>18:22 Ei kuulla sinussa enää kanteleensoittajain ja laulajain, huilun- ja torvensoittajain ääntä; ei löydetä sinusta enää minkään ammatin taituria; ei kuulla sinussa enää myllyn jyriää;</p>	<p>22. Ja kanteleiden soittajain ja laulajain, ja huiluin ja basunan soittajain ääni ei pidä enempi sinusta kuuluman, ja ei yhtäkään virkamiestä yhdestäkään virasta pidä enempi sinussa löydetämän, ja myllyn ääni ei pidä enempi sinussa kuuluman;</p>	<p>18:22 Ja candelein soittajain/ ja laulajain/ ja huiluin/ ja Basunan soittajain äni/ ei pidä enämbi sinusa cuuluman/ ja jocainen wircamies mistä custakin wirasta/ ei pidä enämbi sinusa löyttämän. Ja myllyn äni ei pidä enämbi sinusa cuuluman.</p>

18:23 ei loista sinussa enää lampun valo; ei kuulla sinussa enää huutoa yljälle eikä huutoa morsiamelle; sillä sinun kauppiasi olivat maan mahtavia, ja sinun velhoutesi villitsi kaikki kansat;	23. Ja kynttilän valkeus ei pidä sinussa enää valistaman, ja yljän ja morsiamen ääni ei pidä enää sinussa kuuluman; sillä sinun kaupiamiehes olivat maan päämiehet, ja sinun noitumises kautta ovat kaikki pakanat eksyneet.	18:23 Ja kyntilän walkeus ei pidä sinusa walistaman. Ja yljän ja morsiamen äni/ ei pidä enämbi sinusa cuuluman/ Sillä sinun cauppamiehes olit Päämiehet maan päällä/ ja sinun noitumises cautta owat caicki pacanat exynet:
18:24 ja hänestä on löydetty profeettain ja pyhien veri ja kaikkien veri, jotka maan päällä ovat tapetut.	24. Ja hänessä on prophetain ja pyhain veri löydetty, ja kaikkein niiden, jotka maan päällä tapetut ovat.	Ja hänesä on Prophetain ja Pyhain weri löytty/ ja caickein nijden jotca maan päällä tapetut owat.
19 LUKU	19 LUKU	XIX. Lucu .
19:1 Sen jälkeen minä kuulin ikäänkuin kansan paljouden suuren äänen taivaassa sanovan: "Halleluja! Pelastus ja kunnia ja voima on Jumalan, meidän Jumalamme.	1. Ja sitte kuulin minä suuren äänen, niinkuin paljolta kansalta taivaassa, sanovan: halleluja! autuus ja ylistys, kunnia ja voima olkoon Herralle meidän Jumalalle!	19:1 Sijtte cuulin minä suuren änen nijncuin paljolda Canssalda Taiwas/ sanowan: Halleluja. Autuus ja ylistys/ cunnia ja voima olcon meidän HERran Jumalan.
19:2 Sillä totiset ja vanhurskaat ovat hänen tuomionsa; sillä hän on tuominnut sen suuren porton, joka turmeli maan haureudellaan, ja on kostanut ja on vaatinut hänen kädestänsä palvelijainsa veren."	2. Sillä hänen tuomionsa ovat totiset ja vanhurskaat: että hän on suuren porton tuominnut, joka huoruudellansa maan turmeli, ja on palveliainsa veren sen kädestä kostanut.	19:2 Sillä hänen Duomions owat totiset ja wanhurscat/ että hän on sen suuren porton duominnut/ joca huorudellans maan turmeli/ ja on hänen palwelians weren sen kädestä costanut.
19:3 Ja he sanoivat toistamiseen: "Halleluja!" Ja hänen savunsa nousee aina ja iankaikkisesti.	3. Ja taas he sanoivat: halleluja! Ja sen savu käy ylös ijankaikkisesta ijankaikkiseen.	19:3 Ja taas he sanoit: Halleluja. Ja se sawu ylöskäwi ijancaickisest ijancaickiseen.
19:4 Ja ne kaksikymmentä neljä vanhinta ja neljä olentoa lankesivat maahan ja kumartaen rukoilivat Jumalaa, joka valtaistuimella istuu, ja sanoivat: "Amen, halleluja!"	4. Ja neljäkolmattakymmentä vanhinta ja neljä eläintä maahan lankesivat ja rukoilivat Jumalaa, istuimella istuvaista, ja sanoivat: amen! halleluja!	19:4 Ja ne neljä colmattakymmendä wanhinda/ ja ne neljä eläindä maahan langeisit/ ja cumarsit Jumalata istuimella istuwaista/ ja sanoit: Amen/ Halleluja.

<p>19:5 Ja valtaistuimelta lähti ääni, joka sanoi: "Ylistäkää meidän Jumalaamme, kaikki hänen palvelijansa, te, jotka häntä pelkätte, sekä pienet että suuret."</p>	<p>5. Ja ääni kuului istuimelta, sanoen: kiittäkää meidän Jumalaamme kaikki hänen palveliansa ja jotka häntä pelkätte, sekä pienet että suuret.</p>	<p>19:5 Ja yxi äni cuului istuimesta/ sanoden: Kijttäkät meidän Jumalata caicki hänen palwelians/ ja caicki jotca händä pelkätte/ sekä pienet/ että suuret.</p>
<p>19:6 Ja minä kuulin ikäänkuin kansan paljouden äänen ja ikäänkuin paljojen vetten pauhinan ja ikäänkuin suuren ukkosenjylinän sanovan: "Halleluja! Sillä Herra, meidän Jumalamme, Kaikkivaltias, on ottanut hallituksen.</p>	<p>6. Ja minä kuulin niinkuin paljon kansan äänen, ja niinkuin suuren veden äänen, ja niinkuin suurten pitkäisten äänen, jotka sanoivat: halleluja! sillä Herra kaikkivaltias Jumala on valtakunnan omistanut.</p>	<p>19:6 JA minä cuulin paljon Canssan änen/ ja nijncuin suuren weden änen/ ja nijncuin suurten Pitkäisten änet/ jotca sanoit: Halleluja. Sillä Caickiwaldias Jumala meidän HERram on waldacunnan omistanut.</p>
<p>19:7 Iloitkaamme ja riemuitkaamme ja antakaamme kunnia hänelle, sillä Karitsan häät ovat tulleet, ja hänen vaimonsa on itsensä valmistanut.</p>	<p>7. Iloitkaamme ja riemuitkaamme, ja antakaamme kunnia hänelle, sillä Karitsan häät ovat tulleet, ja sen emäntä valmisti itsensä.</p>	<p>19:7 Iloitcam ja riemuitcam/ ja andacam cunnia hänelle: sillä Caridzan häät owat tullet/ ja sen emändä walmisti idzens.</p>
<p>19:8 Ja hänen annettiin pukeutua liinavaatteeseen, hohtavaan ja puhtaaseen: se liina on pyhien vanhurskaus."</p>	<p>8. Ja hänen annettiin pukea itsensä puhtaalla ja kiiltävällä kalliilla liinalla, joka kallis liina on pyhain vanhurskaus.</p>	<p>19:8 Ja hänen annettin hänens puke puhtalla ja kijldawällä Silkillä (joca Silcki on Pyhain wanhurscaus)</p>
<p>19:9 Ja hän sanoi minulle: "Kirjoita: Autuaat ne, jotka ovat kutsutut Karitsan hääaterialle!" Vielä hän sanoi minulle: "Nämä sanat ovat totiset Jumalan sanat."</p>	<p>9. Ja hän sanoi minulle: kirjoita: autuaat ovat ne, jotka ovat Karitsan häihin ehtoolliselle kutsutut. Ja hän sanoi minulle: nämät Jumalan sanat ovat totiset.</p>	<p>19:9 Ja hän sanoi minulle: Kirjoita/ autuat owat ne jotca owat Caridzan ehtoliselle cudzutut. Ja hän sanoi minulle: Nämät Jumalan sanat owat totiset.</p>
<p>19:10 Ja minä lankesin hänen jalkojensa juureen, kumartaen rukoillakseni häntä. Mutta hän sanoi minulle: "Varo, ettet sitä tee; minä olen sinun ja sinun veljiesi kanssapalvelija, niiden, joilla on Jeesuksen todistus; kumarra ja rukoile Jumalaa. Sillä Jeesuksen todistus on profetian henki."</p>	<p>10. Ja minä lankesin hänen jalkainsa eteen häntä rukoilemaan. Mutta hän sanoi minulle: katso, ettes sitä tee; minä olen sinun ja sinun veljeis kanssapalvelia ja niiden, joilla Jesuksen todistus on: kumarra ja rukoile Jumalaa, sillä Jesuksen todistus on prophetain henki.</p>	<p>19:10 Ja minä langeisin hänen jalcains eteen händä cumartaman. Mutta hän sanoi minulle: Cadzo/ ettes sitä tee/ minä olen sinun/ ja sinun weljeis cansapalwelia/ ja nijden joilla Jesuxen todistus on: Cumarra Jumalata (Sillä Jesuxen todistus on Prophetian Hengi.)</p>

<p>19:11 Ja minä näin taivaan auenneena. Ja katso: valkoinen hevonen, ja sen selässä istuvan nimi on Uskollinen ja Totinen, ja hän tuomitsee ja sotii vanhurskaudessa.</p>	<p>11. Ja minä näin taivaan avatuksi, ja katso, valkia orhi, ja se, joka sen päällä istui, kutsuttiin uskolliseksi ja totiseksi, ja vanhurskaudella hän tuomitsee ja sotii.</p>	<p>19:11 JA minä näin Taiwan awatuxi/ ja cadzo/ yxi walkia Orih/ ja se joca sen päällä istui/ cudzuttin uscollisexi ja totisexi/ ja hän duomidze/ ja soti vanhurscaudella.</p>
<p>19:12 Ja hänen silmänsä olivat niinkuin tulen liekit, ja hänen päässään oli monta kruunua, ja hänellä oli kirjoitettuna nimi, jota ei tiedä kukaan muu kuin hän itse,</p>	<p>12. Ja hänen silmänsä ovat niinkuin tulen liekki, ja hänen päässänsä on monta kruunua, ja hänellä oli kirjoitettu nimi, jota ei kenkään tietänyt, vaan hän itse.</p>	<p>19:12 Ja hänen silmäns owat nijncuin tulen liecki/ ja hänen pääsäns on monda Cruunua/ ja hänellä oli kirjoitettu nimi/ jota ei kengän tienny/ waan hän idze.</p>
<p>19:13 ja hänellä oli yllään vereen kastettu vaippa, ja nimi, jolla häntä kutsutaan, on Jumalan Sana.</p>	<p>13. Ja hän oli vaatetettu vereen kastetulla vaatteella. Ja sen nimi kutsutaan Jumalan sanaksi.</p>	<p>19:13 Ja hän oli vaatetettu werellä prijscotetulla waattella. Ja sen nimi cudzutun Jumalan sanaxi.</p>
<p>19:14 Ja häntä seurasivat ratsastaen valkoisilla hevosilla taivaan sotajoukot, puettuina valkeaan ja puhtaaseen pellavavaatteeseen.</p>	<p>14. Ja sotajoukko, joka taivaassa on, seurasi häntä valkeilla hevosilla, vaatetetut valkialla puhtaalla kalliilla liinalla.</p>	<p>19:14 Ja ne sotawäet cuin Taiwasa owat/ seuraisit händä walkeilla hewoisilla/ waatetetut walkialla puhtalla Silkillä.</p>
<p>19:15 Ja hänen suustaan lähtee terävä miekka, että hän sillä löisi kansoja. Ja hän on kaitseva heitä rautaisella valtikalla, ja hän polkee kaikkivaltiaan Jumalan vihan kiivauden viinikuurnan.</p>	<p>15. Ja hänen suustansa kävi ulos terävä miekka, jolla hänen pitää pakanoita lyömän, joita hän on hallitseva rautaisella vitsalla. Ja hän on sotkuva kaikkivaltiaan Jumalan närkästyksen ja vihan viinakuurnan.</p>	<p>19:15 Ja hänen suustans uloskäwi caxiteräinen miecka/ jolla hänen pitä pacanoita lyömän/ joita hän on hallidzewa rautaisella widzalla. Ja hän on polkewa Caickiwaldian Jumalan hirmuisen wihan wijnacuopan.</p>
<p>19:16 Ja hänellä on vaipassa kupeellaan kirjoitettuna nimi: "Kuningasten Kuningas ja herrain Herra."</p>	<p>16. Ja hänellä on vaatteessansa ja reidessänsä nimi kirjoitettu: kuningasten Kuningas ja herrain Herra.</p>	<p>19:16 Ja hänellä on waatteisans nimi näin kirjoitettu: Cuningasten Cuningas ja caickein Herrain HERra.</p>
<p>19:17 Ja minä näin enkelin seisovan auringossa, ja hän huusi suurella äänellä sanoen kaikille keskitaivaalla lentäville linnuille: "Tulkaa, kokoontukaa Jumalan suurelle aterialle"</p>	<p>17. Ja minä näin enkelin seisovan auringossa, joka huusi suurella äänellä ja sanoi kaikille linnuille, jotka taivaan alla lentävät: tulkaat ja kokoontukaat suuren Jumalan ehtoolliselle.</p>	<p>19:17 JA minä näin yhden Engelin seisowan Auringos/ joca huusi suurella änellä/ ja sanoi caikille linnuille jotca Taiwan alla lendäwät: 19:18 Tulcat ja coconducat sen suuren Jumalan ehtoliselle/</p>

19:18 syömään kuningasten lihaa ja sotapäällikköjen lihaa ja väkevien lihaa ja hevosten sekä niiden selässä istuvien lihaa ja kaikkien vapaitten ja orjien lihaa, sekä pienten että suurten."	18. Syömään kuningasten lihaa ja päämiesten lihaa, ja väkevän lihaa, ja orhitten lihaa, ja niillä ajavaisten, ja kaikkein vapaitten ja orjain, sekä pienten että suurten.	syömän Cuningasten liha ja Päämiesten liha/ ja wäkwitten liha/ ja Orhitten liha/ ja nijllä ajawaisten/ ja caickein wapain liha/ ja palweliottten/ sekä pienden että suurten liha.
19:19 Ja minä näin pedon ja maan kuninkaat ja heidän sotajoukkonsa kokoontuneina sotiaksensa hevosen selässä istuvaa vastaan ja hänen sotajoukkoansa vastaan.	19. Ja minä näin pedon, ja maan kuninkaat, ja heidän sotawäkensä koottuna sotimaan sen kanssa, joka oriin päällä istui, ja myös hänen sotawäkensä kanssa.	19:19 JA minä näin sen Pedon/ ja maan Cuningat/ ja heidän sotawäkensä coottuna sotiman sen cansa/ joca Orhin päällä istui/ ja myös hänen sotawäkensä.
19:20 Ja peto otettiin kiinni, ja sen kanssa väärä profeetta, joka sen nähden oli tehnyt ihmetekonsa, joilla hän oli eksyttänyt ne, jotka olivat ottaneet pedon merkin, ja ne, jotka olivat sen kuvaa kumartaneet; ne molemmat heitettiin elävältä tuliseen järveen, joka tulikiveä palaa.	20. Ja peto otettiin kiinni, ja hänen kanssansa väärä propheta, joka ihmeitä hänen edessänsä teki, joilla hän niitä vietteli, jotka pedon merkin ottivat, ja jotka hänen kuvaansa kumarsivat: nämä kaksi ovat elävältä tuliseen järveen heitettyt, joka tulikivestä paloi.	19:20 Ja se Peto otettin kijnni/ ja wäärä Propheta hänen cansans/ joca nijtä ihmeitä hänen edesäns teki/ joilla hän nijtä wietteli cuin Pedon merkin otit/ ja jotca Pedon cuwa cumarsit. Nämät caxi owat eläwäldä tuliseen järween heitettyt/ joca tulikiwestä paloi.
19:21 Ja ne muut saivat surmansa hevosen selässä istuvan miekasta, joka lähti hänen suustaan; ja kaikki linnut tulivat ravituiksi heidän lihastansa.	21. Ja muut tapettiin miekalla, joka sen suusta kävi ulos, joka oriin päällä istui; ja kaikki linnut ravittiin heidän lihastansa.	19:21 Ja ne muut tapettin sen miecalla joca sen suusta uloskäwi cuin Orhin päällä istui/ ja caicki linnut rawittin heidän lihastans.
20 LUKU	20 LUKU	XX. Lucu .
20:1 Ja minä näin tulevan taivaasta alas enkelin, jolla oli syvyyden avain ja suuret kahleet kädessään.	1. Ja minä näin enkelin astuvan alas taivaasta, jolla oli syvyyden avain ja suuri kahle hänen kädessänsä.	20:1 JA minä näin yhden Engelin astuwan alas Taiwasta/ jolla oli sywyden awain/ ja suuri cahle oli hänen kädesäns.
20:2 Ja hän otti kiinni lohikäärmeen, sen vanhan käärmeen, joka on perkele ja saatana, ja sitoi hänet tuhanneksi vuodeksi	2. Ja hän otti lohikärmeen kiinni, vanhan madon, joka on perkele ja saatana, ja sitoi hänen tuhanneksi vuodeksi,	20:2 Ja hän otti Drakin kijnni/ sen wanhan madon/ joca on Perkele ja Satan/ ja sidos hänen tuhannexi wuodexi.

<p>20:3 ja heitti hänet syvyyteen ja sulki ja lukitsi sen sinetillä hänen jälkeensä, ettei hän enää kansoja villitsisi, siihen asti kuin ne tuhat vuotta ovat loppuun kuluneet; sen jälkeen hänet pitää päästettämän irti vähäksi aikaa.</p>	<p>3. Ja heitti hänen syvyyteen, ja sulki hänen, ja lukitsi päältä, ettei hänen enempi pitäisi pakanoita viettelemän, siihenasti kuin tuhannen vuotta kuluu; ja sitte pitää hän vähäksi hetkeksi päästettämän.</p>	<p>20: 3 Ja heitti hänen syvyyteen/ ja sulki hänen ja lukidzi päältä/ ettei hänen enämbi pitäisi pacanoita wiettelemän/ siihenasti cuin tuhannen vuotta culu/ ja sijtte pitä hän wähäxi hetkexi päästettämän.</p>
<p>20:4 Ja minä näin valtaistuimia, ja he istuivat niille, ja heille annettiin tuomiovalta; ja minä näin niiden sielut, jotka olivat teloitettut Jeesuksen todistuksen ja Jumalan sanan tähden, ja niiden, jotka eivät olleet kumartaneet petoa eikä sen kuvaa eivätkä ottaneet sen merkkiä otsaansa eikä käteensä; ja he virkosivat eloon ja hallitsivat Kristuksen kanssa tuhannen vuotta.</p>	<p>4. Ja minä näin istuimet, ja he istuivat niiden päällä, ja heille annettiin tuomio; ja niiden sielut, jotka Jesuksen todistuksen ja Jumalan sanan tähden mestatut olivat, ja jotka ei petoa kumartaneet eikä hänen kuvaansa, ja ei ottaneet hänen merkkiänsä otsiinsa taikka käsiinsä; ja he elivät ja hallitsivat Kristuksen kanssa tuhannen vuotta.</p>	<p>20:4 JA minä näin istuimet/ ja he istuit nijden päällä/ ja heille annettiin duomio/ ja nijden sielut jotca Jesuxen todistuxen ja Jumalan sanan tähden mestatut olit/ ja jotca ei Petoa cumartanet/ eikä hänen cuwansa/ ja ei ottanet hänen merckiäns heidän odzijns taicka käsijns/ nämät elit ja hallidzit Christuxen cansa tuhannen vuotta.</p>
<p>20:5 Muut kuolleet eivät vironneet eloon, ennenkuin ne tuhat vuotta olivat loppuun kuluneet. Tämä on ensimmäinen ylösnousemus.</p>	<p>5. Mutta ne muut ei kuolleista virvonneet siihenasti kuin tuhannen ajastaikaa kului. Tämä on ensimmäinen ylösnousemus.</p>	<p>20:5 Mutta ne muut ei cuolluista wirgonnet/ siihenasti cuin tuhannen ajastaica cului. Tämä on ensimmäinen ylösnousemus.</p>
<p>20:6 Autuas ja pyhä on se, jolla on osa ensimmäisessä ylösnousemuksessa; heihin ei toisella kuolemalla ole valtaa, vaan he tulevat olemaan Jumalan ja Kristuksen pappeja ja hallitsevat hänen kanssaan ne tuhannen vuotta.</p>	<p>6. Autuas ja pyhä on se, jolla on osa ensimmäisessä ylösnousemisessa: niiden ylitse ei ole toisella kuolemalla yhtään valtaa, vaan he tulevat Jumalan ja Kristuksen papeiksi, ja hallitsevat hänen kanssansa tuhannen vuotta.</p>	<p>20:6 Autuas ja pyhä on se/ jolla on osa sijnä ensimmäises ylösnousemises. Nijden päälle ei ole toisella cuolemalla yhtän woima: Waan he tulewat Jumalan ja Christuxen Papixi/ ja hallidzewat hänen cansans tuhannen vuotta.</p>
<p>20:7 Ja kun ne tuhat vuotta ovat loppuun kuluneet, päästetään saatana vankeudesta,</p>	<p>7. Ja kuin tuhannen vuotta kuluneet ovat, niin saatana päästetään vankiudestansa.</p>	<p>20:7 JA cosca tuhannen vuotta culunet owat/ nijn Satan päästetän fangiudestans/</p>

<p>20:8 ja hän lähtee villitsemään maan neljällä kulmalla olevia kansoja, Gogia ja Maagogia, kootakseen heidät sotaan, ja niiden luku on kuin meren hiekka.</p>	<p>8. Ja hän menee ulos pakanoita viettelemään, jotka neljällä maankulmalla ovat, Gog ja Magog, että hän heitä sotaan kokoais, joidenka luku on niinkuin meren santa.</p>	<p>ja hän mene pacanoita wiettelemän/ jotca neljällä maanculmalla owat/ Gogi ja Magogi/ että hän heitä sotaan cocois/ joidenga lucu on nijncuin meren sanda.</p>
<p>20:9 Ja he nousevat yli maan avaruuden ja piirittävät pyhien leirin ja sen rakastetun kaupungin. Mutta tuli lankeaa taivaasta ja kuluttaa heidät.</p>	<p>9. Ja he astuivat maan avaruuden päälle, ja piirittivät pyhain leirin ja rakkaan kaupungin. Ja tuli lankesi Jumalalta taivaasta ja söi heidät.</p>	<p>20:8 Ja he astuit maan awaruden päälle/ ja pijritit nijden Pyhain leirit/ ja rackan Caupungin. 20:9 Ja tuli langeis Jumalalda Taiwasta/ ja söi heidän.</p>
<p>20:10 Ja perkele, heidän villitsijänsä, heitetään tuli- ja tulikivijärveen, jossa myös peto ja väärä profeetta ovat, ja heitä vaivataan yöt päivät, aina ja iankaikkisesti.</p>	<p>10. Ja perkele, joka heitä vietteli, heitettiin tuliseen ja tulikiviseen järveen, jossa sekä peto että väärä propheta oli; ja ne pitää vaivattaman päivää ja yötä ijankaikkisesta ijankaikkiseen.</p>	<p>20:10 Ja se Perkele joca heitä wietтели/ heitettin tuliseen ja tulikiwiseen järween/ josa sekä se Peto että se wäärä Propheta oli/ ja pitä waiwattaman päiwä ja yötä ijancaickisest ijancaickiseen.</p>
<p>20:11 Ja minä näin suuren, valkean valtaistuimen ja sillä istuvaisen, jonka kasvoja maa ja taivas pakenivat, eikä niille sijaa löytynyt.</p>	<p>11. Ja minä näin suuren valkian istuimen ja senpäällä istuvan, jonka kasvoin edestä maa ja taivas pakeni; ja ei heille löydetty sias.</p>	<p>20:11 Ja minä näin suuren walkian istuimen/ ja sen päällä istuwan/ jonga caswon edestä maa ja Taiwas pakeni/ ja ei heille löytty sia.</p>
<p>20:12 Ja minä näin kuolleet, suuret ja pienet, seisomassa valtaistuimen edessä, ja kirjat avattiin; ja avattiin toinen kirja, joka on elämän kirja; ja kuolleet tuomittiin sen perusteella, mitä kirjoihin oli kirjoitettu, tekojensa mukaan.</p>	<p>12. Ja minä näin kuolleet, sekä pienet että suuret, seisovan Jumalan kasvoin edessä, ja kirjat avattiin, ja toinen kirja avattiin, joka on elämän, ja kuolleet tuomittiin niistä, mitkä kirjoissa kirjoitetut olivat, töittensä jälkeen.</p>	<p>20:12 Ja minä näin ne cuollet/ sekä suuret että pienet/ seisowan Jumalan caswon edes/ ja Kirjat awattin/ ja toinen Kirja awattin/ joca on elämän/ ja cuollet duomittin nijstä kirjoituxista cuin Kirjoisa kirjoitetut olit/ heidän töidens jälkeen.</p>
<p>20:13 Ja meri antoi ne kuolleet, jotka siinä olivat, ja Kuolema ja Tuonela antoivat ne kuolleet, jotka niissä olivat, ja heidät tuomittiin, kukin tekojensa mukaan.</p>	<p>13. Ja meri antoi ne kuolleet, jotka hänessä olivat, ja kuolema ja helvetti antoi ne kuolleet, jotka heissä olivat: ja ne tuomittiin jokainen töittensä jälkeen.</p>	<p>20:13 Ja meri annoi ne cuollet cuin hänesä olit/ ja cuolema ja Helwetti annoi ne cuollet cuin heisä olit/ ja ne duomittin/ jocainen heidän töidens jälkeen.</p>
<p>20:14 Ja Kuolema ja Tuonela heitettiin tuliseen järveen. Tämä on toinen kuolema, tulinen järvi.</p>	<p>14. Ja kuolema ja helvetti heitettiin tuliseen järveen. Tämä on toinen kuolema.</p>	<p>20:14 Ja cuolema ja Helwetti heitettin tuliseen järween. Tämä on se toinen cuolema.</p>

20:15 Ja joka ei ollut elämän kirjaan kirjoitettu, se heitettiin tuliseen järveen.	15. Ja joka ei löydetty elämän kirjassa kirjoitetuksi, se heitettiin tuliseen järveen.	20:15 Ja joka ei löytty elämän Kirjasa kirjoitetuxi/ se tuliseen järveen heitettin.
21 LUKU	21 LUKU	XXI. Lucu .
21:1 Ja minä näin uuden taivaan ja uuden maan; sillä ensimmäinen taivas ja ensimmäinen maa ovat kadonneet, eikä merta enää ole.	1. Ja minä näin uuden taivaan ja uuden maan, sillä ensimmäinen taivas ja ensimmäinen maa katosi, ja ei meri silleen ole.	21:1 JA minä näin vden Taiwan ja vden maan: sillä endinen maa catois/ ja ei meri sillen ole.
21:2 Ja pyhän kaupungin, uuden Jerusalemin, minä näin laskeutuvan alas taivaasta Jumalan tyköä, valmistettuna niinkuin morsian, miehellensä kaunistettu.	2. Ja minä Johannes näin pyhän kaupungin, uuden Jerusalemin, astuvan alas taivaasta, Jumalalta valmistetun, niinkuin morsiamen kaunistetun hänen miehellensä.	21:2 Ja minä Johannes näin sen pyhän Caupungin/ vden Jerusalemin alasastuwan Taiwasta/ Jumalalda walmistetun/ nijncuin morsiamen caunistetun hänen miehellens.
21:3 Ja minä kuulin suuren äänen valtaistuimelta sanovan: "Katso, Jumalan maja ihmisten keskellä! Ja hän on asuva heidän keskellensä, ja he ovat hänen kansansa, ja Jumala itse on oleva heidän kanssaan, heidän Jumalansa;	3. Ja kuulin suuren äänen taivaasta sanovan: katso Jumalan maja ihmisten seassa, ja hän on asuva heidän kanssansa, ja he tulevat hänen kansaksensa, ja itse Jumala on oleva heidän kanssansa ja heidän Jumalansa.	21:3 Ja cuulin suuren änen istuimelda sanowan: Cadzo/ Jumalan maja ihmisten seas/ ja hän on asuwa heidän cansans/ ja he tulewat hänen Canssaxens/ ja idze Jumala heidän cansans/ on olewa heidän Jumalans.
21:4 ja hän on pyyhkivä pois kaikki kyneleet heidän silmistänsä, eikä kuolemaa ole enää oleva, eikä murhetta eikä parkua eikä kipua ole enää oleva, sillä kaikki entinen on mennyt."	4. Ja Jumala on pyyhkivä pois kaikki kyneleet heidän silmistänsä, ja ei kuolemaa pidä silleen oleman, eikä itkua, eikä parkua, eikä kipua pidä silleen oleman; sillä ne entiset poismenivät.	21:4 Ja Jumala on pyhkiwä pois caicki kynelet heidän silmistäns/ ja ei cuolemata pidä sillen oleman/ eikä parcua/ eikä kipua pidä sillen oleman: sillä ne endiset poismenit.
21:5 Ja valtaistuimella istuva sanoi: "Katso, uudeksi minä teen kaikki." Ja hän sanoi: "Kirjoita, sillä nämä sanat ovat vakaat ja todet."	5. Ja se, joka istuimella istui, sanoi: katso, minä uudistan kaikki. Ja sanoi minulle: kirjoita! sillä nämä sanat ovat totiset ja vahvat.	21:5 Ja se joca istuimella istui/ sanoi: Cadzo/ minä udistan caicki. Ja hän sanoi minulle: Kirjoita: Sillä nämät sanat owat totiset ja wahwat.

<p>21:6 Ja hän sanoi minulle: "Se on tapahtunut. Minä olen A ja O, alku ja loppu. Minä annan janoavalle elämän veden lähteestä lahjaksi.</p>	<p>6. Ja hän sanoi minulle: Se on tapahtunut. Minä olen A ja O, alku ja loppu. Minä annan janoavalle elämän veden lähteestä lahjaksi.</p>	<p>21:6 Ja hän sanoi minulle: se on tehty. Minä olen A ja O/ Alcu ja Loppu: Minä annan janowan sijtä elävän veden lähtestä andimexi.</p>
<p>21:7 Joka voittaa, on tämän perivä, ja minä olen oleva hänen Jumalansa, ja hän on oleva minun poikani.</p>	<p>7. Joka voittaa, sen pitää kaikki nämät perimän, ja minä olen hänen Jumalansa, ja hänen pitää oleman minun poikani.</p>	<p>21:7 Joca woitta/ hänen pitä caicki nämät perimän/ ja minä olen hänen Jumalans/ ja hänen pitä oleman minun Poican.</p>
<p>21:8 Mutta pelkurien ja epäuskoisten ja saastaisten ja murhaajien ja huorintekijäin ja velhojen ja epäjumalanpalvelijain ja kaikkien valhettelijain osa on oleva siinä järvessä, joka tulta ja tulikiveä palaa; tämä on toinen kuolema."</p>	<p>8. Mutta pelkureille ja uskottomille, ja hirmuisille, ja murhaajille, ja salavuoteisille, ja velhoille, ja epäjumalalaisille, ja kaikille valehtelijoille pitää osa oleman siinä järvessä, joka tulesta ja tulikivestä palaa, joka on toinen kuolema.</p>	<p>21:8 Mutta nijlle pelcureille ja uscottomille/ ja hirmuisille/ ja murhaille/ ja salavuoteisille/ ja welhoille/ ja epäjumalalaisille/ ja caikille walehtelijille/ pitä osa oleman sijnä järwesä/ joca tulesta ja tulikiwestä pala/ joca toinen cuolema on.</p>
<p>21:9 Ja tuli yksi niistä seitsemästä enkelistä, joilla oli ne seitsemän maljaa täynnä seitsemää viimeistä vitsausta, ja puhui minun kanssani sanoen: "Tule tänne, minä näytän sinulle morsiamen, Karitsan vaimon."</p>	<p>9. Ja minun tyköni tuli yksi seitsemästä enkelistä, joilla oli seitsemän maljaa täynnä seitsentä viimeistä vitsausta, ja puhui minun kanssani, sanoen: tule, minä osoitan sinulle morsiamen, Karitsan emännän.</p>	<p>21:9 JA minun tygöni tuli nijstä seidzemestä Engelistä/ joilla oli ne seidzemen malja täynäns seidzemestä wijmeisestä widzauxesta/ ja hän puhui minun cansani/ sanoden: tule ja minä osotan sinulle morsiamen/ sen Caridzan emännän.</p>
<p>21:10 Ja hän vei minut hengessä suurelle ja korkealle vuorelle ja näytti minulle pyhän kaupungin, Jerusalemin, joka laskeutui alas taivaasta Jumalan tyköä,</p>	<p>10. Ja hän vei minun hengessä suurelle ja korkialle vuorelle, ja osoitti minulle suuren kaupungin, pyhän Jerusalemin, astuvan alas taivaasta Jumalalta,</p>	<p>21:10 Ja hän wei minun Hengesä suurelle ja corkialle wuorelle/ ja osotti minulle sen suuren Caupungin/ pyhän Jerusalemin alasastuwan Taiwasta/ Jumalalda.</p>
<p>21:11 ja siinä oli Jumalan kirkkaus; sen hohto oli kaikkein kalleimman kiven kaltainen, niinkuin kristallinkirkas jaspiskivi;</p>	<p>11. Jolla oli Jumalan kirkkaus; ja sen valkeus oli kaikkein kalleimman kiven muotoinen, niinkuin kirkas jaspis.</p>	<p>21:11 Jolla oli Jumalan kirckaus. Ja sen walkeus oli caickein callimman kiwen muotoinen/ nijncuin kircas Jaspis.</p>

<p>21:12 siinä oli suuri ja korkea muuri, jossa oli kaksitoista porttia ja porteilla kaksitoista enkeliä, ja niihin oli kirjoitettu nimiä, ja ne ovat Israelin lasten kahdentoista sukukunnan nimet;</p>	<p>12. Ja hänellä oli suuri ja korkia muuri, jolla oli kaksitoistakymmentä porttia, ja porteissa kaksitoistakymmentä enkeliä, ja nimet kirjoitetut, jotka ovat kahdentoistakymmenen Israelin lasten sukukuntain nimet:</p>	<p>21:12 Ja hänellä oli suuri ja korkia muuri/ jolla oli kaksitoistakymmentä porttia/ ja porteissa kaksitoistakymmentä Engelitä/ ja nimet kirjoitetut/ jotka ovat kahdentoistakymmenen Israelin lasten sukukuntain nimet.</p>
<p>21:13 idässä kolme porttia ja pohjoisessa kolme porttia ja etelässä kolme porttia ja lännessä kolme porttia.</p>	<p>13. Idässä kolme porttia, pohjoisessa kolme porttia, etelässä kolme porttia, lännessä kolme porttia.</p>	<p>21:13 Idässä kolme porttia/ pohjoisessa kolme porttia/ etelässä kolme porttia/ lännessä kolme porttia:</p>
<p>21:14 Ja kaupungin muurilla oli kaksitoista perustusta, ja niissä Karitsan kahdentoista apostolin kaksitoista nimeä.</p>	<p>14. Ja sen kaupungin muurilla oli kaksitoistakymmentä perustusta, ja niissä Karitsan kahdentoistakymmenen apostolin nimet.</p>	<p>21:14 Ja sen Caupungin muurilla oli kaksitoistakymmentä perustusta/ ja niissä Caridzan kahdentoistakymmenen Apostolin nimet.</p>
<p>21:15 Ja sillä, joka minulle puhui, oli mittasauvana kultainen ruoko, mitataksaan kaupungin ja sen portit ja sen muurin.</p>	<p>15. Ja sillä, joka minun kanssani puhui, oli kultainen ruoko, kaupunkia mitataksensa ja hänen porttejansa ja muuriansa.</p>	<p>21:15 Ja sillä/ kuin minun kanssani puhui/ oli cullainen ruoko/ Caupungita mitataksensa/ ja hänen porttejansa/ ja muuriansa.</p>
<p>21:16 Ja kaupunki oli neliskulmainen, ja sen pituus oli yhtä suuri kuin sen leveys. Ja hän mittasi sillä ruovolla kaupungin: se oli kaksitoista tuhatta vakomittaa. Sen pituus ja leveys ja korkeus olivat yhtä suuret.</p>	<p>16. Ja kaupunki on pantu nelikulmaiseksi, ja hänen pituutensa on niin suuri kuin hänen leveytensä. Ja hän mittasi kaupungin ruovolla kaksitoistakymmentä tuhatta vakomittaa; ja hänen pituutensa ja leveytensä ja korkeutensa ovat yhtäläiset.</p>	<p>21:16 Ja se Caupungi on pantu nelikulmaiseksi/ ja hänen pituutensa on niin suuri kuin myös hänen leveytensä. Ja hän mittasi sen Caupungin sillä cullaisella ruovolla/ kaksitoistakymmentä tuhatta vakomittaa. Ja hänen pituutensa ja leveytensä/ ja korkeutensa ovat yhtäläiset.</p>
<p>21:17 Ja hän mittasi sen muurin: se oli sata neljäkymmentä neljä kyynärää, ihmismittan mukaan, joka on enkelin mitta.</p>	<p>17. Ja mittasi hänen muurinsa, sata ja neljäviidettäkymmentä kyynärää ihmismittan jälkeen, joka enkelillä oli.</p>	<p>21:17 Ja hän mittasi hänen muurinsa/ sata ja neljä viidettäkymmentä kyynärää ihmismittan jälkeen kuin Engelillä oli.</p>
<p>21:18 Ja sen muuri oli rakennettu jaspiksesta, ja kaupunki oli puhdasta kultaa, puhtaan lasin kaltaista.</p>	<p>18. Ja muurin rakennus oli jaspiksesta, ja itse kaupunki puhtaasta kullasta, puhtaan lasin kaltainen.</p>	<p>21:18 Ja sen muurin rakennus oli Jaspiksesta/ ja itse Caupungi puhtaasta kullasta/ puhtaan lasin kaltainen.</p>

21:19 Ja kaupungin muurin perustukset olivat kaunistetut kaikkinaisilla kalleilla kivillä; ensimmäinen perustus oli jaspis, toinen safiiri, kolmas kalkedon, neljäs smaragdi,	19. Ja kaupungin muurin perustukset olivat kaikkinaisilla kalliilla kivillä kaunistetut: ensimmäinen perustus oli jaspis, toinen saphiri, kolmas kalkedoni, neljäs smaragdi,	21:19 Ja sen Caupungin muurin perustuxet/ olit caickinaisilla calleilla kiwillä caunistetut: ensimmäinen perustus oli Jaspis/ toinen Saphirus/ colmas Calcedonius/ 21:20 Neljäs Smaragdus/
21:20 viides sardonyks, kuudes sardion, seitsemäs krysoliitti, kahdeksas berylli, yhdeksäs topaasi, kymmenes krysoprasi, yhdestoista hyasintti, kahdestoista ametisti.	20. Viides sardoniks, kuudes sardius, seitsemäs krysoliti, kahdeksas berilli, yhdeksäs topasis, kymmenes krysoprasi, yksitoistakymmenes hyakinti, kaksitoistakymmenes ametysti.	wijdes Sardonix/ cuudes Sardius/ seidzemes Chrysolitus/ cahdexas Berillus/ yhdexäs Topazius/ kymmenes Chrysoprasus/ yxitoistakymmenes Hyacinthus/ toinentoistakymmenes Ametystus.
21:21 Ja ne kaksitoista porttia olivat kaksitoista helmeä; kukin portti oli yhdestä helmestä; ja kaupungin katu oli puhdasta kultaa, ikäänkuin läpikuultavaa lasia.	21. Ja ne kaksitoistakymmentä porttia olivat kaksitoistakymmentä päärlyä, ja kukin portti oli yhdestä päärlystä; ja kaupungin kadut olivat puhdas kulta, niinkuin lävitse paistavainen lasi.	21:21 Ja ne caxitoistakymmendä porttia olit caxitoistakymmendä Pärlyä/ ja cukin portti oli yhdestä Pärlystä/ ja sen Caupungin catut olit aiwa cullasta/ nijncuin paistawaisesta clasista.
21:22 Mutta temppeliä minä en siinä nähnyt; sillä Herra Jumala, Kaikkivaltias, on sen temppeli, ja Karitsa.	22. Ja en minä hänessä templiä nähnyt; sillä Herra kaikkivaltias Jumala on hänen templinsä, ja Karitsa.	21:22 Ja en minä hänesä Templiä nähnyt/ sillä HERRa Caickiwaldias Jumala on hänen Templins/ ja Caridza.
21:23 Eikä kaupunki tarvitse valoksensa aurinkoa eikä kuuta; sillä Jumalan kirkkaus valaisee sen, ja sen lamppu on Karitsa.	23. Ja ei se kaupunki tarvitse aurinkoa eikä kuuta hänessä valistamaan; sillä Jumalan kirkkaus valistaa hänessä, ja hänen valkeutensa on Karitsa.	21:23 Ja ei se Caupungi tarwidze Auringota eikä Cuuta/ hänesäns walistaman/ sillä Jumalan kirckaus walista hänes/ ja hänen walkeudens on Caridza.
21:24 Ja kansat tulevat vaeltamaan sen valkeudessa, ja maan kuninkaat vievät sinne kunniansa.	24. Ja pakanat, jotka autuaaksi tulevat, pitää hänen valkeudessaansa vaeltaman, ja maan kuninkaat tuovat kunniansa ja ylistyksensä siihen.	21:24 Ja ne pacanat jotca autuaxi tulewat/ pitä hänen walkeudesans waeldaman/ ja Cuningat maan päällä tuowat heidän cunnians sijhen.
21:25 Eikä sen portteja suljeta päivällä, ja yötä ei siellä ole,	25. Ja ei sen portteja suljeta päivillä; sillä ei siellä yötä pidä oleman.	21:25 Ja ei sen porttia suljeta päiwällä: sillä ei siellä yötä pidä oleman.
21:26 ja sinne viedään kansojen kunnia ja kalleudet.	26. Ja pakanain ylistys ja kunnia tuodaan siihen.	Ja pacanain cunnia ja ylistys sinne tuodan.

21:27 Eikä sinne ole pääsevä mitään epäpyhää eikä ketään kauhistusten tekijää eikä valhettelijaa, vaan ainoastaan ne, jotka ovat kirjoitetut Karitsan elämäkirjaan.	27. Ja ei pidä häneen mitään saastuttavaa tuleman sisälle, taikka sitä, mikä kauhistuksen eli valheen saattaa; vaan ne, jotka Karitsan elämän kirjassa kirjoitetut ovat.	21:26 Ja ei pidä hänehen mitän saastuttapa tuleman/ taicka sitä cuin cauhistuxen eli walhen saatta/ waan ne jotca Caridzan elämän Kirjasa kirjoitetut owat.
22 LUKU	22 LUKU	XXII. Lucu .
22:1 Ja hän näytti minulle elämän veden virran, joka kirkkaana kuin kristalli juoksi Jumalan ja Karitsan valtaistuimesta.	1. Ja hän osoitti minulle puhtaan elämän veden virran, selkiän niinkuin kristallin, vuotavan Jumalan ja Karitsan istuimesta.	22:1 JA hän osotti minulle puhtan elävän weden wirran/ selkiän nijncuin Chrystallin/ wuotawan Jumalan ja Caridzan istuimesta/
22:2 Keskellä sen katuja ja virran molemmilla puolilla oli elämän puu, joka kantoi kahdettoista hedelmät, antaen joka kuukausi hedelmänsä, ja puun lehdet ovat kansojen tervehtymiseksi.	2. Keskellä hänen katuansa ja molemmilla puolilla virtaa seisoi elämän puu, joka kantoi kaksitoistakymmeniset hedelmät, ja antoi hedelmänsä kunakin kuukautena, ja puun lehdet pakanain terveydeksi.	keskelle hänen catujans. 22:2 Ja molemmilla puolilla wirta seisoi elämän puu/ joca candoi caxitoistakymmeniset hedelmät/ ja andoi hedelmäns cunakin Cuucaunna/ ja sen puun lehdet kelpaisit pacanoitten terweydexi.
22:3 Eikä mitään kirousta ole enää oleva. Ja Jumalan ja Karitsan valtaistuin on siellä oleva, ja hänen palvelijansa palvelevat häntä	3. Ja ei kirousta pidä silleen ensinkään oleman; vaan Jumalan ja Karitsan istuin pitää hänessä oleman, ja hänen palveliansa pitää häntä palveleman,	22:3 Ja ei kirousta pidä sillen ensingän oleman/ waan Jumalan ja Caridzan istuin pitä hänes oleman/ ja hänen palwelians pitä händä palweleman.
22:4 ja näkevät hänen kasvonsa, ja hänen nimensä on heidän otsissansa.	4. Ja näkemän hänen kasvonsa, ja hänen nimensä pitää heidän otsissansa oleman.	22:4 Ja näkemän hänen caswons/ ja hänen nimensä pitä heidän odzisans oleman.
22:5 Eikä yötä ole enää oleva, eivätkä he tarvitse lampun valoa eikä auringon valoa, sillä Herra Jumala on valaiseva heitä, ja he hallitsevat aina ja iankaikkisesti.	5. Ja yötä ei pidä siellä oleman, eikä he tarvitse kynttilää taikka auringon walkeutta; sillä Herra Jumala valaisee heitä: ja heidän pitää hallitseman ijankaikkisesta ijankaikkiseen.	22:5 Ja ei enämbi yötä pidä oleman/ ei he myös tarwidze kyntilätä/ taicka Auringon walkeutta: Sillä HERra Jumala walaise heitä/ ja he hallidzewat ijancaickisest ijancaickiseen.

<p>22:6 Ja hän sanoi minulle: "Nämä sanat ovat vakaat ja todet, ja Herra, profeettain henkien Jumala, on lähettänyt enkelinsä näyttämään palvelijoilleen, mitä pian tapahtuman pitää.</p>	<p>6. Ja hän sanoi minulle: nämät sanat ovat vahvat ja totiset, ja Herra, pyhain prophetain Jumala, on enkelinsä lähettänyt osoittamaan palvelioillensa niitä, mitkä pian tapahtuman pitää.</p>	<p>22:6 JA hän sanoi minulle: Nämät sanat ovat wahwat ja totiset: Ja Jumala pyhain Prophetain HERra/ on hänen Engelins lähettänyt/ osottaman palwelioillens/ mitkä pian tapahtuman pitä.</p>
<p>22:7 Ja katso, minä tulen pian. Autuas se, joka ottaa tämän kirjan ennustuksen sanoista vaarin!"</p>	<p>7. Katso, minä tulen nopiasti. Autuas on se, joka kätkee tämän kirjan prophetian sanat.</p>	<p>22:7 Ja cadzo/ minä tulen nopiast. Autuas on se/ joca kätke tämän Kirjan Prophetian sanat.</p>
<p>22:8 Ja minä, Johannes, olen se, joka tämän kuulin ja näin. Ja kun olin sen kuullut ja nähnyt, minä lankesin maahan kumartukseni sen enkelin jalkojen eteen, joka tämän minulle näytti.</p>	<p>8. Ja minä Johannes olen se, joka näitä näin ja kuulin. Ja kuin minä näitä kuulin ja näin, lankesin minä maahan rukoilemaan enkelin jalkain eteen, joka minulle näitä osoitti.</p>	<p>22:8 Ja minä olen se Johannes joca näitä cuulin ja näin: Ja cosca minä näitä cuulin ja näin/ langeisin minä Engelin jalcain eteen rucoileman/ sitä cuin minulle näitä osotti.</p>
<p>22:9 Ja hän sanoi minulle: "Varo, ettet sitä tee; minä olen sinun ja sinun veljiesi, profeettain, kanssapalvelija, ja niiden, jotka ottavat tämän kirjan sanoista vaarin; kumartaen rukoile Jumalaa."</p>	<p>9. Ja hän sanoi minulle: katso, ettes sitä tee; sillä minä olen sinun kanssapalvelias, ja sinun veljeis prophetain ja niiden, jotka tämän kirjan sanat kätkevät: kumarra ja rukoile Jumalaa.</p>	<p>22:9 Ja hän sanoi minulle: cadzo/ ettes sitä tee: Sillä minä olen sinun cansapalwelias/ ja sinun weljeis Prophetain/ ja nijden jotca tämän Kirjan sanat kätkewät: cumarra Jumalata.</p>
<p>22:10 Ja hän sanoi minulle: "Älä lukitse tämän kirjan profetian sanoja; sillä aika on lähellä.</p>	<p>10. Ja hän sanoi minulle: älä tämän kirjan prophetian sanoja lukitse; sillä aika on läsnä.</p>	<p>22:10 Ja hän sanoi minulle: Älä tämän Kirjan Prophetian sanoja lukidze: Sillä aica on läsnä.</p>
<p>22:11 Vääryyden tekijä tehkään edelleen vääryyttä, ja joka on saastainen, saastukoon edelleen, ja joka on vanhurskas, tehkään edelleen vanhurskautta, ja joka on pyhä, pyhittyköön edelleen.</p>	<p>11. Joka paha on, se olkoon vielä paha, ja joka saastainen on, se tulkoon vielä saastaiseksi; mutta joka vanhurskas on, se tulkoon vielä hurskaaksi, ja joka pyhä on, se tulkoon vielä pyhäksi.</p>	<p>22:11 Joca paha on/ hän olcon paha/ ja joca saastainen on/ hän olcon saastainen: Mutta joca wanhurscas on/ hän olcon wielä hurscambi/ ja joca pyhä on/ hän olcon wielä pyhä.</p>
<p>22:12 Katso, minä tulen pian, ja minun palkkani on minun kanssani, antaakseni kullekin hänen tekojensa mukaan.</p>	<p>12. Ja katso, minä tulen pian, ja minun palkkani on minun kanssani, antamaan kullekin niinkuin hänen työnsä on.</p>	<p>22:12 Ja cadzo/ minä tulen pian/ ja minun palckan on minun cansani/ andaman cullengin nijncuin heidän työns owat.</p>

22: 13 Minä olen A ja O, ensimmäinen ja viimeinen, alku ja loppu.	13. Minä olen A ja O, alku ja loppu, ensimmäinen ja viimeinen.	22: 13 Minä olen A ja O/ Alcu ja Loppu/ Ensimmäinen ja Wijmeinen.
22: 14 Autuaat ne, jotka pesevät vaatteensa, että heillä olisi valta syödä elämän puusta ja he pääsisivät porteista sisälle kaupunkiin!	14. Autuaat ovat ne, jotka hänen käskynsä pitävät, että heidän voimansa elämän puussa olis ja he porteista kaupunkiin sisälle menisivät.	22: 14 Autuat owat ne/ jotca hänen käskyns pitävät/ että heidän voimans elämän puusa olis/ ja porteista Caupungijn menisit.
22: 15 Ulkopuolella ovat koirat ja velhot ja huorintekijät ja murhaajat ja epäjumalanpalvelijat ja kaikki, jotka valhetta rakastavat ja tekevät.	15. Mutta ulkona ovat koirat ja velhot, ja huorintekiät ja murhaajat, ja epäjumalan palveliat, ja kaikki ne, jotka valhetta rakastavat ja tekevät.	22: 15 Sillä ulcona owat coirat ja welhot/ ja salawuoteiset/ ja murhajat/ ja epäjumalain palweliat/ ja caicki ne jotca walhetta racastawat ja tekewät.
22: 16 Minä, Jeesus, lähetin enkelini todistamaan näitä teille seurakunnissa. Minä olen Daavidin juurivesa ja hänen suvustansa, se kirkas kointähti."	16. Minä Jesus lähetin minun enkelini todistamaan näitä teille seurakunnissa. Minä olen Davidin juuri ja suku, se kirkas kointahti.	22: 16 Minä Jesus lähetin minun Engelini/ todistaman näitä teille Seuracunnissa: Minä olen Dawidin juuresta ja sugusta/ kircas Cointähti.
22: 17 Ja Henki ja morsian sanovat: "Tule!" Ja joka kuulee, sanokoon: "Tule!" Ja joka janoaa, tulkoon, ja joka tahtoo, ottakoon elämän vettä lahjaksi.	17. Ja henki ja morsian sanovat: tule. Ja joka kuulee, se sanokaan: tule. Joka janoo, se tulkaan, ja joka tahtoo, se ottakaan elämän vettä lahjaksi.	22: 17 Ja Hengi ja morsian sanowat: Tule. Ja joca cuule/ se sanocan Tule. Joca jano/ se tulcan/ ja joca tahto/ se ottacan elämän wettä/ andimexi.
22: 18 Minä todistan jokaiselle, joka tämän kirjan profetian sanat kuulee: Jos joku panee niihin jotakin lisää, niin Jumala on paneva hänen päällensä ne vitsaukset, jotka ovat kirjoitetut tähän kirjaan;	18. Mutta minä todistan jokaiselle, joka tämän kirjan profetian sanoja kuuleva on: jos joku lisää näihin, niin Jumala on paneva hänen päällensä ne vitsaukset, jotka tässä kirjassa kirjoitetut ovat.	22: 18 Mutta minä todistan/ jocaidzelle cuin tämän Kirjan Prophetian sanoja cuulewa on: Jos jocu lisä nijhin/ nijn Jumala on panewa hänen päällens ne widzauzet cuin täsä Kirjasa kirjoitetut owat.
22: 19 ja jos joku ottaa pois jotakin tämän profetian kirjan sanoista, niin Jumala on ottava pois sen osan, mikä hänellä on elämän puuhun ja pyhään kaupunkiin, joista tässä kirjassa on kirjoitettu.	19. Ja jos joku tämän kirjan profetian sanoista ottaa pois, niin Jumala ottaa pois hänen osansa elämän kirjasta, ja pyhästä kaupungista, ja niistä, mitkä tässä kirjassa kirjoitetut ovat.	22: 19 Ja jos jocu tämän Kirjan Prophetian sanoista poisotta/ nijn Jumala poisotta hänen osans elämän Kirjasta/ ja sijtä pyhästä Caupungista/ ja nijstä cuin täsä Kirjasa kirjoitetut owat.

22:20 Hän, joka näitä todistaa, sanoo: "Totisesti, minä tulen pian." Amen, tule, Herra Jeesus!	20. Se, joka näitä todistaa, sanoo: jaa, minä tulen pian: amen! Niin tule, Herra Jesus!	22:20 Sen sano se joca tästä todistuxen canda/ Totisest/ minä tulen pian/ Amen/ Nijn tule HERra Jesu.
22:21 Herran Jeesuksen armo olkoon kaikkien kanssa. Amen.	21. Meidän Herran Jeesuksen Kristuksen armo olkoon teidän kaikkein kanssanne. Amen!	22:21 Meidän HERran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän caickein cansan/ Amen.